

تسهيل البيان في تفسير القرآن

بلده قزانده خادم العلم

محمد صادق بن ملا شاه احمد الايمانقلي نك

سعى حقيرانهسى آثارندن در.

الجزء الثاني

الدوحة في ١٩٩٦م

الجلد الثانی من تفسیر

تسهیل البیان

بلدہ قرآن دہ خادم العلم معمد صادق بن ملا شاہ احمد الایمانقلی ننگ سعی
حقیرانہسی آثارندن در.

کھن سورہ سنندن آخر قرآن غہ قدر در.

تسهیل البیان تفسیری ننگ ۲ نہی جلدی.

فارسی تانندہ اولان مولا ناحسین الواعظ الکاشفی حضرتلرینک تفسیری ننگ ترجمہ سیدر.

قرآنندہ «اورنہک» مطبعہسی.

Казань. тип. *УРНЭК.,
1911.

۱۵ نچى جزء كہف سورسى

۱۸ نچى سورة الكہف مكية وهى مائة وعشر آية

۱۸ نچى سورة كہف سورسى مكهده نازللىر بر يوزده اون آيتىر

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(الحمد لله) بارچه ثنا وماقتاماق خدای تعالیٰ گه مخصوصدر (الَّذِينَ أَنْزَلَ) آنداین خدای تعالیٰ کیم اینتردی (عَلَىٰ عِبْدِهِ) اوزینک بندمسی محمد علیه الصلوة والسلام اوزره (الْكِتَابِ) قراننى انزال قرآنغه استعقادده جمدنک مترتب بولماق شوکا تنبیهدرکیم قرآن الله تعالیٰ نك بندهلر گد بیرگان نهمئلرینک اولوزرافیدر بس آنک برابرنده بنده گه حمد وشکر ایلماک لازمدر (وَلَمْ يَجْعَلْ) هم قبلمادی یعنی نویمادی خدای تعالیٰ (لَهُ عِوَجًا) (۱) اول قرآنده کاکریلکنی یعنی آنک لفظلرنده اختلاف ومعنارنده تفاوت قبلمادی یا که حلقندن باطلغه عدولنی قبلمادی هم قلمدی اول قرآننى (قَبِيًّا) راست ونوفرى یعنی آنک هیچ افراط وتفریط یوقدر بلکه همه حکمی معتدلدر یا که معناسی قرآننى معتد علیه قیلدی یعنی اعتدالدى واشانچلی ایلادی دیما کدر یا که قائم قیلدی آنى بندهلرنک مصلحتلری برله یعنی هر ایکن جهانده بندهلر اوچون فائتلی بولغان اشلر اول قرآنندن بلونور (لَيُنْفَسْنَ) تا کیم فورفسون اوچون ازل محمد علیه السلام قرآن برله کافولرنی (بِأَسَا شَدِيدًا) بر قاطی بولموی عذاب برله کیم منگولک نهموغ عذابیدر که صادر بولمشدر (مَنْ لَدُنْهُ) خدای تعالیٰ فاشندن کیم عذاب ایتکوی اولدر (وَيَبْشُرَ الْمُؤْمِنِينَ) هم سوپونچ بیرسون اوچون اول محمد علیه السلام مؤمنلرگه وَأَكْمَأَسَاتِهِمْ جِبَلْرَه (الَّذِينَ) آنداین مؤمنلر کیم (يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ) اشلارلر آنلر اینگو عمللرنی (أَن لَّهُمْ) شونک برله سوپونچ بیرسون کیم درستلک اول مؤمنلرگه بولمویچدر (أَجْرًا حَسَنًا) کورکام بولموی اجر وثواب یعنی چنه یا که خدای تعالیٰ نك دبداری (مَا كَثِيرٌ فِيهِ) نورمویچلر بولغانلری

(۱) بعض مفسرلر لهده گمی ضمیرنی عبده که راجعدر دیمشلر اول تقدیرده معنای کلام اوزینک بنه سینى یعنی محمد علیه السلامی حقدن باطلغه میل ایتکوی قبلمادی هم آنى جمیع احوالده مستقیم وشریعته ثابت ایلادی دېک بولور.

حالدا ئانلر اول اجردە (آبدآ) منگو (۲) ۋەھېشە كېم اصلا انقطاعى ۋەكىسلما كى بولماس (ۋېئىدر) دىخى فورقتسون اوچون مەھەبەلىيە السلام (الَّذِينَ) شۇل كېسەلرنى كىم ئانلر نادانلىقلىرى بوزنىس (قَالُوا) ايتدىلر (اتَعَدَّ اللهُ وَلَدًا) توتدى خدای تعالی بالانى يعنى خداینىڭ بالاسى بار دېوب ايتدىلر بوسوزنى ايتكو چېلر يهود ۋەسارى ھەم بنو مدلج قېلەرلر یدر كېم يهود عزیزى ۋەسارى مسیحى خداینىڭ اوغلىدەر دېدىلر ۋەبنو مدلج فرشتەلرنى خداینىڭ قۇلر یدر دېدىلر تعالی عما بقول الظالمون علوا كېبیرا (مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ) يوقدەر اول ايتكو چېلرنىڭ اوشبو سوز برلە ھېچ برەلملرنى ياكە خداینىڭ بالاسى بولماقېنە ھېچ علملرنى يوقدەر يعنى ھېچە بلوب ايتمايلر بلسكە قورو يالغان ئىمان برلە ۋەتوھم برلە گنە بو سوزنى ايتدىلر (وَلَا لِآبَائِهِمْ) دىخى آنلرنىڭ آنالرنىڭ ھەم ھېچە ھەلملرنى يوقدەر بو توغرىدە يعنى آنا ۋەبابالرنى ھەم بو سوزنى بلوب ايتمايدلر اگر بوسوزنى آنا بابالرنە نەقلېد قېلوب ايتە تورھان بولسەلر (كَبُرَتْ كَلِمَةً) نى اولوغ سوزدەر شۇل سوز كېم (تَخْرُجُ) چىقار (مِنْ أَفْوَاهِهِمْ) انلرنىڭ آغۇزلىرىدىن يعنى خداینىڭ بالاسى بار دېوب ايتماكلرنى بېك اولوغ سوزدەر (ان يَقُولُونَ) ايتماسلر آنلر اوشبو سوزلرنى برلە (الْأَكْفَبَاءُ) مگر يالغاننى ايتولرلر اما شۇلقدەر اولوغ يالغاندەر كە يقېن ايرىشكاندەر آنى ايتولرى سېبىلى كوكلر ۋەپرلر بارلسە ھەم طاولر اورنلردىن فوزغالسە مروېدەر كە رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتلرنى كەفارىڭ اوشبو سوزلرنى ايشىكچاق فايغولو بولدى ۋآنلرنىڭ ايمان كلتورماكلردىن امېدى كېسلماكە قېرىپ بولدى حق سېھانە ۋتعالى آننىڭ مبارك كوئىلنە سېلى اوچون بيوردى كېم (فَلَعَلَّكَ) بس شاپد كېم سن اى محمد عليه السلام (بَاخِعْ نَفْسَكَ) اوزگىڭنىڭ نەفسىڭنى اولتورگوچى سن (عَلَىٰ آثَرِهِمْ) اول كافرلرنىڭ اثرلرنى اوزرە يعنى آنلرنىڭ سىدىن دوندكلردىن صوڭ (ان لَمْ يُولُومُوا) اگر آنلر ايمان كلتورماسلر (بِهَذَا الْحَدِيثِ) اوشبو سوزگە يعنى قرآنغە (أَسَفًا) نأسىف ۋەحسرة بورندىن حاصىل معنى سن كەر اھلىنىڭ قرآنغە اشانماولرېنە فايغورب قاطى غضب ۋەحسرتىڭدىن شاپد كېم نەفسىڭنى اولتورگوچى سن آنداق قېلماغل ۋآنلرنىڭ ايمان كلتورماكلرنى اوچون فايغورماغل دېما كەر (أَنَا جَعَلْنَا) درستلكدە بز قېلىدىق (مَا هَلَى الْأَرْضُ) (۱) شۇل نەرسەنى كېم بىر بوزنىڭ بولدى معادن ۋەنباتات ۋەحيوانلردىن (زَيْنَةَ لَهَا) زېنە ۋەكوركاملك قېلىدىق بىر اھلىنە (لَتَبْلُوهُمْ) نا كېم صنماقېمىز اوچون آنلرنى يعنى آنلر برلە صنماھو چېلر كېمى معامل قېلماقېمىز اوچون نا كېم ظاھر بولسون (ايھم) آنلرنىڭ قابوسى (أَحْسَنُ)

(۲) سلمى قدس سرە بيوردى ھېم ھەل صالح شۇلدر كە خدای تعالی رضاسىنىڭ باشقە نەرسە اوچون بولماس ۋاجرھسن شۇلدر كە دىدار دولتىنى مانم بولماس.

(۱) بعض محققلر بو اورنە ما من معناسىڭدەر ۋەمراد انبياء ياكە علماء ياكە حفظہ قرآن در ديورلر يعنى بىر بوزنە بولغان پېغمبەرلرنى ياكە ھالمرنى ۋەحافظ قرآنلرنى اول بىرنىڭ زېنىتى قېلىدىق دېمك بولور كوك بوزى بولدىلر برلە منقۇر ۋەمزىن بولدىق كېمى بىر بوزى آنلر برلە زېنىتلا نېشىدەر ۋەبعضيلر دېمىشلردى كېم ېردە بولغان نەرسەدىن مراد مشتھيات ۋەمحرماندەر يعنى نفس اشتھاء قېلا تورھان ۋەحرام بولغان نەرسەلرنى آدچىلر كوزېنە كوزكام ۋەزېنىتلى قېلىدىق.

كوركامراك وبخشيراقدىر (عملاً) عمل جەتتىن بەنى قايسىنىڭ تىقوالغى آرتوغراق ابدىكى
 ظاهر بولسون اوچون (وَأَنَا لَأَعْلُونَ) ودرستلىككە بىز قىلغۇچىلارمىز بەنى قىلاچقىمىز
 (مَا عَلَيْهَا) شول نىسەنى كىم بىر يوزىندە بولدى طاوولر وىقاچلار وىبالردىن (صَعِيداً
 جِزْراً) اولە نىسز و طاوولر بىر بەنى آخردە اوشبو بىر يوزىندە گى بارچە ھىبارتلار وىبران و خراب
 بولوب بىر طاوولر بىر بولوب فلاچقىدىر بىس آتكا كوكۇل قويما ئىز و آنىڭ ظاهر دە گى
 زىننىتتە آلدانما ئىز مەروىدىر كە مەدىنە يھودىلارنى مەكە مەشركلەرىنە اوچ تۇرلى سۇال
 اوگرا تىدىلەر شول اوچ سۇالنى مەھمەد ئىبە السىلامدىن سورا ئىز دىدىلەر بىرسى اصحاب
 كەف يىكتىلەرنى سورا ئىز اكر درست جواب بېرسە حق پىغەبەردى دىدىلەر حق سىبھانە
 و تعالى اوشبو آيە كرىبەنى بىياردى كىم (أَمْ حَسِبْتَ) شويلا اىماندىر كىم آنلر ايتۇرلر
 اياگمان قىلدىگەوسىن (أَنْ أَصْحَابُ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ) شونى كىم درستلىككە كەف و رقىم
 ايلارنى بەنى مغازە ھەم طاغ ايلارنى كىم توباندى دكر ايتۇرۇلر (كَانُوا) بولدىلەر (مَنْ
 آيَاتُنَا) بىزنىڭ قىدرىمىزنىڭ دىللىلەردىن (عَجَبًا) بىر عەجب بەنى آنلرنىڭ قىسەلەرنى بىرلەر
 و كوكۇلنى ياراتماق كىمى قىدرە آلھىبەنىڭ علامىلەرىنە نىسبە ھەجىب توكۇلدىر كىم حق سىبھانە
 و تعالى آندىن نەچە يوز مىڭ مرتبە ھەجىب و غرىب رايك بولغان اشلارگە ھەم فادىردىر و اصحاب
 كەف خىسوسىندە اشھرا تىقوال شويلا در كىم روابتە ايتۇلمىشىدر دىقانىوس مەلىكىلەرنى تىسخىر
 ايلاب اوزىنە تاىع قىلۇپ ھافىبە افسوس ھەرىبە ايرىشىدى اول شھىردە اوزىنىڭ مەعبۇدى
 بولغان پوتلەرنى اوچون بىر مەدىخ ھەم عبادەتخانىە ياساتۇپ شھەر اھلىنى مەكۇر عبادەتخانىەگە
 كىلۇپ پوتلەرگە طابونماقە تىكلىف ايلادى سوزىنى قىبول قىلماغان كىشىنى قاتلى جزائلر
 بىرلە اولتۇرتۇر ايدى اول شھەرنىڭ اولوغلارنىڭ بالالارنىدىن آلتى بىكت بار ايدى ياگا
 اوسوب يىتكان بىكتلر ايدىلەر خالص مۇمن ھەم خىداى تەئالى گە عبادە قىلغۇچى ايدىلەر
 دىقانىوس قىتتە سىندىن قاچۇپ شھەرنىڭ بىر كوشە سىندە باشىرنوب حق تەئالى گە عبادە كە ھەم
 دەما و نىيازغە مشغول بولدىلەر و اول ظالمنىڭ قىتتە سىندىن ايمىن قىلماقنى حق تەئالى دن
 تىلار ايدىلەر آنلرنىڭ احوالىنى دىقانىوس كە ايرىشىدۇلەر دىقانىوس آنلرنى حضورىنە
 قاچۇرۇپ مەنم پوتلەر بىمقە طابونۇ ئىز دىوب كۇپ تەھدىد ايتىدى طابونماسا ئىز سۇزلىنى
 عذاب قىلۇرمەن دىوب قورقتىدى آنلر تۇجىد بولندە ثابت قىدم بولوب دىقانىوسنى
 قىدر تىكلىف ايتىسادە آنىڭ سوزىنى قىبول قىلمايدۇلەر و حق تەئالى گە عبادەتتىن ھەم تۇجىددىن
 يوزدرىندىر مادىلەر دىقانىوس بىيوردى تاكىم آنلرنىڭ اوستلرنە بولغان نىقىس و زىننىلى كىوملارنى
 سالدۇرۇپ آلدىلەر و ايتىدى سىز لارغالا باش يىكتلەرسىز قىلگىز كەملى توگىل ايكى اوچكون سۇزىلەرگە مەلە

۱) اصحاب كەف
 نوغرىسىندە اخلاقى
 كۆبىرلىكن اصحاب ائوال
 شولدىر كە كەفدىن مەراد
 بىناخلوس طاوندە واقع
 جىرم اسملى غار طاوول
 تىشوكىدىر مەكۇر بىنا
 خلوس طاوول دىقانىوس
 اسملى پادىشاھنىڭ پاى
 تىقى بولغان افسوس
 شھەرنىڭ املارنىڭ دىوررقىم
 اصحاب كەفنىڭ قىرىد
 لىرىنىڭ اسمىدىر يا كە شول
 وادىنىڭ اسمىدىر كىم بىنا
 خلوس طاوول آنتە و ائىدىر
 و بعضىلەر رقىم قورغىلا
 شوندىن بولغان بىر لۇھنىڭ
 اسمىدىر اول لۇھنىڭ اصحاب
 كەفنىڭ اسملىرى يازىلمىش
 و مغازەنىڭ نەپوسىنە آسالمىش
 ايدى دىيورنىر و بىر ھىدىت
 مرفوعىگە بىنا اصحاب رقىم
 اوچ كىشى ايدىلەر كىم آنلر
 بىر صحرا دن اوزغانە قاتلى
 بىغۇر بولوب بىغۇردىن
 صغىداق اوچون بىر
 مغازەگە كوردىلەر مغازە
 ايشىكىنە بىغارىدىن بىر
 لۇغ طاش توشۇپ قاپلا
 نوب آنلر اچىدە فالدىلەر
 سىگرە ھەم بىرسى اوزىنىڭ
 قىلغان ايدىگۇ عملنى

و نىقىس ھواسىنە خىلافلىق ايتما كىنى وسىلە ايلاب بىزلىرى مۇندىن قوتقارغىل دىوب حق تەئالى گە تىضرع
 و نىياز قىلدىلەر حق سىبھانە و تەئالىنىڭ قىدرىنى ھەم فضل و كىرمى بىرلە اول طاشنى از آز مغازە قىوسىندىن
 كىتۇپ ھافىبە بالىكلىبە مغازە ايشىكى آچۇپ آنلر خىلاص بولدىلەر.

بېردىم ناكىم اشكزنى بىشى فسكولاكز وكوركزكم مصلحتكز منم سوزمنى قبول
 ايتما كئزده بولورمو با كه رد قىلماقده مودىدى واوزى اول شهردن ليكنچى بر
 يرگه متوجه بولدى اول بكتلر آنك كىنما كىنى غنىمت بلوب بر برسى برله مشوره
 قىلدىلر وهمه لرى شوكتا اتفاق ابلادىلركم هر فايوسى آنالرى نك بورطندن بر مقدر
 مال زاد ونفقه اوچون آلوب خلقندن باشرن شول شهرگه يقين بولغان بر طاوغه
 بارورغه چقدىلر بولده آنلرغه بر كئوچى بكت اوچراب آنلرغه رغبه ايلاب دىلر ينه
 كردى هم آنلر برله يرگه يولداش بولدى اول كئوچىنك ات مسم آنلر آرطندن
 اياردى نى قدر اوزلرندن فالدرماقچى بولسه لرده اول ات آرطندن فالدرماقچى بوكرور
 ايدى آنلر اول اتنى فالدرورغه بيك طرشقاچ حق تعالى نك قدرنى برله ات تلگه
 كىلدى هم فصيح تل برله ايتدى كم مندن فورماكز من خدای نك دوستلر ينى
 دوست نونارمن سزلىر يوقلاغان وفتكزده سزلىرگه صاقچى لى فيلورمن دىدى بس
 آنلر طاوغه ياقلاشقاچ كئوچى ايتاى من اوشبو طاوده بر مغاره يعنى طاو تيشوكىنى
 بلورمن فاقوب باشرناك اوچون بيك اوگيايلى بىردىدى بس همه لرى اتفاق برله
 شول مغاره گه يوز نوندىلر حق سبحانه ونعالى آنلرنك مغاره گه كىلما كلرنندن خبر
 بيروب بيوروركىم (اذ اوى الفتية) ياد قىلقل شول وقتكم اورناشدىلر وكروب
 اولطردىلر اول بكتلر (الى الكهف) طاوده بولغوچى مغاره گه (فقالوا) بس ايتدىلر
 آنلر (ربنا اتنا) اى بزنك ربيتمز بيرگل سن بزلرگه (من لذنك) اوز فاشكندن (رحمة)
 بر رحمة وباعشلاماقنى يعنى بزلرنى بارلقاغل يا كه بزلرگه رزق بيرگل با كه دشماندن
 بزنى ايمىن قىلغل (وهيى لنا) هم حاضرلا گل بزنك اوچون (من امرنا) بزنك اشبىزدن
 (رشدا) صواب وتوغرى لى نى يعنى بزنك اوشبو طريقه كفاردن قاچماقنى نى بزنك
 اوچون بىشى وخيرلى ابلال گل دىدىلر (فضرينا) بس اوردى بىز قويدى پردل نى
 (على اذانهم) آنلرنك قولانلى اوزره يعنى آنلر هيچ بر نرسه ايشتماي تورغان
 بولوب يوقلادىلر (فى الكهف) شول مغاره اچنده هم آنلرنى شول اويقوده قالىردى
 (سنين) نچه يللر (عددا) سان بوزندن يعنى سانالمش كوب يللر آنلر شول
 مغاره ده يوقلاغان حال لرنده قالدىلر (ثم بعثناهم) صكره قوباردقىز يعنى اويغانىردى
 آنلرنى (لنعلم) ناكىم بلما كيمز اوچون يعنى طاهر بولسون وبلنسون اوچون
 بىلرگه شول نرسه كم اوشبو قصه ده (اى العزيزين) ايكى گروه نك فايوسى يعنى
 يهود ونصارى نك فايوسى يا كه مؤمن وكافردن فايوسى يا كه متقدمين ومقاخرين نك

قايوسى (أحصى) سانىنى ضبط ايتكوجيرا كىر يا كە احصاً قىلدى وضبط ايلدى
 (لما لبثوا أمدا) آنلرنىڭ اول مھارەدە تۇرماقلىرى مەنىنىڭ اندازەسىنى ومقدارىنى
 يعنى آنلرنى قىر مەدە توردقلىرىنى ايكى گروھدىن قايوسى ضبط ايتكان لىكى
 ويغشى بىلگان لىكى معلوم بولسۇن بوتوغرىدە كەم نىڭ حسابى درستراك ايدىكى
 ظاهر بولسۇن (تەن نەقەس) بىز نەقەس قىلورمىز وبيان ايتارمىز (عليك) سىنىڭ اوزىنىڭ
 اى ھەمدىمىز (نباھم) آنلرنىڭ خىرىنى (بالحق) راستلىق وتوغرىلىق بىرلە (انھم
 فتية) درستلىككە اول اصحاب كەھى شول يكتىلەر كىم سىدىق واخلامسۇن بوزىدىن (أمنوا
 برہم) ايمان كىلتوردىلەر اوزلرىنىڭ پەرىوردكارلىرىنى (وزدناھم) ھەم آرتىردىق بىز آنلرغە
 (ھدى) ھەدايەتنى وتوغرى يولغە كۈنلەمىز (وربنا) ھەم باغلاشقۇ بىز (ھلى قلوبھم)
 آنلرنىڭ كۈنلەرى اوزرە يعنى آنلرنىڭ كۈنلەرىنى تەكشۈرۈپ باھامىز (اذ قاموا) شول
 قىلماقچە وآنلرغە جرات بىرىدەك دىيانوسنىڭ سوزىنى رە ايتما كىكە (اذ قاموا) شول
 وقتتە كەم توردىلەر آنلر دىيانوس آلدندە ھەم اول آنلرنى پوتقە تابونماقچە اوندادى
 (فقالوا) بىس ايتىدىلەر آنلر (ربنا) بىزنىڭ پەرىوردكارىمىز (رب السموات والأرض)
 كىلورنىڭ ھەم بىزنىڭ رەببى وپاراتقوجىسى بولغان خىداي تەئالى در (لن ننھوا) ھەرگىز
 تابونماسمىز بىز (من دونه) اول خىداي تەئالى دن باشقە (الھا) ھېچ بىر مەبۇدكە (لقد
 قلنا) تەحقىق بىز ايتكان بولورمىز (أذا) شول وقتتە كەم ايكىنچى بىر مەبۇدكە عبادەت ايلاسا كە
 (سخطاً) خىطاي وياپالغان سوزىنى (ھولاء قومنا) اوشى بۇگۈرە كەم نىسبەت بىزنىڭ قومىمىز در
 يعنى افسۇس شەھرىنىڭ خىلقى (انغفوا) توندىلەر دىيانوسنىڭ سىزلىرىنى اولتۇرورمىن
 دىيۇپ قورقماقچى سىبىلى (من دونه) اول خىداي تەئالى دن باشقە (الھە) ايكىنچى باطل
 بولغان مەبۇدلىرىنى يعنى پوتقە تابوندىلەر (لولا ياتون) نى اوچون كىلتورماسلىرى
 اول مشركلەر (عليھم) اول مەبۇدلىرىنىڭ وپوتلىرىنىڭ عبادىتىگە مستەھق بولماقچى بىر
 (بسلطان مبين) روشن وظاهر بولغۇچى بىر دىلىلنى يعنى دىيانوس خىلقىنى اولتۇرور
 بىرلە قورقۇتۇپ قەنە پوتقە تابونماقچە اوندادى دىلىل وپىرھان بىرلە توغلىرى (فمن أظلم)
 بىس كەمدىر ظلم قىلغۇچى راق (ممن أفتري) شول كىسەندە كەم افترا قىلدى اول (ھلى
 اللھ) خىداي تەئالى اوزرە (كذباً) بىر يالغاننى كەم يالغاندىن آڭا شىرىك اثبات ايتۇپ
 پوتلىرىنى خىداينىڭ شىرىكلەرىدىدى يوقارىتە ذكر ايتولدى كەم دىيانوس اول يكتىلرنى
 حضورىنە كىلتورۇپ آنلر بىرلە مەارضەدن سولقۇنلارغە مەھلە بىرەش ايدى آنلر

(۱) مروىدىكى دىيانوس
پادشاھ بىر نەچە كۈندىن
صوڭ افسوس شەرىنە
فائىتوب اول يىكتلرنىڭ
اھوالىدىن خىر سورادى
آنلرنىڭ قاچوب كىتىد-
ىلرىنى بىلگىچ آنلرىنى
حاضر قىلدروب اوغلى-
لرگىزنى طاھوب كلنورگىز
دىوب آنلرنى تىكلىپ
ايلدى آنلر ايتدىلر اى
ملك بىلر آنلرنى كلتورا
آلماسىز بىر مقدار مال-
لر بىزنى ھم آلوب كىتكىنلر
اوشبو طاغ اچىنە كرۈپ
باشرىگانلر دىدىلر بىس
دىيانوس اچىقلانوب
اوزى بىر مقدار لشكر
بىرلە آنلر ارطىدىن مذكور
طاوھە توجە ايتدى اول
يىكتلرنى مغازدە ياتقان
ھاللارنىڭ كوروب آنلرنى
اويغانلردى دىوب ئىمان
قىلدى بىيوردى كىم
مغازەنىڭ اھزىنى تاش
بىرلە تمام قاپلاڭىز تاكىم
آنلر اچىدە بىكلانوب
قالوب ھلاك بولسونلر
دىدى بىس اولوغ تاشلر
كلتورب اول مغازەنىڭ
ايشكىنى وكرا تۇرغان
بولىنى محكم بىر كىتىلر
اول يىكتلر مغازە اچىدە
قاپلانوب قالدىلر كىم

فرصتى غنىمە بلوب قاچوب شەردىن چىقىلر اولوغلىرى بىلغىسا اسلى ايدى يولدى
آنلرغە ايتدى (وَإِذَا عَزَلْتَهُمْ) وشول وقتتە كىم بىر چىتتە بولدىڭىز سىز شىرك اھلىدىن
ويراق بولونى استادىڭىز آنلردىن (وَمَا يعبُدون) ھىم شول نىسەدىن كىم آنلر طاھونلر
آ ئا بىنى آنلرنىڭ مەبۇدلردىن ھىم يراق بولونى استادىڭىز (إِلَّا اللَّهُ) مگر خىداى تەلىدىن
يراق بولونى غنە استامادىڭىز زىرا كە اول نوم خىداى تەلىنى ھىم مەبۇد بىلورلر ايدى
ويونلرنى آنىڭ شىرىكلرىدىر دىيورلر ايدى بىس بىلغىسا بولدىلار بىر نەچە ايتدى كىم
شولوقت كىم سىلر اول مشىركلرنىڭ خىداى تەلىگە باشقە بولغان بولسىڭىل مەبۇدلردىن
ويونلردىن يراق بولونى ھىم اوزلردىن بىر چىتتە بولونى استادىڭىز (وَأَلَّا الْكُفَّ)
ئىس فائىتوبى ئىلگىز مغازە سارى اول مغازدە اورناشكىز (بىنشىركىم) كىڭ قىلور
سىلرگە (رېسىم) پىروردكارگىز (من رحمة) اوزىنىڭ رحىمىدىن بىنى ھىر ايكى جھانە
سىلرگە رحمة ايلار (وَبِئْسَ لَكُمْ) ھىم حاضولار رىڭىز سىزنىڭ اوھون (من امركم) سىزنىڭ
اشكۇردىن (مرفقا) شول نىسەنى كىم سىلر آنىڭ بىرلە فائىدەلانورسىز دىن ودىياڭىز
چىتىدىن مروىدىر كە قاچانكىم اول يىكتلر مذكور كىتچى كورسانكان طاھونىشوكىنە كرۈپ
فرار ايلادىلر حق سىبعانە وتەلى آنلرغە بىر اويقوبىردى ھەلر بىنە اويقوغالب بولوب
شول مغازدە ياتوب بوقلادىلر (۱) اول يىكتلر ياتقان مغازە بىناخولس طاھونىڭ جنوب
طرفىدە واقع ايدى شول چىتىدىن قوياش چىققان وقتتە ھىم باھور آلدىدىن اول
مغازەنىڭ ايكى جانىبىنە قوياش باقتىسى توشوب مغازەنىڭ ھواسىنى معتدل قىلور
ايدى ومغازەنىڭ اچىنە قوياش باقتىسى توشماس ايدى تاكىم قوياش توشوب آنلرنىڭ
نوسلىرى وتىلرى اوزگارماس ھىم كىمولرى اوڭماس وايسكوماس ايدى. نىك كىم
حق تەلى بىيورور (وترى الشمس) وكورورسىڭ سىن اى كورگوچى قوياشنى (إِذَا
طَلَعَتْ) ھىر قاچان طلوع قىلسە وچىسە اول قوياش (تَزَاوُر) مېل قىلور (عَنْ
كُفَّهِمْ) آنلرنىڭ مغازەسىدىن (ذَاتَ الْبَيْتِ) كىلگۈچىنىڭ اوڭ طرفىنە زىرا كە مغازەنىڭ
اھزى قطب شىمالىگە ماقابل واقع بىس قوياش چىققان وقتتە قوياش باقتىسى
اڭگا توجە ايتكۈچىنىڭ اوڭ باغىنە توشار (وَإِذَا غَرَبَتْ) ھىر قاچان باھسە اول
قوياش (تَغْرُضُهُمْ) كىرى فائىتور آنلردىن بىنى قوياش شەلىسى آنلرغە ايرىمايوب
كىرى دونار وابلانور (ذَاتَ الشَّمَالِ) اول مغازەگە توجە ايتكۈچىنىڭ سول باغىنە

آنلر اويقودە ايدىلر بولاشنى بىلمايدىلر دىيانوس لشكرى اچىنە ايكى مؤمن بار ايدى آنلر تاشدىن بىر لوج باھاب مذكور
يىكتلرنىڭ اھوالىنى شول لوجگە يازدىلر اول لوجنى مغازە قىبوسىنىڭ اوتتېنىنە اصبوب قويدىلر شايدى كىم بىر كۈن بىر كىشى
بوبرگە قىم باھسە بو مغازە ياندىن اوتسە اوشبولوھدا گى يازونى كورپ آنلرنىڭ اھوالىدىن خىردار بولور دىوب ايمىد قىلدىلر

(وَمَنْ) اول يكتلر (فِي فَجْوَةٍ) بىر كىڭ و آچق اورننڭ ذىر (مَنْ) اول مغازەدن يعنى مغازەنڭ بىر يىرنە كىڭ اورننە درلر شول روشچە كىم جىل ايسوب بىخشى هوا آنلرغە ابرشور و قوياش شەلسى توشوب تشويش بىرماس (ذَلِكَ) اوشبو اش (مَنْ آيَاتِ اللَّهِ) الله تعالى ندرننڭ دىلبلرنندىنر (مَنْ يَهْدِ اللَّهُ) هر كىمسەنى ھىذايە قىلسە وتوغرى يولغە كوندىرسە الله تعالى توفىق بىرماڭ بىرلە (فَهُوَ الْمُهْتَدِ) بس اول كىمسە كوندىرگىچىر و فلاح ھم نجات طابوقچىدر (وَمَنْ يَضَلْ) ھەر كىمنى ضالاندە و آرزونلغە فالدىرسە (فَلَنْ نَجِدَ لَهُ) بس سن ھەر گىز طابىياسى سن آڭلا (وَلَيَأْتِيَنَّكُمْ) ارشاد ايتكوجى وتوغرى يولغە كوندىرگىچى بىر دوستنى (وتعسبهم) وگمان قىلورسڭ سن اول اصحاب كەف يكتلرىنى اگىر كورساڭ (أَيُّهَا) اويياغلردىر دىوب زىرا كە آنلر باتقان بىرلرنە كوزلرى آچقىدر (وَمَنْ رُقُودِ) وھالانكە آنلر يوفلانغان لىردىر حضرت ابن عباس رضى الله ھىھمادىن منقولدىر كە اصحاب كەف يكتلرىنى حق تعالى نڭ فرمانى بىرلە فرشتەلر ھەر آلتى آيدە بىر مرتبە بىر ياقنە بىر ياقنە ايلاندورلر ناكىم بىرگە نىوب باطقان باقلرى ھىرماسون اوچون و بعضىلر ھەر بىلنە بىر مرتبە عاشورا كوندە آنلرنى بىر ياقنلردىن ايكنچى ياقنلر بىنە ايلاندورلر دىمىشلردىر و بىر تقدىر ايلاندورماڭ ئابىدىر كىم حق تعالى بىيورور (ونقلبهم) ھم ايلاندورومز بىز آنلرنى يعنى بىز نڭ امرى بىرلە فرشتەلر ايلاندورلر (ذَاتِ الْيَمِينِ) اوڭ ياقنلر بىنە (وَذَاتِ الشِّمَالِ) ھم سول ياقنلر بىنە (وَكَلْبِهِمْ) و آنلرنڭ انلرى (ناسط) توشا گوجى و جاڭگوجىدر (ذراعبه) ايكى قولىنى (بِالْوَيْدِ) مغازەنڭ آلدىنە يا كە بو صافاسىنە يعنى مغازەنڭ قىوسى توبنە اول ات ايكى قولىنى توشاڭ آنارغە صاچى بولوب باتقاندىر (۲) (لَوَاطَلَعَتْ عَلَيْهِمْ) اگىر مطلع بولساڭ ابدى سن اول يكتلر اوزرە و آنلرغە فاراساڭ ابدى (لَوَلِيَتْ مِنْهُمْ) البتە يوز دوندورور ايدىڭ سن آنلردىن (فَرَارًا) قاچماق جەتندىن يا كە قاچقوجى بولغاننڭ حالدە يعنى اول مغازەدە باتقان بىرلرنە باروب كورساڭ البتە آنلردىن قورقوب قاچار ايدىڭ (وَلَمَلَّتْ) ھم البتە طولطىرلەش بولور ايدىڭ (مِنْهُمْ) آنلردىن (رُعبًا) خوف و قورقو بىرلە يعنى آنلرنڭ قورقوسى كوڭلڭگە طولار ابدى مراد شولدىر كە

(۱) امام ثعلبى تفسىرنە مذكوردىر كە ھەر كىم كىچە وكوندىزدە نوح عليه السلامغە صلوات ايتسە چايران آڭا ھىچ بىر ضرر ابرشدرماس و ھەر كىم اوشبو كلمەلرنى يعنى و كلىبھم باسلا دىراعيە بالوصىدى يازوب اوزى بىرلە صافلاسە ھىچ بىر اتدن آڭا ضرر و زيان ابرشماس.

(۲) زادالمسبىردە كلنور- مشدىر كە اول انڭ باشى قىل و آرقاسى فاراوقور- صاچى آق در واسى قىطىر يا كە قىطىر يا كە قىطور يا كە صىبادر اصحاب كەف نڭ انلرى خىر اھلىنى سويگنلىكى سببلى خدائى تعالى اول اتنى كلام قىدىمىنە ذكر قىلدى بواش ايدىگولرى دوست تونونڭ فائىلى ايدىكىنە ھىم صلحا نڭ محبتى خىر و سعادتكە سبب ايدىكىنە دىلدىر

بلكە اوشبو آيت كرىمەدە رسول اكىرم صلى الله عليه وسلمگە محبت ايتكوجى مؤمنلرگە تسلىبە و بىشارت باردىر نڭ كىم خېردە كىلمىشدر بىر كىسە اول حضرت صلى الله عليه وسلمدىن قىامت قاچقان بولا دىوب صورقاچ اول كىشىگە قىامت اوچون نى ئىسە حاضرلەڭ دىدىلر اول كىمسە جواب بىردى قىامت اوچون بىك كىوب نماز ھىم روزە صدقە حاضرلى آلامدىن لىكن من الله تعالى نى ھم رسولنى سويارمن محبتم كاملىر دىدى اول حضرت صلى الله عليه وسلم بىيوردىلر كىم سن كىدىنى سويساڭ قىامتدە شونڭ ابل بىرگە بولورسن تفسىر جمل

اول اصحاب كهف يكتلرینی مغاره اچنده ياتقان حاللرنده كورماكگه هيچ كم طاقت
 نلنورا آلماس زيراكه آنلرنك كوزلری آچق نوكلری و طرناقلری اوسوب بېك
 اوزون بولغان هم اوزلری بر مؤمئن و قارانغورنك غابنته فورقچ سورنده درلر اوشبو
 اوتكلمان خطايغر ظاهرده پيغمبريمز عليه السلامگه بولسده مراد باشقه درلر القصة
 دقيانوس پادشاه اول يكتلر ياتقان طاو نيشوكينك آغزینی طاشلر برله قاپلانوب
 و برکتوب اوزی پای تختی بولغان شهرگه نایندی بر مدنن صوئره عبری اخرگه
 ابرشوب اجل كيلوب حیوتی منقطع بولدی و بارچه دولت و مملكتلری باشقه لر
 قولینه نوشدی دقيانوسدن صوئ اول مملكتلرگه نيچه كشيبلر نوبتلری برله حكومت
 و پادشاهلیق اينديلر تا كيم سلطنت نوبنی تندروس اسملی بر ايندگو پادشاهغه
 ابرشدی اول تندروس مؤمن هم خدای تعالی دن فورقچوش كشي ایدی آنك
 زمانته كوب كشيپلرنك كوئلر بنه حسر اسجاد خصوصته یعنی اولگاندن صوئ تنلرنك بنه
 برلما کی و فوبارله انی توفرى سننه شهبه نوشوب حشر و بعثنی انكار اينديلر اول پادشاه
 آنلرنی اول باطل اعتقاددن دوندرماك اوچون وعظ و نصيحت ايلاسده فائمه پيرمادی
 آنلر اول اعتقاددن دونماديلر اولگاندن صوئ بنه ترلماك محالدر ديديلر حق سبحانه و تعالی
 آنلرغه اولگاندن صوئ ترلماك ممكن ايدكینك دليلىنى كورگازما كنى تلادی بس
 اصحاب كهف يكتلرینی اويقولرندن اويغاندردی نناك كيم بيورور (وَكَذَلِكَ) و اوشانداق
 یعنی نناك كيم اول يكتلرنی اويقوغه ييارگان ايدك شونك كبی (بعثناهم) فوباردق
 آنلونی و اويغاندردی كمال قدرتيمز برله كيم شولقدر كوب زمانلر يانسهلرده آنلرنك
 نلری هيچده تغيرلانما گان و اوزگارما گان هم كيوملری اصلاهرما گان و ايسكرما گان
 ایدی حكمه كامل برله آنلرنی اويقولرندن اويغاندردی (لَيْتَسَاءَلُوْا بَيْنَهُمْ) تا كيم
 سوراشسونلر آنلر اوز آلا رنده یعنی بر برسندن اوزلرينك احوالینی سوراشوب
 بلسونلر و حق تعالی نك قدرتی كامل ايدكینه اهتقادلری و يقينلری آرتسون (قَالَ
 فَاقْلُ مِنْهُمْ) ايندی بر ايتكوجی آنلردن یعنی همهلرندن باشكه اولوغراق بولغان مكنلیمنا
 اسملیلری ايتدی (كَمْ لَشْتُمْ) كويوونى قدر وقت توردگنر یعنی اوشبو مغارهدهنى
 قدر مدة ياتقان مز و يوفلاغانمز ديوب سورادی آنك مقصودی يوفلاغان وقتلرنده
 نهه نماز قضاغه قالغانقینی بلوب شول نمازلرنی قضا قيلماق ایدی شونك اوچون
 كويبو ياتقانمز ايكان ديوب يولداشلرندن سورادی آنلر ايرته نمازی وقتنه مغارهگه
 كرمشلر ایدی حاضر اويغانغاچ قوياشقه قاراديلر هنوز توش وقتى يتكانى يوق
 ایدی شول جهنندن (قَالُوا) اينديلر آنلر (لَيْتَسَاءَلُوْا) تورغانمز و يوفلاغانمز اوشبو

مغارەدە بىر كۈن آگر اوتكان كۈن يوقلازغە ياتقان بولساق (اوبعض يوم) با ايسه ياتقانمىز كۈننىڭ بىر مىقدارى يەنى بونون بىر كۈن اوتمايۇب كۈننىڭ بىر آزى غەنە اوتكاندىر آگر اوشبو كۈن ايرتە بىرلە يوقلازغە ياتقان بولساق دىدىلەر بىس قايپانكىم طرناق لىرىنى بىك اوسكان هم صاحلىرىنى بىك اوزون كوردىلەر حىران قالدىلەر (فالوا) ايدىلەر آنلر بىر بىرىنى (رىكەم اهلەم) پىر وردكارگىز بىلگۈچىرا كىر (بما لىتىم) شول نىرسەنى كىم نوردگىز سز يەنى بو مغارەدە بۇلر اوزاق ياتقان بولورغە تىوش نى قدر ياتقانمىز نى خىداى تەئالى بلور (فابعتوا) بىس بىبارگىز (احدكم) برا اوزگىنى اوز آرا كۆردىن (بورفكم غەنە) اوشبو فولگىز دە بولغان درەمگىز و آچقە كىز بىرلە (الى المدينه) افسوس شەرىنە (فلىنظر) بىس كىر كىر كىم فاراسون اول پىيارلىش كىشى (ايها ازكى) شونى كىم اول شەر اهلندىن قايوسى پا كىزەرا كىر (طعاماً) طعام و آشاملىق جەتتىدىن (۱) يەنى اول شەرگە آچقە آلوب طعام سانوب آلماق اوچون بارغان كىشى شونى فاراسون كىم شەر اهلنىڭ قاويسى نىڭ طعامى لال و پا كىزەرا كىر (فلىاتكم برزق) بىس كلتورسون سىز لىرگە بر آشاملىق نىرسە سىنى (منه) اول پا كىزە بولغان طعامدىن (وليتلطف) هم كىر كىر كىم اول طعام آلورغە بارغان كىشى سانوچىلر بىرلە مەدارا و بو مشافلىق قىلسون و آنلرغە قاتلى سوز ايتناسون هم آنلرى آچىقلاندىر ماسون (ولايشعرون بكم) و هم خىردار ايتناسون و آ گاه لاندىر ماسون سىز لىر بىرلە (احدا) هىچ براونى اول شەر خلىقتىن يەنى اوزىنى طانونوب بىزنىڭ بو مغارەدە ايدى كىزنى خلىقغە بلدىر ماسون زىرا كە (انهم) درىستلىككە اوشبو افسوس شەرىنىڭ اهلنى كىم كويىسى دىيانوسكە ايارگانلردىر (ان يظهوروا) آگر مطلع و آ گاه بولسەلر (عليكم) سىزنىڭ اوزرگىزگە يەنى بىزنىڭ احوالىمىزنى و اوشبو مغارەدە ياشىرىدىكەننى بىلسەلر (يرجوكم) طاش بىرلە آلوب هلاك ايتارلر سىز لىرىنى (اويعبوكم) يا ايسە كىرى دوندورلر سىز لىرىنى (فى ملتهم) اوزلرىنىڭ دىنلرىنە (ولن تغلحوا) وەرگىز قول اوستونلىكى طاھاس سىز و فورتلەماس سىز (اذ) شول وقتتە يەنى آنلرنىڭ دىنلرىنە كىرسا گىز هرگىز نجات طاھاس سىز (ابدا) هېمىشە و مىنگو غەنە بىدە بولورسىز دىدىلەر بىلغىسا مىلى سى كىم آنلرنىڭ آرالرنىڭ چىقلى راقى و كاملراك لىرى ايدى اوشبو وصىلەرنى قبول ايلاب طعام آلماق اوچون شەرگە يونسالىدى شەر فوسىنە بىتكەچ اول شەرنىڭ اشكال و اوضاعىنى مەنقىر كوردى بىز كىتەكەندىن بىرلى نەھكە بو شەر بو قىدىر اوزگارگان دىوب حىران قالدى بازارغە كىلوب بىتكەچ بازارلرنىڭ تىزىمىنى و ئىخلەرنىڭ شىكلىنى بوتونلاى ايكىنچى تورلى طاھىدى نەجىب و حىرتى بىگىراك

(۱) زىرا كە آنلر شەردىن قايوب چىققان زمان لىرنە اول شەردە ايمان لىرىنى خلىقتىن ياشىر توتقان بەشى مؤمىن كىسەلر بار ايدى آنلر اولە مؤمىن كىشىلرى بىلورلر ايدى آنلرنىڭ ذىبەللىرى و طعاملىرى لال و پا كىزە بولور دىوب شول سىببى قايوسى نىڭ طعامى پا كىزەراك بولسە شونى آلوب كلتورسون دىدىلەر.

(۱) تەفسىر امام ئىلمىي دە
مەزكۇر دىكىم رسول اكىرم
صلى الله عليه وسلم خىزىر-
نلىرى اصحاب كەففىنى
كۆرماقنى آرزۇ قىلدى
جىبرا ئىئىل عليه السلام
كىلۇب ايتتىكىم با
رسول الله سن آنلرنى بو
دەنپادە كورماسىن سىن اما
اصحابىڭ عالم لىرىدىن
دورت كىشىنى يىبارگىل
تا كىم اصحاب كەفف
يىكتلرىنى اسلام دىنبىنە
وقۇرانغە دەۋە ايتسونلر
حضرت پەيغەمبىر ايتتى
آنلرنى نەھك يىبارايم
اول بىرگە كىم آلۇب بارور
جىبرا ئىئىل ايتتى اوزىڭنىڭ
مىبارك رىدا كىنى جايگىل
ابوبكر وعمر ھىم ھىلى
وھىم ابو ذرىضى الله ھىنھىم
حضرتلرىنە بىيورۇق نا كىم
دورنىسى اول ردا نىڭ
دورت طرفىنە اولطرسونلر
وخدا يىككىدىن استا گىل
تا كىم سىلىمان پەيغەمبەرگە
مىسخر قىلغان جىبىلنى سكا
ھىم مىسخر ايلاسون بىس
فرمان ايتكىل تا كىم جىبىل
آنلرنى كوتاروب اصحاب
كەفف مىغارەھىنە ايلتسون
دەيدى بىس پەيغەمبەر مز
حضرتلرى شول طرىقە
قىلدى اول دورت صحابە
مەزكۇر مىغارەگە پىتوب

آرتتى عاقىبە بىر ايكما كەچى نىڭ كىيىنىنە كىرۇب ايكما ك صائوب آلماق اوچون ياندىغى
كىم شى تىنكە لىرىدىن بىرىنى ايكما كەچى گە بىردى ايكما كەچى. اول كەموش تىنكە دە
دەقسانوس پادىشاھ اسى بازلغانلىقىنى كۆرگەچ بىك خىران قالىپ بو كىشى دەقسانوسدىن
قالغى خىزىنەنى طابقان ايكان دىپ خىيال قىلدى ھىم اول كەموش تىنكەنى شول بازداغى
ايكەچى بىر كىيىنچىگە كورساتتى آندىن اوچونچىسى ھىم كىلۇب كوردى شول طرىقە
بىر لىھە دە بوخىر بو تون بازارغە جابولدى بىر كىشى دەقسانوس زماندىن قالغان بىر
آستىنە كورمىغان خىزىنەنى طابقان دىوب شەرنىڭ والى سىنە خىر بولدى والى بىلىغانى
خىزور بىنە كىلتور توب قالغان آل تونلرنى كىلتور گىل دىوب طلب قىلدى بىلىغا ايتتى
من ھىچ خىزىنە طابقانم بوق كىچە گى كون بو تىنكە لىرىنى ا تامنىڭ بور طىندىن آلۇب
چىدىم بو كون بازارغە كىلتور دم دىدى انا نىڭ اسى نەھك دىپ صورادىلر بىلىغا
آناسى نىڭ اسىنى ايتكىچ بو شەردە سن ايتكىن اسم دا گى كىشى بو قىدىر دىوب ا نىڭ
سوزىنى يالغانغە چىقاردىلر بىلىغا غابە دەشتىدىن مىنى دەقسانوس خىزور بىنە ايلتۇرۇپ
اول مىن كىم ايكاننى بلور دەيدى خلق بو سوزنى ايشىنكىچ بو كىشى دىوانە ايكان
دىوب انى استەزاقىلورغە باشلا دىلر والى ايتتى سن بىزنىڭ بىرلە او يىناب سوزلاشاسن
دەقسانوس نىڭ دەنيادىن اوتكانىنە اوچىوز بىلغە قىرىدىر بىلىغا ايتتى سىلرنى مىسخرەگە
توناسىز كىچە گى كون بىلر بىر نەھك كىشى دەقسانوسدىن قەچۇب طراوغە باروب بىر مىغارەگە
ياشردىك بو كون مىنى طعام آلماق اوچون موندە يىبار دىلر مىن شوندىن باغقىنى
بىلماسن دەيدى الفىسە سوز كىوب بولدى عاقىبە انى پادىشاھلرى قاشىنە ايلتدىلر
وصورە حالنى پادىشاھغە تىق رىر ايتدىلر، پادىشاھ بىلىغاندىن واقىئەنى تەفصىل لاپ صوراب
صوكرە اوزىنىڭ وزىرلىرى ومقرىلرى بىرلە شەردىن قەچۇب مەكۇر مىغارەگە توجە
ايلادىلر بىلىغا آنلردىن الگارى مىغارەگە قايتوب صورە واقىئەنى بولداشلىرىنە
بىان قىلدى جىبىسى اول مىغارە دە نەھك بوز بىلر بوقلاب ياتقان ايدىلر بىنى بىلۇب
حق تەئالى نىڭ قىدىرىنە خىران قالدىلر فى الحال پادىشاھ ھىم وزىرلىرى بىرلە مىغارەگە كىلۇب ايتتى
ومىغارە فەوسىنە آصلەش لوحنى اوقوب انلرنىڭ اسلىرىنى واھواللرىنى بلدى ھىم
وزىرلىرى بىرلە مىغارە اچىنە كىرۇب آنلرنى ياش قىياقتە ھىم كىوملرى بىردە ايسكرماگان
خالدە كورۇب مەنەبىر بولۇب آنلرغە سلام بىردى آنلر پادىشاھ سلامىنە جواب
بىردىلر (۱) حق سىبغانە وتەئالى اوشىبو خالىق خىر بىرۇب بىيورۇپ كىم (وكذالك)
واوشانداق بىنى نىنا كىم اول يىكتلرنى اويغاندىق شونىڭ كىنى (اعثنا عليهم) مطلق
ايلادىك واگەلاندىق ندىروس پادىشاھنى ھىم ا نىڭ قومىنىنى اول يىكتلر اوزرە
(لئعلموا) تا كىم بىلسونلر اوچون اول قوم بىنى خىر بوغىڭە انكار ايتكۇچىلرى بىلسونلر

اوچون (أَنْ وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا) شۇنى كەم دەرستەككە، اللە تەئالى نىڭ، اولوكلارنى ترگورمەن
 ۋەشىر قىلورمەن دىيۈپ، ايتكان ۋەدەسى راست ۋە توغرىدەر بىس شۇنى بلوب حىشر
 ۋە بىئەنك حق ايدىكەنە، شىبەلەرى فالماسون زىراكە اصحاب كەڭ يىكتلەرنىڭ نەچە يۈز
 يىل بوقلاب يانتوب يەنە اويغانماقلىرى اولوب ترلماككە كە بىك مشابەدەر (وَأَنَّ السَّاعَةَ)
 دىشى شۇنى بىلسونلەر اوچونكىم دەرستەككە قىامت (لَا رَيْبَ فِيهَا) ھىچ بىر شاك بوقىر
 اول قىيامەتنىڭ بولماقندە، كەم البىنە ۋاقىع بولاچقىدەر بىس حىشر ۋە بىئەنك ھەم قىيامەتنىڭ حق
 ايدىكىنى بىلسونلەر اوچون حق تەئالى اول قوملەرگە اصحاب كەڭ يىكتلەرنىڭ احوالىنى بىلدردى
 (أَذِيتْنَا زُهْرُونَ) شول ۋقتدە، كەم نۇزلە قىلشورلار ايدى اول زمانە اھلى (بەينەم) اوز آرلەرنىڭ
 (أمرهم) دىنلەرى اھىندە، يعنى حىشر ۋە بىئەت ھقتە، اختلاف قىلدىلەر بەعضىلەرى حىشر
 مجرد ارواھقەغىنە، يعنى جانلرغەغىنە بولور تىنلەر يىگاندىن ترلماس دىدىلەر ۋە بەعضىلەرى تىن
 بىرلە جان ابكىسى قوبارلور دىيور ايدىلەر بىس اصحاب كەڭ يىكتلەرنى كورماكلەرى
 بىرلە آنلرغە معلوم ۋە ظاھر بولدى كەم تىن ۋە جان ابكىسى ھەم بىرگە حىشر ايتولسە كىرەك
 زىراكە اول يىكتلەرنىڭ تىنلەرنى اوچىوز يىل مەتندە تەقىردن ۋە چىرما كىن صاقلاب
 اوچىوز يىلدىن صوڭ آنلەرنى اويغاندىرماقە قادر بولغان خدائى تەئالى اولوكلارنى
 يىگاندىن ترگوزماككە ۋە تىنلەرنە جانلەرنى كىرى كىرگوزما كىگە ھەم قادردر مرويدەرگە
 اول يىكتلەر مغازە اچنە تىندروس پادشاھقە خىر دىھال قىلوب يەنە اورنلەرنە يانتىلەر
 ۋە حق تەئالى نىڭ فرمانى بىرلە شول ھاللىرنە، آنلە نىڭ جانلەرى قىبۇز ايتولدى القىصە
 تىندروس ھەم آنىڭ قومى فابجانكىم اوشبو احوالنى مشاھدە ايلادىلەر (فَقَالُوا) بىس
 ايتىدىلەر آنلەر (أَبْنَاؤُهُمْ) بنا قىلگۇلر آنلەر اوزرنە، يعنى اول يىكتلەر يانتقان مغازە
 اوستىنە بنا ايتگۇز (بَنِيَانًا) بىر دىيورنى تا كەم آنلەر شول دىيور اچنە، قالوب خلق
 آنلەرنى كورماسونلەر باكە اول بنا آنلەرنىڭ اورنلەرنە بىر علامەت بولسون (رَبِّهِمْ أَعْلَمُ
 بِهِمْ) آنلەرنىڭ پىروردكارى بىلگۇچىرا كىدەر آنلەرنىڭ احوالىنى (قَالَ الَّذِينَ) ايتدىلەر شول
 كىمەسلەر كەم (عَلِمُوا هَلَى أَمْرَهُمْ) غالب بولدىلەر آنلەر دىنلەرنىڭ اشى اوزرە، يعنى
 اولىگاندىن صوڭ تىننىڭ يىگاندىن ترلماكىنە اشانقۇچى كىشىلەر ايتىدىلەر (لِنَتَّخِذَنَّ
 عَلَيْهِمُ) البىنە توتارمىز آنلەر اوزرە (مَسْجِدًا) بىر مەسجىدىن، يعنى آنلەر اوستىنە مەسجىد بنا
 قىلورمىز كەم آدمىلەر آنە، نماز اوفورلەر دىدىلەر (سَيَقُولُونَ) تىزدىر كەم ايتورلەر اصحاب
 كەڭنىڭ نەچە كىشى ايدىكلەرى توغرىستە، پوز ايتكوچىلەر، يعنى يهودىلەر باكە نصارىدىن
 يىقۇبىيە طائىفەسى ايتورلەر كەم اول اصحاب كەڭ (ثَلَاثَةَ) اوج كىشى ايدىلەر (رَبِّهِمْ)

مغازە آغزىندا قى طائىفى
 كۆتۈردىلەر مغازە اچىنە
 باقىلى توشكاج آنلەرنىڭ
 اتلىرى صەابەلەرنى كورۇپ
 اورما كىكە باشلادى ھەم
 آنلەرغە ھەل قىلماقچى
 بولدى، اما اول ائىنىڭ
 كۆزى صەابەلەرنىڭ
 كۆزلىرنە توشكاج اور-
 مەكەن توفىقئادى قوبۇرغىنى
 بولغاب باشى بىرلە آنلەرغە
 اچكارى كىرگۇز دىيور اھارە
 قىلدى آنلەر مغازە اچىنە
 كىرۇپ السلام ھىلەكم
 ۋەرحمە اللە دىيۈپ سلام
 بىردىلەر حق تەئالى اصحاب
 كەڭنىڭ تىنلەرنە جانلەرنى
 فابجاندى تا كىم يانتقان او-
 رنلەردىن تورۇپ صەابەلەر
 سلامىنە جواب بىردىلەر كەم
 اللە تەئالى نىڭ پىيغىمبىرى
 محمد بن عبد اللە سۆزلەرگە
 سلام اوفورلەر ۋەلى محمد
 رسول اللە الصلوة والسلام
 دىيۈپ جواب بىردىلەر
 صىگرە آنلەرنى اسلام دىيىنە
 دعۋە ايتىدىلەر ۋە آنلەر قىبول
 قىلدىلەر ھەم حضرت
 پىيغىمبەرگە بىزدىن سلام
 ايرشدرگۇز دىيۈپ كىرى
 اولگى اورنلەرنە يانتىلەر
 ايكىنچى كورە يەنە آنلەر آخىر
 زمانەدە حضرت مەھدى
 چىققان ۋقتدە ترىلورلەر
 ۋە مەھدى آنلەرغە سلام

آنلرنڭ دورتنجهيلرى (كَلْبِهِمْ) ائلر يدر (ويقولون) وايئورلر بعضيلر يعنى نصارىدن
 نسطوريه طاغفسى ايتورلر كم اول اصحاب كهف (خمسة) بش كشيبلردر (سادسهم
 كلبهم) آنلرنڭ آلتنجيلرى ائلر يدر ديورلر وآنلر اوشبو سوزنى ايتورلر (رجماً
 بالغيب) آطماق اوچون غيب وياشون بولغان نرسه گه يعنى آنلرنڭ اصحاب كهف
 فلان فسردر ديماكلرى هيچ بر دليل برله توكلدر بلكه بارى گمانلرى برله
 غيب وياشون بولغان اشكه حكم فيلورلر حقيقتينى بلماسلر (ويقولون) وايئورلر
 مسلمانلر پيغمبر عليه السلامڭ خبر بييرماكى برله كم اول اصحاب كهف يكتلرى
 (سبعة) يديدر (وثامنهم كلبهم) وسكزيئجهيلرى آنلرنڭ ائلر يدر (قل) اينكل سن اى
 معبد عليه السلام (ربى اعلم) منم پروردىكاريم بلگوجيرا كدر (بعدهنوم) اول
 اصحاب كهفڭ صانلرينى يعنى حقيقتينى ونجه كشى ايدكلرينى خداى تعالى اوزى
 بلور (ما يعلمهم) بلماس آنلرنڭ عددلرينى (الافليل) مگر آرزنه (۳) كشى بلور
 آدميلردن يعنى حضرت پيغمبر عليه السلام هم آنڭ صعاهلرى بلورلر (فلا تمار
 فيهم) بس سن جدال قيلماغل وئزاعلاشماغل اى معبد عليه السلام اصحاب كهف
 توغرىسنده نئاك كيم كئاب اهلى جدال فيلورلر (الا مراء ظاهراً) مگر ظاهر بولغوجى
 بر جدال برله گنه يعنى جدالده بيك دفة ونعمق ايلاما گل قرآنده مذكور بولغان
 قدرلى سيني اينكل زياده سيني نقتيش قيلماغل (ولانستفت فيهم) هم فتوا صورماغل
 اصحاب كهف توغرىسنك (منهم) اول كئاب اهللرندن (احداً) هيچ براودن مرويدركه كفار
 رسول اكرم صلى الله عليه وسلم جضرتلرندن مذكور اوچ سؤالنى صورافاچ حضرت
 پيغمبر بيوردى كم ايرته گه كيلگز نا كم سؤاللرگه جواب بيورورمن ديدى انشاء
 الله ديب اينمادى بس خداى تعالى دن اون بش كونگه قدر وحى كيلماى توردى
 قرشى مشركلرى حضرتكه طعنه فيلوب نورلى سوزلر سويلاديلر حضرت پيغمبرڭ
 ميراك كوگلينه ملال كيلدى بس حق سبحانه وتعالى اوشبو آيتنى نازل فيلدى
 ويوردى كم (ولا تقولن لشيء) دضى اينما گل سن اى معبد عليه السلام هيچ بر نرسه
 اوچون و هيچ بر اش توغرىسنده اينما گل (اننى فاعل) درستلكده من فيلغوجى من
 واشلارمن (ذلك) اوشبو اشتى (غداً) ايرته گه يعنى من بو اشتى فلان وقتده
 اشلارمن ديوب اينما گل (الا ان يشاء الله) مگر شولكيم تلار خداى
 تعالى يعنى خداى تعالى نلاسه اشلارمن ديوب اينكل (واذكر ربك)
 هم ياد اينكل پروردكارڭڭ منشيتى وتلاما كيني (اذا نسيت) هر قايجان اونوظقان

بيورور آنلر آنك سلامينه
 جواب قايتاورلر مگره
 وفات بولوب قيامتده
 مبعوث بولورلر
 (۱) ابن عباس رضى الله
 عنه بيورمش دركيم انانمن
 ذلك القليل يعنى من
 اوشبو آرزنه كشيبلرنك
 جمله سنن من ديهشدر
 حضرت هلى كرم الله
 وجهه دن منقولدركه اصحاب
 كهف يدى كشيبلردر
 اسملرى بيلما مكيلينا
 مشيلينا. مرنوش دبرنوش
 شادنوش وكنونچى نك
 اسمى مرطوس دراتلرى
 قظير اسمى در آنلرنڭ
 اسملرى خصوصك باشقه
 روايتلر هم كويدو
 تيسيرده عبدالله بن عمر
 رضى الله عنهامدن منقولد
 دركه هر قايجان بره وضعفه
 اوط تودوب يانا باشلاسه
 اوشبو اصحاب كهف
 اسملرينى بر كلفدگه
 يازوب اول اوطقه ماشلا.
 مهلر حق تعالى نك فضلى
 برله فى الحمال اول اوط
 سوزار اصحاب كهف
 اسملرى نك موندين باشقه
 خاصيتلرينى هم مشايخ
 بيان ايلامشازدر

بولساك سن استثناءً قبلونی یعنی صگره انشاءً الله دیگل (وَقُلْ) دخی اینکل (عَسی
 اَنْ یَهْدینَ) شایدکم دلالة قبلور وکوندرو رمی (رَبِّی) منم پروردکاریم (لَا قَرَبَ)
 شول نوسه گه کم اول یقینراقدر (مَنْ هَذَا) اوشبو اصحاب کھف شأنندن کم صورارسز
 (رَشَدًا) نوغری لفقہ یعنی شایدکم خدای تعالی مکا اصحاب کھف خبرندن توغریلقفہ
 یقینراق و آرتوغراق بولغان اشرنی بلدروردبوب اینکل واقعا حق تعالی اصحاب
 کھف فصہندن اولوغراق بولغان اخبار انبیاء و امم سابقہ ہم اخبار حوادث
 آئیہلرنی قرآن ده بیان ایلاب حبیبینه بلدردی (وَلَبِثُوا) ونوردیلر اول اصحاب کھف
 یکتلری یعنی یوقلاب باطلدیلر (فِی کَهْفِهِمْ) اوزلرینک مغاره لرنده (ثَلَاثَاةَ سَنینَ)
 اوچبوز بیلر (وَأَزْدًا دُونَ) هم آرطلدیلر (نَسَعًا) (۱) توفز بیلنی مرویدرکه نصاری لر
 بو آییقی ایشتکچ ایتدیلر بزلرنک کتاب لریزده اوچبوز بیل دیب یازلمشدر بزلر
 اوچبوزنی بلورمز توفزنی بلهاسمز دیدیلر حق تعالی بیوردی کم (قُلْ) اینکل سن ای
 محمد علیه السلام (اللّٰهُ اعْلَمُ) الله تعالی بلگوچیرا کدر (بِمَا لَبِثُوا) شول نرسه ننگ
 مقدارینی کم آنلر توردیلر یعنی آنلرنک مغاره ده فی قدر مدّة نورغانلق لرینی
 خدای تعالی آرتوغراق بلورسزلر بلهاس سز (لَهُ غَیْبِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) اول خدای
 تعالی گه مخصوص در کولرده هم یرده بولغان غیب وپاشرن نرسه لرنی بلهاس یعنی
 مغلوقانقه پاشرن بولغان نرسه لر آخا ظاهر در (أَبْصُرْ بِهِ) فی بغشی کورگوچیدر
 خدای تعالی بارچه موجوداتنی (وَأَسْمِعْ) هم فی بغشی ایشتکوچیدر جبله مسموهاتنی
 (مَالَهُمْ) بوقدر کورک اهلینه هم یر اهلینه (مَنْ دُونَهُ) اول خدای تعالی دن باشقه (مَنْ
 وَتَى) هیچ بر دوست کم آنلرنک اشرینی باشقارور (وَلَا یُشْرِكُ) واورطاق ایلامس
 خدای تعالی (فِی حُكْمِهِ) اوزی ننگ فرمان وفضاسنده (أَحَدًا) هیچ براونی کولر ویرلر
 اهلندن (وَأَنْتَ) و او قوغل ای محمد علیه السلام (مَا أَوْحَى إِلَيْكَ) شول نرسه نی کم
 وحی ایتولدی سنک صاری (مَنْ كِتَابَ رَبِّكَ) رَبِّكَ ننگ کتابندن کم قرآندر (لَا مُبَدِّلَ)
 یوقدر هیچ اشدرفوچی واوزگارنکوچی (لِكَلِمَاتِهِ) آنک سوزلرینه کم اصحاب کھف
 شأننده نازل قیلمشدر (وَلَنْ نُجَدِّ) وهر گیز سن طاهماس سن (مَنْ دُونَهُ) خدای
 تعالی دن باشقه (مُلْتَحِدًا) بر پناه ایتناک و صغناق کسه نی صاحب کشافی کلتورمشدر کم
 مشرکلر اولوغلرنندن بر جماعه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینه ایتدیلر کم
 اوشبو ایسکی کیوملی قدرسز و فقیر بولغان صهیب و حباب هم عبارکی صحابه لرکنی
 اوزننگ مجلسکندن یراق قیلغل تا کم بزلر سنک برله مجالسه وصعبه قیلورمز اول

لبابده کلتورمشدر کم
 اوچبوز بیل سنه شمسبه
 اعتباری برله در کم آخا
 توفز بیل آرتورسنه فمریه
 حسابجه بولورسنه فمریه
 برله اوچبوزده توفز بیل
 نورغان بولورلر زیراکه
 شمسبه برله فمریه ننگ
 آراسنده تفاوت هر یلک
 اون بر کونگه فریبدر
 یعنی سنه فمریه ننگ بر
 بیل اون بر کون مقدارنجه
 شمسبه ننگ بلندن کیم
 بولور بس علی التحقیق
 سنه شمسبه برله اوچ
 یوز بیل سنه فمریه برله
 اوچبوزده توفز بیل هم
 ایکی آیده اون توفز
 کون بولور

فقير صحابهلر سىڭ يازىڭىدە بولغاندە بىزلىر مجلسىگە كىرماسىز آنلىرىڭ صامى
 ايسلىرى بىزگە ابدأ بىروردىدېلىر حق تعالىدىن اوشبو آيە كىرىپە كىلدىكم (واصبر
 نفسك) وطوبوت توتقىل اوزىڭنىڭ نىفسىڭنى ھىم چىداغىل (مع الذبىن) شول كىيسەلر
 بىرلەكم (يدعون) عبادە قىلورلر آنلر (ربهم) اوزلىرىڭ پىروردىلر بىنە (بالعبوة
 والعشى) ايرتە بىرلە ھىم كىچ بىرلە بىنى كوننىڭ ايكى طرفىدە نماز اوقورلر باكە
 مراد ايرتە نمازى بىرلە ايكىدى نمازى اوقورلر دىپا كىر باكە بارچە وقتلردە خىداى
 تعالىڭ عبادىتى اشتغال ايتارلر (يريدون وجهه) تارلرلر آنلر خىداى تعالىڭ
 رضاسىنى بىنى عبادىتىدىن مقصدلىرى باشقە نىسە توگىلدىر وكوكىلرلرئە دىپا آرزوسى
 بوقىدىر (ولانعد) وكوكىرىكم تىجاوز ايتماسون واوتماسون (ھىناك) سىڭ ايكى كوزىڭ
 (ھنهم) اول فقير مسلمانلردىن بىنى آنلرنى قوبوب باشقە ھە نظر قىلماغىل (ترىد)
 شول حاللەكم سىن تارلسىن (زينة العبوة الدنيا) دىپا تىركلىكىڭ زىنىتىنى بىنى اى
 محمد ھىلە السلام فقيرلرنى تاشلاپ باىلر ھە قارماغىل والتفات ايتماگىل كم اول
 اش دىپا دولتىنە مېل ايتىكوجىلرئىڭ اشىدىر (ولانطم) ھىم اطاعە قىلماغىل وبوى
 صونماغىل (من اغفلنا) شول كىسەگە كم غافل ايتىدىك بىز (قلبه) آنڭ كوكىلىنى (ھن
 ذكونا) اوز يادىزدىن اول كىسەدىن مراد امىيە بىن خلىقىر دىمىشلر ھىم آنڭ ائباھىدىركم
 آنلر حضرت پىغىبىرگە فقير صحابهلرئىنى مجلسىڭدىن سورگىل دىوب بىروردىلر ايدى
 حق تعالى بىروردىكىم بىز آنڭ كوكىلىنى ذكىر بىزدىن غافل ايتىدىك (واتبىع) ھىم اياردى
 اول (ھوىه) اوز نىفسى آرزوسىنە (وكان امره) دىخى بولدى آنڭ اشى (فرطاً)
 ضايىع وفائىدەسىز باكە حسرە وندامىتىنى موجب بولدى (وقل) وايتكىل اى محمد
 ھىلە السلام آنلرغەكم مىن سىزلىرگە كلنورگان نىسە بىنى قرآن (الحق من ربكم)
 راست وتوغرى پىغامدىر پىروردىكوزدىن (فمن شاء) بىس ھىر كم تىلاسه آئا اشانماقنى
 (فليؤمن) بىس كوكىرىكم اشانسون اول (من شاء) ھىر كم تىلاسه اشانماقنى اول
 قىراغىھ (فليكفر) بىس ايتكىل كم اشانماسون . كافر بولسون اوشبو امىر توىدى
 وقورقتواوچوندىر اجازە واپاقە اوچون توگىلدىر ايمان بىرلە كىرنى بىراىر ايتواوچون
 ھىم توگىلدىر معنای كلام اشانماغان كىشىڭ اوزىنە زىيان بولوردىپا كىر (انا اهدنا)
 درسىڭىدە بىز حاضىرلادىك (للظالمين) ظلملىق ايتىكوجىلر اوچون بىنى قرآنغە
 اشانماوچىلر اوچون (نارا) بىر اوطانىكم (احاط بهم) چولغاب آلور آنلرنى (سرادقها)
 اول اوطانڭ چادىر كىي بالقونلرى (وان يستغثبوا) واگر فرىاد قىلسىلر ومىدد

استاسەلر اول كافرلر توغده صوصامقلرى سىبلى (بِغَاثُوا) آلنر نك فرسادلر يئە
 ايرشولور (بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ) اريتولگان باقر كىي فايئار بر صو برله بعنى آلنرغە اچار
 اوچون شونداين فايئار صونى بىرورلر كم (يَشْوَى الْوُجُوهَ) قوزورور وكويدرور
 اول صو يوزلرنى غايئە اسى لكئىدن (بِشَسِّ الشَّرَابِ) نى يماوز اچمك در
 اول مهل كىي بولغان صو (وَسَامَاتٍ مَّرْتَفَعًا) ونى يماوز اورندر اول توغ
 اولى (أَنَّ الَّذِينَ آمَنُوا) درىستلكده شول كىيسەلر كم ايمان كلتوردىلر خداور سولگە
 هم فرآغە اشاندىلر (وَعَمَلُوا الصَّالِحَاتِ) هم اشلا دىلر ايدگو عمللرنى (أَنَّا لَنُنْزِعُ)
 درىستلكده بىز ضايغ ايلاماسمز (أَجْرَ مَنْ) شول كىيسەنك اچر وثوابىنى كم (أَحْسَنَ عَمَلًا)
 كور كام ويغشى قىلدى اول عملنى (أُولَئِكَ) اوشبو گروه بعنى ايمان كلتورگان
 وايدگو عمل قىلغان كىيسەلر (لَهُمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ) بولغوجىدر آلنرغە عدن جنى نك
 باقچەلرى كم (تَجْرَى) آغار اول جنتلرده (مَنْ تَعْتَمِهِمْ) آلنر نك منزل لرى آستىندىن ياكە
 آلنر نك امرى برله آغار (الْأَنْهَارِ) بلغەلر (يَعْلُونَ) بىزانلمش بولورلر آلنر (فِيهَا)
 اول جنتلرده (مَنْ أَسَاوَرَ مِنْ ذَهَبٍ) آلتەندىن بولغان بلاز كلردىن (۱) (وَيَلْبَسُونَ) هم كيارلر
 آلنر جنتده (ثِيَابًا خَضْرَاءَ) ياشل كىوملرنى (مَنْ سَدَسَ) نازك دىبالردىن وىفا كدىن
 طوقلمش كىوملرنى (وَاسْتَبْرَقَ) دغى دىيانك فالون وىحكم طوقلمشندىن بولغان كىوملرنى
 بعنى فايوسىنى آرزو قىلسەلر شونى كيارلر (مَتَّكِبِينَ) طابانغوجىلر بولورلر آلنر
 (فِيهَا) اول جنتلرده (عَلَى الْأَرَائِكِ) تختلر اوزرىنە (نَعْمَ الثَّوَابُ) نى اچردىر يغشى وىغدمت
 جاليدىر جنت هم آنك نعمتلرى (وَحَسَنَتٍ مَّرْتَفَعًا) هم نى كور كام طابانانچى اورندر
 جنتدا گى تختلر ياكە نى كور كام آرا مكاه در اول جنت (وَأَضْرَبُ لَهُمْ مَثَلًا) وىپىدا
 قىلغلسن مؤمنلر هم كافرلر اوچون بر مىلنى واول مثل اوشبودر (رَجُلَيْنِ) ايكى
 ايرنى كم آلنر ايكى قرفداش ايدىلر بنى اسرائيلدىن برسى يهودا اسمى مؤمن ايدى
 وبرسى قفروس اسمى اول كافر ايدى اول ايكى قزنداشكە آتالردىن سكر مك
 آلنون مىراث فالىش ايدى هر فايوسىنە دورت مك آلنون تىكىدى كافر قزنداش
 اول آلنونلرغە يورط يرار هم يورط جهازلرى ساتوب آلدى ومؤمن اوزىنە تىگان
 آلنونلرنك همەسىنى خىرات وىدقەغە صرف ايلادى حق تعالى آلنر نك حالندىن خبر
 بىروب بىوروركىم (جَعَلْنَا لِأَحَدِهِمَا) قىلدى بىز بعنى بىردك اول ايكى ايرنك برسىنە
 قفروس اسمى سىدر (جَنَّتَيْنِ) ايكى باقچە نى (مِنْ أَهْنَابٍ) يوزم يىغاچلردىن (وَحَفَفْنَاهُمَا)
 وچولغاندىق اول ايكى باقچەنك تىكرالرىنى (بَنَغْلٍ) خرما يىغاچلرى برله بعنى باقچەلرنك

(۱) زادالمسبرده حضرت
 ابن جبير رضى الله عنه دن
 منقولدىر كە جنة اهلنى نك
 هر برسى نك قولنە اوچار
 بلازك بولور برسى
 آلنوندىن و برسى كوشدىن
 و برسى باقوندىن

اورطالرنده يوزم يفاچلرى واطرافلرنده خرما يفاچلرى ايدى (وجعلنا) هم پيدا قىلدق
 (بينهما) اول ايكي باقچه نك آراسنده (زرعاً) بىرايگونك بىرنى تىك اول اورىن
 يمىش لك هم اشلق اورنى بولدى (كلنا الجنة) اول ايكي باقچه (اتت اكلها) بىرديش
 اولر ينىك يمىشلىرىنى تمام (ولم تظلم) هم ظلم قىلماديلر يعنى كيموتماديلر (منها)
 اولر ينىك عادنده بىر اتورغان يمىشلىرىن (شيئاً) هيچ بىر نرسه نى يعنى اغلب شىئىلدىر كه
 باقچه نك يمىش بىر يلىنى بىك كوپ بولسه يفاچلرى ايمگانوب قالوب انكچى يلىنى
 يمىشى آز بولور اول ايكي باقچه آنداق بولمايوب بلكه هر يلىنى يمىشلىرى كامل وكوپ
 بولور ايدى (وفجرنا) دخى روان قىلدق بز (غلاهما) اول ايكي باقچه اورطالسنده
 (نهرًا) بىر يلقه نى (وكان له) هم بولدى اول كافر فرنداش نك اول ايكي باقچه دن باشقه
 هم (نهر) يمىش يعنى باشقه يمىشلىرى هم بار ايدى مرويدىر كه مذكور يهودا اسملى
 مؤمن قونداش بار مالينى خىر اتقه صرف قىلويب اوزى محتاج بولوب قالدى وقونداشى
 فطروس فاشينه كيلوب معيشت خصوصنده آندن ياردم استادى فطروس ايتدى اى
 برادر بىز نك ايكي مزك ده آلتونلر يمز برابر ايدى من اوشبو قدر يورطالر و باقچلر
 پيدا قىلدم غلاملر و خادملىرىم باردر سن نى سببلى بوقدر فقير و محتاج بولوب
 قالدىك آلتونلر كنى قايدى فويديك ديدى يهودا ايتدى سن اول آلتونلر برله دنيا
 صانوب آلىدىك من جنت باقچىلرى صانوب آلىدم سن سراى صالحلردىك من جنت
 سرايى نى آلىدم سن دنيا ده خاتون و كىزىر كلر آلىدىك من جنتدا گى حورالعينلر
 مهربى اوچون مالينى صرف قىلدم ديدى فطروس انى ملامت و شلته قىلويب ايتدى
 نسيه كه اشانوب نقدنى فوللن بىردىك اوزگنى بوقدر خور و محتاج ايتوب قالدىدىك
 (فقال) بس ايتدى فطروس (لصاحبه) اوز ينىك بولداشيني يعنى مؤمن قونداشى
 يهودا گه ايتدى (وهو يعاوره) و حالانكه اول محاوره قىلور و نارا فارسى سوزلاشور
 ايدى آنك برله يعنى فطروس يهودا برله سوزلاشكانده فطروس ايتدى (انا اكثر
 منك) من كوبراك و آرتوغراق سن سندن (مالاً) مال جهتندن يعنى منم مالم كوبر
 (واعز) هم عزتلىراك من (نفرًا) قوللر و خدمتچىلر جهتندن يعنى قول و كىزىر كلر يم
 و خادملىرىم كوبر ديدى بس قونداشى يهودا نك قوللن توتدى (ودخل جنت) هم
 كردى اوز ينىك باقچه سينه (وهو ظالم لنفسه) و حالانكه اول فطروس ظلم لى ايتكوچىدر
 اوز نفسينه عجب و تكبرلىكى برله كم دنيا محبتى يوزندن (قال) ايتدى اول (ما اظن)
 من گمان قىلماش من (ان تبيده) اوشبو باقچه لرىم فانى بولماقنى (ابدا) هر گىز
 يعنى هيچده بو باقچىلر فانى بولورلر و بتارلر ديب اولماسمن ياكه اوشبو دنمانى

فانى بولور دىب گمان ايتناسمن (وما اظن الساعة) هم گمان ايتناسمن قيامتى
 (فائمة) قائم بولغوجى و كېلىگوجى دىب (ولئن رددت) واگر قايتارلمش بولسام
 من سنك گمانكچه (الى ربى) پروردكارىم سارى يعنى سنك ايتكان سوزك راست
 بولوب من اولگاندىن سوزك كىرى قوبارلسام (لاجدن) البته من طابار من آخرتك
 هم (خيراتها) اوشبو بايقه لردن بخشىرافنى (منقبلا) كوچاچك اورنى يعنى اول من
 قيامتى بولور دىب گمان ايتمايمن هم اول قيامت بولغان صورنده من آندە هم
 اوشبو بايقه لردن بخشىراق اورنده بولور من زىرا كه من شونداين بخشى بايقه لرغه
 مستحق بولدم سببىل خدای دنباده ميگابو بايقه لرنى روزى قىلغاندى دىدى (قال له)
 ايتدى اول فطروسقه (صاحبه) آنك بولداشى يعنى قىرنداشى يهودا ايتدى (وهو يعاوه)
 وحالاتكه اول فارا فارسى سوزلاشور ايتدى آنك برله (اكفرت) ايا من كافر
 بولدمو اى فطروس قيامتكه اشناواك برله (بالذى خلقك) شول خدای تعالى كه كم
 يار ايتدى اول سىنى يعنى سىنك اصلك آدمى يار ايتدى (من رب) توفراندىن (ثم من
 نطقه) سوزكه سىنك ماده كنى يار ايتدى منى صوندىن (ثم سوبك رجلا) سوزكه
 برابر وتوغرى قىلدى سنى اير كىشى ايتوب يعنى اعضالك درست بولغان اير كىشى ايلادى
 (لکننا) لکن من ايتور من (كيم هو الله) اولدر حلقى اوزره بولغوجى خدای تعالى
 (ربى) منم پروردكارم هم منى يار ايتقوجى دىر (ولا اشرک) وشريك ايتوب تونماسمن
 (ربى) اوزمنك ربمغه (احدا) هيچ براونى (ولولا اذ دخلت) ونى اوچون شول
 وقتكم كردك سن (جنتك) اوزكك بايقه كفه (قلت) ايتماذك يعنى بايقه كفه كرگان وقتكده نى
 اوچون ايتماذك (ماشاء الله) نى نرسه نى تىلاسه خدای تعالى شول نرسه بولور يعنى سن بايقه كا
 كرگانده بو بايقه هر گيز فانى بولماس ديدك سنكا ايتماك قىوش ايتدى خدای تعالى
 نهچوك تىلاسه شولاي بولور دىب هم ايتماك كراك ايتدى كم (لا قوة الا بالله) يوقدر
 قوة هيچ بر كيمسه كه مگر خدای تعالى كه كنه در يعنى اوزكك عاجزلكك كه اعترافى
 ايلاب بو بايقه نى عمارة قىلماق هم تدبير ايتماك بارچەسى خدای تعالى نك مددى
 برله دىب بىلاك كراك ايتدى (ان ترن) اكر كورساك سن منى (انا اقل منك) من آزارا من سندن
 (مالا وولدا) مال هم بالا جهنندن يعنى منم ماليم وبالا چاغالريم سينكندن آز بولسه
 (نفسى ربى) بس شايده كم منم پروردكاريم (ان يؤتىن) شايده بيرور مكا (خيرا)
 ايدگوراك ويخشىراق نرسه نى (من جنتك) سنك بايقه كدن يعنى مكا آخرنده جنتنى

روزى نىلور (وَبِوَسَلِّ عَلَيْهَا) ھەم شايىد كىم يىبارور خىداي تىعالى سىنىڭ باقىھەڭ اوزرىنە
 كىر و ظلمىڭ سىبىلى (حُسْبَانًا) صاعقەلەرنى يەنى فاطى عذاب و ھىلاكتىنى يىبارور (مَنْ
 السَّمَاءُ) كوك طرفىدىن (فَتَصِيح) بىس اورلور سىنىڭ باقىھەڭ (صَعِيدًا) نوز و نىگىز
 بىر بىر بولوب (زَلَقًا) اولەنسز و طاقىر بىر بولوب (أَوْصِيح) يا ايسە اورلور (مَامَعًا)
 اول باقىھەڭ سووى (غَوْرًا) بىرگە بىر بولۇش بولوب يەنى سووى بىرگە سىڭوب بىتار
 و صوسز قالور (فَلَنْ تَسْتَطِيعَ لَهُ) بىس ھەرگىز قادر بولماسسىن و كوچك. بىتاس اول
 سوفا (طَلَبًا) استامك يوزىدىن يەنى سووى بىر آستىنە كىتوب بىتسە اول سووى
 ازىب طابا آلماسسىن مرويىدىر كە حق سىبەانە و تىعالى اول مؤمن قونداشنىڭ
 سوزىنى راست و توغرى كىتوب اول باقىھەڭ عذاب يىباردى و آنى تىام ھىلاك و خراب
 ايلادى نىئاك كىم بىورور (وَأَحِيطَ) و احاطە قىلىدىلمىش بولدى عذاب الھى (بِقَرَّةِ)
 اول باقىھەڭ بىشىنە يەنى اول كافر قونداشنىڭ باقىھەسىنى عذاب تىام ھولغاب آلوب
 بارچە آھاچلىرى ھەم بىشلىرى ضايىع بولدى و ھەمە بىنالىرى خراب بولدى (فَأَصِيح) بىس
 طاغىفە كوردى كافر فطروس و باقىھەسىنىڭ خراب بولغانلىقىنى كوردى (يَقْلَبُ) ايلاندىرور
 ايدى اول (كَفِيه) ابكى اوچىنى يەنى ھىسرت يوزىدىن و فايفوسىدىن بىر اوچىنى
 ابكىچى اوچىنە صوغار ايدى و ھىشىمان بولور يەنى اوكونور ايدى (عَلَى مَا أَنْفَقَ)
 شول نىسە اوزرە كىم خىج قىلدى و صرف ايلدى (فِيهَا) اول باقىھەڭ عمارتى
 توغرىسىندە يەنى اول باقىھەڭ نوز و ماك اوچون كوب آلتون صرف قىلغانلىقىنە
 اوكونور ايدى (وَمَنْ خَاوِبَةٌ) و ھالانىكە اول باقىھەڭ بىنالىرى و سىراپلىرى توشكان
 و يىقلغان ايدى (عَلَى عُرُوشِهَا) توبەلىرى اوزرىنە يەنى اول توبەلىرى و توشاملرى
 توشوب آنىڭ اوستىنە دىوارلىرى جىبرىلىگاندىر فطروس اوشبو ھالىنى كور گىچ
 ھىسرتىدىن قولىنى چابار ايدى (وَيَقُولُ) ھەم ايتور ايدى (يَا لَيْتَنِي) اى كاشكى من (لَمْ
 أَشْرِكْ) شىرىك ايتوب توتماغان بولساچى (بَرِّي) اوزنىڭ ھەموردكارىغە (أَحَدًا)
 ھىچ بىر اوفى تاكىم مەن باقىھەڭ شىرىك و كىر سىبىلى خراب بولماس ايدى دىوب يىقلار
 ايدى (وَلَمْ تَكُنْ لَهُ) و بولمادى اول فطروسىغە (فَتَنَةً) شول بىرگە ھەم (بِنَصْرُونَهُ)
 ياردەم بىرورلىر آڭا يەنى باقىھەسىدىن عذابىنى كىتارو خصوصىدە آڭا ھىچ ياردەم
 ابىكۆچى بولمادى (مَنْ دُونَ اللَّهِ) اللھ تىعالى دن باشقەدن يەنى اللھ دن باشقە ھىچ
 كىم اول عذابىنى كىتاروگە قادر بولمادى اللھ تىعالى قادر بولسە ھەم آندىن عذابىنى

دنیا ترک کنی بغور
 صوبی برله باشروب
 اوسکان اولن که تشبیه
 ایندی نناک کیم اول اولن
 اوسوب کمال تکه ایرشوب
 آندن فائده لنور وقت
 یتکلی ناگاه آندن صو
 منقطع بولماق سبیلی
 فوروب ضایع بولور
 اوشندانق آدم اوقلی هم
 دنیاده اوسوب یتوب
 آرزولرینی حاصل ایتمه
 کچی بولوب تورغانه
 آکسوزدن اجل ایرشوب
 عمری ننگ یخاچینی
 فورتور وترکک صوی
 منقطع بولوب آرزو
 چچا کلرینی اولوم جیلی
 هر طرفه او چورنوب ضایع
 ایلار بیت ناگهان تن
 باغیقه بنسه زمستان اجل
 جان یغچندن صاچلقای
 هر طرف یغراغر

۱) بعض علما باقیات
 صالحانن مراد بش وقت
 نمازدر دیمشدر و بعضیلر
 سبعان الله والحمد لله ولا
 اله الا الله والله اکبر
 ولا حول ولا قوة الا بالله
 العلی العظیم در دیورلر
 باکه اوچ کلمه در لاله الا

کینارمادی (وما کان) هم بولمادی اول فطروس (منتصراً) اوز اوزینه پاردم
 بیرگوچی یعنی اوزی هم اول عذابنی دفع نیلا آلمادی (هُنَالِكَ) شول اورنده یعنی
 نعمة نك زوالی و کینماکی وقتنده یا که قیامة کوننده (الْوَالِيَةِ) نصرة و یاردم بیرماک
 (الله العقی) حلق برله صفتلانوچی خدای تعالی که مخصوصدر (هو خیر) اول
 خدای تعالی بخشیراندر جمله دن (ثواباً) ثواب و اجر بیرماک جهندن ثوابنی امید
 اینکو و چیلرگه (و غیر عقبا) هم ایندگوراکدر اول عاقبه جهندن یعنی
 آکما طاعة فیلغو چیلرنک حال لرینک صومنی بخشیراندر آندن باشغه عبادت ایتمکو چیلرنک
 صافبتندن (و اضر ب لهم) و پیدا نیلغل هم بیان ایتمکل آدمیلرگه (مثل الحیوة الدنيا)
 آنلرنک اوشبو دنیاده ترکک لرینک مثالینی و اوخشا شینی (کما انزلناه) شول
 صوسبیلی حاصل بولغان اولن کبی درکم ایندرک اول صونی (من السماء) کوک طرفندن
 (فاغتلط به) بسی فاشندی اول صوبرله (نبات الارض) اول یردن اوسکان اولن هم
 اول صونک ایشمافی سبیلی فوت حاصل بولوب اول اولن اوسوب کماله که ایرشدی
 هم یر آنک برله باشاردی (فاصبح) بسی طاقفه کردی یعنی بر مددن صغره اوزلدی
 اول اوسوب یتکان یاشل اولن (هشیا) فورومش و نهام کیبوب نتولمش بولوب
 شول روشه کم غایتنه فوروب تتولدکنندن (تدروه الريح) طارانور آنی جیلر لر
 و اوچورتوب هر طرفه ایلتور بس اول باشاروب اوسکان اولن ضایع بولوب بوقفه
 چغار (و کان الله) و بولغو چیدر خدای تعالی (علی کل شیء) هر بر نرسه اوزره بار قیلماق
 هم یوق ایلاما کدن (مقتدرأ) (۱) کوچی یتکوچی مرویدر که عرب اولوغلری مال و بالاچاها
 برله مباحات قیلوب ماقنانشورلر ایدی فخر هالم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینه
 فقیردر و بالاسی یوقدر یعنی اوغلی یوقدر دیوب طلمنه فیلورلر ایدی حی سبحانه
 و تعالی بیوردی کم (المال و البنون) دنیا مالی هم اوغلر لر (زینة العیوة الدنيا) دنیا
 ترککنی ننگ زینتی و گورکامل کیدر آخرة ازوغی توکلدر آزغنه زمانده تلف بولوب
 فانی وزایل بولاچقلدر (و الباقیات الصالحات) (۱) و بانمی بولغوچی ایندگو عمل لر کم
 آنلرنک ثمره سی و یمشدری هیچک بتماس منگو فالور (غیر هند ربک) بخشیراندر
 پروردکارک فاشنده (ثواباً) اجر و ثواب یوزندن (و غیر املاً) هم بخشیراندر امید

الله واستغفرالله هم صلی الله علی محمد وآله وسلم در یا که مؤمن ننگ کوکلینی شادلاندر تورغان بخش
 سوزلدر یا که ایندگو نیتدر یا که صالحه بولغان فلزدر کم آنا ننگ تنوع اوطنندن خلاصقلرینه
 سبب بولورلر امام قشیری قدس سره بیورمشدر که باقیات صالحات شول عمل درکم هیچ بر طمع و دنیا
 غرضی برله فاتوشقان بولماس بنکه خالصاً لوجه الله اشلانگان بولور

جهنندن یعنی اول عمل لرنك ایاسی امید اینکان ثوابینی آخرتده طابار (وبوم
 نسیر الجبال) و یاد فیقل شوز حکوننی کم یورتورمز و سورورمز طاولرنی یعنی
 توبلرندن فوبارب هواده اوچورتوب یورتورمز (وتری الارض) هم کورورسن
 اول کونده برنی (بارزة) ظاهر بولغوجی طاولر آستندن یعنی طاولر اورن لرنندن
 بر اوستینه چارلر (وحشرناهم) وحشر فیلورمز یعنی جمع فیلورمز آنلرنی محشر
 برینه (فلم نقادر) بس کیچورماسمز (منهم احدًا) آنلردن هیچ براونی حشر فیلبا پنجه
 یعنی هیچ کم محشر برینه کیلمای فالماس (وعرضوا) دخی عرض ایتولنمش بولورلر
 (علی ربك) پروردکارنك حسابی اوزره یعنی حساب فیلنماق اوچون حساب برنده
 حاضر بولوب نورورلسر (صفا) صف طارتوب وتزیلوب هم حق سبحانه ونعالی
 آنلرغه ایتور (لقد جئتمونا) تحقیق کیلدگز بونك حضور بهرغه محشر برینه بالانفاج
 ویاغز مالسزم خدم وخشم وبالاچافاسمز هم اهل وعیالسز (كما خلقناكم) نناك کم
 پاراتقان ایدك سز لرنی (اول مرة) اول مرتبه ده یعنی آنالر کزدن طوغان وقتگز ده
 هم شول طریقده بالانفاج ویاغز ایدگز (بل زهنتم) بلکه گمان کیلدگز سز (ان لن
 نجعل) شوننی کم هرگیز فیلباسمز بز (لكم) سز نك اوچون (موعدًا) وعده گه وفا
 فیلا نورغان بر وقتنی یا که حساب اوچون وعده ایتولمش اورننی یعنی قیامت
 بولماس دیوب گمان ایدگز بو خطاب بعث وحشر گه انکار ایتکوجیلر گه خاصر
 (ووضع الكتاب) هم تویولمش بولور اول کونده عمل دفترلری محشر اهلینك
 قوللرینه یا که میزانغه (فترى المجرى) بس سن کورورسن شول وقتده گناه
 کارلرنی (مشفقین) نورغوجیلر و اعراض ایتکوجیلر کورورسن (مما فيه) شول
 نرسه دن کم آنلرنك عمل دفترنده یازلمش بولور یعنی عمل دفترلرنه اوزلری فیلوب
 اونو طغان باوزلقلرنی کورگاج بیک نورفورلر (وبقولون) هم ایتورلر (یاویلتنا) وای
 فی حسرة وکویونچ بزرگه (مال هذا الكتاب) فی نرسه بولغاندر اوشبو عمل دفترینه کم
 (لا یغادر) کیچورماس اولوتوشورب فالدرماس (صغیرة) کچکنه گناه لرنی (ولا کبیرة)
 هم فالدرماس اولوغ گناه لرنی (الا احصاها) مگر شولکم صانانغاندر بارچه سینی
 وضبط فیلوب صافلاندر (ووجدوا) هم طابارلر آنلر (ما عملوا) شول نرسه نی کم
 اشلا دیلر یعنی دنیاده اشلا گان عمل لرنی طابارلر (حاضرًا) اوز قاشلرنده حاضر
 (ولا یظلم) وظلم لسق فیلباس (ربك) سنك پروردکارك (احدًا) هیچ بر کسه گه

آنك حسنايتىن كيمو تماك وسبئائىنى آرئىرماق برله (وَإِذْ قُلْنَا) وياد قىلغل شونى كم ايتدك بز (لِلْمَلَائِكَةِ) فرشته لرگه (أَسْجُدُوا لِأَدَمَ) سجده قىلگر آدمگه ديوب (فَسَجَدُوا) بس سجده قىلدىلر فرشته لر (أَلَّا أَبْلَيْسَ) مگر ابلېس سجده قىلمادى (كَانَ) بولدى اول ابلېس (مَنْ أَلْبَنَ) جن قومندن يعنى بنى العان گروهندن كم اولدىن ياراتلمشدر (فَفَسَقَ) بس طشقارى چقدى اول ابلېس (عَنْ أَمْرٍ رَبِّهِ) پروردكارىنك فرمانندن فاسق سببىه اوچون در يعنى اصلى جندىن بولماق سببى عاصى بولدى (أَفْتَنَّا ذُوهُ) ايا توتارسزمو سوزلر اول ابلېس نى (وَذُرِّيَّتَهُ) هم آنك (۱) بالالرىنى توتارسزمو (أُولِيَاءَ) دوستلر ايتوب (مَنْ ذُوْنِي) مندىن باشقه يعنى آنلرنى دوست توتوب آنلرغه اطاعة قىلوب مكا عاصى بولورسزمو (وَهُمْ) وعالانكه آنلر يعنى ابلېس هم آنك ذرىنى (لَكُمْ يَدُو) سوزلرگه دشماندر (بئس للظالمين) نى باوزدر ظلم لق ايتكو چيلرگه ابلېس و آنك ذرىنى (بَدَلًا) بدل بولماق جهنمدىن خداى تعالى اوريننه يعنى خداى تعالى نى دوست توتو اوريننه شيطانلرنى توتسه لر آنلر اوچون نى باوزلقدىر (مِمَّا أَشْهَدْتَهُمْ) حاضر قىلمادم من شيطان نى هم آنك بالالرىنى (خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ) كوكلرنى هم برنى ياراتقان وقتده تا كم آنلردن مدد استناسام (وَلَا خَلَقَ أَنْفُسَهُمْ) هم آنلرنك اوزلرىنى ياراتقان وقتده كفر اهلى چىدر وشيطانلر قىب علمبىنى بولورلر ديوب اعتقاد قىلورلر ايدى حق سبحانه و تعالى آنلرنك بو اعتقادلرى يالغان وباطل ايدكىنى بيان ايلاب بپوردى كم اول شيطانلر كوكلرنى وبيرلرنى ياراتقان ده حاضر توگل ايدىلر هم اوزلرىنك ياراتقان وقتلرىنى بلماسلر بس آنلر غىب نى نپوك بلسونلر (وَمَا كُنْتُ) ومن ايماسمن (مُتَّخِذَ الْهَضَيْمِ) آزدرغوچيلرنى توتقوچى يعنى ابلېس نى و آنك ذرىنى نى توتقوچى ايماسمن (عَضُدًا) يار ومدد بپروچى ايتوب يعنى من مخلوقاننى ياراتوده همعدن مستغنى من هيچ كم نك مدد و ياردمينه محتاج توگل من (وَيَوْمَ يَقُولُ) وياد قىلغل شول كوننى كم ايتور خداى تعالى با كه آنك امرى برله فرشته لر ايتورلر مشركلرگه كم اى مشركلر اوزلرگه شفاعه ايتماك اوچون وعداينى دفع ايلاماك اوچون اوشبو كون (نَادُوا) ندا قىلگر

۱) بعضيلر ديمشلدركم ابلېس نك ذرىتندن مراد ايتاهلرى ديمكدر ايتاعنى ذرىتدوبوب تسميه ايلامك مجازدر لکن اكثر علماء قولنجه ذرىه اوز معناسنه يعنى اولاد ديمكدر و ابلېس نك اولادى وبالالرى باردر تفسير تبيانده بيورمشدر كه فابچانكيم حق تعالى ابلېسنى رحمتندن سوردى وملعون ايلادى آنك صول فابرفاسندن زوجه سنى ياراتدى كم آوه اسيليدىر و آنك صحراداغى قوملر سانجه بالالرى باردر و بر بالاسى نك اسمى مره در شول سببى ابلېس- نك كنيه سى ابوالمره بولدى و بر بالاسى لانييس اسميليركه طهارتكه وسوسه توشورور و بر بالاسى لهان در كم نمازغه وسوسه سالورور و بر بالاسى صاحب اسواقدر كم يالغان ايتماك و سوداده خبانة قىلماق برله وسوسه ايلار واعور اسملى سى زنا قىلماقغه اوندادر ومدهش اسملى-

سى علماملر آراسينه اختلاف سالور داسم اسملى بالاسى بسم الله ايتمايوب اش اشاوچى برله برگه اشار تيسير ۱) ابلېس نك بالالرى بارمو باكه يوقمو ايدكنه علماء اختلاف ايلامشلدرد بر كمسه شعبى حضرتلردن ابلېس نك خاتونى بارمو ديوب صحراغاچ شعبى من آنك نكاح مجلسنده حاضر بولما-م ديوب جواب بىردى لکن اوشبو افتتخونف و ذرىته قول شريفندن ابلېس نك خاتونى بولماق آكلانادر زيرا كه خاتونى بولماسه بالالرى و ذرىنى بولماس ايدى بعضيلر ذرىتندن مراد جنلردن بولغان اهلانلرى در ديمشدر والله تعالى اهل

و قیفر ب جافر کز (شُرکائی الذین) منم شول شریکرمنی کم (زعمنم) گمان فیلور
 ایدگزسز آنلرنی منم شریکرمیم دردیبوب یعنی اوز گمانکزچه خدا بغه شریک
 ایثوب توتقان معبودلرگزنی وپونلرگزنی جافر کز نا کم آنلر کیلوب سزگه شفاعه
 فیلسونلر و سزنی عذابدن فوتقارسونلردیبوب ایثور (فدعو هم) بس اوندارلر و جافر ورلر
 مشرکلر اوزلرینک پونلرینی و فریاد قیلوب آنلردن مدد استارلر (فلم یستجیبوا لهم)
 بس اجابه ایتماسلر اول معبودلری وپونلری آنلرغه و آنلرنک فریادلرینه ابرشماسلر
 و هیچ مدد فیلا آلماسلر (وجعلنا بینهم) هم فیلورمز مشرکلر برله آنلرنک معبودلری
 آراسینی (موبقاً) هلاکک اوزنی یعنی آنلر برله معبودلری آراسنده نوع
 وادی لرندن بر وادی بولور کم (۱) قاطی عذاب اوزنی بولور (ورای المجرمون)
 و کوردرلر مشرکلر (النار) نموغ اوطینی آشکارا فرق یللق یولدن (فتظنوا) بس
 شکسز و یقین یلورلر آنلر (انهم) شونی کم درستلکته آنلر (مواضعوا) نوشک و چیلدر
 و نوشاچا کلردر اول اوطقه (ولم یجدوا) هم طاباسلر آنلر (عنها) اول اوطدن (مصرفاً)
 بر دوناهک و قابتاچق اوزنی یعنی اول اوطدن فایده فاجارغه بلماسلر زیرا که هر
 طرفلرندن چولغاب آغان بولور (ولقد صرفنا) و تعقیق بیان فیللق و تفصیل ایلادک
 (فی هذا القرآن) اوشبو قرآنده (للناس) آدمیلر اوچون (من کل مثل) هر بر
 تمثیلدن کم آدمیلر آکا محتاج بولورلر اوتکنان اتملرنک فصهلری کی کم عبرتکه
 سبب بولور هم نوره آلهینک کامل لکی نک دلیل لری کیبی کم بصیره نک آرتماینی
 موجب بولور (وکان الانسان) و بولدی آدمی (اکثر شر) هر نرسه دن کوبراک
 (جدلاً) جدل و خصومه یوزندن یعنی بارچه مخلوقات آراسنده آدمی کوبراک جدال
 قیلغوچی هم آرتوغراق نزاع و خصومه ایتمک و چیلدر ابن عباس رضی الله عنهما
 بیورمشدرکه مراد نصر بن حارثدر کم قرآن خصوصنده دائماً جدال فیلور ایدی
 یا که مراد ابی بن خلفدر که بعث وحشر خصوصنده اشانایوب خصومه ایثار ایدی
 (وما منع الناس) و منع قیلمادی مکه اهلینی (ان یؤمنوا) آنلرنک ایمان ظنورما کلرندن
 و اشانماقلرندن (اذ جاءهم الهدی) شول وقتنده کم کیلدی آنلرغه هدایه نک و توغری
 بولغه کونلما کنک سببی یعنی محمد علیه السلام کیلدی یا که قرآن (ویستغفروا)
 دخی منع قیلمادی و طیبمادی آنلرنی استغفار قیلماقلرندن و گناهلری یارلقانماقنی
 استاما کلرندن (ربهم) اوزلری نک پروردکارلرندن حاصل معنی خدای تعالی گه ایمان
 کلتورب گناهلری اوچون استغفار قیلورلرندن مکه اهلینی هیچ نرسه طیبمادی

(۱) عبدالله بن عمر رضی الله
 عنهما دن منقلدرکه موبق
 جهنم ده بر نیران چوقدر کم
 اول چوقدره حق تعالی گه
 شرک کلتورگان کیسه -
 لر نی گنه عذاب فیلورلر

وتوفاتبادی (الآن تائیههم) مگر شول نرسه فی طلب ایتما کلری کم کیلور آنلرغه
 (سنة الأولین) خدای تعالیٰ ننگ او لگی لرنی هلاک ایتو خصوصنده بولغان سنتی
 وعادی (أو یاتیههم العذاب) یا ایسه شونی طلب ایتما کلری کم کیلور آنلرغه عذاب
 (قبلاً) بوزگه بوز وفارا قارشی بولوب حاصل معنی اول مکه اهلی ایمان کلتورماولری
 برله اوزلریننگ هلاک بولولرینه سبب بولورلر واوزلرینه عذاب کیلماگه باعث
 بولورلر (وما نرسل المرسلین) وبار ماسمزبزیبارلمش پیغمبرلرنی (الأممشرین)
 مگر سویونچ بیر گوچیلر ایتوب یباردک ایمان اهلینه جنه برله (ومنیرین) هم
 فورتقوچیلر ایتوب یباردک مشرکلرگه نموغ عذابی برله (ویجادل الذین کفروا)
 وجمادله فیلورلر شول کسهلرکم کافر بولدیلر (بالباطل) یالغان و بیهوده اشلر برله
 مثلاً معجزه لرنی کورا نوروب اشانماینجه ینه آیتلر استما کلری کبی (لیدحضوا)
 تا کیم زایل فیلسونلر و کینارسونلر اوچون (به العقی) اول جدال فیلولری برله حقلقنی
 یعنی قرآن نی یا که محمد علیه السلام دینیسی (واتخذوا آیاتی) هم توندیلر اول کافرلر
 منم کتابیم ننگ آیتلرینی یا که فدره دلیل لرنینی (وما أنفروا) دخی شول نرسه نی
 توندیلرکم فورتقلمش بولدیلر آنلر اول نرسه برله قیامه دن وعذابدن یعنی
 قرآن نی توندیلر (هزوا) استهزاه وتمسخر اورنی ایتوب (ومن الظلم) وکمدر ظلملق
 اینکوچیراک (من ذکر) شول کسه دن کم اوگوه بیرلمش بولدی آکا (بایات ربیه)
 پروردکارینک آیتلری برله کم قرآنلر (فأعرض) بس اعراض فیلدی ویوز
 دوندردی اول (عنها) اول آیتلر دن (ونسى) هم اونو طلدی (ما قدمت بداه) شول
 عمل لرننگ عاقبتی نی کم آلدن یباردی آنک ایکی فولی یعنی اوزینک فیلغان
 یاوزلق لری ننگ صوئی نچوک بولاسینی او یلامادی (انا جعلنا) درستلکه بز فیللق
 وفویلق (علی قلوبهم) آنلرننگ کوکل لری اوزره (آکنه) اورتولرنی وپرده لرنی
 (أن یفقهوه) تا کیم فهم ایتماسونلر و بلماسونلر آنلر قرآن فی (وفی آذانهم) دخی
 آنلرننگ قولقلرنده فیللق (وقرا) آغرلقنی تا کم ایشتماسلر قرآن نی حق ونبوشلی
 بولغان ایشتو برله (وان تدعهم) و اگر اونداسا کسن آنلرنی (الی الهدی) هدایتکه
 سبب بولغان نرسه گه یعنی ایمانغه اونداسا ک (قلن یهتدوا) بس توغری یولغه
 کونلماسلر آنلر (إذا) شول وقتده یعنی سنک اونداما کت برله کونلماسلر (ابدأ)
 هر گیز مراد کفار مکهدن شول جماعتدر که خدای تعالیٰ فاشنده آنلرننگ هیچده
 ایمان کلتور مسلك لری معلومدر (وربک الغفور) وسنگ ربک یارلقاغوچیدر

(ذُو الرَّحْمَةِ) رحمت ابا سیدر بندہ لرینہ (لَوِیُوْا اٰخِذُوْهُم) اگر مؤاخذہ فیلسہ ایدی
 وتونسہ ایدی آنلرنی یعنی کفر اهلینی (بِمَا كَسَبُوا) شول نرسہ برلہ کم اشلا دینلر
 آنلر کفر وشرک ہم تکذیب قرآن کبی گناہلردن یعنی خدای تعالیٰ شول گناہلری ابلہ
 آنلرنی تونسہ ایدی دنیادہ (لَعَجَلْ لَّهُمْ) البتہ تعجیل فیلور و آشقنور ایدی آنلر
 اوچون (العذاب) عذابنی یعنی آنلرنی حاضر یا کہ اوشبو دنیادہ عذاب فیلور
 ایدی (بل لَّهُمْ موعِدٌ) بلکہ اول مشرکلرنی عذاب فیلماق اوچون بولغوجیدر بر
 وعدہ ایتولمش زمان کم شول زمان یتکاج آنلرغہ عذاب کیلور مراد بدر صوغشی
 کونی درکم آنلر اول کوندہ هلاک بولدیلر یا کہ مراد قیامۃ عذابیدر و هر فایجان
 اول وعدہ فیلمش وقت یتسہ (لَنْ یَّعْدُوا) طاهاسلر آنلر (من دونه) اول خدای
 تعالیٰ دن بشقہ (مؤثلاً) بر صغناچق یرنی وفاچوب فورتولا تورغان اورننی
 (وَتِلْكَ الْقُرَى) و اوشبو فریہ لورکم آنلرنک فصلری ذکر ایتولمشدر یعنی نوح قومی
 وشمود ہم لوط قوم لری کبی (اَهْلَکْنَاهُمْ) هلاق فیلدق اول فریہ لرنک اهل لرینی
 (لَمَّا ظَلَمُوا) ظلم لقی فیلعانلری زماندہ آنلر اوز نفسلرینہ کفر و عنادلری سبیلی
 (وجعلنا) ومقرر فیلدق بز (لَمُهْلَکْهُمْ) آنلرنک هلاک بولولری اوچون (موعداً!)
 بر معلوم و بیلگولانمش وقتنی کم شول وقت یتکاجدہ آنلر بارچہ لری هلاک
 بولدیلر بس قریش مشرکلری ہم آنلرنک احوالندن عبرۃ آلوب نی اوچون
 شرکدن طبولماسلر مرویدر کہ حضرت موسیٰ علی نبینا وعلیه الصلوٰۃ والسلام
 فرعون هلاک بولغاندن صوگ بنی اسرائیلنی جمع فیلوب آنلرغہ خطبہ اوقودی
 ہم وعظ و نصیحة فیلدی ایشتکوجیلرگہ غایتتہ اثر فیلوب فریاد و فغان ایلاب یغلاشدیلر
 ہم کلمہ لری نک فصاحتینہ و معنالی رینک دقتینہ حیران فالدیلر بنی اسرائیل اولوغلرندن
 برسی ایتدی کم یا کلیمہ الله یر یوزندہ سندن عالم راک کشی بولورمو حضرت موسیٰ
 ایتدی بوتون دنیادہ مندن عالم راک برکشی بار دیب بلهاسمن دینی هم مبارک
 خاطرینہ شول کیلندی کم واقعا یر یوزندہ مندن عالم راک برکشی بار میکان دیوب
 شول فکودہ نورغانندہ حق سبحانہ و تعالیٰ آکا وحی ایلادی کم ای موسیٰ مجمع
 البحریندہ یعنی ایکی دریانک برگہ جیولغان یرندہ منم بر بندہم باردرگہ اول بندہ
 منی اوز فاشمدن بولغان خاص علم برلہ مشرف قبیلغان من اول سندن عالم راک کفر
 حضرت موسیٰ ایتدی الہی اول بندہ گنی مگا کورگا زگل خطاب ایرشدی کم ای
 موسیٰ اوزنک بر خاص یارک برلہ بارغل و اوزاک برلہ بر بریان بولمش بالقنی
 آلوب بارغل فایو اورندہ شول بالقنی یوغالتساک اول بندہ مگہ بولقورسن بس

حضرت موسى فرمان الهى موجبنه حاضرلنوب اوزى نك يوشع اسملى شا كوردى
 برله بولغه هقدى (وَأَذْ قَال) وياد قيلغل اى محمد عليه السلام شونى كم ايندى (موسى)
 (۱) موسى عليه السلام (لَفْتِيَه) اوزى نك شا كوردى وخدمتكارى يوشع بن نون غه كم
 من خضرى استاماك اوچون (لا ابرج) هميشه بارورمن (حتى ابلغ) تا كم ايريشكانمگاچه
 (مجمع البحرين) مجمع البحرين گه كم اول خضر عليه السلام نك مگانيدركه فارس
 درياسى برله روم درياسى نك بولغان اوريندر (اوامسى حقا) يابسه شولكم
 من يورورمن اوزاق بولغان بر زمان كم سكسان يلدر يعنى هيجه اوشبو سفرمدن
 اول خضرى الهامينجه نوقتامام وپوز دوندرمام و آغا بولقماينجه آنى ازلاونى
 قويمام اى يوشع اوشبو ايندگو بنتنى ازلاوده سن مكا بولداش بولورسكو ديدى
 يوشع ايندى بلى من سكا بواشده موافقه قبلورمن وسكا بولداش بولونى غنيمه
 بلورمن ديدى بس يوشع عليه السلام برنجه نان هم بريان بولوب پشمش بالق
 اوزى برله برگه آلوب حضرت موسى عليه السلام برله بولداش بولوب ايكى سى
 خضر عليه السلامنى ازلاماك اوچون يولغه روانه بولديلر (فَلَمَّا بَلَغَا) بس ايريشكانلرى
 زمانده موسى برله يوشع (مجمع بينهما) ايكى دربانك اورطاسنده بولغان مجمع گه
 آنده بر چشمه يانداغى طاش اوستينه اولطرب استراحه اينديلر حضرت موسى
 اويقوغه كبتدى يوشع اول چشمه دن طهارة آلدى آنك قولندن بر فطره سو مذكور
 بريان بولغان بالق اوستينه ترشدى فى الحال اول بالق تريلوب درياغه آطلوب
 يوزوب كبتدى يوشع بواشكه حيران فالدى حضرت موسى اويغودن اويغانچاق
 بالق احوالى صوراشماينجه آشغوب بولغه كردى وغايه آشغولردن (نَسِيًا حَوْتَهُمَا)
 اونوطلديلر آنلر بالق لرينى (فَاتَخَذَ سَبِيلَهُ) بس توندى اول بالق اوزينك يوليني
 (فى البعير) دېكزده (سَرَبًا) بر كولاچك يول اينوب توندى يعنى اول بالق درياده
 هر يرگه بارسه سو آستنده آنك يورگان يولى كشى يورلك، فوروخ ير بولوب
 يول بولوب فالور ايدى سو طاوكى اوستنكه كونارلوب نورور ايدى و آستى بر
 آچق يول بولور ايدى با كه سر بانك معناسى اول بالق دريا اچنده اوزنوليك
 اورتولدى وياشردى ديبا كندر (فَلَمَّا جَاوَزَا) بس اوتكانلرى زمانده موسى ويوشع
 مجمع البحرين دن (فَال لَفْتِيَه) ايندى موسى عليه السلام اوزينك يكتينه يعنى يوشع غه
 ايندى (أَتْنَا غَدَاً) كتورگل سن بزلرگه بزنك ايرنه گى آشاملقميزنى تا كم اولطروب

جمهور علماء واهل تاريخ
 فاشنده اوشبو موسى دن
 مراد مشهور كلیم الله
 حضرت موسى بن
 هيران عليه السلام
 فرآنك آندن باشقه موسى
 ذكر ايدلما گاندر بعضيلر
 بو اورندهغى موسى اول
 نوكلدر بلكه موسى بن
 ميشا بن يوسف بن يع-
 يقوب در كم موسى بن
 هيران عليه السلام دن
 الكارى پيغمبر بولوب
 كبلگان ايدى ديورلر
 اوشبو فرقه نك بوسوزلر-
 ينه دليللرى شولدر كم
 آنلر اوزينه تورات نازل
 بولغان هم حق تعالى ايله
 واسطه سز سوزله شكان
 موسى كلیم الله حضرتى كى
 اولوغ پيغمبر نك شولدر
 كوب معجزه لر صلبى
 بولغان پيغمبر نك ايكنچى
 بر كشيبدن تعلم واستفاده
 اوچون بيارلمكى برك
 مستبعد وعقلغه خلافدر
 ديورلر لکن بو سوز
 مقبول نوكلدر ابن عباس
 رضی الله عنهما حضرتلرى
 هم جمهور علماء بو
 سوزنى رد ايلامشلردر
 زيراكه نبقدر كوب
 قالووى هم اوزندن
 اشدر تفسير جبل على الجلالين

علم لرنى بل تورغان عالم كامل بولغان ككشى نكده بعض نرسه لرنى بلسى
 توبان كشيبدن اويرانوگه محتاج بولوى عقلغه فاراهاغه هيچده بعبد نوكلدر ممكن
 اشدر تفسير جبل على الجلالين

طعام آشایق ، بر آز استراحة قبلاقی (لَقَدْ لَقِينَا) تعقیق بولقدق بز و کوردک (من سفرنا هذا) اوشبو سفریمزدن (نصاً) مشقه و فاطیلقنی ایدمی بر آز اولطروب جال اینابک می یوشع طعام . سفره سینی حاضر فیلجاج بالقی و انعه سی خاطرینه کبلدی (قَالَ) ایندی یوشع حضرت موسی غه (أَرَأَيْتَ) ایا کوردگموسن یعنی خبرک بارمیدر (أَذُؤُنَا) شول و فنده کم اورناشقان ایدک بز (إِلَى الصَّخْرَةِ) چشمه باننداهی طاشقه یعنی شول طاش اوستینه اولطروب استراحة ایتکان و قتمیزده (قَالَ) بس درستلکه من (نَسِيتُ الصُّوتَ) اونو طدم بالقی یعنی اول بالقنک واقعه سینی و نریلوب دریاغه توشوب کیندکینی مکا اینورگه اونو طدم (وَمَا أَنَسَانِيهِ) و اونو طدمادی مکا اول بالقی قصه سینی (إِلَّا الشَّيْطَانَ) مگر شیطان اونو طدمدی کم منی مشغول ایلدی (أَنْ أَدَّكُوهُ) مکا ذکر اینما کمدن آفی یعنی شیطان منی باشقه اشکه مشغول فیلوب اول واقعه منی مکا ذکر فیلا آلامد و خاطرمدن چقدی (وَأَتَخَذَ) و توندی اول بالقی (سَبِيلَهُ) اوزینک یولینی (فِي الْبَعْرِ) دریاغه (عَجَبًا) برعجب یولنی توندی کم هر یرگه بارسه صو آصنداهی بر کیبوب بر آچق یول فالور ایدی دیدی (قَالَ) ایندی موسی علیه السلام یوشعدن بوسوزنی ایشتنکاج (ذَلِكَ) اوشبو اش یعنی بالقی واقعه سی (مَا كُنَّا نَبْعُ) شول نرسه درکم طلب فیلور بولدی بز آفی زیرا که حق تعالی مکا وحی فیلمش ایدی اول بالقی سزلرگه اسناگان کشیکز صاری بول کورگازور دیوب ایدی بزلو اول بالقی صوفه توشوب کینکان یرگه کیری قابناق دیدی (فَارْتَدَا) بس کیری دوندیلر موسی هم یوشع (عَلَىٰ آثَارِهِمَا) آباق ایزلری اوزره (نَصَصًا) ایزلرینه اپارگانلری حالده یعنی کینکان ایزلری برله شول بولدن کیری دوندیلر و مذکور چشمه باننداهی طاشقه کیندیلر کم بالقی اوله یرده صوغه توشوب کینکان ایدی اول یرگه کینکاج کوردیلر کم دریا اهنده بر آچق و فوروغ بول پیدا بولغان شول بول بوینچه کیندیلر (فَوَجَدَا) بس طاپدیلر آنلر (عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَا) بزفک قوللریمزدن بر قولنی یعنی خضر علیه السلام کی لطف و هنایه برله (أَنِتَّاهُ) بیردکیز آکا (رَحْمَةً) بر رحمة و باغشلامانی (مَنْ هُنْدَنَا) اوز فاشیمزدن یعنی وحی و پیغمبرک بیردک خضری پیغمبردر دینگان فولگه بناؤ اما پیغمبر توگلدردیگان سوزگه قاراغانده مراد اوزون هبر بیردک دیبا کدر و الله اهلهم (وَعَلَّمْنَاهُ) هم اوگواندکیز آکا و بلدردک (مَنْ لَدُنَّا) اوز فاشیمزدن (علماً) بر مخصوص (۱) علم کنی کم آفی هیچ کسه بلماس مگر حق تعالی فضل و کرمی برله براوگه الهام

(۱) علما بیورمشلردر
علم لدنی شول علم درکه
آنک حصولی هیچ بر
کسب و تحصیل و اجتهاد
واسطه سی برله بولماس
بلکه محض خدای تعالی
نک الهام ایتماکی و بلدی
ماکی برله گنه بولور

ایلاسه شولغنه بلور مرویدرکه فایچانکم موسی ویوشع علیهما السلام حضرت خضرنک مکانینه ایرشدیلر کوردیلرکم خضر علیه السلام بر برگه طایانغان وچاپانینی باشندن بورکانگان حضرت موسی سلام بیردی خضر علیه السلام آنک سلامینه جواب بیروب سن کم سن دیو سوال فیلچاق موسی علیه السلام جواب بیردی کم من بنی اسرائیلنک پیغمبری موسی من حق تعالی مئا سنک برله سعیت قیلوب سندن بر نرسه اوگرانما کنگه فرمان ایلادی (قال له موسی) ایندی (۱) خضرگه موسی علیهما السلام (هل أتبعك) ایا ابارایم مو من سئا وسنک برله برگه یورایم مو (هل أن تعلمن) سنک مئا اوگرانماک شرتلی اوزره (مما علمت) شول نرسه دن کم اوگرانلمش بولدک سن (رشدًا) خیر وتوضریق ایاسی بولغان علمنی یعنی من سنک برله برگه اباروب یورسام خدای تعالی سئا بلدراگان علملکرد بعضیسنی مئا اوگرانورسکمودیدی (قال) ایندی موسیغه خضر علیهما السلام (انک لن تستطیع) درستلکده سن قادر بولماسسن وکوچک یتماس (معی صبرًا) منم برله صبر قیلوغه یعنی سن منم برله یورورگه چدای آلماسسن ومنم قیلغان اشلریمگه سوز داشمای توزه آلماسنک دیدی حضرت موسی ایندی نی اچون چدای آلماس من خضر ایندی شول جهندن کم سن وسنک حکمک ظاهرگه در بلکه مندن بر عمل صادر بولورکم اول عمل ظاهرده شریعتکه خلاف بولورسن آنک حکمتنی بلماسنک ظاهر شریعتکه خلاف بولدفندن چداماپنجه اول عملنی انکار قیلورسک وصبر قیلا آلماسنک (وکیف تصبر) ونهوک سن صبر قیلورسک (هل ما لم تعط) شول نرسه اوزرینه کم احاطه اینمادک وچولغامادک سن (به) اول نرسه برله (خبرًا) بلماک بوزندن یعنی علمک آکا ایرشمدادی وآنک حکمتنی بلمادک (قال) ایندی موسی علیه السلام خضرگه (سنجدنی) نیزدر کم سن طابارسک منی (ان شاء الله) اگر نلاسه خدای تعالی (صابرًا) صبر ایتکوچی وسندن کورگان اشلرگه چداغوچی (ولا لقصی) هم من فارشماسن (لک امرًا) سنک فرمانکغه هیچ بر اش توفریسنده (قال) ایندی خضر علیه السلام ای موسی (فان اتبعتنی) بس اگر ابارسک سن مئا (فلا تستلنی) بس سوراماغل سن مندن (هن شیء) هیچ بر نرسه توفریسندن کم اول نرسه ظاهرده شریعتکه خلاف ومنکر بولور یعنی بو اشنی نی اچون اشلادک دیوب سوال اینما گل (حتی احدث) تاکم منم یگارتماقمغه چه (منه) اول نرسه دن (ذکرًا) بر ذکر وبیاننی یعنی اول اشنک حکمتنی من اوزم سئا

خضر دیوب نسیمه ایدلماکی شول جهندن - درکه خضر علیه السلام بریرده نماز اوقوسه آنک تیکراسه گی برلرگه اولن اوسوب یاشارور ایدی شول سببلی خضر دییلر کم یاشللک معناسنده در

بیان قیلغانمغه چه سن آئی صوراماغل (فانطلقاً) بس یوردیلر موسی هم خضر علیهما السلام تا کم دریا چیننه ایرشدیلر و آنده بر کیمه کورب اولطرماقچی بولدیلر کیمه چیلر اولده آنلرنی اولطرتماقغه راضی بولما دیلر صوگره حضرت خضرنی طانوب تعظیم تمام برله کیمه که کرگزدیلر (حتی اذ اَرَكَبَا) تا کم هر فایجان مندیلر و اولطردیلر آنلر (فی السَّفینة) کیمه که ودریانک اورطاسینه ایرشدیلر شول وقتده حضرت خضر قولینه بر بالظه آلوب کیمه ده گی کشیلردن یاشرن (خَرَقَهَا) تیشدی اول کیمه فی (قَالَ) ایتندی موسی پیغمبر بو حالنی کورگاچ (اَخْرَقَهَا) ایاتیشد کمو سن بو کیمه فی (لَتُغْرَقَ) تا کم غرق قیلماقک اوچون (اَهْلَهَا) اول کیمه ننگ اهلینی زیرا که کیمه تیشولگاچ اول کیمه که صو کورب طولماق برله آنگا اولطرهاغ کیشیلر صوغه غرق بولسه لر کراک بس سن بو قدر کشیلرک صوغه باطوب هلاک بولو لرینه سبب بولورسک (لَقَدْ جِئْتَنِي تَعْقِبُ كَلْبُورِدَاكُ سَنَ شَيْئًا اَمْرًا) برعجب شنیم و عقلغه خلاقی بولغان نرسه فی و نیوشسزاشنی اشلادک دیدی (قَالَ) ایتندی خضر موسی غه علیهما السلام (اَلَمْ اَقُلْ) ایا من ایتمادم مو (اَنْتَکَ) درستلکنه سن (لَنْ تَسْتَطِيعَ) قادر بولماسسن و کوچک یتیماس (مَعِيَ صَبْرًا) منم برله صبر قیلماقغه و منم اشلر یمکه جدای آلماسسن دیمادمو (قَالَ) ایتندی موسی پیغمبر من اول سوزمنی اونولغان من و خاطرمدن چققان (لَا تُؤْخَذُنِي) سن مؤاخذه قیلماغل منی و شلنته لاما گل (بِمَا نَسِيتُ) شول نرسه برله کم من اونولدم (وَلَا تُرْهِقْنِي) وقابلانماغل مکا (مَنْ اَمْرِي) منم اشمدن (عُسْرًا) چیتنلک و قاطبلقنی یعنی مکا اشنی مشقت و چیتن ابلاما گل و طارلقغه نوشرما گل دیدی (فَانْطَلَقَا) بس کیمه دن فوروغ برکه چغوب یوردیلر موسی برله خضر علیهما السلام تا کم بر قریه که ایرشدیلر قریه طشندنه بر گروه بالالر اوینارلر ایدی و بر کورکام بوزلی بلند قامتلی اوغلان اول بالالرنک آراسننه اوینار ایدی اول بالانک اسمی خوشبور یا که خیسور ایدی موسی برله خضر اول بالالر یانندن اوتوب بارور ایدیلر (حتی اذ اَلْقَا غُلَامًا) تا کم هر فایجان بولوقدیلر آنلر و کوردیلر بر اوغلاننی کم ذکر ایتولدی خضر علیه السلام آئی بالالر آراسندن چاقروب آلوب بر دیوار آرطینه ایلندی (فَقَتَلَهُ) بس اولتوردی خضر اول اوغلاننی بوغاولاماق یا که بوغماق برله (قَالَ) ایتندی موسی علیه السلام بو حالنی کورگاچ (اَقْتَلْتَنِي) ایا اولتوردکمو سن (نَفْسًا زَكِيَّةً) پاک بولغوچی بر نفسنی (بَغِيرِ نَفْسٍ) نفسدن باشقه یعنی اول اوغلان اوزی هیچ کمنی اولتورما بوب پاک بولغانی حالده سن آئی ناحق و تیوشسز اورنده نی اوچون اولتوردک (لَقَدْ جِئْتَنِي تَعْقِبُ كَلْبُورِدَاكُ

الجزء السادس عشر

الجزء السابع عشر

سَنَ (شَيْئًا نَكَرًا) تَا مَعْقُولٍ وَا مَقْبُولٍ بَوْلَانٍ فَرَسَهُنِ كَيْمٌ نَاحِقٌ بَرْدَةٌ فَا ن تَوَكَّدَكَ دَيْدَى
 (قَالَ) اَيْتَدَى خَضْرُ مَوْسَى دِن بُو سَوْرَى اَيْشَنَكَلْج (اَلَمْ اَقُلْ لَكَ) اِيَا مَن اَيْتَادِ مَوْسَى سَا (اَنْكَ)
 دَر سَنَلِكْدَه سَن (لَنْ تَسْتَطِيعَ) قَوْت تَوْتَمَاس سَن وَا كَو چَاڭ يَتَمَاس (مَعَى صَبْرًا) مَن مَن بَرَا
 صَبْر قَيْلِمَاقَه وَا مَن مَن اَشَلر يَمِگَه چَدَا مَاقَه دَيْدَى (قَالَ) اَيْتَدِن مَوْسَى عَلِيَه السَّلَام اِي
 خَضْر (اِنْ سَأَلْتَكَ) اِگَر صَوْرَا سَام مَن سَنَدِن (هُن شَىء) بَر نَرَسَه تَو فَر يَسَنَدِن كَيْم
 سَنَدِن صَادِر بُولور اوشبو اَشَاڭ كَيْبى (بَعْدَهَا) اوشبو مَرْتَبَه دِن صَوَاڭ (فَلَا تَصَاحِبْنِى)
 بَس سَن مَصَاحِبَت قَيْلِمَاقَل مَن مَن بَر لَه وَا مَگَا يُولدَاش بُولمَاقَل (قَدْ بَلَّغْتَ) تَحْقِيق كَيْم
 اَبْرَشَدَاڭ سَن (مَن لَدْنِى) مَن مَن فَا شَمَدِن رَعْنَرَا (بَر عَنرِگَه) يَعْنِى اِگَر مَن مَوْنَدِن
 آرى اُو چَو نَهى مَرْتَبَه دَه هَم سَنَك سَوْرَاڭَا مَخَالَفَت قَيْلَسَام سَن مَن مَن بَر لَه يُولدَا شَلَقْنِى
 قَو يُو دَه مَعْنَوُر بُولور سَاڭ سَاڭَا اُو بَا كَلَا مَاسَمَن بَلِكَه قُصُوْر اُو زَمَدَه بَوْلَان بُولور دَيْدَى
 (فَا نَطْلُقَا) بَس اَوْل فَرِيَه دِن يوروديلر موسى برله خضر عليهما السلام (حتى اذا
 اتيا) تا كىم هر قاچان كىلديلر آنلر (اهل فرية) بر فريه نك اهلينه كىم اول فريه
 انطا كيه ايدى اول فريه اهلينك هادتلرى شول ايدى كىم كىچ بولسه قېونى بابارلر
 ويىكلارلر ايدى هيچ كىم اوچون آچماسلر ايدى آخشام وقتنده موسى برله خضر
 اول فريه گه كىلوب يئىدىلر فريه گه كرما كېي بولدىلر هيچ بر كىشى قېونى آچمادى
 وَا نَلر نِى كَر كَر مَادَى (اسْتَطْعَمَا) طَعَام اسْتَادِيْلر مَوْسَى بَر لَه خَضْر عَلِيْهِمَا السَّلَام (اَهْلَهَا) اَوْل
 فَرِيَه نَك اَهْلَنَدِن وَا يَنْتَدِيْلر كَيْم بَزَلر فَرِيْب وَا مَسَافِر لَر مَن فَا ن رَلر يَمَز آچدى بُو فَرِيَه دَه
 بَزَلر گَه اورو ن بِيْر مَاد كُر اَيْدَى بَارَى طَعَام بِيَار كُر كَيْم فَا ن رَلر مَن نِى طَوِيْدِر اَبِق دَيْدِيْلر
 (فَا بُوَا) بَس بَاش طَا ر نَدِيْلر اَوْل فَرِيَه اَهْلَى (اَنْ يَضِيْفُوْهُمَا) مَوْسَى بَر لَه خَضْر نِى قَو نَاق
 قَيْلُولر نَدِن وَا نَلر غَه هِيچ بَر طَعَام بِيْر مَادِيْلر آنلر آچ حَال لَر نَدَه فَرِيَه نَك طَشَنَدَه كِيچ
 اَوْل نَك ر دِيْلر اَبْرِيَه بَر لَه يَنَه بُولغَه كَر دِيْلر (فَوَجَدَا) بَس طَا بَدِيْلر آنلر (فَيَبَا) اَوْل فَرِيَه
 اَطْرَافِنَدَه (جِدَارًا) بَر دِيْوَار نِى كَيْم بَر يَاقَه طَا بَا آوَا بَاش لَاقَان اَيْدَى (يُرِيْدُ) نَلار اَيْدَى
 اَوْل دِيْوَار (اَنْ يَنْقُضَ) بَقْلِمَاقَه وَا نَو شِمَاك گَه يَعْنِى جِيْبِر لور گَه يَاقَلَا شَقَان اَيْدَى
 (فَا قَامَهُ) بَس تَوْر غَزْدَى وَا نَو غَرى قَيْلدى اَوْل دِيْوَار نِى خَضْر عَلِيَه السَّلَام وَا تَوْرَا تَوْب
 نِيگَز نِى بَر كَتدى (قَالَ) اَيْتَدَى مَوْسَى عَلِيَه السَّلَام بُو حَال نِى كور گَاچ كىم بُو فَرِيَه نَك
 خَلْقى بَز لور گَه اورو ن بِيْر مَادِيْلر آشَار بِيْر غَه طَعَام هَم بِيَار مَادِيْلر بَس نِى اُو چَو ن
 آنلر نَك دِيْوَار لَر نِى بوش تَوْرَا تَوْر سَن (لَو شَمْت) اِگَر سَن تَلَا سَاڭ اَيْدَى (لَاتَغْنَت)
 البتة نونار ايدىڭ وَا لغان بولور ايدىڭ سَن (عَلِيَه) بُو دِيْوَار نِى تَوْرَا تَمَا كَنَك اوزره

(۱) حديث شريفده
 كېلمشدر كىم پېغېبر مَن
 عليه السلام ايتدى خدای
 رحمة قىلسون فرندا شېم
 موسى فه كىم اويباطندن
 خضرغه فلا تصاحبنى ديدى
 اكرده صبر قىلوب آنك
 برله ينه مصاحبت قىلسه
 ايدى البته ينه عجبراك
 اشلر كورور ايدى

(أَجْرًا) جال و خدمت حقیقینی بس فی سبیلی بو خدمتک اوچون قریه اهلیدن حق
 صوراماس سن دېدی (قَالَ) ایندی خضر علیه السلام حضرت موسیٰ غه (مَدَا) اوشبودر
 (فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنَكَ) منم آرام برله سنک آراکنک آپرلماقنی یعنی سن اوزک وعده
 قیلغان ایڈک اوچونچى کرده هم بر نرسه صوراسام منم برله بولداش بولماغل دیوب
 اېدی صورادک بر بر یزدن آپرلماقغه وقت اېرشدی (سَأْنَبْتُكَ) تېزدرکم آگاه فیلورمن
 سنی وسگا خبر بیورورمن (بِتَأْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَظْمِ) شول نرسهنگ معناسی برله کم
 سنک کوچک بىمادی (عَلَيْهِ صَبْرًا) آنک اوزره صبر قیلوفه وچداماقغه واول اش ظاهر
 شریعتکه خلاف بولدقندن سن آنى انکار ایندک دېدی بس خضر علیه السلام اول
 اشلرنک حکمت لرینی بیان ایلاب بیوردی (أَمَّا السَّفِينَةُ) اما اول کیمه کم من آنى تېشدم
 (فَكَانَتْ) بس بولدی (لِلْمَسَاكِينِ) مسکین و محتاج کشىلرنک ملکنده کم آنلر اون
 قونداش اېدیلر بشیسی جای مانده صرغاو و غریب ایدی و بشیسی ملاحلر اېدیلرکه
 رزق حاصل اینماک اوچون (يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ) اشلارلر ایدی در یاده و کیمه چیلک
 فیلولر ایدی (فَارَدَتْ) بس نلادم من خدای تعالیٰ نك حکمی برله (أَنْ أَعْيِبَهَا) عیبلی
 قیلماقغه اول کیمهنى تېشماک برله (وَكَانَ) وحالانکه بولدی (وَرَأَيْتُمْ) آنلرنک آللرنه
 یعنی بارا نورغان بوللری اوستنده باردز (مَلِكٌ) بر پادشاه کم چلنهی اسملیدر
 غایتده ظالمدر (يَاخُذُ) آلور اول ظالم پادشاه (كُلَّ سَفِينَةٍ) هر بر بونون و توزک
 بولغان کیمهنى ا گر کورسه (فَصَبًا) غصبلاماق برله یعنی عیب سز کیمه لرنی کیمه چیلر
 فولندن کوچلاب آلور و عیبلی بولغان کیمهنى آلماس بس من اول کیمهنى تېشوب
 عیبلی قیلدم تا کم مذکور ظالم پادشاه آلماسون واول محتاجلر بالکلیه محروم
 بولوب فالماسونلر اوچون (وَأَمَّا الْفُلَامُ) واما شول اوغلان کم اولتورلمش بولدی
 (فَكَانَ أَبَوَاهُ) بس بولدیلر آنک آنا و آناسی (مُؤْمِنِينَ) مؤمن و مسلمانلر (فَخَشِينَا)
 بس بلدک بزیا که قورقدی (أَنْ يَرَوْهُمَا) اول اوغلاننک اېرشدرما کنندن آنا و آناسینه
 (مُطْعِنَاتًا) آرزو نلقتی (وَكَفَرًا) هم کفرنی یعنی اول اوغلاننک فسق و کفری آنا آناسینه
 سرایت ایتوب آنلرنی هم آزدر ماسون دېب فورقانلقمىدن آنى اولتوردم (فَارَدْنَا)
 بس نلادک بز (أَنْ يَبْدِلَهُمَا رَبَّهُمَا) بىدل قیلماقنی و آلسدر ما قینی آنلرغه آنلرنک
 پروردکاری (خَيْرًا مِنْهُ) اېدگوراک بىالانى اول اوغلان دن و آرتوغراقنى (زَكَاةً)
 پا کیزه لک بوزندن (وَاقْرَبْ رَحِمًا) هم بقینراقنی آنا آباغه شفق تلى لک چھتندى یعنی
 انشا الله آنک آنا آناسینه خدای تعالیٰ اول اوغلاندىن بىشیراق تقوا و اېدگو بىالا

بىرور اول اولتورۇلمش اوغلاننڭ اورىنە دېدى صۆگرە خۇر عليه السلام اوزى نوزاتىكان دىوارنڭ قەسەبىنى بيان ابلاب بىوردى (وَأَمَّا الْجِدَارُ) واما اول دىوار (فَكَانَ لِفُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ) بس بولدى ايكى يتيم اوغلاننڭ ملكندە كم برسنىڭ اسمى اعرام و برسنىڭ حرىم ايدى اول اوغلانلر تورورلر ايدى (فِي الْمَدِينَةِ) شەردە يعنى مذكور قەبەدە (وَكَانَ تَحْتَهُ) هم بولدى اول دىوارنڭ آستندە (كَتْرَ لَهَا) بر كوملگان خزىنە اول ايكى يتيم بالا اوچون اگر اول دىوار جىمىرلسە آنڭ آستىدىن مذكور خزىنە چوق اول خزىنەنى خلق كورگاچ آلوب بتورورلر ايدى اول يتيم بالالر آندىن محروم فالورلر ايدى (وَكَانَ) هم بولدى (أَبُوها) اول ايكى يتيم نڭ آناسى (صَالِحًا) ايدگو ومقبول كىشى كم اسمى كاشخ ايدى (فَارَادَ رَبُّكَ) بس تىلادى سىنڭ پروردكارنڭ (أَنْ يَبْلُغَا) اول ايكى يتيم بالانڭ ايرشماكلر ينى (أَشَدُّها) قوۋە وكماللر ينعنى بالغ وعقللى بولولر ينى تىلادى (وَيَسْتَفْرِجَا) هم چقارماقلر ينى تىلادى (كَتْرَها) خزىنەلر ينى اول دىوار آستىدىن اوزلرى (رَحْمَةً) بر رحمت وباهشلاوبرل (مِنْ رَبِّكَ) پروردكارنڭن حاصل معنى اول جىمىرلا باشلاغان دىوارنى نوزاتوب قويماتم شونڭ اوچوندىر كم اول دىوارنڭ آستندە ايكى يتيم بالا اوچون كوملگان مال وخزىنە بار ايدى دىوار حاضر جىمىرلسە اول خزىنەنى باشقە كشىلر آلوب اول يتيملر محروم فالسەلر كىراك اول يتيم بالالر اوسوب يتكانگە قدر دىوار سلامت تورسون آنلر اوسوب بالغ بولغاچ خزىنەنى اوزلرى السونلر ديوب اول دىوارنى نوزاتدم دېدى دىنى ايتدى (وَمَا قَعَلْتَهُ) وقىلمادم من اوشبو اشنى (عَنْ أَمْرِى) اوز رايىدىن يعنى اوزلكىدىن اسلامادم بىلكە خداى تعالى نڭ فرمانى برل اشلادم كم خزىنە مستحققر ينع ايرشسون وصايم بولماسون اوچون خداى تعالى شول طريقه حكىم قىلدى (ذَلِكَ) اوشبودر (تَاوِيلُ مَالِمْ نَسْطُمْ) شول نوسە نڭ تاويلى وحقيقتى كم سىنڭ كوچاڭ بتىمادى (عَلَيْهِ صَبْرًا) آنڭ اوزرە صبر قىلماقە وچداماقە دېدى بس موسى وخضر عليهما السلام بر برسنى برل وداغلاشوب هر قايسوى اوز منزللر ينع قايتوب كىتىدىلر (وَيَسْتَلُو نَكَ) وصورالر سىندىن اى محمد عليه السلام مكه مشركلرى ياكە يهودىلر سنى امتعان قىلماق اوچون صورالر (عَنْ ذَى الْقُرَيْنِ) ذوالقرين دن كم مغرب ومشرق نڭ پادشامى ايدى شول جەتدىن اى ذوالقرين دىدىلر ياكە آنڭ زمانندە ايكى قرن خلايق دن يادىن كىچدىلر

۱) مرويدىر كه حق سبحانه وتعالى اول اولتورۇلمش اوغلاننڭ عوضىنە آنڭ آنا آناسىنە بر فر بالا بىردى اول قرىن بر پىغمبر نكاح قىلدى و آنڭ نسلدىن يىتمش پىغمبر دىباغە كىلدى زادالمسپر

۲) كلتورمشلردىر كم اول دىوار آستندە كوملگان خزىنە اچندە آلتوندىن بر لوج بار ايدى كم اول لوحە يازلمش ايدى لا اله الا الله بسم الرحمن الرحيم هجبلانور من شول كشىدىن كم تقدىرگە ايمان كلتورور و اوزى دنيا اشى اوچون قايفو وحسرة چىكار وتعجب قىلور من شول كشىدىن كم قىامت حسابىنە اشانور و اوزى دنيا دىباغە غافل بورور هم هجبلانور من شول كشى - نڭ حالىنە كم اولومنڭ حق ايدى كنى بلور و اوزى دنيا دىباغە شادلانوب بورور نىسپر

يعنى ايكى يوز يىلدىن زىيادە ھەر سۈردى شول سىبىلى ذوالقرنين دىيىپ آتالدى ياكە
 ئاچىدە آلتۇندىن ايكى موگۈزى بولدىقىدىن ذوالقرنين دىيىلەر با كە ھلم ظاھر ھم ھلم
 باطننى جامھ بولغاناقتىن ذوالقرنين دىيىپ تىسىمە ايدىلى موندىن غىرى و جەلەر ھم
 مذكور در والله تعالى اھلم (قُلْ اَيْنَكُلْسَن اى عَمْدِ عَلَيْهِ السَّلَامُ سَاتَلُوا هَلِيكُم) نىز در كم
 من اوقورمن سۆلرگە (مَن ذَكَرًا) اول ذوالقرنين دن بر خىر و پىساننى (اَنَا مَكْنَالُ)
 درستلىككە بزمستولى و غالب قىلدىق اول ذوالقرنيننى (فِي الْاَرْضِ) بىر يوزىندە يعنى
 دىنيا نىڭ كۆپ بىرىنى آ نىڭ قولىنى بىردىك و آنى متصرف قىلدىق (وَاتِيْنَاهُ) ھم بىردىك آ نىڭ
 (مَنْ كَلَّمَ شَيْءًا) ھەر بىر نەرسە دن كم خلق آ نىڭا محتاج بولور ياكە شەرھلرنى آ لىماق و دشمانلار
 بىرلە صوفىش قىلماق خصوصىندە پادشاھ لىرغە كىرا كلى بولغان نەرسە لىردىن اول ذوالقرنين غە
 بىردىك (سَبَبًا) بىر سىبىنى كم اول سىب بىرلە مذكور كىرا كلى نەرسە لىر حاصل بولور
 كىنور مشلر در كم حق شىبھانە و تعالى آ نىڭا ظلمتىنى ھىم بۇرنى مسخر ايلامىش ايدى
 و تفسىر زاد المسىردە دىيىمىز كم حق تعالى بولۇپنى آ نىڭ فرمانىندە قىلمىش ايدى تا كم
 بولۇپقە منوب تلامان بىرىنە بارور ايدى روم دن چىققان كوندە مصرغە بتوب مصر
 ولايتىنى اوزىنە تابع ايتىدى ھم زىكىلەر بىرلە صوفىش قىلۇپ آنلرغە غالب بولدى
 سوگۈرە مغرب طرفىنە سفر قىلدى (فَاتَّبَعُ سَبَبًا) بس اباردى اول ذوالقرنين شول
 سىبب گە كم اول سىبب آى قوياش بايوشى طرفىنە آ لوب بارور ايدى (حتى اذ ابلم)
 تا كم ھر قايچان ايرىدى اول (مغرب الشمس) قوياشنىڭ باطا تورغان اورتىنە يعنى
 مغرب طرفىندە قى عمارت لىرنىڭ نھايىتىنە (وَجَدَهَا) طابدى اول قوياشنى (تقرب)
 باطار اول قوياش (فِي هَيْئِ حَمَلَةٍ) (۲) بالھىقى و بولغانىچ قىشە دە ياكە لىسى سولى
 قىشە دە (ووجد عىدھا) ھم طابدى اول قىشە قاشنىڭ مېخى غىرى دىنگىزنىڭ بويىنە (قوما)
 بىر گۈرە خلقنى كم آنلر ھوتلرغە طابونور ايدىلەر كوزلرى باشل و توكلرى قزل ھم
 اوزلرى كۆچلى و بىدىلى ايدىلەر — بىوملرى جىوانلار تىرى سىندى

(۲) اوشبو آيت كرىمە نىڭ تفسىرىندە حضرت امام رازى فدىس سرھالغىز بىر بىيور مشلر در كم ھر قايچان بىر آيت نىڭ ظاھر مدلولى
 قىمى بولغان دلىل ھىقى غە خلاق بولسە اول آيتنى تاويل و ظاھر ندىن صرف ايلامك لازىمدر . قوياش - اوشبو بىردىن نھە اولوش
 آرتىق اولوغ بولماقنى قىمى دلىل ھىقى ايل ائىبات ايتىلمىشدر بس آ نىڭ اوشبو اچىنە بولغان درياغە ياكە بر قىشە گە
 كىر و باطلوى نھوك ، مكن بولسورن شول سىبىلى آيت كرىمە نىڭ تاويلىندە ايتورمىز كم ذوالقرنين قوياش بايوشى طرفىندە
 بولغان قور و بوزنىڭ ھىم مسكون نىڭ ايكى چىتىنە باردى اول بىردە تورغان كىشى گە قوياش دىنگىز گە باطقان شىكلى كورنور
 ايدى بىر اكر ھىم مسكوننىڭ ھر طرفىدىن مېخى دىنگىزى چولغاب آ لغاندر البتە مغرب طرفىندە قىشە چىتىندە تورغان
 كىشى لىرگە قوياش دىنگىز اچىنە باطقان شىكلى كورنادر شونىڭ اوچون الله تعالى وجدھا تغرب فى هين دىدى يعنى
 قوياشنى قىشە گە باطار طابدى دىدى مراد آ نىڭ كوزىنە شولاي كورنىدى دىمكىدر فى الحقيقة قىشە اچىنە باطونوگلىر .
 بونىڭ مىثلى يعنى بىرلرگە كورنىك اعتبارى ايل ايتىلگان موندىن باشقە آيتلر ھم باردىر .

وطعاملری هر تورلی فر حیوانلری وصو جانورلرینک ابنی ایدی (فلنا یا ذالقرنین)
 ایتدکبر ای (۱) ذالقرنین (أما ان تعذب) یا ایسه شولدرکم سن عذاب قیلورسن
 اوشبو قومنی یعنی اولتورورسن اگر ایمان کلتورماسه لر (وأما ان تتخذ) ویا
 ایسه شولدرکم سن نونارسن (فیهم) آنلر توغریسنه (حسناً) کورکاملک ویغشیلقنی
 اگر مؤمن بولسه لر وسکا اطاعة ایلاسه لر (تال) ایتدی ذوالقرنین (أما من ظلم)
 اما شول کنشی کم ظلم لئی قیلدی یعنی هر کم اول قومدن ایمان کلتورمایوب اوزینک
 کفرنده ثابت بولسه (فسوف نعذبه) بس نیتدرکم عذاب قیلورمز آنی یعنی من
 آنی اولتورورمن (ثم یرد) صکره فسایتارلمش بولور اول (الی ربه) پروردکاری
 صاری یعنی قیامة کوننده (فیعذبه) بس عذاب قیلور آنی خدای تعالی (عذاباً نکرراً)
 قاطی ومنکر بولغوجی بر عذاب برله (وأما من آمن) واما شول کمسه کم ایمان
 کلتوردی (وعمل صالحاً) هم اشلادی ایدگو عملنی (فله) بس آثا بولغوچیدر هر
 ایکی جهانده (جزاء الحسنی) کورکامراک بولغوجی جزاء (وسنقول له) ونیزدرکم
 ایتورمز آثا (من أمرنا) بزنگ فرمانبیزدن یعنی آثا فرمان قیلورمز ویبورورمز
 (بسرراً) یکل بولعان اشنی کم آنک طاقتی مقدارجه بولور مرویدرکه ذوالقرنین اول
 قوم گه ظلمه لشکرینی بیاردی تا کم آنلر عاجز فالوب امان نلادلرر وایمان
 کلتوردیلر (ثم اتبع سبباً) صکره ینه ایاردی ذوالقرنین شول سببکه کم اول سبب
 آنک مشرق طرفینه بارماقینه وسیله بولور ومنکور ایمان کلتورگان قومنی اوزی
 برله بوگه آلوب یوردی نور لشکرینی آلدن وظلمه مسکرینی آرطندن یوردی
 واول جنوب طرفینه متوجه بولوب آنداغی هاویل قومینه غالب بولوب آنلر هم
 ایمان کلتوردیلر صکره فویاش چغوشی طرفینه بونالدی (حتى اذا بلغ) تا کم هر فایجان
 ایرشدی ذوالقرنین (مطلع الشمس) فویاشنک چخا تورغان اورینه یعنی مشرق
 جانبنده گی عمارتلرنک مبداینه (وجدها) طاهدی اول فویاشنی کم هر کون ایرته برله
 (نطاق) طلوع قیلور وچخار اول فویاش وآنک شعلسی توشار (علی قوم) شول
 برگروه اوزرینه کم (لم نجعل) پیداً قیلماذقبز (لهم) آنلر اوچون (من دونها)
 اول فویاش آرطندن (سخرأ) برحجاب وپرده فی یعنی فویاش اسی سندن آنلرنی
 صافلای نورغان هیچ بر پردهلری واورنولری (۱) یوق ایدی (کذلک) اوشانداق
 یعنی نناک کم ذوالقرنین مغربه گی ناسک قومینه غالب بولوب آنلرنی مؤمن قیلدی
 شونک کبی اوشبو مشرفده گی قوملرگه هم شول اشنی قیلدی یا که اوشانداق

۲) خطاب اگردوالقرنین
 پر بولسه وحی برله در
 وایر پیغمبر بولمسه
 برله یا که اول
 زمانده غی پیغمبر واسطه
 سی برله حق تعالی خطاب
 قیلدی کم ای ذالقرنین

زیرا که آنلرده هیچ
 قوم بولمایوب بالانچاق
 ورلر ایدی هم پرلری
 به بوش ویومشان
 نندن برینا و عماره یوق
 هر فایجان فویاش
 چقسه اول قوم فویاش
 اسی سندن فاجوب بر
 آیلرینه کورلر ایدی
 اشنک اسی لکی
 لغاندن صولک ییر
 نندن چغوب بالق
 لر ایدی و آنی فویاش
 سنه پشروب آشارلر
 اول قومنک اسمی
 قومیدر فویاش
 نکه بولغان یوفاریک
 ذکر ایتولیش نوم ناسک
 قومیدر

ذوالقرنین اتباع سبب قىلدى و شمال طرفىنه متوجه بولوب آنداهى نساويل اسملى قومگه غالب بولوب آنلرغه هم هاويل قومينه قىلدى كىبى اشنى قىلدى (وقد احطنا) و تعقيب كم بز احاطه قىلدى (بمآلديه) شول نرسه بر له كم اول ذوالقرنين فاشندى در (خبراً) آگاهلىق يوزندن يعنى آنك نى قدر لشكرى و صوغش قورال لرى و پادشاهلىق اسبابلىرى بولسه جمله سىنى بلدك (ثم اتبع سبباً) مكره ينه ياردى اسكندر بر سبب كه كم اول سبب آنك مشرفدن شمال طرفينه بار و وينه وسيل بواور (حتى اذا بلغ) تا كم هن فابجان ايرىدى اول ترك و خطاي ولايتلر بىك چىگىنىده (بين السدين) ابكى طار آراسينه كم آنلرنك آرطنه ياچوج و ماچوج مكابىدر (وجد من دونهما) طاھىدى اول ابكى طاونك بىركى طرفنده (قوماً) بر قومى كم آنلرنك صورقارى عجب و شكل لرى غريب ابدى (لا يكادون) يقين بولماسلر آنلر غايته اكثر القلرنىدن (يقفون قولا) آكلاسلر و بلسلر بر سوزنى بس آنلرغه هيچ بر سوزنى آكلانا آلمادىلر عاقبه ذوالقرنين لشكرى اچندن آنلرنك تلىنى بله نورغان بر كشى طابلوب آنك واسطه سى بر له سوزله شدىلر (قالوا) ايتدىلر اول قوم (يا ذالقرنين) اى ذوالقرنين (ان ياچوج و ماچوج) درىستلىكده كم ياچوج و ماچوج طائفه لرى (مفسدون) فساد و بوزقلىق اهلاكوچىلردى (فى الارض) بوزك بىرمزده شول طرفه كم هن فابجان اوشبو طاولرنك آرطندىن چقسه لرى يردا كى باشل اولنلرنى تمام آشاب بتورالر و قوروغ اوله ننى آلوب كىتالر هم بار چه حيوانلر بىزى اولتورب آشيلر حيوان طابماسلر آنك اورنىنه آدمىلرنى اولتورب آشيلر بزلر اوشبو طائفه لرنك ظلمندىن تمام طارلقه قالغانىز و عاجزلر مىز (فهل نجعل) بس ايا مقور قىلابىق مو و بىلگولا بىكو (لك) سىك اوچون اولر بىزنىك ماللار بىزدىن (خرجا) بر حقنى و خدمت جالبىنى (هلى ان نجعل) سىك قىلماقك شرطى اوزره (بيننا و بينهم) بىزنىك آرامىز بر له ياچوج و ماچوج آراسنده (سدا) بر بندى كم آنلرنك بو طرفه چغولرندىن منع قىلور يعنى ياچوج ماچوج بر له بىزنىك آرامزده بولغان يولنى بىكلا ب بر قالون و معكم دىوار باصاساك بزلر سىكا خدمتلك اوچون ماللار بىزدىن بر مقدار بىرور ايدىك تا كم اول ظالملرنك ظلمندىن خلاص بولور ايدىك دىتبلر (قال) ايتدى اسكندر آنلرغه (ما مكنى) شول نرسه كم مىنى ممتكىن و منصرف قىلدى (فيه) اول نرسهده (وبى) منم پروردكارم (خبراً) يخشىراقدر يعنى خداى تعالى مكا بىزنگان ملك و دولت سزلر بىرا تورغان مالدىن آرتوزغراقدر منم سىزنىك مالگىزغه احتياجم يوقدر خدمت حتى آلمايىنجه هم ايتكان اشكزنى اشلار منم (فأعينونى) بس ياردم بىرگىز سىز

۱) دېمىشلردىر كم ياچوج و ماچوج ابكى قىلدىلر يافت بن نوح عليه السلام نىسلىندىر حضرت كرم الله وجهه دن نىقولدىر آنلرنك بىضىلرى نىست بولدىلر بر فارسلىق و بىضىلرى بىقايىت اوزون در اولر بىزنىك اولادلىرى بىك كىمى بولور اوسى هن قىسايسى اوزون صليدىن مكا آلا دىما كلتور ماينجه اوله دىمىشلر بىس بولور اوزون و ياقلرى بىضه هم تور صافلر صور نوپك كوزلى و قوز بوزلى و صارى نوكلى بولور و بىر سىفىنىك قولاقلىرى بىك اولوغ بولور حتى پانسان وقتى بوز بر قولاقلىرىنى آستىر بىده تورپه اورنىنه چابوب و ايتكىمىسنىنى اوسلر بىده بىورغان اورنىنه ياچوزر ايمىش والله اعلم

مَثَا (بِقُوَّة) قُوَّت و كوچكز برله (اجعل) تا كم من فيلايم (بينكم و بينهم) سز بئك
 آرا كز برله آنلا، آراسنده (ردما) بر فاطى و معكم بولغوى حجانى تا كم آفلر
 سز بئك طرفكزغه چقا آلماسونلر (أتوني) كلتور كز مئا (ز بر الحديد) نيمور كيسا كلر ينى
 منقولدر كه اسكندر بيوردى تا كم نيموردن كر پچلر يا صاديلر نيمور كر پچلر
 صوغلوب تمام بولغاچ حكم قيلدى تا كم مذكور ابكى طاونك آراسينى كم دورت
 مك قدم بر ايدى كيكلىكى آلتمش بش كز اينوب برنى صوغه بتكانگاچه فاز و ديلر
 صو اوستينه طاش طولتر ديلر طاشلر اوستينه نيمور كر پچلردن معكم اينوب ديوار
 يا صاديلر (حتى اذا ساوى) تا كم هر فايچان مساوى و تىگز بولدى (بين الصد
 فين) ابكى طاونك آراسى يعنى ابكى طاونك آراسينه نيمور كر پچلر نى فرش
 فيلوب طولدرغاچ (قال) ايتدى اسكندر اشچيلرگه (أنفخوا) اور كز اوشبو نيمور لرگه
 يعنى اول نيمور لر اطرافينه اولون طواندروب اوط باقردى صو كره اشچيلرگه كور بئك
 برله اور كز ديوب بيوردى تا كم اول كر پچلر تمام فزدى (حتى اذا جعله) تا كم هر
 فايچان قيلدى اول نيمور نى (ناراً) اوط كى يعنى فزوب اوط شىكللى قول بولغاچ
 (قال) ايتدى اسكندر (أتوني) كلتور كز مئا (أفرغ) تا كم فويارمن و توگارمن (عليه)
 اوشبو فزغان و اوط كى بولغان نيمور اوزرينه (قطاً) اربتلش باقر نى دىدى
 اوشبو طرفه نيمور كر پچلر نى غايت فزدروب آنك اوستينه اربتلش باقر فيوب
 جله سينى بر طوطاش و متصل واحد ابلاب بيوكلكى يوز ابللى كز مقدارنده بر
 ديوار بنا قىلديلر گويا كم طوطاش نيموردن بر طاو كى بولدى (فما استطاعوا)
 بس قادر بولماديلر يا جوج و ما جوج لر و كوچلر يىتمادى (أن يظروه) ظاهر
 بولمافلر ينه و اول ديوارنك يوقار يسينه چقماقغه يعنى آنك اوستينه هيجك منه آلماديلر
 زيرا كه بيك بيوك هم تك ايدى (وما استطاعوا) ذى كوچلر يىتمادى (له نقبا)
 اول ديوارغه تيشك قىلماقغه يعنى آى تيشوب چقا آلماديلر زيرا كه فاطى نيموردن
 ايدى و غايت فالون ايدى (قال) ايتدى ذوالقرنين اول سدنك يناسى تمام بولغاچ
 (هذا) اوشبو سدن هم آنى تمام ايتما كىگه كوچيمز يتما كى (رحمة من ربى) بر
 رحمتدر پروردكارمدن يا جوج و ما جوج فتنه سندن قورقور چيلرغه زيرا كه آنلر نك
 ظلمندن خلاص بولوب طنچلاب تورور لر (فأذا جاء) بس هر فايچان كىلسه (وعد
 ربى) ربم نك وههسى آنلر نك چقماقلى برله يعنى آخر زمان بولوب يا جوج و ما جوجنك
 چقا تورغان وقتلىرى ايرشسه (جعل) قىلور خداى تعالى اول سدى (دكاً) بر تىگز

بىر يەنى اول سىنى كىتاروب آنلرنىڭ چىنا نورغان يوللارنى آچق قىلور (وَكَلَن
 وَعَدَرِي) و بولدى رېمىڭ وعدەسى (حَقًّا) راست وتوغرى كم البتە توغرى كىلماي
 قالماس (۱) (وَنَرَكْنَا) وقويار مېز (بَعْضُهُمْ) اول يا جوج و ما جوجنك بعضىنى (يَوْمئذٍ)
 شول كۈندە يەنى آنلرنىڭ سد آرطندىن چىقان كۈنلرنىدە (يَمُوجُ فِي بَعْضٍ) اضطراب
 قىلور و فاطشور بعضىبىنە يەنى بىر بىرىبىنە فاطشوب بىك آشغوب چىقارلر ياكە
 مراد قىامت كۈنىدە آدمىلر و پىرىلر غايىت تەجىر و اضطرابلرنىدىن بىر بىرىبىنە فاطشورلر
 دىما كىدر (وَنَفَعَ فِي الصُّورِ) ھىم اورلىش بولور صورغە يەنى اسرافىل سورنى اورار
 قىامت قائم بولماق اوچون (فَجَعَلْنَا هُم) بس جىم قىلورمىز و چىيامىز بارچە خىلايقنى
 مەشھىر يىرىنە (جَمَعًا) جىم قىلماق حساب و جزا اوچون (وَعَرْضًا جَهَنَّمَ) دىغى ظاھر قىلورمىز
 نەمۇغنى (يَوْمئذٍ) شول قىامت كۈنىدە (لِلْكَافِرِينَ) كافىرلر اوچون (مَرْضًا) بىر ظاھر
 قىلماق آنلرنى نورقماق، اوچون (الَّذِينَ) آنداين كافىرلر كم غايىتدە غافللكلرنىدىن
 (كَانَتْ آيَاتِهِمْ) بولدى آنلرنىڭ كوزلرى يەنى كوكۇل كوزلرى (فِي
 غَطَاةٍ) بىر اورتو و پىردەدە يەنى اورتولمىش بولدى (ھن ذكرى) منى يادىدىن يەنى
 منى ياد قىلماق دىلر و ايسلرىنە نوشرما دىلر (وَكَاثِرًا) ھىم بولدىلر آنلر (لَا يَسْتَنْبِغُونَ)
 قادر بولماسلر و كوچلرى يتماس (سَمِعًا) منى كلامنى ايشتما كىگە (أَفَحَسِبَ الَّذِينَ
 كَفَرُوا) ايا حساب قىلدىلر مو او بىلدىلر مو شول كىمىسەلر كم كىرنى اخىيار ايتدىلر
 (أَنْ يَتَّخِذُوا) شونى كم توتسەلر آنلر يەنى توتارغە او بىلدىلر مو (عِبَادِي) منى
 بندەلرمنى يەنى عىسى و عزىر ھىم فرشتەلرنى (مَنْ دُونِ) مىندىن باشقە (أُولِيَامٍ)
 دوستلر ايتوب يەنى آنلرنى مەعبود ايتوب توتدىلر و آنلرغە تابوندلر بس
 بو اشلرى اول كافىرلرگە فائىدە ايرىشدرور دىب گمان قىلدىلر مو البتە ھىچ
 بىر فائىدە ايرىشدرماس (أَنَا أَعْتَدْنَا) درىستلىككە بىر حاضرلا دىك (جَهَنَّمَ) نەمۇغنى
 (لِلْكَافِرِينَ) كافىرلر اوچون (فَرَزْنَا) بىر منزل و اورن ايتوب كم آندە كرسەلر كىرا كىدر
 (نَلَّ) ايتىكل اى مەدھىلە السلام (هَلْ نَنْبِتْكُمْ) ايا خىبر بىرايك مو سىلرگە (بِالْأَخْضَرِينَ)
 اھمالا آدمىلرنىڭ زىيان كورگۈچىرا كلرى بىرلە عمللر يوزىدىن يەنى اشلارگان اشلرى
 جەنتىدىن كم زىيان كورگۈچىراكلر و خىسراندە بولغۇچىراكلر ايدىكىنى سىلرگە بىلدىر ايم مو
 اول زىيان كورگۈچىراكلر (الَّذِينَ) شول كىمىسەلر دركم (ضَلُّ) بىرفالدى و ضابىم بولدى
 (سَعِيَهُمْ) آنلرنىڭ شىرھولرى و ايدىگۈلك قىلامىز دىب اجتهاد ايتولرى (فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا)
 دىنيا ترلكلىككە يەنى كىشىلر لىر و ھىبانلر كىمى كىمىسەلر كم بوتون ھىم لوبىنى روزە

(۱) يا جوج و ما جوجنك
 مذكور سد آرطندىن
 چىقانلرى آخر زماندە
 بولاق قىيامەت علامتلىرىدىن
 بىرى در انبىاء سورە
 سىنىڭ آخىرنە ذكرى
 كىلسە كوكۇر

بئین دن مراد غوارج طائفه بیدر دیشلر یا که بدعت اهل لر بیدر یا که شول کیمسه لر در کیم عمل لرینی ریاضه بوزندن فیلورلر و مشهور شولدر که کفاردن بعضی ریاضه کیم و فقیرلر که طعام بیر مک وقل آزاد ایتمک کیمی اشلری اشلارلر ایدی حق تعالی آنلرنک بو اشلری ضایع ایدکینی و آخره او چون هیجده فائده سی یوق ایدکینی بیان ایلاب اوشبو آیه کریمه نی نازل قیلدی

۲- تفسیر نبیانه کلتور - مشدر کیم حق سبحانه و تعالی فردوس جنتی نی اوزی نك بد قدرتی برله یاراندی و دنیا کونلری برله هم بر کون مقدارنه ایلی نوبه فردوس جنتینه نظر ایلاب بیوردر کیم زیاده قیلخ اوزگنک کورکام ککنی و پاکیزه ککنی منم دوستلرم او چون دیور اوشاندق مسزلینی دوستلری او چون نزلدر و بولا کدر دیماکی آنلرغه آندن هم آرتوغراق نعتلر بارلقینه تنبیهدر کیم اول نعمة حق تعالی نك دیدار بیدر حدیث شریفه کیم مشدر کیم پیغمبر علیه السلام بیوردی هر فایجان الله تعالی دن صوراساکز فردوسی صوراکر دیدی

توتوب و آچ نوروب باطلرغه عبادت قیماق برله اوزکارورلر ایمان لری بولماهانلق سببلی آنلرنک بارچه عمل لری باطل و طریق لری ضایع و فائده ندر کم آکذا هیچ بر اجر و ثواب بولماس (وهم یحسبون) و آنلر اوزلری حسابلارلر و گمان قیلورلر (أنهم یحسبون) شونی کم درستلر کده آنلر کورکام قیلر (صغاً) اشنی یعنی بخشیش اشلر قیلماز دیب بلورلر (أولئک) اوشبو کروه (الذین کفروا) شول کیمسه لر در کم کافر بولدیلر (ایشانمادیلر) (بایات ربهم) پروردکارلر نك آبتلرینه یعنی قرآن غه اشانمادیلر (واقائمه) دخی خدای تعالی گه بولونماقغه اشانمادیلر یعنی بعث وحشرنی هم قیامتنی انکار قیلدیلر یا که خدای تعالی نك دیدارینه اشانمادیلر (فصطت) بس بوغالدی وضایع بولدی (اعمالهم) آنلرنک عمل لری (فلا نقیم لهم) بس نسائم فیلماس مز بز آنلرنک عمل لری او چون (یوم القیامة) قیامت کوننده (وزنا) بر اوچاونی کم آنک برله عملر اوچانور یعنی آنلرنک دنباده بیخشلیق قیلماز دیب قیلغان عمل لرینه هیچ بر اعتبار و قدر بولماس یا که آنلرنک اوزلرینه هیجده قدر و اعتبار بولماس بلکه رسوا و غور بولورلر (ذلک) اش اوشبودر کم ذکر ایتلیدی یعنی کفر اهل نك عمل لری باطل وضایع و اوزلری هم خور و اعتبار سز بولغوجیلردر (جزاهم جهنم) آنلرنک جزا لری نوموغدر (بما کفروا) شول نرسه سببلی کم آنلر کافر بولدیلر (و اتخذوا آباءنی هم توندیلر آنلر منم کتابم نك آیه لری نی (ورسلی) هم منم پیغمبر لریم نی توندیلر (هزوا) استوزا و سخره ایتوب (ان الذین آمنوا) درستلر کده شول کیمسه لر کم ایمان کلتور دیلر و اشانمادیلر قرآن غه هم پیغمبر گه (و عملوا الصالحات) دخی اشلادیلر اینگو عمل لری (کانت لهم) بولدی آنلرغه خدای تعالی نك حکمنده (جنات الفردوس) فردوس جنتاری (نزلاً) طارتو و بولاک (خالدین فیها) منگو فالغوجیلر بولغانلری حالده آنلر اول جنتلرده (لایبقون) استاماسلر آنلر (هنا) اول جنتلردن (حولاً) ایکنجه اوزنه کوچونی زیرا که بارچه مقصودلر و آرزولر آنده حاصل بولور (قل) اینگل ای محمد علیه السلام (لو کان البصر) اگر بولسه ایدی محبط دین گزینک صوی بارچه سی (مداداً) قارا (لکلمات ربی) پروردکارم نك سوزلرینی یازماق او چون یعنی قرآن نك معنارلرینی یازماق او چون یا که خدای تعالی نك معلومانینی یازماق او چون بارچه دین گز صولری قارا بولسه ایدی (لنفذ البصر) البته فانی بولور و بتار ایدی دین گز صوی زیرا که اول صو جسمدر و هر جسم منناهدر منناهی بولغان نرسه البته

منقطع بولور وتوگانور (۱) (قَبْلَ أَنْ تَفْعَدَ) بئما کندن وتوگانما کندن الڪ (کلمات ربی)
 ربمک سوزلری زیرا که اول غیر مناهیدرکم هجده بتماس ومنقطع
 بولماس بس منتهای بولغان فارا برله چیکسز وغیر منتهای بولغان
 نرسه نی بازوب بولماس (ولو جئنا مثل) وا کرچه بنه کلتور ساکنده اول
 محیط دینگری اوخشاشینی آنک اوستینه (مددا) مدد و یاردم اوچون یعنی بومحیط
 در یاسینه بنه اوزی کبی بر در یا فوشولوب شونک بارچه سی قارا اورنینه بولسه ده
 خدای تعالی ناک کلمه لرینی بازارغه بتماس (قل) ایبتکل ای محمد علیه السلام (انما انا
 بشر) موندن باشه ایما سدرکم من بر آدمی من (مثلکم) سز لری کبی و خدای تعالی ناک
 کلمه لرینی همه سیننی بلامن دیب دعوا قیلماس من بلکه شول قدر باردرکم جبرائیل
 واسطه سی برله (یوحی الی) وحی قیلنمش بولور منم صاری (انما الهکم) شولکم
 در حنلکده سونک معبودگز (الواحد) بر بولغوچی خدای درکم هیچ شریکی یوقدر
 (فمن کان یرجو) بس هرکم امید قیلور بولسه (لغاربه) پروردکار بنگ دبدارینی
 کورما کنی جتنده یا که هرکم قورقور بولسه حقه بولقماندن یعنی قیامت کوننده
 خدای تعالی حضورینه بارودن (فلیعمل) بس کرکدرکم اشلاسون اول کیمسه (عملاً
 صالحاً) اینگو بولغوچی عملنی اینگو عملدن مراد هر اشد پیغمبر علیه السلام غه
 متابعت ایلاماک و آنک سننی رهابه اینما کدر دیمشار مرویدرکه جنذب بن زهیر
 رضی الله عنه پیغمبر علیه السلام حضورینه کیلوب عرض قیلدی کم یا رسول الله من
 عملنی خدای تعالی اوچون قیلامن لکن هر نایجان قیلغان عملم گه کشن مطلع بولسه
 و بولسه کوگلم خوشلانادر دیدی پیغمبریم حضرتلری بیوردی کم قاپو هیلده باشغه
 کیمسه شریک بولسه خدای تعالی اول عملنی قبول قیلماس دیدی حق سبحانه و تعالی
 پیغمبر بنگ سوزینی راستلاب بیوردیکم (ولایبشرك) و کرکدرکم اینگو عمل قیلغوچی
 بنده شریک و اورطاق اینماسون (بعباده ربه) پروردکار بنگ هبادتنده (احداً) هیچ
 براونی یعنی عملنی ریا برله اشلاماسون کشی خاطرری اوچون و آنی مانتاسونلر
 وسویسونلر اوچون قیلماسون بلکه عملدن مقصودی باری الله تعالی ناک رضی لقیغه
 بولسون ریا شریک اصغردر و شرک خفی دیوب اطامشلردر عملنی ضایع و باطل
 یتکو چیدر اول عملگه اجر و ثواب هیچ بولماس بلکه وصال و گناه بولور نعوذ بالله
 تعالی من انواع الشرك

(۱) اوشبو آیه کریمه
 شول وقتک نازل بولدی
 کیم یهودیلر مسلمانلرغه
 ایندیلر قرآنکزده ومن
 بؤت الحکمه فقد اونی
 خیرا کثیرا دیوب
 اوفیسز محمد مئا حکمه
 بیرلیدی دیب اینته در
 بس آکا حکمه بیرلگان
 بولسه آنک علمی کوب
 بولسه کراک و حالانکه
 بنه قرآن ده وما اوتینم
 من العلم الا قلیلا دیب
 یعنی سز لرگه آرنغه علم
 بیرلیدی دیب اوفیسز
 آکا فاراغانده محمدنک
 علمی آز بولسه کرک
 بو ایکی سوز بر بوسینه
 خلا قدر دیدی لر حق
 سبحانه و تعالی اوشبو
 آبتنی بیاردی و بیوردی
 کیم خدای تعالی ناک
 علمی و معلوماتی نهایت سزدر
 بس براونک علمی نی قدر
 بولسه ده خدای تعالی
 علمینه فاراغانده بیک
 از و افل دلیلدر
 مواهب

سورة مريم مكية وهى ثمان وتسعون آية

۱۹ نېچى سورھ مريم سورھسى مكهده نازلدر نوفسان سكر آيتدر.

بسم الله الرحمن الرحيم

(كهيص ۲۱) حروف مقطعه حتى سبحانه وتعالى برله آنك حبيبي صلى الله عليه وسلم آواسنك
ولقان رمزدرد ديمشلكر كهيص شول جملهدندر وعضيلر كهيص اوشبو
سورھنك اسميدر ديمشلكر يعنى اوشبو سورھ (ذكر رعمة ربك) ربكناك ياد ايتما كيدر
رحمت ومهر باتلق برله (عبد زكريا) اوزينك بئكسى زكريا بن آذرى كم سليمان
عليه السلام نسلدندر پيغمبر هم بيت المقدس ايندگولريك اولوغسى وعابدلرناك
مهنرى هم صاعب فربان ايندى بس آنك قصه سيني اونوغا وياد قيلقل كم (اذ نادى
ربه) شول وقتك ندا فيلدى ودها ايلادى اول زكريا عليه السلام پروردكارينه بيت
المقدس محرابنده فربان قيلماني صولك (ندا احياء) ياشرن بولغوچى دعا قيلماق
برله كم اغلاص وفربان برله يقرب ايلاما كيدر ياكه دعاي ققرب فيلدى لكن اوزى
مومنين ياشرن ايندى آن سرعه بلدرمادى زيرا كه نوفسان توفز ياشكه ايرشكان وقارطايغان حالنه
خدايدين بالا صوراب دعا قيلماني غلغه بلدرورگه شرم وحيما ايتدى شول سببلى
ياشرن دعاء فيلدى شوبله ديوب دعاء فيلدى كم (قال) ايتدى اول زكريا خدای
تعالى كه تضرع وناز برله (رب) اي منم پروردكارم (اي وهن العظم) درستلكنه
من كم سست ونوتسز بواهاندر وبوشاغاندر سويك (منى) مندى يعنى فارطايماقم
سببلى منم سوياكلريم بوشاب نوتسزلىگاندر (واشتهل الراس) هم ياقهرهاندرد
يعنى آغارهاندرد منم باشم (شيبا) بر آغارماق برله كم فارطاي علائيدر (ولم
اكن) وبولمادم من (بدعاك) سكا دعا قيلماق برله (رب) اي منم پروردكارم
(شقيبا) بهره سز واميدسز يعنى من هر فايچان بز نرسهنى صوراب دعا فيلسام سن
قبول ايلادك ومنى محروم ايتمادك (واي) ودرستلكنه من (خفت الموالى) قورقتم
ونورقارمن اوزمناك آتام برله بر توغمه فرنداغلام اوغلارندين شوبله ديوب كم
آنلر مندن صولك دين اشلىرى توفز بسنك نهاون وبالقاولق قيلورلر ومنم غلامنيهنى
برينه كلتورا آلماسلر يعنى منم اورنيمه نائب بولوب امتلريم اهنده توفرى ويغشى حكم
ايتماسلر (من ورائى) منم آرمادن ومن اولگاندين صولك بس مكا اورنيمه

۱) وبعضيلر بو حروف
الله تعالى نك اسملر يندر
ديمشلكر حضرت هلى كرم
الله وجهه دن منقولدر كه
بعض ادهبلر ده با كهيعص
ياحم عسق ديوب اوهور
ايدى كم
الله تعالى اسمارى بولماق
آكلانور وبعضيلر
ديمشلكردكم كافى كبير
وكرم اسمارينه اشارندرد
ها هادى اسمى نك
رمزيدر يا يدالله فوق
ايديمه كه ايتما در وهين
عزيز وعليم وعدل
اسلرينه دلاتندر وصاد
صاقد اسمندن كناه در
هم صانع اسمينه دالدر
والله تعالى اعلم

خليفه بولوب فالورلق بر كشي كراك (وَكَانَتْ أَمْرًا) وحالاتكه بولدى منم خاتونم (عاقراً) بالا طابودن فالغان فارچى زبوا كه اول وقتده توفسان سكر باشنده ايدى (فهب لى) بس باغشلاهل سن مكا (مَنْ لَدُنْكَ) اوز قانكئدن (وَأَيُّاً) بر بالانى كم اول بالادين اشلارنى باشقارغوجى وخليفه لككه مـنحق بولسون واسنعفاق بوزندن (بِرَّوْنِي) وارث بولورلق بولسون مكا امامة وپيغمبرلكده (وَبِرِّثْ مِنْ آلِ عَقُوبَ) هم ميراث آلور بولسون اول بالا علم وحكمتنى يعقوب عليه السلام آلندن (وَأَجْعَلْ) دغى فيللسن اول بالامنى (رَبِّ) اى منم پروردكارم (رَضِيًّا) مقبول وراضى بولنمش كم سن آنك بارچه اشندن وسوزندن راضى بولغابسن حضرت زكريا اوشبو دعائى فيلوب باشينى سجده كه فويوب ناله ونضرع فيلور ايدى حق سبحانه وتعالى دعاسينى اجابة ايلاماك وعدهسى بوزندن عذاب فيلدى كم (يَا زَكَرِيَّا إِنَّا نُبَشِّرُكَ) اى زكريا درستلكده بز سويونج بيرورمز سكا (بِغُلَامٍ) بر اوغل برله كم (أَسْمَهُ بَيْحِي) اول اوغلنك اسمى بيجى بولور (لَمْ نَجْعَلْ لَهُ) يارانمادق بز آكْا (مَنْ قَبْلَ سَمِيًّا) (۱) موندان الگارى بر اسمداشنى يعنى اول بيجى دن الگارى دنياده هيچ بر بيجى اسملى كشي بولمادى (قَالَ) ايتدى زكريا عليه السلام مذكور خطابنى ايشنكاج (رَبِّ) اى منم ريم (أَلَيْسَ بِكَوْنِ لِي) نهوك بولور مكا (غُلَامٍ) اوغل (وَكَانَتْ أَمْرًا) ذبولدى منم خاتونم (عاقراً) بالا طابماى نورغان (وقد بلغت) هم تعقيق ايرشدم من (مَنْ الْكَبِيرِ) اولوغلقدن وفارطلقدن (عَتِيًّا) خرابلق وضعيفلك كه يعنى من اوزم اوشبو قدر فارط وضعيف بولوب هم خاتونم بالادين فالغان فارچق بولا تورب مندن نهوك اوغل بولسون ديدى (قَالَ) ايتدى بر فرشته خدائى تعالىنك امري برله اى زكريا (كَذَلِكَ) اوشانداندر كم من ايتدك يعنى فى الواقع فارط وضعيف سن وخاتونك هم عاقدر لकिन (قَالَ رَبُّكَ) ايتدى سنك خدايك (هُوَ عَلَى هِينٍ) اول اش يعنى فارط برله فارچقدن بالا بولدرماق منم قدرتيگه آسان ويكل اشدر (وقد خلقتك) وتعقيق من ياراندم سنى (من قبل) موندن الگارى (ولم تك شيئاً) وولمادك سن هيچ بر نرسه يعنى سن صرف معدوم ديوق ايدك سنى بار قبلدم بس سنى يوقدن بار قيلوغه قادر بولغان خدائى تعالى البته سكا اوشبو حالكده بالا بيرماگه قادردر زكريا عليه السلام اوشبو بشارتنى ايشنكاج شاد بولدى لكن بلمادى كم اول بالا حاضر ويقين زمانده دنياغه كيلورومو يا كه بر آرمده اونكاندن صوكبو شول جهندن (قَالَ) ايتدى حضرت زكريا (رَبِّ اجْعَلْ لِي) اى منم پروردكارم

(۱) زادالمسيرده كلتور- مشدركه دنياده آنندن الگارى اول اسمكشى بولماوى افضلية كه وجه نوكلدرزيرا كه بو طرفه بولغان كوب كشي طابلور بلكه افضلية شول اعتبار برله دركم آنك اسمنى حق سبحانه وتعالى اوزى بيجى ديوب تسميه فيلدى آتاواناسينه حواله ايتمادى امام ثعلبى بيورمشدركه موندن الگارى فيلمادق ديوب ذكر ايتماكى شول جهته دندركه لول بيجى دن صوك حق تعالى شونداين بتهنى دنياغه كلتوردى كم آنى اوزينك خاص اسمارى برله تسميه فيلدى وانك اصلى اسمينى يعنى محمد، اسمينى اوزينك محمود اسمندن مشتق ايلادى وبعضيلر سنى شيبه معناسنلدر ديمشدر يعنى اول بيجى دن الك آنك اوخشاشينى بار- نمداق ديمك بولور زيرا كه عمرنده هيچ بر گناهنى قصدايتمك آنندن واقع بولمادى

قیفل سن منم اوچون یعنی مَنَّا کورگانگُل (ایته) بی علامتنی کم اول علامتن
 مذکور اوغلنک دنیاغ کیلماکی یقین ایدکی بلسون (قال) ایتدی خدای تعالی
 (أَبْنِكَ) سَنَكْ علامتک (أَلَا تَكَلَّمُ النَّاسُ) سَنَكْ سوز ایته آلماسلغندر آدمیلرگه
 (ثَلَاثَ لَيَالٍ) اوج کیچه وکوندز (سَوِيًّا) توناش وهر برسی آرطندن باکه سوزلاشه
 آلماسلغندر آدمیلر برله اوج کیچه وکوندز اوزک صحت واعضالراک سلامت بولغان
 حالگنده مر ویدرکه شول وقتده زکریا علیه السلامنک آغزنده نلی اوسدی وضور
 بولدی شویله کم اصلا تلپنی نیراتورگه مجالی فالمادی (فَضْرَجَ) سس چقدی حضرت
 زکریا (عَلَى قَوْمِهِ) اوزینک قومی اوزره شول ایرته برله کم آنک کیچنده خاتونی
 حامله بولغان ایدی (مِنَ الْمُحْرَبَاتِ) اوزینک مار اوفی تورغان اورنندن (فَأَوْحَى
 إِلَيْهِمْ) بس اشاره برله بلدردی آنلرغه زبراکه سوز ایته آلماس ایدی (أَن سَبِّحُوا)
 کم نماز اوقوزسز یا که تسبیح اینتگر خدای تعالی گه (بِكْرَةٍ) ایرته برله (وَعَشِيًّا) هم
 کیچ برله الفصه شول طریقه اوج کون اوندی اول اوچکونده زکریا علیه السلام
 مقصودینی اشاره برله کته بلدرور ایدی صوگره سوزلاشورگه ینه فادر بولدی بس
 حمل مدتی تمام بولغاندن صوگ بیعی علیه السلام دنیاغه کیلدی صبی حالده اویستینه
 پلاس کیوب زاهدلر وعابدلر برله عبادتک مشغول بولدی و غایت ریاضت قیلور ایدی
 تا کم حق تعالی دن آخا وحی کیلدی (يَا بَعْثِي خُدَّ السَّكَّابِ) ای بیعی توتقل سن
 تورات کتابینی (نَقْوَةً) سعی و احتیاد هم کوئل نوقی برله (وَأَنْبِيَاءَ الْحُكْمِ) و ببردک
 بز اول بیعیغه هلم و حکمتنی هم تورات فهمینی (صَبِيًّا) صبیلق حالنده کم اوج
 یاشلک ایدی (وَحَنَانًا) دخی ببردک آخا رحمتنی و کوئل نهجه لکینی (مِن لَدُنَّا)
 اوز قاشبمزدن زبراکه بیعی علیه السلام غایتک بومشاق و نهجه کوکلی هم خدایدن
 فورقوب کوپ یغلاوچان ایدی (وَزَكْوَةً) هم ببردک بز آخا پاکلکنی گناهدن یا که
 مدح و ماقنالماقنی خلق فاشنده (وَكَانَ تَقِيًّا) هم بولدی اول بیعی خدایدن فورقوچی
 یا که فرمانغه بوی صونقوچی یا که گناهدن صافلانقوچی (وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ) دخی ایندگولک
 اینکوچی بولدی اول بیعی آنا و آناسینه یا که خدمت اینکوچی بولدی آنلرغه (وَلَمْ
 يَكُنْ جَبَّارًا) و بولمادی اول باش طارتقوچی و آنا آناسینی ریختکوچی (عَصِيًّا) هم
 هاصی و فارشقوچی بولمادی خدای تعالی نك فرمانینه (وَسَلَامًا عَلَيْهِ) و سلام در
 بزدن اول بیعی اوزرینه (يَوْمَ وُلِدَ) شول کونده کم طوفدی اول آناسندن
 (وَيَوْمَ مَيُوتُ) هم شول کونده کم اولار اول (وَيَوْمَ يَبْعَثُ حَيًّا) دخی شول کونده کم

(۱) منقولدرکه محل بالالری
 حضرت بیعی اوج یاهلک
 وقتنده آخا ایندیبار کم
 ای بیعی کیلگل برگه
 اویناق دیدیلر حضرت
 بیعی ایندی ماخلقنا للعب
 یعنی بزیر اویون اوچون
 یارانلماقی دیدی اوشبو
 سوزده اولوغ اوگوت
 باردر هافل وی خبرلر
 اوچون کم هزیز هم-
 لرینی لهو ولعب برله
 ضایع اونکارورلر
 نیسیر

موبارنور اول نريك بولوب يعنى آخرنده مراد شولدر كه يحيى سلامت و فوتقارلمش
 بولور طوغان كوندنه شيطان غمزندن و اولنگاچ قبر عذابندن هم آخرنده قىامت
 فورقولرندن ابيمين بولور (وَادْكُرْ فِي الْكِتَابِ) وياد قىلغل سن فرآنده (مريم)
 حضرت مريم بنت عمران فصه سيني كم هميشه بيت المقدسه عبادة برله شغل لنور
 ايدى حىض عندى وقتنده خاله سينگ يورطينه بارور ايدى پا كلنگاچ بنه بيت
 المقدسه كيلور ايدى بروفت خاله سينگ يورطينه غساگه محتاج ايدى غسل قىلماق
 اوچون بر اولاق اورن اولادى نناك كيم حق تعالى خبر بيورور (اِذْ أَنْتَبْتِ
 شَوْلٍ وَقْتِدِهْ كَمْ يِرَاقُ بَوْلِدَى اَوْلِ مَرِيْمٍ وَبِرْ چينكه كيندى (مِنْ اَهْلِهَا) اوزينك
 اهلندن يعنى خاله سندن و فرزند اشلرندن (مَكَانًا شَرْفِيًّا) بيت المقدسنگ قوباش چغوشى
 ياغنده بولغان بر اورنده ياكه خاله سينگ يورطينه شرق طرفنده قى بر اورنده كم
 غسل قىلماق اوچون كيماش ايدى قش كوندنه ايدى هم اول اورنقه قوباش توشكان
 ايدى (فَاتَّخَذَتْ) بس توتدى حضرت مريم (مِنْ دُونِهِمْ) آنلرنك طرفندن (حجابًا)
 بر پرده قى يعنى تينى كورماسونلر اوچون آنلر برله اوز آراسينه هرده قىلدى
 (فَارْسَلْنَا) بس يباردك بز (اليها) اول مريم صارى (رُوحَنَا) روحونى كم جبرائيلدر
 يعنى جبرائيل فرشته نى يباردك (فَمَثَّلَ لَهَا) بس اوخشادى و صورتلاندى جبرائيل
 حضرت مريم اوچون (بَشَرًا سَوِيًّا) بارچه اعضالى كامل خلقنى تمام بولغوجى
 آدمى بولوب يعنى حضرت مريم نك كوزينه آدمى صورتنده بولوب كورندى حضرت مريم
 اوزينك غسل قىلا نورغان اورنده بر ياط كشينى كورگاچ فورقدى (قَالَتْ) ايتدى
 حضرت مريم آنگا (اِنِّى اَعُوذُ) درستلككه من صفنورمن (بِالرَّحْمٰنِ) خداى تعالى گه
 كم رحمتى كوبر (مِنْكَ) سنك شرگدن (اِنْ كُنْتُ تَقِيًّا) اگر بولساك سن تقوالق
 ايتكوجى و حرامدن صافلانغوجى يعنى اكرده سن منقى و پرهيزكار كشى بولسا كده
 من سندن خدا يغه صفنورمن ديدى و بعضيلر ديمشلدر كم تقى اسلى بر ياوز
 كشى بار ايدى اول زمانه خاتونلر آندن فورفورار ايدى حضرت مريم اول
 تقى نك قصه سيني و ياوزلقينى ايشتكان ايدى جبرائيلنى شول تقى بولماسون و مكا
 بيانلق فصدى برله كيلگان بولماسون ديوب فورقدى شول جهندن اگر سن تقى
 بولساك من سنك شرگدن خداى تعالى گه صفنورمن ديدى فايچانكم حضرت جبرائيل مريم نك
 اضطرابينى و فورمانينى مشاهه قىلدى (قَالَ) ايتدى جبرائيل (اِنَّمَا اَنَا رَسُوْلُ رَبِّكَ)
 موندن باشقه ايباسدر كم من ربك نك يبارمش ايلچيسى من منى خداى تعالى

يياردى (لَامَبَ لَكَ) تاكم باغشلامام اوچون سىڭا اناڭ نىرمانى برله (غُلَامًا زَكِيًّا) پا كيزه ومانتالنىش بولغۇچى بر اوغلىنى كم اول اوغل حضرت عيسى عليه السلامدر (فَالْتَمَسَتْ) ايتدى حضرت مريم جبرائيلدن بو سوزنى ايشتكاج عجبلا نوب (أَلَيْسَ بِكُونٍ) نهوك بولور (لِي غُلَامٍ) منم اوغلىم (وَلَمْ يَمَسُّنِي بَشَرٌ) وحالانكه ايرشما گاندر وتيكما گاندر مڭا هيچ بر آدمى يعنى مندن نهوك بالا بولسون هنوز من اير كورگانيم يوقدر با كره قز من (وَلَمْ أَكْ بِغَيِّبًا) هم بولمام من بوزق اشلى وزنا قيلغۇچى ديدى (فَالْتَمَسَتْ) ايتدى جبرائيل حضرت مريمگه (كَذَلِكَ) اوشانداق در كم سن اينورسن يعنى واقعا هيچ بر اير سىڭا ايرشكانى يوقدر لىكن شولاي بولسه ده (فَالرَّبُّ) ايتدى سىڭا پروردكارڭ (هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ) اول اش يعنى اير كورما گان، فزذن بالا طوغدرنماق منم اوزريمه آسان ويكل اشدر كم سىڭا بر اوغل بير ورمز تاكم قدرنيمزگه استدلال اينما كڭ اوچون (وَلَنَجْعَلَنَّ) دى تاكم قيلماقيمز اوچون (آيَةُ لِلنَّاسِ) بر علامت آدميلرگه كم اناڭ نوغرىسنده فكر ايلامك برله منم قادر ايدىمنى بلسونلر (وَرَحْمَةً مِّنَّا) هم آنى بر رحمتك سبب اينما كيمز اوچون بزدن آڭما ايمان كلتورگوچيلرگه (وَكَانَ) ويولدى اول اوغلاننى اتاسر ياراتماق (أَمْرًا مَّقْضِيًّا) حكم ايتولمش وتقدير فيلنمش بر اش كم البته واقع بولماق فالماس بس جبرائيل عليه السلام حضرت مريمگه يقين كياوب اناڭ اغزينه باكه يقاسينه اوردى (فَحَمَلَتْهُ) بس يوكللى بولدى مريم جبرائيلنڭ اورماكى سببلى عيسى گه (فَانْتَبَذَتْ) به بس طشقارى كيندى ويراق بولدى اول آدميلردن فورصاغنداھى عيسى برله يعنى بالاسينى بلدرماس اوچون چينكه كيندى (مَكَانًا فَرِيًّا) ايليا شهرندن يراق بر اورنغه اول شهرنڭ شرق طرفنده بولغان بر طاوغه باردى توفز آيدن سوكره بالاسينى طوغردى بعضيلر حلى هم وضعسى بر ساعت اهنده واقع بولدى دېمشلر وبعضيلر توفز ساعت مدننده ايدى ديورلر وبهر تقدير قاچان كم وضع حمل وقتى يقين كيلدى حضرت مريم بر فورومش خرما يغاچى كوردى بارچه بو طافانلرى كيسلگان يغاچنڭ گاوده سېگنه قالغان ايدى (فَإِذَا جَاءَهَا الْمَغَاضُ) بس كلتوردى اول مريمنى طولماق وبالاترغوماق اغزنى (إِلَى جَنَعِ النَّخْلَةِ) خرما يغاچينڭ قالغان گاوده سى صارى تاكم آرقاسينى اول يغاچقه فويوب طاباندى (فَالْتَمَسَتْ) ايتدى حضرت مريم شول وقتده (بِالْبَيْتِ مَتًى) كاشكى من اولگان بولسام ايدى (قَبْلَ هَذَا) اوشبو واقعه دن الگارى (وَكُنْتُ) هم بولسام ايدى (نَسِيًّا مَنَسِيًّا) بر اونوطلمش

وطاشلانمیش نرسه یعنی بو حالنی کورگانچه کو بدن اولوب اونوطلوب بتکان بولساچی
 تا کم هیچ کم منی بلماس ایدی حالا بیت المقدس هانداری همسی منی طانورلر
 اماملریڭ فزیمین وزکریا علیه السلامڭ کفالتنده من هم هنوز باکره من ایرگه
 بارغانم بوق اوشبو حالده بالا طابامن ایهدی من خلقڭ کوزلرینه نچوک
 کورینورمن دیوب ناله قیلور ایدی (منادیها) بس ندا قیلدی وآواز بیودی حضرت
 مریم گه شول وقتده (من تحتها) آنڭ آستندن یعنی آنڭ فارنداهی بالاسی
 عیسی علیه السلام ندا قیلدی (الآن تعزینی) شو یله دیوب کم فایغورماغل وحسرت
 چیکما گل ای مریم یا که خرما یفاچی آستندن فرشته ندا قیلدی کم غم ییما گل ای
 مریم (فد جعل ربك) تحقیق قیلدی سنڭ پروردکارڭ وباراندی (تحتك) سنڭ
 آستنگه (سریاً) بر صولی چشمه منی کم اول چشمه دن صو اچارسن وطهارة قیلورمن
 (وهزی البک) هم فیملداتقل سن اوزڭ صاری یعنی اوزڭا طابا طارتقل (بجذع
 النخلة) نورومش خرما یفاچی نڭ گاوده سیننی (تسأفطعلبك) تا کم نوشورور و نیار اول حرما
 یفاچی سنڭ اوزرڭا (رطباً حنیئاً) نازه و یگان بولقوچی خرمانی تا کم سکا طعام بولور (فکلی)
 بس آشاغل سن ای مریم اول خرماندن (واشربی) هم اچکل اول چشمه صووندن
 (وفری عیناً) دخی روشن ایتکل ونورلاندرغل کوزڭدی بالاڭ برله یا که کوڭلڭنی
 خوشلاندرغل خرما یفاچینڭ یاشارما کی برله بس حق سبحانه وتعالی فرشته لرنی
 ییاردی تا کم مریمڭ اطرافینی چولغاب آلدینر عیسی علیه السلام آنادن طوفاچ آنی فرشته لرنی
 آلوب بودیلر و جنت حر برینه توروب مریم نڭ کنارینه قویدیلر هم ندا ایرشدی کم
 ای مریم (فأما ترین) بس اگو کورساڭ سن (من البشر) آدمیندن (احداً) براونی
 یعنی بر بر کشیمی کورساڭ اول سندن بو بالانی فایدن آلدڭ دیوب صوراسه
 (فقولی) بس ایتکل سن (انی ندرت) درستلکده من ندر فیلدم (للرحمن صوماً)
 خدا تعالی او چون روز توتماقنی آنلرنڭ روزهلری آشاواچونی هم سوز سوبلاشونی
 نوبیاق ایدی (فلان اکلّم الیوم) بس هر گیز من سوز ایتماسمن اوشبو کون
 (انسياً) هیچ بر آدمگه یعنی من ندر وعهد ایتمکمن کم بو کون هیچ بر کشی برله
 سوزلاشماسن بلکه فرشته لرنی برله سوزله شورمن وحق تعالی گه مناجات قیلورمن
 دیوب ایتکل مریم نڭ آدمیلرگه اوشبو قدر سوزنی ایتماکنی ضرورتدن ونفرینی
 بلگرتماک او چون ایدی مرویدرکه بیت المقدس اهلی حضرت مریمنی محرابنده
 طاباغاچ آنی ارله ما کگه مشغول بوندیلر هر بردن ازلهر ایدیلهر هر بر کشیدن

آتی سوزار ایدیلر نا کم بیر کشی آندن خبر بیرب من مریمنی بیت لحم ده کوردم
 دیدی بس اول قوم بیت لحم که متوجه بولدیلر (فانت به) بس کلتوردی حضرت
 مریم عیسی علیه السلامی (قومها) اوزینک قومینه (تعمله) یوکلر اول عیسی نی یعنی کوناروب
 کیلتردی فایهان کم اول قومک کوزاری حضرت عیسی غه نوشدی (فالوا) ایندیبلر آنلر
 (یا مریم لقد جئت) ای مریم تحقیق سن کلتوردک (شیئا فریا) عجب بولغان بر
 نرسه نی یا زیت وناهار بولغان نرسه نی کلتوردک کم بیت المقدس اهل آراسنه مونک
 کبی اش واقف بولغان یوقدر (یا اُخت هارون) ای هارونک فر قونداشی حضرت
 مریم نک هارون اسمی آغاسی بار ایدی شول سببلی هارون نک فر قونداشی
 دیوب خطاب ایندیبلر یا که بنی اسرائیل ده هارون اسمی بر بیک تقوا و ایندگو
 کشی بار ایدی حضرت مریمنی تفوالقه و ایندگولکده انا اوخشانوب ایندیبلر کم
 ای هارون نک سکلیمی (ما کان أبوک) بولمادی سنک آناک عمران امرأ سوء
 یاوز ایر بلکه مسجد اقصی نک اماسی و عابدلرک اولوفسی ایدی (وما کانت
 أمک) هم بولمادی سنک آناک حنه بنت فافود (بغیا) یاوز و آرزون بولمادی یعنی
 سنک آناک آناک شوندا این یغشی کشیلر بولا تورب سن بو بالانی ایرسر نهوک
 طابدک دیدیلر (فأشارت الیه) بس اشاره قیلدی حضرت مریم اوزینک بالاسی
 عیسی صاری یعنی فایدان بولغانینی بلاسکز کیلسه بالانک اوزندن صدراکز دیدی
 و آتی کورگاردی (فالوا) ایندیبلر اول قوملر هجبه قالوب (کیف نکلم) نهوک
 سوز اینورمز بز (من کان) شول کیمسه گه کم بولدی اول (فی المهد صبیا) بیشکه
 صبی یعنی بیشکه باتورلق مرتبه ده بولغان پاش بالا برله نهوک سوزلاشایک اول
 هیچ برسوزنی آکلاناس و جواب بیره آلماس دیدیلر مرویدرک اول قوم حضرت
 مریمگه اوشو سوزلرنی اینکان وقتلرند هیس علی السلام آناسینک ایچا کینی
 ایبار ایدی آنلرک سوزلرینی ایشتکاج آغزینی ایچا کدن آلدی و آنارغه طابا
 قاراب فصیح تل برله (نال) ایتدی حضرت عیسی (انی عبدالله) درستلکده من الله
 تعالی نک بنده سمین (انانی الکتاب) بیردی الله تعالی مکا کتابنی یعنی ازلده حکم
 ایتدی مکا انجیلنی بیرماک برله (وجعلنی نبیا) هم قیلدی منی پیغمبر دیبشلردر کم
 عیسی علیه السلام شول حالده پیغمبر ایدی و سوزلاشماکی آنک معجزه سی
 ایدی (وجعلنی) دخی قیلدی منی خدای تعالی (مبارکک) مبارک
 و برکاتلی قیلدی (اینها کنت) هر اورنده کم بولدم من یعنی من هر یرده بولسام

اول برگه برکات نازل بولور (وَأَوْصَانِي) مَم امر قیلدی و بیوردی مَثَا خدای
 تَعَالَى (بِالصَّلَاةِ) نماز اوفوماق برله (وَالزَّكَاةِ) مَم زکوة بیرماک برله (مَا دُمْتُ حَيًّا)
 مادام که من تریک من یعنی تریک بولغانم مدنہ همیشه اوشبو اشلرنی اشلاماک
 برله بیوردی (وَبِرًّا بِاللَّهِ) مَم ابدگولک ایتکوجی قیلدی می خدای تَعَالَى اَنَامَغه
 وَاثْمًا مِنِّي مهربان ایلادی (وَلَمْ يَجْعَلْنِي) وَفِیْلَمَادَى مِنِّي (جَبَّارًا) بِشَاش طارنقوجی
 واولوغلانغوجی کم خلفه تکبرلک فیلوب آنلرنی رنجتسام (سَقِيًّا) یاوز و فرمانینه
 خَلَافَتِی ایتکوجی (وَالسَّلَامُ) وَخَدَاي تَعَالَى نَك سَلَامِی (عَلَيَّ) مِنَّم ایزر بیگه بولغوجیدر
 نَنَّاك كَم بَعِي عَلِيه السَّلَامْه بولادی (يَوْمَ وُلِدْتُ) شول كونه كم آنادن طوغدم من (وَيَوْمَ مَوْتِ)
 هم شولكونه كم من اولر من (وَيَوْمَ اُبْعِثُ حَيًّا) دخى شول كونه كم من فوبارلش بولور من تریك
 بولوب دیدی (ذَلِكَ) اوشبود كز ایتولنمش وصفنلانمش کیسه (عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ) مَرِيْمَنِكَ اوغلی
 عِيسَى عَلِيه السَّلَامْدِر نَصَارَا ایتدكچه توگلدِر (قَوْلَ الْحَقِّ) رَاسِت و نوغری ایتماک
 برله ایتور من (الَّذِي) آنداين توغری ایتماک كم یهودیلر (فِيهِ يَمْتَرُونَ) آنده شك
 تونارلر یعنی عیسی علیه السلام قهسه سنه شك توتارلر كم آنك پیغمبرلکینه اشانماسلر
 وآنك حفته نیوشسز و قبیح سوزلر سويلارلر یا که مراد نصارالر گمان ایتارلر
 دیماکدر یعنی آنك شاننده لایق بولماغان صفتلر برله آنی صفتلارلر و آنی بعضیلری
 خدای دیورلر و بعضیلری خداینگ اوغلیدر دیورلر (مَا كَانَ لِلَّهِ) دَرِسْت و مِمکن
 توگلدِر خدای تَعَالَى گه (أَنْ يَتَّخِذَ) آنك تونماق (مَنْ وُلِدَ) بر بالانی یعنی خدای
 تَعَالَى نَك بالاسی بولماق احتمالی یوقدر نئاك كم نصارالر ایتورلر زیرا که بالا برله
 آتا بر جنسندن بولورلر خدای تَعَالَى بر نرسه برله جنسداش بولودن منزدر
 (سَبْعَانَهُ) پاك و منزدر اول خدای تَعَالَى بالا تونماقدين (إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا) هر فایجان
 حکم قیلسه و نلاسه اول بر نرسه نك بولماقینى (فَأَنَّمَا يَقُولُ لَهُ) بس موندن باشقه
 ایماسدر كم ایتور آثْمَا (كُنْ) بولغل ديب (فَيَكُونُ) بس بولور اول نرسه شول
 حالده هیجده کیچکمایچه (وَأَنَّ اللَّهَ رَبِّي) ودرستلکده الله تَعَالَى كم منم خدایدر
 و رَبِّكُمْ) هم سزلرنك خدايتكزدِر (فَأَقْبُدُوهُ) بس عبادت فیلکتر آثْمَا و آنندن باشقهغه
 طابونماکتر (هَذَا) اوشبودر (صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ) توغری بولغوجی یولكم جنتگه
 ايرشدرور (فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ) بس اختلاف ایتدیلر نهجه گروه و جماعتلر (مَنْ
 بَيْنَهُمْ) اوز آرالرنده یعنی یهود و نصاری عیسی علیه السلام توغریبسنده بر برسینه
 خَلَافَتِی قیلشوب افراط و تفریط بولینی توندیلر یهودیلر عیسی نك پیغمبرلکینه

اشانما یوب نفریط قیلدیلر و نصارا افراط جانینه کیتدیلر یا که مراد نصارالر اوزلری
 خلافاق فیلشدیلر کم اوچ فوفه بولدیلر برسی نستوریه در که عیسی ابن الله در
 دیدیلر وبری یعقوبیه در کم عیسی آلدر دیورلر و ملکانه ثالث ثلاثه برله فائل
 بولدیلر (فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا) بس نی کویونچ وحسرتدر شول کیمسه لر که کم کافر
 بولدیلر (من مشهود يوم عظيم) اولوغ بولغوچی کوننک حاضر بولماقندن کم قیامت
 کونیدر یا که اول کوننک احوالندن وفورنچلرینی مشاهده قیلدون (اسمع بهم) نی
 کوب ایشنکوچی بولورلر کافرلر (وابصر) هم نی عجب کورگوچی بولورلر آنلر (يوم
 ياتوننا) شول کونده کم کیلورلر آنلر بزگه یعنی قیامت کونده آنلر حق تعالی وعده
 قیلغان عذابلرینی کوروب بلورلر وشکسز اشانورلر لیکن اول کونده اشانولری
 آنلرغه فائده بیرماس (لكن الظالمون اليوم) لیکن ظالمق اینکوچیلر اوشبو کونده
 (فی ضلال مبين) آشکارا ضلالت و آرزونلقده بولغوچیلردر (وانذرهم) وفورنقل ای
 محمد علیه السلام آنلرنی مکه مشرکلرینی (يوم الحسرة) حسرة و کویونچ کونندن
 کم اول کونده یاوزلق قیلغان کشیلرینی اوچون یاوزلق قیلدی دیوب کویونورلر
 وایدگولک قیلغان کیمسه لر نیک کوبراک قیلماغانمز دیب حسرة چیکارلر (اذ قضی
 الامر) شول وقتده کم اوتالمنش بولور اش هم بارچه ننگ حسابی تمام بولوب بر
 گروه جنتلک ویر گروه تموظلق دیوب حکم ایقولور اوشانداق اولوغ کون اول
 مشرکلرنک آلدنادر (وهم فی غفلة) وحالانکه آنلر اوزلری فانیلکده و خبرسزلیکده درلر
 اول کوننک کیلیماکنندن (وهم لا یؤمنون) هم آنلر اشانماسلر اول قیامت کونینک
 بولماقینه (انا نهن) درستلکده بز (فرث الارض) وارث بولورمز یرگه (ومن علیها)
 دخی هر کیمسه که کم یر یوزنده بولدی یعنی آنلر بارچه لری فانی بولورلر و بز
 باقی فالورمز (والبنا یرجعون) و بزنگ صاری قایتارلمش بولورلر اولگانلوندن
 صوگ (واذکر فی الکتاب) و یاد قیلغل سن ای محمد علیه السلام قرآنده اوز نومنگ
 اوچون (ابراهیم) ابراهیم پیغمبر فصه سیننی کم بارچه ملت اهللری آننگ فضلینه
 و پیغمبرلکینه اقرار قیلورلر و اشانورلر هم عرب مشرکلری آننگ نسلندن بولماقلری
 برله ماقتانمشورلر بس آننگ حق تعالی نی بر بلدکنندن و مشرک بولماغانلقدن
 خبر بیرگل (انه کان) درستلکده اول ابراهیم علیه السلام بولدی (صدیقاً) بیک
 راست سوزلی هم توفری اشلی (نبیاً) پیغمبر و اولوغ مرتبه لی (اذ قال) یاد قیلغل
 شونی کم ایتدی اول ابراهیم (لایبه) اوزینک آناسی آزر بن ناخورغه (یا ایت)

ای منم آتام (لَمْ تَعْبُدْ) سن نی او چون طابونورسن (مَا لَا يَسْمَعُ) شول نرسه گه کم
 ایشتماس اول سنك دعاگنی ویا بالبارماقگنی (وَلَا يُبْصِرُ) هم کورماس اول سنك
 توباچمیلک برله و خوشوع برله آکا طابونورسگنی (وَلَا يُغْنِي عَنْكَ) دخی دفع قیلماس
 و کبتارماس اول سندن (شَيْئًا) باشکفه کیلگان بلالردن و ضررلردن هیچ بر نرسه نی
 حاصل معنی سکا هیچه فائده ایرشدر آلمای تورغان پوتلرغه نی او چون طابونورسك
 و آنلری ایزنگه معبود اینه رسك دیدی دخی ابتدی (يَا أَبَتِ) ای مینم آتام
 (أَنِّي) درستلکده مین (فَدَّحَاتِي) تحقیق کیلدی میکا یعنی خدای تعالی دن وحی
 بولدی (مَنْ أَعْلَمُ) علمدن (مَا لَمْ يَأْتِكْ) شول نرسه کم کیلمادی سیکا یعنی حق
 دین و شریعت طوغریستین سین بلماگان نرسه لر نی خدای تعالی میکا بلدردی
 (فَاتَّبَعْنِي) بس ایارگل سین میکا (أَهْدِكَ) تا کم هدایه فیلورمن و کوندرورمن سینی
 (صِرَاطًا سَوِيًّا) راست و ضوئیری بولغوچی بر بولعه کم اول یولغه کرگوچی کیمسه
 مقصودغه ایرشور و منگولک عذابدن قورتلور (يَا أَبَتِ) ای مینم آتام (لَا تَعْبُدِ
 الشَّيْطَانَ) عبادت ایتمه گل و طابونورسك شیطانه هم آنك فرمانینه بوی صونماغل
 (إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ) درستلکده شيطان بولدی (لِلرَّحْمَنِ عَصِيًّا) خدای تعالی گه
 عصیان اینکوچی و فارشوقچی (يَا أَبَتِ) ای مینم آتام (أَنِّي أَخَافُ) درستلکده مین
 قورفامن (إِنْ يَسَّكَ) ایرشمه کندن سیکا (عَذَابُ مِنَ الرَّحْمَنِ) بر عذاب خدای تعالی
 فاشندن یعنی خدای تعالی نك فرمانینه فارشوب شیطانه ابرمه كك سبیلی سیکا
 الله تعالی دن بر عذاب کیلمه گای ایدی دیوب قورفامن (فَتَكُونُ) بس سینك
 بولماقگن قورفامن (لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا) شیطانه دوست یعنی عذابده و لعنتده
 شيطان برله برگه بولورسك دیب قورفامن دیدی (قَالَ) ایتدی ابراهیم نك آتاسی
 آزر ابراهیمدن بوسوزلری ایشتمکاج (أَرَأَيْتَ أَنْتَ) ایابوز دوندرگوچی موسن (عَنْ
 الْهَيْئِ) مینم خدایلمرغه طابونورسن (يَا اِبْرَاهِيمُ) ای ابراهیم یعنی سین مینم پوتلرغه
 طابونورسگمو (لَئِنْ لَمْ تَنْتَه) اگر سین طیلپاساگ و قایتماساگ بواشکدن (لَا رَجْمَكَ)
 البته شلته فیلورمن یا که طاش برله آطوب سورورمن سینی (وَاهْجُرْنِي مَلِيًّا)
 ویراق بولفل سین میندن بر اوزاق زمان تا کم سینك ضررکدن امین بولوب
 و طنجلاب تورایم دیدی (قَالَ) ایتدی ابراهیم علیه السلام آتاسینه (سَلَامٌ عَلَيْكَ)
 سلام بولسون سینك اوزرنگه یعنی مین کینه من خوش صاو بولغل دیدی دیمشلرد کم
 حضرت ابراهیم آتاسینك ملامتینه و شلته له مه کینه فارشی سیکا سلام بولسون دیوب

جواب بپردی تا کم شاید که بوسوزمدن متأثر بولوب و کوکلی یومشاب ایمان
 کیتورمه سمو دیوب اوشبو طریقه آیتدی مرویدرکه فایچانکم ابراهیم علیه السلام
 آناسی یانندن کیتمه کنی و هجرت ایتمه کنی فصد قیلدی آناسی آیتدی ای ابراهیم
 کیتمه کڭ سبیلی ملول بولماغل و فایقرماغل سینک یشی خدا یڭ باردر اول سینی
 طاشلاماس دیدی حضرت ابراهیم آنندن بوسوزنی ایشتنکاج بلکه ایمان کیتورور دیوب
 امید آیتدی شول سبیدن آڭا آیتدی سیڭاسلام بولسون ای مینم آتام (ساستغفر
 لک) تیزدرکم استغفار قیلورمن و مغفرت استه من سینک او چون (ری) پروردگارمدن
 کفر اهلی او چون استغفار قیلماق حق تعالی دن آنلرغه توفیق و هدایت صورماقدر
 ایمان کیتورمه کفری او چون کم اول ایمان مغفرتکه سبب بولور بس حضرت
 ابراهیم نڭ آناسینه سینک او چون استغفار قیلورمن دیبه کنندن مرادی شولدرکه
 خدای تعالی دن سینک او چون توفیق صورارمن تا کم ایمان کیتورگایسن (انه
 کان بی) درستلکده مینم خدایم بولدی میڭا (حفا) مهربان و مرحمتلی هم مینم
 دعامنی قبول ایلهمک برله و عه قیلدی (واعترزکم) و برچیتکه کیتورمن هم
 یراق بولورمن سزلردن یعنی پوتقه طابونفوجیلردن (وما نفعون) هم
 یراق بولورمن شول نرسه دن کم سزله اوندارسز و طابورسز آڭا (من دون الله)
 خدای تعالی دن باشقه یعنی پوتلر کزدن هم یراق بولورمن (وادعوا ری) و دعاء
 قیلورمن اوزمنک پروردگارمغه هم آڭا عبادت ایتمه من (عسی ان لا اکون)
 شایدکم مین بولماسن و بولماسقینی امید ایتمه من (بدعاء ری) اوزمنک
 پروردگارمغه دعا قیلماق و عبادت ایلهمک برله (شقیبا) امیدسز و بهره سز یعنی
 سزله پوتلر کزغه طابونماق کز سبیلی محروم و امیدسز بولماق کز کی مین خدا یبغه
 عبادت قیلماق برله امیدسز و بهره سز قالماسن خدای تعالی فضل و رحمتندن میڭا
 روزی قیلور (۱) دیدی (فلیا اعترز لهم) بس یراق بولغانی زمانده ابراهیم پیغمبر
 پوتقه طابونفوجیلردن (وما یعبدون من دون الله) هم شول نرسه دن کم طابونورلر
 آنلر خدای تعالی دن باشقه یعنی پوتلردن هم یراق بولغانی زمانده (وهینا له)
 باغشلا دقیز اول ابراهیمغه (اسحاق و یعقوب) اوغلی اسحاقنی ساره خاتونندن هم
 اسحاق اوغلی یعقوبنی باغشلا دق (و کلا جعلنا نبیا) و بارچه سینی قیلدی بز
 پیغمبر یعنی ابراهیم و اسحاق و یعقوب او چسپه پیغمبرلردن (ووهینا لهم) دخی
 باغشلا دق آنلرغه (من رحمتنا) اوز رحمتلردن (وجعلنا لهم) هم قیلدی یعنی

(۱) مرویدرکه ابراهیم
 علیه السلام بابلدن
 آناسی یانندن کیتوب
 فارس طاغرینه باردی
 یدی یل اول طاغسر
 اطرافنده سیر قیلدی
 تا کم آناسی آزار اولوب
 پوتخانه تصرفی آزر نڭ
 فرنداشی هاذرگه ایرشدی
 حضرت ابراهیم پنه
 بابلگه فایتوب پوتلرنی
 منتمله مک و خورلاماقغه
 کرسدی بر مرتبه
 پوتخانه گه کروب بارچه
 پوتلرنی صندروب
 و بوزوب خراب قیلدی
 صگروه آنی نهرود اوطقه
 طاشلاب حق تعالی رحمتی
 برله اولدن سلامت
 چنوب آنندن صو ک لوط
 علیه السلام برله هم
 خاتونی ساره برله شام
 ملکیتنه هجرت قیلدی

(۱) رسول نبی دن اخس بولاتوروب رسولنی نبی دن مقدم کیلتورمه کی شوگا اشارتدرکه اول خدای تعالی آنی خلقفه ایلچی ایلب بیهردی صکره اول خلقفه خبر

بیردی

(۲) نیجا مرتفع وبوقاری کوته رلمش معناسنده بولمافینه نظرا دیمشلر- درکم خدای تعالی موسی علیه السلامنی یوقاری عالم گه چهاردی برکوکدن ایکنچی کوککه وبر حجابدن ایکنچی حجابقه آشوردی تاکم شول مکانگه یتدی که فلم تورانی یازغان آواری ایشتندی امام ثعلبی کیلتورمشدرکم حق سبحانه وتعالی برله موسی علیه السلام آراسنده فالهادی مگر برگنه حجاب فالدی دیمشدر والله اعلم

(۳) مرویدرکه اسماعیل علیه السلام بز کون برکشیکه سین کیلگاچه اوشبو اورندن کینه- سمن دیوب وعه قیلغان ایدی اول کشی آندن کیتوب اول وعدهنی اونوندی اسماعیل علیه السلام اول کشی کونوب شول اورنه اوج کیچه وکوندز توردی

بیردک آنلرغه (لَسَانَ صَدَقَ عَلِيًّا) بلند وبوقاری بولغوچی توغری وراست سوزله مه کنی رحمتدن مراد آنلرغه اموال واولاد روزی قیلماندر دیمشلر هم لسان صدق بیردک دیبه کی ابراهیم علیه السلامک واجعل لی لسان صدق دیوب قیلغان دعاسنک قبول بولدقینه اشارتدر (وَأَذْكَرُ فِي الْكِتَابِ) ویاذ قیلغل ای محمد علیه السلام قرآنده (مُوسَى) موسی پیغمبر قصه سیننی (أَنَّهُ كَانَ) درستلکده موسی علیه السلام بولدی (مُخْلِصًا) پاک قیلونمش خبیث وناچار اشلردن (وَكَانَ رَسُولًا) هم بولدی اول (۱) بیه رلمش ایلچی خدای تعالی طرفندن (نَبِيًّا) خلقفه خبر بیرگوچی خدای تعالی دن وخلقنی حق دینگه دعوت اینکوچی پیغمبر (وَنَادِيَهُ) وندا قیلدی بز موسی پیغمبرگه (مَنْ جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ) طور طاعی جانیندن موسی ننگ اولک یاغندن (وَقَرَّبَاهُ نَجِيًّا) هم یقین قیلدی اول موسی فی اوز درگاهمزه مناجات اینکوچی و سر اینکوچی بولغانی حاله اول یا که یوقاری کوته رلمش (۲) بولغانی حاله (وَوَهَبْنَا لَهُ) دخی باغشلادق موسی پیغمبرگه (مَنْ رَحْمَتًا) اوز رحمتدن (أَخَاهُ هَارُونَ) آنک قرنداشی هارون فی آنگا وزیر اینک برله (نَبِيًّا) پیغمبر بولغانی حاله اول هارون (وَأَذْكَرُ فِي الْكِتَابِ) دخی ییاد قیلغل ای محمد علیه السلام قرآنده (إِسْمَاعِيلَ) اسماعیل پیغمبر قصه سیننی (أَنَّهُ كَانَ) درستلکده اول اسماعیل بولدی (صَادِقَ الْوَعْدِ) (۳) وعه سنک راستلق اینکوچی (وَكَانَ رَسُولًا) هم بولدی اول خدای تعالی فاشندن بیه رلمش ایلچی (نَبِيًّا) خلقفه حقندن خبر بیرگوچی پیغمبر (وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ) دخی بیورور بولدی اول اسماعیل اوزینک کشیلرینه یا که امثلرینه (بِالصَّلَاةِ) نماز او قومق برله کم بارچه تن برله اشلنه طوزغان عبادتلرنک افضلیدر (وَالزَّكَاةِ) هم بیورور ایدی زکات بیرمک برله کم جمله عبادات مالیه ننگ اکملیدر (وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ) دخی بولدی اول اوزینک پروردکاری فاشنده (مَرْضِيًّا) راضی بولنمش وقبول ایتولمش بارچه اوقوالی وافعالی جهتندن (وَأَذْكَرُ فِي الْكِتَابِ) دخی ییاد قیلغل ای محمد علیه السلام قرآنده (أَدْرِيسَ) ادریس پیغمبر قصه سیننی ادریس علیه السلام شیث پیغمبرنک نبیرمسنک اوغلیدر نوح علیه السلامک باباسیدر اولده اسمی اخنوخ ایدی عالمک جهتندن ادریس دیو لقب ایتولدی (أَنَّهُ كَانَ) درستلکده اول ادریس بولدی (صَدِيقًا) بیک راست سوزلی خلقفه (نَبِيًّا) خبر بیرگوچی حقندن (وَرَفِئَةً) وکوته ردک بز ادریس پیغمبرنی (مَكَانًا عَلِيًّا) بیوک وبوقاری بولغوچی

(۱) ادریس علیه السلامك كوككه آشماق خصوصده ككوب خبرلر باردر ابن عباس رضی الله عنهما بیورمشدر کم بر کون ادریس علیه السلامه فویاش اسپسی نوشوب تاثیر اینکاج مناجات قیلوب ایتدی کم الهی مینم برله قویاشنك آراسی شول قدر یراق بولانورب من حرارتندن تمام کوبه رگه یاقنلاشدم قویاشنی بولکه گوچی فرشته آنك اسپسلیکنه نیچک طاقت قیلا ایکان الهی سین اول فرشته نك یوگینی یکل قیبلل وآ کما قوت هم تحمل بیرگل دیوب دعا قیلدی حق تعالی آنك دعاسینی قبول ایلادی ایکنچی کون قویاش فرشته سی اوزینك ۵۲

۱۶ نچی جزء مریم سوره سی

بر اورنقه کم پیغمبرك اوزیدر یا که مراد آنی جنتکه کرگردک یا که (۱) دورتنچی فات کوککه آشوردق دیبه کدر نتاک کم معراج حدیثنده ثابت بولمشدر کم رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری ادریس علیه السلامه دورتنچی فات کوککه ملاقات ایلمشدر (أُولَئِكَ) اوشبو گروه یعنی ذکر ایتولش پیغمبرلر کم زکر یادن ادریسکه چه در علیهم السلام (الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ) شول کمسه لدر کم انعام قیلدی عداى تعالی (علیهم) آنلر اوزره هر تورلی دینی ودنیای بولغان نعمتلردن (من النَّبِيِّينَ) پیغمبرلر جمله سندن بولغوچیلدر آنلر (من ذُرِّيَةِ آدَمَ) آدم پیغمبر نسلندن (وَمِنْ حَمَلَتَا) دخی شول کمسه لرنك نسلندن کم بولکه دک آنلرنی کیمده (مَعَ نُوحٍ) نوح پیغمبر برله (وَمِنْ ذُرِّيَةِ إِبْرَاهِيمَ) هم ابراهیم علیه السلام نسلندن (وَأِسْرَائِيلَ) دخی یعقوب علیه السلام نسلندن (وَمِنْ هَدْيَانَا) دخی شول کمسه لر جمله سندن کم طوغری بولغه کوندردک آنلرنی (وَأَجْنِبْنَا) هم صایلاق واختیار قیلدی آنلرنی آدمیلر آراسندن پیغمبرك برله (* إِذَا تَلَّيْ عَلَيْهِمْ) هر قایچان کم اوقولنش بولسه آنلر اوزرینه (آيَاتُ الرَّحْمَنِ) خدای تعالی نك آنلر اوزرینه ایندرگان کتابلرنداغی آیتلری (خُرُوا) یقلورلر وپوزلری اوزره نوشه لرلر آنلر (سَجِدَا) سجه قیلغوچیلر بولغانلری حاله خدای تعالی گه (وَبِكَيْ) هم یغلاغوچیلر بولغانلری حاله خدای تعالی دن فورقوب حق تعالی نك کلامینی تلاوت اینتهك وطکلاماقه یغلامقنك مخصوص بر نسبتی باردر نتاک کم خبرده کیلمشدر که قرآن اوقوز و یغلاکز اگر یغلیسکز کیله سه کوچل نوب یغلارغه طرشکز اوشبو سجه کلام شریفه بولغان تلاوت سجه لرینك بشنویسیدر حضرت شیخ محی الدین قدس سره اوشبو سجه فی آیت رحمانینی تلاوت جهندن واقع بولدی اوچون سجد انعام عام دیوب تسمیه ایتمشدر و بو سجه گه متفرع بولغان یغلامقنی فرح و سرور یغلامق دیمشدر (فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ) بس ایرشدیلر اول پیغمبرلرنك

یوگینی یکل طاپدی هم اسپسلیکنك تاثیرینی بله دی بواشنك سببینی بولسه دیوب حق تعالی دن صورادی بس اول فرشته اوشبو یکللك ادریس پیغمبر دعاسی برکنده بولدی قینی بلگاج حضرت ادریسنی زیارت قیلورغه کیلدی هم آنی فاناطینه اولطرتوب دورتنچی کوککه اوز مکانینه چقاردی هم ادریس

سجده *

پیغمبرنك تلاوی بوینچه آنك عمری کوببو ایکانینی هم اجلنك کیفیتینی عزرائیلدن صورادی عزرائیل عمرلر دفترینه نظر قیلوب ایتدی کم سین اینکان کشی حاضر قویاش مطلعینه یقین اورنده وفات ایلهر دیدی اول فرشته کیری اوز مکانینه نایتوب ادریسنی اولمش طاپدی بر روایته ملک

الموة ادریس علیه السلامك طاعت وعبادت کوبلگینی بلوب آنی کورورگه مشتاق بولدی وحق تعالی نك اذنی برله یرگه نوشوب ادریسنی کوردی هم ادریسنك اوز التماسی بوینچه جانینی آلدی حق سبحانه و تعالی بینه آنی ترگزوب صکره عزرائیل اوزی برله آنی کولکرگه آلوب مندی اول تموغنی آکھا کورگازوب صکره جنتکه کپلتوردی ادریس علیه السلام جنته فالدی زاد المسیر

(۱) وبعضردیمشلدركم

«غى» تىوغده بولغان
 بر فيونك اسبدر اول
 قيوده بولغان عذابلردن
 بارچه تىوغ اهلى
 خدای تعالی گه صفنورلر
 وبعضيلر قولنجه «غى»
 جهنمده بر چوقردركه
 آنك اوطى اسسپرهك
 وعذابى قاطيراقدر آنه
 نماز قوبوغه دائىمچىلىق
 ايتكان كشيلىرى عذاب
 قىلورلر

(۲) ديمشلدركم جنتده
 اگرچه كچه وكوندز
 يعنى قوباش چىقماق
 وباطماق بولماسده بر
 نورلى علامت بولوركم
 جنت اهلى شول علامت
 برله كچه وكوندزك
 مقدارىنى بلورلر
 عين المعانى تفسىرنده
 كىلتورمىشدرکه جنتده
 كىچ بولماق حجاب
 وپرده لرنك توشرلمه-
 كندن هم ايشكلرنك
 يابلماقندن معلوم بولور
 كوندز بولماق پرده لرنك
 كوتهرلمه كندن هم
 ايشكلر آچلماقندن

پلنور

تفسىر تىبانه مذ كوردر
 كم جنتده كچه وقتنده
 جنت كنبزه كلرى وحور
 العىنلر مؤمنلرگه خدمت
 قىلورلر كوندز زماننده
 غلمان وولدان آنلرنك
 خدمتلرنه بولورلر. معالم

اورنلرینه آنلرنك سوكندن (خَلْفٌ) ياوز بالالركم غايتده غافللكلرندن (أَضَاعُوا
 الصَّلَاةَ) ضايغ قىلدیلر آنلر نمازنى يعنى اوفومادیلر وقويدیلر (وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ)
 هم اهردیلر آنلر نفس آرزولرینه يعنى نفسلرینه اهرروب خمر اچمهك وزنا
 قىلىق كى تولى گناهلرنى اشلدیلر (فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ) بس تىزدركم كورورلر
 آنلر اهرينك آرزونقلرېنك جزاسىنى ياكه منگولك عذابىنى (۱) (الَّذِينَ تَابُوا)
 مگر شرر مهسه كم توبه قىلدى وفايتدى گناهدن (وَأَمَّنَ) هم اخلاص واعتماد
 برله ايهان كىلتوردى (وَعَمِلَ صَالِحًا) دخى اشلدى ايندگو عملنى (فَأُولَئِكَ) بس
 اوشبو توبه قىلغوجى ايندگو مؤمنلر (يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ) كورورلر جنتكه (وَلَا
 يُظْلَمُونَ شَيْئًا) وظلملىق ايتولىش بولماسلر آنلر هيچ بر نرسده يعنى آنلرنك
 اجر و ثوابلرى هيچك كىمتولمهس (جَنَاتِ عَدْنٍ) كورورلر آنلر عدن جنتلرینه (الَّتِي
 وَعَدَ الرَّحْمَنُ) آندان جنتلر كم وعده قىلدى خدای تعالی اول جنتلرگه كركزمك
 برله (عِبَادَهُ) بنده لرينه (بِالْقَيْبِ) غىب وياشرنلك برله يعنى آنلرغه جنت برله
 وعده ايلدى وحالانكه اول جنت آنلردن غاىب ايدى وآنلر آنى كورمهس
 ايدیلر (أَنَّهُ كَانَ) درستلكده كم بولدى (وَعَدُهُ) خدای تعالی نك وعدهسى يعنى
 وعده قىلمش نرسهسى كم جنتدر (مَأْتِيًا) كىلچك ومؤمنلر آكنا ايرشه چكلردر
 (لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا) ايشتمهسلر جنت اهللرى جنتده (لَفَوْا) فائدهسز وبوش
 سوزنى (الْأَسْلَامًا) ولكن ايشتورلر آنلر خدای تعالی دن سلامنى ياكه فرشته لردن
 ياكه بر برسندن (وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ) وبولغوجيدر آنلرغه رىزقلىرى جنت نعمتلرندن
 (فِيهَا) اول جنتده (بِكْرَةٍ وَعَشِيًّا) ايرته برله هم كچهده (۲) يعنى دائىما وهىبشه آنلرغه
 جنت نعمتلرى روزى ايتلور (تِلْكَ الْجَنَّةُ) اوشبو جنت (الَّتِي نُورِثُ) آندان
 منزلدر كم ميراث بىرورمز آنى (مَنْ عِبَادَنَا) بنده لرمزدن (مَنْ كَانَ تَقِيًّا) شول
 كمسهگه كم تقوالق قىلدى اول وپرهيزكار بولدى مرويدركه فايجهان كم پىغىبىرمز
 عليه الصلوة والسلام حضرتلردن مشركلر يهوديلر تعليمى بوينجه اوج سؤال قىلدیلر
 برى ذوالقرنين دن وبرى اصحاب كهف دن وبرى روحنك نى ايدكندن شول
 وقتده اول حضرت آنلرغه ايرتهگه كىلگىز سىزلرگه جواب بىرورمز ديدى لكن
 استثنائاً قىلمادى يعنى الله نلهسه ديهدى شوندى صولك اون ايكى ياكه اون بيش
 كونگه قدر جبرائيل نازل بولماق طوردى صولرگه حضرت جبرائيل كىلگىچ رسول
 عليه السلام آكنا ايتدى نى اوچون بوقدر وقت كىلمى طورلك مېن سىكنا منتظر
 ايدم ديدى جبرائيل عليه السلام جواب بىردى كم آنك جوايېنك مضمونى اوشبو آيت

کر بیه در (وَمَا نَنْزِلُ) و اینها سمن بزلر یعنی فرشته لَر (الْأَبَامُر رَبِّكَ) مگر پروردگار کُنْک
 امری و فرمانی بر له گنه اینه رمز (لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا) اول خدای تعالی گه مخصوص در
 و آنک ملکند و تصرفند در شول نرسه کم بز نك آلد مزده بولور یعنی کیله چکله گی
 اشلر (وَمَا خَلَقْنَا) هم شول نرسه کم آرط مزده بولدی یعنی اوتکانه گی اشلر
 (وَمَا بَيْنَ ذَلِكَ) دخی شول نرسه کم اوشبو اوتکان بر له کیله چکک آراسنده در
 یعنی حاضرگی اشلر یا که آکا مخصوص در حکم فیلمق بزلر نك یارانلما همز ابتدا سنه
 هم اجل رمز انتها سنه هم ترک کبزم مدتنه (وَمَا كَانَ رَبُّكَ) و بولمادی هم بولماس
 سینک ربك (نَسِيًّا) اونو توچان یعنی سینک بارچه احوال کندن آگاه در هر وقت
 بیه ره کنی تله سه بزنی سینکا بیه رور بیه ره می تورماتی سینک حال کنی اونو تندقندن
 نوگلدلر بلکه همه اشنگ حکمت و مصلحتینی اوزی بلور (رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ)
 اول خدای تعالی در کوکلر نك هم بر نك پروردکاری و یاران توچیسی (وَمَا بَيْنَهُمَا)
 دخی شول نرسه نك ربیدر کم بر بر له کوکلر آراسنده بولدی یعنی بارچه عالم لرنك
 یاران توچیسی و تربیه ایتکوچیسی اولدر بس آنک اونو توچان بولماتی ممکن
 نوگلدلر (فَاعْبُدْهُ) بس عبادت فیلفل سین آکا (وَأَصْطَبِرْ) هم صبر فیلفل و چداغوچی
 بولفل (لِعِبَادَتِهِ) آنک عبادتینه یعنی هر قاپچان خدای تعالی نك سینی اونو ته اسلقینی
 بلسه ک بس سین قوللقده ثابت بولفل و تحمل ایتکل هم وحی کیلو وینه منتظر
 بولوب کوکلکنی طارلاندر ماغل (هَلْ تَعْلَمُ) ایا بلور سکمو یعنی البته بلمه سسک
 (لَهُ سَمِيًّا) اول خدای تعالی نك بر او خشاشینی و تیگداشینی کم خدا یلقفه مستحق
 بولسه زیرا که آندن باشقه الوهیتکه مستحق هیچ یوقدر یا که ایا بلور سکمو
 اول خدای تعالی نك اسمداشینی یعنی آندن باشقه الله اسمی بر له آتالمنش بر
 نرسه نی بلور سکمو البته بلمه سسک آثار سطوة الهیه دن بری شولدر کم الله اسمی
 آنک ذات پاکینه گنه مخصوص در اهل شرکدن هیچ قایوسی اوزلر نك معبودلر بنی
 الله دیوب آتامادیلر بلکه آله دیدیلر غیرت الوهیت اوشبو اسم شریفی مشرکلر
 تصرفندن محفوظ و مصون ایلر مشدر (وَيَقُولُ الْإِنْسَانُ) و ایتور آدمی مرآد ای بن
 خلق در دیمشلر بر وقتده چروب تتولش و کیسه ک کیسه ک بولمش سوبه کلر نی
 کیلتورب استبعاد طریقچه ایتدی (إِذَا مَاتُ) ایا هر قاپچان مین اولسه م
 (لَسَوْفَ أَخْرَجُ حَيًّا) البته چقارلمش بولور من موکبری ترک بولوب یعنی اولوب
 چروب بنگان کشی یا کادن نیچک ترلوب توفراقندن چقسون دیدی و اوشانمادی
 حق تعالی آنک جوابنده بیورور کم (أَوَلَا يَذَّكَّرُ الْإِنْسَانُ) ایا یاد ایتنه سمو

(۱) اوشبو آیت نك اهل السنة والجماعة فاشنده صحیح بولغان هم ابن عباس رضی الله عنهما دن منقول تفسیرینه بناؤ اورود دخول معناسنده در یعنی همه آدمیلر مؤمنلر هم کافرلر جهنگه کرورلر دیمکدر مگر پیغمبرلر گنه مستثنی در بعضلر مراد کافرلر گنه کرورلر دیمکدر مؤمنلر منگو کره سار دیورلر و بر فوله و رود دن مراد صراطلر اوتودر یعنی بارچه آدمیلر جهنم اوزرنده بولغان صراط کوپرندن اونلرلر دیمکدر بو تقدیرده استثناً ایدلما سار و بعضلر و رود دن مراد نموغنی کورو هم آکا یقین بولودر دیورلر یعنی همه آدمیلر نموغنه یقین کیلورلر و نموغنی کورورلر دیمکدر حضرت جابر رضی الله عنه دن منقوللر کم رسول اکرم صلی الله علیه و سلم دن اوشبو آیت کریمه نك معناسی حقنک سؤال قیلدیلر اول حضرت بیوردیلر کم هر فایچان جنت اهلی جنتکده کره لر بر بر سندن بزگه دنباده و قتمزده خدای تعالی وان منکم الا واردها دیوب یعنی سز نك همه کز نموغنه

ورود اینه سز دیوب

بیورغان ایدی نوگلو
بزلر نی اوچون نموغنی
کورمه دک نموغ فایه
فالدی دیوب صورلر
شول وقتده فرشته لر
آنلرغه قد ورد تموها
وهی خامده دیورلر یعنی
سز نموغنه ورود
ایتد کز لکن اول
سونگان ایدی سزگه
زبان اینتادی دیورلر
حضرت جابر ابن
عبدالله رضی الله عنه دن
منقوللر که رسول صلی الله
علیه وسلم بیوردیلر
وان منکم الا واردها
ورود دخول معناسنده در
یعنی بارچه آدمیلر
بخشیلری هم باوزلری
همه سی جهنگه کرورلر
لکن مؤمنلرگه آنک

و فکر له مه سمو آدمی (أَنَا خَلَقْنَا مِنْ قَبْلُ) شونی کم درستلکده بز یاراندق آنی
موندن الک (وَلَمْ يَكُ شَيْئًا) و بولمادی اول هیچ بر نرسه بلکه صرف معدوم
ویوق ایدی آنی بار قیلدق بس یوفدن بار قیلوغه قادر بولغان خدای تعالی
البتة اولگاندن صوگ پائادن ترگزمه ککه قادر در (فَوَرَّبَكَ) بس سینک پروردگارک
بر له آنط کم (لنحشرنهم) البتة قوبار و رمز و حشر قیلورمز اول کافرلر نی (وَالشَّيَاطِينِ)
شیطانلر بر له برگه یعنی هر بر کافر نی اوزینک قرینی بولغان شیطانی بر له برگه
باغلارلر (ثم لنحضرنهم) صکره حاضر قیلورمز آنلر نی و کیلنور ررمز (حول جهنم
جیناً) نموغ تیکره سیننه نزله نگوچیلر بولغانلری حالده آنلر حساب و قیامت
فورقچیلرندن (ثم لننزلنهم عن صوگره البتة چقارورمز (من کل شیعة) هر بر گر و هندن
(ایهم) آنلرنک فایوسی (أشد) فاطیر اقدر و آرتوغر اقدر (علی الرحمن عتیا) خدای
تعالی اوزره جرأت قیلدق و باش طارتمق جهتندن یعنی هر امتدن بیگره کده
فارشقو چیراق و باش طارتمق چیراق بولغانلرینی آیروب آلورمز (ثم لننزلنهم عن صوگره
صوگره البتة بز بلگوچیره کمز (بالدین هم) شول کمسه لری کم آنلر (أولی بها)
تیوشلیر کلدردر نموغ او طینه (صلیاً) اول او طفه صالنهش بولمق جهتندن یعنی نموغ
او طینه کم لری اول صالمق تیوش ایدکینی بلورمز (وان منکم) ویوقدر (۱)
سزلردن ای آدمیلر هیچ بر کشی (الا واردها) مگر شولکم اوتکوچیلر

اوطی صالقونلق هم سلامتک بولور ابراهیم پیغمبرگه نهرود اوطی بولغان شیکلی مؤمنلرگه نموغ اوطی
عذاب بولماغاچ آنلر نی نموغنه کرگزونی اوچون دیوب صورلر کز جوابنده ایتورمز کم بو اشنک نچه تورلی
حکمتلری باردرد برسی شولدر کم مؤمنلر و ایزگولر بر مرتبه نموغنه کروب آندن فورنولاچقلرن بلگاچ
آنلرنک شادقلری آرتور ایکنچی سی نموغ اهلی آنلرنک چقولرن و اوزلرینک نموغده فالولرن کورب
مؤمنلرنک درجه لری آرتقلن و اوزلرینک خورلغن بلورلر اوچنچی سی کافرلرنک نموغده عذابلر نولرن کورب
مؤمنلرنک جنتده گی لذتلری آرتور حضرت ابن عباس و ابن مسعود و کعب الاحبار هم سدی رضی الله عنهم لردن
روایت ایدلما سدر کم بو آیتده گی و رود دن مراد صراط کوپرندن اوتودر نموغنه کرو نوگلدر زیراکه —

— خدای تعالی ایزگولر حقتك غنهما مبعدون دیوب بیورمشدر بس آنلرنك نموغنه كرولری نیچك

﴿ ۱۶ نچی جزء مریم سوره سی ﴾

۵۶

جایز بولور ورودنی

كرمك معناسینه حمل

ایتكوچیلر بو آیتنه گئی

مبعدوندن مراد عذابدن

یراق بولودر دیورلر

یعنی ایزگو مؤمنلر

نموغنه كرسه لده

عذابنی كورمه سلر

وبعضلر وان منكم

الاولادهاده وروددن

مراد نموغنه یقین کیلودر

دیورلر یعنی بارچه

خلاق حساب یرینه

کیلورلر جهنم شونده

حاضر بولور همه لری

كورولر الله تعالی

تقوا اهلین اوز فضلایله

قوتقارور تفسیر جهل.

(۱) حدیث شریفده

کلبمشدر کم جنت

اهلینك بعضلری بعضلر

ندن سؤال قیلورلر

حق تعالی بزلرگه وان

منكم الاولادهاده دیوب

یعنی نموغ اوزره اوتنی

قالهاس سز دیوب وعده

قیلغان ایدی بس فی

حالدركم بزلر نموغ

اوطینی هیچك كورمه دک

دیورلر آنلرنك بو

سورلرینه فارشی فرشته

لر ایتورلر نموغدن

اوتدگز لکن سزلرنك

ایمانگزنك نورى

واپرشكوچیدر اول نموغنه لکن مؤمنلر آندن اوتكان وقتنه اوطسونگان بولور آنلرغه

أَسِيْلِكَ تَأْتِيْر ایتمه س (كَانَ عَلٰی رَبِّكَ) بولدی اوشبو نموغنه ورود ایلهمك

پروردكارك اوزرینه (حَتْمًا) جز می وقطعی (مَقْضِيًّا) حکم ایتولنش بر اش یعنی

اوشبو همه آدمیلرنك نموغ اوزره ورود ایتمه كلری شوند این وعده در کم البته

واقع بولمی قالهاس (۱) بعضلر ورود دخول معناسنده در دیورلر یعنی آدمیلردن

هیچ بر کمسه نموغنه كرمی قالهاس ديهك بولور جابر انصارى رضی الله عنه

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلردن روایت ایلهمشدر کم ورود دخول در

هیچ بر ایدگو ویاوز کمسه بولمهاس مگر البته نموغنه كرور لکن نموغ اوطی

مؤمنلرگه صالحون وسلامتلك بولور نتاك کم نهرود اوطی ابراهیم علیه السلامغه

شویله بولدی اوشبو قولنی مؤیددر کم حق تعالی بیورور (ثُمَّ نُنَجِّيْ) صکره

قوتقارورمز (الَّذِيْنَ اَتَقَوْا) شول کمسه لرنی کم تقوالق قیلدیلر وصفالاندیلر شرکدن

یعنی آنلرنی نموغدن چغارورمز (وَنَدَّرِ الظَّالِمِيْنَ) هم قوبارمز وقالدرورمز ظلملق

ایتكوچیلرنی (فیها) اول نموغنه (جَنِيًّا) تزلهنگوچیلر بولغانلری حالده (وَإِذَا

تَلَىٰ عَلَيْهِمْ) وهر قاچان اوقولسه مشرکلر اوزره (أَيُّهَا) بزنك آیتلرمز (بَيِّنَات)

معنالی ظاهر وروشن بولغانلری حالده یا که دلیللری یا که معجزه ایدکلری

آیرم آچق معلوم بولغانی حالده (قَالَ الَّذِيْنَ كَفَرُوا) ایتورلر شول کمسه لركم

کافر بولدیلر و آیتلرگه اوشانمادیلر قریش اولوغلردن (لَّذِيْنَ آمَنُوا) شول

کمسه لركم ایمان کیلتوردیلر اوشاندیلر فقرادن یعنی مشرکلرنك اولوغلری

وبایلری مؤمنلرنك فقیرلرینه ایتورلر (أَيُّ الْفَرِيقِيْنَ) اوشبو ایکی گروهنك

فایوسى یعنی مؤمنلرمو یا که کافرلرمو (خَيْرٌ مَّقَامًا) ایدگوره کدر منزل واورن

جهتندن یعنی فایوسینك اورنی ومنزلی یغشیراقی و آرتوغراقدر البته بزلرنکی

یغشیراقدر بارچه اسباب معیشتلرمز مهیا وحاضردر سزلرنك بر بیلگولی اورنگز

هم یوقدر اسباب معیشت ونعمتگز هم هیچ یوقدر فقیرلرسز بس فایومزنك

حالی خوشراقدر (وَإِحْسَانٌ نَّدِيًّا) هم ایکی گروهنك فایوسى كوركامره کدر مجلس

یوزندن دیورلر حق سبحانه وتعالی آنلرنك اوشبو طریقه مافتانولرینه فارشی

بیوردی کم (وَكَمْ اَهْلَكْنَا) وكوبوهلاك ایتدك بزلر (قَبْلَهُمْ) اوشبو عرب مشرکلردن

الگاری (من قرن) شول زمانه اهلینی کم بولدیلر (هُم اِحْسَانٌ اَثَانًا) آنلر

كوركامرهك و آرتوغراق عرب مشرکلردن مال ومتاع هم دنیا اسبابی جهتندن

نموغ اوطینه غالب بولوب سز اوطنی كورمه دگز كاشفی.

(وَرِيًّا) دخی جمال و خوش صورتلق جہنندن شوپلہ بولسہ لردہ آنلرنڭ مال و متاعلری ہم جمال و کورکاملکلری خدای تعالیٰ نڭ عذابینی آنلردن کیتہ رمہ دی و مہلری ہلاک بولدیلر بس اوشبو مشرکلر ہم اوزلرینڭ ماللرینہ ہم صورتلرینہ طایاناسونلر کم آنلرنڭ ہم عاقبتلری شوپلہ بولاچقدر (قُلْ أَيْتُكُل سَبِيْن اَوَّلِ مَشْرُكِرْگه کم مال و متاعلر کُزفہ آلدانما کُز زیرا کہ (مَنْ كَانَ فِي الضَّلَالَةِ) هر کم ضلالہ و آزغونلقندہ بولسہ (فَلْيَسُدُّ) بس کیرہ کدر کم مدد قیلسون و اوز اینسون یعنی اوزایتور (لَهُ الرَّحْمٰنُ) آکا خدای تعالیٰ (مَدًّا) اوز اینتیق اوزایتور و اوزافنہ طارندرور یعنی ضلالندہ بولغان کیشیلرگہ حق تعالیٰ مہلت بیرور و عہرلرینی اوزون ایلہب آنلرغہ دنیادہ دولت و نعمت بیرور (حَتَّىٰ اِذَا رَاوْا) تاکم هر قاپچان کورسہلر آنلر (مَا يُوعَدُوْنَ) شول نرسہنی کم فورقتولمش بولور ایدیلر اول نرسہ برلہ (اَمَّا الْعَذَابُ) یا ایسہ دنیاداغی اولتورلہک و اسیرایتولہک کبی عذابینی کورسہلر (وَأَمَّا السَّاعَةُ) و یا ایسہ قیامندہ گی توری عذابلرینی کورسہلر (فَسَيَأْمُونُ) بس نیزدر کم بلورلر آنلر شول وقتندہ (مَنْ هُوَ شَرٌّ) کہدرکہ اول یاوزراقدر اوشبو ایکی گروہدن (مَکَانًا) اورن جہنندن یعنی مؤمن و کافر نڭ قاپوسینڭ اورنی یامانراق ایدکینی بلورلر زیرا کہ مؤمنلرنڭ اورنلری جنت و کفر اہلینڭ مکانلری تموغ بولور (وَأَضَعُ جِنْدًا) ہم شونی بلورلر کم بو ایکی گروہدن قاپوسی ضعیفہ کدر و کوچسزرا کدر لشکر جہنندن یعنی قاپو گروہ نڭ دوستلری و یاردم ایتکوچیلری بخشیراق و قوتلیرہک کم البتہ مؤمنلرنڭ کدر زیرا کہ خدای تعالیٰ و فرشتہلر ہم پیغمبرلر آنلرغہ یار و مددکارلردر اَمَّا مشرکلرنڭ ہیچہ یارلری و هوادارلری بولماس و مال للظالمین من انصار (وَيَزِيْدُ اللهُ) و آرتندرور خدای تعالیٰ دنیادہ (الَّذِينَ آمَنُوا) شول کیمسہلرگہ کم کوندیلر آنلر طوغری بولغہ و قرآنغہ اشاندیلر (هُدًى) ہدایتینی آرتندرور یعنی قرآن آیتلری نازل بولغان صایون آنلر اول آیتنڭ مضمونینہ ایمان کیلتورولر و اوشانورلر شول طریقہ خدای تعالیٰ آنلرنڭ تصدیقلرینی و ایمانلرینی آرتندرور (وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ) و باقی بولغوچی ایدگو عمللر یعنی بش وقت نماز یا کہ سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر ولا حول کلمہلری یا کہ هر ہر ایزگولک (خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ) ایزگورہک و بخشیراقدر پُورردکارڭ قاشندہ (ثَوَابًا) اجر و ثواب جہنندن (و خَيْرٌ مَرَدًّا) ہم ایزگورہ کدر قایتیق جہنندن یعنی عاقبتی و صوڭکی بخشی بولور کم اول

ايز گولكدىڭ ايه سى جىتتە كروز ائما مشركلرنىڭ مال و متاعلىرى عاقبتدە آنلرغە
 وبال ايرشدرور هم زيان و خسرانغە سبب بولور كيتتور مشرلدر كىم حباب بن الارث
 رضى الله عنه نىڭ عاص بن وائل مشركدە آلاچاغى بار ايدى بركون شول آلاچىنى
 صورغاچ عاص بن وائل ايتدى من سىڭا بور چىنى تولە مەسەن تەكەم محمد عليه
 السلامغە انكار قىلوب كافر بولماساڭ دىدى حباب آنط اچوب ايتدى والله مېن
 اول حضرتكە كافر بولماسەن تر كل كىمدە هم اولگاندىن صوڭك هم قوبارلغاندىن
 صوڭك هر گىز آڭا انكار ايله مەسەن دىدى آڭا فارشى عاص ايتدى شول اولوب
 ترلگان وقوبارلغان كونىدە مېندىن كىلوب آلاچاغىنى آڭل شول كونە بيورور من
 اكر سىنىڭ ايتكانىڭ طوغرى بولسە اول كونە مېن آرتوغراق بولور من زىراكە
 مېنە مالەم هم بالالرم كوبر دىدى حق سېعانه و تعالى اوشبو آيت كرىمەنى نازل
 قىلدى و بيوردى كىم (افر ايت اللدى كفر) ايا كورد كىوسىن شول كىسەنى كىم
 كافر بولدى واوشانمادى (باياتنا) بىزنىڭ ايتلرمىزگە يعنى قرآنغە يا كە و حدانېتىز
 دىللىرىنە (وقال) هم ايتدى اول يعنى عاص بن وائل ايتدى كىم والله مېن قىامت
 كونىدە (لاوتىن) البته بىرلەش بولور من يعنى مېڭا بيورور (مالا و ولدأ) مالىنى
 هم بالانى يعنى اول كونە هم مېنە مالەم و بالالرم كىم بولور دىدى (اطلع الغيب)
 ايا مطلع بولدىمو اول عاص غىبكە يعنى غىب و باشرن بولغان كىلە چكەدى
 اشرلى بىلدىمو و لوح المحفوظنى كورب اوقودىمو كىم اوشبو سوزنى ايتور (ام
 اتخذ) يا ايسە طوندىمو (عند الرحمن) خدای تعالى قاشدە (عهدا) بر عهد و پىمانىنى
 يعنى قىامت كونىدە سىنىڭ ماللىڭ و بالالركى بولور دىب خدای تعالى آڭا وعدە
 قىلدىمو بس اول بوسوزنى نېچك ايتور و قاپدى بلور (كلا) اوشانداق توڭلدر
 يعنى اش اول عاص ايتد كىچە بولماس (سنكتب) نېزدى كىم يازارمى يعنى صاقلارمى
 يا كە يازغۇچى فرشته لىرگە بيورورمى يازارلىر (ما يقول) شول نرسەنى كىم اول
 عاص ايتور يعنى آنىڭ اوشبو سوزى عمل دفتىرىنە يازلور تا كىم اول سوزى
 فارشوسىنە آڭا جزأ بيورور (و نهد له) هم طارتورمى و صوزارمى آنىڭ اوچون (من
 العذاب) عذابدىن (مدأ) طارتمق يعنى آنى طوتاش عذابە قىلورمى و عذاب اوستىنە
 عذاب بىارورمى (و نرته) هم ميراث آلورمى آندىن يعنى اول اولگاندىن صوڭك
 قالدورمى و صاقلارمى (ما يقول) شول نرسەنى كىم ايتور اول يعنى قىامتدە مېڭا
 مالەم بالالر بيورور دىگان سوزىنى (وياتينا فردأ) هم كىلور اول عاص بىزلىرگە

(۱) امام قشیری قدس سره بیورمشدرکه بعضیلرینی طاعات آطلرینه آطلاندرب ایتورلر و بعضیلر همت مرکبلرینه آطلانغان بولورلر طاعت آطلرینه آطلانغوچیلر جنت طالبیلریدر آنلرنی جنتکه ایتورلر همت آطلرینه سوار بولغانلر الله تعالیٰنی استاگوچیلر در آنلرنی قرب رحمانیغه ایتورلر کشف الاسرارده مذکوردرکه مختار ذی النور قدس سره جان بیرمک حالتینه ایرشکان ابدی بردر ویش آنک حصورنده آلیی آسما رحمت ایتکل هم جنت روزی قیلغل دیوب دعا ایلدی ذی النور حضرتلری اولدر ویشکه آچیفلانوب ایتدی کم ای غافل اوتوز یلدرکه سکز جنتنی بارچه حور وقصورلری هم غلمان ولدنلری ابرله میسکا عرض قیلارلر مین آسما کوز صالماسن بلکه مینم مقصودم جنتلردن اوتوب درگاه قریبکه ایرشمه کدر وسین مینم اوچون جنت تلهرسن دیدی. کشف

قیامتده بالفوز بولغانی حالده کم آنک برله هیچ مال وبالا هم بولد اشی بولماس بر اوز یگنه بولور (وَ اتَّخَذُوا) و طوندیلر قریش مشرک لری (من دون الله) خدای تعالیٰ دن باشقه (الْهَةِ) معبودلرنی یعنی پوتلرنی وفرشته لرنی معبود ایتوب طوندیلر (لِیْکُونُوا) تا کم بولسونلر اوچون اول معبودلری (لَهُمْ عِزًّا) آنلرغه عزت و حرمت لیک سببی یعنی معبودلرینک شفاعتی برله خدای تعالیٰ فاشنک عزیز و مکرم بولورمز دیدیلر (کَلَّا) آنداق توگلدر کم اول مشرک لر ایتورلر یعنی آنلر البتّه عزیز بولماسلر (سَبِّکُفْرُونَ) نیزدر کم کافر بولورلر آنلر وانکار قیلورلر (بعبادتھم) آنلرغه طابونماقلرینی یعنی قیامت احوالینی کورگانلردنن صوگ بزلر پوتلرغه طابونماقد دیوب طانارلر (و یَکُونُونَ) هم بولورلر اول مشرک لر (عَلَيْهِمْ) اوزلر ینک معبودلری اوزره (ضدًّا) دشمن بولورلر یا که معبودلری آنلرغه دشمن بولورلر (الْمَ تَرَانَا اَرْسَلْنَا) ایا کورمه دکمو سین و بله دکمو شونی کم درستلکده بز بیهردک (الشَّیَاطِیْنِ) شیطانلرنی (عَلَى الْکَافِرِیْنَ) کافرلر اوزرینه یعنی شیطانلرنی آنلرغه مسلط و ابرکل قیلدق یا که قرین و یواداش ایلدک (تَوَّزَّهُمْ اَزَّا) تیره تمک تیره تورلر اول شیطانلر آنلرنی یعنی آنلرنی گناه قیلماقغه قزدرورلر وسوسه قیلوب اورنلردنن فوزغان تورلر هم بوزق اشلر اشل تورلر (فَلَا تَعْجَلْ عَلَیْهِمْ) یس آشقباغل سین آنلر اوزره یعنی آنلرغه عذاب کیله کی خصوصنده تعجیل قیلماغل (انما نعدُّ لَهُمْ عَدًّا) موندن باشقه ایباسدر کم صانماق صانارمز آنلر اوچون بیلگولنمیش کونلرینی کم تقدیر ایتولگان مدتی ینکچ البتّه آنلرغه عذاب کیلور (یوم نعشر) یاد قیلغل شول کوننی کم حشر قیلورمز و جبارمز (الْمُتَّقِیْنَ) تقوالق ایتکوچیلرینی (الی الرَّحْمٰنِ) خدای تعالیٰ نک جنتی صاری (وَفَدًّا) آطلانغوچیلر بولغانلری حالده آنلر جنت مرکبلرینه یعنی آنلرنی مرکبلرگه (۱) آطلاندروب جنتکه ایتورلر (وَنَسُوْقٍ) هم سورورمز قیامت کوننده (الْمَجْرُمِیْنَ) کافرلرنی (الی جهنّم) نموغ صاری یعنی کفر اهلینی حیوانلرنی سورگان کبی نموغغه سوروب ایتورلر (وَرَدًّا) صوصاغوچی هم جایه و بولغانلری حالده آنلر یا که یالغز فالغوچیلر بولغانلری حالده (لَا یَمْلُکُوْنَ) مالک بولماسلر هیچ برکشی و طابماسلر (الشَّفَاعَةَ) شفاعتنی یعنی هیچ کیمگه شفاعت ایتنه سلر (الَّا مَنْ اتَّخَذَ) مگر شول کمسه کم طوتقان بولسه اول (عند الرَّحْمٰنِ) خدای تعالیٰ فاشنک (عَهْدًا) برعه دنی شفاعت اوچونکم اول عهد ایماندر هم ایزگو عملدر یعنی مؤمن و ایزگو عملی کشیلرگه گنه شفاعت

فيلورلر ياكه هيچ بر كشي ايكنهي كشيگه شفاعت قبلآ آلماس مگر خدای
 تعالى نك اذنی ودستوری برله گنه شفاعت فيلور ديبه كدر (وَقَالُوا) وَاَيْتَدِيلِر يهود
 ونصارالر نادانلقلری یوزندن (اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا) طوندی خدای بالائی یعنی
 فرشته لرنی خداینك قزلریدر دیدیلر هم عزیز وعیسی نى خداینك اوغللریدر
 دیدیلر بس ایتكل سین ای محمد علیه السلام آنلرغه (لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا اَدًّا) حقیقی
 كیلتوردكز سزنامعقول وناچار نرسه نى یعنی بيك يمان سوز ایتدكز وادبسرلك
 ایتدكز اوشبو سوزكز برله (تَكَادُ السَّمَاوَاتُ) يقين بولديكم كوكلر (يَتَفَطَّرْنَ
 مِنْهُ) يارلسه لر آنلرنك بو سوزلرينك اولوغلقندن (وتنشق الارض) هم يارلسه
 ير (وتغرا الجبال) هم يقولسه لر طاولر (هدا) بر اولوغ يقولمق هم كيسهك كيسهك
 بولمق برله (ان دعوا للرحمن ولدا) شوندىن كم اونداديلر آنلر خدای تعالى گه
 بالائی یعنی بالاسى باردر دیدیلر (وما ينبغى) وتيوش بولماس یعنی ممكن بولماس
 (للرحمن) خدای تعالى اوچون (ان يتخذ) آنك طونماق (ولدا) بر بالائی یعنی
 آنك بالاسى بولماق ممكن نوكلدر محالدر زيرا كه ولد والد برله بر جنسدىن
 بولور وخدای تعالى جنسداشى بولماقدن منزهدر (ان كل من في السموات والارض)
 ايباسدر هر كمسه كم كوكلرده ويرده بولدى (الا انى الرحمن عبدا) مگر كيلگوچيدر
 خدای تعالى گه بنده بولغانى حالده (لقد اخصيهم) حقيق احاطه قيلغاندر وتام
 بلگاندر خدای تعالى آنلرنى یعنی كوكلر هم يرلر اهلىنى (وعدهم عدا) هم سانماق
 سانانغاندر خدای تعالى آنلرنك اوزلرينى هم اشله گان اشلرينى (وكلهم ائبه)
 وآنلرنك بارچهسى كيلگوچيدر خدای تعالى گه (يوم القيامة) قيامت كوندنه
 (فردا) يالغوز ويولداسسز هم دوستسز (ان الذين امنوا) درستلكده شول
 كمسه لر كم ايمان كيلتورديلر (وعملوا الصالحات) هم اشله ديلر ايزگو عمللرنى
 (سيجعل لهم الرحمن) تيزدر كم فيلور آنلر اوچون خدای تعالى (ودا) (١) دوستلنى
 خلق كوكللرنده یعنی آدميلرنك كوكللرينه آنلرنك محبتينى سالور آنلرنى دوست
 طونارلر (فانما يسرناه) بس موندن باشقه ايباسدر كم آسان ويكل قيلدق قرآننى
 (بلسانك) سينك نلگگه یعنی عرب نلى برله ايندرلك ياكه آنى اوفومقنى سينك
 نلگگه يكل ايتدك (لتبشرا به المتقين) ناكم سوينچ بيرمه كك اوچون سينك
 اول قرآن برله تقوالق ايتكوچيلرگه وشركن صافلانفوجيلرغه (وتنذر به) هم
 قورتماقك اوچون آنك برله (قوما لدا) قاطى دشمانلق ايهسى بولغان برگر وهنى

(١) حديث شريفده
 كيلمشدر كه حق
 سبحانه وتعالى بر بنكى
 دوست طوتسه جبرائيل
 عليه السلام هم آنى
 دوست طونار هم ير
 برله كوك آراسنه ندا
 فيلور كم حق تعالى
 فلان كمسه نى دوست
 طوندى اى كوكلر
 ويرلر اهللرى سزلىر
 هم اول كمسه نى دوست
 طونكز دبور. مواهب

(۱) سوره باشلارنده بولغان حروف مقطعه لرنك هيچ فايوسنده اوشبو طه دافى كى اختلاف يوقدر بعضيلر قرآن اسميدر يا كه سوره اسميدر ديورلر و بعضيلر الله تعالى اسملرندن بر اسمدر يا كه طاهر اسمى برله هادى اسمينه اشارتدر ديورلر و بر جهاعت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم نك اسميدر ديمشدر اول تقديرده اولنده حرف ندا محذوف بولوب يا محيد معناسنده بولور يا كه پيغمبرمز عليه السلام نك ايكي اسم شريفلرينه اشارتدر كم طالب وهادى اسملر يدر تفسير زاد المسيرده كيلتورمشدر كه طه نك طاسى طيهه گه يعنى مدينه گه وهاء مكه گه اشارتدر كم اوشبو ايكي برله قسم ياد ايتكاندر يا كه طاء طلب غاز ياندر وهاء هرب كافراندر موندن غيرى سوزلر هم كر بدر والله تعالى اعلم و بعض علماء طه نى حروف مقطعه توكلدر بلكه جمله سى بر لفظدر بارجل معناسنده در

﴿ ۱۶ نهي جز طه سوره سى ﴾

۶۱

ديورلر يعنى اى اير

ديبك بولور كه مراد محمد عليه السلامدر نناك كم بعض عربى بيتلرده طه لفظى شول معناده ذكر ايتولمشدر و بعض تفسيرلرده كيلتورمشدر كه طاء ايجد حسابى ايله طوفز وهاء بشدر جمعسى اون دورت بولور كم آينك كمالته ايرشماكى اون دورتنجى كيجه سنده در بس اوشبو خطاب آى ظاهرده و باطنده اون دورتنجى كيجه لك آى كى كامل بولغان پيغمبر ديهك كه اشاره بولور و بعضيلر ديمشدر در كم طه اصلده طاهها بولوب همزه سى حنى ايتلمشدر و طع يطع دن

يعنى كفر اهلينى (وكم اهلكنا) و كويبو هلاك فيلديقيز (قبلهم) سينك قومكندن الگارى (من قرن) زمانه اهلندن يعنى هر زمانده مشركلردن بر قومنى هلاك ايتدك (هل تحس) ايا سين سيزه سكمو و كوره سكمو (منهم) اول هلاك بولغان قوملردن (من احد) بر كمسه نى (او تسمع) يا ايسه ايشته سكمو (لهم ركزا) آنلرنك بر آقرن طاوشينى يعنى بزنك عذابمز اول قوملرگه نازل بولغاندن صوك آنلردن هيچ بر كشى ترك قالهادى تا كم بر كمسه آنى كورسه يا كه طاوشينى ايشته بلكه بارچهلرى هلاك وفانى بولوب دنياعه كيله گان كى بولوب نه و رلديلر.

﴿ سورة طه مكية وهى مائة وخمسين وثلاثون آية ﴾

﴿ ۲۰ نهي سوره طه سوره سى مكه ده نازلدر ۱۳۵ آيتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(طه) (۱) والله تعالى اعلم براهه مرويدر كه بر كون ابو جهل هم آنك اتباعى پيغمبرمز عليه الصلوة والسلام حضرتلرينه ايتديلر اى محمد سين بزنك دينزنى قويوب اوزگگه رنج و مشقت آلدك هم طعنه فيلوب ايتور ايديلر محمد كه قرآن باشقه اش اوچون كيلباس مگر آنى محنت و مشقتكه و چيتنلككه صالحى اوچون كيلور بس حق تعالى دن آيت كيلدى كم اى محمد عليه السلام (ما أنزلنا) ايندر مادك بز (عليك) سنك اوزرگگه (القرآن) قرآننى (لنشقى) تا كم سنك رنج و مشقتكه نوشمه لك اوچون يعنى سكا آغر و چينن اشلرنى يوكلاتماك اوچون هم كيجه لر

امردر وهاء يردن كناهه در و معناسى هر ايكي آياغك برله يرگه باصقل ديوب محمد عليه السلامغه بيورماقدر زيرا كه بندياه حالده رسول اكرم حضرتلرى نهجدهك طورغان وقتلرنده بر آياتى اوزره باصوب نماز فيلور ايدى يا كه آياتى بارماقلى برله گنه باصوب او كچه سيني يرگه ايرشدرمه س ايدى شول سببلى مبارك آياغينك آرقه سى ششدى بس حق تعالى اوشبو سوره نى نازل فيلدى و بيورديكم عبادت وقتنك هر ايكي آياغك برله يرگه باصقل بو خصوصده عاللرنك سوزلرينى نقل ايلدك لكن حضرت امام اعظم مدهبنده علماء غه كرام اوشبو طه كى سوره باشلارنده بولغان حروف مقطعه لرنى متشابهاندى واسرارندنر معناسينى الله تعالى گه تفويض ايلهب الله بلور ديهك اوليدر ديمشدر.

(۱) فتوحانده شیخ محی الدین قدس سره اوشبو آیت کریمه خصوصنده بیورمشدرکه عرش اعظم بو آیت کلمه کی سبیلی شادلانوب رقص قیلور ایدی وایتور ایدی استوی له ما فی السموات ای ثبت له شیخ الاسلام قدس سره بیوردیکم خدای تعالی ننگ عرش اوزرینه استوآسی کم فرآنده در من آکئا ایمان کیلتورگان من بوبابه تأویل از له مهسن کم طفیاندر ظاهرینی قبول قیلوب باطنینه تسلیم ایتنرمن کم اعتقاد

﴿ ۱۶ نجی جزء طه سوره سی ﴾

۶۲

سیناندر اما بلورمن که خدای تعالی مکانگه محتاج توگلدر بلکه مکان ومکیننگ خالصقیدر تفسیر حسینى.

یوفلاماینجه عبادتکه قائم یولوب آیافلرک ششسون اوچون ایندرمه دک (الَّا نَذَکَرَهُ) لکن ایندر دک بز سکا اول قرآن فی اوگوت بیرمه ک اوچون (لَمَنْ یُحْشَى) شول کسه گه کم فورفور اول خدای تعالی دن هم اوگوت آلوب آنک بر له فائتلور (تَنْزِیلاً) ایندرمه ک ایندرلدى اول قرآن (مَنْ خَلَقَ الْأَرْضَ) شول ذاندن کم یاراندی برنی (وَالسَّمَوَاتِ الْعُلَى) هم بیوک و یوقاری بولغوچی کوکلرنی (الرَّحْمَنِ) اولدر کوب رحمت ایتکوچی وباغشلاغوچی خدای تعالی (عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى) (۱) عرش اوزرینه مستولی بولدی آنک فرمانی حق سبحانه و تعالی بارچه مخلوقاتغه مستولی وغالب وهمه نرسه آنک فرمانی وتصرفی تحتنده بولسه ده بو اورنده عرشکه اضافه قیلوب عرش اوزره مستولی بولدی دیبه ک عرش ننگ بارچه مخلوقاتدن اعظم و اولوغراق بولدی جهتندندر آمم ماتریدی تاویلاتنده مذکوردر که عرش ملک معناسنده اول تقدیرده حق سبحانه و تعالی اوزینک ملکینه مستولی وغابندر دیبه ک بولور والله اعلم (لَهُ مَا فِی السَّمَوَاتِ) اول خدای تعالی ننگ ملکنده شول نرسه کم کوکلرده بولدی (وَمَا فِی الْأَرْضِ) هم شول نرسه کم برده بولدی (وَمَا بَیْنَهُمَا) دخی شول نرسه کم بر له کوکلنک آراسنده بولدی (وَمَا تَحْتِ الثَّرَى) (۲) وهم شول نرسه کم ثری طبقه سی ننگ یعنی برنک ایگ آستقی فاطمی ننگ آستنده در والحاصل یوقارغی وتوبه نگی مخلوقات بارچه سی الله تعالی ننگ ملکنده وقت نصر فنده در (وَأَنْ نَّجْعَرَ بِالْقَوْلِ) واگر آشکارا فیلساک سین سوزنی وقچقرب اینسه ک (فَأَنَّهُ) بس درستلکه اول خدای تعالی (یَعْلَمُ السِّرَّ) بلور باشرن بولغان نرسه فی (وَأَخْفَى) هم بلور بیگره که (۳) باشرن بولغان نرسه فی (اللَّهُ) اولدر حلقق اوزره خدای تعالی (لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ) یوندر هیچ عبادتکه لایق بولغان معبود مگر اول الله تعالی گنده در (لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى) آکئا مخصوصدر کورکامره ک بولغوچی اسملر یاکه یحشى صفتلر (وَهَلْ آتَيْتُكَ) وایا کیلدیمو سکا ای محمد عیله السلام (حدیث موسی) موسی

(۲) تفسیر نیسیرده هم آندن باشقه تفسیرلرده وهب بن منبه حضرتلر- یزنگ روایتی بر له مذکوردر که یدی قات برلرنی حق تعالی ننگ قدرتی بر له بر فرشته اینکینه کونه- مشدر اول فرشته ننگ آیافلری بر طاش اوز رنده در اول طاش فردوس جنتندن چقار- لمش بر اوکوزنک موگز ی اوزرنده در اوکوزنک آیافلری بالقی آرفاسنده- در اول بالقی دیکیز اوستنده در ودیکیز جهنم اوزرنده در جهنم جیل اوستینه قوبولمشدر اول جیلنک آستنده ظلمت حجابدر ظلمتنک آستی ثریدر کم بر وکوک اهللرنک علمی اوشبو ثریغه قدرگنه ایرشور

ثرینک آستنده بولغان نرسه فی حق تعالی دن غیرى هیچ کم بلهس والله تعالی اعلم بحقیقه الحال تفسیرلرده اوشبو روشچه ذکر ایتولمشدر. (۳) سر شولدرکه بنده بر اشنی قیلور وخلقدن باشورور اخفی شولدرکه نیلاچق اشینی کوکلندن اویلار ونیت قیلور وبعضیلر دیمشلردر کم سر شولدرکه بر دوستغه ایتولور اخفی شولدرکه هیچ کمگه ایتولهس کوکلنده گنه صافلانور.

پیغمبرنك خبری یعنی موسی علیه السلامك قصه سینى ایشتكانك بارمو (اذرآی) باد قیلغل شول وقتنه کم کوردی موسی علیه السلام (ناراً) بر اوطنی خبرلرده کیلشدرکم فایچانکم حضرت موسی شعیب علیه السلامدن مصرغه فایتوب آناسینی وفرند اشینی کورمه ك اوچون اجازت صورادی شعیب علیه السلام اجازت بیردی هم اوزینك قزی صفوره موسی علیه السلامك خاتونی ایدی آنی هم حضرت موسی برله برگه مصرغه بیاردی آنلر مدینه یمن مصرغه توجه ایتدیلر برکیچه هوا غایتنه فارانغو هم بیک صالحن ایدی هم فار باوار ایدی آنلر یولدن آداشوب «وادی ایمن» دیگان برگه یقین کیلدیلر شعیب پیغمبر قزی صفوره حامله ایدی شول یرده بالاسینی طایباق وقتی ایرشوب طولفاق آغرقی پیدا بولدی اوط یا قافقه محتاج بولدیلر موسی علیه السلام چاقاق طاشندن اوط چقارماقی بولوب بیک طرشدی هیچه اوط چقمادی ناگاه یراقدن بر اوط یا قیطسی کوردی (۱) (فَقَالَ) بس ایتدی حضرت موسی شول وقتك (لَا اَهْلَ) اوزینك اهل و عیالینه یعنی خاتونینه هم خدمتکارلرینه ایتدی (اُمَكُّوْا) تورگُرسز و توفته گُز اوشبو اورنده کم (اَنَسْتُ نَارًا) درستلکه مین کوردم بر اوطنی (لَهْلَى اُنَيْكُمُ) شاید کم مین کیلتورورمن سز لرگه (منها) اول اوطنن (بَقْبَس) بر شعلانی یعنی اول اوطنن بر طایباق باشینه یاندروب کیلتورورمن یا که بر اوطنی کومر آلوب کیلورمن (اَوْ اَجِدُ) یا ایسه شاید کم مین طابارمن (عَلَى النَّارِ) اوط اوزرنده (هدی) بر یول کورسه تکوچینی یعنی شاید کم اول اوط یاننده کشیلر بولوب بزرگه مصر بولینی کورسه تورلر دیدی هم اهل و عیالینی شول یرده قالدروب حضرت موسی اوزی یالغز اول اوط طرفینه کیتدی (فَلَمَّا اَتَيْهَا) بس کیلگانی زمانده موسی علیه السلام اول اوط یانینه کوردیکم بر آق یالقونلی اوط یاشل آغاچنی یاندورر اوطنك تیکراسنه هیچ برکشی یوقی حضرت موسی اول اوطنك غایتنه آق هم بیک نورلی ویافطی بولماتینه هم اول آغاچنك یاشل بولماتینه تعجب قیلدی هم آنك اطرافنده هیچ بر کشی یوقلفینه متعیر بولوب تورغان وقتنه ناگاه (نودی یا موسی) ندا ایتولمش بولدی یعنی قولغینه شوپله دیوب ندا ایرشدی کم ای موسی (اَنِي اَنَا رَبُّكَ) درستکده مین سینك پروردکارگمن یعنی هیچ شك توتماغل یقین بلگل کم مین سینك خدا یگمن (فَاخْلَعْ) (۲) بس صالغل و آیا قکدن چقارغل (نَعْلَيْكَ) ایکی نعلگنی یعنی آیاغکدافی کاوشلرگنی صالغل بعضلر دیمشدرکه اول وقتنه حضرت موسی نك

(۱) اوطنی کوردی دیمک
موسی علیه السلام زعمینه
بناء ادر کم اول اوط
دیوب گمان ایتدی فی
الحقیقه اول اوط توگل
ایدی بلکه بر نور
ایدی مدارکن.

(۲) محققلر دیمشدر کم
اولوغلر حضورینه
بارغانده آیاتنه فی
کاوشلر فی صالحن ادب
وتواضعندر پادشاهلر
حضورینه ککرگانه
نعلین برله یورلمه س
شول جهندن یعنی ادب
وتواضع طریقینی تعلیم
اوچون حضرت موسی غه
فاخلع نعلیک دیوب یورلدی
شول سپیدن سلفدن
بعضیلری بشرخا فی
قدس سره وغیریلر
کبی یالان آیاق گیزه
رلر ایدی و بعضلر
دیمشدرکه نعلیننی
صالغل دیمه کدن مراد
کوکلکدن اهل و عیالک
فکرینی چقارغل کو
کُلگنی فارغ ایلر گل
دیمکدر تفسیر.

آياقلرندهغى نعلينى ايلهنه گان ايشهك تيريسندن بولغانلقندن نچس ايدى شول سببلى سالورغه امر ايتولدى لکن اصح شولدرکه نعلينى صفر تيريسندن ياصالمش ايدى نچس نوگل ايدى حق تعالى آنى صالحاق برله امر قيلدى تاكه موسى عليه السلامك آياقلرى اول مقدس ييرنك تو فراغينه تيكسون اوچون (أَنْكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى) درستلكده سين طوى اسملى بولغان پاگيزه ومبارك بولغوچى دايدنه سين (وَأَنَا اخْتَرْتُكَ) ومين اختيار ايتدم سيني پيغمبرلك اوچون (فَاسْتَمِعْ) بس قولاق صالغل- (لَمَّا يُوْحَى) شول نرسه گه كم وحى ايتولور سيكنا اول وحى شولدرکه (أَنْتَ أَنَا اللَّهُ) درستلكده من مين الله تعالى من (لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا) بوقدر هيچ معبودلككه لايق بولغان خداى مگر مينگنه من (فَاعْبُدْنِي) بس عبادت تيلغل وفوللق اينكل ميكا (وَأَقِمِ الصَّلَاةَ) هم قائم قيلغل واوقوغل نمازنى (لَذِكْرِي) مينى ياد ايتنه كك اوچون نمازده ياكه مين سيني ياد ايتنه كم اوچون (إِنَّ السَّاعَةَ) درستلكده قيامت (أْتِيَةٌ) كيلگوچيدر (أَكَادُ أَخْفِيهَا) نلهر من كم ياشرن ايتسه م قيامتلك وقتينى يعنى قيامتلك قاچان بولماقيني بنلردن ياشرن قيلور من بولدرمه سين زيرا كه وقتى معلوم بولماغان عذاب برله فور قتمق اشد واتمدر (لَتُنْجِزِي) كيلگوچيدر اول قيامت تا كم جزاء بيرلمش بولمش بولسون اوچون (كُلُّ نَفْسٍ) هر بر نفس يعنى هر كم جزاسيني طاپسون اوچون (بِمَا تَسْعَى) شول نرسه سببلى كم آشغوب اشلر اول يعنى قيلغان عمللرينك جزاسيني كورسون اوچون (فَلَا يَصُدُّكَ) بس كره كدر كم منع قيلماسون وطيماسون سيني (عَنهَا) اول قيامتكه اوشانودن (مَنْ لَّا يُؤْمِنُ بِهَا) شول كمسه كم اوشانماس اول قيامتلك واقع بولماقينه (وَأَتَّبِعْ هَوَاهُ) هم ايهرگاندر اول كمسه اوزينك نفسى آرزوسينه بس سين آندابن كشيگه ايدروب توغرى بولدن چقماغل (فَتَرَدِي) بس هلاك بولورسك سين اكر آندابن كشيلىرگه ايهرسهك (١) خطاب ظاهرده موسى عليه السلامه در مراد اتملر بدير القصة قاچان كم حضرت موسى على نبينا وعليه الصلوة والسلام آياقلرندين نعليننى چقاردى هم وادى مقدسه قرار ايلهدى حق تعالى دن خطاب ايرشدى كم (وَمَا تَلَّكَ) ونى نرسه در اوشبو (بِمِينِكَ) سينك اولك فولكته (يا موسى) اى موسى حق سبحانه وتعالى حضرت موسى نى مونسله ندرمك اوچون هم كوكلندن هيبت وفورقونى يهرمك اوچون آنك برله سوزلهشدى فولكته نى نرسه باردىوب صورادى اوشبو استفهامده يعنى صورامانده شوكا نتييه باردر ديمشلكرم حاصلى

(١) فقيه ابوالليث رحمة الله عليه حضرتلرى وانا اخترتك آية كريمه سندن اوشبو وما تلك گه چه مخاطب بزلك پيغمبرم محمد عليه الصلوة والسلامدر ديمشلكر بوتقديرده مراد آنك اتملرى بولور

(۱) كیلتورمشلردر که اول طایاق سفرده موسی علیه السلام برله سویلهشور ایدی هم یرتقوچی جانوار لردن وایدأ بیرگوچی نرسه لردن آتی صافلار ایدی و حضرت موسی نك دشمانی برله موغشور ایدی هم یوقلاغان وقتنده صافچیلیق قیلور

ایدی هر فایجان صوسز فالوب برقیو یانینه کیلسه اول طایاقنك باشندهغی ایکی طارماقی چیلک بولوب گاردهسی یب بولور ایدی و هر فایجان اول طایاقنی بیرگه فاداسه اولوغ آغاج بولوب کوله گهسی برله حضرت موسی فی قویاش اسپسندن صافلار ایدی هم آنك كوئلی نلگان یمشور اول آغاجده اوسکان بولور ایدی هم فارانغو کیچه لرده نورلی بولوب اطرافینی یافطرینور ایدی موسی علیه السلام اوشبو خاصیتلرنی اراده قیلوب مینم اول طایاقنه باشقه اشلرم هم باردردیدی.

ای موسی حاضر بولفل و فورقماغل عجایب اشلر کورورسن دیمک که اشارتدر (قَالَ) ایتدی موسی علیه السلام حق تعالی گه جواب بیروب (هِيَ عَصَاي) اوشبو قولمغی نرسه مینم طایاقندر اول طایاق جنت آغاچندن ایدی اوزونلغی اون گز ایدی باشی ایکی آیرمالی ایدی هم اوچنده سونگوسی بار ایدی آدم علیه السلامن شعیب علیه السلامغه میراث فالوب ایرشمش و آندن حضرت موسی غه نیکمش ایدی موسی علیه السلام حق تعالی نك نعمتلرینی صاناب تشکر ایلهمک جهنندن جوابنی آرتدروب ایتدی کم (اَنۡتَوۡكُوا عَلَیۡهَا) مین طایاقنورمن اول طایاق اوزره هر فایجان بول بورب آرسام و قونم آز ایهسه یا که آخا طایاقنوب نورورمن کتوده قویلرغه صافچی بولوب نورغان وقتمه (وَأَهۡشُ بِهَا) هم آغاچدن یافراقلرنی قویارمن و نوشورورمن اول طایاقم برله (عَلَىٰ غَنۡمِی) قویلرم اوزره (وَلِی فِیۡهَا) و بولغوچیدر میگا اول طایاقنه (مَا رَبُّ اٰخِرِی) ایکنجهی اشلریعنی اول طایاقنك موندن باشقه خاصیتلری هم باردردیدی (۱) (قَالَ) ایتدی خدای تبارک و تعالی (اَلْقَهَا يَا مُوسٰی) طاشلاغل اول طایاقکنی ای موسی حضرت موسی آیفاقمغی کولشور کیی بو طایاقنی هم برچیتکه قویبق کرهک ایکان دیب گمان قیلدی (فَاَلْقِهَا) بس طاشلادی اول طایاقنی موسی علیه السلام اوزینك آرطینه شول حالده قولاغینه بر فورقنچلی طلوش ایشتولدی آرطینه طابا ایلهنوب قارادی (فَاِذَا هِیَ) بس شول اورنده اول طایاق (حِیۡةٌ تَسۡعِی) (۲) بر یلان بولمشدرکه هر طرفه آشوغوب یونه لور و حمله قیلور ایدی موسی علیه السلام آتی کورگاج فورقوب فایجا باشلادی (قَالَ) ایتدی خدای تبارک و تعالی حضرت موسی غه (خُنۡمًا) توتقل آتی یعنی یلان بولغان طایاقنی فولکغه آفل (وَلَا تَخَفْ) و فورقماغل آندن (سَنۡعِدُهَا) نیزدر کم کیری فایتارورمز آتی (سَبَرۡتَهَا الْاَوَّلِی) اولگی صورتینه یعنی ینه اولگی کیی طایاق قیلورمز حق تعالی دن بو خطاب ایرشکچ موسی علیه السلام اول اژدهانك یانینه باروب آنك باشندن طوتوب کونه رگان ایدی ینه اولگی کیی طایاق بولدی حضرت موسی نك كوئلی طنهلادی ینه حق تعالی دن خطاب کیلدی کم (وَأَضۡمُ بِدَکِّ) هم ضم فیلفل و قویفل فولکنی (اِلٰی جَنَاحِکَ) اوزنك پانك و فابرفاک صاری یعنی فولکنی فولتی آستکغه ابنتکل (تَضَرَّجَ)

(۲) كیلتورمشلردر کم اول طایاق اول برکچکنه یلان بولدی صوگره زور ایدی و اولوغ اژدها بولدی فالونلغی دوه کیی ایدی آغزندن ییک اولوغ تشرلی کورنور ایدی کوزلری یاشن کیی یالطراب تورور ایدی ییک

تا كم چفار فولك (بِيضًا) آق ونورلى بولوب (من غير سوء) عيبدن وعلتدن باشقه يعنى آنك آقلى آلا نهلى كشينك آقلى كى صرخاودن و برص زحمتدن بولاس بلكه نورلى بولوب يالطراب تورور (آية اخرى) بېغمبرلكك گه ايكنچى بر علامت ايتوب توتقل اوشبو اشنى (لنريك) اوشانداق قىلدى بز تا كم كورسه نه كمز اوچون سيكا (من اياتنا الكبرى) اولوغ بولغوجى علامتلمزدن بعضىنى (اذهب الى فرعون) بارغلسين اى موسى فرعون صارى و آق حق دىنگه اوندە گل (انه لطفى) درستلككە اول فرعون چىكدن چىغاندر آرزونلقتە وتكريلك دعواسىنى قىلغوجىدر موسى عليه السلام بو اش برله يعنى فرعوننى دىنگه اوندە مك برله بيورلغاج اوز اچندن انديشه قىلدى كم مين بر يالغوز من فرعون دولت و سلطنت ايسايدر لشكرى كويدر مين آكنا نيچك مقاومت ايتەرمين فارسى تورور مين دىوب فكرلەدى بس حق تعالى دن اوزى نه مدد و قوت استەب دەما قىلدى (قال) ايتدى حضرت موسى (رب اشرح لى صدرى) اى مينم پروردكارم آچق قىلقل مينم اوچون مينم كوكره گىنى و كيك ايله گل تا كم هر تورلى وحى كىلسە مينم كوكره گىگە صىسون و كوكلم طارلاناسون مينى قىللى ايتكل (ويسرلى امرى) هم آسان ويكل قىلغان مينم اوچون مينم اشمنى يعنى تىلغى وحى دىنگه اوندە مكنى ميكا بيكل ايتكل (واحلل عقدة) دى چيشكل تويوننى (من لسانى) مينم تلمدن (يقفها) قولى تا كم فهمه سونلر مينم سوزمنى مرويدىر كه موسى عليه السلام كچكە بالا وقتندە فرعون تريبە سنده ايدى بركون فرعون حضرت موسى نى آلدېنه اولطرتمش ايدى فرعونك صافالېنه قولېنى سوزدى و بر مقدار صافالېنى يولقوب آلدى فرعون بواشكه آچزوى كىلوب حضرت موسى نى اولتورمك برله حكم قىلدى فرعونك حاتونى آسېه عذر خواهلق ايلەب بو عقلسز ياش بالادر سىنك صافالگفە باغلانغان اصل طاشلارنى كورب قزقى شول سببلى قولېنى سوزدى اگز بر اوطلى كومرنى كورسە آكنا هم فول سوزار دېدى بس فرعون صنماق اوچون بيوردى بر صاوط برله اوطلى كومر هم ايكنچى صاوط برله طولو ياقوت كىلتورب حضرت موسى نك آلدېنه قوبدېلر حضرت موسى ياقوتنى آلماقچى بولوب قولېنى سوزغان ايدى درحال جبرائيل عليه السلام يتشوب آنك قولېنى آلوب اوطلى كومرگە ايلتدى بر كىسەك (۱) اوطلى كومرنى آلوب آغزېنه سالدى اول او ط حضرت موسى نك تلىنى كويدردى

(۱) فصص الانبياءه مذکوردر كه موسى عليه السلام اول اوطلى كومرنى فولى برله آلوب آغزېنه صالحاچ فولى كويمه يوب تلى كويد كىنك حكمتى شولدرمك كچكلكنده فرعوننى آنا ديوب ايتمش ايدى شول سببلى تلى پشدى فولى برله فرعونك صافالېنى يلقدى شول سببىن فولى كويمه دى ياكه قولېنى سوزماق حق تعالى نك امرى هم جبرائيل واسطه سى برله ايدى شونك اوچون فولى پشەدى اما آغز ينه صالحاچ اوزاختيارى و اوز بلدكى برله بولدى شونك اوچون تلى كويدى والله اعلم.

شول سببلى تلننه بر نويون قالوب بر آز صافاوراق سوزلر ايدى سوزى آيرم
 آچق آكلانهاس ايدى شول چهندن دركم موسى عليه السلام اوشبو اورنده دعا
 فيلدى الهى مينم نلمه گى نويونى چيشكل تا كم سوزمنى يضى آكلاسونلر
 ديدى دغى ايتدى (وَاجْعَلْ لِي) هم فيلغل مينم اوچون يعنى مقرر فيلغل وييلگوله گل
 (وزيراً) برباردم بيرگوچى وزيرنى (من أهلى) مينم كشيلىر مدن (هارون أخی)
 مينم فرنداشم هاروننى (أشدد به آزرى) محكم فيلغل وبركتكل آنك برله مينم
 آرقامنى يعنى هاروننى ميكا مدد بيرگوچى وبولشقوچى ايتكل تا كم آنك ياردمى
 برله مينم قوتم آرتسون (وأشركه) هم شريك واورثاق ايتكل آنى (في أمرى)
 مينم اشمده يعنى ييغىبرلكده هاروننى ميكا شريك فيلغل (كى نسبَكَ) تا كم
 پاكلك برله ياد فيلايق بز سنى ياكه سينك اوچون نماز اوفويابق (كثيراً)
 كوب (ونذكَرَكَ) هم ياد ايتيك سبى حمد و ثنا برله (كثيراً) كوب (أناك كنت)
 درستلكده سين بولدك (بنا بصيراً) بز نك احوالمنى كورگوچى وبزلىر اوچون
 قابو اش صلاح ايدكىنى بلگوچى (قَالَ) ايتدى تبارك وتعالى (فَدَاؤُنِيْت) تحقيق
 بيرلمش بولدك سين (سُوِّ لَكَ يَا مُوسَى) اوزك نك مطلوبكنى وصورامش نرسه ننى
 اى موسى يعنى دعاك مقبول بولدى و حاجتك سيكا بيرلدى (وَلَقَدْ مَنَّا) و تحقيق
 منت فويدي بز ونعمت بيردك (عَلَيْكَ) سينك اوزنگه (مَرَّةً أُخْرَى) ايكنچى
 مرتبه ده يعنى باشقه وقتده (إِذْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّكَ) شول وقتده كم وحى فيلدي بز
 سينك آناك صارى (مَا يُوحَىٰ) شول نرسه نى كم وحى ايتولور بولدى آناك يعنى
 آناك الهام فيلدي و كوگلينه صالح شول وقتده كم اول سبى طوغدرغان ايدى
 وفرعونك فويغان كشيلىرن هر بورط صايون نيكشروب يوروب يكا طوغان
 اير بالالرنى اولتورورلر ايدى سينك آناك سينك نوغركده نى اشلرگه بلمه يوب
 حيران وعاجز قالغان ايدى شول وقتده آناك الهام فيلدي و كوگلينه صالح (أَنْ
 أَتَدَّ فِيهِ) شوبله ديوب كم صالحل سين موسى نى (فِي الثَّابُوتِ) صندوقه اول صندوقك
 آغزىنى محكم فيلغل (فَأَتَدَّ فِيهِ فِي أَلِيمٍ) بس صالحل سين اول صندوقنى نيل درياسينه
 (فَلْيَلْقَهُ أَلِيمٌ) بس كيره كدر كم طاشلاسون يعنى طاشلار آنى دريا (بِالسَّاحِلِ)
 صوجيتينه (بِأَخْنَعَةٍ) تا كم آلور آنى اول صندوقدن (عَدُولِي) بر منگه دشمان
 بولغوچى كشى (وَعَدُولُهُ) هم آنك اوزينه دشمان كشى يعنى فرعون آنى آلور
 كيتلور مشلردر كم حضرت موسى نك آناسى فرمان الهى بويجه موسى نى بر صندوقه

صالوب نيل درياسينه طاشلادى نيل درياسندن بر آرق فرعوننك سرايندن اونهر
 ايدى صندوق شول آرق بويجه آغوب فرعوننك باقچه سينه كردى فرعون اوزينك
 خانونى آسيه برله آرق چيئنده اولطرمش ايدى صندوق آغوب آنلر توغرى سينه
 كېلگاج اول صندوقنى صودن آلدېلر آچوب فارسه لر صندوق اچنه آى كىي
 نورلى يوزلى وقارا كوزلى براوغلان كوردېلر قتاده رحمة الله عليه دېمشدر كم
 حضرت موسى نك كوزلرنه بر نورلى ياغليلق بار ايدى هر كم آنى كورسه آكا
 محبت قىلوب آنى دوست تونار ايدى بس فرعون هم خانونى آسيه حضرت موسى نك
 كوزلرېنى كورگاج كوكلرنه محبت وشفقت پيدا بولدى و آنى بيك سويدېلر نناك كم
 حق تعالى بيورور (وَالْقَبْتُ عَلَيْكَ) وصالدم من سينك اوزرگه اى موسى (مَحَبَّة
 مَنِي) ميندن بولغوجى بر محبت و دوستلغنى يعنى آدملرگه سېنى محبتلى ايتدم سېنى
 سويملر وشفقت قىلورلر (وَلَتَصْنَعَنَّ عَلَيَّ عَيْنِي) تا كم سينك تر بيه لنيش بولماقك
 اوچون مينم عينم اوزره يعنى سينك بارچه احوالكنى مينم بله كم وتله مكم اوزره
 خبرده كېلشدر كم فرعون و آسيه هر ايكېسى حضرت موسى نى صندوقتن چغاروب
 اوزلرېنه بالا ايتوب آصراماقفه آلدېلر و آنك اوچون بر دايه تعيين قىلوب تر بيه سينه
 مشغول بولدىلر حضرت موسى هيچ بردايه نك سوتېنى قبول ايتمه دى واييمه دى
 موسى عليه السلامك آناسى اوزينك قزى مريمگه سېن باروب نيل درياسينك
 چيئندن صندوقنك فايو طرفقه آغوب كېتكانينى قاراب تورغل ديب ايتكان ايدى
 اول صندوق فرعوننك باقچه سينه آغوب كرگانېنى كورگاج مريم هم ايكنجى
 طرفدن باقچه كروب صورت واقعه نى كورب تورور ايدى فرزنداشينك هيچ
 فايسى خانوننك سوتېنى اييمه گانېنى كورگاج فى الحال فرعون خانونى آسيه نك
 يانېنه كېلدى (أَذْ تَمَشِي أُخْتُكَ) ياد قىلغل شول وقتك كم بورور بولدى سينك قز
 فرنداشك مريم يعنى آنلرنك يانېنه باردى (فَتَقَوْلُ) بس ايتور ايدى آنلرغه (هَلْ
 أَدْلُكُمْ) ايا مين دلالت قىلايمو سز لرنى (عَلَى مَنْ يَكْفُلُ) شول كمسه اوزره كم
 كقىل بولور وتر بيه قىلوب آصرار اوشبو بالانى يعنى آكا سوت ايبوزورك
 خانوننى سز لرگه كورگازه ييموديدى آسيه ايتدى اكر بو اشنى قىلساك بز سىكا
 كوب احسان ايتهرمز سېن كورهر سن كم مونداغى خانونلرنك هيچ فايوسينك
 سوتېنى بو اوغلان قبول قىلما دى ديدى بس مريم فى الحال ايوگه فاي توب آناسينى
 آلوب كېلدى هم حضرت موسى نى آنك آلدېنه سالدى (فَرَجْنَاكَ) بس فاي تاردق بز

سینی ای موسی (الّی اَمَلَك) سینک آنانک صاری تئانک کم فاینارورمز دیب وعه
ایتکان ایدک (کَی تَقَرَّ عَیْنُهَا) نا کم شایدکه نورلی وروشن بولور سینک
آنا گنک کوزی سینک جمالگنی کورمهک برله (وَلَا تَحْزَن) هم تا کم کو یونمه سون
و فایغورماسون اول سینک فراقک برله یعنی سینی کورب شادلانسون و فراقک
سبیلی فایغورماسون دیب سینی آنانک صاری فایتاردق (وَقَتَلْتَ نَفْسًا) هم اولتوردق
سین ای موسی برکشینی یعنی شول قبطینی اولتوردق کم بنی اسرائیل آنانک خصوصته
سیندن استعانت قیلمش لر ایدی و فرعون قومی سینک اول قبطینی اولتورگانگنی بلوب
فصاص اوچون سینی اولتورمه کچی بولغانلر ایدی (فَنَجَّيْنَاكَ) بس فوتقاردق بز سینی
(مِنَ الْعَمَمِ) فایغودن یعنی فرعون قومی قولنده اولتورلمهک فایغوسندن فوتقاردق
و مدین گه هجرت قیلغل مصدرن چقل دیوب بیوردق (وَفَتَنَّاكَ فُتُونًا) و بر صناماق
صنادق بز سینی ای موسی یعنی سیگا بلالر بیوردق موسی علیه السلامک ولادق
قصه سی هم قبطینی اولترمه کی و مدین گه هجرت ایلمه کی قصص سورمه سنه بالتفصیل
ذکر ایدلور انشاء الله تعالی (فَلَبَّيْتُ سَيْنِی) بس اقامت ایتدق سین ای موسی
فه یلر (فی اهل مدین) مدین اهلی آراسنه موسی علیه السلام مدین ده اون
سیگز یل و بر روایتنه یکر می سیگز یل اقامت ایلدی (ثُمَّ جِئْت) سوگره کیلدک
سین اوشبو وادیفه (علی قدر) بر مقدار اوزره کم مین مقرر ایتمش ایدم (یا
موسی) ای موسی یعنی مین تقدیر ایلر گان وقت ابرشکاج سین بو بیرگه کیلوب
مینم ایلر سویله شدک و کلامنی ایشتنک (وَاصْطَنَعْتُكَ) دخی خالص قیلدم مین سینی
وصایلام (لنفسی) اوز محبتم اوچون یعنی سینی اوز بیگه دوست ایتوب توتدم
(اذهب انت) بارغل سین ای موسی (وَاعْوَجَّ) هم سینک فرنداشک یعنی فرنداشک
هارون برله هر ایکگز (بأیاتی) مینم معجزه لر م و نشان قدرنلرم برله (وَلَاتِنْبَأُ)
دخی سستلک ایتمه گز و کیچیلک ایلمه گز (فی ذکر ی) مینم ذکر مه یعنی مینم
نوحید منی و معبودلک منی خلقه ایشنر وده قصور ایتمه گز (اذهباً) بارگز سز
موسی و هارون هر ایکگز (الّی فرعون) مصر پادشاهی فرعون صاری (انّه
طغی) درستلکه اول فرعون فاروشوده و آز غولفته چیکمن چقاندنر (فَقَوْلًا لَهُ)
بس ایتگز سز اول فرعونگه (قَوْلًا لَیْنَا) ملایم و یومشاق سوزنی یعنی
آنانک برله مدارا قیلوب آ گنا طانلی و یومشاق سوزلر ایتوب آنی حق دینگه
اونده گز آچوونی کیلتورورلک قاطی سوزلر ایتمه گز (لَعَلَّ یَتَنَكَّر) شایدکه

اول فرعون وعظله نور واوگوت آلور سزىك سوزار كز سببلى (اوبخشى) يا كه قورقار خدای تعالی نك عذابندن سزىك سوز كزنى ايشتوب مرويدركه حق سبحانه وتعالی دن اوشبو طريقه وحى ايرشكاج موسى عليه السلام اول بيردن توغرى مصرغه توجه ایلدى نيسيرده كيلتورمشدرکه موسى عليه السلامك جماعتلى شول اورنك تون بوي كوتوب تورديلر حضرت موسى كيلمهدى ايرته بولغاچ هم آنى هر طرفدن ازلهديلر هيچ خبرىنى بلمهديلر چونكه حضرت موسى اول بيردن توغرى مصرغه كيتكان ايدى بس جماعتلى اول صحراده حيران بولوب فالدیلر اتفاقاً مدين اهلندن بر جماعتك يولى شول بيرگه توشوب شعیب پیغمبر فزى صفورانى كورب طانودیلر هم آنى آلوب آناسى شعیب عليه السلام حضورينه ايلتديلر فرعون غرق بولغاندن صوفا آنلرنك خبرى موسى عليه السلامغه ايرشدى القصة فاجانكم حضرت موسى مصرغه توجه ایلېب يولغه روانه بولدى قزنداشى هارونغه وحى ايرشدى كم اى هارون برادر ك موسىغه قارشو چقل و مدين يولینه يونه لگل بس حضرت هارون موسى عليه السلامغه استقبال اوچون مدين يولینه قاراب چقدى يولده موسى عليه السلام برله يولقدیلر حضرت موسى هارونغه اوز احوالینی تمام بیان ایلدى هم آگا ایتدى كم: «اتفاق ایل هر ايكنز فرعونك حضورينه بارايق و آنى حق دينگه دعوت قيلايق» ديدى. هارون عليه السلام ایتدى: «اى برادر فرعونك قوت وشوكنى حاضرده سين كورگاندىن آرتقدر آزغنه اش سببلى كشيلىرى اصماق واولترمك برله حكم قيلادر» ديدى. حضرت موسى بوسوزنى ايشتكاج كوگلينه قورفو نوشدى (فالا) ایتديلر موسى و هارون عليهما السلام (رَبَّنَا) اى بزىك پروردكارمز (اِنَّا خَافُ) درستلكه كم بزلر قورقامجز (اَنْ يَفْرَطَ عَلَيْنَا) شوندىن كم آشقدرر اول فرعون بزىك اوزرمزگه عذاب وعقوبت قيلونى يعنى: «بزلر معجزه كورگاز گانگه چه كونه س بارغاچه بزلرنى عذاب ايلمك برله حكم قيلور ديوب قورقامجز (اَوْ اَنْ يَطْفُنِي) يا ايسه شوندىن كم آرتدورر اول فرعون طغيان و آزغونلغنى يعنى: «آزغونلغته چيكن چغوب خدای تعالی حقنه تيوشسز بولغان سوزلرنى ايتور . دب قورقامجز» ديديلر. (قَالَ) ایتدى خدای تعالی موسى و هارون عليهما السلامغه خطاب قيلوب (لَا تَخَافَا) قورقما كز فرعونك عذابندن و طغيانندن (اِنِّي مَعَكُمْ) درستلكه مين سزلىر برله برگه من يعنى سزلىرنى صافلاغوجى و ياردم بيرگوجى من (اَسْمَعُ) مين

ايشنورمن سز نك دعا كزنى ياكە مېنىم حقمە ايتولگان سوزلرنى (وَأَرَى) هم
 كورورمن فرعون سز لرگە نى قېلغانىنى يعنى فورقما كز و طنج بولكز كم ايشنكوچى
 و كورگوچى من سز لرگە ضرر ايرشدرتمەم (فَأْتِيَهُ) بس باركز سز هر ايككز
 اول فرعونگە (فَقَوْلًا) بس ايتكز (أَنَا رَسُولُ رَبِّكَ) درستلكە بزلر هر ايكمز
 پروردكار كنگك ييارگان رسوللريمز (فَأَرْسَلْنَا) بس ييارگل سين اى فرعون
 بز نك برلە (بَنِي إِسْرَائِيلَ) يعقوب پيغبىر بالالارنى ناكم آنلرنى ارض مقدسگە
 آلوب بارايق كم بز نك بابالرمز نك يريدر (وَلَا تُعَذِّبُهُمْ) دخى عذاب قىلماغل سين
 اى فرعون بنى اسرائيل قومىنى يعنى آنلرنى مشقتلى وچىتىن بولغان اشلر برلە
 تكلينى ايلەمك هم آنلرنك بالالارنى اولتورتك كى اشلر برلە آنلرنى عذابلاماغل
 (قَدْ جُنَّاكَ بَاطِلًا) تحقيق كىلتوردك بز سىكنا اى فرعون بر نشان و علامت يعنى
 معجزە كىلتوردك (مَنْ رَبِّكَ) پروردكار ك فاشندن (وَالسَّلَامُ) وفرشته لرنك سلامى
 (عَلَىٰ مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَىٰ) شول كمسە اوزرينە دركم اياردى اول توغرى بولغە يعنى
 ايمان واسلامغە ياكە سلامدن مراد هر ايكى جهانە سلامنلكدر (أَنَا) درستلكە
 بزلر (قَدْ أُوْحِيَ) تحقيق و حى ايتولمش بولدى (الْبَيِّنَاتِ) بز نك صارى يعنى پروردكارمز
 حكم قىلدى (أَنَّ الْعَذَابَ) شونك برلە كم درستلكە دنيا و آخرت نك عذابى (عَلَىٰ
 مَنْ كَفَرَ) شول كمسە اوزرينە بولغوچىدر كە يالغانغە توندى اول بز كىلتورگان
 نرسە لرنى يعنى شريعت حكملرينە اوشانمادى (وَتَوَلَّىٰ) دخى اعراض قىلدى ويوز
 دوندردى اول نرسە لردن القصه حق سبحانە و تعالى دن اوشبو طريقە فرمان
 ايرشكچ موسى و هارون عليهما السلام فرعون نك بارگايىنە كىلدىلر بر مدتدن
 صوك فرعونگە يولو قىلر و ايتدىلر كم: «اى فرعون بزلر حق تعالى نك رسوللريمز
 وسىنى آنك عبادتىنە دعوت قىلامز» دىدىلر هم حق سبحانە و تعالى تلقىن ايلگان
 كلمە لرنى ادا قىلدىلر (قَالَ) ايتدى فرعون موسى و هاروندىن بو سوزلرنى ايشنكچ
 (فَسَوْفَ يَكْفُرُ) بس كمدر سز نك پروردكار كز (يَا مُوسَىٰ) (۱) اى موسى يعنى:
 «مىنى نىنداين ذاتنك عبادتىنە اونتر سز اول پروردكار كمدر» دىدى. (قَالَ)
 ايتدى حضرت موسى (رَبَّنَا اَللّٰهُمَّ) بز نك پروردكارمز شونداين ذاتنر كم (۲) (أَعطى)
 بىردى اول اوز رحمتى برلە (كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ) اوزينك مخلوقانتدن هر بر نرسە گە
 آنك اوزينە لايىق صورتىنى و موافق شكلىنى ياكە مخلوقانتدن هر قايسينە حاجت
 و كىرەكلى بولغان نرسە نى بىردى مقصود بىرلەش
 نرسە نى بيان بولقتندن
 مقصود ثانىنى مقدم
 كىلتوردى والله اعلم.

(۱) فرعون نك بو اورنە
 يا موسى دىوب حضرت
 موسى غمغنه خاصلاب
 خطاب ايتەكى شول
 جهتندىر كم حضرت
 موسى نك تلنە ضعيفك
 بولوب سوزى بيك
 يىشى آكلانماغانلىقىنى
 فرعون بلور ايدى
 حضرت موسى نى
 سويلاشدروب اول
 اول مجلسە حاضر بولغان
 كشىلر آلدنە تلنە
 ضعيفك بارلقى بلنوب
 آنى اويالتماقچى بولدى
 لىكن حضرت موسى نك
 دعاسى برلە حق تعالى
 آنك تلينى غايىتە فصيح
 ايلەمش ايدى فرعون نك
 مرادى حاصل بولمادى
 (۲) بعضلر خلقەنى
 اعطى غە مفعول اول
 قىلمىشلردى اول تقدىردە
 معناسى شولدر كە اوزينك
 خلقىنە هر بر حاجت
 و كىرەكلى بولغان نرسە نى
 بىردى مقصود بىرلەش
 نرسە نى بيان بولقتندن
 مقصود ثانىنى مقدم
 كىلتوردى والله اعلم.

نرسه، ياكە بىلەردى آڭا اول نرسەلەر بىرلە فائەلنەنڭ كىيىتىنى ياكە مراد ھەر حيوانفە
 خلقتىدە ۋە صورئە ئوزبىنە موافق بولغان زوجە يىردى ھەم اول زوجە بىرلە ازدواج
 ۋە امتزاجنڭ كىيىتىنى آڭا بىلەردى دېمىكىر. فرعون حضرت موسى دن بوسوزنى
 ايشتىكچ: «قوم مونداین خدانىڭ عبادتىنە مېل ايتىمە سونلر» دىوب قورنىدى
 سوزنى اېكىنچى طرفقە بوردى (قَالَ) ايتىدى فرعون حضرت موسى نى عاجز قىلوب
 قالدىرماق اوچون (فَمَا بِالْأَقْرُونِ الْأُولَى) بس نى نرسەدر اولە گى زمانە اھللرنىڭ
 ھالى يەنى: «نوح قومى ھەم عاد ۋە ثمود قومى كېي، اولە اوتىكان قوملر، اوشبو
 سېن ايتىكان خدایفە عبادت قىلمايدىلر بس حاضر دە آنلرنىڭ احوالى نېچوكىر،
 سعادتتە مو ياكە شقارنتە مو» دېدى (قَالَ) ايتىدى موسى عليه السلام فرعوننىڭ بو
 سوزىنە جوابدە (علمها) آنلرنىڭ احوالىنى بىلەك (عند ربى) پىروردكارم فاشىتەدر
 (فى كتاب) لوح المحفوظە يازلغاندىر (لَا يَضِلُّ) خطا قىلماس ۋە ياڭلىشماس (ربى) مېنىم
 پىروردكارم (وَلَا يَنْسِي) دىخى اونوتماس ھېچ بىر نرسە يەنى اول اولە گى قوملرنىڭ
 ھاللرىنى بىلەك خدای تعالى گە ئىخسوسىدەر مېن سىز لىر كېي بىر بىنەن خدای تعالى خىبر
 بېرگان اشىنگەنە بلەن (الَّذى) آنداین ذاتىر اول پىروردكار (جَعَلَ لَكُمْ) قىلدى اول
 سىزنىڭ اوچون (الْأَرْضِ) يىرنى (مهداً) توشەلنىش توشاك كەم آنك اوستىتە قرار قىلورسىز
 (وَسَاكُكُمْ) ھەم روشن قىلدى ۋە پىدا ايلەدى سىزنىڭ اوچون (فِيهَا) اول يىردە
 (سُبُلًا) يوللارنى تا كەم اول يوللاردىن يوروب بىر اورنىدىن اېكىنچى اورنغە بارورسىز
 (وَأَنْزَلَ) دىخى ايتىردى اول (مِنَ السَّمَاءِ) كوكىن (مَاءً) سونى يەنى يىغورنى
 (فَاخْرَجْنَا بِهِ) بس (۱) چقاردىق بىز اول سو سېيلى (أَزْوَاجًا) تورلى تورلى
 صىغىلرنى (مِن نَبَاتٍ شَتَّى) توستە ھەم طەبەت آيرىم آيرىم بولغان اولەنلردىن (كُلُوا)
 بس ايتىدك بىز خلققە آشاڭزىلر اوشبو چقارلىش نرسەلردىن (وَأَرْعَوْا) ھەم
 اوطلانكڭزىلر (أَنْعَامَكُمْ) طوارلىر كڭزى تا كەم اول تورلى تورلى اولەنلرنى آشاسونلر
 (أَنَّ فِي ذَلِكَ) درىستلىككە اوشبو ذكىر ايتولمىش نرسەدە (لآيَاتٍ) البتە نشان
 ۋە دلائلر باردىر ھىق تعالىنىڭ كىمال قىرتىبىنە ۋە بىرلىكىنە (لأولى النهى) عقل ايلەلرى
 اوچون (منها) اول يىردىن يەنى توفراقنىن (خَلَقْنَاكُمْ) ياراندىق بىز سىزلىرىنى يەنى
 آناڭز آدمنىڭ (۲) اصلى توفراقىدىن (وَفِيهَا) دىخى اول يىرگە (نَعْبُدُكُمْ) كىبرى
 نايثارورمىز سىزلىرىنى يەنى اولگاندىن سو كە يىرگە كوملورسىز ۋە توفراق
 بولورسىز (وَمِنْهَا) دىخى اول يىردىن (نُغْرُجُكُمْ) چقارورمىز سىزلىرىنى اولگانكڭزدىن

(۱) غايىدىن مەتكەم گە
 انتقال تىيىدەر كىمال
 قدرت ۋە ھىكىمتىنە يەنى
 اخراج بىزدىن باشقە ھېچ
 كىمگە مېسىر توگىلەر
 دېمىكىر كىشى.

(۲) تىيانتە مەزكوردىكە
 ھىق سىبەنە ۋە تعالى بىر
 فرىشەنگە بىيورور تا كەم
 ھەر كىشىنىڭ دىن ايتولەك
 اورنىدىن بىر مەقدار
 توفراق آلوب اول
 كىشىنىڭ ماددە ۋە جودى
 بولغان نطفەغە قوشار
 اول كىشى شول توفراق
 بىرلە نطفەدىن ياراتلور
 ھەم ھاقىبت شول توفراق
 آلونغان يىرگە دىن
 ايدلور تىناك كەم ھىق
 تعالى بىيوردىكەم سىزلىرىنى
 يىردىن ياراندىق.

صوڤك (نارة اُخري) ايكنھى مرتبه يعنى اولوب بيرگه دفن ايتولگانكردن صوڤك سزلىرى ينه ترگروب قوبرلر كزدن قوبارورمز حساب و جزا ۱ اوچون بس فرعون حضرت موسى دن هجت و معجزه طلب ايله دى موسى عليه السلام قولنداغى طاياقيني بيرگه طاشلادى فى الحال طاياق بر اولوغ ازدها بولدى حضرت موسى ينه قولينه آلفاچ اولگى كى طاياق بولدى صوڤكه موسى عليه السلام يد بيضا معجزه سيني اظهار قىلدى والحاصل بر برى آرندن آيات تسعه نى يعنى توفز تولى معجزه نى كورگازدى فرعون همان اوشانداى وانكار قىلدى تئاك كم حق تعالى بيورور (ولقد آرينا) و تقيق كورگازدك بز اول فرعونگه (آياتنا) موسى پيغمبرگه بيرلگان معجزه لر مزي (كلها) بارچه سيني (فكتب) بس يالفانغه توندى فرعون و اول معجزه لر نى كوره نوروب حضرت موسى غه اوشانداى يالغان سويليسك ديدى (واي) هم باش طارندى ايمان كىلتورمككن و خداى تعالى نك فرمانينه بوى صونادى (قال) ايتدى فرعون جهل و عناد يوزندن حضرت موسى غه (اجتئنا) ايا كىلد كئوسين بز لرگه (لتفرجنا) تا كم چقارماڤك اوچون بزلىرى (من ارضنا) ييرمزدن يعنى مصر دن (بسررك) اوزك نك سحر ك برله (يا موسى) اى موسى يعنى بلد مكه سين سحر چى ايكانسك يزنى سحر ك برله مصر دن چقاروب بنى اسرائيل قومينه اوزك پادشاه بولماقچى ايكانسك ديدى (فلنا تينك) بس البته كىلتورورمز بز سيكا (بسرر مثله) سينك سحر ك اوخاشلى بر سحر نى و اول سحر برله سيكا معارضه قىلورمز تا كم سينك پيغمبر توگلككئنى آدملىر بلسونلر (فاجعل) بس مقرر قىلقل سين اى موسى (بيئنا و بينك) بز نك آرامز برله سينك آرا كنه (موعدا) بروعدنى يعنى سحر برله نارا فارشى معارضه قىلشماق اوچون بر وقتنى بيلگولوب وعده قىلقل كم (لانغنه) خلاقلق قىلماس مز آكنا (نحن) بزلىر (ولا انت) دخى سين هم خلاقلق ايتمه سسك و هر قاچان اول وعده كونى پتسه هبه لر مز حاضر بولورمز (مكنا سوى) بر اورنده كم اول اورنغه بزلىر نك هم سينك قومك نك مسافتنى و يراقلى برابىر بولور ياكه توبه لك هم چوقور بولساغان تىگز اورننه ديمكدر تا كم هر كشى قاراب كوره آلورلى بولسون بعضى فرعوننن اوشبو سوزلىرى ايشتكاج (قال) ايتدى موسى عليه السلام (موعدكم) سز نك وعده تئز نك زمانى (يوم الزينة) قبطيلر نك بيزنه نورغان كونلر بدر كم اول كون آنلر نك بيرهم كونلرى ايدى بارچه مصر اهلى اول كونده بيزه نوب بر اورنغه جىولورلر ايدى بعضلر نوروز كونيدو ياكه عاشوره

كۈنىدەر دېيىشلەر (وَأَنْ يُحْشَرَ النَّاسُ) دىخى وعە كۈزنىڭ زىماتى آدىمىلرنىڭ جېولماقلىرى
 وقتىدەر (ضَحَى) چاشت وقتىدە يەنى اويلا وقتىدىن بىر ايكى سامت الكارى كم
 كۈندىزنىڭ ايك باقتىراق (۱) وقتىدەر (فَتَوَلَّى فِرْعَوْنُ) بس دوندى فرعون اول
 جىلسدىن اوزىنىڭ خلوتىغا يەنە كىرۈپ وزىرلىرى بىرلە مصلحت قىلۇپ سىر چىلىرى
 جىمباق اوچون ھەر طرفقە كىشىلەر بىھەردى (فَجَمَعَ) بس جمع قىلدى فرعون وجىدى
 (كَيْدَهُ) اوزىنىڭ مكر وحيلسىنى يەنى سىر چىلىرى ھم سىر قوراللىرىنى جمع
 ايلەدى (ثُمَّ آتَى) سوكرە كىلدى اول وعده ايتۇلمىش اورنقە اوزىنىڭ سىر چىلىرى
 بىرلە (قَالَ لَهُمْ مُوسَى) ايتىدى اول سىر چىلىرگە موسى عليه السلام (وَيَلْكُمْ) واى
 نى ھىسرت وكويونچ سىزلىرگە اى سىر چىلىر (لَا تَقْتَرُوا) افترا قىلما كۈز (على الله)
 خدای تعالى اوزرە (كُذِّبًا) يالغاننى يەنى آنك آيات ومعجزەلىرىنى سىر دىيۈپ
 آ كۈز قارشى مەارضە قىلما كۈز ياكە آ كۈز باشقەنى شىرك ايلەمە كۈز (فَبَسَّطْنَا)
 بس اصل كۈزدىن وتوب كۈزدىن فرور وتھام ھلاك ايلەر سىزلىرىنى خدای تعالى (بِعَذَابِ)
 بىر عذاب بىرلە كم سىزلىرگە ايندورور (وَفَدَّ خَابًا) وتحقىق ايمىدسىز وبېھەسىز بولدى
 (مَنْ أَقْتَرَى) ھر كىم سە كم افترا قىلدى خدای تعالى گە (فَتَنَّا عَوَا) بس بىر بىرىنى
 سوز ايتۇش دىلەر ومحاوۋە قىلدىلەر سىر چىلىر (أَمْرَهُمْ) اوز اشلىرى طوغرىسىدە
 يەنى ھىسرت موسى غە قارشى مەارضە قىلۇپ خصوصىدە سوزلىشىلەر (بَيْنَهُمْ) اوز
 آرا لىرىدە يەنى موسى عليه السلامنىڭ سوزىنى ايشىكانلارنىڭ سوك اول سىر چىلىر اوز
 آرا لىرىدە سويلەش دىلەر بو كىشىنىڭ سوزلىرى سىر چىلىر سوزىنە اوخشاماس دىدىلەر
 (وَأَسْرُوا النِّجْوَى) ھم باشور دىلەر آنلر اوزلىرىنىڭ سىرلىرىنى وسوزلەشكان سوزلىرىنى
 فرعوندىن ھم آنك ملازملارنىڭ وشويلا كىشكاش قىلدىلەر كم ا گر بو كىشى بىزلىرگە غالب
 بولسە حق پىغھبەردىر آنك دىيىنە كىرە كىرە دىدىلەر مرويدىر كە اول سىر چىلىرنىڭ
 اوز آرا لىرىدە سويلەشكانلىرىنى فرعون يوقارىدىن قاراب كورۇپ تورور ايدى اى
 ساھارلىرىنى سوز سويلەشورسىز دىيۈپ صورادى (قَالُوا) ايتىدىلەر سىر چىلىر فرعوندىن
 قورقۇلدىن (۲) (أَنْ هَذَا) درستلىككە اوشبو ايكى يەنى موسى وھارون
 (لِسَاحِرِينَ) ھر ايكىسى سىر چىلىردىر (يُرِيدُونَ) تىلەرلىر آنلر (أَنْ يُغْرَجَكُمْ)
 شونى كم چقارورلر آنلر سىزلىرىنى يەنى چقارماقنى تىلەرلىر (مَنْ أَرْضَكُمْ) سىزلىرنىڭ
 يىر كۈزدىن (بِسَعْرِهَا) اوزلىرىنىڭ سىرلىرى بىرلە يەنى سىر بىرلە سىزنى مىسردىن
 چقارۇپ مىسەر ملىكىتىنى اوز تىسرفلىرىنە كىرتىمە كچى بولالر (وَيَذَبَهَا) دىخى تىلەرلىر

(۱) حضرت موسى اول
 كۈنىنى بو طرىقە آلدن
 نەينلەب قوبىماقى تاكم
 بو خىر ھەر طرفقە ايرشوب
 خىلايق جېولسونلر
 وحقنىڭ ظھورىنى ھم
 باطلنىڭ مغلوب بولماقنىڭ
 كۈزلىرى بىرلە كورسونلر
 اوچوندىر.

(۲) حفص قرائتىدە بو
 ىردە ان تشدىسىز
 مخففەدر ان معناسىدە
 اولوب حروف مشبھة
 بالفعللر تخفىق سببىلى
 الفاء ايدلوب عامل
 دگلدر ھذا ان مبتدأدر
 ياكە ان نافية اولوب
 لساھرانىڭ لامى الا
 معناسىدەدر يەنى ما
 ھذا ان لساھران دىمك
 اولور وبعضيلر ان
 دىيۈپ تشدىد بىرلە
 اوفومشلىردىر اول تقدىردە
 اسم ان مخنوف اولان
 ضمير شأندىر ھذا ان
 لساھران جملەسى خبەردىر
 تقدىرى ان ھذا ان اولور.

آنلار شونى كىم كىتەرورلر (بَطَرِيقَتِكُمُ الْمَثَلِ) مذهبلىرنىڭ آرتوغراقى بولغوجى مذهبكىزنى يەنى سىزنىڭ دىنىڭىزنى بتوروب اوز دىنلىرىنى ظاھر قىلماقچى بولالر بس فرعون سحر چىلر دن بوسوزنى اىشتىكاج موسى وھارون عليھما السلامغە غايىت قەھرى كىلوب آچىقلاندى و ايتىدى (فَاجْعُوا) بس حال اوشانداق بولسە جمع قىلگىز و جىوگىز اى ساحرلر (كَبِدَكُمْ) مكر و حيلگىز آلتلىرىنى يەنى سحر اسبابلىرىنى و نوراللىرىنى جمع ايتگىز (ثُمَّ ائْتُوا صَفًّا) سوڭرە كىلگىز ميدان يىرىنە صف باغلامش بولدىڭىز حالە تاكم سىزنىڭ مھابتىڭىز خىلايقنىڭ كوڭللىرىنە نوشسون ھم طرشىڭىز تاكم موسىغە غالب بولگىز (وَقَدْ اَفْلَحَ) و تحقيق فلاح تاپدى و مرادىنە ايرىدى (الْيَوْمَ) اوشبو كۈندە (مَنْ اسْتَعْلَىٰ) ھر كىسە كىم غالب و اوستون بولدى سحر اشى توغرىسىندە دىدى بس فرعوننىڭ فرمانى برلە يىتمىش مك ياكە اونوز مك سحرچى صغىر باغلاب ميدان يىرىندە توردىلر حضرت موسى وھارون عليھما السلام ھم آنلارنىڭ فارشوسىنە كىلوب توردىلر سحر چىلر اوزلىرىنىڭ سحر اسبابلىرى برلە حاضرلىنىش آرقانلىرىنى ميدانغە كىلتوروب ادب طرىقى برلە (قَالُوا) ايتدىلر حضرت موسىغە (يا موسى) اى موسى (أَمَا أَنْ تُلْقَىٰ) يا ايسە شول كىم سىن سالورسىڭىز اوزنىڭ تاپايقنىڭى (وَأَمَا أَنْ نَكُونَ) و ياكە شول كىم بىلر بولورمىز (أَوَّلَ مَنْ أَلْقَىٰ) شول كىسەنىڭ اوڭلى كىم سالدى اول يەنى: «اَوَّلَ سَيْنِ اوزغىملىڭى قىلاسڭىمۇ ياكە اوڭ بىلر اوز سحرمىزنى قىلايقمۇ» دىوب صورادىلر بس حضرت موسى ادبگە فارشى ادبى رعايە قىلوب (قَالَ) ايتىدى ساحرلرگە (بَلِّ الْقَوَا) بلكە سىلر سالگىلر اوڭ يەنى: «اوز سحرلرگىزنى قىلگىلر» دىدى بس سحر چىلر سحر غملى برلە حاضرلىنىش آرقانلىرىنى و تاپايقلرىنى بىرگە سالدىلر ھوانىڭ حرارتى سببلى اول آرقانلر اضطراب ايلەپ ھرىككە كىلدىلر (فَإِذَا جَاءَهُمْ) بس شول وقتدە آنلارنىڭ آرقانلىرى (وَعَصِيهَمُ) ھم تاپايقلرى (يُعِيَلُّنَّ إِلَيْهٖ) كورنور بولدى حضرت موسىغە (مَنْ سَحَرَهُمْ) آنلارنىڭ سحرىدىن گوياكىم (أَنَّهُ تَسْعَىٰ) درىستلىكە اول آرقانلر و تاپايقلر آشوغوب يورورلر يەنى سحر غملى سببلى اول نرسەلر خلقنىڭ كوزلىرىنە قورقۇچلى يلانلر كىبى كورنوب ھر طرفقە يورورلر ايدى (فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ) بس سىزدى و تاپدى اوزىنىڭ نىفسىندە (خِيفَةً مَوْسَىٰ) بر قورقۇنى موسى عليه السلام (۱) حضرت موسى اول اشلارنىڭ سحر غملى برلە كورنگانىنى بلسەدە آندە حاضر بولغان خىلايق سحر برلە معجزە آراسىنى آيورماسلر ياكە قورقۇلدىن

(۱) حضرت حسن دن
منقولدىر كىم موسى عليه
السلامنىڭ اول وقتدە
قورقۇنى آدمىنىڭ
طبيعىتىدىن و آدمىنىڭ
پورەگى ضعيفلىكىدىن
كىلدى بولماسە البتە
اول سحر چىلرنىڭ سحر
ايلە اوزىنە ھىچ بر
زىان ايرىشدرە آلماولرن
ھم الله تعالى آخشا ياردىم
ايتە چكىن حضرت موسى
بلەدر ايدى تفسىر
جمل على الجلالين.

طار الشوب كيتهر لر علق طاهر بولغانيني كورمه سلر ديوب قورقدي (فَلَمَّا) اُبتدك بز موسي غه (لَا تَخَفْ) قورفاغل سين بوجهندين كوكلكگه قورفو كيله سون كه سينك اشك حلقى غايت ظاهر و معلومدر (أَنْتَ) درستلكه سين اي موسي (أَنْتَ الْأَعْلَى) سين يوقاروراق و آرتوغرافسك آنلردن هم غالبسك آنلر اوزره (وَأَلْقَى) دخي بيرگه صالح و طاشلاغلسن اي موسي (مَا فِي بَيْتِكَ) شول نرسه ني كم اوڭ قولكته در يعني فولكداغى طاباغكني بيرگه طاشلاغل (تَلَقَّى) تاكم يوطار اول طاباغك اژدها صورتنده بولوب (مَا صَنَعُوا) شول نرسه ني كم اشل ديلر اول سحر چيلر يعني آنلرنك سحر برله كورگارگان بلانلر يني سينك طاباغك اژدها بولوب همه سيني يوطار و يوق قبولور (أَمَّا صَنَعُوا) درستلكه شول نرسه كم توزوديلر آنلر (كَيْدِ سَاحِرٍ) سحر چينك مكر و حيله سيدر حقيقتي يوقدر (وَلَا يَفْلَحُ السَّاحِرُ) و فلاح طاپهاس هم مرادينه ايرشمهس سحر چي (حَيْثُ أَتَى) فايو اورنغه كيلسه ده يعني سحر چي كشي فايده بولسه ده قول اوستونلكي طاپهاس بس حق تعالى نك امرى بويچه موسي عليه السلام طاباغيني بيرگه طاشلادى في الحال بر اولوغ اژدها بولدى و آغز يني آچوب سحر چيلرنك بلانلر يني تمام يوطوب بتوردى خلايقلر آندين قورقوب هر طرفه قاچا باشلاديلر موسي عليه السلام يني قولينه آلدى يني اؤلگي كشي طاپاق بولدى سحر چيلر موني كورگاچ بلديلر كم بواش سحر توگلدر زيرا كه سحر سحرني باطل ايتمهس بلكه بواش خداي تعالى نك قدرتي و موسي پيغمبر نك معجزه سيدر ديديلر (فَأَلْقَى السَّحْرَةَ) بس صالمنش و توشورلمش بولديلر سحر چيلر (سَجْدًا) (۱) سجده قيلغو چيلر بولغانلري حاله يعني همه سحر چيلر خداي تعالى گه سجده قيلوب بيرگه يقلديلر (قَالُوا) اُيتديلر اول سحر چيلر صدق و اخلاص برله (أَمِنَّا) ايمان كيلتوردك بز و اشاندي (بَرَبِّ هَارُونَ وَمُوسَى) هارون و موسي نك پروردكار يني ديديلر هارون في موسي غه تقديم فواصلني رعايه اوچوندر بس فرعون بو حالتي كوردى (قَالَ) اُيتدى فرعون ساحر لرگه (أَمِنْتُمْ) ايمان كيلتوردكئز سز (لَهُ) اول موسي غه (قَبْلَ أَنْ أَدْنَى) مينم اذن بيرمه كمدن الكاري (لَكُمْ) سز لرگه يعني ايمان كيلتورئز ديوب بيورماقيدن الكاري سز لر آشا ايمان كيلتوردكئز (أَنْه) درستلكه اول موسي (لَكَبِيرُكُمْ) البته سز لر نك اولوغئزدر (الَّذِي عَلَّمَكُمْ) آند اين اولوغئزكم اوگره تدى اول سز لرگه (السَّحْرَ) سحر عمليني يعني اول موسي سز لرگه سحر اوگره تكان استاذكئز در همه كئز بر اتقاقه سز (فَلَا تَقْنَعُونَ) بس البته مين كيسه رمين

(۱) تفسير ابي السعودده مذکوردر كم اوشبو سحر چيلر سجده لرنده جنتني ونموغني هم اوزلرينك جنتده گي منزللريني كوروب سجده دن باشلرن كونه رديلر آنلرنك موسي عليه السلامك معجزه سيني كورگاچده اوشبو طريقه سجده گه كيتولري شول سببيلر كم آنلر هر فايوسى سحر علمينك ايڭ يوقاري درجه سنده ايديلر حضرت موسي نك اشله گان اشيني اوزلرينك بلگان علملر نين طشقاق ري كورگاچ البته بو اش سحر توگلدر بلكه خداي تعالى طرفندن بر معجزه در ديوب بلديلر حضرت موسي نك حق پيغمبر ايدكنده هيچ شبهه لري قالمادى تفسير كشافى صاحبي كيلتور- مشدر كم فرعون سحر چيلر نك اشلري نيندا- ين عجب اشدر اؤلده كفر جعود ايله ييلرن هم طاپاقلرن بيرگه صالحيلر آرنغه زماندين صوڭشكر و سجدو اوچون باشلرن بيرگه قويديلر

(اَيِّدِيكُمْ) قوللار كۆزنى (وَأَرْجُلَكُمْ) ھەم آياقلار كۆزنى (مَنْ خَلَفَ) بىر بىرىنىڭ خىلاپىدىن
 يەنى اولۇڭ قول بىرلە سول آياقنى ياكە سول قول بىرلە اولۇڭ آياقنى (وَلَاصَلْبَنَكُمْ)
 دىخى البتە مەن. آصار مەن سىز لىرى (فِي جُوعِ النَّوْلِ) خىرما آغاچلىرىنى كەم بارچە
 آغاچلىرىڭىزنىڭ اوزونراغىدىر تاكىم بارچە خىلاپقى سىز لىرى كورب عبرت آلسونلر
 (وَلَتَعْلَمُنَّ) ھەم البتە بلورسىز سىز شونى كەم (أَيُّنَا) بىز لىرىڭ قايىسىمىز (أَشَدُّ) قاطىراڭدىر
 (هَذَا بَابًا) عذاب بوزىدىن (وَأَبْقَى) ھەم باقىراقى قىلغۇچىراڭدىر يەنى: «موسىنىڭ
 عذابى قاطىراقى اوزاغراقى بولورمۇ ياكە مەنمۇ عذابىم مۇ؟ شونى بلورسىز» دېدى
 (قَالُوا) ايتىدىلر سىرچىلر فرعوننىڭ بو سوزىنى قارشى (لَنْ نُؤْتِكَ) بىز لىر ھەر
 گىز اختيار ايتىماسىز سېنى اى فرعون (عَلَى مَا) شول نرسە اوزرىنى (جَاءَنَا)
 كىلدى بىز لىرگە (مِنَ الْبَيِّنَاتِ) روشن بولغۇچى معجزەلردىن زىراكىە اول ساھىر لىر
 شول سىجەلر نە جەننى و جەننى نەملرىنى تىھام كورمىش ايتىدىلر بس ايتىدىلر كەم
 «ايتىدى بىز لىر اوشبو كورگان درجەلرىنى و مىنگولك نەمىللىرىنى قويوب سېنىڭ نەمىتىڭنى
 اختيار قىلماسىز بىز لىرگە دىيا كىرە كەس» دېدىلر دىخى ايتىدىلر (وَالَّذِي) (۱) بىز لىر
 آنت ايتەمىز شول خىداى تەئالى بىرلە كەم (فَطَرْنَا) ياراتتى اول بىزنى (فَأَقْضِ) بس
 كەم قىلغۇل سېن اى فرعون (مَا أَنْتَ قَاضٍ) شول نرسەنى كەم كەم قىلغۇچىسىڭ يەنى
 سېن بىز لىرگە قىلا نورغان اشكىنى و عذابىڭنى قىلغۇل بىز لىر حق دېدىن دۈنەسىمىز
 و سېنىڭ عذابىڭنى قورقاسىز (أَنْتَا تَقْضِي) موندىن باشقە توگلىدىر كەم سېن كەم
 قىلورسىڭ (هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا) اوشبو دىيا تىركلىكنە يەنى سېنىڭ كەمكى دىيادەغىنە
 چارىدىر ھەر نرسە قىلساڭ بو فانى دىيادەغىنە قىلورسىڭ آخىرىنى سېنىڭ كەمكى بورمەس
 (أَنْتَا) درىستلىكە بىز لىر (أَمَّا) ايمان كىلئوردىك و اوشاندىق (بَرَبْنَا) پىروردىكار مۇغە
 (لِيُغْفَرَ) تاكىم بارلىقاسون اول (لَنَا) بىز لىرىڭ (خَطَايَانَا) گىناھلىرىمىزنى (وَمَا) دىخى
 بارلىقاسون اوشون شول نرسەنى كەم (أَكْرَهْتَنَا) اكراھ قىلدىڭ سېن و كوچەلدىڭ
 بىز لىرى (عَلَيْهِ) آنۇڭ اوزرىنى (مِنَ السَّعْرِ) سىر اوگرەنۈدىن مەرىدىر كە فرعون
 آدمىلرىنى سىر اوگرەنە كىگە اكراھ قىلور ايتى و كوچەل سىر اوگرەندىرور
 ايتى اول ساھىر لىر اوشبو اشلىرى اوشون حق تەئالى دىن مۇغرت استە دىلر زىراكىە
 بارچە دىنلردە اكراھ سېبى قىلغان گىناھ بىرلە مۇاخىزە قىلورنور ايتى مگر مەد
 ھىلە السلام اتمى خىئا و اكراھ بىرلە قىلغان اشلىرى اوشون مۇاخىزە ايتولەسلر
 (وَاللَّهُ خَبِيرٌ) و خىداى تەئالى ايتىز كورەك و آرتۇغراڭدىر اجر و ثواب بىرور و بوزىدىن

(۱) ياكە والدىڭىڭ و اوى
 نىسم اوشون بولمايوب
 عىلىق اوشون بولور
 اول تىقىرىدە مەناسى
 دىخى اختيار ايتىمەسىز
 سېنى شول خىداى تەئالى
 اوزرە كەم ياراتتى اول
 بىزنى دېمىدىر.

(وَأَبِئْتِي) دھى قالفو چيرافندركم آنك نعيملىرى ھېچە زابل بولماس وبتەس (انہ من يات) درستلككە كم ھر كم كېلسە (رَبِّهِ) اوزىنك پروردكارىنە (مَجْرَمًا) مشرك بولغانى حالده يعنى دنياڧان كفر برلە كېتسە (فَأَن لَّهٗ جَهَنَّمَ) بس درستلككە آخا بولغو چيدر نموغ يعنى آنك اوزى نموغدر (لَا يَبُوتُ فِيهَا) اولماس اول نموغه تاكم عذابنى سىزماس ايدى (وَلَا يَحِيبِي) ھم ترك بولماس يعنى خوشلق برلە تركك ايتماس بلکہ منگو عذابە فالور (وَمَنْ يَأْتِهٖ) وھر كم كېلسە اوزىنك پروردكارىنە (مُؤْمِنًا) مؤمن بولغانى حالده يعنى دنياڧان ايمان برلە كېتسە (فَدَعَلَ الصَّالِحَاتِ) تحقيق اشلەدى اول ايزگو عمللرنى يعنى ايدگولكلر قىلغان بولسە (فَأُولَٰئِكَ) بس اوشبو مؤمن وايدگو عمل اشلەگو چيلر (لَهُمْ) بولغو چيدر آنلرغە (الدَّرَجَاتُ الْعُلَى) يوقارى وببوك بولغو چى درجەلر كم اول درجەلر (جَنَّاتٍ عَدْنٍ) عدن باقەلر يدر (تَجْرَى) آغار (مِنْ تَحْتِهَا) اول باقەلرنك آغاچلرى آستندن (الْأَنْهَارِ) بلغەلر (خَالِدِينَ) منگو قالفو چيلر بولغانلرى حاله اول مؤمنلر (فِيهَا) اول جنت باقەلرنە (وَذَٰلِكَ) واوشبو ثواب (جَزَاءٌ مِّنْ) شول كەسەنك جزاسيدر كم (تَزَكَّى) پاك بولدى كفر وگناه نچاستندن اوشبو پيرگە چە ساحرلر ايتكان سوزدر بو قصە تفصیلی اعراف سوره سنە ذكر ايتولدى (وَلَقَدْ أَوْحَيْنَا) و تحقيق وحى قىلدى بز (أَلَىٰ مُوسَىٰ) موسى پيغمبر صارى (۱) يعنى شول وقتكە كم فرعون موسى نك معجزەلر ينى كوروب ھېچە متأثر بولمادى اوزىنك كفرنە قرار ايتدى وبنى اسرائيلنى عذابلاماقنى اوطورى آرطلردى بز موسى غە وحى ايلەك و ايتك (أَن أَسْرَبْعَادِي) شوبلە ديوب كم ايتكل حين اى موسى مينم بنك لرنى و آلوب چغل مصر شھرندين كيچ برلە واگر فرعون لشكرى برلە آرطكزدن ايرشسە ھېچ قورقماقل ھر فايھان دريا چيئبنە ايرشساكز (فَأَضْرَبْ لَهُمْ) بس تونقل سين اول بنك لرم اوچون (طَرِيقًا) بر بولنى (فِي الْبَحْرِ) دريادە (يَبْسًا) قورو بولغو چى بولنى يعنى طاياغك برلە نيل درياسينە صوغل تاكم دريا اچى آچلوب بر قورو يول پيدا بولسون (لَا تَقَافُ) شول حالكە كم سين قورقاسسك وايبين بولورسك (ذَرَّكَ) دشماننك آرطكزدن كېلوب يتشسە كندن (وَلَا تَقْشُصِي) ھم قورقاسسك درياغە غرق بولودن يعنى فرعون لشكرى سز نك آرطكزدن يتوشە آلھاسلر ھم دريادن سلامت اوتەرسز بس حق تعالى نك امرى بوينچە موسى عليه السلام بنى اسرائيلنى آلوب مصر دن چقىدى ايكنھى كون قبطيلرغە خبر بولدى فرعون

عنھادن منقولدر كە حق سبحانہ و تعالى موسى عليه السلامغە بنى اسرايئيلنى آلوب مصر دن چقارغە ايتكچ حضرت موسى اوزلرى ايلە برگە يوسف عليه السلامك سويەكلرن ھم آلوب چقياچى بولدى چونكە يوسف عليه السلام اولكان وقتندە بنى اسرايئيل ھر فايھان مصر دن چقسەلر مينم نابونھى ھم اوزلرى ايلە برگە آلوب چقسونلر ديوب بالالرينە وصيت قىلغان ايدى شول سببلى حضرت موسى پيغمبر نك قبرن ازلەدى ھېچ بلوچى بولمادى مگر بر فارچق بلور ايكان شول فارچق حضرت موسى غە يوسف پيغمبر نك نك دفن ايتولگان اور ن كورسە تدى حضرت موسى نك امرى بوينچە بنى اسرائيل يوسف پيغمبر نك سويەكلرن اوزلرى ايلە برگە آلديلر موسى عليه السلام اول فارچقغە «بو خدمتك اوچون مينن نرسە استەرسك» ديگكچ فارچق ايتدى «جنتدە سينك ايلە برگە بولونى استەرمەن» جمل على الجلالين.

(۱) بنی اسرائیلنگ مصر دن قاجوب چغولرن ایشتکاج فرعون هم بارچه لشکرن جمع قیلوب آرطلرندن
 چقدی فرعون لشکری ایله فلزم دریاسینک چیتینه کیلوب یسکانده بنی اسرائیل دریانی اوتوب
 آرقی یاغینه چغقانلر ۷۹

ایدی دریا ایکیگه
 آیلوب اورطاسندن
 یول بولغان ایدی
 فرعون اولده کرورگه
 فورقوب طوردی شول
 حالده حضرت جبرائیل
 باباطالغه آطلانغان کشی
 صورتنه بولوب فرعوننگ
 آلدندن دریایه کردی
 فرعوننگ آطی آغرایدی
 باباطالنگ آرطندن فالما
 ینچه دریایه کروپ
 کیتدی فرعون آطن
 طونا آلمادی ایرکسز
 بولدی فرعون آرطندن
 بارچه لشکری هم
 دریایه کردیلر همه لری
 کروپ بکچاق حق
 تعالی ناک امری ایله
 ایکیگه آیرلغان دریا
 یسکاندن قوشلوب
 همه لری غرق بولدیلر
 اول وقتده بنی اسرائیل
 قومی بایطاق کینکانلر
 ایدی فرعون لشکرینک
 غرق بولغانن بلگچ
 کیری قایتوب دریا
 چیتینه کیلدیلر حضرت
 موسی غه آیتدیلر بز
 بولرنک هلاک بولورینه

بارچه لشکرینی جمع قیلدی (فَاتِيهِمْ فرعون) بس آرطلرینه توشدی آنلرنک
 فرعون (جینوده) اوزینک لشکری برله وبنی اسرائیلنگ آرطلرندن فوالاب
 دریا چیتینه کیلوب ایرشدی حضرت موسی بنی اسرائیل برله دریادن اونکانلر
 ایدی دریانک اورطاسی آچلوب فورو یول بولغان ایدی فرعون لشکری هم
 بنی اسرائیل آرتندن شول بولغه کردیلر (فَغَشِيَهُمْ) بس قاپلادی فرعون لشکرینی
 (مَنْ أَلَيْمٌ) (۱) دریادن (مَا غَشِيَهُمْ) شول نرسه کم قاپلادی آنلرنی یعنی فرعون
 لشکری برله اول بولغه کرگچ دریا یسکاندن قوشلوب آنلر نیام غرق بولدیلر
 (وَأَضَلَّ فرعون) و آزدردی فرعون (قَوْمَهُ) اوز قومینی (وَمَا هَدَى) هم طوغری
 بولنی کورگازمدهی آنلرغه (يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ) ای یعقوب اوغللری (قَدْ أَنْجَيْنَاكُمْ)
 تحقیق فوتقاردق بز سزلرنی (مَنْ عَدُوُّكُمْ) دشمانکزدن یعنی فرعوندن وآنک
 قومندن سزنی فوتقاردق (وَوَاعَدْنَاكُمْ) هم وعده بیردک سزلرنک پیغمبرکزدگه
 سزلرگه نورانتی ایندرمک اوچون (جَانِبَ الطُّورِ الْأَيْمَنِ) طور طاغینک اوک طرفینی
 (وَنَزَّلْنَا) دخی ایندرمک (عَلَيْكُمْ) سزنگ اوزرکزدگه (الَّذِينَ) قدرت حلواسینی
 (وَالسَّلْوَى) هم بریان ایتمولش قوشنی یعنی صحراده آداشوب یورگان وقتکزدده
 سزلرگه اوشبونعمتلرنی بیردک هم سزلرگه آیتدک (كُلُوا) آشاکزلر (مَنْ طَيِّبَاتٍ مَا) شول
 نرسه ناک حلال وپا کیزه لرندن کم (رَزَقْنَاكُمْ) ررق بیردک بز سزگه وروزی
 آیلدک (وَلَا تَطْفُوا فِيهِ) دخی چیکدن چقماکسز اول نرسه ده یعنی بربرکزدگه ظلم
 ایتمیوب هر قایوکز اوز اولوشکرنی آلوکزد یا که اول نعمتلرنی ایکنجهی کون
 اوچون ذخیره ایتوب صافلاماکز یا که شکرانه نی قویماکزد یا که اول نعمتلردن
 حاصل بولغان قوتنی گناهنه صرف ایتمهکزد اگر شولای ایتمهکزد (فَيَعَلَّ عَلَيْكُمْ)
 بس ایندر سزنگ اوزرکزدگه بواشکزد سبیلی (غَضَبِي) مینم غضبیم و آچوموم (وَمَنْ
 يَعَلَّ عَلَيْهِ غَضَبِي) وهر کسه کم ایندر آنک اوزره مینم غضبیم (فَقَدْ هَوَى) بس
 تحقیق هلاک بولدی اول یا که هاویه گه توشدی (وَأَنَّى) ودرستلکته من (لِقَفَارٍ)
 البته یارلقاغوچی من (لَمَنْ تَابَ) شول کسه گه کم توبه قیلدی اول شرکدن (وَأَمَنْ)
 هم ایمان کیلتوردی و اوشاندی مینم برلگیبه (وَعَمَلٌ صَالِحًا) دخی اشلدی ایزگو

اوز کوزلریمز ایله کورمی
 طوروب اوشانماسمز بس موسی علیه السلام دعا قیلدی فرعون قومینک اوله کسه لری دریانک
 اوستونه فالقوب چقدیلر بنی اسرائیل آنلرنی کوروب حق تعالی گه شکر قیلدیلر جهل.

عملنى يەنى فرض عمللارنى ادا قىلدى (ثُمَّ اٰتٰى) سوڭرە ھدايت تاپىدى وكونلدى
 اول يەنى پېغمبەر عليه السلام سنتلرىنە دائىمچىلىق ايتىدى ياكە اهل السنە و الجماعة
 بولىنى توندى كېلتۈرمىشلردىكە بنى اسرائيل فرعون ھلاك بولغاندىن سوڭ موسى
 عليه السلامدىن بىزىر اوچون بىر شىرىعت و قانون تۈزۈڭل دىيۈپ استىدعاء ايتىدىلر
 موسى عليه السلام حق تعالىگە مناجات قىلدى خطاب ايرىشدى كم اى موسى بنى
 اسرائيل اولوغلىرىنى آلۇب طور طاغىنە چىقىل تا كم شىرىعت ھىكملىرىنى جامع بولغان
 بىر كىتاب سېڭا ايتىدورومىن بس موسى عليه السلام فرىنداشى ھاروننى اوز اورننە
 قالدروب قوم اولوغلىرىدىن يىتمىش كىشى بىرلە طور طاغىنە يۈنەلدىلر بنى اسرائيلگە
 فرق كۈندىن سوڭ سىزنىڭ ھىزور كۆزگە قايتورومىن و كىتاب كېلتورورومىن دىيۈپ و ھە
 ايلەدى طور طاغىنە ياقىن كېلىگىچ ھىزرت موسى حق تعالىنىڭ كلامىنە غايت اشىتياق
 سىبىلى آشغوب اول يىتمىش كىشىنى تۈباندە قالدروب اوزى طاونىڭ يوقاروسىنە
 چىقىدى حق تعالىدىن خطاب ايرىشدى كم (وَمَا اَعْجَلَكُ) ونى نرسە آشقىردى سىنى
 (عَنْ قَوْمِكَ يَا مُوسَى) اوز قومۇڭدىن اى موسى يەنى نى اوچون قومۇڭنى آرطدە
 قالدروب اوزنىڭ آشغوب يوقارى چىقىڭ (قَالَ) ايتىدى ھىزرت موسى (هُمُ اَوْلَاءُ)
 آنلر يەنى مېنىم گروھم اوشبولدردىكم كېلورلر (عَلَى اَثَرِي) مېنىم ايزم اوزرە
 يەنى آنلر مېنىم آرطىدىن كېلورلر ھىزرت كېلۈپ يىتخورلر مېن آنلردىن آزغىنە
 آلدەمىن (وَعَجَلْتُ) و آشقىم مېن (الَيْكَ) سىنىڭ سارى (رَبِّ) اى مېنىم پىروردىكم
 (لَتَرْضَى) تا كم سىنىڭ مېنىدىن راضى بولماڭ اوچون يەنى مېنىم قومىنى آرطدە
 قالدروب آشغوب كېلەكم اوزمنى اولوغ توتقانلىقىدىن توڭلدىر بلكە سىنىڭ
 فرمانىڭغە تىزىرەك امثال قىلۈپ سىنىڭ رىضاڭنى ھاسىل ايتىڭ اوچون آشقىم دىدى (قَالَ)
 ايتىدى خدائى تعالى ھىزرت موسىغە (فَأَنَّا) بس درىستلىكە بىز (فَدَفْتَنَّا) تھىقىق
 قىتتەگە سالدق (قَوْمَكَ) سىنىڭ قومۇڭنى يەنى آنلرنى بوزاوغە تاپونو بىرلە مېتلا
 قىلدى (مَنْ بَعْدَكَ) سىنىڭ آنلر آراسىدىن چىققانىڭدىن سوڭ (وَأَضَلَّهُمُ السَّامِرِيُّ)
 دىخى آزدردى آنلرنى سامرى يەنى آنلرنى سامرى اغوا قىلۈپ بوزاوغە تاپىندردى اول
 سامرى «سامر» دىگان قىبىلەدىن و بنى اسرائيلنىڭ اولوغلىرىدىن بىر كىشى ايدى بعضىلر بنى
 اسرائيلدىن توڭل ايدى بلكە (۱) كرمان يىرىندىن ياكە عراق يىرىندىن كېلىمىش ايدى دىورلر
 فرعون غرق بولغان كۈن سامرى جبرائىل عليه السلامنى طانوب جبرائىلنىڭ آلى
 باسقان يىرنى بىلگۈلەدى ھەم شول يىردىن بىر اوچ توفراق آلۇب اوز ياننە ساقلادى

(۱) واضح شولدىكە
 سامرى بنى اسرائيلدىن
 ايدى سامرى طوغاندىن
 سوڭ آناسى فرعوننىڭ
 اولتورمەكندىن قورقوب
 آق نىل درىياسىنە
 كېلتورب بىر جزىرەگە
 تاشلادى حق سبحانە
 و تعالى ھىزرت جبرائىلغە
 امر قىلدى تا كم مذكور
 جزىرەدە جبرائىل عليه
 السلام سامرىنى تىرىپە
 ايلەپ اوستردى شول
 چىتىدىن سامرى ھىزرت
 جبرائىلنى طانور ايدى
 تىقىرىغاننە مذكوردىكم
 سامرىنىڭ اسمى موسى
 بن ظفر ايدى ھىزرت
 جبرائىلنىڭ تىرىپەسىنە
 اوستى بىر بارماغىدىن
 سوت و بىرسىدىن پال ھەم
 بىرسىدىن ماى اىپەر ايدى
 موسى سامرىنىڭ جبرائىل
 تىرىپەسىنە اوسمەكى
 مناسىتى ايلە دىنلەشدىر
 كم (بیت) اذا لطفل
 لم يكتب فحيا تطفلت
 ظنون مریبه و غاب
 مؤسلاً فہوسى الذى
 رباہ جبریل کافر وموسى
 الذى رباہ فرعون مرسل

(۱) مرویدر کم موسی علیہ السلام قومی یانینہ قایتقاچ بوزاوغه طابونو چیلرنک بوزاوایلہ نہ سنده رقص قیلوب قول چابشوب قچرشقان طاوشلرن ایشتندی اوزی ایله برگه بولغان یتمش کشیگه آیتدی ایشته سزمو اوشبو طاوشلر قتنه طاوشیدر دیدی قرطبی حضرتلری ذکر ایله مشدر کم امام ابو بکر طرطوسیدن سؤال قیلدیلر یا سیدنا بر گروه کمسہلر بر بیرگه جبولشوب ذکر ایتہلر بیک فاطمی قچرالر قول چابوشالر ہم بر طایباق ایله

طبل شیکلی نرسه گه صوغالر بعضلری طورو ب رقص قیلوب بییوب ایله نوب یوریلده شونک ھوشلاری کیتوب یغلالر شول یرده آش حاضر لھب آشیلار اوزلری شونی ذکر مجلسی دیوب آطلار سزنی آیتہ سز شولارنک مجلسنده حاضر بولو درست بولورمو دیدیلر امام ابو بکر حضرتلری جواب یردیلر کم صوفیہ دن اوشبو طریقہ بولغانلری بطالت و جهالتہ ہم ضالانده در اسلام الله تعالی نك كتابی ہم رسولینک ستیدر رقص قیلوب ہم قول چابوب بیونی ایك اول سامری ہم آخا اهرگانلر احداث ایتکانلر آنلر

موسی علیہ السلام تورات کینلتورمک اوچون مذکور یتمش کشی برله طور طاغینہ کینکاندن صوگ سامری فرصتی غنیمت بلوب حضرت ھارون حضورینہ کیلدی و آیتدی کم بزلر مصر دن چققانده قبطیلرنک آلتون و کبوش اسبابلرینی عاریتکە دیوب آلدق ایددی بنی اسرائیل اول نرسہلرنی اوزلرینکی کبی ایتوب نلہ گانچہ نصرف قیلورلر و حالانکە اول نرسہلر بزنک ملکمزده توگلدر و بزلرگه نصرف ایله مک درست توگلدر سین حکم قیلغل تا کم اول آلتون و کبوش اسبابلرینی ھمہ سیننی بر بیرگه جمع قیلوب اوطقہ یاندرسونلر دیدی بس ھارون علیہ السلام امر قیلدی تا کم اول نرسہلرنی ھمہ سیننی بر بیرگه کینلتوروب بر چوقورغہ صالدیلر ہم آخا اوط یاقدیلر سامری آلتونچیلق صنعتینہ بیک ماھر ایدی اولدن بوزاوا صورتکە بر فالوب یاصاب حاضر لھگان ایدی اول آلتون اسبابلر تمام ارگاج آنلرنی مذکور قابلقہ صالیدی ہم جبرائیل آلتینک آباق ازندن آغان توفراقنی اول آلتونقہ فوشدی بس آلتوندن بوزاوا صورتی پیدا بولدی ہم مذکور توفراقنک خاصیتندہ اول آلتوندن بولغان بوزاوا نرلدی ہم آواز بیروب قچرور ایدی سامرینک اغواسی برله بنی اسرائیل قومندن کوب کشیلر اول بوزاوا صورتینہ سجده قیلدیلر و مرتد بولدیلر حق سبحانہ و تعالی حضرت موسی غہ بواشن خبر بیروب بیوردی کم ای موسی سینک قومک سن کینکاندن صوگ ضالانکە توشدیلر و بوزاوغه طابوندیلر (فرجع موسی) بس (۱) قایتدی حضرت موسی طور طاغندن قرق کون اوتکاندن صوگ تورات یازلمش لوھلرنی آلوب (الی قومہ) اوزرنک قومی صاری (غضبان اسفا) آنلرغہ آچیقلانغوچی ہم آنلرنک قیلغان اشلری سبیلی قایغولی و حسرت طارنقوچی بولغان حالده حضرت موسی قومی آراسینہ قایتقاچ آنلرنک طاوشلرینی ایشتندی آلتوندن بولغان بوزاونک اطرافینہ جبولوب رقص قیلوب نورلی اویونلر اوینارلر ایدی حضرت موسی بو حالنی کورگاج آنلرنی

بوزاوغه طابونغانده بوزاوا تیکرہ سنده شول طریقہ رقص قیلوب بییوگانلر ۶ حاضرده ہم آنلردن بولغان ھند و مجوسیلری شولای قیلالر طبل فاغوب ذکر ایتوایک اول زہد یقردن چققان مسلمانلرنی کتاب سنت بولننن دوندر و اوچون شول اشنی اشلر گانلر رسول صلی الله علیہ وسلم ہم صحابہلرنک ذکر مجلسلری بیک شپرت ہم سکونت و وقار ایله بولور ایدی ھیچندہ آنداین نامناسب حرکتلر بولماس ایدی مذکور صوفیہلرنک اوشبو مجلسلرنده حاضر بولو ھیچ کیمگه درست توگلدر دیدی جمل.

شلته قىلماغه باشلادى (قَالَ) ايتىدى حضرت موسى بنى اسرائيل قومينه عتاب
 فيلوب (يا قوم) اى مينم قوم (الَمْ يَعْذِبْكُمْ) ايا وعك قىلماديو سز لرگه (رَبِّكُمْ)
 پروردكار كز (وَعَدَا حَسَنًا) راست و كور كام بولغوچى وعكنى يعنى حق تعالى سز لرگه
 تورات كتايىنى ايندورومن ديوب وعده قىلدى مين قومنك اولوغلى برله
 شونك اوچون طور طاغينه كىتكان ايدم (اَفْطَالَ) ايا بس اوزون بولدىبو
 (عَلَيْكُمْ) سز لرگه (العهد) مينم مفارقم زمانى يعنى من آيرلوب طور طاغينه كىتوب
 اوزاق توردمو مين قايتقاچه صبر ايتمه دكز وحالانكه مين وعدهمگه موافق
 فرق كونده قايتوب كىلدم (اَمْ اَرَدْتُمْ) يا ايسه تله دكزمو (اَنْ يَعْزَلَ) اينه كلكنى
 (عَلَيْكُمْ) سز لرنگ اوزر كزگه (غَضَبَ مِنْ رَبِّكُمْ) بر غضب و آچو پروردكار كز دن
 بوز اوغه طابىناقز سببلى (فَاَخْلَفْتُمْ) بس خلافتق ايتدكز سز (موعدى) مينم
 وعدهمگه يعنى ايمان و اسلام ثابت بولماق برله وعك قىلغان ايدكز شول وعدهمگه
 خلافتق ايتدكز (قَالُوا) ايتدىلر بوز اوغه طابونغان كشىلر حضرت موسى غه (مَا
 اَخْلَفْنَا) بزلر خلافتق ايتمه دك (موعدك) سىنك وعدهمگه (بِمَلَكُنَا) اوز قوتىز
 و اختيارىز برله (وَلَكِنَّا حَمِلْنَا) ولكن بزلر يوكله تلمش بولدى يعنى بزلرنى
 كوچله دىلر تا كم يوكله دك و كوته دك (اَوْزَارًا) يوكلرنى (من زينة القوم) فرعون
 قومىنك زىنتلرندن يعنى آنلرنك بيزنه نورغان آلتون ككوش اسبابلرنى كم
 آنلردن عارىتكه ديوب آلمان ايدك (فَقَدْ فَنَّاها) بس صادق بز اول اسبابلرنى
 اولقه هاروننك حكى برله (فَكَذَّبَكَ) بس اوشانداق يعنى نتاك كم بزلر صادق
 شونك كىي (اَلَتَى السَّامِرِيُّ) صادى سامرى هم اوزىنك يانداغى نرسهنى اول
 اولقه (فَاَخْرَجْ لَهُمْ) بس چقاردى سامرى آنلر اوچون (عَجَلًا) بر بوزاونى
 (جَسَدًا) برگاوده و قالب ايدى آلتوندى، كم (لَهُ خُورًا) آنك بوز او طاوشى كىي
 طاوشى بار ايدى (فَقَالُوا) بس ايتدىلر سامرى هم آتئا ايهرگوچىلر (هَذَا
 الْهَيْكَمُ) اوشبو بوز او سز نك خدايىكزدر (وَاللهُ مُوسَى) هم موسى نك خدايى در
 (فَنَسَى) بس اونو طدى موسى اوزىنك خدايىنى يعنى خدايى بوويرده ايدكىنى
 بله يوب ياكلش خدايىنى استهب طور طاغينه كىتىدى دىدىلر بوتقىرده فنىسى
 بوز اوغه طابونغوچىلر سوزيدر و بعضلر فنىسى حق سبحانه و تعالى قولدىردىلر
 اول تقىرده معناسى فنىسى بس ترك قىلدى و قويدى سامرى ايمان و توحىدىنى
 و بنى اسرائيلنى كفرگه دعوت ايلدى دىكدر (اَفَلَا يَرَوْنَ) ايا كورمه سلر مو

وبله سلمو بوزاوغه طاہونفوجیلر (الَّا بِرَجْعٍ) شونی کم فایتارماس اول بوزاو
 (الْهَمُّ) آنلر صاری (قَوْلًا) برسوزنی یعنی اول بوزاو صورتندن بر نرسه صوراسالر
 آنلرغه هیج بر جواب فایتارماس (وَلَا يَمْلِكُ) دخی قادر بولماس اول بوزاو (لَهُمْ)
 آنلر اوچون (ضَرًّا) بر ضرر وزیانغه (وَلَا نَفْعًا) دخی بر فائده گه یعنی اول بوزاو
 آنلرغه هیج بر فائده ایر شد رمه ککه هم آنلردن بر زیانی کینه رمه ککه کوچی
 یتنهس اوزی بر عاجز مخلوقدر بس آنداین نرسه معبودلککه نیچک مستحق
 بولسون (وَلَقَدْ قَالَ) و تحقیق ایتدی (لَهُمْ هَارُونَ) آنلرغه هارون علیه السلام
 (مَنْ قَبْلُ) حضرت موسی نك فایتماقندن الك یعنی حضرت هارون بوزاوغه
 طاہونفوجیلرغه وعظ ونصیعت قیلوب ایتدی (يَا قَوْمِ) ای مینم قومم (أَنَا
 قَتْنْتُمْ) موندن باشقه توگلدر کم مبتلا بولد کز سز (به) اول بوزاو برله یعنی
 بوزاوغه طاہونو برله (وَأَنْ رَبِّكُمْ) ودرستکده سز نك پروردگار کز (الرَّحْمَنِ)
 کوب رحمت ایتکوچیدر و مرحنی کوبدر (فَاتَّبَعُونِي) بس ایبر کز سز میکا خدای
 تعالی گه عبادت قیلو خصوصنه (وَاطِيعُوا) هم اطاعت قیلکز وبوی صونکز (أَمْرِي)
 مینم فرمانغه و دینه ثابت بولکز (قَالُوا) ایتدیلر بوزاوغه طاہونفوجیلر هارون نك
 اوشبو سوزلرینه فارشی (لَنْ نَبْرَحَ) بزلر هرگیز آیرلماسمز و همیشه
 بولورمز (عَلَيْهِ عَاكِفِينَ) اول بوزاوغه طاہونو اوزره مجاورلر واقامت ایتکوچیلر
 یعنی بوزاوغه طاہونونی قویماسمز (حتى يرجع) تا کم فایتماقنه چه (إِلَيْنَا مُوسَى)
 بز نك صاری موسی پیغمبر طور طاغندن سوکزه اگر موسی بوزاوغه طاہونایوب
 بزلرنی بواشدن منع قیلسه بزلر طیلورمز سینك سوزك برله گنه بواشنی قویماسمز
 دیدیلر بس موسی علیه السلام طوردن فایتوب بو حالنی کورگاج آچیغلانوب
 قومینی شلتهلدی تئاک کم ذکر ایتولدی صکزه بوزینی قرنداشی هارونغه تونوب
 غایت غضبندن بر قولی برله هارون نك ما کلائی صاحندن و ایکنهی قولی برله
 صاقلندن طونب اوزینه طابا طارندی هم شلته و عتاب بوزندن (قَالَ) ایتدی
 موسی علیه السلام (يَا هَارُونَ مَا مَنَّكَ) ای هارون نی نرسه منع قیلدی و طیلدی
 سینى (أَذْرَأَيْتُمْ) شول وقتت کم کوردك سین آنلر (ضَلُّوا) ضلالتکه نوشدیلر
 و آزدیلر بوزاوغه طاہونوب (الَّا تَتَّبِعَنِ) شونندن کم سین میکا ابارورسك خدای تعالی
 اوچون آنلرغه غضب قیلوده یعنی سینى نی نرسه طیلدی نی اوچون میکا ایروب
 آنلرغه غضب ایتمه دلک یا که نی اوچون منم آرطیدن بارمادك (أَفَحَسِبْتَ أَمْرِي) ایا

بس قارشىدۇمۇ و باش طارتىدۇمۇ مېنىم فرمانىدىن دېدى حضرت موسى دن اوشبو سوزلارنى ايشتىكچ (قَالَ) اَيْتْدَى هَارُونَ عَلَيْهِ السَّلَامُ شَفَقَتَ وَمَرْحَمَتَ يَوْزَنْدِن (يَا اِبْنَ اُمَّ) اِى مېنىم اَنَامَنك (۱) اوغلى (لَا تَأْخُذْ) توتماغل سين (بَلْعَيْتِ) مېنىم صافالمنى (وَلَا بَرَأْسِي) ذى توتماغل ويا بشماغل مېنىم باشمنك صاچينه (اَنى خَشِيتَ) درستلىكده مېن فورقدم اكر آنلر برله صوغش فيلسام ياكه آنلرنى قويوب سينك آرتىكدىن بارسام (اَنْ تَقُولَ) سينك ايتمه كىكدىن (فَرَقْتَ) آيوردىك سين ديب (بَيْنَ بَنِي إِسْرَائِيلَ) بنى اسرائيل آراسىنى (وَلَمْ تَرْقُبْ) ذى صافلامادىك سين و رعابه ايتمه دىك (قَوْلِي) مېنىم سوزمنى يعنى بنى اسرائيل آراسينه تفرقه سالدىك و مېنىم سوزمنى نوتمه دىك ديوب ايتورسك ديب فورقدم شونك اوچون آنلر برله صوغش قىلادىم و سينك آرتىكدىن بارمادم دېدى زيرا كه موسى عليه السلام طور طاغينه كىتكىن و قنده هارونغه سين مېنىم اورنىغىه قالغل و مېنىم اشىنى اصلاح قىلغل فساد قىلماغل ديوب ايتكىن ايدى بس موسى عليه السلام هارونك اوشبو غىزىنى قبول قىلدى و آنى شلته له مه كنى قويوب يوزىنى سامرىگه طوتدى (قَالَ) اَيْتْدَى حضرت موسى سامرىگه (فَمَا خَطْبُكَ يَا سَامِرِيُّ) بس نيدر سينك اوشبو اولوغ اشك اى سامرى يعنى «بوينىداين اش» نى اوچون بو اشنى اشلهدىك» دېدى (قَالَ) اَيْتْدَى سامرى حضرت موسى غه (بَصَّرْتُ) كورگوچى بولدم مېن (بِهَآ لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ) شول نرسه برله كم كورگوچى بولمادىلر بنى اسرائيل آنك برله يعنى مېن آنلر كورمه گان نرسىنى كوردىم كه اول جبرائىلدىر مېن جبرائىلنى كوروب طاندىم آنلر طانمادىلر (فَقَبَضْتُ) بس آلدىم مېن (قَبْضَةً) بر اوچ توفراقنى (مَنْ أَثَرُ الرَّسُولِ) رسولنك ايزندن يعنى جبرائىل آطينك آياق باسقان ييرىندن توفراق آلدىم و اول توفراقنى يانمده صافلام (فَنَبَذْتُهَا) بس سالدىم مېن اول توفراقنى يوزاؤ صورتىنك اچينه تا كم اول صورت قىلوب آواز بىردى (وَكَلِّدْكَ) و اوشاندانق (سَوَّلْتُ لِي) بيزهدى و كوركام ايتوب كورسەندى مېنىم اوچون (نَفْسِي) مېنىم نفسىم يعنى: «مېنىم نفسىم بو اشنى مېنىم نظرمده كوركام و بخشى ايتوب كورسەندى نفسكه آلدانوب اوشبو اشنى اشلهدىم» (۲) دېدى (قَالَ) اَيْتْدَى حضرت موسى سامرىگه (فَاذْهَبْ) بس طشقارى كىتكىل سين بزنك آرامزدن و موندە نورماغل (فَإِنَّ لَكَ) بس درستلىكده سىگنا بولغوچىدىر عذابدىن (فِي الْحَيَاةِ) تركلىكده يعنى ترك بولغان مدنكده (اَنْ تَقُولَ) سينك ايتمه كىك يعنى شول كم هر كم سىگنا ياقن كىلسه سين آخا

(۱) حضرت موسى برله هارونك اكر چه آنا آنالرى بر بولسەده آنامنك اوغلى ديوب خا صلاب آنانى ايتمه كى حضرت موسى نك كوكلىنه رقه و يومشافلوق كىلسون اوچوندىر كاشفى.

(۲) لبايده مذ كوردىك موسى عليه السلام سامرىنى اولتورما ككه قصد ايتدى حق سبحانه و تعالى دن وحى كىلدىكم سامرىنى اولتورمه گل زيرا كه سخاوت صفتى آندە غالبدر آنك جومار دلقىنك فائدهسى آدمىلرگه ايرىشكاندر ائاما ما ينفع الناس فيبكت في الارض مضمونجه آنك بر يوزنده طورماق اوليدىر بس حضرت موسى سامرىنى اولتورمه دى

ایتورسك (لأمساس) (۱) بوقدر مساس دىوب يعنى «مېڭا ايرشمه گل ومينم يانمه
 كېلمه گل ميندن يراق نورغل» دىوب ایتورسك بودنيا عذايدىر (وَأَنَّ لَكَ) هم
 درستلكمه سېڭا بولغوجيدىر (مَوْعِدًا) عذاب وعهسى آخرتده شونداين وعه كم
 (لَنْ تَخْلَفَهُ) خلاف ايتولمش بولماسك اول وعهده يعنى البته اول وعه گه وفا
 ايتولوز وسېڭا عذاب بولور (وَأَنْظُرُ) وفاراغل سېن (إِلَىٰ آلِهِكَ الَّذِي) شونداين
 معبودك سارى كم (ظَلَمْتَ عَلَيْهِ) هميشه بولدك سېن اى سامرى آنك عبادتى اوزره
 (عَا كِفًا) اقامت ايتكوجى يعنى سېن معبود بلوب دائم طابونغان بوزاو صورتينه
 فاراغل (لَنْحَرِّقَنَّهُ) البته ياندرورمز بز اول معبودكنى اوطقه (ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّهُ)
 سوڭره البته طارانورمز وساچارمز آنك كولېنى (فِي الْيَوْمِ) درياده (نَسْفًا) طارانماق
 طارانورمز يعنى اول بوزاو صورتىنى ياندروب كولېنى درياغه ساچارمز تا كم آنك
 هېچ بر اثرى فالماسون ومعبودلككه لايق توگل ابد كېنى خلايق بلسونلر (أَنبَاءَ
 الْهَيْكَمِ) موندىن باشقه توگللىر سز نك عبادتكه مستحق بولغان معبودكز (اللَّهُ الَّذِي)
 شول خدای تعالی در كم (لَا إِلَهَ) بوقدر حقيقتده هېچ بر معبود (الْأَوْ) مگر اول
 خدای تعالی گندهر (وَسِعَ كُلُّ شَيْءٍ) احاطه ايتدى وهولغادى اول خدای تعالی هر
 نرسه نى (عَلَمًا) علم يوزندن يعنى بارچه نرسه نى هلگوجيدىر بس معبودلككه لايق
 اول غندهر هېچ نرسه نى بلوى تورغان بوزاو صورتى نېچك معبود بولسون بس
 حضرت موسى بيوردى تا كم اول آلتوندىن بولغان بوزاوى ياندروب كولېنى
 درياغه ساچدېلر (كَذَلِكَ) اوشانداق يعنى تذاك كم اوشجو قصه نى بيان ايتدك
 شونك كېى (نَقَصَ عَلَيْكَ) اوقورمز و بيان فيلورمز سېڭا اى محمد عليه السلام (مَنْ
 أَنْبَأَ مَا) شول نرسه نك خبرلردن كم (فَدَسِّقْ) حقيق اوتدى اول نرسه يعنى
 اوتكان زمانلرده بولغان اشلرنى سېڭا بيان فيلورمز تا كم اول اشلردن خبر
 بېرمه كك سېنك معجزهك بولور هم امتلرگه تنبيه وعبرت بولور (وَقَدْ أَنْبَأَكَ) وحقيق
 بېردك بز سېڭا اى محمد عليه السلام (مَنْ لَدُنَّا) اوز قاشمزدن (ذَكَرًا) بر ذكر نى
 يعنى يېغبرلكنى بېردك يا كه فسهلر وخبرلرنى مشتمل بولغان، كتاب بېردك (مَنْ أَعْرَضَ
 عَنْهُ) هر كم يوز دوندرسه اوشبو ذكردن كم سېنك نبوتكدر يا كه قرآندر (فَأَنَّهُ) بس
 درستلكمه اول يوز دوندرگوجى (يَعْمَلُ) يوكلر (يَوْمَ الْقِيَامَةِ) قيامت كوننده
 (وَزُرًا) بر ياوز يوكنى كم كفر وتكذيبدىر (خَالِدِينَ فِيهِ) منگوقالغوجيلر بولغانلرى
 حاله آنلر اول يوكنك جزأسنده يعنى نهوغده (وَسَاءَ لَهُمْ) ونى ياوزدر آنلر اوچون

(۱) موسى عليه السلامك
 اوشبو حصاسى سېبلى
 سامرى شول طريقه
 بولدى كم هر كم آڭا
 ياقين بارسه طانت قىلا
 آلماس ايدى اول
 كشىنى هم سامرىڭ
 اوزىنى بېزگاك طوتوب
 صرغاو بولورلر ايدى
 بس آدميلر آندن
 متنفر بولدىلر آنى ياقين
 كىلتورمه دىلر اول
 يالغزى صحرالرغه كىتوب
 وحشى جانوارلر كېى
 صحرالرده بورور ايدى
 وهر كم آنى يراقندن
 كورسه مېڭا ياقين
 كېلمه گل دىوب مبالغه
 فيلور ايدى زادالسىر.

یعنی یوز دونر گوچیلر اوچون (یَوْمَ الْقِيَامَةِ) قیامت کوننده (حَمَلًا) و آنلرنڭ بۆکلەگان بۆکلری کم کفر و تىکندىلر بىڭك جزاسى بولغان نموغ عدايدىر (يَوْمَ يَنْفَخُ) شول كونه کم نفخ ايتولور وارولمش بولور (فِي الصُّورِ) صورغه يعنى اسرافيل عليه السلام صورغه اورور (وَنَحْشُر) وقوبارورمىز بىز (الْمَجْرِمِينَ) گناهكارلرنى يعنى مشركلرنى قوبارورمىز (يَوْمَئِذٍ) شول كونه يعنى محشر كوندك (زُرْقًا) كوك كوزلى بولغانلرنى (۱) حاله (يَتَخَفَتُونَ) شېرطلاب سوبله شورلر اول گناهكارلر (بَيْنَهُمْ) اوز آرالرنه و بر برسینه ايتورلر (أَنْ لَبِئْتُمْ) تورمادكز سز قېرلر كزده (الْأَعْرَابُ) مگر اون كېچه و كوندز توردكز ديورلر با كه دنياده شول قدر مدتكنه توردكز ديورلر آخرت مدتېڭك بىك اوز اقلنى سببلى دنيا مدتېڭنى بىك قصهغه حسابلارلر اوزلر بى دنياده اون كونگنه تورغان كې گمان فيلورلر (نَعْنُ أَعْلَمُ) خدای تعالی ايتور بىز بىلگوچېره كمز (بِمَا يَقُولُونَ) شول نرسه نى كم ايتورلر اول گناهكارلر يعنى آنلرنڭ نى ايتكانلر بى بلورمىز (أَذْ يَقُولُ) شول وقتك كم ايتور (أَمْ لَهُمْ طَرِيفَةٌ) آنلرنڭ تامراقى عقل يوزندن يعنى عقلير اقلرى ايتور (أَنْ لَبِئْتُمْ) تورمادكز سز قېرده با كه دنياده (الْأَيُّمَاءُ) مگر بر كونگنه توردكز ديور قیامت تور قنچلرى سببلى دنياده وقېرده نى قدر تورغانلر بى او نونورلر با كه آخرت كونېڭك اوز ونلغينه نسبة دنياڭك عمر بى بىك قصهغه سانارلر كېلتور مشرلرد كه قريش مشركلرى حضرت پېغمبر عليه الصلوة والسلامدن صوراديلركم اوشبو طريفة اولوغ و محكم بولغان بىوك طاولرنڭ حاللرى قیامت كوندك نېچك بولور ديديلر حق تعالی دن آيت كېلدى كم (وَيَسْئَلُونَكَ) و صورارلر سېندن اى محمد عليه السلام اول مشركلر (عَنِ الْجِبَالِ) طاغلردن يعنى طاغلرنڭ عاقبت احوالى نېچك بولور ديوب صورارلر (فَقُلْ) بس ايتكل سين آنلرغه جوابه (يَنْسِفُهَا) برا كنه فيلور و طارانور اول طاولرنى (رَبِّ) منم پر وردكارم (نَسْفًا) طاراتماق طارانور (۲) (فَيَذَرُهَا) بس قوبار و قالدورور خدای تعالی اول طاغلرنڭ اور بىنى يعنى بىرنى (فَاعْمَا) خالى و بوش (صَفْصَفًا) هموار و تىگىز ايتوب قالدورور يعنى بىر يوزى بوش و توز بولوب قالور (لَا تُرَى) سين كور ماسسك (فِيهَا) اول بيرده (عَوَجًا) بر كاكر بىلكنى (وَلَا أَمْتًا) دخى بىوكلكنى يعنى بىرنڭ اوستى تپ تىگىز بولوب قالور آنه هېچ بر چوقور هم توبه و بىوكلك بولماس (يَوْمَئِذٍ) شول كوندك (يَتَّبِعُونَ) ايه رورلر آدیلر (الدَّاعِيَ) اوندك گوچيگه يعنى اسرافيل عليه السلامغه ايه رورلر كم اول صورنى اوروب آنلرنى محشر بىر ينه اونور (لَا عِوَجَ لَهُ) يوقىر

(۱) خېرده كېلمشدر كم قیامت كوندك كوك كوزلى و قارا بوزلى بولمق نموغ اهلىڭك علامتلىرى بولور و بعضيلر دېمشلرد كم كوك كوزلى بولماقندن مراد صوصامش بولوب پا كه صوفر بولوب قوبارلساقلر بىدر زيرا كه غالباصوفر كوز كوك بولور هم بىك صوصامان ككشېڭك كوزى كوگارور

(۲) صاحب لباب كېلتور مشر كه حق تعالی قدرنى برله طاغلرنى اصل و نوبلرندن قوباروب پاره پاره ايلب قم كې فيلور سكره «دېور جېلینه» فرمان ايدر تا كم جېل آنلرنى اوجوروب تمام طارقانور.

هیج تگفرلق آکا یعنی اسرافیل فرشته نك دعوتینه هیج کم خلائق ایتمهس
 و قارشماس هرکینی چافرسه آکا کیلی قالهاس هر کم آکا انقیاد ایلهر مؤنلر
 آشغوب و کافرلر آفرللق برله بارورلر و دیملر درکه بر اوط کیلوب کفر اهلینی
 محشر بیرینه سوروب ابلتهر (وَحْشَتِ الْأَصْوَاتِ) دخی توبان بولور و آفرنلانور
 طاولو (لِلرَّحْمَنِ) خدای تعالی او چون یعنی حق تعالی نك عظمت و هیبتندن بارچه
 خلقنك آواز لری نوبهن بولور هیج کم فاطی قهقروب سوز ایتمهس (فَلَا تَسْمَعُ)
 بس سین ایشته سسك محشر کوننده (الْأَهْسَاءُ) مگر هر یومشاق و باشرن
 طاولنیغه ایشته سسك یعنی خلقنك محشر بیرینه بارغاندغی آباق آواز لریغه
 ایشتلور (بِیَوْمَئِذٍ) شول کوننده یعنی محشر کوننده (لَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ) فائده
 بیرمهس برهونك ایکنچیگه شفاعت ایتمه کی (الْأَمِّنَ اذْنَهُ) مگر شول کیمسه نك
 شفاعتیگنه فائده بیورر کم اذن بیردی آکا (الرَّحْمَنِ) خدای تعالی (وَرَضَى لَهُ
 قَوْلًا) هم راضی بولدی آنك او چون سوزگه یعنی خدای تعالی برهوگه ایکنچی
 کیمسه او چون شفاعت ایلر سوز ایتمه ککه رخصت بیرسه شول کشینك
 شفاعتیگنه فائده بیورر (یَعْلَمُ) بلور خدای تعالی (مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ) شول نرسه نیکم
 آدمیلرنك آللرنده در آخرت اشلرنندن (وَمَا خَلْفَهُمْ) دخی بلور شول نرسه نیکم
 آنلرنك آرتلرنده در دنیا اشلرنندن (وَلَا يُعْطُونَ بِهِ) واحاطه ایلمه سلر بارچه عالم
 خلقی خدای تعالی نك ذاتی برله (عَلَمًا) علم بوزندن یعنی حق تعالی نك ذاتی
 و حقیقتی هیج کیمگه معلوم بولماس (وَعَنَتِ الْوُجُوهُ) دخی خوار و ذلیل بولورلر
 بوزلر ایلهر لری یعنی محشر کوننده بارچه آدمیلر ذلیل و خاشع بولورلر (لِلْعَیْ
 الْقَبُومِ) ترک و پاینده بولغوچی خدای تعالی گه یعنی اسیرلر پادشاهلر حضورنده
 طوردقی کبی بارچه خلائق حق تعالی حضورنده غایت نوبه نیچیک برله طورورلر
 و بعضیلر مراد مشرکلر و مجرملردر دیملر و الله اعلم (وَقَدْ خَابَ) و تحقیق امیدسز
 و بهره سز بولدی (مَنْ حَمَلٌ) هر کیمسه کم یوکلهدی (ظَلْمًا) ظلملینی یعنی شرک
 و کفر یوکینی یوکلر محشر بیرینه کیلگان کیمسه خور و امیدسز بولدی (وَمَنْ
 یَعْمَلْ) و هر کیمسه کم اشلر (مَنْ الصَّالِحَاتِ) ایدگو عمللردن (وَهُوَ مُؤْمِنٌ) و حالانکه
 اول کیمسه مؤمندر زیرا که طاعت و عبادتنك قبولقینه ایمان شرطلر بس هر کیمسه
 مؤمن بولوب ایدگو عمللر اشلرسه (فَلَا یَغَافُ) بس فورقیاس اول کیمسه قیامت
 کوننده (ظَلْمًا) ظلملقدن کم گناه نك آرطلر لیا قیدر (وَلَا هُمْ) دخی شکست

وصفلقن کم اید گولکلری کیموتلمه کیدر یعنی اول کونته مؤمننک اید گولکندن
 هیچ بر نرسه کیموتلمه س هم گناهی ذره آرطدرلماس و آکا اصلا ظلملق فیلونماس
 (وَکَذٰلِکَ) و اوشاندای (انزلناه) ایندرک بز اول کتابنی (قرآنا عربیا) عرب
 نلی بزله بولغوجی قرآن اینوب (وَصَرَفْنَا) هم مکرر ایلهدک (نبه) اول قرآنده (من
 الوعید) وعید و قورقتو آیتلرندن طوفان و رجفه هم صیغه و خسف ذکرى کبی
 (لَعَلَّہُمْ) شاید کم اول مشرکلر (یستفون) صافلانرلر و قورقورلر آنلرغه هم شونک
 کبی بر عذاب اینمه کنندن (أَوْ یُحَدِّثُ) یا ایسه یا کاترور و پیدا قیلور اول قرآن
 (لَهُمْ) آنلرغه (ذکرًا) بر او گوت و نصیحتنی (فَتَعَالَى اللَّهُ) بس عالی و بلندره کدر
 خدای تعالی مخلوقات صفاتندن یا که اولوغراقدر ملحدلرنک العادندن یا که پاکیزه ره کدر
 مشرکلرنک قولندن (الْمَلِکُ الْحَقُّ) امری نفوذ اینکوچی و ثابت بولسوچی پادشاهدر
 مرویدر که هر فایچان کم جبرائیل علیه السلام وحی کیلتورسه رسول اکرم
 صلی الله علیه وسلم حضرتینه آیتنی اوفوب تمام ایتبه کنن الگاری رسول اکرم
 حضرتی اول آیتنک خاطرندن چقماقندن قورقوب حضرت جبرائیلغه فرائت ایدر
 ایدی بو خصوصه حق سبحانه و تعالی دن آیت کریمه نازل بولدی (وَلَا تَعْجَلْ
 بِالْقُرْآنِ) و آشوقماغل سین قرآنی اوفوماق برله (۱) (من قَبْلِ أَنْ یُقْضَىٰ) ادا
 ایدلمه کنن الگاری (الْبَیْکَ) سینک صاری (وَجِبَہُ) آنک وحیی یعنی وحی تمام
 بولودن الگاری آشوغوب اوفوماغل (وَقُلْ) دخی ایشکل (رَبِّی) ای مینم ربم
 (زِدْنِی عِلْمًا) آرترغل میکا علمنی یعنی شریعت حکملرینی بلونی آرترغل یا
 ایسه قرآن معنالرینی بلونی یا که زیاده اینکل مینم حفظمنی (وَلَقَدْ عٰهَدْنَا)
 و عقیق وحی ییهدک بز (اِلٰی اٰدَمَ) آدم پیغمبرگه (من قَبْلِ) بوزماندن الگاری
 هم فرمان قیلدیق آکا شجره منیه دن تناول اینمه گل و بیشنی آشاماغل دیب
 (فَنَسِیَ) بس اونولدی آدم اول فرماننی (وَلَمْ یَعِدْ لَهُ عَزْمًا) و طاهادق بز آنک
 قصدینی اول اشکه یعنی گناه قیلونی قصد اینوب اول اشنی اشلمه دی بلکه
 خطا صادر بولدی (وَاذْقُنَا) و یاد قیلغل شول وقتده کم ایتدک بز (لِلْمَلٰٓئِکَةِ)
 فرشته لرگه (اسجدوا) سجده قیلگر دیب (لَادَمَ) آدم پیغمبرگه سجده حقیه و کرامه
 (فَسَجَدُوا) بس سجده قیلدیلر بارچه فرشته لر (اِلَّا اٰبِلِیْسَ) مگر ابلیس سجده
 قیلهادی (اَبٰی) باش طارتدی اول ابلیس سجده قیلودن (فَقُلْنَا) بس ایتدک بز
 آدمگه (یٰۤاٰدَمُ) ای آدم (اِنَّ هٰذَا) درستلکده اوشبو ابلیس (عَدُوْلُکَ)

(۱) بعض مفسرین رحمة
 الله علیه بیورمشدر کم
 قرآن برله آشوقماغلین
 مراد یعنی وحی کیلودن
 الک قرآن ایندرلمکنی
 سؤال ایلمه گل یا که
 مجمل بولغان آیتنی خلقفه
 ایرشدرمه گل سبکا بیانی
 کیلودن الگاری وزاد
 المسیرده کیلتورمشدر کم
 حضرت پیغمبر علیه
 السلام زماننده بر ایر
 خاتونینه طباغچه اوردی
 و صوفدی خاتونی حضرت
 پیغمبرگه کیلوب فصاص
 طلب ایتدی حضرت
 پیغمبر فصاص برله حکم
 قیلماغه تله دی بس حق
 تعالی دن اوشبو آیت
 کریمه نازل بولدی
 یعنی آشوغوب حکم
 قیلماغل و حیدن الگاری
 ناکم صکره الرجال
 فوامون علی النساء
 آیتنی نازل بولدی.

دشمندر سبکا (وَلَوْ جَكَ) هم سينك خانونكا كم حوادر (فَلَا يَغْرَجُكُمْ) بس
 كبره كدر كم چقارماسون اول ابليس سزنگ ايكگزنى دشمانلق برله يعنى
 چقافكزغه سبب بولماسون (مِنَ الْجَنَّةِ) جنتده (فَتَشْفَى) بس شقاوتكه توشمرسك
 سين يعنى اكر جنتده چقسالك عنت وچيئنلك طارنورسك رزقنى واسباب معاشنى
 مشتتلك برله حاصل قيلولرسك (أَنْ لَّكَ) درسلكنه سبكا بولغوچيدر (أَلَّا تَجُوعَ
 فِيهَا) شول كم سين آچقاساسك اول جنتده يعنى فارنگ آچماس (وَلَا تَعْرَى)
 دغى يالانچاق بولماسسك زيرا كه جنتده هر تورلى نعمتلر ولباسلر حاضر وموبادر
 (وَأَنْتَ لَا تَطْمَأَنِّنُ فِيهَا) هم درسلكنه سين صوصاماسسك اول جنتده زيرا كه انواع
 چيشمه لر آنده موجوددر (وَلَا تَضْحَى) دغى قوياش اسپسندنه بولماسسك زيرا كه
 رحمت كوله گهسى آنده دائمدر وچنتندن طشقارى بو اشلر بولماس (فَوَسْوَسَ
 إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ) بس وسوسه قيلدى آدم صارى شيطان شول طريقه كم اول
 طاوسنك مكر وچيلسى برله جتتكه كردى وحوانى كوروب آنى اولومدن بيك
 نورقتدى حوا حضرتى بو اشنى حضرت آدمگه بيان قىلچاق اول هم نورقتدى
 وابليسدن اولومنگ علاچينى طلب ايلهدى (فَالَمْ أَهْتَفَى ابْلِيسُ أَدَمَ) بيا آدم
 اى آدم بو اولومنگ علاچى منگولك آغاچنك يميشينى آشاماقدر (مَهْلَ ذَلِكَ) ايا
 دلالت قىلايمو سيني (عَلَى شَجَرَةِ الْغُلْدِ) منگولك آغاچى اوزرينه كم هر كم
 اول آغاچنك يميشينى آشاسه هر گيز ثولمهس ومنگو فالور (وَمَلِكٌ لَا يَبْلَى)
 دغى دلالت قىلايمو سيني شول ملك اوزره كم ايسكرمهس وطلوزماس يعنى
 فانى وزايل بولماس ديدى حضرت آدم ايتدى آرى ميكا اول آغاچنى كورگازكل
 بس ابليس آدم وحواعه مذكور شجره منهينى كورگازدى (فَأَكَلَا مِنْهَا) بس
 آشاديلر آدم وحو اول آغاچدن (فَبَدَّتْ لَهُمَا) بس آشكارا وظاهر بولدى آنلرغه
 (سَوَاءُ لَهُمَا) آنلرنك عورتلى يعنى اوستلرنندن كيملىرى كيتوب بالانچاق قالديلر
 (وَمَطَفًا يَعْصِفَانِ) وتوقتاديلر آنلر شويل كم يابشدر ورلر يعنى يابشدر باشلاديلر
 (عَلَيْهِمَا) هر ايكسينك عورتلى اوزره (مِنَ وِرْقِ الْجَنَّةِ) جنت آغاچنك يافراغندن
 يعنى يالانچاق فالورلر يه حيا ايدوب عورتلرينى يافراقلر برله اورتمه كچى بولديلر
 (وَعَصَى آدَمَ) وفارشدى خلالق ايتدى آدم (رَبِّهِ) اوزينك پروردكارينه (فَعْوَى)
 بس بهرهمز قالدى اوزينك مطلوبندن كم منگو قاللاق ايدى صوگره توبه واستغفار
 قىلوب حضرت پيغمبرم عليه السلامنى شفيع ايلهدى (ثُمَّ اجْتَبَاهُ رَبُّهُ) صوگره

صابلادى حضرت آدمنى پروردكارى (قَتَابَ عَلَيْهِ) بسى آنك توبه سىنى قبول ايتدى
(وهدى) دغى هدايت قىلدى آنى توبه ده ثابت ايلمك برله (قَالَ) ايتدى خدای
تعالى آدم وحواعه (اهبطا) نوشوگوز هر اينكوز (منها) اول جنتدن (جيبعا)
بارچه گوز برگه (بعضكم) سز نك اولادگوزدن بعضرى (لبعض) بعضرينه (عدو)
دشماندر نتاك كم حالا شول طريقه وانعدر آدم اوغللرى بربرسيه خصوصت
وعداوت ايدرلر واگر مخاطب آدم برله ايليس بولسه آنلرنك هم عداوتلرى
ظاهرر (فاما ياتينكم) بس اگر كيلسه سز لرگه بيرده بولغان وقتگوزده (منى)
هدى) مينم فاشمىدن برطوغرى بولنى كورگازگوچى ياكه هدايتك سبب بولغان
نرسه يعنى قرآن ياكه پيغمبر كيلسه (فمن تبع) بس هر كم ايرسه (هداى) مينم
هدى مغه (فلا يضل) بس ضالانك نوشمهس وطوغرى بولدى آداشماس اول
كيسه (ولا يثيق) دغى شقاونك نوشمهس يعنى آخرته عذاب وعقوبتكه گرفتار
بولماس (ومن اعرض) وهر كم يوز دوندرسه (عن ذكرى) مينم هدامدىن كم
ذكر مگه سببدر ياكه كتابدىن يوز دوندرسه (فان له) بس درستلكده اول
كيسه گه بولغوجيدر (معيشة ضنكا) (۱) طار بولغوجى معيشت و دنيا تركلكى
يعنى حرام كسب برله مبتلا بولوز ياكه ياوز عمل برله مبتلا بولوز ياكه قناعتسىز
و حريمى بولوز ديمكدر بعضر مراد قبر عذابى ياكه زقومدر ديمشلىر (ونعشره) هم
قوبارورمز اول يوز دوندرگوچينى (يوم القيامة) قيامت كوننه (اعبى) صوفر ايتوب كم
هيچ نرسه نى كورمهس مگر توغنى و آنداغى عذابلرنيشه كوروز (قال) ايتور اول
يوز دوندرگوچى كيسه اول كوننه (رب) اى مينم پروردكارم (لم حشرتنى) نى اوچون
قوبار دك مينى (اعبى) صوفر ايتوب (وقد كنت) وحالانك حقيق بولدم مين
(بصيرا) كورگوچى يعنى: «مين دنيا ده وقتده صوفر توكل ايدم بو كون مينى
نى سببلى صوفر ايتوب قوبار دك» ديور (قال) ايتور خدای تعالى اول كيسه گه (كذلك)
مينم اشم اوشاندىدر كم بلك (اتتك) كيلدى سبكا (اياتنا) كتابىز نك آيتلرى
يا كه قدر نمن نك دليللرى (فنسيتها) بس اونو بلك سين اول آيتلرى و آنلرنى
كورمه بوب كوز گنى يومك و آنلرنى ترك قىللك (وكذلك) واوشانداق يعنى
نتاك كم سين آنلرنى ترك قىللك شونك كى (اليوم تنسى) اوشبو كون اوزك
ترك قىلونمش بولورسك و صوفر حالك عذابه قالورسك (وكذلك) واوشانداق
(نجوى) جزأ بپورومز (من اسرف) شول كيسه گه كم چيكدن چلدى يعنى مشرك

(۱) ضنك مصدر صيغه...
سيدر طارلق مغانسته
بو اورنده معيشت صفتى
بولوب طار بولغوجى
معيشت ديمكدر اصله
مصدر بولغانلقى اوچون
مذكر گه ده مؤنثكده
صفت بولوز بعضلر
ضنكى ديوب تائيت
الفى ايله قرائت ايدرلر
حضرت ابن عباس رضى
الله عنهما دن منقولدر كم
معيشت ضنكان مراد
خدای تعالى نك معيشتنه
بولوب تركلك ايتودر
گناه برله تركلك ايتو
اگرچه نعمت و دولت
اچنده بولسه ده طار
بولغان معيشتلر يالسه
آندن مراد كانر نك
نموغده تركلكيدر و بر
حديثنه معيشت ضنكا
قبر عذابى ايله تفسير
ايدلمشدر قابوسى مراد
بولسه ده خدای تعالى دن
اعراض ايتكوچيلرنك
بعضلرى دنيا ده بيك
بايلىق و دولت ايله ايركن
تركلك ايتلر دهوب
هت كيليدر چهل.

بولدى (وَلَمْ يُوْمِنْ) ھم اوشانھادى (بآيات رَبِّه) پروردكارىنىڭ آيتلىرىنى (وَلْعَذَابُ
 الْآخِرَةِ) ۋالبتھ آخىر عذابى (أَشَدُّ) قاطىراقدىر دىنيا مەبىشتىنىڭ طارلقىدىن (وَأَبْقَى)
 دىخى فالغوجىراقدىر كىم اصلا بىنەس ۋكىسلىھەس (أَفَلَمْ يَهْدَلَهُمْ) ايا طوغرى يولىنى
 كورگازمە دىھو اول قىرىش مشركلىرىنى ۋعبىرت يولىنى ظاھىر اىنەھە دىھو شول
 نىسە كىم (كَمْ أَهْلَكْنَا) كۆبھو ھلاك قىلدىق (قَبْلَهُمْ) آنلردىن الكارى (مِنَ الْقُرُونِ)
 اوتكانە گى زمانە اھللىرىدىن غاد قومى ۋئھود قومى كىمى (يَمشون) يورورلىرى
 اول مشركلىرى تىجارت اوچون سفر قىلغان ۋقىلغاندىن (فِي مَسَاكِنِهِمْ) اول ھلاك
 بولغان قوملىرىنىڭ مەسكىنلىرىنى يەنى آنلارنىڭ ئورغان يىرلىرىنى ۋاروب ھلاك ۋعذاب
 علامىلىرىنى كورورلىرى شىرىدىن عبىرت آلھاسلرھو (أَنَّ فِي ذَلِكَ) درىستلىككە اوشبو
 ائىدە يەنى اول قوملىرىنىڭ ھلاك بولولرىنىدە بولغوجىدىر (لآيات) البتھ نىشانلار
 ۋظاھىر علامىلىرى (لأولى النہى) طىغوجى بولغان عقلىلار اىھللىرىنى يەنى كامىل عقلىلى
 كەمسەلرگە (وَلَوْ لَا كَلِمَةٌ) ۋاگر بولھاسە اىدى شول بىر كىلمە يەنى شول بىر
 سوز كىم (سَبَقَتْ) آلدە اوتىدى (مِن رَّبِّكَ) پروردكارىدىن يەنى مىكەرلىرىنىڭ عذابىنى
 اخىرىتكە قالدىرماق بىرلە ھكىم ايتكان بولھاسە اىدى (لَكَانَ) البتھ بولور اىدى
 آنلرغە عذاب (لِزَامًا) لازم كىم آنلردىن ھىچكە آىرلماس اىدى ۋتھام ھلاك بولورلىرى
 اىدى (وَأَجَلٌ مُّسَمًّى) دىخى اطلانئىش ۋيىلگولەنئىش ۋقت بولھاسە اىدى يەنى
 كىمىر اھلىنىڭ عذابلىرى آخىرىتكە تاخىر ايدىلمە كىمى بىرلە ھكىم قىلغان بولھاسە اىدى
 البتھ دىنپادە آنلارنىڭ ھەسەپنە عاد ۋئھود قوملىرىنى كىلگان عذاب كىمى عذاب نازل
 بولور اىدى لىكن دىنپادە ھقى تەئالى آنلرغە مەھلت بىردى ۋعذابىنى آخىرىتكە قالدىردى
 (فَأَصْبِرْ) بىس سىپىن صىبر قىلغىل ۋچىداغىل اى ھىمدى ئىلھىيە السلام (عَلَى مَا) شول نىسە
 اوزىرىنە كىم (يَقُولُونَ) ايتورلىرى اول مشركلىرى يەنى آنلارنىڭ سىپىنى باغاغىنە
 ئونماقلىرىنى ۋقراغىنە لىھنە ايتمە كلىرىنى سىپىن چىداغىل ۋھكىم ئىلھىيە كىلگانگە قىدىر
 صىبر قىلغىل بو آيت كىرىمە آيت السىف بىرلە مىنسىغىدىر (وَسَبِّحْ) ھىم نمازنى اوتەگىل
 (بِحَمْدِ رَبِّكَ) پروردكارىنىڭ ھىمدى بىرلە يەنى خىداي تەئالى گە ھىمد ايتكانىڭ ھالەھ
 نماز او قوغىل (قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ) قوياش چىقورنىدىن الكارى يەنى ايرتە نمازىنى
 او قوغىل (وَقَبْلَ غُرُوبِهَا) دىخى قوياشنىڭ باطوندىن الكارى يەنى ايكىندى نمازىنى
 او قوغىل (وَمِنَ آثَانِ اللَّيْلِ) دىخى كىچىق ساعىتلىرىنىڭ بىھىسەندە (تَسْبِيحٌ) بىس نماز
 اوتەگىل يەنى آخشام بىرلە بىستو نمازىنى او قوغىل (وَأَطْرَافِ النَّهَارِ) ھىم كوندىزنىڭ

طرفلرنه يعنى اويله نمازىنى اوقۇغل زىراكه اويله نمازىنىڭ وقتى كون اوزىرلاسىنه
 يقىندىركم كوننىڭ نىسى اۋلىنىڭ آخىرىنىڭ طرفى ونىسى آخىرىنىڭ اۋلىكى طرفىدىر
 شول وجەدن كوندىزنىڭ طرفلرنه واقىدىر بس اوشبو وقتلردە نمازلىرىنى ادا قىلغۇل
 (لَعَلَّكَ تَرْضَى) شايد كم سىن راضى و غىشنىود بولورسىڭ حضرت ابورافع رضى الله
 عنەدن منقولدىركە اول ايتىدى بىر وقت حضرت پىغمبەر صلى الله عليه وسلم حضورىنه
 بىر مەھمان كىلدى حضرت پىغمبەرنىڭ خانەسنى مەھمان آلدىنە قوياغھە ھىچ بىر طعام
 يوق ايدى بس پىغمبەر عليه السلام مېنى بىر يھودىنىڭ حضورىنە يپاردى ويوردى كم
 اول يھودىگە اېتىكل حضرت مھمد رسول الله سىندىن بىر مقدار اون نىسبەگە مورادى
 «رجب آيى بىشكاج بەھاسىنى تولەرمەن دىيۈپ ايتىدى» دىگىل بس مېن اول يھودى
 قارشىسىنە باروب پىغمبەر حضرتنىڭ سوزىنى ايرىشدىرم اول يھودى ايتىدى: «مېن
 ھىچ نرسە كوتەرگە سانماسىن تا كم مېڭا بىر نرسە رەن ايتوب بىرمەسە» دىدى
 مېن حضرت پىغمبەر حضورىنە قايتوب صورت حالنى بيان ايلەدىم پىغمبەر حضرتنى
 يپوردى كم (والله الى لا مېن) «اگر مېنىم بىرلە معاملە قىلسە ايدى البتە آنڭ حقى
 بىزلىدە كىنمەس ايدى» دىدى ھم اوزىنىڭ بىر صوغىش كىيىنىنى مېڭا بىردى تا كم
 اول كىيىنى يھودىگە رەن قويوب بىر مقدار اون آلدىم بس حق سبحانە وتعالى
 جىيىنىڭ مبارك كوكلىنە نىسلى ويروب اوشبو آيە كرىمەنى نازل ايلەدى كم (وَلَا
 تَمُنَّ بِحَبِيبِكَ) وصوزماغل سىن ايكى كوزىڭنى (الى ما) شول نرسە سارى كم
 (متعنا به) بېرەمىد ايتىك وفائىلەندىردىق بىز اول نرسە بىرلە (ازواجاً) بىر نېچە
 گروھلرنى (منھم) اول كفر اھلىدىن (زهرۃ الحيوۃ الدنيا) دنيا نىرلكىنىڭ زىتىنى كم
 مال ومنالدىر حاصل معناسىن اى مھمد عليه السلام كم حق تعالىنىڭ جىيىسىن بس كفر
 اھلىرى قولنە اولان مال ومتاعىھە كوزىڭنى صوزماغل وقزماغل دنيا مالنى كفر
 اھلىنە نىسب ايلەدىك (لنقتنھم فىه) تا كم قىتتەلەندىرمە كىز اوچون آنلرنى يعنى اول
 ماللىرى سببى عذاب قىلماقنىز اوچون قىامت كوننە (ورزق ربك) وپىروردكارنىڭ
 سېڭا بىرگان رزقى يعنى نبوت وھدايت (غىر) ايدى گورەك وارتوغرافىر فانى دنيا
 مالدىن (وابقى) ھم قالغوجىراقىر (وامر) ويپورغل اى مھمد عليه السلام (املك)
 اھلىڭنى واوز كىشىلرڭنى (بالصلوة) نماز بىرلە (وامطبر عليها) ھم صبر قىلغۇل
 وچداغل آنڭ اوزرە يعنى نمازغە دائىمچىلىق قىلوغھە (لانستك رزقا) بىز
 موراماسىز سىندىن رزقىنى يعنى اوزڭە ھم اھل وھبالڭكە رزقىنى اوزڭ

بیر گل دیه سوز (مَنْ نَزَّكَ) بز رزق بیر رزمز سیکنا هم آنلرغه بس
 رزق طوغریسندن کوکلکنی فارغ طونوب عبادت اینکل (وَالْعَاقِبَةُ) وابدگو
 عاقبت (لِلتَّقْوَى) تقوی ایله رینه بولغوجیدر (وَقَالُوا) وایتدیلمکه مشرک لری
 (لَوْلَا يَأْتِينَا بَايَةٌ) نى اوچون کیلتورمه یدر محمد علیه السلام بزلرگه بر آیتنى
 (مَنْ رَبِّهِ) هر رردکارندن یعنی: «نى اوچون بز آندن سورغان معجزه نى بزرگه
 ظاهر فیلمایدر دیدیلر (أَوَلَمْ تَأْتِهِمْ) ایا کیلمه دیبو آنلرغه (بَيِّنَةٌ مَّا) شول نرسه نك
 خبری کم (فِي الصُّحُفِ الْأُولَى) اولده گی کتابلرده بولغوجیدر یعنی: «پیغمبر لرنى
 تکذیب ایتکوجیلرگه عذاب کیلمه کی واولگی ایتلرنك هلاک بولماق لربنك
 خبری اول مشرکلرگه ایشتله دیبو» یا که مراد اهل کتابدر یعنی: «اول کتاب
 اهل لری نورات وایغیلک محمد علیه السلام حقنده اولان بشارت لرنى کورمه دیلر مومکم»
 آنى تکذیب فیلور لر (وَلَوْ أَنَّا أَهْلُكُمْ نَاهِمُمْ) واگر بز هلاک قبلساق ایدی مکه
 مشرکلرینى (بِعَذَابٍ) عذاب برله آنلرنك کفر لری سببى (مَنْ قَبْلَهُ) محمد علیه
 السلام نك کیلمه کنندن الگاری یا که قرآن اینمه کنندن الک (لَقَالُوا) البته ایتور لر
 ایدی آنلر (رَبَّنَا) ای بز نك پروردکارمز (لَوْلَا أَرْسَلْتَ) نى اوچون بیهرمه نك
 (الْبَيِّنَاتِ) بزلرگه (رَسُولًا) بر رسولنى تا کم اول رسول بزلرنى حق دینگه اوندار
 ایدی (فَنَتَّبِعَ) بس اهرور ایدک بز (آيَاتِكَ) سینك آیتلرگه (مَنْ قَبْلَ أَنْ
 نَنْزِلَ) خور و ذلیل بولماق مزدن الک دنیاده اسیر بولماق و قتل ایدلهک برله
 (وَنُفِزُوا) هم رسوا بولماق مزدن لگاری آخرته نوموغه کرمهک برله دیور لر ایدی
 بس آنلرنك حجت لری کیسلسون اوچون آنلرغه پیغمبر و قرآن بیار لری آنلر
 اوشانما دیلر (قُلْ) ایتکل سین (كُلُّ) هر براو بزلردن و سزلردن (مُتَرَبِّصٍ) منتظر
 و کونکوجیدر باشقلرنك حالینك عاقبتینى یعنی سز بزنك هلاک بولوموز نى و بزلر
 سزگه عذاب و عقوبتنى کونکوجیمز (فَتَرَبَّصُوا) بس کونوب طور کوز و انتظارده
 بولکوز (فَسَتَعْلَمُونَ) بس تیزدر کم بلور سز یعنی قیامتده معلوم بولور (مَنْ) کبدر
 (أَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ) طوغری بولنك ایهلر لری (وَمَنْ أَهْتَدَى) هم کم هدایت
 طابدى و طوغری بولغه کونلدى ضلالت و آرزو نلقن.

﴿ سورة الانبياء مكيه وهى مائة واثنى عشرة آيات ﴾

﴿ ۲۱ نوحی سورة انبياء سورسى بر يوزده اون ايكى آيتى مكيه نازلر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

* (أقرب) (۱) يافين كيلدى (للناس) آدميلر گه (حسابهم) عبللر يئك حساب وقتى يعنى: «قيامت كونى» وبعضيلر ناسدن مراد كفار مكيه در ديمشلىر يعنى: «آنلرئك مؤاخذه وعقوبت ايدلمهك وقتلرى يافين كيلدى كم مراد بدر صوغشيلر» اول صوغشده آنلرئك اكايرلرى مقتول واسير بولديلر (وهم) وآنلر يعنى آدميلر ياكه اهل مكيه (في غفلة) غافللكه وخبرسزللكه لدر حساب ومؤاخذه دن (معرضون) اعراض ايتكوچى ويوز دوندر گوچيلدر تفكر قيلودن ياكه نوبه وانتيامدن (ما يأتهم) كيلهس آنلرغه (من ذكر) هيچ بر اوگوت ونصيحت (من ربههم) پروردكارلرئندن (محدث) يگاييه ريش وايندر ليش (الاستمعوه) مگر ايشنورلر آنلر اول نصيحتنى پيشبر عليه السلامدن (وهم يلعبون) وحالانكه آنلر اوينارلر واستهزأ قيلورلر اول ذكر ونصيحت برله وآنلر اول ذكرنى ايشنورلر (لاهيته قلوبهم) مشغول بولغانى حالده آنلرئك كوكللرى باشقه نرسه برله يعنى قرآن آيتلر يئنى ايشنسه لرده آنك معنامينى فكر له مكنن غافل لدر و كوكللرى باشقه ده در (وأسروا النجوى) وياشورديلر كفر اهللرى سر سوزلر يئنى يعنى بر برسى ايله باشرن سر له شديلر (الذين ظلموا) ايتديلر شول كسه لركم ظلملق قيلديلر اوز نفسلرينه شرك ومعصيت برله (هل هذا) ايا بولغوچيدرمو اوشبو يعنى اوشبو محمد عليه السلام نوكلدر (الابشر) مگر بر آدميدر (مثلكم) سزئك اوخشاشلى يعنى آشاماق واجبهك هم يانئاق وطورمانقه سزئك كى بر آدميدر بس اول نيچك پيشبر بولور (أفنتون السحر) ايا سزلر كيلور سزلرمو سحر و جادولغفه يعنى آنك سحر يئنى قبول قبالاسزلرمو مشركلرئك اعتقادلرى شول ايدى كم حضرت پيشبر عليه السلام آنلرغه قرآن آيتلر يئنى اوقوسه سحر در ديورلر ايدى بس اولانقه بر برسى ايله مشاوره ايدوب بعضلرى بعضلرينه ايتديلر سزلر بلورسز كم آنك اوقوغان نرسه لرى همسى سحر در بس سحرنى قبول قبالاسزمو (وانتم تبصرون) وحالانكه سزلر كورمسز و بله سز كم اول محمد سزئك و بيزئك كى بر آدميدر فرشته نوكلدر وآنك اوقوغان نرسه سى سحر در ديديلر حق سبحانه وتعالى مشركلرئك بو طريقه مشاوره لرئندن

۱۷

* الجزء السابع عشر

(۱) اوشبو سورده عرب كوب پيشبرلرئك قسه لرى ذكر ايتولگانگه انبياء سورسى ديوب نسيه ايدلى چله

جيبىنى آگاهلەندى (قُلْ) ايتىدى پيغىبىر عليه السلام آنلرنىڭ جواپىنى (رَبِّى) مېنىم پىروردىگىم (يَعْلَمُ) بلور (الْقَوْلَ) ھىر سوز ايتكۈچىنىڭ سوزىنى (فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ) كۈككە وىردە ايتۇلمىش سوزنى كىرەك آشكارە و كىرەك باشىن ايتۇلسون (وَهُوَ السَّمِيعُ) واول خدای تەلى ايشىكۈچىدىر كىر اھلىنىڭ سوزلىرىنى (الْعَلِيمُ) دانا وىلگۈچىدىر آنلرنىڭ سىرلىرىنى (بَلْ قَالُوا) بلكە (۱) ايتىدىلر اول مشىركلر قرآن آيتلىرى طوغرىسىندە (أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ) اويقۇدە كورلىگان يالغان وپرىشان توش كىبىدىر يعنى ھىچ اعتبارسىز سوزلردىر دىدىلر وآندىن ھىم اضراب ايدوب و دونوب ايتىدىلر كىم (بَلْ أَقْتَرِبَهُ) بلكە اقترأ قىلدى آنى مھىد عليه السلام يعنى: «اوزىندىن چىاروب يالغاندىن خىدايدىن كىلدى دىدى» دىدىلر سوڭرە آندىن ھىم دونوب ايتىدىلر (بَلْ هُوَ شَاعِرٌ) بلكە اول مھىد عليه السلام شىر ايتكۈچىدىر كىم آنىڭ بو سوزلىرى شىر وپىندىر حىقىقى يوقىدىر دىدىلر واصل اول مشىركلر خىرت پيغىبىر عليه السلام اشى طوغرىسىندە غىيىت متھىر و مضطرب بولدىلر گاهى آنى ساعىردىر دىدىلر و گاهى شاعىر دىب آطايدىلر و بىر وقت مەفتىرى دىوب تىسىبە ايتىدىلر ھىم ايتىدىلر كىم اگىر بو مھىد بىزنىڭ ايتىكانىز كىبى بولماسە يعنى حق پيغىبىر بولسە (فَلْيَأْتِنَا بآيَةٍ) بىس كىرەك كىر كىم كىلتورسون اول بىزلىرگە بىر مەجىزەنى (كَمَا أُرْسِلَ الْأَوَّلُونَ) شول مەجىزە كىبى كىم بىيەرلىشى بولدى آنىڭ بىرلە اوئلەگى پيغىبىرلىرى يعنى اگىر حق پيغىبىر بولسە اوئلگى پيغىبىرلرنىڭ مەجىزەلىرى كىبى مەجىزە اظھار ايلەسون نافە و عىسا وىد بىضا ھىم اھىيآء مولى كىبى اشلىرىنى كورسە تىسون دىدىلر حق سىبەئە و تەلى بىيوردىكىم (مَا آمَنَتْ) ايمان كىلتورمەدىلر استەگان مەجىزەلىرىنى كورسەلدە اوشانىدايدىلر (قَبْلَهُمْ) اول مەكە اھلىدىن الگارى (مَنْ قَرَبَهُ) ھىچ بىر قىرە اھلى كىم (أَمَلَكُنَا) ھىلاك قىلدىق بىز آنلرنى يعنى اوئلە اوتىكان امتلر ھىم پيغىبىرلردىن مەجىزەلر طلب ايتىدىلر و مەجىزەلرنى كورگانلردىن سوڭ ايمان كىلتورمەدىلر انكار و تىكىدىب سىبىلى ھىلاك بولدىلر بىس بو مشىركلر ھىم مەجىزە كورسەلدە ايمان كىلتورمەسلر (أَفَهُمْ يُؤْمِنُونَ) ايا اول مەكە مشىركلىرى ايمان كىلتورورلر مو يعنى البتە كىلتورمەسلر صوراعمان مەجىزەلىرىنى كورسەلدە زىراكە آنلىر اوئلە اوتىكان مشىركلردىن ھىم فاطىرىق كوڭللى ومەاندرا كىلردىر (وَمَا أَرْسَلْنَا) و بىيەر مەدك بىز (قَبْلَكَ) سىندىن الگارى اى مھىد عليه السلام يعنى: «سىندىن الك پيغىبىر ايتوب بىيەر مەدك» (الْأَرْجَالًا) مگر شول

(۱) قرآننى ساعىردىر دىبەكلىرىدىن اضرابىدىر.

ایرلرنی یبەردک کم (نوحی الیهم) وحی قیلورمز آنلرغە یعنی: «هیچ بر پیغمبر فرشتهدن بولمادی بلکه هه پیغمبرلر سینک کبی ایر کشی و آدمیلر ایدیلر آنلرغە وحی کیلور ایدی» (فَسَلُّوا) (۱) بس صوراکز اوشبو سوزنی یعنی: «پیغمبرلر آدمیدنو یاکه فرشتهدنمو بولغانلقینی صوراکز» (أَهْلَ الذِّكْرِ) کتاب اهلندن کم آنلر احوال انبیائی بلگوچیلدر (ان کتتم) اگر بولساکز سز (لا تعلمون) بله سسز یعنی: «اگر اوزکز بله سه کز بلگوچیلدرن صوراکز» پیغمبرلرنک نیهک بولغانلقینی (وَمَا جَعَلْنَاهُمْ) وقیلمادی بز پیغمبرلرنی (جسدا) شول جسد و گاوده کم (لَا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ) آشاماسلر آنلر طهانی یعنی: «آنلرنی طعام آشاماینجه طورا نورغان ایتوب یارانمادی بلکه باشقه آدمیلر کبی» آنلر هم آشار و اچەر ایدیلر (وَمَا كَانُوا) هم بولمادیلر آنلر (خالدین) منگو فالغوچیلر یعنی: «ئولمی نورغان بولمادیلر بلکه باشقه لر کبی» آنلر هم اجل یتوب اولدیلر (ثم صدقناهم) سوکزه راست ایتدک بز آنلرغە (الوعد) وعانی یعنی: «پیغمبرلرگه مؤمنلر نجات طابار مشرکلر هلاک بولور» دیب وعده ایدلگان ایدی شول وعانی راست ایلهدک (فانجیناهم) بس فوتقاردق اول پیغمبرلرنی (ومن) دخی شول کیمسەنی فوتقاردق کم (نشأتم) تلهز بولدی (وَأَمَلَكْنَا) وهلاک ایلهدک (المسرفین) چیککن چغفوچیلرنی (لقد أنزلنا) تحقیق ایندردک بز (الیکم) سز لرگه ای فریش گروھی (کتاباً) بر کتابنی کم (فیه ذکرکم) بولغوچیلر اول کتابه سز لرنک یادکز یاکه سز لرگه اوگوت ونصیعت (أَفَلَا تَعْقِلُونَ) ایبا تعقل قیلماسسز وبله سسزمو آنک حق ایردکینی مرویدرکه یمن ولایتنک بر فریه بار ایدی «حضور» یاکه «حاضورا» اسمی ایدی حق سبحانه و تعالی اول فریه اهلینه بر پیغمبر یبەردی آنلر عناد و جهالتلری برله اول پیغمبرنی اولتورذیلر غضب ربانی آنلرغە «بخت النصر» اسمی ظالمنی مسلط قیلدی تا کم آنلرغە فلج طارتندی وکوککن برندا کیلدی کم آن پیغمبرلرنی اولتورگوچیلر حاضر بولکزلر کم سز لرگه عذاب وقتی ایرشدی بس آنلر قیلغان اشلرینه بیک اوکوندیلر لکن اول وقتنه اوکونولری ناندە بیرمەدی هه لری هلاک بولدیلر حق تعالی آنلر احوالینی بیان ایلپ یوردی (وکم قصینا) وکوبمو فردق بز (من قرية) شول فریه اهلینی کم (کانت نائمة) بولدیلر آنلر ظالمیق قیلغوھی یعنی فریه اهلینی هلاک ومعذب ایلهدک رک وظلملری سببلی (وأنشأنا) دخی پیدا قیلدی (بعدها) اول فریه خلقی

(۱) حق سبحانه و تعالی مشرکلرگه اولگی پیغمبرلرنک احوالی طوغربسندە کتاب اهلندن سؤال قیلکز دیوب بیوردی زیراکه مشرکلر اول حضرت صلی الله علیه وسلم نک اشلری حقندە کتاب اهلی ایلر مشورت و مصلحت قیلوب اول خصوصه آنلرنک سوزلرینه اشانورلر ایدی تبیان.

ملاك بولغاندن صوڭ آنلر اورنيسه (قوماً آخريين) ايكنچي گروهنى (فليباً احسوا) بس سيزگانلرى و طابقانلرى زمانده اول قريه اهلى (باسنا) عذابزنى يعنى: «بخت النصر» لشكري تمام آنلرنى چولغاب آلفاننى آنلر كورگاج (اذا هم) شول وقتده آنلر (منها) اول قريه دن (يركضون) فاجوب يوكورور ايديلر و آشوغوب حيوانلر ينى قولار ايديلر بس فرشتهلر استهنر آه طريقچه آنلرغه ايتور ايديلر (لا ترْكضوا) يوكورمه كز و خداى تعالى نڭ عذابندن فاجها كز (وارْ جعوا) وفايتكز (الى ما) شول نرسه سارى كم (اترفتم فيه) متنعم بولدكز آنده (وساكنكم) هم فايتركز مسكنلر كز گه (لعلكم تستلون) شايدكم سز لر صورالنش بولور سز پيغمبركزنى اولتورمه ككز دن فاجان كم مذكور قريه اهلى عذابنڭ علايتلر ينى كورديلر و قورتلماقده هيچ چاره طابهديلر (فالوا) ايتديلر آنلر (يا ويلنا) اى نى حسرت و كويونچ بزلر گه (انا كنا) درسنلكده بزلر بولدى (ظالمين) اوز نفسلرمز گه ظالملى قيلغوجيلر كم پيغمبرلر مزي قتل ايله دك ديديلر (فما زالت) بس هييشه بولدى (تلك دعويهم) اوشبو آنلرنڭ دعوى لرى يعنى هييشه اوشبو طريقه «يا ويلنا» ديوب حسرت و ندامت طار تورلر ايدى (حتى جعلناهم) تا كم قيلدى بز آنلرنى (حصيداً) اورلمش اولن يعنى: «يبرده اوسكان اولهننى اوراق برله اورغان كبي آنلرنى فلج برله اورديلر» بس آنلر تمام هلاك بولديلر هم قيلدى آنلرنى (خامدين) اولكلر و جانسز لر (وما خلقنا) و يارانمادق بز (السماء) كوكنى (والارض) دخى ييرنى (وما) هم شول نرسه نى (بينهما) كوك برله يير آراسته در (لأعين) اوبناغوجيلر بولغانمز حالده يعنى اوشبو بارچه مخلوقاننى اويون ايتوب بوشقه يارانمادق بلكه ارباب علقه عبرت و تبصره هم اصحاب علمگه نذكوه بولسون اوچون يارانمادق (لوارنا) اكر نلسه ك ايدى (ان نتخذ) تونماقزنى (لهوا) بر اويونچقنى و اويون اسبابنى (لاتخذناه) البته تونار ايدك آنى (من لدنا) اوز فاشمزدن (ان كنا) اكر بولساق ايدى (فاعلين) اوشبو اشنى اشله گوجيلر يعنى «لهو و لهب اوچون براشنى اشله مه كنى نلسه ك اشلر ايدك» لکن هر گيز لهو و لهبى نلهمس و اشلهمسز (بل تقف) بلكه سالورمز و آطارمز (بالحق على الباطل) حلق و طوغريلقنى باطل اوزرينه يعنى «لهو و لهب» اوزرينه ياكه اسلامنى غالب و مسلط قيلورمز كفر اوزرينه (فيدمغه) بس بوزار و ويران فيلور اول باطلنى (فاذا) بس شول اورنك (هواهم)

اول باطل یعنی «لہو ولعب» یا کہ کفر زابل بولغوجی ویوقالغوجیدر (ولکم الویل) وسزلرگہدر ای مشرکدر حسرت وکویونج یا کہ فاطی عذاب (مما تصفون) شول نرسہدن کم صفتلرسز، سز خدای تعالیٰنی آنک شاینہ لایق بولماغان صفتلر برلہ خاتونی وبالاسی باردیک کبی نعوذ با... ی (ولہ) وأول خدای تعالیٰنک ملکندهدر (من فی السموات) هر کہسه کم کوکلرده بولدی (والارض) هم بیرده بولدی یعنی «کوکلرده گی روحانیلر ویرہ» جسمانیلر بارچہسی آنک ملوکی ومخلوقیدر (ومن عنده) وشر کمسلر م آنک مارشندہ بولغوجیلردر یعنی «مقرب فرشتہلر» (لا یستکبرون) ایشکبار قیلماسلر وباش طارنماسلر عبادتہ) اول خدای تعالیٰنک عبادتندن وآکما فللق قیلودن (ولا یستعسرون) هم آروب قالماسلر وتوقنماسلر آکما طاد، وعبادت قیلودن (یسبحون) تسبیح ایتورلر آنلر وتنزیه قیلورلر خدای تعالیٰنی یا کہ نیاز اوقورلر (اللیل) کیچہده (والنهار) هم کوندزده یعنی همیشه عبادتندہ لردر (لا یفترون) سست (۱) وضعیف بولماسلر آنلر ویالقوب عاجز بولوب قالماسلر قوتلرینہ کیچیکلر ایرشمس (أم اتغفوا) ایپا طوتدیلمو اول مشرکدر وکفر اهللری (الہة) باطل ویالغان معبودلری (من الارض) بیردن یعنی بیر جنسندن بولغان طاش وآغاج هم آلتون وکوش کبی نرسہلدن یاسالغان پوتلری معبود ایتوب طوتدیلمو کم (هم ینشرون) اول یالغان معبودلر اولوکلرنی ترگزورلر یعنی آنلرنک معبودلری وپوتلری اولوکنی ترگزورلرمو البته ترگزہ آلماسلر بلکہ هیچ نرسہگہ اقتداری بولماغان جماد وجانسز نرسہلردر بس آنلر نیچک خدای ومعبود بولسونلر (لو کان) اگر بولسہ ایدی (فیہما) بیر برلہ کوکنہ (الہة) خدایلر کم آنلر بیروکوک اشلرینی تدبیر قیلورلر (الا لله) بر خدای تعالیٰدن باشقہ (لفسدنا) البته فاسد بولور وبوزولور ایدی اوشبو بیر هم کوکلر زیرا کہ ایکی پادشاہ بر مملکتکہ صغماسلر وتدبیر قیلا آلماسلر بس اوشبو عالمنک خراب ووبران بولما یوب صلاح اوزرہ قرار ایتنہ کی آلہنک برلکینہ دلیلدر (فسبحان الله) بس پاکل گل وتنزیه ایلہ گل خدای تعالیٰنی (ربّ العرش) عرشنک پروردکاری بولغوجی خدایینی (عما یصفون) شول نرسہدن کم صفتلارلر خدای تعالیٰنی آنک برلہ مشرکدر یعنی اقتاد ولد وصاحبہ کیبلردن تنزیه قیلغل (لا یسئل) صورالنش بولماس اول خدای تعالیٰ (عما یفعل) شول نرسہدن کم اشلر آتی یعنی: «نیک اشلہ دک» دیب هیچ کم صوری

(۱) یعنی فرشتہلر اوچون تسبیح بزلرنک تنفس قیلومز وصولورلرمز کیبلر کم هیچ بروقتہ تسبیحندن بوشاب طورماسلر وآروماسلر آنلرنک تسبیح ایلم اشتغاللری باشقہ اشلر ایلم شغلہ نولرینہ مانع توکلدر نتاک کم بزلرنک صولو آلوومز باشقہ اشنی اشلہومزگہ مانع توکل بس فرشتہلردن بعضلرینک رسوللکلری هم بر یوزینہ اینوب نورلی اشلرنی باشقارولری وکفر اهلینہ لعنت ایتو ایلمہ اشتغاللری همیشه تسبیح ایلم مشغول بولولرینہ منافی توکلدر اگرده تسبیح ہ لعنت ایتو هر ایکی... زایلم بوللاطورغان اشلردر بس ایکیسی بر زمانہ چوک مک بولور دیسہ جوابنہ ایتورمز کم خدای تعالیٰ اول فرشتہلرنی ئەلہ نیچہ تلی ایتوب یارانسہ فادردر بر تلی ایلم تسبیح ایتماکنده ایکنچہسی ایلم باشقہ سوزلر سویلہ مکی جائزدر تفسیر جبل.

آلباس تفرّد و عظمتى جھتتىن ياكە آنڭ هر اشى عىن صواب و حكمت بولدقندىن (وھم يَسْتَلُونَ) و آنلر يعنى بندلر صورالنىش بولورلر قىلغان اشلردىن زىراكە آنلر حق تعالى نڭ فللر بىر قل بولغان كشىدىن خواجهسى حساب آكورا واشلەگان اشلردىن سؤال ايلەر (أَمْ أَنْتُمْ) ايا طوتدىلرمو آنلر (مَنْ دُونَهُ) اول خداى تعالى دن باشقە (الْهَى) آلە و معبودلرنى (قُلْ) ايتكىل سىن اى محمد عليه السلام اول مشركلرگە (هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ) كىلتورگۈز دىلبلرگۈزنى يعنى خداى تعالى دن باشقەنى معبود ايتوب طابونماقنى دىلبلگۈز بار بولسە كىلتورگۈز البته يوقدر (هَذَا) اوشبو (ذَكَرَ مِنْ مَعَى) شول كىمسلرنىڭ ذكرى و ياد قىلساقىدر كم مېنىم برلە برگە بولدىلر امتلردىن يعنى قرآن (وَذَكَرُ مِنْ قَبْلِي) واوشبودر شول كىمسلرنىڭ ذكرى كم مېنىن الگارى بولدىلر يعنى تورات واڭقىل وساىر كىتب منزله حاصل معنى اوشبودر قرآن هم اوشبودر تورات واڭقىل و باشقە كىتب آلەپە بارچەسندن فاراگۈز و بلگان كشىلردىن صوراگۈز كم اول كتابلرنىڭ بارچەسندە خداى تعالى نى بر بلەمەك و توحيد برلە امر ايدىلگاندر و شرىككن طىغاندر (بَلْ أَكْثَرُهُمْ) بلكە اول مشركلرنىڭ كوبرەگى (لَا يَعْلَمُونَ الْعَقَّ) بلەسلر حقىقى و طوغرىلغىنى يعنى مەلەرى بلەسلر و حق برلە باطلنى آيورماسلر (فَھم مَعْرُضُونَ) بس آنلر يوز دوندرگوچىلردىر خداى تعالى گە ايمان كىلتورودىن و پىغىبىرىنە متابعت قىلودىن (وَمَا أَرْسَلْنَا) و بىبەرمەدك بز (مَنْ قَبْلِكَ) سېنىدىن الگارى اى محمد عليه السلام (مَنْ رَسُولٍ) ھىچ بر پىغىبىرنى (الْأَنْوَى إِلَيْهِ) مگر كم وحى قىلور بولدىن آتما (أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا) شولاي دىب كم يوقدر ھىچ معبود بر حق مگر مېن گنە من (فَاعْبُدُونِ) بس عبادت قىلگۈز مېنكا (وَقَالُوا) و ايتدىلر كفر اھللىرى (اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا) طوتدى كوپ رحمت ايتكوجى خداى بالاي يعنى فرشتەلرنى خداينىڭ بالالرىدەر دىدىلر (سُبْحَانَهُ) پاك و منزەدر اول خداى تعالى بالا طوتماقدىن و فرشتەلر آتما بالالرى توگلدەر (بَلْ عِبَادٌ) بلكە اول فرشتەلر بندەلردىر و خداى تعالى نڭ قلا ر (مُكْرَمُونَ) حرمتلى و قدرلى بولغوجى قللردىر (لَا يَسْبِقُونَهُ) سېقت ايتنەسلر اول فرشتەلر خداى تعالى گە (بِالْقَوْلِ) سوز ايتنەك برلە يعنى خداى تعالى نڭ رخصت و فرماندىن باشقە ھىچ بر سوز (۱) ايتنەسلر (وھم) هم اول فرشتەلر (بِأَمْرِهِ) خداى تعالى نڭ فرمانى برلە (يَعْمَلُونَ) عمل قىلورلر (يَعْلَمُ) بلور خداى تعالى (مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ) شول نرسەنى كم آنلرنىڭ

(۱) بوسوزدىن مراد كفر اھلىنىڭ فرشتەلر شفاعتندىن طوعلىرىنى كىسبەك و امىدلرىنى اوزمەكدر كم اول فرشتەلر حق تعالى نڭ امرىدىن باشقە ھىچ كىسگە شفاعت قىلالماسلر

آلرنده در یعنی موندن الك فيلقان اشلرينى بلور (وَمَا خَلْفَهُمْ) دخى شول نرسه نى
 كم آرطلرنده در یعنی موندن صوك فيلاچق اشلرينى بلور (وَلَا يَشْفَعُونَ) وشفاعت
 قيلماسلر اول فرشتهلر (الَّذِينَ ارْتَضَى) مگر شول كمسه گه كم راضى بولدى
 (۱) خدای تعالی آ كُ شفاعت قيلولرينه ياكه شول كمسه گه كم اقرار قيلدى اول
 خدای تعالی نك برلكي برله (وَهُمْ) هم اول فرشتهلر (مَنْ خَشِيْتَهُ) خدای تعالی
 فورفوسندن (مُشْفِقُونَ) لرزه قيلوچى وتتره گوچيلدر ياكه آنك عظمئندن
 فورفوقوچيلدر (وَمَنْ يَّقُلْ) وهر كم أتور (منهم) اول فرشتهلردن باشقه مخلوقاتدن
 كم (أَنَّى لَهُ مِنْ دُونِهِ) درستلكده مين خدای من اول الله تعالى دن باشقه
 ديوب ايتسه (فَذَلِكَ) بس اوشبو ايتكوچى (نَجْزِيَهُمْ) جزأ بيرورمز آ كُ
 نغوغنى (وَكَذَلِكَ) واوشانداق (نَجْزِي الظَّالِمِينَ) جزأ بيرورمز ظلملىق
 ايتكوچيلر گه خدای تعالی دن باشقه عبادت قيلولبرله (أُولَئِكَ) ايا كورمه ديوب
 یعنی ايا بله ديولرمو (الَّذِينَ كَفَرُوا) شول كمسهلر كم كفرن ايتديلر
 واوشانماديلر (أَنَّ السَّمَاوَاتِ) درستلكده كوكلر (وَالْأَرْضِ) دخى بيرلر (كَانَتَا)
 بولديلر هر ايكسى (رَتَقَا) باغلانمش یعنی بيربرله كوكلر مجتمع وحقيقت واحده
 (۲) ايديلر (فَفَتَقْنَاهُمَا) بس چيشدك بز آنلرنى وآيردق بربرسندن (وَجَعَلْنَا)
 هم قيلدى (مِنَ الْمَاءِ) صودن یعنی صودن ياراندق وبار قيلدى (كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ)
 هر بر ترك بولغوچى نرسه نى یعنی بارچه جان ايه سيني صودن ياراندق زيرا كه
 آنلرنك اعظم موادى صودر كم شول جهندن صوغه احتياجلرى اشددر صودن باشقه
 طورا آلماسلر ياكه مراد هر حيواننك نطفه صودندن ياراندق ايدير
 والله اعلم (أَفَلَا يَوْمِنُونَ) ايا اوشانماسلرمو اوشبو قدر ظاهر وروشن علامتلىرى
 كوره تورب (وَجَعَلْنَا) دخى قيلدى بز ياراندق (فِي الْأَرْضِ) بيرده (رَوَّاسِي)
 بيوك طاغلرنى (أَنْ تَمِيدَ بِهِمْ) تا كم حركت واضطراب قيلماسون وقيلدا ماسون
 اول يير آدميلر برله یعنی يير سلكنوب اوستنده گى خلقلر هلاك بولماسون
 اوچون ييرنى بيوك طاغلىر برله بركتدك (وَجَعَلْنَا فِيهَا) هم پيدا قيلدى بيرده
 ياكه طاغلىر آراسنك (فَجَاجًا سَبُلًا) آچق بولغوچى يوللرنى (لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ) شايد كم
 آنلر يول طابارلر سفرلرنده ومقصود بولغان مهنزلرينه ايرشورلر (وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ)
 وقيلدى بز كوكنى (سَقْفًا مَحْفُوظًا) صافلانمش توبه وتوشه م قيلدى یعنی چيرلره كدن
 صافلانمش كم هيچ برتره كسز وستونسز بقلماينجه تورادر (وَهُمْ) واول كفر اهاللرى

(۱) ابن عباس رضی الله
 عنهما بيورديلر كه مراد
 شولدر كم شفاعت قيلماس
 لر فرشتهلر مگر لا اله
 الا الله محمد رسول الله
 كله سيني ايتكوچيلر گه
 گنه شفاعت قيلولرلر

(۲) ياكه مراد كوك
 برله ير بر برسینه
 يابشقان وتوتاشقان
 ى بس آنلرنى بر
 نندن آيوروب آرالر
 ههواي قويدق ديمكدر
 ياكه يردن آلتى طبقه نى
 آيوروب آنى بدى فات
 ايتدك هم كوكدن آلتى
 طبقه نى اخراج ايدوب
 آنى هم بدى فات ايله دك
 ديمكدر كشف.

(عَنْ آيَاتِهَا) اول كوكبىڭ نىشان و علامتىڭنىڭ و خدائى تعالىنىڭ و وحدانىتىڭ نە دىلات
 ايتكۈچى دىللىرىڭ (معرضون) اعراض ايتكۈچى و يوز دوندىرگۈچىلردىر (وهو
 اللّٰه) و اول خدائى تعالى شونداين ذاتىڭنىڭ قىدرىڭ كەملىسى بىرلە (خَلْقَ)
 ياراتتى (الَّيْلَ) قىرانغۇ كېچىنى تاكىم آندە آرام و استراحت ايتسونلر (وَالنَّهَارَ)
 ھەم يانغۇ كۈندۈزنى ياراتتى تاكىم كىسب و مەشىقتە اشلىرى بىرلە شغۇللەنسۈنلر
 (وَالشَّمْسِ) دىخى ياراتتى قۇياشنى (وَالْقَمَرِ) ھەم آينى (كُلُّ) ھەر بىرى آنلردىن
 (فِي فَلَكٍ) بىر فلەككە و كوكك ھەرخىندە (بِسَبْعُونَ) آشۇغۇب سېر فىلورلر و نېز يورلر
 سۈدە يوزگۈچىڭنىڭ سۈ اوستىندە يۈزمەكى كىبى مرويدىرگە ھىزىت پېغىبەر ەلبە
 السلامغە مەاندلر و مشركلر ضاللىرى بىرلە ايتورلر ايدىكىم بىزلر روزكارنىڭ خلاف
 جىلى ايسوب مەندى ھەم اصحابلىرىنى ھىلاك ايتىمە كېنى كوتۈپ نورامىز دىورلر ايدى
 حق سېغەنە و تعالى اول ھىزىرتكە تىلى و يىرىب بىيوردى (وَمَا جَعَلْنَا) وقىلمادىق بىز
 بىنى بىرمەدىك (لِبَشَرٍ) ھېچ بىر آدمىگە (مَنْ قَبْلِكَ) سېنىڭنىڭ كىرى (الْخَلْقِ) دىنيادە
 مىنگۈ قالماتى (أَفَأَنْتَ مَنَّ) ايا سېن اگىر اولسەڭ (فَهُمُ الْغَالِبُونَ) بىس آنلر
 بىنى سېنىڭ اولبەككىنى كوتۈپ تورغۇچىلر مىنگۈ قانغۇچىلردىمۇ و اولوئىدىن
 قورتلغۇچىلردىمۇ البىتھ قورتلماسلر (كُلُّ نَفْسٍ) ھەر بىر نەفس دىنيادە (ذَاتُفَّةِ الْبُوتِ)
 اولومنى طاقچىلر بىنى ھەر بىر جان اىھسى البىتھ اولسە كىرەكدر (وَنَبْلُوكُمُ)
 و صىنارمىز سىزلرنى (بِالشَّرِّ) ياوزلىق بىرلە بىنى بلالر و قابىغۇلر بىرلە (وَالْغَيْرِ) ھەم
 ايدىگۈلك بىرلە بىنى طاقىتلر و نەمىتلر بىرلە صىنارمىز (فَتَنَّةً) صىنماق صىنارمىز بىنى
 سىزنىڭ بىرلە صىنغۇچىلر كىبى مەاملە فىلورمىز تاكىم صىرلى ھەم صىرلىقنىڭ و شىكرانە
 ھەم كىفراننىڭ عالم خلىقىنە طاقەر بولسۇن اوچون (وَالْبَيْنَا نُرَجَعُونَ) و نىزنىڭ سارى
 قايتارلىقى بولورسىز ھەم ەملىرىڭنىڭ كۈرە جىزاً طاقارسىز مرويدىرگە بىر كۈن ھىزىرت
 رسول اكىرم صلى الله تعالى ەلبە و سلم عرب اولوغلىرىڭنىڭ بىر جىمەتنىڭ ياندىن
 اوندى آنلرنىڭ آراسىدىن ابوھىل لىبىن ادبىزنىڭ قىلوب اول ھىزىرتىڭنىڭ كولىدى ھەم
 ايتتى: « بۈكشى عبد مىنابى بلالرنىڭ پېغىبەر بىر» دىدى حق تعالىدىن آيت
 كىلدىكىم (وَإِذَا رَأَوْا) ھەر قاچان كۈرسەسېنى اى ھىمد ەلبە السلام (الَّذِينَ كَفَرُوا)
 شول كىسەلر كىم ھىلقىغە او شانىمادىلر (أَنْ يَتَخَفَتُوا) توتماسلر آنلر سېنى (أَلَا
 هُزُوا) مگر مىسغۇرگە تونارلر بىنى سېنى پېغىبەر دىبەكلرى استىھزآم و نىسغۇر
 طرىقنىچەدر ھەم استىھزآم قىلوب ايتورلر (أَمَّا اللّٰه) ايا او شىبو ھىمد شول

كەمسەدر موكم ھېشە (يَذَكُرُ) ذكر قىلور (الْهَتَكُم) سزنىڭ خدائىلرگىزنى يەنى سزنىڭ مەبود ايتوب نوتقان پوتلرگىزنى خورلار و مدمت قىلور ديورلر (وھم) و حالانكە اول كفر اھللرى (بِذِكْرِ الرَّحْمٰنِ) خدائى تەئالى نىڭ ذكر ىنە و بىر كىنە ياكە قرآنغە ياكە رحىن اسىنە (ھُمْ كَافِرُونَ) آنلردر اوشانباوچىلر و انكار ايتكوچىلر بس استەزآء و مسخرەگە آنلر اوزلرى مستەقردر (خُلِقَ) يارانولمىش بولدى (الْإِنْسَانُ) آدمى (مَنْ عَجَل) آشوغودن (۱) غايت مبالغەدر يەنى: «آدمى افراط آشوقماغىدىن و صبر سزلقىدىن گوياكە آشوغودن يارانولغان كىبىر و آشوقماغىدىن بىرى شولدر كم حق تەئالى نىڭ عذابىنى استەجال قىلور نىلكەم نىز بن حارث تەجىل عقوبت قىلور ايدى و عذاب قاچان كىل» ديوب آشقدىرور ايدى حق تەئالى بيوردى (سَارِيكُمْ) تىزدىر كم كورسە تور من سزلىرگە (أَيَاتِي) عذاب و عقوبتىمىڭ نشانلرىنى دىئا و آخرتتە (فَلَا تَسْتَعْجِلُونَ) بس آشوقدر ماگىز مېنى عذاب صوراماق بىرلە و بو خصوصە مىكاعجلە ايتەگىز (وَيَقُولُونَ) و ايتورلر كىفر اھللرى (مَنْ هَذَا الْوَعْدُ) قاچان بولور اوشبو قىامت و عىسى بىرلىرگە ايتىگىز (أَنْ كُنْتُمْ) اگر بولساگىز سىز (صَادِقِينَ) راست ايتكوچىلر (لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا) اگر بىلسەلر ايدى شول كەمسەلر كم كىفرنى اختيار ايتدىلر (حِينَ لَا يَكْفُونَ) شول وقتتە كم طىماسلر يەنى طيا آلپاسلر آنلر (عَنْ وَجْهِهِمْ) يوزلرىدىن (النَّارِ) اوطنى (وَلَا عَنْ ظُهُورِهِمْ) دىخى آرقالرىدىن طيا آلپاسلر زىراكە نموغ اوطنى آنلرنىڭ اطرافىدىن چولغاب آلغان بولور (وَلَا هُمْ يَنْصُرُونَ) دىخى بولماسلر آنلر ياردىم بىرلمىلر يەنى ھىچ كم آنلرغە ياردىم بىرمەس و آنلرنى عذابدىن قوتلدىماس شرطنىڭ جواپى مخودىر حاصل معنى اگر كىفر اھللرى اوشانداق عذابنىڭ بولاچاغىنى بىلسەلر ايدى البتە آنى آشقدىرور صوراماسلر ايدى دىبە كىدر (بَلْ نَأْتِيهِمْ) بلكە كىلور آنلرغە قىامت ساعىتى (بَغْتَةً) آگىزدىن (فَتَنْهَتُهُمْ) بس مېھوت و حىران قىلور آنلرنى (فَلَا يَسْتَطِيعُونَ) بس قادر بولماسلر آنلر و كوچلرى يىنەس (رَدْعًا) اول قىامت قورقنچلرن قايتاروغە (وَلَا هُمْ يَنْظُرُونَ) دىخى بولماسلر آنلر كم مەلت بىرلىش بولسەلر يەنى آنلرغە مەلت بىرلىش توبە قىلماقغە ياكە آنلر منظور بولماسلر و زار بىلغىرىنە ھىچ كم قاراماس (وَلَقَدْ اسْتَهْزَأُوا) و مسخرە ايتولمىش بولدى (بِرَسُولٍ) پىغمبىرلر بىرلە (مَنْ قَبْلَكَ) سىندىن الگارى اى محمد عليه السلام يەنى سىندىن الگارى بولغان پىغمبىرلرنى ھم كىفر اھللرى استەزآء و مسخرە ايلەدىلر

(۱) بعضىلر دىمىشلردىر كە بولدىن مراد آدم عليه السلامنىڭ عجلە سىدىر قاچان كم جان آننىڭ باشىنە و كوزىنە كوردى حضرت آدم نظر قىلدى فوياشنى كوردى كم غروبغە ياقىندىر ايتىدى «يارب مېنى ياراتماقە تەجىل قىلغىل تاكەم فوياش باطفاقچە مېنىم خلقتىمنى نھام ايلە گل» دىدى. تىسىر.

(فَعَاقَ) بس احاطه قیلدی و چولغاب آلدی (بِالَّذِينَ سَعَرُوا) شول کمهسلر نی کم مسخره
 قیلدیلر آنلر (منهم) اول پیغمبرلردن یعنی پیغمبرلر نی استهزآه و مسخره اینکان کیشیلرگه
 ایرشدی (مَا كَانُوا بِهِ) شول نرسه نك جزاسی کم بولدیلر آنلر اول نرسه برله (يَسْتَهْزِئُونَ)
 استهزآه قیلورلر بس سینی استهزآه ایلر گوچیلر هم آخرده جزالرینی کورسه لر
 كبرهك (قُلْ) ایتكل ای محمد علیه السلام استهزآه اینکوچیلرگه (مَنْ يَكْلُوْهُ كُمْ) کم
 صانلار سز لر نی (بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ) کیچه و کوندزده (مَنْ الرَّحْمٰنِ) خدای تعالی نك
 عذابندن (بَلْ هُمْ) بلکه اول مشرکلر و مستهزیلر (عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ) پروردکارلرینك
 ذکرندن یعنی آنی یاد قیلودن یا که قرآندن یا که وعظ ر نصیحتندن (معرضون)
 یوز دوندر گوچیلردر (أَمْ لَهُمْ) یا ایسه بولغوچیدرمو آنلرنك (الِهَةٌ) خدایلری
 و معبودلری کم (تستعهم) طیار آنلردن خدای تعالی نك عذابینی (من دوننا) بزدن
 باشقه یعنی اول مشرکلرنك معبودلری و پونلری آنلردن الله تعالی نك عذابینی منع
 قیلا آلورمو البته منع قیلا آلماس و آنلر نی عذابدن فوتقارماس بلکه آنلرنك
 معبود ایتوب نوتقان پونلری (لا یستطیعون) قادر بولماسلر و کوچلری ینمهس
 (نصر أنفسهم) اوز نفسلرینه یاردم ایتوگه یعنی اول پونلر اوزلرینه یاردم ایته
 آلماسلر بره و آنلر نی صندرماقچی و بوزماقچی بولسه آنی منع قیلا آلماسلر بس
 باشقه کیشیلرگه نیچک یاردم ایته آلسونلر (وَلَا هُمْ مِّنَّا) و ایماسلر کم اول پونلر
 یا که پوتقه طابونغوچیلر بز نك عذابزدن (یصحبون) امان بیرلش بولورلر یعنی
 آنلرغه هیچ کم امان بیرمهس و عذابدن فوتقارماس (بَلْ مَتَّعْنَا) بلکه فایده لاندردق
 بز و بهره مند قیلدی (هُؤُلَاءِ) اوشبو مکه اهللرینی معیشت کیکلگی برله ایمنلک
 و سلامتلك برله (وَأَبَاؤُهُمْ) دخی آنلرنك آنالرینی (حَتَّى طَالَ) تا کم اوزون
 بولدی (عَلَيْهِمُ الْعَمْرُ) آنلر اوزرینه نرکلك مدتی یعنی: «دنیاده بایلق و طنچلق برله
 اوزاق یاشادیلر بو سببدن مغرور بولوب همیشه اوشبو طریقه تورورمز هیچه
 اولمه سمز» دیب گمان قیلدیلر (أَفَلَا يَرَوْنَ) ایا کورمه سلرمو اول مشرکلر (أَنَا
 نَأْتِي الْأَرْضَ) شونی کم بز کیلورمز یعنی فرمانمز کیلور آنلرنك برینه (ننقها)
 کیمتورمز اول یری (مَنْ أَطْرَافِهَا) آنك طرفلرندن یعنی آنلرنك برینه مسلمانلر نی
 غالب قیلورمز تا کم هر کون بر شهرنی و قریه نی آنلردن آلوب آنلرنك یرینی
 چیتلرندن کیمونه کیلورلر (أَنَّهُمُ الْغَالِبُونَ) ایا آنلردرمو غلبه ایتکوچیلر و غالب
 بولغوچیلر یا که مؤمنلردرمو (قُلْ) ایتكل سین اول مشرکلرگه (أَنَّمَا أُنذِرُكُمْ)

موندىن باشقىدە ايمەسدىر كىم مېن قورقۇر مېن سىز لىرى (بىلۈمى) مېككا وحى ايتولگان نىرسە بىرلە يەنى مېن سىزگە ايتكان سوز لىرىنى اوز قاشمىدىن ايتىمە مېن بلكە الله تعالى دن كىلگان وحى بىرلە ايتىمەن شولاي بولسىدە سىز لىرى متاثر بولمايسىز قورقمايسىز (وَلَا يَسْمَعُ الصَّمَّ) وايشىنبە سىلەر سا كۇغراولر (الدُّعَاءُ) اونىمە كنى وچاغراماقنى (اذا ما يندرون) هر قاچان قورقۇنلش بولسىلەر مشر كىر دعوتنى ايشىتسىلەر دى آنىك بىرلە قايتىلانماغان قلر ندىن آنلىرىنى سا كۇغراولر غە نشىبە ايلدى (وَلَمَّا مَسَّتْهُمُ) واگر ايرىشسە اول كىر اهلينە (تَفَعَّةً) آرزىغە نىرسە (مِنْ عَذَابِ رَبِّكَ) پروردكار كنىك عذابىدىن (لَيَقُولُنَّ) البتە ايتۇرلر آنلر (يَا وَيْلَنَا) اى بىزنىك حسرت وكويونوچىمىز يەنى نى حسرت وكويونوچ بىز لىرگە (اِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ) درستلىككە بىز لىر بولدىق ظالملىق ايتكوجىلر دىورلر (وَنَضَعُ) وقويارمىز بىز (الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ) عدللىك ايمەسى (۱) بولغان اولچىلارنى (لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ) جزأ اوچون قىامت كوننى (فَلَا تُظْلَمُ) بس ظالملىق ايتولمىش بولماس (نَفْسٍ) هيچ بىر نفس (شَيْئًا) بىر نىرسەنى يەنى اول كوندىدە هيچ كىمگە ظلم ايتولمەس بلكە هر كىمىككى عملى ميزان عدالت بىرلە اولچىنوب عملينە كوره جزأ بىرلور (وَأَنْ كَانُ) واگر چه بولسىدە اول عمل (مِثْقَالَ حَبَّةٍ) بىر اورلىق آغىرلىقىدە (مِنْ خَرْدَلٍ) خردلىدىن كىم اورلىقنىك ايىك كىچىككە سىدىر يەنى بىك كىچىككە هم بىك آرزىغە عمل بولسىدە (اَتَيْنَا بِهَا) كىلتورورمىز اول عملنى ميزان ياتىنبە هم اولچىر موز (وَكَفَىٰ بِنَا حَاسِبِينَ) وبىز لىر كىفايە ايتكوجى وبىكوجىمىز حساب قىلغوجىلر بولوب يەنى بىندىلرنىك عمللىرىنى حساب قىلماقتە بىز لىر كىفايە قىلغوجىمىز كىم هيچ كىمىككى عملى حساب ايتولمەى قالماس (وَلَقَدْ اَتَيْنَا) وحقىق بىردىك بىز (موسى و هارون) موسى و هارون عليهم السلامه (الفرقان) حق بىرلە باطل آراسىنى آيورغوجى كىتابنى ياكە نصرت وغالبلىكىنى ياكە دريا آچلوب بىيلار پىدا بولماقنى (وَهَلْ اِذَا) هم بىردىك آنلىرغە ياقىلىقنى يىر نورلىق وبانطى بولغان كىتابنى كىم آياق اهر كوجىلر حىرت و جهالت قارانغولقلىرىدىن قورقۇرلر (وَذَكَرْنَا) دىخى اوگوت ونصىعتنى بىردىك (لِلْمُنْقِبِينَ) تقوالق قىلغوجىلر اوچون (الَّذِينَ) آندىن تقوالق قىلغوجىلر كىم (يُحْشَوْنَ) قورقۇرلر (رَبَّهُمْ) پروردكار لىرىنىك عذابىدىن (بِالْقَيْبِ) غايىبانە يەنى خدای تعالىنى هم عذابىنى كورماينچە آندىن قورقۇرلر ياكە مراد خدای تعالى دن خلوتندە وياشلىنىككە هم قورقۇرلر خلق آلدندە قورقۇرلرىنى اظهار ايتىمەكلىرى كىمى دىبە كىر (وَهُمْ) واول تقوالق ايتكوجىلر (مِنْ) والله اعلم.

(۱) صاحب لباب هم بعض مفسرلر ميزان عدالت دن عبارتدر دىمىشلر يەنى اولچىو بىرلە اولچى نور دىبە كىلك شوندىن كىتابدركە هر كىمىككى عملينى كامل و طوغرى حساب ايدلوب عملينە مناسب جزأ و مكافات و يورلور دىورلر لىكن جمهور علمأ قولنچە قىامت كوننى ميزان وضع ايدلور كىم آنىك عمودى هم طبقرى واردر آنىك ايمە عملى اولچى نور و تىبىردە كىلتورمىشدر كە موازين دىوب جمع مېنىسى ايله ذكر ايدلبە كنى تعظيم چىتىلغوجى وبعضىلر هر بىر محقق بىندىك اعمالىنى اولچىمەك اوچون اوگناچه اولچىو بولور دىمىشلور بو تقدىردە جمع صىغەسى ايله كىلتورمەككى ميزانلر كىوب اولدىق اوچوندر والله اعلم.

(السَّاعَةِ) قىيامت فور قىچلرنىن (مُشْفِقُونَ) فور قىچلردىن (وهذا) واوشبو قرآن
 (ذِكْرٌ مُّبَارَكٌ) خىرلى وفائىدى بولغۇچى سوزدىر (أَنْزَلْنَاهُ) ايندىردىك بىز آنى
 محمد عليه السلامغە (أَفَأَنْتُمْ) ايا سىز لىمۇ (لَمْ تُنْكِرُونِ) اول قرآنغە انكار
 ايتكۇچىلرسىز (وَلَقَدْ آتَيْنَا) وحقىق بىردىك بىز (إِبْرَاهِيمَ) ابراھىم پىغىبىرگە
 (رُشِدَهُ) آنىڭ طوغرى بولغە كۈنلە كىنى يەنى آنى ھدايت قىلدى (مَنْ قَبْلُ)
 موسى وھاروندىن الگارى ياكە محمد عليه السلامدىن الگارى ياكە ابراھىمنىڭ
 پىغىبىر بولماقندىن الگارى آڭكار معرفتىنى بىردىك وحقنى طانوندۇق (وَكُنَّا)
 ھم بولدىق بىز (بِهِ عَالِمِينَ) اول ابراھىمنىڭ عىلالىغە مستىق بولماقنى بىلگۇچىلر
 يەنى آنىڭ استىقانىنى بلوب استىقانىغە موافىق عىلالر ونىمىنلر بىردىك (أَذْ
 قَالِ) ياد قىلغىل شول وقت ايتىدى ابراھىم (لَا يَبْه) اوزىنىڭ آتاسى آذرگە
 (وَقَوْمَهُ) ھىم اوزىنىڭ قومىغە يەنى بايىل شەھرى خلقىغە ايتىدى (مَا) نى نرسەدر
 (هَذِهِ التَّمَاثِيلُ) اوشبو شىكللر وصورتلر (الَّتِي أَنْتُمْ) آنداين شىكل وصورتلر كىم
 سىز لىمۇ ھىمىشە (لَهَا) اول صورتلرگە (عَاكِفُونَ) مجاورلك ايتكۇچىلرسىز يەنى:
 «ھر وقت اول صورتلرنىڭ ياندىنە توروب آنلرغە طابوناسىز» دىدى وآنلر يىمىش
 ايكى صورت ايدى دىيىشلر (قَالُوا) ايتىدى ابراھىمنىڭ قومى آنىڭ سوزىغە جاواب
 (وَجَدْنَاهَا) بىز لىر طابىدۇق (أَبَا نَا) آتالرمىزنى (لَهَا) اول صورتلرگە (عَابِدِينَ)
 طابونىچىلر يەنى: «بىپونلرغە آتا وبابالرمىز طابونورلىرايدى آنلرغە اىرۇب
 بىز لىر ھىم طابونامىز» دىدىلر (قَالَ) ايتىدى ابراھىم عليه السلام آنلرغە (لَقَدْ كُنْتُمْ
 أَنْتُمْ) حقىق بولدىڭىز سىز لىر (وَأَبَاكُمْ) ھىم آتالرىڭىز (فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ) روشن
 و آشكارا بولغۇچى آزغونلىقىغە (قَالُوا) ايتىدىلر نىرۇد قومى حضرت ابراھىمنىڭ
 سوزىدىن عىجلەنوب (أَجْتَنَّا بِالْحَقِّ) ايا كىلتوردىڭىمۇ سىن بىز لىرگە بوسوزنى راستلىق
 و طوغرىلىق بىرلە يەنى بوسوزنىڭ چىلاب ايتەسكىمۇ (أَمْ أَنْتَ) يا ايسە سىن (مَنْ
 الْأَعْيُنِ) اويون قىلغۇچىلردىن مو يەنى يا ايسە بوسوزنى اويناب ايتەسكىمۇ دىدىلر
 چۈنكە آتا وبابالرىنى ضلالتكە نىسبەت بىرۇوينە بىك عىجلەنوب اول اشنى
 استىعاد قىلدىلر (قَالَ) ايتىدى ابراھىم عليه السلام آنلرغە كىم من بوسوزنى اويناب
 ايتەسەن (بَلْ رَبُّكُمْ) بلكە سىز لىرنىڭ پىروردىكارلىڭىز (رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ)
 كوكۇلرنىڭ ھىم بىرنىڭ يارانقۇچىسىدىر (الَّذِي) آنداين پىروردىكار كىم (فَطَرَهُنَّ)
 ياراتتى اول كوكۇلرنى ھىم بىرلىرىنى ياكە سىز لىرنىڭ صورت(۱) دىپونلرلىڭىزنى (وَأَنَا) ومىن

(۱) تفسىر نىسپىردە
 مسطوردىكىم اول
 پوقخانەدە جەمىسى توفسان
 پوت ايدى ھەمدىن
 اولوغراقى صاف آلتو-
 ندىن ياصالھىش ھىم ايكى
 كوز اورنىغە ايكى
 دانە قىيىتلو اصل طاش
 اولطرىمىش ايدى.

(۱) بعضیلر الیه ده گی ضمیرنی ابراهیم غه راجعدر دیشلر یعنی ابراهیم اول پوتلرنی صندردی تا کم شاید که اول قوم بو حالنی

(عَلَىٰ ذٰلِكُمْ) اوشبونك اوزره یعنی بارچه نك پروردکاری خدای تعالی ایدکینه (مِنَ الشَّاهِدِينَ) گواه لردن من مرویدرکه نمرود قومینك هر یلك برکون بیرهملری بولور ایدی شول بیرهم کوننده ایرته دن آنلر همه سی بر صغراغه چغوب کیچکه قدر سیر و نماشای قیلوب بیرهم وشادلق ایته لرلر ایدی کیچ بولغاچ شهرگه فایتوب اول پوتخانه لرینه کروب پوتلرغه عبادت قیلوب سوکوره هر قابوسی ابولرینه فایتورلر ایدی ابراهیم علیه السلام آنلر برله پوتلری طوغریسنه مناظره قیلشوب بوجانسز نرسه لرگه نی اوچون طابوناسزدیگاچ آنلر ایتدیلرکم ای ابراهیم ایرته گه بزنگ چیدم و بیرهمزدر سین هم بزنگ برله صغراغه چغفل تا کم بزنگ دینیز نیچک یغشی و قزقلی ایدکینی کورورسن دیدیلر ابراهیم علیه السلام آنلرغه هیچ بر جواب بیرمهدی ایکنهی کون آنلر صغراغه بیرهم ایته رگه چغغانه آنی هم آلوب چغماقی بولدیلر حضرت ابراهیم صرخاولقنی بهانه قیلوب چغادی هم آنلردن یاشرن اوز اوزینه ایتدی کم (وَنَالَهُ لَآكِبِدْنَ) و خدای تعالی برله آنط ایته رمن کم البته برندیبر قیلورمن و طرشورمن تا کم صندرومن و بوزارمن (أَصْنَامَكُمْ) سزنگ پونلرگزنی (بَعْدَ أَنْ تُولُوا) سزنگ بوز دوندرما ککرگزدن صوگ اول پوتلردن (مدبرین) آرقالرگزنی قیلغوچیلر بولغانسکز حاله آنلرغه یعنی سزلر اول پوتلرنی شهرده فالدروب اوزگز صغراغه بیرهم ایته رگه چغوب کیتکانسکز دن صوگ مین آنلرنی بر اش اشله تورمن دیدی اول جماعتدن برسی حضرت ابراهیمک اوشبو سوزینی ایشندی لکن هیچ کشیگه ایتمه دی بس اول قوم بارچه سی صغراغه بیرهم ایته رگه چغوب کیتکاندن صوگ خلیل الله علیه السلام فولینه بر بالطه آلوب پوتخانه غه کردی (فَجَعَلَهُمْ) بس قیلدی اول پوتلرنی بالطه برله صوغوب (جَدَاذًا) پاره پاره یعنی کیسه ک کیسه ک قیلوب همه سن و اطوب بتوردی (الْأَكْبَرًا لَهُمْ) مگر اول پوتلرنگ اولوغسینی و اطمای فالدردی هم بالطه سینی اول اولوغ پوتنگ موینینه آصوب قویوب اوزی پوتخانه دن چغوب کیتدی (لَعَلَّهُمْ) شایدکم اول نمرود قومی (آلِیْهِ) (۱) اول اولوغ پوت صاری (بِرَجْعُونَ) فایتورلر یعنی اول قوم صغرادن فایتقاچ شول اولوغ پوتنگ یانینه کیلوب بوپوتلرنی کم صندردی دیوب آنندن صوراسونلر و بوخصوصه آکما مراجعت ایتسونلر اوچون اول اولوغ

کورگاچ آنک اوزینه رجوع ایدوب بواشنی صورارلر هم اول آنلرغه پوتلرنگ عاجز ایدکینی حجه برله اثبات قیلوب آنلرنی الزام ایلهمک اوچوندی روایت ایدلمشدرکه آنلرنگ شهردن طشقاری بیرهم عبادت قیلا نورغان اوزلرنی بار ایدی بیرهم کوننده تورلی طعاملر حاضرلپ اول طعاملرنی پوتخانه ده گی پوتلرنگ آلدینه قویوب اوزلری فرغه عبادت اوزینه کیتارلر ایدی سوکوره فایتوب پوتخانه گه کیلوب اول آشرنی اوزلری آشارلر ایدی شول عادتلری بوینجه پوتلر آلدینه تورلی طعاملر قویوب اوزلری شهردن طشقاری چغوب کیتکانلر ایدی حضرت ابراهیم پوتخانه گه کروب پوتلرنگ قارشو- سینه کیلوب استهزاء طریقچه بیورگزنی اوچون آشامایسزدیدی پوتلردن هیچ جواب بولماغاچ نی اوچون

سوزله شمیسیز دیوب فولنداغی بالطه سی ایله ابیک اولوغ پوتندن باشقه سینی همه پوتلرنی پاره پاره قیلوب و اطقاندن صوگ بالطانی الوغ پوتنگ موینونه آصوب قویدی نیاننان.

پوتنى واطىاي فالدردى حضرت ابراهيم نك بواشدن مقصودى آنلرنى خور
 نىلماق و الزام اينمك ابدى القصة فاچانكيم كون نك آخرى بولدى نمرود قومى
 صهرادن قايتوب عبادت اوچون پوتخانهغه كرديلر بوتلرنك همهسى واطلوب كيسهك
 كيسهك بولوب ياتقانلر ينى كورب حيران فالديلر (قَالُوا) ايتديلر آنلر بو حالنى
 كورگاج (مَنْ فَعَلَ هَذَا) كم قىلدى اوشبو اشنى (بِالْهَتْنَا) بزنك خدايلر يمزغه
 (أَنَّهُ) درسنلكه اوشبو اشنى قىلغان كشى (لَمَنْ الظَّالِمِينَ) البته ظالملى اينكوچيلردندر
 ديديلر زيرا كه اول پوتلرنى تعظيم قىلو نيوشدن اول كشى آنلرنى خور قىلغان
 ياكه اول كشى اوز نفسينه ظلم اينكوچيلردندر كم بو اشنى سببلى اوزىنى
 هلاككعه توشورور ديديلر بس نمرود هم آنك قومى بو پوتلرغه اوشبو اشنى
 كم اشلگان ديوب تفتيش و تفحص قىلا باشلاديلر حضرت ابراهيم نك يوقار بداغى
 تَالله لَا كَيْفَ اَصْنَامُكُمْ دىگان سوزىنى ايشتكان كشى بار ايدى بس اول كشى
 بو واقعهنى ايكنچى بروهگه ايتدى آندن باشقهلر ايشتوب فى الحال بو سوز
 نمرودكه ايرشدى (قَالُوا) ايتديلر اول قومدن بو جهاعت نمرودكه (سَعْنَا)
 ايشتك بزلر خلقدن شونى كم (فَتَى يَذُكُرُهُمْ) بر يكت ذكر قىلور و ياد ايتنر
 اول پوتلرنى ياوزلق برله يعنى پوتلرنى خورلار و يمانلار (يَقَالُ لَهُ اِبْرَاهِيمُ) ايتولمش
 بولور اول يكتنكه ابراهيم ديوب يعنى اول پوتلرنى خورلى طورغان يكت
 ابراهيم اسملى ايكان ديديلر (قَالُوا) ايتديلر بو سوزگه قارشى نمرود قومى
 (فَأْتُوا بِهِ) بس كيلتورگز اول يكتنى (عَلَىٰ اَعْيُنِ النَّاسِ) آدميلرنك كوزلرى
 اوزره يعنى خلق حضورينه كيلتورگز كم همهلرى انى كورسونلر (لَعَلَّهُمْ) شايد
 كم آنلر اول يكتنى كورگاج (يَشْهَدُونَ) گواھلق بيورولر آنك پوتلرنى
 خورلاغانلىقينه بس حضرت ابراهيمنى آلوب نمرود حضورينه كيلتورديلر (قَالُوا)
 ايتديلر نمرودديلر حضرت ابراهيمغه (أَأَنْتَ فَعَلْتَ) ايا سن قىلدگبو (هَذَا)
 اوشبو اشنى (بِالْهَتْنَا) بزنك خدايلر يمزغه (يَا اِبْرَاهِيمُ) اى ابراهيم يعنى
 بو پوتلرنى اوشبو طريقه كيسهك كيسهك قىلوب واطقوجى سينبو
 ديديلر (قَالَ) ايتدى حضرت ابراهيم بواشنى مين قىلادم (بَلْ فَعَلَهُ) بلكه قىلغاندر
 آنى (كبيرهم هذا) آنلرنك اولوغسى اوشبو پوت يعنى اولوغ پوتنك سزلرنك
 باشقه پوتلرغه طابونماقگزه آچوى كيلوب مين بارنك كچكنه پوتلرغه نى اوچون
 طابوناسز دىپ آچوندىن آنلرنى واطلوب بتورگاندر كورمه يسزمو بالطه هم آنك
 مويندندر (فَأَسْتَلُوهُمْ) بس صوراكز سزلر اول پوتلردن سزنى كم واطلدى ديوب
 (أَنْ كَانُوا) اگر بولسهلر اول پوتلر (يَنْطَفُونَ) سوزلهشورلر يعنى اگر آنلر

(۱) نمرود قومی حضرت ابراهیمی اوطقه یاندرورغه اتفاق قیلغاندن صوڭ برمدت اوطون طاشودیلر حنی آرلرندن برسی صر خوار بولسه خدای مینی سلامتندرسه ابراهیمی یاندرور اوچون فلان مقدار اوطون کبلتورور ایدم دیوب ندر ایتور ایدی اجل صر خاوندانغی کشی من اولگانندن صوڭ مالینگ فلان مقدارینه ابراهیمی یاندرور اوچون اوطون صاتوب آلونسون دیوب وصیت قیلور ایدی طول فار چقلر جب جبر لب صاتوب آقچه سینه اوطون ۱۰۸

﴿ ۱۷ نھی جز سورة الانبیاء ﴾

سوزلشه تورغان بولسeler اوزلرینی کم واطقانی سزگه ایتورلر سوزله شمای تورغان تلسز وفهمسز بولسeler معبودلکگه نیچوڭ لایق بولورلر (فرجوا) بس قایتدیلر ودوندیلر اول قوم (الی انفسهم) اوز نفسلری صاری یعنی اوز عقللرینه مراجعت ایتوب اویلاب قارادیلر (فقالوا) بس ایتدیلر آنلرنڭ بعضلری بعضلرینه (انکم) درستلکک سز لر (انتم الظالمون) سز لر ظلملق اینکوچیلر سز سویله می ایشتی بی تورغان نرسه لرگه طابونماقکز برله (ثم نکسوا) بس ایولدیلر آنلر (علی روسهم) باشلوی اوزره یعنی حجالت و حیرت لرنندن باشلرینی آلفه صالوب توردیلر و ایتدیلر کم (لقد علمت) تحقیق بلدک سین ای ابراهیم (ما هو الا) توڭلدر اوشبو پوتلر (ینطقون) سویله شورلر یعنی بو پوتلرنڭ سویله شه آلمغانلقلرینی سین بلورسڭ بس نی اوچون پوتلرنڭ اوزلرندن صوراکز دیب ایتسهڭ دیدیلر بس قاچانکم آنلر پوتلرینڭ عاجز لکی برله اقرار قیلدیلر (قال) ایتدی حضرت ابراهیم آنلرغه (ان تعبدون) ایسا بس سز لر عبادت قیلورسزمو (من دون الله) خدای تعالی دن باشقه (مالا ینفککم) شول نرسه گه کم فایه ایرشدرمهس اول سز لرگه (شیئا) هیچ بر نرسه (ولا یضرکم) هم ضرر وزیان ایرشدرمهس سز لرگه یعنی آنلرغه طابونودن هیچ فائده حاصل بولماس و طابونماغانلقدن هیچ بر زیان بولماس شونداین نرسه گه نی اوچون طابوناسز (افی لکم) زشتلک و ناخوشلق سز لرگه در (ولما تعبدون) هم شول نرسه گه در کم سز لر طابونورسز آڭا یعنی اوزلرکز هم ناچار و قباحلر سز هم پوتلرکزده قباحلدر (من دون الله) خدای تعالی دن باشقه (افلا تعقلون) ای آڭلاماسسز و بله سسز لر مو قیلغان اشکزنڭ قباحلکینی دیدی نمرود قومی حضرت ابراهیمدن بو طریقه سوزلر نی ایشکچاچ خورلاندیلر و آچولری کیلدی آڭا ضرر قیلماقچی بولدیلر (قالوا) ایتدیلر اول قوم بر برسینه (هرقوه) یاندرکز اول ابراهیمی (۱) اوطقه کم اوطقه

آلوب کبلتورورلر ایدی بو اشنی بیک ثوابی ایزگواش دیوب اعتقاد قیلورلر ایدی حسابسز کوڭ اوطون جیولغاندن صوڭ شول اوطونلرغه اوط باقدیلر هر طرفدن اوط یالقنی هواغه چغوب الله نیقدر بیر طوتاشدن اوط بولدی هیچ کم اوطنڭ یاقنینه بارا آلمادی حضرت ابراهیمی اوطقه نیچک طاشلارغه بله یوچمه هه لری عاجز قالدیلر عافیت ایلیس علیه اللعنه آنلرغه «منجیق» دیگان طاب غان شیکلی نرسه نی باصاونی اوگره تدی حضرت ابراهیمنڭ قول لرن و آیاقلرن باغلاب «منجیق» غه صالدیلر شول حالده کوکلر ده گی فرشته لر حضرت ابراهیمغه مدد ایتو اوچون حق تعالی دن اذن صورادیلر «آهی سیکما معلومدر کم بر یوزنده خلیلک ابراهیمدن باشقه سینی بر بلوب سیکما عبادت قیلوچی کشی یوقدر» دیدیلر حق سبحانه و تعالی دن خطاب کیلدی «کم ابراهیم مینم خلیلدر آنڭ میندن باشقه خلیلی یوقدر اگر سزدن مدد یاردم استه سه مدد قیلکز و اگر میندن باشقه دن مستغنی بولوب سزدن یاردم صوراماسه سز مینم برله آنڭ آراسینه کره کز مین آنڭ حالن اوزم بلگوچیره کنن» حضرت ابراهیمی اوطقه طاشلاغانده صولرغه هم جیلرگه مؤکل بولغان فرشته لر کیلوب اوزلرینڭ خدمتلرن عرض قیلدیلر «اگر قبول ایتساڭ اوطنی حاضر سوندریک» دیدیلر حضرت ابراهیم مینم سزدن هیچ حاجتم یوقدر» دیدی تیباندن،

بر بلوب سیکما عبادت قیلوچی کشی یوقدر» دیدیلر حق سبحانه و تعالی دن خطاب کیلدی «کم ابراهیم مینم خلیلدر آنڭ میندن باشقه خلیلی یوقدر اگر سزدن مدد یاردم استه سه مدد قیلکز و اگر میندن باشقه دن مستغنی بولوب سزدن یاردم صوراماسه سز مینم برله آنڭ آراسینه کره کز مین آنڭ حالن اوزم بلگوچیره کنن» حضرت ابراهیمی اوطقه طاشلاغانده صولرغه هم جیلرگه مؤکل بولغان فرشته لر کیلوب اوزلرینڭ خدمتلرن عرض قیلدیلر «اگر قبول ایتساڭ اوطنی حاضر سوندریک» دیدیلر حضرت ابراهیم مینم سزدن هیچ حاجتم یوقدر» دیدی تیباندن،

(۱) حضرت ابن عباس رضی اللہ عنہما دن منقولدرکہ اگر حق سبحانہ و تعالیٰ اول اوطقہ «کونی بردا» دیوب «وسلاماً» دیبہ گان بولسہ ایدی یعنی سلامتک ایاسی بولغل دیبہسہ ایدی ابراہیم علیہ السلام آنک صالحونلغندن طوگوب هلاک بولمق احتمال ایدی. (۲) مرویدرکہ حضرت خلیل علیہ الصلوٰۃ والسلام اول اوطنک اورتاسینہ ۱۷ نچی جز سورۃ الانبیاء ﴿۱۰۹﴾

کیلوب نوشکاچہ
بوغاولری تمام یانوب
اوزینک تیکرہسندہ
گلر وچہکار اوسوب
اول اوط گل باقہسی
بولدی ہم اول بیردہ
طائلی صولی پیشمہ پیدا
بولدی حضرت ابراہیم
اول اورندہ یدی کون
طوردی نمرود لعین
بیوک منارا اوسندن
قاراب طورور ایدی
کوردی کم اول اوطنک
اورنا بیرندہ نفیس گل
باقہسی ہم پیشمہ پیدا
بولغان حضرت ابراہیم
باقہ اورتاسنہ استراحت
قیلور باقہنک اطرافنہ
اوطنک شعلہلری یالقن
لانوب یانار ایدی بس
نمرودبو حالنی کورگاچ
تقردی کم «ای ابراہیم
سینک خدایک اولوغ
خدای ایکان بو قدر
اشلرگہ قدرتی یتکان
ایمدی مین سینک خدایک
اوجون قربان قیلورمن»

یاندرماق عذابلرنک فاطیراقیدر (وَأَنْصَرُوا) دخی یاردم بیرگز ومدد قیلکز
(الْهَتَّكُمْ) خدایلرگزغہ یعنی آنلرنک انتقامینی ابراہیمدن آلکز (أَنْ كُنْتُمْ) اگر
بولساگز سز (فَاعْلَبِينَ) قیلغوچیلر یعنی پونلرگزغہ مدد ایٹکوچیلر بولساگز
ابراہیمدن ٹوچی آلکز و آنی عذاب قیلکز دیدیلر بس نمرود علیہ اللعنه حکم
قیلدی تاکم بر بیوک طاونک یاندہ اوط یاقماق اوجون اورن بنا قیلدیلر دیوارینک
بیوکلگی آلتی یوز گز ایدی بر آی مدتندہ اوطون جمع قیلدیلر اول اورنی
تمام طولدردیلر ہم آکا بیک کوب مای توکلیلر صکرہ اوط یافدیلر اول
اوطنلرنی اوط تمام چولغاب آغاچ ابراہیم علیہ السلامک قولینی و آیاغبنی
بوغاولاب منجیق دیگان طاغان کی نرسہ واسطہسی ایلہ اول اوطقہ آطدیلر
ابراہیم اول اوطقہ نوشکاچہ هوادہ حالندہ جبرائیل علیہ السلام آکا ایرشدی ہم
ایتدی «هل لك حاجة» یعنی: «ای ابراہیم هیچ بر حاجتک بارمو» دیدی حضرت ابراہیم
جواب بیردی «اما اليك فلا» یعنی: «حاجتم باردلرکن سیندن توگلدر» دیدی جبرائیل
ایتدی: «حاجتک کمگہ در حاجتکنی صوراعل ابراہیم بیوردی کم اول اوزی مہ نرسہنی
بلگوچیلر مینم حاجتمنی ہم بلور صورامق حاجت توگلدر» دیدی فاجانکم
حضرت خلیل اللہنک حق تعالیٰ گہ توگل و اعتمادی تام و درست ہم ماسوادن انقطاعی
کامل ایدی (فَلَمَّا) ایتدک بز اوطقہ خطاب قیلوب (يَا نَارُ) ای اوط (كُونِي) بولغل
(بَرْدًا) صالحونلق ایہسی (وَسَلَامًا) دخی سلامتک ایہسی بولغل (عَلَىٰ اِبْرَاهِيمَ)
ابراہیم اوزرہ ابراہیمنی کویدرمہ گل و سلامت صاقلالغل (۱) (وَأَرَادُوا) و نلہدیلر
نمرود قوملری (بہ) اول ابراہیمغہ (كَيْدًا) مکرنی یعنی آنی اوطقہ یاندروب
هلاک ایتمہ کھی بولدیلر (فَجَعَلْنَاهُمْ) بس قیلدق بز آنلرنی (الْأَخْسَرِينَ) خسران
(۲) وزبان کورگوچیرہ کلر زیرآ کہ آنلرنک سعیلری عبث بولوب قیلغان اشلرندن
ابراہیم سوزینک حلقی ظاہر بولدی ہم آنلرنک اشلری باطل ایدکی معلوم
و آشکارا بولدی (وَجِيئَانَهُ) و فوتقاردق بز اول ابراہیمنی یعنی آنی نمرود قومینک
شهرلرندن چقاردق و آنلرنک شرنندن خلاص ایلدک (وَلَوْطًا) ہم آنک

دیدي ابراہیم علیہ السلام ایتدی «مینم خدایم سینک قربانکنی قبول ایتمہس تاکم
باطل دینکنی قویماساک» دیدی خبردہ کیلمشدرکہ نمرود دورت مک اوگز قربان ایلدی
هم حضرت ابراہیمغہ آذیہ و جفا قیلونی قویدی کوکلینہ فورقو نوشدی.

قرنده شينك اوغلى لوطنى آنك برله اول بىردن چىاردق هم آنلرنى ايرشدر دك
 (اَلِى الْاَرْضِ اَلَّتِى) آنداين بىر صارى كم (بَارَكُنَا فِىهَا) خىر و بىركات بىردك بىز
 اول بىرده (لِلْعَالَمِينَ) عالم لىر اهلينه اول بىردن مراد شام ولايتىدىر بىركاتى كوپ
 پىغمبرلرنىك اول ولايتنه مبعوث بولماقى هم آنه كوپ نعمت و آرزۇ نىچىلىق بولماقىدىر
 مرويدىر كه ابراهيم عليه السلام شام ولايتنده فلسطين بىرىته نزول قىلدى لوط
 عابه السلام مؤتفكات دىگان بىرده فرار اىلدى اىكسىبىنىك آراسى بىر كىچه
 وكوندىزلك مسافت اىدى (وَوَهَبْنَا) و باغشلا دق بىز (لَهُ) ابراهيم پىغمبرگه (اسْحَاقَ)
 اسحاق اسملى اوغلى (ويعقوبَ) دى آنك اوغلى يعقوبنى (نَافِلَةً) آنك صور اغاندىن
 آرتق زىرا كه ابراهيم عليه السلام حق تعالى دن بر اوغل صور اغان اىدى خدائى
 تعالى آكنا اوغل هم نبيره عطا قىلدى (وَكُلًّا) و هر قايوسىنى اوشبو دورتنك
 (جَعَلْنَا) قىلدى بىز (صَالِمِينَ) اىنگولر قىلدى (وَجَعَلْنَاهُمْ) هم قىلدى آنلرنى
 (اٰثِمَةً) اماملر و خلايق نىك اولوغلىرى قىلدى (بِئْهْوَنَ) طوغرى يولنى كو و گازور لىر
 آنلر خلقته (بِأَمْرِنَا) بىز نىك فرمانىز برله (وَأَوْحَيْنَا) و وحى قىلدى بىز (اَلَيْهِمْ)
 آنلر صارى (فَعَلَ الصَّيْرَاتِ) اىنگولر كى اشلهمه كنى (وَأَقَامَ الصَّلَاةَ) هم نمازنى
 قايىم قىلماقنى (وَأَيَّأَ الزَّكَاةَ) دى زكوة بىرونى (وَكَانُوا) و بولدىلر آنلر (لَنَا)
 بىزلىرگه (عَابِدِينَ) عبادت قىلغوجىلر اخلاص برله (وَلَوْطًا) دى: لوط پىغمبرگه
 (اَتَيْنَاهُ) بىردك بىز آكنا (حُكْمًا) حكمتنى ياكه پىغمبرلىكنى (وَعَلَّمْنَا) هم شرىعت
 علمىنى (وَنَجَّيْنَاهُ) هم فوتقاردق بىز اول لوطنى (مِنَ الْقَرْيَةِ الَّتِى) شونداين
 قىرهدن كم (كَانَتْ) بولدى اول قىرهدنك اهلنى (تَعْمَلُ) اشلر (الْعِبَادَاتِ) بوزوق
 اشلرنى يعنى اول قوم لوطه برله اشتغال ايدارلر اىدى هم يول باصوب اوغرىلىق
 قىلورلر اىدى بس حق تعالى آنلرنى هلاك اىلدى (اَنَّهُمْ) درىستلكه آنلر (كَانُوا)
 بولدىلر (قَوْمَ سَوَاءٍ) ياوز گروه (فَاسِقِينَ) حق تعالى فرمانىنىك چىگىندىن چىقوجىلر
 (وَادْخَلْنَاهُ) و كرگزدك بىز لوط پىغمبرنى (فِى رَحْمَتِنَا) اوز رحمتىزگه ياكه جنت كه كم
 رحمت اورنىدىر (اَنَّهُ) درىستلكه اول لوط پىغمبر (مِنَ الصَّالِحِينَ) اىنگولر
 ايتكوجىلردىر لوط پىغمبر قىسمى موندىن مقدم تفصىل برله ذكر اىلدى
 (وَنُوحًا) و بنا د قىلغل نوح پىغمبرنى (اِذْ نَادَى) شول وقتده كم ندا قىلدى اول
 نوح اوزىنىك پروردكارىنه يعنى قومى هلاك قىلغل دىوب دعا اىلدى (مِن قَبْلِ)
 ابراهيم و لوط عليها السلامدىن الگارى (فَاسْتَجَبْنَا لَهُ) بس قبول قىلدى بىز آنك

(۱) داود هم سليمان عليهم السلام لرنك اوشبو حكملرى اجتهد لرى ايله مو ياكه نص ايله بولدبو بو خصوصه علماء اختلافى ايندىلر بعضيلر ديشلر دركه هر ايكسنيك حكملرى اوزا اجتهدلرى بوينجه ايدى اول تقديرده پيغمبرلر گه ده اجتهد جا ئز بولورتا كم اجتهد ثوابينه نائل بولولرى اوچون لکن اوشبو حكمده داود عه م اجتهدانته خطا ايدوب سليمان عه م اصابت ايتكان بولور پيغمبرلرنك هم اجتهدانته خطا بولماق جا ئزدر مگر آنلر خطا اوزره قرار ايله م سلر خداى تعالى صگوره آنلرغه صوابنى الهام قیلور وبعضيلر هرايكسنيك حكملرى نص بوينجه وحى ايله ايدى ديورلر بويل ايتكوچيلر پيغمبر لر گه اجتهدانى تجویز ايتمه سلر حضرت داود وسليمان هرايكسى وحى آلوى بوينجه حكم ايتدىلر صگوره سليمانك حكى داودنك حكىنى نسخ ايتدى ديورلر بولر انبياءمغه خطانى تجویز ايتمه سلر تفسير مولانا يعقوب.

حماسينى (فنجيناه) بس فوتقاردق اول نوحنى (واهل) هم آنك ابو جعاعلر بى فوتقاردق (من الكرب العظيم) اولوغ بولغوچى محنت وفايغودن يعنى آنلرنى طوفاندىن خلاص ايتدك (ونصرناه) هم نصرت وياردم ببردك بز نوحه و آنى فوتقاردق (من القوم الذين) شونداين قومنك شردن كم (كذبوا) يالغانه توتدىلر آنلر (باياتنا) بزنك ايتلر مزنى (انهم) درستلكنه اول نوح قومى (كانوا) بولديلر (قوم سوء) ياوز گروه (فاغرقناهم) بس غرق قىلدى بز آنلرنى طوفان صوى ايله (اجمعين) بارچهلر بىنى (وداؤد) و ياد ايتكل داود پيغمبر قصه سىنى كم ايشا اولغيدر (وسليمان) هم داود اولغى سليمان پيغمبر قصه سىنى (اذ يعكمان) شول وقتك كم حكم قىلور ايدىلر آنلر (فى العرث) ايگون خصوصته (۱) مرويدركه داود عليه السلام اوزينك محكمه سنده اولطروب حكم قىلغانده حضرت سليمان محكمه ايشكى توبنده نورور ايدى هر كم محكمه دن چقسه آنام نيچك حكم قىلدى ديوب آندىن صورار واستفسار قىلور ايدى بركون ايكي كشى دعواله شوب محكمه گه كىلديلر برسى ايگون ايگوچى ايليا اسلى ايدى ايكنچيسى قويلر آصراغوچى يوحنا اسلى ايليا حضرت داودغه ايتدى يا خليفه الله مينم اوشبو كورشم يوحنا بوكچه قويلر بىنى اولطاتور ايدى قويلرى مينم ايگونك بيرمه كروب تمام آشلقنى خراب وتلف ايتكانلر ديدى داود عليه السلام يوحنادن بو خصوصه نى ايتاسن ديوب صورادى يوحنا اقرار قىلدى بلى بوايليانك سوزى راسترد ديدى حضرت داود يوحناغه قويلر كنى آشلق بر ايزينه ايليا گه بيرگل ديوب حكم ايتدى داود عليه السلام شربعتينك حكى شولاي ايدى بس اول ايكي كشى بو حكم گه راضى بولوب محكمه دن چقدىلر حضرت سليمان اول وقتده اون اوچ باشنده ايدى اول ايكي كشىين واقعه لرىنى استفسار قىلماق آنلر حضرت داودنك نيچك حكم قىلماينى بيان ايله ديلر بس سليمان عليه السلام آناسى داود حضورينه كروب ايتدى بو ايكي كشى خفته موندن اصلح ويخشىراق حكم باردر ديدى داود عليه السلام اول حكم نيچكدر ديگاج حضرت سليمان ايتدى يوحنا اوزينك قويلر بىنى ايلياغه بيروب طورسون تا كم قويلر خراب ايتكان بيرنك ايگونى يكدان اوسوب اولگورگانگه چه ايليا اول قويلر نك سوتى وماپى هم يونى برله فايته لانسون وبومدنده اول ايگونك بيرنك خدمت ومحتلر بىنى يوحنا اشلسون هر فاچان اول بيرنك ايگونى اولگورب اولگى

كعبى بولسه اول قويلرنى كبرى يوحناغه تسليم ايلسون واوزى ايگونلگى
برله فايهلانسون تاكم هر ايكيسى محروم وبهرهسز فالماسون ديدى داود عليه
السلام حضرت سليمانك بو حكيمنه تحسين قىلوب اولگى حكيمنى بوزوب اوشبو
طريقه حكم قىلدى حق سبحانه وتعالى بوقصهنى اوزينك حبيبينه خبر بيروب
بيوردى كم ياد فيلقل قومكا داود وسليمان قصهسنى فاچانكم آنلر حكم فيلورلر
ايدى ايگونلك طوغرىسنده (اذ نَفَسْتُمْ فِيهِ) شول وقتكم كيچ برله كوردى
اول ايگونلك كه (غَنَمُ الْقَوْمِ) قومنك قويلرى يعنى قويلر ايگونلك بيرگه كروب
آشلقنى تلف ايله ديلر (وَكُنَّا) وبولدى بز (لِحُكْمِهِمْ) آنلرنك حكم لرينه (شاهدِينِ)
بلگوچيلر يعنى داود وسليمان بواش خصوصنده ايليا ويوحناغه نيچك حكم
ايتدكلرينى بلدك (فَفَهَّمْنَاهَا) بس اوگرانك وبلدرك اول خصوصه
طوغرى حكمنى (سُلَيْمَانَ) سليمانغه تاكم يوفاريدى مذكور طريقه
حكم ايلهدى (وَكَلَّأ) وهر فايوسينه داود وسليمانك (اَتَيْنَا) بيردك بز
(حُكْمًا) حكومتنى (وَعَلَّمَا) هم شريعت علمينى (وَسَفَرْنَا) دخى مسفر
ومطبع قىلدى (مَعَ دَاوُدَ) داود پيغمبر برله (الْجِبَالِ) طاولرنى (يُسَبِّحُنَ)
تسبيح ايتورلر ايدى اول طاولر داود برله بيرگه حضرت داود ذكر ايتكان
وقتده طاولردان هم ذكر طاوشى ايشتولر ايدى بواش حضرت داود عليه
السلامنك معجزهسى ايدى (وَالطَّيْرِ) دخى قوشلرنى مسفر قىلدى داودغه تاكم
قوشلر هم آكنا موافقت ايله ب بيرگه تسبيح ايتور ايديلر (وَكُنَّا نَاعْلَمُنِ) وبولغوجيز
بز قىلغوجى اوشبونك كى اشلرنى يعنى بواشلر سزنىك فاشكزده عجب ومستبعد
بولسه ده خداى تعالىنك قدرتينه نظرا هيچده عجب توكلدر (وَعَلَّمْنَاهُ) دخى
اوگرتدك وبلدرك بز داودغه (صَنَعَةَ لَبُوسٍ) تيبوردن بولغان صوغش كيومى
اشلهمه كنى (لَكُمْ) سزنىك اوچون (لَتُعَصَّنَكُمُ) تاكم ساقلر اول صوغش كيومى
سزلرنى (مَنْ بَأْسَكُمْ) دشمانلر كزنىك فورالندن وسزنى جراحتلهمه كندن يعنى اگر
اول تيبور كيومنى كيوب صوغش قىلسا كز دشمانلر كزنىك فورالى سزگه اوتنهس
وسزنى جراحتلهمس (فَهَلْ آتَمُّ) بس ايا سزلىرمو (شَاكِرُونَ) شكرانه ايتكوچيلر
نعمت برابرينه استفهام صورتنده امردر يعنى شكرانه قىلكز خداى تعالىگه اوشبو
نعمت برابرينه ديهكدر داود عليه السلامنك كسى وهنرى تيبوردن صوغش
كيومى باصامق ايدى آنك قولنده تيبور قامر كى يومشاق بولور ايدى اولغه

(۱) بعضيلر بو اورنده
تسبيح سياحت معناسنده
در ديشلر يعنى داود
عليه السلام هر بيرگه
سياحت ايلهسه طاولر
آنك برله بيرگه يورورلر
ايدى لکن فوايدده
كيلتورمشدر كه داود
پيغمبر برله طاولرنك
سير ايتمه كى قرآنده
هيچ بر اورنده مذكور
توكلدر بس بواورندا
غى تسبيحنى خلاف ظاهر
بولغان سير معناسينه
حمل قىلوغه هيچ بر
ضروره داعى ايباسدر
زاد المسير

فَزِدْمَقِ حَاجَتِ بَوْلِاسِ اَيْدِي دَيْمِشَلَرِ (وَلَسَلِيْمَانَ) دَخِي مَسْخَرٍ وَمَطْبِيعِ قَيْلِيقِ
 بَزِ سَلِيْمَانَ پِيغْبِيْرِكِه (الرَّيْحِ) جَيْلِنِي (عَاصِفَةً) قَاطِي اَيْسِكُوچِي بَوْلغَانِي حَالِدِه
 اَوْل جَيْلِ قَوْنَلِي اَيْسَمَهْ كِي شَوْلَقْدِرِ اَيْدِي كَمِ حَضْرَتِ سَلِيْمَانِنِي تَحْتِي وَاْتْبَاعِي بَرَلِه
 كَوْتِه رُوْبِ بَرِ كَوْنِدِه بَرِ اَيْلِقِ يَوْلغِه اَيْلْتُوْرِ اَيْدِي (تَعْرِي) يُوْرُوْرِ اَيْدِي اَوْل
 جَيْلِ (بَأْمَرَه) حَضْرَتِ سَلِيْمَانَنِكْ فَرْمَانِي وَيُوْرُوغِي بَرَلِه (اَلِي الْاَرْضِ التِّي) شُوْنْدَايِن
 يِرْگِه كَمِ (بَارَكْنَا فِيهَا) بَرَكَاتِ قَيْلِيقِ بَزِ اَوْلِ يِرْدِه يَعْنِي اَوْلِ يِيْرِنِي خَيْرِلِي
 وَبَرَكَتِلِي اَيْتَدِكِ كَمِ اَوْلِ يِيْرِ شَامِ وَلايْتِيْدِرِ (۱) (وَكُنَّا) وَبَزِ بَوْلغُوچِيْبِيْزِ (بِكَلِّ
 شَيْءٍ عَالَمِيْنَ) بَارْچِه نَرْسَهْنِي دَانَا وَبِلْگُوچِي (وَمِنَ الشَّيْطَانِيْنَ) دَخِي مَسْخَرٍ وَمَطْبِيعِ
 اَيْلِدِكِ سَلِيْمَانَ پِيغْبِيْرِكِه دِيُوْلَرْدِنِ (مِنِ يَغْوَصُوْنَ) شَوْلِ كَمِسَهْلَرِنِي كَمِ غَوَاصِلِقِ
 قَيْلُوْرلَرِ يَعْنِي دَرِيالَرْغِه چُوْمَارلَرِ (لِه) اَوْلِ سَلِيْمَانَ اَوْچُوْنِ يَعْنِي اَنَّاكْ اَوْچُوْنِ
 دَرِيَا وَدِيْنْگَرِ قَوْبِيْنِه چُوْمُوْبِ اَنْجُوْ وَمَرْجَانِ كِييِ اَصْلِ طَاشلَرِ چَقَارُوْرلَرِ (وَيَعْلُوْنَ
 هَمِ اَشلَرلَرِ اَوْلِ دِيُوْلَرِ (عَمَلًا دُونَ ذَلِكَ) اَوْشَبُوْ غَوَاصِلِقْدِنِ بَاشِقِه اَشْنِي يَعْنِي بِنَا
 وَعِبَارَتِ كِييِ هَرِ نُوْرُلِي اَشلَرِ وَعَجِيْبِ صَعْتلَرِنِي قَيْلُوْرلَرِ (وَكُنَّا) وَبَوْلِقِ بَزِ
 (لَهُمْ) اَوْلِ دِيُوْلَرِكِه (حَافِظِيْنَ) صَافِلَاغُوچِيْلَرِ نَا كَمِ حَضْرَتِ سَلِيْمَانَنِكْ اَمْرُوْ فَرْمَانَدِنِ
 طَشْقَارِي چَقْمَاسُوْنلَرِ (وَايُوْبِ) دَخِي يَادِ قَيْلِغَلِ اِيُوْبِ پِيغْبِيْرِنِي كَمِ اَوْلِ اَمُوْصِ بِنِ
 رَاذِخِ بِنِ رُوْمِ بِنِ عِيْصِ بِنِ اِسْحَاقِ بِنِ اِبْرَاهِيْمِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُنَاكْ اَوْغَلِيْدِرِ. حَقِ
 سَبْعَانِه وَتَعَالَى آثَمَا كُوْبِ مَالِ وَدَوْلَتِ رُوْزِي قَيْلِشِ هَمِ پِيغْبِيْرِكِ اَيْلِ مَشْرَفِ
 اَيْلِ مَشِ اَيْدِي هَيْشِه وَقَتِيْنِي طَاعَتِ وَعِبَادَاتِ اَيْلِ اَوْنَكَارُوْرِ اَيْدِي خَلْقَه كُوْبِ
 خَيْرِ وَاحْسَانِ قَيْلُوْر اَيْدِي حَقِ تَعَالَى اَنِّي «بَنِيْنِه» وَلايْتِيْنِه پِيغْبِيْرِ اَيْتُوْبِ بِيَهْرْگَانِ
 اَيْدِي اِبْلِيْسِ لَعِيْنِ اَنَّاكْ حَقْنِدِه كُوْبِ حَسَدِ قَيْلُوْبِ حَقِ تَعَالَى گِه مَنَاجَاتِ اَيْتَدِي كَمِ
 «اَلْهِي بِنْدَهْ اِيُوْبِ صَعْتِ وَعَافِيْتَلِكِه هَمِ مَعِيْشَتِي كِيْكْ وَدَوْلَتِي وَبَالَالَرِي» كُوْبِدِرِ
 شَوْلِ رَسِيْبِلِي سِيْگَا دَايِمِ طَاعَتِ وَعِبَادَتِ قَيْلَادِرِ اِگَرِ اَنَّاكْ مَاللَرِيْنِي وَبَالَالَرِيْنِي
 اَلُوْبِ بِلَالَرِگِه مَبْتَلَا قَيْلَسَاكْ تُوْبَهْسِيْنِي بُوْزَارِ اَيْدِي. وَكَفَرَانَ نَعْمَتِ قَيْلُوْر اَيْدِي»
 دِيْدِي حَقِ سَبْعَانِه وَتَعَالَى يِيُوْرْدِي كَمِ «سِيْنِ اَيْتَكَاْفِه تُوْگَلْدِرِ بَلَكِه اَوْلِ اِيُوْبِ
 مِيْنِمِ مَقْبُوْلِ قَللَرِمَنْدِرِ كَمِ نِه قَدِرِ بِلَا وَمَصِيْبِتِ كُوْرْسَهْدِه طَاعَتِ وَعِبَادَتِيْنِه نَقْصَانِ
 اِيْرِيْمَهْسِ» بَسِ اِبْلِيْسِ خُدَايِ تَعَالَى دِنِ تَلَهْدِي «اَلْهِي مِيْنِي اِيُوْبَنَكْ مَاللَرِيْنِه هَمِ
 بَالَالَرِيْنِه وَتَنِيْنِه مَسْلُطِ وَايْرِكْلِي قَيْلِغَلِ نَا كَمِ حَالِيْتَكْ حَقِيْقَتِي ظَاهِرِ بُوْلَسُوْنِ» دِيْدِي
 حَقِ سَبْعَانِه وَتَعَالَى اِيُوْبَنَكْ ظَاهِرِيْنِه اِبْلِيْسِنِي مَسْلُطِ قَيْلِدِي اِبْلِيْسِ بَارْچِه

(۱) مرویدر که شام
 ملکندہ حضرت سلیمان
 اوچون دیولر بر شهر
 بنا قیلغانلر ایدی اول
 شهرنک اسمی «تدمیر»
 ایدی سلیمان علیه السلام
 ایرنه برله اول شهردن
 چقار ایدی جیل آنک
 قختگا هینی کوترب
 نوش وقتندہ فارس
 ولایتینہ «اصطخر» شهر-
 ینہ کیلتورور ایدی
 آندن آخشام وقتینہ چه
 «بابل» شهرینہ ایرشد-
 رور ایدی ایکنجی کون
 ایرته برله بابلدن چغوب
 کیچکه ینہ تدمیر شهر-
 ینہ قایتور ایدی بارچه
 جماعتلری برله اوشبو
 طریقہ جیل کوترب
 دنیانی سیر ایتورور
 ایدی.

(۱) محققین دیمشلردر کم حق سبحانه و تعالی فرآنگه ایوب علیه السلام خصوصنده انا وجدناه صابراً دیوب یعنی بز آنی صبر قیلغوی طابلق دیوب مدح ایلهدی حضرت ایوبنک « انی مسنی الضر » دیوب باشینه کیلگان بلا ومصیبتدن زارلانماقی آکما خلاقی و منافیدر چونکه بلادن شکایت اینک صبر سزلق علامتیدر بس بو طریقه شکایت ایلمه کی نیچک درست بولور جواب اوشبو طریقه دیمشلردر کم حضرت ایوبنک شکایت اینمه کی بلا

۱۱۴

﴿ ۱۷ نھی جزء سورة الانبیاء ﴾

شیطانلرنی و دیولرنی جمع قیلوب اینک اموال و اولادینی خراب و هلاک ایلمک برله مشغول بولدیلر لکن بعض مفسرلر دیمشلردر کم اوشبو سوزگه کتاب و سنتده هیچ بر دلیل یوقدر بلکه یهود اخبارندن آلتیش سوزدر و حقیقت شولدر که حق سبحانه و تعالی اقسام بلیات و انواع عمنی آکما مقدر ایلهدی بس تورلی طرفدن بلالر و مصیبتلر کیلمه ککه باشلادی بارچه اموالی و مواشیلری هلاک بولدی یدی اوغلی و اوچ فزی جملهسی دیوار آستنده قالوب هلاک بولدیلر هم اوزینک مبارک تنینه قورطلر و چوانلر چغوب صاصی ایسله نوپ حتی قورطلر پیدا بولدی آکما ایبرگان مؤمنلر کیری مرتد بولوب حضرت ایوبنی قریه دن قولاب چصار دیلر فایده بارسده « سینک صرخاوک باشقه لرغه چفار » دیب آنی قولاب بیارورلر ایدی بارچه افر بالری آنندن کیسولدی باری رحیمه اسملی خاتونی کم یوسفی علیه السلام اوغلبنک فزی ایدی آنک خدمتنده قالدی ایوب علیه السلام یدی یل ویدی آی هم یدی کون ویدی ساعت اوشبو محنت ابله مبتلا بولسی حق سبحانه و تعالی حبیبی محمد علیه السلامغه بلالرگه صبر قیلوب ثابت بولماقنی تعلیم اوچون و مبارک کوکلینه تسلیه بولسون اوچون ایوب پیغمبر احوالینی ذکر ایلهدی و بیوردی کم « یاد قیلغل ای محمد علیه السلام ایوب فصه سینی » (اذ نادى) شول وقتنده کم ندا قیلدی و چافردی اول ایوب (رَبِّهِ) اوزینک پروردکارینه (۱) (اَنْیَ مَسْنِی الضَّرِّ) شویلر دیوب کم درستلکده من کم ایرشدی میکا رنج و محنت و قاطیلق (وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِیْنَ) و سن رحمت اینکو چیلرنک رحمت اینکو چیره گی سن (فَاسْتَجْنَا لَهٗ) بس قبول ایله دک بز ایوبنک دعاسینی (فَكَشَفْنَا) بس دفع قیلدی و بیبردک (مَا به) شول نرسه نی کم اول ایوب برلدر (من ضَرٍّ) محنت و قاطیلقدن یعنی آکما شفا بیردک بارچه صرخاولری کیتوب تمام سلامتله ندی و یونک تفصیلی « ص » سورهنده ذکر ایدلور انشاء

و محنتی قاطیلقندن و چدی آلمغانندن توکلدر بلکه ایلینک شمانه سندن و تحقیر اینمه کنندن غایت خاطر ی رنجوب بو طریقه زاری و شکل یت قیلدی زیرا که ایلین لعین آکما کیلوب « میکا سجده فیلساک سینی بولادن فوتقارور من » دیگان ایدی حضرت ایوب آنک شول سوزینه طانت کیلتورما یوب حق تعالی گه شکایت ایدی و بعضیلر دیمشلردر که حضرت ایوبیکه ایمان کیلتور گانلردن بر جماعت کیری مرتد بولوب « اگر آنک دینی حق بولسه ایدی آنک باشینه بو قدر بلالر کیلمه س ایدی » دیدیلر آنلرنک اوشبو سوزینه حضرت ایوبنک خاطر ی رنجوب حق تعالی گه شکایت قیلدی یا که خاتونی رحیمه

غایت محتاجلقندن ساج طلملرینی کیسوب ایکمک برله آکوشقان ایدی حضرت ایوب شول حالدن آگاه بولوب چدای آلماینچه شکایت قیلدی یا که غایت ضعیفل نوپ حتی فرض نماز او قور اوچون قیامغه طور آلمغانلقندن زارلاندى یا که قورطلر بارچه افضالرینی آهاب آخرنده تلی برله یوره کینه قصد ایتدکلرندن طانت کیلتورمه یوب بو سوزنی ایتدی بو خصوصت مفسرلر باشقه کوب و جهلر هم بیان ایله مشلردر و الله اعلم . واعطی

(۱) و بعضیلر دیبشلردر که کفل کفیل بولماق و ضامن بولماق معناسنده در البسح الیاس علیه السلام اورنینه آنک اشرلرینی ادا ایلمک اوچون اول کینکاندن سوک منکفل بولوب قالدی شول جهتنن ذوالکفل دیدیلر و صاحب تیبان

کیتورمشدر کم بنی اسرائیل پیغمبرلرندن برسی هم اوز قومینه پادشاه هم پیغمبر ایدی حق تعالی دن آکما وحی کیلدی کم «سبکا اجل وقتی ایرشدی اوز ملکتنی بنی اسرائیلغه عرض قیلغل ناکم شونداین بر کشی طاپسونلر کم کیچهلر یوقلامای عبادت برله اوتکارسون هم ملالاسز برده افطار قیلماپنجه ایکی کون طوتاش روزه طوتسون هم خاق آراسنده حکم فیلسون هیچ آچیغلانماسون اگر شول صفتداغی کشینی طابسه لر اوز اورنیکا آئی پادشاه ایله گل» بس اول پیغمبر بوسوزنی بنی اسرائیلغه معلوم قیلدی قوم آرا- سندن بریکت طورب ایتدی «انامکفل لک بهذا» یعنی: «من بو اشرلر خصوصنده ضامن من بو اشرلرنی قیلورمن»

الله تعالی (وَأَنْبِئَاهُ) دخی بیردک بز ایوبکه (أَهْلَهُ) آنک اهلینی یعنی بالالری و بارچه ایو جماعتلری کیری نرلدیلر (وَمَثَلَهُمْ) هم آنلر اوخشاشینی بیردک (مَعَهُمْ) آنلر برله یعنی بارچه بالالرینی و ماللرینی اولگی کیی ایکی ثلوش ایتوب بیردک اولگی دولتینک ایکی ثلوشی قدر مال و ملکت صاحبی اولدی (رَحْمَةً) رحمت و انعام اوچون اول ایوبکه (مَنْ عَدْنَا) بزنگ فاشمزدن (وَذَخْرِي) هم اوگت و عبرت بولسون اوچون (لِلْعَابِدِينَ) عبادت ایتکوجیلرگه یعنی ایوبکه بلا و محنتدن سوک بو مقدار دولت و نعمت بیرمه کمز آکما رحمت هم باشقه عبادت قیلغوجیلرغه نصیحت و عبرت اوچوندر تاکم صبرنگ سوکئی راحت و شادلق بولماقینی بلسونلر (وَأَسْمَاعِيلَ) دخی یاد قیلغل اسماعیل پیغمبرنی (وَأَدْرِيَسَ) هم ادریس پیغمبرنی (وَذَا الْكُفْلَ) (۱) هم ذوا الکفلنی کم الیاس پیغمبردر یا که یوشع یا که زکریادر علیهم السلام ذوا الکفل نصیب ایهسی دیگان سوزدر خدای تعالی محبتندن بهره مند بولدقندن ذوا الکفل دیدیلر (كُلُّ) اوشبو پیغمبرلرنگ همه سی (مَنْ الصَّابِرِينَ) صبر قیلغوجیلردن ایدیلر عبادت و ریاضتلرگه یا که زمانه محنتلرینه اسماعیل علیه السلام مکه کیی ایگن بولمی تورغان یرده اقامت ایلمکگه صبر قیلدی و ادریس علیه السلام اوزاق مدت قومینک ایداً و جفاسینه چدادی ذوا الکفل علیه السلام منکفل بولوب اوستینه یوکلب آغان اشرلرینه صبر و تحمل ایله دی (وَادْخَلْنَا هُمْ) و کرگز دك آنلرنی (فِي رَحْمَتِنَا) رحمتنرگه یعنی پیغمبرلک یا که آخرت نعمتینه (أَنْهُمْ) در سنلکده اول پیغمبرلر (مِنَ الصَّالِحِينَ) ایدگولک قیلغوجیلردن و فرمانغه اطاعت ایتکوجیلردن ایدی لر (وَذَا النُّونَ) دخی یاد ایتکل بالی ایهسی بولغان پیغمبر نیکم یونس علیه السلامدر (أَذْ ذَهَبَ) شول وقت کم کیتدی اول یونس (مُضَابًا) آچیغلانغوچی بولغانی حاله اوزینک قومینه آنک دعوتینی قبول قیلماغانلری اوچون حضرت جنید فیس سره جنید بیوردیکم حضرت یونس اوز نفسینه آچیغلاندى زیرا که کینمه کینه فرمان الهی بولماغان ایدی و بعضیلر دیبشلردر که قومینه عذاب کیلور دیب وعده قیلغان ایدی عذاب اول ایتکان و قنده کیلما یوب سوکقه راق قالدی شول سبیلی مینی بالغاچی دیب گمان ایتهلرلر دیوب قومینک آراسندن

دیدى اول پیغمبر پادشاهلغنی آکما طابشردی هم اول یکت وعده گه و سا قیلوب شول اشرلرنی اشلدی حق تعالی آکما پیغمبرلک بیردی هم ذوالکفل دیوب آطادی والله اعلم. کاشفی

(۱) حضرت پیغمبرم علیه الصلوة والسلامین منقولدر کم هر بر باشینه بلا ومصیبت کیلگان کشی حق تعالی گه اوشبو کلمه نی اوقوب یعنی «لا آله الا انت سبحانک انی کنت من الظالمین» دیوب دعا قیلسه البته حق تعالی آنک دعاسینی قبول ایلهر یونس علیه السلام هم بالقی فارنده اوشبو کلماتی ایتوب مناجات قیلور ایدی.

(۲) ابن عباس رضی الله عنهما دن روایت ایدهلمشدر کم یونس هم قومی «فلسطین» یرنه تورور لر ایدی برکافر پادشاه آنلر ایله

﴿ ۱۷ نچی جز سورة الانبیاء ﴾ ۱۱۶

صوغش قیلوب اون
ایکی سبطن نوفز
پارم سبطنی اسیر ایتوب
آلدی باری ایکی
پارم سبط اوز بیرلرنه
فالدیلر شول وقتده
آنلرنک اچنده پیغمبر لر
بار ایدی اولوغلری
شعیا علیه السلام ایدی
حق سبحانه و تعالی
شعیاعه مغه وحی ایله دی
«ناکم بنی اسرائیلنک
پادشاهی حز قباغه
بیورسون بنی اسرائیلنی
اسیر ایتکان کافر قومغه
بر قوتلی پیغمبرنی بیه-
رسون من آنلرنک
کوکلرینه قورقو
سالورمن اسیر ایتوب
آلغان بنی اسرائیل قومن
کیبری قایتارور لر»
دیوب بیوردی پادشاه

چغوب کیتدی (فَطَنَ) بس گمان ایتدی حضرت یونس یعنی آندن گمان ایتکان
کی اش صادر بولدی (أَنَّ لَنْ نَقْدِرَ) شویله دیوب کم بز قادر بولماسن آنک
اوزره و طار قیلماسن آنک بولینی بس بز آنی دریاغه کر توب بالقی فارننه حبس
ایلدهک (فَنَادَى) بس ندا قیلدی اول یونس و چاغردی (فِي الظُّلُمَاتِ) فارانغولقرده
یعنی صو نوبینک فارانغولقی هم بالقی فارننه غی فارانغولقده هم کیچ فارانغولقنده
میگنا ندا قیلدی (أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ) شویله دیوب کم یوقدر هیچ بر معبود مگر
سین اوزگگنه سن (سُبْحَانَكَ) پاکک و منزلهک سیگا در عاجز لکدن یعنی سین
بارچه اشلرگه قادرسک (إِنِّي كُنْتُ) درستلکده مین بولدم (مِنَ الظَّالِمِينَ) اوز
نفسینه ظلمتی ایتکوچیلردن فرماندن باشقه قوم آراسندن چغوب کیتمه کم سبیلی (۱)
(فَاسْتَجِبْنَا لَهُ) بس قبول ایلدهک بز یونس نك دعاسینی (وَجِئَانَهُ) هم قوتقاردهک
آنی (مِنَ الْعَمِّ) دریا قایغوسندن یعنی آنی بالقی فارنندن سلامت چقاردق ناکم
فرمان آلی ایله بالقی آنی دریا چیتینه چقاروب قویدی (وَكَذَلِكَ) و اوشانداق
یعنی نتا که کم یونس پیغمبرنی قایغودن قوتقاردق شونک کی (ننجی) قوتقارورمز
(أَلَمْؤْمِنِينَ) مؤمنلرنی تورلی بلالردن یعنی هر کم اخلاص برله دعا قیلسه الله تعالی
آکا یاردم قیلور و بلالردن نجات بیورور (۲) یونس علیه السلام ایله دریا و بالقی
قصه سی صافات سورهنه تفصیل ایله بیان ایدهلور ان شاء الله العزیز (وزکریاً)
دخی یاد ایتکل زکریا پیغمبرنی کم آزر اوغلیدر (أَذْنَادِي) شول وقتده کم ندا
قیلدی و دعا ایله دی اول زکریا (رَبِّهِ) اوزینک پروردکارینه شویله دیوب کم (رَبِّ)
ای مینم پروردکارم (لَا تَدْرِي) قویناغل سین مینی و قالدر ماغل (فَرَدًّا) یا لفز یعنی
مینی بالاسز و وارنسیز ایله مه گل میگا بالا روزی قیلغل ناکم وارثم بولسون
(وَأَنْتَ) وسین (خَيْرَ الْوَارِثِينَ) وارثلرنک ایند گوره کی و آرتوغرافیسک دیدی
(فَاسْتَجِبْنَا لَهُ) بس قبول ایتدهک بز زکریانک دعاسینی (وَوَهَبْنَا) دخی باغشلا دق

شعیاعه «سین کمینی مصلحت کورساک شونی بیه ره یکه» دیگاج: شعیا هم یونس هم منی معقول کوردی
«اول قوی هم امیندر آنی یبارگل» دیدی حزقیاس حضرت یونسنی چاقروب مذکور کافر قوملرگه بارورغه
قوشقاج یونس هم «بو بیرده میندن باشقه پیغمبر لر هم بار آنلرنی یبارگل» دیوب باراسی کیله دی
پادشاه هم شعیا هم کوب العاح ایتکاج حضرت یونس آچولانوب آنلر آراسندن چغوب کیتدی. تیباندن

ويبرك (لَهٗ يَحْيَىٰ) آكَا يَحْيَى اسلى اوغلى (وَأَصْلَعْنَا) هم صلاحه كيتوردك وتوزك قىلىق (لَهٗ) اول زكريا اوچون (زَوْجَهُ) آنك خانونى اشاع بنت عمراننى يعنى بالا طابا تورغان مدتدن اوتكان بولسده آنى بالا طابا تورغان، قىلىق ياكه اولده ياوز خلقى ابدى آنى كوركام خلقى ايتدك (أَنَّهُمْ) درستلكه اوشبو ذكر ايتولمش پيغمبرلر (كَانُوا) بولدىلر (بِسَارِعُونَ) آشغورلر بولدىلر (فِي الْخَيْرَاتِ) ايند گولكارده (وَيَسْعُونَ) هم دعا قىلور بولدىلر بزرگه (رَغْبًا) ثواب واجرگه رغبت ايتمهك هم قز قماق يوزندن (وَرَهْبًا) هم عذابدن قورقو يوزندن (وَكَانُوا لَنَا) دخى بولدىلر آنلر بزرگه خشوع ايتكوجيلر وفرمانغه بوى صونفوجيلر (وَأَلْتَمَىٰ) وياد قىلقل شول خانوننى كم (أَحْسَنَتْ) صافلادى اول (فِرْجًا) عورتىنى حلال و حرامدن مرآد حضرت مريم بنت عمراندر كم اوزىنى پاكيزه صافلادى هيچ بر كشىنىك قولى آنك عَصِيَّتْ ايتنه كينه ايرشبهدى (فَنَفَخْنَا) بس نفع قىلىق يعنى حضرت جبرائيل حق تعالى نك فرمانى برله اوردى (فِيهَا) اول مريم نك كولمهك يقاسينه ياكه قورصاغينه اوردى (مِنْ رَوْحِنَا) روحزدن كم بزنك امرمز برلهدر يعنى آنك اچنده حضرت عيسى نك روچىنى پيدا قىلىق تاكم هيچ ايرسز حامل بولوب بالا طوغردى (وَجَعَلْنَاهَا) هم قىلىق بز اول مريم قهسىنى (وَأَبْنَاهَا) هم آنك اوغلىنىك قهسىنى (آيَةً) بر حجة و علامت قىلىق (لِلْعَالَمِينَ) عالمر خلقينه يعنى اگر تفكر و تأمل ايلهسلر البته آنلرغه طاهر بولور كم هيچ اير كورمگان خانوندن آتاسز بالا طوغماتى صانع حكيمنىك كمال قدرينه دىلدلر (أَنَّ هَذِهِ) درستلكه اوشبو اسلام دىنى (أُمَّتُكُمْ) سزلىزنىك ملتىزدر بس اول ملتده ثابت و مستقيم بولكز (أُمَّةً وَاحِدَةً) بر بولفوجى ملتدر اول اسلام ملتى كم آنده هيچ اختلاف يوقدر بلكه بارچه پيغمبرلر شول ملتده بولغانلردر اصل توحيدده مهلرى متفقدر (وَأَنَّا رَبُّكُمْ) ومن كم سزلىزنىك پروردكارىز و بار اتقوجىز من (فَاعْبُدُونِ) بس عبادت قىلكز ميگانغه (وَتَقَطَّعُوا) وكيسدىلر اوتكانه گى امتلر (أَمْرَهُمْ) دىنلرىنىك اشىنى (بَيْنَهُمْ) اوز آرالىزده يعنى دىنلرى خصوصنده فرقه فرقه بولوب آيرلدىلر يهود و نصارا و باشقه طائفه لر كىنى كم برگنه ملتده تورمادىلر و هر گروه ايكنجه گروهنى تكفير قىلدىلر (كُلُّ) اول گروهلرنىك همهسى (الْبَنَاءِ) بزنك سارى (رَأْبَعُونَ) فاي تقوجيلردر كم هر فايوسى عمللرينه كورا جزأ طابارلر (فَمَنْ) بس هر كمسه كم (يَعْمَلْ) عمل قىلور و اشلر (مِنَ الصَّالِحَاتِ) ايندگو عمللردن

(وہو مومن) و حالانکہ اول کسہ مؤمندر و خدای تعالیٰ گہ ہم رسولینہ اشانغو چیدر
 (فَلَا كُفْرَانَ) بس یوقدر کفرک و شکرانہ سزک (لَسَعِيَهُ) آنک طر شماقینہ یعنی
 آنک طرشوب قیلغان عملرینی البتہ ضایع قیلماسز اجر و ثوابینی روزی ایتمرز
 (وَأَنَا) و درستلکنہ بز (لَهُ كَاتِبُونَ) آنک سعینی و طر شماقینی یازغو چیلریمز یعنی
 طرشوب قیلغان عملری عمل دفترینہ یازلمای قالماس و ضایع بولماس (وَجَرَامٍ)
 و محالدر یعنی ممکن توگلدر (عَلَى قَرِيْبَةٍ) شول قریہ اہلی اوزرہ کم. (أَهْلِكُنَّاهَا)
 ہلاک ایتمک بز آنلرنی (أَنَّهُمْ لَا يَرْجِعُونَ) شول کم فایتسہلر آنلر کیری اوشبو
 دنیاغہ یعنی اول ہلاک بولغان امئلرنک دنیاغہ کیری نریلوب فایتماقلری محالدر
 و ممکن توگلدر تاکم یکنادن ایذگو عملر برلہ شغلنورلر ایدی و حاللرینک
 تدارکینی کورورلر ایدی لایرجعون دہ گی (۱) لا زائددر (حَتَّىٰ إِذَا فَتَحْتِ) تاکم
 ہر فایجان آچولمش بولسہ (يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ) یأجوج و مأجوجنک سدی یعنی
 تاکم ہر فایجان قیامت فایم بولسہ کہ یأجوج آنک علامتنددر (وَهُمْ)
 و اول یأجوج و مأجوجلر (مَنْ كُلُّ حَظَبٍ) ہر بر بیوکلکنن (يَنْسُلُونَ) آشغوب
 یوکورورلر تاکم بارچہ دنیانی چولقاپ آلورلر بارچہ دربالرنک سولرینی تمام
 اچوب بتورورلر ہر نرسہ طاپسہلر آنی آشارلر عاقبت بیت المقدس طاوینہ چغوب
 دنیا اہلینی تمام اولتوردک ایدی کوک اہلینی ہم ہلاک قیلایق دیب کوککہ طابا
 اولرینی آٹارلر بس عیسیٰ علیہ السلام ہم آنک اصحابی آنلر حقتنہ دعا قیلورلر
 حق سبحانہ و تعالیٰ آنلرنک مہلرینی بر بولی ہلاک قیلور (وَاقْتَرَبَ الْوَعْدَ الْعَقْبُ)
 ہم یاقنلاشسہ راست و طوغری بولغوچی و عاکم قیامتدر (فَإِذَا هِيَ) بس شول
 اورنہ قصہ شولدر کم (شَاخِصَةً) ہر طرفہ تگولگوچیدر قیامت قورقوسندن (أَبْصَارُ
 الَّذِينَ كَفَرُوا) شول کسہلرنک کوزلری کم کفرنی اختیار قیلدیلر و حلققہ اشانمادیلر
 یعنی قیامت قورقوسندن کفر اہلینک کوزلری خیرہ و نورسز بولوب ہر طرفہ
 نوگولوب قالور ہم آنلر حسرت چینگوب ایتمورلر (يَا وَيْلَنَا) وای نی حسرت
 و کوپونچدر بزلرگہ (قَدْ كُنَّا) تحقیق بولدی بز دنیاغہ (فِي غَفْلَةٍ) غافلک و خبرسزلکنہ
 (مَنْ هَذَا) اوشبو قیامت کونندن و اوشبو حالدن (بَلْ كُنَّا) بلکہ بولدی بز
 (ظَالِمِينَ) اوز نفسلرمزگہ ظالمق ایتمکوچیلر کم پیغمبرلرنک سوزلرینی ایشتنہ دک
 دیورلر (أَنكُمْ) درستلکنہ سزلر ای مشرکلر (وَمَا تَعْبُدُونَ) دخی شول نرسہ کم
 سزلر آٹا عبادت قیلورسز و طاہو نورسز (مَنْ دُونَ اللَّهِ) خدای تعالیٰ دن باشقہ یعنی

(۱) بعضیلر لائی اصلیدر
 دیبشدر اول تقدیردہ
 معنای آیت ممکن توگلدر
 شول کم آنلر فایتماسہلر
 محشر بیرینہ دیبا کدر
 یعنی اولگانندن صوآ
 کیری نریلوب محشرگہ
 حساب و جزآ اوچون
 بارمای قالباسلر لکن
 قول اول یعنی لآنک
 زائد بولمائی مشهوردر
 والله اعلم.

پوتلر و دیولر (حَصَبِ جَهَنَّمَ) تئوغنڭ اوتلوق و اوتونیدر (أَنْتُمْ) سزله هم پوتلرگز (لَهَا) اول تئوغنه (وَأَرْحُونَ) کرگوچیلرسز (لَوْ كُنَّ) اگر بولسه ایدی (هُؤُلَاءِ) اوشبو پوتلر (الْهَى) الهلر و خدایلر بولسه لر ایدی نتاک کم مشرکلر گمان قیلورلر (مَا وَرَدُوا) کرماسلر ایدی آنلر تئوغنه زیرا که خداینگ معنّب بولماق معقول توکلدر بس اول پوتلر نیچک خدای بولورلر (وَكُلُّ) و آنلر یعنی پوتلر و پوتقه طابونفوچیلر (۱) همهسی (فِيهَا) اول تئوغنه (خَالِدِينَ) منگو فالغوچیلر در کم اصلا خلاص بولماسلر (لَهُمْ فِيهَا) بولغوچیلر آنلرنڭ تئوغنه (زَفِيرٌ) ناله و زاریقلری یعنی عذابقه خدای آلماینچه ناله و فریاد قیلورلر (وَهُمْ) و آنلر (فِيهَا) اول تئوغنه (لَا يَسْمَعُونَ) ایشتماسلر شادلق کیلتورا نورغان سوزنی مرویدر که اوشبو انکم وما تعبون من دون الله آیتی نازل بولغاچ عرب مشرکلری بیک آچیفلاندریلر ابن الزهیری آنلرنی قایغولی کورب ایتدی غم یماگزلر من بوخصوصه محمد برله بهثلشوب آتی الزام قیلورمن دیدی هم محمد علیه السلام حضورینه کیلوب ایتدی ای محمد سن الله دن باشقه هر نرسه گه طابونساگز اول نرسه تئوغنه بولور دیب ایتکان سن و حالانکه یهود و نصاری عزیزگه هم عیسی غه طابوندیلر و بنو ملیح فرشتهلرنی معبود ایتدیلر بس عیسی و عزیز و فرشتهلر هم تئوغ اوتونی بولورلر مو بزنڭ پوتلر مز بولسه بولسون دیدی بوخصوصه حق تعالی دن آیه کیلدی کم (أَنْ الَّذِينَ) درستلکنه شول کيسه لر کم (سَبَقَتْ) الڭ اوتدی (لَهُمْ) آنلر اوچون (مَنْ) بز دن (الْحَسَنَى) سعاده و توفیق طاعت یعنی عیسی و عزیز علیهما السلام کبی صالح و ایندگو کيسه لر هم فرشتهلر (أُولَئِكَ) اوشبو گروه کم آنلر غه حق تعالی نڭ عنایتی بولمشدر (عِنَهَا) اول تئوغنن (مَبْعُوثُونَ) یراق ایتولنیشلردر (لَا يَسْمَعُونَ) ایشتماسلر آنلر (حَسِيسَةً) تئوغ اوتلنڭ آوازینی زیرا که آنلرنڭ اورنلری اعلاى علیینده و تئوغ اسفل السافلینده در (وَهُمْ) هم آنلر (فِيهَا أَشْتَمَتْ) شول نرسه ده کم آر زو ایتدی و تلدهی (أَنْفُسَهُمْ) آنلرنڭ نفسلری و کوکللری (خَالِدِينَ) منگو بولغوچیلردر یعنی آنلر جنتده کوکللری نیلاگان نرسه نی دایم طابارلر (لَا يَحْزَنُهُمْ) کویوندرماس و قایغولو ایتماس آنلرنی (الْفَرْعُ الْأَكْبَرُ) اولوغراق قورقنچ یعنی فرشتهلرنڭ گناه کارلرغه لا بشری لکم دیب سزگه سویونچ یوق دیب ایتمه کلری آنلرنی کویوندرماس زیرا که آنلر اول سوزنی ایشتماسلر یا که و امتازوا الیوم دیگان سوزلرندن

(۱) تفسیر تبیانده دیمشدر کم پوتقه طابونفوچیلر برله برگه پوتلرنی هم تئوغنه صالحانڭ حکمتی آنلرنڭ عذابلرینی زیاده ایلمه کدر زیرا که پوتلرنی صالحان برله تئوغ اوتلی بیگره ک قوتلر نس عذابلری بیگره که قاطی بولور و هم پوتقه طابونغانلرنڭ سفاهته و حماقتلرینی اظهار در چونکه آنلرنڭ «خدای» دیب طابونغان نرسه لری تئوغنه یانا نورغان نرسه ایدکی ظاهر بوله

آنر ملول وفايغولو بولماسلر چونكه آنر اوك طرفه بولوب جنتكه (۱) بونالورلر (وتتلقيهٴم) دخى فارشوكيلور آنلرغه (الملائكة) فرشتهلر آنلرنك فبرلرندن قوبارلغان وقتلرنده هم آنلرغه ايتورلر (هذا) اوشبو كون (يومكم الذي) آندا لاين كونكزدركم (كنتم) بولدكز سز دنپاده وقتكزده (توعدون) وعده ايتولمشلر بولدكز اوشبو كونك بولماق بول (يوم) ياد قيلغل شول كوننى كم اول كونده (نطوى) تورورمز (السائم) كوكنى (كطى السجل للكتب) طومارنى تورمهك كى كتابلر اوچون ياكه سجالنك كتابلرنى ودفترلرنى تورمهكى كى بونقديرده سجال پيغبر عليه السلامك كاتيبنك اسپدر ياكه مراد كراما كاتيبين فرشتهلر يدر كم عمل دفترلر بى تورورلر والله اعلم (كما بدأنا) نتاك كم باشلادق بز (اول خلق) ياراتونك اؤلبنى يعنى نتاك كم اولده بارچه نرسهنى هيچ برماده سز ومدد سز ياراندق شونك كى (نعينه) اعاده قيلورمز ويكادن بار قيلورمز اول نرسهنى هلاك بولوب بوقعه چقغانندن صوك باشلاب ياراتماق هم هلاك بولغاندن صوك يكادن بار قيلماق ايكى سبده حق تعالىنك قدرتنده مساوى وبرا بدر (وعدا علينا) بو اعاده قيلماق وعدهسى شونداين وعده در كم بزك اوزرمز گدر آتما وفا ايلهك (انما كنا) درستلكه بز بولدى (فاعلين) فيلغوجى اوشبو اشنى يعنى نتاك كم اولده اشيانى بوقدن بار قيلدى شونك كى البته ايكنچى مرتبه ينه موجود ايتسهك كيره كدر حساب وجزآء اوچون (ولقد كتبنا) وحقيق يازدى بز (فى الزبور) زبورده كم داود عليه السلامغه ايندرلش كتابدر (من بعد النكر) ذكردن يعنى توراندن صوك يعنى بر مرتبه توراته يازغاندن صوك زبورده هم ثبت ايلهك (ان الارض) شونى كم درستلكه جنت ييرى (يرثها) ميراث ايتوب آلور آنى، (عبادى الصالحون) مينم ايند گوبولغوجى بنه لرم يعنى محمد عليه السلام امتلرى ياكه عامه مؤمنين (ان فى هذا) درستلكه اوشبو ذكر ايتولمىش خبرلرده ووعظلرده هم وعيدلرده (لبلاغاً) البته كفايه باردر (لقوم عابدين) عبادت فيلغوجى گروهلرغه كم مراد محمد عليه السلام امتلر يدر يعنى قرآنك بولغان خبرلر ووعظ هم نصيحتلر آنلرغه مقصودغه ايرشك اوچون ينكوچيدر (وما أرسلناك وبيارمادك بز سنى اى محمد عليه السلام (الأرحمة) مگر رحمت ايتوب يباردك (للعالمين) بارچه عالملر اوچون حضرت پيغبرمز عليه الصلوة والسلامك وجودى مؤمنلرگه رحمتدر زيرا كه آنك سببلى هدايت طايقانلردر وحق يولغه كونلگانلردر

(۱) وديبشلر دركم فزع اكبر شول وقتده دركه اولومنى فوجقار صورتده كيلتورب بر بيوك برده بوغازلارلر وندا ايدلوركم اى جنت اهللى سزلىر منگو جنتده سز اصلا اولوم بوقدر كم اى نوع اهللى سزلىر منگو نوعده سز هيجه اولهك بوقدر. مونى ايشتوب جنت اهلى شادلانورلر نوع اهلى فزع و فر ياد قيلورلر.

هم کفر و شرک اهلینہ رحمتدیرکم آنک و جودی سبیلی حق تعالیٰ آنلرغه دنیاہ
 عذاب پیارمادی اولگی امتلرگه ییارمکی کی (قُلْ) ایتکل سن ای محمد علیہ السلام
 مشرکلرگه (اِنَّمَا يُوحَىٰ اِلَىَّ) موندن باشقه ایباسدیرکم وحی قیلونش بولور میگا
 (اِنَّمَا الْهُكْمُ) شولکم درستلکده سزلسرنگ معبودکمز (اَللّٰهُ وَاحِدٌ) بر بولغوچی
 خدای تعالیٰ در (فَهَلْ اَنْتُمْ) بس ایا سزلیرو (مُسْلِمُونَ) اطاعت ایتکوچی وبوی
 صونفوجیلر حق تعالیٰ ننگ فرمانینہ (فَاَنْ تَوَلَّوْا) بس اگر یوز دوندرسه لر آنلر
 توحید و ایماندن (فَقُلْ) بس ایتکل سن آنلرغه (اَذِّنْكُمْ) آگاه لاندردم من سزلیرنی
 (عَلَىٰ سَوَاءٍ) برابرک اوزرینہ یعنی من سزگه بیان قیلغان نرسه نی بلوده مینم برله
 سزلیر برابر سز (وَاَنْ اَدْرِي) ومن بلماس من (اَقْرَبُ) ایا یاقیندیرمو (اَمْ بَعِيدٌ)
 یا ایسه یراقندیرمو (مَا نُوْعِدُوْنَ) شول نرسه کم وعده ایتولش بولور سز آنک
 برله یعنی حشر و قیامت یا که مسلمانلرنک غالب بولماقی (اِنَّهٗ) درستلکده اول
 خدای تعالیٰ (يَعْلَمُ) بلور (الْجَهْرَ) آشکارانی (مَنْ اَلْقَوْلُ) سوزدن یعنی مشرکلرنک
 اسلامنی طعنه قیلوب سوزلهشکان سوزلسرندن (وَيَعْلَمُ) دخی بلور (مَا تَكْتُمُوْنَ)
 شول نرسه نی کم یاشورور سز کوکللر کزده پیغبرگه حسد و اهل اسلافه عداوندن
 (وَاَنْ اَدْرِي) ومن بلماسن (لَعَلَّ) شایدکم اول وعده ایتولش نرسه ننگ کیچکمه کی
 (فَتَنَّةٌ) قتنه و صنایق (لَكُمْ) سزلیرگه یعنی استدر اراج طریفتنه حق تعالیٰ سوزنک
 عمللرکزنک جزاً و مکافاتینی کیچکدور (وَمَتَاعٌ) هم بر نصیب و بهره درکم آنک
 برله فایته لانور سز (اَلِي حَبْرٍ) بر معلوم و بیلگولی و قتنه چه یعنی مقدر بولماقن
 اجل ایرشکلنگه چه (قُلْ) ایتدی محمد علیہ السلام (رَبِّ) ای مینم پروردگور
 (اَحْكُمْ) حکم قیلل مینم برله مکه اهل اولاسینده (بِالْحَقِّ) راستلر مه رله (وَيَسِّرْهَا)
 و بزنگ پروردگورمز (الرَّحْمٰنِ) کوب رحمت ایتکوچیدر مخلوقاتینہ (السَّعْيٰنِ)
 یاردم استالینشدر یعنی نصرت و یاردمنی آندن استارلر (عَلَىٰ مَا تَصِفُوْنَ) شول
 نرسه اوزره کم سزلیر صفتلار سز ای مشرکلر یعنی سزلیر لایق و تیوشلی بولماغان
 سوزلیر ایتور سز و بزلیو خدای تعالیٰ دن آنک ردینہ اعانت و یاردم استارمز.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿ سورة الحج مدنية وهي ثمان وسبعون آية ﴾

﴿ ﴿ ۲۲ نهی سورە حج سورەسى مدینه ده نازلدر ۷۸ آیتدر ﴾ ﴾

(۱) زلزله نى ساعتكه اسناد قلوب قیامتنگ سلکونته کى دیبه ک مجازدر و اوشبو زلزله قیامت علامترندن در کم قویاشنگ مضر بدن طلوعندن الك واقع بولور زادالمسیره مسطوردرکه نفغه اولی دن الكاری قاطی زلزله بولور هم كوك طرفندن یا ایها الناس انی امر الله دیوب ندا ایشتولور خلا یقلمر بیک قورقورلر .

(۲) بعضیلر علیه ده گى ضمیرنی من یمادلگه راجعدر دیمشله اول تقدیرده معنای آیت یعنی خداى تعالى حکم قیلدی اول جدل قیلغوچی اوزرینه شونی کم هر کمسه آنی دوست توتسه و آ کالایه رسه اول آنی ضلالتکته توشورور والله اعلم .

﴿ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴾ ای آدمیلر خطاب بارچه مکلف بنده لرگه در ﴿ اتَّقُوا رَبَّكُمْ ﴾ قورقوزلر پروردکارکننگ عذابندن ﴿ ان زلزلة الساعة ﴾ درستلکه قیامتنگ یرنی سلکونته کى ﴿ شیء عظیم ﴾ اولوغ بولغوچی بر نرسدر یعنی کوب قورقنجهلى ﴿ ۱ ﴾ اشدر ﴿ یوم ﴾ شول کونده کم ﴿ ترونها ﴾ کورورسز اول زلزله نى ﴿ تفعل ﴾ غافل بولور اول زلزله قورقوسى سببلی ﴿ کل مرضعة ﴾ هر برسوت ایمرگوچی ﴿ عما أرضعت ﴾ شول بالادن کم ایزدی آنی یعنی غایت قورقودن سوت ایمرانورغان آنالر اوزلرینک ایچه ک بالالرنندن غافل بولورلر و اوظورلر شول قدر بالالرینه مهر بان وشفتتلی بولسه لرده ﴿ وتضع ﴾ هم قویار اول کونده قورقوسببلی ﴿ کل ذات حمل ﴾ هر بر یوکلی خاتون ﴿ حملها ﴾ اوزینک یوکینى یعنی اول زلزله دن قورقوب قورصافلى خاتونلر بالالرنی توشورورلر ﴿ وترى ﴾ دخی سین کورورسک اول کونده ﴿ الناس ﴾ آدمیلرنی ﴿ سکاری ﴾ ایسرکلر یعنی غایت قورقودن عقل ونهیزلری کینوب ایسرک شیکلی بولورلر ﴿ وما هم بسکاری ﴾ وایه سدر آنلر حقیقتنده ایسرکلر اگرچه ظاهرده ایسرک شیکلی بولسه لرده ﴿ ولکن عذاب الله ﴾ ولکن خداى تعالى نك عذابى ﴿ شدید ﴾ قاطیدر کم آنک قورقوسندن عقللری زایل بولور ﴿ ومن الناس ﴾ و آدمیلردن بولغوچیدر ﴿ من یجادل ﴾ ﴿ ۲ ﴾ شول کمسه کم جدل قیلور و بحثل شور ﴿ فی الله ﴾ خداى تعالى نك کتابنده نظر بن حارث کبى کم قرآنى اساطیر الاولین یعنی بارى اولگیلرنک حکایه لر یگنده در دیور ایدی یا که بحثل شور خداى تعالى نك قدرتنده ابى بن حلف کبى کم حشرنی انکار قیلور ایدی ﴿ بغير علم ﴾ بلودن باشقه یعنی هیچ بر دلیللسز و معرفتسز بحثل شور ﴿ ویستیع ﴾ دخی ابارور اول ﴿ کل شیطان مرید ﴾ هر بر سورلش و آزعون شیطانفهم آزله ﴿ کتب ﴾ یازلدى لوح المعفوظه ﴿ علیه ﴾ اول شیطان اوزره ﴿ انه من نولاه ﴾ شوپله دیوب کم هر کمسه کم دوست طوتسه اول شیطاننی و آ کما متابعت ایلسه ﴿ فانه ﴾ بس درستلکه اول شیطان ﴿ یضلّه ﴾ آزدورور اول کمسه نى ﴿ ویهدیہ ﴾ هم کوندرور آنی ﴿ الى عذاب السعیر ﴾ یاندراغوچی او ط عذابینه یعنی آنک توفغه کرمه کینه سبب بولور ﴿ یا ایها الناس ﴾ ای آدمیلر بعضیلر

(۱) زلزله نى ساعتكه اسناد قلوب قیامتنگ سلکونته کى دیبه ک مجازدر و اوشبو زلزله قیامت علامترندن در کم قویاشنگ مضر بدن طلوعندن الك واقع بولور زادالمسیره مسطوردرکه نفغه اولی دن الكاری قاطی زلزله بولور هم كوك طرفندن یا ایها الناس انی امر الله دیوب ندا ایشتولور خلا یقلمر بیک قورقورلر .

(۲) بعضیلر علیه ده گى ضمیرنی من یمادلگه راجعدر دیمشله اول تقدیرده معنای آیت یعنی خداى تعالى حکم قیلدی اول جدل قیلغوچی اوزرینه شونی کم هر کمسه آنی دوست توتسه و آ کالایه رسه اول آنی ضلالتکته توشورور والله اعلم .

خطاب كفر اهلينه در ياكه حشرنى انكار ايتكوچيلرگه در ديشلر (ان كنتم) اگر بولسا كز سز (فى ريب) شكده (من البعث) خلقنك اولگاندىن صوڭ ينه فوبارلماقتىدىن يعنى اولگاندىن صوڭ كبرى ترلمه كگه اشاناسا كز بواش ممكن توڭلدر ديسا كز سز لر اوز حال كز نك اولينه قارا كز (فانا) بس در سنلكده بز (خلقتاكم) ياراتدىق سز لرنى يعنى اصل كز آدمنى (من تراب) توفراقتىن (ثم من نطفة) صكره آنك بالالرىنى ياراتدىق منى صووندىن (ثم من علقه) صكره بر كيسهك قويورغان قاندىن (ثم من مضعة) صكره بر كيسهك ايتدىن (مخلقة) ياراتلماق تمام بولمىش يعنى هيچ عيب و نقصانسز بارچه اعضاسى كامل و بتون (وغير مخلقة) هم ياراتلماق تمام بولماغان بلكه بعض اعضاسى نقصانلى بعضيلر مراد سقطدر يعنى وقتى بتمه بوب توشكان بالادر ديشلر كم سقطنك بعضى بارچه اعضاسى بونن و صورتى تمام بولور و بعضىنىڭ بعض اعضالرىغنه معلوم بولوب صورتى كامل و تمام بولماس حاصل كلام شولدر كم سز لرنى بر حالدىن ايكنه ي حالگه منتقل اولدك و بر صورتىدىن ايكنه ي صورتى كچه كچه (لنبين لكم) تاكم بيان قىلماق اوجون سز لرگه ياراتلماق كز نك ايتداسىنى هم شونى فكر لوب اولگاندىن صوڭ هم كبرى ترلمه ككز نك ممكن ايدكىنه استدلال قىلماق كز اوجون زىراكه اولده تقيرنى و بر حالدىن بر حالگه كوچونى قابل بولغان نرسه صوكتىدىن هم قابل بولور بس اولگاندىن صوڭ هم كبرى ترلمه كى ممكن بولور (ونقر) وقرار ايتدورورمز بز (فى الارحام) آنالرنك رحملرنده (ما نشاء) شول نرسه نى كم تلر مز آنك رحمه تورماقنى يعنى اگر تلهسهك آنا قارننىغى بالانى توشورماي صاقلارمز (الى اجل مسي) آطالنىش و بيلگولەننىش مدنكه چه يعنى وضع حمل مدنى يىنكانگه چه (ثم فخر جكم) صكره چارورمز سز لرنى آنالركز قارنلرنىدىن (طفلاً) ياش بالا ايتوب كم اول وقتى غايت ضعيف و قوتسز بولورسز (ثم لتبلغوا) صكره نرسه قىلورمز سز لرنى تاكم ايرشورسز (اشدكم) كامل قوتكز گه كم تلر كز قوتلى و عقلر كز كامل بولور كم اول اولوز ياشدىن قرفعه چه در (ومنكم) وسز لردن بولوعوچيدر (من يتوفى) شول كىسه كم وفات بولور اوله مذكور وقتكه ايرشكاج ياكه آندىن الگارى (ومنكم) هم سز لردن باردرد (من يرد) شول كىسه كم رد ايتولمىش و قايتارلمىش بولور (الى ارض آل عمران) عمرنك توبانرەك و ناچارراقينه يعنى بيك قارطايبوب شىخ فائىلىق درجه سینه ايرشور (لكيلا يعلم) تاكم بلهسون

اوچون (من بعد علم) بلگاندىن صوك (شيمًا) بر نرسه نېده يعنى بيك فارطايوب
 كبرى بالاقى حالينه قايتور بلگان نرسه لرېنى اونوپور آدمينك نھايىتىن بدينكه
 قايتماق شوگا اشار ندر كم حق تعالى ابتدأه يار انلماقغه قادر بولدى كى كبرى
 اعاده گه و نرگوزمه كگه هم قادر در بس ايكنچى مرتبه بعنكه استدلال اوچون
 بيورورك (وترى الارض) وسين كوررسك اى آدمى يرني (هامة) فوروغ
 ورونقسز اولوك شېكللى كم اول يرده هېچ بر اولهن بولماس (فأذا أنزلنا) بس
 هر قاچان ايندرسهك بز بولوطن (عليها) اول ير اوزرينه (الأمم) صونى يعنى
 يغمور ياغدر ساق (أهترت) فيملدار اول ير (وربت) هم آرتور (وأنبتت) دخى
 اوسدرور (من كل زوج) هر جفت اوله نلردن (بھېچ) تازە وياگا بولغوجى اوله نلر
 بس فوروغ و اولوك يرني صو برله نرگزوب ياش اوله نلر اوسدرمه ككه قادر
 بولغان ذات البته اولوك نرنگ هم اجزالرېنى جمع قبول ياكادن نرگزمه كگه قادر در
 (ذلك) اوشبو اش يعنى خلايقنى تورلى صورتك يارانماق و بر حالدىن بر حالگه
 كوچرمهك هم اولگان يرني نرگزوب اوله نلر اوسدرمهك (بأن الله) شول نرسه
 سببلى در كم خداى تعالى (هو الحق) اولدر حق و ثابت بولغوجى ذات هم كمال
 صفاتينه مستحق (وأنه) هم شول سببلى در كم اول خداى تعالى (يحيى) نرگزور
 (الموتى) اولوك لرني (وأنه) دخى شول سببندركه اول خداى تعالى (على كل
 شىء) بارچه نرسه اوزره (قدر) كوچى ينكوچيدر (وأن الساعة) واوشبو
 دليلنى كيتورمهك شونك اوچوندر كم تاكم بلسونلر درستلكه قيامت
 (آية) كيلگوچيدر (لأربب) يوقدر هېچ شك وشبهه (فيها) اول قيامتنك
 كيلمه كنده (وأن الله) دخى بلسونلر شونى كم اول خداى تعالى (يبعث)
 فوبارور و نرگزور (من فى القبور) شول كسه لرني كم قبرلرده در تاكم
 وعدهسى بوينچه آنلرني حساب و جزأ ابلمهك اوچون (ومن الناس) و آدميلردن
 بولغوجيدر (من يجادل) شول كسه كم عناد و جهالتندن جدل قىلور و عھل شور
 (فى الله) خداى تعالى نك كلامنده ياكه آنك قدرتنك (بغير علم) بلودن باشقه (ولأ
 هدى) هم توغر يلغقه كوندره تورغان دليلدىن باشقه (ولأ كتاب منير) دخى روشن
 اينكوچى و ثوابنى خطادن آيورغوجى كتابدىن باشقه يعنى نادانلقى سببلى هېچ
 بر سندسز و دليلسز و كتابسز محض تقليد برله گنه عھل شور (ثانى عطفه) اينه كىنى
 تورگوچى و جېغوجى بولغانى حالده بو سوز تكبرلكدن كناية در يعنى تكبرلك

برلہ اوزینی الوغ تونقانی حالده مجادله قیلور (لِيُضَلَّ) تاکم آزدرسون اوچون
 آدمیلرنی (عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ) خدای تعالی بولندن (لَهُ) بولغوچیدر اول مجادله اینکوچی
 کسه گه (فِي الدُّنْيَا) دنیاده (غَزَى) رسوالقی و خورلق قتل ایدلمه کبی (وَنُدْبِقُهُ)
 هم طانتورمز آتکا (يَوْمَ الْقِيَامَةِ) قیامت کوننده (عَذَابَ الْحَرِيقِ) یاندرغوچی اوط
 عذابینی (ذَلِكَ) اوشبو خورلق و عذاب (بِمَا قَدَّمْتُمْ) شول نرسه سبیلی درکم الک
 قیلدی و آلدن ییاردی آنی (يَدَاكَ) سینک ایکی فولک یعنی کسب قیلغان کفر
 و معصیتلرک سبیلدر (وَأَنَّ اللَّهَ) هم شول سبیلدرکم خدای تعالی (لَيْسَ بِظُلَامٍ)
 ایماسدر ظلملق اینکوچی (لَلْعَبِيدِ) بندهلرینه مرویدرکه اعرابدن بر جماعت
 مدینه گه کیلوب اسلام دینینه کرمشدر ایدی بس آنلردن فایوسینک صرخاوی کیتوب
 صعتلنسه یا که خانونی اوغلان طوغدرسه و حیوانلری آرتسه شاد بولوب اسلام
 دینی بیک یغشی و مبارک دیندر دیورلر ایدی و اگر اش عکسنجه بولسه یعنی
 مسلمان بولغاچ باشینه فایغو و مختلر کیلسه اسلام دینندن دونوب اسلام بزگه
 خیر نوگلدر دیورلر ایدی بو خصوصه آیت نازل بولدی کم (۱) (وَمَنْ النَّاسِ)
 و آدمیلردن بولغوچیدر (مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ) شول کسه کم عبادت قیلور خدای تعالی گه
 (عَلَىٰ حَرْفٍ) انحراف اوزره یعنی بر طرفه و چیتده توروبغنه عبادت قیلور اسلام
 دیننده فرار ایتمهس و کولکینی اورناشدرماس بلکه راحت کورسه اسلام دیننده
 فالماقی و اگر محنت کورسه آندن دونه کچی بولوب تورور صوغش وقتنده
 عسکرنگ برچیتنه کوزلب توروب اگر ظفر طایسه لر اول عسکرگه قوشلماقی
 بولماسه تیزره ک فچارغه تورغان کشی شیکلی (فَأَنْ أَصَابَهُ) بس اگر ایرشسه
 اول کیسه گه (خَيْرٌ) اید گولک و یغشی لقی صعتلک هم بایلیق کبی (اطْمَأَنَّ بِهِ)
 قرارانور آنک برله یعنی دین ده ثابت بولور اول اید گولک ایرشسه کی سبیلی (وَأَنْ
 أَصَابَهُ) و اگر ایرشسه آتکا (فِتْنَةً) بر بلا و محنت صرخالق هم فقیرلک کبی
 (أَنْقَلَبَ) ایلهنور اول و دونه ر (عَلَىٰ وَجْهِهِ) یوزی اوزرینه یعنی محنت کیلمه کی
 سبیلی اسلام دینندن کیری دوتوب مرتد بولور (خَسِرَ الدُّنْيَا) زبان ایندی اول
 کیسه دنیاده کم مقصودینه ایرشادی (وَالْآخِرَةِ) هم آخرتک زبان اینکوچیدرکم
 بارچه عمللری ضایدر (ذَلِكَ) اوشبو خسران یعنی دنیا و آخرتنه زبان ایتمه ک
 (هُوَ الْخَسِرَانُ الْمُبِينُ) اولدر روشن ظاهر بولغوچی خسران وزیان کم آندن
 اولوغ زیمان یوقدر (يَدْعُوا) اوندهر و طابنور اول مرتد یا که مشرک (مَنْ

(۱) و بر قول شولدرکم
 بر یهودی پیغمبر مزگه
 ایمان کیلتورمش ایدی
 صکره کوزلری صوفر
 بولوب باشینه بلالر
 کیلگاچ پیغمبر علیه
 السلام حضورینه
 کیلوب ایندی: «میگا
 اسلام دینی شوملق
 بولدی کیلشمه دی
 ایدی اقاله ایل گل»
 یعنی «دینکنی کیری
 قایتارب آفل» دیدی
 پیغمبر حضرتی جواب
 بیردی کم «الاسلام لا
 یقال» یعنی «اسلام اقاله
 ایدلماس» دیدی اول
 یهودی مرتد بولدی بس
 حق تعالی دن اوشبو آیه
 کریمه نازل بولدی.
 تفسیر عین المعانی

حُونَ اللَّهِ) خدای تعالیٰ دن سقہ (مَالًا يَضْرَهُ) شول نرسہ گہ کم ضرر ایرشدرمہس
 اول نرسہ آکھا اگر طاہونباسہ (وَمَالًا يَنْفَعُهُ) ہم شول نرسہ گہ کم فایہ بیرمہس
 اول نرسہ آکھا طاہونغانی اوچون فایہ یعنی مایہ وضررغہ قادر بولماغان پوتلرغہ
 طاہنور (ذَلِكَ) اوشبو طاہونماقی (هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ) اولدر مقصوددن براق بولغوچی
 آزغونلق (يَبْهَمُوا) طاہنور اول (لَمَنْ) شول کیمسہ گہ کم (ضَرُّهُ) آنک ضرری
 وزیانی (أَقْرَبُ) یقینراقدر (مِنْ نَفْعِهِ) فایہسندن یعنی اول پوتلرغہ طاہونک
 زیانی یقینراقدر دنیاہ قتل ایلمہک ہم آخرت عذابینہ سبب بولماقی کبی اما
 آنلردن فایہ کورمہک غایب بعیددر آنلرنک شفاعت اینہ کی وسیلہ بولماقی
 احتمالی یوقدر (لَبَسَ الْمَوْلَى) البتہ نی یاوز یاردر اول پوتلر (وَلَبَسَ الْعَشِيرُ)
 ہم نی یاوز بولداش ومصاحبدر کم آنلردن ضرردن باشقہ نرسہ ہیج حاصل
 بولماس (إِنَّ اللَّهَ) درستلکدہ خدای تعالیٰ (يُدْخِلُ) کرگزور (الَّذِينَ آمَنُوا) شول
 کیمسہ لرنی کم ایمان کلتوردیلر وایشاندیلر خدای ورسولگہ (وَعَمَلُوا الصَّالِحَاتِ)
 ہم اشلدیلر ایند گو عمللرنی (جَنَّاتٍ) جنت باغہلرینہ کرگزور کم (تَجْرِي مِنْ
 تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) آقار اول جنتلرنک یغاچلری آستندن بلغہلر (إِنَّ اللَّهَ) درستلکدہ
 خدای تعالیٰ (يَفْعَلُ) قیلور (مَا يُرِيدُ) شول نرسہ نی کم تیلر بنہلرینہ جزأ مکافات
 بیرودن مرویدر کہ قطفان قبیلسندن برگروہ اسلام دینینہ کورده نوفق ایلدیلر
 وایتدیلر کم بلکہ محمدنک اشی آلفہ کیتنہس ورواج طاہپاس اگر مسلمان
 بولساق یهودیلر برلہ آرامزدهمی دوستلنی ہم بتوب بزگہ ہیج مدد یاردم
 ایتہسلر دیدیلر حق سبحانہ و تعالیٰ آیت یباردی کم (مَنْ كَانَ) هر کیمسہ بولسہ
 (يَطْرُقُ) گمان قیلور (أَنْ لَّنْ يَنْصُرَهُ اللَّهُ) شویلہ دیوب کم نصرہ وباردم ایتہس
 خدای تعالیٰ اوزینک پیغمبرینہ (فِي الدُّنْيَا) دنیاہ آنک دینینی ظاہر قیلیق ہم آنی
 دشمانلرینہ غالب ایلہمہک برلہ (وَالْآخِرَةِ) ہم آخرنده آنک درجہسینی یوقاری
 قیلیق ہم شفاعتینی قبول ایتہک برلہ آکھا مدد وباردم ایلہمہس دیب گمان فیلسہ
 (فَلْيَبْذُرْ) بس ایتکل کم سوزسون اول کیمسہ (بِسَبَبِ إِلَى السَّمَاءِ) بر پینی
 خانہسینک توشامینہ یعنی آچووندن توشہمگہ بر پت طاغوب آنک برلہ آصلنسون
 (ثُمَّ لَيَقَطَعَنَّ) سوگرہ کیمسسون اول پینی تا کم یقلوب توشوب اولسون یا کہ آنک
 برلہ بوغلوب اولسون وبعضیلر سمادن مراد دنیا کوکیدر دیبشلر یعنی اگر
 قولندن کیمسہ کوککہ پینک بر اوچنی باغلاب شول پیکہ یابشوب کوککہ

منسون و حضرت پیغمبرگه کیله تورغان مدد و نصرتنی کیتارمککه تمام
 طرشسون (فَلْيَنْظُرْ) بس قاراسون و فکرلاب کورسون (هَلْ يَذَّهَبِنَّ) ایا
 کیتارورمو (کیده) آنک فیضان حیلہسی و تدبیری (مایفیظ) شول نرسہنی کم
 آچولاندورور آتی یعنی آنک آچولانماقینہ سبب بولغان اش کم پیغمبر علیہ السلامغہ
 بولا تورغان نصرت و یاردہمدر اوشبو اشلرنی اشلامہ کی برله کیتارمو وزایل
 بولورمو البتتہ بولماس (وَكَذَلِكَ) واوشانداق (انزلناه) ایندرک بزاول فرآنی
 (آیات بينات) روشن و ظاہر بولغوجی آیتلر ایتوب تاکم سزلرگہ
 اخبار و احکام دینبہ معلوم بولسون اوچون (وَإِنَّ اللَّهَ) دخی شونک اوچون کم
 خدای تعالی (یهدی) ہدایت قیلور و طوغری یولغہ کوندورور اول آیتلر برله
 (مَنْ يُرِيدْ) هرکسہنی کم نلر اول آنک ہدایتنی (إِنَّ الَّذِينَ) درستلکدہ شول
 کسہلر کم (أَمَنُوا) ایمان کیتوردیلر (وَالَّذِينَ) دخی شول کسہلر کم (هَادُوا)
 یهودی بولدیلر (وَالصَّابِرِينَ) ہم بولدزغہ طابونفوجیلر (وَالنَّصَارَى) دخی نصرانیلر
 (وَالْمَجُوسَ) و ہم مجوسیلر (وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا) دخی شول کسہلر کم مشرک بولدیلر
 و پوتلرغہ طابوندیلر (إِنَّ اللَّهَ) درستلکدہ خدای تعالی (يَفْضُلُ) فصل قیلور و آیرور
 (بَيْنَهُمْ) آنلرنک آرالرینی (يَوْمَ الْقِيَامَةِ) قیامت کونندہ تا کم حلقی باطلدن تمام
 لور و محق مبطلدن متمیز بولور (إِنَّ اللَّهَ) درستلکدہ خدای تعالی (عَلَى كُلِّ
 شَيْءٍ) بارچہ نرسہ اوزرہ (شہید) گواہ بولغوجیدر و بارچہ حاللردن آگاہدر
 (إِنَّ اللَّهَ تَرَى) ایا سن کورماسسن مو یعنی بلماسسن مو (إِنَّ اللَّهَ) شونی کم الله تعالی
 سجدہ سجدہ قیلور (لَهُ) اول خدای تعالی گہ (مَنْ فِي السَّمَوَاتِ) هر کسہ کم
 کولکدہدر (وَمَنْ فِي الْأَرْضِ) دخی هر کسہ کم پردہدر (وَالشَّمْسُ) ہم آکما سجدہ
 قیلور قویاش (وَالْقَمَرُ) دخی آی (وَالنُّجُومُ) ہم بولدزلر (وَالجِبَالُ) دخی طاغلر
 (وَالشَّجَرُ) ہم آھاچلر (وَالدَّوَابُّ) دخی دورت آیاقلی جانورلر (وَكثيرٌ مِنَ النَّاسِ)
 دخی کوب کسہ آدیلردن آکما سجدہ قیلورلر طاعت و عبادت یوزندن (وَكثيرٌ)
 و کوب کسہلر اول آدیلردن کم خدایغہ سجدہ قیلودن باش طارتقانلردر (حَقٌّ
 عَلَيْهِ) نیوش سہنی و حکم قیلندی آنک اوزرہ (الْعَذَابِ) عذاب فرماندن باش
 طارتماقی اوچون اوشبو سجدہ قرآن دافی سجدہ تلاوتلرنک آلتنچیسیدر کم فتوحانہ
 بوسجدہنی سجدہ مشاہدہ دیوب نسیبہ ایدلمشدر (وَمَنْ يَهِنُ اللَّهُ) و هرکسہ نیکم
 خور قیلور خدای تعالی و ضلالتکہ توشورور یا توغغہ کرگزور (فَمَا لَهُ) بس

یوقدر اول كېسه اوچون (ن مكرم) هيچ برا كرام اينكوچى و آنى هرمتله گوچى
 يعنى خدای ضالانك نوسورگان نشینی هدایت اینکوچى و عذابدن فوتقارغوچى
 هېچده بولماس (ان الله) در سنلکده خدای تعالی (يفعل) قیلور (مايشام) هر
 نرسه نیکم تله راهانت واکرامدن یعنی تله گان بنه سینی عزیز و تله گانینی خور
 و ذلیل ایلر مرویدر که کتاب اهلی صحابه لردن بر جاعت ایلر خصومت قیلشوب
 و عیثل شوب ایندیلر بزنگ پیغمبرمز سز نکلدن مقدم والگاری بولغان هم بزنگ
 دینمز ایسکی دیندر بس حق بولماقغه بزنگ دینمز سز نکلدن نیوشلیرا کدر
 دیدیلر مؤمنلر آنلرغه جواب بیروب ایندیلر کم بزله اوز پیغمبر مزگه هم سزنگ
 پیغمبرگزگه تصدیق قیلورمز و اوز کتابمزغه هم سز لرگه ایندی لرگان کتابغه اشانامز
 اما سز لر بزنگ پیغمبرمزنگ پیغمبر ایدکینی هم کتابی حق ایدکینی بله طوروب
 عناد و حسدگز سبیلی انکار قیلاسز بس حقلق بزنگ طرفمزده در سزنگ طرفگزده
 نوکلدر دیدیلر حق سبحانه و تعالی بو خصوصه آیت بیاروب بیوردی کم
 (هذان) اوشبو ایکی گروه یعنی مؤمنلر ایلر کتاب اهلی (حصان) ایکی خصملر
 و بر برینه مقابللر در کم (اختصوا) خصومت و جدال قیلدیلر آنلر و عیثل شدیلر
 (۱) (فی ربههم) پروردکارلرینگ دینی طوغریسنده و هر قابوسی اوز دینینی حقدر
 دیوب دعوا ایلدی (فالدین کفروا) بس شول کسه لر کم حقلقغه اشانمادیلر
 (قطعت) کيسولمیش بولدی (لهم) آنلر اوچون آنلرنگ بویلی مقدارنچه (ثياب
 من نار) اولدن بولغوچى کیوبلر کم آنلرنگ تنلرینی تمام چولغاب آلور ویاندورور
 (یصب) فویولمیش بولور (من فوق رؤسهم) آنلرنگ باشلری اوستندن (الحمیم)
 ییک اُسسی و قاینار صو اول صونگ غایت اُسسیلکلندن (یصهر به) اُرتولمیش
 بولور اول صو سبیلی (ما فی بطونهم) شول نرسه کم آنلرنگ فارنلرنه و اچلرنه در
 (والجلود) هم تیریلری اُرتولمیش بولور یعنی آنلرنگ تبوغه باشلرینه شوندا این
 قاینار صو قیابلر کم آنک فاینارلقی اچلرینه هم طشلرینه سرایت قیلور اعضالری
 و تیریلری آرور (ولهم) دخی بولغوچیدر آنلرنی عذاب قیلماق اوچون (مقامع)
 گرزولر و چوقمارلر (من حدید) تیردن اول چوقمارلر برله زبانلر آنلرنی
 قینارلر (کلما آرادوا) هر تله گانلری زمانده اول کفر اهللری (ان یخرجوا
 منها) چقماقلرینی اون اولدن (من هم) فسارت و قایغولری چهنندن یعنی فساوللری
 سبیلی هر فایجان تبوغدن چقماقچی بولوب طرشه لر (اعبدا) کیری فایتارلمیش

(۱) ابوذر غفاری رضی
 الله عنه دن منقولدر که
 اوشبو آیت کریمه آلتی
 کشی شأنده نازل
 بولمیشدر کم آنلر بدر
 صوغشنده همه دن آلفه
 چقدیلر مشرکلر
 طرفندن شبیه و عتبه هم
 ولید و مؤمنلردن حضرت
 عمر و حضرت علی و عبیده
 رضی الله عنهم لردر

و بعضیلر دیشلر در کم
 مذکور بیش فرقه یعنی
 یهود و صابئین و نصاری
 هم مجوس و مکه
 مشرکلری ایکی خصم
 نك بر سیدر و مؤمنلر
 بر سیدر.

بولورلر (فیہا) اول اوطقہ یعنی ہر قایچان چقماقچی بولوب نونوغنک چینتہ کیلوب
 ینسہلر زبانیلر مذکور تیسر گرزولر برلہ صوغوب آنلرنی کیری فایتارورلر
 ہم آنلرغہ ایتورلر (ذُوقُوا) طانوکوزلر (عَذَابَ الْعَرِيقِ) یاندرغوچی اوطنک عذابینی
 (ان الله) درستلککہ خدای تعالی (يَدْخُلْ) کرگزرور (الَّذِينَ آمَنُوا) شول کیمسہلرنی کم
 ایمان کیلتور دینر و خدا یغہ ہم رسولینہ اشان دیلر (وَعَمَلُوا الصَّالِحَاتِ) دخی اشلا دیلر
 ایدگو عمللرنی (جَنَّتْ) جنت باقچہلرینہ کم (تَجْرِي) آغار (مَنْ تَعْتَبَا الْآنْهَارُ)
 اول جنتلرنک سرائلری آستندن بلغہلر (يَعْلَوْنَ) بیزاتلمش بولورلر اول مؤنلر
 (فیہا) اول جنتلردہ (مَنْ آسَاوْر) بلزکلر برلہ (مَنْ ذَهَبَ) آلتوندن بولغوچی
 (وَلَوْلَا) دخی بیزاتلمش بولورلر آنلر انجو برلہ (وَلِبَاسَهُمْ) و آنلرنک کیوملری
 (فیہا) اول جنتدہ (حَرِيرٍ) (۱) خالص یفاکدر (وَهُدُوا) و کوندرلش بولدیلر
 مؤنلر (إِلَى الطَّيِّبِ) پا گیزہ و بخشیسینہ (مَنْ الْقَوْلِ) سوزدن یعنی آخرتدہ خدای
 تعالی مؤنلرنک تللرینہ بخشپی و پاک سوزلرنی کیلتورور شول طریقہ کم ہر قایچان
 آنلرنک نظری جنت کہ. نوشسہ الحمد لله الذی ہدانا لهذا دیورلر و ہر قایچان
 جنت کہ کرسہلر الحمد لله الذی اذہب عنا العزین دیورلر و ہر قایچان اوزلرینک
 منزللرندہ قرار ایلہسہلر الحمد لله الذی صدقنا وعدہ دیورلر یا کہ پا گیزہ سوزگہ
 کوندرلہ کلری شولدر کہ آنلر جنتک لغو و فحش ہم یالغان سوزلرنی سوزلہ نہ سلر
 ہم ایشتہاسلر و اکثر مفسرلر دیمشدر کم مؤنلر پاک و طیب سوزگہ
 کوندرلش بولورلر دنیادہ کم اول سوز کلمہ شہادتدر یا کہ قرآن یا کہ
 استغفاردر (وَهُدُوا) دخی کوندرلدیلر اول مؤنلر (إِلَى صِرَاطِ الْحَبِيدِ)
 ماقتالنمش بولغوچی خدای تعالی نک بولینہ کم اول اسلام دینیدر (إِنَّ الَّذِينَ
 كَفَرُوا) درستلککہ شول کیمسہلر کم اشانمادیلر خدای تعالی گہ (وَيَصْنَوْنَ) ہم
 طیارلر (عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ) خدای تعالی بولندن یعنی آدمیلرنی طاعت و عبادتدن منع
 فیلورلر (وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ) (۲) دخی مسجد حرامنی طوافی قیلودن طیارلر قول اشہر
 اوزرہ مراد حدیبیہ کونیدر کم مشرکلر حضرت پیغمبرنی ہم اصحابینن کعبہ اللہغہ
 طوافی قیلودن منع آیتدیلر (الَّذِي) آندا این مسجد حرام کم (جَعَلْنَاهُ) قیلدق بز
 آتی (لِلنَّاسِ) آدمیلر اوچون یعنی بارچہ کیشیلر اوچوندر بعضیلر گہ گنہ خاص
 توکلدر (سَوَاءً) برابر و تیگزدر (الْعَاكُفِيهِ) اقامت اینکوچی آندہ یعنی
 ہمیشہ مکہدہ طورغوچی (وَالْبَادِ) دخی چینتن کیلگوچی یعنی: «کعبہ اللہنی طوافی

(۱) حدیث شریفہ
 کیلہ شد کہ ہر کم دنیادہ
 یفاک کیوم کیسہ آخرتک
 کیورتمہ سلر موندہ مراد
 ایرلردر بس ایرلرگہ
 یفاک کیوم کسہ کم
 حرامدر.

(۲) بعضیلر مسجد
 حرامدن مراد مکہ ننگہ ہمہ
 بیردر دیمشدر شول
 سبیلی آنک منزللری
 خصوصندہ مجاور و مسافر
 برابردر مکہ گہ عبادت
 اوچون کیلگان ہر
 فایسی منزلگہ توشونی
 تلہسہ توشمہ کم درستدر
 دیمشدر و حضرت فاروق
 رضی اللہ عنہ دن منقولدر کہ
 موسم حجدہ مکہ
 شہرندہ گی سرائیلر
 و یورطلرنک قپولرینی
 بیکلہ مہ سونلر ناکم
 «کیلگان مسافرلر ہر
 یورطقہ توشونی تلہسہلر
 شونندہ توشسونلر»
 دیوب ندا قیلدرور
 ایدی.

ایتو وحج قیلو مکہ شہرندہ طورغوچیلرغہ غنہ مخصوص اش توگلدر بلکہ اول
 اشدہ مکہدہ طورغوچی ہم چیتدن کیلگانلر ہمہ سی برابردر» (ومن یرد) وهر
 کم نلہسہ (فیہ) اول مسجد حرامدہ (بالحاد) (۱) حلقدن آوشونی (بظلم) ظلمتی قیلو
 برلہ یعنی حرم شریف اچنک ظلمتی ایتنہ کچی بولسہ وطوغر بلقندن آوشسہ (نذقہ)
 طاتونورمز اول کمسہ گہ (من عذاب الیم) ریختکوچی عذابدن آوشبو آیتنہ گی
 «ان الذین کفروا» ناک خبری مخدو فدر تقدیرینک معناسی شولدرکم اول خدا یغہ
 اشانماغان ہم خلقنی عبادتدن طبعان کمسہ لر هلاک بولدی لر ہم خسران وزیان
 طاہدی لر (واذ بوأنا) ویاد قیلغل شول وقتنہ کم معین وینیلگولی ایتنک بز
 (لایراہیم) ابراہیم پیغمبر اوچون (مکان الیت) کعبہ اللہ ناک اورنینی ابراہیم علیہ
 السلام کعبہنی بنا قیلغاندہ کعبہ ناک اورنینی بیلگولمک اوچون حق تعالی ناک
 فرمانی برلہ بر بولو ط کیلوب خانہ کعبہ مقداری بیرنی کولہ گلاب طوردی
 حضرت ابراہیم شول اورنغہ کعبہنی بنا ایلدی وهر قولدہ حق تعالی ناک امری
 برلہ بر چیل کیلوب کعبہ اورنینی سبور دی شول بیرگہ کعبہ بنا ایتولدی بس
 حق تعالی بیوردیکم بز تعیین ایتنک ابراہیمغہ کعبہ اورنینی ہم آکا وحی
 ایلدک (ان لا تشرک بی) شویله دیوب کم شریک کینلتورمہ گل و شریک ایتوب
 طونماغل میکا (شبیئا) هیچ بر نرسہنی کم من شریکدن منزہ من (وطهر) ہم پاک
 ایتوب طوتقل (بیٹی) مینم ایومنی یعنی کعبہنی پوتلردن و تپوشسز نرسہ لردن پاک
 ایتوب طوتقل (للطائفین) طواف قیلغوچیلر اوچون یعنی چیتدن کیلوب حج
 قیلغوچیلر اوچون (والقائمین) ہم آندہ اقامت ایتکوچیلر و طورغوچیلر اوچون
 یا کہ نماز او قوغاندہ آیاق اوزرہ طورغوچیلر اوچون (والرکع السجود) دخی
 رنوخ قیلغوچیلر و سجدہ ایتکوچیلر اوچون مرویدر کہ فایچان کم ابراہیم علیہ السلام
 کعبہ بناسینی تمام قیلدی حق تعالی دن وحی کیلدی کم «آدمیلرنی کعبہنی زیارہ
 قیلوغہ اوندأ گل و چاقرغل» حضرت ابراہیم ایتدی «الہی مینم آوازم قای بیرگہ چہ
 ایرشور حق تعالی دن خطاب کیلدی کم «سیندن چاقرماق و میندن ایرشدرمہ ک»
 بس حضرت ابراہیم حق تعالی ناک فرمانی بوینچہ ابو قیس طاعینہ منوب ندا
 قیلدی کم «ای آدمیلر خدای تعالی اوزینک خانہ سینہ حج ایلہمہ کنی سز لرگہ
 فرض قیلدی سز لرنی اول خانہ گہ دعوت قیلادر بس ربکونک دعوتینہ اجابت
 ایتکون» دیدی خدای تعالی آنک آوازینی فیاہنک چہ کیلہ چک چارچہ آدمیلر

(۲) حرمدہ الحاد بر قولہ
 حرامنی حلال بلہ کدر
 و بعضیلر هر بر نھی عنہ
 بولغان اشدر حتی
 خدمتکارنی سوکبہ کدر
 آندہ جایز توگلدر
 الحاددر دیمشدر و اکثر
 علماء دیمشدر کہ حرم
 شریفہ گناہنی قصد
 ایلہمک برلہ ہم عذابغہ
 مستحق بولور اگر چہ
 اول گناہنی اشلہمہ سہ ہم
 اما باشقہ بر لردہ قصد
 وارادہ برلہ گلہ عذابغہ
 مستحق بولماس حرم
 شریفہ طاعتنک اجر
 و ثوابی متضاعف بولماقی
 کبی آندہ گناہنک ہم
 جزاسی باشقہ بر لرگہ
 فاراغاندہ آرتوغراق
 بولور دیمشدر.

نسللر زىنه ايشتىردى وهر كىمگە حج قىلماق تىقدىر ايتولگان بولسە آناسى صلبىدىن «لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ وَاذُنٌ» دىيىپ بىردى حق سىبىھانە و تعالى ابراهيم عليه السلامك خىلايقنى حجھە اوندا مەكىنك فەسىنى بىيان ايلەپ بيوردى (وَأَذُنٌ) وندا قىلغىل اى ابراهيم (فِي النَّاسِ) آدمىلر آراسىندە ھەم آنلرنى چاقىرغىل (بِالْحَجِّ) خىداى تعالى نك ابونى حج ايلەمە ككە (يَا تُوكُ) تاكم كىلورلر سىكا آدمىلر (رَجُلًا) جىاولى بولغانلرى خالده (وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ) (۱) وھر بىر زون و آرق تونە اوزرە آطلانغانلرى خالده (يَا تُينَ) كىلورلر اول تونەلر (مَنْ كَلَّ فَجَعَّ عَمِيْقٌ) ھر بىر بىراق بولدىن يعنى سىن خىلقنى چاقىرغىل آنلر جىاولەپ ھەم آطلانوب بىراق بىرلردىن حجھە كىلورلر (لِيَشْهَدُوا) تاكم حاضىر بولسونلر اوچون آنلر (مَنْفَعَةٌ لَّهُمْ) اوزلرىنك منىفەتلىرى و فائىدەلرى ياننىدە يعنى دىنى و دىنيوى فائىدەلەرگە ايرىشەك اوچون حجھە كىلورلر (وَيَذَكِّرُوا) ھەم ياد ايتسونلر اوچون (اسْمُ اللَّهِ) الله تعالى نك اسمىنى يعنى «لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ» دىيىپ ذكر قىلماق اوچون (فِي آيَاتٍ مَّعْلُومَاتٍ) معلوم بولمىش و بىلگولەنمىش كونلردە كم اول كونلر ذوالھىجە نك. اولكى اونىدىر يا كە تكبىر تىشرىق كونلر بىدىر (عَلَى مَا رَزَقَهُمْ) شول نرسەنى بوغازلاماق اوزرە كم رىزقانلردى و بىردى خىداى تعالى آنلرغە (مِنْ بَيْمَاتِ الْأَنْعَامِ) تىلسز بولغان حىوانلردىن يعنى تونە و صغىر و قوى كىبىلردىن كم مراد آنلرنى قىربان ايلەمكدر آنلرنى بوغازلاغىنە خىداى تعالى اسمىنى ذكر ايدىرلر مشركلر پوتلىرى اسمىنە قىربان چالورلر ايدى و قىربانلقلرىنك ايتىدىن اوزلرى آشاماسلر ايدى بس حق تعالى مؤمنلەرگە بيوردىكم «سَزَلْ مِمنَ اسْمِ بَرَلَه قىربان بوغازلاغىز (فَكُلُوا مِنْهَا) بس آشامىز اوزىز قىربانلقىز ايتىدىن بو امر اباحت اوچوندىر» يعنى اوزىز نك آشامانغىز جائىز و دىرستىر بوھكم كىفارت و جىبر نقصان اوچون بولماغان قىربانلقلردە دىر كىفارات و جىبر نقصان اوچون بولسە ايتىنى اياسى آشاماق دىرست بولماس (وَأَطْعِمُوا) دىخى طعاملەندىرگىز و آشامىغىز قىربانلىرىز ايتىدىن (الْبَائِسِ الْفَقِيرِ) محبت طارىقوچى فقير و محتاجنى (ثُمَّ لِيَقْضُوا) سىگرە اوتەسونلر آنلر (تَفْثِهِمْ) حاجتلىرىنى يا كە مناسك حجنى ادا ايلەسونلر دىبەكدر يا كە اوزلردىن كىرنى و شاخسىلقلرنى بىبارسونلر ميوقنى و طىرناقلرنى كىنسىھك و قولتىق يويىنى آلماق كىبى (وَلْيُؤْفُوا) ھەم تاكم وفا قىلسونلر اوچون آنلر (نُدُّورَهُمْ) اوزلرىنك ندىلرىنە (وَلْيَطُوفُوا) دىخى طواف قىلسونلر اوچون يعنى طواف زىيارت يا كە طواف و داع

(۱) عىن المعانىدە كىلتونە رىشىدىر كم بو امر حضرت پىغمبىرمز محمد عليه الصلوة والسلامغە متوجه در يعنى ائىتلرگا حج نك فرضلغىدىن خىبر بىرگىل دىبىكدر.

(بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ) ظالملىرىڭ شىردىن آزاد بولغوجى ايوگە ياكە قديمىن فالغان
ايوگە يىنى كعبە اللہ غە (ذَلِكْ) اوشبو ذكىر ايدلمش اش يىنى حجداغى حكملر
وعمللىر خدائى تعالى نىڭ دىنىدىر (وَمَنْ يَعْظَمْ) وەر كىم اولوغلاسه (حُرْمَاتِ اللّٰهِ)
خدائى تعالى نىڭ حكملرىنى كىم آنىڭ حرمتىنى صدىرىمىڭ دوست توگلىرى (فِيهِ) بس
اول اش يىنى خدائىڭ حكملرىنى اولوغلامىڭ (خَيْرُ لَهُ) ايدىڭ گورەڭ ويغشىراقدر
اول كىمەسگە (عِنْدَ رَبِّهِ) پروردكارى فاشىندە يىنى خدائى تعالى آڭا ايدىڭو جزأ
بىرور (وَأَحَلَّتْ) وحلال ايتولدى (لَكُمْ) سىزلىرگە (الْأَنْعَامُ) دورت آياقلى حيوانلىر
(الْأ) مگىر حلال بولماس (مَا يَتْلُو عَلَيْكُمْ) شول نىرسە كىم اوقىلمش بولدى سىزلىرگە آنىڭ
حراملقى غىزىر وباشقىلىرى كىي (فَاحْتَنِبُوا) بس يراق بولگىز وصافلانگىز (الرَّجْسِ)
مردار وشاخشى نىرسەدىن (مِنَ الْأَوْثَانِ) پوتلىردىن بولغوجىدىر اول مردار يىنى
پونفە طابونودىن صافلانگىز (وَاجْتَنِبُوا) ھىم اجتناب قىلگىز وصافلانگىز (قَوْلِ
الزُّورِ) يالغان سوزدىن يىنى «خدائىڭ شىرىكلىرى بار» دىب ايتودىن ياكە
يالغان گواھلىقدىن ياكە نل بىرلە بىر سوزنى ايتوب كوڭل آڭا موافق بولماودىن
صافلانگىز (حِنْفَاءَ اللّٰهِ) اخلاص ايتكوچىلىر بولغانگىز حالدە اللہ تعالى گە (غَيْرِ
مُبَشْرِكِينَ) شىرك كىلتورگوچىلىرگە باشقىە (بە) اول خدائى تعالى گە يىنى مخلص
بولگىز ومشرك بولماگىز (وَمَنْ يَشْرِكْ) وەر كىم شىرك كىلتورسە (بِاللّٰهِ)
خدائى تعالى گە (فَكَانَ خَرًّا) بس گويام توشدى ويقلدى اول كىمەسە (مِنَ السَّمَاءِ)
كوكلدىن يىنى گويام كوككدىن بىرگە يىقلوب توشوب ھلاك بولدى (فَتَخَطَفَهُ
الطَّيْرُ) بس چوقىرلىر وآشارلىر آنىڭ اولوكىنى اولە كىسە آشاوچى قوشلىر (أَوْ
نَهْوَى الرَّيْحِ) يا ايسە طارانور آنىڭ اعضالىرىنى وكىسە كلىرىنى جىل ھىم
اوردىرپ ايتتور (فِي مَكَانٍ سَعِيقٍ) يراق اورنغە كىم ھىچ كىمەسە آڭا مدد قىلا
آلماس بو كلام شوندىن كىتابەدر كە ھىر كىم كىفر وشىركنى اختيار ايلەسە شىطان
آنى ضلالتكە توشروب نھام ھلاك قىلىر (ذَلِكْ) اش اوشبوردىم ذكىر ايتولدى
(وَمَنْ يَعْظَمْ) وەر كىم تعظيم ايلەسە واولوغلاسه (شَعَائِرِ اللّٰهِ) اللہ تعالى نىڭ
نشانلىرىنى كىم حج قىلماقدىر ياكە حجە ھدى سورمە كىر ھدى حجە بوغزالاناچى
قربانلىقدىر آنى تعظيم قىلمىڭ شولدىر كە سىمىز وعىبىسىز وقىمەت بەھالى حيواننى
بوغزالامقدىر (فَاتَّهَا) بس درىستلىكدە اول اش يىنى خدائى تعالى نىڭ شعاىرىنى تعظيم
ايلەمك (مَنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ) كوڭللىرىڭ تقوىسىندىن يىنى تقوالى اياسى بولغان

كشېنىڭ اشېدر (لَكُمْ) بولغۇچىدىر سزلىرگە (فيها) اول قربان ايتولەچك حيوانلاردا
(مَنَافِع) فائىدەلەر يەنى توه و صىغرى قولى ھەم امئالى حيوانلارنىڭ سوتى و يۈنى بىرلە ھەم
اوستلر يەنە آطلانق و يۈك يۈكەمەك كىي اشلىر بىرلە فائىدەلانورسىز (الى اجل
مسمى) آطلانمش و بېلىگۈلەنمش بىر مەدەتتە چە يەنى آنلار ترك و قەدە آنلر بىرلە
فائىدەلانورسىز (ثُمَّ مَحَلًّا) صىگرە آنلارنىڭ بوغازلاناچق و قربان ايتلەچك اورنلرى
(الى البيت العتيق) طوفانغە غرق بولودن آزاد بولغان ابۈگەچەدر يەنى كەبە اللە
(ولكل أمة) ۋەھو بىر گروھ اوچون سزدن الگارى بولغان امئتلردن (جعلنا)
قىلدىق بىز (منسكا) بىر قرباننى يەنى قربان قىلىق بىرلە بيوردق (ليذكروا) تاكم
ياد ايتسونلر اوچون آنلر (اسم الله) اللە تەئالىنىڭ اسمىنى (على ما رزقتم) شول
نرسەنى بوغازلامق اوزرەكم روزى قىلدى و بىردى آنلرغە خدای تەئالى (من بيمة
الانعام) نىلسز و دورت آياقلى طوارلردن حاصل معنى سزدن اوڭلى امئتلارنىڭ ھەر
قايسىنە اللە اسمىنى ذكر ايتوب قربان بوغازلامق بىرلە امر قىلدى (فاليكم)
بىس سىزنىڭ خدایىڭىز ھەم آنلارنىڭ خدایى (اله واحد) بىر بولغۇچى خدای تەئالى در
(قله) بىس اول خدای تەئالى گە (اسلموا) اطاعت قىلىڭىز و بوى سونۇڭىز كم
قرباننى آندىن باشقەنىڭ اسمى بىرلە بوغازلاماڭىز (وبشرو) ھەم بشارت و سوينچ
بىر گل اى محمد عليه السلام (المخبتين) تواضىلىق ابكوچىلرگە آخرت يورطىنىڭ
اولوغلىقى بىرلە ياكە سوينچ بىر گل خدایدن قورقۇچىلرغە حسابسىز رحمت بىرلە
(الذین اذا ذكروا الله) شول كەسەلردىر كم ھەر قاچان ياد ايتولنمش بولسە خدای
تەئالى آنلارنىڭ قاشندە (وجلّت) قورقور (قلوبهم) آنلارنىڭ كوكللىرى (والصابرين)
دخى سوينچ بىر گل صبر قىلغۇچىلرغە (على ما أصابهم) شول نرسە اوزرە كم
ايرىشىدى آنلرغە محنت و قايغولردن (والمقيمي الصلوة) دخى سوينچ بىر گل نمازنى
اوتەگۈچىلرگە (ومما رزقناهم) وشول نرسەدن كم رىزقلاندىق بىز آنلرغە
(ينفقون) نىققە بىرورلر آنلر و خىراتقە صرف قىلورلر (والبدن) وتولر ھەم صغرلر
كم آنلرنى ھدى قربانى اوچون حىفە آلۈب بارورسىز (جعلناھا) قىلدىق بىز
آنلرنى بوغازلامقنى قىلدىق (لكم) سىزلىرگە (من شعائر الله) خدای تەئالىنىڭ
دىنىنىڭ نشانلرندىن (لكم فيها خير) بولغۇچىدىر سىزلىر اوچون آنلرنى قربان
قىلودە ابدگۈلك دىنى و دىنيوى فائىدلردن (فاذكروا) بىس ياد ايتىڭىز (اسم الله
عليها) اللە تەئالى اسمىنى آنلرنى بوغازلاو اوزرىنە يەنى اللە اسمىنى ايتوب

بوغازلاگز (صَوَاتٍ) آباق اوزره طورغوچن بولغانلری حالده توهلرنی آباق
 اوزره یعنی یاتقزماینجه بوغازلامق سنندر دیمشله (فَاِذَا وَجَبَتْ جُنُوبَهَا) بس
 هر قاچان یرگه بقلسه بوغازلانمش حیواننڭ قابرغالری وصرنلری یعنی جانی
 تمام چغوب اولوب بتسه و صونسه (فَكُلُوا مِنْهَا) بس آشاگز سز اول قربانقلرنڭ
 ایتلرندن و بو آشامق سنندر (وَاطْعُوا) هم طعاملندرگز و آشاتگز اول ایتدن
 (الْقَانِعِ) قناعت ایتکوچی فقیرنی یعنی صورامای طورغاننی (وَالْمُعْتَرِ) دخی
 سؤال ایتکوچی و صوراغوچینی هم طعاملاندرگز بعضیلر فاندن مراد مکه فقیری
 و معتز چیندن کیلگان فقیردر دیمشله (كَذَلِكَ) اوشانداق (سَخَّرْنَا هَالِكُمْ) مسخر
 و مطیع قیلدی بز اول حیوانلرنی سز لگه کم توه واوگوز کبی حیوانلر نیتدر
 اولوغ جنهلی و قوتلی بولا طورب سز لر آنلرنی اوز فرمانگز برله یورنه سز هم
 بوغازلاب ایتینی آشایسز (لَعَلَّكُمْ يَشْكُرُونَ) شاید کم سز لرشکرانه قیلورسز
 خدای تعالی گه اوشبو نعمتلر برابرینه مرویدر که جاهلیت اهلی قربانقلرنڭ
 قانینی کعبه نڭ دیوارینه سورتورلر ایدی هم اول اشنی خدایه تقریکه سبب
 دیوب گمان ایتهلر ایدی اسلام ابتداسنده مؤمنلر هم اؤلگی قاعده بوینجه
 قربان قانینی کعبه دیوارینه سورتیلر حق سبحانه و تعالی مؤمنلرنی اول اشدن
 نهی ایدوب بیوردی کم (لَنْ يَنَالَ اللَّهُ) ایرشمهس خدای تعالی گه (لُحُومَهَا) اول
 قربانقلرنڭ ایتلری کم صدفه گه بیرلور (وَلَا دِمَائُهَا) هم ایرشمهس آنلرنڭ
 قانلری کم بوغاز لاغانده قویولور (وَلَكِنْ يَنَالُ التَّنُوءِ) ولکن ایرشور خدای
 تعالی گه یعنی قبول بولور تقوالق برله قیلنغان اش (مِنْكُمْ) سز لردن (كَذَلِكَ)
 اوشانداق (سَخَّرَهَا) مسخر و مطیع ایلهدی خدای تعالی طوارلرنی (لَكُمْ) سز نڭ
 اوچون (لَتَكْبَرُوا اللَّهَ) تا کم تکبیر ایتنه کگز اوچون بوغاز لاغانده
 یا که خدای تعالی نی اولوغلق برله یاد قیلماق کگز اوچون (عَلَى مَا هَدَيْكُمْ)
 شول نرسه اوزره کم هدایت قیلدی و کوندردی سزنی خدای تعالی قربانقلنی سخر
 قیلدی و بوغاز لامقنڭ کیفیتینه (وَبَشِّرِ) و سویونچ بیرگل ای محمد علیه السلام
 (الْمُحْسِنِينَ) احسان و اید گولک ایتکوچیلر گه جنت برله (ان الله) درستلکده
 خدای تعالی (بُدْعُ) دفع قیلور و طیار مشرکلرنڭ فتنه لرینی (عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا)
 شول کسه لردن کم ایمان کپلتوردیلر یعنی مؤمنلرنی غالب قیلور (ان الله)
 درستلکده خدای تعالی (لَا يُحِبُّ) دوست طوتماس (كُلِّ خَوَانٍ) هر بر خیانت

ايتكوجىنى (كفور) آنڭ نىمىتلىرىنە شىكرانە ايتنە يوب كىفران نىمىت قىلغوجىنى
 اسباب نىزولە كىلتورمىشدىر كىم مەكە مىشركلىرى مۇمىنلەرگە ھەر تۈرلى اذىت و جىقار
 قىلورلر ايدى مۇمىنلر ھىزرت پىغىبىر ھىزورىنە كىلۇب مىشركلردن شىكائىت
 قىلور ايدىلر پىغىبىرمىز ىلە السلام آنلرغە «سەر قىلىڭىز و چىداڭىز الحال مىڭا
 خىداى تىعالى صوغىش قىلىق بىرلە فرمان ايتكائى بون» دىوب بىورور ايدى مەدىنەگە
 ھىجرت قىلغاندىن سوڭ ھىق تىعالى دن صوغىش قىلماققە اذن بولدى و بوخىصوصە
 ايك اۋل اوشىو آيت كرىمە نازل بولدى (اذن) اذن و رىخت بىرلدى صوغىش
 قىلماققە (لذىن يقانلون) شول كىمىسەلرگە كىم صوغىش قىلىنىش بولورلر ىمنى مىشركلر
 آنار بىرلە صوغىشوب آنلرغە اذىت و جىقا قىلورلر بىس آنلرغە رىختىدىر كىم اوزلرى
 ھىم مىشركلر بىرلە فارسى طورب صوغىشسونلر (بانھم ظلموا) شول سىببى كىم آنلر
 مظلوم بولدىلر و مىشركلرنىڭ جىفاسىنى طارندىلر (وان الله) و درىستلىكە خىداى
 تىعالى (على نصرهم) اول مظلوملرغە نصرة و بىاردىم بىرىمك اوزرە (لقدير) البتە
 كوچى يىتكوچىدىر (الذىن اخرجوا) شول كىمىسەلر كىم چىقارلىش بولدىلر (من
 ديارهم) مەكەدەگى بىورلرنىن (بغير حق) ھىقلىدىن باشقە ىمنى آنلردن بىورلرنىن
 چىقارونى واجب ايتىرىك ھىچ بىراش صادر بولمادى (الا ان يقولوا) مگر شولكىم
 آنلر ايتور ايدىلر (ربنا الله) بىزنىڭ پىروردكارىمىز خىداى تىعالى دردىوب و خىداىنىڭ
 بىرلىكى بىرلە اقرار قىلور ايدىلر (ولو لا دفع الله) وا گر بولمىسە ايدى خىداى
 تىعالى نىڭ دىفع قىلماق (الناس) آدملىرى (بعضهم) بعضلىرىنى (ببعض) بعضلىرى بىرلە
 ىمنى مۇمىنلرنى مىشركلرگە غالب ايلەمك بىرلە (لهدمت) البتە و بىران و خراب
 ايتولىش بولور ايدى دشىمانلرنىڭ استىلا و غلبەسى سىببى (صوامع) راھىلرنىڭ
 صومىھلىرى و عبادىخانەلرى (وبيع) ھىم نصارانىڭ كلىسە و چىركاۋلرى (وصلوات)
 دىخى يىھودىلرنىڭ مەبىدىلىرى (ومساجد) ھىم مىسلمانلرنىڭ مىسجىلىرى كىم ھىمىشە (بىدكر)
 يىاد ايتولور (فبها) اول مىسجىلدردە (اسم الله) خىداى تىعالى نىڭ اسمى (كثيرا)
 كىوب (ولبىنصرن الله) و البتە نصرت و بىاردىم بىرور خىداى تىعالى (من بىنصره)
 شول كىمىسەگە كىم بىاردىم بىرور اول خىداىنىڭ دىنىنە (ان الله) درىستلىكە خىداى
 تىعالى (لقوى) البتە قۇت اياسىدىر و كوچى يىتكوچىدىر مۇمىنلرنىڭ نصرتىنە (عزىز)
 غالبىر بارچە نرسە اوزرە كىم ھىركىمنى نلەسە غالب قىلور بو آيتىدە ھىق تىعالى
 صىحابە نىڭ مظلوملرىنە نصرت بىرلە و وعدە قىلدى ھىم اول وعدەگە وفا قىلدى كىم

عاقبت كىسىرى و قىصر پادشاھلارنىڭ دولت و ملكلىرى ھەممەسى اھل اسلامغە مىسر
 بولدى يەنە سوغش بىرلە اذن بىرلەش كەسەلر صفتىكە بيوروكم (الذین) شونداين
 كەسەلردىر آنلر (ان مكنانهم) اگر اورن بىرسەك آنلرغە (فى الارض) ىردە
 يعنى ھر ىردە اورنانشەلر وقرار قىلسەلر (اقاموا الصلوة) قايم قىلورلر واونارلر
 نمازنى (واتوا الزكوة) ھم بىررلر ماللىرىنىڭ زكوتىنى خدائى رضاسىنى استەب
 (وامروا بالمعروف) دىغى بيورورلر ايدىگولك بىرلە وامر معروف قىلورلر (ونوا)
 ھم طيارلر (عن المنكر) بوزق اشدىن وگناھ قىلودن (ولله) وخدائى تعالىگە
 مخصوصدر (عاقبة الامور) اشلىرىنىڭ نھايتى وىوگى يعنى ھراش عاقبتىدە آنىڭ
 تەلگىنى بولور (وان يكذبوك) واگر يالغانغە پوتسەلر سىنى قىرىش مشركلرى
 اى محمد عليه السلام سىن نايغورماغل كى قومنىڭ تىكذىبى بىرسىڭانغە مخصوص
 توگىلدر (فقد كذبت) بس تىقىق يالغانغە پوتدىلر پىغىمبىرلىنى (قبلهم) اول مەكە
 مشركلرىدىن الكارى (قوم نوح) نوح پىغىمبىرنىڭ قومى نوح عليه السلامنى
 (وعاد) دىغى عاد قومى ھود پىغىمبىرنى تىكذىب ايتدىلر (وشود) ھم ئىود قومى
 صالح پىغىمبىرنى (وقوم ابراهيم) دىغى ابراھىم عليه السلامنى (وقوم لوط) ھم
 لوط قومى لوط پىغىمبىرنى (واصحاب مدين) دىغى مەدىن قومى حضرت شەيبىنى
 (وكذب موسى) ويالغانغە پوتولمىش بولدى موسى عليه السلام يعنى قىطىلر
 آنى تىكذىب قىلدىلر (فاملت) بس مەھلت بىردىم مېن (للكافرين) كىفر اھللىرىنە
 تاكىم تەقدىر ايتولمىش اجللىرى ايرىشكانگەچە (ثم اخذتهم) سىڭرە پوتدىم مېن
 آنلرنى عذاب بىرلە كىم بعضىلرى طوفانغە غرق بولوب وبعضىلرى صرصر جىلى
 بىرلە وبعضىلرى چىن لشكرى وىسفى ھم حىجارە كىبى عذابلر بىرلە ھلاك
 بولدىلر (فكيف كان) بس نىچك بولدى (نكبر) مېنىم انكار ايتىمە كىم وقىلغان
 اشلىرىنە فارشى آنلرغە جزأ بىرمە كىم زىرا كە نەمتلرنى مەنتكە وتىركلىرى ھلاككە
 مبدل بولدى (فكأن من قرية) بس كوبىو قىرە وىشەر كىم (اهلكناھا) ھلاك
 ايتدىك بىز آنى وآنداغى خىلقرىنى (وهى ظالمة) وھالانىكە اول قىرە اھلى ظالمنى
 ايتىكوى ايدىلر وىشەر كىم ايدىلر (فھى) بس اول قىرە (خاوية) توشكوى
 وىقلىغوىچىدر (على عروشها) توبەلرى اوزرىنە يعنى اول پورطلرىنىڭ توبەلرى
 يىلوب آنىڭ اوستىنە دىوارلرى جىبىرلگاندر (وبئر معطلة) ھم نىقدىر مەطل
 وپاشلانىمىش قىوزدىر كىم اىھارى ھلاك بولوب بوش وخراب قالغاندىر وآنى ھمارت

(۱) قصر مشيد و بئر معطله حقننه بعض تفسیرلرده كیلتورمشرک بر مشرك پادشاه مسلمان وزیرگه آچولانوب آنی اولتورنمه كچی بولدی اول وزیر دورت مك مسلمان برله برگه قاچوب كیتوب حضرموت طاوینك ایتنه كنده اوزلرینه منزل باصادیلر لکن فی قدر قبولر قازوسالرده آچی صو چغار ایدی عاقبة رجال الغیبلردن براو اول منزلگه كیلدی بر اورننی علامتلب اوشبو برگه فیو قازوگن دیدی اول یرده فیو قازودیلر بیک لطیف و طائلی صو چقدی بس آنلر اول فیونك توبندن یوقاریقه قدر

۱۳۷

﴿ ۱۷ نجی جزء حج سورہ سی ﴾

آلتون و کوش کر پچلر برله محکم بنا قیلوب زینتله دیلر و حق تعالی گه عبادت برله مشغول بولدیلر بر مدتدن صوگ شیطان بر فارط صورتنه کیلوب آنلرنی فسق و فسادغه هم حیوانلرغه جماع ایله مککه اوگراندی بوقیبح اش آنلر آراسنده مشهور بولدی بس حق تعالی خنطله بن صفواننی آنلرغه پیغمبر ایتوب بیاردی اول قوم آنك سوزنی قبول ایتمه دیلر بس آنلرنك قبولرنگفی صو کییوب یوق بولدی آنلر پیغمبرگه یالباروب ایمان کتوره مز دیب وعده قیلغاچ پیغمبر دعاسی برله قیوده صوبنه ظاهر بولدی لکن آنلر

قیلورغه کشی بوقدر (وَقَصْرَ مَشِيدٍ) دخی نبقدر گچ وازیز برله بنا ایتلمش محکم و بیوک سرای کم ایالری هلاک بولوب بوشاب فالغاندر اکثر نفاسیرده مذکوردرکه اوشبو فیو حضرموت یرنده طاغنك توبندهدر «بئر معطله» شولدر هم قصر مشيد شول طاغنك باشنداغی سرایدرکه آنی عاد ثانیك اوغلی مندر بنا ایله مشدر و اصح شولدر کم نمود قومی هلاک بولغاچ صالح علیه السلام مؤمنلردن دورت مك کشی ایله یمن دیارینه کیلدی شول ولایتك بر منزلنده آکئا موت حاضر بولدی یعنی اجل واولوم ایرشدی شول سببلی اول بیرنی «حضر موت» دیدیلر حضرت صالح وفات بولغاچ آنك اصحابی «جلاس بن سوید» نام کشینی اوزلرینه امیر قیلدیلر «خاریب بن سواده» اسملی آکئا وزیر بولدی و آنلر اوشبو فیونك یاننده قرار ایتدیلر هم شول یرده (۱) قصر مشيدنی بنا ایله دیلر بعده آنلرنك اولادلری بر مدتدن صوگ پوتقه طاہونا باشلادیلر و مرتد بولدیلر خنطله بن صفوان آنلرغه پیغمبر بولوب کیلگان ایدی آنی اولتوردیلر بس خدای تعالی آنلرنی هلاک قیلدی اول قیومعطل بولوب هم مذکور سرایلری خالی بولوب قالدی بئر معطله و قصر مشيد شولدر (أَفَلَمْ يَسِيرُوا) ایاسیر قیلما دیلرمو و یورمه دیلرمو سینك قومك (فِي الْأَرْضِ) یهن و شام یرنده ناکم الگارگی قوملرنك اورنلرنده عذاب علامتلرینی کورب عبرت آلسلر (فَتَكُونُ) بس بولسه (لَهُمْ) آنلرنك (قُلُوبٌ) کوکللری کم (يَعْقَلُونَ بِهَا) تعقل قیلورلر و آکئلرلر اول کوکللر برله (أَوْ أَذَانٌ) یا ایسه بولسه آنلرنك قولقلری کم

ایمان کتورمه دیلر حق تعالی آنلرغه «یدی یلدن صوگ عذاب یباورمن» دیب وعده قیلدی بس آنلر آلتون و کوش هم تورلی اصل طاشلر برله زینتلب غایت محکم ایتوب مذکور قدر مشيدنی بنا ایله دیلر عذاب کیلسه شول سراینك اچینه بیکله نوب فوتلورمز دیدیلر عذاب وعدهسی ایرشکاج آنك اچینه کروب محکم بیکله ندیلر حق تعالی نك امری برله اول سراینی آنلرنك همهلری برله برگه یر بولدی آنك اورنندن یردن فارا توتون چفوب تورور ایدی، ان في ذلك لعبرة لاولی الالباب.

(يَسْمَعُونَ نَهَا) ايشتورلر آنلر اول فولانلر برله اوتكان امتلرئڭ خبرلرینی هم
آننن عبرت آلورلر (فَانَهَا) بس درستلكده قصه شولدر كم (لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ)
صوقر بولماس كوزلر یعنی كوزلرئڭ كورمه كنده هيچ بر خلل ونقصان بولماس
بارچه نرسه نی كورور (وَلَكِنْ نَعْمَى) ولكن صوقر بولور (الْقُلُوبُ الَّتِي فِي
الْصُّدُورِ) آندان كوكللر كم كوكره كلرده بولغوچيدر یعنی اول مشركلرئڭ ظاهر
كوزلری صوقر بولماساده كوكل كوزلری صوقردر شول سببلی اوتكان امتلرئڭ
احوالینی مشاهده ایلر عبرت آلماسلر (وَيَسْتَعْجِلُونَكَ) وآشقدورورلر اول
مشركلر سینى (بِالْعَذَابِ) عذاب اینه کی برله یعنی مکه مشركلری نضر
بن حارث وانباعی كیلر اوزلرینه وعده قیلنمش عذابئڭ كیله كینی سیندن
آشوقدرب صورارلر وحالانكه آنلر بلمهسلر كم (وَلَنْ يَغْلِبَ اللَّهُ) وهر گیز
خلافق قیلماس خدای تعالی (وَعَدَهُ) اوزینئڭ قیلغان وعده سینه كم آنلرغه عذاب
ایندرمك برله وعده قیلغان ایدی (وَأَنَّ يَوْمًا) ودرستلكده بركون (عِنْدَ رَبِّكَ)
پروردكارئڭ فاشنده (كَأَلْفِ سَنَةٍ) مك یل كیلدر (مِمَّا تَعُدُّونَ) شول نرسه دن كم
سزسانرسز یعنی خدای تعالی كه نسبه بركون هم مك یل برابردر زیرا كه آخا
زمان جاری توگلدر زمان ومكاندن منزهدر بس زمانئڭ كوپی وآزی آنئڭ
فاشنده بر نیگزدر قای وقت نلهسه شول وقتده عذاب بیارور (وَكَايِنَ مِنْ
قَرِيْبَةٍ) وبقدر قریه لر كم (أَمَلَيْتُ لَهَا) مهلت بیردم آنئڭ اهلیته عذابنی تأخیر
ایله مك وكیچكدر مك برله (وَهِيَ) وحالانكه اول قریه اهلی (ظَالِمَةٌ) ظالمق
ایتكوچی ایدیلر وآنلرغه مهلت بیرله کی تا كم توبه قیلسونلر وحلقفه فایتسونلر
اوچون ایدی لكن آنلر توبه قیلما دیلر (ثُمَّ أَخَذْتُهَا) صكره طوندم مین آنلرنی
فاطی عذاب برله دنیاده (وَالِي الْمَصِيرِ) ومینم صاری بولغوچيدر فایتیق وآورله مك
آخرنده یعنی آخرنده هم آنلرغه جزآء بیرور من (قُلْ) ایتكل ای محمد علیه السلام
(يَا أَيُّهَا النَّاسُ) ای آدمیلر (أَنَا أَنَا) موندن باشقه ایماسدر كم مین (لَكُمْ)
سز لر كه (نَذِيرٌ مِّبَيْنَ) ظاهر وآشكارا قورقتقوچیمین (فَالَّذِينَ) بس شول كمسه لر كم
(آمَنُوا) ایمان كیلنوردیلر (وَعَمَلُوا الصَّالِحَاتِ) هم اشله دیلر ایدگو عمللرنی
(لَهُمْ) بولغوچيدر آنلرغه (مَغْفَرَةٌ) بارلامق گناهلرینی (وَرِزْقٌ كَرِيمٌ) دخی یشی
رزق یعنی محنتسز رزق دنیاده یا كه جنت آخرنده (وَالَّذِينَ سَعَوْا) وشول

كىمسه لركم طرشدېلر (فِي آيَاتِنَا) بىزنىڭ آيتلارمىزنى يەنى قرآننى باطل قىلو غىصوصنىڭ (مُعَاجِزِينَ) اوزغۇچىلار و آلفە كىتكۇچىلار بولغانلارنى خالده اوز گمانلارنىدە يەنى بىزدىن اوزماقچى بولۇپ بولاشنى اشلەدىلر (أُولَئِكَ) اوشبو گروھ (أَصْحَابُ الْجَعِيمِ) جعيم نومۇسىنىڭ ايلالرىدۇر حضرت پېغمبىرمۇز عليه الصلوة والسلامنى يا كىلشدرمۇق اۇچۇن شيطان القاء قىلدىقىنىڭ قەسەبىنى بەزى مۇسۇلمانلاردىن مستفاد بولغان و جە اوزرىنە اوشبو طوبىقە ذىكر ايتىشلاردا كىم قاچانكىم «والنجم» سوره سى نازل بولدى رسول اكرىم حضرتلارنى اول سوره نى مسجد حرامدا اوقۇر ايدى قىرىش مشركلارنى ھىم آندە حاضر ايدىلر حضرت پېغمبىر آيتلار آراسىدە تۇقۇ قىلور ايدى تاكىم مۇمنلار سوره نى اۇگرا نىسۇنلر اۇچۇن بىس شول طرىقەچە «أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّىٰ وَمَنَاةَ الثَّالِثَةَ الْأُخْرَىٰ» آيتىنى اوقىغاندىن سوڭ تۇقۇ ايلەدى شول آرادە شيطان لعین فرصت طابوب مشركلارنىڭ قولاقلىرىنى: «تلك الغرائبُ العُلَىٰ وَإِنَّ شَفَاعَتَهُنَّ لَتَرُجَىٰ» دىگان سوزلارنى ايشتدردى بو سوزلارنىڭ معناسى شولدىكى «اوشبو پونلر قومنىڭ اولوغلىرىدىر يا كە بىو كىدن اۇچا طورغان قوشلاردا درستلىككە آنلارنىڭ شفاعتلىرى اميد ايتولور» دىيە كىدر مشركلار بو سوزنى محمد عليه السلام اوقۇدى دىيىپ بلوب «بىزنىڭ پونلارمىزنى ماقتادى» دىيىپ شادلاندىلر سوره نىڭ آخىرىدە كى سجدە آيتىنى اوقۇغۇچ رسول اكرىم صلى الله عليه وسلم مۇمنلار بىرلە سجدە قىلدىلر مشركلارنىڭ ھىم كۇبىسى بىرگە ايلار سجدە قىلدىلر و لىد بن مغيرە كىيى متكىرلىرى سجدە قىلو اوزىنە بىردىن توفراق آلۇپ ما كۇتايلىرىنە سورتىدىلر بىس حضرت جبرائىل نازل بولۇپ پېغمبىر حضرتىدە صورت واقىغىنى بىسان قىلغۇچ حضرتنىڭ مبارك كوڭلى بو اشدىن بىك غمكىن وقايفولو بولدى حق سىجانه و تعالى سىد عالم صلى الله عليه وسلم حضرتلارنى تىلى بىرۇپ اوشبو آيت كرىمە نى بىاردى (وَمَا أَرْسَلْنَا) و بىيەرمەدك بىز (مَنْ قَبْلَكَ) سىندىن الكارى (مَنْ رَسُولٍ) ھىج (۱) بىر رسولنى (وَلَا نَبِيٍّ) ھىم بىيەرمەدك بىر نىبىنى (إِلَّا إِذَا تَمَنَّى) مگر كىم ھىر قاچان تىلاوت قىلسە و اوقۇسە اول پېغمبىر (أَلْقَى الشَّيْطَانُ) القاء ايتىدى و صالدى شيطان (فِي أُمَّمَّتِهِ) آننىڭ تىلاوتى و قىتىدە نىتەك

(۱) بەزىلەر دىيىشلەرگە رسول بىرلە نىبى آراسىدە ايلورما شولدىكى رسول بىر شىيە صاحىبى بولور و نىبىنىڭ اوزىنە خاس شىيە بولمايۇپ بىلكە بىر رسولنىڭ شىيەتە تابىچ بولور. نىتاك كىم لوط پېغمبىر ابراهيم عليه السلام شىيەتە دعوة قىلور ايدى و بوشع موسى عليه السلامغە و شمعون عيسى عليه السلام شىيەتە يا كە رسول خاس و نىبى عامدىر يەنى رسول شىيەتە بولغان پېغمبىرگە گنە و نىبى ھىر بىر پېغمبىرگە ايتولور بەزىلەر رسول كىتاب اياسى بولغان پېغمبىرگە و نىبى كىتابى بولغان پېغمبىرگە ايتولور دىيىشلەر بو غىصوصكە باشقە قوللار ھىم باردىر و الله اعلم.

(۱) امام فخرالدین الرازی قدس سره حضرت لری اوزینک تفسیرنده اوشبو غرائیق قصه سینی «باطل و یالفاندر هم اول توغر یداعی حدیثلر موضوع یاکه ضعیف حدیثلردر» دیمشدر زیرا که الله تبارک و تعالی اول حضرت صلعم حقتده «وما ینطق عن الهوی» دیوب بیورغاندر بس شیطان آنک تلینه باطل سوزلرنی القاء ایسکی چوک ممکن بولسون البته ممکن توگلدر امام بیعتی اوشبو قصه نی نقل جهتنن ثابت توگلدر دیمشدر اوشاندر صعیح بخاریده اول حضرت صلعمنک والنجم سوره سینی اوقوغانلغی هم مشرکلرنک برکه سجه قیلولری مذکور بولسه ده اوشبو غرائیق قصه سی آنک یوقدر و بعضیلر اوشبو قصه نی زنادفه وضع قیلغان اصلی یوقدر دیمشدر لکن تفسیر جهل صاحبی بوفسه نک اصلی بارلغن هم نچه مرسل حدیثلرده ذکر ایتولگانلگن بیان قیلادر بو خصوصک سعید بن جبیر هم ابن عباس رضی الله عنهمالردن روایت ایدلگان حدیثلرنی کیلتوره در هم اوشبو قصه نک تاویلی خصوصده علماء اهل السنندن نیچه تورلی تأویللر نقل ایتهدر والله تعالی اعلم و بعضیلر قصه نک تاویلنک اوشبو طریقه دیمشدر در کم اول حضرت صلی الله علیه وسلم والنجم سوره سن اوقوب و مناة الثالثة الاخری قول شریفنه یتکلم شونده غی مشرکلر بزنک معبودلر مزی خورلار دیوب قورقوب اول حضرتی صانتاشدرو ۱۴۰

۱۷ نچی جزء حج سوره سی

حضرت محمد علیه السلام اوقوغان وقتده شیطان القاء ایتدی (۱) اول شیطان «ابیس» اسملی ایدی حضرت پیغمبرنک طاوشی کبی طاوش برله مذکور کلمه لرنی اوقودی آنداغی کشیلر حضرت پیغمبر اوقودی دیب گمان ایلهدیلر بس حق تعالی بیوردیکم بو ایش طوغریستندن قایغولی بولماغل هر قایسی پیغمبرگه شیطان شول طریقه القاء ایتدی (فینسخ الله) بس باطل قیلور و کیتارور خدای تعالی (ما یلقى الشیطان) شول نرسه نی کم شیطان القاء قیلور یعنی شیطان ایشدرگان کفر سوزلری ثابت بولوب فالهاس بلکه زایل بولور (ثم یمکم الله) صکره حکم و ثابت قیلور و برکتور خدای تعالی (ایاته) اوزینک آیتلرینی (والله علیم) و خدای تعالی بلگوچیدر بنده لرنک احوالینی (حکیم) حقلق و طوغریلق برله آنرغه حکم ایتکوچیدر (لیجعل) شیطان القاء قیلدی پیغمبرلرنک تلاوتی وقتنده ناکم قیلسون اوچون خدای تعالی (ما یلقى الشیطان) شول نرسه نی کم

اوچون اوزلری قجروب مذکور سوزلرنی اوقودیلر مشرکلرنک اول ایشلرینه شیطان سبب بولغانلقدن شیطان القاقیلدی دیوب شیطانغه نسبت بیرلدی جهل صوگفی زمان مفسرلرندن بعضلری اوشبو غرائیق قصه سینک وحیدن امان کیتوون موجب هم عصمت انبیاءغه منافی ایدکنی بیان

ایدوب بیک استبعاد قیلغانندن صوگ اوشبو آیت کریمه نک مضمونی حقتده ایکی تورلی مطالعه ذکر ایلهدیمشدر برسی شولدرکم تمنی قرأ معانسنده بولور اول تقدیره آیتنک حاصلی سیندن الگاری هیچ بر پیغمبرنی یارمه دک مگرکم هر فایجان اول پیغمبر اوزینک قومینه خدای تعالی وحی ایتکان نرسه نی اوقوسه شیطان آنک اوقوغان نرسه لرینه شبهه القا ایتدی یعنی شیطان وسوسه سی ایله آنک قومی اول پیغمبرنک ایتکان سوزلرن تاویل قیلوب ظاهرندن چغاروب آنک مقصودینه خلاقلق ایدوب ضلالتکه توشدیلر عاقبت خدای تعالی شیطان القا ایتکان شبهه نی کیتوروب حقلقنی ظاهر قیلدی دیمک بولور ایکنچی مطالعه ده تمنینک معناسی کوکلنک آرزو ایتمه کی بولور اول تقدیره آیت کریمه نک حاصلی سیندن الگاری بولغان پیغمبرلرنک هر قایوسی کوکلندن قومینک ایمان کیتورب توغری یولده ثابت بولولرن آرزو قیلغانده شیطان آنک آرزوسینه مانظر القا ایتدی وسوسه قیلوب آنک آرزولانغان نرسه سن حاصل ایتبه سکه طرشدی صوگره خدای تعالی شیطاننک القا ایتکان نرسه سن کیتوروب حقلقنی غالب قیلدی دیمک بولور هر ایکی مطالعه گه بناء بو آیت کریمه اهل حضرت صلی الله علیه وسلمگه تسلیه اوچون نازل بولغان بولادر والله اعلم.

القأ فیلور وصالور شیطان (فتنة) صنابق (الذین) شول کمسه لر اوچون کم
 (فی قلوبهم) بولغوجیدر آنلرنک ککوکلرنده (مرض) شک و تررد
 صرخاولقی یعنی منافقر (والقاسیة قلوبهم) هم کوکلری فاطی و قساوتلی بولغان
 کمسه لرگه مشرک لرگه (وان الظالمین) ودرستلکه ظلملی ایتکوچیلر یعنی مشرک لر
 و منافقر (افی شقاق بعید) البته حقلدن براق بولغوجی خلافت لدر (ولیعلم الذین)
 و دخی شیطاننک القأ نیلماق شونک اوچوندرکه تاکم بلسونلر شول کمسه لر کم
 (اوتوا العلم) بیژلمش بولدی آنلرغه علم یعنی کامل معرفت ایه لری بلسونلر اوچون
 (انه الحق) شونی کم اول قرآن حقدر (من ربک) پروردکار کندن سیکا نازل بولغاندر
 و شیطاننک آنده تصرف قیلماقغه مجالی بوقدر شونی بلسونلر (فیؤمنوا به) بس
 اشانسونلر اول قرآنغه (فتخت له) بس ملایم بولسون و یومشاسون اول قرآن
 اوچون (قلوبهم) آنلرنک کوکلری یعنی کوکلری یومشاب قرآننک حکملرینی
 قبول ایتسونلر (وان الله) ودرستلکه خدای تعالی (لهد الذین آمنوا) البته هدایت
 ایتکوچیدر شول کمسه لر نی کم ایمان کیلتوردیلر (الی صراط مستقیم) طوغری بول
 صاری (ولا يزال الذین کفروا) وهییشه بولورلر شول کمسه لر کم حلقغه اشاننادیلر
 (فی مرتبة) شکده (منه) اول قرآننن یعنی قرآننک حق ایدکنه شک طوتارلر یا که
 پیغمبر علیه السلامنک پیغمبر ایدکنده یا که شیطان القأ قیلماقنده شک طوتارلر
 (حتى تأتيهم الساعة) تاکم کیلگانگه چه آنلرغه قیامت یا که اولم (بغتة) ناگهان
 و آکسزدن (اویاتیم) یا ایسه کیلگانگه چه آنلرغه (عذاب يوم عقیم) عقیم
 بولغوجی کوننک عذابی یعنی نسللری بنه طورغان کوننک عذابی اول کونندن
 مراد بدر صوغشی کونیدر یا که قیامت کونیدر کم بارچه کونلرنک آخری بولدقندن
 عقیم دیولدی (الملك) پادشاهلی (یومئذ) شول کونده یعنی قیامت کوننده
 (الله) الله تعالی گه مخصوصدر کم آندن باشقه هیچ پادشاه بولماس (بحکم) حکم
 قیلور خدای تعالی اوزیگنه (بینهم) بنه لر آراسنه (فالذین آمنوا) بس شول
 کمسه لر کم ایمان کیلتوردیلر (وعملوا الصالحات) هم اشلدیلر ایدگو عمللری
 (فی جنات النعیم) بولغوجیلدر آنلر ناز و نعمت باقچه لرنده کم آنده هیچ رنج
 و محنت بولماس (والذین کفروا) و شول کمسه لر کم حلقغه اشاننادیلر (وکتبوا
 باياتنا) هم بالقانغه طوندیلر بزنگ آیتلریمزنی (فاولئك) بس اوشبو گروه
 (لهم عذاب مهین) بولغوجیدر آنلرغه خور قیلغوجی عذاب یعنی تموغ عذابی

(وَالَّذِينَ هَاجَرُوا) وشول كمسه لركم هجرت فيلديلر ووطنلرندن آيرلديلر
 (فِي سَبِيلِ اللَّهِ) الله تعالى بولنده يعنى آنك راضيلقيني استاب (ثُمَّ قَاتَلُوا) صكره
 اولتورالمش بولديلر دين دشمانلرى برله صوغش قيلغانك (أَوْ مَاتُوا) يا ايسه
 اولديلر يعنى صوغشماينچه اولزلى اولديلر (لِيَرْزُقْنَهُمُ اللَّهُ) البته رزق بيورور
 خدای تعالی آنلرغه (رِزْقًا حَسَنًا) كوركام بولغوجى رزقنى يعنى جنت نعمتلرني آنلرغه
 روزى قيلور (وَأَنَّ اللَّهَ) ودرستلكه خدای تعالی (لَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ) البته اولدر
 رزق بيورگو چيلرناك بخشيراقى كم بيرسه حسابسز بيورور (لِيُدْخِلَنَّهُمُ) البته كركزور خدای
 تعالی آنلرني جنتكه (مَدَّخَلًا بِرِضْوَانِهِ) شونداين كركزكم كم آنلر راضى بولورلر
 آكنا يعنى فرشتهلرني آنلرناك استقباليينه چغارور وكمال تعظيم برله آنلرني
 جنتكه كركزورلر (وَأَنَّ اللَّهَ) ودرستلكه خدای تعالی (لَعَلِيمٌ) البته بلگوچيدر
 آنلرناك احواليني (حَلِيمٌ) تحمل اينكوجى وصبر قيلغوجيدر كم اعدانك عقوبتنه
 تعجيل ايله مس تيبانده كيلتور مشدر كم مشركلردن بر جماعت محرم آي نك
 آغرلرنده مؤمنلر برله صوغش قيلماقچى بولديلر اهل اسلام شهر حرام بولغان
 محرم اينده صوغش قيلودن صافلانوب ايتديلر كم صبر قيلكز ناكم محرم آي
 اوتسون صكره صوغشورمز ديديلر مشركلر راضى بولهاديلر عاقبت مسلمانلر آنلر
 برله صوغشوب آنلرغه غالب بولديلر حق تعالی مؤمنلرگه نصرت بيردى آيت
 كريمه شول حالدن خبر بيورور (ذَلِكَ) اوشبودر اللهناك حكى كم ايتولمش
 بولدى مؤمن و مشرك حقننه (وَمَنْ عَاقَبَ) وهر كم عقوبت ايله سه يعنى مشركلر
 برله صوغش قيلسه (بِمِثْلِ مَا عُوقِبَ بِهِ) شول نرسهناك اوغشاشى برله كم عقوبت
 ايتولمش بولدى آنك برله يعنى مشركلر آنك برله صوغش قيلماق كى اول هم
 مشركلر برله صوغش قيلسه صوغشماقى آنلرناك اوز اشلرينه فارسى بولسه (ثُمَّ
 بُغِيَ عَلَيْهِ) صكره تعدى وظلملق ايتولمش بولسه آنك اوزره يعنى مشركلر ظلم
 وتعدى ايله سلر (لِيُنصِرَنَّهُ اللَّهُ) البته نصرت وياردم بيورور اول كمسه گه خدای
 تعالی (أَنَّ اللَّهَ) درستلكه خدای تعالی (لَعَفُوٌّ) البته عفو ايتكوجيدر وكيچكوجيدر
 (غَفُورٌ) يارلقاغوجيدر (۱) بوسوز عفو انتقامدن بخشيراق ايدكينه تعريض
 وشارنلردر ديمشلر (ذَلِكَ) اوشبو اش يعنى مظلومغه نصرت (بِأَنَّ اللَّهَ) شول
 سبيلدر كم الله تعالى قادردر بر نرسهنى ايكنجى نرسه اوزرينه غالب ايله مك كه
 وآنك جهلسندن شولدر كه (يُولِجُ اللَّيْلَ) كركزور اول فارانفو كيجهنى (فِي النَّهَارِ)

بعضيلر بو آيت جراحات
 خصوصنده در ديمشلر
 يعنى براو ايكنجى
 جراحته ندرسه اول
 جراحته نگان كشى
 جراحته گوجى كشىدن
 انتقام آلوب اوزينى
 جراحته آندن صوك
 آنك فارسوسينه اول
 كشى اولگى مجروحنى
 ينه جراحته اول ايكى
 مرتبه جراحته نگان
 مجروح مظلوم بولور
 حق تعالی البته آكنا
 نصرت ايله رديه كدر.

يا فاطمی کوندزگه (وَيَوْلِجُ النَّهَارَ) هم کورگزرور کوندزنی (فِي اللَّيْلِ) كیچه گه یعنی
 كیچه نك ساعتلرینی كیمتوب آنك اوزینه کوندز نك ساعتلرینی آرتدورور فن
 کوندن کوندزنی کیهوتوب آنك اوزینه کیچنی اوزون فیلور یا که مراد کوندز نك
 یافطیلقی اوزینه کیچنك قرانغولقینی کلتورور وکیچ قرانغولقی اوزینه کوندز
 یافطیلقینی کلتورور دیبه کدر (وَأَنَّ اللَّهَ) هم شول سبیلیدر کم خدای تعالی (سَمِيعٌ)
 ایشتکوچیدر مظلومنك ناله سینی (بَصِيرٌ) کورگوچیدر ظالمنك ظلمنی (ذَلِكَ) اوشبو
 یعنی خدای تعالی نی کمال قدرت برله صفتلامق (بِأَنَّ اللَّهَ) شول سبیلیدر کم خدای
 تعالی (هُوَ الْحَقُّ) اولدر ثابت بولغوچی اوزینك ذاتنده (وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ) هم
 شول جهندندر کم شول نرسه کم طابونورلر اول مشرکلر (مَنْ دُونَهُ) اول خدای
 تعالی دن باشقه (هُوَ الْبَاطِلُ) اولدر باطل و معدوم اوزینك حد ذاتنده نتاك کم شاعر
 دیمشدر الاكل شیء ما خلا الله باطل (وَأَنَّ اللَّهَ) هم شول سبیلیدر کم خدای تعالی
 (هُوَ الْعَلِيُّ) اولدر بلند و عالی بارچه نرسه دن (الْكَبِيرُ) اولوغ بولغوچیدر ذات
 و صفاتنده کم هیچ کم آکا نیگداش بولا آلماس (أَلَمْ تَرَ) ایا کورمادکمو یعنی
 بلدنك (أَنَّ اللَّهَ) شونی کم خدای تعالی (أَنْزَلَ) ایندردی (مِنَ السَّمَاءِ) کوکن یعنی بولوطدن
 (مَاءً) صونی (فَتَصْبِحُ) بس اورلدی اول صوسبیلی (الْأَرْضِ) بیر (مُخَضَّرَةٌ) یاشللننش بولوب
 اولانلر برله یعنی بیرگه یغمور یاماق سبیلی قروغ بیرده اولانلر اوسدی
 (أَنَّ اللَّهَ) درستلکه الله تعالی (لَطِيفٌ) لطف فیلغوچیدر بنه لرگه اولانلر و آشقلر
 اوسدرمك بزله (خَبِيرٌ) بلگوچیدر بنه لر احوالینی (لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ) اول خدای
 تعالی نك ملکنده بولغوچیدر شول نرسه کم کوکلرده در (وَمَا فِي الْأَرْضِ) دخی شول
 نرسه کم بیرده در جمله سینك خالق و مالکی اولدر (وَأَنَّ اللَّهَ) و درستلکه الله تعالی
 (لَهُ الْغَنِيُّ) اولدر موکسز اوزینك ذاتنده بارچه نرسه دن (الْعَمِيدُ) ماقتالغوچیدر
 یا که ماقتالماقتنه لایقدر صفات و افعالنده (أَلَمْ تَرَ) ایا سن بلهادکمو یعنی بلدنك
 (أَنَّ اللَّهَ) شونی کم الله تعالی (سَخَّرَ لَكُمْ) مسخر و مطیع ایله دی سز نك اوچون
 (مَا فِي الْأَرْضِ) شول نرسه نی کم بیرده در حیواناتدن هم باشقه فائزلی نرسه لر دن
 (وَالْفَلَكَ) هم مسخر قیلدی سز لرگه کیهمنی (تَجْرِي) یورور اول کیه (فِي الْبَحْرِ)
 در یاده (بِأَمْرِهِ) خدای تعالی نك فرمانی برله (وَيَمْسِكُ) و صافلاب توتار خدای تعالی
 (السَّمَاءَ) کوکنی (أَنْ تَقَعَ) آنك توشمه کندن (عَلَى الْأَرْضِ) بیر اوزرینه یعنی
 کوکلرنی بیر اوستنده هیچ برتره کسز توشورمای صافلاب توتار (الْبَازِنَةَ)

مگر کم خدای تعالیٰ نك اذنی وتله مکی برله گنه یعنی هر فایچان خدای نوشمه کنی
 و جیبرلمه کنی نلسه شول وقتده غنه کوکلر بیرگه نوسارلسر (ان الله) درستلکده
 الله تعالیٰ (بالنَّاسِ) آدمیلرگه (لِرُؤْفِ) البته مهر بان و شفقتلیدر (رَحِيمٍ) رحمت
 ایتکو چیدر (وَهُوَ الَّذِي) و اول خدای تعالیٰ آنداین ذاتدر کم (أَحْيَاكُمْ) تریک
 قیلدی سز لرنی و جانسز نطفه دن جانلی آدمی ایندی (ثُمَّ يُمِيتُكُمْ) صکره اولنورور
 اول سز لرنی هر فایچان اجللرکز ینسه (ثُمَّ يُحْيِيكُمْ) صکره ینه ترگزور سز لرنی
 قیامنده (انَّ الْإِنْسَانَ) درستلکده آدمی (لَكَفُورٍ) البته شکرانه سز در کم شول
 قدر نعمتلرنی کورا طوروب نعمت پیروچی خدای غه طاعت قیلماس (الْكُلُّ أُمَّةٌ)
 هر بر گروه او چون دینلر اهلندن (جَعَلْنَا) قیلدی بز (مَنْسَكًا) بر دیننی و شر یعنی کم
 بز نك امرمز برله (هُمْ نَاسِكُونَ) آنلر اول دیننی قبول ایتکو چیلدر (فَلَا يَبْزُغَنَّكَ)
 بس کرا کبر کم نزاعلا شماسونلر سینک برله باشقه دین اهللری (فی الأمر) دین
 اشنده زیرا که سینک دینکنک حق ایدکی ظاهر در نزاعغه اورن یوفندر (وَأَدْعُ)
 و اونده گل سن ای محمد علیه السلام آدمیلرنی (إِلَى رَبِّكَ) پروردکارک صاری یعنی
 توحید و عبادتکه (أَنَّكَ) درستلکده سن (لَعَلِّي هَدَىٰ مُسْتَقِيمٍ) البته طوغری
 بولوغچی بول او زینه سن (وَأَنْ جَادِلُوكَ) و اگر خصومت و جدال قیلسه لر سینک
 برله سینک دینک حق ایدکی ظاهر بولا نورب (فَقُلْ) بس ایتکل سن آنلرغه (اللَّهُ
 أَعْلَمُ) الله تعالیٰ بلگو چیره کدر (بِمَا تَعْمَلُونَ) شول نرسه نی کم سز لر اشلر سز یعنی
 عناد و جدال کزنی بلور و آنک برابرینه سز لرگه جزأ بیورور بو آیتنی آیت سیف
 برله منسوخدر دیمشلر (اللَّهُ يَعْلَمُ) الله تعالیٰ حکم قیلور (بَيْنَكُمْ) سز نك آرا کزده
 (يَوْمَ الْقِيَامَةِ) قیامت کوننده (فَبِمَا كُنْتُمْ فِيهِ) شول نرسه ده کم بولد کز سز اول نرسه
 خصوصنده (تَخْتَلِفُونَ) اختلاف قیلور سز دین و شریعت اشلرندن (أَلَمْ تَعْلَمِ) ایاسن
 بله اذکمو یعنی بلدک (أَنَّ اللَّهَ) شوننی کم الله تعالیٰ (يَعْلَمُ) بلور (مَا فِي السَّمَا)
 شول نرسه نی کم کوکده در (وَالْأَرْضِ) هم شول نرسه نی کم بیرده در یعنی هیچ نرسه
 آکا خفی و یاشرن توکلدر بارچه نی بلور (إِنَّ ذَلِكَ) درستلکده او شوبو یعنی
 کوکلر ده گی هم بیرده گی نرسه لر یازلمشدر (فی کتاب) لوح المحفوظده (إِنَّ ذَلِكَ)
 درستلکده او شوبو بارچه نرسه نی بله ک (عَلَى اللَّهِ) الله تعالیٰ اوزره (يَسِيرٌ) آسان
 و یکلدر (وَيَعْبُدُونَ) و طابونورلر مکه مشرکلری (مَنْ دُونَ اللَّهِ) خدای تعالیٰ دن
 باشقه (مَالِمُ يَنْزِلُ بِهِ) شول نرسه گه کم ایندر مادی خدای تعالیٰ آکا طابونوغه

(سُلْطَانًا) بر حجتی و دلیلی یعنی اول مشرک‌ها پوتلرغه طابونورلرکم آخا
 طابونماقغه هیچ بر دلیل یوقدر (وَمَا) دخی طابونورلر آنلر شول نرسه گه کم
 (لَيْسَ لَهُمْ) یوقدر آنلرنڭ (به علم) اول نرسه نی بلولری یعنی هیچ دلیلی بلایینچه
 محض جهل و تقلید برله گنه طابونورلر (وَمَا لِلظَّالِمِينَ) و یوقدر مشرک‌ها اوچون
 (من نصير) هیچ بر یاردم بیرگوچی و آنلردن عذابنی کینارگوچی (وَإِذَا تُلِي) و هر
 فایحان اوفولمش بولسه (عَلَيْهِمْ) اول مشرک‌ها اوزره (أَيَاتِنَا) بزنگ آیتارمز
 یعنی قرآن (بِآيَاتِ) روشن و ظاهر بولغانلری حاله اول آیتلر (تَعْرِفُ) سن طانورسن
 (فِي وَجْهِ الَّذِينَ كَفَرُوا) شول کسه لرنڭ بوزلرنه کم حقلقغه اشانمادیلر (الْمُنْكَرِ)
 انکارنی و طانوماغانلقنی یعنی افراط عنادلرندن آنلرنڭ بوزلرنه نفرت و کراهت
 اثری ظاهر بولور (يَكَادُونَ يَسْطُونَ) یاقن بولورلر آنلرکم قول کونارورلر
 یعنی غایت آچولرندن قول کوناروب صوغارغه یاقنلاشورلر (بِالَّذِينَ يَتْلُونَ) شول
 کسه لرگه کم اوقورلر (عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا) آنلر اوزره بزنگ آیتلر مزی یعنی آچولرندن
 قرآن اوقوچیلرغه قول کونارمه ککه یاقن بولورلر (قُلْ) ایبتکل ای محمد علیه السلام
 (أَفَأَنْبِئُكُمْ) آیا خبر بیرایم مو سزلرگه (بَشْرٍ) یاوزراق برله (مَنْ ذَلِكُمْ) اوشبو
 سز نله گان اشدن یعنی سزلر قرآن اوقوچیلرنی صوغارغه نله یسز مین سرگه آنندن
 یامانراق نرسه نی بلدرایممو کم اول نرسه (النَّارِ) نموغ اوطیدر (وَعَدَا اللَّهُ) وعه
 قیلدی خدای تعالی اول اوطنی (الَّذِينَ كَفَرُوا) شول کسه لرگه کم حقلقغه اشانمادیلر
 یعنی آنلرنی شول اوطقه سالورمن دیب وعه قیلدی (وَبَشِّرِ النَّاصِرِينَ) ونی یاوز
 اوره کچک اورندر اول نموغ اوطی (يَا أَيُّهَا النَّاسُ) ای آدمیلر (ضَرْبَ مَثَلٍ) مثل
 صوغولمش بولدی یعنی مثال کینتورلمش بولدی مشرکلرنڭ بوتلرغه طابونماقلرینه کم
 اول مثل عنکبوت سورمسنده مثل الذین انظفوا من دون الله اولیاء الی آخره
 آیتیدر (فَاسْتَعِزَّوْا) بس ایشتکیز و طکلاکیز اول مثلنی اخلاصی قولاقلزکز
 برله (ان الذین) درستلکه شول کسه لرکم (تَهْتَمُونَ) اوندارسز و عبادت قیلورسز
 سز آنلرغه یعنی پوتلر اول پوتلر جمله سی اوج یوز آلتمش صورت ایدی کسه نڭ
 نیکرمسینه قویخانلر ایدی (مَنْ دُونِ اللَّهِ) الله تعالی جن باشقه (لَنْ يَخْلُقُوا) هر گیز
 یاراتماسلر اول پوتلر (ذَبَابًا) بر جننی یعنی بر کچکنه جننیده یوقدن بار قیلا
 آلماسلر (وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ) واگرچه جیولسه لر و اتفاق قیلسه لر هم آنلر اول
 جننی یاراتماق اوچون (وَلَنْ يَسْلُبَهُمُ النَّجَاتُ) واگر صوورسه و طارنوب آکسه

اول پونلردن چبن (شَبِيْنَا) بر نرسەنى مثلا آنلرغە سورتلگان ایسلى ماينى ياكە
 بالنى آلسە (لَا يَسْتَنْقُوهُ مِنْهُ) فوتقارا آلماسلر اول نرسەنى چبندىن يعنى كبرى
 فايتاروب آلا آلماسلر مشرکلرنىڭ عادتلرى شول ايدى كم پونلرغە خوش ایسلى
 مايلر هم بال سورتورلر ايدى وپونخانە ايشكىنى بيكلرلر ايدى چبنلر نرەزدن
 كررب اول نرسەلرنى آشاپ بتورولر ايدى نېچە كوندن سوڭ پونخانەغە كررب
 بال هم ماينىڭ اثرىنى كورمەگەچ خدایلر مز بز قويغان نرسەنى ياراتوب آشاغانلر
 دىب شادلانورلر ايدى حق تعالى آنلرنىڭ عاجزلقندن خبر بىردى كم اول پونلر
 بر چبننى يارانوغە بلكە چبن آلمان نرسەنى كبرى فايتاروب آلوغە قادر نوگلردر
 (ضَعْفٌ) ضعیف و كوچسز بولدى (الطَّالِبُ) استەگوچى يعنى پونلر (وَالْمَطْلُوبُ)
 هم ضعیف بولدى استەلنمىش يعنى چبن ياكە مراد ضعیف و عاجزدر طابونفوحى
 مشركلر هم طابونلمىش پونلر دېمەكدر الله اعلم مرويدر كە مالك بن صيف و كعب
 بن اشرف و سائر اكابر يهود ايتدىلر كم خدای تعالى بارچە دنىيانى آلتنى كونده
 ياراتوب آردى صكرە شنبە كوننى استراحت قىلماق اوچون نكبه ايلهدى و آرفاسينە
 طاياندى آرغانغە كورە جال ايتو اوچون ديدىلر حق سبحانہ و تعالى آيت يباردى كم
 (مَا قَدَرُوا اللَّهَ) طانومادىلر يهودىلر خداینى (حَقَّ قَدْرَهُ) آنىڭ ذاتينە لايىق ونبوشلى بولغان
 طانوماق برلە ياكە تعظيم قىلمايدىلر و اولوغلمايدىلر آنى حق تعظيم برلە زىراكە
 آڭكارنج وضعنى هم اروماقنى نسبت بيروب خدای آردى ديدىلر و حالانكە خدای
 تعالى آنداين اشلردن منزەدر اروماق جسمگە خاسدر خدای تعالى جسم و تن نوگلدر
 (إِنَّ اللَّهَ) درستلككە الله تعالى (لَقَوِي) البته قوت و قدرت ايه سىدر كوچى يتكوچىدر
 بارچە نرسەلرنى يارانماقغە و آرماقدن هم ضعيفلەنمەكەن منزەدر (عَزِيْزٌ) غالبدر
 بارچە نرسە اوزرە (اللَّهُ يَصْطَفِي) الله تعالى سايلار و اختيار ايلەر (مِنَ الْمَلَائِكَةِ)
 فرشتهلردن (رَسُولًا) رسوللرنى كم آنلر واسطە بولورلر خدای تعالى برلە پيغمبرلر
 آراسندە وحى كىلتورمەكەن (وَمِنَ النَّاسِ) هم آدمىلردن سايلار پيغمبرلرنى تاكم
 خلقنى آنىڭ دينينە اونلرلر (إِنَّ اللَّهَ) درستلككە خدای تعالى (سَمِيعٌ) ايشتكوچىدر
 پيغمبرلرنىڭ سوزىنى (بَصِيرٌ) كورگوچىدر امتنىڭ احوالىنى (يَعْلَمُ) بلور خدای تعالى
 (مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ) شول نرسەنى كم آدمىلرنىڭ آلدنلدر يعنى اشلەگان عمللرلىنى بلور
 (وَمَا خَلْفَهُمْ) هم بلور شول نرسەنى كم آنلرنىڭ آرطلرنىڭدر يعنى قىلاچاق اشلرلىنى
 بلور (وَالَى اللَّهُ) و خدای تعالى سارى (تَرْجِعُ الْأُمُورَ) فايتارلمىش بولور اشلر
 (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) اى ايمن كىلتورگان كەمسەلر (ارْكَعُوا) ركوع قىلگىزلر

(وَأَسْجُدُوا) هم سجده قیلکزلر نمازده یعنی نماز اوفوگزر دیمه کدر نماز دن رکوع
 و سجود (۱) برله تعبیر قیلدی رکوع و سجود نماز نڭ رکن اعظمی بولغانلقی اوچون
 (وَأَعْبُدُوا رَبَّكُمْ) دخی عبادت قیلکزر پروردگار کزغه (وَأَفْعَلُوا الْخَيْرَ) هم قیلکزر
 ایدگولکنی یعنی شریعتکه موافق اشلرنی (لَعَلَّكُمْ تَفْلَحُونَ) شایدکم سز لر فلاح
 طابار سز و مقصودغه ایرشورسز (وَجَاهِدُوا) وصوغش قیلکزر (فِي اللَّهِ) خدای تعالی
 بولنده (حَقِّ جِهَادِهِ) نبوشلی بولغان جهادینی یعنی صافی کوکل و خالص نیت برله
 (هُوَ اجْتَبَيْكُمْ) اول خدای تعالی صابلا دی و اختیار ایله دی سز لر نی اوزینک دینینه
 نصرت اوچون (وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ) و قیلما دی سز نڭ اوزر کزگه (فِي الدِّينِ) دینده
 و شریعتده (مِنْ حَرَجٍ) هیچ بر طارلق و چیتنک قیلما دی یعنی آغر و چیتن اشلر
 برله سز لر نی تکلیف ایتمه دی و ضرورت وقتنده رخصت لر بیر دی سفرده نماز نی
 قصر قیلماق و افطار هم عاجز لقمه نیم برله نماز درست بولماق هم باشقه اشلر
 کی بس سز لر ایهر کز (مِلَّةَ اِبْرَاهِيمَ) آنا کز ابراهیم نڭ ملتینه عرب
 خلیف نڭ کوبره گی ابراهیم علیه السلام نسلندن بولدی اوچون یا که پیغمبر مز علیه
 السلام حضرت لری آنک نسلندن بولغانلقی اوچون آنا کز ابراهیم دیوب بارچه
 امتکه خطاب ایبولدی زیرا که پیغمبر امتکه آنا بولور آنا نڭ آناسی هم آنا
 حکمنده در بس ابراهیم پیغمبر بارچه امتکه آنا حکمنده بولور (هُوَ سَيِّدُكُمْ الْمُسْلِمِينَ)
 اول خدای تعالی آمادی سز لر نی مسلمانلر دیوب (مَنْ قَبِلَ) قرآندن الگاری
 ایندر لیش کتابلرده (وَفِي هَذَا) هم اوشبو قرآنده یا که مراد ابراهیم سز لر نی
 مسلمانلر دیوب آمادی دیمه کدر زیرا که و مِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةٌ مُسْلِمَةٌ دیمه قیلدی
 (لِيَكُونَ الرَّسُولُ) تا کم بولسون اوچون پیغمبر یعنی محمد علیه السلام بولسون
 قیامت کوننده (شَهِيدًا) گواه (عَلَيْكُمْ) سز نڭ اوزر کزگه یعنی سز لر نڭ ابراهیم
 ملتینی قبول ایتمک نکلکزگه (وَتَكُونُوا) هم تا کم بولماق کز اوچون اوزلر کز
 (شَهِدَاءً) گواهلر (عَلَى النَّاسِ) آدمبلر اوزرینه یعنی باشقه پیغمبرلر نڭ امتلرینه
 دعوتنی ایرشدرگانلکلرینه (فَأَقِمْوُا الصَّلَاةَ) بس قایم قیلکزلر و اونا کز لر
 نماز نی (وَأَتُوا الزَّكَاةَ) هم بیر کز لر زکوننی ماللر کز دن (وَأَعْتَصِمُوا بِاللَّهِ) دخی
 بابشکزلر خدای تعالی نڭ فضلینه یعنی بارچه اشده اعتماد قیلوب آنین یار دم
 استه کز (هُوَ) اول خدای تعالی (مَوْلَيْكُمْ) سز لر نڭ مولی کز و اشکز نی باشقار غوچیکز در
 (فَنَعْمَ الْمَوْلَى) بس نی بضی مولی در اول خدای تعالی (وَنَعْمَ النَّصِيرُ) هم نی بضی
 یار دم بیرگوچی و مدد ایتمکوچیدر بنک لرینه.

(۱) ولهدا امام اعظم
 و مالک رحمهما الله تعالی
 منهلر نده اوشبو آیتده
 تلاوة سجده سی یوقدر
 مراد نماز سجده سیدر
 دیور لر رکوع برله
 برگه ذکر ایدلمه کی
 شوکا ذیلدر اما امام
 شافعی واحمد رحمهما الله
 تعالی فاشلر نده بو آیتده
 تلاوة سجده سی قیلنور
 زیرا که ظاهر آیت سجده
 برله امر در دیور لر بس
 اوشبو سجده مختلف
 فیه در شیخ محی الدین
 قدس سره فتوحاتده
 بو سجده نی سجده الفلاح
 دیب نسیبه ایدر.

سورة المؤمنون مكية وهى مائة وثمان عشر آية ﴿١﴾

﴿٢٣﴾ نچى سوره مؤمنون سورهسى مكده نازلدر ۱۱۸ آيتدر ﴿٢﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

* (قَدْ أَفْلَحَ) تحقيق فلاح مابديلر ومقصوده ايرشديلر (الْمُؤْمِنُونَ) مؤمنلر (الَّذِينَ) آنداين مؤمنلرکم (هَمْ) آنلر (فِي صَلَاتِهِمْ) اوزلرينڭ نمازلرنده (خَاشِعُونَ) خشوع قىلغوجيلدر يعنى نمازنى توبايچىلىك برله وآداب برله هم خدايدن قورقو برله (۱) اوفورلر (وَالَّذِينَ) هم شول كىسهلردر کم (هَمْ) آنلر (عَنِ اللَّغْوِ) باطل وبوش سوزدن وتيوشسزاشدن (مُعْرَضُونَ) اعراض ايتكوچيلدر (وَالَّذِينَ) دخى شول كىسهلردر کم (هَمْ) آنلر (لِلزَّكَاةِ فَاعْلُونَ) واجب بولغان زكوتنى ماللرندن ادا ايتكوچيلدر يا كه فطر صدقه سىنى بيرگوچيلدر (وَالَّذِينَ هُمْ) ودخى شول كىسهلردر کم آنلر (لِفِرْوَجِهِمْ) اوزلرينڭ عورتلر ينى حرامدن (حَافِظُونَ) صاقلاغوجيلدر (الْأَعْلَىٰ أَرْوَاهِهِمْ) مگر اوزلرينڭ خاتونلرى اوزره (أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ) يا ايسه شول نرسه اوزره کم مالك بولدى آنى آنلرنڭ اوڭ قوللرى يعنى حلال بولغان نكاحلى خاتونلرندن هم صانوب آلونغان واوز ملكلرنده بولغان حلال كىزىكلرندن گنه عورتلر ينى صاقلاماسلر وآنلر برله گنه صحبت ايله لر (فَانَهُمْ) بس در سنلكده اول عورتلر ينى صاقلاغوجيلر (عَبْرَ الْمُؤْمِنِينَ) ملامت ايتولنمشلر نوگللردر يعنى نكاحلى خاتونلر ينى وحلال كىزىكلر ينى بافلىق قىلوسلرى اوچون آنلر نى ملامت ايله مەسلر اگر شريعت درست كورمه گان وقتلرده بولماسه (فَمِنْ ابْتِغَىٰ) بس هر كم استاسه صحبت ومباشرت اوچون (وَرَاءَ ذَلِكَ) اوشبوندىن باشقەنى يعنى خاتونلرندن وكىزىكلرندن باشقەنى (فَأُولَٰئِكَ) بس اوشبو استا گوجيلر (هَمْ الْعَادُونَ) آنلردر اوتكوچيلر حلاللن حرامغه يا كه ميل ايتكوچيلر ظلم وفسقغه (وَالَّذِينَ) دخى شول كىسهلردر (هَمْ) آنلر (لَأَمَانَاتِهِمْ) اوزلرينڭ امانتلر ينى يعنى آدميلر آنلرغه صاقلامق اوچون بيرگان امانتلرگه يا كه نماز ورزه كى خداينڭ امانتلر ينى (وَعَهْدِهِمْ) هم قىلغان عهد ووعدهلر ينى (رَاعُونَ) رعايه ايتكوچيلردر كم هيچ خيانت قىلماينچه وفا ايله لر (وَالَّذِينَ) هم شول كىسهلردر کم (هَمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ) آنلر اوزلرينڭ نمازلرى اوزره (يُحَافِظُونَ) محافظت ودايىچىلىق قىلورلر يعنى شروط واركان وآدابی برله نمازنى وقتنده ادا قىلورلر مؤمنلر صفتينڭ اولنده

۱۸
الجز الثامن عشر

(۱) مرويدر كه حضرت پيغمبر عليه السلام نماز اوقوغانده اول كوزلر ينى كوك طرفينه طوتار ايدى اوشبو آيت نازل بولغاندىن سوڭ نمازده سجده اورنينه نظر ايتنه طورغان بولدى بس حاله قيامده مصلى سجه اورنينه قارامق تيوشدر وديمشلردر كم نمازده خشوع شولدر كه نماز اوقوچى كشى اوڭ باغنه هم صول باغنده كم طور دىنى بله سون.

هم آخرنده نىزنى ذكر ايله مەكى نمازنىڭ شائى اولوغلىقىنى اشارىتىر (اولئك) اوشبو گروھ يعنى مذكور صفتلار بىرلە صفتلانغۇچى مؤمنلار (هم الوارثون) آنلردىر وارثلاركم (يرثون الفردوس) (۱) مىراث ايتوب آلورلار فردوس جەننىنى كم جەننلرنىڭ اعلىراقى ودر جەلرنىڭ يوقارىراقىدىر (هم فيها) آنلر اول جەننە (خالدون) مىنگو فالغۇچىلردىر (ولقد خلقنا الانسان) و تحقيق ياراتتىق بىز آدمىنى (من سلاله من طين) بالەققەن چىغارلۇب آلونىش بىر خلاصە جوهردىن و صافى نرسەدىن يعنى آدم عليه السلام بالەققەن چىغارلىش مەنى صوندىن ياراتتىق (ثم جعلناه نطفة) سىكرە قىلدىق بىز آنىڭ نىسلىنى نطفە صووى (في قرار مكين) بىر محكم بولغۇچى قرار گاهە يعنى آنالار رحىمەنە اورنلاندىق (ثم خلقنا النطفة) سىكرە اورتىك بىز نطفە صووبىنى (علقه) بىر كىسەك اويوش قان ايتوب زىراكە مەنى صووى آنا قارىندە فرق كون توردىقن سىكرە قانلى اويوش قان بولۇپ اۇرلۇر شول حالنچە يەنە فرق كون تورۇر (فخلقنا العلقه) بس قىلدىق بىز اول بىر كىسەك قاننى فرق كون طورغاندىن سوڭ (مضعة) بىر مقدار سويەك سز ايت كىسەگى علقە مضعة اۇرلۇب يەنە فرق كون طورۇر (فخلقنا المضعة) بس قىلدىق بىز اول ايت كىسەگىنى (عظاماً) سويەكلر كم مەنى صووى آنا قارىندە اوچ كىرە فرق كون طورغاندىن سوڭ سويەك پىدا بولۇر (فكسونا العظام) بس اورتىك بىز و قاپلادىق سويەكلرنى (لحمًا) ايت بىرلە يعنى ايت اوسىردىك تامورلر و سنگىرلر و باشقە اجزالرى بىرلە تاكم تىپام كىشى صورتلى بولدى (ثم انشأناه) مونىڭ سوڭىندە ياراتتىق بىز آنى (خلقاً آخر) ايكنچى ياراتتىق آنا رحىمىندە يعنى آكا جان كرتىك تاكم تىپك بولدى و جانسىزدىن جانلى بولدى ياكە مراد آنا قارىندىن چىققاندىن سوڭ آكا نىشلر و توكلر اوسىردىك هم آنا سوئى بىرلە تىپەلنوب اوسكاندىن سوڭ انواع غذا و تورلى نەمىنلر يىروب اول بىككلىك سىكرە قارلىق درجەسىنە ايرىشدىك (قتبارك الله) بس اولوغ بولدى خدائى تعالى (احسن الخالقين) ياراتقۇچىلرنىڭ كوركامەكى بولغۇچى خدائى (ثم انكم) سىكرە درىستلىكە سز لىر اى آدمىلر (بعد ذلك) اوشبو ذكر ايتىلىش اىشلىرى سوڭىندە (لبينون) البتە اولوكلىرىز يعنى خالىكزنىڭ آخىرى اولومدىر (ثم انكم) مونىڭ سوڭىندە درىستلىكە سز لىر (يوم القيامة) قىامت كوننىك (نبعثون) قوبارلىش بولورمىز حساب و جزاء اوچون (ولقد خلقنا) و تحقيق ياراتتىق بىز (نوفكم) سز لىرنىڭ اوستىگىزدە (سبع مراتب) (۱)

(۱) بعضىلر دىيشلردىر كم مؤمنلر جەننە كىر اهلينىڭ منزللرىنى مىراث آلورلر زىراكە ايمان اهللى و كىر اهلينىڭ هر قايبو كىسەنىڭ جەننە هم نومۇغە اوزىنە بىلىگو- لەنگان منزللى باردىر مؤمنلرنىڭ نومۇغداغى منزللرى كىر اهللرىنە بولور و آنلرنىڭ جەننەگى منزللرى مؤمنلرگە بىرلور.

بىدى فات كوكلارنى كىم فرشتهلرنىڭ يوللىرىدىن (وما كُنَّا) وبىز ايماسىز (عن الخلق) اوشبو ياراتلمش كوكلردن (غافلين) غافل وخبرسىزلر ايماسىز ياكە بارچە مخلوقات احوالدىن غافل ايماسىز دېمەككىر (وانزلنا) واينىردىكىز (من السماء) كوكىدىن (ماء) سۈيى (بقدر) اولچاۋ بىرلە يەنى مخلوقات حالىنىڭ صلاحىيە بىتارلىق قىلىرى (فاسكناه) بىس ساكن ابلەدىك وطورغىزدىق اول سۈيى (فى الارض) يىردە (۱) (وانا) ودرستلىككە بىز (على ذهاب به) اول سۈيى كىتارمىك اوزىرە وزايل ابلەمككە (اقادرون) البته قادىرلىرىمىز (۲) يەنى اينىردىكىمككە كوچىمىز يىتىدىكى كىيى كىرىي آلماقشە ھىم كوچىمىز يىتار (فانشاننا) بىس ياراتتىق بىز (لكم) سىزنىڭ اوچون (به) اول سو سىبىلى (جنات) باققەلرنى (من نخيل) خرماقلدىن (واعناب) ھىم يوزىم آغاچلاردىن عرب يۈزىدە كۆپرەك باققەلەر خرما بىرلە يوزىم يىغاچلاردىن بولدقندىن بوايىكىنى خاسلا بىز كۆرۈپلەدى (لكم) سىزلەرگە بولغۇچىدىر (فيها) اول باققەلەردە (فواكه كثيرة) كۆپ يىمىشلىر خرما ھىم يوزىمىدىن باشقە (ومنها) واول باققەلەردىن (تاكلون) سىزلەر آشارسىز يەنى باققەلەرنىڭ يىمىشلىرىدىن وئاشلىقلاردىن آشارسىز وئىدىن مەيشتىككە حاصل اينىرسىز (وشجرة) دىخى ياراتتىق سىزنىڭ اوچون بىر يىغاچنى كىم (تخرج) چىقار اول يىغاچ (من طور سيناء) طور سىنا تاغىدىن كىم اول يىغاچ زىتون يىغاچىدىر لوفاندىن سوڭ ابلەك اۋل يىر يۈزىدە اوسكان يىغاچ شولىدىر دېمىشلىر (تثبت) اوسار اول زىتون يىغاچى (بالدهن) ماى بىرلە (وصبغ للأكلين) ھىم آشالا طورغان نىسە بىرلە آشاوچىلار اوچون يەنى زىتون يىغاچى جامىدىر دەھنىت وصبغىنى ھىم آنىڭ ماى بىرلە چىراغ ياقارلىر ھىم نانغە قوشۇپ آشارغە يارار (وان لكم) ودرستلىككە سىزنىڭ اوچون بولغۇچىدىر (فى الانعام) دورت آياقلى طوارلەردە يەنى تۈە وىغىر وىسارنى كىيىلدە (لعبرة) البته غېرىت آلوناقنى نىسە كىم آنىڭ بىرلە حق تەلىنىڭ قىدىرىنىڭ استىلال ابدلور (نسيكم) سوغارورمىز سىزلرنى (مما فى بطوننا) شول نىسەدىن كىم اول حيوانلارنىڭ اچلارنىدە يەنى سوتلاردىن (ولكم) ھىم باردىر سىزلەرگە (فيها) اول دورت آياقلى طوارلەردە (منافع كثيرة) كۆپ فائىدەلەر كىم بعضىبىنە آغلانوب يۈرۈرسىز وبعضىبىنە يۈك يۈكلەرسىز وبعضىبىنە نىسلىنى آرتىدروب سوتلرنى ويونلرنى بىرلە فائىدەلانورسىز (ومنها تاكلون) دىخى اول حيوانلاردىن آشارسىز يەنى ايتلرنى آشارسىز ياكە آنلر سىبىلى زىقلانورسىز (وعليها) ھىم اول حيوانلار يەنى تۈەلر اوزىرىنە قوروغ يىردە (وعلى الفلك) دىخى

(۱) ابن عباسدىن منقولدىر كە حق سىبىغانە وتعالى بىش يىلغەنى جىنت چىشمەلەردىن جىرائىل عليه السلام فانالىپنە قوبوب كوكىدىن بىرگە اينىردى اول بىش يىلغە «سبحون» «وجيئون» ھىم «فراى» «ودجله» دىخى «نيل» يىلغەلر يىدىر آدمىلارنىڭ مصلحت وىمنىغىلرنى مىقدارنىچە آنلرنى بىر يۈزىدە چارى ابلەدى.

(۲) مرويدىر كە ياجوج وماموج خروچىدىن سوڭ حضرت جىرائىل بىر يۈزىدە اينوب قرآننى ھىم جىراسودنى ومقام ابراھىمىنى وتابوت سكىنەنى ھىم مىز كور بىش يىلغەنى كونەرب كوككە چىقاروزر آندىن سوڭ بىر يۈزىدە ھىچ خىر وبرىكت قالماىس.

كېمەلرگە دريالدرده (تَعْمَلُونَ) يوكلەنلەش بولورسز. يەنى مەنەب بورورسز بر
 بېردن بر بېرگە بارورسز (وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا) و تەحقىق بەردەك بز سېندىن الگارى
 (نوحًا) نوح پېغمبىرى (إِلَى قَوْمِهِ) آنەك قومى سارى (فَقَالَ) بس ايتدى نوح عليه
 السلام قومىنى دعوت قىلوب (يَا قَوْمِ) اى مېنىم قومم (اعْبُدُوا اللَّهَ) عبادت قىلگۇز
 خدای تعالی گە (مَا لَكُمْ) بوقدر سزەرگە (مِنْ آلِهِ) هېچ بر معبود (غَيْرَهُ) خدای
 تعالی دن باشقە (أَفَلَا تَتَّقُونَ) اياسز لر قورقما سز مو خدای تعالی نەك عذابىدىن (فَقَالَ)
 بس ايتدىلر نوحەك سوزىنە جوابە (أَفَلَا الَّذِينَ كَفَرُوا) شوندا بىن اولوغلر كم
 اشنا دىلر حەقىقە (مِنْ قَوْمِهِ) اول نوحەك قومىدىن يەنى خلقنەك حضرت نوح دېنېنە ميل
 ايتولرىنى كورگەچ قومنەك اولوغلرى آنلرىنى حضرت نوحدىن نەزەلەندىر ب ايتدىلر
 (مَا هَذَا) اېماسدر اوشبو نوح (الْأَبَشَرُ مِثْلُكُمْ) مگر بر آدمىدر سزەك كى
 (يُرِيدُ) تەلەر اول (أَنْ يَتَفَضَّلَ) آرتق بولماقنى (عَلَيْكُمْ) سزەك اوزرگۇزگە
 يەنى سزەرگە اولوغ بولوب سزلىرى اوز فرمانىنە كرتە كنى تەلەر (وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ)
 واگر ئەسە ايدى الله تعالی آدمىلرگە پېغمبر بېرمە كنى (لَا نَزَلْنَا) البتە اېندىرور
 ايدى كوكن پېغمبر ايتوب (مَلَأْنَا كَفْرًا) فرشتەلرنى (مَا سَعَيْنَا) ايشتمەدەك بز
 (بِهَذَا) اوشبوى يەنى آدمى خداینەك پېغمبرى بولوب كىلگانىنى بز ايشتمەدەك
 (فِي آبَائِنَا الْأُولَى) اۆلدە اونكان آتالرىمىز آراسىندە دىدىلر و آنلر بو سوزنى
 فرط عنادلردىن ايتدىلر والا آنلردىن الگارى ادرىس وشىت هم آدم عليهم
 السلاملر پېغمبر بولوب كىلگانلر كىرىنى بلورلر ايدى عناد و اوصالقلرى سببلى
 ايتدىلر كم بىلر آدمىدىن پېغمبر كىلدىكىنى ايشتمەدەك (أَنْ هُوَ) اېماسدر اول
 نوح (الْأَرْجَلُ بِهِ جَنَّةٌ) مگر بر ايدىر كم آنە دىوانەلق و جنون باردىر اكر
 دىوانە بولماسە ايدى آدم بالاسىدىن پېغمبر بولماسلىقىنى بلور ايدى (فتر بصوابه)
 بس كوتوب طورگۇز و منتظر بولگۇز آشا (حَقِّي حِين) تاكم بر زماننە قدر
 يەنى آنەك عمرى كىوب قالماقاندىر بر مدت صبر ايتوب طورگۇز اول اولەر
 سكرە آندىن خلاص بولورمىز دىدىلر ياكە بر زمان صبر قىلگۇز تاكم آنەك
 دىوانەلقى بتوب علقە كىلور آندىن صوك موندای سوزلرنى سوزلەمس دىدىلر
 نوح عليه السلام قومىنەك اوشبو طرىقە سوزلرىنى ايشتكەچ آنلرنەك اېمان
 كېلتورمەكلردىن اىدىنى اوزوب حق تعالی گە مناجاة ايلەدى (قَالَ) ايتدى حضرت
 نوح (رَبِّ أَنْصُرْنِي) اى مېنىم پروردكارم مېكنا نصرت و ياردم بېرگىل و بو قومىدىن

مینم انتقامینی آغل (بما کذبون) شول نرسه سبیلی کم آنلز یالغانه طوندیلر
 مینی و میکا اشانادیلر (فَاَوْحَيْنَا إِلَيْهِ) بس وحی قیلدی بز نوح پیغمبرگه
 (أَنْ اصْنَعْ الْفُلَّكَ) شویل دیوب کم یاصاغل سین ای نوح کیمه نی (بَاعَيْنَا) بزنگ
 حفظیمز و صافلاماقیمز برله (وَوَحَيْنَا) هم بزنگ امریمز و تعطیلیمز برله یعنی بز
 سینی خطادن صافلامز. و کیمه نی فی روشه یی صاغرله اوگرائورمز (فَإِذَا جَاءَ)
 بس هر قاچان کلیسه (أَمْرُنَا) بزنگ فرمانیمز یعنی «کیمه گه منگل» دیوب
 فرمان ایتسه که هر قاچان عذاب نازل بولسه (وَفَارَ التَّنُورُ) هم قایناسه
 تنور یعنی ایکمک پشورا طورغان میهدن صو قایناب چقسه (فَأَسْلَكَ فِيهَا) بس
 کرتکل سین اول کیمه گه (مَنْ كَلَّ) هر صنف حیواندن (زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ) ایکی
 زوجنی یعنی بر آنا و بر آنانی جفت جفت کرتکل تا کم هر حیواندن برار جفت
 کیمه ده بولسون (وَأَهْلَكَ) هم اوز اهلیکنی یعنی ایو جماعتلرکنی و مؤمنلرنی
 کیمه گه کرتکل (إِلَّا) مگر کرتبه گل کیمه گه (مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ) شول کیمه نی کم
 سبقت ایتدی آنک اوزرینه ازله (الْقَوْلِ) سوز یعنی ازله آنک طوفانغه غرق
 بولماقی برله حکم ایتولدی و لوح المحفوظه یازلدی (منهم) اول جماعتلرکن مراد
 حضرت نوحنک بر اوغلی و بر خانونیدر آنلر ایمان کیتورمه گان ایدیلر طوفانده
 هلاک بولدیلر (وَلَا تَخَاطَبُنِي) هم خطاب قیلماغل میکا ای نوح یعنی میکا دعا
 ایله مه گل (فِي الدِّينِ ظَلَمُوا) شول کیمه لرنک قورتلماقلری حقنده کم آنلر ظلملیق
 قیلدیلر اوز نفسلرینه یعنی ایمان کیتورمه گان کیمه لرنی قوتقارغل دیب میندن
 صوراماغل (أَنَّهُمْ) درستلکده آنلر (مُغْرَقُونَ) غرق ایتولمشلر یعنی آنلر
 البته طوفانغه غرق بولورلر قورتلماسلر (فَإِذَا اسْتَوَيْتَ) بس هر قاچان برابر
 بولساک یعنی عذاب وقتی ایرشوب کیمه گه کرساک (أَنْتَ) سین (وَمَنْ مَعَكَ) هم
 هر کیمه کم سینک برله برگه در جمله کز فرار ایتسا کز (عَلَى الْفُلِّ) کیمه
 اوزرینه (فَقُلْ) بس ایتکل سین (الْحَمْدُ لِلَّهِ) بارچه ثنا و ماقتالمق خدای تعالی گه
 مخصوصدر (الَّذِي) آندابن خدای کم (نَجَّيْنَا) نجاه بیردی بزرگه و بزنی قوتقاردی
 (مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) ظلملیق ایتکوچیلر بولغان گروهدن یعنی مشرکلردن (وَقُلْ)
 دخی ایتکل کیمه گه اولطورغان و قنده (رَبِّ أَنْزَلْنِي) ای مینم پروردکارم مینی
 ایندر گل (مَنْزِلًا مَبَارَكًا) برکتلی بولغوچی منزلگه یعنی مؤمنلرنک نجاتینه سبب
 بولغان اورنغه یا که مینی ایندر گل مبارک ایندرمک برله (وَأَنْتَ) وسین ای مینم

ریم (خیر المیزلین) ایندر گوجیلرنک ایندگورا کی سن بعضیلر بودعا برله امر
 کیمه دن چققان وقتده بولدی دیمشیر لکن قول مشهور شولدرکه کیمه گه اولطرغان
 وقتده هم چققان وقتده حق تعالی اوشبو دعائی اوفورغه قوشدی (ان فی ذلک)
 درستلکده اوشبو نوح پیغمبر قصه سنده (لآیات) البته علامتله و نشانله باردر
 عبرت ایالرینه (وان کنا) و درستلکده بولدی بز (لمبتلین) صناعوچی اول
 نومنی و بلالندر گوجی اولوغ بلا برله یا که امتحان ایتکوجی همه بنده لرنی
 اوشبو آیتله برله تا کم مصدق و مکذب کم ایدکی ظاهر بولور (ثم انشأنا)
 صکره یاراتدی بز (من بعدهم) نوح قومندن صوکه (قرنا آخرین) ایکنجی بر
 گروهنی یعنی عاد و ثمود قومینی (فارسلنا فیهم) بس یپردک بز آنلر آراسینه
 (رسولاً) بر پیغمبرنی (منهم) آنلرنک اوزلرندن اول پیغمبر هود یا که صالحدر
 علیهما السلام هم ایتدک اول قومگه پیغمبرلری تلی برله (ان اعبدوا الله) شویله
 دیوب کم عبادت قیلکولر الله تعالی گه (ما لکم) یوقدر سز لرگه (من اله) هیچ
 بر عبادتکه مستحق بولغان معبود (غیره) الله تعالی دن باشقه (أفلا تتقون) ایا
 قورقاسسزمو آنک عذابندن یعنی آنک عذابندن قورقکوز و آندن غیرگه عبادت
 قیلماکوز (وقال الملائ) و ایتدی اولوغلری اول پیغمبردن بوسوزنی ایشنکاج (من
 قوم) اول پیغمبرنک قومندن (الذین کفروا) شول کیمه لرکم حلققه اشانهادیلر
 (و کذبوا) هم یالغانغه طوندیلر (بلقاء الآخرة) آخرنکده بولوقفانی یعنی اولگاندن
 صوکه نرلیه ککه و قیامتکه ایمان کیلنورمادیلر (واترفناهم) هم نعمت بپردک بز
 آنلرغه (فی العیوة الدنيا) دنیا ترککنده یعنی آنلرنک معیشتلرینی کیک ایتدک
 ماللری و بالا چاغالری کوب ایدی اول ناز و نعمت اچنده بولغان کفر اهللرینک
 بعضیلری بعضیلرینه ایتدیلر کم (ما هذا) ایماسدر اوشبو بزنی دینگه دعوت
 ایتکوجی پیغمبر (الابشر مثلکم) مگر سز نک کبی بر آدمیدر (بأکل) آشار
 اول (ما تاکلون منه) شول نرسه دن کم سز آشار سز آندن یعنی سز آشاغاننی
 آشار (ویشرب) هم اچار اول (مما تشربون) شول نرسه دن کم سز اچار سز
 یعنی سز اچکاننی اچار سز نک کبی طعام و شرابقه محتاجدر بس اول نیچک پیغمبر
 بولسون پیغمبر بولسه فرشته کبی آشاماینجه هم اچاماینجه طورور ایدی (ولئن
 أطعتم) و اگر اطاعت قیلساکوز و بوی صونساکوز سز (بشرا مثلکم) اوزکوز
 کبی بولغوجی بر آدمیگه (انکم) درستلکده سز لر (إذا لظاسرون) شول

وقتده خسران و زيان كورگوچلرسز كىم اختياركز برله اوز جنسكزگه
 و اوزكز كىي آدميگه تابع بولوب آنى اوزكزگه باش ايدهرسز ديديلر دى
 ايتدیلر كم (ایتد كم) ایا وعده بپرورمو بو پیغمبر سز لرگه (آنكم) شونك برله كم
 درستلكده سز لر (اذا منتم) هر قاچان اولسا كز (وكنتم) هم بولسا كز اولگاندىن
 صوك (ترابا) نه فراق (و عظاما) دى بر نيچه قوروغ سويك بولوب اولسا كز
 (آنكم مخر جون) درستلكده سز لر كيرى چقارلمش لر بولورسز قهرلكردن و يا گاندىن
 تريلورسز ديوب وعده بپرورمو (هيبات) نى يراقدر (هيبات) نى يراقدر (لها
 نوعدون) شول نرسه كم سز لر وعده بپرلمش بولورسز آنك برله يعنى بو پیغمبر
 وعده بپرگان اش لر اولگاندىن صوك تريلك و جز آء بپرايك عقل قاشنده بيك
 يراقدر بولا طورغان اش توگلد ر (ان هى) ايباسدر اوشبو تركك (الا حيوتنا
 الدنيا) مگر دنيا دى ترك كيمزدر يعنى آخرت ترككى يوقدر (نوت) اولر مز
 (ونحيا) هم تر يك بولورمز يعنى بر يمز اولر و بر يمز دنيا ده تركك قيلور (وما
 نحن) و ايباسمز بز (بنوعين) قوبارلمش لر و تر كزلمش لر اولگاندىن صوك (ان
 هو) ايباسدر اول پیغمبر يعنى هود ياكه صالح عليهما السلام (الا رجل) مگر
 بر ايردر كم (افترى على الله) افتراء قىلدى خدای اوزرينه (كتابا) يالفانى
 يعنى خدای مینى پیغمبر ايتوب يباردى ديب هم اولگاندىن صوك تريلورسز
 ديب يالفان ايتدر (وما نحن) و ايباسمز بزلر (له بومنين) اول پیغمبرگه
 اشانغوچيلر يعنى ايمان كىلتورماسمز ديديلر بس اول پیغمبر قومندىن بو طريمه
 سوزلرنى ايشتكاج آنلرنك ايمان كىلتورمه كلرندىن اميدىنى اوزدى (قال) ايتدى
 اول پیغمبر حق تعالى گه مناجاة ايدوب (رب انصرنى) اى مينم پروردكارم ميگنا
 نصرة و ياردم بپرگل (بما كذبون) شول نرسه سببى كم آنلر يالفانغه طوتديلر
 مینى و ايمان كىلتورمه ديلر بس مینى آنلرغه غالب ايله گل و آنلرغه عذاب
 يهر گل ديدى (قال) ايتدى خدای تعالى (عما قليل) آرزغه و قندىن (لىصحن
 البته) اورلورلر اول ايمان كىلتورمه گان قوملر (نادمين) اوكنگوچيلر بولوب
 اوزلرينك يالفانغه طوتولرينه يعنى عذابنى كورگاج اوكونورلر (فاخذتهم
 الضيعة) بس طوتدى آنلرنى (۱) جبرائيل عليه السلامك صيحه سى و آوازى
 (بالحق) ايتولش وعده نك حكى برله ياكه آنلرنك مستحق بولماقلى سببى
 جبرائيل عليه السلام عظيم صيحه قىلوب شوك صيحه نى ايشتوب آنلرنك يره كلرى

(۱) اوشبو قوم حقتده
 اختلاف باردر بعضيلر
 مراد شوبد قوميدر ديمش لر
 اول تقد بده پیغمبر لرى
 صالح عليه السلام بولور
 آنلرنك دليللرى شولدر -
 كه جبرائيل صيحه سى
 برله هلاك بولغان قوم
 شوبد قوميدر باشقه
 توگلد ر و بعضيلر مراد
 عاد قوميدر ديورلر اول
 تقد بده پیغمبردن مراد
 هود عليه السلامدر
 و دليللرى شولدر كه
 اعراف و هود و شعراء
 سوره لرنده نوح قومی
 فصه سندن صوك عاد
 قومی ذكر ايدلمشدر
 شول فرينه برله بو بیره
 هم مراد عاد قوميدر
 بو تقد بده صيحه جبرائيل
 آوازى بولمايوب بلكه
 هر بر جمله قومنى ملاك
 ايته طورغان عذابغه
 صيحه ديولور والله اعلم .

يارلدى جەلسى بردن ملاك بولدىلر (فَجَعَلْنَاهُمْ) بس فيلدىق بز آنلرنى (غشاه) سىل سووى آغوزب كىنكان خاشاك وچوب كىيى تىمام يوق ايتىدك وھلاك ايلەدك (فَعَدَا) بس يرافلىق بولسون خدائىڭ رھىمتىدىن (لِقَوْمِ الظَّالِمِينَ) ظلملىن ايتىكۈچىلر بولغان گروھى (ثُمَّ أَنشَأْنَا) سىكرە ياراتتىق بز وپىدا فيلدىق (مَنْ بَعْدَهُمْ) ذىكر ايتىلىش قومىدىن سوڭ (فَرَوْنَا أَهْرَينَ) ايتىكۈچى قوزلار اھللىرىنى يەنى باشقى قوملرنى ياراتتىق لوط قومى وشەيب قومى كىيى (مَا نَسْبِقُ) اللك بولا آلماس واوطلماق (مَنْ أُمَّةٍ) ھىچ بر گروھ (أَجَلًا) اوزىڭكى بىلگۈلەنەش عذاب وقتىنە يەنى آنلرغە كىلچىك عذاب تەقدىر ايتىلگان وقتىدىن اللك كىلەس (وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ) ھم سوڭكەدە ئالماسلار اول وقتىدىن يەنى آنلرغە كىلچىك طورغان عذاب اوز وقتىدىن ذرە كىچىكەس (ثُمَّ أَرْسَلْنَا) سىكرە بىھرىك بز (رَسُولًا) پىغىمبەرلەرنى (تَوْرًا) برسى آرلىدىن برسىنى (كَلِمًا جَامًّا) ھر كىلگانى زمانە (أُمَّةٍ) برامتكە (رَسُولًا) اول امىڭ پىغىمبەرى (كَذَّبُوهُ) يالقاننە تىتىدىلر آنلر اول پىغىمبەرنى وايمان كىلتورمەدىلر (فَاتَّبَعْنَا بَعْضَهُمْ) بس ايارتىدك بز آنلرڭكى بىھلر بىنى (بَعْضًا) بىھلر بىنە يەنى بر گروھ آرلىدىن بر گروھنى ملاك ايلەدك ھىچ ئايوسىنە مەلت بىرمەدك (وَجَعَلْنَاهُمْ) ھم فيلدىق آنلرنى (أَحَادِيثَ) خلق آراسىنە سوزلنە طورغان سوزلر تاكم ھىمىشە آنلرڭكى عذابلارنى ياد ايتوب عبرت آلورلر وھاصل اول امتلردىن ھىكابتىن باشقى نەرسە ئالمادى تىمام يوققە چىقىلر (فَعَدَا) بس يرافلىق بولسون خدائى تەئالىڭ رھىمتىدىن (لِقَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ) شول گروھغە كم پىغىمبەرلەنە اشانماسلار وايمان كىلتورماسلار (ثُمَّ أَرْسَلْنَا) مونڭ سوڭكە يياردىك بز پىغىمبەر ايتوب (مُوسَى) موسىنى (وَأَخَاهُ هَارُونَ) ھم آنڭ قىزداشى ھاروننى (بِآيَاتِنَا) مەجزەلەرمز برلە (وَسُلْطَانٍ مَبِينٍ) ھم آشكارە بولغۇچى ھىجت ودىلىلەز برلە يەنى عىنا وطاق برلە عىنائى خاسلاب ذىكر ايتىنەكى شول چىتىندىر كم موسى غلبە السلامڭكى اۋلگى مەجزەسىدىر ھم كوپ مەجزەلەر بر اوزىنە باردىر مىئلا سىر چىلرڭكى بلانلارنى بوطاق ودرىئى ايتىگە آيورمىق وطاقىدىن سو چىئارمىق كىيى (أَلَى فِرْعَوْنَ) فرعون سارى يياردىك (وَمَلَأْنَاهُ) ھم فرعونڭكى قومى سارى (فَأَسْتَكْبَرُوا) بس باش طارنىدىلر اول فرعون قومى موسى وھاروننە ايمان كىلتورمىدىن (وَكَانُوا) ھم بولدىلر اول قوم (قَوْمًا عَالِينَ) اوزلارنى اولوغ توتقۇچى و آدمىلەرگە نەھر ايتىكۈچى گروھ (فَقَالُوا) بس ايتىدىلر فرعون قومى (أَنؤْمِنَ) ايا اشانايقىمۇ

وايمان كىلتورايمكو (البشر ين ملئنا) اوزمز اوخشاشلى بولغان ايكى آدمىلرگە
 (وَقَوْمِهِمَا) وخالانسكه اول موسى وھاروننىڭ قوئلرى يعنى بنى اسرائيل قومى
 (لَنَا) بزلرگە (عَابِدُونَ) عبادت اينكوچىلر وقوللىق قىلغوجىلردر يعنى بز آنلرنىڭ
 خواجهلىرىمىز آنلر بزنىڭ قوللىرىمىز وخدمتكارلىرىمىز بىس بزلر موسى وھارونغا
 نچك ايمان كىلتورايمك دىدىلر (فَكَذَّبُوهُمَا) بىس يالغانغا ئىتدىلر فرعون ھىم
 آنىڭ قومى موسى وھاروننى عليھما السلام (فَكَانُوا) بىس بولدىلر آنلر يالغانغا
 توتماقلىرى سببلى (مِنَ الْمُهْلَكِينَ) ھلاك اينولمىشلردن يعنى قىزم درياسىنە غرق
 بولوب ھلاك بولدىلر (وَلَقَدْ آتَيْنَا) وحقىق بىردىك بز (موسى) موسى پىغىبرگە
 (الْكِتَابَ) نورات كىتابىنى فرعون قومى ھلاك بولغاندىن سوڭ (لَعَلَّيْكُمْ) شايدىكم
 اول بنى اسرائيل (يَهْتَدُونَ) ھدايت تابارلر وكونولورلر شرىعت ھكىملىرىنە
 (وَجَعَلْنَا) ھىم قىلدىق بز (ابن مريم) مريم اوغلى عيسى پىغىبر قىسسىنى (وَأَمَّهُ)
 ھىم آنىڭ آناسىنىڭ قىسسىنى (آيَةً) نشان وعلامت قىلدىق قىرتمىزگە يعنى ھىم قايوسىنى
 قىرتمىز كاملىكىنە دىل ابلەدىك شول طرىقەكم عيسى بىشككەگى بالاھالندە فصىح
 تىل بىرلە سوزلەدى وآناسى مريم ھىچ بىر ايرىگە ايرىشودىن باشقە بالا طوغردى
 بواشلر البتە حق تعالىنىڭ كىمال قىرتمىنە دىلدىلر (وَأَوَيْنَاهُمَا) ھىم اورىن بىردىك بز
 عيسى ومريمگە يعنى آنلرنى اورناشردىق وكىلتوردىك (إِلَى رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ)
 بىت المقدس ياكە فلسطىن بىرنە قىرار وآرام اياسى بولغان بىر بىوك اورنغا
 (وَمَعِينٍ) ھىم آغوم سولى بولغان اورنغا مروبىرگە حضرت مريم اوغلى عيسى
 بىرلە ھىم ابن عمى يوسف بن مائان بىرلە اون ايكى يىل توردىلر حضرت مريم
 پىغىبرىگە (يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ) (۱) اى رسوللر خطاب عيسى عليھ السلامغا در تعظيم
 جەم صىغەسى ابلە كىلتوردى (كُلُوا) آشاڭىز (مِنَ الطَّيِّبَاتِ) حلال وپا كىزە طعاىلردن
 (وَأَعْمَلُوا صَالِحًا) ھىم اشلەڭىز اينگو عىلنى ياكە خطاب بارچە پىغىبرلرگەدر ھىم
 قايرسى اوزىنىڭ زامندە ماخلپ بولغان بولور (إِنِّي) درىستلىككەمن (بِمَا تَعْمَلُونَ)
 شول نرسىنىكم سىزلى اشلەرسىز (عَلَيْكُمْ) بلىگوچىدىرمىن (وَأَن هَذِهِ أُمَّتُكُمْ) ودرىستلىككە
 اوشبودر سىزنىڭ مىنىڭز اى پىغىبرلر (أُمَّةً وَاحِدَةً) بىر بولغوجى ملت بولغانى
 حالدە يعنى اعتقاددە واصل شراىعت ھىملىرىڭىزنىڭ ملتى بىردىر (وَأَنَا رَبُّكُمْ) ومن
 سىزنىڭ پروردكارىڭىزمن (فَاتَّقُونِ) بىس قورقۇڭىز مىنىدىن ومىمن عىلدىن فرمائىمە

(۱) وبعضيلر بواورندە
 خطاب حضرت پىغىبرمىز
 محمد عليھ السلامغادر
 ديورلر بارچە انبىالرنىڭ
 سىنى بولدى جەتتىن
 تعظيم اوچون «يا ايها
 الرسل» دىب جەم
 صىغەسى بىرلە كىلتوردى
 وبعضيلر دىبىشلردىكم
 خطاب پىغىبرمىزگەدر
 حق تعالى آڭا بيورور
 كم «امتلرگە ايتكىل
 تاكم حلال لىقە آشاسونلر
 وايدىگو عمل اشلە سونلر
 والله اعلم.

خلافتى قىلۇدە (تَقَطُّعُوا) بس كىسدىلەر وآپوردىلەر كىتاب اھلى (امرھم) دىنلارنىڭ
 اشىنى (بىنھم) اوز آرالرنىدە يەنى بىر بىرىنە دىن اشلىرى طوغرىسىندە خلافتى
 قىلىشوب تولى تولى مۇھىلرگە آيۇرلدىلەر (زُبْرًا) پارە پارە ايتوب آپوردىلەر
 يەنى الل نىچە نۇسخە بولدىلەر (كُلُّ حِزْبٍ) ھەر بىر گروھ آندىلدىن (بِمَالِهِمْ) شول
 نرسەگە كىم آندىلرنىڭ قاشلارنىدە (فَرَحُونَ) شاد بولۇر چىلەر يەنى ھەر فايۇ گروھ
 اوز اعتقادىنى حق دىيىپ بلوب شونىڭ بىرلە شادلانۇر (فَرِحْتُمْ) بس قوبۇلسىن
 اى مۇھىد عليه السلام مەكە مشركلرىنى (فِي غَمْرَتِهِمْ) اوزلارنىڭ ضلالت و آزرغونلارنىدە
 (حَتَّى حِينَ) تا كىم بىر مۇقدار وقتقە چە يەنى اولتورلگانلار بىنە چە يا كە اولگانلار بىنە چە
 (أَيَّعْسَبُونَ) ايا گمان قىلۇرلارمۇ مەكە مشركلرى (أَنَّمَا نُنَبِّئُكُمْ) شونى كىم شول نرسە كىم
 بىز مەد قىلۇرۇمۇز آندىرغە (بِهِ) اول نرسە بىرلە و آندىرغە عطا ايدارمۇز و بىرورمۇز (مِنْ
 مَالٍ وَبَنِينَ) مالىن ھىم اوغللاردىن (نَسَارِعُ لَهُمْ) آشوغورمۇز بىز آندىر اوچون
 (فِي الْخَيْرَاتِ) ايدىگولكلردە يەنى اول مشركلر آندىرغە دىنيا مالىنى ھىم اوغل
 وبالالارنى بىر مەكەزنى آندىرغە ايدىگولك و يىخشىلىق ايتىمە كىز اوچون دىيىپ گمان
 قىلۇرلارمۇ و اوزلرى قىلغان عمللرى سىببلى شول اشلىرگە مستەقلمۇز دىيىپ حسابلارلارمۇ
 اش آندىر گمان ايتىكەنچە توگىلدىر (بَلْ لَا يَشْعُرُونَ) بلكە بىلماسلر اول مشركلر كىم
 آندىرغە بو طۇرىقە امداد قىلماقۇمۇز و دىنيادە ماللىرىنى وبالالارنى كىوب ايتىمە كىز
 استىراج اوچوندىر خىراتىدە مسارعت توگىلدىر (أَنَّ الَّذِينَ) درىستلىككە شول
 كىسەلر كىم (هُمْ) آندىر (مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ) پىروردىكارلارنىڭ عذابىدىن (مَشْفِقُونَ)
 نورفقوچىلردىر (وَالَّذِينَ هُمْ) دىخى شول كىسەلر كىم آندىر (بِآيَاتِ رَبِّهِمْ) پىروردىكارلارنىڭ
 آيتلىرىنى يەنى قرآنقە يا كە قىرتىنىڭ دىللىرىنى (يَوْمَنُونَ) اشانورلر (وَالَّذِينَ هُمْ)
 دىخى شول كىسەلر كىم آندىر (بِرَبِّهِمْ) اوزلارنىڭ خداوندلىرىنى (لَا يَشْرِكُونَ) شىرك
 كىلتورماسلر و خداى تعالىنى بىر بلورلر (وَالَّذِينَ يَتَّبِعُونَ) ھىم شول كىسەلر كىم
 بىرورلر (مَا آتَوْا) شول نرسەنى كىم بىردىلر صدقەوز كوتىدىن و خىراتىدىن (وَقُلُوبِهِمْ)
 و آندىلرنىڭ كوكىللىرى (وَجَلَّةٌ) نورفقوچىلر ايدىگولكىنى خدايدىن نورققان حاللارنى قىلۇرلر
 و آندىلر شىكسىز بلورلر (أَنَّهُمْ) شونى كىم درىستلىككە آندىر (أَلَى رَبِّهِمْ) اوزلارنىڭ پىروردىكارلىرى
 صارى (رَاجِعُونَ) قايتقوچىلردىر (أُولَئِكَ) اوشبو صفتلر بىرلە صفتلانغان گروھ
 (يُسَارِعُونَ) آشوغورلر (فِي الْخَيْرَاتِ) ايدىگولكلرگە يەنى طاعت و عبادىتكە (وَهُمْ)
 و آندىر (لَهَا سَابِقُونَ) ايدىگولكلرگە سىقت ايتىكۇچىلر و اوزغۇچىلردىر ياكە باز چە

آدمىلەرگە سېقتايتىنكوچىلردىن طاعت كۈبلىكندە ياكە اجر و ثوابدە ياكە جنتكە
 كىرۈدە (وَلَا تَكْفُرْ) وتكلىف قىلماسىز بىز يەنى كوچلەمسىز (نَفْسًا) مېچ بىر
 نەسنى (الْأَوْسَعِيَا) مگر طاقتى يىنكان قىدر بىرلە كوچلەر مۇز (وَلَدَيْنَا) ھەم بىزنىڭ
 قاشىمىز دە بولغۇچىلردىن (كِتَاب) شول كىتابىم (بِنَطْقِ بِالْحَقِّ) سوزلر اول كىتاب
 توغرىدا بىرلە يەنى لوح المحفوظكم آندە يازلغاننىڭ ھېچدە خىلافي بولماس ياكە
 بىزنىڭ قاشىمىز دەدر ھەر كىشىنىڭ ھەل دىقتىرىكم اول كىشى ھەرنى اشلەسە آندە يازلغان
 بولور (وَهُمْ لَا يظْلَمُونَ) وآنلر يەنى بىندەلر ظلم ايتىۋىلىش بولماسلر غىدا بىلر
 آرتق بولماق بىرلە ھەم ثوابلر بىكىم بولغۇق بىرلە (بَلْ قُلُوبِهِمْ) بلكە كىفر اھلىنىڭ
 كوڭللىرى (فِي غَمْرَةٍ) غىمىرىدە وھىرانلىقىدەدر (مِنْ هَذَا) اوشبو ذكىر ايتىۋىلىش نرسەدن
 ياكە ھەل دىقتىرى بارلىقىدىن ياكە قرآندىن غافللىرىدە (وَلَهُمْ أَعْمَالٌ) دىقى بولغۇچىلردىن
 آنلرنىڭ ناچار وياوز اشلرى (مِنْ دُونِ ذَلِكَ) اوشبو الوغ خىطالىرىدىن باشقىە يەنى
 كىفر اھلىنىڭ كىفر وشرىكلرنىدىن باشقىە ھەم بوزق اشلرى باردر (هُمْ لَهَا عَامِلُونَ)
 آنلر اول بوزق اشلرنى اشلە گوچىلردىن (حَتَّىٰ اِذَا اخَذْنَا نَاكِمًا مِنْ قَايِحَانٍ تَوَسَّاعًا
 بِيْز (مَتْرَ مِيْهَمٍ) آنلرنىڭ نىعمت و دولت ابلەلر بىنى (بِالْعَذَابِ) عذاب بىرلە (اِذَا هُمْ
 يَجْتُرُونَ) شول وقتدە آنلر فرىاد قىلورلر و اسئغائە قىلوب مدد استەرلر و بىز
 آنلرغە ايتورمىزكم (لَا تَجْتُرُوا الْيَوْمَ) فرىاد قىلماڭىز اوشبو كۈن ھەم فرىادمىزغە
 ايرشور و مدد قىلور دىب ائىد ايتىنەڭىز (اَنْكُم مِّنَّا) درىستلىككە سىلر بىزدىن
 و بىزنىڭ جەننىدىن (لَا تَنْصُرُونَ) نصرت و ياردەم بىرلىش بولماسىز يەنى سىزگە
 ياردەم بىرلەس و مدد ايتىۋىلىس (قَدْ كَانَتْ) تەقىب بولدى (اَيَاتِي) مېنىم آيتلر
 يەنى قرآن (تَتْلُو عَلَيْكُمْ) اوقولور بولدى سىلرگە ھەر وقتدە (فَكَنتُمْ) بس بولدىڭىز
 سىز اول آيتلرنى ايشىنكاندە (عَلَىٰ اَعْقَابِكُمْ تَنْكَبُونَ) اوكچەلرڭىز اوزرە كىرى
 دونارسىز و چىگونورسىز يەنى قرآننى ايشىنەس اوجۇن آرتقىچە چىگونورسىز
 (مُسْتَكْبِرِينَ بِهِ) اوزلرڭىزنى الوغ توتقۇچىلر بولغانىڭىز حالدە اوشبو اش سىببى
 يەنى قرآننى تىك دىب قىلماڭىز بىرلە تىك بىرلە نۇرسىز ياكە حرم مگە بىرلە يەنى
 بىلر حرم شريف اھلىمىز دىب تىك بىرلە نگوچىلر بولغانىڭىز حالدە (سَامِرًا) سەر
 ايتكوچى يەنى كىچە بىرلە افسانە سوزلەشكوچى بولغانىڭىز حالە (تَهْمُرُونَ) ھىيان
 سوزلەرسىز ياكە قرآننى تىك قىلورسىز و قوبارسىز ياكە پىغىبىرلرنى ياكە حرم
 شريفنىڭ حرمىنى تىك قىلورسىزكم آننىڭ تىكەسىنە چىلوب تورلى افسانەلر و بوش

سوزلر سويله شورسز طواف و عبادت قىلباسسز (أَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا الْقَوْلَ) ايا بس تفكر قىلماديلر مو آنلر قرآن خصوصنده تاكم فكرلاب فارسه لر اول قرآنك الله سوزى ايدكىنى بلورلر ايدى (أَمْ جَاءَهُمْ) يا ايسه كىلدىمو آنلرغه اوشبو كتاب ورسول كىلمه كندن (مَا لَمْ يَأْت) شول نرسه كم كىلمه دى (أَيُّهُمْ الْأَوْلَىٰ) آنلرنك اولده اونكان آنالرينه يعنى پيغمبر و كتاب بو نكه اهللاريندگه كىلوب آنلردن لكارى اونكان خلقلرغه كىلمه گان ايدىمو اولگىلرگه كىلمه گان نرسه بونلرغه كىلدىمو تاكم شولاي بولغان بولسه آنلر بز كتاب و پيغمبر ديگان نرسه نى ايشتكانمز يوق ديب عنر كىلتورورلر ايدى وحالانكه آنداق نوگلدر بلكه بونلرغه محمد عليه السلام پيغمبر بولوب كىلدكى كىي اولگى ايتلرگه وبونلرنك آتا وبابالرينه هم نوح و ابراهيم عليهما السلام وغيريلر پيغمبر بولوب كىلگانلردر بس بزلر ايشتمه دك وبله يمز ديب عنر كىلتوره آلماسلر (أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا) يا ايسه طانوماديلر مو اول مشركلر (رسولهم) اولزلرينك پيغمبرلرينى (فهم له منكر ون) بس آنلر اول پيغمبرگه انكار ايتكوچيلر و طانوماوچيلر بولورلر ايدى يعنى آنلر توغريلق و امينلك هم حلم و وقار و مروءة و كمال علم كىي كوركام صفتلر علامتى برله پيغمبر مز حضرتلرينى كامل طانوديلر و حقيقت حالنى بلديلر بس آنلرنك انكار قىلورلر نه ميج بر وجه يوقدر (أَمْ يَقُولُونَ) يا ايسه ايتورلر مو آنلر (به جنه) اول محمد عليه السلامه مچونلك و ديوانه لى باردر ديوب تاكم آنك سوزينه اعتبار ايتمه سلر ايدى (بَلْ جَاءَهُمْ) اول مشركلر ايتكانه نوگلدر بلكه كىلدى آنلرغه محمد عليه السلام (بِالْحَقِّ) راست و توغرى بولغان دين برله يعنى اسلام دينينى كىلتوردى ياكه قرآننى (وَ أَكْثَرُهُمْ) و مشركلرنك كوبره گى (لَلْحَقِّ) حقلق و توغرىلقغه (كَاهُونَ) مكروه كورگوچيلردر يعنى حقلقنى نلامه سلردر و سوبه سلر كوبره گى ديهك شول جهتندركه بعضلرى كوكللرندن اسلامنى مكروه كورمه سلر ايدى خلق شلته ستندن قورقوبغه ايبان كىلتورمه سلر ايدى (وَلَوْ اتَّبَعَ الْحَقُّ) و اگر ايه رسه ايدى حق (۱) تعالى (أَهْوَاهُمْ) اول مشركلرنك آرزولرينه يعنى آنلرايتدكلرى كىي آللر كوب بولسه ايدى (لَفَسَدَتِ) البته بوزولور ايدى و يوقغه چغار ايدى (الْأَسْوَأُ) كوكلر (وَالْأَرْضُ) دخي ير (وَمَنْ فِيهِنَّ) هم هر كىسه كم كوكلرده و يرلرده بولدى فرشته لر و آدميلر هم چنلر وغيريلر بارچه لرله يوقغه چغارلر ايدى (بَلْ أَنْبَأَهُمُ بِنُكْرِهِمْ) بلكه كىلتوردك بز آنلرغه

(۱) بعضيلر بو اورند،
حقن مراد اسلام دينيدر
ديورلر يعنى اگر
مشركلرنك آرزولرينه
ايه رسه ايدى و شر ككه
منقلب بولسه ايدى حق
سبحانه و تعالى قيامتى
ظاهر قىلور ايدى كوكلر
و يرلر بارچه سى هلاك
بولورلر ايدى.

آنلرنڭ ذكرى بولغان يعنى آنلرغه وعظ ونصيحت بولغان كتابنى (فهم) بس اول مشرڪلر (عن ذكرهم) اوزلرينڭ ذكرلرندن يعنى آنلرغه كېلگان كتابدن (معرضون) يوز دوندرگوچيلردر (ام تستلهم) يا ايسه سين صورارسكو اى محمد عليه السلام اول مشرڪلردن رسالتنى ادا ايتنهكڭ اوچون (خرجا) بر اجر وحقى يعنى آنلردن خدمت حقى صورابسكو شول سببلى آنلر دعونكى قبول ايتمهسلمو (فخراج ربك) بس پروركارڭنڭ اجر و ثوابى (خير) ايند گوره كدر آنلر بيرگان اجردين (وهو) اول خداى تعالى (خير الرازقين) رزق بيرگوچيلرنڭ ايند گوره كى و آرنو غرافيدر يعنى خلقدن طبعنى كېسكل خدايدنقنه صوراعل (وانك) ودرستلكه سين اى محمد عليه السلام (لستعومهم) اونهرسكڭ آنلرنى (الى صراط مستقيم) نوغرى بول صاريكم اسلام دينيدر (وان الدين) ودرستلكه شول كهمه لركم (لا يومنون) اشاناسلر (بالآخرة) آخرتكه وقيامت بولماقينه (عن الصراط) نوغرى بولدن (لئاكلون) ضلالت طرفينه ميل ايتكوچيلر و آوشوقچيلردر (ولو رحمتهم) واگر بز رحمت فيلساق ايدى اول مشرڪلرگه (وكشفنا) هم دفع ايتسهك وكونه رسهك ايدى (ما بهم من ضر) شول نرسه نيكم آنلر اوزره وافتدر محنت و قاطيلقنن يعنى آنلرنى قزغانوب اوستلرينه كېلگان قعطلق و آچلق بلاسينى كونه رسهك ايدى (للجوا) البته قرار قيلورلر و ثابت بولورلر ايدى آنلر ياكه عناد قيلورلر ايدى (في طغيانهم) آزغونلقلرنه و باش طارنولرنه (يعمهمون) حيران و سرگردان بولورلر آنلر يعنى آنلردن بلا و محنتنى كينه رسهك هم آنلر عنادلرى سببلى هميشه اولگى كېى ضلالت و آزغونلقده آپدراپ يورلر ايدى و انصافقه كېلمهسلر ايدى مرويدر كه مكده غابت قعطلق و آچلق بولوب حتى مكه اهلى ميتلرنى و اوله كسهلرنى آشى باشلاغاچ ابوسفيان مكه دن مدينه گه كېلوب پېغمبر مز عليه السلامغه شكايهت ايلهدى و ايتنديكم سين اوزڭنى بارچه عالم خلقينه رحمتين ديورسك دعاڭ سببلى غابت عاجز قالدېلر آنالرينى بدر صوغشندنه قلع برله اولتوردك و بالالرينى آچلق برله هلاك قيلورسك بواش سينڭ دعاڭ برله بولدى ديدى حق سبحانه و تعالى آيت يباردىكم (ولقد اخذناهم) و تحقيق طوتدق بز مكه اهلىنى (بالعذاب) عذاب برله يعنى بدر صوغشندنه هلاك ايلهك اولوغلرينى (فما استكانوا) بس توبه نهچيك قيلمادېلر آنلر (لرهم) اوزلرينڭ پروردكارلرينه (وما يتضرعون) دخى تضرع و اولرلىق

فیَلور بولمادیلر بلکہ اۆلگگی کبی مناد و سرکشلکلرنه تور دیلر (حَتَّىٰ اِذَا قَتَعْنَا) تا کم هر قاچان آچساق بز (عَلَيْهِمْ) آنلر اوزرینه (بَابًا ذَا عَذَابٍ شَدِيدٍ) بر قاطی عذاب ایسهسی بولتان ایشکنی یعنی آنلرغه آچلق عذابینی یبارسهک (اِذَا هُمْ) شول وقتده آنلر (فیه) اول عذابنه (مَبْلُؤُونَ) امیدسزلر و عاجز بولغوجیلردر شویلهکم حتی ابوسفیان کبی الوغاری سیندن کیلوب شفقت و مرحمت طلب فیلورلر (وَهُوَ) و اول خدای تعالی در (الَّذِي اَنْشَأَكُمْ) آندانین ذاتکم باراندی و پیدا قیلدی سز نك اوچون (الَسَّمِعَ) قولانفی تا کم آنك برله ایشتورسز (وَالْاَبْصَارَ) هم کوزلرنی تا کم آنلر برله کورورسز (وَالْاَنْفُسَ) دخی کوئللرنی تا کم آنلر برله تفکر فیلورسز هم کورلیگان ایشتولگان نرسه لرنی فکرا ب خداینگ قدرینه استدلال فیلورسز (فَلِيلاً مَا تَشْكُرُونَ) آزغنه شکرانه فیلورسز یعنی اوشبو نعمتلر برابرینه شکرانه کز آزد زبراکه حقیقت شکر اوشبو اعضالرنی خدای تعالی رضاسی اوچونگنه استعمال ایلمه کدر (وَهُوَ) هم اول خدای تعالی در (الَّذِي فَرَّأَكُمْ) آندانین ذاتکم باراندی سزلرنی و منتشر ایلدی (فِي الْاَرْضِ) یرده (وَالْبَهَ) دخی اول خدای تعالی صاری (تَحْشُرُونَ) جمع ایتولیش بولورسز قیامت کوننده (وَهُوَ) و اول خدای تعالی در (الَّذِي يَخْتَلِفُ) آندانین ذاتکم ترگزور و نرك فیلور (وَيَمِيتُ) هم اولتورور (وَلَهُ اَخْتِلَافُ اللَّيْلِ) دخی آنك امری برله بولغوجیلدر کیچنك تورلنمه کی یعنی اوزون و قصه بولماقی (وَالنَّهَارِ) هم کوندز نك تورلنمه کی یا که کیچه و کوندز نك برسی آرطندن برسی کیلمه کی (اَفَلَا تَعْقُلُونَ) ایا بس تعقل فیلماسسزلرمو بولماسسزمو اوشبو اشلرنی فکرا ب حق تعالی نك اولوکنی ترگزومه کگه و بعشکه قادر ایدکینی لکن مکه مشرکلری اوشبونی تعقل ایتمهسلر (بَلْ قَالُوا) بلکہ ایتدیلر آنلر هیچده فکرا لمه بیچه (مِثْلَ مَا قَالِ الْاَوَّلُونَ) شول نرسه اوخشاشلی کم ایتدی آنی اۆلگیلر یعنی اۆلگیلر کبی بو مشرکلر هم حشرگه انکار ایتدیلر (قَالُوا) ایتدیلر اول مشرکلر (اِذَا مِتْنَا) ایا هر قاچان اولسهک بزلر (وَكُنَّا تُرَابًا) هم بولساق توفراق (وَعِظَامًا) دخی قوروغ سویهک بولوب قالساق (اِنَّا لَبَعُوثُونَ) ایا درستلکه بزلر قوبارلشار بولورسزمو یعنی هیچه قوبارلماسمز و اولگانندن صوگ کبری ترلمه سمز (لَقَدْ وَعَدْنَا) تحقیق وعده بیرلش بولدی (غَن) بزلر (وَابَانًا) هم آنالریمز وعده بیرلش بولدی یعنی بزلرگه هم آتا بابالرمزغه

وعده قىلدىلر پېغمبەرلر (ھذا) اوشبۇنى (من قبل) بو محمد عليه السلام كىلمەكنىن
 الگارى يەنى اۆلدەگى پېغمبەرلر ھم اوشبو طريقە اولگاندىن صولك كبرى
 نرىلورسىز دىب وعده قىلور ايدىلر وحشر ھم قىامت بىرلە آنالرىمىزنى قورقتور
 ايدىلر آنلرنىڭ بو ھەتلەرى ھېچنە راست بولمادى (ان هذا) اىبەسىز اوشبو
 سوز (الْأَسَاطِيرُ الْأُولَىٰ) مگر اۆلگىلرنىڭ يالغان افسانەلرىدىر كىم كاندلرگە
 بازوب قالدىرغانلردىر دىدىلر (قُلْ) ايتكىل سىن اى محمد عليه السلام اوشبو انكار
 ايتكۈچىلەرگە كىم ايتكىز (لَمِنَ الْأَرْضِ) كىم نىڭ ملكىتىدە بىر (ومن فيها) دىخى شول
 كەمسە كىم يردە بولغۇچىدىر يەنى بىرنىڭ ھم بىر اھلىنىڭ خالىق و مالكى كىدىر جواب
 بىرگىز (ان كنتم) اگىر بولسا كىز سىز (تعلمون) بلورسىز (سيعقولون) تىزدىر كىم
 ايتورلر آنلر سىنىڭ سوزىڭا جوابدە (الله) الله تعالى نىڭ بولغۇچىدىر يەنى بىرنىڭ ھم
 بىر اھلىنىڭ خالىق الله در دىورلر زىرا كە مەكە مشركلرى ھەقى ياراتقۇچى الله در
 دىب اقرار قىلورلر ايدى (قُلْ) ايتكىل سىن آنلرغە (أَفَلَا تَدْعُونَ) ابا بس
 اوگت و نصيحت آلماسسىز موشوندىن فكىرلەپ بىلنەسىز موكىم اۆل مرتبە ياراتماقتە
 قادر بولغان الله اولگاندىن صولك كبرى تىرگىمە كىگە ھم قادر بولور بس نى اۋچون
 حشرنى انكار قىلاسز (قُلْ) ايتكىل سىن اول مشركلەرگە اىكنجى مرتبە (من رب
 السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ) كىدىر بىدى فات كوكلرنىڭ پروردكارى و ياراتقۇچىسى (ورب
 الْعَرْشِ الْعَظِيمِ) دىخى كىدىر الوغ بولغۇچى عرشنىڭ پروردكارى كىم اول عرش
 بارچە مخلوقاتنىڭ الوغراقىدىر (سيعقولون) تىزدىر كىم ايتورلر مشركلر سىڭا جوابدە كىم
 بىدى فات كوكلر ھم عرش اعظم بارچەسى (الله) الله تعالى گە مخصوص و آنىڭ
 ملكىتىدە ھەنەنڭ پروردكارى اولدىر دىورلر (قُلْ) سىن ايتكىل آنلرغە آنىڭ
 بولسە (أَفَلَا تَتَّقُونَ) ابا بس تىقوالق قىلماسسىز مو و صافلانماسسىز مو شىركىن ھم
 اللەدن غىرىگە تابونودىن ھەنەنڭ رىبى و خالىق اول ايدىكىنى بىلسە كىز نى اۋچون آشا
 باشقەلرنى شىرىك قىلاسز (قُلْ) ايتكىل آنلرغە (مَنْ يَدْعُ) كىدىر شول ذاتىكم آنىڭ
 ملكىتىدە و تىصرفىندە بولغۇچىدىر (مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ) بارچە نىسەنىڭ پادشاھلىقى (وھو)
 ھم اول (جَبْرُ) فرىداغە ايرشور و امان بىرور ھم صاقلار و عذابىدىن اىيىن
 قىلور تىلەگان بىنەسىنى (وَلَا يَجَارُ عَلَيْهِ) و فرىداغە ايرشولمىش بولماس آنىڭ
 اوزىرە يەنى ھىچ بىر كەمسە آنىڭ عذابىدىن بىرەونى قوتقارا آلماس و اىيىن
 قىلا آلماس اول بىرەونى عذاب قىلونى تىلەسە ھىچ كىم اول كەمسەگە

مدد و یاردم بیره آلماس (ان کنتم) اگر بولسا کُرسز (تعلیون) بلورسز یعنی
اگر بلسه کُز ایتکُز شوندا این ذات کمدر (سیقولون) نیز در کم ایتور لر اول
مشرکلر اوشیوسن ایتکان صفانلر (الله) الله تعالی گه مخصوصدر کم بارچه عالم نك
پادشاهی اولدر دیور لر (قل) ایتکل سن آنلرغه اگر مونداق بولسه (فاتی نسعرون)
بس قابو اورندن آلدانیش بولورسز یعنی همه عالم نك پادشاهی خدای تعالی
ایدکینی بلسه کُز بس نیچک سزلسر آلدانورسز و ضالانکه توشوب پونلرغه
طابوناسز (بل آیتناهم بالحق) بلکه کیلتوردک بز آنلرغه راستلق و طوغر بلقنی
توحید هم وعده هشر و نشردن (وأنهم) و ذرستلکده اول مشرکلر (لکاذبون)
البتة بالفاخچیلردر (ما اتخذ الله) ملونمادی خدای تعالی (من ولد) هیچ بر بالانی
یعنی آنک بالاسی بولماق محالدر (وما کان معه) هم بولمادی و یوقدر اول خدای
برل (من اله) هیچ بر اله و معبود یعنی اول اوزیگنه اله در الوهینده هیچ
شریکی یوقدر زیرا که اگر آندن باشقه هم اله لر و خدایلر بولسه آنلرنک
هر قایوسی خالق بولوب هر قایوسی نك بار اتقان مخلوقلری بولسه کیرهک (اذا)
شول وقتک (لذهب کل اله) البتة کیتارور ایدی هر اله (بما خلق) شول نرسه فی کم
یارانندی اول اوزی یعنی اگر خدای تعالی دن باشقه خدایلر و یارانقوچیلر
بولسه هر قایوسی اوزی بار اتقان مخلوقنی باشقه لردن آیورب برسینک مخلوق
برسینکندن ممتاز و جدا بولوب طورور ایدی (ولعلا) هم البتة علو فیلور ایدی
غالب و اوستون بولونی تلر ایدی (بعضهم) اول الهلرنک بعضلری (علی بعض)
بعضلری اوزرینه بس الهلرنک آراسنده نزاع و محاربه واقع بولور ایدی و عالم
بوزولور ایدی و حالانکه اول اشلر واقع بولغانی یوق بس معلوم بولدیکه اله
بر خدای تعالی گنه ایکان (سبحان الله) پاک و منزهدر اول خدای تعالی (عما یصفون)
شول نرسه دن کم صفتلر لر اول مشرکلر یعنی بالاسی و شریکی بولودن منزهدر
(عالم الغیب) غیب و یاشرن اشلرنی بلگوچی خدای تعالی (والشهادة) هم آشکارانی
بلگوچی (فتعالی) یس متعالی و یوقاری بولدی اول الله تعالی (عما یشرکون) شول
نرسه دن کم شرک کیلتورور لر اول مشرکلر و آنک شریکی باردر دیور لر اول
آندن منزه و عالیدر (قل) ایتکل ای محمد علیه السلام دعأ قیلوب (رب) ای مینم
پروردگارم (أما نرینی) اگر سن کورگاز ساک میکا شجه سز کورگاز گل (ما
یوعدون) شول نرسه فی کم وعده بیرلش بولور لر اول مشرکلر یعنی آنلرغه وعده

قیلوا نغان عذابنی واقع ایلہ گل (رَبِّ) ای مینم ربیم (فَلَا تَجْعَلْنِي) بس قیلماغل سن
 مینی و ملوئماغل (فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) ظللمق ایتکوچی قوم اچنده یعنی اگر
 بو قوملرگه عذاب کیلسه عذابه مینی آنارغه فرین ایلہ مه گل بوسوزنی ایتمه کی
 تواضعلق چیتندندر (وَأَنَا) ودرستلکده بز کم خداوندمز (عَلَىٰ أَنْ تَرِيكَ) شونک
 اوزره کم کورگازسه ک سیکا ای محمد علیه السلام (مَا نَعُدُّهُمْ) شول نرسه نی کم وعه
 فیلورمز آنرغه یعنی اول مشرکلرگه وعه قیلغان عذابنی واقع ایلہ ساک (لِقَادِرُونَ)
 البته قادرمز و کوچمز یثار لکن تأخیر ایلہ مک آنلرنک بعضلری یا که اولاداری
 ایمان کیلتورمک احتمالی بولغانلقندندر (ادفع) دفع قیلقل و کیتار گل (بِأَنِّي هِيَ
 أَحْسَنُ) شول نرسه برله کم اول نرسه کورکامه کدر (السَّبِيَّةُ) یاوزلقنی یعنی
 یمانلقنی یخشیلق برله دفع ایلہ گل و گناه لی لرنک گناه لرنی عفو ایتکل کم (۱) مکارم
 اخلاق برله امردر (نَعْنُ أَعْلَمُ) بز بلگو چیره کمز (بِمَا يَصِفُونَ) شول نرسه نی کم
 صفتلارلر اول مشرکلر سینی یعنی شاعردر یا که ساحردر دیورلر یا که خداینی
 صفتلارلر کم شریکی و ولدی باردردیورلر (وَقُلْ رَبِّ) وایتکل سن ای محمد کم
 ای مینم پروردکارم (أَعُوذُ بِكَ) مین صغورمن سیکا (مَنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ)
 شیطانلرنک و سوسه لرندن و آنلرنک آدمیلرنی ضلالتکه توشورمکلرندن (وَأَعُوذُ بِكَ)
 دخی صغورمن سیکا (رَبِّ) ای مینم ربیم (أَنْ يَعْضُرُونَ) اول شیطانلرنک حاضر
 بولولرندن مینم یانیده نماز وقتلرنده یا که قرآن او قوغان وقتنده (حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ)
 یصفوننه متعلقدر یعنی اول مشرکلر سینی هم مینی تیوشسز صفتلار برله صفتلارلر
 تا شول وقتغه چه کم هر قاچان کیلسه (أَعَدُّهُمْ) اول مشرکلرنک برا گو سینه (الْمَوْتُ)
 اولوم یعنی اولوم وقتی ایرشوب عذاب اثرلرینی کوزی برله کورسه (فَالْ)
 ایتور اول حسرت و ندامت بوزندن (رَبِّ أَرْجِعُونَ) ای مینم پروردکارم مینی
 کیری فایتارغل دنیاغه جمع صیغسی تعظیم مخاطب اوچوندندر یا که فرشته لرگه
 خطاب قیلوب ایتور کم مینی دنیاغه فایتارگر (لَعَلِّي) شاید کم مین (أَهْمَلُ صَالِحًا)
 اشرمن ایدگو عملنی (فِيهَا تَرَكْتُ) شول نرسه ده کم قوینم مین یعنی شاید کم ایمان
 کیلتوروب مؤمنلکده ایدگو عمللر قیلور ایدم دیور (كَلَّا) حاشا کم آئی کیری
 فایتارسلر یعنی البته فایتارماسلر (أَنَّهُ) درستلکده اول یعنی آنک اوشبو طریقه
 نلامه کی (كَلِمَةً) برسوزدر کم حسرت و ندامت سببلی ایتولگاندر (هُوَ فَاتْلُوهُ)
 اول کهمه اول سوزنک ایتکوچیسیدندر (وَمَنْ وَرَّأْتَهُمْ) و اول مشرکلرنک اُرطلارندن

(۱) یا که معناسی
 شولدرکه آدمیلرنی
 یمانلقدن طبعل طاعت
 وعبادت برله بیورمه ق
 برله یا که دفع قیلقل
 مشرکنک شریکی کلمه
 توحید برله امام قشیری
 قدس سره بو سوزنک
 تفسیرنده بیورمشدرکه
 یعنی دفع ایلہ گل جفائی
 وفا بوله و نفسنک
 اشارتینی قلبنک بشارتی
 برله.

بولغۇچىلار (بَرزَخ) بَرزَخ ومانع كىم آنلار بىرلە بۇدۇنيا آراسىندە پىردەدر كىشى
 اولگاندىن صوڭ قىيامتكە قىدر شول بَرزَخ عالمىندە طۇرۇر بىس اول مشركلەر
 ھىم اولگانلاردىن صوڭ شول بَرزَخدە طۇرۇرلار (الې يۇم بىغۇن) شول كۈنگە
 قىدر كىم قوبارلىشى بولۇرلار آنلار يىقىم قىيامت كۈنىنە چە (فادا نىغ) بىس ھىر قاچان
 اورلىشى بولسە يىقىم اسرا قىل نىغ قىلسە (فى الصور) سۈردە مەراد نىغە ئانىيە
 باكە ئالەدەدە كىم خىلايىنى تىرگىزىمك نىغە سىدىر يىقىم خىلايىلەر كىرى تىرلۇب قىيامت
 قايىم بولسە (فلا انا ساب) بىس يوقىدىر نىسىلەر (بىسىھىم) آنلار آراسىندە (يۇمىئ) شول
 كۈندە يىقىم قىيامت كۈنىدە نىسب و قىرنداشلىك علاقىسى تمام كىسىلور ھىچ بىر آنا
 بالاغە ھىم بالا آنا آناسىنە و قىرنداش قىرنداشكە شىقىم و يارىدىم ايتىماس ھىر كىمىڭ
 باشىندە اور قايىغۇسى بولۇر (ولا ايتسا لۇن) ھىم سورا شىماسلار آنلار بىر بىرسىدىن
 نىسب و نىسب طوغرىسىدىن ھىر كىم اور خالىينە مشغول بولۇر باشقىدە اشى بولماس
 يۇاش حسابدىن الكىدر ائما حساب قىلىنغاندىن صوڭ بىر بىرىنىڭ احوالىنى سورا شورلار
 واقىل بعضى يىقىم نىسا لۇن (فون تىقت) بىس ھىر كىمىڭ آغىر بولسە (موازىنە)
 آنىڭ ايدىگۇ عىملارنىڭ اولچا لۇرى (فاولىك) بىس اوشبو گىرۈە (ھىم المىلھون)
 آنلاردىر قول اوستونلىكى طاقچۇچىلار ھىم مقسۇدغە ايرىشكۇچىلار (ومن خىقت موازىنە)
 ھىر كىمىڭ يىكىل بولسە اولچا لۇرى يىقىم ايدىگۇ عىلى بولماسە مشركلەر و منافىقلەر كىبى
 (فاولىك) بىس اوشبو گىرۈە (الذىن خسروا انفسهم) شول كىمەلەردىر كىم زىيان ايتىدىلار
 اورلارنىڭ نىفسلارنىدە يىقىم عەرلەرنى غافللىك بىرلە ضايىع ايتۇب سىرمايەلەرنى
 يوغالىدىلار (فى جىھنم) آنلار تىمۇغدە (خاللۇن) مىنگۇ قالىغۇچىلاردىر (تلفىح و جوھىم)
 ياندۇرور آنلارنىڭ يوزلارنى (النار) تىمۇغ اوطى (وھم فىيا) ھىم آنلار اول تىمۇغە
 (كالىھون) يوزلارنى چىتقۇچىلاردىر عذابنىڭ فاطىلىقتىن (الم نكن) ايا بولمادىمۇ
 (اياى) مىنىم ايتلارم يىقىم قرآن (تلى) اوفولۇر بولمادىمۇ دىيادە (علىكم) سىزنىڭ
 اور تىرگىزگە اى مشركلەر (فىكىنتم) بىس بولدىڭىز سىز (بىيا تىكىدۇن) اول ايتلارنى
 بالقانغە طوتارسىز يىقىم كىر اھلىنە ر تىمۇغە كىرگاندىن صوڭ ايتۇلۇر كىم
 سىزلىر دىيادە وقتدە قرآن ايتلارنى ايشىتۇب آئما اشانىماس ايدىڭىز تاكىم اوشبو
 عذابقە مستىق بولدىڭىز (فالوا) ايتۇرلار كىر اھللىرى (رىنا) اى بىزنىڭ پىروردكارىمىز
 (غلىمت عىنا) غالب بولدى بىزنىڭ اورىمىزگە (شقوتنا) شقاوتىمىز و بىختلىكىمىز
 يىقىم گىناھلىرىمىز و يىمانلىقلىرىمىز كۆب بولدى (وكنا) ھىم بولدى بىز (قوما ضالين)

طوغری بولدن آداشقوجی و آزغوجی گروه (رَبَّنَا) ای بزنڭ ربیمز (أَخْرَجْنَا مِنْهَا) چقارغل سین بزلرنی نموغ لوطندن تا کم حاله زنڭ تدارکینی کورایک و ایند گولک قیلایق (فَإِن عُدْنَا) بس اگر کیری فاینساق بز کفر. و نکندیکه و ایمان کیلتورماساک (فَأَنَّا ظَلَمُونَهُ) بس درستلکده بزلر ظلملق اینکو چیلریمز اوز نفسلریمز گه دیورلر نموغ اهلینڭ نموغده آخرغی سوزلری اوشبو بولور (قَالَ) ایتور خدای تعالی آنلرغه (أَحْسِنُوا فِيهَا) خاموش بولکنز و نیک طورکنز اول نموغده (وَلَا تَكْفُرُوا) هم سوز ایتمه کنز میکا نموغدن چقارمق و عذابنی دفع ایلهمک خصوصنده (أَنَّهُ كَانَ) درستلکده کم بولدی (فَرِيقٌ) برگروه (مِنْ عِبَادِي) مینم بنده لرمنن یعنی صحابه نڭ بلال و عمار و صهیب کیی فقیرلری رضی الله عنهم (يَقُولُونَ) ایتورلر ایدی آنلر همیشه (رَبَّنَا آمِنَا) ای بزنڭ پروردکاریمز بزلر ایمان کیلتوردک سبکا و اشاندق (فَأَغْفِرْ لَنَا) بس بارلقاغل سین بزلرنڭ گناهلریمزنی (وَارْحَمْنَا) هم رحمت قیلقل سین بزلرگه (وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ) وسین رحمت ایتکو چیلرنڭ ایند گورا کی سن دیوب ایتورلر ایدی (فَاتَّخَذْتُمُوهُمْ) بس لوتدنکنز سز آنلرنی ای مشرکلر (سَخِرِيَا) مسخره گه لوتدنکنز یعنی اول فقیر صحابه لرندن کولوب آنلرنی مسخره ایلهدکنز (حَتَّىٰ أَنْسَوْكُم) تا شول وقتغه چه کم اونولطردیلر سزلرگه یعنی آنلرنی استهزأ و مسخره ایلهمک برله غایت شغلله نهمه ککنز سبیلی سزلر اونولدنکنز (ذِكْرِي) میننی یاد ایتمه کننی (وَكُنْتُمْ) هم بولدنکنز سز (مَنْهُمْ) اول فقیر صحابه لرندن (تَضَحَّكُونَ) کولهر سز یعنی تکبرلک قیلوب آنلرنی خور لوتوب همیشه آنلردن کولهر ایدکنز (أَنِّي جَزَيْتُهُمُ) درستلکده من جزأ بیردم اول فقیرلرگه (الْيَوْمَ) اوشبو کون (بِأَصْبْرًا) شول نرسه سبیلی کم آنلر صبر قیلدیلر و چدادیلر یعنی دنیاده وقتده سزنڭ اذیت و سخریه هم جفا قیلقلرکنزغه صبر ایتولری اوچون بر کون آنلرغه جنت نعمتلرینی روزی قیلدم (أَنَّهُمْ) شوبله جزأ بیردم کم درستلکده آنلر (هُمُ الْفَاسِقُونَ) آنلردن اوستونلک طابقو چیلر و مرادلرینه ایرشکو چیلر (قَالَ) ایتور خدای تعالی اول کونده یا که آنڭ امری برله فرشته ایتور کفر اهللرینه کم (كَمْ لَبِثْتُمْ) کوببو قرار قیلدنکنز و طوردنکنز سز (فِي الْأَرْضِ) بیرده کفر اهلی غفلت و طول امللری یوزندن دنیاده وقتده بزلر همیشه دنیاده نریک طورورمز و فانی بولماسمز دیب ایتورلر ایدی بس آخرنده عتاب طریقیچه آنلردن صورلر کم سزلر دنیاده نی قدر لوتدنکنز (عَدَدَ سِنِينَ)

یلر سانجه یعنی نیچه یل طور دُکُر یر یوزنده نریک بولوب هم اولگانندن صوڭ
 قیرلر کزده (فَالُوا) ایتورلر کفر اهللری (لَبِثْنَا) طوردق بز (یَوْمًا) بر کون (أَوْ
 بعضی یوم) یا ایسه کوننڭ بر آزى یعنی بر کونندن هم کیم زیرا که آنلر نعوغ
 اوطی قورقوسندن دنیاده کوبهو طورغانلقلرینی نیام اونو طورلر و آزغنه طوردق
 دیب گمان قیلورلر شول جهندن ایتورلر کم (فَسئَلُ) بس صوراغل سین ای
 صوراغوجی بزنگ دنیاده نیقدر طورغانلقمیزی (الْعَادِينَ) عمریمز مقدارینی
 وصولوریمیزی صاناغوجیلردن یعنی اعمار وانفاسکه مؤکل بولغان فرشتهلردن
 صوراغل دیورلر (فَالِ) ایتور خدای تعالی آنلرغه (ان لَبِثْتُمْ) طورمادگُز سز دنیاده
 (الْأَقْبِلًا) مگر آزغنه طوردگُز یعنی آخرت کونلرینه نسبت سزنگ دنیاده
 طورمافگُز بیک آذر (لَوْ أَنْتُمْ) اگر درستلکده سز لر (کنتُمْ) بولسا گُز
 (تَعْلَمُونَ) بلور سز یعنی دنیانڭ تمامی آخرتکه قاراغانده بیک آز ایکانلکنی
 بلسه گُز (أَفَحَسِبْتُمْ) ایسا بس گمان قیلور ایدگُزمو سز لر وحسابلادگُزمو (أَنَّا
 خَلَقْنَاكُمْ) شونی کم درستلکده بز یاراندق سز لر نی (عَمِيْنَا) اویون اوچون یعنی
 هیچ فائده سز بوشقه یاراندی دیب گمان قیلدگُزمو (وَأَنْتُمْ) دخی شونی گمان
 ایتدگُزمو کم درستلکده سز لر (الَّذِينَ) بزنگ صاری (لَا تُرْجَعُونَ) فایتارلمش
 بولماس سز یعنی اولگانندن صوڭ کیری نرلمه سز وحساب هم جز آ ایتولمه سز
 دیب گمان قیلدگُزمو اش آنداق ایساسدر بلکه بز سز لر نی بوشقه یاراطمادق
 طامت وعبادت اوچون یاراندق هم اولگانگُزدن صوڭ کیری ترگُزوب حساب
 وجزأ ایلهمک اوچون یاراندق (فَتَعَالَى اللَّهُ) بس منعالی واولوغراق بولدی خدای
 تعالی خلایقنی عبث اوچون یاراتودن (الْمَلِكُ الْعَلِيُّ) حقیقی پادشاه بولغوجی
 وپادشاهلقغه لایق بولغان پادشاه بولغوجی خدای تعالی (لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ) یوقدر هیچ
 بر عبادتکه مستحق معبود مگر اول خدا یقنه در (رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ) کریم
 واولوغ بولغوجی عرشنڭ پروردکاری و یاراتقوچیسیدر اول خدای تعالی (ومن
 یدع) وهر کم اونداسه یعنی طابونسه (مَحَ اللَّهُ) الله تعالی برله (الْهَذَا آخِرُ)
 ایکنجی بر معبودکه (لَا بُرْهَانَ) یوقدر هیچ بر دلیلی آنڭ (به) خدا یندن
 باشقهغه طابونغه (فَأَنَّا حَسَابُهُ) بس موندن باشقه توگلدکر کم اول کسه نڭ عملینڭ
 حسابی وقیلغان اشینڭ جزاسی (عِنْدَ رَبِّهِ) پروردکاری فاشنده در یعنی خدای
 تعالی آنڭ اول اشینه فارشی جزاسینی بیورر (أَنَّهُ لَا يَفْلَحُ) درستلکده کم فلاح

طایباس و قورتلماسلر (الْكٰفِرُوْنَ) ككفر اهلاری و حلقه اماناتلار (زَنْبِ)
 وایتكل سین ای محمد علیه السلام (رَبِّ اَعْسَى) ای مینم پروردگاریم بیلر امانات
 مینی هم امنینی (وَاَرْحَمَ) هم (۱) رحمت قبلل بزرگه (وَاَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِيْنَ)
 و سین رحمت اینکو چیلر نك ابدگورا کی سن خبرده کیله شدی کم اوشبو «فد اطلع»
 سوره سی خدای تعالی نك عرشى خزینه لر نین بر خزینه در .

سورة النور مدنية وهى اربع وستون آية

(۱) اوشبو مقامده
 مغفرت ايله رحمتنى برگه
 جمع قبلدى هر
 ايکيسينى طلب ايله مک
 ايله بيوردى زيرا که
 بعض وقتده مغفرت
 رحمتدن باشقه بولور
 تنه ک کم اعراف اهل
 اعرافده بولغان مدنلر نك
 تبيانن .

سورة نور سوره سی مدینه ده نازلدر ۶۴ آیتدر

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(سورة) اوشبو بر سوره در کم عالم قدسین (انزلناها) ایندرک بز آی جبر ائبل
 واسطه سی برله (و فرضناها) هم فرض قبلدی سز لر گه اول سوره ده بولغان
 حکملرنی (و انزلنا) هم ایندرک (فیها) اول سوره ده (آیات بینات) روشن و ظاهر
 بولغوجی آیتلرنی (لعلکم) شاید کم سز لر (تذكرون) او گوت و نصیحت آلور سز
 اول آیتلردن و حراملردن صافلانور سز و بوسوره ده بولغان حکملردن برسی اوشبودر کم
 (الزانية) زنا قیلغوجی خاتون (و الزانی) هم زنا قیلغوجی ایرا گر بوایکسی
 محسن بولماسلر (فاجلدوا) بس صوغکز سز ای امام لر و حاکم لر (کل واحد)
 هر برسینی (منها) اول ایر برله خاتوندن (مائة جلد) یوز قاپچی (۲) بو حکم
 محسن بولماغان زنا قیلغوجیلر حقده در اما محسن بولوب زنا قیلسه آنک حدی
 رجم ایلمه کدر محسن بولونک شرطلری آزادلق و عقلبلق هم بالغلق و اسلام
 هم نکاح صحیح ايله تزوج در (و لا تاخذکم) و کیره کدر کم تونماسون سز لر نی
 (بیها) بوایکى برله (رافه) شفقت و مهر بانلق (فی دین الله) الله تعالی نك
 فرمانینه اطاعت قیلوده یعنی اول زنا قیلغوجیلرنی قزغانوب صوقدرمای
 فالماکز الله نك فرمانینی طونوکز (ان کنتم) اگر بولسا کز سز (تؤمنون)
 اشانور سز (بالله) خدای تعالی گه (و الیوم الآخر) هم آخرت کونینه زيرا که
 خدایغه ایمان کیتورمک شریعت حکملرینی یورنمک برله بولور (ولیشهد) هم
 کیرا کدر کم حاضر بولسون (عذابهما) اول ایکی زنا ایتکو چیلرنی عذاب قیلغان
 و صوقدرغان و قنده (طائفة) بر گروه (من المؤمنین) مؤملردن یعنی بر جماعت
 خلقلر آلدنده آللرنی صوقدرکز تا کم خورلانسلر و ایکنه ی مرتبه اول اشنی

(۲) حضرت امام اعظم
 رحمة الله علیه ناشنده
 اخصانك شرطلری
 آیتدر اسلام، حریت،
 عقل بلوغ، نکاح صحیح
 هم دخولدر امام شافعی
 رحمة الله قاشنده اسلام
 شرط نوگندر آنک دلیلی
 رسول صلی الله علیه
 و سلم نك بر یهودی ایل
 یهودیه نی زنا قیلغانلقلری
 او چون رجم اینکا
 نلکیدر حضرت امام
 اعظم نك اسلامنی شرط
 قیلماقینه دلیلی: «من
 اشرك بالله فليس
 ببعصن» یعنی خدای
 تعالی گه شرك کلتورگان
 کمسه محسن نوگندر
 مضموننده بولغان حدیث
 نبویدر . تبيانن

اشلہماسنار (الزانی) زنا قیلغوجی ایر (لَا يَنْكِحْ) نکاحلانماس و خاتون لغه
 آلماس (الزانية) مگر زنا قیلغوجی خاتوننی غنه نکاحل نور (أَوْ مُشْرَكَةً)
 یا ایسه مشرکه بولغان خاتوننی غنه نکاحل نور زیرا که غالب شولدر کم زناغه
 رغبت ایتکوجی کشی تقوالق و عفت ایله ریدن قاچار واجتناب ایله (وَالزَّانِيَةُ)
 هم زنا قیلغوجی خاتون (لَا يَنْكِحُهَا) نکاحلانماس آتی خاتونلغه (الزَّانِ)
 مگر زنا قیلغوجی ایر (أَوْ مُشْرِكًا) یا ایسه شرک کلتور گوجی ایر گنه نکاحل نور
 زیرا که هر کم اوز چسنه و اوز اوغشاشینه میل فیلور (وَحَرَمًا) و عرام
 ایتولش بولدی (ذَلِكَ) اوشبو اش یعنی زانیه لرنی تزوج ایلمک (عَلَى الْمُؤْمِنِينَ)
 مؤمنلر اوزرینه تیباندہ کلتور مشدرکه یهود فاحشه لری مدینه ده ایولرینک
 ایشکینه علم نصب قیلوب یانلرینه چافروب اجرة آلوب مال جمع قیلورلر
 ایدی بعض مهاجر صحابه لر کم نور و زغه یورط ویرلری یوق ایدی هم اوزلری
 بیک فقیر ایبلر محتاج لری چیتندن شول فاحشه لرنی نکاحلاب آلوب شولرنک
 یورطارینه کر و ب معیشت فیلونی قصد ایتدیلر حق سبحانه و تعالی مؤمنلرنی
 بویله تهمتلاشدن نهی ایدوب اوشبو آیتنی بیاردی «وَزَانِيَةً نَكَاحًا مُؤْمِنًا رَکَّه
 حرامدر» دیب بیوردی بو حکم اسلامک ابتداسنده ایدی صکره «وَانكحُوا
 الْاِيَامِي مِنْكُمْ» آیتنی برله منسوخ بولدی دیمشدر (وَالَّذِينَ) وشول کسه لر کم
 (يُرْمُونَ) آطارار یعنی تهمت قیلورار (الْمُحْصَنَاتِ) محصنه (۱) بولغوجی خاتونلرنی
 یعنی عاقل و بالغ و مسلمان هم آزاد بولوب زنادن صافلانغوجیلرنی زنا قیلدی
 دیوب بهتان قیلسالر (ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا) صکره کيلتورمه سهر اول تهمت ایتکوجیلر
 حاکملر حضورینه (بَارِعَةً شَهَادَةً) دورت عدل گواهنی یعنی محصنه نك زنا
 قیلغانلقینی اثبات ایتک اوچون دورت آزاد و بالغ و عاقل مسلمانلرنی گواه
 ایتوب کيلتورمه سهر (فَاجْلِدُوهُمْ) بس صوغکز سز اول تهمت ایتکوجیلرنی
 (ثَمَانِينَ جَلْدَةً) سکسان قاجی (وَلَا تَقْبَلُوا) هم قبول قیلماکز (لَهُمْ شَهَادَةٌ)
 آنلرنک گواهلرینی (أَبَدًا) همیشه یعنی آخر عمرلرینه چه آنلر بر بر اش
 طوغر یسنده گواهلر بیرسهر گواهلقلری قبول ایتولمه س بعضیلر توبه قیلغانلرینه چه
 دیمشدر والله اعلم (وَأُولَئِكَ) و اوشبو گروه (هُمُ الْفَاسِقُونَ) آنلردر فاسقلر شریعت
 حکمی بویچه (الَّذِينَ) مگر شول کسه لر کم (تَابُوا) توبه قیلدیلر (مَنْ
 بَعْدَ ذَلِكَ) اوشبو اشلری صرکندہ (وَأَصْلَحُوا) هم اصلاح قیلدیلر اوزلرینک

(۱) بو حکم گه محصن
 بولغوجی ایر هم
 داخلر دیمشدر.

نيتلىرىنى يەنى بو اشلىرىنە اوكونوب ايكنچى مرتبه مسلمانلارنى تهمت وپهتان
 ايتمه ديلر اول وقتده شريعت حكمنچە آنلر فاسق بولماسلر لكن حضرت امام
 اعظم مذهبنده هم مالك مذهبنده هميشه گواھلقلرى قبول ايتولمەس باشقه مذهبلرده
 توبه فيلسالر گواھلقلرى هم طونولور (فَإِنَّ اللَّهَ) بس درستلكه خدای تعالی
 (غَفُورٌ) بندهلرنك گناھلرىنى يارلقاقوچيدر (رَحِيمٌ) توبه قىلغوجىلرغه مهربان
 ورحمت ايتكوجىدر مرويدركه اوشبو آيت كريمه نازل بولغاچ عاصم بن عدى
 رضى الله عنه ايتدى: «يا رسول الله بزلردن براو اوزىنك خاتونى برله بر ياط
 كشىنك زنا قىلغانلرىنى كورسه اكر گواھلر حاضرله مككه مشغول بولسه گواھلر
 جبولوب كىلگناچه آنلر اشلردن فارغ بولورلر واكر گواھسز حاكم حضورينه
 كىلوب بوللر زنا قىلدىلر دىب دعوا ابلهسه اول كشىنك اوزينه سكسان قاچى
 صوغارلر هم فاسق دىوب تسميه ايدلور وگواھلقى مقبول بولماس بس بو بيچاره
 كشىنك خالى نيچك بولور» ديدى رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتلرى
 بيوردىلر كم «اى عاصم خدای تعالی اوشانداق حكم قىلغاندر» عاصم اول
 مجلسدن طوروب طشقارى چقدى بولده آنك عىي عويم آكا اوچراب «اى عاصم
 شريك بن سمحان خاتونم خولهنك اوستنده يانتقانىنى كوزم برله كوردم» ديدى
 عاصم بيغمبرمز عليه السلام حضورينه كبرى قايتوب سورة حالنى حضرتكه عرض
 قىلدى رسول اكرم حضرتلرى عويهنك خاتونى خولنى چاقتوب «بو اش راستبو»
 دىوب صوراغاچ خوله انكار قىلدى حق سبحانه وتعالى دن آيت لعان نازل بولدى
 كم اوشبو آيتدر (وَالَّذِينَ) وشول كمسلر كم (يَرْمُونَ) آطارلر
 يعنى زنا قىلدى دىب تهمت قىلورلر (أَزْوَاجَهُمْ) اوزلرىنك خاتونلرىنى (وَلَمْ
 يَكُنْ) هم بولمسه (لَهُمْ شُهَدَاءُ) آنلرنك بو اشكد گواھلرى (إِلَّا أَنْفُسُهُمْ)
 مگر اوز نفسلرىگنه (فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ) بس واجيدر آنلرنك برسىنك گواھلق بىرمهكى
 (أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ) دورت گواھلق يعنى دورت مرتبه گواھلق بيورر (بِاللَّهِ) خدای
 تعالی برله شوبله دىوبكم (أَنَّهُ لَمَنْ الصَّادِقِينَ) درستلكه اول يعنى اوز خاتونىنى
 زنا قىلدى دىوب دعوا ايتكوجى اير البته راست ايتكوجىلدردنر يعنى البته
 اوشبو سوزم راستدر دىوب دورت مرتبه خدای برله آنط ايتهر هر بر گواھلق
 بىرمهكى بر شاهد اورنینهدر (وَالْحَامِسَةَ) وبشنىچى گواھلق (أَنَّ لَعْنَةَ اللَّهِ) شولدر كم
 درستلكه خدای تعالی نك لعنتى (عَلَيْهِ) آنك اوزرىنه بولغوجىدر (أَنْ كَانَ)

اگر بولسە اول (مَنْ الْكَافِرِينَ) بالغان ايتكوچيلردن اوشبو سوزنە يعنى
 بىشئى مرتبەدە اگر دە بو سوزم بالغان بولتە ميگا خدا نك لعنتى بولسون ديب
 ايتور نعوذ بالله تعالى هر مرتبە گواھلى بىرگانندە شول خاتونينە اشارت قىلوب
 ايتور ايرنك لعانى اوشبودر وبولعاننك حكى شولدر كم لعان قىلغاندن صوكت اول
 ايردن حد قنى ساقط بولور صوقدر لھاس ھم اير برلە اول خاتون آراسىنى
 تفرىق ايتولور امام اعظم فاشنە بو تفرىق طلاقدر امام شافعى قولنچە فسخر
 (ويدراً) ودفع قىلور يعنى طيار (عنها) اول خاتوندىن (العذاب) عذابنى يعنى
 حبس قىلورنى ياكە حد صوقدر ونى طيار (ان تَشَهَّدَ) اول خاتوننك گواھلى بىرمەكى
 (اربع شهادات) دورت گواھلى (بالله) خداى تعالى برلە شوپلە دىوبكم (أنه)
 درستلكدە اول اير (لَمَنْ الْكَافِرِينَ) البته بالغان ايتكوچيلردن اوشبو سوزنە
 يعنى ايرگە منكور طريقە لعان قىلدر لعاندىن صوكت خاتون لعان قىلور شول
 طريقە كم اول خاتون ايرنك اوشبو سوزى يعنى مېنى زنا قىلدى دىوب تھمت
 ايتنەكى البته يالغاندر دىوب خداى تعالى برلە آنط ايتوب دورت مرتبە گواھلى
 بىرور (والثَّامِسَةَ) وبىشئى گواھلىنى بىرمەكى (انَّ عَضَبَ اللَّهِ) درستلكدە
 خداى تعالى نك غضب وقهرى (عليها) اول خاتون اوزرىنە بولغوچىدر (ان كان)
 اگر بولسە آنك ايرى (مَنْ الصَّادِقِينَ) راست ايتكوچيلردن اوشبو سوزنە (۱)
 اوشبو آيت كىلگىچ پىغىبىر مز عليه السلام ايكندى نمازندن صوكت منكور
 عويم برلە خاتونى خولنى طلب ايلەب اوشبو طريقە هر ايكىسىنە لعان قىلدى
 هر ايكىسى گواھلى بىردىلر خداينك لعنتى وغضى بولسون ديب ايتكان وقتلرنە
 حضرت پىغىبىر آمىن دىدى صحابەلر ھم آمىن دىدىلر (وَلَوْ لَا فَضْلُ اللَّهِ) واگر
 بولماسە ايدى خداى تعالى نك فضلى (عليكم) سز نك اوزرگىزگە (ورحمته) ھم
 رحمتى بولماسە ايدى (وَأَنَّ اللَّهَ) دخى شولكم خداى تعالى (تَوَّابٌ) توبەنى قبول
 ايتكوچىدر (حكيم) حكم قىلغوچىدر حدود شرعيە توغرىسنك يعنى اگر شوپلە
 بولماسە ايدى البته تھمت وبالغان سببلى عذابقە مبتلا بولور ايدكز ياكە اگر
 خداى فضل ورھمتى برلە بوزقلدن زىر ونھى قىلماسە ھم حد صوقدر ماق برلە
 حكم ايلەمەسە ايدى آدمىلر تھمت وبھتانلر برلە بر برسىنى ھلاك قىلوب بترورلر
 ايدى ياكە اگر خداى تعالى توبەلرنى قبول ايتكوچى بولماسە رحيم ومھربان
 بولماسە ايدى سز لىر تمام امىدلرگىزنى اوزوب ضالاننە سرگردان بولوب قالور

(۱) يعنى بىشئى مرتبەدە
 اول خاتون اگر دە
 اوشبو ايرنك مېنى زنا
 قىلدى ديب ايتنەكى
 راست بولسە ميگا
 خداينك غضبى بولسون
 ديب ايتور هر مرتبە سنە
 شول ايرگە اشارە قىلوب
 ايتور خاتوننك لعانى
 اوشبودر اوشبو طريقە
 لعان قىلماق اول خاتوندىن
 عذابنى دفع قىلور يعنى
 اول خاتوننى حبس
 ايتولمەس وحد صوغلىماس
 واگر اوشبو طريقە لعان
 قىلدىن باش طارتسە
 لعاننى قبول ايتماسە
 امام اعظم مەھننە
 اول خاتوننى حبس
 ايتولور امام شافعى
 مەھننچە حد زنا برلە
 حد صوقدرلور.

(۱) افك قەسى

ايدىكوز (۱) موندن صوڭ افك قەسى خەندە بولغان آيت كرىمەلەر دىكى ايدىلوركم
 آنامز حضرت عائشە رضى الله عنانك برائتنى بيان اينكوچى آيتلردى رعاية
 للادب اجمال طرىقتىچە اول قەسنى بيان ايلەمك مناسب كورلدى ھېرتىڭ بېشىچى
 يلىدە حضرت پېغمبەر عليه السلام اصحاب ايلە ربيع صوغشىنە سفر قىلدىلەر حضرت
 عائشە صديقه رضى الله عنها اول سفرده حضرتكە بولداش ايدى صوغشىدىن قايتقان
 وقتلرنىدە بىر منزىدە حضرت عائشە بىر حاجت اوچون ھودجىن طشقارى چىققان
 ايدى اتقاغا مويىنىنە باغلاي تورغان بوغماقېنى بوغالىدى شونى از لەب منزىلگاھىدىن
 خېلى يراق كېتىدى حضرت عائشە بوغماقېنى از لەب كېتكانىنى ھېچ كىم كورمەگان
 ايدى اول كېتكاج لشكر اول منزىلدىن كوچىدىلەر خدىمىچىلەر حضرت عائشەنىڭ
 ھودجېنى توكەگە يوكلەگەندە آنىڭ اچىنى تېكىشمەدىلەر ھودج اچىدە حضرت عائشە
 باردىر دېب گمان قىلدىلەر بوش ھودجنى توكەگە يوكلەپ كوچوب كېتىدىلەر عائشە
 رضى الله عنها منزىلگاھىغا قايتوب كوردىكم لشكر اسلام آندىن كوچوب كېتكەن
 ھېران بولوب يالغزى شول يردە توكى ايلەدى صفوان بن ماعطل حضرت پېغمبىرنىڭ
 امرى بىرلە لشكرنىڭ آرغىدىن يورور ايدى تاكىم كارواندىن اونوطلوب قالغان
 نرسە بولسە ياكە آيرىلوب قالغان كىشى بولسە تېكىشروب اوزى بىرلە آلوب
 لشكرگە ايلتور ايدى شون صفوان مذكور منزىلگاھىغا كېلوب حضرت عائشەنى
 يالغز كورگاج اشارت ايلەپ توكەسىنە آطلاندىروب اوزى توكەپ يتەكلەپ لشكر
 ھامبونقە كېلتوردى لشكرگە يتكاج مناقىلەر توغرىسىدىن اوتكاندە بىن ابى مناقى
 صديقه حضرتىنى صفوان توكەسى اوستىدە كورگاج خېتىلىككىدىن سېد عالم صلى الله
 عليه وسلم نىڭ حرم محترىمىنە مناسب ولايق بولغانان سوزلرنى سوزلەپ كىوب
 ادبىزلك قىلدى لشكر مېدىنەگە قايتقاندىن صوڭ بو خېر حضرت پېغمبەر عليه
 السلامغا اېشتولدى آنامز عائشە رضى الله عنها صرخاب بولغان ايدى بو سوزلردىن
 خېرى يوق ايدى پېغمبەر حضرتىنىڭ اوزىنە التفات اېتمەدىكىنى كورگاج حضرتىدىن
 اجازت سوراپ آناسى ابوبكر صديق رضى الله عندىڭ خانەسىنە بىر نېچە كىون
 تورماق اوچون قايتقان ايدى شوندىە صورت حالدىن آگاھ بولوب صرخابلىق بىنە
 آرطدى كېچە وكوندىز يىغلاپ زارىلىق قىلور ايدى رسول اكترم صلى الله عليه
 وسلم حضرتلرى عائشە صديقه خصوصىدا امھات مۇمىنىدىن تىقىش و تەقەص ايلەدى
 ھر قايسى حضرت عائشەنىڭ طھارت ذىلى و پاكلىقى بىرلە گواھلىق بېرور ايدىلەر

و بر کون رسول اکرم حضرتلری ابو بکر صدیقڭ خانسینه کیلدی عائشه
 حضرتلرینی یقلاغان حالده کوروب بیوردیکم ای عائشه اگر سینده بر گناه
 بولسه توبه قیلغل و خدای تعالی دن مغفرت طلب ایله گل دیدی حضرت عائشه غایت
 دهشت و فاشاماق برله ایتدیکم دشمانلر آراده بر سوز سالوب مشهور ایلهدیلر
 ایمدی مین هر فی ایتسام خلق مینم سورمگه اشانماس بس مین باری یوسف علیه
 السلام ایتکان سوزنی ایتورمنکم اول فصبر جمیل والله المستعان علی ماتصفون
 دیوب ایتدی مین هم شونی ایتورمن و صبر قیلورمن تاکم خدای تعالی اوزی بر
 حکم قیلور دیدی عائشه رضی الله عنهادن منقولدرکه اول ایتدی شول وقتده
 غایت اضطراب و دهشتدن یعقوب علیه السلام ایتکان سوزنی دیب ایتاسی اورنک
 یوسف علیه السلام ایتکان سوزنی دیوب ایتدم دیدی القصة حضرت عائشه
 سوزنی نییام ایتوب بتورمه گان ایدی رسول اکرم صلی علیه و سلمنک مبارک
 یوزنده وحی اثری ظاهر بولدی صدیقه حضرتینک برائتی و پاکلگی حقنده اوشبو
 آیات کریمه نازل بولدی کم (ان الذین) درستلکده شول کمسهلر کم (جاءوا
 بالانك) کیلتوردیلر اولوغ بولغوچی یالغان و بهتاننی حضرت عائشه حقنده (عصبة
 منکم) برگر و هلدیر سزلردن و آنلر بش کشی ایدیلر عبدالله بن ابی وزید بن
 رفاعه و حسان بن ثابت شاعر و مسطح بن اثانه کم حضرت ابوبکرنک خالسهینک
 اوغیلدر و برسی ام المؤمنین زینب رضی الله عنهانک قز فرنداشیدر (لا تحسبوه)
 گمان قیلماکز اول افکنی و یالغاننی (شرا لکم) یاوزلق دیوب سزلرگه یعنی
 منافقلرنک بو طریقه تهمت و بهتان قیلولرینی سزنک اوچون یمانلق و ضرردر دیب
 گمان ایتیه کز بو اشلری سزگه ضرر توگلدر (بل هو) بلکه آنلرنک بهتان
 قیلولری (خیر لکم) ایدگوراک و چشیراقدن سزلرگه زیرا که شول بهتان سبیلی
 اولوغ اجر و کوب ثوابلر حاصل ایتدکز و عائشه نک برائتی و پاکلگی حقنده
 سزلرگه آیت نازل بولدی هم اول یالغان ایتکوچیلرنک حاللری معلوم بولدی
 آنلرنک حقنده وعید و قاطی قورقوتو کیلدی خور بولوب قالدیلر بس اوشبو
 بهتانلری سزنک اوچون خیردر (لکل امری) هر قابو ایرگه بولغوچیدر (منهم)
 اول یالغان ایتکوچیلردن و بهتان قیلغوچیلردن (ما اکتسب) شول نرسه کم اوزی
 کسب قیلدی و اشلدی (من الاثم) گناهدن یعنی آنلرنک هر نایوسی قیلغان
 گناهینه کورا جزاسینی طابار (والذی) هم شول کمسه کم (تولی کبره) مستولی

بولدی و باشقاردی بالغان سوزنك اولوغسینی یعنی آرتوغراق تهمت و بهتان قیلوب سوزلهدی (منهم) اول جماعتدن اول کهمسهدن مراد ابن ابی در لعنه الله کم بو سوزنی اول اول سوزلهدی دیمشله (لَعْنَابٌ عَظِيمٌ) بولغوجیدر آکا اولوغ عذاب دنیاده و آخرتده یعنی دنیاده خوزلق و رسوالقلم طارتوب تورلی بلالرگه مبتلا بولور و آخرتده اورنی تنوع بولور (لَوْلَا اِذْ سَمِعْتُوهُ) نی اوچون شول وقتده کم ایشندکز اوشبوسوزنی (ظَنُّوا الْمُؤْمِنِينَ) گمان قیلمادی مؤمنلر (وَالْمُؤْمِنَاتِ) هم مؤمنه خاتونلر (بِأَنفُسِهِمْ) اوز نفسلرینه (۱) یعنی اوز نفسلری کی بوغان مؤمنلرگه و دین فرنداشلرینه (غیراً) بخشیقنی حاصل معنا اوشبو بهتان سوزنی ایشنکچ سز مؤمنلر و مؤمنلر نی اوچون اوز کزنگ دینداشلر کز حقنده ایدگو گمان قیلماکز نته کم اوز نفسلر کزگه ایدگو گمان قیلاسز و حالانکه مؤمن مؤمن حقنده ایدگو گمان قیلونبوش ایدی بو سوزگه اشاناسقه کیراک ایدی (وَقَالُوا) هم نی اوچون بو سوزنی ایشنکچ ایتمه دیلر مؤمن و مؤمنلر (هَذَا أَفْكٌ مِّبِينٌ) اوشبوسوز ظاهر و روشن بولغوجی بالغاندر و اقرار دیوب و حالانکه حضرت عائشه و صفوان کی مؤمنلر حقنده البته حسن ظن قیلوق بو سوز آشکارا بالغاندر دیک نبوش ایدی (لَوْلَا جَاءُوا) نی اوچون کیتورمادیلر اول بهتان ایشکوجیلر (علیه) اوشبو سوز اوزرینه (بَارَبَعَةَ شَهَادَاتٍ) دورت گواهنی یعنی شرعاً بو اشنی اثبات اوچون دورت گواه کیراکدر (فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشَّهَادَاتِ) بس شول وقتده کم آنلر کیتورمه دیلر دورت گواهنی (فَأُولَئِكَ) بس اوشبو گروه (عند الله) الله تعالی فاشنده یعنی آنک حکمنده (هم الكاذبون) آنلردر (۲) بالغان سوزله گوچیلر ظاهرده و باطنده زیرا که اگر گواه کیتورگان بولسه لر ایدی ظاهرده کاذب بولسا لر ایدی اما باطنده همان کاذب بولور لر ایدی چونکه پیغمبرلر ازواجی حقنده بو اش منصور توگلدر بس سوزلرینی گواه برله اثبات ایته آلماغچ ظاهرده هم بالغانچی بولوب قالدیلر (وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ) و اگر بولمسه ایدی خدای تعالی نك فضل و کرمی (عَلَيْكُمْ) سزنگ اوزر کزگه (وَرَحْمَتِهِ) هم آنک رحمتی بولمسه ایدی (فِي الدُّنْيَا) دنیاده (وَالْآخِرَةِ) هم آخرتده دنیاده توفیق توبه برله و آخرتده عفو و مغفرة برله (لَسَكُمْ) البته ایشور ایدی سز لرگه (فِي مَا أَفَضْتُمْ فِيهِ) شول نرسده کم خوض قیلک کز سز اول نرسده یعنی حضرت عائشه رضی الله عنها حقنده بو طریق بهتان و بالغان

(۱) بو آیتده خطابدن غیبتکه و ضمیردن اسم ظاهرگه عدول ایلهمک نویخته مبالغه اوچوندر هم شوکا اشعار اوچوندر کم مؤمنلرکدک مقتضاسی مؤمن و مسلمان حقنده حسن ظن ایلهمکدر ایمان اهلی بربری حقنده یاوزگمانده بولمق نبوش توگلدر.

(۲) حضرت عائشه رضی الله تعالی عنیادن نقل ایدلمشدر کم اول ایندی اوشبو سوزلر خصوصنده خدای تعالی مینم پاک ایدکمنی و عیب سزکمنی پیغمبرینه ظاهر نیلور دیوب امید ایتدر ایدم امانیم حقنده فرآنده نتیجه آیتلر نازل بولور قیامتکه چه خلق نلنده اوقولور دیب هیجته خوتنه نان ایدم دیدی.

اَقْتَرَا فَيَلْمَانِكُزْ سَبِيْلِي سَزَلِرْگِه اِيْرشُوْر اِيْدِي (عَدَابٌ عَظِيْمٌ) اُولُوْغ بُولغُوْچِي
 عَدَاب كَم حُد قَدْفِي وَاَدْمِيْلِرْنَاكْ مَلَاْمَتِي اُول عَدَابِقِه فَاْرَاغَانْدِه اَرْزَغْنِه وَحَقِيْرغْنِه
 بُولُوْر اِيْدِي (اِذْ تَلَقَّوْنَه) شُول وُقْتْدِه كَم تَلْقِي فَيَلُوْر اِيْدِكُزْ وَاَلُوْر اِيْدِكُزْ
 اُول سُوْرِي بِر بَرْكُزْدَن (بِالْسِتِّكُم) تَلَلِرْگُزْ بَرَلَه يِعْنِي بِر بَرْكُزْدَن بُو سُوْر
 تُوْغْرِ يَسْنَدِه صُوْر اَشُوْر اِيْدِكُزْ (وَتَقُوْلُوْنَ) هَم اُيْتُوْر اِيْدِكُزْ (بِاَفْوَاهِكُمْ) اَغْزَلِرْگُزْ
 بَرَلَه (مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهْ عِلْمٌ) شُول نَرْسَه نِي كَم يُوْقْدِر سَزْنَاكْ اُول نَرْسَه نِي بَلِيَه كِكُزْ
 يِعْنِي نَادَانَلِقْ بَرَلَه بِلْمَا يَنْجِه سُوْزَلِر اِيْدِكُزْ (وَتَحْسَبُوْنَه) هَم گَهْمَان فَيَلُوْر اِيْدِكُزْ
 اُول سُوْرِي (هَيِّنًا) اَسَان وَيِكُل سُوْر دِيُوْب يِعْنِي بُو سُوْر نَاكْ اَخْرِي هِيْج
 نَرْسَه گِه مَنجِر بُولْمَاس يِكُلْگَنَه سُوْر دِيُوْب حَسَابَلَار اِيْدِكُزْمُو (وَهُوَ) وَحَالَانِكِه
 اُول سُوْر (عِنْدَ اللّٰهِ) خُدَاي تَعَالَى فَاشْتَدِه (عَظِيْمٌ) اُولُوْغْدِر وَاَنَّاكْ بِر اَبْرِيْنِه كُوْب
 عَدَاب مَتْرَب بُولْسَه كِرَا كِدِر يِكُلْ وَكِچْكَنَه سُوْر تُوْگَلْدِر زَبْرَا كِه اَهْل بِيْت
 نِيُوْتِكِه عَارِي الْعَاقِدِر هَم نَكْذِيْب فَرَاَنْدِر وَيَقْبِهْر لِك مَنصِيْبِي اِسْتِخَافِدِر
 مَرُوْبِدِر كِه اَبُو اَيُوْب الْاِنصَارِي بَرَلَه خَاْتُوْنِي اُمُّ اَيُوْب بُو خُصُوْصَه سُوْر لَه شُدِيْلِر
 اُمُّ اَيُوْب اُيْتَدِي: «مَنْ بُو سُوْرِي اَيْشْتَدِم بُو خُصُوْصَه سَن نِه دِيْرَسَن» دِيْدِي
 اَبُو اَيُوْب اُيْتَدِي: «مَنْ هَم اَيْشْتَدِم لَكِن يَالْعَانِدِر اِي اُمُّ اَيُوْب سِيْن مِيْگَا
 نَسَبَه وَمِيْنَم حَقْمَه بُو اَشْنِي رُوَا كُوْر رَسْكُمُو» اُمُّ اَيُوْب اُيْتَدِي: «لَا وَاللّٰهِ رُوَا
 كُوْر مَه سِيْن» اَبُو اَيُوْب اُيْتَدِي: «وَاللّٰهِ كَم عَاثْشَه سِيْنْدِن يَحْشِيْر اَفْدِر حَضْرَت
 پِيْغْبِرْگِه نَسَبَه بُو يِلَه اَشْنِي نِيْچَك رُوَا كُوْر سُوْن بُو اَش مَمَكِن تُوْگَلْدِر مَا لَنَا اِن
 تَكَلَم بَهْدَا سَبْعَانَاكْ هَذَا بَهْتَان عَظِيْمٌ» دِيْدِي حَق سَبْعَانَه وَتَعَالَى اَبُو اَيُوْب نَاكْ
 سُوْرِيْنِه مُوَافِق آيْت نَازِل قِيْلْدِي وَبِيُوْر دِي كَم (وَلَوْلَا اِذْ سَمِعْتُمُوْهُ) وَنِي اُوْچُوْن
 شُول وُقْتْدِه كَم اَيْشْتَدِكُزْ اُوْشِبُو سُوْرِي (قُلْتُمْ) اُيْتْمَه دِكُزْ يِعْنِي بُو سُوْرِي اَيْشْتَكَاچ
 اَبُو اَيُوْب اُيْتَكَا ن كِيْبِي سُوْلِرْگِه هَم اُيْتَكْ نِيُوْش اِيْدِي شُو يِلَه دِيُوْب كَم (مَا
 يَكُوْنُ لَنَا) نِيُوْش بُولْمَاس بَرْگِه (اَنْ نَتَكَلَّم) بَزْنَاكْ سُوْر لَه مَه كَمَز (بَهْدَا)
 اُوْشِبُو سُوْر بَرَلَه (سَبْعَانَاكْ) پَاكْ وَمَنْزَهْدِر خُدَاي تَعَالَى پِيْغْبِرِيْنَاكْ حَرْمِي
 طُوْغْرِ يَسْنَدِه قَدْح اَيْدِلِه كَكِن وَنِيْشِيْشِيْز سُوْر سُوْر لَه نِمَه كَكِن (هَذَا
 بَهْتَانٌ عَظِيْمٌ) اُوْشِبُو سُوْر اُولُوْغ بُولغُوْچِي بَهْتَان وَاَقْتَرَادِر وَمِنَافَقَلِر
 دَشْمَانَلِقْ بَرَلَه چَفَارَغَان سُوْزِدِر دِيُوْب نِي اُوْچُوْن اُيْتْمَه دِكُزْ (بِعَظْمِكُمْ
 اللّٰهُ) وَعَظَلَار خُدَاي تَعَالَى وَاُوْگُوْت بِيْرُوْب سَزْنِي طِيَار (اَنْ تَعُوْدُوْا) سَزَلِرْ نَاكْ

فَايْتَاكَزِدْنَ (امثل) اوشبو سوز او خشايشينه (ابدأ) منگو وهر گيز يعنى تريك
 بولغانكز مدته ايكنچي مرتبه بوناك كبي سوزنى سوزله مه كز وپغمه ركزناك اهل
 بيتى حقنك نهمت و بهتان قيلما كز (ان كنتم) اگر بولسه كز سز (مومنين) ايمان
 كيلتورگوچيلر (ويبين الله) ويان قيلور خداى تعالى (لكم الآيات) سز لرگه
 آيتلرنى كم اول آيتلر سز لرگه كوركام ادبلرنى بلدرور هم وعظ واوگوت بولور
 (والله عليم) و خداى تعالى بلگوچيدر عائشه نك پاك ايد كينى (حكيم) حكيم قيلغوچيدر
 آنك ذمه سينك برائتى برله (ان الذين) درستلكه شول كمسه لر كم (يعبون)
 دوست طوتارلر وسويارلر (ان تشيع الفاحشه) فاحشه وبوز قلفناك وبمان آطناك
 شايع هم فاش بولماقيني (في الذين آمنوا) شول كمسه لر حقنك كم ايمان كيلتوردلر
 يعنى مؤمنلرناك فاحشه لك ويمانلق برله اسملرى خلق آراسنده فاش بولماقيني
 نذرلر وفاش ايتارگه طرشورلر تاكم خلقنى اسلامدن بيزدرمك اوچون (لهم)
 بولغوچيدر اول كمسه لرگه (عذاب اليم) رختكوچى عذاب (في الدنيا) دنيا ده حد
 صوقدرلماق وخور بولماق برله (والآخرة) هم آخرته نموغ او طى برله (والله
 يعلم) و خداى تعالى بلور اشنك حقيقتيني (وانتم لاتعلمون) وسز لر بلماسسز
 (ولو لا فضل الله) واگر بولماسه ايدى الله تعالى نك فضل وكرمى (عليكم) سزناك
 اوزرگزگه (ورحمته) هم رحمتي ومهر بانلقى بولماسه ايدى (وان الله) دخى شول كم
 درستلكه خداى تعالى (رؤف) مهربان وشغفتليدر بنده لرينه (رحيم) رحمت
 ايتكوچيدر مؤمنلرگه يعنى اگر شويل بولماسه ايدى البته بوسوزلر سببى
 سزگه عذاب نازل بولور ايدى (يا ايها الذين آمنوا) اى ايمان كيلتورگان كمسه لر
 (لا تتبعوا) ابارمه كز (خطوات الشيطان) شيطان آدملرينه يعنى شيطان وسوسه سينه
 اباروب آنك بولينه كرما كز گناه سز كشي لرگه بهتان قيلو خصوصنك (ومن يتبع)
 وهر كم ابارسه (خطوات الشيطان) شيطان آدملرينه وآنك بولينه كرسه (فانه)
 بس درستلكه اول شيطان (يامر) بيورور (بالفحشاء) بوزق ويمان اش برله
 (والبنكر) هم شريعتده مقبول ودرست بولماغان اش برله (ولو لا فضل الله)
 واگر بولماسه ايدى الله تعالى نك فضل وكرمى (عليكم) سزناك اوزرگزگه توفيق
 توبه برله (ورحمته) هم رحمتي بولماسه ايدى سز لرنى گناه دن پا كلامك برله
 (ما زكى) پاك بولماس ايدى (منكم) سز لردن (من احد) هيچ براگو (ابدأ)
 منگو وهر گيز (ولكن الله) ولكن خداى تعالى (يزكى) پاك قيلور توبه سينى

(۱) خال آنا برله بر
 نوغمه قز فرنداش.

قبول ایلە مک برله (مَنْ يَشَأْ) هر كېسە نى كم تلهر (وَاللّٰهُ سَبِيْعٌ) و خىلايى تعالى
 ايشتكوچىدر آدميلرنك سوزلر نى (عَلِيمٌ) بلگوچىدر آنلرنك نيتلر نى مرويدىر كه
 حضرت ابو بكر صديق رضى الله عنه (۱) خال سىنك اوغلى مسطحنك منافقلىر برله
 افك طوغرىستنه نبوشسز سوزلر سوزله گانينى ايشتكىچ آچىغلانوب مسطحنه
 «موندن صوگ هيچده نفاقه بيرمام هم اصلا بخشيلق ايتمام» ديوب آنط اچكان ايدى
 حق سبعانه و تعالى اول خصوصه آيت يباردى و بيوردى كم (وَلَا يَأْتَلُ) و كيره كدر كم
 آنط اچماسون (أُولُو الْأَفْضَلِ) دينده فضيلت و آر تعلق ايلارى (مَنْكُم) سزلردن
 (وَالسَّعَةِ) دغى كىكلك و بايلىق ايلارى كم مراد ابو بكر صديق رضى الله عنه ايتكا نبوش
 نوكلدر آنط اچمك (أَنْ يُّوتُوا) بيرمه سىلكلىر برله نفاقه بيرماسز ديوب (أُولَى
 الْقُرْبَى) ياقينلىق ايلارى نى يعنى فرنداشلر نى (وَالسَّكِينِ) هم مسكين و محتاجلر غه
 (وَالْمُهَاجِرِينَ) دغى هجرت ايشكوچىلر كه (فِي سَبِيلِ اللَّهِ) الله تعالى يولنده و مذكور
 مسطح حضرت ابو بكر كه فرنداش هم اوزى فقير و محتاج هم مهاجرلردن ايدى
 (وَلْيَعْفُوا) هم كيره كدر كم عفو ايتسونلر فضيلت ايلارى آنلرنك گناهلر نى
 (وَلْيَصْفَحُوا) دغى بوز دوندرسونلر آنلردن انتقام آلودن (أَلَا تَعْبُونَ) ايا دوست
 طوتماسز و سويباسسز مو (أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ) الله تعالى سزلرنك گناهلر كزنى
 بارلقاماقينى يعنى نتهك اوز گناهكزنى خدای بارلقاماقنى سويارسز شونك كى
 اوزكز هم باشقه لرنك گناهندن كىچوكز (وَاللّٰهُ غَفُورٌ) و خدای تعالى بارلقاغوچىدر
 انتقامغه قادر بولا طورب (رَحِيمٌ) مهربان و رحمت ايشكوچىدر گناهكارلر غه بس
 سزلر هم شولاي بولكز علماء حضرت ابو بكر صديقنك افضل بولماقينه اوشبو
 آيت كرىمىنى دليل ايله مشلدر (أَنَّ الدِّينَ) درستلكنه شول كىسه لركم (يُرْمُونَ)
 آتارلر يعنى زنا برله نهمت و بهتان قىلورلر (الْمُحْصَنَاتِ) محصنه بولغوى خاتونلر نى
 (الْفَافِاتِ) آنلرنك نهمت ايله مكىلردن غافل و خبرسز بولغوى محصنه لرنى (الْمُؤْمِنَاتِ)
 مؤمنه خاتونلر نى مرآد پىغمبرمز عليه السلامنك خاتونلر يدىر (لَعْنَةُ) لعنت ايتولش
 بولورلر اول نهمت ايشكوچىلر (فِي الدُّنْيَا) دنياده (وَالْآخِرَةِ) هم آخرنده (وَلَهُمْ)
 و بولغوىچىدر آنلر غه (عَذَابٌ عَظِيمٌ) اولوغ بولغوىچى عذاب (يَوْمَ) شول كونته كم
 (تَشْهَدُ) گواھلىق بيورور (عَلَيْهِمْ) آنلر اوزره (أَلَسْتُمْ) آنلرنك تللىرى يعنى
 اوشبو افك خصوصنده بهتان و يالغان سوزلر سوزله گانلكلر نى قىامت كوندنه
 تللىرى گواه بولور (وَأَبْدِيهِمْ) هم فوللرى گواھلىق بيورور (وَأَرْجُلُهُمْ) دغى

آیاقلری گواھلق بیورر (بَمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) شول نرسه برله کم اشلر بولدیلر
 آنلر دنیاده فسق و گناھلردن (بِیَوْمئذٍ) شول کونده یعنی قیامتده (بِیَوْفِیْهِمْ اللهُ)
 کامل ونمام ایتوب بیورر خدای تعالی آنلرغه (دینهمُ الْعَقَّ) آنلرنڭ قیوشلی
 جزألرینی (وَبِعَلْمُونَ) هم بلورلر آنلر اول کونده (أَنَّ اللهُ) شوئی کم خدای تعالی
 (هُوَ الْعَقُّ الْمُبِینُ) اولدر اوزینڭ ذاتی برله ثابت و ظاهر بولغوجی ثواب و عذاب
 برمککه کوچی بنگ کوچی (الْغِیْبَاتِ) پاك بولماغان و تیوشسز بولغان سوزلر
 (لِلْغِیْبِیْنَ) مردار و نا پاك کشیلرگه مخصوصدر یعنی بیان کشیلر بیان سوزلرینی
 سر لر (وَالْغِیْبِیُّونَ) و پلید هم بیان کشیلر (لِلْغِیْبَاتِ) خبیث و نا پاك سوزلر
 سوزله مککه مناسبدر یعنی بیانلرنڭ طبیعتلری بیان سوزگه میل قیلور (وَالطَّیْبَاتِ)
 هم پاك کلمه لر و یشی سوزلر (لِلطَّیْبِیْنَ) پاك کشیلرگه خاصدر یعنی
 یشیلردن یشی سوز ایشتولور (وَالطَّیْبُونَ) هم پاك و یشی کسه لر (لِلطَّیْبَاتِ)
 پا کیزه و یشی سوزلر سوزله مککه لایق لدر بعضیلر دیمشلردر کم مراد پا کیزه خاتونلر
 پا کیزه ایرلر اوچوندر و بوزوق خاتونلر و بوزوق ایرلر اوچوندر یعنی یشیلر یشی
 خاتونفه میل ایترلر بس بارچه مخلوقاننڭ پا کیزه ره کی بولغان سپد عالم صلی الله تعالی علیه
 و سلمنڭ حرم محترمی البته پاکیزه بولماق لازمدر (أُولَئِكَ) اوشبو گروه یعنی
 حضرت پیغمبر علیه السلام و هاشمه صدیقه و صفوان رضی الله عنهما (مَبْرُؤُنَ)
 بیزه لر کمشلردر یعنی پاك و منزّه و بریلردر (مَمَا يَقُولُونَ) شول نرسه دنکم
 ایتولور منافقلر افک خصوصنده بو اش آنلردن صادر بولماق متصور توگلدر
 (لَهُمْ) بولغوجیدر آنلرغه (مَغْفِرَةٌ) یارلقاماق خدای تعالی دن (وَرِزْقٍ كَرِيمٍ)
 هم یشیلق رزق بولغوجیدر آنلرغه یعنی محتسز و کوب هم بتمای طورغان
 رزق کم جنت نعمتلریدر (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) اول خدا و رسولگه ایمان
 کیلتورگان کسه لر (لَا تَدْخُلُوا) کره گز سز (بِیَوْتَا غَیْرِ بَیُوتِكُمْ) اوز ایولر کزگه
 باشقه بولغان ایولرگه (حَتَّى تَسْتَأْذِنُوا) تا کم خبر آلفانگزناهجه و رخصت صور اما فکزغنهجه
 ایلرندن (وَتَسَلَّمُوا) هم سلام بیرگانگزگهجه (عَلَىٰ أَهْلِهَا) اول ایونڭ اهلینه یعنی باط
 کشیلرنڭ ایولرینه رخصت صور اما اینجه هم سلام بیرماینجه کره گز اول ایو
 اهلیندن اذن و رخصت صور اگز صکره آنلرغه سلام بیروب کرگز بو آیتنڭ
 سبب نزولی امام ثعلبی قولنجه شولدرکه انصاریلردن بر خاتون پیغمبر
 علیه السلام حضورینه کیلوب عرض قیلدیکم «یا رسول الله بزلر بعض وقتده

ايولر يمزده اولطورغانه شول صفتنه بولورمزم اول صفتنه كشيلىرگه كورينه سز
 كيلهس ناگاه شول وقتنه هيچ خبر بيرماينچه ابومزگه كشي كيلوب كورور وبزنى
 شول حالتنه كورور بزلر حجاتنه قالورمز» ديدى بس حق سبحانه وتعالى
 اوشبو آيت كريمه نى يباردى ويپوردىكم اجازت وخبرسز كشيلىرنك خانه لرينه
 كرمه كز (ذَلِكُمْ) اوشبو اشكز يعنى رخصت صوراب وسلام بيروب كرمه ككز
 (خَيْرَ لَكُمْ) بخشيراقدار سز نك اوچون آكسزدن خبر بيرمه نى كرودن واشبو
 طريقه حكم ايله دك (لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ) تاكم شايديكه سزلر وعظله نورسز
 واوگت آلورسز (فَإِنْ لَّمْ يَجِدُوا) بس اگر طاها ساسا كز (فِيهَا) اول ايولرده
 (أَحَدًا) هيچ بره گونى يعنى رخصت صورارغه ابو اچنده هيچ بر كشي بولماسه
 (فَلَا تَدْخُلُوهَا) بس كرمه كز اول ابوگه (حتى يُوْذَنَ) تاكم اذن ورخصت
 بيرلىگانگه چه (لَكُمْ) سز لرگه يعنى بر كشي پيدا بولوب رخصت بيرمه نى
 طورب كرمه كز زيراكه كشي سز بوش ابوگه اذن سز كرمه ك محل تهنيدر
 (وَأَنْ قَبْلَ لَكُمْ) واگر ايتولسه سزگه (أَرْجِعُوا) لايتكز ديب يعنى رخصت
 صوراغانكزدن صوك رخصت بيرماسه لر كبرى قايتكز ديسه لر (فَارْجِعُوا)
 بس قايتكز سز توقفسز والماح فيلوب تكرر صوراما كز وكيتباينچه ايشك
 توبنده تورما كز زيراكه اول اش ابو ايه سيني ايندا ايله مكنر (هُوَ) اول
 كبرى قايتماقلق (أَرْكِي لَكُمْ) پا كيزه ركه ومعقولره كدر سز نك اوچون (وَاللَّهُ)
 و خداى تعالى (بِأُتَعْلَمُونَ) شول نرسه نيكم سز اشله رسز استيدان و ابرامنن
 (عَلِيمٌ) بلىگوچيدر اوشبو آيت كريمه نازل بولفاچ حضرت ابوبكر رضى الله
 عنه پيغبر حزينه عرض فيلديكم: «يا رسول الله شام وعراق يوللرته مسافرلر
 نوشو اوچون بنا ايتولگان رباطلر وسرايلرغه بعض وقتلرده سودا گرلرگه
 نوشمه ك طوغرى كيلدر اول رباطلرنك اچنه هيچ بر كشي طورمايدر خالى
 وبوش بولادر بس كيدن اذن ورخصت صوراسونلر» ديدى حق تعالى دن
 آيت كيلديكم (لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ) يوقدر سز نك اوزر كزگه بر گناه (أَنْ
 تَدْخُلُوا) سز نك كرمه ككزدن رخصتسز (بِئُونًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ) مسكون بولماغان
 ايولرگه يعنى اچنه كشي طوزماي طورغان ايولرگه (فِيهَا) اول ايولرده بولغوچيدر
 (مَتَاعٌ) بر منفعت وفائنه (لَكُمْ) سز نك اوچون يعنى سفرده صالحونلقنن وقوياش
 اسيلىكتن اول ايولرگه كروب صاقلانورسز هم ماللر كزنى اول ايولرنك اچينه

(۱) اوشبو آیت کریمه ده اوج نورلی تفسیر روایت ایدلمشدر برسی عبد الله بن مسعود رضی الله تعالی عنہناڭ تفسیر بدرکم آنڭ قاشنه الا ما ظہر منہادن مراد خاتونلرنڭ طشقی کیوملر بدر کم آتی

۱۸ نچی جز نور سورہ سی

۱۸۰

اورتک میکن نوگلدر

قویوب صافلارسز (وَاللّٰهُ يَعْلَمُ) و خدای تعالی بلور (مَا تَدُوْنَ) شول نرسه نیکم آشکارا فیلورسز (وَمَا تَكْتُمُوْنَ) هم شول نرسه نیکم باشورورسز (قُلْ) ایتکل ای محمد علیه السلام (لِلْمُؤْمِنِيْنَ) مژمن ایرلرگه (بِقَضَا مِنْ اَبْصَارِهِمْ) یومسونلر آنلر کوزلرینی ناخرمنی کورودن یعنی ناخرم بولغان خاتونلرغه فاراماسونلرکم فتنه گه سبیدر (وَيَحْفَظُوْا) هم صافلاسونلر اول مؤمنلر (فِرْوَجِهِمْ) عورتلرینی حرامدن وزنادن باکه عورت بولغان برلرینی یعنی کندکنن تزگه قدرلی برنی اورتسونلر دیبه کسر (ذٰلِكَ) اوشبو اش یعنی ناخرمدن کوزنی یوماق وفرجنی حرامدن صافلامق (اَزْکٰی لَيْمٍ) پاکیزه رک و فایه لیرا قدر آنلرغه دنیا وآخرنده (اِنَّ اللّٰهَ) درستلکده خدای تعالی (خَبِيْرٌ) خبر طوتوقچیدر و بلگوچیدر (بِاِیْصَعُوْنَ) شول نرسه نیکم اشلرلر اول مؤمنلر یعنی اعضالرینی حلال باکه حرام اوردنه استعمال ایتدکلرینی بلور (وَقُلْ) و ایتکل ای محمد علیه السلام (لِلْمُؤْمِنٰتِ) مؤمنه خاتونلرغه (بِقَضٰی مِنْ اَبْصَارِهِنَّ) یومسونلر کوزلرینی یعنی ناخرمگه کوز صالماسونلر (وَيَحْفَظْنَ فِرْوَجِهِنَّ) هم صافلاسونلر فرجلرینی و عورت اعضالرینی زنادن (وَلَا يَبْدِيْنَ) دخی ظاهر قبلماسونلر (زَيْنْتِهِنَّ) زینت و بیزهولرینی پیرایه و بله زک و غیری بیزه نه طورغان نرسه لرینی باکه مراد زینت اورتلرینی یعنی اعضالرینی ظاهر قبلماسونلر و کورستمه سونلر (اَلَا مَا ظَهَرَ مِنْهَا) مگر شول نرسه کم ظاهر بولدی اول زینتدن (۱) یعنی یوزلری و اوچلرینی (وَلِيَضْرِبْنَ خُجْرَهُنَّ) هم صالمسونلر اول خاتونلر بورکاچکلرینی (عَلٰی جِيُوْبَيْنَ) باقارلی اوزرینه یعنی موینلرینی بورکاچک ایله اورتسونلر ناکم ساچلری و قولاتلری و کورکه کلری تمام اورتولسون (وَلَا يَبْدِيْنَ) دخی ظاهر قبلماسونلر آنلر (زَيْنْتِهِنَّ) زینت اورنی بولغان اعضالرینی باش و ساچ هم بله ک و کورکه و بالطر کیب اعضالرینی (اَلَا لِيُعْلَمَتِهِنَّ) مگر ظاهر فیلورلر اوزلرینڭ ایرلرینه (اَوْ اَبَائِهِنَّ) یا ایسه آنالرینه آنانڭ آناسی هم آنا حکمنده در (اَوْ اَبَاءَ بَعُوْلَتِهِنَّ) یا ایسه ایرلرینڭ آنالرینه یعنی قایم آنالرینه (اَوْ اَبَائِهِنَّ) یا ایسه اوغللرینه اوغلنڭ اوغلی هم آنڭ اوغلی همه سی اوغل حکمنده در

ایکنچیسى حضرت عائشه رضی الله عنہناڭ تفسیر بدر آنڭ قولنچه ما ظہر منہادن مراد برکوزدر یعنی خاتونلرنڭ یوزلری اورتولی بولوب فقط بر کوزلریگنه آچق بولو تیوشدر اوچوچیسى عبد الله بن عباس رضی الله عنہناڭ تفسیر بدر آکا بنا ا ما ظہر منہادن مراد خاتونلرنڭ یوزلری ایله اوچلر بدر اوشبو صوڭخی تفسیر گه بنا ا هم بو آیت کریمه نڭ احزاب سورمندا گی حجابنڭ وجوبینه دلالت ایته طورغان یدنین علیین من جلابیبین آیتینه میچه مخالفتی یوقدر زیرا که اوشبو الا ما ظہر منہادن آکلانغان خاتونلرنڭ یوزلرن آچوغه رخصت بولماق حاجت و ضروره ماده سینه مخصوصدر هم فتنه دن ایمین بولمق شرطدر یوزلری ایله اوچلرینڭ عورت نوگلککینی بیاندر ائما فتنه احتمالی بولغانه باشقه آیت هم کوب حدیثلر واقوال فقهاء موجبنه البته یوزلرن اورتکلری واجبدر لهرره سی.

شرطلر یوزلری ایله اوچلرینڭ عورت نوگلککینی بیاندر ائما فتنه احتمالی بولغانه باشقه آیت هم کوب حدیثلر واقوال فقهاء موجبنه البته یوزلرن اورتکلری واجبدر لهرره سی.

(أَوْ أَبْنَاءَ بَعُولَتِهِنَّ) یا ایسه ابرارینڭ اوغللرینه یعنی اوگی اوغللرینه (أَوْ
 أَخْوَانِهِنَّ) یا ایسه اوزینڭ فرنداشلرینه یعنی آغالرینه وائیلرینه (أَوْ بَنِي
 أَخْوَانِهِنَّ) یا ایسه طوغمه فرنداشلرینڭ اوغللرینه (أَوْ بَنِي أَخْوَانِهِنَّ) یا ایسه
 بر طوغمه قز فرنداشلرینڭ اوغللرینه اوشبو مذکورلر شول کمسهلردر که
 خاتوننڭ آنلرغه نکاح ایدلمه کی شرعاً جائز توگلدر محرم فرنداشلردر رضاعاً محرم
 بولغانلرده هم اوشبو حکم ثابتدر اعمام و اخوالنی یعنی آنا برله هم آنا برله بر طوغمه
 فرنداشلرنی ذکر اینمه دی زیرا که آنلر اخوان حکمنه یعنی بر طوغمه فرنداشلر حکمنه درلر
 لکن انوارده کیتورمشدر کم موضع زینتنی غم و خالینه هم کورگاز مه سلاک احوطدر
 (أَوْ نِسَاءَهُنَّ) یا ایسه اوزلرینڭ دین اهللرینڭ خاتونلرینه یعنی زینت اورنینه بار چه
 مؤمنه خاتونلرغه ظاهر قیلسه درستدر تیبانک مسطوردر که یهودیه و نصرانیه هم
 مجوسیه و وثینه خاتونلر بساط ابرلر حکمنده در مؤمنه خاتونلر آنلرغه موضع
 زینتنی کورگازمه کلری درست توگلدر (أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ) یا ایسه شول
 نرسه گه کم مالک بولدی آنی اول خاتونلرینڭ قوللری یعنی اوزلرینڭ ملکنده
 بولغان کنیزه کلرینه زینت اورنلرینی ظاهر قیلماقلری درستدر کیراک مسلمه کنیزه ک
 وکیراک غیر مسلمه بولسون و بعضیلر مراد بار چه فللردر دیمشدر کیراک ابرقل
 بولسون (أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْأَرْبَابَةِ) یا ایسه خاتونلرغه حاجتلری بولماغان
 ایارگوچی کمسهلرگه (مِنَ الرِّجَالِ) ابرلردن یعنی شوندا این کیشیلرگه کورنمه کلری
 درستدر کم اول کیشیلرینڭ خاتونلرغه هیچ حاجتلری هم رغبت و شهوتلری بولماس
 بلکه باری آش آشامق اوچونگنه یورورلر بار مقصودلری آش اوچونگنه
 بولور (أَوْ الطُّفُلَ الَّذِينَ) یا ایسه شوندا این یاش بالالرغه زینت اورنلرینی
 ظاهر قیلماقلری درستدر کم (لَمْ يَطْهَرُوا) آگاه بولمادیلر اول بالالر (عَلَى
 عَوْرَاتِ النِّسَاءِ) خاتونلرینڭ عورتلری اوزرینه یعنی نیمزلری یوندر مباشرتنی
 بلیمه سلر یا که بلاغتکه ایرشمه گانلر و جماعفه قادر بولماغانلر (وَلَا يَضُرُّنَّ)
 دخی صوفیاسونلر اول خاتونلر (بَارِجُلِهِنَّ) آیافلری برله یعنی آیافلرنده بلزک
 وچلبر کیمی شالطرای طورغان نرسه لری بولوب یورگان و قتلرنده آیافلری برله
 بیرگه قاطی نییمه سونلر (لِيُعَلِّمَهُنَّ) بلنسون اوچون (مَا يُخْفِينَ) شول نرسه کم
 یاشورورلر آنلر (مِنَ زِينَتِهِنَّ) زینتلرندن یعنی نامحرمدن یاشرلمه کی نیوش بولغان
 زینتلرینڭ شالطراب طارشنی چھوب خلقفه بلنسون دیوب یورگان وقتده آیافلرینی

فاطی باصبا. ونلر (۱) والناصل موینغه آصقان نرسه یا که فولداغی بلزک کبی زینتلرینک طاوشینی ناعمرلرگه ایشتمرمه سونلر و بلدرمه سونلر دینه کدر تاکم آنک طاوشینی ایشتوب ایرلرنک کوکللری میل فیلماسون (وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ) وتوبه قیلکزم هم فایتکزم خدای تعالی صاری (جیبعا) بازچه لرکزم (أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ) ای ایمان کیلتورگان کیمسلر (لَعَلَّكُمْ تَقْلَعُونَ) شایدکم سزلر قول اوستونلکی طابارسز وعذابدن قورتلورسز توبه قیلماقکزم سببلی (وَأَنْكحُوا الْأَيَامَى) ونکاحلاندیرکزم خاتونسز ایرلرنی هم ایرسز خاتونلرنی (منکم) سزلردن یعنی خاتونسزلرنی خاتونلی قیلکزم هم ایرسز خاتونلرنی ایرگه بیرکزم (وَالصَّالِحِينَ) هم ایدگولرنی نکاحلاندیرکزم (من عبادکم) قیلرکزدن (وَأَمَّاكُمْ) هم کینیرا کلرکزدن ایدگو قیللارنی دیوب تخصیص ایلمک آنلرنک شألرنینه اهتمام اوچوندیر (ان یکنونوا) اگر بولسلر اول طول (۲) ایرلر هم طول خاتونلر و قیلر هم کینیزه کلر (فقراء) فقیرلر و محتاجلر بولسلر (بغنیهم الله) غنی قیلور و موکسز ایلر آنلرنی خدای تعالی (من فضله) اوزینک فضلندن یعنی آنلرنک اویله نه کلری ونکاحلاناقلری سببلی رزقلرینه برکات ویرور (وَاللَّهُ وَاسِعٌ) وخدای تعالی فضلی ورحمتی کیک بولغوچیدر کم آنلرنک معیشتلرینی کیک ایلر (علیم) بلگوچیدر استحقاقلرینی (وَلْيَسْتَغْفِرِ الَّذِينَ) وکیرا کدر کم حرامدن طبولسونلر وزنادن صافلانسونلر شول کیمسلر کم (لَا یَجِدُونَ) طاباسلر (نکاحًا) نکاح اسبابینی یعنی مهر و نفقه ویرمه ککه کوچلری بتمهز شول سببلی اویله نه آلماسلر شونداین کشبیلر زنادن صافلانوب صبر اینوب طورسونلر (حتی بغنیهم الله) تاکم غنی وبای قتلغانغاچه آنلرنی خدای تعالی (من فضله) اوزینک فضل وکرامندن یعنی هر فایچان خدای تعالی فضلی برله آنلرغه مال و دولت بیرسه شول وقتده اویله نورلر (وَالَّذِينَ یَبْتَغُونَ) وشول کیمسلر کم استهلر (الکتاب) مکاتب بولونی (مِمَّا مَلَکَتْ أَيْمَانُكُمْ) هول نرسه دنکم مالک بولدی آنی سزینک قیلرکزم یعنی اگر ملککژده بولغان قیلرکزم سزلردن مکاتب بولونی استهسلر مکاتب شول قلدیر کم خواجه سی آنک قولینه یازو بیروب «اوز بهاکنی یا که فلان مقدار آنچه و مال طابوب کیلتورساک میندن آزاد بولورساک» دیوب چهاروب بیازور اول قل کسب قیلوب یا که خلقدن صدقه واحسان استهب یورب مذکور آنچهنی جمع قیلوب خواجه سینه کیلتورب بیروب صکره قیلقدن آزاد بولور بس بیوردی کم اگر قیلرکزم

(۱) خاتونلر آیاتلرینه شغرداوقلی کاوش کیمه کلری هم اوشبو حکمده بولور صافلانوق لازمدر اوشبو آیت کریمه دن هم خاتونلرنک یوزلرن اورتوب یورولری تیوش ایدکی فیله نه در

(۲) یعنی خاتونسز ایرلر و ایرسز خاتونلر.

«بىزنى مَكَاتِبُ اَيْلَهْگُل» دىب سزدن اوتونسەر (فَكَاتِبُوهُمْ) بس مَكَاتِبُ قَيْلَكُز سز آنلرنى امر استعجاب اوچوندىر يعنى شول وقتده اول قلنى مَكَاتِبُ قَيْلَقُ مستعجب بولور خويطب بن عبدالعزيزنك بر قلى آندن مَكَاتِبُ قَيْلُونى طلب ايلهدى شول خصوصده اوشبو آيت نازل بولدى (انْ عَلَّمْتُمْ) اگَر بلسا كُز سز (فِيهِمْ) اول قَللر كُزده (خَيْرًا) ايدگولك و صلاحيت هم امينلكنى يعنى شول آقپهنى طابوب كيلتورمه كينه اشانسا كُز يا كه نچم كتابتنى يعنى تعيين ايدلگان آقپهنى خلقدن تله نوب يورب جيباسلقينه اشانسا كُز زيرا كه خلقدن تله نوب جيارلق بولغانده مَكَاتِبُ قَيْلُو مستعجب نوگلدر (وَأَنْوَهُمْ) هم بير كُز اول مَكَاتِبُ قَللرغه (مَنْ مَالُ اللَّهِ) خدای تعالی نك مالندن بر مقدار پىنى (الَّذِي أُتِيكُمْ) آندان مالكم بيردى خدای تعالی آنى سز لرگه خويطب مذکور قلى صرىعى «يَبُوزُ آلْتُون طابوب كيلتورورسك» ديوب مَكَاتِبُ قَيْلغان ايدى اوشبو آيت كر يمه نى ايشتكاج آكنا بكرمى آلْتُون اوزى باغشلادى مرويدركه عبدالله بن ايبناك آلْتى جيبله كنيزه كلرى بار ايدى اول آنلرنى كوچلهب خلق برله زنا قىلدروب شوندىن آقپه آلور ايدى اول كنيزه كلرنك ايكيسى اوز آرالرنده سوزلهشد بيلركم «اگر اوشبو قىلا طورغان اشمز بيان اش بولسه ايدى كُوب قىلدى ماشلارغه وقت يتدى» ديديلر هم حضرت پيغمبر عليه السلام حضورينه كيلوب اوشبو واقعه نى عرض ايله ديلر «خواجه مز بىزنى زنا قىلدىق برله تكليف واكراه فيلادر» ديديلر حق تعالی دن آيت كيلدى كم (وَلَا تُكْرَهُوا) واكراه فيلما كُز كوچلهمه كُز (فَتَبَيَّنْتُمْ) كنيزه كلر كُزنى (عَلَى الْبَغَاءِ) زنا و فاحشه لك قىلدى اوزره (انْ آرَدْنِ) اگَر تلهسلر اول كنيزه كلر اوزلرى (تَعْصَنًا) اول اشدىن طيولماقنى و صافلانماقنى اوزلرى طيولونى تلهسلر ديبه ك مذکور واقعه ده شوبله بولغاندىندىر والا اكراه قىلدىق بارچه حالده درست نوگلدر كيراك طيولونى سونلر و كيراك تلهمه سونلر فاحشه لك برله كوچلهمه كُز (لَتَبْتَغُوا) ناكم استمه كه كُز و آلماق كُز اوچون (عَرْضَ الْحَيَوةِ الدُّنْيَا) دنيا تركلكنينك مالينى يعنى دنيا مالى اوچون اوشبو يمان اشنى اشله مه كُز (وَمَنْ يَكْرَهُنَّ) و هر كم اكراه فيلسه اوزينك كنيزه كلر پىنى زنا قىلماقغه (فَإِنَّ اللَّهَ) بس درستلكه خدای تعالی (مَنْ بَعْدَ الْكُرَاهِيَّةِ) خواجه لر نك آنلرنى اكراه فيلماقلىرى و كوچله ولرى صوكننده (غُفُورٍ) بارلقاغوچيدر اول اكراه

قىلىنىشى كىنيزەكلرنىڭ گىناھلىرىنى (رَحِيم) مەھربان ورحمەت ايتىكوچىدەر اول كىنيزەكلەرگە زىرا كە كوچلەگان صورىندە گىناھ ووبالى كوچلەگوچى خواجەلەرگە بولور (وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا) وَتَحْقِيقِ ائىندردك بز (الْيَوْمِ) سىزەرگە (آيَاتٍ مُّبِينَاتٍ) روشنى وظهار ايتىكوچى يەنى حلال وحرامنى وحدودھەم احكامنى بلدىرگوچى بولغان آيتلارنى (وَمَثَلًا) ھەم مىثلنى ائىندردك (مَنْ أَلَدَيْنَ خَلْوًا) شول كەسەلدەن كەم اوتىدىلەر (مَنْ فَبَلَّكُمْ) سىزلەردەن كەمگارى يەنى اولگى ائىتلەرنىڭ قەسەلرى كىبى عىجىب قەسەلنى ائىندردك كەم اول حضرت عائشە رضى الله عنھانك قەسەبىدەر بوسنى عليه السلامنىڭ بىرائىتى وئەھت ايدلەھكى قەسەسى كىبىدەر (وَمَوْعِظَةً) دىھى وعض و نصىھەتنى ائىندردك (لِلْمُتَّقِينَ) تىقوالق قىلغۇچىلەرگە (اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ) خدای تەئالى كوكۇرنىڭ (۱) نورىدەر (وَالْأَرْضِ) ھەم يىرنىڭ نورىدەر نور خدای تەئالى نىڭ ائىملەرنىڭ ائىملەرنىڭ براسمەن بولور اما ائىڭ مەناسىنى يەنى فارسىچە روشنى وتركىبچە ياقىلىق دىوب اطلاق قىلماق درست بولماس كىشاق صاحى «ذو نور السموات» دىوب تەفسىر ايلەمشدەر يەنى خدای تەئالى كوكۇلەر نورىنىڭ صاحى وپەروردكارىدەر دىبە كىدەر ياكە نور مۇنور مەناسىندە بولوب خدای تەئالى كوكۇلەرنى وپىرنى نورلاندىرغۇچىدەر دىبەك بولور كوكۇلەرنى فرشتەلەر بىرلە وپىرنى پىغىمبەرلەر بىرلە نورلاندىرور (۲) (مَثَلُ نُورِهِ) اول خدای تەئالى گە مەنسۇب بولغان نورنىڭ صەفتى (كَمَشْكُوتَةٍ) طىشى ياققە اوتوب چىققان بىر روزنە وپىنچەرە كىبىدەر يەنى شوندا بىن يىر كەم طاش دىوارنىڭ اچكى ياغىندىن تەرەزە شىكالى ايتوب اويولغان بولور لىكن طىشى ياققە اوتوب چىققان بولماس (فِيهَا) اول مەشكۇتە بولغۇچىدەر (مَصْبَاحٍ) ياققى ياندىرلغان چراغ (الْمَصْبَاحِ) اول ياندىرلغان چراغ (فِي زُجَاجَةٍ) پىيلادن بولغۇچى بىر قىندىلدەدەر (الزُّجَاجَةِ) اول پىيلا قىندىل غايت لىقاقتىن وصالق بولوب بالىطراوندىن (كَانْهَآ) گويا كەم اول (كَوْكَبٍ دَرِيٍّ) بالىطراب و بالىقوب طورغۇچى بولدىدەر يەنى بالىطراب تورغان بولدىز كىبىدەر (يُوقَدُ) ياندىرلىش بولور اول چراغ (مِنْ شَجَرَةٍ مُّبَارَكَةٍ) بىر كەت ايسى بولغان بىر آغاچنىڭ مايندىن (زَيْتُونَةٍ) زىتون آغاچنىڭ مايندىن كەم اول زىتون آغاچى «أَرْضٍ مُّقَدَّسَةٍ» اوسمشدەر بىتمىش پىغىمبەر ائىڭ حەقكە بىر كەت دعا قىلغانلردىن كەم ائىلدەن بىرسى ابراھىم خەلىل الله عليه السلامدىن شول سىببى زىتون آغاچى بىك فايلەلى و بىر كەتلى آغاچدەر (۳) (لَا شَرِيَّةَ) نوياش چىغوشى طرفىندە نوگىلدەر چىن و لايتلەرى كىبى (وَلَا غَرَبَةَ) ھەم نوياش باطوشنى

(۱) الله نور السموات آيتىنىڭ تەفسىرى.

(۲) يعقوب چىرخى حضرتلەرى تەفسىرنىدە «آرايندە آسمان وزمىن» دىوب يەنى «كوكۇنى وپىرنى تىز وگوچى وزىتەلەر گوچىدەر» دىوب مەناسىر مشدەر وبعضىلەر «مدبر السموات» يەنى «كوكۇلەرنى وپىرنى ندىبەر ايلە گوچىدەر» دىوب تەفسىر ايتىمشلردەر حضرت ابن عباس رضى الله عنھما «ھادى اهل السموات والارض» دىوب بىيان ايلەمشدەر يەنى «كوكۇلەر وپىرلەر اھلىنى ھادىت ايتىكوچى دىبەك» بولور بو آيت كىرىمە تەفسىرنىدە باشقە قوللەر ھەم كوكۇلەر تەفصىلى تىطوبىلى موبىدەر والله تەئالى اھلم.

(۳) امام حسن بصرى حضرتلەرى بىيورمشدەر كەم اوشبو زىتون آغاچنىڭ اصلى جەننەن كىلەمشدەر شول جەننەن دىنيا آغاچلەرى كىبى مشرق و مغرىكە نىسبەت ايدىلوب «شرقى و مغرى» دىوب ايتىلمەس.

(۱) نور ایمانی چراغفه اوخشانق شول جهندندرکم هر ایوده چراغ بولسه آخا اوغری یاقن کیلمه س شونک کبی هر کوئلده ایمان نوری بولسه آخا شیطان کرمه س یاکه ایوده چراغ بولسه ایونک
 ۱۸ نچی جزه نور سوره سی ﴿﴾ ۱۸۵
 اچی نورلانوور وترهزم-
 لردن یاقطلیق طشفه

توشهر شونک کبی ایمان نوری کوئلنی یاقطر نور هم آندن معرفت شعله سی حواس تره زه لرینه اوتوب طاعت نوری بارچه اعضالرنی نورلاندروور سیبام فی وجوههم من اثر السجود روح الار واحد کینتورمشدرکه اول نوردان مراد محمد علیه السلام نوریدر مشکوة آدمدر وزجابه نوحدر وزیتون ابراهیم درکم یهودیلککه هم میل ایتمه دی ونصرانی لفته هم مایل بولمادی یهود قبله سی مغربدر ونصارا قبله سی مشرقدر شول جهندن لاشرفیه ولا غربیه دیدی ومصباح حضرت محمد علیه السلامدر والله اعلم. زاد المسیر.

توگلدنر طرطوس وقبروان ولایتلری کبی بلکه ولایات معبوره ناک اورطالفنهدرکم اول شام ولایتیدر یاکه مراد همیشه فویاشه طورغوچی توگلدنر تا کم اسپلکدن کویار ایدی هم دایم کوله گده طورغوچی توگلدنر تا کم بیسی پشمای فالور ایدی بلکه کونک بعضیسنده فویاشده وبعضیسنه کوله گده بولور (یکاد زینها) یاقندرکم اول آغاچنک مایی (بضی) یاقطر نور (ولو لم نمنسسه) اگرچه آخا ایرشمه سده (نار) اوط یعنی اول ماینک صافلقی ویاالطراوی شولقندر درکم اوطسز اوزی یاقطر نور ویا قطلیق بیرور (نور علی نور) یاقطلیق اوزرینه یاقطلیقدر یعنی اول ماینک اوز صافلقینه ونورینه اوطنک نوری قوشلماچ یاقطلیق اوستینه یاقطلیق (۱) بولور هم آخا زجابه ناک نوری و صافلقی قوشلوب اول مشکوة جامع انوار بولور (بهی الله) هدایت قیلور وکوندروور خدای تعالی (لنوره) اوزینک معرفتی نورینه (من یشاء) هر کسه فی کم تهر اوزی (ویضرب الله الامثال) هم ضرب قیلور وکینتورور خدای تعالی مثاللرنی (للناس) آدمیلر اوچون یعنی معقولاته محسوساتنی مثال قیلور تا کم مقصود ظاهر بولسون وآخلاسولر اوچون (والله بکل شیء علیم) وخدای تعالی بارچه نرسه نی بلگوچیدر (۲) اوشبو آیت کریمه ناک تمثیلی خصوصنده علمانک سوزلری کؤبدر امام غرالدین الرازی حضرتلری بیورمشدرکم «بونوردن مراد ایمان نوریدر حق تعالی مؤمن بنه ناک کؤکره گینی مشکوةغه اوخشانقاندنر وکؤکره کده گی کوئلنی مشکوة اچنده بولغان ییلا قندیلگه تشبیه ایتمشدرنر وایماننی قندیلک باندنرلغان چراغفه هم اول قندیلنی یاقطرغوچی یولدزغه وکلمه اخلاصنی شجره مبارکگه اوخشانمشدرکم خوف فویاشینک اسپلکی برله امید کوله گسینک اورطالفندهدر هر ایکبسنندن بهره آلور هم اول ایمان نوری مؤمننک کوئلندن تلینه اوتوب ظاهر بولوب عالمنی نورلاندنرماقغه یاقندر هر فایجان مؤمن کوئلنگی تصدیق اوستینه تلی برله هم اقرار ایلهسه اول وقتده نور علی نور بولور» (فی بیوت) شول ایولرده کم (اذن الله) اذن ورخصت بیردی خدای تعالی (ان ترفع) کونارلمش بولماقغه آنک قدری تعطیلی یاکه ذکر و مناجات برله آوازدر کونارلمه ککه اذن بیردی

(۲) بر فولده اول نور قرآندر مؤمننک قلبی زجابهدر وتلی مشکوندنر شجره مبارکه وحی الهی درکم مخلوق هم مختلف توگلدنر اول قرآن او قوما ی طورب آنک دلیللری روشن بولماقغه یاقندر بس هر فایجان مؤمن تلی برله قرات ایلهسه نور علی نور بولور بو آیت کریمه گه متعلق نکتلر واسرار هم حکمتلر بیک کؤبدر تفصیلی تطویل باعث اولور والله اعلم.

(وَبَشِّرِ) ہم باد ایتولمش بولماقغہ اذن بیردی (فیہا) اول ایوردہ (اسیہ) اول
 خدای تعالیٰ ناک اسم شریفی اول 'یولردن مراد مسجدلردن کمر اشرف اماکن آنلردن
 مسجدلردہ ذکر و تسبیح ایدلمہ ککہ اذن بیرلمشدر دنیا کلامی سوزلہ شمشک
 درست توکلدر یا کہ مراد «مدینہ منورہ» ایولریدر یا کہ «کعبہ معظمہ» «وبیت
 المقدس» ہم مسجد مدینہ و مسجد قبادر (یَسْبِیحُ لَهُ) تسبیح اُبتور یا کہ نماز
 اوقور خدای تعالیٰ گہ (فیہا) اول ایوردہ (بِالْعُقُوبِ) ایرتہ برلہ (وَالْأَصَالِ) ہم
 کیچہ لردہ (رَجَالٌ) شوندا این ایرلر تسبیح اُبتورلرکم (لَا تَلْهِیْهُمْ) مشغول قیلماس
 آنلرنی وطوقتانماس (تِجَارَةٌ) سودا گرلک یعنی فایدہ امیدی برلہ مالنی صانوب آلو
 (وَلَا يَبِغُ) ہم مالنی صانو آنلرنی طوقتانماس و طیماس (عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ) اللہ تعالیٰ نی
 باد ایتودن (وَأَقَامَ الصَّلَاةَ) ہم نمازنی فایم قیلودن (وَأَيَّاهُ الزُّكُوةَ) دخی زکوۃ
 بیرودن یعنی دنیا شغلی اوچون اوشبو اشلردن طیولماسلر ظاهرلری خلق برلہ
 بولسہ ہم باطنلری اللہ ذکر برلہ بولور اللہ ذکرندن غافل بولماسلر (ع)
 از درون شو آشنا و از بیرون بیگانه وش (بِخَافُونَ) قورقورلر اول ایرلر (یَوْمًا)
 شول کوندنکم (تَتَقَلَّبُ) ایلہ نور (فِیہِ الْقُلُوبُ) اول کونہ کوکللر (وَالْأَبْصَارُ) ہم کوزلر
 یعنی قیامت کونینک عذابندن قورقورلرکم اول قیامت هولندن کوکللر متعیر
 و مضطرب بولور ہم کوزلر «عمل دفتری فایو طرفدن کیلہ ایکان» دیب بر
 طرفدن بر طرفہ ایلہ نور اول ایرلر شول کوننک عذابندن قورقورلر (لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ)
 تا کم جزا بیرسون اوچون آنلرغہ اللہ تعالیٰ (أَحْسَنُ مَا عَمِلُوا) شول نرسہ ناک
 کورکارمہک جزاسینیکم اشلہ دیلر آنلر یعنی عمللری برابرینہ وعدہ ایتولمش
 جتننی آنلرغہ روزی قیلسون (وَيَزِيدُهُمْ) دخی آرتدرسون اوچون آنلرنک
 جزالرنی (مَنْ فَضَّلَهُ) اوزینک فضل و بکرمندن یعنی وعدہ ایتولگان جزالردن ہم
 آرتق اجر و ثوابلر آنلرغہ عطا ایلسون. اوچون (وَاللَّهُ بِرِزْقٍ) و خدای تعالیٰ
 رزق بیرور (مَنْ يَشَاءُ) شول کمسہ گہ کم تلہر اوزی (بِغَيْرِ حِسَابٍ) حسابن
 باشقہ (وَالَّذِينَ كَفَرُوا) و شول کمسہ لرکم حلقفہ اشانمادیلر و ایمان کیلتورمہ دیلر
 (أَعْمَالُهُمْ) آنلرنک ایند گولک صورتندہ قیلغان عمللری مثلا صلہ رحم کبی ہم قل
 آزاد اینتک و فقیرلرگہ طعام بیرمک کبی اشلری (كَسْرَابٍ) بالطر اغوچی رمشہ کبیر
 (بِقِيعَةٍ) نوز بردہ واقع بولغوچی رمشہ کبی (يَحْسَبُهُ) گمان قیلور آنی (الظَّالِمَانَ)
 صولغان کشی (مَا أَصَابَ) صو دیوب (حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ) تا کم ہر فایجان کیلسہ اول

كشى صو ديوب گمان اينكان اورنقه (لم يجهه) طابباس اول صو ديوب گمان
 اينكانينى (شَيْئًا) بر نرسده يعنى (۱) توز و نيگز يرگه كون اور طاسنته قوباش شعله سى
 نوشمك برله ير اقدن صو كيبى بالطراب و دولقونلانو ب كورينور صوصاغان كشى
 آنى صو ديوب بلور باروب فاراسه هيچ نرسه بولماس ره شه ديوب شونى ايتورلر بس كفر
 اهللريدك هم ايد گولك قيلامز ديوب دنيا ده اشله گان عمللرى شونك كيبدر آنلر
 اول عمللرنى ايد گولك ديوب گمان ايتەرلر اجر و ثواب اميد قيلورلر و حالانكه
 اول عمللرگه هيچ بر اجر و ثواب طابباس (و وجد الله) و طاببار كفر اهلى الله
 تعالى نك عذابينى (عنده) اول عملينك فاشنده يعنى ايد گولك ديوب قيلغان عملى
 اوچون اجر طابباس بلكه عذاب و عقوبت طاببار (فوقه) بس كامل و تمام بيرور
 خداى تعالى آگا (حسابه) قيلغان عملينك جزاسينى حساب بوينجه (والله سريع
 الحساب) و خداى تعالى تيز حساب ايتكوچيدر شول طريقه كم برهونى حساب
 ايتمه كى ايكنچينى حسابدن مانع بولماس (او كظلمات) يا ايسه كفر اهلىنك قيلغان
 عمللرى فارانقولر كيبى بولغوچيدر كم (في بحر لبي) تيران ديگزه (بغشيه)
 قاپلار اول ديگزنى (موج) دولقن (من فوفه موج) اول دولقننك اوستندن
 بولغوچيدر ايكنچى دولقن (من فوفه) اول ايكنچى دولقننك اوستندن بولغوچيدر
 (سحاب) بر بولوكم بولدرلرنك نورينى قاپلار (ظلمات) اوشبو فارانقوللردر
 (بعضها فوق بعض) بعضسى بعضسينك اوستينه جيولغان و برسى برسينى قاپلاغاندر
 يعنى ديگز توبينك فارانقولقى اوستينه اولگى دولقننك فارانقولقى آنك اوستينه
 ايكنچى دولقن فارانقولقى آنك اوستينه بولو طلمتى بس ظلمت اوستينه ظلمت
 بولور شويله كم (اذا اخرج) هر قاچان چغارسه بر كشى (بده) اوزينك قولينى
 (لم يكد يريها) ياقن بولمادىكم كورسه اول كشى اوزينك قولينى يعنى اول
 فارانقوللر شولقندر كم براو اوزينك قولينى چغارسه غايت فارانقولقن اوز قولينى
 كورمه سى (ومن لم يجعل الله) و هر كيمسه كه كم قيلمادى خداى تعالى (له) آنك
 اوچون (نورا) بر نورنى و باقيلقنى يعنى قسمت ازلى وقتنده خداى تعالى نور
 بيرگان بولماسه (فما له من نور) بس يوقدر اول كيمسه اوچون هيچ بر نور
 بو آيت كريبه اهل كفرنك عمللرينه ايكنچى تمثيلدر ظلمتلر آنلرنك فابنسر
 عمللريدن تيران ديگز آنلرنك كوكللريدن ايكى دولقن كوكللرينى قاپلاب
 لمورغوچى جهل برله شركدن بولو ط آنلرنك خذلانيدن بس آنلرنك عمللرى ظلمت

كفر اهلىنك اعمالينى
 سراقه تشبيه ايلهدى
 و اوزلرينى صوصاغان
 كشيگه اوخشاندى
 نتهك كم صوصاغان كشى
 سراقينى كورب صواميدى
 برله آشوغوب باروب
 صونى طابباغاج نا اميد
 و محروم بولوب حسرتنى
 آرتور شونك كيبى كفر
 اهلى هم عمللرينه اجر
 و ثواب اميد ايتوب
 عانيت هيچ بر اجر
 و ثواب بولماغاج رنج
 و حسرتلرى زياده
 بولور. تفسير مولانا
 يعقوب چرخى

هم مدخل وخر جلری ظلمت و قیامتک بارا طورغان اورنلری ظلمت بولوب ظلمت
 اوستینه ظلمت بولور نناک کم مؤمن نور اوستینه نور ایدی (الْم تر) ایبا
 کورمه دکمو و بلمه دکمو (أَنَّ اللَّهَ شَوَىٰ كَمْ خَدَايَ تَعَالَىٰ (يَسْبَحُ لَهُ) تَسْبِيحَ أُيْتُور
 آکَا (مَنْ فِي السَّمَوَاتِ) هر کمسه کم کولکرده در (وَالْأَرْضِ) دخی یرده در (وَالطَّيْرِ)
 هم تسبیح ایتور آکَا فوشلر (صَافَات) فانالزینی آچقوچیلر بولغانلری حالده
 هواده هم صف باغلاب طورغوچیلر بولغانلری حالده یعنی کوك اهلی هم بر اهلی
 هم کوك برله یرن آراسنده طورغوچیلر بارچه لری خدایینی یساد ایتەرلر (كُلِّ)
 اوشبولرنك، هر فایوسی (قَدْ عَلِمَ) تحقیق بلدی (صَلَاتِهِ) اوزینك دعاسینی (وَتَسْبِيحِهِ)
 هم تسبیحینی یا که خدای تعالی بلگوچیدر همه نك دعاسینی و تسبیح ایتمه کینی
 (وَاللَّهُ عَلِيمٌ) و خدای تعالی بلگوچیدر (بَمَا يَفْعَلُونَ) شول نرسه نیکم قیلورلر آنلر
 طاعت و عبادتنن (وَلِلَّهِ) و خدای تعالی گه مخصوصدر (مَلِكِ السَّمَوَاتِ) کولکرنك
 پادشاهلغی (وَالْأَرْضِ) هم یرنك پادشاهلغی زیراکه همه نك خالق اولدر (وَالَىٰ اللَّهُ
 الْمَصِيرُ) هم خدای تعالی صاری بولغوچیدر همه نك فایتماق (الْم تر) ایبا کورمه دکمو
 سین (أَنَّ اللَّهَ) شونیکم خدای تعالی (يَزِجُ سَحَابًا) سورور و قوبارور
 بولوطنی کيسه کيسه کيسه قیلوب (ثُمَّ يُؤْتِي بِسَحَابٍ مِّمَّهٖ) صکره جمع قیلور و جبار
 آنك آراسینی یعنی برسینی برسینه فوشار و طوتاشدرور (ثُمَّ يَجْعَلُ) صکره قیلور
 آنی (رُكُمًا) فاطلاو فاطلاو (فَتَرَىٰ الْوَدْقَ) بس سین کورورسك بغورنی
 (يَخْرُجُ) چقار (مِنْ خَلَالِهِ) آنك آراسندن (وَيَنْزِلُ) دخی ایندرور خدای تعالی
 (مِنَ السَّمَاءِ) کوکدن (مِنْ جِبَالٍ) طاولر آراسندن یعنی طاولر شیکلی بولغان
 کيسه کيسه کيسه کيسه زور بولوطنلر آراسندن (فِيهَا) اول کوکده بولغوچی طاولر
 آراسندن ایندرور (مِنْ بَرَدٍ) بر مقدار بوز و قراودنیکم آنه در یعنی بولوطنلردن
 فایده لی بغورلر یاغدرور هم چق و قراو ایندرور (فَيَصِيبُ بِهِ) بس ایرشدرور
 آنی (مِنْ بَشَائِمٍ) هر کمسه گه کم تلر اوزی یعنی ایگونلکینه و باقه سینه
 ایرشدرور (وَيَصْرِفُهُ) هم طیار آنی (عَنْ مِّنْ بَشَائِمٍ) هر کمسه دن کم تلر اوزی
 آنن طیبانی یعنی آنك باقه لرینه ایرشدرمه س میوه و محصوللرینی اوسدرمه س
 (يَكَادُ سَنَا بَرْقَةٍ) یاقن بولور کم اول بولوطنك برقنك یالطراوی و یاقطیلغی
 (يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ) کیتهرسه کوزلرنی یعنی یاشن یاشنه مک برله بولوطنلردن چقغان
 شعله نك یاقطیلغی شول مقدار بولور کم کوزلرنك نورینی آلوب کوزلر کورمه سک

یافتن بولور بواشیر خدای تعالیٰ نیک کمال قدرتیہ دلایلدر (یَقْلَبُ اللَّهُ) دوندرور
 وایله ندرور خدای تعالیٰ (السَّيْلُ) کیجهنی (وَالنَّهَارُ) هم کوندزنی یعنی برسی
 آرطندن برسینی کیلتورور (ان فی ذلک) درستلکده اوشبو ذکر ایدلش
 اشلرده بولغوچیدر (لَعِبْرَةٌ) البته بر عبرت ودلالت (لأولی الأبصار) بصیره
 ایلرینه (وَاللَّهُ خَلَقَ) وخدای تعالیٰ یارانندی (کُلُّ دَابَّةٍ) هر بر بیرده فیملداغوچی
 جان ایاسینی (من ماء) صودن حضرت ابن عباسدن منقولدر کم حق سبحانه و تعالیٰ
 بر یاشل جوهرنی یارانندی نظر هیبت برله آکا نظر قیلدی اول جوهر ارودی
 صو بولدی اول صونک بر مقدارینه اوط فوشلوب اوط غالب بولدی آندن
 جنلرنی یارانندی وهر مقدارینه جبل غالب بولدی آندن فرشتهلرنی یارانندی وهر
 آزینه توفراق غالب بولدی آندن آدمنی هم باشقه حیواناتنی یارانندی بس همه
 جان ایاسینک اصلی صوبولوز (فمنهم) بس اول فیملداغوچیلردن بولغوچیدر (من
 یمشی) شول کسه کم یورور (علی بطنه) قارنی اوزره یانوب یلان هم بالقر
 کبی (ومنهم) هم آنلردن بولغوچیدر (من یمشی علی رجلین) شول کسه کم
 یورور ایکی آیاق اوزره آدمی هم فوشلر کبی (ومنهم) دخی آنلردن باردرد
 (من یمشی علی أربع) شول کسه کم یورور دورت آیاق اوزره آطلر و صغرلر
 وغیری حیوانلر کبی (یخلق الله) یاراتور خدای تعالیٰ (ما یشاء) هر نرسه نی
 کم نلر اوشبو مذکورلردن هم غیر یلردن تورلی صورتلرده و مختلف شکل هم
 هر کتلرده بارچه سینک اصل ماده سی بر نرسه بولا طورب (ان الله) درستلکده
 خدای تعالیٰ (علی کل شیء) بارچه نرسه اوزره (قدیر) کوچی ینکوچیدر بس
 نلگان نرسه سینی یاراتور (لَقَدْ أَنْزَلْنَا) تحقیق ایدردک بز (آیات مبینات)
 روشن و ظاهر اینکوچی آیتلرنی (وَاللَّهُ یَهْدِی) و خدای تعالیٰ هدایت قیلور
 و کوندورور (من یشاء) هر کسه نی کم نلر (الی صراط مستقیم) راست و طوغری
 بولغوچی یول صاری کم جنت یولیدر مرویدر که بشر منافق برله بر یهودی
 نزاع و خصومت فیلشدیلر بیودی آیتدی: «کیگلگ محمد علیه السلام محکمه سینه
 حکمگه بارایق» دیدی اول منافق آیتدی: «آنده بارماسدن کعب بن اشرف
 حضورینه بارایق اول حکم ایلسون» دیدی حق سبحانه و تعالیٰ دن آیت کیلدی کم
 (ویقولون) وایتورلر اول منافقلر (أمتا بالله) ایمان کیلتوردک و اشاندق اللهغه
 (وبالرسول) هم پیغمبرگه (وَأَطعنا) هم اطاعت ایتدک و بوی صوندق آکا

دپورلر (ثُمَّ يَتَوَلَّى) صكروه كبرى دونار و پيغمبر حكيمى قبول ايله مهس (فَرِيقٍ
 مِنْهُمْ) اول منافقلردن بر گروه (مَنْ بَعْدَ ذَلِكَ) اوشبونك سوكنده يعنى نلى برله
 اطاعت قىلورمن ديب اقرار ايتكانى سوكنده (وَمَا أَوْلَاكَ) وايباسدر اوشبو
 گروه (بِالْمُؤْمِنِينَ) مؤمنلر و اخلاص برله ايبان كىلتور گوجيلر (وَإِذَا دُعُوا)
 وهر قاچان اوندا المش بولسه لر آنلر (إِلَى اللَّهِ) خداى تعالى نك كتابى صارى
 (وَرَسُولِهِ) هم رسولينك حكى صارى (لِيَعْلَمَكُمْ) ناكم حكىم قىلسون اوچون
 پيغمبر طوغريلقى برله (بَيْنَهُمْ) آنلر آراسنده (إِذَا فَرِيقٍ مِنْهُمْ) شول وقتده بر
 گروه آنلردن يعنى بشر منافق (مَعْرُضُونَ) يوز دوندر گوجيلردر پيغمبر نك
 محكمه سندن (وَأَنْ يَكُنْ) واگر بولسه (لَهُمُ الْعَقُوبَةُ) آنلر اوچون حلقى يعنى
 حكىم آنلرنك اوز فائده لرينه بولور قىينى بولسه لر (يَأْتُوا) كىلورلر اول منافقلر
 (إِلَيْهِ) پيغمبر عليه السلام حضورينه (مَنْعِينَ) انقياد ايتكوچيلر و بوى صوغوچيلر
 بولغانلرى حالده (أَفَى قُلُوبِهِمْ) ايا آنلرنك كوكللرنده بولغوجيدرمو (مَرَضٍ)
 صرخالقى يعنى جوب و نفاق صرخالقى (أَمْ أَرْتَابُونَ) با ايسه شككه نوشد يلرمو
 آنلر پيغمبر عليه السلام خصوصنده و آكا اعتماد ايله مه سلرمو (أَمْ يَخَافُونَ) يا ايسه
 قورقورلرمو (أَنْ يَحِيفَ اللَّهُ) شوندا ان كم جور قىلور و ظلملىق ايلهر خداى تعالى
 حكىم طوغرى سنده (عَلَيْهِمْ) آنلر اوزرينه (وَرَسُولُهُ) هم پيغبرى جورگه مبل
 ايتهر ديب قورقارلرمو و حالانكه اش بويله ايباسدر خداى و پيغمبر هيچ بر
 وقت جور و ظلم قىلماسلر (بَلْ أَوْلَاكَ) بلكه اوشبو گروه يعنى منافقلر (هُمْ
 الظَّالِمُونَ) آنلر اوزلريدن ظلملىق ايتكوچيلر خصلىرينه ياكه اوز نفسلىرينه
 پيغمبر حكىمندن اعراض قىلورلى سببلى (أَنْتُمْ كَانْتُمْ) موندىن باشقه توگلدركم
 بولدى (قَوْلِ الْمُؤْمِنِينَ) خالص مؤمنلرنك سوزلىرى (إِذَا دُعُوا) هر قاچان
 اوندا المش بولسه لر اول مؤمنلر (إِلَى اللَّهِ) خداى تعالى نك كتابى صارى (وَرَسُولِهِ) هم
 آنك رسولى صارى (لِيَعْلَمَكُمْ) ناكم حكىم قىلسون اوچون پيغمبر (بَيْنَهُمْ) آنلر آراسنده
 خصومت قىلشقانلرى وقتده (أَنْ يَقُولُوا) شول كم ايتورلر اول خالص مؤمن
 بولغان كمهسلر (سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا) « ايشتك بز سينك سوزگنى هم بوى صوندىق
 فرمانكنا » ديوب ايتورلر يعنى چن مؤمن كشى پيغمبر حكىمندن هيچ وقت
 باش طارتماس (وَأَوْلَاكَ) و اوشبو سوزنى ايتكوچى مؤمنلر (هُمْ الْمُفْلِحُونَ) آنلردر
 فلاح طابقوچيلر و قورتلغوچيلر خداى تعالى نك عذابندن هم ايرشكوچيلر آنك

رضوانینہ (ومن بطع الله) وھر کم بوی صونسه خدای تعالیٰ نك فرمانینہ یعنی
 فرضلرنی ادا قیلسه (ورسولہ) ہم بوی صونسه رسولینہ یعنی سنترلرنی اوتسه
 (ریغش الله) دخی فورقسه خدای تعالیٰ نك عذابندن اوتکان زمانده قیلغان
 گناھلری خصوصنده (ویتقه) ہم تقوالق ایلہسه و صافلانسه خدای نك غضب و خشمندن
 وکیلچك زمانده گناه قیلہسه (فأولئك) بس اوشبو گروہ (هم الفائزون) آنلردر
 قول اوستونلکی طاهوقچیلر و منگولك نعمتلرگه ایرشکوکچیلر کشفانه کیلنورمشدر کم
 پادشاهلردن برسے علمادن التماس قیلدی کم «میکنّا فرآندن بر آیت طاہوکز شول
 آیت برله عمل کفایه قیلسون باشقه آیتلرگه محتاج بولنماسون» دیدی علماء
 زمان اوشبو آیت کریمه گه اتفاق ایلدیلر کم «اوشبو آیت برله عمل قیلنق مقصودغه
 ایرشواوچون کافیدر» دیدیلر (وآقسموا بالله) وآنط اهدیلر منافقلر خدای تعالیٰ
 برله (جهد ایمانهم) آنطلرینك فاطیراغی برله آنط اهدیلر شویله دیوب کم (لئن
 أمرتهم) اگر بیورساك سین ای محمد علیه السلام آنلرغه اوزلرینك ایولرندن
 و دیارلرندن چقماق برله (لیخرجن) البتہ چقارلر آنلر و توفق ایتمه سلر (قل)
 ایتکل ای محمد علیه السلام اول منافقلرغه (لا تقسموا) آنط اهما کز سز نیوشسز گه
 (طاعة معروفة) سزلردن طلب اینولمش نرسه معروف و بیلیگولی بولغان اطاعت
 قیلنق و فرمانغه بویصونماق کزدر صدق و اخلاص برله اما نفاق برله اطاعت
 قیلورمز دیب بالغانندن آنط اهما کز کیرك توگلدر (ان الله خبیر) درستلککه
 خدای تعالیٰ بلگوچیدر (بما تعملون) شول نرسه فی کم سزلر اشرلسز نفاق و بالغانندن
 (یا) ایتکل ای محمد علیه السلام (اطيعوا الله) اطاعت قیلکز الله تعالیٰ گه رضا
 ررغبنتکز برله (و اطيعوا الرسول) هم بوی صونوکز پیغمبرنك فرمانینہ اخلاصکز
 برله (فان تولوا) بس اگر یوز دوندر ساکز سز و اطاعت قیلما ساکز (فانما علیه)
 بس موندن باشقه ایماسدر کم پیغمبر علیه السلام اوزرینه بولغوچیدر (ما حمل)
 شول نرسه کم یوکلہ تولمش بولدی آکئا یعنی پیغمبر گه لازم بولغان اش دعوتنی
 تبلیغ ایتمه ک و احکامنی ایرشدرمه کدر قبول قیلدرمق آکئا لازم توگلدر (وهلیکم)
 هم سز نك اوزرکز گه بولغوچیدر (ما حملتم) شول نرسه کم یوکلہ تولمش بولدی کز
 سز یعنی سزلر گه لازم پیغمبرنك امرینه انقیاد ایله مک و بوی صونماقدر (وان تطيعوه)
 و اگر اطاعت قیلما ساکز سز پیغمبر گه (تهدتوا) هدایت طاہارسز و طوغری یولغه
 کونلورسز (وما علی الرسول) و لازم ایبه سدر رسول اوزرینه (الابلاغ المبين)

مگر دعوتنی آشکارا ایرشدرمک لازمدر (وَعَدَ اللَّهُ) وعده قیلدی خدای تعالی (الَّذِينَ آمَنُوا) شول کسه لر گه کم ایمان کیلتوردیلر (مَنْكُمْ) سز لر دن (وَعَمَلُوا الصَّالِحَاتِ) هم اشله دیلر ایند گو عمللرنی قول اشهر اوزره مراد مهاجر صحابه لر نك قیبرلر بدر کم هجرتدن صوگ اکثر عرب قبیله لری مکه دن وغیری بیرلر دن آنلر برله صوغش قیلامز و آنلرنی تمام هلاک ایتمیز دیوب همیشه قورقنچلی خبرلر کوندورولر ایدی مهاجرلر کوب وقتده قوراللرینی یانلرندله طوتوب همیشه قورقو برله عمر کیچورولر ایدی برکون بر برسی برله سوزلشدیلر کم «ایابر زمان بولور میکان کم بزلر هم باشقه لر کی فراغت و راحتک برله هم خاطر جمعک وطنچلق برله دنیاده معیشت قیلورمز میکان» دیدیلر حق تعالی اوشبو آیتنی نازل قیلدی و بیوردی کم وعده ایلهدی الله تعالی اول مهاجرلر گه شوپله دیوب کم (لَمَسْتَخْلَفْنَهُمْ) البته خلیفه قیلور آنلرنی (فِي الْأَرْضِ) عرب و عجم مشرکلر نك بیرنده یعنی اول بیرلرنی عاقبت مؤمنلر گه نصیب قیلور و مهاجرلرنی اول بیرلر گه خواجه قیلور (كَمَا اسْتَخْلَفْنَاكَ) تنه ککم خلیفه قیلدی (الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) شول کسه لر نی کم بومؤمنلر دن الگاری بولدیلر یعنی بنی اسرائیلنی مصر و شام بیرلرینه خلیفه قیلدی تا کم اول بیرلر ده تل گانچه نصرنی ایلهدیلر حق سبحانه و تعالی بیک آز مدته اوشبو وعده گه وفا قیلوب شام بیرنی هم عرب و کسری ولایتلرینی تمام اهل اسلامه نصیب ایتدی صحابه لر اول بیرلر گه غالب بولدیلر اوشبو آیت کریمه قرآننک معجزه بولماقینه دلیلدر دخی مهاجرلر گه شوپله دیوب وعده قیلدی کم (وَلْيَسْكُنْ لَهُمْ) هم البته متمکن و قوتلی قیلور خدای تعالی آنلر اوچون (دِينَهُمْ) آنلرنک دینلرینی (الَّذِي أَرْضَى لَهُمْ) آنداین دین کم قبول قیلدی و معقول کوردی خدای تعالی اول دیننی آنلر اوچون یعنی اسلام دینینی بارچه دینلر گه غالب قیلور دیبه کدر (وَلْيَسُدُّ لَهُمْ) هم البته آلدشدرور خدای تعالی آنلرغه (مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ) آنلرنک قورقولری صوگنده دشمانلر دن (آمَنًا) ایپینلکنی یعنی قورقولری اورنینه آنلرغه ایپینلک و وطنچلق روزی قیلور (يَعْبُدُونَنِي) عبادت قیلورلر آنلر اول وقتده هم میکا حاضرده عبادت قیلورلری کی (لَا يَشْرِكُونَ بِي) شریک ایله مسلر میکا (شَيْئًا) بر نرسه نیک یعنی وطنچلق و دولت هم راحت آنلرنی عبادتدن و توحیددن منع ایله مسه (وَمَنْ كَفَرَ) و هر کم کفرک قیلسه اوشبو نعمت برابرنده و میکا عبادت ایله مسه (بَعْدَ ذَلِكَ) اوشبو وعده

راست کیلگانی صوکنده (فَاُولَئِكَ) بس اوشبو کفرک قیاحوچیلر (هُمُ الْفَاسِقُونَ) آنلردر فاسقلر امام ثعلبی رحمۃ اللہ علیہ بیورمشدرکم حضرت عثماننی اولنورگوچیلر اوشبو نعمتکە کفرک ایتکوچیلرنک اؤلی بولدیلر (وَأَقْبَبُوا الصَّلَاةَ) وقایم قیلکزار نمازنی (وَأَتُوا الزُّكُوةَ) هم بیرکزلر زکوة واجبهنی (وَاطِيعُوا الرَّسُولَ) دخی اطاعت قیلکزلر پیغمبرگە وآنک فرمانینه بوی صونوکزلر (لَعَلَّكُمْ تَرْحَمُونَ) شایدکم سزلر رحمت ایتولمشلر بولورسز (لَا تَعْسَبْنَ) گمان قیلماغل و حسابلاماغل ای عهد علیہ السلام (الَّذِينَ كَفَرُوا) شول کمسەلرنی کم حقلقنہ اوشاننادیلر وایمان کیلتورمەدیلر (مَعْزِبِينَ) عاجز ایتکوچیلردر دیوب گمان قیلماغل خدای تعالی نی عذاب فیلودن (فِي الْأَرْضِ) برده یعنی خدای تعالی هر فایحان تازە آنلرنی عذاب قیلور آنک عذابینی دفع قیلا آلماسلر (وَمَا يُهِمُّ النَّارَ) وآنلرنک قایتاچق اورنلری تئوغ اولدیز (وَلَبِئْسَ الْمَصِيرُ) والبتنہ نی یاوز قایتاچق اورندر اول تئوغ اولی اسباب نزولده کیلتورمشدرکم حضرت پیغمبر علیہ السلام «مدلج» اسمی قلی توش وقتنده حضرت عمرگە ییەرگان ایدی مدلج اذن و رخصت صوراماینچە حضرت عمرنک خانە سینہ کردی عمر فاروق رضی اللہ عنہ یوقلاغان ایدی هم اوستینه یایقان کییمی توشوب تەنلری آچلغان ایدی وبر قولده اولباغ ایدی زوجه سی برله ملاعبه قیلور ایدی بس حضرت عمرنک کوکلینه اول فلنک رخصتسز کرمه کندن تمام کراہیت کیلوب مبارک تلننہ جاری بولدی کم «اگر حق سبحانہ و تعالی بویل و قتلردە بزنگ بالالرمز هم خدمتچیلرمز رخصتسز ایولرمزگە کرمه کنندن نهی ایلەسە ایدی یحشی بولور ایدی تاکم یاشرن اشلرمزگە مطلع بولماسلر ایدی» دیدی شوندن صوگ طورب حضرت پیغمبر علیہ السلام مجلسینہ کیلیدی اوشبو آیت کریمہ نازل بولغان ایدی کم (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمان کیلتورگان کمسەلر (لَيْسَ اسْتِزَانُكُمْ) کیره کدرکم اذن و رخصت صوراسونلر سزلردن (الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ) شول کمسەلرکم مالک بولدی آنلرنی سزنگ قوللرکز یعنی فللرکز خا نزگە کرگانە رخصت صوراسونلر (وَالَّذِينَ) هم شول کمسەلر رخصت صوراسونلرکم (لَمْ يَبْلُغُوا الْعِلْمَ) ایرشەمدیلر آنلر بلاغتکە (مِنْكُمْ) سزلردن یعنی صبی بالالر هم رخصت برله کرسونلر واذن صوراسونلر (ثَلَاثَ مَرَّاتٍ) کیچە وکوندزده اوج مرتبه یعنی اوج وقتنہ رخصت صوراب کرسونلر (مَنْ قَبِلَ صَلَاةَ الْفَجْرِ) برسی ایرتە نمازندن السگاری کم اول

وقتده كشي يوقودن طورب كيونگان وقتى بولور (وحين تضعون) وبرى شول
 وقتك سز قويارسز (ثيابكم) كيملرگزنى يعنى كيملرگزنى صالوب ياتورسز (من الظهيرة)
 ظهيرة يعنى توش وقتندن (ومن بعد صلاة العشاء) و اوچو نچيسى يستو نمازى
 سوگندن كم اول وقت چيشونوب يانا طورغان وقتدر اوشبو اوچ وقتده رخصتسز
 كرمه سونلر كم بو اوچ وقت (ثلاث عورات لكم) اوچ عورت وقتلر يدر سزنىڭ
 اوچون (ليس عليكم) يوقدر سزنىڭ اوزرگزگه (ولا عليهم) هم يوقدر قلرگز
 وصيلرگز اوزرينه (جناح) هيچ برگناه و وبال رخصتسز كرودن (بعدهن) اوشبو
 اوچ وقت سوگنده (طوافون) اول قللر طواف ايتكوچيلردر (عليكم) سزنىڭ
 اوزرگزگه خدمت اوچون (بعضكم) سزنىڭ بعضلرگز (علي بعض) بعضلر اوزرينه
 يعنى قللر خواجه ارغه حاجت ويوموش برله كرگوچيلردر (كذلك) اوشانداق
 (بين) ظاهر فيلور الله تعالى (لكم الايات) سزلرگه آيتلرنى و شريعت حكملر ينى
 (والله عليم) و خداى تعالى بلگوچيدر بئله لرنىڭ مصلحتلر ينى (حكيم) حكم ايتكوچيدر
 مراسم ادبى رعايه ايله ماك برله (واذا بلغ الاطفال) هر قاچان ايرشسه لرياش
 بالالر (منكم) سزلردن (العلم) احتلام بولوغه يعنى بالغ بولسeler (فليستوا
 بس كيره كدر كم آنلر اذن و رخصت صوراب كرسونلر هر وقتده (كما استاذن
 الدين) نتاك كم اذن و رخصت صورالر شول كمسه لركم بالغ بولديلر (من قبلهم)
 اول، بالالردن الكارى يعنى ياش بالالر بالغ بولغاچ باشقه ايرلر حكمنده بواورلر
 (كذلك) اوشانداق (بين الله) بيان فيلور خداى تعالى (لكم) سزلرگه (اياته)
 اوزينىڭ آيتلر ينى (والله عليم) و خداى تعالى بلگوچيدر سزنىڭ احوالگزنى
 (حكيم) حكم ايتكوچيدر حكمت و مصلحت برله (والقواعد) و قارطايوب ايولرنده
 اولطرغوچيلر (من النساء) خاتونلردن (اللاتى لايرجون) آنداين خاتونلر كم
 آنلر اميد ايتمه سلر (نكاحاً) نكاحنى يعنى قارطايغان و هيضدن فالغان خاتونلر كم
 آنلرنى بر كشى نكاحلاب آلهق اميد ايتولهس (فليس عليهم) بس يوقدر آنداين
 خاتونلر اوزينه (جناح) برگناه و وبال (ان يضعن) آنلرنىڭ قوياقلىرىدىن يعنى
 كيه گانلر كلىرىدىن گناه يوقدر (ثيابهن) يوزلر ينى و باشلر ينى اورتنه طورغان
 كيوملر ينى چادر و بوركاچىك كىي يعنى فارچق خاتونلر باشلر ينى بوركانمه سeler
 گناه يوقدر (غير متبرجات) ظاهر ايتكوچيلرگه باشقه بولغانلرى حالده اول
 خاتونلر (بزينة) زينت اوزينى يعنى باشلر ينى بوركانمه ولرندىن غرض و مقصودلرى

باش و ساچ ہم قولاق کبی زینت اورنلرینی کشیگه کورسه تو بولماسون (وَأَنْ
 یَسْتَعْفِفْنَ) واول فارط خاتلرنک عفتنی و صافلانوی استنب اوزلرینی اورتمه کلری
 (خبر لهن) اید گورهک و بخشیرا قدر آنلر اوچون (وَاللّٰهُ سَمِیعٌ) و خدای تعالی
 ایشنکو چیدر آنلرنک سوزلرینی (علیم) بلگو چیدر نیتلرینی مرویدرکه بعض
 صحابهلر سفرگه کینکان و قتلرنده آمبارلرینک آچقچلرینی صوقر و صرخاو و غریب
 بولغان صحابهلرگه بیروب «حاجت و قندک بز نك آمبارلرمزدن نله گانچه طعام آلکز»
 دیب تعیین فیلورلر ایدی اول صرخاو و ضعیفلر آنلرنک راضی بولماولرندن قورقوب
 طعام آلودن صافلانورلر ایدی ایدی حق سبحانه و تعالی دن آیت کبلیدی کم (لَیْسَ عَلَی
 الْأَعْمٰی حَرَجٌ) یوقدر صوقر کشی اوزره هیچ بر طارلق و وبال (وَلَا عَلَی الْأَعْرَاجِ
 حَرَجٌ) هم یوقدر آفصاق کشیگه هیچ بر حرج (وَلَا عَلَی الْمَرِیضِ حَرَجٌ) دخی
 یوقدر صرخاو کشی اوزره بر طارلق و گناه (وَلَا عَلَی أَنْفُسِكُمْ) هم یوقدر سزلرنک
 اوزلرکزگه بر وبال و زبان (أَنْ تَأْكُلُوا) سز نك آشامافکزدن هم مذکور صرخاو
 و ضعیف کشیلرنک آشامافلرندن (مَنْ یُّؤْتِكُمْ) اوز ایولرکز دن یعنی اهل و عیالکز
 طوراً نوریغان ایولردن هم بالالرکز نك ایولرندن (أَوْ یُّوتِ آبَائِكُمْ) یا ایسه آنالرکز نك
 ایولرندن (أَوْ یُّوتِ أُمَّهَاتِكُمْ) یا ایسه آنالرکز نك ایولرندن (أَوْ یُّوتِ أَخْوَانِكُمْ)
 یا ایسه آغا و انیلرکز ایولرندن (أَوْ یُّوتِ أَخْوَانِكُمْ) یا ایسه فرزندانلرکز نك ایولرندن
 (أَوْ یُّوتِ أَعْمَامِكُمْ) یا ایسه آنالرکز برله بر طوغمه ایر فرندانلرکز نك ایولرندن
 (أَوْ یُّوتِ عَمَّاتِكُمْ) یا ایسه آنالرکز برله بر طوغمه فرزندانلرکز نك ایولرندن
 (أَوْ یُّوتِ أَخْوَالِكُمْ) یا ایسه آنالرکز برله بر طوغمه ایر فرندانلرکز نك ایولرندن
 (أَوْ یُّوتِ خَالَاتِكُمْ) یا ایسه خاللرکز یعنی آنالرکز برله بر طوغمه فرزندانلرکز
 ایولرندن (أَوْ مَا مَلَکَتْهُمُ) یا ایسه شول ایودن کم مالک بولدکز سز (مَفَاتِحَهُ) آنک
 آچقچلرینی یعنی خزینه و آمبار آچقچلری اوز فولکزده بولسه شوندن آشامافکزدن
 حرج یوقدر بو خطاب و کیلرگه و خازنلرگه در دیمشالر (أَوْ صَدِّقِكُمْ) یا ایسه
 دوستلرکز نك ایولرندن آشاسا کز سزلرگه گناه یوقدر لکن دوستنک راضی
 بولماق شرطلر دیمشالر (۱) و حقیقت شوا کم اگر حقیقی دوست بولسه آنک
 خانه سندن آشامق برله اول زیاده شاد بولور (لَیْسَ عَلَیْکُمْ جُنَاحٌ) یوقدر سز نك
 اوزرکزگه بر گناه (أَنْ تَأْكُلُوا) سز نك آشامافکزدن طعامنی (جمیعاً) کوب
 کشیلر برگه جبولوب (أَوْ أَشْتَاتًا) یا ایسه طارالوب یالغوز یالغوز انصاردن

(۱) مرویدرکه موصلی
 قدس سره حضرتلری بر
 دوستینک خانه سینه
 کیلدی دوستی ایوده
 یوق ایدی موصلی
 دوستینک یا یغیبنی طلب
 ایلوب چاریه سی یا یغیبنی
 کیلتورب بیر گناچ
 یا یغیندن ایکی درهم
 آلوب قالغانینی چاریه گه
 فایتارب بیردی اول
 دوستی خانه سینه فایتاق
 چاریه دن بو واقعه فی
 ایشتوب شادلانغانندان
 اول چاریه فی آزاد
 قیلدی چن دوستلق
 اوشبودر
 عوارف المعارفه
 مذکوردرکه اگر کشی
 دوستینه «مالکدن
 میگا بیر گل» دیوب
 صورانغانه اول دوستی
 «فی قدرلی بیر ایم»
 دیسه دوستلقه لایق
 بولماس بلکه دوست
 شولدر کم بارچه مالینی
 دوستی آلدینه قویار
 و دوستقه اختیار بیور.

بعضاری پالفوز طعام آشاونی حرام بلوب هر وقت قوناق كونوب آشاماینچه
 عننت چینگارلر ایدی حق تعالی بیوردی کم یالفوز آشامانده گناه یوقدر (فَاذًا
 دَخَلْتُمْ) بس هر فایجان کرسه کز سز (بیوتًا ابولر گه یعنی ذکر ایتولمش
 ابولر گه یا که اوز ابولر کز گه یا که خالی وبوش ابولر گه یا که مسجد لر گه
 کرسه کز (فَسَلِّمُوا) بس سلام بیر کز سز (عَلَىٰ اَنْفُسِكُمْ) اوز نفس لر کز اوز رینه
 یعنی دیند اشر لر کز گه کم مؤمنلر همه سی بر نفس حکمنده در یا که اهل و عیال کز گه
 سلام بیر کز اوز ابولر کز گه کر گانده یا که مسجد که کر گانده «السلام علینا و علی
 عباد الله الصالحین» دیوب ایت کز (تَعْبَةً مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ) سلام بیر کم ثابت
 و مشر و عدر خدای تعالی قاشندن (مُبَارَكَةٌ) خیر و بر کاتلی بولغوجی سلام (طَيِّبَةٌ)
 خوش و پاکیزه بولغوجی (كَذٰلِكَ) اوشانداق (بَيْنَ اللّٰهِ) بیان قیلور الله تعالی
 (لَكُمْ الْاٰیَات) سز لر گه آیتلر نی (لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُوْنَ) شاید کم سز لر تعقل قیلور سز
 وَا كَلَار سز (اِنَّهَا الْمَوْمِنُوْنَ) موندن باشقه نو گلدر کم کامل مؤمن بولغان کسه لر
 (الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا) شول کسه لر در کم ایمان کینلور دیلر و اشان دیلر (بِاللّٰهِ) خدای
 تعالی گه (وَرَسُوْلِهِ) هم آنک رسولینه (وَ اِذَا كَانُوْا) و هر فایجان بولسه لر آنلر
 (مَعَهُ) پیغمبر علیه السلام برله برگه (عَلَىٰ اَمْرٍ جَامِعٍ) بر جیفوجی اش اوز رینه
 یعنی شریعت بوینچه اجتماع و جیولما قلی تیوش بولغان اش خصوصنده پیغمبر
 علیه السلام برله جیولسه لر جبعه و عید کبی هم صوغش و استسقاء کبیلرده
 (لَمْ يَذْهَبُوْا) کیتمه سلر آنلر پیغمبر نک فاشندن (حتی یستأذنه) تا کم اذن
 و رخصت صور اغانلرینه چه یعنی رخصت سز کیتمه سلر (اِنَّ الَّذِيْنَ) درستلکده شول
 کسه لر کم (يَسْتَاذِنُوْكَ) اذن صور لر سپندن (اُولٰٓئِكَ) اوشبو اذن صور اغو چیلر
 (الَّذِيْنَ يَوْمِنُوْنَ) شول کسه لر در کم صدق و اخلاص یوزندن اوشانور لر (بِاللّٰهِ)
 خدای تعالی گه (وَرَسُوْلِهِ) هم آنک رسولینه (فَاِذَا اسْتَاذِنُوْكَ) بس هر فایجان اذن
 استه سلر اول مؤمنلر سپندن (لَبَعْضُ شَانِهِمْ) بعض اشر لینی اصلاح و انعام او چون
 (فَاِذْنٍ) بس سین اذن و رخصت بیر گل ای محمد علیه السلام (لَمِنْ شَيْءٍ) هر
 کسه گه کم تله سه ک (منهم) اول مؤمنلردن (وَ اسْتَغْفِرْ) هم استغفار قیلقل (لَهُمُ اللّٰهُ)
 آنلر او چون خدای تعالی دن یعنی آنلر نک دنیا حاجتی او چون اذن صور اب دین
 اشن قویوب کیتمه کلری اگر چه عذر برله بولسه ده خللن خالی نو گلدر بس
 سین آنلر او چون استغفار قیلقل و گناهلرینک یارلقانما قینی استه گل (اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ)

درستلکه خدای تعالی بار افاقو چیدر بئز لرنك نصبر انبی (رحیم) میر بان و رجعت
 ایتکو چیدر آنلرغه تکلیفی تفتیق برله (لَا تَجْعَلُوا) قیلما کز سز (دعاء الرسول)
 پیغمبرنك اوندمه کینی سز لرنی (بینکم) اوز آرا کزده (كِدَاءُ بَعْضِكُمْ بَعْضًا)
 بعضکوز بعضکوزنی اوندمه کی کبی یعنی اوز آرا کزده بر کز ایکنچیکزنی اوند گانه
 آندن اعراض قیلور سز یا که جواب بیروده مساهله قیلور سز نیرلک برله جواب
 بیروماسز پیغمبر سز لرنی اوند گانه هم شولای قیلما کز بلکه پیغمبر سزنی
 اونداسه توفقسز اجابت قیلکز زیرا که پیغمبرنك امرینه مبادرة ایلماک واجیدر
 و آنک حضور نندن رخصتسز فایتوب کیتو (۱) حرامدر مرویدر که پیغمبرمن علیه الصلاة
 والسلام حضرتلری خطبه اوفوغانک منافقلر طار لایوب جداب طور آلمانچه برسی
 آرطینه برسی یاشرنوب آفرننه برهم برهم مسجددن چفوب کیتهلر ایدی بو خصوصه
 حق تعالی بیوردی کم (فَدَّ يَعْلَمُ اللَّهُ) تحقیق بلور خدای تعالی (الَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ)
 شول کمسه لرنی کم آز آز آفرننه چفوب کیتهلر یعنی برهم برهم مسجددن چغارار
 (مَنْكُمْ) سز لرنك آرا کزدن (لِوَادًا) بر بر سندن پناه استه گانی و برسی بر سینه
 صفوغانی حاله یعنی برسی برسی آرطینه یاشرنگانلری حالک چغارلر (فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ)
 بس کیرا کدر کم فورفسونلر شول کمسه لرنی (يَخَالِفُونَ) مخالفت قیلورلر و باش
 طار تورلر (عَنْ أَمْرِهِ) خدای تعالی نك فرمانندن (أَنْ تَصِيبَهُمْ) آنلرغه ایرشمه کندن
 (تَنْتَنَةً) بر بلا و صنایق خدایدن کم ماللری یا که بالالری یا که نفسلری خصوصه
 بر قضا و زیان کیلمه کدر یا که کولنك نساوتی و غافلک کیدر (أَوْ يَصِيبَهُمْ) یا ایسه
 آنلرغه ایرشمه کندن فورفسونلر (عَذَابِ آيْمٍ) ریختکوی و قاطی عذاب آخرتده
 (أَلَا إِنَّ اللَّهَ) آگه بولکزلر کم درستلکه خدای تعالی نك ملکنده در و آنکا
 مخصوصدر (مَا فِي السَّمَوَاتِ) شول نرسه کم کولرده در (وَالْأَرْضِ) هم شول نرسه کم
 بیروده در (فَدَّ يَعْلَمُ) تحقیق بلور خدای تعالی (مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ) شول نرسه کی کم سز لرنی
 ای مکللی بندهلر آنک اوزر سز یعنی فرمانینه موافقت یا که مخالفت ایتمه کزنی
 هم اخلاص و نفاق کزنی و طاعت هم معصیت قیلما کزنی بار چه سینی خدای بلور
 (وَيَوْمَ يَرْجَعُونَ) دخی بلور شول (وَنُنِیْكُمْ) اول کوننه فایتارلمش بولورلر اول منافقلر
 (إِلَيْهِ) آنک جزاسی و عذاب صاری (فَيُنَبِّئُهُمْ) بس خبر بیرو و بلور خدای آنلرغه
 (بِمَا عَمِلُوا) شول نرسه کی اشله دیلر آنلر دنیاده و شول عمللرینه کوره جزا
 و مکافاتلرینی بیرو (وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) و خدای تعالی بار چه نرسه کی بلگو چیدر.

(۱) یا که مراد پیغمبرنك
 سز نك حفا کزده قیلغان
 دعاسینی بر بر کز حفا
 قیلغان دعال کز کبی
 بله کز بلکه پیغمبرنك
 دعاسی البته مقبول
 و مستجابدر یا که
 پیغمبرنك اسمینی یاد
 ایتمه کنی و آنکا خطاب
 قیلغنی بر بر کزنی یاد
 ایتمه ک و بر بر کز گه
 خطاب قیلق کبی
 قیلما کز بلکه آنک
 اسمینی تعظیم و الوغلامق
 برله ذکر استکوز و آنک
 خطاب قیلغانده «مجرد»
 اسمی برله خطاب
 قیلما کز بلکه «یا
 رسول الله یا نبی الله»
 دیوب تعظیم برله خطاب
 ایله کز.

﴿ سُورَةُ الْفُرْقَانِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ سَبْعٌ وَسَبْعُونَ آيَةً ﴾

﴿ ۲۴ ﴾ نَجْمِ سُورَةِ الْفُرْقَانِ سُورَةِ سِی مَكَّةَ دِه نَازِلْدِر ۷۷ آيْتِدِر ﴿ ۱ ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(۱) تَبَارَكَ الَّذِي (۱) مَبَارَكٌ وَأُولُو عِزٍّ بُولْدِي شُونْدَايْنِ خُدَايِ تَعَالَى كِم يَا كِه دَائِم وَثَابِت بُولْدِي يَا كِه بَرَكْتِ آئِنْدِن بُولْدِي شَوْل ذَاتِ كِم (نَزَلَ) اِيئِنْدِرْدِي (الْفُرْقَانِ) (۲) فَرَأْنِي كِم اَوْلِ فَرَانَ حَلَالِ وَحَرَامِ آرَاسِيْنِي هَم حَقِّ بَرَلَهْ بَاطِلِ آرَاسِيْنِي آيُورُغُوجِيْدِر (عَلَى عِبْدِهِ) اوزيْنِكْ قَلِي اوزريند بَعْنِي مُحَمَّدٌ عَلَيْهِ السَّلَامُغُه اِيئِنْدِرْدِي (لَيْكُونَ) نَا كِم بُولسون اوجون اَوْلِ مُحَمَّدٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ (لِلْعَالَمِينَ) عَالَمَلَرِ اَهْلِينَهْ بَعْنِي آدَمِيلَرِ وَبِهَرِيلَرِكِه (تَدْبِيرًا) قورقوتجوي بَعْنِي آنلَرْنِي فَرَانَ بَرَلَهْ خُدَايِ تَعَالَى نِكْ عَذَابِنْدِن قورقوتسون اوجون (الَّذِي) آندايْنِ ذَاتِدِر خُدَايِ تَعَالَى (لَهُ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ) آكْا مَخْصُوصِدِر كوكلَرْنِكْ هَم يَزْنِكْ پادشاهلَقِي (وَلَمْ يَتَّخِذْ) هَم طونبَدِي اَوْلِ خُدَايِ تَعَالَى (وَلَدًا) بالايْنِي تَنَّاكْ كِم يهود و نصاري گمان قيلورلر (وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ) هَم بولمادی آنكْ شَرِيكِي ااورطاغِي (فِي الْمَلِكِ) پادشاهلَقْدَهْ تَنَّاكْ كِم وَثَبِيلَرِ وَمَشْرُكَلَرِ گمان ايتدلر (وَوَلَّحَّ) هَم ياراندِي اَوْلِ خُدَايِ تَعَالَى (كُلِّ شَيْءٍ) بارچه نَرَسَهْ نِوَرْلِي شَكْلَلَرِ وَمَخْتَلَفِ هَيْئَتَلَرِ اوزره (فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا) بس تَقْدِيرِ قِيلَهْ تَقْدِيرِ قِيلَهْ اَوْلِ نَرَسَهْ بَعْنِي آئِنْدِن بولاهقْ خَاصِيْتَلَرِ وَفَعْلَلَرِ اوجون اَوْلِ نَرَسَهْ مَهْيَا اِيلَهْ دِي يَا كِه تَقْدِيرِ قِيلَهْ آئِنْدِن بَقَاسِيْنِي بَر مَعْلُومِ وَتَعْتَهْجَهْ (وَأَتَّخَذُوا) طونبديلر مَشْرُكَلَرِ (مَنْ دُونَهُ) خُدَايِ تَعَالَى دِن باشقَهْ (الْهَةِ) خُدَايِلَرْنِي بَعْنِي پوتلَرْنِي خُدَايِ دِيوَبِ طابونديلر (لَا يَخْلُقُونَ) شُونْدَايْنِ خُدَايِلَرْنِي وَمَعْبُودِلَرْنِي طونبديلر كِم يارانباسلر آنلر و ياراتورغَهْ قَادِر بولماسلر (شَيْئًا) بَر نَرَسَهْ دِه (وَهُمْ يَخْلُقُونَ) و حالانكِه اَوْلِ مَشْرُكَلَرْنِكْ مَعْبُودِلَرِي وَپوتلَرِي اوزلَرِي مَخْلُوقَلَرِ و يارانبولمشلردر و هر مَخْلُوقِ مَحْتِاجِ بولور اوزيْنِكْ خَالِقِينَهْ مَحْتِاجِ بولغان نَرَسَهْ مَعْبُودَلِكِكِه لايِقِ تَوَكَّلِدِر (وَلَا يَمْلِكُونَ) هَم مَالِكِ بولماسلر اَوْلِ پوتلَرِ (لَا نَفْسَهُمْ) اوز نَفْسَلَرِي اوجون (ضَرًّا) بَر ضَرَرْنِي دَفْعِ قِيلُونِي (وَلَا نَفْعًا) دَخِي مَالِكِ بولماسلر اوزلَرِينَهْ بَر فَائِدَهْ حَاصِلِ اِيْتُونِي بَعْنِي اَوْلِ پوتلَرِغَهْ بَر ضَرَرِ كِيلَسَهْ اَوْلِ پوتلَرِ اوزلَرِينَهْ كِيلگان ضَرَرْنِي كَيْتَارَهْ آلماسلر هَم اوزلَرِينَهْ بَر فَائِدَهْ ايرشدره آلماسلر بَلَكِهْ آدَمِيلَرِ بَاصَاغَانِ بَر جَانَسَزِ نَرَسَهْ لَرْدِرِ بَسِ آتَارِ نِيچَكِ مَعْبُودَلِكِكِه

(۱) تَبَارَكَ اَفْظِي مَاضِي صِيغَهْ سِيدِر اوزي تَصْرَفِ اِيْدَامَهْسِ يَعْنِي آئِنْدِن مَضَارِعِ وَاسْمِ فَاعِلِ هَم مَصْدَرِ وَبَاشقَهْ صِيغَهْ لَرِ كِيَامَهْسِ هَم اوشبولغُظِ اَللهُ تَعَالَى دِن بَاشقَهْ حَقْدَهْ اسْتِعْمَالِ اِيْدَامَهْسِ مَعْنَى سِي: «اَوْلِ خُدَايِ تَعَالَى اَزْلا وَاِبْدَا هَم ذَاتِنْدِهْ وَصِفَاتِنْدِهْ بَاقِيْدِر هِيچِدِهْ اوزگارمَهْسِ» دِيمَكِدِر تَفْسِيرِدِر مَثْبُور.

(۲) فَرَأْنِي «فُرْقَانِ» دِيوَبِ آتَامَاقِي حَقِّ اِيلَهْ بَاطِلِ آرَاسِنِ آيُورُغُوجِي اَوْلِدَقْنِدِن يَا كِه آيِرِمِ آيِرِمِ تَوَرْلِي وَقَتْلَرِدِهْ اِيئِنْدِرْلَمَهْ كَعْنِدِنْدِرِ وَاللهُ اعْلَمُ.

لاَیْقُ بِوَالسُّوَالِی (وَلَا یَهْلِكُونَ) دخی مالک بولماسار آنلر (موتاً) اولمگه یعنی
 براونی اولتورمه ککه فادر توگلردر (وَلَا حَیَوَه) هم ترکککه مالک بولماسلر یعنی
 براونی تریک ایلهمک و تریک طوتماغه کوچری بیتهمس (وَلَا نُشُوراً) دخی مالک
 بولماسلر قوبارماغه یعنی اولگان کشینی کیری ترگزه آلماسلر بس آنلر نیچک
 خدای بولسونلر (وَقَالَ الَّذِیْنَ کَفَرُوا) وایتدیلر شول کسه لرم کفرنی اختیار
 قیلدیلر وحقلمه وایشانمادیلر (اِنَّ هَذَا) ایباسدر اوشبو قرآن (الْاَفْکُ) مگر بر
 یالقاندر کم (اَمْتَرِیْهِ) افتراء نبلدیق آنی محمد واوزندن چفاروب ایتدی (وَاَمَّا هُوَ)
 هم یاردم بیردی آکا (عَلِیْهِ) اول یالقانی توزمک اوزره یعنی قرآننی اوزندن
 چفاروب ایتو خصوصنده اول محمد علیه السلامه یاردم ایتدیلر (قَوْمِ اٰخِرُونَ)
 ایکنچی بر گروهلر یعنی کتاب اهلبنک عالماری اولگی امتلرنک خبرلرینی
 آکا سوزلرلر شول خبرلرینی عریچه ایتوب «خدایدن کیلگان قرآن» دیوب
 بزگه اوقیدر دیدیلر (فَقَدْ جَاءُوا) بس تحقیق کیلدیلر اوشبو سوزنی ایتکوجی
 مشرکلر (ظُلْمًا) ظلملق برله (وَزُورًا) هم یالقان برله یعنی آنلرنک اوشبو سوزلری
 وقرآننی یالقاندر دیبه کلری ظلم وپتاندن (وَقَالُوا) بنه ایتدیلر اول مشرکلر
 (اَسَاطِیْرُ الْاَوَّلِیْنَ) اوشبو قرآن اولگیلرنک افسانه لری و حکایه لریدر کم کتابلرغه
 یازوب قالدرغانلردر (اِکْتَتَبْنَا) یازدردی اول حکایه لرینی محمد علیه السلام یازو
 بلگوچیلردن (فَهِيَ) بس اول یازلمش افسانه لری و حکایه لری (تَمَلَّى عَلَیْهِ) املا قیلونمش
 بولور آنک اوزرینه (بُکْرَةً) ایرته برله (وَأَصِیْلًا) دخی کچهده یعنی ایرته برله
 هم کیچ برله اول حکایه لرینی آکا اوقورلر اول آنلرنی تمام یادینه آلوب کوندز
 بزلرگه خدایدن کیلگان قرآندر «دیب اوقور دیدیلر حضرت پیغمبرمز علیه السلام
 اوزی یازو یازما یوب هم یازونی اوقوماغانلقی جهتندن کشیدن یازدروب کشیلردن
 اوقوتادر دیدیلر (قُلْ) ایتکل ای محمد علیه السلام اول مشرکلرنک سوزلرینه
 فارشی (اَنْزَلَهُ) ایندردی اول قرآنتم (الَّذِی یَعْلَمُ السِّرَّ) شوندا این ذات کم بلور
 اول یاشرن نرسه فی السّموات (رض) کوکلرده هم بیرده یعنی کوکل و بیرده گی
 یاشرن نرسه لری بلگوچی خدای ایندردی شول دلیل برله کم بو کلام غیبدن
 خبر بیرونی مشتملدر کم غیبنی بلمک خدا یغنه مخصوصدر (اِنَّهٗ کَانَ) درستلکده
 اول خدای تعالی بولدی (عَفْوًا) یارلقاغوجی بکلرنک گناهلرینی (رَحِیْمًا) مهر بان
 ورحمت ایتکوجی کم عاصیلرینی عذاب قیلوده تعجیل ایلهمس (وَقَالُوا) دخی

ایتدیلر ابو جهل و عتبہ و عاص کبی قریش مشرکلرینک اولوغلری (مال هذا
 الرسول) نى نرسه بولغاندر اوشبو رسولگه یعنی نیچک بو کشى پیغمبرک دعواسینی
 قیلور و حالانکه اوزی باشقه کشیار کبی (یا کُلِّ الطَّعَامِ) آشار طعامنی و آشارنی
 (ویدمش) هم بورور معیشتینی استه مک او چون (فی الاسواق) بازارلرده یعنی بز نك کبی
 اوز حاجتی او چون بازارلرغه چغوب بورور هم آشار و اچار بس بو کشى
 نیچک پیغمبر بولور اگر اول پیغمبر بولسه ایدی بز نك کبی بولماس ایدی حالی
 باشقهارنك حالینه مخالف بولور ایدی دیدیلر نادانقلرندن اول حضرتنك حالندن
 غافل بولوب نبوتنی بشریتکه منافقدر دیب گمان قیلدیلر و حالانکه بله دیلر کم
 پیغمبر برله امت آراسنده مجانست و مناسبت بولورغه کیره کدر تا کم افاده و استفاده
 بولسون او چون ینه اول مشرکلر ایتدیلر کم اگر اول محمد پیغمبر بولسه (لَوْلَا
 أَنْزَلَ نى او چون ایندرامش بولمادی (الیه) آنك صاری (مَلَكٌ) بر فرشته کوکدن
 (فَيَكُونُ) تا کم بولور اول فرشته (مَعَهُ) آنك برله (نَدِيرًا) قورفتقوچی هم آشا
 کشیلرنی قورقوتوده یاردم ایتکوچی (أَوْ يَلْقَى الْيَهُودَ) یا ایسه شولکم سالونمش
 بولور اول محمد صاری کوکدن (كَنْزٍ) بر خزینه یعنی اگر حق پیغمبر بولسه
 آشا کوکدن بر خزینه توشو کیرک ایدی تا کم معاشینی تحصیلدن وتردد قیلوب
 بورودن مستغنی بولور ایدی (أَوْ تَكُونُ لَهُ جَنَّةٌ) یا ایسه شولکم بولور آنك
 بر باقهسی تا کم (يَأْكُلُ) آشار اول محمد علیه السلام (مِنَهَا) اول باقه نك
 محصولندن ویمش لرندن و شونك برله معیشتینی اوتکارور و الحاصل اگر حق پیغمبر
 بولسه اوشبو اشلرنك برسی بولور ایدی باندنه بر فرشتهسی بولور ایدی یا که
 کوکدن خزینه توشار ایدی یا که بر یمش باقهسی بولور ایدی بز نك کبی
 محتاج بولماس ایدی» دیدیلر (وَقَالَ الظَّالِمُونَ) و ایتدیلر ظالمق ایتکوچیلر یعنی
 مشرکلر مؤمنلرگه ایتدیلر (أَنْ تَتَّبِعُونَ) سز لر ایهرمه سسز (الْأَرْجُلَ مَسْحُورًا)
 مگر سحر ایدلمش بر ایرگه ایهرورسز یعنی اول محمد علیه السلامنی سحرله مشلردر
 شول سبیلی پیغمبرک دعواسینی قیلور» دیدیلر یا که مسحور ساحر معناسنادر
 یعنی سحرچی ایرگه ایهرورسز دیدیلر (أَنْظُرْ) فاراغل ای محمد علیه السلام
 بصیره کوزی برله تا کم کورورسك (كَيْفَ ضَرَبُوا) نیچک ضرب قیلدیلر اول
 معاندار (لَكَ الْأَمْثَالُ) سینك او چون مثللرنی یعنی تیوشسز سوزلر سوزلاب سنی
 سحرچیگه اوخشاندیلر و بالغاچیدر دیدیلر (فَضُلُوا) بس ضلالتکه توشدیلر

آنلر و آدشدیلر توغری بولدن (فَلَا يَسْتَطِيعُونَ) بس قادر بولماسلر آنلر و کوچلری یتیمس (سَيِّئًا) بر یولغه یعنی ایتکان سوزلرینه دلیل کینتورمه کگه هیچ بر یول طابا آلماسلر (تَبَارَكَ الَّذِي) اولوغ بولدی آندان ذات کم اوزینک فضل برله (إِنْ شَاءَ) اگر نلسه (جَعَلَ لَكَ) قیلور و باغشلار اول سبکا دنیاده (خَيْرًا) ابد گوره و آرتوغراقنی (مِنْ ذَلِكَ) اوشبو مشرکلر ایتکان خزینه و باقهدن (جَنَاتٍ) باقهلرنی باغشلار کم (تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) آفان اول باقهلرنک آغاچلری آستندن بلغهلر (وَيَجْعَلُ لَكَ) هم قیلور سینک اوچون و سبکا بیورر (فَصَوْرًا) عالی کوشکلر و بیوک منزللرنی اول باقهلرده اسباب نزلده کینتورمشدرکه قریش مشرکلرینک دولتی بایلری رسول اکرم صلی الله علیه وسلمنی فقیرلک و محتاجلق برله کوب تحقیر و سرزنش قیلدقلرنده جنت خازنی رضوان اوشبو آیه کریمه برله نازل بولدی و حضرتکه عرض ایلدی کم «خدای تعالی بیورور اگر نلساک دنیا داغی بارچه خزینهلرنک آچقلرینی سینک قولسکا بیرایم تا کم نل گمانکچه نصرف ایتکل هم بو اش سبلی آخرتده گی درجهلرنک ذره کیمومهس دیدی حضرت بیوردی کم «یا رضوان میکا بودنیا حاجت نوگلدر فقیرلکنی دوست نوتارمن و سوبارمن هم شکور و صبور بنده بولونی نلرمن» دیدی رضوان ایتدی: «اصبت یا رسول الله واحببت ما احب الله» رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینک علو هیتینک برنشانهسی اوشبودر شول قدر احتیاج و فقیرلک برله دنیا مالینه اصلا التفات قیلهادی حق تعالی بیورور کم اول مشرکلرنی ایمان کینتورودن مانع بولغان نرسه سینک فقیر بولماقک نوگلدر (بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ) بلکه آنلر بالغانغه طوتدیلر قیامتنی و اشانهادیلر شول سبلی ایمان کینتورمه سلر (وَاعْتَدْنَا) و حاضرله دک بز (لَمَنْ كَذَّبَ بِالسَّاعَةِ) شول کمهس اوچون کم بالغانغه طوتدی قیامتنی (سَعِيرًا) قزدلش اوطنی یعنی تموغنی و دیمشلدرکه «سعیر» تموغ اسملرندن براسمدر (إِذَا رَأَوْهُمْ) هر فایچان کورسه اول قیامتکه انکار ایتکوچیلرنی تموغ اوطی (مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ) یراق اورندن یعنی یوز یللق یا که بیش یوز یللق بول بولسه آنلر برله تموغنک آراسی (سَمِعُوا) ایشتورلر آنلر شولقدر یراقدن (لَهَا تَغِيظًا) اول تموغ اوطنیک آچولانوب فایناغان آوازینی (وَزَفِيرًا) هم آچولانغان کشیلردن چقا طورغان طاوش کبی طاوشنی (وَإِذَا أَلْفَاوْا) وهر فایچان سالونمش بولسه لر اول مشرکلر (مِنْهَا) اول

نهوندن (مَكَانًا ضَيِّقًا) طار بواجومی اورنقه (مقرنین) فولاری موبیلرینه باندن
 ایتولمش وزخیر برله باغلانمشلر بولغانلری حالده یا که هر قایوسی بر شیطانه
 قرین ایدلوب ایکیسی بر زخیر برله باغلانغان بولغانلری حالده تیوغه
 سالونسلر (دَعُوا) اوندارلر اول مشرکلر اوزلرینه (هَنَالِكْ) شول اوردنه (ثُبُورًا)
 هلا کلکنی یعنی اوزارینی هلاکک برله سوگارلر ونقرین قیلورلر وحق تعالی
 آنلرغه ایتور (لَا تَدْعُوا الْيَوْمَ) اوندامه کز سز اوشبو کون (ثُبُورًا وَاحِدًا) بر
 ثبورنی (وَأَدْعُوا ثُبُورًا كَثِيرًا) واوندا کز کوب ثبورنی یعنی اوز کزنی آزغند
 نفرین وحفارت قیلما کز بلکه کوب قیلکز زیرا که سزلرگه بیک کوب تورلی
 عذابلر بولسه کیرا کدر (قُلْ) ایتکل ای محمد علیه السلام سینی فقیرک برله
 کیمستکوچی مشرکلرگه (أَذَلَّكَ خَيْرٌ) ایا اوشبو دنیانک خزینه سی ویاچه سی
 یخسیرافمو (أَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ) یا ایسه منگولک جنت یخسیرافمو (أَلَمْ تَعِدْ الْمُتَّقُونَ)
 آنداین جنت کم وعده بیرلمش بولدیلر تقوالق ایتکوچیلر اول جنتکه کرمک
 برله (كَانَتْ) بولدی اول جنت (لَهُمْ) اول متقیلرگه (جَزَاءٌ) عمللرینک جزاسی
 (وَمَصِيرًا) دخی فایناچی اورن بولدی آنلرغه آخرنده (لَهُمْ) بولغوجیدر آنلرغند
 (فِيهَا) اول جنتده (مَا يَشَاءُونَ) شول نرسه کم تله لر آنلر جنت نعمتلرندن
 (خَالِدِينَ) منگو فالغوجیلر بولغانلری حالده اول جنتده (كَانَ) بولدی آنلرنک
 جنتکه دخول وخلودلری (عَلَى رَبِّكَ) پروردکارک اوزره (وَعَدًا مَسْئُولًا) صورالشمش
 وعده یعنی مؤمنلر حق تعالی دن «وَأَتْنَا مَا وَعَدْتَنَا» دیوب آنی صورارلر یا که
 آنلر اوچون ملائکه لر صورارلر (وَيَوْمَ يَعْبُرُهم) ویا د قیقل شول کوننی کم
 قوبارور خدای تعالی اول مشرکلرنی (وَمَا يَعْبُدُونَ) هم شول نرسه فی قوبارور کم
 اول مشرکلر طابونورار آکا (مَنْ دُونَ اللَّهِ) الله تعالی دن باشقه یعنی آنلرنک
 معبودلرینی وپوتلرینی هم اوزلری برله قوبارور (فَيَقُولُ) بس ایتور خدای
 تعالی آنلرنک معبودلرینه (أَأَنْتُمْ أَضَلُّتُمْ) ایا سزلر آزدرد کز مو (عبادی هُولَاءِ)
 مینم اوشبو بندلرینی (أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ) یا ایسه آنلر اوزلری آدشدیلر مو
 بولنی وضالاتکه نوشدیلر مو (قَالُوا) ایتورلر اول معبودلر وپوتلر (سُبْحَانَكَ)
 پا کاک برله یاد اینهرمز سینی وشربکدن مزه بلورمز ای بزنک پروردکاریمز
 (مَا كُنَّا بِسَبْقَى لَنَا) تیوتش بولمادی ودرست نوگلدز بزلرگه (أَنْ نَتَّخِذَ) بزنک
 طونه ساقز (مَنْ دُونَكَ) سیندن باشقه (مَنْ أَوْلِيَاءَ) دوستلردن یعنی بر اول

اوز يېزگه طابونفوجپلرني دوست طوتماسهز و طابوننافقه امر قيلماسن (وَلَكِنْ
 مَتَعْتَمِرًا) وَلَكِنْ بِيْرَه مَنَد قَيْلِدِك سِيْن اَنَلَرْنِي وَفَائِدَه لَانْدِرْدِك (وَابَاؤُهُمْ) دَغِي
 اَنَالَرِيْنِي بِيْرَه مَنَد اَيْتْدِك يَعْنِي اَنَلَرْغِه دَوْلَت وَمَالْ هَم بِالَالَرْ هَم اَوْزُونْ عَمْر
 بِيْرْدِك وَصَحْتِك بِيْرُوْب دَنْبَادَه نُوْرْلِي نَعْمَتْلَرْ بَرْلَه مَتَعْم اَيْلِدِك (عَتِي نَسُوَا
 الذُّكْرَ) نَاكَم اُونُوْطدِيْلَر اَنَلَرْ ذِكْرْنِي يَعْنِي پِيْغَمبِرْلَرِي اَوْنَدَا كَانْ نَرْسَه نِي
 وَحَقْ دِيْنِنِي اُونُوْطدِيْلَر (وَكَانُوَا) هَم بُولدِيْلَر اَنَلَرْ (قَوْمًا بُورًا) هَلَاكْ بُولفُوْجِي
 كِرُوْه حِكْم اَز لِيْدَه بَسْ حَقْ تَعَالِيْ پُوْتَقَه طابونفوجپلرنيك اوزلر ينه خطاب قيلوب
 اَيْتُوْر (فَقَدْ كَذَّبُوْكُمْ) بَسْ حَقِيْقِي نَكْذِيْب قَيْلِدِيْلَر سَزْلَرْنِي مَعْبُوْدلَر كَزْ (بَمَا
 تَقُوْلُوْنَ) شُوْل نَرْسَه بَرْلَه كَم سَزْلَر اَيْتُوْر سَزْ يَعْنِي سَزْ اَوْل پُوْتلَر كَزْنِي خَدَايْنِيك
 شَرِيكْلَرِيْدِر دِيُوْر اَيْدِكْز پُوْتلَر كَزْ شُوْل سُوْز كَزْنِي يَالَفَانْفَه چَقَار دِيْلَر وَخَدَايْ
 شَرِيكْدِن مَنَزْدَه ر دِيْدِيْلَر (فَمَا تَسْتَطِيْعُوْنَ) بَسْ سَزْلَر فَاْدِر بُولمَاسْ سَزْ وَكُوْچَكْز
 يِيْنْمَهْس (صَرَفًا) دُوْنْدِرْمَه كِكَه وَكِيْتَه رْمَه كِكَه عَدَايْنِي اَوْز كَزْدِن (وَلَا نَصْرًا) هَم
 كُوْچَكْز يِيْنْمَهْس يَارْدَم اَيْتْمَه كِكَه اَوْز كَزْ گَه يَعْنِي اَوْز كَزْنِي بُو كُونْ نُوْغ
 عَدَايْنِدِن قُوْتَقَارَا اَلْمَاسْ سَزْ (وَمَنْ يَظْلَمْ) وَهَر كَمْسَه كَم ظَلْمَلِي قَيْلِسَه يَعْنِي شَرِيكْ
 كَيْلْتُوْر سَه (مَنْكُمْ) سَزْلَرْدِن اِي مَكْفَلَر (نَدْفَه) طَاوْتُوْر مَزْ آكْثَا (عَدَايَا كَبِيْرًا)
 اَوْ اَوْغْ بُولفُوْجِي عَدَايْنِي كَم مَنْگُوْلَكْ نُوْغْ عَدَايِيْدِر (وَمَا اَرْسَلْنَا) وَيِيْه رْمَادِكْ بِيْر
 (قَبْلِكَ) سِيْنْدِن اَلْكَارِي اِي مَحْمَد عَلَيْهِ السَّلَامْ هِيْچ بَر كَمْسَه نِي (مِنْ اَلْمُرْسَلِيْنَ)
 يِيْغَمبِرلَرْدِن (اَلَا اَنْهَمْ) مَغْر كَم دَرِيْسْتَلِكْدَه اَوْل يِيْغَمبِرلَر (لِيَاخُذُوْنَ الطَّعَامَ)
 اَلْبَتَه اَشَارَلَر بُولدِيْلَر طَعَامْنِي (وَيُشْوَبُوْنَ) هَم يُوْرُوْر بُولدِيْلَر (فِي الْاَسْوَاقِ)
 بَاَزَارلَرْدَه اَوْز حَاجْتَلَرِي اَرْطُنْدِن يَعْنِي اَوْل يِيْغَمبِرلَر هَم سِيْنِيكْ كِيْ اَدْمِي اَيْدِيْلَر
 هِيْچ بَر سِي فَرِشْتَه دِن بُولمَادِي (وَجَعَلْنَا) وَقَيْلِدِقْ بِيْر (بَعْضَكُمْ) سَزْنِيكْ بَعْضَكْرْنِي
 (لِبَعْضٍ) بَعْضَكْز اَوْچُونْ (فِتْنَةً) بَر صُنَامَاقْ قَيْلِدِقْ يَعْنِي دَنْبَا اَمْتَعَانْ وَاِبْتِلَاءْ
 يُوْرُوْطدِيْر حَقْ تَعَالِيْ دَنْبَادَه اَدْمِيْلَر اَحْوَالِيْنِي بَر نُوْرْلِي قَيْلِمَاسْ بَعْضَارْنِي بَايْ
 وَبَعْضَلَرْنِي فَقِيْر وَبِرَاوِي صَحْتْ وَاِيكْنِچِيْنِي صِرْخَاوْ قَيْلُوْر نَاكَم اَهْلْ صَبْرْ سَزْلَرْدِن
 اَيْرِلَسُونْ هَم شَكْرَانَه اَهْلِي اَهْلْ كَفْرَانْدِن مَتَازْ بُولسونْ اَوْچُونْ مَرُوِيْدِر كَه اَبُو
 جُوْلْ وُوْلدِيْدِ هَم اَنَلَرْ اَمْثَالِيْ مَشْرَكْلَر بِلَالْ وَعِمَارْ وَصِيْبْ رَضِيْ اَللهْ عَنَمَلَرْنِي وَغِيْرِي
 فَقِيْر وَمَسْكِيْنْ صَحَابَه لَرْنِي كُكُوْر كَچْ بَر بَر سِيْنَه اَيْتُوْرلَر اَيْدِي كَم « اَبَا بَزُوْرْ هَم
 اَوْشُبُوْ بِيْچَارلَر كِيْ فَقِيْر وَيارْلِي بُولُوْ اَوْچُونْ اِيْمَانْ كَيْلْتُوْر اِيكْمَهوْ » دِيُوْب

۱۹
الجز التاسع عشر
من القرآن

استیزاء فیلورلر ایدی بس حق تعالی اوشبو آیتنى نازل قیلدی و قیلرلرگه
خطاب فیلوب بیوردی کم (آتصرون) ایسا سز لر صبر فیلورسزمو و چدارسزمو
فقیرلککه یا ایسه صبرسزلیق ایدوب جزع و زاریلق فیلورسزمو (وکان ربک)
وبولدی سیناڭ پروردکارڭ (بصیراً) کورگوچی بنده لرنڭ احوالینی (*) (وقال
الذین) وایتدیلر شول کسه لر کم (لا یزجون) امید قیلماسلر آنلر (لقائنا)
بزرگه بولوقماننی یعنی حشرگه وبعثکه اشانماسلر یا که عذابوزن فورقاسلر
مراد مکه اهلبدر کم ایتور ایدیلر (اولاً انزل) نی اوچون ایندرلدش بولماس
(علینا الملائکة) بزنڭ اوزریبرگه فرشته لر تا کم محمد علیه السلامڭ پیغمبرلکینه
گواھلق بیورلر ایدی (اونری) یا ایسه نی اوچون بز کورمه سمن آشکارا (ربنا)
پروردکاریمزنی یعنی نی اوچون خدای بزرگه کورنمهس تا کم محمدنڭ پیغمبر
ایدکینی بزرگه ظاهر فیلور ایدی دیدیلر (لقد استکبروا) تحقیق استکبار
واولوغلق قیلدیلر اول مشرکلر (فی انفسهم) اوز نفسلرنده یعنی تکبرلک فیلوب
بیک اولوغ سوزلرگه جرأة ایلدیلر (وعتوا) هم اولچاودن اوتدیلر آنلر (عتوا)
کبیراً) اولوغ بولغوچی اوتنک یعنی بیگرا کده اولچاوسز سوزلر سوزله دیلر کم
شولقدر معجزه لرنی کورا طوب پنه اشانمادیلر فرشته لرنی هم خداینی کورونی
استه دیلر اول مشرکلر حسرتلنورلر (یوم یرون الملائکة) شولکونده کم
کورولر آنلر فرشته لرنی یعنی جان بیرگان و قتلرنده یا که محشر کوننده (لا
بشری) یوقدر هیچ بر سویونچ بیرگوچی (یومئذ) شول کونده (للجه مین)
مشرکلرگه مکه اهلی ایکی نرسه نی صوراعان ایدیلر بری فرشته لرنی کورونی
وایکدچی خداینی کورونی بس حق تعالی بیوردی کم آنلر فرشته لرنی کورولر
هم «لا بشری» دیگان وعیدنی ایشورلر (ویقولون) وایتورلر فرشته لر آنلرغه
کم سزلرگه خدای تعالی نڭ دیداری (حجراً محجوراً) حرام (۱) قیلنمش و طیلولشدر کم
هیچ وقت کوره آلاسز (وقدمنا) و قصد ایلدک بز (الی ما عملوا) شول نرسه
صاری کم اشلدیلر اول مشرکلر یعنی آنلرنڭ بخصیلق قیلامز دیوب قیلغان
عمللرینه فصد قیلدق (فجعلناه) بس قیلدق بز اول عملنی (هباءً منثوراً)
طارالمش و صاجلمش ذره لر و طوزان بورنکاری کبی یعنی آنلرنڭ صلہ رحم
و مہباندارلق و فقیرلرگه انعام هم آچلرنی اطعام و یتیملرنی اکرام و مظلوملرغه
اعانت کبی قیلغان اشلاری بارچه سی ضایعدر مقبول توگلدر زیرا که عملنڭ

(۱) بعضیلر قولنجه مراد
شوالدر کم فریش
مشرکلری هر فاجان
شور حرام بولغان ایلرده
بر فورقچلی کشینی
کورسه لر آنڭ شرندن
ایمین بولماق اوچون
«حجراً محجوراً» دیوب
ایتورلر ایدی بوسوزنی
ایتکاج اول کشی آنلرغه
زبان کیلتورمه دیوب
آنندن ایمین بولورلر
ایدی شونڭ کبی
مشرکلر نغوغ اوطنی
وعذاب فرشته لرنی
کورگاج هم «بونلر
هولندن ایمین بولاجق»
دیوب خیال ایتوب «حجراً
محجوراً» دیورلر لکن
آنده بو سوزلری هیچ
فایده بیرمهس. بدر

مقبوللقينه ايھان شرطدر (اصحاب الجنه) جنت اھللىرى (يَوْمَئِذٍ) شول كوندھ يعنى قيامتدھ (خَيْرٌ) ايدگوراك و بخشيراقدر (مُسْتَقْرَأً) فرار قبلا طورغان اورن بوزندن يعنى آنلرنىڭ آخرتدھ گى مسكنلىرى و سرايللىرى مشركلرنىڭ دنياداغى منزللرندن بخشيراقدر (وَ أَحْسَنٌ) ھم كوركامراكدر آنلر (مَقِيلًا) قيلولھ واستراحت قيلا طورغان اورن بوزندن يعنى باتا طورغان اورنللىرى كوركام و بخشيدىر قيلولھدن مراد محض استراحتدېر چونكھ جنتدھ اويقو بولماس (وَيَوْمَ تَشَقُّقُ السَّمَاوَاتُ) و ياد قيقل شول كوننى كم بارلور كوكلر (بِالضَّمَامِ) بولوط سببلى مراد شول آق بولوطدر كم بىدى فات كوكلرنىڭ اوستندھدر و آنىڭ قالونلى بارچھ كوكلرنىڭ قالونلى كبيدر و بارچھ كوكلردن آغرىاقدر حق سبجانھ و تعالى قدره كاملھسى برلھ اول بولونى كوكلر اوستندھ صافلاب طوتارلر و ھر نايچان قيامت كوني بولسھ خدائى تعالى فرماني بويچھ اول بولوط كوكلر اوستينھ توشوب بارچھ كوكلر يلرلورلر (وَ نَزَلَ الْمَلَائِكَةُ) ھم ايندرلمش بولورلر فرشتھلر كوكن بىر بوزينھ (تَنْزِيلًا) ايندرلك ايندرلورلر تاكم بىر بوزى فرشتھلر برلھ طولور (الْمَلِكُ) پادشاھلىق (يَوْمَئِذٍ) شول كوندھ (الْحَقُّ) ثابت بولغوجيدىر (لِلرَّحْمَنِ) خدائى تعالى گھ يعنى قيامت كوندھ خدائى تعالى گھ پادشاھ بولور دنيا پادشاھلىرى اول كوندھ خور و ذليل فللر بولوب اوز نفسلىرى برلھ مشغول بولورلر (وَ كَانَ يَوْمًا) ھم بولور اول قيامت كوني شول كون كم (عَلَى الْكَافِرِينَ) كفر اھللىرى اوزرينھ (عَسِيرًا) چيئن و قاطى كون بولور (وَيَوْمَ يَعْصِي الظَّالِمُ) دخى ياد قيقل شول كوننى كم غايبت حسرتندن تشار ظلملىق ايتكوچى (عَلَى يَدَيْهِ) ايكى قولى اوزرھ يعنى حسرت و قايغوسندن خدائى آلمايچھ ظالم اوزينىڭ قوللرينى تشار بو آيتدھ گى ظالمدن مراد عقبھ بن ابى معيطدر ديبشار كم اول عقبھ شولقدىر ياوز ايدى كم حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلمنىڭ مبارك يوزلرينھ توكوردى حق تعالى قدرتى برلھ توكور و گى اوط بولوب كبرى اوزينىڭ بوزينھ قايتوب يىكافلر ينى كويدردى عمرى بويچھ بتمھى طورغان داغ بولوب قالدى حضرت پيغمبرنىڭ حكىمى برلھ عقبھ بىر صوغشندھ حضرت على قولندھ مقتول بولدى بو آيت آنىڭ شأندھ نازل بولدى كم اول ظالم قيامتدھ حسرتندن قوللرينى تشار (يَقُولُ) ايتور اول ظلملىق ايتكوچى (يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ) «اى كاشكى مين طوتقان بولسام ايدى (مَعَ الرَّسُولِ) پيغمبر برلھ (سَبِيلًا) بر بولنى»

یعنی: «پیغمبر یولینہ کروب آکا ایمان کیلتورگان بولساچی (یاویلتنی) ای وای
 نی حسرتدر میکا (لَبِئْسَنِي لِمَ اتَّخَذُ كَاشِكِي مِین طونماغان بولساچی (فَلَانًا)
 فلان کسمهنی (خَلِيلًا) دوست ایتوب اوزیگه هم آئی طانوماغان بولساچی (لَقَدْ
 أَضَلَّنِي) تحقیق آزدردی مینی اول کسمه (عَنِ الذَّكَرِ) خدای تعالیٰ نی یاد ایتودن»
 یعنی ایمان کیلتورودن وکلمه شهادة ایتودن مینی منع قیلدی یا که پیغمبرنک
 وعظیمنی ایشتودن (بَعْدَ اذْ جَاءَنِي) شول نرسه سوکنده کم کیلگان ایدی اول میکا یعنی
 پیغمبر حق دینگه دعوة ایتکان ایدی (وَكَانَ الشَّيْطَانُ) و بولدی شیطان یعنی
 آدمی شیطانی یا که ابلیس بولدی (لِلْإِنْسَانِ) آدمیگه (حُضُولًا) طاشلاغوچی
 و یاردمنی قویغوچی یعنی شیطان آدمینی وسوسه قیلوب عاقبت هلاکتکه نوشورور
 صکره آئی طاشلاب کیتهر و یاردم ایتمهس (وَقَالَ الرَّسُولُ) وایتندی رسول یعنی
 محمد علیه السلام ایتندی یا که آخربنده ایتور (يَا رَبِّ) ای مینم پروردگارم (أَنْ
 قَوْمِي) درستلکده مینم قومیم (اتَّخَذُوا) طوندیلر (هَذَا الْقُرْآنُ) اوشبو قرآنی
 (مَهْجُورًا) ترک ایتولمش و طاشلانمش ایتوب یعنی آکا ایمان کیلتورمه دیلر و آئی
 طاشلاودن اعراض قیلدیلر (وَكَذَلِكَ) و اوشانداق یعنی نتهک کم اوشبو مشرکار
 سینی دشمان طونارلر شونک کیبی (جَعَلْنَا) قیلدیق بز (لِكُلِّ نَبِيٍّ) هر پیغمبرگه
 (عَدُوًّا) دشمان قیلدیق (مِنَ الْمُجْرِمِينَ) مشرکوردن نتهک کم نمرود ابراهیم علیه
 السلامه و فرعون موسی علیه السلامه دشمان بولدیلر اول پیغمبرلر صبر قیلدیلر
 بس سین هم صبر قیلعل (وَكَفَىٰ بَرَبًا) ویتکوچیدر سینک پروردگارک (هَادِيًّا)
 هادایت ایتکوچی و طوغری بولغه کوندرگوچی بولوب (وَنَصِيرًا) هم یاردم
 ایتکوچی بولوب کم اول اوزی سینی دشمانلرکفه غالب قیلور (وَقَالَ الَّذِينَ
 كَفَرُوا) وایتدیلر شول کسمه لر کم کفرنی اختیار ایلهدیلر یعنی یهود و نصارا
 یا که عرب مشرکری ایتدیلر (لَوْلَا نَزَّلَ عَلَيْهِ) نی اوچون ایندرلش بولمادی
 محمد علیه السلام اوزره (الْقُرْآنُ) قرآن (جُمْلَةً وَّاحِدَةً) بر جمله بولوب یعنی
 بوتولهای بر بولنی نی اوچون ایندرلهدی تورات و انجیل کیبی دیدیلر زیرا که
 قرآن آیت آیت بولوب بولنوب ایندرلدی (كَذَلِكَ) اوشانداق یبهدرک بز
 قرآنی آیت آیت ایتوب و طارانوب (لُنشِبَتْ بِهِ) تاکم ثابت قیلماقمز
 و برکنمه کمز اوچون و حینی ایرشدرمک برله (فَوَادَكَ) سینک کونکلکنی
 یعنی (۱) هر وقت وحی کیلمک برله اول قرآن آیتلری تمام

(۱) علماء دیمشدر کم
 قرآنی تفریق ایدوب
 یعنی طارانوب آیت
 آیت ایندرمه کنده نتیجه
 نیچه فائتلر باردر برسی
 «سهولت حفظ» یعنی
 «حفظی یکل بولماقدر»
 موسی و داود هم عیسی
 علیهم السلامرغه
 کتابلری همهسی بر
 بولی ایندرلدی زیرا که
 آنلر یازو یازو غوچی
 هم یازونی اوقوغوچی
 ایدیلر اما پیغمبرمز
 علیه السلام حضرتلری
 امی ایدیلر شول چیتدن
 اکر قرآنک جهلسی
 بر بولی کیلگان بولسه
 عطفی مشکل بولور
 ایدی و بر فائدهسی
 شولدرکه قرآن آیتلری
 طارانوب هر بر واقعه
 خصوصنده بر آیت
 ایندرله کی «مزید
 بصیرتنی موجب هم
 زیاده خوضغه سبدر»
 وینه بر فائدهسی جبرائیل
 علیه السلامک قرآن
 آیتینی کیلتورمک
 اوچون هر وقت نزول
 ایلمه کی حضرت
 پیغمبرنک خاطر
 شریفلرینه نسلی
 وراحت بولور ایدی
 اکر بر بولی ایندرلسه
 جبرائیل برکنه مرتبه
 نزول قیلسه کیراک.

ڪو ڪڏهن ڪهه اورناشنون و حفظ ايدلسون اوچون آيت آيت قبول ايندردڪ
 (وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلاً) هم ترتيل قيلق ترتيل قيلدق اول قرآنى سيگا يعنى
 آيتلرنگ برسى آرطندىن برسینی مهلت وتأتى برله اوفودق تاكم محفوظ بولسون
 اوچون وحالانكه مشرڪلرنگ بواعتراضلر ينگ هيچ برحاصلى يوفدر زيراكه قرآن
 ڪيراك بر يولى ايندردلسون وڪيراك طارالوب آيت آيت ڪيلسون آنك معجزهلقينه
 هيچ نقصان ڪيلمهس هنوز معجزه بولور ويغمبرنگ صديقينه دليل بولور (ولا ياتونك
 ببئيل) وڪيلنورمهسلر اول مشرڪلر سيگا هيچ بر مثلنى يعنى سينك نبوتكه فتح
 قيلو وقرآنه طمن اينو خصوصنده سيگا هيچ بر بحث واعتراض قيلماسلر (الَّا جُنَّاتُكَ
 بِالْحَقِّ) مگر كم ڪيلنوردڪ بزسيگا راست بولغوچى جوابنى يعنى هر نيند اين
 اعتراض وبحث قيلسلر بز آنك طوغرى جوابنى سيگا وحى قبول آنلرنگ
 سوزلرينى رد ايدرمز (وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا) هم ڪيلنوردڪ كوركارمهك نرسهنى تفسير
 يوزندن يعنى بر آيت خصوصنده شبهه ايلسهلر اول آيتنك معناسينى ظاهر وروشن
 ايتوب بيان ايلدك (الَّذِينَ يَحْمُرُونَ) شول كمسهلر كم قوبارامش بولورلر (عَلَى
 وَجْهِهِمْ) يوزارى اوزرينه يعنى يوزلرينى يرگه قويوب يورورلر (إِلَى جَهَنَّمَ)
 نوع صارى (أُولَئِكَ) اوشبو مشرڪلر (شَرْمَكَانًا) باوزرافلردر اورن يوزندن
 (وَأَضَلُّ سَبِيلًا) هم آزغوچيراق و آداشغوچيرافلردر يول يوزندن زيراكه آنلرنگ
 بارغان يوللرى نوبغه ايلنور (وَلَقَدْ آتَيْنَا) و تحقيق بيردك بز (مُوسَى الْكِتَابَ)
 موسى عليه السلامغه نورات كتابينى فرعون غرق بولغاندىن صوڙ (وَجَعَلْنَا مَعَهُ)
 هم قيلدق بز اول موسى پمغبر برله (أَخَاهُ هَارُونَ) آنك قرداشى هاروننى
 (وَزَيْرًا) آڱا وزير قيلدق تاكم رسالتنى تبليغ خصوصنده آڱا مدد وياردم
 برسون اوچون (فَقُلْنَا) بس ايتدك بز موسى و هارونغه (إِذْ هَبَّا) بارگزر هر
 ايكيگزر (إِلَى الْقَوْمِ الَّذِينَ) شونداين قوم صارى كم (كَتَبُوا بَآيَاتِنَا) يالغانغه
 طوتديلر بزنگ آيتلر يمزنى يعنى فرعونگه هم آنك قومى بولغان فبطيلر گروهينه
 بارگزر وآنلرنى حق دينگه دعوه ڪر بسى موسى و هارون عليهما السلام اول
 قومگه باروب آنلرنى دعوه ايلديلز آنلر قبول قيلمايوب حقدن باش طارنديلر
 (فَدَمَرْنَا هُمْ تَمِيرًا) بس هلاك قيلق هلاك قيلدق اول قوملرنى و قلمزم درياسينه
 غرق بولديلر تاكم نشانلرى هم قالهادى (وَقَوْمِ نُوحٍ) دخى نوح پمغبر قومينى
 (لَمَّا كَتَبُوا) يالغانغه طوتقانلرى زمانده آنلر (الرسل) بيغمبرلرنى يعنى نوح

(۱) و بعض مفسر لر قولنجه اصحاب الرس پونقه طابونخوچی بر گروه ایدیلر شعیب علیه السلام آنلرغه کیلوب حق دینگه دعوت ایلدی آنلر قبول قیلما دیلر بر کون بر قیونک نیکره سینه جیولوب شعیب علیه السلامنی ایداً ایلهمک برله مشغول بولدیلر ناگاه اول قیو جیولوب آنلر بارچه منزللری و ماللری برله بر آستینه کیتدیلر یا که اصحاب الرس بر قوم ایدیلر کم صنو بر یغاجینی یغاجلرنک پادشامیدر دیوب شول یغاقه طابونور ایدیلر یعقوب علیه السلام اوغلی بیودا نسلندن آنلرغه بر پیغمبر کیلدی آنلر اول پیغمبرنی تکذیب قیلدیلر هم آنی اولتوروب بر قیوغه طاشلادیلر ناگاه بر فارا بولوپ پیدا بولوب آندن بر صاعقه و یاشن چغوب اول قومنک همه لرینی یاندروب هلاک ایلدی یا که اصحاب الرس یوقاریک ذکرى سبقت ایتیش بئر معطله اهلیدر فصلری ذکر ایدلدى و الله تعالى اعلم.

(۲) واصح شولدر کم اصحاب ۲۰۸ ﴿ ۱۹ نوحی جز قرآن سوره سی ﴾

الرس حنظل بن صفوان علیه السلامنک قومیدر آنلر حنظل پیغمبرنی تکذیب ایلدیلر بس حق تعالی آنلرنی برفوش برله مبتلا قیلدی اول قوشنک موینی بیک اوزون هم قناطرنده هر توری نوس موجود ایدی موینی اوزون بولقدن اول قوشنی «عنقا» دیولر ایدی طاع باشندن کیلوب اول قومنک کچکنه حیوانلرینی هم یاش بالالرینی کونتوروب آلوب کیتوب آشار ایدی آنلر اول فوشدن تمام عاجز قالغان ایدیلر بر کون اول قوش کیلوب آنلرنک آراسندن بر بلاغتنکه بافتلاشقان قزنی کونتوروب آلوب کیتدی آنلر حنظل پیغمبرنک حضورینه کیلوب شکایت ایلدیلر «اگر بزنی بو فوشنک شرنندن خلاص قیلساک ایمان کیلتورورمز» دیوب عهد ایتدیلر بس اول پیغمبر دعا قیلدی «الهی بو قوشنی دفع ایل گل هم آنک نسلینی منقطع ایتکل» دیدی پیغمبرنک بو دعاسی مستجاب بولوب اول قوش غایب بولدی و دنیا ده آنک اسمندن غیری هیچ بر نشانی و اثری قالمادی شول جهتندر کم دنیا ده طالبی طورغان نرسه فی «عنقا» کبی دیوب مثل طونارلر عنقانک اسمی بار جسمی بو قدر القصه اول قوم عنقا قوشی غایب بولغاندن صوگ ایمان کیلتورمه یوب تهر د و عنادلرینی اولوری آرلردیلر هم حنظل پیغمبرنی شهید ایلدیلر خدای تعالی آنلرنی هلاک ایتدی.

پیغمبر هم آندن اولگی شیث وادریس علیهم السلام کیلرینی (أفرقناهم) غرق ایتدک بز آنلرنی طوفان سوی برله (وجعلناهم) هم قیلدی بز آنلرنی (للناس) آدمیلر اوچون (آیة) بر علامت و عبرتی قصه (واعتدنا) دخی حاضر له دک بز (للظالمین) ظالمی ایتکوجیلر اوچون (عذاباً آلیماً) رختکوجی بر عذابنی (وعاداً) دخی هلاک ایتدک بز عاد قومینی هود پیغمبرنی یالغانغه طونماقلری سببلی (وثموداً) هم ثمود قومینی هلاک ایلدک صالح پیغمبرنی تکذیب قیلولری سببلی (واصحاب الرس) دخی «رس» ایهلرینی هلاک ایتدک «رس» بر قیونک اسیدر بیامه ده یا که انطاکیه ده کم «حیبب بخاری» شونته اولتوردیلر و بعضیلر (۱) دیمشلدر کم «رس» یمن ولایتندن بر قریه نک اسیدر واصحاب الرس ثود قومینک بقایاستندن بر جماعت ایدیلر آنلرغه بر پیغمبر کیلمش ایدی آنلر اول پیغمبرنی اولتوردیلر و اولتوردکلرندن صوگ آنک ایتینی آشادیلر آنلرغه غذاب نازل بولدی (۲) (وقرنا) دخی هلاک ایتدک زمانه لر اهللرینی کم بولدیلر (بین ذلك) اوشبو عاد و ثمود هم اصحاب الرس قوملری آراسنه (کثیراً) کوب قنلرنی کم حساینی خدایین باشقه هیچ کم بلمس (وکللاً) اوشبو قوملرنک هر قایوسینه (ضربنا) صودق بز

وكىلتوردىك (له) آنك اوچون (الأمثال) مثللىرىنى يىنى آنلرغه اوزلرندن اولگىلر نك
 فصهلر بىنى بيان ايلهك و مناللىر كىلتوردىك لىكن آنلر ايشتمه دىلر و عبره آلوب
 حق بولغه كرمه دىلر بس آنلرغه عذاب يىبەردىك (وَكَلَّا) هم آنلر نك مەهلر بىنى
 (تَبَرُّنًا تَبَرُّبًا) بوق اينەك بوق ايندىك و تمام ملاك ايلهك (وَلَقَدْ آتَوْنَا) و تحقىق
 كىلدىلر قزىش مشركارى (عَلَى الْقُرْبَى الَّتَى) شوندا بىن قزىه اوزر بىنە كم (أَمْطَرْنَا
 مَطَرًا سَوِيًّا) ياغدرامش بولدى اول قزىه اوزره ياوزلىق و شومانق يعورى مراد
 سدوم شهر بىدر كم لوط پىغمبر نومى آنده ايدىيار حق تعالى نك حكىمى برله اول
 ولايتلر آستى اوستىنە كىابوب ملاك بولغانلر ندىن صوك اول برگە كوكىن طاش
 ياغدى بس بيورورك بوقزىش مشركارى شام ولايتىنە تجارت اوچون بارغان
 و قتلر نده مذكور طاش ياغدرلمش شهر دن اوتدىلر (أَفَلَمْ يَكُونُوا) ايا بس
 بولمادىلر مو اول مشركا، (بِرَوْنَهَا) كورورلر اول قزىه بىنى يعنى آندىن اوتىكان
 و قتلر نده آنك احوالىنى كوروب عبرتله نمه دىلر مو (بَلْ كَانُوا) بلكه بولدىلر اول
 مشركا (لَا يُرْجُونَ) اميد اينەسلر (نُشُورًا) نوبارلمانى يعنى اولگاندىن صوك
 كىرى نرلەككە ايمان كىلتورمەسلر (وَأَادَا رَأُوكَ) وەر فاجان كورسەلر اول
 مشركا سىنى اى محمد عليه السلام (أَنْ يَتَّخِذُونَكَ) طوماسلر آنلر سىنى (الْأَهْرَؤًا)
 مگر استهزاء و مسخره كە طوتارلر و هم استهزاء طوبىنە ايتورلر (أَهَذَا الَّذى) ايا
 اوشبو محمد شول كىسه دره و كم (بَعَثَ اللهُ) فوباردى و بىباردى الله تعالى آنى (رَسُولًا)
 پىغمبر ايتوب (أَنْ كَادَ) درستلكده يعنى بولدى اول محمد عليه السلام
 سوزگە اوستاللىق و طرشوب دعوة ايله مەكى برله شوكانم (لِيُضِلَّنَا) آزدورور
 اول بزنى و طيار (عَنْ أَلْهِنَّا) خدا بىلر مەزغه طابونودىن (لَوْلَا أَنْ صَبَرْنَا عَلَيْهَا)
 اىگر صبر قىلغان بولماسە ايدىك بىز آنلرغه طابونماق اوزره يعنى اوزر دىنمىز ده
 محكم بولوب و چذاب طورماساق ايدى بزنى آزدورور ايدى ديورلر حق تعالى
 آنلر نك سوزلر بىنە فارشى بيوردى كم (وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ) و تىزدر كم بلورلر اول
 مشركا (حِينَ يَرُونَ الْعَذَابَ) كورگانلىرى وقتده آنلر عذابىنى (مَنْ أَضَلُّ سَبِيلًا)
 شونى كم كىلر آرزوچىراق و آداسقوچىراق يول بوزندن يعنى مؤمنلر مو ياكە
 مشركلر مو قايسى نك دىنى حق و قايسى نك باطل ايدىكىنى شول وقتده بلورلر مرويدىر كە
 مشركا طاشقه ياكە كىسه ككە ياكە آغاچقه طابونورلر ايدى بولنە بارغانده
 بر كوركامرەك طاش ياكە ماطور راق آغاچ كوزسەلر اولگى پوتلر بىنى قوبوب

شول طاشقه و آغاچه عبادت قیلورلر ایدی حق تعالی آنلرنک شائنده بیوردی کم
 (آر آیت) ایا کوردگمو سین (من اتخذ) شول کسه نی کم طوندی (الله هویه)
 اوزینک هواسینی معبودی ایتوب طوندی یعنی نفسی آرزو قیلغان بر نرسه نی
 معبود ایتوب آکا طابوندی صاحب تأویلات بیورمشدر کم هر کم خدای تعالی دن
 باشقه نرسه نی دوست طوتسه و محبت ایلسه فی الحقیقه اول کسه اوزینک هواسینه
 طابونف و چیدر (افانت تکون) ایا سین ای محمد علیه السلام بولورسگمو (علیه)
 اول کسه اوزره اوکیلا) وکیل و صافی یعنی هواسینی معبود ایتوب طوتقان
 کشیگه سین صافی بولا آلماسک و آتی بواشدن سین منع فیلا آلماسک بو
 سوز قتال آیتی برله منسوخلر (ام تعسب) یا ایسه سین گمان قیلورسگمو
 (آن اکثر هم) شونی کم اول مشرکارنک کوبره گی (یسعون) ایشنورلر هوشلی
 قولانلری برله (او یعقلون) یا ایسه تعقل قیلورلر و آکلارلر توحید دلیللرینی
 دیوب نمان فیلا سگمو یعنی اوله ایبه سدر آنلرنک کوبره گی ایشنه سار و آکلما سار
 کتوبره کی دبهک شول جهندندر که بعضلری آکلاسه لر هم عناداری سبیلی ایمان
 کیتلنورمه دیلر (ان هم) ایبه سدر آنلر (الاکالانعام) مگردورت آیاقلی حیوانلر
 شیکالمیدر سوزنی ایشنوب فائده لاناوده هم آکلماوده (بل هم) بلکه اول
 مشرکار (احمل سبیلا) آزغوچیرانلردر یول یوزندن دورت آیاقلی حیوانلرغه
 فارغانده هم زیرا که حیوانلر اوزلرینی تریبه اینکوچیگه انقیاد قیلورلر باش
 طارنما سار اول مشرکار حق تعالی نك عبادتندن باش طارنورلر (۱) بس آنلر
 حیوانلردن هم بیانراق و آزغونراق بولورلر (الم تر) ایا کورمه سگمو
 و نظر قیلما سگمو (الی ربک) پروردکارنکک صنعینه کم اوز قدرنی برله (کیف
 مد الظل) نیچک سوزدی و جایولدردی کوله گه نی طاک آطقاننن قویاش چقانغاچه
 اول کوله گه نك وقتی بارچه و قتلرنک خوشراقی و نفیسره کیدر زیرا که توننک
 خالص فارانغونقی طبیعتنک نفرتینه و کوز نورینک انقباضینه سبب بولور کوندز
 قویاش یا قطنلیغی هوانی اسسیله ندروب کوزنی چاغلدرور طاک آطقاننن قویاش
 چقانغاچه بو اشلر برسیده بولماس نفرتلنورلک فارانغو بولماس هم کوزنی
 چاغلدرورلق یا قطنی بولماس بلکه معتدل بولور بس و قتلرنک خوشراقی بولور
 شول جهندندر که جنت نعمتلرندن برسی ظل ممدود بولور (ولو شاء) و اگر
 نایسه ایدی خدای تعالی (لجعل) البته قیلور ایدی اول کوله گه نی (ساکتا) بر

(۱) و هم دورت آیاقلی
 حیوانلر اوزلرینه فائده
 و ضررینی بلوب فائده
 بولغان اشنی طلب
 قیلورلر و ضرردن قاچالر
 اما مشرکلر اوز فائده
 و ضررلرینی بلمه یوب
 فائده بولغان اجر
 و ثوابدن قاچالر ضرر
 و عذابنی طلب ایتورلر
 بس آنلر حیوانلردن
 اصل بولورلر.

عين البعائده كيلتورمشدر كه مدظل يعنى كوله گه نى صوزماق زمان قترنكه يعنى پيغمبرسز و شر بعنسر

زمانقه اشارتدر كم اول

۲۱۱

﴿ ۱۹ نهي جز فرغان سوره سي ﴾

زمانده آدميلر جهل و حيرة

قار انقولقنده ايديلر دين

اسلامنك نورلى قوياشى

جمال سيد انام عليه

الصلوة والسلا منك

طلوعى برله افق كرمدن

طالع بولوب آز آز

جهل و كفر قار انقولقار ينى

كيتنروب عاقبت همه

عالمى منور ويافلى

ايلهدى كشف الاسرار

صاحبى كيلتورمشدر كه

بو آيت كر يمه حضرت

پيغمبر عليه السلامنك

معجزه سينه اشارتدر شول

معجزه كم بروقت سفرده

حضرت صلى الله عليه وسلم

قبولده او چون بر آغاجنك

توبينه نزول ايله مشلر

ايدى صحابه لر كوب

ايديلر لكن آغاجنك

كوله گه سى آرزغه ايدى

همه لر ينه بانارغه يتنراك

نوگل ايدى حق سبحانه

وتعالى قدرت كامله سى

برله اول آغاجنك

كوله گه سيني صوزوب

شول قدر متمد و اوزون

قبلى كم بارچه اسلام

لشكرى كوله گه ده

ياتوب استراحت ايله ديلر

حق تعالى دن اوشو آيت

حاله ساكن وثابت يعنى دايم شول طريقه كوله گه لك قيلول ايدى (ثم جعلنا الشمس) صكره قيلدى بز قوياشى (عليه دليلاً) اول كوله گه نى طانوماق اوزره بر دليل و علامت زيرا كه كوله گه قوياشدين باشقه طانولماس و بلونمهس (ثم قبضناه) صكره قبض قيلدى و آلدق بز كوله گه نى (الينا) اوزيمز صارى (قبضاً يسيراً) بنگل بولغوى آلباق برله يعنى قوياش كوتنرلگان صايون آز آز قوياش شعل سيني كوله گه اورينه كيلتورب كوله گه نى زابل (۱) ابتدك (وهو الذى) و اول خداى تعالى شونداين ذاتدر كم (جعل لكم الليل) قيلدى سز نك او چون كيجنى (لباساً) كيبوم و اورنو يعنى كيجنى قار انغو قيلدى تا كم آنده ياتوب استراحت قيلولرسز (والتوم سباتاً) هم اويقونى بر راحتك قيلدى سز نك او چون تا كم يوقلاماق برله بدنكز آرام ايلهر و اعضالر جال ايتنر (وجعل النهار) دخى قيلدى كوندزنى (نشوراً) فوبارلماق او چون يعنى اويقودن طورب ميشتلر كز آرطندن يورمك و طارالهاقكز او چون و ديمشلر در كم اويقو اولومگه مشابهدر و اويقودن اويقانق اولگانندن صوك فوبارلماق و كبرى ترليك كيبدر (وهو الذى) و اول خداى تعالى آنداين ذاتدر كم (أرسل الرياح) بيهردى جيللرنى (بشراً) سويونچ بير گوچيلر ايتوب (بين يدى رحمتك) آنك رحمتينك اينمكى آلدندن يعنى رحمت بعمورى ياقوماقينه علامت ايتوب جيللرنى ايسدرور (وأنزلنا) هم ايندردك بز (من السماء) كوكدن ياكه بولوطنن (ماءاً طهوراً) پاكله گوچى صونى (لنعيب) تا كم نرگزمه كمز او چون (به) اول صو برله (بلسة ميتاً) اولوك بولغوى شهرنى يعنى فوروغ و اوله نسز بولغان ييرنى يغمور صوى برله ترگزوب اولنلر اوسدرمك او چون صونى ايندردك (ونسقيه) هم اچرنه كمز او چون اول صونى (مما خلقنا) شول نرسه دن كم باراندى بز (انعاماً) دورت آياقلى حيوانلرغه (وأناس كثيراً) دخى كوپ آدميلر گه اچرنه ك او چون (ولقد صرفناه) و تحقيق دوندردك بز يغمورنى (بينهم) آدميلر آراستنه يعنى تورلى شهرلرده مختلى و قتلرده متفاوت صقتلر برله يغمور ياغسردق ياكه بولوط و يغمور سوزينى قرآنده فات فات ذكر ابتدك (ليتكروا) تا كم ياد فيلسونلر او چون آدميلر بز نك قدرتمزنى و فكر له سونلر او چون اوشبو نعمتلرنى (فأبى بس) باش طارتندى

نازل بولدى كم كورمه دكمو سين كم ريك قترق برله كوله گه نى نيچك اوزون قيلدى.

وَقَبُولِ آيَتِهِ دِي (اَكْثَرُ النَّاسِ) آدِيلَرَنَكْ كوبره گي (الْاَكْفُورَا) مگر كفران نعت
 قِيلُو يَضَنَّهُ قَبُولِ آيَتِيْلِرْ يَعْنُو اوسبو نعتلر برابرينه شكرانه قيلماديلر (وَلَوْ شِئْنَا)
 وَاِگَر نلسهك ايدى (لَسَبَعْنَا) البته فوبارور ايدك (فِي كُلِّ قَرْيَةٍ) هر بر قريه ده
 (نَدِيرًا) بر فورقنقوچينى يعنى هر قريه گه بر پيغمبر بيهرگان بولور ايدك لكن
 سِينَكْ شَانَكْنِي اولوغلامق اوچون پيغمبرلكنى سيگا ختم قيلدى هم انس و جنگه
 سيني پيغمبر ابلدك كم قيامتكه قدر باشقه پيغمبر كيلمهس (فَلَا تَطْعُ الْكٰفِرِيْنَ)
 بس سين اطاعت قيلماغل وبوى صونماغل اى محمد عليه السلام كفر اهللرينه كم
 آنلر سيني آنا بابالرينك دينينه اوندارلر (وَجَاهِدْهُمْ) هم صوغش قيلغل آنلر
 برله (به) اول قرآن برله ياكه اسلام دينى برله ياكه فلج برله (جِهَادًا كَبِيرًا)
 اولوغ صوغش قيلدى (وَهُوَ الَّذِي) واول خداى تعالى آنداين ذاتر كم (مَرَجَ
 الْبَحْرَيْنِ) اوزينك قدرت كاملهسى برله مجاور و كورشى قيلدى ايكي درياني
 يعنى ايكي درياني يانه شه قيلدى برسيني ايكنچيسينه فانشدرماينجه (هَذَا) اوشبو
 بر درياني (عَنْبَ) طانليدر (فِرَاتٍ) صوصاغاننى باصقوچيدر و صوزلقنى كينر گوچيدر
 (وَهَذَا) و اوشبو ايكنچي درياني (مَلْحٍ) طوزليدر (اَجَاجٍ) آچي ونمسزدر (وَجَلَلٍ)
 هم قيلدى خداى تعالى (بَيْنَهُمَا) بوايكي درياني آراسنده (بَرْزَخًا) بر مانع و پرده بولغان
 نرسهنى كم برسيني ايكنچيسينه فانشدرماس (وَجَحْرًا مَجْجُورًا) دخى مقرر ايتولمى
 وييلگوله نمى بر چيكنى قيلدى لبايده كيلتور مشدر كه عنب فرات نيل و دجه هم
 جيعون و سيعون كى اولوغ بلغه لدر و ملح اجاج باشقه دينگزلدر و برزخ
 آنلر آراسنده واقع صحرالر و قرلدر محققلر ديمشلر در كم بوايكي دريادن مراد
 مؤمن بنه نك كوكلنه گي خوف و رجادر كم برسى برسينه غالب بولماس و برزخ
 مراد حابيت الهى و عنابت نامتنايدر (وَهُوَ الَّذِي) واول خداى تعالى آنداين
 ذاتر كم (خَلَقَ) ياراندى (مِنَ الْمَاءِ) صودن (بَشَرًا) آدم عليه السلامنى يعنى
 آنك بالچينى مو برله قنبر قيلدى ياكه آدمنى منى صوندىن ياراندى (فَجَعَلَهُ)
 بس قيلدى آنى (تَسْبَاتًا) نسل و نسب ايهسى (وَصَهْرًا) دخى صهر و طوناشمق ايهسى
 قيلدى يعنى آدمنى ايكي قسم ايله دى بر قسمى ايرلدر كم نسب نسبتى آنلره در
 و بر قسمى خانولدر كم مصاهرت آنلر براه بولور (وَكَانَ رَبُّكَ) و بولدى سينك
 پروردكارك (قَدِيرًا) كوچي يتكوچي ايرلرنى هم خانولرنى يارانماقنه (يَعْبُدُونَ)
 و طابونولر مشركلر (مِن دُونِ اللَّهِ) خداى تعالى دن باشقه (مَالًا يَنْفَعُهُمْ) شول

نرسه گه كم فائده ابرشدرمهس آنلرغه اول نرسه گه طابونولرى (ولا يضرهم) هم
 زيان ايتمهس آنلرغه اكرده اول نرسه گه طابونماسه لر يعنى هيچ بر نرسه گه
 قادر بولماغان پونلرغه طابونولر (وَكَانَ الْكَافِرُ) وبولدى حلقغه اوشانماغان
 كمسه (عَلَى رَبِّهِ) پروردكارينك فرمانينه خلائق قىلو اوزره (ظَهيراً) معاون وباردم
 ايتكوجى شيطانغه (وَمَا أَرْمَلْنَاكَ) وببهرمه دك بز سيني اى محمد عليه السلام
 (الْأَمِيرًا) مگر سويونج بيركوجى ايتوب يبهردك مؤمنلرگه ثواب و جنت برله
 (وَنذِيرًا) هم فورتقوجى ايتوب كفر اهليني خداى تعالى نك عذابى برله (قُلْ)
 ايتكل سين اى محمد عليه السلام (مَا أَسْأَلُكُمْ) مين صوراماسن سولردن (عَلَيْهِ)
 رسالنتى تبليغ ايله كم اوزره (مَنْ أَجْرٍ) هيچ بر اجر وحق صوراماسن (الْأَمْ
 مِنْ شَاءَ) مگر ايمان كيلتورور شول كمسه كم تلهدى (أَنْ يَتَّقَ) تونماقنى (أَلَى
 رَبِّهِ) پروردكارى سارى (سَبِيلاً) بر يولنى يعنى خداى تعالى نك رضاسيني
 استه گان كشى ايمان كيلتورور و طاعت قىلور هم شونلر نك ايمان و طاعتلى مينم
 يغمبرلكينك اجرى بولور زيرا كه هر يغمبرگه امتلر نك طاعت و عبادتلى
 برابرينه اجر و ثواب بولور (وَتَوَكَّلْ) هم توكل قىلغل (عَلَىٰ آلِهِ) شونداين
 نرك بولغوجى خداى تعالى گه كم (لَا يَبُوتُ) اولماس و آسما توكل قىلغان نك اشى
 ضايح بولماس (وَسَبِّحْ) دخى نسبيح ايتكل و تنزيه قىلغل (بِعَمَلِهِ) خداى تعالى نك
 حمدى برله يعنى خدايغه حمد و ثنا ايتكانك حالده آنى پاكلك برله ياد قىلغل
 (وَكَفَىٰ بِهِ) وبتكوجيدير اول خداى تعالى (بِفُتُوحِ عِبَادِهِ) بندهلر نك گناهلرى
 برله (خَبِيرًا) خبر نوتقوجى و بلگوجى بولوب يعنى آنلر نك گناهلرىنى بلور
 و شوئنا كوره جزأ بيرور (الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ) آنداين خداى تعالى كم باراندى
 كوكلر نى (وَالْأَرْضِ) هم ير نى (وَمَا بَيْنَهُمَا) دخى شول نرسه نى كم كوك برله بير
 آراسنده در (فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ) آلتى كون مقدارنده (ثُمَّ اسْتَوَىٰ) سوكره مستولى
 آنك فرمانى (عَلَى الْعَرْشِ) اوزرينه كم بارچه مخلوقاتنك اولوغراقبدر (الرَّحْمَنِ)
 اولدر كوب رحمت ايتكوجى (فَأَسْأَلُ بِهِ) بس صورافل آنك ذاتندن و صفاتندن
 يعنى ذات و صفاتى طوغر بيسندن سوال قىلغل (خَبِيرًا) بر خبر طوتقوجى ياكه خلق
 و استوانى بر بلگوجيدين صورافل (وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ) وهر قاچان ايتولمش بولسه
 مشركلرگه (ه) (اسْجُدُوا لِلرَّحْمَنِ) سجده قىلگولر رحمت ايتكوجى خداى تعالى گه
 ديب (قَالُوا) ايتورلر اول مشركلر (وَمَا الرَّحْمَنِ) وكمدر رحمن يعنى بورحمن اسمينك

مَسْأَسِينِي بَزْلَر بِلْمَه مَز دِيورلر زبيرا كه فريش مشركارى رحمن ديوب خذايقه اطلاق
 قيلماسلر ايدى شول جهندين رحمن غه سجه قيلكز ديگان سوزگه قارشى ايتديلر كم بزلر
 رحمننى بلمه سبز (اَنَسَجِدُ) ايا سجه قىلايقمو يعنى سجه قىلماسمز (لَهَا تَامُرْنَا)
 شول نرسه گه كم سين بيورورسن بزلرنى اول نرسه گه سجه ايله مك برله ديورلر
 (وَزَادَمُّ) مِم آرطدرور رحمننى ذكر ايله مك ياكه سجه برله امر قىلىق اول
 مشركلرگه (نَفُورًا) ايمانندن نفرت ايتونى هم حق يولدن يراق بولونى يعنى آنلرغه
 بوسوزنى ايتكچ آنلر او طورى ايمان كيلتورمه كدن نفرتله نورلر اوشبو سجه
 امام اعظم قولنجه قرآنده بولغان تلاوت سجه لر ينگ بد نھيسيدر امام شافى
 فاشنده سكرنجى سجه در قنوحانده شيخ محى الدين قدس سره بوسجده نى سجه
 نفور وانكار ديو تسميه ايله مشدر (تَبَارَكَ الَّذِي) اولوغ بولدى شول خدای
 تعالى كم اوز ينگ قدرت كاملسى برله (جَعَلَ) قىلدى وياراندى (فِي السَّمَاءِ) كوكك
 (بُرُوجًا) اون ايكى برجلرنى ياكه سرايلرنى كم آنك حقيقتينى اوزندن باشقه
 ميسچ كم بلمه س (وَجَعَلَ) هم قىلدى وياراندى اول خدای تعالى (فِيهَا) اول كوكلرده
 (سَرَاجًا) بر چراغنى يعنى قوياشنى (وَقَمَرًا مَنِيرًا) دخى روشن ونورلى بولغوى
 آينى ياكه بافطرتقوى آينى (وَهُوَ الَّذِي) واول خدای تعالى شول ذاتدر كم
 كامل حكمنى برله (جَعَلَ) قىلدى (اللَّيْلِ) كيچنى (وَالنَّهَارِ) هم كوندزنى (خَلَقَ)
 اخلاق ايهسى قىلدى يعنى صفات واحوالده برسینى برسینه مخالف ايتدى ياكه
 برسینى برسینه خلق قىلدى و برسینى برسى آرطندن كيلگوى ايله دى و اوشبو طريقه
 قىلماق دليلدر (لَمَنْ أَرَادَ) شول كهمسه اوچون كم تله دى اول (أَنْ يَدَّكُرَ) ياد
 قىلمقنى خدای تعالى نك بدايغ قدرت وعجائب صنعتلر ينى كيچ وكوندزنى ايجاد
 ايله مك خصوصته (أَوْ أَرَادَ) يا ايسه تله دى اول كبسه (شُكُورًا) شكرانه قىلماقنى
 حق تعالى نك نعمتلرينه كم كيچه وكوندز نك تعاقبى اول جمله دندر (وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ)
 و خدای تعالى نك بنده لرى ياكه خدای تعالى گه عبادت ايتكوچيلر يعنى خاص
 بنده لر (الَّذِينَ يَبْشُرُونَ) شول كهمسه لر در كم بيورورلر (عَلَى الْأَرْضِ) بر يوزى
 اوزرنه (هُونًا) وقار وسكينه هم تواضع بوزندن يعنى توبه قىلك برله اوزلر ينى
 كهمكته كوروب بيورورلر تكبرلك برله يورمه سلر (وَإِذَا خَاطَبَهُمْ) وهر قاچان
 خطاب بيلمسه آنلرغه وسوز ده شسه (الْجَاهِلُونَ) نادان كشيبلر يعنى نادانلر
 ادبسلرلك برله آنلرغه تيوشمز سوزلر ايتسه لر (فَالْوَا سَلَامًا) ايتورلر اول ايندگو

بندەلر نادانلر سوزینە جوابدە سلامتک سوزینی یعنی شونداين سوز برله
 جواب بېرورلرکم اول سوزنى ايتولرندە گناھدن سلامت بولورلر مراد نادانلر
 برله فارسی قیفرشمايوب مجادلە و مکالمەدن اعراض قیلورلر دېمکدر ایدکؤ
 بندەلرنک خلق برله معاملەلرینی بیان ایتدیکی سوکڑه آنلرنک حق سجانە و تعالی
 برله معاملەلرننن خبر بېرور بېروررکم (وَالَّذِينَ يَبْتِغُونَ دَخْلًا شَوْل كەسەلردر
 آنلرکم کسج اونکارورلر (لَرَبِّهْمُ) اوزارینک پروردکارلری اوچون (سجدا)
 سجانە قیلغوچیلر بولغانلری حالە (وَقِيَامًا) هم آياق اوزره نورغوچیلر بولغانلری
 حالە یعنی توننی اویاغلق برله نماز اوقوب اونکارورلر (وَالَّذِينَ يَتَّبِعُونَ) دخی
 شول کەسەلردرکم اوشبو قدر خشوع و خصوصی برله هم طاعت و عبادتکە
 اجتهادلری برله ایتورلر آنلر قورقو یوزندن (رَبَّنَا اصْرِفْ) ای بزنگ پروردکاریمز
 دوندرکل سین (عَنَّا) بزلردن (عَذَابَ جَهَنَّمَ) نعوغ عذابینی (انْ عَذَابَهَا) درستلکە
 اول نعوغک عذابی (كَانَ) بولدی (غَرَامًا) لازم و داتمکم هیچک بنماس و کيسولمهس
 (انْهَآ) درستلکە اول نعوغ (سَاءَتْ مَسْقَرًا) نیاور آرمگاهدن و فرار اورنیدر
 (وَمَقَامًا) هم نیاور مقامدر و نوراجق بیدر (وَالَّذِينَ اٰدَا اَنۡفُسُوۡا) دخی آنار
 شونداين کەسەلردرکم هر نیاچان نغفه بېرسەلر و ماللرینی صرف قیلسەلر (لَمۡ يَسۡرَفُوۡا)
 اسراف ایلەمەدیلر و چیککن چقبادیلر یعنی معصیتکە و حرام اورنغە صرف
 قیلماديلر (وَلَمۡ يَقْتُرُوۡا) هم طرائق و صارانلق قیلماديلر یعنی مستغفلردن فرغانمادیلر
 (وَكَاۡنَ) و بولدی آنلرنک (بَيْنَ ذٰلِكَ) اوشبونک آراسندە یعنی اسراف قیلو برله
 صارانلق اورطاسندە (قَوَامًا) نورمانلری یعنی طریقه اعتدالنی رعایه قیلوب
 اورطاهه اش قیلدیلر افراط و تفریطدن صافلانديلر (بَيْتٍ) وسطنی قیلماغل هرگن
 قولککن رهاکه خیر الاموردن اوسطها مرویدرکه مشرکدرن بعضلری رسول
 اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینه کیلوب ایتدیلرکم ای محمد بزلر خدایغە
 شرک کپلتورگانمز هم ناحق برده قان توکگانمز و زنا هم فسق و فجور کوب
 قیلغانمز اگر سینک خدایک بزلرنک اوشبو گناھلرمزدن کچوب بزنی قبول
 قیلورلر بولسە ایمان کپلتورورمز دیدیلر حق تعالی دن آیت کیلدیکم (وَالَّذِينَ
 لَا يَدْعُوۡنَ) دخی شول کەسەلردر اول خدای تعالی نک خاص بندەلری کم آنلر
 اوندەمەسلر و طابوناسلر (مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ) الله تعالی برله ایکنجی خدایغە
 (وَلَا يَقْتُلُوۡنَ) هم اولتورمەسلر (النَّفْسَ الَّتِيۡ) آنداين نفسنی کم (حَرَّمَ اللّٰهُ)

حرام قىلدى الله تعالى آنى اولتورونى يعنى مؤمننى و ذمىنى اولتورمەسلر (الآ
 بالحق) مگر حقائق و توغرىلىق بىرلە گنەھ يعنى شريعت بويىچە اولتورمك واجب
 بولغان اولتورمەغىنە اولتورورلر (وَلَا يَزْنُونَ) دىخى زنا قىلماسلار امهات (۱) معاصى
 يعنى گناھلارنىڭ اصلارى اوشبو اوچدر دېمىشلر يعنى خدايدىن باشقاغەھه طابونو
 و ناهق بىردە كىشى اولتورمەك هم زنا قىلماقدر (وَمَنْ يَفْعَلْ) وەر كىم اشلەسە
 (ذَلِكَ) اوشبو اوچ نورلى نىمانى (بِأَنِّ أَنْبَاءًا) بىواغور اول و كورور قىلغان
 اشدىك جزاسىنى و عذابىنى طارنور با كە ائام وادى سىنك عذاب ايتولور كىم نوع
 چقورايدىن بىر چقوردر (بِضَاعٍ) ايكى اولوش ايتولور (اه) اول كېسەگە
 (العذاب) عذاب (يَوْمَ الْقِيَامَةِ) قىامت كۈنىدە (وَيُعَذِّبُهُ) هم مىگو ڧالور اول
 كەسە عذابدە (بِهَآئِنًا) خور و ذليل ايتولمىش بولغانى حالدە (الْأَمِّنَاتِ) مگر
 شول كەسە كىم توبە قىلدى شىركدىن (وَأَمِنَ) هم ايھان كىلتوردى واوشاندى
 خدای ورسولگە (وَعَمَلٍ) دىخىدە اشلەدى (عَمَلًا صَالِحًا) ايد گو عملى يعنى ارکان
 اسلام بىرلە عمل قىلدى (فَأَوَّلَتْكُ) بس اوشبو گروھ (يَبْدَأُ اللَّهُ) آلدىرور خدای
 تعالى (سَيِّئَاتِهِمْ) آزارنىڭ گناھلارنى (حَسَنَاتٍ) ايد گولكارگە (وَكَانَ اللَّهُ) بولدى
 خدای تعالى (غَفُورًا) گناھلارنى پارلاغۇچى توبە قىلماق بىرلە (رَحِيمًا) بىدەلرگە
 رحمت ايتىك كۈچى توبەگە توفىق بىرمەك بىرلە (وَمَنْ تَابَ) وەر كىم توبە
 ايلەسە گناھلاردىن مراد نە كور اوچكە يعنى شىرك و قتل و زىناغە باشقا بولغان
 گناھلاردىر حاصل معنى هر كىم بولمىغە باشقا گناھلاردىن هم توبە قىلسە و طوبولسە
 (وَعَمَلٍ صَالِحًا) دىخى اشلەسە ايد گو عملنى (فَأَنَّهُ يَنْتَوِبُ) بس درىستكە اول
 كەسە قايتور (إِلَى اللَّهِ) الله تعالىنىڭ اجر و ثوابى سارى (مَتَابًا) حق و تېوشلى
 بولغان قايتماق بىرلە (وَالَّذِينَ) دىخى شول كېسەلردىر خدای تعالىنىڭ خاص
 بىدەللىرى كىم (لَا يَشْهَدُونَ) حاضر بولماسلر (الزُّورَ) مىشكرلارنىڭ هم يهود و نصارانىڭ
 عىدارىنە و بىرەملرىنە ياكە اويون و كوكو مجلسلارنىنە ياكە گواھلىق بىرماسلر
 بالقانقە (وَإِذَا مَرُّوا) وەر قاچقان اولتسەلر آنلر (بِالْفُجُورِ) باطل و تېوشسىز نرسەلر
 هم تېوشسىز مجلسلاردىن اولتسەلر يعنى بوللرى توغرى كېلۇب شونداين مجلسلرگە
 اوچراسەلر (مَرُّوا) اوتارلر آنلر (كِرَامًا) صاقلانغۇچىلر بولغانلىرى حالە ياكە
 اول اشدىن طېغۇچىلر بولغانلىرى حالە (وَالَّذِينَ) دىخى شول كېسەلردىر آنلر كىم
 (إِذَا ذُكِّرُوا) هر قاچقان اوگوت و نصيحت بىرلمىش بولسەلر (بِآيَاتِ رَبِّهِمْ)

(۱) حضرت ابن مسعود
 رضى الله عنه دن روايتى
 ايدلمىشدر كىم اول ايتدى
 رسول الله صلى الله عليه
 وسلم دن سؤال قىلدىم
 قايسى كىمە او اوغرايدىر
 دىدىم بىوردى كىم سىنى
 بارانمان خدای تعالى كە
 شىرك كاتورما كىتىرىنە
 قايسى كىمەدر دىوب
 صورادم بىوردى كىم
 تىرىبە سىندىن تورەوب
 اوز بالا كىشى اولتورمك
 كىتىرى دىدىم يە
 قايسى كىمەدر دىدىم
 كوروشى اولنىڭ خانونارى
 بىرلە زنا ايلام اشدىكىرى
 دىدىم بس حضرت
 بىغەبىرنىڭ سوزىنى
 تصدىق ايلاب اوشبو آية
 كىرىمە نازل بولدى كىم
 خداينىڭ خاص بىدەللىرى
 شىرك كىلتورماسلر
 و ناهق بىردە قان توكەما
 سلر هم زنا قىلماسلر
 بو حدىث صحىھىن دە
 مذكوردر
 تفسىر مولانا يعقوب

پروردكارلارنىڭ آيتلىرى بىرلە يەنى قرآن نىڭ وعظاىرى بىرلە آنلرغە نصيحت بېرسەلر
 (لَمْ يَخْرُوا) نوشماسلر و يقلماسلر آنلر (عَدِيًّا) آنڭ اوزرىنە يەنى اول وعظلىرىنى
 ايشتىكان و قىلرندە يانماسلر اصمًا) صاكنەر اولر بولغانلرى خالده كم اسرارنى
 ايشتماسلر (وَعَمِيَانًا) هم صوقار بولغانلرى خالده كم آنڭ انوارىنى كورمەسلر
 يەنى شويلا توگللردر بلكە قرآن وعظلىرىنى موس و اخلاصلىرى بىرلە طككلاپ
 بصيرت كوزلىرى بىرلە آنڭ نورىنى كورورلر هم آيات آللى دن غافل بولماسلر
 (وَالَّذِينَ) دخى شول كەسەلدرر آنلر (يَقُولُونَ) ايتورلر (رَبَّنَا) اى بىزنىڭ
 پروردكارىمىز (هَبْ لَنَا) باغشلاغل سېن بىزلىگە (مَنْ ارَادَنَا) بىزنىڭ خاتونلر بىزدن
 (وَذُرِّيَّتَنَا) هم بالالىرىمىزدن (فِرَّةً اَعَيْنَ) شول كەسەنى كم كوزلرنىڭ ياقطىلىقى
 بولور يەنى بىزلىگە ايندوگ خاتونلر هم بىشى و ايندوگ بالالار روزى قىلغل چوسكە
 مۇمن اوزىنىڭ اهل و اولادىنى صالح و پاك كورسە كوڭلى شادلانور و كوزىنىڭ
 نورى آرنور (وَاَجْعَلْنَا) هم قىلغل سېن بىزلىرى (لِلْمُتَّقِينَ) تقوالق قىلغوجىلر
 اوچون (اِمَامًا) امام قىلغل يەنى بىزلىگە شول قدر تقوالق نصيب ايله گل كم
 متقىلرگە امام بولوغە لايىق بولايىق دېورلر (اُولَئِكَ) اوشبو ذكر ايدلىش گروه
 (يَجْزُونَ) جزا بېرىلش بواورلر (الْعُرْفَةَ) جىننىڭ غرەفەسىنى يەنى ايندوگولكلرى
 بىراىرىنە آنلرغە جىندە اينڭ اعلى راق و يوقار يراق بولغان اورن مېسر بولور
 (بِمَا صَبَرُوا) شول نرسە سببلى كم صبر قىلدىلر و چىدايدىلر آنلر دنيا مشقتلر بىنە هم كفار
 اينداسىنە يا كە فقيرلر كە يا كە طاعت و عبادتكە (وَيَلْقَوْنَ) هم بولوق قىلش بولورلر آنلر
 يەنى آنلرغە بېرلور (فِيهَا) اول جىندە (تَعَبَةً) مىنگو تركلىكنى (وَسَلَامًا) هم
 آقتلردن سلامتلىكنى يا كە فرشتهلر آنلرغە جىندە نىجىت و سلام قىلورلر (خَالِدِينَ
 فِيهَا) مىنگو فالغوجىلر بولغانلرى خالده آنلر جنت غرەفەسىندە (حَسَنَتٍ) كوركام
 بولدى اول جنت (مُسْتَقَرًّا وَمَقَامًا) فرار قىلاچق بېر هم طور اچق اورن بولوب
 (قُلْ) ايتكل اى محمد عليه السلام مكە مشركلر بىنە (مَا يَعْبُونَكُمْ) نى نرسە
 وزن قوبار سىزلىرگە (رَبِّ) مېنىم پروردكارم يەنى سىزنىڭ خدائى تعالى
 فاشىنە نى نرسە قدر كىز و عزى كىز بولور (لَوْلَا دَعَاكُمْ) اكر بولماسە سىزنىڭ
 آڭا دعا قىلماق كىز و عبادت ايله مەك كىز يەنى اكر خداىغە عبادت قىلماسا كىز
 آنڭ فاشىنە مېچ قدر و عزى كىز بولماس زىرا كە آدمىنىڭ شرفى عبادت بىرلە در
 (فَقَدْ كَذَّبْتُمْ) بس تىھىق يالغانفە طوند كىز سىز و خداىغە اشنايد كىز (فَسَوْفَ يَكُونُ)

بس تيزدر كم بواور سزنىڭ نكذىبىڭىز (لزاما) سزىرگە لازم بىنى عاقبت شول نكذىبىڭىز سىبىلى نىمۇغىنە كرۇب غىدابىنى طارنورسىز بعضىلر لزامدىن مراد بىر كىونىدە آنلرنىڭ اولتورلمىش بولماقلىرىدىر دىمىشلر والله تعالى اعلم.

﴿سورة الشعراء مكية وهى مائتان وسبع وعشرون آية﴾

﴿۲۵ نچى سوره شعراء شوره سى مكىدە نازلدىر ۲۲۷ آيتىر﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(۱) (تَسْمِ) (۱) والله تعالى اعلم بمراده (تلك) اوشبو سوره (آيات الكتاب المبين) روشن و ظاهر بولغۇچى كىتابنىڭ آيتلىرىدىر بىنى قرآننىڭ آيتلىرىدىر كم آندە حلال و حرامنىڭ احكامى آچق بىيان ايدلمىشدر قىرىش مشركلىرى اوشبو طريقە بولغان كىتابنى نكذىب ايلەب ايمان كىلتورمە دىلر رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتلىرى آنلرنىڭ ايمان كىلتورولرىنە بىغابت حرىص بولدىقتىن بواش جەقتىن مبارك خاطرلىرىنە آغزلىق كىلدى حق سبحانە و تعالى جىبىنىڭ كوكلىنە تسلى بىرۇب آيت بىاردى كم (لَعَلَّكَ) شايدىكم سىن اى محمد عليه السلام (بَاغِعْ نَفْسَكَ) هلاك ايتكۇچى و اولتورگۇچى سىن اوزىڭنىڭ نىفسىڭنى (أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ) شونىڭ بىرلە كم بولماسلر اول مشركلر اشانغۇچىلر قرآنغە بىنى آنلرنىڭ ايمان كىلتورمە ولىرى و اشانما ولىرى سىبىلى اوزىڭنى فايغولو قىلورسىن (أَنْ نَّشَأَ) اگر نەسەك بىر نىزىل عليهم) ايندىرورمىز آنلر اوزرىنە (مِنَ السَّمَاءِ) كوكىدىن (آيَةً) بىر نشان و علامتى قىامت علامتلىرىدىن ياكە آنلرغە بىر بلا و آفت ايندىرورمىز (فَطَلَّتْ أَعْنَاقَهُمْ) بس اولرور آنلرنىڭ موبىلىرى (لَهَا) اول آيت و علامتكە (خاضعين) انقياد ايتكۇچىلر و توبانچىلك بىرلە بوى صوتۇچىلر بولۇب بىنى اول بلا كىلگاندىن سوك آنلرنىڭ اوزلىرىنى اولوغ طوتۇچى منكبىرلىرى خور و ذليل بولۇب انقياد قىلورلر و باشلىرىنى ايلەرلر (وَمَا يَأْتِيهِمْ) و كىلمەس آنلرغە (مَنْ ذَكَرَ) هىچ بىر وعظ و اوگوت (مَنْ الرَّحْمٰنِ) رحمت ايتكۇچى خدائى تعالىدىن (مُحَدِّثٍ) ياكە ايندىرلىش و وحى ايتولمىش وعظ بىنى قرآننىڭ بىر سوره سى سىڭرە ايكىنچى سوره سى ايندىرلەمس (أَلَّا كَانُوا عَنْهُ) مگر كم بولورلر اول مشركلر آندىن (معرضين) اعراض ايتكۇچىلر بىنى اول سوره دىن بوز دوندىرورلر و قبول قىلماسلر (فَقَدْ كَذَّبُوا) بس تىقىق يالغانغە طوندىلر انار قرآننى و آكە اشانمادىلر (فَسَيَأْتِيهِمْ) بس تيزدر كم كىلور آنلرغە

(۱) معالمة قتاده رحمة الله عليه دن نقل ايلە. شىدر كم «حروف مقطعة» قران اسملىرىدىر «ولها اغالباء» اوشبو حروف سوكندە قراننىڭ ذكرى كىلمىشدر و بعضىلر «اسماء الهمد» بىر اسملىرىدىر ياكە هر حرفى بىر اسمگە اشارتىر نىنە كم طسمت طاء ظاهر اسمىنە وسىن ساتىرگە و ميم مچىدگە اشارتىر ياكە طوبىغە م سدرۃ المنتهى غە م محمد صلى الله عليه وسلم گە اشاره بولور لىكن قول اصح اوزرە متشبهاندىلر كم تاويل و اسرارىنى حق تعالىنىڭ اوزىنە تفويض اولىدر.

اولگان وقتلرنده ياكه قىردن قوبارلغانلرنده ياكه بدر صوغشى كوندنه كيلور
 (أَنْبِيَاءُ مَا) شول نرسه نىڭ خبرلىرى كم (كُنُوزًا بِهِ) بولدىلر آنلر اول نرسه برله
 (يَسْتَبْزُونَ) استىزآء قىلورلر ومسخره گه طونارلر يعنى حاضره اشانمادقلىرى
 نرسه نى اول وقتده آشكارا كورب بلورلر لىكن اول وقتده اوكونولرى فائده
 بىرمهس (أَوْ لَمْ يَرَوْا) ايا فاراماسلرمو اول مشركلر (أَلَى الْأَرْضِ) بىر سارى
 كم محض قدرتيمز برله (كَمْ أَتَيْنَا) نىقدر اوسىردىك بىز (فِيهَا) اول بىرده (مَنْ
 كُلُّ زَوْجٍ كَرِيمٍ) هر حفت يىشى اوله نلردن يعنى نى ندر كى بىره كلى وفائىلى
 بولغان انواع تورلى اوله نلرنى اوسىردىك (أَنْ فِي ذَلِكَ) درىستلىكده اوشىوتورلى
 اوله نلرنى اوسىردوده بولغوجىدر (لَا يَهْدِيهِ) البته بر علامت ودالات خدانىڭ كمال
 قدرىبنه (وَمَا كَانَ) وبولمادى (أَكْثَرُهُمْ) اول مشركلرنىڭ كوبرا كلىرى علم ازلىه
 (مُؤْمِنِينَ) ايمان كىلتورگوجىلر واشانمو جىلر يعنى آنلرنىڭ كوبرا كلىرى ايمان كىلتورچىك
 توگللردر (وَأَنْ رَبَّكَ) ودرىستلىكده سىنىڭ پروردكارىڭ (أَتَاهُ الْعَزِيزُ) البته اولىر
 غالب وقادر مشركلرگه بلا ايندروگه (الرَّحِيمِ) مهربان ورحمت اينىكوجى
 مۇمىن بندىلرىنه (وَأَذْنَادِي) وياد قىلغىل شونى كم ندا قىلدى (رَبَّكَ) سىنىڭ ربىڭ
 (مُوسَى) موسى پىغمبرگه (أَنْ أَتَيْتُ) شويله دىوب كم كىلگىل سىن اى موسى
 (الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) ظالملىق اينىكوجىلر بولغان قومگه (قَوْمِ فِرْعَوْنَ) يعنى فرعون
 قومىنه كىلگىل كم آنلر شريك كىلتورمىك برله اوزلرىنه ظلم قىلدىلر هم بنى اسرائيلگه
 ظلم وجفا ايله دىلر بس آنلرغه بارغىل هم ايتكىل (أَلَا يَتَّقُونَ) ايا قورقماسلرمو آنلر
 خدانىڭ عذابىندن و ايمان كىلتورمه سلرمو يعنى كىرا كىر كم قورقسونلر وشركىن هم
 بنى اسرائيلگه ظلملىق قىلدىن طىولسونلر (قَالَ) ايتدى موسى عليه السلام (رَبِّ)
 اى مېنىم پروردكارىم (أَنْى أَخَافُ) درىستلىكده مېنى قورقورمىن (أَنْ يَكْتُوبُونَ)
 آنلرنىڭ مېنى يالغانغه طونماقلىرىندن يعنى مېنىڭ اشانماسلر دىب قورقارمىن
 (وَيَضِيقُ صَدْرِي) هم طارلانور مېنىم كوكره كم يعنى آنلرنىڭ تىكندىب
 قىلورلى سببلى مېنىم كوكلم طارلانور (وَلَا يَنْطَلِقُ لِسَانِي) دىخى يورماس
 وآچولماس مېنىم تىلېم يعنى سوزمىنى يىغشىلاب ايتىه آلام دىدى چونكه
 بوسوزنى ايتىمكى حضرت موسى نىڭ تىلنىڭكى عقىمى كىتووندىن الگارى ايدى
 (فَأَرْسَلْ) بس سن ييارگىل جبرائىلنى (أَلَى هَارُونَ) قونداشم هارون سارى هم
 آنى پىغمبرلىكده مېنىڭ شريك قىلغىل تا كم فرعون قومىنه باروده مېنىڭ ياردىچى

بولسون (وَأَيُّمَ عَلَى ذَنْبٍ) و بوا چيدر اول فرعون قومي نڭ مينم اوز ريبه گناه
 دعوالري يعني حضرت موسى آنلر آراسنده وقتده بر قبطيني اولتورمش ايدى
 (فَأَخَانِي) بس من فورفورمن (أَنْ يَقْتُلُونِ) آنلرنڭ ميني اولتورمه كلرندن يعني
 شول قبطينڭ برابرينه اوز منى اولتورورلر ديب فورقامن ديدى (قَالَ) ايتدى
 خدای تعالی موسى پيغبرگه (كَلَّا) طيولغل بوگماندن يعني بو طريقه گمان ايتيه گل
 و فورقماغل آنلر سبني اولتورا آلماسلر (فَأَذْهَبَا) بس بارگزر هارون برله ايكيگزر
 (بِأَيَاتِنَا) نشانهلر يمز برله يعني مينم قدرتمگه هم سينڭ پيغبرلڪڭ گه دليل بولغان
 معجزه لر برله بارگزر (أَنَا مَعَكُمْ) درستلكده بز سزڭڭ برله برگه مز يعني سز گه
 باردم ايتكوچيمز (مُسْتَمْعِنُونَ) ايشنكوچيمز سزڭڭ برله فرعون قومي آراسنده
 بولغان سوزلرني يعني سز هم آنلر هرني سوز ايتساگزر و هرني قيلساگزر بزگه باشرن
 توگلدلر (فَأَتَيْنَا) بس كيلگزر (فَرَعُونَ) فرعون گه (فَقُولَا) بس ايتگزر (أَنَا رَسُولُ
 رَبِّ الْعَالَمِينَ) درستلكده بزلر بارچه عالملر پروردكارينڭ يبه رگان رسولمز (أَنْ أَرْسَلُ)
 و سوز شولدر كم سن يبارگل (مَعْنَا) بزڭڭ برله (بَنِي إِسْرَائِيلَ) بنى اسرائيل
 قوميني تاكم آنلر بزڭڭ برله بابالرينڭ مسكنى بولغان شام يرينه بارسونلر
 بس موسى عليه السلام حق تعالی نڭ امرى بوينچه قرداشى هارون برله فرعون نڭ
 درگاهينه كيلدیلر بريلدن صولڭ فرعوننى كورمك آنلرغه ميسر بولدى فرعون
 آنلرني كورگاچ حضرت موسى نى طانودى (قَالَ) ايتدى فرعون موسى عليه السلامغه
 (الَمْ نُرَبِّكَ فِينَا) ايا تربيه قيلمادقمو بز سنى اوز آرامزده اى موسى (وَلَيْدَا)
 ياش بالا بولغانڭ حالده يعني ياشكا طوغان وقتكده بز سنى اوز يمزگه آلوب
 تربيه ايتدك (وَلَبِثْتَ فِينَا) هم نوردك سن بزڭڭ آرامزده (مَنْ عَمْرُكَ) عمركدن
 (سِنِينَ) نيجه يللر يعني يكرمى يل بزڭڭ فاشمېزده اوتكاردك (وَفَعَلْتَ) دخى
 قيلدك سن (فَعَلْتَكَ أَلْتِي) شونداين اشكنى كم (فَعَلْتَ) قيلدك سن آنى يعني ميكا
 ايكيك پشورگوچى قبطيني اولتوردك (وَأَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ) وسن كفران نعمت
 قيلغوچيلردن سن اى موسى ديدى (قَالَ) ايتدى موسى عليه السلام فرعونگه
 (فَعَلَيْكَ إِذَا) قيلدم من اول اشنى شول وقتده (وَأَنَا مِنَ الضَّالِّينَ) و حالانكه من
 اول وقتده غافلردن ايدم يعني بر يومروق اورماق برله آنى اولار ديب بله گان
 ايدم (فَفَرَرْتُ) بس فاجدم مين (مِنْكُمْ) سزلردن يعني سزڭڭ فاشگزدن فاجوب
 كيتدم (لَهَا خِفْتُمْ) فورقانم زمانده سزلردن بس سزدن فاجوب مدين شورينه

كېتىم (فَوَهَبْ لِي) بس باغشلادى مېڭا (رَبِّي) مېنىم پروردكارم (حَكَمًا) علم
 و حكمتنى ياكە پېغمبەرلىكنى (وَجَعَلَنِي) دخى قىلدى اول مېنى (مِنَ الْمُرْسَلِينَ)
 اوزىڭ ييارلىش رسوللاردىن (وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنَّا عَلَيْ) واوشبو نەمت كەم سەن مەن
 قىلورسەن اناڭ بىرلە مېڭا (أَنْ عَبَدْتَهُ) شولدر كەم قول ايتىڭ سەن اوزڭا (بَنِي
 إِسْرَائِيلَ) يعقوب پېغمبەر بالالرىنى يەنى سېنىڭ مېنى باش وقتىدە آلوب تەرىپە
 ايلەمەككە بىنى اسرايىلنى اوزڭا قول قىلماڭ سېنىدىنەر اگەر سەن آنلرنى اوزڭا
 قول قىلغان بولماساڭ مېنىم انا م مېنى درياغە طاشلاماس ايدى مە مېنى اوز
 قومىم تەرىپە قىلوب اوسدورورلر ايدى انا م سەننىن قورقوب مېنى درياغە طاشلادى
 شول سېببى سەنڭ قولڭغا توشدەم فرعون حضرت موسى نىڭ انا رسول رب العالمين
 دېگان سوزىنى ايتىشكان ايدى بس سوزنى ايتكەنچى گە ايلاندردى وامتەن
 طرىقەنە (قَالَ) ايتدى فرعون (وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ) ونى نەرسە در عالملىڭ پروردكارى كەم
 سەن ايتورسەن دېدى خدانىڭ ماھىتىدىن سۇال قىلدى (قَالَ) ايتدى حضرت موسى
 فرعون سوزىنە جاوابدە (رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) اول خدائى تعالى در كوكلرنىڭ
 مەم يېرنىڭ پروردكارى و يارانقوچىسى (وَمَا بَيْنَهُمَا) مەم كوك بىرلە يېر آراسىدە
 بولغان نەرسەلرنىڭ يارانقوچىسىدەر (أَنْ كُنْتُمْ) اگەر بولساڭ سەز (مُوقِنِينَ) شەكسەز
 اشانقوچىلر موسى عليه السلام ماھىتىنى بيان ايتمايۇپ خدائى تعالى قدرىنىڭ
 ظاهرىلك دىللىرىنى كورگازمەك بىرلە جاواب بېردى (قَالَ) ايتدى فرعون حضرت
 موسى دن بو جاوابنى ايتىشكەچ (لَمَنْ حَوْلَهُ) شول كەمسە گە كەم اوزىنىڭ تېكراسىدە در
 يەنى اوزىنىڭ اطرافىدە آلتون كرسىلەرگە اولتورغان قىبىلرنىڭ اولوغلىرى بشىوز
 كەشى بار ايدى شولارغە ايتدى (الَّا تَسْمَعُونَ) ايا ايتىشماس سەز مو بوكشىنىڭ
 جاوابىنى كەم مەن آندىن پروردكارىنىڭ حەقىقىتىنى و ماھىتى نەرسە ايدىكىنى صورادەم
 اول مېڭا اناڭ افعالدىنن و قىلغان اشلردىنن خەبەر بېرادردېدى (قَالَ) ايتدى موسى
 عليه السلام ايتكەنچى مەن مېنىم خدائىم (رَبِّكُمْ) سەزنىڭ پروردكارىڭز و يارانقوچىڭزدر
 (وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأُولِينَ) مەم اولدە اوتكان انا لىڭزنىڭ خدائى و خالقىدەر دېدى
 اظھر آياندىن افرىب آيەتكە عدول قىلدى (قَالَ) ايتدى فرعون حضرت موسى
 ايتكەنچى مەن مەھىتىنى بيان قىلماغاچ (أَنْ رَسُولَكُمُ) درىستلىكە سەزلىڭ
 ييارلىش ايلچىڭز سەغرىبە و استەزما يوزىدىن رسولڭز دېدى (الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ)
 آنداين رسولڭز كەم ييارلىش بولدى اول سەزلىڭرگە (لَمَجْنُونٍ) البتە جىلانەش

ودېوانەدركم جوابنى سۇالغە موافق بېرىمەن (قال) ايتىدى يەنە موسى عليه السلام (رب
 الشرق) عالمىڭ پىروردكارى شىرقنىڭ ياراتقۇچىسىدۇر (والغرب) ھەم مەغرەبنىڭ
 خالقىدۇر (وما بينهما) دىخى شىرق بىرلە مەغرەب آراسىدە بولغان نەرسەلەرنى ياراتقۇچىدۇر
 (ان كنتم) اگەر بولسا كۆرسىز (تعقلون) فەيلىرىڭىز و آڭلارسىز شونى كىم سىزنىڭ
 سۇاللىغىڭىزە باشقە تارىقە جەواب بېرىۋەتمەيلىكىڭىز زىرا خىداي تەئالىنىڭ حەقىقىيىنى
 و ماھىيىتىنى بىلىمەك خالىمەن عەقلى و فەيھم آندىن عاجىزدۇر (قال) ايتىدى فرعون مناظرەدەن
 عاجز قالغىچە (لئن اتخفت) اگەر تۇتساڭ سەن اى موسى (اليا غيرى)
 مېنىدىن باشقە بىر مەسۇدىنى (لا جعلتك) اللە مېنى قىلغۇر مەن سېنى (من المسجونين)
 زندانغە يابولمىشلىرىدىن يەنى مېنىدىن باشقەغە تاپونساڭ اللە مېنى سېنى زندانغە
 يابدۇرۇمەن دېدى مەروپىدىكە فرعوننىڭ زندانى اولۇمەن ھەم قاتلىراق ايدى
 يىر آستىدە نىران چەقۇرغە سالورلار ايدى ھېچ ياقىلىق كۆرۈمەيلىرى ھەم تالاش
 اېستەمەيلىرى ايدى ھەم اولىيانى تۇرۇپ آندىن چەقارلىمىلىرى ايدى موسى عليه السلام
 قاچانكىم فرعوندىن بو سورۇنى اېشتىدى (قال) ايتىدى (او لو جئت) ايا سېنى مېنى
 قورقۇتۇرسىڭىمى و اگەر چە مېنى كېلتۇرسەمدە سېڭا (بشيء مبین) روشنى و آشكارا
 بولغان نەرسەنى يەنى سوزۇم راستلىقىنە دېلىل بولغان مەجىزە كورگازسامدە مېنى
 زندانغە يابدۇرۇرسىڭىمۇ دېدى (قال) ايتىدى فرعون (فأت به) بس كېلتۇرگىل سېنى
 اول نەرسەنى و مەجىزە كنى كورگازگىل (ان كنت) اگەر سېنى بولساڭ (من الصادقين)
 راست ايتكۇچىلردىن (قالق) بس تاشلادى بىرگە سالدى موسى عليه السلام
 (عصاه) اوزىنىڭ تاپاقىنى (فأذا هي) بس شول وقتتە اول تاپاق (ثعبان مبین)
 آشكارا بىر اژدھادى يەنى اژدھالىنى آچقى و تاپامى ايدى فرعون آنى كورۇپ پىك
 قورقۇدى اول بىر دەگى كىشىلەر قورقۇپ قاچىدىلار ھەم كۆپ كىشىلەر مەلاىك بولدىلار
 (ونزع) دىخى تاشقارى چەقاردى موسى عليه السلام (بده) اوزىنىڭ قولىنى يەنى
 اۆل قولىنى فرعونگە كورساتۇپ قوينىنە تۇققان ايدى شول قولىنى قوينىدىن كېرى
 چەقاردى (فأذا هي) بس شول وقتتە اول قول (بيضاء) آق و پالطراغۇچىدۇر (للتأطرين)
 قاراغۇچىلەرغە يەنى قوينىدىن قولى قويماش كېي قورلى بولۇپ چەقدى حتى قاراغان
 كىشىلەرنىڭ كوزلرى چاغلور ايدى فرعون بو عەجب اشلىرىنى كورگىچە (قال للملاء
 حوله) ايتىدى اوزىنىڭ تېكەرمىنىدە بولغان قومنىڭ ئوغلىرىنە (ان هذا) درىستلىككە
 اوشبو موسى (لساحر علم) البتە بىر دانى و سەن اشىنى بىلگۇچى سەن چەقەردىكىم

يُرِيدُ نَلَرِ اُولَٔٓئِۦ اَنْ يَّخْرَجَكُمۡ سَزَلَرِنِي چغار مافنى (مَنْ اَرَضَكُمْ يَرْكُزْ دِن بَعْنِي سَزِنِي مِصْرَ دِيَارِنَدِن چغارونى نلر (بِسْعَرِه) اوزينك سحرى برله (فَمَا اِذَا) بس نى نرسه نى (تَامُرُونَ) بيورورسز سز بو موسى نك اشنى طوغر بسنك ومصاحتكز نيچكدر ديدى موسى عليه السلامك معجزهسى آنى الوهية دعواسى مرتبه سندن فومى برله مشوره ايله مك درجه سينه توشوردى « اَنَا رَبِّكُمْ الِاعْلَى » رتبه سندن تنزل ايلاب اوزينه طابونفوچيلردن كيككاش صورادى (قَالُوا) ايتديلر قومك الوغلى (اَرَجُه) حبس قيلل سبن آنى (وَاخَاه) هم آنك فرنداشينى ياكه آنلرنى توقي فيلدرغل و آشغوب اولتورتمه گل تاكم يالغانلرى ظاهر بولسون (وَابْعَثْ) هم يبارگل (فِي الْمَدَائِنِ) شهرلرگه (حَاشِرِينَ) جيفوچيلرنى بَعْنِي هر شهرگه ايلچيلر يبارگل سحر چيلرنى جمع فيلسونلر (يَا تُوك) تاكم كيلتورسونلر آنلر سبكا (بُكُلْ سَعَارَ عَلِيمٍ) هر بر سحر اشينى بلگوچى سحر چينى ديديلر بس فرعون ساحرلرنى طلب ايدوب نورلى طرفقه كشيلىر يباردى (فَجَمَعَ السَّحْرَةَ) بس جيولديلر سحر چيلر (لَمِبَقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ) معلوم بولغان كونك بر بيلگولى وقتنده وساعتنده كم اول كون فرعون فومينك بيراملرى ايدى (وَقِيلَ) هم ايتولنمش بولدى بَعْنِي فرعون ايتدى (لِلنَّاسِ) آدميلرگه بَعْنِي مصر خلقينه (هَلْ اَنْتُمْ مِّجْتَمِعُونَ) ايا سز لر جيولفوچيلرسز مو بَعْنِي سحر چيلر جيولغان اورنقه سز لر هم جمع بولوب كيلورسز مو كيلكز (لَعَلَّنَا) شايدكم بزلر اتفاق برله (نَتَّبِعِ السَّحْرَةَ) ايه رورمز سحر چيلرگه بَعْنِي موسى دفع فيلوده آنلر برله برگه بولوب آنلرغه مدد ايدارمز (اِنْ كُنَّا) اكر بولسالر (هَمُ الْغَالِبُونَ) اول سحر چيلر غلبه ايتكوچيلر موسى وهارونقه ياكه مراد سحر چيلر غالب بولسالر آنلر نك دينلرينه كرورمز ديبكدر (فَلَمَّا جَاءَ السَّحْرَةَ) بس كيلگانلرى زمانده سحر چيلر (قَالُوا لِفِرْعَوْنَ) ايتديلر آنلر فرعونبگه (اِنَّ لَنَا) ايا درستلكده بزلرگه بولورمو (لَا جُرْأَ) بر اجر و خدمت حق سينك ناشكدين (اِنْ كُنَّا) اكر بولساق (هَنْنُ الْغَالِبِينَ) بزلر غلبه ايتكوچيلر وينگوچيلر بولساق موسى نى سحر يمز برله ديديلر (قَالَ) ايتدى فرعون ساحرلرگه (نَعَمْ) بلى سز لرگه خدمت حق بولور (وَاَنْتُمْ اِذَا) هم درستلكده سز لر شول وقتنده (لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ) البته ميكا ياقنلردن بولفوچيلرسز بَعْنِي « اكر موسى غه غالب بولسا كز مينم ناشمه ايك ياقن و قدرلى كشيلىر سز بولورسز » ديدى بس ساحرلر سحر اسبابلر نى حاضرلرپ وعده ايتولمش وقتنده ميدانغه كيلوب

موسى عليه السلام فارشيسنده صف باغلاب طور ديلر هم ايتديلر كم «اى موسى اول سين اوز سحر كنى و عملكنى فيلورسكنو ياكه بز لر اول سحر بىز تى صلاحيقو» ديديلر (قَالَ لَيْمُ مُوسَى) ايتدى آنلرغه حضرت موسى (الْقَوَا) اول سر لر سالكز (مَا اَنْتُمْ مَلْفُونَ) شول نرسه نى كم صالحوچيلر سز آنى يعنى «اول سر لر سحر عملكزنى فيلوگز» ديدى (فَالْقَوَا) بس صالحديلر سحر چيلر بيرگه (حَالِمِمْ) آرفانلر بىنى و سحر برله حاضرله ننگان پيلر بىنى (وَعَصِيْبِمْ) هم سحر برله ياصلانن طايافلر بىنى كم جملسى بنمش مك آرفان هم بنمش مك طايافلر ايدى بيرگه صالحاچ فوياش اسيلككىنك تاثيرى برله قزوب فيملىدى باشلاديلر و خلايفنك كوزلر بىنه بيك نور قنچلى بلانلر بولوب كورنديلر آنلغى كشييلر قورقوب ققرشا باشلاديلر (وَقَالُوا) و ايتديلر اول سحر چيلر (بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ) فرعوننك الوغلىق و اوستونلكى برله ايتهمز كم (اِنَّآ) درستلكده بز لر (لَنْحَنُ الْعَالِيْنَ) البته بز لرمز غلبه ايتوچيلر و اوستون بولغوچيلر موسى و هارونغه ديديلر (فَالْقَوَا) بس صالحدى موسى عليه السلام خداى تعالىنك امرى برله (عَصَاهُ) اوزينك طايافىنى هم فى الحال اول طاياق بر الوغ اژدها بولدى (فَاِذَا هِىَ) بس شول وقتده اول اژدها بولغان طاياق (تَلَقَّتْ) يوطار ايدى (مَا يَأْفِكُونَ) شول نرسه نى كم اول ساحر لر حيله و مكر برله آدميلرنك كوزلر بىنه بلانلر صورتنه قىلوب كورسه تور بولديلر اول طاياق اژدها بولوب آنلرنك بارچه سىنى يوطوب بتوردى سحر چيلرنك سحر لر نىن هيچ بر اثر قالمادى فايچان كم اول ساحر لر بو واقعه نى كورديلر (فَالْقَوَا السَّحْرَةَ) بس بوزلرى اوزره توشورلمش بولديلر سحر چيلر (سَاجِدِينَ) سجده قىلغوچيلر بولغانلرى حاله يعنى بو اشنى كورگاج همه لرى سجه قىلوب بوزلر بىنى بيرگه فويديلر زيراكه بو اشنك سحر توگلككىنى بلكه معجزه ايدكىنى آنلر آكلاديلر شول سببلى صدق و اخلاص يوزننن (قَالُوا) ايتديلر اول سحر چيلر (اَمَّا) «ايمان كيلتوردك بز (بِرَبِّ الْعَالَمِينَ) بارچه عالملرنك پروردكار بىنه (رَبِّ مُوسَى وَ هَارُونَ) موسى و هاروننك پروردكار بىنه» «عالملرنك پروردكار بىنه» ديگاج فرعون اوزمنى ايتهلر ديب گمان فيلماسون اوچون «موسى و هاروننك خدا بىينه» ديوب اوزلر ينك خداى تعالىگه ايمان كيلتوردكلر بىنى آچق بيان ايله ديلر فرعون ساحرلرنك ايمان كيلتوردكلر بىنى بلگاج آنلرنى حضور بىنه طلب ايله دى هم آچيغلانوب (قَالَ) ايتدى فرعون ساحر لرگه (اَمْتُمْ لَهُ) «ايمان كيلتورگانسز و اشانغانسز سز لر موسىغه (قَبْلِ اَنْ اَذِنَ لَكُمْ)

مىنم رخصت بېرىمە كەينى الگارى سىزلىرگە يەنى مىندىن رخصتسىز ايمان كىلتورگانسىز
 (انته لكبيركم) درستلىككە اول موسى سىزنىڭ اولوغىڭىزدىر (الذى علمكم)
 آنداين اولوغىڭىز كىم اوگراندى اول سىزلىرگە (السعر) سىر علمىنى وسىر چىلىككە
 اول سىزنىڭ استاداڭىزدىر مېنى هلاك ايلەمك اوچون آنىڭ بىرلە بىرگە اتىفاق
 قىلغانسىز (فلسوف تعلمون) بىس نىزدىر كىم سىز بلورسىز شونى كىم مىن سىزلىرى
 نىچىك عذاب قىلور مىن موسى غە اېھراڭانگىز اوچون (لا فطمن) البته مىن كىسار مىن
 (أبدىكم) سىزلىرىڭىز قوللىرىڭىزنى (وارجلكم) ھىم آياقلىرىڭىزنى (من خلاف) خلافتىن
 يەنى بىرسىنى ايكىنچىسىنە خلاف طرفدىن ياكە مېڭا خلافتى قىلدىڭىز چىتىدىن قول
 وآياقلىرىڭىزنى كىسار مىن (ولا وصلبكم) ھىم البته مىن آصار مىن سىزلىرىنى (أجمعين)
 بار چەلىرىڭىزنى تاكىم باشقىلارغە عىرت بولسۇن» دىدى (قالوا) آيتىدىلەر اول
 ايمان كىلتورگان سىر چىلەر (لا ضير) يوقىدىر ھىچ بىر ضرر وزىيان بىزلىرگە
 سىنىڭ عذاب قىلماڭىڭىزنىڭن واولتورمەككەن بىزلىرىنى (أنا الى ربنا) درستلىككە
 بىزلىر پىروردكار بىز سارى (منقولون) كىرى دىنگوچىلەر ونايتقوچىلەر» يەنى
 «بىزلىر اولومدىن قورقماستىمىز اولگىچ خىداي تىعالى رىھىمتىنە بارورمىز (أنا نطمع)
 درستلىككە بىزلىر طمىح قىلامىز وامىد ايتەمىز (أن يعفر لنا) شونى كىم يارلىقار
 بىزلىرگە (ربنا) پىروردكار بىز (خطايانا) گىناھلىرىمىزنى (أن كنا) اگىر بولساق
 بىز (أول المؤمنين) خىداي تىعالى گە ايمان كىلتورگوچىلەرڭىزنىڭ اۋلى» مروىدىر كە
 فرعون بىوردى تاكىم اول سىر چىلەرڭىزنىڭ اوڭ قوللىرى بىرلە سول آياقلىرىنى
 كىسىدىلەر ھىم بىيوك دار آغاچلىرىنە آنلىرىنى آسدىلەر موسى عليه السلام آنلىرىڭىزنىڭ
 حاللىرىنە يىقلا رابىدى خىداي تىعالى خىدايلىرىنى كوتەرب آنلىرىڭىزنىڭ مقاملىرىنى وىر نىبەلىرىنى
 حضرت موسى غە كورگازدى آنى كورب كوڭلى نىسلى طاھىدى موسى عليه السلام
 بو واقىمەدىن سوك نىچە يىللىر فرعون قومى آراسىندە طورب آنلىرىنى اېمانغە دعوت
 قىلور ايدى وىمىجىزلىر كورگازور ايدى آنلىرىڭىزنىڭ او طورى كون بىكون فساد
 وىغاندىلىرىنى آرتور ايدى تاكىم هلاك بولماقلىرى ياقىن كىلدى حق تىعالى دن موسى
 عليه السلامغە «اوز قومىڭ بىرلە مىصر شىھرىدىن چىققىل» دىپ فرمان بولدى نىتەك كىم
 بىرورور (وأوحينا) ووحى قىلدى بىز (الى موسى) موسى پىيغىمبەرگە (أن أسر
 بعبادى) شوبىلە دىيۇب كىم ايتلىك سىن اى موسى مىنم بىندەلىرىمنى يەنى بنى
 اسرائيلنى مىسردىن آلۇب چىققىل (أنكم متبعون) درستلىككە سىزلىر اېھراڭىلىشىز

يەنى سىزلىككە اىھروب سىزنى طوتماق اوجون فرعون ھم قومى بىرلە آرطۇقۇردن چىقار تاكىم سىزى درىيادن سلامت اونەرسىز وفرعون قومى بىرلە غرق بولوب ھلاك بولۇرلار مۇرىدىر كە موسى عليه السلام بنى اسرائيلغە يىوردى تاكىم «ھەر فايۇكۇز اوزار كۇز كە آشنا بولغان قىبلىلەردن يىشى كىيولەرنى ھم يوزك وآلفە وبلازك كىي آلتون وكەوش اسبابلارنى فلان ككون بىرامىيەر بولاقچىدەر شول كونده خاتونلارمۇنى ككىيولەرامۇز دىوب عارىنكە آلگىز» دىدى شول طرىقە ھەلەرى كۆب نەرسە عارىنكە دىب آلدىلار ھم فلان كىچ قىبلى قومى بولغانلار ۋە قندە فلان اورنغە جىبولورمۇز دىوب انىساق ايلە دىلەر ۋەدە قىلىنەش ۋە قندە ھە بنى اسرائيل قومى شول اورنغە جمع بولدىلار شەردن چىقوب كىيەنەرگە شەردى فاپقاسىنىك يولىنى طابا آلما دىلار آنلرغە معلوم بولدى كىم «يوسى عليه السلام بنى اسرائيل مېنىم تابوتىنى اوزلارى بىرلە بىرگە آلمايىچە مىسردن چىقا آلما سونلار» دىوب دعا قىلغان ايدى يولنى طابا آلما لولى شول سىبىدىنلەر لىكن آنلردن ھىچ كىم يوسى پىغمبىرنىڭ قەبرى قايدە ايدىكىنى بىلمەس ايدى بس موسى عليه السلام ندا قىلدى «ھەر كىم يوسى پىغمبىرنىڭ تابوتىنى مىڭا بىلەرسە آنك ھەرنى مقصودى بولسە بىرورمۇن» دىدى بنى اسرائيل آراسىدىن بىر كۆب باشەگان فارچىق چىقوب چىتتە موسى عليه السلامنىڭ خاتونى بولماق شىرطى بىرلە خىبر بىردى كىم «يوسى پىغمبىرنىڭ تابوتى نىل درىياسىنىڭ توبىندە فلان اورنەدەر» دىدى بس اول تابوتنى چىقارماق بىرلە مشغول بولدىلار تاكىم آي كوكۇك اورطاسىنە كىلگان ۋە قندە اشلرى تامام بولوب ھەلەرى يولغە يونالدىلار ايكىنچى (۱) كوننىڭ آخىرنە بنى اسرائيلنىڭ شەردن چىقوب كىيىنكلىرىنى قىبلىلەر بىلدىلەر ايرىنەگە آرطۇقۇردىن چىقارمۇز وطونارمۇز دىدىلەر ايرىنەگىس ھەر قىبلىنىڭ يورۇنغە بىر مېت بولدى تەزىبە بىرلە مشغول بولوب قالدىلەر مىڭرە ايكى كونىگە چە فرعون لشكىرىنى جمع قىلدى (فَارَسَلْ فِرْعَوْنَ) بس بىساردى فرعون (فِي الْمَدَائِنِ) اوز قول آستىدە بولغان ياقىن شەردىگە (حَاشِرِينَ) لشكىر جمع ايتكۆچىلەرنى ھم ايتىدى (أَنَّ هَؤُلَاءِ) درستلىككە اوشبو بنى اسرائيل قومى (لَشَرِّ ذِمَّةٍ قَلِيلُونَ) آزغە بولغۇچى گروھلەردى دىدى ۋە حالانكە بنى اسرائيلنىڭ صوغىشقا يارارداي ايرلرى يەنى بىكرىمى بىرلە آلتىش باش آراسىدە بولغانلىرىغە آلتى بوز يىتمىش مۇ كىشى ايدىلەر شولاي بولسەدە فرعون آنلرنى اوز لشكىرىنە نىسبە آزغە حساب قىلدى ۋايتىدى اوشبو بنى اسرائيللەر بىك

(۱) چۈنكى كوننىڭ آخىرى
يىتكانىغا چە آنلر بنى
اسرائىللەر بىرام اوجون
حاضرلنوب ابولرندىن
چىقمايىچە طورالار دىب
گەمان قىلدىلەر.

اَزْغَنَهْ ^{۱۰۰} گَر و هَدِر (وَاَنْتُمْ لَنَا) هَم دَر سَتَلَكَهْ اَنْلَر بَز لَر گَه (لَغَاثَطُون) اَچولاندر غوچيلردر
 يَعْنَى اَنْلَر بَز نَكْ اَلْتُون كَمُوش نَر سَه لَر يَمَز نَى عَار يَتَكَه دِيْب اَلْوَب فَاچُوب كَيْتُوب
 بَز نَى اَچولاندر ديلر و بو اشلرى بَر لَه اَچوومز نَى كَيْلْتورديلر (وَاَنَا لَجَمِيعِ
 حَاذِرُونَ) و در سَتَلَكَهْ بَز لَر هَم لَر يَمَز سَلَاح و فُورال طُونقوچيلرمز هَم صوغش
 اشلر نَى يَحْشَى بَلْگُوچيلرمز بَنَى اسرَائِيلَنَكْ قُوراللىرى هَم يوقدر هَم صوغش
 عَلِيْمَنِيْدَه بَلْبَه سَلَر دِيْدَى (فَاخْرَجْنَاهُمْ) بَس چَفاردق بَز اَنْلَر نَى يَعْنَى فِرْعَوْنَى
 هَم قَوْمِيْنَى چَفاردق (مَنْ جَنَاتٍ) بَاقچَه لَر دَن (وَعِيُونَ) هَم چِيْشِه لَكَلَر دَن (وَكُنُوزِ)
 دَخَى اَلْتُون و كَمُوش خَزِيْنَه لَر نَدَن (وَمَقَامِ كَرِيْمٍ) هَم يَحْشَى مَنزَلَلَر وَاعِلَا
 اُور نَلَر دَن يَعْنَى اُوشبُولَر نَكْ بَار چَه سِيْنَى قَالِدِرُوب مُوسَى عَلِيْهَ السَّلَام قَوْمَى آر طُنْدَن
 چُغُوب كَيْتُوب مَلَاك بُولدِيلَر (كَذَلِكَ) اُوشانداق قِيْلِدُق بَز اَنْلَر غَه (وَأُورَثْنَاهَا)
 و مِيرَاث اِيْتُوب يِيْر دَكْ اَنْلَر نَكْ بَاقچَه لَر نَى هَم خَزِيْنَه لَر نَى و يُوْر طَلَر نَى (بَنَى
 اسْرَائِيْلَ) يَعْغُوب پِيْغَمِبَر بَالا لَر يَنَه يَعْنَى صَكْرَه دَاوُد و سَلِيْمَان عَلِيْهُمَا السَّلَام لَر نَكْ
 دُولْتَى زَمَانْدَه بَنَى اسْرَائِيْل قَوْمَى مَصْر شَهْرِيْنَه يَنَه اسْتِيْلَا قِيْلُوب قَبْطِيلَر نَكْ
 يُوْر ط يِيْر لَرى هَم بَار چَه مَال و خَزِيْنَه لَرى اَنْلَر نَكْ نَصْرَفِيْنَه كَر دَى اَلْقَصَه فِرْعَوْنِ
 بَنَى اسْرَائِيْلَلَر آر طُنْدَن قُورالاماق اُوچُون لَشْكِر جَمْع اَيْلَه دَى اَلْتَى يُوْز مَكْ
 اَطْلَى لَشْكِر نَكْ مَقْدَه سِيْنَه يَعْنَى اَلْدَن بَارَا طُور غَان هَم اَلْتَى يُوْز مَكْ اَطْلَى مِيْنَه گَه
 يَعْنَى لَشْكِر نَكْ اُولُكْ طَرْفِنْدَه و اَلْتَى يُوْز مَكْ كَشَى مِيْسَرَه دَه لَشْكِر نَكْ صُول يَاغْنَه
 دَخَى اَلْتَى يُوْز مَكْ آر طُنْدَن بَارَا طُور غَان اِيْتُوب تَعْيِيْن قِيْلِدَى و اُوْزى
 حَسَابِسز كَشِيْلَر بَر لَه لَشْكِر نَكْ اُور طَالغَنْدَه قَرَار اَيْلَه دَى اُوشبُو قَدِر
 قُوَّة و شُوكْت بَر لَه يُولغَه چَقْدِيلَر نَتَه ك كَم يِيُوْر و ر (فَاتَّبِعُوهُمْ) بَس اِيَار دِيلَر اَنْلَر
 بَنَى اسْرَائِيْل گَه يَعْنَى بَنَى اسْرَائِيْل قَوْمِيْنَكْ اَز لَر نَدَن اَنْلَر نَى قُورالاب كَيْتَدِيلَر
 (مُشْرِقِيْنَ) مُشْرِق طَرْفِيْنَه يُونالگُوچيلر بُولغانلرى حَالْدَه زِيْرَاكَه بَنَى اسْرَائِيْلَلَر
 مُشْرِقَه طَابَا كَيْتَكَا ن اِيْدِيلَر بَاكَه قُويَاش چَقْعَان و قَنْدَه بَنَى اسْرَائِيْل نَكْ آر طَلَر نَدَن
 بَارُوب يِتَدِيلَر دِيْمَه كَدِر مُوسَى عَلِيْهَ السَّلَام قَوْمَى «فَلَزِم» دَر يَاسَى نَكْ چِيْتَنَه
 كِيْلُوب يِتَكَا نلَر اِيْدَى دَر يَادَن اُوتُون كْ تَدْبِيْرى بَر لَه مُشْغُول اِيْدِيلَر نَا گَاه آر طَلَر نَى
 قَارَاب فِرْعَوْن لَشْكِر يِنَكْ اَثَرِيْنَى كُور دِيلَر (فَلَمَّا تَرَأَى الْجَمْعَانَ) بَس كُور شِكَا ن لَرى زَمَانَه
 يَعْنَى بَر سَى بَر سِيْنَى كُور گَا نلَرى زَمَانَه اِيْكى گُورَه لَشْكِر لَر (قَالَ اَصْحَابُ مُوسَى)
 اِيْتَدِيلَر مُوسَى عَلِيْهَ السَّلَام نَكْ يُولد اشلرى (اَنَا لَمُدْرِكُوْنَ) دَر سَتَلَكَهْ بَز لَر

ايرشولمشلر مەنى فرعون لشكرى بىزنىڭ آرطمىزدىن كىلوب نىشىدىلەر بىزنى طوتسەلەر
كېرە كىر دىدىلەر (قَالَ) ايتىدى موسى عليه السلام آنلارغە (كَلَّا) آنداق
نوڭلدىر مەنى بىزنى فرعون لشكرى طونا آلماسلار (أَنْ مَعِيَ رَبِّي) درستلىككە
مىنم بىرلە در مەنى مىڭا مدد و ياردىم ايتكۈچىدەر پىروردكارىم (سېھىدىن)
تېزدىر كىم ھىدايت قىلور اول مىنى و بو حىرانلىق وقتدە نجات يولىنە بىزنى
كۈندۈرۈر و اوزى دشماندىن فوتقارور» دىدى مروىدىر كە فاچانكىم
فرعون لشكرى بنى اسرائىل قومىنە يىقىن كىلدىلەر حق سبحانە و تعالى ابىكى
لشكر نىڭ اورطاسىدە بىر حىجاب پىدا قىلدى فرعون قومى بنى اسرائىلنى كورمەدىلەر
فرعون اوز قومىنە ايتىدى آتلر كۆزدىن توشكۇز تاكىم فوياش يوقارى كوتەرلۈب
ھوا آجلسون و طومان بتسون سىڭرە آنلرنىڭ اوستلرىنە بارىق كىم آنلارغە بىزدىن
قورنماققە ھىچ بىر يول يوقدەر آلدە دريا و آرطلارنىڭ بىزنىڭ لشكرىمىزدىر ھىچ قايدە
فاچا آلماسلار دىدى اما بنى اسرائىل قومى بو حالىدىن غايىت اضطر ابقە توشوب
شكايىت ايتدىلەر موسى عليه السلام حق تعالى گە نالە و زارىلىق قىلدى و حى آلھى
ايرشدى كىم «اى موسى قايمور ماغل بىز دريانى سىنىڭ حكىمكە قىلدى» تەئە كىم
بىرور (فَاَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ) بىس و حى قىلدى بىز موسى پىغىمبەرگە (أَنْ أَضْرِبَ)
شويلە دىوب كىم «صَوْفَلَّ (بِعَصَاكَ الْبَحْرَ) طاياغىڭ بىرلە فلزم درياسىنە» بىس
موسى عليه السلام دريانىڭ چىتنە كىلوب قولنداغى طاياغى بىرلە درياغە سوقدى
«اى دريا بىزلىرگە يول بىرگىل» دىدى (فَانفَلَقَ) بىس يارلدى اول دريا تاكىم
ايرىم ايرىم اون ابىكى يول پىدا بولدى (فَكَانَ) بىس بولدى (كُلُّ فِرْقٍ) دريانىڭ
ھىر بىر ايرىلغان كېسكى مەنى اول اون ابىكى يولنىڭ ھىر قايسىنىڭ آرالرىندە سودىن
دىوارلر بولدى آنلرنىڭ ھىر قايسىسى (كَالطُّودِ الْعَظِيمِ) اولوغ طاوا و غشاشلى ابىدى
ھىم فى الحال بىر جىل ايسوب دريا توبىندە بولغان بالىچىنى تھام كىيىردى بنى اسرائىل
اون ابىكى سىبط ابىدىلەر ھىر سىبطى بىرلەر بولغە كىردىلەر (وَأَزَلُّنَا) ھىم جىم قىلدى بىز
و جىدىق (ثُمَّ الْأَخْرَيْنَ) اوشبو اورىندە ابىكىچىلرنى مەنى فرعون قومىنى كىم
آنلر فرعوننىڭ تىكرا سىنە جىلۈب فلزم درياسىنىڭ چىتنە كىلدىلەر فرعون دريا
كەنارىنە ايرشكاج دريانىڭ صوى ايرلۈب اورطاسىدىن يوللر پىدا بولغانىنى
كورب قومىنى آلدماقچى بولدى و ايتىدى «اى مىنم قوم كوردكۇز مو مىنم ھىيتىدىن
دريا بارلۈب مىنم اوچون يوللر پىدا بولدى» وزىرى ھىمان مشورە طرىقچە

آقرنغنه فرعونگه ایتدی «اوزك بلورسك كم بو اش البته موسى نك دعاسى برله بولدى زهارسین بویوللرغه اشانوب درباغه کرا کورما گل هلاک بولورسك» دیدی فرعون آطینی کیری بورماقی بولدی جبرائیل علیه السلام کشی صورتنه بولوب بر بایطالغه آطلانوب فرعوننك آلدینه توشوب درباغه کرا باشلادی فرعوننك آطلانغان آیغری بایطالنی کورگاج فرعونگه اختیار بیرمانچه سیکروب بایطال آرطندن درباغه کردی مونی کوروب آرطدافی لشکرلر مهملری درباغه بونالدیلر میکائیل علیه السلام لشکرنك آرطندن آنلرنی فووالاب کبلور ایدی شول طریقہ تمام لشکر درباغه کوردیلر آنلر تمام کروب بتکاج حق تعالی نك حکمی بوینچه دربانك صولری بریولی برسی برسینه قوشولوب فرعون قومی بارچهلری غرق بولدیلر بنی اسرائیل مهملری سلامت دریادن اوتوب دریا کنارنده قرار ایلهدیلر کما قال الله تعالی (وَاجْبِنَا مُوسَى) وقتقار دق بز موسى پیغمبرنی (وَمَنْ مَعَهُ أَجْمَعِينَ) هم هرکسه کم آنک برله در بارچهلرینی وقتقار دق (ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْأَخْرَبِينَ) صکره غرق قیلدق ایکنچیلرنی یعنی فرعوننی هم قومینی اَن فِي ذَلِكَ) درستلکده اوشبو اشته بولغوچیدر (لَا يَتَّبِعُ الْبَنَةَ بِرَظَاهِرِ) علامت و دلیل خدای تعالی نك قدرتینه (وَمَا كَانَ أَكْثَرَهُمْ) وبولمادی فرعون قومینك کوبراکی (مُؤْمِنِينَ) ایمان کلتورگوچیلر و اشانقوچیلر زیراکه قبطیلرنك تمامندن خز بیلدن باشقه کشی مؤمن بولمادی اول خز بیل فرعون اهل بیتندن ایدی ایمان کیتوروب حضرت موسى برله برگه مصر دن چقدی (وَأَنَّ رَبَّكَ) و درستلکده سینك ربك (لَهُوَ الْعَزِيزُ) البته اولدر غالب کم هیچ کسه آکما غلبه ایته آلماس (الرَّحِيمِ) اولدر مهربان و رحمت ایتکوچی (وَأَتْلُ عَلَيْهِمْ) و اوقوغل ای محمد علیه السلام عرب مشرکلرینه (نَبَأَ إِبْرَاهِيمَ) ابراهیم پیغمبرنك خبرینی کم اول مشرکلر آنك نسلندنمز دیوب تقاضا ایدارلر (إِذْ قَالَ) یاد قیلغل شونی کم ایتدی ابراهیم علیه السلام (لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ) اوزینك آتاسینه (وَقَوْمَهُ) هم قومینه یعنی بابل اهلینه ایتدی و آنلردن صورادی شوپله دیب کم (مَاتَعِبُونَ) «نی نرسه گه طابونو رسز سزلر» (قَالُوا) ایتدیلر آنلر ابراهیم سوزینه جوابده (نَعْبُدُ أَصْنَامًا) «بزلر طابونامز پوتلرغه (فَنَنْظُرْ لَهَا) بس همیشه بولورمز اول پوتلرغه (غَاكْفِينَ) مجاورلر و عبادتده ملازم یعنی دایم شول پوتلرغه عبادت قیلامز دیدیلر اول پوتلر اوزلری یاصغان تورلی صورتلر ایدی (قَالَ) ایتدی حضرت ابراهیم آنلرغه

(هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ) «ايا ايشنورلارمو اول پونلر سزنىڭ سوزلرگىزنى ودعالمزنى
 (اَذْ تَدْعُونَ) شول وقتدە كم دعا قىلورسز واوندارسز آنلارنى يعنى دعا كىزغە
 اجابت قىلورلارمو (اَوْ يَنْفَعُونَكُمْ) يا ايسە فائدە ايرشدرورلارمو اول پونلر سزلىرگە
 طابونفانگىز اوچون وىزنىڭ بىرورلارمو (اَوْ يَضُرُّونَ) يا ايسە ضرر وىزىن
 ايرشدرورلارمو اكر آنلردن يوز دوندرساڭىز وآنلرغە طابونفانگىز» دىدى
 (قَالُوا) ايتدىلر اول قوملر «بونلردن بىزلىرگە فائدە وضرر ايرشدىكىنى بلمايمىز
 (بَلْ وَجَدْنَا) بلكە طابدىق بىز (اَبَاءُنَا) آنالرىمىزنى كم آنلر (كَذَلِكَ يَقُولُونَ)
 اوشانداق قىلورلر يعنى آنا بابالرىمىز شول پونلرغە طابونور ايدىلر شولارغە
 اياروب بىز هم طابونامىز» دىدىلر (قَالَ) ايتدى ابراهيم عليه السلام (اَفَرَأَيْتُمْ) ايا
 بس كوردىڭىزمو وبلدىڭىزمو سىز (مَا كُنْتُمْ) شول نرسەنى كم سىز بولدۇڭىز (تَعْبُدُونَ)
 طابونورسز اول نرسەگە (أَنْتُمْ) سىزلىر (وَأَبَائِكُمْ الْأَقْدَمُونَ) هم اولداكى آنالرىڭىز
 طابونور بولدىلر يعنى اوشبو پونلرگىزنىڭ حقيقتىنى بلورسىزمۇ (فَأَنهَمْ) بس
 درستلىككە اول پونلر (عَدُوِّى) دشماندرمىڭا يعنى اول مەبود ايتوب طابونە
 طورغان پونلرگىز سىزلىرگە دشمانلردىر تەرىض طارىقتە مىڭا دشماندر دىدى مرادى
 سىزلىرگە يعنى طابونفونچىلرغە دشماندر دىبەككەر نصيحتە تەرىض نصريعتىن
 انفعلىر نتهك كم نصيحت قىلغانىڭىز «بواش سىزگە كىلىشماي» دىب ايتەسى اورندە
 «بىزگە كىلىشماي» دىبورلر شول جەتتىن «سىزگە دشماندىر» دىب ايتەسى اورندە
 «مىڭا دشماندىر» دىدى پونلرنىڭ طابونفونچىلرغە دشمان ايدىكلىرى ظاهردىر چونكە
 آنلرغە طابونودىن حاصل بولا طورغان ضرر هيچ بردشماندىن حصولى منصور
 توگلىدى (الْأَرْبَ الْعَالَمِينَ) ولكن مېنىم دوستم عالمرنىڭ پروردكارىدىر (الَّذِى
 خَلَقَنى) آندايىن پروردكار كم باراندى اول منى ويوقىتىن بار قىلدى (فَهَيِّبْهٖدِينَ)
 بس اول ھدايت قىلور مېنى و طوغرىلقتە كوندورور (وَالَّذِى هُوَ يُطْعِمُنى) هم
 آندايىن پروردكار كم اول مىڭا طعام بىرور و اعزالرىم قوامىنە سبب بولغان
 آشلىرىنى آشانور (وَيَسْقِينى) هم اچرتور اول مىڭا سوسزلىقنى كىتارا طورغان
 شرابىنى (۱) (وَإِذَا مَرَضتْ) وھرفاچان مېن صرغاو بولسام (فَهَيِّبْهٖنِ) بس اول
 پروردكارىم مىڭا شفا بىرور مېنى سلامتلىدورور امام جعفر الصادق رضى الله
 عنھدن منقولدىر كە مراد گناھ صرغاولقى بىرلە صرغاو بولسام توبە مېسىر قىلماق
 بىرلە شفا بىرور دىبەككەر (وَالَّذِى يُمِيتُنى) دخى آندايىن پروردكارىم كم اولتورور

(۱) ذوالنون مصرى
 حضرتلىرى بىوردى كم
 بو طعامدىن مراد معرفت
 طعامى هم شرابدىن مراد
 محبت شرابىدىر يعنى
 اوزىنىڭ معرفتىنى هم
 محبتىنى مىڭا مېسىر
 قىلور.

اول مینی دنیاہہ اجلیم یتکانہہ (ثُمَّ یَعْبِیْنِ) صُکْرَہُ تَرْکُزُورِ اَوَّلِ مِیْنِی اَآخِرَتَہِ حِسَابِ
 وَجَزْآءِ اَوْچُونِ (وَ الَّذِی اَطْعَمَ) ہَمَّ اَنْدَآئِیْنِ ہِرُورِ دِکَارِیْمِ کَمِّ مِیْنِ طَمَعِ قِیْلُورِ مَن
 وَ اَمِیْدِ اِیْنِہِرْمَنِ اَنْدَنِ (اَنْ یَغْفِرَ لِی) اَنِّکَ مَغْفِرَۃً قِیْلَہِ اَیْنِی مِیْکَا وَ یَارْقَا مَآقِیْنِی
 (حَظِیْآتِی) مِیْنِمْ گَنَآہِلُورْمِنِی (یَوْمَ الدِّیْنِ) جَزَا کُورْنَدَہِ یَعْنِی قِیَامْتَدَہِ پِیغْمَبِرَارِ گَنَآہِدِنِ
 مَفْصُومِ بُولْسَدَہِ گَنَآہِلُورْمِنِی دِیْبَہِ کِی نَفْسِیْنِی صَنْدِرْمَآقِ ہَمَّ اَمْنِکَہِ تَعْلِیْمِ اَوْچُونْدِرِ
 (رَبِّ) اِی مِیْنِمْ رِیْمِ (ہَبِّ لِی) بَاغْشَلَاغْلِ سِیْنِ مِیْکَا (حَکْمًا) کَامِلِ عِلْمِیْنِی وَ حَکْمَتِیْنِی
 (وَ الْحَقُّنِی) ہَمَّ طُوْنَا شِدْرَغَلِ مِیْنِی (بِالصَّالِحِیْنَ) اِیْدِ گُورْکَہِ (وَ اَجْعَلْ لِی) دَخِی فِیْلِغَلِ
 سِیْنِ مِیْنِمْ اَوْچُونِ (لِسَانَ صِدْقٍ) رَاسْتِ وَ طُوغْرِی تَلْنِی (فِی الْاَآخِرِیْنَ) صَوکْغِیْلِرِ
 اَرَا سْتَدَہِ یَعْنِی مِیْنِدِنِ صَوکْغِیْلِرِ مَآقِیْلِ گَنَآہِلُورْمِنِی مَآقِیْلِ سَوْنَلِرِ وَ یَغْشِیْلِقِ ہِرْہِ ذِکْرِ (۱)
 قِیْلِسَوْنَلِرِ (وَ اَجْعَلْنِی) دَخِی فِیْلِغَلِ سِنِ مِیْنِی (مَنْ وَرَثَۃُ جَنَّةِ النَّعِیْمِ) نَعْمَتِ اِیْآسِی
 بُولْغَانِ جَنَّتِکَ وَ اَرْتَلِرْنِدِنِ یَعْنِی مِیْنِمْ اَوْرَنْمِنِی جِنْتَدَہِ اِیْلَہِ گَلِ (وَ اَغْفِرْ لَآیْ) ہَمَّ مَغْفِرَۃً
 اِیْلَہِ گَلِ وَ یَارْقَاغَلِ مِیْنِمْ اَنَامِنِی یَعْنِی اَنِّکَا اِیْمَانِ رُوزِی فِیْلِغَلِ (اَنَّهُ کَانَ) دَرَسْتَلِکْکَہِ
 اَوَّلِ بُولْدِی (مَنْ الصَّالِحِیْنَ) ضَلَائِکْکَہِ تُوْشْکُوچِیْلِرْدِنِ (وَ لَا تَخْزِنِی) دَخِی خُورُورِ ہِسْوَ
 اِیْتَمَہِ گَلِ سِیْنِ مِیْنِی (یَوْمَ یَبْعَثُوْنَ) شُولِ کُورْنَدَہِ کَمِّ فُوبَارِلُورْلِرِ اَدْمِیْلِرِ قَبِرْلِرْنِدِنِ
 بُوْدَعَا ہَمَّ اَمْنِکَہِ تَعْلِیْمِ اَوْچُونْدِرِ وَ اَلَا پِیغْمَبِرَارِ اَلْبَنَہِ خُورُورِ سِوَا بُولْمَآسَلِرِ (یَوْمَ
 لَا یَنْفَعُ) شُولِ کُورْنَدَہِ کَمِّ فَائِدَہِ بِیْرَمَہِ سِ وَ اَشْکَہِ بَارَا مَآسِ (مَالٍ) دُنْیَا مَالِی وَ دَوْلَتِ
 (وَ لَا بَنُوْنَ) دَخِی فَائِدَہِ بِیْرَمَہِ سِ ہِیْجِ کَمْگَہِ اَوْغَلَلِرِ (الْاَمْنُ اِنِّی اللّٰہُ) مَگَرِ شُولِ کَمْسَہِ
 کَمِّ کِیْلْدِی اللّٰہِ تَعَالٰی حَضُورِیْنِہِ (بِقَلْبِ سَلِیْمٍ) کَفْرَدِنِ وَ گَنَآہِدِنِ پَاکِ وَ خَالِصِ بُولْفُوجِی
 کُوکُلِ ہِرْہِ زِیْرَا کَہِ اَوَّلِ کَشِی مَالِیْنِی خُدَا یُولِیْنِہِ نَفْقَہِ اِیْتِکَانَ بُولُورِ ہَمَّ بِالْاَلْرِیْنِی
 خُدَایِ تَعَالٰی یُولِیْنِہِ اِرْشَادِ قِیْلِغَانِ بُولُورِ ہِسِ قِیَامْتَدَہِ اَوَّلِ کَشِی گَہِ مَالِی سِبِیْلِ ہَمَّ
 بِالْاَلْرِی سِبِیْلِ فَائِدَہِ اِیْرِشُورِ (وَ اَزَلْتِ الْجَنَّةَ) دَخِی شُولِ کُورْنِ کَمِّ یَاثِنِ قِیْلِغَمِشِ
 بُولُورِ جَنَّتِ (لِلْمُتَّقِیْنَ) تَقْوَالِی قِیْلِغُوجِیْلِرِ اَوْچُونِ تَاکَمِّ مَحْشَرِ بِیْرِنْدِنِ جِنْتَدَا گِی
 مَنَزَلِ لِرِیْنِی کُورْبِ شَادَلَا نُورِلِرِ (وَ بَرَزْتَ الْجَعِیْمِ) ہَمَّ ظَاہِرِ اِیْتُولْمِشِ بُوَاورِ نُوْغِ
 (لِلْمُؤْمِنِیْنَ) اَزْغُوجِیْلِرِ وَ ضَلَائِکْکَہِ نُوْشْکُوچِیْلِرِ اَوْچُونِ تَاکَمِّ اَنَلِرِ ہَمَّ نُوْغَدَہِ
 بُولْغَانِ اَوْرَنْلِرِیْنِی کُورْبِ حَسْرَتْلِنُورْلِرِ وَ قَایْفُورْلِرِ اَرَنْوَرِ (وَ قِیْلَ لَہُمْ) ہَمَّ اِیْتُورْلِرِ
 اَنَلِرِغَہِ یَعْنِی فَرِشْتَهَلِرِ اِیْتُورْلِرِ وَ اَنَلِرْدِنِ صُورَارَنْرِکَمِّ (اِیْنِآ کُنْتُمْ) قَایْبَدَہِ دَرِ شُولِ
 نَرَسَہِ کَمِّ بُولْدِ کُورْسِزِ ہِمِیْشَہِ (تَعْبُدُوْنَ) طَا بُونُورْسِزِ اَوَّلِ نَرَسَہِ گَہِ (مَنْ دُونَ اللّٰہِ)
 اللّٰہِ تَعَالٰی دِنِ بَآشْقَہِ یَعْنِی قَایْبَدَہِ دَرِ سَزَلِرْنِکَ مَعْبُودْلِرْ کُورْ وَ ہُوْتَلِرْ کُورْ کَمِّ اَنَلِرْدِنِ اَمِیْدِ

(۱) حضرت ابراہیمؑ
 اوشہو دعاسی مستجاب
 بولتی ظاہر در چونکہ
 دنیا دانی بارچہ ملنلر
 مجوس و یہود و نصاری
 ہم اہل السلام مہلری
 ابراہیم علیہ السلامی
 ماقارلر واسمنی
 اولوغلاب ذکر
 قیلورلر.

قىلور ايدىڭز (هَلْ يَنْصُرُونَكُمْ) ايا ياردىم ايتەرلىرىمۇ آنلر سىزلىرىگە وسزنى عذابدىن
 قوتقارورلىرىمۇ (أَوْ يَنْصُرُونَ) يا ايسە اوزلىرىنى صاقلارلىرىمۇ عذابدىن دىيورلىرى
 (فَكَيْفَ كُتِبَ عَلَيْهَا) بس يوز تويان نوشرلىشى بولورلىرىمۇ غوغە (هَمْ) اول پونلر
 (وَالْعَاوَن) دىغى آرزوچىلر يعنى پونلرغە طابونىچىلر (وَجَنُودِ ابْلِيسَ) هم
 ابليسنىڭ لشكرلىرى (أَجْمَعُونَ) بارچە لىرىلە (فَالَوْ) ايتورلىرى پونلرغە طابونىچىلر
 (وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ) وحالانىكە آنلر ئوغوغە نىزاع وخصومت قىلغونىچىلر دىر
 بىرسى بىرلە يعنى نىزاعلاشقانلىرى حالده پونلرغە طابونىچىلر پونلرغە ايتورلىرى (تَاللَّهِ
 إِنَّ كُنَّا) الله تعالى بىرلە آنط اچارمىزكىم دىرستلىكده بىزلىرى بولدىق (لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ)
 ظاھر و آشكارا آرزونلقدە (أَذْنَسُوَكُمْ) شول وقتدە كىم بىر ابر قىلور بولدىق بىز
 سىزلىرى و معبودلىكده نىگىز ايتوب طوندىق (بِرَبِّ الْعَالَمِينَ) عالملىرىنىڭ پروردكارلىرى
 بىرلە (وَمَا أَصَلْنَا) و آزدىمادى بىزلىرىنى (إِلَّا الْمَجْرُمُونَ) مگر باوزلىق قىلغونىچىلر
 و بىمانلىرى آزدىدىلر يعنى اولوغلىرىمىز باكە شىبىتانلىرى وسوسە قىلوب ضلالتكە
 توشوردىلر (فَمَا لَنَا) بس يوقىدىر حاضردە بىزنىڭ اوچون هېچ كىسە (مَنْ شَافِعِينَ)
 شىفاعت ايتىكچىلردىن (وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٍ) هم يوقىدىر هېچ بىر شىققىلى دوست بىزلىرىگە
 تاكىم مدد و ياردىم قىلوب بىزنى عذابدىن قوتقارور ايدى (فَلَوْ أَنَّ لِنَاكِرَةً) بس
 كاشكى اگىر بولسە ايدى بىزلىرىگە دىنياغە ايتكىچى كىرە قايتماق (فَنَكُونُ) بس
 بولور ايدىكى بىز (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) ايمان كىلتورگونىچىلردىن دىيورلىرى (أَنَّ فِي ذَلِكَ)
 دىرستلىكده اوشبو اشدە بولغونىچىلر (لَايَةً) البته بىر علامت كىم عقل آندىن عبرت
 آلور (وَمَا كَانَ) و بولمادى (أَكْثَرَهُمْ) اول ابراهيم پىغمبىر قومىنىڭ كوبراگى
 (مُؤْمِنِينَ) ايمان كىلتورگونىچىلر و اشانغونىچىلر بولمادىلر زىرا كە بابل اهللىدىن نىمىرود
 قىزىدىن باشقە كىشى ايمان كىلتورمادى (وَإِنَّ رَبَّكَ) دىرستلىككە سىنىڭ ربكى (لَهُوَ أَلْمَزِيذُ)
 البته اولدىر غلبە ايتىكچى مىشركلىرىگە (الرَّحِيمِ) رحىمت ايتىكچى مىملىرىگە (كَذَّبَتْ)
 بالغانغە طوندىلر (قوم نوح) نوح پىغمبىر قومى (المرسلين) رسوللىرىنى يعنى نوح
 پىغمبىرىگە هم آندىن اۋلىگى پىغمبىرلىرىگە اشانمادىلر (أَذْنَالًا) ياد قىلغىل شول وقت كىم
 ايتىدى (لَهُمْ) آنلرغە (أخوهم نوح) آنلرنىڭ قىزىداشلىرى نوح غلبە السلام شويلى دىيوب
 ايتىدى كىم (الآتتقون) اياسلر قورئىماس سىزمۇ خدای تعالىنىڭ عذابىدىن كىم آننىڭ
 عبادىتىنى ترك قىلورسىز و باشقەغە طابونورسىز (أَنَّى لَكُمْ) دىرستلىكده مىملىرىگە
 (رَسُولٌ آمِينَ) اشانچىلى بولغان بىر رسول و ابلچى مىملىرى خدای تعالى طرفىدىن (فَاتَّقُوا)

۱۱ (الله) بس فورقئز خدای تعالی دن وپونلرغه طابونمائز (وَأَطِيعُونَ) هم ميگا اطاعت
 قيلئز وایبان کيلتورئز (وَمَا أَسْأَلُكُمْ) ومن صوراماسمن سز دن (عَلَيْهِ)
 رسالئنى ادا قيلمانم اوزره (مِنْ آجِرٍ) هيچ بر اجرت وخدمت حقى (أَنْ آجِرِي)
 ایباسدر مينم اجرتم (الْأَعْلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ) مگر عالم لرنك پروردکاری اوزره در
 يعنى رسالئنى تبليغ ايله مه کم اوچون خدای تعالی اوزى ميگا اجر و ثواب بيور
 سز دن خدمت حقى صوراماسمن (فَاتَّقُوا اللَّهَ) بس فورقئز الله تعالی نك عذابندن
 (وَأَطِيعُونَ) هم مينم فرمانبينى نونكئز تقوا و طاعت بر له ایكى مرتبه امر ايله مکی
 تاكيد اوچوندر چونكه نوح عليه السلامك قومى بغايت قاطى كوكللى و قارىشى
 خلق ايديلر قاچانكم اول قوم حضرت نوح دن اوشبو سوزلرنى ايشئدیلر (قَالُوا)
 ايتديلر آنلر حضرت نوحه جواب بيروب (أَنْتُمْ لَكُمْ) ايا ایبان کيلتورايكمو
 و اشانايكمو بز سيگا ای نوح (وَاتَّبَعَكُمْ) و حالانكه ايارگانلر در سيگا (الْأَرْضَ ذُلُونَ)
 خور و توبان در جهده بولغان كشييلر يعنى سيگا جونلى كشى ايارگاني يوق و اق
 توباك كشييلر گنه ايارگان بس بزلر نيچك ايارايك هم اول ايارگان كشييلر ده ظاهرده گنه
 ايارگانلر در باطنه سيگا مخالفلر در ديديلر (قَالَ) ايتدى نوح پيغمبر آنلرغه (وَمَا عَلِمِي)
 و يوقدر مينم عليهم (بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) شول نرسه بر له كم آنلر اشلر بولديلر
 يعنى مين آنلرنك باطنلرينى و نيتلرينى بلماس من مينم حكيم ظاهرده در ظاهرده
 مؤمنلر عميلنى فيلورلر اما اول عمل اخلاص يوزندن مو يا كه نفاق بر له فيلورلر مو
 آنى مين بلماسمن (أَنْ حَسَابِهِمْ) ایباسدر آنلرنك حسابى (الْأَعْلَى رَبِّي) مگر مينم
 پروردكاريم اوزره در كم اول ياشرن سرلرنى بلگوچيدر آنلرنك باطنلرى نيچك
 ايدكىنى اوزى بلور و نيتلرينه كوره حساب و جوؤ فيلور (لَوْ تَشْعُرُونَ) اگر
 بلسه كئز سز خدای تعالی نك غيبينى و ياشرننى بلگوچى ايدكىنى ديدى حضرت نوح دن
 بسوزنى ايشتكاج اول قوم ايتديلر آنداق بولسه اوشبو خور و توبان در جهده گي
 كشييلرنى اوزنكك مجلسكدن سورگل و قوالاغل تا كم بز سننك حضوركغه كپلوب
 سوزكئنى ايشتورمز ديديلر نوح عليه السلام ايتدى (وَمَا أَنَا بِطَّارِدٍ لِلْمُؤْمِنِينَ)
 و من ایباسمن مؤمنلرنى اوز قاشمئن سورگوچى (أَنَا الْأَنْذِيرُ مبین) مين
 ایباسمن مگر بر آشكارا قورقتوچى من يعنى خلقنى عذابدن قورقتماق و ایبانفه
 اوندامك اوچون ييارلگانمن كبرهك باى و كبرهك فقير بولسونلر آيورماسمن
 ديدى (قَالُوا) ايتديلر نوح پيغمبر قومى (لَنْ لَّمْ نَنْتَه) اگر سن طيلولماساك
 و بواشكئن طوقتاماساك (بِأَنْ نُّوحِ) ای نوح (لَتَكُونَنَّ) البته سن بولورسك

(مَنْ الْمَرْجُومِينَ) سورملشردن ياكە طاش برلە آطوب رجم ايتولمشلردن يعنى
 بزر سىنى ھلاك ايتارمزدىدېلر نوح عليه السلام اوزىنك قومندن بوسوزلرنى
 اىشتكاج آنلرنك ايمان كىلتورمەكلرنىن امىدىنى اوزوب حق تعالى درگايىنە مناجات
 ايلدى (قَالَ) ايتدى حضرت نوح (رَبِّ) اى مېنىم پروردكارم (اِنَّ قَوْمِي) درستلكە
 مېنىم قومىم (كَذَّبُوهُ) بالغانقە طوندېلر مېنى وايان كىلتورمەدېلر (فَافْتَحْ بَيْنِي
 وَبَيْنَهُمْ) بس سن حكم قىلغل مېنىم برلە آنلر آراسندە (فَتَعَا) برحكەم قىلغى حكىم
 قىلغل (وَنَجَّيْنِي) ھم قوتقارغل مېنى آنلرنك يمانلقلرنىن (وَمَنْ مَعِيَ) ھم شول كىسەنى
 قوتقارغل كم مېنىم برلە برگەدر (مَنْ الْمُؤْمِنِينَ) ايمان كىلتورگوجىلردن يعنى مؤمنلرنى
 قوتقارغل (فَانجِيْنَاهُ) بس قوتقاردق بز نوح پېغمبرنى (وَمَنْ مَعَهُ) ھم ھر كىسەنى كم
 آنك برلە برگە بولدى (فِي الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ) آدمىلر وحيوانلر برلە تولوب بولغوجى
 كىبەدە (ثُمَّ اغْرَقْنَا) سكرە غرق قىلدى بز وطفان صوبىنە باطوردق (بَعْدَ) آنلرنى
 قوتقارغانىمىز سوكنە (الْبَائِسِينَ) قالغانلرنى يعنى ايمان كىلتورمگانلرنى (اِنَّ فِي ذَٰلِكَ)
 درستلكە اوشبو نوح پېغمبر نصەسندە بولغوجىدر (لَاٰيَةً) البتە برعلامت
 وداللت وعبرت (وَمَا كَانَ) وبولمادى (اَكْثَرُهُمْ) اول نوح قومىنك كوبرەگى
 (مُؤْمِنِينَ) اشانغوجىلر خدايفە ھم پېغمبرگە بلكە آنك قومندن بارى يتىمش نوز
 كشى ايمان كىلتورگان ايدىلر (وَاِنَّ رَبَّكَ) درستلكە سېنك ربك (لَهُوَ الْعَزِيزُ)
 البتە اولدر غالب وقادر كفر اھلىنى عذاب ايلەمككە (الرَّحِيمِ) مھربان ومرحمتلى كم
 عذابنى تاخير قىلور (كَذَّبَتْ) بالغانقە طوندېلر (عَادٌ) عاد قومى (الْمُرْسَلِينَ)
 ييارلمش پېغمبرلرنى وايان كىلتورمەدېلر چونكە بر پېغمبرنى تكدىب قىلغى
 بارچە رسوللرنى تكدىب ايلەمكدر (اِذْ قَالَ لَهُمْ) ياد قىلغل شونى كم ايتدى اول
 عاد قومىنە (اٰخُوهُمْ هُوَ) آنلرنك اوز نسللردن بولغان قونداشلرى ھود پېغمبر
 (الَّذِي نَزَّلْنَا عَلَيْهِ الْقُرْآنَ فَاحْتَرَاهُ) ايا سز قورقماسسز مو خداينك عذابندن وشركىن صافلانماسسز مو
 (اِنَّ لَكُمْ) درستلكە من سزلىرگە (رَسُولًا مِّنْ اِنْفُسِكُمْ) اشانغولى رسول وايلىچىمىن خداى
 تعالى دن سزلىرگە ييارلمش من (فَاتَّقُوا اللَّهَ) بس قورقكز الله تعالى دن وامرىنە خلائىق
 ايتمەكز (وَاطِيعُونَ) ھم مېنىم فرمايمىنى طونكز وايان كىلتوركز (وَمَا اَسْئَلُكُمْ)
 ومن صوراماسمن سزلىردن (عَلَيْهِ) رسالتنى نبلىغ ايتمە كم اوزرە يعنى سزنى دېنگە
 اوندامە كم اوچون صوراماسمن (مَنْ اَجْرٌ) ھىچ بر اجرت وخدمت جالى دنيا
 مالدىن (اِنَّ اَجْرِي) ايباسدر مېنىم اجرىمىم وخدمتىم حقى (الْاَعْلَى رَبَّ الْعَالَمِينَ)

مگر عالملرنك پروردكاری اوزره در (اَتَبْنُونَ) ایا سز لر بنا قیلازمو (بَكْلَ ریح) هر بر بیوك اورنغه (اَیَّةَ) بر علامتنی (تَعْبَثُونَ) وحالانكه سز اوینارسز اول بنا برله یعنی نی اوچون طار باشلرینه هیج فائده سز بوشقه بنالر یاسارسز اوزكز آنه طور ماسسز کم برعبث اش بولور چونكه عاد قومی هیج کبره کما سکه او یون ایتوب بیوك بنالر صالورلر ایدی اچنده هیج کم طور ماس ایدی یا که مراد نی اوچون بول باشلرینه خانه لر بنا قیلوب اول خانه لرده اولطروب یولدن اوزغوجیلر نی مسغره قیلورسز و آنك برله او یون قیلورسز دینه کدر چونكه آنلرنك بر عادتلری شول ایدی یا که کوگار چن اوچون بیوك بیرلرده خانه لر یاصاب کوگار چن برله اوینارسز (وَتَتَخُونُ) هم طونارسز (مَصَانِعَ) محکم بولغوجی کوشکر هم سرایلر نی (لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ) شاید کم سز لر منگو فالورسز اول سرایلر ده یعنی گویا کم منگو فالو رغان کشی کبی هیجه طوزمای طورغان محکم بنالر قیلورسز (وَآذَا بَطَشْتُمْ) و هر فایجان طونساكز سز (بَطَشْتُمْ) فاطی طونارسز (جِبَارِیْنَ) منکبر و ظالم لر بولغانكز حاله یعنی شفقتسز و مرحتسز لر سز کم اگر بر اودن انتقام آلماقچی بولسه كز هیج فزغانمانچه فاطیلیق و ظلملیق برله انتقام آلورسز (فَاتَّقُوا اللَّهَ) بس فوركز الله تعالی دن و بو فعلكز دن فایتكز (وَاطِيعُونَ) هم میكا اطاعت قیلکز و فرمانمنی توتكز (وَاتَّقُوا اللَّهَ) و فوركز شول خدای تعالی دن کم (آمَدَّكُمْ) مدد قیلدی اول سز لرگه (بَهَا تَعْلَمُونَ) شول نر سه برله کم سز لر بلورسز آنی یعنی سز لرگه انواع نعمتلر روزی ایلهدی (آمَدَّكُمْ) امداد قیلدی و یاردم بیردی سز لرگه اول خدای تعالی (بَأْنَعَامٍ) توه و صغر هم قوی کبی دورت آیاقلی طوارلر برله کم آنلردن فائده لر حاصل اینه رسز (وَبَنِينَ) دخی اوغللر برله کم آنلر هر حالده سز گه یاردچی بولورلر (وَجَنَاتٍ) هم باقهلر برله کم بيشلرندن فایده لانورسز (وَعِیُونَ) دخی صولی چیشه لر برله کم ایگنلر كز و باقهلر كزنی صوغارورسز (اَنۡیۡ اَخَافُ) در سنلکه مین فورفورمن (عَلَیْكُمْ) سز نك اوزر كز گه اگر ایمان کیلتورمه سه كز (عَذَابِ یَوْمِ عَظِيمٍ) الوغ بولغوجی بر کوننك عذابندن کم صر صر جیلی ایسه نورغان کوندر یا که قیامت کونیدر فایچانکم عاد قومی هود علیه السلام دن اوشبو سوزلر نی و نصیحتلر نی ایشندیلر (قَالُوا) ایتدیلر عاد قومی حضرت موذغه (سَوَاءٌ عَلَیْنَا) برابر و تیگزد در بزلرگه (اَوْ عَطَّتْ) ایا وعظ و نصیحت قیلدکمو بزلر نی

(أَمْ لَمْ تَكُنْ) يا ايسه بولماڭمۇ (مَنْ الْوَاعِظِينَ) وعظ فيلغوچيلردن يعنى كيراك
بزلرنى اوڭتله گل وكيراك اوڭتله مه گل هر ايكيسى برابرده بزلر قبول قىلماستىز
هم اوز بولمزدن دونمهستىز (أَنْ هَذَا) ايمه سدر اوشبو اش يعنى پونقه طابونماستىز
هم منكور اشلرنى قىلماستىز (الْأَخْلُقِ الْأَوَّلِينَ) مگر بزدن اوڭگيلرنىڭ عادتلىرىدىن
آنا بابالرىمزدن قالغاندىر (وَمَا غَنُ بَعْدِيْنَ) وبزلر ايمهستىز عذاب فىلنمشلىر
اوشبو اشلىرىمىز سببلى يعنى بزلرگه عذاب بولماس دىدىلىر (فَكَذَّبُوهُ) بس يالغانغه
توندىلىر عاد قومى هود پيغمبرىنى وايان كىلتورمه دىلىر (فَمَا لَكُمْ كَيْفَ) بس هلاك
أَيْلَدِكْ بَزْ أَنْلَرْنِي صِرْ صِرْ جِيلِي بَرَلَه (أَنْ فِي ذَٰلِكَ) درستلىكده اوشبو اشده
بولغوجىدىر (لَايَةً) البته بر علامت ودليل شوڭاڭم تىكذيب اينكوچىلرنىڭ عافىتى
البته عذاب وهلاكتىدىر (وَمَا كَانَ) وبولمادى (أَكْثَرَهُمْ) اول عاد قومىنىڭ كوبره گى
(مُؤْمِنِينَ) ايمان كىلتورگوجىلر (وَأَنْ رَبَّكَ) ودرستلىكده سىنىڭ پروردكارىڭ
(لَهُوَ الْعَزِيزُ) البته غالب بولغوجى كىم كىفر اهلىنى تعزىدىن پر و قىلماستىز (الرَّحِيمِ)
مهربان ومرحمتلىدىر مؤمنلرگه (كَذَّبْتَ) يالغانغه توندىلىر (ثُمَّ هُوَ الْمُرْسَلِينَ) ئىمۇد
قىبىل سىنىڭ قومى رسوللرنى يعنى صالح پيغمبرىنى هم آندىن الكارگى پيغمبرىلرنى
(أَذْ قَالِ) ياد فىلغل شونى كىم آيتىدى (لَهُمْ) اول ئىمۇد قومىنى (أَخُوهُمْ صَالِح) آنلرنىڭ
اوز نىسللىرىدىن بولغان قىزىڭ اشلىرى صالح عليه السلام (الآتَقُونَ) ايا قورقماستىز مو
خداينىڭ عذابىدىن كىم آڭا شىرك كىلتورورسىز (أَنْ لَكُمْ) درستلىكده مېن سىلرگه
(رَسُولٌ آمِينَ) بر اشانچلى رسولىن (فَاتَّقُوا اللَّهَ) بس قورقۇز عذابىدىن (واطيعون)
هم بوى سونۇڭز مېڭا ايمان كىلتورۇڭز (وَمَا أَسْأَلُكُمْ) ومېن صوراماسىن سىلردىن
(عَلَيْهِ) سىلرنى دعوت ايلمه كىم اوزره (مَنْ أَجْرٍ) هېچ بر اجرت وخدمت حقى
دنيا مالدىن (أَنْ أَجْرِي) ايمه سدر مېنىم اجرتىم (الْأَعْلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ) مگر عالمرنىڭ
پروردكارى وخداوندى اوزرىنىه بولغوجىدىر (أَتَتْرُكُونَ) ايا ترك اينولمىش
بولورسىز مو يعنى سىلرنى ترك ايتمه سىلر وقوباسلىر (فِي مَا هُنَا) شول نرسهده كىم
بارسىز اوشبو اورنىه يعنى دىيادهغى منزللىر وسرايلرۇڭز ده سىزنى قوباسلىر (أَمِينِينَ)
آقتلردىن ايمېن وسلامتلىر بولغانىڭز حالده (فِي جَنَاتٍ) باقچه لرده (وعيون) هم چىشمه
وقبولرده (وزرُوعٍ) دىغى ايگىنلىكلرده (وَنُحُلٍ) هم خرماقللرده (طَلْعِهَا) آنىڭ يىغاچلىرىنىڭ
شكوفەسى (هَضِيمٍ) نازىك ولطيف هم بومشاقدىر (وَتَنْحَنُونَ) دىغى طاشلارنى جونوب
ياصارسىز سىز اوزلرۇڭز نورماق اوچون (مَنْ الْجِبَالِ) طاولردىن (بُيُوتًا) ابولرنى

(فَارْهَبْنَ) ماہر و استاد لہر بولغان کز حالک طاش یونہا قہہ (فَاتَّقُوا اللَّهَ) بس قورق کز حدای تعالی دن و اولماسدای بولوب طول امللر قیلما کز (وَأَطِيعُوا) ہم اطاعت قیلکز مینم فرمانہغہ (وَلَا تُطِيعُوا) و اطاعت اینمہ کز (أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ) کفر اہلینک فرمانینہ کم آنلر اسراف اینکو چیلدر (الَّذِينَ يَفْسِدُونَ) آندان کمسہ لدر کم فساد و بوز فلق قیلورلر (فِي الْأَرْضِ) حجر بیرنک (وَلَا يَصْلَحُونَ) و نوزکک قیلماسلر مراد شول توقز کشیلدر کم صالح علیہ السلامی اولتورمہ کگہ قصد ایلدیلر قصہ لری نزل سورہ سنہ ذکر ایدلور انشاء اللہ العزیز (قَالُوا) ایتدیلر نمود قومی حضرت صالح نیک بو سوزلرینہ جوابدہ (أَنْتَ) موندن باشقہ نوکلدر کم سین ای صالح (مِنَ الْمَسْعُرِينَ) سحر ایتولمشلردنسک یعنی سین کوب سحرلہ گانلدر تا کم عقلک مغلوب بولغان (مَا أَنْتَ) سین ایہاسسک (الْأَبَشْرُ مَثَلًا) مگر بر آدمیسک بز نیک اوغشاشلی بس نیچک پیغمبر بولورسک (فَأَتَّ بِأَيَّةٍ) بس کیلتورگل سین بر علامتی یعنی بر معجزہ کورسہ نکل (أَنْ كُنْتَ) اگر سین بولسا ک (مِنَ الصَّادِقِينَ) راست ایتکو چیلدرن اوشبو دعوا کتہ دیدیلر صالح علیہ السلام ایتدی نینداین معجزہ استار سز آنلر اوشبو طاشدن فلان صورندہ بر توه چفسون دیدیلر صالح علیہ السلام دعا قیلدی طاشدن توه چقدی (قَالَ) ایتدی صالح پیغمبر آنلرغہ (هَذِهِ نَافَةٌ) اوشبو بر آنا توه در کم سزلر استہ گان اید کز (لَهَا شَرِبٌ) اول توه گہ بولغو چیلدر بر نوبت صو اچمہ ک (وَلَكُمْ شَرِبٌ يَوْمَ مَعْلُومٍ) ہم سزلر گہ در بر معلوم کوننک صو اچمک نوبتی یعنی بر کون قیودن سز نیک نولر کز صو اچسونلر و بر کون اول آنا توه بالفز بفنہ صو اچسون آنک نوبتی کوننی سز آکا مزاحم بولما کز (وَلَا تَمْسُوها) دخی سز ایرشمہ کز اول آنا توه گہ (بِسُوءٍ) بر یاوزلق برلہ یعنی آنی اولتورمہ کنی قصد ایلمہ کز (فَيَأْخُذْكُمْ) بس تونار سزنی اگر آنی اولتورمہ کچی بولسا کز (عَذَابٌ يَوْمٍ عَظِيمٍ) بر الوغ کوننک عذاب (فَسَقَرُوا) بس عقر قیلدیلر آنلر اول آنا توهنی و بکلینی کیسدیلر (فَصَاصَبُوا) بس اولدیلر آنلر (نَادَمِينَ) اوکنگو چیلر بولوب اوشبو اشلرینہ عذاب کیلمہ کینی بلگاج (فَاخَذَهُمُ الْعَذَابُ) بس توندی آنلرنی وعدہ ایتولمش عذاب یعنی صیغہ (أَنْ فِي ذَلِكَ) درستلکدہ اوشبو اشدہ بولغو چیلدر (لَايَةٌ) البتہ بر علامت و دلالت شوکا کم معجزہ کورگانندن صو ک ہم ایہان کیلتورمہ سلک البتہ عذاب اینمہ کینہ سبب بولور (وَمَا كَانَ) و بولمادی (أَكْثَرَهُمْ) نمود قومینک کوبرہ گی (مُؤْمِنِينَ)

ايمان كيلتورگوچيلر زير آكه بارجه نومود فيله لرندن باري دورت كشي
ايمان كيلتورديلر ديمشله (اِن رَبِّكَ) ودرسنلكده سينگ ربك (لِهَوِ الْعَزِيزِ)
البنه اولدر غالب بولغوجي (الرَّحِيمِ) مهربان و مرحمت اينكوجي كم
استحقاقسز عذاب ايله مهس (كَذَّبَتْ) بالغانه طونديلر (قَوْمِ لوط) لوط پيغمبر
قومي يعنى مؤنككات اهلى (الْمُرْسَلِينَ) پيغمبرلرني (اِذْ قَالَ لَهُمْ) شول وقت كم
ايتدى آنلرغه (اَخُوهُمْ لوط) آنلرنك شفقت يوزندن فرنداشرلى كبي بولغوجي
لوط عليه السلام ايتدى (اَلَا تَتَّقُونَ) ايا سز لر فورقاسسزمو خداينك عذابندن
كم بو قدر گناهلر اشرسز (اِنِّي لَكُمْ) درسنلكده مبن سز لرگه (رَسُولٌ آمِينٌ)
بر اشانچلى ايلچى من خداى تعالى طرفندن (فَاتَّقُوا اللَّهَ) بس قورقكز خداى تعالى دن
ونصيحتنى قبول اينكز (واطيعون) هم ميكا اطاعت فيلكز (وَمَا اسْتَلْكُم عَلَيْهِ)
ومين صوراماسين سز لر دن سز ني نصيحت اينه كم اوزره (مِنْ اَجْرٍ) هيچ بر اجره
و خدمت حقى (اِن اَجْرِي) ايماسدر مبنم اجر وثوابم (اَلَا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ)
مگر عالمرني تريبه اينكوجي خداى تعالى اوزرينه در (اِنَّا قَوْمٌ) ايا سز لر
كيلورسزمو (الذُّكُرَانِ) اير لرگه (مِنَ الْعَالَمِينَ) عالمر اهلندن يعنى ني اوچون
اوزلر كز كبي اير كشي لرگه ويكتلرگه مباشرتكه ميل ايتسز (وَتَدْرُونَ) دغى
قويارسز (مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبِّكُمْ) شول نرسه ني كم يار ايتدى سز نك اوچون پروردكار كز
(مِنْ اَزْوَاجِكُمْ) خانولر كز ني قويوب اير لرگه ميل ايتسز (بَلْ اَنْتُمْ) بله سز لر
(قَوْمٌ عَادُونَ) چيكن چقوجيلر بولغان قومسز ديدى (قَالُوا) ايتديلر لوط قومي
لوط عليه السلام سوزينه جوابده (لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ يَا لُوطُ) اكر سين طيلوماساك
اي لوط بز ني نصيحت قبلما فكن (لَتَكُونَنَّ) البنه سين بولورسك (مِنَ الْمَخْرُجِينَ)
چقارلمش لر دن يعنى بز سيني اوز آرمزدن قوالاب چقارورمز ديديلر (قَالَ) ايتدى
لوط عليه السلام آنلرغه (اِنِّي) درسنلكده مبن (لَعَلَّكُمْ) سز نك عملكز گه وبو
اشكز گه (مِنَ الْقَالِينَ) دشمانلر دن بولغوجيمن ديدى صكره قومندن يوز دوندروب
حق تعالى كه مناجات فيلدى وايتدى (رَبِّ نَجِّنِي) اي مبنم ربم سين فوتقارغل
ميني (وَاَهْلِي) هم مبنم اهل وعياليمنى (مِمَّا يَعْمَلُونَ) شول نرسه نك شوملغندن كم
آنلر اشرلر (فَنجيناه) بس فوتقاردق بز لوط پيغمبرني (وَاَهْلَهُ) هم آنك اهليني
(اَجْمَعِينَ) بارچهلرني (اَلَا عَجُوزًا) مگر عذابدن فوتقارمادق برفار چقنى يعنى
لوط پيغمبرنك بر خانويني كم اول داخل ايدى (فِي الْغَابِرِينَ) عذابه فالغوجيلر

جمله سینه اول خانونی ایمان کیلتورمه گان ایدی لوط علیه السلام برله چقبادی
 مین راضمین قومگه کیلگان عذاب میگا هم کیلسون دیدی (ثُمَّ دَمَرْنَا الْأَخْرِينَ)
 صَکْرَهٗ مَلَکَ اٰیَلَهٗ ذٰکِ بَزْ اَبْکَنْجِیْلَرْنِیْ بَعْنِیْ اَیْمَانَ کِیْلْتُورْمَهٗ گَانْلَرْنِیْ (وَاَمْطَرْنَا عَلَیْهِمْ)
 هَمْ یَاغْدِرْدَقْ اَنْلَرِ اَوْزْرَهٗ (مَطْرًا) بَرِ یَاغْمُورْنِیْ کَمْ طَاشْدَنْ اَیْدِیْ (فَسَاءَ) بَسْ
 نِیْ یَاوُزْ بُولْدِیْ (مَطَرُ الْمُنْذَرِیْنَ) قُورْقُتُولْمِشْلَرْنِکْ یَغْمُورِیْ بَعْنِیْ اَیْمَانَهٗ دَعْوَتِ
 اَیْتُولُوبْ اَیْمَانَ کِیْلْتُورْمَهٗ گَانْ کِیْسَهٗ لَرْگَهٗ یَاغْدِرْلِیْمِشْ عَذَابِ یَغْمُورِیْ (اِنَّ فِیْ ذٰلِکَ)
 دَرَسْتَلْکَدِهٗ اَوْشُبُوْ اَشْدَهٗ بُولغُوجِیْدِرْ (لَا یَهٗ) اَلْبَتَّهٗ بَرِ نِشَانَ وَعِلَامَتِ (رُومًا کَانَ
 اَکْثَرُ هُمْ) وَبُولمَادِیْ لُوطِ قُومِیْنِکْ کُوبِرَا کِیْ (مُؤْمِنِیْنَ) اَیْمَانَ کِیْلْتُورْگُوجِیْلِرْ قُولْ
 اَصْحِ اَوْزْرَهٗ اُولْ قُومْدَنْ حَضْرَتِ لُوطْنِکْ اَیْکِیْ قِزِیْ بَرْلَهٗ اَیْکِیْ کِیَاوَنْدَنْ بَاشْقَهٗ
 کِشِیْ اَیْمَانَ کِیْلْتُورْمَهٗ دِیْلِرْ (وَ اِنَّ رَبَّکَ) وَدَرَسْتَلْکَدِهٗ سَیْنِکْ پَرُورْدِکَارْکْ (لَهُوَ
 الْعَزِیْزُ) اَلْبَتَّهٗ اُولْدِرْ عَزِیْزْ کَمْ هَرْ گِیْزْ خُورْ بُولمَاسْ (الرَّحِیْمُ) مَهْرَبَانَ
 وَمَرْحَمْتَلِیْ کَمْ تَنْبِیْهَدَنْ اَلْکِگَارِیْ عَذَابِ اَیْلَهٗ مَهْسْ (کَتَبَ اَصْحَابُ الْاَیْکَةِ) یَا لَعَانَهٗ
 طُوندِیْلِرْ اَیْکَهٗ اَیْلَرِیْ بَعْنِیْ شَعِیْبِ پِیْغَمْبِرْ قُومِیْ (اَلْمُرْسَلِیْنَ) پِیْغَمْبِرْلَرْنِیْ اَیْکَهٗ
 بَرِ اُورْمَانْکْ اَسْمِیْدِرْ کَمْ مَدِیْنِ بَیْرِنَهٗ یَقِیْنِ اَیْدِیْ اَصْحَابِ اَیْکَهٗ شُولْ اُورْمَانْلَقَهٗ
 دُورْتِ قَرَبَهٗ نِکْ اَهْلِ اَیْدِیْلِرْ حَقْ سَبْعَانَهٗ وَتَعَالٰی اَنْلَرْغَهٗ شَعِیْبِ عَلَیْهٗ السَّلَامِیْ
 یَا رِدِیْ (اِذْ قَالَ لَهُمْ) یَادْ قِیْلُغْ شُولْ وَفَتْ کَمْ اَیْتِیْدِیْ اَنْلَرْغَهٗ (شَعِیْبُ) شَعِیْبِ عَلَیْهٗ
 السَّلَامِ (اَلَا تَتَّقُوْنَ) اَیْا سَزْ قُورْقُیْ اَسْمُوزْ مَوْخَدِ اَیْنِکْ عَذَابِنْدَنْ کَمْ شَرْکْ کِیْلْتُورُورْسُزْ
 (اِنَّیْ لَکُمْ) دَرَسْتَلْکَدِهٗ مِیْنِ سَزْلَرْگَهٗ (رَسُوْلٌ اَمِیْنٌ) اَمِیْنِ بُولغُوجِیْ رَسُوْلَمَنْ کَمْ
 سَزْنِکْ صِلَاحْکُزْنِیْ اَسْنَارْمَنْ (فَاتَّقُوا اللّٰهَ) بَسْ قُورْفُکُزْ اَللّٰهَ تَعَالٰی دَنْ وَشَرْکِیْنِ
 صَافْلَانُوکُزْ (وَاطِیْعُوْنَ) هَمْ اَطَاعَتِ قِیْلْکُزْ مِیْگَا وَگَناهِلَرْدَنْ طِیْلُوکُزْ (وَمَا اَسْئَلُکُمْ
 عَلَیْهٗ) وَمِیْنِ صُورَامَاسْمَنْ سَزْلَرْدَنْ رِسَالْتِنِیْ اَیْرِشْدِرْمَهٗ کَمْ اَوْزْرَهٗ (مَنْ اَجْرُ) هِیْجْ بَرِ
 جَالْ وَخَدْمَتِ حَقِیْ (اَنْ اَجْرِیْ) اَیْمَاسْمَرْ مِیْنَمْ اَجْرَمْ وَجَزَامِ (اَلْاَعْلٰی رَبُّ الْعَالَمِیْنَ)
 مَگَرْ عَالْمِلَرْنِکْ پَرُورْدِکَارِیْ وَخَالْقِیْ اَوْزْرَهٗ دَرِ (اَوْفُوا الْکَیْلَ) کَامَلْ وَتَمَامْ اَیْتُوبْ
 اُولچَاکُزْ اُولچَاوْ صَاوْطِیْنِیْ (وَلَا تَکُونُوا) هَمْ بُولمَایْکُزْ (مَنْ الْمُخْسَرِیْنَ) کِیْمَتْکُوجِیْلَرْدَنْ
 وَخِیَانَتِ اَیْتْکُوجِیْلَرْدَنْ اَدْمِیْلِرْ حَقِیْبَهٗ (وَزِنُوا) دَخِیْ اُولچَاکُزْ سِزْ (بِالْقِسْطِ اَسْ
 الْمُسْتَقِیْمِ) رَاسْتْ وَطُوغْریْ بُولغُوسَانْ تَرَاوُ بَعْنِیْ اُولچَاوْ بَرْلَهٗ حَاصِلْ مَعْنِیْ صَاوْطِ
 بَرْلَهٗ اُولچَاسَهٗ کُزْدَهٗ گِیْرْ وَمُنْقَالَ اُولچَاوِیْ بَرْلَهٗ اُولچَاسَهٗ کُزْدَهٗ طُوغْریْ اَیْتُوبْ اُولچَاکُزْ
 اُولچَاوْ خُصُوصَنْدَهٗ خِیَانَتِ قِیْلْمَایْکُزْ (وَلَا تَبْخَسُوا) هَمْ کِیْمُوتُوبْ بَیْرْمَهٗ کُزْ (النَّاسِ)

آدمىلەرگە (أَشْيَاءَهُمْ) سەئىرىنى و آنلارنىڭ قىلىرىنى (وَلَا تَعْتُوا) دەخى بوزقلىق
 ويانلقىغى سەئى ايتىپكۆز (فِي الْأَرْضِ) ايگە يىرىندە قتل وغارە ايلەمك هم يول
 كىسىمك برلە (مُفْسِدِينَ) فساد ايتىكوجىلر بولغانكۆز حالده (وَاتَّقُوا اللَّهَ) هم
 قورقكۆز شول خدای تعالی نىڭ عذابىدىن كىم (خَلَقَكُمْ) ياراندى اول سزنى
 (وَالْجِبَلَةَ الْأُولِينَ) هم اولكى گروهلرنى (قَالُوا) ايتىدىلر ايگە اهلى شىعب عليه
 السلامدىن بو نصيحتلرنى ايشىكچاچ (أَنَّمَا أَنْتَ) موندن باشقى ايباسدر كم سىن
 اى شىعب (مِنَ الْمُسْحَرِينَ) سحر ايتولمىشلردن سىن وسىنى سحرلە گانلردر شول
 قدرلى كم تاكم عقلك زایل بولغاندر (وَمَا أَنْتَ) هم سىن نوگلسىك (الْأَبَشَرُ
 مِثْلُنَا) مگر بر آدمىسك بزىك اوخشاشلى بس نىچىك پىغمبر بولورسك (وَأَنْ
 نَطْنُكَ) ودرستلكده بز گمان قىلامز سىنى اى شىعب (لَمِنَ الْكَاذِبِينَ) يالغان
 سوزلە گوچىلردنسك ديوب اوشبودعوا كنده (فَأَسْقُطْ عَلَيْنَا) بس توشور گل سىن
 بزىك اوستىزگە يىنى خدایكغە دعا قىلغىل تاكم اول توشورسون بزىرگە (كَسَفًا
 مِنَ السَّمَاءِ) بر پارە وكىساكنى كوكن كم آندە عذاب بولور يىنى بر عذاب
 ايندرسون (أَنْ كُنْتَ) اگر سىن بولساك (مِنَ الصَّادِقِينَ) راست ايتىكوجىلردن
 يىنى سوزك راست بولسە دعا قىلغىل بزىرگە عذاب كىلسون دىدىلر (قَالَ) ايتىدى
 شىعب پىغمبر آنلرغە (رَبِّ أَعْلَمَ) مېنىم پروردكارىم بلگوجىرا كدر (بَمَا
 تَعْمَلُونَ) شول نرسەنى كىم سزلىر اشلەرسىز بوتلرغە تابونودن هم اولچاوده
 خىانت قىلودن وغىرى گناهلردن هم شول گناهلر كۆزغە فارشى اوزى جزا كۆزنى
 بىرور (فَكَذَّبُوهُ) بس يالغانغە طوتدىلر ايگە اهلى شىعب پىغمبرنى وايمان
 كىلتورمە دىلر (فَأَخَذَهُمْ) بس طوتدى آنلرنى (عَذَابَ يَوْمِ الظُّلَّةِ) ظل كوينىڭ
 عذابى ظل ديوب عرب ساپە بان وزونتىكنى ايتور (۱) حق سبحانە وتعالى فرمان
 ايلەدى تاكم بر الوغ طاغ اوزىنىڭ اورنىدىن قوبوب هواغە كوتەرلوب اول
 قومنىڭ باشلىرى اوستىندە ساپە بان كىي كوله گەلەب طوردى قوياش بىك ائسى
 بولدىقتىن اول قوم مەلرى ائسىلىكتىن قاچوب شول طاونىڭ آستىنە كوله گە گە
 جبولدىلر حق تعالی نىڭ حكىمى برلە اول طوا آنلارنىڭ اوستلرىنە توشوب مەلرى
 هلاك بولدىلر آنلرغە اوزلرى استەگان عذاب بولدى (أَنَّهُ كَانَ) درىستلكدە
 اول ظلە كوينىڭ عذابى بولدى (عَذَابَ يَوْمِ عَظِيمٍ) الوغ كوينىڭ عذابى (أَنْ فِي
 ذَلِكَ لَآيَةٌ) درستلكدە اوشبو اشدە بولغوجىدر بر علامت و دليلى حق تعالی نىڭ

(۱) مرويدىرگە شىعب
 عليه السلام قومی عناد
 وانكارلرندە افراط
 ايتدىلر بس حق تعالی
 بىدى كىچە وكوندىز
 طوتاش آنلرغە ائسىلىك
 يباردى شولقدر ائسى
 بولدى كم چىشمە لردە
 وقبولردە صولر قاينادى
 طاقت قىلا آلمايوب
 ايلردىن چقوب مەلرى
 اورمانغە قاچدىلر هر
 قايبوسى بر آغاچنىڭ
 آستىندە عاجز بولوب
 ياندىلر ناگە هواده بر
 قارا بولوط پيدا بولوب
 جىل ايسدى آنلر
 شادلانوب بر برسېنە
 قىردىلر كم «كىلىكۆز
 بوقارا بولوط كوله گە-
 سېنە جبولوب استراحت
 قىلايىق» دىدىلر
 ومەلرى شول بولوطنىڭ
 آستىنە جبولغاچ بولوطدىن
 بر اوط چقوب آنلرنى
 تمام ياندروب هلاك
 ايتدى. والله تعالی اعلم
 زاد المسير

كمال قدرتینە (وَمَا كَانَ أَكْثَرَهُمْ) و بولمادى اول اصحاب ايكه نك كوبره گى
 (مؤمنين) ايمان كىلتورگوجىلر مراد مەلر بىر زىراكه آنلردن هېچ بىر كىشى
 شەيب پىغمبەرگە ايمان كىلتورمەدى اَمَّا مَدِين اهلندن بىر جماعت ايمان كىلتورگان
 ايدىلر (وَأَنَّ رَبَّكَ) و درستلكە سىنك رَّبِّكَ (لَهُوَ الْعَزِيزُ) البتد اولدر غالب اينكوچى
 پىغمبەرلىرى دشمانلرىنە (الرَّحِيمُ) مەربان و مرھمتلى مؤمنلرگە (۱) (وَأَنَّهُ) و درستلكە
 اول قرآن (لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ) عالملرنك پروردكارىنك ايندرگان كىتابىدېر
 (نَزَلْ بِهِ) ايندى اول قرآن برلە (الرُّوحَ الْأَمِينُ) جبرائىل عليه السلام (عَلَى قَلْبِكَ)
 سىنك كوكلك اوزرە اى محمد عليه السلام يعنى جبرائىل سىنكا نلقىن ايلەدى وسىن
 آنى حفظ قىلوب كوكلكگە بركتلك (لَتَكُونَ) تاكم سىنك بولماقك اوچون
 (مِنَ الْمُنذِرِينَ) فورىقوجىلردن خلقنى (بلسان عربى مبین) ظاهر و آشكارا بولغوجى
 عرب نلى برلە (وَأَنَّهُ) و درستلكە اول قرآنك ذكرى ياكە محمد عليه السلامك
 نعتى وصفاتى (لَفِي زُبُرِ الْأَوَّلِينَ) اولگىلرنك كىتابلرندە بولغوجىدېر مرويدىر كە عرب
 مشركلرى بعضى مشكل اشلىرى خصوصندە بنى اسرائيل عالملرىنە مراجعت قىلوب
 آنلر ايتكان سوزنى حق بلوب قبول قىلورلر ايدى حق سبحانە و تعالى بيوردىكم
 (أَوَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ) ايا بولمادىمو اول قرىش مشركلرى اوچون (آيَةً) بىر دليل
 و علامت قرآنك حق ايدكىنە ياكە محمد عليه السلامك پىغمبەرلكىنە (أَنْ يَعْلَمَهُ)
 بلەكلرى اول قرآنك صفتلرىنى ياكە پىغمبەر عليه السلام نعتلرىنى (عِلْمًا) بنى
 اسرائيل) بنى اسرائيل عالملرى يعنى بنى اسرائيل عالملرى قرآنك و پىغمبىرنك
 صفتلرىنى اولگى كىتابلردە كوروب بلگانلر هم كىتابلرغە يازوب قالدىرغانلر بس
 آنلرنك بو طوغرىغە سوزلرى اول مشركلرگە دليل بولماسمو و حالانكە باشقە
 طوغرىدە اول مشركلر بنى اسرائيل علماسىنك سوزلرىنە اشانورلر بو طوغرىدە
 نى اوچون اشانماسلر (وَلَمْ يَنْزَلَاهُ) و اگر ايندرسەك ايدى بىز اول قرآننى (عَلَى
 بَعْضِ الْأَعْجَمِينَ) عرب بولماغان خلقك بىعضلرىنە (فَقَرَأَهُ) بس اوقوسە ايدى
 قرآننى اول عرب بولماغان كىشى (عَلَيْهِمْ) اول قرىش مشركلرى اوزرە (مَا كَانُوا)
 بولماسلر ايدى آنلر شول وقتە هم (بە مؤمنين) اول قرآنغە اشانغوجىلر يعنى
 عرب بولماغان كىشىنك غايىت فصاحت و بلاغتنە عربچە بولغان قرآننى اوقوماق
 البته معجزە ايدكىنە دليلدر شولاي بولسەدە اول مشركلر اشانماسلر ايدى عربنك
 عجمگە ابارمەكى عاردر دىوب ايمان كىلتورمەسلر ايدى (حَذَلِكِ) اوشانداق

(۱) بو مقام بىدى پىغمبەر
 فصه لىر يىنك آخر يدىر كم
 اختصار طرىقنچە سىد
 مختار صلى الله عليه
 وسلم نك مبارك كوكلينە
 تسلى بولسون اوچون
 اوشبو سورەدە مذكور
 بولغانلر هم قرىش
 مشركلرىنە تەهدىد
 و فورقودىر كم هر بىر
 ائمت پىغمبىرلىنە ايمان
 كىلتورمە و سببلى عاقبت
 معذب بولدىلر بو
 مشركلرگە هم شول
 بولسە كىراكدر.

(سَلَكْنَا) كِرْزَمَز بَز عِنَاد وَاِنكَارِي (فِي قُلُوبِ الْمَجْرِمِينَ) مَشْرِكْرَنَكَ كُوَكْلَرِي بِه
 (لَا يُؤْمِنُونَ بِه) اَشَانِيَسَلِر اَنَلِر قَرَاَنَه (عَنِي يَرُوْا) تَاكَم كُوْرگَانَلِر يِنَه چَه
 (الْعَذَابِ الْاَلِيمِ) رَجْتِكُوچِي وَفَاطِي عَذَابِنِي دِنِيَادَه يَاكَه قِيَامْتَدَه (فِيَا تِيَهْم بَعْتَه)
 بَس كِيَلُوْر اَنَلِر غَه اَوَل عَذَابِ اَكْسَزْدَن (وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ) وَاَنَلِر بَلْمَه سَلِر اَنَاكَ
 كَبَاه طُوْرغَان وَفَتِيْنِي (فَيَقُولُوْا) بَس اُنْتُوْرلِر اَنَلِر عَذَابِنِي كُوْرگَاچ (هَلْ عَن
 مَنظَرُونَ) اِيَا بَز لِر بُوْلُوْر مَز مُو مَهَلْت بِيْر لِمَشَلِر يَعْنِي بَز لِر گَه مَهَلْت بِيْر كَز تَاكَم
 اِيَهَان كِيْلَنُوْر هِيَك وَايْدِ گُوْلَك قِيَلَايِق دِيُوْرلِر (اَفْبَعْدَا بِنَا) اِيَا بَز نَك عَذَابِيْمَز بِر لَه مُو
 (يَسْتَعْجَلُونَ) اسْتَعْجَال قِيَلُوْرلِر اَوَل مَشْرِكْر يَعْنِي اَشُوغُوْب بَز لِر گَه عَذَابِ اِيَكْسُوْن
 دِيَب صُوْر اِر لِر وَحَالَا نَكَه اُو ز لِر ي عَذَابِنِي كُوْرگَاچ مَهَلْت صُوْر اِر لِر (اَفْرَايْتَه)
 اِيَا كُوْر دَكْمُو وَبَلَد كَمُو سِيْن شُوْنِي كَم (اِنْ مَتَعْنَاهُمْ) اِگَر فَاثْمَه لَانْدِر سَاق بَز اَنَلِر ي
 وَدِنِيَادَه تَرَك طُوْنَسَاق (سَنِيْن) نِيچَه يِلَلِر (ثُمَّ جَاءَهُمْ) صَكْرَه كِيْلَسَه اَنَلِر غَه (مَا كَانُوْا)
 يُوْعَدُوْن) شُوْل نِرْسَه كَم وَعَدَه اِيْتُوْلُوْر بُوْلْدِيَلِر اَنَلِر يَعْنِي اَنَلِر غَه وَعَدَه قِيْلَنغان
 عَذَابِ كِيْلَسَه (مَا اَغْنَى عَنْهُمْ) دَفْع قِيْلِمَاس وَكِيْتَار مَهَس اَنَلِر دَن عَذَابِنِي (مَا كَانُوْا
 يَمْتَعُونَ) شُوْل نِرْسَه كَم فَاثْمَه لَه نُور بُوْلْدِيَلِر اَنَلِر اَوَل نِرْسَه بِر لَه يَعْنِي دِنِيَادَه غِي
 دُوْلَتَلِر ي وَنَعْمَتَلِر ي اَنَلِر دَن عَذَابِنِي كِيْتَه ر مَهَس (وَمَا اَمْلَكْنَا) وَهَلَاك اِيلَه مَه دَك بَز
 (مَنْ قَرِيْبَه) هِيچ بِر قَرِيْبَه اَهْلِيْنِي (اَلَا لَهَا مَنذَرُونَ) مَغْرَكَم بُوْلْدِي قَرِيْبَه اَهْلِيْنِي
 قُوْر قَتْقُوچِي لِر (ذَكْرِي) اُو گَت وَنَصِيحَت بِيْر مَه ك اُو چُوْن يَعْنِي اَوَل بِيغْمَبِر لِر يِيَار دَك
 تَاكَم اَنَلِر ي حَقَقَه اُو نَد اَدِيَلِر وَعَذَابِنِي قُوْر قَتْدِيَلِر هَم نَصِيحَت اِيْتَدِيَلِر اَنَلِر قَبُوْل
 اِيلَه مَه گَاچ اَنَلِر ي هَلَاك قِيْلَن (وَمَا كُنَّا) وَبُوْلِمَادِق بَز (ظَالِمِيْن) ظَلْمَلِق اِيْتَكُوچِي لِر
 تَاكَم اسْتَحْقَاقَسَز عَذَابِ يِيَار سَه ك مَرُوْبِدِر كَه فَرِيْش مَشْرِكْر ي «مَحْمَد كَه اُمِي
 اَسْمَلِي پَر ي كِيْلُوْب قَرَاْنِي اُو گَر تَه دَر» دِيُوْرلِر اِيْدِي حَق نَعَالِي اَنَلِر نَك سُوْز لِر يِنِي
 رَد قِيْلُوْب يِيُوْر دِي كَم (وَمَا نَنْزَلْت بِه) وَايْنِدِر لَه دِي اَوَل قَرَاْن بِر لَه (الشَّيَاطِيْنِ)
 شِيْطَانَلِر وَپَر ي لِر (وَمَا يَنْبَغِي لَهْم) هَم نِيُوْش بُوْلِمَاس اَوَل شِيْطَانَلِر غَه قَرَاْنِي اِيْنِدِر مَه ك
 (وَمَا يَسْتَطِيْعُوْنَ) دَخِي قَادِر بُوْلِمَاس لِر اَنَلِر. وَكُوچَلِر ي يَتْمَهَس قَرَاْنِي اِيْنِدِر وِر گَه
 زِيَار كَه فَرَشْتَه لِر اَنَلِر ي كُوْكُگَه يَاقِن يِيَه ر مَه سَلِر يُوْلْد لِر بِر لَه اَطُوْب تُوْشُوْر وِر لِر
 (اِنَّهُمْ) دَرِسْتَلَكَدَه اَوَل شِيْطَانَلِر (عَنِ السَّبْعِ) اِيْشْتَه كَدَن فَرَشْتَه لِر سُوْز يِنِي
 (لَمَعَز وُلُوْن) الْبَتَه يِرَاق اِيْتُوْلَمَش وَبِر چِيْتَكَه سُوْر لِمَش لِر دَر (فَلَا تَدْعُ) بَس
 اُوْنَه مَه گَل سِيْن وَطَا بُوْنِيَا غَل خَطَابِ يِيغْمَبِر مَز عَلَيْهِ الْكُتْلَامُغَه اَمَّا مَرَاد اَمْتَلِر يَدِر يَعْنِي

طابونماسونلر (مع الله) الله تعالى برله (الها آخر) ايسكنچى خدايغه (فتكون) بس
 سين بولورسك (من المعذبين) عذاب ايتولمشلردن (وانذر) دخى قورقتقل سين
 اى محمد عليه السلام (عشیرتك الاقر بين) اوزگگه ياقنراق بولغوجى فرنداشركنى
 اوشبو آيت كرىمه نازل بولغاچ پيغمبرمى عليه السلام صفا طاغينه چقدى وفرنداشرىنى
 بىرام بىرام چاقردى آنلر تمام جبولغاچ بيوردى كم «اگر مين سزلىرگه ايتسهم اوشبو
 طاونك آستنده برجماعت آطلى لشكولر باردر ديسهم مينم سوزيگه اشانور
 ايدكزمو» ديدى آنلر «بلى سيكا اشانامز» ديديلر بس بيوردى كم «مين سزلىرى
 كيله چكده بولا طورغان قاطى عذاب برله قورمتورمن» ددى بوسوزنى ايشنكچاچ
 مهملرى متغير بولوب طارالديلر وابولهب پيغمبر حضرتينه ايندا وچفا بيلماقغه
 باشلادى (واخفض جناحك) هم توبان فيلغل اوزكك قانا طككى يعنى مهربان
 وشفقلى بولغل (لمن اتبعك) شول كىسه گه كم اباردى (من المؤمنين) مؤمنلردن
 (فان عصواك) بس اگر قارشه لرسينك فرنداشرلك سيكا و ايمان كيلتورمه سىلر
 (نقل) بس ايتكل سين آنلرغه (ان برى) درستلكه مين بيزگوچيمن وبيزارمن
 (ما تعملون) شول نيسه دن كم سزلىر اشلرسز (وتوكل) هم توكل فيلغل اوزكك
 مهملرك طوغرىسنه (على العزيز) غالب وقادر بولغوجى خداى تعالى گه (الرحيم)
 مهربان ومرحملى بولغوجى (الذى يريك) آنداين خداى كم كورور اول سىنى
 (حين تقوم) شول وقتده كم سين طورورسن كيچىلر نهجد نمازينه (وتقلبك) هم
 كورورسك ايلننه كككى وبر حالدن بر حالگه دونمه كككى (فى الساجدين) نماز
 اوفوعوچيلر آراسنده يعنى آنلرغه امام بولغان وقتكده قيام وركوع وسجود
 هم قعود ايلمه كككى كورور (انه) درستلكه اول خداى تعالى (هو السميع)
 اولدر ايشنكوجى سينك سوزككى (العليم) بيلگوجى سينك نيتككى (هل انبتكم)
 ايا خبر بىرايم مو سزلىرگه (على من تنزل الشياطين) كم اوزرينه اينىلر شيطانلر
 وديبور (تنزل على كل افك ائيم) اينارلر آنلر هر بر يالغاچى گناهكار اوزرينه
 كاهنلر وسعرچيلر كى كم آنلر (يلقون السمع) سالورلر قولالرىنى شيطانلرلك
 سوزلرينه هم آنلردن ايشنكان يالغان سوزلىرگه ينه باشقه يالغانلر فوشوب خلقغه
 سوزلرلر (واكثرهم كاذبون) وآنلرلك كوبره گى يالغاچيلردر يعنى بارچهسى
 يالغاچيلدر (والشعراء) ومشركلرلك شاعرلىرى ابن ربىرى واميه ثقفى وغيريلر
 كى (يتبعهم الغاون) ابارورلر اول شاعرلىرگه عربكك آزغونلرى واحمقلىرى

مرويدىر كە ايكى شاعر حضرت پيغمبر عليه السلامنى خورلاب بيتلر ايتنور ايتدیلر
 ومشركلر آنلرنىڭ بيتلرینی كوڭللىرىنە بېكلەپ اوقوب يورورلر ایدی اوشبو آیت
 كرىمە آنلرنىڭ شۇندە نازل بولدى (الْم تر) ايا كورمەدڭموسىن (آَنَّهُمْ فِي كَل
 واد) شونى كم اول شاعرلر سوز قىلمىلرندىن هر بر وادىدە (بِهِمُونَ) سرگردان
 بولورلر واپدراپ يورورلر مثلا كشى سوكمك ونسبە طعن ايتمك وفائده سز
 هزل ومسخره قىلىق ولايق بولماغان كىشىنى افراط مدح ايتمك هم كشى عرضىنى
 خورلاب هجو قىلىق كىبى اشلر برله ضالانده دوام ايدارلر (وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ) دخى
 كورمادڭموشونى كم اول شاعرلر ايتورلر وسوزلەرلر (مَا لَا يَفْعَلُونَ) شول
 نرسەنى كم قىلماسلر يعنى اوزلرى هېچدە قىلماغان اشلرنى قىلىق ديوب بيتلر
 ايتورلر جاهليت اهلىنىڭ شاعرلىرى كوبسى شول طريقە ایدی مرويدىر كە اوشبو
 آیت كرىمە نزلدىن سوڭ صحابەلرنىڭ شاعرلىرى حسان وابن رواجه هم غىر بىلر
 رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضور شريفىنە كىلوب عرض ايلەدىلر كم «يا
 رسول الله حق سبحانە وتعالى بلور كم بىلر شاعرىمز بوخالده اولسەك بىزنىڭ
 اشىمىز نېچك بولور» حضرت بيوردى كم «مؤمن فلج برله هم نىلى برله صوغش
 قىلور سىزلرنىڭ مشركلر شۇندە ايتكان شعرلرگىز آنلرغە اوقدان قاطىراقدر» دىدى
 واوشبو آیت كرىمە نازل بولدى (الَّذِينَ آمَنُوا) مگر اول صفتلردە توڭلار
 شاهرلردىن شول كىمەلر كم ايمان كىلتوردىلر (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) هم ايدىگو عمللر
 اشلەدىلر يعنى شعر برله حضرت پيغمبرنى مانتادىلر وكفر اهلىنى ذم ايلەدىلر
 (وَذَكَرُوا اللَّهَ) دخى ذكر قىلدىلر الله تعالىنى (كثيراً) كوب يعنى كوبرەك
 شعرلىرى الله ذكر بىدر نعيم و توحيد هم طاعتكە تحرىض كىلدىلر (وَأَنصَرُوا)
 هم انتقام آلدىلر مشركلردىن (مَنْ بَعْدَ مَا ظَلَمُوا) شول نرسە سوڭنە كم ظلملىق
 ايتولمىش بولدىلر يعنى مشركلر اهل اسلامنى هجو قىلوب وخورلاب بيتلر ايتىكاج
 آنلر مشركلرنى رد قىلوب شعرلر انشاد ايلەدىلر (وسيعلم) وتىزدىر كم بلورلر
 (الَّذِينَ ظَلَمُوا) شول كىمەلر كم ظلملىق قىلدىلر كفر وشرك برله هم پيغمبرنى شاعرلر
 دىب افترا ايلەمك برله آنلر بلورلر شونى كم (أَيُّ مَنقَلَبٍ) فايو اورنغە (يَتَقَلَّبُونَ)
 دونارلر آنلر وفايتورلر يعنى آنلرنىڭ فايتاچق يىرلىرى نموغدر حفظنا الله تعالى منه

﴿ سورة النمل مكية وهى ثلث وتسعون آية ﴾

﴿ ۲۶ نېجى سورە نمل سورەسى مكدە نازلدر ۹۳ آيتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(۱) قرآن ديمك شول
جهتندركم آنى اوفورلر
و كتاب ديمك شول
جهتندركم آنى بازارلر
(۲) لباب التفسيرده
اخفشدن نقل ايدلمشدر
كم حروف مقطعه
كلامنك ابتداسى
وانتهاسى اوچوندر
بس بو اورنده طس
شعر سورەسینگ ختمينه
ونمل سورەسینگ فتحينه
اشارت بولور ياكه
طأ طه طه طه طه
الهيگه وسين ستارگه
اشارتدر.

(طس) (۱) والله اعلم بمراده (تلك) اوشبو سورە (آيات القرآن) قرآنك آيتلر يدر
(و كتاب مبين) هم حلال و حرامنى روشن قىلغوجى (۲) كتابنك آيتلر يدر (هدى)
هدايت اينكوجى و طوغرى يولنى كورگازگوجيدر اول قرآن (وبشرى) هم
سويونچ بيرگوجيدر (للمؤمنين) ايمان كيلتورگوجيلرگه (الذين يقبضون الصلوة)
آنداين مؤمنلركم قايم قىلورلر و اونەرلر نمازنى شرائط واركاني برله (ويوتونون
الزكوة) هم بيرورلر زكوتنى مستحقلرگه (وهم بالأخرة) و آنلر آخرت سراينه
(هم يوفونون) آنلرغنه شكسز اشانورلر (ان الذين) درستلكده شول
كمسئلركم (لا يؤمنون) اشاناسلر (بالأخرة) آخرتكه (زيننا لهم) زيتلى قىلدىق بز
ويزادك آنلر اوچون (أعمالهم) آنلرنك باوز عمللربنى يعنى نفسلرى آرزو
ايتكان نرسه لرى آنلرغه كوركام ايتوب كورسه ندىك (فهم يجهنون) بس آنلر
سرگردان بولوب يورورلر آزغونلقدنه (أولئك) اوشبو گروه (الذين لهم) شول
كمسئلردركم بولغوجيدر آنلرغه (سوء العذاب) عذابنك يمانراق دنياده
بدر صوغشندنه قتل و اسير ايدلمك كى (وهم فى الآخرة) هم آنلر آخرنده
(هم الآخرون) آنلردر زيان كورگوجيواكلر (وأنك) و درستلكده سين اى محمد
عليه السلام (لتلقى القرآن) البته تلقين ايتولمش و اوگراتلمش بولورسك قرآننى
يعنى جبرائيلنك تلقين ايله مه كى برله قرآننى آلورسك (من لدن حكيم عليم) دانا
وبلگوجى حكيمنك فاشندن يعنى خداى تعالى فاشندن (اذقال موسى) ياد قىلقل
شول وقت كم ايندى موسى پيغمبر (لأهله) اوزينك اهلينه يعنى مديندن مصرغه
فايتقاندە يولنى آداشقانلر ايدى هم خاتونى بالا طوغرماقده آغرور ايدى هوا بيك
صالقون ايدى شول وقتده حضرت موسى اوزينك كشيارينه ايتدى (انى أنست)
درستلكده مين كوردم (ناراً) بر اوطنى (سأتيكم منها) نيزدر كم مين كيلتورورمن
سزلرگه اول اوطلدى (بصبر) بر خبرنى يعنى شول اوطنك يانداهى كشيبدن
يولنك خبر ينى صورارمن (أوأتكم) يايسه كيلتورورمن سزلرگه (بشهاب قيس)
بر ياندرلمش اوط شعل سيني (لعلكم تصطلون) شايد كم سزلر شول اوط برله

جلونورسز وصالقونندن فورتلورسز (فَلَمَّا جَاءَهَا) بس کیلگانی زمانده موسی
 علیه السلام اول اوٹ یابینه بر نور کوردی کم بر یاشل آغانچی یاقرتوب بالقوب
 طلورور شول وقتده (نودی) ندا ایتولمش بولدی (آن بورك) شویله دیوب
 کم مبارک بولسون وبرکت بیرلش بولسون (من فی النار) شول کمسه کم اوٹ
 اورنده در یعنی بقعه مبارکه ده در یا که اوٹنک طلبنده در یعنی موسی علیه
 السلام (ومن حولها) هم شول کمسه کم اول اوٹنک تیکراسنده در یعنی فرشته لر
 (وسبحان الله رب العالمین) وایتکل سین پاک بولدی عالمرنک پروردکاری
 بولغوچی خدای تعالی تشبیه دن وبر نرسه که اوخشانلماقنن دیوب فایچانکم موسی
 علیه السلام اوشبو ندانی ایشندی یاق یاغینه فارادی ندا فیلغوچی کدر دبدی
 ینه ندا کیلدی کم (یا موسی) ای موسی (انه انا الله) درستلکه اول ندا فیلغوچی
 مین الله تعالی در من (العزيز) غالب بولغوچی (الحکیم) طوغریلق برله حکم
 فیلغوچی (وآتی عصاک) هم برگه طاشلاغل سین وصالغل ای موسی اوزکنک
 طایاکنی بس موسی علیه السلام فولنداغی طایاقتی برگه طاشلادی فی الحال اول
 طایاق قیلداپ یوری باشلادی (فَلَمَّا رَأَاهَا) بس کورگانی زمانده حضرت موسی
 اول طایاقتی (تهتز) حرکت قیلور وهر طرفه یورور (کانتها جان) گویا کم اول
 طایاق تیز یورگوچی بر نکه یلاندر اول حالده کهکنه ونازک یلانرکی بولور
 ایدی صکره اوسوب ازدها بولور ایدی فایچانکم حضرت موسی بو حالنی کوردی
 (ولی) یوز دونردی (مدبراً) فایچوچی بولغانی حالده یعنی آندن فورقوب کیری
 بولروب قایا باشلادی (ولم یعقب) و فورقوسندن کیری فایتمادی ینه ندا
 ایرشدی کم (یا موسی لاتنغ) ای موسی فورقماغل میندن باشقه دن (إني لأبغض
 لذي) درستلکه مین شول ذات من کم فورقماسلر منن فاشمه (المرسلون)
 یارلمش رسوللر یعنی مینم فاشمه آنلرغه ضرر ویاوزلق یوقدر تا کم فورقورلر
 ایدی بلکه کیرا کدر کم فورقونلر مینم عذابدن ظلملق ایتکوچیلر (المن ظلم)
 مگر شول کمسه کم ظلملق ایلهسه (ثم بدل حسناً) صکره آلدنرسه واینگولکنی
 ایلهسه (بعد سوء) یاوزلق سوکنده یعنی گناه قیلغاندن صوگ توبه ایتسه (فأني
 غفور) بس درستلکه مین یارلقاچوچین توبه ایتکوچیلر فی (رحیم) رحمت
 فیلغوچین آنلرغه (وَادْخُلْ) هم کرگزگل ای موسی (بَدَاكَ) فولکنی (فی جبک)
 کوله کنک یقاسینه (تخرج) تا کم چغار اول فولنک (بِضَامٍ) آق ویالطرافوچی بولوب

(۱) مرویدرکه حضرت داود علیه السلامك اون توفز اوغلى بار ایدی هر فایوسى آنك اوریننه پادشاه بولونی دعوا قیلور ایدی حق سبحانه وتعالی کوکن بر مهرلنگان نامه ییاردی آنك اچنده نیچه مسئله یازغان ایدی ویبورلش ایدی کم سینك بالالر- کئن فایوسى اوشبو مسئله لرگه جواب بیرسه سیندن صوگ اورنگه اول پادشاه بولسون بس داود علیه السلام نومنگ اولوغلرینی جمع قیلوب اول مسئله لرنی اوغللرینه عرض ایلدی بارچه لری جوابدن عاجز قالدیلر حضرت سلیمان ایتدی «اگر رخصت بولسه مین بومسئله لرگه جواب بیرورمن» داود علیه السلام رخصت بیردی حضرت سلیمان برام برام بارچه مسئله نك جوابینی تقریر ایلدی آنده حاضر بولغان بنی اسرائیل اولوغلری حضرت سلیمانك جوابلرینه قهسین ایدوب فضل وکمالینه معترف بولایلر داود علیه السلام پادشاهلغنی حضرت سلیمانغه تسلیم ایدوب ایکنجهی کون وفات بولدی. زادالمسیر

(من غیر سوء) برعلت وصرخاودن باشقه یعنی آنك آق بولماق بر آفتندن و آلتنبلیك سببندن بولماس بلکه بر معجزه بولور بس موسی علیه السلام قولینی یافاسینه طغدی آق ونورلی بولوب چقدی ندا ایرشدی کم اوشبو ایکی معجزه نی ظاهر قیلقل وکورگازگل (فی تسع آیات) توفز معجزه لر جهله سنده کم سیگا عطا ایدلمشدر (الی فرعون) فرعونگه کورگازگل (وقومه) هم آنك قومینه (انهم) درستلکده اول فرعون هم آنك قومی (کانوا) بولدیلر (قوماً فاسقین) فرمان چیکندن چقنوجیلر بولغان گروه (فلما جاءتهم) بس کیلگانی زمانده فرعونگه هم قومینه (ایاتنا) بزنگ قدرتیمز دلیرلی (مبصرة) روشن و ظاهر بولغانی حالده اول دلیلر یعنی موسی پیغمبرنك معجزه لرینی کورگانلری زمانه (قالوا) ایتدیلر آنلر (هذا سحر مبين) اوشبو روشن و آشکارا بولغان برسعدردیدیلر (وجعلوا بها) هم انکار قیلدیلر آنلر اول معجزه لرغه (واستبقننا) وشکسز بلدیلر اول معجزه لرنگه حق ایدکینی (أنفسهم) آنلرنك کوکللری یعنی کوکللری اول معجزه- لرنك سحر توکلکینی جزماً بلورلر ایدی بله طور انکار قیلدیلر (ظلمنا) ظلملق یوزندن (وعلوا) هم تکبرک وباش طارتو یوزندن (فانظرو) بس قاراغل وکورگل کم (کبی کان) نیچک بولدی (عاقبة المفسدين) فساد وبوزقلق قیلنوجیلرنك عاقبتلری کم دنیاده دریاغه غرق بولدیلر و آخرنده نوح او طینه یانسه لر کیرا کدر (ولقد آتینا) وتحقیق بیردک بز (داود و سلیمان) داود پیغمبرگه هم آنك اوغلی سلیمان پیغمبرگه (علماً) علمنی یعنی دین و شریعت علمینی (وقالاً) وایتدیلر داود هم سلیمان علیهما السلام (الحمد لله) ثنا و ماقتاماق الله تعالی گه مخصوصدر (الذی فضلنا) آندا این الله کم علم جهنندن آرتق ایتدی بزلرنی (علی کثیر) کوب کشی اوزرینه (من عباده المؤمنین) مؤمن بولغوجی بنده لرنندن (وورث سلیمان) و وارث بولدی سلیمان پیغمبر (داود) آتاسی داود پیغمبرگه یعنی آندن میراث ایتوب آلدی پیغمبرلکنی یا که علم وحکمتنی یا که ملک و پادشاهلغنی کم حضرت داود وفاتندن صوگ آنك (ورث) پادشا بولدی (وقال) هم ایتدی حضرت سلیمان (یا ایها الناس) ای آدمیلر (علمنا) او گراتولمش بولدی بز یعنی بزگه او گراتدیلر و بلدردیلر (منطق الطیر) او چقوجی قوشلر سوزینی یعنی قوشلر بر برینه نی ایتدکلرینی آکلار من دیدی بواش سلیمان علیه السلامك

معجزہ سی ایدی (۱) ینہ ایتدی حضرت سلیمان (وَأوتینا) و بپراش بولدق بز یعنی بزگه بیردیلمر (من کل شیء) بارچه نرسه دن کم بز آکا محتاجمز (ان هذا) درستلکله اوشبو عطا (لَهُوَالْفَضْلُ الْمَبِينُ) البته اولدر آشکارا بولوغچی فضیلت و آرنقلق (۱) (وَحشر) و جمع ایتولمش بولدی (لِسُلَيْمَانَ) سلیمان پیغمبر او چون (جُنُودُهُ) آنک لشکرلری (من الجن) پر یلردن (وَالْانْس) هم آدمیلردن (وَالطَّيْر) دخی قوشلردن (فهم یوزعون) بس اول لشکرلر سورلمش بولورلر ایدی آنک سیر قیلغان وقتنده تفسیرلرده مذکوردرکه حضرت سلیمان علیه السلامک لشکرگامی یوز فرسخ اچنده یوز فرسخ بیرنی آلور ایدی شول قدر کوبلک برله ضبط و تزییلری شول درجه ده ایدی کم لشکرلردن هیچ کیمسه اوزینه تعیین ایدلگان اورندن ذره آله هم آرقطه کیته آلماس ایدی تخت کاهینی بر بساط اوستنده جیل کونه روب بر کونده آیلق یولغه ایلنور ایدی بر کون شام ولایتندن یمن طرفینه توجه ایدوب بارور ایدیلر (حَتَّىٰ اِذَا اَتَوْا) تا کم هر فایجان کم کیدیلر آنلر (عَلَىٰ وَادِ النَّعْلِ) قورمسقه و ایدسی اوزره یعنی طائفنک جنوب طرفنده بر چوقور بیرگه کیدیلر کم آنده قورمسقلر کوب ایدی (قَالَتْ نَمَلَةٌ) ایتدی بر قورمسقه کم آنک اسی «مندره» یا که «طاخیه» یا که «ملاخیه» ایدی ایکی فاناطی بار ایدی الوغلق اُنچه قدرلی ایدی و اوزی قورمسقلرنک پادشاهی ایدی حضرت سلیمان لشکرینی کورگاج بر بیوک بیرگه چقوب ایتدی (يَا اَيُّهَا النَّعْلُ) ای قورمسقلر (ادخلوا) کرگزلر (مَسَاكِنَكُمْ) اورنلرگزغه (لَا جَظْمَنَکُمْ سُلَيْمَانُ) کیره کدر کم طاہطاماسون و نلق قیلماسون سزلرنی سلیمان (وَجُنُودُهُ) هم آنک لشکرلری (وهم لا یشعرون) و حالانکه اول لشکرلر بله سلر سز نک آباق آستنه قالوب طاہطالماقکزنی دیدی قورمسقنک بو سوزینی جیل اوچ میل مقدارلی بولدن سلیمان علیه السلامک قولایینه ایرشدردی (فتبسّم) بس تبسم قیلدی حضرت سلیمان (ضاحکًا) کولگوچی و عجبانهنگوچی بولغانی حالده (من قولها) اول قورمسقنک سوزندن مرویدرکه سلیمان علیه السلام آنک سوزندن تعجب قیلوب اول قورمسقنی یاینه چاقردی و ایتدی «ای قورمسقه سین بله دکبوکم مینم لشکرلرم هیچ کیمگه ظلملق ایتمه سلر» قورمسقه ایتدی «بلی بلم لکن مین بو قورمسقلرنک الوغی و سروری مین آنلرنی اوگتله مک و نصیحت ایتمک میکا لازمدر شول جهندن آنلرغه صافلانورغه قوشدم» دیدی حضرت سلیمان ایتدی «مینم لشکرلرم هوا یوزنهدر بس آنلر سینک قومکنی نیچک طاہطاسونلر»

(۱) بر کون حضرت سلیمان بر بلبلنی کوردی بر آغاچ بو طافینه اولتورب صایرار ایدی اصحابینه ایتدی «بلور- سزمو بو بلبل نی ایتهدر» «الله ورسولی بلور» دیدیلر سلیمان علیه السلام ایتدی «اول ایتهدر کم مین اوشبو کون یارطی خرما آشادم شونک برله مویدم توفراق بولسون دنیاغه» و کورگارچن اتمک اوچون طووکز ایلق اوچون بنا قیلکز» دید ایتهدر اوس هر نی قیلسالک قاتینی کورورسک دید ایتهدر شول طریقه هر بر قوشنک نی ایتدکندن خبر بیرور ایدی.

(۲) مرویدرکه سلیمان علیه السلامغه حق تعالی شوندا این قخت روزی ایله مش ایدی کم هیچ بر سلطاننک آنک کی قختی بولمادی قختینک اوک یاغنده ایکی یوز مک کرسی آدمیلرنک اولوغلری و بنی اسرائیل علمالری اولتورمق اوچون ایدی صول یاغنده هم ایکی یوز مک کرسی پر یلر اولوغلری اولتورمق اوچون ایدی و قوشلر باشی اوستننکوله کلهب طورورلر ایدی.

(۱) كشفى الاسرارده كيلتورمشدر كم سليمان عليه السلام اول فرمسه دن صورادى «سينك لشكرلك نى قدر در»

ديدى فرمسه جواب

۲۴۹

۱۹ نهي جز نمل سوره سى

بيردى «قول آستمه

دورت مك سرهنك

باردر هر فايوسينك

قول آستنه دورتر

مك نقيب باردر وهر

نقيبك نصر فنده فرق

مك فرمسه در» حضرت

سليمان ايتدى «نى

اوچون لشكرلكنى

طشقارى بير اوستينه

چقارماسك» فرمسه

ايتدى «يانى الله بزلرگه

بير بوزينى بيرديلىر

قبول ايتنه دك تاكم

خدای تعالى دن غبرى

هيچ كم بزنك احواليزرگه

مطلع بولماسون اوچون

بير آستنه وطن طوندق»

ينه فرمسه ايتدى «يا

نبى الله خدای تعالى نك

سيكا عطا ايسله گان

نعملرندن برينى ايتكل»

حضرت سليمان ايتدى

«ميكا جيلنى مسغر

قيلدى تاكم تله گان

بير مگه مينى ايلتور بر

كونده بر ايلق يولغه

ايلتور» ديدى فرمسه

ايتدى «بو اش شوگا

اشارتدر كم سيكا دنياده

بيرلگان دولتلىر

وپادشاهلى همه سى چيل

كيدر بوكون بولور

ايرته گه بتر هيچ اعتبارى

بولدر» ديدى. كشفى

فرمسه جواب بيردى كم «مينم آنلرغه صافلانورغه فوشماقم آنلر طايطاوب ايزله سونلر
مجرور بولماسونلر اوچون توگلدر بلكه مباده كم سينك لشكرلكنى تماشا قيلوب
خدای تعالى نك ذكرندن غافل قالماسونلر وغفلت ميداننك پايمال بولماسونلر اوچون
مسكلرگزگه كرگز ديب بيوردم» ديدى (۱) والحاصل حضرت سليمان اول فرمسه
برله مكالمه قيلوب آندين كوب حكمتلى وعبرتلى سوزلر ايشندى صكوه حق تعالى گه
مناجات قيلدى (وقال) هم ايتدى سليمان پيغمبر (رب اوزعنى) اى مينم پروردكارم
ميكا سين الهام ايله گل ياكه فرصت بيرگل سين ميكا (ان اشكر) شوگاكم
شكرانه قيلاييم مين (نعمتكَ التى) سينك شول نعمتنگه كم (انعمت على) انعام
ايتدك سين مينم اوزريمه (على والدى) هم مينم ايتام و ايتام اوزرينه (وان عمل
صالحاً) دخى شوگاكم اشلهيم مين ايدگو عملنى (ترضيه) شونداين عملنى كم سين
راضى بولورسك وقبول قيلورسك انى (وادخلنى) هم كرگز گل مينى (برحمك)
اوز رحمتك برله (في عبادك الصالحين) ايدگو بئلك آراسينه مرويدر كه اوشبو
سفرده حضرت سليمان عليه السلام لشكرى برله بر صوسز واديفه ايرشديلىر نماز
وقتى كردى حضرت سليمان طهارت آلماقى بولدى صو يوق ايدى لشكرگه صوفى
كورگازگوچى «هدهد» قوشى ايدى انى ازله ديلر و طايطاوبلر و بر روايتنه
سليمان عليه السلام تخنى اوزرنده اولتورمش و باشى اوستنه قوشلر كوله گه لب
طورور ايدى ناگاه قوشلر آراسنده بر آچلق و بوش اورن كوردى فاراب
بلدى كم اول اورن «هدهد» اورنى ايدى هدهدى قوشلر آراسنده كورمه دى
(وتفقد الطير) وتفحص ايتدى يعنى تيكشردى ويوقلادى حضرت سليمان قوشلر
وهدهد قوشينى طايطادى (فقال) بس ايتدى (مالى) نى نرسه در ميكاكم قوشلر
صفتك (لا ارى الهدهد) مين كورمه سمن هدهد قوشينى مينم كوزيم آكا توشه سبو
(ام كان) يا ايسه اول هدهد بولدىبو (من الغائبين) غايب بولغو چيلردن ويوقالغو چيلردن
بو جمعدن (لا عذبته) البته عذاب قيلورم مين آكا تا ديب اوچون (عذاباً شديداً) بر فالى
عذابى يعنى فاناطلرينى كيسوب قوياشقه طاشلارم ياكه خاتونى برله آنك
آرالرينى آيرورم ياكه چينلككه بابارم (اولادبعنه) يا ايسه انى بوغازلارم
تاكم باشقه قوشلرغه عبرت بولسون (اولياتينى) يا ايسه كيلتورور اول قوش
ميكا (بسلطان ميين) بر ظاهر و آشكارا بولغان دليل و حجتنى يعنى اوزينك غائب

بولماقینک سببینی وعنرینی بیان فیلور (فیکت) بس توفق ایتدی و طوردی اول
 مدهد (غیر بعید) اوزاق بولماغان برمدت یعنی یوغالب بیک اوزاق طورمادی
 حضرت سلیمان حضورینه قایتوب کیلدی (فقال) بس ایتدی مدهد سلیمان علیه
 السلامه (احطت) احاطه قیلدم مین و ایرشدم (بما لم تعط به) شول نرسه گه کم
 سین احاطه فیلمادک و ایرشمدک آکما یعنی مین سین کورمه گان نرسه نی کوردم
 و بلدم (و جنتک) هم کیلدم مین سین سینا (من سبام) سبا
 شهرندن (بنبأ یقین) بر محقق و شبهه سز بولغوچی خبر برله و اول خبر شولدر کم
 بولده میکا بر مدهد او چراب اوز و لایتینک هواسی بخشیلیقینی هم پادشاهلرینی
 تعریف قیلدی مین آنی کورور گه هوس قیلوب اول ملکتنگه باردم و کوردم دیدی
 سلیمان علیه السلام سؤال قیلدی آنلرنک پادشاهلری کمدر هم دینلری نیچکدر
 مدهد ایتدی (انی و جدت) درستلکه مین طاہدم (امرأة تمسکهم) بر بلیقس اسملی
 خانوننی کم اول سبا و لایتینک اهلینه پادشاهلق قیلور بارچه لری شول خانوننک
 فول آستنده در (و اوتیت) هم بیرلگاندر اول بلیقسکه (من کل شیء) پادشاهلرغه
 کیره کلی بولغان هر بر نرسه دن (ولها عرش عظیم) هم بولغوچیدر
 آنک بر اولوغ تختی یعنی باشقه پادشاهلرنک تختلرندن آنک تختی اولوغدر
 (و جدتها) طاہدم مین اول خانون پادشاهنی (و قومها) هم آنک قومینی کم
 نادانقلری سبیلی (یسجدون) سجده قیلورلر (للسعس) قوباشقه و آکما طابونورلر
 (من دون الله) الله تعالی دن باشقه (وزین لهم الشیطان) هم زینتلی و کورکام
 قیلغاندر آنلر اوچون شیطان (اعمالهم) آنلرنک عملرینی یعنی شول قبیح
 اشلرینی شیطان آنلرغه کورکام ایتوب کورگاز گاندر (فصمهم) بس منع قیلدی
 و طیدی آنلرنی شیطان (عن السبیل) طوغری یولدن (فهم لایهتدون) بس آنلر
 طوغری یولغه کونلمه سلر و حقلقنی طاہاسلر هم شیطان آنلرنی طوغری یولدن
 منع قیلور (*) (الیسجدوا لله) ناکم سجده قیلماسونلر آنلر الله تعالی گه (الذی)
 آندا این خدای تعالی کم (یخرج الغبا) چارور اول یاشرن بولغان نرسه نی (فی
 السموات و الارض) کورکرده هم بیرلر ده یعنی کورکن یغور قطره لرینی ظاهر
 قیلوب یغور یاغدرور و یردن اوله نلرنی چارور (و یعلم) هم بلور اول خدای
 تعالی (ما تخفون) شول نرسه نی کم یاشرب طونارسز کورکلر کورده (وما نعلنون)
 دخی شول نرسه نی کم آشکارا قیلورسز نلر کورده (الله) خدای تعالی (لا اله الا هو)

يوقدر مېچ عبادتىگە مستەقى مەبۇد مگر اول غەندە در (رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ) اولوغ بولغۇچى عرشنىڭ پروردكارى و پارا تەقۋىسىدەر اوشو سجدە امام اعظم قولنچە فرآندەگى نىلاوت سجدەلەرنىڭ سىز نېجىسى و امام شافى قولنچە توقۇنچىسىدەر فتوحاتىدە شېخ محى الدين قەس سرە بوسجدەنى « سجدة السر والنجى » دىيۈپ ذىكەر ايلەمىشەر القەسە قاچانكىم ھەد ھەد اوزىنىڭ سوزىنى تامام ابلادىي (قال) ايتىدى حضرت سليمان (سننظر) نېزدىر كىم فارارمىز و بوسوز خصوصىنىكە نامەل قىلورمىز (اَصَدَقَتْ) اياسىن راست ايتىدۇكىم (اَمْ كُنْتَ) يايىسە بولدىكىم (مِنَ الْكَاذِبِينَ) يالغان ايتكىۋچىلەردىن بىس سليمان عليه السلام بلىقسىكە خىط يازدى و ھەد ھەد قوشىنە ايتىدى (اذْهَبْ بِكِتَابِي هَذَا) ايلنىكىل سىين مېنىم اوشو خىطىمنى (فَالْتَقِ الْيَهُودَ) بىس ماشلاغل وصالغل سىين اول خىطىنى آنلەر طرفىنە (ثُمَّ تَوَلَّ عَنْهُمْ) سىكۈرە يوزدۇندىر گل آنلردىن و ېر پوچماقە كىتوب نېكىشروب و قاراب طوزغل (فَانْظُرْ) بىس كور گل كىم (مَاذَا يَرْجُونَ) نى نرسەگە قىاينورلەر و مراحىت قىلورلەر بىئەنى اول خىطنىڭ جواپىدە ېر بىرسى ېرلە نېچەك سوزلەشورلەر و نى نرسەگە قارار ېيورلەر ارباب قەس قوللەر نچە « بلىقسى » شىرحىل ېن مالك پادشاهنىڭ قىزى ايدى شىرحىل ېمن ولايتىدە پادشاهلىق قىلور ايدى ېرچىن قىزىنە مواصلت قىلۇب آننىن بلىقسى و جودكە كىلدى دىمىشلەر آتاسىدىن صوڭ بلىقسى پادشاه بولدى چىلەر آڭما مدد قىلور ايدىلەر و آننىڭ اوچون بىك اولوغ تىخت ياصادىلەر قومى ھەلەرى قوياشقىە طابونور ايدىلەر ھەد حضرت سليماننىڭ نامەسىنى كىلتورگاننە بلىقسى اوزىنىڭ خىلو تىگەھنە يالغوز يىغە استىراحت اوچون ياتقان ايدى ايشىكەر بىكىلى ايدى ھەد ېر نىزە دن كىروب نامەنى بلىقسىنىڭ كوكرا كىنە ماشلادى بلىقسى او يىغانوب خىطىنى كوردى ھەم آچوب سىكۈرە اركان دولتىنى جىم قىلدى (قَالَتْ) ايتىدى بلىقسى آنلەرغە (يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ) اى قومنىڭ اولوغلىرى (اَلَيْسَ) درستلىكە مېن (اَلْقَى الْاَى) سالنىش بولدى مېنىم سارى (كِتَابِ كَرِيمٍ) ېر اولوغ يازو و خىط اولوغ خىط دىيىاكى آننىڭ ېبەرگۈچىسى پىغىبەر بولدىقىدىن ياكە آنى قوش كىلتور دىكەندىر قومنىڭ اولوغلىرى اول خىط كىيىدىن كىلدى دىيۈپ صورادىلەر بلىقسى ايتىدى (اِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ) درستلىكە اول خىط سليمان قاشىدىن در (وَاِنَّهُ) و درستلىكە اول خىطنىڭ مضمونى اوشو بودىر كىم (بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ الْاَتَعْلَوْا عَلٰی) علو قىلماڭىز و اولوغلىق ایتىمەڭىز مېنىم اوزرىمە (وَاَتَوْنِ) ھەم كىلگىز مېڭا (مُسْلِمِينَ) انقىاد ايتكىۋچىلەر بوى صونفۇچىلەر بولغانىڭىز

حالده بلیقیس قومی نامه نك مضمونینی آكلادیلر و كوردیلر كم اول نامه نك
 سوزلری آز وقصقه بولسه ده كوب معنیلرگه دلالت قیلادر بو خصوصه آپدراب
 مضطرب بولدیلر (قَالَتْ) ایتدی بلیقیس آنلرغه (يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ) ای قومنك
 اولوغلری (اقتونی) فتوا بیرگز میگا فی امری) مینم اشمده یعنی اوشبو اش
 خصوصنده صواب و صلاح بولغان مصلحتنی اینگز و برتدبیر قیلگز (مَا كُنْتُ)
 بولمادم مین (فَاعْتَبِرْ) کيسكوچی و حکم اینكوچی (أمرًا) بر اشنی (حتى تشهدون)
 تاكم سز لر حاضر بولغاننكزه چه مینم حضورمك یعنی سز لر نك مشورت و مصلحتنكزیدن
 باشقه مین هیچ بر اش اشله مه مین دیدی (فأولوا) ایتدی لر قومنك اولوغلری
 بلیقیس سوزینه جوابده (نحن أولوا قوتة) بزلر قوت ایلریمز (وأولوا بأس
 شدید) هم قاطی صوغش ایلریمز یعنی بزلر قوتلی و کوچیلریمز هم لشکرلریمز
 و قوراللریمز کوبدر صوغشیدن قور قیاسمز (والأمر اليك) و اشن سینگا طاپش لرغاندر
 یعنی بو خصوصه اشنی سینك اوز راینگا طاپش رامز (فانظري) بس قاراعل و فکر
 قیلوب کورگل (ماذا تأمرین) تا کم فی نرسه ببور وورسك و فرمان قیلورسك صوغش
 قیلماق یاکه مصالحه ایتمه کدن بزی سینگ فر ماننگا مطیع لرمز دیدیلر بلیقیس بلدی
 کم قوم اولوغلری صوغش قیلوغه میل ایتلر لر بو اشنی معقول کورمه دی و ایتدی
 کم بزلرگه سلیمان برله صوغشماق مصلحت نوگلدر زیرا که صوغشنگ آخری
 نیچك بولماق معلوم ایاسدر اگر آنلر بزیگه غالب بولسه لر اموال و دیاریمز فی
 تمام خراب و تلف ایدار لر دیدی کما قال الله تعالی (قَالَتْ) ایتدی بلیقیس (ان
 الملوك) درستلکده پادشاهلر (اذا دخلوا قرية) هر قایچان کرسه لر بر اولغه یاکه
 شهرگه کم آتی قور برله آلغان بولسه لر (افسدوها) فاسد و خراب قیلور لر اول
 قریه فی (وجعلوا) هم قیلور لر (أعزة أهلها) اول قریه اهلینگ عز بزلریمز
 و اولوغلریمز (أدلة) ذلیل و خور قیلور لر (و كذلك) و اوشاندق (یفعلون)
 قیلور لر اول پادشاهلر بس سلیمان برله صوغش قیلماق بزی یكسه لر آنلر هم
 بزیگه شول اشنی قیلور لر شول جهندن صوغشماق مصلحت نوگلدر (و آتی مرسله)
 و درستلکده من بیهر کوچی من (اليهم) آنلر صاری یعنی سلیمانغه و قومینه
 بیهر ورمز (بهدية) بر بوله کنی کم صلح علامتیدر (فناظره) بس مین فاراغوچیمز
 شونی کم (بم يرجع) فی نرسه برله قایتور لر (المرسلون) بیهر لیش ایلیجی لریمز
 اگر مینم هدیه لر منی قبول ایلسه پادشاهدر و الا پیغمبردر دیدی کشفانده

كلتور مسدر كه بئقيس بشيوز يكتكه كنيزهك فزلىر كيومىي كيورنوب فزلىر كىي
 بيزادى وبشيوز كنيزهكنى يكتلر كيومى كيوندر ب يكتلر صورتنده قىلدى شولار
 برله برساك آلتون كرپچ وانواع اصل طاشلر برله مرصع آلتوندىن برتاج
 وبر مقدار بفار برله عنبر هم بر فوطى اچنده بردانه تيشوكسىز انجو هديه لر
 حاضرلاب قوميناك اشرافىدىن « مندر بن عمرو » دىگان ككى برله
 حضرت سليمانغه بياردى و آكا ايتدى كم « يخشى احتياط برله نظر قىلغل
 اگر سليمان فور و غضب كوزى برله فارسه بلنگل كم اول پادشاهدر واگر
 آچو يور برله هم شفقت و مرحمت برله سوزلسه بيهمبدر بنه بر دليل اگر
 اوشبو يكتلرنى هم فزلىرى آيروب بلسه هم تيشوكسىز انجونى تيشوكلى ايلهسه
 هم فيوق و كه كرى تيشولگان گوهردن بب اوتكارسه بيهمبدر » ديدى بس
 آنلر اوشبو هديهلرنى آلوب يولغه چقىدلر مدهد قوشى بو حاللرنى كوروب
 طورور ايدى سليمان عليه السلام حضورينه كىلوب كىفيت واقعهنى بيان ايتدى
 بس حضرت سليمان، بيوردى تاكم دبولر و پرىلر آلتوندىن هم كموشدن كىر چلر
 صوغوب اوزونلقى بدى فرسخ بيرگه اول كىر چلرنى توشاب بر الوغ ميدان
 ياصادىلر بلقيسنىڭ ايلچىسى مندر كىلهسى كونه آدمىلر هم ديو و پرىلر و برتوقچىلر
 هم باشقه حيوانلر و قوشلر هم واق توبهك حشرانلر همدلرى آيرم آيرم صف
 باغلاب شول ميداننىڭ تىكروه سنىڭ طوردىلر فوشلر هواده صف صف بولوب كوله گه لىب
 طوردىلر مندر ميداننىڭ چىيىنه كىلوب يتكچاچ بيرگه توشه لگان آلتون كىر چلرنى
 هم شول مىدر دولت و شوكتنى كورگاچ اورىنىڭ كىلتورگان هديهلردىن شرمندە
 بولدى سليمان عليه السلام خنىگاهىنه ايرشكچاچ حضرت سليمان آچق يوز برله
 تبسم فيابوب مندرنىڭ هم بولداشلىرىنىڭ احوالىنى سوراشدى هم بيوردى كم « فوطىنى
 كىلتورگىز آنىڭ اچنده تيشولمه گان انجو برله گوهر باردى » ديدى بس « ارضه »
 دىگان فورطقه فرمان بولدى تاكم اول انجونى تيشدى و ايكىنچى بر قورط آغزىنه
 يفه كنى آلوب گوهرنىڭ تيشوكتىن كروب ايكىنچى طرفىدىن چقىدى هم اول يكتلرگه
 و كنيزه كلرگه يول طورانلرنى كىتەر مك اوچون فول و يوزلرنى يومانغه فوشدىلر
 شونىڭ (۱) برله قايوسى ايركك و قايوسى فزلىر ايدكىنى بلدىلر سكره حضرت سليمان
 آنلرنىڭ هديهلرنى كبرى اوزلرنىڭ بيردى تىناك كم حق سبحانه بيوردى (فَلَمَّا جَاءَ
 سُلَيْمَانَ) بس كىلگانى زمانه سليمان پيهمبەرگه بلقيسنىڭ ايلچىلرى هديه برله (فَالَ)

(۱) زىراكه يكتلر
 قومغانى صول فوللرینه
 لىونوب اولىڭ قوللرینه
 صو سالور ايدىلر
 و فزلىر آنىڭ عكسىچە
 ايتدىلر ياكه شوندىن
 بلدىلر كم يكتلر هر
 قايوسى قومغانى آلوب
 يومانغه باشلادىلر
 و فزلىر برسىنىڭ قولىنى
 ايكىنچىسى صو سالوب
 مشغول بولدىلر هم
 اوزاقغه قالدىلر.

آيتىدى حضرت سليمان آلرغە (اَتْمُوْنِن بَمَال) ايا سزلىر مدد بيورورسز مو ميگا
 دنيا مالى برله وحالانكە مېنىم اوز ماللرم ھەمە كشيپلر مالندن آرتوغراقدر وكوبدر
 (فَمَا اَتْنِيَّ اللهُ) بس شول نرسە كم بىردى ميگا خدای تعالی پادشاهلىق ويپغمبرلك ھەم
 علم وحكمتنن (خبر) بخشيراى و آرتوغراق (مِمَّا اَتَيْكُمْ) شول نرسە دن كم بىردى
 سزلىرگە دنيا متاعنن (بَلْ اَنْتُمْ) بلكە سزلىر (بِهَدِيَّتِكُمْ) اوز كز نك ھديه كز برله
 (تَفْرَحُونَ) شادلانورسز و نازلانورسز زيراكە سز نك ھمتكز دنياغە غنە مصروفدر
 (ارْجِعِ الْيَوْمَ) فايئقل سين اى ايلچى بلقيسكە ھەم آنك قومى حضورينە و آلرغە
 ايتكىل كم ميگا انقياد ايتسونلر و حضوريمغە كېلسونلر اگر آنلر كېلمە سەلر
 (فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُمْ) بس البته بز كيلورمز و بارورمز آلرغە (بِحُنُودٍ) لشكرلر برلە كم
 اول لشكرلر نك غايت كويلىكندن و قوتننن (لَا قَبْلَ لَهُمْ بَيًّا) بولماس آنلر نك
 طاقتلرى و مقاومتلرى اول لشكرلرگە يعنى اول لشكرگە قارشى طورا آلماسلر
 (وَلَنُفَرِّجَنَّاهُمْ) ھەم البته چفارورمز آنلر نى (مِنْهَا) آنلر نك شەرلر ندىن (اَذَلَّةً) قدرسز
 و ذليللر بولغانلرى حالە (وَهُمْ صَاعِقُونَ) و حالانكە آنلر خور و رسوا بولغوچيلردر
 بز نك قوليمز دە اسير بولماق برله بس بلقيس ايلچىسى حضرت سليماندىن اوشبو
 سوزلر نى ايشتوب بلقيس حضورينە فايئدى و ھام احوالينى بيان ايلدى بلقيس
 يول اسبابلر نى حاضرلەب اوز نك قختينى بر ايو اچينە قويوب ھەم كوب فارا وچيلر
 قويوب و ايشكنى محكم بيكلەب آچقچينى اوزى برلە آلدى ھەم اوزى كوب لشكر برلە
 حضرت سليمان حضورينە بارورغە يولغە چقدى ديولر بو اشدىن آگە بولوب
 انديشە ايتدىلر كم «اگر سليمان بلقيسنى كورسە آنك ھەم ن جمالينە و كمال عقليە
 صقلانوب آنى نكاح ايلە ھەم ميل قېلور و اگر آنك برلە ازدواج ايلە ھەم بلقيس
 آگە جنلر نك اسرارينى سويلەر و بلدرور صكرە بز نك باشمىزغە طارلق كيلور»
 دىب قورقدىلر ھەم بلقيسدىن حضرت سليمان نك رغبتينى فايئارو اوچون بلقيس
 كيلوب يتكناچە پرىلر نك الوغلىرى حضرت سليمان مجلسينە كيلوب بلقيسنى
 بمانلادىلر و ايتدىلر كم «بلقيس نك عقلنە قصور باردر ھەم سوزندە خطاسى كوبدر
 و آياقلىرى ايشەك آياني كىي طويانلرى باردر و آياني بارماقلىرى يوقدر» دىدىلر
 بس سليمان عليه السلام انديشە گە قالوب بلقيس كېلىگاج اول آنك عقلينى اتمعان
 قىلماچى بولدى (قَالَ) آيتدى حضرت سليمان (يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ) اى بىنلر گر ھى (اَيْكُمْ)
 سزلىر نك فايئكز (يَا أَيُّهَا الْعَرِشَا) كىلتورور ميگا بلقيس نك قختينى (قَبْلِ أَنْ يَأْتُوْنِي)

آنلارنىڭ كېلىمەكلەرنىڭ (مۇسلىمىن) مۇسلمان بولغانلىرى ھالدا زىراكە آنلار
 ئىقياد قىلۇپ مۇسلمان بولۇپ كېلىگانلارنىڭ سوڭ ئانڭ تىخىنى اوزىنىڭ راضىلىقىدىن
 باشقىە كېلىتورمەك درست بولماس ھالانىكە ھىزىت سىلىپاننىڭ مقصودى بلىقىسنىڭ
 اوزىنە بلىدە مەنچە تىخىنى كېلىتورب بىر تورلى اوزگار توب آنڭ عقلىنى امنىان
 قىلو اوچون اوزىدىن «بو تىخت سىنىڭ تىختىكىو ياكە توگلو» دىب صوراماق
 ايدى شول جەتتىن بلىقىس اوزى موندە كېلوب يىكانگاچە آنڭ تىخىنى كىم
 كېلىتورور دىب صورادى (قَالَ عَفْرَيْتُ) ايتىدى بىر عفرىت (مَنْ الْعَيْنِ) دىولردىن
 كىم آنڭ اسى «ذىكان» ياكە «صخران» ايدى (أَنَا أَنْتِكَ بِهِ) مېن كېلىتورور مېن
 سىڭا بلىقىسنىڭ تىخىنى (قَبْلَ أَنْ تَقُومَ) سىنىڭ طورمانكىننىڭ كىرى (مَنْ مَقَامِكَ)
 اوزىڭنىڭ اورنىڭنى يەنى ھىكەمەت مجلسىدىن طورغانىڭىچە كېلىتورور مېن سىلىپان
 ەلىە السلام ھىكەمەت مجلسىدە كوندىزنىڭ بار طېسىنە ندىر اول طورور ايدى (وَإِنِّي)
 ودرستلىكە مېن (عَلَيْهِ) آنڭ تىخىنى كېلىتورمەككە (لَقَوِي) البتە قۇتلى و كوچم
 يىتكوچىمىن (أَمِينٌ) امېن و اشانچىلىمىن كىم آنڭ اصل طاشلىرىنە خىيانەت ايتىمەم و سىڭا
 سلامت كېلىتورب طابشورور مېن دىدى سىلىپان ەلىە السلام ايتىدى موندىن مەم تىزىرەك
 كېلىتورگوچى كېرەككىر (قَالَ اللَّهُ) ايتىدى شول كىسەكم (عِنْدَهُ) آنڭ فاشىدە
 بولغوچىدىر (عَلِمَ مِنَ الْكِتَابِ) بىر ەلم و بىلوكلېلىك كىتب الەبەدىن يەنى خىدايدىن
 كېلىگان كىتابلىرى اوفوغان مەم اسم اعظمى بىلە طورغان كىشى ايدى اول كىشى
 «ھىزىر» ايدى ياكە «جىنە» اسملى كىشىدىر ياكە «ذوالنون» ياكە بىر فرشتە
 ياكە جبرائىل ەلىە السلامىر و اشەر شولدىر كىم ھىزىت سىلىپاننىڭ وزىرى «أَصْفَى
 بىن بىرخىيا» ايدى اول ايتىدى (أَنَا أَنْتِكَ بِهِ) مېن كېلىتورور مېن سىڭا بلىقىسنىڭ
 تىخىنى (قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ) كىرى قايتماقنىڭ كىرى (إِلَيْكَ) سىنىڭ سارى
 (طَرَفِكَ) كوزىڭنى يەنى «بىر نۇسبەگە كوزىڭنى توشورساڭ شوندىن كوزىڭنى آلتانگىچە
 ندىر مېن آنڭ تىخىنى ھازىر قىلور مېن» دىدى بىس ھىزىت سىلىپان آشا
 رىخت بىردى اول كىشى باشىنى سجدەگە قويوب «آھباشراھىيا» يەنى «ياھى يا قىوم»
 ياكە «يا ذا الجلال والاكرام» دىوب دعا قىلدى شول ھىندە بلىقىسنىڭ تىخى
 سىلىپان ەلىە السلام تىختى ياندى ھازىر بولدى (فَأَمَّا رَأَاهُ) بىس كورگانى زامانە
 ھىزىت سىلىپان بلىقىسنىڭ تىخىنى (مُسْتَقْرَأًا) فرار ايتكوچى (عِنْدَهُ) آنڭ فاشىدە
 (قَالَ) ايتىدى (هَذَا) اوشبو كرامەت (مِنْ فَضْلِ رَبِّي) پروردكارىمنىڭ فضل و رحىمتىدىن

(لَيْلَوْنِي) تاكم صناماقلغى اوچون خدای تعالی مینى اوشونك كى اشلارده
 (مَاشْكَرُ) ایا مین شکرانه فیلورم مو (أَمْ أَكْفَرُ) یا ایسه شکرانه سزاق فیلورم مو
 (وَمَنْ شَكَرَ) وهرکم شکرانه ایلهسه خدای تعالی نك نعمتلىرینه (فَأَنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ)
 بس موندن باشقه ایماسدرکم شکرانه فیلور اول كهمسه اوز نفسى اوچون یعنی
 شکر اینمه كینك فائدهسى اوزینه راجع بولورکم شکرانه سببلى نعمت آرتور
 (وَمَنْ كَفَرَ) وهرکم شکرانه سزاق قیلسه (فَأَنْ رَبِّي) بس درستلكك مینم پروردكاریم
 (عَنِّي) موكسردر و محتاج نوگلدن خلقنك شکرانه سینه كریم) كرم ایتكوچیدر شکرانه
 قیلغوچیلرغه (قَالَ) ایتدی سلیمان علیه السلام (نَكَرُوا لَهَا) اوزگارنكز وطانولماسلق
 ایتكز بلقیس اوچون (عَرَّسَهَا) آنك تختینی یعنی تختینك شكلینى وهبتینی
 اوزگارنكز تاكم بلقیس آنى كورگاج اوز تختی ایدکینی بلورلك بولماسون
 (نَنْظُرُ) تاكم قارارمك بزلر آندن صور اغانیمزدن صوك (اتهندی) ایا كونولورمو
 اول بلقیس وطانورمو اوزینك تختینی (أَمْ تَكُونُ) یا ایسه بولورمو (مَنْ الَّذِينَ
 لَا يَهْتَدُونَ) شول كهمسه لردن كم كونولماسلر یعنی یا ایسه طانوماس و اوز تختی
 ایدکینی بلمه سمودیدی (فَلَمَّا جَاءَتْ) بس كیلگانى زمانته بلقیس سلیمان علیه السلام
 مجلسینه و آنك تختی اول وقتده سلیمان علیه السلام آلدنك قویولمش ایدی (قَبْلِ)
 ایتولمش بولدی یعنی آكأ ایتدیلر (أَمْ كُنَّا عَرَشِكُ) ایا اوشاند امو در سینك تختك ديب
 (قَالَتْ) ایتدی بلقیس آنلرنك جوابنده (كَأَنَّهُ هُوَ) گویا كم اوشبو تخت اولر
 البته مینم تختمدر ديب جزم قیلوب ایتمه دى زیرا كه آنك تختینه اوشساغان ايكنجى
 بر تخت بولماق احتمال ایدی شول چهندن گویا كه مینم تختم كیدر دیدی بویل
 دیمه كى كمال عقلمندرنه ایتدی (وَأَوْتَيْنَا الْعِلْمَ) هم بیرلدى بزگه علم (مَنْ قَبْلَهَا)
 اوشبو معجزه دن الكارى (وَكُنَّا) دخى بولدى بز (مُسْلِمِينَ) انقياد ایتكوچیلر
 وبوى صونغوچیلر (وَصَدَّهَا) ومنع ایلدى خدای تعالی اول بلقیسنى آكأ توفيق
 بیرمه كى برله ایمان كیلتورمه ككه (مَا كَانَتْ) شول نرسه گه طابونودن كم بولدى اول
 بلقیس (تَعَبُدُ) طابونور آكأ (مَنْ دُونِ اللَّهِ) الله تعالی دن باشقه یعنی اؤلده قویاشقه
 طابونور ایدی (أَنَّهُ كَانَتْ) درستلكك اول بلقیس بولدى (مَنْ قَوْمِ كَافِرِينَ) حلققه
 اشانماوچیلر گروهندن مرویدر كه بلقیسنى امتحان ایلهمك اوچون وبالطرینى
 بالانغاج حاله كورمك اوچون حضرت سلیمان بر سرای بنا قیلدرغان ایدی ایدانینى
 صاف پیلادن یا صانوب آنك آستینه صو طولدر مشلر ایدی اول صوده بالقلر بورور

ایدی پیلانك صافلقندن اول شراینك ایدانی بوتونلای كول شیکلی صو بولوب
کورنور ایدی بس سلیمان علیه السلام بیوردی ناکم بلقیسی چاقروب اول
سرایفه کیلتوردیلر (قیل لها) ایتولمش بولدی بلقیسکه یعنی آکا ایتدیلمکم (ادخلی
الصَّرح) کرگل سین ای بلقیس اوشبو سرایفه (فلما رآته) بس کورگانی زمانده
اول سراینك ایدانی (حَسْبَتْ لَهَا) گمان قیلدی آنی کوب و ألوغ صودیوب
(وَكشفت) هم آچدی و کوناردی کیومینك اینه گینی (عن ساقیها) ایکی بالطنردن
ناکم بالانجاج آیاق برله صوغه کرمه کهی بولدی سلیمان علیه السلام کوردی کم
آنك آیافلری کشی آیافلری کیبدر ایشاک آیاق شیکلی توگلدر مقصودی شونی
پلمهك ایدی (قال) ایتدی حضرت سلیمان ای بلقیس کیومك اینه گینی کونفرمه گل کم
مونده صو یوقدر (انه) درستلکه اول سین صودیب گمان ایتکان نرسه (صرح
مورد) برهموار و نیکز بنادر (من قواریر) پیالاردن (فالت) ایتدی بلقیس (رب)
ای مینم پروردکارم (انی ظلمت) درستلکه مین ظلمت قیلدم (نفسی) اوز نفسمگه
قویاشقه طابونافتم برله (واسلنت) و مسلمان بولدم مین (مع سلیمان) سلیمان
برله یعنی آنك دینینی قبول ایلهدم و ایمان کیلتوردم (الله رب العالمین) عالمرنك
پروردکاری بولغوی خدای تعالی گه حضرت سلیمانك بلقیسی تزویجی خصوصنه
تفصلات جواهر التفسیرده مذکوردر (ولقد أرسلنا) و تحقیق بیاردک بز (الی ثمود)
ثمود فیلیسی صاری (آخاهم صالحاً) آنلرنك فرنداشلری صالح پیغمبرنی (ان
اعبدوا الله) شویله دیوب کم عبادت قیلکنلر الله تعالی گه و مشرک بولماکنز (فأذاهم)
بس شول وقتله اول ثمود قومی (فریقان) ایکی گروهلدر یعنی ایکیگه آپوردیلر
برگروه مؤمن و برگروه مشرک (یغتمصون) خصومت قیلورلر و نزاعلاشورلر
آنلر بر برسی برله آنلرنك خاصه لری اعرافی سورسنه ذکر ایدلدی قایچان کم
مشرکلری مؤمنلر برله یعتلاشوب ملزم و مغلوب بولدیلر صالح علیه السلامغه
ایتدیلر کم ای صالح بزرگه وعده ایتکان عذابکنی کیلتورگل (قال) ایتدی
حضرت صالح آنلرغه (یا قوم) ای مینم قومیم (لم تستعجلون) فی اوچون آشوغورسز
(بالسبیته) یاوزلق برله یعنی عذاب اینه کهی برله (قبل العسنة) توبه قیلودن الگاری
یعنی فی اوچون توبه نی و ایمان کیلتورونی کهو کورورسز مرویدر که ثمود قومی
ایتور ایدیلر «بزلر عذابنی کوزیمز برله کوزایک صوگره توبه قیلورمز» بس
صالح علیه السلام بیوردی کم (لولا تستغفرون الله) فی اوچون استغفار قیلهاسسز

وایمان هم توبه برله خدای تعالی دن یارل قاماقنی استامه سسز (لعلکم ترحمون)
 شایدکم سز لر رحمت ایتولمش بولور ایدگز و سز لر گه عذاب نازل بولماس ایدی
 (قالوا) ایتدی لر نمود فومی صالح پیغمبر گه (اطیرنا بك) شوملان دق بز سینک برله
 ای صالح (وبین معك) هم هر کسه برله کم سینک برله بر گه در مؤمنلردن یعنی
 سین پیغمبرک دعواسینه شروع ایتکاندن بیرلی بزلر گه فاطیلقلر و مختلر کیلدی
 و فومیز ایکی گه آیرلدی دیدیلر (قال) ایتدی صالح علیه السلام (طائرکم) سز لر نك
 فالکز ایدگولک ویلوزلقدن (عند الله) الله تعالی فاشنده در یعنی سز لر گه کیل چک اشلر
 همه سی خدای تعالی حکمی برله کیلور (بل اتم قوم) بلکه سز لر بر گر و هسز کم (تفتنون)
 صنالمش بولور سز (وکان فی المدینه) و بولدی صالح علیه السلام طورغان شهرده (تسعه و هط)
 نوقز نفر قومنک اولوغلرندن کم کوب یاوز کسه لر ایدی صالح پیغمبرنک
 توه سینی اولتورگان کشلر در (یفسدون) فساد و بوزقلق قیلور ایدیلر آنلر
 (فی الارض) حجر بیرنده (ولایضعون) و توز کک قیلما سز ایدی یعنی دایما
 اشلری یاوزلق ایدی فایجان کم اول نوقز پکت ناقه نی عقر ایلر حضرت صالح
 آنلر غه عذاب کیلور دیوب و عه قیلدی (قالوا) ایتدی لر آنلر بر برسینه (تقاسوا)
 بالله) و حالانکه آنلر آنط اچکان ایدیلر خدای تعالی برله یعنی آنط اچوب
 ایتدی لر کم (لنیتنه) البته شبخون قیلورمز اول صالحه یعنی کیچ برله هجوم
 قیلوب با صارمز (واهل) هم آنک اهل و عیالینه و آتی هم اهل و عیالرینی اولتورورمز
 (ثم لتقولن) صکره البته ایتورمز (لویه) آنک و لیسینه و فانینی دعوا ایتکوی
 کشی سینه یعنی اگر صکره بزلردن صالحنی کم اولتوردی دیب صورته لر بز
 ایتورمز (ما شهدنا) حاضر بولما دق بز (مهلك اهل) آنک اهلینک هلاک بولغان
 اولنلرنده یعنی آنلر فی اولتورگان بیرده بز یوق ایدک بس کم اولتوردکینی نیچک
 بلهک (وانا لصادقون) و در سنلکده بزلر راست ایتکویلرمز دیب ایتورمز
 دیدیلر (ومکروا مکرا) و بر مکر قیلماق مکر قیلدی لر و حیل توزدی لر اول نوقز
 یکتلر صالح علیه السلامنی اولتورمک اوچون (ومکروا مکرا) هم مکر قیلماق
 مکر قیلدق بز یعنی مکر و حیل لرینک جزاسینی آنلر غه ایرشدرک و قیلغان
 مکر لرینی اوزلرینک هلاک بولولرینه سبب ایتدک (وهم لا یشعرون) و آنلر
 آگاه نوگل ایدیلر و بله س ایدیلر آتی مر ویدر که اول نوقز بکت کیچ برله
 صالح علیه السلام کروب عبادت قیلا طورغان غارنک بر بوچماغنده یاغر نوب

لوردېلر « حضرت صالح كركاچه آنى اولتورورمز » دېب كېكاشدېلر ناگاه
 اولتورېنه برضو ماش توشوب مېلېرى هلاك بولدىلر وئود قومېنك باشقېلېرى
 جبرائيل عليه السلام صېحه سى برله هلاك بولدىلر (فَانظُرْ) بس فاراغل كم (كَيْفَ
 كَانُ) نېچك بولدى (عَاقِبَةُ مَكْرَهُمْ) مكرلرېنك صوگى (أَنَا دَمْرَانَاهُمْ) درستلكه بز
 هلاك ايتدك اول توفز كشيى غارنك اچنده (وَقَوْمَهُمْ) هم آلنر نك قوملرېنى هلاك
 ايتدك صېحه برله (أَجْمَعِينَ) بارچېلرېنى (فَتَلَّكَ بَيوتَهُمْ) بس اوشبودر اول ئود
 قومېنك ابولرې كم فاراگز اول ابولر اورېنى حجر بېرنه (خَاوِيَةً) خالى وخراب
 بولغانلرې حالده اول ابولر (بِمَا ظَلَمُوا) شول نرسه نىبلى كم ظلملىق قىلدېلر
 آلنر (إِنَّ فِي ذَلِكَ) درستلكه اوشبو اشه (لَايَةً) البته برعلامت وعبرت باردر
 (لَقَوْمٌ يَعْمَلُونَ) شول گروه اوچون كم بلورلر وآننن عبرتلىرلر (وَأَنْبِيَاءُ)
 وفتقاردق بز (الَّذِينَ آمَنُوا) شول كمسهلرېنى كم ايمان كلتوردېلر (وَكَاَنُوا) هم
 بولدىلر آلنر كم (يَتَّقُونَ) تقوالق قىلورلر كفر وگناهدن صافلانورلر (وَلَوْطًا)
 دخى باد قىلغل لوط پېغېبرى (إِذْ قَالَ) شول وقت كم ايتدى اول لوط (لِقَوْمِهِ)
 اوزېنك قومېنه (أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ) ايا كېل سز لرمو بوزق اش برله يعنى لواطه
 قىلاسز (وَأَنْتُمْ تَبْصُرُونَ) وحالانكه سز لرمو كورورسز وبلورسز اول اشنك قىبع
 ايدكېنى (أَنْتُمْ) ايا درستلكه سز لرمو (لَتَأْتُونَ) كىلورسز بوزق اش برله
 (الرَّجَالَ) ايرلرگه (شَهْوَةً) شهوت يوزندن (مَنْ دُونَ النِّسَاءِ) خانولردن بلشقه
 (بَلْ أَنْتُمْ) بلكه سز لرمو (قَوْمٌ تَجْهَلُونَ) برگروه سز كم بلهسسز اشكز نك عاقبتېنى (*)
 (فَمَا كَانَ) بس بولمادى (جَوَابَ قَوْمِهِ) اول لوطنك قومېنك جوابى اوشبوسوزگه
 فارشى (أَلَا أَنْ قَالُوا) مگر شول بولدى كم ايتدىلر آلنر بربرسىنه (أَخْرَجُوا آلَ
 لُوطٍ) چغارگزلر لوطنك جماعتلرېنى وكشىلرېنى (مَنْ قَرَيْتُمْ) قريه كزدن يعنى
 سدوم قريه سندن (أَنْتُمْ أَنْاسٌ) درستلكه آلنر شونداين آدمىلردر كم (يَتَطَهَّرُونَ)
 پاكېزهك قىلورلر يعنى اوزلرېنى پاك طونوب بز نك اشمزدن چركانورلر بس
 آلنر نى بو شهردن چھارماق كېرا كدر دېدىلر (فَأَنْبِيَاءُ) بس فتقاردق بز لوط
 پېغېبرى (وَأَهْلُهُ) هم آنك ايوجماعتلرېنى وفزلرېنى (الْأَمْرَانَهُ) مگر فتقارمادق
 لوطنك خلتېنىنى (فَقَرْنَا هَا) تقدېر قىلدىق بز اول خاتوننك بولماقېنى (مَنْ الْغَابِرِينَ)
 باقى قالفوچىلردن عذابده يعنى اول خاتون هم قوم برله برگه هلاك بولدى
 (وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ) وباغدردىق بز لوط قومى اوزرېنه آلنر نك شهرلرې آسنى اوستېنه

۲۰

(*) الجزء العشرون

کیلگاندن صوڭ (مَطْرًا) بر یغموری کم طاشدن ایدی (فَسَاءَ) بس فی باوزبولدی
 (مَطَرُ الْمُنْدَرِینَ) قورقونولمشلرغه یاغدرلفان عذاب یغموری اگر قورفتقوچیلرغه
 اشانباسه لر (قُلِ الْعَمَلُ لِلَّهِ) ایتدک بز لوط پیغمبرگه کم ایتکل ثنا و ماقتاماق خدای
 تعالی گه در (وَسَلَامٌ عَلٰی عِبَادِهِ) هم سلام آنک بندهلرینه در (الَّذینَ اصْطَفٰی) آنداین
 بندهلر کم صابیلادی آنلرنی خدای تعالی عصمنی برله و آنلرنی گناهدن صانلادی
 و عذابدان قوتقاردی (۱) (اللَّهُ خَبِيرٌ) ایا خدای تعالی یغشیرانی و آرتوغرافمودر (أَمَّا
 بِشْرُكُونَ) یا ایسه شول نرسه موکم شریک ایتوب طونارلر اول مشرکلر خدای
 تعالی گه (أَمَّنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ) یا ایسه شول کیمسه آرتوغرافموکم یارانندی اول
 قدرت کامله سی برله کوکلرنی (وَالْأَرْضِ) دخی بیرنی (وَأَنْزَلَ) هم ایندردی (لَكُمْ)
 سز نك اوچون (مِنَ السَّمَاءِ) کوکلن (مَاءً صَوِيًّا فَابْتِنُوا) بس (۲) اوسدرک بز (به)
 اول صو برله (حَدَاتِقِ ذَاتَ بَهْجَةٍ) کورکاملک و خوبلق ایاسی بولغان باقچه لرنی
 (مَا كُنْ لَكُمْ) بولمادی سز لر گه یعنی کوچکز یتنه س (أَنْ تَنْبُوا) سز نك اوسدر-
 ما ککز (شَجَرًا) اول باقچه لر نك آغاچینی (أَلَّهُ) ایا باردر مو معبود یعنی بوندر
 (مَعَ اللَّهِ) الله تعالی برله بلکه الله تعالی اوزی گنه در (بَلْ هُمْ) بلکه اول مشرکلر
 (قَوْمٌ يَعْلَمُونَ) برگر و هدر کم میل قیلورلر و آوشورلر توحید یولندن یا ککه
 شرک کیلتورورلر و خدایغه عدیل اثبات قیلورلر (أَمَّنْ جَعَلَ الْأَرْضَ) یا ایسه شول
 ذات آرتوغرافمومکم قیلدی اول بیرنی (قَرَارًا) آدمیلرنک هم حیوانلرنک فرار
 قیلا طورغان اورنی (وَجَعَلَ) هم پیدا قیلدی (خَلَالَهَا) اول بیرنک آرالرنده
 و اورطالرنده (أَنْهَارًا) صولی یلغه لرنی (وَجَعَلَ لَهَا) دخی یارانندی اول بیرنی
 فرارلاندرمق اوچون (رَوَاسِيَ) بیوک بولغوچی طاولرنی (وَجَعَلَ) دخی
 پیدا قیلدی (بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ) ایکی دریا آراسنده یعنی طانلی صولی دریا برله
 طوزلی و آچی صولی دریا آراسنک (حَاجِرًا) برمانع فی کم برسی ایکنجه سینه
 فاتوشماس (أَلَّهُ مَعَ اللَّهِ) ایا باردر مو معبود الله تعالی برله البته بوندر (بَلْ أَكْثَرُهُمْ)
 بلکه مشرکلرنک کو بره کی (لَا يَعْلَمُونَ) بلماسلر بارچه نرسه فی خدای تعالی اوزی گنه
 یاراتقانلیقینی (أَمَّنْ يَجِيبُ الْمُضْطَرَّ) یا ایسه شول ذات موکم اجابه قیلور اول
 عاجز فالغوچی کشی گه (إِذَا دَعَاهُ) هر فایهان اونداسه اول عاجز کشی آنی و آثما
 دعا ایله سه یعنی آثما مدد و یاردم قیلور (وَيَكْشِفُ السُّومَ) هم کیتارور آندن
 یارزلفنی یعنی اول مضطرنک باشینه کیلگان بلا و محنتی دفع قیلور (وَيَجْعَلُكُمْ)

(۱) قول اصح اوزره
 بو آیتنه حمد برله مأمور
 پیغمبر مز علیه السلامدر
 یعنی ای محمد علیه
 السلام الله تعالی گه حمد
 ایتکل هم آنک خاص
 بندهلرینه سلام دیگلر
 کم آنلردن مراد پیغمبرلر
 یا که صحابه لر یا که
 بارچه مؤمنلر در.
 (۲) غایبندن متکلم
 صیغه سینه عدول ایلهب
 نز اوسدرک دیبه کی
 اوشبوضلفنک آنک ذاتینه
 مخصوص اولمافیننی
 تأکید اوچوندر.

دخى قىلور سزلىرى خَلْقًا الْأَرْضِ بىرنىڭ خليفەلىرى بىنى سزلىرى اُولگىلىرنىڭ
 اورنىنە بىر بوزنىڭ تىصرفى ايتكوجى قىلور (أَلَمْ مَعَ اللَّهِ) ايا باردىمۇ خدای تىعالى
 بىرلە كىم اوشبو اشلردە آتما اعانە قىلور ابدى بىنى البتە بوقىدر (قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ)
 آزغىنە و عطلانوىسىز واوگوننى قبول قىلورسىز يا كە خداینى آزغىنە ياد ايتارسىز
 (أَمْ يَهْدِيكُمْ) ايا اول مشركلرنىڭ مەبۇدلىرى آرتوغرافىدىمۇ يا ايسە شول
 ذات موكىم يولغە كوندور سزلىرى (فِي ظُلُمَاتٍ لَّيْلٍ قَوْرُوغِ بىرنىڭ قارانغولقلىرىندە
 وَالْبَحْرِ) ھىم دىكئىزنىڭ قارانغولقلىرىندە (وَمَنْ يَرْسُلْ) ھىم شول ذات كىم بىرارور
 (الرياح) جىللىرى (بشراً) سويونچ بىرگوجى ايتوب (بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَةٍ) رىھىتىڭنىڭ
 آلدندىن بىنى يىغور آلدندىن (أَلَمْ مَعَ اللَّهِ) ايا بارمۇدىر ايكىنچى بىر خدای الله
 تىعالى بىرلە البتە بوقىدر (تعالى الله) اولوغ بولدى و منزه بولدى الله تىعالى (عما يشركون) شول
 نرسەدىن كىم شىرك ايتوب طونارلىر اول مشركلەر (أَمْ يَبْدَأُ الْغُلُقِ) يا كە شول ذات موكىم
 بارانور خلقنى و بوقىدىن بار قىلور (ثُمَّ يَعْبُدُ) سىكۈرە كىرى قايتارور آنى بىنى اولگاندىن
 صولف كىرى تىرگىزور قىيامتدە (وَمَنْ يَرْزُقْكُمْ) ھىم شول ذات كىم رىزق بىرور سىزلىرگە (مَنْ
 السَّمَاءِ) كوكىدىن يىغور ياغدىر ماق بىرلە (وَالْأَرْضِ) ھىم بىردىن اولە نلر اوسدىر مەك بىرلە
 (أَلَمْ مَعَ اللَّهِ) ايا باردىمۇ بىر مەبۇد خدای تىعالى بىرلە شىرك بولوب اوشبو اشلرنى
 اشلەسە بىنى البتە بوقىدر (قُلْ) ايتكىل سىن مشركلەرگە (هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ) كىلنور ئىز ھىجت
 و دىلىكئىزنى خدای تىعالىدىن باشقە مەبۇد بارلىقىنە (أَنْ كُنْتُمْ) اگرسىز بولسا ئىز (صَادِقِينَ)
 راست ايتكوجىلەر (قُلْ) ايتكىل اى محمد ئىلھى السلام (لَا يَعْلَمُ) بىلەس (مَنْ فِي السَّمَوَاتِ)
 ھىر كىسە كىم كوكلردەدر (وَالْأَرْضِ) ھىم بىردەدر (الغيبِ) غىبىنى و كىل چكە كى اشلرنى
 بىلەس (أَلَا اللَّهُ) مگر الله تىعالى گىنە بلور (وَمَا بِشَعْرُونَ) ھىم بىلەسلەر اول مشركلەر
 شونى كىم (أَيَّانَ يَبْعَثُونَ) قايبو وقت قوبارلىشى بولورلىر آنلر (۱) (بَلْ أَدْرَاكَ)
 ايا ايرشدىبو و كامىل بولدىبو (عَلَيْهِمْ) اول مشركلرنىڭ بىلورلىرى (فِي الْآخِرَةِ) آخىرنىڭ
 و افع بولماق ھىصونىدە بىنى آخىرت كوفى توغرىسىدە آنلرنىڭ ھىلملىرى و خىللىرى
 بوقىدر (بَلْ هُمْ) بىلكە اول مشركلەر (فِي شَكٍّ مِنْهَا) شىككە و گماندە بولغوجىلردىر
 آخىرنىڭ و قوعىدىن بىنى آخىرت كوفى بولماقنىنە اشاناسلر و شىك تونارلىر (بَلْ هُمْ
 مِنْهَا) بىلكە آنلر آخىردىن (عَمُونَ) صوقىرلىرى بىنى آنلرنىڭ كوكلى كوزلىرى صوقىردىر كىم
 بەش و ھىشنىڭ دىللىرىنى كورمەسلر و بىلەسلر (وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا) و ايتدىلر
 شەل كىسەلر كىم كىرنى اختيار قىلدىلر بىسىرتلىرى بولغى سىبىلى (أَفَلَا كُنَّا) ايا

(۱) اوشبو اورنىدە بل
 ھىل مەناسىدە يا كە آم
 مەناسىدە بولوب مراد
 استفھام انكار بىدىر
 دىمىشلر تىسىر

ھەر قاچان بولساق بىز (تَرَابًا) توفراق (وَأَبَاطًا) ھەم آنالرىمىز چىرۇپ توفراق
 بولسەلەر (أَثْنَا لَمْخَرِ جُون) ايسا بىز چىقارمىشلار بولورمىزمۇ توفراقنىڭ كىرى
 تىر بولورمىزمۇ (لَقَدْ وَعَدْنَا هَذَا) تەقىق ۋەدە ايتولمىش بولدى بىز يەنى بىزلىك ۋەدە
 ايتىدىلەر اوشۇبەئىنى ۋە قوبارلماقنى (هَنْ) بىزلىك ۋەدە ايتولمىش بولدى (وَأَبَاطًا)
 ھەم آنالرىمىز (مَنْ قَبْلُ) مۇھەممەد ئىبراھىم ئىسلاھاتى ۋەدە ايتىپ كەلگەن كىشىلەر يەنى ئۆزلىكى
 پىغمبەرلەر ھەم مەھەللىلەر ئولگاندىن سوڭ تىر بولورسىز دىيىپ ۋەدە قىلغان ايدىلەر بو
 ۋەدەلەر ھېچ ۋەقە بولمادى (أَنْ هَذَا) ايبەسىز اوشۇبە ۋەدە (الْأَسَاطِيرُ الْأُولَى)
 مۇگر ئۆزلىكىلەرنىڭ افسانەلەردىن يەنى تەقىق سىز ھەم ۋەقە بولماي تورغان بىر
 سوزدىر دىيىلەر (قُلْ) ايتكىل سىن اى مۇھەممەد ئىبراھىم ئول مشرۇكلەرگە (سَبْرًا)
 سىر قىلىڭىز ۋە يىرگىز (فِي الْأَرْضِ) پىغمبەرلەرگە اشانماغان قوملارنىڭ يىرىندە ھىجر
 ۋاھىق ھەم مۇتەقىكات كىيى (فَانظُرُوا) بىس قاراڭىز (كَيْفَ كَانَتْ) نېچك بولدى
 (عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ) گناھكارلارنىڭ سوڭى يەنى كىر ۋە تەكندىلەر سىبىلى بارچەلەر
 ھلاك بولدىلەر (وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ) ۋە قايفورماغل اى مۇھەممەد ئىبراھىم مشرۇكلارنىڭ
 سىبىنى باقماق ۋە تونماقلىرىنى (وَلَا تَكُنْ فِي ضَيْقٍ) ھەم بولماغل طارلقە يەنى كوڭلك
 طارلانلىسون (مِمَّا يَمْكُرُونَ) شول نىرسە جەھەندىن كىر مۇگر ۋە جەھەل قىلورلر اول
 مشرۇكلر زىراكە ۋە سىبىنى آنلارنىڭ مۇكرىدىن ساغلامچىلىق (وَيَقُولُونَ) ۋە ايتورلر
 مشرۇكلر (مَنْ هَذَا الْوَعْدِ) قاچان بولور اوشۇبە ۋەدە يەنى بىزلىك ۋەدە ايتولگان
 عذاب قاچان نازل بولور ايتكىز (أَنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) اگىر بولساڭىز سىز راست
 ايتكىچىلەر عذاب كىلور دىگان سوز كۆزدە (قُلْ) ايتكىل اى مۇھەممەد ئىبراھىم ئول
 مشرۇكلەرگە (عَسَى أَنْ يَكُونَ) باقنى بولدى بولماق ۋە شايىد كىم بولور خدائى تەئالىنىڭ
 ھكىمى (رَدْفٍ لَكُمْ) ايبەروور سىزلىك ۋە آرطىكۆزدىن طوناشوب كىلور (بَعْضَ الَّذِينَ
 تَسْتَعْجِلُونَ) شول عذابنىڭ بىعضى كىم سىزلىك استىعجال قىلورسىز ۋە اشغورسىز آنىڭ
 ايبەنە كىنە يەنى شايىد اول عذاب بىك تىز كىلسە كىرە كىر كىم آندىن مراد بىر
 سوغىشنى قىل ۋە اسىر ايدىلەكلەر ياكە قەملىق ۋە آچلىق (وَأَنْ رَبَّكَ) ۋە درىستلىكە
 سىنىڭ پىروردكارنىڭ اى مۇھەممەد ئىبراھىم ئول (لَنْ نُفِضَ) البتە فىل ۋە رحىمت ايبەسىز
 (عَلَى النَّاسِ) آدمىلەر اوزرىنە كىم آنلارغە عذاب ايتىرودە تەجىل قىلماس (وَلَكِنْ
 أَكْثَرُهُمْ) ولكىن آدمىلەرنىڭ كۆبۈرەكى (لَا يَشْكُرُونَ) شىكرانە قىلماسلر ۋە نىمەتنىڭ
 نىرىنى بىلمەسلر (وَأَنْ رَبَّكَ) ۋە درىستلىكە سىنىڭ رىبكى (لِيَعْلَمَ) البتە بلور (مَا

تَكُنْ صُورَهُمْ) شول نىسەنى كىم باشورول اول مشركلرنىڭ وكوكره كىرى بىنى آنلرنىڭ
 كوكللرنىڭ بولغان كىنە وحقەم حسدلرېنى بلور (وَمَا يَظُنُّونَ) ھىم شول نىسەنى
 بلور كىم آشكارا قىلورلر آنلر سىنى تىكدىپ قىلو ھىم سىڭا عداوتىن (وَمَا مِنْ غَائِبَةٍ)
 ويوقىر ھىچ بىر ياشىن نىسە (فِي السَّمَاءِ) كوكىدە (وَالْأَرْضِ) ھىم ىردە (الْأُفَى
 كِتَابٍ مُّبِينٍ) مگر كىم روشن وظاهر بولغۇچى كىتابدە بىنى لوح المحفوظە يازلمىش
 (إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ) درىستلىكە اوشبو قرآن (يَقُصُّ) اوقور وبيان قىلور (عَلَىٰ بَنِي
 إِسْرَائِيلَ) بنى اسرائيل اوزرىنە بىنى كىتاب اھلىنە بيان قىلور (أَكْثَرَ الْأُمَّةِ) شول
 نىسەنىڭ كوبرا گىنى كىم (ھىم فېە بىختلفون) آنلر اول نىسەدە اختلاف قىلورلر
 وىر بىرىنە خلافتق قىلشورلر عزىر وعبسى عليھما السلام قىسەلرى ھىم حشر
 وبعث احوالى و جنت ھىم نىو غنىڭ صفتلرى كىمى (وَأَنَّهُ لَهْدَىٰ) ودرىستلىكە اول
 قرآن توغرى يولنى كورگاز گوچىدر (وَرَحْمَةً) ھىم رحىمىدر خدا بىن (لِلْمُؤْمِنِينَ)
 ايمان كىلنور گوچىلرگە (إِنَّ رَبَّكَ) درىستلىكە سنىڭ پروردكارىڭ (بِقَضَىٰ بَيْنِهِمْ)
 ھىم قىلور اول اختلاف ايتكوچىلر آراسىدە (بِعْكُمْ) اوزىنىڭ راست و توغرى
 ھىمى برلە (وَهُوَ الْعَزِيزُ) واول خدای تعالى غالىدر كىم آنىڭ ھىمىنى ھىچ كىم
 رد قىلا آلماس (الْعَلِيمُ) دانا و بىلگوچىدر بارچە نىسەنى (فَتَوَكَّلْ) بس توكل قىلعل
 سن (عَلَىٰ اللَّهِ) الله تعالى اوزرە و اشلىرگىنى آڭما تاپشەرل (أَنَّكَ) درىستلىكە سىن
 (عَلَىٰ الْعَقْلِ الْمُبِينِ) روشن و آشكارا حىلق اوزرىنە سن بىنى سنىڭ يولك توغرى
 و اشىڭ درىستىر (أَنَّكَ) درىستلىكە سن اى محىد عليھ السلام (لَا تَسْمِعُ الْوَهُوُ) سوز
 ايشىندىرە آلماس سن اولوكارگە بىنى مشركلرنىڭ كوكللرى اولگاندىر سنىڭ
 سوزگىنى ايشىناسلر و ھىم ايتىناسلر (وَلَا تَسْمِعُ الصَّمَّ) ھىم سن ايشىندىرە آلماس سن
 صاڭقراولرغە (الدُّعَاءَ) اوندامەك آوارىنى بىنى سن آنلرنى اونداساڭ طاشوگىنى
 ايشىناسلر (إِذَا وَاوَا) ھىم قاپچان كىرى دونسەلر آنلر (مُدْبِرِينَ) آرفالرىنى
 بىرگوچىلر بولغانلرى حالدە بىنى اول مشركلرنىڭ كوكل قوللارى صاڭقراودر
 ھىم آنىڭ اوستىنە قرآندىن اعراض قىلوب بوز دوندىرولر بس نىچوك ايشىسونلر
 (وَمَا أَنْتَ) وىسن ايمان سن (بِهَادَىٰ الْعَيْبَىٰ) صوفىلرنى و كوزىلرنى ھىدایت
 ايتكوچى و يولغە كوندىرگوچى (عَنْ ضَلَالَتِهِمْ) آنلرنىڭ ضلالت و آزغونلقلرىندىن
 زىرا كە ھىدایت بصىرە برلە بولور آنلردە بصىرت يوقىدر (إِنْ تَسْمَعُ) سن ايشىندىر-
 ماس سىڭ (الْأَمَنَ يُؤْمِنُ) مگر ايشىندىر ورسىڭ شول كىسەگە كىم اشانور (بِأَيَاتِنَا)

(۱) بعض ائمہ کتابلرندن شوبله معلوم بولور کم قیامت علامتلرینک سمارى بولغانلرینک اولی قویاشنک مغربدن طلوع ایلهمه کیدر بیرداگی علامتلرنک اولی دابة الارض چقماقیدر واول برجانواردرکه اوزونلغی آلتیش گزدر دورت ۲۶۴

برنک آیتلرمزگه (فهم مسلمان) بس آنلر انقیاد اینکو چیلر و بوی صونفوجیلردر فرمانغه (واذ اوقع) و هر قایجان واقع بولسه (القول) سوز یعنی عذاب واجب بولسه (علیهم) اول آدمیلر اوزرینه شول وقتده کم آنلر امر معروف ونهی منکردن طبولسه لر بس خدای آنارغه غضب و قهر قبلسه (آخر جنالهم) چقارورمز آنلر اوچون (دابة) بر قیلمداغوی جانورنی (من الارض) یردن (نکلهم) سوزلاشور اول آنلر برله و آنارغه سوز ایتور (ان الناس) شولاکیم درستلکده آدمیلر (کانوا) بولدیلر (بایاتنا) بزنگ آیتلرمزگه یعنی وعده و وعید هم حشر ونشر آیتلرینه (لایوقنون) یقین کیلتورماسلر یعنی شکسز بولماسلر و اشاناسلر دابة الارضنک (۱) چقماق قیامت علامتلرندندر (۲) (ویوم نضش) و یاد قیلغل شول کوننی کم فوبارورمز (من کل امة) هر بر ائتمدن (فرجا) برگر وهنی کم آنلر قومنک اولوغلری بولورلر (من ینکذب) شول کسه لردن کم بالغانغه طونارلر (بایاتنا) بزنگ آیتلرمزنی (فهم یوزعون) بس آنلر منع قیلونمش و توفاتولمش بولورلر تا کم قومنک توبان و کچکاری آنلرغه ایرشکانگناچه (حتى اذ اجازوا) تا کم هر قایجان کیلسه لر آنلر محشر یرینه (قال) ایتور خدای تعالی آنلرغه (اکذبتم بایاتی) ایا سز لر بالغانغه توندگرمو مینم آیتلرمنی دنیاده وقتگزده (ولم تعبطوا بها) هم احاطه قیلماذکز اول آیتلر برله (علیا) علم یوزندن یعنی اول آیتلرنی فکرلامادکز و حقیقتینی بلماذکز (اما اذ کنتم تعلمان) ایا نی نرسه در شول کم عمل قیلور بولدگز سز یعنی خدای ورسولگه ایمان کیلتورماينچه اشله گان اشکز نیدر (ووقع القول علیهم) و واقع بولوروز آنلر اوزرینه یعنی آنلرغه عذاب نازل بولور (بماظلموا) شول نرسه سببلی کم ظلملق قیلدیلر آنلر یعنی تکذیب ایلدیلر (فهم لاینطقون) بس آنلر سوزلاماسلر فاطی عذاب برله مشغول بولورلر سببلی (الم یروا) ایا کورمادیلر مو و بلما دیلر مو حشرنی انکار اینکو چیلر (انا جعلنا اللیل) شونی کم درستلکده بز قیلدی کیچنی فارانغو (لیسکنوا فیہ) تا کم قرار و آرام ایتسونلر اوچون آدمیلر کیچمه ده استراحت قیلماق و بوقلاماق برله (والنهار)

آیاقیلدر و ایکی فاناطی باردر شول قدر نیز بورور کم هیچ کم آندن قاچا آلماس یوزی آدمی یوزی کیدر لکن غایت نورلی بولور قولاقلری قیل قولاقی کبی بولور هم اوگوز موگزارى کبی ایکی موگزی بولور توسی قاپلان توسینه بگزر موینی توه موینیینه و کورگراگی آرسلانغه هم آیاقلری توه آیاقلرینه ارضشار صفا یرله مروه آراسندن چقار دیملر و بعضیلر مسجد هر امدن یا که بحر سدومدن یا که کعبه اچندن چقار دیورلر والله اعلم کشف (۲) معتمد صاحبی کیلتورمشدرکه هر قایچان دنیانک زوالی یاقین کیلسه حق سبحانه و تعالی صالح پیغمبر نافه سینی طاشدن چقاردق کبی یردن بر جانوار چقارور کم آنک هر بر اعضاسی حیوانلردن برسینک اعضاسینه

اوخشار اوزی آدمی کبی سوزلر موسی علیه السلامنک طایاق هم سلیمان علیه السلامنک یوزکی آنک فولنده بولور مؤمنلرگه طایاقینی نیکورور فی الحال یوزلری آق و نورلی بولور و کفر اهلینه ایکی قاشلری آراسینه یوزک برله باصار یوزلری قارا بولور والله تعالی اعلم.

مبصرًا) ھم قىلدىق بىز كوندىزنى روشنى وياقلى تاكىم كىسبلىرى بىرلە مشغول بولسۇنلار اوچون (أَنَّ فِي ذَلِكَ) درستلىككە اوشبو كىچە وكوندىزنىڭ بىرى آرطلدىن بىرى كىلماكتە بولغۇچىدىر (آيَات) البتە علامتلىرىدۇلبللر بىت وىشەرگە (لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ) شول گروھ اوچون كىم اشانورلر بىنى كىچىنى كوندىزگە واوبقونى اوباغلىقە آلىشەرغان ذات البتە اولوكنى نرگىزماكتە ھم قادىر بولور (ويوم ينفخ فِي الصُّورِ) دىنى ياد ايتكىل شول كوننى كىم اورلىش بولور صورغە بىنى اسرافىل صورنى اورور (فَفَزَعَ) بس فورفور آنك هولندىن وھىبتىدىن (مَنْ فِي السَّمَوَاتِ) ھر كىسە كىم كوكلردەدر (وَمَنْ فِي الْأَرْضِ) دىنى ھر كىسە كىم ىردەدر (الَّذِينَ شَاءَ اللَّهُ) مگر شول كىسە كىم تەدى خدای تەالى فزع قىلماس بىنى جنت صاقىلىرى و تىوېغ صاقىلىرى ياكە شھىدلر ياكە اسرافىل ياكە دورت مقرب فرشتهلر (وَكُلُّ أُنثَىٰ) وبارچە آدمىلر كىلورلر مېشەر ىرىنە (دَاخِرِينَ) خور بولغانلرى حالدە (وَتَرَى الْجِبَالَ) دىنى سىن كورورسك طاغلرنى اول كوندە بىنى اسرافىل صورىنى اورگان كوندە (تَعَسَّبَهَا جَامِدَةً) سىن گىمان قىلورسك اول طاغلرنى تىك تورغۇچىلر دىب (وَهِيَ تَرَى) وحالانكە آنلر اونارلر وىورورلر (مَرَّ السَّعَابِ) بولولۇنك اونماكى وىورماكى كىبى نىزلىككە بىنى غاىت نىز ھركت قىلورلر لىكن ھركتلىرى ادراك ايتولماس زىراكە بىك اولوغ جىسلر بىر كىفىت ايله ھركت ايتىسەلر آنلرنىڭ ھركتلىرى بلونەس نىك طورغان كىبى كورنور بس نفخ صور كوندە طاغلرنىڭ كوجماكلرى شوبلە بولور (صَنَعَ اللَّهُ) قىلدى وباراندى خدای تەالى اوزىنىڭ كامىل صنعىتى و قدرى بىرلە (الَّذِينَ آتَقَنَ) آندابىن خدای تەالى كىم مېك و استوار ابدى (كُلِّ شَيْءٍ) بارچە نرەنى ياراتماقنى (أَنَّهُ خَبِيرٌ) درستلىككە اول خدای تەالى بلىگۇچىدىر (بِمَا تَفْعَلُونَ) شول نرەنى كىم سىز قىلورسىز اىنىگولك وياوزلقدىن (مَنْ جَاءَ) ھر كىم كىلسە (بِالْحَسَنَةِ) اىنىگولك بىرلە بىنى اىنىگو ھىل اشلەسە (فَلَهُ) بس بولور اول كىسەگە (خَيْرٌ) اىنىگو رەك و آرتوغراق جزا (مِنْهَا) اول اىنىگو ھىلدىن زىراكە آنك قىلغان ھىلى نىز و آخىرنە جزاسى و ثوابى باقىدىر ھىم بىر اىنىگو لك بىر بىرىنە بىدى بوز مىقدارى اجر و ثواب بىرلور (وَهُمْ) و آنلر بىنى اىنىگو ھىل قىلغۇچىلر (مَنْ فَزَعَ) فورفوردىن (يَوْمَئِذٍ) شول كوندە بىنى قىامت كوندە (أَمْنُونَ) اىمىن بولغۇچىلردىر (وَمَنْ جَاءَ) ھىم كىلسە (بِالسَّيِّئَةِ) ياوزلىق بىرلە بىنى مېشرك بولسە (فَكَتَبَ) بس بوز توبان قىلمىش بولور (وَجُوهَهُمْ)

بىزنىڭ فرمانىمىز بىرلە جىرائىل اوقورسىڭ اوزىڭكە (مىن نىبائە موسى وە فرعون) موسى پىغىمبەر بىرلە فرعوننىڭ خىرىندىن (بىلحق) راستلىقى توغرىلىقى بىرلە (لقوم يۇمىن) شول گروە اوچون كىم اشانورلىر (ان فرعون) درستلىككە فرعون (علاء فى الارض) نىكبرىك قىلدى واولوغلىقىنى استادى مىصر يىرىندە (وجعل اهلها) ھىم قىلدى مىصر اھلىنى (شعباً) گروە گروە وھىر گروھنى بىر مخصوص اشكە مەبىن قىلدى وپىلىگولەدى (يستضعف) زىبون و مقهور ايتوب توتار بولدى (طائفة منهم) بىر گروھنى آنلردىن يعنى بنى اسرايىلنى جىرلاب وخور قىلوب توتار ايدى (يدبح) بوغازلىر ايدى (ابناءهم) آنلرنىڭ اوغلىرىنى (۱) (ويستحيى) وتىرىك قالدورور ايدى (نساءهم) آنلرنىڭ خاتونلىرىنى و قىبلى خاتونلىرىنە آنلرنى خىدمەتچى قىلبور ايدى (انہ) درستلىككە اول فرعون (كان) بولدى (من المفسدين) فساد و بوزلىقنى قىلغۇچىلاردىن كىم پىغىمبەرلىر اولادىنى اولتورتىدى ھىم آزادلىرىنى قول ايلادى (ونرىد) وتلار بولدى بىز (ان نمن) شونى كىم مىنت قويساق (على الذين استضعفوا) شول كىمىسلەر اوزىرىنە كىم زىبون و بىچارە ايتولمىش بولدىلر (فى الارض) مىصر يىرىندە يعنى بنى اسرايىلگە مىنت و نەمەت بىرما كىنى تىلداك شوبىلە كىم آنلرنى فرعون ظلمىدىن و مىختلردىن خلاص ايتىدك (ونجعلهم) ھىم شونى تىلداك كىم قىلساق آنلرنى (ائمة) امام و قومنىڭ اولوغلىرى دىن اشلىرىندە (ونجعلهم الوارثين) ھىم قىلساق آنلرنى وارثلىر فرعوننىڭ اموال و املاكلىرىنە (ونمكن لهم) دىخى اورن بىرساك آنلرغە (فى الارض) مىصر و شام يىرىندە (ونرى فرعون) ھىم كورگاز ساك فرعونگە (وامان) ھىم آننىڭ وزىرى ھامانغە (وجنودهما) دىخى آنلرنىڭ لشكىرلىرىنە (منهم) اول بنى اسرايىلدىن (ما كانوا) شول نىرسەنى كىم بولدىلر آنلر (يعذبون) خىذر قىلورلىر و قورقورلىر آندىن جەلە ماللىرى بنى اسرايىللىر قولىنە توشوب اوزلىرى ھىم آنلر قولىندە ھىلاك بولورلر ، كىبى بوآشنى فرعون قومى شول وقتدە كوردىلر كىم درياغە غرق بولورلىرىنى تەمام بىلوب جانلىرىدىن امىد اوزدىلر و بنى اسرايىل قومى دريانىڭ ايكىنچى چېتىدىن آنلرنى تەماشى ايلاب شادلانوب تور ورايدىلر شول وقتدە بىلدىلر كىم ظلم و تەدبىلىرى سىببىلى حق آنلرنى ھىلاك قىلبور و مظلوم بىچارەلرنى غالب و سىر فراز ايلار مروىدرككە فرعون مىصر دىخى قانبلە خانونلرنى بنى اسرايىل اچىندە بولغان يوكلى خاتونلرغە ساقچى قىلوب قويدى آنلر اوستىدىن يەنە مۇكلىرى تەبىن ايدوب ھىر بىر يىڭا طوفان اكر اير بالا بولسە فى الحال اولتورورگە

(۱) زىرا كە كاھىنا فرعونگە «بنى اسرايىل اچىندە بىر اوغلان طوار سىنىڭ دولتىڭنىڭ زوالىنە شول اوغلان سىبب بولور» دىب خىبر بىرگا. نلرايدى شول جەتتىن فرعون بنى اسرايىل اچىندە اير بالا طوغسە آنى اولتورتور ايدى خىتى توفسان مۇ اير بالانى اولتورتىدى دىب كىشافە مەذكور دىر.

قوشدى موسى عليه السلام آناسينه مؤكل بولغان قابله خاتون وضع حمل وقتنده
 حاضر بولوب حضرت موسى دنيآغه كيلگاچ آنك نوري يوزينه فاراب آكما
 غايت محبت قىلدى كوئلىنه شفقت كيلوب حضرت موسى نك آناسينه ايتدى كم
 فايغورماغل مين سينك اير بالا طوغدرغانكنى كشيگه فاش ايتنام صاقيپلرغه
 قز بالا طوغدردى ديب ايتورمز لكن شول شرط برله كم بالا كنى هيچ كمگه
 كورگازماسسن ديدى آناسى حضرت موسى نى اوچ آى ياكه آرتوغراق ابونه
 ياشروب تربيه قىلدى دايا قورقوده طورور ايدى چونكه فرعون هيشه تفتيش
 ايتمه كده وازله تيمه كده ايدى تا كم حق تعالى دن الهام بولدى نتاك كم بيورور
 (وَ اَوْحَيْنَا) ووحى قىلدى بز يعنى كوئلىنه الهام ايتدىك (اَلِىْ اُمِّ مُوسَى) موسى نك
 آناسينه (اَنْ اَرْضِعِه) شويله ديوكم سوت ايمرگل و تربيه ايتكل اول موسى نى
 (فَاِذَا خَفَتْ) بس هر فايچان سين فورفساك (عَلَيْه) آنك اوزره يعنى كشيلىر آنى
 سيزوب آكما قصد ايتدىكلىرىنى بلساك (فَالْقِيَه) بس صالحل سن آنى (فِي الْاَيْمِ)
 نبل در ياسينه يعنى بز صاندقغه بالانى قويوب صاندقنى نبل در ياسينه صالحل (وَلَا تَغْاى)
 و فورقماغل سن كم اول بالاك ضايح بولماس (وَلَا تَحْزَنِ) هم فايغورماغل آندن
 آيرلماقك اوچون (اَنَا رَاٰوُه) درستلكده بز كبرى فايثارغوچيمز اول بالا كنى
 (اَلْبِكِّ) سينك صارى يعنى بر آزمدت اوتكچ اول ينه سيكا فابتور و كوريشورسز
 (وَجَاعَلُوُه) هم قىلغوجيلرمز آنى (مِنَ الْمُرْسَلِيْنَ) رسوللر ويغىرلر جهل سندن
 بس موسى عليه السلامك آناسى ايرى عمراننك آشناسى بولغان بر بالطه اوستاسينه
 صاندق ياسارغه قوشدى اول بالطه اوستاسى فرعوننك عى نك اوغلى ايدى
 خربيل اسملى ايدى صاندقنى تمام قىلوب موسى نك آناسينه طايشرغاج خاطرينه
 كيلدى كم بوخاتوننك يكا طوغان بالاسى بار شول بالانى صاندقغه قويوب
 موكل لردن فاچرماقچيدر ديوپ بو واقعه نى فرعونگه بلدى كم اوچون فرعون
 حضورينه كيلدى صوره حالنى ايتمه كچى بولغان ايدى تلى طوتلدى هيچ برسوز
 ايته آلهايجه كبرى خانه سينه قايتدى ينه فرعونگه باروب ايتمه كچى بولغان
 ايدى كوزلىرى كورماس بولدى بس بلدى كم البته كاهنلر خبر بيرگان اوغلان
 اوشبو بالادر بس يوزىنى كورماسدن حضرت موسى غه ايمان كيلتوردى آل
 فرعوندىن مؤمن بولغان اير كشى شول غنه در ديشلر موسى عليه السلامك
 آناسى حضرت موسى نى صاندقغه قويوب صاندقنك آغزىنى صوكرماسلك ايتوب

فوشدى موسى عليه السلام آناسينه مؤكل بولغان قابله خاتون وضع حمل وقتنده
 حاضر بولوب حضرت موسى دنباغه كيلگاج آنك نورلى يوزينه فاراب آكئا
 غايت محبت قىلدى كوئلىنه شفقت كيلوب حضرت موسى نك آناسينه ايتدى كم
 فايغورماغل مين سينك اير بالا طوغدرغانكنى كشيگه فاش ايتنام صاچيلرغه
 فز بالا طوغدردى ديب ايتورمز لکن شول شرط برله كم بالا كنى هيچ كمگه
 كورگازماسسن ديدى آناسى حضرت موسى نى اوچ آى ياكه آرتوغراق ابونه
 ياشروب تربيه قىلدى دايا قورقوده طورور ايدى چونكه فرعون هييشه تفتيش
 ايتمه كده و ازله تمه كده ايدى تا كم حق تعالى دن الهام بولدى نتاك كم بيورور
 (وَ اَوْحَيْنَا) و وحى قىلدى بز يعنى كوئلىنه الهام ايتدىك (اَلِىْ اُمِّ مُوسَى) موسى نك
 آناسينه (اَنْ اَرْضِعِه) شويله ديو كم سوت ايهزگل و تربيه ايتكل اول موسى نى
 (فَاِذَا خَفَتْ) بس هر فايچان سين فورسالك (عَلَيْه) آنك اوزره يعنى كشيرل آنى
 سيزوب آكئا قصد ايتدى كر ينى بلساك (فَالْقِيَه) بس صالحل سن آنى (فِي الْيَمِّ)
 نيل در ياسينه يعنى بر صاندقغه بالانى قويوب صاندقنى نيل در ياسينه صالحل (وَلَا تَخَافِي)
 و فورقماغل سن كم اول بالاك ضابح بولماس (وَلَا تَحْزَنِي) هم فايغورماغل آندن
 آيرلماقك اوچون (اَنَا رَاٰدُوهُ) در سنلكده بز كبرى فايثارغوجيمز اول بالا كنى
 (اَلْبِكِّ) سينك صارى يعنى بر آزمدت اونكچ اول ينه سينكا فابتور و كوريشورسز
 (وَجَاعَلُوهُ) هم قىلغوجيلرمز آنى (مِنَ الْمُرْسَلِيْنَ) رسوللر ويغمبرلر جهل سندن
 بس موسى عليه السلامك آناسى ايرى عمراننك آشناسى بولغان بر بالطه اوستاسينه
 صاندق ياسارغه فوشدى اول بالطه اوستاسى فرعوننك عى نك اوغلى ايدى
 خربيل اسملى ايدى صاندقنى تمام قىلوب موسى نك آناسينه طايشرغاج خاطر ينه
 كىلدى كم بوخانوننك يگئا طوغان بالاسى بار شول بالانى صاندقغه قويوب
 موكل لردن فاچرماقچيدر ديووب بو واقعه نى فرعونگه بلدى كم اوچون فرعون
 حضور ينه كىلدى صوره حالنى ايتمه كچى بولغان ايدى تلى طوتلدى هيچ برسوز
 ايتمه آلماييجه كبرى خانه سينه فايئدى ينه فرعونگه باروب ايتمه كچى بولغان
 ايدى كوزلرى كورماس بولدى بس بلدى كم البته كاهنلر خبر بيرگان اوغلان
 اوشبو بالادر بس يوزينى كورماسدن حضرت موسى غه ايبان كىلتوردى آل
 فرعوندن مؤمن بولغان اير كشى شول غنه در ديشلر موسى عليه السلامك
 آناسى حضرت موسى نى صاندقغه قويوب صاندقنك آغز ينى صو كر ماسلك ايتوب

محکم برکتوب نېل درياسينه ماشلادی فرعوننك بر قزى بار ايدى برص صرخواينه
 مبتلا ايدى كاهنلر فلان كون نېل درياسندن بر بالا طابولور شول بالانك
 نوگروگى اول فزنك صرخواينه دوأ بولور ديوب خبر بيرگانلر ايدى شول كون
 يتكاج فرعون اوزى هم خانوى وقزى خدمتچيلر وكنيزكلر برل نېل درياسينك
 چينته كيلوب كونوب طورديلر ناگاه صو اوستنده برصاندى كورنگاج فرعون
 ملاح فرغه صاندىقى آلگزديب بيوردى (فَالْتَقَطَهُ) بس آلدى اول موسى نى (أَلْ
 فرعون) فرعوننك كشيلىرى (لَيْكُونَ لَهُمْ) تاكم بولسون اوچون اول موسى
 آنلرغه (عَبُودًا) دشمان (وَحَزَنًا) هم فايغو يعنى عاقبت آنلرغه دشمان بولوب
 فايغو وحسرتلرينه سبب بولور (أَنْ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ) درستلكبه فرعون هم
 هامان (وَجُنُودِهِمَا) دى آنلرنك لشكرلىرى (كَانُوا) بولديلر (خَاطِئِينَ) خطا
 ايتكوچيلر مرويدركه فاجان كم صاندىقى آچوب حضرت موسى نى كورديلر
 همهلىرى آنى سويوب آتكا محبت ايتديلر فرعون منجملر خبر بيرگان اوغلان
 اوشبو بولماسون ديب اول مرتبه ده اولتورمككه قصد اينسه ده خانوى آسيه
 شفاعت ايدوب بو اوغلاننك قولندن نى كيلسون موگاتيه گل تاكم مونك برل
 قز يمزغه دارو قىلايق ديب آلوب قالدى بس حضرت موسى نك آغزندن بر مقدار
 نوگروگىنى آلوب فزلىرنك تينيه سورتديلر نى الحال برص زحمتى زابل بولوب
 تمام سلامتلدى (وَقَالَتْ أُمَّرَأَتُ فِرْعَوْنَ) وايتدى فرعوننك خانوى اول خاتون
 بنى اسرائيلدن آسيه بنت مزاحم ايدى فرعونگه ايتدى (فَرَّتْ عَيْنُ لِي) اوشبو
 بالا كوزنك ياقطيلقيدر ميگنا (وَلَكَّ) هم سيگنا اى فرعون زيرا كه بو بالا خاصيتنه
 قز يمز شفا تاپدى (لَانْقَلَبُوهُ) اولتورمه كز سز بوبالانى (عَسَى أَنْ يَنْفَعَنَا) شايدكم
 فائده ايرشدرور اول بزلرگه وآنك سببلى بركتلر بولور (أَوْ نَنْفَعَهُ) يا ايسه بز
 طوتارمز آنى (وَلَدًا) بالا ايتوب اوز يمزگه كم بوبالا بز نك بالامز بولماغه لايقدر
 ديدى بس فرعون حضرت موسى نى آسيه گه باغشلادى و آسيه خاتون آنى تريبه
 قىلماغه مشغول بولدى (وَهُمْ) وحالانكه آنلر يعنى فرعون هم آنك قومى
 (لَا يَشْعُرُونَ) بيلاسلر ايدى كم آنلرنك هلاكللىرى شول بالا قولنده بولاچاندر
 (وَأَصْبَحَ) وأورلدى (فُوَادُ أُمِّ مُوسَى) موسى نك آناسينك كوكللى (فَارغًا) خالى
 وبوشاغوچى بولوب صبردن وعقلدن يعنى صاندىقنك فرعون قولينه توشكانلىكىنى
 ايشنكاج صبرى وطاقتى قالمادى (أَنْ كَادَتْ) درستلكبه كم ياقن بولدى موسى نك

آناسى اضطراب و طاقتسىزلىقتىن (ئىتېدى بە) آشكارا قىلسە موسى نىڭ قەسەسىنى
 بەنى سىزسىزلىقتىن بوبالا مېنىم اوغلىمىز اولتورمە كىزىدىپ ايتورگە يىغانلاشدى
 (لَوْلَا اَنْ رَبَّنَا) اگر بىز باغلاغان و بىر كىتكەن بولماساق ايدى (هَلْى قَلْبِهَا) اول
 موسى آناسىنىڭ كوكلى اوزرە يەنى بىز آنىڭ كوكلىنى مېكىم قىلدىق و بىر كىندىك سىبو
 و ئىبات بىرىمك بىرلە (لَتَكُونَنَّ) ناكىم بولسۇن اوچۇن اول خانۇن (مَنْ الْمُؤْمِنِينَ)
 اشانقۇچىلاردىن بىزنىڭ و غەمىزگە حاصل مەنى اگر بىز اول خانۇنغە سىبىر و قىرار
 بىرىمەسك ايدى موسى نىڭ اوز بالاسى ايدىكىنى و قەسەسىنى اظھار قىلغان بولور
 ايدى (وَقَالَتْ) ھىم ايتىدى موسى آناسى (لَاخْتَهُ) موسى نىڭ قىز قىزداشى گىلئوم گە
 (فَصَبْه) آرطىدىن بارغىل قىزداشنىڭ و ئىدىن خىبر آغىل دىدى بس گىلئوم فرعوننىڭ
 قىسەسىنى كىلدى (فَبَصَّرْتَهُ) بس كوردى اول قىزداشى موسى نى (عَنْ جَنْبِ)
 يىراقىدىن كىم حضرت موسى آسىبەنىڭ قولىنىدە ايدى (وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ) و ئىلر بىلمەسلىر
 ايدى آنىڭ موسى غە قىزداش ايدىكىنى (وَحَرَمْنَا) و حىرام قىلدىق بىز (عَلَيْهِ) اول
 موسى اوزىرىنە (الْمَرَاضِعَ) ايمىزگۇچى داپەلرنىڭ سوتلىرىنى (مَنْ قَبْلَ) اوزىنىڭ
 قىزداشى گىلئوم كىلما كىدىن الگارى مرويدىر كە حضرت موسى سىكز كون ھىچ
 بىر خانۇننىڭ سوتىنى ايممادى و قىبول ايتىبادى ناكىم آسىبە اول طوغرىدىن ھاجىز قالىدى
 لىكىن موسى غەلىبە السلام اوزىنىڭ شىھادت بارماقلىنى ايمىوب ئىدىن سوت كىلور ايدى
 گىلئوم آسىبەنىڭ بوغىصوصىدە اضطرابىنى كوردى (فَقَالَتْ) بس ايتىدى (هَلْ اَدُلُّكُمْ)
 ايا دىلات قىلايمىز (عَلَى اَهْلِ بَيْتِ) شول ايونىڭ اھلى اوزرە كىم شىقت بوزىدىن
 (يَكْفُلُونَهُ) قىبول قىلورلىر و تىرىبەگە آلورلىر اوشبو بالانى (لَكُمْ) سىزنىڭ اوچۇن
 (وَهُمْ لَهُ) ھىم اول ايونىڭ اھللىرى اول بالاغە (نَاصِعُونَ) چىشىلىقنى تىلاگۇچىلر
 و شىقتىلر بولورلىر و ئى ايمىزما كىدە ھىم تىرىبە سىندە كىم چىلك ايتىماسلىر دىدى
 مرادى حضرت موسى نى اوز ايلورلىرىنە آلۇب آناسى قولىنىدە تىرىبە ايتىدىرماك ايدى
 ھامان بوسوزنى ايشىككەچ ايتىدى بو خانۇننى نوتۇكۇز كىم بوبالا كىم نىڭ بالاسى ايدىكىنى
 بو خانۇن بولور گىلئوم بوسوزنى آكۇلاب ايتىدى كىم من و ھىم لىلىك ناصىون دىپ
 ايتىم يەنى اول ايو اھلى پادشاهغە يىشىلىق تىلاگۇچىلردىر دىدىم بوبالاغە نوكىلدر
 من آنىڭ كىم بالاسى ايدىكىنى نىچىك بىلايم سىكەرە آسىبە گىلئومگە ايتىدى خانۇننىڭ
 آلۇب كىلگىل بس گىلئوم ايوگە قايىتۇب حضرت موسى نىڭ آناسىنى آلۇب
 كىلدى موسى فرعوننىڭ كىنارىنىدە ايدى آناسىنى كورگەچە طانۇب آشا بارماقلى

بولدى هم آناسى آنى فولينه آلفاچ آنك ابيچا كىنى قبول قىلوب ايمه باشلادى
 فرعون ايتدى سن كم خاتونى سن كم بوبالا سيكا بوفدر ميل ايتدى موسى آناسى
 جواب بېردى من خوش ايسلى وپا كيزه تىلى خاتون من ومنم سوتم غايت پاك
 وطانلير شول سببلى هر بر بالانى ميكا كىلتور سه لر منم سوتمنى قبول ايتماي
 فالماس دىدى بس فرعون بيوردى موسى نى آكا تاپشردىلر و تريبه اوچون
 اجر تىنى بىلگولادىلر هم فرعون آكا ايتدى بوبالانى اوز بورطكغه آلوب فايتقل
 و هر هفته ده بر مرتبه بزرگه كىلتور ب كورسانكل دىدى حضرت موسى نك آناسى
 بالاسىنى كوناروب كوب شادلىق برله ايوينه فايتدى حق تعالى نك وعدهسى راست
 كىلدى تناك كم بيوردى (فردناه) بس فايتاردى بزم موسى نى (الى امه) اوز
 آناسى سارى (كى نقر) ناكيم نورلى بولسون ويا قاطرسون اوچون (هيها) آنك
 كوزى بالاسىد كورماك برله (ولاننن) هم فايغورماسون و عسرتلى بولماسون
 اوچون بالاسندن آيرم نورماق سببلى (ولتعلم) دخى بلسون اوچون (ان وعد الله)
 شونى كم درسلكده خداى تعالى نك وعدهسى (حق) راست و توغرى در (ولكن
 اكثرهم) ولكن اول قبطيلرنك كو براكى (لا يعلمون) بلماسلر آنى (ولما بلغ)
 و ايرشكانى زمانده موسى عليه السلام (اشده) قوتى نك غابه سببه و بىكتلك نك
 كهاينه كم اونوز باشدن قرقفه فدرلى در (واستوى) هم مستوى و درست بولغانى
 زمانه يعنى عقلى كمالغه ايرشكان زمانه كم مراد فرق ياشكه ايرشما كيدر (ايتناه)
 بىردك بزم آكا (حكما) (۱) پيغمبرلكنى (وعلمها) هم دين علمىنى (وكذلك نجزي)
 و اوشانداق جزا بىرورمز لطف و كر ميمز برله (المحسنين) ايندگولك قىلغوچىلرغه
 (ودخل المدينة) و كر دى موسى عليه السلام مصر شهرينه (على حين غفلة) غافللك
 وقتنده (من اهلها) اول شهر نك اهلندن يعنى شهر اهلينك غافللك لرى وقتنده كم
 مراد آخشام برله يستو آراسى ياكه قىلوله اويقوسى وقتنده كر دى (فوجد فيها)
 بس طاپدى حضرت موسى اول شهرده (رجلين) ايكي ايرنى كم (بقتلان) خصومت
 قىلوشورلر و نزاعلا شورلر اول ايكي اير (هذا من شيعته) اوشبو بىر اير موسى غه
 ايارگوچىلردن يعنى بنى اسرائيلدن در كى اسمى سامرى ايدى (وهذا من عدوه)
 و اوشبو ايكنچى اير موسى نك دشمانلردن يعنى قبطيلردنر آنك اسمى فافون
 ايدى فرعون نك ايكمك پشروچىسى ايدى (فاستغاثه) بس مدد و ياردم استادى
 موسى دن و فر يادىگه ايرشكل دىدى (الذى من شيعته) شول كىسه كم آنك

(۱) بوقصه ائناسنده
 پيغمبرلك بېرمه كى ذكر
 ايتنه كى بوفار بىداغى
 هر ايكى وعده نك راست
 و طوغرى كىلدى كىنى
 بياندر چونكه بوفار بى
 حضرت موسى نك آناسينه
 «سيكا آنى كىزى
 فايتارورمز هم آنى
 پيغمبرلردن قىلورمز»
 دىب وعده ايدىلگان
 ايدى. نيسير

گروهندندر یعنی سامری مدد استادی (عَلَىٰ أَلْدَىٰ مِنْ عَدُوِّهِ) شول کسه اوزره
کم آنک دشمانندن ایدی یعنی قبطینی دفع قیلوغه یاردم استادی بس حضرت
موسی قبطی غه ایدنی آئی فویغل وَاَكْمًا تَيْكَمَا كَلَّ قَبْطِي طَكْلَامَادِي (فَوَكَّرَهُ) بس
یومرق برله صوفدی حضرت موسی قبطیغه (فَقَضَىٰ عَلَيْهِ) بس حکم قیلدی خدای
تعالی اول قبطی اوزره اولوم برله هم شول ساعتک یقلوب جان بیردی (قَالَ) ایدنی
موسی علیه السلام اول قبطی فی اولتورگاچ (هَذَا) اوشبو اش (مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ)
شیطان عملندندر یعنی شیطان اغواسی برله بولا تورغان اشدر (اِنَّهُ عَدُوٌّ) درستلکه
اول شیطان بردشماندر کم (مُضَلُّ مَبِينٌ) آشکارا آزدغوچیدر (قَالَ) ایدنی حضرت
موسی مناجاة قیلوب (رَبِّ) ای منم پروردکاریم (اِنِّي ظَلَمْتُ) درستلکه من
ظلمتله قیلدم (نَفْسِي) اوز نفسمگه قبطینی اولتورما کم سببلی سنک امرکنن الگاری
(فَاغْفِرْ لِي) بس یارلقاغل سن منی (فَغَفَّرَ لَهُ) بس یارلقادی خدای تعالی آئی (اِنَّهُ
هُوَ الْغَفُورُ) درستلکه خدای تعالی اولدر یارلقاغوچی بندهلر فی (الرَّحِيمِ) رحمت
ایتکوچیدر آتلزغه (قَالَ) ایدنی موسی علیه السلام (رَبِّ) ای منم ربم (بِئْسَ اَنْعَمَتَ
عَلَيْ) شول نرسه برله آنط اچارمن کم انعام قیلدک سن منم اوزریمه (فَلَنْ اَكُونَ)
بس هرگز من بولماس من (ظَهِيْرًا) آرقه داش و یاردچی (لِلْمُجْرِمِيْنَ) یاوزلق
قیلغوچیلرغه (فَاَصْبَحَ) بس طاکغه کردی حضرت موسی (فِي الْمَدِيْنَةِ) اول شهرده
(خَائِفًا) قورقوچی بولغانی حالده (يَتَرَقَّبُ) منتظر بولور و کونوب نورور ایدی
همیشه فایجان منی طلب قیلورلر و قبطی نك قصاصینی مندن استارلر دیوب (فَاِذَا)
بس شول وقتده یعنی نا گاه (اَلَّذِي اسْتَنْصَرَهُ) شول کسه کم یاردم استادی آنن
(بِالْاَمْسِ) کچه گی کون یعنی اونکانده یاردم استاگان سامری بوکون ینه (يَسْتَنْصِرُهُ)
فریاد قیلور و یاردم استار موسی دن ایکنچی بر قبطی اوچون کم آنک برله صوغشور
ایدی (قَالَ لَهُ مُوسَىٰ) ایدنی سامری گه حضرت موسی (اِنَّكَ لَعَوِي مَبِيْنٌ) درستلکه
سن ای سامری آشکارا بولغوچی آزغون سن زیرا که کچه گی کون برکشی نك
اولومینه سبب بولدک بوکون ینه کشی برله صوغشورسک (فَلَمَّا اَرَادَ) بس
تلا گانی زمانده موسی علیه السلام (اَنْ يَّبْطِشَ بِالَّذِي) توتماقغه شول کسه فی کم
(هُوَ عَدُوْلُهُمَا) اول دشماندر هر ایکیسینه (قَالَ يَا مُوسَىٰ) ایدنی سامری ای موسی
(اَتْرِيْدُ) ایاسن نلارسن مو (اَنْ تَقْتُلَنِي) منی اولتورما ککنی (كَمَا قَتَلْتَ) نناک
کم اولتوردک سن (نَفْسًا) برکشینی (بِالْاَمْسِ) کچه گی کون (اَنْ تَرِيْدَ) سین تل مهسسک

(الَا اَنْ تَكُونَ) مگر بولماقكى تله رسك (جباراً) باش طارتقوجى چير
 و ظلماتق فيلغوچى (فِي الْأَرْضِ) مصر يرندە (وَمَا تُرِيدُ) وسين تله مه سسك (اَنْ
 تَكُونَ) بولماقكى (مِنَ الْمُصَلِّينَ) اصلاح اينكو چيلردن و خلق كيلشدر گوچيلردن
 يعنى صوغشقان كشيلىرى نى كيلشدر و اورينه سين كشى اولتور رسك و فان نوگارسك
 ديدى حضرت موسى سامريگه سين اوزك آزغن ديوب آچولانچاچ سامرى بو
 مينى اولتورمه كگه فصد ايته ايكان ديب بلوب حضرت موسى غه بو سوزلر نى
 ايتدى قبطى سامرينك حضرت موسى غه ايتكان سوزينى ايشتوب بلدى كم اونكان
 كون فرعوننك ايككمچيسينى موسى اولتورگان ايكان بس اول قبطى فرعون
 حضورينه باروب و افعه نى بيان قىلدى فرعون حضرت موسى حقنده اركان دولتى
 برله مشورت ايله دى همهلر نى انى اولتورمك تيوشدر ديوب فرار ييرديلىر صاندى
 ياساوجى خربيل كم فرعون اهلندن مؤمن بولغان كشى ايدى بو واقعه نى بلوب
 موسى عليه السلام حضورينه كيلدى نتاك كم بيورور (وَجَاءَ رَجُلٌ) و كيلدى بر اير
 يعنى خربيل (مِنَ اَمْصَا الْمَدِينَةِ) شهرنك ير اغراق چيئندن يعنى فرعون سرايندن
 كيلدى (يَسْعَى) آشغور ايدى اول تاكم حضرت موسى غه كيلوب يئدى (قَالَ يَا
 مُوسَى) ايتدى اول موسى غه اى موسى (اِنَّ الْبَلَاءَ) در سئلكده قومنك الوغلى
 (بِأَنْهَرُونَ) نديير و كيكاش قىلورلر (بِكَ لَيَقْتُلُوكَ) سينك سببلى تاكم سيني
 اولتورمكلرى اوچون قبطى عوضينه (فَاخْرَجْ) بس سين چققل بو شهردن (اِنِّي لَكَ)
 در سئلكده مين سبكا (مِنَ النَّاصِعِينَ) ايند گولك استه گوچيلردن و شفقت اينكو
 چيلردن (فَخْرَجْ) بس چقدى حضرت موسى (مِنْهَا) اول شهردن هج بر آزقسز
 هم بولد اشسز و مركبسز يعنى بالغز يغه جياو چغوب كيندى (حَائِثًا) فورفقوجى
 بولغانى حالده (يَسْتَرْقِبُهُ) منتظر بولور و كونه ايدى يعنى آزطندن كيلوب
 تونماسونلر ديوب فورقوب و كونوب بارور ايدى (قَالَ) ايتدى حضرت موسى
 (رَبِّ) اى مينم پروردكارم (غَيْبِي) فوتقارغل سين مينى (مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ)
 طلباق اينكو چيلر گر و مندن يعنى فرعوندن هم قومندن (وَلَهَا تَوَجُّهٌ) هم پونه لگاني
 زمانده موسى عليه السلام (تَلْقَاءَ مَدْيَنَ) مدين شهرى طرفينه اول شهر مصردن
 سيكر كونك يولده ايدى ابراهيم عليه السلام اوغلى مدين بنا فيلغان ايدى موسى
 عليه السلام مصردن چقناچ جبرائيل عليه السلام اشار نى چو ايشتوب بلدى
 بولوب پونه لدى (قَالَ) ايتدى حضرت موسى مدين يوليني بلنه گانلكى چيئندن

(عَسَى رَبِّي أَنْ يَهْدِيَنِي) شايد مېنىم پروردگارم كىم كوندورور مېنى (سَوَاءَ السَّبِيلِ) توغرى يولغه يعنى مديز. بويىنه بس موسى عليه السلام سېكز كېبە وكوندز يول يورودى اشاره بيرده گى اوله نلردن باشقه نرسەسى يوق ايدى (وَلَمَّا وَرَدَ) وكيلىگانى زمانده موسى (مَاءَ مَدْيَنَ) مدين شهرينك صوينه يعنى مدين شھرى يانئەغى قيوغه (وَجَدَ عَلَيْهِ) طابدى اول صونك باشى اوزره (أُمَّةً) بر گروھنى (مِنَ النَّاسِ) آدميلردن كم آنلر قيو يانينە جيولوب (يَسْقُونَ) صوغارورلر حيوانلر ينى (وَوَجَدَ) هم طابدى موسى عليه السلام (مِنْ ذُرِّيَّتِهِ) اول جيولغان كشيپلرنك آر طلرنە (أَمْرَاتَيْنِ) ايكي خانوننى كم (نَفُودَانَ) سورورلر اول ايكي خانون قويلر ينى باشقه لرنك كتولر ينه قوشلماسون اوچون يېغمبرلرنك طبيعتلرنە ذاتى شفقت و مرحمت بولدقندن حضرت موسى اول ايكي فزغە شفقت و ترحم ايلەب آنلرنك يانينە باردى (قَالَ) ايتدى موسى اول ايكي فزغە (مَا خَطْبُكُمَا) نيدر سز نك حالكز و اشكز يعنى نى اوچون قويلر كزنى باشقه لرنك قويلرى برلە برگە صوغار ماسسىز ديدى (قَالَتَا) ايتديلر اول ايكي فز (لَا نَسْقِي) بز صوغار ماسسىز و اچرنمەسىز قويلر مزنى (حَتَّىٰ يَصْرَأَ الرَّعَاءُ) تاكم قايتارغانفە قە كتوچيلر اوز كتولر ينى صودن يعنى باشقه لرنك حيوانلرى اچوب طويوب كينكچ آنلردن آر نوب قالغان صونى بز قويلر مزغە اچرتورمز باشقه لرنك طوارلرى اچوب كيتكانگە قە كونوب نورورمىز زيرا كە بز نك مدد و ياردەم اينەر كشيپز يوقدر (وَأَبُونَا) هم بز نك آتامز (شَيْخٌ كَبِيرٌ) الوغ بولغوچى قارط كشيپر يعنى بېك قارطايفاندر مونە كېلوب بزلرگە مدد و بولشلق ايتە آلمايدر ديديلر اول ايكي فز شعيب عليه السلام فزلىرى ايدى الوغراقى صفورا اسملى و كەكرەكى طفوراسملى ايدى موسى عليه السلام آنلرنك احوال ينى بلگچ كتوچيلر يانينە كېلوب ايتدى: «بزلر بو عاجزه فز لرنى نى اوچون بو قدر كوتورمىز اول آنلرنك قويلر ينى اچرنكز و صوغە طويدر كز تاكم تيزرەك ايلور ينه قايتوب كيتسونلر» كتوچيلر حضرت موسى نك سوز ينه عجب نوب ايتديلر كم: «بزلر بو ايكي فز نك قويلر ينه صو بيرمەسىز ا گر فولكندن كېلسە اوزك كېلىگىل آنلرنك قويلر ينه صو بيرگىل» ديديلر موسى عليه السلام كتوچيلرگە ياقنراق كېلدى آنلرنك نظرلرى حضرت موسى نك ايكي فاشى آراسينە توشكچ كوئلر ينه قورقو توشوب بر چيىتكە كيتوب قاراب طور ديلر موسى عليه السلام قيو يانينە كېلدى اون كشى طار توب چقارا طورغان چيلەكنى يالغزى

فيودن طارتوب چغاروب اولوزلرنىڭ قويلرىنىڭ سواچرىنىڭ تىناك بيورور (فَسَقَى لَهُمَا) بس صوفاردى حضرت موسى اول ايكى قىزنىڭ حيوانلىرىنى تاكىم تىمام طويدىلر هم اول قىزلر حيوانلىرىنى سوروب ايولرىنىڭ قايتوب كىتىدىلر (ثُمَّ نَوَىٰ) سىڭرە كىرى دوندى حضرت موسى (إِلَى الطَّلِّ) كوله گە سارى يەنى بىر دىوارنىڭ كوله گە سىنە باروب اولطردى (فَقَالَ رَبِّ) بس ايتىدى اى مېنىم پىروردكارم (نَاقٍ) درىستلىككە من (لَمَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْهِ) شول نىرسە گە كىم ايندىركى سىن مېنىم سارى (مِنْ حَيْرٍ) ايند گولكىدىن (فَقَبَّرَ) محتاجىم يەنى رىزقە و طامافە محتاجىم آشارمە يوفىدى دىدى شەيب عليه السلام قىزلرى اول كون ايولرىنىڭ باشقە كونلر گە قاراغاندە ابرتەرەك و نىزەرەك قايتىدىلر آتالرى تىز قايتولرىنىڭ سىبىنى سورافاچ آنلر واقىقىنى بيان قىلدىلر بس حضرت شەيب بىر قىزىنى بيوردى اول مسافر كىشىنى ايوگە آتوب كىلگىل قوناق ايتەيك دىدى (فَجَاءَتْهُ) بس كىلدى موسى عليه السلام بانىنە (أُحْدَيْهِمَا) اول ايكى قىزنىڭ بىرى كىم سافورا اسىلىسى ايدى (تَمْشَى) بيورور ايدى اول (هَلَى اسْتَعْبَاهُ) اويالماق طرىقى اوزرە يەنى حيا ايلەب و اويالوب كىلور ايدى تىناك كىم باكرە قىزلر چايتىدىر (قَالَتْ) ايتىدى اول قىز حضرت موسى غە (أَنْ أَبَى) درىستلىككە مېنىم آتام (بِدَعْوِكَ) چاقورور سىنى (لِيَجْزِيَكَ) تاكىم اجرت و خدمت حقى پىرسون اوچون سىڭا (أَجْرًا مَا سَقَيْتَ لَنَا) شول نىرسەنىڭ اجرە سىنى كىم صوفاردى سىن بىزنىڭ قويلرىمىزنى يەنى اوشبو خدمتكى اوچون سىڭا بىرەر نىرسە بىرمە كەي بىزنىڭ ايومىز گە بارغل دىدى موسى عليه السلام شەيب عليه السلامنى زىيارت قىلماق هم آنىڭ بىرلە طانوشماق اوچون دەوتكە اجابت ايلەدى ايوگە كىلگاندە سافورا آلدان كىلور ايدى حضرت موسى ايتىدى سىن مېنىم آرطىدىن كىلگىل ويولنى مېڭا نل بىرلە ايتوب بىلدىرگىل دىدى (فَلَمَّا جَاءَهُ) بس كىلگىلى زاماندە موسى عليه السلام شەيب پىغىبىر حضورىنە (وَقَصَّ عَلَيْهِ) هم اوفوغانى و بيان ايتكانى زاماندە شەيب عليه السلام اوزرە (الْقَصَصَ) اوزىنىڭ قىصلرىنى يەنى مىصر دە اوز باشىدىن اوتكان حاللارنى اوزىنىڭ كىم ايدىكىنى حضرت شەيبكە تىمام سويلە گىچ (قَالَ) ايتىدى شەيب عليه السلام حضرت موسى غە (لَا تَخَفْ) قورقماغل سىن اى موسى (فَجَوَّتْ) ايدى سىن قورتلىڭ (مَنْ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) ظالماق ايتكوجىلر گروھىدىن يەنى فرعوندىن هم آنىڭ قومىدىن خلاص بولدىڭ زىراكە فرعوننىڭ بو شەرگە حكىمى يورمەس دىدى سىڭرە شەيب عليه السلام بيوردى

طعام كېلىتوردىلەر موسىٰ عليه السلام آشامادى مېن آخىرت اشىنى دېئاغە سانام دېدى يەنى قوبلىرى خىداى رضاسى اوچون صوغاردىم آنڭ اوچون اجرت وحق آلھام دېوب طعامنى آشامادى حضرت شەيب اېتىدى بو طعام سېنىڭ خىدمەتڭ اجەرسى توڭلدىر بلكە بىزنىڭ عادىتىمىز شولدىر كىم ايوىمىزگە بىر مەسافر كېلسە آنى ضىيانت قىلورمىز و طعام حاضرلارمىز سېن بىزنىڭ قونامىزنىڭ قوناق ايو اېسېنىڭ تەئاسىنى قىبول اېلەمك مەروندىلەر بس موسىٰ عليه السلام اول طعامدىن تىنول قىلدى شول حالده (قَالَتُ احْدِيهَيَا) اېتىدى اول اېكى قىزنىڭ بىرسى يەنى صافورا (بَا اَبْت) اى مېنىم آتام (استاجرە) اجرتكە آلغل بو مەسافر كىشىنى يەنى كىنوومىزنى كونىك اوچون پاللاغل (ان خَيْرَ مَنْ) درىستلىككە شول كەسەنىڭ آرتىغىراقى و پىشىراقى كىم (استاجرت) اجرتكە آلوزىڭىڭ و خىدمەتكە پاللارنىڭ آنى (الْقَوَى الْأَمِين) امېن و اشائچلى بولغان كوچلى كىشىدىر يەنى خىدمەتچىلىككە كوچلى و خىيانتسىز كىشىنى پاللاماق تېوشدىر بو كىشى ھەم كوچلى ھەم خىيانتسىز و اشائچلىدىر دېدى شەيب عليه السلام قىزىدىن سورادى سېن بو كىشىنىڭ كوچلى ھەم امېن ايدىكىنى نېچك بىلدىڭ صافورا جواب بېردى بو يىكت اون كىشى كوتەرە نورغان چىلەكنى يالغىزى كوتەردى كوچلى ايدىكىنى شونىن بىلدىم ھەم بولدى كېلىگاندى مېنىم آرتىدىن كېلوفى مەنسەب كورمە بوب مېڭا آرتىدىن يورورگە قوشدى و اوزى آلغە چىقىدى امېنلىكىنى شونىن ا كۆلادىم دېدى (قَالَ) اېتىدى شەيب عليه السلام بو حالنى بىلگەچ حضرت موسىٰ غە (اَنى اُرَيْد) درىستلىككە مېن تىلەرمەن (اَن اُنْكَهَكَ) سېڭا خانونلغىغە بېرمەكەننى (احدىكى اېتىنى مائىن) اوشبو اېكى قىزنىڭ بىرسىنى (على اَن تاجرفى) سېنىڭ مېڭا اجرتكە كورمەكك و خىدمەت اېتمەكك بىراپرىنە (ئەمانى حجج) سېكز يىللىر يەنى قىزىنى سېڭا بېرورمەن شول شەرت بىرلەشم آنڭ (۱) مەرى اوچون سېكز يىل مېڭا خىدمەت قىلورسك (فان ائەممت) بس ا گر تەمام اېتسەڭ و طولتورسەڭ سېن اول سېكز يىلنى (عَشْرًا) اون يىلغە (فەن ھەندەك) بس سېنىڭ اوز قاشكەندىر يەنى سېكز يىل اورىنە مېڭا اون يىل كىنوچىلىك اېتسەڭ قىزنىڭ مەرى ھەم كامىل بولور ھەم اوزىڭنىڭ قىزلىق و مەرونىڭ بولور (وما اُرَيْد) و مېن تەلمەسەن (اَن اَشَقَّ ھَلِيكَ) مەشقت سالماقنى سېنىڭ اوزىڭغا يەنى اون يىلنى طولتورغىل دېوب الزام اېتمەسەن و سېڭا چىتىن و قاتلى اشلەر بويورماسەن (ستەھنى) نېزىدىر كىم سېن طاھارسك مېنى (اَن شَاءَ اللّٰهُ) ا گر تەلسە خىداى تەئالى (مِنَ الصّٰلِحِيْنَ) ايدىگولك ايتكوچىلردىن ھەم

(۱) اولكى پىغىبەرلرنىڭ شەرىئەتلەندە قىزنىڭ مەرى آتاسىنە بولور اېدى شەرىئەتتىن شەيبە عليه السلام قىزنىڭ مەرى اوچون مېڭا كىنوچىلىك ايتىك دېدى انا بىزنىڭ شەرىئەتتە خانونلارنىڭ مەرىلى اوزلەرىنە بېرلور انا لىرىنە توڭلدىر «وانتوا للنساء صدقاتهن فحلە» ايتى مەضمونچە، زادالسىپەر

بخشی معامله قیلغوچی و وعده وفا اینکو چیلردن دیدی (قَالَ) ایتدی موسی
 علیه السلام حضرت شعیبکه (ذَلِك) اوشبو عید و وعده (بِنِي وَبَيْنِكَ) مینم آرام
 برله سینک آرا گنده ثابتدرکم هیچ قابسمز خلافلق ایتمه سمز (أَيُّهَا الْأَجَلِينَ)
 اوشبو ایکی مدتنگ قابوسینی یعنی سیکز یلنی یا که اون یلنی (فَضِيَتْ) خدمت
 ایتوب اونکار سه م و طولتور سام مین (فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ) بس یوفدر هیچ بر ظلملق
 و تعدی ایله مک مینم اوزریبه یعنی اوشبو وعده ایتلگان مدتنی طولتور سام میگا
 ظلملق ایتمه سمز و خاتوننی میگا طابشور رسز (وَاللَّهُ عَلَيَّ مَا نَقُولُ) و خدای تعالی
 شول نرسه اوزرینه کم بز ایتورمز و شرط قیلشورمز (وَكَيْلٌ) گواه بولغوچیدر
 (فَلَمَّا قَضَىٰ مُوسَى الْأَجَلَ) بس اوتکار گانی زمانده موسی معلوم مدتنی یعنی شعیب
 پیغمبرگه اون یل کتوچیلک قیلوب وعده ایتولگان مدتنی تمام طولتور فاج (وَسَارَ
 بِالْأَهْلِ) هم سیر ایتکانی زمانده اوزینک اهلی برله مرویدر که موسی علیه السلام
 حضرت شعیبکه اون یل خدمتنی تمام ایلهب قزی صافورانی نکاح ایدوب ینه اون
 یل شعیب علیه السلام یاننده طوردی صکره فرق یاشینه ایرشکانده حضرت شعیبین
 اجازت آلوب اهل و عیالی برله مصرغه قایتورغه چقدی یولده بارغانده بر کیچه
 غایت صالحن هم فارانغو ایدی بولنی آدایدیلر و خاتونی صافورا بالا طوغرورغه
 یاقنلاشقان ایدی قویلری صالحتغه و جیلگه چداماینجه طارالشور ایدیلر اوط
 یاقماقچی بولدیلر هیچده اوط چغارا آلمادیلر شول وقتده (أَنْسَ) کوردی حضرت
 موسی (مِنْ جَانِبِ الطُّورِ) طور طاوی طرفندن (نَارًا) بر اوطنی (قَالَ لِأَهْلِهِ) ایتدی
 موسی پیغمبر اوز کشیلرینه (أَمْكُثُوا) توقف قیلکمز و تورکمز سز شول اورنده
 (أَنْتِ) درستلکده مین (أَنْسَتْ) کوردم (نَارًا) بر اوطنی (لَعَلِّي أَنْتِكُمْ) شایدکم
 مین کبلتورورمن سز لرگه (مِنْهَا) اول اوطن (خَيْرٌ) بر خبرنی یعنی اول اوط
 یاننده غی کشیلردن صوراشوب بولنک خبرینی بلورمن (أَوْ جَنُودًا) یا ایسه
 کبلتورورمن بر پارهنی (مِنَ النَّارِ) اوطن (لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ) شایدکم سز لر
 جلونورسز اول اوط برله (فَلَمَّا أَنْبَأَهَا) بس کیلگانی زمانده موسی علیه السلام اول
 اوط یانینه (نُودِي) ندا ایتولمش بولدی یعنی موسی غه ندا ایتدیلر (مِنْ شَاطِئِ
 الْوَادِ الْأَيْمَنِ) اولک طرفنغغی چورنک چیتندن (فِي الْبُقْعَةِ الْبَارِكَةِ) خیرلی و برکتلی
 بولغان اورنده (مِنَ الشَّجَرَةِ) عناب یغاچندن یعنی ندا یغاچ طرفندن ایرشدی (أَنْ
 يَا مُوسَى) شویله دیوب کم ای موسی (أَنْتِ أَنَا اللَّهُ) درستلکده مین خدای من

(رَبِّ الْعَالَمِينَ) عالمرنڭ پروردگار يەنە (وَأَنْ أَلْقَ عَصَاكَ) دىخى شوپلە دىيۈپ ندا
 ايرىدىكىم تاشاراغىل اى مەسى ئايلىقنى بىس حضرت موسى قولتەغى تاياقنى بىرگە
 تاشاراغىل فى الحال اول تاياق بىر يىلان بولدى (فَلَمَّا رَأَاهَا) بىس كورگانى زامانە موسى
 پىغىمبەر اول تاياقنى كىم (تَهَيَّزَ) حركەت قىلور و قىلمدار اول تاياق (كَانَهَا جَانًّا) گوپەكم
 اول تىز يورگوچى بىر يىلاندر (وَلَمَّا مَدَّهَا) كىرى دوندى موسى قاچقانى حالە آندىن
 قورقوب (وَلَمَّا يَعْبَثْ) هم كىرى قاپتوب كىلمەدى اول اورنغە بلكە اوزىنڭ اھلى
 طرفىنە بونەلدى شول وقتدە يەنە ندا كىلدىكىم (يَا مُوسَى أَقْبِلْ) اى موسى فارشو
 كىلگىل و آلفە كىلگىل (وَلَا تَخَفْ) هم قورقماغل اوشبو يىلان صورتىنە كرمش
 تاياقدان (أَنَّكَ مِنَ الْأَمْنِينَ) درستلكدە سىن امان تاياقچىلردىن سىن كىم سىڭا
 بىر ضرر و زىيان ايرشماس (أَسْلُوكَ) كىرگىزگىل سىن (بِدَاكِ) اوزكۇنڭ قولكىنى
 (فِي جَيْبِكَ) كىومكۇنڭ باقاسىنە (تَخْرُجُ) تاكم چقار سىنڭ، قولك (بِضَاءِ) آق
 و بالتراغوچى بولوب (مَنْ غَيْرِ سَوْمٍ) ياوزلقدىن وعىبدىن باشقە يعنى آنڭ آق
 بولماق بىر ص زىمىنى سىبىلى بولماس بلكە بىر معجزە بولور (وَأَضْمُ الْبَكِّ) هم
 فوشقل وضم قىلغل اوزك صارى (جَنَاحِكَ) فاناطكىنى يعنى فاناط اورنندە بولغان
 ايكى قولكىنى كوكرەگىڭا قويغل (مَنْ الرَّهْبِ) قورقودن يعنى بىر بىر نرسەدن
 قورساق شويپە قىلغل تاكم قورقۇڭ زابل بولور (فَدَانَاكَ) بىس اوشبو ايكى
 معجزە يعنى عصام بىدبىضآء (برهانان) ايكى دىلدىر (مَنْ رَبِّكَ) پروردگار كىدىن
 سىنڭ پىغىمبەرلىككە گە بىس سىن اوشبو ايكى معجزە بىرلە بارغل (أَلِي فِرْعَوْنَ)
 فرعون صارى (وَمَلَأْتَهُ) هم آنڭ قومى صارى (أَنَّهُمْ كَانُوا) درستلكدە آنلر
 بولدىلر (قَوْمًا فَاسِقِينَ) فرمان دائىرسىدىن طشقارى چققوچى گروە (قَالَ) ايتدى
 موسى عليه السلام (رَبِّ اِنِّي) اى مېنىم رېم درستلكدە مېن (قَتَلْتُ) اولتوردىم
 (مِنْهُمْ نَفْسًا) اول قىلدىلردىن بىر كىشىنى (فَأَخَافُ) بىس مېن قورقامن (أَنْ يَقْتُلُونِ)
 آنلرنڭ مېنى اولتورلردىن شول قىلدىڭ قىصاسى اوچون (وَأَخَى هَارُونَ) ومېنىم
 قىنداشم هارون (هُوَ أَفْضَحُ مِنِّي) اول فصیحراقدر مېنىدىن (لِسَانًا) تىل يوزىدىن
 وسوزگە اوستاراقدر (فَأَرْسَلَهُ) بىس سىن بىرگىل آنى (مَعِيَ) مېنىم بىرلە بىرگە
 (رَدًّا) مېڭا يار ومدد ايتكوچى ايتوب (بِصِدْقِي) تاكم تصدىق قىلور وراستلار
 اول مېنىم سوزلرمنى (اِنِّي) درستلكدە مېن (أَخَافُ) قورقامن (أَنْ يَكْتُذِبُونِ)
 آنلرنڭ مېنى تىكذىب قىلورلردىن يعنى مېڭا اشانماسلر دىب قورقامن دىدى (قَالَ)

أَيَّدَىٰ خُدَاى تَعَالَىٰ مُوسَىٰ غە (سَنَشُدُّ) تېز دَر كَم قَاطَىٰ وَحَكَمَ قَيْلُورْمَز وَبِر كُتُورْمَز
 (عَضْدَكَ) سَيْنَاكَ فُولتوغۇننى (بَاخِيكَ) قَرْنَدَاشْكَ بَر لَه (وَنَجَعَلُ) هَم قَيْلُورْمَز يَعْنَى
 بِيروورْمَز (لَكُمَا) سَزْنَاكَ اِيككُزْگە (سُلْطَانَا) غَاالبَكْ وَايْر كَيْلِكْنَى يَعْنَى
 دَشْمَانلَر كُزْغە سَز غَالِبْ وَاوستون بولورسز (فَلَا يَصْلُونَ) بَس ايرشەسلر وغلېه
 ايتنەسلر آنلر (الْبِكْمَا) سَزْنَاكَ اِيككُزْ سَارَى بَس بَار كُزْ (بَايَاتْنَا) قَدْر تېمَز نَاكَ
 دَيْلِيلْرَى (۱) وَمَعْجَزَه لَر بَر لَه (أَنْتُمَا وَمَنْ أَتَبَعَكُمَا) سَز هَز اِيككُزْ هَم هَر كِم سَه كَم
 اِياردى سَز لَر گە (الْعَالِبُونَ) غَالِبْ وَاوستون بولغۇچىلر دَر سَز (فَلَمَّا جَاءَهُمُ مُوسَىٰ) بَس
 كَيْلْتُورْگَانَى زَمَانْدە مُوسَىٰ آنلَر غە (بَايَاتْنَا) بَزْنَاكَ آيْتلَر مَزْنَى (بَيْنَات) رُوشَن
 وَظَاهِر بولغانى حَالْدە اول آيْتلَر يَعْنَى مَعْجَزَه لَر نَى كُورْگَازْگَانَى زَمَانْدە (قَالُوا)
 أَيْتدِيلَر فِرْعَوْنُ هَم قَوْمَى (مَا هَذَا) اِبەس دَر اوشبو اَش (الْأَسْرُ مَقْتَرَى) مَگْر كَم
 اِفْتَرَا قَيْلْمِشْ وَاوزى تُوْزُومِشْ بَر سَعْر دَر (وَمَا سَعْنَا) وِبْزَلَر ايشتەدك
 (بِهَذَا) اوشبو اَشْنَى يَعْنَى اوشبو سَعْر كېى بَر سَعْر بولغانىنى هِيچ ايشتەدك
 (فِي آيَاتِنَا الْأُولَىٰ) اَوْلْدە گى آنلَر مَز زَمَانْدە (وَقَالَ مُوسَىٰ) وَايْتدى مُوسَىٰ
 عَلَيْهِ السَّلَامُ (رَبِّى أَعْلَمُ) مِينَم پَروردكارم بِلْگُوجىرە كدر (بِهِنْ جَاءَ بِالْهَدَىٰ) شُول
 كِم سَه نَى كَم كَيْلدى هَدَايْت بَر لَه (مَنْ عِنْدَهُ) اوز قَاشْتَدْنِ يَعْنَى اوزى بِيَارْگَان
 يِيغْمَبِر لَر نَاكَ احوالينى اول اوزى بِلْگُوجىرە كدر بَس مِينَم اَشْم تُوغْرَى ايدكىنى
 رَبِّمِ اوزى بلور (وَمَنْ تَكُونُ لَهُ) هَم بِلْگُوجىرە كدر شُول كِم سَه نَى كَم بولور آخْشَا
 (عَاقِبَةُ الدَّارِ) دُنْيَا يورطىنْكَ عَاقِبَتَى يَعْنَى اِيهَان بَر لَه دُنْيَادَنْ اوتنك ياكە جَنْتَكە
 كَر مَك (أَنَّهُ) دَر سْتَلْكِدە شَان بُو دَر كَم (لَا يَفْلُحُ الظَّالِمُونَ) فَلَاحْ وَكُورْكَام عَاقِبَت
 طَابِياسلر ظَلْمَلِقْ ايتكُوجىلَر (وَقَالَ فِرْعَوْنُ) وَايْتدى فِرْعَوْنُ (يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ) اى
 قَوْمِنَاكَ الوَغْلَرَى (مَا عَلِمْتُ لَكُمْ) مِين بِلْمەدَم سَز لَر گە (مَنْ آلُهُ غَيْرِى) هِيچ بَر
 خُدَايْنَى وَمَعْبُودِنَى اوز مِندَنْ باشقە يَعْنَى مِينْدَنْ باشقە بَر مَعْبُود كُزْ وَخُدَايْ كُزْ بَار
 دِيوب بِلْمەسَم بُو مُوسَىٰ اِيككُچى بَر خُدَاى بَار اول بَار چە دُنْيَانَى يَارَان تُوچىدَر
 دِيوب اَيْتەدَر اول نِيندَايَنْ خُدَاى بولور اِيكَا (فَاَوْفَدْنَى) بَس يَانْدَر غَل مِينَم
 اوچون اوطنى (يَا هَامَانَ) اى هَامَان (عَلَى الطَّيْنِ) بَالْچُقْ اوز رِينە (۲) يَعْنَى بَالْچُقْنَى
 يَانْدَرُوب كِيْرِيچ يِاسَاغَل تَاكَم بِنَا اوچون حَكَم وَقَاطَى بولسون (فَاَجْعَلْ لى) بَس
 بِنَا قَيْظَل مِينَم اوچون شُول كِيْرِيچ لَر دَر (صَرَخًا) بَر كُوشْكْنَى وَبِيوك مَنَارَه نَى وَأَنَاكَ
 اچندە يوقارى مَنە تُوْرْغَان بَاصْجَى بولسون تَاكَم مِين اول كُوشْكَنَاكَ يوقارى سېنە

(۱) ياكە بَزْنَاكَ آيْتلَر مَز
 وَمَعْجَزَه لَر مَز سَبَبَى
 سَز لَر غَالِبْ بولغۇچىلر سَز
 دېمَك مَرَاد دَر وَاللّٰهُ اَعْلَمُ.

(۲) مَرُودِيْر كە اِيك
 اَوْل بَالْچُقْنَى پَشُورْب
 كِيْرِيچ صُوفِدَرْغَان
 كَشَى فِرْعَوْنِدَر آخْشَا
 قَدْر دُنْيَادە پَشْكَان
 كِيْرِيچ يُونى اَبْدَى.

چقايم (لَعَلَّ أَطَّلَع) ؛ ايدىم مېن سطلع و آگاه بولورمىن اول كوشك توبەسىدىن قاراب (الى اله موسى) موسى نىڭ خدايىنە يەنى اكر موسى نىڭ باشقە خدای باردر دىگان سوزى راست بولسە شونداق قاراب اول خداینى كورورمىن (وَأَنَّ لَأُظْهِرَنَّ) ودرستلىككە مېن گەمان فىلورمىن اول موسى نى (مِنَ الْكٰذِبِيْنَ) يالغان سوزلەگۈچىلردىن دىوب فرعون اوزىنىڭ نادانلىقى سېبىلى خدای تەئالىنى بىر جەسىدەر و اورنى كوككەدر دىوب تصور قىلدى بلەدىكىم اللە تەئالى جەسىم بولودىم ھەم مەكان وزماندىن مەنزە و متعالىدەر (۱) مەروىدەر كەم ھامان فرعون فرماتى بويىنچە ايللى مەك اسناد اشچىلەر جەم قىلدى كېرەچ صوفىاق ھەم ازبىز پشورمەك و آغاچ يونىاق ايلە مشغول بولدىلەر شونداق ھەم غابت بيوك كوشك بنا ايلەدىلەر كەم آندىن الگارى ھېچ بىر كىشى اول طرىقە عمارت تۈزۈگەنى يوق ايدى دىيانىڭ عجاىبىدىن ايدى بنا تمام بولغاچ فرعون منارەنىڭ يوقارىسىنە منوب كوك طرىفە نەظر قىلدى اول اوزىنى كوككە ياقىنلاشقانمەن دىب خىيال قىلمىش ايدى قاراب كوردىكىم بىردىن نېچك كورنەسە منارە باشىدىن ھەم كوك شولاي يىراق كورنور بس فرعون آچىلانوب بيوردى تاكىم كوك طرىفە بىر اوق آتدىلەر اول اوق قانغە بويالوب كېرى اوزلرىنە قايتوب توشدى فرعون اوقنى قانلى كورگاچ موسى نىڭ خدایىنى اولتوردىم دىدى حق سەبەانە و تەئالى جەبرائىل فرىشتەنى يباردى تاكىم اول كوشكىنى قاناطى بىرلە صوغوب پارە پارە ايلەدى و اطلوب اوچ كېسەك بولدى بىر كېسەكى فرعوننىڭ لشكر گاهىنە توشوب مەك مەك قېتىنى ھلاك ايتدى و بىر كېسەكى درياغە توشدى بىر كېسەكى مەغرب طرىفە كېتىدى اوستادلەر و اشچىلردىن ھېچ بىر كېسەك نەرك فالھادى فرعون بو ھالىنى كورب ھەم مەنتبە بولھادى بلكە كېرى و غورورى اوطورى آرطدى (وَاسْتَكْبَرُوا) و استىكار قىلدى اولوغلىقى استادى اول فرعون (وَجُنُودَهُ) ھەم آنىڭ لشكرلىرى (فِي الْأَرْضِ) بىردە (بَغِيْرَ الْحَقِّ) مستەحق بولودىن باشقە و تېوشسۇز (وَطَنُوْا) ھەم گەمان قىلدىلەر آنلر (أَنَّهُمُ الْبٰنِيْنَ) شونى كەم درستلىككە آنلر بىز نىڭ سارى (لَا يَرْجِعُونَ) قايتباسلەر اولگانلردىن سوك (فَأَخَذْنَاهُمْ) بس طوندوق بىز اول فرعوننى (وَجُنُودَهُ) ھەم آنىڭ لشكرلىرىنى (فَنَبَذْنَاهُمْ) بس ماشلادىق آنلرنى (فِي الْيَمِّ) درياغە تاكىم غرق بولوب ھلاك بولدىلەر (فَانظُرْ) بس قاراغل اى محمد عليه السلام (كَيْفَ كَانَتْ) نېچك بولدى (عَاقِبَةُ الظَّالِمِيْنَ) ظالمنىق ايتكۈچىلرنىڭ يەنى مشركلرنىڭ ھاللىرىنىڭ سوكى (وَجَعَلْنَاهُمْ) قىلدىق بىز

(۱) ھاماننىڭ فرعون اومرى ايلە كوشك ياساماق.

آنلری اوشو دنیاده (اٰثْمَةَ) ضلالت اماملری و آزغونلرنك باشقلىرى (يٰدَعْوَن) اوندارلر آنلر آدميلرنى (اَلَى النَّارِ) توموغ اولمى صارى يعنى توموغه توشوره طورغان عمللرنى اشلاما ككه اوندارلر (وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ) و قيامت كوننك (لَا يَبْصُرُونَ) ياردم بيرلمش بولماسلر آنلر يعنى هيچ كم آنلرنى عذابدن قوتقارماس (وَ اتَّبَعْنَاهُمْ) هم ايارتدك بز آنلرغه (فِي هَذِهِ الدُّنْيَا) اوشو دنياده (لَعْنَةً) لعنتنى يعنى فرشته لر و مؤمنلر آنلرغه لعنت اوفورلر (وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ) و قيامت كوننك (هُمْ مِنَ الْعَاقِبِينَ) آنلر قباحتلانمش و خور اپتولمشلردن بولغوجيلردر (وَلَقَدْ آتَيْنَا) و تحقيق بيردك بز (مُوسَى الْكِتَابَ) موسى پيغمبرگه نورات كتابينى (مِنْ بَعْدِنَا) شول نرسه صوكنده كيم (اَهْلَكُنَا) هلاك ايلادك بز (الْقُرُونِ الْأُولَى) اولكى زمانه لر اهللرينى نوح و هود و شهود قومارى كيمى (بِصَافِرٍ) بصيرت كوزينى آچقوجيلر بولغانلرى حالته اول كتابنك حكملرى و سوزلرى ياكه روشن بولغانى حالده (لِلنَّاسِ) آدميلرگه يعنى بنى اسرائيلگه (وهدى) دخى هدايت اينكوجى بولغانى حالده شريعتنك حكملر بنه (وَرَحْمَةً) هم رحمت بولغانى حالده اناك برله عمل اينكوجيلرگه و آنگا اباركوجيلرگه (لَعَلَّهُمْ) شايدكم آنلر (يَتَذَكَّرُونَ) و عظلمانورلر و عبرت آلورلر (وَمَا كُنْتَ) و بولمادك سين اى محمد عليه السلام (بِعَانِبٍ الْقُرْبَى) و ادينك مغرب طرفنده يعنى طورطاونده بولمادك (اِذْ قَضَيْنَا) شول وقتنده كم حكم قيلدق و اوناك بز (اَلَى مُوسَى) موسى پيغمبر صارى (الْأَمْرِ) و حى اشينى يعنى موسى غه و حى ايتكان وقتنده سين آنده حاضر بولمادك (وَمَا كُنْتَ) دخى بولمادك سين (مِنَ الشَّاهِدِينَ) گواه بولغوجيلردن موسى نى فرعونگه ييارمه كيزگه (وَلَكُنَّا) و لكن بز و حى قيلدق موسى پيغمبرنك قصه سيني سكا و بيان ايلادك شول نرسه اوچون كم (أَنْشَانَا) ياراندق بز (قُرُونًا) مختلف قرنلرنى و تورلى گروهلرنى (فَتَطَاوَلْ) بس اوزون بولدى (هَلِيهِمُ الْعَمْرُ) آنلر اوزرينه تركلكلو مدق يعنى آنلردن صوگ كوب زمانلر كيچدى و آنلرنك خبرلرى اونوطلدى و اوزگار تولدى بس آنلرنك خبرلرينى يا گارنباق اوچون سكا و حى ايتدك هم عقل ابارلرى بلسونلر اوچون كم بوخبرلر خداى تعالى دن و حى ايتولما گانده باشقه طريقه بلونهس (وَمَا كُنْتَ) و بولمادك سين اى محمد عليه السلام (ثَارِيًا) اقامت اينكوجى و طورغوجى (فِي أَهْلِ مَدْيَنَ) مدين اهل آراسنه (تَتْلُوا) اوقورسك (هَلِيهِمْ) آنلرنك اوزرينه (أَبَاتِنَا) بزك آيتلر مزي آنلردن اوگرانك اوچون يعنى سين مدينه

طورمادىڭ بوخېرلىرى مەدىن اھلىدىن اېشتوب اوگرانگان بولور ايدىڭ (وَلَكِنَّا كُنَّا)
 ولکن بىز بولدىق (مۇسلىمىن) يىارگوچىلر وسىڭا بوخېرلىرى بىيان ايلەب بىلىرگوچىلر
 (وَمَا كُنْتُمْ) دىھى سىن پۇلمادىڭ اى مەھد عليه السلام (بِجَانِبِ الطُّورِ) طور طاوى
 طرفىدە حاسر بولمادىڭ (اِذْ نَادَيْنَا) شول وقتە كىم ندا ايتىڭ بىز موسى غە و آڭا
 نورات كىتابىنى بىردىك ياكە مراد سىڭ ائىتلرگە ندا قىلدىق دىبە كىر كىشى
 الاسرار دە مذكوردىكە موسى عليه السلام مناجاتىدە ايتىدى «اَللّٰهُمَّ تَوَرَّاتِهِ بِرَأْسِ
 صَفْتَلِرِنى كورورمىن و اوفورمىن كىم اول ائمت بارچە ائىتلرڭ افضلى و خېرلىسىدەر
 آنلر قاپسى پىغمبىرڭ ائىتلر بىدەر» خُطَّاب ايرىشدى كىم «اول ائمت منىم حېبىم مەھد
 عليه السلامڭ ائىتىدەر حضرت موسى اول ائىتلرڭ كورما كىنى آرزو ايتىدى حق
 سىبعانە و تعالى بىوردى كىم العال آنلرڭ دىنباغە كىلە طورغان وقتلرى بىنماگاندىر
 اكر سىن نەلسەڭ آنلرڭ آوازلىرىنى سىڭا اېشىندورمىن» دىدى بس خُطَّاب
 قىلدى با ائمت مەھد دىوب قىيامتىكە قىدەر كىلچەك بولغان مەھد عليه السلام ائىتلرى
 مەھسى آتالرى صلبىدىن «لَيْبِكَ اللَّهُمَّ لَيْبِكَ» دىوب جواب بىردىلر بس حق تعالى
 بىوردور كىم اى مەھد عليه السلام سىن حاسر توگول ايدىڭ طور طاوانە سىڭا ائىتلرگە
 ندا ايتدىڭمىز وقتدە (وَلَكِنْ رَحْمَةً) ولکن سىڭا خېر بىردىم رحىمت يوزىدىن (مَنْ
 رَبُّكَ) رېڭىدىن ايدىنى سىڭا رحىمت ايلەب بو قىسسىلرڭنى بىلىردىم (لَتَنْتَذِرُنَّ) تا كىم سىڭا
 قورقۇنماڭ اوچون (قَوْمًا مَّا آتَيْنَهُمْ) بىرگورەنىڭم كىلەپە گاندىر آنلرغە (مَنْ نَذِيرٍ)
 ھىچ بىر قورقۇنغۇچى (مَنْ قَبْلِكَ) سىندىن الگارى يعنى عىسى پىغمبىردىن سوڭ سىڭا
 زىمانىڭغە قىدەر آنلرغە ھىچ بىر پىغمبىر يىارلەپە گاندىر (لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ) شىدە كىم
 آنلر وعظملنورلر و نصىحتنى قىبول ايتەرلر (وَلَوْ لَا أَنْ نُنصِبَهُمْ) واگر بولماسە ايدى
 شولكىم ايرىشور اول مشركلرگە (مُصِيبَةٍ) بىر ايرىشكۇچى عذاب (بِمَا قَدَّمْتُمْ) شول
 نرسە سىبىلى كىم آللىن بىاردى (اَيْدِيَهُمْ) آنلرڭ قوللرى يعنى قىلغان ياوزلقلرى
 ھم مشرڪ و مەصىبتلرى سىبىلى (فَيَقُولُوا) بس ايتورلر ايدى آنلر عذاب كىلگىن
 وقتدە (رَبَّنَا) اى بىزنىڭ پىروردكارمىز (لَوْ لَا أَرْسَلْتَ) نى اوچون بىارمەدڭ سىن
 (الْيَنَّا) بىزلىرگە (رَسُولًا) بىر پىغمبىرنى كىم بىزلىرىنى حق بولغە اوندار ايدى (فَنَتَّبِعْ)
 بس ايارگان بولور ايدىڭ بىز (اَيَاتِكَ) سىڭا ايتلرگە (وَنَكُونُ) ھم بولور ايدىڭ
 بىز (مَنْ الْمُؤْمِنِينَ) ايمان كىلنورگوچىلردىن ھم سىڭا و پىغمبىرگە اشانغۇچىلردىن
 حاسل معنى بودى كىم اكر اول مشركلرگە عذاب يىارگان تەقدىردە آنلر بىزگە نى

اوچون پيغمبەر پيامدادىڭ ھىز مۇمن بولغان بولور ايدىك بىز لىرگە ھىچ بىر پيغمبەر
 كىلمەدى وحق يولغە اوندا گوچى بولمادى دىوبۇن ايتورلك بولماسەلر انلرغە
 عذاب يىەرگان بولور ايدىم ھىز وىدىرگە فرىش مشركلرى پيغمبىرمىز عليه السلام
 طوغرىسىندە يھودىلردىن صوراشدىلر ايتدىلر « اول پيغمبىردىن بىز آنىڭ صىقتلرىنى
 نورانىتە اوقىيىز مشركلر نورانىتى ھىم انكار ايلەدىلر و اشانمادىلر اگىر اول پيغمبىر
 بولسە موسى دە بولغان معجزەلر آنە ھىم بولور ايدى دىدىلر حق تەئالى دن آيت كىلدى
 كىم (فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْعُقُوبَةُ) بىس كىلگىنى زمانە اول عرب مشركلرى يەنە راست ايتكوجى
 وحق بولغوجى پيغمبىر (سِنِّ عَدْنًا) بىزنىڭ قاشمىزدىن يەنى عىد عليه السلام كىلگىنى
 زمانە (قَالُوا) ايتدىلر اول مشركلر (لَوْلَا نُؤْفَىٰ) نى اوچون بىرلەمدى يەنى عىد
 عليه السلامغە بىرمەدىلر (مِثْلَ مَا أُؤْفَىٰ) شول نرسەنىڭ اوخشاشىنى كىم بىرىدى
 (مُوسَىٰ) موسى پيغمبىرگە (مَنْ قَبْلُ) موندىن لك يەنى ئوقۇز بولدى معجزەلر (قَالُوا)
 ايتدىلر قىبىلر اول معجزىلرنى كورگىچ (سِحْرَانِ مَظَاهِرًا) ايكى سىرايەلر بىر
 بوموسى بىرلە ھارون كىم بىرسى بىرسىنە ، قانداش بولدىلر و ياردىم ايتوشدىلر سىر
 اشلرى طوغرىسىندە ياكە مراد عرب مشركلرى ايتدىلر كىم اوشبو قرآن بىرلە
 تورات ايكى سىردىر كىم بىرسى بىرسىنە معاون و ياردىچى ولدىلر (وَقَالُوا) دىخى
 ايتدىلر قىبىلر ياكە نىكە مشركلرى (أَنَا بَكْلٌ) درىستلىككە بىزلىر ھىر قايوسىنە
 اوشبو ايكى سىرنىڭ ياكە پيغمبىرلرنىڭ و كىتابلرنىڭ كاسىنە (كَاْفُرُونَ) انكار
 ايتكوجىلر و اشانما وچىلر (قُلْ) ايتكىل اى عىد عليه السلام اول مشركلرگە
 (فَأَنزَلْنَا كِتَابًا) بىس كىلتورگىز سىز بىر كىتابنى (مَنْ عِنْدَ اللَّهِ) تەئالى قاشىدىن كىم
 بولور (هُوَ أَعْلَمُ) اول كىتاب ھىدايت ايتكوجىلر وحق يولنى كورگىچ ايتكوجىلر
 (مِنْهُمَا) اوشبو ايكى كىتابدىن يەنى تورات بىرلە قرآندىن (أَتَّبِعْهُ) تاكىم مېن
 ايارورمىن اول كىتابغە (أَنْ كُنْتُمْ) اگىر بولسا كىز سىز (صَادِقِينَ) راست ايتكوجىلر
 تورات و قرآننى سىردىر دىبە كىزىدە (فَأَنْ لَّمْ يَسْتَجِيبُوا) بىس اگىر استىجابىت
 قىلباسەلر اول مشركلر (لَكَّ) سىڭا و سىنىڭ سوزىڭنى طىكلاماسالر (فَأَعْلَمُ)
 بىس بىلگىل سىر (أَنَا يَتَّبِعُونَ) شونى كىم موندىن باشقە ايماسدىر كىم ايارورور
 اول مشركلر (أَهْوَأُ لَهُمْ) اوزلرنىڭ آرزولرى يە ھىچ ھىجت و دىلىلسىز (وَمَنْ أَضَلُّ)
 و كىندىر آرزونراقى (مَنْ أَتَّبِعْ) شول كىمسەدىن كىم اياردى (ھَوِيَهُ) اوزىنىڭ ھواسىنە
 (بِقِيَرِ هَدًى) ھىدايت و بىسىرىدىن باشقە (مَنْ اللَّهُ) خدائى تەئالى قاشىدىن (إِنَّ اللَّهَ)

درستلکده الله تعالی) (لَا يَهْدِي) طوفری بولغه کوندرمهس (الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) ظلمتی اینکوچی بولغان گروهنی (وَلَقَدْ وَصَلْنَا) و تحقیق طوناشدردق بز (لَهُمْ) آنلر اوچون (الْقَوْلِ) سوزنی یعنی حق دینگه دعوت ایله گاندن صوڭ آنلرغه دلیللر ووعظ هم نصیحتلر هم وعده ووعید وقصهلر بیدردک یا که قرآن آیتلرینی برسی آرطندن برسینی طوناشدروب بیدردک (لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ) شایدکم آنلر وعظنونلرر وآنلرنی فکرلرلر (الَّذِينَ آمَنُوا) شول کسهلرکم بیدردک بز آنلرغه (الْكِتَابِ) تورات کتابینی یا که اهیجلی (مَنْ قَبْلَهُ) قرآن کیلودن الگاری (مَنْ بِهِ يُؤْمِنُونَ) آنلر اول قرآنکه اشانورلر (۱) (وَإِذَا يَتْلَىٰ عَلَيْهِمْ) وهر فایچان او قولش بولسه قرآن آنلر اوزرینه (قَالُوا) ایتورلر آنلر (أَمَّا بِهِ) بز ایمان کیلتوردک و اشاندرک اول قرآنقه (أَنَّهُ الْحَقُّ) درستلکده اول قرآن راست و طوغریدر (مَنْ رَبَّنَا) پروردکاریمز ناشندن اینگاندر (إِنَّا كُنَّا) درستلکده بزلر بولدی (مَنْ قَبْلَهُ) اول قرآنک ایندرمه کندن الگاری (مُسْلِمِينَ) انقیاد اینکوچیلر و بوی صونفوجیلر اولگی کتابلرده آنک ذکرینی کوروب بله کمز سبیلی (أُولَئِكَ) اوشبو گروه (يُؤْتُونَ) بیرامش بولورلر یعنی آنلرغه بیرلور (أَجْرَهُمْ) عمللرینک اجر و شوایینی (مَرْتِينَ) ایکی مرتبه (بِأَصْبِرُوا) شول نرسه سبیلی کم صبرلق قیلدیلر آنلر و ایمانلرنده ثابت بولدیلر (وَيَدْرُؤْنَ) هم دفع قیلورلر آنلر (بِالْحَسَنَةِ) ایدگولک برله (السَّبِيَّةِ) یاوزلقنی یعنی براو آنلرغه قیبیح و یامان سوز ایتسه آنلر آنک فارشوسینه بخشی سوز برله جواب فایتارورلر (وَمَا رَزَقْنَاهُمْ) دخی شول نرسدن کم رزق بیدردک بز آنلرغه (يَنْفَقُونَ) نفقه قیلورلر آنلر خدای یولنده (وَإِذَا سَعَوْا) وهر فایچان ایشتنسلر آنلر (الْفَوِّ) باطل و بوش سوزنی یعنی کفارتک و منافقلرنک تعرضلرینی و ایمان سوزلرینی ایشتنسلر (أَعْرَضُوا) اعراض قیلورلر و یوز دوندرورلر آنلر اول سوزدن و آگما فارشی جواب فایتارماسلر (وَقَالُوا) هم ایتورلر آنلر لغو سوزنی سوزله گوچیلرگه (لَنَأْمَعُنَّ) بزلرگه بولغوجیلر اوز عمللریمز یعنی قیلغان ایشمنک جزاسینی اوزمز کورورمز (وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ) دخی سزلرگه در اوز عمللرکمز سزلر هم هرنی قیلساکمز جزاسینی طارتورسز (سَلَامٌ عَلَيْكُمْ) سلامتکلدر سزلرگه بزدن یعنی سزک لغوگمزگه فارشی بززگه ناچار سوز ایتمهسز با که سلامدن مراد و داعلاشو سلامیدر یعنی صاو بولکمز بز سزلرنی ترک ایتدک

(۱) بعضیلر قولنجه مردا
 یهوددن مؤمن بولغان
 ابن سلام هم آنک
 اصحابی کییلدر لکن
 مشهور شولدرکه
 کتابدن مراد اهیجلیدر
 واول کسهلردن مراد
 حش و شام اهلندن
 مکّه گه حضرت پیغمبر-
 مزک خدمتینه کیلوب
 ایمان کیلتورگان
 نصرانیلدر فرق کشی
 ایدیلر زیر که بسوره
 مکّه در ابن سلام و آنک
 اصحابی مدینه ده ایمان
 کیلتوردیلر.

(لَا نَبَتِي الْجَاهِلِينَ) استهه سىز بىز نادانلار صحىبىنى مرويدىر كە رسول اكرم
 صلى الله عليه وسلم حضرتلرى ابوطالبك ايمانينه غايتده حريص ايدى ابوطالب
 اولگان چاغنده حضرت پيغمبر آنك باشى اوچينه كىلدى وايتدى «اى مېنىم
 عېم مېنىم سوزمىنى طكلا ب اوشبو بر كلمه نى يعنى لا آل الا الله محمد رسول الله
 دىب ايشكل تاكم سېنىك اوچون الله تعالى حضورنده حېتم بولسون» دىدى ابو
 طالب ايتدى «اى مېنىم قىرنداشم اوغلى بلورمىن كم سېنى راست ايتورسك اكر
 قىرىنىك ابوطالب اولومدىن فورقوب ايمان كىلتوردى دىب ايتولرىدىن فورماسام
 اوشبو كلمه نى ايتوب سېنى شادلاندرور ايدىم» حق تعالى دن آيت كىلدى كم
 (أَنْتَ لَا تَهْدِي) درىنىلكده سېنى اى محمد عليه السلام هدايت قىلا آلھاسسك
 وايمانغه كوندرا آلھاسسك (مَنْ أَحْبَبْتَ) شول كىمىنى كم دوست طوتدك وسويدك
 آنك مؤمن بولماقنى (وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي) ولكن خداى تعالى ايمانغه كوندروور
 (مَنْ يَشَاءُ) هر كىمىنى كم تىلر اوزى (وَهُوَ أَعْلَمُ) واول خداى تعالى بلگوچىرا كدر
 (بِالْبَهْتَدِينَ) هدايت طاپقوچىلرى يعنى كىمىك ايمان كىلتوراچك ايدىكىنى اول
 اوزى بلور مرويدىر كە حارث بن عثمان بن نوفل پيغمبرمىز عليه السلام حضرتينه
 كىلوب «اى محمد بىز بلورمىز كم سېنىك ايتكان سوزلر ك راست ودېنىك حقدر
 لىكن اكر سېنگا ايارسه م بارچه عرب خلقى بىزلىرگە دشمان بولوب بىزلىرىنى حرم
 يىرىدىن چىقارورلر دىب قورقارمىز» دىدى حق تعالى دن آيت كىلدى كم (وَقَالُوا)
 وايتدىلر مشركلردىن بعضىلر (أَنْ نَتَّبِعَ الْهْدَى) اكر ابرسه ك بىز هدايت بولىينه
 (مَعَكَ) سېنىك بىرله اى محمد عليه السلام يعنى سېنگا ايمان كىلتورسه ك
 (نَتَخَطَّفُ) سورلمىش وچىقارلمىش بولورمىز بىز يعنى بىزنى چىقارورلر
 (مَنْ أَرْضَا) بىزنىك بىرىمىزدىن يعنى مېكە يىرىدىن دىدىلر (أَوَلَمْ نَكُنْ
 لَكُمْ) ايا اورىن ايتوب بىرىمىزده كم بىز آنلرغه (حَرَمًا أَمْنًا) ايمىنىك ايهسى بولغوچى
 حرمى وآنلرى اورىنلاندىر مادىقو شونداين مېكە حرمىنده كم آنده نورغوچى كىشى
 ايمىن بولور دشماندىن (بِحَبِي أَلِيهِ) جىبولمىش وكىلتورلمىش بولور اول مېكە شىرىنه
 هر طرفدىن (ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ) هر بىر نىسه نىك يىمىشلىرى يعنى دنيا نىك هر طرفدىن
 مېكە گە تورلى يىمىشلىر و آشلىقلر كىلتورورلر (رِزْقًا مِنْ لَدُنَّا) رىزق بىرىمىك رىزق
 بىرىدىك بىز آنلرغه اوز قاشمىزدىن اول مېكە ده غىرىنىك مىتتىن باشقه بس آنلر
 پوتقه طابونا طوروب آنلرغه شول قدر نعمتلر هم ايمىنىك بىرىسك اكر آنلر

ایمان کبالتورسہلر نیچک آنلرنی حفظ وامائزده نوناسمز (ولکن اکثرهم)
ولکن آنلرنک کو بروکی (لَا یَعْلَمُونَ) بلنہسلر اوشبو نکتہنی (وَكَمْ اَهْلَكْنَا) ونی
قدر هلاك ایلدك بز (من قریة) قریه اهلندن کم آنلر فرمانه اطاعتسزلکری
بر له (بَطَرَتْ) آز دیلر و کفرنی اختیار ایلدیلر (مَعِيشَتَهَا) ترکلکری زمانه یعنی
نعمت و دولت ایهلری بولدقلری حاللرنده باش طارنوب طاقی و یاغی بولدیلر
(فَتَلَّكَ) بس اوشبودر (مَسَاكِنُهُمْ) آنلرنک مسکنلری و طورغان اورنلری کم
بارچهسی بوش و خرابدر (لَمْ تُسْكِنْ) نورلمش بولمادیلر اول اورنلر یعنی
آنلرده هیچ کم ساکن بولمادی (من بعدهم) اول قریه اهللری هلاك بولغانلرندن
صوڭ (الْاَقْلِيَا) مگر آزغنه کشیلر بولواجی مسافرلردن اول اورنلرده بر آز
رفتغنه طوروب کینهلرینه بوش و خالی قالورلر (وَكُنَّا غَنًّا) و بولدق بزگنه
(الْوَارِثِينَ) وارث بولغوجیلر مسکنلرگه و منزللرگه ایهلری هلاك بولغانلرن
صوڭ یعنی بارچه عالم فانی بولغانلرن صوڭ باقی فالغوجی بزگنه مز (وَمَا كَانَ
رَبُّكَ) و بولمادی یعنی ایبهسدر سینک پروردکارک ای محمد علیه السلام (مَهْلِكُ
الْقُرَى) قریهلرنک اهللرینی هلاك ایتکوجی (حَتَّىٰ يَبِيعَتْ) تا کم قوبارغانغهچه
ویبارگانغهچه (فی أمها) اول قریهلرنک اصلنده والوغسنه (رَسُولًا) بر پیغمبرنی
(يَتْلُوا) او قور اول پیغمبر (عَلَيْهِمْ) اول قریه اهلی اوزرینه (آيَاتِنَا) بزنگ
آینلرمزنی (وَمَا كُنَّا) هم بولمادق بز (مَهْلِكِي الْقُرَى) قریهلرنی هلاك و خراب
قیلغوجیلر یعنی عذاب ییبارب میج بر قریه فی خراب ایتمه دک (الْاَ وَاَهْلَهَا) مگر کم خراب
ایتدک و حالانکه اول قریه نك اهلی (ظَالِمُونَ) ظلملی ایتکوجیلردر مشرک بولمادق
و پیغمبرلرنی نكذیب ایتمک بر له یعنی اهلی ظالم و مشرک بولمغان قریه گه عذاب بیهرمه دک
(وَمَا أَوْتَيْنَا) و شول نرسه کم بیرلمش بوندگز سز (من شیء) بر نرسه دن یعنی سزلرگه
بیرلگان دنیا اسبابلرنین بولغوجی نرسلر مبهسی (فَمَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا) بس دنیا
ترککنه فائده له نه طورغان نرسلردر (وَزِينَتُهَا) هم دنیا ترکلکینک زینتی و بیزمویدر آخرت
اوچون فایدهسی یوقدر (وَمَا عِنْدَ اللَّهِ) و شول نرسه کم الله تعالی فاشنکه در یعنی آخرته
ولاچاق اجر و ثوابلر در درجهلر (خیر) ایدگورمه و آرتقراقدر ربراکه محنتسز
و مشقتسزدر (وَأَبْقَى) هم باقی فالغوجیراقدر کم هر گیز بنمهس و کپسلمهس (أَفَلَا تَعْقِلُونَ)
ایا فهم قیلباسسز موو آگلاماسسز مو آخرت دولتی آرتق ایدکیثی کم فانی دنیا بر له
آلشدورسز مرویدر که علی المرتضی و حمزه رضی الله عنهما حضرتلری ابو جهل

برلہ دین طوغریسندہ کوب مناظرہ و معارضہ لر قبلو شدیلر بس حق تعالی دن
 اوشبو آیت نازل بولدی (اقبَن وَعَدَانَاهُ) ایسا شول کمسه کم وعده ایتدک بز
 آکا آخرتده جنتنی و دنیاده نصرتنی (وَعَدَا حَسَنًا) کورکام بولغوچی وعده ایتدک
 برلہ کم آندہ هیچ خلافتی منصور بولماس (فَهُوَ) بس اول (لَاقِبُهُ) یولغوچیدر
 و طابقوچیدر اول وعده ایتولگان نرسنه فی البتہ یعنی حضرت علی ہم حضرت حمزه
 (كَمَنْ مَنَعَاهُ) بولورمو شول کمسه کبی کم بهره له ندر دک وفائتله ندر دک آنی
 (مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا) دنیا نرکلکینک متاعلر نین یعنی آنک بهره سی اوشبو
 دنیاده غنه در آخرت دولتندن نصیبی بوقدر (ثُمَّ هُوَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ) سکره اول کمسه
 قیامت کوننده (مَنْ الْمُحْضَرِينَ) حاضر ایتولمشلردندر حساب و عذاب اوچون
 بو کمسه دن مراد ابو جهلدر حاصل معنی حمزه و علی رضی الله عنهما برلہ ابو جهل
 علیه اللعنة برابر بولورمو البتہ بولماس دیبکدر (وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ) و یاد قیلغل شول
 کوننی کم اوندر خدای تعالی اول مشرکلرنی (فَيَقُولُ) بس ایتور آنلرغه (أَيُّ
 شُرَكَائِي) فایده در مینم شریکلرم و اورطافلرم (الَّذِينَ كُنْتُمْ) آنداین شریکلر کم
 بولدکز سز جهالتکز سببلی (تَزْعُمُونَ) گمان فیلورسز میکا شریکلر در دیوب
 (قَالَ الَّذِينَ) ایتورلر شول کمسه لر کم (حَقَّ عَلَيْهِمْ) واجب بولدی آنلر اوزرینه
 (الْقَوْلُ) خداینگ سوزی یعنی وعید و عذاب آیتلری اول کمسه لر دن مراد کفر
 و شرک اهللرینک الوغلری باکھ شیطانلر در کم ایتورلر (رَبَّنَا) ای بزنگ
 پروردگارمز (هُؤُلَاءِ) اوشبورلر یعنی دنیاده اوزلرینه ایهرگان کشیلرنی
 کورسه توب ایتورلر کم اوشبو کمسه لر (الَّذِينَ) آنداین کمسه لر در کم (أَغْوَيْنَا)
 اغوا بیلدی و فورقتدی بز آنلرنی و آنلر بزنگ سوزمزی قبول ایلب مشرک
 بولدیلر (أَغْوَيْنَاهُمْ) اغوا ایتدک و آزدردق بز آنلرنی (كَمَا غَوَيْنَا) نتاک کم
 گمراه بولدی و آزدق بز یعنی اورمز آزغان کبی آنلرنی هم آزدردق
 (تَبْرَأْنَا) ایمدی بیز آر بولدی و بیزدک بز آنلردن (الْبَيْتِ) سینک ساری (مَا كَانُوا)
 بولمادیلر آنلر (أَيُّهَا يَحْيُونَ) بزلرگه طابونور بولمادیلر واقعده بلکه اوز
 نفسلری هواسینه طابوندیلر (وَقِيلَ) دخی ایتورلر قیامت کوننده مشرکلرگه
 (أَمْحُوا) اوندکزلر (شُرَكَائِكُمْ) خدایقه شریک ایتوب توتقان معبودلرگزنی
 و پوتلرگزنی تاکم سزنی عذابدن فوتقارسونلر (فَدَعَوْهُمْ) بس اوندرلر آنلر
 اوزلرینک معبودلرینی (فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ) بس اجابت ایتنملر معبودلری

آنلرغه ونى قدر اونئسه لرده كېله سىلر و ياردم ايتمه سىلر زىراكه اولزى
 عاجز لردى (وَرَأَى الْعَذَابَ) هم كورورلر عذابنى نابعلرى و متبوعلىرى هم اولغلىرى
 و كچكلىرى بار چه سى دخى آرزو قىلورلر آنلر شونى كم (لَوْ أَنَّهُمْ كَانُوا) كاشكى
 اكر آنلر بولسه لر ايدى (بِهْتَدُونَ) هدايت تابارلر و كونلورلر طوغرى بولغه
 ناكم عذابىن خلاص بولورلر ايدى (وَيَوْمَ يَنادِيهِمْ) دخى ياد قىلغل شول كونى كم
 ندا قىلور حق تعالى كفر و تكتىپ اهلينه (فَيَقُولُ) بس ايتور خدای آنلرغه
 (مَاذَا) نى نرسه (أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ) جواب بىردگز سز پىغمبرلرگه يعنى
 پىغمبرلر سزنى حق دېنگه اونده گاج سز لر آنلرغه نى دىب جواب بىردگز
 (فَعَبِيتَ عَلَيْهِمْ) بس اورتولمش بولدى آنلر اوزره (الْأَنْبَاءُ) خبرلر يعنى
 پىغمبرلرگه نى دىوب جواب بىرگانلىكلرىنى بله سىلر و اونو طورلر (يَوْمَئِذٍ) شولكونته
 يعنى قيامت كوننده (فَهُمْ لَا يَتَسَاءَلُونَ) بس آنلر صوراشماسلر بر بىرسندن نى جواب
 بىردكلرىنى چونكه همهلرى عاجز قالغان و حېرته هم دهشتنه بولورلر (فَأَمَّا مَنْ
 نَابَ) بس اما شول كىسه كم توبه قىلدى شركىن (وَأَمِنْ) هم اشاندى خدایغه
 و رسولينه (وَعَمَلٌ صَالِحًا) دخى اشلادى ابدگو عملنى (فَعَسَى أَنْ يَكُونَ) بس
 شايد كم اول كىسه بولسه (مِنَ الْمُفْلِحِينَ) فلاح و اوستونلك طابوقچىلردن كم
 سؤال و جواب وقتنده عاجز قالباس مرويدركه قريش و عرب اولوغلىرى
 طعنه قىلوب ايتور ايدىلر كم خدای پىغمبرلككه نى اوچون محمدنى اختيار
 ايتكان موندابىن عالى و الوغ منصبى مكه و طائف اهللر بىنك ايك اولوغرافينه
 بىرمهك كىراك ايدى حق تعالى آنلرنك جوابنده بىوردى كم (وَرَبِّكَ) سىنك
 ربك اى محمد عليه السلام (يَخْلُقُ) يارانور (مَائِشَاءُ) مرزىسنى كم تلار اوزى
 آنى (وَيَخْتَارُ) هم اختيار قىلور مركىنى تلاس پىغمبرلككه تئاك كم محمد عليه
 السلامنى اختيار ايلادى هېچ كم آنك اشينه بعث قىلا آلماس (مَا كَانَ لَهُمْ)
 بولمادى مشركلر اولوغلرىنه (الْخَيْرَةَ) اختيار يعنى پىغمبرلككه كشى صابلاماق
 آنلر اختيارنده توگلدن بلكه خدای تعالى اوزى تاهگان بنده سىنى صابىلار
 (سُبْحَانَ اللَّهِ) پا كلك و منزلهك الله تعالى گه در آنك اشلرنده باشقه نك اختيارى
 بولماقتن (وَتَعَالَى) هم متعالى و منزله بولدى اول خدای تعالى (عَمَّا يَشْرُكُونَ) شول
 نرسه دن كم شرك كىلتورورلر پونقه طابونفوچىلر و پوتلرى آكشا شريك ايتوب
 طوتارلر (وَرَبِّكَ) و سىنك پروودكارك (بِعَلْمِ) بلور (مَا تَكُنُّ صُورَهُمْ) شول

نرسه فی کم یا شرور اول مشرکارنک کو بره کلاری یعنی کو گلارند اگی پیغمبرگه
دشمانلقلارینی و کینه لارینی بلور (وَمَا يَعْلَمُونَ) هم شول نرسه ی بلور کم آشکارا
قیلورار آنلر پیغمبرگه طعن و تکذیبیدن (وَهُوَ اللَّهُ) و او ادره ادره ادره که مستحق
بولغوجی خدای تعالی (أَلَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ) یوقدر هیج بر خلق اوزره بولغان معبود
مگر اولغنه در (لَهُ الْحَمْدُ) آکا مخصوصدر ثنا و ماقتاماق (فِي الْأُولَى) اوشبودنیاده
(وَالْآخِرَةِ) هم آخرنده زیره که دنیا و آخرت نعمتلرینی بیروگوجی اولغنه در (وَلَهُ
الْحُكْمُ) دخی آکا مخصوصدر اشلرنی اونه مک (وَالِيهِ تُرْجَعُونَ) و آنک صاری
فایتارلمش بولور سر بارچه لرگه محشر کوننده (قُلْ) ای تکمل ای محمد علیه السلام
اول مشرکارگه (أَرَأَيْتُمْ) ایا کوردگیز موسز (أَنْ جَعَلَ اللَّهُ) اگر قیلسه خدای
تعالی (عَلَيْكُمْ) سزنگ اوزرگیزگه (اللَّيْلَ) کیجه ی وتونی (سَرْمَدًا) منگو و همیشه
فالغوجی (إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ) قیامت کونینه چه یعنی هیجک فویاش کور نماینچه دایم تون
بولوب فارانغی طور ا طورغان قیلسه (مَنْ أَلَهُ) کمدر بر خدای (غَيْرُ اللَّهِ) الله غه
باشقه بولغوجی یعنی الله تعالی دن باشقه بر خدای بارمودر کم قدرتی برله (يَأْتِيكُمْ)
کیلنورور اول سز لرگه (بِضَاءٍ) یاقطیلقنی یعنی یاقطی کوننی کیلتورور
وقارانغولعی کینارور البته الله تعالی دن باشقه بواشکه قادر بولغوجی یوقدر
(أَفَلَا تَسْمَعُونَ) ایا سر لر ایشتماس سز لر مو وعط و نصیعتنی هوش فولاعکز برله
(قُلْ) ای تکمل سین بنه (أَرَأَيْتُمْ) ایا کوردگیز موسز ای مشرکار و نیچک کوراسز
(أَنْ جَعَلَ اللَّهُ) اگر قیلسه الله تعالی (عَلَيْكُمْ) سزنگ اوزرگیزگه (الْهَارَ)
کوندزنی (سَرْمَدًا) منگو و همیشه طورغوجی (إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ) قیامت کونینه چه
یعنی فویاش هیجده باطمانچه دایم یاقطی کوندز بولوب طور ا طورغان ایته
(مَنْ أَلَهُ غَيْرُ اللَّهِ) کمدر الله تعالی گه باشقه بولغوجی بر خدای کم اوز رحمتی برله
(يَأْتِيكُمْ بَلِيلٌ) کیلتورور سز لرگه فارانغو کیچنی و فویاشنی غایب فیلور (تَسْكُنُونَ
فِيهِ) ناکم سز لر آرام و فرار فیلور سز و کوندزگی آرغانلقدن باثوب استراحت
ایتار سز اول کیچه یعنی خدای تعالی دن باشقه بواشنی قیلا آلفوجی البته یوقدر
(أَفَلَا تَبْصُرُونَ) ایا سز لر کورماس سز لر مو قدرتنک اثرلرینی عبرت و تفکر
کوزی برله (وَمَنْ رَحِمْتَهُ) و اول خدای تعالی نك رحمتندندر شولکم (جَعَلَ لَكُمْ)
یاراتدی اول سزنگ اوچون (اللَّيْلَ) کیچنی (وَالنَّهَارَ) هم کوندزنی (لِتَسْكُنُوا
فِيهِ) ناکم فرار ایتماکتور اوچون کیچه ده (وَلتبتغوا) دخی استاماکتور اوچون

كوندۇز دە (من فضل) خدای تعالیٰ فضلې بىرلە سۆزلەرگە تەقدىر قىلغان رىزقنى بەنى
 كوندۇز كىسبلىگۈز بىرلە مشغول بولۇپ كېچەسى پانوب اسفراحت اينما كىگۈز اوچون
 كېچە وكوندۇزنى ياراتدى (ولعلكم) هم شاپدېكم سۆزلەر (تَشْكُرُونَ) شىكرانە
 قىلورسىز خدای تعالیٰ نىڭ نىعمىتىزىنە (ويوم يناديهم) وياد اينىكل شول كوننىكم
 ندا قىلور خدای تعالیٰ پۈتتە تابونغۇ چىلرغە يەنە (فيقول) بس اينور (اين شىركائى)
 قايدەدر مېنىم شىرىكىم (الذنين) آنداين شىرىكىركم (كنتم) بولدىگۈز سىز اى
 مشرىكلەر (تزعمون) گىمان قىلورسىز آللىرىنى مېنىم شىرىكىركم دىوب يالغاندىن
 (ونزعنا) وچىزارورمىز بىز قىيامت كۈنىدە (من كل امة) ھىر بىر اتمىدىن (شھىدا) بىر
 گواھنىكم آللىرىنىڭ اينىكان سۆزلەرىنە قىلغان اشلرىنە گواھ بولور يەنى ھىر اتمىڭ
 پېغمبىرى امتىنە گواھ بولور (فقلنا) بس اينورمىز اول اتمىلەرگە (مانوا برهانكم)
 كىلتورگۈز دىلىكىزنى مشرىكلەككىزگە يەنى نى دىلىل بىرلە مشرىك بولدىگۈز وپېغمبىرلىرى
 نىكىدىپ ايندىگۈز (فعلوا) بس بولورلىرى اول وقتتە مشرىكلەر (ان العىل لله) شونىكم
 درىستلىككە حىقلىق وتوغرىلىق ياكە توحىد وعبادت خدای تعالیٰ گە مخصوصدىر
 (وَضَلَّ عَنْهُمْ) دىخى آداشور و بوغالور آللىرىدىن (ما كانوا يفترون) شول نىرسەكم
 افترا قىلور بولدىلار اول مشرىكلەر و يالغانلار ايدىلار باطل سۆزلەردىن ياكە بولورلدىن
 شىفاعت امىد قىلور بولدىلار (ان فارون) درىستلىككە فارون (كان) بولدى (من
 قوم موسى) موسى پېغمبىر قومىدىن (۱) (فبغى عليهم) بس آزىدى و ظلملىق قىلدى
 بنى اسرائىل قومى اوزرىنە ھىلەرىنى اوز ھىكىمى آستىدە قىلدى و بارچە دىن
 الوغ بولدى تىلادى (واتىناه) ھىم بىردىك بىز فارونغە (من الكفور) خىزىنەلردىن دىنيا
 ماللىدىن (ما ان مفاعه) شولقدىر نىرسەنىكم درىستلىككە آنىڭ آچقىلرى (لنتوا) البته
 آغزلىق قىلور ايدى (بالعصبة اولى القوة) قوتە ايلارى بولغۇچى جىماعتكە يەنى فاروننىڭ مالى
 شول قدر كۆپ ايدىكم خىزىنەلرىنىڭ آچقىلرىنىغىنە فرق كۆچلى كىشىلەر كۆچكە
 كۈتەرۈپ يۈرتۈرلەر ايدى ھىر خىزىنەدە نېچە صابىق مال ايدى خىزىنە صابىن
 بىرەر آچقىچ ايدى و حالانكە اول آچقىلەر كۈتەرۈپ يۈرتۈگە يىكل بولسۇن اوچون
 حىوانلار تېرىسىدىن ياصالھىش ھىم ھىر بىر آچقىچ بىر بارماق مىقدارىدىن آرتىق
 توگۈل ايدى شولاي بولسەدە اول آچقىلارنى كۈتەرۈمك فرق كىشىگە آغز كىلور
 ايدى دولتىنىڭ كۈبلىكى شوندىن قىياس ايدىلور (اذ قال له قومه) ياد قىلغۇل شول
 وقتكم ايتدى فارونغە آنىڭ قومى يەنى مۇمىنلار نصىيەت طرىقىغە آڭا ايتدىلەر كم

(۱) اصح شولىدىكە
 قارون موسى عليه
 السلامنىڭ عىبنىڭ اوغلى
 ايدى نىفىس طارشلى
 و كوركام صورتلى
 بولدى قارون دىوب
 آطالھىش ايدى تورات
 او قومانى بنى اسرائىلنىڭ
 اقراى ايدى محتاج و فقير
 چاغىدە غايىتدە تواضىلى
 و كوركام خىلقى ايدى باى
 بولغاچ احوالى اوز گاردى
 مېتىكىر بولدى و خلقى
 بوزلدى.

ای فارون (لَا تَفْرَحْ) شادلانماغل سین دنیا بایلیق برله (أَنَّ اللَّهَ) درستلکده الله تعالی (لَا يُحِبُّ) دوست تونماس (الْفَرِحِينَ) دنیا مالی برله شادلق قیلغو چیلرنی (وَأَنْتُمْ) هم طلب قیلغل واسته گل سین (فِيمَا أَنْتُمْ بِاللَّهِ) شول نرسه ده کم بیرگاندر سیڭا الله تعالی (الدَّارَ الْآخِرَةَ) آخرت یورطینی یعنی خدای بیرگان ماللرکنی خدای تعالی رضاسی اوچون هم آخرت ثوابینی طابلق اوچون صرف قیلغل (وَلَا تَسْسِ) دخی سین اونو طماغل (نَصِيْبِكَ) اورننک او لوشکنی (مِنَ الدُّنْيَا) دنیا مالندن یعنی سینک نصیبک و آلفان اولوشنک اوشبو دنیادن کوچکان وقتکنه باری بر کفناک بوزدر شوندن باشقه سینى مهه سینى قالدروب کینه رسک بس شول حالنی اونو طماغل فکر و اندیشه اپتکل دنیا مالینه آلدانماغل (وَأَحْسَنُ) هم ایند گولک قیلغل خدا اینک بندلرینه و آنلردن مالکنی قزغانماغل (كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ) تفاق کم ایند گولک قیلدی خدای تعالی (الْبَيْتِ) سینک صاری وسیندن قزغانما یوب شول قدر دولت و نعمتی سیڭا بیردی بس سین هم آنک یولنده صرف اپتودن قزغانماغل (وَلَا تَبْخِ الْفُسَادَ) دخی استمه گل بوز قلفنی و خلقفه ظلم هم تکبیرک اپتونی (فِي الْأَرْضِ) بیرده (أَنَّ اللَّهَ) درستلکده خدای تعالی (لَا يُحِبُّ الْفٰسِدِينَ) دوست تونماس فساد و بوز قلق قیلغو چیلرنی و دنیا مالی برله تفاق و تکبیرک اپتکو چیلرنی قاپچان کم فاروننی بنی اسرائیل الوغلی اوشبو طریقہ اوگنله دیلر (قَالَ) ایتدی فارون آنلرنک جوابنده (أَنَّمَا أَوْتِنْتُهُ) موندن باشقه توگلدن کم بیردی اوشبو مال میڭا (عَلَىٰ عِلْمٍ هَفْوَىٰ) مینم قاشمده بولغوچی علم و بلولکک برابرینه (۱) (أَوَلَمْ يَعْلَمْ) ایا بلمه دیمو اول فارون یعنی البته بلدی و اوزی تورانده کورپ او قودی (أَنَّ اللَّهَ) شوننی کم خدای تعالی (قَدْ أَمَلَكْتَ) تحقیق ملاق قیلغاندر (مَنْ قَبْلَهُ) اول فارونین الگاری (مِنَ الْقُرُونِ) زمانه اهللرنین (مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ) شول کسه نی کم اول قاطیراق ایدی فارونین (فُوَّةٌ) قووت و کوچلیک یوزندن (وَأَكْثَرُ جَمْعًا) هم کوبره ک ایدی مال جمع قیلماق یوزندن یعنی فارونین قوئلیره کم آننن دولتلیره ک بولغان بایلرنی و پادشاهلرنی خدای تعالی ظلم و تکبیرلری سبلی ملاق ایله گاندر بس فارون شونی بل طوروب نی اوچون تکبیرک قیلور و دنیا بایلیق برله مغرور بولور (وَلَا يُسْأَلُ) و صورالتمش بولماسلر (عَنْ ذُنُوبِهِمْ) قیلغان گناهلرنین (الْمَجْرُمُونَ) مشرکلر یعنی آنلرنک مشرک ایدکلرینی توسلرنین بولورلر صور اوغه حاجت بولماس (فَضْرَجَ) بس چقدی فارون شنبه کوننتک (عَلَىٰ قَوْمِهِ) اوزینک قومی

(۱) یعنی بنی اسرائیل
 اچنده مینم کمی عالم
 کشی بو قدر نوراننی
 همه دن آرتوغراق
 بلگوچی من شول سبیلی
 خدای تعالی میڭا بو
 قدر مالنی بیردی و مینی
 دولتکده مستحق کوردی
 دیدی یا که سودا گرک
 و اینگنچیلک کمی دنیا
 علملرینی باشقه لردن
 آرتوغراق بولور من شونک
 اوچون بو دولتکده
 ایرشدم دیدی یا که
 کمی علمینی بلمه کمی
 سبیلی کم موسی علیه
 السلام اوز سگلیسینه
 او گراتوب فارون آنندن
 او گرانمش ایدی

اوزرىنە (فى زىنتە) اوزىنىڭ زىنتىدە يەنى بىزەنوب وياصانوب جەدى آق تۈبگە
 آطلانغان واپەرى آلتوندىن ايدى اوستىنە بىك قىمتلى كىوملر كىونىگان ايدى
 دورت ماڭ كىشى مەلەرى اوشبو صفتدە كىونىگان اطرافىدىن بارورلر ايدى شول
 طرىقە شوكت بىرلە فارون بنى اسرائيل قومى آراسىنە كىلۈپ كىردى (قَالَ الَّذِي
 اُتَيْدِيلِرْ فَارُونَنى كورگاچ شول كەسەلر كىم (بىرىدون) تەلەرلر (الْحَيوةُ الدُّنْيَا) دىنيا
 نىزكىكىنى يەنى دىنباغە رىغىت ايتكوچى كىشىلر فاروننىڭ حالىنە نىزغوب ايتىدىلر
 (يَا اَيُّتْ اَنَا) اى كاشكى بولساچى بىزلىرگە دىنبا مالىدىن (مَثَلْ مَا) شول نىرسەنىڭ
 اوشخاشى كىم (اوتى فارون) بىرلىدى اول فارونغا يەنى كاشكى بىزلىر مە فارون
 كىمى باى بولساچى (اِنَّه) درىستلىكدە اول فارون (لَدُوْحَطَّ عَظِيْمٍ) البتە الوغ
 بولغوجى الوش ايدىدىر دىنيا دولتىدىن (وَقَالَ) وَاُتَيْدِيلِرْ فَارُونَنى كوروب
 (الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْعِلْمَ) شول كەسەلر كىم بىرلىدى آنلرغە علم وىلوكىلىك يەنى آخىر
 احوالىنى مە نىقەتتاڭ بىر كىتىنى بىلە طورغان كىشىلر ايتىدىلر (وَبِأَحْكُمْ) وَاى وحىرت
 سىز ارگە اى دىنباى استە گوچىلر ودىنيا مالىنە نىزغە چىلر (تَوَابِ اللّٰهِ) خىداى تەعالىنىڭ
 اجر وئوابى (خَيْرٌ) ايدىگۈرە كىدر دىنيا مالىدىن (لَمَنْ اٰمَنَ) شول كەسە كىم ايمان
 كىلنوردى (وَعَمَلْ صَالِحًا) مە اشلەدى ايدىگو مەلنى (وَلَا يَلْقَاهَا) وىولقدىرلىش
 بولماس آخىرتنىڭ اجر وئوابىنە يەنى اجر وئوابىنى طابىاس (الَّا الصّٰبِرُونَ) مگر
 طاعت وعبادت مشقتلىرىنى مەصر ايتكە چىلرگەنە طابارلر مە وىدىر كە فارون موسى ومارون
 عليهما السلامارغە حىسد وكونچىلىك قىلور ايدى آنلر ايكىسىدە پىغىبىر بولدىلر
 مىڭا هېچ مىنەب بولمادى دىوب كونلەشور ايدى اچىدىن آنلرغە كىنە ودىشانلىق
 طونار ايدى بنى اسرائيل قومىنە حق تەعالى زىكوتنى فرض قىلدى مالىنىڭ اوندىن
 بىرىنى ياكە دورىدىن بىرىنى فقىرلىرگە بىرەك تىوش بولور ايدى فارون مە
 گىز زىكوت بىرونى قبول قىلمادى عاقىبت موسى عليه السلام آنىڭ بىرلە مىسالغە
 قىلۈپ ماڭ آلتوندىن بىر آلتون زىكۈە چىارساڭ پارار دىدى فارون باشدە
 كۈنە كچى بولغان ايدى حسابلاپ فارادى مالىنىڭ مۇكەن بىرى مە بىك كۈپ
 مىبلغ چىولدى نىغل وئخسىسلىكى غالب بولوب بو قدر مالىنى نىچەك چىاروب
 بىرلور دىوب قبول ايتىدەدى «مىن بوزىكۈە دىگان اشنى بىلەسەن» دىدى
 مە بنى اسرائيلدىن بىر جەمەتنى بىانىنە چىاروب آنلرغە ايتىدى: «سىزلىر
 موسىنىڭ مە بىر فرمانىنە اطاعت ايتىدۇز ايدى زىكۈە دىوب مالىركۇزنى

آلماچی بولادر فی اشلہب طوراسز» دیدی آنلر ایتدیلر: «سین بزلرنک
 مهتریمز واولوعمز سین اختیار سیگادر فارون ایتدی مین موسی فی خلق آراسندہ
 خور ورسوا قبلماچی بولامن ناکم موندن صوگ آنک سوزینی طکللامسونلر بس سیرہ
 اسلی بر فاحشه خاتوننی چاقروب اول خاتونغه ایکی همیان آلتون بیردی کم
 فلان کون موسی پیغمبر بنی اسرائیلنک اولوغ کچکلرینی جمع قیلوب جمعه
 خلقغه وعظ ایتور شول وقتده سن شونده حاضر بولوب موسی مینم برله زنا
 قیلدی دیوب اقرار ایدارمک دیدی خاتون آلتونغه قزغوب بواشنی قبول قیلدی
 بس موسی علیه السلام جمعه خلقغه وعظ ایتور ایدی بنی اسرائیلنک همه لری
 حیوانان ایدی امر ونهیلر ائناسنده حضرت موسی بیوردی کم هر کم اوغریلق قیلسه
 شریعت حکمنجه آنک قولینی کبسرمر وهر کم زنا ایلاسه آنی طاش برله آطوب
 رجم قیلورمز دیدی فارون مونی ایشتنکاج اورنندن توروب ایتدی ای موسی
 فرضا اگر سین اوزک زنا قیلساک هم حکم شولیدر موسی علیه السلام بلی
 شولدر دیدی فارون ایتدی بنی اسرائیل شویله گمان ایدارلر کم سن فلان
 فاحشه خاتون برله زنا قیلغان سن حضرت موسی ایتدی معاذ الله بو نینداین
 سوزدر اول خاتوننی کیلتورکوز صوراکوز دیدی خاتوننی حاضر قیلدیلر حضرت
 موسی اول خاتونغه ایتدی بنی اسرائیل اوچون دربانن ایکیگه آیرغان ونورانن
 ایندرگان خدای تعالی برله سیگنا آنط بیورومن نوغری سوزلاگل بس اول
 فاحشه خاتونغه خوف وهیبت آلهیه غالب بولوب ایتدی ای کلیم الله فارون میگا
 ایکی کسه آلتون رشوت بیروب سینک حفکنده بهتان قیلورغه قوشدی من نی
 قدر گناھلی بولسامده سینک شأنکده نهیت وافترا ایلاما اشته فارون بیرگان
 آلتونلر مینم یانمده در دیدی بس فارون اوزی بنی اسرائیل آراسنده تمام
 خور ورسوا بولوب قالدی مکر وهیلهسی ظاهر بولدی موسی علیه السلام
 یوزینی توفراقغه قویوب حق تعالی گه زاریلق برله فاروندن شکایت ایتدی خطاب
 کیلدی کم ای موسی یرنی سینک حکمنکده قیلدم هرنی تلاساک بیورغل بس
 موسی علیه السلام بنی اسرائیلگه ایتدی هر کم فارون برله بولسه اوز اورننده
 نورسون هر کم مینم طرفده بولسه برچینکده کیتسون بنی اسرائیل همه لری
 اورنلرندن طوروب برچینکده کیتدیلر مگر ایکی کشی فارون یاننده
 قالدیلر موسی علیه السلام یرگه خطاب قیلوب آنلرنی توتقل دیدی بس یر

(۱) اڪثر تفسىر ده مذكور در كه حق سبحانه و تعالى موسى عليه السلامه خطاب قبلدى كم اى

موسى فارون هم آنك يولد اشلىرى فرساد وزارىلق قىلوب يتمش مرتبه سىگا بالبارديار وامان استناديلر سين آنلرغه ترخم وشفتق اينه دك عز نيم وجلاليم برله ايتور من كم انكر آنلر بر مرتبه تضرع برله ميندن صوراعغان بولسه لرايدى دعا لرىنى قبول قىلغان بولور ايدم. تيسير

آنلر نك آياق لرىنى طوتدى طوبقرينه قدر يرگه باطدیلر بو حالنى كورب حضرت موسى غه يالبارا باشلاديلار امان استاديلار قبول ايتولمادى موسى السلام يرگه ينه تونقل ديدى بس آنلر نى نزلرينه قدر بر يوطدى ينه تونقل ديدى آياق لرى تمام يرگه باطدى آنلر هميشه زارىلق قىلوب يالنور ايديلر حضرت (۱) موسى نك كوكلينه اثر اينماس ايدى همان يرگه طونقل آنلر نى ديوب بيورور ايدى تا كم شول طريقه آنلر نى تمام ير يوطدى بر اثر لرى فالمادى فاروننى بر يوطقاندى صوك بنى اسرائيل نك اهمق لرى بر بر سينه ايتور ايديلر موسى فارون نك خزينه لرىنى اوزى آلوب فالماق اوچون دعا قىلوب آنى يرگه يوطردى موسى عليه السلام آنلر نك سوز لرىنى ايشنكاج دعا قىلدى كم اللى فارون نك بارچه خزينه لرىنى هم يورط لرىنى وسرايلر ينديه بر يوطسون ديدى نتاك كم بيورور (فَضَفْتَا بَه) بس باطردق ويونتر دق بز (۲) فاروننى (وبداره) هم آنك يورطىنى وسرايلرى (الْأَرْضِ) يرگه (فَمَا كَانَ) بس بولمادى (لَهُ مِنْ قِتَّةٍ) اول فارونغه هيچ بر گروه كم (ينصرونه) ياردم ايتار لر آثَا (مَنْ دُونَ اللَّهِ) الله تعالى دن باشقه يعنى آثَا هيچ بر ياردم ايتكوچى يوقدر (وَمَا كَانَ) هم بولمادى اول فارون (مَنْ الْمُنْتَصِرِينَ) اوزندن عذابنى منع ايتكوچيلر دن يعنى هيچ بر كشى آثَا كيلا طورغان عذابنى كيتارا آلمادى هم اوزنده اوزىنى عذابدن فوتقارا آلمادى (وَأَصْبَحَ الَّذِينَ) و طاكفه كرديلر شول كمسه لركم (تَمَنَّوْا) آرزو قىلغان ايديلر (مَكَانَهُ) اول فارون نك اورىنى و مرتبه سىنى (بِالْأَمْسِ) كيجه گى كون يعنى اوتكان كون فارون نك حالينه قزغوب كاشكى بز لرده فارون كى بولساچى ديب ايتكان كمسه لركم يوروننى بر يوطقاندى صوك اورلدیلر شويله بولوب كم (يَقُولُونَ) ايتور لر ايدى آنلر برسى بر سينه (وَيَكُنَّ اللَّهُ) وَيَكْ وَيَكْ (۳) معناسنده در تقديرى ويك اعلم ان الله در ديمش لر يعنى واى وحسرة سكا بلگل شونى كم خداى تعالى (يَسُطُّ الرِّزْقَ) كيك قىلور رزقى (لَمَنْ يَشَاءُ) هر كمسه گه كم تلار (مَنْ عِبَادَهُ) بنده لردن يعنى تلاگان بنده سىنى بلى قىلور باى قىلماق اول بنده نك كرامتندن و آرتوقلفنندن توگلدلر بلكه محض خداى نك مشيتى و نلامه كى هم تقديرى بوينجه در (وَيَقْدِرُ) دخى طار قىلور رزقى تلاگان بنده سينه يعنى تلاگان بنده سىنى قنبر ايتماكى هم اول

(۲) لىباب صاحى كبلتور مشدر كم فارون هر كون اوزى نك قامتى ويوي قىلرلى بارچه يورط لرى و مال لرى برله بير آستينه كيتدر شول طريقه هر كون توبه نراك كيتوب اسرافيل صورىنى اور گانده تمام يدنچى قات پير نك آستينه توشوب يتدر.

(۳) و بعضيلر ديمش لر- هر كم وى تعجب كلمه سيدر كان تشبيه اوچوندر اول تقديرده معناسى عجبدر كم گوياكه خداى تعالى نلامه گان بنده سى نك رزقىنى كيك قىلور ديمك بولور وايكنجه سى نك معناسى عجبدر كم گوياكه شان بودر كه فلاح طاباسلر كفر اهل لرى. شيخ زاده

بندە نك كېمچىلكىدىن وناچارلىقتىن توگلىرى بلكە بارى الله نك اراده سى برلەدر
 (لَوْلَا اَنْ مِّنَ اللّٰهِ) ا گر بولماسە ايدى شول كم منت قويدى خداى تعالى (عَلَيْنَا)
 بزنك اوزر مزگە يعنى خداى تعالى نك بزلرگە نعمتى ورحمتى بولماسە ايدى
 (لَخَسَفَ بِنَا) البته يرگە بو طدرور ايدى بزلرنى خداى تعالى (وَيَسْكَاٰهُ) واى
 وحسرة سكا بلكل شونى كم ياكە طبريدن منقولدر كم وَيَكَا نك مجموعسى الم تعلم
 والم تر معناسندەدر يعنى سن بلما دكمو وكورما دكمو شونى كم (لَا يَفْلَحُ الْكٰفِرُونَ)
 فلاح و اوستونلك طاپماسلر هم عذابدن فورتولماسلر حقلفته اشانا وچيلر (تَاكُ
 الدَّارِ الْاٰخِرَةِ) اوشبو آخرت يورطى يعنى جنت (تَجْعَلُهَا) قبلورمز آنى يعنى جنتنى
 ياراتقائمز (لِّلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ) شول كمسلر اوچون كم تله مەسلر (عُلُوًّا) يوقار يلفنى
 و تكبرلىكنى (فِي الْاَرْضِ) پيرده (وَلَا فَسَادًا) هم تله مەسلر فسادن و آدميلرگە
 ظلملىق ايتونى فارون كىبى (وَالْعَاقِبَةُ) وايدگو عاقبت (لِّلْمُتَّقِينَ) تقوالق ايتكوچيلرگە
 بولغوچيدىر (مِنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ) هر كم كيلنورسە ايدگولكنى يعنى طاعت و عبادت
 قيلسە (فَلْخَيْرٌ مِنْهَا) بس اول كمسەگە بولغوچيدىر ايدگوره ك و آرتقراق اجر
 و ثواب قيلغان طاعتندن (وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ) و هر كم كيلنورسە ياوزلقنى يعنى
 شرك و تكذيب كىبى گناه اشلەسە (فَلَا يَجْزِي) بس جزالاندرلمش بولماسلر
 (الَّذِينَ عَمَلُوا السَّيِّئَاتِ) شول كمسەلر كم اشلەديلر ياوز عمللارنى (الَّا مَا كَانُوا)
 مگر جزالاندرلورلر شول نرسە نك جزاسينى كم بولديلر آنلر (يَعْمَلُونَ) اشلرلر
 يعنى ايدگولكنك اجر و ثواب اوزندن آرتق بولغان كىبى ياوزلقنك جزاسى
 آرتق بولماس بلكە قيلغان ياوزلقينه كوره جزا بيلور مر ويدركە حضرت پيغمبر
 عليه السلام مكەدن مدينەگە هجرت قيلوب بولده بارغاندە عجفە ديگان پيرگە
 يىنكاج كعبە الله نك شوقى هم طوغان پيرينك آرزوسى مبارك كوكلندە ظاهر بولوب
 مبارك كوزلرينە ياش كىلدى شول حالده جبرائيل عليه السلام اوشبو آيتنى
 كيلنوردى (اِنَّ الَّذِي) درستلكدە شول ذات كم (فَرَضَ عَلَيْكَ) فرض قيلدى
 سينك اوزرگا اى محمد عليه السلام (الْقُرْآنَ) قرآن حكملارينى تبليغ ايتونى پاكە
 آنك برلە عملنى (لَرَا دُكَ) البته قايتارغوچيدىر كبرى اول سىنى (الْمَعَادِ)
 قايتاچق اورنفة يعنى مكە شەرىنە خداى تعالى سىنى كبرى قايتارور سىن قايفورماغل
 و انفا حضرت پيغمبر عليه السلام مكەنى فتح قيلوب كبرى قايتماق ميسر بولدى
 (قُلْ) ايتكل اى محمد عليه السلام (رَبِّ) مينم پروردكارم (اعْلَمِ) بلكوچيرە كدر

(مَنْ جَاءَ بِالْهُدَىٰ) شول كهمسه نى كم كيلتوردى اول طوغرى يولنى يعنى توحيدنى
ياكه قرآنسى (وَمَنْ هُوَ) بلگو چيره كدر شول كهمسه نى كم اول (فِي صَلَاتٍ مَّيِّبِينَ)
آشكارا بولغوجى آرزو نلقه در (وَمَا كُنْتُمْ) و بولمادك سين (تُرْجَوْنَ) اميد اينه رسك
يعنى اميد فيلور بولمادك (أَنْ يُلْفَىٰ إِلَيْكَ) شونى كم الفأ اينتلور و ييارلمش بولور سينك
صارى (الْكِتَابِ) قرآن يعنى ميكا قرآن ايندر لور ديب اميد اينته دك بس بز
يارمه دك سيكا اول قرآنسى (الْأَرْحَمَةَ) مگر بر حمت بوزندن ييار دك (مَنْ رَبِّكَ)
ربكدن بولغوجى حمت (فَلَا تَكُونَنَّ) بس سين البته بولماغل (ظَهْرًا) آرقه داش
وياردجى (لِلْكَافِرِينَ) حلقفه اشانماو چيلرعه (وَلَا يَصُدُّكَ) وكيره كدر كم مشركلر
طيماسونلر سيني (عَرَىٰ آيَاتِ اللَّهِ) الله تعالى نك آيتلر ينى اوفودن و آيتلر برله عمل
فيلودن (بَعْدَ أَنْزَلْتُمْ) شونك صونككم ايندر لى اول آيتلر (إِلَيْكَ) سينك
صارى (وَأَدْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ) هم اونك گل سين خلقنى ربكك عبادتى صارى (وَلَا تَكُونَنَّ)
دخى بولماغل سين (مِنَ الْمُشْرِكِينَ) شرك كيلتورگو چيلردن (وَلَا تَدْعُ) هم اونته مگ
(مَعَ اللَّهِ) الله تعالى برله (الْآخَرَ) ايكجى بر خداينى زيراكه (لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ)
يوندر هيچ عبادتكه مستحق معبود مگر اول خداى تعالى گنده در (كُلِّ شَيْءٍ)
هر بر نرسه (هَالِكٌ) هلاك فاني بولغوجيدر (الْأَوْجُهَ) مگر اول خداى تعالى نك
دانى گنده فاني بولماس كم باقيدر (لَهُ الْعُكْمُ) اول خداى تعالى كه مخصوصدر محكم
و فرمان ايتمك (وَأَلَيْهِ تُرْجَعُونَ) هم آنك صارى فائتارلمش بولورسز اولگانكوزدن
صوك حساب و جزا اوچون.

﴿ ۲۸ جی سوره عنكبوت سوره سی مکه ده نازلدر ۶۹ آيتدر ﴾

﴿ ۲۸ جی سوره عنكبوت سوره سی مکه ده نازلدر ۶۹ آيتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(الَّذِينَ) والله اعلم بحقيقه مراده (۱) (أَحْسَبَ النَّاسَ) ايا گمان فيلديلر مو آدميلر
(أَنْ يَتْرَكُوا) شونى كم فويولمش بولسه لر آنلر (أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا) ايتمكلرى
برله بزلر ايمان كيلتوردك ديوب يعنى قورى بز ايمان كيلتوردك ديب آيتولرى
برله آنلر نى ترك فيلورلر و فويارلر ديوب گمان ايتديلر مو (وَهُمْ لَا يَفْتَنُونَ)
و حالانكه آنلر صالنمش بولماسلر يعنى طاعت و عبادت برله امتعان ايدلمه سز
وامر هم نپيلر برله مبتلا بولماسز مجرد ايمان كيلتوردك ديب ايتمه كز پتدر

(۱) حروف مقطعه
خلقنى تعجيز اوچوندر
ديمشلر ناكم شونى
بلسونلر اوچوندر كم بو
كتابتك اسرارينه هيچ
كم مطلع بولماس خداى
تعالى دن غيرى هو بعضيلر
المده گى اليق الله اسمينه
ولام لطيفه و ميم مجيدكه
اشارتدر ديمشلر .

دیب بلدیلرمو اویله نوگلدر بلکه آنلرنی تورلی ریاضتله و مشقتلی اشله برله
 مبتلا ایلله امتعان اینهرمز (۱) (وَلَقَدْ فَتَنَّا) و تحقیق امتعان ایندک بز (الَّذِينَ
 مِنْ قَبْلِهِمْ) شول کسه لر نی کم بو مؤمنلردن الگاری بولدیلر (فَلْيَعْلَمَنَّ اللَّهُ) بس
 ظاهر قیلور الله تعالی (الَّذِينَ صَدَقُوا) شول کسه لر نی کم راست ایتدیله مؤمنلرمز
 دیب دعوی اینمه کلرنده (وَلْيَعْلَمَنَّ الْكَافِرِينَ) هم ظاهر و متمیز قیلور بالغان
 اینکو چیلرنی دین طوغریسنده (أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ) بلکه گیان ایتدیله شول
 کسه لر کم (يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ) اشله لر یاوز عمللرنی (أَنْ يَسْبِقُونَا) شونی کم
 او طسه لر آنلر بز دن و بزنی آنلرنی عذاب قیلودن عاجز ایتسه لر (سَاءَ مَا
 يَحْكُمُونَ) نی یاوز حکمدر شول نرسه کم آنلر حکم قیلور لر و بزنی عاجز
 ایتسه کیی بولور لر (مَنْ كَانَ) هر کم بولسه (يَرْجُوا) امید قیلور (لِقَاءَ اللَّهِ)
 الله تعالی نك دیدارینی جنتده یاکه اجر و ثوابلرغه ایرشونی امید قیلور بولسه
 یاکه مراد هر کم قیامت کوننده حساب و جزا اوچون خدای تعالی گه یولقودن
 قورقور بولسه (فَأَنْ أَجَلُ اللَّهِ) بس درستلکده خدای تعالی مقرر اینکان مدة
 یعنی لقاء و جزا نك وقتی (لَات) البته کیلگو چیلدر (وَهُوَ السَّمِيعُ) و اول خدای
 تعالی در ایشتكوچی بنه لر نك سوز لرینی (الْعَلِيمُ) بلگوچی آنلرنك نیتلرینی
 (وَمَنْ جَاهِدْ) و هر کم صوغش قیلسه کفر اهلی برله یاکه اوزینك نفسی برله
 (فَأَنفًا) بس موندن باشقه نوگلدر کم (جَاهِدْ) صوغش قیلور اول (لِنَفْسِهِ) اوز
 نفسی اوچون یعنی ثوابی اوزینه بولور (أَنَّ اللَّهَ) درستلکده خدای تعالی (لَغَنِي)
 البته موکسدر (عَنِ الْعَالَمِينَ) عالمرنك طاعتلرندن (وَالَّذِينَ آمَنُوا) و شول کسه لر کم
 ایمان کیلتوردیلر (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) هم اشله دیلر ایندگو عمللرنی (لَنَكْفُرَنَّهُمْ)
 البته بوقی قیلورمز آنلردن (سَيِّئَاتِهِمْ) آنلرنك یاوز لقلرینی (وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ)
 هم البته جزا بیرورمز آنلرغه (أَحْسَنَ الَّذِي) شول عملنك کورکامرا کینك جزاسینی
 کم (كَأَنُوا) بولدیلر آنلر (يَعْمَلُونَ) اشله لر یعنی عمللرنك آرتوغراتی بولغان
 توحیدنك اجر و ثوابینی بیرلور باشقه حسنری اوچون هم بس هر عملنك اجری
 اول عملن آرتق بولور مرویدرکه سعد بن وقاص رضی الله عنه ایمان کیلتور گاج
 آنك مشرک بولغوچی آناسی آنط اچدی شول طریقه کم اگر اوغلم سعد عهد
 دینندن کیری دونمسه هرگیز قویاشدن چغوب کولا گه گه کرمام هم ترکلکگه
 یاردم بیرا طورغان طامندن هیچه تناول قیلما دیدی بس سعد یو واقعه نی رسول

(۱) بو آیت مسلمانلردن
 شول جماعت شأننه درکم
 آنلر مکهدن هجرت
 و بیورط یسرلرینی
 طاشلاب کیتونی چینن
 و آغر کوردیلر شول
 جهندن هجرت قیلما یوب
 مکده مشرکله آراسنه
 قالدیلر مدینه گه هجرت
 اینکان مسلمانلر آنلرغه
 اگر هجرت قیلما ساگز
 سز نك اسلامگز تمام
 نوگلدر دیوب خبر
 یبارور ایدیلر اول
 مؤمنلرنك بعضیلری
 هجرت نیتی برله مکهدن
 مدینه گه قاراب چقسه لرده
 مشرکله آنلرنی طوتوب
 یولدن کیری فایتاردیلر
 حق سبحانه و تعالی آنلرنی
 تسلیه ایدوب اوشبو آیتنی
 یباردی و بیوردی کم
 مجرد ایمان کیلتوردک
 دیب ایتک برله گنه
 ترک ایدلماسلر بلکه
 تورلی تکلیفلر برله
 صنالورلر

اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتلر بھنہ عرض ابلادی حق تعالى دن اوشبو آیت نازل بولدی (وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ) و امر قیلدی بز یعنی بیوردق آدمیگه (بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا) آنا آناسینہ ایند گولک برله (وَأَنْ جَاهِدَاكَ) و اگر جگ اینسہلر آنا آناک سینک برله و غایتدہ طرشسہلر (لَتَشْرَكَ بِي) سینک شرک کیلنور ماکک اوچون مکا یعنی سینی اسلام دینندن دوندرب مشرک ایند رگه طرشسہلر ہم غایتدہ سعی و اجتهاد قیلسہلر سینک میکا شریک ایتوب تونماقک اوچون (مَالِيسَ) شول نرسہنی کم بوقدر (لَاكْ بِهِ عِلْمٌ) سینک اول نرسہنی بلماکک یعنی اول نرسہنک الله و معبود ایند کینی سین ہیچنہ بلمہسسک شوندا این نرسہنی یعنی پونلرنی معبود ایتوب توتقل دیب آناک و آناک سینی کوجلاسلر (فَلَا تَطْعَمُوا) بس سین اطاعت اینما گل آنلرغہ و بو خصوصدہ فرمانلرینی طونماغل زبرا کھ خالقہ معصیت بولغان اورندہ مخلوقہ اطاعت اینماک درست نوگلدر (إِلَىٰ مَرْجِعِكُمْ) مینم ساریدر سزنگ فاینماقک یعنی بارچہکز حساب و جزأ اوچون منم حضور بیغہ فایتورسز (فَأَنْبِئِكُمْ) بس آگاہلاندرورمین مین سز لرنی جزأ بیرگان وقتدہ (بِأَكُنْتُمْ) شول نرسہ برله کم بولدک سز (تَعْمَلُونَ) اشلر سز یعنی قیلغان عمللرک زنی سز لرگه بلدرورمین (وَالَّذِينَ آمَنُوا) و شول کمسہلر کم ایمان کیلنور دیلر کفردن صولک (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) ہم اشلہ دیلر ایند گو عمللرنی بوزق اشلردن صولک (لَتَدْخُلْنَهُمْ) البته کرگ زورمز آنلرنی (فِي الصَّالِحِينَ) ایند گولر زمرہ سینہ پاکہ ایند گولر کره طورغان اورنغہ یعنی جنتکھ (وَمِنَ النَّاسِ) و آدمیلردن بولغوچیدر (مَنْ يَقُولُ) شول کمسہ کم ایتور (أَمَّا بِاللَّهِ) اشاننق بز خدای تعالی گه دیوب مراد منافقلردر یا که ایمانلری هھیف بولغان کمسہلردر (فَإِذَا أُوذِيَ) بس هر فایچان اذیت و جفا ایتولمش بولسہ (فِي اللَّهِ) الله تعالی یولندہ یعنی مشرکلر اول کمسہنی ایمان کیلنور گانلسکی اوچون عذابلاب رفوتسہلر (جَعَلْ) قیلور اول کمسہ (تَنْتَنَةَ النَّاسِ) آدملرنک رفختما کینی و عذاب اینما کینی (كَعَذَابِ اللَّهِ) الله تعالی نک عذابی کبی یعنی مشرکلرنک عذاب قیلولرینی خداینک عذابی کبی حسابلاب آنلرنک عذابلردن قورقوب ایمانندن دونار و مرتد بولور و حالانکھ خدای تعالی نک عذابندن قورقوب کفردن دونماک کیراک ایدی و مؤمنلکھ ثابت بولماق تیوش ایدی (وَلَنْ جَاءَ) و اگر کیلسہ (نَصْرٌ) بزیاردم یعنی برقع بولوب غنیبت مال حاصل بولسہ و نصرت کیلسہ (مَنْ رَبَّكَ) پروردکارک فاینندن

(لَيَقُولُنَّ) البته ايتورلر آنلر (اَنَا كُنَّا) درستلكده بزلر بولدى (مَعَكُمْ) سزنىڭ بىرلە يەنى بىز ھەم سزنىڭ دېنىڭز دەھم مۇسلمانلارمۇ بىس بزلرنى غىبىت مالفە شرىك قىلڭۇز دېورلر (اوليس الله) ايا ابا سدر مو خدای تعالی (بَاعِلْمُ) بىلگۇچى راک (بِأَفِي جُودِ الْعَالَمِينَ) شول نىسەنى كىم عالم خلقنىڭ كوكرا كلرنىدە و كوكل لرنىدە بولغۇچى دىر نفاق و اخلاص دىن (وليعلمن الله) ھەم البته بلور خدای تعالی (الَّذِينَ آمَنُوا) شول كىسەلرنى كىم ايھان كىلتورگانلردىر اخلاص بىرلە (وليعلمن) دىغى البته بلور (الْمُتَّقِينَ) مۇتقىلرنى مۇرىدلىرىگە ابو سفیان و امىيە بىن خلف حضرت عمرگە ھەم حضرت حباب رضى الله عنھماغە ايتدىلر كىم بىڭا چىقارغان دىندىن دونۇڭۇز آنا بابالارمۇ دىن قالغان بولنى ماشلاماڭۇز اگۇر آنا و بابالارمۇ دىندىنە طورماق گناھ بولسە بىز اول گناھنى اوزىمۇ يوكلامۇز سزنى گناھ آستىدە قالدىرامۇز بىس حق تعالی دىن آيت كىلدى كىم (وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا) و ايتدىلر كىم اھللىرى (لَّذِينَ آمَنُوا) ايھان كىلتورگان كىسەلرگە (اتَّبِعُوا) ابارڭۇز سز (سَبِيلَنَا) بىزنىڭ يولىمۇزغە يەنى آتالارمۇ دىندىنە بولڭۇز (وَلْنَعْمَلْ) و كىبرا كىلر كىم بىز يوكلامۇز (خَطَايَاكُمْ) سز لرنىڭ گناھلارڭۇزنى يەنى اگۇر بىز لرگە ابارساڭۇز بىز سزنىڭ گناھلارڭۇزنى اوز اوستىمۇزگە يوكلامۇز دىدىلر (وَمَا هُمْ) و ابا سدر آنلر (بِعَامِلِينَ) بىوكلا گوچىلر (مَنْ خَطَايَاهُمْ) مۇمىنلرنىڭ گناھلرىدىن (مَنْ شَىْءٍ) ھىچ بىر نىسەنى (انھم) درستلكدە اول كىم اھللىرى (لَكَذِبُونَ) البته يالغان ايتكوچىلردىر گناھلارڭۇزنى يوكلامۇز دىيما كلرنىدە زىرا كە يوكلاما كىكە قادر بولماسلر يوكلا رگە اوز گناھلرى ھەم بىك كىوب بولور (وليعلمن) و البته يوكلا رلر اول مشركلر (انقالھم) اوزلر بىڭ آغۇر يوكلر بىنى يەنى گناھلر بىنى (وَأَنقَالُوا) ھەم باشقە يوكلر نىدە يوكلا رلر (مَعَ أَنقَالَهُمْ) اوز يوكلرى بىرلە يەنى اوزلرى سبب بولوب آزرغان كىشىلر بىڭگە گناھلر بىنى يوكلا رلر تا كىم گناھ اوستىنە گناھ بولور ھەم اول آزرلش كىشىلر نىڭگە گناھلرى آنىڭ سببلى كىمىمەس و بىڭگىل نەمەس (وليسألن) دىغى البته صورالمش بولورلر آنلر يەنى آزرغۇچىلر ھەم آزرلش لر (يَوْمَ الْقِيَامَةِ) قىامت كۈنىدە (عَمَّا كَانُوا) شول نىسە دىن كىم بولدىلر آنلر (يَقْتُرُونَ) رۇ قىلورلر و يالغانلار لر خلقنى آزرماق اوچۇن (وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا) و تەقىق بىياردىك بىز (نُوحًا) نوح پىغىبىرنى (إِلَى قَوْمِهِ) آنىڭ قومى سارى (فَلَبِثَ) بىس طوردى اول نوح (بِهِمْ) آنلر آراسىدە آنلرنى حق بولغە دعوت قىلوب (أَلْفَ سَنَةٍ) مىڭ يىل (الْأَخْسَيْنِ عَامًا) مگۇر ابللى بىل يەنى مىڭ

یلدن ایلیلی یل کم توفز بوز ایلیلی بل توردی نوح پیغمبر قصه سینی ذکر ایله مک
حضرت پیغمبر علیه السلامک مبارک کوکلرینه نسلیه اوچوندر هم مشرکلرنک
ابدآء و جفالرینه تعمل کیرا کلگینه تنبیه در کم نوح علیه السلام توفز بوز ایلیلی
یل قومینک اذیت و جفالرینه تعمل ایلدی همیشه آنلرنی دعوت ایدار ایدی هیچ
کم دعوتینی قبول قیلماس ایدی (فَاَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ) بس طوندی نوح قومینی
عذاب طوفانی (وَهُمْ ظَالِمُونَ) و حالانکه آنلر ظلملیق ایتکوچیلردر کفر و شرکلری
برله (فَانجیناهُ) بس فوتقاردق بز نوح پیغمبرنی (وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ) هم کیمه
اهلینی یعنی نوح علیه السلام برله کیمه گه اولطرفان مؤمنلرنی و کیمه ده گی
جانوارلرنی غرق بولودن فوتقاردق (وَجَعَلْنَاهَا) دخی قیلدق بز اول کیمه نی یا که
نوح پیغمبر قومینک واقعلرینی قیلدق (آیة) بر لیل و عبرت (لِلْعَالَمِينَ) عالمر
اهلی اوچون (وَأبراهیم) ویاد قیلقل ابراهیم پیغمبرنی (اذ قال) شول وقتده کم
ایتدی اول ابراهیم (لِقَوْمِهِ) اوزینک قومینه بابل اهلندن (اعْبُدُوا اللَّهَ) ای مینم
قوم عبادت قیلکمز خدای تعالی گه (وَأَتَّقُوهُ) هم فوتقار آنک عذابندن (ذَلِكُمْ)
اوشبو عبادت و فوتقماق (خَيْرٌ لَّكُمْ) بخشیر اقدس سزنگ اوچون مشرک بولودن
(ان کنتم) اگر بولسا کمز سز (تعلمون) بلورسز و خیرنی شردن هم فائده نی
ضرردن آیرورسز (انها تعبدون) موندن باشقه توکلدر کم سز لر طابونورسز
(من دون الله) الله تعالی دن باشقه (أو ثنانا) پوطلرغه (وتخلفون أفکا) هم سز
توزارسز یالغاننی کم پوطلنی خدایدر دیورسز (ان الذین) درستلکده شول
کیمه لر کم (تعبدون) سز طابونورسز آنلرغه (من دون الله) الله تعالی دن باشقه
(لَا يَمْلِكُونَ) مالک بولماسلر و کوچلری یینمهس (لکم رزقا) سز لر گه رزق
بیرو گه (فآبتغوا) بس استه کمز سز (عند الله) الله تعالی فاشنده (الرزق) رزقنی
یعنی نعمت و رزقنی خدای تعالی دن صوراکمز کم اول سز لر گه رزق بیرو گه
فادر در (وآعبدوه) هم عبادت قیلکمز آکما و آنی بر بلکمز (واشکروا له) دخی
شکرانه قیلکمز آکما بیرو گان نعمتلری برابرینه تا کم کیله چکده هم نعمت بیرو
(آیه تر جعون) اول خدای تعالی صاری قایتارلمش بولورسز بو آورنغه چه ابراهیم
علیه السلام سوزیدر موندن صولک حق تعالی قریش مشرکلرینی تهدید ایلد
بیروور (وان نکذبوا) واگر یالغانغه طوتسا کمز سز ای مکه اهللری پیغمبرنی
(فقد کذب) بس تحقیق یالغانغه طوندیلر اوز پیغمبرلرینی (أمم) ائملر (من

(۱) اشهر شولدر که
نوح علیه السلام فرق
باشنده پیغمبر بولدی
توفز بوز ایلیلی یل
قومینی دینگه دعوت
قیلدی طوفانندن صولک
آلتمش یل عبر سوردی
فایچانکم وفاتی وقتی
ایرشدی عزرائیل علیه
السلام جانینی آلفان
وقتده صورادی «ای
نوح سینک عمرک پیغمبر
پیغمبرلر عمرندن اوتق
بولدی دنیانی نیچک
طابدک» دیدی نوح
علیه السلام ایتدی
«دنیانی ایکی ایشکی
بر ایوکی طابدم بر
ایشکندن کرورلر
وایکنچیسندن چغوب
کیتەرلر.

فَلَكُمْ سَزْرَدَنُ الْكَارِي نُوْحُ فَوْمِي وَهُودُ فَوْمِي هُم ثُوْدُ فَوْمِي كَيْي وَأَنْلَرَنْكُ
يَالْفَانْفَه طُوْتُوْلَرَنْدِن پِيغْبِرْلَرِيْنَه هِيْج بَر زِيَان اِيْرَشْمَادِي بَلَكِه اُوْزَلَرِيْنَه زِيَان
بُوْلْدِي كَم عَذَابُه مَسْتَحَق بُوْلْدِيْلَر بَس سَزْرَنْكُ هُم يَالْفَانْفَه طُوْتُوْمَافْكَزْدَن مَحْمَد
عَلِيْهِ السَّلَامُه هِيْج بَر ضَرَر اِيْرَشْمَهَس (وَمَا عَلَيَّ الرَّسُوْلُ) وَلاَزِم اِيْمَاسِدِر
پِيغْبِر اُوْزَرِيْنَه (اَلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِيْنُ) مَگَر اَشْكَارَا بُوْلغُوْجِي اِيْرَشْدِرْمَك ورسالتنى
تَبْلِيْغ اَيْلَهْمَك لاَزِمْدِر يَعْنِي حَق دِيْنَه اُوْنْدَامَك وَاخْرَت عَذَابِنْدِن فُوْرَقْتِمَاق
لاَزِمْدِر قَبُوْل اِيْتِدِرْمَك پِيغْبِرْگَه لاَزِم تُوْگَلْدِر (اَوَلَمْ يَرَوْا) اِيْا كُوْرْمَه دِيْلَرْمُو
اَوَل حَشْرَنِي اِنْكَار اِيْتِكُوْجِي مَشْرَكْلَر شُوْنِي كَم (كَيْفَ يَبْدِي اللهُ) نِيْجَك ظَاھِر
قِيْلُوْر خُدَاي تَعَالٰی (اَلْخَلْقَ) يَار اَتُوْلْمَش مَخْلُوْقَلَرْنِي وَاَنْلَرْنِي يُوْقَدِن بَار قِيْلُوْر (ثُمَّ
بَعِيْدُه) صَكْرَه اَعَاْدَه قِيْلُوْر اَنْلَرْنِي يَعْنِي اَوْلِگَانْلَرَنْدِن صَوْكُ بِنَه تَرْگَزُوْر (اِنْ
ذٰلِكَ) دَرَسْتَلَكِه اَوْشُبُوْاش يَعْنِي يُوْقَدِن بَار قِيْلِمَاق وَاوْلُوْكْنِي تَرْگَزْمَك (عَلَيَّ اللهُ)
الله تَعَالٰی اُوْزَرَه (يَسِيْرٌ) اَسَان وَيَكْلَدِر (قُلْ) اَيْتَكْل اِي مَحْمَد عَلَيْهِ السَّلَام حَشْرَنِي
اِنْكَار اِيْتِكُوْجِيْلَرْگَه (سِيْرُوْا) سِيْر قِيْلَكْز وِيُوْرْكْز (فِي الْاَرْضِ) يِيْرَدَه (فَاَنْظُرُوْا)
بَس قَارَاكْز (كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ) نِيْجَك يَار اَتَقَانْدِر خُدَاي تَعَالٰی خَلْقْنِي تُوْرْلِي
شَكْلَلَر وَمَخْتَلَف اِحْوَالَلَر اُوْزَرَه (ثُمَّ اللهُ) صَكْرَه خُدَاي تَعَالٰی (يُنشِئُ النَّشَاةَ
الْاٰخِرَةَ) ظَاھِر قِيْلُوْر اِيْتِكُوْجِي يَار اَتَقَانْفَنِي حَاصِل كَلَام بُوْدِرْكِه هَر قَايْچَان يُوْرَب
مَخْلُوْقَاتْنِي كُوْرْسَه كْزُوْخْد اِيْتِكُ خَالِق اِيْدِكِيْنِي بَلْسَه كْزُ بِالضَّرُوْرَه بَلُوْر سَزْمَك اِبْتِدَاْدَه
يَار اَتَقَانْفَه كُوْجِي يْتِكُوْجِي خُدَاي اَلْبَنَه اَوْلِگَانْدِن صَوْكُ تَرْگَزْمَه كَكِه هُم قَادِر
بُوْلُوْر بَس حَشْرَنِي اِنْكَار اِيْتِهْمَه كَكِه هِيْج وَجَه بُوْلْمَاس (اِنَّ اللهُ) دَرَسْتَلَكِه
الله تَعَالٰی (عَلَيَّ كُلُّ شَيْءٍ) بَارْچَه نَرْسَه اُوْزَرَه (قَدِيْرٌ) كُوْجِي يْتِكُوْجِيْدِر (يَعْتَبِرُ)
عَذَاب قِيْلُوْر خُدَاي تَعَالٰی (مَنْ يَشَأْ) هَر كَمْسَه نِي كَم تَلَهْر اَنْكَ عَذَابِيْنِي (وِيَرْحَمُ)
هَم رَحْمَت قِيْلُوْر وَبَاغْشَلَار (مَنْ يَشَأْ) هَر كَمْسَه گَه كَم تَلَهْر اَنْكَ رَحْمَت اَيْتُوْنِي
(وَالِيْه تَقْلِبُوْنِ) وَاوْل خُدَاي تَعَالٰی نَكْ حَكِيْمِيْنَه كِيْرِي دُوْنْدِرْلَمَش بُوْلُوْر سَز حَشْر
وَجَزْء كُوْنْنَه (وَمَا اَنْتُمْ) وَسَزْلَر اِيْمَه سَسَز اِي اَدْمِيْلَر (بِمَعْجَزِيْنِ) عَاجَز اِيْتِكُوْجِيْلَر
خُدَاي تَعَالٰی نِي سَزْنِي عَذَاب قِيْلُوْدِن (فِي الْاَرْضِ) يِيْرَدَه (وَلَا فِي السَّمَاٰءِ) هَم عَاجَز
اِيْتِكُوْجِي تُوْگَلْسَز اَنْي كُوْكِه يَعْنِي اِگَر كُوْكِه بُوْلْسَا كْزَدَه عَاجَز قِيْلَا اَلْمَاسَسَز
(وَمَا لَكُمْ) وَيُوْقَدِر سَزْلَرْگَه (مَنْ دُوْنُ اللهِ) اللهُ تَعَالٰی دِن (مَنْ وَّلِيٌّ) هِيْج بَر
دُوْسْتَكَم صَافَلَار سَزْنِي (وَلَا نَصِيْرٌ) دَخِي يُوْقَدِر هِيْج بَر يَارْدَم اِيْتِكُوْجِي

(وَالَّذِينَ كَفَرُوا) وشول كىسەلەر كىم اشانمادىلار (بآياتِ الله) الله تەئالى نىڭ آيتلىرىنى
(وَلَقَائِهِ) ھىم آنىڭ لىقاسىنىھە يەنى بەنىكە و آخرتىكە (أُولَئِكَ) اوشبو گروھ (يَسْأُوا)
امىدسىز بولىدىلار (من رَحْمَتِي) مېنىم رەھىمىدىن (وَأُولَئِكَ) دىخى اوشبو گروھ
(لَهُمْ) بولغۇچىدىر آنلرغە (عَذَابُ أَلِيمٍ) رەختىكۆچى و قاتلى عذابىنىھە ابراھىمىم
السلام قەسەبىنى بيان اېلەپ بېيورور (فَمَا كَانَ) بس بولمادى (جَوَابَ قَوْمِهِ) ابراھىم
پىغىبىر قومىنىڭ جواپى ابراھىم آنلرنى پوتقە طابونودن منع ايتكانى سوگندىھە (أَلَّا
أَنْ قَالُوا) مگر شول بولدى كىم ايتىدىلار آنلرنىڭ بعضلىرى بعضلىرىنىھە (أَقْتُلُوهُ)
اولتورگىز اول ابراھىمنى (أَوْ حَرِّقُوهُ) يا ايسە آنى اولقە ياندۇرگىز ھىم آنلر
اتفاق ايدوب حضرت ابراھىمنى اولقە طاشلايدىلار (فَأَفْتَاهُ اللهُ) بس قوتقاردى آنى
خدائى تەئالى (من النار) اولنىڭ ضررىدىن ھىم اول اولنى آگما سلامتلىك ايدوب
گل باقەسى قىلدى (أَنَّ فِي ذَلِكَ) درستلىككە اوشبو ائىدە يەنى حضرت ابراھىمنى
اولدىن قوتقارماقنىھە (لآيَاتٍ) البتە نىشانلار و علامتلار باردىر حق تەئالى نىڭ كىمال
قىدىتىنە (لِقَوْمٍ يُمُنُونَ) شول گروھ اوچون كىم ايمان كىلتىرورلار (وَقَالَ) و ايتدى
ابراھىمىم ئىلەھىم اوزىنىڭ قومىنىھە (أَنَا أَنْتَضِنُّكُمْ) موندىن باشقە توگىلدىر كىم
طوتدۇگىز سىز (من دون الله) الله تەئالى دن باشقە (أَوْ أَنَا) پوتلرنى مەعبود ايتوب
(مُودَّةً) دوستلىق اوچون (بَيْنَكُمْ) اوز آراڭىزنىڭ دوستلىقى اوچون يەنى پوتقە
طابونماق مناسىبتى بىرلە بىر بىرگە دوستلار بولماقنىڭ اوچون (فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا)
دىنيا تىركلىكىدە (ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ) سىكرە قىيامت كۈنىدە (يَكْفُرُ) بىزار بولور وانكار
قىلور (بَعْضُكُمْ بِبَعْضٍ) بعضلىرىڭىز بعضلىرىڭىزگە يەنى اباھەر گۈچىلردىن اباھەرلىشىلر بىزار
بولورلار (وَيَلْعَنُ) ھىم لعنت قىلور (بَعْضُكُمْ بِبَعْضٍ) بعضلىرىڭىز بعضلىرىڭىزگە يەنى كچك
وتوبان درجەدە بولغانلار الوغلىرىنىھە و آزرغۇچىلرىنىھە لعنت او قورلار (وَمَا أُو۟سِكُمُ)
ھىم سىزنىڭ بارچەڭىزنىڭ قايتاچى اورنىڭىز (النَّارُ) تىمۇغ اولىدىر (وَمَا لَكُمْ) دىخى
يوقىلدىر سىزلىرگە اول كۈندە (من ناصرين) مدد و ياردەم ايتكۈچىلردىن يەنى ھىچ كىم
سىزلىرىنى عذابدىن قوتقارماس (فَأَمَّن لَّهُ لُوطٌ) بس ايمان كىلتوردى و ائىدى
ابراھىمىم پىغىبىرگە لوط پىغىبىر كىم آنىڭ قىزىنىڭ اوغلى ايدى (وَقَالَ) ھىم ايتدى ابراھىم
ئىلەھىم السلام حضرت لوطغە (أَنْتَ مُهَاجِرٌ) درستلىككە مېن ھىجرت ايتكۈچى و بو
قومنى طاشلاپ كىتكۈچى مېن (إِلَى رَبِّي) پىروردكارم امر ايتكان بىرگەچە (أَنْتَ)
درستلىككە مېنم پىروردكارم (هُوَ الْعَزِيزُ) اولدىر غالب بولغۇچى كىم مېنى دشمانلار بىھە

مغلوب ايتھاس (الْعَكِيم) اولدر اشلرنده حكمت اياسى كم مينم اشمنك حكمت
 ومصلحتيني اوزى بلور بس حضرت لوط هم ساره خاتون ابراهيم عليه السلامغه
 بولداش بولوب هجرت ايلاديلر شام ولايتينه كيلدیلر حضرت ابراهيم فلسطين
 يرينه نزول ايتدی لوط عليه السلام مؤتفكات يرنده قرار ايلادی ابراهيم عليه
 السلام اول وقت ينمش بش باشنده ابدى شول يلده حق تعالى آكا حضرت
 اسماعيلنى عطا قیلدی هاجر اسملى خاتونندن كم ساره نك كنيزكى بولوب ساره
 آنى حضرت ابراهيمغه هبه ايتمش ابدى سكره ابراهيم عليه السلام يوزده اون ايكى
 ياكه يوز بكرمى ياشينه يتكانده حق تعالى آكا خاتونى ساره دن اسحاق اسملى
 اوغلىنى روزى ايلادی نتاك كم بيوردى (ووهبناله) وباغشلاق بز ابراهيم
 پيغمبرگه فارطايغان حالنده (اسحاق) اوغلى اسعاقنى (ويعقوب) هم نبیرهسى يعنى
 اوغلىنىك اوغلى يعقوبنى بيردك (وجعلنا) دخى قيلدق بز (فى ذريته) ابراهيمنىك
 بالارنده ونسلنده (النبوة) پيغمبرلكنى يعنى آندن سوك كيلگان پيغمبر لر
 بارچه لرى آنك نسلندن ايدیلر (والكتاب) هم كتابنى يعنى تورات وزبور
 وايجيل هم قرآن آنك نسلينه بيرلدى (واتيناه) دخى بيردك بز ابراهيم پيغمبرگه
 (اجر) آنك هجرتينك اجر بنى (فى الدنيا) اوشبو دنياده شويله كم فارطلق حالنه
 فارحق خاتونندن آكا اوغل عطا ايله دك ونسلىنى ذرية طيبه ايتدك ياكه آنى
 بارچه عالم خلقى فاشنده محبوب ومقبول قيلدق تاكم هبه دين اهللىرى آنى مدح
 ايدارلر (وانه فى الآخرة) هم درستلكده اول ابراهيم آخرنده (لمن الصالحين) البته
 ايدگولر جمله سنندن بولغوجيدر (ولو طأ) وياد قيلغل لوط پيغمبرنى (اذ قال لقومه)
 شول وقتده كم ايتدى لوط عليه السلام اوزينك قومينه اى مينم قومم (انكم
 لتأتون) درستلكده سز لر كيلورسز (الفاحشة) قبيح ويامان اشكه يعنى لواطه
 قيلورسز (ماسبقكم) آله بولهادى سز لدن (بها) اول يامان اش برله (من احد)
 هيچ براگو (من العالمين) بارچه عالمر اهلندن يعنى بواشنى سزدن الكارى
 هيچ كم اسلامادى زيراكه طبع سليم اول اشدن نفرت ايتكوجيدر (انكم
 لتأتون) سز لر كيلورسز مو (الرجال) ايرلرگه يعنى اير يكتلر برله لواطه
 قيلورسز مو (وتقطعون) هم كيسارسز مو (السييل) يولنى يعنى يول باصوب
 بولاوچى لرنك ماللر بنى طالب اولز لر بنى اولتورورسز (وتأتون) دخى سز كيلورسز
 (فى نادىكم المنكر) مجلسلر كزده بوزق ويامان اشلر برله يعنى مجلسلر كزده بر

برگز ایله سوگشمک و مزاح ایتشمک و خمر اچمک هم اوینلر اویناماق و مسافرلرنی مسخره گه طوتناق کبی انواع نرلی یامان اشلرنی اشلر سز دیندی (فَبَاكُنْ) بس بولمادی (جَوَابَ قَوْمِهِ) لوط قومینک جوابی حضرت لوطنک اوشبو سوزلرینه فارشی (الَا اَنْ قَالُوا) مگر شول بولدی کم ایتدیلر آنلر لوط علیه السلامه ای لوط (اِثْنَا) کیلتورگل سین بزلرگه (بِعَذَابِ اللَّهِ) خداینک عذابینی (اِنْ كُنْتَ) اگر سین بولساک (مِنَ الصّٰدِقِیْنَ) راست سوزله گوچیلردن بو اشکز سبیلی عذاب اینار دیمه کئده فایچان کم لوط علیه السلام آنلرنک سوزنی قبول قیلماقلرندن امیدینی اوزدی (قَالَ) ایتدی لوط حق تعالی گه مناجات ایدوب (رَبِّ اَنْصُرْنِی) ای مبین پروردکارم میکا یاردم ایتکل عذاب ایندرمکک برله (عَلَى الْقَوْمِ الْمَفْسِدِیْنَ) فساد ایتکوچی و بوزق اش اشله کوچی گروه اوزرینه (وَلَمَّا جَاءَتْ) وکیلگانی زمانه (رُسُلَنَا) بزنک ایلچیلر یعنی فرشتهلر (اِبْرٰهیمَ) ابراهیم پیغمبرگه (بِالْبَشْرِی) بشاره برله یعنی اسحاق اسلی اوغلک بولور دیب سویونچ بیروگه کیلگانلری زمانده (قَالُوا) ایتدیلر اول فرشتهلر (اِنَّا) درستلکده بزلر (مُهَلِّکُوْا اَهْلَ هٰذِهِ الْقَرْیَةِ) اوشبو قریه اهلینی هلاک ایتکوچیلریمز (اِنْ اَهْلَهَا) درستلکده اول قریه نك اهلی یعنی لوط قومی (کَانُوا) بولدیلر (ظَالِمِیْنَ) ظالمق قیلغوچیلر لوطنی بالفانقه طوتناقلری هم انواع یامان اشلرنی اشله مه کلری برله (قَالَ) ایتدی ابراهیم علیه السلام اول فرشتهلرگه (اِنْ فِیْهَا لُوْطًا) درستلکده اول قریه ده بولغوچیلر لوط پیغمبر اول ظالم نوگلدر (قَالُوا) ایتدیلر فرشتهلر (عَجْنَ اَعْلَمُ) بزلر بلگوچیره کمز (بِمَنْ فِیْهَا) هر کسه نی کم اول قریه ده در مؤمن و مشرکدن بس لوط پیغمبر حالندن هم غافل نوگلمز (لَنْ نَجِیْبَهُنَّ) البته بز قوتقارورمز اول لوطنی (وَاَهْلَهُ) هم آنک ابو جماعتلرینی (اِلَّا اَمْرًا) مگر قوتقارماسمز لوطنک خاتونینی (كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِیْنَ) بولور اول خاتون هذابده قالفوچیلردن یعنی لوط علیه السلام برله برگه چقماس بلکه قریه ده فالوب قوم برله هلاک بولور (وَلَمَّا اِنْ جَاءَتْ) وکیلگانلری زمانده (رُسُلَنَا) بزنک رسوللریمز یعنی فرشتهلر (لُوْطًا) لوط پیغمبرگه (سِیِّئُ بِهِمْ) فایغولی بولدی لوط علیه السلام آنلر سبیلی (وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا) هم طار بولدی آنلر سبیلی کوکل جهنتندن یعنی آنلرنک کیله کینه خفالانوب کوکلی طارلاندى چونکه قومینک غایت یامان بولدفلرندن مبادا بو یکتلرگه بر بر یامانلق ایتمه سونلر و بوللرنی رفتمه سلر دیوب قورقدی

وَاَنزَلْنَاكَ فَرَشْتَهَ اِلٰى اِيۡدِيۡكَ اِيۡدِيۡ مَسَافِرٍ يَّكْتُمُوۡنَ دِيۡبَ بَلۡوَرٍ اٰبِدِيۡ اَوَّلِ
 فَرَشْتَهٗ اِلٰى حَضْرَتِ لُوۡطٰنِكَ خَفَالًا تَعَالٰفِيۡنِيۡ كَوْرِكَ اِجَابَةً لِّسُنِّيۡ بِيۡرِدِيۡلِرِ (وَقَالُوۡا) هُم
 اٰتِيۡدِيۡلِرِ اَوَّلِ فَرَشْتَهٗ اِلٰى لُوۡطٍ (لَا تَخَفْ) سَيۡنَ قُوۡرُقَمَاغَلٍ (وَلَا تَحْزَنْ) هُم قَايۡغُوۡرَمَاغَلٍ
 (اِنَّا مَنۡجُوۡكَ) دَرَسْتَلَكۡدە بَزَلِرِ قُوۡتُقَارِ غُوۡجِيۡلِرۡمِزِ سَيۡنِيۡ (وَاَهْلَكَ) هُم سَيۡنِكَ اَهْلَكُنِيۡ
 (اِلَّا اَمْرًا نَّكَ) مَگَرِ قُوۡتُقَارِ مَاسِمِزِ سَيۡنِكَ خَانُوۡنِكُنِيۡ كَمِ اَوَّلِ (كَلِمَتٌ مِّنَ الْغَابِرِيۡنَ)
 بُولُوۡرِ عَدَابِدە قَالِغُوۡجِيۡلِرۡدِنِ وَهَلَاكِ بُولِغُوۡجِيۡلِرۡدِنِ (اِنَّا مَنۡزَلُوۡنَ) دَرَسْتَلَكۡدە بَزَلِرِ
 اِيۡنِدِرِغُوۡجِيۡلِرۡمِزِ (عَلٰى اَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ) اُوۡشُبُوۡ قَرِيۡهِنِكَ اَهْلِيۡ اُوۡزُرِيۡنە (رَجَزًا)
 بَرِ عَدَابِيۡ (مِنَ السَّمَاۗءِ) كَوۡكۡدِنِ يَّعْنِيۡ اُوۡسْتَلِرِيۡنە طَاشِ يَاغِدِرۡرۡمِزِ (بِهَآ كَانُوۡا)
 شُوۡلِ نَرَسە سَبِيۡلِيۡ كَمِ بُولِدِيۡلِرِ اَنۡلِرِ هَمِيۡشە (يَفۡسُقُوۡنَ) فَسُقِ قِيۡلُوۡرِلِرِ وَيَامَانَ اَشۡلِرِ
 اَشۡلِرِلِرِ بَسِ لُوۡطِ عَلَيۡهٖ السَّلَامِ اُوۡزُرِيۡنِكَ كَشِيۡلِرِيۡ بَرۡلە خَلَاصِ بُولِدِيۡلِرِ
 وَمُوۡتَفِكَاتِ اَهْلِيۡ بَارۡجەلِرِيۡ هَلَاكِ بُولِدِيۡلِرِ وَاَنۡلِرۡنِكَ خَرَابِ بُولۡغَانِ شەهَرِلِرِيۡ
 عَالَمِ خَلْقِيۡنە عِبَرَتِ بُولۡدِيۡ نَتَاكِ كَمِ بِيۡوَرۡدِيۡ (وَلَقَدْ تَرَكُنَا) وَتَحۡقِيقِ قَالِدِرۡدِقِ
 بَزِ (مِنْهَا) اَوَّلِ لُوۡطِ فَرِيۡهَلِرۡنِدِنِ (اٰيَةٌ بَيِّنَةٌ) رُوۡشِنِ وَظَاہِرِ بُولِغُوۡجِيۡ عِلَامَتِيۡ
 (لِقَوۡمٍ يَّعۡقُلُوۡنَ) شُوۡلِ گَرُوۡهٗ اُوۡچُوۡنِ كَمِ تَعۡقَلِ قِيۡلُوۡرِلِرِ وَفِكْرَلِبِ عِبَرَتِ اَلُوۡرَارِ
 (وَالۡىٰ مَدِيۡنَ) وَيِيَارۡدِكِ بَزِ مَدِيۡنِ اَهْلِيۡنە (اٰخَاهُمۡ شُعَيْبًا) اَنۡلِرۡنِكَ اُوۡزِ نَسَلۡلِرۡنِدِنِ
 بُولۡغَانِ فَرۡنِدِ اَشۡلِرِيۡ شُعَيْبِ بِيۡغِيۡرِيۡ (فَقَالَ) بَسِ اُنۡيۡدِيۡ شُعَيْبِ عَلَيۡهٖ السَّلَامِ اَنۡلِرۡغە
 (يَا قَوْمِ) اِيۡ مِيۡنِمِ قَوْمِ (اعۡبُدُوۡا اللّٰهَ) عِبَادَتِ قِيۡلِكۡزِ خُدَاۗىۡ تَعَالٰى گە (وَارۡجُوۡا) هُم
 اَمِيۡدِ اِيۡنِكۡزِ (الۡيَوْمِ الْاٰخِرِ) اٰخِرَتِ كُوۡنِيۡنِكَ ثُوۡاۡبِيۡنِيۡ طَاہِمَانِيۡ يَّعْنِيۡ اٰخِرَتِدە اِجِرِ
 وَثُوۡا بِحَاصِلِ بُولُوۡرِلِقِ عَمَلِيۡ قِيۡلِكۡزِ يَا كە مَرَادِ قُوۡرُقَكۡزِ اٰخِرَتِ عَدَابِنِدِنِ (وَلَا
 تَعۡتُوۡا) هُم چِيۡكۡدِنِ طَشِ بُوۡزُقَلۡقِيۡ اِسۡتەمەكۡزِ اُوۡچَاۡوَدە خِيَانَتِ اِيۡنەمەكۡزِ بَرۡلە
 (فِيۡ الْاَرۡضِ) مَدِيۡنِ بِيۡرِنِدە (مُفۡسِدِيۡنَ) فَسَادِ اِيۡنِكُوۡجِيۡلِرِ بُولۡغَانِكۡزِ حَالِدە (فَكَذَّبُوۡهُ)
 بَسِ يَالَغَانِغە طُوۡنِدِيۡلِرِ مَدِيۡنِ اَهْلِيۡ شُعَيْبِ عَلَيۡهٖ السَّلَامِ وَسُوۡزِيۡنِيۡ طَكۡلَامَادِيۡلِرِ
 (فَاَخَذَتۡهُمۡ) بَسِ طُوۡنِدِيۡ اَنۡلِرِيۡ (الرَّجۡفَةُ) قَاۡطِيۡ زَلۡزَلە يَا كە جِبَرَاۡئِيۡلِ عَلَيۡهٖ السَّلَامُنِكَ
 صِيۡجەسِيۡ (فَاَصۡبَحُوۡا) بَسِ طَاكۡفە كَرۡدِيۡلِرِ اَنۡلِرِ وَاوۡرۡلِدِيۡلِرِ (فِيۡ دَارِهِمۡ) اُوۡزُرِلِرۡنِكَ
 يُوۡرۡطَلِرۡنِدە (جَانۡمِيۡنَ) تَزَلِرِيۡنە چُوۡكۡ چِيۡلِرِ بُولُوۡبِ هَلَاكِ بُولۡغَانِلِرِيۡ حَالِدە (وَعَادًا)
 دَخِيۡ يَادِ قِيۡلِقَلِ عَادِ قَوْمِيۡنِيۡ (وَتُؤۡدِ) هُم تُؤۡدِ قَوْمِيۡنِيۡ وَاَنۡلِرۡنِكَ هَلَاكِ بُولُوۡلِرۡنِيۡ
 (وَقَدْ نَسَبِيۡنَ) وَتَحۡقِيقِ ظَاہِرِ بُولۡدِيۡ (لَكُمۡ) سَزَلِرِ گە اَنۡلِرۡنِكَ هَلَاكِ بُولۡمَافِلِرِيۡ
 (مِنۡ مَّسَاكِنِهِمۡ) اَنۡلِرۡنِكَ طُوۡرِغَانِ اُوۡرۡنَلِرۡنِدِنِ حِجَازِ وَيَمِيۡنِ بِيۡرِنِدە كَمِ اَوَّلِ بِيۡرِلِرۡدِنِ

اوتەرسز وعذاب اثرلرینی کورورسز (وزین) هم بیزادی وکورکام ایتوب
 کورسەتدی (لهم) آنلرغه (الشيطان اعمالهم) شيطان آنلرنڭ قیلغان اشلرینی
 کفر وتکذیبیلرینی (فصدهم) بس طیدی آنلرنی شيطان (عن السيل) طوغری
 بولدن کم پیغمبرلری آنلرنی اول بولغه دعوت قیلور ایدی (وكانوا) دخی
 بولدیلر آنلر (مستبصرین) کورگوچیلر یعنی بصیرت کوزی برله فاراب ملاحظه
 قیلورغه قادر بولدیلر لکن فارامادیلر وملاحظه ایتمه دیلر (وفارون) دخی یاد
 اینکل فاروننی (وفرعون وهامان) هم فرعون برله هاماننی (ولقد جاءهم)
 وتحقیق کیلدی آنلرغه (موسى) موسى علیه السلام (بالبينات) روشن بولغوجی
 معجزه لر برله (فاستكبروا) بس استکبار قیلدیلر واولوغلاندىلر آنلر (في
 الارض) مصر بیرنده (وما كانوا) هم بولهادیلر آنلر (سابقين) اولطغوچیلر خدای
 تعالی نڭ حکمینی (فكلاً) بس اوشبومد کورلرنڭ همه سینى (اخذنا) طوتدق بز
 وعذاب قیلدق (بذنبه) قیلغان گناهی سببى (فمنهم) بس آنلردن بعضلری
 بولغوچیلر (من ارسلنا) شول کمسه کم بیهردک بز (عليه حصبا) آنڭ اوزرینه
 بر قاطی جیلنى کم واقی طاشلر برله ایسەر اول کمسه لردن مراد لوط پیغمبر
 قومیدر (ومنهم) هم آنلردن بولغوچیلر بعضلری (من اخذته الصيحة) شول کمسه
 کم طوتدی آتی صیحه عذابى یعنی نمود قومی ومدین اهلی (ومنهم) دخی آنلردن
 بولغوچیلر (من خسفنا به الارض) شول کمسه کم یوطلردق وباطردق بز آتی
 بیرگه فارون کبی (ومنهم) دخی بولغوچیلر آنلردن بعضلری (من اغرقنا) شول
 کمسه کم غرق ایتدک بز آتی صوغه یعنی نوح قومی هم فرعون قومی (وما كان
 الله ليظلمهم) وبولهادی خدای تعالی کم ظلم قیلسه آنلرغه یعنی آنلرنی گناهسز
 عذاب ایتمه دی بلکه قیلغان گناهلرینه فارشى جزالرینى بیردی (ولكن كانوا)
 ولکن بولدیلر آنلر اوزلری (ارسلهم) اوز نفسلرینه (يظلمون) ظلملق قیلورلر
 کفر ومعصیتلری برله (مثل الذين اتخذوا) شول کمسه لرنڭ مثللری کم طوتدیلر
 (من دون الله) الله تعالی دن باشقه (اولياءهم) دوستلرنی یعنی پوتلرنی معبود ایتوب
 طوتدیلر (كمثل العنكبوت) اورمه کوچ اوخشاشلیدر کم اول اورمه کوچ اوزی
 اوچون (اتخذت بيتا) طوتدی بر ایونى یعنی اوزینه اویا یاصادی (وان اوهن
 البيوت) ودرستلکده ایولرنڭ ضعيفرا کى (لبيت العنكبوت) البته اورمه کوچنڭ
 اویاسیدر کم سقنى ودیوارى یوقدر اسسلیکدن هم صوفدن صافلامايدر

(۱) مرويدرڪه انصار يار دن بر يڪت پيغمبر عليه السلام زمانته حضرت پيغمبر حضورينه جماعت نمازينه ملازمت فيلور ايدى هيچ بر نماز دن فالهاس ايدى لکن اوزى هر نورلى فسق ومعصيتنى فيلور ايدى هيچ بر گناهدن طار تولهاس ايدى پيغمبر۔ مز عليه السلام مجلسنه اول يڪتنك فسقيني ذكر اينديلر حضرت بيوردي كم اول يڪتنك نمازى نيزدر كم آنى گناهدن طيار ديدى واقفاً صڪره اول يڪت توفيق طابوب صحابه نك زاهد۔ لرندين بولدى انس بن مالك رضى الله عنه دن منقولدر كه رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتى بيوردي اگر هر كمى نماز بوزق اشلردن طيباسه اول كمسه نك نمازى هيچ بر نرسه نى آرطيرماس مگر حق تعالى دن يرالقتنى آرطيرور ديدى۔

۲۱

(*) الجزء الحادى والعشرون

حاضر واطلورغه طورادر (اَوَكَانُوا) اگر بولسه لر اول پوتقه طابونوچيلر (يَعْلَمُونَ) بلورلر هر نرسه نى البته اوشبو مثلنى هم بلورلر كم آنلرنك دينلرنك مثليدر يعنى نتهك كم اورمه كوچنك اوباسى بيك ضعيفى واعتبارسز هم اشاچسزدر شونك كى مشركلرنك دينلرى هم باطل واعتبارسزدر كم آندين هيچ فائده حاصل بولماس (ان الله يعلم) درستلكده الله تعالى بلور (ما يدعون) شول نرسه نى كم طابونورلر اول مشركلر (من دونه) خداى تعالى دن باشقه (من شيء) هر بر نرسه دن يعنى پوطلرغه ياكه فرشته لرگه وباشقه نرسه گه (وهو العزيز) واول خداى تعالى غالب بولغوچيدر كم ملكنده هيچ بر شريكى يوقدر (الْعَكِيم) اشنده حكمت اياسيدر كم حكمت ومصلحت سببلى مشركلرنك عذابينى كيچكدرور (وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ) واوشبو مثللر (نَضْرَبُهَا) كيلتوروررمز وبيان فيلوررمز اول مثللرنى (لِلنَّاسِ) آدميلراوچون (وَمَا يَعْقِلُهَا) وآكلاماس اول مثللرنك مائده سببى (الْأَعْمَالُونَ) مگر علم ايارليگنه آكلارلر (خَلَقَ اللَّهُ) ياراندى خداى تعالى (السَّمَوَاتِ) كوكلرنى (وَالْأَرْضِ) هم ييرنى (بِالْعَقِّ) حقلقنى اظهار اوچون (ان في ذلك) درستلكده اوشبو يير وكوكنى يارانوده بولغوچيدر (لَايَةً) البته برنشان وعلامت (لِلْمُؤْمِنِينَ) ايمان كيلتورگوچيلر اوچوى (اتل) اوفوغل سين اى محمد عليه السلام (مَا أَوْحَى إِلَيْكَ) شول نرسه نى كم وحى ايتولدى سيكنا (من الكتاب) قرآندين (واقم الصَّلَاةَ) هم قايم فيلغل واوته گل نمازنى (ان الصَّلَاةَ) درستلكده نماز (تنهى) طيار (عن الفحشاء) عقل فاشنده بوزق ويامان بولغان اشدين (وَالْمُنْكَرِ) هم شريعت عكمنده حرام ومنهى عند بولغان اشدين (۱) يعنى نماز اوفومق گناهلردن طبولمافته سبب بولور زيرا كه نمازغه دايبچيلقن فيلماق دوام ذكرنى وخداينى ايسده طوتماننى موجب بولور هم خداى تعالى دن نوروغه باعث بولور شول جهندن كشينى گناهدن طيار (وَلَذِكْرُ اللَّهِ) البته نى اى تعالى نك ذكرى (أَكْبَرُ) اولوغرافندر بارچه نرسه نك ذكرندن زيرا كه الله تعالى نك ذكرى طاعتدر وأندين غيرينك ذكرى طاعت نوگلدلر وبعضيلر ذكرتن مراد نمازدر ديمشلىر يعنى نماز اولوغرافندر بارچه عبادتلردن (وَاللَّهُ يَعْلَمُ) وخداى تعالى بلور (مَا تَصْنَعُونَ) شول نرسه نى كم سزلىر اشلرسز نماز اوقودن هم باشقه اشلردن هم شول اشلرگزگه كورا سزگه جزا بيورور قيامت چوندنه (*) (وَلَا تَجَادِلُوا) ومجادله قيلماكز هم جنلاشمه كز (أَهْلُ

(الْكِتَابِ) کتاب اھللری برلہ یعنی بیود و نصاریٰ، ذمیلری برلہ (الَّا نَأْتِي هِيَ
 أَحْسَنَ) مگر شول خصلت برلہ کم اول کور کاھرا کدر یعنی آنلرنک فاطی سوزلرینہ
 فارشی سرلر بومشافلق برلہ حواب برکڑ غضب و آچولرینہ فارشی حلیمک
 وملایمک قبلکڑ (الَّا الَّذِيْنَ) مگر فاطیلق قبلکڑ شول کمسہلرگہ کم
 (ظَلَمُوا) ظلملق قبلدیلر (مَنْهُمْ) اول کتاب اھللرنین یعنی اگر عیدلرینی صندر سالر
 و خیانت اینسہلر شول و فذہ آنلرغہ فاطی طوزرکڑ (وَقُولُوا) وایتکڑ سز کتاب اھللرینہ
 (أَمْثَلُ) ایمان کیلتوروک بز (بِالَّذِي أَنْزَلَ الْبَيِّنَاتِ) شول نرسہ گہ کم ایندرلدی
 برلرگہ یعنی قرآنغہ (وَأَنْزَلَ الْبُكْمِ) ہم شول نرسہ کم ایندرلدی سزلرگہ یعنی
 نورات و اغیل ہم زبورگہ کم بارچہ سینى خدای تعالی فاشندن کیلگاندر دیوب
 اعتقاد قیلامز (وَالْهِنَاءِ) و بزنگ خدایمز (وَالْهَيْكُمِ) ہم سرنک خدایکڑ (وَاحِدٌ)
 بردر (وَحْشٌ لَهُ) و بزلی اول خدای تعالی گہ (مُسْلِمُونَ) اقباد ایتکوچیلر و بوی
 صوعوچیلرمز و آتی بر بلورمز و سزلر آندن باشقہ معودار طوتاسز (وَكَذَلِكَ)
 و اوشاداق یعنی نتاک کم باشقہ پیغمبرلرگہ کتابلر ایندرک شونک کمى (أَنْزَلْنَا
 إِلَيْكَ) ایندرک بز سیکنا (الْكِتَابِ) قرآننى (فَالَّذِينَ آمَنُوا) بس شول کمسہلر کم
 بیدرک بز آنلرغہ (الْكِتَابِ) اولگى ایندرلگان کتابنک عملینی یعنی ابن سلام
 و آنک اصحای کیبلر (يُؤْمِنُونَ) اشانورلر (به) اول قرآنغہ (وَمِنْ هَؤُلَاءِ) ہم
 اوشبو عربلردن باردر (مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ) شول کمسہ کم اشانور اول قرآنغہ (وَمَا
 يَجْعَلُ) وانکار قیلیمس (بِآيَاتِنَا) بزنگ کتابمز نک آیتلرینہ (الَّا الْكَافِرُونَ) مگر
 حلقفہ اشانماوچیلر ابو جھل و کعب بن اشرف ہم آنلر کیبلر (وَمَا كُنْتُمْ)
 و بولمادک سین ای محمد علیہ السلام (تَتْلُوا) اوقورسک یعنی اوقور بولمادک
 اوقومادک (مَنْ قَبْلَ) اوشبو قرآندن الگاری (مَنْ كُنْتُمْ) ہیچ بر کتابنی کوکن
 ایندرلگان کتابلردن (وَلَا تَحْطُّهُ) ہم سین یازماز ساک اول کتابنی (بِيَمِينِكَ) اولک
 قولک برلہ یعنی سین ہیچ بر کتابنی اوقوغوچی و یازغوچی نوگلسک تاکم
 اگر سین اولدہ ایندرلیمش کتابلرنی اوقی طورغان بولساک ایدی و اوز قولک
 برلہ کتاب یازا طورغان بولساک ایدی (إِذَا لَارْتَابَ الْمُطَّلُونَ) شول وقتدہ البتہ
 شک کہ نوشہلر ایدی، باطل و بوزق اشلی کمسہلر یعنی اول تقدیردہ مشرکلر
 بوقرآنی اولگی کتابلردن کوچروب محمد اوزی یازغاندر دیوب قرآننک
 حلقفندہ شک توتسہلر اورن نولور ایدی لکن سن اوقوغوچی و یازغوچی نوگل

سن بس آنلرغہ شک توتماغه هیچ بر وجه یوقدر وفرآننگ معجزه ایدکی ظاہر در
 (بَلْ هُوَ) بلکه اول قرآن (آیَاتِ بَيِّنَاتٍ) روشن و ظاہر بولغوچی آیتلر در (فِي
 صُورِ الدِّينِ) شول کسمه لرننگ کوکرا کلرنده کم (أَوْتُوا الْعِلْمَ) بیرلدی آنلرغہ
 علمک بعتی صحابه کرام حضرتلری اول قرآننی حفظ قیلورلر و کوکللرینه برکتورلر
 ناکم هیچ کسمه آنی تعریف قیلا آلماس هر زمانه آنی حفظ قیلغان مؤمنلر کوب
 طالبور بواش بعتی قرآننی کوکللن حفظ ایتمک محمد علیه السلام امتینه مخصوصدر
 باشقه پیغمبرلر گه ایندرلگان کتابلر نی اقللری حفظ قیلماس ایدیلر یازودن غنه
 اوقورلر ایدی بنی اسرائیلده تورانتی کوکللن بلگوچی کشی باری عزیز
 علیه السلامغه ایدی (وَمَا يَعْهَدُ) وانکار قیلماس (بِآيَاتِنَا) بزنگ آیتلر مز گه
 یعنی قرآنغه (لِلَّذِي الظَّالِمُونَ) گون ظلملر ایتکو جیلر گنه اینکلر قیلورلر (مَقَالُوا)
 و ایندیلر مشرکلر (لَوْلَا أَنْزَلْنَاهُ عَلَيْهِ) نی او چون ایندرلما دی اول محمد علیه السلام
 اوزرینه (آيَاتٍ) نشانلر و علامتلر (مَنْ رَبِّهِ) پروردکارندن بعتی صالح پیغمبرنگ
 نوه سی هم موسی پیغمبرنگ عصای کی معجزه لری او چون بیرلما دی دیورلر
 (قُلْ) ایتکل سین ای محمد علیه السلام اول مشرکلر گه (أَنبَا الْأَيَاتِ) موندن
 باشقه توگلدر کم آیتلر و معجزه لر (عند الله) الله تعالی فاشنده در کم هر قاچان
 نلاسه شول وقتده و هر کیمگه ایندرما کنی نلاسه شوگا ایندرور اوزا اختیارنه
 مینم قولیده توگلدر (وَأَنبَا أَنَا) و موندن باشقه توگلدر کم مین (نَدِير مَبِين)
 بر آشکارا نورقنوجی من (أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ) ایا کفایت قیلما دیمو ویتما دیمو هم
 ظاہر بولغوچی معجزه توگلبو اول مشرکلر گه (أَنَا أَنْزَلْنَا) شولکم بز ایندرک
 (عَلَيْكَ الْكِتَابَ) سینگ اوزرگا قرآننی کم همیشه (يَتْلَى عَلَيْهِمْ) اوقولور اول قرآن
 آنلر اوزرینه اوز تللر چه و آننگ غایتده فصاحت و بلاغتینی آنلر بلورلر نی
 قدر طرشه لرده قرآننگ ایگ فصقه سورہ سینه معارض بر کلام ترتیب قیلا آلماسلر
 بس موندن آرتق معجزه نیچک بولور (أَنَّ فِي ذَلِكَ) درستلکده اوشبو فرآنده
 (لِرَحْمَةٍ) البته رحمت و اولوغ نعمت بولغوچیدر آنگا ایبارگان ککشلر گه
 (وَذَكْرَى) هم او گوت و نصیحت بولغوچیدر (لِقَوْمٍ يَوْمَنُونَ) شول نومگه کم
 ایمان کبلتورلر و اشانورلر آنگا (قُلْ) ایتکل ای محمد علیه السلام (كَفَى
 بِاللَّهِ) یتکوچیدر خدای تعالی (بيني وبينكم) مینم آرام برله سزنگ آرا کزده
 (شهِيدًا) گواه بولوب منم سوزلرمنگ راست ایدکینه (يعلم) بلور اول خدای

تعالی (مَا فِي السَّمَوَاتِ) شول نرسه نی کم کوکلرده در (وَالْأَرْضِ) هم بیرلرده در بس
مینم حالم برله سزنگ احوال نرنی هم اوزی بلور (وَالَّذِينَ آمَنُوا) و شول کیمسلر
کم اشانیدیلر (بِالْبَاطِلِ) باطلغه و حق بولماغان نرسه گه یعنی پوتلرغه (وَكُفْرًا
بِاللَّهِ) و اشانیدیلر الله تعالی گه و آنی بلما دیلر (أُولَئِكَ) اوشو گروه (هُمُ الْخَاسِرُونَ)
آنلر در زیان کورگوچیلر و خسرانده فالغوچیلر (وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ)
و آشدرب صورار لر اول مشرکلر سننن عذاب اینما کینی (وَلَوْلَا أَجَلٌ مُّسَمًّى)
وا گر بولماسه ایدی آطالشمش و بیلگولانمش بر مدت عذاب اینما کی اوچون
(لَجَاءَهُمُ الْعَذَابُ) البته کیلور ایدی آنلرغه و عده اینولگان عذاب این بیلگولانمش
وقتی باردر شول وقت بتماینجه کیلمهس (وَلَيَأْتِيَنَّهُمْ بَغْتَةً) و شک سز کیلور اول
مشرکرکه عذاب آکسزدان اویلاماغان و قتلرنه (وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ) و آنلر بلماسلر
اول عذابنک کیلما کینی (يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ) استعجال فیلور لر و آشوغوب
استار لر اول مشرکلر سننن عذاب کیلما کنی (وَأَن جَهَنَّمَ) و حالانکه درستلکه
تووغ (لَمَحِيظَةً) البته احاطه فیلغوچی و چولغاب آلفوچیدر (بِالْكَافِرِينَ) کفر
اهلرینی یعنی تووغه نوشولرینه سبب بولغوچی کفر و معصیتلری آنلرنی تمام
چولغاب آلفاندر یا که مراد آنلرنی تووغ اولی هر طرفلرندن چولغاب آلاچاندر
(يَوْمَ يَفْقَهُنَّ) شول کونده کم فاپلار آنلرنی (الْعَذَابِ) تووغ عذابی (مَنْ فَوْقَهُمْ)
آنلرنک باش اوستلرندن (وَمَنْ تَحْتُ أَرْجُلِهِمْ) هم آیافلری آستلرنندن (وَيَقُولُ)
و اینور خدای تعالی یا که فرشته اینور خداینک امری برله تووغ اهلینه (ذُقُوا)
طانوگزلر (مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) شول نرسه ننگ جزاسینی کم اشارلر بولدگز دنپاده
و قسگزده مرویدر کم مؤمنلردن برجماعت مکهده اقامت ایلاب فقیرلکاری
سیبلی و بعضیلری وطن محبتی سیبلی هجرت قیلماس ایدیلر و کوب خوف
هم فورقو برله خدای تبارک و تعالی گه عبادت قیلور ایدیلر حق سبحانه
و تعالی اوشبو آیت کربیه نی بیاردی (يَا عِبَادِي) ای مینم بنده لریم
(الَّذِينَ آمَنُوا) آنداین بنه لر کم اینان کیلندر دیلر سزلر مشرکلردن یراق بولگز
مؤمنلر آراسنده طورونی استهگز و اگرده بر شهده بلدروب و آشکارا عبادت
قیلا آلماساگز (أَن أَرْضِي) درستلکه مینم بیرم (وَأَسْعَةً) کیکدر بس باشقه
بیرلرگه هجرت قیلگز (فَأَيُّيَ فَاغْبُتُونَ) بس میکا عبادت قیلگز اول بیرلرده
طنهلاغانگز حالده (كُلُّ نَفْسٍ) هر بر نفس (ذَائِقَةُ الْمَوْتِ) اولومنی طانوغوچیدر

يعنى هر جان ايهسى البته اولمى قالماس (ثُمَّ آتَيْنَا نُرَجْعُونَ) صُكْرُه بَزْنِكْ صَارِي
 فَايْتَارِلْمِش بُولورسز حساب وجزاً اوچون (وَالَّذِينَ آمَنُوا) وشول كيمسەلر كم
 ايمان كىلتوردىلر (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) هم اشلە دىلر ايندگو عمللرنى (لَسْبُوهُمْ)
 البته توشورورمز وكرگوزورمز آنلرنى (مِنَ الْجَنَّةِ) جنتده (غَرَفًا) بلند كوشكلرگە
 وىخسى منزللرگە كم (فَجَزَىٰ مِنْ حَتَّىٰ الْآنَهَارِ) آفار اول كوشكلرنك آستندن ياقەلر
 (خَالِدِينَ فِيهَا) منگو فالغوجىلر بولە انلرى حالده آنلر اول منزللرده (نَعْمُ
 أَجْرُ الْعَامِلِينَ) نى يخسى اجر در ايندگو عمل قىلغوجىلرنك اجر وثوابلرى (الَّذِينَ
 صَبَرُوا) شونداين عمل قىلغوجىلر كم آنلر صبر قىلدىلر وچدادىلر مشركلرنك
 اذيت وچالرينە هم وطنلرنن آيرلوغە (وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ) هم اوزلرنك پروردكارلرى
 اوزرينە (يَتَوَكَّلُونَ) توكل قىلورلر آنلر وبارچە اشلرني آكاغنه طابشورولر اوشبو
 آيت كرىبە كىلگاننن صولك مكدەگى مؤمنلر مدينەگە هجرت قىلماقنى بولدىلر
 لكن ينە كوگللرينە قورقو توشدى كم بزنك مدينەدە هيچ بر يورط ييرمز ومالمز
 يوفدر بزنك اوچون آنده هيچ بر اسباب معيشت حاضرلنگان توگلدلر آنداين
 شەرگە نيچك بارورمز ديدىلر بس حق تعالى دن آيت كىلدى كم (وَكَأَيِّنْ مِنْ دَابَّةٍ)
 ونى قدر در فيلك اغوچى جان ابلرندن كم (لَا تَحْمِلُ) يوكلەمس وكونەروب
 يورمەس (رِزْقَهَا) اوزينك رزقنى يعنى اوزينك آزقنى يورگان ييرنە وكونەروب
 يورمەس هم ذخيە ايتوب جيبوب صافلاماس جان ابلرندن آشى طورغان آزقنى
 ذخيە ايتوب آلدان حاضرلاب قوبغوجىلر بارى آدمى هم قىقان برلە فرمىقەلدر
 باشقە حيوانلر اوزلرينە آزق حاضرلاب قوبماسلر خداى تعالى گە توكل قىلوب
 طورولر (اللَّهُ يَرْزُقُهَا) الله تعالى رزق بيرور آنلرغە وھيچ فايوسىنى آج
 قالدرماس نقدير ايتولگان رزق ايرشور بس سزلر هم رزق طوغرىسنده
 خدايغە توكل قىلگز (وَإِيَّاكُمْ) هم سزلرگەدە رزق بيرور خداى تعالى (وَهُوَ
 السَّمِيعُ) واول خداى تعالى ايشتكوچيدر سزلرنك سوزلرگزنى (الْعَلِيمُ) بلگوچيدر
 نيتلرگزنى سزلرگە فايدان رزق بيرونى (وَلَمَّا سَأَلْتَهُمْ) واگر سوراساك سبن
 مكدە اهلندن (مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ) كم ياراندى كوكلرنى (وَالْأَرْضِ) هم بيرلرنى
 (وَسَخَّرَ الشَّمْسَ) دخى كم مسخر قىلدى قوياشنى (وَالْقَمَرَ) هم آينى (لَيَقُولَنَّ اللَّهُ)
 البته ايتورلر آنلر سىنك سوزكا جوابدە بو اشلرني قىلغوجى الله در ديوب
 زيراكه آنلر خداى تعالى نك خالق ايدكىنى بلورلر (فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ) بس قابو

اورندن دوندرلش بولور آنلر حقندن یعنی بارجهنی یارانقوجی خدای تعالی
ایدکینی بلسه لر بس نی اوچون آنلر حق بولدن یوز دوندروزلر و خدایدین
باشقهغه طابونورلر (اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ) الله تعالی کیک قیلور رزقنی (لَمَنْ يَشَاءُ)
هر کیمسه اوچون کم تلر اوزی (من عباده) بنک لرنن (ویقدر له) هم طار قیلور
رزقنی شول کیمسه که کم تلر آکما طار قیلونی (ان الله) در سنلکه خدای تعالی
(بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) بارجه نرسه نی بلسگوچیدر بنده لر ننگ مصلحتینی اوزی بلور
(وَلَمَّا سَأَلْتَهُمْ) واگر صوراساک سین عرب مشرکلرندن (مَنْ نَزَّلَ) کم ایندردی
(من السماء) کوکدن یا که بولولدن (مَا آتَى) صونی (فَأَحْيَا بِهِ) بس ترگزدی
ویشارندی اول صو برله (الأرض) بیرنی (مَنْ بَعْدَ مَوْتِهَا) اول بیرنک اولمه کندن
وقوروغانندن صوگ (لَيَقُولَنَّ اللَّهُ) البته ایتورلر اول مشرکلر بو اشرنی الله
قیلدی دیوب یعنی همه اش خدادن ایدکینی بلورلر شولای بولا طوروب خدایدین
باشقهغه طابونورلر (قُلْ) ایتکل سین ای محمد علیه السلام (العهد لله) ثنا
وما قطامان خدای تعالی که در کم بزلرنی اوشبو ضلالتندن صافلادی (بَلْ أَكْثَرُهُمْ)
بلکه اول مشرکلر ننگ کوبره کی (لَا يَعْقِلُونَ) آکلاماسلر و بلمه سلر (وَمَا هُنَّ
الْحَيَوَاتُ الدُّنْيَا) ونوگلدن اوشبو دنیا نرکلکی (الْأَلْهَاءُ وَالْعَبِي) مگر بر بوش اش
واویوندر کم بالالر اویونی کی هیچ اعتبار سزدر (وَأَنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ) ودر سنلکه
آخرت یورطی (لَهُی الْعِیَوان) البته اولدر منگو ترکک یورطی کم هیچ کیمسه
و بنهس (لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ) اگر بولسه لر آدمیلر فانی دنیانی منگولک آخرت
اوزره اختیار ایلمه سلر (فَإِذَا رَكِبُوا) بس هر فایهان آطلانسه لر اول مشرکلر
واولطورسه لر (فِي الْفُلْكِ) کیمه که یعنی دریاده بورگان و قتلرنده دولقن بولوب
مضطرب بولسه لر (دَعُوا اللَّهَ) دعا قیلورلر وزار یلق ایلر لر خدای تعالی که
(مُخْلِصِينَ) خالص ایتکوچیلر بولغانلری حاله (لَهُ الدِّينَ) اول خدای تعالی اوچون
دینلرینی یعنی چن اخلاصلری برله خدای تعالی که یالبارورلر (فَلَمَّا غِيَّبَهُمْ)
بس قونقارغانی زمانه خدای تعالی آنلرنی اول فاطیلقن یعنی صحت سلامت لکه
آنلرنی دریادن چغارسه (إِلَى الْبَرِّ) فوروغ بیر صاری (أَذَاهُمْ) شول وقتده
آنلر (بِشْرِكُونَ) شرک کیلنورورلر خدایغه یعنی اولگی شرکلرینه فایتورلر
(لَيَكْفُرُوا) تا کم کفران نعمت قیلماقلری اوچون (بِنَاءِ آتِنَاهُمْ) شول نرسه که کم
بیردک بز آنلرغه نعمت و نجانندن (وَلِيَسْتَبْتَعُوا) هم فائده لاناقلری اوچون دنیا نرکلکی

و دنیا نعمتلى برله (فسوف يعلون) بس تيزدر كم بولور لر اول مشرك لر حال لر ينك عاقبتىنى عذاب وقتك (اولم يروا) ايا كورمه ديلرمو اول مكه اهللى و بو امديلرمو (انا جعلنا) شونى كم بز قىلدى آنلرنك شهرلىرىنى (حرما امانا) ايمنلك ايمسى بولموشى بر حرم و حرمتلى اورن يعنى آندە طورغوشى كمسلر قتل و غارتدن ايمن بولور لر (ويتخطف الناس) و هجوم ايتمش هم باصلمش بولور لر آدميلر (من حولهم) آنلرنك شهرلىرى نيكورسندن يعنى مكه نك اطرافىنى كشىلرنى چيتمدن دشمانلر كىلوب اولتورور لر و طالارلر هم اسپر قىلور لر اما مكه اهلينه هيج كم تعرض ايتمهس ايمن و طنلقده طورور لر (افبا باطل) ايا باطل و يالغانعه مو يعنى پونلرغه (يؤمنون) اشانور لر اول مشركلر (وبنعمه الله) و خداى تعالى نك نعمتينه (يكفرون) اشاناسلر يعنى شونداين ايمنلك و طنلق نعمتينه شكرانه قىلماسلر (ومن اظلم) و كمدر ظلامق اينكو چيراك (من اقترى) شول كمسه دن كم افتر اولادى (على الله كذبا) الله تعالى اوزرينه يالغاننى يعنى خداينك شريكى باردر ديدى (او كذب بالحق) يا ايسه يالغانعه طوندى حقلنى يعنى قرآننى ياكه پيغمبرنى (لما جاءه) كىلگانى زمانده آتما اول حقلق (اليس في جهنم) ايا ايهاسدرو نموغه يعنى نموغه در (منوى) نور اچاق اورن (للكافرين) كفر اهللى اوچون (والذين جاهلوا فينا) و شول كمسلر كم سعى قىلدىلر و طرشدىلر بز نك اشمزده (لنهديهم) البته كوندوروز آنلرنى (سبلنا) اوز بوللرمزغه (وان الله) و درسنلكده خداى تعالى (لمع المحسنين) البته ايدگولك قىلموشلر برله در كم آنلرغه ياردم و نصرت قىلور.

سورة الروم مكية وهى سنون آية ﴿﴾

﴿ ۲۹ نوحی سوره روم سورہ سی مکہ ده نازل ۶۰ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(آلم) و الله تعالى اعلم (۱) بهراده (غلبت الروم) مغلوب و ينگلش بولدىلر روميلر و فارسيلر آنلرغه غلبه ايتدىلر (في ارض الروم) روم نك عرب يرينه يافتراق بولغان يرنده يعنى آردن و فلسطين يرلرنده پيغمبرمز عليه السلام بعثتىنك توفرى بىلنده اوشبو خبر يعنى فارس خلقىنك روم خلقينه غالب بولماقلىرى هم روم خلقىنك مغلوب بولورلرينك خبرى مكه گه ايرشدى مشركلر

(۱) حضرت ابن عباس رضى الله عنهمدان منقولدر كه حروف مقطعه نك هر فايوسى حق تعالى گه ثنا ايتوله طورغان صفتلردن برسينه اشارتدر مثلا اليق الوهيتدن كناه در و لام لطفدن هم ميم ملكدن كناه در و بعضيلر قولنجه اليق الله اسمينه اشارتدر و لام جبرائيلگه و ميم محمد عليه السلام اسمينه اشارتدر يعنى الله تعالى جبرائيل واسطه سى برله محمد عليه السلامغه وحى يباردى.

بوخبرنی ایشتوب شاد بولدیلر مسامانلرغه شمانه طریقچه ایتدیلر سز لر هم نصارالر یعنی روم خلقی کتاب برله عمل قیلغوچیلر سز بزلر هم فارس خلقی ایلر مز هیچ کتابمز یوقدر اوشبو یل فارس خلقی روم خلقینه غالب بولدیلر کتابسز لر کتابیلر نی یگدیلر بس موندن نفاؤل قیلورمز کم بزلر هم سز لرگه غالب بولساق کیراک دیدیلر بس حق سبحانه ونعالی اوشبو آیتنی پیاردی و بیوردی کم حاضرده روم خلقی مغلوب بولدیلر و یگدیلر (وهم من بعد غلبهم) و آنلر مغلوب بولماقلردن صوڭ (سیغلوبون) تیزدر کم اوزلری غالب بولورلر و فارسیلر نی یگارلر (فی بضع سنین) برآز یلرر اچنده یعنی اوچ یل برله توفز یل آراسنده روم خلقی گبری فارس خلقینه غالب بولورلر ابو بکر صدیق رضی الله عنه اوشبو آیت کریمه کیلگاندن صوڭ مشرکلرگه ایتدی سز لر روم خلقی مغلوب بولدی دیوب شادلانماکز خدای تعالی برله آنط اچارمن کم برآز یلردن ینه روم خلقی فارسیلرغه غلبه قیلورلر بوسوزنی ایشتکاچ ای بوز خاف ایتدی البته سین دیگانچه بولماس یعنی رومیلر غالب بولماسلر مین بوخصوصه بختلاشورمن دیدی بس آنلر حضرت ابو بکر برله بوخصوصه بختلاشدیلر شول طریقچه کم اگر اوچ یل اچنده رومیلر فارسیلرغه غالب بولسه لر ای بن خلف حضرت ابو بکرگه اون باش توه بیرماکچی بولدی و اگر اوچ یل مدتنده رومیلر غالب بولماسلر حضرت ابو بکر ای بن خلفکه اون توه بیرماکچی بولدی ابو بکر صدیق رضی الله عنه بوواقعه نی رسول اکرم صلی الله علیه و سلم حضرتارینه عرض ایلادی حضرت بیوردی کم حق تعالی بضع سنینده رومیلر غلبه قیلورلر دیمشدر بضع اوچ برله توفز آراسنه فی عدددر اییدی سن بارغل مدتنی هم توه نڭ عددینی آرتدرغل دیدی بس ابو بکر حضرتلری ینه ای بن خلف حضورینه کیلوب بختنڭ مدتنی هم توه نی آرطردی شویله کم اگر توفز یل اچنده رومیلر غالب بولماسلر حضرت ابو بکر یوز توه بیرماکچی بولدی غالب بولسه لر ای بن خلف یوز توه بیرورگه بولدی هر ایکی طرفدن ضامنلر و کفیللر قوبدیلر حدیبیه صوغشی کوننده رومیلر نڭ فارسیلرغه غالب بولدقلر ینڭ خبری ایشتولدی اول وقتده ای بن خلف تریک توگل ایدی احد صوغشنده مسلمانلر آتی اولتورگانلر ایدی بس حضرت ابو بکر آڭا کفیل بولغان کشپدن یوز توه نی آلوب فقرغه صده ایلادی اوشبو آیت کریمه کیلاچکداگی

اشدن اخبار در کم قرآننگ معجزہ ایدکینہ ظاہر دلیلدر بو آیت کیلگانندن صوڤ
یدی یل اونکچ مذکور اش یعنی رومیلرننگ غلبہ سی واقع بولدی دیمشدر (الله
الامر) خدای تعالیٰ گہ مخصوصدر حکم وفرمان قیلماق. (من قبل) فارسنگ رومغہ
غالب بولماقندن الگار ی (ومن بعد) ہم رومنگ فارسقہ غلبہستندن صوڤ یعنی
مہ وقتدہ اش خداینگ تقدیری برلہ بولور (ویومئذ) وشول ککوندہ یعنی
رومیلر غالب بولغان کوندہ (یفرح المؤمنون) شاد بولورلر مؤمنلر (بنصر الله)
خدای تعالیٰ ننگ کتاب اہلینہ یاردم ایتماک یبرلہ شادلانورلر زیرا کہ کتاب
اہلینک کتابسز بچوسیلرگہ غالب بولورلر مسلمانلرننگ مشرکلرگہ غالب
بولورلرینہ دلیل بولوروم مؤمنلرننگ سوزلری راستقہ چقاہینہ وغیرلری توغری
کیلماکینہ شادلانورلر یا کہ کفر اہلی بربرسی برلہ صوغشوب بعضیلری
بعضیلرینہ غالب بولماقینہ وآنلردن کوب جماعتلر ملاک بولدقینہ مؤمنلر
شادلانورلر زیرا کہ بواش کفر اہلینک ضعیفانما کینہ سبب بولور (بنصر)
نصرت ویاردم بیرور خدای تعالیٰ (من یشاء) ہر کسہ گہ کم تلار اوزی (وہو
العزيز) واول خدای تعالیٰ غالب بولغوجیدر کم ظلم اہلندن انتقام آلور (الرحیم
مہربان ومرحمتلی در کم بر جماعتنی ایکنچیکگہ غالب قیلور ویاردم بیرور (وعدا لله)
وعدہ قیلماق وعدہ قیلدی خدای تعالیٰ رومیلرننگ غالب بولورلرینی ومؤمنلرننگ
اول اش سببلی شادلانماقلرینی (لا یخلق الله) خلافتق ایتماس خدای تعالیٰ (وعدہ)
اوزینک وعدہ سینہ (ولکن اکثر الناس) ولکن آدمیلرننگ کوبرا کی (لا یعلمون)
بلماسلر آنک وعدہ سینک راست بولماقیننی (یعلمون) بلورلر آدمیلر (ظاہرا)
آشکارا بولغان نرسہ فی (من العیوۃ الدنیا) اوشبو دنیا ترک کلکنندن
یعنی دنیا ننگ مالمی ونامیننی ہم جاہ ودولتیننی گنہ بلورلر (وہم عن الآخرة) وآنلر
آخرت آسیرلریننی (ہم یأفلون) آنلر غافل وغیرسزلردر (اولم یتفکروا) ایافکر
قیلما دیلر مو آنلر (فی انفسہم) اوز نسلرنگہ یعنی اوز وجدانلرینہ فایتوب اویلاب
فاراماسلر مو شونی کم (ما خلق الله) یاراتمادی خدای تعالیٰ (السموات) کولکرنی
(والارض) ہم بیرلرنی (وما بینہما) دخی کویک برلہ بیر آراسندہ بولغان نرسہ فی
(الا بالحق) مگر یارانندی حلق برلہ یعنی حکمت برلہ یا کہ حلق اوچون یعنی
ثواب وعذاب وجزآء اوچون (واجل مسمی) ہم تعیین ایتمیش بر مدۃ اوچون کم
قیامت کونیدر (وان کثیرا) ودرستلکدہ کوبسنی (من الناس) آدمیلردن یعنی

كَفَرُ اِهْلَلِرَى (بَلَاغًا رَبِّهْمُ) پىروردكارلارنىڭ دىدارىنىڭ بىنى قىامت كۈنىنىڭ خىدايى
 تىعالىٰ خىزۈرىنىڭ باروغى (لَكَافِرُونَ) انكار ايتكوچىلار ۋاشانىلار ۋاچىلار (اَوْلَمُ
 يَسِيرُوا) ايا سىر قىلمادىلارمۇ ۋا يۈرمەدىلارمۇ اول مشركلار (فِى الْاَرْضِ) يىر يۈزىنىڭ
 بىنى آنلار سودا گىرلەك بىرلە يۈرگەن ۋا قىلارنىڭ خىدا ۋا شۇد قۇملارنىڭ قۇرغان
 يىرلارنىڭ اۈتمەدىلارمۇ (فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ) ناكىم اگىر يۈرسىلەر قارارلار
 ۋا كۈرۈرلەر آنلار شۇنى كىم نىچىك بولدى (عَاقِبَةُ الَّذِينَ) شۇل كىمسىلارنىڭ خاقىتى كىم
 (مَنْ قَبْلَهُمْ) آنلارنىڭ لىگارى بولدىلار بىنى اۋلىگى ائىتلارنىڭ خاللىرى نىچىك بولدى
 ۋا نىچىك ھلاك بولدىلار (كَانُوا) بولدىلار اول اۋلىگى ائىتلار (اَشَدَّ مِنْهُمْ) قاطىراق
 اۈشۈمۈكە اھللىرىنىڭ (قُوَّةٍ) قۇۋۋەت ۋا كۈچلىك يۈزىنىڭ بىنى آنلار بو مشركلارنىڭ
 كۈچىلەرگە ايدىلار (وَآثَارُوا الْاَرْضِ) ھىم دۈندىلەر ۋا تىصرف قىلدىلار آنلار يىرى
 اياگىن اياكىم ۋا بىغىچلەر اول قىلارنىڭ ھىم قازۈب مەتدىلەر چىقارماق ۋا بىلەلەر آغۇزماق
 اۈچۈن (وَعَمَرُوا) خى عمارت قىلدىلار آنلار ۋا نوزۈدىلەر يىر يۈزىنى (اَكْثَرُ)
 كۈبىرەك (مِمَّا عَمَرُوا) شۇل نىسەدىن كىم عمارت قىلدىلار ۋا نوزۈدىلەر آنى مەكە
 اھللىرى ياكە مراد ھىم سۈردىلەر ۋا تىركەك ايتدىلار اۋلىگى ائىتلار يىر يۈزىنىڭ بو
 مشركلارنىڭ ھىملىرىنىڭ كۈبىرەك ۋا آرتقراق (وَجَاءَتْهُمْ) ھىم كىلدىلار اول اۋلىگى
 ائىتلارگە (وَسَلَّمُوا) آنلارنىڭ بىغىمىللىرى (بِالْبَيِّنَاتِ) رۈشەن بولغۇچى مەجىزىلەر بىرلە
 ۋا آنلار اول بىغىمىللىرىگە اشانىلار ۋا مۇمىن بولمادىلار بىس خىق تىعالىٰ آنلارنى تىمام
 ھلاك ايلەدى (فَمَا كَانَ اللهُ لِيُعْظِمَهُمْ) بىس بولمادى خىدايى تىعالىٰ كىم ظلم قىلسە آنلارغە
 بىنى آنلارغە ھىجە ظلم قىلمادى ۋاۋىل بىغىمىللىرى بىارۈب خىق بولغە اۈنە ماينىچە
 آنلارنى ھلاك ايتىمەدى (وَلَكِنْ كَانُوا) ۋا لىكىن بولدىلار آنلار (اَنْفُسَهُمْ) اۈز
 نىفسلىرىنىڭ (يُظْلَمُونَ) ظلملىق قىلور ايدىلار شىرك ۋا تىكىدىلار سىبىلى (ثُمَّ كَانَ)
 سىكرە بولدى (عَاقِبَةُ الَّذِينَ) شۇل كىمسىلارنىڭ خاللىرىنىڭ سۈمكى كىم (اَسَامُوا)
 يازلىق ۋا يامانلىق قىلدىلار آنلار (الْاَسْوَى) يامانراق بولغۇچى جزآ بىنى آنلارنىڭ
 جزآلىرى يازلىق بولغان نىمۈغ اۈپىنىڭ خىدايى بولدى (اَنْ كَذَّبُوا) شۇل سىبىلى كىم
 يالغانغە قۇتدىلار آنلار ۋا اشانىلار (بِآيَاتِ اللهِ) الله تىعالىٰ نىڭ آيتلىرىنىڭ بىنى قىرآغە
 (وَكَانُوا) ھىم بولدىلار آنلار (بِهَا يَسْتَهْزِؤْنَ) اول آيتلار بىرلە استىھزآ قىلورلار ۋا آيتلىرىنى
 مسخرەگە قۇتار بولدىلار (اللهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ) خىدايى تىعالىٰ يارانور ۋا يوقىدىن بار
 قىلور خىلقىنى (ثُمَّ يُعِيدُهُ) سىكرە اعادە قىلور بىنى اول گاندىن سۈك كىبرى تىرگۈزور

(ثُمَّ إِلَيْهِ) سَکْرَه اول خدای تعالی صاری (تُرْجَعُونَ) قایتارلمش بولورسز حساب و جزاً او چون (و یوم تَقُومُ السَّاعَةُ) و یاد قیقل شول کوننی کم قائم بولور قیامت (بِئْسَ الْجَعْمُونَ) تیک طورورلر و سوزله شمه سلر اول کونده مشرکلر یعنی سوزله شمه ککه هیچ خجتلری بولماس (وَلَمْ یَكُنْ لَهُمْ) هم بولماس آنلرغه قیامت کونده (مِنْ شُرَکَائِهِمْ) آنلرنک شریکلرندن یعنی خدایغه شریک ایتوب طوققان معبودلرندن و پوتلرنندن (شَفَعَاءُ) شفاعت ایتکوچیلر و آنلرنی نلگوچیلر یعنی دنباده و قنده اول مشرکلر بزگه پوتلرمز و معبودلرمز شفاعت قیلورلر دیب امید ایتسه لده قیامتده آنلردن هیچ شفاعت و یلردم بولماس (و کَانُوا) دخی بولورلر اول مشرکلر شول کونده (بِشُرَکَائِهِمْ) شریک ایتوب طوققان معبودلرینه (کَافِرِينَ) اشانباوچیلر یعنی آنلردن امیدلری حاصل بولماغاچ آنلردن بیزار بولورلر (و یوم تَقُومُ السَّاعَةُ) و شول کونده کم قائم بولور قیامت (یَوْمَئِذٍ یَتَفَرَّقُونَ) شول کونده طارالورلر آدمیلر و بر برسندن آیرم بولورلر بر گر و یعنی اعلائی علیین گه ایتنورلر و بر گر و یعنی اسفل السافلین گه نوشورورلر (فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا) بس شول کمه سلر کم ایمان کیتنور دیلر (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) هم اشل دیلر ایدگو عمللرنی (فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ) بس آنلر جنتنک گل باقچه سنده (یحیرون) (۱) شادلاندرلمش بولورلر شوندا این شادلقی برله کم اول شادلقنک اثری آنلرنک یوزلرنده ظاهر بولور (وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا) و اما شول کمه سلر کم حلقغه اشانباوچیلر و ایمان کیتنورمه دیلر (و کَذَّبُوا بِآيَاتِنَا) هم یالغانغه طوندیلر بزنگ آیتلرمزنی (وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ) دخی اشانباوچیلر آخرتک یولفوغه (فَأُولَئِكَ) بس اوشبو گروه (فی الْعَذَابِ) عذابده (مُحْضَرُونَ) حاضر ایتلمشلردر (فَسُبْحَانَ اللَّهِ) مصدر امر معناسنده در یعنی بس نسبیح ایتکزلر الله تعالی گه و آنی پاکک برله یاز قیلکزلر پاکه نماز اوفوگزلر (حین نَسُوبُونَ) شول وقتک کم کیچک کرورسز یعنی آخشام برله یسنو نمازلرینی اوفوگز (و حین تصیحون) هم شول وقتده کم طاقغه کرورسز یعنی ایرته نمازلرینی اوفوگز (وله الحمد) و اول خدای تعالی گه مخصوصدر ثنا و ما فاطماق (فی السموات) کولکرده (و الأرض) هم پییرلرده یعنی کولکرده و پییرلرده بولغان کمه سلر آخما حمد ایتورلر (و عَشِيًّا) دخی نماز اوفوگز کوندزنگ آخرغی طرفنده یعنی ایتندی نمازی (و حین نظهرون) هم شول وقتک کم ظهر وقتینه کرورسز یعنی اویله نمازینی اوفوگز (یُخْرِجُ الْحَيَّ) چفارور خدای تعالی ترکنی

(۱) یا که معناسی آنلر جنته مکرم و منعم بولورلر دیما کدر یا که جنت حلهاری برله زینتلا - ندرلمش بولورلر یا که باشلرینه نوردن ناج کبورتورلر و بعضیلر دیمشلردر کم معناسی آنلرغه جنتده غایت خوشی آواز و نعمه لر ایشندرلور دیما کدر شویله کم هیچ لذت اول آوازی ایشنو کبی بولماس خبرده کیلمشد - رکه جنتده حوری لر شوندا این نفیس آواز برله تغنی قیلورلر کم جنت نعمتلرنک افضلی شول بولور و آنلرنک تغنیلری نسبیح و تهلیل بولور . نسیر

(مَنْ أَلَمِتْ) اولوگدن يعنى اورلقدن آغاچنى ويمورقه دن قوشنى چقارور
 ونطقه دن آدمىنى ياراطور ياكه كافر دن مؤمننى وجاهل دن عالمى طوغدروز
 (وَيُخْرِجُ أَلَمِتْ) هم چقارور اولوگنى (مَنْ أَلَمِتْ) تركدن يعنى قوشدن
 يمورقنى و آدمى دن نطقه نى چقارور ياكه عالم دن جاهلنى ويخشيدن ياماننى
 طوغدروز (وَيُحْيِي الْأَرْضَ) دى ترمگوزور خدای تعالى ييرنى (بعد موتها)
 آنك اوايه كى صوگنده يعنى قوزوغ ييرنى ياشارتوب اولنار اوسدروز
 (وَكَذَلِكَ) و اوشانداق سزار هم (تَخْرُجُونَ) چقارلمش بولورسز فبرلرگزدن
 محشر كوندنه (وَمِنْ آيَاتِهِ) و خدای تعالى نك قدرتىنك نشانه لردندى (أَنْ خَلَقَكُمْ)
 شوايكم ياراندى اول سزنى يعنى اصلكز آدمى (مَنْ تَرَابٍ) توفراندن (ثُمَّ إِذَا
 أَنْتُمْ بَشَرٌ) صگره ايهدى سزلىر آدميلر سزكم (تَنْتَشِرُونَ) منتشر بولاسز و طارالاسز
 ير بوزنده يعنى دنيا نك هر طرفينه طارالغان و كوبايگان سز (وَمِنْ آيَاتِهِ) دى
 خدای تعالى نك قادرلىق نك علامتاردن (أَنْ خَلَقَ لَكُمْ) شولدركم ياراندى اول
 سز نك اوچون (مَنْ أَنْفُسِكُمْ) اوز نفسلرگزدن يعنى اوز جنسگزدن ياراندى
 (أَزْوَاجًا) خاتونلرنى (أَتَسْكُنُوا) تاكم قرار ايتما ككز و ميل قيلمافكز اوچون
 (الْبَيَاتِ) اول خاتونلرگز صارى (وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ) هم قيلدى خدای تعالى سز نك
 آراگزده يعنى خاتونلرگز برله سز نك آراگزده پيدا ايئدى (مُودَّةً) محبت
 و دوستلغنى (وَرَحْمَةً) هم مرحمت و شفقتنى محبت نزوج سببلى و شفقت بالا
 طوغرماق برله بولور (أَنْ فِي ذَلِكَ) درستلكده اوشبو اشده بولغوجيدر (لآيَاتِ)
 البته دلالت و علامتلىر (لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ) شول گروه اوچون كم تفكر فيلورلىر
 و بواشلىرنك حكمتينه مطلع بولورلىر (وَمِنْ آيَاتِهِ) هم الله تعالى نك قدرتىنك دليلردن
 بولغوجيدر (خَلَقَ السَّمَوَاتِ) كوكلرنى ياراتماق (وَالْأَرْضِ) هم يرلرنى يارالماق
 (وَإِخْتَلَفَ الْأَلْسِنَتَكُمْ) دى سزلىرنك تللرگز نك نورلى نورلى بولماق سوز
 سوزلاشماكده يعنى عربى و فارسى و تركى كى نورلى (۱) لغتلىر برله سوزلاما ككز
 (وَأَلْوَانَكُمْ) هم توسلرگز نك نورلى نورلى بولماق يعنى بعضلرگز آق تلى
 و بعضلر قارا و بعضلر صارى هم قزل و بريرسيه محالف بولماق (أَنْ فِي ذَلِكَ)
 درستلكده اوشبو اشده يعنى بارچه كز برآنا بالاسى بولا تورب تللرگز و توسلرگز
 نورلى نورلى بولماقنده (لآيَاتِ) البته نشانه لىر و علامتلىر باردر حق تعالى نك
 كمال قدرت و حكمتينه (لِلْعَالَمِينَ) علم ابارلى اوچون (وَمِنْ آيَاتِهِ) دى آنك

(۱) لبايه مذکوردر کم
 بارچه مختلف لغتلىرنك
 اصللىر يئمش ايكى
 نورلى تلىراون توقز
 نورلى تلى نوح عليه
 السلام اوغلى سام
 اولادنده در اون يدى
 تورلى لغت حمام
 نسلنده در اونوز آلتى
 تلى يافت بالالارى
 آراسنده در كشف

قدرت کاملہ سینک علامتلرندندر (مَنَامِكُمْ) سز نك يونلاما فِكْر (بِالْبَلْبَلِ) كچه ده
 (وَالنَّهَارِ) ھم كوندزده استراحت اوچون (وَأَبْتَعَاكُمْ) ھم سز نك استاماك كز
 رزقنى (من فضل) خداى تعالى نك فضل وكر مندن يعنى معشيتنى طلب ايدوب
 نورلى كسبلر قيلمافكز (أَنَّ فِي ذَلِكَ) درستلكده اوشبو اشده (لآيَاتٍ) البته
 تلامتلر وعبرتلر باردر (لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ) شول گروه اوچون كم ايشتورلر هوشلى
 قىلاقلرى برله (وَمَنْ آيَاتِهِ) ھم اول خداى تعالى نك حكمتى نشانلرندن
 بولموجيدر شولكم (يُرِيكُمْ الْبَرْقَ) كورگازور اول سزلرگه ياشنى (خَوَفًا)
 نورقتماق اوچون مسافرلرنى ياشن صوغوصن (وَطَمَعًا) ھم طمعغه نوشورماك اوچون
 ابوداگى مقبللرنى يغمور ياغدرماق برله (وَيَنْزِلُ) دخى ايندورور اول خداى
 تعالى (مِنَ السَّمَاءِ) كوكنن ياكه بولوطنن (مَاءً) صونى (فَيَعْبِي بِهَ الْآرْضَ) بس
 ترگزور اول صو برله يرنى يعنى ياشارتور اولانلر اوسدورور (بِعَدْمِهَا) اول
 ير نك اولگانى وفوروغانى صوكنده (أَنَّ فِي ذَلِكَ) درستلكده اوشبو ياشن
 ياشناتماك ھم يغمور ياغدروپ ير دن اولانلر اوسدوماضده (لآيَاتٍ) البته قدرت
 الويهگه علامتلر باردر (لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ) شول گروه اوچون كم تعقل قيلورلر
 وبلورلر (وَمَنْ آيَاتِهِ) ودخى آنك قدرتينك نشانلرندندر (أَنَّ تَقْوَمَ السَّمَاءِ) كوكنك
 تراكسز نورماقنى (وَالْأَرْضِ) ھم ير نك صو اوزرنده نورماقنى (بِأَمْرِ) آنك فرمانى
 وصافلاماقى بزل (ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ) صكره ھر قاچان اونداسه سزلرنى اسرافيل صورنى
 اورماك برله (دَعْوَةً) ھر اوندامك يعنى يا ايها البوقى اخرجوا اى اولوكلر
 چھوگز ديوب چاقرسه (مِنَ الْآرْضِ) ير دن (إِذَا أَنْتُمْ نَغْرُجُونَ) شول وقتت سزلر
 چھارسز قيرلرگز دن كم بواش خداى تعالى قدرتينك دليللرندندر (وَلَهُ مَنْ فِي
 السَّمَوَاتِ) واول خداى تعالى نك مخلوقى ومملوكيدر ھر كسه كم كوكلرده بولدى
 (وَالْأَرْضِ) ھم يرده بولدى (كُلُّ لَهٗ قَانُتُونَ) بارچه لرى اطاعت اينكوچى وبوى
 صونفوجيلردر اولهك ونريلماك ھم قوبارلماق كى اشلرده (وَهُوَ الَّذِى) واول
 خداى تعالى شول ذاتدر كم (يَبْدُوا الْخَلْقَ) باشلاب ياراتور خلقنى وبوقدن بار
 قيلور صكره آنلرنى اولتورور (ثُمَّ يَعْبُدُ) صكره كيرى ترگزور آنى (وَهُوَ
 أَعْوَنُ عَلَيْهِ) ھم اول كيرى ترگزوماك بىكلدر خداى تعالى اوزره باشلاب ياراتماق
 كى (وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَى) ھم اول خداى تعالى گه مخصوصدر اولوغراق وبوقار براق
 بولموجى صفت (فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ) كوكلرده ھم يرلرده (وَهُوَ الْعَزِيزُ) واول

خداى تعالى در غالب كم هيچ بر اش توغرىسنده عاجز بولماس (الْعَكِيمِ)
 اشك توغرىسېنى بلگوجى كم آنك هر اشى حكمت مقتضاسېچهدر (ضَرْبَ لَكُم
 مَثَلًا) بيان فيلدى الله تعالى سز نك ارچون مثالنى (مَنْ أَنْفَسِكُمْ) اوز دانلر كز دىن
 (هَلْ لَكُمْ) ايا بار در مو سز ارگه اى آزاد كشيلىر (مَنْ مَالِكْتُمْ) شول نرسه دن
 كم مالك بولدى آنى (أَيْمَانِكُمْ) اوڭ فوللر كز (مَنْ شُرَكَاءُمْ) شريكاردن يعنى
 اوز ملك كزده وفول آمنت كزده بولغان فللر كز سز لرگه شريك واورطاق بولورار مو
 (فِي مَارِزِقَانِكُمْ) شول نرسه ده كم رزق فلاندر دق و بېردك بز آنى سز ارگه اموال
 واسبابدىن (فَأَنْتُمْ فِيهِ سَوَاءٌ) فللر كز ماللر كزده شويله اورطاق بولورلر مو كم
 بس سز اول نرسه ده برابر و تيگىز بولورسز فللر كز برله يعنى اوز كز مال
 و ملك كزده نيچك تصرف فيلاسر فللر كز هم شريك بولوب شولاي تصرف
 فيلورلر (تَخَافُونَهُمْ) نورقورسز اول فللر كز دىن (كَخِيفَتِكُمْ) نورقوفاستكز كى
 (أَنْفُسِكُمْ) اوز نفسلر كز دىن يعنى ماللر كز غه شريك بولغان آزاد كشيلىرىن مالهنى
 بونولدى اوز هوالمرينه آهاسونلر ديب نيچك نورقواسز ملك كزده بولغان فللر كز
 مالك كزده اورطاق و شريك بولوب آنلردن هم شولاي (۱) نورقورسز مو (كَذَلِكَ)
 اوشانداق (نُفَصِّلُ الْآيَاتِ) تفصيل فيلورمز و بيان ايتارمز توحيد دليللر ينى (لِقَوْمٍ
 يَعْلَمُونَ) شول گروه اوچون كم آكلارلر و بيلورلر اوشبو مثاللر نى جاهلر و ظالملر
 اوشبونى بله سلسلر و فكر له سلسلر (بَلِ اتَّبَعَ) بلسكه اهر ديلر (الَّذِينَ ظَاهَرُوا)
 شول كمسه لر كم ظاهاق فيلدلر اوزارينه مشرك بولورلر برله (أَهْوَأْتَهُمْ) اوز
 نفسلرى آرزو ارينه (بَغِيْرَ عِلْمٍ) بلودن باشقه (فَهَنْ يَهْدَى) بس كمدر كم هدايت
 فيلور و يواغه كوندورور (مَنْ أَعْلَى اللَّهُ) شول كمسه نى كم ضلالتكه نوشوردى آنى
 خداى تعالى (وَمَا لَهُمْ) ويوندر اول مشركلرگه (مَنْ نَاصِرِينَ) ياردم بېرگوچيلر
 و آنلر نى توموغ عذابدىن فوتقارغوچيلر (فَأَنْتُمْ) بس طوغرى طوتغل سين اى محمد
 عليه السلام (وَجَهَكَ) اوز كنگك يوز كنى (لِلَّذِينَ) خداى تعالى نك عبادتى اوچون
 ياكه مراد عمل كنى خالص فيلغل (حَنِيفًا) ميل ايتكوجى بولغان حال كده
 بارچه دينلردن اسلام دينينه هم امتلر كئا ايتكل كم بارچه لرى اهرسونلر (فَطَرَتْ
 اللَّهُ) الله تعالى نك دينينه (الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ) آنداي ن فطرتكه كم باراندى
 خداى تعالى آدميلر نى (عَلَيْهَا) آنك اوزرينه يعنى شول دينى طونماق و عبادت
 فيلباق اوچون باراندى و بعضيلر فطرتدى مراد خداى تعالى نى طانومافدر

(۱) بعضى تفسیرلر ده
 مذکور درسته حضرت
 پیغمبر علیه الصلوة
 والسلام اوشبو آیت
 کربیه نى فریشناڭ
 اولوغلرینه اوفوغاچ آنلر
 ایتدیلر «کلا والله لا
 یکون ذلك ابدا» یعنی
 «بوش بولا طورغان
 بولسه البته هر گیز
 بولماس اوز فللر یه نى
 اوز مالهنه شريك
 ایتماسز و آنلردن هر
 گیز نورقواسمز دیدیلر
 دیدیلر حضرت صلی الله
 علیه و سام بیوردى كم
 سز اولر كز نك اوزلر
 كز كه ملك كزده شريك
 بولورلرینه راضى بولماس
 سز بس خداى تعالى كه
 نى اوچون ملكك باشقه
 نرسه لر نى شريك
 فيلورسز دیدى.

دیهلر اول معرفت و طانوماق آلت بر بکم سؤالی کوننده بارچه آدمیلرگه
 حاصل بولمشدر بس بیورورکم همیشه شول معرفت اوزره بولسکر (لَا تَبْدِيلَ)
 یوفدر تبدیل و آلدیرماق (لَخَلَقَ اللَّهُ) خدای تعالی نك خلقینه یعنی خدای
 تعالی نك دینی آلدیرماکز میناق کوننده گی دینگزده ثابت بولسکرکم خدای
 تعالی سزنی شول دین اوزره یارانمشدر (ذَلِكَ الدِّينَ الْقَیْمُ) اوشبودر راست
 و طوغری بولغوجی دین (وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ) وَلَكِنْ آدیمیلرنك کوبرا کی (لَا
 یَعْلَمُونَ) بلهسلر اول دیننك راست ایدکینی (مَنْبِیْنِ اِلَیْهِ) اهنك ضمیرندن
 حالدر یعنی ای محمد علیه السلام سین هم اتملرک یوزلرکزی یونالدیرکز اسلام
 دینینه و عبادتکه رجوع ایتکوجیلر و قایتقوجیلر بولغانکز حالده خدای تعالی
 صاری (وَأَتَوْهُ) هم قورقکز خدای تعالی دن (وَأَتَمُّوا الصَّلَاةَ) دخی فایم فیلکز
 و اونه کز نمازنی (وَلَا تَكُونُوا) و بولماکز سز (مَنْ الشِّرْكَیْنِ) شریک کیلنورگوجیلردن
 خداینه (مَنْ الشِّرْكَیْنِ فَرَّوْا) شول ککسلردن کم آیدیلر (دینهم) اوزلریناق
 دینلرینی (وَكَانُوا شِرْكًَا) هم بولدیلر گروه گروه یعنی توری توری دینلرگه
 آیرلشدیلر بعضلری پوتقه و بعضلری فرشتهلرگه و بعضلری قویاشقه و اوظفه
 طابوندیلر یا که مراد یهود و نصارادرکم توری توری منجهلرگه آیرلشدیلر یا که
 مراد خوارج و اهل بدعتلردر (كُلِّ حِزْبٍ) هر بر گروه (بِمَا لَدَيْهِمْ) شول نرسه برله
 کم آنلرنك فاشندهدر (فَرِحُونَ) شادلانغوجیلردر یعنی هر نایو دین و منجه
 اهلی اوزینك بولینی حق بلور (بیت) هر کسی رادر خور مقدار خویش*
 هست نوع خوشدلی درکار خویش میکند اثبات خویش نفی غیر* چه امام
 صومعه چه پیر دیر (وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ) و هر نایجان ابرشسه آدمیلرگه (ضُرٌّ)
 بر فاطیلیق یا که صرغاولتی و فقیرک (دَعَوْا رَبَّهُمْ) دما قیلورلر آنلر تضرع و زاریلق
 برله پروردکارلرینه (مَنْبِیْنِ اِلَیْهِ) رجوع ایتکوجیلر و قایتقوجیلر بولغانلری
 حالده خدای تعالی صاری (ثُمَّ إِذَا أَذَاهُمْ) سکره هر نایجان طانوتسه خدای تعالی
 آنلرغه و بیرسه (مِنْهُ رَحْمَةٌ) اوز فاشندن بر یکلکنی یا که سلامتک یا که بایلقنی
 و آنلرنی اول فاطیلیقندن قوتقارسه (إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ) شول وقتده بر گروه آنلردن
 (بَرَّيْهُمْ) اوز پروردکارلرینه (بِشِرْكَوْنِ) شریک کیلنورلر و مشریک بولورلر
 (لِیُكْفِرُوا) تاکم شکرانه سزلق قیلماقلری اوچون یعنی کفران نعمت قیلورلر
 (بِمَا آتَيْنَاهُمْ) شول نرسه گه کم بیردک بز آنلرغه عافیت و سلامتک نعمتندن (فَسْتَمِعُوا)

امر تہدید و قورقودر یعنی ای مشرکرا و کفران نعمت ایتکوچیلر فائزله نکرزلر
 دنیا نعمتلی برله قولکزدن کیلگان قدرلی (فَسَوْفَ نَعْلَمُونَ) بس نیزدر کم سز
 بلورسز اشلرکز ننگ عاقبتینی کم تموغ عذابی بولور (أَمْ أَنْزَلْنَا) ایا ایندر دکمو بز
 (عَلَيْهِمْ) اول مشرکرا اوزرینه (سُلْطَانًا) بر حجتی و کتابنی یا که بر پیغمبری
 یا که بر فرشتهنی (فَهُوَ يَنْتَكِمُ) بس سوزله اول کتاب یا که پیغمبر و فرشته
 (بِمَا كَانُوا بِهِ) شول نرسه برله کم بولدیلر اول مشرکرا آننگ برله (يُشْرِكُونَ)
 شرک کیلنر و لر یعنی مشرک بولولرینک دلیلینی بیان قیلور (وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ)
 و هر ناچان طاتونساق بز مشرکرا گه (رَحْمَةً) بر رحمتنی یعنی صحتک و بایلق
 کبی نعمتی روزی فیلساق (فَرَحُوا) شادلانولر آنلر (بِهَا) آننگ برله (وَأَنْ
 نَصِبَهُمْ) و اگر ایرشسه آنارغه (سَبَّئَهُ) بر یاوزلق یعنی صراولق و آچلق کبی
 محتلر باشلرینه کیلسه (بِمَا فَدَمْتُمْ أَيْدِيَهُمْ) شول نرسه سبیلی کم آلدن یباردی
 آنلر ننگ قوللری یعنی قیلغان یاوزلقلری و گناهلری سبیلی آنلرغه محنت کیلسه
 (إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ) شول وقتده آنلر امیدسز بولولر و چدامایوب ناله و فریاد
 قیلولر (أَوَلَمْ يَرَوْا) ایا کورمه دیلرمو آنلر (أَنَّ اللَّهَ) شونی کم درستلکده خدای
 تعالی (يَسِطُ الرِّزْقَ) کیک و ایرکن قیلور رزقنی (لِمَنْ يَشَاءُ) شول کسه
 اوچون کم نلر (وَيَقْدِرُ) دخی طار قیلور رزقنی شول کسه گه کم تلرر آنگا
 طار قیلونی (أَنْ فِي ذَلِكَ) درستلکده اوشبو اشد (لآيَاتٍ) البته دلیللر و علامتلر
 باردر (لِقَوْمٍ يَوْمِنُونَ) شول گروه اوچون کم اشانولر خدای تعالی ننگ حکیمینه
 و تقدیرینه (فَات) بس بیرگل سین ای محمد علیه السلام (ذَا الْقَرَبِيُّ حَقَّهُ) یافلق ایسی
 بولغان فرنه شکا بنی هاشمدن آننگ حقینی غنیمت مالدن (۱) (وَالْمَسْكِينُ) هم
 مسکین و محتاجه حقینی بیرگل (وَأَبْنُ السَّبِيلِ) دخی محتاج بولوب فالغان یولاچی
 و مسافر گه حقینی بیرگل یعنی آنلرغه زکوة بیرگل (ذَلِكَ) اوشبو اش یعنی حق
 ایهلرینه حقلرینی بیرمک (خَيْرٌ) ایدگوراک و یخشیرا قدر صارانلقدن (لِلَّذِينَ
 بَرِيدُونَ) شول کسهلر اوچون کم تلرلر (وَجَهَ اللَّهُ) خدای تعالی ننگ لقا سینی
 یا که رضاسینی (وَأُولَئِكَ) و اوشبو گروه (هُمْ الْفَالِحُونَ) آنلردر فلاح
 و اوستونلک طابقوچیلر و مقصودغه ایرشکوچیلر (وَمَا آتَيْتُمْ) و شول نرسه کم
 بیردکسز (مَنْ رِبَاً) هدیه و بوله کدن فارشوسینه نرسه آلونی طمع ایتوب
 و مکافات امید برله یا که شول نرسه کم معاملده خلقغه ربا ایتوب بیردکسز

(۱) و دیدمشلردر نتم
 بارچه ایمان اهلی اوشبو
 خطابغه داخلدر یعنی
 همه و منلر گه بیورور کم
 صلّه رحم قیلکسز و یافن
 قوند اشلرکز گه انعام
 و احسان ایتکسز حضرت
 امام اعظم ذوی الارحام
 منک نفعه سی واجب
 ایدکینه اوشبو آیت برله
 استدلال قیلور.

(لِيرَبُوا فِي أَمْوَالِ النَّاسِ) ناكتم آرتسون وزياده بولسون اوچون بيرگان مالگن آدميلرنك ماللرنده يعنى قېتىننن آرتقى برله اوزگنك فاپتسون و مالگن كو بايسون اوچون ياكه ربا آشاوچى كشيپلرنك ماللىرى آرتسون اوچون بيردگن (فلايربوا) بس آرتماس اول بيرگان مالگن (عند الله) الله تعالى فاشنده هم اول مالده بركت بولماس (وَمَا آتَيْتُمْ) وشول نرسه كم بيردگن سز (من زكوة) زكوتدن و صدقه دن (تريسون) نلارسز آنى بيرماگن برله (وجه الله) خدای تعالی نك رضاسى هم اجر و ثوابنى (فأولئك) بس اوشبو گروه يعنى خدای رضاسى اوچون زكوت و صدقه بيرگوجيلر (هم المضعفون) آنلردر آرتلق ابالىرى ياكه آرتلقنى طابقوجيلر يعنى آنلرنك ماللىرى آرتور هم اجر و ثوابلىرى كوبايرور برگه اون حاصل بولور (الله الذى خلقكم) الله تعالى شول ذاتدر كم ياراندى سز لرى و يوقنن بار ايلادى (ثم رزقكم) صكره رزق بيردى هم بيرور سز لركه همركز بويجه (ثم بينكم) صكره اولتورور سزنى اجلرگن يتكانده (ثم بعينكم) آنندن صوك كيرى ترگوزور سز لرى قيامنده (هل من شركائكم) ايا بارمور خدایفه شريك ايتوب طونقان محبودلرگن دن و پونلرگن دن (من يغفل) شول كسه كم قيلور (من ذلكم) اوشبو اشلردن يعنى بار اتماق و رزق بيرماك هم اولتورماك و ترگن ماگك قادر بولغان بارمو و آنلر قىلا آكورلرمو اوشبولردن (من شيء) بر نرسه نى ناكم طابونماضه لايق بولورلر ايدى يعنى البته بو اشلردن هيچ برسبى قىلا آماسلر و كوچلرى بتماس بس آنلر نيهك خدایفه شريك بولسونلر البته بولماسلر (سبعانه) پاكر اول خدای تعالی (وتعالى) هم منزه و اولو فراتدر (هما يشركون) شول نرسه دن كم شرك كيلتورورلر اول مشركلر آكا (ظهور الفساد) ظامر و آشكارا بولدى بوزلق (في البر) فورو يرده يغفور ياغماغانلى برله هم طامون و وبالر بولماق برله (والبهر) هم درياده طوفان برله و كيهلر فرق بولماق برله (بها كسبت) شول نرسه سببلى كم كسب قيلدى و اشلادى آنى (ايدى الناس) آدميلرنك قوللىرى يعنى آدميلرنك پامانقللرى و گناملرى شوملغندن (۱) بولدى (ليذيقهم) ناكم طانوتسون اوچون آنلرغه خدای تعالی (بعض الذى) شول نرسه نك جزاسينك بعضيسببى و بر آزينى كم (عملوا) اشلاديلر آنلر يعنى قىلغان گناملرينك جزاسندن بر آزينى دنباده طارتسونلر اوچون (لعلهم يرجعون) شايدكم آنلر اوشبو فساد و محنت لرنى

(۱) بعضيلر ديمشلردر كم موروخ بيرده گى فساددن مراد فاپلنك هايپلنى اولتورمه كيدر و دريادافى فسادچلندى ديسگان ظالم پادشاهنك ظهور يدر كم كيهلرنى غصلب آلور ايدى.

طارىقنى بىرلەشكەن قايتۇرۇلار ۋايىمان كىلتۇرۇرۇر (فيلورلر (قل) ايتكل
 اى محمد عليه السلام مېشكەرگە (سېرۋا فى الارس) سېر مېلگۇر ۋېورگۇز اۋلگى
 ائتلر ناك بىرلەندە (فانظر وَا) بس قارا گۇز و كورگۇز شونى كم (كَيْفَ كَانَ) نېچك
 بوادى (عاقبۃ الدين) شول كەسەلەرنىڭ عاقىبىنى كم (من قبل) آنلر دن الگارى
 بو ادبار (كان اكثرهم) بوادى آنلارنىڭ كوبرا كى (مشر كين) شرك كىلتۇرگۇچىلر
 خدائى تعالى گە شول سېببى ھلاك بوادىلار (فانم) بس توغرى قىلغل ۋېونالدر گل
 (وچيك) يوز كىنى (الدين القيم) راست و توغرى بو اغوچى دېنگە (من قبل ان
 ياتى) كېلىما كىدىن الگارى (يوم لامر دله) شول كون كم بو قدر قايتماق اول كون
 اوچون (من الله) خدائى تعالى قاشىدىن يعنى خدائى تعالى اولكوننى البته كىرى
 قايتارماس و دوندىماس البته اولكون بولاچقدر (يومئذ) شول ككونە كم
 (يصعدون) طارالورلر ۋايرلشورلر آدمىلر بىر بىرسىدىن وايكى فرقه بولورلر
 فريق فى الجنة و فريق فى السعير (من كفر) ھر كم حلققە اشانماسە ۋايىمان كىلتۇرماسە
 (فعلية كفره) بس آنىڭ اوز بىرە بولغۇچىلر كىر يىنىڭ جزاسى كم منگولك تىمۇغ
 خدائىلر (ومن عمل صالحا) ۋھر كم اشلاسا ايدگو عملنى (فلا نفوسهم) بس اوز
 نەسلىرى اوچون (يهدون) اورن حاضرلار جىننە (ليجزى) قىماندە بىندەلر ناك
 ايكى گروە بولماقارى تا كم جزا بىرسون اوچون خدائى تعالى (الذين امنوا)
 شول كەسەلەرگە كم ايىمان كىلتۇردىلر (وعملوا الصالحات) ھم اشلادىلر ايدگو
 عمللرنى (من فضله) اوز يىنىڭ فضل و كر مىدىن (انه لا يعب) درستلكە اول خدائى
 تعالى دوست تونماس و سويماس (الكافرين) خلققە اشانماوچىلرنى بس آنلرنى
 مۇمىنلر بىرلە بىرگە جمع قىلماس بلكە آبرۇب تىمۇغقە سالور (ومن آياته) خدائى
 تعالى قدر تىنىڭ علامتلرندىن بولغۇچىلر (ان يرسل) خدائى تعالى ناك يبارماكى
 (الرياح) جىللرنى (مبشرات) سويونچ بىرگۇچىلر بولغانلرى حالدە اول جىللر
 يغمور باغماقى بىرلە خدائى تعالى ناك اول جىللرنى يبارماكى سزلرنىڭ حاجتلرگۇزنى
 اوتاماك اوچوندر (وليدققم) ھم طانتونماق اوچوندر سزلرگە (من رحمة)
 اوز يىنىڭ نەيتىدىن كم يغمور سېببى حاصل بولور (ولتجرى الفلك) ھم تا كم پورسون
 اوچوندر جىللر سېببى بىرلە كېسەلر دريالردە (بامرہ) خدائى تعالى ناك فرمانى بىرلە
 (ولتبتغوا من فضله) دى تا كم سزنىڭ استاماككۇر اوچوندر دريالردە سودا گراك
 اوچون سفر قىلۇپ خدائى تعالى ناك فضلدىن بولغۇچى رزق و روزىنى (ولعلكم

تَشْكُرُونَ) و شاید کم سزای شکرانه قبولرسز اوشبو نعمتلرگه (وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا
 وَتَحْقِيقَ بِيَارِدِكَ بِنِ (مَنْ قَبْلَكَ) سیندن الگاری ای محمد علیه السلام (رَسُولًا) رسول
 لرنی آدمیلردن (إِلَى قَوْمِهِمْ) آنلرنک قوملری صاری (فَجَاءَهُمْ) بس کیلدیلر
 اول رسوللر اوز قوملرینه (بِالْبَيِّنَاتِ) روشن بولغوچی معجزهلر برله بس اول
 قوملرنک بعضلری پیغمبرلرگه ایمان کیلتوردیلر بعضلری ایمان کیلتورمایوب
 مشرک بولدیلر (فَانْتَقِمْنَا) بس انتقام آلدق بز (مَنْ الَّذِينَ أَجْرَمُوا) شول
 کسهلردن کم مشرک بولدیلر پیغمبرلرینه اشانمادیلر و آنلرنی هلاک ایتدک هم
 ایمان کیلتووگانلرینه نصرت و یازدم ببردک (وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا) و تپوشلی بولدی
 بز نك اوزرمزگه (نَصْرَ الْمُؤْمِنِينَ) مؤمنلرگه یازدم بیرماک (اللَّهُ الَّذِي) الله تعالی
 شول ذاتلرکم (بُرْسُلِ الرِّيَّاحِ) یارور اول جیللرنی (فَنَنْثِرُ سَعَابًا) بس قوبارور
 و سورور اول جیللر بولوطنی و هواده تورلی طرفلرغه ایلنور (فَيَسْطُوهُ) بس
 جاپار و توتوش قیلور خدای تعالی بولوطنی بعض وقتده (فِي السَّمَاءِ) کوک
 طرفنده (كَيْفَ يَشَاءُ) نى روشجه نلار اوزی یعنی نیچک نلاسه شولای قیلور
 (وَيَجْعَلُهُ) هم قیلور اول بولوطنی بعض وقتده (كَيْفًا) پاره پاره کم برکیساکى
 ایکنجی کیساکندن آیرم بولور (فَتَنزِيهِ الْوَدْقِ) بس سن کورورسک یغمورنی کم
 خدای تعالی نك حکمی برله (يَخْرُجُ) چفار اول یغمور (مَنْ خَلَّاهُ) اول
 بولوطنك آراسندن (فَإِذَا أَصَابَ بِهِ) بس هر فایچان ایرشدرسه خدای تعالی
 یغمورنی (مَنْ يَشَاءُ) هر کسهگه کم تلهر اوزی (مَنْ عِبَادَهُ) بنه لرنندن (أَذَاهُمْ
 يَسْتَبْشِرُونَ) شول وقتده آنلر شادلانورلر و سونورلر اول یغمور سبیلی (وَأَنْ
 كَانُوا) و درستلکله آنلر بولدیلر (مَنْ قَبْلَ أَنْ يَنْزَلَ) اول یغمورنك ایندرلرگه کندن
 الگاری (عَلَيْهِمْ) آنلر اوزرینه (مَنْ قَبْلَهُ) بولوطنك ظاهر بولماقندن الگاری
 (أَمْبَلِسِينَ) امیدلرینی اوزگوجیلر یغمور یاماقندن (فَانظُرْ) بس قاراغل سین
 (إِلَى آثَارِ رَحْمَةِ اللَّهِ) خدای تعالی نك رحمتینك اثرلرینه و نشانه لرینه عبرت
 کوزی برله قاراغل تاکم کورورسک (كَيْفَ يَحْيِي الْأَرْضَ) نیچک ترگزور
 خدای تعالی بیرنی رحمتینك اثری بولغان یغمور سبیلی یفاچلر و اوله نلر اوسدرمک
 برله (بَعْدَ مَوْتِهَا) اول بیرنك اولگانی و قوروغانی سوکنته (أَنْ ذَلِكَ) درستلکله
 اوشبو فوروغ بیرنی ترگزمک و باشار تمکگه قادر بولغوچی خدای تعالی (لَمَعْبِي
 الْمَوْتِ) البته ترگزگوجیلر اولوکلرنی (وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ) و اول خدای تعالی

بارچە نرسە اوزرە (فَدِير) كۆچى يتكۈچىدەر و آگا ھېچ مشكل بولغان اش
 يوقدەر بارچە مەمكىناتقە نىسبىنى برابردر (وَلْتَن آرْسَلْنَا) و اگر ييارسك بز (رِجَا)
 ھذاب جېلىنى يەنى ايگنلرنى خراب ايتە طورغان جېلىنى ايگنلرېنە ايسدرسك
 (فَرَاوْه) بس كورسەلر آنلر اول ايگنلىكنى (مُصْفَرًا) صارغايىش و بر مرتە
 ياشارگاندىن صوڭ قوروغە و ھلاك بولورغە نافتلاشمى كورسەلر اول جېلىڭ
 سېنىنن (لَطْلُؤًا) البته اۇرلورلر آنلر و بولورلر بَعْدَ ايگنلىكلرېنى شول
 روشچە كورگانلردىن صوڭ (يَكْفُرُونَ) كفران نەعت قىلورلر يەنى اونكانەگى
 نەمتلرگە شكرانەسز و كفرلك قىلغۇچى بولوب اۇرلورلر (فَأَنَّاكَ) بس دوستلكدە
 سېن اى محمد عليه السلام (لَا تَسْمَعُ الْهَوَى) سوز ايشتىرە آلماسىڭ اولوكلرگە
 يەنى مشركلرنىڭ كوكللىرى اولگاندر آنلرغە سوزنى آڭلاطورمىن دېپ اميد
 قىلماغل (وَلَا تَسْمَعُ الصَّمِّ) دى سېن ايشتىرە آلماسىڭ صاڭغراورلغە (الدَّعَاءُ)
 اونەمك و چاقىرماقنى يەنى نى قدر چاقىرساڭنە آنلر ايشتىرەسلر (أِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ)
 ھر قاچان كېرى دونسەلر آنلر چاقىرغۇچىدىن قاچقۇچىلر بولغانلرى حالدە يەنى
 صاڭغراو كىشى چاقىرغۇچى كىشىگە فارشى يونەلوب طورغاندە ايتكان سوزنى
 ايشتىرەسەدە آغزنىڭ قىبىلداغانىنى و باشنىڭ اشارتىنى كورب بر نرسە آڭلار ائما
 چاقىرغۇچى كىشىگە آرقاسىنى بېروب و يوزىنى دوندروب قاچار بولسە البته ھېچ
 بر نرسەنى فھم ايلەمەس بس مشركلر ھم شونىڭ كېيىدركم سېنىڭ سوزىڭدىن ھېچ
 بر نرسە آڭلاماسلر (وَمَا أَنْتَ) ھم سېن ايمەسسىڭ اى محمد عليه السلام (بِهَادِ
 الْعَمَى) صوقلرنى ھدايت ايتكۈچى و يولغە كوندىرگۈچى (عَنْ ضَلَالَتِهِمْ) آنلرنىڭ
 ضلالت و آداشماقلىرىدىن يەنى مشركلرگە توفىق بېرورگە و آنلرنى ايمانغە كېلتىرورگە
 قادر توگلىسىڭ (إِنْ تَسْمَعُ) سېن ايشتىرەمسىڭ قرآننىڭ وعظ و نصيحتلىرىنى
 (الْأَمْنِ يَوْمِنُ) مگر شول كېسەگە ايشتىرورسىڭكم اول اشانور (بِأَيَاتِنَا)
 بزنىڭ كىتابىزنىڭ آيتلىرىنە (فَهَمُ مُسْلِمُونَ) بس آنلر انقياد ايتكۈچىلر و بوى
 صونفۇچىلردر بزنىڭ فرمانىزغە (اللَّهُ الَّذِي) الله تعالى شول ذاندركم (خَلَقَكُمْ)
 ياراندى اول سزلىرى (مَنْ ضَعُفٌ) بر ضعيف نرسەدىن يەنى نطفەدىن (ثُمَّ جَعَلْ
 صُكْرَهُ قَيْلَى و بېردى سزلىرگە (مَنْ بَعْدَ ضَعْفٍ) بالالىق ضعيفلىكىدىن صوڭ (قُوَّةً)
 يېكتلىك قۇتىنى (ثُمَّ جَعَلْ) آندىن صوڭ قىلدى و بېردى خدای سزلىرگە (مَنْ بَعْدَ
 قُوَّةً) يېكتلىك قۇتى صوڭدىن (ضَعْفًا) ضعيفلىكنى (وَشَيْبَةً) ھم فارطلقنى (يَخْلُقُ)

یار اطور اول خدای تعالی (ما یشاء) شول نرسه فی کم تلر (وهو العلم) و اول خدای تعالی بلگو چیدر بنه لرنک احوالینی (القدیر) کوچی بتکو چیدر آنلرنک صفتلرینی اوز گارتوگه (ویوم تقوم الساعة) وشول کوننه کم فایم بولور قیامت (یقسم المجرمون) آنط اچهر لر مشرک لر شوپله دیوب کم (ما لبثوا) طور مادیلر آنلر دنیاده یا که نبرلرنده (غیر ساعه) بر ساعتدن باشقه یعنی واقعه خلاف برگنه ساعت طور دق دیوب آنط ایته لرلر (کذلک) اوشانداق (کأنوا) بولدیلر اول مشرک لر دنیاده هم (یؤفکون) کیری دوندر ایش بولورلر ای دیلر توغری بولدن حشرنی و قیامتنی انکار ایله مه کلری برله یعنی آنلرنک ایشلری دنیاده هم آخرتده واقعه خلاف سوز له مک و بالغانلامندر (وقال الذین) و اول مشرک لرنک دنیاده برگنه ساعت طور دق دیبه کلرینه فارشی ایتورار شول که سه لر کم (أونوا العلم والأیمان) بیرلگاندر آنارغه علمک هم ایمان یعنی عالم بولغان مؤمنلر ایتورار ای مشرک لر نی اوچون یالغان ایتسز (لقد لبثتم) تحقیق طور دکز سز دنیاده وسز نک طورغانلکز ذکر ایتمش و یازامشدر (فی کتاب الله) الله تعالی نک کتابنده یعنی لوح المعفوظه یا که قرآنده ذکر ایتلگاندر شوپله دیوب کم سز لر دنیاده و قبرلر کزده طور دکز (الی یوم البعث) فوبار لماق کونینه چه (فهذا) بس اوشبودر (یوم البعث) فوبار لماق کونی کم سز آکا اشاناس ای دکز (ولکنکم کنتم) ولکن سز لر بولدکز غایت نادانلکز دن (لا تعلمون) بله سز اول بعث و حشر نک حقیقینی بس مشرک لر بزنی کیری دنیاهه فایتارغل ای دگو عمللر فیلورمز دیوب اعتدار ایته لر و بالبارورلر (فیومئذ) بس شول کوننه (لا ینفع) فائده بیرمهس (الذین ظلموا) شول که سه لر که کم ظلملق ایندی لر اوز نفسلرینه کفر و شرکلری برله (معدرتهم) آنلرنک اعتدار فیلماقلری و عذر نله مه کلری (ولاهم یتعصبون) دخی اونه لیش بولماسلر آنلر آنلردن عتاب و عذابنی کبتیره طورغان نرسه لر که یعنی خدای نک رضاسینی حاصل فیلا طورغان ایشلرنی ایشلر کز دیب قیامتده آنلرغه ایتلهس زیراکه آنلر دنیاده اول ایشلرنی ایشله دیلر بس خدای تعالی آنلردن هر گیز راضی بولماس (ولقد ضربنا للناس) و تحقیق بیان فیلدی بز آدمیلر اوچون (فی هذا القرآن) اوشبو قرآنده (من کل مثل) آنلرغه فائده لی بولغان هر بر مثلدن (ولئن جئتهم) و اگر سین کیلتورسک ای محمد علیه السلام معجزه استه گوچیلر که (بأیه) هر معجزه فی کم آنلر استه لر یعنی اولرلی

صوراعان معجزہنی آنلرغہ کورگازسک (لَیْقَوْنَ) البتہ ایتورلر (الَّذِينَ كَفَرُوا) شول کسہلرکم حقائقہ اشانادیلر (ان اتم) ایہہسسر سزلر یعنی پیغمبر ومؤمنلر (الْمُظَلُّونَ) مگر باطل اش اشلہ کوچیلر وبالغان ایتکوجیلرسز دیورلر (كَذَلِكَ) اوشاندق (يَطْبَعُ اللَّهُ) مهر صوغار خدای تعالی (عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ) شول کسہلرنک کوئللری اورریہہ کم (لَا يَعْلَمُونَ) بلہسلر آنلر حقلسی (فَأَصْبِرْ) بس صبر قیللر وجدافل سین ای محمد علیہ السلام مشرکارنک ادیت وجعالرینہ (ان وعد الله) درستلکدہ اللہ تعالی نک سینکا نصرت ویاردم بیورور من دیوب فیاعان وعدہسی (حق) راست ونوغریدرکم البتہ سن آنلرغہ غالب بولورسک (وَلَا يَسْتَعْجِلُكَ) والبتہ استعجافی قیلہاسونلر ویکلگہ طوتماسونلر سنی (الَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ) شول کسہلرکم تصدیق ایتہاسلر وایشانہاسلر بعث وقیامتکہ.

﴿ سورة لقمان مکیة وهی اربع وثلاثون آية ﴾

﴿ ۳۰ ھی سورہ لقمان سورہ سی مکہ دہ نازلدر ۳۴ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(الْم) اللہ اعلم بہرادہ حروف مقطعہ سورہ باشلرنک غیب خزینہلرینک مفتاحلریدر دیبشار (تلك) اوشبو آیتلر (آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ) حکمت اباسی بولغوجی قرآننک آیتلریدر (هدی) توغری یولنی کورگازگوجی بولغانی حالہ (ورحمة) ہم رحمت بولغانی حالہ (للمحسنين) ایندگولک قیلغوجیلر اوچون (الَّذِينَ يَقِيْمُونَ الصَّلَاةَ) آنداین ایندگولک ایتکوجیلرکم فایم قیلورلر آنلر واونارلر نمازنی (وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ) ہم بیورولر ماللرندن زکوئتی (وَهُمْ بِالْآخِرَةِ) وآنلر آخرنکہ (هم یوقنون) آنلر شکسز وشبہسز اشانورلر (أُولَئِكَ) اوشبو گروہ (علی ہدی) توغری یول، اوزندہ بولغوجیلر (من ربهم) اوزلرینک پروردکارلرندن (وَأُولَئِكَ) دخی اوشبو گروہ (هم الْفٰلِحُونَ) آنلردر فلاح وقول اوستونلکی طاہقوجیلر مرویدرکہ نصر بن حارث تجارت ایلہ فارس ولایتلرینہ یوردکندن رستم واسفندیار فصللرینی قریش مشرکلرینک جمیعلرندہ شول طریقہ تفصیل وتقریر قیلور ایدی کم ایشتوب مہلری حیران بولورلر ہم نحسین وآفرینلر اوقورلر ایدی شول جہندن نصر تفاعر قیلور ایدی اگر محمد عاد وثمود فصللرندن ہم سلیماننک ملکندن خبر بیرسہمین ہم عجم پادشاہلرینک واقعہلرینی

بیان فیلورمن دیوب مافتانور ایدی حق سبحانه و تعالی آیت ییاردی کم (ومن الناس) و آدمیلردن بولغوجیدر (من یشتری) شول کیمسه کم صانوب آلور (لهو الحدیث) بوش و اوبون سوزنی یعنی فائده سز و اشانچسز حکایه لرنی (لیضل) ناکم آزدرسون اوچون آدمیلرنی (عن سبیل الله) خدای تعالی ننگ یولندن یعنی اسلام دینندن یا که فرآنی ایشتون فالدرسون اوچون (بغیر علم) علمدن و دلبلدن باشقه (ویتخفا) هم توتسون اوچون خدای تعالی ننگ یولینی (هزوا) مسخره گه (اولئک) اوشبو گروه (لهم عذاب مهین) بولغوجیدر آنلرغه خور فیلغوجی عذاب یعنی دنیاده اسیر بولماق و قتل ایدلماک و آخرنده تموغ عذابی (واذا تتلی) و هر فایحان اوقولنمش بولسه (علیه) اول کیمسه اوزرینه (ایاننا) بزنگ آیتلرمز (ولی) یوزینی دوندرور اول (مستکبراً) تکبر لک فیلغوجی بولغانی حالک یعنی آکما هیچ التفات اینماس (کان لم یسمعها) گویا کم هر کیز ایشتمادی اول آنی (کان فی اذنه) گویا که آنک هر ایکی قولاننده بولغوجیدر (وقراً) آغراق کم حق سوزنی ایشتماس (فبشره) بس سویونچ بیر گل سن آکما یعنی سویونچ بیرو اورینه آکما اعلام اینکل و قورفتقل (بعذاب الیم) بررنجنکوجی عذاب برله (ان الذین آمنوا) درستلکه شول کیمسه لر کم ایشاندیلر خدای و رسولگه (وعملوا الصالحات) هم اشلهدیلر ایدگو عمللرنی (لهم جنات النعیم) بولغوجیدر آنلرغه نعمت ایاسی بولغان جنتلر (خالدين فیها) منگو فالغوجیلر بولغانلری حالده اول جنتلرده (وعدا الله حقاً) وعده قیلماق وعده قیلدی خدای تعالی درست و نوغری بولغوجی و عتانی (وهو العزيز) و اول خدای تعالی غالب در کم هیچ کم آنی وعده سینه وفا اینودن مانع بولماس (الْحَكِيمُ) توغری ایشلیدر کم هر اشی حکمت که موافقدر (خلق السموات) یارانندی اول خدای تعالی کولرنی (بغیر عهد) ترا کدن باشقه (ترونها) سز کورورسز اول کولرنی (والتي في الارض) هم فویدی برده یعنی بر اوستنته پیدا قیلدی (رواسی) بیوک طاولرنی (ان تمید بکم) ناکم سرلرنی سلکتوب مضطرب قیلماسون اوچون اول یرزیرا که بر صواوستنته بولدقندن حرکت قیلور و سلکتوب تورور ایدی بس حق تعالی بیوک طاولرنی یارانوب برنی فرار ایندردی (وَبَثَّ فِيهَا) دخی طارانندی خدای تعالی برده (من كل دابة) هر بر قیلدافوجی جان ایاسندن (وانزلنا) و ایندرک بز (من السماء) کولکن (ما۱۶) صوتنی یعنی بولوطنن یغورنی یاغدردی (فانبتنا فیها) بس اوسدرک بز

بىردە يىغۇر سۈي بىرلە (مَنْ كَلَّ زَوْجَ كَرِيمٍ) ھىر جىفت يىغشى بولغۇچى اولاندىن
 (ھذا) اوشبو ذىكر اتولمىش نىرسەلەر يەنى كوكۇر و بىرلەر ھىم طاولۇر و ھىوانلار
 ھىم اولانلار ھىمەسى (خَلَقَ اللهُ) خىداى تىعالى يارانقان نىرسەلەردى (فَارَوْنُ) بىس
 نىدور كازىكۇز سىز مېككا (مَادَا خَلَقَ) نى نىرسەنى ياراندىلار (الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ) خىداى
 تىعالى گە باشقە كەسەلەر يەنى پونلار كىم مەشركار آنارنى خىدايىھە شىرىك ايتىوب
 طونارلار بىس كورۇكازىكۇز آنارنى نىرسەنى يوقىدىن بار قىلدىلار (بَلِ الظَّالِمُونَ) بىلكە
 مەشركلەر (فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ) بولغۇچىلەردىر آشكارا ضالاندىكەم عاجز و مغلۇق بولغان
 پونلارنى ئادر و خالى بولغۇچى خىدايىھە شىرىك ايتارلار مەروپىدەر كە لىقمان خىكىمىنىڭ
 مەھسەسى ھىم آنىڭ و صىبتارى يەھود ئاشىندە بىك مەشھور ايدى سۈر آراسىندە آنىڭ
 خىكىملىرىدىن مەنل كىلتورۇرلار ايدى ھىق سىبھانە و تىعالى لىقماننىڭ خالىدىن خىبر بىرىپ
 بىوردى كىم (وَلَقَدْ آتَيْنَا) و تەقىبىق بىردىك بىز (لِقْمَانَ الْعَمَّةَ) لىقمان بىن باغور اغە
 خىكىمنى كىم اول خىكىم تىوغرى سوزلار ھىم كەمىل و مقبول ھىملەردىر ياكە تۈجىدىنى
 بىلەك و خىدايىنى طانوماقتىر ھىلماء كىرام (۱) لىقمان خىكىمىنىڭ پىغىمبەرلىكىندە اخىلاق
 ايتىملىرىدىر سىدى و ھىكرمە ھىم شىعى رىھمە اللە ھىلېھىم لار پىغىمبەر ايدى دىورلار و بو
 آيتىندە خىكىمدىن مەراد نىبۈدەردى دىورلار اىوب ھىلېھىم اللە سىلەمىنىڭ قىز قىرنداشىنىڭ ياكە
 خالە سىنىڭ اوغلى ايدى بىغىبىرلىك بىل دىيادە ھىم ايتىدى دىمىشلىرىدىر و آككەر ھىلماء
 قولنچە پىغىمبەر تۈگلىدىر بىلكە خىكىم ايدى اول خالىندە بىر كىشىنىڭ قولى ايدى
 كىتۈچىلىك قىلور ايدى بىر كۈن قىبلولە و قىتىندە فرىشتەلەر آنىڭ خانە سىبىنە كىبىلدىلەر
 و ايتىدىلەر كىم اى لىقمان بىزنى سىنىڭ پىروردىكارىڭ بىياردى سى بىر يۈرپە ھىلېھە قىلورمىز
 آدمىلەر آراسىندە تۈغرىلىق بىرلە ھىكم قىلورسىڭ لىقمان جۈاب بىردى كىم اگىر بۈاش
 يەنى خىلېھە و ھا كىم بولماق مېككا خىدايىنىڭ فرماتى بولسە اللتە قىبول قىلدىم ھىم اىمىد
 ايتارمىن كىم اول اوزى مېككا تۈقىق بىرور و باردم قىلور و اگىر بو طوغرىھە مېنى
 اخىبارلى اىلەسە مېن عافىتىنى اخىبار قىلورمىن خىلېھە لىكىنى و ھىكومتىنى نەھەسەن دىدى
 فرىشتەلەر بوسوزنى اىشتىكەچ لىقماننىڭ ھىقلىنە تەھسىن ايتىدىلەر بىس ھىق سىبھانە و تىعالى
 آ كىم خىكىمنى عىلا اىلەدى شۈبىلەكەم آنىدىن اون مەك ھىكىم كەلمەسى نىقل ايتىملىشىدىر
 ھىر كەلمەسى بىتون دىنيا نىمەتىنە طورورلىقىدەر القىسە ھىق تىعالى بىوردى كىم بىز لىقمانغە
 خىكىمنى بىردىك ھىم آ كىم ايتىدىك (ان اشكر الله) شۈبىلە دىيۈپ كىم شىكرانە قىلغۇل سىن
 اى لىقمان خىداى تىعالى گە آنىڭ نەھەتلىرى بىرابرىندە (وَمَنْ يَشْكُرْ) و ھىر كىم شىكرانە

(۱) منقۇلدىر كە بىر كۈن
 لىقمان خىكىم بىر نىمەدە
 جىولغان خاھىھە ھىكىمەت
 سوزلار بىنى بىيان قىلور
 ايدى بىنى اسرا ئىل
 عالىلارندىن بىرسى اول
 بىردىن اوتىدى لىقماننى
 كورگەچ اول عالم
 ايتىدى «اى لىقمان سىن
 فلان كىشىنىڭ كىتۈر بىنى
 كىتۈب يۈرى طورغان
 قىلى تۈگىلېسىڭ» دىدى
 لىقمان خىكىم ھىزرى
 بىوردى كىم «بىلى مېن
 شۈل قىلمىن» اول عالم
 ايتىدى «سېنى نىندى اىن
 اش بو مەرتبەگە اىرىشدى
 ردى شۈلقدىر خىلقلەر
 سىنىڭ آغرىڭا فاراب
 طورالار» لىقمان جۈاب
 بىردى كىم «اۈچ تۈرلى
 اش سىبىلى بو درجەگە
 اىرىشدىم بىرسى راست
 سوزلىك اىكەنچى امانت
 صافلاماق اۈچۈنچى
 مالا يەنى نى تىرك قىلماق
 دىدى. زىبىدالائىقار

قېلسە خدايىفە (فَانَّمَا يَشْكُرُ) بسى موندن باشقە ايىمە سذر كم شكرانه قېلور اول
 (لِنَفْسِهِ) اوزى اوچون يعنى فائتسى اوزينه راجع بولور نعتى آرطور (وَمِنْ
 كَفَرٍ) وهر كم شكرانه سزلق ايتسه (فَإِنَّ اللَّهَ) بسى درستلكده خداى تعالى (غَنِي)
 موكسزدر آنك شكرانه سندن (حَبِيدٌ) حمد و ثناغه مستعقد (وَإِذْ قَالَ لِقْمَانُ) وباد
 قېلغل شول وقت كم ايتدى لقمان (لَابْنَهُ) اوزينك اوغلينه (وَهُوَ يَعْظُمُ) وحالانكه
 وعظلم اول اوغلينى يعنى اوگتلب ايتدى (يَا بَنِي) اى مينم اوغلا نچم (لَا تُشْرِكْ)
 شريك كيلتورمه گل سين (بِاللَّهِ) الله تعالى كه (إِنَّ الشِّرْكَ) درستلكه خدايىفە شريك
 كيلتورمك (لَطَلْمٌ عَظِيمٌ) البته الوغ ظلمقدر (وَوَصِيئَاتِ الْإِنْسَانِ) ووصيت ايتدك
 بز آدميگه وبيوردق (بِوَالِدَيْهِ) آنا و آناسينه ايند گولك ايتدك برله ايند گولك
 ايتدك نبوش بولمايىنك سببارندن برسى شولدر كه (حَمَلَتْهُ أُمُّهُ) كوتەردى آنى
 آناسى فارنده مدت حمل وقتده (وَهَنًا) ضعيفلك بوزندن (عَلَىٰ وَهْنٍ) ضعيفلك
 اوزرينه (وَفَصَالَهُ) هم اول بالانك سوت ايبودن كيسلمه كى وطوقتاوى (فِي عَامِينَ)
 ايكي يل اونكانده بولغوچيدر يعنى ايكي يل مدنى آنگا سوت ايبوزور بس شول
 سببلى آناغه شفقت و ايند گولك ايتدك لازمدر ينه وصيت قىلدق آدميگه (أَنْ
 أَشْكُرَ لِي) شويبل ديوب كم شكرانه قېلغل ميكا (وَلَوْ لَدَيْكَ) هم آنا آناگما (إِلَىٰ
 الْمَصْبِرِ) مينم حكيم صاريدر بارچه نك اورلمه كى وقايتماق (وَأَنْ جَاهِدَاكَ) واگر
 سى قېلسه لر وطرشسه لر سينك آناك و آناك (عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي) سينك شريك
 كيلتورمه كك اوزره ميكا يعنى سىنى مشريك بولغل ديوب قستاسه لر و خدايىفە
 شريك ايتكل ديسه لر (مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ) شول نرسه نى كم سينك اول نرسه
 برله علمك يوقدر و آنك شريكلككه مستحق ايدكىنى بله سسك (فَلَا تَطْهَبْهَا)
 بس اطاعت قېلماغل وبوى صونماعل سين آنا آناك نك فرمانينه اول خصوصده
 يعنى آنلرنك سوزينه قاراب مشريك بولماغل (وَصَاهِبُهَا) دخى مصاحبت ايتكل
 سين آناك و آناك برله (فِي الدُّنْيَا) دنيا تركلكنه (مَعْرُوفًا) ايندگو مصاحبت برله
 يعنى آنلر برله كوركام بخشى تركلك قېلغل (وَأَتَّبِعْ) هم سين ايه رگل دين طوغر يسندك
 (سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ) شول كمسه نك يولينه كم قايتقاندر اول مينم صارى نوحيد
 و اخلاص برله يعنى محمد عليه السلام يولينه ايه رگل (ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ) صكره
 مينم حكيم صاريدر سز نك قايتماقكز (فَأَنْتُمْ كُمْ) سر، آگاه لاندرو رومن مين
 سز لرنى (بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) شول نرسه برله كم اشلر بولدكز سز دنياده يعنى

فيلقان عملرگزنى اوزگزرگ، بلدرورمن وشوگما كوره جزأ بيرورمن بو آيتنك
 نزولى حضرت سعد وقاص رضى الله عنه شأننك دركم عنكبوت سوره سيك ذكرى
 اوندى آنك آناسى اوغلم سعد اسلام دينندن دونهسه هيچ بر طعام آناماس
 من وهيچ بر اچمك اچمهسمن ديوب آنط اچكان ايدى اوچ كون هيچ بر نرسه
 آنامادى واچمهدى حنى آغزىنى بر نرسه برله كوچلب آچدروب آغرينه صو
 صالديلر سعد حضرتلرى ايتور ايدى كم اگر آنانك بتمش جاني بولوب برهم
 برهم بتمش جانينى آلسه لرده و بتمش مرنه اولسه مبن هر گيز اسلام دينندن
 دونهسمن حق تعالى ينه لقمان حكيمك اوغلينه وصيتندن خبر بيروب بيوردى كم
 ايتدى لقمان اوغلينه (يا بَنِيَّ) اى مينم اوغلا فقم (انها) درستلكه ايند گولكدن
 وياوزليقدن بولقان اش (ان تَك) اگر بولسه (مُقَالَ حَبَّة) بر اورلق مقدارى
 (من خردل) خردلتن كم ايك كچكنه اورلقدر (فَتَكُن) بس بولسه اول اش
 (في صخرة) بدى فات بيرنك آستنده بولغوجى صخرهده (او في السموات) يا ايسه
 اول عمل بيرده بولسه بر ياشرن اورنده (يات بها الله) كبلتورور اول علمنى
 وحاضر قيلور خداى تعالى هم حساب قيلوب آكما كوره جزأ بيروور (ان الله)
 درستلكه خداى تعالى (الطيب) نازك اشلرنى بلگوجيدركم آكما هيچ بر
 نرسه ياشرن بولماس (خبير) خبر طوتقوجيدر هر نرسه نك اورنندن (يا بَنِيَّ)
 اى مينم اوغلچم (اَمِّ الصَّلَاة) فاييم قيلغل واونه گل سين نمازنى تاكم سينك
 نفاك كامل بولور (وامر) هم بيورغل سين (بالمعروف) ايند گولك برله (وانه
 عن المنكر) دخى قيلغل سين بوزق اشدن تاكم باشقه كشيپلر سينك سببلى
 كمالنك ايرشورار (واصبر) هم صبر قيلغل سين وچداقل (على ما آصابك) شول
 نرسه اوزره كم ايرشدى سيكنا محنت و قاطيلقلردن (ان ذلك) درستلكه اوشبو
 بيورلقان اشلر (من عزم الامور) اشلرنك واجبلرنندىر (ولا تصر خداك) دخى
 بر چيتكه دوندرمه گل يوزگنى يعنى تكبرك ايتوب يوزگنى ايكنچى طرفه
 ايله ندرمه گل (للناس) آدميلرگه بلكه نواضعلق برله آدميلرگه طوغرى فاراب
 سوزله شكل (ولا تمش) هم يورمه گل (في الارض) بيرده (مرحاً) اوبن اوچون
 وفائتسزگه باكه مغرورلىق برله جاهلر يورمه كى كى يورمه (ان الله لا يهبط)
 درستلكه خداى تعالى دوست طوتماس (كل مختال) هر بر تكبرك برله
 يورگوجينى (فغور) دنيا نرسه سي برله مانتانغوجينى (واقصد) دخى اورطاهه

(۱) عین المعانیہ مذکور در کہہ فریش مشرکری رفع اصوات بر له یعنی آواز لرینک بلند و قاطی اولماقی بر له ماقتان شورار ابدی حق تعالی اوشبو آیت کریمه ده آنلرنک ماقتانولرینی رد ایلدی و پیغمبریمز عابه الصلوة والسلام ملایم و یومشاق

آوازی سوبار ایدی قاطی قچرماننی مکروه کرور ایدی شول جهندن اسلام دینده هر بر ذکرده اخفا و یاشرن ایتک اصلدر ضرورت بولماغانده بیک قاطی قچرمانی مکروه و مکر و مکر مثلاً نمازده امام آرطندا غی جماعتنک آزلقبه هم کوبلکینه فاراب تکبیرلرده شولارغه ایشورلاک قدرگنه قچر سون آرتق قچرمانسون دیمشلا و اخیلکله مذکور در که مینم بنده لر بیگه ایتکل هر قایچان میکا مناجات ایلهسلر آوازلرینی توبان قیلسونلر زیرا که مین آنلرنک سوزلرینی ایشورمن و کوللرنه گینی بلورمن عرب اچنده مکروه و قبیح طاوشنی ایشاک طاوشینه اوخشاناق مشهوردر شول جهندن قرآنکه هم یامسز طاوشنی ایشاک طاوشینه مثل ایلدی سفیان رحمه الله بیورمشدرکه هر

قیلغل (فی مشیک) یورمه کنگه یعنی بیک آفرن یورمه گل کم نکبرلک علامتیدر هم بیک تیز و آشغوب یورمه گل کم خفت و یکلککندر بلکه تواضلق بر له اورطاجه یورگل (و اعضض) هم توبان قیلغل (من صوتک) طاوشکن یعنی بیک قاطی قچر فروب سوزله شبه گل (ان انکر الاصوات) در سنلکده طاوشلرنک زشتروک ویمسز ره کی (لصوت العیبر) ایشک طاوشیدر یعنی قاطی قچرمانده خاصیت و فضیلت یوقدر ایشک فی قدر قاطی قچر فروب آفرسه ده آنک طاوشندن طبیعت نقرله نور و مکروه کرورو (آلم ترؤا) ایا سز کورمه مسزمو ای آدمیلر (ان الله سخر لکم) شونی کم خدای تعالی مسخر و مطیع قیلدی سز نک اوچون (ما فی السموات) شول نرسه کی کورکرده در آی و قویاش هم بولدنلردن کم آنلرنک یاقطیسی بر له فائده نورسز هم یولدنلر بر له یولنی طانارسز (وما فی الارض) دخی سز لرگه مسخر ایلدی بیرده بولغان نرسه فی طاغلار و قرلار و دریلار هم حیوانات و نباتات و غیره نرسه لر کی کم سز فائده نورسز (واسبح علیکم) هم تمام قیلدی خدای تعالی سز نک اوزرگزگه (نعمه) اوزینک نعمتلرینی (ظاهرة) ظاهر و آشکارا بولغوی نعمتلرینی (وباطنه) هم باطن و یاشرن بولغان نعمتلرینی یعنی سز بلگان هم سز بلبه گان نعمتلرینی یا که کوزگه کورنگان و کورنه گان نعمتلرینی یا که نعمت ظاهره حضرت پیغمبر علیه السلامدر و نعمت باطنه امداد ملائکه در بو خصوصه علمآنک باشقه سوزلری هم کوبدر (ومن الناس) و آدمیلردن بولغوبدر (من جادل) شول کسه کم جدال و خصومت قیلور (فی الله) خدای تعالی نک کتابنده یعنی نصر بن حارث کم قرآنی اولگیلرنک افسانه لریدر دیور ایدی (بغیر علم) علمدن و بلودن باشقه (ولاهدی) هم مده ایتدن باشقه (ولا کتاب منیر) دخی روشن بولغوی هر کتابدن باشقه بلکه محض تقلید و نادانلقی بر له عئلشور و جدال قیلور (واذا قیل لهم) و هر قایچان ایتلسه آنلرغه (انبعوا) اهرگز سز (ما انزل الله) خدای تعالی ایدرگان نرسه گه یعنی قرآنغه اهرگز دیب ایتلسه (فالوا) ایتورلر اول مشرکلر (بل نسیج) بزلر قرآنغه ایارمه سمز بلکه ایارورمز (ما وجدنا) شول نرسه گه کم طابدی بز (علیه) اول نرسه اوزره (ابائنا) آنالرمزنی یعنی آنسا بابالرمز نک یولینه ایارورمز شوندن چقباسمز

حیواننک قچرمانی نسبیعدر مگر ایشاک کم آنک آفرمانی شیطاننی کورمه کندن پولور شول سبیلی ایشاک طاوشینی ایشوتسا کز خدای تعالی گه شیطاندن صغونکز دیب حدیثه کیلمشدر . نیسیر

دپورلر (أَوْ لَوْ كَانَ الشَّيْطَانُ) ايا اكر بولسه ده مو شيطان (بَدْعُوهُمْ) اوندك
 آنلرنى اوزينك و سوسه سى برله (إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ) تموغ عذابى صارى يعنى
 شيطان آنلرنى و سوسه ايدوب تموغغه توشورمه ككه طر شور شولاي بولسه ده
 آنلر شيطانغه ابارورلر و قرآنغه ابارمه سلرمو (وَمَنْ يَسْلَمْ وَجْهَهُ) و هر كم خالص
 ايلسه اوزينك دينينى ياكه عملينى ياكه اخلاص برله توبه قيلسه (إِلَىٰ اللَّهِ)
 خدای تعالى صارى (وَهُوَ مُحْسِنٌ) و حالانكه اول ايند گولك اينكو چيدر و خداينى
 بر بلسگو چيدر (فَقَدْ اسْتَمْسَكَ) بس تحقيق يابشدى اول و طوندنى (بِالْعُرْوَةِ
 الْوُثْقَىٰ) محكم و اشانچلى طونقاغه كم آندن مراد شهادت كلمه سى ياكه قرآندر ياكه
 اهل السنة و الجماعة بوليدر (وَأَلَىٰ اللَّهُ) و خدای تعالى صارى بولغو چيدر (عَاقِبَةُ
 الْأُمُورِ) بارچه اشلرنك عاقبتى و قايتماق (وَمَنْ كَفَرَ) و هر كم اشانسانه و ايمان
 كيتورمه سه (فَلَا يَحْزَنُكَ) بس كبره كدر كم فايغيلو قبلين سيني (كُفْرَهُ) آنك
 اشانمانقلى (الْبِنَاءِ مَرَجِعُهُمْ) بزنگ صاريدر آنلرنك قايتماقلى (فَنَسَبْتُهُمْ) بس
 آگاهلاندور رمز آنلرنى (بِمَا عَمِلُوا) شول نرسه برله كم اشل ديلر آنلر يعنى
 عمللر بته كوبره جزأ بيرو رمز (إِنَّ اللَّهَ) درستلكده خدای تعالى (عَلِيمٌ) بلسگو چيدر
 (بِنَاتِ الصُّورِ) كوكره كلرده بولغان نرسه نى يخشيلق و يمانلقدن (نَسَبْتُهُمْ) فائده-
 له ندرور رمز اول مشركلرنى دنيا نعمتلرى برله و شادلق برله (فَلَيْلًا) آرنغه زمان كم
 بيك تيز اوتهر و بتهر (ثُمَّ نَضْرِبُكُمْ) صكره مضطر و اختيار سز ايتوب كيتورور رمز
 آنلرنى (إِلَىٰ عَذَابِ غَلِيظٍ) آغر و قاطى بولغوچى عذاب صارى (وَلَمَّا سَأَلْتَهُمْ)
 و اكر سين صوراسياك اول مشركلردن (مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ) كم ياراندى كوكلرنى
 (وَالْأَرْضِ) هم بيرارنى (لَيَقُولُنَّ) البته ايتورلر آنلر (اللَّهُ) الله تعالى ياراندى
 ديوب (قُلْ) ايتكل سين اى محمد عليه السلام (الْحَمْدُ لِلَّهِ) ثنا و حمد خدای تعالى گه
 بولسون كم اوز اعتقادلر ينك باطلقينى موجب بولغان اش برله اعترافى و اقرار
 قيلورلر (بَلْ أَكْثَرُهُمْ) بلكه اول مشركلرنك كوبره نى (لَا يَعْلَمُونَ) بله سلر كم بو
 اقرارلرى برله ملزم بولورلر (اللَّهُ) خدای تعالى نك مخلوقى و مملوكى بولغوچيدر
 (مَا فِي السَّمَوَاتِ) كوكلرده بولغان نرسه لر (وَالْأَرْضِ) هم بيرده گى نرسه لر بارحه سى
 (إِنَّ اللَّهَ) درستلكده الله تعالى (هُوَ الْغَنِيُّ) اولدر موكسز بولغوچى اوزينك
 ذاتى برله خلقتن (الْعَبِيدِ) ماقتالمنش بولغوچى اوزينك صفتلرى برله (وَلَوْ أَنَّ
 مَا فِي الْأَرْضِ) و اكر شولكم بولسه ايدى بيرده بولغان نرسه لر (مِنْ شَجَرَةٍ)

(۱) یعنی یازو فاراسی.

آغاچلردن (أَفْلاَمٌ) قلملر یعنی بیر یوزنده گی بارچه آغاچلر قلم بولسه ایدی
 (وَالْبَعْرُ) هم محیط دیکزی شول قدر کینکلکی وَالْوَقْلِي بول (۱) قارا بولسه ایدی
 (بمده) مدد بیرور بولسه اول محیط دیکزینه (من بعده) اول محیطنک صوری
 قارا بولوب یازلوب بنگانی وفانی بولغانی سوکندن (سبعة أبحر) باشقه یدی
 دیکزلر یعنی شول محیط دیکزی کیی یبه یدی الوغ دیکزلرنک صوری هه سی
 قارا بولوب شول قارا بول خدای تعالی نك کلمه لرینی یازسه لر شول دیکزلرنک
 صوری نیام بنه ایدی شولای بولسه ده (ما نفدت) نوکانهس وبنهس ایدی
 (كلمات الله) الله تعالی نك کلمه لری زیرا که اول قلملر و قارالر مناهیدر اما الله
 تعالی نك کلمه لری غیر مناهیدر (ان الله عزیز) درستلکده خدای تعالی غالبدر
 اوزینک حکمیده و فرماننده (حکیم) علم و حکمت ایه سیدر کم هیچ بر نرسه آنک
 علمندن طش نوگلدر (ما خلقکم) نوگلدر سزلرنی یارانماق ای مکه اهلی (ولاً
 بعنکم) دخی نوگلدر سزنی قوبارماق و اولگانگزدن صوگ کبری ترگز مک
 (الأکنفس واحدة) مگر بر نفسنی و بر تننی یارانماق هم قوبارماق کبیدر
 زیرا که حق سبحانه و تعالی اشیانی یاراطوده مدد و یاردمگه هم قورالقه محتاج نوگلدر
 بلکه برکن دیمک ایله یوز مک عالمنی یوفدن بار ایلر و اسرافیل گه فرمان
 ایدوب بر دفعه صوری اورمه کی ایله بارچه خلایق ترلوب قیرلردن چقارلر
 (ان الله سمیع) درستلکده خدای تعالی ایشنکوچیدر همه مسبوعاتی (بصیر)
 کورگوچیدر بارچه مبصراتی (المرآة) ایا کورمه دکمو سین (ان الله شونی کم
 خدای تعالی (یولج اللیل) کرگزور کیچه نك فارانقولقینی (فی النهار) کوندز نك
 یافطبلغنه (ویولج النهار) دخی کرگزور کوندنک یافطبسینی (فی اللیل) کیچه نك
 فارانقولقینه یعنی برسی اوریننه ایکنچیسینی کبلتورور (وسفر الشمس) هم
 مسفر و مطیع قیلدی خدای تعالی قوباشنی خلقنک فایه لری اوچون (والقهر) هم
 آینی (کل) هر قایوسی اوشبو قوباش برله آیدن (بحری) بورور اوزینک فلکده
 (الی اجل مسمى) آطالمنش و بیلگوله نمش برمدنکه چه کم قیامت کونیدر (وان الله)
 دخی بلمه دکمو سین شونی کم الله تعالی (بما تعملون خیر) سز نك اشله گان
 اشلرگزی بلیگوچیدر (ذلك) اوشبو یعنی خدای تعالی نك و قدر تینک وسعتی
 وشمولی (بان الله) شول سبیلیدر کم خدای تعالی (هو الحق) اولدر ثابت
 بولغوچی اوزینک ذاتنده (وان ما يدعون) و شول نرسه کم اوندارلر اول مشرکلر

وطابونورلر (من دونه) اول خدای تعالی گه باشقه (الباطل) باطلدر وحق
 توكلدر (وَأَنَّ اللَّهَ هُمْ شَوْل سَبِيلِدِر كَم اللهُ تَعَالَى (هُوَ الْعَلِيُّ) اولدر بلند واولوغراق
 وغالب بارچه نرسه كه (الْكَبِير) اولوغ بولغوچيدر كم آندن اولوغراق هيچ
 نرسه يوفدر (أَلَمْ تَرَ) ايا كورمه دكهو سين (أَنَّ الْفَلَكَ) شونى كم درستلكه كيمه
 (تَجْرَى) يورور (فِي الْبَعْرِ) درياده (بِنِعْمَتِ اللَّهِ) خدای تعالی نك نعمتى ورحمتى
 برله كم اول كيمه نى صو اوستنده طوبار هم آنى يورتيك اوچون جيلنى يبارور
 (الْبِرِّكُمْ) تاكم كورگازسون اوچون سزلكه (مِنْ آيَاتِهِ) قدر تينك دليللرندن
 بعضارينى (أَنَّ فِي ذَلِكَ) درستلكده اوشبواشده (لآيَاتٍ) البته نشانهلر وعلامتلر
 باردر خدای تعالی نك كهال قدر تينه (لِكُلِّ صَبَّارٍ) هر بر بلالركه صبر قيلغوچى
 كيمه اوچون (شُكُور) خداينك نعمتلرينه شكرانه اينكوچى اوچون (وَإِذَا
 غَشِيَهُمْ) وهر فاجان فاپلاسه كيمه اهلينى وهر طرفلرندن هجوم قيلسه (مَوْجٍ)
 دريانك دولقونى (كَالظَّلَلِ) بولوطلر ياكه طاولر كى بولسه اول دولقون
 اولوغلقده شول وقتده (دَعُوا اللَّهَ) دعا قيلورلر و زار ياق ايتهلر كيمه ده گي كشيلىر
 خدای تعالی گه يعنى فورقورلرندن بزنى فوتقارغل ديوب خدايفه يالبارورلر (مُخْلِصِينَ)
 خالص وپاك اينكوچيلر بولغانلرى حالده (لَهُ الدِّينَ) اول خدای تعالی اوچون
 دينلرينى يعنى غايت اخلاص برله دعا قيلورلر (فَلَمَّا نَجَّيَهُمْ) بس فوتقارغانى
 زمانده آنلرنى خدای تعالی اول فورقودن وآنلرنى سلامتلكده چغارغانى زمانده
 (إِلَى الْبَرِّ) فوروغ ييرگه (فَمِنْهُمْ) بس بولغوچيدر آنلردن بعضلرى (مُقْتَصِدٍ)
 عدلك اينكوچى واورطالقده يعنى توحيد واسلام يولنه ثابت بولغوچى وبعضلرى
 حقلندن آوشقوچى وظلمگه ميل اينكوچى يعنى كيمه اهلندن مؤمن بولغانلر
 دريادن چققاچده هميشه تضرع ونيازلرنده ثابت بولور و مشركلرى كيمه دن
 چققاچده خداينى اونوطوب اؤلگى كى كفر وانكارلرنده دائم بولورلر (وَمَا
 يَجْعَلُ بآيَاتِنَا) وانكار ايمهس بزك قدر يمز نشانهلرينى (إِلَّا كَلْ خَتَارٍ) مگر
 انكار قيلور هر برخيانت اينكوچى وعهدينى بوزغوچى (كفور) كفران نعمت
 اينكوچى وشكرانه سز كشى (يَا أَيُّهَا النَّاسُ) اى بارچه آدميلر (اتَّقُوا رَبَّكُمْ)
 فورقكز پروردكار كزك عذابندن ياكه صافلانوكز تيوشسز اشلردن (وَآخِشُوا)
 دخى فورقكز (يَوْمًا لَا يَجْزَى) شول كوندن كم دفع قيلماس و كبتهمهس عذابنى
 اول كونده (وَالِدٍ) آنا (عَنْ وَلَدِهِ) اوزينك بالاسندن (وَلَا مَوْلُودٍ) دخى بولماس

هېچ بر بالا کم (هو جاز) اول بالا دفع ايتکوی و طيفرچيدر (عن والده)
 اوزينک آتاسندن (هيئتاً) بر نرسه نی عذابدن یعنی اول قیامت کوننده بالا آتاسینه
 هېچ یاردم قیلماس و عذابدن فوتقارماس هم آنا اوزينک بالاسینی عذابدن فونقارا
 آلماس بعضیلر بو خبرنی کفر اهلینه خاسدر زیرا که مؤمنلر بر برسینه شفاعت
 قیلشورلر دیمشوردر والله اعلم (ان وعد الله) درستلکه خدای تعالی نك ثواب و عذاب
 برله قیلغان وعدهسی (حق) راست و طوغریدر کم آنده البته خلافتی بولماس
 (فلا تفرنکم) بس کیرا کدر کم مغرور قیلماسون و آلداماسون سزنی (العبوة)
 الدنیا اوشبو دنیا ترکلکی یعنی دنیانك مالینه وزینتلیرینه آلدانماکوز (ولا
 یغرنکم) دخی کیرا کدر کم مغرور اینماسون سزنی و آلداماسون (بالله) خدای
 تعالی نك عفوی و کرمی برله (الغرور) آلداغوی یعنی شیطان سزرنی خدای
 تعالی عفور و رحیمدر دیوب آلداب گناهقه فرقتقارماسون مرویدر که حارث بن
 عمر حضرت پیغمبر علیه السلام حضورینه کیلوب ایتندی «ای محمد قیامت فایچان
 بولور میگا خبر بیر گل هم مین ایگون صاحبم یغور فایچان یاغار ایتکل وهم
 مینم خانوم حاملدر آنک فور صاغنداغی بالاسی ایر بالا بولورمو یا که فرمو هم
 نی صورتنه ونی شکله بیان قیلغل هم مین ایرته گی کون نینداین اش برله
 شغل نورمن هم فایچان اولرمن وقایو بیرگه دفن ایدلورمن شولارنی میگا
 بلدر گل» دیدی بس حق سبحانه و تعالی آیت بیاردی و بیوردی کم سین آکا
 ایتکل اوشبو بش نورلی اشنی بلمک خدای تعالی گه مخصوصدر خدایدن باشقه
 هېچ کم بله آلماس (ان الله) درستلکه الله تعالی (عنده علم الساعه) آنک فاشنه
 بولفورچیدر و آکا مخصوصدر قیامتک فایچان بولاچاغینی بلمک (وینزّل القیث) هم
 ایندورور اول یغورنی و فایچان یاواچاقلقینی اوزی بلور (ویعلم) دخی بلور
 اول خدای تعالی (ما فی الارحام) آنالرنک رحملرنده بولغان نرسه نی یعنی آنا
 قارنداغی ایر بالامو یا که فر بالامو ایدکینی هم شکل و صورتینی اول اوزی
 بلور باشقه هېچ کم بلمهس (وما تدری نفس) هم بلمهس هېچ بر نفس
 شونی کم (ما اذا تکسب غذا) نی نرسه کسب قیلور و نینداین اش برله شغل نور
 اول ایرته گی کونده (وما تدری نفس) دخی بلمهس هېچ بر نفس شونی کم
 (بای ارض تموت) قایو بیرده اولر اول هم فایده کومولور و فایچان اولر بو
 اشلرنی بلمک خدایغهنه مخصوصدر (ان الله) درستلکه خدای تعالی (علیم)
 بلگوچیدر غیب و یاشرن بولغان اشلرنی (خبیر) خبر طوغتوچیدر و آگاهدر بارچه نرسه دن.

﴿ سۇرە السجدة مكيه وهى ثلثون آية ﴾

﴿ ۳۱ نچى سورە سجده سورەسى مكەدە نازلدر ۳۰ آيتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(اَلَمْ) الله اعلم بمراده على رضى الله عنه بيورمشدركه خدای تعالی ناك هر كتابىنك خلاصهسى باردر وفرآنك خلاصهسى حروف مقطعهدر (تَنْزِيلُ الْكِتَابِ) اوشبو فرآس اينهرمك (لَا رَيْبَ فِيهِ) يوقدر هيچ برشك آندە يعنى هيچ شكس وشيخهسز ايندرلگاندر (مَنْ رَبُّ الْعَالَمِينَ) عالمرنك پروركارى فاشندر آيا اشانورلرمو مگه اهللرى اوشبو قرآنك خدای تعالی فاشندن كبله كيهسه (أَمْ يَقُولُونَ) با ايسه ايتورلرمو آنلر (اقْتَرِبْهُ) اقترأ قيلدى اوزى توزودى اول محمد قرآنى ديوب يعنى خدايدن كيلگان نوگلدر بلكه محمداوزى ياصاب خدايدن كيلدى ديب بالغانلايدر ديب ايتورلرمو (بَلْ هُوَ الْعَقْبُ) آنلر ايتكايجه نوگلدر بلكه اولقرآن حق ودرستدر ايندرلگاندر (مَنْ رَبُّكَ) سينك پروردكارك فاشندن (لَتُنْفِرَنَّ) تاكم سينك قورقماقك اوچون خدای تعالی ناك عذابندن (قَوْمًا) شول قومنى كم (مَا أَنْتُمْ) كيلمادى آنلرغه (مَنْ نَسِيَهُمْ) هيچ بر قورققوجى (مَنْ قَبْلَكَ) سندن الكارى اى محمد عليه السلام يعنى سيدن الكارى فترت زماننه آنلرغه هيچ بر پيغمبر كيلمادى (لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ) شايدكم آنلر هدايت طابارلر وتوغرى يولغه كونلرلر سينك قورقماقك سببلى (اللَّهُ الَّذِي) خدای تعالی شول ذاتدر كم (خَلَقَ السَّمَاوَاتِ) ياراتدى كوكلرنى (وَالْأَرْضِ) هم يرنى (وَمَا بَيْنَهُمَا) دخى كوك برله بر آراسنه بولغان هر نرسهنى (فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ) آلتى كون مقدارنه دنيا كونلرى برله (ثُمَّ اسْتَوَى) صكوه مستولى بولدى آنك حكى (عَلَى الْعَرْشِ) عرش اوزرينه كم مخلوقانتك اولوغراقيدر بس اول خدای تعالی گه اشانوگز واپمان كيلتورگز (مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ) يوقدر سزلكه اول خدای تعالی دن باشقه دنيا وآخرته (مَنْ وَلَى) هيچ بردوستكم سزگه ياردم ايتار (وَلَا شَفِيعَ) دخى يوقدر هيچ بر شفاعت ايتكوجى كم سزنى عذابندن قوتقارور (أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ) ايباس وعظلاناس سزمو وعبرة آلماس سزمو اوشبو وعظلمر ونصيحتلر برله (بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ) تدبير قيلور وباشقارور خدای تعالی اشنى وهر اش اوچون اول اشكه مؤكل بولغان فرشتهنى ييارور (مَنْ السَّمَاءِ) كوككن (أَلَى الْأَرْضِ) يرگه سس اول مؤكل بولغان

فرشته کیلوب شول اشنی باشقارور (ثم یرج) صکره اشار و منار اول (آلہ) کوککہ (فی یوم کان مقداره) شول بر کوندہ کم بولدی اول کوننک مقداری (آلف سنہ) بر مک یل (مما تعلون) شول نرسہ دن کم سزلر صانارسز یعنی اگر اول فرشته اورینہ آدمی نوشوب کیری کوک کہ منسہ ایدی توشماک و منہا کینہ بر مک یل اوتار ایدی زیرا کہ یردن کوککہ قدر بشیوز یللق بولدر بس کوکن بر گہ نوشوب بنہ کوککہ منہک اوچون بر مک یل مدنی کراک بولور (ذلک) اوشبو خدای تعالیٰ کم اشلرنی تدبیر فیلور (عالم الغیب) غیب و یاشرن اشلرنی بلگوچیدر (والشہادۃ) ہم آشکارا و پیدا بولغان اشلرنی بلگوچیدر یعنی دنیا و آخرت اشلرنی بلور (العزيز) غالب بولغوچیدر اوزینک تقدیرنک (الرحیم) مہر بان و مرحتلی در بندہ لر گہ تدبیر ایلاما کی برلہ (الذی احسن) اول خدای تعالیٰ آنداين ذاندر کم کورکام فیلدی (کل شیء خلقه) هر نرسہ فی کم یاراندی یعنی هر نرسہ فی حکمت مقتضاسنچہ کورکام وجہ اوزرہ یاراندی (وبدا) ہم باشلادی (خلق الانسان) آدمی یار تاقنی (من طین) بالچقندن (ثم جعل) صکرہ فیلدی (نسله) آدم علیہ السلامک بالالرنی (من سلالة) آتالرنک صلبندن چغارلمش بر خلاصہ دن (من ماء مهین) برضعیف و خورصودن بولغوچی یعنی منی صووندن (ثم سویه) صکرہ توغری فیلدی آدم علیہ السلامک گاودہ سین (ونفخ فيه) ہم نفخ فیلدی اول آدمک گاودہ سینہ (من روحه) اوزینک مخلوق بولغان جانندن یعنی آکا جان کر گزدی و تر گزدی (وجعلکم) دخی فیلدی خدای تعالیٰ سز نک اوچون (السمع) قولاننی کم آنک برلہ سوز ایشتورسز (والابصار) ہم کوزلرنی کم آنک برلہ کورورسز (والاذان) دخی کوکللرنی کم آنک برلہ فہم فیلورسز (قلیلاً مانشکرون) آزغنه شکرانہ فیلورسز اوشبو نعمتلر گہ (وقالوا) وابتدیلر حشرنی و قیامتنی انکار اینکوچیلر ابی بن خلق و آنک امثالی (انما ضللتنا) هر قاچان بوغالساق بزلر (فی الارض) یردہ یعنی اولگانندن صوگ چروب نوفران بولساق و بزدن هیچ بر نشان قالماسه (انا لفي خلق جدید) ایا بزلر بولورمز مو بکا بار اتلماقده یعنی کیری تزیلورمز مو البته تریلماسمز دیدیلر لکن اش آنلر اینکاچہ توگلدلر (بل هو) بلکه اول مشرکلر (بلقاء ربهم) پروردکارلرینہ بولوقوغہ (کافرون) اشانماوچیلر و انکار اینکوچیلر در یعنی آخرتکہ اشانماسلر (قل) اینکل سین ای محمد علیہ السلام قیامتکہ اشانماوچیلرغہ

تیز درکم (یتوفیکم) جانلرکیزی آلور سز نك (مَلِكُ الْمَوْتِ) اولوم فرشته سی کم عزرائیلدر (الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ) آندانین اولوم فرشته سی کم مؤکل قیلنشدیر سز لرنك جانلرکیزی آلماق اوچون (ثُمَّ أَلَى رَبِّكُمْ) صکره پروردگارکزی صاری (تَرْجِعُونَ) فایتارلمش بولورسز حساب وجزا اوچون (وَلَتُنزِلُنَّ) واگر کورساك ایدی سین ای محمد علیه السلام (إِذْ أَلْمَزْتُمْ) شول وقتده کم مشرکلر عشر کوننده (نَاكِسُوا رُؤُوسَهُمْ) باشلرینی توبان صالفوچی بولورلر غایت خجالت ونداملرنندن (عِنْدَ رَبِّهِمْ) پروردگارلری فاشندنه حساب یرنده البته کوب هول وفورقولی اشنی کورور ایدك وشول حالده اول مشرکلر ایتورلر کم (رَبَّنَا) ای بز نك ریمز (أَبْصُرْنَا) کوردك بز سین وعده قیلغان نرسه فی (وَسَمِعْنَا) هم ایشندك بز پیغمبرلرنك سوزلرینی یا که قیامت قورقورلرینی کوردك وصور آوازینی ایشندك (فَارْجِعْنَا) بس فایتارغل سن بزلرنی کیری دنیاغه (نَعْمَلْ صَالِحًا) بز اشلارمز ایدگو عملنی (أَنَا مُوقِنُونَ) درستلکده بزلر شکسز اشانغوچیلرمز آخرتکه زیراکه کوزمز بزله کوردك هیچ شبهه مز فالهادی دیورلر حق سبحانه و تعالی بیورور کم اولوشئنا) واگر نلسهك ایدی بز (لَا تَبْتَئًا) البته بیرگان بولور ایدك دنیاده (كُلُّ نَفْسٍ) هر بر نفسکه (هَدِيًّا) توغری یولغه کوندره طورغان نرسه سینی آنك سبیلی هدایت طابار ایدی (وَلَكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ) ولکن ثابت بولغاندر اوشبو حکم (مَنْ) مندن (لَا مَلْئِينَ جَهَنَّمَ) البته طولتر من توغنی (مِنَ الْجَنَّةِ) پریلردن (وَالنَّاسِ) هم آدمیلردن یعنی ایبان کیلتورما گان پریلر برله آدمیلردن (أَجْمَعِينَ) بارچهلرندن (فَتَوَقَّوْا) بس طاتوگز سز عذابنی (بِأَنسِيْتُمْ) شول نرسه سبیلی کم اونولدگز سز وایسگز گه کیلتورما دگز دنیاده وقتگزده (لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا) اوشبو کونگز گه یولوقماقگزی یعنی اوشبو قیامت کونینك حق ایدکینه اشانبا دگز (أَنَا نَسِينَاكُمْ) درستلکده بز هم ترك ایتدك سزنی وعذابین فالدردی (وَذُوقُوا) هم طاتوگزلر (عَذَابِ الْعُلْدِ) منگولك عذابینی (بِأَكُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) شول نرسه سبیلی کم اشلار بولدگز دنیاده وقتگزده (أَنَا يَوْمَئِذٍ) موندن باشقه توگلدیر کم اشانورلر (بِأَيَاتِنَا) بز نك کتابز نك آیتلرینه (الَّذِينَ إِذَا ذُكِرُوا) شول کسهلر کم هر قایچان اوگوت بیرلش بولسهلر آنلر (بِهَا) اول آیتلر برله (خَرُّوا) یوزلری اوزره یقولرلر آنلر (* (سُجَّدًا) سجده قیلغانلری حالده خدای تعالی گه (وَسَبَّحُوا) هم نسبیح ایتورلر

آنلر (بَعْدَ رَبِّهِمْ) پروردكارلرنيڭ حېد وئناسى بىرلە يەنى خدای تەئالىنى تىيوشسىز
 صفتلردن و نقصاندىن تىزىيە قىلورلر و ھىم كوركام صفتلر بىرلە صفتلارلر ياكە
 سىبعان الله و ھىكە دىيورلر سىجەلرئىدە (و ھىم لا يَسْتَكْبِرُونَ) و آنلر باش طار تىماسلر
 ايماندىن و سىجە قىلودن او شىبو سىجە حضرت امام اعظم فاشىدە فرآنئەغى تلاوۋە
 سىجەلرنيڭ توفزىچىسىدەر و امام شافىقى قولنچە اونىچىسىدەر حضرت شىخ قدس
 سرە فتوحانئە بو سىجەنى سىجە تىدكر دىيو تىسىيە ايله مشدەر مرويدىر كە انصار
 رضى الله عنھىدىن بعضلرنيڭ ايولرى پىغىبىرمز عليه السلام مسىجەندىن يىراق ايدى
 آنلر آخشام نمازىنى جماعت بىرلە او قوغاندىن سوڭ مسىجەدىن كىتباينچە يىستوگە
 قىلدى مسىجەدە قالوب طاعت و عبادت بىرلە اونكارورلر ايدى يىستو نمازىنى
 جماعت بىرلە مسىجەدە او قوب سىكرە ايولرىنە قايتورلر ايدى يىستونى حضرت پىغىبىر
 بىرلە ادا ايلەمك اوچون او شىبو اشنى قىلورلر ايدى يەنى آخشام بىرلە يىستو
 آراسىنى مسىجەدە اونكارورلر ايدى حق سىبعانە و تەئالى آنلرنيڭ شألرئىدە آيت
 يىاردى كم (تَتَجَا فِي جُؤبِهِمْ) يىراق بولور قابرغالرى (عَنِ الْمَضَاجِعِ) ياطا طورغان
 اورنلردىن (يَدْعُونَ رَبَّهُمْ) ھىما قىلورلر آنلر پروردكارلرىنە (خَوْفًا) آندىن قورقور
 يوزىدىن (و طَمَعًا) ھىم اميد ايتوب رحىمتىدىن (و مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ) ھىم شول نرسەدىن كم
 روزى قىلىق و بىردىك بىز آنلرغە (يَنْفِقُونَ) نىققە قىلورلر آنلر خدای تەئالى يولئىدە
 (فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ) بس بىلەس ھىچ بىر نىفس ھىتى فرشىتە ھىم پىغىبىر بىلەس (مَا أُخْفِيَ
 لَهُمْ) شول نرسەنى كم ياشىرن ايتلدى آنلرغە (مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ) كوزلرنيڭ ياقىلغىدىن
 يەنى اول كىچىلردە ياطباينچە عبادت ايتكوچىلر اوچون حاضىرئىش اجر و ثوابنى
 و كوزلرنيڭ ياقىلغىنى سىبب بولغوچى نىعتلرنى ھىچ كم بىلەس خدای تەئالى
 اوزىگنە بلور (جَزَاءً) جزا بىرمك جزا بىرور خدای تەئالى آنلرغە اوز فضلدىن
 (بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) شول نرسە سىببى كم اشلەر بولدىلر آنلر صدق و اخلاص بىرلە
 تىلكەم آنلرنيڭ طاعتلرى تونلە برا كشى كورمە گانئەدە و ياشىرنلىككە بولدى بس
 اجر و ثوابلرىنى ھىم ھىچ كشى بىلەس مرويدىر كە و لىد بن عتبە حضرت على
 المرتضى غى ماقتانوب ايتدى كم: «اى على مېنىم سونگىم سىنىڭ سونگىگىدىن قاطىراق
 ھىم تلم سىنىڭ تلىگىدىن اوتكونورە كدر» على رضى الله عنه ايتدى: «تېك طورغل اى
 فاسق مېنىم بىرلە برابر بولماق سىڭا قايدەر بس حق تەئالى حضرت على نىڭ سوزىنى
 تصدىق ايلەب آيت يىاردى (أَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا) ايا شول كىسە كم بولدى مؤمن

وایشان نوحی خدا بفرماید هم رسولینہ یعنی علی المرتضیٰ (کَمَنْ كَانَ فَاسِقًا) بولورموشول کیمسه کبھی کم فاسق بولدی و خدای تعالیٰ نیک فرمانندن طشقه چقدی یعنی ولید (لَا يَسْتَوُونَ) برابر ونیگن بولماسلر مؤمنلر برله فاسقلر شرافتک و مرتبده یاکه اجر و ثوابده (أَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا) اما شول کیمسه لرم ایبان کیلتوردیلر (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) هم ایند گوعمللر اشلدیلر (فَلَهُمْ جَنَّاتُ الْمَأْوَىٰ) بس بولغوجیلر آنلرغه مأوی جنتلری (نَزَلًا) هدیه و بوللهک بولغانی حالده اول جنتلر آنلرغه خدای تعالیٰ دن (بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) شول نرسه سببلی کم اشلر بولدیلر آنلر (وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا) واما شول کیمسه لرم فاسق بولدیلر (فَمَا وَهُمْ نَارُ) بس آنلرنک فایتاچق اورنلری نموغ اولدی یعنی مؤمنلرگه جنت المأوی بولغان اورنینه آنلرغه مأوی و اورن نموغ بولور (كُلَّمَا أَرَادُوا) هر تله گانلری زمانده اول فاسقلر (أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا) چقماقلرینی اول نموغ اولندن (أَعْبُدُوا فِيهَا) کبری فایتارلمش بولورلر اول اولقه یعنی هر فایچان چقماقی بولوب طرشوب نموغنک ایشکینه یاقن کیلسلر زبانیلر اولدی گورزیلر برله سوروب آنلرنی کبری اولقه نوشورورلر (وَقِيلَ لَهُمْ) هم ایتلور آنلرغه یعنی زبانیلر آنلرنی خورلاب ایتورلر (ذُوقُوا) طاتوگزلر (عَذَابَ النَّارِ) اولنک عذابینی (الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ) آندابن عذابینی کم یالغانقه طوتار بولدگنلر سز آنی دنیاده وقتگنلر ده و آنکا اشانماس ایدگن (وَلَنَذِيقَنَّهُمْ) والبنه طاتونورمز اول مکه مشرکلرینه (مِنَ الْعَذَابِ الْأَدْنَىٰ) یاقنراق هم کچیرهک بولغوجی عذابدن یعنی دنیا عذابندن کم اسیر بولماق و قتل ایدلمه کدر یاکه فحطلقدر (دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ) الوغراق بولغوجی عذابدن توبدنرهک یعنی نموغده منگو فالودن (لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ) شایدکم آنلر فایتورلر مشرکلکدن و توبه قیلورلر دنیا محنتلرینی و قاطیقلرینی کورمک برله بعضیلر عذاب ادنی قبر عذابیدر دییشلر والله اعلم (وَمَنْ أَظْلَمُ) وکدر ظلملیق اینکوچیرهک (مَنْ ذُكِّرَ) شول کیمسه دن کم اوگت بیرلمش بولدی (بِآيَاتِ رَبِّهِ) پروردکارینک ایتلری برله یعنی قرآن برله (ثُمَّ أَعْرَضَ) صگره یوز دوندردی (عَنْهَا) اول ایتلردن یعنی آنلرنی فکرلاب آنلر برله عمل قیلمادی (أَنَا مِنَ الْمُجْرِمِينَ) درستلکده بز مشرکلردن (مُتَّقِمُونَ) انتقام آلوچیلرمز و آنلرغه جزا بیرگوچیلرمز (وَلَقَدْ آتَيْنَا) و تحقیق بیردک بز (مُوسَى الْكِتَابَ) موسی پیغمبرگه نورانی تناک کم سیکنا قرآنی بیردک (فَلَا تَكُنْ) بس بولماغل سین (فِي مَرْيَمَ) شیکده و گمانده (مَنْ لَقِئْتَهُ) اول

(۱) مرویدر کہ حق سبحانہ و تعالیٰ پیغمبرمز علیہ الصلوٰۃ والسلامہ دنیادن رحلتکنن الگاری موسیٰ پیغمبرنی کورورسک دیوب وعہ ایلہمش ایدی بواورنہ ہم شول وعدهنی تاکید ایتدی واقعارسول اکرم حضرتلری معراجہ آلتنچی فات کوکده موسیٰ علیہ السلامہ ملاقات ایلدی.

موسیٰ غه یولقودن یعنی آتما بولقورسک و آنی کورورسک (۱) (وجعلناه) ہم قیلدی بز موسیٰ پیغمبرگه ایندرلگان کتابنی (هدی) طوغری یولنی کورگاز گوچی (لبنی اسرائیل) بنی اسرائیل قومینه (وجعلنا) دخی قیلدی بز (منهم) اول بنی اسرائیلدن (آئمة) اماملرنی کم (یهدون) هدایت قیلورلر و کوندورولر آنلر خلقنی تورات حکملرینه (بأمرنا) بز نك فرمانمز برله (لما صبروا) صبر قیلغانلری زمانده آنلر طاعت و عبادتکده یاکه خلقندن ایرشکان فاطیلق و محنتلرگه (وکانوا) ہم بولدیلر آنلر (بأبائنا) بز نك آیتلرمزگه (یوقنون) شیکسز اشانورلر (ان ربک) درستلکده سینک پروردکارک (هو یفصل) اول اوزی حکم قیلور (بینیم) آدمیلرنک آراسنده (یوم القیامة) قیامت کوندده (فیما کانوا فیه) شول نرسده کم بولدیلر آنلر اول نرسه طوغری بسنده (یختلفون) اختلاف قیلورلر یعنی خدای تعالیٰ اوزی حکم قیلوب حقنی باطلدن آیرم و ممتاز ایلهر هر قابوسینه عیلمنه کوره جزاسینی بیورر (اولم یهد لهم) ایا طوغری یولنی کورگا۔ زمه دیبو وییان ایتمه دیبو اول مکه اهلی اوچون شول نرسه کم (کم اهلکنا) کوببو وی ندر هلاک ایتدک بز (من قبلهم) آنلردن الگاری (من القرون) زمانه اهللردن عاد و ثمود قوملری کبی (یمشون) بیورورلر اول مکه اهللری (فی مساکنهم) آنلرنک مسکنلرنه و طورغان بیبرلرنه (ان فی ذلک) درستلکده اوشبو اشدہ (آیات) البته نشانلر و عبرتلر باردر (افلا یسمعون) ایا بس ایشتماسلرمو آنلر اوشبو سوزلرنی هوشلی قولانلری برله و عبرت آلباسلرمو (اولم یروا) ایا کورمادیلرمو و بله ایلرمو آنلر (انا نسوق الماء) شونی کم بز سورورمز صونی یعنی سیل و یغور صولرینی بیارورمز (الی الارض العرز) اولان اوسباگان فوروغ بیر صاری (فتخرج به) بس چفارورمز اول صو سبیلی بیردن (زرعاً) آشلقنی و ایگنلرنی ہم تورلی اوله نلرنی کم (تاکل منه) آشارلر اول ایگنندن و اوله نلردن (انعامهم) آدمیلرنک طوارلری و حیوانلری اولهن و یافراق هم صالاملرینی آشارلر (وانفسهم) دخی اوزلری اورلقینی ویمشلرینی آشارلر (افلا یبصرون) ایا بس کورماسلرمو نلر اوشبو قدرت اثرلرینی وشونک برله خداینک کمال قدرینه استدلال ایلهمسلرمو (ویقولون) و ایتدیلمر مکه مشرکلری (متی هذا الفتح) فایچان بولور اوشبو فتح کم سزلر ای مؤمنلر وعده قیلورسز خدای تعالیٰ بزلرگه فتح و نصرت روزی قیلور و بزنی مشرکلر

اوزرینه غالب ایلر دیوب ایتورسز بس اوشبو فتح ونصرت سز لرگه
 فایجان کیلور اینگز (ان کنتم صادقین) اگر بولساگز سز راست اینکوچیلر
 اوشبوسوز کزده (فل) ایتکل سن ای محمد علیه السلام مکه مشرک لرینه (یوم الفتح)
 فتح کوننده یعنی بدر صوغشی یا که مکه فتحی کوننده (لاینفخ) فائده بیرماس
 (الذین کفروا) کفرنی اختیار قیلغان ومشرک بولغان کمسه لرگه (ایمانهم)
 آنلر نك ایمان کیلتورما کلزی و اشانیاقلری یعنی فتح کوننده اولتورلر چه ک
 کمسه لرگه اولگان وقتنداقی ایمانلری فائده بیرماس زیراکه بآس حالنده گی
 ایماندر فرعون نك ایمانی کبی (ولاهم ینظرون) دخی توکلدر آنلر کم مهلت
 بیرلمش بولسه لر یعنی آخرته آنلرغه هیچ مهلت بیرلماس وعدا بلرینی کیچدرلماس
 (فاعرض عنهم) بس اعراض قیلغل ویوز دوندرگل سین ای محمد علیه السلام
 اول مشرکلردن آنلر برله صوغش قیلو حکمی نازل بولغانغه چه (واتنظر) هم
 منتظر بولغل و کونوب طورغل خدای تعالی نك نصرتینی (انهم منتظرون)
 درستلکه کم اول مشرکلر هم کونکوچیلردر سیگا غالب بولماقلرینی لکن حق تعالی
 البته سینی غالب قیلور و سبکا ونصرت بیرور.

﴿ ۳۲ نچی سورة الاحزاب مدینة وهی ثلاث وسبعون آیه ﴾

﴿ ۳۲ نچی سورة احزاب سورہسی مدینہده نازلدر ۷۳ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اسباب نزولده مذکوردرکه ابوسفیان وعکرمه و ابو الاعور احد صوغشی واقعه سندن
 صولده مکهدن مدینه گه کیلوب ابن ابی منافق نك یورطینه نوشدیلر ایکنچی کون
 منافقلردن برجماعت برله رسول اکرم صلی الله علیه وسلم مجلس شریفینه حاضر
 بولوب امان استادیلر هم اونونج قیلدیلر کم ای محمد لات و منات حقینه بزلر نی
 اوز حالزگه قویغل هم قیامنده پوتلر شفاعتچی بولورلر دیوب ایتکل اگر شویله
 دیساک بز هم سینی اوز حالکا فویارمز اوز خدا سکا عبادت قیلغل دیدیلر آنلر نك
 بوسوزلری سید عالم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینه آغر کیلدی مبارک یوزینی
 ایکنچی طرفه دوندردی ابن ابی هم باشقه منافقلر ایتدیلر یا رسول الله عرب
 اولوغلرینک سوزلرینی فایتارماغل اشنک نوزکلکی شونده در بس حضرت عمر
 رضی الله عنه حیبت اسلام و صلابت دینیه جهنندن غیرنکه کیلوب مشرکلر نی

اولتورماككە قىدى ايلەدى رسول اكرم حضرتلرى بيوردى كم اى عمر مېن
 آنلرنك جانلرېنە امان بېرگانمەن عەدىنى بوزماق درست توغلدر حق سېعانه
 وتعالى دن آيت كېلدى كم (يا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ) اى پېغمبەر دايم وثابت بولغىل تىقوالقەدە
 ياكە خدای تعالى دن فورقىل عەدىنى صندروودە (وَلَا تَطْعَمُوا الْكَافِرِينَ) ھم اطاعت
 ايتنە گل وبوى صونماغل مكە مشركلرېنە بەنى آنلرنك اوتونلرېنى قبول ايلما گل
 (وَالْمُؤْمِنِينَ) ھم مېدېنە منافقرېنە اطاعت ايتنە گل (إِنَّ اللَّهَ كَانَ) درستلككە
 خدای تعالى بولدى وبولغوجېدر (عَلِيًّا) بلگوجى مشركلرنك اوتونلرېنى (حَكِيمًا)
 حكم ايتكوجى عەدكە وىسا قېلماق برلە (وَأَتَّبِعْ) واپار گل سېن اى عەدكە
 السلام (مَا يُوْحَىٰ إِلَيْكَ) شول نرسە گە كم وحى ايتولور سېكنا (مَنْ رَبِّكَ) سېنك
 ربكندن (إِنَّ اللَّهَ كَانَ) درستلككە الله تعالى بولغوجېدر (بِمَا تَعْمَلُونَ) شول
 نرسەنى كم سز اشلەرسز (خَبِيرًا) بلگوجى وخبر تونقوجى (وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ) ھم
 توكل قېلغل سن الله تعالى اوزرە واشلر كنى آنك اوزرېنە طاھىرغىل (وَكَفَىٰ بِاللَّهِ
 وَكِيلًا) ويتكوجېدر خدای تعالى اشلرنى باشقارغوجى وحفظ ايتكوجى بولوب
 مرويدىر كە ابو معمر جېمىل بن اوس عرب اچندە اديب ھم عقللى ايدى ھر وقت
 ايتور ايدى كم مېنم ايكى كوكلم باردىر آنلرنك برسى برلە محمد فھم قېلغان اشلردن
 آرتوغراق فھم قېلورمەن وآندىن كوبراك بلورمەن ديور ايدى عربلر آكنا
 ذوالقلىبن دېب يعنى ايكى كوكل اياسى ديوب لقب قويمىشلر ايدى بروقت بدر
 صوغىشىدىن ناچوب مكە گە قايتور ايدى غايت اضطرابندىن بركاوشى آياغندە
 ايكنچى كاوشى قولندە طومتىش ايدى ابو سفیان آكنا ايرشوب قومنك خېرىنى
 صورادى بعضلرى مقتول وبعضلرى منھزم بولوب ناچدىلر دېدى ابو سفیان
 ايدى سنك كاوشلرك نى سېدىن برسى آياغىككە وبرسى قولىككە در دېگىچ
 ابو معمر آياغىنە فاراب اوزر حالېنە مطّلع بولدى آياغىمىدە كاوش بارلقىنى بلگانم
 يوق ايدى دېدى بواش سېبلى آنك بالغا قېلغىلى ھم ايكى كوكللى يوق ايدكى
 معلوم وپاھر بولدى وبو خصوصەدە آيت كېلدى كم (مَا جَعَلَ اللَّهُ) قېلمادى خدای
 تعالى (لِرَجُلٍ) برابرىگە (مَنْ فَلَيْسَ) ايكى كوكلنى (فِي جَوْفِهِ) آنك اچندە زىرا كە
 كوكل يعنى يوراك روح حيوانىنك معدنىدر روح حيوانى بر كىشىدە برىگنە بولور
 بس يوراك ھم برىگنە بولور (وَمَا جَعَلَ) ھم قېلمادى خدای تعالى (أَزْوَاجَكُمْ)
 خانونلر كزنى (الَّذِينَ تَطَّاهَرُونَ مِنْهُمْ) آنداين خانونلر كزنى كم سز لر ظاھر

فيلورسىز آنلردن (أَمَّانَكُم) سز لرنك آنالركز قيلمادى ينى ظھار قيلماق برلھ
 خانونكز سزگھ آنا بولماس (۱) ظھار قيلماق شولدركھ خانونىنى آناسينك اعضاءىنھ
 اوخشاتور عر بده عادت شول ابدى كم براو اوز خانونىنھ انت على كظھر امى
 ديسھ ينى سېن ميگنا آنامنك ارقاسى كىي سېن ديب اينسھ اول خانونى آنك آناسى
 حكمنده بولوب منگوگھ اوزىنھ حرام بولور ابدى ظھار قيلماق شولدر بس حق
 تعالى بيوردى كم بوسوزنى اينماك برلھ خانونلركز سز لركھ آنا بولماس
 بلكھ كفارت بيرمھك لازم بولوويوفار بده حكىمى بيان ايتولدى (وما جعل) دھى
 قيلمادى خدای تعالى (أَدْعِيَاكُمْ) سز لرنك اوغلققھ آفغان واوغلوز ديب آفغان
 اوغللركزنى (أَبْنَاكُمْ) سز لرنك حقيقى اوغللركز ينى بالا ايتوب آصرارغھ
 آفغان بالا كىشينك اوز بالاسى بولماس و آنك مالينھ وارث بولماس (ذَلِكُمْ)
 اوشبو اشكز ينى ظھار قيلمغان خانونىنى آنا ديبا ككز مھ اوغلققھ و آصرارغھ آفغان
 بالانى اوز بالامزدر ديبا ككز (فَوَلَكُمْ بِأَفْوَاهِكُمْ) قورو آغزلركز برلھ گنھ
 ايتكان سوزكزدر حقيقى و اعتبارى بوندر (وَاللَّهُ يَقُولُ الْحَقَّ) و خدای تعالى
 ايتور راست و توغرى بولغان سوزنى (وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ) مھ اول خدای تعالى هدايت
 فيلور وكوندور و توغرى بولغھ اوشبو آيت كرىبھ زىد بن حارث رضى الله عنه حقنھ
 نازل بولدى ديمشار خلق آنى زىد بن محمد عليه السلام ديوب آطارلر ايدى
 و حالانكھ اول زىد خديجھ رضى الله عنھانك قولى ابدى حضرت خديجھ آنى
 پيغمبر مھ عليه السلامفھ باغشلاغان ابدى حضرت پيغمبر آنى آزاد قىلوب اوز
 بالاسى كىي تريبھ ايلار ابدى شول جھننن خلق اول زىدىنى محمد عليه السلامنك
 اوغليدر ديورلر ابدى بس حق سبحانھ و تعالى بيوردى كم (أَدْعُوهُمْ) اونداكز
 بالالرنى و نسبت بيركز (لَأَبَاكُمْ) آنلرنك حقيقى آنالرينھ ينى چن آنالرينھ
 نسبت بيروب ايتكز مثلا زىدىنى زىد بن حارث ديوب ايتكز ابن محمد ديبا كز
 (مُؤَافَقَةً) اول اشى ينى چن آنالرينھ نسبت بيروب اونداماك بغشيراى
 و آرتوغراقدر (عِنْدَ اللَّهِ) الله تعالى فاشنده (فَأَنْ لَّمْ تَعْلَمُوا) بس اگربولماسكز سز
 (أَبَائِهِمْ) آنلرنك حقيقى آنالرينى ينى چن آنالرى كم ايدكىنى بولماسكز
 (فَأَخْوَانِكُمْ) بس آنلر سز نك فرنداشلركزدر (فِي الدِّينِ) ديندھ و مسلمانلقھ بس
 آنلرنى اوندانگاندھ يا اخى ينى اى فرنداشم ديوب اونداكز (وَمَوَالِكُمْ) مھ
 سز نك دوستلركزدر بس آنلرغھ يا مولاي ديوب خطاب قىلكز (وَلَيْسَ

(۱) حدیث شریفه کیلمشدرکه سزاردن هیچ کم مؤمن بولماس ناکم مین آنگا آنا وآنسندن هم بارچه
 ۲۱ پی جز اخزاب سورہسی ۳۴۷ آدمیلردن دوستراق
 ویقینراق بولماسام
 مرویدرکه رسول اکرم
 صلی الله علیه وسلم حضر
 ناری تبوک صوغشینه
 چقماغه عزیمت آیلب
 همه مسلمانلرغه چغوگز
 دیوب امر قیلدی شول
 وقتدا مسلمانلردن بعضار
 ی آنا وآنمزدن رخصت
 صورابق آنلر رخصت
 بیرسه لر چقارمز دیدیار
 بس حق تعالی دن آیت
 کیلدی کم پیغمبر مؤمنلر
 گه آنلرنک اوز نفسلر
 نندن تیوشلیراک و آرنوغرا
 قدر بس آنگ فرمایینی
 بارچه فرمانلردن
 آرنوغراق لازم بلهک
 کیرا کدر. تیسیر
 (۲) یعنی هر مؤمن اوز
 نفسندن پیغمبر علیه
 السلامنی آله طوماق
 وآنک هر بیورغانینی
 قبول آیله مک لازمدر
 زیرا که اول هر نی بیور
 سه بنه ننگ صلاحی و فلاح
 طاباقی شونده در اما
 کشینک اوز نفسی باری
 شقاوت و ایمانلق برله گنه
 بیورور و زیانغه سبب

علیکم جناح) ویوفدر سز لرگه هیچ بر گناه (فیما اخطأتم به) شول نرسده کم
 خطا قیلدگز سز آنک برله یعنی بلهاسدن یا گلشلق برله زید بن محمد دیوب
 اینساگز گناه بولماس (وَلَا تَكُنْ مَاتَعَدَّتْ) ولکن گناهدر شول نرسه کم قصد
 ایوب قیلدی آنی (فَلَوْ بَكُم) سز لرنک کوکللرگز یعنی بلا طور ب قصد اکشیننی
 حقیقی آناسی بولماغانغه نسبت بیرماکگز گناهدر (وَكَانَ اللَّهُ) و بولغوچیدر
 خدای تعالی (غَفُورًا) بارلغوچی خطالرنی (رَحِيمًا) مهربان و رحمت اینکوچی
 گناه اشلر گوچیکه اگر توبه ایلهسه (الَّتِي أُولَى) (۱) پیغمبر تیوشلیراکدر
 (بِالْمُؤْمِنِينَ) مؤمنلرگه (مِنْ أَنْفُسِهِمْ) اوز نفسلردن بارچه اشلر نوغرسنده (۲)
 (وَأَزْوَاجِهِ) هم پیغمبر علیه السلامک خاتونلری (أَهْمَاتِهِمْ) مؤمنلرنک آنالریدر
 یعنی نکیریم و تعظیم جهنندن آنا حکمنده درلر شول سببلی مؤمنلرگه آنلرنی
 تزوج درست توکلدر مرویدرکه اسلامک اینداسنده براو ایکنچی برله دوست
 فوشولسلر و مواخات ایلهسلر بر برسندن میراث آلورلر ایدی حق سبحانه
 و تعالی اول حکمنی نسخ ایدوب بیوردی کم (وَأَوْالِ الْأَرْحَامِ) و رحم ایاسی بولغان
 فرنداشلر (بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ) آنلرنک بعضلری بعضلرینه تیوشلیراکدر میراث
 آلو طوغری سنده (فِي كِتَابِ اللَّهِ) خدای تعالی ننگ کتابنده یعنی لوح المحفوظه
 یا که قرآنده (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) فرنداش بولماغان مؤمنلردن یعنی انصاریلردن
 (وَالْمُهَاجِرِينَ) هم مهاجرلردن کم حضرت پیغمبر علیه السلام آنلر آراسنه مواخاه
 ایلمش ایدی یعنی بر برسینه فرنداش اینش ایدی بس آنلر بر برسندن میراث
 آلوشماسلر بلکه چن حقیقی فرنداشلر وارث بولورلر (أَلَا إِنَّ تَفْعُلُوا) مگر
 شول کم قیلساگز سز نریکلکگزده (إِلَىٰ أَوْلِيَاءِكُمْ) اوزلرگز ننگ دوستلرگزغه
 (مَعْرُوفًا) بر ایندگولکنی یعنی آنلرغه اوز فولگز برله احسان اینسهگز یا که
 آنلر اوچون بر نرسه مالکزدن وصیت ایتوب قالدلساگز (كُلَّ ذَلِكَ) بولدی
 اوشبود کرایتولمش اشلر (فِي الْكِتَابِ) قرآنده یا که لوح المحفوظه (مَسْطُورًا)
 یازلمش و ثابت بولدی (وَأَذْخَانًا) و یاد قیلغل شونی کم آلدق بز (مِنَ النَّبِيِّينَ)
 پیغمبرلردن (مِنَآئِهِمْ) آنلرنک عهد و پیمانلرینی یعنی خدای تعالی گه عبادت قیلورمز
 هم خلقنی آنگ دینینه اوندارمز دیوب عهد ایندیبلر ازل کوننده (وَمَنْك) هم

بولور بس حضرت پیغمبر هر کمگه اوز نفسندن آرنوغراق و دوستراق بولماق کیرا کدر.

سیندن آلدق عهدنی ای محمد علیه السلام (ومن نوح) دخی نوح پیغمبردن (و ابراهیم
 و موسی) هم ابراهیم و موسی علیهما السلامردن (وعیسی ابن مریم) دخی مریم
 اوغلی عیسی علیه السلامدن عهدلرینی آلدق اوشبو پیغمبرلر اولو العزم
 بولدقلری جهنندن آنلرنی حاصلاب ذکر قیلدی (واخذنا منهم) و آلدق اول
 پیغمبرلردن (ميثاقاً غلیظاً) محکم بولغوجی و آنط برله بزرک تلامش عهد و پیمساتنی
 (ایستئل) ناکم صوراسون اوچون خدای تعالی (الصادقین) راست اینکوچیلردن
 یعنی پیغمبرلردن (عن صدقهم) آنلرنیڭ ائتلمز بینه ایتکان سورلرینک راستلقدن
 یا که ائتلمزینک آنلرنی تصدیق ایتولردن (و اعدد الکافرین) هم حاصله دی خدای
 تعالی پیغمبرلر که اشانما اوچیلر اوچون (عداباً الیماً) ریچنک کوچی عذابنی
 (یا ایها الذین امنوا) ای ایمان کیلنورگان کهمسلر (اذکروا) یاد اینکوز
 (نعمه الله) الله تعالی نك نعمتینی (علیکم) سز نك اوزر کز گه انعام قیلغان نعمتینی
 (اذ جاتکم) شول وقتنده کم کیلدی سز لرگه (جنود) لشکرلر یعنی فریش
 و عطفان هم کئانه قیللری هم یهودیلر جهلسی ایکی مڭگه قریب کهمسلر
 جیولوب کیلدیلر (فارسلنا علیهم) بس بیاردک بز آنلر اوزرینه (رحماً) چیلنی
 (وجنوداً) هم شول لشکرلرنی بیاردی کم (لم ترؤها) سز کورمه دکوز آنلرنی
 یعنی سزار که مدد بیرمک اوچون فرشتهلرنی بیاردی (وکان الله) و بولغوجیلر الله
 تعالی (بما تعملون) شول نرسه نی کم سز اشلهر سز (بصیراً) کورگوجی بو آیتنه
 احزاب صوغشی بیان ایدلمشدر (۱) اول فسه نك اجمالی بودر که رسول اکرم
 صلی الله علیه و سلم حکمی بوینچه بنی النضر یهودیلرینی جلاء ایدلگاج یعنی
 وطنلرندن سوروب چقارلقدن صوڭ حبی بن اخطب یهودیلردن بر جماعت ایل
 مکه گه باروب ابوسفیان هم باشقه فریش اولوغاری برله پیغمبرمز علیه السلام
 حضرتینه فارشی صوغشقه بارماقعه عهد باغلادیلر فریش مشرکارلردن هم مکه
 اطرافنداغی عرب قیللرندن اون مڭ کشی جیولوب اهل اسلام برله صوغش قیلماق
 اوچون مدینه گه یونالدیلر بو خبر رسول اکرم حضرتلرینه ایرشکاج پیغمبر علیه السلام
 اسلامدن اوچ مڭ کشی ایل مدینه دن چقوب مدینه باندنه طالع فاشنه فرار ایتدیلر
 دشمان لشکرلی اهل اسلام غه فارغانده بیک کوب هم سلاح و قوراللری مکمل
 بولقدن رسول اکرم حضرتلری بو خصوصه اصحاب کرام ایل مشاوره ایل دکده
 سلمان فارسی رضی الله عنه عجم شهرلرنده گی طریقه خندق قازوماقنی مصلحت

(۱) خندق صوغشی

(۱) حضرت اوزى صحابىلرگە خندق اوزىنى كورسەتۈپ ھەر مايسىبىنە فازوماق اۈچۈن يېرىنى قىسمەت ايدىۈپ يېردى صحابىلر خندق فازوماق بىرلە مشغول بولدىلر بېغىمىزىمىز حضرتلرى اوزى ھەم خندق چوققىدىن توفراق چىقارور ايدى واصحابقە ظفر ونصرت بىرلە وعدە قىلور ايدى مبارك تىلدە «اللهم ان العيش عيش الآخرة فارحم الانصار والمهاجرة كلمه لى جارى بولور ايدى خندق فازوغان وقتدە بىر اولوغ طاش ظاهر بولوب غايىت قاپلىغىدىن تىكىنمان وبالطاهر بىرلە صوغوب ھېچنە واطا آلەسادىلر عاقىبت رسول عليه السلام حىرتىنە خىر بېرىدىلر بېغىمىز حضرتلرى اوزى ماشىنىڭ يانىنە كىلۈپ مبارك قولىنە بالظھ

الوب بسم الله ديوب اول ماشىنە صوفى طاش

ايكىگە يارابى آندىن ياشىن كېنى بالطراب بىر نور ظاهر بولدى آنىڭ باقۇپلىغىدىن رسول اكروم حضرتىنىڭ مبارك نظرى شام ولايتىنىڭ سىرايارىنە نوشدى حضرت بېوردى كىم الله اكبر شامنىڭ مفتاھلرى بىزگە مىسر بولدى يعنى شام مەلىكىتى اھل اسلام نصرىنە كورسە كىرا كىر دىدى ايكنى مەرتىبە اول ماشىنە صوفى تاشنىنە يەنە نور پىدا بولوب يەنە ولايتىنىڭ قىسىرلىرى حضرت بېغىمىزگە كوردى يەنە الله اكبر يىمىنىڭ مفتاھلرى مېم قولمىغە بېرىلدى ديوب بېوردى اۈچۈن مەرتە

كوردى حضرت بېغىمىز عليه السلام بو راينى مەقول كوروب خندق فازوماقنى بولدىلر (۱) الفصه آلتى كوندىن صولك خندق قارلوب تمام بولدى دشمان لشكرى ھەم كىلۈپ يىتدىلر كفار لشكرى كوپ شوكت بىرلە ايكىگە آيرلوب مەدىنەنىڭ ايكى طرفىدىن كىلۈپ چولغاب آلتىلر بىنى فرىظە يھودىلرى رسول اكروم حضرتى بىرلە صلح قىلۈپ ھەر قاچان سىزلىرگە دشمان كىياسە بىز سىزگە مدد ايتەر مىز ديوب عھد باغلاغان ايدىلر مشركلر لشكرىنىڭ كۈبلىگىنى ھەم قۇتتىنى كورب آنلر ھەم عھدارىنى بوزوب كفار لشكرى بىرلە بىرلە شوب مسلمانلارغە فارشى طوردىلر بس دشماننىڭ كۈبلىگىدىن ھېيتىدىن اھل اسلامنىڭ ضعيفلرىنىڭ كۈگۈللىرىنە قورقۇپ نوشدى نىلكىم حق تعالى بېورور (اذ جاؤكم) ياد قىلغۇ شول وقت كىم كىلدىلر سىزلىرگە دشمان لشكرلرى صوغىش اۈچۈن (من فوقكم) سىزنىڭ اوستىڭىزدىن يعنى مەدىنە وادىسىنىڭ بوقارى طرفىدىن كىلدىلر لشكرنىڭ بىر بولوكى (ومن اسفل منكم) ھەم سىزنىڭ اوستىڭىزدىن يعنى وادىنىڭ تۈبەن طرفىدىن كىلدىلر بىر گروھ لشكر (واذ زاغت الابصار) ھەم شول وقتدە كىم خېرە بولدى ولوندى كوزلر دشمان قورقوسىدىن يعنى كوزلر فارانقولاندى (وبلغت القلوب) ھەم اېرىشى كۈگۈللىر ويورەكلر (الحناجر) بوغازلىرغە يعنى غايىت قورقۇدىن يورەكلر قاپاروب چىقارغە ياقىلاشدى (وتظنون بالله) وگمان قىلور ايدىكۇز خدائى تعالىگە (الظنون) تورلى گمانلرنى يعنى مۇمنلر حق تعالى اھل اسلامغە نصرت بېورور ھەم اوزىنىڭ دىنىنى غالب قىلور ديوب گمان قىلور ايدىلر ومنافقلر اسلام لشكرى احزاب لشكرىنە

صوفى تاش بونولماي واطولدى يەنە نور بىلقوب اول نور اچىدىن حضرتنىڭ كوزلرىنە عجم وكسىرى ولايتىنىڭ كوشكلرى كوردى يەنە الله اكبر ممالك فارسنىڭ مفتاھلرى مېم قىبضە اقتدارىمغە كردى دىدى يعنى اول مەلىكتلرگە ھەم مسلمانلر ھەم ممالك بولورلر دىدى منافقلر حضرت بېغىمىزدىن بو سوزلرنى اېشىنكچ ايتدىلر «بو عھد خلقىنى مسخرەگە طونوب كىشى اشاناسلىق سوزلرنى ايتەدر بوكون فرىش مشركلردىن قورقوب خندق فازوماق بىرلە مشغول اېكان شام ويىم ھەم فارس كىي اولوغ مەلىكتلرنى شىخ قىلورمىز ديوب اصحابىنە وعدە قىلادر بو سوزگە كىم اشانور» دىدىلر. تەسىر كاشى

طاقت کینتورہ آلماس مسلمانان مفلوب بولورلر وفرلورلر دیب گمان اینتر ایدیلر
 (هناک) شول اورنده (ایبتلی المؤمنون) صنامش بولدیلر مؤمنلر ومخلصلر
 مسافلردن آیرلدیلر (وزلز لوا) هم سلکتلمش بولدیلر (زلزالاً شدیداً) فاطلی
 سلکتتمک برله یعنی غایت اضطرابده بولدیلر وبر اورنده طورمادیلر (واذ یقول
 المؤمنون) هم شول وقتده ایتور ایدیلر منافقار (والذین فی قلوبهم مرض) هم
 شول کهمسه لرم بواهوچیدر آنارنک کوکلرندہ صرغواقی یعنی اعتقادلری ضعیف
 بواهان کهمسه لری ایتدیلر (ما وعدنا الله) وعده قبلمادی بزگه الله تعالی (ورسوله)
 هم آنک پیغمبری وعده قبلمادی (الآغروراً) مگر آلداماق برله گنه وعده
 فیادی یعنی برار مشرکراگه غالب بولورمز هم شام ویمن ولایتلری بزلرنک
 تصرفیزغه کروور بزلرگه نصرة بیرلور دیوب قیلغان وعمللری یالغان وآداوغنه
 ایکان دیدیلر زیراکه مشرکلر لشکرینک کوبلکینی کورپ البته بزلر مفلوب
 بولامز دیب بلگانلر ایدی (واذ قالت طائفة منهم) دخی ییاد قیلغل شونی کم
 ایتدیلر بر گروه منافقلردن یعنی اوس وابوعرابه کبیلر (یا اهل یترب) ای
 مدینه اهلی (الأمم لکم) یوقدر طور اچاق اورن سزلرگه محمد علیه السلامک
 لشکر گمانده (فارجعوا) بس فایتکیز سزلر اوزلرکیزنک یورطلرکیزغه یعنی
 قریش لشکری برله صوغشامز دیوب اوزکیزی هلاکتکه سالماکیز ایولرکیزگه
 فایتکیز واسلام دینندن دونکیز جانلرکیز وماللرکیز سلامت فالور دیوب مدینه
 اهلینی اغوا قیلور ایدیلر (ویستادن) هم اذن ورخصت صورار ایدیلر ایولرینه
 فایتورغه (فریق منهم) بر گروه آنلردن (النبی) پیغمبر علیه السلامن یعنی
 بنو حارثه وبنو سلمه اذن صورادیلر (یقولون) هم ایتورلر آنلر (ان بیوتنا
 عورة) درستلکده مدینه ده گی ایولرمز خالی وبوشدر ایولرمزنی صافلاهوچی
 کشیلرمز هم یوقدر مستحکم هم توگلدر بس بزلرگه رخصت بیرگل ایولرمزگه
 فایتابق دشمان کیلوب باصماسون دیور ایدیلر (وما هی بعورة) وحالانکه آنلرنک
 ایولری خالی هم صاقپیسز توگلدر بلکه استعکامی تمام وکاملدر آنلر یالغاندن
 فایتورغه وجه کورسه تورلر (ان یریدون) نلهمه سلر آنلر ایولرینه فایتولری
 برله (الآ فراراً) مگر صوغشیدن فاهماننی تلرلر (ولو دخلت علیهم) واگر
 کرلمش بولسه مدینه گه یعنی مشرکلر لشکری کرسه منافقلر اوزرینه وآلرغه
 هجوم ایلسه (من اقطارها) مدینه نک طرفلرندن یعنی هر طرفندن آنلرغه هجوم

ایوب آنلرنی چولغاب آلسلر (ثُمَّ سَأَلُوا الْفِتْنَةَ) صکره سؤال ایتمیش بولسلر
 اول منافقئر قتنه گه یعنی آنلرنی مشرکله مشرک بولوغه یا که مسلمانلر برله
 صوغش قیلوغه اونلرله (لَا تُؤْمِنُوا) البته بیروزلر آنلر وقبول قیلورلر اول قتنه
 (وَمَا تَسْئَلُونَهَا) هم توفیق ایتمه سار وطوقتاب طورماسلر آنلر اول اشنی قبول
 اینوده (الْأَيْسِرًا) مگر آزغنه توفیق قیلورلر یعنی فی الحال مشرک بولورلر یا که اهل
 اسلام برله صوغش قیلورلر (وَلَقَدْ كَانُوا) وعقیق بولدیبار آنلر یعنی بنی حارثه وبنی
 سلمه کم انابت یوزندن (عَاهَدُوا اللَّهَ) عهد باغلا دیلر خدای تعالی گه (مَنْ قُلَّ)
 موندن الگاری یعنی اولگی صوغش لرنگ برسنده آنار عهد فیلعان ایدیلر شوبله
 دیوب کم هر گیز (لَا يُؤْتُونَ الْأَدْبَارَ) آرفالرینی دوندرمه سار وقاجماسلر
 آنلر صوغشده (وَكَانَ عَهْدُ اللَّهِ) وبولدی خدای تعالی نك عهدی (مَسْئُولًا) صورالمش
 یعنی قیامتده آنلردن فی اوجون عهد کزنی بوزد کز دیوب سؤال قیلورلر هم آنک
 سبیلی جزأ بیروزلر (قُلَّ) ایتمک ای محمد علیه السلام صوغشندن قاجوقچیلرغه
 (لَنْ يَنْفَعَكُمْ) هرگز فائده بیرماس سز لرگه (الْفِرَارِ) قاجما تلیق (ان فررتکم)
 اگر قاجما کز سز (مِنَ الْمَوْتِ) اولومدن (أَوْ الْقَتْلِ) یا ایسه اولتورما کندن
 زیرا که فاجو برله هیچ کم قورتولماس اولوم و قتل تقدیر ایتموگان وقتنده
 واقع بولمای قالماس (وَأَذًا) وشول وقتنده یعنی اگر فرضا اولومدن قاجما کز
 شول وقتنده هم (لَا تَمْتَعُونَ) بهره طاپماس سز وفائده له نمس سز سز لر (الْأَقِيلًا)
 مکر بر آزغنه زمان فائده لانورسز ترکک برله صکره البته اولمای قالماس سز
 (قُلَّ) ایتمک ای محمد علیه السلام (مَنْ ذَا الَّذِي) کهدر شول ذات کم (بَعْضَكُمْ)
 اول صافلار سز لرنی (مِنَ اللَّهِ) الله تعالی نك عذابندن (ان أراد بکم) اگر تلاسه
 خدای تعالی سز لرگه (سَوْأًا) بریاوزلقنی یعنی سز لرنی عذاب قیلونی تلاسه آنک
 عذابندن سزنی کم صافلار البته صافلا غوجی یوقدر (أَوْ أَرَادَ بَكُمْ رَحْمَةً) یا ایسه
 تلاسه خدای تعالی سز لرگه رحمت ایتما کنی یعنی نعمت هم نصرت بیرما کنی
 تلاسه آنی کم منع قیلور وطبار البته هیچ بر منع ایتمکوجی یوقدر (وَلَا يَجِدُونَ
 لَهُمْ) وطاپماسلر آدمیلر اوزلری اوجون (مَنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا) الله تعالی دن باشقه
 بردوستنی کم آنلرغه فائده ایرشدرور (وَلَا نَصِيرًا) دخی طاپماسلر بر یاردم
 بیرگوجینی کم آنلردن ضروری کینارور مرویدر که رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
 لشکر گاهندن احزاب صوغشده بر مؤمن مدینه گه قایتیش ایدی اوزینک فرنداشینی

كوردى كم خانه سنده انواع نعمتلر هم اويون اسبابلى حاضرلامش عيش وعشرنگه
 مشغولدر اول مؤمن ايندى اى قرنداش سين نيچك بولاي كيف و صفاده
 لولطراساك بلماز موسن كم رسول اكرم حضر تلرى قلعج و سونگى ايله صوغش
 ميداننده جيد وسعى قبلما نده در قرنداشى جواب بيردى كم اى برادر سين هم
 كيلگل بز ناك برله عيش وعشرنده بولغل كم محمد عليه السلام هم اناك اصحابى هر
 كز بو محنت و بلا دن سلامت فالماسلر آنلر ناك اشلرى تمام بولدى ابدى آنلرغه
 نجات بو قدر سن اوز جانگنى فوتقارغل ديدى اول مؤمن ايندى مين پيغمبر
 عليه السلام حضورينه باروب سينك بؤسوز لرگنى اينور من ديدى اول كشى
 رسول اكرم مجلسينه فاي توب ينكاچه جبرائيل عليه السلام اوشبو آيت كريبه نى
 كيتوردى (قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ) تعقيب بلور خدای تعالى (الْمُؤْمِنِينَ) پيغمبرگه نصرت
 و ياردم اينودن طيفوجيلرى (مَنْكُمْ) سز لر دن (وَالْقَائِلِينَ) هم بلور ايتكوجيلرى
 (اِخْوَانِهِمْ) اوز لر ينك قونداشلرينه (هَلُمَّ إِلَيْنَا) كيلگلگه بز ناك صلوه و بوز نك برله
 كيف و صفاده بولغل صوغشقه چقاغل ديوب و ديمشلر در كم مناققلر مسلمانلرى
 فورق تورلر ابدى ابوسفيان هم يهوديلر مناققلرغه ايتورلر ابدى اوزلر كزنى
 هلاكتكه صالماكز محمدگه مدد و ياردم بيرماكز مناققلر آنلر ناك سوزلرينى
 قبول قيلول صوغشدين فاجار ايديلر تنك كم بيورور (وَالْيَاتُونَ الْبَاسَ)
 و كيلماسلر اول مناققلر صوغشقه (الْأَقْبِلَاءَ) مگر آزغنه كيلورلر وربادن
 صوغشورلر (أَشَقَّةَ عَلَيْكُمْ) صارانلر بولغانلرى حالده اول مناققلر سز نك
 اوزر كزگه يعنى صوغش اوچون نفعه بيرماسلر باكه سز لرگه ظفر و غنيمت بولونى
 تلهماسلر (فَإِذَا جَاءَ الْخَوْفُ) بس هر فاجان كيلسه دشمن خوفى (رَابْتَهُمْ) سين
 كورورسك اول مناققلرى (يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ) فارارلر آنلر سنك صارى (نصير
 عَيْنِهِمْ) دونار و ايلانور آنلر نك كوزلرى اوئغه هم صوغشه (كَأَلَدَى بَغْضَى عَلَيْهِ)
 شول كمسه كى كم قاپلانمش بولور اناك اوزرينه يعنى بى هوش بولور و هوشى
 كيتار (مِنَ الْمَوْتِ) اولوم ايسر كلكندن يعنى اولوم ايسر كلكندن هوشى كيتوب
 اولارگه يافنلاشقان كشى كى بولورلر فورقولر نين (فَإِذَا ذَهَبَ الْخَوْفُ) بس هر
 فاجان كيتسه خوف و قورقو (سَلِّقُواكُمْ) رهنورلر آنلر سنى و سبكا فاطى سوزلر
 ايتورلر (بِأَسِنَّةِ حُدَادٍ) اونكون بولغوجى تللر برله (أَشَقَّةَ عَلَى الْغَيْرِ) صارانلق
 نيفوجيلر بولغانلرى حالده ايدگواك اوزره يعنى غنيمت مال حقنده صارانلق

قېلوب غنېمەت مائىنى بولوشكان وقتىدە نىزاع وىجادلە ايدارلار (أُولَئِكَ) اوشبو گروه (لَمْ يَوْمُوا) ائشانادىلار و ايمان كىلتورمادىلار اخلاصلى بىرلە (فَأَحْبَطَ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ) بىس باطل و ضايع قىلدى خىداى تعالى آنلرنىڭ قىلغان عمللىرىنى زىراكە آنلرنىڭ صوغشماقلىرى و باشقىە عمللىرى ھەمەسى رىا يوز نىندىر شول سىببىلى عمللىرىنە ھىچ بىر اجر و ئواب بولماس (وَكَانَ ذَلِكَ) و بولدى اوشبواش (عَلَى اللَّهِ) خىداى تعالى اوزرىنە (يَسِيرًا) آسان و يېڭىل بولدى (يَعْسَبُونَ) گمان قىلورلار اول منافقلار (الْأَحْزَابِ) مشركلرنىڭ لشكرلىرىنى (لَمْ يَدَّبُّوا) كىتىنە گانلردىر دىوب بىنى آنلرنىڭ اسلامغە عداوت و ھىسدلىرى شول درجەدە دركم مشركلر ھزىمەت طاىوب و مھىوب بولوب نھام كىتوب بىتكان بولسەلدە آنلر مشركلرنى كىتىنە گان بلكە ھنوز مەدىنەنىڭ اطرافىدە صوغشقىە ھاضرلنوب طورا طورغانلردىر دىوب گمان قىلورلار (وَأَنَّ بَيَاتِ الْأَحْزَابِ) و اگىر كىلسەلر مشركلر لشكرلىرى اىكنچى مرتبە صوغشماق اوچون (يُوْحُوا) دوست طونارلار و آرز قىلورلار مافقلر شونى كىم (لَوْ أَنَّهُمْ) اگىر بولسەلر ابدى آنلر كاشكى (بَادُونَ) بادىدە و صىرادە طورىچىلار (فِي الْأَعْرَابِ) قىردە طورغۇچى اعراب خلقى آراسىدە بىنى منافقلر اسلامغە دشمانلقلرنىن اسلام اوستىنە دشمان لشكرى كىلگان وقتىدە كاشكى بىلر مەدىنەدە مسلمانلار آراسىدە بولماساق ابدى بلكە صىرادە قىرغىزلىرى آراسىدە طورا طورغان كشىلر بولساق ابدى دىوب آرزو قىلورلار و شونى نلارلر كىم كاشكى آنلر صىرادە طورغۇچى بولسەلر (يَسْأَلُونَ) تاكىم صورىلار بولسەلر اوزغۇچى يوللاوچىلردىن (عَنِ أَنْبَاءِكُمْ) سىلرنىڭ خىبرلر كىزدىن بىنى اوزلىرى قىردە طورب سىلرنىڭ صوغشقىدە بولغان خىبرلر كىزنى و واقىقەلر كىزنى صورا شوب نورسالر (وَلَوْ كَانُوا فِىكُمْ) و اگىر بولسەلر ھىم اول منافقلر سىلرنىڭ آرا كىزدە بىنى دشمان لشكرى كىلگانە مەدىنەدە سىلرنىڭ بىرلە بىرگە بولسەلدە (مَا قَاتَلُوا) صوغش قىلماسلار آنلر و سىرگە ياردىم اىتماسلار (أَلَا قَلِيلًا) مگىر آزغىنە صوغش قىلورلار رىبادىن غىنە (لَقَدْ كُنَّا) نەقىق بولدى و بولغۇچىلار (لَكُمْ) سىلرگە (فِي رَسُولِ اللَّهِ) خىداى تعالىنىڭ پىغىمىرىنىڭ اشلرنىدە (أَسْوَةٌ حَسَنَةٌ) بىر كوركەم بولغۇچى اقتىدآء بىنى رسول اللەغە اىبەر كىز تاكىم اول صوغشقىە ئابىتىر ھىم قاطىلىق و ھىنتلرگە صىر اىتكۇچىلار سىلر ھىم شونىڭ كىبى بولكىز ياكە اىبەرىمك اوچون آنىدە كوركەم خىصلت باردىر (لَمَنْ كَانَ) شول كىسىگە كىم بولدى (بِرَّ جُودِ اللَّهِ) امىد اىبىنر اللەتعالىنىڭ رىھىمتىنن ياكە دىدارىنى امىد قىلور (وَالْيَوْمِ

(الْآخِر) ھم ميامت كونيڭ كېلمە كېنە اشانور (وَذَكَرَ اللَّهُ كَثِيرًا) ھم باد قىلدى
 اول كەسە اللە تەئالىنى كۆپ تىلى بىر لە ھم كۆڭلى بىر لە مرويدىر كە رسول اكىرم صلى الله
 عليه وسلم حضرتى صەابەلرگە اھزاب لشكرى كېلمە كىندىن مەقدىم آنلرنڭ كېلمە كىندىن
 خىر بېرىمىش ايدى آنلرنڭ كۆبلىكىنى كۆرۈپ قورقۇرسىز سىڭرە خدای تەئالى ظفر
 ونصرت بېرورمىز دېۈپ بېرىمىش ايدى (وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ) وكورگانلىرى
 زماندە مۇمنلار (الْأَحْزَاب) دشىمان لشكرلرىنى خندق صوغشى كوندە (فَالُوا)
 ايتدىلر (هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ) اوشبودر شول نرسە كەم وعدە قىلدى، بىز لەرگە خدای
 تەئالى (وَرَسُولُهُ) ھم آنڭ پېغمبىرى وعدە قىلدى واۋندىن خىر بېردى (وَصَدَقَ اللَّهُ) وراست
 ايتدى خدای تەئالى (وَرَسُولُهُ) ھم آنڭ رسولى (وَمَا زَادَهُمْ) وارطىر مادى
 اھزابنى كورولوى مۇمنلەرگە (الْآيَاتِ) مگر آنلرنڭ اعتقادلرىنى وخداينڭ
 وعەسىنە اشانولرىنى ارطىردى (وَتَسْلِيمًا) دخى پېغمبىرنڭ ذىمانىنە انقيادلرىنى
 وبوى صنولرىنى ارطىردى مرويدىر كە اصحاب كرام حضرتلردىن بعضلىرى ھىزە
 رمصعب وعثمان ھم طلحە وغىرىلر حضرت پېغمبىر بىر لە صوغشى ميداننەك بولساق
 البته صوغشندە ثابت قوم بولوب طاقتىز مەقدارغە صوغشورمىز وتا كەم شەھىدك
 شىرتىنى طانوماينچە صوغشودىن طوقناماسىز دېۈپ نىز ايتىكان ايدىلر حق تەئالى
 آنلرنڭ صىقتندە بېرور كەم (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) مۇمنلردىن بولغۇچىدىر (رَجَالٌ) شونداين
 ايرلر كەم (صَدَقُوا) راست و طوغرى قىلدىلر (مَا هَاهُنَا وَاللَّهُ عَلَيْهِ) شول نرسەنى كەم
 ھەد باغلا دىلر آنلر خدای تەئالى بىر لە اول نرسە اوزرىنە يعنى خدای رضاسى
 اوچون صوغشندە ثابت بولورمىز دېۈپ قىلغان ھەدلىرىنە وفا ايتدىلر (فَمِنْهُمْ)
 بس آنلردىن بولغۇچىدىر بعضلىرى (مَنْ قَضَىٰ فِجْرَهُ) شول كەسە كەم شەھىد بولغاغەغە
 قدر صوغشى قىلوب وعەسىنە وفا ايلەدى وعەھدىنى اوتەدى ھىزە ومصعب رضى الله
 عنھما كىيلر (وَمِنْهُمْ) ھم آنلردىن باردىر (مَنْ يَنْتَظِرُ) شول كەسە كەم منتظر بولور
 وكوتەر ھەدىنە وفا ايلەمەكنى عثمان وطلحە رضى الله عنھما كىيلر (وَمَا بَدَّلُوا) ھم
 آلىشدر مادىلر واوزگار تەمە دىلر آنلر ھەدلىرىنى (تَبَدَّلًا) ھىچ بىر آلىشدر ماى
 يعنى سوزلردىن دونمە دىلر (لِيَجْزِيَ اللَّهُ) تا كەم جزا بېرسون خدای تەئالى (الصَّادِقِينَ)
 راست سوزلەرگە كوركام جزانى (بِصَفْوَتِهِمْ) آنلرنڭ راستلىقلىرى وعەھدكە
 وفا قىلولرى سببلى (وَيُعَذِّبُ الْمُنَافِقِينَ) ھم تا كەم عذاب قىلسون خدای تەئالى
 منافىقلرى (ان شَاءَ) اكر تەلەسە آنلرنڭ منافىق حالندە اولولرىنى (أَوْ يَتُوبَ

عليهم) يا ايسه توبه فيلوفه توفيق بيرسون و توبه روزى ايتسون آنلر اوزرينه
 (ان الله كان) درستلكده خدای تعالی، بولغوچيدر (غفوراً) گناھلرنى بارلقاغوچى
 (رحيماً) توبه فيلغانلرغه رحمت ايتكوچى (۱) رسول اكرم صلى الله عليه وسلم
 اوچ كونگهچه يعنى دوشنبه و سهشنبه هم چهارشنبه كون مسجد فتحده احزاب
 حقتده حق تعالی گه دعا فيلدى و تضرع ابدوب ظفر و نصرت صورادى چهارشبهه
 كون اوبله نمازى برله ايكندى آراسنده فتح اثرى ظاهر بولدى حق سبحانه
 و تعالی اهل اسلامغه مدد اوچون صبا جيلينى يياردى كيچ برله غايب فاطى جبل
 هم صالحن بولوب دشمن لشكرينه زلزله نوشدى هيچ اوط ياندرآ آلامديلر
 جبل سوندرور ايدى اسبابلرينى اوچورطور ايدى هم خدای تعالی نك، حكى
 برله فرشتهلر نوشوب مشركلرنك چاھلرلرنك بوللرينى كيسيدلر همه چاھلرلر
 طارالوب اوچا باشلاديلر عاقبت مشركلر لشكرى تمام طاقتلرى طاق هم عاجز
 بولوب قاچماقغه بوز طوتديلر (ورد الله) و كيرى فايتاردى خدای تعالی مدینه دن
 (الذین كفروا) كفر اھللرينى يعنى احزاب لشكرينى (بغیظهم) آچولرى برله
 يعنى آچولانغان حاللرنده قايتوب كيتديلر زيراكه فيلغان محتلرى ضايع و سفرلرى
 بوشقه كيتدى (لم ينالوا خيراً) طاباديلز آنلر هيچ خيرنى يعنى نصرة و غنيبتنى
 (وكنى الله) هم كفابت فيلدى خدای تعالی (المؤمنين القتال) مؤمنلرگه صوغش
 قىلماقغه صبا جيلينى هم فرشتهلرنى مدد اوچون ييارمك برله (وكان الله قوياً)
 و بولغوچيدر خدای تعالی قوت ايسه و كوچى و يتكوچى بارچه اشلرگه (عزيراً)
 غالب بولغوچى همه نرسه اوزره كفار لشكرى قاچوب كيتكلرندن صوك حق
 تعالی نك حكى برله حضرت پيغمبر عليه السلام اسلام لشكرينه فرمان فيلدى تاكم
 بنى فريظه يهوديلر ينه باروب عھدى بوزغانلقلرى اوچون هم مشركلرگه ياردم
 بيروب دشمن طرفدن بولولرى اوچون آنلردن انتقام آلماقى بولديلر اون
 بيش كوز، مؤمنلر بنى فريظه، محاصره فيلوب عاقبت بنى فريظه يهوديلر نك
 طاقتلرى قالمينچه عاجز بولديلر هم سعد بن معاذ رضى الله عنه نك فيلغان حكمينه
 راضى بولوب حصار فېوسينى آچوب حصار دن اينديلر سعد بن معاذ حضرت
 آنلرنك ايرلرينى اولتورمك هم خانوللرينى و ياش بالالرينى اسير ايتوب آلماقغه
 حكم فيلدى رسول اكرم حضرتلرى بيوردى كم اى سعد سېن خدای تعالی قىلغان
 حكمنى فيلدىك ديدى حق سبحانه و تعالی بو واقعه دن خبر بيروب بيوردى

(۱) خبرده كيلمشدر كم
 احزاب لشكرى مدینه
 ياننده يكرمى كون
 توقف ايتديلر كوندلر اوده
 خندق نك چيئينه كيلوب
 ايكى جانندن اوقلر
 و طاشلر آطشوب صوغش
 فيلورلر ايدى كيچه لرده
 شېخون فيلماق بو بولى
 هجوم فيلوب باصاچى
 بولورلر ايدى رسول
 اكرم حضرتى صحابه لردن
 بر جماعت ايله قراول
 طورب آنلرنك دفعينه
 مشغول بولور ايديلر
 شول صوغش مشركلرنك
 مشهور پهلوانلرى عمر
 بن عبدود كم عرب
 خلقى آنى بيدارلقه مك
 ايرگه برابر طونارلر
 ايدى حضرت على
 المرتضى قولنده مقتول
 بولدى آنن باشقه ينه
 اوچ مشهور پهلوانلرينى
 اولتوردى كفار
 لشكرينك كوكللرينه
 حق تعالی قورقو صالدى
 بر برسى ايله اتقانلرينى
 بوزديلر آراسلرينه
 خلانلق نوشدى. تيسير

(وَآنزَلَ الَّذِينَ) وايندردى خدای تعالی شول كېسەلرنى كم (ظَاهِرُوَهُمْ) ياردەم
 بېرىدېلەر. آنلار احزاب لشكرىنە (مَنْ أَهْلِ الْكِتَابِ) كىتاب اهلندىن، يەنى بنى قریظە
 يھودىلارنى ايندردى (مَنْ ضَيَّاعِهِمْ) . آنلارنىڭ قەلەلەرنى (وَقَتْنِي) ھەم - سالىدى
 خدای تعالی (فِي قُلُوبِهِمْ) آنلارنىڭ كوكۇللىرىنە (الرُّعْبَ) قورقۇنى، يەنى اھل
 اسلامدىن قورقۇدېلەر (فَرِيقًا) آنلاردىن بىر گروھنى (تَقْتُلُونَ) سز اولتۇرەسىز
 كىم آنلاردىن تۇقۇز بوز كىشىنى اولتۇردېلەر (وَنَاسِرُونَ فَرِيقًا) ھەم اسپر قىلاسز
 بىر گروھنى، يەنى آنلارنىڭ خاتۇنلىرىنى وبالالارنى (وَأَوْرَثَكُمْ) ھەم مىراث قىلدى
 خدای تعالی سىزلىرگە (أَرْضَهُمْ) اول بنى قریظەنىڭ اېگىنىڭ بىرلىرىنى ھەم
 باقىچەلارنى (وَدْيَارَهُمْ) ھەم يورۇتلارنى وسرايلارنى (وَأَمْوَالَهُمْ) دېھى ماللىرىنى
 وحيوانلىرىنى (وَأَرْضًا لَمْ تَطَّوْهَا) ھەم سىزلىرگە روزى قىلدى خدای تعالی شول
 بىرنى كىم سز آنى تاپتۇمادىڭىز، واول بىرنى كۆرمەدىڭىز، وآنندە بارمادىڭىز، پاكە اول
 بىرنى مالك بولمادىڭىز، مراد خېبىر بىرى ياكە روم ولايتى ياكە فارس مىلكىدىر
 (وَكَانَ اللَّهُ) وبولۇپچىدىر خدای تعالی (عَلَى كُلِّ شَيْءٍ) بارچە نرسە اوزرىنە
 (قَدِيرًا) كۈچى يىنكۈچى، آر باب سىر دىكىر، ايلەمشلردىكىم ھىجرتنىڭ تۇقۇنچى بىلندە
 سىد عالم صلى الله عليه وسلم ازواج مطھرەدىن اعتزال ايلەدى و بىر آيەقە چە خاتۇنلار
 بىرلەصحىت و محالطە قىلماسقە، آنط اچدى سىبب شول ايدى كىم خاتۇنلارنى اول ھىجرتنىڭ
 قىرتىدىن طىش نىققە و كېوملەر استەدېلەر و قىمىت بېھالى لباسلار و اسبابلار صورادېلەر كىم
 ھىجرت پىغىمبىرنىڭ اقتدارىدىن طىش ايدى و كىتەب سىردە موندىن باشقە سىببلەر ھەم
 بىيان ايتلىشىلردىر و بېھىر تىقىدىر رسول اكىرم ھىجرتلىرى خاتۇنلارنى طوغرىسىندىن
 ملول و قايغۇلى بولۇپ بىر آي مىقدارى آنلارنى تاشلاپ توردى و مسجد مبارىكنىڭ
 بىر ھىجىرەسندە اقامت ايدۇپ عبادتكە مشغول بولدى بىكرىمى تۇقۇز كوندىن سولۇڭ
 جىرائىل ھىجىرە السلام اوشبو آيت تىقىرىنى كىلتوردى (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ) اى پىغىمبىر
 ھىجىرە السلام (قُلْ) ايتكىل سىن (لَا زُجَّاجَ) اوزىڭنىڭ خاتۇنلىرىگە (أَنْ كُنْتُمْ) اگىر
 بولساڭىز سىز (تَرَدْنَ) تەلەر بولساڭىز (الْحَيَاةَ الدُّنْيَا) دىنيا تىركلىكىنى (وَزِينَتَهَا)
 ھەم دىنيا تىركلىكىنىڭ زىننىتىنى قىمىتى كېوملەر و آلتون كىموش اسبابلەر ھەم اصل تاشلار
 كىبى (فَتَعَالَيْنَ) بىس كىلىڭىز سىز (أَمْتَعَكُنَّ) بىرەبىم مېن سىزلىرگە طلاق نىققەسىنى
 يەنى اگىر دىنيا مالىنى تەلسەڭىز سىزلىرنى طلاق ايتەبىم تاكىم اوز اشكىزنى اوزىڭىز
 كۆرۈڭىز (وَأَسْرَحْنَ) ھەم بوشا طىم و اچقىندىرايم سىزلىرنى، يەنى آبروب بىيارايم

(سَرَّاحًا جَبَلًا) کورکام و ضررسز بوشاناق برله یعنی رغبت و رضالتی برله بیارهیم
 کوچله نوپ توگل (وَأَنْ كُنْتُمْ تَرَدُّنَ اللَّهَ) و اگر تهر بولسا کُز سز خدای تعالی
 رضاسینی هم اجر و ثوابنی (وَرَسُولَهُ) دخی آنک رسولینک راضیقینی نلسه کُز
 (وَالدَّارِ الْآخِرَةِ) هم آخرت یورطینک نعمتیرینی نلر بولسا کُز (فَإِنَّ اللَّهَ) بس
 درستلکده الله تعالی (أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ) حاضرلهب قویغاندر ایند گولک قیبلوچی
 خاتونلر اوچون (مُنَكَّنَّ) سزلردن (أَجْرًا عَظِيمًا) الوغ بولفوجی اجر و ثوابنی
 یعنی اگر خدای رضاسینی هم مینم رضامنی اختیار قیلسا کُز هم دنیا اسبابلرینی
 و قیمتلی کیوملرینی صوراماسا کُز سزلرگه کوب اجر و ثواب بولور مینم نکاحده
 طورورسز و آخرتده الوغ درجه لر طابار سز مرویدرکه ازواج مطهراندن خدای
 و رسولنی اختیار قیبلوچی همه دن اوّل حضرت عائشه صدیقہ رضی الله عنها وعن
 ایها بولدی (يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ) ای پیغمبر خاتونلری (مَنْ يَأْتِ مَنْكُنَّ) هر کم
 کیلسه سزلردن (بِفَاحِشَةٍ مَّيْبُتَةٍ) ظاهر و آشکارا بولفوجی بوزق اش برله یعنی
 بوزق اشنی اشلهسه و پیغمبرنک فرمانینه اطاعت ایتسهسه (بِضَاعِفٍ) ایکی الوش
 ایتلمش بولور (لَهَا الْعَذَابُ) اول خاتونغه عذاب (ضَعِيفِينَ) باشقه خاتونلرغه بولغان
 عذابنک ایکی برابری (وَكُلَّ ذَلِكَ) و بولدی او شبو اش یعنی عذابنی مضاعف
 ایتمک (عَلَى اللَّهِ) الله تعالی اوزرینه (بَسِيرًا) آسان و یگئل (*). (وَمَنْ يَفْعَلْ مِنْكُنَّ)

و هر کم طاعت و عبادتکده دایمچیلق ایتسه سزلردن ای پیغمبر خاتونلری هم
 بوی صونسه (لِلَّهِ) الله تعالی گه (وَرَسُولِهِ) هم آنک رسولینه (وَتَعْمَلُ صَالِحًا) دخی
 اشلهسه ایند گو عملنی (نُؤْتِيهَا) بز پیرورمز اول خاتونغه (أَجْرَهَا) آنک اجر
 و ثوابینی (مَرْتَبِينَ) ایکی مرتبه یعنی باشقه خاتونلرغه بولغان اجرنک ایکی
 اولوشی قدر اجر بیرلور (وَأَعْتَدْنَا لَهَا) هم حاضرلهدک بز اول خاتون اوچون
 (رِزْقًا كَرِيمًا) یشی و کورکام بولغان رزقنی جنتده (يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ) ای پیغمبر
 خاتونلری (لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ) سزلر توگل سز بره گو اوخشاشلی (مِنَ النِّسَاءِ) امت
 خاتونلرندن زیراکه باشقه خاتونلرغه فاراغانده سز نك فضیلتکُز کوبدر (أَنْ
 اتَّقِيْنَ) اگر فورقسا کُز سز خدای تعالی دن و تقوالق ایتسه کُز (فَلَا تَضَعْنَ
 بِالْقَوْلِ) بس تواضعلق و یومشاللق قیلبا کُز سز سوز برله یعنی کشیلر برله
 سوزله شکان و قنکُزده (فَيَطْمَعُ الْاِدَى) بس شول وقتنده طمع قیلور سزلردن شول
 کمسه کم (فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ) بولفوجیبر آنک کوکلننه منافلق یا که فاسقلق صرخواوی

(وَقَلْنَ) ھم ايتكز سز (قَوْلًا مَعْرُوفًا) بىخى ومفقول بولغان سوزنى (وَقَرْنَ) دى آرام ايتكز وفرار قيلكز يعنى باصلوب اولطرگز (فِي بُيُوتِكُنَّ) اوز ايولرگزده اى پيغمبر خاتونلرى (وَلَا تَبَرَّجْنَ) ھم زينتلرگزنى كورسە توب وقوپشيلانوب يورمەگز (تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْاُولَى) اولدەگى جاهليت زماننەغى خاتونلرنك زينتلرينى اظهار قيلولرى كىى جاهليت اولى ادرىس عليه السلام زمانى برلە نوح عليه السلام زمانى آراسندە بولغان زماندر ياكە ابراهيم عليه السلامغە قدر بولغان زماندر جاهليت اخرى عيسى عليه السلامدن محمد عليه السلامغە قبلرى بولغان زماندر (وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ) ھم قائم قيلكز واوتەگز نازانى اى پيغمبر خاتونلرى (وَأَتَيْنَ الزُّكُوةَ) ھم بيرگز ار زكوتنى (وَأَطَعْنَ اللَّهَ) دى اطاعت قيلكز لر الله تعالى گە فرضلرني اوتەمك برلە (وَرَسُولَهُ) ھم آنك پيغمبرينە ستلرنى ادا ايلەمك برلە (أَنبِيَائِ بَرِيدِ اللَّهِ) موندن باشقە توگلدركم نلەر خدای تعالى (لِيَذِيبَ عَنْكُمْ) تادىم كينەرسە سزلردن (الرَّجَسَ) گناھنى (أَعْلَابِئِ) اى پيغمبر عليه السلامك ابو جماعتلرى (وَيُطَهِّرَكُم تَطْهِيرًا) دى نلەر شونى كم تادىم پاكلەمك پاكلەسە سزلرنى گناھلردن وبوزق اشلردن اوشبو آيت كر بىه پيغمبر عليه السلامك خاتونلرى آنك اهل بيتى اينكىنە دليلدر (۱) وبعضيلر اهل بيت فاطمە وعلی ھم حسن وحسين رضی اللہ عنھم لردر ديشلردر واللہ اعلم (وَأَذُكُرْنَ) وباد قيلكز اى پيغمبر خاتونلرى (مَا يَتْلَى) شول نرسەنى كم اوقولش بولور (فِي بُيُوتِكُنَّ) ايولرگزده (مِنَ آيَاتِ اللَّهِ) اللہ تعالى نك كتابينك آيتلردن (وَالْحِكْمَةَ) ھم پيغمبرنك سوزلردن كم اول سوزلر محض حكمتدر يعنى قرآننى وحديثلرنى حفظ قيلكز (إِنَّ اللَّهَ كَانَ) درسلككە خدای تعالى بولغوجيدر (لَطِيفًا) سزلرگە لطف وكرم ايتكوجى (خَبِيرًا) خسر طوتقوجى وبلگوجى سزلرنك سوزلرگزنى ھم اشلرگزنى اوشبو آيت كر بىلەر ازواج مطھرات حقندە نازل بولغاندن صولك اهل اسلام خاتونلردن بر جماعت ايتديلر بزلرنك حقمزده ھيچ بر آيت كيلمەدى حق سبحانہ وتعالى آيت ياردى كم (إِنَّ الْمُسْلِمِينَ) درسلككە خدای تعالى نك حكيمنە اتقياد ايتكوجى وبوى صونفوجى ايرلر (وَالْمُسْلِمَاتِ) ھم فرمانقە بوى صونفوجى خاتونلر (وَالْمُؤْمِنِينَ) دى ايەن كيتلورگان ايرلر (وَالْمُؤْمِنَاتِ) ھم ايمان كيتلورگان خاتونلر (وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ) دى فرمانقە اطاعت قيلودە ثابت بولغوجى ايرلر ھم خاتونلر (وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ) دى راست سوزلاگوجى ايرلر ھم راست

(۱) اسباب نزولده كيتلورمشدر كم ام سلمە رضی اللہ عنہا حضرتلرى ايتدى «پيغمبرمز عليه الصلوة والسلام مينم ايومده آنك اوچون چايولگان بر كلیم اوستندە او طورمش ايدى شول وقتكە حضرت فاطمە رضی اللہ عنہا رسول حضرتى اوچون طعام كيتلوردى حضرت بيوردى كم اى فاطمە علينى ھم ايكى اوغلك حسن وحسيننى چاقرغل بو آشنى برگە آشايق ديدى آنلر حاضر بولوب طعامنى آشاغانلردن صولك رسول اكرم حضرتى اول كلیمى آنلرنك اوستلرينە يابوب ايتدى اللہى بولر مينم اهل بيتدر بوللرنى رچسدن پاك ايلەگل» بس حق تعالى دن اوشو آيت كر بىه نازل بولدى اوشو جھندن بو بشى تننى «آل عبا» ديورلر يعنى رسول اكرم وعلی وفاطمە ھم حسن وحسين رضوان اللہ عليھم اجمعين

(۱) زینب بنت جعش رضی اللہ عنہا واقعہ سی: اوشبو حضرت زینب بنت جعش واقعہ سی اسلام دشمنانلرینک اسلام دینینہ ہم اولحضرت صلی اللہ علیہ وسلمگه طعنه قیلا طورغان اورنلرینک ایک مشهوری وقوتلیراکی بولغانلقدن اوشبو واقعہ خصوصندہ بر آز تفصیل مناسب کورلدی مصرده نشر ایتوله طورغان عرچه «المنار» مجلہ سینک صاحبی اوشبو واقعہ خصوصندہ ایتہدر: زید بن حارثک حضرت زینبنی طلاق قیلوروی حقندہ موضوع حدیثلر واصلسز ہم باطل روایتلر نقل ایدلوب بعض تفسیرلرده یازلغانلر شول باطل روایتلر اسلام دشمنانلرینک بو مسئلهده اسلامغه هم رسول صلی اللہ علیہ وسلمگه طعنه قیلورینه سبب بولغان ہم آنلرغه قوت بیرگاندر حتی نصرانیت داعیلری طرفندن اسلام دینننه فارشی تالیف ایدلمش کتابلردن اوشبو مسئله ذکر ایتولمه گان هیچ بر کتاب یوقدر بو مسئله آنلر اوچون قوتلی قورال بولغانلر و حالانکه بو خصوصندہ نقل ایتولگان اصلسز روایتلر و موضوع حدیثلردن قطع نظر ایدلوب اوشبو واقعہ طوغریسننه کیلگان آیتلرگه گنه فارالسہ ہم اول آیتلرنی دقت ایله طوغری مطالعه ایدلسہ بو آیتلر اوزلری اسلامنک حقیقینه ہم قرآننک کلام

الله ایدیکینه آچق دلیل بولولری هر بر عقل سلیم اباسینه ظاهر در بو خصوصندہ نقل ایتولگان باطل واصلسز روایتلر شولدر کم رسول اکرم صلعم حضرتلری بروقت زینب حضرت زیدنک نکاحنده وقتندہ زینبنک خجریه سینہ کروب حضرت زینبنک یوزی و باشی آچق حالده بولغانلقدن زینبنک حسن جمالین و مانورلغن کورب اولحضرتنک کوکلینه بر نرسه نوشدیده «سبحان

سوزلی خاتونلر (وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ) ودخی صبر ایتکوچی ایرلر و صبر ایتکوچی خاتونلر (وَالْمُتَصَبِّحِينَ وَالْمُتَصَبِّحَاتِ) هم تواضعلق و توبانچیلک ایتکوچی ایرلر و خاتونلر (وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ) دخی صدقه بیرگوچی ایرلر و صدقه بیرگوچی خاتونلر (وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ) هم روزه طوتقوچی ایرلر و روزه طوتقوچی خاتونلر (وَالْعَافِيْنَ فِرُوْجِهِمْ) دخی صافلاغوچی ایرلر لوزلرینک عورتلرینی حرامدن (وَالْعَافِيَاتِ) هم عورتلرینی حرامدن صافلاغوچی خاتونلر (وَالَّذَا كَرِيْنَ اللهُ كَثِيْرًا) و خدای تعالی نی کوب ذکر ایتکوچی ایرلر (وَالَّذَا كَرَاتِ) هم کوب ذکر ایتکوچی خاتونلر (اَعَدَّ اللهُ) حاضرلادی الله تعالی (لَهُمْ) اوشبو مذکور ایرلر هم خاتونلر اوچون (مَغْفِرَةً) یارلقاماننی آنلر نك گناهلرینی (وَأَجْرًا عَظِيْمًا) هم اولوغ بولعوچی اجر و ثوابنی آنلرنک طاعت و عبادنلرینه (۱) مرویدرکه رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم حضرتلری زینب بنت جعشنی زید بن حارثکگه خاتونلقده صورادی زینب رسول الله نك عمه سینک قزی بولدقندن هم صاحبجمال

مقلب القلوب» دیدی زینب رسول حضرتینک اوشبوسه زن ایشتوب واقعہ سی زیدکه سویله دی شوندان صوگ زید حضرت زینبنی طلاق قیلورغه نیت ایتدی امام ابوبکر بن العربی حضرتلری دیمشدر کم اوشبور وایت هیچده درست توگل بلکه باطل و یالغاندر اوشبور و ایتنی نقل ایتوچیلر مقام نبوت و عصمتنی هم اولحضرت صلعم شائینی آگلی آلمانغان و فہملری يتوشمه گان کهمسہ لردر اولحضرتنک نبوت و عصمتن هم الله تعالی قاشنده شأن و مرتبہ سن یحشی ملاحظہ ایتکان کشی آنک حقندہ مونداین ایشلرنی تجویز قیلو احتمالی یوقدر اولحضرت صلعم زینبنی کورب کوکلینه بر نرسه نوشدی دبیہ کلری هیچ شکسز باطلدر زیرا که حضرت زینب ریدکه نکاحلانماقندن الگاری رسول صلعمنک ایونده اهل بیت آراسندہ اوسدی اول وقتندہ حجاب حکمیدہ کیلگانی یوق ایدی اولحضرت همیشه آنی کورور ایدی زینبنک یاش قز وقتندہ هر وقت آنی کورب کوکلینه هیچ نرسه توشمہ دی اوزینک برقلینہ نکاحلانوب کشی خاتونی بولغاندن صوگ نیچک آگما میل ایتسون و آنک حقندہ کوکلینه بر نرسه توشسون حاشا ثم حاشا عقل سلیم موئی نیچک جان کیمسہ —

— و حالانكە حق سبحانە و تعالى اولاحضرتكە (ولا تمدن عينيك الى ما متعنا به ارواجا منهم زهرة الحياة الدنيا) دىوب بېورادر مصر مفتىسى سيخ محمد عبده حضرتلرى اوشبو سوزلارنى نقل ايتكاندىن سوڭ اوزىدىن ايتەدر: سبحان الله مسلمان بولغان كشىلر اوشبو روايت كىيلىرگە نىچك اوشانلر و حالانكە آنلر بلەر حق سبحانە و تعالى اولاحضرت صلعمنى صوفى ابن ام مكتومدىن يوز دوندرگانى اوچون عتاب قىلدى اول حقه عىس و تولى سورهسن يىاردى و حالانكە اولاحضرتك اىبن ام مكتومدىن اعراض قىلوى خىرلى و دىنگە فائدهلى اش اشلان نىتى برله ايدى دنيا مالينه طمع قىلدىن توڭل ايدى شولاي بولسەده حق تعالىدىن اول حقه شلته ايتى كىلدى اكر حضرت زىنب واقعه سندا كى مذكور روايت درست بولسە ايدى اولاحضرتك زىبنى كورگاچ ايتكان نىسبى اوچون هم زىبى پلاق ايتكاندىن سوڭ زىبنى نكاحلاب آلفانى اوچون حق تعالىدىن عتاب كىلور ايدى و حالانكە اول خصوصەدە هېچە عتاب كىلمەدى بلكە اولاحضرت صلعمك زىبنى آلورى خدای تعالىك حكىمى و امرى بوينچە بولدى معتبر تفسىرلردن آڭلاشلغانىنە كوره اوشبو حضرت زىنب واقعه سنده كىلگان ايتلرنگ حاصل مضمونى

۳۶۰

﴿ ۲۲ نچى جز ۱ احزاب سورهسى ﴾

شولدركم: اوشبو آيت
 كرىبه لىرسول اكرم
 صلعمك عىسە امىمه
 بنت عبدالمطلبك قزى
 زىنب بنت جعش رضى الله
 عنها حقندە نازل بولمىشدر
 مذكور زىبنى رسول
 صلعم اوزىنگ آزاد ايتكان
 قلى زىب بن حارثە گە
 خاتونلققە صورادى
 اول زىب پىغمبر
 عليه السلامك آذرباب
 و كوركام بولدىدىن زىدكە خاتونلققە باراسى كىلمەدى مېن نىچك زىدكە خاتون
 بولايىم دىدى پىغمبر حضرتىنگ ياوچىلىقىنى قبول قىلمادى زىبىنگ قىرنداشى
 عبدالله هم بوخصوصەدە زىنب برله براتفاقندە ايدى حق سبحانە و تعالى آيت
 يىاردى كم (وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَتِيْوَشٍ بَوْلَادَى هَيْجَ بَرْمُؤْمِنٍ اَبِرْگە (وَلَا مُؤْمِنَةٍ)
 دىخى تىوش نوڭلدر هېچ برمؤمنە خاتونلققە يعنى عبدالله بن جعشكە هم زىنبكە
 تىوش نوڭلدر (اِذَا قُضِيَ لِلَّهِ هَر قَآچَآن حَكْم اَيْتسە خدای تعالى (ورسولە) هم
 آنك رسولى حكم ايلسە (امراً) براشنى يعنى زىبىنگ زىدكە نكاحىنى (أَنْ
 يَكُوْن لَّهُمْ) شولكم بولسە آنلرغە (الْغِيْرَةَ) اختيار (من أمرهم) آنلرنگ اشلردىن
 يعنى آنلرنگ اول اش خصوصندە اختيارلرى اوزلرندە بولمايوب بلكە خدای
 ورسولنگ اختيارىنە تابع بولماق تىوشدر و پىغمبر هرئى حكم ايتسە آنى قبول
 قىلماق واجبدر (ومن يعص الله) و هر كم خاللاق قىلسە و قارشسە خدای تعالىك

اوسدرگان اوغلى ايدى شول سببلى خلق آنى زىب بن محمد ديورلر ايدى حضرت زىنب اول باشدە
 آزاد بولغان قلغە خاتونلققە بارورغە خورلاندى آغاسى عبدالله بن جعش هم زىبنى زىدكە بىراسى كىلمادى
 بزنگ نىسلىز شريف نسل زىب بزگە نىك نوڭل دىدى صكره حق تعالىدىن (وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ
 اِذَا قُضِيَ لِلَّهِ وَرْسُوْلَه الْآيَةِ) نازل بولغاچ زىنب اوزى هم آغاسى راضى بولدىلر خدای ورسولنگ حكى
 شول بولغاچ بز هېچ نرسە ايتىمىز دىدىلر بس اولاحضرت صلعم زىبنى زىدكە نكاحلادى جاهلېتندە
 عرب عادتندە باط كشىنى اوغللققە آلو بار ايدى شول اوغللققە آلوب آصراغان بالاسى كشىنىك اوز
 بالاسى حكىمندە بولور ايدى وفات بولسە ميراثى شوڭا قالور ايدى نىسبى قىرنداشلرى ميراثدىن محروم
 بولورلر ايدى هم شول آصراب اوسدرگان اوغلىنىك خاتونى كشىنىك اوز كىلونى حكىمندە بولوب شول
 اوغلى وفات بولسە ياكە آيورسە اول خاتوننى نكاحلاماق درست بولماس ايدى كىلون قىابىن آتاسىنە
 درست بولماوى شكلى كورلر ايدى اسلام دىنى اوشبو باطل عادتنى بتوردى اوغللققە آلفان بالا
 كشىنىك اوز بالاسى نوڭل آنى اوزىنگ چن آتاسىنە نسبت بىرگىز آڭا ميراث نىبى هم آنك خاتونى—

— اندن آيرغاچ شول آصراب اوسدرگان آتاسينه نكاحلانماق درست اول آنگ چن آتاسى توگل ديوب حق تعالى نك حڪمى نازل بولدى خلق آراسنده عادت بولوب آنا بابالرندن اورناشوب فالغان اشنى تيزگنه بتورب بولى شونداين عادت بولوب اورناشقان اشنى بتورور زحون اول پيغمبر عليه السلام اوزى شول عادتنگ خلاقن اشلب خلقه كورسه نورگه كبراك پيغمبر اوزى اشله گاج خلق آنگا تيز ايارادر شول سببلى خداى تعالى اولحضرت صلعمنگ آصراب اوسدرگان اوغلى هم آزاد ايتكان قلى زيدنگ خاتونن زيد طلاق ايتكاندن صوك اولحضرتنگ اوزينه نكاحلاب آلورغه بيوردى ناكم شونى كورب خلق كشينك آصرافان اوغلينگ خاتونى شول اوغلى طلاق ايتكاندن صوك اول كشينك اوزينه نكاحى شريعتده درست ايتكانن آچق بلسونلر هم شوگا ايارسونلر اوچوندر اوشانداق اول زيدنى محمد عليه السلامنگ اوغلى ديههگز محمد عليه السلام سزلدن هيچ براوگزنك آتاسى توگل ديوب آيت يباردى بس اوشبو بيانندن معلوم بولدى كم: حضرت زينب رضى الله عنها حقنده اوشبو طريقه آيتلر نازل بولووى

﴿ ۱۲ ھى جز ۱ احزاب سوره سى ﴾ ۳۶۱ مذکور باطل عادتنى

رفع فيلو هم شريعت اسلاميه حڪمىنى اظهار ايتو اوچوندر بولماسه اولحضرت صلعمنگ كوب خاتونلرى بولسه ده هيچ برسینگ نكاحى حقنده فرآنده ذكر ايتوليه دى اوشانداق معلوم بولدى كم اوشبو واقعه ده اولحضرت صلعم حقنده طعنه قيلورغه ذره قدر اورن يوقدر بلكه بو خصوصه غى آيتلر اسلامنگ حلقينه

فرمانينه (ورسوله) هم رسولينه فارشسه يا كتاب وسنت حكمنندن چقسه (فقدصل) بس تعقيب ضلالتكه نوشدى و آزردى اول كمسه (ضلالاً مبيناً) آشكارا آزماق برله اوشبو آيت نزولندن صوك زينب رضى الله عنها هم فرنداشى عبد الله مذکور عقده كراضى بولديلر وزينبنى زيدكه نكاح ايله ديلر حق سبحانه و تعالى حضرت پيغمبر عليه السلامغه معلوم ايله مش ايدى كم زينب سينك ازواج مطهورانك جبل سينه داخل بولاچاق علم قديمده مقرر ايدلمشدر بس زيد برله زينب آراسنده مو افتت بولمايوب زيد نيچه مرتبه : نبنى طلاق ايتمه كچى بولغاچ پيغمبر عليه السلام مانع بولوب طلاق فيلدرماس ايدى نتاك كم حق تعالى بيورور (واذ تقول) وياد قيلغلاى محمد عليه السلام شونى كم سين اينور ايدك (لذلى انعم الله عليه) شول كمسه كه كم انعام فيلغاندر خداى تعالى آنگ اوزرينه دين اسلام نعمنى هم توفيق برله (وانعمت عليه) هم سين انعام فيللك آنگا آنى تربيه ايتك هم آزاد قيلوب اوزنگا اوغل ايله مكك برله كم مراد زيد بن حارثدر يعنى زيدكه

و فرآننگ الله تعالى طرفندن نازل بولووينه آچق دليلدر ۳۳ حضرت عائشه رضى الله عنھان منقولدر كم: اگر اول حضرت صلعم اوزينه كيلگان وحيدن بعضيسنى باشورمه كى ممكن بولسه ايدى اوشبو (واذ تقول للذى انعم الله عليه الى آخره) آيتىنى ياشورور ايدى البته اول حضرت آنداين اشدين عالى وميرادر اوشبو آنتده كى (وتخشى الناس والله احق ان تخشيه) ديگان سوزنگ هم اولحضرت صلعم حقنده هيچده نقصنى ايبام فيلا طورغان اش يوق زيرا كه بوسوزنگ معناسى سين آدميلردن فورقاسك خدايدن فورقميسك ديگان سوز توگل بلكه آندن مراد شولدر كم: سين خداى تعالى دن فورفوك اوستينه ينه زيننى نكاحلاب آلسام خلق «اوغلينگ خاتونن اوزى آلى» ديوب عيب ايتولر ديب فورقاسك و حالانكه اسلام حڪمىنى اجر ايتوده خلقنگ عيب ايتولردن فورفو تيوش توگل بلكه خداى تعالى دنگنه فورفورغه كبراك والله تعالى اعلم. لمرره ص

ایتىڭ سېن (اَمْسُكَ عَلَيْكَ زَوْجَكَ) صافلاب طوتغل اوزىڭ اوچون خاتونىڭ
 زېنىنى اى زېد يەنى آنى آيورماغل و نكاحىڭدە طوتقل (وَاتَّقِ اللَّهَ) ھم خدای
 تعالى دن قورقل آنىڭ اشى طوغرىسىندە (وَتَخَفِ فِي نَفْسِكَ) وباشرور بولدىڭ
 سېن اوزىڭنىڭ نەفسىڭدە اى مەھدە عليه السلام (مَا لِلَّهِ مَبْدِيه) شول نەرسەنى كەم
 خدای تعالى آنى ظاھەر قىلغۇچىدەر يەنى زېنىڭىڭ ازواج مطھورەدن بولماق ايدكىنى
 (وَتَخَفِ النَّاسَ) ھم قورقورسىڭ آدمىلرنىڭ ملامت قىلورلردىن يەنى زېنى اوزىڭا
 نكاحلاب آلماق خصوصىدە خلىڭنىڭ ملامتىدىن واوغلىنىڭ خاتونىنى اوزى آلدى
 دېب ايتەلمەيدىن قورقور بولدىڭ (وَاللَّهُ أَحَقُّ) و خدای تعالى تېوشلىرا كدر (اَنْ
 تَغْشِيَهُ) شوڭا كەم سېن قورقساڭ آندىن يەنى خدایدانغىنە قورقماق كېرا كدر
 و مقرر دەر كەرسول اكرم صلى الله عليه وسلم نىڭ خدای تعالى دن خوفى و قورقوروى بارچە
 آدمىلرنىڭ خوف و خشىتىلردىن آرتۇغرا قدر مرويسرگە زېد زېنىنى طلاق قىلۇپ
 عدقى طولغاندىن سوڭ حضرت پېغمبەر عليه السلام زېنىنى اوزىنە خاتونلىقغە سوراب
 زېدىڭ اوزىنى باوجىلىقغە يباردى زېد زېنىگە كېلۇپ رسول حضرتىڭ
 سورامانلىقىنى عرض قىلماق زېنىب رضى الله عنها غايت شادلىقتىن شكرانە اوچون
 ايكى ركەت نماز اوقۇدى وايتدى الھى سېنىڭ رسولىڭ مېنى خاتونلىقغە سورىدەر
 اكر مېنىم اول حضرتكە لياقتىم بولسە مېنى آڭما بېرگل فى العال زېنىڭىڭ
 دعاسى مستجاب بولدى واوشبو آيت كېلدى (فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ) بس اوتەگانى
 زېماندە زېد (مِنْهَا وَطَرًا) زېنىدىن بر حاجتىنى يەنى زېنىنى طلاق قىلۇپ زېدىڭ
 مرادى حاصل بولماق ھم عدقى منقضى بولماق (زَوْجَانِكُمَا) سېڭا تزويج ايتدىڭ
 و خاتونلىقغە بېردىك بز اول زېنىنى (لِكَيْلَا يَكُونَ) تا كەم بولماسون اوچون سېنىدىن
 سوڭ (عَلَى الْهُومَيْنِ حَرَجٌ) مؤمنلر اوزىرىنە بر طارلق وچىتىڭ ياكە بر وبال
 و گناھ بولماسون (فِى اَزْوَاجِ ادْعِيَانِهِمْ) اوزلرنىڭ آصرامانغە آلفان واوغل ايتۇپ
 آطاغان اوغللرنىڭ خاتونلرنى نكاحلاب آلودە (اِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا) ھرقاچان
 ايرىشسەلر اول اوغللر خاتونلردىن بر حاجت و مرادغە يەنى آصرارغە آلفان
 اوغللرى خاتونلرنى طلاق ايتسەلر ھم عدتلىرى طولسە شول خاتونلرنى مؤمنلر
 اوزلرى نكاحلاب آلسەلر درستىر شونىڭ درست ايدكى ظاھەر بولسون اوچون
 زېدىڭ خاتونى زېنىنى سېڭا تزويج ايلەدىڭ كەم اول زېدىنى سېن
 اوزىڭا اوغل ايتۇپ آلمىش ايدىڭ (وَكَانَ اَمْرُ اللَّهِ) وبولدى خدای تعالى نىڭ

اشى (مَفْعُولًا) قىلىنىشى يەنى خىداي نىلەگان اش البتە بولماي قالماي
 زىنپ رىضى الله عنها پىغمبىرمنىڭ باشقە خاتونلارنى تەفاخر قىلور ايدى كىم: «مىنى
 الله تعالى اوزى رسولىنە تىزۈپ قىلدى اما سىزنى تىزۈپ ايتكۈچى ۋى
 ۋىكىللەرگۈزەر» دىور ايدى (مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ) بولمادى پىغمبىر عليه السلام اوزىنە
 (مَنْ حَرَجَ) ھىچ بىر وبال وگناھ (فِيْهَا فَرَضَ اللهُ) شول نىرسەدە كىم تەقدىر قىلغاندىر
 خىداي تعالى (لَهُ) اَنَك اۋچون يەنى بو اش سىبىلى حضرت پىغمبىر عليه السلامغە
 ھىچ گناھ بوقدىر بو اش آڭاغنە مخصۇس توڭلەر بلكە (سُنَّةَ اللهِ) سنت ايلەدى
 خىداي تعالى اوزىنىڭ سىنتىنى (فِي الَّذِينَ خَلَوْا) شول كەمسەلدە كىم اۋتدىلەر (مَنْ قَبْلُ)
 مەھد عليه السلامدىن كىگارى يەنى اۋلگى پىغمبىرلەردە كىم آنلردىن ھىم خىداي تعالى
 مباح بولغان اشلىدە ھىر جىنى نەفى قىلدى ((وَكَانَ أَمْرًا لِلَّهِ) وبولدى الله تعالى نىڭ
 اشى (قَدْرًا مَقْدُورًا) اۋتەلىنىشى بولغۇچى بىر ھىكم وفضا بىس اۋلگى پىغمبىرلەرنىڭ
 صىقتلرىنى بىمان ايلەپ بىيوروركىم (الَّذِينَ يَسْلَفُونَ) شول كەمسەلدەردىر آنلر كىم
 ايرىشدىرور ايدىلەر (رَسَلْتُ اللهُ) الله تعالى نىڭ پىغما لىرىنى وفرمانلىرىنى
 املرىنە (وَيُحْشَوْنَ) ھىم قورقورلر ايدى آنلر خىداي تعالىدىن (وَلَا يَحْشَوْنَ أَحَدًا)
 وقورقماسلر ايدى ھىچ بىرەگۈدىن (إِلَّا اللهُ) مگر الله تعالىدىن گنە قورقورلر (وَكَفَى
 بِاللَّهِ حَسِيبًا) وكفايت ايتكۈچىدەر خىداي تعالى حساب ايتكۈچى بولوب بىنەلەرنى
 وآندىن باشقە حساب ايتكۈچى بوقدىر بىس آندىنغە قورقماق نىوشدىر مروبىر كە
 زىنپ رىضى الله عنها واقەسىندىن موك دىنسىزلر ومنافقلر رسول اكرم صلى الله
 عليه وسلم حضرتىنە طەنە قىلوب ايتدىلەر كىم بو مەھد خەلققە اوغللەرگۈزنىڭ خاتونلرى
 سىزلىگە ھىرامدىر نىكاح قىلماق درىست توڭلەر دىوب ايتەدر وھالانىكە اوزى
 اوغلىققە آلمان زىدىنىڭ خاتونىنى اوزىنە نىكاحلاپ آدى دىدىلەر آنلر اوغل
 ايتوب آلمانغان بالانى كىشىنىڭ صىلى بىلاسى بىرلە بىر ھىكمەدە طونارلر ايدى بىس
 ھىق سىبەنە وتعالى آيت نىباردى كىم (مَا كَانَ مُحَمَّدٌ) بولمادى مەھد عليه السلام
 (أَبًا أَحَدٍ) ھىچ بىر كىشىنىڭ آناسى (مِنْ رِجَالِكُمْ) سىزنىڭ ايرلەرگۈزدىن يەنى
 آنىڭ بلاغنىكە ايرىشكان اوغلى ھىچدە بوقدىر طاهر وقاسم ھىم ابراھىم اسمەلى اۋچ
 اوغلى بولغان بولسەدە آنلر ھەمەسى ياش وقتلرىندە وفات بولدىلەر مبلغ رىجالگە
 يەنى ايرلر كىم رىبەسىنە ايرىشەدىلەر بىس آنىڭ اوسوب بىشكان صىلى اوغلى بوقدىر
 ناكىم اول اوغلىنىڭ خاتونىنى نىكاح قىلماق آڭا ھىرام بولور ايدى بىس اول

مناقلرتك طعنہ لری ناحق و تیوشسزدر (وَلَكِنَّ رَسُولَ اللَّهِ) ولکن اول محمد
 علیہ السلام خدای تعالیٰ نك رسولیدر (وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ) ہم بارچہ پیغمبرلرتك
 آخریدر کم آندن صوآک ہیچ بر پیغمبر مبعوث بولماس و کیلمهس (وَكَانَ اللَّهُ) و بولغو چیدر
 خدای تعالیٰ (بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا) بارچہ نرسه نی بلگوچی بس نبوة ختمینه کم مناسب اید کینی
 اول اوزی بلور (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمان کیلتورگان کسه لر (ادْكُرُوا
 اللَّهُ) ذکر قیلکزر و یاد اینکزر لر الله تعالیٰ فی (ذِكْرًا كَثِيرًا) کوب یاد ایتک یعنی
 کوبره ک و قتلرده ذکر قیلکزر جا که ذکر نك تور لی نوعلری بر له ذکر اینکزر لر
 نهلیل و تعجید و تعحید و تکبیر کبی (وَسَبِّحُوهُ) هم تسبیح ایتکزر خدای تعالیٰ که
 یا که نماز او قکزر لر آنك او چون (بُكْرَةً) ایرته بر له (وَأَصْبَلًا) دخی کیچه وقتند
 یعنی ایرته نمازی بر له آخشام و پستو نمازلرینی او قکزر (هُوَ الَّذِي) اول خدای
 تعالیٰ شول ذاتدر کم (يُصَلِّيْ عَلَيْكُمْ) رحمت قیلور سزر لگه (وَمَلَائِكَتُهُ) هم آنك
 فرشته لری استغفار قیلور لر و گناهلر کزر یارلقانیا قینی استه لر لر (لِيُغْفِرَ لَكُمْ)
 تا کم چقارسون او چون سزلر نی خدای تعالیٰ (مِنَ الظُّلُمَاتِ) کفر فارانغولقلر نندن
 (إِلَى النُّورِ) ایمان نوری صاری یعنی اسلام دیننده سزلر نی ثابت و دائم قیلسون
 او چون یا که مراد معصیت و گناه فارانغولقلر نندن طاعت و عبادت نورینه چقارسون
 او چون دیبه کدر یا که ظلمات بشریتندن روحانیت نورینه چقارسون (وَكَانَ
 بِالْمُؤْمِنِينَ) و بولغو چیدر اول خدای مؤمنلرگه (رَحِيمًا) مهربان و مرحمتلی کم
 اوزی آنلرغه رحمت ایلر هم فرشته لرگه آنلر او چون مغفرت طلب ایتک بر له فرمان
 قیلور (تَحِيَّتُهُمْ) مؤمنلرگه خدای تعالیٰ فاشندن بولغوچی تحیت و بوله ک (يَوْمَ
 يَلْقَوْنَهُ) شول کونه کم کورور لر آنلر خدای تعالیٰ فی (سَلَامٍ) هر آفتندن سلامت کدر
 یا که ضمیر ملک الموتکه راجدر یعنی هزار ایلنی کورگان و قتلرنده و جان
 بیرگان و قتلرنده آنلرغه سلام ایتور (وَأَعَدَّ لَهُمْ) هم حاضر له گاندر خدای تعالیٰ
 مؤمنلر او چون (أَجْرًا كَرِيمًا) الوغ بولغوچی اجر نی یعنی جنت هم جنت
 نعمتلرینی (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ) ای خدای نك پیغمبری (أَنَا أَرْسَلْتُكَ) درسئلکه بز
 بیاردک سینی (شَاهِدًا) گواه ایتوب امتلر نك اشلرینه (وَمُبَشِّرًا) هم سوینچ
 بیرگوچی ایتوب بز نك رحمتیمز بر له (وَنَذِيرًا) دخی نورقتقوچی ایتوب عذابیمزدن
 (وَدَاعِبًا) هم اونگه گوچی ایتوب (إِلَى اللَّهِ) الله تعالیٰ صاری یعنی توحید و عبادتکه
 (بِإِذْنِهِ) آنك فرمانی بر له یا که توفیق و تیسیری بر له (وَسِرَاجًا مُنِيرًا) هم بیاردک

بز سىنى روشن و يافى بولغوى چراغ ايتوب ياكه يافى چراغنىكى فرآننى
 ايهسى ايتوب (وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ) وسوينچ بيرگل اى محمد عليه السلام مؤمنلرگه
 (بَانَ لَهُمْ) شونىك برله كم آنلرغه بولغوجيدر (مَنْ اللَّهُ) الله تعالى قاشندن (فَضْلًا
 كَبِيرًا) الوغ بولغوى فضل وكرم يعنى ديدار دولتى كم بارچه نعمتلرنىك الوغراقى
 وچشيرايدير (وَلَا تُطْعَمُ الْكُفْرِينَ) هم اطامت قيلماغل و بوى صونماغل سىن حلقغه
 اشانماوچيلرغه و كفر اهلينه (وَالْمُنَافِقِينَ) دى منافقارغه (وَدَعِ) هم قوبغل سىن
 و كېچكل (أَذَاهُمْ) آنلرنىك سىكا اذيت و جفا ايتولر ينه فارشى مكافات قىلودن يعنى
 آنلردن انتقام آلو صدندنه بولماغل و خدايغه طابشرغل كم خداى تعالى اوزى
 جزالرينى بيرور (وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ) هم نوكل ايتكل خداى تعالى اوزرينه آنلرنىك
 دفعلى طوغرىسنده (وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا) و ينكوچيدر خداى تعالى همه اشلرنى
 باشقارغوى ياكه حفظ ايتكوچى و اهدآء شرندين صافلاغوى بولوب (يَا أَيُّهَا
 الَّذِينَ آمَنُوا) اى ايهان كېلتورگان كېسلىر (إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ) هر قاچان نكاح
 قىلسا كز سز مؤمنه خاتونلرنى (ثُمَّ طَلَقْتَهُنَّ) سكره طلاق ايتسه كز سز آنلرنى
 (مَنْ قَبْلَ أَنْ تَمْسُوهُنَّ) آنلرنى مس قىلماق كزدين الكارى يعنى خلوة صحبته برله
 خلوة بولماقدين الكارى طلاق قىلسا كز (فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ) بس يوقدر سز لرگه اول
 طلاق ايتلمش خاتونلر اوزره (مِنْ عَدَّةٍ) هيچ بر عده كم (تَعْتَدُونَهَا) صانارسز اول
 عده نىك كوونلرينى يعنى اول خاتونلرغه عده صافلاماق لازم نوگلدلر طلاق
 ايدلگاچه ايكنچى ابرگه بارماقلى درستدر (فَمَتَّعُوهُنَّ) بس فائده ندر كز اول خلوة
 صحبته دن الكارى طلاق ايتكان خاتونلر كزنى بر نرسه برله يعنى اكر مهر
 تسيه ايدلگان بولسه آنلرغه شول مهرنىك يارطيسى بيرلور و اكر مهر تسيه
 ايدلگان بولمسه متعه بيرمهك و اجيدر (وَسَرَّحُوهُنَّ) دى كيچكز و آبرلكز
 آنلردن (سَرَّاحًا جَمِيلًا) كوركام بولغوى كېچماك برله يعنى آنلرغه ضرر ايرشدر ماينچه
 منزللر كز دن چسار كز (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ) اى پيغمبر عليه السلام (أَنَا أَحَلُّنَا لَكَ)
 درستلكده بز حلال ايتدىك سىنىك اوچون (أَزْوَاجَكَ) سىنىك خاتونلر كنى (الَّتِي
 آتَيْتَ أَجُورَهُنَّ) شونداين خاتونلر كنى كم سىن بيردىك آنلرنىك مهرلرينى حلال
 قىلوى مهر بيرورگه تقيد افضليقى بياندر حلاللك آتما نوقف ايتدىكندن نوگلدلر
 (وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ) هم ملك يمىن برله مالك بولغان كنىزه كلر كنى سىكا حلال
 قىلدى (مِمَّا آفَاءَ اللَّهُ) شول نرسه دن كم فائداغاندر و بيرگاندر خداى تعالى آنى

(عَلَيْكَ) سېنىڭ اوزرگه يىنى كفر اهلى برله صوغش قىلغانده حاصل بولغان غنىمەت بولوب سېڭا نصيب ايدلگان كىزىكلرنى صفيه وريعانه وغىرىلر كىي (وَبَنَاتِ عَمِّكَ) ھم حلال ايتدك سېڭا آناڭ برله بر نوغمه اير قىزداشك قىزلىرىنى (وَبَنَاتِ عَمَّاتِكَ) ھم آناڭ برله بر نوغمه قىز قىزداشلرڭ قىزلىرىنى (وَبَنَاتِ خَالَاتِكَ) دى آناڭ برله بر نوغمه اير قىزداشك قىزلىرىنى (وَبَنَاتِ خَالَاتِكَ) دى آناڭ برله بر نوغمه قىز قىزداشلرڭ قىزلىرىنى (الَّتِي هَاجَرْنَ مَعَكَ) آنداين خانولرڭم اوشبو مذكورلردن ھىجرت ايتدىلر آنلر سىڭك برله مكدەن مدىنەگە (وَأَمْرًا مَوْمِنَةً) دى حلال ايتدك مؤمنە خانوننى (أَنْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا) اگر باغشلاسه اول خانون اوزىنى (لِلنَّبِيِّ) پىغمبرگە (أَنْ أَرَادَ النَّبِيُّ) اگر تىلاسه پىغمبرغە اليه الاسلام (أَنْ يَسْتَنْكِحَهَا) نىكاحلانماقنى اوزىنە اول خانوننى (خَالَصَةً لَكَ) خالاس ايتولمىش وخالصلانمىش بولغانى حالده سېڭاغنه اوشبو ھىكم (مَنْ دُونَ الْمُؤْمِنِينَ) مؤمنلردن باشقە يىنى بر خانون مجرد اوزمنى سېڭا ھبە قىلدىم دىبە كى برله مھىرسىز اول خانوننىڭ حلال بولماقنى رسول اكرم صلى الله عليه وسلم گە گنە مخصوصدر باشقە مؤمنلرگە بوھىكم بولماس (فَدَعَلْنَا) تحقيق بلدك بز (مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ) شول نرسەنى كىم فرض قىلدىق امە اوزرىنە عقد شرطلرندن (فِي أَرْوَاجِهِمْ) خانوللرىنى نىكاح قىلو توغرىسىندە يىنى مھىر وشھود ونفقە ھم ايكى خانون آراسىنى نىگىز توتىق كىي (وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ) ھىم ملك يىمىن برله مېلوكارى بولغان كىزىكلرىنى تونەق خصوصندە وحلال ايتدك سېڭا اى محمدعليه السلام خانوللرىنى مجرد اوزارىنى ھبە ايتتە كلرى برله مھىرسىز (لِكَيْلَا يَكُونَ عَلَيْكَ) تاكىم بولماسون اوچون سېنىڭ اوزرڭا (حَرَجٌ) بر طارلق وچىتىنلىك (وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا) وبولغوجىدىر ھىداى تعالى يارلقاغوجى گناھلرنى (رَحِيمًا) مھىربان ومرحمتلى كىم چىتىن اشلر برله كوچلاماس (نُرْجِي مِنْ تَشَاءُ) اوزڭدىن يراق قىلورسىڭ اى محمد عليه السلام نلگان كىمسەڭنى (مَنْهَن) خانولرڭدىن (وَنُؤْوَى إِلَيْكَ) ھم اورن بىرورسىڭ اوزڭك سارى (مَنْ تَشَاءُ) نلگان كىمسەڭنىڭ ازلردن يىنى قاينوسنى نلھساڭك شونى اوز فاشكە طونارسىڭ ونلگانىڭنى چىتدە طونارسىڭ اختيار اوزڭكە ھىر وسىپتەدە كلنورمىشدر كە اوشبو آيت برله رسول اكرم صلى الله عليه وسلم دىن قىسمنىڭ وجوبى ساقط بولدى يىنى خانوللر آراسىنى نىگىز ايتماڭنىڭ واجىلكى آندىن ساقط بولدى لىكىن زاد المسيردە دىمىشدر كە اول حضرت ازواج مطھىرت آزالرىندە سوده رضى الله عنھادن

باشقەرلرنىڭ آراسىنى قىسمى رعايە قىلور ايدى سوده اوز نوبتىنى عائشە حضرتىنە باغشلاغان ايدى (وَمَنْ ابْتَغَيْتَ) ھەركىنى استاساڭ سىن ۋەكىرى طلب ايلەساڭ (مَنْ عَزَلْتَ) شول كەسەلردىن كەم اوزگىدىن يراق قىلدىڭ آنلرنى يەنى اوزگىدىن چىندە طوتقان ۋە ماشلاغان خانونىڭنى كىرى اوزگا ياقن ايتنە كىچى بولساڭ ۋە كوڭلىنى تاپساڭ (فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ) بىس يوقدەر ھىچ گناھ سىنىڭ اوزرگا (ذَلِكَ) اوشبو اش يەنى اوزگىدىن يراق ايتكان خانونىڭنى يەنە اوزگا ياقن ايلەمەكك (ادنى) يقىنراقدر (أَنْ تَقْرَأَ عَلَيْهِمْ) ياقنراقدە اول خانونلرنىڭ كوزلرى اوشبو اش سىبىلى (وَلَا يَهْرَنَ) ھەم قايغولى بولماسلقلار يەنە يقىنراقدر سىنىڭ فراڭك بىرلە (وَيَرْضَيْنَ) دىقى راضى بولورلار يەنە يقىنراقدر (بِمَا أُتَيْتَهُنَّ) شول نرسەگە كەم بىردىڭ سىن اول خانونلارغە (كُلُّهُنَّ) آنلرنىڭ ھەملەرى يەنى ھەر قاچان اول خانونلار سىنىڭ ايتنەكك بىرلە آنلرنى يراق ھەم ياقن ايلەمەكك بارچەسى خدائىڭ فرمانى بىرلە ايدىكىنى بىلسەلر بو اش سىبىلى مالول ۋە قايغولى بولماسلر بىلكە راضى بولوب اطاعت قىلورلر (وَاللَّهُ يَعْلَمُ) ۋە خدائى تعالى بلور (مَا فِي قُلُوبِكُمْ) سىزلرنىڭ كوڭللىرىگە بولغان نرسەنى رغبت ۋە كراھتىدىن (وَكَانَ اللَّهُ) بولغۇچىدەر خدائى (عَلِيمًا) بىلگۇچى بىنەلرنىڭ نىظىرىنى (حَلِيمًا) قەھل ايتكۇچى ھەم صىبر قىلغۇچى كەم گناھكار بىرنى عذاب ايلەمەككە آشقىماس (لَا يَجُلُ لَكَ النَّسَاءُ) حلال نوڭلدر سىڭا خانونلار اى محمد عليه السلام (مَنْ بَعْدَ) اوشبو توقۇز خانونلرنىڭدىن صوڭ تىناك كەم باشقە مؤمنلرگە دورت خانوندىن آرتق حلال بولماس (وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ) دىقى حلال نوڭلدر سىڭا آلشدرماڭك (بِهِنَّ) اوشبو خانونلار بىرلە (مَنْ أَرْوَجَ) باشقە خانونلردىن براونى يەنى اوشبو خانونلرنىڭدىن بىرسىنى طلاق ايدىوب آنىڭ اورنىنە باشقە بىر خانون آلماڭك درست نوڭلدر (وَلَوْ أَعْجَبَكَ) اگەرچە عىجبكە فالدىرسەدە سىنى ۋە حىران ايلەسەدە (حُسْنُهُنَّ) اول خانونلرنىڭ كور كاملىكلرى (إِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ) مگر كەم حلالدر سىڭا اوشبو توقۇز خانونلرنىڭدىن آرتق شول نرسەگە مال ك بولدى آنى سىنىڭ قولك يەنى اوز مىلكىگە بولغان كىنىزكلرنىڭ حلالدر (وَكَانَ اللَّهُ) بولغۇچىدەر اللە تعالى (عَلَى كُلِّ شَيْءٍ) بارچە نىز اوزرە (رَقِيبًا) حىفظ ايتكۇچى ۋە صافلاغۇچى مرويدىر كە پىغىبىر عليه السلام حضرتلرى حق تعالىنىڭ حكىمى ايلە زىنەبىنى اوزىنە خانونلغى قىبول ايلەدى ۋە آنىڭ طويىنە طعام حاضرلىتوب خلقنى دعوت قىلدى طعامنى آشاب تەمام ايتكاندىن صوڭ جىولغان قوناقلار سوزگە مشغول بولوب

بیک اوزاق اولتوردیلر زینب حضرتی خانەنک برپوچماغندە بوزینی دیوارغە بیروب اولتورغان ایدی پیغمبر علیہ السلام خلقنک کیتیا کینی تلار ایدی همیشه سوزلاشوب اولتوردیلر عاقبە رسول اکرم حضرتی مجلسدن اوزی طوروب کیتدی آنک تورغانینی کوب صحابەر کوبسی طوروب کیتدیلر مجلسدە اوچ کشی همان سوزلاشوب فالدیلر حضرت ایشک توبندە کونوب طورور ایدی آنلر همیشه سوزلاشور ایدیلر آنلرغە اینتە ککە شرم ایله دی شول طریقە کوب انتظاردن صوڭ خلوت بولدیلر حضرت انس اُبتورکم رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم حضرتلری زینبنک خانەسینە کردی مین ہم کره کچی بولغان ایدم حجره ایشکینە پرده طارتدیلر ہم اوشبو آیت حجاب نازل بولدی (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمان کیلتورگان کسەلر (لَا تَدْخُلُوا) کره کزلر (بُيُوتَ النَّبِيِّ) پیغمبر علیہ السلام ایولرینە (الْأَنْبِيَاءِ) مگر شولکم سز لرگە اذن بیرلسە یعنی اگر سز لرگە رخصت بیرسەر و سزنی اونداسە لرگنە کرگز (إِلَى طَعَامٍ) طعام آشاماقه (غَيْرِ نَاطِرِينَ) فاراغوچیلرغە باشقە بولغانکزر حاله (أَنَّهُ) اول طعامنک ایرشمە کینە وکیلە کینە یعنی ایشکگە فاراب طعام فایچان کیلور دیب نورماکزر یا که طعام وآش وقتینی صافلاب توروب تونون کورگاچ کینە کیلماکزر (وَلَكِنْ إِذَا دَعَيْتُمْ) ولکن هر فایچان چاقولمش بولساکزر سز (فَادْخُلُوا) بس کرگز (فَإِذَا طَعَمْتُمْ) بس هر فایچان طعام آشاساکزر سز (فَانْتَشَرُوا) بس طارالکزر و طوروب کیتوکزر (وَلَا مَسْتَأْسِنِينَ) لحدیث) هم اولتورماکزر آرام طوتوقچی و قرار اینکوچیلر بولغانکزر حاله بر برکزنک سوزلری اوچون یعنی سوزلاشوب اوزاق اولتورماکزر (أَنْ ذَلِكُمْ) درستلکده اوشبو اشکزر یعنی آشماچ طورب کیتما اینجه سوزلاشوب اولتورماکزر (كَأَنْ يُؤَذَى النَّبِيُّ) رنجتور بولدی پیغمبرنی (فَيَسْتَعْيِبُ مِنْكُمْ) بس شرم کیلور و اوبالور پیغمبر علیہ السلام سزلردن طورب کیتکزر دیب ایتورگە (وَاللَّهُ لَا يَسْتَعْيِبُ) و خدای تعالی شرم ایتماس (مِنَ الْعَاقِ) راست و توغری ایتودن (وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ) هم هر فایچان صوراساکزر سز پیغمبر علیہ السلام خاتونلرنندن (مَتَاعًا) بر متاعنی یعنی ایو اسبابندن بر فائده لائورلق نرسەنی صوراساکزر (فَسَأَلْتُمُوهُنَّ) بس صوراساکزر سز آنلردن (مِنْ وَرَاءِ الْحُجَابِ) پرده آرطندن (ذَلِكُمْ) نوشبو اش (أَطَهَرُ) پاکیزه را کدر (لَقُلُوْبِكُمْ) سزلرنک کوکللرکزرگە (وَقُلُوْبُهُنَّ) هم آنلرنک یعنی خاتونلرنک کوکللرینە خواطر شیطانیه و هواجس نفسانیه دن (وَمَا كُنْ لَكُمْ)

(۱) اوشبو آیت کریمه صراحة ازواج مطهرات حقتده نازل بولسده مفرین کرام قوللرینە بناء باشقە مؤمنه خاتونلرنک هم حجاب اچندە و پرده آرطندە بولولری تیوشلی ایدکینە دلالت فیلادر زیراکه رسول صلی اللہ علیہ وسلمنک خاتونلری خوف فتنه اوچون و خواطر شیطانیه هجومندن صافلانو اوچون حجاب اچندە بولولری تیوش بولسە باشقە خاتونلرنک حجاب اچندە بولولری بالطریق الاولی لازمدر چونکہ باشقە خاتونلردە ازواج مطهراتقہ فاراغانه خوف فتنه کوبرهک و خواطر شیطانیه احتمالی آرتقانددر.

فانهم لمحرره ص

وتبوش توگلدىر سزلىرگه (أَنْ تُوَدُّوا) سزنىڭ زىنجىما كىتىز (رَسُولَ اللَّهِ) خدای
 تعالىنىڭ پېغمبىرىنى (وَلَا أَنْ تَنكُحُوا) دىخى درست توگلدىر سزلىرگه نىكاح
 قىلماقنىز (أَزْوَاجَهُ) پېغمبىر ئىلە سىلامنىڭ خاتونلىرىنى (مَنْ بَعَثَهُ) آنىڭ وفاتىدىن
 سوڭ ياكە طلاق ايتىكاندىن سوڭ زىراكە آنىڭ خاتونلىرى سزلىرگە آنا حكىمىدە در
 آنانى نىكاح قىلماق اوغلىغە حرامدىر بس آنىڭ خاتونلىرىنى نىكاح قىلماقنىز (أَبَدًا)
 مىنگوهرگىز (أَنَّ ذَلِكَ مِنْكُمْ) درستلىككە اوشىبواش (كُلَّ عِنْدَ اللَّهِ) بولدى الله تعالى فاشىدە
 (عَظِيمًا) اولوغ گناه زىراكە رسول الله صلى الله عليه وسلمنى تعظيم واحترام ايلامك
 لازمدىر تىركلىكىدە هم وفاتىدىن سوڭ بلىكە آنىڭ حىيات ومىياتى تعظيم وتكريم
 حقىدە برابر در مرويدىركە صحابه لىردىن براوا گر پېغمبىر حضرتى وفات بولسە
 مىن عائىشەنى خاتونلىقىغە صورارمىن دىگان ايدى وايسىكىچى بىركىسە نىڭ هم شول
 سوز خاطرلىدىن اوتوب لىكن تلى برلە ايتىمەگان ايدى كوگلىدىن گناه اويلاغان
 ايدى حق تعالىدىن آيت كىلدىكىم (أَنْ تَبَدُّوا شَيْئًا) اگر آشكارا قىلساقتىز سز
 بىر نىسەنى يعنى پېغمبىر ئىلە سىلام خاتونىنى نىكاحلاماق توغرىسىدە نىڭىز برلە
 سوزلاساقتىز (أَوْ تَخْفُوهُ) ياكە ياشورساقتىز آنى كوگلىكتىزدە ونىڭىز برلە ايتىمەساقتىز
 (فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ) بس درستلىككە الله تعالى بولدى (بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا) بارچە
 نىسەنى بىلگوچىكىم آندىن هېچ اشىنى ياشورە آلماس سز مرويدىركە اوشىبو آيت
 نىزولدىن سوڭ حكىم كىلدىكىم بارچە خاتونلىرى ابولىدىدە پردە آرلىنىدە اولتوردىلەر
 آنلىرىنىڭ آنالىرى واوغلىلىرى هم باشقىە قىزداشلىرى ايتىدىلەركىم يارسول الله اول
 خاتونلىرى بىزنىڭ كىبى محرم قىزداشلىرى برلە هم پردە آرلىدىن سوزلاشسولمىمۇ
 حق تعالىدىن آيت كىلدىكىم (لَأَجْنَحَ عَلَيْهِنَّ) يوقىدەر هېچ بىر گناه اول خاتونلىرى
 اوزرىنىدە (فِي آبَاءِ هُنَّ) اوزلىرىنىڭ آنالىرىنى يوزلىرىنى كورگازماكلرىنىدە (وَلَا أَبْنَاءَهُنَّ)
 دىخى اوغلىرىنىدە (وَلَا أَخْوَانَهُنَّ) هم بىر توغىمە قىزداشلىرىنىدە (وَلَا أَبْنَاءَ أَخْوَانَهُنَّ)
 دىخى بىر توغىمە اير قىزداشلىرىنىڭ اوغلىرىنىدە كورنماكلرىنىدە گناه يوقىدەر (وَلَا أَبْنَاءَ
 أَخْوَانَهُنَّ) هم بىر توغىمە قىزداشلىرىنىڭ اوغلىرىنىدە (وَلَا نِسَاءَهُنَّ) دىخى مىسلمانلىرىنىڭ
 خاتونلىرىنىدە كورنماكلرىنىدە گناه يوقىدەر (وَلَا مَالِكَةَ أَيْمَانَهُنَّ) هم اوز مىلكىلىرىنىدە
 بولغان كىنيزەكلرىنىدە وقللىرىنىدە كورنماكلرىنىدە گناه يوقىدەر (وَأَتَّقِينَ اللَّهَ) وفورقلىق
 سز اى خاتونلىرى الله تعالىدىن (أَنَّ اللَّهَ) درستلىككە الله تعالى (كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ)
 بولغوچىدىر بارچە نىسە اوزرىنىدە (شَهِيدًا) گواه (أَنَّ اللَّهَ) درستلىككە خدای تعالى

(۱) جمهور علماء فاشنده اوشبو آیت کریمه ده صلوات برله امر و جو بکه محمولدر اما اختلافی شونکه در کم فی مقدار صلوات ایتمک واجب بولور امام مالک رحمه الله فاشنده بتون عمره ده بر مرتبه صلوات ایتمک واجبدر

۳۷۰ ۲۲ نچی جز احزاب سوره سی

(وَمَلَأْتِكُمْ) هم آنک مرشته لری (بِصَلَوَاتِكُمْ) درود بیارورلر و صلوات فیلورلر
 خدای تعالی ننگ صلواتی رحمت ایله مه کیدر و فرشته لرننگ صلواتی استغفار فیلماقلر بدر (عَلَى
 النَّبِيِّ) پیغمبر علیه السلام اورره (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمان کیلتورگان
 کمسه لر (صَلُّوا عَلَيْهِ) (۱) صلوات ایتمک لری پیغمبر علیه السلام اوزره (وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا)
 هم سلام ایتمک سلام ایتمک لری آخا یا که انقیاد فیلمک و بوی صونو کوزلر آخا
 (أَنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ) درست لکنده شول کمسه لر کم ایذا فیلورلر خدای تعالی فی
 یعنی آخا شرک کیلتورورلر و آنک بالاسی باردرد دیورلر (وَرَسُولَهُ) هم رنجتورلر
 آنک رسولینی کم ساهر در شاعر در دیورلر (لَعَنَهُمُ اللَّهُ) براق فیلمدی خدای تعالی
 آنلرنی اوز رحمتندن (فِي الدُّنْيَا) دنیاده (وَالْآخِرَةِ) هم آخر تده (وَأَعَدَّ لَهُمْ) دخی
 حاضر لدهی خدای آنلر او چون آخر تده (عَذَابًا مُّهِينًا) خور فیلموچی عذابینی
 (وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ) وشول کمسه لر کم رنجتورلر (الْمُؤْمِنِينَ) مؤمن ایرلرنی
 (وَالْمُؤْمِنَاتِ) هم مؤمنه خانولرنی یعنی صفوانغه و حضرت عائشه صدیقه غه
 بهتان ایذارلر (بِغَيْرِ مَا كُتِبَ لَهَا) آنلر فیلمغان اش برله یعنی ناحق اورنده
 رنجتورلر (فَقَدَّحْتُمُوهَا) بس تحقیق بوکلادیلر اول رنجتوچیلر (بِهَتَانًا)
 اولوغ یالغانینی (وَأَثَمًا مُّبِينًا) دخی آشکارا بولغوچی گناهینی و بعضیلر دیبمشلردر
 کم بو آیت منافقلر شأنده نازل بولدی کم آنلر علی المرتضی حضرتینی تیوشسز
 سوزلر برله رنجتورلر ایدی مرویدر که اول زمانده آزاد خانولر باشلرینه
 بورکانوب یورورلر ایدی و کنیزه کارنک باشلری آچق بولور ایدی بعضی
 فاسق وزانلر کیچهلرده یول باشینه اولتوروب ککنیزکلرگه تعرض و تعدی
 فیلورلر ایدی باشینه بورگانگان خانولرغه تعرض ایتمایوب صافلانورلر ایدی
 بس حق تعالی دن آیت کیلمدی کم (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ) ای پیغمبر علیه السلام (قُلْ)
 ایتمک سین (لَا زَوَاجَ لَكُمْ) خانولرگا (وَبَنَاتِكُمْ) هم قوزلرگا (وَنِسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ) دخی
 مسلمانلرننگ خانولرینه شوپله دیوب کم آنلر ایولرنندن چققان و قتلرینه
 (يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ) یاقن فیلسونلر و توشورسونلر یوزلرینه هم قوللری اوزره
 (مَنْ جَلَبَبَهُنَّ) اوزلریننگ بورکانچکلرینی (۲) یعنی اوزلرینی بورکانچک برله

و آندن زیاده سنی مستعیدر و نمازده تشهده صلوات ایتمک امام اعظم رحمه الله علیه فاشنده سنت و امام شافعی رحمه الله فولنجه واجبدر و کوبورهک اماملر فولنجه رسول اکرم صلی الله علیه و سلمنگ اسمی شریفی ذکر ایلمگانه ایتکوچیکه هم ایشتکو- چیکه صلوات ایتمک واجب بولور و بعضیلر فولنجه بر مجلسده بر کره صلوات ایتمک برله واجب سافطدر

(۲) اوشبو آیت کریمه حجابنگ و جو بیته یعنی مسلمان خانولرنی اوراملرغه چققانده باشلرینه چپان شکالی بارچه اعضالرنی قاپلی طورغان نرسه بورکانوب یوزلرن قاپلاب چغولری واجب ایلمکینه آچق دلیلدر زیرا که یدنین علیهن من جلابیبهن قول شریفیننگ معناسی جلباب بلرینی یوزلرینه توشور- سونلر و سالوندرسونلر دیبکدر بارچه معتبر

تفسیرلرده جلبابنگ معناسی بوتون گاودهنی قاپلی طورغان بورکانچک دیوب ذکر ایلمشدر اوشبو تفسیرلرننگ ایتوونجه جلباب چپان شکالی بورکانچک بولادر معتبر تفسیرلرده الجلباب ما یستر الکل یعنی جلباب بارچه

— بدننى اورتە طورغان نرسە دىيۈپ ذكر ايله مشلردىن ابن عباس رضى الله عنهما حضرتلىرى اوشبو آيت كرىمەنىڭ

﴿ ۲۲ نى جىز ۱ احزاب سورەسى ﴾

۳۷۱

تەفسىرنىدە (امىر نىسا

المؤمنين ان يعطين رؤسهن ووجوههن بالجلايب الاعينا واحدة) دىيۈپ ذكر ايله مشلردىن معناسى مسلمانلارنىڭ خاتونلىرى باشلارنى ويوزلارنى بوركاچىكلرى ايله قاپلامق مگر بىرگە كوزلارنى آچق قالدىرماق ايله امر ايتىدىلەر دىيىدۇر اوشانداق يەنى شىرقىنى ھەر بىر تەفسىردە اى يىغىن رؤسهن ووجوهن دىيۈپ تەفسىر ايتىشلردىن خاتونلار باشلارنى ھىم يوزلارنى بوركاچىكلرى ايله قاپلاسونلر دىيىدۇر فاضى بىضاوى، كىشاف، مدارك، روح البىان، ابو السعود، تەبسىر، زاد المسير و بونلردىن باشقە بىك كوپ مەتبىر تەفسىرلەر ھەر قايسى اوشانداق ذكر ايله مشلردىن ھىم اوشبو آيت كرىمە مەتبىرىنى مەوافق رسول اكىرم صلى الله عليه وسلمدىن مشھور و صەيىح ھىدىتلەر

اورتوسونلر و آچق يورماسونلر (ذالك) اوشبو اشى يەنى بوركاچىك بىرە يورمەكلرى (ادنى) باقتىراندىر (ان يعرفن) طانولمىش و بىلنمىش بولماقلىرىنى صلاح و عفت بىرە يەنى اكر بوركاچىك يانوب يورسەلر خىلقلر اول خاتونلارنىڭ اىدىگو و پا كىزە ابدىكلرىنى بلورلر ياكە كىزەك توگل بىلكە آزاد خاتون اىكانلىكلرى بىلنور (فلا يوذبن) بىس اىذا ايتلمىش بولماسلر آنلر يەنى فاسقلر و زانىلر آنلرغە نەرض قىلماسلر (وكان الله) و بولغۇچىدىر خىداى تەعالى (غفوراً) اوتكانلىكى گناھلارنى پارلاقچى توبە قىلماق بىرە (رحيماً) بىنەلر بىە مەربان و رحمت ايتىكچى (لئن لم ينته المنافقون) اكر طىولماسلر منافقلر نفاقلردىن (والذين) ھىم طىولماسلر شول كەسەلر كىم (فى قلوبهم مرض) بولغۇچىدىر آنلارنىڭ كوكللرندە صر خالاق يەنى فاسقلر و زانىلر فسقلردىن نوقتاماسلر (والمرجون) دىخى طىولماسلر بالغان و بىيودە خىرلرنى چىاروب فاش ايتىكچىلر اسلام لىشكرى آراسندە (فى للمدينة) مەدىنە شەرىندە (لنرىناك) البتە مسلىط و اىركلى قىلورمىز سىنى (بهم) آنلرغە و آنلرنى اولتورمەك بىرە سىڭا امر قىلورمىز (ثم لايجاورونك فىها) صىكرە كور شىلك ايتىماسلر سىڭا مەدىنە شەرىندە (الافىلاً) مگر آزغىنە وقت سىڭا كورشى بولورلر و مەدىنەدە نورورلر صىكرە شەردىن چىارلورلر (مەلونىن) لعنت ايتىلمىش و سورلىشىلر بولغانلرى حالدە (اىنا نقرأ) قاىو اورندە كىم طابولمىش بولسەلر آنلر (أخنوا) تونولمىش بولورلر (وقتلوا) ھىم اولتورلىشى بولورلر يەنى آنلرنى قاىدە كورسەلر شونىدە طونماق ھىم اولتورمەك كىرا كىر (تقيلاً) اولتورمەك خورلىق و رسوالق بىرە (سنة الله) سنت قويماندر الله تەعالى بىرسنت قويمانق (فى الذين خلوا) شول كەسەلدە كىم اوندىلر (من قبل) اوشمولردىن الگارى يەنى اولگى اىتىلدە مقرر قىلغاندر شونى كىم پىغمبىرلر مشركلرنى اولتورمەك بىرە كىم قىلورلر (ولن تعد) وسىن طابىاس سىك (لسنة الله تبديلاً) الله تەعالى نىڭ سىتىنە آلىشدىرماقنى يەنى ھىچدە آلىشدىرماس و اوزگار تولماس (يسالك الناس) صورارلر سىندىن اى محمد عليه السلام آدمىلر يەنى مشركلر امتحان و استىزآء طرىقتىچە صورارلر (عن الساعة) قىامتدىن يەنى قىامت قاچقان بولور دىيۈپ صورارلر (قل) ايتكىل سىن

صەحاح كىتابلرندە مذكوردر اول ھىدىتلارنىڭ ھەر قايسى

يوزلارنى اورتوب چىقولىرى و اچب ايدىكىنە آشكارا دلالت قىلالر. لىمەررە ص

۳۴۰ خاتونلر اورامغە چىققانە

آنلرغه (أَنَّا عَلَّمْنَاهَا) موندن باشقه توگلدركم قيامتنك وقتينى بلمهك (عندالله)
 خدای تعالی فاشنده بولغوجيدركم آندن باشقه هيچ كم بلمهس (وَمَا يَدْرِيكَ)
 وفى نرسه بلدرور سيكنا يعنى بلماس سناك (لَعَلَّ السَّاعَةَ) شايدكم قيامتنك
 كيلمهكى (تَكُونُ) بولور (قَرِيْبًا) يقين يعنى بلكه قيامت يقيندر سز آنى
 بلمهسسز (إِنَّ اللَّهَ) درستلكده خدای تعالی (لَعَنَ الْكٰفِرِيْنَ) لعنت ايله دى
 ورحمتندن يراق يتلدى حشر وبعثكه وقيامتكه اشانباوچيلرنى (وَأَعَدَّ لَهُمْ) هم
 حاضرله دى آنلرنى عذاب قىلو اوچون (سَعِيْرًا) فزدرلمش نموغ اوطينى (خَالِدِيْنَ
 فِيْهَا) منگو قالغوجيلر بولغانلرى حالده آنلر نموغ اولنده (أَبَدًا) هميشه يعنى
 املا اولدىن چقارلماسلر (لَا يَجِدُوْنَ) طابماسلر آنلر (وَلِيًّا) هيچ بردوستنى كم
 آنلرنى نموغدن چقارسه (وَلَا نَصِيْرًا) دغى طابماسلر برمدد وباردم اينكوچينى كم
 آنلرنى عذابدان فوتقارسه (يَوْمَ تَقْلُبُ) ياد قىلغل شول كوننى كم دوندرلمش
 بولور (وَجُوهُهُمْ) اول مشركلرنك يوزلرى (فِي النَّارِ) اولده بر طرفن بر
 طرفقه يعنى آنلرنى گاها آرقالرى اوزره وگاهاى يوزلرى اوزره اولطه سالورلر
 (يَقُولُوْنَ) ايتورلر آنلر نموغده (يٰٰلَيْتَنَّا) اى كلشكى بزلر (أَطَعْنَا اللَّهَ) اطاعت
 قىلغان بولساقى اللهغه (وَأَطَعْنَا الرَّسُوْلًا) هم بوى صونغان بولساقى پيغمبركه
 (وَقَالُوا) و ايتورلر نموغده مشركلرنك كهك وتوبان درجه ده بولغانلرى (رَبَّنَا)
 اى بزنگ پروردكارمز (أَنَّا أَطَعْنَا) درستلكده بزلر اطاعت ايتدك و اباردك
 (سَادَتْنَا) قىيلهلمز ننگ اولوغلرينه ومهترلرينه (وَكَبَّرْنَا) هم اگابزلمز كه
 (فَاضْلُوْنَا السَّبِيْلًا) بس آزدرديلر آنلر بزنى بولدىن واغوا قىلوب ضلالت كه
 توشورديلر (رَبَّنَا) اى بزنگ ربهز (أَنَّهُمْ) بيرگل سين آنلرغه (ضَعْفِيْنَ) ابكى
 اولوشنى (مِنَ الْعَذَابِ) بزكه بيرلگان عذابدان زيرآكه آنلر اوزلرى
 هم آزديلر هم بزلرنى آزدرديلر بس آنلرنك عذابلرى بزنىكى كى ابكى
 اولوش بولسون (وَالْعَنَهُمْ) دغى لعنت ايتكل ورحمتندن يراق ايله گل سن آنلرنى
 (لَعْنًا كَبِيْرًا) اولوغ لعنت (يٰٰأَيُّهَا الَّذِيْنَ آمَنُوا) اى ايمان كيلتورگان كىسه لر
 (لَا تَكُونُوا) بولماكز سز (كَالَّذِيْنَ أَخْرَجْنَا مُوسَى) شول كىسه لر كى كم رختديلر
 موسى پيغمبرنى يعنى اى مؤمنلر سزلر محمد عليه السلامنى رختماكز لرتناك كم
 بنى اسرائيل قومى موسى عليه السلامنى رختديلر و آنى زنا قىلدى ديوب نهمت
 ايتديلر (فَبَرَّأَهُ اللَّهُ) بس پاك قىلدى اول موسى پيغمبرنى الله تعالى (مِمَّا قَالُوا)

(۱) یا که بنی اسرائیل حضرت موسی غه افتراء قیلوب آنک تننده عیبی باردرشول سبیلی خلقدن فاجوب باشرن غسل قیلادر دبورلر ایدی بر کون غسل قیلغان چاقده حضرت موسی کیومینی صالوب بر طاش اوستینه قیوب اوزی صوغه کرگان ایدی حق تعالی قدرتی برله اول طاش قوزغالوب موسی علیه السلامک کیومینی آلوب کیتدی حضرت موسی بالانفاج آنک آرغندن بوکورور ایدی تاکم اول طاش خلق آراسینه باروب کردی و بنی اسرائیل حضرت موسی نك تننده هیچ بر عیب بوق ایدکینی کوزاری برله کوردیلر. تفسیر مولانا یعقوب.

(۲) یا که سهوات وارضدن مراد آنلرده ساکن بولغوجیلردر یعنی کولکرده گی فرشته ناره ویرده گی هم طالرداغی بارچه حیواناتارغه اول امانتنی عرض قیلدی هیچ قابوسی قبول ایتمادی و یوکلهمادی مگر آدمی یوکلهدی

شول نرسه دن کم آنلر ایتدیلر یعنی بر خاتونغه رشوت بیروب موسی مینم برله زنا قیلدی دیب ایتکل دیدیلر حق تعالی نك حکمی بوینجه اول خاتون حضرت موسی نك پاکلکی برله اقرار ایتدی وهم موسی علیه السلام فرنداشی هارون برله طور طاغینه کیتکان ایدیلر هارون علیه السلام آنه وفات ایتدی بنی اسرائیل حضرت موسی غه بهتان ایدوب سین هارونغه حسد قیلوب آنی اولتورگان سین دیدیلر حق سبحانه و تعالی فرشته لرگه فرمان ایلدی تاکم آنی قبرندن چفاروب بنی اسرائیل اچینه کیتورب قویدیلر کشی اولتورگان نوکلکی ظاهر و معلوم بولدی (وَكَانَ) هم بولدی موسی علیه السلام (عِنْدَ اللَّهِ) خدای تعالی فاشنه (وَجِيئًا) مرتبه ویافتلق ایاسی یا که مقبول بولدی (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمان کیتورگان کسه لر (اتَّقُوا اللَّهَ) قورقکوز خدای تعالی دن گناه قیلماق توغریسنده (وَقُولُوا) هم ایتوکوزلر (قَوْلًا سَدِيدًا) راست و محکم بولغوجی سوزنی یعنی یالغان سوزلاما کوز و مؤمنلرگه بهتان و افتراء قیلما کوز و بعضیلر قول سدیددن مراد لا اله الا الله کلمه سیدر دیورلر یعنی لا اله الا الله کلمه سینی کوب ایتوکوز (يُصَلِّحْ لَكُمْ) تاکم توزک قیلور خدای تعالی سز نك اوچون (أَعْمَالَكُمْ) عمللر کوزنی یعنی قیلغان عمللر کوزنی قبول ایلب اجر و ثواب روزی ایدار (وَيَغْفِرْ لَكُمْ) هم یارلقار سز نك اوچون (ذُنُوبَكُمْ) گناهلر کوزنی (وَمَنْ يَطِعِ اللَّهَ) هر کیم اطاعت ایلسه الله تعالی گه (وَرَسُولَهُ) هم بوی صونسه آنک رسولینه (فَقَدْ فَازَ) بس تحقیق فوز طاپدی اول یعنی یاوزلقدن فورتلوب ایدگولکگه ایرشدی (فَوَزًا عَظِيمًا) اولوغ بولغوجی فوز و قول اوستونلگی (أَنَا عَرْضًا الْأَمَانَةَ) درستلک بز عرض قیلدی امانتنی کم اول امانت طاعتدر یا که شریعت حکملر یدر یا که آدمیلر امانتلر یدر یا که تلی مالا یعنی سوزدن صافلاما قدر یا که جنابتدن غسل ایلمه کدر و بهر تقدیر عرض قیلدی خدای تعالی اول امانتنی (عَلَى السَّمَوَاتِ) (۲) کولکر اوزرینه (وَالْأَرْضِ) هم برلرگه (وَالْجِبَالِ) دخی طاغرغه عرض قیلدی یعنی خدای تعالی آنلرغه اوشبو امانتنی یوکلر کوز و اختیار قیلکوز اگر خیانت ایتناینجه صافلاما کوز ویرینه کلتورسه کوز سزگه اجر و ثواب بولور دیدی (فَابِينِ) بس باش طار تدیلر آنلر یعنی کولکر ویرلر هم طاغرلر برسیده اول امانتنی قبول ایتمادیلر و راضی بولمادیلر (أَنْ يَحْمِلْنَهَا) اول امانتنی یوکلهمککه (وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا) هم قورقیدیلر آنلر اول امانتنن بزلرنك بو امانتنی یوکلهمککه ویرینه کلتورمه ککه کوچیه ز

یتناس دیدیلر (وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ) ویوکلهدی اول امانتنی آدمی شولقدر ضعیف وکوجسزلکی برله (أَنَّهُ كَانَ) درستلکده آدمی بولدی (ظُلُومًا) ظلملق ایتکوجی اوز نفسینه کم شوندا این قوتلی واولوغ جسملر یوکلهرگه قورقان نرسه نی اوستینه یوکلهدی (جَهْلًا) نادان بولدی وبلمادی آنک عاقبتینی کم اول امانتکده خیانت واقع بولسه عذابقه گرفتار بولاچاقدیر (وَأَوْشِبُوْا أَمَانَتِنِيْ عَرَضَ قِلْبِيْ) (لِيُعَذِّبَ اللَّهُ) تا کم عذاب قیلسون اوچون خدای تعالی (الْمُنَاقِقِينَ) منافق ایرلرنی (وَالْمُنَاقِقَاتِ) هم منافقه خاتونلرنی عذاب قیلسون اوچون امانتنی ضایع ایتولری سببلی (وَالْمُشْرِكِينَ) دخی عذاب اینسون مشرک ایرلرنی امانتکده خیانتلری سببلی (وَالْمُشْرِكَاتِ) هم مشرکه خاتونلرنی (وَيَتُوبَ اللَّهُ) هم فایتسون خدای تعالی اوز رحمتی برله یعنی رحمت ایتسون اوچون (عَلَى الْمُؤْمِنِينَ) مؤمن ایرلر اوزره (وَالْمُؤْمِنَاتِ) هم مؤمنه خاتونلرغه امانتنی حفظ ایله مکاری سببلی (وَكَانَ اللَّهُ) وبولغوجیدیر خدای تعالی (غَفُورًا) گناهلرنی بارلقاغوجی (رَحِيمًا) توبه ایتکوجیلرگه مهربان ورحمتلی

﴿ سورة السبا مكبة وهي اربع وخمسون آية ﴾

﴿ ۳۳ نوحی سورہ سبأ سورہ سی مکده نازلدر ۵۴ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(الْحَمْدُ لِلَّهِ) بارچه ثنا وماقتاماق خدای تعالی گه مخصوصدر (الَّذِي) آندانین خدای کم (لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ) آنک مخلوقی وملوکیدیر هر نرسه کم کولرده بولدی (وَمَا فِي الْأَرْضِ) دخی هر نرسه کم بیلرده بولدی (وَلَهُ الْعِزُّ) هم آکٹا خاصدر ثنا وماقتاماق (فِي الْآخِرَةِ) آخرتده یعنی جنت اهلی جنتده شادقلرندن آکٹا حمد ایتولر (وَهُوَ الْعَلِيمُ) واول خدای تعالی 'شنده حکمت ایهسیدر (الْعَبِيرُ) بندلرنک احوالینی بلگوجیدیر (يَعْلَمُ) بلور اول خدای تعالی (مَا بَلَّغَ) شوله نرسه نیکم کرور واینار (فِي الْأَرْضِ) برگه یعنی برگه توشه طورغان نرسه لرنی بلور یغور صوی کبی یا که یرنک اچنده بولغان نرسه لرنی بلور خزینه ودفینه لر هم کومولگان اولو طر کبی (وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا) هم بلور شول نرسه نیکم چغار یردن آشلقلر واولنلر کبی یا که یرنک اوستنده بولغان نرسه لرنی بلور (وَمَا يَنْزُلُ) دخی بلور خدای تعالی شول نرسه نیکم اینار (مِنْ

السَّمَاءِ) کوکدن فرشته لر و کتب مقادیر وارزاق کبی (وَمَا يَعْزُجُ فِيهَا) هم شول
 نرسه نی بلور کم آشار و چغار کوککه فرشته لر هم عمل دفتر لری و ایندگو کلمه لر
 هم دعالر و ارواح طاهره کبی (وَهُوَ الرَّحِيمُ) و اول خدای تعالی مهر باندر کم
 رحمتینی و نعمتینی کامل فیلور (الْغُفُورُ) یارلقاغوچی و اور نکوچیدر بنده لر ننگ
 گناهلرینی رحمت پرده سی برله (وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا) و ایندیلر کفر اهل لری
 انکار و استهزاء طریقجه (لَا تَأْتِنَا السَّاعَةُ) کیلماس بز لر گه قیامت دیوب (قُلْ)
 ایتکل سن ای محمد علیه السلام (بَلَى) سز لر ایتکانچه نوگلدر (وَرَبِّي) پرور کار کم
 برله آنط اچار من کم (لَتَأْتِيَنَّكُمْ) البته کیلور سز لر گه قیامت (عَالَمِ الْغَيْبِ) غیب
 ویه شرن اشر لری بلگوچی پروردکار (لَا يَعْزُبُ عَنْهُ) یاشرن بولماس آندان
 (مَثَلُ ذَرَّةٍ) بر کچکنه فرسفه مقدراری نرسه یا که بر طوزان بورتوکمی قدر
 نرسه ده (فِي السَّمَوَاتِ) کوکلرده (وَلَا فِي الْأَرْضِ) هم برده (وَلَا أَصْغَرُ مِنْ ذَلِكَ)
 دخی یوقدر اوشبو ذره مقدارندن کچکنه ره ک بولغان نره (وَلَا أَكْبَرُ) هم یوقدر
 آندن اولوغراق نرسه (الَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ) مگر بر روشن بولغوچی کتابده
 یازلمشدر یعنی لوح المحفوظه ثبت ایدلمشدر (لِيَجْزِيَ) تا کم جزأ بیرسون
 اوچون خدای (الَّذِينَ آمَنُوا) شول کسه لر گه کم ایمان کلتوردیلر (وَعَمَلُوا
 الصَّالِحَاتِ) هم اشلدیلر ایندگو عمل لری (أُولَئِكَ) اوشبو گروه (لَهُمْ مَغْفِرَةٌ)
 بولغوچیدر آنلرغه مغفرت و یارلقاماق (وَرِزْقٌ كَرِيمٌ) هم اولوغ و بیضی رزق
 (وَالَّذِينَ سَعَوْا) و شول کسه لر کم سعی قیلدیلر و طرشدیلر (فِي آيَاتِنَا) بز ننگ
 آیتلریمزنی باطل قیلو ورد ایتوگه (مُعَاجِزِينَ) عناد ایتکوچیلر و فارشیلر
 قیلغوچیلر بولغانلری حالده یا که اوز گمانلرنده بزنی اوظغوچیلر بولغانلری
 حالده (أُولَئِكَ) اوشبولر (لَهُمْ عَذَابٌ) آنلرغه بولغوچیدر عذاب (مَنْ رَجَزَ)
 ناطیراق عذابدن (الِيمِ) رنجتکوچی عذاب (وَيَرَى الَّذِينَ) ودخی بارچه نرسه لر ننگ
 لوح المحفوظه ثابت ایدلمه کی شونگ اوچوندر که تا کم کورسونلر شول کسه لر کم
 (أُوتُوا الْعِلْمَ) بیرلری آنلرغه علمک مراد پیغمبر علیه السلام اصحابیدر یا که
 اهل کتاب مؤمنلریدر کم آنلر کورسونلر و بلسونلر شونیکم (الَّذِي أَنْزَلَ الْبِكَ)
 شول نرسه کم ایندرلری سکنا (مَنْ رَبَّكَ) پروردکار کدن یعنی قرآن (هُوَ الْحَقُّ)
 اولدر حق و درست (وَيَهْدِي) هم هدایت قیلور و کوندورور اول قرآن (أَلَى)
 صراط العزیز الحمید) غالب بولغوچی مافتالمش بولغوچی خدای تعالی ننگ یولینه

(۱) وغرائب التفسیرده
 دیمشدر که کوکدن یرگه
 ایناردن مراد جبرائیل
 علیه السلامدر و یردن
 کوککه آشغوچی محمد
 صلی الله علیه وسلم در
 معراج کچه سنده یا که
 یردن کوککه آشغوچی
 اولیاء الله ننگ اذکار
 و انفاسیدر کوکدن یرگه
 اینگوچی واردات غیبیه
 و کشفوات آلهیهدر
 والله اعلم

(وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا) ینہ ایندیلر کفرنی اختیار فیلعان وبعثکہ اشانماغان
 کمسہلر (هَلْ نَدُّكُمْ) ایا دلالت فیلایقہو سزرنی: (عَلَى رَجُلٍ) شول ایر
 اوزرینہ کم (يَنْبِئُكُمْ) خبر بیرور اول سز لرگہ یعنی محمد علیہ السلام کم اول
 خبر بیرور وایتور (اِذَا مَرَّتُمْ) ہر فایچان پارہ پارہ بولوب طارالساکز سز
 یعنی اولگاندن صوڪ اعضالرکز چروب کیسہک کیسہک بولوب آیرلسہ (كُلُّ
 مَرَّةٍ) پارہ پارہ بولونک کلسی (انکم) درستلکدہ سز لر (لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ) یکا
 یاراتلماغہ بولوغچیسز یعنی یکاندن تریلورسز دیب ایتور (اَفْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ)
 ایا افترا فیلورمو اول محمد علیہ السلام خدای تعالی اوزرینہ (كَذِبًا) یالغانی
 (أَمْ بِهِ جِنَّةٌ) یا ایسہ باردرومو آندہ جنون و دیوانہلق یعنی دیوانہلق سبیلی بو
 سوزرنی بلشمانیچہ ایتورمو (بَلِ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ) اول مشرکلر اینکانیچہ توگلدر
 بلکہ شول کمسہلر کم اشانیاسلر (بِالْآخِرَةِ) آخرت یورطینہ (فِي الْعَذَابِ) عذابہ
 بولوغچیلدر (وَالضَّلَالِ الْبَعِيدِ) ہم حقلقنن یراق بولوغچی ضلالت و آزغونلق لدر
 (أَفَلَمْ يَرَوْا) ایا بس کورمہ دیلر مو و قارامادیلر مو اول مشرکلر (إِلَىٰ مَا بَيْنَ
 أَيْدِيهِمْ) شول نرسہ صاری کم آنلرنک آللرنندہ در (وَمَا خَلْفَهُمْ) ہم شول نرسہ گہ کم
 آرطلرنندہ در (مِنَ السَّمَاءِ) کوکنن (وَالْأَرْضِ) دخی یردن یعنی شونی کورمہ سلر مو کم
 آنلرنک ہر طرفلرنندن کوک ہم یر چولغاب آغاندر آنلر اورطالقندہ محبوس
 بولوب فالہشلردر (أَنْ نَّشَأَ) اگر تلسہ کبز (نَخْسِفُ بِهِمُ الْأَرْضَ) ایندورورمز
 آنلر برلہ یرنی یعنی آنلرنی یرگہ یوطلدرورمز (أَوْ نَسْقُطْ عَلَيْهِمْ) یا ایسہ
 نوشورورمز آنلر اوزرہ (كَسَفًا مِنَ السَّمَاءِ) بر کیسہ کنی کوکنن (أَنْ فِي ذَلِكَ)
 درستلکدہ اوشبو اشدہ یعنی کوک یرگہ نظر قیلودہ (لَايَةً) البتہ بر دلالت
 و عبرت باردر (لِكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ) ہر بر حقلقنہ رجوع ایتکوچی بندہ گہ (وَلَقَدْ
 آتَيْنَا دَاوُدَ) و تحقیق بیردک بز داود پیغمبر گہ (مِنَّا) اوز فاشیمزدن (فَضْلًا)
 آرتلقنی باشہ آدمیلر اوزرہ یعنی آئی پیغمبر ایتدک یا کہ آٹا زبورنی یا کہ
 پادشاہلقنی بیردک یا کہ حسن خلق یا کہ حکمہ عدلک یا کہ جوماردلق عطا
 فیلدق دیبہ کدر (يَا جِبَالُ) ہم ایتدک بز طاولرغہ کم ای طاولر (أَوْبَىٰ مَعَهُ) ترجیع
 قیلکز اول داود برلہ یعنی آنک تسبیعی وقتنہ آوازگزنی آنک آوازینہ موافق
 قیلوب برگہ تعنی قیلکز یا کہ آنک برلہ برگہ سبر قیلکز ویورکز بو اش
 حضرت داودنک معجزہ سی ایدی کم ہر فایچان تلسہ طاولر آنک برلہ برگہ

وعین المعانیہ من کور
 درکہ فصلدن مراد طاوش
 کور کاملکی و آواز نك
 خوشلقیدر داود علیہ
 السلام شولقدر خوش
 آواز ایدی کم ہر فایچان
 زبور اوقومانتہ مشغول
 بولاسہ یرتقوچی ہم
 وحشی حیوانلر جیولشوب
 طگلارار ایدی وقوشلر
 آنک طاوشندن مضطرب
 بولوب اغتیارسز
 اوزلرینی طاشلارلر
 ایدی

یورور لر ایدی (وَٱلظِّمْرِ) دخی مسخر ایتدک بز داودغه فوشلرنی تا کم ذکر وقتنه
 آگا موافقت ایتوب بر گه ذکر ایتور لر ایدی (۱) مرویدر که بر کون بر فرشته داودغه کیلدی
 وایتدی ای داود سین خداینک پیغمبری هم خلیفه سینگ سیگا اوز کسبکنن طعام آشماق
 نیوشدر بس داود علیه السلام حق تعالی دن بر هنر بلمه کنی تله دی فرمان بولدی کم
 نیموردن هوعش کیومی یاصاعل هم اول صنعتنی حق تعالی حضرت داودغه بیک
 آسان ایتدی تناک کم بیورور (وَٱلسَّالَةِ) ویومشاق ایتدک بز داودغه (ٱلْحَدِیدِ)
 نیمورنی یعنی نیمور آنک فولنده بالاوز کبی یومشاق بولور ایدی اوطسز هم
 چوکچسز هر نرسه نرسه شونی یاصار ایدی هم فرمان ایتدک بز داودغه (أَنْ أَعْمَلَ)
 شوپله دیوب کم اشله گل سن ای داود (سَابِقَاتِ) نیمور کیوملرنی (۱) (وَقَتْرَ فِي
 السَّرْدِ) هم اولچوونی رعایه قیلغل آنی طوقوماه یعنی اولچو برله اشله گل و حلقه لرینی
 بر برسینه برابر و تیگز قیلغل برسی صور ایکنچیس کچکنه بولماسون (وَاعْمَلُوا
 صَالِحًا) دخی اشله نرسز ایدگو عمللرنی ایو جماعتلرک برله (أَنْیَ بَمَا تَعْمَلُونَ)
 درستلکده من شول نرسه نیکم سز لر اشله رسز (بَصِيرَ) کورگو چیمن وشوگا کوره
 جزا بیورور من (وَلَسَلِيمَانَ) ومسخر ایتولدی سلیمان پیغمبر گه (الرَّیْحِ)
 جیلنی (غصوها شهر) اول جیلنک ایرته برله بارماتی بر آیلق بولدر (وَرَوَّاحَهَا)
 هم کچهده بارماتی بر آیلق بولدر شوپله کم جیل حضرت سلیماننی ایرته برله
 ندمیردن چغاروب شیرازده قیلوله قیلور ایدی وکیچ برله آندن کابل شهرینه
 باروب آنده فونار ایدی هر قایوسینک آرالری برور آیلق مسافتدر (وَٱسْلَمْنَا لَهُ)
 دخی جاری قیلدق بز سلیمان پیغمبر اوچون (عَيْنِ ٱلْفَطْرِ) اروگان بافر
 چشمه سیننی تا کم بافر معدنننن آغوم صوکبی بافر آغوب تورور ایدی اول بافر دن
 تله گان نرسه لرینی یاصار لر ایدی (وَمِنَ ٱلْجَنِّ) هم مسخر ایتولدی سلیمان علیه السلامغه
 پریلردن (مَنْ یَعْمَلْ) شول کسه کم اشلار (بَيْنَ يَدَيْهِ) آنک آلدننه (بِأَذْنِ رَبِّهِ)
 پروردکارینک فرمانی برله هرنی بیورسه شونی اشلار (وَمَنْ یَزِغْ) وهر کسه کم
 دونسه و میل ایلاسه (مَنْهَم) اول پریلردن یعنی اطاعت ایتپاسه و باش طارتسه
 (مَنْ أَمَرْنَا) بزنگ فرمانیمزدن و سلیمان غه اطاعت قیلودن (نُدْقَهُ) طانونورمز آگا
 (مَنْ عَذَابِ السَّعِيرِ) قوزدرلمش نموغ اولطینک عذابنننن آخرتنه یا که دنیا ده کم
 آنلرغه فرشته مۆکل بولوب هر قایوسی حضرت سلیماننک فرماننننن باش طارتسه
 اولطن بولغان قانچی برله آنی صوغوب یانمورور ایدی (یَعْمَلُونَ لَهُ) اشلار لر

(۱) تیسیرده مذکوردر که
 داود علیه السلام هر
 کون بر صوغش کیومینی
 تمام ایدوب آلتی مک
 درهنگه صانار ایدی
 دورت مک درهمنی
 فقیرلرگه صدقه ایتوب
 ایکی مکنی اهل و عیالینه
 نفقه قیلور ایدی ولبابه
 دیمشدر کم وفاتی بعدنه
 خزینه سنده بر مک
 صوغش کیومی طابولدی
 غرائب التفسیر

ایدی اول پریر سلیمان علیہ السلام اوچون (ما یشاء) هر نرسه نی نلاسه
 (من محاریب) بیوک بالقونلر وایوانلردن یا که بلند قلعهلر وحصارلردن کم صوغش
 اورنیدر (وتناثیل) هم اشلارلر ایدی توری نمثاللر وفرشتهلر هم پیغمبرلر
 صورتلرینی آنلرنک عبادت قیلغان حاللرنده گی صورتلرینی باصارلر ایدی آدمبلر
 کورب آنلر کی عبادت ایلاسونلر اوچون (۱) اول زمانده صورت توتماق
 مباح ودرست ایدی (وجان) هم باصارلر ایدی پریرلر حضرت سلیمان اوچون
 کاسهلر وتورلی صاونلردن (کالجواب) اولوغ حوضلر وکوللر کی (وندور
 راسیات) هم بیوک فزانلر کم طاولر قدرلی بولورلر ایدی اوشبو فزانلرده آش
 پشرمهک اوچون حضرت سلیماننک اون مک آشچیسسی بار ایدی (اعبلوا)
 وایتدک بز ایدگو عمل قیلکیز (ال داود) ای داود پیغمبر بالالاری (شکرا)
 اوشبو نعمتلرنک شکرانهسی اوچون ثابت الہنای قدس سرہ بیورمشدر کم داود
 علیہ السلام بالالاری شکرانه اوچون کیچه وکوندنک ساعتلرینی تقسیم ایتمشلر
 ایدی هر ساعتده برسی طاعت وعبادت برله قیام ایدر ایدی (وقلیل) وآزغنهدر
 (من عبادی) منم بندهلرمدن (الشکور) شکرانه ایتکوچی ونصبت قدرینی
 بلسگوچی شکور شول کسه در کم کوکلی وتلی هم باشقه اعضالری برله کوبرهک
 وقتلرده شکرانهنی اونامک برله وطاعت برله اشتغال ایدر شویله بولسهده
 اوزینی شکرانهدن عاجزمن دیوب اعتقاد قیلور مرویدر که بیت المقدس نک
 بناسینی داود علیہ السلام باشلامش ایدی سلیمان علیہ السلام آنی تمام ایلامک
 اوچون غایتده اجتهاد وسعی بلیخ ایتسهده تمام قیلماق میسر بولما یوب هنوز
 بر یلقی اشی قالفانده حضرت سلیمان دنیادن رحلت ایلا دی وفاتی وقتنده
 افریاسینه وصیت قیلدی کم منم اولگانینی خلقه فاش ایتماکز تا کم
 پریرلر بلوب اشلرندن توطاماسونلر و بیت المقدس عمارتینی تمام ایتما ینچه طاشلاب
 کیتمه سونلر هم وفاتمدن صوک مینی اولگی عادتجه طایافه طایاندروب
 باصدروب قویوکز تا کم پریرلر مینی ترک دیب بلسونلر و اشلرینه مشغول
 بولسونلر بیت المقدس بناسی تمام بولسون دیدی واقعا حضرت سلیمان وفات
 ایتکاج وصیتی بونجه طایافه طایاندروب باصدروب قویدیلر پریرلر آنی یراقدن
 کوروب ترک دیب خیال قیلورلر ایدی اولگی کیفیتجه بیت المقدس عمارتی
 برله مشغول بولدیلر تا کم بریل مدتجه حضرت سلیماننک جسدی طایافه طایانغان

(۱) عین المعانیده
 مذکوردر کم پریرلر
 حضرت سلیمان اوچون
 تیموردن کشی صورتلری
 باصارلر ایدی صوغش
 وقتنده حق تعالی اول
 صورتلر که جان کرگزوب
 دشمانلر برله صوغش
 قیلورلر ایدی

حالده باصوب نوردى بىرلدىن سوڭك طايافنك توبان باشىنى فورطلر آشاب
 حضرت سليماننك جسد شريفى بيرگه يقولدى اولگانلكى همهگه معلوم بولدى
 فى الحال پرىلر قاچوب طاولارغه وچوقورلرغه كىتىدىلر (فَلَمَّا قُضِيَ) بس حَكْم
 و تقدىر ايتكانىمىز زمانده (عَلَيْهِ السَّلَامُ) سليمان پيغمبىر اوزرىنه اولومنى يعنى
 حضرت سليمان وفات ايدوب جسدنى مذكور طرىقچه طايافنه طاياندروب
 قويولغاچ (مَا دَلَّاهُمْ) دلالت ايتبىدهدى پرىلرنى (عَلَى مَوْتِهِ) آنك اولمهكى اوزرىنه
 يعنى آنك اولگانلكىنى پرىلرنك بلما كىنه سبب بولمادى (الْأَرْضِ) (الْأَرْضِ)
 مگر سبب بولدى ودلالت ايتدى بير جانوارى يعنى بيردن چىقان آغاچ آشى
 تورغان قورط (نَاكُلُ) آشار ايدى اول (مَنْسَاتِهِ) آنك طايانغان طايافىنى
 (فَلَمَّا خَرَّ) بس يقولغانى زمانده حضرت سليمان بيرگه (تَبَيَّنَتِ الْجِبُّ) بلدىلر
 و ظاهر بولدى كم پرىلر (أَنْ لَوْ كَانُوا) اگر بولسلىر ايدى آنلر (يَعْلَمُونَ
 الْغَيْبَ) بلورلر غىبىنى وياشرون اشلرنى (مَا لَبِثُوا) تورماسلىر ايدى آنلر سليمان
 اولگاندىن سوڭك بىرلغه قدر (فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ) خور ايتكوچى عذابده يعنى
 بواش سببلى پرىلرنك غىبىنى بلماگانلكلىرى معلوم بولدى زىراكه اگر غىبىنى
 بولسلىر ايدى سليمان عليه السلامك اولگانىنى بلوب قاچوب كىتارلر ايدى بر
 يلغهچه عذابلانوب بيت المقدس بناسى ايله مشغول بولماسلىر ايدى (لَقَدْ كَانَ)
 عَقِيبُ بولدى (لِسَبَإٍ) سبابتىن مشعب بن يعقوب بن قحطانك بالالرىنه (فِي مَسْكِنِهِمْ)
 آنلرنك تورا تورغان اورنلرنك (آيَةٌ) بر علامت ودلالت بولدى صانعنك وجودىنه
 هم قدرت كامل سېنه مرويدىركه سببا اولادى يېن ولايتىدىن ابكى طاغ آراسىنه
 بر منزلده ساكن ايدىلر اول منزلنك يوقارىسىدىن توبانىنهچه اون سىز فرسخ
 مسافت ايدى وادىنك يوقارى طرفنده طاغ ايتاكتىده برچشمىلرى بار ايدى
 بعض وقتنده عمان ولايتىنك ضوى طاشوب اول چىشمىگه قوشولوب آنلرنك
 باقىلرىنى و اېگونلرىنى مو باصوب آفت وخرابىلر بولور ايدى آنلرنك
 پادشاهلرى بلقىس ايدى بلقىس اول سونك آقتلرىنى دفع ايتك اېچون ابكى
 طاغنك آغزىنه بر محكم سد ياساندى تاكم طاشودن كىلگان مو سىنك آرطىنه
 جبولوب آنلرنك طرفىنه اوتوب چىماس ايدى هم اول سىنك لوچ قىبو يىلماندى
 اېگونلكلرىنه مو كىرك بولسلىر يىتارلك قدرلى شول قىبورنى آچوب صوچىزارورلر
 ايدى منزللرنك اوڭ ياغىنه هم صول ياغىنه يمشلى باقىلرى بار ايدى نىلك كم

حق تعالى بيورور (جنتان) ايكى باقچە (عن بيمين) منزللرينك اوڭ طرفندن
(وشمال) ھم صولندن اگر ھە ھر ايكى طرفلرنە كۆب باقچەلر بولسەدە يغاچلرى
بىر بىرىنە ياقىنلاغىدىن توتاش بىر باقچە كىي كورينور ايدى شول سببلى ايكى باقچە
ديوب تعبير ايدىدى (كأوا) ايتىدى آنلرنك پيغمبىرى اول قومگە آشاڭزىلر
(من رزق ربكم) پىروردكار كز بىرگان رزقندن آنلرنك باقچەلرنە يەش شولقدىر
كۆب بولور ايدى كىم اگر بركشى زىبىل كوتاروب يغاچلرى آستىدىن اوتسە
ھىچ بىر يغاچقە قولىنى نىكورماينچە زىبىلى يەش بىرلە تولار ايدى بس پيغمبىر
آنلرغە ايتىدى كىم آشاڭزىلر اوشبو نەمتلردىن (واشكروا له) ھم شكرانە قىلىڭزىلر
خدای تعالى گە اوشبو نەمتلر بىر بىرىنە (بلدة طيبة) اوشبو شەركز پاكىزە
ويغشى بىر شەردىر ھواسى صاف و خوش ھم صوى طازلى و توفراقى پاكىدر ھم اول
شەردە ھىچدە چىن و بورچا بت و ھم چىان بولماس ايدى اگر چىتىدىن بىر غرىپ
اول شەركە بارسە كىيىمىندە گى بىتلرى اولوب بىتلر ايدى (ورب غفور) وسىزلىرگە
رزق بىرگۈچى ھم سزدىن شكرانە استە گۈچى پىروردكار يارلاقچو چىدىر شىركىدىن
توبە قىلغان كىشىنىڭ گناھلرىنى (فَاعْرِضْوا) بس اعراض قىلىدىلر و يوزلرىنى
دونىردىلر سبأ اولادى اوزلرىنىڭ پيغمبىرلرىدىن و نەمتكە شكرانە ايتىدىلر ھم
ايبان كىلتورمە دىلر خىردە كەمشىدىر كە آنلرغە اون اوچ پيغمبىر كىلدى ھە سىنى
تىكىدىلر ايلدىلر آخر گى پيغمبىرلىرى ذى الاغار اسلى پادشاھ و قىتتە عىسى عليه
السلامنىڭ كۆكگە آشدىق صوڭىندە آنلرغە كىلدى آنلر اول پيغمبىرى بىك
رىختىدىلر حق تعالىنىڭ حكىمى بويىچە بىك كۆب فر تىقتانلرى پىدا بولوب سىل
صوى كىلوب باصاسون اوچون ايكى طاو آراسىنە باصاغان بىدىلرىنىڭ آستىنى
تىشىدىلر اول سىد جىبىرلۈپ تون اورطاسىندە ھەملرى اويقودە و قىتتە سىل يعنى
طاشو صوى كىلوب آنلرنىڭ بارچە باقچەلرىنى و منزللرىنى باصدى بىك كۆب
آدىمىلر ھم حيوانلر ھلاك بولدىلر نىك كىم بىوردى (فَارْسَلْنَا عَلَيْهِمْ) بس يىاردك
بىز آنلر اوزرىنە آنلر پيغمبىردىن يوز دونىرگاچ (سَبَلِ الْعَرَم) قاتلى سىل
و كۈچلى طاشو صويىنى ياكە عىرم صوىنى باغلاغان نىددىر يعنى بووادىر ياكە
شول صو كىلگان وادىنىڭ اسىدىر ياكە فر تىقتاننىڭ اسىدىر (وَبَدَّلْنَاهُمْ)
ھم آلىشىدىق بىز آنلرغە (بِعَتِّيهِمْ) آنلرنىڭ باقچەلرى بىرلە (جنتين) ايكى
باقچەنى (ذَوَاتِ أَكُلِ خَمَطٍ) آچى يەشلىر ايلارى بولغۇچى ايكى باقچەنى (وَأَنزَلْ)

ھم شور و طورلى يرلر ايلارى بولغان ايكي باقھنى (وَشَىءٌ مِّنْ سَدْرِ قَلِيلٍ) دخى بر
 نرسه آزغنه كوكتاردن يعنى اول شور يرلى بولغان ايكي باقھده بر آزغنه
 كوكتار يعنى مَك ھم اوسار ايدى حاصل معنى آنلر نك اؤلگى بىشى باقھلرى
 اورنينه يمشلرى آچى ھم يرى شور و طوزلى بولغان باقھلر بيردك اول
 باقھلرده بر آز كوكتار يمشى ھم اوسار ايدى تاكم شونى كورب اؤلگى طانلى
 يمشلرينى ايسلرينه نوشورسونلر اوچون (ذَلِكَ) اوشبو عذاب (جزيناھم) جزأ
 بيردك بز آنلرغھ يعنى بوعدابنى آنلرغھ جزأ ايتوب بيردك (بِهَا كَفَرُوا)
 شول نرسه سببلى كم كفران نعمت قىلدلر آنلر ويغمبرلرينه اشانماديلر
 (وَهَلْ نَجَايَ) وايا جزأ پيرورمزمو بز وعذاب قىلورمزمو يعنى عذاب
 قىلباسمز (الَّا الْكُفُورَ) مگر كفران نعمت ايتكوجىنى وشكرانه سزنى عذاب
 قىلورمز مرويدركه سبا قومى نك قالغانلرى پيغمبرلرى نك حضورينه
 دكىلوب ايتديلر كم ايمدى بز پروردكارمىنى مانودق موندن صوك
 بز لرگه نعمت بيرسه شكرانه سزلى قىلباس ايدك ھم خدای تعالى گھ هيچ بر نوم
 قىلباغ ان طاعت و عبادتلرى قىلور ايدك ديدلر حق سبحانه و تعالى ايكنچى مرتبه
 ينه آنلرغھ نعمت ايشكلرينى آچدى و بيوردكم (وَجَعَلْنَا) و قىلدق بز (بَيْنَهُمْ) اول
 سبا قومينك آراسنك (وَبَيْنَ الْقَرَى الْاْتَى) ھم شول قريهلر نك آراسنك كم فضل و رحمتىز
 برله (بَارَكْنَا فِيهَا) بركت بيردك بز اول قريهلرگه يعنى سبا قومينك قريهلرى برله
 فلسطين واردن و ايلسا قريهلرينك آراسنك قىلدق (قَرَى طَاهِرَةً) آشكارا و آباد
 بولغوجى قريهلرنى يعنى ھبلرى آباد و بر برسینه متصل كوب قريهلر قىلدق
 عين المعانيدھ مذكوردركه سبا اھلينك منزلى بولغان مآربدن شامغھ قدر دورت
 مك آباد قريهلر پيدا بولمش ايدى بر برسینه طوتاش ايديلر (وَقَدَرْنَا فِيهَا)
 ھم تقدير قىلدق بز اول قريهلرده (السَّيْرِ) آدميلرنك بورمھ كىنى ياكھ مرحلھلرنك
 مقدارينى بيان قىلدق و ايتدك كم (سَيروا فِيهَا) سير قىلگىز و بورگىز اوشبو
 قريهلرده (لَيَالَى) كىچلرده (وَأَيَّامًا) ھم كونلرده (أَمِينٍ) اييمين بولغانلرگىز حالده
 دشماندن و يرتقوجيلردن ياكھ آچلقدن و صوسزلقدن اول قريهلرده خلق كوب
 بولماق ھم آباد بولماقلرى سببلى مرويدركه سبا قومينك قالغانلرى تجارنكھ
 كرشوب يىندن شامغھ سودا گرلك اوچون سفر قىلورلر ايدى اويله وقتنھ بر
 قريھدن چقسھلر آخشامغھ قدر آندن ھم آبادراق ايكنچى قريھگھ كىلوب نوشھلر

ايدى سفرلارنڭدە ھېچ مھنت و مشقت كورمەسلر ايدى شول جھتدن آنلارنڭ بايلرى
 فقيرلارندن كونلەشەيلىر بىزنىڭ بايلقىمىز ظاھر بولماس بىزنىڭ بىرلە فقيرلارمىز آراسىندە
 سۈرەدە ھېچ آيورما يوقىدۇر اوشبو يولدا بايلر نېچك سفر اېلەسەلر فقيرلر ھم
 شولاي سفر قىلورلر ھېچ مھنت و چىتىنك كورمەسلر دىوب حسد قىلىدىلر (فَقَالُوا)
 بس ايتىدىلر آنلارنڭ بايلرى (رَبَّنَا) اى بىزنىڭ پىروردكارمىز (بَاعِدْ) بىراقلىق سالغىل
 سن (بَيْنَ اسْفَارِنَا) بىزنىڭ سفرلارمىزدەگى منزللارمىز آراسىندە يەنى سفر قىلا تورغان
 يىرلارمىزدە سوسىز قىلر و كىڭ بىنايانلر و چوللر پىدا قىلغىل تاكىم سفر اېلەمك چىتىن
 و مھنتلى بولسۇن و آدمىلر زاد وراھلەسز يەنى آزقىسز ھم آلالانا تورغان ماركىسز
 سفرگە چىغا آلماسونلر فقيرلر ھم بايلر بىرلە بىر نىگىز بولۇپ سفر قىلماسونلر
 دىدىلر حماقتلارندن اوزلارنىە ضرورى تەلدىلر (و ظَلَمُوا انْفُسَهُمْ) ھم ظالماق قىلدىلر
 آنلر اوز نفسلرىنە اوشبو طريقە دعا قىلماقلىرى بىرلە زىراكىە حق تعالى اول
 قىرەلرنى تىمام خراب ايدۇپ آنلر اورىندە سوسىز چوللر و كىڭ صحرالر پىدا
 بولدى (فَجَعَلْنَاهُمْ) بس قىلدى بىز اول سىبا اھلىنى (أَحَادِيثَ) خلق تلىندە سوزلەنە
 تورغان سوزلر يەنى خلق آنلارنىڭ حاللارندن عجبكە قالوب نىندىن عىقلىسز قوم
 ايكانلر آبادلىقنى يازاتماينچە خرابلىقنى تەلگانلر دىوب ايتورلر (و مَزَقْنَاهُمْ) دىخى
 طاراتلىق بىز آنلرنى و بىر بىرسىدىن آيوردىق (كُلَّ مَزَقٍ) طاراتلىقنىڭ كلىسى تاكىم
 آنلردىن ھېچ بىر كىسە مآرب بىرىندە قالمادى نىام ھر طرفقە طاراتلىق بىدىلر
 (أَنَّ فِي ذَلِكَ) درستلىككە اوشبو ذكر ايتىلمش آيتلردە بولغۇچىدىر (آيَاتٍ) البته
 عبرتلر (لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ) ھر بىر مھنتلرگە صبر ايتكۇچى نەمىتلرگە شىكرانە
 قىلغۇچى اوچونكىم سىبا اھلى صبرسىزلىقلىرى و شىكرانەسىزلىقلىرى سببلى اوشبو بلالارغە
 مېتلا بولدىلر (وَلَقَدْ صَدَقَ عَلَيْهِمْ أَبْلِسُ) و تھقىق راست و طوغرى طاھدى سىبا
 اھلى اوزرىنە پاكە بارچە كفر اھللىرى اوزرىنە ابلىس (ظَنَّهُ) اوزىنىڭ گمانىنى
 يەنى ابلىس آدم اوغللىرىنىڭ طبعىلارنىدە بولغان غضب و شھوتلىرى سببلى مېن
 آنلرنى آزدىرىمىن دىوب گمان قىلغان ايدى شول گمانى كفر اھلى طوغرىسىندە
 راست بولدى (فَاتَّبَعُوهُ) بس اياردىلر آنلر ابلىسكە شىرك و مەصىتتە (الْأَفْرِيقَا)
 مگر ايارمەدى ابلىسكە بىر گروە (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) مؤمنلردىن (وَمَا كُنْ لَهُ) و بولمادى
 اول ابلىسنىڭ (عَلَيْهِمْ) آنلر اوزرىنە (مِنَ السُّعْمَانِ) ھېچ بىر ايتكۇچىلىكى و آنلرنى
 كۆچلەپ آزدىرمادى (الَّا لِنَعْلَمَ) مگر شونىڭ اوچوندىكىم بىز بلورمىز و آيورمىز

(مَنْ يَوْمِنَا بِالْآخِرَةِ) شول کمسه نی کم اشانور آخرتکه (مَنْ هُوَ مِنْهَا) شول کمسه دن کم اول آخرت طوغری بسندن (فِي شَاكٍ) شکده و گمانه در یعنی آخرتکه اشانغان کشیلر اشانماغانلردن ممتاز جدا بولسون اوچون (وَرَبِّكَ) وسینک پروردکاری (عَلَى كُلِّ شَيْءٍ) بارچه نرسه اوزره (حَفِیْطٌ) صافلاغوچیدر (قُلْ) ایتکل سین ای محمد علیه السلام بنی ملیح مشرکلرینه (ادعوا) اونه کز سز وچاق کز (الَّذِينَ زَعَبْتُمْ) شول کمسه لر نی کم گمان ایتد کز سز آنلر نی خدا یار و معبودلر دیوب (من دون الله) الله تعالی دن باشقه یعنی فرشته لر نی خدا یلردر دیورسز بس آنلر نی اونه کز و آنلردن مدد استه کز سز لر گه خدای تعالی امرندن باشقه بر مدد یاردم اینه آلورلرمو (لَا يَمْلِكُونَ) مالک بولماسلر آنلر (مِثْقَالَ ذَرَّةٍ) بر کچکنه فرمسقه مقداری نرسه نیده خیر و شردن (فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) کول کرده هم بیرده (وَمَا لَهُمْ فِيهَا) هم یوقدر اول پوتلرنک هم فرشته لرنک کوکده و بیرده (من شركٍ) هیچ بر اورطاقلقلری یعنی یارانمانده هم تصرف و تربیه ایتمکده اول معبودلر کز نك هیچ اورطاقلقلری یوقدر خدای تعالی اوز یگنه در (وَمَا لَهُ مِنْهُمْ) دخی یوقدر خدای تعالی گه اول معبودلر کز دن تقدیر و تدبیرده (من ظهیر) هیچ بر یاردم بیرگوچی و مدد ایتکوچی (وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ) هم فائده بیرمهس هیچ کمسه نك شفاعت ایتمه کی (هنده) خدای تعالی فاشنده یعنی پوتلردن و ملائکه دن شفاعت امید ایتنه کز کم هیچ کم نك شفاعتی فائده بیرمهس (أَلَمْ يَأْنِ لَهُ) مگر شول کمسه نك شفاعتی فائده بیرور کم اذن و رخصت بیردی آشا خدای تعالی شفاعت ایلمه ککه باکه آنک اوچون ایتکنهی برو شفاعت ایتمه ککه (حتى اذا فزع) ناکم هر فایجان کونه رلمش بولسه فزع و قورقو (عَنْ قُلُوبِهِمْ) آنلرنک که کللرندن قیامت کوننده و شفاعت اوچون اذن بیرلسه (قَالُوا) ایتورلر بعضلری بعضلرینه (مَا ذَا قَالَ رَبُّكُمْ) نی نرسه ایتدی پروردکار کز شفاعت خصوصنده (قَالُوا الْحَقُّ) ایتورلر کم راست و طوغری سوزنی ایتدی خدای تعالی یعنی شفاعت مؤمنلر گه گنه بولور مشرکلر گه بولماس دیب ایتدی (وَهُوَ الْعَلِيُّ) و اول خدای تعالی بر در یوقاریدر شونندن کم آنک اذندن باشقه شفاعت ایتسه لر (الْكَبِيرُ) الوغ بولغوچیدر (قُلْ) ایتکل سین ای محمد علیه السلام مشرکلر گه (من یرزقکم) کم رزق بیرور سز لر گه (من السَّمَاوَاتِ) کول کردن یغور یاغدر ماق برله (وَالْأَرْضِ) هم بیردن آشلق اوسدر مک برله (قُلْ اللَّهُ) ایتکل سین اوزک اوز سوز کتا

جوابده خدای تعالی رزق بیرهدر (وَأَنَا أَوْ يَاكُمْ) ودرستلکده بز مؤمنلر کم
 رزق بیرگوچی خدایینی بر بلورمز یا اینسه سز مشرکلر کم پوتلرنی آتکا شریک
 اینته سز اوشبو ایکی گروهدن برسی (لَعَلِّي هَدَى) توغری بول اوزرینه
 بولغوچیدر (أَوْفَى ضَلَالٍ مِّبِينٍ) یا ایسه آشکارا ضلالتنه و آزغونلقده درکم خدای
 تعالی اوزی معلوم قیلور (قُلْ) ایتکل سین آنلرغه (لَا تُسْتَلُونَ) سز لر صورالمش
 بولماسسز (عَمَّا أَجْرُنَا) شول نرسه دن کم بز قیلدق یاوزلقدن (وَلَا تُسْتَلُّ) هم
 بز لژده صورالماسمز (عَمَّا تَعْمَلُونَ) شول نرسه دن کم سز لر اشلر سز بلکه هر
 کمه دن اوزی قیلغان عملدن سؤال اینته لر و آتکا مناسب جزأ بیرور لر (قُلْ)
 ایتکل سین (بِجَمْعٍ بَيْنِنَا) جمع قیلور و جبار بز نك آرمزنی (رَبَّنَا) پروردکارمز
 قیامت کوننده (ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا) صکره حکم قیلور بز نك آرمزده (بِالْحَقِّ) راستلق
 و توغریلق برله (وَهُوَ الْفَاتِحُ) و اول خدای تعالی حکم قیلغوچیدر مشکل فضبه لرده
 (الْعَلِيمُ) دانا و بلگوچیدر نیچک حکم قیلماقنی (قُلْ) ایتکل سین اول مشرکلر گه
 (أَرُونِي الَّذِينَ) کورگاز کز میکا شول کسه لرنی کم (الْعَقَّةُ بِهِ) لاحق ایندکوز سز
 و طوتاشدر دکز آنلرنی اوز گمان کزده خدای تعالی گه (شُرَكَاءُ) شریکلر اینوب
 یعنی کورگاز کز کم اول پوتلرنی قایو صفت اوزره خدایفه شریک اینته سز (كَلَّا)
 درست و ممکن تو گلدر اوشبو شریکک یعنی پوتلرنك خدایفه شریک بولماق
 احتمالی یوقدر (بَلْ هُوَ اللَّهُ الْعَزِيزُ) بلکه اولدر بارچه نرسه گه غالب بولغوچی
 خدای تعالی (الْعَكِيمُ) بلگوچی بارچه اشلرنك حکمتینی (وَمَا أَرْسَلْنَاكَ)
 و یبارمادک بز سینی ای محمد علیه السلام (الْأَكَاْفَةَ لِلنَّاسِ) مگر بارچه آدمیلر گه
 پیغمبر اینوب یباردک یعنی سینك پیغه بر لکک عام و شاملدر بعض قوملر گه گنه
 تو گلدر یا که کافه اسم فاعل بولوب تا مبالغه اوچونددر اول تقدیرده معناسی
 یبارمادک بز سینی مگر شرکن طبعوچی اینوب یباردک آدمیلرنی (بَشِيرًا)
 سو یونچ بیرگوچی اینوب یباردک توحید و اسلام اهلینه (وَنَذِيرًا) هم قورققوچی
 اینوب یباردک کفر و شرک اهلینی (وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ) ولکن آدمیلرنك
 کوبراکی (لَا يَعْلَمُونَ) بلماسلر سینك فضائل و کمالاتکنی و سبکا مخالفت ایدار لر
 (وَيَقُولُونَ) و ایتور لر مشرکار جهالت و نادانلقلرندن (مَنْ هَذَا الْوَعْدِ) نایهان
 بولور اوشبو عذاب و عده سی یا که قیامتک قائم بولماقنی اینتکز (أَنْ كُنْتُمْ
 صَادِقِينَ) اگر بولسا کز سز راست اینتکوچیلر ای مؤمنلر (قُلْ) ایتکل سین اول

مشرڪلرگه (لَكُم مِيعَادُ يَوْمٍ) بولغوچيدير سز لرگه شول بركونڙڻك وعده سي كم
 هر فاجان اول كون يتسه (لَا تَسْتَأْخِرُونَ عَنْهُ) صوڳفه فالماسسز و كچكماسسز
 اول كوندن (سَاعَةً) بر ساعت مقداري هم يعني وعده ايتولگان وقتنن بيك
 آزغنه هم كچكماسسز (وَلَا تَسْتَقْبِلُونَهُ) هم آفغهده اوڳماسسز يعني وعده
 ايتولمش وقتنن الگاري هم بولماس صوڳفهده فالماس مرويدر كه مشرڪلرڻك
 بعضري اهل كتابدن يعني يهوديلردن محمد عليه السلام نوغر يسنه سؤال ايتكچاچ
 يهوديلر ايتديلر بزلر اوز كتابلر مزده كورورمز و او فورمز كم اول محمد حق
 پيغمبر در ابو جهل و آنڙ امثالي مشرڪلر بوسوزني ايشنوب ايتديلر بز سزڻك
 كتابلر گزغه هم اشانماسز حق تعالي دن آيت كيلدي كم (وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا)
 و ايتديلر كفر اهللاري و مشرڪلر (لَنْ نُؤْمِنَ) بز ايمان كيلتورماسسز و اشانماسز
 (بِهَذَا الْقُرْآنِ) اوشبو قرآنغه (وَلَا بَأْتُنِي بَيْنَ يَدَيْهِ) هم اول قرآندن الگاري
 ايندرلگان كتابلر غهده اشانماسز ديورلر (وَلَوْ تَرَى) واگر كورسالك ايدى سين
 (إِذِ الظَّالِمُونَ) شول وقتنه كم ظالمق ايتكوچيلر يعني مشرڪلر (مَوْفُوعُونَ)
 توفقاتولمشلر بولورلر (عند ربهم) پروردكارلري قاشنده حساب يرند (يرجع
 بعضهم) فايثارورلر آنلرڻك بعضري (إِلَى بَعْضِ الْقَوْلِ) بعضري صاري سوزني
 يعني برسي برسي بولر سوز فايثارشورلر (يَقُولُ الَّذِينَ اسْتَضَعُوا) ايتورلر
 شول كمسهلر كم زبون و ضعيف توتولمش بولديلر دنياده يعني مشرڪلرڻك توبان
 درجهده بولغانلري و ايارگانلري ايتورلر (لِّلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا) شول كمسهلرگه
 كم اوزلر بني اولوغ تونديلر و باشلر بني يوقاري كونارديلر يعني متبوعلر ينه
 و قومڻك اولوغلر ينه ايتورلر (لَوْلَا أَنْتُمْ) اگر سز لر بولماس گز ايدى يعني
 سزڻك اغوا گز و آزدر مافگز بولماسه ايدى (لَكُنَّا) البته بولور ايدك بز
 (مُؤْمِنِينَ) ايمان كيلتورگوچيلر لكن سز بزلرني آزدردگز و ايمان كيلتورودن
 طيدگز (قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا) ايتورلر اوزلر بني الوغ طوقانلري و ه بوعلري
 (لِّلَّذِينَ اسْتَضَعُوا) ضعيف و زبون طوتولمش كمسهلرگه و دنياده اوزلر ينه
 ايارگانلرگه (أَنْعَمُ صَدَقْنَاكُمْ) ايا بزلر طيد و قوموسزني (هِن الْهَدْيِ) هدايتني
 قبول ايتودن (بَعْدَ إِذْ جَاءَكُمْ) شوندن صوڳ كم كيلدي سز لرگه اول هدايت
 يعني سز لرگه حق يولغه كونلماك كيلگاندن صوڳ بز سزني طيوب طوتدنيو
 آنداقي نوگلدلر بز سزني طيبادقي (بَلْ كُنْتُمْ) بلکه بولدگز سز اوزگز

(مجرمین) گناہ قیلفو چیلر و شرک کیلتورگوچیلر (وَقَالَ الَّذِينَ اسْتَضَفُوا) ینہ ایتورار دنیاہ ضعیف و بیچارہ بولغانلری (لَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا) حلقنی قبول ایتودن باش طارنوب اوزلرینی الوغ طوتقانلرینہ ایتورلرکم سزلر ایتکاچہ توگلدلر بزلر اوزلکمزدن مجرم و مشرک بولماق (بَلْ مَكْرُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ) بلکہ سزلرنک کیچہ وکوندزده قیلغان مکر و حیللرکیز بزنی ایمان کیلتورماکن طیدی (اَذْ تَأْمُرُونَآ) شول وقتده کم سز بیورور ایدکیز بزلرینی (اَنْ نَّكْفُرَ بِاللّٰهِ) انکار قیلماقیز و اشانماسزلقبیز برله خدای تعالیٰ گہ (وَنَجْعَلْ لَّهٗ) ہم قیلماقیز و توتماقیز برله خدای تعالیٰ گہ (اَنْدَادًا) اوغشاقلرینی یعنی سز دنیاہ بزلرگہ خدایغہ ایمان کیلتورماکیز و مشرک بولوکیز دیب بیوردکیز دیورلر (وَأَسْرًا وَالدَّمَآءَ) وهر ایکی گروه یعنی نابعلر هم متبوعلر یاشرورلر اوزلرینک ندامت و اوکونه کلرینی یعنی دنیاہ اشلرگان اشلری اوچون پشیمان بولورلر و اوکونورلر هم اوکونولرینی بوبرسندن یاشرورلر (لِّهَارٍ أَوْ الْعَذَابِ) کورگانلری زمانہ آنلر عذابنی (وَجَعَلْنَا) ہم قیلورمز بز (الْأَعْلَالِ) اوطلی بوغاولرینی (فِیْ اَعْنَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا) حلقنه اشانباغان کمسلر نك مویونلرنده نابعلر هم متبوعلردن (هَلْ يَجْزُونَ) ایا جزأ بیرلمش بولورلر و آدمیلر یعنی بولماسلر (اَلَا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) مگر شول نرسه سبیلی جزأ بیرلورلرکم اشلار بولدیلر آنلر دنیاہ بس رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتینی تسلیه ایلهب بیورور کم (وَمَا اَرْسَلْنَاكَ) و ییارمه دک بز (فِیْ قَرْبَةٍ) هیچ برقریه ده و شترده (مِنْ نَّفْثٍ) هیچ بر فورقنفوجینی یعنی هیچ پیغمبرنی ییارما دک (اَلَا فَالْمُتْرَفُوْهَا) مگر شولکم ایتدیلر اول قریه نك نعمت و دولت ایهلری و متکبرلر اول پیغمبرگہ (اَنَا بِمَا اَرْسَلْتُمْ بِهِ) درستلکده بزلر شول نرسه گہ کم ییارلمش بولدکیز اول نرسه برله (كٰفِرًا) انکار ایتکوچیلر و اشانباوچیلر مز یعنی سزلر خدای طرفندن کیلتوردک دیوب دهوا قیلغان نرسه لرگہ بزلر اشانماسز دیدیلر (وَقَالُوا) ینہ ایتدیلر آنلر (نَحْنُ اَكْثَرُ اَمْوَالًا) بزلر کوبرا کمز ماللر جهنندن (وَاَوْلَادًا) هم بالالر جهنندن یعنی بز نك ماللریمز هم بالالریمز سز نکلندن کوبرا کدر بس پیغمبرک دهواسینه بز ماسبمز (وَمَا نَحْنُ بِمُعْتَبِرِينَ) هم بزلر ایماسز عذاب قیلنمشلر یعنی خدای بزلرنی عذاب ایتماسه کبرا کتر چونکه اگر عذاب قیلورلق بولسه بزلرگہ بو قدر نعمتلرنی مال و بالالرنی بیرماسی

ایدی دیدیلر (قُلْ اِنَّ رَبِّيْ) ایتکل سین درستلکده مینم پروردگاریم (بَسِطُ
الرِّزْقِ) کیگ قیلور رزقنی (لَمَنْ يَّشَاءُ) هرکسه اوچون کم نلار یعنی اوزی
کیگه بیرونی تلاسه شول کسه گه رزقنی کوپ بیورور ودولتی قیلور کبراک
مؤمن بولسون وکبراک مشرک بولسون (وَيَقْدِرُ) دخی طار قیلور رزقنی
تلاگان بنده سینه اختیار اوزنده در اوزینک مشیتی ونلاما کی ایلر رزق بیورور
بنده نك کرامتندن یا که خور و ذلیل بولدقندن نوگلدر (وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ)
ولکن آدمیلرنک کوبرا گی (لَا يَعْلَمُونَ) بلماسلر مالنک هم بالالرنک کوپ
بولماینی کشینک کرامتندن ودرافتندن دیوب گمان ایتلرلر (وَمَا أَمْوَالُكُمْ)
ونوگلدر سزنی ماللرکمز (وَلَا أَوْلَادُكُمْ) هم نوگلدر سزنی بالالرکمز (بِأَلْسِنِ
تَقْرِبُكُمْ عِنْدَنَا) شوندا این خصله کم یقین قیلور سزلرنی بزنیق قاشیمزده (رُزْقِ)
هریقین قیلماق یعنی ماللرکمز وبالالرکمز کوپ بولماق سزنی خدای تعالی گه یقین
ایتماس و یاقین بولوغه سبب بولماس زیرا که خدایغه یاقین بولو اوچون ایلدگو
عمل کبراکدر و سزلرده اول یوقدر (الَّذِينَ آمَنُوا) مگر شول کسه کم ایمان
کیلتوردی (وَعَمَلٌ صَالِحًا) هم اشلهدی ایزگو عملنی یعنی ماللرینی خدای تعالی
بولینه صرف قیلسه هم بالالرینه دین علمینی اوفوئسه وکورکام تریبه ایلاسه
(فَأُولَئِكَ) بس اوشبو روشه بولغان کسه لر (لَهُمْ جَزَاءُ الضَّعْفِ) بولغوچیلدر
آنلرغه ایکی الوشنک اجر و ثواب یعنی ثواب اوستینه ثواب بولور برکه اون
الوشدن جیدی یوزگه چه (بِمَا عَمِلُوا) شول نرسه سببیلر کم اشلهدیلر آنلر ایلدگو
عمللردن (وَهُمْ فِي الْعُقُوبَاتِ) و آنلر جنت ایوانلرنده (أَمْوَانِ) ایمین بولغوچیلدر
محنت و قاطیلقلردن وراحتنده طورغوچیلدر (وَالَّذِينَ يَسْعَوْنَ) وشول کسه لر کم
سعی قیلورلر و طرشورلر (فِي آيَاتِنَا) بزنیق آیتلریز طوغریسنده یعنی فرآن
آیتلرینی رد قیلماقغه و آیتلرینه ایلمکگه طرشورلر (مُعَاجِزِينَ) اوز گمانلرنده
بزنی عاجز ایتکوچیلر و بزنیق قارشی نورغوچیلر بولغانلری حالده (أُولَئِكَ)
اوشبورلر (فِي الْعَذَابِ) نوموغ عذابنده (مُحْضَرُونَ) حاضر قیلنلشلردر (قُلْ) ایتکل
ای عهد علیه السلام (اِنَّ رَبِّيْ) درستلکده مینم پروردگاریم (بَسِطُ الرِّزْقِ)
کیگ وایرکن قیلور رزقنی (لَمَنْ يَّشَاءُ) هرکسه اوچون کم نلار اوزی
(مَنْ عِبَادَهُ) بنده لرنندن (وَيَقْدِرُ لَهُ) دخی طار قیلور رزقنی اول کسه گه اگر
تلاسه و حکمت هم مصلحتینی اوزی بلور (وَمَا أَنْفَقْتُمْ) وشول نرسه کم نفقه

ايتىڭىز سزلىر (من شىء) ملككزده بولغان بىر نرسەدن خدای تەئالى بولنڧە (فھو
 ۛخافھ) بس خدای تەئالى اول نرسەنك خليفىنى وعوضىنى سزلىرگە بىرور دىيادە
 ياكە آخىرىڭىز اوچون ذخىرە قىلور ضايىع ايلەمەس (وهو خير الرازىقین) واول
 خدای تەئالى رزق بىرگوجىلرنىڭ ايدىگورا كىدىر يعنى باشقە كشىلەر بىر نرسە
 بىرسەلەر بارى اول نرسەنى اول كەسگە ايرىشدىرودە واسطەغنىە بولورلەر حقىقەتتە
 خدای تەئالى بىرگەن بولور بس رازىق حقىق اولغىنىدەر (ويوم بعشرهم جميعاً)
 وياد قىلغىل شول كوننى كىم حشر قىلور وفوبارور خدای اول مشركلرنى بارچەلرنى
 (ثم يقول) سوڭرە اپنور خدای تەئالى (لِلْمَلَايِكَةِ) فرىشئەلرگە (أَمْوَالَهُمْ) ابا اوشبو
 كەمسەلرە (أَيُّكُمْ) سزلىرگە (كُتِبُوا يَعْبُدُون) طابور بولدىلەر دىيادە وقتلرئە
 بو طرىقە سؤال ايتنە كى مشركلرگە تفرىح اوچون ھم فرىشئەلەر شفاعتىدىن
 طبع لرنى كىسك اوچوندىر (قَالُوا) اپنورلەر فرىشئەلەر خدای تەئالى گە (سَبَّحَاتِكَ)
 پا كلك سىڭادىر بارچە نقصاندىن (أَنْتَ وَلِيْنَا) سىن بىزنىڭ خداوندىمىز ومعبودىمىز
 سىن ياكە دوستىمىز سىن (مَنْ دُونَهُمْ) اول مشركلردىن باشقە يعنى بىزنىڭ بىرلە
 آنلر آراستىدە ھىچ دوستلىق بوقدىر بلكە آنلر بىزنىڭ دشمانلرىمىزدور (بَلْ كَانُوا)
 بلكە بولدىلەر آنلر غايىت جھالت وضلاتلردىن (يعبدونَ الْآلِهِنَ) عبادت قىلورلەر
 وطابورلەر پىرىلرگە وشىطانلرغە يعنى شىطانغە اطاعت قىلور بولدىلەر ياكە
 شىطانلر آنلرنىڭ كوزلرىنە وخياللرىنە نورلى صورتلر بىرلە كورىنوب آنلرنى
 فرىشئەلردىر دىوب گمان قىلدىلەر (أَكْثَرُهُمْ بِهِمْ) آدمىلرنىڭ كوبرا گى اول شىطانلرغە
 (مُؤْمِنُونَ) امانغوجىلردىر يعنى آنلرغە ايارگوجىلردىر (قَالِيَوْمَ) بس اوشبو كوننە كىم
 بارچە حكملر خدای تەئالى گەدر (لَأَيُّكُمْ) مالك بولماسلر سزلىرنىڭ
 بعضىلرڭىز (لِبَعْضٍ) بعضىلرڭىز اوچون (نَفَعًا) بىر فائىدەنى (وَلَا ضَرًّا) ھم بىر ضرر
 وزىيانتى يعنى مەبوء بولغان پىتىلر اولزىرنە طابونغوجىلرغە ھىچ بىر فائىدە ايرىشدىرە
 آلماسلر ھم آنلردىن ھىچ بىر ضررى كىنبارە آلماسلر (وَنَقُولُ) ھم اپنورمىز بىز
 (لَلَّذِينَ ظَلَمُوا) مشركلك بىرلە اوز نفسلرىنە ظلملىق ايتكىن كەمسەلرگە (ذوقُوا)
 طانوكۇزلر (عَذَابِ النَّارِ) توغ اوطىنىڭ عذابىنى (الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا) آندايىن اوطكىم
 بولدىڭىز سز اول اوطىنى (تَكْتَدُونَ) بالغانغە توتار ايدىڭىز وآخىرا امانمادىڭىز
 (وَإِذَا تَلَّى عَلَيْهِمْ) ھەر قاچان اوقولمىش بولسە آنلر اوزرىنە (أَيُّكُمْ) بىزنىڭ
 آيتلىرىمىز يعنى قرآن (بَيِّنَاتٍ) ظاھر وروشن بولغانى حالدە اول آيتلىرىڭىز (قَالُوا)

ايتورلر آنلر (ماعدآ) ايباسدر اوشبو محمد عليه السلام (الأرجل يريد) مگر
 بر ايردر کم نلار (أَنْ يَصُدُّكُمْ) سزلىرى طيماقنى (عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ) شول نرسەدنكم
 طابنور بولدىلر مېشە (أَبَاكُمْ) سزلىرىك آنلرگىز يعنى بو محمدنك مدعاسى
 سزلىرى آنا و بابالرگىز دېنتىن دوندىرىك هم پونقە طابنودن طيماقنىر دېيورلر
 (وَقَالُوا) دىغى ايتدىلر مشركلر (ماعدآ) ايباسدر اوشبو قرآن (أَلَا أَفَكُّ مَقْرَى)
 مگر اقرا ايتولمىش و يالغاندىن خدایفە نسبت بېرلمىش بېر يالغاندىر (وَقَالَ الَّذِينَ
 كَفَرُوا) و ايتدىلر كفر اهللىرى (لَلْحَقِّ) راست و طوغرى بولغان فرآنفە
 (لَمَّا جَاءَهُمْ) كېلگانى زماندە اول قرآن آنلرغە (أَنْ مَدَّآ) ايباسدر اوشبو
 كلام (الأسر مبین) مگر بېر آشكارا محردر دېدېدىلر و آنلر
 اوشبو سوزنى نېھك ايتورلر (وَمَا أُنَبِّئُكُمْ) و حالانكە بېرمەدك بىز آنلرغە (من
 كُتِبَ) كتابلردن كم (بَعْرُ سَوْتًا) لوقورلر ايتلر اول كتابلرنى يعنى قرآنك باطل ايدكىنى
 بيان قىلغان كتاب آنلرغە بېرلگانى يوقىدر (وَمَا أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ) هم بېلرمەدك
 بىز آنلرغە (قَبْلَكَ) سېنىن الكارى يعنى قىرت زامانندە (من نذير) هېچ بر
 قورقتوجىنى يعنى آنلرغە سېنىن الكارى پېشېر كېلگانى يوقىدر (وَكُتِبَ الَّذِينَ)
 و يالغانفە توندېلر پېشېرلرنى شول كېسەلركم (من قبلهم) آنلردن الكارى
 بولدىلر (وَمَا يُلْفُوا) و حالانكە اېرشمەدېلر اول مكە اھلى (مُعْشَرًا مَا أُنَبِّئُكُمْ)
 شول نرسەنك (۱) اوندىن بېرىنەكم بېردك بىز اول الكارىمى امتلرگە يعنى
 لكار كېلرگە بېرلگان قوۋت و لوزن ھەر هم دولت و مالنك اون الوشىدىن بر
 الوشى هم بو مكە مشركلرېنە بېرلمەدى (فَكَذَّبُوا) بس يالغانفە توندېلر اول
 اولكى امتلر (رسلى) مېنىم رسوللرنى (فَكَيْفَ كَانَ) بس نېھك بولدى (تكبير)
 مېنىم انكارم آنلر لوزرە يعنى آنلرغە راضى بولماغانلىقم و آنلرنى عذاب قىلماقم
 بس بو مشركلر هم شونى فكرلەپ ھېرت آسەلر و فورسەلر كېرەكلر (قُلْ)
 ايتكىل سېن اى ھېھىا عليه السلام اول مشركلرگە (أَنبَاءَ أَعْطُكُمْ) موندىن باشقە
 توكلىرىكم مېن و ھظلرېن و نصيحت قىلورمن سزنى (بِوَأحَدَةٍ) بر نرسە بىرلە اول
 نرسە شولدىركە (أَنْ تَقُومُوا) سزنىك طوروماقگىز و طارالشماقگىز پېشېر مجلسىدىن
 (لِلَّهِ) خدای تعالى اوھون (مُنْتَهَى) ايكېشەر ايكېشەر بولوب (وَفَرَادَى) هم
 يالغىز يالغىز وېرەم بېرەم يعنى بر بىرگىز ايلە مصلحت و كېنگاش قىلىگىز هم يالغىز
 يالغىز اويلاپ قاراگىز (ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا) سگىرە نىكەر ايتىمەكگىزدىر محمد عليه السلام

(۱) پاكە معناسى اول
 مەكە اھلىرىمە
 بېرلگان دلىلر و اسباب
 سدايتلرنك اوندىن
 بىرى هم اولكى امتلرگە
 بېرلەدى دېماكدىر
 والله اعلم

اشي طوغريستنده يعني آنك مبدأ حالندن اوشبو وقتينهجه بولغان اشلريني
 فكرلاب كورگز ناكم بلورسزكم البته (ما بصاحبكم من جنه) بوقدر سزناك
 بولد اشكزده يعني محمد عليه السلامده هيچ بر ديوانهلق ناكم ديوانهلق برله
 پيغمبرك دعواسيني فيلا ديب ايتور ايدكز بلكه آنك هقلى كامل ايدكى مه لركزگه
 معلومدر (ان هو) نوگلددر اول محمد عليه السلام (الا نذير لكم) مگر بر
 قورقتوچيدر سز لرگه (بين يدي عذاب شديد) قاطى بولغوجى عذابنك كيليه كندن
 البكارى يعني آخرت عذابينك واقع بولماقندن الكارى سزنى آنك برله
 قورقتوچيدر (قل ما سألتكم) ايتكل سين اول مشركلرگه شول نرسه كم مين
 صورادم سز لر دن (من اجر) بر اجرت و خدمت حقندن رسالتنى ايريشدرمه كم
 اوچون (فهو لكم) بس اول اجرت سز لرگه در يعني سزنى حق دينگه اونئمه كم
 اوچون هر نيند اين اجرت و حق صوراي طورغان بولسام اول اجرتنى سزناك
 اوزگزگه باغشلادم اوزگزگه بولسون مراد اجرت صوراماسن ديهه كندر (ان
 اجرى) ايمه سدر مينم اونئمه كمنك اجرتى (الا على الله) مگر الله تعالى اوزرينه در
 (وهو على كل شيء) و اول خداى تعالى بارجه نرسه اوزرينه (شهيد) گواه بولغوجيدر
 (قل ان ربي) ايتكل سين درستلكنه مينم ريم (يقضى بالعق) القا قيلور وصالور
 حقلقنى يعني وحى ييارور هر كمگه نلهسه ياكه راست و طوغرى سوزنى يعني
 اسلامنى منتشر و فاش ايلهر (علام الغيوب) اول خداى تعالى در ياشرن اشلرنى
 بلگوجى يعني هيچ بر نرسه آكئا ياشرن نوگلددر (قل جاء الحق) ايتكل سين
 كيلدى راست و طوغرى بولغوجى سوز يعني قرآن ياكه اسلام (وما يبدى
 الباطل) و يارائماس باطل بولغان نرسه يعني شيطان ياكه پونلر يارانا آكلاسار
 هيچ بر نرسهنى (وما يعيد) هم كبرى قايتارماس يعني اولگانندن صولك كبرى ترگزه
 آكلاسار هيچ نرسهنى (قل ان ضللت) ايتكل سين اگر مين آرسام و آد اشسام
 طوغرى بولدن نتاككم سز لر گمان فيلورسز (فانما اضل) موندن باشقه نوگلددر كم
 آزار من (على نفسى) اوز نفسم اوزره يعني آرزماننك ضررى و وبالى اوزمگه
 بولور كشيگه بولماس (وان اهديت) و اگر طوغرى بولفه كونلسام مين
 (فبما يوحى الى ربي) بس شول نرسه سببلى كم وحى فيلور ميگنا مينم پروردكارم
 زيراكه هدايت و توفيق آندندر (انه سميع) درستلكنه اول خداى تعالى
 ايشتكوچيدر بنه لرنك دعاسيني (قريب) يقين بولغوجيدر نياز مندارنك ايمدينه

(وَلَوْ نَرَىٰ) ۋاگر سېن كورسەڭ ايدى مشركلرنى (اَذْفَرُوا) شول وقتەكم
 فزع قىلورلر ۋ قورقورلر آنلر يەنى اولگان ۋ قتلرنە ياكە بدر صوغشى كوننە
 ياكە محشر بېرىنە آنلرنى كورسەڭ ايدى البتە بر عجب اشنى كورور ايدك
 (فَلَا فَوْتَ) بس يوقدر اول كوننە هېچ بر فوت يەنى عذاب آنلردن هېچنە
 فوت ايلەمەس ۋ عذابدىن قاچا آلناسلر قايدە بارسەلردە عذاب آنلرغە ايرشور
 (وَآخِذُوا) ھم ملوتلىش يولورلر آنلر (مَنْ مَّكَّانٍ قَرِيبٍ) بر ياقن اورندىن يەنى
 بىر اوستىدىن ملوتوب بىر آستىنە ۋ قېرگە قويارلر ياكە محشر بېرىندىن آنلرنى
 تىۋغھە سالورلر (وَقَالُوا) ۋ ايتورلر مشركلر اول وقتە (أَمَّا بِي) ايمان كىلتوردك
 بز خدایفە ياكە پېغىبرگە ياكە قىامت بولماقېنە بس بىزلىرى كبرى دىنافە
 قايتارغل دېورلر (وَأَن لَّهُمُ التَّنَازُشُ) ۋ قايدىن بولور آنلرغە آنلرنىڭ ايماننى
 آلماقلىرى (مَنْ مَّكَّانٍ بَعِيدٍ) بىراق اورندىن يەنى آخرتكە بارقاندىن سوڭ ايمان
 كىلتورلر آنلرغە نېچك قائدە بىرسون البتە قائدە بىرمەس (وَقَدْ كَفَرُوا بِهِ)
 ۋ حالانكە امانمادىلر آنلر خدایفە ۋ رسولېنە ياكە بعث ۋ حشرگە (مَنْ قَبْلُ) موندىن
 الكارى يەنى دىنافە ۋ قتلرنە ايمان كىلتورمەدىلر (وَيَقْفُونَ) ھم القا قىلورلر
 ۋ سالورلر ايدى آنلر (بِالْقَيْبِ) غىب ۋ باغرىن برلە (مَنْ مَّكَّانٍ بَعِيدٍ) بىراق بولغوجى
 اورندىن يەنى هېچنە بلمەينچە اوز گمانلىرى ھولە پېغىبرگە ھم قرآنغە طەنەلر
 ۋ افترا ل قىلور ايدىلر (وَحِيلَ بَيْنَهُمْ) ۋ جدا اېنلىش ھم آيرلىش بولدى آنلرنىڭ
 آزالرى (وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ) دخى شول نرسەنىڭ آراسى كم آنلر آرزو قىلورلر
 يەنى دىنافە كبرى قايتارلماق آنلرغە هېچنە مېسر بولماس (كَمَا نَعْلَمُ) نناككم
 قىلىنىش بولدى اوشىر اش (بِأَشْيَاعِهِمْ) آنلرنىڭ امثاللىرىنە (مَنْ قَبْلُ) موندىن
 الكارى يەنى اولئەكى مشركلرگە ھم شول اش بولدى ياس حالئەكى ايمان آنلردىن ھم
 قبول ايتلمەدى (أَنَّهُمْ كَانُوا) درسلىككە آنلر بولدىلر (فِي شَكٍّ مَّرِيبٍ) نھىتكە
 توشورگوجى ۋ مضطرب قىلغوجى گمانە.

(۱) اوشبو سورده ملائکه صفقلى ذكر ايدلگانلىكن سورة الملائكة ديوب هم ايتولور اوشبو سورده الحمد لله ديوب باشلانغان سورهلرنك آخريدر بو سورده خدای تعالی نك بنه لر بنه دورت تورلى نعمتى تفصيل ايدلمشدر كم اول دورت نعمت بارچه نعمتلرنك اصللر بدر سورده فاتحه ده جمع ايدلمش دورت نعمتلر برسى ايجاد اول

يعنى يوقئن بار قيلماق

۲ ھى ابقا اول يعنى

دنياده نريك تونھانى

۳ ھى ايجاد ثانى يعنى

اولگاننن صولك ترگوز

مەكى ۴ ھى ابقا ثانى

يعنى منگولك چنت

نعمتيدر. تفسير جمل

(۲) فرشتهلرنك صفتيدر

ابن ماجه رسول صلعم

حضرتنن روايت ايلا

مشدر كم اول حضرت

ايندى: جبرائيل عليه

السلامنى سدرة المنتهى

كوردم آلنى يوز فاناطلى

بار ايدى اوشاندانق

روايت ايتولميشدر كم

اول حضرت جبرائيل عليه

السلامنن اوزينك

اصلى صورتنده كورنووون

صورادى حضرت جبرائيل

سين آكا طافت فيلا

آلماسك ديدى اول

حضرت تكرار التماس

فيلدى آى يافطيسى

بولغان بر كچه ده حضرت

جبرائيل اوزينك اصلى

صورتنده ظاهر بولدى

سورة فاطر يا كسورة الملائكة مكيه ومي خمس واربعون آيتله

۳۴ ھى سورھ فاطر سورھسى يا كھ ملائكھ سورھسى مكھدھ نازلدر ۵۴ آيتدر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(الْحَمْدُ لِلَّهِ) (۱) ثنا و ماقتاماق الله تعالى كه مخصوصدر كم حد و ثناغه لابق اولدر

(فاطر السموات) كوكلىرى ياراتقوجى و پيدا ايتكوجى اول خدای تعالی (وَالْأَرْضِ)

هم برنى ياراتقوجى (جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ فَرِشْتَهْلَرْنى قَيْلُوجى (رُسُلًا) رسول و ايلچيلر

يعنى فرشتهلرنى ايلچى ايتوب ييارگوجى پيغمبرلرگه وحى برله و اوليا ملرغه الهام

برله هم باشقه مؤمنلرگه رؤىاي صادفه برله (أُولَىٰ أَعْيُنَةٍ) فاناطلر (۲) ايتارى

(مُنَىٰ) ايكيشهر ايكيشهر فاناط اوچماق اوچون (وَفَلَاتُ) هم اوچهر اوچهر

(وَرَبَاعٍ) هم دورهر دورهر زينت و كوركامك اوچون مرآد بو عددكه حصر

توگلدن آرتق هم بولسه بولور نتاكرم جبرائيل عليه السلامك آلنى يوز مك

فاناطلى باردر ديوب خبرده كيلمشدر (بَزِيدٍ) آرتدورور خدای تعالی (فِي الْخَلْقِ)

اوزينك خلقنده (مَا يَشَاءُ) شول نرسه نيكم تلهر يعنى فرشتهلرنك فاناطلر بى

اوزى تلهگان قدر كوب ايدار يا كه آدميلرده زياده قيلور زياده هقلبه علم

وكرم هم فصاحت وغيرى مقلدر كى زياده جسمانيه حسن صورت و ملامت كى

يا كه مؤمنلرده صدق و اخلاصنى و مجلرده شوق و محبتنى آرتدورور (إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ

كُلِّ شَيْءٍ) درستلكه خدای تعالی بارچه نرسه اوزرينه (قَدِيرٌ) كوجى يتكوجيدر

(مَا يَفْتَحِ اللَّهُ) شول نرسه نيكم آچار خدای تعالی و ييارور (لِلنَّاسِ) آدميلر اوچون

(مِنْ رَحْمَةٍ) اوزينك رحمتنن نعمت و عانيت و توبه و غيريلر كى (فَلَا مُمْسِكُ لَهَا)

بس يوقلدن هيچ بر توتقوجى و منع ايتكوجى اول رحمتنى (وَمَا يَمْسِكُ) و شول نرسه نيكم

توتار و طيار خدای تعالی آنى آدميلردن و آنلرغه ايندرماس (فَلَا مُرْسِلٌ لَهُ) بس يوقلدن

هيچ بر ييارگوجى اول خدای تعالی طيفان نرسه نى (مَنْ يَشَاءُ) خدای تعالی نك

منع ايتكانندن صولك (وَهُوَ الْعَزِيزُ) و اول خدای تعالی غالبدر لوز اهلزنده

اول حضرت صلى الله عليه وسلم آنى كورب هوشسز بولوب يقولدى موشينه كيلگاننن صولك سبحان الله هيجه

مونك كى مخلوق كورگانم بوق ايدى ديدى حضرت جبرائيل ايتدى: سين اسرافيلنى كورسه لك هوك

طافت قيلور ايدك آنك اون ايكى مك فاناطلى باردر ديدى. جمل

(الْحَكِيمِ) صواب و توغرى اشلى بولغوچيدركم هر اشي حكمتكه موافقندر (يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا) اى آدميلر ياد قيلكزلر (نِعْمَةَ اللَّهِ) الله تعالى نك انعام قيلغان نعمتلر نى (عَلَيْكُمْ) سز نك اوزرگزگه (هَلْ مِنْ خَالِقٍ) ايا باردرمو هيج بر يار اتقوچى (غَيْرَ اللَّهِ) الله تعالى دن باشقه كم (يَرْزُقُكُمْ) رزق بيرور اول سزلرگه (مِنَ السَّمَاءِ) كوكدن يغمور باغدردماق برله (وَالْأَرْضِ) هم يردن اولن اوسدرمهك برله (لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ) يوقدر هيج معبود مگر اول خداى تعالى گندهر (فَأَنَّى تُؤْفِكُونَ) بس فايو جهندن ونى سببلى دوندرلش بولورسز نوحيد بولندن (وَأَن يَكْفُرُوكَ) واگر يالغانفه نوتسلر سنى اى محيد عليه السلام مكه اهلى (فَقَدْ كَذَّبْتَ) بس تحقيق يالغانفه توتولش بولديلر (رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ) پيغمبرلر سندن الكارى هم و آنلر صبر فيلديلر بس سن هم آنلرغه اقتدا قيلغل وصبر ايكل (وَأَلَى اللَّهِ) و خداى تعالى صارى (تَرْجِعِ الْأُمُورَ) فاي تارلمش بولورلر اشلر بس سكا صبر قيلماقك اوچوى اجر و ثواب بولور و مشركلرگه تكذيب ايتما كلرى اوچون جزأ بيرلور (يَا أَيُّهَا النَّاسُ) اى آدميلر (أَن وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا) در سئلكدنه الله تعالى نك وعدهسى راست و توغرىدركم سزلرنى كبرى نرگزوب حساب و جزأ ايلاسه كرا كدر (فَلَا تَغُرَّنَّكُمْ) بس كرا كدر كم مغرور قيلماسون سزلرنى (الْحَيَاةَ الدُّنْيَا) دنيا نركلكى ناكيم دنيا لذتلرينه آلدانوب آخرنى اونولماكز (وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ) هم كرا كدر كم آلداسون سزنى (بِاللَّهِ) الله تعالى نك رحمتى و كرمى برله (الْفُرُورِ) آلداغوچى شيطان يعنى خداى تعالى غفور و رحيمدر هم رحمتى كوبردر ديوب شيطان سزلرنى گناهغه دايمچليق ايتدرماسون و توبهنى كيچكدر تپاسون (أَنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ) در سئلكدنه شيطان سزلرگه (عَدُوٌّ) دشماندر و عداوتى قديمين فالغاندر (فَاتَّخَذُوهُ) بس نونكز سز اول شيطاننى (عَدُوًّا) دشمان ايتوب و آندين حذر قيلكز و شرنندن خدايفه صغونكز (أَنَّا يَدْعُوا) موندن باشه نوگلدركم اونلر اول شيطان (حِزْبَهُ) اوزينه ايارگوچيلرني (لِيَكُونُوا) شوگامكم بولسونلر آنلر (مِنَ أَصْحَابِ السَّعِيرِ) نيوغ اهلندن يعنى اوزى برله برگه آنلرنى نيوغغه توشورمهككه طر شور (الَّذِينَ كَفَرُوا) شول كمسهلر كم ايمان كلتورماديلر و شيطان نك دعوتينه اجابت ايلاديلر (لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ) بولغوچيدر آنلرغه قاطى عذاب آخرنده (وَالَّذِينَ آمَنُوا) و شول كمسهلر كم ايمان كلتورديلر و شيطانغه مخالفت ايتديلر (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) هم اشلاديلر ايندگو عمللرني (لَهُمْ مَغْفِرَةٌ)

بولغوجيدير آنلرغه يارلقاماق خداي تعالى دن (وَأَجْرٌ كَبِيرٌ) هم اولوغ اجر و نواب يعنى جنت (أَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ) ايا بس شول كيمسه كم زينتى ايتولمش و بيزاتولمش بولدى آنك اوچون (سَوْءٌ عَمَلٌ) آنك ياوز عملى يعنى شيطان آكنا گناهنى و بوزق اشلرنى كوركام ايتوب كورگازدى (فَرَّاهُ حَسَنًا) بس كوردى اول ياوز عملنى كوركام و يخشى شونداين كشى بولورمو شول كيمسه كىمى كم حسن و قبحنى هم يخشى و بماننى آيروب يخشيلقغه سعى قىلور و بمانلقنن صافلانور (فَإِنَّ اللَّهَ بِضَلِّهِمْ) بس درستلكده خداي تعالى ضالانكده نوشورور (مَنْ يَشَأْ) هر كيمسه نى كم تلهر آنك ضالانده بولمايىنى (وَيَهْدِي مَنْ يَشَأْ) هم طوغرى يولغه كوندرور هر كيمسه نى كم تلهر آنك هدايتىنى (فَلَا تَهْتَبْ نَفْسُكَ) بس كرا كدر كم كينماسون سىنك نىفسك يعنى هلاك بولماسون (عَلَيْهِمْ حَسْرَاتٌ) آنلر نىفسك ضالان و آزغونلقلى اوزرينه حسرتلر چيكمه كى اوچون يعنى اول مشركلرنى ضالانلرلى اوچون سن قايغورماغل و حسرت چيكمه گل خداي تعالى اوزى نلرسه ضالانكده نوشورور و نلرسه هدايت ايلهر (إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ) درستلكده خداي تعالى بلگوجيدير (بِمَا يَصْنَعُونَ) شول نرسه نى كم آنلر اشلهرلر هم شول اهلرينه كوره جزألر ينى بيرسه كرا كدر (وَاللَّهُ الَّذِي) و خداي تعالى شول ذاتلر كم (أَرْسَلَ الرِّيَّاحَ) يباردى اول جيللر نى يعنى شمال و جنوب جيللر ينى (فَتَثِيرُ سَعَابًا) بس قوباردى اول جيللر بولوطنى (فَسَقَنَاهُ) بس سوردك بز اول بولوطنى (إِلَى بَلَدٍ مَيِّتٍ) اولگان يعنى قوروغان شهر صارى (فَأَحْيَيْنَاهُ) بس ترگزدك بز و باشارتدك (بِهِ الْأَرْضُ) اول بولوطنن ياوغان يغمور برله برنى و اول برده اوله نلر اوسيردك (بَعْدَ مَوْتِهَا) اول ير نى اولگانى و قوروغانى صوكنده (كَذَلِكَ النُّشُورُ) اوشاندا قدر خلايقى اولگاننن صوكنده كبرى ترگزمك و قوبارمق و برسینه قادر بولغان ذات ايكنهيسينه هم قادر بولور (مَنْ كَانَ يَرِيدُ) هر كم تلهر بولسه (الْعِزَّةَ) عزت و حرمتنى بس اول كيمسه عز بولكنى خدايغه عبادت قىلودن استاسون (فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا) بس خداي تعالى گه مخصوصدر بارچه عزتلر و آنك عزيز ايلهمكى برله رسول هم مؤمنلر عزيز بولورلر (إِلَيْهِ يَصْعَدُ) اول خداي تعالى نى رضاسى صارى يا كه قبولى درگاهينه آشار و منار (الْكَلِمُ الطَّيِّبُ) پاك بولغوهى سوزلر يعنى ذكر و تسبيح كىمى يخشى سوزلر (وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ) و ايندگو عمل (بِرَفْعِهِ) كونارور اول پاك سوزنى و قبوللى محلينه ايرشيدور

(۱) یا که کلمه طیب
 اماملرنک دعاسیر
 وعمل صالح جباهنتک
 آمین دیمه کلریدر
 یا که کلمه طیب استغفار
 وعمل ندامتدر بو صو
 زلرده عمل سبب بولور
 کلمه ننگ آشماقینه
 وبعضیلر یرسه ننگ
 فاعلی کلم طیب بولوب
 ضمیر مفعول عمل که
 راجعدر دیورلر اول
 تقدیرده معناسی پاک
 سوز ایدنگو عملنی
 کوتارور وقبوللقینه
 سبب بولور دیمه کلر
 یعنی لا اله الا الله کلمه
 سی عمللرنی کوتارور
 وآشورور زیرا که
 بارچه عملنک قبوللقینه
 توحید شرطدر.
 وکشافنه بر مطالعه
 شولدرکه یرسه ده گی
 ضمیر فاعل الله تعالی که
 وضمیر مفعول عملگه
 راجعدر یعنی خدای
 تعالی کوتارور ایدنگو
 وخالص بولغان عملنی
 واوزی قبول فیلور
 اخلاص برله ایدلگان
 طاعت وعبادتنی عین
 البعانی

زیرا که عملسز مجرد قول و اخلاص سز سوز فائده بیرماس ومقبول بولماس
 عمل صالح لازمدرکه اخلاصدر یا که پاک (۱) سوزدن مراد دعادر وعمل صالح
 صدقهدر یعنی فقیرلرگه صدقه بیرمک دهانک قبول بولماقینه سببدر (وَالَّذِينَ
 يَمْكُرُونَ السَّبِيحَاتِ) وشول کبسه لرگه باشرن قبولرلر باوز مکر وحیلهلرنی مراد
 فریش مشرکلریدر کم حضرت پیغمبر علیه الصلوة والسلام حقنده دارالنسوده
 جبولشوب نورلی مکر و حیلهلر نوزودیلر نناک کم انفاک سوره سنده ذکر
 ایتولدی (لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ) بولغوجیدر آنلرغه فاطی عذاب آخرتنه (وَمَكْرُ
 أُولَئِكَ) اوشبو گروهنک مکر وحیلهلری (هُوَ يَبُورُ) اول اوزی فاسد بولور
 ونفوذ ایتماس وهیچ کیمگه اول حیله سببلی زیان ایرشماس زیرا که حق تعالی ننگ
 تقدیری اوزگار تولماس (وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ) وخدای تعالی یاراتدی سزنی یعنی آناگز
 آدمنی یاراتدی (مَنْ تَرَابٍ) طوفراندن (ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ) صکره سزلرنی یاراتدی
 نطفه صووندن (ثُمَّ جَعَلَكُمْ) صکره قیلدی خدای سزلرنی (أَزْوَاجًا) زوجلر
 یعنی صنف صنف قیلدی یا که ایرلر و خاتونلر قیلدی (وَمَا تَعْمَلُ مِنْ شَيْءٍ) وحامله
 یعنی یوکل یولماس هیچ بر خاتون بالادن (وَلَا تَضَعُ) هم قویماس یوکینی یعنی
 بالاسینی طاپماس هیچ بر خاتون (الْأَبْلُهَ) مگر خدای تعالی ننگ علمی وبلکی
 برله گزه بولور یعنی فارتدای بالاسی وحیللی ننگ مدتی هم فایجان طوغرماتی
 بارچه سی خدایفه معلومدر (وَمَا يَعْمُرُ مِنْ مَعْرٍ) وعمر بیرلمش بولماس هیچ
 بر اوزون عمرلی کبسه (وَلَا يَنْقُصُ مِنْ عَمْرِهِ) هم کیموتولمش بولماس معبر ننگ
 عمرندن یعنی عمر ننگ آرتماقی وکیومه کی هم اوزون وقصقلقی بولماس (الْأَفِي
 كِتَابٍ) مگر لوح المحفوظده ثبت ایدلمش ویا زلمشدر هر کمنک دنیا ده نی قدر
 نرکک ایلمه کی آنده مقرر فیلمشدر (أَنْ ذَلِكَ) در سنلکده اوشبو اش یعنی
 عمر ننگ اوزون وقصقه بولماقینه تقدیر ایلهمک (هَلَى اللَّهُ) الله تعالی اوزره (بَسِيرٍ)
 آسان ویکلدر (وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ) مساوی وینگز توگلدر ایکی دریا (هَذَا)
 اوشبو بر دریانک صوی (عَنْ فِرَاتٍ) طانلیدر صوصاغانلقنی باصقوجیدر (سَأْتِعُ
 شَرَابَهُ) آنی اچمک بکل و او کفایدر (وَهَذَا مَلْحٌ) و اوشبو ایکنهی دریانک صوی
 شور و طوزلیدر (أُجَاجٌ) آچی و آغزنی پاندرغوجیدر (وَمِنْ كَلٍّ) و اوشبو ایکی
 دریانک هر قایوسندن (تَأْكُلُونَ) سزلر آشارسز (لَعَمْرَ طَرِيًّا) نازه ویکنا اپتنی
 یعنی بالقنی (وَتَسْتَفْرِجُونَ) هم چارورسز شور و طوزلی دیکزدن (حَلِيَّةٌ) زینه

اسباہینی وپیرلہ طورغان نرسہارنی انجو ومرجان کبی (تلبسونہا) کپارسز اول نرسہارنی یعنی خانونلرگز اول نرسہار برلہ بیزانورلر بوآینتی مؤمن برلہ مشرک اوچون مثلدر دیمشلر یعنی مؤمن ومشرک مساوی بولماسلر ایکی دریا کبی مؤمنده ایمان حلاوتی ومشرکده کفر وشرک آچیلتی باردر (وتری الفلک) ہم سن کوروسن کبیلہارنی (فیہ) اول ایکی دریانک ہر برسنتہ (مواخر) دریانک صوونی بارغوچیلر وصو اوستندہ بورگوچیلردر (لتبتغوا) نا کم سزنگ استنامہ ککز اوچون رزقنی (من فضلہ) خدای تعالیٰ ننگ فضل وکرمندین یعنی تجارت وسودا گرلک برلہ دریادہ سفر قیلہانکز اوچون (ولعلکم نشکرون) ہم شایدکم سزدر شکرانہ قیلورسز خدایغہ اوشبو نعمتلر برابرندہ (یولج اللیل) کرگزور۔ خدای تعالیٰ کیچنی (فی النهار) کوندزگہ یعنی کیچہ ننگ مقدارینی کیبونوب وندزنی اوزایتور یاز کوندلرندہ (ویولج النهار فی اللیل) ہم کوندزنی کرگزور کیچہ گہ یعنی کوندز ننگ ساعتلرینی کیبونوب کیچ ساعتلرینی اوزایتور کوز کوندلرندہ (وسفر الشمس) دخی مسخر قیلدی قویاشنی (والقمر) ہم آینی مسخر ایتدی اوز فرمانینہ (کل یجری) ہر قایوسی اوشبو آی وقویاشدین یورور (لاجل مسی) آظالنیش وپیلگولانیش برمدت اوچون یعنی ہر معلوم زمانغہ قدر واوزدورینی تمام ایتکانگہ قدر حرکت قیلورلر یا کہ قیامتکہ قدر (ذلکم اللہ ربکم) اوشبو مذکور اشلرنی قیلوچی خدای تعالیٰ سز ننگ پروردگارگزدر (لہ الملک) آکا مسلم ومخصوصدر پادشاہلق (والذین ننعون) وشول نرسہارکم سز اوندارسز وطاہونورسز (من دونه) خدای تعالیٰ دن باشقہ (ما یملکون) مالک بولماسلر (من قطیر) خرما سوہہ کیملک تابوغیلی ہم یعنی ہیچ ہر نرسہ گہ مالک نوگللردر بلکہ مالک علی الاطلاق خدای تعالیٰ گنہدر (ان ننعوہم) اگر دعا قیلسہ گزسز اول باطل معبودلرگز گہ (لایسعوہا) ایشتمہ سار آنلر (دعائکم) سز ننگ دعا گزنی زیرا کہ جہاد وجانسزلردر (ولو سعوا) واگر فرضا ایشوتسہلرہ آنلسر (ما استجابوا لکم) اجابت قیلماسلر سزلرگہ ومرادگزنی بیرمہ سار زیرا کہ ہیچ ہر فائغہ ایرشدرمہ ککہ وضروری کیناروگہ قادر نوگللردر (ویوم القیامۃ) وقیامت کوندنہ (بکفرون) انکار قیلورلرر آنلر (بشرکم) سز ننگ شرکگزگہ یعنی مشرککنک باطل ایدکینی افرار قیلورلر یا کہ سز ننگ آنلرغہ طاہونہانکزنی انکار قیلورلر (ولاینبئک) وخبر بیرمہس

سَكَا اِشْرَاكَ حَقِيقَتِنْدَنْ هَيْچ بَر خَبِر بېرگوچى (مَثَلٌ خَيْرٌ) هر اشدن آگاه بولغوچى
 خدای تعالی نَكْ خَبِر بېرمه كى كى (يَا أَيُّهَا النَّاسُ) اى آدمبىر (أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ)
 سزلىر محتاجلرسز (إِلَى اللَّهِ) الله تعالی گه يعنى آنك رزق بېرمه كينه ومغفرتينه
 هم رضاسينه (وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ) وخدای تعالی اولدر موکسزكم هېچ نرسه گه
 محتاج توگلدلر (الْعَمِيدُ) اولدر ماقئالمش وثنا ايقولمش نعمت كاملهسى اوزره
 (إِنْ يَشَاءُ) اگر نلسه خدای تعالی (يُنْهَكُمُ) كيتارور سزلىرى بېر بوزندن
 (وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ) هم كلتورور يكا خلق لرى نك اورتكزغه (وَمَا ذَلِكَ)
 وايماسلر اوشبو اش (عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ) خدای تعالی اوزره چيبن ومشكل
 (وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ) ويوكله مەس هېچ بر گناه نيلغوچى نفس (وَزْرَ أُخْرَى) ايكنچى
 نفسنك گناه يوكىنى يعنى براونك گناھىنى ايكنچى يوكله مەس (وَأَنْ
 تَدْعُ) واگر اونداسه (مُثْقَلَةٌ) يوكى آغر بولغان نفس ايكنچى برارى
 (إِلَى حِمْلِهَا) آنك گناھلرنىن بر مقدارىنى يوكله مەككه يعنى براونك گناھى
 كُوب بولوب مېنم گناھينك بر آزىنى يوكله گل ديوب ايكنچى
 برلودن اوتونسده (لَا يُعَلِّمُهُ شَيْءٌ) يوكلانمش بولماس آنك گناھندن بر
 نرسده (وَلَوْ كَانُ) اگر چه بولسده اول كەسه (ذَاقِرِينَ) بافتلق اباسى وقرنداش
 بولسده يعنى نيند اين بافن كشيىسى بولسده كشى گناھىنى كشى يوكله ماس هر كم
 اوز حالى برله مشغول بولور (أَنَا نَفَرٌ) موندىن باشقه ايماسلر كم سېن قورقورسك
 اى محمد عليه السلام (الَّذِينَ يَغْشَوْنَ) شول كەسه لرى كم قورقورلر (رَبِّهِمْ) اوز
 پروردكارلرىنك عذابىنن (بِالْغَيْبِ) غيب وياشرنلك برله يعنى آلانده خدايدان
 قورقوب يغلارلر ياكه خداينك عذابىنى كورماسلرده اول عذابىن قورقورلر
 (وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ) هم قائم نيلديلر آنلر واوتاديلر نمازنى (وَمَنْ نَزَّكِي) وهر كم
 پاك بولسه گناھلردن (فَأَنَّا بِنَزَّكِي) بس موندىن باشقه توگلدلر كم پاك بولور
 اول كەسه (لِنَفْسِهِ) اوز نفسى اوچون يعنى قائمىسى اوزينه بولور (وَأَلَى اللَّهِ)
 وخدای تعالی حارى بولغوچىدىر (الْبَصِيرُ) بارچه نك اورلمه كى وقايتماق (وَمَا
 يَسْتَوِي الْأَعْمَى) وبرابر هم نيگىز بولماس صوفر وكوزسز كشى (وَالْبَصِيرُ)
 هم كورگوچى كشى يعنى مشرك برله مؤمن ياكه جاهل برله عالم بر نيگىز بولماسلر
 (وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ) دخی مساوى وتيگىز بولماس قارانغولقلر هم باقطيناق
 يعنى باطل برله حلقق ياكه گناه برله طاعت بر نيگىز بولماس (وَلَا الظُّلُّ وَلَا

(الْعُرُورُ) ھم برابر بولماس كولاگه برله قوياش اسيلكى يعنى ثواب برله
 عذاب ياكه جنت برله نموغ ياكه راحت برله محنت برينگيز بولماسلر (وَمَا يَسْتَوِي
 الْأَحْيَاءُ) دھى برينگيز بولماسلر نريكلر (وَلَا الْأَمْوَاتُ) ھم اولوكلر يعنى
 مؤمنلر برله كفر اھلى برابر بولماسلر (إِنَّ اللَّهَ) درستلكه خدای تعالی (يَسْمَعُ)
 ايشتدرور وفھم قيلدورور (مَنْ يَشَاءُ) ھر كېسەگه كم نلار اوزى يعنى نلەگان
 بندە سېنە توفيق وھدايت بيورور (وَمَا أَنْتَ بِمَسْمُوعٍ) وسن توگل سېن سوز
 ايشتدرگوچى (مَنْ فِي الْقُبُورِ) شول كېسەگه كم قېلر دەدر يعنى اولوكلرگه ايشتدره
 آلباسنك كم مراد مشركلدر (إِنَّ أَنْتَ) سن اېباسنك اى محمد عليه السلام
 (الْأَنْدِيرُ) مگر بر فورقتقوچى پيغمبر سېن وسېنكا لازم بولغان اش رخالتنى
 ايرشدرماك و فورقماقدر (إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ) درستلكه بز يباردك سېنى (بِالْحَقِّ)
 حق بولقوچى دين برله كم اسلامدر (بَشِيرًا) سوپونچ پيرگوچى ايتوب ثواب
 برله (وَنَذِيرًا) ھم فورقتقوچى ايتوب عذابدن (وَأَنْ مِنْ أُمَّةٍ) وبولمادى ھېچ بر
 امت اولگى امتلردن (الْأَخْلَافِيهَا) مگر كم اوندى آنلرنك اچندە (نَذِيرٍ) بر
 فورقتقوچى پيغمبر (وَأَنْ يُكَذَّبُوكَ) واگر يالغانفە طونسنلر سېنى فرېش
 مشركلرى سېن قايفورماغل (فَقَدْ كَذَّبَ) بس تحقيق يالغانفە طوندېلر پيغمبرلرىنى
 (الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) شول كېسەلر كم بومشركلردن الگارى بولدىلر (جَاءَتْهُمْ)
 كېلىدى آنلرغە (رَسُولُهُمْ) آنلرنك پيغمبرلرى (بِالْبَيِّنَاتِ) روشن بولقوچى معجزەلر
 برله (وَبِالزُّبُرِ) ھم كوكلن اېندىرلمش نامەلر و صھيفەلر برله شېث وادريس
 و ابراھيم عليهم السلام صھيفەلرى كېي (وَبِالْكِتَابِ الْمُنِيرِ) ھم روشن بولقوچى
 كتاب برله شريعت ھكلربىنى نورات و اھليل كېي (ثُمَّ أَخَذَتْ) سكرە طوندەم مېن
 (الَّذِينَ كَفَرُوا) شول كېسەلرى كم حقلقنە اشانمادېلر (فَكَيْفَ كُنَّ) بس نيچك
 بولدى (نَكِيرٍ) مېن انكارم آنلرغە عذاب و عقوبت برله (أَلَمْ تَرَ) ايا كورمەدگى
 سېن (أَنَّ اللَّهَ) شونى كم خدای تعالی (أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ) اېندردى كوكلن ياكە
 بولولدىن (مَاءً) سونى (فَأَخْرَجْنَا بِهِ) بس چھاردق بز اول صو برله (شُرَاتٍ)
 يمشلرنى (مُتَخَلِّفًا لِّلْوَأْنِهَا) تورلى تورلى بولغان حالدە اول يمشلرنك توسلرى
 (وَمِنْ الْجِبَالِ) ھم بز ياراتقان طانلردن بولقوچىدر (جُدَدٍ) تورلى نوسدە بولغان
 غلزلر و يوللر (بَيْضٍ) آق بولقوچى يوللر و صزقلر (وَحُمْرٍ) ھم قزللر (مُتَخَلِّفٍ
 لِّلْوَأْنِهَا) تورلى تورلى بولقوچىدر آنلرنك توسلرى شدت و ضھيفلكدە (وَمَرَّابَيْبٍ

سود۱ دخی غايته قارا بولغوجى طافلر (وَمِنَ النَّاسِ) هم آدميلردن (وَالذَّوَابِ)
دخی قىلداغوجى جانورلردن (وَالْأَنْعَامِ) هم دورت آياقلى تلوارلردن (مُخْتَلَفِ)
باردر شول نرسه كم تورلى تورلى بولغوجيدر (الْوَاهِ) آنك توسلرى (كَذَلِكَ)
اوشانداق يعنى بيشلرنك وطاقلرنك تورلى تومده بولماقلىرى كىي وهر كم
خدای تعالی نك اشبانی ياراتماقلىنى وهر نرسه نك تغير و تحويلنى بلهسه خدایدىن
نيچك فورفسون (أَمَّا بَشَرِي اللَّهِ) موندن باشقه نوكلدر كم فورفور خدای تعالی دن
(مَنْ مَبَادُهُ) آنك بنهلرندن (الْعُلَمَاءُ) عالملر فورفورلر زيراكه خشيت و فورفونك
شرطى علمدر و خدای نك صفات و افعالنى بله كىر (أَنَّ اللَّهَ دَرِيْزٌ) درستلكده
خدای تعالی غالبدر كم انتقام آلفانده هيچ كىدن فورقماس (غَفُورٌ) بارلقاغوجيدر
اوزندن فورقانلرنى (أَنَّ الدِّينَ يَبْتَلُونَ) درستلكده شول كىسه لركم اوفورلر
ياكه اهرورلر (كِتَابَ اللَّهِ) الله تعالی نك كتابينه يعنى قرآنقه (وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ)
هم قائم قىلدیلر و اونه ديلر آنلر نمازنى (وَأَنفَقُوا) دخی نققه قىلدیلر خدای تعالی
يولنده (مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ) شول نرسه دن كم رزق بىردك بز آنلرغه (سِرًّا) كشىلردن
باشرن نققه قىلورلر ريدان فورقوب (وَعَلَانِيَةً) هم آشكارا نققه قىلورلر باشقه لر
كورب رغبت ايتسونلر اوچون (يَرْجُونَ) اميد ايتنرلر آنلر (تَجَارَةً لَّنْ تَبُورَ)
شوندلر سو دانی كم هر گىز زيان ايتىمش و ضرر كورمىس بلكه فائىسى
بيك كوب هولور قيامت بازارنده و آنلر اوشبو عمللرنى قىلورلر (لِيُوقِبَهُمْ)
تاكم تمام و كامل ايتوب بىرسون اوچون خدای آنلرغه (أَجْرَهُمْ) آنلرنك اجر
و ثوابلرنى (وَيَزِيدَهُمْ) هم آرتدىرسون اوچون آنلرنك حسنانلرنى (مَنْ فَضَّلَ)
اوزى نك فضل و كرمندىن (أَنَّهُ غَفُورٌ) درستلكده خدای تعالی بارلقاغوجيدر
گناهلرنى (شَكُورٌ) سوينچ بىرگوجيدر شكرانه ايتكوجيلرگه (وَالَّذِي أَوْحَيْنَا
إِلَيْكَ) وشول نرسه كم وحى ايتدك بز سبكا (مِنَ الْكِتَابِ) قرآندىن (هُوَ الْحَقُّ)
اولدر راست و طوغرى (مُصَدِّقًا) تصديق ايتكوجى و موافق بولغانى حالده
اول قرآن (لَهَا بَيْنَ يَدَيْهِ) آفندن الكارى ايتدر لگان كتابلرغه اصول و عقايدده
(أَنَّ اللَّهَ) درستلكده خدای تعالی (بِعِبَادِهِ) اوزى نك بنهلرى برله (لَخَبِيرٌ) البته
خبر طوتقوجيدر و آنلرنك كوكللرنده گى نيتلرنى بلگوجيدر (بَصِيرٌ)
كورگوجيدر آنلرنك احوالنى (ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ) صكره ميراث ايتوب
بىردك بز قرآننى (الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا) شول كىسه لرگه كم اختيار قىلدى و صابلا دق

(۱) تفسیر نعبای ده مذکور در گه حضرت پیغمبر علیه السلام اوشبو آیت کریمه نك تفسیر نده بیوردی کم سابق شول کسه لر در که جنتکه حسابسز کرور لر و مقصد شونلار در که آنلرغه یکل و آرزغه حساب بولور و ظالم شولدر که بر مدت حساب برنده نوفی ایلهر امام ابواللیث رحمه الله بیور مشدر کم سابق شول کسه در که هجرتدن مقدم ایمان کیلتوردی و مقصد شولدر که هجرتدن صوگ و مکه فتحندن الگاری ایمان کیلتوردی و ظالم شولدر که فتح مکهدن صوگ مسلمان بوندی یا که سابق عالمردر و مقصد متعلم لر و ظالم جاهلردر یا که سابق مولانعالی گه متوجه بولغان کشی و مقصد عقبی غه مایل بولغان کشی و ظالم طالب دنیا بولغان کشیدر یا که سابق بارچه گناهدن صافلانغوی و مقصد گناه صغیره گه مرتکب کسه در و ظالم گناه کبیره ایاسیدر بو آیت تفسیر نك علمآء موندن باشقه و جهلر هم بیان ایتمشدر غرائب التفسیر . ابن عباس رضی الله عنهمادن منقولدر کم سابق مؤمن مخلصدر ، مقصد مرائی در و ظالم کفران نعمت

ایتکوچیدر لکن انکار ۶۰۰ ﴿ ۲۲ فی جز فاطر سوره سی ﴾

<p>بز آنلرنی (من عبادنا) بنده لر مردن یعنی محمد علیه السلام امتلربنه اول قرآنی عطا قیلدی برده محنتسز و مشقتسز حاصل بولغان نعمت بولدی اوچون میراث ایتدی دبوب تعبیر ایله دی زیرا که میراث مالی کشیگه مشقتسز حاصل بولغان مالدر (فتمهم) بس اول بنده لر دن بعضری بولغوچیدر (ظالم لنفسه) اوز نفسینه ظالم ایتکوچی عملده تقصیر و کبیجیلک سببلی (ومنهم) دخی آنلردن بولغوچیدر (مقصد) اورطاهه بولغوچی کم کوبراک و قنده قرآن برله عمل قیلور (ومنهم سابق) هم آنلردن باردر اولغوچی والگار بلك ایتکوچی (بالغیرات) ایندگولکر برله یعنی دأئها قرآن برله عمل قیلغوچی (بأذن الله) الله تعالی نك اذن ورخصتی و توفیق بیرماکی برله (ذلك) اوشبو اش (هو الفضل الکبیر) اولدر الوغ فضل و رحمت فاروق رضی الله عنه بیوردی کم رسول اکرم صلی الله علیه وسلم (۱) حضرتندن ایشتدم که اوشبو آیت خصوصنده بیوردی بزلردن سابق بولغوچیلر بارچه دن آلدلردر و مقصد بولغانلر نجات طابوقچیلردر و ظالم</p>	<p>ایتکوچی توکلدر زیر ا- که خدای تعالی هر اوچوسنه ده جنتکه کرو برله حکم ایله مشدر و بعضیلر دیبشدر کم ظالم باورلوقی آغر کیلگان کشیدر ، مقصد باورلوقی هم ایز گولکی تیگز بولغانلر و سابق ایز گولکی آغر بولغان کسه در یا که ظالم ظاهری باطنندن خیرلی بولغان کشیدر ، مقصد ظاهری ، و باطنی بر</p>
---	---

تیگز بولغانلر و سابق باطنی ظاهرندن آرتفراق بولغان کسه در یا که ظالم گناه کبیره ایاسی ، مقصد صغیره ایاسی و سابق گناهدن معصومدر یا که ظالم شولدر کم قرآنی اوقور لکن مضمونینی عالم بولماس هم آنک برله عمل ایتماس ، مقصد شولدر کم قرآنی اوقور معناسینی عالم هم بولور لکن عمل نیلماس و سابق شولدر کم قرآنی اوقور عالم هم بولور آنک برله عملده قیلور یا که ظالم جاهلدر ، مقصد متعلمدر و سابق عالمر اول ظالمی ، صوگره مقصدنی ذکر ایتمک آخرده سابقنی ذکر ایتمکی شول جهتنددر که آدمیلر نك احوالی اوج نورلیدر معصیت ، توبه و عبادتدر گناه قیلغان کشی ظالم لر زمره سینه کرور صوگره توبه فیلغاج مقصدلر جهلسندن بولور توبه سنک ثابت بولوب عبادتکه دوام اینسه سابقلردن بولور یا که ظالم کوب بولوب مقصد آنندن آزرانی و سابق آنندن هم آزرانی بولغانلقدن اول ظالمی ، صوگره مقصدنی آنندن صوگ سابقنی ذکر قیلغان بولور جهل

بولغانلرنىڭ گناھلىرى يارلقانمشدر (جَنَاتُ عَدْنِ) عَدْن جنتلىرى (يَدْخُلُونَهَا) كورولر اول جنتلرگه اوشبو اوچ گروه (يُحَلَوْنَ فِيهَا) زينتلانمش و بيز اتولمش بولورلر آنلر اول جنتلرده (مِنْ آسَاوَر) بلهز كلردن كم اول بلهز كلر بولورلر (مِنْ ذَهَبٍ) آلتوندىن (وَلَوْلُوا) هم صافى ينجودن (وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا) هم آنلرنىڭ كيوملرى جنتده (حَرِيرٍ) يفه كىن طوقولغان آصل و آطلس در (وَقَالُوا) دغى ايتورلر آنلر چنتكه كرگاج (الْحَمْدُ لِلَّهِ) ننا و ماقتاماق بولسون خدای تعالى گه (الَّذِي آذَهَبَ) آنداين خدای تعالى كم يياردى (عِنَّا الْعَزَنَ) بزلردن نبوغ فايغوسىنى ياكه دنيا فايغولرىنى (إِنْ رَبَّنَا) درستلكده بزنك رېمز (لَعَفُور) البته يارلقانغوچيدر گناھلىرى (شُكُور) اينگو جزأ بيرگوچيدر شكرانه ايتكوچيلرگه (الَّذِي أَحَلَّنَا) آنداين خدای تعالى كم توشوردى و اورناشدردى بزنى (دَارَ الْقَامَةِ) اقامت يورطينه يعنى جنتكه (مِنْ فَضْلٍ) اوزينك فضل و رحمتندن (لَا يَمَسُّنَا فِيهَا) ايرشماس بزلرگه جنتده (نَصَبٍ) رنج و مشقتلر دنيا داغى كىبى (وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا) دغى ايرشماس بزلرگه اوشبو جنتده (لُغُوبٍ) ملال و كلفت هم آرماتلى بلكه هميشه حال مز عيش و راحت هم حضوردر (وَالَّذِينَ كَفَرُوا) وشول كىمسه لركم خدای ورسولگه اشاندايلر (لَهُمْ نَارٌ جَهَنَّمَ) بولغوچيدر آنلرغه نبوغ اولى (لَا يَبْقَى عَلَيْهِمْ) حكم ايتولماس آنلرغه اولوم برله نبوغده و قتلرنده (فَيَمُوتُوا) تاكم اولارلر ايدى آنلر و اولمهك برله عذابدان فورتلورلر ايدى (وَلَا يَخْفَى عَنْهُمْ) هم يكل ايتولماس آنلردن (مِنْ عَذَابِهَا) اول نبوغنىڭ عذابندن هېچ بر نرسه يعنى هېچه عذابلىرى يكللانماس بلكه اوطورى آرتىرلور (كَذَلِكَ) اوشانداق (نَجْزِي) جزأ بيرورمز (كُلَّ كَفُورٍ) هر بر كفران نعمت ايتكوچيگه و شكرانه سزغه (وَهُمْ بِصَطْرٍ حُونَ فِيهَا) و آنلر يعنى كىفر اهلى فر ياد قيلورلر اول نبوغده و ايتورلر كم (رَبَّنَا آخِرُ جَنَاتِ) اى بزنك پروردكارمز چغارغل سېن بزلرنى نبوغدىن هم كىرى دنياغه قايتارغل (نَعْمَلْ صَالِحًا) تاكم بز اشلهيك اينگو عملنى (غَيْرِ) آلتى) شول نرسه گه باشقه كم (كُنَّا نَعْمَلْ) اشلار بولدى بز اولده يعنى اولگى كىبى ياوز عمللر قىلماسمز بلكه ائيهان كىلتورب طامت و عبادت قيلورمز چونكه عذابنى كوزمز برله كوردك ديورلر حق سېعانه و تعالى آنلرغه بيورور كم (أَوْلَمْ نَعْبُرْكُمْ) ايا دنياده عمر بيرمادكمو بز سزلرگه (مَا يَتَذَكَّرُ فِيهِ) شول مقدار كم و عظلمانور و اوگوت هم عبرت آلور اول عمرده (مَنْ تَذَكَّرْ) هر كىسه

کم تبار اوگوت آلمانى و متذکر بولماقنى يعنى دنياده سر لرگه شول قدر
 عمر بىردک کم اگر وعظلائسه کز هم تفکر و تذکر قیلساکز سزگه فرصت
 بار ایدی لکن اوزکز متذکر بولمادکز و عبرت آلمادکز (وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ)
 هم کیلدى سز لرگه فورققوچى پیغمبر یا که کتاب و سز لرنى حق یولغه دعوت
 ایتدى قبول قیلمادکز یا که نذیردن مراد اولومدر یا ایسه فارطلق و صفال
 آغارماقیدر (فَتَوَفَّوْا) بس طانو کز سز نموغ عذابینى (فَمَا لِلظَّالِمِينَ) بس
 یوقدر ظالمق ایتکوچیلرگه يعنى مشرکلرگه (من نصیر) هیچ بر یاردم بیرگوچى
 کم آنلرنى عذابدن فوتقارسه (ان الله) درستلکده الله تعالى (عالم غیب السّموات)
 کوکلر داگی یا شرن بولغان نرسه لرنى بلگوچیدر (وَالْأَرْضِ) هم بیرده گی فیب
 و یا شرنى بلگوچیدر (انه علیم) درستلکده اول خدای بلگوچیدر (بذات
 الصدور) کوکوا کلرد، یا شرن بولغان اشنى (هو اللّٰه) اول خدای تعالى در شول
 ذات کم (جعلکم) قیامدى سز لرنى (خلائف) خلیفه لرنى (فِى الْاَرْضِ) بیرده يعنى سز لرنى
 اولگیلرنک اورینه کیلتورب بیر یوزنه متمکن قیلدى (فمن کفر) بس هر کم
 شکرانه سزلق ایتسه اوشبو نعمت برابرینه یا که کفرنى اختیار ایله سه (فعلیه کفره) بس
 آنک اوزرینه در کفرینک جزاسى (وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ) و آرطدر ماس کفر اهلینه (کفرهم)
 آنلرنک کفر لرنى (عند ربهم) پروردکار لرنى فاشنه (الامتن) مگر قاطى دشمانلقنى
 و آچونى آرطدرور يعنى کفر لرنینک نتیجه سى خدای تعالى نك غضبى و قهرى بولور
 (وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ) دغى آرطدر ماس کفر اهلینه (کفرهم) آنلرنک شرکلرنى
 و اشانماولرنى (الْاُخْسَارًا) مگر خسران و زیاننى غنه آرطدرور آخرنده (قل)
 ایتکل سبن ای محمد علیه السلام (آر ایتم) ایا کوردکز موسز ای مشرکلر (شراککم)
 شریک لرنکزنى يعنى خدا یغه شریک ایتوب طونقان معبود لرنکزنى (الذین تدعون)
 آنسدا بن معبود لرنکز کم سز لرن اولندارسز آنلرنى و آنلرغه طابونورسز
 (من دون الله) الله تعالى دن باشقه (آرونى) کورگازکز سز میگا و خبر
 بیرکز کم اوشبو معبود لرنکز (مَآذًا خَلَقُوا) نى نرسه نى یارانندیلر
 و یوقدن بار قیلدیلر (من الأرض) بیردن هم بیرده بولغان نرسه لردن (أم لهم
 شرک) یا ایسه باردرومو آنلرنک اورطاققلرنى (فِى السّموات) کوکلرنى بارانوده
 (أم اتیناهم) یا ایسه بیرگاننزموز بز آنلرغه (کتاباً) برکتابنى کم آنلرنک شریک
 بولولرنى اول کتابده بیان ایتولگان بولسه (فهم على بینه) بس اول مشرکلر

روشن بولغوجی حجت و دلیل اوزرینه بولسار (منه) اول کتابدن (بَلَّ) آنداق توغلدر و هیچ بر دلیلاری یوقدر بلکه (ان یعد الظالمون) وعده بیرماسلر مشرکلر (بعضهم) آنلرنڭ بعضلری یعنی اشراف و اولوغلری (بعضاً) بعضلرینه یعنی اراذل و اتباعلرینه (الأغوراً) مگروعه بیرورلر حیل و آلد او یوزندن (ان الله) درستلکه خدای تعالی (بمسك السموات) صافلاب طونار کولارنی (والارض) هم بیرنی (ان تزولاً) آنلرنڭ زایل بولماقلرندن یعنی خراب و ویران بولودن صافلار (ولئن زلننا) و اگر زایل بولسار کوك برله بیر (ان امسکنا) صافلاماس و تونماس آنلرنی (من احد) هیچ براگو (من بعده) زایل بولماقلرندن صوك یعنی هیچ کم آنلرنی اوزرلرینه کیلتوره آلماسلر (انه کان) درستلکه خدای تعالی بولغوچیدر (حلیباً) قھملی و صبر اینکوچی کم گناهکارلرنی عفوینده تعجیل قیلماس (غفوراً) بارلقوچی شرکدن دونوب ایمان کیلتورگانلرنی مرویدرکه فریش اولوغلری اهل کتابنڭ اوز پیغمبرلرینی تکذیب ایندکارینی ایشتوب آنلرغه طهنه قیلغان ایدیلر هم بربرسینه اینتکان ایدیلر یهود و نصاراغه لعنت بولسونکم اوزلرینه کیلگان پیغمبرلرگه اشانمادیلر والله کم اگر بزلرگه پیغمبر کیلسه بزلر آنلر کیی بولماس ابدک بلکه کیلگان پیغمبرنی تصدیق قیلور ایدک دیمش ایدیلر حق سبحانه و تعالی شوندن خبر بیروب بیوردی کم (واقسموا بالله) و آنت اجدیلر فریش مشرکلری خدای تعالی برله (جهد ایمانهم) آنظلرینڭ فاطیراغی برله آنت اجدیلر شویله دیوب کم (لئن جاؤهم) اگر کیلسه آنلرغه (ندیر) بر قورقتقوچی پیغمبر (لیکونن) البته بولورلر آنلر (اهدی) توغری بولغه کونلگوچیرک (من احدی الأمم) اونکانه گی ائملرنڭ برسنندن یعنی یهود و نصارادن (فلما جاؤهم) بس کیلگانی زمانده آنلرغه یعنی فریش مشرکلرینه (ندیر) قورقتقوچی یعنی عبد علیه الصلاة والسلام (ما زادهم) آرطلرمدی اول مشرکلرگه آنڭ کیلیماکی (الأنفورا) مگر حقلقندن نفرت اینتک ویراق بولماقنی آرطلردی (استکباراً) فرمانندن باش طارتماقنی و تکبرلنیکنی آرطلردی (فی الارض) برده (ومکر السیء) و شول کسه لر کم مکر قیلدیلر یاوز مکرنی یعنی اول ندیرنی و پیغمبر علیه السلامنی هلاک قیلو اوچون ایمان حیللر توزدیلر (ولایحیق المکر السیء) و کیری فایتماس یاوز مکر و حیل (الاباهل) مگر آنڭ اهلینه فایتور یعنی قیلغان حیل و مکرلر بنگ ضررینی حیل بولغوچیلر اوزلری کورورلر

(فَهَلْ يَنْظُرُونَ) بسن ايا منتظر بولورلرمو وكونوب نورورلرمو اول مكر وخيله
 نوزگوچيلر يعنى منتظر بولماسلر وكونماسلر (الْأَسْتِ الْأُولَيْنِ) مگر خداى
 تعالى نك اولگى امتلر حقنده بولغان سنتينى كونارلر يعنى اولگى امتلرگه
 نكذيب و مكرلى اوچون نينداين عذاب وعقوبتلر بولغان بولسه بومشركلرگه
 هم شول بولور (فَلَنْ تَجِدَ) بس سنن طابماسسك هرگيز (لَسُنَّتَ اللَّهُ) الله تعالى نك
 سنتينه (تَبْدِيلًا) آلودرمق واوزگارتمكنى يعنى خداى تعالى مقرر ايتكان اش
 هيچه اوزگارماس وعذاب ثوابه آشدرلماس (وَلَنْ تَجِدَ) دغى طابماسسك
 (لَسُنَّتَ اللَّهُ) الله تعالى نك سنتينه (تَحْوِيلًا) ايله ندرمك وحواله ايدلماكنى يعنى بو
 مشركلرگه بولاچاق عذاب ايكنچى كمسه گه حواله فيلنماس (أَوَلَمْ يَسِيرُوا) ايا
 سير فيلماديلرمو ويورماديلرمو مكه اهلى (فِي الْأَرْضِ) بيرده (فَيَنْظُرُوا) تاكم
 قارارلر وكورورلر اكر يورسلر شام ويمن بوللرنده (كَيْفَ كَانَ) نيچوك
 بولدى (عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) آنلردن الگارى بولغان كمسلرنك عاقبتلىرى
 يعنى عاد وثمود قوملرنك صوئى (وَكَانُوا) وبولدىلر اول اولگى قوملر (أَشَدَّ
 مِنْهُمْ) فاطيراق اول مكه اهلندن (قُوَّةً) قوه يوزندن يعنى آنلر بومشركلردن
 كوچليرك ايديلر شولاي بولسهده خداينك عذابندن اوزلرينى تونقارا آلماديلر
 هر قابولرنك هلاك بولغانقلرنك اثرلرى تورغان بيرلرنده باقى وظاهرر (وَمَا
 كَانَ اللَّهُ) وبولمادى خداى تعالى كم (لِيُعْجِزَهُ) عاجز ايلهسه آنى (مِنْ شَيْءٍ) هيچ
 برنرسدن (فِي السَّمَوَاتِ) كوكلرده (وَلَا فِي الْأَرْضِ) دغى بيرده يعنى هيچ برنرسه
 آنى عاجز قىلا آلماس (أَنَّهُ كَانَ عَلِيمًا) درستلكده اول خداى تعالى بولغوجيدير
 بلگوجى بارچه نرسنى (قَدِيرًا) كوچى يىنكوچى بارچه نرسه اوزره (وَلَوْ
 يُوَاخِذُ اللَّهُ) واكر مؤاخذه فيلسه ايدى خداى تعالى (النَّاسَ) آدميلرنى (بِأَسْمَائِهِمْ
 كَسَبُوا) شول نرسه سبلى كم كسب فيلدىلر واصلدىلر آنلر يعنى آنلرنك شرك
 وگناهلىرى اوچون آنلرنى هلاك ايلهسه ايدى (مَا تَرَكَ) قويماس ايدى (عَلَى
 ظُهُرِهِمْ) بيرنك آرقاسى اوزرنده (مِنْ دَابَّةٍ) هيچ بر فيلمداغوجينى آدميلردن
 ياكه بارچه جان ايلارندن كم آدميلرنك گناهلىرى شوملقنده مهسبىنى هلاك فيلور
 ايدى نتاك كم نوح عليه السلام زماننده شولاي فيلدى (وَلَكِنْ بَوَّغْتَهُمْ) ولكن
 كيچكدرور آنلرنى خداى تعالى (إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى) بر آطلانمش وبيلگوله نمش
 مدتكه قدر يعنى هلاك بولا تورغان وقتلىرى يتكانگاچه آنلرنى هلاك ايتمهس

انس بن مالك رضى الله عنه رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرت لرندين نقل فيلوركم پيغمبر حضرتى بيوردى هر بر نرسه نك نلبى يعنى كوئلى باردر وفرآنك كوئلى يس سوره سبدر وهر كم يس سوره سبى اوقوسه آكا اون مرتبه ختم قرآن قيلانك ثوابى بولور. معقل بن يساردن روايت ابدلمشدر كم رسول صلعم حضرتى ايتدى: اولوكلزگز اوزرينه يس سوره سن اوقكزاوشانداق حضرت ام الدرداء روايتنه هر بر ميتكه يس سوره سى اوقولسه خداى تعالى اول ميتكه اشنى يكل فيلور ديوب كيلمشدر حضرت عائشه رضى الله عنها دن بقولدر كه رسول صلعم ايتدى قرآنده برسوره باردر اول سوره اوقويغه شفاعت

﴿ ۲۲ ھى جز ۱۱ يس سوره سى ﴾ ۴۰۵

فيلور طكلاوچينك گناھى بارليقانور اول سوره يس در اوشبو سوره نك براسى دافعه و براسى قاضيه در دافعه ديوب آطالماق اوقوچيندن هر بر باوزلقنى كيتار- گانى اوچوندر قاضيه ديوب آطالماق هر بر حاجتى اونله كى اوچوندر حضرت ابن عباسدن منقولدر كم جنت اهلى قرآن سوره لرندين اوشبو يس سوره سى ايل طه سوره سن اوقورلر. جمل

(فَاِذَا جَاءَ) يس هر قاچان كيلسه ويتسه (اَجَلُهُمْ) آنلرنك هلاك بولاچق وقتلىرى (فَاِنَّ اللّٰهَ كَاَنَّ) يس درستلكده خداى تعالى بولغوجيدر (بعباده بصيراً) اوزينك بندنه ليرنى كورگوچى كم قابوسى هلاك بولوغه مستحق وقابوسى نجات كه لايق ايدكىنى بلور وشوگا كوره تقدير فيلور

سورة يس مكيه وهى ثلث وثمانون آية ﴿ ۳۵ ھى سوره يس سوره سى مكده نازلدر ۸۸ آيتدر ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(يس) (۱) والله اعلم بمراده (۲) مرويدر كه مكه مشركلى ايتدیلر ای محمد سين خداى يبارگان رسوللردن توگلاساك يس حق سبحانه وتعالى بيوردى كم يس يعنى ای عاليلرنك سيدى (وَالْقُرْآنُ الْحَكِيمُ) محكم بولغوجى ياكه حلقى برله حكم ايتكوچى قرآن حقينه كم ياكه حكمت ايهسى بولغان قرآن برله ايتورمن كم (اِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ) درستلكده سين خلقنى دموت اوچون يبارلمش رسوللردن سك شكسز وشبهه سز (عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ) طوغرى بولغوجى يول اوزرينه كم توحيد بوليدر (تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ) كوب رحمت ايتكوچى غالب بولغوجى خداى تعالى ايتدر مك ايتدردى اول قرآننى وسبى پيغمبر ايتوب يباردى (لَتُنذِرَ) تاكم قورقماقك اوچون خداينك عذابندن (قَوْمًا) شول گروهنى كم (مَّا اُنذِرَ) قورقلمش بولمادى (اَيُّهُمْ) آنلرنك آنلرى يعنى اوزاق زمان آنلرغه پيغمبر كيلمى طوردى (فَهُمْ فَاغْلُوبٌ) يس

خبر بيرمش سوكره جبرائيل عليه السلام آنك برله نازل بولمشدر خداى ورسولدن غيرى هيج كم اول سرلر كه مطلع توگلدن وبعض علماء يس قرآن اسپدر ديشلر ياكه خداى تعالى اسپلرندين براسمدر ياكه اوشبو سوره نك اسپدر تفسير ماوردى ده مذكوردر كه رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتينك يدى اسمى قرآنده ذكر ايتولمشدر برسى يس در اهل بيت رسول اللهنى آل ياسين ديمهك بو قولنى مؤيددر امام قشبرى قدس سره نورمشدر كه يس ده بايوم ميثاقه اشارتدر وسين آنك سرندين عبارتدر وبعضيلر ديشلدر كم يس نك ميثاقى با انسان ديبكدر يعنى اى آدمى وانساندن مراد حضرت پيغمبر عليه الصلوة والسلامدر.

آنلر غافل و غېرسىزلىرى (لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ) تحقىق راست و طولغرى بولدى سوز
 آنلرنى عذاب قىلو خصوصىده (عَلَى أَكْثَرِهِمْ) اول مشركلرنى كوبرهكى اوزرىنه
 يعنى كوبرهكى عذابنى كوردىلر (فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ) بس آنلر ايمان كىلتورمهسلر
 مراد شول مشركلر دركم خدای تعالی نىك علمنده آنلرنىك شرىك و كافر اوزرىنه
 اوله چىك ايدىكلرى قرار ايتلىشىدر (أَنَا جَعَلْنَا) درستلىكده بىز قىلدىق (فِي آعْنَاقِهِمْ)
 آنلرنىك موينلرنده (أَغْلَالًا) بوغاولرنى (فَهُنَّ) بس اول بوغاولر ايرىشىشىدر (إِلَى
 الْأَذْفَانِ) آنلرنىك ايهكلرىنه چه تاكم باشلرىنى قوزغانا آلماسلر (فَهُنَّ مَقْمُوعُونَ)
 بس آنلر كوزلرىنى يومغان خالده باشلرىنى يوقارىغه كوتهرمشلردر مرويسلر
 ابو جهل آنت اچوب ايتدىكم: «اگر پیغمبرمز عليه السلامنى نماز او قوغان حالته
 كورسه طاش برله صوغوب باشىنى يارورمن» ديدى بر كون كوردىكه رسول
 اكرم حضرتى نماز او قوماقفه مشغولدر اول لعین قولینه بى طاش آلوب حضرت
 پیغمبرنىك يانینه كىلدى طاشنى آلماقچى بولوب قولینی يوقارى كوتهرگان ایدی
 قولى موينینه باغلانغان كىبى بولوب يابشوب قالدى قولینی آيروب آلا آلماینچه
 باشینی يوقارى كوتهر ب حیران بولوب قالدى حق تعالی دن اوشبو آیت كىلدىكم
 اول مشركلرنى بوغاولانمش كىشلىرى كىبى قىلدىق باشقه مشركلر كوب جهد و محنت
 برله ابو جهلنىك قولینی موينندن كوچكه آيردىلر ينه بر مشرک حضرت پیغمبرگه
 آلماقچى بولوب طاش كوتهر ب حضرتنىك يانینه كىلگان ایدی فى الحال كوزلرى
 صوفر بولدى وآیت كىلدىكم (وَجَعَلْنَا) هم قىلدىق بىز (مَنْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ) اول
 مشركلرنىك آللرنى (سَدًا) بر ديوار و پردهنى (وَمَنْ خَلْفَهُمْ) دى آرلرنى (سَدًا)
 بر ديوار و مانعنىكم حضرت پیغمبرگه ضرر ايرىشىردن آنلرنى منع قىلور
 (فَأَغْشَيْنَاهُمْ) بس قاپلاق و اورنىك بىز آنلرنىك كوزلرىنى (فَهُمْ لَا يَبْصُرُونَ) بس
 آنلر كورمهسلر محققلر دىمشلردر كم آلدە بولغان سد طول املدر آرطان بولغوجى
 سد غفلتدر و اوتكان گناهلردن غافل بولودر و هر كمنى اوشبو ايكى سد
 چولغاب آلغان بولسه البته آننىك كوزلرى قاپلانغان بولور هدايت يولینی كورمهس
 (وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ) و بر نىكزدر اول مشركلر اوزرىنه (أَنذَرْتَهُمْ) ايا سىن
 قورقتىكمو آنلرنى (أَمْ لَمْ نُنذِرْهُمْ) يا ايسه قورقتىدكمو سىن آنلرنى يعنى آنلرنى
 خداينىك عذابندن كىرهك قورقتل و كىراك قورقتماغل برابردر (لَا يُؤْمِنُونَ) ايمان
 كىلتورمهسلر آنلر و حلققه اشاناسلر چونكه خداينىك عام قدىبنده آنلرنىك شرىك

(١) يعنى سنت حسنە لرن
 و چاروب فالدرغان
 پخشى اشلرن يازارمز
 و تېوشلى اجرن بېرورمز كم
 ھېچ برسى ضايح بولماس
 كوركام اثرعلم اوگرە توب
 فالدرمق ھم كتاب ناليف
 ايتوب فالدرمق ياكە
 خدای بولنە برور
 نرسەنى وقف ايتمك
 مسجد و مدرسە ھم رباط
 و كوهر شيكليلرن بناه
 ايتك كيبلدر يامان
 اثر خلقە ظلم بولا
 طورغان ضررلى اشلرن
 چاروب فالدر ھم
 الله تعالى ذكرندن طيا
 طورغان اويون كولكى
 كىي اشلرن چاروب
 فالدر و شيكليلدر
 تئاك كم مشهور خبردە
 كېلىشدر برور برسنت
 حسنەنى و كوركام اشنى
 فالدرسە اول كەسەگە
 اول اشنك اجرى ھم
 آنك برلە عمل قىلغانلرنك
 ھەلرنينك اجرى بولور
 آنك برلە اول عمل
 قىلغۇچيلرنك اوز
 اجرلريدە كېموتلەس
 اوشانداق برور برسنت
 سېئەنى و يامان اشنى
 چاروب فالدرسە اول
 كەسەگە آنك گناھى
 ھم اول اشنى

و كفر اوزرنندە بولماقلىرى برلە حکم ايتلمەشدر (انما تندر) موندن باشقە نوگلدر کم
 سین خداینك عذابندن قورقتورسك و آگاهلاندورسك فائەلى آگاهلاندورماق برلە
 (من اتبع الذکر) شول كەسەنى كم اېەردى اول قرآنفە و قرآنەگى و عظلمنى
 ھوشلى قولغى برلە ايشتندى (و غشى الرحمن) ھم قورقدى خدای تقالى دن
 (بالغیب) غیب و ياشرنندە يعنى اولانفە آندن قورقدى ياكە آخرت اشلرنى
 كورمەينەھە غايبانە قورقدى (فبشره) بس سوېنچ بېرگل سین اول قورقوچى
 كەسەگە (ببغفرة) گناھلرنينك يارلقانماق برلە (و اجر كريم) ھم الوغ اجر و ثواب
 برلە يعنى جنت برلە اسباب نزولە كېلتورمئشدر كە بنو سلمە قبیلەسى پېغمبر
 عليه السلامفە ايتدیلر: «يا رسول الله بزناك يورطلرمز مسجددن يراقدر مسجد
 يانندن يورط آلساق نېچك بولور» حق تعالى دن آيت كېلىدى كم (انا نحن)
 درستلكە بز (ھىي الموتى) نرگزورمز اولكلرنى ياكە اولگان كوكللرنى
 توفيق و ھدايت برلە نرگزورمز (ونكتب) ھم بازارمز (ما قدموا) شول نرسەنى كم
 آلدن بيارديلر ايندگو عمللردن (و اثارهم) دىي بازارمز آنلرنك (١) اثرلرنى
 يعنى مسجدكە بارغانغى آياق از لرنى كم ھر باصقان آدملىرى گناھلرنە كفارت
 بولور ھم آنك اوچون اجر و ثواب عمل دفتلرنە يازلور (و كل شيء) و ھر
 نرسەنى (احصيناه) ضبط ايلەدك و صافلادق بز آنى ياكە بيان قىلىدى (فى امام مبین)
 روشن بولغۇچى بر دفتردە يعنى لوح المفوظلە اوشبو آيت كرىمە كېلگاندن
 سوكر رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتى ايتدى: «اى بنى سلمە اوزلرگزنك اولگى
 يورطلرگزدە طورگز كم مسجدكە كېلگاندە اطلاغان آدملرگز و ايزلرگز كوب
 بولسون ھر آدم اوچون و آياق ايزلرگز اوچون سز لرگە اجر و ثواب يازلور
 يورطگز مسجددن نى قدر يراق بولسە شول قدر ثوابگز كوبرەك بولور (واضرب
 لهم مثلاً) و بيان قىلغل سین اول مكە اھلینە مثل ايتوب اى محمد عليه السلام
 (اصحاب القرية) انطاكېە قریەسینك اھلینك حاللرنى (اذ جاءها المرسلون) شول
 وقتدە كم كېلدىلر انطاكېە قریەسینە بيارلمش ايلچيلر يعنى عيسى عليه السلام
 انطاكېە اھلینى حق دینگە اونئمك اوچون حواربوندن اول ايكى كشىنى
 ايلچى قىلوب بيارگان ايدى شول ايلچيلر انطاكېە شەرى يانینە كىلوب يتدیلر
 ھم شەرىچىتندە قويلرینى اوظلاتوب يورى طورغان بر فارت كشىنى كوردیلر
 آگما سلام بېردیلر اول فارت سز كملرسز ديب صورادى آنلر ايتدیلر: «بز

اشلر و چيلرنك ھەلرنينك گناھلرى كىي گناھ بولور اول اشلر و چيلرنك اوز گناھلرى كېموتلەس. تفسیر جمل

عيسى پيغمبر نىڭ رسوللىرىمىز خلقنى حق يولغا اونىرمىز « اول قارت ايتدى: «دعوا كرتك راستلىقىنىمىز ھىچ دىلىككز بارمۇدر» آنلر ايتدىلر: «بلى دىلىمىز شولدىر كى صرخلارنى دعا قىلۇپ صحتلىنىدۇرمىز» اول قارت ايتدى: «مىنىمىز بىر اوغلىمىز باردىر نېچە يىللاردىن بىرلى صرخلارنىمىز طبىبلر آڭما علاج ايتۇدىن عاجز قالدۇلر اگىر سىلر دعا قىلۇپ اوغلىمىزنى صحتلىنىدىسىز سىز مېن سىزنىڭ خۇدايىڭىزغا ايمان كىلىدىرىمىز» بىس اول رسوللر آنىڭ اوغلى ياتقان بىرگە كىلۇپ حق نىعالىگە دعا ايلەدىلر قارتنىڭ اوغلى فى الحال تمام صحتلىنىدى اول قارت ايمان كىلىتۇردى آنىڭ اسمى حبيب النجار ايدى كىم آڭما ياسىن صاحىبى دىيورلر القىصە بوايىكى ايلچىنىڭ خىبرى انطاكيە شھرىندە فاش بولدى كۆپ صرخلار آنلرنىڭ دعاسى بىر كاتتە صحتلىك تاپىدىلر اول شھرنىڭ پادىشاھى پونقە تاپىنقۇچى ايدى اول رسوللرنىڭ خىبرىنى ايشىدى ھىم آنلرنىڭ پونقە تاپىنقۇدىن خلقنى منىع ايلەدىلر بىلۇپ اول ايكى رسولنى زىندانغا يابىدىرىدى آنلرنىڭ آرلىرىدىن عيسى عليه السلام انطاكيە شھرىنىە حوار بوندىن شىعمون الصفا اسملى كىمىنى رسول قىلۇپ يىباردى شىعمون ھىم انطاكيە شھرىنىە كىلۇپ پادىشاھنىڭ ياقىنلىرى و خاص قىللىرى بىرلە معرفت پىدا قىلۇپ ظاھىردىن آنلرغا آشنا بولدى كۆپ وقت اوتىمىدى حكمت و معرفتى سببلى پادىشاھنى ھىم مقرب بولدى حق سىبعانە و تعالى بوقىصەدىن خىبر بىرۇپ بىيوردى كىم (اذ ارسلنا اليهم اثني عشر نبيًا) ياد قىلقل شول وقتكىم يىباردى بىز انطاكيە اھلىنىە ايكى رسولنى (فكذبوهما) بىس بالغانغە توتىدىلر انطاكيە اھلى اول ايكى رسولنى و آنلرغا اشانا بىچە ھىراپكىسىنى زىندانغا ياپىدىلر (فعزيزنا) بىس قۇت بىردىك بىز اول ايكى ايلچىگە (ثالث) اوچۇنچى بىرلە يعنى آنلرغا قۇت و مدد بولسۇن اوچۇن اوچۇنچى رسولنى يىباردى كىم شىعموندىر (فقالوا) بىس ايتىدىلر يىبارلىشىش رسوللر انطاكيە خلقىنىە (انا اليكم مرسلون) درستلىكىگە بىزلى سىزنىڭ سارى يىبارلىشىش ايلچىلر مىز عيسى پىغمبر طرفىدىن (قالوا) ايتىدىلر انطاكيە اھلى اول رسوللرگە (ما ائتمتم) سىلر توگلىسىز (الابشر مثلنا) مگر آدمى سىز بىزنىڭ كىمى و بىزدىن آرتۇق لىككز بوقىدىر بىس سىلر نېچىك رسول بولۇرسىز ١. ما انزل الرحمن) ھىم ايندىرماگاندىر خۇداي (من شىء) ھىچ بىر نىسەنى يعنى خۇداي وھى ھىم پىغمبرىك يىبارگانى بوقىدىر (ان ائتمتم) سىلر ايماسسىز (الا تكذبون) مگر بالغانچىلر سىز كىم بىز رسوللر دىيب بالغان ايتۇرسىز (قالوا) ايتىدىلر اول رسوللر انطاكيە خلقىدىن بوسوزنى ايشىككچ (ربنا يعلم) بىزنىڭ

خدا یمز بلور شونی کم (اِنَّا الْبُكْمُ) درستلکده بز سزنگ صاری (لَمْرِیْلُونَ)
 البتہ بیارلیشلرمز (وَمَا عَلَيْنَا) ولایم توگلدر بزنگ اوزریبمزگہ (اِلَّا الْبَلَاغُ
 الْمُبِیْنُ) مگر آشکارا ایرشدرمک لازمدر رسالتنی و بزلیر اوسقیبمزگہ لازم بولغان
 اشنی اشلدک سزلیری حق بولغہ دعوت قیلدی قبول قیلماساگز اوزگزگہ عذاب
 نازل بولور دیدیلر (قَالُوا) ایتدیلر انطاکبہ خلق اول ایلهیلرگہ (اِنَّا نَطْبِرُنَا
 بِكُمْ) درستلکده بزلیر باوز فال نوندی سزنگ برله وسزلیردن شوملاندى یعنی
 شهریمزگہ سزلیر کیلگاچ یغیور باوماس بولدی و ایگونلریمز قورودی سزنگ
 قدمکمز شعوم ایکان (لَنْ لَمْ نَنْتَهُوا) اگر طیلولماساگز سز اوشبو اشکزدن
 یعنی دعوت ایتماککزدن توقتاماساگز (لَنْ رَجِمَنَّكُمْ) البتہ رجم قیلورمز و طاش
 برله آلوب هلاک اپنارمز سزلیری (وَلَيَمَسَّنَّكُمْ) هم البتہ ایرشور سزگہ (مَنَّا)
 بزلیردن (عَذَابِ آلِيمٍ) رضتکوچی عذاب (قَالُوا) ایتدیلر رسوللر اول قومین
 بوسوزنی ایشتکاج (طَائِرُكُمْ مَعَكُمْ) سزنگ یاوز فالگز اوزگز برله در یعنی
 شوملق اوزگزه در باطل و بوزق اعتقادلرگز هم یاوز فعللرگز شوملقندن بو
 آقتلری کورسز (اَمِنْ ذُرَّتِهِمْ) ایا سزلیر اگر اوگو و نصیحت بیرلش بولسهگز
 شوملانورسز و عذاب برله فورقتورسز مو یعنی سزلیری بره و عطف و نصیحت قیلسه
 سز اول کیمسه دن شوملانوب آنی اولتورمکچی بولاسزمو (بَلْ اَنْتُمْ) بلکه سزلیر
 (قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ) برگر وه سزکم اسرانی قیلغوچیلر وچیکدن چغغوچیلر سز مرویدرکه
 شمعون آنلرنک پادشاهلری باننده اوزینک حقیقتینی بلدرماینچه نورور ایدی
 هم پادشاه برله پوتخانه گه کیلوب خدای تعالی گه سجده و طاعت قیلور ایدی
 کشیلر آنی پوتقه سجده ایتادر دیوب گمان قیلور ایدیلر پادشاه آخا بیک
 اشاندی آنک مشورتندن باشقه هیچ اشنی اشلاماس بولدی بر کون شمعون
 پادشاهه ایتدی ای ملک مین ایشتم کم ایکی مسافر کیمه نی زنداننه یاپقان
 سین اول مسافرلرنک گناهلری نیدر پادشاه ایتدی آنلر پوتلردن باشقه خدای
 بار دیوب دهوا قیلالر و پوتقه طابنودن خلقنی طیلالر شمعون تعجب ایوب
 ایتدی فرمان قیلغل اول مسافرلری مونته کیلتورسونلر آنلرنک بوسوزلری عجبدر
 بس ملک امر قیلدی تاکم اول ایکی ایلهینی کیلتوردیلر آنلر شمعوننی
 کورگاچ میهنه فورماینچه اولتوردیلر شمعون آنلردن سز کم گه طابنورسز
 دیوب مورادی آنلر جواب بیردیلر سزنی و بزنی هم کوکنی ویرنی یاراتقوچی

خدايغه عبادت قىمورمز شمعون ايتىدى سزىڭ خدايىڭز نىنداين عجب اشلىرگه
 قادردر آنلر ايتدىلر خداى تعالى كوزسزنى كوزلى قىلور شمعون پلدشاهدىن
 التماس قىلدى تاكم بر صوفر كشىنى حاضر ايله دىلر خدايىڭزغه ايتىڭز اوشبو
 صوفرنى كوره نورغان قىلسون دىدى ايلچىلر دعا قىلدىلر فى الحال اول صوفر
 كوزلى و كوره نورغان بولدى شمعون پادشاهغه ايتىدى اى ملك بىلر هم
 خدايلرمزدن صورايق اوشو اشنى قىلشونلر پادشاه آفرنگنه شمعونگه ايتىدى
 بلورساڭ كم بىزىڭ پونلر بىز هيچ نرسهنى بلهاسلر و كورماسلر هم ايشتماسلر بس
 بو اشنى نېچك قىلا آلورلر شمعون بىنه اول ايكى رسولگه فاراب ايتىدى اى بىكتلر
 سزىڭ خدايىڭز بىنه نىنداين اشنى قىلورغه قادردر آنلر ايتدىلر اولوكنى
 ترگزورگه قادردر شمعون ايتىدى اگر خدايىڭز اولوكنى ترگزسه بىلر شول
 اشنى كورساك همهلر بىز آڭا ايمان كىلتورورمز بس اول پادشاهنىڭ اولگانىنه
 كوب مده بولغان بر قىزىنى اول رسوللر دعا قىلوب ترگزدىلر پادشاه اوز قويمى
 برله ايمان كىلتوردىلر وبعضلرى ايمان كىلتورمايوب رسوللرگه هم مؤمنلرگه
 قصد ايله دىلر ايمان كىلتورگانلرنى ايداء قىلماقغه باشلادىلر بو خبر مذكور حبيب
 بخارغه ايشتولدى حبيب بخار آشغوب يورطندن چغوب اول رسوللر ومؤمنلر
 بولغان بىرگه متوجه بولدى تىناك كم حق تعالى بيوردى (وَ جَاءَ مِنْ أَقْصَى الدِّينَةِ)
 و كىلدى شهرىڭ بر چىتىندن و براغراق بولغان طرفتىن (رَجُلٌ يَسْعَى) بر ابركم
 آشغور ايدى نىزرك كىلوب بىتمك اچون تاكم كىلوب چىتىدى اول قوم پانىنه
 (قَالَ) ايتىدى اول ابر بىنى حبيب بخار انطاكيه اهلىنه (يا قوم) اى مېنىم قوم
 (اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ) ابارگز سز بىارلمش رسوللرگه و آنلرنىڭ ذىبىنه كرگز (اتَّبِعُوا)
 ابارگز سز (مَنْ لَأَسْئَلَنَّكُمْ أَجْرًا) شول كىسهلرگه كم صوراماسلر آنلر سز دن
 هيچ بر اجرت و خدمت حقى رسالتنى ايرشدرمكلرى اوچون (وهم مهنتون)
 و حالانكه آنلر يعنى سزلىنى حق بولغه دعوت ايتكوجى رسوللر اوزلرى هدايه
 طابقوچىلر و نوغرى بولغه كونلگانلردر سزلىنى هم شول نوغرى بولغه اوندارلر
 و اوندغه گانلرى اوچون خدمت حقى صوراماسلر (وَمَالِي) وى نرسه بولغاندر
 مېڭا كم (لَا أَعْبُدُ) عبادت قىلماسىن و طابونماسىن يعنى نېچك مېن عبادت قىلمايم
 (الَّذِي فَطَرَنِي) شول خداى تعالى گه كم ياراتدى اول مېنى و يوقىن بار قىلدى (وَالْيَهُ
 نُرَجِّعُونَ) هم آنىڭ حكىمى و جزاسى صارى قايتارلمش بولورسز قىامت كوننده

تا کم عملرگز گه کوره جزا بپرور (آتخذ) ایا مین طوتارمنبو (من دونه) اول
 خدای تعالی دن باشقه (الہ) معبودلری یعنی آندن باشقه معبودلر گه وپوتلر گه
 طابنورمنبو البتہ طابوناسمن آنلر معبودلر گه لایق نوگللردن زیر آکے
 (ان یردن الرحمن) اگر نلاسه مینی خدای تعالی (بضر) بر ضرر برل
 یعنی اگر خدای تعالی میگا بر ضرر وزیان ایرشدرونی نلاسه (لانن عنی)
 کفایه قیلناس و بیارمهس میندن (شفاعتهم) اول باشقه معبودلرنگ وپوتلرنگ
 شفاعت قیلولری (شیئ) بر نرسه نیه اول ضرردن یعنی اول پوتلر میگا شفاعت
 اینوب مندن اول ضرر وزیانی هیچده کیتاره آلماسلر (ولاینقون) هم خلاص
 ایلمهسلر و قوتقارمهسلر آنلر مینی اول بلادن بس هیج بر فائده و ضرر گه
 قادر بولماغان پوتلرنی من نیچک معبود اینوب طوتایم و آنلر گه نیچک طابونایم
 البتہ طابوناسمن (انی اذا) درستلکده من شول وقتده یعنی اگر آنلر گه
 طابونسام و آنلرنی معبود ایتسم (لنی ضلال مبین) البتہ آشکارا ضلالتہ و آرزو نلقته
 بولورمن انطاکیه اهلی حبیب نجاردن بوسوزلرنی ایشکناچ آنی اولتورمه کچی
 بولدیلر حبیب نجار رسوللر گه ناراب ایتدی (انی امنت برکم) درستلکده من
 ایمان کلتوردم سزنگ پروردکار گزغه ای پیغمبرلر (فاسعون) بس ایشکناچ سز
 مینم ایماننی و مؤمن بولغانلقبیه گواه بولپگزدیدی بس اول مشرک قوملر
 حبیب نجارنی طاش برله آطوب شهید ایله دیلر قبری انطاکیه شهر ینک بازارنده در
 و بعضیلر خدای تعالی آنی نرگزوب جنتکه ایتدی دیهشلردن (قیل) ایتولدی
 اول حبیب نجار گه اولگانندن صوگ (ادخل الجنة) کرگل سن جنتکه دیوب بس
 اول جنتکه کردی (قال) ایتدی اول جنتکه داخل بولغاچ شادلقندن (یا لیت
 قومی یعلمون) ای کاشکی مینم قومیم بلسه لر چی (یا غفر لی ربی) شول نرسه نی کم
 یارلقادی مینم گناهلر مینی پروردکاریم (وجعلنی) هم قیلدی اول مینی (من المکر مین)
 اکرام ایتولمش و حرمتلانیشلر جمل سندن یعنی مینم جنتکه کرگاننی و بو نعمتلر گه
 ایرشدکنی انطاکیه اهلی بلسه لر چی دیوب آرزو ایلدی انطاکیه ده گی اوج
 رسول هم مؤمنلر و پادشاه بر قولده شهید بولدیلر ایمان کیلتورمه گانلری
 آنلرنی اولتوردیلری و بر قولده ضلالتلکده شهردن چغوب کیندیلر و الله اعلم
 • (وما انزلنا) و انزلنا بر (قطی قومه) اول حبیب قیلدی اولتورمه
 مینی انطاکیه اهلی (من بعد) مینم بولغانلرین سزنگ (من جنتکده)

۲۳
 (•) الجزء الثالث
 والعشرون من
 القرآن
 قرآندن یکرمی
 اوچنچی پاره

بر لشكرى ايندرمادك (من السماء) كوكدن آنلرنى هلاك ايتنك اوچون (وما
 كنا منزهين) هم ايندرگوچى بولمادق بز كوكدن لشكرنى هيچ بر قومنى هلاك
 ايلهك اوچون زيرا كه كفر و شرك اهلى حق تعالى نك قدرينه نسبة غايت خور
 وييمقداردر آنلرنى هلاك فيلو اوچون كوكدن فرشتهلر لشكرى ايندرمك لازم
 توكلدر بر ضعيف چين لشكرى هم آنلرنى هلاك ايتارگه كفايه فيلور بدر
 صوغشنده ملائكه لشكرى اسلامفه مدد اوچون ايندرمهكى رسول اكرم
 صلى الله عليه وسلم حضرتى تعظيم جهتندندره (انكانت) بولمادى عذاب وعقوبت
 انطاكيه اهلينه (الا صيحة واحدة) مگر بر طلوش و آواز يعنى جبرائيل عليه
 السلام نك بر مرتبه فرياد ايتمه كى بر له ههلهلى هلاك بولديلر جبرائيل آنلرنك
 شهرىنى ايكي بازوسى آراسينه آلوب بر صيحه ايلادى (فأذاهم) بس شول وقته
 آنلر (خامدون) اولوكلر بولديلر يانا تورغان اولنك بر بولى سونهكى كى
 بارچهلرلى بر بولى هلاك بولديلر (يا حسرة على العباد) اى دريغا وى حسرت
 بندهلر اوزرينه (ما ياتهم من رسول) كيلمادى آنلرغه هيچ بر پيغمبر (الآنوا
 به) مگر بولديلر آنلر اول پيغمبر بر له (يستنهون) استهزا فيلورلر ومسخره گه
 توتارلر ايدى آنى (آلم يروا) ايا كورماديلر و بلهديلر مو شونيكم (كم اهلكنا)
 كو بوبو وى قدر هلاك ايتدكيز (قبلهم) آنلردن الكارى (من القرون) زمانه
 امللرندن (آتهم اليهم) كورماديلر مو و بلهديلر مو شونيكم اول هلاك بولغان قوملر
 اوشبو آدميلر صارى (لا يرجعون) فايتماسلر يعنى هيچ فايوسى اوشبو دنياغه
 كيرى فايئوب كيلماس (وان كل لما جيب) و ايباسلر آنلرنك بارچهلرلى مگر
 بر گه جمع بولوب (لدينا) بزنك فاشيهزده (محضرون) حاضر ايتولمشلردر قيامت
 كوننده حساب و جزأ اوچون يعنى اول اولده گى هلاك بولغان امتلر هم اوشبو
 زمانده بولغان مشركلر بارچهلرلى محشر يرنده حساب و جزأ ايدلهك اوچون
 جيولسلر كرا كدر و جزألر ينى كورسلر كرا كدر (واية لهم) وقدرت عظيمه نك
 نشانلرندن بر نشان هم علامتدر اول مشركلرگه (الارض الميتة) اولگان ير
 يعنى قوروغان و اولهن سز بير (احييناها) ترگذدك بز اول بيرنى و اوله نلر
 اوسدروب ياشارتدك يغمور سببلى (واخرجنا منها) هم چخاردق اول بيردن
 (حيا) دانه و اورلوقنى يعنى آشقللرنى حاصل ايتدك (فمنه) بس اول اورلوقدن
 (يا كلون) آشدرلر آدميلر (وجعلنا فيها) دخى فيلدىق بز و ياراندق اول بيرده

(جَنَاتٍ) باقچەلرنی (مَنْ نَخِيلٍ) خرما آغاچلری انواعندن (وَأَعْنَابٍ) ھەم تورلی
 صنف یوزم آغاچلرندن (وَفَجْرًا فِيهَا) ھەم روان ایئەك و آغوزدق بز اول یردە
 (مِنَ الْعِيُونِ) چشەلردن (لَبِأَكُلُوا) تاكەم آشاسونلر اوچون آدمیلر (مَنْ ثَمَرِهِ)
 اوشبو ذكەر ایتمولش نك بېشئەن (وَمَا عَمَلَتْهُ) و اشلەمەگاندر آتی (أَيُّدِيهِمْ)
 آدمیلرنك قوللری بلكە محض خدای تعالی قدرتی برلە بولغاندر (أَفَلَا يَشْكُرُونَ)
 ایا شكرانە قېلباسلرمو اوشبو نەعتلر برابرینە خدای تعالی گە و بوقدر نەعتلرنك
 قدرینی بلوب آكما طاعت و عبادت ایتماسلرمو (سُبْحَانَ الَّذِي) ھاك و منزەدر
 بارچە نقصانن شول خدای تعالی كەم اوزینك قدرت كاملەسی برلە (خَلَقَ الْأَزْوَاجَ)
 یارانندی صنفلر و نولەر ھەم چفتلرنی (كُلًّا) آنلرنك بارچەسینی (مِمَّا تَنْبِت الْأَرْضُ)
 شول نرسەدن كەم اوسدورور آتی بیر یعنی یردە اوسە تورغان اولەنلر و اشلقلر
 ھەم آھاچلرنك ھەر صنفینی و ھەر نورلیسینی یارانندی (وَمَنْ أَنْفُسِهِمْ) دخی آدمیلرنك
 اوز نفسلرندن یعنی ایردن و خاتون صنفندن ھەر قابوسینی خلق ایلەدی (وَمِمَّا لَا
 يَعْلَمُونَ) ھەم شول نرسەدن كەم بلەسلر آتی آدمیلر یعنی مخلوقات انسامندن ھەر
 نورلی صنفلر و نولەرنی یارانندی كەم خلقە معلوم توگللر (وَأَيُّهُمْ اللَّيْلُ) دخی
 دخی حق تعالی نك قدرتی علامتلرندن بر علامتدر آنلرغە قارانغو كېچ كەم (نَسَخَ
 مِنْهُ) سووروب آلورمز و یراق قېلورمز اول كېچەن و توندن (الْنَّهَارَ) كوندرنی
 (فَأَذَاهُمْ) ھەس شول وقتدە اول آدمیلر یعنی كوندز كېتوب كېچ بولغانە (مُظْلَمُونَ)
 قارانغولقغە كرگوچیلدر (وَالشَّمْسُ تَجْرِي) دخی بر علامت قوباش دركەم بورور
 اول قوباش (لِئَسْتَرْتَبَّهَا) بر فرار قېلاجق اورنغە كەم آنك اوچون بولغوچیلر
 و بعضیلر مستقردن مراد بر مدت معینەدر دېشلر یعنی قوباشنك سیری و بورمە كې
 بر بېلگولی بولغان مدتكە قدردر كەم اول مدت قیامتدر (ذَلِكَ) اوشبواش یعنی
 قوباشنك بورمە كې (تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ) غالب بولغوچى و ھەر نرسە نى بلكوچى
 خداینك تقدیریدر (وَالْقَمَرُ) ھەم آینی (قَمَرْنَاهُ) تقدیر قېلدق بز آتی و آنك
 سیرینی مقرر ایلەدك (مَنَازِلَ) منزللردە كەم جەلەسینی یكرمی سكر كوندە قطع
 قېلور منازل اجتماعیدە نورى آرتور تاكەم كامل و طولو آى بولور سكرە
 آقرن آقرن نورى كېمور چكارور (حَتَّىٰ عَادَ) تاكەم قایتقانچە و اورلگانینچە
 (كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ) خرما بېچاينك اسكى و فوروغان بولغانى كېى كاكرى
 و ھەكە بولوب (لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا) توگللر قوباش كەم تېوش بولور آكما

(۱) ياكە مراد نبوشلى بولماس قوياشنىڭ آيغە ايرىشماكى سرعت سېردە وئىز يورودە زىراكە آى بارچە بىرچلرنى بىر آيدە قطع قىلور و قوياش دورىنى بىرىلدە تام ايدار اگر قوياش هم آى كىبى اون ايكى بىرچنى بىر آيدە

يعنى نبوش بولماس (أَنْ تَدْرِكَ الْقَمَرَ) آنڭ ايرىشمەكى آيغە يعنى قوياش آى آرطىدىن آينڭ اورىنىنە بازوب يىتمەس زىراكە آى اۆلگى كوكەدر و قوياش دورتنچى كوكەدر بىرىنىڭ اورىنىنە ايكىنچىسى مېچدە بارا آلماس (۱) (وَلَا اللَّيْلُ) هم اېماسدر كىچ (سَابِقُ النَّهَارِ) كوندزنى اوظغوجى يعنى كوندزنىڭ باقىلىغىنە غالب بولغوجى توگىلدر ياكە كېچىدىن مراد آى و نھاردن مراد قوياشدر يعنى نىك كىم قوياش تىز يورودە آيغە ايرىشماس شونڭ كىبى آى هم نوروياقىلىقنە قوياشقى سېقت اېلھماس (وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ) اوشبولارنىڭ يعنى قوياش آى هم باشقى كواكبىڭ ھەممەسى بىر فلكنە (بِسَبْعُونَ) سېر ايتارلر و باقىڭنىڭ سودە يوزماكى كىبى تىز يورورلر (وَأَيَةٌ لَهُمْ) (۲) وىنە بر علامت آنلرغە يعنى آدمىلرگە (أَنَا حَمَلْنَا) شۆلدىركىم بىز يوكلاڭدىك يعنى اولتورتىدىق (ذُرِّيَّتَهُمْ) آنلرنىڭ آنا و بابالرىنى (فِي الْفَلَكَ الْمَشْحُونِ) آدمىلردىن و باشقى ھىوانلردىن تولى بولغان كىمەگە يعنى طوفان وقتىندە آنلرنى نوح عليه السلام كىمەسىنە اولتورتىدىق ياكە ذرىتدىن مراد بالالردىر يعنى آنلرنىڭ بالالرىنى تجارت اوچون سفرگە يبارگان وقتلرندە كىمەلرگە مىندىڭ (وَخَلَقْنَا لَهُمْ) هم ياراتىدىق بىز آدمىلر اوچون (مِنْ مِثْلِهِ) اول كىمە اوخشاشىدىن (مَائِرْكُونِ) شۆل نرسەنى كىم آنلر مىنارلر و صو اوستىنە اولتورب يورورلر آڭا كچكىنە فايقلر و يىلكىلر هم صاللىر كىبى ياكە مراد آنلر آتلاىوب يورماك اوچون قوروغ ىردە كىمە اورىنىنە توھلر و آتلىرنى ياراتىدىق دىباكىر (وَأَنْ نَشَاءُ) و اگر تىلەسەك بىز (نُفَرِّقُهُمْ) صوغە غرق قىلورمىز كىمەدەگى كىبىلرنى (فَلَا صَرِيحَ لَهُمْ) بىس يوقدر ھىچ بىر فرىداغە ايرىشكوجى و مىدد ايتىكوجى آنلرغە اول وقتىندە يعنى ھىچ كىم آنلرنى غرق بولودىن صافلى آلماس (وَلَا هُمْ يَنْفَعُونَ) دىخى خلاص ايتولىش و قوتقارلىش بولماسلر آنلر ھلاك بولودىن (الْأَرْحَمَ مَنًّا) مگر شولكىم آنلرغە بىر رحمت بولسە بىزنىڭ قاشىزدىن (وَمَتَّعَا إِلَىٰ حُبْنِ) هم فائىدەلانماق بولسە بىر مىدەت كەچە يعنى آنلرغە مېرحىم اېلېب بىر معلوم مىدەتكە نىر دىيادە نىركاك نصىب ايتىكان بولساق شول تىقدىردە گنە آنلر غرق بولودىن قورتلورلر و اجلىلرى يىتكەھە تىرك طورورلر (وَأَذًا قَبْلَ لَهُمْ) و ھىر ناچان ايتولسە

قطع اېلھسە فصول اربىعە يعنى ياز و كوز هم جاي وقش ھەممەسى بىر آيدە بولوب نىباتانىڭ تىكۆنىنە و ھىوانانىڭ تىمىشىنە خلل ايرىشسە كىراك. (۲) اوشبو آيتىك لېم ضىمرى مەكە اھلىنە راجىعدىر ذرىتھم ضىمرى هم آنلرغە راجىع بولوب ذرىتىدىن مراد بابالرىدىر و فلک نوح ھەم كىمەسىدىر يعنى آنلرنىڭ بابالرن نوح پىغمبىر كىمە سىندە يوكلاڭدىك طوفاندىن خلاص ايتىڭدىك آنلر اوچون اوشبو اش ھىر تىر دىيىك بولور ذرىت لىفىتى اصول اېل ھىر و آراسىندە مىشركىر بالالارغە هم ايتولور آنا و بابالارغەدە ايتولور ياكە مراد بالالر بولور اول تىقدىردە فلک مطلق كىمە بولور يعنى آنلرنىڭ بالالرن دىيىڭلردە

كىمەلردە يوكلاڭدىك و سلامت يورتىڭدىك دىيىكىر امام قرطىبىدە اوشبو آيتىنى بىر سورەداگى آيتلرنىڭ مىشكرا كىبىر دىيىشلردىر والله اعلم. تىسپىر

مشرک لگه (اتقوا) فورقن سز (ما بین ایدیکم) سز دن آلدہ بولغان امتلر گه
ایریشان عذابدن (وما خلفکم) هم آرطکزده یعنی سوئقی کونده و آخرنده
بولاجق عذابدن فورقن و ایمان کیلتورن (لعلکم ترحمون) شایدکم سز لر
رحمت اینولمش بولورسز یعنی اگر عذابدن فورقوب ایمان کیلتورسا کز حق
تعالی سز گه رحمت قیلور دیوب اول مشرک لگه اینولسه آنلر اعراض قیلوب
مکابره و عذابلرینی او طور ی آرندرورلر (وما تاتیبهم) و کیلمادی آنلرغه (من آیه)
هیچ بر آیت (من آیات ربهم) پروردکارلرینک آیتلرندن یعنی قرآن آیتلرندن
هیچ بر آیت کیلمادی (الا كانوا عنها) مگر بولدیلر آنلر اول آیتندن (معرضین)
اعراض اینکوچیلر و یوز دوندرگوچیلر (واذا قیل لهم) و هر فایچان اینولسه اول
مشرک لگه (انفقوا) نفقه قیلن و محتاجلرغه بیرن سز (ما رزقکم الله) شول
نرسه دن کم روزی قیلدی و بیردی سز لر گه خدای تعالی (قال الذین کفروا)
ایتورلر حلقغه اشانماغان و مشرک بولغان کسه لر (لذین امنوا) ایمان
کیلتورگان مؤمن بولغان کسه لر گه ایتورلر (انطعم) ایا طعام بیرایک مو بزلر
(من لوبشاه الله) شول کسه گه کم اگر تلاسه ایدی خدای (اطعمه) طعام
بیرور ایدی آکا و محتاج قیلماس ایدی یعنی سز نك زعمکزه خدایک بارچه
خلایفه طعام بیرور گه قادر بولسه بوقبیلر گه اوزی طعام بیرسون اول بیرمه گاج
بزلر هم بیرماسز (ان انتم) سز لر ایماسز ای مؤمنلر (الافی ضلال مبین)
مگر آشکارا ضلالت و آزغونلقه سز (ویقولون) هم ایتورلر اول مشرک لر (منی
هذا الوعد) فایچان بولور اوشبو وعده قیلغان اشکز یعنی قیامت بولور دیوب
وعده قیلا سز اول فایچان بولور ایتن سز ای مؤمنلر (ان کنتم صادقین) اگر
بولسا کز سز راست ایتکوچیلر اوشبو وعده کزده (ما یبظرون) منتظر بولماسلر
و کونماسلر اول مشرک لر (الأصیعة واحدة) مگر بر صیعه و فریادنی یعنی بر
طاوشنی کونارلر کم (تاخضهم) طوتار آنلرنی اول صیعه آنندن مراد اسرافیلنک
صور اورما کبدر (وهم یغصون) و حالانکه آنلر اول وقتده سودا و معامله
نوغریسندن بر بری ایله جدال و خصومت اینماککه و دعوالاشماقغه مشغول
بولورلر یعنی آنلر اوز معامله لری برله و دنیا اشری برله مشغول و قتلرنده
آکسز دن اسرافیل صوری اورور بریولی هبلری هلاک بولورلر (فلا یستطیعون)
بس قادر بولماسلر آنلر و کوچاری پتھاس اول وقتده (توصیه) وصیت ایتوگه

یعنی وصیتلرینی ایته آلهاسلر (وَلَا إِلَىٰ آهْلِهِمْ) هم ایباسدر آنلر کم اوزلرینک
اهللری صاری (بِرَّجَعُونَ) فایتورلر یعنی اگر شول وقتده ایولرندن چپنده
بولسهلر اهل و عیاللری برله و داعلاشماق اوچون ایولرینه فایتورغه هم فرصت
بولماس قایو اورنده بولسهلر شول اورنده یقلوب اولوب فالورلر (ونفخ فی
الصُّور) فرق یل اوتکاندن صوڤ اسرافیل ایکنچی مرتبه صورنی اورور (فَاذَاهُمْ)
بس شول وقتده آنلر (إِلَىٰ رَبِّهِمْ) پروردکارلری صاری (يُنْسَلُونَ) آشوغوب
بارورلر یعنی قبرلرندن قوبارلوب محشر بیرینه بارورلر اوشبو فرق یلسده
کفر اهلینه عذاب بولماس وهر فایجان کم آنلر قبرلرندن قوبارلسهلر
(قَالُوا) ایتورلر آنلر (يَا وَيْلَنَا) ای وای وحسرت بزلرگه (مَنْ بَعَثَنَا) کم قوباردی
بزنی (مَنْ مَرَدَّنَا) بزنگ یاتقان اورنمزدن فرشتهلر آنلرغه جواب بیروب
ایتورلر کم (هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ) اوشبودر شول نرسه کم وعده قیلغان ایدی آنی
خدای تعالیٰ حشر و قوبارلماقندن وسزلر آڤا اشانماینچه اول وعده فایجان بولور
دیپ ایته ایدگوز اول وعده اوشبودر (وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ) هم راست ایتدیلر
پیغمبرلر اوشبو حشر وبعث هم جزأ طوغر یسنه لکن سزلر اول وقتده اشانمادگوز
(أَنْ كَانَتْ) بولمادی اوشبو واقعه (الْأَصِيحَةُ وَاحِدَةٌ) مگر بر صعبه کم نفعه اخیرهدر
یعنی اسرافیلنک آخر مرتبه صورنی اورمه کی (فَاذَاهُمْ) بس شول وقتده آنلر
یعنی نفعه اخیرهدن صوڤ (جمع) بارچهلری (لدينا) بزنگ فاشیبرده (محضرون)
حاضر ایتولمشلردر حساب وجزأ اوچون (فَالْيَوْمَ) بس اوشبو قیامت کوننده
(لَا تُظَلَّمُ نَفْسٌ) ظلملق ایتولمیش بولماس هیچ بر نفس یعنی هیچ کمگه ظلمق
ایتسهلر (شَيْئًا) بر نرسده یعنی قیلغان عملی نك اجر و ثوابی هیچده کیتولماس
هم گناهی مقدارندن عذاب و عقوبتی ذره آرتدیرلماس (وَلَا تَجْزُونَ) دخی جزأ
بیرلمش بولماسسز سزلر ای محشر خلقی (أَلَا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) مگر شول نرسه کم
أشلهر بولدگوزسز دنیاده ایدگولک ویاوزلقدن یعنی قیلغان عمللرکوز نك جزأسی
سزگه بیرلور (أَنْ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ) درستلکده جنت اهلی یعنی جنتکه کرگان
کشیلر (الْيَوْمَ) اوشبو کون (فی شغل) بر شغلده واشه (فَاكِهِونَ) لذتله نگوچیلر
وراحتله نگوچیلردر اول اشدن مراد با کره لر صعبتی یا که کورکام تغنی لر و خوش
آوزلرنی طکلامق یا که بر برسینه زیارت قیلوشمق یا که خدای تعالیٰ نك
مهمانی بولمق (هم) آنلر یعنی جنت اهلی (وَأَزْوَاجِهِمْ) هم آنلرنک خانولری

یعنی دنیا دهنی خانولری یا که حورالعین لری (فی طلال) جنت کوله گه لرنده (علی
 الأرائك) توزولمش قنلر اوزرینه (متکئون) تکبه ایتکوچیلر و طایانغوچیلردر
 استراحت اوچون (لهم فیها) آنلرغه بولغوچیلر جنتده (فا کهه) کوکللیری
 نله گان یمشلر (ولهم ما یدعون) دخی آنلرغه بولور جنتده هر نرسه کم تلر لر
 آنلر و آرزو قیلور لر طعام و شراب هم باشقه نعیملردن (سلام) سلام و تعبیه بولور
 اول جنت اهلینه (قولاً) واسطه سز خطاب (من رب رحیم) مهربان و مرحتلی
 پروردکاردن یعنی خدای تعالی هیچ بر واسطه سز اوزی آنلرغه سلام او قور
 السلام علیکم یا اهل الجنة دیوب ایتور (وآمنوا الیوم) وجدا بولکیز یعنی
 آیرم بولکیز سز اوشبو کون (ایها المجرمون) ای مشرکلر مؤمن و موحدلردن
 هم آیرم بولکیز ای منافقلر مخلصلردن کم سزلرنی نموغ زندانینه و آنلرنی اوجاخ
 گلستانینه اوندارلر (الم عهد الیکم) ایا عهد قیلما دیم مو بیور ما دیم مومن سزلر گه
 (یا بنی آدم) ای آدم اوغلانلری (ان لا تعبدوا الشیطان) شوپله دیوب کم عبادت
 ایتنه کیز و طابونمه کیز سز شیطانغه یعنی شیطان و سوسه سینه ایا ربوب پونلرغه
 طابونمه کیز (انه لکم) درستلکنده اول شیطان سزلر گه (عبو مین) آشکارا دشماندر
 و آنک آدم پیغمبر گه دشمانلقی همه گه ظاهر در (وان اعبنونی) دخی بیور ما دیم مو
 سزلر گه یعنی بیور دم شوپله دیوب کم عبادت قیلکیز سز میکا کم مین سز گه دوستین
 (هذا) اوشبو یعنی میکا عبادت ایتک (صراط مستقیم) طوغری بولغوی بولدر
 جنتکه (ولقد اضل) و تحقیق آزردی اول شیطان (منکم) سزلردن ای آدمیلر
 (جبلأ کثیراً) کوب خلقتی (افلتم تکونوا) ایا ایما سز مو سزلر کم (تعقلون)
 آکلار سز و بلور سز و بلا طوروب اوز کزنی شیطان طوزاغینه توشورور سز
 (هنه) اوشبو نموغ (جهنم الی) آندابن نموغدر کم (کنتم نوعدون) وعده
 ایتلمشلر بولد کیز سز دنیا دهنه وقتکیزده آنک برله یعنی ایمان کیلتورمه سه کیز
 نموغه کرور سز دیب پیغمبر لر وعده قیلغان ایدیلر بوشول نموغدر (اصلوها
 الیوم) کرکیز لر اول نموغه اوشبو کون (بما کنتم تکفرون) شول نرسه
 سبیلی کم یاشورور بولد کیز سز حقلنی و پیغمبر لر گه اشانما د کیز (الیوم) اوشبو
 کون یعنی قیامت کوننده (نغتم) مهر اورورمز (علی افواهم) اول مشرکلر آنک
 آغز لری اوزرینه یعنی آغز لری بی باغلارمز کم سوز له شه آلماسلر شرک و معصیتلری بی
 انکار اینه آلماسلر (ونکلمنا) هم سوز لر بزگه (ایدیم) آنلر آنک قوللری

(وتشهد) دىنى گواھلىق بېرور (ارجلهم) آنلرنىڭ آياقلىرى (بما كانوا يكسبون) شول نىسە بىرلە كم كىسب قىلور بولدىلر آنلر دىيادە وقتلرندە يىنى اشلەگان ياوزاقلرىنە قوللىرى و آياقلىرى حق تعالى حضورندە گواھلىق بېرورلر اوزلىرى بىز اول اشلرنى اشلەمەككە دىب ايتە آلماسلر آغزلىرى وتللىرى باغلانغان (۱) بولور (ولو نشاء) واگر نەسەك ابدى بىز (الطهستنا) البته حق قىلور ايدىك ويوقلىق رقىمىن طارتور ايدىك (على اعينهم) آنلرنىڭ كوزلىرى اوزرە يىنى دىيادە آنلرنى كوزسىز و صوفىر قىلور ايدىك (فاستبقوا الصراط) بىس آلفە بارماقچى بولسەلر آنلر اوزلىرى يورى تورغان بولمە شول صوفىر حاللرنە (فانى يبصرون) بىس نىچەك كورورلر آنلر اول يولنى يىنى البته كورە آلماسلر ابدى كوزسىز كىشى نىچەك كورسون (ولو نشاء) واگر نەسەك ابدى بىز (لمسختناهم) البته مسخ قىلور ايدىك آنلرنى و صورتلرىنى اوزگارتور ايدىك (على مكانتهم) تورغان اورنلىرى اوزرە تاكم شول اورنە جامد بولوب طاش كىبى قاطوب قالورلر ابدى (فما استطاعوا مضياً) بىس قادر بولماسلر ابدى آنلر آلفە طابا كىتمەككە (ولا يرجعون) هم آرطقە طابا كىرى قايتماققە كۆچلىرى يىنەس ابدى ياكە اولگى صورتلرىنە قايتا آلماسلر ابدى (ومن نعبره) وەر كىسەگە اوزون عبر بېرسەك (ننكسه فى الخلق) دوندرورمز و ايلندورورمز اول كەسەنى ياراتماقچە يىنى قۇتۇنى ضەيفلىككە آلدورورمز و ياشلىكىنى قارطقە ئبديل قىلورمز (أفلا يعقلون) ايا بىس آكلاماسلرمو و بىلماسلرمو آنلر شونى كم ياش كىشىنى قارط ايتەرگە قادر بولغۇچى خدای البته آنلرنىڭ صورتلرىنى آلدورماقچە هم كوزسىز ايلەمەككە قادر بولور مرويدىر كەمكە مشركلىرى محمد عليه الصلوة والسلام حوزنلرىنى شاعردىر دىورلر ابدى حق سبحانە و تعالى آنلرنىڭ كلامىنى رد ايدوب بىوردى كم (وما علمناه الشعر) واگر تەندەك بىز محمد عليه السلامغە شەئرنى تاكم شاعر بولور ابدى (وما ينطق لهُ) هم لايىق بولماس وتبوش توگلىر آكشا شەر ايتەككە زىراكە اكر محمد عليه السلام شاعر بولسە وشەرلر ايتسە ابدى احتمالدىر كە خلقنىڭ كوگلىرىنە شېهە كىلور ابدى شەرگە مھارتى و قۇتى سببلى قرآن نىظىمىنى هم اول اوزى تىزىب ايتكاندىر دىورلر ابدى شولاي دىب گمان ايتەرگە و شېهەلنورگە اورن بولماسون اوچون حق سبحانە و تعالى آكشا شەئرنى بلدىرمەدى و آنى شاعر ايلەمەدى شەر وزىننە موافق بولغان كىلەر گامما اول

(۱) كەشنى الاسرارده تىلتوز مشدىر كم مشر- كىلرنىڭ اعضالىرى فىلضان گناھلىرىنە گواھ بولدىكى كىبى مؤمنلرنىڭ وايدى گولرنىڭ هم اعضالىرى طاعت و عبادتلىرى يىنە شامد بولوب گواھلىق بېرورلر حتى بارماقلىرى مؤمن بىندە نىڭ نىسبىچ- لرىنە گواھلىق بېرورلر

حضرتین صادر بولسده قصد و اراده برله بولمادقتنن آکا شعر دیولهس
 انا النبی لا کذب انا ابن عبد المطلب کلمه لری کبی (ان هو) ایبه سدر اول
 محمد علیه السلامه او گرتلمش نرسه (الأ ذکر) مگر بر او گت و نصیحت هم
 ارشاددر (و قرآن مبین) هم روشن بولفوجی بر کتابدر یا که شریعت حکملرینی
 بیان اینکوچی و روشن فیلفوجی کتابدر کم اول کتابنی یباردک (لینشر) ناکم
 فورقتسون او چون اول قرآن یا که محمد علیه السلام (من کلن حیاً) هر کسه نی کم ترکدر
 یعنی عقلی و فهملی کسه لری فورقتسون او چون اول قرآن برله زیرا که غافل
 و جاهل اولوک حکمتدر (و یحق القول) هم واجب بولسون او چون عذاب کلمه سی
 (علی الکافرین) قرآنغه اشانباغان هم آنی قبول ایتمه گان کسه لرگه (اولم یروا)
 ایا کورمه سلرمو و بله سلرمو اول مشرکدر (انا خلقنا لهم) شونی کم بز یاراندق
 آنلر او چون (مما علمت ایدینا) شول نرسه دن کم اشله گانمز و قیلغانمز اول نرسه نی
 هیچ بر واسطه سز و شرکتسز محض قدرنمز برله یعنی بالغز اوزمز یارانتانمز
 هیچ بر کسه ننگ شریککی و اورطالقی یوقدر شوندا این نرسه لردن یاراندق
 آدمیلر او چون (انعاما) دورت آیاقلی طوارلری نوه و صغر هم قویلر کبی (فهم
 لها) بس آنلر اول طوارلرغه (مالکون) مالک بولفوجیلر و تله گانچه تصرف
 اینکوچیلدر (و ذلکنا ما لهم) هم مطیع قیلدق اول حیوانلری آنلر او چون یعنی
 آدمیلرنک قوللری آستنده مغلوب و زبون ایلدک آدمیلردن هیچده باش طارنا
 آلهاسلر (فنهنا) بس اول حیوانلردن بعضلری بولفوجیلدر (رکوبهم) آنلرنک
 آطلانا طورغان نرسه لری و مرکبلری نوه رکبی کم آنک اوستینه آطلانوب یراق
 یرلرگه بارورلر (ومنہا یا کلون) هم اول حیوانلردن بعضلر یدر کم آنی آشارلر
 آدمیلر یعنی بوغازلاب ایپینی آشارلر قوی و صغر کبی (ولهم فیها) هم باردر
 آنلرغه اول دورت آیاقلی حیوانلرده (منافع) فائده لری یعنی یونلری و تیریلری کبی
 نرسه لر برله فائده لورلر (ومشارب) دخی اچیلکلر باردر یعنی سوتلرینی صواب
 اچهلر (آفلا یشکرون) ایا بس شکرانه قیلما سلرمو آنلر اوشبو نعمتلر برابرینه
 خدای تعالی گه (واقضوا) و طوتدیلز مشرکدر (من دون الله) الله تعالی دن باشقه
 (الهیة) خدایلری یعنی پوتلری معبود ایتوب طوتدیلر (لعلهم ینصرون) شاید کم
 آنلر یاردم ایتمش بولورلر شول معبودلرینک مدد قیلماقلری برله و حالانکه
 اول معبودلر و پوتلر (لا یستطیعون) قادر بولماسلر و کوچلری ینمهس (نصرهم)

آنلرغہ باردیم ایتمہ کککہ زیرا کہ آنلر جماد و جانسزلردر هیچ بر نرسہ گہ قادر
 تو گللردر (وہم لہم) ہم اول پوتقہ طابونغو چپار پوتلرغہ (جند محضرون) حاضر
 ایتولمش لشکرلردر یعنی دنیاہہ آنلر پوتلرنی صافلاغوچی لشکرلردر یا کہ
 آخرنده آنلر پوتلرنک لشکرلردر کم نموغده برگہ حاضر بولورلر (فَلَا یَعْرُؤُکَ)
 بس کیرا کدر کم قایغولی فیلماسون سینی ای محمد علیہ السلام (قولہم) اول
 مشرکلرنک سوزلری یعنی ادبسنک قیلوب خدای تعالی توغریسنده اینکان
 سوزاری آنک بلاسی و شریگی بار دیبا کلری یا کہ سینی شاعردر و ساحردر
 دیبا کلری (اَنَا نَعْلَمُ) درستلکده بز بلورمز (مَا یَسْرُونَ) شول نرسہ نی کم
 یاشورولر اول مشرکلر اچلرنده بغض و عسندن (وَمَا یُعْلِنُونَ) ہم شول نرسہ نی کم
 آنلر آشکارا قیلورلر کفر کلمہ لرندن وشوگنا کورہ جزالرنی بیورومز مرویدر کہ
 عاص بن وائل بر ایسکی و چرومش سویا کنی اوچنده اووب و انقلاب رسول
 اکرم صلی اللہ علیہ وسلم نک مجلس شریفلرینہ کیلدی فریش اولوغلرندن
 بعضلری ہم آندہ حاضر ایدیلر اول لعین ایتدی اوشبو چروب تنولمش
 و طارالمش سویا کلرنی جمع قیلوب یا کا باشند کم ترگزور بواشکہ کینک
 قدرنی جینار دیدی حضرت بیوردی کم بارانقوچی خدای تعالی قیامتہ آنی
 فوبارور و سینی ہم ترگزور نموغده سالور حق تعالی دن اوشبو آیت نازل
 بولدی (اَوَلَمْ یَرَ الْاِنْسَانَ) ای کورمادی و بلہادیو عاص بن وائل یا کہ ابی بن
 خلف یا کہ اول کمسہ ابوجهلدر (اَنَا خَلَقْنَاهُ) شونی کم بز بارانقوچی آنی (مِنْ نُّطْفَةٍ)
 منی صوندن تا کم نطفہ دن علقہ و علقہ دن مضعہ بولوب سوگرہ جان کروب آنا
 فارندن دنیاغہ کیلدی ہم اوسوب بالالقدن بکتلکگہ ایرشوب سوزلا گوچی
 بولدی (فَاِذَا هُوَ) بس شول وقتده اول کمسہ (خَصِيْمٌ مِّبِيْنٌ) آشکارا خصومت
 وجدال ایتکوچیدر و اولوکنی کم ترگزور دیب بختلشکوچیدر (وَضَرَبَ لَنَا)
 مَثَلًا) ہم بیان قیلدی بز نک اوچون اول کمسہ بر مثلنی یعنی چروگان سویا کنی
 فولنده اووب نوفران کبی قیلوب سوگرہ آنی اوروب جیلگہ اوچوردی ہم شونی
 مثال کیلتوردی (وَنَسِيَ خَلْقَهُ) و حالانکہ اونولدی اول بز نک آنی بارانما قیمرنی
 زیرا کہ اگر اول سویا کنی خدای تعالی بارانقان اید کینی ایسنہ طریسہ موی
 کم ترگزور دیب بختلشمسہ ایدی (قَالَ) ایتدی اول کمسہ یعنی عاص یا کہ
 ابی بن خلف یا کہ ابو جیل (مِنْ هٰی الْعِظَامِ) کم ترگزور اوشبو سویا کلرنی

(۱) انس رضی اللہ عنہ دن
منقولدرکہ رسول صلعم
حضرتاری ایئدی مر
نرسہ ننگ قلبی باردن
فرآننگ قلبی یس
سورہ سیدر امام عزالی
حضرتاری اوشبونگ
وجه سینى بیان ایلاب
بیورمشدرکم ایماننگ
درستلکی حشر و نشرگه
اقرار ایلدر یس
سورہ سنه حشر و نشر
کامل وجه ایله اثبات
ویبان ایلمشدر تننگ
صحنى قلب ایله بولغان
شکلی ایماننگ صحنى
هم اوشبویس سورہ سنه
مذکور حشر و نشرگه
اعتقاد ایله بولغانلقدن
اوشبو سورہ قلبکه
اوخشایدر امام نسفى
دېمشدرکم بوسورہ ده
قلبکه تعلقى بولغان
اوج اصل یعنی وحدانیت
رسالت هم حشر بیان
ایلمشدر شول سببلی
قلبکه تشبیه
ایلمشدر اولومگه
حاضر لنگان کشیگه
اولوقده نسل هم
باشقه اعضالر حالسز
بولوب قالغانلقدن قلبی ده
قوت بولسون اوچون
اوشبو یس سورہ سن
اوقو برله امر ایلدور

(وهی رمیم) وحالانکه اول سوبه کمر تتولگان وچروب توفرافقه ایله نگاندر
(قُلْ) ایتکل سین ای محمد علیه السلام (عِیْبَاهَا الَّذِی) ترگزور اول چروگان
سویاکارنى شول ذاتکم (اِنَّهَا اَوَّلُ مَرَّةٍ) یاراندى آنلرنى اول مرتبه ده ویوقدن
بار قیلدی (وهو) واول یاراتقوی خدای (بِکُلِّ خَلْقٍ عَلِیمٌ) بارچه مخلوفاتنى
بلگوچیدر وهر نرسه ننگ اجزاسینى واعضالرینى تفصیلی برله بلور هم آنلرنى یاگان
جمع ایتمکگه وبر برسینه فوشه اتمه کوچی یتار (الَّذِی جَعَلَ لَکُمْ) آنداین خدای
تعالی کم پید ایلدی ویاراندى سزنگ اوچون (مِنَ الشَّجَرِ الْاَخْضَرِ) باشل آغاچدن (نَارًا)
اوطنى (فَاذَاتُمْ مِنْه) بس شول اورنه سزله اول باشل آغاچدن (تَوَفُّوْنَ) یاندر ورسز
اوطنى کوبرک وفتلرده عرب صحرالرنده ایکی تورلی آغاچ اوسارکم شول
یفاچلردن برسینگ بو طاعینى ایکنچیسینگ بو طاعینه نیکورسارلر اوط چقوب
بالقونلار بولور یس یفاچدن اوط چزاروغه قادر بولغان خدای البته چرگان
سویاکارنى یگان اولگی حاللرینه فایتارماغه وترگزماککه قادر بولور
(اَوَلِیْسَ الَّذِی) ایا توگلدر موشول ذاتکم (خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ) یاراندى
کوکلرنى هم یلرنى شول قدر اولوغلقلرى برله (بِقَادِرٍ) کوچی یتک کوچی
توگلدرمو (عَلٰی اَنْ یَّخْلُقَ) یارانماق اوزرینه (مِثْلَهُمْ) نلرننگ اوخشاشینی یعنی
شونداین الوغ کوکلرنى ویلرنى یارانقان خدای آدمیلر کبی ضعیف وکچکنه
نرسه لرنى یارانماغه قادر بولماسو (بَلٰی) بلی البته قادردر وکوچى یتار (وهو
الْمَلٰٓئِکَةُ) واول خدای تعالی در ککوب خلقنى یاراتقوی کم بارچه نرسه آننگ
مخوفیدر (الْعَلِیمُ) دانا وبلگوچى مخلوفاتنگ احوالینى (اِنَّهَا اَمْرٌ) موندن باشقه
ایماسدر کم اول خدای تعالی ننگ شایى (اِذَا ارَادَ شَيْئًا) شولدر کم هر فایچان تله سه
اول بر نرسه نى یاراتونى (اَنْ یَّقُولَ لَهُ) آننگ ایتمکیدر اول نرسه گه (کُنْ) بار
بولفل دیوب (فیکون) بس بار بولور اول نرسه یعنی اول خدای تعالی اسبابغه
وقورالارغه محتاج توگلدر بار بولفل دیوب امر ایتمه کی برله بارچه نرسه
موجود بولور (فَسبحانَ الَّذِی) بس بارچه عیب و نقصاندن پاکدر شول ذاتکم
(بِیْدِهِ) آننگ یدندرنه و تصرفنه بولغوچیدر (مَلٰکُوتِ کُلِّ شَیْءٍ) بارچه نرسه ننگ
پادشاهلقى (وَالِیْهِ تَرْجَعُونَ) وآننگ (۱) صارى سزله فایتارلش بولورسز حساب
وجزا اوچون وعملرننگ مکافاتینى طابهاق اوچون .

﴿ صافات سورہ صافات مکیہ وہی مائتہ وائنتان وثمانون آیتہ ﴾

﴿ ۳۶ نهمی سورہ صافات سورہسی مکہدہ نازلدر ۱۸۲ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(والصافات) بندہ ک مقامندہ صف باغلاب طورغوجی فرشتہ لر برله قسم یاد ایتارمن (صفا) صف باغلاماق (قالز اجرات) بس شیطانلرنی فرشتہ لر سوربنی طکلاودن سورگوچیلر برله قسم قیلورمن (زجرأ) سورماک (فالتالیات ذکرأ) بس اوفوغوچیلر برله خداینگ وحینی پیغمبرلرگه حق سبحانه وتعالی فرشتہ لرنگ اوچ گروہی برله قسم یاد ایتدی فرمانغه منتظر بولوب صف باغلاب طورغوجی فرشتہ لر هم شیطانلرنی یا که بولوطلرنی سورگوچی فرشتہ لر هم وحی کیلتورگوچی یاضه همیشه تسبیح وتعبید برله مشغول بولوغوجی فرشتہ لردر یا که صف باغلابوچیلردن مراد صوغش صفتک طورغوجی غاز یاردن سورگوچیلر هم آنلردر کم آطلرنی سورورار اوفوغوچیلر هم آنلردر کم صوغش وقتندہ تکبیر وتهلیل ایتورار یا که صف باغلابوچیلر افادہ واستفاده صفتندہ طورغوجی علمالردن زاجرات هم آنلردر کم شریعت دلیللری برله کفر وفسقندن زجر قیلورلر و طیارلر تالیات هم علمالردر کم شریعت حکملرنی خلقغه اوفورلر مرویدر که مکہ مشرکلی تعجب طریقچه ایتورلر ایدی کم عید بارچه خدای لرنی بر گنه خدای غه فالدرغان بس حق سبحانه وتعالی اوشبو آیتنه قسم یاد ایتوب بیوردی کم (ان الهمم لواحد) درستلکده سزنگ معبودگز و خدایگز البتہ بردر ویالفوز غنه در (رب السموات والأرض) کوکارنگ هم یرلرنگ پروردکاری و یاراتقوجیسیدر (وما بینهما) هم بو ایکنک آراسنده بولغان نرسه لرنگ پروردکاریدر (ورب المشارق) دخی همه کو اکبنگ مشرفلرنی یاراتقوجیدر اوشانداق مغرب لرنیگ هم خالق اولدر مشارق ذکر ی برله مغاربدن اکتفا ایلدی اکتفاء ابا حد الضدین (انا زینا السماء الدنيا) درستلکده بز زینتلاکده و بیزادک دنیا کو کینی یعنی بر گه یاقنراق بولغان کو کنی (بزینة الکواکب) بولدرلر زینتی برله (وحفظا) هم صافلاماق صافلاق بز کو کنی (من کل شیطان وارد) هر بر طار توجی شیطاننگ منبه کنندن (لایسعون) ایشوته آلماسلر اول شیطانلر و مولقلرنی صالا آلماسلر (الی الملاء الاعلی) یونار یراق بولوغوجی

(۱) بو كلامدن مراد حشرنك و سكاند نرگز ماكنك ممكن ايدكىنى اثباتىدىر ومشركلر سوزىنى رددىرىنى آدمىنك اصلى اجزاسى بربرسىنه يابوشه طورغان وقوشولماق هم آپرلماق ممكن بولغان بالچقندىر اصل مادهسى شول بالچقنىر بس يگاندىر تىرلماكىنى محال دىياكلرى مادهسىنه قابليت يوقلىقىن بولسه اول ماده يعنى بالچقى هنوز باقىدىر و بربرسىنه قوشولماقنى قابىلىدىر اولگاندىن صوڭ نىهايتى چىروب توفىراقىنه ايلهنورلر ينه اوڭلىكى كى بالچق بولورلر كى اصل ماده لىرىدىر و اگر فاعلنك بواشكە فدىرىق يتماس دىسەلر اول باشكە شول مادهدىن خلق قىلغۇچى فاعل ينه شول مادهدىن بربرسىنه فوشارغە واڭلىكى كى ترگزورگە نىچك قادر بولماس البته قادردىر.

گروهنگ سوزلىرى صارى يعنى كوكدانگى فرشتهلرنك سوزلىرىنى طلكى آلاسلىر (ويقدفون) و آطلولمش بولورلر (من كل جانب) هر بىر طرفدىن يعنى قابو طرفدىن كوكدە منما كېمى بولسەلر شول طرفدىن فرشتهلر آنلارنى يولدىلر بىرلە آلوب نوشورورلر (دھورا) سورماك سورورلر آنلارنى فرشتهلر (ولهم عذاب واصب) هم بولغۇچىدىر اول شيطانلارغە قاطى عذاب آخرتە و آنلر فرشتهلرنك سوزلىرىنى ھىچدە ايشونە آلاسلىر (الامن خطف الخطفة) مگر شول شيطان كم بىر قاپاق قاپسە يعنى اوغرىلاسه فرشتهلرنك سوزىنى (فانتبعه) بس ابارور آڭا يعنى فرشتهلر سوزىنى اوغرىلاندىن صوڭ اول شيطانغە ايرشور (شهاب ثاقب) ياقىلى بولغۇچى بىر يولدىر ياكە ياندىرغۇچى اوطا يعنى فرشتهلر آنى اوطا بىرلە آلوب ياندىرورلر مرويدىر كە مشركلردىن بعضى حشرنى انكار ايتكوچىلرى ھىشە كوچلىك وبھادىرلىق دھواسىنى قىلۇب قىرىش آراسىندە ماقتانورلر ايدى حق سبھانە وتعالى آيت يباردى كم (فاستقتهم) بس صوراعل سىن اى محمد عليه السلام اول مشركلردىن (اهم اشد خلقا) ايا آنلر قاطىر انلردىموز يارنلماق يوزىدىن (ام من خلقنا) ياليسە شول كىسە موكم بىز ياراندىق فرشتهلر وكوكلر هم يىرلدىن (انا خلقناهم) درستلكە بىز ياراندىق آنلارنى يعنى دىمنى (من طين لاذب) يابوشغۇچى بالچقنىدىن (۱) مرويدىر كە ابتدا ء و ھى نازل بولغان وقتلردە حضرت پىغمبىر عليه السلام هر كم بو قرآنى ايشتسە البته اشانور اشانماقى قالماس دىوب گمان فىلور ايدى مشركلر قرآنى ايشتكندىن صوڭ ھىچدە اشانماقچە بلكە استىزآء قىلدىلر وكولدىلر پىغمبىرمز حشرنى بو حالدىن بىك عجبلىندى آيت كىلدى كم (بل) اوڭلىكى كلامنى قطع اوچوندىر ياكە معناسى: فويغل سىن اى محمد عليه السلام وكىچكل مشركلرنك سوزىدىن (عجبت) عجبلىندىك سىن آنلرنك قرآنغە اشانماقلىرىدىن (ويستخرون) هم اول مشركلر استىزآء قىلورلر ومسغرىگە طونارلر قرآنى ياكە سىن تعجب ايتدىك آنلرنك حشرگە اشانماقلىرىنە و آنلر استىزآء ايلرلر وكولرلر سىنك تعجبكىدىن (واذا ذكروا) و هر قاچان اوگت بىرلەشم بولسەلر ونصىحت ايتلسەلر اول مشركلر (لا يذكرون) ياد ايتسەلر آنى و آنك بىرلە وعظلمەسەلر (واذا رآوا) دىھى هر قاچان كورسەلر آنلر (آية) بىر معجزەنى كم اول معجزە سىنك حق پىغمبىر ايدىككە دىلىلر (يستخفرون) استىزآء ومسغرى قىلغۇچە بىر بىرىنى اونورلر (وقالوا) هم ايتورلر آنلر بىر بىرسىنە (ان هذا) ايمەسىر اوشبو بىز

کورگان نرسه (الأسعر مبین) مگر بر آشکارا سحر در نناک آیتک ایکی پاره
 بولغانینی کورب شویله دیدیلر (أئذا متنا) ایا هر فایجان اولسهک بز (وَكُنَّا
 تَرَابًا) هم بولساق طوفراق (وَعظَامًا) دخی ایتسز وتبریسز قورو سوپه کلر
 بولوب قالساق (أئنَّا لمبعوثون) ایا بزلر قوبارلمشله بولورمزمو (أَوَابئْنَا
 الْأُولُونَ) یا ایسه اولگی آتالرمز قوبارلمش بولورلرمو (قُلْ) ایتکل سین ای
 محمد علیه السلام آنلرغه (نعم) بلی سزلر قوبارلورسز و آتالرکز هم قوبارلورلر
 (وَأَنْتُمْ دَاخِرُونَ) وحالانکه سزلر اول وقتده خور و اعتبارسز بولونوجیلرسز
 (فَأَنبَأَ هِيَ) بس مؤندن باشقه توگلدرکم اول قیامت وقوبارلق (زَجْرَةً وَاحِدَةً)
 بر نغسه سورمه کدر یعنی اسرافیلنک بر مرتبه صوری اورمه کیدر (فَأَذَاهُمْ)
 بس شویله وقتده آنلر یعنی اسرافیل صوری اورگاج (بِنظُرُونَ) تریلوب وقبرلرندن
 چغوب اطرافلرینه فارارلر (وَقَالُوا) هم ایتورلر آنلر (بِأُولَيْنَا) ای بزنگ حسرنمزی
 کویونچ بزلرگه (هَذَا يَوْمَ الدِّينِ) اوشبودر چرا کونی کم بزلرگه پیغمبرلر و عه
 قیلور ایدیلر فرشتهلر ایتورلر بلی (هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ) اوشبودر حکم کونی یا که
 چیشیلر بمانلردن آیرلا طورغان کون (الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ) آندا این کون کم بولدکز
 سز اول کوننی (تُكَذَّبُونَ) یا لغاغنه طوتار ایدکز و اشانباس ایدکز دنیاده وقتکزدده
 بس حق تعالی دن فرشتهلرگه فرمان ایرشور کم ای فرشتهلر (أَحْشَرُوا) جمع
 قیلکز و برگه کیلنورکز (الَّذِينَ ظَلَمُوا) اوز نفسلرینه ظلملق ایتکان و مشرک
 بولغان کمسهلرنی (وَأَزَوَّجَهُمْ) هم آنلرنک چفتلرینی یعنی هر مشرکنی آخا
 فرین بولغان شیطانی برله برگه جیوکز یا که مشرک بولغان خاتونلری برله
 یا که آنلرنک اعوانلری برله و آنلرغه ایارگوچیلر برله برگه قیلکز (وَمَا كَانُوا
 يَعْبُدُونَ) دخی شول نرسه نی هم کم طابونور بولدیلر اول مشرکلر آخا (مَنْ
 دُونِ اللَّهِ) الله تعالی دن باشقه یعنی پوتلری برله برگه جمع قیلوب کیلنورکز
 یا که ابلیس هم آنک لشکرلری برله (فَاعْبُدُوهُمْ) بس کوندرکز آنلرنک بارچه لرینی
 (إِلَى صِرَاطِ الْجَحِيمِ) نموغ بولی صاری (وَقَفُّوهُمْ) هم طوقساتوکز آنلرنی موقفده
 و حساب بیرنده یا که صراط کویرنده (أَنَّهُمْ مَسْئُولُونَ) درستلکده آنلر صورالتمشله
 بولورلر یعنی آنلردن دین و اعتقادلری هم عمللری طوغریسندن سؤال قیلورلر
 هم آنلرغه ایتورلر (مَا لَكُمْ لَا تَنَاصَرُونَ) نی بولدی سزلرگه ای مشرکلر کم
 یلردم نلملسسز یعنی نی ایچون هر برگزدن مدد و یاردم استاماسسز و خلاص

بولونى طلب ايتىنەسىز دېورلر مشرکلر مېچ جواب بېرماسلر حق سبحانە وتعالى
 فرشتەلەرگە ايتورکم آنلر بېرېسىنە مەد ايتوشماسلر و ياردەم بېرماسلر (بَلْ هُمُ الْيَوْمَ)
 بىلكە اول مشرکلر اوشبو کون (مَسْتَسْلِمُونَ) اطاعت ايتکوجيلر و عاجزلكلرى
 سىلى بوى صونقوجيلردىم نەسليم و اتقياد قىلغوجيلردىم زىرا کہ قوللردىن مېچ
 بىراش كېلمەس (وَأَقْبَلِ بَعْضُهُمْ) مە قارشى بولور و بوزىنى تونار حساب بېرىندە
 آنلرنىڭ بعضلىرى (عَلَى بَعْضٍ) بعضلىرى اوزرىنە يەنى قومنىڭ رەئىسلىرى و اولوغلىرى
 مە ضەيفلىرى و كەچلىرى بېرېسىنە طابا قاراب (يَتَسَاءَلُونَ) سورا شورلور بېرېسىندىن
 بونى حالدىرکم بىزنىڭ باشبېزغە كېلىدى دېورلر ياكە بېرېسىنى طەنە و شىئە قىلورلر
 (قَالُوا) ايتورلر كچك و توبان در چەدە بولغانلرى قومنىڭ اولوغلىرىنە (أَنْكُمْ
 كُنتُمْ) درىتىلكدە سىلر بولدۇڭز (نَا تَوْنًا) كېلور ايدۇڭز بىزلىرگە (عَنْ الْيَمِينِ)
 اوكىدىن يەنى اوكوت و نصيحت طرىقنچە و اوز گمانىڭىزدە خېر خواھلىق قىلىپ
 يەنى بىزنىڭ حەقىرىدە يىقىلىقنى و فائىھنى استاگان بولور ايدۇڭز ياكە يېقىندىن
 كېلور ايدۇڭز يەنى بىزنىڭ دېنىمىز راست و توغرىدىر دېب آنط ايتار ايدۇڭز
 بىزغۇڭا اشانوب آلداندى دېورلر (قَالُوا) ايتورلر مشرکلرنىڭ اولوغلىرى
 كەچلىرىنىڭ سوزىنە جوابدە كم آنداق توگىلدىر (بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ) بىلكە
 بولمايدۇڭىز سىز اوزۇڭىز حق دېنىگە اشانقوجيلر يەنى سىلرنى بىز آزدىمادىق بىلكە
 اوزۇڭىز ايمان كېلتورمەدۇڭىز و ضلالتتە قالدۇڭىز (وَمَا كُنَّا لَنَا عَلَيْكُمْ) مە بولمادى
 بىزلىرىڭىزنىڭ سىزنىڭ اوزۇڭىزگە (مَنْ سُلْطَانٍ) مېچ بىر قوت و ايرىكلى كېيىز يەنى
 سىلرنى كۆچلەپ آزدورولق قوت و قەدرت بىزدە يوق ايدى (بَلْ كُنتُمْ) بىلكە
 بولدۇڭىز سىز (قَوْمًا طَافِينَ) طەيان ايتكوجى و آزدونلقدە چىكىدىن چىقوجى گروە
 (فَعَقَّ عَلَيْنَا) بىس و اجاب بولدى بىزنىڭ اوزرىمىزگە (قَوْلُ رَبِّنَا) پىروردكارىمىزنىڭ
 سوزى يەنى عذاب و اجاب بولدى (أَنَا لَدَّائِقُونَ) درىتىلكدە بىزلىر بار چەلرېمىز
 طاتوقچىلر مەز عذابنى اوشبو كون (فَأَغْوَيْنَاكُمْ) بىس اوندادك بىس سىزنى
 آزدونلقدە شول چەتدىن كم (أَنَا كُنَّا) درىتىلكدە بىزلىر اوزىمىز بولدىق (فَاوِينِ)
 آزدونلر بىس سىزنى مە لوزىمىز كىمى ايتونى تىلادك دېورلر (فَاننُومُ) بىس درىتىلكدە
 اول مشرکلر اولوغلىرى و كەچلىرى تابىلىرى و مەتبۇعلىرى مەسى (يَوْمَئِذٍ) شول
 كۈندە (فِي الْعَذَابِ) نومۇغ عذابىنى طارتودە (مُشْتَرِكُونَ) اورطاق بولغوجىلردىم
 تىلكە كم ضلالتتە اورطاق بولدىلر بىس بىسى مە عذابدىن مەروم قالماس (أَنَا

كَذَلِكَ دَرَسْتَلَكْهُ بَزَلِرْ اَوْ شَانْدَاقِ (نَفْعَلُ) قِيلُورْمَزِ (بِالْبَجْرَمِيْنَ) مَشْرِكْرُكْهُ
 (اَنْهَمْ كَانُوْا) دَرَسْتَلَكْهُ اَنْلِرْ بَوْلِدِيْلِرْ (اِذَا قِيْلَ لَهُمْ) هِرْ فَايْجَانِ اِيْتَوْلَسْهُ
 اَنْلِرْ عَه (لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ) يُوْقَدِرْ هِيْجِ مَعْبُودِ مَكْرُ اللهُ نَعَالِيْ غَنَهْدِرْ دِيْوُوبِ
 اِيْتَوْلَسْهُ (يَسْتَكْبِرُوْنَ) اَنْلِرْ بَاشِ طَارْتُوْرِ اِيْدِيْلِرْ اَوْلِ كَلِمَةُ نُوْحِيْدِيْ
 اِيْتُوْدِنِ (وَيَقُوْلُوْنَ) هَمْ اَيْتُوْرِ بَوْلِدِيْلِرْ اَنْلِرْ (اِنَّمَا لَنَا رُكُوْا اَلِهَتُنَا) اِيَا بَزَلِرْ
 قُوِيْغُوْجِيْلِرْ مَزْمُوْ لُوْرِ خُدَايِلِرْ يِمَزْغَه طَابُوْنُوِيْ (لِشَاعِرٍ مَّجْنُوْنٍ) بِرْ جَنَاهِنْگَانِ وَدِيْوَآنَه
 شَاعِرِ اَوْچُوْنِ يَعْنِيْ حَضْرَتِ پِيْغَمْبِرِ عَلَيْهِ السَّلَامْغَه شَاعِرِ وَجِنُوْنْدِرْ دِيْوُ نَهْمَتِ
 اِيْيُوبِ بَزِ اَنْكَ سُوْرِيْ بِرْله پُوْتَلِرْ يِمَزْغَه طَابُوْنُوِيْ قُوِيْياسْمَزِ دِيْدِيْلِرْ (بَلْ جَاءَ
 بِالْحَقِّ) اَوْلِ مَشْرِكْرُكْهُ اَيْنْكَانْجَه نُوْگَلْدِرْ بِلْكَه كِيْلْدِيْ اَوْلِ مَعْمَدِ عَلَيْهِ السَّلَامِ رَاسْتَلَقِ
 وَطُوغْرِيْلَقِ بِرْله (وَصَدَقَ الْمُرْسَلِيْنَ) هَمْ تَصْدِيْقِ قِيْلْدِيْ اَوْزَنْدِيْنِ اَوْ لْگِيْ پِيْغَمْبِرْلِرْ
 (اَنْكُمْ) دَرَسْتَلَكْهُ سَزَلِرْ اِيْ مَشْرِكْرُكْهُ (لِذَاقُوا الْعَذَابِ) الْبِتْه طَاتُوْغُوْجِيْلِرْ سَزِ
 عَذَابِنِيْ (الْاَلِيْمِ) رِيْجْتِكُوْجِيْ عَذَابِنِيْ كِيْمِ نَمُوْغِ عَذَابِيْدِرْ شَرْكِ وَتَكْنِيْگِيْگَزِ سَبِيْلِيْ
 (وَمَا تَعْبُرُوْنَ) هَمْ جَزْأُ بِيْرْلَمِشِ بَوْلِياسْمَزِ (اِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ) مَكْرُ شَوْلِ نَرْسَه نَكْ
 جَزْأَسِيْنِيْ كِيْمِ اَشْهَرِ بَوْلْدِيْگَزِ دَنْبَاْدَه (الْاَعْبَادُ اللهُ الْمُحْلَصِيْنَ) لَكِنْ اللهُ نَعَالِيْ نَكْ پَاكْ
 اِيْتَوْلَمِشْلِرْ بَوْلْغَانِ بِنْدَهْلِرِيْ يَعْنِيْ شَرْكِ وَكْفِرِ نَجَاسْتَنْدِيْنِ پَاكِيْزَه بَوْلْغُوْجِيْ بِنْدَهْلِرْ
 (اَوْلَيْكُ) اَوْشِيْوِ مَحْلَسِ بِنْدَهْلِرْ (لَهُمْ) بَوْلْغُوْجِيْدِرْ اَنْلِرْ غَه اَخْرَنْدَه (رِزْقِ مَعْلُوْمِ)
 ظَاهِرِ وَبِلُوْنَمِشِ رِزْقِ (فَوَاكِه) جَنْتِ يِمِشْلِرِيْدِرْ اَوْلِ رِزْقِ (وَهُمْ مَكْرَمُوْنَ)
 وَاَنْلِرْ اِكْرَامِ اِيْتَوْلَمِشِ وَحَرْمَتْلَانِشْلِرِيْدِرْ تُوْرِيْ نَعْمَتْلِرْ بِرْله (فِيْ جَنَاتِ النَّعِيْمِ)
 نَازِ وَنَعْمَتِ اِيْياسِيْ بَوْلْغَانِ جَنْتْلِرْدَه (عَلَى سُرُرٍ) قُوْرُوْلَمِشِ نَعْمَتْلِرْ وَكْرَسِيْلِرْ اَوْزِرَنْدَه
 (مُتَقَابِلِيْنَ) بِرْ بَرَسِيْنَه فَارْشِيْ بَوْلْغَانْلِرِيْ حَالَهْدَه تَا كِيْمِ بِرْ بَرَسِيْنَكْ دِيْدِيْارِيْ بِرْله
 هَمِيْشَه شَادِ وَمَسْرُوْرِ بَوْلُوْرْلِرْ (يَطَافُ عَلَيْهِمْ) طَوَافِ اِيْتَوْلَمِشِ بَوْلُوْرِ اَنْلِرْ اَوْزِرِيْنَه
 يَعْنِيْ جَنْتِ سَاقِيْلِرِيْ طَوَافِ قِيْلُوْرْلِرْ وَاَنْلِرْ غَه نُوْبِتِ بِرْله صَوْنَارْلِرْ (بِكُلِّ مَن
 مَعِيْنٍ) ظَاهِرِ بَوْلْغُوْجِيْ خَمْرِدِنِ وَشَرَابِيْدِنِ طَوْلِيْ بَوْلْغَانِ كَلَسَهْلِرْ بِرْله يَا كِه اَغُوْبِ
 طُوْرْغَانِ چَشْمَهْلِرْ شَرَابِيْدِنِ طَوْلِيْ كَلَسَهْلِرْ (بِيضًا) اَقْ وَغَايِبِتِ صَافِيْ بَوْلْغُوْجِيْ
 شَرَابِ كِيْمِ سُوْتِنِ هَمْ اَخْرَاقِ بَوْلُوْرِ (لَقَّةً) لَذَه وَطَانْتَلِيْقِ اِيْياسِيْ بَوْلْغُوْجِيْ
 (لِلشَارِبِيْنَ) اِچْكُوْچِيْلِرْگَه (لَا فِيْهَا عُوْلُ) يُوْقَدِرْ اَوْلِ شَرَابَه هِيْجِ بَرَاْفْتِ وَهَلْبِتِ
 تَنَّاكْ كِيْمِ دَنْبَاْ شَرَابِلِرَنْدَه بَوْلُوْرِ بُوْزْلَمَاقِ وَلُوْزْگَارْمَكْ هَمْ عَطْلِنِيْ كِيْتَلَرْمَكْ وَبِلَمِنِيْ
 اَخْرَقْتِرْمِقِ وَصَحْتَلَكْكَه ضَرَرِ كَلْتُوْرْمَكْ كِيْمِ (وَلَا هُمْ عَنْهَا) دَخِيْ اِيْبَلَسْمِرْ جَنْتِ

اهلى كم اول شرابدىن (يَنْزِفُونَ) ايسرتولمىش بولسەلر يەنى آنى اچمەك بىرلە ايسروب
 عقل و نەملرى زابل بولماس (وَعِنْدَهُمْ) ھەم آنلارنىڭ قاشنىدە بولغۇچىدەر چىنى جنت
 اھلىنىڭ جىنتىدە منزللرنىدە بولغۇچىدەر (قَاصِرَاتِ الطُّرُقِ) كوزلرىنى صافلاغۇچى
 كىيىمەكلەر يەنى ايرلردىن باشقىغە ھېچنە كوز نۇشورماي جارىلەر و حوريلر
 (ھيبن) واسەك و كىك كوزلى بولغۇچىلەر يەنى كوركام و ماپور كوزلىلەر (كَانَھُنَّ
 بَيْضٌ مَّكْنُونٌ) گويىكەم اول حوريلر اورنولمىش و باشورلمىش (۱) يەمورقالردىر
 (فَأَقْبِلْ بِعَضْمٍ) بىس قارىغى بولدى جنت اھلىنىڭ بعضلىرى (عَلَى بَعْضٍ) بعضلىرى
 اوزىنە (يَتَسَاءَلُونَ) صوراشورلر آنلر بىر بىرسىدىن دىنيا احواللرىنى و باھلارنىدىن
 اوتكان ماجرالرىنى (قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ) ايتور بىر ايتكۇچى اول جنتتە گى كەسەلردىن
 اوزىنىڭ يولداھلرىنە (أَتَى كُنَّ لِي فَرِيحٍ) درىستلىكتەن كەم بارايدى مېنىم دىنيادە
 وقتتە حشرنى انكار ايتكۇچى بىر يولداھم و اولطورداھم كەم (يَقُولُ) ايتور ايدى
 (أَتَيْتُكَ لَمَنِ الْمُصَدِّقِينَ) ايا سىن تصدىق ايتكۇچىلردىنمۇ يەنى سىن اولگاندىن
 سوك قوبارلماقتە و تىرلە ككە اوشانورسكۇم (أَتَيْتُنَا) ايا ھەر ئاچھان بىزىلر
 اولسەك (وَكُنَّا تَرَابًا) ھەم بولساق طوفراق (وَعِظَامًا) دىغى قوروغ و ھەرمىش سوبەكلەر
 بولوب ئەورلسەك (أَتَيْنَا لَمَدِينُونَ) ايا بىزىلر جزأ بىرلىشلەر بولورمىزمۇ يەنى
 بىزىلر نىنە تىرگىزوب حساب و جزأ قىلورلر مۇ دىيور ايدى و حشرگە اوشانماس
 ايدى (قَالَ) ايتور بىنە اول كەسە جنت اھلىنە (هَلْ أَنتُمْ مُطَّلِعُونَ) ايا سىزىلر آگاہ
 بولغۇچىلر سىزمۇ نەمۇغ اھلى حالدىن يەنى سىزىلر نەمۇغداغى كىشىلرنى كورەسىزمۇ
 قاكەم مېمىم اول دىنياداغى يولداھىمنىڭ حالنى مكا بىلدىرگىز نەمۇغنىڭ قايسىدېرگە
 سىنە و نىنداھىن عذاب بىرلە مېتلادىر دىيور جنت اھلى آتۇمۇ ايتورلر سىن اول
 يولداھىمنى اوزىڭ طانورسك نەمۇغە نەظر قىلغىل (فَاتَلَّعْ) بىس قارار اول كەسە
 نەمۇغە طاھبا (فَرَّاهُ) بىس كورور اول دىنياداغى قىيامتكە اوشانىنى طورغان
 يولداھىمنى (قِي سَوَاءِ الْجَعِيمِ) نەمۇغنىڭ اورطاسىدە (قَالَ) ايتور اول جنتتە گى
 كەسە نەمۇغداغى يولداھىمىنە (تَاللَّهِ إِنَّ كَلِمَتَ) خدای بىرلە آند كەم درىستلىكتە سىن
 ياقىن بولغان ايدىڭ (لَتَرْدِينِ) شوڭا كەم مېنىم آزدروب ھلاك ايلسەك يەنى
 وسوسە قىلوب دىنيادە وقتتە مېنى ھەم اوزىڭ كىي آزدروبغە طرشقان ايدىڭ
 (وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّي) واگر ھورود كارىمىڭ نەمۇغى ورحىمى بولماسە ايدى و فضلى
 بىرلە مېنى سىڭ شىركىن صافلامە ھە ايدى (لَكُنْتُ) البتە مېن بولور ايدىم

(۱) ملامت و پا كلكە
 ھەم ماپورلقتە حوريلر
 تەو قوشىنىڭ يەمورقاسىدە
 اوشاندى زىرا
 تەو قوشى اوزىنە
 يەمورق سىنى طوزىڭ
 قونماسون و قارالماسون
 اوچون بىر پاكىز
 اورنە ياشروب صافلا
 و آنىڭ يەمورقاسى غايدى
 آنى ھەم بىك صاز
 و ماپور بولور

(من المحضربین) سنگ برلہ برگہ حاضر ایتولمشردن نموغہ کجینی مین ہم
نموغده بولور ایدم (فما نعن) بس ایاسمز بزلر (بمیتین) اولگوچیلر یعنی
جنتده بزلرگه اولوم یوقدر منگو فالغوچیلرمز (الأموتتنا الأولى) مگر دنیادهغی
اولمه کیمز گنده (وما نعن) هم ایاسمز بزلر (بمعدیین) عذاب ایتولمشلر
(ان هذا) درستلکده اوشبو نعمت یعنی جنتده منگو فالماق وعذابدن اییین
بولماق (لئوالفوز العظيم) البته اولدر اولوغ بولغوچی قول اوستونلکی
(لمثل هذا) اوشبو نعمه اوغشاشی اوچون (فليعمل العاملون) بس کرا کدر کم
عمل قیلسونلر عمل قیلغوچیلر یعنی عملنی اوشبو جنت نعمتلرینی طاهیق اوچون
قیلماق کیرا کدر دنیا غرضی اوچون بولماسون زیرا که دنیا فانیدر جنت نعمتلری
بانیدر اول وقت حق سبحانه و تعالی ایفور (أذلك خير) ایا اوشبو ذکر ایتولمش
نعمتلر یغشیرانه ودر (نزلاً) نارتق وهدیه بولو جهنندن (أم شجرة الزقوم) یا
ایسه زقوم آغاهی یغشیرانه ودر کم اول زقوم نموغدهغی غایت آچی بمشلی
بر آغاهنک اسمیدر آنک یمشینی زبانلر نموغ اهلینه نارتق و بولهک ایتارار
(انا جعلناها) درستلکده بز قیلدی اول زقوم آغاهینی (فتنه) برفتنه و عذاب
(للساطين) ظالمق اینکوچیلر اوچون مرویدرکه این الزبیری قریش
اولوغلرینه ایندی محمد بزلرینی زقوم برله فورقونادر اول زقوم
بر بر و آفریقیه لغتده خرمانک و شرابنک اسمیدر ابو جهل اول مجلسده
ایدی اورنندن طوروب عرب اولوغلرینی خانه سینه آلوب باردی و کئیزه کینه
ایندی زقمنای یعنی بزلرگه زقوم بیرگل دیدی کئیزهک خرمه شرابی کلتوردی ابو جهل
قریش اولوغلرینه ایندی آشاگزدر و اچکزدر کم بو شول زقومدرکه محمد بزنی
آنک برله فورقونادر دیدی حق سبحانه و تعالی آیت یباردیکم زقوم آنلر گمان
ایتدکلرینی نرسه نوگلدر (انها شجرة) درستلکده اول زقوم بر آغاهدر کم (تخرج)
چار و اوسر (فی أصل الجحيم) نموغنک قوبنده و بوطاقلری بیک اوزون بولوب
نموغنک بارچه فانلاولرینه ایرشور (طلعتها) اول زقوم آغاهینک خوشه سی ویشلری
(كانه رؤس الشياطين) گویا کم اول شیطانلر نك باشلری کیییدر یعنی غایتده
تبیح و بد شکلدر (فانهم لاأكلون منها) بس درستلکده نموغ اهل
آشاغوچیلردر اول زقوم آغاهنندن (فماأثون) بس طولتورغوچیلردر (منها) آنندن
(البطون) فورصاقلرینی یعنی غایتده آچقلرندن بلشماینهه فورصاقلرینی تمام طولفاقه

آنى آشارلر (ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا) صۇرھە درىستلىككە اول نەوۇغ اھلىنە بولغۇچىدەر زقوم
 بەشىنى آشانغان اوستىنە (لَشَوْبًا مِنْ حَمِيمٍ) اسسى صودن بولغۇچى بر نورلى
 اھملىك كەم زقوم آشاب فارنلرى طولقاج شول اھملىكنى اھەرلر اول اھملىك زقوم
 بىرلە فانشوب اوط كىي اھلرىنى ياندورور و اھە گىلرىنى پارە پارە قىلور (ثُمَّ إِنَّ
 مَرْجِعَهُمْ) صۇرھە يەنى زقومنى آشانچا وھىمىنى اھكچ درىستلىككە آنلرنىڭ قايتولرى
 (لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ) البتە نەوۇغ سارى بولغۇچىدەر (اَنْتُمْ الْفَوَا) درىستلىككە آنلر
 طاىدىلر (اَبَاؤُهُمْ) اوزلرىنىڭ آنالرىن (ضَالِّينَ) آزغونلر (فَهُمْ عَلَىٰ اَثَارِهِمْ) بس
 آنلر آنالرىنىڭ اھلرى اوزرە (بِھَرْمُونٍ) آشوغورلر يەنى آنالرىنە اياروب آنلر
 ھەم آزقون بولورلر (وَلَقَدْ ضَلَّ) و تەحقىق ضلالتكە توشدى و توغرى يولدىن آداشدى
 (فَبَلَّغَهُمُ) اوشبو مشركلردن الكارى (اَكْثَرَ الْاَوَّلِينَ) اولكى قوملرنىڭ كوبرەكى
 نوح قومى وھادەم ئمود قوملرى كىي (وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا) و تەحقىق ييارد كىز (فِيہُمْ) آنلر
 آراسىدە (مَنْفَرِينَ) قورققۇچى پىغىمبىرلرنى كەم اول پىغىمبىرلر آنلرنى خداينىڭ
 عذابىدىن قورققۇچىلر لىكن آنلر قبول قىلمادىلر و ايمان كلتورمادىلر (فَانظُرْ) بس
 فاراغل سەن (كَيْفَ كَانَتْ) نھوك بولدى (عَاقِبَةُ الْمَنْفَرِينَ) قورققۇچىلارنىڭ اھلرىنىڭ
 آخىرى يەنى آنلرغە عذاب و ھوقوبت نازل بولدى (الْاَعْبَادِ اللّٰهِ الْمَخْلُوعِينَ) مگر خداى
 نەالىنىڭ ھاك ايتولمىش بىندىلر يىگنە اول پىغىمبىر گە ايمان كىلتوردىلر (وَلَقَدْ نَادَيْنَا نُوْحَ)
 و تەحقىق ندا قىلدى بىز گە نوح پىغىمبىر يەنى قومىنىڭ ھلاك بولماقنى تالەب دعا ايلادى
 و دعاسىنى قبول ايتىدىك (فَلَنَعْمَ الْجٰبِيُوْنَ) بس نى ھىشى اجابت ايتكۇچىلر مەز
 و دعانى قبول قىلغۇچىلر مەزك آنىڭ دعاسىنى قبول ايلەپ نوح قومىنە طوفان يياردىك
 و ھەل بىنى ھلاك ايتىدىك (وَنَجِيْنًا) ھەم قوتقاردىق بىز نوحنىڭ اوزىنى (وَاٰهْلًا) ھەم
 آنىڭ كىشىلر بىنى يەنى مۇمنلرنى (مِنَ الْكُرْبِ الْعَظِيْمِ) اولوغ بولغۇچى قايقودن
 يەنى طوفانغە غرق بولودن قوتقاردىق ياكە قومىنىڭ اذىت و جفالرىدىن خلاص
 ايتىدىك (وَجَعَلْنَا) دىغى قىلدىق بىز (ذُرِّيَّتَهُ) اول نوحنىڭ بالالرىنى (مِمَّ الْبَاقِيْنَ)
 آنلرنى باقى قالغۇچىلر ايتىدىك نسل چەتتىن يەنى قىيامتكە قىر دىنياغە كىل طورغان
 كىشىلر بار چەلرى نوح عليه السلامنىڭ اوج اوغلىنىڭ نسلدىندەر (وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ) ھەم
 قالدىرىق بىز اول نوح پىغىمبىر اوزرىنە كوركام ئثنائى (فِي الْاٰخِرِيْنَ) صۇكۇمىلردە يەنى جنت اھلى
 آراسىدە ياكە آندىن صۇك كىلگەن امانلر آراسىدە (سَلَامٌ عَلٰى نُوْحٍ) سلام و رحمت
 بولغۇچىدەر نوح پىغىمبىر اوزرە (فِي الْعَالَمِيْنَ) بار چە عالملر آراسىدە (اِنَّا كُنَّا لَنَجْوٰى)

درستلىكده بى اوشانداق جزا بىرورمىز يعنى نوح پيغمبرگه بىرگان
 جزا كى ايندگو جزا بىرورمىز (الْمُحْسِنِينَ) ايندگولك قىلغوجىلرغە (اِنَّهُ مِنْ
 عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ) درستلىكده اول نوح اشانغوجى بندەلرئىمىز دندىر (ثُمَّ أَفْرَقْنَا
 الْأَخْرَبِينَ) سكرە يعنى نوح پيغمبرنىڭ دعا قىلماقنىڭ صوڭ موفانغە غرق ايتىك
 بىز ايكنچىلرنى يعنى ايسان كىلتورمەگانلرنى (وَأَنْ مِنْ شِعْبَةَ)
 ودرستلىكده اول نوحقە ايسارگوجىلردىن وآنڭ ايزندىن كىتكوجىلردىن
 بولغوجىلدىر (لِأَبْرَاهِيمَ) ابراهيم پيغمبر يعنى شريعت اصولندە وتوچىدە نوح
 پيغمبرگە ايسارگوجىلدىر (أَذْجَاءَ رَبِّهِ) ياد قىلماق شونى كىم كىلدى ابراهيم اوزىنىڭ
 پروردكارىنە (بَقْلَبَ سَلِيمٍ) دنيا محبتندىن خالى وپاك بولغوجى كوكل برە (أَذْ
 قَالَ لَأَبِيهِ) ياد قىلغىل شول وقت كىم ايتدى ابراهيم اوزىنىڭ آناسى آزرگە (وَقَوْمِهِ)
 ھم اوزىنىڭ قومىنە (مَادَا تَعْبُدُونَ) نى نرسەدر كىم سىز ئابونورمىز آتۇڭا (أَتُفَكَّا)
 ايسا يالغان يوزندىن (الْهَةَ دُونَ اللَّهِ) الله تعالى گە باشقە خدایلرنى (تُرِيدُونَ)
 تلىرىمىز (فَمَا ظَنُّكُمْ) بىس نىدىر سىزنىڭ گمانىڭىز (رَبِّ الْعَالَمِينَ) عالم لرنىڭ
 پروردكارى برە يعنى آنى ئويۇب باشقەلرغە ئابونغانىڭىز اوچون اول سىلرنى
 عذاب ايلەمەس دىب گمان قىلاسىمىز اول قوم حضرت ابراهيمنىڭ اوشبو سوزىنە
 فارشى ايتىدىلەر اى ابراهيم ايرتەگى كون بىزنىڭ عىدىمىزدىر ھر قابولرىمىز صحراغە
 چىقىمىز وبوكون آشلر پشوروب پوتلىرىمىزنىڭ تىكراپىنە طبقر برە نىزوب
 ئويارىمىز صحرادىن ئايتقاچ پوتخانەگە كىروب پوتلرغە ئابونورمىز ھىم تىركا اول
 آشلرنى اوز آرمىزدە نىسەت قىلورمىز سىن ھىم بىزنىڭ برە صحراغە چىقىل ھىم برگە
 پوتخانەگە قايتوب بىزنىڭ پوتلىرىمىزنىڭ زىنتلرنى و كور كاملكارىنى تاماشا قىلغىل
 سكرە آنلرنى ملامت ايتماسىن وچارانورسنى دىدىلەر ابراهيم عليه السلام آنلرغە
 جواب بىرمادى ايكنچى كون بولغاچ آناسى ھىم يولداشلىرى آتۇڭا ايتىلەر اى
 ابراهيم كىلگىل برگە صحراغە بارايىق (فَنظَرَ) بىس نارادى ابراهيم (نَظْرَةً) بىر قارماق
 (فِي النُّجُومِ) يولنىزلىرغە يعنى يولنىزلىرنىڭ ماطلارنىڭ و كىفئىتلرنىڭ فارادى يا كە
 علم نجوم كىتابىنە فارادى زىرا كە اول قوم اچندە نجوم علمى مشهور ايدى شول
 سببىلى آنلرغە نجوم علمى برە سوزلەدى (فَقَالَ) بىس ايتدى ابراهيم (إِنِّي سَقِيمٌ)
 درستلىكده ھىم صحراغە ھىم نجوم علمى برە استىلال قىلورمىن كىم مىڭا طامون
 خستەلكى ابرىشە كىرا كىردىدى اول قوم طامون سىراپت ايتە طورغان

خستلر بولمىقتن طاعوندىن بىك قورقور ايدىلر (قَتُولُوا عَنْهُ) بس يوز دوندىلر
 آنلر ابراهيمدىن (مُدْبِرِينَ) آرقالرىنى پىرگوچىلر بولغانلىرى حالده يعنى مىڭا
 طاعون ايرشور دىگىچ بىزگە دە سرايت اينمەسون دىب قورقوب آنى فصنامادىلر
 و آنى شەردە قالدروب مەلەسرى صحراغە كىتىدىلر بس آنلر كىنكاج ابراهيم
 عليه السلام پوتغانەگە كىلدى (فَرَاغَ إِلَى الْيَتِيمِ) بس باشرن كىتىدى ابراهيم
 آنلرنىڭ پونلرى سارى يعنى پونلر بائىنە كىلدى و كوردى كم پونلر مەسسى
 زىقتلانئش و اطرافلار يەنە نورلى طاعاملر قويولمىشىر (قَالَ) بس ايندى حضرت
 ابراهيم استەزا يوزندىن پونلرغە (أَلَا تَأْكُلُونَ) ايا سىلر آشاماسىزمو اوشبو
 حاضرلەنىش طاعامنى (مَالِكُمْ) نى بولدى سىلرگە (لَا تَنْطُقُونَ) سوزلەشمەيسىز
 و مېنىم سوزىمگە جواب بېرمايسىز (فَرَاغَ عَلَيْهِمْ) بس يلىقن كىلدى اول پونلر
 اوزرىنە مەم آنلرغە سوقدى (ضَرْبًا بِالْيَمِينِ) سوقماق تام عقوبت بىرلە يعنى
 قامى صوغو بىرلە سوقدى يا كە اوڭ قولى بىرلە سوقدى يا كە اۆلك پونلرگۇرغە
 براش قىلورمەن دىب آنط ايتكان ايدى شول آنطى سببىلى سوقدى مەم اول
 پونلرنى و اطوب پارە پارە قىلدى نەمرد قومى صحرادن پوتغانەفە قايتوب
 پونلرنىڭ پارە پارە بولغانىنى كوردىلر بو اش البتە ابراهيم اشيدىر دىدىلر
 (فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ) بس يوز نوتدىلر و بونالدىلر آنلر ابراهيم سارى (بِزَفْوَن)
 آشغورلر تاكم آنى توتوب نەمرد حضورىنە كلتوردىلر نەمرد بىرلە حضرت
 ابراهيم كوب مباحئەلر قىلدىلر تاككم يوقارىدە ذكّر ايتولدى (قَالَ) ايندى
 ابراهيم نەمردكە (اتَعْبُدُونَ) ايا طابوناسىزمو (مَا تَعْبُدُونَ) شول نەسەگە كم اوز
 قولگۇز بىرلە يوزنوب باسارسىز آنى طاشمەن مەم آغاچدىن (وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ) و حالانكە
 خدای تعالى پاراندى سىزنى (وَمَا تَعْبُدُونَ) مەم شول نەسەنىكم سىز اشلارسىز اوز
 قولگۇز بىرلە يعنى اوزگۇزنى مەم پونلرگۇزنى پارانغۇچى خدای تعالى در آڭما عبادت
 قىلماسىز قاچان كم حضرت ابراهيم نەمرد قومىنى الزام ايلادى (قَالُوا أئْبْنَا)
 ايتدىلر نەمردىلر بنا قىلگۇز و يامانگۇز (لَهُ) اول ابراهيمنى اوطفە ياندىرماق
 اوچون (بَنِيَانًا) بىر بنانى تاككم اول بىناڭك لچىنى اوطون بىرلە
 طولتروب آڭما اوط تورنوكۇز (فَالْقَوَّة) بس طاشلاگۇز ابراهيمنى (فِي الْجَبِيمِ)
 ياندىرغۇچى اوط اچىنە (فَارَاحُوا بِهِ) بس نلادىلر نەمردىلر حضرت ابراهيمغە
 (كَيْفًا) بىر مكر وقتەنىنى كم اوطفە ياندىرماقچى بولدىلر (نَبَطَلْنَاهُمْ) بس قىلدى

(۱) بو آيت كرىمە
 بىندە لىرنىڭ فعللرىنى
 اللە تعالى يارانقان ايدىكىنە
 دىلدىر تىناك كم اهل
 السنە و الجماعە و اشا -
 صرە منھبى شولدىر
 بىندە نىڭ اختىيارى و غير
 اختىيارى بولغان بارچە
 فعلى اللە تعالى نىڭ پارانماق
 ايله بولور بىندە اوزى
 فقط كىسب قىلور خالق
 خدای تعالى و كىسب
 بىندە درمعتزلە منھبلىرى
 بىندە اوز فعلىنى اوزى
 خالق دىيورلر بس اوشبو
 آيت كرىمە آنلرنىڭ
 سوزلرىنە رد بولور.

بز آنلرنی (الْأَسْفَلِينَ) توبه نوره و خور راق بولغوجیلر زبیرا که اول او ط حضرت ابراهیمغه گل باقمه سی بولوب اشینک حقلی ظامر بولدی و آنلرنک باطلقلری معلوم بولوب خور ورسوا بولدیلر (وَقَالَ) وایتدی ابراهیم علیه السلام اوطنن سلامت چقانندن صوڭ (أَنِّي ذَاهِبٌ) درستلکنه من بارغوجیمین (أَلِي رَبِّي) هروردگارم صاری یعنی خدای تعالی فرمان اینکان اورنغه بارور من کم مراد شام پریدر (سِبْطِينَ) نیز در کم کوند رور خدای تعالی مینی مقصودلرمغه یا که دنیا و آخرت مصلحتلرینه بس ابراهیم علیه السلام شام ملکیتینه یونهلدی شول سفرده هاجر اسلی کنیز مک حضرت ابراهیم خانونی ساره نك ملکینه کروب ساره اول کنیزه کنی ابراهیم علیه السلامه باغشلا دی هاجر حضرت ابراهیم ملکینه کرگاج ابراهیم دعا قیلدی وایتدی کم (رَبِّ هَبْ لِي) ای منیم هروردگارم باغشلاغل و بیر گل سن مکا بر اوغلنی (مِنَ الصَّالِحِينَ) ایند گولر جمله سنبن بولغان اوغلنی ناکم سکا طاعت قیلوده مکا معین بولسون و غربتده مونسیم بولسون (فَبَشِّرْ نَاهُ) بس سو بونج پیردک بز ابراهیمغه (بِقَلَامِ حَلِيمٍ) نعمالی و یومشاق کوڭلی بولغوجی اوغل برله یعنی آڭا هاجردن اسماعیلنی روزی ایتدک هاجر حضرت اسماعیلنی طوغدرغانندن صوڭ برمدت اوتکاج حق تعالی نك حکمی بوینجه ابراهیم علیه السلام هاجر برله اسماعیلنی مکه گه کلتوردی اسماعیل علیه السلام مکه ده نریه لنوب اوسدی (۱) بروقت ابراهیم علیه السلام شامندن مکه گه اوغلینی کورمک او حون کیلگان ایدی اوچ کیچه طوناشندن توشنده کوردی کم ای ابراهیم اوغلکنی خدای رضاسی او چون قربان قیلغل دیوب بیورورلر دورتنهی کون قربان عبیدی کونی ایدی حضرت ابراهیم اوغلی اسماعیلنی بانینه آلوب «مبنا» دیگان اورنغه کلتوردی (فَلَمَّا بَلَغَ) بس ایرشکانی زمانده ابراهیم (معه) اسماعیل برله (السَّعْيِ) سعی اورنینه یعنی صفا برله مروه آراسینه کیلوب یتکاج (قَالَ) ایتدی حضرت ابراهیم (يَا بُنَيَّ) ای مینم اوغلا فیم (أَنِّي أَرَى فِي النَّوَامِ) درستلکنه من کورامن او یغوده یعنی توشنده کورامن (أَنِّي أَدْبُكُ) شونی کم من بوغازلار من سینی یعنی توشمه مکا سینی بوغازلامق برله بیورالر (فَانظُرْ) بس سن فاراغل و فکر لهب کورگل بو اش خصوصته (مَاذَا تَرَى) نی نرسه کورور سن و سنک بو افده رَاهُكُ نیچکدر (قَالَ) ایتدی حضرت اسماعیل آتاسندن بوسوزنی ایشتنکاج (يَا أَبَتِ افْعَلْ) ای مینم آتام سن قیلغل (مَا تَوَمَّرُ) شول نرسه نی کم بیورلمش بولاسک آناک برله یعنی اگر

(۱) ابراهیم علیه السلام اوغلی اسماعیلنی قربان قیلماق ایله امر ایتو- له کی قصه سی.

خدای تعالی سېگا اوغلىگنى بوغازلاغل دېوب بيورغان بولسه سن مېنى بوغازلاغل
 (سَتَجِدُنِي) تېز درکم سن طابارسك مېنى (أَنْشَاءَ اللَّهُ) اگەر نلسه خدای تعالی
 (مَنْ الصَّابِرِينَ) صبر قىلغوجىلردن حق تعالی نك تقدیرینه (فَلَسَا أَسْلَمَا) بس بوی
 سونغانلری زمانه ابراهیم برله اسماعیل خدای نك حکیمینه یعنی ابراهیم اوغلىنى ندا ایتمه ککه
 واسماعیل باهېنى ندا ایلمه ککه راضی بولغانلری زمانه واقع بولاچاق اش واقع
 بولدى (وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ) هم باتقوردی ابراهیم اوغلىنى ماگلاي اوزره برته یعنی
 اسماعیل نك التماسی بويته آنى يوز توبان باتقوردی تا کم بوغازلاغان وقتده
 كوزی اوغلى نك يوزینه وکوزینه طوغرى كىلوب آنالقی شفقنى غالب بولوب
 خدای نك امرنده کم چىلك بولماسون اوچون بس حضرت ابراهیم كوگلىنى قوی
 اهلېب اسماعیل نك قوللرىنى وایانلرىنى باغلادی وپهانتی بوغازینه فويوب
 طارتدی نى نقر قوت برله طارتسه ده پهاق اسماعیل نك مويىنى كيسمه دی (وَنَادِيَنَاهُ)
 هم ندا ایتدك بز ابراهیم پيغمبرگه (أَنْ يَا اِبْرَاهِيمُ) شويلا دېوب کم ای ابراهیم
 (هَلْ مَدَّتِ الرَّحْمَاءُ) تحقيق راست ایلدك سن كورگان نوشكىنى ومېنم فرمانىنى
 بربنه كلتوردك (أَنَا كَذَلِكَ) درستلكه بز اوشاندای یعنی محنت وفايغودن
 صوك راحت وشادلى برله (تَجَزَى الْمُعْسِرِينَ) جزأ بيورورمز ايدگولك قىلغوجىلرغه
 (لَنْ نُنَادِيَكَ) درستلكه اوشبو اش یعنی ابراهيمغه اوغلىگنى بوغازلاغل دېوب
 بيورمانمز (لَهُوَ الْبَلَاءُ الْمُبِينُ) البته اولغر بر آشكارا بولغوجى صامق كم آنك
 سببلى غلمس غير غلمسدىن آيرلور (وَقَدِيَنَاهُ) هم ندا بېردك بز اسماعيلغه (بذبح
 عظيم) بر اولوغ بوغازلامق برله یعنی جنتدن بر سببوز قوجقارنى آنك اوچون
 ندا ايتوب يياردك تا کم اسماعيل اورنينه شول قوجقارنى بوغازلاديلر
 (وَتَرْكُنَا عَلَيْهِ) هم فالدردى بز ابراهيم پيغمبر لوزره كوركام ثنا ومدحنى
 (فِي الْأَخْرَبِ) صوكقىلر آراسنده یعنی عهد عليه السلام امتلرى آراسنده قيامتكه
 نقر آنك كوركام ذكرىنى فالدردى كم ايتورلر (سَلَامٌ عَلَى اِبْرَاهِيمَ) سلام
 بولسون ابراهيم اوزرينه دېوب (كَذَلِكَ نَجْزِي) اوشاندای جزأ بيورورمز
 (الْمُعْسِرِينَ) ايدگولك قىلغوجىلرغه (أَنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ) درستلكه اول
 ابراهيم بز نك اشانغوجى بندلرمزدنر (وَبَشَرْنَاهُ) هم بشارت وسوينچ بېردك
 بز ابراهيمغه (بِاسْحَاقَ) اسحاق اسملى اوغلى نك بولياق برله اسماعيلدىن صوك (نَبِيًّا)
 پيغمبر بولغانى حالده اول اسحاق (مِنَ الصَّالِحِينَ) ايدگولردن (وَبَارَكْنَا عَلَيْهِ) دغى

برکت ببردك بز ابراهيم اوزرينه (وعلى اسحاق) هم آنك اوغلى اسحاق اوزرينه
يعنى بارجه بنى اسرائيل پيغمبرلر بى آنك صلبندن كىلتوردك (ومن ذريتهما) هم بو
ايكيسينك بالالزندن بولغوجيدر (محسن) ايندگولك قىلغوجى كشى ايماق و طاعت
برله (وظالم لنفسه) دخى ظالمق اينكوجى كشى اوز نفسينه كفر و معصيت برله
(مبين) آشكارا يعنى ابراهيم واسحاق عليهما السلاملر نسلندن مؤمنلر هم مشركلر
باردر (ولقد منّا) و تحقيق منت فويلىق بز (على موسى و هارون) موسى
و هارون عليهما السلاملر اوزرينه پيغمبرك نعمتى برله (و بيناهما) هم قوتقاردق
بز بو ايكيسىنى (وقومهما) دخى آنلرناك قومىنى يعنى بنى اسرائيلنى قوتقاردق
(من الكرب العظيم) الوغ قايغودن يعنى فرعون قومى فولنده اسير و طوتقون
بولودن (و نصرناهم) هم باردم ببردك آنلرغه (فكانوا) بس بولديلر (هم الغالين)
آنلر غالب بولغوجيلر دشمانلرينه (واتيناهما) و ببردك بز موسى و هارونغه
(الكتاب المستبين) روشن بولغوجى كتابنى كم تورات كتابيدر (وهديناهما) هم
كوندردك هر ايكيسىنى (الصراط المستقيم) مقصودغه ايرشدرگوجى طوغرى
يولغه (ونركننا عليهما) دخى باقى ايندك و قالدردق اول موسى و هارون اوزرينه
ايندگو ثنائى (في الاخرين) صوغقى امتلر آراسنده كم اينورلر (سلام على موسى
و هارون) سلام بولسون موسى و هارون اوزرينه ديوب (انا كذلك فجزى)
درستلكه بز اوشانداق ايندگو جزأ بيرورمز (المحسنين) ايندگولك اينكوجيلرگه
(انها) درستلكه موسى و هارون عليهما السلام بولغوجيلدر (من عبادنا المؤمنين)
اشانغوجى بنه لرمزدن (وان الياس) و درستلكه الياس عليه السلام (امن المرسلين)
ييارلمش پيغمبرلر جملهندندر (اذ قال لقومه) ياد قىلغل شونى كم ايندى الياس
پيغمبر اوزينك قومينه (الأتقون) ايا سز قورقماسسزمو خداينك عذابندن
(أتدعون بعلاً) ايا سز طابنورسزمو بعل گه بعل بر بوتنك اسپيدر كم اوزونلق
يكرمى آرشن ايندى حورت يوزى بار ايندى شام ولايتنده طورور ايندى اول
طورغان شهرگه بعلبك شهرى ديورلر الياس عليه السلام قومى شوگا طابنور
ايديلر بس حضرت الياس ايندى سز لر نى لوجون بعل گه عبادت قىلاسز
(وتدرون) هم قوياسز (احسن الغالين) باراتتوجيلرناك كوركلمه كى بولغان
خدائى تعالى نى يعنى خدايغه عبادت قىلمايسز و قوياسز (الله ربكم) سرتك
بروردكركوز بولغوجى الله تعالى نى (ورب انا انتم الاولين) هم سزندن اولغه

(۱) مرویدرکه الیاس
 علیه السلام قومیشک
 ایبان کینتورمه لورینه
 ملول بولوب خدای
 تعالی دن تله دی کم الی
 عذاب نازل بولودن
 الگاری مینی بوقومنگ
 آراسندن چاغریل دیدی
 فرمان ایشدی کم فلان
 کون فلان اورنغه
 بارغل و آندە هر نرسە
 سیکنا ظاهر بولسە آتما
 آملاتیل بس حضرت
 الیاس شول کون بتکاج
 مذکور اورنغه باردی
 اوطنن بر آرسلان
 صورتلی نرسە آنک
 آلدینە کیندی الیاس
 آتما آطلاندی اوز
 اورینە الیسعنی خلیفه
 ایدوب قالدردی حق
 سبحانە و تعالی حضرت
 الیاسغە اوچا طورقان
 فاناط بیردی هم آشاماق
 و اچمک و جماع شهوت
 لرینی آندن کینتاردی
 فرشته کبی اوچوب
 تلگان بیرینە بارور
 الساس علیه السلام
 صەر ارغە مؤکلەر
 تتاک کم خضر علیہ
 السلام دربارغە
 مؤکلەر یلدە بر مرتبە
 حج وقتندە عریانته بر
 برسینە بولقورلر هم

بولغان آنا و بابالرکزنگ پروردکاری بولغوی مرویدرکه حق سبحانە الیاس
 علیه السلامی بعلبک شهرینگ اهلینه پیغمبر ایتوب ییاردی آنلرنگ اچب اسملی
 پادشاهلری بار ایدی اولده مسلمان بولغان ایدی مگره بر خاتوننگ اغواسی
 برله اسلامدن دونوب پوتقە طلبنغوی بولدی الیاس علیه السلام آنلر حقندە
 دعا ایلدی تاکم اوچ بل مدق آچلق وقحطلق برله مبتلا بولدی عاقبت حضرت
 الیاسغە مراجعت ایدوب بزنگ اوچون خبر دعا فیاض بو بلا بزدن کونترلسون
 دیب بالبار دیلر الیاس علیه السلام ایتدی اگر مینم دیننگ حق ایدکی سز لرگە
 ظاهر بولونی تله سگز کینگز هر قایومز اوز معبودمگە دعا قیلایق مین اوز
 خدایغە دعا قیلوب بو بلانگ کونترلمە کینی صورایم سز لر پوتلرگزدن حوراگز
 قابوسی دعامزغە اجابت ایلسە معبودلککە مستحق شولدر دیدی آنلر بو
 افسکە راضی بولدیلر هم پوتلرینی زینتلاب والوغلاب دعا قیلوب پوتلردن
 یغور یاغدر مانتی تله دیلر نی قدر تله سە لردە مېجده اجابت اثری ظاهر بولمادی
 مگره الیاس علیه السلام خدای تعالی گە دعا قیلوب یغور تله دی فی الحال بولولر
 پیدا بولوب یغور پاوا باشلادی اول قوم بو حالنی کورسە لردە مېجده انصافغە
 کبیلە دیلر و ایبان کینتورمه دیلر (فکندبوه) بس یاغافغە طوتدیلر آنلر حضرت
 الیاسنی (فانهم ليعضرون) بس درستلککە آنلر حاضر ایتولمشلر در عذاب اوچون
 (الاعباد لله المخلصین) مگر تکذیب قیلمادیلر خدای تعالی نك شرک و نفاقین
 پاک ایتولمش بئتلری کم آنلر مؤمنلدر (وتزکنا علیہ) قالدردق بز (۱) اول الیاس
 اوزره کورگام ثنائی (فی الاخرین) موغیبلر آراسندە (سلام علی ال یاسین) سلام
 و رحمت بولسون الباسنگ قومینە یعنی آتما ایبان کینتورگانلرگە یا که الباسنگ اوزینە
 سلام دېککیر کم الیاسین هم آنک بر اصیبر (انا کذلک فجزی) درستلککە
 بز لوشاندای ایدگو جزاً بیرورمز (المحسنین) بحشیلق قیلغوچیلرغە (انه من
 مبادنا المؤمنین) درستلککە اول الیاس مؤمن بئتلرمز جمله سندنر (وان لوطاً)
 و درستلککە لوط علیه السلام (لین المرسلین) ییارلمش پیغمبرلر جمله سندن بولغوچیلر
 (اذ قیناه) یاد قیفل شول وقت کم فوتقاردق بز لوطنی (واهل) هم آنک ایو
 جماعتلرینی (اجمین) بارچە لرینی فوتقاردق (الاجوزاً) مگر فوتقارمادق عذابدن
 بر قارچتی یعنی حضرت لوطنگ خاتونینی کم اول خاتون بولدی (فی الغابین)
 عذابغە نالغوچیلر آراسندە زیرا که اول خاتون مشرکه ایدی حضرت لوط برله

شەھردىن چىقماي قۇم آراسىدە قالوب بىرگە مەلەك بولدى (ثُمَّ دَمَرْنَا الْأَرْضَ بِئِنَّ
سُكْرَهُ مَلَكَ ابْتَدَأَ بِنَدْوَى بَنِي إِسْرَائِيلَ إِذْ سَأَلُوا رَبَّهُمْ فَبَدَّلَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ
فَكَانُوا يُرَى الْوَحْيَ وَكَانُوا يَسْمَعُونَ) دەرستلىككە سۆزلەر ئىش قىرىش قۇمى
اوناسۇر (عَلَيْهِمْ) ئول لۇت قۇمىنىڭ مۇزىللىرى اوزۇرە يەنى شامفە ساتۇ بىرلە
بارغان وقتىڭزە آنلارنىڭ بىرلىرىدىن اوتوب كىناسز (مُصْعَبِينَ) طاك و قىتىشە
كروچىلر بولغانىڭز حالە (وَبِاللَّيْلِ) ھم كىچەدە يەنى كىچە وكونىزدە لۇت
قۇمىنىڭ مۇزىللىرىدىن اوناسز (أَفَلَا تَعْقِلُونَ) ابا تىقۇل قىلباسىزمو و فكرلاماسىزمو
كە نكەتتە ايتكۇچىلر نىڭ ھاقىتتە حاللىرى عذاب و مەلەكلەر (وَأَنَّ يُونُسَ)
دەرستلىككە (۱) يونس غىبە السلام (لَمَّا نَسُوا اللَّهَ فَنَسَتْ أَيْدِيهِمْ إِلَى الْحُكْمِ فَذُوقُوا
عَذَابَ الْيَوْمِ) ھى سەئانە و تعالى آنى نىنوى شەرىنىڭ خەلقىنە يىاردى تىك كەم يونس سۇرەسىدە
ذىكى اوتى قۇمى آنى يالغانفە طوتىدىلر ھىرت يونس آنلارغە عذاب
نازل بولماقنى تەدى و اوزى قۇمى آراسىدىن چىقۇپ كىتدى عذاب اثرى ظامر
بولغاچ يونس غىبە السلام قۇمى ايمان كىلتوردىلر و عذاب كىرى كوتارلىدى يونس
غىبە السلام بوھالدىن ھىر طاپىدى قۇمىنە سۆزلەرگە عذاب نازل بولۇر دىيۇپ
اۆلە وەدە قىلغان ابدى آنلر آراسىدە قاپتە سۆزىڭ يالغانفە چىقىدى عذاب
گىلھادى دىيۇپ مېنى ملامت قىلۇرلر دىي ائىشە ايلەدى شول سېلى قۇمى
باينە قاپتە دىيۇپ دريا نۇرىنە يونالىدى (أَذَابُ) ياد قىلغۇ شونى كە قاجدى يونس
پىغىبەر اوز قۇمىدىن (إِلَى الْفَلَكَ الْمَشْهُورِ) كىشىلر ھم ماللر بىرلە طولى بولغان
كىمە سارى مۇرىدىر كە قاجان كەم يونس غىبە السلام دريا چىتتە كىلۇپ ايرىدى
كوردى كەم سودا گرلردن بىرگۈرە كىمەگە اوتۇرۇرلر ابدى ھىرت يونس ھم
آنلر بىرلە كىمەگە كرى دريانىڭ اورطاسىدە بىكچ كىمە نوتقۇدى مالاھىر بو كىمەدە
بىر قاقچان قۇل بار ھىر كەم شونىڭ اوچون بارمايدىر دىيىلر ھىرت يونس ايتىدى
خواجه سىدىن قاقچان قۇل مېن مېن كىمەدە كى كىشىلر ايتىدىلر ھافىكە سېن قۇل
بولساڭ سېنىڭ آزادلىق ھم بىشىلىقنىڭ قىياقتىدىن وچەرەكەن ظامردىر بىر ايتىدۇ
كىشى سىن دىيىلر يونس غىبە السلام نىكرار مېالغە قىلدى البتە مېن قاقچان قۇل
مېن دىدى ئول قۇمنىڭ ھادىللىرى شول ايتىدى كەم اكر كىمەدە قاقچان قۇل بولسە
آنى طوتۇپ سوغە سالۇرلر ابدى آنى درياغە طاقچان كىمە يورۇپ كىتار ابدى
يونس غىبە السلام ھېشە مېن قاقچان قۇل مېن درياغە طاقچان كىمە

(۱) يونس پىغىبەر قەسىسى

مبالغه ايلار ابدى عاقبت كيمه اهلى آرالر نده قرغه صالحاقي بولنيلر (فَسَاهِم) بس قرغه صالحى كيمه اهلى اوز آرالر نده اوچ مرتبه (فَكَانَ) بس بولدى يونس پيغمبر (مِنَ الْمَدْحِيِّينَ) قرغه آنك اسينه چقانلردن يعنى هر اوچ مرتبه ده قرغه آنك آطينه چقدى بس كيمه اهلى حضرت يونسنى كوناروب درياغه طاشلاماقي بولديلر شول حالده حق سبحانه وتعالى بر اولوغ بالقغه فرمان ايلادى تاكم اول بالى كيمه نك فارشوسينه كيلوب آغزىنى آچوب طوردى ملاحر بالقنى كورگاج حضرت يونسنى كيمه نك ايكنچى باغندان طاشلاماقي بولديلر بالى هم شول باقغه چغوب بنه آغزىنى آچوب يوطارغه حاضرلنوب طوردى عاقبت حضرت يونس باشينه بر نرسهنى بوركانوب اوز اوزىنى بسم الله ديوب درياغه طاشلادى (فَالْتَمَتَهُ الْحُوتُ) بس يوطدى يونسنى بالى (وهو مليم) وحالانكه اول يونس ملامت ايتكوجى وشلنه فيلخوجى ابدى اوز نفسىنى يعنى نى اوچون قوم يابنه قايتمايوب قاچوب كيندم ديوب اوز اوزىنى شلته لاز ابدى حق تعالى اول بالقغه فرمان ايلهدى كم اى بالى مين يونسنى سيكا آشاملق ايتيادم بلكه سينك اچكنى آتما زندان فيلدم بس سين آتما زبان ايرشدرمه گل و آنى سلامت صافلاغل اول بالى آنا اوز بالاسىنى صافلاغان كى حضرت يونسنى رعايه ايلهدى باشىنى هميشه صودن چقاروب پورور ابدى حضرت يونس صولو آلسون اوچون اشهر شولدر كم يونس عليه السلام اول بالقنك فارنده فرق كون طوردى شول فرق كونده بالى پدى ديكزنى سير قيلدى حق سبحانه آنك ايتىنى هم نير بسىنى پيالا كى نازك وصاف قيلش ابدى حضرت يونس آنك اچندن ديكز ده كى عجائب و غرائبى بار چه سىنى كورب تماشا ايدار ايدى وهميشه خداى تعالى نك ذكرى ايله مشغول ابدى (فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ) بس اكر بولغان بولماسه ابدى اول يونس (مِنَ الْمَسْبُوعِينَ) تسبيح ايتكوجيلردن يعنى بالى فارنده خداى نك ذكرى و تسبيعى برله شغل لانساه ابدى (لَلْبَثِّ فِي بَطْنِهِ) البته طورور ابدى اول بالى فارنده (أَلَى يَوْمٍ يَبْعَثُونَ) شول كونسگاه كم فوبارلش بولورلر آدميلر يعنى قيامت كوينه چه شونده قالور ابدى لكن ذكرى و تسبيعى بر كاتنده آندن خلاص بولدى بالى فارنده حضرت يونس لا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ديوب تسبيح ايتور ابدى (فَتَبَدَّلْنَا) بس طاشلادق و بالى اچندن چقاروب فوشوردك بز يونسنى (بِالْعَرَاءِ) هيچ

بر آغاچ و اولان اوسمه گان بوش صراغه (وهوسقیم) و حانکه اول یونس صرخار
ایدی یعنی بالقی قارندنن چقان و قنده غایتده ضعیف و حالسز یا گما طوغان بالا
کی ایدی (وَأَنْبَتْنَا عَلَيْهِ) هم اوسدرک بز یونسنگ باشی اوستینه (شجره من
یقطین) بر قباقی آغاچینی تا کم اول آغاچنک یافراقلاری اول صراده حضرت
یونسقه کوله که بولدی هم اول یافراقنک خاصیتی شولدرکه آنک نیکراسینه چنلر
هیجه کیلماسلر بس اول آغاچ سایه سنده یونس چندن هم فویاش اسپسندن
ایمین بولدی هم حق تعالی نك فرمائی برله طافندن بر فرجه سی کیلوب ایجه کینی
حضرت یونسنگ آغزینه قویوب آئی ایبزور ایدی تا کم شول طریقه تربیه لنب
نیریلری حکم بولدی هم آز آز قوت کروب نیام صحتلاندی (وَأَرْسَلْنَاهُ) هم
بیاردک بز یونسنی ایکنیی مرتبه (إِلَى مِائَةِ أَلْفٍ) یوز منک کشی صاری
(اویزیمون) یا ایسه آرتورلر یوز مکنن یعنی یوز مکنن هم آرتوغراق بولغان
خلقه آئی پیغمبر ایتوب بیاردک مرویدرکه یونس علیه السلام نك قایتوب
کیلمه کینک خبری نینوی شهرینه ایشتولگاج شهرنک پادشاهی بارجه قومی برله
حضرت یونسغه فارشوجقدی و آئی غایت تعظیم و تکریم برله فارشو آلدی (فَأَمَّنَا)
بس ایمان کیلتوردلر آنلر یونس پیغمبرکه یعنی آنک حضورنده اولگی
ایمانلرینی تعجید ایتدیلر (فَمَتَّعْنَاهُمْ) بس فائده لاندیق بز آنلرنی دنیانمئلری برله
(إِلَى حِينٍ) بر مدت که چه یعنی اجللری بتکانگه قدر (فَأَسْتَفْتِهِمْ) بس صورافل
سن ای محمد علیه السلام بنو خزاعه و بنی ملیح قبیللرندن کم آنلر فرشتهلرنی
خدا اینک قزلر یدر دیوب ایتورلر (الرَّبِّكَ الْبَنَاتِ) ایسانک پروردگار گما بولغوجیبر مو
قزلر (وَلَهُمُ الْبَنُونَ) و آنلرغه اوغللر (أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَائِكَةَ) یا ایسه بز یاراندنمو
فرشتهلرنی (أَنْثًا) خاتونلر و قزلر ایتوب (وَهُمْ شَاهِدُونَ) و حالانکه آنلر حاضر
ایدیلر یعنی فرشتهلرنی قزلر ایتوب یار اتقانبزنی اول مشرکلر کورب نور دیلرمو
البته کورگانلری یوهر بس کورگان بولماسلر نی اوچون فرشتهلرنی خدا اینک
قزلر یدر دیب ایتلر (أَلَا أَنَّهُمْ) آگاه بولفل کم درستلکده اول مشرکلر یعنی
بنو خزاعه و بنو ملیح قبیللری (مَنْ أَفْكَهْمُ) اوزلرینک یالغان و اقتراملرندن
(لَيَقُولُنَّ) ایتورلر (وَلَدَ اللَّهُ) بالا طوغردی خدای دیوب تعالی من مایقولون
(وَأَنَّهُمْ لَكَذِبُونَ) و درستلکده آنلر البته یالغان ایچکوپیلر در اوسبو سوزلرند
(أَصْطَفَى الْبَنَاتِ) ای اختیار ایتدیمو خدای تعالی قزلرنی کم سزلر آنلرنی مکروه

عورورسز (عَلَى الْبَيْنِ) اوغللر اوزرینه کم سزلر آنک برله ماتتاورسز یعنی
 اوزکیز قز بالاکیز بولونی سویماسسز وتلمهسسز ایر بالا بولونی یاراطورسز
 بس خدایغه نی اوچون اوزکیز سویمه گان نرسه نی نسبت بیراسز وقزلری باردی
 دیب ایته سز (مَالِكُمْ) نیدر سزلرگه (كَيْفَ نَعْكُومُنَّ) نیچک حکم قیلورسز و اوزکیز
 سویمه گان نرسه نی خدای تعالی گه نسبت بیرورسز بونیچک اشعر (أَفَلَا تَذَكَّرُونَ)
 ایبا ایسکیزگه نوشورماسسز مو وفکر قیلماسسز موکم خدای تعالی خاتون وبالادن
 منزهدر خاتون وبالا مخلوقده بولور خدای تعالی مخلوق توکلدر بلکه اوزی
 خالقدر (أَمْ لَكُمْ) یا ایسه بارمودر سزلرگه اوغبو سوزکیزده (سُلْطَانٌ مِّبِینٌ)
 بر روشن بولغوجی دلیل یعنی اوغبو سوزکیزگه بر ظلمر دلیلکیز بارمودر
 (يَأْتُوا بَكْتَابِكُمْ) بس کلنورکیز اول دلیلکیز یازلمان کتانبی (أَنْ
 فَكُنْتُمْ سَادِقِينَ) اگر بولسه کیزسز راست اینکوچیلر اوغبو دعوا کیزده مرویدرکه
 بنی خزافه مشرکری ایندیبلر خدای پریلرنگ اولوغلرندن لوزینه خاتون آلدی
 فرشته لر شوندن طوغدیبلر نعوذ بالله من ذلك حق تعالی آنلری رد ایلیب بیوردی
 (وَجَعَلُوا) هم قیلدیبلر اول مشرکلر (بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ) خدای تعالی برله پریلر
 آراسنده (نَسَبًا) نسبی یعنی ایبرک و خاتونلق نسبتی باردردیدیبلر یا که مراد
 بچوسیلردر کم آنلر خدای برله شیطان فرنداشلردردیدیبلر تعالی عن ذلك (وَلَقَدْ
 عَلِمْتَ الْجَنَّةَ) و تحقیق بلدیلر پریلر و شیطانلر شونی کم (أَنَّهُمْ لَمَحْضَرُونَ) درستلکته
 آنلر حاضر ایتمولمشلردر قیامت کوننده اوغبو سوزنی اینکوچیلر برله یا که
 آنلرغه ایبارگانلر برله برگه عذاب ایلامک اوچون (سَبْحَانَ اللَّهِ) پاک و منزهدر
 خدای تعالی (عَمَّا يَصِفُونَ) شول نرسدن کم صفتلارلر اول مشرکلر آنک برله
 خاتون وبالاسی باردرددیبه کلری کیی (الْأَعْيَادَ اللَّهُ الْمُظْلَمِينَ) مگر صفتلاماسلر
 خدایه نیوشسز اشلر برله خدای تعالی ننگ کفر وهرکین پاک ایتمولمش بندلری
 (فَاتَّكُمُ) بس درستلکته سزلر ای مشرکلر (وَمَا تَعْبُوهُنَّ) دخی شول نرسه کم
 سزلر طابونورسز آتما یعنی پونلرکیز (مَا آتَمَّ عَلَيْهِ) سزلر ایماسسز اول طابونفان
 نرسه کیز اوزره (بِهَاتَيْنِ) آزدرغوجیلر و ضلالتکته نوشورگوجیلر یا که سزلر هم
 پونلرکیز خدای تعالی اوزره خلغن برکسه نی آزدرغوجیلر توکلسز یعنی خدایغه
 عبادت اینودن منع قیلا آلماسسز بلکه عبادت و ضلالت خدای تعالی دنفر
 (الْأَمْنُ هُوَ) مگر شول کسه نی آزدرورسز کم اول لوزی (سَالِ الْجَحِيمِ) نغوغه

كركوچىدىر يعنى خدای تەئالى نىڭ ئىلم تەبىئىدە ئانڭ نەمۇغە كرمكى مقرر ايتولمىشىدىر
 فرشتەلەرگە تابونقۇچىلارنىڭ سوزلىرىنى ردا وچون فرشتەلرنىڭ خدایغە بەنە بولولرىنى
 بيان ايتىدۇب بىرور كىم اول فرشتەلر ايتولرلر (وَمَا مَنَّا) ويوقىدىر ھىچ بىر
 كەسە بىز لدن (الَّا لَهُ مَقَامٌ مَّعْلُومٌ) مگر باردر ئانڭ بىر معلوم اورنى ومقامى
 خدای تەئالى گە خدمت وعبادت قىلۇدە ھىچ نايوسى شول مقامىدىن اونا آلماس
 (وَأَنَّا) ھم درىستلىككە بىزلر (لَنَعْنُ الصَّافُونَ) بىزلرمىز صف باغلاھوچىلر طاعت
 وعبادەتتە (وَأَنَّا) دىخى درىستلىككە بىزلر (لَنَعْنُ الْمُسَبِّحُونَ) بىزلرمىز نىسبىح ايتكوچىلر
 خدای تەئالى گە ھم آنى نقصاندىن تىزىيە ايتكوچىلر (وَأَن كَانُوا) ودرىستلىككە بولدىلر
 قىرىش مشرىكلرى پىغىبىر عليه السلامنىڭ كىلىمە كىندىن الكارى (لَيَقُولُنَّ) ايتولرلر
 آنلر (أَوَإِنَّ عِدْنَا) اكر بولسە ايدى بىزنىڭ ناشىمىز دە (ذَكَرًا) بىر ذكر يعنى
 اكر بىزلەرگە ھم بىر كىتاب نازل بولسە ايدى كىم اول كىتابتە وعظ ونصىحتلر بولسە
 ايدى (مِنَ الْأَوَّلِينَ) اولگىلرنىڭ كىتابلرنىدىن (لَكُنَّا) البته بولور ايدىك بىز (عِبَادَ اللَّهِ
 الْمُخْلِصِينَ) خدای تەئالى نىڭ شىرك وكفردىن پاك ايتولمىش بىندەلرى اول كىتابنى
 قبول ايتىدۇب ايمان كىلتورور ايدىك دىيور ايدىلر وشول وقتكىم كىلىدى آنلرغە
 كىتاب يعنى قرآن (فَكْفُرُوا بِهِ) بىس اشانمادىلر آنلر اول كىتابتە وايھان كىلتورمادىلر
 (فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ) بىس تىزدىر كىم بىلورلر آنلر كىفر وشىركلرنىڭ عاقىبىتىنى (وَلَقَدْ
 سَبَقَتْ) ونەقىق اوتكاندىر (كَلِمَاتُنَا) بىزنىڭ سوزىمىز يعنى ظفر ونصرت وعەسى
 كىم اول وعەنى قىلدىق (لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ) پىغىبىر ايتوب بىيارلمىش بىندەلرىمىز
 اوچون (أَنَّهُمْ) درىستلىككە اول پىغىبىرلر (لَهُمُ الْمُتَصَوَّرُونَ) البته آنلردى نصرت
 وپاردىم ايتىلمىشلر (وَأَن جُنَدُنَا) ھم درىستلىككە بىزنىڭ لشكىرمىز يعنى پىغىبىرلەرگە
 ايدىرگان كىشىلر (لَهُمُ الْعَالَمُونَ) البته آنلردى غلبە ايتكوچىلر واوستون بولغۇچىلر
 دشمانلر اوزرىنە (فَتَوَلَّوْا عَنْهُمْ) بىس يوز دوسىر گل سىن اى محمد عليه السلام
 اول مشرىكلردىن (حَتَّىٰ حِينٍ) بىر مەدىككە قدر يعنى تاكىم آنلرنى اولتورمىك بىرە
 سىڭا فرمان كىلگانىگە چە آنلرغە نەرض قىلماغل ياكە نصرت وعەسى يىتكانگا چە كىم
 بىر صوغىشى كونىدىر ياكە مەكەنى قىچ ايتكىن كوندىر (وَأَبْصَرْتُمْ) دىخى كورگىل
 اول مشرىكلرنىڭ ھالىنى اول كوندە (فَسَوْفَ يَبْصُرُونَ) بىس تىزدىر كىم كوزورلر
 آنلر اوزلرى ھىم (أَفَبِعَذَابِنَا) ايا بىزنىڭ عذابىمىز بىرە (يَسْتَعْجِلُونَ) استىجال
 قىلورلرمۇ آنلر يعنى استىزآء طرىقنچە بىزگە وعە قىلىنىش عذاب قاھجان كىل

(۱) ابو وراق عليه الرحمة بيوردى كم قرآنك حروف مقطعه كقارنى تسكيت ايجون يعنى استهزاء ومسخره ايتودن طوقتانق اوجوندر مكده رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتلرى قرآننى نمازده هم باشقه

﴿ ۲۳ ھى جزء ص سورسى ﴾

۴۴۱

وقتلرده جہرا ثلاث

ايتكانده مشرکلر عناد

وحسدلرندن قوللرىنى

قولفه اوروب تيوشسز

سوزلر ايتوب اول

حضرتنى باكلشدرماق

ايجون نورلى ادبسىز-

لكلر ومسخرهلكلر

قيلورلر ايدى حق

سبعانه وتعالى مشرکلرىنى

اول ائدىن نوقتانو

ايجون اوشبو حرفلارنى

يباردى تاكم پيغبير

حضرتى سورهنك اولدنه

اوشبو حروف مقطعهنى

اوقوغاچ مشرکلر آنى

ايشتوب بو حرفلارنى

معنالىرى خصوصتك تفكر

وتاملگه مشغول بولوب

استهزاء ومسخره-

لكلرندن نوقتارلر ايدى

اوشبوس حرفى خصوصتك

علمآمدن نورلى سوزلر

منقولدر بعضيلر خداى

تعالى نك بر اسمبدر

ديورلر ياكه قرآنك

اسمبدر ياكه اوشبو

سورهگه اسمدر ياكه

صانع وصادق الوعد

اسملرىنىك مفتاحبدر

ديوب آشغورلر (فَاذَا نَزَلَ بِسْمِ رَبِّكَ فَاعْبُدْ) بس هر قاچان اينسه اول عذاب (بِسْمِ رَبِّكَ) آنلر نك تيكره سيند يعنى وعده ايتلمش عذاب آنلرغه كيلسه (فَسَاءَ بَسْمِ نِي) ياوز بولور شول وقتده (صَبَاحُ الْمُنْتَرِينَ) قورقوتولمشلر نك ماكلرى يعنى اول وقتده آنلر نك حالى بيك چيئن بولور (وَتَوَلَّ عَنْهُمْ) ويوز دوندر گل سين اول مشركلردن (حَتَّىٰ يُبْصِرَ) بر معلوم مدتكه چه (وَأَبْصَرَ) هم كور گل سين آنلر نك احوالينى (فَسَوْفَ يَبْصُرُونَ) بس تيزدر كم كورورلر آنلر اوزلرى هم كفر وشركلرينك عاقبتى نيچك بولماقيني (سُبْحَانَ رَبِّكَ) پاك ومنزهدر سينك پروردكارك (رَبِّ الْعَرْزَةِ) قوت وغالبلك اياسى بولغوجى پروردكارك (عَمَّا يَصْفُونَ) شول نرسدن پاكدر كم صفتلارلر اول مشركلر آنى اول نرسه برله (وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ) وسلام هم رحمت بولغوجييدر بيارلمش پيغبيرلر اوزرينه (وَالْحَمْدُ لِلَّهِ) هم بارچه ثنا وماقتاماق مخصوصدر خداى تعالى گه (رَبِّ الْعَالَمِينَ) بارچه عالملر نك پروردكارى بولغوجى خداى تعالى بو آيت بنده لرگه تسبيح و تحميدنى تعليمدر امام عى السنه رحيمه الله معالم التنزيلده حضرت على المرتضى كرم الله وجهه دن نقل فيلدى كم هر كم آخما اجر وثواب كوبرك والوغراقى بولونى تلامه آنك مجلسنده آخرغى كلامى اوشبو آيت كريمه بولسون

﴿ سورة ص مكيه وهى ثمان وثمانون آيه ﴾

﴿ ۲۷ ھى سورة ص سورسى مكده نازلدر ۸۸ آيتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(ص) الله اعلم بهراده (۱) (وَالْقُرْآنُ ذِي الذِّكْرِ) عظمت وشرافه هم شهرت اياسى بولغوجى قرآن برله نسيم ياد ايتارمن ياكه ذكرنى مشتمل بولغان قرآن برله آنظدر كم اش مشركلر گمان ايتكافه نوگلدر (بَلِ الدِّينِ كَفَرُوا) بلكه ايمان كيلتورماگان وحلقفه اشاناماقان كبسه لر قريش اولوغلرندن (فِي عِزَّةٍ) باش طارتوده بولغوجيلدرر حقى قبول قبولدن (وَشَقَاقٍ) هم خدايفه مخالفتده ورسولينه عداوة ودشمانلقده بولغوجيلدرر (كَمْ أَهْلَكْنَا) كويبو ونى قدر ملاك

واحقافده كيلتورمشدر كم بو حرف محمد عليه الصلوة والسلامك ۴۳ اسمبدر و حضرت على كرم الله

وجهه كوكده گى بر ديكر نك اسمبدر ديوب بيور مشرور الله تعالى اعلم.

ايتىدك بز (من قېلىم) اوشبو . لرنىن الكارى (من قرن) زمانە اھلنىن
 يعنى اولگى ائىلردن كۆب كەسىرر ھىداى ورسول ھكىمىن باش طارنولرى
 سېبلى ملاك ايلەدك (فنادوا) بس ندا قېلىدىلر وچاقردىلر آنلر ايلەگان اشلرىنە
 اوكونوب وتوبە قىلوب تاكم بر كەسە آنلرنىڭ فرىادلرىنە ابرشوب آنلرنى
 ھىداىن فوتقارسون اوچون (ولات ھىن منامى) وھالانكە اول وقت غات
 وفورتلىق وقتى نوگلىرىنى قدر چاغرسەلدە ھىچ كىم آنلرنى فوتقارماس ھم
 اوكونولرى فائىدە بېرىماس وچاھارغە اورن بولماس (وعجبوا) وعجبلىنىدىلر اول
 مشركلر (ان جالمم) شوڭا كىلىدى ائىلرغە (منذر منھم) بر قورتقوجى آنلرنىڭ
 چىنىنىن يعنى اوز چىنىلرنىن وادىدىن بر كەسە پېغىر بولوب كېلە كېنە
 عجبلىنىدىلر (وقال الكافرون) ھم ايتىدىلر اشانباغان كەسلەر (ھذا ساحر) اوشبو
 ھىدە ئىلەھىيەت سەھىپىدە كىشى قىلا آلباغان اشلرنى قىلور (كذاب) يالغان
 ايتكۈچىدەك يالغاندىن فرآننى خىداينىڭ كلامى دېوب دەوى قىلور دېدىلر
 مروپىدەك ھەزە وھىر رىزى اللە ھىھىھىلرنىڭ مىسلمان بولدىلرنىن سوڭ فرىش
 اولوغلىرى بىك قاغوروب ابوطالبنىڭ ھىزورىنە كېلىدىلر و ايتىدىلر كىم اى ھىدە
 مىناى اوغلى سېن بىزنىڭ آرامزە ھەترىمىز والوغىمىزنىڭ بىزلىرى سېڭا كېلىدك
 تاكم بىزنىڭ بىرلە قىرنداشك اوغلى آراسىنە سېن ھىك ايل گىل بىزنىڭ اولوغلىرىمىزنى
 برەم برەم آلدالاب آنا و بابالرىمىز دىنىنن چىقارادىر بىزنىڭ مەبۇدىلرىمىزنى خورلايدىر
 آرامزە قىنە و تىرقە سالدى دېدىلر ابوطالب رسول اكرم صلى اللە ھىلە وسلم
 ھىزىرىنى شول مجلسكە چاقىروب كېلتوردى و ايتىدى كىم اى ھىدە قومنىڭ اولوغلىرى
 كېلىگانلر آنلرنىڭ سېنىنن برەمەللىرى باردىر بو خىصوصە تىقىر قىلغىل قومنىڭ
 سوزىنى برىولى قايتارماغل ھىزىرت بىوردى كىم اى مەشر فرىش مىنىنن مېلۇبىڭىز
 نى نرسەدر آنلر ايتىدىلر سېن بىزنىڭ آنا بابالرىمىزدىن قالغان دىنىمىزنى خورلاوڭنى
 قوبىغىل ھم پوتلىرىمىزنى سوڭما گل بىزلىرى ھم سېڭا نەرض قىلباسىز ھم سېڭا
 ايارماسىز دېدىلر ھىزىرت بىوردى كىم مېن ھم سىزدىن بر نرسە تىلب ايدىر مەن
 بر كىلەدە مېنم بىرلە اتفاق قىلگىز تاكم ھىر بىلىكتلىرى سىزگە مەسغۇر بولور ھم
 عجم اولوغلىرى سىزلىرگە اطاعت قىلورلىر آنلر ايتىدىلر اول نېندىن كىلەدەدر
 سىد عالم على اللە ھىلە وسلم بىوردى لا الە الا اللە كىلەسىدەر بو سوزنى ايشىتىكچ
 فرىش اولوغلىرى برىولى ھىزىرتنىن اعراض ايدوب بر بىرىنە ايتىدىلر (اجعل

(الْأَلَهَةَ) ایا قیلدیبو بو محمد علیه السلام خدایلرنی (الْهًا وَاحِدًا) برگنه بولغوجی
 خدای یعنی خدای برگنه در آندن باشقه هیچ خدای یوقدر دیوب ایتور (ان هذا)
 درستلکله اوشبو خداینگ برگنه بولماقی (لَشَى؟ عَجَابٌ) البته بر عجب نرسه در
 زیرا که بزنگ اوچبوز آلتنش پونلریبز بارجهسی بر مکه شهرینگ اشینی باشقارا
 آلماسلر برگنه خدای بارجه عالینگ اشلرینی نیچک باشقارور و نوغری قیلور
 دیدیلر (وَ أَنْطَلَقَ الْمَلَأَ مِنْهُمْ) هم آشوغوب کیتدیلر ابوطالبینگ ابودندن برگروه
 اولوغلر قریش مشرکلرندن و بر برسینه ایتدیلر (أَنْ أَمْشُوا) شویله دیوبکم
 یورگزسز (وَ اصْبِرُوا) هم صبر نیلگز (عَلَى الْهَتِكُمْ) اوز خدایلرگزغه طابونق
 اوزره یعنی پونلرغه طابونق قویماگز صبر ایتوب نورگز (ان هذا) درستلکله
 اوشبو عیدنگ اشلری (لَشَى؟ يَرَادُ) بر نرسه در کم اراده ایتولمش بولور یعنی
 بواش قضا و تقدیرنگ تلامه کی برله بولغان اشدر تقدر ایتولمش اش واقع
 بولمای قالماس یا که محمد علیه السلامنگ تلامه کی برله بولغان اشدر کم ترفع واستعلا
 فی نلب او شبو طریقه دعوی قیلور (مَأْسَعِنَا) ایشتمه دک بز (بهذا) اوشبون
 یعنی خداینگ برگنه بولماقینی (فِي الْمَلَةِ الْآخِرَةِ) سوگنی ملته یعنی آنالرمزدن
 فالغان دینده یا که عیسی پیغمبر دینده کم ملنلرنگ آخریدر (ان هذا) ایبه سدر
 اوشبو خداینی بردیمک و توحید (الْاِخْتِلَاقِ) مگر برتوزو یعنی محمد علیه
 السلام اوزی نوزوگان بریالفاندر (أَنْزَلَ) ایا ایندرلیمو (عليه) آنک اوزرینه
 (الذِّكْرِ) قرآن (من بيننا) بزنگ آرامزدن یعنی بزنگ آرامزدن فی اوچون
 آگنغه قرآن ایندرلور باشقلرله ایندرلیمس و قومنگ اولوغلرینه بواش
 بولماس دیدیلر آنلر بوسوزنی حسد و کوفیلکلرندن ایتدیلر (بَلْ هُمْ) بلکه
 اول مشرکلر (فِي شَكِّ) شکده و گمانده بولغوجیلردر (مَنْ ذَكَرِي) مینم ذکرمدن
 (بَلْ لَمَّا يَتُوقُوا عَذَابَ) بلکه آنلر هنوز طانوماغانلردر مینم عذابینی اگر
 عذابنی طانوسلر آنلرنگ شکلری زایل بولور ایدی (أَمْ عِنْدَهُمْ) یا ایسه آنلرنگ
 فاشنده بولغوجیدرمو (عَزَائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ) پروردگارنگ رحمت خزینه لری
 (الْعَزِيزِ) غالب بولغوجی پروردگارکم هرگز مغلوب بولماس (الْوَهَّابِ)
 باغشلاغوجی کم هر نرسه فی مستحقلرغه باغشلاری یعنی پیغمبرلکنک مفتاحلری اول
 مشرکلر فولنده نوگلدر و آنلر اختیارنده نوگلدر تا کم اوزلرینگ اولوغلرینه
 پیغمبرلک بیرورلر ایدی بلکه خدای تعالی اختیارنده در هر کم فی تلهسه شونی

پیغمبر ایلر اوزینک فضیلدر (اَمَّ لَہُمْ) یا ایسہ اول مشرکلرگہ بولغوجیدرمو
 (مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ) کوکلرنگ ہم بیرلرنگ پادشاھلقی (وَمَا بَيْنَهُمَا) دخی کوک
 بزله یر آراستندہ بولغان نرسہلرنگ پادشاھلقی واگر آنلرنگ قولندہ بولسہ
 (فَلْيُرْتَقُوا) بس کیرا کدر کم آشسونلر وبوقاری منسونلر آنلر (فی الاسباب)
 سبیلرگہ یعنی اکر آنلر کوکلرگہ ویرلرگہ مالک بولسہلر کوککہ منہ تورغان
 سبیلرنی حاصل ایلہب کوککہ منسونلر وعالمنگ اشلرینی تدبیر ایلہسونلر کم
 نی نلہسلر شونی پیغمبر ایتسونلر وئلہگان کشیارندن پیغمبرلکنی کیری
 آسونلر اکر کوچلری یتسہ اقلہسونلر لکن اللتہ کوچلری یتسہس بواشلر آنلر
 قولندہ توگللر (جندماً) بر آزغنہ لشکرلر اول قریش مشرکلری (هُنَالِكَ)
 شول اورندہ یعنی بدر صوغشندہ (مہزوم) بنگلش و صندرلش لشکردر (من
 الأحزاب) پیغمبرلرگہ فارشی لشکر طارتوب صوغشوقچی کفارگروہلرندن یعنی بو
 مشرکلرگہ ہیچدہ مافتانورغہ اورن یوقدر بر آزغنہ ضعیف لشکرلردر کم تیز
 زماندہ بدر صوغشندہ مسلمانلر آنلرنی بنگوب آنلر مغلوب بولوب و صوب
 فاجسہلر کیرا کدر بو آیت فرآننگ معجزہ ایدکینہ دلیل بولغان آیتلر دندر کم
 بدر صوغشی بولودن الککاری مشرکلرنگ بدردہ مغلوب بولولرندن خبر
 بیر مشدر (کَذَّبَتْ) یالغانغہ طوتدیلر پیغمبرلرنی (قَبْلَهُمْ) اوشبو مکہ مشرکلرندن
 الککاری (قوم نوح) نوح پیغمبر قومی (وَعَادٌ) ہم عاد قومی مود پیغمبرنی
 یالغانغہ طوتدیلر (وَفِرْعَوْنُ ذُو الْأَوْتَادِ) دخی فادافلر ایہسی بولغوجی فرعون
 موسی علیہ السلامنی یالغانغہ طوتدی فادافلر ایہسی دہمک شول جہتنددر کہ
 فرعون مؤمنلرنگ تہنلرینہ فادافلر فاندروب آنلرنی عذاب قیلور ایدی (وَثَمُودٌ)
 دخی تکذیب ایتدیلر ثمود قومی صالح علیہ السلامنی (وَقَوْمُ لُوطٍ) ہم لوط قومی
 یالغانغہ طوتدیلر لوط علیہ السلامنی (وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ) دخی ایکہ اھلی شعب
 علیہ السلامنی تکذیب قیلدیلر (أُولَئِكَ الْأَحْزَابُ) اوشبولر مکذب ویالغانغہ
 طوتقوجی گروہلردر قریش مشرکلری ہم شولار جملہسندن بولولر (اِنْ كَلَّمْتَهُمْ
 اِیْمَہَسدر آنلونک ہیچ قایوسی (اَلْاَكْذَابُ الرَّسُلِ) مگر کم تکذیب قیلدی رسوللرنی
 (فَعَقَّ عِقَابٌ) بس مستحق بولدی مینم عذابغہ ہم آنلرغہ عذاب نازل بولدی
 (وَمَا يَنْظُرُ) ومنتظر بولہاسلر یعنی کونہسلر (هُوَلَاءُ) اوشبو گروہ قریش
 مشرکلری (اَلْاَصِيحَةُ وَاحِدَةٌ) مگر کوتەرلر بر صیحنی یعنی اسرافیل صورینی

(۱) كشاف الاسرار صاحبي كيلتورم شدر كه طافغر و طاشلر نك تسبيح ايتمه كلرى عقلغه قاراغانده عجب اش بولسه ده حق سبعانه و تعالى نك قدر تينه نظرا هيجده بعيد نوكلدر رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرت نيك قولنده واق طاشلر تسبيح ايتورلر ايدى و مرويدركه اولياء الله دن براو بر طاشنى كوردى كم بغورر طاشچيلرى كى اول طاشدن صو طامار ايدى اول ولى توفى ايدوب فكر له ب اول طاشقه قاراب طوردى طاش نلگه كميلوب ايتدى: ۲۳ نهي جز ص سوره سى ۴۴۵

«اي ولى الله نيجه بللردر كم خدای تعالی مینى باراندى آنك سیاستندن فورقوب همیشه حسرت برله بغلار من اول ولى مناجات قیلدی الهی بو بیچاره طاشنى عذابکنن ایبین ايله گل دیدی آنك دعاسی قبول بولوب طاشقه عذابدن ایبین بولدك دیوب بشارت کیلدی بر مدتدن صو ك اول ولى ینه شول طاش یانندن اوندی كوردی كم اول طاش اولگیدن هم آرتقراق فطره لر توکوب بغلار اول ولى ایتدی: «ایدی عذابدن ایبین بولدك نی اوچون یغلا رسك» طاش جواب بیردی كم: «اؤلكه عذاب خوفندن یغلار ایدم ایدی ایبین بولماقنك شادلقندن یغلار من دیدی. كشف.

اورمه کنی کونترلر هر فایحان صورنی اورسه همه لری هلاک بولورلر (مالها) بوقدر اول صیغه اوچون (من فواق) هيج بر رجوع و دونك یعنی هيج كم آنی كیری دوندره آلماس (وقالوا) و ایتدیلر قریشنك معاندلاری نصر بن حارث هم آنك انبایى كى (ربنا) ای بز نك پروردگارمز (عجل لنا) آشقدروب بیرگل سین بزرگه (فطنا) بز نك اولوشمى عذابدن یعنی بزرگه بولاچق عذابنى حاضر ییارگل (قبل يوم الحساب) حساب کونندن الكارى آنلر بو سوزنى استهزاء طریقنه ایتدیلر آنلرنك استهزاءلری و مسخره گه طونولری سببلى پیغمبر علیه السلام حضرتى ملول بولور ایدى حق سبعانه و تعالى بیوردى كم (اصبر) صبر قیلغل و جداغل سین ای محمد علیه السلام (علی ما یقولون) شول نرسه اوزره كم ایتورلر مشرکلر و استهزاء قیلورلر (واذکر) هم ایسکا نوشورگل سین (عبدا داود) بز نك بدنه مز داودنى (ذا الاید) دینده قوت ایه سی بولغوجى داود علیه السلامنى (انه اواب) درستلکده اول داود پیغمبر فایتقوجى ایدى خدای تعالی ماری (اناسغرنا الجبال) درستلکده بز مسخر و مطیع ایتدك طاولرنى ناکم داود علیه السلام هر اورنغه نلهسه شول اورنغه بارورلر ایدى (معه یسبعن) آنك برله تسبیح (۱) ایتورلر ایدى (بالعشى) کیچه ده (والاشراق) هم قوباش چقان وقت (والطیر) دخى مسخر قیلدق اول داودغه قوشلرنى (عشورۃ) جمع ایتلمش و جبولمش بولغانلری حالده اول قوشلر آنك باشى اوستنده (کل له اواب) هر قایوسى اول طاولرنك و قوشلرنك حضرت داودغه اطاعت ایتکوجى ایدیلر (و شدنا) دخى محکم ایلدك بز (ملكه) اول داودنك پادشاهلقینى مظلوملرنك دعاسی سببلى یاكه عدللكى سببلى یاكه عقلی وزیرلر سببلى (۲) (وایتناه الحکمة) هم بیردك بز داود پیغمبرگه حکمتنى یعنی تمام علم و کمال عملنى (وفصل الخطاب) هم پاکیزه بولغوجى و مقصودنى آیرم آچق آکلاطفوجى سوزنى

(۲) امام ابواللیث قدس سره بیوردى حضرت داودنك ملكى محکم بولماق شونك برله ایدى كم حق تعالی آنك محکمه سینه كوکنن بر چلبر نوشورمش ایدى ایكى كشی دعوالاشوب محکمه گه کیلسلر فایوسى شول چلبرنى قولى برله طوتسه حلق شونك طرفنده بولور ایدى باطل بولغان طرفده غی كشی هيجده اول چلبرنى طوتا آلماس ایدى.

بېردك كېم هېچ كېم آناڭ سوزېنى آڭلاماى فالماس ايدى ياكه فصل خطابدىن
 مراد ايكي خصم آراسېنى طوغرىلىق بېرله آيورماق وعدللك بېرله حكىم ايله مكدىر
 مېر ويدىر كه داود عليه السلام زماننڭه اوريا اسملى بېركشى بېر خاتونغه ياوچى يياروب
 خاتونلنقه صورادى اول خاتون اورياغه بارماقچى بولوب اشلىرى عقد فيلورغه
 بافلاشماق خاتونڭ ولېلىرى قبول ايتمه يوب اشنى نوقتاندىلر شول وقتنڭ حضرت
 داود عابيه السلام هم اول خاتوننى اوزېنه صوراب ياوچى بېهردى حضرت
 داودنڭ آندىن باشقه هم نوقسان توقىز خاتونى بار ايدى اول خاتوننى يوز نېچى
 خاتونلنقه صورادى بو خصوصه يعنى ايكنچى كشى ضطبهسى اوستېنه خطبه
 فيلغانلىق اوچون حضرت داودغه عتاب آلهى ايرىدى حق سبحانه وتعالى اول
 اشدىن خېر پېرور بېرور كېم (وهل اتيك) وايا كېلدىبو سېكا اى عهد عليه
 السلام (نبا الغصم) حضرت داود آلدېنه دعواله شوب كىلگان ايكي گروه
 خصمناڭ خېرى نېياندې پېرور مشدىر كه آنلر جبرائيل ميكائيل عليهما السلام ايدىلر
 كېم ايكي خصم صورتنڭ بولوب داود عليه السلام حضورېنه كېلدىلر هر قايسېنڭ
 طرفنده فرشته لردن بېر جباعىت بار ايدى و حضرت داود كونلرنى تقسيم ايله مش
 ايدى بېر كون عبادت فيلور ايدى و بېر كون وعظ سويلر ايدى و بېر كون
 اوزېنڭ مېھلرى و حاجتلىرى بېرله شغللنور ايدى عبادت فيلا طورغان كوندې
 يوقار يداغى خانېسېنه منوب ايشكلرنى يابارلر ايدى هم آناڭ تېكراسنڭه صاچپىلر
 توروب خلقنى حضرت داود يانېنه كىرودن منع ايدىلر ايدى اول فرشته لىر شول
 كون دعاوغه كېلگان آدمىلر صورتنڭ بولوب توغرى يوقار يغه آناڭ عبادتخانېسېنه
 مندېلر تتاككم بېرورور (اذ تَسَوُّرُوا الْمُرَابَّ شَوْل وَقْتِنڭ كېم ديوار آرقلى
 توشدىلر آنلر يوقار يداغى عبادتخانېغه (اذ دَخَلُوا عَلَى دَاوُدَ) شول وقت كېم
 كىدىلر آنلر داود عليه السلام اوزېنه و ايشك توبندېگى صاچپىلر آنلرنى
 خورمادىلر (فَفَزَعَ مِنْهُمْ) بس قورقدى آنلردن حضرت داود زىرا كه آنلرنڭ
 اجاتىز آكسىزدن يوقارى خانه گه چىقىلدىلر بېر بېر ضرر و زيان قىدى بېرله
 كېلگان بولماسونلر ديوب گمان قىلدى (قَالُوا) ايتدىلر آنلر يعنى دعاچىلر
 صورتنڭ كېلگان فرشته لىر حضرت داودنڭ قورقدىنى كورب ايتدىلر (لَا تَخَفْ)
 قورقماغل سن اى داود بىلر سكا ياوزلىق ايتار گه كېلماڭ بلكه بىلر (خَصْمَان)
 ايكي گروهىز بېر بېرگه خصملىر دعاچىلر كېم (بَنِي بَعْضَانَا) ظلملىق قىلدى

بزنك بعضیمن (عَلَىٰ بَعْضٍ) بعضیمن اوزره (فَأَحْكُم) بس حکم قیلعل سن (بَيْنَنَا)
 بزنگ آرامزده (بِالْحَقِّ) راستلق ونوغریلق برله (وَلَا تُشْطَطُ) هم جور و ظلم
 ایتمه گل اوزنگك حكیمكده (وَأَهْدَانَا) دخی كوندر گل سن بزلرنی (إِلَىٰ سَوَاءٍ
 الصِّرَاطِ) یولنگك توغریسینه عدالت بولیدر داود علیه السلام آنلرغه ایندی
 دعواگفر نی خصوصه در بیان قیلکز تا کم آراگزده حکم ایتمیم آنلرنگ برسی
 ایکنهپسینه اشارت ایلاب حضرت داودغه ایندی (إِنَّ هَذَا) آخی در سنلکده
 اوشبو ایر منم قرنداشیدر دینده وصحبتده (لَا تَسِعُ وَتَسْعُونَ نِعْمَةً) آنك اور
 ملكنده طوقسان طوقز آنا قویلری باردر (وَلَىٰ نِعْمَةٌ وَاحِدَةٌ) ومینم برگنه آنا
 قویم باردر (فَقَالَ) بس ایندی اوشبو قرنداشم مكا (أَكْفَلْنِيهَا) مینم نصیبم ایتمک
 ومیكا بیر گل سن اول بر قویکنی دیدی (وَعَزَّنِي فِي الْخِطَابِ) هم غالب بولدی
 اول میكا سوز سوزله شوده یعنی میكا اختیار بیرمادی اوزینگك طوقسان طوقز قوی
 اوستینه منم بر قویمنی هم آلماقی بولدی بو اش نچوك درست بولور (قَالَ)
 ایندی داود علیه السلام آننن بو سوزنی ایشتكاج (لَقَدْ ظَلَمَكَ) تعقیق ظلملق
 قیلاندر سكا بو قرنداشك (بِسْؤَالٍ تَعَجَّبَكَ) سنك بر قویکنی صوراماقی برله آنی
 جمع ایتمه کی برله (إِلَىٰ نَجَاحِهِ) اوزینگك طوقسان طوقز قویلری صاری (وَأَنَّ
 كَثِيرًا) ودر سنلکده کوبسی (مِنَ الْخُلَطَاءِ) شریکلردن یعنی ماللری برگه اورطاق
 بولغان کشیلرنگك کوبی (لَيَبْغِي) البته ظلملق قیلورلر (بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ) بعضلری
 بعضلری اوزرینه وقیوشلی حصه لرندن آرتقنی طلب قیلورلر (إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا)
 مگر ظلم قیاسلر شول کبسه لر کم ایمان کلتوردیلر (وَعَقَلُوا الصَّالِحَاتِ) هم
 اشلادیلر ایدگو عمللرنی (وَقَلِيلٌ مَّا هُمْ) و آزنهنه در آنداین کشیلر شریکلر
 آراسنك حضرت داود علیه السلام اوشبو سوزنی ایتکاج اول فرشته لر اورنلرنندن
 نوردیلر فی الحال نظر دن غایب بولندیلر داود علیه السلام حیران بولوب فکرگه
 قالدی (وَوَلَّىٰ دَاوُدُ) هم گمان ایندی حضرت داود (أَنَّمَا فَتَنَّاهُ) شونی کم امتحان
 ایتدك وصنادق بز آنی اوشبو اش برله تا کم تنبیه طابسون اوچون (فَاسْتَقْفِرْ
 رَبَّهُ) بس مغفرت استادی داود اوزینگك ربندن وبو خصوصه آگمالاندی
 وَخَرَّ رَاكِعًا ﴿٥﴾ هم برگه بقولدی اول سجده قیلغوچی بولغانی حالده خدای تعالی گه
 (وَأَنَابَ) ﴿١﴾ دخی قیلغان ائندن قایتدی و توبه قیلدی اول خدای تعالی گه
 (فَغُفِّرْنَا لَهُ) بس مغفرت ایتدك و بارلقادق بز داود پیغمبرگه (ذَلِكَ) اوشبو اشنی

حضرت امام اعظم رحمه
 الله عليه قاشنده اوشبو
 آیه کریمه فی تلاوة برله
 نمازده هم غیر نمازده
 سجده تلاوة واجب در
 وبو سجده قرآن ده
 بولغان تلاوة سجده لرینگ
 اونو نهیسیدر فتوحاتده
 ابن العربی قدس سره
 بو سجده فی سجده انا بة
 هم سجده الشکر دیوب
 تسمیه ایلامشدر .

﴿٥﴾ سچله

کم آنک خصوصده استغفار اینمش، ایدی (وَأَن لَّهٗ عِندَنَا) هم درستلکده اول
 داودغه بولغوجیدر بزرگ فاشیمزده (لَزَلْفِي) بر قربت ویاقلق مغفرتدن صوگ
 وَحَسَنَ مَأْبٍ) هم فایتونک کورکاملکی یعنی آخرتده فایتاچق اورنی جنتدر هم
 خطاب اینتک بز داود پیغمبرگه شویله دیوبکم (يَا دَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ) ای داود
 درستلکده بز فیلیق سنی (خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ) بر خلیفه بیر یوزنده (فَأَحْكُمْ) بس
 حکم فیفل سن (بَيْنَ النَّاسِ) آدمیلر آراسنده (بِالْحَقِّ) راستلق وتوغریلق برله
 (وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ) دخی ایهرمه گل سن نفس آرزوسینه (فِيضْلِكَ) بس آزدورور
 سنی نفس آرزوسی اگر آخا ایهرسهک وسنی آذاشدرور (عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ)
 الله تعالی یولندن (إِنَّ الَّذِينَ يَضُلُونَ) درستلکده شول کسه لرم ضلالکده توشارلر
 ویرانده فالورلر (عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ) خدای تعالی یولندن (لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ) بولغوجیدر
 آنلرغه قاطی عذاب خرتده (بِمَا نَسُوا) شول نرسه سبیلی کم اونولدیلر آنلر
 (يَوْمَ الْحِسَابِ) حساب کونینی یعنی قیامتنی ایسلرینه توشورمادیلر وآنک اوچون
 حاضرلانمادیلر (وَمَا خَلَقْنَا) وپارانمادیق بز (السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ) کوکنی هم یرنی
 (وَمَا بَيْنَهُمَا) دخی کوک برله بیر آراسنده بولغان نرسلرنی (بِاطْلًا) باطللق برله
 یعنی عبثکه وفائدهسزغه یارانمادیق بلکه آنلر برله خداینک قدرت
 کاملهسینه استدلال قیلسونلر اوچون یارانمادیق (ذَلِكَ) اوشبو یعنی
 مخلوقاتنی فائدهسز و حکمتسز یاراتماق (ظَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا) حلقغه
 اشانماغان وایمان کلنورما گان کسه لرنک گمانیدر یعنی آنلر خدای تعالی
 مخلقاتنی بوشقه وفائدهسزغه یارانقان دیوب گمان ایته لر (فَوَيْلٌ) بس نی حسره
 وکویوچدر (لِلَّذِينَ كَفَرُوا) حلقغه اشانماغان و اوشبو طریقه گمان اینکن
 کسه لرگه (مِنَ النَّارِ) نوغ اولندن مرویدرکه قریش مشرکاری مؤمنلرگه
 ایتدیار بزلرگه آخرتده سز نک برله نیگز بلکه سزلردن آرتوغراق اجر و ثوابلر
 بیرلسه کیرا کدر دیدیلر حق تعالی دن آیت کیلدی کم (أَمْ نَجْعَلُ) ایابز قیلورمزمو
 (الَّذِينَ آمَنُوا) شول کسه لرنی کم ایمان کپلتوردیلر (وَعَمَلُوا الصَّالِحَاتِ) هم
 اشلدیلر ایندگو عمللرنی (كَالْمُفْسِدِينَ) فساد و بوزلق قیلغوجیلر کیبی (فِي
 الْأَرْضِ) بیر یوزنده یعنی مؤمنلرنی مشرکلر برله برابر و تیگز قیلورمزمو البته
 قیلماسن (أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ) یا ایسه قیلورمزمو تقوالق ایتکوجیلرنی و گناهدن
 صافلانغوجیلرنی (كَالْفَجَّارِ) فاجرلر و فاسقلر کیبی یعنی البته قیلماسن (کتاب)

اوشبو قرآن برکتیدرکم (آنزناه) ایندردک بز آئی (آلیک) سینک صاری ای
 محمد علیه السلام (مبارک) خیر وبرکات ایهسیدر اول قرآن و آئی ایندردک
 (لیدبروا) تاکم تدبر اینسونلر و فکرلاسونلر اوچون (آیاته) آنک آیتلرینی
 (ولیتدگر) هم وعظلائنسونلر و اوگوت آلسونلر اوچون اول قرآن برله (اولوا
 الآلئاب) عقللر ایالری یعنی کامل عقلی کسهلر (ووهینا لداود) و باغشلاق
 بز داود پیغمبرگه (سلیمان) سلیمان اسملی اوغلنی (نعم العبد) تی بغشی بنده
 ایدی اول سلیمان (انه آواب) درسنلکده اول رجوع اینکوچی ایدی خدای
 تعالی گه بارچه احوالده معالده مذکوردرکه پریلر سلیمان علیه السلام اوچون
 دیگزر آطلری طوتوب کیلتورمشلر ایدی اول آطلرنک قاناطلری بار ایدی
 صورتلری غایبده کورکام ایدی حضرت سلیمان اول آطلرنی ناهاشا فیلماقچی
 بولدی ایکندی نمازندن صولک حضرت سلیمانغه آنلرنی عرض قیلدیلر حضرت
 سلیمان برهم برهم اول آطلرنک ناهاشاسینه مشغول بولوب کوننک آخرنده قویاش
 باطقانناه ادا قیلا طورغان وردندن و عبادتندن قالدی مشغولک برله قویاش
 باطقانی سیزای قالدی صوگره بواشینده اوکونوب اول آطلرنک مهسینی قربان
 ایلهدی نتاک کم حق تعالی بیورور (اذ عرض علیه) یاد قیاضل شول وقت کم
 عرض ایتولمش بولدی سلیمان پیغمبر اوزره (بالعشی) کوننک آخرنه (الصائفات
 العیاد) اوج آباقی برله باصوب حورتنچی آباقینک طویاق اوچی برله گنه
 باصوب طورغوچی تیز بورگوچی آطلرنی بویلر طورماق آطلرده مبدوح صفتدر
 بس حضرت سلیمان آنلرنک ناهاشاسی برله مشغول بولوب اول کون اوقی
 طورغان وردندن قالدی (فقال) بس ایتدی سلیمان علیه السلام (اننی آحیبت)
 درسنلکده مین اختیار ایتدم (حب الخیر) مال محبتینی یعنی دنیا نرسهسینی و دیگزر
 آطلرینی سویدم تاکم شونک برله مشغول بولوب قالدیم (من ذکر ربی)
 پروردکارمینی یاد ایتودن یعنی اوقی طورغان اورادلرمنی اوقومای قالدیم (حتی
 توارت بالحباب) تا شول وقتقهچه کم اورتولمش بولدی قویاش کیچ پرده سی
 برله یعنی قویاش بایودی و کیچ بولدی (رُحوما علی) کیری قایتارگزلر اول
 آطلرنی مینم اوزریبه بس اول آطلرنی کیری حضرت سلیمان حضورینه
 کیلتوردیلر (فطلق مسعاً) بس توردی حضرت (۱) سلیمان هم صیدرماق صیدرور
 ایدی فلج برله (بالسوق) اول آطلرنک بالطرلرینه یعنی بالطرلرندای سکرلرینی

(۱) وبعضی علم
 دیمشدرکم ذکرده
 مراد نمازدر سلیمان
 علیه السلام اول آطلرنی
 ناهاشا قیلوب کوننک
 آخرنده اوقی طورغان
 نمازینی اوقومای قالدی
 تاکم قویاش بایودی
 حضرت سلیمان ناهاشادور
 فارغ بولماق حق تعالی نک
 اذنی برله قویاشقه وکل
 بولغان فرشته لرگه بیوردور
 کم (رحوما علی) یعنی
 کیری قایتارگزلر
 قویاشنی مینم اوچون
 دیدی بس حق تعالی نک
 امری برله فرشته لر
 قویاشنی بابوغان
 اورتندن کیری
 چخاردیلر تاکم حضرت
 سلیمان نمازنی ادا
 ایلهدی شونک کبیدرکم
 صهبا خبیره بزنگ
 پیغمبرمز علیه الصلوة
 والسلامنک دعاسی برله
 قویاش بابوغان برندن
 کیری قایتوب چقدی
 ایکندی وقتی بولدی
 تاکم علی المرئضی
 حضرت ایکندی نمازنی
 اوقوسون اوچون
 اوشبو حدیث محدثلر
 آراسنده مشهوردر
 زید الاثار.

كيسار ايدى (وَالْأَعْيُنُ) هم مويلىرىنى كيسار ايدى اول زمانه آلتنى قربان قىلماق درست حضرت سليمان اول آلتىرىك بارچه سىنى خدای تعالی بولنده قربان قىلدى مرويدىرکه حضرت سليمانغه خدای تعالی بر اوغل عطا قىلدى بس پريلدىن برجهات سليمانتك اوزندن صوگ اوغلى هم آناسى كى بى بىلرنى اوزينه مسخر ومطيع قىلوب خدمتنده يورنوز دىوب قورقوب حضرت سليمانتك اوغلىنى اوتورماگه اتفاق ايتدىلر سليمان عليه السلام پريلرىك بو طرىقه اتفاق ايتدىكلىرىنى سىزوب آنلرىك شردنن ايبين بولماق اوچون اوغلىنى بولوطه تاپشوردى تاكم آنى بولوط نريبه قىلوب پريلدىن صاقلار ايدى خدای تعالی نك تقدىرى برله برکون حضرت سليمانتك اوغلى وفات بولوب مېتىنى حضرت سليمانتك تىتى اوستينه تاشلادىلر تاك كم حق تعالی بيوردى (وَلَقَدْ قَتَلْنَا سُلَيْمَانَ) ونحقيق صادق بز وقتنده گه صادق سليمان پيغمبرى (وَالْقَيْنَاعِلَى كَرْبِيَه) هم تاشلادى آنك تىتى اوزرينه (جَسَدًا) جانسز گاودهنى يعنى اوغلىنك مېتىنى بس حضرت سليمان آنى كورب قىلغان اشپنه اوكوندى (ثُمَّ أَنَابَ) صكره رجوع ايلدى وقايتدى خدای تعالی صارى وظاهر بولدى كم حق تعالی دن غيريگه توكل ايتمهك واشنى تاپشوماق درست توكلدىر بس سليمان عليه السلام حق تعالی گه نياز ايدوب دعاغه مشغول بولدى (فَالَ رَبِّ) ايتدى سليمان اى مينم پروردكلم (اغفرلى) بارلقافل سين ومغفرة اينكل ميكا ميندن صادر بولغان اش خصوصنده (وَهَبْ لِي مَلَكًا) هم باغشلاغل ميكا برمك وپادشاهلىقى كم (لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ) تيوش بولماس آنداين ملك هېچ براوگه (مَنْ بَعْدِي) ميندن صوگ يعنى اول پادشاهلىق مينم معزوم بولسون ميندن صوگ هېچ كىگه آنداين پادشاهلىق بير لاسون (أَنْتَ) درستلكده سين (أَنْتَ الْوَهَّابُ) سين گنه سين باغشلاخوجى هر نرسهنى تاساك وهر كىگه تاساك امام قشبرى رحمه الله بيورمشدىر كم حضرت سليمان بز نك پيغمبر مز محمد عليه الصلوة والسلامك دنيا پادشاهلىقىنه التفات ايتماسى لىكى بلىگان ايدى شول جىتىن اوشبو طرىقه دعا قىلدى و دنيا و ايشاهلىقىنى ميگافنه (١) بير گل ديدى (فَسَخَّرْنَا لَهُ) بس مسخر قىلدىق بز سليمان پيغمبر گه (الرَّيْحَ) جىلنى تاكم (تَجْرَى بِأَمْرِهِ) يورور اول جىل واپسار سليمانتك فرمانى برله (رُحَاً) ملايم وخوش بولوب (حَيْثُ أَصَابَ) فايو اورنقه كم استار اول (وَالشَّيَاطِينِ) هم مسخر ايتدىك آشا پريلرى (كُلُّ بَشَاءٍ) هر بر بنا ايتكوچىنى

(١) صاحب تيوحات
 قدس سره كلتور مشدىر كه
 سليمان عليه السلامك
 بودعادن مرادى شول
 ليدى كم ميگا شونداين
 ملك وپادشاهلىق بير گل
 كم اول ملك بالفعل
 هېچ بر كمنده
 ظاهر بولماسون
 براكه آنداين ملك
 بالقوه بز نك پيغمبر مز
 عليه الصلوة والسلام
 حضرتنده هم حاصل
 لىدى لىكن اول
 حضرت آنك بالفعل
 ظاهرىنى وفضلت كه
 چىقافىنى تلهمدى تىك كم
 صېچينده مذكوردر كه
 رسول اكرم صلى الله
 عليه وسلم بيوردى كم
 بوقت ميكا بر عفرىت
 قىلوب نماز منى
 ودرماقنى بولغان
 خدای تعالی ميكا
 بيوردى تاكم
 اغالب بولدم هم
 عفرىتى توتوب
 دباغانا سېنه باغلاب
 باقى بولغان ايدم
 ن سليمان پيغمبر نك
 هبلى ملك لا ينبغى
 من بعدى دېگان
 سى اسمگه نوشوب
 باغلاب فوييادم
 من ايتوب بياردم

تاكُم اَنَّا اَوْحَن عِبَارَتَلر فِيلورلر (وَقَوَّاسٍ) مَم هَر بَر دَر يَافَه جوموچىنى
 تاكُم اَنَّا اَوْحَن دِيكُزَلر نوپينَه جوموب نورلى اصل طاقشارنى چِخارورلر
 (وَآخِرِينَ) دُخى مَسغَر ايلَدَك سَلِيْمَان پِيغَبِر گَه اِيكِنهِي پَر يِلرِنى (مَقْرَنِينَ)
 بَر گَه باغْلانمِشَلر بولغان پَر يِلرِنى (فِي الْأَصْفَادِ) بوغاولر دَه يَعْنى پَر يِلر دِن بَر گَر وِهي
 حَضْرَت سَلِيْمَان تَاكُ اَمْرى بَر لَه بوغاولار بَر لَه بوغاولاب قوبولمِشَلر ايدى تاكُم
 خَلْفَه زِيَان ايرِشْتِر مَاسُونلر اَوْحَن وَايْتَدَك بَز سَلِيْمَانْتَه (هَذَا) اوشبو مَلِك
 وِهادِشَلْمَاقى كَم سِيكَا باغْشَلادِق (عَطَاؤُنَا) بَز تَاكُ عَطَاْمَز وِباغْشَلَاغَان نَر سَه مَز دَر
 سِيكَا (فَأَمْنُنْ) بَس مَن ت قوبغَل سِيِن اَوْل مَلِك بَر لَه يَعْنى تَلَاگَان كَم سَه كَه اَوْل
 مَلِك كُنْدِن اِنْعَام وَاِحْسَان اِيْتِكَل (أَوْ أَمْسُكْ) يَا ايسَه اِمَسَاك فِيلغَل وِطِيبُوب
 نَوْتَقَل يَعْنى تَلَاگَان كَم سَه كَه مَلِك كُنْدِن اِنْعَام وَاِحْسَان اِيْتَدِ گَل (بَقِيْر حَسَابِ)
 حَسَابِدِن باشقَه اِنْعَام وَاِمَسَاك ايلَمَه كُنْتَه يَعْنى اَوْل مَلِك كُنْتَه نَصْرَف ايلَمَه كَه
 سِيِن كَه اوز كَه مَفَوْضَر اوز اَخْتِيَار كُنْدَه دَر تَلَا سَه كَه نِيچَك نَصْرَف فِيلور سِيِن كَه اَنَّا
 اَوْحَن سِيكَا حَسَاب بولماس (وَأَنْ لَه عِنْدَنَا) وِدر سَتَلِكَه اَوْل سَلِيْمَانْتَه بولموجيدِر
 بَز تَاكُ فَاشِبِيْر دَه (لَزْلَقِي) بَر قَرَبَه وِبايْتِنَلِق قِيْلغان طَاعَتَلرى قَبُول اِيْتُولَك بَر لَه
 (وَحَسَنَ مَأْبِ) مَم بولموجيدِر آكَا فَايْتُونَا كُور كَامَلِگى يَعْنى فَايْتَاچُق اورنى
 جَن ت دَر جَه لَر يِدِر (وَأَذْكَرْ عِبْدَنَا أَيُّوبَ) وِيا د اِيْتِكَل سِيِن بَز تَاكُ بِنْدَه مَز اِيُوب
 پِيغَبِر نى (أَذْ نَادَى رَبَّهُ) شُول وِقْتَدَه كَم نَدَا فِيلدى اِيُوب عَلَيْهِ السَّلَام اوز يِن كَه
 پَر وِر دَكَا رِيْنَه (إِنِّى مَسْنَى الشَّيْطَانِ) شُول دِيُوب كِم اى مِيْنَم پَر وِر دَكَا رَم ايرِشدى
 مِيكَا شَيْطَان يَعْنى شَيْطَان مِيكَا ايرِشدى (بِنَصَبٍ وَعَذَابٍ) رِنج وِصر خاولقنى مَم
 هَذَا بِنى يَعْنى مِيْنَم بويل مَحْتَلر وِعَذَابِلر چِيكَا كَم گَه اَبَلِيْس سَبَب بولدى تَنَا كَم
 اَنْبِيَاء سوره سِنْدَه ذَكَر اِيْتولدى حَق مَبْعَا نَه وِتَعَالى حَضْرَت اِيُوب تَاكُ دَعَا سَبِيْنى
 قَبُول قِيلُوب آكَا جِبْرَائِيلنى بِيَار دى جِبْرَائِيل عَلَيْهِ السَّلَام كِيلُوب آكَا اِيْتدى
 اى اِيُوب (أُرْكُضْ بِرِجْلِكَ) تِييَكَل سِيِن اوز كُنْتَاكُ آيَاغ كَ بَر لَه يِر گَه اِيُوب
 عَلَيْهِ السَّلَام جِبْرَائِيل تَاكُ فَرْمَانى بَر لَه مَبَارَك آيَاقِيْنى بِيِر گَه تِييدى فِى الْحَال تِييَكَا
 لورنن دِن اِيكى چَشْمَه ظَا مَر بولدى بَر سِيِن كَه صَوى صَالِقُون وِ بَر سِيِن كَه جلى ايدى
 حَضْرَت جِبْرَائِيل اِيْتدى (هَذَا مُفْتَسَلٌ) اوشبو جلى صولى چَشْمَه غَسَل قِيْلَا نَورْغَان
 لورننر آنْدَه غَسَل قِيلغَل وَاوشبو اِيكِنهِي چَشْمَه (بَارِدٌ وَغَرَابٌ) صَالِقُون دَر مَم
 اچَه نَورْغَان صودر آنى اچَكَل دِييى بَس اِيُوب عَلَيْهِ السَّلَام جلى صولى چَشْمَه دَه

غسل قوينوب اعضالرنهغى زحمتلرى وجراحتلرى تمام زابل بولوب سلامتلىدى
 صالقون صولى چشمه نك صووينى اچكچ اچنده گى صرغاولرى بالكليه زابل
 بولدى وكامل صحتلرندى (وَوَهَبْنَا لَهُ) هم باغشلاق بز ايوبكه (أَهْلَهُ) آنك اهل
 وعيالىنى يعنى بالا چاغالرىنى ياكادن نرگزك (وَمَثَلَهُمْ مَعَهُمْ) دغى آنلر
 اوخشاشىنى بىردك آنلر برله يعنى بالالرى اولگى كىي ايكى الوش بولدى
 (رَحْمَةً مِّنَّا) رحمت وباغشلاماق اوچون بزدن ايوب پيشبرگه (وَذَكَرَى) هم
 اوگوت ونصيحت اوچون (لأُولَى الْأَلْبَابِ) عقللر ابالرىنه يعنى عقل ابالرى اوغبو
 ايوب پيشبر قهسىنى فكر لهب وعظله نسونلر وعبرت آسونلر اوچون وپلسونلر
 اوچون شونى كم بلالرگه صبر فيليقنك آخرى راحت وشادلقنر مروپدركه
 ايوب عليه السلام صرغار وقتنه بركون خانونى رحبه برحاجت اوچون كيتوب
 اوزاق توردى وكېچكه قالىدى حضرت ايوب بو اش سببلى آنى يوز طاپاق
 صوغارمن ديوب آنط اهدى سوگوره حضرت ايوبنك صرغاولى كيتوب تمام
 سلامتنگاچ آتپينه وفا قىلونى تلادى حق تعالى دن خطاب كىلدى كم (وَذُكِرْتُمْ)
 ونوتقل سين اى ايوب قوليكئا (ضغثاً) بر به يلهم چيوقنى كم يوز چوق بولسون
 (فَأَضْرَبَ بِهِ) بس صوققل اول چوققلر برله خانونكىنى (وَلَا تَعْنَتْ) هم خانت
 بولماغل وانطكه شونك برله وفا قىلغل (أَنَا وَجَدْنَاهُ) درستلكه بز طاپدق ايوب
 پيشبرنى (صَابِرًا) صبر قىلغوجى بلا ومعتلرگه (نِعْمَ الْعَبْدُ) نى چشى بنده ايدى
 اول ايوب (أَنَّهُ أَوَّابٌ) درستلكه اول رجوع ايتكوجيبر خدای تعالى درگامينه
 بارجه ائلرده (وَأَذْكُرُ) دغى ياد ايتكل سين اى محمد عليه السلام (مَبَادِنَا)
 بزنگ بندهلر يىزنى (إِبْرَاهِيمَ) ابراهيم عليه السلامنى (وَأِسْحَاقَ) هم آنك اوغلى
 اسحاق پيشبرنى (وَيَعْقُوبَ) دغى اسحاق اوغلى يعقوب پيشبرنى عليهما السلام
 (أُولَى الْأَيْدِي) قوللر ابالرى بولغوجيلردر آنلر (وَالْأَبْصَارِ) هم كوزلر ابالرى
 بولغوجيلردر يعنى ايند گو عمل ابالرى هم فائمهلى علم ابالرىدر كوبرك اش
 قول برله ائلهندكى سببلى عملدن قول برله تعبير ايلهدى هم معرفتكه وپلوگه
 قوتلر ك سبب كوز برله كورو بولمقندن علم ابالرى دهبو ايتو اورنينه
 كوز ابالرى ديدى (أَنَا أَخْلَصْنَاكُمْ) درستلكه بزلىر خالص ايلهدك اول
 پيشبرلرنى (مُحَالَّةً) عيبلردن پاك بولغوجى خصله برله يعنى آنلرنى گناهلردن
 پاك ايتك باكه آنلرغه خالص بولغان نعمتى عطا ايتككم اول نصت

(ذَكَرَى النَّارَ) آخرت سرایینی یاد ایتیکدر یعنی آنلر دنیاغه هیچ التفات
ایلمه دیلر مقصودلری آخرت ایدی (وَأَنَّهُمْ عِنْدَنَا) هم درستلکده آنلر بزنگ
قاشیزده (لَمِنَ الْمُصْطَفِينَ الْأَخْيَارِ) صایلانیشلر واید گور جلاله سندن بولغوجیلردر
(وَأَذْكَرُ إِسْمَاعِيلَ) دخی یاد فیلقل سین ابراهیم اوغلی اسماعیل علیه السلامی
(وَالْيَسَعَ) هم الیسع پیغمبری کم الیاس پیغمبرنگ خلیفه سی ایدی علیهما السلام
آخرده اوزی پیغمبر بولدی (وَذَالْكَفَلِ) دخی یاد فیلقل ذوالکفل پیغمبری
بعضیلر ذوالکفل الیسع در دیورلر الیاس پیغمبر اورینه کفیل بولوب قالدی
اوچون آتی ذوالکفل ددییلر بوتقد برده صفتنی موصوفینه عطف بولور (وَكُلًّا)
واوشبو ذکر ایتولمش پیغمبرلرنگ بارچه سی (مِنَ الْأَخْيَارِ) اید گولردن ایدیلر
(هَذَا) اوشبو پیغمبرلر خبری (ذَكَرَ) یاد ایتما ککه سبیلر سبکا ای عهد علیه
السلام هم قومکده (وَأَنَّ لِلْمُتَّقِينَ) ودرستلکده گناه دن صافلانغوجیلرغه بولغوجیلر
مآب) نایتونک کورکاملکی یعنی کورکام وچنشی اورنغه نایتورلر اول اورن (جَنَّتِ
عَدْنُ) عدن جنتلر دیر (مَفْتَحَهُ لَهُمُ الْأَبْوَابُ) آچولمش بولغانی حاله آنلر اوچون اول
جنتلرنگ ایشکلری (مُتَكَيِّفِينَ فِيهَا) طایانغوجیلر بولورلر آنلر یعنی گناهلر صافلانغوجیلر
اول جنتلرده تختلر وکرسیلر اوزرینه استراحت قیلماق اوچون (يَدْخُونَ فِيهَا)
اونلرلر نلرلر آنلر اول جنتلرده (بِفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ) کوب بیشنی یعنی جنت
اهلی کوبرهک بیش آشارغه میل فیلورلر زیرا ککه بیش آشاردن مقصود محض
تلذذدر (وَشَرَابٍ) هم شرابنی واهملکنی نلرلر (وَعِنْدَهُمْ) دخی بولور آنلرنگ
قاشنده (قَاصِرَاتِ الطُّرْفِ) قصه کوزلی بولغوجی خانولر یعنی شوندا این خانولر
و حوریلر کم اوز ابرلرندن باشقه کشیگه کوز نوشورمه گان بولورلر (أَنْزَابٍ)
بر بر سینه فرداش وباشش بولغوجیلردر آنلر یعنی جنت خانولری همه لری
بر باشده و بر نیگزر بولورلر (هَذَا) فرشتهلر جنت اهلینه ایتورلر کم اوشبودر
(مَا تُوَعِّدُونَ) شول نرسه کم وعده بیرلش بولور ایدکوز سز آنک برله (لَيَوْمِ
الْحِسَابِ) حساب کوننده یعنی پیغمبرلر دنیاده سز لرگه قیامتده جنتکده کورورسز
دیوب وعده فیلورلر ایدی اول جنت اوشبودر دیورلر بس جنت اهلی غایب
شادقلرندن ایتورلر (أَنَّ هَذَا) درستلکده اوشبو جنت نعمتلری (لَرِزْقَنَا)
البته بزنگ رزق در کم خدای تعالی بزلرگه منتسز روزی قیلغانلر (مَا لَهُ مِنْ
نَفَادٍ) یوقدر اول رزقغه هیچ کبومک وکبسولک یعنی دائملر هیچده بنمه سی

(ھذا) اوشبو ذکر ايتلىش نعتلر جنت اھلىنەدر (وَأَنَّ لِلظَّالِمِينَ) ودرستلىكە
 فرماندىن باش طار تىقوجىلرغە يەنى مشركارگە بولغوجىدىر (لَشَرِّ مَأْبٍ) البتە قايتونىڭ
 ياوزلىق يەنى آتلىرىڭ قايتاچى اوزلىرى ياوز اورتىرىڭم اول اورن (جەننم)
 تىوغىدىر (يَصَلُّونَهَا) كىرورلىر آتلىر اول تىوغغە (فَبَشِّرْهُمُ) بىس نى ياوز فرار
 قىلاچق اورتىرىڭم اول تىوغ (ھذا) عذاب اوشبۇدىر (فَلْيَنْوِقُوهُ) بىس كىرەكلىرىڭم
 طاتوسونلر اول عذابنى كىر اھلى (حېمىم) اسسى سۇدىر اول عذاب غايت
 اسسىلىككە كىم اگىر ايرىلرىنە نىكۇرسەلر ايرىلرىنى يانتىرور واجسەلر
 اچەكلىرىنى پارە پارە قىلور (وَعَسَافٍ) ھىم زىمەردىرىڭم تىوغ اھلى آنىڭ سۇقۇلغىنىدىن
 مېچ طاقلىرى ئالماينچە يىنە اوطىدە بانۇنى قىلور (وَأَخْرَجْتَهُ) دىنى ايكىنچى عذابىڭم
 (مَنْ شَكَّلَهُ) اوشبو ذكر ايتلىش عذاب شىكلى (أَزْوَاجٍ) نۇعلىرىدىن يەنى نېچە
 نۇرلى بولغان عذابىڭم مۇرىدىرىڭم كىر اھلىڭم الوغلىرى تىوغغە كىرگىچ آتلىر
 آرلىدىن بالالىرىنى كىچىكلىرىنى ھىم كىرگىزورلىر وىرشتەلر اول الوغلىرىنە ايتورلىر
 (ھذا) اوشبو (فَوْجٍ مِّمْتَعٍ مَعَكُمْ) رىچ قاتلىق بىرلە تىوغغە كىرگىچى كىرگىچى
 سىزنىڭ بىرلە بىرگە كىر اھلىڭم الوغلىرى ايتورلىر (لَا مَرْحَبًا بِكُمْ) مېچ مۇرجا بولماسون
 آتلىرغە
 مۇرجا قوناقنى اكرام قىلۇپ ايتەنە طۇرغان سۇزدىر يەنى آتلىرغە عزت وحرمت مېچە
 بولماسون (أَنْتُمْ جَالُوا النَّارِ) درستلىككە آتلىر تىوغ اوطىنە كىرگىچىلردىر
 اوزلىرىڭم ياوزلىقلىرى سببى نىڭ كىم بىزلىر كىرگە دىورلىر قاچان كىم تىوغ اھلىڭم
 كىچىكلىرى و ايدىرگىچىلرى الوغلىرىدىن بو سۇزنى ايتىورلىر (قَالُوا) ايتورلىر آتلىر
 الوغلىرىنە و تىوغلىرىنە (بَلْ أَنْتُمْ) بىلكە سىزلىر اوزگىز (لَا مَرْحَبًا بِكُمْ) مۇرجا
 بولماسون سىزلىرگە (أَنْتُمْ قَدْ مَتَمُّوهُ لَنَا) سىزلىر تىقىم ايتىدىڭىز تىوغغە كىرگە سبب
 بولغان اشنى بىزلىرگە يەنى سىزلىر اغوا قىلۇپ بىزنى آزدىدىڭىز و تىوغغە كىرگە كىرگە
 سبب بولدىڭىز (فَبَشِّرْهُمُ الْقَرَارَ) بىس نى ياوز فرار قىلاچق اورتىرىڭم اوشبو تىوغ
 (قَالُوا) ايتورلىرىڭم كىر اھلىڭم ناپىلىرى (رَبَّنَا) اى بىزنىڭ پىروردىڭىز (مَنْ قَدِمَ
 لَنَا) كىم تىقىم ايتىڭم بولسە بىزلىرگە (ھذا) اوشبو كىر و خىلاقتى يەنى كىم بىزنى
 اغوا قىلۇپ خىلاقتكە توشورگان بولسە (قَدْ دَخَلْنَا) بىس آرتىقىل سىن اول كىسەگە
 (نَحْنُهَا مَعْضًا) ايكى الوش عذابى (فِي النَّارِ) اوطىدە يەنى آنىڭ عذابى بىزنىكى
 ھىم ايكى الوش بولسون (وَقَالُوا) ھىم ايتورلىر قىرىش مشركارلىرىڭم الوغلىرى
 تىوغغە (مَا لَنَا) نى نىسەدىر بىزلىرگە كىم اوشبو كون (لَا نُرَى) بىز كورمەسەمىز

(رجالاً) شول ایرلرنی کم (کنا نعلهم) سانار بولدی بز آنلرنی دنیاده وقتیزده
(من الأشرار) یاوزلردن یعنی بز یاوز دیب گمان اینکان کشیاری نوغده
کورمهسز آنلر فایده بولسهلر دیورلر عبارو صهیپ وبلال کیی فقیر صحابهلرنی
نوغده کورمگاج آنلر بو سوزنی اینورلر (أَقْتَدَانَهُمْ) ابا طوندقو بز آنلرنی
(سُغْرِيًّا) مسغره گه یعنی دنیاده وقتده بزلر اول صحابهلردن استهزآ قیلوب
آنلرنی مسغره گه طونار ایدک وهیسه آنلردن کولر اینک بس بو کون آنلرنی
اوشبو نوغده کرگزمه دیرمو (أَمْ زَاغَمْتُمُ الْأَبْصَارُ) یا ایسه اوشدیبو آنلردن
بز ناک کوزلر مز یعنی آنلر نوغده بولسهلرده بز آنلرنی کورمه بیزمو دیورلر
بس حق تعالی صحابه فقیرلرینی جنننگ یوقاری کوشکلرندن آنلرغه کورگازور
مشرکلر آنلرنی کورب ینه حسرتلری آرتور (أَنَّ ذَلِكَ لَعَقٌّ) درستلکن اوشبو
حکایت ایتلش اش راست و طوغریدر هم اول اش (تَخَاصُمُ أَهْلِ الدَّارِ) نوع
اهلینگ بر برسی برله خصومت وجدال قیلشماقلریدر (قُلْ) ایتکل سین ای عهد
علیه السلام مکه مشرکلرینه (أَنَا أَنَا مُنْفَرٌ) موندن باشقه نوگلدر کم مین بر
فورقتجوی مین خداینگ عذابندن (وَمَا مِنْ آلِهٍ) هم یوقدر عبادتکه مستحق
بولغان هیچ معبود (إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ) مگر بر بولغوی الله تعالی گنهدر (الْقَهَّارُ)
نهر اینکوچیدر وغالبدر بارجه نرسه اوزرینه (رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) کولر ناک
هم بیرنک پروردکاری وبارتقوجیسیدر اول خدای تعالی (وَمَا بَيْنَهُمَا) دخی
کوک برله بیر آراسنده بولغان نرسلرنک پروردکاریدر (الْعَزِيزُ) غالب
بولغویدر عذاب قیلوده (الْقَهَّارُ) بارلقاقویدر گناهلرنی (قُلْ هُوَ) ایتکل سین
ای عهد علیه السلام اول مین بیان ایتکان و ذکر قیلغان نرسه یعنی قیامتده گی
عذابلر (نَبَأٌ عَظِيمٌ) الوغ بولغوی خبردر (أَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ) سزلر ای
مشرکلر اول خبردن یوز دوندر گوچیلر سز و قیامت عذابلرندن غافلر سز یا که
مینم پیغمبرلکم خبری الوغ خبردر سزلر آندن اعراض قیلاسز و اشانایسز
کورمهسزمو کم اگر مین پیغمبر بولماسام و میگا وحی کیلهسه (مَا كُنَّا لِي مِنْ
عِلْمٍ) بولماس ایدی مینم هیچ بر علم و بله کم (بِالْمَلَاءِ الْأَعْلَى) یوقاری عالیه گی
گروه برله یعنی مین فرشتهلرنک احوالینی بلهس ایدم (أَذْ بَحْتَصُونَ) شول
وقتده کم مثلشورلر اول فرشتهلر بر برسی برل بس مینم فرشتهلر احوالینی
بله کم پیغمبرلکمگه دلیلدر (أَنْ يُوْحَىٰ إِلَيَّ) وحی ایتلهس مینم صاری (إِلَّا أَنَا

اَنَا مگر شولکم موندن باشقہ ابنہ سدرکم مین (نَدِير مَبِين) بر آشکارا
 فورتقوچیمین (اِذْ قَالَ رَبُّكَ) ياد قیلغل شول وقتکم ایتدی سینک پروردگارک
 (لِّلْمَلٰٓئِكَةِ) فرشته لرگه (اِی خَالِقِ) درستلکده مین یاراتقوچیمین (بَشَرًا) بر آدمینی
 (مَنْ طِبِن) بالچقندن بعنی آدم علیه السلامنی (فَاِذَا سَوَّيْتَهُ) بس مر فایجان تمام ایلہسم
 مین اَنَاکِ خلقتینی (وَنَفَخْتُ فِيْهِ) هم نفع ایتسم و بیرسم آکَا (مَنْ رُوْحِيْ)
 اوز روحندن روح شرافتلی و کر امتلی بولاقندن اوزینہ اضافہ قیلدی بعنی
 آدمک گادوسینہ چاننی کر گزسام (فَقَعُوْا لَهٗ) بس بوزلرگز اوزره توشوگز سر
 اول آدم او حون (سَاجِدِيْنَ) سجدہ قیلغوچیلر بولغانکز حالده ائی تعظیم و تکریم
 جهنندن (فَسَجَدَ الْمَلٰٓئِكَةُ) بس سجدہ قیلدیلر فرشته لر (كُلُّهُمْ اٰجِعُوْنَ) بارچه لری
 تمام جیولوب آدم علیه السلام غه جان کرگاندن صوڪ (اِلَّا اِبْلِيسَ) مگر سجدہ
 قیلادی ابلیس (اَسْتَكْبَرَ) باش طارتندی و اولوغلاندی اول ابلیس (وَكَانَ مِنَ
 الْكٰفِرِيْنَ) هم اورلدى اول آدمگه سجدہ قیلماوی سببلی اشانماوچیلردن و فرمانغہ
 قارشوچیلردن بولوب (قَالَ) ایتدی خدای تعالی (يَا اِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ) ای ابلیس
 نى نرسه طیدی سینی (اَنْ تَسْجُدَ) سینک سجدہ قیلماقکنن (اِمَّا خَلَفْتَ) شول نرسه گه
 کم یاراندم مین اول نرسه نی (بَيِّدِيْ) اوزمنک ید قدرنلرم برله بعنی هیچ بر
 واسطه سر اوزم یاراندم (اَسْتَكْبَرْتَ) ایا سین تکبرلك قیلدگمو و تیوش سوزگه
 اولوغلاندگمو (اَمْ كُنْتَ مِنَ الْعٰلِيْنَ) یا ايسه بولدگمو سین واقعہ یوقاری
 بولغوچیلردن ابلیس ایکنچی شقنی اختیار قیلدی (قَالَ) ایتدی ابلیس (اَنَا خَيْرٌ مِنْهُ)
 مین ایدگوراك و آرتوغراق مین آدمین زیراكه (خَلَقْتَنِيْ مِنْ نَّارٍ) یاراتدک سن
 مینی اوطدان اوط لطیف و نورلی نرسه در (وَخَلَقْتَهُ) و یاراتدک سین آدمنی (مَنْ
 طِبِن) بالچقندن بالچقده آغراق هم قارانفولق باردر دیدی ابلیس بوقیاسنده خطا
 قیلدی نتاك کم اعراف سوره سنده ذکر ایتولدی و بیلادی کم اوط نرسه ناك
 آیرلماينہ سبب بولور و توفراق قوشولماقغہ سبب بولور آدم توفرقندن بولماق
 سببلی حق تعالی ناك رحمتینہ طوتاشدی ابلیس اوطنن بولماق سببلی رحمتندن
 کیسلوب مردود بولدی (قَالَ) ایتدی خدای تعالی ابلیسكه (فَاَخْرِجْ مِنْهَا) بس
 چققل سین جنتندن ياكه كوكلردن ياكه فرشته صورتندن (فَاَنْتَكَ رَجِيْمٌ) بس
 درستلکده سین سورلش سین و رحمتندن یراق ایتولمش سین (وَ اَنْ هٰلِكَ لَعْنَتِيْ)
 هم درستلکده سینک اوزرگا بولغوچیلر مینم لعنتم (اِلَى يَوْمِ الدِّينِ) جزا کونینہ چه

یعنی قیامتکہ قدر (قَالَ) ایتدی ابلیس (رَبِّ فَاَنْظُرْنِي) ای مینم پروردگارم بسین سین مهلت بیر گل میگا و مینی فالدرغل (اَلِي يَوْمَ يَبْعَثُونَ) شول کونگه چه کم نوبارلمش بولورلر آدمیلر یعنی قیامت کونینه قدر منی ترک فالدرغل دیدی مقصودی فیجده اولماینجه فالماق ایدی (قَالَ) ایتدی خدای تعالی (فَاَنْتَكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ) بس درستلکده سین ای ملعون مهلت بیرلمشلردن سین و فالدرلمش بولورسک (اَلِي يَوْمَ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ) معلوم وقتد بولغان کونگه قدر یعنی اسرافیل اول مرتبه صورینی اورگانگاچه سین دنیاچه ترک فالورسک (قَالَ) ایتدی ابلیس (بَعْرُتَاكَ) بس سینک غالبلکک برله آنط ایتوب ایتورمن کم (لَاغْوِيَنَّهُمْ اَجْمَعِينَ) البته مین آزدورورمن آدم بالالربنی بارچه لرینی (الْاَعْبَادَ مِنْهُمْ الْمُخْلَسِينَ) مگر آنلردن سینک کفر و گناهدن پاک ایتولمش بندهلرکنی گنه آزدرا آلمام (قَالَ) ایتدی خدای تعالی (فَالْحَقُّ) بس راستلق و توغریلق مندندر (وَالْحَقُّ اَقْوَلُ) هم راست و توغری سوزنی ایتورمن (لَا مَلْئِيْنَ) البته مین طولتورورمن (جهنم) نوبغنی (مِنْكَ وَمَنْ تَبَعَكَ) سیندن هم سبکا اپارگان کسه لردن (منهم) اول آدمیلردن و پریلردن (اَجْمَعِينَ) بارچه لرندن (قُلْ) ایتکل سین ای محمد علیه السلام (مَا اَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ) مین صوراماسن سزلردن رسالتنی ایرشدرماکم دیر (من اجر) هیچ بر اجرت و حقنی (وَمَا اَنَا) هم مین ایماسن (من المتكلمين) تکلفی قیلغوجیلردن یعنی تصنع وریا برله تکلفلانونب دعوا ایتکوجی نوگل من بلکه حقنی دعوی قیلورمن وحق بولغه اوندارمن (ان هو) ایباسدر اول قرآن (الَّذِكْرُ لِلْعَالَمِينَ) مگر براوگوت و نصیحتدر عالملر اهلینه آدمیلر و پریلردن (وَلتَعْلَمَنَّ) و البته نیزدرکم سزله بلورسز (نبأه) اول قرآننک خبرینی یعنی قرآنده بولغان وعدهلر و وعیدلرنک راستلقینی بلورسز (بعد حین) برمدندن صوکه یعنی اولگانندن صوکه پاکه قیامت کوننده .

﴿ سورة الزمر مكية وهي خمس وسبعون آية ﴾

﴿ ٢٨ نهي سورة زمر سورہ سی مکده نازلدر ٧٥ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(تنزیل الکتاب) قرآنی محمد علیه السلامغه ایتدرمک (من الله) الله تعالی دندر (العزيز) غالب بولغوجی الله اوزینک تقدیرنده (الْعَكِيم) دانا و حکمت ایاسی

بولغوي ندبيرنده (اَنَا أَنْزَلْنَا آلِيكَ) درستلكمه بز اينتر دك سينك ماري اي
 عهد عليه السلام (الْكِتَابِ) قرآنى (بِالْحَقِّ) راستلىق وتوغرىلىق برله (فَاْمَبُدَّ اللهُ)
 بس عبادت قىلغىل سبن الله تعالى كه (مَخْلُوعًا لَهُ النَّبِيُّنَ) پاك قىلغوي بولغاننك
 حاله آنك اوچون عبادنكنى خطاب ظاهرده پيشبرگه ومراد امتلردر يعنى
 طاعتلرگىنى شرك وربادن پاك ايتكز ديه كدر (اَلَا اللهُ الدِّينُ الْخَالِصُ) آگاه
 بولغىل وبلگىلكم خدای تعالى كه مخصوصدر شركمن پاك وخالص بولغوي
 طاعت وعبادت يعنى اول خدای تعالى مستحقدر شوگامكم آگاهنه ربا وشركمن
 باشغه عبادت ايلسهلر زيراكه معبود بر حق اولغنهدر (وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا) وشول
 كيسه لركم طوتديلر (مِنْ دُونِهِ) خدای تعالى دن باشغه (اَوْلِيَاءًا) دوستلرنى يعنى
 الله دن باشغه نرسه لرنى معبود ايتوب طوتديلر و ايتديلر آنلر (مَا نَعْبُدُهُمْ)
 طابونماسز بز بونرسه لركه يعنى بوتلرغه (اَلْاَلْبِقَرَبُونَ) مگر طابونورمز تاكم
 آنلر بزنى ياقن ايتسونلر اوچون (اِلَى اللهِ) الله تعالى ماري (زُلْفَى) ياقن ايتنك
 يعنى آنلرنك شفاعتلىرى سببلى خدايفه ياقن بولايق ديوب آنلرغه طابونورمز
 وآنلرنى وسيله قىلورمز ديديلر (اِنْ اَللهُ بِحُكْمٍ) درستلكمه الله تعالى حكم
 قىلور (بَيْنَهُمْ) اول مشركلر آراسنده قيامت كوننه (فِى مَا هُمْ فِيهِ) شول نرسده كم
 آنلر اول نرسه خصوصنده (يَخْتَلِفُونَ) اختلاف قىلورلر يعنى اول مشركلر دنباده
 بعضىلر بوتلرغه وبعضىلر ايفه وتوياشغه وبعضىلر بولنرغه ياكه اولغنه
 وغيرى نرسه لركه طابونورلر وهر برسبنه خلاىق قىلورلر هر قابويكروه اوزينكىنى
 حق بلور حق سبحانه وتعالى قيامنده آنلر آراسنده حكم قىلوب هر قابوسينك باطل
 ايدكىنى آنلرغه ظاهر ايلر (اِنْ اَللهُ لَا يَهْدِى) درستلكمه خدای تعالى توغرى
 بولغه كوندرماس (مَنْ هُوَ كَاذِبٌ) شول كسه نى كم اول بالفان ايتكوچيدر
 بوتلر بزلرگه شفاعت ايتارلر ديوب (كَفَّارٌ) ككران نعمت قىلغويچيدر
 خدايدن غيرى كه طابونماق برله (لَوْ اَرَادَ اللهُ) اكر نلاسه ايدى الله تعالى
 (اَنْ يَخْتَلَفَ وَلَدًا) نونمايىنى بر بالانى تئاك كم مشركلر گمان قىلورلر (لَاصْطِقِ)
 البته اختيار قىلور ايدى (مَا يَخْلُقِ) هول نرسه دن كم يارانور اوزى (مَا يَشَاءُ)
 هر نرسه نى كم نلر اكر خدای تعالى اوزينك بالاسى بولورنى نلاسه مخلوقانى
 آراسنن عزيزر كه وپشيراق نرسه نى سايلاب اوزينه بالا ايتنر ايدى لكن اول
 خدای تعالى بالادن منزهدر مخلوق برله آنك آراسنده مائلت يوقدر (سُبْحَانَهُ) پا كلك

اول خدای تعالیٰ گہدر بالاسی بولودن (هو الله الواحد) اولدر بر بولفوجی خدای
 (الْقَهَّارُ) قہر ایتکوجی (خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ) یاراتدی اول خدای تعالیٰ
 کولکرنی ہم بیرنی (بِالْحَقِّ) راستلق برله یعنی باطلغه وعبثکے توکل (بِكُورِ اللَّيْلِ)
 کرگزور اول خدای تعالیٰ کبھنی (عَلَى النَّهَارِ) کونفوز اوزرینہ یعنی فارانفو
 کبھنی کبھروب آنک اوزرینہ باطلی کونفوزنی کبھنورور باکھ کبھنک
 ساھنلرینی کونفوزگے فوشار یعنی کبھنی فصقارنوب کونفوزنی اوزون فیلور
 باز کونلرنہ (وَبُكُورِ النَّهَارِ) ہم کرگزور کونفوزنی (عَلَى اللَّيْلِ) کبھ
 اوزرینہ یعنی باطلی کون اوزرینہ فارانفو کبھنی کبھنورور باکھ کونفوزنی
 فصقارنوب کبھنی اوزاپنور کوز کونلرنہ (وَسَفَرِ الشَّمْسِ) دخی مسخر قبلی
 خدای تعالیٰ فوباشنی (وَالْقَمَرِ) ہم آینی تاکم آنک فرمانی برله سیر فیلورلر
 (كُلُّ بِحَرِيٍّ) ہر فابوسی اوشبو فوباش و آبدن بورور (لِأَجَلٍ مُّسَمًّى) ہر آطالمنش
 و بیلگولمنش مدنکے قدر یعنی فوباش ہر حرکتی برله ہر نھولکھ واپکنی
 حرکتی برله بریلدہ دورینی نام فیلور و آی بکرمی سکز کونفہ اوز دورینی
 نام ایدار مراد ہر فابوسی سیرلرینک انتظامی زمانینہ قدر یعنی قیامتکے قدر
 سیر فیلورلر دہہ کدر (أَلَا هُوَ الْعَزِيزُ) آگاہ ہولکڑکم اول خدای تعالیٰ غالبدر
 ہارچہ نرسہ اوزرینہ (الْقَهَّارُ) ہارلفافوجی بکرم ہنھلردن شرک و معصبتلر
 صادر ہولا طوزوب اوشبو نعمتلری کبھنرمہس (خَلَقَكُمْ) یاراتدی خدای سزلرنی
 ای آدمیلر (مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ) ہر نفسدن یعنی آدم علیہ السلامدن (ثُمَّ جَعَلْنَا مِنْهَا)
 سکرہ یعنی آدمینی یاراتقاندن صولک یاراتدی آندن یعنی آنک صول قاہر غاسندن
 یاراتدی (زَوْجًا) آنک خاتوننی یعنی آنامز حوانی (وَأَنْزَلْنَا لَكُمْ) ہم ایندردی
 یعنی یوفندن ہار قبلی خدای تعالیٰ سز نک اوچون (مِنَ الْأَنْعَامِ) دورت آباقلی
 طولرلردن (ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ) سکز توری چفتنی یعنی توبہ و صفر ہم قوی و کبھہ
 کبیلردن ہر قابوسندن اہرک و آناسنی یاراتدی تا کم سزلر آنلر برله فائتہ نورسز
 (بِمَنْفِقِكُمْ) یاراتور خدای سزنی (فِي بَطُونٍ مُّحَانِكُمْ) آنالرکڑنک فارنلرنہ (خَلَقًا)
 من ہف خلقی ہر یاراتماق صوگنہ ایکنی یاراتماق یعنی نطفہدن ملقہ و ملقہدن
 مضہ فیلوب آندن صولک سوہک و اینلر حاصل اہدوب جان کرگزور (فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ)
 اوچ فارانفولق اچنہ ظلمت مشبہہ و ظلمت رحم و ہم ظلمت ہطندر (ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ)
 اوشبو اشلرنی فیلوجی خدای تعالیٰ سز نک ہروردکار کزدر (لَهُ الْمُلْكُ) آتما

مخصوصدر بارچه عالمگه پادشاهلی (لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ) یوفدر هیچ معبود مگر اولغنه دز
 (فَأَن تَصْرَفُونَ) بس قایو اورنغه دوندرلمش بولورسز سز لر ای مکه مشرک لری
 حق یولدن اوشبو طریقه روشن دلیل لر بولا طوروب (أَن تَكْفُرُوا) اگر
 کافر بولسه کز سز و ایمان کلتور ماسه کز ای مکه اهلی (فَأَن اللَّهُ غَفِيْرٌ) بس درستلکده
 خدای تعالی موکسز در (عَنكُمْ) سز نك ایمانکزدن (وَلَا يَرْضَىٰ) و راضی بولماس
 هم بیورماس خدای تعالی (که باده) اوزینک بنده لری نه (الْكَفْرُ) کفر گه بنده لر نك
 اوزلری نه کفر سببلی ضرر ایرشمه کی جهنندن (وَأَن تَشْكُرُوا) و اگر شکرانه
 قیلسه کز سز توحید نعمینه (يَرْضَىٰ) راضی بولور خدای تعالی و قبول قیلور اول
 شکرانه نی (لَكُمْ) سز لر گه زیرا که آنک فائده سی سز نك اوز کز گه بولور (وَلَا
 تَزِرُ وَازِرَةٌ) و یوکلامهس هیچ بر یوکله کوچی نفس (وزرٍ آخِرٍ) ایکنهی
 نفس نك گناه یوکینی یعنی بر لونك گناهی ایکنهی گه بولماس هر کم اوز گناهی نك
 جزاسینی اوزی طار نور (ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ) صکره پرورد کار کز صاریدر (مَرَجِعُكُمْ)
 سز نك فایتماق کز (فِي نَبَاتِكُمْ) بس خبر بیرور اول سز لر گه و بلدرور (بَمَا كُنتُمْ
 تَعْمَلُونَ) شول نرسه نی کم اشلر بولد کز سز لر دنیا ده وقت کز ده این گولک و باوزلقدن
 (أَنَّهُ عَلِيمٌ) درستلکده اول خدای دانا و بلگ و چیدر (بِذَاتِ الصُّوْرِ) کوکوه کلرده
 بولغان نرسه لری یعنی سز لر نك نیتلر کز نی (وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ) و هر قایچان
 ایرشسه آدمی گه کم آندن مراد عقبه بن ربیع مشرکدر (ضرٍ) بر قاطیلیق یعنی
 صرغاولق و فقیرلک یا که بر بلا ایرشسه (دعاً ربه) اوندار اول پروردکاری نی
 و آکا دعا قیلور (مُنِيْبًا إِلَيْهِ) فایتقوچی بولغانی حالده آنک صاری یعنی آکا
 نضرع و نیاز ایدوب یا بارور و آندن غیر یگه طابونونی قویار (ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ)
 صکره هر قایچان بیرسه آکا خدای (نِعْمَةً مِنْهُ) بر نعمتی اوز فاشندن هم اول
 قاطیلیق آندن کیتارسه (نَسَىٰ) اونو طور اول (مَا كَانَ يَدْعُوا إِلَيْهِ) شول نرسه نی کم
 دعا قیلور بولدی اول و تلر بولدی اول نرسه نی کیتارمه کنی خدای تعالی دن
 (مَنْ قَبْلُ) موندن الگاری یعنی نعمت کیلگانندن صو ک اولگی محنتلری تمام
 اونطر نضرع و دعا قیلوونی قویار (وَجَعَلَ اللَّهُ) هم قیلور اول خدای تعالی او چون
 (أَنذَادًا) نیکد اشلری یعنی پوتلری عبادتده خدایفه شریک قیلور (لِيُضِلَّ) ناکم
 آزدرسون و آد اشدرسون او چون آدمیلری (عَنْ سَبِيلِهِ) خدای تعالی یولندن کم
 املادر (قُلْ) اینکل سین ای محمد علیه السلام اول مشرک که (تَتَّبِعَ بِكُفْرَاكِ)

(۱) یعنی هر كىم اوز وطننده طورقاندە تقوالى قىلو و شريعتتە مستقيم بولو مشكل و منعسر بولسه اول كىسه باشقە بر ييرگە اسلام بورطينه هجرت فىلسون خدای تعالى نك ييرى كىكئىر نناك كم پيغىبىرلرنك هم سلفى صالحين نك سىنتلىرى

شولدىر و بعضيلر بو اورنده ارشدن مراد جنت ييريدىر دپورلر جنت ييرينك هم نعمت لرينك كىكئىكپنى بيان ايله مؤمنلرنى ترغيب قىلدى جنت بعضى اورنده ارض دپوب آطالمشدر نناك كم و اورثنا الارض ننبؤا الخ آيتنده تفسير ابى السعود.

(۲) اجر و ثوابنك حسابسىز بولماق غلۇ- قانقە نظرادىر بوخسه الله تعالى نك علمينه نسبت ايله البته معلوم و صانا- لمشدر حديث شريفده كىكئىلمشدر كم قيامت كوننتە نماز و صدقە هم حج اهللاربنە عمللرن اولهى طورغان ميزانلر نصب ايدلور شول اولهاولر بو بونجه آلفره اجر و ثوابلر بيرلور اما بلا اهلينه اولهاولر قوبولماس بلكە آلفره اجر و ثوابنى بر يولى اولهاولسىز و حسابسىز بيرلور حتى دنياده هاقيت اهلى بولغان كىسهلر آنلرنى كوزب

فائزە لانتل اوزك نك كىرك برله دنياده (قَبْلًا) آزغنه زمان (أَنْتَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ) درستلكدە سين نموخ اهلنن سين و دنيا لذتلى نموخ عذابىنك قاطيلقىنە قاراغاندە غايت حقيردر بس بيوروركىم ايا اوشانداق مشرك آرتوغر اقمىدر (أَمِنْ هَوَانٍ) يا ايسە شول كىسه موكم اول فرمانقە بوى صونقوجيدىر و عبادتكە مشغول بولغوجيدىر (أَنَاءَ اللَّيْلِ) كىچىنك ساعتلرنده (سَاجِدًا) خدایقە سجدە ايتكوجى بولغان حالده (وَقَائِمًا) دغى نمازده آياق اوزره طورغوجى بولغان حالده اول كىسه دن مراد ابوبكر صديق ياكە عمر الفاروق ياكە سليمان ياكە ابن مسعود رضى الله عنهم در و آشهر شولدىر كە حضرت عثمان رضى الله عنه در (يَحْفَرُ الْأُخْرَى) فورقور اول كىسه آخرت عذابندن (وَيَرْجُوا) هم اميد قىلور (رَحْمَةَ رَبِّهِ) پروردكارينك رحمتينى يعنى شولدىر طاعت و عبادتكە دابهچىلىق قىلسەدە خوف ورجا آراسنده متردد در (قُلْ) ايتكل سين اى محمد هليه السلام (هَلْ يَسْتَوِي) ايا برابر و تىگىز بولورلر مو (الَّذِينَ يَعْلَمُونَ) شول كىسهلر كم بلورلر توحيد و شريعت علملر ينى (وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ) هم شول كىسهلر كم بلماسلر خدای تعالى نك يعنى مؤمن برله مشرك و عالم برله جاهل البته برابر بولماس (أَمَّا بَنَدُكُمُ) موندن باشقە ايباسلر كم و عطلانور و اوگوت آلور مينم ندر تىبنك دليللرى برله (أُولُوا الْأَلْبَابِ) عقللى ايبالىرى يعنى كامل عقللى كىسهلر (قُلْ) ايتكل سين اى محمد عليه السلام (يَا عِبَادِ) اى مينم بندلريم يعنى خدای تعالى نك بندلرى (الَّذِينَ آمَنُوا) آنداين بندلر كم ايمان كلتوز ديلر (اتَّقُوا رَبَّكُمْ) نورغىزسىز پروردكار كوزدن و گناه دن صافلانكز (لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا) شول كىسهلر كه كم ايدگولك قىلديلر كلمه شهادتنى ايتنەك برله (فِي هَذِهِ الدُّنْيَا) اوشبو دنياده (حَسَنَةً) كوركام اجر و ثواب بولغوجيدىر آخرتده يعنى آنلر قە جنت در جهلرى بولور (وَأَرْضِ اللَّهِ) (۱) و خدای تعالى نك ييرى هجرت قىلو اوچون (وَأَسْعَى) كىكئىر هجرتنى نلگان كىسهلر كه (أَمَّا بَوَقِّ الصَّابِرِينَ) موندن باشقە توكلدىر كم كامل و تمام بيرلمش بولور و وطنين آيرلوققە صبر قىلغوجيلر قە يا كه طاعت و عبادت مشقتينه چداغوجيلر قە (أَجْرَهُمْ) آنلرنك اجر و ثوابلر ينى (بغیر حساب) حسابندن باشقە يعنى حسابسىز (۲) و اولهاولسىز اجر و ثواب بيرلور

كلكى بزلرنك نلرمز كىسهك كىسهك بولوب كىسولوب بىتكىن بولسه ايدى دپوب آرزو قىلورلر جمل.

مرویدرکہ مشرکری پیغمبر علیہ الصلوٰۃ والسلام حضرتینہ ابتدیلرکم ای محمد
 سین فی اوچون اوزنگه مخصوص بر یاٹما دین و مذہب احداث ایدارسک آنا
 و بابالریمنک دینلرینی طاشلارسک آنالریبز هم قومک اولوغاری مہلری
 لات و عزیزغہ طاہونور ایدیلر سن هم شولارغہ طاہوناسک بولماسودیدیلر
 حق تعالیٰ دن آیت کیلدی کم (قُلْ) ایتکل من ای محمد علیہ السلام اول مشرکگرہ
 (اِنِّیْ اَمْرٌ) درسنلکده من بیورلمش بولدم (اِنَّ اَعْبَدُ اللّٰهَ) مینم طاہونامم
 و عبادت ایتمه کم برله الله تعالیٰ گه (مُخْلِصًا لَهُ الدِّیْنَ) پاک قیلغوی بولغانم حالده
 آنک اوچون دیننی یعنی مشرککلدن پاک بولوب خدایینی بر بلگانم حالده (وَ اَمْرٌ)
 دخی بیورلمش بولدم من (لَا اَنْ اَكُوْنَ) مینم بولغانم برله (اَوَّلَ الْمُسْلِمِیْنَ) بوی
 صونغویبلرنک اولی اوشبو امتدن (قُلْ) ایتکل سین اول مشرکگرہ (اِنِّیْ اَخَافُ)
 درسنلکده من فورفور من (اِنْ عَصَيْتُ رَبِّیْ) اگر فارھسام و عاصی بولسام من
 ربغہ (عَذَابٌ یُّوْمٍ عَظِیْمٍ) بر او اوغ بولغوی کوننک عذابندن (قُلْ) ایتکل سین
 ینه آنلرغہ (اللّٰهُ اَعْبُدُ) مین الله تعالیٰ گه گنه عبادت قیلورمن (مُخْلِصًا لَهُ دِیْنِیْ) پاک
 قیلغوی بولغانم حالده آنک اوچون دیننی شرکدن و عملینی ریادن (تَاعِبُوْا)
 بس سز لر طاہونوگز ای مشرکگر (مَا شِئْتُمْ) شول نرسه گه کم تلہدگز اوزگز
 (من دون الله) الله تعالیٰ دن باشقہ بو امر تہدید لوچوندر یعنی اگر عذابندن
 فورقماسه گز الله دن باشقہغہ طاہنکز البتہ آنک اوچون منگو عذابہ فالسه گز کیرا کدر
 مرویدرکہ مشرکری پیغمبر علیہ السلامدن بوسوزلری ایشنکچاچ ابتدیلر ای محمد آنا
 و بابالریمنک دینلرینه خلافتی قیلماقک برله سن زیان ایلہدک حق تعالیٰ دن آیت کیلدی
 کم (قُلْ) ایتکل سین آنلرغہ (اِنَّ الْخٰسِرِیْنَ) درسنلکده زیان کورگوچیلر (الَّذِیْنَ خَسِرُوْا)
 شول کمسه لردرکم زیان قیلدیلر (اَنْفُسَهُمْ) اوزلرینک نفسلرینه ضلالتکہ توشمه کلری
 سببلی (وَ اٰهْلِیْهِمْ) دخی ایوجماعتلرینه آنلری آزدرمافلری سببلی (یُّوْمَ الْقِیٰمَةِ) قیامت
 کوننده (اِلَّا) آ گاه بولکز و بلکز کم (ذٰلِکَ) اوشبو زیان (هُوَ الْغٰسِرٰنُ الْمِیْمِیْنُ)
 اولدر آشکلرا بولغوی زیان کورمه ککم بارچه محشر اهلینہ ظاہر بولور (لَهُمْ)
 من فوہم) بولغویبلر اول خسران اهلینہ و زیان کورگوچیلرگه آنلرنک اوستلرندن
 (ظُلُّ مِنَ النَّارِ) اوطن بولغوی سایہ بانلر و کوله گه لکلر (وَمِنْ تَعْتَمِهِمْ ظُلُّ)
 هم آنلرنک آستلرندن بولغوی کوله گه لکلر اوطن (ذٰلِکَ) اوشبو ذکر
 ایتولمش عذاب (یُخَوِّفُ اللّٰهُ بِهِ) فورقتور خدای تعالیٰ اول عذاب برله (عبادہ)

(۱) یعنی پیغمبر لر تلی ایل
یا کہ فرشته لر تلی ایل
اولگان و قتلرنه آنلرغه
بشارت و سو یونج بیورلر
و بعضیلر دیمشدر کم
آنلرغه بشارت دنیاده
هم آخرتنه بولور
دنیاده شولدر کم خلق
آنلرن یخشلیق ایله
باد ایته لر هم جان
بییرگان و قتلرنه فرشته لر
سو یونج بیورلر هم
قهر که قوبولغان و قتلرنه
اوشاندق قبردن طور-
غانلرنده و حساب بیرنه
طورغانلرنه هم صراطین
اونکانلرنده و جنتکه
کرگانلرنده هر بر
موقنده آنلرغه نورلی
غیر و کرامتلر ایله
بشارت بیورلر جمل
۲ رسول اکرم صلی
الله علیه وسلم حضرتلری
قریش قومینک ایمان
کیلتورولسربنه بیک
حریم ابدی و حالانکه
تقدیرده آنلرنک ایمان
کیلتورماولری پارلقان
ایدی نثاک کم ابولهب
و ابوجهل کییلرنک بس
حق تعالی دن اوشبو
آیت نازل بولدی
و بیوردی کم نوموغه
کره کی ایله حکم
ایتولگان کمسلرنی
سین نی قدر اجتهاد
ایتسه گه قوتقارا آلماس

اوزینک بنده لرینی (یا عباد) ای مینم بنه لرم (فَاتَّقُونَ) بس فورقکوز سز میندن
و مینم هدایمیندن مرویدر که جاهلیت زماننده هم برجماعت یعنی سلمان فارسی
و ابوذر الغفاری و زید بن عمرو بن نفیل رضی الله عنهم لر خدای تعالی نك
برلکی برله اقرار قیلور ایدیلر حق تعالی آنلرنک شاندنه بیوردی کم (وَالَّذِينَ
اجْتَنَبُوا) و شول کمسه لر کم صافلانیدیلر و یراق بولدیلر (الطَّافُونَ) شیطاندن
یا که پوتلردن یا که کاهلردن (أَنْ يَعْبُدُوهُمْ) اول طاغوتکه طا بونودن یراق
بولدیلر (وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ) هم نایندیلر آنلر خدای تعالی صاری یعنی کوللری
برله خدایغه یونالدیلر (لَهُمُ الْبُشْرَى) بولغوجیدر آنلرغه بشارت و سو یونج یعنی
اولگان و قتلرنده فرشته لر آنلرغه (۱) سو یونج بیورلر مرویدر که حضرت
ابو بکر الصدیق رضی الله عنه سلمان بولغاج عشره مبشره دن آلتی کشی یعنی
عثمان و طلحه و زبیر و سعد و قاص و سعد بن زید و عبد الرحمن بن عوف رضی الله
تعالی عنیم آنک برله ملاقات ایدوب آندن اسلام دینینک حقیقتینی استفسار
قیلدیلر هم حضرت ابو بکر نك سوزلردن اسلام نك حقیقتینی آکلاب آنلر هم
مسلمان بولدیلر آنلرنک شاندننه نازل بولدی کم (فَبَشِّرْ عِبَادَ) بس سو یونج
بیورلر سین ای محمد علیه السلام مینم بنه لر بیگه (الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ) آنداین
بنده لر بیگه کم ایشتورلر آنلر حضرت ابو بکر نك سوزینی یعنی اسلام دینی
حقیقه بولغان سوزلرنی (فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ) بس ابارورلر آنلر سوزنک کورکامرا کینه
(أُولَئِكَ) اوشبو گروه (الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ) شول کمسه لر در کم هدایت قیلدی
و طوغری یولغه کونردی آنلرنی خدای تعالی (وَأُولَئِكَ) هم اوشبولر (هُمُ أُولُوا
الْآبَابِ) آنلردر کامل عقل ایالری (أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ) ایبا شول کمسه کم واجب
بولدی آنک اوزرینه (كَامَةِ الْعَذَابِ) عذاب و وعید کلمه سی یعنی البته نوموغه
کروردیوب و عهه ایبولگان کمسه بولورمو شول کمسه کی کم آکما عذاب
کلمه سی واجب بولماهاندر و نوموغه کره کی برله و عهه ایبولمه گاندر (أَفَأَنْتُمْ تَنْفَرُونَ)
(۱) ایبا بس سن فوتقارور سنبو ای محمد علیه السلام (مَنْ فِي النَّارِ) شول کمسه فی کم
نوموغه در یعنی سن نوموغه کره کی برله حکم ایبولگان مشرکنی مؤمن قیلوب
هدایدن فوتقارا آلماسسن و اسلام دینینه کرکزه آلماسسن مراد ابولهب و عتبه
کییلدر (لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا) لکن شول کمسه لر کم فورقیدیلر (رَبِّهِمْ) پروردکارلرینک
هدایدنن و ایبان کیلتوروب طاعت و عبادتکه مشغول بولدیلر (لَهُمْ فَرَجٌ) بولغوجیدر

آنلرغه يوفاري كوشكلر ومنزللر جنتده (من فوقها غرَف) اول كوشكلر نك
اوستنده ايكنهي كوشكلر بولغوجيدر (مبنيّة) محكم بنا اينولمش
كوشكلر (تجرى من تحتها الأنهار) آقار اول كوشكلر نك آستندن بلغهر
(وعَدَّ اللهُ) وعدّه قيلمق وعدّه قيلفاندر خدای تعالى (لَا يَخْلُقُ اللهُ الْإِبْعَادَ) خلأقلى
ايتمس خدای اوزينك وعدّه سينه (أَلَمْ تَرَ) ايا كورمادكو سين (إِنَّ اللَّهَ أَنزَلَ)
شونى كم خدای تعالى ايندردى (من السماء) كوككن (مَاءً) صونى يعنى يغهورى
(فَسَلَكَهُ) بس كرگزدى اول صونى (بِنَابِيحٍ) چيشمه لرگه (فِي الْأَرْضِ) بيرده (ثُمَّ
يُخْرِجُ بِهِ) صوكره چغارور خدای تعالى اول صوسبلى (زُرْعًا مَخْتَلَفًا الْوَأَنَّهُ) نورلى
نورلى نوسلى بولغوجى ايگوننى يعنى بقدای وآرپه وغير بيلر كسى (ثُمَّ يَبْسِجُ)
صوكره فورور اول ابيگون باشارگانندن صوك (فَتَرِيهَ) بس كورورساك آنى
(مُضْفَرًا) مارغاييش يعنى فوروب صارغايور (ثُمَّ يَجْعَلُهُ) صوكره قيلور آنى خدای
تعالى (حَطَامًا) صندرلش واق واق كيساكلر (أَنَّ فِي ذَلِكَ) درسنلكه اوشبو
ذكر اينولمش اشلرده بولغوجيدر (لَذِكْرِي) البته ياد قيلمق (لِأُولَى الْأَلْبَابِ)
عقللر ابالرينه يعنى عقللى كشيپلرگه اوگوت ونصيحت هم عبرت باردركم
دنيا مالى بارجهسى شول ابيگون كيدر آزغنه باشاروب نورسده صوكره
فوروب صارغايور وهلاك بولور اعتبارسزدر (أَفَنَنْ شَرَحَ اللَّهُ) ايا شول كسه كم
آجدى وكبك قيلدى خدای تعالى (صنوه) آنك كوكره گيبنى (لِلْإِسْلَامِ) اسلام
دينينى قبول قيلمق وخداينك فرمانينه اتقياد ايتنك اوچون يعنى خدای تعالى
توفيق بيروب اسلامنى قبول ايتكان كسه بولورمو شول كسه كسى كم آنك
كوكره گى طار وكوكلى فارادر اسلامنى قبول ايله ميس (فَهُوَ) بس اول كوكره گى
آچق بولغان كسه (عَلَى نُورٍ) معرفه نورى اوزره بولغوجيدر (من ربه)
پروردكارننن اسباب نزولده كيلتورمشدر كه اوشبو آيت كريمه حضرت على
المرتضى هم حمزه رضى الله عنهما شاننده دركم حق تعالى آنلر نك كوكللرينى
معرفت نورى برله روشن ويافطى ايله دى بس ابولهب هم آنك اوغلى حقدنه
بيوروركم (فَوَيْلٌ) بس نى فاطملى وعذاب (لِلْقَاسِمَةِ قُلُوبِهِمْ) كوكللرى قساوتلى
وقاطلى كوكلى بولغان كسه لرگه دركم آنلر بوز دوندر گوجيلدر (من ذكر الله)
خدای تعالى نك ذكرننن ياكه آنلر نك كوكللرى خاليدر خدای تعالى نك يادننن
(أُولَئِكَ) اوشبو گروه يعنى قاطلى كوكلى كسه لر (فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ) آشكارا

آرزوئلقده بولغوجيلردر (الله نزل) الله تعالى اينتردى (احسن الحديث) سوزنك
 كور ايراگيني (كتاباً متشابهاً) آيتلىرى بربرسينه اوخشاغوجى بولغان كتابنى
 يعنى قرآننى اينتردى كم آنك آيتلىرى معجزه بولوده وفضاحتہ بربرسينه مشابہتر
 (متانى) ايكيشهر ايكيشهر بولغويى يعنى معنى ومضمونلىرى مثلا امر ونهى هم
 وعدہ وعيد وذكرو فكري هم رحمت وعذاب هم جنت ونموج مؤمن ومشرڪ
 كيليرنى مشتملدر (تفسر منه) قائلر اول فرآنده بولغان وعبدالر قورنوسنين
 (جلوداً بين بغشون) شول ككسه لرنك نيريلرى كم قورقورلر آنلر (ربهم)
 اولر نك پروردكارلرين (ثم تلين) سوكره بومشار وقرار قيلور (جلودهم)
 آنلرنك نيريلرى (وقلوبهم) هم كوكللرى (الى ذكر الله) خداى تعالى نك رحمت
 ومغفرتينى پاد ايتك صارى يعنى عذاب آيتلرينى اوقوب قورقوب قائلر اولر
 ورحمت آيتلرينى اوقوب راحتل نورلر (ذلك) اوشبو قرآن (هدى الله) الله تعالى نك
 هدايتيدر يعنى خداى تعالى دن خلقته ارفاد وتوغرى بولنى ككورگاز مكدر
 (يهدى به) توغرى يولفه كوتغرورر خداى تعالى اول قرآن برله (من يشاء) هر
 ككسنى تلاسه (ومن يضل الله) وهر كمنى ضلالت و آرزوئلقده قالدرسه خداى
 تعالى (فما له من ماد) بس يوقدر اول ككسه اوچون هيچ بر هدايت اينكوجى
 و آى ضلالتدن فوتقارغوجى (افمن يتقى بوجهه) ايا شول ككسه كم صافلانور
 اوزينك يوزينه (سوء العذاب) هدايتك ياوزلقندن قاطى لقندن (يوم القيامة)
 قيامت كوننده يعنى يوزينه اوط بالقونى ايرشوب ياندرماسون اوچون يوزينى
 صافلاماقهى بولور شونداين ككسه بولورمو شول ككسه ككى كم عذابدن ايبين
 بولوب راحتك برله اونكارورر يوزينى عذابدن صافلاغويين مراد ابو جهلدر
 ديمشدر (وقيل للظالمين) وايتولمش بولور قيامته ظلملق قيلغان كشيرگه (ذوقوا)
 طابوتك سز (ما كنتم تكسبون) شول نرسه نك وبال وعذابينى كم سزلىر افشدر
 بولدكز دنباده وقتكزده شرك وتكديين (كذب الذين) پالغانغه توتديلر
 اولرلرنك پيغمبرلرينى شول ككسه لركم بولديلر آنلر (من قبلهم) اوشبو مكه
 مشركلرينن الكارى (فاتيهم العذاب) بس كيلدى آنلرغه خداينك عذابى (من
 حيث لا يشعرون) شول اورندين كم بلماسلر آنلر يعنى هيجهه كوتمه گان وقتده
 آكسزدرن كيلدى (فاذا هم الله) بس طانوتدى آنلرغه خداى تعالى (الغزى) خورلق
 ورسوالقنى (فى الحيوۃ الدنيا) اوشبو دنبا تركلگنه (وللعذاب الآخرة) والبنه آخرته

آنلر اوچون حاضرلنمش عذاب (اَكْبَر) اولوغراندر دنیا عذابندن (لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ) اُگر بلور بولسeler آنلر البته عبرت آلورلر واوزلرینی عذابندن فوتقارورغه طرشورلر (وَلَقَدْ ضَرَبْنَا) و تحقیق بیان قیلدق بز (للنَّاسِ) آدمیلر اوچون (فِي هَذَا الْقُرْآنِ) اوشبو قرآنده (مَنْ كَلَّ مَثَل) هر بر مثلن کم دین اشلری خصوصنه فائده لیدر (لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ) شاید کم آنلر تذکر قیلورلر و اوگوت آلورلر اول مثلنر برله و یباردک بز قرآننی (قِرْآنًا عَرَبِيًّا) عرب نلننه بولغوجی قرآن ایثوب (غیر ذی عوج) فکفرلق وکا کریلک ایسینه باشقه بولغوجی یعنی اول قرآنده هیچ برعیب و خلل و تناقض یوقدر (لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ) شاید کم آنلر قرآن آیتلرینی فکرلهمک سبیلی صافلانورلر کفر و تکذیبندن (ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا) بیان قیلدی خدای تعالی بر مثلنی مشرک و موحد اوچون مینال کلتوردی (رَجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ) بر ابرنی کم بولغوجیلر اول ابرده شریکلر یعنی بر قول نیچه خواجهر آراسنده اورطاق بولسه (مُتَشَاكِسُونَ) یاوز خلقلی و بد فعل بولغوجیلر اول شریکلر یعنی اول مشرک بولغان فلنک خواجهرلی نساچار خلقلی و یبان فعلی کشیلر بولسه هر قایوسی اول قولغه خدمت فوشسeler اول قول هیچ قایوسینک فوشقان ایشینی باشقارا آلماسه هم اول خواجهر هیچ برسی اول قولنن راضی بولماسeler (وَرَجُلًا) دخی بر ابرنی مثال کبیلوردی (سَلَمًا لِرَجُلٍ) بر ابرگه طاپشرلش و خالص آکاغنه مخصوص بولغوجی یعنی برگنه خواجهنک قولی بولسه شول خواجهدن باشقه هیچ کینک اول قولغه شریکلگی و دخلی بولماسه اول قول شول خواجهنه خدمت قیلوب خواجهرسی آندن تمام راضی و خوشنود بولسه (هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا) ایا برابر و نیگزر بولورلرمو اوشبو ایکی قول اوخاشاشلق جهنندن یعنی البته ایکیسی برابر بولماسلر و بر برینه اوخشاماسلر زیراکه برسی کوب خواجهر آراسنده مشرک و اورطاق بولوب خواجهرلرنک نزاعلاشولرندن عاجز قالغان و خواجهر همهسی آندن ناراضیلر و ایکنجهیسی نزاع و دعوی دن سلامت هم خواجهرسی آندن راضی و خوشنوددر اولگی قول مشرککه مثلدر کم کوب معبودلرگه و پوتلرغه عبادت قیلور اول معبودلر هیچ قایوسی آندن راضی بولماسلر کوب خواجهنه خدمت ایتنکوجی قول کبیلر و ایکنهی قول مؤمن و موحدکه مثالدر کم برگنه خدایغه عبادت قیلور آندن باشقه معبودنی بلهس (الْحَمْدُ لِلَّهِ) بارچه ثنا و مافطامان الله تعالی گه

(۱) عبد الله بن الزبير
رضی الله عنه دن منقولدر
کم اوشبو ثم انکم
يوم القيامة عند ربکم
تقتصمون آيتی نازل
بولغاچ زبير حضرتلری
صورادی بارسول الله
دنباذن کینکانه زدن صولف
هم بزلر بربرمز ایله
خصومت قبلشورمز مو
دیدى اولحضرت
بیوردیلرکم اول کونده
اش پیگراکده قامی
بولور خازن.

۲۴

(*) الجزء الرابع
والعشرون

مخصوصدرکم خدا بقلده هیچ بر شریکی یوقدر (بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَدْرُونَ) بلکه
آدمیلرنگ کوبره کی بلهسلر آنک مالک علی الاطلاق ایدکینی مریسره که مکه
مشرکلری ایتورلر ایدی کم بز محمدنگ لولو س امید ایتوب وکوتوب طورامز
اول اولغاچ آندن فورتلورمز حق سبحانه ونعالی بیوردی کم (أَنَّكَ مَبِيتٌ)
درستلکده سین ای محمد علیه السلام اوله چکسک (وَأَنْتُمْ مَبِيتُونَ) درستلکده
اول مشرکلر هم اولوکلدر یعنی البته اولسهلر کیره کدر هیچ اولمای قالماس
بس آنلرنگ سینک اولومکنی کونه کلری جهالترندنلر (ثُمَّ أَنْتُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)
صگره سزلر یعنی مؤمنلر ومشرکلر قیامت کونده (هتد ربکم) پروردکارگز
فاشنده (تقتصمون) خصومت (۱) قبلشورمز دین اشلرنده وسزلر مشرکلرگه غالب
بولورمز یا که همه آدمیلر بر برکز ایله دنباذهغی حقلر ومعامل لرگز خصوصنده
خصومت قبلشورمز مظلوم کشی ظالمدن اوزینک حقیقی طلب ایلر (*) (فَمَنْ أَظْلَمُ)
بس کدر ظالمیق قیلغو چیراق (مَنْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ) شول کسه دن کم یالغان ایتدی
خدای تعالی اوزرینه یعنی خداينک بالاسی وشریکی باردر دیدی (وَكُتِبَ بِالصِّدْقِ)
هم یالغانغه طوندی راست سوزنی یعنی قرآنغه اشانمادی (أَذْجَاءَهُ) شول
وقنده کم کیدلی آخما اول قرآن (الْيَسَ فِي جَهَنَّمَ) ایا یوقدر مو جهنده ونوغده
یعنی باردر (مَثْوًى) قرار قیلاجق اورن ومقام (لِلْكَافِرِينَ) حلقغه اشانوا چیلرغه
(وَأَلَدَى جَاءَ بِالصِّدْقِ) وشول کسه کم کیلتوردی راست وطوغری سوزنی یعنی
قرآنی و اسلامنی (وَصَدَقَ بِهِ) هم راستغه طوندی و اشانغی اول راست سوزگه
(أَوْلَانِكَ) اوشبو گروه (هُمْ الْمُنْقُونَ) آنلردر تقوالق ایتکو چیلر راست سوزنی
کیلتورگوچی جبرائیلرکم قرآنی کیلتوردی وتصدیق ایتکوچی محمد علیه السلامدر
یا که کیلتورگوچی محمد علیه السلامدر ومصدق ابوبکر صدیقدر یا که علی المرتضی در
رضی الله عنهما یا که مصدقن مرادهه مؤمنلردر (لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ) بولغو چیلر آنلرغه شول
نرسه کم تلرلر آنلر و آرزو قیلور ونعمت و کرامتنن (هتد ربهم) پروردکارلری فاشنده
(ذَلِكَ) اوشبودر (جَزَاءُ الْعَسِينِ) اید گولک قیلغو چیلرنگ جزالری و خدای تعالی
آنلرغه اوشبو اجر وثوابنی بیورر (لِيُكَفِّرَ اللَّهُ) تا کم یوفالتسون و اورتسون
او چون خدای تعالی (عَنَّهُمْ) آنلردن (أَسْوَأَ الَّذِي عَمِلُوا) شول نرسه ننگ باوزر ایتدی کم
اشلهدیلر آنلر یعنی گناهلرینی مغفرت قیلسون او چون (وَيَجْزِيَهُمْ) هم جزا بیرسون
او چون آنلرغه (أَجْرَهُمْ) آنلرنگ طاعتلرینک اجرینی (بِأَحْسَنِ الَّذِي) شول نرسه ننگ

كوركامره کی برله (كَاَنُوا يَعْلَمُونَ) اشلر بولدیلر آنلر کم اول ایماندر (الْبَسِ
 اللَّهُ) ایا نوگلدرمو خدای تعالی (بَكَفَىٰ عَبْدَهُ) کفایت ایتکوجی اوزینک بندسینه
 یعنی خدای تعالی اوزینک بندسی محمد علیه السلام غه البته کفایه قیلور و آئی
 دشمانلر شرنندن صاقلار هم نصرت بیورور مرویدرکه پیغمبرمز علیه الصلوة والسلام
 حضرتی مشرکلرنگ پوتلرینک عیبیلرینی ایتکاج مشرکلر ایدیلر کم ای محمد مونداق
 دیبه گل و بزنگ معبودلر مزی خورلاماغل مباده کم آنلر سیگا بر ضرر وزیان
 ابرشدرورلر آنلرنی خورلاماڤک سببلی بر بلا و محنتکه گرفتار بولورسک بس
 حق تعالی بیوردی کم (وَجَوْفُونَكَ) و قورقتورلر سینی اول مشرکلر (بِالَّذِينَ مِنْ
 حَوْثِهِ) شول نرسه لر برله کم طابنورلر آنلر خدای تعالی دن باشقه یعنی اوزلرینک
 بوتلری برله سینی قورقتورلر (وَمَنْ يَضِللِ اللَّهُ) و هر کسه نی ضالانکه نوشورسه
 خدای تعالی و پوتلرغه طابنوجی هم پوتلر برله قورقتوجی قیلسه (فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ)
 بس یوقدر اول کسه اوچون هیچ بر هدایت ایتکوجی و یولغه کوندیرگوجی
 (وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ) و هر کمنی طوغری یولغه کوندیرسه خدای تعالی (فَمَا لَهُ مِنْ مُضِلٍّ)
 بس یوقدر اول هدایت طابقان کشی اوچون هیچ بر آزدرغوجی یعنی هیچ
 کم آئی ضالانکه نوشوره آلماسی (الْبَسِ اللَّهُ) ایا ایبه سدروم خدای (بعزیز)
 غلبه ایتکوجی دشمانلرغه (ذی انتقام) انتقام ایسه یعنی البته خدای تعالی غالب
 هم مشرکلر دن انتقام آلوچیلر (وَلَكِنَّ سَاءَ لِنَافِعِهِمْ) و اگر صوراساڤک سین مکه
 مشرکلر نندن (مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ) کم یاراندی کولکرنی هم بیرنی دیوب
 (لَيَقُولَنَّ اللَّهُ) البته ایتورلر آنلر خدای تعالی یاراندی زیرا که بارچه اشیانک
 خالق اولغنه ایدکی ظاهر در (قُلْ) ایتکل سین ای محمد علیه السلام اول مشرکلرگه
 (أَفَرَأَيْتُمْ) ایا بس کوردگزمو یعنی نیچک کورمسز (مَا تَدْعُونَ) شول نرسه نی کم
 سز لر اونلر سز و طابنورسز آڤا (مَنْ حُوتِ اللَّهُ) الله تعالی دن باشقه یعنی نیچک
 کورمسز پوتلرگزنی کم آنلرغه طابوناسز (أَنْ أَرَادَنِي اللَّهُ) اگر تلسه میگا خدای
 تعالی (بِضَرٍّ) بر محنت و قاطیلقنی یعنی اگر خدای تعالی میگا بر بلا و محنت پیارسه
 (هَلْ مِنْ) ایا اول پوتلر بولورلرمو (كُلِّفَاتُ هَرَّةٍ) خدای تعالی میگا پیارگان
 محنتنی و قاطیلقنی نیندن کیتهرگوجیلر یعنی آنلر اول بلا و محنتنی مینندن کیتهره
 آکولرلرمو و کیتهرمککه کولهری یقارمو (أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ) یا ایسه اراده قیلسه
 خدای مینی بر رحمت برله یعنی میگا بر نعمت و راحت پیارمه کنی تلسه (هَلْ

هُنَّ) ايا بولورلرمو اول بوتلر (مَمْسُكَاتٍ رَحْمَةً) خدای تعالی نك رحمتینی میندن منع اینکوچیلر و کبری قایتارغوچیلر یعنی میکا کیله طورغان راحت و نعمتی میندن طبا آلورلرمو و کبری قایتار ماقفه کوچلری بتهرمو مقاتل رحمه الله ایتورکم رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری مشرکلردن اوشبو طریقہ سؤال ابله گاج آنلر هیچ جواب بیره آلماینجه ساکت و ملزم بولوب فالدیلر حق تعالی بیوردی کم (قل) ایتکل سین ای محمد علیه السلام (حَسْبِيَ اللهُ) میکا کفایت اینکوچیلر خدای تعالی خیر و فائزنی ابرهه مکنه هم ضرر و محنتنی کینه مکنه (عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ) اول خدای اوزره گنه توکل نیلورلر و اشلرینی طابشرورلر (الْمَتَّوَكِّلُونَ) توکل قیلغوچیلر (قل) ایتکل سین ای محمد علیه السلام (يَا قَوْمِ اٰمِنُوْا) ای مینم قوم عمل قیلکز سز (عَلَى مَكَانَتِكُمْ) اوز لرگز نك اوز لرگز اوزره یعنی اوز حالکز چه قیلا طورغان عملرگزنی قیلکز (اَنْتِ اٰمَلٌ) درستلکنه مین هم عمل قیلغوچی مین اوز حالچه (فَسَوْفَ تَعْلَمُوْنَ) بس تیزدر کم سز لر بلور سز (مَنْ يَّاتِيْهِ) بزدن هم سزدن شول کسه نی کم کیلور آنگا (عَذَابٌ يَّغْزِيْهِ) آنی خور و رسوا قیلا طورغان عذاب (وَيَعْلُ عَلَيْهِ) هم اینه ر آنك اوزرینه (عَذَابٌ مُّقِيمٌ) همیشه بولغوچی هیجده بنمای طورغان عذاب (اَنَا اَنْزَلْنَاهُ) درستلکنه بز ایندر دک (عَلَيْكَ الْكِتَابُ) سینك اوزرگا قرآنی (لِلنَّاسِ) بارچه آدمیلر اوچون (بِالْحَقِّ) حقنی بیان ایلاما ک برله (فَمَنْ اٰمَنَ) بس هر کم هدایت طاپسه قرآن برله یعنی قرآن اچنده گی سوز لر برله عمل قیلسه (فَلَنَنْفِسه) بس اول کسه نك اوزینه بولغوچیلر آنك فائز سی (وَمَنْ ضَلَّ) و هر کم ضالانکه توشسه و قرآندن یوز دوندرسه (فَاَنَّا يَضِلُّ عَلَيْهِا) بس موندن باشقه ایبه سدر کم ضالانکه توشار اول و آزار اوز نفسی اوزره یعنی آنك و بالی اوزینه بولور (وَمَا اَنْتَ) وسین ایماسك سین ای محمد علیه السلام (عَلَيْهِمْ) آدمیلر اوزرینه (بِوَكِيْلٍ) صافنی تا کم آنلرنی ضالانکه توشودن صافلار ایدك (اللّٰهُ يَتَوَفَّى الْاَنفُسَ) الله تعالی قبض قیلور و آلور نفسلرنی یعنی جاننك ننگه ظاهر و باطن بولغان تعلقلرینی کیسه ر (حِينَ مَوْتِهَا) آنلر نك اولگان وقتلرنده (وَالَّذِي لَمْ يَمُتْ) هم آلور شول نفسی کم اولمادی یعنی اولماگان وقتنده هم نفسنی آلور (فِي مَنَامِهَا) آنك اویقوسنده یعنی یوقلاغان وقتنده جاننی آلور کم مراد جاننك نندن ظاهری تعلقینی کیسه ر دیبش لر (۱) (فِي سِكَ اَلَّتِي) بس صافلاب طونار و ارواح عالمنده فالدرور خدای تعالی شول نفسنی کم (قَضَى

(۱) امام محی السنه رحمه الله بیور مشرر کم هر آدمینك ایکی نفسی باردر بری نفس حیات و بری نفس تمیزدر نفس حیات کشیدن اولگان وقتنده آبرلور و قند تمیز یوقلاغان وقتنده مفارقت قیلور احقافده این جیبر رحمه الله دن منقولدر که حق سبحانه و تعالی نرک کشیلر نك جانلرینی اولگان کشیلر نك جانلری برله برگه جمع قیلور تا کم ترک کسه جانی اولوکلردن اوزینه آشنا بولغان جانلر برله کور شور.

عَلِيهَا الْمَوْتِ) تقدیر قیلتان ایدی آنك اوزرینه اولومنی یعنی اولگان کیمسه لرنك جانلرینی کیری تنلرینه ییبارما یوب ارواح عالمنده فالدرور (ویرسل الاخری) و یبارور ایکنهی نفسنی یعنی ترك کیمسه لرنك جانلرینی کیری تنلرینه ییبارور (الی اجل مسمی) بر اطالمنش و ییلگولانمش مدنکه چه یعنی اجلی یتکان گآچه (ان فی ذلک) درستلکده اوشبو اشدہ یعنی جانلرنی قبض قیلماق و صافلاب فالدرماق هم کیری تنلرینه فایتار ماقده بولغوچیدر (لآیات) البته حق تعالی نك کمال قدرتیته علامتله هم حشر و بعثتکده دلیلله و نشانلر (لقوم یتفکرون) شول گروه اوچون کم تفکر قیلورلار و فکرلارلر اوشبو اشلرنی زیراکه یوقلاماق اوله ککه و اویغانماق کیری نرله ککه مثالدر لکن مشرکلر آنی فکرلاماسلر (ام اتغنوا) بلکه نوندیلر اول مشرکلر (من دون الله) الله تعالی دن باشقه (شفعاء) شفیعلرنی یعنی پوتلرنی شفاعتچیلر مزدرد خدای حضورنده بزلرگه شفاعت قیلورلر دیدیلر (قل) ایتمکله سین ای محمد علیه السلام آنلرغه (اولوگانوا) ایا شفاعت قیلورلر مو اول پوتلر سزلرگه اگرچه آنلر بولسه لرده (لا یتکون شیئا) مالک بولماسلر آنلر اوزلری هیچ بر نرسه نیکه (ولا یعقلون) دخی بولماسلر اوزلری نه طابونغوچیلرنی یعنی آنلر جناد و جانسزلردر هم هیچ نرسه گه مالک و قادر توکلردر پس آنلر نیکه شفاعت ایتسونلر (قل) ایتمکله سین ای محمد علیه السلام (لله الشفاعة جیعا) خدای تعالی گه مخصوصدر شفاعت بارچه سیدہ یعنی شفاعت حکمی خدای تعالی فاشنده در آنك امرندن باشقه هیچ کم شفاعت قیلا آلماس (له ملک السموات) اول خدای تعالی نیکدر کوکلر نك پادشاهلغی (والارض) هم بیرنك پادشاهلغی (ثم الیه ترجعون) صکره آنك صاری فایتارلش بولورسز بارچه لرگز قیامت کوننده (واذاکر الله) وهر قایجان یاد ایتولمش بولسه خدای تعالی (وحده) یالفوز بر اوزیگنه یعنی لا اله الا الله دیوب ایتولسه (اشمزت) اورکور و نفر تلتور (قلوب الذین) شول کیمسه لرنك کوکللری کم (لایؤمنون بالآخرة) اشانماسلر آنلر آخرت یورطینه یعنی مشرکلر خدای برگنده در دیوب ایتکاننی یارانماسلر و نفر تلتورلر (واذاکر) وهر قایجان یاد ایتولمش بولسه لر (الذین من دونه) شول کیمسه لر کم آنلر نك معبودلر یدر خدای تعالی دن باشقه یعنی آنلر نك پوتلری یاد ایتولسه (اذاهم یتستبشرون) شول وقتده آنلر آحق یوزلی بولورلر و شادلانورلر اما مؤمنلر بونك عکسنه در

کم خدای تعالیٰ برك برله یاد ایتکانه شادلانورلر پونارنی یاد ایتکانه
 نفر تلنورلر (قُلْ) ایتکل سین (اللَّهُمَّ) ای باری خدا (فَاطْرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ)
 ای کولکرنی هم بیرنی یاراتقوی (عَالَمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ) یاشرنی هم آشکارانی
 بلگوی (أَنْتَ تَعْلَمُ) سین حکم قیلورسک (بَيْنَ عِبَادِكَ) بندلرنک آراسنده
 آخرنده (فِي مَا كُنَّا فِيهِ) شول نرسهده کم بولدیلر بندلر اول نرسه توهر وسنده
 (يَخْتَلِفُونَ) خلافتی قیلشورلر بر برسینه دین اشلرندن (وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا)
 واگر بولسه ایدی شول کمسه لرگه کم ظلیق قیلدیلر یعنی مشرکلرگه بولسه
 (مَا فِي الْأَرْضِ جَبِيعًا) بیرده بولغان ماللرنک بارجهسی (وَمِثْلَهُ مَعَهُ) هم اون بردهگی
 ماللر اوخشاشلی ایکنهی ماللر بولسه آنک برله (لَا تَقْتُوبُوا) البته خدایقیلورلر
 ایدی مشرکلر اول ماللرنک بارجهسینی و بیرورلر ایدی اوزلرینی قوتولرماق
 لوچون (مَنْ حَرَّمَ الْعَذَابِ) عذابنک فاطیلقندان یعنی نوح عذابندن (يَوْمَ الْقِيَامَةِ)
 قیامت کوننده (وَبَدَّ اللَّهُ) و ظاهر بولور آنلرغه قیامتده (مَنْ أَلَّه) خدای تعالیٰ دن
 (مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ) شول نرسه کم گمان قیلور بولمادیلر آنلر دنیاده
 و قتلرنده یعنی هیجده آنلر گمان ایتنه گمان و او یلامغان عذابلر آنلرغه بولور
 (وَبَدَّ اللَّهُ) هم آشکارا بولور اول مشرکلرگه قیامتده (سَيِّئَاتٍ مَا كَسَبُوا) شول
 یاوزقفلرنک عذابلری کم اشلر دیلر آنلر دنیاده (وَحَاقَ بِهِمْ) دخی احاطه قیلور
 و چولقاپ آلور آنلرنی (مَا كُنَّا فِيهِ) شول نرسه نك جزاسی کم بولدیلر آنلر اول
 نرسه برله (يَسْتَهْزِئُونَ) استهزا قیلور ایدیلر و مسخره گه طوتدیلر یعنی حضرت
 پیغمبر علیه السلامنی هم فرآننی استهزا ایلمه لرنک عذابینی طارنورلر
 (فَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ) بس هر قایجان ایرشسه آدمیکه یعنی مشرکلرگه ایرشسه
 (ضَرْبًا) بر قاطیلیق و محنت (دَحَانًا) اوندار اول بزنی یعنی حصا قیلوب اول
 فاطیلیق نك ككونه رله کینی استهر (ثُمَّ إِذَا خَوَّلَاهُ) صوگره هر قایجان
 بز عطا ایلسه ک و بیرسه ک آخا (نِعْمَةً مِّنَّا) هر نعمتی اوز فاشمزدن یعنی محنت
 و فقیرلکنی آندن کیناروب آخا نعمت و مال بیرسه ک فضلز برله (قَالَ) اپتور
 اول کسه (أَنَا أَوْلَىٰ) موندن باشقه نوگلدلر کم بیرلری میثا اوشبو نعمت و مال
 (عَلَىٰ لَعْلَمٍ) مینم علیم و بلوکلرکم اوزرینه یعنی مین کسنک طریقلرینی هم مال
 حاصل ایتونی بضی بلدم شول سبیلی اوشبو مال و دولت میثا بیرلری دیور با که
 خدای مینم مالفه و دولتکه مستحق ایدکنی بلدی شول جهندن بومالنی میثا

بېردى دېور (بَلْ هِيَ قَتْنَةٌ) اول مشرك ايتكافه توگلدن بلكه اول نعمت ومال
 برفتنه وصنامقدر اول كمسه گه تا كم اول مال سببلى آنك شكرانه ايتنه كى يا كه
 كفرن نعمت ايله مەكى ظاهر ومعلوم بولور (وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ) وَلَكِنْ آنلر نك
 كوبره كى (لَا يَعْلَمُونَ) بلهاسلر (قَدْ قَالُوا) تحقيق ايتدیلر اول سوزنى يعنى اوشبو
 مال مېنم بلوكليلكم واستحقاقم سببلى ميكا بېردى ديوب ايتدیلر (الَّذِينَ مِنْ
 قَبْلِهِمْ) اوشبو مشركلردن الگارى بولغان كمسلر يعنى فارون هم آنك اتباعى
 ايتدیلر (فَبِمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ) بس دفع قبله ادى وكيتارمادى آنلردن عذابنى (مَا
 كَانُوا يَكْسِبُونَ) شول نرسه كم كسب قیلور بولدیلر آنلر دنيا مالندن يعنى
 چيغان ماللرى اولگاندن صولف آنلرغه هيچ فائده بېرمادى (فَأَصَابَهُمْ) بس
 ايرشدى آنلرغه (سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا) كسب قیلغان گناهلرينك ياوز جزألرى
 ووبانى ايرشدى كم بارچه مال ومتاعلرى برله برگه آنلرني بير بولدى (وَالَّذِينَ
 ظَلَمُوا) وشول كمسلر كم ظلملق قیلدیلر هم كفرن نعمت ايتدیلر (مَنْ هُوَ لَمْ
 اوشبو مکه مشركلردن (سَيُصِيبُهُمْ) نيز دركم ايرشور آنلرغه هم اولگيلرگه
 ايرشكان كى (سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا) قیلغان گناهلرينك ياوز جزألرى (وَمَا هُمْ) هم
 توگلدن آنلر (بِمَعْزِينٍ) عاجز ايتكوچيلر خداى تعالىنى آنلرني عذاب قیلودن
 (أُولَئِكَ يَعْلَمُوا) ايا بله اديلر مو آنلر (أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ) شونى كم خداى
 تعالى كيك و ايركن قیلور رزقنى (لَمَنْ يَشَاءُ) هر كمسه اوچون كم تهر اوزى
 يعنى اوزى تله گان كمسه گه دولت بيورور وبای قیلور اول كشينك استحقاقندن
 وفضلندن توگلدن بلكه محض اوزينك تله مكى برلدر (ويقدر) هم طار قیلور
 تله گان بندمسينك رزقنى و آنى فقير قیلور اول كمسه نك خور وكيم بولماقندن
 توگلدن بلكه محض خداينك مشيتى برلدر (أَنَّ فِي ذَلِكَ) درستلكده اوشبو
 ائشه يعنى رزقنى كيك هم طار قیلوده (آيَاتٍ) البته علامتلر باردر خداينك
 كمال قدرينه (لِقَوْمٍ يَوْمَنُونَ) شول گروه اوچون كم ائشانورلر همه گه رزق
 بېرگوچى خداى تعالى ايدكينه مرويدر كه مشركلردن برجماعت كم كوب ناحق
 اورنده كشى اولتورگان هم زنا وغيرى گناه كبيره لرنى كوب ائشگان ايدیلر
 رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضورينه كبلوب عرض قیلدیلر كم اى محمد
 سېن بزلرنى اسلام دينينه اوندارسك بزلر سنك دينكنى شول شرط برله قبول
 ايتنرمزكم بزمسلمان بولماق خداى تعالى بزنك اولنه قیلغان گناهلريمزنى

(۱) معالنه حضرت ابن مسعود رضی الله عندهن منقولہ کہ ہر ابر مسجد کہ کردی کوردیکم ہر واعظ وعظ ایتور نومع او طینی ہم نموعدافی سلاسل واغلالنی وانواع تورلی قاطی عذابلرنی بیان قیلوب غلغنی فورقتور اول ایر ابتدی ای واعظ نی اوچون آدمیلرنی بویله نومید قیلورسک مگر سین قل یا عبادی الذین اسرفوا

لا تقنطوا الخ آبتینی او قومادگو دیدی

یارلقارمو یا کہ یارلقاماس مو بزلرگہ خبر بیرورسک دیدیلر حق تعالی دن آیت کیلدی کم (قُلْ) ایشکل سین ای عندعلیه السلام آنلرغه (یا عبادِی) ای مینم بنه لریم (الذین اسرفوا) شوندا این بنه لر کم اسراف قیلدیلر (عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ) اوز نفسلری اوز رینه یعنی گناہه افراط قیلغانلردو وچیکن چقانلردو (لَا تَقْنَطُوا) امیدسز بولمه کز وامید کزنی اوزما کز (مَنْ رَحِمَهُ اللَّهُ) الله تعالی ناک رحمتندن (۱) خبرده کیلمشدر کم رسول الله صلی الله علیه وسلم حضرتلری ایتدی بوتون دنیانی هم دنیا دعفی بارچه نرسه لرنی اوشبو آیت بدلینه قبول ایتام اوشبو آیت کریمه میگا دنیا ومانیہادن آرتور اقر دیدی (ان الله یغفر) درستلکه خدای تعالی یارلیقار (الذینوب جیمعا) گناہلرنی بارچه سیننی نی قدر کوب بولسه ده شرکین باشقه سیننی کم شرکنی مطلقا یارلیقاماس (انه) درستلکه خدای تعالی (مُوَالْفُور) اولیر یارلیقافوجی گناہلرنی (الرَّحِيم) مہربان و مرحمتلی اوزینک بنده لرینه (وَأَتَّبِعُوا) وقایت کز لر طلعت وعبادت برله پا کہ دعا و تضرع برله (أَلَىٰ رَبِّكُمْ) پروردگار کز ماری (وَأَسْلَمُوا) له) ہم انقیاد ایتکز وبوی صونکز آنک فرمانینه (مَنْ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ) سز لرگہ عذاب کیلودن الگاری (ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ) صوکره یاردم ایتولمش بولماسسز سز لر یعنی عذاب کیلگانندن صوگ هیچ کم سزگہ یاردم ایتماس و عذابنی کینارماس (وَأَتَّبِعُوا) ہم ایار کز سز (أَحْسَنَ مَا أَنْزَلَ إِلَيْكُمْ) شول نرسه ناک کور کامرا گینه کم ایندر لگاندر سز لرگہ (مَنْ رَبِّكُمْ) پروردگار کز دین یعنی عزیمت و احتیاط برله عمل قیلکز رخصت برله عمل قیلما کز (مَنْ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ) سز لرگہ کیلودن الگاری خدایک عذاب (بَعْتَهُ) آ کسزدن اوبلا ماغان وکوتبه گان وقتده یعنی آ کسزدن بر بلا و عقوبت پا کہ موت مفاجا کیلودن الگاری (وَأَنْتُمْ لَا تُنصَرُونَ) و حالانکه سز لر بلماسسز آنک کیلما گینی ناکم اولدن تدار کینی کور و پ حاضر لقب تورور اید کز (أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ) ایتما کندن الگاری بر نفس (يَا حَسْرَتِي) ای مینم حسرتنم و کویونجم یعنی عذاب کیلگانندن صوگ کشی ایتور نی کوینج ونی حسرتنر میگا (هَلِي مَا فَرَطْتُ) شول نرسه

فصولده منکوردر کہ بو آیت کریمه ده محل امید اوچ نرسه ده در اول خطابنک لطافتیکم یا عبادی یعنی ای بنه لرم دیوب مرحمت برله خطاب قیلدی ای گناہ کارلر دیبه دی ایکنچی شولکم عتابه مہربانلق برله اسرفوا دیدی اخطاؤا دیبه دی اوچو یچی شول کم لا تنقظوا یعنی رحمتنن امید اوزمه کز دیدی امیدسز بولودن نهی قیلدی بس هیچ حاله امیدسز بولو درست بولماس کفردر خوف ورجا یعی فورقو ہم امید مؤمنک ایکی فاناطی بولورغه نیوشدر بو ایکیین برسی بولماسه اینان درست بولماس مؤمن کشی بر طرفن خدای تعالی ناک عذابندن فورقوده طورغا ننه ایکنچی طرفن رحمت الیه دن امید

ایتهرگہ نیوشدر برده نورقمانجه ایبین بولوب طورو ہم برده ۲۷ امید ایتما نیجه امیدنی اوزو هر ایکسی کفردر دیشلر مؤمن سلامت حالنه خوفی قوتلیرک صرخوا حالنه امیدنی کوبرک بولو کیره کدر و هر بر حاله خوف و امیدنک ایکیسینه بولمق لازملر . زاد البسر

اوزرينه كم تقصير وكينچيلىك قىلدم مېن (فِي جَنبِ اللَّهِ) خدای تعالى نىڭ ائىته ياكه
 آنىڭ رحمتى جوارىنى وھىزىتىنە ياقىلغىنى طلب قىلۇدە كىچىلىكلەر ايتىدىم (وَأَنْ كُنْتُ
 مِمَّ دَرَسْتُمْ بَوْلِدِم مېن (لَمَنِ السَّخِرِينَ) مسخۇرگە ئوتقۇچىلاردىن خدای تعالى نىڭ
 كىتابىنى ھەم رسولىنى ھاسىل مەنى عذاب كىلگەندىن سوڭ مشركلەر اوشۇبو طرىقە
 ئاسى قىلۇرلەر وھىزىتىلنۇرلەر لىكىن اول وقتىدە اوكنۇ فائىدە بىرماس بىس شول
 كۈنىڭ كېلىما كىتىدىن الگارى خدای تعالى ايتىدىغان نەرسە گە اباركۇز (أَوْ تَقُولُ)
 يَا اَيْسە ايتىما كىتىدىن الگارى شويۇلە دىيۈبكم (لَوْ أَنَّ لِلَّهِ هَدَانِي) اگەر خدای
 تعالى طوغرى بولغە كۈندىرسە ايدى مېنى (لَكُنْتُ مِنَ الْمُتَّقِينَ) البتە بولۇر ايدىم
 مېن تقوالى ايتكۈچىلاردىن وشركىدىن صافلانغۇچىلاردىن يەنى عذاب كىلگەندىن
 سوڭ مشرك اگەر مېنى خدای ھدايت قىلغان بولسە مېن مشرك بولماس ايدىم
 دىيۈر (أَوْ تَقُولُ) يَا اَيْسە ايتىۈر (هَمِنْ تَرَى الْعَذَابَ) عذابى كۆزى بىرلە
 كۈرگانى زامانە (لَوْ أَنَّ لِي كَرَّةً) كاشكى اگەر بولسە ايدى مېڭا دىيافە كېرى
 ئايتىقى (فَأَكُونُ) بىس بولسام ايدىم مېن اگەر كېرى دىيافە ئايتىسام (مِنَ الْمُحْسِنِينَ)
 ايدى گۈلك قىلغۇچىلاردىن وفرمانغە بوى سونغۇچىلاردىن اگەر خدای ھدايت
 قىلغان بولسە مېن متقىلاردىن بولۇر ايدىم مشرك بولماس ايدىم دىيۈب
 ايتكۈچىگە فارشى خدای تعالى بىيۈرۈر (بَلَى) بلى ھدايت قىلدى وتوغرى
 بولنى كۈرگازدى سىڭا خدای تعالى (قَدْ جَاءَتْكَ آيَاتِي) حەقىق كىلدى
 سىڭا مېنىم كىتابنىڭ آيتلىرى كم قرأندىر (فَكَذَّبْتَ بِهَا) بىس سېن پالغانغە طوندىڭ
 اول آيتلىرىنى وآنلرغە ائىمانداڭ (وَأَسْتَكْبَرْتَ) ھەم تىكبرىك قىلدىڭ وباش طارتىڭ
 سېن ايمان كىلتۈرۈدىن (وَكُنْتَ) دىغى بولدىڭ سېن (مِنَ الْكَافِرِينَ) ائىمانداچىلاردىن
 (وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ) وقىامت كۈنىدە (تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا) سېن كۈرۈرسىن شول
 كەسەلرنى كم پالغان ايتىدىلەر (عَلَى اللَّهِ) الله تعالى اوزرە يەنى خدائىڭ بالاسى
 وشرىكى باردى دىدىلەر (وَجُوهَهُمْ) آنلرنىڭ يۈزلىرى (مَسْوَدَةٌ) قارالمىش بولۇر
 نەمۇغە كرۈلۈدىن الگارى وتەمۇغ اھلى نىڭ علاملىرى شوللەر آنلرنىڭ يۈزلىرى
 قاپ قارا بولۇر (أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ) ايا يوقىرەمۇ تەمۇغە يەنى البتە باردىر (مَثْوًى
 لِلْمُتَكَبِّرِينَ) قارار قىلچىق اورىن ومقام تىكبرىك ايتكۈچىلەر اۈچۈن (وَيَنبِئُ اللَّهُ)
 وقوتقارۇر خدای تەمۇغىدىن (الَّذِينَ اتَّقَوْا) شول كەسەلرنى كم شركىدىن صافلاندىلەر
 (بِمَقَاتِمِهِمْ) آنلرنىڭ فوز وفلاح طالھماقغە سەبب بولغان اشلرى بىرلە يەنى ايمان

واحصانلرى سببى (لَا يَسْمَعُ السَّمْعُ) ايرشماس آنلرغه هيج باوزلىق (وَلَا يَمْسُ يَمْسُ نُون) دخى قايقورور بولماسلر آنلر هيج برطوغرىه (اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ) خداى تعالى بارچه نرسه نك خالقى ويلر اتقوجيدر (وَهُوَ عَلَى شَيْءٍ وَكِيلٌ) هم اول خداى تعالى بارچه نرسه اوزره وكيل ومنصرف هم حفظ ايتكوجيدر (لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) اول خداى تعالى نكدر كوكلرنك وييرنك خزينه لرنك اچقلىرى يعنى بارچه نرسه نى مالك ومنصرف ايتكوجى اولدر وآنك اختيارته در آندن غيرى هيج كم تصرف قىلا آلماس تناك كم فولنده اچقچ بولناغان كشى خزينه نى اچا آلماس (۱) (وَالَّذِينَ كَفَرُوا) وشول ككسه لركم اشانماديلر (بايات الله) خداى تعالى نك قدرنى دليللر ينه با كه كئايينك ايتلر ينه (أُولَئِكَ) اوشبو گروه (هُمُ الْغَاسِرُونَ) آنلردر زيان كورگوجيلر وخسرانده فالقوجيلر مرويدركه قريش مشركلرى رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتينى آنا بابالرينك دينينه اوندارلر ايدى حق سبحانه وتعالى بيوردى كم (قُلْ) ايتكل سين اى محمد عليه السلام آنلرغه (افخبر الله) ايا خداى تعالى دن باشقغهمو (تأمروني) بيورور سزمو سزلى ميني كم (اعبد) طابونسام مين يعنى خدايدن باشقغهمو طابنورغه قوشاسزمو (أيها الجاهلون) اى نادانلر (ولقد أوحى إليك) وتحقىق وحى ايتوليش بولدى سينك صارى (وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ) هم سيندن الكارى بولغان ككسه لركه وحى ايتولدى شويله ديوبكم (لئن أشركت) اگر سين شرك كيلتورسه ك غايطب ظامرده ييغيرلر بولسه ده مراد ايتلردر ايتلردن هر فردكه بيوروركم اگر خداى تعالى كه شرك كيلتورسه ك (لَيُعَذِّبَنَّ عَمَلَكُ) البته بوغالور وضايع بولور قىلغان عملنك (وَلَنُكُونَنَّ) هم البته سين بولورسك (من الغاسرين) زيان كورگوجيلردن كم ايمان دولتى كيتوب آنك اورنينه كفر وشرك كيلماكى البته اولوغ زيان وخسراندر (بَلِاللَّهِ) بلكه الله تعالى كه گنه (فَاعْبُدْ) بس عبادت قىلغل سين (وَكُنْ) هم بولغل (من الشَّاكِرِينَ) شكرانه ايتكوجيلردن توحيد واسلام نعمتينه ابن عباس رضى الله عنهما بيورومشركم يهود عالم لرندن برسى رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضورينه كيلوب ايتدى اى محمد سين بلورسكوكم خداى تعالى قيامت كوننده كوكلرنى بر اصبحينه قويلر وييرنى بر اصبحينه طاغلرنى بر اصبحينه هم صولرنى ودينكزلرنى بر اصبحينه قويلوب سكره اصبلر ينى سلكتور هم ايتور ابن الملوك وابتاء الملوك يعنى قلمدر

(۱) وديبشلردركم
كوكك خزينه لرى
يغوردر وييرنك خزينه
لرى اولنلردر بوخزينه
لرنك اچقى خداينك
نصرفته واختيارته دركم
هر قايجان تلهسه يغور
يساودرور اولن
اوسدورور.

پادشاھلار ھم پادشاھلارنىڭ اوغللىرى دېۋوردىدى رسول اکرم حضرتى اول يھودىنىڭ سوزىدىن متعجب بولۇپ نېسىم ايلھدى حق تعالىدىن آيت كېلىدىكىم (وَمَا فَدَرُوا اللّٰهَ) ۋە صغۇلمەدېلىر آنلر خدایى تعالىنى ھم تەظىم قىلمايدىلر (حق قىرە) آنىڭ ذاتىنە مۇناسىپ ۋە تېۋىشلى بولغان قىر ۋە تەظىم بىرلە (والارض جەبعا) ۋە بىر بارچەسى (قىضتە) اول خدایى تعالىنىڭ پىد قىرتىنىڭ بىر قېسىمىدىر (يوم القیامة) قیامت كۈنىدە (وَالسَّمَوَاتِ) دىخى كۆكلر (مَطْوِيَّاتٍ) تۈرلەشلىر بولۇرلر اول كۈندە (بېيىنە) اول خدایى تعالىنىڭ بېيىنى بىرلە مەھالەدە حضرت ابن ھەمرىنى اللھ ھەنھامدىن منقولدىر كىرسول اکرم صلى اللھ علیھوسلم بېۋوردىكىم قیامت كۈنىدە حق سېھانە ۋە تعالى بارچە كۆكلرنى بىرگە تۈرۈپ اوزىنىڭ بېيىنىدە طوتار ھم ايتور اىن الملوك ۋە اىن الجبابرة ۋە اىن المتكبرون اھل السنة ۋە الجماعة مەھبەتدە مونىڭ امئالى سوزلردە خدایى تعالىنى تەشېھىدەن مۇزە دىۋوب اعتقاد ايلھمىڭ لازىمىر ۋە مەناسىنىڭ حەقىقىتىنى آنىڭ اوزىنە تېۋىش ايتىمىڭ تېۋىشلىر (سېھانە) پىلك ۋە مۇزەدر اول خدایى تعالى مۇخلۇقاتقە اوخشاماقىن (ۋتعالى) ھىم بىر تىر ۋە متعالىدىر (ھما بىشركون) شول نىرسەدىن كىم شىرك كالتورۇرلر اول مشىركلر بىھى شىزىكى بولماقدىن مۇزەدر (ۋنفع فى الصور) ۋاۋرۇلمىش بولۇر سورغە اول مرتبەدە كىم آڭا نىغە مەھقە دىۋورلر (نصق) بىس موشىسز بولۇر بىھى اولرلر (من فى السموات) ھىر كەسە كىم كۆكلردەدر (ۋمن فى الارض) دىخى ھىر كەسە كىم بىردەدر ھىچ كىم تىرىك فالھاس (الا من شاء اللھ) مگر اولھاس ۋە تىرىك فالور شول كەسە كىم تىلر خدایى تعالى بىھى ھىلە ھىرش با كە جنت ۋە نىۋوغ خازىنلىرى (ثم نفع فىه) سڭرە اورۇلمىش بولۇر سورغە (اخرى) اىككىھى مرتبەدە كىم آڭا نىغە مەھق بىھى قوبارلماق نىغەسى دىۋورلر بونىغە بىرلە بارچە اولۇكلر كىرى تىرېلورلر (فاداهم) بىس شول ۋقتدە آنلر (نېام) آباتى اوزرە طورغۇچىلردىر (بىنظرون) فارارلر ھىر طرفقە ھىران بولۇپ با كە مانتظر بولۇپ ۋە كوتوب طورورلر باشلرىنە كېلھى اشلرنى (ۋأشرفت الارض) ھىم باقطور ۋە نورلى بولۇر بىھى مەشىرىرى (بنور ربها) ھىروردكارىنىڭ نورى بىرلە بىھى خدایى تعالى ياراتقان نور بىرلە باقطور با كە مراد عدلك نورى بىرلە باقطور ظلم قاراتقولى كىتار (ۋوضع الكتاب) ھىم قوبولمىش بولۇر ھىل دىقتىلرلى اوك باققە ۋە صول باققە (ۋجى بالنبيين) دىخى كالتورۇلمىش بولۇرلر بىغېرلر تا كىم امتلرىنە رسالتنى بىقىشلىرگانىكلرىنى دعوى قىلورلر (ۋالشهادۃ)

ھىم گواھلر كلتورلىشى بولورلر آنلرنىڭ دەۋىلىرى راست ايدىكىنە مراد مھىد
 عليه الصلوة والسلام امتلر يدركم باشقە پىغھىبىلر اوچون گواھ بولورلر ياكە
 شھىد آمدن مراد سوغشده شھىد بولغان كەسەلدر كىم آنلر پىغھىبىلر بىرلە بىرگە
 بولورلر (وَقَضَىٰ بَيْنَهُمْ) ھىم ھىكم ايتولمىش بولور بىنەلر آراسىنە (بِالْحَقِّ)
 راستلىق وعدللك بىرلە (وَعَمَّ لَا يُظْلَمُونَ) وآنلر ظلملىق ايتولمىش بولماسلر
 اجر وثوابلىرى كىيىنولمك ياكە عذابلىرى آرتىرلماق بىرلە (وَوَفَّيْتُمْ كُلَّ نَفْسٍ)
 ونىمام بىرلىشى بولور ھر بىر نەفس يعنى ھر بىر كىشىگە كامىل ونىمام ايتوب
 بىرلور ھىچدە كىيىنولماينچە (مَا عَمَلْتُمْ) قىلغان عملينىڭ جزاسى (وَهُوَ أَهْلُهَا)
 بىغۇلون) وىخداى تعالى بىلگىچىر كىم شول نەرسەنى كىم قىلورلر بىنەلر ايدى گولك
 وياوزلقدىن (وَسَبِقَ الَّذِينَ كَفَرُوا) وسورلىشى بونورلر ھىقلىقە اشانماغان وايمان
 كىيىنورمەگان كەسەلر (الَىٰ جَهَنَّمَ) نەۋغ سارى (زُمرًا) گروھ گروھ بعضلىرى
 بعضلىرى آرتلدىن سورلىشى بولورلر وفرشتەلر آنلرنى سوروب ايتتورلر (حتى
 اِذَا جَاءُوهَا) ناكىم ھر قاچىان كىيىسەلر آنلر نەۋغە (فَتَنَحْتِ أَبْوَابَهَا) آچولمىش
 بولور ىدى نەۋغنىڭ ايشكلرى آنلر كىرەك اوچون (وَقَالَ لَهُمْ خِرَنَّتْهَا) ھىم
 ايتورلر آنلرغە نەۋغ ساقچىلىرى ەتاب وشلته يوزىدىن آنلرنى خورلاب ايتورلر
 (الَمْ يَأْتِكُمْ) ايا كىلمايدىبو سىلرگە دنياىدە (رُسُلٌ مِّنْكُمْ) يىبارلىشى رسوللر
 سىزنىڭ اوز جىنىسكزدىن (يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ) اوفورلر اول رسوللر سىلرگە (آيات
 رَبِّكُمْ) رىبىڭنىڭ ايتىلرگان آيتلر بىنى (وَيُنذِرُونَكُمْ) ھىم قورقتورلر اول رسوللر
 سىلرنى (لَقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا) اوشبو كۈنگە يولەق كىزىدىن ولوشبو ھىدابلىرى
 كورما كىزىدىن (فَالْوَالِي) ايتورلر كىم ھىللرى بىلى بىزگە پىغھىبىلر كىيىلدىلر
 ھىم ھىق يولغە اوندايدىلر ولوشبو قىيامت كۈنىنىڭ عذابىدىن بىزنى قورقتىدىلر
 (وَلَكِنْ حَقَّتْ) ولكىن واجب بولدى (كَلِمَةُ الْعَذَابِ) خىداى تعالى نىڭ عذاب بىرلە
 قىلغان ھىكىمى (عَلَىٰ الْكَافِرِينَ) ھىقلىقە اشانماغان وايمان كىيىنورمەگان كەسەلرگە
 وىزلر پىغھىبىلرگە ايارمادىك ھىم ايمان كىيىنورمەدىك شول سىبىلى اوشبو عذابقە
 مستھىق بولدىق دىيورلر (قِيلَ) ايتولور آنلرغە يعنى كىم ھىلپىنە فرشتەلر ايتتورلر
 (ادْخُلُوا) كىرگىزلىر (آبْوَابَ جَهَنَّمَ) نەۋغنىڭ ايشكلرىنە (خَالِدِينَ فِيهَا) مىنگو
 قالقوجىلر بولغانىڭز ھالىدە اول نەۋغە (نَبِيْسَى) بىس نى ياوز بولدى

(مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ) تَكْبِرُكَ ايتكوجيلرنك قرار قىلا نورغان اوزنى كم توغدىر
 (وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا) هم سورلەش بولورلر لطف و شفقت برلە شول كەسلەر كم
 تئوالق ايتىدىلر وقوردىلر (رَبِّهِمْ) اوز پروردكارلرىنك عذابىدىن يعنى آللرنى
 فرشتهلر تعظيم و تەكرىم برلە ايتتورلر (إِلَى الْجَنَّةِ) جنت صارى (زَمْرًا) گروه
 گروه مر قايوسى اوز مرتبە سەنچە (حَتَّىٰ إِذَا جَاؤُمْهَا) تا كم هر قاچان كەلسەلر
 آللر جنتكە شوكت و سعادت برلە (وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا) هم آچولەش بولسە سىگىز
 جنتنك ايشكلرى آللرنك كەلبونە فارشى تا كم آللر منظر بولوب نورماسونلر
 اوچون (وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا) و ايتتورلر آللرغە جنتنك خازنلرى و صافقىلرى (سَلَامٌ
 عَلَيْكُمْ) سلام بولسون سىزنىك اوزرگىزگە باكمە سلامتلك و ايبىنىك بولسون
 سىزىرگە (طِبْتُمْ) پاك بولدۇسىز دىيادە و قىتۇزدە گناهلردن پاكە پاكىزەدر
 سىزنىك جنتتە مەقامىز (١) (فَادْخُلُوهَا) بس كىرگىزلىر جنتكە (خَالِدِينَ) منگو
 قالغوجىلر بولغانىز حاللە اول جنتتە (وَقَالُوا) هم ايتتورلر مؤمنلر جنتكە
 كىرگىچ (الْحَمْدُ لِلَّهِ) بارچە ئنا و ماقتاماق خدای تعالى گەدر (الَّذِي صَدَقْنَا)
 آنداين خدای كم راست ايلهدى بىزىرگە (وَعَدَهُ) اوزىنىك قىلغان وعەسىنى يعنى
 وعەسىنە وفا قىلوب بىزلىرى جنتكە كىرگىزدى (وَأُورِثْنَا الْأَرْضَ) هم مىراث ايتوب
 بىردى بىزىرگە جنت يىرىنى تا كم بىزلىر اوز اختىيارىمىز برلە (تَسْبُؤًا) اورن
 آلورمىز (مِنَ الْجَنَّةِ) جنتدىن يعنى جنتتە اورناشورمىز و قرار قىلورمىز (حَيْثُ نَشَاءُ)
 قايو اورندە كم تلامىز اوزىمىز (فَنَعَمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ) بس نى بىشى بولدى ابدىگۇ
 عمل قىلغوجىلرنك اجر و ثوابلىرى (وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ) وسىن كوررسك اى عەمد
 عليه السلام فرشتهلرنى اول وقتتە (حَافِينَ) احاطە ايتكوجىلر و چولغاب آلغوجىلر
 (مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ) عرشنىك تىكرا سىندىن يعنى عرشنىك اطرافىندە طواف ايتكوجىلر
 بولورلر هم شول حاللە (يَسْبُحُونَ) نىسبىح ايتتورلر اول فرشتهلر (بِعِندِ رَبِّهِمْ)
 پروردكارلرىنىك ەمدى و ئناسى برلە يعنى سبحان الله و بىعدە دىوب ايتتورلر
 نىسبىح برلە تىوشسىز صفتلرنى خدایدىن نى قىلورلر و ەمد ايتىك برلە كوركام
 صفتلرنى اثبات ايدىلر (وَقَضَىٰ بَيْنَهُمْ) هم حكم ايتولەش بولور بىندەلرنك
 آراسىندە (بِالْحَقِّ) راستلىق و توغرىلىق برلە يعنى هر كەمگە تىوشلى بولغان مقامىنى

(١) و حضرت علی
 كرم الله وجهه دن
 منقولدركە هر قاچان
 مؤمنلر جنتنك ايشكى
 تويىنە كىلوب يتسەلر
 آنە بر آغاچ كورورلر
 اول آغاچنىك آسندىن
 ايكى چىشمە چىغار
 اول ايكى چىشمەنىك
 بىرسندە غسل قىلورلر
 آللرنك ظاهىرلى تمام
 پاكىزە و خوش بولور
 ايكىنچى چىشمەنىك
 صوندىن اچارلر آللر
 نك باطللرى پاكلە نور
 و نورلى بولور شول
 عىلە فرشتهلر آللرغە
 سلام بىروب ايتتورلر
 ايدى سىزلىر پاك بولدۇز
 ظاهردە و باطلندە.

(۱) طیبی علیہ الرحمۃ دېشدرکم اولگی حید ایکی گروہ یعنی مؤمن و کافر آراسندہ وعہ ہم وعید و رضوان ہم سخط و غضب ایله نقره اوچوندر ایکنهی حید بدنلری اعتباری ایله هم آیروب برگروهنی جنتده ایکنهی گروهنی نوغده ایله مه کی اوچوندر بس ایکنهی آیت اولگی آیتنگ تتهسی بولور امام قرطبی دېشدرکم وقیل الحمدلله من مراد مؤمنلر اوشبو طریقه حید ایتورلر خدای تعالی ننگ انعام واحسان برابرنده امام قتاده حضرتلری دېشدرکم حق سبحانه و تعالی الحمدلله الذی خلق السموات والارض دیوب یارانونک اولینی حید

۴۷۹

﴿ ۲۴ نھی جز مؤمن سورہسی ﴾

برله افتتاح ایتدی اوشاندان و قضا بینهم بالحق وقیل الحمد لله دیوب آخرینی هم حید برله ختم قیلدی بس سکا اقتدا ایوب مر اشنگ اولنده هم آخرته خدای تعالی گه حید ایتنگ تیوش بولور و بعضیلر اوشبو وقیل الحمد لله رب العالمین دیککی فرشته لرنک سوزینه اشارتدر یعنی فرشتهلر حق تعالی ننگ عدلینه و قضا سینده حید ایتورلر دېشدر حضرت ابن عمر رضی الله عنهما حید منقولدرکم بر وقت رسول صلعم حضرتی منبرده اوشبو زمر

بیرلور (وقیل) ذی ایتلور یعنی فرشتهلر یا که مؤمنلر ایتورلر جنته (الْحَمْدُ لِلَّهِ) (۱) ثنا و ماقتاماق خدای تعالی گه مخصوصدر (رَبِّ الْعَالَمِينَ) بارجه عالملرنک وهمه مخلوقاتنک پروردکاری بولغوجی خدای تعالی گه

﴿ سورة المؤمن مكية وهي خمس وثمانون آية ﴾

﴿ ۳۹ نھی سورہ مؤمن سورہسی مکده نازلدر ۸۵ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(حم) (۱) الله اعلم بهراده بعضیلر قولنچه حروف مقطعه مر حرفی برکلمه گه اشاره بولوب اول کلمه برله قسم ایدلمشدر بس بو اورننه حاه حرفی حق تعالی ننگ هیچه اوزگه رمای طورغان حکیمنه اشارتدر و صیم زوال و فنادن محفوظ بولغان ملکیمنه اشارتدرکم خدای تعالی اوزینگ حکم نافذی و ملک دائمی برله قسم یاد ایتار و ایتورکم (تنزیل الکتاب) قرآنی ایتورکم (من الله) الله تعالی دننر (العزيز) غالب بولغوجی الله بارجه نرسه اوزره (العليم) بلگوجی بارجه اقبیائی (غافر الذنب) گناهنی بارلقاغوجی یعنی مؤمنلرنک گناهلرینی بارلقار (وقابل التوب) هم توبه نی قبول ایتکوجی ایبان کیتورگان کسه لردن (شديد العتاب) عذابی ناطی بولغوجی ایبان کیتورمه گان و حلققه اشانماغان کسه لرگه (ذی الطول) احسان و اولوغلق ایلی بولغوجی (لا اله الا هو) یوقتر هیچ عبادتکه مستحق معبود مگر اول خدای تعالی غنهدر (الیه المصير) اول خدای تعالی صاری بولغوجی بارجه بندهلرنک قایتماقی و اولمه کی حساب و جزا اوچون (ما یجادل) جدال قیلماسلر و طعنه ایتمهسلر (فی آيات الله) خدای

سورہسینگ آخرن او قودی شول حالده منبر ایکی مرتبه حرکتکه کیلدی. تفسیر جمل علی الجلالین

(۲) مؤمن سورہسی حوامیننگ یعنی حم دیوب باشلانغان سورهلرنک اولدر تفسیر ابی الیثمه رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمدن مرویدرکه بیوردی هرکم ایرسه جنت باقهلرنده اوطلاب یورماکنی تلامه اول کسه حم سورهلرینی اوقوسون بو سورهلرنک خاصیتلرنه موندن باشقه هم کوب حدیثلر روایت ایتولمشدر.

تعالیٰ نك كَتَابِنَا آيَتَلَرِنْدَه (الَّذِينَ كَفَرُوا) مگر طعنه اينه رلر حلقغه اوشانماغان كهمسه لرگنه (فَلَا يَغْرُوكَ) بس كبر اكدركم مغرور قبلماسون وآلداماسون سيني (تَقْلِبُهُمْ فِي الْبِلَادِ) اول مشركلرنك سودا گرچيك قيلوب يورمه كلرى وآيله نه كلرى شام ويين شهرلر نده يعنى آنلرغه فرصت ومهلت بيرلگانلكينه آلداماغل كم البته آنلرنك عاقبتلرى خورلق وعذاب بولاچقدر (كَذَّبْتُمْ) يالغانغه طوغمبلر پيغمبرلر ينى (قَبْلَهُمْ) اوشبو مشركلردن الكارى (قَوْمِ نُوحٍ) نوح قومى نوح عليه السلامنى يالغانغه توندبلر (وَالْأَحْزَابِ) هم يالغانغه توندبلر نيچه گروهلر كم پيغمبرلر ينه فارشى لشكرلر طارنوب صوغشور ايديلر (مَنْ بَعَدَهُمْ) نوح قومندن صوفا عاد قومى وثمود قومى كمى (وَهُمَتْ كُلُّ أُمَّةٍ) دخى قصد قلدبلر هر بر گروه آنلردن (بِرَسُولِهِمْ) اوزلرينك پيغمبرلر ينه (لِيَاخُذُوهُ) تاكم طونسه لر اول پيغمبرنى يعنى هر قابو گروه اوزلرينك پيغمبرنى توتوب اذيت وجفا آيله مهككه هم آنى اولتورمه ككه قصد ايتدبلر (وَجَادِلُوا) هم جدال وخصومت ايتدبلر وبغلاشديلر هر قابو گروه (بِالْبَاطِلِ) اوزلرينك باطل ومعناسز سوزلرى برله (لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ) تاكم زابل قيلسونلر ويكتهرسونلر اوچون شول باطل سوز برله راست وتوغرى بولغان سوزنى (فَاخْذِيهِمْ) بس طونتم مين آنلرنى عقوبت برله وهلاك آيله دم (فَكَيْفَ كُنَّ) بس نيچك بولدى (عَقَابِ) مينم آنلرنى عذاب قيلماقم (وَكَذَلِكَ) اوشاندانق (حَقَّتْ) واجب بولدى (كَلِمَةَ رَبِّكَ) پروردكارنك عذاب برله حكى (عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا) ايمان كيلتورمه گان ومشرك بولغان كهمسه لر اوزرينه سينك قومسكن يعنى اولكى امتلرگه شرك وتكذيبلرى سببى عذاب كيلدىكى كمى اوشبو مكه مشركلرينه هم عذاب بولاچقدر (أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ) شول نرسه سببى كم آنلر تموغ اهللريدن يعنى آخرنده تموغه كرسه لر كبر اكدر (الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الْعَرَشِ) شول كهمسه لر كم كوته رورلر عرشنى يعنى عرشنى كوته رگوچى فرشته لر كم (۱) آنلر فرشته لر نك اشرقلرى وحرمتليره كلريدن بارچه فرشته لر حق تعالى نك فرمانى برله هر ايرنه وكچه عرشنى يوكله گوچى فرشته لرنى اكرام ايدوب آنلرغه سلام بيورولر (ومن حوله) هم شول كهمسه لر كم عرش نيكورسنده بولموجبلردن يعنى عرشنى طوانى ايتكوچى فرشته لر كم آنلرنى كروبيون ديورلر يتمش مك صف بولوب عرشنى اورطالرينه آغانلردن (يَسْبِعُونَ) تسبيح ايتورلر اول فرشته لر (بِعَمَدٍ رَبِّهِمْ) پروردكارلرينك

(۱) معالمت ابن جوشيدن نقل قيلور كم جمله عرش سگز فرشته در دورتسينك نسيجي اوشبودر سبحانك اللهم وبعمدك لك الحمد على حلمك بعد علمك واينكچى دورتسينك نسيجي بودر سبحانك اللهم وبعمدك لك الحمد على عفوك بعد قدرتك آنلر خداى تعالى نك گناهارك آدميلرگه بولغان رحمت وكريمينه نسبت بو كلمه لرنى ايتورلر آدميلر نك گناهارى حسابدن طش بيك كوب بولسه ده حق تعالى نك فضل ورحمتى آننن هم كوبراكدر بلكه بارچه مخلوقاتنك ظلم وگناهارى آنك رحمت بلا نهايه سينه نسبتا در ياي محبتدن برقطره مقدار نجه هم توكلدر شول سببى عرشنى كوتارگان فرشته لر حق تعالى نى اوشد عفو وحلم هم رحمت صفتلرى ايله تقديس ايدوب آغا تسبيح ايتورلر خزينه الاسرار.

ھىدى وئناسى بىرلە يەنى خىداي تەئالىنى بارچە نقصانلىقدىن تىزىپ بە ئايىب سىفات جلال
 وكىمال بىرلە ذىكر قىلورلىر (ويؤمنون به) ھىم اوشانورلىر آنلر پىروردكارلىرىنە
 (ويستغفرون) دىخى مغفرت طلب قىلورلىر آنلر خىداي تەئالىدىن (اللذىن آمنوا)
 ايمان كىلتورگان كىسەلر اوچون ھىم ايتورلىر (ربنا) اى بىزنىڭ رەببىز (وسعت
 كل شىء رحمة وعلما) احاطە ايلەيدىك سىبىن بارچە نىرسىنى رحىمت ھىم علم يوزىدىن
 يەنى سىنىڭ رحىمتىڭ وعلنىڭ بارچە نىرسەلەرنى شامللىرى ھەمگە رحىمت قىلورسىن ھەمە
 نىرسەنى بلورسىن (فاغفر) سى بارقاغىل سىن ومغفرت ايتكىل (اللذىن تابوا) شول
 كىسەلەرگەكىم توبە قىلىدىلر (واتبوا) ھىم ايلەردىلر (سبيلك) سىنىڭ يولكا كىم
 اسلامىر (وقوم) ھىم صافلاغىل سىن آنلرنى (هداب العجم) نىووغ اوطينىڭ عىزىدىن
 (ربنا) اى بىزنىڭ رەببىز لىقى قىلغىل (وادخلهم) ھىم كىرگىزگىل سىبىن اول مؤمنلرنى
 (جنات عدن) عىدىن چىتلىرىنە (اللى وعدتهم) آندايىن چىتلىرىم وعدە قىلىدىك
 سىبىن آنلرغە اوز فضل وكرمىڭ بىرلە (ومن صلح) دىخى كىرگىزگىل آنلر بىرلە
 چىتىكە ھىم كىسەنىكىم صالح ونوزوك بولدى وچىتىكە كىرگە مستىقى بولدى (من
 اباؤهم) آنلرنىڭ آتالرىدىن (وازواجهم) ھىم آنلرنىڭ خاتونلىرىدىن (وذرياتهم) دىخى
 بالالرىدىن (انك) درىستلىككە سىبىن (انت العزيز) سىبىن غالب بولغۇچى سىبىن كىم
 ھىچ توغرىدە عاجىز بولماسىڭ (الحكيم) دانا وبلگۇچى سىبىن كىم ھىچ براشنىڭ
 ھىكىمىدىن خالى نوكلدىر (وقوم السيات) ھىم صافلاغىل سىبىن اول مؤمنلرنى ياوزلىقلردىن
 يەنى دىيادە آنلرنى گىناھىدىن صافلاغىل (ومن تق السيات) ھىم كىسەنىكىم سىبىن
 صافلاساڭ ياوزلىقلردىن (يومئذ) اوشبو كۈندە يەنى دىيادە (نقد رحمته) بىس تىقىق
 رحىمت ايتىدىك سىبىن آڭما آخىرتىدە (وذلك) واوشبو يەنى سىنىڭ بىنەنى گىناھىدىن
 صافلاماڭ (هو الفوز العظيم) اولدىر اولوغ بولغۇچى قول اوستونلىكى (ان الذىن
 كفروا) درىستلىككە ايمان كىلتورمەگان كىسەلر ومشركلر (ينادون) ندا قىلىنىش
 بولورلىر يەنى مشركلر نىووغە كىرگان وقتلرندە اوز نفسلىرىنە دشىمان بىولوب
 اوزلىرىنى اوزلىرى ايمان كىلتورمەگانلىكلرىنى اوچون ملامت وشلتە قىلورلىر
 شول وقتە فرىشتەلر آنلرغە ندا قىلورلىر وايتورلىر (لعمت الله) البىنە خىداي تەئالىنىڭ
 سىزلىرگە دشىمانلىقى وغىضب ھىم قەبرى (اكبر) اولوغرافىر (من مقتكم) سىزلىرنىڭ
 دشىمانلىقىدىن (انفسكم) اوز نفسلىرىڭىزگە (اذ تدعون) شول وقتەكىم اوندالنىش
 بولدىڭىز سىز يەنى پىيغىبىرلىرى سىزنى اوندادىلر (الى الايمان) خىداي ورسول گە

ایمان کبلتورماککه (تکفرون) بس اشانماڏڙ وایمان کبلتورماڏڙ سز اول وقتنه (فالوا) ایتورلر مشرکلر (ربنا) ای بزنگ پروردگارمز (آمتنا ائنتین) اولتوردک سین بزنی ایکی مرتبه (وَأَحِبِّینَا ائنتین) هم ترگردک سین بزنی ایکی مرتبه اولگی اولتورمهک دنیاده اجلری یتکاندهدر واؤلکی نرگزمهک قبرده سؤال و جواب اوهرن ایکنهی اولتورمک ینه فبردهدر وایکنهی نرگزمهک محشر کونندهدر (فَاعْتَرَفْنَا) بس اقرار قیلیق بز (بذُنوبِنَا) گناهلر مز برله کم انکار وتکنذیب ایلامه کمزدر (فَهَلْ اَلِیْ خُرُوجٍ) بس بارمیدر یزلر اوچون چغماقنه نغوغن (مَنْ سَبَّیْلَ) هیچ برهول یعنی نوع عذابندن فور نلماقنه بر چاره ویر طریق بارمیدر تاکم شول طریقهه سلوک ایدوب بوهدابدن فورتلور ایدک دیورلر فرشتهلر آنلرنی نومید قیلوب ایتورلر (ذَلِكُمْ) سز لرگه اوشبو عذاب (بَاَنَّهُ اِذَا دَمِيَ اللهُ وَحَدَهُ) شول نرسه سبیلی کم هر قاچان اوندالمش بولسه خدای تعالی پالغوز اوزیگنه یعنی دنیاده هر قاچان پیضمیرلر سز لرنی توجیدکه اونداب خدای برگنه در دیسلر (کَفَرْتُمْ) اشانماڏڙ وانکار ایتدڙ سز آڭا و خدای نیهک برگنه بولسون دبدکڙ (وَأَنْ بَشَرَکَ بِهِ) هر قاچان شرک کلتورمش بولسه خدایغه یعنی خدای برتوگلدرو شریکلری باردر دیوب ایتسلر (تَوَمَّنَا) اوشانور ایدڙ سز آڭا (فَأَلْحَمُکُمْ اللهُ) بس حکم قیلماق خدای تعالی گه مخصوصدر (أَلْحَمُ) عالی وهر نر بولغوی خدای تعالی شریکی بولودن (أَلْکَبِیْرُ) الوغ بولغوی ذاتنه وصفاتنه (هُوَ الَّذِیْ یُرِیْکُمْ) اول خدای تعالی آنداین ذاتنر کم کورگازور سز لرگه (أَبَانَهُ) برلکینک هم قهر تینک علامتلرینی (وَبِیْنَزُلْ) هم ایندور اول (لَکُمْ) سزنگ اوچون (مِنَ السَّمَآءِ) کوکنن (رِزْقًا) رزقی یعنی رزق سیبلرینی ایندورور یغور کیی (وَمَا یَتَذَکَّرُ) واوگت آلماس هم وعظله نهنس اوشبو علامتلر برله (أَلَا مَنْ یُنِیْبُ) مگر وعظله نور شول کسه کم قاپنور اول خدای تعالی گه یعنی گنمادن دونوب طاعتکه یونه لور (فَادْعُوا اللهُ) بس عبادت قیلڭڙ خدای تعالی گه (مُخْلِصِیْنَ) خالص وهاک قیلغوجیلر بولغانڭڙ حاله (لَهُ التَّیْنِ) اول خدای تعالی اوچون طاعتڭڙنی شرک وربادن (وَلَوْ کَرِهَ الْکَافِرُونَ) واگر چه مشرکلر مکروه کورسه لرده سزنگ خداینی بر بلهه کڭڙنی وپاراتماسه لرده آڭلغنه عبادت ایتنه کڭڙنی (رَفِیْعُ الرَّجَاتِ) اول خدای تعالی در بتهلرنگ درجه لرینی کونترگوی دنیا و آخرتده (ذُو الْعَرْشِ) عرشنگ ایدسیر یعنی عرشنگ خالق

ومالكبير (بَلَىٰ الرُّوحِ) سالور اول خدای تعالیٰ وحیتی یعنی پیغمبر لرگه لم
 قبلور باكه جبرائیلنی بیارور (من أمره) اوزینك فرمانی برله (عَلَىٰ مِنْ يَشَاءُ)
 هر كسه اوزره كم تلر اوزی (من عباده) بنه لرندن یعنی اوزی، نله گان بنه سین
 پیغمبر قبلور (لینئر) ناكم فورقتسون لوچون اولور لنگان وی پیغمبر بولغان
 كشی آدمیلری (یَوْمَ التَّلَاقِ) غلامی بو برینه بو طورغان کوننن یعنی
 عشر وحساب کونندن كم اول کونده ازلین و آخیرین برگه جبولورلر (یَوْمَ هُمْ
 بَارُزُونَ) شول کوننن كم اول کونده بنه تلر ظاهر و آشكارا بولغوجیلردر و قبارلندن
 چوچیلردر (لَا يَجْنِي عَنَّا نَفْسٌ بَاغِيَةٌ) خدای تعالیٰ اوزره (منهم شیء)
 بنه لرنگ احوال و امئالندن هیچ بر نرسه بلکه همه سین اول خدای تعالیٰ بلور
 و موافق جزا سیننی بیورور هم اول کونده منادی ندا قبلوركم (لَمَّا الْمَلِكُ الْيَوْمَ)
 كنگه در پادشاهلق بو کونده بس بارجه بنه تلر اتفاق برله جوب بیورورلر
 (لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ) بو کونده پادشاهلق قهار بولغوجی بر خدای تعالیٰ گه
 مخصوصكرم اول اوزی نله گانه حكم قبلور (الْيَوْمَ) اوشبو کون (تَجْزَىٰ كُلُّ
 نَفْسٍ) جزأ بیولمش بولور هر بر نفس (بِمَا كَسَبَتْ) شول نرسه نك جزأ سیننی كم
 كسب ایتدی اول یعنی هر كم قبلغان عملینك جزأ سیننی كورور (لَا ظَلَمَ الْيَوْمَ)
 یوقدر هیچ ظلملق اوشبو کونده یعنی هیچ كمنك ثوابندن كیمتولمس هم مستحق
 بولغان مقدارندن عذابیننی زیاده ایتلمس هم برهونك گناهی ایکنجی گه
 یوكله تولمس (إِنَّ اللَّهَ) درستلكده خدای تعالیٰ (سَرِيعُ الْحِسَابِ) تیزلك برله
 حساب ایتكوجیدر برهونی حساب قبلماقی آنی ایکنجی ن حسابدن مانع بولماس
 مهنی بر یولی حساب قبلور (وَأَنْزَلْنَاهُمْ) و فورقتل سین ای محمد علیه السلام
 مشرکلرنی (یَوْمَ الْأَرْفَةِ) یافن بولغوجی کوننك عذابندن یعنی قیامت کوننك
 عذابندن فورقتل كم البته کیلهك و بولاچقصر (إِذِ الْقُلُوبُ) شول وقتتكم اول
 مشرکلرنك كوكللری و یوره کلری (لَدَى الْعُنَاجِرِ) بوغاز لری یاننده بولور یعنی
 قیامت کوننده غایت فورقون و فزمنن یوره کلری اورنندن فوزغالوب بوغاز لری نه
 كیلگان بولور هم بولورلر آنلر اوزلری (كَاظِمِينَ) قسوت و قایغونی بولغوجیلر
 یعنی قاطی حسرتنه بولورلر (مَا لِلظَّالِمِينَ) یوقدر اول کونده ظلملق ایتكوجیلر
 اوچون یعنی مشرکلرگه بولماس (من حميم) هیچ بر شفقت و مرحمت ایتكوجی
 دوست ناكم آنلردن عذابنی كینرسه (وَلَا شَفِيعَ) دخی یوقدر آنلرغه هیچ بر

شفاعت ايتكوجى كم (يطاع) اطاعت ايتلمش بولور اول شفيع يعنى شفاعتى قبول ايتوله طورغان شفاعتى آنلرغه يوقدر تا كم شفاعت ايلهب آنارنى عذابدن قوتقارسه (يعلم) بلور خداى تعالى (خاتنة الاعين) كوزلرنك، خيانتينى يعنى نظر حرام بولغان نرسه لرگه فارماقينى باكه كوز برله اهارنلېب كشيپى عيب ايتونى باكه كورمه گان نرسه نى كوردم ديب يالغانلاماقنى (وما تخفى المنصور) هم بلور خداى تعالى شول نرسه نى كم ياشرور آنى كوكره كلر يعنى كوكللرده گى نينلرنى بلور (والله يقضى بالحق) و خداى تعالى حكم فيلور راستلق و طوغر بلق برله (والذين يذبحون) وشول كمشه لر كم طابنورلر مشركلر آنلرغه (من دونه) خداه تعالى دن باشقه يعنى پونلر (لا يقضون بشيء) حكم ايلهمه سلر هيچ بر نرسه برله زيرا كه آنلر جماد و جانسز لردر (ان الله) درستلكنه خداى تعالى (هو السميع) اولدر ايشتكوجى بنلر سوزينى (البصير) كورگوجى آنلرنك فيلغان اشلرينى (اولم يسبروا) ايا سير فيلماديلر مو مكه مشركلرى (في الارض) بيرده يعنى عمارت اوچون بين وشام بيرلرنده يورمسلر مو (فينظروا) بس تا كم فارارلر آنلر اكر يورسهر (كيف كان) نيچك بولغاندر (عاقبة الذين كانوا من قبلهم) آنلردن الكاري بولغان كمشه لرنك اشلرينك صوگى يعنى عاد و ثمود هم مؤتفكات قوملرينك عاقبتلرى نيچك بولغاندر آنلرنك ديارلرنه اثرلرينى كورورلر كم قريش مشركلرينك يورى طورغان بيرلر يدر (كانوا هم) بولديلر اول اولگى قوملر (افئد منهم) فاطيراق اوشبو مشركلردن (قوة) قوت و كوچ بوزندن (وانارا في الارض) هم اثرلر بوزندن بيرده يعنى بير بوزنده آنلرنك اثرلرى كوبرهك قالدى بيوك فلهلر والوغ سرايلر كيبى (فاخذهم الله) بس طوندى آنلرنى خداى (هذنبهم) آنلرنك گناهلرى سببلى يعنى كفر و تكذيبلرى سببلى آنلرنى هلاك قىلدى (وما كان لهم) بولمادى آنلرغه (من الله) خداى تعالى نك عذابندن (من واق) هيچ بر صافلاغوجى (ذلك) اوشبو تونباق و عذاب آنلرغه (با نهم) شول نرسه سببيلدر كم آنلر (كانت تائبهم) كيلور بولدى آنلرغه (رسلمهم) آنلرنك پيغمبرلرى (بالبينات) روشن بولغوجى دليللر و معجزه لر برله (فكفروا) بس اشانماديلر و ايمان كيلتورمه ديلر آنلر اول پيغمبرلرگه (فاخذهم الله) بس طوندى آنلرنى خداى تعالى عذاب و عقوبت برله (انه فوى) درستلكنه خداى تعالى قوت و قدرت ايه سيدر (فديد العقاب) عذابى قاطى بولغوجيدر كفر و شرك اهليينه (ولقد ارسلنا موسى) و تحقيق يباردك

بىز موسى پېغمبىرىنى (باياننا) معجزەلەرمىز بىرلەكم طوقىز نورلى معجزە ايدى (وَسَلْطَانِ
 مَبِينٍ) ھىم آشكارا بولغان ھىجت و دليلى بىرلەكم مراد حضرت موسى نىڭ عىصا سىدىر
 (اللى فرعون) فرعون سارى بىباردەكم مصر نىڭ پادىشاھى ايدى الوھبىنى
 دەموا قىلور ايدى (وَمَا مَأْنٍ) ھىم فرعون نىڭ وزىرى ھامان سارى بىباردەكم
 (وَقَارُونَ) دخى فاروقى بىباردەكم فرعون نىڭ ياقىنى و مصلحتچىسى ايدى بس موسى
 عليه السلام آنلرغە معجزەلەر كورگازوب آنلرنى حق دېنىگە اونئادى قبول
 قىلمايدىلر وانكار ايلەيدىلر (فَقَالُوا) بس ايتىدىلر آنلر (سَاحِرٌ) بو موسى سحرچىدىر
 (كَذَّابٌ) يالغان ايتكوچىدىر كم مېن خداينىڭ رسولى من دىوب يالغان ايتەردىدىلر
 (فَلَمَّا جَاءَهُمْ) بس كىلگانى زمانىدە آنلرغە موسى عليه السلام (بِالْحَقِّ)
 راستلىق و طوغرىلىق بىرلە (مَنْ عِنْدَنَا) بىز نىڭ قاشىمىزدىن (قَالُوا) ايتىدىلر
 فرعون ھىم قومى (اقْتُلُوا) اولتورگىزلىر (ابْنَاءَ الَّذِينَ آمَنُوا) شول كېسەلرنىڭ
 اولغىلرىنى كم ايمان كلتوردىلر (معه) اول موسى بىرلە يعنى بنى اسرائيل قومىنىڭ
 بالالىرىنى اولتورگىز موسى عليه السلام نىڭ ولادتىدىن الگارى فرعون بنى اسرائيل نىڭ
 اچىنىدە طوغان ھىر بىر بالانى اولتورنور ايدى موسى عليه السلام طوغاندىن صوڭ
 بواشدىن طوقتاغان ايدىلر صگۈرە حضرت موسى غە پېغمبىرلىك كىلوب فرعون
 قومىنى ايمانغە دەموت قىلا باشلاغاچ فرعون ھىم وزىرلىرى دشمانلىقلىرى آرطوب
 يىنە بنى اسرائيل نىڭ اولغىلارنىنى اولتورمك كىراك تا كم آنلر كوبايماسونلر ھىم
 كوكلىلرى مىنسون موسى غە ياردىم بېرماسونلر دىدىلر دخى ايتىدىلر (وَاسْتَجَبُوا
 نَسَاءَهُمْ) و تىرىك قالدىرگىزلىر بنى اسرائيل نىڭ قىز بالالىرىنى تا كم قېلى خانونلرىنە
 خدمت ايتسونلر آنلر حضرت موسى غە دشمانلىقلىرىدىن اوشبو مكرنى قىلدىلر
 (وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ) وايماسىدىر كىفر اھلى نىڭ مكرى و حيلەسى پېغمبىرلەر ھىم
 مؤمنلر طوغرىسىنىدە (الْأَفْئِدَالُ) مگر ضلالت و آزغونلىقتە دركم و بالى و ضررى
 اولزىرىنە قايتور بس فرعون موسى عليه السلام طوغرىسىنىدە قومىنىڭ اولوغلىرى
 بىرلە مشورت قىلدى بو موسى نى اولتورمك كىرا كىدىدى قوم اولوغلىرى ايتىدىلر
 اولتورمك مصلحت توڭلىلر اول سحرچىدىر آنى اولتورمەك سحر على بىرلە
 بىزلىگە كوب اولوغ ضررلەر اېرىشىرمەكى احتمالىدىر يا كە آنى اولتورمەككە آدمىلر
 سېڭا ملامت قىلورلر فرعون موسى غە فارشى معارضە قىلا آلمايدى موسى دن
 عاجز قالدى شونىڭ اوچون آنى اولتورمەككە دىبورلر اصلىق شولدىر كە ھىر طرفدىن

سەر ھلپنە ماھر بولغان سەرچىلرنى جمع قىلايىقى نا كەم موسى غە قارشى معارضە
 ايلەپ آنى عاجز قالدىرسونلار دەيدىلەر فرھون كۆكلىدىن حضرت موسى نىڭ پىغىبىر
 ايدىكىنى بلور ايدى شول سببىلى آنى اولتورورگە ھىم فورىدى لىكن قومىنە
 اوزىنىڭ قورققانلىقىنى بىلمىمادى (وَقَالَ) وايتىدى (فرھون) فرھون اوز قومىنىڭ
 اولوغلىرىبە (ذرونى) قويغۇلار مېنى اوز حالىگە نا كەم مېن عذاب و خورلىق بىرلا
 (اقتل موسى) اولتورايىم موسى نى (وليدع ربه) ھەم اونداسون اول موسى اوزىنىڭ
 پروردكارىنى يەنى اگەر قولدىن كېلسە اوز خدائىنى چاقىرسون نا كەم آنى خدائى
 مېنىم قولدىن قوتقارسون و اولومدىن آلۇب قالسۇن (انى اخافى) درىستلىككە مېن
 فورقورمىن (ان يبدل) اول موسى نىڭ آلشدرماقتىن و اوز گارنىمە كىندىن (دينكم)
 سىزلىرىنىڭ دېنىڭىزنى ھەم سىزلىرىنى مىڭا تابونۇدىن منع ايتىمە كىندىن قورقارمىن (و ان يظھر)
 يا ايسە ظاھر و آشكارا ايتىمە كىندىن قورقارمىن اوزىنىڭ دعوتى سببىلى (في الارض الفساد)
 مەھر يىرىندە فساد و بوز قلىقنى يەنى آغا ايارگۇچىلەر كۇبايۇب كىتۇب بىرقتنە
 چىقارماسونلار و بىزگە قارشى طورۇب صوغىش قىلماسونلار دېيىپ قورقارمىن دېدى
 (وقال موسى) وايتىدى موسى عليه السلام اوزىنىڭ قويمىنە فرھون نىڭ مذكور
 سوزلىرىنى ايشىتىكچ (انى عفت) درىستلىككە مېن مىغنىدىم (بىرى) اوز پروردكارىمغە
 (وربكم) ھەم سىزنىڭ پروردكارىڭىزغە يەنى خدائى تعالى گە مىغنىدىم كەم ھەلر بىزنىڭ
 پروردكارىدىر (من كل متكبر) ھەر بىر تىكبرىك قىلغۇچىنىڭ شىرىدىن كەم (لايؤمن)
 اشانماس اول اوزىنىڭ تىكبرىكى سببىلى (بيوم الحساب) ھىساب كىونىنە يەنى
 قىيامتكە اشانماس قاچان كەم فرھوننىڭ موسى نى اولتورتىمە كېي بولىقىنىڭ خىبرى
 شەردە فاش بولىدى موسى عليه السلام نىڭ دوستلىرى بوخىبرىنى ايشىتۇب قايفوردىلەر
 (وقال رجل مؤمن) وايتىدى بىر ايمان كىلتورگان اير (من آل فرھون) فرھوننىڭ
 قىزداشلىرىدىن يەنى خىرىيل اسلى كەمسە ايتىدى كەم اول خىرىيل بىر مىغنىدىن بىرلى
 فرھوندىن قورقۇب (يكنتم ايمانہ) يەشورور ايدى ايمانىنى و مىسلمان بولغانلىقىنى
 فرھون قومىنە بىلمىمەس ايدى اول خىرىيل فرھوننىڭ موسى عليه السلامنى
 اولتورمەككە قىسدا ايتدىكىنى بىلگىچ ايتىدى (انتقلون رجلاً) ايا سىزلىر
 اولتورورسىزمۇ بىر ايرنى (ان يقول) آنىڭ ايتىمە كى اوجون (ربى الله) مېنىم
 پروردكارم الله در دىيۇب (وقد جاءكم بالبينات) و حالانكە تەقىب كىلغۇردى اول
 اير سىزلىرگە ظاھر بولغۇچى معجزەلرنى و پىغىبىرلىكىنە دىللىلر كورگەزدى (من

رَّبِّكُمْ) پەروردىكار كۆز قارىغىنىدىن (وَإِنْ يَكُ) ۋا گىر بولسە اول اير يەنى موسى عليە
 السلام (كَادِبًا) يالغان ايتكۈچى (فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ) بىس آنك اوزىنە بولور يالغان
 ايتنە كىنك ۋىبالى ۋىگناھى ھىم آنك سىبىلى اوزى ھىلاك بولور (وَإِنْ يَكُ صَادِقًا)
 ۋا گىر بولسە اول موسى راست ايتكۈچى يەنى مېن پېغىبىر مېن دىيە كى راست
 ۋىتوغرى بولسە (بِصِبْكُمْ) ابرشور سىزلىرگە (بِعَضِّ أَلْتَى) شول نرسەنك بەغسى
 كىم (بَعْدُكُمْ) ۋەدە قىلور اول سىزلىرگە يەنى دىيادە ۋا آخىرنە سىزلىرگە عذاب
 كېلىبە كىنى ۋەدە قىلور ا گىر اول حق پېغىبىر بولسە البتە شول ۋەدەسى راست
 بولوب سىزلىرگە عذاب كېلىسە كېرە كىر (إِنَّ اللَّهَ) درىستلىككە خىداى تەالى (لَا يَهْدَى)
 يولغە كوندىر مەس (مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ) شول كەسەنى كىم اسراف ايتكۈچىبىر ۋىچىكىن
 چىققۈچىبىر گىناھسىز كىشىنك قانىنى توكەك بىرلە (كَذَّابٌ) يالغان ايتكۈچىبىر
 خىدايلىقى دعوى ايلەمەك بىرلە (يَا قَوْمِ) اى مېنم قومم (لَكُمْ أَلْمَلِكُ) سىزلىرگە
 بولغۈچىبىر پادىشاھلىق ملكى (الْيَوْمِ) اوشبو كۈن (ظَاهِرِينَ) غالب بولغانلىرى كۆز
 حالە بىنى اسرائىل قومىنە (فِي الْأَرْضِ) مەصر يېرىنە يەنى سىز ھازىردە قىبلى جىماعتى
 بىنى اسرائىلغە سىز ھالىسىز آنلىرى سىزنىڭ قول آستىڭىزدەدر (فَمَنْ يَنْصُرُنَا) بىس كىم
 ياردىم بېرور بىزلىرگە ۋىزنى ساقلاى (مَنْ بَأْسَ اللَّهِ) خىداى تەالى عذابىدىن (إِنْ
 جَاءَنَا) ا گىر كېلىسە خىداينك عذابى بىزلىرگە بىس سىزلىر موسىغە قىد ايتنە كۆز
 ۋىخداينك عذابىدىن قورقۇڭىز دىدى (قَالَ فِرْعَوْنُ) ايتدى فرىعون اول ھىزىرت
 موسى نى اولتۇرودىن طېغۈچى مۇنىگە ھىم شونە ھازىر بولغان باشقە كىشىلىرگە (مَا
 أُرِيكُمْ) مېن كۈرگىز مەس سىزلىرگە (أَلَمْ أَرَى) مگر شول نرسەنى كۈرگە زور مېن
 كىم اوزم كۈرۈر مېن يەنى موسى نى اولتۇر مەك غىصۈنە اوز رايبە مصلەت ۋىمەقول
 بولغان اشنى سىزلىرگە ايتنە مېن مېنم بلۈچە صلاح شۈندەدر (وَمَا أهدَيْكُمْ) ھىم
 ھىدايت ايتنە مېن ۋىكوندىر مەس سىزلىرى (أَلَا سَبِيلَ الرِّشَادِ) مگر راستلىق
 ۋىتوغرىلىق بولىنە كوندۈرۈر مېن اوشبو اش ھىصۈنە دىدى مەكۈر مۇمن خىرىل
 فرىعوندىن اوشبو سوزنى ايشىنك كىچ ھىزىرت موسى غەھجىتى غالب بولدىقنىدىن قىزغانوب نە
 فرىعون قومىنى قورقۇتقۇغە شروع ايلەدى نىنك كىم بېرور (وَقَالَ الَّذِي آمَنَ)
 ۋايتدى فرىعون قومىدىن ايمان كېلىتۈرگان كەسە يەنى خىرىل ايتدى (يَا قَوْمِ) اى
 مېنم قومم (أَنْتِ آخَانِي) درىستلىككە مېن قورقۇمىن (هَلَيْكُمْ) سىزنىڭ اوزىڭىزگە يەنى
 موسى پېغىبىرنى تىكىدىب ايلەمەك كۆز سىبىلى مېن قورقۇمىن سىزلىرگە (مِثْلَ يَوْمِ

الْأَحْزَابِ) پیغمبرلرنی پالغانغه توتقان لشکرلرنک کونلری کی برکوننک کیلمه کنندن
 یعنی آنلر کی سز لر هم هلاک بولورسز و باشکزه عذاب کیلور دیب فورقامن
 (مَثَلُ دَابَّ قَوْمِ نُوحٍ) نوح قومینک حالی کی بر حال سز لرگه کیلورن فورقامن کم
 آنلر طوفانغه غرق بولدیلر (وَعَاد) هم عاد قومی کی کم صر صر جیلی برله
 هلاک بولدیلر (وَتَمُودَ) دخی تمود قومی کم بر صیعه برله هبلری اولدیلر
 (وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ) دخی آنلردن سوک بولغان کبسلر نك حاللری کی یعنی
 مؤتفکات قومی کم شهرلری آسنی اوستکه ایلهندی اصحاب ایکه ظله عذاب برله
 هلاک بولدیلر اوشبو قوملرگه بولغان کی بر اش سز لرگه هم بولماسون (وَمَا اللَّهُ
 بِرَبِّدٍ) و تهر ایمسدر خدای تعالی (طَلَبًا) طلبقنی (لِلْعِبَادِ) بندلرگه یعنی
 آنلرنی گناهمسز عذاب ایلهمس بس سز لر هم موسیغه طلبقنی قیلما کز ناکم
 عذابغه گرفتار بولماسسز (وَيَا قَوْمِ) هم ای مینم قومم (إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ) درسنلکه
 مین فورقامن سز نك اوزرگزگه (يَوْمَ التَّنَادِ) خلایق بر برسینی اوندی طورغان
 کوننک هدا بندن یعنی قیامت عذابندن کم اول کونته آدمیلر بر برسندن یاردم
 استاب چاقرشورلر لکن هیچ بر چاقرغانغه کیلگوجی بولماس (يَوْمَ تَوَلَّوْنَ)
 شول کون کم سز لر یوز دوندرورسز حساب بیرندن (مَدْبِرِينَ) آرقا کزنی بیرگوجیلر
 بولغانکز حاله یعنی دوندروب حساب بیرندن سز لرنی توبوغه ایلتورلر (مَا لَكُمْ مِنْ
 اللَّهِ) بولماس سز لرگه اول کونته خدای تعالی نك عذابندن (مَنْ عَاصِمٌ) هیچ بر
 صافلاغوجی (وَمَنْ يَضِلُّ اللَّهُ) و هر کبنی ضلالتکه توشورسه خدای تعالی (فَمَا لَهُ
 مِنْ حَادٍ) بس یوقدر اول کبسه اوچون هیچ بر هدایت اپتکوجی (وَلَقَدْ جَاءَكُمْ)
 و تحقیق کیلدی سز لرگه (يُوسُفَ) یعقوب پیغمبر اوغلی یوسف علیهما السلام
 (مَنْ قَبْلَ) اوشبو موسی پیغمبردن الگاری (بِالْبَيِّنَاتِ) روشن بولغوجی دلیللر
 برله (فَمَا زَلْتُمْ) بس همیشه بولدکز سز (فِي شَكٍّ) شکده و گمانده (مَا جَاءَكُمْ بِهِ)
 شول نرسه دن کم کلتوردی یوسف پیغمبر آنی سز لرگه دین اشلرندن (حَتَّى إِذَا هَلَكَ)
 تا شول وقتغه چه کم هر قایجان هلاک بولدی اول یوسف (فَلْتَمَنَّ) اپتدکز سز (لَنْ
 يَبْعَثَ اللَّهُ) هر گیز قوبارماس خدای (مَنْ بَعَثَهُ) اول یوسف سوکنده (رَسُولًا)
 بر رسولنی یعنی بر پیغمبر کیلدی سوزینی ایشتنک ایددی باشقه پیغمبر بزلرگه
 کیلماس دیدکز (كَذَلِكَ) اوشانداق (يُضِلُّ اللَّهُ) ضلالتکه توشورور و آزرغون
 قیلور خدای تعالی (مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ) شول کبسنی کم اول چیکدن چغقوجیلر

انكار و تىكلىيىپ (مُرْتَابٌ) شىك طوتقۇچىدىر مەجىزە كورگان پىغمبىرنىڭ پىغمبىرلىكىدە خىرىيل فرعونىگە سىزلىرگە بوموسى دىن مۇقىم يوسىف پىغمبىر كېلىدى دېمەكى شۇندىكىدىكى بەغىبىر دېمىشلردىكى موسى ئىلەھىيە زامانداھى فرعون شول ھىزىرت يوسىف بىن يعقوب ئىلەھىيە زامانداھى فرعون ئىدى ھىق تىعالى ئانڭ ھىزىرتىنى ئوزىن قىلۇپ ھىزىرت موسى زامانىئە قىمىر تىرىك ئالدىدى ھىزىرت يوسىف ئانڭ بىر قىمىتىلى آلمى اولگىچ شول آلمى دىما قىلۇپ تىرگىزگان ئىدى شۇنى كورۇپ فرعون آڭا ئىمان كىلىپ تىرگىزگان ئىدى يوسىف ئىلەھىيە زامانداھى فرعون ئىدى دىننەن ھىزىرت مۇرتى بولدى بەغىبىر دېمىشلردىكى ھىزىرت موسى زامانداھى فرعون اول فرعون ئوگىل ئىدى بىلكە اول فرعوننىڭ نىسلىنىڭ گىنە ئىدى خىداى تىعالى آڭا يوسىف ئىلەھىيە زامانداھى نىسلىنىڭ يوسىف بىن افرىم بىن يوسىف بىن يعقوبنى پىغمبىر ئىتۇپ بىياردى بىكىمى ئىل ئانلر آراسىدە طوردى مەجىزەلەر كورگانۇپ ئانلرنى ھىق دېنىگە دىھوت قىلىدى ئانلر آڭا ئىمان كىلىپ مادىلەر بىس خىرىيل فرعونىگە شۇندىن خىر بىرۇپ ئىدىكىم سىزلىرگە بوندىن الگارى يوسىف ئىسمى پىغمبىر كىلىگان ئىدى سىزلىر آڭا ئىشانىدۇڭلر ھىكە بولدىڭلر خىداى تىعالى شىك طوتقۇچىلرنى خىلالىكە ئوشورۇر (الَّذِينَ يُجَادِلُونَ) ئاندا بىن شىك طوتقۇچىلر كىم ئانلر جىدال قىلۇرلر ھىھىلا شۇرلر پىغمبىرلر بىرلە (فِي آيَاتِ اللَّهِ) خىداى تىعالى ئانڭ ئىتلىرىنى باطل قىلو طوغرىسىدە (بَغْيِر سُلْطَانٍ) بىر دىلىلدىن باشقە كىم (أَتَيْتَهُمْ) كىلىدى ئانلرغە اول دىلىل (كَبْرٍ) اولوغ بولدى ئانلرنىڭ دىلىلسىز جىدال قىلۇرلر (مَقْتًا) غىضب و آچۇ جىھىتىدىن (عِنْدَ اللَّهِ) ئىلەھىيە زامانداھى (وَعِنْدَ الَّذِينَ آمَنُوا) ھىم ئىمان كىلىپ تىرگىزگان كىمىسلەر قاشىدە يعنى ئانلرنىڭ جىدال قىلۇلۇرىنى خىداى تىعالى قاتلى دىشمان تونار ھىم بارچە مۇمىنلردە دىشمان تونارلر (كَذَلِكَ) ئوشانداق (يَطِيعُ اللَّهُ) مەر قوبار خىداى تىعالى (عَلَى كُلِّ قَلْبٍ مُّتَكَبِّرٍ) ھىر بىر تىكىرلىك ئىتكوچى كىشىنىڭ كوڭلى ئوزىرە يعنى تىكىرلىك ئىتكوچىنىڭ كوڭلىنى مەرلر و پىردەلر تا كىم ھىقلىقە ئىشاناس (جَبَّارٌ) باشىنى يوقارى كوتار كۇچى و ئوزىنى اولوغ طوتقۇچى كىشىنىڭ كوڭلى ئوزىرىنە خىرىيل ئوشۇرلر بىقە و عىظە گىچ فرعون ئانڭ و عىظە ئىشتىكوچىلرگە ئىتر ئىنمە سون دىب فورقىدى تىزىراك و زىرى ماماننى يانىئە چانرۇپ خىلايىقىنى ئىككىنى اش بىرلە مشغول قىلىدى (وَقَالَ فِرْعَوْنُ) و ئىدى فرعون ئوزىنىڭ و زىرىنە (يَا هَامَانَ ابْنِ لِي صَحَابًا) ئى مامان سىن بىنا قىلغىل مېنىم ئوچون بىر بىوك بىنانى (لَعَلِّي أبلغُ الْأَسْبَابَ) شىبىدىكىم

مین ایرشورمن یوقارغی ایشکرگه (أَسْبَابُ السَّمَوَاتِ) کولکرنک ایشکرینه یا که
 برکوککن برکوککه (فَطَّلِعْ) بس مین مطلع بولورمن (إِلَىٰ آلِ مُوسَىٰ) موسی نك
 خداینه یعنی شول بیوک بنانک یوقاریسینه منوب موسی خداینی نك احوالینی
 بلورمن (وَأَنِّي لَأَظُنُّهُ) ودرستلکه مین گمان قیلورمن اول موسی نی (كَاذِبًا) بالغا هیدر
 دیوب پیغمبرلکنی دعوی ایتبه کنده یا که کولکرنی یاراتقوی خدای باردر
 دیبه کنده بس فرعوننک فرمانی بوینچه اول بنانی عمارت ایلهمه ککه شروع
 قیلدیلر موسی علیه السلام نایغوروب ناله قیلور ایدی حق تعالی دن وهی
 کیلدی کم ای موسی سین فایغورماغل ومینم قدریمینی نیشا ایتکل بس
 اول بنا تمام بولغاندن صوڤق حق سبحانه وتعالی انی خراب ایلدی نناک کم
 قصص سورمسنده ذکر اینولدی (وَكَلِّبْكَ) هم اوشانداق (زَيْنَ
 لِفِرْعَوْنَ) زینتلی ایتولدی فرعون اوچون (سُوِّمَهُ) آنک اشینک یاوزلنی یعنی
 شیطان یاوز عملنی آڤا کورکام قیلوب کورگازدی (وَصَدَّ عَنِ السَّبِيلِ) هم منع
 ایتلمش وطیلومش بولدی اول فرعون طوغری یولدن (وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ)
 وبولهادی فرعوننک مکرى اول صرحنی بنا قیلوده (الْأَفْيُ تَبَابٍ) مگر ضایقلده
 بولدی وهیج مقصودی حاصل بولهادی (وَقَالَ الَّذِي آمَنَ) وایندی اول ایمان
 کیتلورمش کسه یعنی خریبل (بِأَقْوَمِ) ای مینم قوم (أَتَّبِعُونَ) ابارگزلر مینکا
 (أَهْدُكُمْ) تاکم مین کوندرورمن سزلرنی (سَبِيلَ الرَّشَادِ) طوغری بولغان یولغه
 (بِأَقْوَمِ) ای مینم قوم (أَنبَأَ هَذِهِ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا) مونمن باشقه توگلدیرکم اوشبو
 دنیا ترککی (مَتَاعٍ) بر آزغنه وقت فائدهنه طورغان نرسه درکم بیک تیز کيسلور
 وبتهر وفاسی هم بقاسی یوقدر (وَأَنَّ الْآخِرَةَ) ودرستلکه آخرت سراپی (هِيَ
 دَارُ الْقَرَارِ) اولدر قرار یورطی کم هیجه فانی بولماس وبتمهس بلکه منگولکدر
 (مَنْ عَمَلٌ) هر کم اشلهسه (سَبِيَّةً) یاوزلنی ویاوز عملنی (فَلَا يَجْزِي) بس جزأ
 بیرلمش بولماس اول کسه (الْأَمْثَلُهَا) مگر شول یاوز عمل اوخشاشینی جزأ
 بیرلور یعنی عذابی شول عملینه کوره بولور آرتق بولماس خدای تعالی نك عدلی
 بوینچه (وَمَنْ عَمَلٌ) وهر کم اشلهسه (صَالِحًا) اید گو عملنی (مَنْ ذَكَرَ) ایر کشیدن
 (أَوْ أَنْتَىٰ) یا ایسه خاتون کشیدن (وَهُوَ مُؤْمِنٌ) وحالانکه اول مؤمن بولسه
 زیراکه عملنک قبول بولماقینه ایمان شرطدر (فَأُولَٰئِكَ) بس لوشبو اید گو عمل
 اشله گوچیلر (يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ) کرورلر جنتکه (يُرْزَقُونَ فِيهَا) رزق بیرلمش

بولورلر آنلر جنتده (بغیر حساب) حسابدن باشقه هر نورلی لنتلی بيشلر
 و طعاملر هم شرابلردن فرعون قومی خریبلنك سوزلردنن آنك موسى غه ایمان
 کيلتورگانلکینی آکلادیلر بس خریبلنی ملامت و شلته قیلوب ایتدیلر: «ای
 خریبل سین شرم و حیا ایتمه سسگمو فرعون کبی الوغ پادشاهدن یوز دوندروب
 باشقه خدایفه عبادت قیلورسك» خریبل نکرار آنلرنی وعظ و نصیحت قیلوب
 ایتدی (وَيَا قَوْمِ) هم ای مینم قوم (مَا لِيَ اَدْعُوكُمْ) نی نرسه بولغانلر مینکام
 مین اونلر من سزنی (اِلَى النَّجَاةِ) فورتلناق صاری یعنی مین سزلرنی موسی
 پیغمبرگه ایمان کيلتوروب خداینك عذابندن فورتلکمز دیوب فورتلناق اونلر من
 (وَتَذَعُونَني) وسزلر اونلر سز مینی (اِلَى النَّارِ) اوط صاری یعنی تهورنه
 یانناقفه سبب بولغان عملنی قیلوغه اونلر سز کم فرعونگه طابوناقبر (تَذَعُونَني)
 سز اونلر سز مینی (لَا كُفْرَ بِاللّٰهِ) مینم کافر بولمانقغه وانکار ایتنه کنگه خدای
 تعالی گه (وَأَشْرِكْ بِهِ) هم آکا شریک کيلتورمه کنگه وشریک ایتوب توناقفه
 (مَا لَيْسَ لِي بِهِ حِلْمٌ) شول نرسه نی کم یوقدر مینم بلمه کم اول نرسه نك خدایفه
 شریک بولمانقینی یعنی سز مینی خدایفه باشقه مهبودنی شریک ایتوب توتقل دیوب
 مشرک بولوغه اونلر سز و حالانکه مین خدای تعالی گه باشقه مهبودنك بارلقینی
 هبده بلمه سمن مهبود بر خدای تعالی گنه دیوب بلورمن بس نیچک آکا باشقهنی
 شریک ایتیم (وَأَنَا اَدْعُوكُمْ) و حالانکه مین اونلر من سزلرنی (اِلَى الْعَزِيزِ
 الْعَفْوَ) مشرکلرنی عذاب قیلوغه غالب وفادر بولغوجی هم مؤمنلرنك گناهلرینی
 بارلقانوجی خدای تعالی صاری (لَا جَرَمَ اِنَّا تَذَعُونَ اِلَيْهِ) البته شول نرسه کم
 سز اونلر سز مینی اول نرسه صاری یعنی آکا طابونقغه اونلر سز (لَيْسَ لِي
 دَعْوَةٌ) یوقدر آنك هیچ بر قبوللقغه ایرشکان دعاسی یعنی آنك سوزلری بیهوده
 واعتبار سزدر (فِي الدُّنْيَا) اوشبو دنیاده (وَلَا فِي الْاٰخِرَةِ) دخی یوقدر آخرتده
 (وَأَنْ مَّرَدًّا) هم در سنلکده بز نك فایتمانز (اِلَى اللّٰهِ) خدای تعالی صاریدر کم
 عمللرمزگه کوره بز لرگه جزاه بیرسه کیره کدر (وَأَنْ الْمُسْرِفِينَ) هم در سنلکده
 آزغونلقده چیکدن چغفوجیلر (هُمْ اَصْحَابُ النَّارِ) آنلردر نونق اوطنينك ایهلری
 یعنی تهورنه کره چکلردر فرعون قومی خریبلنی تهدید ایتنه کنگه و فورتنناقفه باشلادیلر
 هم آنی اولغورمکچی بولدیلر خریبل ایتدی (فَسْتَذْكُرُونَ) بس تیزدر کم سزلر
 باد قیلورسز و ایسکزرگه توشورورسز عذابنی کورگان وقتسکزرده (مَا اَقُولُ لَكُمْ)

شول نرسهنى كم مین ایتورمین سز لر گه یعنی مینم سوز لرم طوغرى ایكائینی شول وقتده بلورسز (وَأَفْوَسَ) ومینن طابشورورمن (آمَرَى) اوزمنك اشمنی (إِلَى اللَّهِ) خدای تعالی گه (إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ) درستلكده خدای تعالی كورگوچیدر (بِالْعِبَادِ) بنه لر احوالینی مرویدر كه فرعون خر بیلنی اولتورمكده بیوردی خر بیل ناچوب بر طاغفه باروب آنده حق تعالی گه عبادت ایلهمك برله مشغول بولدی حق سبحانه و تعالی یرتقوچی جانورلرنی بیاردی آنلر خر بیلنك اطرافینی آلوب صاقیلنی قیلدی لر خدای تعالی آنی دشمان شرندن حفظ اپندی فرعون خر بیلنی طونوب کیلتورمك اوچون اوزینك یاقنلرننن بر نیچه کشینی بیاردی آنلر طاغفه کیلوب خر بیلنك نمازغه مشغول ایدکینی سم نیکره سنده یرتقوچیلر جیولوب آڭا صاقیلنی ایلهدک لرینی کوروب فرعون یانینه قایتوب بو واقعه نی بیان قیلدی لر فرعون بو خبر خلقغه فاش بولماسون دیب لول کشیلرنی اولتورتدی (فَوَقَّاهُ اللَّهُ) بس صاقلادی اول خر بیلنی الله (سَيِّئَاتُ مَا مَكَرُوا) آنلرنك قیلغان مکرلرنك یاوزلقلرندن یعنی آنلر خر بیلنی اولتورمكده قصد ایتنكلنلر ایدی اولتوره آلهادیلر آنی خدای تعالی صاقلادی (وَحَاقَ بِالْفِرْعَوْنَ) هم قابلا دی فرعوننك کشیلرینی یعنی خر بیلنی تونمان اولتورمك اوچون بارغان کشیلرنی (سُوِّ الْعَذَابِ) عذابنك یاوزراقی یعنی فرعون آنلرنی اولتورتدی یاكه آل فرعوننن مراد بارقه قبطی قومیدر آنلرنی عذابنك یاوزی قابلا دی یعنی دریافه فرق بولدی لر یاكه سُوِّ الْعَذَابِ مراد نموغ اولیدر نناككم بیورور (النَّارُ) قابلا دی فرعون قومینی عذاب یعنی نموغ اولی (يَعْرَضُونَ عَلَيْهَا) عرض ایتمش بولورلر آنلر نموغ اولی اوزره (عَسُوا) ایرته برله (وَعَشِيًّا) هم کیچ برله یعنی قیامتکده هر بر ایرته ده هم کیچه نموغ اولینی آنلرغه کورگازورلر (وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ) دخی شول کونته كم قائم بولور قیامت و آنلرنك جانلری کیری نئلرینه کورور خدای تعالی فرشته لر گه بیورور کم (أَدْخَلُوا) کورگز لری ای فرشته لر (أَلْ فِرْعَوْنَ) فرعون قومینی (أَشَدَّ الْعَذَابِ) عذابنك قاطیر اعینبه کم جهم عذابیدر (وَأَذِيتَعَا جُونَ) و یاد نیلغل شول وقتکم خصومت قیلشورلر و عئلشورلر بر یرسی برله نموغ اهللری (فِي النَّارِ) اولده (فَيَقُولُ الضُّعَفَاءُ) بس ایتورلر کفر اهلینك ضعیف و بیچاره بولغانلری (لَسْنَا مِنَّا أَسْتَكْبِرُوا) تکبرلك قیلغان و اوزلرینی او اوغ طوتقان کمه ارگه یعنی کفر اهلینك تابعلری متبوعلرینه ایتورلر (أَنَا كُنَّا)

درستلکده بزلر بولدی (لَکُمْ تَبَعًا) سز لر گه ایارگو چیلر و بوی صونقو چیلر شرک و تئکذیب توغر یسنده یعنی بزنک نئو غغه کر مه کمز گه سز لر سبب بولدی کز (فَهَلْ أَنْتُمْ مَغْنُونٌ) بس ایا بولور سز مو سز لر دفع اینکو چیلر و کیتارگو چیلر (عَنَّا) بزلردن (تَصِيبًا) نصیب و اولوشمیزی (مِنَ النَّارِ) اولدن یعنی نئو غ اولدند بزی فوتقارا آلور سز مو (قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا) ایتور لر اوز لر بینی اولوغ طوتقانلری و منبوعلری ضعیف و بیچاره لرینه (أَنَا كُلٌّ مِیْهَا) درستلکده بزلر بار چه مز نئو غغه مز بس بز سزنی عذابدن نیچک فوتقارایی اگر فوتقارا آلساق اوز مزنی فوتقارور ای دیک (إِنَّ اللَّهَ) درستلکده خدای تعالی (قَدْ حَكَمَ) تحقیق حکم قیلدی (بِیْنَ الْعِبَادِ) بندلر آراسنده و هر کمنی مستحق بولغان اورنینه ییاردی (وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ) و ایتور لر نئو غ اولدنه بولغان کسه لر بر برسندن امیدلری کیسولنگاچ (لَعْنَةُ جَهَنَّمَ) نئو غ صاقیلرینه (ادْعُوا رَبَّكُمْ) دعا قیلکز پروردگار کز غه بزنک او چون و آنندن صور اگز لر (يُخَفِّ عَنَّا) تا کم یگلا یسون اول بزلردن (يَوْمًا) بر کون مقدارنده دنیا کونلری برله (مِنَ الْعَذَابِ) عذابدن بر نرسه نی تا کم بزلر بر آز راحتلنور ای دیک دیور لر (قَالُوا) ایتور لر آنلر غه نئو غ خازنلری (أَوْلَمْ تَرَ) ایا بولمادیمو (تَأْتِيكُمْ) کیلور سز لر گه دنیا ده وقت کز ده (رُسُلَكُمْ) سز لر گه ییارلش پیغمبرلر (بِالْبَيِّنَاتِ) روشن بولغوی دلایلر و معجزه لر برله و آنلر سزنی حق دینگه دعوت ایله مه دیلر مو (قَالُوا) ایتور لر نئو غ اهلی (بَلَى) بلی اول پیغمبر ار بزلر گه کیلدیلر و بزی حق دینگه اوندادیلر لکن بر قبول قیلما دق و آنلر غه اوشانما دق (قَالُوا) ایتور لر نئو غ صاقیلری بولغان فرشته لر آنلر غه (فَادْعُوا) بس آنداق بولسه سز لر اوز کز دعا قیلکز و خدا یدان عذاب کز نک یگلا یبه کینی صور اگز بزلر گه سز نک کبیلر او چون دعا قیلور غه رخصت یوقدر دیور لر بس کفر اهلی اول فرشته لردن هم امیدلرینی کیسوب اوزاری خدای تعالی گه دعا قیلور لر فی قدر دعا قیلسه لرده هیچده قبول ایتولماس (وَمَا دَعَا الْكٰفِرِيْنَ) و ایاسدر کفر اهلی نک دعالاری (الْاٰفِيْ ضَلٰلٍ) مگر باطللقده و ضایع بولما قده در کم هیچده مقبول بولماس (اِنَّا لَنَنْصُرُ) درستلکده بز یاردم بیورورمز (رُسُلَنَا) پیغمبرلر مز گه (وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا) هم ایمان کیلنورگان کسه لر گه (فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) اوشبو دنیا ترکلیکنده آنلر نک دشمانلرینی ملاک ایله مه ک و آنلر غه نجات بیر مه ک برله (وَيَوْمَ يَقُوْمُ الْاَشْحَادُ) دخی یاردم بیورورمز آنلر غه شول کونده کم قائم

( ) بعض مفسرلر قولنجه جدال اينكوچيلر يهوديلر دركم آنلر رسول اكرم حضرتينه ايتديلر اي محمد سين وعده ايتولمش صاحب خروج نوگل سن بلسكه اول صاحب خروج ابو يوسف بن داود يعني جدالدركم آخِر زمانده خروج قيلور وبارجه بر يوزينه مالك بولوب پادشاهلق ايدار بيك كوب آيتلر ومعجزلر كورگازور

اول اوزى يهوددن بولدىنن آنك وقتنده سلطنت وپادشاهلق ينه بزلرگه قاپتورمهم آنك ظهورى خداينك آيتلرندن برآيت بولور ديديلر حق تعالى اوشبو آيتنى نازل قىلدى كم اول جدال توغرىسنده مجادله قىلوب آنى خداينك آيتلر ديب اينكوچيلرنك كوكل- لرنده كبر يعنى سلطنت وپادشاهلق هواسى باوردر آنلر اول سلطنته هرگز ايرشماسلر بس سين دجالنك شزندن خدايفه صنعتل وبلماك كيرا كىركم جدال اوزى برآديتير باشقه كتيلرگه قاراغانه بوي اوزونراق بولور آنك عروجى قيامت علامتلرندن بر علامتدر شعر وويل برله كوب كيشلرنى اوزينه ايارتور نورلى عجب اشلسر كورگازور خلقتى

بولور گواھلر يعنى قيامت كوندنه (يَوْمَ لَا يُنْفَعُ) اول كوندنه فائده بيرماسى (الظَّالِمِينَ) ظلملق اينكوچيلرگه (مَعْتَرْتَهُمْ) آنلرنك عنبر كپلتورمه كلرى (وَلَهُمْ الْعُقُوتُ) هم بولنوجيسر آنلرغه لعنت ورحمتدن يرافلىق (وَلَهُمْ سَوَّءُ الدَّارِ) دخى بولنوجيسر آنلرغه ياوز بولنوجى يورط يعنى جهنم (وَلَقَدْ آتَيْنَا) وتعقيق بيردك بز (مُوسَى الْهَدَى) موسى پيغمبرگه هدايت كه سبب بولغان نرسه لرنى شريعت هم معجزلر كى (وَأَوْرَثْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ) هم ميراث بيردك بنى اسرائيل قومينه (الْكِتَابَ) نورات كتابينى (هَدَى) هدايت اينكوچى ونوغرى يولنى كورگازوچى بولغانى حالده اول كتاب (وَذَكَّرَى) هم اوگوت بيرگوچى (لأُولَى الْأَلْبَابِ) عقل سليم ايلارينه (فَأَصْبِرْ) بس صبر قىلغل وچداغل سين اي محمد عليه السلام مشركلرنك اذيت وچفالرينه (إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ) درستلكده خداى تعالى نك وعدهسى راست ونوغرىدير البته اوزينك پيغمبرينه نصرت بيورور و دشمنلرنى هلاك قىلور (وَاسْتَغْفِرْ) هم استغفار قىلغل ويارلاماق استه گل خدايدن (لَنَنْبُكَ) گناهنك اوچون يعنى اگر سيندن ترك اولى واقع بولغان بولسه شونك اوچون استغفار ايله گل ياكه آمتلرنك گناھى اوچون استغفار قىلغل ديه كىر (وَسِعَ) دخى نسيب اينكل (بَعْدَ رَبِّكَ) ربكنك حمدى وثناسى برله (بِالْعَشَى) كچه وقتنده (وَالْأَبْكَارِ) هم ايرته برله يعنى هر ايرته وكيچده سبعان الله وبعده ديوب اينكل مرويدر كه مشركلر بعث وحشر خصوصنده هم قرآن توغرىسنده مجادله قىلوب بعث وحشر محالدر هم قرآن خداينك كلامى نوگلدر ديورلر ايدى حق سبحانه وتعالى آيت يياردى كم (إِنَّ الَّذِينَ يُعَادِلُونَ) درستلكده شون كيسه لركم (١) جدال قىلورلر (فِي آيَاتِ اللَّهِ) الله تعالى نك آيتلرى توغرىسنده (بِقَبْرِ سُلْطَانٍ) بر ديلبلن باشقه كم (أَتَيْتَهُمْ) كپلدى آنلرغه اول دليل يعنى آنلرنك دعوالرينه هيچ بر حجت ودليللرى يوقدر بلسكه محض عناد وچهالت لرنندن بهتلاشورلر (أَنْ فِي صُدُورِهِمْ) يوقدر آنلرنك كوكراكلر نده (الْأَكْبَرِ) مگر تكبرلك وحق سوزدن باش طارنماق غنه درياكده اولوغلىنى تله مك گندهر يعنى اوزلرى الوغ بولاسيلرى

آلدار شيطانلر وپريلر آنك فرماننه اطاعت قىلورلر مكه ومدينه دن قبرى بسارجه شهرلرنى آلوز مؤمنلر آننك فولندن تبام ساچز فالورلر عاقبت خداى تعالى نك امرى برله عيسى عليه السلام كوكلن اينوب دجالنى اولتورور. زادالمسیر

كېلىدىكىنن فراتىنە انكار قىلورلر (ماھم بىئالغىيە) ايباسىر آنلر ايرىشكوجىلر
 آكثا يعنى اولوغلقىنە (فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ) بسى صغىتل سېن اى محمد عليه السلام خدای
 تعالى گە آنلرنىڭ شىرنىن (انہ) درىستلىكە خدای (هُوَ السَّمِيعُ) اولىر ايشتىكوجى
 آنلرنىڭ سوزلرىنى (الْبَصِيرُ) كورگوجى آنلرنىڭ اىشلىرىنى (لَخَلَقَ السَّمَوَاتِ
 وَالْأَرْضَ) البتە كوكلرنى مە پىرنى ياراتماق (اَكْبَرُ) اولوغراقىر سىزنىڭ قاشقىزىدە
 (مَنْ خَلَقَ النَّاسَ) آدمىلرنى ياراتودىن بس كوكنى وپىرنى ياراتماقە قادر بولغان
 خدای البتە آدمىلرنى ياراتماقە مە اولگاندىن موڭ كېرى تىرگىزماككە قادر
 بولور (وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ) ولکن آدمىلرنىڭ كوبراكى (لَا يَعْلَمُونَ) بلە سىلر
 اوشبونى (وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَى) وبراير مە برىتىگىز بولماس صوفىركشى (وَالْبَصِيرُ)
 دخى كوزلى وكورگوجى كشى يعنى غافل برلە ماقل بولعالم برلە جاھل برىتىگىز بولماسلر
 (وَالَّذِينَ آمَنُوا) دخى برىتىگىز بولماسلر شول كىمسەلر كىم ايمان كېلىتوردىلر
 (وَمَلُوا الصَّالِحَاتِ) مە اىشلىدىلر اىدىگو عمللرنى (وَلَا الْمَسِيءُ) دخى ياوزلىق
 قىلغوجى يعنى اىدىگو عمل قىلغوجى مؤمنلر برلە مشركلر براير بولماسلر كوزلى
 برلە كوزسىزنىڭ براير بولماوى كىي (قَلِيلًا مَّا تَتَذَكَّرُونَ) آزغىنە در كىم اوگوت
 آكورسىز ووعظلە نورسىز (إِنَّ السَّامَةَ) درىستلىكە قىامت (لَأَنبِيَّ) البتە كېلىگوجىلدىن
 (لَأَرْيَبَ فِيهَا) بوقىر مېچ برىشك اول قىامتنىڭ بولماقەنە (وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ)
 ولکن آدمىلرنىڭ كوبراكى (لَا يُؤْمِنُونَ) اماناسلر قىامتنىڭ كېلىماكىنە (وَقَالَ
 رَبُّكُمْ) وايتدى پروردكارىڭىز (ادھونى) اوندان كىزمنى ومېڭا دغا قىلىڭىز (أَسْتَجِبْ
 لَكُمْ) مېن اجابە قىلورمەن سىلرگە ودغا كىزنى قبول ايتارمەن (إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ)
 درىستلىكە شول كىمسەلر كىم باش طارنورلر (عَنِ عِبَادَتِي) مېنمە عبادتىمدان
 (سَيَخْلَوْنَ) تېزدىر كىم كورلر آنلر (جەھنم) تىموقغە (داخرىن) خور وذليل بولغانلرى حالە
 (اللَّهُ الَّذِي) الله تعالى شول ذاتىر كىم (جَلَّ لَكُمْ اللَّيْلُ) ياراتدى سىزنىڭ اوچون
 قاراتىر كېچەنى (لَتَسْكُنُوا فِيهِ) تا كىم ساكن بولماقنىڭ اوچون مە قىرار واستراحت
 ايتماقنىڭ اوچون اول كېچەدە زىرا كە كوندىز اعضال بار چەسى بر اىشكە وحر كىتكە
 مشغول بولدىلر نىن كىچ برلە يانتوب جال ايتماككە واستراحت ايلەمە ككە
 محتاج بولنور (وَالنَّهَارَ) مە ياراتدى سىزنىڭ اوچون كوندىزنى (مَبْصَرًا) ياقلى
 وروشن قىلغوجى ايتوب تا كىم باقلىدە قىصىل معاش مە كىسىڭىز ايلە مشغول
 بولماقنىڭ اوچون (إِنَّ اللَّهَ) درىستلىكە خدای تعالى (لَتَوْفُقُوا) البتە اولوغ

رحمت وكرم ايسيدر (عَلَى النَّاسِ) آدميلر اوزرينه كوندزنى هم كيچهنى ياراتماق برله هم آنلرنك مصلحتلى اوچون لازم بولغان نرسه لرنى بيرماكى برله (وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ) ولکن آدميلرنك كوبراگى (لَا يَشْكُرُونَ) شكرانه قيلماسلر خداينك نعمتلرينه (ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ) اوشبو اشلرنى قيلغوجى ذات سزنىك پروردكار كوز بولغوجى الله تعالى در (خَالِقِ كُلِّ شَيْءٍ) بارچه نرسه نك خالقيلير (لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ) يوقدر عبادتكه مستحق مبيج معبود مگر اولغنه در (فَأَنى تُوَفَّكُونَ) بس نيچك وى وجه برله دوندرلش بولورسز آكئا عبادت قيلودن وى دليل برله آندن غيريگه طابنورسز (كَذَلِكَ يُوَفَّكُ) واوشاندق دوندرلش بولورلر خدايغه عبادت قيلودن (الَّذِينَ كَانُوا) هول كمسه لركم بولديلر (بِآيَاتِ اللَّهِ) خداى تعالى نك آيتلرينه (يَجْعَلُونَ) انكار قيلورلر عنادلى بوزندن و آكئا ايمان كيلنروهن باش طارنورلر (اللَّهُ أَلَدَى) الله تعالى شول ذاتدر كم (جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ) قيلدى سزنىك اوچون بيرنى (قَرَارًا) قرار قيللاجق اورن تاكم آنك اوستنده نورورسز هم بورورسز (وَالسَّمَاءَ) هم قيلدى كوكنى (بِنَاءٍ) يوقارى كوتارلش ونره كسز طولولش بنا سزلرنك اوستنكزده (وَصَوَّرَكُمْ) هم نوزودى خداى تعالى سزلرنى (فَأَحْسَنَ صُورَكُمْ) بس كوركام قيلدى سزنىك صورنلر كزنى و اعضالر كزنى بربرسيه مناسب ايلدى (وَرَزَقَكُمْ) دخى رزق بيردى سزلرگه (مِنَ الطَّيِّبَاتِ) بخشى وپاكيزه نعمتلردن (ذَلِكُمْ اللَّهُ) سزلرنى اوشبو طريقه ياراتقوجى و تصوير اينكوجى الله تعالى در (رَبُّكُمْ) سزنىك پروردكار كوزدر (فَتَبَارَكَ اللَّهُ) بس متعالى والوغ بولدى خداى تعالى (رَبِّ الْعَالَمِينَ) بارچه عالملى نرييه اينكوجى آدميلر و پربلر هم غيربلردن (هُوَ الْعَلَمَى) اول خداى تعالى نرك بولغوجيلر و حيوه ازليه برله متصفر (لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ) يوقدر عبادتكه مستحق مبيج معبود مگر اولغنه در (فَادْعُوهُ) بس عبادت قيلكزلر آكئا (مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ) خالص وپاك اينكوجيلر بولغانكز حالدله اول خداى تعالى اوچون دينكزنى شركنن ياكه طاعنكزنى ريدان هم اينكزلر (الْحَمْدُ لِلَّهِ) بارچه حمد و ثنا الله تعالى گه مخصوصدر (رَبِّ الْعَالَمِينَ) بارچه عالملى نك پروردكارى بولغوجى (قُلْ) اينكل سين اى حمد عليه السلام مشركلرگه (أَنى نَهَيْتُ) درستلكنه مين نهى ايتولدم و طيلولش بولدم (أَن أَعْبُدَ) مينم طابونماقيدان (الَّذِينَ تَعْبُونَ) هول كمسه لركم كم سزلر طابونورسز (مِن دُونِ اللَّهِ) الله تعالى دن باشقه يبنى

پوتلرغه طابونودن خدای مینى نهی ایلهدی (لَمَّا جَاءَنِي) کیلگانی زمانده میڭا
 (الْبَيِّنَاتُ) روشن بولغوچی دلیللر (مَنْ رَبِّي) مینم پروردگارم فاشندن (وَأَمْرَتِ)
 هم بیورلمش بولدم مین یعنی خدای میڭا بیوردی (أَنْ أَسْلَمَ) انقیاد اینما کم
 وبوی صوناتم برله (لَرَبِّ الْعَالَمِينَ) بارچه عالملرنی یاراتقوچی خدای تعالی گه
 (هُوَ الَّذِي) اول خدای تعالی شوندا این ذاندیر کم (خَلَقَكُمْ) یاراندی سز لرنی
 یعنی آطا کز آدمنی (مَنْ تَرَابٍ) طوفرافندان (ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ) صکره سز لرنی منی
 صووندن (ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ) صکره علقه دن منی صوی آنا فارنده قرق کون طورعاج
 علقه بولور (ثُمَّ يَغْرِجُكُمْ) صوکره چیقارور سز لرنی هر قایو کزنی آنالر کز فارندن
 (طِفْلًا) یاش بالا ایتوب (ثُمَّ لَتَبْلُوْا اُشْدُكُمْ) صوکره تریبه قیلور سز لرنی تا کم
 ایرشورسز قونکوزنک نهایتینه یعنی یکنک مرته سینه (ثُمَّ لَتَكُونُوا شُيُوخًا)
 صوکره آندن هم یوقاریغه ایلتور سز لرنی تا کم سز لر بولورسز فارط لر یعنی
 فارطلق درحه سینه ایرشورسز (وَمِنْكُمْ مَنْ يَتُوفَى) وبولغو چیدر سز لردن شول
 کسه کم اولتورلمش بولور یعنی وفات بولور (مَنْ قَبْلَ) بالغ بولودن یا که
 فارطلقدن الگاری (وَلَتَبْلُوْا) هم باقی قیلور وفالدرور سزنی خدای تا کم
 ایرشما کز اوچون (أَجَلًا مُّسَمًّى) آطالشمش ویلگوله نمش برمدنکه کم
 اولوم وقتیدر (وَلَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ) وشاید کم سز لر نعل قیلورسز واوز کوزنک
 یارانلما فکوزنی فکر لرب خداینک قدریننی بلورسز (هُوَ الَّذِي يَخْتَارُ) اول خدای
 تعالی شول ذاندیر کم ترگزور (وَيُخَوِّضُ) هم اولتورور (فَإِذَا قَضَىٰ) بس هر قایچان
 تلهسه وحکم اینسه (أَمْرًا) بر اشنی (فَأَنبَأَ يَقُولُ لَهُ) بس موندن باشقه نوگلدر کم
 ایتور آکا (كُنْ) بولغل دیوب (فَيَكُونُ) بس بولور اول نرسه یعنی آنک بولدرماقی
 ویارانماقی هیچ بر فور الفه فرصته محتاج نوگلدر (أَلَمْ تَرَ) ایا فارا ماسسنمو (إِلَى الَّذِينَ
 جَاءَلُونِ) شول کسه لر صاری کم جدال ونزاع قیلشورلر (فِي آيَاتِ اللَّهِ) خدای
 تعالی نك ایتلرنده یعنی قرآن ایتلرینه اشانما سز (أَنِّي بَصُرْتُنَا) نیچک ونی
 سبیلی دوندرلمش بولورلر آنلر اول قرآنغه اشانودن یعنی اشانما ولرینه هیچ
 بوجه ودلیل یوقدر (الَّذِينَ كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ) شول کسه لر کم یالغانغه
 توتدیلر و اشانما دیلر قرآنغه (وَبِمَا أَرْسَلْنَا بِهِ) هم اشانما دیلر شول نرسه گه کم
 یباردک بز اول نرسه برله (رُسُلَنَا) پیغمبرلریمزنی یعنی پیغمبرلر کیلتورگان
 کتابلرغه و شریعتلر گه اشانما دیلر (فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ) بس تیزدر کم بلورلر آنلر

انكار و نكديبلرنيڭ عافيتىنى (اذالاعلال) شول وقتتە كم اولمىن بولغان بوغاولر
 (في اعنائهم) انلرنڭ موينلرنە بولور (والسلاسل) هم زغپيرلر (يسعبون) بوزلرى
 اوزرە سودرالېش و طارتولېش بولورلر انلر شول زغپيرلر بىرلە يعنى زبانيلر
 انلرنى. سودراب ايتورلر هم سالورلر (في العيم) قايناب تورغوچى اسسى صوغە
 (ثم في النار) انڭ صوڭندە اوط اچندە (يسجرون) بىريان ايتولمىش و قورولمىش
 بولورلر انلر (ثم قيل لهم) صوڭرە ايتلور انلرغە (اين) قايتەدر (ما كنتم
 تشركون) شول نرسە كم شريك كېلتورور بولد كۇسز (من دون الله) الله تعالى دن
 باشقە يعنى دنيادە وقتكۇزدە طابونغان مەبودلر كۇز قايتە ديوب فرشتەلر انلردن صورالرلر
 (قالوا) ايتورلر مشركلر بىزلرنڭ دنيادە طابونغان مەبودلر بىز (ضلوا هنا) يوقالدىلر بىزلردن
 اوشبو كون و بىزلر انلرنى طابايمىز بىزنى طاشلايدىلر (بل لم نكن نحموا) بلكە اونلر
 بولمادىن بىز و طابونماق (من قبل) موندىن الكارى دنيادە (شيئا) بىر نرسە گەدە
 يعنى بىزلرگە معلوم و ظاهر بولدى كم بىز دنيادە بىر نرسە گە طابونماغانىمىز بىز
 مەبود ايتوب طابونغان نرسەلر مەز و پوتلر مەز هيچ بىر شىئە نرسە توگل ايكان
 بىز انلرنى بىر نرسە دىب گمان ايتكان ايدىك ديورلر (كذلك) اوشانداق (يضل الله)
 ضالئندە قالدورور خدای تعالى (الكافرين) كفر اهلينى تاكم طوغرى بولنى
 طاباسلر و حلقنى كورمەسلر يئە فرشتەلر انلرغە ايتورلر (دلکم) اوشبو عذاب
 و قايغو سىزلرگە آخرىندە (بما كنتم تفرحون) شول نرسە سىبىلدىر كم شادلانور
 بولد كۇز سىز (في الارض) يىردە يعنى دنيادە (بغير الحق) حق بولماغان اش بىرلە
 يعنى شريك و طغيان بىرلە شادلانور ايدىكۇز (و بما كنتم تفرحون) هم شول نرسە
 سىبىلدىر كم نازلانور بولد كۇز و نكېرلك بىرلە يورور بولد كۇز دنيادە (ادخلوا)
 كىرگىز سىز بو كون اى كفر اهللرى (ابواب جهنم) يدى نوموڭڭ ايشكلر يئە كم
 سىزنىڭ اوچون حاضرلەنمىشدر (خالدین فيها) منگو قالغوچىلر بولغان كۇز حالدە
 اول نوموڭدە (فبئس) بس نى ياوز بولدى (متوى المنكبىن) تىكېرلك ايتكوچىلرنىڭ
 فرار قىلاچق اورنى نوموڭدە (فاصبر) بس صبر قىلقل و چداغل سىن اى محمد
 عليه السلام مشركلرنىڭ ايندا و جفالر يئە (ان وعد الله) درستلكدە خدای تعالى نىڭ
 مۇمنلرگە نصرت و دشمانلرغە ھلاكل بىرلە قىلغان وعدەسى (حق) راست
 و طوغر يىدر كم البته و اتە بولور (فاما نرىنك) بس اكر كورگازسك بىز سىڭا
 (بعض اللى) شول نرسە نىڭ بعضىنى كم (نعدهم) وعدە قىلامىز اول مشركلرگە

اولتورللك واسير بولماقلىرى كىبى (اَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ) يا ايسه وفات ايتدرسك
 سىنى، وديئادن وكوچرسك اول عذابنىك واقع بولماقندن الگارى (فَاَلَيْسَ بِرَجُوعِنَ)
 بس بىزنىك صارى قايتارلىش بولورلى اول مشركلر قىامت كوندنه هم شرك
 وئتكذىپلر بىنه كوره جزألر بىنى طابارلىر مرويدركه مكه مشركلىرى رسول اكرم
 صلى الله عليه وسلمدن كوب نورلى آيتلر ومعجزه لر استه رار ايدى وجدال
 وعنادلىرى بوزندن مثلا طاشدن حبشه حقىاق وىمش باقچه لرى پيدا بولماق هم
 آنلر قاراب طورغانده كوگكه منوب توشمك كىبى انواع عجاب اشلىرى طلب
 قىلورلىر ايدى حق سبحانه و تعالى آيت يباردى كم (وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا) وَهَقِيقَ بِيَارِدِك
 بىز (رُسُلًا) پىغمبرلر نى (مِنْ قَبْلِكَ) سىندن الگارى (مِنْهُمْ) اول پىغمبرلردن
 بولغوچىدر بعضلىرى (مِنْ اَصْنَانِ عَلِيكَ) شول كمسه كم آنك قصه سىنى بيان ايتدىك
 بىز سىنىك اوزرگه (وَمِنْهُمْ) هم بولغوچىدر آنلردن بعضلىرى (مَنْ لَمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ)
 شول كمسه كم قصه سىنى اوقومادق و بيان ايتمه دىك بىز سىنىك قرآنده فصه لرى
 ذكر ايتلگانى بىكر مى توفىز پىغمبردر (وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ) و ممكن بولماق
 هىچ بر پىغمبرگه (اَنْ يَّاتِيَ بِآيَةٍ) آنك كىلتورمه كى بر معجزه نى (اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ)
 مگر ممكن بولدى خدای تعالى نىك اذنى و رخصتى برله گند يعنى سىز لر اى مشركلر
 مېنىم پىغمبره من هر تورلى معجزه لرى استمه گز معجزه كورگانمكه اول اوزى
 مستقل توگلىر خداینىك رخصتى و فرمانى برله گند كورگانور (فَاِذَا جَاءَ) بس
 هر قاچان كىلسه (اَمْرُ اللّٰهِ) خدای تعالى نىك فرمانى معجزه نى كورگاندىن صوگ هم ايمان
 كىلتورمگان كشىلر نى عذاب ايله مك برله (فُضِيَ) حكم ايتلمش بولور (بِالْحَقِّ)
 راستلىق و طوغرىلىق برله يعنى مشرككه عذاب يبارلور و مؤمنلر نجات بولورلىر
 (وَخَسِرَ) هم زيان كورورلىر و خسرانده بولورلىر (هُنَالِكَ) شول اورنكه (الْمَبْطُلُونَ)
 باطللككه بولغوچىلر و عناد ايتكوچىلر (اَللّٰهُ اَلَّذِى) خدای تعالى شول ذاتدر كم
 (جَعَلَ لَكُمْ الْاَنْعَامَ) باراندى سىزنىك اوچون دورت آياقلى طوارلر نى دوه و صغر
 هم قوى كىبى (لَتَرْكَبُوْنَهَا) تاكم آطلانماقكز اوچون بعضلر بىنه آنلردن
 (وَمِنْهَا) هم آنلردن بعضلر بىنى (قَائِلُونَ) سىز لر آشارسىز يعنى دوه گه آطلانوب
 بورورسىز صغر و قوينىك ايتلر بىنى آشارسىز (وَلكُمْ فِيْهَا مَنَافِعٌ) دخى سىز لرگه
 بولغوچىدر اول حيوآنلرده فائده لر آنلرنىك سوتلر بىنى اچمك هم يونلر بىرله
 فائده نىماق كىبى (وَلَتَتَّبِعُوْا عَلَيْهَا) هم باراندى اول دورت آياقلى حيوآنلر نى تاكم
 سىز لر نىك ابرشمه ككز اوچون آنلر اوزرنده يعنى آنلرنىك بعضلر بىنه آطلانوب

سفر قیلوب ایرشمه ککیز اوچون (حَاجَةٌ فِي صُدُورِكُمْ) کوکره کلر کزده بولغان
 حاجت کزگه یعنی سودا و تجارت طوغریسنده غی نیتلر کزگه و مرادلر کزگه
 (وَعَلِيهَا) هم اول دوه لر اوزره قوروغ بیرده (وَعَلَى الْفَلَکِ) دخی کیمه لر اوزرینه
 دریالرده (تَهْلُونَ) یوکه نلمش بولورسز (وَبِرَبِّكُمْ) و کورگازور خدای سز لرگه
 (آیاته) اوز قدر تینک علامت لرینی (فَآیَاتِ آيَاتِ اللَّهِ) بس الله تعالی نك قدرنی
 علامت لرندن فایوسینی (تَنْكُرُونَ) انکار قیلورسز (أَقْلَمَ سَيْرُوا) ایا بس سیر
 فیله ا دیلمو و یورمه دیلمو اول مشرکلر (فِي الْأَرْضِ) عاد و ثمود قومینک بیرلرنده
 (فَيَنْظُرُوا) ناکم فاراسونلر و کورسونلر آنلر شونی کم (كَيْفَ كَانَتْ نِيحًا)
 بولدی (عَافِيَةَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) اوشبو مشرکلردن الگاری بولغان کیمه لر نك
 اشلرینک صوکی یعنی همه لری عذاب برله هلاک بولدیلر (كَانُوا) بولدیلر اول
 الگاری قوملر (أَكْثَرُ مِنْهُمْ) کوبره ک اوشبو مشرکلردن عدد و سان یوزندن
 (وَأَشَدُّ قُوَّةً) هم قاطیراق بولدیلر قووت و کوچ یوزندن (وَأَنَارًا فِي الْأَرْضِ) دخی
 آرتقراق بولدیلر اثرلر و نشانلر یوزندن بیرده یعنی ییر یوزنده کوشکلر
 و قلعه لر کبی کوپ اثرلر بنا ایتدیلر شولای بولسه ده (فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ) بس
 دفع ایلمه دی و کیتهرمه دی آنلردن عذابنی (مَا كَانُوا بِكَيْسَبُونَ) شول نرسه کم
 کسب قیلور بولدیلر و اشلر دیلر آنلر یعنی دنیا مالینی جیباقلری هم کوچلی
 بولوب کوپ لشکرلر ترتیب قیلورلی آنلرنی عذابدن قوتقارمادی (فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ)
 بس کیلگانلوی زمانده آنلرغه یعنی اولگی امتلرگه (رَسُولُهُمْ) آنلرنک پیغمبرلری
 (بِالْبَيِّنَاتِ) معجزه و دلیللر برله (فَرِحُوا) شادلان دیلر آنلر (بِمَا عَنَّهُمْ) شول نرسه
 برله کم آنلرنک قاشلرنده بولدی (مَنْ الْعِلْمِ) علم و بلودن یعنی اوزلری علم
 دیوب گمان ایتکان باطل دینلری و اعتقادلری برله شادلان دیلر و پیغمبرلرگه ایمان
 کینلورمه دیلر (وَحَاقَ بِهِمْ) هم چولغاب آلدی آنلرنی (مَا كَانُوا بِهِ) شول نرسه نك
 جزاسی و عذابنی کم بولدیلر آنلر اول نرسه برله (يَسْتَهْزِئُونَ) استهزاء قیلورلر
 و مسخره گه طونارلر (فَلَمَّا رَأَوْا) بس کورگانلری زمانده آنلر (بِأَسْنَاءِ)
 بز نك قاطی عذابوننی دنیاده (قَالُوا) ایتدیلر (أَمْ نَأْتِيكُم بِاللَّهِ) ایمان کینلوردک
 و اوشاندق بز خدای تعالی گه (وَحَدِّهِ) یالغز و برگنه بولغوچی خدایغه (وَكُنَّا)
 هم کافر بولدق بز و قارشدق (بِمَا كُنَّا بِهِ) شول نرسه گه کم بولدق بز آنک برله
 (مُشْرِكِينَ) شرک کینلورگوچیلر خدای تعالی گه یعنی عذابنی کورگاج آنلر خدایغه

ايمان كلتوردك وپوتلودن بيزار بولدى ديديلر (فَلَمْ يَكْ يَنْفَعِهِمْ) بس فائت
 بيورور بولمادى آنلرغه (ايمانهم) انلرنك ايمانلرى و اشانولرى (لَمَّا رَأَوْا)
 كورگانلرى زمانده آنلر (بَأْسًا) بزنگ عذابمى زيرا كه عذابنى كوز برله
 كورگاج تكليف كوتارلور اول حالده گى ايمان ايمان ياسدر قبول اينولماس
 (سُنَّتِ اللّٰهُ) سنت قويدى خداى تعالى سنت قوياق (الَّتِي قَدْ خَلَّتْ) آندابن
 سنت كم تعقيق اوتدى اول سنت (فى عباده) خداى تعالى نك بنده لرنده يعنى
 اولگى امتلرده اوتدى كم باس حالده گى ايمان هيچده قبول اينولماس (وَخَسِرَ)
 هم زيان كورديلر و خسرانده فالديلر (هُنَالِكَ الْكٰفِرُوْنَ) شول زمانده حلققه
 اشاناوچيلر و ايمان كلتورمه گازلر.

﴿ سورة حم السجدة مكبة وهى اربع وخمسون آية ﴾

﴿ ۳۰ نچي سوره حم السجدة سوره سي مكده نازلدر ۵۴ آيتدر ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(۱) الله تعالى اسملر يئنگ
 اعظمى حروف مقطعه ده
 مخفى در و هر كم آناك
 استغراچينه قادر تو-
 گلدر ديشلر و بعضيلر
 ديشلر در كم حم ده گى
 حاء حكمتكه اشارندر
 و ميم منتدن كتابه در
 حق سبحانه و تعالى
 مؤمنلرگه منت قبولر
 حكمتنى مشتمل بولغان
 قرآننى ايندرمك برله
 بعض الحقايق صاعبه
 بيورمشدر كه حم حق
 تعالى برله جيبي آراسنه
 بولغان بر باشرن سرگه
 اشارندر كم هيچ بر نبى
 مرسل هم ملك مقرب
 آكنا مطلع بولماس.

(حم) الله اعلم بهراده (۱) و سيطده مذ كوردركه حم ده گى ايكي حرف يعنى حاء
 برله ميم رحمن اسمينك اورتانداغى حرفلدر محمد اسمينك اورتانسنده هم شول
 حرفلدر بس خداى تعالى اوشبو ايكي حرف برله قسم ياد فيلور كم اوشبو
 قرآن (تَفْزِيلُ) ايندرلمشدر (مِنَ الرَّحْمٰنِ) رحمت ايتكوچى خدايدن عوامنك
 نفسلر بنى هدايت ايلمك برله (الرَّحِیْمِ) مهربان و مرحتلى بولغوچى خواصنك
 قلملرينه رعاية ايتنك برله (كِتَابُ فَصَّلَتْ) بر كتابدر اول قرآن كم آبرلمش
 بولدى و تفصيل اينولدى (آيَاتُهُ) آنك آيتلرى امر ونهى هم وعده و وعيد برله
 (قُرْآنًا عَرَبِيًّا) عرب تلنجه بولغوچى قرآن بولغانى حالده اول كتاب آنك آيتلرى
 تفصيل ايتولدى (لَقَوْمٍ يَعْلَمُونَ) شول گروه اوچون كم بلورلر اول قرآنك
 خداى تعالى دن ايندرلمه كيني (بَشِيرًا) سو يونج بيرگوچى بولغانى حاله اول قرآن
 آنك برله عمل ايتكوچيلرگه (وَنَذِيرًا) هم نور قفوجى بولغانى حاله آكنا اشاناوچيلرنى
 (فَاعْرَضَ) بس يوز دوندر ديلر اول قرآننن (أَكْثَرَهُمْ) مشركلر نك كوپره گى
 (فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ) آنلر ايشناسلر اول قرآننى يعنى قبول ايلمه سلر (وَقَالُوا)
 و اينديلر مشركلر (قُلُوبُنَا) بزلرنك كوكللر يمز (فِي آكْنَةٍ) پرده لىر و اورنولر
 اچنهره در يعنى قاپلانغان و اورنولگاندر (مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ) شول نرسه نى آكلادن كم

سین اوندارساڭ بزلرنی اول نرسه صارى یعنی بزلر اسلامنى وفرآنى فهم ایتمه سمر (وَفِي آذَانِنَا) ھم بزلرنڭ قولانلریمزده باردرد (وَقَرَّ) آغراق کم سینڭ اوقوغانکنی وایتکان سوزلرکنی ایشتمه سمر (وَمَنْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ) دخى باردرد بزلرنڭ آرامز برله سینڭ آراڭده (حجاب) بر پرده کم سینڭ پیغمبرلککنی بزلر کورماسز یا که بر مانع باردرد کم بزنی سیڭا طوتاشودن وایارودن منع قیلور (فَاعْمَلْ) بس سین ای محمد عمل قیلغل اوز دینکچه (أَنَّا عَامِلُونَ) درستلکده بزلر ھم عمل قیافوجیلریمز اوز دینمزچه یا که سین بزلرنڭ حقیمزده قولکدن کیلگان اشنی اشل گل بزلر ھم سیڭا زبان قیلو طوغریسنه فولمزدن کیلگاننی اشلریمز یا که سین آخرت اوچون عمل قیلغل بزلر دنیا اوچون اش اشلریمز (فَل) ایتکل سین ای محمد علیه السلام اول مشرکلرگه (أَنَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ) موندن باشقه توگلدر کم مین بر آدمی مین سزناڭ کبی یعنی سزناڭ جنسکزدن مین فرشته وپریلردن توگل من کم اگر آنلردن بولسام مینم سوزمنی آکلاماس ایدکز ھم مین سزلرنی طبیعت نفر تله نورلک و مکروه کورورلک اشکه اونداسایمین بلکه (يُوحَىٰ إِلَيْ) وحی ایتولمش بولور مینم صارى (أَنَا الْهَكْمُ) شویلهدیوب کم درستلکده سزناڭ خدایکز (إِلَهُ وَاحِدٌ) بر بولغوجی خدای تعالی در (فَاسْتَقِيمُوا إِلَيْهِ) بس توجه قیلکز ویونالکز آنڭ صارى توحید و طاعت برله ھم شوناڭ اوزره مستقیم بولکز (وَاسْتَقِرُّوْهُ) دخى یارلقامقنى استهکز اول خدای تعالی دن گناهلرکز اوچون (وَوَيْلٌ) ونی قاطی عذابدر (لِلْمُشْرِكِينَ) شرک کلتورگوچیلرگه (الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزُّكُوَّةَ) شول کمهسلر کم بیرمهسلر آنلر زکوتنى یعنی لا اله الا الله کلمه سینى ایتمهسلر کم نفسنڭ زکوتى شولدر اوزلرنڭ شرک نجاستندن توحید برله پا کلمهسلر یا که ماللرندن زکوت بیرماسلردیمه کدر باشقه عبادتلا آراستندن زکوتنى خاصلاب ذکر ایتمه کی مشرکلرنڭ غایتنه بغیل و صاران بولماقلرینه اشارت اوچوندر کم صارانلق شرعاً و عقلاً ھم منموم صفتدر (وَهُمْ بِالْآخِرَةِ) ھم اول مشرکلر آخرت سراینه (هُمْ كَافُرُونَ) آنلردر اشانباوچیلر شول سببلی ماللرندن زکوت و صدقه بیرماسلر و آخرتده گی اجر و ثوابلرنی امید ایتماسلر (إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا) (۱) درستلکده شول کمهسلر کم ایمان کلتوردیلر (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) ھم اشلدیلر ایدگو عمللرنی (لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ) بولغوجیدر آنلرغه هیچده کیتوله گان اجر و ثواب یا که محسوب بولماغان یعنی حسابسز

(۱) یعنی ایمان کیلتورب ایزگو عمللر اشلر گان کمهسلرنڭ ضعیف و صرخاب بولغان حاللرنه ھم اجر و ثوابلری کیسولماس و کیمتله س بلکه صحت حاللرنده عادت ایتکان یخشى عمللرنڭ اجرى صرخاب بولسه لرده همیشه آنلرغه باروب تورورتناڭ کم پیغمبریمز صلعم حضرتی بیورمشدر هر قاچان مؤمن بنده عبادتنن بر ایزگو اشکه عادت ایتکان بولسه صوگره اول مؤمن صرخاب بولسه حق سبحانه و تعالی آڭا مؤکل بولغان فرشته گه ایتور اوشبو بنده ناڭ صحت حالته قیلاتورغان ایزگو عملنى همیشه آڭا یازوب تورغل تا کم اول بنه منى عافیت لککه ایرشبرورمن یا که جانینی قبض قیلورمن اوز درگاهیمه ایرشد رورمن دیور. تبیان

اجر و ثواب (قُلْ) اینکل ای محمد علیه السلام مشرک لگه (أَتُنْكُم لَتَكْفُرُونَ) ابا
درستلکه سز لر اشاناسزمو (بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ) شول کسه گه کم یاراندی
ییرنی (فِي يَوْمَيْنِ) ایکی کونده (وَتَجْعَلُونَ لَهُ) هم قیلورسزمو اول ییرنی یار اتقوی
بولغان خدای تعالی گه (أَنْدَادَ) نیکد اشلرنی یعنی پوتلرنی آکئا نیکد اش و شربک
ایتوب تونارسزمو (ذَلِكَ) اوشبو ییرنی ایکی کونه یار اتقان خدای تعالی (رَبُّ
الْعَالَمِينَ) بارچه عالملرنک پروردکار ییز (وَجَعَلَ فِيهَا) هم یاراندی اول خدای
تعالی بیرده (رِوَاسِي) بیوک طاولرنی (مَنْ فَوْقَهَا) اول ییرنک اوستندن تا کم آدمیلر
آکئا راب عبرت آلسونلر (وَبَارِكْ فِيهَا) هم برکت ییردی اول خدای تعالی اول
طاولرده چشمه لر و نورلی معدنلر یار اتماق برله یا که بیرگه برکت ییردی
ایگونلکلر و نورلی بیش باقهلری پیدا ایتمه ک برله (وَقَدَّرْ فِيهَا) دخی
تقدیر قیلدی اول بیرده (أَقْوَاتَهَا) ییر اهلینک رزق لرنی یعنی ییر یوزنده هر
موضعنک اهلی اوچون مخصوص آشاملقلر قیلدی بغدادی آرپا دوگی هم طاری
وغیری آشلقلر کبی (فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ) دورت کونلر تامانده یعنی ییرنی ایکی
کونده یکشنبه و دوشنبه کونلرنده یار اتوب و توشاب پنه ایکی کون یعنی
سهشنبه و چهارشنبه کونلرنه مخلوقاتنک رزق لرنی تقدیر ایلدی (سَوَاءً لِّلسَّائِلِينَ)
برابر بولمق برابر بولدی ییرنک و بیرده گی مخلوقاتنک یار اتماقلاری توغر یسنده
سؤال قیلغوچیلرغه یعنی سؤال اینکوچیلرگه جواب هیچ برزیا ده و نقصانسز
بیان ایتلدی یا که برابر و بر نیگز بولدی ییرنک یار اتماقی برله بیرده گی
مخلوقلرنک رزق لری تقدیر ایدلمه کی یعنی هر قایوسی ایکیشهر کونده واقع
بولدی هم رزق لری تقدیر ایتلدی صوراغوچیلر اوچون اول رزقنی (ثُمَّ أَسْتَوَى
إِلَى السَّمَاءِ) سوکوره قصد قیلدی خدای تعالی کوکنی یار اتماقنه (وَهُی دَخَانٌ)
و حالانکه اول کوک بردخان ایدی یعنی صونک بخاری ایدی عین المعانیده
کیلتور مشدرکه حق تعالی اول بریاشل جوهرنی یاراندی هیبت نظری برله
اول جوهرگه نظر قیلدی جوهر اروب صو بولدی آکئا اوطنی مسلط قیلدی
تا کم اول صو فاینادی صو اوستنده کو بکلر پیدا بولدی هم اول صودن بخار
یعنی بوچقدی کو بکلن ییرنی یاراندی هم اول بخاردن کوکارنی یاراندی
(فَقَالَ لَهَا) بس ایتدی خدای تعالی کوککه (وَلِلْأَرْضِ) هم بیرگه (أَتُنْيَا)
کیلگز هر ایکیلگز مینم فرمانقنه (طَوْعًا) اطاعت ایتمه ک وبوی صونماق یوزندن

يَعْنِي رَغْبَتِكُمْ بَرَلَه كَيْلَكُز (اَوْ كَرَهًا) يَا اَيْسَه كَوْجَلَه نَوْب وَتَلَه مَا يَنْجَه كَيْلَكُز
 (يَعْنِي تَلَه سَاكُز دَه وَتَلَه مَاسَا كُز دَه اَلْبَتَه مَيْنَم اَمْرِي كَه وَفَرْمَانِي بَه بُوِي صَوْنَمَانِي
 بَاشَقَه چَارَه كُز بُو قَدْر مَرَاد كَمَال فِدْرِي نِي اَطْهَار دَر يِيَر بَرَلَه كَو كَنْك طَوَع
 وَكَرَاهِي تَلْرِي نِي اَثْبَات اَيْتُو تُو كَلْدَر وَدِي شَلْر دَر كَم كَو كَه فَوِي اَشْنِي وَآبِي هَم
 بُولْدَز لَر كُنِي ظَا هَر فَيْلَقَل دِي وَب فرمان اُيْله دِي وِي يِر گَه يَلغَه لَر كُنِي آغُوز غَل هَم
 آغَاچ وَ يِي شَلْر كُنِي چَقَار غَل دِي وَب بِي وَر دِي (قَالَتْ) اَيْتَدِي لَه كَو كَه هَم يِيَر (اَيْتَبَا)
 كَيْلَكُز بَز سِي ن هَر نِي بِي وَر سَاكُ شُو كَا اِي بَز نَكُ پَر وَر دَكَا رِي مَز (طَائِعِيْنَ) بُوِي
 صَوْنُو چِي لَر بُولغَانِي مَز حَال دَه رِضَا وَر غَبْتِي مَز بَرَلَه مَر وِي دَر كَم يِيَر نَكُ اَجْر لَر نِي ن
 اِي كُ اَوَّل بُو سُو ز نِي اُبْتَكُو چِي كَعْبَه مَعْظَمَه نَكُ اُو ر نِي اِي دِي اَنْ نِي صَو كُ كَو كُ
 هَم شُو ل اُو ر ن تُو غَر يِي سِن دَه بُولغَان جَز ئِي اَيْتَدِي شُو ل جَهْتِن اَو ل اُو ر ن كَعْبَه
 اِسْلَام وَ قِبْلَه اِنَام بُولْدِي حَق سَبْحَانَه وَ تَعَالَى كَو كُنِي يَار اَتَقَان دِن صَو كُ اِنِي نِي جَه
 كَيْسَاكُ اَيْتُو ب آيُور دِي (فَقَضِيَهُنَّ) بَس تُو زُو دِي اَنْ لَر نِي (سَبْعَ سَمَوَاتٍ) يَدِي
 قَات كَو كُر اَيْتُو ب وَ اَنْ لَر نَكُ اَش لَر نِي تَمَام اُيْله دِي (فِي يَوْمِيْنَ) اِي كِي كُو ن دَه كَم
 پَن جَشْنَبَه وَ جَمْعَه دَر بَس اِبْتَدَاي خَلْقَتِن مَجْمُو عَسِي اَلْتِي كُو ن بُولْدِي يَكْشَنَبَه
 كُو ن يِي ر نِي يَار اَنُو دِن بَاشَلَاب جَمْعَه كُو ن يِي ر وَ كَو كُر وَ اَنْ لَر دَه فَي مَخْلُو قَات لَر
 هَم لَر يِن كُ خَلْقَتِي تَمَام بُولْدِي قَتْبَار كُ اَللّٰهُ اَحْسَنُ الْخَالِقِيْنَ (وَ اَوْحَى) هَم وَ حِي قِي لْدِي
 خُدَاي تَعَالَى (فِي كُلِّ سَمَاءٍ) هَر بَر كَو كَه (اَمْرًا) اَنْ كُ اَشْنِي يَعْنِي هَر كَو كَنْكُ
 اِهْلِي نَه بَر اَر تُو ر لِي عِبَادَت اُيْله مَكُ بَر لَه فَرْمَان قِي لْدِي (وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا) دَخِي
 زِي نْتَلَه دَكُ بَز يِر گَه يَاقْتَرَا قُ بُولغُو چِي كَو كُنِي (بِصَابِيحٍ) چَرَا غَلر بَر لَه يَعْنِي چَرَا غُ
 كَبِي يَاقَطِي بُولْدَز لَر بَر لَه (وَ حَفَّطًا) هَم صَافَلَا مَاق صَافَلَادِق كَو كُر نِي اَفْتَلَر دِن يَا كَه
 شَيْطَان لَر دِن كَم اَنْ لَر فَر شْتَه لَر سُو زِي نِي اَيْ شْتَه كُ اُو چُو ن مَنَار گَه نَصَد قِي لُو ر لَر (ذَلِكَ)
 اَوْ شَبُو ذَكْر اِي نُو لَمُش عَجَائِبُ حَلَقْتَلَر وَ بَدَائِعُ صَنْعَتَلَر (تَقْدِيرُ الْعَزِيْزِ الْعَلِيْمِ)
 مَلِكِن دَه هَر نَر سَه اُو زَرَه غَالِب بُولغُو چِي وَ هَر اَشْنَكُ حَكْمَتِي نِي بَلِگُو چِي خُدَاي
 تَعَالَى نَكُ تَقَدَّر يِي دَر (فَاَنْ اَمْرُ وَا) بَس اِگَر بُو ز دُو ن دَر سَه لَر مَكَه مَشْرُكُ رِي
 اِي بَان كَيْلْتَر وَ دِن اَوْ شَبُو قَدْر بِي اِن لَر صَو كُ ن دَه (فَقُلْ) بَس اِي تَكُل سِي ن اَنْ لَر غَه
 (اَنْذَرْتُكُمْ) قُو ر قَتْدَم مِي ن سَز نِي (صَاعِقَةً) هُو شَسَز اِي تَكُو چِي وَ هَلَاكُ قِي لَغُو چِي
 عَذَاب دِن (مَثَلُ صَاعِقَةِ عَاد) عَاد قَوْمِي نَه كَيْل گَان عَذَاب اُو خَشَا شَلِي كَم اَو ل عَذَاب
 صَر صَر جِي لِي اِي دِي (وَ تَبُو د) هَم تَبُو د قَوْمِي نَه كَيْل گَان عَذَاب كَبِي كَم جِي رَا ئِي ل عَلِيَه

السلام صېعەسى ايدى قىرىش مشركلىرى سفر قىلدقلىرىنىدە ھىر وقت عاد وئىئود قىملىرىنىڭ ئورغان يىرلىرىدىن ئونوب ئانلرنىڭ ئاثرلىرىنى گوردكلىرى جھىتىدىن ئوشبو ايكى قىمنى خاىلاب ذكىر ايلەدى واوشبو ايكى قوم صاعقه وصېعە عىذايىنە مستىق بولىدىلر (اذ جا ئنهم الرسل) شول وقتىدە كىم كىلىدىلر ئانلرغە پىغىبىرلىرى بىنى عاد قىمىنە ھود وئىئود قىمىنە صالح على نبينا وعلېھما السلاملىرى كىلىدىلر (من بين ابدېھم) ئانلرنىڭ ئاللىرىدىن (ومن خلفھم) دىخى آرتلىرىدىن بىنى ھىر جھىتىدىن ئانلرنى دەھوت قىلىدىلر رفق وپوشماقلىق بىرلە ھىم عىنى واچو بىرلە نصىبەت وفضىبەت بىرلە ھىر ئورلى طرىقە ئانلرنى حق دېنگە ارنىدالدىلر (الا تعبىلوا) شوىلە دىئوب كىم عىبادەت قىلماڭىز وئابونماڭىزسىز (الا للھ) مگر اللھ تەئالى گە گىنە عىبادەت قىلڭىز (قالوا) ايتىدىلر اول عاد وئىئود مشركلىرى پىغىبىرلىرىنىڭ سۆزىنە جواپىدە (لو شاء ربنا) اگىر ئىلاھ ايدى بىزنىڭ پىروردكارىمىز پىغىبىر پىارما كىگە (لانزل) اللھنە ايتىدورور ايدى وپىارور ايدى پىغىبىر ايتىدو (ملائكة) فرشتەلىرىنى سىزنىڭ اورنىڭىزغە (فانابما ارسلتم به) بىس درىستلىككە بىزلىرى شول نىسە گە كىم سىز پىارلىشىش بولىدۇڭىز ئانڭ بىرلە اوز گىمانىڭىزدە (كافرون) اىشانما وچىلىرىمىز بىنى بىزلىرى سىزگە ايبان كىلتورماسىمىز وپىغىبىرلىڭىزگە اىشانماسىمىز زىرا كە سىزلىرى ھىم بىزنىڭ كىمى آدىمىلىرىمىز فرشتە توگلىسىمىز دىدىلر (فانابما عاد) اما عاد قىمى (فاستكبروا) بىس نىكېرلىك قىلىدىلر والوغلاندىلر (فى الارض) اىحقاق بىرىندە بىمىن ولايتىدىن (بغير الحق) تېئوشسىزگە بىنى الوغلانمىقىغە مستىق توگلى ايدىلر بىس ھود عىلپە السلام ئانلرنى خىداى تەئالىنىڭ عىذايى بىرلە قورقتىدى ئانلر ھىچ ئىنقىتات ايتىمەدىلر (وقالوا) ھىم ايتىدىلر ئانلر (من اشد منا قوة) كىم قاطىراقتىر بىزلىرىدىن قۇت بوزىدىن بىنى دىنبا دە بىزلىرىدىن كوچلىرىك قوم بوقىرى دىئوب اوزلىرىنىڭ قۇت وشوكتلىرىنە مغىرور بولىدىلر زىرا كە ئانلر غايتىدە كوچلى قىمەتلىرى بىك اوزون اولوغ بىدلى ايدىلر قول بىرلە صوغوب طاودەقى طاشلىرىنى سىندىرور ايدىلر (اولمىروا) ايا كورمادىلرئومو وپىلمەدىلرئومو اوزلىرىنىڭ قۇتلىرىنە مغىرور بولغان كىمەلىرى (ان اللھ اللدنى) شونى كىم درىستلىككە شول خىداى تەئالى كىم (خلقھم) پاراندى ئانلرنى (هو اشد منھم) اول قاطىراقتىر ئانلردىن (قوة) قوت وكوچ بوزىدىن زىرا كە اول خىداى تەئالى بارچە نىسە گە قادىردىر (وکانوا) وبولىدىلر عاد قىمى تەئىب وئىنادىلىرى بوزىدىن (باياتنا يجمعون) بىزنىڭ ايتارىمىزگە انكار قىلورلىرى وئىشانماىلىرى حق

ایذیکینی بلسلہردہ (فَارسلْنَا عَلَیْہِم) بس بیاردک بز آنلر اوزرینہ (ربیعاً
 صرصرّاً) صرصر جیلینی اول جیل غایت قوت ومہابت برلہ آنلرغہ ایسدی
 (فِی آیَامِ نَعْسَاتٍ) شوم بولغان کونلردہ یعنی شوال آی ناک آخریغی اونندمفی
 چهارشنبه کونندن باشلاب ایکنچی چهارشنبه کوننک آخربنہ قدر ایسدی جملہسی
 سیکز کون ویدی کیچہ بولورکم شول کونلردہ عاد قومبنہ صرصر جیلی ایسدی
 (لَنْذِیْقَہِم) ناکم طانوتنامیز اوچون آنلرغہ (ہَذَا یَا الْغَیْرِی) خورلق ورسوالق
 عذابینی (فِی الْعَبْوَةِ الدُّنْیَا) اوشبو دنیا ترککنندہ یعنی مہلرینی عذاب جیلی
 برلہ ملاک ایتمہ کمز اوچون آنلرغہ اول جیلنی بیاردک (وَلْعَذَابُ الْآخِرَةِ) ہم
 البتہ آخرنده گی عذاب (آخِرِی) فاطیراق و آرتوغراقدر خورلق ہم رسوالق
 یوزندن (وہم لاینصرون) و آنلر یاردم بیرلمش بولماسلر آخرنده یعنی میج کم
 آنلرنی عذابدن فوتقارماس (وَأَمَّا تُمُودُ) واما تُمُودُ قومی (فَبَیِّنَاہُم) بس
 توغری بولنی کورگازدک بز آنلرغہ (فَاسْتَجَبُوا الْعَمِی) بس دوست طوندیلر
 واختیار قبلدیلر آنلر صوتیقنی یعنی کفر وضالالتنی سویدیلر واختیار ایلدیلر
 (عَلِی الْہُدٰی) ہدایت وایمان اوزرہ (فَاخَذْنٰہُمْ) بس طوندی آنلرنی (صَاعِقَةُ الْعَذَابِ
 الْہَوْنِ) خور قیلنوجی عذابنک صاعقہ سی یعنی جبرائیل علیہ السلامک صبحہسی
 برلہ تُمُودُ بارچہلری ملاک بولدیلر (بِمَا كَانُوا یَكْسِبُونَ) شول نرسہ سببلی کم
 اشار بولدیلر آنلر صالح علیہ السلامنی تکذیب ایتماک ہم نافہنی اولتورماک
 کبی اشلردن (وَنَجِیْنَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوا) وقتقاردق بز اول صاعقہ عذابندن شول
 کسہلرنی کم ایمان کیلتوردیلر صالح پیغمبرگہ (وَكَانُوا یَتَّقُونَ) ہم صافلانور
 بولدیلر مشرکککنن (ویوم یحشر) ویاد قیقل شول کوننی کم قوبارلمش بولورلر
 وچیلورلر (اَعْدَاءُ اللّٰہِ) خدای تعالی ناک دشمانلری (اِلٰی النَّارِ) تموغ اولطی صاری
 (فہم بوزعون) بس آنلر سورولمش بولورلر تموغفہ یعنی فرشتہلر آنلرنی
 سوروب ایلتورلر (حَتٰی اِذَا مَا جَاؤُہَا) ناکم ہر فاپچان کیلسہلر آنلر تموغفہ
 (شہد علیہم) گواہلق بیورر آنلر اوزرینہ (سَمِعْتُمْ) آنلرنک قولانلری ہر نرسہ
 ایشتکان بولسہلر شونک برلہ گواہلق بیوررلر (وَابصَارْتُمْ) دخی کوزلری
 کورگان نرسہلری برلہ گواہلق بیوررلر (وَجَلَدْتُمْ) ہم تیریلری یعنی آنلرنک
 بارچہ اعضالری گواہلق بیوررلر (بِمَا كَانُوا یَعْمَلُونَ) شول نرسہ برلہ کم اشار
 بولدیلر آنلر دنیاہدہ وقتلرندہ (وَقَالُوا) وایتورلر آنلر یعنی کفر اہلی

(لَجُلُودِهِمْ) اوزلرنيڭ اعضالرينه (لَمْ شَهِدْتُمْ) نى اوچون گواھلىق بېردىڭز (عَلَيْنَا) بىزنىڭ اوزىزمىزگە تاكىم اگىر گواھلىق بېرىمىسەڭىز اوزىڭىزغا ئىبادىتىڭىز قورتلور ايدىڭىز بىز سىزنى ئىبادىتىڭىز قوتقاروغىغا طرشمىز دېيىمىز (فَالْوَالِدَاتُ يُرْجَوْنَ لِقَاءَ رَبِّهِنَّ كَمَا يُرْجَوْنَ لِقَاءَ رَبِّهِنَّ) سىز بىزنى شىئە لاماڭىز بىز اوزىڭىزغا بىرلە سوزلامادىڭىز بىلكە (أَنْطَقْنَا اللَّهُ) سوزلاندى بىزنى خىدايى تىئالى اوزىڭىز قىلدىڭىز بىرلە (الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ) ئىبادىتىڭىز خىدايى تىئالى كىم سوزلاندى بىزنى اوزىڭىز بىرلە بارچە سوزلەگۈچى نىسەنى (وَهُوَ خَلَقَكُمْ) وحالانىڭىز اوزىڭىز خىدايى تىئالى ياراتتىڭىز سىزنىڭ (أَوَّلَ مَرَّةٍ) ئاۋل مرتبەدە وسىزنى يوقىتىڭىز بار قىلدى (وَالِيَهُ تَرْجَعُونَ) ئانىڭىز سارى قايتارامىش بولورسىز حساب جزا اوچون (وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ) وبولماڭىز سىزنىڭ كىم ياشىڭىز قالورسىز (أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ) گواھلىق بېرىمەڭىز سىزنىڭ اوزىڭىزگە (سَمِعْتُمْ) قولاقلىڭىز (وَلَا أَبْصَرْتُمْ) دىڭىز كۆزلىڭىز گواھلىق بېرىمەڭىز ياشىڭىز قالور بولماڭىز (وَلَا جُلُودٌ كُمْ) دىڭىز باشقىغا اعضاللىڭىز گواھلىق بېرىمەڭىز ياشىڭىز بولوب قالونى قىلغان اشلىڭىزنى بىلدىرماونى ئىبادىتىڭىز هم اعضاللىڭىز قىلغان اشلىڭىز بىرلە گواھلىق بېرىمىز دىيىپ گىمان ايتىمىز (وَلَكِنْ ظَنَنْتُمْ) ولكىن گىمان قىلدىڭىز سىز (أَنْ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ) شونىڭىز كىم خىدايى تىئالى بىلمەس (كَثِيرًا) كۆپىنى (مِمَّا تَعْمَلُونَ) شول نىسەدىڭىز سىزنىڭ اشلىڭىزنى يەنى قىلغان اشلىڭىزنىڭ وگىناھلىرىڭىزنىڭ كۆپىنى خىدايى بىلمەس دىيىپ گىمان ايتىمىز مېرىمىڭىزگە مشركلر ايتورلر ايدىڭىز خىدايى تىئالى بىزنىڭ آشكارا قىلغان اشلىڭىزنى بىلور ياشىڭىز قىلغان اشلىڭىزنى بىلمەس خىدايى تىئالى بىلوردىڭىز (وَذَلِكُمْ ظَنُّكُمُ) واوشوبو سىزنىڭ گىمانلىڭىز (الَّذِي ظَنَنْتُمْ) ئىبادىتىڭىز گىمان ايتىمىز سىز دىيىپدە وقتىڭىزدە (بِرَبِّكُمْ) اوزىڭىز پىرىوردكارلىڭىزغە يەنى خىدايى تىئالى ياشىڭىز قىلغان اشلىڭىزنى بىلمەس دىيىپ ايتىڭىز گىمانلىڭىز (أَرَدَيْكُمْ) هلاك ايلەدى سىزنى ئاخىرىڭىز (فَأَصْبَحْتُمْ) بىس اورلىڭىز سىز (مِنَ الْخَاسِرِينَ) زىيان كورگۈچىلردىڭىز بولوب (فَأَنْ يَصْبُرُوا) بىس اگىر كىم اشلىڭىز صىبرلىق قىلسەلر هم قىلماسەلر يەنى ئىبادىتىڭىز چىداسالرە چىدامى نالە وفرىياد قىلسەلرە (فَالنَّارُ) بىس تىئوغ اوطى (مَثْوًى لَّهُمْ) قىر قىلاچق اورنىڭىز اوزىڭىز اوچون (وَأَنْ يَسْتَعْتَبُوا) اگىر خىدايى تىئالىڭىز رضالقىنى استاسەلر (فَمَا هُمْ مِنَ الْمُعْتَبِينَ) بىس ايماسلر ئىبادىتىڭىز اجابت ايتولمىشلىڭىزنى يەنى خىدايى تىئالى ئىبادىتىڭىز صورائىڭىزنى بىلمەس وئىلدىڭىز راضى وخشنىد بولماس (وَقِيضْنَا لَهُمْ) وقوباردىڭىز بىز كىم اھلى اوچون (فَرْنَا) دوستلر واولتورداشلىرىڭىزنى

شيطانلردن يىنى شيطانلرنى آنلرغە مسلط قىلدى (فَزَيِّنُوا لَهُمْ) بس زىنئەلدىلەر
 وپىزادىلەر شيطانلر آنلر اوچون (مَا بَيْنَ يَدَيْهِمْ) آنلرنىڭ آللرنە بولغان نرسەنى
 يىنى دىئەننى وئىفسكە اپارونى آنلرغە كوركام ايتوب كورگازدىلەر (وَمَا خَلَقَهُمْ)
 ھم آنلرنىڭ آرظلرنە بولغان نرسەنى يىنى آخىرت اشلرىنى آنلرغە شويە
 كورگازدىلەر كىم آنلر انكار ايتدىلەر و اشانمادىلەر (وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ) ھم واجب
 بولدى آنلر اوزرىنە عذاب كىمەسى (فِي أَمَمٍ) باشقە ائتلەر بىرلە كىم اول ائتلەر
 (فَدَخَلَتْ) تەقىق اوندىلەر (مَنْ قَبْلَهُمْ) اوشبو مشركلردن الكارى (مَنْ الْجَنِّ)
 پىرىلردن (وَالْأَنْسِ) ھم آدمىلردن يىنى نئاك كىم اولكى قوملر شىرك وئىكەنلىرى
 سببى عذابقە مستەق بولغان ايدىلەر شونىڭ كىبى اوشبو مشركلر ھم عذابقە
 مستەق بولدىلەر (أَنَّهُمْ كَانُوا) درىستلىككە آنلر يىنى كافرلر بولدىلەر (خَاسِرِينَ)
 زىيان و خسرانە فالغۇچىلەر ھر ايكى جىھانە مروىدىر كە مشركلر بىر بىرىنە نصىبەت
 قىلوب محمد قرآن اوقوغان وقتىدە آنگا تشوېش بىرگىز و آنى ياڭلىشىرگىز دىيورلر
 ابدى بس رسول صلى الله عليه وسلم حضرتى قرآن اوقوغانە مشركلردن بىر
 جىھانت آنگا يانندە فاطمى آوازلىر بىرلە قىقرشوب ھىزورلى بىھودە سوزلر ايتور
 ايدىلر و قوللرىنى بىر بىرىنە صوغوب شىرلر ايتورلر ابدى شولطرىقە پىغىبىر
 حضرتىنى ياڭلىشىرورغە طرشورلر ابدى حق تەئالى دن آيت كىلدى كىم (وَقَالَ الَّذِينَ
 كَفَرُوا) و ايتدىلەر ايمان كىلتورمىگان كىمەلر يىنى مشركلر بىر بىرىنە ايتدىلەر
 (لَا تَسْمَعُوا) ايشتمەگىز سىز و قولاق سالماگىز (لَهُذَا الْقُرْآنُ) اوشبو قرآنغە كىم آنى
 محمد عليه السلام اوقور (وَالْقُرْآنِ) ھم بىھودە و بوش سوزلرنى سالگىز اول قرآنغە
 يىنى محمد قرآن اوقوغانە سىز آنىڭ يانندە طوروب لغو و بوش سوزلر سوزلشوب
 قىقرشگىز (لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ) شايد كىم سىز لىر غلبە قىلورسىز آنىڭ اوقوماقېنە ھم آنى
 قرآن اوقودن طوقتانورسىز (فَلْيَنْدِقِنَ) بس البتە طاننورمىز بو (الَّذِينَ كَفَرُوا)
 ايمان كىلتورمىگان كىمەلرگە (عَذَابًا شَدِيدًا) فاطمى عذابنى (وَلَنْجِزِيَنَّهُمْ) ھم
 البتە جزأ بىرورمىز آنلىغە (أَسْوَأَ الَّذِي) شول نرسەنىڭ يازىراقىنىڭ جزاسىنى كىم
 (كَانُوا يَعْمَلُونَ) اشلەر بولدىلەر آنلر جەھل و عنادلرى بوزىدىن (ذَلِكَ) اوشبو
 يازىراقى جزأ و عقوبت (جزأء أعداء الله) خدای تەئالى نىڭ دشمانلرىنىڭ جزاسىدىر
 (النَّارِ) تىوغ اوطىدىر اول جزأء (لَهُمْ فِيهَا) بولغۇچىدىر كىم اھلىنە اول اوطىدە
 (دَارُ الْخُلْدِ) مىنگونىڭ بورطى يىنى آنلر اوطىدە مىنگو قالاچقىلردىر (جزأء) جزأ

بیرمك جزأ بیرلور آنلرغه (بما كانوا) شول نرسه سبیلی کم بولدیلر آنلر (بأياتنا) بزنگ کتابیزنگ آیتلرینه (یجحدون) حلقینیی بله طوروب انکار قیلورلر و اشاناسلر (وقال الذین کفروا) و آیتورلر کافر بولغان کمسهلر و مشرکلر توغده (ربنا) ای بزنگ هرور کارمز (ارنا) سین کورگاز گل بزلرگه (الذین أضلانا) شول ایکی کمسهنی کم آنلر دنیاده بزنی آزدردیلر (من العین) هر یلردن (والانس) هم آدمیلردن یعنی ابلیس برله فابلینی کورگاز گل کم ایگ اؤل فرماندن باش طار تقوی و ضلالت یولینه کرگوجی شول ایکیسیدر (فجعلها) تا کم قیلابق بز اول ایکیسینی (تحت أقدامنا) آیافلر مز آستنده و آنلردن انتقامزنی و اوچمزنی آلابق (لیکونا) تا کم بولسونلر آنلر (من الأسفلین) توبه نرهک و آستهرای بولغوجیلردن یعنی آنلر توغنگ ایگ توبهنگی فاطنده اسفل السافلینده بولسونلر (ان الذین قالوا) درستلکمه شول کمسهلر کم آیتیلر (ربنا الله) بزنگ هرور کارمز الله تعالی در دیوب (ثم استقاموا) صکره استقامت قیلدیلر و ثابت بولدیلر شول سوزده ابو بکر صدیق رضی الله عنه آیتدی کم مراد شرک کیلتورمه دیلر دیمکدر عمر الفاروق رضی الله عنه بیوردی امر ونهیده ثابت بولدیلر دیمکدر عثمان خوالنورین رضی الله عنه تفسیر قیلدی کم عمللرینی خالص و پاکیزه ایتدیلر علی المرتضی کرم الله وجهه قولنجه استقامتدن مراد فرایضی ادا ایله مکدر و بعضیلر فانی دنیادن امراض قیلوب آخرتکه یونه لیک برله تفسیر ایتمشلردر والله اعلم (تنزل علیهم) اینهلر اول استقامت ایتکوجی مؤمنلر اوزرینه (الملائکه) فرشتهلر یعنی آنلر اولگان وقتده باکه قیلرلندن قوبار لغان و قتلرنده فرشتهلر آنلرغه سوینچ بیرمك اوچون اینهلر هم آنلرغه آیتورلر (ان لا تضلوا) شوبله دیوب کم قورقماکز سز ای مؤمنلر قیامت احوالندن و آخرت اشلرندن زیرا که اول اشلر سزلرگه یکل بولور (ولا تضلوا) هم فایفورما کزلر آرطلر کزده قالدیرغانلر کز اوچون چونکه آنلرنگ اشلرینی خدای اوزی باشقارور (و ابشروا) دخی سوینکز و شاد بولکدر سز (بالجنة التي) شونداین جنت برله کم (کتتم نوعلون) وعده بیرلش بولدکز سز دنیاده و قنکزده یعنی اول جنتکه کرور سز دیوب پیغمبر سزلرگه وعده قیلغان ابدی (عن اولیائکم) بزلر سزنگ دوستلرکده (سورة الدنيا) دنیا نرکلهکنده یعنی دنیاده و قنکزده سزلرنی آقتلردن مانلار ابدک هم خیرگه دلالت قیلور

ایدیک و سزگہ یاردم بیرور ایدیک (رفی الآخرة) و آخرنده هم بز سز لرگه درس لر
 نکریم و تعظیم قیلورمز (وَلَكُمْ فِيهَا) و سز لرگه بولفورچیدر آخرنده (مَا تَنْفُسُكُمْ)
 شول نرسه کم آرزو قیلور و نلر نفس لر کز جنت نعمت لرندن (وَلَكُمْ فِيهَا)
 هم بولور سز لرگه آخرنده (مَا تَدْعُونَ) شول نرسه کم سزار نلر سز (نزلًا)
 حاضره لب قویلمش رزق و نعمت لر (مَنْ غَفَرَ رَجِيمًا) گناهی یار لفاغوی مهربان
 و مرحمت لی خدای تعالی دن (وَمَنْ أَحْسَنُ) و اکندر کور کارمه ک (فَوَلًا) سوز جهنندن
 (مَنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ) شول کسه دن کم اوننر اول خلقنی خدایک عبادتینه (وَعَمَلًا)
 عَمَلًا) هم اقلر این گوه یلق (وَمَنْ لَمْ يَلِدْ) دخی ایلور جز سز لکه
 مین خدایک حکیمنه بوی عنفوجیلردنن دیوب بو آیت کریمه رسول اکرم
 صلی الله علیه و سلم شأننده نازلدر کم خلقنی خدایک عبادتینه اوننر گوی هم
 عمل صالح قیلورچیدر امام ابوالبیت علیه الرحمة بیورمشدر کم مراد دین و شریعت
 عالمر بدر کم خلقنه عبادت احکامینی او گوه تورلر هم علملری برله عمل قیلورلر
 عائشه رضی الله عنها بیوردی کم بو آیت کریمه مؤذنلر شأننده در خلقنی نمازغه
 اوننر لر و عمل صالح اذان برله قامت آراسنه ایکی رکعت نماز او قوم اقلر بدر (وَلَا
 تَسْتَوِي الْعَسَنَةُ) و برابر بولماس اید گولک (وَلَا السَّبِيَّةُ) دخی یاوزلق یعنی مکانات
 و جزأ توغر یسنده بخشیلق برله یمانلق بر تیگز بولماس بخشیلقغه فارشی اجر
 و ثواب بولور یمانلقغه فارشی عقوبت و عذاب بولور (ادفع) دفع قیلقل و کینه رگل
 یاوزلقنی (بِأَلْتِي هِيَ أَحْسَنُ) شوندا این اش برله کم اول اش کور کارمه ک
 و بخشیراندر نفس الامرده یعنی غضب و آجونی حلم و یومشاقلق برله دفع ایلر گل
 هم گناهی عفو برله دفع قیلقل (فَإِذَا الَّذِي) بس شول وقتنه یعنی یمانلقغه فارشی
 بخشیلق برله دفع ایتسا ک شول وقتنه شول کسه کم (بَيْنِكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ) باردر
 سینک برله آنک آراسنده دشمانلق یعنی سینکا دشمان بولغان کشی دوستک بولوب
 اولور (كَانَتْ وَلِيًّا حَمِيمًا) گویه کم اول کسه بر شفقتلی دوستدر یعنی یمانلقنی
 بخشیلق برله فایتار سا ک دشمانلرک سینکا شفقتلی دوست کبی بولورلر (وَمَا يُلْقِيهَا)
 و بیرلمس او شیو خصلت یعنی یمانلقنی بخشیلق برله فایتار ما ک (إِلَّا الَّذِينَ
 صَبَرُوا) مگر قاطبلرلرغه چداغان و نفسینی طیارغه قادر بولغان کسه لرگه گنه
 بیرلور (وَمَا يُلْقِيهَا) دخی بیرلمس بو خصلت و عادت (إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ) مگر
 الوغ اولوش و بهره ایه سینه گنه بیرلور یعنی کور کام خلقلردن کوب اولوش آغان

كەسەلرگە (وَأَمَّا بِنَزْحَتِكَ) ۋاگر ايرىشسە سىڭا (مِنَ الشَّيْطَانِ) شىطاندىن (نَزَعٌ) بىر سوسە يەنى شىطان سېئۇ سوسە قىلۇپ مذكور كوركام مەنىسى سېنىدىن كېتەر مەكچى بولسە (فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ) بىس صەغنىل سېن آنلرنىڭ شىردىن خىداي تەئالى گە (أَنَّهُ) درىستلىككە خىداي (هُوَ السَّبِيحُ) اولدىر ايشىنكوچى سېنىڭ صەغنىمەڭكىنى (الْعَلِيمِ) بىلگۇچى سېنىڭ نېتىڭنى (وَمَنْ آيَاتُهُ) خىداي تەئالى قىر تېنىڭ علامىلارنىدىن (اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ) كېچە ۋە كۈندىز كىم بىرسى آر تىدىن اىكنچىسى كېلور (وَالشَّمْسِ وَالْقَمَرِ) دىخى قوياش بىرلە آي (لَا تَسْجُدُوا) سجدە قىلما كۆزلىر (لِلشَّمْسِ) قوياشغە (وَاللْقَمَرِ) دىخى سجدە قىلما كۆز آيفە زىرا كە آنلر ھەر اىكېسى سىزنىڭ كىبى مخلۇقلار در (وَاسْجُدُوا لِلَّهِ) ۋسجدە قىلگۇزلىر خىداي تەئالى گە (الَّذِي خَلَقَهُنَّ) آندايىن خىدايغە كىم ياراتدى اول كېچەنى ۋە كۈندىزنى ھەم قوياش بىرلە آبىنى (أَنْ كُنْتُمْ) اگىر بولسا كۆز سىز (أَبَاءُ تَعْبُدُونَ) اول خىداي تەئالى گە گىتە عبادت قىلور سىز (فَإِنْ أَسْتَكْبَرُوا) بىس اگىر باش طارنىسەلر مشركلر خىداي تەئالى گە سجدە قىلۇدىن آڭا ھىچ زىيان يوقدىر (فَالَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ) بىس پىروردكار كى قاشنىشە بولغان كەسەلر يەنى فرىشتەلر (*) (يَسْبَعُونَ لَهُ) نىسبىچ ايتورلىر خىداي تەئالى گە (بِالْبَيْلِ وَالنَّهَارِ) نېچە ۋە كۈندىزدە يەنى ھېمىشە طاعت ۋە عبادت كە مشغوللردىر (وَهُمْ لَا يَسْتَمُؤْنُ) ۋآنلر آرماسلىر ۋىالوقىماسلىق عبادت كە كۈبلىكندىن اوشبو سجدە فرآندىغى تلاوت سجدەلر بىنىڭ اون بىرنچىسىدىر حضرت شىخ قىس سرە قىتوعانئە بوسجەنى سجدە اجتھاد دېشىدىر (وَمَنْ آيَاتُهُ) ھەم خىداي تەئالى قىر تېنىڭ نشانلارنىدىن بولغۇچىدىر (أَنَّكَ تَرَى الْأَرْضَ) شولكىم سېن كورورسك يىرنى (خَاشِعَةً) قوروغ بولغۇچى يەنى سوسزاق سېبلى كېپكان ۋە قوروغان كورورسك كىم آندە ھىچ بىر اولەن بولماس (فَإِذَا أَنْزَلْنَا) بىس ھەر قاچان اىندىرساك بىز (عَلَيْهَا الْمَاءَ) اول يىر اوزرىنە يغمور سۈيىنى (أَهْمَزَتْ) ھەركىكە كېلور ۋە قىيلدار اول يىر اولەنلر اوسدىمك بىرلە (وَرَبَّتْ) ھەم اوسار ۋە آرطور اولانلر اوسمكى سېبلى (الَّذِي أَحْيَاهَا) درىستلىككە شول ذات كىم ترگزدى يىرنى يەنى قوروغ يىرنى باشارتۇپ اولەنلر اوسدىدى (لَمَّحَى الْمَوْتِ) البئە ترگىرگۈچىدىر اولوكلرنى (أَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ) درىستلىككە اول بارچە نرسە اوزرە (قَدِيرٌ) كوچى بىتكۈچىدىر (أَنَّ الَّذِينَ يَلْعَنُونَ) درىستلىككە شول كەسەلر كىم مېل قىلورلىر ۋە طوغرى بولدىن اوشورلىر (فِي آيَاتِنَا) بىزنىڭ كىتابىمىزنىڭ آيتلىرى طوغرىسىندە

(*) سجدە

بىنى آيتلرگه طهته فينورلر يا كه باطل تاويللر برله تاويل فيلورلر (لايقون
علينا) ياشرن بولماسلر آنلر بزگه يعنى بز آنلرنك بارچه اشلر ينى بلورمز
وجزلر ينى بيورورمز (اقمن يلقى) ايا بس، شول كيمسه كم سالونمش بولور
(في النار) ايرطقه (خير) ايندگورا كدر مو اول كيمسه دن مراد ابو جهلدر ديمشدر
(ام من ياتي) يا ايسه يمشير اقدر مو شول كيمسه كم كيلور (امنا) نموغ عذابندن
ايهين بولغانى حالده (يوم القيامة) قيامت كوئنده آندن مراد حضرت پيغمبر مز
عليه الصلوة والسلامدر (اهلوا) اشلر كزلر امر نهديد وفور قتماق او چوندر يعنى
اى مشركلر اشلر كز (ما شئتم) هر نرسه نى كم نلر سز يعنى لوشبو دنباده نلر گان
اشكرنى فيلكز (انه بما تعملون) درستلكده خدای شول نرسه نى كم سزلر
اشلر سز (بصير) كورگوچيدر وشوئا كوره سزلرگه جزأ پيرسه كرا كز
(ان الذين كفروا) درستلكده شول كيمسه لركم اشانماديلر (بالذکر) فرآنقه
(لبا جاتهم) كيلگانى زمانده اول قرآن آنلرغه كم آنلر معاندلر وفارشوقچيلردر
(وانه لكتاب عزيز) هم درستلكده اول قرآن البته بر حرمتلى وقدرلى كتابدر
خدای تعالى فاشنده يا كه فائدهسى كوب بولفوجى كتابدر يا كه اوخشاشى
بولمغانى كتابدر (لاياتيه الباطل) كيلماس اول قرآنقه هيچ باطل (من بين يديه)
آنك آلدندن (ولامر خلفه) هم كيلماس آنك آرطندن يعنى هيچ بر جهندن
باطللق آكئا كيلماس هم آنك اونچان زماندن خبر بيرمه كلرنه هم كيله چكده گى
اشلردن خبر بيرمه كنده هيچ بر بالغان بولماس (تنزيل) ايندر لمشدر اول قرآن
(من حكيم) دانا وبلوكلى بولفوجى خدایندن (مهد) ماقتالشمش بولفوجى خدایندن (ما
يقال لك) ايتولمهسى سيكا اى محمد عليه السلام يعنى مكه مشركلرى سيكا اينمه سلر
(الا ما قد قيل) مگر شول نرسه نى ايتورلر كم تعيق ايتولدى اول يعنى اوله گى
مشركلر ايتديلر (للسل) پيغمبرلرگه (من قبلك) سيندن الكارى حق تعالى
اه زينك حيبينه نسلى بيروب ايتور كم سين اول مشركلرنك ايتكان سوزلرينه
فايفورماغل كم سيندن الكارى كيلگان پيغمبرلرگه هم اوز قولرى شونداين
سوزلرنى ايتديلر (ان ربك) درستلكده سينك پروردكارك (لنو مغفرة) البته
بارلغماق اياسلر پيغمبرلرگه ومؤنلرگه (وذو عقاب اليم) هم رنجتكوچى عذاب
اياسلر مشركلرگه ومكذببلرگه مرويدلر كه قريش مشركلرى ايتديلر نى او چون قرآن
عجم نلنجه نازل بولمادى يا كه نى او چون آنك بعضى عرجهو بعضى عجم چه بولمادى

تاكم هر ايكي گروه يعنى عرب هم عجملر آنك برله فائمهله نورلر ايدى حق
 تعالى دن آيت كىلدى كم (وَلَوْ جَعَلْنَاهُ) واگر قىلساق ايدى بز اول قرآنى
 (قُرْآنًا أُعْجِبًا) عرب تلىنه باشقه تلىنه بولغوجى قرآن يعنى عجم تلىنجه ايندىرساك
 ايدى (لَقَالُوا) البته ايتورلر ايدى عرب مشركلرى (لَوْلَا فَصَلْتَنِي) نى اوچون
 آيرم آحق بيلان ايتولمادى (أَيَّاتِهِ) اول قرآنك آيتلرى يعنى نى اوچون بزلر
 آكلارلق ايتوب بزنك اوز تلىمىز برله ايندىرلمادى (أَعْجِبِي وَعَرَبِي) ايا كلام
 عجم تلىنجه. ومخاطب بولغانلرنك تلىرى عربهمىدىر يعنى بونىچك عجب اش عرب
 تلى برله سوزلاشه طورغان كشىلرگه عجم تلىنجه كىتاب ايندىرلىگان ديورلر ايدى
 (قُلْ) اينكىل سن اى محمد عليه السلام (مَوَ لِّلَّذِينَ آمَنُوا) اوشبو قرآن ايمان
 كىلتورگان كمسهلرگه (هَدَى) طوغرى يولنى كورساتكوجىدىر (وَشَفَاءً) هم
 شفاء بىرگوجىدىر شك ونادانلق صرغالورندن (وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ) وشول كمسهلر كم
 اشانماسلر اول قرآنفه (فِي آذَانِهِمْ) آنلرنك قولالترننه بولغوجىدىر (وَقُرْ) آغزلق
 يعنى اوزلر ينى ما كُفراوغه سالورلر وهوشلى قولالترى برله طكلاماسلر (وهو
 عَلَيْهِمْ عَمَى) هم اول قرآن آنلر اوزرينه اورتولمىدىر تاكم آنك جمالينى
 كورماسلر وكمالينى بلماسلر (أُولَئِكَ) اوشبو گروه يعنى قرآنى ايشتمه كىن
 ما كُفراو وكورمه كىن صوفر بولغان كمسهلر (يَنَادُونَ) ندا قىلغىش بولورلر
 (مَنْ مَّكَّانٍ بَعِيدٍ) براق بولغوجى اورننن يعنى آنارنك مثالى شول كىشى كىينىر كم
 آنى بىك براق بىردن ندا قىلوب چاقورولر چاقورغوجىنى هم كورماس طلوشىنى
 هم ايشتماس بس اول كمسهلرگه اول ندادن وچاقورماقنى مېچ فائمه حاصل بولماس
 (وَلَقَدْ أَنبَايْنَا) وتحقىق بىردك بز (مُوسَى الْكُتَّابِ) موسى پىغمبرگه تورات
 ايدىنى (فَاخْتَلَفَ فِيهِ) بس اختلاف قىلنمش بولدى اول كتابده نناك كم قرآنده
 اختلاف ايتولدى يعنى بعضلرى اشاندىلر وبعضلرى اشانمادىلر (وَلَوْلَا كَلِمَةٌ)
 واگر بولمسه ايدى شول بركلمه كم (سَبَقَتْ) اوندى (مَنْ رَبِّكَ) پروردكار كىن
 يعنى تكذيب ايتكوجىلرنك عذابىنى قىامتكه قالدرماق برله وعده ايتولمسه
 ايدى (أَفْضَى بَيْنَهُمْ) البته حكم قىلنمش بولور ايدى تكذيب ايتكوجىلر
 و اشانمادىلر آراسته يعنى آلرغه دنباده عذاب بىارلور ايدى (وَأَنَّهُمْ) ودرستلكه
 يهودىلر يا كه مشركلر (لَنِي شَكٌّ مِنْهُ مُرِيبٌ) البته اضطرابقه توشورگوجى شكه
 وگمانده بولغوجىلردر توراننن يا كه قرآننن يعنى آنك راستلقننه شك طونارلر

وتصدق ايتناسلر (من عمل صالحاً) هرکم اشله ايند گو عبلنى (فلنفسه) بس اول ككسه نك اوز نفسى اوچوندر يعنى فائدىسى اوزينه بولور (ومن اساء) وهرکم ياوزلىق قىلسه (فعلماها) بس آنك اوزينه بولغوجيدر يعنى وزرى وضررى اوزينه بولور (وماربك) وايماسدر سىنك پروردكارك (بظلام) ظليلق ايتكوجى (للعبيد) بندلرگه يعنى گناه اشله ميسلر آنلرنى عذاب قىلماس (والله يرد) اول خداى تعالى سارى غايتارلمش بولور (علم الساعة) قيامتنى بله كك يعنى قيامت قاچان بولماقنى اول اوزيگنه بلور (وما تخرج) هم چقماس (من ثمرات) بوشلردن هيچ قايسى (من اكمامها) اوزلرينك قابوللردن (وما تعمل) هم يوكلى بولماس (من اثني) هيچ برخانون وانا آدمين هم باشقه حيوانلردن (ولانضع) دى فويماس اوزينك يوگىنى وبالاسىنى طوغدر ماسى (الابله) مگر اول خداى تعالى نك علمى وبله كى برله گنه بولور هيچ قايسى آندن ياشرن بولماس مه سىنى بلور (ويوم يناديهم) وشول كونده كم ندا قىلور خداى مشركلرگه هم نويىخ يوزندن ايتور (اين شركاكي) قايددر سز نك گمانكزده مينم شريكلم بولغان معبودلر كز ديوب (قالوا) ايتورلر مشركلر (اذنك) ايشتمردك بز سىكا اى بز نك پروردكارمز وايتدك (ما منا من شهيد) يوقدر بزلردن هيچ هرگواهلوق بيرگوجى آنلر نك شريكلكلرى برله زيراكه بزلر بوكون اول معبودلرمزدن بيزارمز ديورلر (وَضَلَّ عَنْهُمْ) هم يوقالور اول مشركلردن (ما كانوا يدعون) شول نرسه كم طابونور بولدلرلر آنلر اول نرسه گه (من قبل) قيامتنى الگارى يعنى پونلر كم اول مشركلر دنياده آنلرغه طابونور ايديلر قيامتنده آنلرنى كورماسلر ويوغالتورلر (وظنوا) هم شكسز بلورلر آنلر شونى كم (مانهم من محيص) يوقدر آنلرغه هيچ برقاچا طورغان اورون خداينك عذابندن يعنى هيچده قاچوب فورتلماق احتمالى يوقدر (لايسم الانسان) بالقباس آدمى يعنى كفر اهلى (من دعاء الغيبي) اوشبو دنياده يغشىلقنى وراحتنى تلهدن صحتك وبايلىق كى (وان مسه الشر) واگر ايرشسه آكنا بر يامانلق صرغالوق وفقيرلك كى (فيؤس) بس اميدسز بولور اول راحتندن (فتوط) اميدىنى اوزگوجيدر رحمتن (ولئن اذنتاه) واگر طانونساق بز آكنا يعنى كفر اهلىنه (رحمة منا) بر رحمتنى بز نك فاشمزدن صحتك وبايلىق كى (من بعد ضراهم) محنت وفاطلىق موكنلن كم (مسته) ايرشدى اول محنت آكنا يعنى

صرخواولفی سوگندین صحت لاندیرسک ہم فقیر لکن صوگ آگما دولت بیرسہ ک
 (لَبِقَوْلُنَّ) البتہ ایتور اول (مذالی) اوشبو غیر وعافیت ودولت مینم اوچوندیر
 ومین آگما مستحق من پاکہ بونعمت ودولت میگا همیشه بولاچاندیر ہیچہ زایل
 بولماس وبتماس (وَمَا أَطْنُ) ہم مین گمان اینماسن (السَّاعَةِ) قیامتنی (فَائِمَةٌ)
 قائم بولفوجیدر دیوب یعنی قیامت بولور دیب بلماہین (وَلَتُنْ رَجَعْتَ) واگر
 فایتارلمش بولسام مین یعنی اگر فرضاً قیامت قائم بولوب مینی قایتہ رسہ لر
 (الِ رَبِّي) پروردگارم صاری (ان لی عندہ) درستلکنہ میگا بولفوجیدر خدای
 تعالی فاشندہ (لَلْحَسَنِ) البتہ کورکامراک ویغشیراق نرسہ یعنی مین نعمت وکر امتکہ
 مستحق من دنیادہ ہم آخرنده ہم میگا شول بولور دیور وشول طریقہ باطل
 وبولماسلق اشلری خیال قیلور (فَلَنَنْبِئَنَّ) بس البتہ بزخیر بیرورمز (الَّذِينَ
 كَفَرُوا) ایمان کبتورمہ گان کسہ لرگہ (بِأَعْمَلُوا) شول نرسہ برلہ کم اشل دیلر
 آنلر یعنی اشل گان اشلرینی کفر ونکندیلرینی بلدرورمز بلدرماک عذاب
 قیلماق برلہدر (وَلَنَقِيفَنَّهٗم) ہم البتہ طانونورمز آنلرغہ (من عذاب غلیظ) فاطی
 وآغر بولفوجی عذابدن کم آفلر آخرنده اوزلرینہ نعمت وکر امتلر امید ایتوب
 طورغانده عکسنجہ فاطی عذابلرغہ گرفتار بولورلر (وَإِذَا أَنْعَمْنَا) وهرقاپچان انعام
 قیلماق ونعمت بیرساک بز (عَلَى الْإِنْسَانِ) آدمی اوزرہ یعنی کفر اہلینہ (أَعْرَضَ)
 یوز دوندرور اول شکرانہدن (وَنَسَآبِجَانِهٖ) ہم اوزینی برچینکہ طانونور ویراق
 بولور توغری بولنن (وَإِذَا مَسَّهٗ) وهرقاپچان ایرشسہ آگما (الشَّرُّ) یاوزلق
 یعنی بر بلا وعنت کبلسہ (فَنُودِعَا عَرَبِيضَ) بس اولوغ بولفوجی دعانک ابا سیدر
 اول کسہ یعنی خدای تعالی گہ کوب دعا قیلور ہم اول معنی اوزندن کینتارمہ کنی
 نلر (قُلْ) اہتکل سین ای محمد علیہ السلام مشرکلرگہ (أَرَأَيْتُمْ) ایا کوردکوز مو
 سز یعنی میگا خبر بیرکوز (أَنْ كَانُ) ا اگر بولسہ اوشبو قرآن (مَنْ عِنْدَ اللَّهِ)
 اللہ تعالی فاشندن (ثُمَّ كَفَرْتُمْ بِهِ) مکرہ کافر بولساگز سز و اشانساگز اول
 قرآنغہ (مَنْ أَضَلُّ) کیدر آزغونراق (مَنْ هُوَ شِقَاقُ بَعِيدٍ) شول کسہ دن کم
 اول خدای تعالی دن یراق بولفوجی خلافتقدہدر مرویدرکہ ابوجهل پیغمبرمز علیہ
 الصلوٰۃ والسلامدن برآیت ومعجزہ طلب ایلدی حضرت پیغمبر مبارک بارماقی
 برلہ اشارت قیلوب کوکداگی آینی ایکی پارہ قیلدی ابوجهل بو حالنی کورب ایتدی
 ای قریش نومی کوردکوز مو محمد آینی سہرلادی سز لر مکہ نک اطرافینہ کشیلر

(۱) بعضیلر دیشلردر کم آفاق بولغان دلیللر پیغمبر حضرتینک اوتکن زمانهغی واقعه لردن هم کیلهچکه گی اشلردن خبر بیرمه کبیر وانفسی بولغان آیتلر مکه اهل آراسنده وانع بولغان تطلق و ملاکک کی علامتلردر یاکه آفاق اونکن امتلرنک واقعه نریدر وانفسی بدر صوغشی کونینک واقعه سیلر حضرت محمد بن کعب رحبه اللحن منقولنرکه آفاق علامت آخر زمانه امام مهدینک ظهوری برله اسلام دینینک قوت و غلبه طاباقتیر انفسی بولغان علامت حضرت پیغمبر علیه السلام زماننده مؤمنلرنک غالب بولماق لری ومکه نک قمع ایدلمه کبیر یاکه آفاق علامتلردن مراد کولکر و بیولر و بولدنلر هم یغاچلر و یلقه لر کی مصنوعات عجبیه لردر وانفسی علامتلر آدمینک نفسنده بولغان بدائع حکمت وغرائب صنعتلردر آفاق عالم کبیردر وانفسی عالم صغیردر عالم کبیرده بولغان هر نرسه نک بر

بیارکز تا کم خلقن سورسونلر باشقه شهرلرده و قریه لرده هم اوشبو واقعه نی یعنی آیتک ایکی پاره بولوب یارلماقینی کورگانلر درمو یاکه بواش بزگه گنه کورنوب باشقه یرلرده کورنما گاندرمو شونی بلسونلر اگر آفاق اهل و دنیا خلق هر یرده اوشبو علامتنی کورگان بولسه لر بواش خدای تعالی جن بولغان بر علامت و معجزه در و اگر باشقه یرلرده بو واقعه کورنگان بولمسه محمدنک اوز سعریدر کم چادولق ایل بزنگ کوز مزگه کورساتور دیدی بس قریش مشرک لری هر طرفه کشیلر بیاروب صوراعدیله معلوم بولدی کم هر یرده اوشبو واقعه یعنی آیتک ایکیگه یارلماق کورنگاندر ابوجهل هنوز اوزینک عنادنده دوام ایوب ایتدی هذا سر مستمر یعنی اوشبو اش همه عالمگه جایلرگان و باقی بولغان سعردر و چادولق در دیدی حق تعالی جن آیت کیلدی کم (سُرِیْمُ آیاتنا) نیزدر کم (۱) کورساتورمز اول قریش مشرک لری نه قدرتمز نک نشانلرینی کم آنک بوسی آیتک یارلماقتیر (فی الآفاق) دنیانک اطرافنده و چیتلرنده (وقی انفسهم) دخی اوز نفسلرنده یعنی مکه شهرنده (حتى ینسین لهم) تا کم روشن بولسون اوچون آنلرغه (انه الحق) شولکم درستلکه بزنگ رسولمز محمد علیه السلام هجر (اولم یکنی بریک) ایا کفایه ایتماسو سینک پروردکارک یعنی البته کفایه ایتکوچیدر (انه علی کل شیء) شوکاکم درستلکه اول بارچه نرسه اوزرینه (شوبد) گواهدر یعنی اگر مشرک لر سینک معجزه لرنکی انکار ایتسه لر سین پرواقیلماغل کم خدای تعالی سینکا کفایت ایتکوچیدر اول اوزی سینک پیغمبر لکنگه گواهدر (الا انهم فی مرية) بلگل کم درستلکه اول مشرک لر شکده و گمانده بولفوجیلردر (من لقا ربهم) پروردکارلرینک دیدارندن یعنی خدای تعالی گه بولماقنه و آنک حضورینه حساب و جزا اوچون باروغه اشانماسلر و قیامتک بولماقنه شک توتارلر (الا انه بکل شیء عیظ) بلگل کم درستلکه اول خدای تعالی بارچه نرسه نی احاطه ایتکوچیدر علم و قدرتی برله یعنی بارچه نرسه نی بلور هم بارچه اشکه قدرتی یتار.

﴿ سورة الشورى مكية وهي ثلث وخمسون آية ﴾

﴿ ۳۱ نەھى سورە شورى سورەسى مەككەدە نازىلدى ۵۳ آيتى ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(۱) بعضیلر حروف مقطعه كوائن وحوادث وقتن هم وفاتلرگە اشارتلىرى دېمىشلىر امام ئىلىبى رحىمەللاھى ابن عباس رضى الله عنھما دن نقل قىلورۇمكى على المرتضى كرم الله وجهه حضرتى بولاچق قتنەلرنى حم عسى دن طانور وبلور ايدى وھېشىلردىكى حمده گى حاسرتىكە وھېم مەلئە گە وعين عذابىقە سىن مسخ كە وقافى قذىقە اشارتلىرى وھى قولدى بو حرفلىرى ھېكىم وھېجىد ھم علمى وسېمىع وقىدىر اسملىرىنىڭ مېدا لىرىنە اشارتلىرى وھى الله تعالى اعلم.

(حم عسق) الله اعلم بىرادە (۱) (كَذَلِكَ) اوشانداق (يُوحَى إِلَيْكَ) ھى قىلور سېڭا اى مەھدى عليه السلام (وَأَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ) ھم ھى قىلغانلىرى سېتىن الكارى بولغان پېشىرلىرىگە (اللَّهُ الْعَزِيزُ) غالب بولغۇچى خدائى تعالى (الْعَكِيمُ) دانا وبلوكلى بولغۇچى كىم ھى كىمىڭ خالىنى اوزى بلور (لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ) اول خدائى تعالى نىڭ ملكىتىدە ھى نەرسە كىم كوكۇردە بولدى (وَمَا فِي الْأَرْضِ) دى ھى نەرسە كىم بېردە بولدى (وَهُوَ الْعَلِيُّ) اولدى ھى تىر و شائى بارچە نەرسە دن يوقارى بولغۇچى (الْعَظِيمُ) اولوغدىر كىم عظمت و سلطنت آڭما مخصوصدىر (تَكَادُ السَّمَوَاتِ) ياقىن بولور كوكۇر كىم اول خدائى تعالى نىڭ عظمتىن (يَتَفَطَّرْنَ) يارلىسىلر (مَنْ فَوْقَهُنَّ) اوسىكى وبوقارىغى طرفلردىن بىنى اول ايك بوقارىغى كوكۇر بارلوب سوڭرە آندىن توبەنىگىلر ھىم ھىم يارلىسىلر اول خدائى تعالى نىڭ عظمت وھېمتىن (وَالْمَلَائِكَةُ يُسَبِّحُونَ) ھم فرشتەلر نىسېمىع ايتورلر وتىزبە قىلورلر خدائى تعالى نى (بَعْدَ رَيْبٍ) ھىروردكارلىرىنىڭ ھىدى بىرلە بىنى نىسېمىع بىرلە بىرگە ھىد ايتورلر نىسېمىع نقصان ھىتلىرىنى خدائى تعالى دن نىق ايلەمەكلىرى ھىد كىمال ھىتلىرىنى اثبات ايتىملىرى (وَيَسْتَفْتُونَ) دىق استىفارى قىلورلر ومغفرت استارلر فرشتەلر (لَمَنْ فِي الْأَرْضِ) بېردە بولغان كىسەلر اوچون بىنى مؤمىنلرنىڭ گىناھلىرىنى بارلىقماقنى خدائى تعالى دن استارلر (إِلَّا أَنْ اللَّهُ) آڭما بولگىز وبلگىز كىم دىرىسلىككە خدائى (هُوَ الْغَفُورُ) اولدى بارلىقغۇچى بىنلەرنىڭ گىناھلىرىنى (الرَّحِيمُ) مەھربان ومەھرىملىرىدىر آنلرغە كىم توبەلرىنى قىبول ايلەر (وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا) وشول كىسەلر كىم توتىدىلر (مَنْ دُونَهُ) اول خدائى تعالى دن باشقىە (أَوْلِيَاءَ) دوستلرنى بىنى پونلرنى مەعبود ايتوب توتىدىلر (اللَّهُ حَفِيظٌ عَلَيْهِمْ) الله تعالى صاقچىلر آنلر اوزرىتە بىنى آنلرنىڭ اقوال واعمال ھم احواللرىنى كورۇپ وبلوب طورور وشوڭا مناسب آنلرغە جزا بېرسە كىرىكلىرى (وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ) وسىن ايماسىڭ اى مەھدى عليه السلام اول مشركلر اوزرىنە (بوكىل) وكىل واشلىرىنى باشقارغۇچى بىنى آنلرنىڭ اشلىرى سېڭا طاپشلىماغانلىرى سېڭا لازم بولغان اش بارى رسالتنى

ايرشدرمهك وحق يولغه اوندممكبر (وَكَذٰلِكَ) هم اوشانداق بىنى نناكم
 اولگى پيغىبرلرگه اولرنك اوز قوملرى تلتنه وحى يباردك شونك كىي (اَوْحَيْنَا
 اِلَيْكَ) وسى ايله دك بزي سىكا (قُرْآنًا عَرَبِيًّا) عرب تلتنه بولغوجى قرآننى (لَتَنْفِرَ)
 تاكم سىنك فورقتماڭك اوچون اول قرآن برله (أُمُّ الْقُرَى) شهرلرنك آناسى
 بولغوجى مكه شهرينك اهلىنى (وَمَنْ حَوْلَهَا) هم مكه نك نيكرا سنده بولغان
 كمسەلرنى بىنى بارچه يير بوزنده گى خلقنى (وَتَنْفِرَ) دى فورقتماڭك اوچون
 آدميلرنى (يَوْمَ الْجُمُعِ) قىامت كونندن (لَأَرْيَبَ فِيهِ) يوقىر هيچ برشك اول
 قىامت ككونينك واقع بولياقنده (فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ) برگروه جنتنده بولورلر اول
 كوننده بىنى مؤمنلر (وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ) وبرگروه توغدهدر بىنى مشركلر
 ومناقلر (وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ) واگر نلاسه ايدى خداى (لَجَعَلَهُمُ) البته قىلور ايدى
 بارچه خلايقنى (أُمَّةً وَاحِدَةً) برگروه بىنى مەلر بىنى بردينه وبرطريقته قىلور
 ايدى (وَلَكِنْ يَدْعُلُ) ولكن كرگزور اول (مَنْ يَشَاءُ) هر كسهنى كم تلار
 (فِي رَحْمَتِهِ) اوزينك رحمتينه بىنى تلاگان بندەسینه توفيق وهدايت يوروب آنى
 جنتكه كرگزور (وَالظَّالِمُونَ) وظالمق ايتكوچيلر بىنى كفر اهلى ومناقلر
 (مَالَهُمْ مِنْ وَاوِيٍّ) يوقىر اولرغه هيچ بر دوست (وَلَا نَصِيرَ) دى يوقىر هيچ بر
 ياردم بيرگوجى وانلرنى خدا بىن توتقارغوجى آخرنده (أَمْ أَنْتُمْ) بلكه
 توتقىلر كفر اهلى (مَنْ دُونَهُ) خداى تعالى دن باشقه (أَوْلِيَاءَ) دوستلرنى بىنى
 پوتلرنى دوست ايتوب توتقىلر وانلرغه طا بوندىلر (فَاللَّهُ هُوَ الْوَلِيُّ) بس الله تعالى
 اولغندهدر دوست مؤمنلرگه (وهو يحيى الموتى) هم اول خداى تعالى ترگزور
 اولوكلرنى (وهو على كل شيء) هم اول بارچه نرسه اوزره (قَدِيرٌ) كوچى
 يتكوچيدر ومشركلرنك پوتلرنى هيچ بر نرسه گه قادر توگللردر بس خداى
 تعالى نى دوست طونوق و آڭلفنه عبادت قىلىق كيركدر (وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ) وشول
 نرسه كم سزلر اختلاف قىلورسز اول نرسه توغرىسنده نى مؤمنلر مشركلر برله
 (مَنْ شَاءَ) هر بر نرسه دن دين ودنيا اشلرندىن (تَنَكَّبَهُ إِلَى اللَّهِ) بس آنك حكىي
 خداى تعالى سارى طا پشدرلشدر كم قىامته خداى اوزى حكم قىلور (ذٰلِكُمْ اللَّهُ)
 اوشبو حلق برله حكم ايتكوچى ذات الله تعالى در (رَبِّ) مېنم پروردكار مدر
 (عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ) آنك اوزره گنه توكل قىلدم مېن واشلرمنى آڭلفنه طا پشدرم
 (وَأَلَيْهِ أُنِيبُ) هم آنك سارى انابت ورجوع ايلهرمن بارچه احوالده (فَاطِرُ

السَّمَوَاتِ) كۆكۈرنى پەيدا قىلغۇچى و پارا ئوقچىدەر اول خىداي (وَالْأَرْضِ) ھەم يېرىنى
 پارا ئوقچىدەر (جَعَلَ لَكُمْ) قىلدى و پارا ئىدى اول سىزنىڭ اوچون (مَنْ أَنْتُمْ)
 اوز جىنسلىرىڭىز (أَزْوَاجًا) خانىۋىلىرىنى (وَمِنَ الْأَنْعَامِ) ھەم پارا ئىدى دورت آياتلى
 حيۋانلاردىن (أَزْوَاجًا) نورلى صىقلار و جىقلىرىنى (بِفِرْوَكُمْ فِيهِ) كۆپ قىلور سىزلىرىنى
 اوشبو طريقە پارا ئىتەندە (لَيْسَ كَمِثْلِهِ) يوقىدەر اول خىداي تەئالى اوغشاشلى (شَيْءٌ)
 ھىچ بىر نەرسە يەنى ھىچنە آنىڭ نىظىرى و مىثلى يوقىدەر (وَمَوْالسَّبْعِ) ھەم اول خىداي
 تەئالى ايشىكچىدەر بارچە مەسبوعاتنى (الْبَصِيرِ) كورگۈچىدەر بارچە مەسبوعاتنى
 (لَهُ مُقَابِلِدُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ) اول خىداي تەئالى نىڭدەر كۆكۈرنىڭ ھەم
 يېرىنىڭ خىزىنەلىرىنىڭ آچقىچىلىرى يەنى آنىڭ تەصرفىدەدەر كۆكۈن يىغور
 ياغدىرماق و يىردىن اولەن اوسىرمەك بىرلە بارچەنىڭ رىزىقىنى اول
 ايرىقىدور و مەتبەئە رىزىق آنىڭ تەصرفىدەدەر (يَبْسُطُ الرِّزْقَ) كىڭ قىلور رىزىقىنى
 (لِمَنْ يَشَاءُ) ھەر كىمە اوچون كىم نەلەر اوزى (وَيَقْدِرُ) دىخى طار قىلور نەلەرگان
 بىئەسىنىڭ رىزىقىنى اوزىنىڭ ارادەسى بويىچە (أَنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ) درىستلىكە خىداي
 تەئالى بارچە نەرسەنى (عَلِيمٌ) بىلگۈچىدەر (شَرَعَ لَكُمْ) مشرۇع قىلدى ياكە بىيان
 ايتىدى و ظاهەر ايلەدى خىداي سىزنىڭ اوچون (مَنْ الدِّينِ) طاعت و عبادەتتىن ھەم
 تۇجىدەن (مَا وَصَّى بِهِ) شۇل نەرسەنى كىم بىيورغان. ايدى آنىڭ بىرلە (نُوحًا) نۇح
 پىغمبىرى (وَالَّذِي آوَّحَيْنَا إِلَيْكَ) ھەم شۇل نەرسەنى كىم وحى ايتىك بىز سىنىڭ
 خارى اى مەيدە ئىلە السلام (وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ) دىخى شۇل نەرسەنى كىم اىر قىلدىق
 و بىيوردىق بىز آنىڭ بىرلە (ابْرَاهِيمَ) ابراھىم پىغمبىرىنى (وَمُوسَى وَعِيسَى)
 ھەم موسى و عىسى پىغمبىرلىرىنى ھەلپەم السلام (أَنْ أَقْبُوا الدِّينَ) اول
 مشرۇع ايتولمىش نەرسە شۇلدىر كىم قائم قىلىڭىز سىز دىننى يەنى تەسدىق
 ايتىڭىز و اجىب بولغان اشلارنى تەسدىق و اعتقاد ايتىڭىز و خىداينىڭ فرمانىنە اطاعت
 قىلىڭىز (وَلَا تَشْفُرُوا) ھەم ايرىلماڭىز و بىر بىرگە خىلافتلىق قىلماڭىز (فِيهِ) اول دىن
 اصولىدە زىراكە بارچە پىغمبىرلەر شىرىقتىرىنىڭ اصولى بىر دىن بىر يەنە باشقەلقلرى
 فروغ جەتتىندىر اصولىدە اخلاق يوقىدەر (كَبْرًا عَلَى الْمُشْرِكِينَ) ئۇلۇغ بولدى
 و آغىر بولدى مشرۇكلەر اوزىرىنە (مَاتَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ) شۇل نەرسەنى كىم سىن اوندارسىڭ
 آنلارنى اول نەرسە خارى يەنى تۇجىدە و خىداينى بىرلىك آنلارغە آغىر و چىتىندىر
 (اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ) اللە تەئالى اختبار قىلور و طار تۇر سىن اونداگان نەرسە خارى

یعنی حق دینگہ طارتور (من یشأ) هر کسهنی کم تلهار اوزی یعنی تله گان
 بنده سینه حق دینگہ کرمه کنی میسر قیلور پاکه تله گان بنده سینی صابنلاب
 پیغمبر قیلور (ویدی الیه) هم هدایت قیلور و کوندورور حق بولغوجی دینگہ
 (من یشأ) شول کسهنی کم انابت قیلور و قایتور آنک صاری یعنی هر کم باشقه
 نرسه دن امراض قیلوب خدای تعالی گه یوتالسه خدای تعالی آتی نوغری بولعه
 کوندورور (وما تفرغوا) و آیرلشما دیلر اولگی امتلر یعنی اختلاف قیلشوب
 دیندن آیرلما دیلر (الآن بعد ما جاءهم العلم) مگر آیرل دیلر و متفرق بول دیلر
 آنلرغه کیلگانی سوکنده علم یعنی پیغمبرلر آنلرغه حق دینی بیان قیلوب
 بلدیگانلری سوکنده آنلر بلاطوب حق دیندن آیرل دیلر (بقیاً بینهم) ظلملق
 یوزندن کم آنلر آراسند بونوجیدر یعنی ظلملقلری سبیلی حق دیندن آیرل دیلر
 (ولولا کلمة سبقت) و اگر بولماسه ایدی شول برکلمه کم الک اونکاندر (من
 ربانک) سینک ربکندن یعنی آنلرغه مهلت بیرلک برله وده ایتولگان بولماسه
 ایدی (الی اجل مسمى) بر آطالانش مدهنکه قدر یعنی عمرلرینک آخربنه چه
 یاکه قیامتکه قدر (لقد بینهم) البته حکم ایتولمش بولور ایدی آنلر آراسنده
 یعنی آنلرغه عذاب بیلرور ایدی (وان الذین) ودرستلکده شول کسه ارکم
 (اورثوا الکتاب) میراث ایتولمش بول دیلر یعنی آنلرغه بولدی قرآن (من
 بعدهم) اولگی امتلردن سوک مراد پیغمبر علیه السلام زمانته بولغان مشرکلردر
 (لنی شک منه مریب) البته اضطرابقه و تهنکه توشورگوجی بولغان برشکده
 و گیانده بولغوجیلردر آنلر اول فرآندن یعنی آنک حق ایدکینه اشاناسلر
 (فلذک بس اوشبو تفرق و اختلاف اوچون فادع) بس اوندا گل سین آدملرنی
 اسلام ملنی اوزره اتفاق قیلوغه (واستقم) هم مستقیم و ثابت بولفل اوندا مه ککنه
 (کما امرت) نناک کم بیورلش بولدی سین آنک برله مرویدرکه ولید بن مغیره
 پیغمبر مز علیه السلام حضرتینه ابتدی ای محمد اوشبو دینکندن و خلقنی اوندا مه ککندن
 فایقل تا کم مالهنک یارطیسینی سیکا باغشلایم هم شیشه بن ربیعه ایدی اگر
 آنا بابالرمز دینینه کرساک سیکا اوزمنک قرمنی بیورورمن دینی بس حق
 تعالی دن اوشبو آیت نازل بولدی کم دین و ملتکنده هم دعوتکنده ثابت بولفل
 (ولاتبیع) هم سین ایارمه گل (اهوائهم) اول مشرکلرینک باطل آرزولرینه (وقل)
 دخی ایتکل سین (امنت) اوشاندم مین (بما انزل الله) الله تعالی ایندرگان

نرسه گه (من کتاب) کتابدن میڭا هم میندن اولگی پیغمبرلرگه (وامرت) هم بیورلش بولدم مین یعنی خدای میڭا بیوردی (لَاعَدَلْ بَيْنَكُمْ) عدللك قیلماقیم برله سزنگ آرا کزده یعنی الوغ و کچکلر کزنی بر تېگزر کورب حق دینگه اوندامه ککه بیوردی (الله ربنا) الله تعالی بزنگ پروردکار مزد (وربکم) هم سزنگ پروردکار کزدر (لنا اعمالنا) بولغوچیدر بزلرگه اوز عمللر مزنگ جزاسی (ولکم اعمالکم) هم سزلرگه در اوز اشلر کزنگ جزاسی (لا حجة بیننا وبينکم) یوقدر هیچ بردهوی و خصومت بزنگ برله سزنگ آرارلر مزده یعنی حقلی ظاهر بولغانلر جدال و خصومت ایته ککه هیچ اورن یوقدر قبول قیلماغان کشی باری عنانندن گنه قبول قیلماس (الله یجمع بیننا) الله تعالی جمع قیلور بزنگ آرازنی قیامتده (والیه الیموم) هم آنک صاری بولغوچیدر همه ننگ فایتماقی تا کم هر فایومزغه عمللر مزگه کورا جزأ بیورور (والذین ینعاجون) وشول کسه لر کم جدال و خصومت قبوللر مشرکلردن (فی الله) الله تعالی ننگ دیننده (من بعد ما استعیب له) اجابت قیلغانلری سوکنده خدای تعالی ننگ سوزینه یعنی میثاق کتوننده آنک خدایلیقینه افرار ایتمکانلری سوکنده یا که مراد یهودیلر در کم خدای تعالی ننگ تورانده بولغان سوزلرینی قبول قیلغانلری سوکنده پیغمبر مز علیه السلامه ایمان کیلتورما یوب جدال و خصومت ایتمیلر و بعثلاشدیلر (حجتهم داخضة) آنلر ننگ کیلتورگان دلیللری باطللر (عند ربهم) پروردکارلری فاشنده زیراکه پیغمبر ننگ معجزلرینی کوره تورب آنلر ننگ دلیل کیلتورمکلری و بعثلا- شه کلری باری عنانلرندندر (وعلیهم قضب) هم آنلر اوزرینه بولغوچیدر خدای تعالی ننگ غضب و قهری حقلقنی قبول ایته دکلی اوجون (ولهم عذاب شدید) دخی آنلرغه بولغوچیدر قاطی عذاب کم تنوغ اولمیدر (الله الذی) خدای تعالی شول ذاتدر کم (انزل الکتاب) ایندردی اول کتابنی (بالحق) راستلق و توغریلق برله (والبیزان) هم ایندردی اول ککوکن اولچاونی یا که عدللك و توغریلقنی ایندردی یعنی عدالت برله امر قیلدی یا که میزانندن مراد محمد علیه السلام کم حقلق و توغریلقنی ظاهر ایتمک وچیدر و انزاللن مراد ارسالدر (وما یدریک) وفی نرسه بلدرور سیڭا یعنی سین بلماسسڭ شونی کم (لعل الساعة) شاید کم (۱) قیامتنگ قائم بولماق وقتی (قریب) یاقندر (یستعجل بها) آشوغورلر اول قیامتنگ واقع بولماق برله (الذین لایؤمنون بها) شول ککمه لر کم

(۱) امام زاهدی رحمه الله بیوردی کم بو اورنده لعل تعقیق اوجوندی یعنی البته قیامتنگ وقتی یاقندر دیک بولور قیامتنگ فایچان بولاچاغن بلو خدای تعالی گه خاص بولغان عمللر جملاسندن در هیچکم آنی بولواحتمالی یوقدر زیراکه خدای تعالی اوزی قرآنده شولای دیوب خبر بیرگان لکن شولای بولسه ده قیامتنگ یاقن ایذکی محقق و معلومدر فلان وقتده بولاچق دیوب ایته آلباسانده قیامت یاقن دیوب حکم ایته مز چونکه هر بر کیلچک اش یاقندر هم خدای تعالی اوزی قرآنده قیامتنی یاقن دیوب خبر بیرگاندر اولحضرت صلعم ننگ بعثنی اوزی قیامتنگ بر علامتیدر دیوشلر والله اعلم. تیسیر

اشاناسلر اول قیامتکه یعنی اشانباغان کشیلر استهزآم قیلوب قیامت فایجان
 بولادیوب آشقدرورلر (وَالَّذِينَ آمَنُوا) وایمان کلنورگان هم قیامتکه اشانباغان کسه لر
 (مَشْفِقُونَ مِنْهَا) فورفقوچیلردر اول قیامتدن زیبا که قیامتده حاللرینک نیچک
 بولاچاقینی بلماسلر شول سببلی فورفورلر (وَيَعْلَمُونَ) هم بلورلر آنلر (أَنَّهُا
 الْعُقُوتُ) شونی کم اول قیامت حقدر البته بولاچقدر (أَلَا إِنَّ الَّذِينَ يُمَارُونَ)
 بلگن کم درستلکده شول کسه لر کم خصومت وجدال قیلورلر وبعنلاشورلر
 (فِي السَّاعَةِ) قیامتنگ واقع بولماقی طوغریسنده (لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ) البته حقلقندن
 یراق بولغوچی آزغونلقده لردر (اللَّهُ لَطِيفٌ) الله تعالی لطفی اینکوچیدر (بِعِبَادِهِ
 أَوْزِينِكَ) بنده لرینه یعنی مهربان و مرحتیلدر (يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ) رزق بیورر
 اوز لطفی و کرمندن هر کسه گه رزق بیرونی نلهسه (وَهُوَ الْقَوِيُّ) واول خدای
 تعالی قوت و قدرت ایه سیدر (الْعَزِيزُ) غالبدر اوزینک حکمنده (مَنْ كَانَ يُرِيدِ)
 هر کم نلر بولسه اوزینک علی برله (حَرْثَ الْآخِرَةِ) آخرت ایگونلکینی یعنی
 آخرنده اجر و ثواب بولماقنی نلهسه (نَزِدُّهُ) آرتورورمز اول کسه اوچون (فِي
 حَرْثِهِ) آنک ایگوننده یعنی اجر و ثوابینی کوب قیلورمز (وَمَنْ كَانَ يُرِيدِ) وهر
 کم نلر بولسه اوزینک قیلغان اشی برله (حَرْثَ الدُّنْيَا) دنیا ایگونینی یعنی
 دنیا مالینی حاصل ایتهک اوچون طرشسه (نُؤْتُهُ مِنْهَا) بیورورمز اول کسه گه
 دنیادن آنگا قسمت و تقدیر اب تولگان نرسه فی (وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ) هم یوقدر اول
 کسه گه آخرنده (مَنْ نَصِيبٌ) هیچ بر نصیب والوش مرآد مشرکلردر کم باری
 دنیای غنه استرلر یا که منافقلردر کم مؤمنلر برله صوغشقه بارورلر ایدی لکن
 غرضلری غنیمت مالی آلماقغنه بولور ایدی (أَمْ لِيهِمْ شُرَكَاءُ) یا ایسه اول مشرکلرنک
 شریکلری واورتاقلری بار میدر کم (شَرَعُوا لَهُمْ) مشروع ایئدیلر آنلر اوچون
 یعنی اول اورتاقلری آنلرغه کورکام ایئوب کورگاز دیلر (مَنْ الدِّينِ) جاهلیت
 دینندن اوزلرینک باطل دینلرندن (مَالَهُمْ يَأْخُذُ بِهِ اللَّهُ) شول نرسه فی کم اخن
 بیرمادی و بیورمادی آنک برله خدای تعالی یعنی شیطانلر آنلرغه شرک و تکذیب
 وپوتقه طابونباق کبی باطل اشلرنی مشروع و معقول ایئوب کورگاز دیلر مو
 (وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ) و اگر بولمسه ایدی فصل کلمه سی یعنی مکافات و جزانک
 تأخیر ایئوله کی برله حکم و تقدیر قیلغان بولمسه ایدی (لَقَضَىٰ بَيْنَهُمْ) البته
 حکم ایئولمش بولور ایدی مشرکلر برله مؤمنلر آراسنده اوشبو دنیاده و مشرکلرگه

عذاب پيارلور ايدى لکن آنلر آراسنده فصل وحکم ايتولمک وعدمسى قيامت
 كونندهدر (وَ اِنَّ الظَّالِمِيْنَ) ودرستلکده طلبلى ايتکوجيلر يعنى مشرکلر (لَهُمْ
 عَذَابٌ اَلِيْمٌ) بولغوجيلر آنلرغه رنجتکوجي عذاب (تَرَى الظَّالِمِيْنَ) سن کورورسک
 مشرکلرنى قيامته (مُشْفِقِيْنَ) قورقوجيلر (مِمَّا كَسَبُوا) اشلگان اشلرنيک جزاسندن
 وعذابندن (وَهُوَ وَاَفْعٌ بِهِمْ) واشلگان باوزلقلرينک وبالى وعذابى ايرشکوجيلر
 آنلرغه (وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوا) وشول کمسه لرمک ايمان کلتورديلر (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ)
 هم اشلدیلر ايندگو عمللرنى (فِي رَوْضَاتِ الْجَنَّاتِ) بولغوجيلردر آنلر جنتلرنک
 گل باقمهلرنده (لَهُمْ مَا يَشَاءُوْنَ) بولغوجيلر آنلرغه هر نرسه کم نلرلر آنلر
 وآرزو قیلورلر (عند رَبِّهِمْ) پروردکارلرى فاشنده (ذَلِكَ) اوشبو ذکر ايتولمش
 نعمت وكرامت (هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيْرُ) اولدر اولوغ بولغوجي فضل ورحمت کم
 خدای تعالی مؤمنلرگه عطا قیلور (ذَلِكَ) اوشبو بيان ايتولمش اجر وثواب
 (الَّذِي يَبْشُرُ اللهُ) آندابن نرسه درگم سويونچ پيرور خدای آنک برله (عباده
 الَّذِينَ اٰمَنُوا) آندابن بنده لرينى کم ايمان کلتورديلر (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) هم
 ايندگو عمللر اشلدیلر (قُلْ) ايتکل سن ای محمد عليه السلام (لَا اَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ)
 صوراماسن مين سزلردن رسالتنى ايرشدرمه کم اوزره (اَجْرًا) بر اجرت وحقنى
 هم هيچ بر پيغمبر قومينى حق دينگه هصوت ايتکلى اوچون آنلردن خدمت
 حق صوراغان ايباسدر مرويدرکه رسول اکرم صلى الله عليه وسلم حضرتنى
 ندينه گه كيلگاج انصارنک اولوغلرى حضرتنک خدمت شريفلرينه كيلوب ايتديلر
 يا رسول الله سين بزنک مهترهيمز وسيديمز سين سنک خراجانتک کوبدر
 ومالك يوقدر ا گر اجازت اينساک بر مقدار حلال ماللريمزدن جمع قیلوب
 سينکا کلتورايک تا کم اوزکنک خراجنرگه صرف قیفل ديديلر حق تعالی دن
 آيت کيلدى کم آنلرغه ايتکل مين سزلرگه احکامنى تبليغ ايله مه کم اوچون اجرت
 صوراماسن (اَلَا الْوَدَّۃُ فِي الْقُرْبٰى) مگر استارمن دوستلقنى قردا اشلرگه يعنى مينم
 اهل بينمى و قردا اشلر بينى (۱) دوست طونوگز و آنلرغه ياردم ايتگز (ومن
 يَقْتَرِفْ) وهر کم کسب قيلسه (حَسَنَةً) بر ايندگولکنى يعنى طاعت و عبادت قيلسه
 يا که پيغمبرنک آلىنى دوست طوتسه ديمه کبر (نَزَدَلَهُ) زياده قیلورمز و آرتدورمز
 اول کسه اوچون (فِيهَا) اول ايندگولک (حَسَنًا) کورکاملکنى يعنى اجر وثوابينى
 مضاعف ايتارمز (اِنَّ اللهَ غَفُوْرٌ) درستلکده خدای تعالی بارلقاچوجيلر گناهلرنى

(۱) ابن عباس رضی
 الله عنهما دن منقولدرکه
 اوشبو آيت نزلدندن
 صوگ صحابه لر ايتديلر
 يا رسول الله دوست
 طونماق لازم بولغان
 قردا اشلرنک کيلدر
 حضرت بيوردى کم على
 وفاطمه هم حسن
 وحسيندر رضی الله
 عنهم وبعضلر فاشنده
 فريدين مراد خدای
 تعالی گه تقربدر يعنى
 خدای تعالی گه ايندگو
 عمل برله تقرب ايتکلن
 کشيلرنى دوست طونگز

(شَكُورٌ) قبول ایتکوچیدر طاعتلرنی (أَمْ يَقُولُونَ) بلکه ایتورلر مشرکلر (افترى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا) افترأ قیلدی اول محمد الله تعالى اوزرینه یالغانی یعنی مین خداینگ رسولی من دیوب هم قرآن آنک کلامیدر دیوب یالغان ایتهدر دیورلر (فَأَنْ يَشَاءَ اللَّهُ) بس ا گر نلهسه خدای تعالی (نَحْنُمْ عَلَى قَلْبِكَ) مهر قویار سنک کوکلك اوزره یعنی ا گر سین افترأ یلغان بولساک سبکافر آنی اونو طرور و کوکلكدن چفارور (وَيَبْحِ اللَّهُ) هم یوق قیلور خدای (الْبَاطِلِ) راست بولماغان و یالغان بولغان نرسهفی (وَيَقِضُ الْعَقْدَ) دخی آشکارا و ظاهر قیلور حلقنی (بِكَلِمَاتِهِ) اوزینگ سوزلری برله (أَنْهَ عَلِيمٌ) درستلکده خدای بلیگوچیدر (بِذَاتِ الصُّدُورِ) کوکرا کلرده بولغان نرسهفی یعنی هر کینگ کوکلكنگی نیتینی بلور (وَهُوَ الْغَنِيُّ) و اول خدای تعالی شول ذاتدر کم (يَقْبَلُ التَّوْبَةَ) قبول قیلور توبهفی (عَنْ عِبَادِهِ) اوزینگ بندهلرندن (وَيَعْفُوا عَنِ السَّيِّئَاتِ) هم عفو قیلور و کیچار باوزلقلردن توبه قیلماقلری برله (وَيَعْلَمُ) دخی بلور خدای تعالی (مَا تَقُولُونَ) شول نرسهفی کم سزله اشلهرسز یخشیلق و ایمانلقدن (وَيَسْتَجِيبُ) هم اجابت قیلور خدای تعالی و دعالرینی قبول ایتار (الَّذِينَ آمَنُوا) شول کسهلرگه کم ایمان کیلتوردیلر (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) ایدگو عمللر اشلادیلر (وَيَزِيدُهُمْ) دخی زیاده قیلور آنلرغه یعنی صوراهانلرندن هم آرتق بیورور (مِنْ فَضْلِهِ) اوزینگ فضلندن (وَالْكَافِرُونَ) و ایمان کیلتورمه گان کسهلر (لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ) بولغوچیدر آنلرغه قاطی عذاب آخرنده مرویدر که اصحاب صفه رضی الله عنهم فقیرلک و محتاجلق برله اوتکارورلر ایدی بر کون خاطرلرندن اوندی کم فی بولور ایدی بزلر های بولساق و ماللرمزنی یخشی اورنلرغه و خیراتهه صرف ایلسهک بس حق تعالی دن آیت کیلدی کم (وَلَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ) و ا گر کیک قیلسه ایدی خدای رزقنی (لِعِبَادِهِ) بندهلری اوچون و آنلرنی های قیلسه ایدی (لَسَعَوْا فِي الْأَرْضِ) البته ظلملق قیلورلر ایدی و آزارلر ایدی آنلر بیرده یعنی کوبرهک و قتده بایلق و دولت کشینگک طقیانینه و آزماقینه سبب بولور حضرت عثمان و عبدالرحمن بن عوف رضی الله عنهما صحابهلر آراسنده بیک دولتی و های ایدیلر آنلردن هیچده بقی و طقیان اثری ظاهر بولغانی یوقدر لکن آنلر کبی بیک نادر و آز بولور (وَلَكِنْ يُنَزِّلُ) و لکن ایتدرور خدای تعالی رزقنی (بِقَدَرٍ) تقدیر ازلی برله (مَا يَشَاءُ) شول نرسهفی کم نلهر یعنی اوزی نله گان

و تقدیر اینکان مقداری ایندرو (اَنَّهُ بَعَادَهُ) درستلکده خدای تعالی اوزینک
 بنه لری برله (خَبِيرٌ) خبر طوقوچیدر و آنلرنک احوالینی بلگوچیدر (بصِيرٌ) کورگوچیدر
 آنلرنی بس هر کنگه نی قدر بیرمک کیرهک ایدکینی اوزی بلور (وَهُوَ الَّذِي) هم
 اول خدای تعالی شول ذاتدرکم (يَنْزِلُ الْغَيْثَ) ایندروور یغورنی (مِنْ بَعْدِ مَا
 فَتَنُوا) آدمیلر امیدلرینی اوزگانلری سوکنده یغوردن (وَيُنْشِرُ الرَّحْمَةَ) هم
 ساچار اوزینک رحمتینی (وَهُوَ الْوَلِيُّ) هم اول خدای تعالی دوستدر مؤمنلرگه
 و آنلرنک اشلرینی توزوگوچیدر (الْحَمِيدُ) ماقتالانشیر بارچه تلر برله (وَمَنْ
 آيَاتِهِ) و آنک قدرتی علامتلرندن (خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ) کولکرنی و بیلررنی
 یاراتماق (وَمَا بَثَّ فِيهَا) هم شول نرسه نی یاراتماق کم طاراتدی کولکرده و بیلرده
 (مَنْ دَابَّةٌ) فیلهداغوچی جان ایهسندن فرشته لر و پریلر هم آدمیلر باشقه حیوانلر
 تکبی (وَهُوَ عَلَىٰ جَمْعِهِمْ) هم اول خدای تعالی آنلرنی جمع قیلماقغه و برگه جیماقغه
 عشر بیرنده (اِذَا يَشَاءُ) هر قایچان نلسه (قَدِيرٌ) کوچی ینکوچیدر (وَمَا اَصَابَكُمْ)
 و شول نرسه کم ایرشدی سز لرگه ای مؤمنلر (مِنْ مَّصِيْبَةٍ) بر قایغودن و آفتدن
 مالکزغه یا که تنکزگه یا که اهل و عیالکزغه (فَبِمَا كَسَبَتْ اَيْدِيكُمْ) بس شول
 نرسه سبیلدرکم کسب قیلدی و اشلدی آنی قوللرکز یعنی سزگه قایغو و محنت
 ایرشمه کی گناهلرکز شو ملقندندر (وَيَعْفُوا عَنْ كَثِيْرٍ) (۱) و عفو قیلور هم کیچهر
 خدای گناهلرکزنگ کو بسندن (وَمَا اَنْتُمْ) و سز لر توگل سز ای مشرکلر (بَعْجَجِيْنَ)
 عاجز ایتکوچیلر خدای عذاب بیارودن و فرماینی یورتودن (فِي الْاَرْضِ) بیرده
 (وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ) هم یوقدر سز لرگه خدای تعالی دن باشقه (مَنْ وَلِيَّ)
 هیچ بر دوست کم دنیا ده اشلرکزنی نوزهر (وَلَا نَصِيْرٌ) دخی یوقدر هیچ بر
 یاردم ایتکوچی کم آخرنده سز لرنی عذابدن قوتارور (وَمَنْ آيَاتِهِ) هم خدای
 تعالی ننگ قدرتی نشانلرندن (اَلْجَوَارِ الْيَوْجِ) یورگوچی کیمه لر (فِي الْبَحْرِ) دیکزده
 (كَالْاَعْلَامِ) طاغلر کبی الوغلقده (اِنْ يَشَاءُ) اگر نلسه خدای (يُسَكِّنُ الرِّيْحَ)
 ساکن قیلور و توفقاتور کیمه ننگ یورمه کینه سبب بولغان جیلنی (فَيَطَّلِنُ) بس
 اولورلر اول کیمه لر جیل توقتاغاچ (رَوَاكِدٍ) نیک طورغوچیلر بولوب (عَلٰی ظَهْرِهِ)
 صونک آرفاسی اوزره یعنی صو اوستنده طوقتاب نیک طورورلر (اِنْ فِيْ ذٰلِكَ)
 درستلکده اوشبو اشد یعنی جیللرنی مسخر ایلوب کیمه لرنی یورتوده (لآيَاتِ)
 البته علامتلر و دلالتلر باردر خداینگ قدرتیبه (لِكُلِّ صَبَّارٍ) هر بر صبر ایتکوچی

(۱) امام ابو الیث
 رحمه الله تفسیرنگ حضرت
 مرتضی علی کرم الله
 وجهه دن نقل قیلور کم
 خدای تعالی پیغمبر مز
 علیه السلامه ایندراگان
 آیتلر آراسنگه امیدلر کم
 آیت اوشبو آیتدر
 زیرا که بو آیتده خبر
 بیردی بعضی گناهلرکز
 سبیلی سزارگه مصیبت
 و قایغو ایرشدور و من
 و کوبسینی عفو ایتهر من
 دیدی خدای تعالی
 کریمدر کم بر مرتبه
 گناهی عفو ایلره
 آخرنده اول گناه
 اوچون عذاب قیلماق
 دیدی. عین المعانی.

اوچون (شکور) شکرانہ فیلوجی اوچون خداینگ نعمتلیرینہ (او یوبقہن) یا ایسہ اگر تہسہ ملاک فیلور خدای تعالیٰ وصوغہ غرق فیلور اول کیمہ لرنی یعنی کیمہ اہلینی (بہا کسبوا) آنلرنک اشلہ گلن گناہلری سبیلی (ویعنی عن کثیر) ہم عفو فیلور وکیچہر گناہلرینگ کوبسندن پاکہ اگر تہسہ نجات بیرورونوتقارور کیمہ اہلینک کوبسینی غرق بولودن یعنی مؤمنلرنی فوتقارور و مشرکلرنی ملاک فیلور ناکم آنلردن انتقام آلسون اوچون (ویعلم اللدین) ہم ناکم بلسونلر اوچون شول کیمہ لرمک (بجادلون فی آياتنا) خصومت فیلورلر و عیثلشورلر آنلر بزنک آیتلرمز طوغریسندہ ہم آیتلرگہ اشاناسلر شونی بلسونلرکم بلا کیلگان وقتدہ (ما لہم من محیم) یوقدر آنلرغہ ہیچ بر فاجا طورغان اورن یعنی ہیچدہ فاجوب فورنولا آلماسلر (فما اوتیتم من شیء) بس شول نرسہ کم بیرلمش بولدی سزلرگہ دنیا نرسہسندن مال وبالالر کبی (فمتاع العیوة الدنيا) بس اول نرسہ اوشبو دنیا نرکلکینک متاعیدر یعنی دنیاہ ترک وقتکزدمغنه آنک برلہ فائتلہ نورسز (وما عند الله) و خدای تعالیٰ فاشندہ بولعان نرسہ یعنی آخرت ثوابی و جنت نعمتلیری (خیر) ایذ گورہک و عیشیراندیر (وابقی) ہم قالغوجیراندیر (للدین امنوا) شول کیمہ لر اوچون کم ایبان کیلتوردیلر (وعلی زبہم یتوکلون) ہم ہروردکارلری اوزرہ توکل فیلورلر (واللذین یجتنبون) ہم شول کیمہ لر اوچون کم صافلانورلر ویراق بولورلر (کبائر الاثم) گناہ کبیرہ لردن یعنی الوغ گناہ لردن (والفواحش) دخی بوزق اشلردن (واذا ما غضبوا) و ہر فاجان آچیغلانسلر آنلر آدمیلرگہ ہر ضرر و زیان ایرشدرمہ کلری سبیلی (ہم یغفرون) آنلر عفو فیلورلر وکیچہر لر اول زیان ایرشدرگان کشیدن اوشبو آیت کریمہ ابو بکر صدیق رضی اللہ عنہ شأننکدر کم مکدہ آتی نورلی قباحت سوزلر برلہ خورلارلر ایذی اول آن عفو فیلوب فارشوسینہ ہیچ بر سوز آیتہس ایذی (واللذین استجابوا) و شول کیمہ لر اوچون کم اجابت ایندیلر (لربہم) ہروردکارلرینہ یعنی خداینگ فرمانینہ اطاعت ایلدیلر (واقاموا الصلوة) ہم قائم قیلدیلر و اونہ دیلر نمازی (وامرہم شوری بینہم) دخی آنلرنک اشلری مشورت و کیگاش برلہ در اوز آرالرندہ یعنی ہر اش قیلسلر بر برینہ مصلحت برلہ فیلورلر (وما رزقناہم) ہم شول نرسہ دن کم رزق بیردک و عطا ایندک بز آنلرغہ دنیا مالیندن (ینفقون) نفقہ فیلورلر خدای تعالیٰ بولندہ (واللذین) دخی

شول كەسەلر اوچون كىم (اِذَا اَصَابَهُمُ الْبَغْيُ) هر قاچان ايرشسه آنلرغە ظالملىق
 مشركلر طرفندن (هم يَنْتَصِرُونَ) آنلر انتقام آلورلر دشمانلارندن و آنلر برلە صوغش
 قىلورلر (وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ) وياوزلقنك جزاسى (سَيِّئَةٍ) ياوزلقدر (مِثْلَهَا) آنك
 اوزى اوخشاشلى يعنى مشركلر سز لرگە ظلم و جبر ايلسه لر سز هم آنلرغە
 فارشى آنلر برلە صوغش قىلگىز و ظالملىق ايتكوجيگە جزا بىرگىز (فَبِمَنْ عَفَى
 بِسِ مَرَكَمِ عَفُوْا اَيْلَسَهُ وَكَيْفَ سَهُ اوزينه ظالملىق قىلغان مؤمندىن (وَأَصْلَحَ) دىخى
 اصلاح قىلسە اوزى برلە ظالملىق ايتكوجينك آراسىنى (فَأَجْرُهُ) بس اول
 كەسەنك اجرى (عَلَى اللَّهِ) الله تعالى اوزرىنەدر يعنى خدای تعالى اول اشى
 فارشوسينه البته آكئا اجر و ثواب بىرور (أَنَّهُ لَا يُعِيبُ الظَّالِمِينَ) درستلكە
 خدای دوست توتماس ظالملىق ايتكوجىلرني (وَلَمَنْ اَنْتَصَرَ) وهر كەسە كم انتقام
 آلسە اوزينه ظلم قىلغان كىشىدىن (بَعْدَ ظَلْمِهِ) اول كىشىنك ظلمىدىن صوك
 (فَأُولَئِكَ) بس اوشبو انتقام آلغوجىلر (مَاعْلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ) يوقدر آنلر اوزرىنە
 هيچ بريول يعنى آنلرني ملامت و شلته ايتمە كگە و جه يوقدر ياكە آنلرغە
 گناه يوقدر (أَنبَا السَّبِيلِ) موندن باشقە نوگلدركم ملامت و شلته گە يول بولور
 (عَلَى الَّذِينَ يَظْلَمُونَ) شول كەسەلر اوزره كم ظالملىق قىلورلر (الْأَنسَاءُ) آدمىلرگە
 (وَيَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ) هم آزغونلقنە چىككن چغارلر و فساد قىلورلر بىردە (بَغِيرِ
 الْعَقْلِ) حقلقندن و دليلدىن باشقە (لَوْلَاكَ) اوشبو گروه يعنى ظلم و بىغى ايتكوجىلر
 (لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) بولغوجىلر آنلرغە رىختكوجى عذاب آخرىنە (وَلَمَنْ صَبَرَ)
 هر كم صبرلىق قىلسە و جداسە خلقنك ظلم و جفاسىنە (وَغَفَرَ) هم كىچسە آنلرنك
 ظلمىدىن و انتقام آلماسە (أَنَّ ذَلِكَ) درستلكە اوشبو صبر و غفران (لَمَنْ عَزَمَ
 الْأُمُورَ) البته اشلرنك چىشىراندىلر (وَمَنْ يَضِللِ اللَّهُ) وهر كەنى ضلالتنە قالدىرسە
 خدای تعالى (فَمَا لَهُ مِنْ وِليٍّ) بس يوقدر اول كەسە گە هيچ بردوست كم آنك
 اشىنى نوزك قىلور (مَنْ بَعْدَهُ) خدای آنى ضلالتنە قالدىرغاندىن صوك (وترى الظالمين
 وسين كورورسك مشركلرني قىيامنە (لَمَّا رَأَوْا الْعَذَابَ) كورگانلرى زماننە
 آنلر عذابنى (يَقُولُونَ) ايتورلر (هَلْ أَلِيَّ مَرَدٌّ) ايا بارمىدر دنياغە كبرى قايتماقنە
 (مَنْ سَبِيلٍ) هيچ بريول تا كم دنياغە كبرى قايتوب اشلر يىزنك تدبيرىنى
 كورور ايدك ديورلر (وتريهم) هم سين كورورسك اول مشركلرني قىيامت
 كوندنە (يَعْرِضُونَ عَلَيْهَا) عرض قىلنمش بولورلر آنلر نموغ اوطينە (خَاشِعِينَ)

حقیر وتوبانچیلک ایتکوجیلر بولغانلری حالده (من الذل) خورلق ورسوالقبن
 (ینظرون) قارارلر آنلر تہوع اولمینه (من طرف حق) یاشرن بولغوجی قارلارون
 یعنی کوزلرینک برچیتی برله گنه قارارلر غایت قورقورلندن، باشلرینی کوتاروب
 قاری آلماسلر (وقال الذین آمنوا) وایتورلر ایمان کیتورگان کیمسلر
 مشرکلرنی اول حالده کورگاج (ان العاصرین) درستلکنه زیان طارتقوجیلر
 (الذین خسروا انفسهم) آنداين خاسلرکم زیان ایتدیلر اوز نفسلرینه (واهلهم)
 دخی زیان ایتدیلر اهل وعیاللرینه یعنی اوزلری هم ایمان کلتورمایوب بوتلرغه
 طابوندیلر قول آستنداغی کیشلرنی هم ایمان کلتورودن منع ایتدیلر شول سببلی
 اوزلری هم تہوعده قالدیلر هم اهللرینک تہوعغه کیرما کارینه سبب بولمیلر
 (یوم القیامه) قیامت کوننده (الا ان الظالمین) بلکزلرکم درستلکنه مشرکلر
 (فی عذاب مقیم) باقی ومنگوقالغوجی عذابده بولغوجیلردر (وما کان لهم) هم
 بولماس اول مشرکلرگه (من اولیاء) هیچ دوستلر ومدد ایتکوجیلرکم
 (ینصرونهم) یاردم ایتارلر آنلرغه عذاب وقتنده (من دون الله) خدای تعالی دن
 باشقه یعنی هیچ کم آنلردن عذابنی دفع ایتماس (ومن یضلل الله) وهرکم فی
 ضلالنکه توشورسه خدای (فما له من سبیل) بس یوقدر لول کیمسه گه هیچ بر
 یول فورنلماغه (استجیبوا لر بکم) اجابت قبلکزلر پرورد کارگزه یعنی آنک
 فرمانینه بوی صونکزلر (من قبل ان یاتی یوم) ککیلا کندن الگاری شول
 کون کم (لامرد له من الله) یوقدر کیری قایتارماق لول کون اوچون خدای
 تعالی فاشندن یعنی اول کوننک واقع بولماقی برله حکم ایتولگاندرکم لول حکم
 هیچده باطل بولماس واوزگار تولمهس (مالکم من ملجاء) یوقدر سزلرگه هیچ بر
 صغونا تورغان اورن (یومئذ) شول کونده یعنی قیامت کوننده (وما لکم من
 نکیر) هم یوقدر سزلرگه هیچ بر انکار یعنی قیلغان اشلرگزی هیچده انکار
 ایته آلماس سز عمل دقتلرینه بازغان بولور هم پارچه اعضالر گواهلر بیرورلر
 (فان امرضوا) بس اگر یوز دوندرسلر مشرکلر وایمان کیتورمهسلر
 (فما أرسلناک) بس پیارمادک بزیسینی ای حمد علیه السلام (علیهم حبیطاً) آنلر
 اوزره صافقی ایتوب تاکم آنلرنی کفر وشرککن صانلار ایدک (ان علیک)
 سینک اوزرگه لازم ایماسلر (الا البلاغ) مگر دعوتنی وشریعت حکملرینی
 ایرشدرمهک لازمدر قبول ایتماسلر گنه اوزلرینه در سبکا زیان بولماس (وانا

اِذَا اَذَقْنَا الْاِنْسَانَ ودرستلکده بزهر ناچجان طانوتساق آدمیگه یعنی مشرک لریگه
 (مِنَّا رَحْمَةً) اوز قاشیمزدن بر نعمتی یعنی صحتک و دولت بیرسهک (فَرَحَ بِهَا)
 هادلانور اول کسه اول نعمت سبیلی (وَأَنْ تُصِبَّهُمْ) زاگر ایرشسه آنلرغه
 (سَبَّغَةً) بر یاوزلق صرغواقی و فقیرلک کبی (بِهَا قَدَمَتْ اَیْدِيَهُمْ) شول نرسه سبیلی کم
 تقدیم قیلدی آنلرنک قوللری یعنی اوزلرینک قیلغان گناهلری ویاوز عمللری
 سبیلی آنلرغه بر محنت و مصیبت ایرشسه (فَإِنَّ الْاِنْسَانَ) بس درستلکده آدمی
 یعنی کفر اهلی (كَافُورٌ) کفران نعمت اینکوچیدر و شکرانه سزدر (لَهُ مَلِكٌ
 السَّمَوَاتِ وَالْاَرْضِ) خدای تعالی گه مخصوصدر کولرینک هم بیرنک پادشاهلقی
 (يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ) یاراتور اول هر نرسه نی کم تلار (يَهْبُ) باغشلار و پیرور خدای
 (لَمَنْ يَشَاءُ) هر کسه گه تلاسه (اِنَّا) فز بالالری تناککم لوط علیه السلامنک
 فز بالالری بار ایدی ایر بالاسی یوق ایدی (وَيَهْبُ لَمَنْ يَشَاءُ) هم باغشلار
 هر کسه گه تلاسه (الَّذِي كُورُ) ایر بالالری تناک ابراهیم علیه السلامغه اوغلرغنه
 بیوردی فز بالاسی بولمادی (أَوْ يَزُوجَهُمْ) یا ایسه جفت قیلور آنلری (ذُكُرًا
 وَاُنثٰثًا) ایر بالالر هم فز بالالر بولغانلری حالده یعنی تلاگان بنده سینه هم ایر
 بالا و هم فز بالا عطا قیلور تناککم پیغمبرمز علیه السلامنک اوغللری هم فز لری
 بار ایدی (وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَاءُ) هم قیلور خدای تعالی هر کسه نی کم تلار (عَقِيْبًا)
 بالاسز تناککم یحیی علیه السلامنک هیچده بالاسی بولمادی (اِنَّهُ عَلِيْمٌ)
 درستلکده خدای تعالی بلگوچیدر بارچه نرسه لری (فَقِيْرٌ) کوچی یتکوچیدر
 بارچه نرسه اوزرینه مرویدر که یهودیلر پیغمبرمز علیه السلام حضرتینه ایندیلر
 ای عهدی اوچون سینک خدایک سینک برله واسطه سز اوزی سویلشمه س تا کم
 سین آنی کورور ایدک تناک کم موسی پیغمبر برله سویلشدی موسی آنی کورور
 ایدی دیدیلر حضرت بیوردی کم موسی خدای تعالی ناک سوزینی ایشغور ایدی
 لکن اوزینی کورمه س ایدی حق تعالی دن آیت کیلدی کم (وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ
 وِبَوْلَادِي هِيْجَ بَرِ اَدْمِگَه (اَنْ يُّكَلِّمَهُ اللهُ) سویله مک آکا خدای تعالی (الْاَوْحِيًّا)
 مگر بولدی وحی اینمک برله یعنی الهام قیلماق و کولکلبنه صالحاق برله (أَوْ مِنْ
 وَّرَاءِ حِجَابٍ) یا ایسه حجاب و پرده آرطند نغنه یعنی دنیا ده هیچ کم خدای تعالی نی
 کورمه دی سوزینی ایشوتسه ده خدای تعالی آکا الهام ایل مک و کولکلبنه شول
 سوزنی صالحاق برله یا که حجاب آرقلی ایشندی یعنی خدای تعالی برله آنک

آراسنده حجاب بولدى (أَوْ يُرْسَلْ رَسُولًا) يا ايسه خدای تعالی نڭ بيهرمكى برله
 اول كېسه گه بر رسولنى واپلچىنى فرشته لردن (فَبِوَحْيٍ بَازْنَه) بس وحى قېلور
 اول بيهرلمش فرشته خدای نڭ اذنى وامرى برله (مَا يَشَاءُ) شول نرسه نى كم تلر
 خدای تعالی (أَنَّهُ عَلِيُّ) درسنلكده خدای تعالی برتر ويوقارى بولغوجېدر
 مخلوق صفتلرندن (حَكِيمٌ) حكمت ايسه سى بولغوجېدر سوزنه (وَكَذَلِكَ) واولشانداق
 يعنى تئاك كم اولگى بېغمبرلرگه وحى ايتدك شونڭ كېى (أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ) وحى
 ايلدك بز سىڭا اى محمد عليه السلام (رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا) قرآننى فرمانمز برله
 قرآننى روح ديمه كى شول وجهندركه قرآن برله كوئللر تركك طابار تئاك كم
 روح برله ته نلر تريلور (مَا كُنْتَ تَدْرِي) بلور بولمادك سېن وحى كېلودن
 الگارى شونى كم (مَا الْكِتَابُ) نى نرسه در قرآن يعنى قرآن اېنمه كندن الگارى
 سېن آنى بلمه دك (وَلَا الْإِبْرَانُ) دى بلمه دك سېن وحى كېلودن الگارى اېمانغه
 دعوت ايتمه كنى يا كه شريعت حكملرېنى يا كه ايمان اهلېنى يعنى كم ايمان
 كېلتوره چك ايدكېنى بلمه دك (وَلَكِنْ جَعَلْنَاهُ) ولكن قېلىق بز اول كتابى يا كه
 ايماننى (نُورًا) بر نور ويا قېلىق (نَهْدِي بِهِ) تا كم طوغرى يولغه كوندرورمز
 اول نور برله (مَنْ تَشَاءُ) هر كېسه نى كم تلرمز (مَنْ عِبَادَنَا) بنده لريزدن
 (وَأَنْتَ لَتَنْهَيْيَ) ودرسنلكده سېن بز نڭ وچېمز برله دلالت قېلور سېن واوندر سېن
 آدمېلر نى (إِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ) طوغرى يول صارى يعنى اسلام دينېنه (صِرَاطِ اللَّهِ)
 الله تعالی نڭ يولى صارى يعنى اول طوغرى يول الله نڭ يوليدر (الَّذِي لَهُ مَا فِي
 السَّمَوَاتِ) آنداين الله كم آنڭ ملكنده و تصرفنده در كوكورده بولغان نرسه لر
 (وَمَا فِي الْأَرْضِ) هم بيرده بولغان نرسه لر بارچه سى (إِلَّا إِلَى اللَّهِ) بلگزلر كم
 الله تعالی صارى (تَصْبِرُ الْأُمُورُ) اولور و قاياتور خلايق نڭ اشلرى آخرتنه تا كم
 اوزى هر كى نڭ حالېنه كوره حكم قېلور يا كه هر حاله وهر وقتنه بارچه اشلر نڭ
 قايتماقى خدای تعالی گهدر والله اعلم.

سورة الزخرف مكية وهى تسع وثمانون آية ﴿﴾

﴿ ۲۲ جی سورہ زخرف سورہ سی مکہدہ نازلدر ۸۹ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(۱) بعضطر قولنچه سورہ باشلرنک بولغان حروف مقطعه تنبیه واعلام اوچوندریعنی ایشتکوی چینی غفلتنن اویغانسون و آگاه لاندرون او- چوندر وکشی الاسراره بیورمشدرکه حمده گی حاء خدای تعالی نك حیوة بی زوالینه اشارتدر و مینم ملك بی انتقالندن کنایتدر حق سبحانه و تعالی اوزینك حیوتی و ملکی برله قسم یاد قیلور.

(حَمَّ) الله اعلم (۱) براده (وَالْكِتَابُ الْمُبِينُ) ظاهر و روشن بولغوجی قرآن برله آنطدر یا که شریعت حکملرینی ظاهر ایتکوجی قرآن برله آنطدر کم (اَنَا جَلِيلٌ) درستلکنده بز قیلدیق اول قرآننی (قُرْآنًا عَرَبِيًّا) عرب نلنده بولغوجی قرآن، یعنی عرب تلنچه ایندرک (لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ) نا کم شایدکه سز لر یعنی عرب لر فهملرسز و آکلارسز آنك معنارینی اوز نلکژده بولماتی سببلی یا که اول قرآنك فصاحت و بلاغتنندن استدلال قیلوب محمد علیه السلام نك حق پیغمبر ایدکینی بلورسز (وَأَنَّهُ فِي آمِّ الْكِتَابِ) و درستلکنده اول قرآن بارچه کتابلرنك آناسی بولغوجی لوح المحفوظده (لَدِينَا) بز نك فاشمزه (لَعَلَى الْبَيْتِ) اولوغدر و شأنی یوفاریدر (حَكِيمٍ) محکم ایتولمیشدر کم آنده هیچ برتفاض و اوزگارو بولماس هم هیچده منسوخ بولماس (أَفَنَضْرِبُ عَنْكُمْ) ایا منع قیلایق مو ویراق ایتیک مو سزلردن (الذِّكْرِ) قرآننی (صَفْحًا) منع قیلماق (ان کنتم) شول جهتن کم سز بولدکژ (قَوْمًا مُّسْرِفِينَ) آزغونلقده چیکن چغوجی گروه یعنی سز لر قرآنغه اوشانباغان و ایمان کیلتورمه گانلککژ سببلی بز قرآننی سزلردن کیری آلماسمز و سز نك مشرک بولماقکژ سببلی قرآن کیری کوککه کونترلمهس زیرا که سز لر آثما اوشانبا ساکژ سزدن باشغه آثما اوشانغوچیلر و آنك برله عمل قیلغوجیلر طابولور و آنك قدرینی بلگوچیلر بولور (وَكَمْ أَرْسَلْنَا) ونی قدر کوب بیهرک بز (مَنْ نَبِيٍّ) پیغمبرنی (فِي الْأَوَّلِينَ) اولگی امقلر آراسنده کم آنلر مشرک و مسرف ایدیلر آنلرنك کفری بزنی پیغمبر بیهرودن منع قیلمادی (وَمَا يَأْتِيهِمْ) و کیلمه دی اول اولگی مشرک لره (مَنْ نَبِيٍّ) هیچ بر پیغمبر آنلرنی حق دینگه اونده مک اوچون (الْأَكْثَرُونَ) به یستهز ون) مگر شولکم استهز آء قیلور بولدیلر و مسخره که طوندیلر آنلر اول پیغمبرنی نناک کم اوشبو فریش مشرکلری سینی استهز آء قیلور لر (فَأَمْلِكُنَا) بس هلاک ایلهدک بز پیغمبرنی استهز آء قیلور لی سببلی (أَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا) اول مشرکلردن فاطیراق بولغان کمسه لرنی قوت یوزندن یعنی آنلرنك کوچلیره کلرینی هلاک ایتدک کوچلر کلری بزنی عاجز قیلمادی (ومضى) هم

اوتكاندر قرآنده نیچه اورنده (مَثَلُ الْأَوَّلِينَ) اولگی امتلرنك صنتلری و خبرلری
 یعنی آنلر پیغمبرلرینه نی اش قیلغانقللری هم خدای آنلرنی نی طریقه ملاك
 ایتكانلکی بیان ایتولكاندر (وَكُنْ سَأَلْتَهُمْ) واگر صوراساك سین ای محمد علیه
 السلام قریش مشرکلرندن (مَ، خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ) کم یاراندی کولکرنی
 هم «ییرنی» دیوب (لَيَقُولَنَّ) البته ایتورلر آنلر سینك سورگه جوابده (خَلَقَنَّهُ
 الْعَزِيزُ) یاراندی کولکرنی هم ییرلرنی حکم و فرمانده غالب بولغوچی خدای
 (الْعَلِيمُ) دانا و بلگوچی خدای بندهلرنك احوالینی بس اوشبو مشرکلر نینداین
 جاهلدرکه کونکی و ییرنی خدای تعالی یاراتقان ایدکینی بله تورب آندن
 غیر یگه طابونورلر (الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ) آنداین خدای تعالی کم قیلدی
 اولسزنك اوچون ییرنی (مَهْدًا) نوشالمش و جایولمش بساط تا که سزلر آفك اوستنه
 قرار قیلورسز (وَجَعَلَ لَكُمْ فِيهَا) هم یاراندی سزنك اوچون ییرده (سُنْبُلًا)
 یوللرنی (لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ) تا کم شایدکه سزلر کونلورسز و یولنی طابورسز
 یعنی شول یوللر بو نیچه یورمک برله نله گان ییرلرگزگه باروب پنه رسز (وَالَّذِي
 نَزَّلَ) هم آنداین خدایدرکم ایندردی (مِنَ السَّمَاءِ) کولکن (مَاءًا) صونی یعنی
 یغمورنی (بِقَدَرٍ) مقدار و اولچو برله یعنی بیک آرتق کوب هم توگل تا کم
 نوح علیه السلام طوفانی کبی خلایقی غرق قیلور ایدی هم بیک آزده توگل
 آشلقلرنك اوسه کینه کفایه قیلماس ایدی بلکه اورطاچه و کفایه قیلورلق مقدار
 ایندرور (فَانشَرْنَا بِهِ) بس ترگزدرک و یاشارندک بز اول صو سبیلی (بِلَدَّةٍ مِّثًا)
 اولگان و قوروغان ییرنی یعنی قوروغ ییرده اوله نلر اوسدرک غاییدن متکلم
 صیغه سینه کوچمه کی اوشبو فعلنك اوزینه گنه خاص بولماقی جهتندندر (كَذَلِكَ
 نَخْرُجُونَ) اوشانداق یعنی اولگان بیرونك ترله کی کبی سزلر هم چغارلمش
 بولورسز فبرلرگزدن کیری ترلوب (وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ) هم آنداین خدایدرکم
 یاراندی جفتلرنی یعنی مخلوقاتنك توری اصناف و انواعینی (كُلُّهَا) بارچه سینبی
 (وَجَعَلَ لَكُمْ) دخی قیلدی سزنك اوچون (مِنَ الْفُلْكِ) کیمهلردن دریالرده
 (وَالْأَنْعَامِ) هم دورت آیاقلی حیوانلردن قوروغ ییرده (مَا تَرَكَوْنَ) شول
 نرسه نی کم سزلر آطلانورسز و منهرسز آسما (لِتَسْتَوُوا) تا کم راست و تیگز
 بولمانگز اوچون (عَلَى ظُهُورِهِ) آطلانغان نرسه گزنك آرقه لری اوزرنده
 آطلانوب و منوب یورگان و قنگزده (ثُمَّ تَدْكُرُوا) صکوه یاد ایتبه کنگز اوچون

(نعمۋ رېكەم) پىروردكار كىزىڭ نىغەبىنى (اذا استويتهم عليه) ھەر قاچان مستوى
 وتېگىز بولسا كىزىڭ سىز يەنى آتلانسا كىزىڭ اول نىرسە اوزىرىنە (وتقولوا) دى
 ايتىپ كىزىڭ اوزچون (سبحان اللہى) پاك و منزەدر شول خىداى تەئالى كىم (سخر لنا)
 مسخر و مطبىخ قىلدى بىزنىڭ اوزچون يەنى بىزنىڭ قول آستىز دە قىلدى (مذا)
 اوشبو آتلانا طورغان نىرسەنى يەنى كىمەنى ھىم دورت آياتلى حيوانلارنى تاكىم
 آنلرغە منوب تەلەگان يىرلەرمىزگە سفر قىلورمىز (وما كنا له) بولماق بىز اوشبو
 نىرسەگە (مقرنين) اوز قۇنەز و كوچمىز بىرلە ضبط ايتكوچىلار اوزمىزگە آنلارنى
 مطبىخ قىلغۇچىلار اگىر خىداى تەئالى مطبىخ ايلەمەسە (وانا الى ربنا) ودرستلىككە
 بىزىلر پىروردكارمىز سارى (لمنقلبون) البتە ايلەنگۇچىلار (۱) وقاتىقچىلارمىز
 اولگانمىز دىن صولك جىنازە مەركىبىنە آتلانوب (وجعلوا له) و قىلدىلار مشركلەر خىداى
 تەئالىگە (من عباده) آنىڭ بندەلەرنىن (جزءاً) بىر كىسەك و نصىبىنى يەنى: «فرشتەلەرنى
 خىداينىڭ قىزلىرىدەر» دىدىلار (ان الانسان) درستلىككە آدمى يەنى مشركلەر
 (لكفور ميين) البتە آشكارا بولغۇچى شىكرانە سىز و كىفران نىعمت ايتكوچىدىركىم
 ھىق سىبەانە و تەئالىگە نىوش بولماغان صىفتلەرنى نىسبەت پىرور (ام اتخذ) ايا
 طوتقاندىرمۇ خىداى اوزى اوزچون (مما يخلق) شول نىرسە دىن كىم بار اتور اوزى
 (بنات) قىزلىرىنى يەنى اوزىنىڭ مخلوق بولغان فرشتەلەرنى اوزىنىڭ قىزلىرى ايتوب
 طوتقاندىرمۇ و حالانكى قىزار اير بالاغە قاراغاندە ناقص و كىمەرەكلەردى (واصفىكم)
 ھىم سايلانغاندىرمۇ سىزلىرىنى (بالبنين) اوغللار بىرلە و حالانكى اوغللار قىزغە قاراغاندە
 كامىل و اشرفلەردىر يەنى خىداى تەئالى سىزلىگە بىخشى كامىل بولغان اير بالا پىرور
 اوزىنە ناقص بولغان قىز بالانى اختيار ايتكاندىرمۇ بو نىچەك درست بولور (واذا
 بشر) و ھەر قاچان بىشارت و خىبر بىرلەش بولسە (احدهم) «فرشتەلەرنى خىداينىڭ
 قىزلىرىدەر» دىپ ايتكوچى مشركلەرنىڭ بىرسى يەنى بنو ملىح مشركلەرنىن بىرسى
 (بما ضرب للرحمن مثلاً) شول نىرسە بىرلە كىم خىداى تەئالى اوزچون مىثل قىلوب
 كىلتورور اول اوزى اول نىرسەنى يەنى: «خىداينىڭ قىزلىرى باردر» دىپ ايتور
 اگىر شول ايتكوچى كىشىنىڭ اوزىنە «سىنىڭ قىزىڭ بوادى خاتونىڭ قىز بالا طوغردى»
 دىپ خىبر بىرسەلەر (ظال وجهه مسوداً) اورلور آنىڭ يوزى قارالمىش بولوب
 غايت قايفوسىدىن (و هو كظيم) و حالانكى اول اوزى طولودر قايفور ھىسرىدىن يەنى
 اچى طولى قايسو و ھىسرت بولور زىرا كە عرب مشركلەرى خاتونلارنى قىز بالا

(۱) خىبر دە كىلەشدىركىم
 پىشېرىمىز غىبە السلام
 ھىسرتلەرى مەركىبە
 آتلانغاندە مبارك
 آياتلارنى اوزەنگۇگە
 قوبىغان وقتدە «بسم الله
 دىپور ايدىنى نام
 آتلانغاچ: الحمد لله على
 كل حال سبحان اللہى
 سخر لنا هذا وما كنا
 له مقرنين وانا الى ربنا
 لمقلبون» دىپور ايدى.

طوغدرسه بيك فايغورورلر وسويبهسلر ايدى بس اوزلرينه فز بالا بولونى
 سويبه گاج خداينك فز بالاسى بولونى نيهك درست كورورلر (أَوْ مِنْ يَنْشُوا)
 ايا شول كيمسه كم تريبه ايتولمش واوسدرلمش بولور (فِي الْعَلِيَّةِ) زينته وقدر
 وناز اهنده (وَهُوَ فِي الْحُصَامِ) وحالانكه اول كيمسه خصومت ومجادله (غَيْرِ مَبِينِ)
 دليل وجهتنى آشكا! فيلغوچى بولماس يعنى فز بالالار قدر وزينت اهنده
 اوسرلر شول سببلى آنلرده شجاعت ويبادلىق بولماس صوغش ميداننده هيچ
 اش كورگازه آلماسلر شول جهندن عرب مشركلرى فز بالانى سويبهسلر بس
 خداى تعالى نك فز بالاسى بولونى نيهك مقول كورورلر بس خداينك قولرى
 باردر ديمه كلرى آنلرنك غايت جهالتندىر ودخى آنلرنك نادانلقلرندىن برى
 شولدر كم (وَجَعَلُوا) هم قيلدىلر اول مشركلر واطادىلر (الْمَلَائِكَةَ) فرشتهلرنى
 (الَّذِينَ هُمْ عِبَادُ الرَّحْمَنِ) آنداين فرشتهلر كم آنلر خداى تعالى نك بندهلر يدر
 (أَنفًا) خانولر ديوب يعنى هميشه خدايفه عبادت ايلمك برله مشغول بولغان
 فرشتهلرنى خداينك فزلىر يدر ديوب اطادىلر (أَشْهَدُوا خَلْقَهُمْ) ايا حاضر بولدىلر
 وكوردىلر مو اول مشركلر خداى تعالى نك فرشتهلرنى ياراتمايى يعنى فرشتهلرنك
 فز ايدكلرينى قايدان بلورلر فرشتهلرنى ياراتقان وقتنده آنلر قاراب طوردىلر مو
 مرويدر كه. پيغبرمز عليه السلام اول مشركلردن صورادى فرشتهلرنك فز
 ايدكلرينى سز قايدىن بلسر ديدى آنلر ايتدىلر بز آتا وبابالرمزدن شول
 طريقه ايشتك آتا وبابالرمز نك يالغايچى توگلكلكرينه گواھلىق بيرهمز ديدىلر
 حق تعالى بيوردى كم (سَنَكْتُبُ) نيزدر كم يازلور (شَهِادَتَهُمْ) اول مشركلرنك
 گواھلىقلىرى (وَيَسْتَلُونَ) هم صورالتمش بولور آنلر قيامت كوننده شول طوغرىدىن
 (وَقَالُوا) وايتدىلر بنو مليح مشركلرى (لَوْ شَاءَ الرَّحْمَنُ) اگر تلهسه ايدى
 خداى (مَا عَبَدْنَاكُمْ) طابونماس ايدك بز فرشتهلرگه يعنى بزنك فرشتهلرگه
 طابونماقز خداينك ارادهمسى ونلامهكى برلهدر ديدىلر (مَا لَكُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ)
 يوقدر آنلرنك اوشبو ايتكان سوزلىرى برله هيچ بر علملىرى يعنى بوسوزنى
 بلوب ايتمهسلر بلكه بارى مجادله وبهتلشور اوچونگنه ايتورلر اعتقاد بوزندن
 توگلدلر (أَنْ هُمْ) ايمهسلر اول مشركلر (الْأَخْرُصُونَ) مگر شولكم يالغان ايتورلر
 زيراكه آنلرنك مدعالملى شولدر كم بزنك فرشتهلرگه طابونماقز خداينك تقدبرى
 برلهدر خداى تعالى بواشكه راضيدر بس بواشمز اوچون بزلرنى عذاب قيلماس

ديورلر و حالانكه آنلرنىڭ بوسوزلىرى يالغاندر زيراكه خدائى تعالى كىرگە
 ھېچدە راضى بولماس (آم آئىناھم) يا ايسە بېردىكىموز بىز اول مشركلەرگە (كىتاباً)
 بىر كىتابنى (من قېلە) اوشبو قرآننىڭ كىتابىنى موندىن كىتابنىڭ اول مشركلەرنىڭ
 اشلىرىنىڭ درستلىكىگە دىلىل بولورلىق بىر كىتاب آنلرغە بېاردىكىموز (فھم بە مستىسكون)
 بىس اول مشركلەر شول كىتابغە ياشىقوچىلاردر مووشول كىتابنى اشلىرىنىڭ درستلىكىگە
 دىلىل ايتەرلر مو يعنى البته آنداق توڭلدر آنلرغە قرآننىڭ كىتابىنى ھېچ بىر كىتاب
 بېرلىگىنى يوقىدر بىس آنلرنىڭ بواشلىرىنە ھېچ بىر دىلىل و ھىچتىلىرى يوقىدر (بَلْ
 قَالُوا) بلكە ايتورلر آنلر (أَنَا وَجَدْنَا) درستلىككە بىز تاپدىق (أَبائُنَا) اوزلرمنىڭ
 آتالرمىزنى (عَلَى أُمَّةٍ) بىر يول و بىر سېرت اوزرىنە (وَأَنَا عَلَى آثَارِهِمْ) ھم درستلىككە
 بىزلىرىڭ آنلرنىڭ اثرلىرى و ايتىلىرى اوزرە (مھتدوون) كونلگوچىلر مۇ يعنى آنالرمىزغە
 تىقلىد قىلۇپ اوشبو اشلىرىنى اشلەرمىز آنلر فرشتەلەرگە تاپونور ايتىلر شول
 سېلى بىزلىرى ھم تاپونامىز ديورلر (وَكَذَلِكَ) واوشانداق (مَا أَرْسَلْنَا) بېرەمدەك
 بىز (مَنْ قَبْلَكَ) سېندىن كىتابنىڭ كىتابىنى اى محمد غەلبە السلام (فِي قَرْيَةٍ) ھېچ بىر قەبىلەگە
 (مَنْ نَدْبِر) ھېچ بىر قورققوچى پېغمبىرىنى كىم آنلرنى عذابىن قورققىدى
 و توحىدكە اوندىدى (الْأَفْئَالَ مَتْرَفُوها) مگر شول كىم ايتىدىلر اول قەبىلەنىڭ
 دولتىلىرى و باپلىرى اول پېغمبەرگە (أَنَا وَجَدْنَا) درستلىككە بىز تاپدىق (أَبائُنَا)
 آتالرمىزنى (عَلَى أُمَّةٍ) بىر طرىق و بىر دىن اوزرىنە (وَأَنَا عَلَى آثَارِهِمْ) ھم درستلىككە
 بىزلىرىڭ آنالرمىزنىڭ اثرلىرىنە و ايتىلىرىنە (مقتدوون) اقتدآ اينكوچىلر و ايتىلرگوچىلر مۇ
 يعنى اوشبو مشركلەر كىمى آنلر ھم آنا بابالرمىزغە تىقلىد ايتىپ مشرەك بولامىز
 دىدىلر (قُلْ) ايتىدى اول پېغمبەر آنلرغە (أَلَوْ جِئْتَكُمْ) ايا سىزلىرىڭ آنالركىزغە
 ايتىرىسىموز اگەرچە مېن كىلتورگان بولسامدە سىزلىرىگە (باھدى) راستراق
 توغرىراق بولغوچى دىننى (مَمَا وَجَدْتُمْ عَلَيْهِ) شول نرسەدىن كىم تاپدىڭىز سىز
 اول نرسە اوزرە (أَبائِكُمْ) آنالركىزنى يعنى مېن سىزلىرىگە آنالركىزنىڭ دىننىدىن
 يىغىشراق بولغان حق دىننى كىلتورسەمدە سىزلىرى مېن كىلتورگان دىننى قىبول
 ايتىمە يوب آنالركىزغە ايتىرىسىموز دىدى (قَالُوا) ايتىدىلر اول مشركلەر پېغمبەرنىڭ
 سوزىنە جاوابدە (أَنَا بِمَا أَرْسَلْتُمْ بِهِ) درستلىككە بىزلىرى شول نرسەگە كىم بېرەلدىڭىز سىز
 اول نرسە بىرلە (كُفْرُونَ) اشانماوچىلر مۇ يعنى بىز سىن كىلتورگان دىننى قىبول
 ايتىمەسەمىز و ايمان كىلتورمەسەمىز دىدىلر (فَأَنْتَقِمْنَا مِنْهُمْ) بىس انتقام آلدىق بىز اول

آتالرىنىڭ تەقلىد ايتكۈچى معاندلردىن و آنلارنى ھلاك ايلەدك (فَانظُرْ) بس فاراغل
 سىن اى محمد عليه السلام (كَيْفَ كَانَ) نېچك بولدى (عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ) پيغمبىرلرنى
 بالغانغە توتقۇچىلارنىڭ حاللارنىڭ عاقىبىنى كىم بارچەلرى ھلاك بولۇپ عىذابىدە
 قالدىلر (وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ) وباد قىلغل شونى كىم ايتدى ابراهيم پيغمبىر غلردىن
 چىقاندىن سوڭ (لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ) اوزىنىڭ اتاسى آزرگە (وَقَوْمَهُ) ھىم اوزىنىڭ قومىنى
 آنلارنىڭ پوتقە تابونغانلارنى كورگاچ ايتدى. (أَنْتَى بَرَاءٌ) درستلىككە مېن
 بىزارمىن و بىزگۈچى من (مَأْتِئُونَ) شول نرسەدىن كىم سىزلىر تابونورسىز آڭا
 يعنى پونلردىن بىزگۈچىمىن (إِلَّا الَّذِى فَطَرَنى) لىكىن شول كىسە كىم ياراتدى مېنى
 (فَإِنَّ سَيِّئِينَ) بس درستلىككە اول نىزدىر كىم مېنى ثابت قىلور ھىدائىتە و ضاللىكتىن
 صافلار (وَجعلَهَا) ھىم قىلدى ابراهيم عليه السلام. توحيد كىلە سېنى (كَلِمَةً بَاقِيَةً)
 قالغۇچى كىلە (فى عَقَبِهِ) آڭڭ ذرىتىدە و نسلنىدە شول جھتتىدىكى ابراهيم عليه
 السلام نسلنىدە و آڭڭ اولادى آراسىدە ھىر وقتىدە خىداينى بىرلىگۈچى و خلقنى
 توحيدكە اوندىگۈچى كىشى بولور ايدى و بعضىلر ابراهيمنىڭ عىقىبىدىن مراد محمد
 عليه السلامنىڭ آلىدىر ياكە ائىتىدىر دېمىشلر ياكە مراد خىداى تعالى ابراهيم
 پيغمبىر نىڭ نسلنىدە توحيد كىلە سېنى باقى قىلدى (لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ) تا كىم شايىدكە
 اول مشركلر قايتورلر و دونارلر شىرك و كىفردىن ھىم ابراهيمنىڭ دىنىنى كىرورلر
 (بَلْ مَتَّعْتُ) بلىكە فائىدە لاندىردىم مېن اوشبو دىنيا نىعمىتىلرى بىرلە (ھولاد) اوشبو
 قىرىش مشركلرىنى (وَأَبَاءَهُمْ) ھىم آنلارنىڭ آتالرىنى (حتى جاءهم الحق) تا شول
 وقتقىچە كىم كىلدى آنلارغە حق بولغۇچى سوز يعنى قرآن ياكە اسلام دىنى
 (وَرَسُولٌ مِّنْ بَيْنِ) ھىم آشكارا بولغۇچى پيغمبىر دىللىلر و معجزەلر بىرلە ياكە توحيد
 و اسلامنى بيان ايتكۈچى پيغمبىر يعنى محمد عليه السلام (ولما جاءهم الحق)
 و كىلگانى زىمانىدە اول مشركلرگە حق بولغۇچى سوز يعنى قرآن (فَالُوا)
 ايتدىلر آنلر (هَذَا سِحْرٌ) اوشبو سېن كىلتورگان قرآن بىر سىحر و جادولقدىر (وَأَنَا
 بِهِ كَافِرُونَ) ھىم درستلىككە بىزلىر اول قرآنغە اوشانبارچىلر مەن يعنى آنى خىداينىڭ
 كلامى دىب بىلىسىمىز دىدىلر (وَقَالُوا) دىخى ايتدىلر قىرىش مشركلرى (لَوْلَا نَزَّلَ
 نى اوجون ايتىلمەدى (هَذَا الْقُرْآنُ) اوشبو قرآن (عَلَى رَجُلٍ مِّنَ الْقُرْآنِينَ) ايكى
 قىرىنىڭ يعنى مەكە بىرلە طائفىنىڭ بىرسىدىن بولغان بىر ابراهيم اوزرىنىدە (عَظِيمِ) الوغ
 بولغۇچى ابراهيم اوزرىنىدە يعنى اگىر اوشبو قرآن خىدايدىن كىلگان بولسە

مكەدن ولبىد بن مغيرة بائىبە بن ربيعە كىيى و طائىف شەرىنن مەروە ئىقى
ياكە حىبب بن عمرو كىيى مال و منصب ايمىسى بولغان اولوغ كىشيلەرگە كىلىك
كىرەك ايدى نى اوچون شۇنداقىن اولوغ كىشيلەرگە كىلمە يۈب مەمدەكە كىلىدى بىس
بو قرآن خىدايىن كىلىگان توگلىر دىدىلر آنلر اولوغلىقنى مال و دولت مەم خىل
و خىش كۈبلىكى بىرلە گنە بولا دىب گىيان ايتدىلر بىلمە دىلر كەم خىدايى تعالى تافىقە
فضىلت و اولوغلىق دىنيا مالى و دىنيا اسبابى بىرلە توگلىر بىس آنلر نىك سوزلر يىنە
جوابتە بىوردى كەم (أَمْ يَقْسُمُونَ) ايا اول مشرۇكلر تەقسىم قىلورلر و بولارلر مو
رحمت ربك (ربك نىك رحمتىنى يعنى پىغىمبىرلىكنى آنلر اوزلرى نلەگان كىشيلەرگە
بىروب خىدايىنك رحمتىنى و نەمتىنى اوز احتىيارلر نچە نەسرف ايتما كىيى بولالرو
پىغىمبىرلىكنىك آچقىيى آنلر قولندە توگلىر تا كەم نلەگان كىشيلر يىنە بىرورلر ايدى
(نەن قىسما بىنهم) بىز قىسمت ايلەدك و بولب بىردك آنلر آراسنە (مەيشتەم) آنلر نىك
مەيشتلر يىنى و تىركك قىلونىك اسبابىنى (فى العبوة الدنيا) اوشۇب دىنيا تىركك كىنە وەر كىگە
نىوشلى رىزق و روزىنى تەقدىر ايلەدك آنلر آنىك تەدبىرنىن عاجز قالورلر بىس پىغىمبىرلىك كىيى
ايك اولوغ و اهللى منصب توغرى يىسنە خىل ايتىمەك آنلر شائى توگلىر (ورفعنا بعضهم)
مەم كۈنەردك بىز آدمىلر نىك بعضلىرىنى (فوق بعض) بعضلىرى اوستىنە (درجات) درجەلر
تا كەم بىرەم باي و دولتى بولدى و بىرەم فقير و محتاج بولدى بىرەم آزاد بىرەم قۇل
بىرەم آرتق و ايكىنچى كىم و توبەن بولدى مەمسى خىدايى تعالى نىك تەقدىر ايتىمەكى
ونلەمەكى بىرلە دركەم آدمىلر نىك بارچەسىنى بىر تىگىز قىلمادى آنلر نى متفاوت
ايلەدى (لِيَتَّخِذَ) تا كەم توتسونلر اوچون (بعضهم بعضاً) آدمىلر نىك بعضلىرى
بعضلىرىنى (سُخْرِيًّا) اشلە گۈچى و خىدمەت قىلغۇچى ايتوب يعنى آنلر نى
باي و فقير مەم اولوغ و كچك ايتوب ياراندىق تا كەم بىر گىرۈە ايكىنچى گىرۈمغە
اشلەسون و خىدمەت ايتسون اوچون فقيرلر بايلارغە اشلەلرلر و كچكلر
اولوغلارغە خىدمەت ايتەرلر بىر بىرىنە مدد و ياردەم ايتوشورلر مەير بايقە خىدمەت
ايتەك بىرلە مەم باي فقيرگە خىدمتى اوچون آچقە بىرلە ياردەم ايتەدر شونىك بىرلە
مەرقابوسىنىك مەيشتلرى تۈزك بولور و دىيانىك اشلرى منتظم بولور بىس آدمىلر نىك
بىر تىگىز بولمايى خىدايى تعالى نىك رحمتىندىن (وَرَحْمَةً رَبِّكَ) و ربكىنك رحمتىنى يعنى
نىووت و پىغىمبىرلىك (خَيْرٍ) پىغىمبىرلىك (مَبَأً يَجْعُونَ) شول نەسەدن كەم جمع
قىلورلر اول مشرۇكلر يعنى پىغىمبىرلىك دىنيا مالىدىن بايقلىقن آرتقىدر فضىلت و اولوغلىق

بايلى بولە توغلىرى بىلكە پېغمبەر بولغان كىشى نىندايىن فقير بولسە دە افضل
 واولوغ بولوز (وَلَوْلَا اَنْ يَكُوْنَ النَّاسُ) وا گر بولماسە ايدى آدميلر بارچەسى
 (اُمَّةً وَّاحِدَةً) بر گروه دنيانى آخرت اوزرينە ترجيح قىلودە يعنى دنيا مالينە
 حر بىلقدە و دنياغە محبت ايتودە آدميلر مەسەسى بر توسلى بولماسە ايدى (لَجَعَلْنَا)
 البته قىلور ايدك بز (لَمَنْ يَكْفُرْ بِالرَّحْمٰنِ) خدای تعالى گە. اشانماغان و ايمان
 كىلتورمەگان كىشى اوچون (لِئِيُوْتَمَّ) آنلر نك ايلورينە (سُقَاتًا مِّنْ فَضَّةٍ) سقلىرى
 كىوشدن يعنى ابو توبەلرينى كىوشدن قىلور ايدك (وَمَعَارِجٍ) هم قىلور ايدك
 آنلر نك ايلورينە باصقچلر كم (عَلَيْهَا يَطْفُرُونَ) اول باصقچلر برە ايتوبەلرينە منوب
 اوزلرينى ظاهر قىلورلر و كورگازورلر (وَلِئِيُوْتَمَّ) دخى قىلور ايدك ايمان
 كىلتورمەگان كىشىلر نك ايلورينە (اَبْوَابًا) ايشكلرنى (وسرراً) هم كرسيلر
 و اورندقلرنى كىوشدن (عَلَيْهَا) اول كرسيلر اوزرينە (يَتَكْتُمُونَ) نكيه قىلورلر
 و طايانورلر آنلر (وَزُحْرَفًا) هم قىلور ايدك آنلر اوچون زىنتلرنى آلتوندىن
 و كىوشدن اوشبو آيتدە دنيانك و دنيا مالينك غايئدە حقير و كيم ايدكىنە هم
 هيچنە حق تعالى قاشندە قدرى و اعتبارى يوق ايدكىنە ايشارە باردر حاصل
 معناسى سولدر كە ا گر آدميلر نك كوبرەگى دنياغە حريمى و طەنتلرنە دنيا
 محبوب بولقدىن آدميلر دنيا مالينى طلب ايتك رجيع قىلقدە سقچول بولور
 خدای تعالى نك عبادتىن فالوراق بولماسەلر ايدى كفر اهل نك و مشركلر نك
 ابو توبالرينى هم باصقچلرينى ر ايشكلرينى و بارچە نغمت و كرسيلرينى مەسەسىنى
 كىوشدن قىلور آلتون برە آنلر نى زىنتلار ايدك و آنلر نى دنياغە كوب مال
 و دولت ياسى قىلور ايدك (وَ اَنْ كُلَّ ذٰلِكَ) و ايماسدر اوشبو ذخر ايتولمىشلر نك
 كلسى (لَهَا مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) مگر اوشبو دنيا نك نك نك مناعى و فائدهلەنە
 طورغان نرسەلر يدەر مەسەسى زابل و فسائيدر آخرت اوچون هيچنە فائدهسى
 يوقدر دنيا اوچون گنەدر كم شون سببلى خدای تعالى قاشندە هيچنە قدرى و اعتبارى
 يوقدر آنداين اعتبارسىز نرسەلر كفر اهلينە بولماق مناسيدر (وَالْآخِرَةُ) و آخرت
 نعمتى جنت (هِنَّ رَبَّكَ) پروردگار ك قاشندە يعنى خدای تعالى نك حكمتدە
 (لِلْمُتَّقِينَ) داللى قىلغوجيلر هم شرك و كفردن صافلانغوجيلر غە بولغوجيلر
 (ومن يعش) و هر كم كوزينى يومسە يعنى اعراض قىلسە ويوز دوندرسە
 (عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمٰنِ) خدای تعالى نى ياد ايتودن يعنى حلال و حرام احكامينى ياد

(۱) نغفات الانستھ مذکور
 درکھ شیخ الاسلام قدس
 سرہ بر مؤمن جن برلہ
 صعبت قبولر ایدی بر
 وقت مسجددہ اونتور
 غانہدہ اول جن ایتدی
 ای شیخ آدمیلرنی چوک
 کورھسن شیخ ایتدی
 بعضری اویقودھو بعض-
 لری اویا کورور من اول
 جن ایتدی آدمیلرنک
 باشلری اوستندھ گی
 نرسہ لرنی کورھسن موس
 میگان کورگارگل بس
 اول جن حضرت شیخفہ
 کورگازدی حضرت شیخ
 ایتور شویلہ کوردمکھ
 هرکشینک باشی اوستندھ
 بر فوزفون اولتورغان
 بعضلرینک قاناظلری
 برلہ کوزلرینی قابلار
 وبعضلرینک کوزلرینہ
 قاناظلرینی گاما نوشو-
 رور وگامی کپری
 یوقاری کونارور بو
 نرسہدر دیوب جنن
 صورادم اول ایتدی قرآنہ
 ومن یعی عن ذکر
 الرحمن نقیض لہ شیطانا
 دیوب اوقومادگی اوشبو
 فوزغونلرشول شیطانلر
 در هر کم ناک غافلکی
 مقدار نچہ آکا استیلاء
 قبولرلر وغالب بولورلر
 دیدی

ایتودن یوز دوندرسہ و خداینک عذابندن قورقاسہ ہم رحمتندن امید ایتماسہ
 (نقیض لہ شیطانا) مؤکل قبولرمز وسببھی ایتارمر اول کبسہ گہ بر شیطاننی
 (نھو لہ قرین) بس اول شیطان آکا یواداش و مجلسداش بولور یعنی (۱) همیشه
 آنی اغوا ووسوسہ قبولر آذرور (وانھم لیصنونھم) ودرستلکھہ شیطانلر
 البتہ طیارلر اوزلرینہ قرین بولغان کیشیلرنی (عن السبیل) خدای تعالی بولندن
 (ویعسبون) ہم ؟ ان قبولرلر شیطان بولینہ کرگان کبسہلر (انھم مھنتون)
 شویلہ دیوب کم درستلکھہ آنلر طوغری بولغہ کونلگوچیلردر یعنی شیطان
 بولینی طوغری یول دیب بلورلر (حتی اذا جائنا) تا کم هر فایجان کپلسہ
 اول شیطانفہ قرین بولغان کبسہ ہرگہ یعنی اولگاننن صوگ قیامتدہ محشر
 یرینہ کپلسہ (قال) ایتور اول کبسہ اوزینہ قرین بولغان شیطانفہ چونکہ اول
 شیطان همیشه آنک برلہ ہرگہ بولور ہیچہ آندن آیرماس محشر یرینہ ہم ہرگہ
 کپلور بس شوندہ اول کبسہ شیطانینہ ایتور (یا لیت بینی ویتک) کاشکی
 میئم برلہ سینک آرا گہ یعنی ایکیزنک آرمزدہ بولسہ ایدی (بعدالمشرقین)
 ایکی مشرقنک یرافلنی یعنی مشرق برلہ مغرب آراسینک یرافلنی قدرلی
 ایکیزنک آرامز یراق بولسہ ایدی ومین سبنی ہیچہ کورماسام ایدی
 (قبس القرین) بس نی یامان قرین و مجلسدافسن میگان دیور صگرہ آنلرغہ بر
 ایتکوچی ایتور (ولن ینفکم) وھرگیز فائدہ بیرماس سزلرگہ (الیوم)
 اوشبو کون یعنی آخرتدہ اوشبو طریقہ آرزو ایتدہ کگزدن سزلرگہ ہیچ فائدہ
 حاصل بولماس (اذ ظلمتم) چونکہ ظلمتی قیلگز سز اوز نفسلرگز گہ دنیاہ
 وقتکزدہ (انکم فی العذاب) شونک اوچون کم سزلر بولغونچیلر سز نوع
 عذابندہ اوشبو کون (مشرکون) شریکلر واورتافلر شیطانلرگز برلہ نناک کم
 گناہ قیلودہ آنلرغہ شریک ایدگز یا کہ مراد سزلرگہ فائدہ بیرماس شیطانلرگز
 برلہ عذابندہ اورتاق بولماقگز دیبہ کدر یعنی عذابندہ شریک بولماقگز عذابنک
 یگلہیمہ کینہ سبب بولماس آکا قاراب ہیچ فایوگزنک عذابنی تخفیف ایدلمہس.
 مرویدر کہ رسول اکرم صلی اللہ تعالی علیہ وسلم حضرتلری قومینک ایمان
 کیلنورمہ کلرینی امید ایتوب همیشه آنلرنی دعوت قبولر ایدی آنلرنک اوطوری
 عناد وقارشیلقلری آطور ایدی حق تعالی بیوردی کم (افانت تسمع) ایا بس
 سین ای محمد علیہ السلام ایشندرہ آلورسکمو (الصم) صا کفر اولرغہ یعنی اول

مشرکرنک کوکل قولافاری صا کفر اور حق سوزنی ایشتماسلر وآ کلاماسلر
 (أَوْتَهْدِي الْعَمَىٰ) یا ایسه سین طوغری یولنی کورسانه آلورسکمو صوفر کشیلرگه یعنی
 آنلرنک کوکل کوزلری صوفر در حلقنی کورماسلر (وَمَنْ كُنَّ دَخِي سَبِيْن شَوْل كِمْسَه نِي
 هِدَابِت قِيْلَا آلورسکمو کم بولغوچیلدر اول کِمْسَه (فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ) آشکاره آزغونلته
 یعنی بومشکرلر تمام ضلالتده فالغانلدر سین آنلرنی هدایت قیلوغه قادر نوکل
 سین (فَأَمَّا نَذِيْبِيْن بَك) بس ا گر بز کیتارساک سین دنیادن ورحتنرنک چوارینه
 ایلتنساک یعنی اول مشرکلرگه عذاب کیلودن الگاری سین وفات بولساک کوکلکنی
 خوش طوقفل (فَأِنَّا مِنْهُمْ مَّنْقَمُونَ) بس درستلکده بز آنلردن انتقام آلوچوبیز
 (أَوْ نُرِيْبِيْنَك) یا ایسه ا گر کورگازساک بز سیکئا ای محمد علیه السلام (الَّذِي
 وَعَدْنَا هِم) شول نرسه فی کم وعده قیلدی بز آنلرغه یعنی سین اوشبو دنیادن
 کیتنه ککنن الگاری آنلرغه وعده ایتولگان عذابنی ییاروب آنلرغه عذاب
 کیلگانینی سیکئا کورگازساک (فَأِنَّا عَلَيْهِمْ) بس درستلکده بز آنلرغه عذاب
 یبروگه (مَقْتَدِرُونَ) قادر بولغوچیلرمز وکوچمز یتهر یعنی هر حالده آنلرغه عذاب
 کیلسه کراکد کراک سینک ترک وقتکنده بولسون یا ایسه سین اولگاننن
 صوکل بولسون آنلر عذابنه گرفتار بولاچاقلردر (فَأَسْتَمْسِكُ) بس یا بوشقل سین
 ای محمد علیه السلام رطونونقل (بِالَّذِي أُوْحِيَ إِلَيْكَ) سینک ماری وحی ایتولگان
 نرسه گه آیات واحکامدن (أَنْتَ عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ) درستلکده سین طوغری
 یول اوزره سین (وَأَنْتَ أَرْكَرُوكَ) هم درستلکده قرآن برشرف وهر نسر سیکئا
 (وَأَلْقَمُوكَ) دخی سینک قومگئا یعنی فریش هر یلرینه یا که بارجه هر ب خلقینه
 شرف وعز ندر عرب نلنجه بولماقی جهنننن یا که قومدن مراد بارجه امتدر
 (وَسَوْفَ نَسْأَلُوكَ) دنیزدر کم صورالمش بولورس اوشبو نعمت لوغریسننن
 (وَأَسْأَلُ) وصوراغل سین ای محمد علیه السلام (مِنْ أَرْسَالِنَا مِنْ قَدْلِكَ) شول
 کِمْسهلردن کم ییاردک بز سینن الگاری (مِنْ رَسَالِنَا) بز لیلر رسوللر ییزدن
 یعنی اولگی پیغمبرلرنک احوالینی استفسار ایتکل وصوراغل آنلرنک امتلرندن
 ودینلرنک علمأسندن (أَجْعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ) ایا قیلدی مو بز خدایدن باشه
 (الْهَةِ) معبودلرنی کم (یعبدون) طابونولیش بولورلر اول مسبودلر یعنی صوراغل کم
 میج بر ملتده ودینده خدایدن باشقهغه طابونماق برله بز بیورغان وفرمان
 قیلغان مزمو واولگی ملتدره اوشبو اش مشروع بولغاندرمو معالمده مذکوردرکه
 معراج کیچه سنده بارجه پیغمبرلرنی خدای تعالی رسول اکرم حضرتی برله برکه

جمع قیلدی هم پیغمبر مز علیه السلامغه پیغمبرلردن اوشبو طریقه صوراهل دیدی رسول اکرم حضرتی بوخصوصده هیچ برشک طونمادق سبیلی پیغمبرلردن صورامادی (وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ وَتَحْقِيقَ بِيَارِدِكَ بَنِي مُوسَىٰ بِبَيْتِنَا) پیغمبرلکینه دلیل بولغوجی معجزه لر بئر برله (أَلِي فِرْعَوْنَ) فرعون صاری (وَمَلَأَهُ) هم فرعوننک نومی حاری (فَقَالَ) بس ایندی حضرت موسی آنلرغه (أَتَىٰ) درستلکده من (رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ) عالملرنک پروردکاری بولغوجی خدا اینک بيارگان ایللیسی و پیغمبریمین (فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِآيَاتِنَا) بس کیلتورگان زمانده موسی علیه السلام آنلرغه بزنک علامتلر بیزنی یعنی عصا وید بیضا هم باشقه معجزه لرنی کورگان گانی زمانده (إِذَا هُمْ مِنْهَا) شول وقتده آنلر حضرت موسی دن (يَضَعُونَ) کولر لر ایدی یعنی استهزأ قیلدیلر و مسخره گه طوندیلر (وَمَا نُرِيهِمْ) و کورگان مادک بزن آنلرغه یعنی فرعونگه هم قومینه (مِنْ آيَةٍ) هیچ بر معجزه نی (الْأُحْيَىٰ الْكَبِيرِ) مگر شولکم اول معجزه اولوغراق ایدی (مِنْ أَخْتِهَا) اوزینک قزنداشندن یعنی صونقی معجزه اولگی سنن اولوغراق و عجیبراک ایدی شولای بولسه ده آنلر ایشاندیلر (وَأَخَذْنَا مِنْهُمُ بِالْعَذَابِ) هم طوقت بزن آنلرنی عذاب برله یعنی آنلرغه فطلق و چکورنکه هم بتلر کی عذابلرنی بیاردک (لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ) نا کم شایدکه آنلر حونارلر اوزلرنی باطل دینلرننن و ایمان کیلتورورلر دیوب لکن آنلر هیچده حونمادیلر و کفردن قایتمادیلر (وَقَالُوا) و ایتدیلر آنلر عذابنی کوزلری برله کورگاج موسی علیه السلامغه (يَا أَيُّهَا السَّاحِرُ) ای سحر علمینی بلگوجی و جادولق ایتکوجی بوسوزنی آنلر حضرت موسی نی اولوغلاب ایتدیلر زیرا که آنلرنک اعتقادلرنده سحر علمی بیک شریف و قدرلی علم ایدی آنلرنک ای سحر دیبه کلری ای عالم کامل دیبه کفر یا که آنلر همیشه حضرت موسی نی سحرچی دیوب آطارلر ایدی شول عادتلرنجه باشلرینه عذاب کیلگانده هم ایتدیلر کم ای سحر (أَدْعُ لَنَا رَبَّكَ) دعا قیلغل سین بزنک اوچون صوراهل اوزنک پروردکارکن اوشبو عذابنک بزلردن کوتارلر کینی (بِهَا عَهْدَ عِنْدَكَ) شول نرسه برله کم عهد قیلخاندیر پروردکارک یعنی آنک عهدی باردیر سینک قاشمکده دعا کنی مقبول و مستعاب ایلهمک برله بس شول عهد بوینجه آننن صوراهل بزلردن بو عذابنی کیتارسون (أَنَّا لَمُهْتَدُونَ) درستلکده بزلر هدایت طاپوقچیلریمز یعنی اگر اوشبو عذابنی دفع ایلسه بزلر ایمان کیلتوروریمز دیدیلر (فَلَمَّا كَشَفْنَا)

بس کونارگانیز زمانته (عَنَّهُمُ الْعَذَابُ) فرعون قومندن عذابنی موسی علیه السلام دعاسی برله (اِذَا هُمْ يَنْكُتُونَ) شول وقتده آنلر صندرور و بوزار بولدیلر قیلغان عهدلرینی یعنی وعده لرنده طورمادیلر و ایمان کیلتورمادیلر موسی علیه السلامک دعاسی مقبول بولغاچ فرعون خلق آکا ایارورلر دیب فورقدی بس بارچه قومینی بر بیرگه جمع قیلوب اوزی بر بیوک اورنقه چقدی (وَنَادَى فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ) هم ندا قیلدی فرعون اوزینک قومی آراسنده اولوغلاناچ یوزندن (قَالَ) ایتدی اول (يَا قَوْمِ) ای مینم قومیم (أَلَيْسَ لِي مَلِكُ مِصْرَ) ای مینم قولنده و تصرفنده ایباسو مصر پادشاهلی و من مصر ملکته سلطان و پادشاه ایباسن مو (وَهُنَالِ الْأَنْهَارِ) هم اوشبو نیل در یاسینک یلغه لری (تَجْرِي مِنْ تَحْتِي) آغارلر مینم سرایینک آستندن نیل در یاسینک صوی اوچ یوز آلتمش یلغه و آرقلرغه بولنمش ایدی آنلردن دورت اولوغ آرقلر فرعونک باقهسی اچندن اوتارلر ایدی شول جهندن فرعون اول آرقلر برله مافتانوب ایتدی اوشبو یلغه لر مینم باقهچم اچندن آغارلر (أَفَلَا تَبْصُرُونَ) ای سزله کورماسیز مو ای مینم قومیم مینم عظمت و شوکتیم نی موسی ده بو عظمت و دولت یوقدر (أَمْ أَنَا خَيْرٌ) بلکه مین آرتوغراق من (مَنْ هَذَا الَّذِي) اوشبو شوندا این کسه دن کم مینم ملکته (هُوَ مَهِينٌ) اول خور و قدر سزدر (وَلَا يَكَادِبِينَ) هم کوچی یتماس آنک سوزنی روشن ایتوب ایتوگه یعنی آچق ایتوب سوزلی آلماس کم اول کسه دن مرادی موسی علیه السلامدر یعنی مین موسی دن آرتوغراق من زیرا که مین پادشاه من هم دولتیم کوبدر موسی خور و قدر سز کشیدر هم تلنده ضعیفک باردر سوزی آچق آکلانماس دیدی اول ملعون بوسوزنی بالغان ایتدی زیرا که حق تعالی حضرت موسی نك واحلل عقده من لسانی دیگان دعاسی برله نلندن عقتهی و ضعیفکنی کیتهرگان ایدی لکن اولده تلنده ضعیفک بولدقندن فرعون قومی آنی همیشه شولایلر دیب گمان ایتهرلر ایدی بینه فرعون حضرت موسی نك پیغبر بولباوینه اوز گمانچه دلیل قیلوب ایتدی (فَلَوْلَا أَلْقَى عَلَيْهِ) بس نی اوچون توشورلده دی اول موسی اوزره (أَسْوَرَةٌ) بلزکله (مِنْ ذَهَبٍ) آلتوندن اول زمانده عادت شول ایدی کم اگر بر کشینی قومنک مهری والوغسی ایتوب صایلاسلر آنک قولینه آلتون بلزکله کیورتورلر ایدی شول جهندن فرعون ایتدی: «اگر بو موسی قومنک سیدی و پیغبر ببن دیوب راست اینه طورغان

(۱) بو آیت کریمه نك

سبب نزلنده بر قول
شولدرکم مشركلر
پيغمبرم عليه السلامه
آيتديلر: «عيسى مخلوقدر
مخلوق بولا طوروب
نصارا خلقي آگا
طابونورلر بس مخلوقه
طابونو درست ايكلن
بزلر نك هم پونلرغه
طابونماقهر درستدر»
ياكه شهبه قبولب آيتور
ايديلر كم: «نصارا خلقي
عيسى ابن الله ديورلر
بس عيسى ابن الله بولسه
فرشتهلر نك هم بنات الله
بولماقلري يعنى خداينك
قزلري بولولري درست
بولور» واصح شولدر كم
انكم وما تعبدون من
دون الله حسب جهنم
آيتي نازل بولغاچ
مشركلر آيتديلر خدايدن
باشقه معبودلر همه سي
نموغده بولسهلر عيسى
هم نموغده بولسه كبرك
چونكه نصارالر آگا
طابونورلر عيسى نموغده
بولالورغان بولسه بزلر
هم پونلرزم برله نموغده
بولايق ديديلر بس حق
تعالى آيت يياردى
ويبوردى كم هر قاچان
مريم اوغلى عيسى برله
براش خصوصته ضرب
مثل ايتولسه اول مشركلر
قافلى طاوش برله ققورشورلر:

بولسه ني اوچون خدای آگا آلتون بلزكلر بيرمهدى (لَوْ جَاءَ مَعَهُ) يا ايسه
نى اوچون كيلمهدى آنك برله (الْبَلَاءُ كَفًا) فرشتهلر (مُقْتَرِنِينَ) آگا ياتن
بولغانلري حالده يعنى اگر موسى پيغمبر بولسه ني اوچون آگا خدمت ايتنك
وياردم بيرمك اوچون آنك تيكورمئنده فرشتهلر برگه كيلمهديلر زيراكه بر
پادشاه بر شورگه ايلچى ييارسه اول ايلچى كه خدمت ايتنك اوچون آنك برله
برگه اوزينك خاص قوللرينى وكشيلرينى قوشوب ييارور ناكم بارغان بيرنده
شوكت ومهابتلى كورنسون اوچون بس بو نيچك بولور كم خدای بر يالغز و فقير
كشيني پيغمبر ايتوب ييارور «فَاسْتَخَفَّ قَوْمَهُ» (فَاسْتَخَفَّ قَوْمَهُ) بس يكل عقللى طابدى فرعون
اوشبو مكر وحيله سي برله اوزينك قوميني يعنى اوشبو حيله سي آنلرغه اثر قيلدى
فرمونك سوزلرينه آلداتديلر (فَاطَاعُوهُ) بس اطاعت قيلديلر وبوى صونديلر
آنلر فرعونگه وموسى عليه السلامه ايهروندن تمام يوز دوندرديلر (أَنَّهُمْ
كَانُوا) درستلكه فرعون قومي بولديلر (قَوْمًا فَاسِقِينَ) خداينك فرمانندن
چقئوچى گروه (فَلَمَّا أَسَفُونَا) بس آچيقلاندرغانلري زمانده هم غضبه
قيلغانلري زمانده فرعون قومي بزنى ياكه بز نك رسولمزنى عناد قارشيلقلري
برله (أَتَقَمْنَا مَنَهُمْ) انتقام آلدق بز آنلردن (فَأَعْرَضْنَا عَنْهُمْ) بس فرق قيلدى بز
آنلرني نيل درياسينه (أَجْمَعِينَ) بارجهلرينى (فَجَعَلْنَاهُمْ) بس قيلدى بز اول
فرعون قوميني (سَلَفًا) صوئكى مشركلر نك سلفى وآلدن بارفوجيلارى (وَمَثَلًا)
هم قيلدى آنلرني بر عبرت واوگت (لِلْآخَرِينَ) صوئكى املرگه يعنى آنلر نك
فصلرينى ايشتوب وعظله نورلر وعبرت آلورلر (وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا)
ومثال ايتوب كيتورلگانى زمانده مريم اوغلى عيسى پيغمبر (أَذَا قَوْمَكَ) شول
وقتده سينك قومك يعنى مكه مشركلرى (مِنَهُ يَصْطَوْنَ) اول (۱) مثلدن فزع
وفرياد قيلورلر وآوازلرينى كونتوروب ققورشورلر (وَقَالُوا) هم آيتديلر آنلر
(«الْهَيْتُنَا خَيْرٌ») ايا بز نك خدايلر مز وپونلر مز يخشيراقيدير (أَمْ هُوَ) يا ايسه
عيسى يخشيراقيدير هر قاچان عيسى نموغ او طوبى بولا طورغان بولسه بز نك
پونلر مز هم شولاي بولسونلر ديديلر (مَا ضَرَبُوهُ لَكَ) آنلر كيتورمهديلر بو
مثلني سينكا اى محمد عليه السلام (الْأَجْدَلَاءُ) مگر سينك برله جدل وخصومت
قيلماق ويخله شيك اوچونگنه كيتورديلر حقنى باطلدن آيرماق اوچون نوكلدر
(بَلْ هُمْ قَوْمٌ خَصُونَ) بلكه اول مشركلر خصومت ايتكوجى بر گر ودر كم

افساری باری جدال و خصومت ایلانمکدر (ان هو) ایلانمدر اول مریم اولی
عیسی (الاعبد انعمنا) مگر بر بنده در کم انعام قیلدی بز (علیه) آنک اوزرینه
پیغمبر لک نعمتینی (وجعلناه) هم قیلدی بز اول عیسی پیغمبرینی (مثلاً) بر علامت
وعجب اش (لبنی اسرائیل) بنی اسرائیل قومی اوچون یعنی آنک آناسز
طوغیان بر عجیب و غریب اش بولدی باشقه عجائب فصلدر کبی (ولو نشاء)
واگر نلسهک بز (لجعلنا منکم) البته قیلورمز سز لردن بدل (ملائکة) فرشته لرنی
یعنی اگر نلسهک سز لرنی هلاک ایتوب سز نك اورنگزده فرشته لرنی
کبلنرورمز کم اول فرشته لرن (فی الارض) بیرده (یحفون) خلف بولورلر سز لرگه
یعنی سز نك اورنگزده فالغوجیلر بولورلر (وانه لعلم للساعة) ودرستلکده
اول عیسی پیغمبر علمدر قیامت اوچون یعنی قیامتک یافن کبله کینی آنک سبیلی
بولورلر (۱) (فلا تمترن بها) بس شک طونما کز وجدال قیلما کز قیامتک کبله کنده
وقائم بولماقنده (واتبعون) هم ایدر کزلر میثاً یعنی مینم رسولنک شر پیغمبرینه
ایدر کز (هذا صراط مستقیم) اوشبودر طوغری بولغوجی بولکم آتما کرگان
کشی (الذکة توشمهس و آداسماس) (ولا یصدنکم الشیطان) وکبره کدر کم منع
قیلیاسون سز لرنی شیطان و طیلیاسون طوغری بولغوه کر و دن بس آنک وسوسه سینه
ایدرمه کز (انه لکم علو مبین) درستلکده شیطان سز لرگه (اشهد) دشمنلر
(ولما جاء عیسی) وکیلگاننی زمانده عیسی پیغمبر (بالبیانات) روشن و بالسر
بولغوجی دلیلال برله یعنی معجزه لر یا که اخیل آیتاری برله (قال) آیتدی عیسی
علم انستم بنی اسرائیل قومیینه (قد جئتکم) حقیق کیلیم مین سز لرگه (بالمکنة)
حکمتنی مدعیل بولغان شریعت برله (ولایبین لکم) هم بیان قیلماقم اوچون
کیلیم سز لرگه (بعض الذی) شول نرسه نك بعضی بی کیم (تقتلون قیه) سز لر
اختلاف قیلور سز اول نرسه طوغری یسنک دین اشلرندن و تورات حکم لرنندن (فاتقوا الله)
بس فورق کز سز ششاینگ عذابندن (و اطیعون) هم اطاعت قیلکز و بوی مونو کز
(یا ایها الذین امنوا) درستلکده الله تعالی (هو ربی) اولنلر مینم پروردگارم (وربکم)
هم سز نك پروردگار کز و خالق کز اولنلر (فأجهدوه) بس آنی بر بلر ب آتماقنده
عیسی قیلکز (هذا صراط مستقیم) اوشبودر طوغری بولغوجی بول (فاخلفوا الأحزاب)
بس اهلان قیلدیلر نورلی فرقه لر و گروهلر (من بینهم) نمارالر آراستندن
یعنی یعقوبیه و نستوریه و مرقوبیه و شمعونیه فرقه لری کبی نورلی نورلی

(۱) زبراکه قیامت
علامتلرندن برس عیسی
علیه السلامک کومکن
بیرگه آیت کیلدر دمشق
شهر نك شرق طرفده فی
آق منارده ایندر ایکی
قولینک اولنلر ایکی
فرشته نك قاناسلرینه
قویغان الله قیلور
و دجالنی اوتورور.

مەھلبەرگە آيرىلدىلەر (فويل) بس نى كوينچ وحسرتىر (لَلَّذِينَ ظَلَمُوا) ظلملىق
 قىلغان كەسەرگە اوشبو فرقلردن (مِن عَذَابِ يَوْمٍ) بركونتك عذابىدىن كىم (اليم)
 رختىكوجىدىر اول عذاب (هَل يَنْظُرُونَ) ايا كوتارلرمو اول فرقلەر يعنى كوتەسلەر
 (إِلَّا السَّاعَةَ) مگر قىيامتى كوتارلر (أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً) اول قىيامتنى كىلماگىنى
 آنلرغە ناكهان و آكسزدن (وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ) وهالانكى آنلر اوزلرى بىلەسلەر
 وغافللىككە بولورلر دنيا اشلرى بىرلە مشغول بولولرى سىبىلى (الْآخِلَاءُ) دوستلر
 (يَوْمَئِذٍ) شول كوندە يعنى قىيامتك (بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ) آنلرنىڭ بعضلىرى بعضلىرىنە
 دشمان بولورلر و دىبادەفى دوستلىقلىرى اونوللور (إِلَّا الْمُتَّقِينَ) مگر تقوالى
 ايتكوجىلەر و شرىكەن صافلانغوجىلەر كىم آنلر بر برىىنە دشمان بولەسلەر (۱)
 (يا عباد) اول كوندە بر نىدا قىلغوجى خدای تعالى طرفىدىن منقلىرگە نىدا قىلور كىم
 اى مېنىم بىندەلرم (لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمْ) بوقدر مېىچ قورقو سىزلرگە (الْيَوْمَ) اوشبو
 كون (وَلَا أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ) ھىم كوينور و قاىغورور بولەلسىز سىلر اوشبو كون
 مېىچ اش توغرىسىدىن (الَّذِينَ آمَنُوا) شول كەسەلردىر اول بىندەلەر كىم ايمان
 كىلتوردىلەر و اماندىلەر (بِآيَاتِنَا) بىزنىڭ آيتلىرىمىزگە (وَكَانُوا مُسْلِمِينَ) ھىم بولدىلەر
 آنلر بوى صونقوجىلەر خدائىڭ فرمانىنە (أَدْخُلُوا الْجَنَّةَ) كىرگىزلىر جەننەتكە (أَنْتُمْ
 وَأَزْوَاجُكُمْ) سىلر ھىم مۇمىنە بولغان خاتونلىرىڭىز (تَجْسُرُونَ) شادلاندىلەش
 بولورسىز ياكە مكرىم و قىلغىرى بولورسىز اول جەننە (يَطَافُ عَلَيْهِمْ) طواف ايتولەش
 بولور آنلر اوزرىنە يعنى جەننە آنلرغە حورىلەر و غىلمانلر طواف قىلورلر
 (بِصَافٍ مِنْ ذَهَبٍ) تورلى طەاملەر بىرلە طولى بولغان آلتون طاباقلەر بىرلە (وَآكُوبِ)
 ھىم نورلى شىراپلردن طولى بولغان كاسەلەر بىرلە (وَفِيهَا مَا تَشْتَبِهُونَ) ھىم جەننە
 بولغوجىلەر آنلرغە شول نرسە كىم آرزو قىلور و تەلەر آنى نفسلەر (وَتَلَذُّوا الْعَيْنَ)
 ھىم ئىدىنلور آكما قاراماق بىرلە كوزلر (وَأَنْتُمْ فِيهَا خَالِدُونَ) دىخى سىلر اول
 جەننە مېنگو قالغوجىلرسىز (وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي) و اوشبو شول جەننە كىم (أُورِثْتُمُوهَا)
 مىراث ايتوب بىرىلدى سىلرگە اول جەننە اوشبو كون (بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) شول
 نرسە سىبىلى كىم اشلەر بولدىڭىز دىبادە تورلى خىرات و طاعتلردىن (لَكُمْ فِيهَا
 فَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ) سىلرگە بولغوجىلەر اول جەننە كىم بىشلەر (مِنْهَا تَأْكُلُونَ)
 اول بىشلردىن سىلر آشارسىز ھىمىشە (إِنَّ الْمَجْرِمِينَ) درىستلىككە مشركلەر و كىر
 اھلى (فِي عَذَابِ جَهَنَّمَ) تىمۇغ عذابىدە (خَالِدُونَ) مېنگو قالغوجىلردىر (لَا يَفْتُرُ عَنْهُمْ)

(۱) زىرا كە مشركلرنىڭ
 دوستلىقلىرى بر برىنە
 معصىتكە ھىم كىرگە
 باردىم ايتوشمىك اوچوندىر
 شول سىبىلى قىيامتدە
 آنلر بر برىنە دشمان
 بولوب بر برىنى لعنت
 ايتارلر اما مۇمىنلرنىڭ
 محبت و دوستلىقلىرى
 خدای تعالى اوچوندىر
 شول سىبىلى ھىمىشە
 بر برىنە دوست بولوب
 شىھامت قىلىشورلر .

ضعيفه ندرلھس ويكل ايتولھس عذابنى آنلردن (وھم فيہ مبسوتون) ھم آنلر
 عذابھ اميدسز بولغوجيلردر بارچھ راحتدن وقورنلودن ھم عذابنك يگللھنھ كندن
 (وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ) وظلملىق ايتھدك بىز آنلرغھ اوشبو طريقھ عذاب قيلماق برلھ
 (وَلَكِنْ كَانُوا هُمُ الظَّالِمِينَ) ولكن بولدىلر آنلر اوزلرى ظلملىق ايتكوجيلر
 اوز نفسلرينھ كفر وشركارى سببلى (وَنَادَوْا) ونادا قيلورلر آنلر فورتولماقتن
 اميدلرينى اوزگاج تېوخ خازنى بولغان مالككھ (يَا مَالِكُ) اى مالك خداى
 تعالى دن صوراعل (لَبِئْسَ عَلَيْنَا رَبُّكَ) ناكم حكم قىلسون بىز نك اوزربىزگھ
 پروردكارك يعنى خداى بىزگھ اولوم بىرسون وبىزنى اولترسون ناكم اوط
 عذابىنى سىزماس ايدك ديورلر (قَالَ) ايتور مالك آنلرنك سوزينھ جوابدھ مك
 يلدىن صوك (انكُم مَّاكُثُونَ) درستلككھ سىلر نورغوجيلرسز ھميشھ قانغوجيلرسز
 توغدھ كم ھيچھ اولمك وچىقارلماق سىلرگھ بوقدر صوگرھ حق تعالى آنلرغھ ايتور
 (لَقَدْ جِئْنَاكُمْ بِالْحَقِّ) حقيق كيلتوردك بىز يعنى بىاردك سىلرگھ راست وتوغرى
 بونفوجى سوزنى پىغمبرلر آرلى دنياھدھ وقتكزده (وَلَكِنْ أَكْثَرُكُمْ) ولكن
 سىلرنك كوبرا (لَلْحَقِّ) حق بولغوجى سوزگھ (كَاهُونَ) مكرھ كورگوجيلرسز
 يعنى سوزنى قبول قىلمايدكز و ايشتنھدكز (أَمْ أَمْرًا) بلكھ محكم قىلدىلر
 مشركلر ونوزودىلر (أَمْرًا) براشنى حقلنى رد قىلو خصوصتھ ياكھ پىغمبرلرگھ
 مكر وضرر قىلو توغرىستندھ (أَمْ يَعْسَبُونَ) ايا گمان قىلورلرمو كىفر اطلىنك
 مكر ايتكوجيلرى (أَنَا لَأَسْمِعُ سِرَّهُمْ) شوبلھ ديوبىكم بىز ايشتناسىز آنلرنك
 ياشرن سوزلرينى وكوكللرندھ بولغان قصد وينتلىرينى (ونجوامهم) ھم بربرىسى
 برلھ مشورت ايتوب سوزلھ گان سوزلرينى (بَلَىٰ) بلى بىز ايشتمورمىز آنلرنك ھر
 بىر سوزلرينى (ورسلنا) ھم بىز نك رسوللر بىز يعنى عمللرنى يىازغوجى فرشتهلر
 (لديهم) آنلرنك قاشلرنندھ ھم آنلرغھ موكللردر (يَكْتُبُونَ) يازارلر اول فرشتهلر
 آنلرنك قىلغان اشلرينى وسوزلھ گان سوزلرينى بىز نك فرمانىمىز برلھ (قُلْ) ايتكىل
 سىن اى محمد عليه السلام (ان كان) اكر بولسھ (للرحمن ولك) خداى تعالى نك
 بالاسى ننا كىكم مشركلر گمان قىلورلر (فَإِنَّا أَوْلَىٰ بِالْعَابِدِينَ) بس مېن ظانغوجيلرنك
 اولى من خداى تعالى گھ (أى بربلمك برلھ يعنى اكر خداينك بالاسى بولسھ
 ايك اول آنك بالاسى بارلقىنى مېن بلسام كىرك ايدى زىراكھ مېن آشا
 عبادت ايتكوجيلرنك اولى من وھالانكھ مېن بلورمن كم البته آنك بالاسى بوقدر

بىس سزلىر نېچك آڭئا ولد ائئات فيلورسز صاحب پكشائى بو آيتنك تفسيرنە
 دېمىشدر كە اگر خداينك بالاسى بولسە ايدى وروشن دليل برلە ھم برھان
 صحيح برلە بالاسى بارلىق ثابت بولسە ايدى بىس مېن تعظيم فيلغوچيلرنك اۆلى
 بولور ايدم يعنى ھېشە خداينى تعظيم فيلورەن اگر بالاسى بولسە ھم تعظيم
 فيلور ايدم لىكن آنك البنە بالاسى بوندر (سُبْحَانَ رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) پاك
 ومنزەدر كوكلرنك ھم يېرنك پروردكارى (رَبِّ الْعَرْشِ) عرشنك خداوندى
 وبارانقوچىسى (عَمَّا يَصْفُون) شول نرسەدن صفتلارلر مشركلر يعنى بالاسى بولماقتن
 منزەدر (فقرهم) بىس فويقل سېن اى محمد عليه السلام اول مشركلرنى (يغوضوا) تاكم
 سى فيلسونلر آنلر اوزلر ينىك باطل اشلىرىنە (ويلعبوا) ھم اويناسونلر آنلر دنياە
 اوزلرى تلە گاچە (حتى يلاقوا) تاكم بولوتقانلر ينە چە وكورگانلر ينە چە (يومهم اللى
 يوعدون) شونداين كونلر ينى كم وعە ايتولش بولورلر آنلر كورمكلرى برلە
 يعنى قيامت كونى (وهو اللى) واول خدائى تعالى شول ذاتىركم (فى السماء اللى)
 كوكتە فرشتەلرنك مېبوديدر (وفى الارض اللى) ھم يېردە عبادە ايتكو چيلرنك مېبوديدر
 آدمېدن وپرىلردن (وهو الحكيم) ھم اول تعالى اشنە حكمت اياسيدر (العليم)
 بلگوچيدر بارچە اشنك تدبير ومصلىتىنى (وتبرك اللى) وعالى ھم اولوغ بولدى
 شول خدائى تعالى كم (له ملك السموات والارض) آڭئا مخصوصدر كوكلرنك ھم
 يېرنك پادشاهلىقى (وما بينهما) ھم كوك برلە يېر آرسنەنى نرسەلرنك پادشاهلىقى
 (وعنده علم الساعة) ھم آنك فاشندەدر يعنى آڭئاغە مخصوصدر قيامتنك فايچان
 بولاچاغىنى بلىك (واليه ترجعون) وانك حارى فايئارلمش بولورس ھەلرگز
 قيامتدە (ولا يملك الذين) ومالك بولماسلر اول قيامت كوننە شول كەسەلر كم
 (يدعون من دونه) طاہونورلر مشركلر اول نرسەلرگە خدائى تعالى دن باشقە يعنى
 پونار مالك بولماسلر (الشفاعۃ) شفاعتنى يعنى مشركلرنك پونلرى ومېبودلرى
 آنلرغە شفاعت فيلا آلماسلر وانلرنى عذابدن قوتقارماسلر (الامن شھد) مگر شول
 كەسە شفاعتنى مالك بولور كم گواھلق يېرگاندر اول (بالحق) راستلىق وطوغرىلىق
 برلە يعنى اول مشركلرنك مېبودلردن ملائكە وعيسى ھم عزير عليهم السلام
 شفاعت رتبەسىنە مالك بولورلر زيرا كە آنلر دنياە حلق برلە گواھلق يېرگانلردر
 (وهم يعلمون) ھم آنلر بلورلر كوكللىرى برلە تللىرى برلە گواھلىق يېرگان اشلىرىنى
 وانلر مؤمنلرگە كنه شفاعت فيلورلر (ولئن سألتهم) واگر سوراساڭ سېن خدايدن

باشقىغە عبادت ايتكۈچىلەردىن (مَنْ خَلَقَهُمْ) كىم اراندى آتلارنى يەنى سزنى كىم ياراتتى
 دىب سوراساڭ (لَيْتَ اللَّهُ) البتە ايتورلار آللار الله ياراتتى دىيۈپ زىرا كە
 الله تعالى ياراتقانلىقى غايىدە ئالھىدە رازى انكار قىلدۇرماستىن (فَأَنى يُوَفِّكُون) سى
 نىچك دۈندىرلەش بولورلار آللار ئىدائىغە عبادت ايتۇدىن اوزلارنى خىداى تعالى
 ياراتقان ايدىكىنى بلە طورۇب (وَقِيلَ) دىخى خىداى تعالى نىڭ ئاشىندە پىغىبىر عليه
 السلام نىڭ ايتكان سوزىنى بىلەك يەنى خىداىغە معلۇمىر آللار شۇل سوزى كىم
 ايتتى (يَا رَبِّ) اى مېنىم رەبم (اِنَّ هَؤُلَاءِ) دىرستلىككە اوشىبۇر يەنى شۇركىرى (قَوْمِ
 لَا يُؤْمِنُونَ) بىر گروھدەركىم ايمان كىلتورماستىن (فَأَصْفَحْ عَنْهُمْ) بىس يوز دۈندىرگىل
 سىن اى مەخلىيە السلام آللاردىن (وَقُلْ سَلَامٌ) ھەم ايتكىل سىن سىلردىن سلامت بولۇدىر
 مېنىم مظلۇبىم (فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ) بىس تىزدىر كىم بولورلار آللار كىم شۇركارىنىڭ
 عاقىبىتى باشلارنى غەداب كىلگىچە.

(۱) بىرائت كىچەسى
 اوشىبۇ امتكە بىرلەش
 فضىلتلى كىچەلەرنىڭ
 بىر سىدەر خىدەت شىرىفە
 كىلەشەركە بىرائت
 كىچەسىندە حق تعالى
 بىنەلەرنىڭ گىناھلارنى
 يارلقار بىنى خىلى
 قىيلاسى ئويلىرىنىڭ
 ئوكلارى سانچە ھەم
 اوشىبۇ كىچەدە زەھى
 صوى آرتۇر و صاعىب
 كىشائى كىلتورمىشەركە
 ھەركىم بىرائت كىچەسىندە
 يوزر كەت ئىياز اوقۇسە
 حق سەبئانە و تعالى يوز
 فرشتە يىارور اوتۇز
 فرشتە اول كەسەگە
 بىشارت بىرورلار
 و اوتۇز فرشتە ئانى
 غەدابىن ايمىن قىلورلار
 ھەم اوتۇز فرشتە ئانى دىنيا
 آتلىرىدىن ساقلازلار اون
 فرشتە شىطان مكرىنى
 اول كەسەن دىن
 قىلورلار.

﴿ ۴۳ نېچى سورە دىخان سورەسى مەككە نازىل ۵۹ آيتىر ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(بِسْمِ اللّٰهِ) اللھ اعنىم بىرادە آمَام ابوالىث رحىمە اللھ تفسىرىنە امام ترمىذى قىس سەھەدىن نەقل
 قىلور سەھى سەھانە و تعالى حروف مەقەدە بىر لە باشلانغان سورەلەردە بار چە احكام
 و قىصصى اچالا شۇل حەر فەردە جەم قىلەشەركە لىكن انى فەھم قىلەس مكر پىغىبىر
 ياكە ەلاىت صاعىبى كە بىلور باشە كىشلىرگە آڭلاتماق اوچون احكام و قىصصى
 ھەر سورەدە تەقىيلا بىيان ئىكاندىر (وَالْكِتَابُ الْمُبِیْن) قىس ياد قىلور مەن ظاھىر
 و آشكارە بولغۇچى قرآن بىرلە (اِنَّزَلْنَاهُ) دىرستلىككە بىز ايدىردىك اول قرآننى
 (فِي لَيْلَةٍ مَّبَارَكَةٍ) اولوغ و بىر كىلى بولغۇچى كىچەدە كىم اول قىر كىچە سىدىر و قىر كىچەسىندە
 ئىپتىھان بىر كىمىن مەراد لۇح المەخپۇلدىن دىنيا كوگىنە ايدىر ما كى شۇل كىچەدە واقع بولغانىدىر (اِنَّ
 كُنَّا مُنذِرِیْنَ) دىرستلىككە بىز بولغۇچىمىز بىنەلەرنى ئوقۇتقۇچى قرآننى ايدىر ما كىمىز
 بىرلە و بىضىلار لىئە مەبارك بىرائتە كىچە سىدىر دىيورلار يەنى سەبئاننىڭ اون بىشەنچى
 كىچە سىدىر و آننىڭ مەبارك بولغانى اول كىچەدە فرشتەلەر اينا كىندىن ھەم ەعالە مەقبۇل
 بولغانىدىن ھەم نەمەت و رىزقلىرنىڭ تەقسىمى اول كىچەدە واقع بولغانى چەتئەندىر (فِیْهَا
 يَفْرَقُونَ) اول كىچەدە جەدا ايتىلەش و آيۇرلەش بولور (كُلُّ أَمْرٍ حَكِیْم) ھەر بىر

حکم قیلنیش اش یعنی کیله چک بلغه قدر بولاچاق اجلار ورزقلر اول کیچه ده
 تعین قیلنور (أمرًا) امر قیلدی و بیوردق بز اول کیچه ده حکملرنی تفصیل قیلماق
 برله (من عندنا) اوز قاشمزدن (أنا کنا) درسنلکه بز بولدی (مرسلین) بیارگوچی
 سینی ای محمد علیه السلام (رحمة من ربك) رحمت ایتوب پروردکار کدن بنه لرگه
 یا که بیارگوچی بولدی بز جبرائیلنی قرآن برله معبد علیه السلامغه یا که
 فرشته لرنی بیاردک اوشبو کیچه ده مؤمنلرگه سلام قیلماق اوچون (انه) درسنلکه
 خدای تعالی (هو السميع) اولدر ایشتکوچی بنه لرنک سوزلرنی (العلیم) بلگوچی
 آنلرنک نیتلرنی (رب السموات والأرض) کوکلرنک هم بیلرنک پروردکاری
 بولغوچی (و ما بینهما) هم کوک برله بیر آراسنه غی نسه لرنک پروردکاری بلگرسز
 ای بنده لر (ان کنتم موقنین) اگر بولسه کز سز شکسز اشانغوچیلر یعنی
 یقینن طلب ایتکوچیلر (لا اله الا هو) یوقدر هیچ عبادنکه مستحق معبود مگر
 اول خدای تعالی گنده در (یعنی) ترگزور اول (و یبیت) هم اولتورور (ربکم)
 سزنگ ربکزدر اول خدای (و رب اباکم الاولین) هم اولکنی آنالرنک
 پروردکاریدر (بل هم فی شک) بلکه اول مشرکلر شکده و گمانده بولغوچیلر در
 اول قرآنندن یعنی آکا اشانمانلر (یلعبون) اوینارلر آنلر واستهز آ* قیلورلر
 قرآن برله (فارتقب) بس سین ای محمد علیه السلام منتظر بولغل و کوتوب طورغل
 آنلر اوچون (یوم تثنی السماء) شول کوننی کم کیلور کوک اول کوننه (بدخان
 مبین) آشکاره بولغوچی توتون برله عرب خلقی غالب بولغان شرنی و یاوزلقنی
 دغان دیوب نسیبه قیلور بس توتون برله کیلور دیبا کدن مراد آنلرغه عذاب
 نازل بولور دیبا کدر یا که توتوندن مراد مکه فتح ایدلگان کوننی بولغان غبار
 و طوزاندیرکم هوانی تمام قاپلاغان ایدی یا که مشرکلرگه کیلگان قحطلق و آچلقدر
 کم حضرت پیغمبرنک دعاسی سبیلی شولقدر آچلق طارندیلر کم غایت آچلقلرندن
 کوزلرینه کوک برله بیر آراسی توتون کبی بولوب کورنور ایدی بعضیلر قولنه
 بو دغانندن مراد قیامت علامتلرندن بولغان آخر زمانه ظاهر بولاچق توتوندن
 (یغشی الناس) قاپلار اول توتون آدمیلرنی و فرق کونگه چه طورور
 مؤمنلرگه اول توتون سبیلی زکام و طوماو کبی بر حالت بولور
 کفر اهلی اول توتوندن بی هوش و سراسیمه بولورلر و فرشته لر آنلرغه ایتورلر
 (هذا عذاب الیم) اوشبودر رنجتکوچی عذاب کم حق تعالی وعده قیلغان ایدی

آنلر زارېلىق قېلوب ايتورلر (رَبَّنَا اكْشِفْ) اى بزىك پروردكارمز كوتەرگل سېن (عَنَّا الْعَذَابَ) بزلردن عذابنى (اَنَا مُؤْمِنُونَ) درستلكده بزلر ايمان كېلتورگوجيلرمز يعنى بوعدابنى بزلردن كېتەرسەك ايمان كېلتورورمز ديورلر حق تعالى بيوروركىم (اِنِّى لَهٗمُ الذِّكْرُى) نېچك بولور آنلرغە وعظلهتمەك واوگوت آلماتى اوشبو مقدار عذاب برله (وَقَدْ جَاءَهُمْ) وحالانكە كېلىدى آنلرغە (رَسُولٌ مِّنْهُمْ) مېھنەلر كورگازگوجى پېغمبەر هم آنلرنى حق دېنكە اونئەدى (ثُمَّ تَوَلَّوْا عَنْهُ) سۆكە يوز دوندريلر آنلر اول پېغمبەردن و آڭا اوشانماديلر (وَقَالُوا) هم ايتدیلر آنلر (مُعَلِّمٌ) اوگرتەلمەشدر اول پېغمبەر يعنى بوكلامنى وفرآئنى آڭا بر كىشى اوگرتەدر (مَجْنُونٌ) جنلەنەش وديوانەدر اول ديديلر آنلرغە كېلگان پېغمبەرگە شول سوزنى ايتكان بولسەلرەدە باشلارېنە عذاب كېلگاج ايمان كېلتورەمز ديوب وعده قېلورلر (اَنَا كَاشِفُوا الْعَذَابَ) درستلكده بز عذابنى كونهرگوجيمز اول مشركلردن (قَلِيلًا) بر آز زمان يعنى پېغمبەر عليه السلامنىڭ دعاسى بر كاتنە آنلردن قەطلىق بر آز كوتەرلوب تورور لىكن آنڭ كوتەرلە كندىن ھېچ فائەدە پوقدر (اَنْكُمْ عَائِدُونَ) درستلكده سزلر يەنە قايتقوچيلرسز كىفر وشركلرگە مرويدركە ابو سفيان فرېشدىن بر جماعت برله مكە دن مەدېنە كە كېلوب پېغمبەرمز عليه السلامغە كوب زارېلقلر قېلوب بزلردن دعا ايلەب بولاننى كېتەرگل ديوب يالباردى اول حضرت دعا ايلەدى قەطلىق بلاسى كوتەرلدى آنلر ھەمان اولگى كىبى كىفر و عنادلرندە ثابت بولدىلر (۱) (يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَى) ياد قېلغل شول كوننى كم تونارمز كىفر اھلىبى الوغ تونماق برله يعنى قىامت كوندە بەضيلر مراد بىر صوغىشى كويندر دېمەشلر يعنى آنلرغە عذاب بېرورەمز خور ورسوا قېلورەمز (اَنَا مُنتَقِمُونَ) درستلكده بز انتقام آلغوجىلر اول كوندە مشركلردن (وَلَقَدْ فَتَنَّا) و تعقيق قىننەلەندىر دىك و صنادق بز (قَبْلَهُمْ) مكە مشركلرندىن الكارى (قَوْمِ فِرْعَوْنَ) فرعون قومىنى (وَجَاءَهُمْ) هم كېلىدى اول فرعون قومىنە (رَسُولٌ كَرِيمٌ) اولوغ و ھرمىلى پېغمبەر يعنى موسى عليه السلام (اِنْ اَدْوَا اِلَى) شويەلە ديوب كېلىدى كم ادا قېلگىز يعنى بېەرگىز مېنم برله اى فرعون قومى (عِبَادَ اللّٰهِ) خدای تعالىنىڭ بندەلرىنى يعنى بنى اسرائيلنى (اِنِّى لَكُمْ) درستلكده مېن سزارگە (رَسُولٌ اٰمِينٌ) اوشانچىلى بىر رسول و ابلچى من (وَاَنْ لَّا تَعْلُوا عَلٰى اللّٰهِ) دىغى شويەلە ديوب كېلىدى كم باش طارنماڭىز و تىكبرلك

(۱) دھاندن مراد قىامت علامتىدىن بولغان تونوندر دېگەنلر نىڭ قولېنە بنا توجىھى شولدر كە آخر زماندە مذکور توتون پېدا بولوب آدميار كوب زارېلقلر برله دعا قېلماق فرق كوندن صوڭ اول توتون كوتەرلور آنلرېنە اولگى كىفر وشركلرندە ھم فسقلرندە بولورلر.

ایتنه کز خدای تعالی اوزرینه ای فرعون قومی (اَنۡی اَتٰیۡکُمْ) درستلکده مین
کیلتورگوچی من سز لرگه (بَسُلۡطٰن مِیۡن) روشن و ظاهر بولفوجی دلایلینی
اوز منک حق پیغمبر بولمافعه فرعون قومی حضرت موسی دن بوسوزنی ایشتنکچ
آگا اذیت وجفا ایتنه ککه قصد قیلدیلر حضرت موسی بیوردی کم (وَاَنۡی عَنۡت)
و درستلکده مین صفندم (بَرِّیۡ وَرَبِّکُمْ) مینم پروردکارم هم سز نڭ پروردکار کز
بولفوجی خدای تعالی گه (اِنۡ تَرۡجِیۡوۡنَ) سز نڭ میننی رجم قیلماق کزدن و طاش
برله آلوب سورمه ککزدن یعنی خدای تعالی میننی صافلار (وَاِنۡ لَّمۡ تَوۡمَآاۡلِی)
واگر سز لر اوشانماسا کز میگا و ایمان کیلتورمه سه کز (فَاَعۡتَرۡلُوۡنَ) بس میندن
بر چیتنه بولکزی یعنی ایمان کیلتورمه سه کز میگا تعرض قیلما کز وتیبه کز یغشیلق کزنی
امید ایتمه م باری میگا یمانلق کزنی نیکورمه کز « دیدی فرعون قومی آنڭ سوزینی
قبول قیلما یوب تللری و قوللری برله آنی رنجوته باشلادیلر (فَعۡمَآ رَبِّهٗ) بس دعا قیلدی
موسی علیه السلام پروردکارینه (اِنَّ هٰۤؤُلَآءَ) شویل دیوب کم اوشبو قبطیلر
گرومی (قوم مجرمون) کفر و عنادغه دایه چیلق اینکوچی گروهر یعنی
« الٰہی سین آنلرنی هلاک ایل گل کم آنلر مشرکلدر ایمان کیلتورمه سلر »
دیدنی حق تعالی آنڭ دعاسینی قبول قیلدی و ایتندی (نَآسِرۡ عِبَادِی) بس ایلتکل
و چقارغل سین ای موسی مینم بنده لر منی یعنی بنی اسرائیلنی مصر دن آلوب
چقفل (اَیۡلَآ) کیچ برله (اَنۡکُمۡ مَتَّبِعُوۡنَ) درستلکده سز لر ایهر لیشلر سز یعنی
فرعون هم آنڭ قومی سز نڭ مصر دن چقمان کزنی بلگچ سز نڭ از کزدن
بارورلر و سزنی تونماچی بولورلر و هر قاچان نیل دریاسینڭ چیتینه ایرشسه کز
دریاغه طایاغڭ برله صوقفل تا کم دریا پارلوب یول ظاهر بولور بنی اسرائیل
شول بولدان اونر لر (وَاَنۡرُکَ الْبَحۡرِ رَمۡوَا) هم قویفل دریانی ساکن یعنی
شول حالنجه فالدرغل ایکنچی مرتبه آگا طایاغڭ برله صوقماغل تا کم اول ظاهر
بولغان یول بته سون و فرعون قومی سز نڭ آرط کزدن اول بولغه کرسونلر
(اَنۡهَمۡ جُنۡدٌ مَّفۡرُقُوۡنَ) درستلکده آنلر غرق ایبولمش گروهلردر یعنی شول
یولغه کروب نیل دریاسینه غرق بولورلر بس شول طریقه فرعون هم قومی
مه لر ی نیل دریاسینه غرق بولدیلر (کَمۡ تَرۡکُوۡا) نی قدر کوب فالدردیلر آنلر
(مَنۡ جَنَاتٍ) باقچه لردن (وِعِیۡوۡنَ) هم چیشمه لردن (وَزُرُوعٍ) دخی اولگورگان
آشلقلردن (وَمِمَّا کَرِیۡمٍ) هم یغشی و توزولگان منزل و اورنلردن (وَنِعۡمَةٍ) هم

عیس و تنعم اسبابلرندن کم (کَانُوا فِيهَا فَاكْهَبْنَ) بولدیلر آنلر اول نعمتلر اچنده شادلیق قیلغو چیلر و راحتده طورغو چیلر (كَذَلِكَ) اوشانداندر پیغمبرلرنی یالغانغه توتوغو چیلرنک اشلرینک آخری (وَأُورِثَاهَا) و میراث ایتوب بیردک بز فرعون قومینک منزللر بنی و ماللر بنی (قَوْمًا آخِرِينَ) ایکنچی گروهه یعنی بنی اسرائیلغه (فَمَا بَكَتْ) بس یغلامادی (عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ) آنلر اوزره کوك (وَالْأَرْضُ) هم بیر (۱) یعنی آنلرنک هلاک بولولرینه هیچته ییروکوک یغلامادی و حسرتله نهدی (وَمَا كَانُوا) هم بولمادیلر آنلر (مَنْظَرِينَ) مهلت بیرلمش لر یعنی مهلت بیرلمه دی (وَلَقَدْ نَجَّيْنَا) و تحقیق قوتقاردق بز (بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنَ الْعَذَابِ الْمُهِينِ) بنی اسرائیل قومینی خور قیلغو چی عذابدن یعنی فرعون قومی قولته اسپر و طوتقون بولودن و آنلرنک ظلم و جفاسندن قوتقاردق (مَنْ فَرَعُونَ) فرعوندن (أَنَّهُ كَانَ عَلِيًّا) درستلکده اول فرعون بولدی باشینی یوقاری کوته رگچی و تکبرک ایتمکچی (مَنْ الْمُسْرِفِينَ) آزرغونلنده چیککن چقوغو چیلردن (وَلَقَدْ اخْتَرْنَا لَهُمْ) و تحقیق اختیار ایتدک بز موسی پیغمبرنی هم آکا ایمان کیلتورگانلرنی بنی اسرائیل قومندن (عَلَىٰ عُلْمٍ) علم اوزرینه یعنی آنلرنک مستحق ایدکلرینی بلوب آنلرنی اختیار قیلدق (عَلَىٰ الْعَالَمِينَ) شول زمانده بولغو چی عالملر خلقی اوزرینه (وَأَتَيْنَاهُمْ) هم بیردک آنلرغه (مِنَ الْآيَاتِ) قدرتمزنگ علامتلرندن (مَا فِيهٖ بَلَاءٌ مِّبَيْنَ) شول نرسه نی کم آنده بولغو چیلر آشکارا نعمت یعنی دریانک آنلر اوچون یارلامای کیبی هم کوكدن آنلرغه من وسلوی نعمتلری اینه کی کی اشلرنی آنلرغه بیردک (أَنْ هُوَ لَمْ) درستلکده اوشبو گروهه یعنی قریش مشرکلری (لَيَقُولُنَّ) البته ایتورلر (أَنْ هِيَ) ایبه سدر بزنگ اشمزنگ عاقبتی و حالمزنگ خانهمسی (الْأُمُوتُنَا الْأُولَىٰ) مگر اولگی اولوممزدر دنیاده یعنی بر مرتبه اوله رمزده شونک برله اش بتهر کیری نرله ک یوقدر (وَمَا نَحْنُ بِمُنشَرِينَ) هم ایبه سمز بزلر کیری ترگرولمش و قوبارلمش اولگانندن صوك (فَأَنزَلْنَا بِآبَائِنَا) بس کیلتورگز بزنگ اولگان آنلرمزنی ترگزوب (أَنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) اگر بولسا گزسز ای مؤمنلر راست ایتکوجیلر اولگانندن صوك نرله ک باردر دیگان سوزگزه دیورلر بوسوزنی آنلر محض جهالترندن ایتورلر زیرا که اولگانندن صوك نرله ک بار دیگاجده حاضر اوشبو کون اولوکلر ترلوب فایتولری لازم توکلدر (أَمْ خَيْرٌ) ایا قریش قومی آرتوغراقیدر

(۱) معالنه مذکوردرکه اگر بر مؤمن اولسه فرق کونگه چه کوك و ییر آنک وفاتینه یغلار عطار رحمه الله ایتدی کم کونکک یغلامای اطرافلری قزار ماقیدر انس رضی الله عنه دن منقولدرکه امام حسین بن علی رضی الله عنها وفات بولغان کون آنک اوچون کوك یغلادی کونکک نیکره سی فان کی قب قزل بولدی دیمشدر فرعون قومی مشرکلر ایدیلر هم هیج بریغشی عمللری بولمادی شول سببلی آنلر اوچون کوك و ییر یغلامادی.

(۱) ابن عباس رضی اللہ عنہما دین بر روایتک تبع پیغمبر ایدی لکن حدیث شریفک تبع ناک پیغمبر لکی یا که پیغمبر نوگلیکنی بله سم دایوب کلمشدر عائشه رضی اللہ عنہا دن منقولدر که تبع نی خورلا ما کتر کم اول مسلماندر ولها حق تعالی آنک قومنی مذمت ایلدی اوزینی مذمت اینمدهی معالمنده مذکوردر که تبع ناک اوغلینی مدینه خلق اولتوردیلر سوکوره تبع آنلرغه فسد، ایتوب کوب لشکر جمع قیلوب آنلر اوستینه باردی بنی قریظه اولوغلری بو خبرنی ایشتنکاج تبع ناک فاشینه کیلدیلر وایتدیلر کم بو طریقہ جرأت ایلمه گل اوشبو مدینه شهری آخر زمان پیغمبرینک هجرت قیلاجق اورنیدر دیلیر تبع آخر زمان پیغمبرینک صفتلرینی اهل کتاب عالمرندن

ایشتوب کوکلندن رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم حضرتینه محبت ایلدی هم غایبانه آگما ایمان کیلتوردی مدینه اهلینه هیچ بر زبان ایرشدرمه دی کوب مال بیردی هم پیغمبرمز علیہ الصلوٰۃ والسلام حضرتینه بر خط یازوب اوزینک اسلا- مینی و محبتینی بیان فیلدی اول خطنی شامل یهودیگه امانت ایتوب بیردی: «اگر آخر زمان پیغمبرینک وقتینه ایرشسهک بو خطنی آگما طابشرور- سین هم مینم سلامینی آگما ایرشدرورسین والا اولگان وقتنکده بالارکغه وصیت قیلوب فالدرورسین» دیدی

کوچ وقوت هم مال و دولت جهندن (أَمْ قَوْمٌ تَبِعَ) یا ایسه تبع قومی آرتوغرافیدر کم غایتده کوچلی هم دولتی بیک کوب لشکر ایدیلر (وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) دخی تبع قومندن الگاری بولغان کمسلر هم عاد و ثمود و مؤتفکات قوملری کبی نی قدر کوچلی و شوکتلی قوملر بولسهلرده قایجان کم ایمان کیلتورمه دیلر (أَهْلِكُنَاهُمْ) هلاک قیلدی بز آنلرنی تورلی عذابلر برله (أَنَّهُمْ كَانُوا) درستلکده آنلر بولدیلر (مَجْرِمِينَ) مشرک بولغوجیلر هم بعث و حشرگه انکار اینکوچیلر اخبار و آثاردن شوبله مفهومدر که تبع (۱) بر اولوغ پادشاه ایدی مشرقدن مغربکه قدر کوب لشکر هم فورالدر برله شوکت و سلطنت برله یورب سیر قیلدی خیره و سمرقند شهرلرینی اول بنا قیلدی (۱) (وَمَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَبَارِئَاتِ بِنِ كَوَکْرِنِ وَالْأَرْضِ) هم بیرنی (وَمَا بَيْنَهُمَا) دخی کوب برله بیر آراسنده بولغان نرسهلرنی (لَا عِيبَ) اویون قیلغوجیلر بولغانمز حالده یعنی بوشقه و عیشکه بارانماق بلکه حکمت و مصلحت برله یارانماق (وَمَا خَلَقْنَاهُمْ) یارانماق بز کوکنک هم بیرنک اهلینی (أَلَّا بِالْحَقِّ) مگر حقیق برله یعنی طاعت قیلغوجیلرغه و گناه اشلر گوچیلرگه عذاب اینمهک اوچون یارانماق (وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ) ولکن مشرکلرنک کوبرهگی (لَا يَطْمَئِنُّونَ) بلهسلر هانلکلری سببلی عذابینک بارچه اشی حکمت و مصلحت برله بولماقنی (أَنَّ يَوْمَ الْقَضِ) درستلکده حقیق باطلدن آیرلا تورغان کون یا که مؤمن مشرکین و مطیع

اول خط شامل یهودین بالارینه فالوب سوکوره آنلرنک ۵۷ اولادینه فالوب هر قایوسی اولگان وقتده اول امانتنی بالارینه وصیت قیلوب فالدرور ایدی شول طریقہ شاملونک نسلندن یکریمی برچی بوونده ضرب ابو ایوب الانصاری رضی اللہ عنه گه ایرشدی ابو ایوب اول امانت خطنی رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم حضرتینه طابشردی هم تبع ناک سلامینی عرض ایلدی حضرت پیغمبر تبع ناک سلامینی آلوب اوچ مرتبه مرجبا بالاغ الصالح دایوب بیوردی بعضیلر تبع ناک پیغمبرمز علیہ السلامغه ایمان کیلتورمه کی اول حضرتنک معتمدن یعنی پیغمبر بولماقننن یدی یوز بل الگاری ایدی دیبشدر و بعضیلر بر مکده ایلی اوچ یل مقدم ایدی دیورلر والله اعلم.

عاصىدىن مېتاز بولا تورغان كون يعنى قيامت كوني (ميفاتېم) آدمىلرنىڭ جىولا
تورغان وقتىدىر (أَجْمَعِينَ) بارچەلرنىڭ (بوم لا يعنى) اول قيامت كونده دفع
قىلباس و كېتەرمەس (مولى عن مولى) دوست دوستىن و قىرنداش قىرنداشدىن
(شېئاً) ھېچ بىر نەرسەنى عذابدىن يعنى برسى ايكنچىسىنە ھېچ فائە ايرىشەره. آلماس
(ولام بصرون) ھم ياردەم ايتىلۇش بولماسلار آنلر اول كونده يعنى دوست
دوستقە و قىرنداش قىرنداشكە ھېچ بىر مەدەد ياردەم ايتە آلماس (الآن من رحم الله) مگر
شول كەسە كەم رحمت ايتىدى آڭا خدای تعالی يعنى مؤمنلر و ايندگو كشىلر
بىر برسېنە يارم قىلوشورلر شفاعت ايتىمەك بىرلە (انته) درىستلىككە خدای (هو
العزيز) اولدىر غالب بولغۇچى بارچە خلائق اوزرىنە (الرحيم) مەربان و مەرحەتلى
بولغۇچى مؤمنلرگە (ان شجرة الزقوم) درىستلىككە زقوم آخاچىنىڭ يېشى (طعام الايم) گناھ
قىلغۇچىلرنىڭ طعامى و آشى تورغان نەرسەلر بىر گناھ قىلغۇچىدىن مەراد ابو جەھل درىمىشلر
مەرقاچان اول زقوم يېشىنى تەوۋغ اھلى آشاسەلر (كالمهل) اري تولىش باقر شېكلى (يعنى)
فاينار اول (في البطون) قانلرنىنە (كفلى العيم) اسى صونك فايناماق كىي
فاينار اچە گىلرنى پارە پارە قىلور بس حق تعالی زىبانلرغە ايتور (خنوه)
توتۇڭز اوشبو گناھكارنى (فاعتلوه) بس سۇدۇڭز لر آنى قەر و خورلاو بىرلە
(الى سواه العيم) تەوۋغنىڭ اورتاسى سارى (ثم صبوا) سۇڭرە قويۇڭز لر
(فوق رأسه) آنىڭ باشى اوستىنە (من عذاب العيم) اسى صونىنەن تاكم
آنىڭ اچى زقوم بىرلە عذابلاندى كىي بارچە تىي ھم اسى صونى بىرلە
عذابلانسون ھم زىبانلر ايتورلر اول گناھكارغە (ذوق) طانوغل سىن اوشبو
عذابنى (انك) درىستلىككە سىن (انت العزيز) سىن سىن عزتلى و قدرلى
بولغان كشى قومىڭ آراسىدە (الكريم) اولوغ بولغۇچى كشى سىن اوز
گمانىڭە زىراكە ابو جەھل اوزىنى مېن مەكە اھلىنىڭ عزتلىرەكى و اولوغراتى
مەن دىيور ايدى شول سېببى زىبانلر استەز آء قىلۇب آڭا ايتورلر طارنقل
اوشبو عذابلرنى سىن دىيادە وقتىڭدە عزيز و كرېم مېن دىيۇب دعوا قىلور
ايدىڭ (ان هذا) درىستلىككە اوشبو عذاب (ما كنتم نمترون) شول
نەرسەدر كەم سز آنىڭ توغرىسىنە شك توتار بولدىڭز و آڭا اوشانماس ايدىڭز
دىيادە وقتىڭدە (ان المتقين) درىستلىككە تىقوالق ايتكۇچىلر (في مقام آمين)
ايمىنىڭ اورتىدە بولورلر يعنى بارچە آقتلردن و قورقۇلردن ايمىن بولا طورغان

بیرده بولورلر (فِي جَنَّاتٍ) جنت باقیهلرنه (وَعِیُونٍ) هم چشمهلر باننه (یَلْبَسُونَ) کیهلرلر آنلر (مِنْ سُنْدُسٍ وَاسْتَرْقٍ) نهزك بغهکنن و محکم طوقولغان آمللسدن بولغوجی کیولرئی و هللرنی (مُتَقَابِلِینَ) بر برسینه فارشی بولغانلری حالده مجلسلرده تاکم بر برسینگ یوزلرینی کورب الفتلنورلر (كَذَلِكَ) اوشاندائی نعمتلرده بولورلر آنلر (وَزَوْجَاتُهُمْ) هم جفتهلندرورمز آنلرنی (حُورٌ عِیْنٍ) آق یوزلی وایرکن کوزلی بولغان حوریلر برله (یَدْعُونَ فِیْهَا) تهلرلر آنلر جتنده (بِكُلِّ فَاكِهَةٍ) هر بیشنی یعنی هر قابو بیشنی آرزو قیلسهلر آللرنه بولور (أَمْنِینَ) ایبین بولغانلری حالده ضرر وزیانندن یاکه اول نعمتلرنیگ بتمهکنندن (لَا یَذُوقُونَ) طانوماسلر آنلر (فِیْهَا الْمَوْتُ) جتنده اولومنی یعنی آنده اولوم بولماس (الْأُولُوَّةَ الْأُولَى) اولگی اولوملرنندن صوگ کم دنیاده طانودیلر (وَوَفِیْهِمْ) هم صاقلار آنلرنی خدای تعالی (عَذَابَ الْجَحِیمِ) نهوغ عذابندن (فَضْلًا) فضل و کرم یوزنندن (مِنْ رَبِّكَ) سینگ پروردکارکنن (ذَلِكَ) اوشبو اش یعنی جنت اهلینه اوشبو نعمتلر و کرامتلر بیترمه کی (هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِیمُ) اولدر اولوغ بولغوجی فوز و مقصودغه ایرشمهك (فَأَنَّا بِسَرَّانَاهُ) بس موندن باشقه ایبهسدرکم بز یکل وآسان قیلدی قراننی کم آنی ایندردك بز (بِلِسَانِكَ) سینگ نلک برله ای محمد علیه السلام یعنی عرب لغتنجه ایندردك (لَعَلَّهُمْ یَتَذَكَّرُونَ) شاید کم سینگ قومك فهم قیلورلر آنی وآنك برله وعظله نورلر و اوگوت آلورلر دیوب لکن آنلر وعظله نه دیلر (فَارْتَقِبْ) بس کونوب تورغل سین آنلرغه بر اش بولماقینی (أَنَّهُمْ مُّرْتَقِبُونَ) درسئلکده اول مشرکلر هم منتظرلر و کونوب تورغوچیلرلر سبکا بر ضرر وزیان ایرشمه کینی لکن سبکا ایرشکان نرسه حق تعالی نك نصرتی و یاردمی بولور و آنلرغه کیلهچك نرسه فاطمی عذاب بولور.

﴿ سورة الجاثية مكية وهي سبع وثلاثون آية ﴾

﴿ ۲۴﴾ نوحی سورہ جا ئیہ سورہ سی مکہ دہ نازلدر ۲۷ آیتدر ﴿﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(۴۴) اللہ اعلم بمرادہ بعضیلر دیبشلدردر کہ سورہ باشلرنده اولان حروفی مقطعه اسماء الہیہ ننگ مختصریدر مثلا حم دہ گی عآء حی وحفیظ ہم حکمت ازلیگہ ومیم مملکت ابدیہ سینہ اشارتدر بو ایکیسی برلہ قسم یاد فیلور کم (تَنْزِيلَ الْكِتَابِ) قراننی ایندریمک (مَنْ اللَّهُ الْعَزِيزُ) بارچہ نرسہ اوزرہ غالب بولغوجی خدای تعالی دندر (الْحَكِيمِ) دانا و حکمت ایسی بولغوجی خدای بارچہ اشلرنده (أَنَّ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) درستلکده کوکلرده ہم بیرده بولغوجیدر (آيَاتٍ) البتہ علامتدر و نشانلر یعنی کوکلرده گی سبارہ وثابت بولغوجی بولدزلر ہم بیرده گی طاغلر و آعاجلر و حیوانلر وغیری نرسه لر عیسی خدای تعالی ننگ کمال قدرتیہ ہم وحدتیہ دلیللدر (لِلْمُؤْمِنِينَ) ایبان کیلتورگوچیلر اووشانغوچیلر اودون (وَفِي خَلْقِكُمْ) ہم سزلرنی یاراتمانیہ (وَمَا يَبُتُّ) دخی شول نرسه دہ کم طاراملور آنی خدای بیر یوزنک (مَنْ دَابَّةٌ) فیملداغوجی جان ایسننن یعنی بیر یوزنہ طارالغان جان ایهلرنده و آنلرنک توری صورتلرده و مختلف شکللرده بولولرنده باردر (آيَاتٍ) علامتدر حق تعالی ننگ حکمتیہ استدلال قیلماق اوچون (لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ) شول گروعه کم شکسز بولولر یعنی اوشبو علامتلردن استدلال قیلوب علم یقین حاصل ایتهلر (وَأَخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ) دخی کیچه وکونلرنک توری توری بولماقلرنده یعنی برسی قارانغو و برسی یاقطی ہم برسی اوزون و برسی قصه بولولرنده (وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ) هم شول نرسه دہ کم ایندردی خدای تعالی (مِنَ السَّمَاءِ) کوکلدن (مِنْ رِزْقٍ) رزقنن یعنی رزقه سبب بولغوجی یغورده (فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ) بس ترکزدی اول یغور سببلی بیرنی (بَعْدَ مَوْتِهَا) اول بیرنک اولمه کنندن صولف یعنی فروغ بیرنی یغور برلہ یاشارتدی اوله نلر اوسلردی (وَتَصْرِيْفِ الرِّيَّاحِ) هم جیللرنی دوندرمه کنده و توری طرفلردن ایسدرمه کنده و الحاصل اوشبو مذکور اشلرنک بسارچه سنده (آيَاتٍ) علامتدر و دلالتلر بازدر حق تعالی ننگ کمال قدرتیہ (لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ) شول گروه اوچون کم تسفل فیلورلر و آکلارلر اوشبو دلیللرنی (تِلْكَ) اوشبو آیتلر (آيَاتُ اللَّهِ) خدای تعالی ننگ آیتلریدر

يا كه خداى تعالى كتابىڭ يىنى قرآنك آيتلر بىدر (نَتْلُوْهُمَا عَلَيْكَ) اوقورمز اول
 آيتلر سىڭ اوزرىڭگه اى محمد عليه السلام (بِالْحَقِّ) راستلىق و طوغرىلىق بىرله
 (فَبِآيٍ حَدِيْثٍ) بس قاىو سوزگه (بِعَدِّ اللّٰهِ) خداى تعالى نك سوزى صوڭنك (وَآيَاتِهِ)
 هم آناڭ قىر تىڭك دىللىرى صوڭنك (يَوْمُنَّ) ايمان كىلتورورلر و اوشانورلر يىنى
 خداىڭ كلامىنه اوشانماسلر قاىو سوزگه و كىمك كلامىنه اوشانورلر (وَيْلٌ لِّى فَاطَى
 عَذَابِيْرٍ لِّكُلِّ اَفَّاكٍ) هر بىر يالغان سوزله گوجى كىسه گه (اَنْبِيْءٍ) كوپ گناھلى بولغان
 كىسه گه كم آندىن مراد نضر بن حارث (بِسْمِ اللّٰهِ) ايشتور اول (آيَاتِ اللّٰهِ) خداى تعالى نك
 آيتلر بىنى كم (تَتْلَى عَلَيْهِ) اوفولمش بولور اول آيتلر آنك اوزرىنه (ثُمَّ يَصْرُ
 صَوْرَةً) دائىمچىلىق قىلور اول اوزىڭك كىفر و عنادىنه (مُسْتَكْبِرًا) تكبرىك
 ايتكوجى و باش طارىقوجى بولغانى حالده ايمان كىلتىردىن و اشانودىن اول
 آيتلرگه (كَانَ لَمْ يَسْمَعْهَا) گوياكه ايشتمه گاندىر اول آيتلر بىنى اول آيتلردىن
 هىچ فائىده نىمه س گوياكه ايشتمه گان كىشى كىبىر ايشوتىسه ده (فَبَشِّرْهُ) بس
 خبر بىر گل سىن آڭا (بِعَذَابِ الْيَمِّ) رىختكوجى عذاب بىرله نوموغده (وَإِذَا عَلِمَ)
 و مر قاچقان بىلسه اول كىسه يىنى نضر بن حارث (مِنَ آيَاتِنَا) بىزىڭ كىتابىمىز
 آيتلردىن (شَيْئًا) بىر نىسه نى يىنى بىر سوزى ايشتوب آنك قرآن آبتى ايد كىنى
 بىلسه (اتَّخَذْنَا) طونار اول آنى (هَزُوًّا) مسغره گه و آنك بىرله استىزاه قىلور
 (أُولَئِكَ) اوشبو گروه يىنى قرآن آبتىنى مسغره گه نوتقوجىلر (لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ)
 بولغوجىدىر آنلرغه خور قىلغوجى عذاب (مِن رَّأْيِهِمْ جَهَنَّمَ) آنلرڭك آرطلرندىر
 نوموغ يىنى اولگاندىن صوڭ نوموغه كرورلر (وَلَا يُغْنِي عَنْهُمْ) و كىتيرمه س آنلردىن
 (مَا كَسَبُوا) آنلرڭك كىسب قىلغان نىسه لرى ماللىرى و بالا چاغللرى (شَيْئًا)
 هىچ بىر نىسه نى خداى تعالى نك عذابىدىن (وَلَا مَا اتَّخَذُوا) دخى عذابىنى كىتيرمه س
 آنلردىن شول نىسه كم نوندىلر آنلر (مِن دُونِ اللّٰهِ) خداى تعالى دن باشقه (أُولَئِكَ
 دُوْستلر و معبودلر يىنى معبودلرى و پوتلرى آنلردىن عذابىنى كىتيرمه س (وَلَهُمْ
 عَذَابٌ عَظِيمٌ) و بولغوجىدىر آنلرغه اولوغ عذاب آخرىنه (هَذَا هُدًى) اوشبو قرآن
 هدايت ايتكوجىدىر (وَالَّذِينَ كَفَرُوا) و ايمان كىلتورمه گان هم اوشانماغان
 كىسه لر (بِآيَاتِ رَبِّهِمْ) پروردكارلرىڭك آيتلرىنه يىنى قرآنغه (لَهُمْ عَذَابٌ)
 بولغوجىدىر آنلرغه عذاب (مِنْ رَجْزٍ) قاطمراق عذابىدىن (الْيَمِّ) رىختكوجى عذاب
 (اللّٰهُ الَّذِى) خداى تعالى شول ذاتىركم (سَخَّر لَكُمْ الْبَحْرَ) مسغىر قىلدى سوزلرگه

درینای (لَتَجْرِيَ الْاَنهَارُ) تا حکم یورسون او چون کیمه لر (قیه) اول دریاچه (بامرو)
 آنک فرمای برله (وَلتَبْتَغُوا) هم تا حکم سزولونک استمه ککتر او چون دریاچه
 تجارت برله سفر قیلوب رزقنی و فائده لر قی (مَنْ فَضَّلَهُ) خدای تعالی تک فضلندن
 (وَالصَّالِحِينَ تَشْكُرُونَ) هم شایدکم سزولر شکرانه قیلورسن خدای تعالی که او شیو
 نعمتلر برابرنده (وَسَخَّرَ لَكُم) دخی مسخر قیلدی خدای سزولر که یعنی سزولونک
 فائده لنبه ککتر او چون یاراتدی (مَآئِ السَّمَوَاتِ) کوکارده بولغان نرسه لر قی
 فویاش و آی هم بولدیلردن (وَمَا فِي الْاَرْضِ) هم یرده بولغان نرسه لر قی طافلر
 و دینگزار هم آغاچلردن (جَمِيعًا مِنْهُ) لوشولونک بار چیمی اول خدای تعالی دنگنه در
 باشقه دن نوکلدر (انَّ فِي ذَلِكَ) درستکمه او شیولونق مسخر قیلوده بولغو چیدر
 (آیَاتٍ) البته دلالتلر قدرت الهیه که (لَقَوْمٍ يَشْكُرُونَ) شول گروه او چونکم
 تشکر قیلورلر خدایونک و عیالیه و عیالیه و عیالیه و عیالیه و عیالیه و عیالیه و عیالیه
 بر مشرک حضرت مس (وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) ایمان سوزلر بولر حقارت قیلدی حضرت
 عمرنک غیرت کیلولر (الَّذِينَ آمَنُوا) انتقام آماقی بولغان ایدی لکن اول وقتده
 مشرکلر برله صورتلر قیلوغه رخصت کیلگانی بولغندن توفی ایلدی حق
 تعالی دن آیت (فَلَمَّا اُنزِلَتْ) کم (فَلَمَّا اُنزِلَتْ) کم (فَلَمَّا اُنزِلَتْ) کم (فَلَمَّا اُنزِلَتْ) کم
 ایمان کیلورلر که کیمسه لر که (بِقُرْآنِهِ) هغو قیلوسنلر و کبچوسنلر آنلر (لِلَّذِينَ
 اٰتُوا الْحَقَّ) شول کیمسه لر که کم قورقمالر (آیَاتِ اللَّهِ) خدای تعالی تک ملائک
 و عذاب بولورلر (ان یعنی خدایونک عذابندن نورقنی نورغان مشرکلردن انتقام
 آکورغه لوشمال و نلر بلکه آنلرنی خدای تعالی که قرآن ایشونلر (لیجزی قوما)
 تادکم جزا بیره یون خدای تعالی بر گروهه (بِهَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) شول نرسه
 برله کیمه اشله و بیدیلر آنلر یخشیلق و ایمانلندن یعنی خدای تعالی هر کیمه قیلغان
 ایینه سوز او زی جزا یور (مَنْ عَمِلَ صَالِحًا) هر کیم اشلاسه اید گو عملنی
 (الْقَدِيرِ) بی آنک اوز نفسی او چوندر سی اجر و ثواب اوزینه بولور (وَمَنْ
 كَفَرَ) بی آنک باورای قیلده (سَالِحًا) بس آنک اوزینه بولور چیدر قیلغان
 باورایینه و عذاب (ثُمَّ اِلَى رَبِّكُمْ) موکزه پروردکار کز صاری (تَرْجِعُونَ)
 قایتارلر (بِئْسَ مَا يَحْكُمُونَ) جراسینی طایبق او چون (وَلَقَدْ اٰتَيْنَا) و تحقیق
 بیرده (بِئْسَ مَا يَحْكُمُونَ) بنی اسرائیل قومینه نورانتی (وَالْحُكْمَ) هم دین
 اشلر هم حکم بولور (وَالنَّهْيَةَ) دخی پیغبرلکنی یعنی آنلر اچنده پیغبرلر

قیلدی (ورزقناهم) هم رزق بیردک آنلرغه (من الطیبات) حلال و پکیز بولغوجی
 نعمتلردن (و فضلناهم) دخی آرتق قیلدی بز آنلرنی (علی العالمین) شول زمانده
 بولغان عالمر خلق اوزرینه (واتیناهم) هم بیردک بز بنی اسرائیلگه (بینات)
 روشن بولغوجی دلیللری (من الامر) دین و شریعت اشنیدن (فما اختلفوا) بس
 اختلاف قیلما دیلر آنلر دین اشلری توغر یسنده (الامن بعد ماجا هم العلم) مکر
 اختلاف قیلدیلر آنلرغه علم ککلیگانی سوکنده یعنی حقیقت حالنی و محمد
 علیه السلامک پیغمبر اید کینی تورانده کوروب بندیلر بلگانان قیلسون سوک اختلاف
 قیلدیلر و حقلقنی یا شور دیلر (بغیا بینهم) حسد و دشمنانق بوزندنکم آنلر آراسنه
 بولغوجینر (آن ربک) درستلکده سینک پروردکارک (بغضی بینهم) حکم قیلور
 آنلر آراسنه (یوم القیامة) قیامت کونده (فما کانوا فیه) شول نرسه توغر یسنده کم
 بولدیلر آنلر اول نرسهده (یختلفون) اختلاف قیلورلر دنیا ده (ثم جعلناک) سوکره
 یعنی بنی اسرائیلدن سوک قیلدی بز سینی ای محمد علیه السلام (علی شریعة) بر
 شریعت اوزره (من الامر) دین اشنیدن (فاتبعها) بس ایهر گل سین اول شریعتکه
 (ولاتبع) و ایهرمه گل (اهوا الذین) شول کسه لرک آرزولرینه کم (لا یعلمون)
 بلهسلر توحیدنک حقیقینی یعنی مشرکلرنک سوزلرینه ایهرمه گل (انهم لن یفقهوا
 عنک) درستلکده اول مشرکلر دفع قیلماسلر و کیتهرمهسلر سیندن (من الله شیئا)
 خدا نیک عذابندن هیچ بر نرسه نی اگر عذاب قیلماقنی تلهسه (وان الظالمین)
 و درستلکده ظالمق ایتمکوجیلر یعنی مشرکلر (بعضهم اولیاء بعض) آنلرنک
 بعضلری بعضلرینه دوستلردر شرک و کفرده بر بر سینه موافق بولماقاری بولدی
 بس سین آنلر برله دوست بولماغل (والله ولی المتقین) و خدای تعالی تقوالق
 قیلغوجیلرنک و شرکدن صافلانغوجیلرنک دوستلدر سین هم شولار برله دوست
 بولغل (هذا) اوشبو شریعتکه ایهرمک (بصائر) بصیرتلردر (للناس) آدمیلرگه یعنی
 روشن و یاقلی بولغوجی نرسه لر در کم توغری بولنی آنلر برله کورورلر (وهدی)
 هم هدایت و توغری یولغه کونلمه کدر (ورحمة) دخی رحمتدر خدا یندن (لقوم یوفنون)
 شول گروه ایچون کم شکسز اشانورلر مر ویدرکه مکه مشرکلرندن بعضلری
 مؤمنلرگه ایتمیلر اگر سزار ایته طورغان حشر و پست هم آخره کونی راست
 بولسه بزلر اول آخره عالمنک هم مال و دولت برله سزاردن آرتق بولورمز نتاکه
 کم اوشبو دنیا ده آرتق مز دیلدیلر حق تعالی دن آیت کیلدی کم (ام حسب)

ایا گمان قیلدیلر مو {الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ} شول کیمسه لر کم کسب قیلدیلر
یاوز لقلر نی یعنی مشرکلر گمان ایتدیلر مو {أَنْ نَّجْعَلَهُمْ} شونی کم قیلساق بز
آنلر نی آخرتنه {كَالَّذِينَ آمَنُوا} شول کیمسه لر کی کم ایمان کیلتوردیلر {وَعَمَلُوا
اِحْسَانًا} هم اشلا دیلر ایدگو عملار نی یعنی مشرکلر البته مؤمنلر کی
بولماسلر {سَوَاءٌ} برابر و تیکزدر {عِيَالَهُمْ} آدمیلر نك تر کلکلری {وَمَمَاتِهِمْ} هم
اولما کلری دنیا و آخرتنه یعنی کم ایمان برله اولسه ایمان برله تو بارلور و کفر اوزرینه اولسه
کفر اوزره تو بارلور {سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ} یاوز بولدی شول نرسه کم حکم قیلور لر
اول مشرکلر بزلر گه آخرتنه کرامت بیرلور دیوب {وَخَلَقَ اللَّهُ} و یارانندی
خدای تعالی {السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ} کوکلر نی هم بیرلر نی {بِالْحَقِّ} راستلق و توغریلق
برله {وَلْتَعْزَى} هم جزاء بیرلمش بولسون ایچون {كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ} هر
بر نفس کسب قیلغان نرسه سی برله یعنی هر کم اوزینك اقله گان عملینه
کوره جزاسینی طاہسون اوچون ایدگولک و یاوز لقلن {وَهُمْ لَا يَظُنُّونَ} و آنلر
یعنی بذلر ظلملق ایتولمش بولماسلر اجر و ثوابلر نی کیمتوله ک یا که عذابلر نی
آرتدیر لفاق برله {أَفَرَأَيْتَ} ابا بس کوردگو یعنی نیچک کورورسك {مَنْ اتَّخَذَ إِلَهًا
غَيْرَهُ} شول کیمسه نی کم توندی خدای نی و معبودی اوزینك هواسی ایتوب یعنی هر اشد
نقدی آرزوسینه ایاردی نفسینك آرزوسنی اوزینك معبودی کی ایتوب توندی و نفسینی
تلاسه شول اشلا دی یا که معناسی نیچوک کورورسن شول کیمسه نی کم معبودی
نفسینك تلمه کی برله اختیار ایلا دی یعنی نفسی قاپو نرسه گه و قاپو پوتنه
طاہونوی تلاسه شوکا طاہوندی و اوزرینه شول نرسه نی معبود ایتدی {وَأَضَلَّهُ اللَّهُ} هم
ضاللت رازغوناقده قالدردن آئی خدای تعالی {عَلَىٰ عِلْمٍ} علمی و بلها کی اوزره یعنی
اول کیمسه نك عاقبت حالی ضاللت اوزره بولا قیبنی خدای تعالی بلدی {وَحْتَمَ عَلَىٰ
سَمْعِهِ} هم مهر قوبدی خدای تعالی آنك قولاغی اوزره یعنی قولاغینی برده لهدی تا کم حق
سوزنی ایشتماسون اوچون {وَقَلْبَهُ} دخی کوکلی اوزرینه یعنی کوکلیسی هم برده برله
قاپلادی تا کم خدای تعالی نك آیتلر نی آکلما ی نورغان بولدی {وَجَعَلَ} هم
قیلدی خدای تعالی {عَلَىٰ بَصَرِهِ عَشَاةً} اول کیمسه نك کوزی اوزرینه بر
اورتور بده یعنی کوزینی هم قاپلادی عبره نظری برله قارماسون اوچون و الحاصل
ضاللت و آرزونلقنك اسبابلری اول کیمسه ده نام جیبولدی {ثُمَّ يَهْدِيهِ} بس کم
هدایت قیلور و توغری بولغه کوندورور اول کیمسه نی {مَنْ يَهْدِ اللَّهُ} خدای تعالی

آنى ضلالتھ فالدرغاندىن صوڭ يەنى البتھ آندائىن كەسەنى ھىچ كەم طوغرى يولھە
 كوندەرە آلماس (أَفَلَا نَذَكَّرُونَ) ايا وعظلماناس سزمو واوگوت آلماس سزمو
 اوشبو سوزلردىن (وقالوا) وايتىدىلەر بعث وحشرگە انكار اينكوجىلەر (سأهى) ايباسىر
 تركلك (الاحيوتنا الدنيا) مگر اوشبو دىنيادافى تركلكمزدەر (نموت) اولەرمز بىز
 (ونعبا) ھەم ترك بولامز يەنى بعضلر بىز اولەلر وبعضلر ماز آنالردىن طووالر يەنى آخىرەت
 يوقىر تركلك اوشبو دىنياداغىنەدر (وما يهلكنا) وھلاك ايتىماس بىزنى (الآن النھر) مگر
 دەر يەنى زمانەنك اوتىاكى وقارطلق بىزنى اولتورور دىدىلەر (وما لهم بذلك
 من علم) وبوقىر اول مشركلرنك اوشبو سوز بىرلە ھىچ بىر علم وبىلورلرى يەنى
 بوسوزنى آتلىر بلوب ايتىماسلر ھىچ بىر دىلىللىرى يوقىر (ان ھم الايطنون)
 ايباسىر آنلر مگر كىم گىمان قىلورلر يەنى بىخى گىمان وتقليد بىرلە بو طرىقە
 باطل وبالغان سوزلرنى ايتورلر اولەك وتىلماكنى دەرگە اسناد قىلورلر وبىلماسلر
 بارچە اشلر مقلب اللھور بولغوجى اللھ تبارك وتعالى نك تقىرىرى بىرلە بولور
 دەر نك مېچدە دخلى يوقىر (واذاتلى) ھەر قاچان اوقولسە اول مشركلرگە (اياتنا
 كتابىمىز نك آيتلىرى (بينات) روشن وظاهر بولغانلىرى حالدە اول آيتلر يەنى
 بعث وحشرگە آيرىم آھقى دلالت قىلغوجىلەر بولغان آيتلر اوقولسە (اكان حجيتھم) بولماس
 اول مشركلرنك حجىت ودلىللىرى يەنى اول آيتلرگە فارشى ھىچ بىر دىلىل كلتوررە
 آلماسلر (الآن قالوا ائتوا) مگر شول كەم ايتورلر كىلتورگىز سىز (با بائنا) بىز نك
 آنالرى بىزنى (ان كنتم صادقين) اگر بولسا كىز سىلر راست اينكوجىلەر يەنى
 اولگاندىن صوڭ تىلماك بار دىگان سوز كىز راست بولسە بىز نك اولگان آنالرى بىزنى
 ترگىزوب كىلتورگىز آنلر تىرلوب قايتسەلر اشانورمىز دىورلر (قل) ايتكىل سىين
 اى محمد عليه السلام اول مشركلرگە (اللھ يعيىبكم) اللھ تعالى ترگىزور سىلرنى اول
 مرتبەدە آنالرى كىز قارىندىھ وسىلرگە جان بىرور (ثم يبئيتكم) صوڭرە اولتورور
 سىلرنى دىنيادە (ثم يبعثكم) صوڭرە جمع قىلور وجبار سىلرنى قىرلر كىزدە (الى يوم
 القيامة) قىيامت كوينىنەچە (لا ريب فىه) يوقىر ھىچ بىر شك اول قىيامت كوينىنك
 كىلما كىندە (ولكن اكثر الناس) ولكىن آدمىلرنك كوبرا گى (لا يعلمون) بلماسلر
 آنى فكىرلىرى فصھلقىن (واللھ ملك السموات والارض) وخداى تعالى گە مخصوصلر
 كوكلرنك ھەم بىرنك پادشاھلىقى (ويوم تقوم الساعة) وشول كوندە كەم قائم بولور
 قىيامت (يومئذ يحسر الابطالون) اول كوندە زىيان قىلورلر وخسراندە بولورلر

بولۇپ قىلىۋېتىلەر ۋەكىللىرى (ۋەزى كۈل ۋەتە) ۋە سېنى كورورسك اول كوندە
 ھەر بىر گروھى (جائىئە) تىزلىرىنە ھۆكۈمچىلەر يەنى ھېيت ۋە قورقۇن ھەر كىم
 بولۇپمۇ ھۆكۈمچىلەر (كۈل ۋەتە) ھەر بىر گروھ (ئەھلى ئالى كىتابى) اوندانمىش بولۇرلار
 ئوزلىرىنىڭ ھەقىقەت دىشلىرى سارى ھەم ئانلارغە ايتۇرلار (الْيَوْمَ نَجُوزُونَ) اوشبو كۈن
 جىزا بىرلىشى بولۇرسىز (مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) شول نىسەنكە جىزاسىنى كىم اشلار
 بولدىڭىز سىز دىنيادە ۋە قىتكۇزدە (هَذَا كِتَابُنَا) اوشبۇدۇر بىزنىڭ كىتابىمىز كىم (يَنْطِقُ
 عَلَيْكُمْ) سوزلار اول كىتاب سىزنىڭ اوزىڭىزگە (بالحق) راستلىق ۋە نىسەنە يلقى بىرلە
 يەنى كىرئامەتلىرىلەر يازغان ھەقىقەتلىرى سىزلىرىگە قىلغان ھەقىقەتلىرىنى رۇشنى
 ۋە ھەقىقەتلىرى (أَنَا كُنَّا نَسْتَنْسِخُ) دىشلىكىدە بىز نىسەنە قىلىۋېتىلىشنى چىنى پانەۋچى
 نىشەنلىرىگە يازارغە بىوردۇق (مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) شول نىسەنە كىم سىزلىرى اشلار بولدىڭىز
 دىنلىق چىشىنىۋېيالىقلىق (أَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا) اما شول كىسەنلەر كىم ايمان كىلتۈردىلەر
 (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) ھەم اشلار دىلەر ايدىگو ھەقىقەتلىرى (فِي دَعْوَاهُمْ رَبِّهِمْ) بىس كىرگۈزۈر
 آنلارنى پىروردىلارلىرى (فِي رَحْمَتِهِ) اوزىڭىز رەھىمىنە يەنى جىننىكە كىرگۈزۈر (ذَلِكَ)
 اوشبو كىرگۈزمەك (هُوَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ) اولدىر آشكارا بولغۇچى فوز ۋە قول اوستونلىقى
 (وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا) واما ھەقىقەتە اوشانماغان و ايمان كىلتۈرمەگان كىسەنلەر
 آنلارغە ايتۇر خدای تەئالى (أَقَلَّمْتُمْ كُنُوزًا) ايا بولمايدىمۇ (أَيُّهَا) مېنىم ايتۇرۇم
 (تَلَىٰ عَلَيْكُمْ) اوقۇلۇر سىزلىرىگە دىنيادە ۋە قىتكۇزدە اى كىر اھلى يەنى مېنى سىزلىرىگە
 پىغىبىرلىرى بىرەدەم تاكىم مېنىم كىتابلىرىمنى سىزلىرىگە اوقۇدۇلەر ۋە ھەقىقەت دىشلىكە سىزنى
 اوندە دىلەر (فَأَسْتَكْبِرْتُمْ) بىس كىبىرلىك قىلىڭىز سىز و ايمان كىلتۈرمەدىڭىز (وَكُنْتُمْ)
 ھەم بولدىڭىز سىز (قَوْمًا مَّجْرُمِينَ) شىرك كىلتۈرگۈچى گروھ (وَأَذَانًا) ۋە ھەرقاچان
 ايتۇلسە سىزلىرىگە دىنيادە ۋە قىتكۇزدە (أَنْ وَعَدَ اللَّهُ عَقَابًا) دىشلىكىدە الله تەئالى نىڭ
 ھەقىقەت ۋە ھەقىقەت ھەم ھەساب ۋە لواب ۋە عذاب بىرلە قىلغان ۋە ھەقىقەت راستلىق ۋە نىسەنە بىر
 (وَالسَّاعَةَ) ھەم قىامت ھەقىقەت (لَأَرْبَبَ فِيهَا) يوقىدۇر ھېچ بىر شىك اول قىيامتنىڭ
 بولماقتىدە دەۋىپ ايتۇلسە (فَلْتَمَنَّ) ايتىڭىز سىز (مَأْتَدْرِي) بىلىشىمىز بىز (مَّا السَّاعَةُ)
 نى نىسەنە قىامت (أَنْ نَّظُنَّ) گمان ايتىمىز بىز قىيامتنىڭ بولماقتىدە (الْأَطْنَاءُ) مگر
 بىر گمان سىزلىرىدىن يەنى بىزنىڭ گمانىمىز شولدىكى «سىزلىرى ھەم قىيامتنى بولۇر» دىيىپ
 گمانىمىز ايتىمىز بىزنىڭ يوقىدۇر (وَمَا نَعْنِ بِمُسْتَقْبَلِي) ۋە بىزلىرىمۇ ايتىمىز شىكلىمىز
 اوشاندىمۇ يەنى قىيامتنىڭ بولماقتىدە بىزلىرىڭىز ھەم قىيامتنى يوقىدۇر (وَبَدَّالْهَمَّ) ۋە ھەقىقەت

بولور اول مشرکلرگه آخرنده (سَيِّئَاتُ مَا مَلَؤُوا) دنیاده امله گلر بلور اولور اولور
 جزاسی (وَحَاقَ بِهِمْ) هم چولغاب آلور آنلرنی (مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤْنَ) هول
 نرسه نك عذابى كم استهزاء قیلور بولدیلر آنلر اول نرسه برله و آنى مسخره گه
 توندیلر دنیاده (وَقَبْلَ) هم ایتولور آلنرغه قیامتده (الْيَوْمَ نُنَسِّبُكُمْ) اوشبو
 کون قالدورومز بر سزنى تنوغ اولندنه وسزلرنى طائىلارمز (كَمَا نَسِيتُمْ)
 تئافكم اونولمادى سز و غافل بولدىز ايسىگىز گه كىلتورمه دىگىز (لَعَلَّكُمْ يَتَّقُونَ)
 هذا اوشبو كونىگىز گه يولو قیامتى يعنى قیامت كونىنى كورونى چيجه خاطر گىگه
 كىلتورمه دىگىز و غفلنده بولدىز (وَمَا يُعْطِيكُمُ النَّارُ) و اوشبو كون سزنىگه اوشبو
 تنوغ اولدیلر (وَمَا لَكُمْ مِنْ نَاصِرِينَ) هم يوقىر سزلىگه ياردىم بير گوجلر و همد
 ايتكوجيلر يعنى هيچ كم سزنى عذابدن قوتلرلمس (فَلْيَسْمَعُوا) اوشبو عذاب
 سزلىگه (بِالَّذِي كَفَرْتُمْ) هول سببلى دركم سزلىر توندىگىز (آيَاتِ اللَّهِ) عذابىگه
 كتايىنىڭ آيتلرینی ياكه قدرتىنىڭ دليللرینی (هزوا) مسخره گه يعنى استهزاء
 ايدىگىز و اشانمادىگىز (وَعَرَّيْتُمْ الْعَيْنَ الدُّنْيَا) هم مغرور قىلدى و آلدادى سزلىرى
 دنيا تر كلكى يعنى فانى دنیافه آلدانوب آخرت دولتىدن محروم قالدىگىز (فَالْيَوْمَ)
 بس اوشبو كون (لَا يُخْرَجُونَ مِنْهَا) چغارلىلار آلنر تنوغدىن و اوطىن (وَلَا هُمْ
 يَسْتَعِينُونَ) دى راضىلىق طلب ايتولمس آنلردن يعنى هيچ كم اول مشركلرگه
 اعتدال قىلماس و آنلردن راضىلىق استمهس هم مېجهه آفرغىه قىر و عجز
 بولماس (فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ) بس خدای تعالى گهدر بار چه ثنا و ماقامان (رَبِّ السَّمَوَاتِ)
 كوكورنىڭ ياراتقوجىسى بولغان خدای تعالى گه (وَرَبِّ الْأَرْضِ) هم بيرنىڭ
 ياراتقوجىسى (رَبِّ الْعَالَمِينَ) بار چه عالمرنىڭ تريبه ايتكوجىسى (وَلَهُ الْكِبْرِيَاءُ)
 هم اول خدای تعالى گه مخصوصدر اولوغلىق (فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ) كوكورلرده
 هم بيرده (وَهُوَ الْعَزِيزُ) و اول خدای تعالى غالبدر بار چه خلق اوزرينه (الْقَسِيمُ)
 دانا هر و حكمت ايمىبدر بار چه املرنده .

﴿ ۱۵ ﴾ سورة الاحقاف مكية وهي خمس وثلاثون آية ﴿ ۱۶ ﴾

﴿ ۲۵ هجی سورہ احقاف سورہ سی مکہدہ نازلدر ۳۵ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(حَمِّ) اللہ اعلم برادہ امام قشیری رحمہ اللہ بیور مشدر کہ ہمہ ده گی حاء حکم آلی گہ اشارتدر ومیم مجد پادشاهین کنایتدر حق سبحانہ وتعالی اوزینک حکم کاملی ومجد شاملی برلہ قسم یاد قیلور کم (تَنْزِيلُ الْكِتَابِ) قرآنی ایندیرمک (مَنْ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) اشندہ غالب بولفوجی وتوغریلق برلہ حکم قیلفوجی خدای تعالی دندر باشقہدن نوگلدر (مَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ) یاراتماذق بز کوکلرنی (وَالْأَرْضِ) ہم بیرنی (وَمَا بَيْنَهُمَا) دخی کوک برلہ بیر آراسندہ بولغان نرسہلرنی (الْأَبْلَعُ) مگر راستلق وتوغریلق برلہ یعنی حکمت ومصلحت برلہ یاراتنق بوشقہ وفائده سزگہ نوگلدر (وَأَجَلٌ مُّسَمًّى) ہم بر آطالمنش وپیلگولہ نمش منتکہ یاراتنق یعنی ہر فایوسینک بقاسی وفالماقی بر معلوم منتکہ قدر وعمر لرنیک آخربنہ قدردر (وَالَّذِينَ كَفَرُوا) وآخرتکہ اوشانماغان کسہلر (عَمَّا أَنْتَرُوا) شول نرسہدن کم فورقوتولمش بولدیلر آنک برلہ یعنی قیامت احوالندن وآخرت عذابلرندن (معرضون) یوز دوندر گوچیلدر یعنی آکا اوشاناسلر وفکرلہ مہسلر (قُلْ) اینتکل سین ای محمد علیہ السلام مشرکلر گہ (ارایتم) ایا کوردکوز موسز یعنی میکا خبر بیرکوز (ماتدعون من دون الله) شول نرسہدن کم سز لر طابونورسز خدای تعالی دن باشقہ یعنی سز لرنک معبودلرکوز بولغان پونلر وملائکہ ہم غیریلر (ارونی) کورسہ تکوز سز میکا (ماداخلقوا) فی نرسہنی یاراتدیلر آنلر (من الأرض) بیردن ہم بیردہ گی نرسہلردن (أم لهم شرك) یا ایسہ آنلرنک اور تافلقلری بارمیدر (فی السموات) کوکلرنی یاراتودہ یعنی البتہ اول معبودلرکوز وپونلرکوز هیچ برنرسہنی یاراتقان نوگلدر ہم خدای تعالی گہ اور طافلقلری یوقدر باکہ اوزلری برعاجز وضعیف مخلوقلردر بس فی اوچون آنلرنی عبادتدہ خدایفہ شریک قیلورسز (ایتونی بکتاب) کینلورکوز سز میکا بوخصوصدہ ہر کتابنی اگر سز لر گہ کتاب کینلگان بولسہ (من قبل هذا) اوشو فور آن کبلہ کنندن انگاری یعنی البتہ پونلرغہ طابونورکوز دیوب هیچ بر کتاب کینلگانی یوقدر (أو آتاة من علم) یا ایسہ اولگیلرنک علملرندن فالغان بر اثر باکہ پیشبرلردن

۲۶
(*) الجزء السادس
والعشرون

قالغان برروایتی کیلتورگزم اوشبو پوتلرغه طابونماقگرغه دلیل بولسون
(ان کنتم صادقین) اگر بولساگزسز راست اینکوچیلر اوشبو دعواگذرده
(ومن أضل) وکدر آزغونراق (ممن بدعوا) شول کسه دن کم اونئروطابونور
اول (من دون الله) الله تعالی دن باشقه (من لایستجیب له) شول کسه گه
کم اجابت ایتمهس اول آنک دعاسینه واوندهمه کینه (الی یوم القیامة)
قیامت کونینه چه یعنی مشرکلر اوزلرینک پوتلرینه قیامتکه قیر
دها قیلسلر واونئسه لرده آنلردن هیچ اجابت اثری ظاهر بولماس (وهم عن
دعائهم) هم اول پوتلر آنلرنک اونئمه کلرنندن (غافلون) غافلر و خبرسزلردر
زیراکه اول پوتلر جهاد و جانسز نرسه لدر بس آنلر دعائی هیچده ایشته سسلر
نیچک اجابت قیلسونلر (وإذا حشر الناس) وهر فایچان قوبارلسلر آدمیلر
قبرلرنندن (کانوا لهم) بولورلر اول باطل معبودلر وپوتلر اوزلرینه طابنغوچیلرغه
(اعداءهم) دشمانلر مشرکلرنک گمان اینولرینک خلافتجه چونکه آنلر بزلرگه
آخرنده پوتلر مز شفاعت و یاردم ایته لر دیوبه گمان قیلورلر و حالانکه پوتلری
آنلرغه دشمان بولورلر (وکانوا) هم بولورلر باطل معبودلر (بعبادتهم) مشرکلرنک
آنلرغه طابنولرینه (کافرین) اوشانماوچیلر وانکار اینکوچیلر یعنی بونلرنی
بز بلهه ییز دیورلر یاکه طابنغوچیلر اوزلری انکار قیلورلر آنلرغه طابنولرینی
وطابونماقدق دیورلر (وإذا تلی علیهم) وهر فایچان اوقولسه اول مشرکلر اوزره
(آیاتنا) بزنک آیتلر مز (بیئات) ظاهر بولغانی حالده اول آیتلر (قال الذین
کفروا) اینولر حلققه اوشانماغان کسه لر (للعق) راست و طوغری سوزگه
(لما جاءهم) کیلگانی زمانده اول حق سوز آنلرغه (هدا سحر مبین) اوشبودر
آشکارا بولغوی سحر دیورلر (أم یقولون) بلکه سحر در دیک برله گنه
قناعته لئه سسلر اینولر آنلر (اقتربه) افتراء قیلدی محمد قرآنی یعنی اوزندن
توزوب ایته در «خدایدن کیلدی» دیوب یالغانلایدر دیورلر (قل) ایتکل سین
ای محمد علیه السلام اول مشرکلرگه (ان اقتربته) اگر فرضاً افتراء قیلغان
بولسام مین اول قرآنی و «خدایدن کیلدی» دیوب یالغان ایتکان بولسام مین
بو اشم غایت الوغ گناه بولدندن بو اش سبیلی میکا فاطی عذاب کیلسه کیرهک
(فلا تملکون) بس سزلر مالک بولماسسز (لی) مینم اوچون (من الله) خدای
تعالی دن (شیئا) هیچ بر نرسنی یعنی میکا کیلگان عذابنی میندن دفع ایتمه ککه

(۱) معالمه كلتور مشرکه اوشبو آيت كريبه كيلگاندىن صوڭ مشركلر شادلاندىلر و ايندىلر كىم خدای فاشنىڭ محمدنىڭ اشى ھىم بىزنىڭ اشىز بىر تىگىز ايكان بىزلىر حالىمىزنىڭ عاقىبى نىچوڭ بولاچاقىنى بىلمەدكەز كىمى محمد ھىم

و كىتەر مەككە سىزلىر قادر بولماسسىز و مېنى قوتقارا آلمايسىز ھىم سىزلىردىن باشقە كىشىلىر ھىم ھىچ قايسى قوتقارا آلمايسىلر. بىس مېن بو اشكە نىچك جىرات قىلايم و كىمگە اوشانوب بو اشنى اشلەيم (ھو اعلم) خدای تعالى بىلگۈچىرە كىس (بىنا تقيضون فيہ) شول نرسەنى كىم سىزلىر طەنە قىلورسىز اول قرآن طوغرىسىنە و آنى سحر دىر ھىم افتراء قىلىنمىش دىورسىز خدای تعالى بو سوزلىرىڭىزنى بلور (كفى به شھيدا) كىفايە ايتكۈچى و بىنكۈچىدىر اول خدای تعالى گواھ بولوب (بىنى و بىنىكم) مېنىم آرام بىرلە سىزنىڭ آراڭىزىدە بىس مېنىم سوزىم راستلىقىنە ھىم احكامىنى ايرىشدرگانلىكىگە ھىم سىزلىرىڭ كىس و عناد كىزغە ھىم نىكىد بىكىزگە خدای اوزى گواھ بولور و شوڭا كۈرە چىزلىرىڭىزنى بىرور (ھو الففور) و اول خدای تعالى بارلقاغۇچىدىر مۇمىنلىرى (الرھىم) مەربان و مەرحىملىدىر ايماندا ئىبات بولغان كىسەلرگە (قل) ايتكىل سىن اى محمد عليه السلام (ما كنت) بولمايم مېن (بىنا من الرسل) ايتك اۆل پىغمبىرلىك دىعواسىنى ايتكۈچى پىغمبىرلىدىن بىنىم پىغمبىر بولمايم يىڭا چىققان بىر اش توڭلىدىر بىلكە مېنىدىن الگارى ھىم پىغمبىرلىر كىلگانلىرىدىر بىس سىزلىر، نى اوچون مېنىم پىغمبىرلىكىگە اوشانمايسىز (وما ادرى) ھىم مېن بىلمەسەن شونى كىم (ما بقل بى) نى نرسە قىلىنىش بولور مېڭا بىنى كىلەچك زامانە باشقىغە نى اشلر واقع بولاچق ايدكىنى مېن بىلمەسەن (ولا بكم) دىخى سىزلىرىڭ باشكىزغە نى كىلەچك ايدكىنى بىلمەسەن (ان اتبع) مېن اىبەر مەسەن (الا ما بوخى الى) مگر شول نرسەگە اىبەرور مېن كىم و خى ايتولور مېڭا خدای تعالىدىن (وما انا) ھىم مېن توڭلەن (الا ندىر مېن) مگر بىر آشكارا قورققۇچى مېن (اما كىلەچك زامانە بولاچق اشلىرىنى بىلگۈچى و آندىن خىر بىرگۈچى توڭلەن خدای تعالىنىڭ وچىندىن باشقە (قل) ايتكىل سىن اى محمد عليه السلام (ارابتم) اىبا كوردكۈز موسىز خىر بىرگۈز مېڭا اى مشركلر (ان كان) اكر بولسە اول قرآن (من عند الله) الله تعالى فاشنىدىن (و كفى به) و سىزلىر اوشانماڭىز آڭا (وشھد شاهد) ھىم گواھلىق بىردى بىر گواھلىق بىرگۈچى (من بنى اسرائيل) بنى اسرائيلدىن بىنىم مۇسى عليه السلام گواھلىق بىردى ياكە عبد الله بن سلام رضى الله عنە گواھلىق بىردى (على مثله) اول قرآننىڭ مىثلى اوزرىنە بىنىم قرآننىڭ مىثلى بولغۇچى نوراننىڭ

اوزىنىڭ باشقىنە نىلر كىلە- چەكىنى بىلمەس اكر اول خدای طرفىدىن كىلگان پىغمبىر بولسە خدای آڭا نىلر بولاچاقىنى و نىلر كۈرەچە كىنى بىلدىرور ايدى دىدىلر بىس حق تعالىدىن لىغىرلىك الله ماتقىدىن مەننىڭ وما تاغرى ايتى نازل بولدى و اسباب نىزولە مەن كوردىرە پىغمبىر مۇمىنلىكە الصلوة و السلام حضرتلىر اويقۇدە واقع سىنە سورى ھىم خىر ماباچقىلىرى بولغان بىر گرەھجرت قىلغانىنى كوردى صحابەلىر حضرتىدىن بو واقىغە نى ايشتىگاندىن صوڭ تىزىرەك ھىجرت قىلوب مشركلرنىڭ اذىت و جفالىرىدىن قورنىلامز ايكان دىب شاد بولدىلر واقىغەنىڭ تىبىرى تىزلىكە كىلمە يوب مشركلرنىڭ ظلم و ايداللىرى حددىن آشقاج صحابەلىر قاچقان ھىجرت قىلامز دىوب آشوقدىلر بىس حق تعالىدىن اوشبو آيت

كىلدى كىم ايتكىل سىن مۇمىنلىرگە كىم مېن بىلمەسەن مېڭا ھىم سىزلىرگە نى اش قىلىنىش بولور بىنى ھىجرت ايتنە كىكە رىخت بىرلورمۇ ياكە بىرلەبوسۇ.

راست بولمائی و خدای تعالیٰ فاشندن بولمائی برلہ گواھلق بیردی یا کہ قرآنک
خدای تعالیٰ فاشندن کبلہ کی برلہ گواھلق بیردی ابن سلام لکن اولگی معنا
ظاہر در کم موسیٰ علیہ السلام قرآن اوخشاشلی بولغان نورات اوزرینہ گواھلق
بیردی (فَإِنَّمَا) بس ایمان کیتورگان و اوشانغاندر اول گواھلق بیرگوچی قرآنفہ
زیرا کہ قرآن خدای تعالیٰ دن کبلگان بولسہ خدای تعالیٰ دن کبلگان کتابک
راستلقی برلہ گواھلق بیرگان کشی البتہ اول قرآنفہ اوشانغان بولور بس موسیٰ
علیہ السلام ہم قرآنفہ اوشانغان بولور (وَاسْتَكْبَرْتُمْ) و سز لر باش طارندک
قرآنفہ اوشانمادک بس سز لر بواشکمز برلہ اوز نفسلرکمز گہ ظلملق اینکوچیلرسز
(إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ) درستلکک خدای تعالیٰ طوغری یولغہ کوندرمہس (الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ)
ظلملق اینکوچی گروہنی مرویدر کم عربدن بعض قبیلہلر ایمان کیتورگاج بنوعامر
وعطفان و بنواسد قبیلہلری آنلرنی طعنه و ملامت اولدیلر حق تعالیٰ دن آیت کبلدی کم
(وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا) و ایتدیلر ایمان کیتورمہگان کسہلر یعنی بنوعامر و عطفان
و غیر ی قبیلہلر (لَلَّذِينَ آمَنُوا) ایمان کیتورگان کسہلر اوچون یعنی مسلمان بولغان
قبیلہلر حقنہ ایتدیلر (لَوْ كُنَّ خَيْرًا) اگر ایمان کیتورمہک خیر لی و بخشیش بولسہ
ایدی (مَاسْبِقُونَا إِلَيْهِ) بزدن اوزماسلر ایدی آنک صاری قبیلہک توبہ نلری و فقیر لری
یعنی بز لر فالوب آنلر ایمان کیتورمہسلر ایدی اول بز لر ایمان کیتورگان بولور
ایدک زیرا کہ بز آنلردن مرتبہدہ اولوغراق ہم دولتلیلرمز دیدیلر (وَإِذْ لَمْ يَهْتَدُوا
بِهِ) و هول وقتدہ کم کونلہ دیلر اول مشرکلر قرآنفہ یا کہ اسلام دینینہ (فَسَيَقُولُونَ)
بس تیزدر کم ایتورلر آنلر (هَذَا أَفْكٌ قَدِيمٌ) اوشبو ہر ایسکی یالغاندر یعنی
اولدہ ہم مونک کی سوزلرنی ایتکوچیلر بار ایدی دیورلر (وَمَنْ قَبْلَهُ)
و حالانکہ اول قرآن کبلودن الگاری (کتاب موسیٰ) موسیٰ پیغمبرک کتابی
یعنی تورات بیہرلمش ایدی و بز اول نورانتی قیلدق (أَمَّا) امام دین اہلینہ
یعنی آکا اہر و رب عمل قیلدیلر (وَرَحْمَةً) ہم رحمت قیلدق اوشانغوچیلرغہ (وَهَذَا)
ہم اوشبو قرآن (کتاب مصدق) راستلاگوچی کتابدر توراتنی یا کہ بارچہ
کتب منزلہنی (لِسَانًا عَرَبِيًّا) عرب نلنہہ ایندرلمش بولغانی حالدہ اول قرآن
(لِيُنذِرَ) ناکم فورقسون اوچون (الَّذِينَ ظَلَمُوا) کفر و معصیت برلہ اوزلرینہ
ظلملق ایتگان کسہلرنی (وَبَشِّرِ) ہم سوینچ بیرگوچیدر اول قرآن
(لِلْمُحْسِنِينَ) ایندگولک اینکوچیلرگہ (إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا) درستلککہ شول

كەسەلر كەم آیتدیلر (۱) بئنا الله) بزنك پروردگار مزالله تعالى در حبوب (ثم استقاموا)
 سكره استقامت قیلدیلر شونك اوزرنده و آندن اوشما دیلر (فلا خوف علیهم)
 بس یوقدر هیچ قورقو آنلر اوزرینه (ولاهم یعزنون) هم كویونور وقابغورور
 بولماسلر آنلر (اولئك) اوشبو گروه (اصحاب الجنة) جنت اهللریدر (خالدین فیها)
 منگو قالغوجیلر بولغانلری حالده آنلر جنتده (جزاء) جزا بیرلمەك جزاء بیرلدى
 آنلرغە (بما كانوا يعملون) شول نرسە سببلى كم اشلر بولدیلر آنلر (ووصینا
 الانسان) و بیوردق بز آدمیگە (بوالديه) آنا آناسینه (احساناً) ایزگولك قیلماق
 برله (حمله) (مه) بولگانلر و كوتەرگانلر اول آدمینى آناسى اوز قارنده
 (كرها) رجو و قاطبلىق برله (ووضعتہ) هم قویفاندر یعنی طوغرغانلر آنى (كرها)
 آغرلىق برله (وحمله) و آنك حملنك مدنى (وفصاله) هم سوت ایبزمەكنك زمانى (ثلثون
 شهراً) اوتوز آیدر یعنی مدت رضاعنى كامل ئەیلەسە مجموعەسى اوتوز آى بولور
 زیرا كه آلتى آى حمل مدتىنك اقلی و اياك آزیدر یكرمى دورت آى یعنی ابكى
 یل سوت ایبزمەك مدتیدر (حتى اذا بلغ) تاكم هر قایچان ایرشسە آدم اوغلى
 (اشده) اوزینك قونینك كمالینه كم اوتوز اوچ باشكە ایرشمەكدر یاكە
 اون سکز باشدن فرقه قدر (وبلغ) دخی ایرشسە اول (اربعین سنة) فرق یلغە
 یعنی فرق باشینه يتسه مفسرلر كوبره گى بو آیتنى حضرت ابوبكر الصديق
 رضی الله عنه گە خاصدر دیمشلر كم آلتى آى آناسینك قارنده توردى ابكى یل كامل
 سوت ایبدى اون سکز باشینه ایرشكچ پیغمبر مزل علیه السلام حضرتینه رفیق و مصاحب
 بولدى اول وقتە حضرت پیغمبر یكرمى باشنده ایبدى سفرده و حضرده آكئا بولداش
 بولدى رسول اكرم حضرتلری فرق باشنده پیغمبر بولدى اول وقتە حضرت
 ابوبكر اوتوز سکز باشنده ایبدى آكئا ایمان كلتوردى هم قایچان كم فرق باشینه
 ایرشدى (قال رب اوزعنى) ایتدى ای مینم پروردگارم میكا الهام اینكل ونوفیق
 بیرگل (ان اشكر) مینم شکرانه اینمكیمگە (نعمتك اللى) سینك شول نعمتگە كم
 اوزنك فضلك برله (انعمت علی) انعام قیلدك سین مینم اوزرمگە یعنی اسلام
 نعمتینه (وعلى والدى) هم شول نعمتگە كیم انعام ایلەدك سین مینم آتام و آنام
 اوزرینه یعنی آنلرغە تركلك و رزق بیردك یاكە آندن مراد هم اسلام نعمتیدر
 زیرا كه مهاجرین و انصار آراسنده حضرت ابوبكر الصديق دن باشقە كشینك آنا
 آناسى ایكسبینه مسلمان بولغانی یوقدر دیمشلر حضرت ابوبكرنك آناسى هم

آناسى ايمان كېلتوردىلەر بس حضرت صدىق ايتورگم يارب اوشبو نعمتلرنگ
 بربرنده شكرانه ايتمه ككه ميكا توفيق بيرگل (وَأَنْ أَعْمَلَ) دى توفيق بيرگل
 اشلەمە كىمگە (صَالِحًا) ايدگو عملنى كم (تَرْضَاهُ) سىن راضى و خوشنود بولورسك
 اول عملدن هم آنى قبول فيلورسك حق سبعانه و تعالى آنك دعاسىنى مستجاب
 ايدوب شونداين عملگه توفيق بيردى كم نوقز قولنى ايمان كېلتورگانلى اوچون
 مشركلر دائم عذاب فيلورلر ايدى حضرت ابوبكر آنلرنى صائوب آلوب خداى
 راضى اوچون آزاد قىلدى آنلردن برسى حضرت بلالدرضى الله عنه (وَأَصْلَحَ لِي)
 هم صلاحه كېلتورگل و نوزك فيلغل سىن اى مينم رىم مينم اوچون (فِي خَيْرَتِي)
 مينم بالارمه (۱) (أَنْ تَبْتَ الْيَك) درستلكه مين توبه قىلدم و قايتدم سىنگ حضرتك
 صارى (وَأَنْى مِنَ الْمُسْلِمِينَ) هم درستلكده مين بوى صونفولچلردن مين سىنگ
 فرمانكا (أَوْلَيْكَ) اوشبو گروه كم آنا آنالرينه ايدگولك قىلدلر و نعمتكه
 شكرانه ايتدىلر (الَّذِينَ نَتَقَبَّلُ عَنْهُمْ) شول كمسه لدر كم قبول فيلورمز بز آنلردن
 (أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا) اشلەگان عمللرنگ كوركامه كىنى باكه هر بر ايدگو عمللر بىنى
 قبول فيلورمز ديهه كدر (وَنَتَجَاوَزُ) دى كچه رمز بز (عَنْ سَيِّئَاتِهِمْ) آنلرنگ
 يارزقلرندن (فِي أَصْحَابِ الْجَنَّةِ) جنت اهللى زمره سنده بولغولچلردر آنلر (وَعَدَ
 الصَّادِقِ) راست و توغرى بولغولچى و عه ايدگولكلر بىنى قبول ايتك و گناهلرندن
 كچه ك برله (الَّذِينَ كَانُوا يُوعَدُونَ) آنداين وعده كم وعده ايتولور بولدلر
 آنلر دنياده آنك برله (وَالَّذِي قَالَ) وشول كمسه كم ايتدى (لِوَالِدَيْهِ) اوزىنگ
 آنا آناسينه آنا آناسى آنى ايمان كېلتورگل ديوب فستاغان وقتده ايتدى (أَنْ
 لِكَمَا) كرامت و خورلق بولسون سز لرگه (أَتَعِدُ أَنْتَى) ايا سز لر وعه فيلاسز لرمو
 ميكا (أَنْ أُخْرَجَ) مينم چقارلماق بىنى فبردن يعنى اولگاندىن صوك تزلورسك
 و فبردن فوبارلورسك ديوب وعده فيلاسز مو (وَقَدْ خَلَّتِ الْقُرُونُ) و حالانكه
 تعقيق اوندلر زمانه لر اهللى (مَنْ قَبْلِي) ميندىن الكارى يعنى بزدن الك كوب كشىلر
 دنياغه كيلوب كىندلر برسك تزلوب قايتقانى يوق (وَمَا يَسْتَفِيئَانِ اللَّهَ) و آناسى برله آناسى
 استغائه فيلورلر ايدى خداى تعالى گه و خدا بىن مدد استهب اوغللرينه ايتورلر ايدى
 (وَيَلِكُ) و اى نى حسرتدر سىكا (أَمِنْ) ايمان كېلتورگل و اوشانغل فيامتكه
 (أَنْ وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا) درستلكده الله تعالى نك بعث رحشر برله قىلغان وعدهسى
 راست و طوغرىدر (فَيَقُولُ) بس ايتور ايدى اول كمسه آنا آناسىنگ سوزلرينه

(۱) بو دعاسىنى هم حق
 تعالى مستجاب قىلدى
 حضرت ابوبكر نك فزى
 عائشه رضى الله عنها
 پيشبرمز عليه السلامك
 نكاحى برله مشرف
 بولدى هم اوغا
 عبدالرحمن و آنك اوشى
 ابو عتيق رضى الله عنها
 هر ايكيسى رسول
 اكرم حضرتلر نك
 خدمتنده بولدلر هم
 آنلر نسلندن كوب
 علماء و مشايخلىر
 كىلدلر.

جوابدہ (مَا هَذَا) ایہہ سدر اوشبو ایتکان سوزلرکڑ یعنی اولگاندن صوڭ
 نرلہک ہم قیامت بار دیگانکڑ (الْأَسَاطِيرُ الْأُولَىٰ) مگر اولگیلرنک افسانہ لری
 ویالغان خبرلر بدر خلقنی نورقتو اوچون ایتوب فالدرغانلردر (أُولَٰئِكَ) اوشبو
 آنا آناغہ عاق بولغوچی و قیامتنی انکار ایتکوچی کمسہلر (الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ
 الْقَوْلُ) شول کمسہلدر کم واجب بولدی آنلر اوزرینہ عذاب کلمہسی ہم آنلر
 بولورلر (فِي أُمَّةٍ) شول گروہلر آراسندہ مشرکلردن کم (قَدْ خَلَتْ) تحقیق
 اوندیلر اول گروہلر (مَنْ قَبْلَهُمْ) آنلردن الگاری (مَنْ الْجَنِّ وَالْإِنْسِ)
 پرلردن ہم آدمیلردن (أَنْتُمْ كَانُوا) درستلکدہ آنلر بولدیلر (خَاسِرِينَ) زیان
 کورگوچیلر (وَلِكُلِّ دَرَجَاتٍ) وەر فایوسینہ اوشبو ایکی گروہدن بولغوچیلر
 درجہلر ومنزللر (مِمَّا عَمِلُوا) قیلغان عمللرینک جزاسندن یعنی ایند گولک قیلغوچیلرغہ
 جنت ویاوزلق قیلغوچیلرغہ تموغ اورن بولور (وَلِيُوفِيَهُمْ) ہم کامل و تمام
 بیورر خدای آنلرغہ (أَعْمَالَهُمْ) عمللرینک جزاسینی (وَهُمْ لَا يَبْظَلُونَ) و آنلر
 ظلملق ایتولمش بولماسلر ثوابلرینی کیوتلہک وعدابلرینی آرتدیرلماق برلہ
 (وَيَوْمَ يُعْرَضُ) ویاد قیلغل شول کوننی کم عرض قیلنمش بولورلر (الَّذِينَ كَفَرُوا)
 ایمان کیلتورمہ گان کمسہلر (عَلَى النَّارِ) تموغ اوطی اوزرینہ یعنی تموغداغی
 اورنلرینی آنلرغہ کورسہ تورلر ہم آنلرغہ ایتورلر (إِذْ هَبْتُمْ) کیتہردکڑ سز
 ای کفر اہلی و بتوردکڑ (طَبَّاتِكُمْ) اوزلرکڑنک یغشی ولدنلی نعمتلرکڑنی
 (فِي حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا) دنیاغہنی ترکلککڑدہ یعنی دنیاغہ آنلرنی آشاب بتوردکڑ
 آخرتکہ فالہادی (وَأَسْتَبْتِعْتُمْ بِهَا) ہم فائتہلہ ندکڑ اول نعمتلر برلہ دنیاغہ (فَالْيَوْمِ)
 بس اوشبو کون (تَجْزُونَ) سز لر جزا بیرلش بو ابررسز و طارتورسز (عَذَابِ
 الْهُونِ) خورلق و رسوالق عذابینی (بِمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ) شول نرسہ سببلی کم
 تکبرلک قیلور بولدکڑ سز (فِي الْأَرْضِ) بیردہ (بِغَيْرِ الْحَقِّ) مستحق بولودن باشقہ
 (وَبِمَا كُنْتُمْ تَفْسُقُونَ) ہم شول نرسہ سببلی کم فسق قیلور بولدکڑ سز
 و آزغونلقدہ چیککن چقدکڑ (وَأَذْكَرٌ) و بساد ایتکل سین (أَخَاعَادٌ) عادنک
 فرنداشینی یعنی عاد قیللہسندن بولغان پیغمبرنی کم ہود علیہ السلامدر
 (إِذْ أَنْتَرْنَا) شول وقت کم قورقتدی ہود پیغمبر خدایینک عذابندن
 (قَوْمَهُ) اوزینک قومینی (بِالْحَقِّ) احقاف دیگان بیردہ بمن ولایتندہ
 (وَقَدْ خَلَّتِ النَّارُ) و تحقیق اوتکاندر قورقتغوچیلر یعنی پیغمبرلر (مَنْ بَيْنَ يَدَيْهِ)

اول ھودنك آلدندن يعنى آندن الگارى ھم يېغىبرلر كېلگانلر ايدى (وَمَنْ خَلْفَهُ) ھم آنك آرطندن يعنى آندن صوك ھم يېغىبرلر كېلدېلر بس ھودعليه السلام قومىنى دعوت قىلدى (الَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ) شويلا ديوب كم طابونمە كز سز مگر خدای تعالی گە گنە طابونۇز عبادتكمە مستحق اولغنه در (أَنِّي أَخَافُ) درستلكە من قورقورمن (عَلَيْكُمْ) سز نك اوزر كزگە (عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ) اولوغ كونك عذابندن (قَالُوا) ايتدىلر عاد قومى ھود عليه السلامه (اجئتنا) ايا كېلكموسىن بزلرگە اى ھود (لنأتفكنا) بزلرنى دوندرمەكك اوچون (عن الهتنا) اوزلر مزنگ معبودلر مزگە طابونودن (فإننا بما تعدنا) بس كېلتورگل سېن شول نرسەنى كم وعدە قىلورسن بزلرگە (ان كنت من الصادقين) ا گر بولسالك سېن راست ايتكوجىلردن يعنى بزلرنى عذاب كېلور ديوب قورقورسن ا گر سوزك راست بولسە وعدە قىلغان عذابكنى بزلرگە كېلتورگل دېدىلر (قال) ايتدى ھود عليه السلام آنلرغە كم عذاب كېلە كندە آشوقما كز (إننا العلم) موندىن باشقە توگلدركم عذابنك فاپچان كېلە كىنى بلمەك (عند الله) الله تعالى فاشندە در مېن آنى بلمەسەن (وَأَبْلَغُكُمْ) ومېن ايرشدرورمن سز لرگە (ما أرسلت به) شول نرسەنى كم مېن يېھردلم آنك برلە (ولكنى أرىكم) ولكن مېن كورورمن سز لرنى (قوما تجهلون) برگروھ سز كم نادانلق قىلورسز و بلمەينچە عذاب فاپچان كېلە ديوب آشوغورسز دېدى (فلما رآه) بس كورگانلرى زماندە عاد قومى اوزلرىنە وعدە قىلنىش عذابنى (عارضاً) ھوادە پېدا بولغوجى بر بولوط زېرا كە عذاب جېلى آنلرغە بولوط صورتندە بولوب كېلدى نناك كم اعراق سورھسندە بيان ايتولدى (مستقبل أوديتهم) فارشى بولوب كېلگوجى اول بولوط آنلرنىك وادېلرىنە و طور اتورغان يېرلرىنە (قَالُوا) ايتدىلر عساد قومى اول بولوطنى كورگاج (هذا عارض) اوشبو پېدا بولغوجى بولوطلر كم (مطرنا) بزلرگە يغمور با درغوجىدر دېدىلر زېرا كە آنلر يغمور نلە گانلر ايدى ھود عليه السلام آنلرغە ايتدى (بل هو) اوشبو بولوط يغمور بولوطى توگلدركم بلكە اول (ما استعجلتم به) شول نرسەدر كم استعجال قىلدكز و آشفدكز سز آنك برلە (ريح) بر جېلدركم (فيها عذاب اليم) بولغوجىدر اول جېلدە رنجتكوجى عذاب (تدمر) ھلاك ايتەر اول جېل (كل شيء) بارچە نرسەنى (بأمر ربها) پروردكارينك فرمانى برلە بس اول عذاب جېلى عاد قومى اوزلرىنە يدى كېچە وسكز كوندىز

غایت قوّت برلہ ایسدی وھملرینی ہلاک قیلوب اولوکلرینی اوچورب درباغہ
 طاشلادی (فَاصْحُوا) بس ئەورلدیلر آنلر شوپلہ بولوب کم (لَا یُرِی) کورنہس
 (الْأَمْسَا کُنْھُمْ) مگر اورنلر یغنہ کورنور یعنی اگر کشی آنلرنڭ ییرلرینہ بارسہ
 ایدی خالی و بوش قالغان منزللرندن باشقہ نرسہنی کورمہس ایدی (کَانَک)
 اوشانداق (نَجْزِ الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ) جزا بیروزمز مشرک بولغوچی گروہ اوزرینہ
 (وَأَقَدَ مَكَّنَا هُمْ) و تحقیق متمکن و ایرکلی قیلدی بز عا د قومینی (فَبِمَا أَنْ مَكَّنَاكُمْ فِيهِ)
 شول نرسہدہ کم متمکن و متصرف قیلدی بز سزلرنی اول نرسہدہ ای قریش
 مشرکلی یعنی آنلرغہ مال و دولت ہم قوّت و شوکت بیردک دنیادہ (وَجَعَلْنَا
 لَهُمْ) ہم قیلدی و بیردک آنلرغہ (سَمْعًا) ایشنور اوچون قولقلرنی (وَأَبْصَارًا)
 ہم کورمہک اوچون کوزلرنی (وَأَفْئِدَةً) دخی فکر لہمہک اوچون کوکللرنی بیردک و آنلر
 ھوشلی قولقلری برلہ حق سوزنی طکلامادیلر و عبرتلی کوزلری برلہ قدرت
 دلبللرینہ فارامادیلر ہم خدای تعالیٰ نڭ برلکینی فکر لہمہ دیلر شول سببیلی آنلرغہ اوشبو
 عذاب نازل بولدی (فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ) بس کیقہرمہدی آنلردن (سَمِعْتُمْ) آنلرنڭ
 قولقلری (وَلَا أَبْصَارُهُمْ) ہم کیقہرمہدی آنلرنڭ کوزلری (وَلَا أَفْئِدَتُهُمْ) دخی آنلرنڭ
 کوکللری (مَنْ شِئْ) ہیچ بر نرسہنی خداینڭ عذابندن (أَذْكَانًا) بیجسون شول وقتہ کم
 انکار قیلور بولدیلر آنلر تعصب و عنادلری سببیلی (بِآيَاتِ اللَّهِ) خدای تعالیٰ نڭ
 آیتلرینی (وَحَاقَ بِهِمْ) ہم چولغاب آلدی آنلرنی (مَأْكَا نُوَا) بہ یستہزون شول نرسہ کم
 استہزاء قیلور بولدیلر آنلر آنڭ برلہ یعنی عذاب (وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا) و تحقیق
 ہلاک ایتدک بز (مَأْهُوْلَكُمْ) شول نرسہنی کم سز نڭ تیکرہ کزدهدر ای مکہ اہلی
 (مِنَ الْقُرَى) قریہلردن حجر و مؤتفکات قریہلری کی (وَصَرَفْنَا الْآيَاتِ) ہم تکرار
 کورگان ایدک بز آیتلرنی و دلبللرنی اول قریہلر اہلینہ (لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ)
 شایدکم آنلر قایتورلر و دونہرلر کفردن دیوب لکن آنلر کفر و شرکلرندن
 دونہ دیلر شول سببیلی ہلاک بولدیلر (فَلَوْلَا نَصْرُهُمْ) بس نی اوچون یاردم
 ایتنہ دیلر اول قریہلر اہلینہ (الَّذِينَ اتَّخَذُوا) شول کسہلر کم نوندیلر اول
 قریہلر اہللری آنلرنی (مَنْ دُونِ اللَّهِ) اللہ تعالیٰ دن باشقہ (قُرْبَانًا) اللہ تعالیٰ گہ
 تقرب ایتنہک و یاقن بولماق اوچون (الْهَةَ) خدایلر و معبودلر ایتوب یعنی
 آنلرنڭ معبودلری بولغان پوتلری نی اوچون عذاب و قنتنہ آنلرغہ یاردم ایتنہ دیلر
 و آنلرنی فوتقارمادیلر (بَلْ ضَلُّوا عَنْهُمْ) بلکہ اول پونلر غایب بولدیلر آنلردن

ويوغالدىلر ياكە اول مشركر غايب بولدىلر معبودلرينك ياردمندن يعنى
 اميدسز بولدىلر (وَذَلِكَ) اوشبو اشلىرى يعنى پوتلرنى خدايغه تقرب اوچون
 معبود ايتوب طوتولرى (افكهم) آفلرنك باغانلر بىر (وما كانوا يفترون) هم
 شول نرسەدركم افترا قىلور بولدىلر آنلر وعاجز مخلوقنى اله ومعبوددر ديدىلر (۱)
 (وَأَذِّبْنَا بِنُجْمِكَ) وياد قىلغل اى محمد عليه السلام شونى كم دونىردك بز وميل
 قىلدىردى سىنك سارى (نَفْرًا مِنَ الْجَنِّ) بر جباعتنى پرىلردن (يَسْمَعُونَ الْقُرْآنَ)
 نالار ايدى ايتلر قرآننى اول پرىلر طوقز كەسە ايدىلر اسملى: «شامر،
 دس، مس، آزد، ايان، احقه، ذوبرا ايدى» ديشلر وبر واپنە يتمش
 نفر ايدىلر (فَلَمَّا حَضَرُوهُ) بس حاضر بولغانلرى زمانە اول پرىلر پيغمبر عليه السلام
 غايبنە (قَالُوا) ايتدىلر آنلرنك بەخلرى بعضرينە ادب يوزندىن (انصتوا) تيك
 پرىلر ناكم بولدىلر نوناننى ايشنەنك (فَلَمَّا قُضِيَ) بس اوقەلەش بولغانى
 رايغە يعنى پيغمبر عليه السلام قرآن اوقودن بوشاغاچ اول پرىلر قرآنغە غايە
 محبت ايتوب سارى ايمان كىلتوردىلر هم رسول حضرتندن دين تون بولدىلر
 كوپ سوزلر صورادىلر پيغمبرمىز عىدالسلام آنلرنى باشقە پرىلر مائىك سىنى
 دىنگە اوندەمەك اوسون ايلجى قىلوب يىغدى (وَلَوْ اَلَى قَوْمِهِمْ) نوناننى اول
 پرىلر اوز قوملى سارى (مُنذَرِينَ) قورقنلار بىلر واسلام دينينە اونەگە كىلر
 بولغانلرى حالە اوز قوملىنى (قَالُوا) ايتدىلر آنلر (يا قومنا) ايتلرنك قومىز
 (اِنَّا سَمِعْنَا) درستلكە بز ايشندك (كتابا) خداى تعالى دن كىلگان بر كتابنى كم
 (انزل من بعد موسى) ايتىلدى اول كتاب موسى يىغمە دن صوك (مصحفاً)
 راستلاغچى اول كتاب و تصديق ايتكوچى ياكە موافق بوخوچى (لها بين
 بديه) آنك آلدنن كىلگان نرسەگە يعنى آننن الكارى كىلگان كتابلرنى
 ايتلر هم اصول وعقايدە آنلرغە موافقدر (يهدى الى الحق) هدايت قىلور
 وكوندورور اول كتاب حلق سارى يعنى راست بولغان ديننى اوگرە نور (والى
 صراط مستقيم) هم كوندورور توغرى يول سارى يعنى اسلام دينينە (يا قومنا)
 اى بزنك قومىز (اجيبوا) اجابت قىلگىلر (دامى الله) خداى تعالى نك اونەگە كويىسنە
 يعنى محمد عليه السلامغە اجابت قىلگىز ودعونىنى قبول ايتگىز (وامنوا به) هم
 ايمان كىلتورگىز آكنا (يغفرلكم) ناكم يارلقار خداى تعالى سىلرگە (من ذنوبكم)
 سىلرنك گناهلر كىزنى (ويغفركم من عذاب اليم) هم قوتقارور سىلرنى رىختكوچى

(۱) مرويدىر كه رسول
 اكرم صلى الله عليه
 وسلم حضرتلرى طائفندن
 قايتوب «بطن نخل
 ديگان ييرگە نوشدىلر
 وكچهسى توروب نهجد
 نازىنى اوقور ايدى
 هم قرآن شريفنى تلاوت
 قىلور ايدى شول وقتدە
 پرىلردن بر جماعت اول
 اورنغە كىلوب قرآن
 طكلا دىلر هم اوزلر ينى
 رسول اكرم حضرتينە
 كورگازد بارحق تعالى
 آننن خبر بيروب
 عورور ككم واذ
 سريما الخ اسباب النزول

(۱) عذابدن (وَمَنْ لَا يُجِبْ) وهر کم اجابت اینهاسه (دَاعَى اللَّهِ) خدای تعالی ننگ اونده گوچیسینه یعنی محمد علیه السلامه ایمان کینتورمهسه (فَلَيْسَ بِهِ عِزٌّ) بس عاجز اینکوچی نوگلدن اول کیمسه (فِي الْأَرْضِ) بیرده یعنی اول کیمسه گه عذاب نازل بولور عذاب ایندرمه کدن خداینی اول کیمسه عاجز قیلا آلهاس (وَلَيْسَ لَهُ) هم یوقدر آخا (مَنْ دُونَهُ) خدای تعالی دن باشقه (أَوْلِيَاءُ) دوستلر وباردم اینکوچیلر یعنی هیچ کم آخا یاردم اینتیس (أَوْلِيَاءُكَ) اوشبو گروه (فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ). آشکارا آزعونلقده بولغوجیلردن (أَوْلَمَ يَرَوْا) ایا کورمه دیلرمو وبلنه دیلرمو حشر وبعثنی انکار اینکوچیلر (إِنَّ اللَّهَ أَلَدَى) شونی کم شول خدای تعالی کم اوزینک قدرت کامل سی برله (خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ) یارانندی کولکرنی هم بیرنی (وَلَمْ يَكُنْ لَكُمْ) هم آرومادی ورنج ایرشمه دی آخا کولکرنی ویرلرنی یارانماق برله (بِقَادَرٍ) قادر وکوچی بتکوچیدر (عَلَىٰ أَنْ يَحْيِيَ النَّوْثَىٰ) اولکرنی ترگزمه ک اوزرینه زیراکه اوشبو قدر اولوغ بولغان کولکرنی ویرلرنی یارانوب هیچده آرمایان و قدرتینه خلل ایرشمه گان کیمسه اولوکنی ترگزمه ککه قادر بولماسو (بَلَىٰ إِنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) بلی البته قادر بولور درستلکنده اول خدای تعالی بارچه نرسه اوزره کوچی بتکوچیدر هیچ اشدہ عاجز بولماس (وَبِیَوْمٍ يُعْرَضُ) یاد قیلغلا شول کوننی کم عرض قیلنمش بولورلر (الَّذِينَ كَفَرُوا) ایمان کینتورمه گان کیمسه لر (عَلَى النَّارِ) نموغ اوطنی اوزره یعنی اوطنی آنلرغه کورسه تورلر هم فرشته لر آنلرغه ایتورلر (الَّذِينَ هَذَا) ایا ایبه سدرمو اوشبو عذاب (بِالْحَقِّ) راست و توغری ایبه سدرمو وسزلر آخا اوشانماس ابدگنر (فَالْوَا) ایتورلر کفر اهلری (بَلَىٰ وَرَبَّنَا) بلی اوشبو عذاب حقدر پروردگارمز برله. آنط ایتمه رمز (قَالَ) ایتور خدای تعالی آنلرغه (فَتَوَقَّوْا الْعَذَابَ) بس طانوکوزلر عذابنی (بَمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ) شول نرسه سبیل کم اوشانماس بولدگنر سزلر قیامتکه هم پیغمبرنک سوزلرینه (فَاصْبِرْ) بس صبر قیلغل وچداغل سین ای محمد علیه السلام مشرکلرنک چفاسینه (كَمَا صَبَرَ أُولَٰئِكَ الْعَزْمِ) نتاک کم صبر قیلدیلر ثبات عقل ایهلری (مَنْ أُرْسِلْ) پیغمبرلردن آنلر شریعت ایهلری بولغان اولوغ پیغمبرلردن کم منکرلرنک ایداء وحقالرینه قیل ایتدیلر اولوالعزم بولغان پیغمبرلر نوح و ابراهیم و موسی و عیسی علی نبینا وعلیهم السلاملردن بس آنلر چداغان کیمی سین هم چداغل (وَلَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ) هم آشوقماغل اول قریش مشرکلری

(۱) مؤمن بولغان پر یلر حقنده علما اختلاف ایتمشلردن بعضیلر ایتورلر کم آنلر ننگ ثوابلری اوط عذابندن قورتلما قدر باشقه ثواب آنلرغه یوقدر صوکره حیوانلر کیمی نوفرانی بولورلر حضرت امام اعظم و امام مالک رحمهما الله فاشلرندنه آنلرغه ثواب یاردر کافرلر بنه عذاب بولماق کیمی ضحاک رحمه الله دن منقولدو که مؤمن پر یلر جنتکه کورلر امام نقاشدن صورادیلر کم جنتلر جنت نعمتلرندن تناول قیلورلرمو اول ایتندی حق تعالی آنلرغه بر توری تسبیح و ذکرنی الهام قیلور آنلر شونک برله لذتلنورلر آدمیلر جنت نعمتلری برله لذتلنمه کیمی.

کیمسه

اوجون یعنی آنلرغه عذاب کیلیمه کینه آشوقماغل کم البتہ اوز وقتی یتکاج کیلور (گانہم یوم یرون) گویا کہ اول مشرکتر شول کونہ کم کورورلر (ما یوعسون) شول نرسہنی کم وعہ ایتولور آنلرغه یعنی ہر فایجان آنلر اوزلرینہ وعہ ایتولمش عذابنی کورسہلر شویلہ کور نور آنلرغه کم گویا کہ آنلر (لم یلبثوا) نورمادیلر دنیاہ و ترکک ایتہدیلر (الأساعه من نهار) مگر برکنہ ساعت تور دیلر کونزدن یعنی تموغ عذابنک هول و ہیبتندن دنیاہ تورغان عمرلری بیک نصقہ شیکلی کور نور (بلاغ) اوشبو ذکر ایتولمش و غظلر کفایہ فیلعوجی وینکو چیلر (فهل یهلك) بس ایا هلاک فیلنیش بولور موعذاب نازل بولغان وقتہ یعنی هلاک ایتولمس (الا القوم الفاسقون) مگر فرمان دائرہ سندن طشقہ چقوجی گروہ یعنی مشرکتر گنہ هلاک ایتولورلر اول عذاب برلہ

﴿ سورة محمد صلى الله عليه وسلم مدينة وهي ثمان وثلاثون آية ﴾

﴿ ۲۶ ھی سورہ محمد علیہ السلام سورہی مدینہدہ نازلر ۳۸ آیتلر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(الَّذِينَ كَفَرُوا) شول کمسہلر کم حلققہ اوشانمادیلر و ایمان کیلتورمہدیلر (وَصَدُوا) دخی طیلدیلر آدمیلر فی (عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ) اللہ تعالی یولنندن یعنی مسلمان بولودن طیلدیلر مراد قریشنک شیطانلریدر ابو جہل و نضر و عقبہ ہم غیریلر کی (أَضَلُّ أَعْمَالِهِمْ) باطل فیلدی و یوغالندی خدای تعالی آنلرنک بھشیلق قیلامز دیوب قیلغان عمللرینی (وَالَّذِينَ آمَنُوا) و شول کمسہلر کم ایمان کیلتور دیلر (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) ہم اشلہدیلر ایزگو عمللر فی (وَأَمَنُوا) دخی اوشاندیلر (بِأَنْزَلْنَا عَلَى مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ) ایندرلگان نرسہ گہ یعنی قرآنقہ اوشاندیلر (وَهُوَ الْحَقُّ) ہم اول قرآن راست و توغریدر یا کہ محمد علیہ السلام حلقق ایا سیدر (مَنْ رَبِّهِمْ) پروردکارلری قاشندن کیلگاندر (كَفَرُ عَنْهُمْ) کیچہر خدای تعالی اول ایمان کیلتورگان ہم ایزگو عمل قیلغان بنہلردن (سَبَّانَهُمْ) آنلرنک گناہلرینی (وَأَصْلَحَ بِاللَّهِمْ) ہم نوزوک قیلور آنلرنک حاللرینی دیندہ و دنیاہہ یا کہ اصلاح قیلور کورکلرینی تاکم عاصی بولماسلر (ذَلِكَ) اوشبو اضلال و اصلاح یعنی کفر اہلنک عمللرینی ضایع قیلماق و مؤمنلرنک حالینی نوزوک ایتماک (بِأَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا) شول سبیلی در کم ایمان کیلتورمہگان کمسہلر (اتَّبِعُوا الْبَاطِلَ) ابردیلر بااطلقہ

يعنى شيطانفه (وَأَنَّ الَّذِينَ آمَنُوا) وایمان کيلتورگان کمسه لر (اتَّبِعُوا الْحَقَّ) ايهردیلر حقلقه یعنی قرآنغه کم اول قرآن کيلگاندر (مَنْ رَبِّهِمْ) پروردکارلری فاشندن (كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ) اوشانداق بیان قیلور خدای تعالی (لِلنَّاسِ) آدمیلر اوچون (أَمْثَالَهُمْ) آنلرنک مثللورینی یعنی هر ایکی گروهنک احوالینی ظاهر قیلور (فَإِذَا لَقِيتُمْ) بس هر فایچان یولوقسا گز سز ای مؤمنلر وکوره گز (الَّذِينَ كَفَرُوا) کافر بولغان کمسه لرنی صوغش وقتنده (فَضْرِبَ الرِّقَابِ) بس صوفماق صوغش سز آنلرنک مویتلرینی و آنلرنی اولتورگز (حَتَّى إِذَا أَتَخْتَنِمُوهُمْ) تا کم هر فایچان کوب اولتورسه گز آنلرنی (فَشَدُّوا الوُثَاقَ) بس محکم قیلگز باغلامقنی یعنی آنلرنی اسیر ایتوب آلوب محکم باغلاب قویگز تا کم قاچوب کینه سونلر (فَأَمَّا مَنْ بَدَأَ) بس آنلرنی اسیر قیلغانکزدن صوگ یا ایسه مبت قویگز آنلرغه یعنی هیچ بر نرسه آلمایچه آزاد قیلگز (وَأَمَّا فِدَاءًا) ویاخود فدا آلگز آنلردن فدا آلماق یعنی آنلردن مال آلوب آنلرنی آزاد ایتگز اختیارگزر (حَتَّى نَضَعَ الْعَرْبُ) تا کم قویغانلرینه چه صوغش اهللری (أَوْزَارَهَا) صوغش قورالری یعنی اسلام دینی دنیانک هر طرفنده منتشر بولوب مسلمانلر هر برگه غالب بولغانلرینه چه حکم اوشبودر اول اش عیسی علیه السلام نازل بولغانده بولور حدیث شریفده امننک ایگ آخرفی صوغشی دجال برله بولور دیوب کیلمشدر (ذَلِكَ) اش اوشبودر کم بیان ایتولدی (وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ) و اگر نلهسه خدای تعالی (لَأَنْتَصِرَ مِنْهُمْ) البته انتقام آلور اول مشرکلردن و دین دشمانلردن سزلرنک صوغشکزدن باشقه هم یعنی سز برده صوغش قیلمایچه هم خدای تعالی آنلرنی هلاک ایلمه که قادردر (وَلَكِنْ لِيَبْلُوًا) ولکن بیوزدی اول سزلرنی صوغش قیلماق برله تا کم صناسون اوچون و امتعان ایتمهک اوچون (بَعْضُكُمْ بَعْضٌ) بعضلرگزنی بعضلرگز برله یعنی صناعوچیلر معامله سینی قیلور مؤمننی مشرک برله مبتلا ایلر تا کم صوغش قیلماق سببلی کوب اولوغ اجر و ثوابلر طابار هم مشرکنی مؤمن برله صنار تا کم آشا جزا بولسون و کفر و شرککن طیولسون اوچون (وَالَّذِينَ قُتِلُوا) وشول کمسه لر کم اولتورلمش بولورلر یعنی شهید بولورلر (فِي سَبِيلِ اللَّهِ) الله تعالی یولنه (فَلَنْ يَضِلَّ) بس هر گیز ضایع ایلمهس خدای (أَعْمَالَهُمْ) آنلرنک قیلغان عمللرینی (سَيَهْدِيهِمْ) نیز در کم کوندورور خدای تعالی آنلرنی دنیاده ایزگولکلرگه و آخرته اولوغ درجه لرگه (وَيُصَلِّحُ بِأَلْمِهِمْ) هم توزوک قیلور آنلرنک اشلرینی دنیا و آخرته

(وَيَدْخُلُهُمُ الْجَنَّةَ) دخی کرگزور آنلرنی جنتکه (عرفها لهم) تعریف قیلدی وبلدردی
 آنلرغه اول جنتنی تاکم آنلر جنتده گی منزللرگه مشتاق بواوب تورسونلر اوچون
 (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمان کیلتورگان کسهلر (ان تصروا لله) اگر
 نصرت بیرسه گز سز خدای تعالی نك دینینه (ينصركم) نصرت و یاردم ایتەر
 خدای سز لرگه و سزنی دشمانلر کزغه غالب قیلور (ويثبت أقدامكم) هم ثابت
 قیلور و برکتور سز نك آباقلر کزنی صوغش میداننده تاکم منهزم و مغلوب بولماسز
 (وَالَّذِينَ كَفَرُوا) و ایمان کیلتورمه گان کسهلر (فتعسا لهم) بس یوز توبه ن
 بواو و خورلق و هلاکک آنلرغه (وَأَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ) هم باطل و ضایع قیلدی خدای
 آنلر نك قیلغان عملرینی (ذَلِكَ) اوشبو خورلق و عمللر نك ضایع بولماقی (بِأَنَّهُمْ
 كَرِهُوا) شول سببیل در آنلر مکروه کوردیلر و سوبیه دیلر (مَا أَنْزَلَ اللَّهُ) خدای
 تعالی پیغمبرینه ایندرگان نرسه فی یعنی توحید و قرآنی (فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ) بس
 ضایع ایتدی خدای تعالی آنلر نك بخشیلق قیلامز دیوب قیلغان اشلرینی (أَفَلَمْ
 يَسِيرُوا) ایا سیر قیلما دیلر مو و یورمه دیلر مو عرب مشرکلری یعنی کیره کتیر کم
 یورسونلر (فِي الْأَرْضِ) شود و عاد قوملر نك یرلرنده (فَيَنْظُرُوا) بس فارسونلر
 آنلر و کورسونلر شونی کم (كَيْفَ كَانَتْ) نیچک بولغاندر (عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ)
 آنلردن الگاری بولغان کسهلر نك حاللر نك عاقبتی کفر و تحذیب اهلندن
 (دَمَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ) عذاب یباردی خدای تعالی آنلر اوزرینه و مهملرینی هلاک
 ایلدی (وَاللَّكَافِرِينَ) و ایمان کیلتورمه گان کسهلرگه بولک چیدر (أَمْثَالُهَا) اول
 عقوبت و عذاب نك اوشخاشی یعنی اوشبو مکه مشرکلرینه هم شول بولسه کیره کتیر
 (ذَلِكَ) اوشبو ذکر ایتولمش اشلر یعنی مؤمنلرگه نصرت بیرمهک و مشرکلرگه
 عذاب یبارمهک (بِأَنَّ اللَّهَ) شول سببیل در کم الله تعالی (مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا) ایمان
 کیلتورگان کسهلر نك دوستیدر بس آنلرغه نصرت و یاردم قیلور (وَأَنَّ الْكُافِرِينَ)
 هم شول سببیل در کم ایمان کیلتورمه گانلر و مشرکلر (لَا مَوْلَى لَهُمْ) یوقدر هیچ بر
 دوست آنلرغه تاکم آنلرنی عذابدن قوتقارسه (إِنَّ اللَّهَ) درستلکده خدای تعالی
 اوز فضل برله (يَدْخُلُ الَّذِينَ آمَنُوا) کرگزور شول کسهلر نی کم ایمان کیلتور دیلر
 (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) هم اشلر دیلر ایند گو عمللر نی (جَنَّاتٍ) جنت باقچه لرینه کم (تَجْرِي
 مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) آغار اول باقچه لر نك آغاچلری آستندن بلغهلر (وَالَّذِينَ كَفَرُوا)
 و ایمان کیلتورمه گان کسهلر (يَتَمَتَّعُونَ) فائزله نورلر دنیا مناهی برله (وَيَأْكُلُونَ)

ھە آشارلار دۇنيا نەمىتلەردىن (كَمَا تَأْكُلُ الْأَنْعَامُ) نىڭ كىم آشارلار دورت آيافلى
 حىرەتە، يەنى كىم ھەلىكىڭ بار ھەمىتلەرى دۇنيادە آشوغە ۋاچوگە ھەم نەفس تەلە گان
 اشلەرگە گىنە مەس رەفەر دورت آيافلى حىوانلار كىمى (وَالنَّارُ) وتەمۇغ اوطلى (مىئى
 لەم) قزار فېلاچق اوزىنىر آنلرغە آخىرنە (وَكَايِنَ مِنْ قَرِيْبَةٍ) ونى نەدر قەربە
 اھللىرىدىن كىم (ھى اشد قوۋە) اول قەربە اھللىرى قاطىراق ايدىلەر قوۋت يوزىدىن
 يەنى كوچلىرەك ايدىلەر (مِنْ قَرِيْبَتِكَ) سىنىڭ قەربە كىڭ اھللىرىدىن اى محمد عليه السلام
 (أَلْتَىٰ أَعْرَجْتَك) آندىن قەربە كىڭ كىم آنڭ اھلى چىقاردىلەر سىنى اول قەربەدىن
 يەنى مەكە مشىركلىرىدىن آنلر قوۋىلىرەك ۋ كوچلىرەك ايدىلەر شولاي بولسەلەردە
 (أَهْلَكُنَّاهُمْ) ھەلاك ايلەدىك بىز اول قەربەلەرنىڭ اھللىرىنى (فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ) بىس بولمادى
 ھىچ بىر ياردەم بىرگۈچى آنلرغە ۋ آنلرنى ھەلاكتەن قوتقارغۇچى (أَفَنِّ كُنَّ)
 ايا بىس ھەر كەسە بولسە (عَلَىٰ بَيِّنَةٍ) بىر روشن بولغۇچى دىل اوزىنى (مِنْ
 رَبِّهِ) اوزىنىڭ پەرزەنتلىرىدىن ھىچ بىرى پەغىبەر ئىكەنلىكىگە ھەم مۇمىنلەر كىمى (كەم
 زىن لە) بولورمۇ شول كەسە كىم بىزە تولمىش بولدى آڭا (سَوَّ عَمَلَهُ) آنڭ
 ياۋز ھەملى يەنى شىطان آڭا ياۋزلىقى ھەم شەرك ۋ مەھسەننى كورگەم ۋ زىننى
 ايتوب كورگەزدى (وَاتَّبَعُوا) ھەم ايلەردىلەر آنلر (أَهْوَأَهُمْ) اوزلرىنىڭ آرزولرىنە
 ايلەنمەكە ۋ غەيرى مشىركلەر كىمى (مِثْلَ الْجَنَّةِ الَّتِي) سىڭا اوقۇدقەر نەرسەلەر ھەم سەننى
 شوندا بىر جەننەتتىڭ سەننىڭ (وَعَدَ الْمُتَّقُونَ) ۋەدە قىلىنىش بولدىلەر اول جەننەت
 بىرلە تەۋالاق ايتكوچىلەر (فِيهَا أَنْهَارٌ) بولغۇچىلەر اول جەننەت بىلغەلەر (مِنْ مَاءٍ
 غَيْرِ آسِنٍ) ھىچنە اوزگەرمەي طورغان سۇدىن يەنى دۇنيا سۇلىرى كىمى ايسلەنمەس
 ۋ تەسلى اوزگەرمەس ھەم طەمى بوزلەماس (وَأَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ) ھەم باردەر اول
 جەننەت بىلغەلەر سۇدىن (لَمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ) ھەر گىز اوزگەرمەدى آنڭ طەمى ۋ لىقى
 كىتمەدى (وَأَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ) دىقى بىلغەلەر بار دەر خەردىن (لَذَّةٍ) لىقى ۋ طاتلى
 بولغۇچى (لِلشَّارِبِينَ) اچكوچىلەرگە كىم طەمىنىڭ كىمى ۋ سەپا پەرزەنتلىرى اوزىنىڭ خەمىرى
 بولماس ۋ باشنى آغرىتىدەر ماس (وَأَنْهَارٌ) دىقى بىلغەلەر باردەر اول جەننەت (مِنْ عَسَلٍ
 مُصَفًّى) سەپلاندىرىلەش بالدىن يەنى بالاۋزدىن ۋ باشقە نەرسەلەردىن سەپ ۋ پاكىزە
 ايتوب بارا تولىش بالدىن (وَلَهُمْ فِيهَا) ھەم بولغۇچىلەر تەۋالاق ايتكوچىلەرگە اول
 جەننەت (مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ) ھەر تۈرلى يەملىرىدىن كىم قايسىنى تەلەسەر ھازىر بولور
 (وَمَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ) ھەم آنلرغە دەر مەغپىرەت پەرزەنتلىرىدىن يەنى خەداي تەلى آنلرنىڭ

بارچە گناھلارنى يارلقار آنڭ اوچون عذاب وعتاب قىلماس جنت اھلىنىڭ احوالىنى
 ذكر نىلغاندىن سوڭ توغغە عذاب طارتقو چىلرنىڭ حاللرندىن بىر بىر وب بيوروروكم
 ايا اوشبو نعيملر اچىدە بولغان كىشى (كَمَنْ هُوَ خَالِدٌ) بولورمو شول كەشە
 كىبى كم اول منگو قالغوجيدر (فِي النَّارِ) توغ اوطندە (وَسَقُوا) ھم صوغارلىش
 بولورلر اول توغغە كىشىلر (مَأْتٍ حَبِيبًا) اسسى صو برلە يەنى شراب اورىنە
 آنلرغە اسسى صو اچرتورلر (فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ) بس پارە پارە قىلور اول اسسى
 صو آنلرنىڭ اچە گىلرېنى (وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ) واول مناقلردن بعضلرى
 باردر كم طىكلارلر ووقلاق سالورلر سېنىڭ ختبه ك صارى سېن (۱) ختبه او قوغانە
 (حتى اذا خرجوا) ناكم ھر قاچان چىسالر آنلر (من عندك) سېنىڭ قاشكدىن
 (فالوا) ايتورلر اول مناقلر (لَلَّذِينَ أوتُوا الْعِلْمَ) شول كىسەلر گە كم آنلرغە علم
 بىرلدى يەنى صحابەلرنىڭ عبد الله بن مسعود و ابو الدرداء كىبى عالمرىنە ايتورلر
 و آنلردن صورارلر (مَا ذَا قَالَ أَنفًا) نى نرسە ايتدى محمد عليه السلام حاضر دىوب
 يەنى بز آنڭ سوزىنى آكلى آلمادى دىوب استهزآء طرىقنچە صورارلر (أُولَئِكَ)
 اوشبو مناقلر (الَّذِينَ طَعَّ اللَّهُ) شول كىسەلردى كم مەر فويغاندىر خدای تعالی
 (عَلَى قُلُوبِهِمْ) آنلرنىڭ كوكللىرى اوزرە يەنى آنلرنىڭ كوكللىرىنى شك و نفاق
 پردەلوى برلە و قساوت ظلمتى برلە اورتكاندىر (وَأَتَّبَعُوا) ھم اپەردىلر اول
 مناقلر (أَهْوَأْتَهُمْ) نفسلرى آرزولرىنە (وَالَّذِينَ آمَنُوا) وشول كىسەلر كم
 طوغرى يولغە كوندىلر يەنى مؤمنلر (زَادَهُمْ هُدًى) آرتدورر آنلرغە پىغمبەر
 سوزىنى ايشتەكلرى ھدايتنى يەنى بصيرتلىرىنى و يقينلىرىنى آرتدورر (وَأَنبِئْهُمْ
 تَقْوِيَهُمْ) ھم بيورر آنلرغە تقوالقلىرى آرتوغە سبب بولغان نرسەنى (فَهَلْ يَنْظُرُونَ)
 بس ايا كوتەرلر مو مناقلر و مشركلر يەنى كوتەسلر (الْأَسَاعِدَ) مگر قيامتنى كوتەرلر
 (أَن تَأْتِيَهُمْ) اول قيامتنىڭ كېلە كېنى آنلرغە (بِقِتَّةٍ) ناگھان و آكسزدن (فَقَدْ جَاءَ)
 بس حقيقى نى و ظاھر بولدى (أَشْرَاطُهَا) اول قيامتنىڭ علامتلىرى رسول
 اكرم صلى الله عليه وسلمنىڭ مبعوث بولماق ھم آينىڭ يارلماق كىبى (فَأَنبِئْهُمْ) بس
 قايدىنر آنلرغە (إِذَا جَاءَهُمْ) ھر قاچان كېلسە آنلرغە قيامت (ذَكَرْتَهُمْ) آنلرنىڭ
 وعظلمنىڭ واوگت آلماللىرى ھم توبە قىلماللىرى يەنى قيامت كىلگاندىن سوڭ وعظلمنىڭ
 و توبە قىلماق ھېچ ناسئدە بىرەسنى (فَاعْلَمُ) ھر قاچان كم موھدارنىڭ سعادىتىنى
 مشرك و مناقلرنىڭ شقاوتىنى بىلدىڭ بس تىابت بولقل اوزۇڭنىڭ علمكەنە و ھېشە

(۱) مەزەبىدە كە بعض
 وقتدە پىغمبەر مۇھىم
 السلام ختبه او قور
 ايدى و مناقلرنى يىپ
 قىلور ايدى مناقلردن
 بىر جماعت مسجىدن
 طشقارى چىوب استهزآء
 طرىقنچە صحابەنىڭ
 عالمرىنە بو محمد عليه
 السلامنى او قودى نى
 نرسە ايتدى دىوب
 صورارلر ايدى حق
 تعالی آنلر حالدىن خىر
 بيورر بيوردى كم و مېھم
 من يستمع الخ اسباب
 النزول

بلگىل (اِنَّهٗ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ) شونى كم يوقدر هېچ عبادتكه مستحق معبود مگر
الله تعالى گنهدر حقايق سلمى ده مذکوردر که اگر بر نرسنى بله طورغان کشيگه
شول نرسنى بلگىل ديسه لر آندن مراد شونى ذکر قبلغل و ياد اينکل ديهه ک
بولور بس بواورنده هم مراد « لا اله الا الله » ديوب ذکر ايله گل ديهه کدر
(وَاسْتَغْفِرْ لِنَفْسِكَ) هم يارلقاماق استه گل خدای تعالى دن اورنگنڭ گناهڭ اوچون
(وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ) دخی يارلقاماقنى استه گل مؤمن ايرلر برله مؤمنه
خاتونلر اوچون بواش خدای تعالى دن اوشبو امنکه اکر امدر کم آنلر اوچون
حبيبنه استغفار ايله مه ک برله امر فيلدى (وَاللّٰهُ يَعْلَمُ) و خدای تعالى بلور (مَنْتَقَلِبْكُمْ)
سزلرنڭ قايتاچق اورنگزنى دنياده (وَمَثُوبِكُمْ) هم قرار قىلاچق اورنگزنى آخرنده
يا که بلور سز نڭ کوننزه گى اورنگزنى هم کيچكى اورنگزنى (وَيَقُولُ الَّذِينَ
آمَنُوا) و ايتورلر ايمان كيلنورگان كسه لر صوغش قىلوغه حرىص بولدىلرندين
(اَوَّلًا نَزَّلَتْ سُوْرَةَ) نى اوچون ايندرله س خدای تعالى دن برسوره مشرکلر برله
صوغش قىلو طوغرىسنده تا كم بزلر صوغشقه چغار ايدك ديورلر (فَاِذَا اُنزِلَتْ)
بس هر قاچان ايندرلسه (سُوْرَةَ مُحْكَمَةً) معناسى ظاهر بولغوچى برسوره قرآندين
(وَذَكَرَ فِيهَا الْقِتَالَ) هم ذكر ايتولسه اول سورده صوغش يعنى جهاد برله
و صوغش قىلباق برله بيورلغان بولاسه (رَاٰيَتِ) سين كورورسن (الَّذِينَ
فِي قُلُوْبِهِمْ مَّرَضٌ) كوگللر نه شك و نفاق سرخاوى بولغان كسه لر نى يعنى
مناقزلرنى كورورسن (يَنْظُرُوْنَ اِلَيْكَ) آنلر قارارلر سينڭ سارى (نَظَرَ الْبَصِيْطِ
عَلَيْهِ) هوشسز بولغان وهوشى كيتكان كسه نڭ قاراماقى كى (مِنْ اَلْمَوْتِ) اولوم
قايقوسندن يعنى صوغش خبرىنى ايشنكاج اولومدين بيك فورقوب قايقورورلر
و متجبر بولورلر (فَاَوَّلٰى لَهُمْ) بسن واى وحسرتدر آنلرغه يا که توغدر
آنلرغه (طَاعَةٌ) آنلرنڭ اشى فرمانغه بوى صوناقدر (وَقَوْلِ مَعْرُوفٍ) هم بخشى
سوزدر يعنى « سَمِعْنَا وَاطَعْنَا » ديهه کدر (فَاِذَا عَزَمَ الْاَمْرُ) بس هر قاچان لازم
بولسه صوغش امرى هم صحابه لر صوغشقه چغارغه قصد قىلسه لر اول مناقزلر
ايلورنده خاتونلرى ياننده قالورلر يعنى اولنه صوغشقه چقاچق بولوب فرغوب
سويلرلر صوغشقه چغارغه فرمان بولغاچ چفاسيلرى كيله س (فَمَلَوْا صِدْقًا لِلّٰهِ)
بس اگر راست و طوغرى ايتسه لر ايدى آنلر خدای تعالى گه يعنى صوغشقه
چغارغه حرىصلك اظهار قىلورلر راست بولسه ايدى (لَكُنْ خَيْرًا لَّهُمْ) البته

(۱) پيغمبرم عليه السلام
گناهدين معصوم بولاسه ده
خدای تعالى آنى استغفار
قىلباق برله بيوردى
تا كم استغفار آنڭ
مىتنى بولوب امتلر هم
آڭا ايهروب استغفار
ايتسونلر اوچون يا که
استغفاردن مراد گناهدين
صانلاماقنى استه گل
ديهه کدر .

اول راستلىق و طوغرىلىق ايدى گورەك بولور ايدى آنارنك اوزلرى اوپون پيغمبر
 اوزلرينە فائە بولور ايدى يالغان سويلەپ اوزلرينە زيان قىلورلر (فەل عسبتم)
 بس ايا شايدىكم سزلمو اى منافقلر يعنى ايا سزلىدىن توفع و اميد اينولورمو
 (ان نوليتم) اكر اوز تصرفىزغە آلسا كز سز آدىلرنك اشلر بىنى يعنى خلققە
 حاكم بولوب اشلر بىنى تصرف قىلسەكز (ان نفسدوا) سزلىرنك فساد و بوزلىق
 قىلماقكز (فى الارضى) بىردە يعنى تىجر و حسد سببلى توولى بوزقلقلر سزلىدىن
 صادر بولور (وتقطعوا ارحامكم) هم كىسەمەككز رحىملر كزنى يعنى تكىر
 و اولوغلانماقكز جەنندين صلە رحىمى طاشلارسز و قىرنداشلر كزىدىن كىسلور سز
 سزلىدىن توفع ايتولگان اش شولدر (اولئك) اوشو گروە (الذىن لعنهم الله)
 براق قىلدى خدای آنلرنى اوزىنك رحىمتىدىن (فاصهيم) بس ما كفاو قىلدى
 آنلرنى تا كم حق سوزنى ايشتمەسلر (واھمى ابصار هم) ذى صوفى قىلدى
 آنلرنك كوزلر بىنى تا كم عبرت نظرى برلە فارماسلر (افلا يتدبرون القرآن)
 ايا تدبىر قىلماسلر مو و فكورلەماسلر مو اول منافقلر در آننى و آنك وعظلمى برلە
 (ما ينظرون) (ام على قلبهم) بيا ايسە آنلرنك كوكلرى اوزرە بار سىز
 (اقالوا) اول كوكلرنك يوزاقلىق سى كوكلر بىنى يوزاق برلە بىكلەپ قويغانلردىن
 ئالدىن حق سوزنى آنگلاماسلر و فكور قىلماسلر (ان الذين ارتدوا) (۱) درستلىككە
 شولە كىسەلر كم دوندىلر (على ادبارهم) آرقانىرى اوپور بىنە يعنى اولكى
 اعتقادلردىن ئايتدىلر و محمد عليه السلامغە اوشانمايدىلر (من بعد ما تبين) روشن
 و ظاهر بولغانى (لهم الهدى) آلترغە اول صىرتنك حق پيغمبر بولماقنىڭ
 بيانى يعنى آنك پيغمبرلىكىنى آچق (اللر بىرلە تمام بلگانلرى صوكتە آنگا
 اوشانمايدىلر) (الشيطان سول لهم) شيطان يكل قىلدى و كوركام ايتوب كورگازدى
 آنلرغە كفر و عنادنى (واملى لهم) هم خدای تعالى مەلت بىردى آنلرغە و تعجىل
 قىلمادى آنلرغە عذاب بىدەمەك برلە يعنى عذابلر بىنى كىچىكردى (ذلك)
 اوشو بى يعنى آنلرغە مەلت بىرەمەك (بانهم قالوا) شول سببلى دركم ايتدىلر اول
 يھوھلر (الذىن كرموا) مكروە كورگان كىسەلرگە (ما نزل الله) خدای ايندىرگان
 نرسەنى قرآن و اسلام دىننىدىن يعنى يھودىلر اولانقە منافقلرغە ايتدىلر (سنتطعمكم)
 نىزدىر كم بىرلە اطعامت قىلورمىز و بوى صونارمىز سزلىرگە (فى بعض الامر) بعضى
 اشلردە يعنى اكر محمد پيغمبر برلە صوغىش قىلسەكز بۇ سزگە مدد بىرورمىز

(۱) مەرىپەتلىك يھودىلر
 پيغمبر مۇھىمىدە ئالامەت
 صىرتلىرىنى نورانىتە اوقوب
 تمام بولورلر ايدى پيغمبر
 مەزنى كىلەمەكتىن
 الكارى آنك پيغمبر
 كى حق ايدىكىنى مە
 صىرتلىرىنى كوب سويلار
 لار و خلققە خىر بىرور
 لر ايدى سىد عالم صلى
 الله عليه و سلم حضرتلىرى
 مبعوث بولوب مەدینەگە
 كىلگەچ آنلر اولكى
 اعتقادلردىن دوندىلر
 حق تعالى آنلر حقتە
 آيت بىردى كم ان
 الذىن ارتدوا الخ
 اسباب النزول.

وياردم ابترمز ديديلر (وَاللّٰهُ يَعْلَمُ) و خداى بلور (أَسْرَاهُمْ) آنلرنڭ آولانده سويلشكان ياشرن سرلرېنى وياشرمه كلرېنى (فَكَيْفَ) بس نېچك بولور آنلرنڭ احوالى (إِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ) هر قاچان آنلرنڭ جاتلرېنى آلسلر فرشتهلر (يَضْرِبُونَ) صوغارلر اول فرشتهلر (وَجُوهَهُمْ) آنلرنڭ بوزلرېنه (وَأَدْبَارَهُمْ) هم آرقالرېنه حقدن بوز دوندرگانلرې اوچون هم مؤمنلرگه آرقالرېنى بېرمه كلرې اوچون (ذَلِكَ) اوشبو يعنى فرشتهلرنڭ آنلرغه صوفالقرې (بِأَنَّهُمْ اتَّبَعُوا) شول سببلى دركم آنلر ايدرديلر (مَا أَسْخَطُوا اللَّهَ) خداى تعالى نڭ غضب و آچووينه سبب بولغان نرسه گه بېغمبرنڭ حقلقېنى ياشورمه كلرې هم منافقلرغه ياردم بېرمه كلرې كېى (وَكُرْهُوا) هم مكروه كورديلر آنلر و نلامه ديلر (رِضْوَانَهُ) خداينڭ راضيلقېنى يعنى خداينڭ رضاسېنه سبب بولغان اشلرنې اشلهمه ديلر (فَأَحْبَبَ أَعْمَالَهُمْ) بس باطل و ضايح قېلدى خداى تعالى آنلرنڭ عمللرېنى (أَمْ حَسِبَ) بلكه گمان قېلديلر (الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ) شول كېسهلر كم بولغوجيدير آنلرنڭ كوكلنده شك سرخالقې يعنى منافقلر گمان قېلديلر (لَنْ يَخْرُجَ اللَّهُ) شويله ديوب كم جفارماس خداى تعالى (أَضَاعَهُمْ) آنلرنڭ كوكللرنده گې كېنه لرېنى يعنى كېينه و نفاقلرېنى هم مؤمنلرگه دشمانقلرېنى خداى تعالى مؤمنلرگه ظاهر قېلماس و بيلدرمه س « ديب گمان اينديلر (ولو نشاء) و اگر نلسه ك يز (لاريناكم) البته كورسه تورمز سېڭا اى محمد عليه السلام اول منافقلرېنى يعنى منافقلرېنه برعلامت پيدا قيلورمز (فلهم فقههم) بس سېن طانورسڭ آنلرېنى (بسيماهم) علامتلرې برله يعنى شول علامتنن آنلرنڭ منافق ايدكلرېنى بلورسڭ (ولتعرفنهم) هم البته سېن طانورسڭ اول منافقلرېنى (في لعن القول) سوزنى ميل قېلدر منافقلرنده نوغر بلىق چيئندن يعنى تعريص و كنايه طريقتنجه سوزنى صواب و حقلقندن آوشدرب سويلسه كلرنندن آنلرنڭ منافق ايدكلرېنى بلورسڭ (۱) (وَاللّٰهُ يَعْلَمُ) و خداى تعالى بلور (أَعْمَالَكُمْ) سزلرنڭ عمللرگزنى هم شوڭا مناسب سزلرگه جزأ بيورور (وَلتنبؤنكم) و البته صنارمز بز سزلرېنى صوغش قېلماقته بيورساق برله هم باشقه چيئن تكليفلر برله يعنى صناغوجيلر كېى اش قېلورمز (حتى تعلم) ناكم بلمه كئز اوچون يعنى خلققه معلوم و ظاهر ايتمه كئز اوچون (المجاهدين) صوغش قېلغوجيلر كملر ايدكېنى (منكم) سزلردن (وَالصّٰبِرِينَ) هم صوغش قاطبيلقرېنه چداغوجيلر كملر ايدكېنى (وَتَبْلُواْ أَخْبَارَكُمْ) دخې

(۱) انس بن مالك رضى الله عنه دن منقولدر كه اوشبو آيت كېلگانندن صوڭ هيچ بر منافق بوق ايدى كم مگر رسول اكرم حضرتى آنڭ منافقلقېنى سوزندن و سېماسندن بلور ايدى بصوغشده منافقلردن نوقز كشى كېچ برله يوقلارغه يانديلر ايرته برله نورغانده هر فايوسينڭ ماڭلاينيه هذا منافق ديوب يارلمش ايدى.

صنماقمز اوچون سزنىڭ خىبرلىرىڭنى (ان الذين كفروا) درستلىكده شول كىسهلر
كەم ايمان كىلتورمه دىلر يعنى بنى قريظه و نضير يهودىلرى (وصدوا عن سبيل
الله) هم طيبىلر اوز قوللىرىنى خدای تعالى يولندن يعنى مسلمان بولودان
(وشافوا الرسول) دى خىلافتلى قىلدىلر پىغمبر عليه السلامغه (من بعد ما تبين)
روشن و ظاهر بولغانى سوڭنده (لهم الهدى) آنلرغه توغرى يول يعنى تورانته
اوقوب اسلامنىڭ حق ايدىكىنى بىلگانلىرى سوڭنده (لن يضروا الله) زيان
ايرشدره آلماسلر آنلر خدای تعالى گە (شيئاً) بىرنىسده يعنى آنلرنىڭ كىرلىرىدىن
قارشماقلىرىدىن خدای تعالى گە هېچ زيان يوقىدىر بلكە ضرور زيان اوزلرىنىدەر
(وسعبط أعمالهم) وتىزدىر كەم باطل و ضايىق فىلور خدای آنلرنىڭ عمللىرىنى (يا ايها
الذين آمنوا) اى ايمان كىلتورگان كىسهلر (اطيعوا الله) اطاعت قىلگىز و بوى
سونوڭر خدای تعالى نىڭ امر و فرمانىنىه (واطيعوا الرسول) هم بوى سونوڭر
پىغمبر عليه السلامغه و آنىڭ بيورغانىنى تونىڭر (ولا تبطلوا أعمالكم) دى باطل
و ضايىق قىلماڭر اشلرگان عمللىرىڭنى زىيا و عىبب قاندىرماق بىرله (ان الذين
كفروا) درستلىكده شول كىسهلر كەم ايمان كىلتورمه دىلر يعنى قريش مشركلىرى
(وصدوا عن سبيل الله) هم طيبىلر آدمىلرىنى خدای تعالى يولندن يعنى مسلمان
بولودن طيبىلر (ثم ماتوا) سكره اولدىلر آنلر يعنى بىر صوغىشنىدە اولتورلش
بولدىلر (وهم كفار) و حالانكە آنلر اوشانماقچىلر ايدىلر و كىفر اوزرىسە
اولدىلر (فلن يعفر الله لهم) بس هرگىز بارلقاماس و مغفرت قىلماس خدای
آنلرغه (فلأنهوا) بس سىستلىك و ضعيفلىك قىلماڭر اى مؤمنلر (وتدعوا الى السلم)
هم اوندەمەڭر اول مشركلىرىنى صلحغه يعنى آنلردن قورقوب صلح ايتونى طلب
قىلماڭر و اوزگىزنى آنلر الدىنكە ضىيق و خور كورگازمەڭر (وانتم الاعلون)
و حالانكە سىلر اوستونىڭ و يوقارىراق سىز آنلردن (والله معكم) هم الله تعالى
سىزنىڭ بىرلەدەر يعنى سىلرگە نصرت و ياردەم ايتكۈچىدىر (ولن ينركم) دى ضايىق
قىلماس و كىيۈنمەس اول سىلرگە (أعمالكم) قىلغان عمللىرىڭنىڭ اجر و ئوبابىنى
(إنما الحياة الدنيا) موندن باشقىە نوڭلدىر كەم دىنيا تىركلىكى (لعب و لهو) بىر قىس
اويوندىر و اعتبارسىز مشغوللىككەر بالالار اويونى كىيى (وان تؤمنوا) و اگىر سىلر
ايمان كىلتورسەڭر و اشانساڭر خدای و رسولىڭ (و اتقوا) هم صافلانساڭر گناھلردىن
(بؤنكم) بىرور سىلرگە خدای تعالى آخىرنده (اجر و ثوابلىرىڭنى

(وَلَا يَسْأَلُكُمْ) ہم صوراماس خدای سزلردن (أَمْوَالِكُمْ) ماللرگزنی بلسکه
 زکات و عشرنی بیرسه کز آرنوغینی انفاق ایلمه مک برله بیورمهس (ان یسئلكموها)
 اگز صوراسه سزلردن ماللرگزنی (فیخفکم) بس مبالغه ایلسه سزلردن صوراماقند
 یعنی مالکزناک همه سینی نفقه قیلکز دیوب بیورسه (تبخلوا) سزلر صارانلق
 قیلورسز و بیرسه کز کیلمهس (ویخرج أَمْوَالَكُمْ) و چقارور هم ظاهر قیلور
 خدای تعالی شول صوراماق برله سزلرناک صارانلقگزنی و کینه لرگزنی (ها انتم)
 آگاه بولگزکم سزلر (عزلاء) ای اوشبو مخاطب بولغان بندهلر (تدعون)
 اولدله ش بولدکر و بیورلر سز (لتنفقوا) نفقه قیلماقکز اوچون ماللرگزدن
 یعنی خدای سزلرگه ماللرگزنی نفقه قیلماق برله بیوردی (فی سبیل الله) الله تعالی
 بولنده یعنی زکات بیرمه ک یا که صوغش اشلری توغر یسنده مالکزنی صرف
 ایتمه ک برله بیوردی (فینکم من یبخل) بس سزلردن باردر شول کسه کم
 صارانلق قیلور و زکاتینی چقارماس (ومن یبخل) و هرکم صارانلق ایتمه واجب
 بولغان صدقه قیلورمهسه (فانما یبخل) بس موندن باشقه ایبه سدرکم صارانلق قیلور
 اوله (عن نفسه) اوز نفسندن یعنی اوز نفسندن قزغانور و اوزینی ثوابدن محروم قیلور
 (والله الغنی) و خدای تعالی موکسزیر سزناک صدقه لرگزغه محتاج نوگلدر
 (وانتم الفقراء) و سزلر محتاجلر سز خدای تعالی فاشنده بولغان نعمت و کرامتکه
 (وان تتولوا) و اگر بوز دوندرسه کز سز خدای بیورغان اشدن و مالکزدن
 نفقه قیلماسا کز یا که اسلامدن اعراض قیلسا کز (یستبدل) آلدردور خدای
 (ثوما غیرکم) سزلرگه باشقه بولغان گروهنی یعنی سزلرنی هلاک قیلوب سزناک
 اوزنگزه ایکنچی کسه لرنی کیلتورور (ثم لا یکنوا امثالکم) بس بولاسلر
 اول ایکنچی کسه لر سزناک اوخاشاشیلر بلکه آنلر فرمانغه اطاعت ایکنچی
 و بوی صونفوجیلر بولورلر اول ایکنچی قولمر حفته شهر شولدرکه آنلر
 فارسیلردر رسول اکرم صلی الله علیه وسلم دن آنلر کملدر دیوب سؤال ایتمکلرینه
 باندنه اولتورغان سلیمان فارسی حضرتینه اشارت ایلوب هذا قومہ دیوبوردیلر.

﴿ سورة الفتح مدنية وهي تسع وعشرون آية ﴾

﴿ ۲۹ آيتدر سورە فتح سورەسى مدينەدە ناولدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مروبو ركه رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتلى هجرتىڭ آلتىچى بلندە واقعه سنده اصحابىدىن بعضىلار برله مکه گە باروب كعبه معظمه نى زيارت ايتدىكى هم عمره ادا ايتدىكى كوردى صحابه لار بو واقعه نى ايشىكچاچ بو واقعه نىڭ تعبىرى اوشبو يل كىلور اوشبو يل بزلرگە حجگە بارماق ميسر بولور دىوب شادلاندىلار رسول اكرم حضرتلى ذوالقعدة آيىنىڭ اۆلندە دوشنبە كون مکه گە بارماق قصدى برله مدينەدن چىقىلار هم عمره حجى نىتى برله احرام باغلايدىلار و نىمىش دوە اوزلىرى برله برگە ھدى اوچون يعنى حرمە قىرمان ايلەمك اوچون آلوب چىقىلار صحابه لرنىڭ هم كۆبسى حضرتكە يولداش ايدىلار بونلرنىڭ كىلورلرنىڭ خىرى مکه دەگى مشركلرگە ايرىشكچاچ مشركلر رسول اكرم حضرتىنى مکه گە كىرتمەسكە وكعبە نى زيارت قىلدىن منع ايتەرگە اتفاق ايلەيدىلار مکه دن قىشقارى چىقوب آنلرنىڭ يوللىرى اوستىدە لشكر باغلاب قارشى طوردىلار پىغمىرمز عليه السلام مشركلرنىڭ اتقارلارنىڭ خىرىدار بولوب « حديبيه » دىگان بىرگە نزول ايلەدى مشركلر طرفىدىن عروە بن مسعود نىڭ رسول حضرتلرنىڭ نى اش اوچون كىلدىكى بلورگە پىغمىرمز خىمتىنە كىلدى پىغمىر عليه السلام بىرەدى كىم بزلر صوغىش قىلماق اوچون كىلمەك بارى مقصودىم كعبە نى زيارت قىلماقتىر قىرىش قومى پىغمىرمزنىڭ اوشبو نىتىنى بلگىچاچ هم حىيت جاھلىتلارنىڭ قىرار ايدىوب ھىچ وجە برله مؤمنلرنىڭ مکه گە كىرمەكلىرىنە راضى بولمايدىلار پىغمىر عليه السلام حضرت عثماننى ايلچى قىلوب مشركلر حضورىنە بىھەدى آنلار حضرت عثماننى كىرى قايتارمايىچە اوز يانلارنىڭ قالدردىلار مؤمنلر حضرت عثماننى قىرىش مشركلرى اوتورگانلار دىگان خىرىنى ايشىدىلار شول سببلى بيعت الرضوان واقع بولدى نىڭ كىم توباننە ذكر ايتولور انشاء الله تعالى مشركلر مؤمنلرنىڭ بيعت ايتدىكلىرىنى ايشىتوب قورقيدىلار بس مؤمنلر برله صلح ايلەمەك اوچون ھىل بن عمرنى ايلچى قىلوب پىغمىرمز حضورىنە بىھەدىلار بارچە لرنىڭ اتقارلارى بويىچە رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتلى برله قىرىش مشركلرى آراسىدە صلح واقع بولدى

(۱) پیغمبرمز علیہ السلامن صورادیلرکم۔ یا رسول الله افتح مو یعنی اوشبو صلح فتحبدر جواب بیردی کم بلی فتحد وکوب فتحلرننگ مقدمه سیدر موندن صوگ مسلمانلرغه کوب فتحلر میسر بولاچاقدر واقعا حدیبه صلحدن ۵۸۶ ۲۶ جزی جز فتح سورہ سی

اوشبو شرطلر اوزرینه صلح قیلدیلرکم اون یلقه قدر اهل اسلام مشرکلر برله صوغش قیلماسه هم آشکارا ویاشرنلکن بر برلرینه هیچ تعرض وتمدی ایلمه سک و هم مؤمنلر بویل مکه گه کرهمنجه فایتوب کیتوب ایکنچی یلنده مکه گه کیلوب عمره نی قضا قیلورغه شرط ایلدیلر موندن باشقه شرطلر هم هر ایکی طرفدن وانع بولدی صحابه لرننگ کوبسی بو طریقه صلح قیلو اوچون ملول و قایقوی بولدیلر لکن البته بو اشدۀ خدای تعالی ننگ بر حکمتی و مصلحتی بولسه کیرهک دیوب راضی بولدیلر۔ رسول اکرم حضرتی حدیبیہ ده احرامدن چغوب مبارک باشلرندن صاحلرینی کیتهرتدیلر هم آلوب کیلگان دوه لرننگ بر آزینی شونده قربان قیلوب و بر مقدارینی مکه گه بیهردیلر تا کم مروده قربان ایلب ایتلرینی مکه ننگ فقیر و مسکین لرینه اولشمه ککه بیوردیلر صحابه لرننگ بعضلری صاحلرینی بوتونلای کیتهرتوب بعضلری کيسدروب فصقارتدیلر وهدیلرینی قربان ایلدیلر رسول صلی الله علیه وسلم حضرتلری حدیبیہ ده یکر می کون توردیلر حدیبیہ دن مدینه گه فایتقان وقتده بر کیچه اوشبو انا فتحنا سورہ سی نازل بولدی ایرته برله رسول اکرم حضرتی صحابه لرگه ایتدی کم اوشبو کیچه « خدای تعالی دن میثا برسوره نازل بولدی کم اول سورہ مینم فاشمده بارجه دنیادن مسم دنیاداغی نرسه لردن سو بولکیره کدر» دیدی بس اوشبو سورہ فتحنی صحابه لرگه اوفودی و تینه ایلدی صحابه لر هم مه لری مبارک بولسون دیوب قوتلادیلر (انا فتحنا لک) درستلکه بز حکم قیلدی سینگ اوچون ای محمد علیه السلام (فتحنا میننا) ظاهر و روشن بولغوجی حکم کم حدیبیہ صلحیدر (۱) بس سین ای محمد علیه السلام خدابدن مغفرت طلب ایتکل (لیغفر لک الله) تا کم یارلقاسون و مغفرت فیلسون اوچون سینگا خدای تعالی (ما تقدم) شول نرسه نی کم الک اوتدی (من ذنبک) سینگ گناهکنن یعنی پیغمبر بولماقکنن الگاری سیندن عتاب و شلته نی موجب بولغان خطالر صادر بولغان بولسه شولارنی یارلقاسون اوچون (و ما تاخر) هم شول نرسه نی کم صوگ بولدی آندن یعنی پیغمبر بولغانکنن صوگ صادر بولغان سهو و خطالرنکی یارلقاسون اوچون یا که مراد مکه فتحندن الگاری بولغان

صوگ اسلام دینی غایتہ قوت طابدی کوب بیرده مشهور بولدی اولک مکده طورغوجی مسلمانلر مشرکلر دن مسلمانلقلرینی باشرو۔ رلر ایددی بر چیتده قاجوبغنه نماز و قرآن اوفورلر ایددی اوشبو صلحدن صوگ آنلرغه کوب ایرکنچیک بولوب اسلام لرینی ظاهر قیلدیلر مشرکلر آلدنه قرآنی قچروب اوفودیلر مشرکلر فیلعان شرطلری وعهد لری سبلی آنلرغه هیچ بر ضرر ایتمه دیار کوب کشیلر اول مسلمانلردن قرآنی ایشتوب اسلام دینینه فزغوب مسلمان بولدیلر بو اش مکه ننگ فتح ایدلمه کینه هم سبب بولدی شول جهتدن بعض مفسرلر اوشبو انا فتحنا ده گی فتحدن مراد مکه فتحیدر دیبشلر اول تقدیرده مناسی بز فتح قیلورمز

و آچارمز سینگ اوچون مکه شهرینی دیبه کدر وقعی محقق بولقدن ماضی صیفه سی برله ذکر قیلدی و بعضیلر فتحندن مراد خیبر فتحیدر دیورلر والله اعلم۔ تفسیر مولانا یعقوب

(۱) امام ابو اللبب
رحمە اللہ بیورمشدركە
اولاوتكان گناھدن مراد
حضرت آدم ھم حوانك
گناھلريدر جوگھى
گناھدن مراد امتلرنك
گناھلريدر يعنى خدای
تعالی سینك بركانگھ
آدم وحوانك گناھینی
يارقار ھم سینك شفاعتلك
برلە امتلرنك گناھ
لرینی يارقار كشف

ھم فتحدن صوڭ بولغان خطالركنى دېمەكدر يا كە اوشبو آيت كرىمە نزولندىن
الگارى ھم آنك نزولندىن صوڭ دېمەكدر (۱) (وَيْتَمُّ نَعْمَتَهُ عَلَيْكَ) دىخى تا كىم
تام ايتسون اوچون خدای تعالی فضلى وكرمى بىرلە اوزىنك نعيمىنى سينك
اوزركە دىنكنى مروج و قوئلى ايلەمكى بىرلە ھم بېغىبرلكك اوستىنە پادشاھلىقى
قوشماق بىرلە و شفاعتكنى قبول قىلماق بىرلە (وَيَهْدِيكَ) ھم كوندرسون اوچون
سىنى (صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا) طوغرى بولغوجى بولغھ يعنى صراط مستقيمدە ثابت
ودائم ايلەسون اوچون (وَيَنْصُرَكَ اللَّهُ) ھم تا كىم نصرت و ياردىم ايتسون
سىڭا خدای تعالی (نَصْرًا عَظِيمًا) عزتلى و غلبەلى بولغوجى ياردىم ايتەك يعنى سىن
اول نصرت سببلى دشمانلركغھ غالب بولورسك (هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ) اول
خدای تعالی شول ذاتىركم اينىردى سكون و قرارنى (فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ) مؤمنلرنك
كوئللرندىن اضطراب و نشويىشنى كيتاروب ساكن و قرارلى ھم صبرلى ايلەدى
(لِيُزَادُوا إِيَّانًا) تا كىم آرتىرسونلر اوچون آنلر ايباننى و اشانماقنى (مَعَ إِيَّانِهِمْ)
ايبانلرى بىرلە يعنى كوئللرنككى يقينلرى آرتسون اوچون يا كە دىنك اصولىنە
بولغان ايبان و اعتقادلرىنى فروغھ بولغان ايبانلرى بىرلە آرتىرسونلر اوچون
(وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) و خدای تعالی نك بولغوجىدرك كوكلرنك ھم بىرنك
لشكرلرى يعنى فرشتەلر و مؤمنلر (وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا) و بولغوجىدرك خدای تعالی
بلگوجى خلقنك احوالىنى (حَكِيمًا) حكمتكە موافق اش قىلغوجى اول اشلر
جەلمىندىن برسى شولدركە مؤمنلرنك كوئللرىنە قرار و سكىنە اينىردى (لِيَدْخُلَ
الْمُؤْمِنِينَ) تا كىم كىرگىسون اوچون دىنە ثبات و قرار ايلەمكلرى بركانتدە
مؤمن ايرلرنى (وَالْمُؤْمِنَاتِ) ھم مؤمنە خانولرنى (جَنَّتِ) جنت باقچەلرىنە كىم
(تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) آقار اول باقچەلرنك آغاچلرى آستىندىن بلغھلر (خَالِدِينَ
فِيهَا) منگو قالغوجىلر بولغانلرى حالدە مؤمن و مؤمنەلر اول جنتلردە (وَيُكْفَرُ
عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ) ھم كېچسون و يوق ايتسون اوچون خدای آنلردن آنلرنك باوزلقلرىنى
و گناھلرىنى چىنكە كىرمەكلرندىن الگارى (وَكَانَ ذَلِكَ) و بولدى اوشبو وعدە
آنلرغھ (عِنْدَ اللَّهِ) اللہ تعالی فاشندە يعنى آنك حكمندە (فَوْزًا عَظِيمًا) اولوغ
بولغوجى سعادت و قول اوستونلكى (وَيَعْتَبِ الْمُتَنَفِّعِينَ) دىخى شونك اوچوندىركىم
تا كىم عذاب قىلسون خدای موافق ايرلرنى (وَالْمُتَنَفِّعَاتِ) ھم منافقە خانولرنى
مدىنە اھلىندىن (وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ) دىخى مشرك ايرلرنى و مشركە خانولرنى

مکہ اهلندن (الطَّائِفِينَ بِاللَّهِ) گمان ایتکو چیلر اول منافقنر و مشرک خدای تعالیٰ گه
 (ظَنُّوا السُّوءَ) یاوز گه اننی یعنی مشرکردن بنو اسد و عطفان فیلهلری هم بعضی
 منافقنر کم آنلر پیغمبر لیه السلام حدیبیہ گه کیتکچ آنندن سلامت فایتماس
 و مدینہنی کورماس دیوب هم اسلام لشکری مغلوب و منہزم بولورلر دیوب گمان
 ایتدیلر اش آنلر گمان ایتکان کیی بولمادی بلکه حضرت پیغمبر سالم و غانم
 مدینہ گه مراجعت ایلدی (عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السُّوءِ) اوشبو یاوز گمان ایتکو چیلر
 اوزریبہ در یاوز ایلنمک و دونمک یعنی آنلر مغلوب و خور بولسہلر کیرہ کدر
 (وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ) هم غضب و قہر ایلدی خدای آنلر اوزریبہ (وَلَعَنَهُمْ)
 دخی سوردی و یراق اننی آنلرنی رحمتندن (وَأَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ) هم حاضر لدی
 آنلر اوچون تموغنی (وَسَاءَتْ مَصِيرًا) ونی یاوز اورلہک اورندر اول تموغ
 (وَاللَّهُ جَنَّاتُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) و خدای تعالیٰ نکدر کولرنک هم یرنک لشکرلری
 یعنی کولکرده و یرلرده بولغان نرسہلر بارچہسی آنک ملکنده و تصرفندہ در بو
 سوزنی تکرار ذکر ایتہک مؤمنلرگه نصرت و یاردم برلہ وعدہ هم مشرکلرگه
 و منافقنرغہ و عید و قورقو اوچوندر (وَكَانَ اللَّهُ) و بولموجیدر خدای تعالیٰ (عزیرا)
 غالب اوزینک فرمانندہ (حَكِيمًا) دانا و حکمت ایسی بیورغان اشلرنده (أَنَا
 أَسْلَمْتُكَ) درستلکده بز بمرک سینی ای محمد علیہ السلام (شامدا) گواہ
 ایتوب امتکنک اقوال و افعالینہ (وَمُبَشِّرًا) هم سویونج بیرگوچی ایتوب مؤمنلرگه
 (وَنَذِيرًا) دخی فورتنقوچی ایتوب مشرکلرگه و منافقنرغہ بس سین امتکہ ایتکل کم
 مینم سزلرگه بیرلمہکم هم بشارت بیرمہ کم و فورقتمانم (لَتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ) سزلرنک
 ایمان کیلتورمہ ککنز و اشانماقکنز اوچوندر الله تعالیٰ گه (وَرَسُولِهِ) هم آنک
 رسولینہ (وَتَعَزَّوْهُ) دخی قوت بیرمہ ککنز اوچوندر آنک دینینہ (وَتُوقِرْهُ) هم
 او اوغلاب تونماقکنز اوچوندر آنک فرمانینی (وَتَسْبِعُوهُ) دخی پاکلک برلہ یاد
 ایتہ ککنز اوچوندر اول خدای تعالیٰ نی پاکہ نماز لوقوماقکنز اوچوندر (بِكُرَّةٍ)
 ایرتہ برلہ (وَأَصِيلًا) هم کیچہدہ (أَنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ) درستلکده شول کسہلر کم بیعت
 قیلور بولدیلر سیکنا ای محمد علیہ السلام حدیبیہدہ (أَنَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ) موندن
 باشقہ توکلدر کم بیعت قیلورلر آنلر خدای تعالیٰ گه یعنی سیکنا بیعت قیلماقلری
 خدای تعالیٰ گه بیعت ایلہمہ کدر زیرا کہ اول بیعتدن مقصودلری خداینک رضاسینی
 حاصل ایتہ کدر اوشبو بیعتنی بیعت رضوان دیورلر توبانده ذکر ایدلہ چکدر

انشاء الله تعالى (يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ) الله تعالى نىڭ يېد قىدرىڭىڭىزنىڭ قوللىرى
 اوستىدە بىعت قىلغان ويغىمىزگە قول بېرىڭان و قىلغىنىڭىزنىڭ مەناسى بىراش
 اوچون قول بېرىپ عەھد قىلىشماقتا صەھابەلەر ھەممىسىمۇ ھەممىلىرى رسول اکرم
 ھىزىتىدە قوللىرىنى بېرىپ آڭا باردىم ايتىدە كىمگە ھەم مال و جانلىرىنىڭ كىچىپ اسلام
 دىنى اوچون مەشركلەر بىرلە سوغىش قىلماقتە عەھد ايتىدىلەر بىعت رىضوان شوللەر
 (فَمَنْ نَكَثَ) بىس ھەركىم سىندىرسە و بوزسە قىلغان عەھدىسى (فَأَنبَأَ بَنُكَيْتَ عَلَى نَفْسِهِ)
 بىس موندىن باشقە توڭلىرىم سىندىرور اول اوز نىفسى اوزىرىنە (۱) يەنى عەھدى
 سىندىرماقنىڭ ضررى آڭا اوزىنە بولور (وَمَنْ أَوْفَى) ھەركىم ونا ايلسە (بِأَمْرِ
 عَامِدٍ عَلَيْهِ اللَّهُ) شول نرسەگە ھەم عەھد قىلغانلار اول كىمىسە آڭا اوزىرە
 خدای تەئالىگە (نەسبوتىيە) بىس تىزدىركىم بىرور خدای تەئالى اول كىمىسەگە
 (أَجْرًا عَظِيمًا) اولوغ بولغۇچى اجر و نوابىنى آخىرتىدە مەروپىدەكە رسول اکرم
 صلى الله عليه وسلم ھىزىتلىرى مەدىنەدن ھەمىرە ھىچ نىيىتى بىرلە مەككەگە توجە ايتىكلاچ
 اھرابدىن اسلم و جەننە ھەم مەزىنە و غفار و اشجە قىيلەلەرىنە مەنىم بىرلە اوشىبو
 سەفەدە بولداش بولسۇڭىز و مەككە موافقت قىلسۇڭىز دىيۇپ خەبەر بىياردى اول قىيلەلەر قىرىش
 تومى بىرلە سوغىش قىلدون قورۇپ پىغىمىزغىلە السلام بىرلە مەككەگە بارونى تلامادىلار
 و يالغان غىزلەر كورساتوب تىلى قىلدىلەر ھەق تەئالى اوزىنىڭ رىسولىنە آيت بىياريوب
 بىيوردى كىم (سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ) تىزدىركىم ايتورلەر سىڭا مەدىنەگە قايتقاندىن سوڭ
 سىڭ بىرلە بولداش بولماينچە تىلى قىلۇپ قالغان كىمىلەر (مِنَ الْأَعْرَابِ) صەرادە
 تورغۇچى ھەربىردىن يەنى يوقارىدە دىكر ايتولۇش قىيلەلەر غىزلەرىنى بىيان قىلۇپ
 سىڭا ايتورلەر (شَعَلْنَا أَمْوَالَنَا) مشغول قىلدى بىزنى ماللىرىمىزنى قاراپ و كوزاتوب
 تورورلىق كىشىلەرىمىز يوق ايدى اگو سىزنىڭ بىرلە بولداش بولۇپ مەككەگە بارغان
 بولساق ايدودە قالغان ماللىرىمىز ضايغ بولور ايدى (وَأَهْلُونَا) ھەم مشغول ايدىدى
 بىزلىرى خانوتىلەرىمىز و بالاچاغلارلىرىمىز كىم اگو بىزلىرىڭىزنى ايدودە قالدۇرۇپ سەفەدە
 كىتسەك ايتلەر آچ و رۇقسىز قالورلەر ايدى (فَأَسْتَغْفِرُنَا) بىس سىين استىغفار قىلۇپ
 بىزنىڭ اوچون بار رسول الله و خدای تەئالىدىن بىزنىڭ اوچون پارغاقتى اسناڭل دىيورلەر
 (يَقُولُونَ يَا لَيْسَ لَنَا بِمَدِينَةٍ) ايتورلەر ايتلەر تىللىرى بىرلە (يَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ) كوكۇللىرىدە بولغان
 نرسەنى يەنى ايتلارنىڭ اوشىبو طرىقە اعتقاد و استىغفار ايتماقلىرى قورى تىللىرى
 بىرلەگە رىيادىتىدە خەلاص بىرلە توڭلىرى (قُلْ) ايتكىل سىين اى مەھمەلىيە السلام اول

(۱) موضەھە كىلتور مشىر
 كىم اوچ تورلى اش
 اوزىنىڭ ايمىنىدە قايتور
 بىرى مەكروھىلەدە كىم
 پاوز مەكرا ايتكوچىنىڭ
 مەكرى اوزىنە راجە
 بولور و ضررىنى اوزى
 كورور و لا يحقى المەكرا
 السىمىع الا باھلە و ايكىچى
 ظلمدەر ظالمىنىڭ اوزىنە
 قايتور انما بىغىكم على
 انفسكم او چوقى عەھدى
 سىندىرماقتىر فەن نەكت
 فانما بىنكىت على نەفسە
 درالنتور

اعتدار قىلغۇچىلارغە **﴿ اَبَدَه (فَمَنْ يَمَلِكْ لَكُمْ) ﴾** بس كم مالك بولور سزنىڭ اوچون يعنى كم دفع قىلور و كىتارور سزاردن **(مَنْ لِّلَّهِ شَيْئًا)** خدای تعالی نىڭ حكمندن بر نرسەنى **(ان اراد بكم ضراً)** اگر نلاسه خدای تعالی سزلىرگە بر ضرر ايرشدرونى يعنى مىگنا يولداس بولودن تخلف ايتما كىتاز اوچون سزلىرگە بر عقوبت و عذاب بيارونى نلاسه **(اوراد بكم نفعاً)** يا ايسە نلاسه خدای تعالی سزلىرگە بر فائده ايرشدرونى يعنى خدای تعالی نىچەل حكم ايتسە شولای بولور هيچ كم خداینىڭ حكىمىنى منع فيلا آلماس **(بَلْ كَانِ اللَّهُ)** بلكە بولغۇچىدىر خدای تعالی **(بِمَا تَعْمَلُونَ)** شول نرسە برل كم سزلىر اشلارسز **(خَبِيرًا)** خبر توتقۇچى و بلىگۇچى بس سزنىڭ تخلف ايتما كىتازدىن مقصود كىتازى نرسە ايدكىنى خدای اوزى بلور آندىن باشورا آلماس سز سزلىرنىڭ تخلف قىلۇب قالماسلىق مال لىر كىز و بالاللىر كىز برلە مشغول بولماسلىق كىتازدىن توگىلىر بالغان ايتور سز **(بَلْ ظَنَنْتُمْ)** بلكە گمان ايتدىك سز **(ان لن يتقلب الرسول)** شويله دىوب كم دونماس و فائىناس پىغمبر عليه السلام مكەگە كىتكان يرىندن **(وَالْمُؤْمِنُونَ)** دىغى مؤمنلر هم فائىناسلر **(الى اهلبيتهم)** اوزلرىنىڭ اهل و عياللىرى صارى مدينەگە **(ابدأ)** هر كىتاز يعنى محمد عليه السلام هم صحابه لىر مشركلر برلە صوغشورلردە مەللىرى هلاك بولۇب ياكە اسير بولۇب شونە قالورلر و مدينەگە كىرى فائىناسلر دىوب گمان ايتدىك شول سببلى پىغمبرگە يولداس بولمايۇب ايلور كىز دە فالىدىك **(وزين ذلك)** هم زىنتلاندىر لىش بولدى اوشبو گمان **(في قلوبكم)** سزلىرنىڭ كوكللىرى كىز دە يعنى شيطان شول گماننى سزلىرگە كوركام و معقول قىلۇب كورساندى **(وظننتم)** دىغى گمان قىلدىك سز **(ظن السوء)** ياوز گماننى زىرا كە پىغمبر هم صحابه لىر هلاك بولورلر و اسلام ملتى مغلوب و منهزم بولور دىوب گمان قىلماق البته ياوز گمانلر **(وكنتم)** هم بولدىك سز اوشبو طرىقە گمان ايتما كىتاز سببلى **(توما بوراً)** هلاك بولغۇچى گروه **(ومن لم يؤمن بالله)** و هر كىم ايمان كىلتورماسە و اشانماسە خدای تعالی گە **(ورسوله)** هم آنىڭ رسولىنە **(فانا اهتدنا)** بس درستلكە بز حاضرلادىك **(للكافرين)** اشانماغان كىسەلرگە **(سعيوا)** قىزدىر لىش اوطنى **(والله ملك السموات والأرض)** و خدای تعالی گە مخصوصدىر كوكلرنىڭ هم يرلرنىڭ پادشاهلىقى **(يفغر لمن يشاء)** يارلقار اول اوزى نلا گان كىسەگە گناھى اولوغ بولسەدە **(ويعذب من يشاء)** هم عذاب قىلور هر كم نى نلاسه گناھى كىتكەنە بولسەدە اختيار اوزىندىدىر **(وكان الله)** و بولغۇچىدىر خدای تعالی **(غفوراً)** يارلقاشورچى

بندہ لرنڱ گناہ لرنی (رحیمًا) رحمت قیلوچی گناہن توبہ ایټکانلرگه (سَبِقُولِ
 الْمُخَلَّفُونَ) تیزدر کم ایټورلر حدیبیہ سفرندن قحلق قیلوب قالغان قبیلہلر (اِذَا
 انْطَلَقْتُمْ) هر فایجان بارساگز سز (اِلَىٰ مَعَانِمَ) غنیمتلر صاری یعنی غنیمت
 ماللر آلورغه بارساگز مراد خیبر صوغشندہ حاصل بولغان غنیمتلر
 (لَتَأْخُذُوها) تا کم آلبانگزر اوچون اول غنیمت ماللرنی یعنی غنیمت مال
 حاصل بولا طورغان پیرگه بارماقچی بولساگز شول وقتہ مذکور
 عرب قبیلہلری سز لرگه ایټورلر ای مؤمنلر (ذَرُونَا) قویگز بزنی یعنی بز لرنی
 منع ایټماگز (نَتَّبِعْكُمْ) تا کم ایاریک بز ویولداش بولایق سر لرگه اوشبو سفر کزده
 دیورلر مرویدرگه پیغمبر علیہ السلام هجرتنڱ آلتنجی یلندہ ذوالحجه آیندہ
 حدیبیہ دن مراجعت ایلدیلر بر آیدن صوڭ یعنی بدنچی یلنڱ مجرمندہ خیبر صوغشبنہ
 توجه قیلدیلر هم شوبله حکم ایلادیلر کم حدیبیہ سفرندن قحلق قیلوب قالغان
 کشی اوشبو صوغشقه چقبلسون و اوشبو سفر مزده هم بزگه یولداش بولماسون
 دیدیلر مؤمنلر تمام حاضرانوب خیبر سفرینه چفا باشلاغاچ مد کور حدیبیہ دن
 قحلق ایټکان کسهلر ایټدیلر کم بز لرنی هم منع قیلماگز تا کم سز لرگه یولداش
 بولوب خیبر صوغشینه بارایق (یریعون) تلارلر اول قحلق ایټکوچیلر (ان یبدلوا)
 شونی کم آلتشرسهلر آنلر و اوزگارنسهلر (کَلَامَ اللّٰهِ) خدای تعالیٰ نڱ کلامینی
 یعنی حدیبیہ دن قحلق ایټکانلر خیبرگه بارماسونلر دیوب خدای تعالیٰ حکم ایلامشدر
 آنلر شول حکمنی اورگارنما کنی تلارلر (قُلْ) ایټکل سین ای عمد علیہ السلام آنلرغه
 (لَنْ نَّبْعُوْنا) البته سز لر ایارماس سز بزگه اوشبو سفر مزده (كَلِمَةً قَالَ اللّٰهُ)
 اوشانداق ایټکاندر و حکم قیلغاندر خدای تعالیٰ (مَنْ قَبِلَ) موندن الڭاری (فَسَبِقُولِی)
 بس تیزدر کم اینورلر اول تضلف ایټکن کسهلر (بَلْ تَعَسَوْنَا)
 خدای تعالیٰ مونداق حکم ایټما گاندر بلکه سز لر حسد و کونچیلک قیلاسز
 بز لرگه یعنی غنیمت مال بولنرغه بولماسون اوزیمز گنه آلیق دیوب بز دن کونلاشوب
 اوشبو سورفی ایټاسز دیورلر لکن اش آنلر ایټکانچه نوڭلندر (بَلْ کَانُوا) بلکه
 یولدیلر اول تضلف ایټکوچیلر اوزلری (لَا یَفْقَهُونَ) آڭلاماسلر و بلباسلر (اَلَا
 قَلِيلًا) مگر آزغنه نرسه آڭلارلر (قُلْ) ایټکل سین ای محمد علیہ
 السلام (لِلْمُخَلَّفِیْنَ) حدیبیہ سفرندن قحلق ایټوب قالغان کسهلرگه
 (مِنَ الْأَعْرَابِ) صحرا عربلرندن (سَتَدْعُوْنَ) تیزدر کم اوندالمش

بولورسز یعنی سرلر . لوندەرلر (اَلِ قَوْمِ اَلِ بَاسِ شَدِيدِ) قاطی صوغش
 ایدلری بولغوجی گروہ برله صوغش قیلماقغه یعنی مسیلمة الکذابنڭ لشکرئ
 بولغان بیامه خلقی برله صوغش قیلماقغه سزلرنی چافرورلر اگر صوغشقه بارونی
 نلسا کز شول صوغشقه بارورسز یا که فارس و روم خلقلری برله صوغش
 قیلماقغه اوندلورسز یا که پیغمبر علیه السلام وفاتندن سوڭ مرتد بولغان عرب
 قیللری مراددر (تَقَاتُلُونِهِمْ) صوغش قیلورسز اول کوچلی قوملر برله و آنلرنی
 اولتورورسز (اَوْبَسْلُونِ) یا ایسه آنلر مسلمان بولورلر و ایمان کیلتورورلر
 یا که جزیه بیرمککه راضی بولوب انقیاد قیلورلر یعنی اول قوملر مشرکار
 یا که مرتدلر بولسه آنلرنڭ حکملری اولتورمهک یا که مسلمان بولماقدر اگر
 اسلامنی قبول ایتماسلر آنلرنی اولتورلور و اگر آنلرغه باشقه گروہلر بولسه
 آنلر برله تاکم جزیه بیرمهککه راضی بولغانلرینه قدر صوغش ایتلور (فَاَنْ
 نَطِيعُوا) بس اگر بوی صونسا کزسز اول وقتده سزلرنی صوغشقه اونڭ کوچی
 کمهسه گه (يَوْمَ تَكُمُ اللّٰهُ) بیورور سرلر گه خدای تعالی (اَجْرًا حَسَنًا) کورکام
 بولغوجی اجر و ثوابنی یعنی دنیاده غنیمت مالی و آخرتده جنتنی سرلر گه روزی
 قیلور (وَاَنْ تَتَوَلَّوْا) و اگر یوز دوندرسا کزسز و اطاعت ایتمهسا کز سزنی
 صوغشقه اونڭ کوچی کمهسه گه (کَمَا تَوَلَّيْتُمْ مِنْ قَبْلُ) تا ککم یوز دوندرد کزسز
 حدیبیه سفرینه چغودن موندن الگاری (بعد بکم) عذاب قیلور سزلرنی خدای
 تعالی آخرتده (عَذَابًا اَلِيمًا) رختکوجی عذاب برله حدیبیه دن قلی ایتکوجیلر
 حفتده اوشبو طریقه وعید آیتلری نازل بولغاچ مسلمانلرنڭ ضعیف و عاجز
 بولغانلری قورقیدیلر بزلر ضعیفک و عاجزکیمز سببلی صوغشقه چقا آلماپمز
 قلی قیلماز بزنڭ حاللریبزنڭ آخری نیچک بولور ایکن دیوب اندیشه
 قیلدیلر حق تعالی دن آبت کیلدی کم (لَيْسَ عَلَيَّ اَلْعَمْرُ حَرَجٌ) بوقدر صوقر
 کشی اوزره هیچ برگناه اگر صوغشقه چقماي قالسه (وَلَا عَلَيَّ اَلْعَمْرُ حَرَجٌ)
 دخی بوقدر آياقسز و افضاق بولغان کشیکه هیچ بر وبال و گناه اگر صوغشدن
 قلیق ایتسه (وَلَا عَلَيَّ اَلْمَرِيضُ حَرَجٌ) هم بوقدر صرخار کشی اوزره هیچ بر
 طارلق و گناه اگر صوغشقه چقوجیلرغه بولدش بولماسه زیراکه اوشبو کسهلر
 محذورلردن عندر ایلر بدر جهاد برله مکلف بولماسلر (وَمَنْ يَطْعِ اللّٰهُ) و هر کم
 اطاعت ایتسه و بوی صونسه خداینڭ فرمانینه هر نوع ریده (ورسوله) دخی اطاعت

فېلسە آنڭ رىسولىنە (بۇدخۇلە) كىرگۈزۈر. خىداي تىعالى اول كىمىسەنى (جىنات) شۇنداقىن جىننلەرگە كىم (تەجرى من تەنھالانىھار) آفاسر اول جىننلەر ئىسرائىلىرى آستىندىن يىلغىلار (ومن يتول) ۋە ھىركىم يۈز دۈندىرسە خىداي ۋەرسولنىڭ فرىمانىدىن (بەدبە) عىذاب قىلور خىداي تىعالى اول كىمىسەنى (عذابا الېھا) رىختىكۈچى عىذاب بىرلە مەروپىدىر كە رىسول اكىرم صلى الله عليه وسلم خىزىرتلىرى خىدىيە گە نىزول اىل گىچ خىراش بىن امىبە دىيگان كىمىسەنى مەكە گە اىلچى قىلوب بىباردى تاكىم اوزىنىڭ سوغىش قىلو قىسمى بىرلە كىلە گانلىكىنى بىلكە عىمرە حج قىلماق اوچون كىلد كىنى قىرىش قۇمىنە بىلدىرسون اوچون مەكە مشرىكلرى خىراشنى مەكە گە كىرمە دىلەر مەكە بىرلە سوزلەشمە دىلەر سوڭرە پىغىبىرمىز ئىلەللىسلا م خىزىرت ئىنساننى مەكە گە اىلچى قىلوب بىمەدى آنلر ئىشان رىضى الله عنى مەكەدە صافلاب توتىدىلەر ۋە قىرى بىمەرمە دىلەر خىزىرت ئىنساننى مەكەدە مشرىكلر اولتورگانلر دىيگان خىزىرت مۇمىنلر آراسىدە مشرىت بولدى اول خىزىرتى اىشتىكاج رىسول اكىرم خىزىرتلىرى صحابەلرنى خىزىرتىنە چاقىردى جەننەسى بىر مەكە بىش يۈز بىكرىمى كىشى اىدىلەر پىغىبىر ئىلەللىسلا م خىدىمىنە جىبولوب پىغىبىر خىزىرتىنىڭ فرىمانى بۇيىنچە ھەلەلرى بىعت ايتىدىلەر مال ۋە جانلرنى ھىچدە آياماينچە قىرىش مشرىكلر بىرلە سوغىشورغە ۋە سوغىشدىن يۈز دۈندىر مەكەدە عىھد قىلدىلەر بىعە الرىضوان اولتور دىر رىسول اكىرم صلى الله عليه وسلم اول وقتىدە صحرا آغاچىنىڭ آستىدە كۆلە گەدە اولتورغان اىدى شول جەھىتىنە بۇ بىعتنى بىعت تىخت الشجرە بىعتى آغاچ آستىدە واقع بولغان بىعت دىيۈرلر رىسول اكىرم خىزىرتلىرى بىعت قىلغان كىمىسەلر خىقتە بىيوردى سىزلىر بۈكۈن بارچە بىر يۈزىنە گى خىلقنىڭ اىزگۈرەكلرى ۋە خىشىراقلرى سىز دىدى جابىر رىضى الله عنەدىن منقولدىكىم پىغىبىر ئىلەللىسلا م ايتىدى تىخت الشجرەدە بىعت قىلغان كىمىسەلردىن ھىچ بىرسى تىووغىنە كىرمەس بىعە الرىضوان دىبەك شول جەھىتىندىكىم حق تىعالى آنلردىن راضى بولدى تاكىم بىيۈرۈر (لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ) خىقىق راضى بولدى خىداي تىعالى (عَنِ الْمُؤْمِنِينَ) مۇمىنلردىن بىعتنى بىعت قىلغان صحابەلردىن راضى بولدى (أَذِيَابِعُونَكَ) شول وقتىدە كىم بىعت قىلدىلەر ۋە عىھدلەش دىلەر آنلر سىنىڭ بىرلە اى مەھمۇد ئىلەللىسلا م (تِحت الشجرە) صحرا آغاچىنىڭ آستىدە (فَعَلِمَ) بىس بىلدى خىداي تىعالى (مَا فِي قُلُوبِهِمْ) آنلرنىڭ كۆڭللىرىدە بولغان نىسەنى وفا ۋە اخلاص ھىم تىووغىر يىلقىدىن (فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ) بىس ايتىردى

خدای تعالی سکون و قرارینی (علیهم) آنلر اوزرینه (واثابهم) هم اجر و مکافات
 ایتوب بیردی آنلرغه (فتعاً قریباً) یاقن بولغوجی فتعی کم خیر فتعیدر حدیبیه دن
 سوکره وافع بولدی باکه مکه فتعیدر (ومعانم کثیره) هم بیردی خدای آنلرغه اوزینک
 فضلدن کوب غنیمتلرنی یعنی خیبرده حاصل بولغان غنیمت ماللرنی (یاخونوا) آلورلر
 آنلر اول غنیمتلرنی (وکان الله) و بولغوجیدر خدای تعالی (عزیزاً) غالب هم غلبه
 بیرگوجی اوزینک دوستلرینه (حکیماً) حکم ایتکوجی دشمانلرنک مغلوب
 بولماقی برله (وعدکم الله) وعده قیلدی خدای تعالی سز لرگه ای مؤمنلر (معانم
 کثیره) کوب غنیمتلرنی یعنی دنیانک کوب بیرلرینه غالب بولوب بیک کوب
 غنیمت ماللر حاصل فیلورسز (تاخونوا) سز لر آلورسز اول غنیمتلرنی قیامتکجه
 (فجعل لکم منه) بس تعجیل ایتدی و آشقدروب بیردی خدای سز لرگه اوشبو
 خیر غنیمتلرینی (وکفی) هم منع قیلدی و طیدی خدای تعالی (ایدی الناس)
 آدمیلرنک فوللرینی (عنکم) سز لردن یعنی خیبر یهودیلرینک هم آنلرنک خلفاسی
 بولغان بنی اسد و غطفاننک فوللرینی سز دن منع قیلدی تا کم سز لردن فورق دیلر
 هیچ بر تعرض و تعدی قیلا آلمادیلر اوز حصارلرنده یاشرنوب تور دیلر تا کم
 سز لرنک سلامت فالماقتز اوچون (ولتکون آیه) هم بولسون اوچون
 اول غنیمت بر نشان و علامت پیغمبر علیه السلامک سوزی یوقیلغان و عهسی راست
 اید کینه (للمؤمنین) مؤمنلرگه (ویهدیکم) دخی کوندرسون اوچون خدای سزلرنی
 (صراطاً مستقیماً) طوغری بولغوجی بولغه کم خدایغه اهنساد و توکل ایل مک
 بولیدر (واخری) دخی وغه قیلدی خدای تعالی سز لرگه ایکنجی غنیمتلرنی یعنی
 خیبردن باشقه هم کوب شهرلرنی آلوب غنیمت ماللر حاصل ایتارسز کم هنوز
 (لم تقدرُوا علیها) قادر بولمادکز سز آنلر اوزرینه و آنلرنی بلماسز
 (قد احاط الله بها) تعقیقی احاطه ایتکاندر و جولاب آغاندر خدای تعالی ناک
 علمی اول غنیمتلرنی یعنی کیله چکده قایو شهرلرنی فتح ایتمه کگزنی و نیند این
 غنیمتلر حاصل بولماقیننی خدای تعالی بلور قیامتک قدر اوشبو اعتکه میسر
 بولماق فتعلر اوشبو کما داخلدر دیمشدر (وکان الله علی کل شیء) و بولغوجیدر
 خدای تعالی بارچه نرسه اوزرینه (قدیراً) کوچی یتکوجی (ولو فأنلکم) و اگر صوغش
 قیلسلر ایدی سز نک برله حدیبیه ده (الذین کفروا) ایمان کیلتورمه گان کسه لر

یعنی قریش مشرکری سزنگ برله صلح ایتمایوب صوغشقان بولسہلر ایدی
 (لَوْلَا الْآدْبَارُ) البتہ ایلہ ندرورلر ایدی آرقالرینی یعنی مغلوب ومنہزم بولورلر
 وینگلورلر ایدی (ثُمَّ لَا يَعْدُونَ) سوکرہ طاباسلر ایدی اول مشرکلر (وَلَبَّاءُ)
 هیچ بر اشلرینی باشقارغوچی وآنلرنی صافلاغوچی کیمسہنی (وَلَا نَصَبْرًا) دخی
 طاباسلر ایدی بر یاردم بیرگوچی ومدد قیلغوچینی (سُنَّةَ اللَّهِ) سنت قیلماق سنت
 قیلدی خدای تعالیٰ (الَّتِي قَدَّخَلْتُمْ) آندا این سنتنی کم تحقیق اوندی اول سنت
 (مَنْ قَبْلُ) موندن الگاری اولگی ایتلرده اول سنت شولدر کم پیغمبرلر مہملری
 مشرکلرگہ غالب بولدیلر (وَلَنْ تَجِدَ) والبتہ سین طاباس سن (لِسُنَّةِ اللَّهِ) خدای
 تعالیٰ ننگ سنتینہ (تَبْدِيلًا) تغییر واوزگہ رتمہ کنی یعنی خدای ننگ سنتی هیچہ
 اوزگارمہس مرویدر کہ پیغمبرمز علیہ السلام حدیبیہدہ وقتلرنہ مکہ مشرکلرندن
 سکسان کشتی ایرتہ نمازی وقتنک شبخون قیلوب صحابہلرنی باصافقی واولتورمہ کچی
 بولغانلر ایدی مؤمنلر بو اشنی سیزوب حاضرلہ نوب توردفلرندن مشرکلرگہ غالب
 بولوب آنلرنی فردیلر وفاچردیلر وکوبسنی اسیر قیلدیلر حضرت پیغمبر آنلرنی
 آزاد ایتدی آیت نازل بولدی کم (وَهُوَ الَّذِي) واول خدای تعالیٰ آندا این ذاتدر کم
 فضلی وکرمی برله (كَفَىٰ آيَاتِهِمْ عَنكُمْ) منع قیلدی وطیدی مکہ مشرکلر بنگ
 قوللرینی سزلردن یعنی سزلرگہ زیان ایرشدرہ آلمادیلر وصلح ایتدیلر (وَأَيَّدِيكُمْ
 عَنْهُمْ) ہم سزلرننگ قوللرگزی طیدی وقصہ قیلدی آنلردن یعنی سزلر ہم مشرکلرگہ
 زیان ایرشدرمہ دگزمذکور سکسان کشتیدن باشقہغہ (بِطَنِّ مَكَّةَ) مکہ شہر بنگ
 چیتندہ بولغان وادیدہ یعنی حدیبیہدہ (مَنْ بَعْدَ أَنْ أَظْفَرَكُمْ) سزلرگہ ظفر بیرگانی
 سوکنندہ یعنی غالب بولغانکمز سوکنندہ (عَلَيْهِمْ) اول مشرکلردن سکسان کشتی
 اوزرہ کم ذکر ایتولدی (وَكَانَ اللَّهُ) وبولغوچیدر خدای تعالیٰ (بِمَا تَعْمَلُونَ
 بَصِيرًا) شول نرسہنی کم سزلر اشلر سز کورگوچی یعنی بارچہلر اشلرگزی
 کورور وبلور (مَنْ الَّذِينَ كَفَرُوا) اول مکہ مشرکلری شوندا این کیمسہلردر کم
 کافر بولدیلر وایمان کیتورمہ دیلر (وَصَدُّوكُمْ) ہم منع قیلدیلر سزنی (مَنْ الْمَسْجِدِ
 الْحَرَامِ) مسجد حرامنی وکسہنی طواف قیلودن (وَالْهَدْيِ) دخی طیدیلر آنلر
 سزنگ قربان قیلماق اوچون کیتورگان ہدی لرگزی (مَعَكُوفًا) حبسی ایتولیش
 بولغانی حالہ (أَنْ يَبْلُغَ) آنک ایرشمہ کنندن (مَحَلًّا) اوزینک اورینہ یعنی
 بوغازلاناچق اورنلرینہ ایتلودن منع ایتدیلر کم اول اورن حرم شریفدر

(۱) حاصل معنا بودر کم اگر مکده مؤمنلکر ینی یاشروب مشرک آراندک طوراً طورغان مؤمنلر بولماسه هم سزلی مشرک برله صوغشقان وئشکزدہ آنلرنی طانوما یدجہ مشرک دیوب بلوب اوانورب آنلرنی اولتورمه شکر سبیلی سزلیکه بر فایغو وزیان ایرشمک اضمالی بولماسه ایدی البته سزلیکه مشرک برله صوغش قیلماقده بیورور ایدم وصوغشور ایدک لیکن مکده طوراً طورغان مسلمانلر کوبدر اگر مشرکلر برله صوغش قیلماک سز آنلرنی طانوما ینجه شرک دیوب بلوب اولتورور سز مسلمان کشینی اولتورمه شکر سبیلی صوکندن فایغورور سز و قیلغان اشکر گه اوکونور سز یا که مسلماننی اولتورد شکر اوچون کفارت ودیت توله مک کیی ضر روزیان بولور شول سبیلی سزلرنی مشرک برله صوغشماقنن خدای منع قیلدی ومکه اهلیتی اولتورمه شین ماقلا دی

(وَلَوْلَا رِجَالٌ مُّؤْمِنُونَ) وا گر بولماسه لر ایدی مؤمن ایرلر مکه شهری اچنده (وَنِسَاءٌ مُّؤْمِنَاتٌ) هم مؤمنه خاتونلر بولماسه ایدی (لَمْ نَعْلَوْهُمُ) سزلیر بلماک سز آنلرنی و آنلر جله سی ایر و خاتون یتمش کشتی ایدیلر مسلمانلقر ینی مشرکلردن یاشورولر ایدی حق تعالی بیورور کم ا کر مکه شهرنن مسلمانلقر ینی یاشروب مشرکلر آراندک طوزغوجی مؤمن ومؤمنلر بولماسه ایدی دخی بولماسه ایدی (أَنْ تَطَّوَّهُمْ) سزنگ اول مؤمنلرنی هلاک قیلماک سز اولتورمه ککر احتمالی (فَتَضَيِّقُكُمْ) بس ایرشمک سزلیکه (مِنْهُمْ) آنلرنی هلاک ایتمه ککر جهتنن (مَعْرَةَ) بر مکروهلق و عارلق (بِقَبْرِ عَامٍ) بلودن باشقه و بلما ینجه آنلرنی هلاک قیلماک سز احتمالی بولماسه (۱) ایدی (لِيَدْخُلَ اللَّهُ) ناکم کرگزسون اوچون خدای تعالی (فِي رَحْمَتِهِ) اوزینک رحمتینه (مَنْ يَشَاءُ) هر کسه نی کم نلر (لَوْ تَزَيَّلُوا) ا کر آیرم بولسه لر ایدی اول مؤمنلر مشرکلردن ومکه شهرننه طورماسه لر ایدی (لَعَذَابُ الَّذِينَ كَفَرُوا) البته عذاب قیلور ایدک بر کافر بولغان کسه لر نی ومشرکلرنی (مِنْهُمْ) مکه اهلنن (عَذَابًا أَلِيمًا) رنجتکوجی عذاب برله یعنی دنیاده قتل ایدلمک واسیر بولماق کیی عذابلر برله و آخرنده نموغ عذابلر برله (أَذْجَعَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا) یاد قیلغل سین شول وقت کم قیلدیلر ایمان کیلتورمه گان کسه لر یعنی مکه مشرکلری قیلدیلر (فِي قُلُوبِهِمْ) اوزلرینک کوللارنده (الْحَبِيَّةِ) تعصب و تکبرنی هم غیرتنی (حَبِيَّةٌ الْجَاهِلِيَّةِ) جاهلیت غیرتنی کم نیوشسز غیرتنر یعنی محمدنی هم آنک یولد اشلرنی مکه که کر نما ییز و کعبه نی زیارت ایتدر ما ییز آنلر بزنگ آبالریمزنی اولتوردیلر پوتلریمزنی خورلادیلر دیوب حییت جاهلانلریننی اظهار قیلدیلر (فَأَنْزَلَ اللَّهُ) بس ایندردی خدای تعالی (سَكِينَةً) سکون و قرارنی (عَلَى رَسُولِهِ) اوزینک رسولی اوزرینه (وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ) هم مؤمنلر اوزرینه ناکم صبرلق قیلدیلر ومشرکلر برله صوغش قیلما یوب صلحغه راضی بولدیلر هم صلح اوچون عهد نامه یازغان وقتن مشرکلر طرفندن بولغان سهیل بن عمرو کم صلح اوچون طرشقان کشتی ایدی عهد نامه ناک اولینه محمد رسول الله دیوب یازوغه راضی بولمادی بزلر آنی رسول الله دیوب اعتقاد قیلما ییز محمد بن عبدالله دیوب یازلسون دیدی هم اولینه بسم الله الرحمن الرحیم دیب یازوغه راضی بولمادی بز رحمتنی بلما ییز بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ ديسوب یازلسون دیدی رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری خیر سین اینکاچه

بواسون ديوب كاتېكە آنك ايتدكنچە ياز ارغە بيوردى بس حق تعالى بيورۇركم
 (وَالزَّمِيمَ كَلِمَةَ التَّقْوَى) ھم ثابت قىلدى خدای مؤمنلرنى تھالىق كلمەسى اوزرە
 اول بسم الله الرحمن الرحيم كلمەسىدركم مکه اھلى آنى يازماقە راضى بولمادىلر
 ياكە محمد رسول الله كلمەسىدركم آشا ھم رضا بېرمادىلر (وكانوا) و بولدىلر مؤمنلر
 (أَحَقَّ بِهَا) نېوشلىپراك اول كلمەگە غېرىلردن (وَأَهْلِيًا) ھم اول كلمەنك اھلى
 بولدىلر (وَكَانَ اللَّهُ) و بولغوجىدېر خدای تعالى (بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا) بارچە نرسەنى
 بلگوجى مرويدركە حدىيەدن فايقاندىن صوڭ صحابەلردن بعضيلر ايتدىلر
 پېغېبر عليه السلامك كورگان توشىنك تەبىرى راست كېلمەدى اول توشكە
 قاراغاندە بزلر بويل كعبە اللھنى طواف ايتساك كبراك ايدى طواف و زيارت
 قىلماينچە كېرى فايئدق حق تعالى دن آيت كېلدى كم (لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ) تەقىق
 راست و توغرى قىلدى خدای تعالى (رَسُولَهُ) اوزىنك رسولىنە (الرُّؤْيَا) اويغودە
 كورگان توشىنى كم اول نوشنى پېغېبر عليه السلام كورگان ايدى (بِالْحَقِّ)
 حقلق و توغرىلىق بىرلە يعنى حدىيە سفيردىن اؤل پېغېبر عليه السلام صحابەلر
 بىرلە مکهگە باروب كعبە اللھنى طواف ايتدىلر توشىندە كورگان ايدى خدای
 تعالى آنك توشىنى راست ايلدى تەبىرى البته كېلسە كېرەك و صحابەلر بىرلە
 مکهگە باروب اويغانقە طواف و زيارت قىلسەلر كېراكدر لکن برەككت
 و مصلحت اوچون خدای تعالى آنك تەبىرىنى كېچكردى اول يلدە كعبەنى طواف
 ايتەك آنلرغە مېسر بولمەدى و كېلچك يلدە (لَتَدْخُلَنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ) البته سزلر
 كوروسز مسجد حرامقە و كعبەنى طواف قىلورسز (أَنْشَاءً لِلَّهِ) اگر نلەسە خدای
 تعالى (أَمْنِينَ) اېمىن بولغانلر كۆز حالە دشماندىن (مُخَلِّقِينَ رُؤُسَكُمْ) كېتار كوجىلر
 بولغانلر حالە باشلر كۆزنى يعنى ساچلر كۆزنى بعضلر كۆز (وَمُقَصِّرِينَ) ھم قىسقارتقوجىلر
 بولغانلر كۆز حالە ساچلر كۆزنى بعضلر كۆز يعنى طوافدىن صوڭ سزلردن بىر
 جماعت ساچلرېنى بوتونلاي كېتار تولىر و بىرگورە كېسىدروب قىسقارتولىر
 (لَا تَغَاوُنَ) سزلر قورقماسسز اول وقتدە ھېچ بىر دشماندىن (فَعَلِمَ) بس بىلدى
 خدای تعالى (مَالَهُمْ تَعْلَمُوا) شول نرسەنى كم سزلر بلماسسسز يعنى سزلرگە ھمەرە
 ھجى قىلماقنى اوشبو يلدە مېسر ايتە يوب كېچكدر مە كېنك ھكىمىنى خدای اورى
 بلور سزلر بلماسسسز (فَعَجَل) بس قىلدى خدای تعالى سز نك اوچون (مَنْ دُونَ
 ذَلِكَ) اوشبونك آلدندىن يعنى مسجد حرامقە ھج اوچون كرما كۆردن الگارى

سز لگه مقرر فيلدى (فَتَحًا قَرِيْبًا) ياقن بولغوجى قنحنى يعنى اۆل خيبر شهرىنى فتح فيلورسز آندين صوڭ مکه گه بارورسز (هُوَ الَّذِي) اول خداى تعالى شول ذاندر کم (أَرْسَلَ رَسُولَهُ) يباردى اوزىنىڭ رسولىنى کم محمد عليه السلام (بِالْحَدِيثِ) اوجون هدايت وتوغرى بولنى كورگه زمهك برله (وَدِينِ الْحَقِّ) هم راست وتوغرى بولغوجى دين برله کم اسلام (لِيُظْهِرَهُ) ناسكم غالب فيلسون اول اسلام دىبىسى (عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ) بارچه دينلر اوزرىنه (وَكَفَى بِاللَّهِ) وكفايت ايتكوجىبىر خداى تعالى (شَهِيدًا) گواه بولوب سىنىڭ پيغىبرلىكنه بس اكر سهيل بن عمر وسىنىي محمد رسول الله دىوب اعتقاد ايتماسه سىن فايغور ماغل كم بز ايتورمز (بِحَدِيثِ رَسُولِ اللَّهِ) معبد عليه السلام الله تعالى نىڭ رسوليدىر ويغىبىر يدىر (وَالَّذِينَ مَعَهُ) هم آنىڭ برله بولغان مؤمنلر يعنى آنىڭ صحابهلىرى (أَشْدَاءُ) فاطى كوڭللى وغيرتلى لردىر (عَلَى الْكُفَّارِ) كفر اهلى اوزرىنه صوغش وقتىده آنلرنى قزغاناسلر (رَحْمَاءُ بَيْنَهُمْ) مهربان وشفتقلىلردىر اوز آرالرنى بربر سىنى قزغانشورلر (تَرِيْمُهُمْ) سىن كورورسنىڭ آنلرنى (رُكْعًا) ركوع قىلغوجىلر (سُجْدًا) سجده ايتكوجىلر يعنى كوبرهك وقتلرده آنلر نماز اوقوماقغه مشغوللردىر (يَبْتَغُونَ فَضْلًا) استىرلر اول صحابهلىر اجر وثواب آرئقلىنى (مَنْ اللَّهُ) خداى تعالى دن (وَرِضْوَانًا) هم خداى تعالى نىڭ رضاسىنى طلب فيلورلر (سَيِّمَاهُمْ) آنلرنىڭ علامتلىرى ظاهرلر (فِي وَجْهِهِمْ) يوزلرنده (مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ) سجده قىلماقلىرى اثرلدىن يعنى هپيشه نماز اوقوماق برله مشغول بولدىقلىرىدىن طاعت وعبادت نورى مبارك يوزلرنده ظاهرلر (ذَلِكَ) اوشبو ذكىر ايتولمىش صفتلر (مِثْلَهُمْ) اول صحابهلىرنىڭ صفتلر يدىر (فِي التَّوْرَاتِ) توراننى يعنى موسى عليه السلامغه ايندىرلمىش نوراننىڭ كىتابىده آنلر اوشبو صفتلر برله ذكىر ايتولمىشدر (وَمِثْلَهُمْ فِي الْأَنْجِيلِ) هم آنلرنىڭ صفتلر يدىر ائچىلده يعنى عيسى عليه السلامغه ايندىرلگان ائچىلده هم آنلر اوشبو صفتلر برله توفىق وتىرىق ايتولمىشدرلر ياكه اول صحابهلىرنىڭ ائچىلده گى صفتلىرى (كَزَرَعٍ) شول اىگون كىبىدر كم (أَخْرَجَ شَطْرَهُ) چقاردى اول اوزىنىڭ كچىكنه گنه بو طاقىنى يعنى اۆل مرتبهده تيشولوب چقىدى (فَازْرَهُ) بس فوتلى فيلدى اول بو طاقنى (فَأَسْتَعْلَطَ) سكره فالونلاندى اول بو طاق (فَأَسْتَوَى عَلَى سَوْفَةٍ) بس مستوى بولدى وتوردى اوزىنىڭ توبى اوزره يعنى آياقغه باصوب تمام اوسدى (يَعِجِبُ الزَّرْعَ) عجبكه قالدورر اول اىگون اىگىچىلرنى اوزىنىڭ

(۱) موعظه كلتور مشدر كم اوشبو مناقب عموما بارچه صحابهلىر حقنده بولسه ده خصوصاً خواص صحابهلىرنىڭ هر فايوارىنه برام برام اشارتلىر شول طرىقه كم والدين معه حضرت ابوبكر الصديق رضى الله عنه نىڭ مدحىبىر كم هپيشه رسول اكرم حضرتىنه بولداش وغارده هم آنىڭ رفيقى ايدى اشدا على الكفار عمر فاروق رضى الله عنه نىڭ صفتلر كم مشركلر و منافقلر حقنده نهايت شدت وغيرت صاحى ايدى رحماً بينهم عثمان ذى النورين رضى الله عنه نىڭ نعتلر كم حلم وشفتق هم حياً برله مشهورلر ركعا سجدا على المرتضى رضى الله عنه نىڭ حالىنىڭ شرحىبىر كم اكثر اوفاتى طاعت وعبادت كنه مشغول ايدى زبدا لائار.

اوسہ کی برلہ اوشبو مثل پیغمبر مزعلیہ السلامک ہم صحابہ لرنک مثال لریدر
 کم اوّل باشده ایمان کیلتورگوچیلر آزغنه بولوب یگا نیشولوب
 چقغان ایگون کیی اسلام ضعیف ایدی صکره آقرن آقرن مؤمنلر آرتوب
 شولقدر فوّت طاہدی کم عالم خلقینک تعجب ایتمه کارینه سبب بولدی حق تعالی
 اوشبو تمثیلنی کیلتوردی (لَيَغِيظُ بِهِمُ الْكُفَّارُ) تاکم آچیقلا نسونلر اوچون پیغمبر
 وصحابه لرحقنده کفر اهللری یعنی دشمانلرنک ومشرکلرنک آجولری کیلسون
 اوچون آنلرنی مدح ایله دی هر کم صحابه گه دشمان بولسه کفار جملہ سینہ داخلدر
 دیبشلر (وعَدَّ اللَّهُ) وعده فیلدی خدای تعالی (الَّذِينَ آمَنُوا) شول کسه لرگه کم ایمان
 کیلتوردیلر (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) هم ایز گوعمللر اشلدیلر (منهم) آنلردن یعنی مه لرندن
 وبار چله رینه وعده فیلدی (مَغْفِرَةً يَأْتِيهَا قَنُوعٌ) (۱) الوغ اجر و ثوابنی .

﴿ ۳۳ ﴾ سورة الحجرات مدنیة وهی ثمان عشرة آیه ﴿ ۳۳ ﴾

﴿ ۲۸ نچی سورہ حجرات سورہسی مدینه ده نازلدر ۱۸ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمان کیلتورگان کسه لر (لَا تَقْدُمُوا) الگار بلك
 قبلما کز لر سوز ای توده (بَيْنَ يَدَيْ اللَّهِ) خدای تعالی سوز نندن الگاری (ورسوله)
 هم آنک رسولینک سوز نندن الگاری یعنی پیغمبر علیه السلام مجلسنده آنن
 الک سوز باشلاما کز لر وادب صافلا کز لر یا که امر ونهی خصوصنده پیغمبردن
 الگاری آشوفما کز لر یا که آیتکه معنا بیرو طوغریسنده تعجیل قبلما کز لر
 بلکه پیغمبر علیه السلام آیتکانگه چه صبر فیلقز لر کم اول سزلردن آرتقراق
 بلور (وَاتَّقُوا اللَّهَ) هم فورق کز لر خدای تعالی دن پیغمبردن الگاری سوز آیتمه ک
 طوغریسنده (إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ) درستلکده خدای ایشکوجیدر سزلرنک سوز لر کز نی
 (عَلِيمٌ) بلگوجیدر فعلر کز نی (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمان کیلتورگان کسه لر
 (لَا تَرْفَعُوا) کونه ره کز لر ویوفاری قبلما کز لر (أَصْوَاتِكُمْ) طاولشر کز نی (فوق)
 صوت النبئی پیغمبر طاولشی اوستینه یعنی پیغمبر علیه السلام مجلسنده سوز له شسه کز
 طاولشر کز نی آنک طاولشندن یوقاری ایله ب قاطی ققروب سوز له شمه کز ادبسزل کدر
 (وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ) هم ققروما کز پیغمبر علیه السلامغه آیتکان سوز کز برله
 یعنی آکا ققروب ندا قبلما کز وقاطی طاولش برلا انا شسه کز (کجهر بعضکم)

(۱) تفسیر روح البیانته
 مذکوردر که اوشبو
 سورده محمد رسول
 اللہ دن باشلاب سورہ نک
 آخربنه قدر بولغان
 آیتده حروف معجمنک
 یعنی الی باء حرفلرنک
 کلسی مذکوردر اول
 حرفلرنک کلسی قرآنده
 ایکی آیتده برسی آل
 عمران سورہ سنده ثم
 انزل علیکم من بعد
 الغم امنة الخ آیتده در
 و برسی اوشبو آیتده در .

سزىلارنىڭ بەعضىڭىزنىڭ قەدىمىي كىيى (بعض) بەعضىڭىزگە يەنى پېغمبەر ئالەيھىسسالام
 مجلسىدە ئادەب ساڧلاڭىز بىر بىرڭىزگە دەشمە كىڭىز كىيى آڭا قىچىروب دەشمەڭىز بىلكە
 آوازڭىزنى يوشاق قىلوب ئادەب بىرلەڭگە دەشمىڭىز (أَنْ تَحِبَّ أَعْمَالَكُمْ) ناكىم
 باطل و ضايىع بولماسون سزىلارنىڭ قىلغان عمللىرىڭىز پېغمبەر ئالەيھىسسالام ھىقىدە
 ادبىزىڭىزنىڭ ايتىمە كىڭىز سىبىلى (وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ) وھالانىكە سزىلر بىلمەسىز عمللىرىڭىز
 اوشوباش سىبىلى ضايىع بولماقېنى بەعضىلر پېغمبەرگە قىچىروب دەشمەڭىز دېمەككىن مراد ئاڭ
 اسمى بىرلە آطاب دەشمەڭىز بىر بىرڭىزگە دەشمە كىڭىز كىيى بىلكە نىعظىم بىرلە يانى
 اللھ يايىسە يارسول اللھ دىوب خىتاب قىلڭىز دېمەككىن دىوبلر مروىدىر كە ثابت
 بن قىس رىضى اللھ عنە صحابىلر آراسىدە قىچىروب سوزلەمەك بىرلە مشھور ايدى
 فاطى آوازلى كىشى ايدى اوشوبو آيت كىلگەندىن سوڭ اوز ھالىنى بىك قايچىروب
 ھىچدە تىشقە چىمايىچە خانەسىنىڭ اچىدە يىغلاماقىنە وزارلىق قىلماقىنە مشغول بولدى
 آڭا خىبرى رسول اكىرم صلى اللھ عليه وسلمگە ايشىتولگىچە ھىزىرت آنى يانىنە
 چاقىروب ھالىنى صورادى ثابت ايتىدى: «يار رسول اللھ مېنىم قولاغىدە آغىرلىق
 باردى سزىڭىزنىڭ مجلسىڭىزدە فاطى طاوش بىرلە سوزلەرمەن شول جەھىدىن مېنىم علم
 ضايىع بولماسون دىوب قورقورمەن» دىدى رسول اكىرم ھىزىرتى ايتىدى: «اى
 ثابت سېن راضى بولورسىڭىز شوڭا كىم خىير بىرلە تىركىك قىلساڭ ھىم خىير اوزىرە
 وفات بولساڭ يەنى شھىد بولساڭ ھىم سېن جىنن ھىلەندىنىڭ» دىدى ثابت ايتىدى:
 «يار رسول اللھ راضى و ھىشنىد بولدىم موندىن سوڭ ھىر گىز سزىڭىزنىڭ ھىزورڭىزدە
 فاطى طاوش بىرلە سوزلەمەسكە وعدە قىلورمەن» ھىق ئىعالىدىن آيت كىلدىكىم
 (أَنَّ الدِّينَ بِغُضُونٍ) دىرىستلىككە شول كەسەلر كىم توبەن قىلورلر (أَصْوَاتِهِمْ)
 طاوشلرىنى (عند رسول اللھ) خىداى ئىعالىنىڭ پېغمبىرى فاشىدە يەنى پېغمبەر مجلسىدە
 سوزى ئادەب بىرلە يوشاققىنە و آقرىقىنە سوزلەرلر (أُولَئِكَ الَّذِينَ) اوشوبو گىرۈ
 شول كەسەلر دىركىم (أَمْتَعْنِ اللَّهُ) اىمتىعان قىلدى خىداى ئىعالى (قُلُوبِهِمْ) آنلرنىڭ
 كوڭللىرىنى (لِلتَّقْوَى) ئىقوالقىنى قبول ايتىو اوچۇن يەنى پاكىزە قىلدى خىداى
 آنلرنىڭ كوڭللىرىنى بوزق نىتىلدىن (لَهُمْ مَغْفِرَةٌ) بولغوجىدىر آنلرغە خىداىنىڭ
 يارلاماقى (وَأَجْرٌ عَظِيمٌ) ھىم الوغ اچىر و ثواب مروىدىر كە بنى نىمىم ھىرلەردىن
 بىر ھىماعت اوزلر بىڭاڭ اسبىلرلى آرىطىدىن مەدىنەگە كىلدىلر توش و قىتېنە يانن
 ايدى رسول اللھ صلى اللھ عليه وسلم ھىزىرتى استىراجىت اوچون ياتقان ايدى اول

عربلر از واج طاهرات حجرلرينك ايشكلرينه كيلوب برهم برهم بيك فاطى طاووش
 برله يا محمد عليه السلام طشقارى چقل اسپرلرمز خصوصنده سوزله شيك ديوب
 ققرديلر عاقبت بيغبير حضرتى آنلرنك طاووشلرينه اويغانوب طشقارى چقدى
 واسپرلرى خصوصنده حكم فيلدى حق تعالى دن آيت كيلدى كيم (ان الدين
 بنا دونك) در سنلكه شول كيمسلر كم ندا قبلورلر وققرورلر سبكا (من وراه
 العجرات) حجرلر آرطندى بعنى طشقارى دن طروب ققرورلر (اكثرم) اول
 اول كيمسلرنك كوبره گى (لا يعقلون) آكلاماسلر وبلهسلر ادبى ميم انسانيت
 فاعلر ينى (ولو انهم صبروا) واگر آنلر صبر فيلسلر ايدى (حتى تخرج
 اليهم) تاكم سين چقانقه چه آنلر ياتينه (لكان خيرا لهم) البته ايد گوره ك
 وچشبراق بولور ايدى آنلر اوچون زيراكه اسپرلرينك بارچه سيني آزاد
 قىلغان بولور ايدك صبر قىلماولرى سببلى بار طيسينغه آزاد ايتولدى (والله غفور)
 و خداى تعالى بارلقاغوچيدر ادبسىزلكدن توبه ايتكانلرنك گناهلر ينى (رحيم)
 مهر يان و مرحمتلير ادب اهلينه مرويدر كه رسول اكرم صلى الله عليه وسلم
 حجرنك نوقزى پلنده وليد بن عقبه بنى المصطلق قبيله سيناك زكوتلر ينى
 جبوب كيلتورمك اوچون يباردى وليد برله اول قبيله آراسته جاهليتده بر فان
 دعواسى بولوب آرا رنده دشمانلق بار ايدى اول قبيله خلق وليدك كيلگان ينى
 ايشنوب اولگى دعوالر ندى و دشمانلقلر ندى كيجوب تعظيم و تكريم برله
 وليد كه فارسى چقديلر وليد آنلرنك اوزينه فارسى كيلكلر ينى كوروب بولار
 اولگى دعوا اوچون ميني اولتورورگه كيللر ايكان ديب گمان قىلوب قاچدى
 هم طوغرى بيغبير عليه السلام حضورينه قايتوب بنى المصطلق قبيله سى كبرى مرتد
 بولغانلر زكوتبير و دن باش طارنديلر هم ميني اولتورمه كچى بولدىلر ميم قاچوب قورتلدىم
 ديوب عرض قىلدى رسول اكرم حضرتلرى وليد دن بو سوزنى ايشنكاج خالد بن
 وليدى صحابه لر دن بر جماعت برله بنى المصطلق قبيله سينه آنلرنك احوال ينى
 نيكشروب بلمهك اوچون يباردى خالد بنى المصطلق غه ياقن كيلگاج آنلرنك احوال ينى
 نيمس ايتماك اوچون بر كشيى يباردى اول كشيى بنى المصطلق آراسينه كيلوب
 كوردى كم آنلر اذان ايتالر و جماعه برله نماز اوقيلر بارچه شعار اسلام آنلرده
 ظاهر در كبرى قايتوب خالد كه واقعه ايتدى خالد بو اشنى رسول حضرتينه عرض
 قىلدى و ايتدى سوزلر ينى خالد سولم بولدى حق تعالى دن آيت كيلدى كم

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) اى مؤمنلر گروھى (ان جاءكم فاسق بنبأ) اگر كېلتورسە
 سزلىرگە بىر فاسق وبالغايچى كىشى بىر خېرى (فتبينوا) بىس سزلىر نەھس قىلىڭز
 وئېكىشور بىر قاراماسدىن اول يالغايچى فاسقنىڭ خېرىنە اشناوب بىر حەكم قىلماڭز
 (ان نصيبوا قوماً) تاكم ايرىشماڭز بىر مكرهە وزيانى بىر قومگە (بجالة) نادانلىق
 بىرلە وبلماينچە نىئاكەم وليدىڭ خېرى بويىچە اول قىبلە بىرلە باروب صوغش
 قىلساڭز وآنلىرىنى اولتورساڭز وچالانكە آنلر مسلمان بولسەلر (فتصعوا) بىس
 سزلىر اولورسىز (على ما فعلتم) اشلەگان اشكز اوزرە (نادمين) نىدامت ايتكوچىلر
 واولكنگوچىلر بولوب (واعلموا) ھەم يىلگز سز اى مؤمنلر (ان فيكم رسول الله)
 شونى كەم سزنىڭ آرا كزىدە در خدائى تعالىنىڭ رسولى وآنى اولوغلامانى ھەم آنك
 خىزىنە يالغان خېرلىرىنى عرض ايتماسلك سزلىرگە لازىمدر (لو يطعكم) اگر بوى
 صونسە اول پىغمبىر عليه السلام سزلىرگە يەنى سزنىڭ سوز كزىنى ايشتوب شول سوز
 بويىچە حەكم قىلسە (في كثير من الأمر) اشلرنىڭ كويىسندە (لنعلم) البتتە
 ھلاكتكە ئوشارسىز سزلىر (ولكن الله حبيب اليكم) ولكىن خدائى تعالى دوست
 قىلدى و سويوكلى ايتدى سزلىرگە (الايان) ايمان وتوچىدىنى (وزينه) ھەم زىنلى
 قىلدى آنى (في قلوبكم) سزلىرنىڭ كوكللىرى كزىدە (وكره اليكم الكفر) دخى مكرهە
 قىلدى و دشىمان ايتدى سزلىرگە كىرىنى وحقلىغە اشناپونى (والفسوق) ھەم توغرى
 بولدىن طىشقارى چىقونى (والعصيان) دخى فرمانغە قارشونى (اولئك) اوشبو گروھ
 (هم الراشدون) آنلردىر توغرى يولغە كونلگوچىلر (فضلاً من الله) بىر فضل ورحمت
 اوچون خدائى تعالىدىن سزگە (ونعمة) ھەم نەمت اوچون آنك خىزىتىدىن سزلىرگە
 (والله عليم) وخدائى تعالى بىلگوچىدىر خېرلىرنىڭ راستلىقىنى وبالغانلىقىنى (حكيم) حەكم
 قىلغوچىدىر حەكمەت و مصلحت بىرلە مرويدىركە عبد الله بن رواحە رضى الله عنھە بىرلە
 ابن ابى آراسنىڭ پىغمبىر عليه السلام مجلسىدە بىر نزاع و مجادلە واقع بولوب عاقىبت
 شوڭما نەجر بولدى كەم ھەر ايكىسىنىڭ طرفىدىن نوم و قىبلەلەرى جىبوشوب ياقلاشوب
 صوغشىدىلر حق تعالى آيت يىباردى كەم (وان طائفتان من المؤمنين) واگر ايكى
 گروھ مؤمنلردىن (اقتتلوا) صوغش قىلسەلر بىر بىرى بىرلە (فاصلحوا بينهما) بىس
 اصلاح قىلىڭز سز آنلر آراسىدە يەنى وعظ و نصيحت بىرلە آنلىرىنى كېلىشىرىڭز
 ھەم آنلىرىنى خدائى تعالىنىڭ حەكىمىتە اوندان كز (فان يفت احديهما) بىس اگر ظلملىق
 قىلسە اول ايكى گروھنىڭ بىرى (على الاخرى) ايكىنچى گروھ اوزرىنە يەنى

صلحتن دونسه و خدا بئك فرمانينه راضی بولماسه (فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبَغَى) بس صوغش
 قیلکز شول گروه برله کم بغی و ظلم قیلور و باش طارتور (حتی تقي) تا کم اول
 گروه فایتقانچاه و راضی بولماتنچاه (الی أمر الله) خدای تعالی نك فرمانينه (فَان
 فَاتَتْ) بس اگر فایتسه اول گروه و شریعت حکیمنه راضی بولسه (فَاصْلَحُوا بَيْنَهُمَا)
 بس اصلاح قیلکز آنلر آراسنده (بالعدل) راستلق و نیگزلك برله یعنی ایکی
 گروه نك برسینه ده ظلم بولماسون (وَاتَسَطُوا) هم عدلك قیلکز بارچه اشلرده
 (ان الله يعيب المفسطين) درستلکده خدای تعالی دوست توتار عدلك ایتکوچیلرنی
 (انما المؤمنون) موندن باشقه نوگلدن کم مؤمنلر (اغوة) قوند اشلردن بر برسینه
 دینده (فَاصْلَحُوا بَيْنَ اٰخِيكُمْ) بس اصلاح قیلکز وکیلشدرکز قوند اشلرکز آراسیننی
 (وَاتَّقُوا الله) هم قورقنکز خدای نك عذابندن (لعلکم ترصون) شایدکم سزدر
 رحمت ایتولمش بولورسز مرویدرکه بنی تیمدن بر جماعت صحابه لر نك عمر
 و بلال هم صهیپ رضی الله عنهم کی فقیرلرندن استهزآء قیلورلر و آنلرنی مسخره گه
 توتارلر ایدی حق تعالی آیت پباردی کم (يَا اَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا) ای ایمان کیلتورگان
 کسه لر (لایسخر قوم) کیرا کدر کم مسخره گه طوتماسون و استهزآء ایتمه سون
 سزدرن بر گروه (من قوم) ایکنچی کر وهندن (عسی ان یكونوا) شایدکم
 بولسه لر اول مسخره گد توتولمش کسه لر یعنی فقیر صحابه لر (خیراً) ایندگوره ک
 (منهم) مسخره گه توتوقچیلردن یعنی آرتقلق بایلق برله نوگلدن بلکه خدای تعالی فاشنده
 اول فقیر صحابه لر آرتق بولورلر اوشاندانق ازواج مطهراتنك بعضلری حضرت
 ام سلمه نی قصه بوی بایلق برله یا که حضرت صفیه نی یهودیک برله عیب لارلر ایدی
 حق تعالی بیوردی کم (وَلَا نِسَاءً) دخی استهزآء قیلماسونلر خاتونلر (من نساء)
 خاتونلردن یعنی بر برسینی عیب لاسونلر (عیسی ان یکن) شایدکم بولورلر اول
 استهزآء ایتولمش خاتونلر (خیراً منهم) ایندگوره ک و آرتوغراق استهزآء ایتکوچی
 خاتونلردن (وَلَا تَلْمِزُوا اَنْفُسَكُمْ) هم عیب قیلماکز اوز نفسلرکزی یعنی اوز
 دیند اشلرکزی عیب ایتمه کز زیرا که مؤمنلر همه لری بر نفس حکمنده در بس
 هر کم بر مؤمننی عیب لاسه اوزینی عیب لگان بولور (وَلَا تَنَابَزُوا بِالْاَلْقَابِ) دخی
 اوندماکزلر بر برکزی بمان لقب لر برله و خاطرنی فالدرورلق اسم لر برله
 آطاماکز مثلا مسلمان بولماتن صو ک بر کشیگه یا یهودی یا ایهه یا نصرانی دیوب
 اوندماکز (بِئْسَ الِاسْمُ الْقَسُوفِ) نی یاوز اسمدر کشینی یا یهودی یا نصرانی

كېي اسلەر بىرلە ياد قىلماق (بەد الایمان) اول كىشىنىڭ مۇمن بولغاندىن سوڭ
(ومن لم يتب) ۋەھر كىم توبە قىلماسە اوشبو مەنى اشلردن (قُولُوكْ) بىس اوشبو
گروھ (هم الظالمون) آنلردىر ظالم لىق ايتكوجىلەر اوز نەفسلرینە (يا ايها الذين
امنوا) اى مۇمنلەر گروھى (اجتنبوا) صافلانۇڭز (كثيراً من الظن) گمانلرنىڭ
كوبىسىدىن (ان بعض الظن) درستلىككە گماننىڭ بەغىسى (ائم) بوز قىلغىر و گناھغە
سەبب در گمان دورت تورلى در دېمىشلەر بىرسى مامور بە در و غىشىبىر كىم خىداى تەعالى گەھم
مۇمنلەرگە حسن ظن قىلماق و كوركىم گمان اينما كىر و بىرى حرام در كىم خىداى غەھم مۇمنلەرگە
ياوز گمان قىلماق مۇجىب ائىم بولغان شول گماندر او چىنچى مندوب اليه بولغان گماندر كىم
قىلغىر خصوصە تەخرى ايله مەكەھم امور اجتهاد بە دە غلبە طەننە بنا قىلماق كىي دور تىچى مباح
بولغان گماندر دىنا اشلرى و مەبشست خصوصە گمان قىلماق كىي مرويدىر كە
بىر سەردە صحابە اولوغلردىن ايكى كىشى سلیمان رضى الله عنہنى پېغىمىر عليە السلام
حضورینە طعام آلوب كېلمەك اوچون بېھر دېلەر پېغىمىر عليە السلام سلیماننى
حضرت اسامە يانینە بىياردى و آندىن سوراغل دېدى سلیمان حضرتلرى اسامە
حضورینە كېلدى اسامە ايتدى مېنىم قاشمەھىچ بر آشارلىق نرسە يوقىر بىس
حضرت سلیمان مذكور ايكى كەسەنڭ يانینە فایتوب واقەئەنى بيان قىلدى
سلیمان فایتوب كېلگەچە اول ايكى كىشى حضرت سلیماننى غىبىت قىلدېلەر
كىتوب اوزاق تورغانلىق اوچون آندىن شكابت قىلوب ايتدىلەر اگر سلیماننى
يلغەغە سو آلورغە بېھرساڭ ھەم يلغەنڭ سووى قوروغان بولور ابدى يەنى سو
طاپماينچە فایتوب كېلور ابدى دېدىلەر سوڭرە اسامە رضى الله عنہ حقنە تەجسس
قىلوب اسامە مېنىم قاشمەھىچ طعام يوق دېوب راست ايتدى مېكان با ايسە
طعامى بولسەدە بۇگە بېھرسى كېلماينچە يالغانلادى مېكان دېدىلەر سوڭرە اول
ايكى كىشى پېغىمىر عليە السلام مجلسینە كېلگەچ پېغىمىر حضرتنى ايتدى سزلىر
بوكون ايت آشاغان سز تىلرڭز آراستە ايت وقان اثرى ظاهر در دېدى آنلر
بىز ھېچدە ايت آشامادق دېدىلەر رسول حضرتنى ايتدى باشقە ايتنى ايتمايمىن سزلىر
آدمى ايتىنى آشاغان سز يەنى سلیمان قىرئداش كىزنى غىبىت ايتكان سز دېدى حق
تەعالى دن ايت نازل بولدى كىم (ولان تەجسسوا) ھەم تەجسس قىلماڭز بىر بىرڭزنى
تتا كىم اسامە حقنە ياوز گمان قىلوب تەجسس ايتدىڭز (ولا يفتب بعضكم بعضاً)
دەخى كىرە كىر كىم غىبىت قىلما سون سزلىرنىڭ بعضىڭز بعضىڭزنى تتا كىم سلیماننى

غیبت ایندگز و غیبت برکشینک حقنہ اوزی ایشٹکان تقدیردہ مکروہ کوررک
 ورجورک بولغان سوزلرنی سوزلہ مکدر (أَجِبْ أَحَدِكُمْ) ایا دوست تونارمو
 و سویہرمو سزنگ برہوگز (أَنْ يَأْكُلَ) شونی کم آشاسہ اول (لَحْمِ آخِيهِ)
 فرنداشینک ایتینی (میتا) اولوک بولغانی حالده اول فرنداشی (فکرہتموہ) بس
 مکروہ کوردگرسز آنی یعنی ہیچ کم اوزینک اولگان فرنداشینک ایتینی
 آشاونی سویاس وتلہمہس طبیعی آندن نفرتلنور بس مسلمان فرنداشینک
 غیبتینی سوزلہ مک ہم شونک کیندر آنک ایتینی آشاماق برلہ برابرر آنی ہم
 مکروہ کورمک کیرکدر (وَأَنْتَوَاللَّهِ) ہم فورقگز خداینک عذابندن غیبت
 سوزلہ مک توغریسنده (أَنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ) درستلکده خدای تعالی توبہلرنی قبول
 اینکوچیدر (رَحِيمٌ) مہربان و مرحمتلیدر غیبتندن طیلوقوچیلرغہ مرویدر کم مکہنی
 فتح اینکان کون بلال رضی اللہ عنہ کعبہ اللہنک توباسندہ تعظیم اوچون اذان
 اوفور ایدی بعض کمسہلر آنی غیبت تیلوب آیا محمد علیہ السلام باشقہ کشینی
 طاہادیبوکم مونداین فارا حبشی ہم اصلسز بولغان قلنی مؤذن ایتدی دیدیلر
 حق تعالی دن آیت کیلدی کم (يَا أَيُّهَا النَّاسُ) ای آدمیلر (أَنَا خَلَقْنَاكُمْ) درستلکده
 بزیاراندق سزنی (مَنْ ذَكَرَ) ایردن (وَأَنْتِي) ہم خاتوندن یعنی ہمہلرگزنی آدم
 علیہ السلام برلہ حوادن یاراندق بس ہمہگزنک اصلی بردر ہیچ کمک ااصلینہ
 ونسبتینہ طعنہ اینمک درست توگلدر (وَجَعَلْنَاكُمْ) ہم قیلدی بز سزلرنی (شُعُوبًا)
 بوطاقلو یعنی گروہ گروہ قیلدی (وَقِبَائِلَ) دخی قبیلہلر قیلدی (لِتَعَارَفُوا) ناکم
 طانومانگز اوچون برہرگزنی و برہرگزدن ممتاز و آیرم بولمانگز اوچون یعنی
 ابکی کشی براسمہ بولساگز نسبلرگز و قبیلہلرگز برلہ آیرلورسز مثلا قریش
 قبیلہسندن بولغان عبداللہ باشقہ عبداللہ دن ممتاز بولور قبیلہسی برلہ بلنور (أَنْ
 أَكْرَمَكُمْ) درستلکده سزنگ حرمتلی راگگز (عِنْدَ اللَّهِ) اللہ تعالی فاشندہ (أَتَقْبِكُمْ)
 تقواراق بولغانگزدر یعنی خدای تعالی فاشندہ کرامت و حرمتلی لك نسل و نسب
 برلہ توگلدر بلکہ تقوالی برلہ بدر (أَنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ) درستکده خدای تعالی بلیگوچیدر
 سزنگ اصلگزنی و نسبگزنی (خَبِيرٌ) خبر توتقوچیدر علم و ہمیلگزدن مرویدر کہ
 بنی اسد قبیلہسندن برجماعت عربلر پیغمبریمز علیہ السلامغہ کیلوب کلمہ
 شہادت اظہار قیلدیلر ہم ایتدیلر یا رسول اللہ باشقہ عربلر سزنگ حضورگزغہ
 اولرلرگنہ کچیلدیلر برلر اہل و ہیاللریمز برلہ کیلک ہم اہراب خلقی کوبسی

سزنگ برلہ صوغش قیلدیلر بزلر ہیجه سزگه قارشى تورمادق دیوب اوزلر بئنگ ایبانلری برلہ کوب منت ایتدیلر حق تعالی دن آیت کیلدى کم (فَالَّتِ الْأَعْرَابُ) ایتدیلر صحرا عربلری بنی اسد قبیل سندن (أَمِنَّا) بزلر ایبان کیلتوردك دیوب (قُلْ) ایتکل سین ای محمد علیه السلام اول عربلرگه (لَمْ نُوْمِنُوا) سزلر ایبان کیلتورمه دگزر زیرا که ایبان کوکل برلہ تصدیق وتل برلہ اقرار ایله مکدر سزلر باری تلگزر برلہ گنه اقرار قیلدگزر کوکلگزر برلہ اشانمادگزر بس سزلر بز ایبان کیلتوردك دیبه گزر (وَلَكِنْ قَوْلُوا أَسْلَمْنَا) ولکن ایتگزر سز بزلر انقیاد قیلدق وسیکا تابع بولدق دیوب (وَلَمَّا يَدْخُلِ الْأَيَّانُ) وکر مگاندر ایبان (فِي قُلُوبِكُمْ) سزلرنك کوکلسرگزرگه (وَأَنْ تَطِيعُوا اللَّهَ) واگر بوی صونساگزر سز خداینگ فرمانینه (وَرَسُولِهِ) هم آنك رسولینه اطاعت ایتساگزر اخلاصگزر برلہ (لَا يَلْبَسَكُمْ) کیم قیلماس خدای تعالی سزلرگه (مِنْ أَعْمَالِكُمْ) عمللرگزرنگ اجر و ثوابندن (شَيْئًا) بر نرسه نیده بلکه اجر و ثوابگزنی سزلرگه کامل و آرتق ایتوب ایرشدرور (إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ) درستلکده خدای تعالی بارلقاغوچیدر مطیعلرنك گناهلرینی (رَحِيمٌ) مهربان ورحمت ایتکوچیدر آنلرغه (أَمَّا الْمُؤْمِنُونَ) موندن باشقه ایباسدر کم حقیق مؤمنلر (الَّذِينَ آمَنُوا) شول کهمسهرلدر کم ایبان کیلتوردیلر و اوشاندیلر اخلاصلری برلہ (بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ) خدای تعالی گه هم آنك رسولینه (ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا) صوگره شك کیلتورمه دیلر یعنی کوکلرنده هیچ شکلری بولمادی (وَجَاهِدُوا) هم صوغش قیلدیلر آنلر (بِأَمْوَالِهِمْ) ماللری برلهم غازیلر نفقهسی اوچون قزغانماینجه صرف ایتدیلر (وَأَنْفُسِهِمْ) دخی نفسلری برلہ یعنی اوزلری مشرکرگه قارشى توروب صوغشدیلر (فِي سَبِيلِ اللَّهِ) خدای تعالی بولنك (أَوْلِيَّكَ) اوشبو گروه مؤمنلر (هُمُ الصَّادِقُونَ) آنلردر راست ایتکوچیلر مؤمننر دیب دعوا قیلماقلرنده اوشبو آیت نرولندن صوگ مذکور عربلر کیلوب بزلر جن مؤمن و مسلماننر دیب آنط اچدیلر بنه آیت کیلدى کم (قُلْ) ایتکل سین ای محمد علیه السلام آنلرغه (اتعلمون الله) ایا خبر بیراسرمو سزلر خدای تعالی گه (بدينکم) اوزگزرنگ دینگزر برلہ یعنی یالغانغه بز مسلماننر دیب آنط اچوب مسلمانلغگزنی خدایغه بلدرمه کچی بولاسرمو (وَاللَّهُ يَخْلُمُ) وچالانکده خدای تعالی بلور (مَا فِي السَّمَوَاتِ) کوکلرده بولغان نرسهنی (وَمَا فِي الْأَرْضِ) هم بیرده گه نرسهنی (وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) وخدای تعالی بارچه نرسهنی بلگوچیدر

بس اول سزنىڭ اعلامكۇزغە محتاج توڭلدىر قايسى دىنكە ايدىكۇزنى بىك بىغشى بلور (يَمْنُونَ عَلَيْكَ) منت قىلورلر آنلر سنىڭ اوزرۇكا اى محمد عليه السلام (أَنْ أَسْلَمُوا) اوزلرىنىڭ مسلمان بولولرى برله (قُلْ) ايتكىل سىن آنلرغە (لَا تَمْنُوا عَلَيَّ) منت ايتمەكۇزسىز جەنن اوزرىبە (إِسْلَامِكُمْ) مسلمانلىقكۇز برله (بَلَّ اللَّهُ يَمِينَ عَلَيْكُمْ) بلكىه منت قوبار خدای تعالى سزلىرگە (أَنْ هَدَيْكُمْ لِلْإِيمَانِ) شونىڭ برله كم كوندردى اول سزنى ايمانغە وسزگە توفىق بېردى (أَنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) اكر بولساكۇز راست ايتكوچىلر مؤمنلر مۇدبەككۇزده (أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ) درسنىلكدە خدای تعالى بلور (غَيْبِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) كوكۇردە هم بىرلر دە باشرن بولغان نرسەلرنى (وَاللَّهُ بِصَبْرٍ بَدِيعٌ) هم خدای تعالى كورگوچىدر شول نرسەنى كم سزلىر اشلەرسىز مؤمنلىكنى اظهار قىلوب مناقلقنى باشرودىن.

سورة قى مكية وهى خمس واربعون آية ﴿﴾

﴿ ۴۹ نېچى سورە قى سورەسى مكەدە نازلدىر ۴۵ آيتلىر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(ق) الله اعلم بمراده (۱) (وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ) اولوغ بولغۇچى قرآن برله ايتورمن كم بارچە آدمىلر اولىگاندىن صوڭ قوبارلاچق وكىرى نرله چىكردىر مشركلر آكنا اشانمادىلر (بَلَّ مَجْبُورًا) بلكىه عىبلاندىلر آنلر (أَنْ جَاءَهُمْ) شوڭا كم كىلدى آنلرغە (مَنْدَرُ مَنَّهُمْ) بر فورققۇچى پىغىبىر آنلرنىڭ اوز جىنسلرىدىن (فَقَالَ الْكَافِرُونَ) بس ايتدىلر حلققغە اشانماوچىلر (هَذَا) اوشبو اش يعنى محمد عليه السلامك پىغىر بولماق (شَىْءٌ عَجِيبٌ) بر عجب نرسەدر يعنى عقلدىن بىراق اشدىر (أَذَا مَتْنًا) ايا هر قابجان اولساك بىز (وَكُنَّا تُرَابًا) هم بولساق طوفراق يعنى چروب طوفراق بولغانىمىزدىن صوڭ بىز كىرى نرلور مزمو وتىلر بىزگە جانلر بىز كىرى فائىتورلر مو (ذَلِكَ) اوشبو اش يعنى جاننىڭ تىنگە كىرى قايتماق (رَجَع بَعِيدٌ) عادت وامكاندىن بىراق بولغۇچى قايتماقلقىدر يعنى بواش اشانورلىق اش توڭلدىر دىدىلر حق تعالى آنلرنىڭ سوزىنى زد قىلوب بىوروركىم (قَدْ عَلِمْنَا) تعقيق بلىدك بىز (مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ) شول نرسەنى كم كىموتور بىر آنلرنىڭ ايتلرندىن ونىر بلرندىن هم سوپە كلرندىن اولگانلرندىن صوڭ (وَعَدْنَا) هم بىزنىڭ قاشىمىز دە بولغۇچىدر (كِتَابٍ حَفِيفٌ) صافلاغۇچى كىتاب بارچە نرسەنىڭ تفصىلىنى يعنى

(۱) بعضىلر قى خدای تعالى اسملرىدىن بر اسمدر ديورلر يا كه قرآن اسمدر يا كه قادر وقدير وقهار وفاىض هم نفوس وفېوم وقوى اسملرىنىڭ اوللرىنە اشارىدىن ومفتاحلىرىدر يا كه قى كلمەسىنە اشارىدر يعنى طورغل وطوقتا. خىل سىن اى محمد عليه السلام شول اش اوزرىندە كم آنىڭ برله مأمور بولدىڭ وبعضلر دىبىشلردىر قى كره ارضى حىط بولغان يعنى بوتون بىر توڭا. ره كىنى چولغاب آلفان برطاغنىڭ اسمىدر كم خدای تعالى آنىڭ برله قسم ياد قىلور يا كه اوزىنىڭ قدرت كاملىسىنە اشارىدىر كم آنىڭ برله قسم قىلور.

لوح المحفوظہ بارچہسی تفصیل برلہ یازغاندر بس آنلرنی کبری ترگز مک
 خداینگ قدرتینہ آساندر اش آنلر ایتکانچہ نوکلدر (بَلْ كَذَّبُوا) بلکه یالفانفہ
 طوندیلر اول مشرکلر و اوشانمادیار (بِالْحَقِّ) راست و طوغری بولغوجی قرآنفہ
 یا کہ محمد علیہ السلامفہ (لَهَا جَاءَهُمْ) کیلگانی زماندہ اول آنلرغہ و معجزہلر
 کورگازگانی صوکندہ (فِهِمْ فِي أَمْرِ مَرْيَمَ) بس آنلر بر مضطرب اشک و فرارسزلقہ
 بولغوجیلدر محمد علیہ السلام طوغریسنندہ یعنی آنی گاما ساحردردیورلر و گاها
 شاعردر یا کہ دیواندردیورلر یا کہ مضطرب بولغوجیلدر قرآن طوغریسنندہ کم
 آنی بر مرتبہ سحرردیورلر بر مرتبہ شعر یا کہ افسانہردیورلر بر نرسہ
 اوزرہ قرارلری یوقدر (أَفَلَمْ يَنْظُرُوا) ایسا بس قاراماسلر مو بعث و حشرگہ
 اشانماوچیلر (إِلَى السَّمَاءِ) کوک صاری کم اول کوک واقدر (فَوَقَّهْمُ) آنلرنک
 اوستلرنده (كَيْفَ بَنَيْنَاهَا) نیچک بنا قیلدق بز اول کوکنی اوز قدرتینز برلہ
 فات فات ایتوب (وَزَيْنَاهَا) هم زینتلادک و بیزادک آنی یولدزلر برلہ (وَمَا لَهَا
 مِنْ فَرْجٍ) دخی یوقدر اول کوکنک هیچ بر نیشوکلری بس هیچ عیبسز و علتسز
 شوندا این اولوغ نرسہنی یاراتماق البتہ خدای تعالی ننگ کمال علم و قدرتینہ
 دلیلدر (وَالْأَرْضِ مَدَدْنَاهَا) هم بیرنی صوزدق بز آنی و چایدک صو اوزرنده
 (وَأَلْقَيْنَا فِيهَا) دخی صالداق اول بیرده (رَوَّاسِي) بیوک طاولرنی یعنی بیر اوستندہ
 بیوک طاولر یاراتدق (وَأَنْبَتْنَا فِيهَا) هم اوسدرک اول بیرده (مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ)
 هر بر نفیس و بیغشی بولغوجی اولنلر صنفندن و اوشبو اشلرنی قیلدق (تَبَصُّرَةٍ)
 عبرتلی نظر برلہ فاراب کورمک و استدلال ایتنک اوچون (وَذَكَرِي) هم یاد
 فیلماق و اوگوت آلماق اوچون (لِكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ) هر بر انابت ایتکوچی و خدای
 تعالی صاری قایتقوجی بندہ گہ (وَنَزَّلْنَا) هم ایندرک بز (مِنَ السَّمَاءِ) کوکن
 یعنی بولولدن (مَاءً مَّبارَكًا) فائدهلی و برکتلی بولغوجی صونی (فَأَنْبَتْنَا بِهِ)
 بس اوسدرک بز اول صو برلہ (جَنَّاتٍ) آغاچلی و یمشلی باقچہلرنی (وَحَبَّ الْعَصِيدِ)
 هم اوروب آلونا طورغان اورلوقنی بغدادی و آریا و غیریلر کیبی (وَالنَّخْلِ)
 دخی اوسدرک بز اول یغور صوی برلہ خرما آغاچلرینی (بِاسْقَاتٍ) بیوک و اولوغ
 بولغانلری حالده اول آغاچلر (لَهَا طَلْعٌ نَضِيدٌ) بولغوچیلر اول آغاچلرنک برسی
 اوستونہ برسی منمش یمشلی یعنی یمشلی کوب بولغوچیلر و اوشبو آغاچلرنی اوسدرک
 (رِزْقًا لِلْعِبَادِ) رزق اوچون بندہلرگہ (وَأَحْيَيْنَا بِهِ) هم ترگذدک اول صو برلہ

(بلدة ميتا) اولمش وفورومش ييرنى يعنى فوروغ ييرنى باشارتدك (كذلك
 الغروج) اوشانداندر سزلىرنك فبرلرگزدن چماقكز وتزلمه ككز (كذبت قبلهم)
 يالغانغه توتدىلر مكه اهلندن الگارى هم (قوم نوح) نوح پيغمبر قومی نوح
 عليه السلامى (واصحاب الرس) هم يمامه قیوسينك اهلى ياكه بئر معطله اهلى
 اوزلرينه كېلگان پيغمبر حنظلہ بن صفوان عليه السلامى يالغانغه توتدىلر (وثمود)
 دخى ثمود قومی صالح عليه السلامى تكدىب ايتدىلر (وعاد) هم عاد قومی
 هود عليه السلامغه اوشانمادىلر (وفرعون) دخى فرعون وانك قومی موسى وهارون
 عليهما السلام لرنى يالغانغه توتدىلر (واخوان لوط) هم لوط قونداشلىرى يعنى لوط
 قومی لوط عليه السلامى تكدىب قىلدىلر (واصحاب الايكة) دخى ايكه ايلارى
 شعيب عليه السلامى تكدىب ايتدىلر (وقوم تبع) هم تبع قومی تكدىب قىلدىلر
 نتاك كم هر قايلور ينگ قصه لرى يوقارىك اوتدى (كل) اوشبو قوملرنك همه سى
 (كذب الرسل) يالغانغه توتدىلر بار چه پيغمبرلرنى زيرا كه بر پيغمبرنى يالغانغه توتماق
 بار چه پيغمبرلرنى تكدىب ايتمه كنى مستلزمدر (فحق وعيد) بس لازم بولدى وكىلدى آنلرغه
 مينم وعيدم يعنى وعه ايتولگان عذاب آنلرغه نازل بولدى (افعينا) ايا عاجز بولدقوبز
 وآروب قالدقمو (بالظن الاول) خلايقنى اول مرتبه ياراتماق برله يعنى اول مرتبه
 آنلرنى يوقدن بار قىلماقغه عاجز بولماق بس ايكنچى مرتبه ياراتماقغه اولگانلرندن
 صوك كىرى ترگزمه ككه قادر بولورمز (هل هم فى لبس) بلكه اول مشركلر
 شكده وشبهه ده بولغوجيلردر شيطان وسوسه سى سببلى (من خلق جديد) يگا
 ياراتودن يعنى اولگاندن صوك يگاندن تزلمه ككه اوشانماسلر آنى علقغه خلاى
 طابارلر (ولقد خلقنا الانسان) وتحقيق ياراتدىق بز آدمينى (ونعلم) هم بلورمز
 سا نوسوس به) شول نرسه نى كم وسوسه قىلور آنك برله آدمينى (نفسه) اوزينك
 نفسى ياوز فكرلر ويان انديشه لر وخياللردن (ونحن اقرب اليه) وبز يقينراقز
 آدمى صارى (من قبل الوريد) آنك جان طامرنندن اوشبو يقينلىق علم وفدرت
 جهنندنر مسافت ومكان برله توگلدن قبل الوريد كشينك يوره كينه طوناشقان
 بر طامردر (اذ يتلقى الملقىان) ياد قىلقل شول وقت كم تلقى قىلورلر وآلورلر
 ايكى آغوجى فرشته بنه نك سوزلرينى هم عمل دفتلرلرينه يازارلر (عن اليمين)
 بنده نك اوڭ طرفندن بر مصاحب واولتورداشدر (وعن الشمال قيد) هم صول
 طرفندن بر اولتورداشدر يعنى اول ايكى فرشته نك برسى كشينك اوڭ ياغنده

وبرىسى سول ياغنده اولتوروب صافچىلىق قىلورلر (مَا يَلْفُظُ مِنْ قَوْلٍ) آغزندن
 آلماس يعنى سوزلەمەس كىشى هېچ برسوزنى (الَّذِيهِ) مگر باردر آنك
 فاشنده (رَقِيبٌ عَنِيْدٌ) اول سوزنى يازارغه حاضرنوب طورغوچى بر صافچى فرشته
 يعنى هر نينداين سوزنى سوزلەسهده يازلماي قالماس اول فرشتهلر آنى يازارلر
 (وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ) وكييلور اولومنك هوشسزلىكى واپسرلككى (بِالْحَقِّ)
 حق تعالى نك امرى برله هم ايتورلر اول كىسهگه (ذَلِكَ) اوشبو اولوم (مَا كُنْتُ
 مِنْهُ تَعْبِيْدٌ) شول نر سه دركم سين آندن فاچار بولداك و آندن نورفور ايداك
 هم مكروه كورور ايداك (وَنَفَخَ فِي الصُّورِ) هم اورلمش بولور صورغه يعنى
 اسرافيل صورنى ايكنچى مرتبه اوروركم اول نفضه برله همه آدميلر نرلوب
 نبرلرندن چغارلر وفرشتهلر آنلرغه ايتورلر (ذَلِكَ) اوشبو كوندر (يَوْمَ الْوَعْدِ)
 وعيد كوني يعنى شول كوندركم دنباده وقتكردە پيغمبرلر سزنى شونك برله نورفورلر
 ايدى (وَجَاءَتْ) هم كيلور اول كونده محشر ييرينه (كُلُّ نَفْسٍ) هر نفس (مَعَهَا سَاتِقٌ)
 بولغوچيدر آنك برله برسورگوچى يعنى هر كمنى بر فرشته محشر ييرينه سوروب
 ايلتور (وشهيد) هم بولور هر كىشى برله بر گواهكم آنك ايدگوك و ياوزلقدن
 قىلغان عمللرينه گواھلق بيورور اول گواه هم فرشته بولور يا كه هر كمنك
 اعضالرى آنك اوچون گواھلق بيورورلر و خداى تعالى دن هر كىگه خطاب ايرشوركم
 (لَقَدْ كُنْتُمْ تَعْقِبُونَ) بولداك سين (فِي غَفْلَةٍ) غافللكده (مِنْ هَذَا) اوشبو كوندن
 (فَكَشَفْنَا عَنْكَ) بس كوتاردك بز سينك كوزكندن (غَطَاكَ) غافللك و نادانلقنك
 پرده سيني و قاپچاچيني تا كم كورمه گان و ايشتمه گان نر سه لر كنى اوشبو كون
 آشكاره كوردك (فَبَصَّرَكَ الْيَوْمَ) بس سينك كوزك اوشبوكون (حديث) اوتكوندر
 (وَقَالَ قَرِيبٌ) و ايتور بندهنك اولتورداشى يعنى آكا صافچى بولغان فرشته
 ايتور (هَذَا) اوشبودر (مَالِدَى عَنِيْدٌ) شول نر سه كم مينم فاشمه حاضردر يعنى
 عمل دفتري اوشبودر ديور بس اول سورگوچى هم گواه بولغوچى فرشته لرگه
 خطاب ايرشوركم (الْقِيَا فِي جَهَنَّمَ) سالكزلر نهوغفه (كُلُّ كَفَّارٍ عَنِيْدٌ) هر بر
 فارشوچى كافرنى (مَنَاعٌ لِلْخَيْرِ) خيرنى منع ايتكوچيني يعنى مالندن فرض بولغان
 صدقه و زكوتنى طيفوچى بعضلر موندن مراد وليد بن مغيره در ديشلر و خبردن
 مراد اسلام ديندر اول آدميلرنى اسلام دينينه كرودن منع قىلور ايدى دخى
 اول فارشوچينك برصفتى (مَعْتَدٌ) خداينك فرمانى چيگندن چقوچى (مَرِيْبٌ)
 شك كلتورگوچى خداينك برلكنك (الَّذِي جَعَلَ) شول كىسه دركم قىلدى (مَعَ اللَّهِ)

الله تعالی برله (الها آخر) ایکنجی معبودنی یعنی خدای تعالی که باشقه نرسه نی شریک ایتوب طوتدی (فَالْقِيَاءُ) بس صالکزرلر آنی (فِي الْعَذَابِ الشَّدِيدِ) فاطلی بولغوجی عذابقه یعنی منگولک تموغغه صالکزر فایجان کم اول مشرکنی تموغغه صالحانچی بولورلر اول مشرک ایتور مینم نی گناهم باردر میکا شیطان مسلط ایدی شول شیطان میني اغوا قیلوب آزدردی بس دنیاده آنی آزدرغان شیطاننی کیلتورورلر (فَالْ قَرِينَهُ) ایتور دنیاده اول کیمسه ننگ یولداسی بولغان شیطان (رَبَّنَا) ای بزنگ پروردکاریمز (مَا أَطْعَمْتَهُ) من آزدردام آنی (وَلَكِنْ كَانُ) ولکن بولدی اول اوزی (فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ) حقلقن یراق بولغوجی آزغونلقده (فَالْ) ایتور خدای تعالی (لَا تَتَّخِضُوا) خصومت قیلما کز ودعواله شه کز (لَدَيْ) مینم فاشمده زیرا که او شیو خصومت کزدن سز لرگه هیچ فائده یوقدر (وَقَدْ قَدِمْتُ إِلَيْكُمْ) وتحقیق مین تقدیم قیلدم وآلدن ییاردم سز لرگه دنیاده وقت کزده (بِالْوَعْدِ) اوز مننگ وعید منی یعنی سز لرگه کتابلر ویقه برلر ییاردم آنلر سز نی اوشبو کوننگ عذاب برله فورقتدیلر بس سز ننگ هیچ عنبر کز قبول ایتولماس (مَا يَبْدُلُ الْقَوْلُ) آلدنر لیماس اوزگار تولماس سوز (لَدَيْ) مینم فاشمده یعنی قیلغان وعده ووعیدلریم هیچده اوزگار ماس (وَمَا أَنَا بِظَلَّامٍ) هم مین ظالمق قیلغوجی توگل من (لِلْعَبِيدِ) بنده لرگه یعنی آنلر نی استحقاق سز عذاب قیلماسمن (يَوْمَ نَقُولُ) یاد قیلغل شول کوننی کم ایتور مزبز (لِجَهَنَّمَ) تموغغه (هَلْ أَمْتَلْتُمْ) ابا طولد کمو سین ای «جهنم» دیوب یعنی: «مین سیني آدمیلر وپر یلر برله طولتورور من» دیوب وعه قیلغان ایدم طولد کمو یا ایسه «یوقمو» دیوب خدای تعالی صورار (وَتَقُولُ) وایتور جهنم جوابده (هَلْ مِنْ مَزِيدٍ) ابا بارمو آرتقلق یعنی هنوز طولغانم یوق آرتدرغل کفر اهلی بولسه میکا صالقل دیور (وَأَزَلَّتِ الْجَنَّةُ) ویاقن ایتولمش بولور جنننی (لِلنَّاقِينَ) تقوالق قیلغوجیلر اوچون (خَبِيرٌ بَعِيدٌ) یراق بولغوجیغه باشقه یعنی جنت آنلرغه یاقن بولور یراق بولماس وآنلرغه جنته گی منزللرینی ونعمتلرینی کورگازورلر آنلرغه ایتورلر (هَذَا) اوشبودر (مَا نَعْبُدُونَ) شول نرسه کم وعده ایتولور بولد کز سز دنیاده آننگ برله هم اوشبو جنننی ونعمتلرینی حاضر لهدک (لِكُلِّ أَوَّابٍ حَفِيظٍ) هر بر گناهمن وشرکدن فایتقوجی شریعت حکملرینی رعایه اینکوچی اوچون (مَنْ خَشِيَ الرَّحْمَانَ) هم شول کیمسه اوچون کم فورقدی خدای تعالی دن (بِالْغَيْبِ)

باشرنلکده (وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُنِيبٍ) دخی کیلتوردی انابت اینکوچی و خدای تعالی
 صاری فاینوچی کوکلنی (أَدْخُلُوها) کرگزار جنتکه (بِسْلام) ایمینک وسلامتک
 برله (ذَک) اوشبو کون (یَوْمَ الْغُلُودِ) منگو فالماق کونیدر یعنی موندن صوگ
 اولوم یوفدر (لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ) بولفوجیدر جنت اهلینه شول نرسه کم نلرلر
 آنلر انواع نعمتلردن ولذتلردن (فِیها) اول جنتک (وَلَدِیْنِا) هم بزنک فاشمزده در
 (مَزِید) آرتقلق یعنی تله گانلرندن هم آرتوغراق نعمت و کرامتله آنلرغه بیرلور
 (وَكَمْ اَهلْکُمْ) وکوبهو هلاک قیلدی بز یعنی کوب کشیلرنی هلاک ایلدک
 (قبیلهم) سینک فومکدن الگاری (من قَرْنٍ) زمانه اهلندن (هم آشد) آنلر
 فاطیراق ایدیلر (منهم) اول مکه مشرکلرندن (بَطْشًا) قوت و کوچ یوزندن عاد
 وئمود قوملری کبی (فَنَقَبُوا) بس یوللر کیسدیلر آنلر (فی الْبِلَادِ) شهرلرده یعنی
 تجارت برله شهردن شهرگه سفر قیلدیلر کوب مال و متاعله حاصل ایتدیلر
 شولای بولسه ده اولومدن فورتلما دیلر (هَلْ مَنَّ بِمِصْرٍ) ابا بارمیدر قاچاق اورن
 اولومدن یعنی هیچ اولومدن قاچوب فورتلماق ممکن توکلر (ان فی ذَک)
 درستلکده اوشبو مذکورلرده بولفوجیدر (لَذْکَرِی) البته اوگوت و نصیحت
 (لَمَنْ کَانَ لَهُ قَلْبٌ) شول کسه گه کم باردر آنک فکرله گوچی کوکلنی و غفلتدن
 اویغانغوچی عقلی (أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ) یا ایسه سالسه اول قولانی یعنی عبرت برله
 طکلاسه (وهو شهید) هم اول اوزی حاضر بولسه و غافل بولمسه طکلاغان
 وقتده (وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ) و تحقیق یارانلق بز کوکلرنی (وَالْأَرْضِ) هم بیرنی
 (وَمَا بَیْنَهُمَا) دخی کوک برله بیر آراسنده بولغان نرسه ارنی (فی سِتَّةِ آیامٍ)
 آلتی کونلرده یکشنبه کوندن شنبه گهچه (وَمَا مَسَّنَا) و ایزشه دی بزگه اوشبولارنی
 یاراتوده (من لَعُوبٍ) هیچ رنج و زحمت یعنی هیچده آرمادق و عاجز فالماق
 یهودیلرنک سوزینه رددر کم آنلر خدای شنبه کون استراحت قیلدی و حال ایتدی
 دیورلر (فَاصْبِرْ) بس صبر قیلغل سین و چداغل ای محمد علیه السلام (عَلِیْ مَا
 یَقُولُونَ) شول نرسه اوزرینه کم یهودیلر ایتورلر یا که مشرکلر سینک حقکده
 ایتورلر ساحر و شاعر در و مجنوندر دیمه کلری کبی یا که آنلرنک خداینک شریکی
 وبالاسی باردردیمه کلرینه صبر قیلغل (وَسَبِّحْ) هم نماز او قوغل (بِعَهْدِ رَبِّکَ)
 پروردگارنک عهدی برله (قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ) قویاشنک چقماقتن الگاری
 یعنی ایرته نمازینی او قوغل (وَقَبْلَ الْغُرُوبِ) هم قویاشنک باطماقتن الگاری

یعنی اویله برله ایکندی نماز لرینی اوقوغل (وَمَنْ اللَّيْلِ) دخی بعض اولوشنه
 کیچهدن (فَسَبَّحَهُ) بس تسبیح ایتمک و نماز اوقوغل پروردگار کتفه یعنی آخشام ویستو
 نماز لرینی اوقوغل (وَأَدْبَارَ السُّجُودِ) دخی نماز اوقوغل سجده لر سوکنه حضرت
 علی کرم الله وجهه دن منقولدرکه ادبار السجود آخشامدن صوکه ایکی رکعت
 نماز اوقوماندیر و بعضی مراد وتر نماز دیر یا که فرض نماز لر سوکنده نفل
 نماز لر اوقوماندیر دیور لر (وَأَسْتَمِعَ) و فولاق صالعل هم ایستکل (یوم ینادی
 المُنَادِي) شول کونده کم ندا قیلور برندا قیلغوی یعنی اسرافیل علیه السلام
 (مَنْ مَكَانَ قَرِيبٍ) کوککه یاقن بولغوی بر اورندن کم اول اورن بیت المقدسک
 صخره سیدر باشقه بیر لرگه قاراغانه کوککه یاقن اقدردیمش لر خبرده کیلمشدر کم
 اسرافیل علیه السلام صخره نك اوستینه منوب بارماغینی قولاغینه قویوب ندا قیلور
 وایتور: «ای تتولگان سو به کله و چرگان ایتملر هم طارالغان توکلر» خدای سز لرگه
 بیورور کم جمع بولکنز و ترکنز جزاء و قضا کونی اوچون (یوم یسمعون الصیحة)
 شول کونده کم ایشتور لر بارچه خلا بقلر قوبار لیاق صیحه سینی کم ایکنچی نفعه در
 (بالحق) حلقی برله یعنی حق بولغوی بعث و قوبار لیاق صیحه سینی ایشتور لر
 هم ایشتکوچیلرگه ایتور لر (ذَلِكَ) اوشبو کون (یوم الغروج) قبرلردن چقماق
 کونیدر (أَنَا نَعْنُ) درستلکه بز (نعمی) ترگزورمز آدمیلرینی یعنی اول باشه
 بار قیلورمز (و نعت) هم اولتورورمز آنلر نی (وَأَلَيْنَا الْمَصِيرَ) و بز نك صاریدر
 آنلرنك اولرله کلری و قایتماقلری حساب و جزاء اوچون (یوم نشق الارض) یاد
 قیلغل شول کونی کم یارلور بیر (عنه) آدمیلردن یعنی بیر یارلوب آدمیلر
 قبرلردن چقار لر (سراعاً) آشقوچیلر بولغانلری حالده محشر بیرینه باروغه
 (ذَلِكَ) اوشبو اش یعنی آنلر نی ترگزمه ک و قبرلردن چقارماق (حشر) بر قوبارماق
 و جمع قیلماقدیر کم (عَلَيْنَا يَسِيرَ) بز نك اوزریمزگه آسان و یگلدنر (تَعْنُ أَعْلَمُ بِمَا
 یقولون) بز بلگوچیره کمز شول نرسه نی کم ایتور لر مشرکلر بعث و قیامتکه
 انکار قیلو هم خدای ویصبر حقنده اقرار لر قیلودن (وَمَا آتَتْ عَلَيْهِمْ بَعِثَارَ)
 وسین ایهه سسک ای محمد علیه السلام اول مشرکلر اوزرینه قهر و جبر برله
 متسلط بولغوی یعنی آنلر نی کوچلر مسلمان ایتمه سسک (فَدَاكَرَ) بس اوگونله گل
 و نصیحت قیلغل (بِالْقُرْآنِ) قرآنك و عظری برله (مَنْ يَخَافُ وَعَبِدَ) شول کمسه نی کم
 فورفور اول مینم و عیدمدن و قورقماقمدن.

﴿ ۵۰ ﴾ سورة الذاریات مکیة وهی ستون آية ﴿ ۵۱ ﴾

﴿ ۵۰ ﴾ جی سورہ الذاریات سورہسی مکہدہ نازلدر ۶۰ آیتدر ﴿ ۵۱ ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(وَالذَّارِيَاتُ) طوفانلرنی وباشقہ نرسہلرنی طاراتقوچی جیللر برله آنط ایتهرمین (ذَرَوًا) طاراتماقی طاراتقوچی یاکه جیللرنی چقارغوچی وسورگوچی فرشتهلر برله قسم یاد ایتهرمین (فَالْعَالَمَاتُ) بس یوکلہ گوچیلر برله قسم قیلورمین (وَفِرًّا) آغر یوکنی یعنی یغمورنی یوکلہ گوچی بولولطلرنی کوتہرگوچی فرشتهلر برله قسم یاد ایتهرمین (فَالْبَجَارِيَاتُ) بس یورگوچیلر برله قسم قیلورمین (بُسرًا) یکلک برله یورگوچیلر یعنی دریالردہ یوری طورغان کیمہلر برله یاکه منازل فلکدہ یوری طورغان کوکلر ویولنزلر برله آنط ایتهرمین (فَالْمَقْسَمَاتُ) بس تقسیم ایتهکوچیلر وبلگوچیلر برله قسم یاد قیلورمین (أَمْرًا) اشنی یعنی یغمورلرغہ ورزفلرغہ مؤکل بولغان فرشتهلر برله آنط ایتهرمین وبعضیلر مراد دورت مقرب فرشتهلردرکم هر قابوسی بر اشکہ مؤکلدر دیورلر جبرائیل وحی کیلنورمہ کهک و میکائیل رحمتکہ وعزرائیل اولومگہ هم اسرافیل صورغہ مؤکلدر حق سبحانہ وتعالی اوشبو مذکورلر برله قسم یاد ایتهرمین (أَنبَا نُوعِدُونَ) درستلکدہ شول نرسہکم سزلر وعده ایتهولمش بولورسز آنک برله یعنی بعث وقیامت هم ثواب وعذاب (لَصَادِقُ) البتہ راستدر وطوغریدر (وَأَنَّ الدِّينَ) هم درستلکدہ جزآء وحساب (لَوَاقِعُ) البتہ واقع بولغوچیدر هیچدہ شک بوقدر (وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْعُبُكِ) استحکام ایہسی بولغوچی کوك برله قسم قیلورمین یاکه زینتلیک وکورکاملک ایہسی بولغوچی کوك برله یاکه یوللر ایہسی یعنی بولنزلر یوری طورغان یوللر ایہسی بولغان کوك برله آنط ایتهرمین کم (أَنكُم لِي قَوْلٍ مُخْتَلَفٍ) درستلکدہ سزلر ای مکہ اہلی البتہ مخالف بولغوچی سوزدہسز پیغمبر علیہ السلام حقندہ یعنی آنک طوغریسندہ نورلی نورلی یالغان سوزلر ایتورسز گاھا «شاعردر» یاکه «کاهن» در دیوب افتراء قیلورسز وگاھی «ساحر» در یاکه مجنوندر دیوب نامعقول سوزلرسز (يُؤْفِكُ عَنْهُ) دوندرلمش بولور محمد علیہ السلامغہ ایہان کیلنوردن یاکه قرآندن (مَنْ أُنكِرَ) شول کسہکم دوندرلمش بولدی وهدایتدن محروم بولدی خداینک علمندہ (قَتَلَ الْغُرَابُونَ) لعنت ایتهولمش بولدیلر

بالغان سویله گوچیلر مذکور توری توری سوز ایتکوچیلردن مراد مقتسبلر
 گروهیدرکم مکهنک نیکرهنده کاروانلر کیله طورغان یول باشلرنده رسول
 اکرم صلی الله علیه وسلمنی کاروان اهلینه کیستوب وعیلهب سویله لرلر ایدی
 هم کیلگوچی مسافرلرنی آنک صحبتندن منع قیلورلر ایدی حق تعالی آنلرغه
 لعنت ایتدی هم آنلر حقتده بیوردی (الذین هم فی غمره) اول بالغاچیلر آندان
 کسه لردرکم آنلر نادانلق و جاهلکده (سَاهُونَ) غافلدر خدای تعالی ناک
 امرلرندن هم نیلرندن (بَسْتَلُونَ) صورارلر آنلر پیغمبر علیه السلامن و مؤمنلردن
 (أَيَّانَ يَوْمَ الَّذِينَ) فایچان بولورسز ایته طورغان جزآه کونی یعنی قیامت فایچان
 بولور دیوب صورارلر وبو صورامافلری تکذیب واستهزآه یوزندندر حق
 تعالی بیورورکم اول جزآه البته واقع بولور (يَوْمَ هُمْ عَلَى النَّارِ) شول کونده کم
 اول مشرکلر توغ اوطلی اوزرینه (يَفْتَنُونَ) باندرلمش بولورلر یعنی اوطل
 برله عذاب ایتولورلر هم تموغ خازنلری آنلرغه ایتورلر (ذُوقُوا) طاتوگزلر
 (فَنَنْتَكُمُ) عذابکزی (هَذَا) اوشبودر (الذی کنتم به تستعجلون) شول نرسه کم
 استعجال قیلور بولدگز سز و آشغور ایدگز آنک برله دنباده وقتگرده (أَنَّ الْمُتَّقِينَ)
 درستلکده تقوالق ایتکوچیلر یعنی شرکدن و گناه دن صافلانغوچیلر اول کونده
 بولورلر (فِي جَنَّاتٍ) جنت باقچهلرنده (رُوعِيُونَ) هم چیشمه لرده یعنی اول باقچهلرده
 آفغوی چیشمه لر بولور (أَخْدِينَ) آفغویلر بولغانلری حالده اول متقیلر
 (مَا أَنْتَهُم رِبَهُمْ) شول نرسه نی کم بیردی آنلرغه پروردکارلری فضل و کرمی برله
 جنت نعمتلرندن (أَنَّهُمْ كَانُوا) درستلکده آنلر بولدیلر (قَبْلَ ذَلِكَ) اوشبو
 جنتکه کرولرندن الگاری (مُحْسِنِينَ) ایدگولک قیلغوچیلر (كَانُوا) بولدیلر
 آنلر (قَلِيلًا مِنَ اللَّيْلِ) کیچنک آزغنه اولوشنده (مَا يَهْجَعُونَ) یوفلارلر بولدیلر
 یعنی توننک کوبره کینی طاعت و عبادت برله اونکار دیلر (وَبِالْأَسْعَارِ) هم سعر
 وقتلرنده (هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ) آنلر استغفار قیلور بولدیلر یارلقاماق استنه دیلر
 خدای تعالی دن (وَفِي أَمْوَالِهِمْ) دخی آنلرنک ماللرنده (حَقٌّ) نصیب والوش
 بولغوچیلر (لِلسَّائِلِ) صوراغویغه (وَالْمَحْرُومِ) هم محروم بولغوچی مستعفته
 محروم شول فقیر و بیچاره کشیدرکم محتاجلقینی بلدرمهس و خلقتن صورانوب
 یورمهس آدمیلر آنی بای دیوب گمان ایتهلرلر و آخا صدقه بیرمه سلر (وَفِي الْأَرْضِ)
 و بیرده بولغوچیلر (آيَاتٍ) نشانه لر و علامتلر حق تعالی ناک قدرتیته (لِلْمُؤْتِنِينَ)

شكسز اوشانفوجى كىسهلر اوچون (وَفِي أَنفُسِكُمْ) هم اوز نفسلرگزده باردىر
علامتلىر خدائىڭ كمال قدر نېنه (أَفَلَا تَبْصُرُونَ) ايا سزلىر كورمه سىزمو يعنى
عبرت نظرى بولمى نظر قىلىڭىز هم كورگىز اوز نفسلرگزده بولغان نشانىلرنى
(وَفِي السَّمَاءِ) هم كوكده بولغوجىدىر (رِزْقِكُمْ) سزنىڭ رىزقنىڭ يعنى رىزقنىڭ
سىبى بولغان يغمور كوك طرفىدىن كىلور ياكى رىزقلىرىڭنىڭ قىسمىنى وتفصلى
كوكده بولغوجى لوح المحفوظده يازلغاندىر (وَمَا تَوْعَدُونَ) دىكى كوكده شول
نرسىكم سزلىر وعده ايتولمىش بولورسىز آنىڭ بولمى يعنى اجر و ثواب هم جنت
نعمتلىرى (فَوَرَبِّ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ) بس كوكنىڭ هم يېرىڭنىڭ پىروردكارى بولمى آنىڭ
ايتىرىمىن كىم (أَنَّهُ) درستلىكك اوشبو منكور نرسىلر (لِحَقِّ) البئىه راست و طوغرىدىر
(مِثْلَ مَا أَنْتُمْ) شول نرسى اوششاشلىدىرىكم سزلىر (تَنْطِقُونَ) سويلەر سىز يعنى
نىڭكىكم سزنىڭ سويلمه كىڭزده هيچ شىك يوقدىر شونىڭ كىي اوشبو نرسىلرده
هم يعنى خدائى سزلىرگه كوكدىن رىزق ايتىرمىكندى هم اجر و ثوابلىر شونىده
بولماقتىده هيچ بىر شىك و شېبه يوقدىر (هَلْ أَتَيْتَ) درستلىكك كىلدى سىڭا اى
محمد عليه السلام (حَدِيثَ ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ الْمَكْرَمِينَ) ابراهيم پيغمبىرىڭنىڭ قدرلى
و حرمىلى قوناقلرىڭنىڭ سوزى و خبرى اول قوناقلر اون بىر فرشته ايدىلر كىم لوط
قومىنى هلاك ايلمىك اوچون ايتىرىلگان ايدىلر (أَذْ ذَلَّلُوا عَلَيْهِ) شول وقتىده كىم
كىردىلر اول قوناقلر ابراهيم عليه السلام اوزرىنه (فَقَالُوا سَلَامًا) بس ايتىدىلر
آنلىر سلام قىلدىق سىڭا سلام قىلماق يعنى سلام بىردىلر (قَالَ سَلَامٌ) ايتىدى ابراهيم
سلام بولسون سزلىرگه يعنى سلاملىرىنه جواب بىردى دىكى ايتىدى (قوم منكرين)
سزلىر طانولماغان بىر گروھ سىز يعنى مېن سزنى طانومايمىن سىزنىڭ و قانمىده سزنىڭ
كىي بىر آدمىنى كورگانم يوقدىر سزلىر كىلرسىز دىدى فرشتهلر ايتىدىلر بىزلىر مېهانلىرىمىز
(فَرَاغَ) بس دوندى و قايتىدى ابراهيم عليه السلام (إِلَى أَهْلِ) اوزىڭنىڭ اهلى مارى
يعنى جماعتلىرى يانېنه كىردى شويلر كىم اول قوناقلر آنىڭ قايدى باردىقىنى بلمىدىلر
(فَجَاءَ بِعَجَلٍ سَمِينٍ) بس كىلتوردى بىر يان ايتولمىش بىر سىمىز بوزاوى (فَقَرَّبَهُ
إِلَيْهِمْ) بس ياقىن كىلتوردى حضرت ابراهيم اول بوزاوى ايتىنى قوناقلرىغه يعنى
اول فرشتهلرنىڭ آلدېنه قويدى آنلىر هيچده مېل قىلمادىلر و قول سوزمادىلر
(قَالَ) ايتىدى ابراهيم عليه السلام آنلىرغه (أَلَا تَتَكَلَّمُونَ) ايا سزلىر آشامسىزمو
اوشبو طعامدىن يعنى «نى اوچون آشامىسىز آشامىڭىز» دىدى آنلىر بىز آشامىمىز

دیدیلر (فَاَوْجَسَ) بس خاطرینه کیلتوردی حضرت ابراهیم (منہم) اول فرشته لردن
 (خِيفَةً) قورقونی یعنی آنلرنڭ هیجده آشفه قول صوزمادقلری سبیلی ابراهیم علیه
 السلام نڭ کوکلینه قورفو توشدی زیرا که اول زمانده بر کسه گه دشمنان
 بولوب آکا بر یمانلق قیلو اوچون کیلگان کشی اول کسه نڭ طعامینی آشاماس
 ایدی بس ابراهیم علیه السلام هم اول قوناقلر آشفه قول صوزماغاج مبادا میگا
 دشمنان بولوب بر یمانلق قصدی برله کیلگان کشیلر بولماسونلر دیب قورقدی
 فرشته لر حضرت ابراهیم نڭ قورقانیینی بلدیلر (قَالُوا) ایتدیلر آنلر ابراهیمغه
 (لَا تَغْنَى) قورقماغل سین کم بزلر فرشته لرمز ابراهیم علیه السلام ایتدی: «نی
 اوچون فرشته ایدکگزنی کیلگاچده ایتمه دگزن تا کم مین یاش بوزاوی آناسندن
 آیروب بوغازلاماغان بولور ایدم» دیدی بس چبرائیل علیه السلام مبارک قانا طی
 برله اول قورولمش بوزاو ایتنی صیفادی فی الحال اول بوزاو تزلدی هم اورنندن
 طوروب قهقرا قهقرا آناسی یانینه بوکوردی ساره رضی الله عنها پرده آرطندن آنلرنڭ
 سوزلرینی ایشتوب تورور ایدی بیک عجبکه قالدی فرشته لرینه سوزگه کرشدیلر
 (وَبَشْرُوهُ) هم سویونچ بیردیلر آنلر حضرت ابراهیمغه (بِغْلَامٍ عَلِيمٍ) دانا وبلوکل
 بولغوچی بر اوغل برله یعنی ساره خانوندن اسحاق اسمیلی اوغلاک بولور اول
 اوغلاک عالم بولور دیوب بشارت بیردیلر (فَأَقْبَلَتِ امْرَأَتُهُ) بس قارشى بولدی
 ویوزینی ابوگه توندی حضرت ابراهیم نڭ خانونی ساره (فی صرَّة) اوزینڭ فریادنه
 بولغانی حالده یعنی اوغلاک بولور دیبه کلرینه غایتنه تعجب قیلماقندن فریادقیلور
 و قهقروور ایدی نتاک کم بر نرسه گه بیک قاطی عجب لهنگان کشی قهقروور (فَصَكَّتْ
 وَجْهَهَا) بس اوردی و صوقدی اول اوزینڭ یوزینه یعنی عجب له نوب قولى برله
 بیئینه صوقدی نتاک کم خاتونلر عجب لهنگانه شولای قیلورلر (وَقَالَتْ) هم ایتدی
 حضرت ساره (عَجُوزٌ عَقِيمٌ) ایا بالاطوغدرور موبالاطاپهای طورغان فارحق بونیچک
 سوزدر دیدی چونکه اول وقتده ساره فارطایغان ایدی (قَالُوا) ایتدیلر اول فرشته لر
 (كَذَلِكَ) اوشانداق یعنی بزسیگا بشارت بیرگان کبی (قَالَ رَبُّكَ) ایتدی سینڭ
 پروردکارڭ و بزلر آنڭ سوزندن خبر بیردک (أَنَّهُ) درستلکنه اول خدای تعالی
 (هُوَ الْعَلِيمُ) اولدر حکم ایتکوچی سینڭ اوغلاک بولماق برله (الْعَلِيمُ) اولدر
 بلگوچی سینڭ عقیم ایدکگنی هم فارحق بولماقگنی بس سینندن بالا طوغدرماقغه
 اول قادردر قایهان کم ابراهیم علیه السلام آنلرنڭ فرشته لر ایدکینی هم بر بر

اولوغ اش اوچون ايندكلىرىنى بلدى (*) (قَالَ) ايتدى آنلرغه (فَمَا خَطْبُكُمْ) بس
 نيدر سزلىرىڭ مەم واولوغ بولغان اشكز ونيىداين خدمت اوچون ايندكلىرىڭ
 (اَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ) اى يىەرلىش ابلچىلر (قَالُوا) ايتدىلر فرشتىلر (اِنَّا ارْسَلْنَا)
 درىستلىككە بز ايندكلىرىڭ بولدىق (اِلَى قَوْمٍ يَجْرِمُونَ) گناہكار بولغۇچى يعنى مشرك
 بولغۇچى گروھنى ھلاك ايلەمەك كە كم اول گروھ لوط پىغىبىر قومىدر (لَنُرْسِلَ
 عَلَيْهِمْ) ناكەم يىەرەمەكەز اوچون آنلر اوزرىنە آنلرڭ شىرلىرى آستى اوستىنە
 كىلوب ھلاك بولغانلردىن صوك (حِجَابًا مِّن طِينٍ) بالچىقتىن بولغان طاشلارنى
 وكىرىچلىرىنى (مُسَوَّمَةً) علامتىلىش وپىلگولەنمىش بولغانى حالە اول طاشلر
 (عَنْدَرَبِّكَ) پروردكارڭ ناشىدە (لِلْمُتَّسِقِينَ) فسق و فوجورە چىكەن چىقۇچىلر
 اوچون يعنى اول طاشلارڭ ھەلەرنە پارا ھم آق سزىلر وعلامتىلر بارايدى ياكە
 ھر طاشقە لوط قومىدىن بر كەسەڭكە اسمى يازلىش ايدى اول طاش شول
 كەسەڭكە اوستىنە توشەر ايدى ابراھىم عليه السلام اول فرشتىلرڭ مۇتفكات
 قومىنى ھلاك ايلەمەك اوچون ايندكلىرىنى بىلگەچ اوز فرىداشىڭكە اوغلى لوط
 عليه السلام اوچون مبارك خاطرى تشويشلەندى ايا اوشبو بلا و عذاب اچىدە
 لوطڭكە حالى نىچك بولور دىدى فرشتىلر ايتدىلر سىن آنك اوچون قايفورماغل
 كەم لوط پىغىبىر اوزى ھم قىلرى خلاص بولورلر (فَاخْرَجْنَا) بس چقارورمىز
 بز شىردن (مِن كَان فِيهَا) اول مۇتفكات شىرلىرىدە بولغان كەسەنى (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ)
 مۇمىنلردىن يعنى عذاب مشركلرگە گنە نازل بولاچقىدر مۇمىنلرنى فوتقارورمىز (فَمَا
 وَجَدْنَا فِيهَا) بس طاپماسىز بز اول شىرلىردە (غَيْرِ بَيْتٍ) بر ايوالدىن باشقەنى
 (مِنَ الْمُسْلِمِينَ) مسلمانلردىن يعنى اول قوملر آراستە مۇمىن بولغان كىشىلر بارى
 برىگە ايودەدر كەم لوط عليه السلام اوزى ھم آنك ايكى قزىدر آنلردىن باشقە
 ھىچ بر مسلمان بوقىدر حضرت لوط مۇتفكات قومىنى يكرمى يىل
 ايمانقە دعوت قىلوب آنلردىن بارى بر كىشى ايمان كىلتوردى
 دىمىشلىر (وَتَرَكْنَا فِيهَا) ھم قوبارمىز بز اول شىرلىردە (آيَةً) بر علامتىنى يعنى
 عذابڭكە نشانەسىنى وپىلگوسىنى قالدورورمىز (لِلَّذِينَ) شول كەسەلر عبرت
 آلسونلر اوچون كەم (يَخَافُونَ) قورقورلر آنلر (الْعَذَابَ الْأَلِيمَ) رنجتكوچى
 عذابدىن اول علامتىلر لوط قومىڭكە ديارىدە ھنوز موجوددر دىمىشلىر آنلرڭ شىرلىرى
 اورىندە قاپ قارا صو پىدا بولمىشلىر (وَفِي مُوسَى) ھم موسى پىغىبىر قەسەندە

اوشانداق عبرت باردىر قورقۇچىلارغە (اذا رسلنا) شول وقت كىم بىھردك بىز اول
 موسىنى پىغمبىر ايتوب (الى فرعون) فرعون سارى (بسلطان مبین) روشن
 وآشكارا بولغۇچى دىل بىرلە يەنى عصاهم بىدىيا كىمى معجزه لىر بىرلە
 (فتولى) بس يوز دوندردى فرعون آڭا ايمان كىلتىرودىن (بركنه) اوزىنىڭ
 قوتى سىبىلى يەنى خزىنە لىرىنە ولىشكر لىرىنە طایانوب ايماندىن اعراض قىلدى
 (وقال) هم ايتدى (۱) فرعون (ساحر) اوشبو موسى سحرچىدر سحر بىرلە
 كوزلىرى باغلاب. عجایب اشلىرى كورگازور (اوجنون) بالىسە اول دىوانە دركم
 اوز اشىنىڭ عاقىتىنى اويلاماس دىدى (فاخذناه) بس طوندىق بىز فرعوننى غضب
 وفهرمز بىرلە (وجنوده) هم آنڭ لشكرىنى وقومىنى توتدىق ايمان كىلتىرۈمە لىرى
 سىبىلى (فتبذناهم) بس ماشلادىق بىز آنلرنى وغرق ایلەك (فى اليم) درباغە (وهو
 ملیم) وحالانكە اول فرعون اوز اوزىنى ملامت ايتكوچى وىلىتەلە كوچى ایدى
 موسىغە ايمان كىلتۈرۈمە گانلكى اوچون (وفى عاد) دخى عاد قومىنى ملاك ايتۈدە
 هم عبرت واوگوت باردىر اعتبار ایلەرىنە (اذا رسلنا) شول وقت كىم بىھردك بىز
 (عليهم الریح العقيم) اول عاد قومى اوزرىنە خىرسىز ومنفعتسىز بولغۇچى جىلىنى
 يەنى عذاب جىلىنى بىھردك (ماندر) قويماس ایدى اول عذاب جىلى (من شى)
 ھېچ بىر نرسەنى كم (انت عليه) كىلدى وايسدى اول جىل آنڭ اوزرىنە (الاجلته)
 مگر شولكم قىلدى اول نرسەنى (كالميم) چىروب تىولمش سۈپەك كىمى
 (وفى ثمود) ودخى ثمود قومىنىڭ قەسەندە علامت باردىر عبرت آلفوچىلارغە (اذقيل
 لهم) شول وقت كىم ايتولدى اول ثمود قومىنە صالح پىغمبىرىنى تىكندىب ايتوب
 نوھسىنى اولتوردىلرى سوڭنە (تتبعوا) فائدەلە نىكز سىز دىنيا تىركلىكى بىرلە
 (حتى حين) بىر معلوم مىنكە چە يەنى عذاب كىلگانگا چە كم اوچ كوندىن سوڭ
 سىزلىگە عذاب نازل بولاچقىدر (فتتوا) بس باش طارندىلر آنلر (عن امر ربهم)
 پىروردكارلىرىنىڭ فرماندىن (فاخذتهم الصاعقة) بس توندى آنلرنى ملاك ايتكوچى
 عذاب اوچ كوندىن سوڭ (وهم ينظرون) وآنلر منتظر ايدىلر وكونلر ایدى
 (فما استطاعوا) بس قادر بولمادىلر آنلر وكوچلىرى پىنەدى (من قيام) اورنلردىن
 نورماقغە يەنى تىروب عذابدىن قاچا آلمادىلر (وما كانوا) هم بولمادىلر آنلر
 (منتصرين) انتقام آلفوچىلر بىزدىن و بىر بىرىنە ياردىم ايتكوچىلر عذابنى دفع
 قىلۈدە (وقوم نوح) دخى ملاك ایلەك بىز نوح پىغمبىر قومىنى (من قبل) عاد

(۱) محقق دىمىشلردىكم
 فرعوننىڭ حضرت موسىغە
 اوشبو طريقە طەنە
 ايتنەكى كمال جەلپنە
 وغايت نادانلىقىنە
 دىلدىر زىراكە
 بىر بىرىنە ضد بولغان
 ھېچ بىرگە جىولماق
 احتمالى بولماغان ايكى
 نورلى اش بىرلە طەن
 قىلدى «ساحردىر» ياكە
 «مجنوندىر» دىدى
 وحالانكە ساحر بولورغە
 عقلىنىڭ تاملىق ذەن
 وفكرنىڭ اوتكون
 بولماق كىرە كدر
 دىوانەلقغە عقلىنىڭ زایل
 بولماق لازىمدىر بوايكى
 اش البته بىر بىرىنە
 ضد روج اليبان.

وئود نوملرندن الگاری (انہم کانوا) درستلکده اول نوح قومی بولدیلر
 (توما فاسقین) کفر و معصیت برله استفامندن طشکاری چقفوچی گروه (وَالسَّمَاءُ
 بَنِينَاهَا) وکوکنی بنا ایلهدک بز (باید) الوهیت قوتی برله (وَأَنَا لَمَوْسِعُونَ) هم
 درستلکده بز کبک قیلجوچیمز خلايقنک ز زیننی نتاک کم کولکرنی کبک ایلهدک
 (وَالْأَرْضَ فَرَشْنَاهَا) دخی توشهدک بز پیرنی (فَنَعَمَ الْهَامِدُونَ) بس نی ایزرگو
 وکوری کام توشه گوچیمز بز (وَمَنْ كُلُّ شَيْءٍ) وهر بر نرسدن (خَلَقْنَا) یاراندق بز
 (زوجین) ابکی نوعنی یعنی هر جان ایه سینی جفت ایتوب آنا و آنا هم ابر
 و خاتون ایتوب یاراندق یاکه هر نرسدن جفت ایتوب و بر برینه مقابل ایتوب
 یاراندق مثلا نور برله ظلمت کون برله تون کولک برله بیر جای برله قش
 موت برله حیات ایمان برله کفر و هکذا (لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ) شاید کم سز لر
 و عطله نورسز و اوگوت آلورسز یعنی شوندن اعتبار ایلد برلک و بالفوزلق خدای
 تعالی گه گنه خاص اید کینی بلورسز (فَقُرْوْا) بس فاقکرلرای بندلر و فابنکرلر
 کفر و شرکدن هم معصیتدن (إِلَى اللَّهِ) خدای تعالی ناک توجیدی صاری هم
 طاعنی صاری یاکه آنک عذابندن ثوابینه فاینکر (إِنِّي) درستلکده مین (لَكُمْ)
 سز لر گه (منه) خدای تعالی ناک عذابندن (تَذِيرٌ مَّبِينٌ) آشکارا فورققوچی مین
 (وَلَا تَجْعَلُوا) هم قیلها کز سز یعنی طابونما کز (مَعَ اللَّهِ) خدای تعالی برله (الْآخِرِ)
 باشقه معبودکه بلکه خدای تعالی گه گنه عبادت قیلکز (إِنِّي لَكُمْ) درستلکده مین
 سز لر گه (منه) خدای تعالی دن (تَذِيرٌ مَّبِينٌ) بر آشکارا فورققوچی مین (كَذَلِكَ)
 اوشاندق یعنی نتاک کم سینک قومک سینی ساحردر و مجنوندر دیورلر شونک
 کبی (مَاتِي) کیلمه دی (الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) اوشبو مکه مشرکلرندن الگاری
 بولغان کهمه لر گه (مَنْ رَسُولٌ) هیچ بر پیغمبر (الْقَالُوا) مگر ایتدیلر آنلر اول
 پیغمبرنی (ساحرٌ) سحرچیدر دیوب (أَوْ جِنُونَ) یا ایسه دیوانه در دیوب یعنی
 معجزه کورگازسه سحرچیدر دیدیلر حشر و بعثندن هم قیامندن خبر بیرسه دیوانه
 دیدیلر (أَنْوَاصِبًا) ایا وصیت قیلدیلمو اول مشرکلر گه اوشبو سوز برله یعنی
 اوشبو سوزنی ایتکز دیوب هیچ کم آنلرغه وصیت ایتمه دی (بَلْ هُمْ) بلکه
 اول مشرکلر (قَوْمٌ طَافُونَ) فرمانندن چقفوچی و آرزوچی گروهلر در شول سبیلی
 اوشبو سوزلرنی ایتورلر (فَتَوَلَّوْا عَنْهُمْ) بس یوز دوندر گل سین ای محمد علیه
 السلام آنلرغه مکافات ایتودن و انتقام آلودن ناکم جهاد برله امر کیلگانگاچه

﴿فَمَا أَنْتَ بِمُلُومٍ﴾ بس سېن ملامت ايتولمىش نوگل سېن خدای تعالی فاشنه يعنى
 آنلردن اعراض قىلماڭ سببى سېنى شلته ايتمهس ﴿وَذَكَّرْ﴾ هم اوگونل گل
 نصيحت ايتكىل ﴿فَإِنَّ الذِّكْرَى﴾ بس درستلكده سېنڭ اوگونلهمه كك ﴿تَنْفَعُ
 الْمُؤْمِنِينَ﴾ فائده بيرور مؤمنلرگه يعنى مشركلرنڭ انكار وعنادلرى سببى مؤمنلرنى
 نصيحت قىلودن ئوقتماغل سېنڭ نصيحتك مؤمنلر اوچون فائده ليدر ﴿وَمَا خَلَقْتُ
 الْجِنَّ وَالْإِنْسَ﴾ وبارتامادم مېن پريلرنى هم آدميلرنى ﴿الْأَلْبَعْدُونَ﴾ مگر ميڭا
 عبادت قىلسونلر اوچونگنه باراندم وهه لرىنى عبادت برله امر قىلدم ﴿مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ﴾
 مېن نلهمه سمن آنلردن ﴿مِنْ رِزْقٍ﴾ هيچ رزقى ﴿وَمَا أُرِيدُ﴾ دخى نلهمه سمن ﴿أَنْ
 يَطْعَمُونَ﴾ ميڭا طعام بيرمه كلرنى بلكه رزق بيرمه ك وطعام بيرمه ك مېنم صفتيدر
 مېن اوزم آنلرغه رزق بيرورمىن ﴿إِنَّ اللَّهَ﴾ درستلكده خدای تعالی ﴿هُوَ الرَّزَاقُ﴾
 اولدر رزق بيرگوچى بارچه جان ايه سېنه ﴿ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينِ﴾ محكم بولغوچى قوت
 وقدرت ايه سيدر ﴿فَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ بس درستلكده ظلملق قىلغان كسه لرگه
 يعنى مكه مشركلربنه بولغوچيدر ﴿ذُنُوبًا﴾ عذابدن اولوش ﴿مِثْلَ ذُنُوبِ أَصْحَابِهِمْ﴾
 آنلرنڭ بولداشلىرىنڭ اولوشلرى اوخشاشلى يعنى اولگى مشركلرگه بولغان
 عذاب كى عذاب بونلارغه هم بولور ﴿فَلَا يَسْتَعْجِلُونَ﴾ بس آشوقياسونلر آنلر
 اول عذابنى طلب قىلوده ﴿فَوَيْلٌ﴾ بس نى خسرتدر ﴿لِلَّذِينَ كَفَرُوا﴾ ايمان
 كېلتورمه گان كسه لرگه ﴿مَنْ يَوْمَهُمُ الَّذِي﴾ شوندايى كونلرنىنڭ عذابندن كم
 ﴿يُوعَدُونَ﴾ وعده ايتولمىش بولورلر آنلر اول كون برله يعنى قيامت كونى.

﴿سورة الطور مكية وهى تسع واربعون آية﴾

﴿ ۵۱ نھى سوره والطور سوره سى مكهده نازلدر ۴۹ آيتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالطُّورِ﴾ قسم ياد ايتنرمن طور سينا طاوى برله كم موسى پيغمبر شول طاوده
 خدای تعالی نڭ كلامىنى ايشتكاندر ﴿وَكِتَابٍ مَّسْطُورٍ﴾ هم قسم قىلورمىن يازلمىش
 كتاب برله ﴿فِرْقَانٍ مَّشْهُورٍ﴾ او قوماق اوچون آچولمىش صحيفه ده اول كتابدىن
 مراد قرآندر ياكه لوح المعفوظلر ياكه موسى عليه السلامه نازل بولغان
 لوحلردر ﴿وَالْبَيْتِ الْمَعْمُورِ﴾ دخى آباد ايتولمىش ايو برله قسم ياد ايتنرمن كم
 آنن مراد كعبه در ياكه كوكه كعبه نوغرىسنه واقع بولغان بيت المعبودر كم

فرشته‌لر آنی طواف فیلورلر (وَالسَّقْفَ الرَّفُوعِ) دخی قسم فیلورمز یوقاری
 کونترلمش توشام برله یعنی کوك برله یا که عرش اعظم برله (وَالْبَحْرَ الْمَسْجُورِ)
 هم طولی بولغوجی دینگز برله آنط ایتهرمن یعنی عرش آستنده بولغان
 بحر الحیوان اسملی دینگز برله یا که بحر مسجوردن مراد جهنمدر و الحاصل اوشبو
 مذکور نرسه‌لر برله آنط ایتوب ایتورمن کم (إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ) درستلکده
 پروردکارکنک عذاب (لَوَافِعُ) البته واقع بولغوجی و کیلگوچیدر (مَا لَهُ مِنْ دَافِعٍ)
 یوقدر اول عذابقه هیچ بردفع اینکوچی و آنی کینه‌رگوجی (يَوْمَ تَوَارَسَ السَّمَاءُ)
 شول کونده کم حرکت فیلور و تیره‌نور کوك (موراً) برعجیب تیره‌نمک یعنی
 اضطرابقه کیلور (وَتَسِيرُ الْجِبَالُ) هم سیر فیلور و یورور طاولر یعنی هواده
 اوچوب یورورلر (سیراً) بر فورقچلی سیر قیلماق و یورمه‌ک (فَوَيْلٌ لِلْبَنِي قَانِقَافٍ)
 عذابدر (یومئذ) شول کونده (لِلْمُكَذِّبِينَ) یالفانغه توتوقچیلرغه خدای ورسول
 سوزلرینی (الَّذِينَ هُمْ فِي حَوْضٍ) شوندا این یالفانغه توتوقچیلر کم آنلر باطل
 سوزلرگه شروع قیلماقده و کرشمکده (يَلْعَبُونَ) اوبنارلر یعنی قرآنی و پیغمبر
 علیه‌السلام سوزلرینی استهزاء فیلورلر و مسخره‌گه توتارلر (يَوْمَ يَدْعُونَ) فورقکزلر
 شول کوندنکم طارتولمش و چینگولمش بولورلر کفر اهلی اولکونده خورلق
 ورسوالق برله (إِلَى نَارٍ جَهَنَّمَ) نوع اوطلی صاری (دعاً) بر طارتولماق قهر و قاطبلیق
 برله هم فرشته‌لر آنلرغه ایتورلر (هنه) اوشبودر (النَّارِ الَّتِي) شوندا این اوطلمک
 سزلهر دنیاده وقتکزده (كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ) یالفانغه توتار بولدکز آنی و آکا
 اوشانباس ایدکز هم پیغمبرنک اشرینی سحردر دپور ایدکز (أَفَسَحَرُوا)
 ایا بس سحرمیدر اوشبو کورگانکز (أَمْ أَنْتُمْ لَاتَبْصُرُونَ) یا ایسه سزلهر
 کورمه‌یسزلمو و کوزکزی باغلاغانلرمو (أَصْلُوهُمَا) کرکزلر اول نبوغقه (فَاصْبِرُوا)
 بس صبر قیلکز و چداکز اوط عذابینه (أَوْ لَاتَبْصُرُوا) یا ایسه چداماینجه
 جزع و فریاد قیلکز (سَوَاءٌ عَلَيْكُمْ) برابر و تینگزدر سزلهرگه یعنی هر ایکسندن
 هیچده فائده بولماس و منگو عذابده فالورسز (أَنَا قَهْرُونَ) موندن باشقه
 نوگلدلر کم سزلهر جزا بیرلمش بولورسز (مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) شول نرسه‌نک جزاسینی کم
 اشر بولدکز دنیاده وقتکزده (إِنَّ الْمُتَّقِينَ) درستلکده کفر و شرکدن صافلانغوچیلر
 (فِي جَنَّاتٍ) جنت باقچه‌لرنده (وَنَعِيمٍ) هم نعمتلرده (فَاكْبِهِينَ) شاد بولغوچیلردر
 ولنت طابقوچیلردر (بِمَا أَنْتُمْ رَبِّهِمْ) شول نرسه برله کم بیردی آنلرغه پروردکارلری

كرامت و نعمتلردن (ووقېھم رېھم) ھم صانلادى آنلرنى پروردكارلىرى (عذاب
 الجعيم) تېوغم عذابىدىن ھم جنت خازنلىرى ھېشە آنلرغە ايتورلر (كلوا) آشا كوزلر
 جنت طعاملردىن (واشر بوا) ھم اچكوزلر جنت شرابلردىن (ھنيئا) بارچە
 كدورتلردن خالص و پاك ايتولمىش بولغان حالده (بما كنتم تعملون) شول نرسە
 سببلى كىم اشلر بولد كوزسز (متكئين) طايانغوجىلر بولورلر اول متقىلر جنتدە
 (على سرر مصوفة) تزللمش كرسىلر واورندقلر اوزرىنە (وزوجناھم) دى
 چقتلەندردك بىز آنلرنى جنتدە (بحور عين) اق يوزلى و ابركن كوزلى حور
 قىلدى بىرلە (والدين امنوا) ھم شول كەسەلر كىم ايمان كىلتوردىلر (واتبعتمھم)
 دى ابعردى آنلرغە (ذريتمھم) آنلرنىڭ بالالىرى يەنى ياش بالالىرى (الھقنا بھم)
 توتاشدورورمىز آنلرغە (ذريتمھم) آنلرنىڭ بالالىرىنى يەنى جنتدە آنلرنى بىرگە
 قىلورمىز (وما اتناھم) ھم كىموتەسەمىز اوشبونىڭ سببلى آنلردن (من عملھم)
 قىلغان عمللر بىڭ اجر و ثوابىدىن (من شىء) ھىچ بىر نرسە نىيە يەنى بالالىرى اتالر
 درجەسىنە ايرىشورورمىز اوز فضلىمىز بىرلە آنىڭ سببلى اتالرنىڭ اجر و ثوابلىرى
 كىموتولمەس (كل امرئ) ھر بىر عاقل و بالغ بولغان اير (بما كسب) اوزىنىڭ
 كسب قىلغان و اشلە گان نرسەسىنە (رھىم) رھنەدەر يەنى قىلغان اشىنىڭ مكافاتىنى
 و جزاسىنى قىيامتدە البته كورماينچە فالماس (وامددناھم) دى آرتدورورمىز بىز
 جنت اھلىنە و متقىلرگە يەنى ذكر ايتولمىش نعمتلر اوستىنە يەنە آنلرغە بىرورمىز
 (بفاكهة) ھر تۈرلى يېشىنى (ولھم) دى لذتلى ايتنى (مما يشھون) شول
 نرسەدىكىمىز آرزو قىلورلر آنلر و تھلرلر (يتنازعون فيھا) بىر بىرسىنە صونارلر
 اول متقىلر جنتدە (كاساً) جنت خەمىرى بىرلە طولى بولغان كاسەنى (لا لغو فيھا)
 يوقدەر بېھودە و بوش سوزلر اول خەمىرى اچكاندە (ولانتائيم) ھم يوقدەر بوزق
 اش قىلماق يەنى دىياداغى خەمىر مجلسىدە بولا تورغان يمان سوزلر و فېياھلىكلر
 آندە ھىچدە بولماس (ويطوف عليھم) ھم طواف قىلورلر اول متقىلر اوزرىنە
 يەنى جنتدە آنلرنىڭ خەدمتىدە بولورلر (غلمان لھم) آنلرنىڭ خەدمتىچى پىكتلىرى
 (كانھم) گويماقە اول پىكتلر كوركاملىكدە و لطفاندە (اولو مكنون) صدىق
 اچندە اورتولمىش ايجولدىركىم آنلرغە ھىچ كىمنىڭ كوزى توشمە گان و قولى
 تىكە گاندر (واقبل بعضھم) و قارشى بولور جنت اھلىنىڭ بعضلىرى (على بعض)
 بعضلىرى اوزرە (يتسائلون) صوراشورلر بىر بىرسىدىن دىياداغى حاللرنى (قالوا)

اُتتورلر بعضىرى بعضلىرىنە (اَنَا كُنَّا) درستلىككە بىز بولدىق (قَبْلَ) موندىن الگارى
 يعنى دىيادە (فِى اَهْلَانَا) اهللىرىمىز آراسىدە (مُشْفِقِينَ) قورقۇچىلار خدائىڭ غەداپىدىن
 (فَمِنْ اَللّٰهِ) بىس مەنت قويدى خدائى تەئالى (عَلَيْنَا) بىزنىڭ اوزرىمىزگە
 اوزىنىڭ فىضلى ورحمىتى بىرلە (وَوَقَيْنَا) ھىم صافلادى اول بىزلىرى
 (عَذَابِ السُّوْمِ) اوط غەداپىدىن (اَنَا كُنَّا) درستلىككە بىز بولدىق
 (مِنْ قَبْلَ) موندىن الگارى دىيادە (نَدْعُوهُ) اوندەر ايدىك وعبادت قىلور
 ايدىك خدائى تەئالى گە وئىوغدىن صافلاماقىنى آندىن صورار ايدىك بىس خدائى
 تەئالى بىزلىرىگە اجابت قىلدى وئىووغ غەداپىدىن بىزنى صافلادى (اِنَّهُ) درستلىككە
 اول خدائى تەئالى (هُوَ الْبَرُّ) اولدىر پىشىلىق ايتكۇچى بىنەلرگە (الرَّحِيمِ) مەھربان
 و مەرحىملى آنلرغە (فَدَعَّرْ) بىس اوگتەل گەل و نصىحت ايتكىل سىن اى مەھد عليه
 السلام مەكە اھلىنى قرآن بىرلە ھىم نصىحت ايتنەككە ئابىت بولغەل و مشركلرنىڭ
 سىنى كەھندەر و مچوندىر ياكە شاعردىر دىيەكلرىنە سىن قايقورماغل (فَمَا اَنْتَ
 بِنَعْمِ رَبِّكَ) بىس سىن ايمەسىڭ پىروردكارنىڭ انعامى بىرلە (بَكَاهُنَّ) وھى
 كىلودىن باشقە غىبىدىن خىبر پىرگۇچى كەھن (وَلَا مَجْنُونٍ) دىھى دىوانە ايمەسىڭ
 يعنى خدائى تەئالى اوز فىضلى و انعامى بىرلە سىنى بو اشلردىن صافلاغاندىر اول
 مشركلرنىڭ سوزلىرى يالغاندىر (اَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ) بىلكە اُتتورلر اول مشركلەر
 سىنى اول بىر شەر ايتكۇچىدىر پىغەمبىر توگلىدىر (نَتَرَبِّصُ بِهِ) بىزلىر كوتۇب
 طورورمىز و كوتۇر طوتارمىز آڭا (رَبِّبِ الْمُنُونِ) روزكارنىڭ حادىئەسىنى يعنى بىز
 آنىڭ اولمەكپنى كوتۇب و امىد ايتۇپ طورامىز باشقە شاعىرلىر ئولۇپ كىتىدىلەر
 بو ھىم ئولەر ياكە آناسى كىمى قىسقە عمرلى بولور تىز ئولەر دىيورلر (قُلْ) ايتكىل
 سىن اى مەھد عليه السلام اول مشركلەرگە (تَرَبَّصُوا) سىزلىر منتظر بولگىز
 و كوتۇب طورگىز مېنىم اولمەكپنى (فَاَتَىٰ مَعَكُمْ) بىس درستلىككە مېنىم سىزنىڭ بىرلە بىرگە
 (مِنَ الْاَنْتَرَبِّصِينَ) منتظر بولغۇچىلردىن و كوتەر مەن سىزنىڭ ھىلاك بولماقنى
 (اَمْ نَأْمُرُكُمْ) يا ايسە بىيورورمىز اول مشركلەرگە (اَحْلَامُهُمْ) آنلرنىڭ عقللى باشلىرى
 و بىلوكللىرى (بَهْذَا) اوشبو ابكى تولى سوز بىرلەكم بىر مرتبە سىنى كەھندەر
 دىيورلر كەھن بولغان كىشى البتە عقللى بولورغە كىرەك و بىر مرتبە مچوندىر
 دىيورلر مچون بولغان كىشى عقلسىز بولماق كىرەك بىس آنلرنىڭ بو سوزلىرى
 عقللى كىشىنىڭ سوزى توگلىدىر نادانلىقلردىن (اَمْ هُمْ) بىلكە اول مشركلەر (قَوْمٌ)

طَّاعُونَ) آرزو نلقدہ چیکن چقوچی گروهلدر (أَمْ يَقُولُونَ) بلکه ایتورلر اول مشرکلر (تَقُولَهُ) اول محمد اوزندن چقاروب ایتکاندر قرآنی دیوب لکن اش آنلر ایتکانه توکلدر (بَلْ لَا يُؤْمِنُونَ) بلکه آنلر اشاناسلر حسد و عناد لری سبلی (فَلْيَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِّثْلِهِ) بس ایتکل کم کیلتورسونلر اول مشرکلر قرآن اوخشاشلی بولغان بر سوزنی (أَنْ كَانُوا صَادِقِينَ) اگر بولسهلر آنلر راست ایتکوجیلر قرآنی محمد اوزندن چقاروب ایتهدر دیبه کلرنه یعنی اگر قرآن کنی سوزی بولسه اول مشرکلر عربنک فصیحلریدر شول قرآن کبی بر سوزنی اوزلرندن چقاروب ایتسونلر البته ایته آلماسلر (أَمْ خُلِقُوا) یا ایسه یاراتلمش بولدیلرمو آنلر (مَنْ غَيْرِ شَيْءٍ) بر نرسدن باشقه یعنی بر خالقندن یاراتقوجیدن باشقه یاراتلدیلرمو البته آنداق توکلدر بلکه آنلرنی خدای تعالی یاراتقاندلر (أَمْ هُمُ الْغَالِقُونَ) یا ایسه آنلر اوزلری یاراتقوجیلدرمو بو اش هم ممکن توکلدر زیرا که مخلوقنک خالق بولماقی محالدر (أَمْ خُلِقُوا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) یا ایسه آنلر یاراتدیلمو کولکرنی هم بیرنی البته آنداق ایبه سدر (بَلْ لَا يُوقِنُونَ) بلکه اول مشرکلر شکدن چقماسلر و یقینغه کرمه سلر و هیچده اشاناسلر (أَمْ عِنْدَهُمْ) یا ایسه آنلرنک قاشلرنه درمو (غَزَائِنُ رَبِّكَ) پروردکارنک علم خریدیلری تاکم پیغمبرک که کم مناسب ایدکینی بلورلر ایدی البته آنداق توکلدر (أَمْ هُمُ الْمُصِطْرُونَ) یا ایسه آنلر غالب و مسلط بولغوجیلدرمو و هر اشکه ایرکیلیدرمو تاکم تله گان اشلرنی اشلر لر ایدی البته مسلط ته گللدر (أَمْ لَهُمْ سُلْمٌ) یا ایسه آنلرنک بر باصقچلری بار میدر کم آنک برله کولکه منهلر مو (یَسْتَمِعُونَ فِيهِ) طکلا لر مو آنده فرشته لرنک سوزلرینی و غیب خبرلرینی ایشتورلر مو اگر شونداق بولسه (فَلْيَأْتُوا) بس کبره کدر کم کیلتورسون (مَسْتَعْتَبِهِمْ) آنلرنک کولکه منوب طکلا و چیلری و ایشتکوجیلری (بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ) روشن و آشکارا بولغوچی دلیلنی اوزینک طکلاغانلقینه (أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ) یا ایسه خدایغه بولغوچیدر مو قزلر (وَلَكُمْ الْجَنُونَ) و سزلر گه بولغوچیدر مو اوغللر یعنی ای مشرکلر سزلر فرشته لرنی خداینک قزلریدر دیورسز ایر بالالر سزگه بولوب قزلر خدایغه میدر بو سوز آنلرنی تجهیل و تسفیه در نتاک یوقاریده اوندی (أَمْ تَسْأَلُهُمْ) یا ایسه سین صورارسکمو ای محمد علیه السلام اول مشرکلردن رسالتنی تبلیغ ایتنه کک اوچون (أَجْرًا) اجرت و خدمت حقینی (فِهِمْ مِنْ مُقْرَمٍ)

بس آنلر اول خدمت حقیقی اوستلرینه بولکه مهکن (مقلون) آغر بولکی بولورلر مو یعنی سین آنلردن حق صوراب و خدمت حق نوله رگه نوشوب آنلرغه آغراق کیلورمو شوئک اوجون سیندن یوز دوندرورلر مو البته آنداق توئلدر سین آنلردن هیچ بر حق صوراماسسک (أم عندهم الغیب) یا ایسه آنلرنک فاشنندرمو غیب خبرلری یازاقان نرسه یعنی لوح المحفوظ (فهم یکتبون) بس اول مشرکلر یازارلر مو آندن کورب و بلورلر مو کیلچکده گی اشلرنی البته آنداق توئلدر (أم یریدون) بلکه نلرلر آنلر (کیدا) بر مکر و حیللری سینک حقیقده یعنی سیکا بر بیانلقی ایتونی قصد قیلورلر (فَالَّذِينَ كَفَرُوا) بس ایمان کیلتورگان کیمسلر (هم المکینون) آنلردر مکر و حیللر ایتولمشار یعنی قیلغان حیللرینک ضرری و جزاسی اوزلرینه بولور بدر صوغشنده اوزلری مقول بولورلر (أم لهم اله) یا ایسه اول مشرکلرنک بر خدایلری بارمیدر (غیر الله) الله تعالی گه باشقه بولغوجی ناعتم اول خدایلری آنلرنی عذابدن قوتقارسه (سبحان الله) پاک و منزهدر خدای تعالی (عما یشرکون) شول نرسه دن کم آنلر شریک کیلتورورلر یعنی آنک هیچ بر شریکی یوقدر و آندن باشقه بر معبود یوقدر مریدرکه فریش مشرکلری پیغمبر مز علیه السلام حضر نلرینه ایتورلر ایدی اگر بزلرگه عذاب کیلور دیوب قیلغان و عذاب راست بولسه کوکن بزنگ اوستمزگه بر کیسه ک نرسه توشورگل بزنی هلاک ایتسون دیوب استمز آه قیلورلر ایدی حق سبحانه و تعالی بیوردی کم (و ان یروا) و اگر کورسه لر اول مشرکلر (کسفا من السماء) بر پاره و کیسه کنی کوکن (ساقطاً) توشکوجی آنلر اوستینه آنلرنی هلاک ایتهرگه (یقولوا) ایتورلر آنلر غایت عنادلرندن بو توشکوجی پاره کوکنک بر کیسه کی توئلدر بلکه (سحاب مرکوم) بر برینه بابوشقان و طوتاشقان بولولدر عذاب توئلدر دیورلر یعنی افراط عنادلرندن عذابنک علامتلرینی کورسه لرده انصافقه کیلمه سلر و کفر دن فایتماسلر (فدرهم) بس قویغل سین آنلرنی و آنلردن کیچکل ای محمد علیه السلام یعنی حاضرده آنلر برله صوغش قیلماغل (حتی یلاقوا) ناکم آنلرنک پولوققانلرینه چه و کورگانلرینه چه (یومهم الذی) شوندا این کونلرینی کم (فیه یصقون) اول کونده هلاک ایتولمش بولورلر آنلر (یوم لا یغنی عنهم) شول کونده کم دفع قیلماس و کیتهرمهس آنلردن (کیدهم) قیلغان مکر و حیلله لری (شیئاً) هیچ بر نرسه نی عذابدن (ولاهم ینصرون) هم یاردم

بیرلمش بولماسلر اول مشرکدر اول کونده یعنی هیچ کم آنلرنی عذابدن فوتقارا
 آلماس اول کوندن مراد قیامت یا کہ بدر صوغشی کونیدر (وَأَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا)
 درستلکده ایمان کیلتورمه کان کسه لرگه بولغوچیدر (عَذَابًا دُونَ ذَلِكَ) آخرت
 عذابندن باشقه بر عذاب هم کم اول فیر عذابیدر یا کہ دنیا داغی بلاوقاطیلقلردر
 بدرده اولتورلمه ک وقحطلق کبی (وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ) ولکن مشرکدرنگ کوبره کی
 (لَا يَعْلَمُونَ) بلههسلر آتی (وَأَصْبِرْ) وصبر قیلقل هم چداغل سین ای محمد علیه
 السلام (لَعَلَّكُمْ رَبَّكُمُ) پروردگارکنگ اول مشرکدر توغر یسنده بولغان حکمینہ یعنی
 آنلرغه مهلت بیرمه کینه وسیک ایدان و جفالر ایلمه کلرینه چداغل (فَأَنذَرْتُ) بس
 درستلکده سین (بَاعِينِنَا) بزنگ حفظزده سن بز سینی کوره مزوصافلا یمز (وَسَبِّحْ)
 هم نماز اوقوغل (بِحَمْدِ رَبِّكَ) پروردگارکنگ فرمانی برله (حِينَ تَقُومُ) اوقودن طورغان
 وقتکده یا کہ نماز اوقوماق اوچون اولطورغان اورنگدن نورغان وقتکده
 «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ» دیوب ایتکل خبرده کیلمشدر کم هر کم مجلسدن طورغان
 وقتده «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ» اشهدان لا اله الا انت استغفرک واتوب الیک» دیوب
 ایتسه شول مجلسده واقع بولغان بارچه لغو وهولرینه کفارت بولور (وَمِنَ اللَّيْلِ)
 دخی کیچنک بعضی اولوشنده (فَسَبِّحْهُ) بس نماز اوقوغل سین خدای تعالی اوچون
 (وَأَدْبَارَ النُّجُومِ) دخی نماز اوقوغل یولنلرر غائب بولغاندن صوگ یعنی طاگ
 آطقانن صوگ مراد ایرنه نمازینگ سنتی یا کہ فرضیدر.

﴿ سورة النجم مکیة وهی اثنان وستون آیه ﴾

﴿ ۵۲ جی سورہ والنجم سورہ سی مکده نازلدر ۶۲ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مرویدرکه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم دعوتنی اظهار ایدوب خلقنی آشکارا
 ایماننه اوندی باشلاعاچ «مشرکدر ملامت وطعنه قیلماقته کرشدیلر محمد ضالانکه
 توشدی یولنن آزدی و آتالرمز دیننی طاشلادی» دیدیلر بس حق سبحانه وتعالی
 بیوردی کم (وَالنَّجْمُ إِذَا هَوَىٰ) قسم یاد ایتهرمن یولنر برله هر فایجان هلوغسه
 یا کہ باطسه اول یولنر مراد بارچه یولنلردر کم مسافرگه یولنی کورگازگوچیلردر
 یا کہ شیطانلرغه آطولا تورغان یولنلردر بعضیلر «ثریا» یا کہ زهره یولنری
 مراددر دیورلر وبعضیلر «نجم» دن مراد قرآندر «هوی» نزل معناسندهدر

دیور لر یعنی قرآن برله قسم درکم هر فایجان اینسه اول قرآن دیماک بولور
 امام جعفر الصادق رحمه الله دن منقولدرکه نجم دن پیغمبر مز علیه السلام درکم معراج
 کیجه سنده کوکدن نزول قیلدی حق تعالی آنک وجود شریفی برله آنط اینتوب
 ایتورکم (ماضِلْ صَاحِبِکُمْ) ضالانکه نوشمه دی و آزما دی سز ننگ صاحبکُر محمد
 علیه السلام (وماغوی) هم غطا قیلادی و یا کُلشما دی (وما یَنطِقُ) دغی سوز له مهس
 اول محمد علیه السلام (عن الهوی) اوز نفسی هواسندن یعنی آنک سویله کان
 سوزلری اوز نفسی آرزو سیندن و باطلغه توکلدر یا که آنک قرآن برله سویله مه کی
 اوز فاشندن توکلدر (ان هو) ایبه سدر آنک سویله کان سوزی (الأوعی) مگر
 برو عیسرکم (یوعی) ایندر امش بولور آکا خدای تعالی فاشندن (علمه) اوگره ندی
 آکا اول و عینی و کیلتوردی (شدید الفوی) (۱) فاطمی قوئلی بولغوچی فرشته یعنی
 جبرائیل علیه السلام (ذومرة) کورکام صورت ایهسی بولغوچی فرشته (فاستوی) بس
 مستوی بولدی یعنی ثابت و مستقیم بولدی اوزینک اشنده یا که اوزینک اصلی
 صورتنده نوردی (وهو بالأفق الأعلى) و اول فرشته کوکنک یوقارغیراق چیتنده
 ایدی تا کم پیغمبر مز علیه السلام آنی شول صورتنده کوردی اول حضرتندن باشقه
 هیچ بر کشی جبرائیلنی اصلی صورتنده کورمه دی حضرت پیغمبر علیه السلام
 آنی کورب بی هوش بولدی هوشینه کیلگاندن صوگ کوردی کم جبرائیل آنک
 باننده اولطورغان بر قولینی حضرتنک مبارک کورمه گینه فویغان ایدی حق تعالی
 آندن غیر بیروب بیورورکم (ثم دئی) صوگره یقین کیلدی جبرائیل پیغمبر علیه
 السلامه (فتدی) بس باشینی توبان ایسکی و ایولدی آکا سوز ایتمهک اوچون
 (فیکان) بس بولدی پیغمبر علیه السلام برله جبرائیل آراسنداغی مسافت (فاب
 قوسین) ایکی جایه ننگ اوچلری قدرلی (اوادنی) یا که آندن هم یقینراق ایدی
 یعنی بیک یقین کیلدی (فأوعی) بس وحی قیلدی جبرائیل و ظاهر ایلهدی (الی عبده)
 خدای تعالی ننگ بندسی صاری یعنی محمد علیه السلامه (ما أوعی) خدای تعالی
 وحی قیلغان نرسه بی یعنی خدای جبرائیلله ایتکان سوزلری جبرائیل محمد علیه السلامه
 ایتدی و بیلدردی (۲) (ما کذب الفؤاد) بالغان ایتمه دی محمد ء به السلام ننگ کوکلی
 (مارای) شول نرسه طوعر یسنده کم کوردی آنک کوزی جبرائیل صورتنده ایتکنجی فولگه
 فاراغانده کورگان نرسه سندن مراد خدای تعالی در یعنی خدای تعالی کوکلی کوزی برله
 کوردی و بعضی صحابه لر معراج کیجه سنه رسول اکرم حضرتی خدای تعالی بی ظاهر کوزی

(۱) جبرائیل علیه السلام
 ننگ فوتندن بری
 شولدرکم لوط قومینک
 شهرلرینی بر فاناطلی
 برله کونتر ب کوککه
 یقین کیلتور ب یندرگه
 طاشلادی هم بارچه
 شهود و مینی بر صحبه سی
 و آواری برله هلاک
 ایلدی جبرائیل علیه
 السلام بر فاطمی طاوشی
 ایل چقرسه بوتون بیر
 یوزنده گی خلافتنک
 هوشلری کیتهر ایدی
 لوط قومینک شهرلری
 بولغان مؤتفکات و لایین
 بارچه شهرلری و قریه
 لری هم آنلرده بولغان
 آدملری و حیواناتلری
 ایل بر فاناطینه آلوب
 کونتر ب یوقاریغه
 چساردی حضرت
 جبرائیلنک اوزینه فاناطلی
 اوستونه بر جین قونغان
 شکلی هم بولمادی
 اوشبو مقدار کوچلی
 بولغانلقدن «شدید
 الفوی» دیوب آطالدی
 زادالمسیر .
 (۲) بعضیلر بو طریقه
 تفسیر ایتلر لرکم ثم
 دئی بس یقین بولدی
 محمد علیه السلام خدای
 تعالی حضرتینه معراج
 کیجه سنده فتدی بس —

توبانچىلىك قىلدى يعنى
سجىدە ايلدى خدايغە
سجىدەدە خالىنىپ خىداي
تعالى حضرتىنە تىرى
آرتىدى و كمال تقرب
برلە آنك درگاهىنە يقين
بولدى فکان قاب قوسين
اودنى تاكيد فرىدن
وغايت يقين بولودن
كتايەدر فاوحى الى
عبدە ماوحى بس وحى
قىلدى خىداي اوزىنىڭ
بىنەسى محمدعليه السلامغە
شول نرسەنى كم وحى
قىلدى يعنى شونداين
اسرارنى بىلدى كم آي
پىغمبەر عليه السلام دن
باشقە كشى بلەس
حق تعالى برلە حىببى
آراسى بولغان ياشرن
سرلردر اولوحى ايتولش
اسرار خصوصت علماء
كوب سوزلر بيان
ايتىشلردر كاشفى

برلە كوردى ديورلر والله اعلم (اقتدارونە) اياسزلر مجادلە قىلورسزمو
محمد عليه السلام برلە وبىشلشورسزمو (على ما يرى) شول نرسە
اوزرەكم كورور بولدى محمد عليه السلام يعنى جبرائىلنى كورمەكى خصوصتدە
اوشانهايوب جدال قىلورسزمو ياكە معراجدە كوردكى نرسەلر خصوصتدە مجادلە
ايتەسزمو (ولقد رآه) وتحقيق كوردى اول جبرائىلنى اصلى صورىدە (نزلة اخرى)
ايكنچى مرتبە (عند سدرۃ المنتهى) سدرۃ المنتهى آغاچى فاشىدە اول بر آغاچ دركم
بارچە خىلايقنىڭ علمى و عمللرى شوندى باروب منتهى بولور آندن يوقارى
كىتمەس جبرائىل عليه السلامنىڭ مقامى شوندىدر (عندھا) اول سدرۃ المنتهى
فاشىدەدر (جنة الماوى) تقوالق ايتكوچىلرنىڭ فرار قىللاطورغان اورنى بولغان
جنت حضرت پىغمبەر عليه السلام كوردى جبرائىلنى (اذبغشى السدرۃ) شول
وقتدەكم قاپلار ابدى و اورنىكان ابدى سدرەنى (مايغشى) شول نرسەكم اورنور
آنى يعنى بىك كوب فرشتەلر سدرۃ المنتهى آغاچىنە جىولوب اول آغاچنى نام
قاپلاغانلر ابدى (ماز اغ البصر) ميل قىلمادى محمد عليه السلامنىڭ كوزى اوڭشە
ھەم صولغە (وماطغى) ھەم اونمەدى فرار ايتولمىش چىگىندى بو آيتە پىغمبەرنى عليه
السلامنى ادب كوركاملىكى برلە ھەم ھىتى بىلدىلكى برلە مدح ايتولمىشدر كم معراج
كىچەسىندە مغلوفاننىڭ ھىچ بىر ذرەسىنە نظر والتفات ايلەمەدى و جمال آلھى دن
باشقەغە توجە ايتەدى (لقد رأى) تحقيق كوردى محمد عليه السلام معراجدە (من
آيات ربہ الكبرى) پروردكارى قىرتىنىڭ اولوغراق بولغۇچى علامتلردىن يعنى
انواع عجائب وغرائىلرنى تماشى قىلدى (افر ايتم اللات) اياكوردكوزمو سز يعنى
خبر بىرگىز مىڭكالاتنى كم بىر پوتنىڭ اسىدىر (والعزى) ھەم «عزىنى» اول ھەم
بىر پوتدر «لاتكە» قىرىش مشركلرى طابونور ايدىلر «وعزى» دىگان
پوتقە غطفان قىبىلىسى طابونورلر ايدى (ومنوة الثالثة الاخرى) دىخى بونلرغە
باشقە بولغان اوچوچى مىنانى كم اول ھەم بىر پوتدر ھزىل و خزاغە قىبىللىرى آنك
تىكەسىنە طواف قىلور ايدىلر مشركلر اول پوتلرنىڭ ھەرقايسى سىندە بىرارجن و پىرى
باردر دىوب اعتقاد قىلورلر ابدى ھەم اول چىلرنى و فرشتەلرنى خىداينىڭ قىلر بىدر
دىورلر ابدى حق تعالى بىوردى كم (الكم الذكر) ايا سىلرگە اير بالا بولورمو
(ولە الاثنى) و خدايغە قىز بالا بولورمو (تلك) اوشبو قىسمت و بولمەك يعنى اير
بالانى اوزگىزگە آلوب قىزنى خدايغە قالدىرماقنىز (اذا) اوشبو وقتدە (قسمة ضيرى)

توغرى بولماغان باطل فسمندر زير اكه اوزكز سويبه گان نرسهنى يعنى قز بالانى
 خدايغه نسبت بيرورسز (ان هي) ايمه سدر اوشبو ذكر ايتولمش پونلر (الاسماء)
 مگر بر نجه اسملر در كم (سمينموها انتم) تسبيه ايتدكز و آطا دكز اول اسملر بر له
 پونلر كزنى سز لر اوزكز (واباءكم) دغى آتالركز يعنى «اله و خدايلر در»
 ديوب پونلرنى اوزلر كز آطا دكز حقيقتده و معناده آنلر هيچده اله و خداى
 توگلر در (ما انزل الله) ايندرمه دى خداى تعالى (بيا) اول پونلر غه عبادت
 قيلماقغه (من سلطان) هيچ بر حجت و دليلنى يعنى آنلر غه طابونماق كز غه هيچ
 بوجه و دليل يوقدر (ان يتبعون) ايمه سدر اول مشركلر پونلر غه طابونو
 توغرى سنده (الالطن) مگر گمانقغه غنه ايمه رورلر و گمانلرى بر له اش قيلورلر
 (و مانهوى الانفس) هم شول نرسه كه ايمه رورلر كم آرزو قيلور و نلر آنى نفسلرى
 (واقدا جا هم) و تحقيق كيلدى آنلر غه (من ربيم الهدى) پروردكارلر نندن كتاب
 و پيغمبر كم هدايتكه سبدر (ام للانسان) ياليسه بولموقچيدرمو آدميگه يعنى
 مشركلر كه (مانهنى) اوزينك آرزو قيلغان نرسه سى يعنى پونلر نك شفاعت
 ايتمه كى كم آنلر آرزو قيلورلر البته بولماس (فلا الاخرة) بس خداى تعالى كه
 مخصوصدر آخرت ملكى (والاولى) دغى دنيا ملكى (وكم من ملك) وى قدر
 كو بدر فرشته لردن (فى السموات) كوكلرده كم مشركلر آنلر نك شفاعت ايتولر ينى
 اميد قيلورلر (لا تغنى شفاعتهم) فائده بيرمه س و دفع قيلماس آنلر نك شفاعتلرى
 (شيئا) بر نرسه نينده عذابدن (الامن بعد ان ياذن الله) مگر شفاعت فائده بيرور
 الله تعالى نك اذن و رخصت بيرگانى سوكونده شفاعت ايتمه ككه (لن يشاء) هر كسه
 اوچون كم نلر خداى آنك شفاعت ايتمه كينى (ويرضى) هم راضى بولور آنك
 شفاعتينه (ابن الدين لا يؤمنون) درستلكده شول كسه لركم اوشانماسلر (بالاخرة)
 آخرت بورطينه (ليسون الملائكة) البته آطارلر آنلر فرشته لرنى (تسمية الاثنى)
 مؤنلر اسمى بر له يعنى خداينك «قز لر بدر» ديورلر (وما لهم به من علم) و يوقدر
 آنلر نك اوشبو سوزلرينه هيچ بر علملرى و بولورلرى يعنى بوسوزنى بلسوب
 ايتمه سدر (ان يتبعون) ايمه سدر آنلر (الالطن) مگر گمانقغه غنه ايمه رورلر
 (وان الطن) و درستلكده گمان (لا يغنى من الحق شيئا) فائده بيرمه س حق سوزدن
 هيچ بر نرسه كه يعنى حقلقنى اثبات ايتمه ك اوچون گمان كفايه قيلماس بلكه
 علم يقينى كيره كدر (فأعرض) بس اعراض قيلفل سين و بوزدوندر گل (عن من

تولى) شول كەسەدن كەم بوز دوندرور اول (عَنْ ذَكَرْنَا) بىزنىڭ ذىكردىن بەنى
 قرآندىن (وَلَمْ يَرِدْ) ھەم نە مەس اوزىنىڭ ھەمى برە (الْأَحْيَاةَ الدُّنْيَا) مەگر دىنيا
 نىركەكىنى گەنە تەھر (ذَلِكَ) اوشبو بەنى دىنيانى اختیار ايتەنەك (مَبْلُغُهُم مِّنَ الْعِلْمِ)
 آنلرنىڭ ايرىشكان نىسەلرېنىڭ غايەسىدەر ھەمدىن بىلۇدىن بەنى بىلگان نىسەلرى
 بارى دىنيا مالىنى جىھاق ودىنيانى اختیار قىلماقدىر شۇندىن باشقەنى بىلەسلەر (أَنَّ
 رَبَّكَ) دىستىلكدە سېنىڭ پىروردكارىڭ (هُوَ أَعْلَمُ) اول بىلگۈچىرەككىز (بَيْنَ ضَلِّ) شول
 كەسەنى كەم آزدى و آدەشدى (عَنْ سَبِيلِهِ) آنىڭ بولدىن بەنى اسلام دىندىن
 (وَهُوَ أَعْلَمُ) ھەم اول خدەي تەئالى بىلگۈچىرەككىز (بَيْنَ أَمْتَدِي) طوغرى بولغە
 كۈنلىگان كەسەنى بىس ھەرقا بوسىنە ھەمىنە كورە اوزى جزا بىرور (وَلِلَّهِ مَا فِي
 السَّمَاوَاتِ) و خدەي تەئالى نىڭ ملكىنەدەركۈكلدە بولغان نىسەلەر (وَمَا فِي الْأَرْضِ)
 ھەم بىردەگى نىسەلر بارچەسى بىس اول خدەي تەئالى خىلايىنى ھىش قىلسە وقوبارسە
 كىرەككىز (لِيَجْزِيَ) تاكىم جزا بىرسون اوچون (الَّذِينَ آسَأُوا) ياوز ھەم قىلغان
 كەسەلرگە (بِعَمَلِهِمْ) شول نىسە سېبىلى كەم اشلەدىلەر آنلر بەنى آنلرنى توغغە
 عذاب قىلسون اوچون (وَيَجْزِيَ) ھەم جزا بىرسون اوچون (الَّذِينَ أَحْسَنُوا) ايدىگۈلك
 قىلغان كەسەلرگە (بِالْحَسَنِيِّ) ايدىگۈچىرەككىز كەم چىتتەر (الَّذِينَ) شول كەسەلردىر اول
 ايدىگۈلك قىلغۇچىلەر (بِجَنَّتِيون) صافلانورلر آنلر (كَبَائِرِ الْأَثْمِ) گناھنىڭ اولوغلىرىدىن
 (وَالْفَوَاحِشِ) ھەم بوزق اشلردىن زنا قىلماق كىي (إِلَّا اللَّئِمَّ) مەگر اشلەسلەر
 كەچكەنە بولغان گناھنى ياكە بوز قىلغىنى كۈكلدىنگەنە اونكار سەلر اشلەمەسلەر خدەي
 تەئالى آندىن كىچەر (أَنَّ رَبَّكَ) دىستىلكدە سېنىڭ پىروردكارىڭ (وَإِسْعَ الْغَفْرَةِ)
 مەغپىرتى كىڭ والوغ بولغۇچى بەنى كۈب يارلقاغۇچىدەر (هُوَ أَعْلَمُ بِكُمْ) اول اوزى
 بىلگۈچىرەككىز سىزنىڭ احوالىڭىزنى (إِذْ أَنْشَأَكُمْ) شول وقتدە كەم ياراندى اول
 سىزنى (مِنَ الْأَرْضِ) بىردىن بەنى اصلڭىز آدمنى طوفراندىن ياراندى (وَإِذْ أَنْتُمْ
 أَجْنَةٌ) ھەم شول وقتدە سىزنىڭ ھالىڭىزنى بىلگۈچىرەككىز سىزنى يىڭا يارانتىش
 بالالر ايدىڭىز (فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ) آنالرىڭىزنىڭ قارىلىرىدە (فَلَا تَزْكُمُ أَنْفُسِكُمْ) بىس
 ماقتامەڭىز سىز اوز نىسەلرىڭىزنى بەنى قىلغان بىشىلەرڭىز و عبادتلىرىڭىز بىرە ماقتانەڭىز
 (هُوَ أَعْلَمُ) اول خدەي تەئالى بىلگۈچىرەككىز (بَيْنَ أَتَقِي) ھەمدە تىقوالق قىلغان
 كەسەنى مەروىدەر كە ولىد بىن مەغپىرە رسول ا كرم صلى الله عليه وسلم يانېنە
 كىلۇب آنىڭ قرآن او قوغاينى مۇكلا رابدى مشركلر آنى ملامت قىلۇب ايتىدىلر

سىن ھم محمدكە ايهروب آنا بابالرمز دىننى طاشلاماچى سىمو وليد ايتىدى نېچك
 فيلايم خداينىڭ عذابىدىن قورقام مشركلردىن برسى ايتىدى اى وليد ميكا فلان
 قدر مال بىرگل نا كم شرط فيلابىق سىكا كىلە طورغان عذاب ميكا كىلسون
 اول عذابنى مېن يوكلەرمەن وليد ملعون بوشرطقە راضى بولدى وعدە فيلغان
 مالنىڭ بر آزىنى اول مشرکكە بېردى قالغانىنى بېزەسى كېلمەدى صارانلىق فيلدى
 حق تعالى دن آيت كىلدى كم (اَقْرَابَتِ) ابا سىن كوردىكو (الَّذِي نَوَى) شول
 كەسەنى كم سىندىن وفرآندىن يوز دوندردى يعنى وليد (وَاَعْطَى فِئْلًا) ھم بېردى
 اوزىنىڭ ايتىكان مالدىن آزغە نرسەنى اوزىنە كېلچك عذابنى ايكنچىگە
 يوكلەتمەك اوچون (وَاَكْذَى) دىخى طىدى ومنع فيلدى قالغانىنى يعنى صارانلىق
 سېلى قالغانىنى بېرمەدى بووئاڭسنىك طورمادى (اَعْتَدَهُ) ابا آنىڭ قاشنىدەر مو (عِلْمُ الْقَيْبِ)
 غىب وباشون بولغان اشارنى بلمەك (فَهَوَّ يَرَى) بس اول كورورمو وبلورمو
 كېلەچكەگى اشلرنى يعنى اول وليد غىبىنى بلمەس وآڭا كېلچك عذابنى
 ايكنچى كىشى يوكلەمە كىنى ھم بلمەس بس آنىڭ بواشى محض جىالتىدىن وھماقتىدىن
 (اَمْ لَمْ يَنْبَأْ) ابا خېر ايتولمىش وآڭاھلاندىرلمىش بولمادىمو اول وليد (بِنَا
 فِي صَفْحِ مُوسَى) موسى پېغىبىرنىڭ صحىفەلەرنە بولغان نرسەنى يعنى نوراندە
 يازلغان سوزنى اول ايشتمەدىمو وبلەدىمو (وَاِبْرَاهِيمَ) دىخى ابراھىم پېغىبىرنىڭ
 صحىفەلەرنە بولغان نرسەنى بلمادىمو (الَّذِي وَفَى) آنداين ابراھىم كم وفا فيلدى
 اوزىنىڭ وعاسىنە جانىنى ھم مالىنى فزغانمادى خدای تعالى بولندە صرف فيلدى
 بس اول وليد اوشبو پېغىبىرلرنىڭ صحىفەلەرنە بولغان سوزنى بلمەس مو (اَلَّا تَزِرُ وَرَءَا
 زِرَّةً) اول سوز شولدىر كم يوكلەمەس ھېچ بر يوكلەگۈچى نفس (وَزَرَ اُخْرَى)
 ايكنچى نفسنىڭ گناھ بو كىنى يعنى ھېچك برەونىڭ گناھىنى ايكنچى كىشى يوكلەمەس
 بس اول وليد اوزىنىڭ گناھىنى نېچك ايكنچىگە حوالە قىلور (وَاَنْ لِّبَنَسِ لِلْاِنْسَانِ)
 دىخى اول صحىفەلەردەگى سوز شولدىر كم ايه سدر آدمىگە (اَلَا مَا سَعَى) مگر
 شول نرسەنىڭ ئوۋابى كم سەى فيلدى وطرشدى اول يعنى برەونىڭ گناھى ايكنچىگە
 بولماغان كىى برەو فيلغان عىلنىڭ ئوۋابى ھم ايكنچى كىشىگە بولماس ھر كەمنىڭ
 فيلغان عىلنىڭ اجر وئوۋابى آنىڭ اوزىنە بولور (وَاَنْ سَعَى سَوْفَ يَرَى) دىخى
 شول كم اول سەى فيلغان كەسەنىڭ سەببى وطرشماق تىزدىر كم
 كورلەش بولور يعنى ضائع بولماس (ثُمَّ يَجْزِيهِ) سوڭرە جزا بېرلەش بولور

آتَمَّا قِيلَ لِمَنْ عَمِلَىٰ بِرَابِرِنْدَه (الْجَزَاءُ الْآوَفَىٰ) نَمَامِ وَكَامِلِ بُولغُوچى جَزَائِى (وَأَنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الْمُنْتَهَىٰ) -خى شول كَمِ پَروردكاركَ صَارِى بُولغُوچيدِر بَارچَه خَلَايِقَنكَ نَهَائِتِى وَفَايْتَمَافَلَرِى (وَأَنَّهُ هُوَ أَضْعَفُكَ) وَدَخِى شَوْلَكَمِ دَرَسْتَلَكَدَه خُدَايِ تَعَالَىٰ اُولِ كَوْلِدِرور بَارچَه كَوْلغُوچيلَرِنِى (وَأَبُوكِ) هَمِ يِفَلَانور يِفَلَاوُچيلَرِنِى يَعْنِى «فَايغُو وَشَادَلِقِ هِمَسِى آندَندِر يَا كَه جَنَتِ اِهْلِينِى كَوْلِدِرور وَشَاد فِيلور نَمُوغِ اِهْلِينِى يِفَلَاطور» دِيه كَدِر (وَأَنَّهُ) دَخِى شَوْل كَمِ اُولِ خُدَايِ تَعَالَىٰ (هُوَ أَمَاتٌ) اُولِ اُولتورور اجَلِ بَشَكَانِ كَمَسَنِى (وَأَحِبِّى) هَمِ نَرگَزور اُولگَانَدِنِ صَوكَ حَسَابِ وَجَزَا فِيلِمَاقِ اُوچُونِ (وَأَنَّهُ خَلَقَ) دَخِى اُولِ صَحِيْفَه لَرَدَه بُولغَانِ سوزِ شَوْلِدِر كَمِ اُولِ خُدَايِ تَعَالَىٰ يَارَانْدِى (الزَّوْجَيْنِ) اِبِكِى جَفْتِنِى وَاِبِكِى صَفْنِى (الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ) اِبِر كَكِنِى هَمِ خَاتُونِى (مَنْ نَطَقَهُ) مَنِى صَوونَدِنِ كَمِ (إِذَا تَمَنَّىٰ) هَر فَاچَانِ فَيُولِشِ بُولسَه مَنِى صَووى رَحِيْمَه (وَأَنَّ عَلَيْهِ) دَخِى شَوْلِدِر كَمِ دَرَسْتَلَكَدَه خُدَايِ تَعَالَىٰ اوزرِبَنَه بُولغُوچيدِر (النَّشْأَةُ الْآخِرَىٰ) اِبِكِنِى مَرْتَبَه يَارَانِمَاقِ يَعْنِى آخِرْتَدَه خَلَايِقِنِى نَرگَزَمَه (وَأَنَّهُ) وَدَخِى شَوْلِدِر كَمِ دَرَسْتَلَكَدَه خُدَايِ تَعَالَىٰ (هُوَ أَغْنَىٰ) اُولِ مَوكْسَزِ فَيَلْدِى يَعْنِى بَايِ وَدَوْلَتِى اِبْتَدِى نَه گَانِ بِنْدَه سِيْنِى (وَأَقْنَىٰ) هَمِ سَرْمَايَه بِيَرْدِى (وَأَنَّهُ) دَخِى شَوْل كَمِ خُدَايِ تَعَالَىٰ (هُوَ رَبُّ الشَّعْرَىٰ) اُولِدِر شَعْرِى بَوْلِدِر يِنكَ پَروردكارِى (وَأَنَّهُ أَهْلَكَ) وَدَخِى شَوْل كَمِ اُولِ خُدَايِ تَعَالَىٰ هَلَاكِ فَيَلْدِى (عَادًا الْأُولَىٰ) اُولُغِى عَادِ فَوْمِيْنِى كَمِ هودِ عَلَيْهِ السَّلَامِ فَوْمِيْدِر آنلَرِدِنِ صَوكَ يِنَه بِرِ عَادِ فَوْمِى مَكَدَه ظَهور اِبْتَدِى آنى اِبِكِنِى عَادِ دِيورلِر (وَتَبُودَا) دَخِى هَلَاكِ اِيلَهْدِى تَمُودِ فَوْمِيْنِى (فَمَا أَتَىٰ) بَسِ تَرَكَ قَالِدِر مَادِى آنلَرِدِنِ مِيچِ بِرِ كَشِيْنِى (فَقَوْمٌ نُوْحٌ) هَمِ هَلَاكِ اِبْتَدِى نُوْحِ پِيغْبِرِ فَوْمِيْنِى (مَنْ قَبْلُ) عَادِ وَتَمُودِ فَوْمِلَرِنْدِنِ الْكَارِى (أَنَّهُمْ كَانُوا) دَرَسْتَلَكَدَه آنلَرِ بَوْلِدِيلِر (هُمِ أَظْلَمُ) آنلَرِ ظَلَمَلِقِ اِبْتَكُوچِيْرَه (وَأَطْفَىٰ) هَمِ چِيكَدِنِ جَفغُوچِيْرَافَلِرِ كَفَرِ وَشَرَكَه (وَالْمُؤْتَفِكَةَ) اَهْوَىٰ) هَمِ لوطِ پِيغْبِرِ فَوْمِيْنِكَ شَهْرَلِرِنِى تَوْشوردِى يَعْنِى جَبْرَائِيلِ عَلَيْهِ السَّلَامِ آنلَرِنِى هَوَاغَه كَوْنَه رُوبِ آسْتِيْنِى اوستَكَه كِيْلَتورِبِ كِبِرِى بِيْرگَه طَاشلَادِى (فَغَشِيْهَا) بَسِ قَابِلَادِى اُولِ شَهْرَلِرِنِى (مَا غَشَىٰ) شَوْلِ نَرَسَه كَمِ فَاپِلَادِى اُولِ يَعْنِى خُدَايِ تَعَالَىٰ آنلَرِنِكَ اوستلَرِبَنَه كوكَدِنِ طَاشِ يَافغُردِى (فَبَايَ الْأَمِّ رَبِّكَ) بَسِ پَروردكارِكَ نَمِئْتلَرِنْدِنِ فَايوسِيْنَه (تَسْمَارِى) سِيْنِ شَكِ كِيْلَتورور سِنِ وَاوشَانَايِنِچَه جَدَالِ فِيلور سِنِ مَرَادِ وِلِدِ بِنِ مَغِيْرَه دَرِ دِيْمِشَلِرِ (هَذَا) اَوْشَبُو مَعْدِ

عليه السلام (ندبر) بر قور قنقوچى پيغمبر در (من النذر الأولى) اولگى پيغمبرلرنىڭ جنسندن (آزفت الأزفة) يقين بولدى يقين بولغوچى يعنى قيامت (ليس لها) يوقدر اول قيامتنىڭ وقتى اوچون (من دون الله) خدای تعالى دن باشقه (كاشفة) آچقوچى و ظاهر قىلغوچى يعنى خدايدن باشقه هيچ كىم قيامتنىڭ قاچان بولاچاغىنى بلبهس (امن هذا الحديث) ايسا بس اوشبو سوزدن يعنى قرآندين (تعجبون) عجب، نورسزمو (وتضحكون) هم آندىن استهزاء قىلوب كورلرسزمو (ولا تكون) ويغلاماسسز آنىڭ وعيدلرندىن قورقوب و حالانكى يغلاماق كبرهك ايدى (وانتم سامدون) هم سزلىر اويون قىلغوچىلىر سز ياكى غافللىر سزاي مشركلىر زىراكى آنلىر پيغمبر عليه السلام قرآن اوقوغانده تغنى قىلوب مسلمانلارغه تشويش بولسون اوچون تورلى اويونلر اويونلر ايدى (*) (فاسجدوا لله) بس سجد قىلگىزلىر خدای تعالى گه (واعبدوا) هم آسما عبادت قىلگىزلىر و آندىن باشقه غه طابو نمانگىزلىر معالمدى كىلتور مشدر كى سجدلى بولغان سورهلردىن ايك اول اوشبو سورھ نازل بولدى پيغمبر مز عليه السلام اوشبو آيت كرىبهنى اوقوغاندىن صوك سجد قىلدى مؤمن و مشرك هم جن وانس همهلىرى سجد ايتدىلر اوشبو سجد قرآنداغى تلاوت سجدلرىنىڭ اون ايك نچىسىدر فتوحانده بو سجدنى «سجد عبادت» ديو تسميه ايله مشدر .

(*) سجد

﴿ ۵۵ ﴾ سورة القبر مكية وهى خمس وخمسون آية ﴿ ۵۵ ﴾

﴿ ۵۳ نھى سورھ نمر سورھسى مكده نازلدر ۵۵ آيتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قریش مشركلىرى پيغمبر مز عليه السلام حضرتلردىن معجزه طلب ايله دىلر حضرت پيغمبر آنلىر اوچون مبارك بارماغى برله اشارت قىلوب آينى ايكىگه باردى آى تمام ايكى كىسهك بولوب آيرلدى حرا طاوى آينىڭ ايكى پارھسىنىڭ اورطاسنده فالدى تفصىلى سىر كىتابلرندىن مذكوردر بس حق تعالى دن اوشبو سورھ نازل

(۱) امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه و ابن مسعود هم ابن عباس و ابن عمرو انس بن مالک هم حنیفہ و جیبیر بن مطعم رضی اللہ عنہم روایت ایدرلرکم مشرکلردن بر جماعت کعبہ معظمہ ننگ اطرفینہ جبولوب رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم ننگ حضور شریفلرینہ کیلوب ایتدیلر ای محمد اگر سین حق پیغمبر بولسا ک کوکده گی آیفه بارماغ ننگ ایل اشارت قیل آی ایکیگه یاراسون ایکی پاره بولسون دیدیلر اول وقتہ آینک طولغان کیچہ سنی ایدی اول حضرت صلعم بیوردیلر کم اگر خدای تعالی ننگ یاردمی ایل شول سز لر صورغان اشنی اشلہ سم میگا ایمان کیلتورور سزمو بلی اگر شول اشنی کوزلر مز ایلہ کورسک هه لرمز سینک دینکگه کرورمز و ایمان کیلتورور مز دیدیلر بس اول حضرت صلعم تضرع و نیاز ایلہ ایکی رکعت نماز اوقوب دعا فہ قول

﴿ ۲۷ نچی جز قمر سورہ شی ﴾ ۶۳۵ کوته ردیلر صکره مبارک

بارماغی ایلہ کوکده گی
طولغان آیفه اشارت
ایتدیلر حق تعالی ننگ
قدرتی ایلہ آی ایکیگه
پارلوب بر کیسه گی
اوزینک اورننده قالدی
و بر کیسه گی نوبن
توشوب طساو آرتینه
کروب کوزدن غائب
بولدی اول حضرت صلعم
شوندافی جماعتین بر
برندا ایدوب ای فلان
سین بو واقعه گه شاهد
بول ای فلان سین
شاهد بول دیور ایدیلر
و بر روایتده آینک
پارطیسی صنعان طاونک
آرتینه و پارطیسی ابو

بولدی (اقتربت الساعة) یقین کیلدی قیامت (وانشق القمر) هم یارلدی آی (۱)
قیامت علامتلرندن برسی آینک یارلماقیدر و ایکی پاره بولماقیدر دیوب اولگی
ایتدیلمش کتابلرده مذکور ایدی بس آینک یارلماقی قیامت ننگ یقین کیلمه کینه
دیلدر ابو جهل پیغمبر مز علیه السلامه سین پیغمبر بولسا ک آینی ایکیگه یارغل
چونکه ساحرلر ننگ سعری بیر یوزنده گی نرسه لرگه اثر قیلور انا کوکده گی
نرسه لرگه سحر اثر ایتمه س اگر دعا قیلوب آینی ایکیگه آیورسا ک سینک
پیغمبر لک ننگه اوشانورمز دیگان ایدی رسول حضرتی دعا قیلوب آی ایکی
کیسه ک بولوب یارلدی شونده حاضر بولغان یهودیلر ایمان کیلتوردیلر ابو جهل
هنوز اوشانمادی ای محمد سین غایت سحر علمنده ماهر ایکانسک دیدی ننا ک کم
حق تعالی بیورور (وان برؤا) و اگر کورسهر اول مشرکلر (ایة) قدرتمز
اثرلرندن بولغان بر علامتی و پیغمبر ننگ راستلقینده دلیل بولغان بر معجزه نی کورسهر
(یعرضوا) اعراض قیلورلر و یوز دوندرورلر آکا ایمان کیلتورودن (ویقولوا)
هم ایتورلر آنلر (سحر مستمر) اوشبو اش دائم بولفوجی بر سحر در یعنی باشقه
ساحرلر ننگ سعری کبی فای و کوزگه کورنوبکنه کینه طورغان سحر نوکلدر بلکه
قرار قیلا طورغان و قالا طورغان سحر در دیورلر ننا ک کم آینک یارلماقینی کورب

* ۶۷

قیسی طاونک آرتینه کیندی و بر روایتده، آی شویله یارلدی کم حرا طوای ایکی پارطیسی ننگ اور تاسنده قالدی
قریش مشرکلری اوشبو معجزه عظیمه نی کورسهرلرده انصافقه کیلمه دیلر محمد بزگه سحر قیلدی کوزلر مزنی
باغلا دی دیدیلر ابو جهل فریاد قیلوب « هذا سحر مستمر » دیدی هم ای محمد سینک سحر ک کوکده
اثر ایتده ایکان دیدی بعضیلری اگر سحر بولسه بزگه گنه شولای کورنگان بولور باشقه بیر دا گی
کشیلرگه کورنمه س دیدیلر کیلگان مسافرلردن صوراشدیلر جملہ سی فلان کیچہ ده فلان وقتہ کوکده گی
آی ایکی کیسه ک بولوب یارلدی هر بر کیسه گی بر طرفقه کیندی دیوب جواب بیردیلر معاندلر همیشه
اوشانما یوب محمد آینی سحر لگان دیدیلر الیاذ بالله تعالی شوندان صو ک اقتربت الساعة و انشق القمر
آیتی نازل بولدی. سپر شریف.

شولای دیدیلر (وَكذَّبُوا) هم یالغانه توتارلر آنلز پیغمبرنی (وَاتَّبَعُوا) دخی
ایه رورلر آنلر (أَهْوَأْتُمْ) اوزلرینک آرزولرینه یعنی نفسکه وشیطانغه ایه رورلر
(وَكُلَّ أَمْرٍ) وهر بر تقدیر ایتولمش اش (مستقر) قرار ایتکوچی هم واقع بولغوچیدر
یعنی از لده تقدیر قیلنمش مؤمنلرگه سعادت و مشرکلرگه شقاوت البته بولغوچی
و ابرشکوچیدر (وَلَقَدْ جَاءَهُمْ) ونحقیق کیلدی مکه اهلینه قرآنده (من الانباء)
اؤلگیلرینک خبرلرندن یا که آخرت خبرلرندن (مافیة مز دجر) شول نرسه کم بولغوچیدر
آنده منع قیلماق و طیباق کفر و شرکدن هم عناددن یعنی طیلوروغه سبب بولورلر
عبرتی خبرلر و نصیحتلر آنلرغه کیلگاندر (حکمة بالغة) اول نرسه یعنی قرآنده
کیلگان خبرلر تمام و کامل بولغوچی حکمندر (فَمَا تَعْنُ الثَّنِيرُ) بس فائز بیرمهس
اول مشرکلرگه قورقتقوچیلر یعنی پیغمبر هم قرآنده بولغان وعظ و نصیحتلر
آنلرغه فائزه بیرمهس (فَتَوَلَّوْا عَنْهُمْ) بس یوز دوندر گل سین ای محمد علیه السلام
اول مشرکاردن تا کم جهاد برله مامور بولغانکچا هم کونوب تورغل آنلرغه
جزا و عذاب کیله کینی (یوم یبع الداع) شول کونده کم اوندر اونده گوچی یعنی
اسرافیل علیه السلام آنلرنی اوندهر (الی شیء نکر) چیتن و قورقنچلی بولغان
نرسه صاری یعنی قیامت اهللرینه (خَشَعًا أَبْصَارَهُمْ) خورونوبه ن بولغانی حالده
اول مشرکلرینک کوزلری (یغیر جون من الاجداث) چفارلر آنلر قبرلردن (کانهم
جراد منتشر) گویاکم آنلر طارالغوچی چیکورنکه لردر یعنی هر طرفه طارالوب حیران
وسرگردان بولوب پورورلر (مُهْطَعِينَ) آشقغوچیلر بولغانلری هاله (الی الداع)
اونده گوچی صاری یعنی چافرغان آواز کیلگان طرفه آشوغوب بارورلر (يقول
الکافرون) ایتورلر ایمان کیلتورمه گان کسه لر (هذا) اوشبو قیامت کونی (یوم
عسیر) مشکلی و چیتن کوندر بزلرگه (كذبت قبلهم) یالغانه توندیلر سینک قومکدن
الگاری (قوم نوح) نوح پیغمبر قومی یعنی آنلر هم بعشکه و قیامتککه
اوشانمادیلر (فکذبوا عبدا) بس تکذیب قیلدیلر آنلر بزنک بزنک مز نوح علیه
السلامنی (وقالوا) هم ایتدیلر آنلر (مجنون) اوشبو نوح دیوانه در (واز دجر)
هم منع ایتولمش بولدی نوح علیه السلام خلقنی دعوت قیلودن یعنی هر وقت
آنلرنی نوحیدکه و ایمانغه اوندسه آنلر آنی غایته ایدأ قیلوب رنجتورلر
وطاشلر آلوب قورقتورلر ایدی حتی تمام هوشی کیتوب دعوتدن طیلور ایدی
(فدعا ربه) بس دعا قیلدی نوح پیغمبر اوزینک پروردکارینه (انی مغلوب) شویله

دىوبكم مین مغلوب بولدم قومگه فارشى تورا آلماسمن (فانتصر) بس سین
 انتقام آغلر آنلردن مینم اوچون و آنلرغه عذاب بیهرگل (ففتحننا) بس آجدق بز
 نوح قومینه عذاب بیهرماک اوچون (أَبْوَابَ السَّمَاءِ) کوکنک ایشکلرینی (بِمَاءٍ مَّهِمَّةٍ)
 فویولغوچى صو برله کم فرق کیچه و کوندز آنلرنک اوستلرینه کوکنن فویولب
 توردی (وَفَجَّرْنَا الْأَرْضَ) هم آجدق بز بیرده و آغوزدق (عُبُونًا) چشمه لرنی
 (فَالْتَقَى الْمَاءُ) بس یولوفدیلر کوکنن اینگان صو برله یردن چقغان صولر (عَلَىٰ أَمْرٍ)
 بر اش اوزرینه کم (تَقْدِيرٍ) تحقیق تقدیر ایتولدی اول اش یعنی آنلرنک طوفان
 برله هلاک بولماقلری (وَحَمَلْنَاهُ) هم یوکلدک بز نوح پیغمبرنی و آکا ایمان
 کیلتورگان کیمسلرنی یعنی آنلرنی مندرک (عَلَىٰ ذَاتِ الْأَوَّاحِ) کیچک قختلر
 ایهسی بولغان کیمه اوزرینه (وَدَّسَّرَ) هم فادافلر ایهسی بولغان کیمه (تَجَرَّى)
 یورور ایدی اول کیمه (بَاعَيْنَا) بزنگ حفظنر و صافلامان بز برله (جَزَاءً) جزأ
 بولسون اوچون (لَمِنْ كَانُ كَفَرًا) شول کیمه گه کم شکرانه سزاق ایتولمش
 بولدی آنک وجودی نعمتینه یعنی نوح علیه السلامغه کورکام جزأ بولسون
 اوچون کم قومی آنک قدرینی بلمه دیلر و کفران نعمت ایتدیلر بس بز آنی کیمه گه
 مندروب طوفاننن خلاص ایلدک (وَلَقَدْ تَرَكْنَاهَا) و تحقیق فالدردق بز نوح
 قومینگ فمه سینى (آیة) بر علامت و عبرت ایتوب آدمیلر آراستنه یا که نوح
 پیغمبرنگ کیمه سینى جزیره ده فالدردق ناکم آنی کوروب آدمیلر عبرت
 آسونلر اوچون (فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ) بس ایبا بارمیدر بر اوگت آلفوچى کم
 اوشبو فصدن عبرت آلسه (فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي) بس نیچک بولدی مینم عذابم
 دنیاده کم آنلرنک مه لرنی طوفان برله هلاک ایلدم (وَنذَرْنَا) هم نیچک بولدی
 مینم فورقتنامم اول قومی نوح علیه السلامنگ تبلیغی برله (وَلَقَدْ يَسْرْنَا الْقُرْآنَ)
 و تحقیق آسان و یکل ایتدک بز قرآنی (لَلذِّكْرِ) یاد قیلماق اوچون اوتکان
 امتلرنک احوالینی (فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ) بس ایبا بارمیدر بر و عطلرنگوچى کم
 اوشبولردن عبرت آلسه (كَذَّبَتْ عَادٌ) یالغانغه طوتدیلر عاد قومی هود علیه السلامنی
 (فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي) بس نیچک بولدی مینم عذاب قیلماقم اول عاد قومینی صر
 صر جیلی برله (وَنذَرْنَا) هم فورقتنامم آنلرنی قیامت فورقچلرننن پیغمبرلرنیگ تلی
 برله (أَنَا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ) درستلکده بز بیهردک عاد قومی اوزرینه (رِيحًا)
 صرصرًا) صرصر جیلینی آنلرنی هلاک ایتدک اوچون (فِي يَوْمٍ فَخْصٍ مَسْمُورٍ)

شومانی محکم بولغوجی بر شوم کونده اول کون صفر آیینک چہار شنبہ کونی
ایدی دیمشدر (تترع الناس) قوبارور ایدی اول جیل آدمیلرنی اورنلرندن یعنی
اوچورب طاشلار ایدی (کانهم) گویہ کم آنلر (اعجاز فخل منقر) نوبندن
قوبارلوب طارالغوجی خرما آغاچنک توبلریدر یعنی بیک قاطی جیل برلہ
توبلرندن قوبارلوب هر یاقہ یغلغان وآوغان آغاچلر شیکلی ایدیلر اوشبو
عذاب آنلرغہ دنیاہ بولدی (فکیف کان) بس نیچک بولسہ (عدای) مینم آنلرنی
عذاب ایتمہ کم آخرنده (ونذر) ہم مینم وعیدم وقورقماقم آنلرنی نوبوغ عدای
برلہ (ولقد بسرنا القرآن) وتحقیق بکل قیلدی بز فرآنی وعرب تلنجه ایندرک
(لذکر) اوگت آلماق اوچون آنک برلہ (فهل من مدکر) بس ایا بارمیدر
بر اوگت آلفوجی ووعظلهنگوچی اول قرآن برلہ (کذبت نهود) یالغانفہ
طوندیلر نهود قومی صالح علیہ السلامی ووشانمادیلر (بالنذر) آنک قورقماقینہ
آنلرنی ونصیحت ایلہم کینہ (فقالوا) بس ایتدیلر نهود قومی (ابشرا منا)
ایا آدمیگہ مو بز نك اوز جنسہزدن (واحدًا) بر بولغوجی یالغوز یغنہ بولغوجی
آدمیگہ (نتبعه) ایارہیکمو بز آکا یعنی هیچ بر لشکری وقوراللری بولماغان
اوز مز کی برکشیکہ ایبریکمو (انا اذا لقی ضلال) درستلککہ بز لرشول وقتہ
یعنی اگر آکا ایبرسک بز البتہ ضلالتہ وآزغولنقہ بولورمز (وسعر) ہم
مجنونلککہ ودیوانہ لقدمز (القی الذکر علیہ) ایا الفا ایتولمش بولدیمو اول
صالحفہ وحی (من بیننا) بز نك آرامزدن یعنی بارچہ نهود قومی اچندن پیغمبرک
آکاغنه کیلدیمو آنداق توگلدر (بل هو کذاب آش) بلککہ اول صالح اوزینہ
اخلاصی بولغان بر یالغانچیدر یعنی یالغان برلہ بز نك آرامزدہ الوغ بولونی
نایدردیدیلر حق تعالی آنلرنک سوزلرینہ فارشی بیورورکم (سبعلمون غدا) تیزدرکم
بولرلر اول شود قومی ایرتہ گہ یعنی آنلرغہ عذاب کیلگانده یا کہ نبامت کونده
بولرلر شونی کم (من الکذاب الاشر) کبدر اوزینہ اخلاصی بولغان یالغانچی
یعنی صالح پیغمبر یالغانچی توگل بلککہ آنلر اوزلری یالغانچیلر ایدکی شول
کونده معلوم بولور (انا مرسلوا الناقه) درستلککہ بز آنا نوهی بیبرگوچی
وطاشدن چفارغوجی بولدی آنلرغہ صالح علیہ السلامک دما قیلماقی برلہ (فتنة
لهم) برقتنہ وصناماق اوچون آنلرغہ یعنی آنلرغہ عذاب کیلونک سببی نی نرسہ بولغانلقینی
آدمیلر بلسونلر اوچون اول آنا نوهی چفاردق وصالح پیغمبرگہ ایتدک

(فَارْتَقِبْهُمْ) بېس كوزلەب تورغل آنلرنى وآنلرغە صافى بولغل وآنلرنى تا كەم تۈەگەنى اش
 قىلورلر (وَأَصْطَبِرْ) ھەم صبر ايتكىل وچداغل آنلرنىڭ جفاسىنە (وَنَسْتَبِمْ) دىخى خېر بېرگىل
 آنلرغە وبلدەرگىل (أَنَّ الْمَاءَ قَسَمَةٌ) شۈنى كەم قىونىڭ صۈى تقسىم ايتلىش و بولنەشدر
 (بَيْنَهُمْ) آنا تۈە برلە آنلر آراسىدە يەنى بىر كۈن قىودن آنلر اوز حىوانلرنى
 صوغارورلر و ايكىنچى كۈن اوشبو آنا تۈە صو اچەر (كُلُّ شَرِبٍ مَّحْتَضِرٍ) ھەر
 بىر نصىب واولوش اول صودن حاضر ايتلەشدر اوزىنىڭ ايسىنە يەنى ھەرم
 اوزىنىڭ نوبتىدە حاضر بولۇپ اول صودن اولوشىنى آلور نوبت اوشبو نافەگە
 بولغان كۈننى آنلر قىودن صو آلماسلر (فَنَادُوا) بېس اوندەلەر ئمود قۈمى
 (صَاحِبِهِمْ) اوزلرنىڭ بولداشلىرىنى يەنى قدار بن سالى دىگان كىشىنى چاقوردىلەر
 اول آنا تۈەنى اولتورمەك اوچون (فَتَعَالَى) بېس قولىنە آلدى اول اوزىنىڭ
 قەلچىنى ھەم تۈەنىڭ كىلگانىنى بىر چىتىدىن كۈزەتۈپ طوردى (فَعَقَّرَ) بېس آياق
 سىنگىرىنى كېسىدى اول آنا تۈەنىڭ رانى اولتوردى ايتىنى ھەم ئمود قۈمى آراسىدە
 تقسىم قىلدىلەر اوچ كۈندىن صوڭ ئمود قۈمىنە عذاب نازل بولدى (فَكَفَىٰ كَانِ
 عَذَابِ) بېس نېچك بولدى مېنىم عذابم ئمود قۈمىنە (وَنذَرْنَا) ھەم قورقتىمىز آنلرنى
 صالح عليه السلام رسالتى برلە (أَنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ) درىنلىككە بىز بېەردەك آنلر
 اوزرىنە (صِبْغَةً وَاحِدَةً) بىر صېغەنى يەنى جىرائىل عليه السلام بىر مرتبە صېغە
 و فرىاد قىلدى (فَكَانُوا) بېس بولدىلەر وئە ورتدىلەر آنلر شول صېغە قورقوسىدىن
 (كَهَشِيمٍ الْمُعْتَظِرِ) قورۇپ تىولگان اولەن اوخشاشلى يەنى ھەلەرى ھلاك بولدىلەر
 (وَلَقَدْ بَسْرْنَا الْقُرْآنَ) وحقىق بىكلى ايتىدك بىز قرآننى (لِلذِّكْرِ) ياد قىلماق
 اوچون تاكك سەولت برلە حفظ ايتەرلەر (فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ) بېس ايا
 بارمىدەر ھېچ ياد ايتكۈچى اول قرآننى (كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ بِالَّذِينَ
 يَأْتَانَهُمْ طُوفًا بِطُوفٍ لَّوْطٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ) وآننىڭ قورقتىمىنە واوگنلەمەكەنە
 اوشانمادىلەر (أَنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ) درىنلىككە بىز بېەردەك آنلر اوزرىنە
 (حَاصِبًا) طاش ياغدەرغۈچى بولۇپنى ھەلەرىنى ھلاك ايلەدك (أَلَّا أَلْ لُوطُ)
 مگر ھلاك ايتىدەك لۇطنىڭ ابو جىعائلىرىنى يەنى اوزىنى ھەم قىلدىنى (نَجِينَاهُمْ
 بِسَعْرِ) قونقاردىق بىز آنلرنى سەرى و قىتتەدە وافع بولغۇچى عذابدىن (نِعْمَةٌ مِنْ عِنْدِنَا)
 بىزنىڭ قاشمىدىن بولغان انعاممىز برلە (كَذَلِكَ) اوشانداق (نَجَزَىٰ) جزا بېرورمىز
 كوركام جزا برلە (مَنْ شَكَرَ) نەمىكە شكرانە ايتكان كەمسەگە (وَلَقَدْ أَنْذَرَهُمْ)

و تحقیق قورققان ایدی لوط پیغمبر اوزینک قومینی (بَطْشْتَنَا) بزنک عذاب و عقوبت
 برله نونماقزندن (قَتَارُوا) بس شک کيلتوردیلر آنلر و اشانمادیلر (بِالنَّارِ) آنک
 قورقماقینه (وَأَقْدَرُ رَأْدُوهُ) و تحقیق طلب ایتدیلر آنلر لوط علیه السلامنی (عَنْ
 ضَيْفَةٍ) آنک فونافلرندن یعنی فونافلر صورتنده کیلگان فرشتهلرنی آندن صورادیلر
 فونافلر کئی بزرگه تسلیم ایلر گل دیدیلر لوط علیه السلام هیچده قبول قیلمادی
 آنلرنی اوگوتلر ایدی آنلر ابونک ایشگینی و اطوب کردیلر (فَطْمَسْنَا أَعْيُنَهُمْ)
 بس بوق ایتدک و محوقیلدق بز آنلرنک کوزلرینی یعنی کوزلری صوفر بولدی
 هم فرشتهلر تندن آنلرغه ایتدک (فَوَقُوا عَذَابِي) بس طاتوگزلر مینم عذابینی
 (وَنذَر) هم شول نرسهنی کم لوط قورقتدی سزنی آندن (وَلَقَدْ صَبَّحَهُمْ) و تحقیق
 طاکفه کرگزدی لوط قومینی (بِكُرَّةٍ) کوندزنگ اولنده (عَذَابٍ مُّسْتَقَرٍّ) قرار
 قیلغوچی بر عذاب یعنی طاک و قتنده آنلرنی هلاک ایتکوچی عذاب آنلرغه نازل
 بولدی هم آنلرغه ایتدک (فَوَقُوا عَذَابِي وَنذَر) بس طاتوگزلر مینم عذابینی هم
 قورقماقینی (وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ) و تحقیق ینگل ایلدک بز قرآنی عرب
 تلی برله سوبله گوچیلرگه معنا سینی آکلاسونلر اوچون (فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ) بس
 ایا بارمیدر هیچ نصیحت آلفوچی و وعظلهنگوچی آنک و عظلمی برله (وَلَقَدْ جَاءَ)
 و تحقیق کیلدی (أَلْفِرْعَوْنَ) فرعون قومینه (النَّذَرُ) قورقتقوچیلر یعنی موسی و هارون
 علیهما السلام آنلرنی حق دینگه اوندمهک اوچون آیتلر و معجزهلر برله کیلیدیلر
 (كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا) بالغانغه توندیلر آنلر بزنک آیتلر مزی اول معجزه لرغه اوشانمادیلر
 (كَلِّهَا) بارچه سینده کم جملہسی نوفز نورلی معجزه ایدی (فَاخَذْنَا هُمْ) بس طوندق
 بز فرعوننی هم قومینی عذاب برله (أَخَذَ عَزِيزٌ مُّقْتَدِرٌ) غالب بولغوچی هم مشرکلرنی
 هلاک ایتمهککه نادر بولغوچینک نونماقی یعنی آنلرنک همهلرینی درباغه غرق
 ایلدک (أَكْفُرْ كُمْ) اباسزنگ کافر لرکز و مشرکلرکز ای مکه خلقی (خَيْرٌ) بخشیراق یعنی
 فوئیلرهک و کوچیلره کمودر (مَنْ أُولئِكُمْ) اوشبو ذکر ایتولمش مشرک قوملردن
 یعنی البته بو مکه مشرکلری اولک اونکان عاد و ثمود قومی هم لوط قومی و فرعون
 قومی کبی کوچلی و دولتی توگللردر و آنلردن آرتوق توگللردر بس آنلرغه
 ایرشکان عذاب بو مشرکلرگه هم ایرشه بلور (أَمْ لَكُمْ بُرَاءَةٌ) یا ایسه سز لرگه
 باردرمو ای مشرکلر برائت یعنی سز لرگه هیچده عذاب کیلمهس دیوب یازلغانمودر
 (فِي الزُّبُرِ) کوکدن ایندرلگان کتابلرده (أَمْ يَقُولُونَ) یا ایسه ایتورلرمو اول

عرب مشركلىرى (نھن جَمِيعٌ مُّنتَصِرٌ) بۇلار بىر بىر مۇزگە ياردەم بېرىگۈچى جېولغان
 بىر گروھمۇ دىيۈپ (سَيَهْمُ الْجَمْعِ) نىز دىر كىم سىندىر لىش بولۇر ۋە مغلوب بولۇر
 آنلارنىڭ جەمئىيلىرى ۋە جېولماقلىرىدىن ھېچ قائىدە بولماس (وَيَوْلُونَ الدُّبْرَ) ۱ ھىم
 دۇندۇرۇلۇر آنلار آرقالرىنى صوغىشىدىن يەنى يىكلۇب صوغىشىدىن قاجۇب كېتەرلر
 (بَلِ السَّاعَةِ) بىلكە قىيامت كۈنى (مَوْعِدِهِمْ) اول مشركلارنىڭ عذاب بىرلە ۋە تاپتۇلغان
 ۋە قتلر يىدر يەنى ھەللىرى اولكۈنۈك عذاب اپتۇلۇرلر (وَالسَّاعَةَ آدْهَى) ۋە قىيامت عذابى
 قاطىراق ۋە نور قىچلىقراق دۇنيا غىنا بىندىن (وَأَمْرٌ) ھىم آچىراق ۋە ناخوشراقىدر (أَنْ
 الْمَجْرَمِينَ) دىرستلىككە مشركلر (فِي ضَلَالٍ) آزغۇنلىقىدە بولغۇچىلر دىر (وَسَعْرٌ) ھىم
 مىشقىتە ۋە قاطىلىقىدە بولغۇچىلر دىر ياكە كۈيدىرگۈچى اولئە بولۇرلر قىيامتدە (يَوْمَ
 يَسْعَبُونَ) شول كۈندە كىم چىگۈلەش ۋە سودا لېش بولۇرلر آنلر (فِي الْفَارِ) تىغۇ
 اولئە (هَلَىٰ وَجُوهَهُمْ) يۈزلىرى اوزرە يەنى آنلرنى يۈزلىرى بىرلە سودا ب تىغۇغە
 سالۇرلر ۋە فرشتەلر آنلرغە اپتۇرلر (ذُفُوفًا) طاتۇڭزىلر اى مشركلر (مَسَّ سَقْرَ)
 تىغۇ اولئىنىڭ اسسىبلىكىنى ۋە عذابىنى (أَنَّا كُلُّ شَيْءٍ) دىرستلىككە بىز بارچە نىرسەنى
 (خَلْقْنَاهُ بِقَدْرٍ) ياراتتىق آنى بىر اولچۇ ۋە مقدار بىرلە يا ايسە ھىر نىرسەنى
 تەقدىر بويىچە ياراتتىق (وَمَا أَمْرُنَا) وايەسىدەر بىزنىڭ بىيورماقنىز بىر نىرسەنى بار
 قىلماقنى نلەسەك (الْأُوحَاةَ) مگر بىرگىنە كىلمە دىر يەنى «كىن» دىمك بىرلە ھەمسى بار
 بولۇر (كَلِمَةً بِالْبَصَرِ) كوز بىرلە بىر قارماق كىمى تىزلىككە (وَلَقَدْ أَهَلَكْنَا) ۋە تەقىن
 ھلاك اپتىك بىز (أَشْيَاءَكُمْ) سىزنىڭ اوخشاشلر كۆزنى يەنى اۆلگى مشركلرنى
 (فَهَلْ مِنْ مُّدْكِرٍ) بىس ايسا بارمىدەر ھېچ ۋە غەلەنگۈچى ۋە آنلارنىڭ حالىدىن
 ھىرت آلفۇچى (وَكُلُّ شَيْءٍ) ۋەر بىر نىرسە كىم (فَعَلُوهُ) قىلدىلر اۆلگى مشركلر آنى
 (فِي الزُّبُرِ) لۇح المەھفوظە يازلىشىدەر ياكە آنلارنىڭ ھىل دىقتىرلىرىدە يازلىشىدەر
 (وَكُلُّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ) ۋەر بىر كەچكە نىرسە ھىم اولوغ نىرسە بارچە آدمىلرنىڭ اقوال
 ۋە افعالدىن (مُسْتَطَرٌّ) يازلىشىدەر ھىل دىقتىرلىرىدە ۋە آننىڭ جزأسىنى كورسەلر كىرە كىدەر
 (أَنَّ الْمُتَّقِينَ) دىرستلىككە تىقوالق اپتۇكۈچىلر (فِي جَنَّاتٍ) جنت باقچەلرنىدە بولغۇچىلر دىر
 آخىرىدە (وَنَهْرٍ) ھىم يىغەلر قاشىدە بولغۇچىلر دىر (نِ مَقْعَدِ صِدْقٍ) راستلىق ۋە تىغۇرىلىق
 اولرىدە كىم آنئە لغۇ ۋە گنا ھېچدە بولماس (هَذَا مَلِكٌ مُّقْتَدِرٌ) بارچە نىرسەگە
 كۈچى بىكۈچى پادشاھنىڭ يەنى خدائى تەئالىنىڭ قاشىدە

(۱) بولاش بىدر صوغىشىدە
 واقع بولدى بىس اوشبو
 آيت كىرە فرآننىڭ مەجىزە
 ايدىكىنە دىللى بولغان
 آيتلارنىڭ بىرسىدەر ھىم
 رى اللەغىنە اپتۇر كىم
 اوشبو آيت نازىل بولغاچ
 پىغەبىر غىلە السلام مېن
 اوشبونىڭ نى نىرسە ايدىكىنى
 بىلمەسەن دىدى نا گنا
 بىدر صوغىشى كۈنى
 كوردىمكە اول ھىزرت
 اوستىنە صوغىشى كېومى
 كىدەر ايدى ھىم اپتۇر
 ايدى سېھزىم الجىم
 اوشبو آيتنىڭ مەناسى
 ايدى بىلدەر

﴿ سورة الرحمن مكية وهي ثمان وسبعون آية ﴾

﴿ ۵۴ نھى سورە الرحمن سورەسى مكدە نازلدر ۷۸ آيتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(الرَّحْمَنُ) مرويدركه فايچانكم رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتى مشركلرگه رحمن اسمندن خبر بىردى آنلر ايتديلر بزلر رحمنى طانوماسمز وبلهه سمز بس حق تعالى اوشبو سورەنى ايندردى وبعضيلر ديبشلدركه مكه اهلى محمدكە فلان وفلان كەسەلر قرآنى اوگرەتەر دىوب طعنه قىلورلر ايدى حق تعالى بيوردى كم (الرَّحْمَنُ عَلَّمَ الْقُرْآنَ) كوپ رحمت ايتكوچى خداى اوگرەتدى وبلدردى اوزينك حبيبينه قرآنى (خَلَقَ الْإِنْسَانَ) ياراتدى، اول خداى تعالى آدمينى (عَلَّمَهُ الْبَيَانَ) اوگرەتدى وبلدردى آدميگه كوكلنده گى نرسەنى بيان ايلمه كنى وباشقەغە بلدرمه كنى سويلمهك بزلر ياكە يازماق بزلر (الشَّمْسُ) قوياش (وَالْقَمَرُ) هم آى سىر قىلورلر ويورورلر (حَسْبَانَ) بر معلوم و بيلگولى حساب بزلر كم حق تعالى اوزى مقرر قىلغاندر شونك بزلر يلنك وقتلرى معلوم بولور (وَالنَّجْمِ) دخى بيرده اوسكان اولهن (وَالشَّجَرِ) هم آغاچ (يَسْجُدَانِ) سجده قىلورلر يعنى بوى صونارلر خداى تعالى نك فرمانينه بعضيلر ديبشلدركم اولەنلر و آغاچلر هم بزنك كى سجده قىلورلر لكن آنلرنك سجده قىلورلى بزرگه كورنەس نسيح ايتولرى بلونە گان كى (وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا) وكوتەردى خداى تعالى كوكنى يعنى بيرنك اوستنده طوندى (وَوَضَعَ الْمِيزَانَ) هم ياراتدى ياكە ايندردى خداى تعالى اولچەونى ياكە اولچەو يامامافنى واستعمال ايتمه كنى آدميلرگه بلدردى (أَنْ لَا تَطْفُوا) شونك اوچون كم چيكنن چقاكز سز (فِي الْمِيزَانِ) اولچەوده يعنى نرسەنى اولچەو بزلر اولچەب بيرگانە هم آغانە عدللكدن چقاكز وغيانت ايتمه كز (وَأَقِيمُوا الْوِزْنَ) هم قائم ونوغرى قىلكز اولچەمه كنى (بِالْقِسْطِ) عدللك ونيگزلر بزلر (وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ) دخى كيم قىلماكز اولچەونى يعنى كيم ايتوب اولچەمه كز كامل اولچە كز تاكم قيامت ميزانى يانينه بارغانده شرمته بولماكز (وَالْأَرْضَ وَضَعَهَا) وييرنى توشەدى خداى تعالى ياكە قويدى آنى صو اوستنده (لِلْأَنَامِ) تاكم خلايقلر آنه فرار ايتسونلر اوچون (فِيهَا فَاكِهَةٌ) بولغوجيدر اول بيرده تورلى بيشلر (وَالنَّخْلُ ذَاتُ الْأَكْمَامِ) دخى

خرما قابوللرېنك اېھسى بولغوجى خرما آغاچلرى خرما يېمىشلىرىنىڭ افضل بولغىنىدىن
 آنى خاسلاپ ذكر قىلدى (وَالْحَبُّ ذُو الْعَصْفِ) دىنى باردىر اول يېردە يانفراق
 وصالام اېھسى بولغوجى اولرقى يعنى بىغداي و آرپە كىيى سالامدىن آبروب
 آلونا تورغان اولرقلر (وَالرَّجَانُ) ھەم يېردە باردىر خوش ايسلى اولەنلر (فَبَآئِ
 الْآلَاءِ رَبِّكُمَا) بس اى آدمىلەر ھەم پىرىلەر پىروردكار كۆزنىڭ نىعمىتىدىن قايسىنى
 (تَكذَّبَانِ) يالغانغە نوتارسىز وانكار قىلورسىز يعنى خىداي تىعالىدىن دىيۇب اعتقاد
 اېتمەسىز اوشبو جەملە بوسورەدە نىكارار وفات فات ذكر اېتولمىشىدىر زىرا كە
 بوسورە خىداي تىعالىنىڭ ھەر تولى نىعمىتىنىڭ ذكرىنە مۇشەنلىرىدە بس ھەر بىر نىعمىتى
 ذكر اېتكەندىن سوڭ اوشبو سۆزنى قايتاروب اېتىدى و نىكارار كىلتوردى
 تاكىم اوقۇچىلرغە ھەم اېشتىكۇچىلرغە تىنبە بولسۇن خىداينىڭ نىعمىتى كۆپ
 اېدىكىنى ايسلىرىنە كىلتورسۇنلر اوچون (خَلَقَ الْإِنْسَانَ) باراندى خىداي تىعالى
 آدمىنى يعنى آدم تىلىھە السىلامنى (مِنْ صُلَالَةٍ) قوروفغان بالىقىدىن (كَالْفَخَّارِ) چولمەك
 بالىقى كىيى پىشكان بالىقىدىن (وَخَلَقَ الْجَانَّ) ھەم باراندى پىرىنى (مِنْ مَّارِجٍ) سانى
 وتوتونسىز بولغوجى بالقوندىن (مِنْ نَّارٍ) اولدىن يعنى پىرىلرنىڭ اصلى بولغان جاننى
 اول بالقوندىن باراندى (فَبَآئِ الْآلَاءِ رَبِّكُمَا) بس پىروردكار كۆزنىڭ نىعمىتىدىن قايسىنە
 (تَكذَّبَانِ) انكار قىلورسىز واوشانماسسىز اى آدمى بىرلە پىرىلەر (رَبِّ الْمَشْرِقَيْنِ)
 اېكى مشرقنىڭ پىروردكارى و بارانقۇچىسىدىر اول خىداي تىعالى يعنى جەبىگى
 مشرق بىرلە قىشقى مشرق (وَرَبِّ الْمَغْرِبَيْنِ) ھەم اېكى مغرىنىڭ يعنى جاي مغرى
 بىرلە قىش مغرىنىڭ پىروردكارى و خالقىدىر مشرق و مغرىنىڭ اختلافى ھەم قوياشنىڭ
 چىقماق و باطماق و يىلنىڭ وقتلىرى تولى تولى بولماق ھەمەسى خىداينىڭ نىعمىتى
 و رىھىتىدىر و خىلايقنىڭ آسايىش و راھىتىرىنە سىبىدىر (فَبَآئِ الْآلَاءِ رَبِّكُمَا) بس
 رىبۇزنىڭ اوشبو نىعمىتىنىڭ قايسىنە (تَكذَّبَانِ) انكار قىلورسىز واوشانماسسىز
 اى آدمىلەر ھەم پىرىلەر (مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ) بول يېردى خىداي تىعالى اېكى درياغە
 بىرىنىڭ سوى طائلى و بىرى طوزلى و آچىدىر تاكىم اول اېكى دريا خىداينىڭ
 امرى بىرلە (يَلْتَقِيَانِ) بىر بىرىنە يولوقىرلر اول اېكى دريا فارس دىنگىزى
 بىرلە روم درياسىدىر كە ھەر مېھلىدە بىر بىرىنە يولوقىرلر (بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ) اول
 اېكى دريانىڭ آراسىدە بىر مانع و پىردە باردىر يعنى جىزىرلەر و اطلولر باردىر كە
 شول سىبىلى (لَا يَفِيئَانِ) بىر بىرىنە ھجوم اېتمەسلىرىنىڭ يعنى بىر بىرىنە قوشولماسلىرى

(۱) جابر ابن عبدالله
 رضى الله عنه دن منقۇل-
 لىدىر كە پىغمىرىمىز ئىلھى
 السلام اوشبو سورھنى
 اولدىن آخىرىنە قىدىر
 بىزلىرگە اوقۇدى سوڭرە
 بىوردى كە پىرىلەر سىزدىن
 چىشىرىق اېكەنلر
 خىداينىڭ كلامىنە جواب
 بىرودە زىرا كە مېن ھەر
 قاچان «فَبَآئِ الْآلَاءِ رَبِّكُمَا
 تَكذَّبَانِ» دىيۇب اوقۇ-
 سام آنلر «ولا تكذب
 بشئ من نعمائك ربنا»
 دىيۇب يعنى اى پىرورد-
 دكار مەن بىز سىنىڭ ھىچ
 بىر نىعمىتىڭنى يالغانغە
 تونمايمىز دىيۇب جواب
 بىردىلەر سىلر ھىچ بىر
 جواب بىرماينچە تىك
 نولدىڭىز دىدى تىسىر.

ناکم ہر ایک سینک خاصیت لری باطل یولور ایدی یا کہ مقرر ایتولمش چیکلرندن
 اونہسلر و اوشبو در یالرنک بولباق خلایفہ کوب فائتہ لیدر و خداینک نعمتیدر
 (فَبَآیَ الْآءِ رَبِّکُمْ) بس پروردگار کونک اوشبو نعمتلرندن قایوسینہ (تَکْذِبَانِ)
 سزلر انکار قیلورسز (یَخْرُجُ مِنْهَا الْوَلُوءُ) چقار اول ایکی دینگزدن بنبو
 (وَالرَّجَانُ) ہم مرجان یعنی طوزلی دریادن بنبو چقار و طانلی دریادن مرجان
 چقار کم آنلر برلہ زینتلہ نورسز ہم صانماق و آلباق برلہ فائتہ حاصل قیلورسز
 بس آنلرنک چقباتی خداینک نعمتیدر (فَبَآیَ الْآءِ رَبِّکُمْ تَکْذِبَانِ) بس ربکونک
 نعمتلرندن قایوسینی تکذیب قیلورسز و بالفائتہ تونارسز (وله الجوار المنشآت)
 ہم خدای تعالی نک تصرفندہ بولغوچیدر یا کما یورنولمش کیمہلر فی سورمہ ک
 و یورتمہ ک (فی البعر) دریادہ (کَالْاعْلَامِ) اولوغلقہ طاوولر کبی بولغوچی کیمہلر فی
 و کارا بلر فی یورتمہ ک بندہلرنک فائتہ سی اوچونکم بوہم خداینک اولوغ نعمتیدر
 (فَبَآیَ الْآءِ رَبِّکُمْ تَکْذِبَانِ) بس ربکونک نعمتلرندن قایوسینہ انکار قیلورسز
 (کُلُّ مَنْ عَلَيْهَا) بیر اوزرنده بولغان جان ایہسینک بارچہ سی فانی و ملاک
 بولغوچیدر میج کم ترک فالہاس (وَبَيْنِي وَبَيْنَهُ رَبُّكَ) و بانی فالور
 ہیچہ فانی بولہاس پروردگار کونک ذاتی (ذُو الْجَلَالِ) عظمت و اولوغلق
 ایہسی بولغوچی ذات (وَالْاِکْرَامِ) ہم حرمتلی ایتمہ ک ایہسی بولغوچی یعنی
 اوز فضل برلہ نلہگان بندہ سینہ ا کرام ایتموچی (فَبَآیَ الْآءِ رَبِّکُمْ تَکْذِبَانِ)
 بس ربکونک نعمتلرندن قایوسینہ انکار قیلورسز و اشانماسز (یَسْئَلُهُ) صورار
 اول خدای تعالی دن اوزینک حاجتینی (مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْاَرْضِ) کوکلر دہ ہم
 یپردہ بولغان کسہلر مہلری آ کما محتاجدر (کُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ) ہر وقتہ
 اول خدای تعالی بر اشنی توزومہ کدہ و بو ادرا مانقہ دہر محتاجک حاجتینی بیرور
 عاجزلرگہ یاردم قیلور صرفا و نرغہ شفا بیرور قایغولیلر فی شاد ایلر (فَبَآیَ
 الْآءِ رَبِّکُمْ) بس پروردگار کونک نعمتلرندن قایوسینہ (تَکْذِبَانِ) انکار قیلورسز
 (سَنَفَعُ لَكُمْ) تیزدز کم حساب قیلورمز سزلر فی (اٰیَةُ الثَّقَلَانِ) ای ایکی گروہ
 یعنی آدمیلر و پریلر کم ایکی اولوغ طائفہ لدر (فَبَآیَ الْآءِ رَبِّکُمْ تَکْذِبَانِ)
 بس ربکونک نعمتلرندن قایوسینہ، بالفائتہ طونارسز (بَا مَعَشَرَ الْجَنِّ وَالْاِنْسِ)
 ای پریلر ہم آدمیلر گروہی (اِنْ اَسْتَطَعْتُمْ) اگر قادر بولسہ کوزسز و کوچکز
 بیتسہ (اِنْ تَسْتَفْتُوا) اونوب چقما کوزغہ و قاجما قغہ (مِنْ اَقْطَارِ السَّمَوَاتِ وَالْاَرْضِ)

كوكلر نك هم بيرلر نك چيئلرننن (فَانْفُوا) بس اونوكوز سز وچغوب كينكز يعنى
 ا گر خداينك فضا سننن يا كه اولومدن فاجوب كوكنك هم بيرنك چيننن اونوب
 وچغوب كيتا آل سهكز كينكز هم فاجكز (لَاتَنْفُونَ) اونوب چخا آلماس سز
 سز لر البته (الْأَبْسُلَان) مگر بر نسلط و غلبه بر له گنه ساها آلور سز لکن
 سز لرد ه اول قوَت و نسلط بوقدر هر بيرگه بار سهكز اولوم سز نك آر نكز دن
 بارور هيچده فاجوب فور تولا آلماس سز (فَبَايَ الْآلَمِ رَبُّكُمْ نَكَذَّبَانِ) بس
 پروردگار كز نك نعمتلرننن فايوسينه انكار قيلور سز اي آدميلر وهر ييلر (بِرَّسَلِّ
 عَلَيْكُمْ) بيارلش بولور سز لدن هر ايكي گروهنك عاصيلري و مشركلري
 اوزرينه (شَوَاطُ مِنْ نَارٍ) اوطنن بولغوجي خالص يالقون (وَنَعَّاسٍ) هم فارا
 توتون يعنى گاهما يالقون بر له وگاهي توتون نسر له آنلرني عذاب قيلورلر (فَلَا
 تَنْفَعُونَ) بس ياردم ايتوشه آلماس سز و بر بر كز دن عذابني كيتاره آلماس سز
 (فَبَايَ الْآلَمِ رَبُّكُمْ نَكَذَّبَانِ) بس ربكز نك نعمتلرننن فايوسيني تكذيب قيلور سز
 (فَإِذَا انشَقَّتِ السَّمَاءُ) بس هر فايچان يارلسيه كوك يعنى فرشتهلر اينك اوچون
 كوك نك ايشكلري آچولسه (فَكَانَتْ) بيس بولسيه (بَوْرَقَةً كَالسَّيْفَانِ) بر فزل گل
 كسي ياغ اوخشا شلي بولغوجي يعنى تورلي توسلرده بولوب يالطراب طور سه
 (فَبَايَ الْآلَمِ رَبُّكُمْ نَكَذَّبَانِ) بس پروردگار كز نك نعمتلرننن فايوسينه سز لر انكار
 قيلور سز (فَيَوْمَئِذٍ) بس شول كونده (لَا يُسْتَلُ) صورالمش بولماس (عَنْ ذُنْبِهِ)
 فيلغان گناهننن (انْسٍ) آدميلر (وَلَا جَانٍ) دخي هر ييلر (۱) يعنى آنلردن بلور
 اوچون صوراماسلر زيرا كه آنلر نك فيلغان گناهلري معلوم و عمل دقتلر ينه
 يازلغان بولور صوراماق حاجت بولماس بلكه عتاب و شلته اوچون گنه صورارلر
 (فَبَايَ الْآلَمِ رَبُّكُمْ نَكَذَّبَانِ) (يَعْرِفُ الْمَجْرُمُونَ) طانولمش بولورلر مشركلر
 قيامنده (بِسَبِيحِهِمْ) علامتلي بر له كم يوزلري فارا بولور و كوزلري كوك بولور
 (فَيُؤَخِّدُهُمْ) بس طوتولمش بولورلر آنلر (بِالنَّوَاصِي) ما كُلاي ساچلري بر له
 (وَالْأَفْدَامِ) هم آياقلري بر له يعنى زبانيلر آنلرني ما كُلاي ساچلرننن طوتوب
 سودراب نوموغه ايلتورلر و آياقلرنننن طوتوب يوز توبان آنلرني اولقه طاشلارلر
 (فَبَايَ الْآلَمِ رَبُّكُمْ) بس پروردگار كز نك نعمتلرننن فايوسينه (نَكَذَّبَانِ) سز لر
 انكار قيلور سز مشركلرني نوموغه سالغانننن صوك فرشتهلر آنلرغه ايتورلر
 (هَذِهِ) اوشبودر (جَهَنَّمَ الَّتِي) شونداين نوموغ كم (يُكْتَبُ بِهَا الْمَجْرُمُونَ) يالغانه

(۱) ديمشلر در كم قبلغان
 عمللرننن سؤال ايتو
 لهاونك سببي شولدر كم
 خدای تعالی اوزينك
 علم قدیمی ايله آنلر نك
 بارچه احواليني بلور
 هم كراما كاتيبين فر-
 شتهلري عمل دقتلرلر-
 ينه يازغان بولورلر
 حتى فرشتهلر آدميلردن
 وهر ييلردن فلان اشني
 اشله دكز مي ديوب
 صوراماسلر بلكه
 صورامايچه آنلر نك
 علامتلرننن بلورلر
 اوشبو آيت ايله حجر
 سورمسته كي (فوربك
 لِنَسْأَلُكُمْ اجْمَعِينَ) آيت
 كريمة سي آراسنده
 منافات بوقدر زيرا كه
 اول آيتنه كي سؤال
 قيلور مز بارچه سننن
 ديمككن مراد شولدر كم
 آنلردن فلان گناهنن
 ني اوچون اشله دكز ديوب
 صورالور فلان گناهنن
 اشله دكز موديبوب صو-
 رالاس يا كه ايكي
 آيت كريمة ني شوبله
 توفيق ايدلور كم قيامت
 كوننده بعض موطنده
 سؤال ايدلور و بعض
 موطنده ايدلماس يا كه
 بر اونك اشله گان اشلري
 طوغر يسنه ايكنه پيدن
 سؤال ايدلماس والله اعلم تبیان.

طونار ايدىلىر آنى مشركلر و آڭا اشانماس ايدىلىر (يَطُوفُونَ) طواف قىلورلر
 نموغه مشركلر (بَيْنَهُمَا وَبَيْنَ حَيْمِ اَنْ) نموغ اوطلى برله اسىلگى بيك قَوْنلى
 بولغان اسى صو آراسنك يعنى هر قاچان اوطنك ياندرماقندن طاقتمسز بولوب
 فرياد ايتسەلر آنلرنى. قايناب تورغان اسى صو اچينه سالورلر تاكم بارچه
 اعضالرى قورلور آندن چغاروب ينه اوطقه سالورلر اوشبو طريقه اوط برله
 اسى صو آراسنك آنلر طواف اينەلر (فَبَآىْ اَلَّامِ رَبَّكُمَا تَكْذِبَانَ) (وَلَمَنْ خَافَ)
 و بولغوجيدىر شول كېسەگە كم فورخىسى (مَقَامِ رَبِّهِ) پروردكارى فاشنە تورودن
 يعنى خداى تعالى نك حسابندن قورقوب گناھنى قويغان كشىلەرگە بولغوجيدىر
 آخزە (جَنَانِ) (۱) ايكى جنت يعنى آنلرغە جنت باقەلرندن ايكى باقە
 بىرلور (فَبَآىْ اَلَّامِ رَبَّكُمَا تَكْذِبَانَ) (ذَوَاتَا اَفْتَانِ) بولماتلر و آغاچلر ايسەسى
 بولغوجيدىر اول ايكى باقە يعنى آنە هر تورلى يمشلر بولور (فَبَآىْ اَلَّامِ رَبَّكُمَا
 تَكْذِبَانَ) (فِيهَا عَيْنَانِ) بولغوجيدىر اول ايكى جنتە ايكى چيشمە (تَجْرِيَانِ)
 آقارلر اول چيشمەلر جنت اھلى نلەگان طرفلرغە برسى تسنيم و برسى سلسبيل
 چيشمەلر يدر (فَبَآىْ اَلَّامِ رَبَّكُمَا تَكْذِبَانَ) بس رېجھلر نى نعمتلرندن فايوسېنە انكار
 قىلورسز كم سز نك اوچون شونداين راحتلر ولدنلر حاضرلەدى (فِيهَا مِنْ كُلِّ
 فَاكْهَةٍ) بولغوجيدىر اول جنتلردە هر تورلى يمشدن (زَوْجَانِ) ايكى صنف برسى
 دنياداغى كىي و برسى مېچ كوز كورمەگان و قولاق ايشنەگان بولور (فَبَآىْ اَلَّامِ
 رَبَّكُمَا تَكْذِبَانَ) (مُتَكَبِّرِينَ) طابانغوجيلر بولورلر جنت اھلى اول جنتلردە (عَلَى
 فُرُشٍ) شونداين نوشەكلر اوزرينە كم (بَطَانِيْنَهَا) آنلرنك آستارلرى بولور (مِنْ
 اسْتَبْرَقٍ) محكم توفولغان آصلدن و طشلىرى نوردن بولور (وَجَنَّاتٍ مِّنْ دَاوۡنِ
 هَمۡ اَوْشبو ايكى جنت آغاچلرينك يمشلرى شوڭا يقيندر كم اولتورغان هم باطقان
 كشىنك قولى آنلرغە ايرسە و ديمشلدركم اكر جنتە گى كشى باطقان اورنندن
 بر يمشنى آرزو قىلسە آغاچنك بوطاغى اوز اوزندين ايسگولوب آڭا يقين
 كىلور اول يمش آنك آخزىنە كرور (فَبَآىْ اَلَّامِ رَبَّكُمَا تَكْذِبَانَ) (فِيهِنَّ قَاصِرَاتُ
 الطَّرْفِ) بولغوجيدىر اول جنتلر نك منزللرندە قسقه كوزلى بولغان حوريلر يعنى
 ايرلرندن باشقەگە كوزلرى نوشمەگان حورقلرى كم (لَمْ يَطْمِئِنَّ) نيكەدى و ايرشمەدى
 اول حوريلرغە (اُنْسِ) آدميلر (قَبْلَهُمْ) آنلرنك ايرلرندن الگارى جنتە (وَلَا جَانٌّ) هم
 نيكەدى آنلرغە پىريلر يعنى آنلرغە مېچ مەك قولى نيككان بولماس (فَبَآىْ اَلَّامِ

(۱) خداى تعالى دن
 قورقوب آڭا مخالفتنى
 قويغان هم طاعت و عبادت
 كە دايمچىلىق اينكان
 كېسەلرگە ايكى جنت
 بولور برسى خدايدن
 قورقوجى آدميلر
 اوچون و برسى خدايدن
 قورقوجى پىريلر
 اوچون زيرا كه خطاب
 هر ايكى گروهقەدر
 ياكە آنلردن هر كەسەگە
 ايكى جنت بولور بر
 جنت اعتقادى اوچون و بر
 جنت عملى اوچون ياكە
 جنت طاعت و عبادت
 لرى اوچون و بر جنت
 گناھدن طبولغانى اوچون
 يا ايسە بر جنت عملينك
 اجر و ثوابى و بر جنت
 خداى تعالى نك فضللى
 بولور ياكە بر جنت
 روحانيه و بر جنت
 جسمانيه بولور والله
 تعالى اعلم تبيانن

رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ) بس پروردگار كُزْنَك اوشبو نعمتلرنىن قايسىنى يالغانغه طوتارسز
 اى آدميلر وپريلر (كَانَهُنَّ الْيَاقُوتُ) گويا كه اول حوريلر ياقوتلر صافلقده
 ولطافته (وَالْمَرْجَانُ) هم مرجانلر پاكيزه لك و نزاكتنه (فَبَيَّاتِ الْأُمَّ رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ)
 (هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ) ايا ايند گولك ايتمه كندك جزاسى بولورمو (إِلَّا الْإِحْسَانُ) مگر
 ايند گولك ايتمه ككنه بولور بىنى ايند گوملنك جزاسى جنتلر هم جنت نعمتلر بدر (فَبَيَّاتِ
 الْأُمَّ رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ) (وَمَنْ دُونَهُمَا جَنَّتَانِ) واوشبو ذكر ايتولمىش ايكى جنتلر باشقه
 ينه ايكى باقچه باردرد اولگى ايكى جنت صاف آلتوندىن ساقلر اوچوندر و صوغى
 ايكى جنت صاف كوشدن اصحاب اليمينلر اوچوندر ديهشدر (فَبَيَّاتِ الْأُمَّ رَبِّكُمَا
 تُكذِّبَانِ) (مُدَاهَا مَثَانِ) غايت ياشلىكدىن فارغه مايل بولغوچى ياشل نوسليلردر
 اول ايكى جنت (فَبَيَّاتِ الْأُمَّ رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ) (فِيهِمَا عَيْنَانِ نَضَّاحَتَانِ) بولغوچيدر
 اول ايكى جنتده صو برله فايناب طورغوچى ايكى چشمه (فَبَيَّاتِ الْأُمَّ رَبِّكُمَا
 تُكذِّبَانِ) (فِيهِمَا فَاكِهَةٌ) اول ايكى جنتده تورلى يمش بولغوچيدر (وَنَخْلٌ) هم خرما
 آغاچلرى باردرد (وَرُمَّانٌ) دغنى انار يمشى باردرد (فَبَيَّاتِ الْأُمَّ رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ)
 بس ربكُزَنك نعمتلرنىن قايسىنى تكدىب قىلورسز كم جنتده سز لرگه اوشبو
 قدر نعمتلر ويمشدر عطا ايدار (فِيهِنَّ خَيْرَاتٌ حَسَنَاتٌ) اوشبو دورت جنتلرده
 باردرد كوركام يوزلى بولغوچى سايلانمىش واختيار ايتولمىش حوريلر (فَبَيَّاتِ الْأُمَّ
 رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ) بس ربكُزَنك نعمتلرنىن قايسىنه انكار قىلورسز كم سز لرگه
 جنتده حوريلر بيروز (حُورٌ مَّقْصُورَاتٌ) ياشلمىش حور قزلر بدر (فِي الْغِيَامِ)
 چادرلر اچنده (فَبَيَّاتِ الْأُمَّ رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ) (لَمْ يَطْمِئِنَّ) نيكه دى وايرشمه دى
 اول حوريلرغه (أَنْسَ قَبْلَهُمْ) آدميلر آنلرنك اوز ايرلرنىن الكارى (وَلَا جَانٌ)
 هم نيكه دى آنلرغه پريلر (فَبَيَّاتِ الْأُمَّ رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ) بس پروردگار كُزْنَك
 نعمتلرنىن قايسىنه انكار قىلورسز كم سز لرگه جنتده شونداين چنتلر ميسر
 قىلور (مُتَكَيِّمِينَ) طايانفوجيلر بولورلر جنت اهلى جنتده (عَلَى رَفْرَفٍ خُضْرٍ)
 ياشل بولغوچى رفرى اوزرينه رفرى طايانا طورغان اورن اسميدر (وَعِيقْرَى حَسَنَاتٍ)
 هم قيمتلى بساطلر وپالاسلر اوزره (فَبَيَّاتِ الْأُمَّ رَبِّكُمَا تُكذِّبَانِ) بس پروردگار كُزْنَك
 اوشبو نعمتلرنىن قايسىنه انكار قىلورسز اى آدميلر وپريلر (تَبَارَكَ اسْمُ
 رَبِّكَ) اولوغ بولدى سينك ربكُزَنك اسمى (ذَى الْجَلَالِ) عظمت و اولوغلق ايهسى
 بولغوچى ربك (وَالْأَكْرَامِ) (۱) هم حرمتلهمه كه ايهسى بولغوچى.

(۱) حضرت عائشه رضی
 الله عنها دن منقولدر كه
 پيشهبرمز صلى الله عليه
 وسلم نمازدن فارغ
 بولغاچ « اللهم انت
 السلام ومنك السلام
 تباركت يا ذا الجلال
 والاكرام » ديه چك مقدار
 اولتورور ايدى تبيان.

﴿ سورة الواقعة مكية وهي ست وتسعون آية ﴾

﴿ ٥٥ جی سورہ واته سورہسی مکہدہ نازلدر ٩٦ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(اذا وقعت الواقعة) یاد فیلغلیم، فایچان واقع بولسه واقع بولغوجی یعنی قیامت قائم بولسه (لَیْسَ لَوْفَتِهَا كَاذِبَةٌ) یوقدر اول قیامتک واقع بولماقنده وکیلیمه کنده هیچ بریالغان یعنی البتہ واقع بولسه کیره کدر (خافضة) توشورگوجیدر برگر وهنی اسفل السافلین گه عدل یوزندن (رافعة) کونه رگوجیدر ایکنجی گروهنی اعلاى علیین گه فضل یوزندن. (اذا رجعت الأرض رجاً) یاد فیلغل هر فایچان حرکت ایتدرلمش وسلکتولمش بولسه بیرنی برسلکوتمهک شول طریقہ کم آنک اوستنک بولغان بنالر وعمارنلر بارچہسی خراب ووبران بولسهر (وبست الجبال بساً) هم سورلمش بولسهر طاولر برسورمهک تا کم تمام واطلوب پاره پاره بولسهر (فیکانت هباءً منبثاً) بس بولسهر اول طاولر وئهورلسه طارالمش وصاهولمش طوزان بولوب (وکنتم) هم بولسه گز سز ای مکلفی بنتلر شول وقتده یعنی قیامتده (ازواجاً ثلثه) اوچ صنفلر یعنی اوچ نورلی بولوب بولنسه گز (١) برصنقی (فأصعاب الیمینة) بس اوک قولنک ایهلری (ما أصعاب الیمینة) فی نرسه در اوک قولنک ایهلری بوسوز آنلرنی تعظیمدر یعنی «فی اولوغ کسهلدر اول اصعاب الیمینلر آنلر حضرت آدم علیه السلامک آرفاسندن خدای تعالی ذریتلرنی قهارخان وقتده حضرت آدمک اوک یاغنده طورغان کسهلدر شول سببلی آنلرنی اصعاب الیمین» دیورلر یا که عمل دقتلری اوک قوللرینه بیرلگان کسهلدر یا که «اصعاب الیمین» دیبهک «جنت اهل» دیبه کدر زیرا که جنت عرشنک اوک طرفنده در (وأصعاب المشئمة) هم صول قول ایهلر (ما أصعاب المشئمة) فی نرسه در صول قول ایهلری آنلر اخراج ذریات وقتده آدم علیه السلامک صول یاغنده طورغان کسهلدر شول جهنمن آنلرنی «اصعاب الشمال» دیورلر یا که عمل دقتلری صول قوللرینه بیرلگان کسهلدر یا که «نوغ اهل» دیبه کدر کم نموغ عرشنک صول یاغنده در بعضلر اصعاب المشئمة شولملق ایهلری یعنی: «شوم وخیرسز بولغان گروه دیبه کدر» دیورلر «مشئمة تشامدن ومبینه بمن وبرکتین مأخوذر» دیورلر اول تقدیرده «اصعاب الیمینة» دیبهک خیر وبرکت

(١) اوچ گروهنک برسی اصعاب الیمین و برسی اصعاب الشمال و برسی سابقونلدر حضرت ابن عباس رضی الله عنهما دن منقولدر که «اصعاب الیمین شول کسهلدر کم آدم علیه السلامک صلبندن ذریتی اخراج ایتولگاند، حضرت آدمک اوک یاغنده نوروب الله تعالی آنلرنک حقنہ بوللر جنتده در» دیدی واصعاب شمال شول کسهلدر کم «اخراج ذریات وقتده حضرت آدمک صول یاغنه نوروب الله تعالی آنلرنک حقنہ نارده در» دیدی خزینة الاسرار.

ايه لرى دېيك بولور (وَالسَّابِقُونَ) و اوظوچيلر هم بار چه قوملردن الكارى بولغوچيلر درجه و مرتبه ده يا كه جنتكه همه دن الكارى كركوچيلر (السَّابِقُونَ) سبقت اينكوچيلر و الكارى بولغوچيلردر ايمان كيلتورمه كنه يعنى «همه دن اول ايمان كيلتورگان كهمه لردر فرعون قومندن مؤمن بولغان خر قبل هم حبيب النجار هم ابوبكر الصديق و على المرتضى رضى الله عنهم» كى يا كه سابقون اهل قرآندر يا كه صوغش صفته سبقت اينكوچيلردر يا كه تكبير نعره به گه ايرشكوچيلردر (أُولَئِكَ) اوشبو گروه (الْمُقَرَّبُونَ) يقين ايتولمشلردر رحمتكه و كرامتلكه (فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ) نعمت ايه سى بولغان باقچه لرده و جنتلرده (ثَلَاثَةٌ مِنَ الْأَوَّلِينَ) اولوغ و كوب بولغان گروهدر آنلر اولگيلردن يعنى اولگى پيغمبرلردن هم امتلرندن (وَقَلِيلٌ مِنَ الْآخِرِينَ) هم آزغنه جماعتدر صوگيلردن يعنى محمد عليه السلام امتلرندن حاصل معنا شولدركه اولگى امتلردن بولغان سابقينلر اوشبو امتدن بولغان سابقونلردن كوبره كدر و اوشبو سابقونلر جنتلرده بولغوچيلردر (عَلَى سُرٍّ مَوْضُوعَةٍ) تورلى اصل طاشلر برله بيزه تلمش تختلر و كرسيلر اوزرنده (مُتَّكِنِينَ) طايانقوچيلر (عَلَيْهَا) اول تختلر اوزرينه (مُتَّقَابِلِينَ) بر برينه قارشى بولغانلرى حالده (يَطُوفُ عَلَيْهِمْ) طواف قىلورلر آنلر اوزر يعنى آنلرغه خدمت ايتيهك اوچون تيكوره لرنده يورورلر (وَلَدَانٍ مُّخْلِطُونَ) باشلك صورتى اوزرهمنگو فالدرلمش ياش اوغلانلر يعنى هميشه اول خدمتچيلر ياش اوغلان بولوب تورورلر هيچه اوسمه سلر زيرا كه خدمتكارلك اوچون ياش اوغلانلر مناسبدر و آنلر جنت اهليتك تيكوره لرنده طواف ايتهلر (بِأَكْوَابٍ) كوزه لر برله (وَأَبَارِقٍ) هم قومغانلر برله (وَكَأْسٍ مِنْ مَعِينٍ) هم شرابدن طولى بولغان كاسه لر برله آنلرغه صونارلر (لَا يُصَدَّعُونَ عَنْهَا) باش آغزنى طارنماسلر آنلر اول شرابنى اجهك سببلى يعنى دنيا شرابلى كى خمارى بولماس و باشنى آغز ندرماس (وَلَا يَنْزِفُونَ) هم ايسروب عقلسز و هوشسر بولماسلر اول شرابنى اجهك برله (وَفَاكِهَةٍ) دى طواف ايتهلر اول اوغلانلر آنلرغه تورلى بيشلر برله (مِمَّا يَنْخَبِرونَ) شول نرسه دن كم اختيار قىلورلر و صايلازلر آنى جنت اهلى اوزلرى (وَلَحْمِ طَيْرٍ) هم قوش ايتى برله طواف قىلورلر (مِمَّا يَشْتَهُونَ) شول نرسه دن كم اشتها قىلورلر و آرزو ايتهلر آنلر يعنى قوش ايتلر ينك نى كيفيته پشورلگانى نى تله سلر شونى كيلتورورلر (وَحُورٍ عِينٍ) هم كيلورلر اول سابقونك خدمتلر ينه جنته آنى بوزلى

وایرکن کوزلی بولغوجی حور قزلی (کامثال اللؤلؤ المكنون) صدق اچندہ
 اورتولمش قیمتلی احو اوخشاشلی بولغوجیلرکم هیچ طوزان نوماغان وکشی کوزی
 نوشمه گان بولورلر (جزاء) جزاء بیرمه ک جزایرورمز آنارغه اوشبونعمت وکرامتلرنی
 (بما كانوا يعملون) شول نرسه سبیلی ککم اشلر بولدیلر وعمل قبلدیلر دنیاده
 (لا یسمعون فیها) ایشتنه سلر آنلر جتندہ (لغوا) بی هوده وبوش سوزنی (ولأنائباً)
 هم گناهفه سبب بولغوجی سوزنی سوگوشمه ک وقباحت سوزلر ایتوشمه ک کبی
 (الأقبلاً) مگر ایشنورلر آنلر جتندہ شول سوزنی (سلاماً سلاماً) یعنی همیشه
 بر برلرینه سلام ایتورلر هم فرشتهلر آنارغه سلام ایتورلر (وأصحاب الیمین) واولک
 قول ایهلری (ما أصحاب الیمین) نی نرسه در اونک قول ایهلری یعنی الوغ ومکرملر
 هم آنلر بولغوجیلردر (فی سدر مخضود) نیگه نه کسز سدر آغاچلر ینک کوله گه سنده
 (وطلح منضود) هم یمش برله طولی بولغوجی موز آغاچینک کوله گه سنده (وظل
 مدود) دخی صوزوامش ودایم بولغان کوله گه لکده کوله گه دن مراد راحتدر
 دیمشلر یعنی همیشه راحتدر بولورلر (وماء مسکوب) دخی عدین جتندنن قویلغوجی
 بولغان صونک یاننده (وفاکة کثیرة) هم کوب یمشلردہ (لامقطوعة) کیسولمش
 توگلدر اول یمشلر یعنی هیچ بر زمانده منقطع بولماس همیشه اوسوب طورور
 دنیا یمشلری کبی جای کونینه گنه خاص بولماس (ولا ممنوعة) دخی طیولمش
 توگلدر یعنی اصحاب یمیننی اول یمشلرنی آشاددن هیچ کم منع ایتمه س اوز اختیارلرنه
 بولور (وفرش مرفوعة) هم یلند قیمتلی بولغان فراشلر وتوشه کلرده بولورلر آنلر
 یا که فراشلردن مراد جتندہ گی خاتونلردر (اننا انشأناهن) درستلکده بز یاراننق
 اول جنت خاتونلرینی (انشأنا) بر یاراننق یعنی آنلرنک همهلرینی بر یاشده
 یاش قزلی قیلورمز فارچقلمر هم جنتکه کرگانده یاش قز بولورلر (فجعلناهن)
 بس قیلدق بز آنلرنی (ابکاراً) باکره قزلیر یعنی ایرلری آنلر برله صعبت قیلغان
 صایون آنلرنی باکره طابارلر (عرباً) ایرلرینی سویگوچیلر وآنلرغه عاشق
 بولغوجیلر قیلدق (انرباً) همهلرینی بر قرداش وبر یاشده بولغوجیلر قیلدق (۱)
 واوشبو نعمتلر حاضر ایدلمشدر (لأصحاب الیمین) اولک قول ایهلری اوچون
 (ثلثة من الأولین) بر گر وهدر اول لگیلردن اول اصحاب الیمین (وثلثة من الآخرین)
 هم بر گر وهدر سوکعبیلزدن (وأصحاب الشمال) وصول قول ایهلری کم اوچنچی
 صنفدر (ما أصحاب الشمال) نی نرسه در صول قول ایهلری یعنی نی خوروذلیل

(۱) یعنی همهلری اونوز
 اوج یاشلک بولورلر
 ایرلر هم شویله بولورلر
 یاشلکده اولگان قز
 بالا هم جتندہ اونوز
 اوج یاشلک بولور آنی
 جنت اهلندن بره وگه
 کیا وگه بیورلر فارچقلمر
 هم شول یاشده بولورلر
 اگر ایرلری جتندہ
 بولسه آنلرنی اوز
 ایرلرینه بیورلر ایرگه
 برده بارماغان بولسه لر
 یا که ایرلری تنوغ
 اهلندن بولسه آنلرنی
 هم جتندہ گی کیشیلرگه
 نکاحلاب بیورلر اگر
 دنیاده کوب ایرگه
 بارغان بولسه لر همهلری
 جتندہ بولسه ایک آخرغی
 ایرینه بیورلر یا که
 اوزی نل گانبنه بیورلر
 نفسیر حسینی

ھم اعتبارسىز گروھدېرکىم آنلر آخرىتدە بولغۇچىلردى (فى سوم) ياندىرغۇچى اوطك
ياكە بىك اسسى بولغان كويدىرگۇچى جىلدە (وھىمىم) ھم بىك اسسى صودە اوطك
ھم اسسى صونك كويدىرگۇچى تمام طاقتسىز بولغاچ كوله گەلككە صغورلر
(وطل من يعوم) ھم فار انونوندىن بولغۇچى كوله گەدە بولورلر آنلر ياكە يعوم
اوطلدىن بولغان بىر طاودىر شونك كوله گەسندە بولورلر (لابارد) صوق نوگلدىر
اول كوله گە باشقە كوله گەلر كىبى (ولاكريم) ھم راحتلاندىرگۇچى وفائىدە بىرگۇچى
نوگلدىر واوشبو عىابلر آنلرغە شول جھتتىندىرکىم (انھم كانوا) درىتىلكدە آنلر
بولدىلر (قېل ذلك) اوشبودىن لگارى دىيادە (متر فىن) نازو نىمت اچىندە مۇرىيە نىمشلر
ونىسلرى تله گان بىر اشنى اشلب يورگۇچىلر بولدىلر (وكانوا يصرون) ھم
دايىچىلىق قىلور بولدىلر آنلر (على العنت العظيم) اولوغ بولغۇچى گناھ اوزرىنە
كەم شىرك وكفردىر ياكە «قىامت بولماس» دىيۇپ يالغانفە آنط ايتەر بولدىلر
آنلر (ائذامتنا) ايا ھر ناھجان اولسەك بىز (وكانا ترابا) ھم چىروب توفراق
بولساق (وعظاما) دخى ايتسىز وتىرىسىز قوروغ سويەكلر بولوب فالساق (ائنا
لمبعوثون) ايا بىز لىر قوبارلىمشلر بولورمىز قىلورمىز دن ويكادىن نىلورمىز موكم
بو بىك عىجب اشدىر (اوابنا الاولون) ايا ھم بىز لىر كى اولگى آنالرىزدە نىلورلر مو
بو اش عىقلدىن بىك بىراقىدىر دىيور ايدىلر (قل) ايتكىل سىن اى محمد عليە السلام
اول مىشركلرگە جوايدە (ان الاولين) درىتىلكدە اولگىلر (والاخرين) ھم صوگىلر
(لمجموعون) البته جمع ايتولمشلردىر وجىولغۇچىلردىر (الى ميقات يوم معلوم) بىر
معلوم كونىك ميقاتى صارى يعنى قىامت كونىدە ھەلر كىز مىشىر بىرىنە جىولسا كىز
كىرە كىدىر حساب وجزاء اوچون (ثم انكم) صوگرە درىتىلكدە سىلر (ايها الضالون
المكذوبون) اى مىشىر وقىيامتىنى يالغانفە توتقۇچى توغرى بولدىن آداشقۇچى
وازغۇچى كىسەلر يعنى اى مەكە مىشركلرى درىتىلكدە سىلر (الكلون) البته آشا وچىلر سىز
نىمۇغە (من شجر من زقوم) زقوم آغاچىنىك بىمشىدىن (فبالثون) بس طولتورغۇچىلر سىز
(منها البطون) اول زقوم بىمشىدىن فارنلر كىزى (فشاربون) بس اچىكوچىلر سىز
(عليه) اول زقوم بىشى اوستىنە (من العيمىم) اسسى صودىن مرويىدىر كە نىمۇغ
اھلى نىمۇغە آچلىق عىابىنى طار نورلر آچلىقدىن تمام طاقتسىز بولغاچ آنلرغە زقوم
بىشىنى بىرورلر قورصانلرى طولغاغە اشارلر آندىن صوك آنلرغە صوسلىق
غالب بولور زبانىلر آنلرغە ھىمىم صويىنى بىرورلر آنلر اول ھىمىنى اچەرلر

(فَشَارِبُونَ) بس سز لر اچک و چیلرسز آنی (شُرْبَ الْهَيْمِ) نیجه مدت صو اچی
 تورغان و صوصاغان توهرلنك اچه کلری کبی هم نی قدر اچسه لرده آنلرنك
 صوسزلقری باصولماس (هَذَا) اوشبو طعام و شراب (نَزَلْهُم) اول نموغ اهلبنه
 تارتق و بوله کبر (يَوْمَ الدِّينِ) جزا کوننده یعنی فوناق آلدینه اول کیلگاچه
 ماحضرنی ابوده حاضر بولغان نرسه نی فویارلر شونك کبی آنلرغه هم نموغه اول
 بیرلگان ماحضر زقوم بیشی برله حمیم شرابی بولور (نَحْنُ خَلْقْنَاكُمْ) بز یارانلق
 سزنی ویوقدن بار ایندک اول مرتبه ده (فَلَوْلَا تَصَدَّقُونَ) بس نی اوچون سز
 اوشانماسسز ایکنچی مرتبه یارانماقغه اولگاننن صوگ تزگزمه ککه زیرا که
 اول باشده یوقدن بار قیلوغه قادر بولغان ذات البنه اولگاننن صوگ کیری
 تزگزمه ککه قادردر (أَفَرَأَيْتُمْ) ایا بس کوردگزمو خبر بیرگز (مَاتَمُنُونَ) شول
 نرسه دنکم فویارسز وصالورسز آنی خانونلر رحیمه یعنی منی صوی (أَنْتُمْ
 تَخْلُقُونَهُ) ایا سز لر یارانورسزمو یاش بالانی اول منی صویندن (أَمْ حَسِبَ الْعَالَمُونَ)
 یا ایسه بز یارانقوچیمزمو (حَسِبْنَا) بز تقدیر ایندک (بَيْنَكُمْ الْمَوْتِ) سز نك
 آراگزده اولومنی یعنی هر کمنك اوله چک وقتینی مقرر ایلدک (وَمَا حَسِبُوا بِمُتَّبِعِي
 وَابْتِئَانِهِمْ) ایا سز لر سبقت ایتولمشلر یعنی هیچ کم بز نك حکمزدن اوزا آلماس و تقدیر
 ایتولمش اولومدن قاچا آلماس بز اول اولومنی سز لرگه تقدیر ایلدک (هَلْ أَنْ
 نَبَدَلْ) ناکم آلدیرماقغز اوچون (أَمْثَالَكُمْ) سز نك اوغشاشلرگزنی یعنی سزنی
 اولتوروب اورنگزغه باشقه کشیلرنی کیلتورمه دیز اوچون (وَنَنْشَأُكُمْ) هم
 یارانماقغز اوچون سزنی ایکنچی مرتبه (فِي مَا لَا تَعْلَمُونَ) شول صورتده کم سز لر
 بله سسز آنی (وَلَقَدْ عَلَّمْتُمُ) و تحقیق بلدگزرسز ای مشرکلر (النَّشْأَةَ الْأُولَى)
 اولگی یارانولماقگزنی یعنی اول مرتبه ده سز لرنی خدای یاراتقان ایدکینی
 سز لر بله سز (فَلَوْلَا تَذَكَّرُونَ) بس نی اوچون یاد قیلماسسز خدای تعالی نك
 قدریننی و کوچی یتمه کینی سز لرنی. ایکنچی مرتبه یارانماقغه اولگاننن صوگ
 تزگزمه ککه (أَفَرَأَيْتُمْ) ایا کوردگزمو خبر بیرگز. (مَاتَمُنُونَ) شول نرسه کم
 سز لر ایگارسز و اورلقنی بیرکه صاچارسز (أَنْتُمْ تَزْعُمُونَ) ایا سز لر اوسدره سزمو
 اول اورلقنی و بولدره سزمو آسلقنی. (أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ عَرَفُوا) یا ایسه برلر اوسدره سزمو
 یعنی البنه سز اوسدره سسز حرث و صاچماق بنده اشیدر زرع و اوسدرمه ک
 خدای تعالی دندیر (لَوْ نَشَاءُ) اگر تله ساک بز (لَجَعَلْنَاهُ) البنه قیلورمز اول

ایگوننی (حطامًا) اورلقسز فوروغ سالام (فَطَلْتُمْ) بس همیشه سز لر بولورسز
 اول اش جھتندن (تَفَكُّوْنَ) عجب ل نورسز و حیرنکه ن الورسز هم حسرتلنوب
 و قایغروب ایتورسز (أَنَا لَعْرَمُونَ) درستلکده بز لر قضا و آفة کورمشلرمز (بَلْ
 هُنَّ مَعْرُومُونَ) بلکه بز لر محروم و امیدسزلرمز رزقندن و آشلقندن دیور
 ایدگز (أَفْرَأَيْتُمْ) خبر بیرگزسز (أَلَمْ آتَاكُمُ الْغَنَاءَ الَّذِي) شوندا این صودن کم (تَشْرَبُونَ)
 سز لر اچه رسز اول صونی (أَلَمْ آتَاكُمُ الْغَنَاءَ الَّذِي) ایا سز لر ایندر دگزمو آنی (مِنَ الْغَنَاءِ)
 آق بولولدن (أَمْ هُنَّ الْغَنِيَّاتُ) یا ایسه بز ایندر گوچیلرمزو یعنی البته
 سز ایندرمه دگز (لَوْ نَشَاءُ) اگر نلسه کبز (جَعَلْنَا) قیلورمز اول صونی (أَجَابَا)
 طوزلی و آچی هم اچه رگه باراقسز قیلورمز (فَلَوْلَا تَشْكُرُونَ) بز سز لر
 نی اوچون شکرانه اینه سسز خدای تعالی گه اوشبو نعتلر برابرنده (أَفْرَأَيْتُمْ)
 خبر بیرگز سز بنه (أَلَمْ آتَاكُمُ) شوندا این اولدن کم (تُورُونَ) سز لر چهارورسز
 اول اولنی آغاچندن (أَلَمْ آتَاكُمُ) ایا سز لر یاراند گزمو (شَجَرَتَهَا) آنک
 آغاچینی یعنی اوط چغا تورغان آغاچنی (أَمْ نَحْنُ الْمُنشِئُونَ) یا ایسه بز
 یارانغوچیلرمزو یعنی البته سز لر یارانماد گز (نَحْنُ جَعَلْنَاهَا) بز قیلدی اول
 اولنی (تَذَكَّرَ) نموغ اولینی ایسه نوشورمه ککه سبب (وَمَتَاعًا) هم فائده له نه
 تورغان نرسه قیلدی (لِلْمُؤْمِنِينَ) مسافر لر گه هم مقیلر گه یعنی همه خلایق آنک
 برله فائده له نورلر (فَسَبِّحْ) بس تسبیح ایتکل سین (بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ) اولوغ
 بولغوچی پروردکار کنگک اسمی برله (فَلَا أُقْسِمُ) بس قسم یاد ایتنرم (بِهِوَاقِعِ
 النُّجُومِ) یولدزلرنک باطا نورغان یا که نوشه تورغان اورنلری برله یا که قرآن
 آیتلرنک اینه تورغان وقتلری برله (وَأَنَّهُ) و درستلکده شول نرسه کم خدای
 آنک برله قسم ایلدی (لَقَسْمٍ) البته بر آنطلر کم (لَوْ تَعْلَمُونَ) اگر بلسه گزسز
 (عَظِيمٍ) اولوغدر یعنی خدای تعالی اولوغ بولغوچی آنط برله آنط ایتوب
 ایتور کم (أَنَّهُ) درستلکده محمد علیه السلام سز لر گه اوقی تورغان نرسه (لَقُرْآنِ
 کَرِيمِ) البته اولوغ بولغوچی و فائده سی کوب بولغوچی قرآندر هم اول قرآن
 یازلمشدر (فِي كِتَابٍ مَّكْنُونٍ) یاشلمش و خدای تعالی قاشنده حفظ ایتولمش بر
 کتابه یعنی لوح المعفوظه (لَا يَمَسُّهُ) ابرشمه س و مطلع بولماس اول لوح المعفوظه
 یازلغان نرسه گه (أَلَّا الْمَطْهُورُونَ) مگر کدورات جسمانیه دن پاکیزه بولغوچیلر
 یعنی فرشته لر گنه مطلع بولورلر یا که مساس فیلماس و تونلماس اول قرآننی مگر

طهارتسزلکنن پاک بواغان کسه لرگنه نوتارلر دیکدر یعنی محدث و جنب
کشی هم حایض و نفاسلی خانولر قرآنی نوتماقلری درست نوکلدر مگر غلای
منفصل برله گنه نوتارلر (تَنْزِيلًا) ایندرلشدن اول قرآن (مَنْ رَبُّ الْعَالَمِينَ) عالمرنگ
پروردکاری فاشندن (أَفَبِعَذَابِنَا) ایا اوشبوسوزگه یعنی قرآنه (أَنْتُمْ مَدْعُونُ)
سزلر اوشانماوچیلرسزمو ای مکه اهلی (وَتَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ) دخی سز قیلورسز
اول قرآندن نصیبکزی واولوشکزی (أَنْتُمْ تُكذَّبُونَ) شولکم بالفاننه طوتارسز
آنی یعنی قرآندن حاصل اینکان بهره کز و نصیبکزی آنی نکنجب ایلهمه کدر یا که
مراد رزقکزی شکرانه سینی بالفاننه نوتماق قیلورسز یعنی رزقی یهوردن
دیب اعتقاد قیلورسز خدایدن دیوب بله مسز (فَلَوْلَا إِذَا بَلَغَتِ الْحُلُومَ) بس
نی اوچون هر فایهان ایرشه جان بوغازغه و چغاره بافتلاسه اولگان و تکزده
(وَأَنْتُمْ حِينَتُمْ) وسزلر شول وقتده (تَنْظُرُونَ) فارارسز (وَهُنَّ أَقْرَبُ إِلَيْهِ) وبز
یاقتراغز اول جای بوغازینه ایرشکان اوله طورغان کسه گه (مَنْكُمْ) سزلردن
(وَلَكِنْ لَا تَبْصُرُونَ) ولکن سزلر کورمه مسز وبله مسز اول بافتلنی (فَلَوْلَا
أَنْ كُنْتُمْ) بس نی اوچون اگر بولسا کز سز (غَيْرِ مَدِينِينَ) جزأ بیرلشدرگه
باشقه قیامتده یعنی قیامتده سزلرگه جزأ بیرله می طورغان بولسه (تَرْجِعُونَهَا)
نی اوچون فایتارماس سزلر اول جانی کیری تنگه (أَنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) اگر
بولسا کز سز راست اینکوچیلر حاصل معنا شولدرکم اگر سزلر حشر
و جزائی انکار ایتمه ککزده راست اینکوچیلر بولسا کز نی اوچون جان بوغازغه
کیلگان وقتده شول جانی کیری فایتارماسز (فَأَمَّا أَنْ كُنَّ) بس اگر
بولسه اول اولگان کشی (مِنَ الْمُقَرَّبِينَ) خدای تعالی درگامینه بقی اینتولمشلردن
یعنی ساهونندن بولسه (فَرُوحٍ) بس آکما بولفوجیلر راحت ویکلک هم شادلی
فبرده (وَرِيحَانٍ) هم بولفوجیلر آکما خوش ایس یا که فرشته لرنگ قبه سی جنتده
(وَجَنَّاتٍ نَعِيمٍ) دخی آکما بولفوجیلر نعمتلردن طولی بولغان جنت باقه سی (وَأَمَّا
أَنْ كُنَّ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ) واما اگر بولسه اول وفات بولغان کشی اصحاب
یپیندن (سَلَامٌ لَّكَ) بس سلامتک بولفوجیلر سیگا ای شول کسه کم سین (مَنْ
أَصْحَابِ الْيَمِينِ) اصحاب الیمین جنلشدنسک یا که سیگا اصحاب الیمیندن سلامر
ای عهد علیه السلام (وَأَمَّا أَنْ كُنَّ) واما اگر بولسه اولگان کشی (مَنْ
الْمُكَذِّبِينَ الْعَالَمِينَ) خدای ورسولنی بالفاننه طوتوچی طوغری بولدن آرزوچی

کسہ لردن (فَنَزَّلْنَا) بس آٹا بولفوجیدر طارتق وبولاک فبرده (من حَبِيمِ) اسسی صودن (وَنَصَلِيَةً حَبِيمِ) ہم بولور آتی نوغفہ کرگزمنہک فیامتہ (أَنْ هَذَا) درسنلکندہ اوسبو ذکر ایتولمش نرسہ یعنی خلافتک اوج گروہ بولماتی (لَهُوَ) حق البقین) البتہ راستدر وراستلقندہ ہیج شک یوقدر (نَسِيحِ) بس نسییح اینکل سین (بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ) الوغ بولفوجی پروردگارکک اسسی برلہ پاکہ نماز اوقوفل دیہکدر پاکہ سبحان ربی العظیم دہب اینکل.

﴿ ۵۰ ﴾ سورة الحديد مدنية وهي تسع وعشرون آية ﴿ ۵۱ ﴾

﴿ ۵۶ هجی سورہ حدید سورہ سی مدینہدہ نازلدر ۲۹ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(سَبَّحَ لِلَّهِ) نماز اوقودی ہم طامت وعبادت قبلیدی خدای تعالی گہ (مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) کولگردہ ہم بیردہ بولغان کسہلر یعنی فرشتہار ومؤمنلر پاکہ نسییح ایندی خدایفہ کولگردہ وبیردہ بولغان بارچہ نرسہلر یعنی بارچہ مخلوقات آتی پاکک برلہ یاد ایندی (وَهُوَ الْعَزِيزُ) واول خدای تعالی غالبدر واوستوندر بارچہ نرسہ اوزرہ (الْعَكِيمُ) راستلق برلہ حکم اینکوچیدر (لَهُ مَلِكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) اول خدای تعالی گہ خصوصدر کولکرنک ہم بیرنک پادشاملقی (يَهِي) ترگزور اول ونزک قبیلور (وَيُبَيِّنُ) ہم اولنرور (وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ) ہم اول خدای تعالی بارچہ نرسہ اوزرہ (قَدِيرٌ) کوچی پنکوچیدر (هُوَ الْاَوَّلُ) اولدر اول والک بولفوجی بارچہ نرسہدن یعنی ازبدر (وَالْاٰخِرُ) ہم بانی قالفوجی بارچہ مخلوقات فانی بولغاندن صولک یعنی ابیددر (وَالظَّاهِرُ) ہم اولدر ظاہر یعنی بارلق آشکارادر (وَالْبَاطِنُ) دخی باطن یعنی ذاتی وحقیقتی باشرندر فہم وادراک آٹا ایرشمہس (وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) ہم اول خدای تعالی بارچہ نرسہنی بلگوچیدر (هُوَ الَّذِي) اول خدای تعالی شول ذاتدرکم (خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْاَرْضِ) یاراندی قدرت کاملہسی برلہ کولکرنی ہم بیرنی (فِي سِتَّةِ اَيَّامٍ) آلتی کون مدتندہ (ثُمَّ اسْتَوَى) صگرہ قصد ایندی (عَلَى الْعَرْشِ) عرشک تدبیری اوزرہ (يَعْلَمُ) بلور اول خدای تعالی (مَا بَلَّغُ فِي الْاَرْضِ) شول نرسہنی کم بیرگہ کرور یعنی بیر آستینہ کرگان اورلقرنی وپغور فطرہلرینی ہم کومولگان خزینہلرنی وٹولکرنی مہسبنی بلور (وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا) ہم بلور شول نرسہنی کم چقار بیردن

يعنى پيردن چققان اولنلر ومعدنلر وغيرى نرسه لرنى همه سىنى بلور (وما ينزل من السماء) دى بلور شول نرسه نى كم اينه ر كوكدن يغمورلر وفرشته لر وغير يلردن (وما يعرج فيها) هم شول نرسه نى كم اشار ومنه ر كوككه بنه لرنك عمللرى وديعالرى هم فرشته لر كى (وهو معكم) واول خداى تعالى نك سزنك برله در يعنى آنك علمى ورحمنى سزنك برله در (ابن ما كنتم) هر اورنه بولسا كز سز هيچ حالده سزدن آبرلماس (والله بما تعملون بصير) و خداى تعالى شول نرسه نى كم سز اشلر سز كورگوچيدر وشوگا كوره سزلرگه جزا بيورر (له ملك السموات والارض) آنگا مخصوصدر كوكلز نك هم بيرنك پادشاهلىق (والى الله) هم خداى تعالى صارى (ترجم الامور) قايتارلمش بولور بارچه اشلرنك عاقبتى (بولج الليل) كرگزور خداى تعالى كيچنى (فى النهار) كوندزگه يعنى كيچه نك ساعتلر ينى كوندزگه قوشار (وبولج النهار) هم كرگزور كوندزنى (فى الليل) كيچه گه فصول اربعه نك اغتلافي برله (وهو عليهم) هم اول خداى تعالى بلگوچيدر (بذات الصدور) كوكره كلرده باشرن بولغان نرسه نى (امنوا) ايمان كىلتور كزلر اى مشركلر و اشان كزلر (بالله) خداى تعالى گه (ورسوله) هم آنك رسولينه كم محمد عليه السلامدر (وانفقوا) دى نفقه بير كزلر (مما جعلكم) شول ماللردن كم قىلدى خداى سزلرنى (مستغلفين) اولگيلر نك خليفه لرى (فيه) اول ماللرنى تصرف قىلوده يعنى اولگيلر نك وفاتندن صوك خداى آنلر نك ماللر ينى سزلرگه نصيب ايندى بس سزلر شول ماللردن فقيرلرگه احسان قىلكز (فالتدين امنوا) بس شول كمسه لر كم ايمان كىلتورديلر خداى ورسولگه (منكم) سزلردن (وانفقوا) هم نفقه بيرديلر وماللر ينى خداى بولنه صرف قىلديلر (لهم اجر كبير) بولغوچيدر آنلرغه الوغ اجر وثواب يعنى جنت (ومالكم لاتؤمنون) ويندر سزلرگه اى مشركلر كم سزلر اشاناسسز (بالله) خداى تعالى گه (والرسول) وحالانكه رسول عليه السلام (يدعوكم) اوندار سزلرنى حجت و دليل برله (لتؤمنوا) سزنك ايمان كىلتورمه ككز گه اوندار (بربكم) هروردكار كز گه (وقد اخذ) وحقيق آلدى خداى (ميثاقكم) سزلرنك عهد و پيمان كزنى يعنى ميثاق كوندنه آنك الوهيتى وبرلكى برله اقرار قىلكز (ان كنتم) اگر بولسا كز سز (مؤمنين) اشانفوجيلر اول ميثاقه (هو الذى) اول خداى تعالى شول ذاتنر كم (ينزل) ايندرور (على عبده) اوزينك بنه سى محمد عليه السلام اوزرينه (آيات

بیانات) روشن بولفوجی آیتلرنی یعنی فرآنی یا کہ معجزہ لرنی (لیغز جکم) تاکم
 چارسون اوچون سزنی خدای اول آیتلر برله (من الظلمات) کفر و شرک
 قارافعولریندن (الی النور) ایمان یاقطیلغینہ (وَأَنَّ اللَّهَ بَكْم) ودرستلکہ خدای
 سز لرگہ (أرؤف) البتہ مہر باند رکم قرآن ایندرو ر (رحیم) مرحمتلی در کم محم
 علیہ السلام کبی پیشمیرنی بیارور (ومالکم) ونی نرسہ در سز لرگہ یعنی نی وجہ
 ونی عذر کز بارد ر (أَنْ لَّا تُنْفِقُوا) شوکاکم نفقہ قیلما سسز لر مال لکزنی (فی سبیل
 اللہ) اللہ تعالی یولندہ (وَاللَّهُ مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ) وحالانکہ خدای تعالی گہ بولفوجیدر
 کوکلرنک میرائی (وَالْأَرْضِ) ہم یرنک میرائی یعنی کوکدہ ویردہ بولغان بولغان
 نرسہ لر اہلری ہلاک بولغاندن سوک خدای تعالی گہ فایتور ہمہ سی آنک ملکندہ در
 بس بارچہ ماللر حقیقتدہ خدایک ملکی بولسہ خدای یولندہ نفقہ قیلما سقہ
 ہیج بروجہ ودلیل یوقدر (لَا يَسْتَوِي مِنْكُمْ) برابر ونیگز بولماس سز لردن ای
 مؤمنلر (مَنْ أَنْفَقَ) مر کم نفقہ قیلسہ اوزینک مالندن (مَنْ قَبْلَ الْفَتْحِ) مکہ فتحندن
 الگاری یعنی اہل اسلامک عاجز و محتاج و قتلرنہ آنلرغہ یاردم ایلاسہ (وَقَاتِلْ)
 ہم صوغش قیلسہ خدای نورسول دشمانلری برلہ مکہ فتحندن الگاری زیراکہ اول
 وقتدہ مؤمنلرنک نصرت و یاردمگہ و صوغشوقیغہ احتیاجلری کو بدر بس اول
 وقتدہ مالی برلہ ہم نفسی برلہ اسلامگہ یاردم بیرگان کشی مکہ فتحندن سوک
 مالینی نفقہ قیلغان و صوغشوقان کشی برلہ البتہ برابر بولماس زیراکہ فتحندن
 سوک مؤمنلرنک مالغہ و صوغش قیلغوجیغہ اولقدر احتیاجلری یوقدر (أُولَئِكَ)
 اوشبو گروہ یعنی فتحندن الگاری نفقہ قیلغان ہم صوغش قیلغان کسہ لر
 (أَعْظَمَ دَرَجَةً) اولوغراقلردر درجہ و مرتبہ یوزندن (مَنْ الَّذِينَ أَنْفَقُوا) شول
 کسہ لردن کم نفقہ بیردیلر مال لرنین (مَنْ بَعْدَ) فتحندن سوک (وَقَاتِلُوا) ہم
 صوغش قیلدیلر فتحندن سوک (وَكُلًّا) واوشبو نفقہ بیرگان ہم صوغش قیلغان
 کتیلرنک بارچہ سینہ (وَعَدَ اللَّهُ) وعده قیلغاندر خدای تعالی (الْحَسَنَى) کورکام
 بولفوجی اجرنی یعنی جنتنی وعده قیلغاندر ہمہ لری جنتکہ کرورلر لکن
 درجہ لری متفاوتدر (وَاللَّهُ بِأَعْمَلُونِ) و خدای تعالی شول نرسہ برلہ کم سز
 اشلرسز نفقہ و قتال ہم اخلاص و ریاحن (خَبِيرٌ) خبر نوتقوجی و بلگوجیدر
 اکثر مفسرلر اوشبو آیت کریمہ ابوبکر صدیق رضی اللہ عنہ شأنندہ در
 دیورلر (مَنْ ذَا الَّذِي) کمدر شول کسہ کم اول (يُقْرِضُ اللَّهُ) قرض و بورج

بيورور خدای تعالی گه (فَرَضًا حَسَنًا) كۆرگام بورچ بيرىك يعنى كوگلىنىك
 خوشلىق بىرله و اخلام بىرله ماليتى خدای تعالی يولنىه نغفه قىلور قارشوسىنه
 خدایىن اجر و ثواب آلماق اوچون (فِيضًا عَفْوَ لَهُ) بسى تاكم زياده قىلور
 و آرطورور خدای آنك فرضىنىك اجر و ثوابىنى اول كىسه اوچون (وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ)
 هم بولور اول كىسه گه حرمىلى و اولوغ اجر يعنى جنت (يَوْمَ نَرَى الْمُؤْمِنِينَ)
 ياد قىلغۇل شول كونى كم سىن كورورسىك مؤمن ايرلرنى (وَالْمُؤْمِنَاتِ) هم مؤمنه
 خانولرنى سراط كوپرنه شول وقتىه (بِسْمِ نَوْمٍ) آشورور و بالقور آنلرنك
 توحيد و ايمانلرنىك نورى (بَيْنَ أَيْدِيهِمْ) آنلرنك آللرنه (وَبِأَيْمَانِهِمْ) هم اولك
 باقلىرنه و فرشتهلر آنلرغه ايتورلر (بَشِيرِكُمْ) سويونچ سزلىرگه (الْيَوْمَ) اوشبو
 كون (جَنَّتْ) جنت باقمهلىر بىركم (نَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) آغار اول باقمهلىرنك
 آهاقلىرى آستىنن يلفهلىر (خَالِدِينَ فِيهَا) سزار منگو فالقوجىلر بولور سزار اول
 باقمهلىرده (ذَلِكَ) اوشبو بشارت سزلىرگه (هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ) اولىر الوغ بولغوجى
 قول اوستونلكى و مقصودغه ايرشمهك خبرده كىلمشىركم خدای تعالی مؤمنلرگه
 سراطىن اونكانده بىر نور عطا قىلور همه اطرافلىرى ياتقى بولور مشركلرگه
 و منافقلىرغه نور بولماس فارانقواقده بولورلر بسى منافقلىر مؤمنلردن التماس
 قىلورلر نور سورارلر تتاك كم بيورور (يَوْمَ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ) ياد قىلغۇل شول
 كونى كم ايتورلر مناقق ايرلر (وَالْمُنَافِقَاتِ) هم منافقه خانولنر (لَلَّذِينَ آمَنُوا)
 ايمان كىلتورگان كىسهلرگه (انظُرُونَا) نظر قىلگۇر بىزلىرگه (نَتَّقِبْ) تاكم
 آلايق بىز (مَنْ نُورِكُمْ) سزنىك نورگۇزدىن (قِيلَ) ايتولمش بولور يعنى مؤمنلر
 ياكه فرشتهلر منافقلىرغه ايتورلر (ارْجِعُوا وَرَاءَكُمْ) قايتگۇلر آرطگۇزغه يعنى
 كىرى دىباغه قايتگۇز (فَالْتَمَسُوا نَوْراً) بسى التماس قىلگۇلر وازله گۇزلر نورى
 يعنى نورغه سبب بولا طورغان اشلرنى آخرىنده اشلوب بولماس كىرى دىباغه
 قايتوب ايدى گو همل قىلگۇز اكر قولگۇزدىن كىلسه ديورلر (فَضْرَبَ بِبَيْتِهِمْ) بسى
 صوغلمش بولور منافقلىر بىرله مؤمنلر آراسىنه (بِسُورِ) بىر الوغ ديوار يعنى
 فرشتهلر آنلر آراسىنه بىر ديوار ياسارلر تاكم مؤمنلر منافقلىرنى كورمهسلر
 (لَهُ بَابٌ) بولغوجىلر اول ديوارنىك ايشكى كم مؤمنلر شوندىن اچكارى كرورلر
 (بِأُطْرُقِ) اول ديوارنىك اچكى طرفى (فِيهِ الرَّحْمَةُ) بولور آنده رحمت زىراكه
 چىتكه يقىن بولور مؤمنلر شونده بولورلر (وَأُطْرُقُ) هم اول ديوارنىك طشقى باقى

(من قبل العذاب) بولور آنك آلدندە عذاب يعنى نەوغنە يەقین بولوركم منافقر
 آندە بولورلر بس آنلر مؤمنلرنى كورمەكچە مەرومۇ مایوس بولوب دیوارنك ایشکنسن
 قارارلر كورورلر كم مؤمنلر عزت و كرامتلر برە جنتكە منوجەلردر
 (يُنَادُونَهُمْ) ندا فيلورلر و قورورر منافقر زار يلق برە و ايتورلر اى مؤمنلر
 (أَلَمْ نَكُنْ) ايسا بولمادقمۇ بزلر دنيادە (مَعَكُمْ) سز نك برە برگە يعنى
 دنيادە بز سز نك آرا كز دە ايدك برگە چماعت نمازى او قورايدك و روزە
 طوئار ايدك ديورلر (قَالُوا بَلَىٰ) ايتورلر مؤمنلر بلى سزلر ظالمردە بز نك
 برە برگە ايدكز (وَلَكِنَّكُمْ فَتِنْتُمْ أَنْفُسَكُمْ) ولکن سزلر قتنەگە مالدكز
 اوز نفسلر كزنى منافق بولماق كز سببلى تا كم عذابقە مستحق بولدكز (وَقَرَّبْتُمْ)
 هم تاخير قىلدكز و كچيكر دكز توبىنى (وَأَرْبَبْتُمْ) دخى شك كىلتوردكز عىد
 عليه السلام نك پيغمبرلكتنە (وَعَرَّبْتُمْ الْأَمَانَةَ) هم مخرور قىلدى و آلدادى سزلرنى
 نورلى آرزولر كز (حَتَّىٰ جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ) تا كم كىلدى خداى تعالى نك فرمانى سزلرنك
 جانلر كزنى آلماق برە يعنى دنيادن كيتكان كزگە چە غافللكنە پوردكز (وَعَرَّبْتُمْ بِاللَّهِ)
 هم مخرور قىلدى و آلدادى سزنى خداى تعالى برە (الْفُرُورِ) آلدافوجى شيطان
 يا كه فانى دنيا (فَالْيَوْمِ) بس اوغىبو كون (لَا يُوْخَفُونَكُمْ) آكونماس و قبول
 ايتولماس سزلردن اى منافقر (فَعَبَهُ) فعبه يعنى اوز كز لوچون بر نرسە بيروب
 نەوغندن فورئولا آلماسسز (وَلَا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا) دخى فعبه آكونماس هول
 كىسەلردن كم ايمان كىلتورمادىلر (مَلُؤْكُمْ النَّارَ) سزلرنك لورنكز نەوغ او طيبر
 (مِ مَلُؤْكُمْ) اول اول مناسب و نيوغلى در سزلرگە (وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ) ونى باوز
 شمورلەھك لورنلر اول نەوغ اولى مرويدىر كە مؤمنلردن بعضلرى كم مكەدە
 غابت فقيرك و آچلق برەلە مېشە خداى تعالى گە طاعت و عبادت فيلورلر ايدى
 مەدېنەگە هجرت ايتكاندن صولق قوللر يئە مال كروب دولت و نصبت ابالرى
 بولماق طاعت و عبادتلر يئە نقصان و قئور كىلدى حق تعالى دن آيت نازل بولدى كم
 (أَلَمْ يَأْنِ) ابا وقت كىلمادى مو (لِلَّذِينَ آمَنُوا) ايمان كىلتورگان كىسەلرگە
 (أَنْ تَضْحَكُوا) شوگنا كم خشوع ايتسە و فورقسە هم بومشاسە آنلرنك كوئللرى
 (لنضح الله) خداى تعالى نى پاد قىلماق اوچون (وَمَا نَزَّلْنَا) هم هول نرسە لوچون كم
 ايتىردى خداى تعالى (مِنَ الْعِيقِ) حق بولغوجى سوزدن كم فرآندى بعضلر دېمىشلردن كم
 بو آيت منافقر شأندە كىلدى يعنى وقت كىلمادى بو اول نللرى برە ايمان كىلتورگان

منافقارغہ شوگا کم کوکئلری فورقوب بومشاسه و اخلاصری برله ایمان کیلتورسہلر
 (وَلَا يَكُونُوا) هم کیره کدر کم بولماسونلر آنلر (كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ) شول
 كہسہلر كہی کم بیرلدى آنلرغہ كتاب (مَنْ قَبْلَ) موندن الكگارى يعنى يهود
 ونصارى كہی بولماسونلر کم آنلرغہ تورات وانجيل بیرلدى (فَطَالَ) بس اوزون
 بولدى (عليهم الامد) آنلر اوزرينه زمان يعنى دنباده كوپ تركك ايتديلر
 وعمرلرى اوزون بولدى شول سببلى غافل بولديلر (فَقَسَّتْ قُلُوبُهُمْ) بس قاطى
 بولدى وفارالدى آنلرنك كوكتللرى (وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ) هم آنلرنك كويسى (فَأَسْقُونَ)
 طشقارى كينكوچيلردر اوز دينلرندن يعنى فساونلرى سببلى اوز كتابلرى برله
 عمل ايتماسلر ودينلر ينى طونماسلر (اعلموا) بلكزلر اى قيامتكه اشانماوچيلر
 (أَنَّ اللَّهَ يَحْيِي الْأَرْضَ) شونى كم خداى تعالى ترگزور ييرنى وياشارتور (بعد موقها)
 آنك اولگانى وقوروغانى صوكتنه بس شونك كہى سزنى هم اولگانگزدن صوكت
 ينه ترگزسه كيره كدر (قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ) تحقيق بيان قىلدى بز سزلرگه قدرت
 علامتلر ينى (لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ) شاپد كم سزلر آكلارسز وشول علامتلر برله استدلال
 قىلورسز (أَنَّ الْمَصْدِقِينَ) درستلكنه صدقه بيرگوچى ايرلر (وَالْمَصْدِقَاتِ) هم صدقه
 بيرگوچى خاتونلر (وَأَقْرَضُوا اللَّهَ) وحالانكه بورچ بيرديلر آنلرخداى تعالى گه (فَرَضًا حَسَنًا)
 كوركام بورچ بيرمك يعنى ماللرينك حلال وپا كيزمسندن صدقه بيرديلر (يَضَاعُونَ)
 لهم) زياده ايتولمش بولور آنلر اوچون آنلرنك اجر وئوابلرى نا كم برگه
 اون اولوشدن يدى يوزگه چه بلكه آندن هم آرتق اجر بيرلور (ولهم اجر
 كريم) هم بولور آنلرغہ حرمتلى اجر يعنى جنت (وَالَّذِينَ آمَنُوا) وشول
 كہسہلر كم اشانديلر (بِاللَّهِ) خداى تعالى گه (وَرَسُولِهِ) هم آنك رسوللرينه (أُولَئِكَ)
 اشبو گروه (هَمُ الصَّادِقُونَ) آنلردر صديقلر يعنى بيك راست ايتكوچيلر
 (وَالشَّهَادَةُ) هم آنلردر گواه بولغوجيلر قيامت كوننده (عند ربهم) پروردكارلرى
 فاشننده الكارگى پيغمبرلرگه هم آنلرنك امتلر ينه (لهم اجرهم) بولور آنلرغہ
 وعده ايتولمش اجر وئوابلرى (ونورهم) دضى بافطيلقلرى محشر كونته (وَالَّذِينَ
 كَفَرُوا) وشول كہسہلر كم ایمان كىلتورماديلر وپيغمبرلرگه اشانماديلر (وَكَذَّبُوا)
 باياتنا هم يالغانه طونديلر بز نك آيتلرمزنى (أُولَئِكَ) اوشبو گروه (أَصْحَابِ
 الْجَحِيمِ) تموغ اهللريدر (اعلموا) بلكزلر اى دنياى استه گوچيلر (أَنهَا الْحَيُوتُ
 الدنیا) شونى كم درستلكنه اوشبو دنيا تركلكى (لعب) بر او يوندلر (ولهم) هم

بوشقه مشقت طارناقدر بالالر اویونی کی (وتفاخر بینکم) دخی تفاخر قیلماق
 و ماقتان شما قدر اوز آرا کزده دولت و درجه هم نسیلر کز برله (وتکائر فی الاموال)
 هم مال کوبلکی برله ماقتانماق و اولوغلانا قدر (والاولاد) دخی بالالر کوبلکی
 برله ماقتان شما قدر شوندن باشقه دنیا ننگ هیچ حاصلی و ثمره سی یوقدر هم اوشبو
 لعب و لوبلر و اویونلر بیک نیز زمانده فانی و زایل بولور راحت محنتکه و شادلیق
 فایوغه مبدل بولوری میجه بقاسی و اعتباری یوقدر (کمئل غیث) شول بغمور
 اوخشا شلیدر بغاسزلکنده کم اول بغمور بر فوروغ بیرگه یوار هم اول بیرده گی
 آشلقلرنی بیک تیزلک برله اوسدرور شویله کم (اعجب الکفار) عجبکه فالدرور
 ایگون ایگوجیلرنی نیز اوسمه کی برله و یخشیلیق برله (نباته) آنک اولانی
 (ثم یبیح) سکره فورور اول ایگون بربر آفت سبیلی (فتربه) بس سن کورورسک
 اول ایگوننی (مصفرأ) صارغابیش اولن یاشارگانی صوکنده یعنی فوروب
 صارغایوب فالغان بولور (ثم یکون) سکره بولور وئورلور اول اولن (حطاماً)
 تتولمش وپاره پاره بواب یعنی هیچ فائده سز و ضایع بولور بس اوشبو دنیا
 ترکلی هم شونک کبیر (وفی الآخرة) و آخرنده بولغوچیدر دنیا ترکلیکینه آلدانوب
 خدایدن غافل بولغان کهمه لرگه (عذاب شدید) فاطی عذاب (ومغفرة) هم یارلقاماق
 بولغوچیدر آخرنده (من الله) خدای تعالی دن (ورضوان) دخی خدا اینک راضیلیق
 بولغوچیدر دنیاغه میل و رغبت ایتمایوب عمرینی خدای رضاسینی استامک برله
 اونکارگان کهمه لرگه (وما العیوة الدنيا) هم ایباسدر اوشبو دنیا ترکلیکی
 (الامتع الغرور) مگر بر آلدانغوچی متاعدر کم آکا مغرور بولغان کشی آخرت
 دولتندن محروم بولور (سابقوا) سبقت قیلکز و آشوغکز (الی مغفرة من ربکم)
 پروردکار کزنگ مغفرنی صاری یعنی کناهلر کزنگ یارلقانماقینه سبب بولغوچی اشلرنی
 اشل کزدر کم اول اش توبه و استغفاردر یا که صدقه بیرمه کدر (وجنة) دخی
 آشوغکزدر جنتکه کرمه ککه (عرضها) اول جنتنک کیئلگی (کعرس السماء
 و الارض) کونک هم یرنک کیئلگی کبیر (اعدت) حاضرلانیش بولدی اول
 جنت (للذین آمنوا) شول کهمه لر اوچون کم اشاندیلر (بالله) خدای تعالی گه
 (ورسله) هم آنک رسوللرینه (ذک) اوشبو اشانماق (فضل الله) خدای تعالی ننگ
 فضلی و رحمتیدر (یوتیه) بیرور آتی (من یشاء) هر کهمه گه کم تلهز اوزی
 (والله ذو الفضل العظیم) و خدای تعالی اولوغ بولغوچی فضل و کرم ایاسیدر

مؤمنلرکہ (مَا أَصَابَ) ایرشمدای هم ایرشماس (من مصیبة) دیچ بر مصیبت و فایفو
 (فی الارض) یرده آجلق و قیمة تجلیک و غیرى آفتلر کبی (وَلَا فِیْ اَنْفُسِكُمْ) دخی
 سزنگ نفسلر کزده صرخالوق و فقیرلک و بالالر اولمهک هم غیرى مختلر کبی (الْاِنْفِیْ
 کتَاب) مکر یارلعاندر اول مصیبتنگ سزکه ایرشمهکی لوح المحفوظده (من قبل
 ان نبر اها) یاراتماقهدن الگاری اول مصیبتنی یا که سزلرنگ نفسلر کزنی (ان
 ذلک) در سنلکده اوشبو اش (علی الله یسیر) خدای تعالی اوزره آسان وینگلدر
 هر اشنگ لوح المحفوظده یازلعان ایدکیبی خدای سزلرگه ایتور (لکِبْلًا تَسْوَا)
 ناکم فایفولی بولماکز سز (علی ما فاتکم) شول نرسه اوزره کم فوت ایتدی
 سراردن یعنی مال و دولت هم عافیت و صعنلک قولکزدن کینکانگه فایفورماکز
 (وَلَا تَقْرَعُوا) دخی شاد بولمهکز (بِمَا اَنْتُمْ) شول نرسه برله کم بیردی خدای
 سرارگه دنیانگ مال و متاعندن یعنی دنیا دولتینگ کینا کینه
 فایفورماکز و کیلما کینه شادلانماکز کم آنک هیچده اعتباری و فراری یوقدر
 (وَالله لایعب) و خدای تعالی دوست و تناس (کل مغتال فخور) هر بر دنیا دولتی
 برله تکبرلانگوچی دنیا برله نضر اینکوچی و ماقتانقوچی کمهنی (الَّذین یمثلون)
 شول کمسهلر در اول ماقتانقوچیلر کم دولتلری بولا نورب صارانلق قیلورلر
 و مال لرینی خدای یواننده صرف ایتماسلر (ویامرون الناس) هم بیورورلر
 آدمیلرنی (بالبغض) صارانلق نیلو برله (ومن یتول) و هر کم یوز دوندرسه مالینی
 خدای یواننده نفقه نیلودن (فان الله) بس درستلکده خدای تعالی (هو العنی) اولدر
 موکسر بولغوچی کم آنلرنک نفقه لرینه محتاج توکلدر (الحمید) ماقتالمش اوزینک
 دات و صفاتنده (لقد ارسلنا) تحقیق یباردک بز (رسلنا) رسول لر بهزنی یعنی
 مرشته لر نی پیغمبرلرگه یباردک (بالبینات) روشن بولغوچی دلیلر یا که شریعتلر
 برله (وانزلنا) هم ایندردک بز (معهم الکتاب) آنلر برله کتابلرنی کم دین و دنیا
 مصالحتلری اول کتابلرده در (والمیزان) دخی ایندردک اولچاونی (لیقوم الناس)
 ناکم قائم بولسونلر اوچون آدمیلر (بالقسط) عدلک برله یعنی معاملرده
 خیانتسز اولچوب بیرسونلر اوچون اولچه ونک ایندرلرله کی نوح علیه السلام زمانته در
 دیمشدر (وانزلنا العدید) دخی ایندردک بز نوبرنی آدم علیه السلام برله معالده
 مذکوردر که خدای تعالی دورت نورلی برکتلی نرسه لر نی کوکلن بیرگه ایندردی
 صو و او ط هم طوز و تمبر (فیه باس شدید) بولغوچیلر اول تمبرده فاطی صوغش

يعنى آندىن هر تورلى صوغش فوراللىرى يا صارلىر (وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ) هم باردىر
 اول نىبرده فائىلار آدميلر اوچون زىراكه هر تورلى صناعتلر و هنرلر تيمر برله
 بولور فوراللىر نىبردن اشلر نور تيمرنىڭ دخلى بولماغان هيچ بر هنر بوقىر بس
 حق تعالى آدميلرگه فائىلر اوچون تيمرنى اينىردى هم اولچىونى اينىردى معاملده
 عدلك بولسون اوچون وكتابىنى اينىردى حق باطلدىن آيرلسون اوچون (وَلِيَعْلَمَ
 اللَّهُ) هم كورسون اوچون خدای تعالى (مَنْ يَنْصُرْهُ) شول كىمسه نى كم ياردم
 بيورور خداینىڭ دينينه (وَرَسُولَهُ) هم مدد قىلور آننىڭ رسوللرىنه مشركلر برله
 صوغش قىلغانه تيمر فوراللىرىنى استعمال ايلمهك برله (بِالْغَيْبِ) غيبده يعنى پيغمبر
 اوزى حاضر بولماغان وقتده هم آڭا ياردم قىلور وآننىڭ اوچون صوغش
 قىلور زىراكه مناقلر پيغمبر عليه السلام حاضر بولغانده غنه مسلمانلر طرفتىن
 صوغشورلر ايدى پيغمبر حاضر بولماغانده اهل اسلامنىڭ ضررينه طر شورلر ايدى
 (إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ) درستلىكده خدای تعالى قوت ايسيدىر دشمانلرنى هلاك ايتمهكگه
 كوچى يتهر (عَزِيزٌ) غالب بولغوجيدىر بارچه نرسه اوزره حكوم و فرمانى برله
 (وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا) و تحقيق يباردىك بز نوح پيغمبرنى قابىل اولادينه (وَأَبْرَاهِيمَ) هم
 ابراهيم پيغمبرنى نمرود قومينه (وَجَعَلْنَا) دخى قىلدىق و قويدىق بز (فِي ذُرِّيَّتِهِمَا)
 نوح و ابراهيم هليها السلامنىڭ بالالرىنه و نسللرىنه (الْأَنْبِيَاءَ) پيغمبرلكنى (وَالْكِتَابَ)
 هم وحى قىلدىق آنلرغه كتابىنى (فَنبِئْهُمْ) بس اول پيغمبر يبارلمش قوملردن بعضلىرى
 (مُهْتَدِينَ) توغرى يولغه كونلگوجىلردىرى يعنى پيغمبرگه و كتابغه ايمان كىلتورگانلردىر
 (وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ) و آنلرنىڭ كويسى (فَاسْقُونَ) توغرى پولدىن طشقارى كىتكوجىلردىر
 و ايمان كىلتورمهگانلردىر (ثُمَّ قَفَّيْنَا) سكره برسى آرطندن برسىنى يبهردىك (عَلَى
 أُنْفُسِهِمْ) نوح و ابراهيم هليها السلام هم آنلرنىڭ امللرىنىڭ ازلىرى اوزرىنه يعنى
 آنلردن صوڭ يباردىك (بُرْسُلْنَا) پيغمبرلر مزنى برسى آرطندن برسىنى نئانك كم نوح
 پيغمبردن صوڭ هود و صالح پيغمبرلر هم ابراهيم پيغمبر آرطندن اسماعىل و اسحاق
 هم يعقوب و يوسف عليهم السلاملر كىلدىلر (وَقَفَّيْنَا) دخى اياردىك بز اول
 پيغمبرلر ايزرىنه و آنلردن صوڭ يباردىك هم بنى اسرائيل پيغمبرلرىنى تمام قىلدىق
 (بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ) مرىم اوغلى عيسى پيغمبر برله (وَأَتَيْنَاهُ) هم يباردىك بز عيسى
 عليه السلامغه (الْإِنْجِيلَ) انجىل كتابىنى (وَجَعَلْنَا) دخى قىلدىق بز وصالدىق (فِي قُلُوبِ
 الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ) شول كىمسەلرنىڭ كوڭللىرىنه كم ايهردىلر عيسى پيغمبرگه (رَأْفَةً)

مېھرىبانلىقى (ورھىمە) ھىم شىققىتى و مېھرىمىنى يەنى آنلرنى بىر بىرىنى شىققىلى و مېھرىمىنى
 ايتىدىك (ورھىمىيە ايتىدىھوما) ھىم آنلر پيدا قىلىدىلر و اوزلرئىدىن چىقاردىلر رھىبانلىق
 يولىنى كىم (ما كىتباھا) فرض قىلماق بىز اول رھىبانلىقنى (علېم) آنلر اوزرىنى
 رھىبانلىق شولدىركىم عىسى عليه السلام كو كىگە اشنايدىن صوك اكا ايمان كىلتورگان
 بعضىلر كىرى مېرىد بولدىلر و بعضىلر ھىق دىندە فالوب باشقىلردىن آيرىلۇپ
 طاو نىشوكلرىنى كىردىلر ھىم دىنا لذتلىرىدىن كىسولۇپ مېھرىم و مېھرىم ھىم نىكاھنى
 ترك ايلاب اولوغ رىياھىت و مېھرىملىرىنى اوستلرىنى يوكلەدىلر رھىبانىت شولدىر بولاش
 آنلرغە فرض توكل ايدى (الا ايتقا رىوان الله) لىكىن خىداينىڭ راضىلىقىنى
 استەب آنلر اوشبو رھىبانىتنى اوز اوستلرىنى يوكلەدىلر (فما رعوھا) بىس رعايە
 ايتىمەدىلر آنلر رھىبانىت اشلارنى (ھىق رعايتھا) نىوشلى بولغان رعايەسى بىرلە يەنى
 صوكىدىن آنلر ھىم تىلىت بىرلە فائل بولدىلر ھىم فرانىنى انكار ايتدىلر و مېھرىم عليه
 السلامنىڭ پىغىمبىرلىكىنى اوشانمادىلر آنلردىن آزغىنە كىشىلر ھىم حضرت عىسىنىڭ
 يولدىن چىقمايۇپ رسول اكوم صلى الله عليه وسلم ھىم حضرتىنى ايمان كىلتورمەك
 بىرلە مېھرىم بولدىلر ھىق تعالى آنلر ھىقندە بىرورور (فاتىنا) بىس بىردىك بىز
 (الذىن آمنوا) ايمان كىلتورگان كىسەلرگە (مننم) اول رھىبانلر جەلسىدىن
 (اچرىم) آنلرنىڭ اچرى و ئوابلىرىنى (و كىثير منھم) و آنلردىن كىبىسى (فاسقون)
 ايمان دائىرىسىدىن تىشقارى كىتىكچىلردىر بىس كىتاب اھلىنى خىتاب قىلۇپ
 بىرورور كىم (يا ايھا الذىن آمنوا) اى اۋلىكى پىغىمبىرلرگە ايمان كىلتورگان كىسەلر
 (اتقوا الله) فورقۇلر خىداينىڭ عىزلىدىن (وامنوا) ھىم اوشانكىلر (بىرسولە) آننىڭ
 رسولى مېھرىم عليه السلامغە (يوتكىم) تا كىم بىرورور سىزگە خىداى تعالى (كفلىن)
 ايكى اولوشنى (من رحمتھ) اوزىنىڭ رىھىمىدىن (ويجعل لىكم) ھىم قىلور سىزنىڭ
 اوچون (نورا) بىر نورنى و ياقىلىقنى كىم (تېمىشون بىھ) سىزلر بىرورور سىز و اوتارسىز
 اول نور سىبىلى صراطىدىن (ويغفر لىكم) ھىم بارلاق خىداى سىزنىڭ گىناھلر كىزنى
 (والله غفور) و خىداى تعالى بارلاق و چىدىر مۇمىنلرنى (رحىم) مېھرىم و مېھرىملىرى آنلرغە
 اھل كىتابنىڭ ايمان كىلتورگانلرىنى خىداى تعالى اوشبو كىرامىلرنى بىرورور (لئلا يعلم اھل
 الكىتاب) تا كىم بىلسونلر اوچون كىتاب اھلىنىڭ مېھرىم عليه السلامغە ايمان كىلتورمەگانلرى
 (الا يقرون) شونى كىم قادر بولماسلر آنلر و كوچلرى بىماس (ھىلى شى) ھىچ بىر نرسە
 اوزرە (من فضل الله) خىداى تعالى نىڭ مۇھىملىدىن يەنى مۇمىنلرگە بىرلە طورغان نىھىت

وڪرامتلردن آنلرغه هيچ برنرسه بيرلماس (وَأَنَّ الْفَضْلَ) هم بلسونلر اوچون شونى كم درستلكه اجر و ثوابنك آرتقلى (بِئَدِّ اللَّهِ) خدای تعالى نك قدرتنده در (بوتيه) بيورر آنى خدای (مَنْ يَشَأْ) هر كم گه تلاسه (وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ) و خدای تعالى اولوغ بولغوچى فضل و رحمت اياسدبر.

﴿ سورة المجادلة مدنية وهي اثنان وعشرون آية ﴾

﴿ ۵۷ نھی سورة مجادله سورہ سی مدینه ده نازلدر ۲۲ آیتدر ﴾

لِسَاءِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۲۸
(۰) الجزء الثامن
والعشرون

مرویدرکه اوس بن صامت رضی الله عنه اوز خاتونی حوله بنت ثعلبه گه میل ایلدی. حوله صحبتکه راضی بولمادی و ابرینك سوزینه فارشدی اوسنك آچوی کیلوب خاتونی حوله گه انت علی کظهر امی یعنی سن میکا آنامنك آرقاسی کیبی سن دیدی بوسوز برله جاهلینده خاتون طلاق بولور ایدی بس حوله پیغمبرمز علیه السلام حضورینه کیلوب واقعه نی بیان ایتکاج پیغمبر حضرتی ایتدی سن ایهدی ابرکا حرام بولدك حوله ایتدی یا رسول الله اول مینی طلاق قبلمادی اوشبو سوزنی گنه ایتدی حضرت بیوردی سن آکا ایتدی حرام بولدك حوله نك باش بالالری کوب بولدقندن ایزندن آیرلاسی کیلبابوب ینه پیغمبر حضرتینه شول سوزنی فایتاروب ایتدی پیغمبر علیه السلام ینه شول جوابنی بیردی بس حوله خدای تعالی گه زاریلقی قیلوب اللهم اشکو الیک یارب سیکا شکایت قیلورمن دیدی فی الحال آبت کیلیدی کم (قَدْ سَمِعَ اللَّهُ) تحقیق ایشندی خدای (تَوَلَّى أُنْتَى تَجَادَلَكْ) شول خاتوننك سوزینی کم جدال قیلور ایدی اول خاتون سینك برله (فِي زَوْجِهَا) ابرینك اشی طوغر بیسنده (وَتَشْتَكِي) هم شکایت قیلور بولدی یعنی ناله و زاریلقی ایتدی اول خاتون (إِلَى اللَّهِ) خدای تعالی صاری (وَاللَّهُ بِسَمْعِ) و خدای ایشثور (تَعَاوَرَ كَمَا) سینك اول خاتون برله سوز فایتارشماقکوزنی یعنی سن حوله گه ابرکا حرام بولدك دپمه ککنی هم حوله نك اول مینی طلاق ایتمادی دیگانبنی مه سینی خدای ایشثور (إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ) درستلكه خدای تعالی ایشنکوچیدر آدمیلرنك سوزلرینی (بَصِيرٌ) کورگوچیدر حاللرینی (الَّذِينَ يَظَاهَرُونَ) شول کسه لر کم ظهار قیلورلر (مَنْكُمْ) سزلردن یعنی ایرلر (مَنْ نَسَأْتُهُمْ) خاتونلردن یعنی خاتونلرینه سن میکا آنامنك آرقاسی کیبی سن دیوب

ايتورلر (ما هُنَّ) ايماسدر آنلرنڭ اول خاتونلرى (أُمَّهَاتِهِنَّ) آنلرنڭ آنىلرى
 يعنى بوسوزنى ايتىڭ بىرلە كىشىڭ خاتونى آڭا آنا بولماس (أَنَّ أُمَّهَاتِهِنَّ)
 نوڭلدر آنلرنڭ آنالرى (أَلَّا أَلَّامِي وَلَدَنَهُمْ) مگر شول خاتونلر آنا بولورلر كم
 طودرغانلردر آنلرنى اوشانداق سوت ايمزگوچى آنالر هم پيغمبىر عليه السلام
 خاتونلرى آنا حكمنده بولورلر (وَأَنَّهُمْ) ودرستلىكده اوشبو سوزنى ايتكوچى
 ايرلر (لِيَقُولُونَ) البته ايتورلر آنلر (مُنْكَرًا مِّنَ الْقَوْلِ) سوزنڭ طانولماغاننى يعنى
 بىلماينچە ايتورلر (وَزُورًا) دىيى يالغان سوزنى ايتورلر زىرا كە هرگىز كىشىڭ
 خاتونى آڭا آنا بولماس (وَأَنَّ اللَّهَ) ودرستلىكده خدای (لَعَفُوهُ) البته كىچكوچىدر
 اوشبو سوزدن توبە ايتكانلرنڭ گناهلرندن (عَفُورٌ) يارلقاغوچىدر آنلرنى كفارت
 بىرمەكلرى بىرلە (وَأَلَدَيْنَ يَظَاهِرُونَ) وشول كىسەلر كم ظهار قىلورلر (مِنْ نِسَائِهِمْ) خاتون
 لرىندن يعنى خاتونلرىنى آنالرىڭ قاراو حرام بولغان اعضاسىنە اوششانورلر (فَمِمْ يَعْوَدُونَ)
 صكرە قايتورلر آنلر (لِمَا قَالُوا) ايتكان سوزلر بىنى نقض قىلماق بىرلە يعنى ظهار قىلغاندىن
 صوڭ كىرى خاتونلرىنى اوزلرىنە خاتون ايتوب طونماقچى بولورلر (فَتَحَرُّوهُنَّ رِقَبَةً)
 بس لازم بولور آنلرغە بىر قولنى آزاد ايلەمەك ظهار كفارتى اوچون (مِنْ قَبْلِ أَنْ
 يَتَمَّاسَا) بىر بىرىنى مس قىلغاندىن و بىر بىرىنە ايرىشمەكلرىندن الگارى يا كە جماعدىن
 الگارى (ذَلِكَمُ) اوشبو ككفارت حكىمى كم سىز لرگە بيوردى (تَوْعَطُونَ
 بِهِ) سىز لر وعظله نمىش بولورسىز آنڭ بىرلە و ظهار سوزىنى ايتودن
 طبولورسىز اوشبو حكىم سببى (وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ) و خدای تعالى شول
 نرسەنى كم سىز لر اشلەرسىز بىلگوچىدر (فَمَنْ لَّمْ يَجِدْ) بس هر كم طاپماسە
 آزاد ايتنەك اوچون قولنى يعنى صانوب آلورغە قول طاپماسە يا كە آقچەسى
 بولماسە (فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ) بس اول كىسە گە لازم بولور ظهار كفارتى
 اوچون ايككى آي توناشدىن روزە تونماق (مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَّاسَا) بىر بىرىنە
 ايرىشمەكلرىندن الگارى (فَمَنْ لَّمْ يَسْتَطِعْ) بس هر كىسە نڭ روزە تونماقچە كوچى
 يتماسە (فَلْيَصُومْ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ) بس نپوش بولور اول كىسە گە آلتىش مسكىنگە
 طعام بىرمەك هر بىر مسكىنگە بارطى صاع بغدادى يا كە بر صاع آرپا بىرلور
 (ذَلِكَ) اوشبو حكىم (لَتُؤْمِنُوا) تاكم اوشانماقكز اوچوندىر (بِاللَّهِ) الله تعالى گە
 (وَرَسُولِهِ) هم آنڭ رسولىنە (وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ) هم اوشبو حكملردىر الله تعالى نڭ
 چىكلەگان چىكلرىدر كم آندىن اوتنەك درست نوڭلدر (وَاللَّكَّافِرِينَ) هم بولغوچىدر

فرماندين باش طار توجيبلرغه (عَذَابٌ أَلِيمٌ) زنجتكوچى عذاب آخترنه (ان الذين يحدون الله) درستلكنه شول كهمسه لركم خلالق قبلورلر وقارشورلر خدای تعالى گه (ورسوله) هم آنك رسولينه (كبتوا) خور ويوز توبان بولورلر آنلر (كفا كبت) نناككم خور ورسوا بولديلر (الذين من قبلهم) آنلردن الكارى بولغان كهمسه لركم كفر وشرك اهلندن (وقد انزلنا) وحقيق ايندرلك بز (آيات بينات) روشن بولغوجى آيتلرني يعنى قرآن ومعجزه لر (وللكافرين) وابيان كيلتورمه گانلر گه بولغوجيدر (عذاب مهين) خور ورسوا اينتكوجى عذاب (يوم يبعثهم الله) باد قيلقل شول كوننى كم قوبارور خدای آنلرني قبلرلرندن (جميعا) بارچه لر ينى (فينبئهم) پس خبر بيورور آنلرغه (بما عملوا) دنياده اشلر گان نرسه لرى برله (أحصيه الله) صافلاغان بولور خدای تعالى آنلرنك عمللر ينى (ونسوه) هم اونوظقان بولورلر آنلر اوزلرى قيلغان اشلر ينى (والله على كل شيء) وخدای تعالى بارچه نرسه اوزره (شهيد) گواهدر مرويدر كه بركون ريبه بن عمرو هم فرقداشى حبيب صفوان بن اميه برله ياشرن سوزلر سوزلر اشلر بولر بوسى ايتدى بز نك نى سوزله گانزنى خدای بلور ميكان ايكنه يسى ايتدى بعضنى بلور وبعضنى بلهس اوچونچيسى ايتدى اگر بعضنى بلهس هه سيني هم بلور گه نيوشدر زيرا كه بلودن هيج مانع يوقدر ديدى آيت كيلدى كم (المنقر) ايا سين بلهاسكمو (ان الله يعلم) شونى كم خدای تعالى بلور (ما في السموات) كوكلرده گى نرسه لرى ملائكه ويولنزلر هم ارواچلر دن (وما في الارض) هم بلور بيرده گى نرسه لرى معادن ونباتات وحيوانانندن (ما يَكُونُ) بولماس (من شئ) من شئ سر سوز سويله شكوجى اوچ كهمسه دن (الاهو رابعهم) مگر اول خدای تعالى آنلرنك دورنچيلر يدر علمى برله يعنى آنلرنك نى سوزله دكلر ينى بلگوجيدر (ولا همسة) دخى بولماس بربرى برله سرله شكوجى بش كهمسه (الاهو سادسهم) مگر خدای تعالى آنلرنك آلتنچيلر يدر بله كى برله يعنى سرلرى آنندن ياشرن نوكلدر (ولا ادنى من ذلك) هم بولماس كيمره ك اوشبو اوچدن (ولا اكثر) هم بولماس كو بره ك بشندن (الاهو مهم) مگر نى قدر بولسه لرده خدای تعالى آنلر برله در علم جهنندن (اين ماكانوا) هر اورنه كم بولورلر آنلر (ثم ينبئهم) سوكره خبر بيورور آنلرغه (بما عملوا) اشلر گان نرسه لرى برله (يوم القيامة) قيامت كوننده (ان الله بكل شيء عليم) درستلكنه خدای تعالى بارچه نرسه نى

بلگۈچىدەر مرويدىرگە ھەرقاچان پېغەمبەرزىمىز غەلبەئالسلام بىر يېرىگە سەرىبە ولىشكەر
 يىاروب اول لىشكرنىڭ خەبىرى كېلىپانچە اوزاغراق نۆرسە يھودىلەر ومانافىلەر
 مىسلمانلەر ھىزورنىدە بىر بىرسى بىرلە ياشىرن سىرلەر سويلەشوب كوزلىرى بىرلە
 مىسلمانلەرغە اشارت قىلورلر ايدى تاكىم مۇمىنلر آنلرنىڭ اشارتلىرىنى
 وسويلەشكانلرىنى كوروب بلكە بىزلرنىڭ سەرىبەگە كىتىكان فرىداشلىرىمىزگە
 بىر بىراش واقع بولغاندىر شونى سويلەشە تورغانلردىر دىب گەمان قىلوب بېك
 قاىغورلر ايدى آنلرنىڭ بواشلىرىنى پېغەمبەر غەلبەئالسلام بلگىچ آنلرنى بو اشدىن
 طىدى بىرايكى كون طىلوب نوردىلەر سوكرە بىنە اوڭلى عادنلەرغە مۇمىنلر
 آلدنك سەلەشە تورغان بولدىلر آيت كىلدىكىم (آلَمْ تَرَ) ايا سىن قاراماسكىم
 (الى الذىن نھوا) شول كەسەلر سارىكىم طىبولش بولدىلر (عَنِ النَّجْوَى) مۇمىنلر
 ھىزورنىدە بىر بىرسى بىرلە ياشىرن سوزلر سويلەشە كىدن (نَمْ يَعُوذُونَ) سوكرە بىنە
 قايتورلر آنلر (لَمَا نھوا عَنْهُ) شول نرسەگەكىم نھى ايتولدىلر آندىن (وَيَتَنَاجَوْنَ)
 ھىم سەلەشورلر آنلر عىنادلرى بوزىدىن (بِالْأَثْمِ) گىناھە سەبب بولغان سوز بىرلە
 يعنى مۇمىنلرنى غەيبىت قىلورلر (وَالْعُدْوَانَ) ھىم اھل اسلامغە ظلم و جفا قىلماق
 بىرلە (وَمَعَادَةَ الرَّسُولِ) دىخى پېغەمبەرنىڭ فرمانىنە قارشىماق بىرلە مرويدىرگە يھودىلر
 رسول اكىرم صلى الله عليه وسلم ھىزور شىرىفلر بىنە كىلوب سلام اورىنەئە السلام
 عليك دىدىلر يعنى سىگىا اولوم بولسون دىبەككىر پېغەمبەر ھىزورنى آنلرنىڭ
 سوزلرىنە قارشى وىلىكىم دىدى يعنى سىزلرگە شول بولسون دىبكىر آيت
 كىلدىكىم (وَإِذَا جَاؤُكُمْ) ھەر قاچان كىلسەلر يھودىلر سىگىا (حَبِوْكُمْ) تھىب
 ايتورلر سىگىا (بِأَلْمِ يَعْجَبُكُمُ بِهٖ) شول نرسە بىرلەكىم تھىب ايتەدى خىداى
 سىگىا آنىڭ بىرلە يعنى خىداى تەئالى سىگىا و سلام على عباده الذىن اصطفى دىوب
 سلام بىرلە تھىب ايتىدى اول يھودىلر سلام اورىنەئە السلام عليك دىبورلر و سىگىا
 اولوم نلرلر (وَيَقُولُونَ) ھىم ايتورلر آنلر (فِي أَنفُسِهِمْ) اوز آرالىرىدە (لَوْلَا
 يَعِزُّنَا اللَّهُ) نى اوچون عذاب قىلماس بىزنى خىداى (بِأَنَّ تَقُولَ) شول نرسە سەببلىكىم
 بىز ايتورمىز آنىڭ پېغەمبەرىنە يعنى اگىر اول ھىق پېغەمبەر بولسە ايدى خىداى بىزلرنى
 آگىا اوشبو سوزنى ايتكانىمىز اوچون عذاب قىلسە كىرك ايدى دىبورلر
 (حَسْبِهِمْ جَهَنَّمُ) كىفابە ايتكوچىدەر آنلەرغە عذاب اوچون تەووغ (يصلونها) كورورلر
 آنلر اول تەووغغە (فَبئسَ الْمَصِيرُ) بس نى ياوز اورلەك اورتىدەر اول تەووغ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) اى ايمان كېلتورگان كېسەلەر (اِذَا تَنَاجَيْتُمْ) ھەرقاچان سەرلەشمەكۈز سەز بېر كۈز بېرلە (فَلَا تَنَاجَوْا) بېس سەرلەشمەكۈز (بِالْأَثْمِ) گىناھ بېرلە (وَالْعُتُوبَانِ) ھەم ظالملىق بېرلە (وَمَعْصِيَةِ الرَّسُولِ) دىھى پېغىبىر نىك فرمانىنە نارشىماق بېرلە نىكاككەم يھودىلەر وىناقلەر شوپىلە قېلورلەر (وَتَنَاجَوْا) وسرلاشكۈز سەز (بِالْبُرِّ) ايدىگۈلك بېرلە (وَالْتَقْوَى) ھەم تىقوالىق بېرلە (وَأَنقَوْلَهُ الْكُفْرَ) ھەم قورفكۈز لىر شول خىداى تىعالى دىنكەم (إِلَيْهِ تُعْشَرُونَ) آنىك سارى قوبارلىشى وىجىم ايتلىشى بولور سەز عىشەر كۈننە (أَنبَا النَّجْوَى) مۈندىن باشقە اېياسىر كەم گىناھ و ظالملىق بېرلە سەرلەشمەك (مِنَ الشَّيْطَانِ) شېطان وسوسە سىندىر شېطان ائى كىشىنىك كۈزىنە كۈركام ايتۇب كۈرگازور (لِيُعْزَنَ الَّذِينَ آمَنُوا) ناكەم نايقولى ايتسون اوچون مۇمىنلرنى آنىك بېرلە (وَلَيْسَ بِضَارِّهِمْ) ونوگىلدەر اول شېطان ضرر ايرىدىر گۈجى مۇمىنلەرگە (شَيْئًا) بېر نىسە بېرلەدە (الْأَبَاذِنَ لِلَّهِ) مېگر خىداينىك اذى و تىقىرىرى بېرلە گىنە ايرىدىر (وَعَلَى اللَّهِ) و خىداى تىعالى گە گىنە (فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ) بېس كېرەككەم نوكل قېلسونلەر مۇمىنلەر مرويدىر كەم بىر موھىشنىدە حاضر بولغان مۇمىنلەردىن بېر جىھامەت پېغىبىر ئىلەھىيە السلامنىك مجلسىنە كېلىدىلەر حضرت پېغىبىر نىك مجلس شىرىفىلەندە كۈب كۈب بولۇب اولتورورغە بوش اورىن بولمادىقتىن آنلەر آياتى اوزرە نوردىلەر رسول اكىرم حضرتلرى بېر ھەم كىشىلەرگە اورنلەر كۈزدىن نور كۈز دېۈب بېوردى آنلەر نوردىلەر اھل بىر آنلەرنىك اورنلەرنىنە اولتوردىلەر مىناقلەر بوئۇغرىدىن اوز آرالىرىدە شىكايت ايتقە كىگە باشلايدىلەر آيت كېلىدىكىم (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) اى ايمان كېلتورگان كېسەلەر (اِذَا قِيلَ لَكُمْ) ھەرقاچان ايتولسە سەزلىرگە (تَفَسَّحُوا) اورىنى ايرىكن قېلىكۈز و كېلىگان كىشىلەرگە اورىن بېر كۈز دېۈب ايتولسە (فِي الْبَجَائِسِ) مجلسلەردە (فَانفَسَحُوا) بېس ايرىكن قېلىكۈز لىر اورىنى آدمىلەرگە (يَفْسَحِ اللَّهُ لَكُمْ) ناكەم ايرىكن قېلور خىداى سەزنىك اورنلەر كۈزنى نېر كۈزدە ياكە جىننە (وَإِذَا قِيلَ انشُرُوا) ھەرقاچان ايتولسە سەزگە نور كۈز اورنلەر كۈزدىن دېۈب (فَانشُرُوا) بېس نور كۈز سەزلىر (بِرِضَى اللَّهِ) ناكەم كوتارور خىداى تىعالى بوقارى درجەلەرگە جىننە (الَّذِينَ آمَنُوا) ايمان كېلتورگان كېسەلەرنى (مَنْكُمْ) سەزلىردىن (وَالَّذِينَ أُوْتُوا الْعِلْمَ) ھەم كوتارور ھول كەسەلەرنى كەم بېرلىدى آنلەرغە شىرىعت ىلمى يعنى عالەملەرنى كوتارور (درجات) باشقە مۇمىنلەر درجە سىندىن بوقارى بولغان درجەلەرگە (وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ) و خىداى تىعالى شول نىسەنى كەم سەز اشلەرسەز بىلگۈچىلەر مرويدىر كەم آدمىلەر پېغىبىر مەز

علیه السلامه کیلوب همیشه هر نورلی سوزلر و خبرلر صوراشوب اول حضرتنی
 طارلقه فالردیلر و کوب تشویش بیردیلر حق تعالی دن آیت کیلدی کم (بَا أَيُّهَا
 الَّذِينَ آمَنُوا) ای مؤمنلر گروهی (إِذْ أَنَا جِئْتُمُ الرَّسُولَ) هر فایان سرلاشماکھی
 بولساگز و برسوز ایتمه کنی تله سه گز پیغمبر علیه السلامه (تَقَدَّمُوا) بس الک
 فیلکگز یعنی پیرکگز (بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَيْكُمْ) پیغمبر گه سرکزی ایتمه ککزدن الگاری
 (صَدَقَهُ) صدقه نی مستعقلرغه و فقیرلر گه (ذَلِكَ) اوشبو اش یعنی پیغمبر برله
 سوزلاشودن الگاری صدقه بیرمه ک (خَيْرَ لَكُمْ) بخشیر اقدیر سز نك او چونکم
 عبادتکزر آرطور (وَأَطِئُوا) دخی پاکیزمرا کسر کم شونک سبیلی گناهلر کز بوغالور
 (فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا) بس اگر طاپماسا گز سز بر نرسه نی صدقه بیرماک او چون و فقیر
 بولسا گز (فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ) بس درستلکده خدای تعالی بار لافلو چیدر (رَحِيمٌ)
 رحمت ایتمک و چیدر کم سز لر نی کو چکز یتمه گان اش برله بیور ماس مرویدر که
 اوشبو حکم یعنی پیغمبر برله سوزلاشودن الک صدقه بیرمه ک حکمی اون کونگه چه
 منند بولدی صکره منسوخ بولدی علی المرتضی کرم الله وجهه نك اون دره می بار ابدی
 هر کون بر دره می صدقه بیروب پیغمبر حضرتی برله سوزلاشور ابدی تا کم اون
 دره لری تمام بولدی و اوشبو حکم هم منسوخ بولدی (أَشْفَقْتُمْ) ایا قورقد کزمو
 سز لر و آغر کیلدی بو سز لر گه (أَنْ تَقْدَمُوا) سز لر نك تقدیم ایتمه ککزر و بیرمه ککزر
 (بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَيْكُمْ) پیغمبر برله سرلاشبه ککزدن الگاری (صَدَقَاتٍ) صدقه لر نی
 یعنی بو اش سز لر گه چیتن بولدی بو (فَإِذْ لَمْ تَفْعَلُوا) بس شول وقت کم فیله ادا گز
 سز اوشبو اشنی (وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ) هم کیچدی خدای تعالی سز نك اوزر کز گه
 و بو اشنی سز لر دن توشوردی یعنی بو حکمی منسوخ ایلدی (فَأَقِمْو الصَّلَاةَ) بس
 قائم فیلکگز سز و اوقو گز فرض بولغان نمازی (وَأْتُوا الزَّكَاةَ) هم بیرکز
 مالکزدن زکوننی (وَأَطِيعُوا اللَّهَ) دخی بوی صونکز خدای تعالی گه (وَرَسُولَهُ) هم
 آنک رسولینه (وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ) و خدای تعالی بلگو چیدر شول نرسه نی کم
 سز لر اشلر سز بخشیلقی و یمانلقدن مرویدر که هر کون رسول الله علیه وسلم
 صحابه لر دن بر جاعت برله اولتور مشلر ابدی حضرت بیوردی کم حاضر سز لر نك
 مجلسکز گه برابر کیلور کم آنک کوکلی منکبر و جبار بولور هم اوزی شیطان
 نظری برله نظر قیلور دیدی نا گاه ایشکن عبد الله بن نبیل منافق کروب
 کیلدی حضرت پیغمبر آٹا ایتدی ای ابن نبیل سین نی او چون اوزنک نك

بولد اشلر ك بول ميني سو كندك و مينم حقهده يمان سوزلر ايندك ابن نبتل خدای
 بولر آنط اهدی هرگيز سينك حقهده يمان سوز اينتام دیدی هم چغوب.
 بولد اشلر بنی آلوب كیلدی آنلر هم شویل دیوب آنط اهدیلر آیت كیلدی کم
 (الْم تَر) ایا سین فاراماسگبو (الی الذین تولوا) شول كیمسه لر صاری کم دوست
 توندیلر آنلر یعنی منافق لر دوست توندیلر (قوما غضب الله علیهم) شول گر وینی کم
 غضب قیلما ندر خدای آنلر اوزره یعنی یهودنی دوست توندیلر (ما هم منکم)
 ایباسدر آنلر یعنی منافق لر دن سزلردن کم مؤمنلر سز (ولامنهم) دخی توگلدلر آنلر
 یهودیلردن (ویعلمون) و آنط اچارلر آنلر (علی الکذب) یالغانه (وهم یعلمون)
 و حالانکه بلورلر آنلر سوزلر ينك یالغان ایديکینی (اعد الله لهم) حاضرلا کاندلر
 خدای تعالی اول منافق لر اوچون (عذاباً شدیداً) قاطی عذابنی دنیا و آخرنده
 (انهم) درستلکه آنلر (سأتم) باوز بولدی (ما کانوا یعملون) شول نرسه کم
 اشلار بولدیلر آنلر (انظنوا) توندیلر اول منافق لر (ایبانهم) اوزلر ينك
 آنظرینی (جنه) فالقان ایتوب یعنی جانلری و ماللری سلامت فالسون اوچون
 آنظرینی پناه ایندیلر و شوکا صغندیلر (فصنوا) بس طیدیلر آنلر آدمیلرینی
 (عن سبیل الله) خدای تعالی بولندن یعنی مؤمنلرنی صوغشفه چغورماسقه طرشدیلر
 توری حیللر قیلدیلر (قلهم عذاب مهین) بس بولغوچیلر اول منافق لرغه خور
 ورسوا قیلغوچی عذاب (لن تعفی عنهم) دفع قیلماس و کینتارماس اول منافق لر دن
 قیامت كوننده (اموالهم) آنلر ينك جمع قیلغان ماللری (ولا اولادهم) دخی
 دفع قیلماس آنلر ينك بالالری (من الله) خدای تعالی ينك عذابندان (شیئاً)
 بر نرسه فی ده (اولئک) اوشبو منافق لر گروهی (اصحاب النار) تموغ اهللریدر
 (هم فیها خالدون) آنلر تموغ اولنده منگو قالغوچیلر در (یوم یبعثهم
 الله) باد قیلغل شول كونی کم قوبارور خدای تعالی منافق لرنی (جیبماً)
 بارچهلرینی قیلرندن (فیعلمون له) بس آنط اچارلر آنلر خدای تعالی گه خالص
 مؤمن بولدی دیوب (کما یعلمون لکم) تنناك کم آنط اچارلر آنلر سزلر گه
 دنیا ده (ویحسبون) هم گمان قیلورلر آنلر (انهم علی شیء) شونی کم آنلر بر
 نرسه اوزره حرلر یعنی بر اش قیلما ز دیوب آنط اچارلر (الا انهم) بلکز کم درستلکه
 اول منافق لر (هم الکاذبون) آنلر در یالغان اینکوچیلر (استهوذ) مستولی بولدی
 و غلبه قیلدی (علیهم الشیطان) اول منافق لر اوزرینه شیطان (فانسیهم) بس اونو طردی

آنلرغه شيطان (ذکر الله) خداينك ذکريني (اولئك) اوشبو منافقنلر گروهى (حزب الشيطان) شيطان لشکرى (هم الغاسرون) آنلردر زبان کورگوچيلر وعذابده قالفوچيلر (ان الذين يعادون الله) درستلکده شول کيسلر کم خلافتق فيلورلر خداى تعالى گه (ورسوله) هم آنک رسولينه (اولئك) اوشبو خلافتق ايتکوچيلر (في الاذلين) خور ورسواراق بولفوجى گروهلر اچنده درلر دنيا و آخرنده (كتب الله) يازدى خداى تعالى لوح المحفوظنه وحکم قىلدى شويله ديوب کم (لاغلبن انا) البته مبن غالب بولورمن (ورسلى) هم مبنم رسوللرم غالب بولورلر دشمانلرغه صوغشماق وقهر ايتنهك برله ياكه حجت ودليل كىلتورماك برله (ان الله قوى) درستلکده خداى تعالى قوت ايهسيدر (عزيز) غالب بولفوجيدر حکمنده (لاتجد) سپن طاپاسسك (قوما يؤمنون) شول گروفيكى كم ايمان كىلتورورلر و اخلاصلى برله اشانورلر (بالله) خداى تعالى گه (واليوم الآخر) هم آخرت كوئينه (يوآدون) دوستلق فيلورلر طاپاسسك يعنى خالص مؤمن بولغان كشىلر دوستلق قىلباسلر (من حاد الله) شول كىسه گه كم خلافتق قىلدى اول خداى تعالى گه (ورسوله) هم آنک رسولينه يعنى مؤمنلر كفر اهلينى دوست تونماسقه تپوشدر (ولو كانوا) اگر بولسه لرده اول خدايفه خلافتق ايتكوچيلر يعنى كفراهلى (ابائهم) اول مؤمنلرنگ آنالرى (اوابنائهم) يايسه اوغللىرى بولسه لرده نتاك كم ابو عبیده رضی الله عنه احد صوغشنده اوزينك آتاسينى اولتوردى هم ابوبكر صديق رضی الله عنه بدر صوغشنده اوزينك بر اوغلينه فارسى صوغشورغه چقماقچى بولدى رسول حضرتى چقارمادى (اواخوانهم) يايسه مؤمنلرنگ قىرنداشلىرى بولسه لرده نتاك كم مصعب رضی الله عنه احد صوغشنده اوزينك قىرنداشينى اولتوردى (او عشيرتهم) يايسه نسللىرى وقىبلداشلىرى بولسه لرده نتاك كم عىر فاروق رضی الله عنه بدرده اوزينك خالى عاص بن هشامنى اولتوردى (اولئك) اوشبو گروه يعنى خداينك دشمانلرى برله دوستلق ايتنه گان كىسه لر (كتب) يازدى خداى تعالى يعنى ثابت قىلدى (في قلوبهم الايمان) آنلرنگ كوكللرندده ايماننى (وايدهم) هم قوت بيردى آنلرغه (بروح منه) اوز قاشندن بولغان رحمت ونصرت برله (ويدخلهم) هم كىگوزور خداى آنلرنى محشر كوئنده (جنات) شونداين جنتلر گه كم (تجرى من تحتها الانهر) آقار آنك آماچلىرى آستندن بله لر

(خَالِدِينَ فِيهَا) منگو فالغوجپىلر بولغانلىرى خالده اول جنتلرده (رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ) راضى و خوشنود بولدى خدای تعالی آنلردن (وَرَضُوا عَنْهُ) هم آنلر خوشنود بولدىلر خدای تعالی دن (أُولَئِكَ) اوشبو گروه (حَزْبُ اللهِ) خداینىڭ لشكرىدەر (أَلَا إِنَّ حَزْبَ اللهِ) بلگىزلىرىم درىستلىكده خدای تعالی نىڭ لشكرى (مُمِ الْفَالِقُونَ) آنلردر فلاح طابىقچىلر و مقصدغه ايرىشكۈچىلر.

﴿ ۵۸ ﴾ سورة الحشر مدنية وهى اربع وعشرون آية ﴿ ۵۵ ﴾

﴿ ۵۸ جەز ھىس سۈرەسى مەدینەدە نازلدر ۲۴ آيتدر ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(سَبَّحَ لِلّٰهِ) نسیبىچ ایتدى خدای تعالی گە و آنى پا كلك برله ياد قیلدى (مَا فِي السَّمٰوٰتِ) كۈكلرده بولغان نرسەلر (وَمَا فِي الْأَرْضِ) هم یرده بولغان نرسەلر (وَهُوَ الْعَزِيزُ) واول خدای تعالی غالىبدر اوزىنىڭ ھكىمدە (الْعَكِیْمُ) ھكم ایتكۈچىدەر صواب و توغرىلىق برله مرويىدەر كە ھجرتنىڭ دورتىچى بىلنە پىغىبىرمز علیە السلام بنى نضیر قىیلەسى يھودىلرنىڭ قلەلرینە بر مصلەت اوچون بارغان ایدى بر خانەنىڭ دىوارىنە مبارك آرقاسىنى بىروب اولتورمىش ایدى بر ملعون يھودى شول ابونىڭ توباسىنە بر اولوغ طاشنى آلۇب منۇب پىغىبىر حضرتىنىڭ اوستىنە طاشلاماقچى بولدى فى الحال جبرائىل علیە السلام نازل بولۇب رسول حضرتىنە بواشنى بلىردى پىغىبىرمز علیە السلام فى الحال اورنلرنىمىن تورب مەچنە گە قايتىدىلر هم بنى نضیر يھودىلرینە كشى بىاردى و بىوردى كىم اېمدى سۆنىڭ خىانتىڭىز ظاھر بولدى منم دىيارمىن چغۇب كىتىڭىز دىدى هم آنلرغە اون كۈن مەلت بىردى سفر اسبابلرینى حاضرلاسونلر اوچون بنى نضیر يھودىلرى كېتەرگە حاضرلانا باشلاغاچ مەدینەدن ابن ابى منافىق آنلرغە خىبر بىاردى كىم اوز دىيارىڭىزدىن يوققە چىقماڭىز قلە كۆزنىڭ قىولرینى برىكتۇب مەنھىن بولۇب تورگۆز مېن هم اوزمىڭ قومم برله مىڭ كشى سىلرگە مدد و ياردەم ایتەرگە بارامز ېردە قورقماڭىز دىدى يھودىلر اول منافىقنىڭ سۆزىنە آلدانۇب باقى بولدىلر و پىغىبىر علیە السلام برله صوغىش قىلورغە حاضرلاندىلر بوخىر رسول حضرتىنە ايرىشكاچ برگۈرە لشكر برله بارۇب بنى نضیرنىڭ قلەلرینى محاصره ایلەدىلر اون بش كۈن محاصره قىلغاندىن سوڭ يھودىلر غنىر ايتۇب قلەلرینى طاشلاپ كىتۈگە راضى بولدىلر بار چە قوراللىرىنى مسلمانلرغە

فالنرماق شرطی برله هم آطلری وتوله لری کونارور مقدار یغه مالنی آلوب
 کینه کی شرطی برله جلای وطن فیلوه قرار بیردی حق تعالی آیت یاردی کم
 (هوآلذی) اول خدای تعالی شول ذاندر کم (أخرجَ الَّذِينَ كَفَرُوا) چقاردی ایمان
 کیلتورمه گان کسه لرنی (من أهل الكتاب) نورات اهلندن یعنی بنی نضیر یهودیلرینی
 چقاردی (من ديارهم) یورطلرنین ومنزللرنین کم مدینه یرنه تونمش ایدیلر
 (لأول العشر) آنلرنی اولگی سورمه کت یعنی بو چقارماق آنلرنی عرب جزیره سندن
 اولگی سورمه کت ایکنهی حشر وسورماک یهودیلرنی خیبردن چقارماق صکره
 واقع بولدی (ماظننتم) گمان اینما دکز سزای مؤمنلر (أن یغروا) بنی نضیر نك
 مدینه یرندن چقارلرینی زیراکه آنلر کوب هم قونلی ایدیلر شول سببلی چارلر
 دیب اویلاماغان ایدکز (وظنوا) هم گمان قیلدیلر اول بنی نضیر یهودیلری
 (أنهم) شویله دیوب کم آنلر (ما نعتهم) منع اینکوچی و طیفوچیدر آنلرنی
 (حصونهم) آنلرنک محکم بولغوچی قلعه لری و دیوارلری (من الله) خداینک قناسی
 اینه کندن یعنی اوشبو قلعه مز اچینه کروب قضادن قورتلورمز مسلمانلر
 بو قلعه گه کره آلماسلر و بزگه غالب بولماسلر دیوب گمان قیلدیلر و قلعه لری نه
 اشاندیلر (فاتیمهم الله) بس کیلدی آنلرغه خداینک عذاب (من حیث لم یحسبوا)
 شول اورندن کم گمان قیلما دیلر آنلر اول اورندن کیلور دیوب (وقتی) هم
 صادی خدای (فی قلوبهم الرعب) آنلرنک کؤکلرینه قورقونی تا کم قورقولرندن
 اوزلری وطنلرینی طاشلاب کینوگه راضی بولدیلر (یغروون) خراب قیلورلر
 آنلر (بیوتهم) ایولرینی (بایدیمهم) اوز قوللری برله (وآیدی المؤمنین) هم
 مؤمنلرنک قوللری برله زیرا که ایولری واسبابلری مؤمنلر قولینه قالاچاقینی
 بلکاج سرای و منزللرینی کوبسنی اوزلری ویران و خراب ایتوب چقیدیلر
 بعضلری شامغه و بعضلری خیبرگه کیندیلر صکره آنندن هم سورلدیلر (فأمتروا)
 بس عیزت آلکز لر اوشبو یهودیلر احوالندن (یا اولی الأبصار) ای بصیرتلر
 ایالری (ولولا أن کتب الله) واگر بولمسه ایدی شول کم یازدی خدای تعالی
 لوح المحفوظه (علیهم العلام) اول بنی نضیر یهودیلری اوزرینه وطنلرندن
 چقارماقنی یعنی وطنلرندن چقارلورلر دیوب خدای تقدیر و حکم ایتکن بولمسه
 ایدی (لعدبهم) البته عذاب قیلور ایدی آنلرنی (فی الدنيا) دنیا ده اولتورمک
 واسیر ایلیمک برله (ولهم فی الآخرة) و بولغوچیدر آنلرغه آخرته (عذاب النار)

تو غ اوطینک عذابى (ذَلِكْ) اوشبو عذاب اول یهودیلرگه (بَانَهُمْ شَأْوَا اللّٰهَ) قول سببیل درکم آنلر خلافتی قیلدیلر خدای تعالی گه (وَرَسُولُهُ) هم آنک رسولینه (وَمِنْ بَشَاقِ اللّٰهِ) وهرکم خلافتی و دشمانلیق اینسه خداینه (فَإِنَّ اللّٰهَ) بس درستلکتا خدای تعالی (شَدِيدُ الْعِقَابِ) قاطی عذابلی بولغوجیدر و عذاب الیم در اول کیمسه گه بنی نضیر یهودیلرینی محاصره ایکن زمانده آنلرنک خرما آغاھلرینی کیسوب خراب اُاهمک گه حکم بولدی عبدالله بن سلام هم ابولیلی رضی الله عنهما اوشبو خدمت برله مأمور بولدیلر ابولیلی خرما آغاھلرینک بیک بغشی نوعلرینی کیسار ایدی یهودیلر کورب حسرتلری آرتسون دیور ایدی عبدالله بن سلام خرما آغاھلرینک خراب و ناھلرلرینی غنه کیسار ایدی من بلورمن کم بوخرما باقھلری مسلمانلر قولینه کرهچکدر بغشی آغاھلر سلامت قالسونلر دیور ایدی حق تعالی آیت بیاردی کم (مَا قَطَعْتُمْ) قول نرسه فی کم کیسدکوز سز ای مؤمنلر (مِنْ لَبَنَةٍ) خرما آغاھلرندن (أَوْ تَرْتُمُوهُمَا) یا ایسه کیسماینهه قالدر دگوز آنی (فَأْتَمَّةٌ عَلَىٰ أَصُولِهَا) طورغوجی بولغانلری حالده اوز اصللری اوزرینه یعنی اوز حاللرنه سلامت قالدر دگوز (فَبَإِذْنِ اللّٰهِ) بس خدای تعالی نك اذنی وامری برلدر یعنی کیسه ککوز هم کیسماینهه قالدر مافکوز هر قایوسی خداینک رضاسی بوینهدر ایکیسینه معقوللر (وَأَلْعِزَىٰ الْفَاسِقِينَ) هم خور ورسوا قیلسون اوچونلر خدای تعالی فاسق بولغوجی یهودیلرینی (وَمَا آفَاءُ اللّٰهِ) و قول نرسه فی کم قلمقاردی خدای تعالی (عَلَىٰ رَسُولِهِ) اوزینک رسولی اوزرینه (مِنْهُمْ) اول بنی نضیر یهودیلرینک مال و ملکلرندن یعنی آنلرنک مال و متاعلرندن غنیمت بولوب پیغمبر علیه السلامه قالغان نرسه لر (فَبِأَ أَوْجَعْتُمْ عَلَيْهِ) بس چاپهر مادکوز سز ای مؤمنلر اول مالنی حاصل قیلماق اوچون (مِنْ خَيْلٍ) میج بر اطنی (وَلَا رُكُوبٍ) هم میج بر توشی یعنی آتی تحصیل ایتمک اوچون آطلرغه و توله لرگه آطلانوب چاپوب کیلمادکوز بلکه بنی نضیر قلمه سینه هه لرکوز جیوا کیلمدکوز هم آرتق صوغشوبده مشقتلر نه دگوز هم بویولده سزلرگه میج بر کلفت و محنت ابر شه دی و بوقلمه فی سزلر صوغشماق برله فتح ایتمه دگوز (وَلَكِنَّ اللّٰهَ يَسُطُّ) ولکن خدای تعالی اوزی نصرت و یاردی برله مسلط قیلور و غالب ایلور (رَسُولِهِ) اوزینک پیغمبرلرینی (عَلَىٰ مِنْ بَشَاقٍ) هر کیمسه اوزرینه کم تلر اوزی (وَاللّٰهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) و خدای تعالی بارچه نرسه اوزره کوچی یتکوچیدر تل گان بنه سینی دشمانلرینه

غالب قىلور و دشمان كوڭلىنه قورقو سالور تتاككم بنى نصيرنك كوڭللىرىنه قورقو
 سالدى (مَا آفَاءَ اللَّهُ) شول نرسه كم قايتاردى آنى خدای (عَلَى رَسُولِهِ) اوزىنك
 رسولى اوزره (مَنْ أَمَلَ الْقُرْبَى) قريه لر امللرىنك اموال و املا كلرنىن كم صوغش
 قىلماق بىرله اولقدىر ماللرنى قولغه نوشورب بولماس (فَلِلَّهِ) بس اول ماللر
 خدای تعالى گهدر (وَلِلرَّسُولِ) هم پيغمبر عليه السلامهدر (وَلِنِى الْقُرْبَى) دى
 پيغمبرنك ياقنلىق اياسى بولغان قىرنداشلرىنهدر (وَالْيَتَامَى) هم يتىم بالالرفهدر
 (وَأَبْنِ السَّبِيلِ) هم محتاج و عاجز بولوب قالغان يولاچىلرغه و مسافرلرگهدر
 اوشبو مذكور كىسه لرگه اول ماللرنى تقسيم ايتوب بيرلور اول خدای تعالى گهدر
 دىك تعظيم اوچوندر قالغان بىش تورلى كىسه لرگه بيرلور پيغمبر عليه السلام
 و فائىدىن صوك غنىمت مالدىن آڭا بولاچاق اولوشنى يعنى بشدىن برى امامغه
 بيرلور يا كه مسلمانلرنك مصلحتلرىنه صرف ايدلور اول ماللر حقنك خدای تعالى
 اوشبو طريقه حكم ايلهدى (كَيْلَا يَكُونَ) نا كم بولياسون اوچون اول غنىمت
 مال (دَوَاءَةً) قولدىن قولغه يورى طورغان نرسه (بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ) بايلر آراسنده
 (مِنْكُمْ) سولردىن يعنى جاهليت زماندىن كى بايلرفهغنه بيرلوب فقير و بيچاره لر
 محروم قاللادونلر اوچون خدای تعالى اوشبو طريقه حكم قىلدى (وَمَا آتَيْكُمْ
 الرَّسُولُ) وشول نرسه نى كم بيردى سولرگه پيغمبر عليه السلام اول غنىمت مالدىن
 (فَضْوَةٌ) بس آلگىزلىرىنى قبول قىلگىزلىرى (وَمَا نَهَيْكُمْ عَنْهُ) هم شول نرسه كم
 نى قىلدى و طيىدى سزنى آندىن پيغمبر عليه السلام غلولى و خيانت كى قاتنلور
 بس طيولگىز سز آندىن (وَاتَّقُوا اللَّهَ) هم قورقگىزلىرى خدای تعالى دن پيغمبرگه
 مخالفت قىلوده (إِنَّ اللَّهَ) درستلكده خدای تعالى (شَدِيدُ الْعِقَابِ) عذابى قاطى
 بولور پيغمبر مخالفت ايتكوجىلرگه (لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ) هم اول ماللردىن
 بيرلور رطلاندىن هجرت ايتكان فقيرلرگه (الَّذِينَ أُخْرِجُوا) آنداين فقير
 مهاجرلر كم چارلمش بولدىلر (مِنْ دِيَارِهِمْ) مكده گى يورطلرىندىن
 (وَأَمْوَالِهِمْ) هم ماللرىندىن (يَسْتَفْتُونَ) استارلر آنلر (فَضْلًا) فضل و رحىمنى (مِنَ اللَّهِ)
 الله تعالى دن (وَرِضْوَانًا) هم راضىلىق و خوشنودلقنى يعنى هجرت قىلورلى نجات
 اوچون و دنيا غرضلرى اوچون توگلدىر بلكه خدای راضىنى استه بدر (وَيَنْصُرُونَ
 اللَّهَ) دى بىردم بيرورلر آنلر خدای تعالى نك دينينه نفسلرى و ماللرى بىرله
 (وَرَسُولَهُ) هم نصرت قىلورلر آنك رسولىنه (أُولَئِكَ) اوشبو مهاجرلر گروهى

(هُمُ الصّٰدِقُوْنَ) آنلردى راست و طوغرى بولغوجىلر اسلام دىننە سوزلىرى
 و فعللىرى برلە (وَالَّذِيْنَ تَبَوَّءَ الدّٰرَۃَ وَالدّٰرَۃَ دِخٰى شَوْل كەسەلرگە دركم اورناشتىلر
 آنلر مەدىنە يورۇتقە (وَالْاَيْمَانِ) ھەم ثابت بولدىلر ايماننە يا كە اقامت ايتدىلر
 ايمان يورۇتقە ھەم مەدىنە در (مَنْ قَبْلَهُمْ) مەھاجرلرنىڭ ھىجرەت قىلولىرىنىڭ بىگارى
 مراد انصارلردىر يەنى تۆپ مەدىنەك بولغان صحابەلردىر ھەم اول ماللردىن آنلرغە
 بېرىلور (يُحِبُّوْنَ) دوست طوتارلر و سويارلر آنلر (مَنْ هَاجَرَ اِلَيْهِمْ) آنلر ھارى
 ھىجرەت قىلۇپ بارغان مۇمىنلرنى و آنلرغە اورن بېرىلور ھەم ماللرنى آنلر
 برلە اورناتق قىلورلر (وَالَّذِيْنَ يَتَّبِعُوْنَ) دىخى تاپھاسلر آنلر (فِيْ صُدُوْرِهِمْ) كۆكۈرەكلرنە
 (حَاجَةً) بىر ھەسەت و كۆنچىلىكنى (مِمَّا اُوْتُوْا) شول نىرھەدن كەم بېرىلەش بولدى
 آنلرغە مراد شولدىر كەم بېغىمىزغە ئۇلارغە انصار صحابەلر يەنە ايتىدى سىزلىر
 مەھاجرلرگە بىك كۆپ انعام و احسانلر ايتىدۇڭىز بىنى نۇبىر يەھودىلر نىدىن قالغان
 ماللرنى بارچە سېنى سىزلىرنىڭ آرا كۆزدە تەقسىم قىلالىم سىزگە كەنە بولسۇن و مەھاجر
 صحابەلر اۋلىكى كېى سىزلىرنىڭ يورۇتلر كۆزدە طور سونلر و ا كرتلەسە كۆز بوماللىرى
 مەھاجرلرگە كەنە بېرايم نەسا كەم آنلر سىزنىڭ يورۇتلر كۆزدىن چىقۇپ اوزلر يەنە يورۇت
 و منزللر باصاب اوز مەبىشتلرنى اوزلىرى كۆرسونلر دېدى زىرا كە اول و قنقە
 قىر مەھاجرلر انصارلرنىڭ يورۇتلرنە و تەبىئەلرنە طور و رلر ايدى ھىجرەتنىڭ بوسوز يەنە
 فارىنى انصاردىن سەد رى ھەم ائىدى يا رسول اللە بىزنىڭ خاھىمىز شونى استارى كەم
 بوماللىرنىڭ ھەم سېنى مەھاجرلرگە تەقسىم قىلۇپ بېرىگىل ھەم آنلر اۋلىكى كېى بىزلىرنىڭ
 ايلور يەزدە طور سونلر بىزلىرنىڭ ايلور يەزگە بىر كەت ائىنە كى آنلرنىڭ قىسمى
 شراقتىدىر دېدى رسول ا كرم ھىجرەتلىرى انصار ھەقنە خىر دەما قىلدى ھەق
 تەئالى آنلر شائىننە بو ائىنى بىباردى و بېوردى (وَبِوْتُوْرُوْنَ) ھەم ائىنار قىلورلر آنلر
 و تەقدىم ائىلەرلر مەھاجرلرنى (عَلٰى اَنْفُسِهِمْ) اوز نەفسلىرى اوز يەنە يەنى اوزلر يەنە
 ئالدىر مەيۇب اوز اولوشلرنى مەھاجرلرگە بېرىلور (وَلَوْ كَانِ بَيْنَهُمْ خِصَامٌ) و ا كرتلە
 بولسەدە آنلرنىڭ اوزلرنىڭ ھاجەتلىرى اول نىرھەگە يەنى (۱) اوزلر يەنە كېرەك
 بولسەدە ائىلەيۇب مەھاجرلرگە انعام قىلورلر (وَمَنْ يُّوقِ) ھەم كەم ساقلانەش بولسە
 (شَحَّ نَفْسُهُ) نەفسىنىڭ ساراللىقتىن يەنى نەفسىنى مال مەبىتىدىن و ساراللىقتىن مەيۇب
 طونسە (فَاُولٰٓئِكَ) بىس اوشبو كۆرۈ (هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ) آنلردىر نەھلا تاپھوجىلر
 و مقصدغە اېرىشكۈچىلر دىنيا و آخىرنە (وَالَّذِيْنَ جَاءُوْا) و شول كەسەلر كەم كىلدىلر

(۱) اسباب نزولە ائىن
 ھەم رى ھەم اللە ھەم ائىن
 منقولدىر كە بىر كۆن بىر
 يان ائىنلەش قۇى باشى
 صحابەلردىن بىر سېنە صدقە
 كىلغۇردىلر اول صحابە
 غەيبت مەھتاج بولسەدە
 اوزى آشامەيۇب
 ائىكنە بىر قىر صحابەگە
 يەردى اول صحابە
 ا كرتلەشكە ائىنار ائىنوب
 اوشانداق اول باشنى
 طوقىز كىشىگە قىر
 ائىلدىلر ھەر قايۇسى
 ائىكنە سېنە ائىنار قىلور
 ائىدى اوشبو ائىت كرىمە
 شول قىر صحابەلر
 شائىنە نازل بولدى

وكييلورلر (من بعدهم) مهاجر و انصار صحابه لار سوكندن بعني تابئينلر هم آنلردن
 صوڭ كېلگوچيلر قيامتكه قىر (يقولون) ايتورلر آنلر (ربنا اغفر لنا) اي
 بزنىڭ رېمىز بارلقاڭل سىن بىزلىرى (ولاخواننا الذين) هم بارلقاڭل سىن بىزنىڭ
 شونداين دېن قىرنداشر بىمىزنى كم (سبقونا بالايمان) سبقت ايتدىلر آنلر بىزگه
 ايمان بىرلە بعني بىزلىرىن الكارى مؤمن بولدىلر (ولا تجعل) هم قىلماڭل سىن
 (فى قلوبنا) بىزنىڭ كوڭللىرىمىزدە (غلا) كېنە وحسد هم خىانتنى (لذېن آمنوا)
 بىزدىن الكارى ايمان كېلىتورگان كىمىسەلر اوچون بعني پېغمبەر عليه السلامنىڭ
 صحابه لىرى حقندە (ربنا) اي بىزنىڭ پىروردكار بىمىز (انك رؤى) درستلىككە مەس
 مەربان سىن كم دعالىرىنى قبول قىلور سىن (رحيم) مرحمت ايتكوچى سىن ھر كىم سىزنىڭ
 كوڭلىندە صحابه لىرگە ذرە كېنە و دشمانلىق بولسە اوشبو آيت اھلىدىن توڭلدىر دېيىلدى
 (الم تر) ايا قارامادكوسىن (ھالى الذين نافقوا) منافق بولغان كىمىسەلرگە بعني
 ابن ابى واھن نېتىل و رفاغە هم آنلارنىڭ اتىباغلىرى كم بىنى نصير يھودىلرىنە خىر
 يپاردىلر كم بىز سىزنىڭ بىرلە بىر اتفاندىمىز سىزلىرگە بىاردىم ايتارمىز ا گر مؤمنلر
 سىزگە غالب بولوب يورۇلر كىزدىن چىقارسەلر بىزلىرىم سىزنىڭ بىرلە بىرگە بودىاردىن
 چىغوب كېتارمىز دېدىلر بىس آيت كېلىدى كم اى محمد عليه السلام منافقلارنىڭ حالىنە
 قاراڭل كم آنلر (يقولون) ايتورلر (لاخوانهم) قىرنداشر بىمىز بعني اوز اھىللىرى
 بولغان كىم اھلىنە و يھودىلرگە ايتورلر (الذين كفروا) شونداين قىرنداشر بىمىز كم
 ايمان كېلىتورمادىلر آنلر (من اهل الكتاب) تورات اھلىدىن بعني بىنى نصير
 يھودىلرىنە ايتورلر كم قايفورمەكۇز (لئن اخرجتم) ا گر چىقارلىش بولسە كىز سىز
 اوز ديار كىزدىن (لنخرجن معكم) البتە چىقارمىز بىز هم سىزنىڭ بىرلە دوستلىق
 و يولداشلىق يوزىدىن (ولا نطيع) هم بوى سونماسىمىز بىز (فيكم) سىزلىرگە اذيت
 و چىقا قىلو طوغرىسىندە (أعدا) ھېچ بىراوگە بعني مؤمنلرگە اياروب سىزلىرگە
 دشمانلىق ايتىماسىمىز (أبدا) ھەرگىز (وان قوتلتم) وا گر صوغىش قېلىنىش
 بولسە كىز سىز بعني مسلمانلر سىزنىڭ بىرلە صوغىش قېلىسەلر (لننصرنكم) البتە
 بىز ياردىم بېرىمىز سىزلىرگە دېورلر (والله يشهد) و خداى تعالى گواھلىق بېرىمىز كم
 (انهم لكاذبون) درستلىككە اول منافقلر البتە يالغان ايتكوچىلردىن (لئن اخرجوا)
 ا گر چىقارلىش بولسەلر يھودىلر (لايخرجون معهم) چىقاسلر اول منافقلر آنلر
 بىرلە و موافقت ايتماسلر (ولئن قوتلوا) وا گر صوغىش قېلىنىش بولسەلر يھودىلر

(لَا يَنْصُرُونَهُمْ) ياردىم بېرىماسلىرىنىڭ ئالدىغا (وَلَنْ نَنْصُرَهُمْ) ۋا گەر
 فرىضا ئىناقتىر ياردىم بېرىسلىرى بېھۇيلەرگە (لِيُؤْتِيَ الْأَدْبَارَ) البتە كىرى دۈندۈرۈرلىرى
 آرقالرنى يەنى سوغىشىدىن ئاچۇپ كىتارلىرى (ثُمَّ لَا يَنْصُرُونَ) سوڭرە يەنى ئىناقتىر
 ئاچۇپ كىتكاندىن سوڭ ئول يھۇدىلر ياردىم ايتولىشى بولماسلىرى ومغلوب بولۇرلىرى
 (لَا تَنْتُمْ أَشِدَّ) البتە سزلىرى اى مۇنىلر قاطىراق سز (رەببە) قورقۇ يۈزىدىن (فى صدورهم)
 اول ئىناقتىرنىڭ كوڭللىرىدە (مَنْ اللَّهُ) الله تعالى دىن يەنى ئىناقتىر سزلىدىن كوڭرەك
 قورقۇرلىرى خىدايدىن اول قىدر قورقۇماسلىرى (ذَلِكَ) آلتىرنىڭ اوشبو قورقۇلرى (بِأَنَّهُمْ
 قَوْمٌ) شول سببلىدىكىم آلتىر شۇنداقىن گروھدىكىم (لَا يَفْقَهُونَ) بولماسلىرى خىداى
 تعالىنىڭ عظىمت واولوغلىقىنى زىرا كە ا گر بولسلىرى خىدايدىن بېگىرەك قورقسىلىرى
 كىرەك ايدى (لَا يُقَاتِلُونَكُمْ) سوغىش قىلماسلىرى آلتىر سزنىڭ بىرلە (جَمِيعًا) بارچەلىرى
 يەنى يھۇدىلر هم ئىناقتىر (إِلَّا فِي قَرَى مُحَصَّنَةٍ) مگر محكم ايتولىشى بولغان قىلغىلىرى
 بىرلە احاطە قىلىنغان قىرلەر اچىدە طور بىغىنە سوغىش قىلۇرلىرى (أَوْ مِنْ وَرَاءِ جَبَلٍ)
 يا ايسە دىۋارلىرى آرتىدىن طوروب لوقلىرى وطاشلىرى آلتىق بىرلە گنە سوغىشۇرلىرى
 يەنى آلتىرنىڭ سزنىڭ بىرلە قارشى طوروب سوغىشۇرغە قۇتلىرى يوقىدىر (بِأَسْهُمٍ)
 آلتىرنىڭ سوغىشلىرى (بَيْنَهُمْ) اوز آرتلىرىنى (عَدِيدٍ) قاطىلىرى لىكىن بىر بىرى بىرلە
 سوغىشقاندا سوغىشلىرى قاتلى بولسەدە يىغىلىرى بىرلە مۇنىلر بىرلە سوغىشقاندا خىداى
 تعالى آلتىرنىڭ كوڭللىرىدە قورقۇ سالور شول سببلى قارا قارشى تورب سوغىشقاندا
 قاتلىرى بولماس (تَحْسِبُهُمْ) سىن گمان قىلورسىن اول يھۇدىلرنى هم ئىناقتىرنى
 (جَمِيعًا) بىرگە جىلغۇچىلر هم راي وىدىپىردە بىرگە اتفاق ايتكوچىلردى دىۋوب
 (وقلوبهم شتى) وھالانىكە آلتىرنىڭ كوڭللىرى طارالغاندىر يەنى اعتقادلىرى
 ومقصودلىرى تولى تولىدىر بىرگە اتفاق قىلا آلماسلىرى (ذَلِكَ) اوشبو صىقتىرى
 آلتىرنىڭ (بِأَنَّهُمْ) شول سببلىدىكىم آلتىر يەنى يھۇدى ومىناقتىر (قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ) بىر
 گروھدىكىم آلتىماسلىرى بولماسلىرى اوزلىرىنىڭ صلاح وفاقلىرىنى بىس يھۇدىلرنىڭ
 مىنالى (كَمَثَلِ الَّذِينَ) شول كىمسەلر مىنالى اوششاشلىدىكىم (مَنْ قَبْلَهُمْ) آلتىردىن
 اڭگارى بولدىلر (قَرِيبًا) يقىن زىماندا (ذَاقُوا) طاتودىلر (وَبَالَ أَمْرِهِمْ) اشلرنىڭ
 وبال وضررىنى مرادىنى قىنقاغ قىلىدىكىم آلتىرنى مۇنىلر مەدىنەدىن چىقاردىلر
 وسوردىلر يا كە بىردە ھلاك بولغان مىشركلردى (وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) هم بولغۇچىدىر
 آلتىرغە رىختكوچى عذاب آخىرىدە ومىناقتىرنىڭ يھۇدىلرنى آلتىماسلىرىدە وباردىم

ایترمز دیب وعدہ قیلما تفرندہ مثاللری (کَمَثَلِ الشَّيْطَانِ) شیطان اوخشاغلبدر
 (أَذَقَال) شول وقت کم آیتدی شیطان (لِلْأَنْسَانِ) آدمیگه یعنی کافرگه آیتدی
 (أَكْفَرُ) اوزگنک کفرگده ثابت بولغل وایمان کینتورمه گل کم مین سیگا دوست
 و یاردم ایتکوچیم دیدی (فَلَمَّا كَفَرَ) وشکرده ثابت بولغانی زمانده اول کافر
 (قَالَ) آیتدی شیطان (أَنْتَ بَرٌّ مِنْكَ) درستلکده مین بیزهرمن سیندن وسیگا
 دشمانن (أَنْتَ أَخَافُ) درستلکده مین فورقورمن (اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ) عالمرنک
 پروردکاری بولوچی خدایدن شیطاندن مراد ابلیسدر و انسان ابو جهلدر دیمشدر
 (فَكَانَ عَاقِبَتُهُمَا) بس بولدی شیطان برله اول آدمینک اشلرنک عاقبتی (أَنَّهُمَا
 فِي النَّارِ) شول کم آنلر هر ایکسی تموغ اولدنه بولدیلر (خَالِدِينَ فِيهَا) منگو
 فالجوچیلر بولغانلری حالده هر ایکسی اول اولده (وَذَلِكَ) و اوشبو اولده
 منگو فالماق (جَزَاءُ الظَّالِمِينَ) کفر اهلینک جزاسیدر (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا)
 ای مؤمنلر گروهی (اتقوا الله) فورقزولر خداينک عذابندن (وَلتَنْظُرْ نَفْسٌ
 هَم كَبِيرَه كدر کم فارسون هر نفس و کورسون (مَا قَدَّمَتْ لَعْنَةً) شول نرسه نی کم
 آلدن بیاردی اول ایرتهگی کون اوچون یعنی قیامت کونی اوچون حاضر له گان
 عملینی کورسون تا کم ا گر طاعات و عبادتله حاضر له گان بولسه شکرانه فیلسون
 و آرندر ورغه طرشسون و ا گر گناه و یاوزقلر حاضر له گان بولسه توبه فیلسون
 و اوکونسون (وَاتَّقُوا اللَّهَ) و فورقزولر خداينک غضب و فهرندن (إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ
 درستلکده خدای تعالی بلگوچیدر (بِمَا تَعْمَلُونَ) شول نرسه نی کم سز اشله رسز
 اید گولک و یاوزقلندن (وَلَا تُكُونُوا) هم بولما کوزسز ای مؤمنلر (كَالَّذِينَ نَسُوا
 الله) شول کسهلر کبی کم او بولدیلر خدای تعالی نی و غفلتله بولدیلر یهود هم
 منافقلر کبی (فَانسِيهِمْ أَنفُسَهُمْ) بس اونولدیلر خدای آنلرغه اوز نفسلرینی
 تا کم اوز فائتلری اوچون طرشادیلر غفلتده یوردیلر (أُولَئِكَ) اوشبو گروه
 (هَمُ الْفَاسِقُونَ) آنلردر فرمانندن طشقاری کیتکوچیلر (لَا يَسْتَوِي) برابر و تینگز
 بولماسلر (أَصْحَابُ النَّارِ) تموغ اولدینک اهللری یعنی اوزلرینی تموغده مستحق
 ایتکان کسهلر (وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ) هم جنت اهللری یعنی ایدگو عمللر قیلوب
 چننگه کر وگه مستحق بولغان کسهلر (أَصْحَابُ الْجَنَّةِ) جنت اهللی (هَمُ الْفَائِزُونَ)
 آنلردر عذابندن فورتلجوچیلر و راحتکه ایرشکوچیلر (لَوْ أَنزَلْنَا) ا گر ایندر ساک
 ایدی بز (هَذَا الْقُرْآنَ) اوشبو قرآنی (عَلَى جَبَلٍ) برطاو اوزرینه هم اول طاوغه

(۱) ابو جهل بدر صو-
 غشینه بارغان وقتنده
 کنانه قبیل سندن کوکلده
 فورفوسی بار ایدی
 ابلیس کنانه نك اولو-
 غسی بولغان سرافه
 صورتنده بولوب ابو
 جهلگه کورندی ای
 ابوالحکم فورقماغل
 مین سیگا دوست من
 هم یاردم ایتکوچی من
 دیدی بدرگه باروب
 اهل اسلامه مدد اوچون
 نازل بولغان فرشته لری
 کورگاج ابلیس اوزی
 فورقوب قاجدی ابو
 جهل ایتدی ای سرافه
 فی اوچون قاجارسن
 ابلیس ایتدی من سندن
 بیزارمن سنی بلماسین
 دیوب غایب بولدی
 و بعضلر انساندن مراد
 برصیصا زاهد در دیورلر
 قصه سی مشهوردر.

فہم وادراك بپرساك ایدی (لر آیتہ) البتہ کورور ایدک سن اول طاونی (غاشعاً)
 فورفوجی ونویانچیلک فیلفوجی (مُتَّصِعًا) فورفودن یارلفوجی وپارہ پارہ بولفوجی
 (من خَشْبَةِ اللَّهِ) الله تعالی فورفوسندن ہم فرآندہ بولغان وعید وعذاب آیتلرینک
 ہیبتندن وتأثیرندن یعنی طار شولقدر اولوغلق برل اگری قرآن معنالرینی
 آکلاسه وپلسه ایدی البتہ فورفوسندن طاقتسز بولور ایدی وفرمانغہ بوی صونار
 ایدی یوہ ترکر فہم وادراك ایاسی بولسه لردہ فرآننی ایشئوب ہیچہ متأثر
 بولماسلر وکوکللری یومشاماس نی عجب قاطی کوکللی لردر (وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ)
 واوشبو منلر (نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ) بیان فیلورمز بز آنلرنی آدمیلرگہ تنبیہ اوچون
 (لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ) شایدکم آنلر فکر لدرلر وفائدہ حاصل ایتارلر اول مثلردن
 (هُوَ اللَّهُ) اول فرآننی ایندرگوجی ذات الله تعالی در (الَّذِي) مول خدای تعالی کم
 (لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ) یوقدر هیچ عبادتکہ مستحق معبود مگر اولغندہ در (عَالِمِ الْغَيْبِ)
 وَالشَّهَادَةِ) یافرننی ہم آشکارانی بلگوچیدر یعنی موجودنی ہم معنومنی
 یا کہ ترکنی ہم اولوکنی یا کہ دنیانی ہم آخرتی یا کہ بارچہ
 بولغان نرسہ لرنی ہم بولاچق نرسہ لرنی بلگوچیدر (هُوَ الرَّحِيمُ)
 اولدر کوب رحمت اینکوجی یعنی بارچہ مخلوقانغہ رحمت اینکوجیدر
 (الرَّحِيمُ) اوزینک دوستلرینہ خاص رحمت برلہ رحمت قبلفوجیدر یعنی غفران
 ورضوان ہم دیداری برلہ (هُوَ اللَّهُ) اولدر خدای تعالی (الَّذِي) آنداین خدای کم
 (لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ) یوقدر هیچ عبادتکہ مستحق معبود مگر اولغندہ در (الْمَلِكِ)
 پادشاہ بولفوجیدر کم مہدن مستغنیدر بارچہ عالم آثما محتاجدر (الْقُدُّوسِ)
 بارچہ نقصانن پاک وعیبندن منزہ بولفوجیدر (السَّلَامِ) مہ علت وخلل ہم
 عجزدن سلامت بولفوجیدر (الْمُؤْمِنِ) ایبن اینکوجیدر مؤمنلرنی تموغ عذابندن
 یا کہ خلیقنی ایبان وتمصدقہ دعوت اینکوجیدر (الْمُهَيَّمِنِ) نوزری گواہدر
 بارچہ اشلرگہ یا کہ بارچہ نرسہنی حفظ اینکوجی وصافلا فوجیدر یا کہ مددک
 برلہ قائمدر یا کہ بھشرن اشلرگہ مطلع دیبہ کدر یا ایسہ طوہر یلق برلہ
 حکم قبلفوجی دیبہ کدر بعضیلر دیمشلردر بو اسم خدای تعالی ناک شوندا این
 اسملرندندر کہ تاویلینی خدایبن غیر ی هیچ کم بلیمس (الْعَزِيزِ) حکمتندہ
 غالب بولفوجیدر یا کہ ہزتنی باغشلا فوجیدر (الْجَبَّارِ) اولوغلق ایسیدر یا کہ
 اشلرنی نوزک اینکوجیدر (الْمُنْكَبِرِ) کبر یا وعظمتغہ مستحق بولفوجیدر

(سبعان الله) پاك و منزه خداى تعالى (عما بَشْرُكُونَ) شول نرسه دن كم شرك
 كيلنورورلر اول مشركلر (هو الله الخالق) اولدر پارانقوجى خداى يعنى خلقنى
 تقدیر اينكوجى مشیت و اراده سی مقتضاسنجه (البارى) ظاهر اینكوجى و پوقلفدن
 بارلقه چقارغوجى مخلوقاتنى (المصور) صورت باغشلاغوجى بارچه خلايقه (ل
 الاسماء الحسنی) آنگا مخصوصدر كوركام و بغشى بولغوجى اسلر (يسع له)
 نسییح ایتور لول خداى تعالى گه و آنى پا كلك برله یاد نیلورلر (ما فى السموات
 و الارض) كوكلرده هم پیرلرده بولغان نرسه لر (وهو العزيز) اول خداى تعالى در
 غالب اوزینك ملكنده (الْحَكِيمُ) صواب و توغریلق برله حكم قیلغوجى و بارچه
 اشی حکمتك موافق بولغوجیلر عین المعاینه منکوردرکه حضرت پیغمبر
 علیه السلام جبرائیلین اسم اعظم نایده در دیوب صورادى جبرائیل علیه باخر
 سورة الحشر یعنی حشر سوره سینك آخرته دیوب جواب پیردیكم اوشبو آیت کریمه لر در.

﴿ ۵۵ ﴾ سورة المتعنه مكية وهى ثلث عشرة آية ﴿ ۵۶ ﴾

﴿ ۵۹ هجی سوره متعنه سوره سی مکه ده نازلدر ۱۳ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مرویدرکه هجرتنك سکز هجی بلنده رسول اکرم صلی الله علیه وسلم اصحاب
 کرام برله اخفا طریقته یعنی مکه اهلینه و مشرکلر گه هیچه بلدر ماینجه مکه گه
 مشرکلر برله صوغش قیلماق اوچون بارماقی بولدی حاطب بن ابی بلتعه پیغمبر
 حضرتنك نیتینی بلگاج مکه گه فریش مشرکلرینه اعلام قیلوب خط یازدی آگاه
 بولوب صافلانوب طورکز محمد علیه السلام اوستنکزرگه بارماقیدر دیوب یازدی
 اول خطنى ساره اسهلی بر کنیزه ککه پیروب ییاردی جبرائیل علیه السلام اوشبو
 حالنی پیغمبر حضرتینه بلدردی حضرت پیغمبر علی وزیر و مقداد رضی الله
 عنهملرگه بیوردی تا کم آنلر نيزلك برله مکه یولینه چغوب خط ایلتكوجى
 ساره نك آرلندن يتوب آندن خطنى طلوب آلدیلر و پیغمبر علیه السلامك خدمتینه
 كيلنوردیلر حضرت پیغمبر حاطبنى حضورینه طلب قیلوب بیوردی کم
 ای حاطب بو یارماس اشی اهلله ککه سبب نیدر حاطب ایتدی یا رسول الله
 خداى تعالى برله آنط اهرمن کم مین خالص مؤمن و مسلمانن مین اسلام
 دینندن هر گیز قایتقانم بوقدر لکن مینم فریش مشرکلری آراسنه اهل و عیال لرم

باردر اوزم قریشدن نوگلمن هم قریش اچنده اهل و عیالمنی حمایه قیلورلق
 هیچ بر دوستم ویاقتم یوقدر باشقه مهاجرلرنک هر فایوسینک مکده قرنداش
 وافر بالری باردر عیاللرینی حمایت قیلورلر مینم هیچ کم یوقدر شول سبیلی
 قریشکه بر اید گولک ایتیم تا کم مینم اهل و عیالمنی صاقلاسولر آنلرغه زیان
 کیلتورمه سولر دیوب اوشبو خطنی یازدم دیدی حضرت پیغمبر صحابه لرگه
 خطاب اید ب بیوردی کم حاملب سز لرگه راست ایتدی عمر رضی الله عنه ایتدی
 یا رسول الله میگا رخصت بیرگل تا کم بو منافقنک باشینی کیسهیم پیغمبر علیه
 السلام ایتدی ای عمر حاملبنی رهنمه گل کم اول بدر صوغشندنه حاضر
 بولغانلردندر حق تعالی بدر اهلینه نله گان اشکرنی اشله کز مین سزنی یارلقادم
 دیوب بیوردی بس آیت نازل بولدی کم (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمان
 کیلتورگان کیمسلر (لَا تَغْنَمُوا) نونما کز لر (هنوی) مینم دشماننی (وهنوکم)
 هم اوزلر کز نك دشمانلر کزنی (أولیاکم) دوستلر ایتوب یعنی دین دشمانی بولغان
 مشرکلر نی دوست نونما کز (تلقون) القاقیلورسز ویبارسز (الیهم) اول دشمانلر
 و مشرکلر صاری پیغمبر علیه السلامک خبرلرینی (بالبودة) آرا کزده بولغان
 دوستلق سبیلی یعنی مشرکلر برله دوستلق کز سبیلی آنلرغه بلنرورگه پارامای
 طورغان خبرلر نی یازوب پیارم سز (وقد کفروا) وحالانکه اول دشمانلر ایمان
 کیلتورمه دیلر و اوشانمادیلر (بما جاءکم) سز لرگه کیلگان نرسه گه (من العقی)
 راست و طوغری سوزدن یعنی قرآنغه و اسلام دینینه اوشانمادیلر (یغرجون
 الرسول) چقارورلر آنلر پیغمبرنی مکدهن (وایا کم) هم سز لر نینده چقارورلر
 (ان نؤمنوا) سز لر نك ایمان کیلتورمه ککز و اوشانما ککز اوچون (بالله ربکم)
 هروردکار کز بولغوجی خدای تعالی گه یعنی اول مشرکلر سز لر نی مسلمانلق کز
 اوچون دشمان کورب شهرلر نین چقار دیلر بس سز لر آنلر نی دوست طونمه کز
 (ان کنتم) ا گر بولسه کز سز (خرجتم) چقد کز اوز وطنلر کز دن (جهادا) صوغش
 قیلماق اوچون (فی سبیلی) مینم بولیمده (وایبقا مرضاتی) هم مینم راضیلق مینی
 استامک اوچون چققان بولسه کز (تسرون الیهم) یا شرن سوزلر ایتورسز و سر
 خبرلر نی یازوب پیارورسز سز لر اول مشرکلر صاری (بالبودة) دوستلق برله
 و محبت یوزندن (وانا اعلم) و من بلگو چیره ک من (بما اخفینتم) سز لر نك یا شرن گان
 نرسه کز نی و مشرکلر گه یازوب پیارگان سوزلر کزنی (وما اعلنتم) هم بلگو چیره کمین

ظاہر و آشکارا فیضان نرسہ گزنی و پیغمبر حضورندہ اعتذار اینتہ ککژنی (وَمَنْ
یَفْعَلْ) و هر کم قیلسه اوشبو اشنی (مَنْكُمْ) سز لردن یعنی مشرک کلر
بر له دوست بولوب آنلرغه باشرن خیر لرنی بلدرسه (فَقَدْ ضَلَّ) بس تحقیق
آزدی اول کسه (سِوَاءَ السَّبِيلِ) نوغری بولدن (ان ینفقوکم) اگر کیلسلر سزگه
مکه مشرکلری یعنی سز لرگه طفر طاوبوب غالب بولسلر و سز لرنی اسپر ایلسلر
(یکونوا لکم) بولورلر آنلر سزگه شول وقتندہ ہم (اهداء) دشمانلر یعنی
همیشه آنلر سزگه دشماندر بس سزنی اسپر اینتسلر ہم دوستلق کورسانوب
باشرن خیر لرنی آنلرغه بلدرما ککژدن سزگه هیچ فائده بولماس آنلر دشمانلقربنی
آشکاره قیلورلر (وَيَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ) ہم آچارلر و اوز اینورلر آنلر سزنگ صاری
(ایدبهم) فوللرینی (وَأَلْسِنَتَهُمْ) ہم تللرینی (بالسوء) باوزلق بر له یعنی فوللری
وتللری بر له سزنی رقتورلر هم طعنه و دشنام قیلورلر سزنگ آنلرغه اولدن
ملازمت قیلوب باشرن خطر بیارما ککژ هیچ فائده بیرماس (وَدُّوا) آرزو
قیلورلر آنلر و سوبارلر شونی کم (لَوْ تَكْفُرُونَ) کافر بولسا ککژ سز آنلر کمی
یعنی سز لر اسلامدن دونوب مرتد بولما اینچه آنلر سزدن راضی بولماسلر و سزگه
دوستلق اینتاسلر (لَنْ تَنفَعَكُم) فائده بیرماس سزگه (أَرْحَامِكُمْ) قرنداشلر ککژ (وَأَوْلَادِكُمْ)
هم فائده بیرماس بالالر ککژ یعنی سز لر بو کون اهلککژ و بالالر ککژ سببتن
مشرکلر بر له دوستلق قیلاسز و حالانکه آنلر سزگه هر گیز فائده ایرشدرماسلر
(يَوْمَ الْقِيَامَةِ) قیامت کونندہ (يَفْضَلُ بَيْنَكُمْ) آبرور خدای تعالی سزنگ بر له اولاد
واقربالر ککژ آراسینی یعنی مشرکلری نوغنه و مؤمنلرنی جنتکه ککژور (وَاللَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ) و خدای تعالی شول نرسه فی کم سز اشلا سز کورگوچیلر یعنی
مشرکلرگه دوستلق و دشمانلق ککژنی کورب و بلوب نورور (فَدَكَانَتْ لَكُمْ) تحقیق
بولدی سز لرگه ای مؤمنلر (أَسْوَأَ حَسَّةٍ) هر کورکام و عیسی سته کم آکا ابارمه ک
تیوشدر (فی ابراهیم) ابراهیم پیغمبر سوز لرنده (وَالَّذِينَ مَعَهُ) هم آنک بر له برگه
بولغان مؤمنلرنگ سوز لرنده (أَذْ قَالُوا) شول وقتندہ کم ایندیبلر آنلر (لَقَوْمِهِمْ) اور
گروه لری بولغان مشرکلرگه کم ای مشرکلر سز بزدن دوستلقنی کوتما ککژ (أَنَا
بِرَأْوٍ مِنْكُمْ) درستلکنده بزلر بیزگوچیلر مز سز لردن کم پونقه طاوبونوچیلر سز
(وَمَا تَعْبَهُونَ) هم بیزگوچیلر مز شول نرسه دن کم سز لر طاوبونور سز آکا (من
دون الله) الله تعالی دن باشقه (كفرونا بكم) انکار ایندک بز سزنگ دینگزنی (وَبَدَا)

هم آشكارا بولدى (بيننا) بزىك آرمزده (وبينكم) هم سزىك آرا كزده (العداوة)
 دشمانلىق يعنى كوكل دشمانلىقى (والبغضاء) هم قول دشمانلىقى يعنى صوغشماق
 (أبدا) هييشه يعنى هييشه ودايم بزىك برله سزىك آرا ده دشمانلىق باقىدر (حتى
 تؤمنوا) تا كم ايپان كىلتورگانكزگه چه (باللّٰه وحده) بر وبالغوز بولغوجى الله
 تعالى گه يىنى شركىن دونوب خدائى بىر بلگانكزگه چه بىزله سزگه دشمانىز
 ديدىلر بس حضرت ابراهيمنىك وقومىنىك اوشبو سوزلر ينه اقتداء قىلگىز (الاقول
 ابراهيم) مگر اقتدا ايتما كز ابراهيمنىك شول حوزينه كم اول
 ايتدى (لايه) اوزىنىك آتاسىنه (لاستغفرن لك) البته استغفار قىلورمن
 ويارلقماق استارمن خدائى دن سىنىك اوچون (وما املك لك) هم من مالك
 ايباسمن سىكا اى مېنىم آتام يعنى مېن سىنىن دفع قىلا آلباسمن
 (من الله) اللهنىك عذابىنن (من شىء) هيىچ بر نرسهنى اگر ايپان
 كىلتورماسىك حاصل معنا شولدىركم حضرت ابراهيم اوزىنىك آتاسىنه سىنىك اوچون
 اوچون استغفار قىلورمن ديوب وهه قىلغان ايدى شول سببلى آتاسى مشرك
 بولسده آنىك اوچون استغفار قىلدى اول خصوصه آكا اقتداء قىلما كز ومشركلردن
 بىزار بولماقننه آكا اقتداء قىلگىز ينه حضرت ابراهيم هم آنىك اصحابى ايتدىلر
 (ربنا) اى بزىك هروردكار بىز (علبك توكلنا) سىنىك لوزرگا گنه توكل قىلورمىز
 بىز (واليك انبنا) هم سىنىك سارى قايتدى بىز (واليك المصير) وسىنىك سارىدر
 هر كمنىك اورلىكى وقايتماقى آخرقه (ربنا) اى بزىك رىبىز (لاتجعلنا) قىلماقل
 سىن بىزنى (فتنة) بر فتنه (لذين كفروا) ايپان كىلتورما گان كىسهلر اوچون
 يعنى كفر املبى بزىك اوزرىمىزگه مسلط وايركى ايتما گل وهىزنى آنلرنىك قولنه
 اسبر ايله مگىل (واغفرلنا) هم بارلقاقل ومغفرت قىلقل سىن بىزلىرگه (ربنا) اى بزىك
 هروردكار بىز (انىك) درستلىككده سىن (انت العزيز) سىن غالب وقادر سىن بارچه
 اشكه بس بىزلردن كفر املبىك هر يىنى دفع ايتكل (الحكيم) دانا وبلوكلى سىن
 اوزىنىك اشلىرگه (لقد كان لكم) حقيق باردى سىزلىرگه اى مؤمنلر (فيهم) اول
 ابراهيمده هم آنىك قومنده (اسوة حسنة) كوركام ويىشى بولغوجى خصلت كم
 آكا اقتداء ايلامكه تىوشدر (لئن كان ير جوا الله) شول كىسه گه كم اميد قىلور
 بولدى خدائى تعالى نىك رضاسىنى (واليوم الآخر) هم آخره كونىنىك اجر وثوابىنى
 (ومن يتول) وهىر كم بوز دوندىسه خدائى نىك فرماندىن (فان الله) بس درستلىكك

خدای تعالی (هوالمغنی) اولدر موکسز بولغوجی بارچه عالمین (الحمید) اولدر
 ماتالمش اوزینک ذاتنده وخلقنک ماتاوینه محتاج توکلدر مرویدرکه اوشبو آیت
 نزلندن صوگ مؤمنلر اوزلرینک مکده بولغان مشرک افر بالری برله دوستلغنی
 تمام کیسدیلر حق سبحانه و تعالی آنلر حقنده و عه قیلوب بیوردی کم (عسی الله
 ان یجعل) شاید کم خدای تعالی پیدا فیلسه (بینکم) سزینک آراگزده (وبین الذین
 عادیتیم) هم شول کمسه لرینک آراسنده کم دشمان توندکوز سز (منیم) اول مکه مشرکلرندن
 (موده) دوستلغنی یعنی شاید کم کیلا چکده خدای اول مشرکلرنی سز لرگه دوست
 قیلور اول اش شول طریقه بولدی کم ابو سفیان و سهیل بن عمرو و حکیم بن
 خرام و غیره عرب اولوغلری کم بیک اولوغ دشمان ایدیلر همه لری اسلام
 دینینه کروب مؤمنلرگه کامل دوست بولدیلر (والله قدير) و خدای تعالی کوچی
 یتکو چیدر دشمانلرنی دوست قیلماقغه (والله غفور) هم خدای تعالی یارلقاقو چیدر
 نهی کیلودن الگاری مشرکلر برله دوستلغنی قیلغانلرنی (رحیم) مهربان و مرحمتلی در
 نهی کیلگانندن صوگ دوستلغنی قطع اینکان کمسه لرگه مرویدرکه خزاعه قبیلہ سی
 پیغمبر مز علیه السلام برله مؤمن لرگه هیچده دخل و تعرض اینماسکه هم اسلامنک
 دشمانلرینه یاردم بیر ماسکه عه قیلغان ایدیلر حق تعالی آنلر نك توفیر یسنه
 بیوردی کم (لا ینیبکم الله) طیباس سز لرنی خدای ای مؤمنلر (عن
 الذین) شول کمسه اردن کم (لم یقاتلواکم) صوغش قیلادیلر آنلر سزینک برله
 (فی الذین) دین توغر یسنده (ولم یغزواکم) هم چغار مادیلر آنلر سزنی (من
 دیارکم) یورطلر کزدن یعنی خزاعه قبیلہ لری کم خدای تعالی سز لرنی طیباس (ان
 تبروهم) سزینک ایندگولک اینته ککزدن اول خزاعه قومینه (وتقسوا الیهم)
 عدلک قیلماقکزدن آنلرغه یعنی آنلر برله دوستلغنی قیلوب آنلرغه یغشیلقلر
 اینتسز زیان یوقدر خدای سزنی آندن طیباس (ان الله) درستلکده خدای
 تعالی (یعب المقسطین) دوست توتار عدلک اینکو چیلرنی (انما ینهبکم الله)
 مزندن باشقه ایبه سدکم طیار سزنی خدای (عن الذین قاتلواکم) شول کمسه لرندن کم
 صوغش قیلدیلر سزینک برله (فی الذین) دین توغر و سنه یعنی مسلمان بولماقکوز
 اوچون سزنی دشمان توتوب صوغشیدیلر (واخرجوکم) هم چغار دیلر سز لرنی
 (من دیارکم) مکه داگی یورطلر کزدن (وظاهروا) دخی آرقه داش بولدیلر
 و یاردم ایندیلر دشمانلرغه (علی اخرجکم) سز لرنی چقارماق اوزرینه یعنی مکه

مشرکری کم بعضری سزرنی مکه دن چغار ورغه سعی ایتدیلر و بعضری آنلرغه یاردم ایله دیلر بس حق تعالی سزرنی طیار (أَنْ تُولُوهُمْ) آنلر برله دوستلق قیلماق کزدن (وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ) و هر کم دوست تونس اول مشرکرنی (فَأُولَئِكَ) بس اوشبو گروه یعنی مشرکرنی دوست نوتوقچیلر (مِمُّ الظَّالِمِينَ) آنلردن ظلملق ایتکوقچیلر مرویدر که حدیبیه صلحنده ایکی طرفدن باغلانغان شرطلرنک برسی شول ایدی کم اگر مکه دن بر مسلمان فاجوب مدینه گه بارجه پیغمبر علیه السلام آنی کبری مکه گه بیارورگه و مشرکر فولینه بیارورگه اوشاندانق مدینه دن براو مکه گه فاجسه فریش اولوغلری آنی نوتوب کبری مدینه گه پیغمبر حضرتینه بیارورگه هر ایکی طرف راضی بولوب شرط ایتکان ایدیلر هنوز اول حضرت حدیبیه ده ایدی کم مؤمنه خاتونلردن بر جماعت مکه دن فاجوب پیغمبر علیه السلام حضورینه کیلدیلر فریش مشرکری مذکور شرط بوینجه اول خاتونلرنی کبری مکه گه فایتارماقنی استادیلر جبرائیل علیه السلام نازل بولوب ایتدی کم یا رسول الله سزلر ایرلر نوغروسنده شرط قیلد کز خاتونلر حقنده توکلدر مؤمنه خاتونلرنی مشرکر فولینه بیرمک درست توکلدر هم اوشبو آیت کیلدی کم (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای مؤمنلر گرومی (إِذَا جَاءَكُمْ الْمُؤْمِنَاتُ) هر فاجان ککلسلر سزلرگه مؤمنه خاتونلر (مُهَاجِرَاتٍ) هجرت ایتکوقچیلر بولغانلری حاله اول خاتونلر دار کفردن اسلام پورطینه (فَاَمْتَحِنُوهُنَّ) بس امتحان قیلد کز سز و صواب فارا کز اول خاتونلرنی یعنی آنط ایتدر کز مکه دن فاجوب چغولری ایرلرینی سویمه گانلکلرندن یا که ایکنهی کشینی سویمه گانلکلرندن یا که باشقه بردنیا غرضی اوچون توکلکینه آنط اچسونلر فقط خدا و رسول رضالقینی استاب دین اوچون فاجقان بولسونلر (اللَّهُ أَعْلَمُ) خدای تعالی بلگوقچیرا کدر (بَابِئِهِنَّ) آنلرنک ایمانلرینی و ایمانلرینی لکن شریعت حکمی ظاهر گه درسز آنلرنی آنط ایتدر کز (فَأَنْ عَلِمْتَهُنَّ) بس اگر بلسه کز ظن غالب کزده اول خاتونلرنی (مُؤْمِنَاتٍ) مؤمنلر و ایمانلرینلر دیوب (فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ) بس کبری فایتارما کز آنلرنی (إِلَى الْكُفَّارِ) ایمان کیلتورمه گان و مشرک بولغان ایرلرینه (لَا هُنَّ حَلَالٌ) حلال توکلدر اول خاتونلر (لَهُمْ) اول ایرلرگه یعنی مشرک ایرلرگه (وَلَا هُمْ) هم توکلدر مشرکلر (يَعْلَمُونَ لَهُنَّ) حلال بولولر اول خاتونلرغه یعنی آنلرنی بر برسینه نکاح درست بولماس

(وَآتُوهُمْ) دى پيركز سز اول مشرك ايرلرگه (مَا أَنْفَقُوا) آنلرنك اول
 خانولر توغروسنده صرف ايټكان نرسه لر ينى بيرگان مهرلر ينى كيرى
 اولر ينه فايټار كز (وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ) هم يوقدر هيچ برگناه سز لرگه (أَنْ تَنْكُحُوهُنَّ)
 اول هجرت قيلغان خانولر نى نكاحلاب آلماق كز دن (إِذَا أَنْتُمْ مَعَهُنَّ) هر قايمان
 بيرسه كز سز اول خانولرغه (أَجُورَهُنَّ) آنلرنك مهرلر ينى (وَلَا تُمْسِكُوا) دى
 يابوشما كز سز لر وتونونما كز اى مؤمنلر (بِعَصْمِ الْكُوفَرِ) كافره ومشرکه بولغوجى
 خانولر كز نكاح قىلر ينه ينى نكاح كز ده بولغان خانولر كز ايمان كىلتور ماسه لر
 آنلر نى تونما كز وطلاق قىل كز (وَأَسْأَلُوا) هم صورا كز لر اول خانونى آغوجى
 مشرك دن (مَا أَنْفَقْتُمْ) شول نرسه نى كم نفقه قىلد كز سز ينى اول خانونغه بيرگان
 مهر كز نى كيرى صورا كز (وَلَيْسَ لَكُمْ) هم كيرا كدر كم صوراسونلر مشركلر هم
 سز لر دن (مَا أَنْفَقُوا) مؤمنه بولغان خانونك مهرى اوچون صرف قىلغان نرسه لر ينى
 (ذَلِكُمْ) اوشبو ذكر ايتولوش حكملر (حُكْمُ اللَّهِ) الله تعالى نك فرمايدىر (بِعَصْمِ
 بَيْنِكُمْ) حكم قىلور خداى تعالى آنك برله سز نك آرا كز ده (وَاللَّهُ عَلِيمٌ) و خداى
 تعالى بلگوجيدىر سز نك مصلحتلر كز نى (حَكِيمٌ) حكم قىلغوجيدىر صواب وحكمت
 برله اوشبو آيت كىلگان دن صوك مؤمنلر هجرت ايټكان خانولر نك مهرلر ينى
 مشركلرگه فايټار دىلر مرتد بولوب مشركلرگه كىټكان خانولر نك مهرلر ينى
 فايټار ب ييرون مشركلر باش طار تدىلر وييرمادىلر آيت كىلدى كم (وَأَنْ فَاتَكُمْ
 شَيْءٌ) واگرفوت قىلسه سز لر دن اى مؤمنلر بر نرسه (مَنْ أَرْوَاكُمْ) خانولر كز دن
 (إِلَى الْكُفَّارِ) مشركلر سارى ينى خانولر كز دار هر بكه چخوب مشركلر
 آنلرنك مهرلر ينى سز گه فايټار ب يير ماسه لر (فَأَقْبِتُمْ) بس عاقبت سز لر غالب
 بولسا كز وفول كز غه غنيمت مال كرسه (فَاتُوا) بس پيركز سز (الَّذِينَ ذَمَبْتُمْ
 أَنْزَلْنَا بِهِمْ) خانولر ي مشركلر يورطينه كىټكان كه سه لرگه (مِثْلَ مَا أَنْفَقُوا) آنلرنك
 اول خانولر مهرينه صرف قىلغان نرسه لر نك اوغشا ينى ينى شول غنيمت
 مال دن اول مؤمنلرگه مرتد بولوب كىټكان خانولر نك مهر ينى نولا كز اوشبو
 آيت كىلگاج يغبير عليه السلام خانولر ي مرتد بولوب مكه گه قاچقان مهاجر
 صحابه لر دن آلتى كىسه گد غنيمت مال دن خانولر ينه بيرگان مهرلر ينى
 تولادى (وَأَتُوا اللَّهَ الَّذِي) دى قورق كز شول خداى تعالى نك عذاب نى كم
 (أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ) سز لر آلتا اشانغوجيلر سز بو آيت نك حكى مشركلر

بر له حدیبیه ده قیلغان صلح وعهد بوزلفانغه چه باقی بولدی صُکْرُه منسوخ بولدی مرویدرکه مکهنی فتح اینکان کون پیغمبرمز علیه الصلوة والسلام حضرتی ایرلردن بیعت آلوب فارغ بولغاچ خاتونلر هم بیعت بیرمه ککه میل ایندیلر آیت کیلدی کم (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ) ای خبر فیلجوچی پیغمبر (إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ) هر فایهان کیلسه سیگنا مؤمنه خاتونلر یعنی ایمان کیلنورمه ک نیتی بر له کیلسه لر (بِنَائِبِعِكَ) بیعت بیرورلر آنلر سیگنا وعهد قیلورلر (عَلَىٰ أَنْ لَا يُشْرِكْنَ) شول نرسه اوزره کم شرک کیلنورمه سلر آنلر ومشرک بولماسلر (بِاللَّهِ) خدای تعالی گه (شِبْتًا) بر نرسه نینه شریک اینمه سلر (وَلَا يَسْرِقْنَ) هم شوگا بیعت بیردیلر کم اوغریلقی فیلماسلر (وَلَا يَزْنِينَ) هم زنا قیلماسلر (وَلَا يَقْتُلْنَ) دخی اولتورمه سلر اول خاتونلر (أَوْلَادَهُنَّ) اوزلرینک بالالارینی یعنی بالالارینی دارو قیلوب اهلرندن توشورمه سونلر هم جاهلیتنده گی کبی یاشی قز بالانی نریلی بیرگه کوممه سونلر (وَلَا يَأْتِينَ) دخی کیلمه سلر آنلر (بِهَيْئَانٍ) بر یالغان بر له کم (بِقَتْرِينَهُ) افترا قیلورلر آلی (بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ) فوللری آراسنده (وَأَرْجُلِهِنَّ) هم آباقلری آراسنده یعنی فوللری و آباقلری آراسنده نریبه اینولگان زناحن طایقان بالانی یالغاندن اوز ایرلرینه نسبت بیرماسونلر وهرامدن بالا کیلنورمه سونلر (وَلَا يَعْصِيَنَّكَ) هم عاصی بولماسلر وفارشماسلر اول خاتونلر سیگنا (فی معروف) شول ایند گولکده کم سین آنلرغه بیورووسک یعنی سین هر فی بیورساک فرمانگا اطاعت قیلورلر اگر اوشبو شرطلری قبول اینوب سیگنا بیعت بیوروگه کیلسه لر (بِنَائِبِعُونَ) بس بیعت اینکل سین ای عهد علیه السلام اول خاتونلر بر له (وَأَسْتَغْفِرُ لَهُنَّ) هم یارلقاماق استه گل اول بیست اینکوجی خاتونلر اوچون (اللَّهُ) الله تعالی دن (أَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ) درستلکده خدای تعالی یارلقافوچیدر ایمان وتوحید بر له بیعت بیرگانلرنی (رَحِيمٌ) مهربان ومرحمتلیدر آنلرغه مرویدر که مسلمانلردن بعضلری دنیا فائز لری اوچون یهودیلر بر له دوستلق قیلوب اهل اسلامنگ خبرلرینی آنلرغه اینورلر ایدی آیت کیلدیکم (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای مؤمنلر گروهی (لَا تَتَّبِعُوا) دوست نوتنا کزلر (قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ) شول گروهنی کم غضب و قهر قیلدی خدای آنلر اوزرینه یعنی یهود بر له دوستلق قیلما کز (فَدَّ بِسُوءٍ) خفتیق امیدسز بولدیلر اول یهودیلر (مِنَ الْأَخْرَةِ) آخرت ثوابندن (كَمَا بَشَّرَ الْكَافِرُ) نتا ککم امیدلرینی اوزدیلر مشرکلر (مِنَ أَصْحَابِ الْقُبُورِ) قبرلر اهلرندن یعنی اولگان

كشيلرنڭ كبرى نرلوب فابتولرنندن اميدلرېنى اوزديلر ياكه بيود اميدسزلردر
آخرنه گى اجر و ثوابدن نناككم اولگان كافرلر اميدسز بولديلر آخرت نصبتلرنندن

﴿ سورة الصف مدينة وهى اربع عشرة آية ﴾

﴿ ٦٠ نېجى سوره صف سوره سى مدينه ده نازلدر ١٣ آيتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(سَبِّحَ اللَّهُ) پاكلك برله ياد قيلدى خداى تعالىنى (مَا فِي السَّمَوَاتِ) كوكلرده بولغان
نرسه لر (وَمَا فِي الْأَرْضِ) هم بيرده بولغان نرسه لر (وَهُوَ الْعَزِيزُ) واول خداى
تعالى غالبدر حكمنده (الْحَكِيمُ) حكمت برله اش قيلغوجيدر (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا) اى ايمان كيلتورگان كيمسه لر (لَمْ تَقُولُوا) نى اوچون آيته سزلر (مَا لَمْ تَقُولُوا)
شول نرسه نى كم اشله ميسسز يعنى قولكز دن كيلمه سلك و اشلى آلماسلق اشنى
اشلر مز ديب نى اوچون آيته سز ياكه اوزكز اشله مگان اش برله باشقه لر نى
نى اوچون بيوراسز (كَبْرًا مَقْتًا) اولوغ بولدى غضب و خشم بوزندن (عِنْدَ اللَّهِ)
الله تعالى فاشنده (أَنْ تَقُولُوا) سز نڭ آيته ككز (مَا لَمْ تَقُولُوا) شول نرسه نى كم
قيلماسسز اوزكز (أَنْ اللَّهُ) درستلكده خداى تعالى (يُحِبُّ) دوست تونار (الَّذِينَ
يَقَاتِلُونَ) شول كيمسه لر نى كم صوغش قيلور لر (فِي سَبِيلِهِ) آنڭ بولننه (صَفًّا) دشمان
فارشوسنده صف باغلاب (كَانَهُمْ) گويا كم آنلر محكملكده (بَيْنَ مَرْصُومٍ)
بربرينه توناش ايتوب قويولمش و باصالمش محكم بنالدرر يعنى صوغش ميداننه
ثابت قدم و مستعكبلدر (وَإِذْ قَالَ مُوسَى) ياد قيلل شونى كم آيتدى موسى
پيغمبر (لِقَوْمِهِ) اوزينڭ قومينه يعنى بنى اسرائيلگه (يَا قَوْمِ) اى مېنم قوم
(لَمْ تُؤَدُّونَنِي) نى اوچون سز ريفوته سز مېنى (وَقَدْ تَعْلَمُونَ) و حالانكه تحقيق
سز بلورسز (أَنْي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ) شونى كم مېن خداينڭ پيامرش رسولى من
سزلرگه (فَلَمَّا زَاغُوا) بس دونگانلرى زمانده بنى اسرائيل قومى موسى
عليه السلام فرمانينه اطاعت ايتودن (أَزَاغَ اللَّهُ) دوندردى خداى تعالى (فَلَوْ بِهِمْ)
آنلرنڭ كوكللرېنى يقيندن و راستلقدن دوندردى (وَاللَّهُ لَاطِعْدِي) و خداى تعالى
نوغرى يولغه كوندرمه س (الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ) فرمانى دائره سندن طشقارى چقغوجى
گروهنى (وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ) دخى ياد ايتكل شونى كم آيتدى مريم
اولغى عيسى پيغمبر اوزينڭ قومينه (يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ) اى يعقوب پيغمبر بالالارى

(اِنِّى رَسُوْلُ اللّٰهِ الْبَكْرِ) دىرىتىلىكىدە مېن خىداي تىئالى نىڭ يىارمىش رىسولىمىن سىزلىرگە (مَصَدَقًا) راستلاغۇچى بولغانم خالىدە (لِئَا بَيْنَ يَدَيْ) مېنىم ئالدىمدە بولغان بىنى مېنىدىن الگارى ايندىرلىگان نىرسەنى (مِنَ التَّوْرَاتِ) تورات كىتابىدىن (وَمُبَشِّرًا) دىنى سۇيۇنچ يىرگۇچى بولغانم خالىدە (بِرَسُولٍ) بىر پىغىمبىر بىرلەكم (يَأْتِي) كىلور اول پىغىمبىر راست وىكامل بولغۇچى دىن بىرلە (مِنْ بَعْدِي) مېنىم سوڭىدىن بىنى مېنىدىن سوڭ كىلور (اِسْمُهُ اَحْمَدُ) اول پىغىمبىرنىڭ اسمى احمىد دىر صلى الله عليه وسلم (۱) (فَلَمَّا جَاءَهُمْ) بىس كىلگانى زىماندە عىسى عليه السلام آنلىرغە (بِالْبَيِّنَاتِ) روشن بولغۇچى مەجىزىلر بىرلە (قَالُوا) ايتىدىلر بىنى اسرائىلنىڭ كۇبىسى (هَذَا) اوشىبو اشكىم عىسى بىزگە كورگازور (سَحَرًا) آشكارا بولغۇچى سەردىر (وَمَنْ اَظْلَمُ) وىكىدىر ظلىملىق اينكوچىبىر ك (مَنْ اَقْرَبُ) شول كىسەدىنكىم اقتراد ايلەدى (عَلَى اللّٰهِ الْكَنَبِ) خىداي تىئالى اوزىرە يالغاننى بىنى خىداينىڭ پىغىمبىرىنى يالغانغە ئوتىدى و ايتىلرىنە اوشانىدە مەجىزىلرنى سەردىر دىدى (وَهُوَ يَدْعِي) و خالىنىكە اول كىسە اوزى اوندىلىش بولور (اِلَى الْاِسْلَامِ) اسلام دىنى سارى (وَاللّٰهُ لَآ يَهْدِي) و خىداي تىئالى طوغرى يولغە كوندىر ماس (الْقَوْمَ الظّٰلِمِيْنَ) ظلىملىق اينكوچى گروھنى مروىدىركە رسول اكرم صلى الله عليه وسلم خىزىرلىرىنە بىر نەچە كونلر وى كىلماينچە طوردى يهودىلر نىڭ اولوغىسى كىب بىن اشرف ايتىدى اى يهودىلر سىزلىرگە سۇيۇنچ بولسۇن كىم خىداي مەخدىنىڭ نورىنى سوندىردى آنىڭ اشى تمام بولماي قالسى كىبىرەك دىدى بو سوز رسول خىزىتىنە ايشىتولگىچ مبارك خاطرلىرىنە مىلال كىلدى حق تىئالى خىبىينە نىسلىبە ايلەب آيت يىاردى كىم (بِرَيْدُونَ) تىلەرلىر يهودىلر (لِيُطْفَئُوا) تا كىم سوندىرسەلر آنلر (نور الله) خىداينىڭ نورىنى (بِافْوَاهِهِمْ) آغزلىرى بىرلە بىنى نامىقول و تىيوشسىز سوزلىرى بىرلە خىداي تىئالى نىڭ دىنىينە نقصان ايرىشەرمە كچى بولورلىر (وَاللّٰهُ مَتَمَّ نوره) و خىداي تىئالى تمام اينكوچىبىر اوزىنىڭ نورىنى بىنى اسلام دىنىنى و شىرىعت مەخدىينى كامىل وقوى ايلەر (وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ) ا گرچە مكروه كورسەلردە و سۇبەسەلردە كىفر اھلى آنىڭ تمام وىكامل بولماقنىنى (هُوَ الَّذِي) اول خىداي تىئالى شول ذاتىركىم (اَرْسَل) يەردى (رسوله) اوزىنىڭ رسولى مەخدى عليه السلامنى (بِالْهَدْيِ) ھىدايتىكە سىب بولغان نىرسە بىرلە بىنى قرآن بىرلە (وَدَبِنَ الْحَقِّ) ھىم راست و توغرى بولغۇچى دىن بىرلە كىم اسلام دىنىدىر (لِيُظْهَرَهُ) تا كىم

(۱) عىسى عليه السلام
 حوار يونسغە نصىعت
 قىلۇب ايتىدىكىم مېن
 اوز رىم ھىم سىزنىڭ
 رىبىز بولغۇچى خىداي
 تىئالى سارى كىتار مېن
 و مېنىدىن سوڭ فار قىلما
 كىلور دىدى فار قىلما
 عرب تىلىدە احمىد دىگان
 سوزدىركىم بىزنىڭ پىغىمبىرىمىز
 عليه الصلوة والسلامنىڭ
 اسم شىرىفىدىر

غالب ایستون اوچون اسلام دینی (علی الدین کل) بارجه دینلر و ملتلر
 اوزرینه زیرا که عیسی علیه السلام اینگان وقتده بوتون بیر یوزینک اهل
 اسلام دینی قبول ایتسeler کیرکدر (وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ) وا گرچه مکروه
 کورسه لرده و یاراناسه لرده مشرکله اسلامک غالب بولماقینی (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا)
 ای مؤمنلر گروهی (هَلْ أَذِلُّكُمْ) ای مین دلالت قیلایمو سزلرنی (علی تجارة)
 بر سودا اوزرینه کم (تَنْجِيكُمْ) فوتقارور اول سودا سزلرنی (من عذاب الیم)
 رختکوهی عذابدن یعنی عذابدن قورتماقنه سبب بولا طورغان اشلرنی سزلرگه
 بلدرهیمو اول اشلر اوشبودر کم (تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ) ایمان کیلتورورسز یعنی ایمانکیزده
 و اوشانماقیزده ثابت بولکیز خدای تعالی گه (وَرَسُولِهِ) هم آنک رسوله (وَتَجَامِلُونَ)
 دخی صوغش قیلکیز مشرکله برله (فِي سَبِيلِ اللَّهِ) خدای تعالی بولنه (بِأَمْوَالِكُمْ)
 ماللرکیز برله یعنی ماللرکیزنی غازیلر نفقهسی اوچون هم صوغش قوراللری
 اوچون قوزانماقینه صرف قیلکیز (وَأَنْفُسِكُمْ) هم نفسلرکیز برله یعنی جانلرکیزنی
 آیاماقینه صوغش میداینه کرکیز (ذَلِكُمْ) اوشبو ذکر ایتولمش اشلر یعنی
 ایمان و جهاد (خَيْرٌ لَّكُمْ) ایدگورهک و عیشیراقلر سزنگ اوچون دنیا سودالرنین
 (إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ) اگر سزلر بلور بولساکیز (بَغْفِرْ لَكُمْ) تا کم یارلاق خدای
 تعالی سزلرنک (ذُنُوبِكُمْ) گناهلرکیزنی (وَيَسْخَلْكُمْ) هم کرگزور سزنی آخرنده
 (جَنَّتْ) شوند این جنتلرگه کم (تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) آغار اول قنلرنک
 آغارلری آستندن بلغلر (وَمَسَاكِنٌ طَيِّبَةٌ) هم کرگزور سزنی پاکیزه و عیشی
 بولغوهی اورنلرغه (فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ) منگولک بولغان عدن جنتلرته (ذَلِكِ) اوشبو
 مفرت و جنتلرگه کرگزمهک (الْفَوْزُ الْعَظِيمُ) اولوغ بولغوهی فوز و مقصوده
 ایرشمه کدر (وَأُخْرَى) هم سزلرگه بولغوجیدر ایکنجه بز فوز و قول اوستونلکی
 دنیاده کم (نَعْبُوْنَهَا) سزلر دوست توتارسز و سوپهرسز آنی (نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ) بر
 نصرت و یاردم خدای تعالی دن یعنی قزیش مشرکله بینه غالب بولورسز (وَقَتَحِ
 قَرِيبٌ) هم یقین بولغوهی بر قتح یعنی تیز زمانده مکه شهرینی قتح قیلورسز
 و آلورسز (وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ) و سوپونچ بیرگل سین ای محمد علیه السلام
 مؤمنلرگه دنیاده قتح و نصرت برله هم آخرنده جنت برله (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا)
 ای ایمان کیلتورگان کهسلر (كُونُوا) بولکیزسز (أَنْصَارَ اللَّهِ) خدای ورسولنک
 دینینه یاردم ایتکوجیلر تقدیر کلام شولدر که ای محمد علیه السلام قومکن

نصرت طلب ايتكىل (كَمَا قَالَ). تئاك كم اوز قومندىن نصرت طلب قىلدى و ايتىدى
 (عيسى ابن مريم) مريم اوغلى عيسى پىغمبەر (لِلْحَوَارِيِّينَ) حواريونلرگە بىنى
 اوزىنىڭ اصحابىنە ايتىدى (مَنْ اَنْصَارِيٍّ) كىمىر مىڭا نصرت و ياردىم ايتكۈچىلەر
 خلقنى دعوت ايلەمە كىمە (اَلَى اللّٰهِ) خدای تەئالى مارى يەنى خداینىڭ دىنىنە قۇت
 و رواج بېرمە كىمە طرفقۇچى و بو خۇسۇسە مىڭا ياردىم ايتكۈچىلەر كىلەر دېدى
 (قَالَ الْحَوَارِيُّونَ) ايتىدىلەر حوارىلەر عيسى عليه السلامە (نَعْنُ اَنْصَارُ اللّٰهِ) بۇلر مەز
 خدای تەئالىنىڭ دىنىنە نصرت و ياردىم قىلغۇچىلەر و خلقنى دعوت ايلەمە كىمە طرفقۇچىلەر مەز
 دېدىلەر مە حضرت عيسى كۆككە آمقاندىن سوڭكى انلر بنى اسرائيلنى حق
 دىنگە اونىدېلەر (فَاَمِنَتْ طَائِفَةٌ مِّنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ) بىس ايمان كىلتۈردىلەر انلرنىڭ
 دعوتى سببى بنى اسرائيل قومندىن بىر گروھ عيسى پىغمبەرگە و آنى خداینىڭ
 بىنەسى ورسولىنىر دىيۈپ اوشاندېلەر (وَكَثُرَتْ طَائِفَةٌ) و ايمان كىلتۈرمەدىلەر ايكىنچى
 گروھ و آنى خداینىڭ اوغلىنىر دىيۈپ كىر و شىركە ئاھت بولدىلەر سوڭكە بۇنىڭ پىغمبەر مەز
 عليه الصلوة و السلام مېھت بولغاچ اول ايمان كىلتۈرگانلرنىڭ اعتقادلىرىنى تەقويە
 ايتىدۇپ عيسىنىڭ خداینىڭ بىنەسى مە رسولى اېدىكىنى قرآن بىرلە اثبات ايلەدى
 تئاك كم پىرور (فَاَيَّدْنَا الَّذِينَ آمَنُوا) بىس قۇت بېردىكىز و غالب ايتىدىك عيسى
 پىغمبەرگە ايمان كىلتۈرگان كىنەلرنى (عَلَىٰ هَهُؤُومَ) دشمانلرى اوزرىنە بىنى
 عيسىنى الە و اېن اللە دىيۈپ ايتكۈچىلەرگە غالب ايتىدىك و اعتقادلىرىنىڭ
 راستلىقىنى آشكارا قىلدى (فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ) بىس اولدىلەر مۇمنلەر غلبە
 ايتكۈچىلەر بولۇپ كىر اھلىنە.

﴿ ٥٠ ﴾ سورة الجعە مدىنە وەى احدى عشرة آية ﴿ ٥١ ﴾

﴿ ٥٣ نېمى سورە جعە سورەسى مېنەدە نازلەر ١١ آيتلەر ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(يَسْبِغُ لَكَ) پاڭكك بىرلە پاد قىلور خدای تەئالىنى (مَا فِي السَّمٰوٰتِ) كۆكلەردە
 بولغان نرسەلەر (وَمَا فِي الْأَرْضِ) مە يېردە بولغان نرسەلەر (الْحَلِكِ) پادشاه بولغۇچى
 خدای تەئالى كم آنىڭ ملكى دائىم وى زوالدىر (الْقٰوْسِ) بارچە ھىب و نقصاندىن
 پاڭ بولغۇچى (الْعَزِيزِ) عزت ايمىسى بولغۇچى (الْحَكِیْمِ) صواب و توغرىلىق بىرلە
 حكىم ايتكۈچى (مُوْتِئِی) اول خدای تەئالى شول ذاتىر كم (بَعَثَ) توپاردى (فِي الْأَمِیْنِ)

امى بولغوجى كشيلىر آراسىدە يەنى اوقونى ويازونى بىلەگان عرب خلقى آراسىدە
(رَسُولًا مِنْهُمْ) بىر پيغمبىرىنى آنلارنىڭ اوزلارنىدىن (يَتْلُوا عَلَيْهِمْ) اوقور اول پيغمبىر
آنلر اوزرىدە (آيَاتِهِ) خىداى تەئالىنىڭ كىتابىنىڭ آيتلىرىنى (وَيُزَكِّيهِمْ) ھىم پاكلاپ
آنلارنى كىفر و شىرك نىجاستلارنىدىن (وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ) دىخى اوكراتور اول پيغمبىر
آنلارغە قرآننى (وَالْحِكْمَةَ) ھىم شىرىعت ھىكملىرىنى (وَأَنْ كَانُوا) ودرستلىككە بولدىلار
اول عرب قومى (مَنْ قَبْلُ) مۇھىد ئىلە سىلامنىڭ كىلەپكەندىن الگارى (لَفِي ضَلَالٍ
مُبِينٍ) آشكارا بولغوجى ضالاندىدە و آزغونلقدە يەنى شىرك ايدىلار (وَأَخْرَجْنَا)
دىخى قوباردى خىداى ايكىنچى گروھلار آراسىدە (مِنْهُمْ) مۇمنلاردىن كىم آنلر
(لَمَّا بَلَغُوا بِهِمْ) ايرشادىلار آنلارغە يەنى اۋلىگىلەرگە ايرشادىلار و آنلاردىن
سوكك كىلدىلار كىم مراد نابىئىلردىر ياكە پيغمبىر مەز ئىلە سىلام وفاتىدىن سوكك
كىلگان مۇمنلر ھىمەسىدىر (وَهُوَ الْعَزِيزُ) و خىداى تەئالى غالىبىر كىم ھىركەنى نىلاسى
پيغمبىر قىلور (الْحَكِيمُ) ھىكمەت اياسىدىر اشلارنىدە (ذَلِكَ) اوشبو اش يەنى پيغمبىر كى
(فَضَّلَ اللَّهُ) خىداى تەئالىنىڭ فضلى و رحىمىدىر (يُونُسَ) يۇنۇسە (يُونُسَ) پىرور آنى خىداى تەئالى
(مَنْ يَشَاءُ) ھىركەسىگە كىم نەلەر اوزى (وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ) و خىداى تەئالى
اولوغ بولغوجى فضل و رحىمت اياسىدىر (مِثْلَ الَّذِينَ) شول كەسەلرنىڭ اوخشاشى كىم
(حَمَلُوا التَّوْرَاتِ) يوكلا تولىش بولدىلار آنلر توراننى يەنى توراندىدە بولغان ھىكمىلر
بىرلە تىكلەپ ايتولدىلار (ثُمَّ لَمْ يَعْمَلُوهَا) سوككە يوكلامەدىلار آنى يەنى اوا ھىكمىلر
بىرلە عىل قىلمايدىلار توراننى اوقودىلار مەناسىنى طونمايدىلار بس اول كەسەلرنىڭ
مىثلى (كَمَثَلِ الْعِمَارِ) ايشاك مىثلى كىيىدىر كىم (يَعْمَلُ آسْفَارًا) يوكلار و كوتارور
اول ايشاك علم كىتابلىرىنى يەنى ايشەكنىڭ آرقاسىدە نى قدر كىتابلر سالسا كىدە
بارور و مىشقت طارنور لىكون اول كىتابلاردىن آ كىم ھىج بىر قائىدە حاصل بولماس
يەھود قومى ھىم شول ايشاك كىيىدىر كىم توراننى اوقورلار و آنىڭ بىرلە ھىچدە
قائىدە لانا سىلر و عىل قىلما سىلر (بَشَرًا) ياوز مىثلىدەر (مِثْلَ الْقَوْمِ الَّذِينَ) شوندا بىن
گروھنىڭ مىثلىرى كىم (كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ) يالغانغە طوتدىلار آنلر خىداى تەئالىنىڭ
آيتلىرىنى يەنى يەھود قومى كىم مۇھىد ئىلە سىلامنىڭ پيغمبىرلىكىنىڭ دىللىرىنى يالغانغە
طوتدىلار (وَاللَّهُ لَإِيهْدِي) و خىداى تەئالى طوغرى يولغە كوندىر ماس (الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ)
طىلىق ايتكوجى گروھنى (قُلْ) ايتكىل سىن اى مۇھىد ئىلە سىلام اول يەھودىلەرگە
(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا) اى يەھودى بولغان كەسەلر (أَنْ زَعَمْتُمْ) ا گر گىمان

ایتنہ گز سز (اَنْكُمْ اَوْلِيَاءُ لِلّٰهِ) شونی کم سز لر خداینک دوستلری سز یعنی اوز گزنی خداینک دوستلری مز دیوب گمان ایتنہ گز (مَنْ ذُوْنَ النَّاسِ) آدمیلردن باشقه یعنی باشقه عرب و هجم خلقی خدایغه دوست توکل بزرگنه دوستمز دیسه گز (فَتَمَنَوْا الْمَوْتَ) بس، آرزو قیلگز سز اولومنی (اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) اگر بولسه گز سز راست اینکو چیلر خداینک دوستلریمز دیبه کتزدده زیرا که خدایغه دوست بولغان کشی اولومدن هیچه قورقماس و اولومنی آرزو قیلور (وَلَا يَتَمَنَّوْنَهُ اَبَدًا) و حالانکه آرزو قیلماسلر اول یهودیلر اولومنی هر گیز (بِمَا قَدَّمْتُمْ اٰیٰتِهِمْ) قوللری تقدیم قیلغان نرسه سبیلی یعنی اشلر گان بوزق اشلری سبیلی توراننی اوز گارتیک و پیغبرمز علیه السلامنک صفتلرینی یاشورمک کی چونکه اولگانندن صوگ اول اشلری او چون عذاب قیلونا قائلرینی بلورلر شول سبیلی اولومنی تلامه سلر (وَاَللّٰهُ عَلِيْمٌ بِالظّٰلِمِيْنَ) و خدای تعالی بلگوچیلر اوز نفسلرینه ظلمتی اینکو چیلرنی (قُلْ) اینکل سن ای عباد علیه السلام یهودیلرگه (اِنْ اَلْمَوْتَ اَلَّذِيْ) درستلکله شوندا این اولوم کم (تَفْرُوْنَ مِنْهُ) سز لر قاچار سز آندن و آنک کیلمه کینی سویماسسز (فَاِنَّهُ مَلٰٓئِكُمْ) بس درستلکله اول اولوم یواوقچیلر سز لرگه (ثُمَّ تَرَدُّوْنَ) صوگره سز لر کبری فایتارلش بولور سز (اِلَىٰ عَالَمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ) غیب و یاشرینی هم آشکارانی بلگوچی خدای تعالی صاری (فَيُنَبِّئُكُمْ) بس خبر بیورور خدای سز لرگه (بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ) شول نرسه برله کم اشلر بولد گز سز (يَاۤ اَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا) ای ایمان کیلتورگان کسه سلر (اِذَا نُوْدِيَ) هر قاچان ندا قیلنش بولسه یعنی اذان او قولسه (لِلصَّلٰوةِ) نماز او چون (مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ) جمعہ کوننه یعنی جمعہ نمازینک اولگی اذانی او قولسه (فَاسْمَعُوْا) بس سعی قیلگز سز و آشوغز (اِلَىٰ ذِكْرِ اللّٰهِ) خدای تعالی نك ذکر صاری یعنی نماز و خطبه گه (وَذَرُوْا الْيَمِيْنَ) هم قویگز سز مانو و آلونی (ذٰلِكُمْ) او عبوسعی و صانونی قویماق (خَيْرٌ لَّكُمْ) بھشیر اقدر سز لرگه و فائده لیره کبر دنیا معاملسندن زیرا که منگولک اجر و ثواب حاصل بولور (اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ) اگر بلور بولسه گز سز فائده و ضرر گزنی (فَاِذَا قُضِيَتِ الصَّلٰوةُ) بس هر قاچان اوتالنش بولسه جمعہ نمازی (فَانْتَشِرُوْا فِي الْاَرْضِ) بس طارالگز سز بیرده یعنی اوز اشلر گزگه مشغول بولگز جمعہ دن فارغ بولغاندن صوگ درستلر (وَابْتَغُوا) هم استا گز سز (مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ) خدای تعالی نك فضل و کرمندن یعنی رزق گزنی

استهـٰكز ومعيشت آرطندن يورگز يا كه ذكر وعلم مجلسرينه هم شونك كى
 ايند گولك اورنلرينه بارگزدېمه كدر (وَأَذْكُرُوا اللَّهَ) دخى ياد فيلگز خدای تعالى نى
 (كثيراً) كوب (لَعَلَّكُمْ تَفْلَحُونَ) شايدكم سزار فلاح طابارسز وايكى دنيا دولتينه
 ابرشورسز خداینى كوب ذكر اينمك سببلى سرويدركه هر كون رسول اكرم
 صلى الله عليه وسلم حضرتى خطبه اوفور ايدى نا گاه دجه كلبى نك كاروانى شام
 طرفندن كيلوب يتشدى كوب طعام و آشلقلر كيلتوردى اول وقتده مدينه ده آچلق
 ايدى آشلق كاروانى كيلگاچ شادلق طبللرى اورديلر طبل آوازى خطبه طلكلاوچيلرعه
 ايشتولگاچ آشلق آلماق اوچون مسجددن چنوب كاروان طرفينه يونالديلر
 مسجدده بارى اون ايكى كشى قالدى رسول حضرتى بيوردى كم اگه بر كشيده
 فالماينجه مه لركز چنوب كيتسه كز ايدى اوشبو واديدن سزلرگه او ط كيلور ايدى
 هم حق تعالى دن آبت كيلدى كم (وَأَذْرَأُوا) وهر فاجهان كورسه لر (تجارة) بر سودانى
 يعنى سودا اوچون كيلگان كارواننى كورسه لر (أولهُوا) يا ايسه طبل
 طاوشينى ايشونسه لر (انفضوا اليها) طارالورلر و مجلسدن طوروب كيتارلر
 آنلر اول كاروان سارى (وَتَرَكَوْكَ) هم فويارلر وفالدرورلر آنلر سيني
 (قائماً) آياق اوزره تورغانك حاله منبرده (قُلْ) ايتكل سين اى عهد عليه السلام
 آنلرعه (مَاعِنَدَ اللَّهِ) خدای تعالى فاشنده بولغان اجر و ثواب (خَيْرٌ) بخشيراقدر
 (مِنَ اللَّهْوِ) لهوى و طبل طاوشينى ايشنودن (وَمِنَ التَّجَارَةِ) هم دنيا سوداسينك
 فائده لرندن (وَاللَّهُ خَيْرٌ الرَّازِقِينَ) و خدای تعالى رزق بيرگوچيلرنك ايند گورا كيدر
 يعنى رزقنى خدايدنغنه استهـٰكز خدای سزلرنى هيچ وقت رزقسز فوياس

(۱) بوقصه نك تفصيلن اهل سير شويله روايت ايتمشلردركم رسول اكرم صلعم حضرتلرى اصحاب كرام ايله بنى المصطلق صوغشندن مدينه گه قايتوب كىلگانلرنده بزمنزله خرزج قىبىلسى عهدنده بولغان سنان اسملى كىمه ايله ججاج بن سعد غفارى آراسته جزئى بر نرسه خصوصنده الوغ دعوا وخصومت واقع بولدى شويله كم سنان و ججاج هر ايكيسى فبودن سو آلو اوچون چيله كلربىنى قيوغه صالحلر چيله كلرنك باولرى بر برسینه چولغانوب طارنا تورغاج چيله كلرنك برسى قىدى شول چيله كنى ججاج مېنم چيله گىدر ديدى سنان هم اوزىنكى بولوون دعوا قىلدى هېچ قايسى اوز سوزن بيرسى كىلمه دى عاقبت ججاج آچو ايله سنانغه محكم صوندى سنانك باشى يارلوب يوزى قانغه بويالدى سنان فرىاد قىلوب انصار يلردن مدد استه دى ججاج مهاجرلردن حضرت عمرنك باقتلرندن ايدى اوزىنى حمايه اوچون مهاجرىندن ياردم استه دى هر ايكى طائفه دن كوب كشىلر جيولوب فارا قارشى قوراللى ايله صوغشورغه حاضرلندىلر غوغا كوچه بىدى عاقبت مهاجرىندن بعضلرى ججاجنك سنانغه نيوشسزگه صوغوب يوزن

قانغه بويباغانن بلوب ۶۹۷

۲۸ ھى جز منافقون سورسى

سورة المنافقون مدينه وهى احدى عشر آيه

۶۲ ھى سورة منافقون سورسى مدينه ده نازلدر ۱۱ آيتدر

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مرويدىر كه (۱) هجرتك بشنچى يلنك پيغمبرمزم عليه السلام بر صوغشندن مدينه گه قايتوب كىلگاننده بر قيو باشنده مو خصوصنده خرزج قىبىلسندن بر كىسه برل عمر فاروق رضى الله عنه نك خدمتچىسى آراسته نزاع واقع بولدى نزاعلرى زورغه كىتوب شوگا منجر بولدى كم مهاجرلر برل انصار آراسته الوغ قتنه قائم بولوغه ياقنلاشدى ابن ابى منافق اول محله فرصتى غنىمت بلوب مهاجر صحابهلر خصوصنده بونلر چيت بيردن بزنك شهر يمزگه كىلوب ايدى اوزىمزگه خواجهلى ايتلر ديوب كوب نيوشسز سوزلر سويلدى و ايتدى اكر مدينه گه قايتوب ييتسهك عزتلىر كه بولغان كشى خور و ذليلر كه بولغان كشىنى شهردن البته چفارسه كبره كىر اول منافقنك عزتلىر كه كشى ديه كندن مرادى اوزى

اوزمىزنى تله گامچه خورلىلر ات سيمرسه ايهسن نىشلردىگانلر ۷۵ بونلر هم شونك كىبى بولدى مدينه گه قايتساق البته ييك عزىز بولغان كشى ذليل و خورراق بولغان كشىنى شهردن چفارسون» ديدى مزىزدن مرادى اوزىنك ذات خيىشى و ذليلدن مرادى اول حضرت صلعم ايدى سو كره انصار يلرغه قاراب ايتدى «سز بو اىنى اوزگىزگه اوزگىز اىله دگىز آنلرنى شهرگىزگه كىلتوروب ماللارگىزغه شريك ايتدگىز ايدى اوزگىز ايله نىچك معامله قىلالر كورگىز ديدى اول منافق اوشبو طرىقه نامقول سوزلر سويله گاننن زيد بن ارقم انصارى رضى الله عنه آنه حاضر ايدى اسلامغه ياگما كرىگان بولسده هب الله بن ابى سونن موند اين قباحت سوزلرنى ايشتكىچ اختيارى قالمايتنجه قارشوسينه ييك قاطى سوزلر ايله جواب بيردى هم طوفورى رسول صلعم حضورينه كىلوب اول منافقنن ايشتكىن سوزلرن تىامى ايله اول حضرتكه بيان قىلدى حضرت ابوبكر و عمر وهثمان هم سعد ابن ابى وقاص و غيرى صحابهلر اول مجلسده حاضر ايدىلر زىدنك سوزلر ينه اوشانما دىلر روضه حمل

ايتدىلار زىد اوزىنىڭ سوزلىرى راستلىقىنى ئانط ايتتى. موڭره حضرت عمر الفاروق ايتتى «يا رسول الله ميكا اذن بيرگل اول منافقنىڭ باشىنى ككيسه بيم» اول حضرت بيوردىلر كىم «اگر آنى اولتورمه كنگه امر ايتسام مدينه نىڭ كافىرلىرى آراسىنه زلزله توشار اولوغ قتنه گه سبب بولور» هم شول حالده اول حضرت صلعم لشكر كوچسونلر دىب فرمان قىلدى كوندىنىڭ غايىتده اسسى وقتى ايدى رسول عليه السلام امرى ايله لشكر گه كوچەر گه دىوب ندا ايتتى خلق بويلا اسسى هواده كوچونىڭ سببى ترسه اېكانن بلهسلر ايدى اصحاب آراسىنه تولى سوزلر بولدى شول حال كاسىد بن حىضير رضى الله عنه اول حضرتنىڭ حضورىنه كىلوب يارسول الله موندان اسسى وقتده سفر قىلونىڭ سببى نىدر دىوب صورادى اول حضرت ايتدىلر كىم «سین

۶۹۸

۲۸ ھى جز منافعون سورەسى.

ايشتمەد كمو بولداشكز
يعنى ابن سلول نىلر
سويلگان «اسىد ايتتى
»اگر امر ايتسه كز
بز آنى اوزىنى مدينه دن
چقارايق زىرا ك
عزىزرك سننىڭ
وذىلررك اول منافق
اوزىدر عزت الله
تعالى گه ورسولېنه هم
موملر گه خاسدر»
دىدى. منقولدر ك زىد
بن ارقم حضرتلى عبد
الله بن ابى سلولنىڭ
سوزلرن اول حضرت
صلعمگه سويله گاج
اول حضرتنىڭ خاطر شر-
يغلى اوزگەرگه نن

ايدى وذىلررك كشىدىن مرادى رسول عليه السلام حضرتى ايدى آنىڭ بوسوزى
پيغمبر حضرتىنه ايشتولگاج. حضرت پيغمبر فى الحال تسكين قتنه اوچون كونىڭ
بيك اسسى وقتى بولسده اول منزلدن كوچار گه فرمان قىلدى اسىد رضى الله
عنه حضرتندن اول وقتده لشكرنىڭ كوچمه كى سببىنى صورادى حضرت واقعه نى
بيان ايلدى حضرتنىڭ خاطر شريفىنى نىسبە اوچون كىوب سعى جمىل ايتتى ابن
ابى منافق رسول عليه السلامنىڭ حضورىنه كىلوب مذكور سوزلرنى ايتكانم بوق
دىوب آنط اچدى آنىڭ سوزلرنى پيغمبر حضرتىنه زىد بن ارقم الانصارى
حضرتلى كىلوب ايتكان ايدى ابن ابى ايتكانم بوق دىوب تىكرار آنط
ايتكچ خلق آشا اوشانوب زىدىنى ملامت وشلته قىلدىلر هم آنى يالغاچچىلىق برله
متم قىلدىلر حق سبحانه وتعالى زىدىبن ارقم رضى الله عنه نىڭ سوزىنى راستلاپ
اوشبو سورەنى ايندىردى (اذا جاءك المنافقون) هر قاچان كىلسلر سىنىڭ
قارشىكا اى محمد عليه السلام منافقلىرى يعنى ابن ابى وآننىڭ يولداشلىرى (قالوا)
ايتورلر آنلر (نشهد) گواھلىق بىرەمىز بىز شونىڭ برلەكم (انك لرسول الله)
درستلكده سىن خدانىڭ رسولى سىڭ يعنى بىز منافع توگلمىز سىنىڭ پيغمبر
ايدىككە اوشانامىز دىورلر (والله يعلم) وخداى تعالى بلور كىم (انك لرسول)

بلوب بعضىلر ابن ابى سلولگە باروب ايتدىلر «رسول عليه السلام سىندىن شوندىن سوزلر ايشتلىدى اگر واقعا
شول سوزلرنى سويله گان بولساڭ اول حضرت آلدېنە باروب توبە واستغفار قىل عفو استه گل صافلان ايتكان
بولساڭ ايتكانم بوق دىوب طانما اعتراف قىل يوقسه خداى تعالى آيت بىساروب سببى رسواى قىلور»
دىدىلر شوندىن صوڭ ابن سلول منافق اول حضرتنىڭ مجلسىنه كىلوب «مذكور سوزلرنى ايتكانم بوق»
دىوب ايمان مغلطه برله آنط ايتتى زىد بن ارقم يالغانلاغان دىدى بعضىلر آننىڭ ايتىنە اوشانوب زىدكە
نەمت قىلدىلر زىد بىك قايعوغە قالىدى حق تعالى گە تضرع ونياز ايلدى حق سبحانه وتعالى زىدنىڭ
طوغرىلقن بلدىروب اوشبو منافقون سورەسىنى ايندىردى. سىر شريف.

درستلکده سین آنک رسولی سڭ و سینی اول اوزی یسارگاندر (و الله یشهد)
 هم خدای تعالی گواھلق بیرور شونک برله کم (ان المنافقین اکذبون) درستلکده
 منافقلر یالغان ایتکوجیلدر یعنی آنلر سینک پیغمبرلکگه اوشانامز دیوب
 قورو تللری برله گنه ایتورلر کؤگللرندن اوشاناسلر نللی کؤگللرینه
 موافق توگلدر کؤگلیزدن اوشانامز دیوب یالغان ایتورلر (اتغفوا ایانهم)
 توتدیلر اول منافقلر اوزلرینک آنظلرینی (جنه) فالقان ایتوب یعنی ضرر
 ایرشودن و اولتورلمه کدن ایبین بولو اوچون یالغانه آنط ایتدیلر (فصدوا)
 بس طیدیلر آنلر آدمیلرنی (عن سبیل الله) الله تعالی یولندن یعنی دین یولنده
 صوغش قیلودن طیوب تورلی مکرلر و اغوالر ایلهدیلر (انهم) درستلکده اول
 منافقلر (سأء) یاوز اش بولدی (ما كانوا یعملون) شول نرسه کم اشلر بولدیلر
 آنلر یالغانه آنط ایتو و حقندن یوز دوندرو کبی اشلردن (ذلك) اوشبو یعنی
 منافقلرنک اشلرینک یاوزلقی برله حکم قیلماق (بانهم امنوا) شول سبیلدر کم
 آنلر تللری برله اوشاندیلر و شهادت کلمه سینی ایتدیلر (ثم کفروا) سوکړه
 کافر بولدیلر و اوشانادیلر کؤگللری برله (فطیع علی قلوبهم) بس مهر قویلمش
 بولدی و پرده یابلدی آنلرنک کؤگللری اوزرینه (فهم لا یفقهون) بس اول منافقلر
 آکلماسلر و بلمهسلر ایباننک حقیقتینی و قورو تل برله گنه ایتو ایانغه کفایه
 ایتمه دکینی مرویدرکه ابن ابی منافق بیک زور بدنلی خوش صورتلی کشی
 ایدی هم طانلی سوزلی و فصیح ایدی شونک کبی باشقه منافقلر هم بار ایدی کم
 آنلر رسول علیه السلام مجلسینه کیلگاندن پیغمبر حضرتی آنلرنک قیافتلرینه هم
 سوزلری فصیحلکینه عجبانه نور ایدی آیت کیلدیکم (وَ اِذَا رَأَيْتَهُمْ) و هر قایهان
 سین کورساڭ اول منافقلرنی ای محمد علیه السلام (تعجبک) عجبکه فالدرور
 سینی (اجسامهم) آنلرنک بدنلری ضرر گاودهلی و خوش صورتلی بولولری (و ان
 بقولوا) و هر قایهان آنلر سوز سویلهسلر (تسمع لقلوبهم) سین فولاق مالورسڭ
 آنلرنک سوزلرینه و آنط ایتورلرینه اوشانورسڭ و حالانکه آنلر عقلسز و تدبیرسز لکده
 (کانهم خشب مسندة) گویاکم اول منافقلر دیوارغه سویاب قویولمش قوروخ
 آغاچلردر یعنی آنلرده هیچ عقل و فهم یوقدر (یعتسبون) گمان قیلورلر آنلر
 (کل صیحة) هر بر فریاد و طاوشنی (علیهم) آنلر اوزرینه و اقدر دیوب یعنی
 شول قدر قورقاندردر کم هر قایهان هر طاوش ایشوتسهلر بزنگ منافقلریمز پیغمبرگه

معلوم بولغاندىر مۇنلار ھىزى اولتورمە كېي بولغانلاردر بولماش ھىزى ھلاك
قبول اوچوندىر دىوب گېمان ايتەرلر و قورقارلر (ھم اَلْعُدُو) اول مناقلر دشمانلاردر
بارچە مۇنلارگە (فاحذرھم) بس صافلانغل سېن اى محمد عليه السلام آنلردىن
و آنلرنىڭ مكرندن اېيىن بولماغل (فَاتْلَهُمُ اللّٰهُ) ھلاك ايتسون آنلرنى خدائى تعالى
(اِنِّى يُؤَفِّكُوْنَ) ھوك دوندرلمش بولالر آنلر حق بولدىن مرويدىرگە اوشبو آيت
كېلگاندىن سوڭ اېن اېي مناقفە قومى و يقينلرى ايتدىلر اوشبو آيت سېنىڭ شائىگدە
نازل بولدى تىزراك رسول عليه السلام خدەمنىنە باروب يالبارغل تاكم سېنىڭ اوچون خدەيدىن
مغفرە استاسون اول مناقق آنلرنىڭ سوزىنى قبول ايتىمادى و ايتدى مېڭا اېمان كېلتورگل
دېدىڭز اېمان كېلتوردم زكوة بېرما كېكە فوشدىڭز اى ھم بېردم ايدى شول قالدى كم
محمدكە سجدە قىلايمو دېدى آيت كېلدى كم (وَ اِذَا قِيلَ لَهُمْ) ھەر قاھان ايتولسە
اول مناقلرغە يعنى مۇنلار ايتسەلر (تعالوا) كېلگىز سز و پېغمبر ھىزىنە
يالبارگىز (يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللّٰهِ) تاكم يارلقاماق استاسون خدەيدىن سزنىڭ اوچون
خدائى تعالى نىڭ سولى (لَوْ اَبْلَاغْتُمْ رُؤُسَكُمْ) ابلاندرورلر و بورورلر آنلر اېكئەي طرفقە (روسھم)
باشلرېنى يعنى پېغمبرگە يالبارودىن بوز دوندرورلر و قبول ايتماسلر (وَرَأَيْتُمْ)
ھم سېن كوروزسەن اول مناقلرنى (يَصُدُّونَ) اعراض قىلورلر پېغمبر خدەمنىنە
بارودىن (وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ) و آنلر باش طارتقوجىلر و تىكبرلك ايتكوجىلردر
(سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ) برابر و تىگىزدىر اول مناقلر اوزرىنە (اَسْتَغْفِرْتَ لَهُمْ) ايا يارلقاماق
استادگىمۇ سېن آنلر اوچون (اَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ) يا ايسە يارلقاماق استادگىمۇ
آنلر اوچون (لَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْ) خدائى تعالى يارلقاماس و مغفرت ايتماس آنلرغە
(اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ) درستلكدە خدائى تعالى توغرى يولغە كوندرماس (الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ)
فاسق بولغوجى گروھنى (ھم اَلَّذِينَ يَقُولُونَ) اول مناقلر شول كىسەلدر كم
ايتورلر انصارى صحابەلرگە (لَا تَنْفِقُوا) نققە بېرماڭز سز و انعام ايتماڭز سز
(عَلَىٰ مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللّٰهِ) خدەينىڭ رسولى فاشىنە بولغان كىسەلرگە يعنى مھاجرلرنىڭ
فقير و بېچارەلرىنە صدقە بېرماڭز و آنلرنى تريبە قىلماڭز (حتىٰ ينفقوا) تاكم
طارالسونلر آنلر ھەر قايبوسى اوز يىرلرىنە قايتوب كېتىسونلر مونە نورا
آلماسونلر دېورلر خدائى تعالى آنلرنىڭ سوزلرىنە قارشى بېوروركىم (وَاللّٰهُ خَرَّائِنُ
السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ) و حالانكە خدائى تعالى نىڭ ملكنە و تصرفندەدر كوكلرنىڭ

ویرلرنك رزق خزینه لری و هر كنگه رزقنی اول اوزی بیورر آنلر بیرماسلر
 هم خداینی رزق بیورون طیا آلماسلر (وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ) ولکن منافقلر
 بلهاسلر هر كنگه رزق بیرگوجی خدای تعالی ایدکینی (يَقُولُونَ) ایتورلر منافقلر
 یعنی این ابی (لَئِنْ رَجَعْنَا) ا گر فاینساق بز اوشبو سفردن (إِلَى الْمَدِينَةِ) مدینه
 شهری صاری (لِيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ) البته چفارور عزیزراك كشی (منها) مدینه
 شهرندن (الْأَذَلُّ) خور و ذلیلراك بولغان كشیننی اول بدضتلك مرادی محمد
 علیه السلامنی مین چفارور من دیهاكدر خدای تعالی آنك سوزینه فارشی
 بیوروركم (وَاللَّهُ الْعَزِيزُ) و خدای تعالی كه مخصوصدر عزت كامل هیچ بر نقصان سز
 ودائمی (ولر سوله) هم عزت خدای نك رسولینه در نبوت و شفاعت عزنی (وَاللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ)
 دخی مؤمنلر كه در ایمان و طاعت عزنی (وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ) ولکن منافقلر
 بلهاسلر عزتلك حقیقتینی (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای مؤمنلر گروهی (لَا تَلْمِزْهُمْ) مشغول
 قیلماسون سزنی (أَمْوَالِكُمْ) سز لرنك ماللر كز (وَلَا أَوْلَادِكُمْ) هم مشغول قیلماسون
 سزنی بالالركز (عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ) خدای تعالی نی یاد قیلودن (وَمَنْ يَفْعَلْ) و هر كم
 قیلسه (ذَلِكَ) اوشبو اشنی یعنی ماللرینه و بالالرینه مشغول بولوب خدای نرنندن
 غافل قالسه (فَأُولَئِكَ) بس اوشبو گروه (هَمُّ الْغَاسِرُونَ) آنلردر زیان کورگوچیلر
 زیرا كه فانی نرسه كه آلدانوب منگولك دولتندن محروم قالورلر (وَأَنْفِقُوا) و نفعه
 بیركز ای مؤمنلر یعنی واجب بولغان حقلرنی و صدقه لرنی چفارگولر (مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ)
 بز سز لره رزق بیرگان نرسه لردن یعنی مالکرنی آخرتکز اوچون ذخیره قیلکز
 (مَنْ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَ) کبلا کندن الگاری (أَحَدِكُمْ) سز نك بر اوکزگه (الْمَوْتِ)
 اولوم اسبابلری (يَقُولُ) بس ایتها کندن الگاری اول اولوم کیلگان كشی
 (رَبِّ) ای منم ریم (لَوْلَا آخِرَتِي) ای اوچون کیچکدر مادك و صوگه فراق قاللر مادك
 سین منم اولومیینی (إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ) تا كم بر یقین بولغوجی مدته كه قدر (فَأَصْدَقُ)
 بس صدغه و زکوة بیورر ایدم من ا گر میننی قاللر سزك (وَأَكْرَمُ) هم بولور
 ایدم من (مَنْ الصَّالِحِينَ) ایدگو كشیلر جمله سندن (رَبِّ يُوَخِّرُ اللَّهُ) والبته
 کیچکدر ماس خدای و صوگه فاللر ماس (نَفْسًا) هیچ بر كسه نی اولومدن (إِذَا جَاءَ
 أَجَلُهَا) هر فایهان کیلسه و پتسه اول كسه نك اجلی و تقدیر ایتولگان وقتی (وَاللَّهُ خَبِيرٌ)
 و خدای تعالی بلگوچیلر (بِمَا تَعْمَلُونَ) شول نرسه نی كم سز لر اشلر سز بھشیلق و پاوزلقن

منقولدر كه شول سفرده
 رسول علیه السلام اسلام
 لشكری برله وادی
 عقیق دیگان بیرگه پتگان
 ابن ابی منافقك خالص
 مؤمن بولغان عبدالله
 اسملی اوغلی بول باشنده
 كوتوب و صافلاب توردی
 آنسی یعنی ابن ابی
 نیلوب ایرشكچ آتاسینك
 نومسی تزگنندن توتوب
 نوبی هوكدردی و ایتدی
 خدای برله آنط اچار من
 كم سیننی مدینه كه كوروكه
 قوبماس من تا كم پیغیر
 حضرتنی اخن بیر ماینجه
 هم سن اوزگنی خور
 و ذلیلراك كشی من
 اوزیم من دیب افرار
 ایتما پنه دیدی رسول
 اكرم حضرتنی اول
 اشكه مطلع بولغاننندن
 صوگه این ابیگه مدینه كه
 كرما كه اجازه بیردی
 تیسیر

سورة التغابن مدنیة وھی ثمان عشر آیه ﴿ ۱۵ ﴾

﴿ ۶۳ ھی سورة تغابن سورہی مدینہہ نازلہ ۱۸ آیتہ ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(يَسْبِغُ اللَّهُ) پاکک برله یاد قیلور خدای تعالیٰ (مَا فِي السَّمَوَاتِ) شول نرسه کم کوکلرده در رومانیلردن (وَمَا فِي الْأَرْضِ) هم شول نرسه کم بیرده در جسمانیلردن (لَهُ الْمُلْكُ) آنگا مخصوصدر بارجه دالمنک پادشاهلی (وَلَهُ الْعِزَّةُ) هم آنگا مخصوصدر بارجه ثنا و ماقتاماق (وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ) هم اول خدای تعالیٰ بارجه نرسه اوزره (قَدِيرٌ) کوچی بتکوچیدر (هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ) اول خدای تعالیٰ شول ذاتدرکم باراندی سزلرنی ای آدمیلر (فَمَنْكُمْ كَافِرٌ) بس باردر سزلردن بعضلرگز اشانلارچی خداینگ یاراتقوی ایدکینه دهر یلر کیی (وَمَنْكُمْ مُؤْمِنٌ) هم باردر سزلردن بعضلرگز ایمان کیلتورگوی و اشانقوی آنگ خالق بولماتینه اهل اسلام کیی (وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ) و خدای تعالیٰ شول نرسه کی کم سز اشلار سز کورگوجیدر و شوگا کورا جزا بیرسه کرا کتر (خَلَقَ السَّمَوَاتِ) یاراتدی اول خدای تعالیٰ کوکلرنی (وَالْأَرْضِ) هم بیرلرنی (بِالْحَقِّ) راستلق برله یاکه حکمت بالغه برله یاکه کن دهباک برله (وَصَوَّرَكُمْ) دخی صورتلنتردی سزنی خدای (فَأَحْسَنَ صُورَكُمْ) بس کورکام ایلادی سزنگ صورتلرگزنی (وَأَلَيْهِ الْمَصِيرُ) هم اول خدای تعالیٰ صاریدر هه ننگ اورلمه کی و قایتیافی (يَعْلَمُ) بلور خدای تعالیٰ (مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ) کوکلرده هم بیرده بولغان نرسه لرنی (وَيَعْلَمُ مَا تُسْرُونَ) هم بلور شول نرسه کی کم سزلر باشور سز آنی (وَمَا تَعْلَمُونَ) دخی شول نرسه کی کم آشکرا قیلور سز (وَاللَّهُ عَلِيمٌ) هم خدای تعالیٰ بلسگوجیدر (بُنَاتِ الصُّوْرِ) کوکرا کلرده بولغان نسلرنی یعنی کوکلرگزدا گی نیتلرگزنی (الْمَيَاتِكُمْ) ابا کیلمه دیبو سزلر گه ای مکه اهل (نَبِيُّ الَّذِينَ كَفَرُوا) شول کبسه لرنک خبری کم آنلر کفر اختیار ایتیلر (مَنْ قَبْلُ) سزلردن الگاری، عاد و ثمود نوملری کیی (فَدَانُوا) بس طانودیلر آنلر (وَبِأَلْأَمْرِهِمْ) اشلرنگ عقوبت و عذابینی یعنی کفرلرنگ ضرری دنیاده کوردیلر آنلرغه عذاب نازل بولدی (وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) هم آنلرغه بولغوجیدرر هتکوچی عذاب آخرته (ذَلِكَ) اوشبو عذاب آنلرغه (بِأَنَّهُ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ) شول نرسه سببلی حرکم کیلور بولدیلر آنلرغه

(رسلہم) آنلرغہ بیارتمش پیغمبرلر (بالبینات) ظاہر دلیللر و روشن معجزہلر برلہ
 (فقالوا) بس ابتدیلر آنلر پیغمبرلری آنلرنی حق دینگہ اوندانگاج (ابشر) ایا
 بزنگ کیی آدمیلر (یہدونا) توهری یولنی کو، گارورلر مو بزرگہ یعنی آدمیگہ
 وحی کیلمہ کیتمہ و پیغمبر بولماقینہ عیبیلاندیلر (فکفروا) بس ایمان کیلتورمہ دیلر
 آنلر اول پیغمبرلرگہ (وتوگوا) ہم یوز دوندر دیلر معجزہلر طوفر یسنده تدبیر
 ایتودن بس خدای تعالی آنلرنی ملاک ایلہدی (واستغنی اللہ) ہم موکسز بولدی
 خدای تعالی خلقنگ ایمانندن (واللہ غنی) و خدای تعالی مرسکسزدر محتاج توگلدر
 مخلوقانتنگ عبادتلرینہ (حمید) ماقتالمشدر آنلرننگ ماقتاولرندن باشقہ (زعم اللہین
 کفروا) گمان قیلدیلر ایمان کیلتورمہ گمان کمسہلر (ان کن یبھوا) شوپلہ
 دیوب کم ہر گیز قوبارماسلر آنلر و اولگانندن صوگ کبری ترلمہلر (قل)
 ایتکل سین ای محمد علیہ السلام آنلرغہ (بلی) بلی سز گمان ایتکانچہ توگلدر
 بلکہ سزلر قوبارلورسز و کبری ترلورسز (وربی لتبھن) ہروردکارم برلہ آنط
 ایٹارمن کم البتہ سزلر قوبارلمش بولورسز قیامتندہ (ثم لتنبؤن) صگرہ البتہ
 سزلر خبر بیرلمش بولورسز (بما سألتم) دنیاہدہ اشلہ گان عملکیز برلہ یسنی قیلغان
 اشلرکیز اوچون سزلرگہ جزأ بیرورلر (وذلك) و اوشبو قوبارماق ہم جزأ بیرمک
 (علی اللہ) خدای تعالی اوزرینہ (یسیر) آسان وینگلدر (فأمنوا باللہ) بس ایمان
 کیلتورکیز سز خدای تعالی گہ (ورسولہ) ہم آنک رسولینہ (والنور الندی آنزلنا)
 دخی شونداین نورغہ ایمان کیلتورکیز کم ایندرک ہز آی محمد علیہ السلامغہ
 یعنی قرآنغہ (واللہ بما تعملون خبیر) و خدای تعالی ہول نرسہنی کم سزلر اشلرسز
 بلگوچیدر (یوم یجمعکم) یاد قیلغل شول کوننی کم جمع قیلور و جبار خدای
 تعالی سزلرنی (لیوم الجمع) جمع کوننتہ بولغان نرسہ اوچون یعنی حساب و جزأ
 اوچون کم قیامت کوننتہدر (ذلك) اوشبو کون (یوم التغابن) تغابن کونیدر
 یعنی کفر املینگ آبدانا طورغان و زبان کونیدر (ومن یؤمن باللہ) و ہر کم
 ایمان کیلتورسہ خدای تعالی گہ (ويعمل صالحا) ہم اشلہسہ اید گو عملنی (یکفر
 عنہ) کبچار خدای تعالی و بارلار اول کمسہدن (سپانہ) آنک پاوزقلرینی (ویدخلہ
 ہم کرگوزور آی (جنت) شونداین جنت باقہلرینہ کم (تجری من تحتہ الانہر)
 آقار آنک سراہلری یا کہ آماہلری آستندن بلغہلر (خالدین فیہا) منگوقالغوجیلر
 بولغانلری حالہ آنلر اول جنتلرہ (ابدأ) ہمیشہ (ذلك) اوشبو بارلغاماق ہم

جنتىدە منگو فالدىرماق (الْفَوْزُ الْعَظِيمُ) اولوغ بولغوجى فوز و قول اوستونلىقىدىن
 (وَالَّذِينَ كَفَرُوا) وشول كىمىلەرگەم اشانمايدىلر خداپنك بىرلىكىنى (وَكذبوا
 باياتنا) ھىم يالغانغە توتىدىلر بىزنىڭ آيتلىرىمىزنى يەنى قرآنى ياكە معجزەلەرنى
 (أُولَئِكَ) اوشبو گروھ (أَصْحَابُ النَّارِ) نوموغ اهللىرىدىن (خَالِدِينَ فِيهَا) منگو
 قالدوجىلر بولغانلرى حالدە اول نوموغدە (وَبئسَ الْمَصِيرُ) وى ياوز اورلە ھاك
 اورىدىن اول نوموغ (مَا أَصَابَ) ايرىشمەدى ھىچ بىر كىشىگە (من مُصِيبَةٍ) ھىچ بىر
 مصىبت يەنى بىر عىتت ياكە صرخالق كىي اشلىر (الْأَبْرَارِ) مگر خدای تەئالىنىڭ
 قىياسى و تقدىرى بىرلەگنە ايرىشور (وَمَنْ يُؤْمِن بِاللَّهِ) و ھىرگەم ايمان كىلتورسە
 خدای تەئالىگە و مصىبت ايرىشمەكنى آنك تقدىرى بىرلە ايدىكىنە اشانسە (يَهْدِ قَلْبَهُ)
 نوغرىلغىغە كوندورور خدای تەئالى آنك كوتلىنى (وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) و خدای
 تەئالى بارچە نرسەنى بىلگوجىدىن (وَأَطِيعُوا اللَّهَ) وبوى سونكزلر خدای تەئالىگە
 فرضلردە (وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ) ھىم بوى سونكز پىغىبىر عليه السلامغە ستىلردە (فَإِنْ
 تَوَلَّيْتُمْ) بس اكر يوز دوندىرسەگىز پىغىبىرگە ايارودن و اطاعت قىلماساگىز
 آشا ھىچ زىيان بوقىدر (فَأَنبَأَ عَلَى رَسُولِنَا) بس موندىن باشقە توگلدركىم بىزنىڭ
 رسولىمىز اوزرىنە لازم بولغان نرسە (الْبَلَاغِ الْبَيْنِ) آشكارا ايرىشمەككە خدای
 و ھى ايتكان نرسەنى (اللَّهُ) خدای تەئالى اولدر عبادتكە مستىق (لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ)
 بوقىدر ھىچ عبادتكە مستىق مگر اولغىندىن (وَعَلَى اللَّهِ) و خدای تەئالى
 اوزرەگنە (فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ) بس كىرا كىركىم توكل فىلسونلر مؤمنلر منقولدىرگە
 پىغىبىر مەز عليه السلام مەدىنەگە ھىجرت قىلغاندىن سوڭ مەكەدە قالغان مؤمنلردىن
 بىر جماعت ھىجرتنى آرزو قىلورلر ايدى لىكن خانونلرى وبالالارى بىك يىلاماق
 وزاويلق قىلماق بىرلە آنلرغە ھىجرت قىلورغە ايرىك بىر ماسلر ايدى اھل و عىلاللرىنە
 مەرحىمەت و شىققىلردىن ھىجرت قىلمايدىن سورورلر ايدى آنلر شاندە آيت كىلدىكىم
 (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) اى مؤمنلر گروھى (إِنَّ مِنْ أَرْوَاجِكُمْ) درىستلىكە سىزنىڭ
 خانونلرگىزدىن بعضىلر لىقوجىدىن (وَأَوْلَادِكُمْ) ھىم بالالارگىزدىن بعضىلرى يەنى
 سىزنى ھىجرتتىن مەلۇم قىلدىن بولغوجىلردىن (عَدُوِّكُمْ) دىشمان سىزلرگە
 (فَأَخْرَجُوهُمْ) بس ماقلانكىز سىز آنلردىن و آنلرنىڭ يىلاماقلرىنە
 وزار يىلقلرىنە آلدانماگىز اوشبو آيت كىلگاندىن سوڭ اول مؤمنلر خانون
 بالالارى سوزىنە قارامايوب ھىجرت قىلدىلر مەدىنەگە كىلگىچ اۆل ھىجرت

قىلغان مەھاجرلەرگە ھەرقايسى دىن ھۆكۈملىرىنە عالم وفاضل بولغۇلىرىنى
 كۆرۈپ بىزىر ھەم الگار بىراك ھىجرت ايتكان بولساق شولاي عالم بولور ايدىك
 خانونلارمىز وبالالار بىمىز بىزنى ھىجرتتىن مەنق قىلدۇر دىيۈپ خانون وبالالار بىنە آچۇ
 ايلە دىلەر وانلارغە نەققە بىرمە دىلەر ھىق تەئالى بىيوردى كىم (وان تەقوا) وا گر عفو
 قىلسە كىز سىز آنلردىن بىنى اهل و عىبال كىزدىن (وتصفوا) ھىم كىچسە كىز آنلرنىڭ
 گناھلارنىن (وتغفرو) دىخى اور تىسە كىز و غدرلر بىنى قىبول قىلسە كىز (فان الله)
 بىس درىستلىك دە خدای تەئالى (غفور) يارلقا غۇچىدر (رحيم) مەربان و مەرحىملىدر
 سىزلىرگە (انما اموالكم) موندىن باشقە اىماسدىر كىم سىزلىرنىڭ ماللىرىڭىز (و اولادكم)
 ھىم بالالار كىز (فتنة) بىرقتە و صناما قىدر تا كىم ظاھىر بولسۇن اوچۇن شولكىم
 سىزلىردىن قايبۇكۇر خدای مەھبىنىنى اخبار قىلوب خدای بولندە مالىدىن وبالادىن كىچىار
 و قايبۇكۇر كوكلىنى مالىنە وبالالار بىنە باغلاب خدای مەھبىنىنى مەروم بولور (والله)
 و خدای تەئالى (عندہ) بولغۇچىدر آنىڭ فاشىندە (اجر عظيم) اولوغ اجر و ثواب
 خدای ورسولنى مالىدىن وبالاسىدىن آرتق كورگان كىسەلرگە (فاتقوا الله) بىس
 قورقۇزلىر خداینىڭ، غدا بىدىن و گناھىدىن صافلاندىلىر (ما استعظمتم) كوچۇك بىتكەن
 قىر (واسمعوا) ھىم ايشىتىكۇزلىر خداینىڭ سوزلىرىنى (واطيعوا) دىخى اطاعت قىلىكۇز
 آنىڭ فرمابىنە (واتقوا) ھىم نەققە قىلىكۇز مالىكىدىن (خبراً) بىخىراقتى بىنى بىخىراق
 نەسەنى خدای بولندە انعام ايتكۇز (لانفسكم) اوز نەفسلىرىڭىز اوچۇن فائەسى
 اوزۇڭىزگە بولور (ومن يوق) و ھىر كىم صافلاندىش بولسە (شع نفسه) نەفسىنىڭ
 ساراڭلىقىدىن بىنى جومارد بولسە (فالولئك) بىس اوشۇ جومارد كىسەلەر (ھىم المفلعون)
 آنلردىر فلاح طايقۇچىلەر و قورنلقۇچىلەر دىنيا و آخرت قاطىلقلارنىن (ان تقرضوا الله)
 ا گر بورچ بىرسە كىز سىز خدایغە (فرضاً حسناً) كوركام بورچ بىرىك بىنى
 خدای تەئالى بولندە اخلاصكۇز بىرلە مالىكىڭىزنى صدقە قىلسە كىز (بىضاعفە لىكم) آرتىدور
 خدای تەئالى اول صدقە كىزنىڭ اجر بىنى سىزنىڭ اوچۇن تا كىم بىرگە اون اولوش
 يا كە بىدى يوز يا كە حسابسىز اجرلر بىرور (وبىغفر لىكم) ھىم مەغپىرت قىلور
 و يارلقار گناھلىرىڭىزنى شول صدقە كىز سىببى (والله شكور) و خدای تەئالى شىكرانە
 ايتكۇچىلەرگە ايدىگۇ جزا بىرگۇچىدر (ھلىم) صبر و ھىمل ايتكۇچىدر كىم ساراڭلىرىنى
 عذاب قىلورە آشوقماس (عالم القىب و الشھادة) باشرىن و آشكارانى بىلگۇچىدر
 كىرەك باشرىن صدقە بىرىكۇز و كىرەك آشكارا كىرەك اخلاص بىرلە و كىرەك رىبا

(۱) بىزنىڭ اوشبو مىلىكلەردە عوام الناس طلاق ايله بىك سۇ استعمال قىلالار ھىچ يوق نوسە اوچون بىردە نىشىز گە خانونلار ۷۰۶ ۲۸ نىچى جىز طلاق سورەسى

بوزىدىن بىرگىز ھەسپىنى بلور (الزىن) غالب بولغۇچىدىر اوزىنىڭ ھكىمدە (الھكىم) ھكىم ايتكۇچىدىر كرامت بىرلە اخلاسى بوزىدىن صدقە بىرگۇچىلەرگە والله اعلم

سورة الطلاق مدنية وهى اثنتا عشرة آية

۶۴ نىچى سورە طلاق سورەسى مدینەدە نازىلدر ۱۲ آيتدر

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مرویدرکە عبدالله بن عمر رضی اللہ عنہما اوزىنىڭ خانونىنى حیض حالندە طلاق ایلەدى پىغمبىرمىز علیہ السلام بیوردى كىم طلاقنى رجوع ایتسون حیضدن پاكلەنگاندىن صوك اگر نەسە ینە طلاق قیلور بوخصوصە آیت كېلدى كىم (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ) ای پىغمبىر ايتكىل سن اوز امىلرنىگە شوبىلە دیوب كىم (اذا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ) ھرقاچان طلاق قىلسە كىزىز مدخولە بولغان خانونلارنى اگر صغیره و آيسە ھم حاملە بولماسە يعنى حیض كورە طورغان بولسە (فَطَلَّقُوهُنَّ) بس طلاق قىلگىزىز آنلارنى (لعدتهن) آنلارنىڭ عدتلىرىندە يعنى (۱) جىماعىدىن خالى بولغان طهر حالندە كىم اوشبو طلاق سنى در حیض حالندە يا كە جىماع واقع بولغان طهردە طلاق ايتكى بدعىدر ھم بر يولى اوج طلاق قىلماق بدعىدر ومكروھدر (واحصوا العدة) ھم صانا كىزىز ای مؤمنلر خانونلارنىڭ عدتلىرىنى (واتقوا الله ربكم) ھم قورقۇزىز ھروردكار كىز بولغۇچى خدای تعالی دن وستىكە موافق طلاق قىلگىز (لانخر جوھن) چقارمە كىز اول طلاق ايتولمىش خانونلارنى (من بيوتين) عدت صاقلى طورغان ابولرىدىن عدتلىرى طولغانفەچە (ولا يخرجن) ھم كېرەك كىر كىم چقىساونلر اول خانونلر عدت صاقلاغاندە و آنلارنى ايودن چقارمە كىز (الا ان يأتين) مگر شولكىم كىلسەلر اول خانونلر (بفاحشة مبينة) اوز حاللىرىنى طاهر ايتكۇچى بوزق اش بىرلە يعنى شرىعت بويىچە حد صوفىق واجب بولا طورغان گناھنى أشلەسەلر زنا قىلماق واوغرىلىق ايتكى كىمى شول تقدىردە ابولر كىزدىن چقارسا كىز درستدر (وتلك) واوشبو دىخر ايتولمىش ھكىملر (حدود الله) خدای تعالی نىڭ چىكلاگان چىكلرىدىر كىم آندىن اونمە كىز (ومن يتعد) ھەر كىم اونسە (حدود الله) خداینىڭ چىكلرىدىن وبو ھكىملر بىرلە عمل قىلماسە (فقد ظلم نفسه) بس تھقىق ظلملىق قىلدى اول كەسە اوز نەفسىنە واوزىنى عذابقە مستھق ايتدى

أبروب بالالرن يتيم ايتلر ھم خانونقە جبر وظلمنى ھىچ نوسە اورىنە كورمىلر طلاق حلال دىگىچە آنك ھر نوعسى توگلىر ھىچدە درست بولماغان حرام بولغان طلاقردە كىوب مىلاخانوننى نىققە ومھردن كىچوب آبرولوب كىتسون دىوب آكۇا جبر وظلم ايتو ھم نوسەلرن آئوب قالو مەرگە بىرگانلارن كىرى آئوب قالوشكالى اشلر خانوننى بىزار ايتوب طلاقنى صورارغە چىبورە ايتو كىمى اشلر ھىچدە درست توگلىر اوشانداق بر يولى ايكى اوج طلاق نىلو اصلا درست توگلىر ھم حیض وقتنە طلاق قىلو درست توگلىر طلاقنىڭ كوركام بولغانى بر الوغ سبب بولغانغە غنە حیضدن پاك بولغان حالندە شول طهردە يقىنلىق ايتىە گان بولسە غنە طلاق قىلودر يوكلى حالندە ھم طلاق قىلو تېوش توگلىر طلاق بولسە ھم اللہ تعالی فاشىدە ابغىض الحلال يعنى حلالنىڭ سوبوسىزەرگى دىوب حدىث شرىفدە كىلگىلەندىر شونىڭ اوچون

الوغ بر سبب بولماغانە واق توبەك اش اوچون خانوننى طلاق ايتو ھىچە تېوش توگلىر. لھزرە.

(لَا تَدْرِي) سن بلماس سن ای طلاق اینکوچی (لَعَلَّ اللهُ يَعِدُّ) شاید کم خدای
 تعالی پیدا قیلور (بَعْدَ ذَلِكَ) اوشبو طلاق سوکنده (أَمْرًا) بر اشنی یعنی بلکه
 اول ایر اوزینک طلاق اینکانینه اوکونور و طلاقندن رجوع قیلور شول سببلی
 عدتلری طولغاچه ایودن چقارماگز (فَإِذَا بَلَغَ) بس هر فایپن ایرشسلر
 طلاق اینولمش خاتونلر (أَجَلَهُنَّ) اوزلرینک مدتلرینه یعنی عدتلری طولسه
 (فَأَمْسُكُوهُنَّ) بس طونکزیسز آنلرنی یعنی طلاقندن رجوع قیلکیز و آنلرنی
 ینه خاتون اینوب طونکیز (بِمَعْرِوفٍ) ایندگولک برله یعنی کورکام ترکک قیلکیز
 (أَوْ فَرُوهُنَّ) یا ایسه آیرلکیز آنلردن و آنلرنی بیارکیز (بِمَعْرِوفٍ) بخشیلوق برله
 یعنی نیوشلی بولغان حققرینی بیروب بیارکیز ظلم قیلماگز (وَأَشْهَدُوا) هم گواه
 قیلکیز (ذَوِي عَدْلٍ) ایکی عدلک ایاسی کشیلرنی (مِنْكُمْ) سزلردن یعنی
 مسلمانلردن ایکی فاسق بولماغان کشینی طلاقندن رجوع اینته ککیزگه گواه
 قیلکیز بواش مستعبدلر (وَأَقْبُوا الشَّهَادَةَ) و قائم قیلکیز گواهلرنی ای گواه بولغان
 کمسسلر حاجت وفتنده (لِلَّهِ) خدای تعالی ننگ رضاسی اوچون (ذَلِكُمْ) اوشبو
 گواه بولماق هم شهادتنی اقامت اینتهک (بِوَعْدِهِ) وعطله نور آنک برله (مَنْ
 كَانَ يَوْمَئِذٍ مَّرْكُومًا) هر کسسه کم ایشانور بولدی (بِاللَّهِ) خدای تعالی گه (وَالْيَوْمِ الْآخِرِ)
 هم آخرت کونینه (وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ) و هر کم فورسه خدای تعالی دن و گناهدن
 صافلانسه (يَجْعَلْ لَهُ) قیلور خدای تعالی اول کسسه اوچون (مَخْرَجًا) بر مخرجنی
 یعنی دنیا و آخرت فایغولرندن آنی خلاص قیلور یا که آنگا حلالدن رزق
 ایرشدرور (ویرزفه) هم رزق بیروور آنگا (مَنْ حَيْثُ لَا يَعْتَسِبُ) شول اورنندن کم
 گمان قیلماس اول کسسه یعنی هیچمه خاطرینه کبلمه گان اورنلردن آنگا رزق
 ایرشدرور تقوالتی سببلی (وَمَنْ يَتَّوَكَّلْ) و هر کم توکل قیلسه (عَلَى اللَّهِ) خدای تعالی
 اوزرینه (فَهُوَ حَسْبُهُ) بس خدای تعالی کفایه اینکوچیدر اول کسسه گه (إِنَّ اللَّهَ)
 ذرستلکده خدای تعالی (بِالْبَاطِلِ أَمْرَهُ) ایرشدرگوچیدر اوز اشینی نلگن بیرینه
 (قَدْ جَعَلَ اللَّهُ) تحقیق قیلدی خدای تعالی (لِكُلِّ شَيْءٍ) هر بر نرسه اوچون (قَدْرًا)
 بر مقدار و اولچاوقنی کم شوندن آرتق هم کیم بولماس مرویدرکه حیض کوره
 طورغان خاتونلرنک عدتلری اوچ حیض بولماق برله آیت نازل بولغاچ صحابه لر
 حیض کورمای طورغان خاتونلرنک عدتلری نر قدر دردیوب صورادیلر آیت
 کیلدی کم (وَاللَّائِي يُمْسِنُ) و شول خاتونلر کم امیدسز بولدیلر (مِنَ الْمَيْضِ)

جیسی کورودن فارطایباق سببیل (مَنْ نَسَّكُمْ) خاتونلرگز دن (ان اربتم) ا گر شککه قالسهگزسز آنلرنڭ حکمنده یعنی عدنلری نی قدر بولماقینی بلماسهگز (فعدتین) بس آنلرنڭ عدنارینڭ زمانی (ثَلَاثَةَ أَشْهُرٍ) اوچ آیلردر (وَاللَّائِيْ اَمْ يَحْضُنْ) هم شول خاتونلرکم جیسی کورمادیلر باشلك سببیل آنلرنڭ هم عدنلری اوچ آیدر (وَأُولَاتِ الْأَحْمَالِ) وبوکلر ابالری بولغوجی یعنی حامل بولغان خاتونلر (أَجَلِهِنَّ) آنلرنڭ عدنلرینڭ چیگی (أَنْ يَضَعْنَ) فویماقلریدر (حَمْلِهِنَّ) بوکلرینی یعنی بالالرینی طودرغاچ عدنلری طولار (وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ) وهرکم قورقسه خدای تعالی دن و آنڭ حکملرینی رعایه ایتسه (يَجْعَلْ لَهُ) قیلور خدای تعالی اول کدسه که (مَنْ أَمَرَ) آنڭ اشدن (بِسْرًا) بنگللكنی یعنی تقوالفی سببیل اول کدسه ناڭ اشلرینی آسان وینگل قیلور (ذَلِكَ) اوشبو ذکر ایتولمش سکم (أَمْرُ اللَّهِ) خدای تعالی نڭ حکمیدر (أَنْزَلَهُ إِلَيْكُمْ) ایتدردی آنی خدای لوح المحفوظلن سز لر صاری (وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ) وهرکم قورقسه خدابینڭ عذابندن وحکمینی قبول ایلسه (يَكْفُرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ) اورتور وبارلقار خدای تعالی اول کدسه دن آنڭ یاوزلقلرینی (ويعظم له اجرا) هم اولوغ قیلور آنڭ اوچون اجر وثوابنی (أَسْكَنُوهُنَّ) ماورغزکز اول طلاق ایتکان خاتونلرگزنی (مَنْ حَبَسَ سَكَنْتُمْ) شول اورندن کم طوردکزسز اوزلرگز (مَنْ وَجَدَكُمْ) اوزکز نڭ طاقتکز وسعدنن یعنی اوزکز نڭ کوچکز بنگان اورنده طونکز وطاقنکز مقدارى نزیبه ایتکز (وَلَا تُضَارُّوهُنَّ) هم رنج واذیت ایشدرمهگز اول خاتونلرغه نفقه ومسکن طوغر بيسده (لَتَضِيقُوا) طارلق ایتمهکنکز اوچون (عليهن) آنلر اوزرینه (وَأَنْ كُنَّ) وا گر بولسالر طلاق ایتولمش خاتونلر (أُولَاتِ حَمَلٍ) بوک ابالری یعنی بوکلی بولسالر (فَاتَّقُوا عَلَيْهِنَّ) بس نفقه بیرکز آنلر اوزره (حتى يَضَعْنَ) نسا کم فویغانلرینه چه (حَمْلِهِنَّ) بوکلرینی یعنی بالالرینی طوغدرب عدنلری طولغانفه قدر آنلرغه نفقه بیرکز (فَإِنْ أَرْضَعْنَ) بس ا گر سوت ایزسه لر اول خاتونلر نکاح علاقسی کيسولگانندن صواک (لَكُمْ) سز نڭ بالالرگزغه (فَاتَّوْمُنَّ) بسی بیرکزسز آنلرغه (أَجُورَهُنَّ) آنلرنڭ اجرتلرینی سوت ایزرگانلری اوچون (وَأْتَمِرُوا) دخی کیکلش قیلکز لر بالالراشی طوغر بيسنده (بَيْنَكُمْ) اوز آراگزده (بِعَرُوفٍ) بخشيلق برله ارضاع هم اجرت خصوصلرنده (وَأَنْ تَعْلَسَ تَمَّ) وا گر طارلانسهگز وچیتن کورسهگز ای آنا برله آنا بالانی ایزمهکن هم

اجرت بېرمەككىن يەنى آناسى اېيىزمەككى تۇلمەسە يا كە آناسى اجرت بېراسى
 كېلەسە (فَسَرِّضْ) بىس تېزدىر كىم اېيىزور وسوت بېرور (لَهُ) اول بالاغە (أُخْرَى)
 ايكىنچى خاتون يەنى ايكىنچى بىر خاتوننى اېيىزمەك اوچون بالالار بىر آناسىنى
 كوچلە ماسلار (لِيُنْفِقَ) كرا كدر كىم نىققە بېرسون (ذَوِّعَةً) كېئىكك و دولت اياسى
 بولغان كىشى (مَنْ سَعَتَهُ) اوزىنىڭ دولتىنى بىنى اوزىنىڭ باياغىنە قاراب طلاق
 اېتىكان خاتونىنە نىققە بېرىمەك كېرەكدر (وَمَنْ قَدَّرَ عَلَيْهِ) وەر كەمسە كىم طار قېلىنىش
 بولدى اناڭ اوزىرىنە (رِزْقَهُ) اناڭ رىزقى يەنى فقېر كەمسە بولسە (فَلْيُنْفِقْ) بىس
 كېرەكدر كىم نىققە بېرسون اول فقېر (مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ) شول نرسەدىن كىم بېرگەنەر
 آناڭ خدای (لَا يَكْفَى اللَّهُ) تىكلىق اېتىمەس و كوچلە ماس خدای تىعالى (نَفْسًا)
 مېچ بىر نىسنى (الْأُمَّاتِهَا) مگر شول نرسەنى نىققە اېتىمەك بىرلە تىكلىق قېلور كىم
 بېردى آنى خدای تىعالى اول نىسكە يەنى كوچى ئېتە گەننى بېرىمەك بىرلە كوچلە مەس
 (سَيَجْعَلُ اللَّهُ) تېزدىر كىم قېلور خدای تىعالى (بَعْدَ عَشْرٍ) چىتىكك و طارلىق سوكتىدە
 (يُسْرًا) يىنگىلكك و باياغىنى (وَكَايِنَ مِنْ قَرِيْبَةٍ) و كووب قىرە اھللىرىدىن كىم چول و عىناد
 بوزىدىن (عَنْتَ) باش طار تىدىلر و اعراض قىلدىلر (عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا) اوز بېرورد كارلارنىڭ
 فرمانىدىن (وَرَسُولِهِ) ھەم پېغمبەرلرنىڭ سوزىدىن (فَعَسَبْنَا مَا) بىس حساب قېلورمىز بىز
 آنلرنى قىيامت كۈنىدە (حَسَابًا شَدِيدًا) قاطى حساب بىرلە (وَعَقَبْنَا مَا) دىخى عىداب
 قىلدى بىز آنلرنى دىنپادە يا كە عىداب قېلورمىز آخىرىدە (عَذَابًا نَكْرًا) قورقۇچى
 عىداب بىرلە (نَذَابًا) بىس طانورلار اول قىرەلرنىڭ اھللىرى (وَبَالَ أَمْرًا) اھللىرىنىڭ
 ھوقۇقىنى (وَكَانَ) مەم بولدى (عَاقِبَةً أَمْرًا) اھللىرىنىڭ سوڭى (خُسْرًا) زىيان
 و خىسران كىم مىنگۈلك. چىتىدىن مېرۈم قالوب تىوغمە كىرۈرلر (أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ)
 حاضرلە گەندىر خدای آنلر اوچون (عَذَابًا شَدِيدًا) قاطى عىدابتى ھەر ايكى دىنپادە
 (فَاتَّقُوا اللَّهَ) بىس قورقۇڭلار خداینىڭ عىدابتىدىن (يَا أُولَى الْأَلْبَابِ) اى عىقلار
 ابا لارى (الَّذِينَ آمَنُوا) آندابىن ھىل ابا لارى كىم ايمان كېلىتۈردىلر (قَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ)
 تىھىق اېتىردى خدای تىعالى (الْبَيْكُم ذِكْرًا) سىزنىڭ سارى و عىط و نصىھىتىنى كىم
 قراندىر ھەم اېتىردى سىزلىگە (رَسُولًا) بىر رسولنى كىم مېھدى ئىلە السلامدىر (بِتْلُوا
 عَلَيْكُمْ) اوفور اول رسول سىزنىڭ اوزرگىزگە (آيَاتِ اللَّهِ) خدای تىعالى كىتابىنىڭ
 آيتلىرىنى (مبينات) روشنى ايتكىچى بولغان آيتلىرىنى (لِيُخْرِجَ) ناسىم
 چقارسون اوچون خدای تىعالى (الَّذِينَ آمَنُوا) شول كىمىسەلرنى كىم ايمان

كىلتوردىلەر (وَعَمَلُوا الصَّالِحَاتِ) ھىم ئشلەدىلەر اىذگو عمللارنى (مَنْ الظُّلُمَاتِ) فارانقولقدردن يعنى كفر و ضلالت فارانقولقدردن (أَلَى النُّورِ) ايمان و ھدايت نورى سازى (وَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ) و ھىر كىم اوشانسە خدای تعالى گە (وَيَعْمَلُ صَالِحًا) ھىم ئشلەسە اىذگو عملنى (يَدْخُلْ) كىرگوزور آنى خدای تعالى (جَنَّتِ) شونداين جنت باقچەلرىنە كىم (تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) آفاز اول جنتلرنىڭ منزللرى آستىدىن يلفىلەر (خَالِدِينَ فِيهَا) منگو قالقوچىلەر بولورلر اول جنتلردە (أَبَدًا) ھىمشە مېچ بىر زوالسىز و انتقالسىز (فَدَأَحْسَنَ اللَّهُ) تحقيق كوركام فىلىدى خدای تعالى جنتدە (لَهُ) اىذگو عمل فىلغوچى مؤمن اوچون (رِزْقًا) رىزقى (اللَّهُ الَّذِى) اللھ تعالى شول ذاتىدىر كىم (خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ) ياراتىدى اول بىدى فات كوكلارنى (وَمِنَ الْأَرْضِ) ھىم ياراتىدى بىردىن (مِثْلَهُنَّ) اول كوكلر اوغشاشلىنى يعنى بىرىنى ھىم بىدى فات ايتوب ياراتىدى (يُنَزِّلُ الْأَمْرَ) اېنەر خدای تعالى نىڭ فرمانى و قىضاسى (بَيْنَهُنَّ) كوكلر و بىرلەر آراسىدە (لِتَعْلَمُوهُنَّ) تا كىم بىلمە كىتۇز اوچون سىلر (أَنَّ) اللھ على كىل شىء) شوى كىم درىستلىكن خدای تعالى بارچە نرسە اوزرىنە (قَدِيرٌ) كوچى بىتكوچىدىر (وَأَنَّ اللَّهَ) دى بىلمە كىتۇز اوچون شوى كىم خدای تعالى (قَدَّ أَحَاطَ) تحقيق احاطە اېلەدى (بِكُلِّ شَيْءٍ) بارچە نرسەنى (عَلِيمًا) علم و بىلمەك بوزىدىن يعنى خدای تعالى نىڭ قدرى و علمى بارچە نرسەنى محىط و شاملدىر.

﴿ سورة التھريم مدىنە و ھى اثنتا عشرة آية ﴾

﴿ ۶۵ نھى سورە تھريم سورەسى مدىنەدە نازلدر ۱۲ آيتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

منقولدر كە رسول اللھ عليه السلام حضرتى بال شىرىتىنى سوبەر اېدى زىنب رضى اللھ عنھاننىڭ بىر وقتە بىر مقدار بالى بار اېدى ھر قاچان پىغىبەر حضرتى آننىڭ ھىرەسىنە كېلسە حضرتى زىنب بال شىرىتى باجاب بىرور اېدى حضرتى پىغىبەر آنى اچەر اېدى شول جھىدىن زىنب نىڭ ھىرەسىنە كوبرەك تورور اېدى بو اش ازواج مطھرات حضرتلرىنە آغر كىلدى حضرتى عائشە و حفصە رضى اللھ عنھما اتفاق اېلەر رسول اللھ حضرتى بال شىرىتىنى اچكاندىن سوڭ ھر قابولر نىڭ ھىرەسىنە كېلسە يا رسول اللھ سزدىن مەفاير چەچەگىنىڭ اېسى كېلەدر دىوب اېتمەكچى بولدىلەر مەفاير بىر آغاچنىڭ اسىدىر كىم چەچەگى صاصى اېسىلى بولور پىغىبىرمز

عليه السلام ناچار ايسىدىن غايىت صافلانور ايدى بس اول حضرت بال شربىنى
 اچكاندىن سوڭ حضرت عائشە و حضرت حفصە نڭ حجەرلار يەنە كېلىگىچ آنلار پارسول
 الله سزدن معافىر ايسى خىلەدر دىدىلار حضرت بيوردى كم مېن معافىر آشامام
 لىكن رىنب نڭ حجەرەسنىڭ بال شربىنى اچدم آنلار ايتدىلار ائتمالدىركم بال قورطى
 شول آغاچنىڭ چەجەگىدىن اول بالنى آلفان بولسە شول سېلى اول بالنى آشاغان
 كىشىنىڭ آغزىدىن آنڭ ايسى كېلسە دىدىلار شوندىن سوڭ رسول عليه السلام
 حضرت بالنى اوزىگە حرام ايتىم موندىن سوڭ ھېچدە بال آشامام دىوب عھد
 قىلدى حق تعالى دن آيت كىلدى كم (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ) اى پېغمبەر عليه السلام (لَمْ
 تَحْرَمْ) نى اوچون سېن حرام قىلورسن (مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ) خدای سېڭا حلال
 ايتكان نرسەنى يەنى بالنى خدای حلال قىلدى سېن آنى اوزڭا نى اوچون حرام
 قىلاسن بو سورە نڭ سبب نزولندە ايكىنچى روايت ھم تفسىرلردە مذکوردر
 (تَبَنَّى) سېن استەرسن (مَرْضَاتِ زَوْجِكَ) خاتونلرڭنىڭ راضىلىقىنى (وَاللَّهُ غَفُورٌ)
 و خدای تعالى ياراقاموچىدر گناھلرنى (رَحِيمٌ) مېر بان و مېرمتلىدر مؤمنلرگە (فَدَّ
 فَرَضَ اللَّهُ) تھقىق مقرر قىلدى خدای تعالى و بيان ايتدى (لَكُمْ) سزنىڭ اوچون
 (تَحَلَّةً أَيْبَانِكُمْ) ايتكان آنلرڭزنى چىشمە كنىڭ طرىقىنى يەنى ھر قاچان بو
 اشنى قىلورمز يا كە قىلباسمىز دىوب آنط اچسە كىز و عھد قىلسە كىز كفارت
 اوتەمەك بىرلە اول آنط كىز چىشولور و آندىن فوتلورسز شونڭ بىئانى مائىدە
 سورەسندە اوندى (وَاللَّهُ مَوْلِيَكُمْ) و خدای تعالى سزنىڭ دوستىڭىز و اشلرڭزنى
 باشقارغۇچى كىزدى (وَهُوَ الْعَلِيمُ) ھم خدای تعالى بىلگۇچىدر بىنلرڭنىڭ مصلحتلرىنى
 (الْحَكِيمُ) حكمت و مصلحت بىرلە اش قىلغۇچىدر بىندەلر نوغرىسندە (وَإِذْ أَسْرَ
 النَّبِيُّ) ياد قىلگىز اى مؤمنلر شول وقت كم باشرن سر ايتدى پېغمبەر عليه
 السلام (إِلَى بَعْضِ زَوْجَاتِهِ) خاتونلرىنىڭ بعضىسېنە يەنى حفصە گە ايتدى (حَدِيثًا)
 بىرسوزنى يەنى بالنى اوزمگە حرام قىلدىم دىدى يا كە ماریە فېطىھنى اوزمگە
 حرام قىلدىم دېدى حفصە اول سوزنى حضرت عائشە گە سويلدى (فَلَمَّا نَبَأَتْ بِهِ)
 بس خبر قىلغانى زماندە حفصە اول سوز بىرلە يەنى اول سوزنى حضرت عائشە گە
 ايتكانى زماندە (وَاطَّهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ) ھم ظاھر قىلغانى و بىلدىگانى زماندە خدای
 تعالى پېغمبەر عليه السلامغە اول اشنى يەنى حفصە نڭ مذکور سوزنى عائشە گە
 ايتكانلىكىنى (عَرَفَ بَعْضُهُ) طانوندى و بىلدىرى پېغمبەر عليه السلام حفصە گە اول

سوزنڱ بعضيڻي يعني پيغمبر حضرتي حفصه گه ابتدی مین سڳا فلان وفلان سوزلرنی سر ایتوب ایتکان ایدم سین اول سوزنڱ بعضيڻي عائشه گه سويله گان سن (وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ) هم اعراض فيلدى پيغمبر عليه السلام آنڱ بعضسندن يعني حفصه پيغمبر عليه السلام ایتکان سوزلرنڱ بارچه سيني حضرت عائشه گه سويله گان بولسه ده حضرت پيغمبر آڱا بارچه سيني عائشه گه بلدرگانسڱ دینه دی بلکه بعضيڻي يعني بالنی حرام ایتکانلکيني گنه ایتکانسڱ دیدی باشقه سندن اعراض فيلدى (فَلَمَّا نَبَّأَهَا بِهِ) بس خبر بیریگانی زمانده پيغمبر عليه السلام حفصه حضرتينه اول اش برله (فَأَلَّتْ) ابتدی حفصه (مَنْ أَنْبَاكَ هَذَا) کم خبر بیری دی وبلدردی سڳا اوشبو اشنی یعنی مینم سڳا سوزنڱی و بالنی حرام فيلغانسڱني عائشه گه ایتکانمینی سین فایدن بلدك دیدی (قَالَ) ابتدی پيغمبر عليه السلام حفصه گه (نَبَّأَنِي الْعَلِيمُ) خبر بیری دی وبلدردی مڳا باشرن سرلرنی بلگوچی خدای تعالی (الْغَيْبِ) خبر طوقوچی خدای تعالی کوڱلرده بولغان اشلردن (أَنْ تَتُوبَا) اگر توبه فيلسه گز سزای حفصه هم عائشه وفايتسه گز (إِلَى اللَّهِ) خدای تعالی صاری و پيغمبر عليه السلام نڱ مبارک خاطرینی رجتماسه گز و آڱا ياردمچی بولسا گز سزنگ اوچون بخشیراق وفائده لیراک بولور (فَقَدَّ صَفَتْ) بس تعفیق دوڱاندر (فَلَوْ بَكُمَا) سزنگ کوڱلر گز صوابدن کم پيغمبر عليه السلام نڱ سرینی صافلاب هونباسسز یا که مراد اگر سزله ای حفصه و عائشه خدایغه توبه فيلوب اول اشدن فایتسا گز بس تحقیق میل ابتدی سزنگ کوڱلر گز صواب بولینه (وَأَنْ تَطَّاهَرَا) و اگر بر بر گز گه ياردمچی بولسا گز (عَلَيْهِ) پيغمبر عليه السلام خاطرینی رجتمک اوزره (فَإِنَّ اللَّهَ) بس درستلکده الله تعالی (هُوَ مَوْلِيَهُ) اولدر پيغمبر عليه السلام نڱ دوستی کم آڱا ياردم فيلور (وَجَبْرِيْلُ) هم جبرائیلدر آنڱ دوستی و يولداشی کم آڱا مدد ایلار (وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ) دخی مؤمنلرنڱ ایدگولری پيغمبر عليه السلامغه دوستدر و آڱا ايارگوچیلدر آنلردن مراد صحابه لر یا که ابوبکر صدیق برله عمر فاروق رضی الله عنهما در کم عائشه و حفصه نڱ آنالریدر حضرت پيغمبر نڱ رضاسی اوچون بالالرینی ایتار ایلادیلر (وَالْمَلَائِكَةُ) هم بارچه فرشته لر (بَعْدَ ذَلِكَ) اوشبونڱ صوڱنده (ظَهْرًا) ياردم ایتکوچیلدر پيغمبر عليه السلامغه (عَسَى رَبَّهُ) شاید کم پيغمبر نڱ بوزورکاری (أَنْ تَلْفَكُنَّ) اگر فرضا طلاق ایتسه پيغمبر سزلرنی (أَنْ يَبْدَلَ) شولکم آلسدرور آڱا (أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ) سزلردن بخشیراق بولغان

خاتونلرنی یعنی شایدکم خدای تعالی پیغمبر حضرتینہ سزنگ اورگزغہ سزدن آرتوغراق بولغان خاتونلر روزی قیلور بو سوز ازواج مطہرات حضرتینی تغویف اوچوندیر بس اول بخشیراق بولغان خاتونلرنی تعریف ایلاب بیوردی (مُسَلِّمَات) خدای ننگ فرمانینہ انقیاد ایتکوچی وبوی صونفوجی خاتونلرنی (مُؤْمِنَات) اخلام برله ایشانفوجی خاتونلر (فَاتِنَات) نمازنی اونا گوچیلر (تَائِبَات) گناہدن توبہ ایتکوچیلر (عَابِدَات) عبادت قیلوجیلر (سَائِمَات) روزہ توتفوجیلر (ثَّيْبَات) ایر کورگان و طول خاتونلر (وَابْكَارًا) ہم باکرلر ایر کورگان خاتوندن مراد فرعون خاتونی آیسہ و باکرہدن مراد عیسی پیغمبر آناسی مریمدر دیشلر خدای تعالی بو ایکی خاتوننی چنتہ پیغمبر مز علیہ السلامغہ نکاحلاب بیورور (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای مؤمنلر گروهی (قُوا أَنْفُسَكُمْ) صافلا کزلر اوز نفسلرکزی گناہلرنی قویماق برله (وَأَهْلِيكُمْ) ہم صافلا کزلر خاتونلرکزی وبسالارکزی وهظ ونصیعت ایتناک برله (نَارًا) شول اوطنن کم (وَفُودَهَا النَّاسَ) اول اوطننک یانا تورغان اوطونی آدمیلردر (وَالْعَجَارَةَ) ہم طاشلردر یعنی کو کرد طاشلر یدر کم اوطننک اسیلکینی زیاده قیلور یا کہ طاشدن باصالن ہونلردر (عَلَيْهَا) اول اوط اوزرینہ مؤکل بولفوجیلردر (مَلَأْتُمْ كَفًّا) فاطمی سوزنی بولغان فرشتلر یعنی زبانیلر (شِدَادٍ) قونلی و کوچلی بولفوجیلر (لَا يَعْصُونَ اللَّهَ) فارشمالر اول فرشتلر اللہ تعالی گہ (مَا أَمَرَهُمْ) شول نرسہدہ کم بیوردی آنلرغہ خدای تعالی یعنی فرمانغہ ہیچہدہ خلاقلق ایتناسلر (ويفعلون) ہم قیلورلر آنلر (مَا يُؤْمَرُونَ) شول نرسہنی کم بیورلمش بولورلر آننک برله زبانیلر کفر اہلینی سوروب تئوغننک چیتنہ کیلتورگاج آنلر اھتدار قیلوب پالبارورلر و خدای تعالی دن خلاصلق استارلر حق تعالی آنلرغہ بیورور کم (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا) ای ایمان کیلتورمہ گان کمسلر (لَا تَعْتَدُوا الْيَوْمَ) اھتدار قیلماکزی و عذر کیلتورماکزی اوشبو کون زیرا کہ بو کوندہ ہیچ عذر مقبول بولماس و فائتہ بیرماس (أَنْتُمْ تَعْتَدُونَ) موندن باشقہ ایہاسلر کم سزلر جزا بیرلمش بولورسز اوشبو قیامت کوندہ (مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) شول نرسہنک جزاسینی کم اھلار بولدکزی دنیادہ وقتکزدہ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمان کیلتورگان کمسلر (تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ) توبہ قیلکزی گناہدن وقایتکزی خدای تعالی صاری (تَوْبَةً نَّصُوحًا) شوندا این توبہ قیلماق کم آندہ، صولک ہیچہدہ گناغہ میل و قصد ایتولماس (عَسَى رَبُّكُمْ) بقیندر کم سزنگ ربکزی اگر توبہ قیلماکزی

(أَنْ يَكْفُرَ عَنْكُمْ) شولکم کیچسہ سزلردن (سَيِّئَاتِكُمْ) گناہلرکوزنی توبہ سبیلی (وَيَدْخُلْكُمْ) ہم کرگزسہ سزلرنی (جَنَاتٍ) شول جنتلرگہ کم (تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) آفار اول جنتلرناک کوشک لری آستندن بلغه لری (يَوْمَ لَا يَخْزَى اللَّهُ النَّبِيَّ) شول کونده کم حجالتکه فالدرماس ویاطلی ایناس خدای تعالی اوزینک پیغمبرینی یعنی آنک شفاعتینی فایتارماس قبول فیلور (وَالَّذِينَ آمَنُوا) دخی خور فیلماس ایبان کیتلورگان کیمسه لرنی (مَعَهُ) اول پیغمبر علیه السلام برله (نورُهُمْ) آنلرناک نورلری (يَسْعَى) آشوغوب بارور وبالقور (بَيْنَ أَيْدِيهِمْ) آنلرناک آللرندہ (وَبِأَيْمَانِهِمْ) ہم اوک باقلرند، (يَقُولُونَ) ایتورلر اول مؤمنلر (رَبَّنَا) ای بزناک پروردگاریمیز (أَنْتُمْ لَنَا) تمام اینکل سین بزلرگہ (نورًا) بزناک نورمزی ویاقطی لغمزی یعنی باقی ودایم ایلا گل (وَأَغْفِرْ لَنَا) ہم بارلقاغل سین بزناک گناہلریمزی (أَنْتَ عَلَيَّ كُلِّ شَيْءٍ) درستلکه سین بارچه نرسہ اوزرہ (قَدِيرٌ) کوچی ینک کوچی سین (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ) ای پیغمبر علیه السلام (جَاهِدِ الْكُفَّارَ) صوغش قیلغل کفر اهل برله فلج برله (وَالْمُنَافِقِينَ) ہم منافقلر برله صوغش قیلغل آنلرنی قورقنماق برله (وَأَغْلَطْ عَلَيْهِمْ) دخی قاطیلق قیلغل آنلر اوزرینہ (وَمَا وَهَمَ جَهَنَّمَ) وآنلرناک اورنلری تموغدر (وَبِئْسَ الْمَصِيرُ) ونی یاوز اورلرچک اورندر تموغ (ضَرَبَ اللَّهُ) بیان ایتدی خدای تعالی (مَثَلًا) بر مثلنی (لِلَّذِينَ كَفَرُوا) ایبان کیتلورماگان کیمسه لر اوچون وآنلرغہ مثل ایتوب کیتلوردی (أَمْرًا نُوحٍ) نوح پیغمبر خاتونینی کم واهل اسملی ایدی (وَأَمْرًا لُوطٍ) ہم لوط پیغمبر خاتونینی کم واهل اسملی ایدی (كَأَنَّهَا) بولدی لری اوشبو ایکی خاتون (تَعَتَّ عَمْدِينَ) ایکی بندہناک حکمی آستندہ (مَنْ عِبَادُنَا) بزناک بندہلریمزدن (صَالِحِينَ) ایکی ایدگو بندہناک یعنی نوح و لوط علیهما السلامناک نکاھلرندہ ایدیلر (فَمَا تَتَّاهَمَا) بس خیانت ایتدیلر اول ایکی خاتون نوح برله لوطغہ یعنی ایبان کیتلورمادیلر وایرلرینہ دشمان بولوب ضررنی قصد لیتدیلر (فَلَمْ يَقْنِيَا) بس دفع قیلمادیلر اوشبو ایکی پیغمبر (عَنْهُمَا) اول ایکی خاتوندن (مَنْ اللَّهُ شَيْئًا) خدایناک عذابندن برنرسہ نده نوح علیه السلام خاتونی طوفانغہ غرق بولدی لوط علیه السلام خاتونی ہم قوم برله برگہ هلاک بولدی پیغمبر خاتونی بولولری فائده بیرمادی (وَقِيلَ) ہم ایتولور اول ایکی خاتونغہ قیامتندہ (أَدْخَلْنَا النَّارَ) کرگزسز تموغغہ (مَعَ الدَّٰخِلِينَ) کرگوچیلر برله کفر اھلندن (وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا) دخی بیان قیلدی

خداى تعالى مثلنى (لَلَّذِينَ آمَنُوا) ايمان كيلتورگان كىسه لراوچون وآنلرغه مثل ايتوب كيلتوردى (امْرَأَةً فِرْعَوْنَ) فرعون خانونى آيسهنى (أَذْقَالَتْ) شول وقت كم ايتدى اول آيسه (رَبِّ ابْنِ لِي) اى مينم پروردكارم بنا قيلغل سين مينم اوچون (عِنْدَكَ) اورفاشكده (بَيْتًا) برايونى (فِي الْجَنَّةِ) جنتنه يعنى مقام فربه ميكا اورن بيرگل (وَنَجِّنِي) هم فوتقارغل مينى (مَنْ فِرْعَوْنَ) فرعوندن (وَعَمَلِهِ) هم آنك اشندن يعنى مينى فرعوننك عذابندن فوتقارغل (وَنَجِّنِي) دخى فوتقارغل سين مينى (مَنْ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) ظالمير گروهندن يعنى فرعون قومندن فوتقارغل ديوب دعا قىلدى حق تعالى آنك دعاسينى قبول ايتدى فرعون آنى برتخته اورزبنه ناداقلاب فوياشقه طاشلاتقان ايدى شول عذاب اچنده حق تعالى آنك كوزندن حجابنى كونارب جنتداگى درجه لرينى آتكا كورگازدى غايت شادلق برله جان بيردى (وَمَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ) دخى مثل ايتوب كيلتوردى خداى پيغمبر عليه السلام خانونلرى اوچون هم باشقه مؤمنلر اوچون عمران قزى مريمنى (الَّتِي أَحْصَنَتْ فِرْعَوْنَ) آنداين مريم كم صافلادى اول اوزينك اينه كينى حرامدن وبوزق اشكه ميچده ميل اينمه دى (فَنَفَخْنَا فِيهِ) بس نفخ قىلدى بز آنك كوله كينك ياقاسى اچينه (مَنْ رُوحَنَا) باراتقان روحوزدن يعنى جبرائيل عليه السلام خداينك امرى برله آتكا اوردى شوندى عيسى عليه السلام حاصل بولدى (وَصَدَقَتْ) هم راست توندى حضرت مريم و اشاندى (بِكَلِمَاتٍ رَبَّهَا) پروردكارينك سوزلرينه يعنى انجيلين الگارى اينهرگان كتابلرينه ياكه جبرائيلنك وعدهلرينه اشاندى (وَكُتِبَ) دخى خداينك كتابلرينه يعنى انجيلگه ياكه لوح المحفوظه يازلغان نرسه لرگه اشاندى ياكه خداينك بارچه كتابلرينه اشاندى (وَكَاَنَتْ) هم بولدى حضرت مريم (مَنْ الْفَاتِنِينَ) فرمانفه بوى صونعوچيلردن ياكه عبادتكه دايمچىلق ايتكوچيلردن خبرده كيلمشدر كم ايرلردن. كمالتكه ايرشكان كشي كودبر ائما خانونلردن كامل بولغانلر دورندر مريم بنت عمران وفرعون خانونى آيسه هم خديجه بنت خويلد وفاطمه بنت محمد صلى الله عليه وسلم والله اعلم.

سورة الملك مکتبہ وہی ثلثون آية ﴿۱۰۰﴾ ﴿۱۰۱﴾ ﴿۱۰۲﴾

۶۶ نھی سورہ ملک سورہ می مکدہ نازلدر ۳۰ آیتدر ﴿۱۰۳﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(*) (نَبَارَكُ) بیوک و اولوغراق بولدی (الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ) شول خدای تعالی کم آنک بد قدرتندہ و تصرفندہ در پادشاهلق بارچہ عالمگرگہ (وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ) هم اول خدای تعالی بارچہ نرسہ اوزرہ (فَدِيرٌ) کوچی ینکوچیدر (الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ) آنداین خدای تعالی کم یاراندی اولومنی (وَالْحَيَوٰةَ) هم ترککنی یعنی اولتورگوجی و کیری ترگزگوجی اولدر بارچہ جان ایه سینی یاکہ موتدن مراد اوشبو دنیا و حیوتدن مراد آخرتدر یعنی دنیانی هم آخرتنی یاراندی (لِيَلْبُوْكُمْ) ناکم صناسون اوچون سزلینی و ظاهر بولسون اوچون شول کم (اَيْكُمْ اَحْسَنُ) سزنگ فایوگز کورکامراکدر (عَمَلًا) عمل بوزندن یعنی کمنگ اخلاصی و تقوالفی آرتوغراقدر (وَهُوَ الْعَزِيزُ) و اول خدای تعالی غالبدر اوزینگ ملکندہ (الْفُورُ) یارلقافوچیدر نورغوچیلرنک گناهلرینی (الَّذِي خَلَقَ) آنداین خدایدر کم یاراندی (سَبْعَ سَمَاوٰتٍ) بدی کوکلرنی (طَبَاقًا) قات قات ایتوب یعنی برسی اوستندہ ایکنچیسی ایتوب بدی طبقہ ایلدی (مَاتَرِي) سین کورماسسک ای کورگوجی (فِي خَلْقِ الرَّحْمٰنِ) خدای تعالی نک یاراتماقندہ کوکلرنی (مَنْ تَقَاوَتْ) هیچ برخلل و نقصان هم برعیبنی (فَارْجِعِ الْبَصَرَ) بس کیری فاینارغل و دوندرگل کوزنگنی کوزک طرفینہ (هَلْ تَرٰی) ایا سین کورورسکمو آندہ (مَنْ فُطُوْرٍ) برعیب و نقصاننی یعنی بریتشمهگان بری باردرومو البتہ یوقدر (ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ) صگره ینہ فاینارغل کوزنی و تکرار فاراغل (كَرَّتِيْنَ) بر مرتبه فاراماق صگره ینہ بر مرتبه تا کم هیچ برعیب و نقصان کورورسکمو (يَنْقَلِبُ الْبَصَرَ) ایلہ نور و کیری فاینورسپنک صاری کوزک (خَاسِتًا) خلل و نقصاننی طابودن یراق بولغان حالہ (وَهُوَ حَسِيْرٌ) و حالانکہ اول آروب و ضعيفلانوب فالغوچیدر قات قات فاراماق سبیلی یعنی نی قدر کوزک طرفینہ فاراسا کدہ عاقبت کوزکنک نوری بتوب ضعيفلانوب فالورسک کوزک هیچ برعیبنی ویتشمهگان برینی طابا آلباسسک چونکہ آنک هیبی و نقصانی یوقدر (وَلَقَدْ زَيَّنَّا) و تحقیق زینتلی ایتدک و بیزادک بز (السَّمَاۗءِ الدُّنْيَا) بریوزبنہ یافتراق بولغوچی کوکنی (بِمَصَابِيْحٍ) یاقترغوچی چراغلرکی بولغان یولزلر برلہ

(*) الجزء التاسع
والعشرون

(وَجَعَلْنَاهُمْ) هم قیلدی بز یولدنلرنی (رَبُّوَمَا لِلشَّيَاطِينِ) رجم فیلعو چیلر وسورگو چیلر
 شیطانلر اوچون یعنی هر قاچان شیطانلر کو گکه منوب فرشتهلر سوزینی
 مَكَلَامَاقِ بولسهلر آنلرنی یولدنلر برله آطوب هلاک ایتارلر (وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ) دخی
 حاضرلادک بز اول شیطانلر اوچون آخرت (عَذَابَ السَّعِيرِ) فزدرلمش اول عذابینی
 (وَالَّذِينَ كَفَرُوا) وبولفو چیلر شول کسه لرگه کم ایمان کیلتورمه دیلر پر یلردن
 وادمیلردن (بِرَبِّهِمْ) اوز پروردگارلرینه (عَذَابَ جَهَنَّمَ) قنوغ عذاب (وَبئْسَ الْمَصِيرُ)
 ونی پاوز اولرله چک اورندر نوغ (إِذَا أَلْقَا) هر قاچان سالونمش بولسهلر
 کفر اهلی (فِیْهَا) اول نوغغه (سَمِعُوا) اینشورلر آنلر (لَهَا شَقِيقًا) اول
 نوغغنک ایشاک آوازی کیی مکروه آوازینی یعنی نوغ بر قوقنهلر طاوش
 برله فریاد قیلور (وهی نفور) وحالانکه اول نوغ فاینار وقایناب تورماقی
 سبیلی آنلرنی بر مرتبه اوستکه چقارور وبر مرتبه ایگ توپکه توشورور فایناب
 تورغان فزاندافی ایت کیی (تَكَادُ تَمِيزُ) یاقندر کم پاره پاره بولوب
 آیرلسه اول نوغ (مِنَ الْغَيْظِ) کفر اهلینه آچیلانماندنن (كَلِمَاتٍ فِیْهَا) هر بر
 سالونغانی زمانه اول نوغغه (فَوْجٍ) مشرکلردن برگروه (سَأَلَهُمْ) صورار آنلردن
 (خَرَّتْنَاهَا) نوغغنک خازنلری وصاقیلری بولغان فرشتهلر (أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ)
 ایسا کیلمه دیبو سرلرگه دنیاده وقتگذره بر قوقنقوچی یعنی سرلرگه پیغمبر
 کیلمه دیبو وحق دینگه سزنی اوندهمه دیبو دیوب صورارلر (قَالُوا) ایتورلر
 مشرکلر فرشتهلر سوزینه جوابده (بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ) بلی تحقیق کیلدی بزلرگه
 قوقنقوچی پیغمبر وبزلرنی اوشبو عذابلردن قوقلدی (فَكَذَّبْنَا) بس یالفانغه
 نوندق بز اول پیغمبرنی وآنک سوزینه اوشانماقد (وَقَلْنَا) هم ایتنک بز (مَا
 نَزَّلَ اللَّهُ) ایندرمه دی خدای (مِنْ شَيْءٍ) هیچ بر نرسه نی سز ایتنک نرسه لردن یعنی
 وعده ووعید هم امر ونهیلردن (إِنْ أَنْتُمْ) سز لر ایبه سسز ای رسوللر (الْأَفْضَالُ)
 کبیر) مگر اولوغ بولغوچی ضلالت وخطاده سز (وَقَالُوا) هم ایتورلر مشرکلر
 نوغغه (لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ) اگر ایشتور بولساق ایدی بزلر دنیاده پیغمبرلرنک
 سوزلرینی هوشلی قولالرمز برله (أَوْ نَعْقُلُ) یا ایسه آکلار بولساق ایدی
 وفکرله بلسهک ایدی آنلرنک سوزلرینی (مَا كُنَّا) بولماس ایدک بز اوشبو
 کون (فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ) نوغ اهلی جمله سنده (فَاعْتَرَفُوا) بس اقرار قیلورلر
 مشرکلر اول وقتده (بِذُنُوبِهِمْ) قیلغان گناهلری برله لکن اول کونده اقرار

ایتولری هیچ فائده بیرمهس (فَسَحَقًا) بس خداینک رحمتندن یرالقی بواسون
 (لَا صَعَابَ السَّعِيرِ) تبوغ اهللرینه (أَنَّ الَّذِينَ يَفْشُونَ) درستلکه شول کیمسه لر کم
 قورقورلر (زَبِيمٍ) پروردکارلرینک عذابندن (بِالْغَيْبِ) غیب و یاشرنلک برله یعنی
 قورقورلرینک اثر و علامتلرینی خلقدن یاشرورلر آولاقده خدایدن قورقوب
 یقلارلر (لَهُمْ مَغْفِرَةٌ) بولغوجیدر آنلرغه خداینک یارلقاماق (وَأَجْرٌ كَبِيرٌ) هم اولوغ
 اجر و ثواب کم جنتدر مرویدرکه فریش مشرکری پیغمبرمز علیه السلام حقنده
 نا معقول و تیوشسز سوزلر سویلهب نیچه مرتبه آنلرنک سوزلری نوغریسنک حق
 تعالی آیت بیهروب پیغمبر حضرتینه بلدرگاج اول مشرکرا اوز آرالرنده اتفاق
 ایلهب موندن صوگ محمد علیه السلام طوغریسنده اینه طورغان سوزلرمزنی بر
 بریمزگه آولاقده یاشرن ایتورمز و آفرغنه سویلهشورمز تا کم محمدنک خدای
 سوزلرمزنی ایشتمهسون و آکا بزنگ سوزمزنی بلدرمهسون دیوب فرار بیردیلر
 آیت کیلدیکم (وَأَسْرُوا) و یاشرن فیلکزلر ای مشرکرا (قَوْلَكُمْ) محمد
 علیه السلام حقنده ایتکان سوزکزی (وَأَوْجِرُوا بِهِ) یا ایسه آشکارا فیلکز
 و ققوروب سویلهکز اول سوزنی یعنی کبرک یاشرن و کبرک آشکارا سویلهکز
 هر ایکبسی برابر و تیگزدر خدای قاشنده (أَنَّهُ عَلِيمٌ) درستلکه اول خدای
 تعالی بلگوجیدر (بِذَاتِ الصُّدُورِ) کوکره کورد بولغان نرسلرنی یعنی تلکز
 برله ایتکانکزگه چه کوکلکزه گی فکر و نیتلرکزی بلور بس آندن هیچ
 سوزنی یاشوره آلماسسز (أَلَا يَعْلَمُ) ایا بله سمو کوکلرده بولغان نرهنی یعنی
 البته بلور (مَنْ خَلَقَ) شول کیمسه کم یارانندی کوکلارنی (وَهُوَ اللَّطِيفُ الْغَيْبِ)
 و اول خدای تعالی در بارچه اشیانک باطنلرینی بلگوجی هم ظاهرلرندن خبر
 توتقوجی (هُوَ الَّذِي جَعَلَ) اول خدای تعالی شول داندر کم فیلدی (لَكُمْ الْأَرْضَ)
 سزنگ اوچون بیرنی (ذُلُولًا) بومشاق و بورمهک اوچون اوکقابلی (فَأَمْسُوا)
 بس یورکزیسز (فِي مَنَاجِبِهَا) اول بیرنک اطرافنده (وَكَلُوا) هم آشاکز (مَنْ رَزَقَهُ)
 خدای تعالی ناک رزقندن (وَأَلِيَهُ النُّشُورُ) هم اول خدای تعالی صاری بولغوجیدر
 سزلرنک فایتماقکز (أَمَّنْتُمْ) ایا ایمین بولدکزموسسز ای کفر اهلی (مَنْ فِي السَّمَاءِ)
 شول کیمسه دنکم سزنگ زعمکزه کوکدهدر یعنی خدایدن یا که عذابقه مؤکل
 بولغوجی فرشتهدن ایمین بولدکزمو کم جبرائیلدر (أَنْ يَغْفِيَ بَكُمُ الْأَرْضَ)
 یولدرماقندن سزلرنی بیرگه یعنی خداینک فرمانی برله سزلرنی بیر بولماقندن

ايپين بولد كزمو (فَاذَا هِيَ بِس شَوْل وَغَنده اول بير يعنى سزنى بوظقان وقتن
 تَمُور) اضطراب نيلور وسلكتور هم سزلىرى اچكهرهك طارنور (أَمْ أَمْتُمْ) يا
 ايسه سزلىر ايپين بولد كزمو (مَنْ فِي السَّمَاءِ) شول خدای تعالی دنكم آنك
 عرشى كوكدهر (أَنْ يُرْسِلَ) آنك يهرمه كندن (عَلَيْكُمْ) سزنىك اوزر كزگه
 (حَاصِبًا) واق طاشلىرى يعنى لوط قومينه ياغدرغان كى سزنىك اوستكزگه
 طاش ياغدرماندن ايپين بولد كزمو (فَسَتَعْلَمُونَ) بس تيزدر كم سار بله سز
 عذابنى كورگانكزدن صوك (كَيْفَ نَذِيرٍ) نېچوكدر مينم قورقماقم زولقد
 كذب) و تحقيق يالغانه تونديلر خداينك رسوللىرىنى (الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) اوشبو
 مشركلردن الگارى بولغان كهمسار يعنى عاد و ثمود قوملىرى كى اولگى
 امتار (فَكَيْفَ كَانَ) بس نېچك بولدى آنلرغه (نَكِيرٍ) مينم عقوبتم و آنلرنى
 عذاب ايتنه كم (أَوَلَمْ يَرَوْا) ايا قاراماسلرمو (إِلَى الطَّيْرِ) فوشلر صارى (فَوَقَّعَهُمْ)
 آنلرنىك باشلىرى اوستنده هواده (صَافَاتٍ) صقلر باغلاب تورغوجيلر بولغانلىرى
 حالده آچارلر اول فوشلر قانا طلرلىنى (وَيَقْبِضَنَّ) هم جيارلر قانا طلرلىنى ويومارلر
 (مَا يُمْسِكُهُنَّ) صافلاب تونماس آنلرنى هواده (إِلَّا الرَّحْمَنُ) مگر خدای تعالی
 صافلاب تونار (أَنَّهُ بِنَكْلٍ شَدِيدٍ) درستلكنه اول خدای تعالی بارچه نرسهنى (بَصِيرٍ)
 كورگوچيدر (أَمَّنْ) ايا كمدر (هَذَا الَّذِي) اوشبو شوينداين ذاتكم (هو جند
 لَكُمْ) اول برلشكردر ومدد ايتكوچيدر سزلىرگه (يُنصِرُكُمْ) ياردم بيرور
 سزلىرگه (مَنْ دُونَ الرَّحْمَنِ) خدای تعالی دن باشقه يعنى البته خدايدن باشقه مدد
 و ياردم ايتكوچى بؤقدر مگر خداينك حكى بره گنه بولور (أَنْ الْكَافِرُونَ)
 ايماسدر كفر اهلى (إِلَّا فِي غُرُورٍ) مگر شيطاننك اغواستنده و آلد امانته درلر كم
 شيطان آنلرنى سزگه عذاب كيلمهس ديوب آلدار (أَمَّنْ) يا ايسه كمدر
 (هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ) اوشبو شول كمسه كم رزق بيرور سزلىرگه (أَنْ أَمْسَكَ)
 اگر طيوب طوتسه خدای سزلىردن (رِزْقَهُ) اوزينك رزقىنى يعنى اگر
 خدای سزلىرگه رزق بيرمهسه ويغور ياغدرماسه كم رزق بيرور ويغورنى كم
 ياغدرور آشلقنى كم اوسدرور البته خدای تعالی دن باشقه هيچ كم بو اشلىرى
 قىلا آلماس (بَلْ لَعْنًا) بلكه نوشديلر وطورديلر كفر اهلى (فِي عَتُوٍّ) عناد و قارشماقنه
 (وَنُفُورٍ) هم نفرت ايتنه كده و اورلمهك نوغرى يولدن (أَمَّنِينَ يَمِشِي) ايا بس
 شول كمسه گه كم بيرور اول (مُكْبَأً) باشىنى توبان صالحانى حالده (عَلَى وَجْهِهِ)

بوزى اوزره يعنى يوز توبان بولوب بورور آلدينى هم او كىنى وصولىنى كورماس
 شونداين كىسه (اهدى) يوانى طاپقوچيرافمودر (امن يمشى) يايىسه شول كىسه
 توغرى يولنى طاپقوچيرافموكم بورور اول (سويا) توغرى بولغانى حاله يوزىنى
 توبان قىلماينچه هم باشىنى ايسكماينچه اوزىنىڭ پارچه طرفلىرىنى كورب اعللى
 صراط مستقيم) توغرى بولغوچى يول اوزرىندە بومثل مشرك برله مؤمن حقندە در
 يعنى بصيرتسىز حيران وسرگردان بولوب ضلالتك بورگوچى مشرك برله بصيرت
 ومعرفت ايهسى بولوب صراط مستقيمگە سلوك ايتكوچى مؤمن البته برابر بولماس
 (قل) ايتكل سىن اى محمد عليه السلام مشركلرگە (هو الذى انشاكم) اول خداى
 تعالى شول ذاتىركم كامل قدرتى برله ياراندى سزانى (وجعل لكم) هم قىلدى
 وبيردى سزىلرگە (السمع) ايشتكوچى قولاقنى تاكم حق سوزلىرىنى ايشنورسىز
 (والابصار) دىغى بىردى كوزلىرىنى تاكم قدرت دايلىرىنى مشاهدە قىلاسز
 (والانفئدة) هم بىردى سزگە كوكللىرىنى تاكم خداينىڭ سوزلىرىنىڭ معنالرىنى تفكر
 ونامل ايتاسز وسزىلر كوب ايشنورسىز هم كوب كوراسز اكن (قلىلآمانشكرون)
 آزغنه شكرانه قىلورسىز اوشبو نعمتلر برابرئە (قل) ايتكل سىن آنلرغە (هو الذى)
 اول خداى تعالى شول ذاتىركم (ذراكم) طاراندى سزلىرىنى (فى الارض) بىردە يعنى
 هر فايوكزغە برابر منزل واورن بىردى تاكم آكنا طامت وعبادت قىلماقكز
 اوچون (والايه تعشرون) هم آنك صارى سزىلر قوبارلىش بولورسىز حساب وجزأ
 اوچون (ويقولون) وايتورلر مشركلر مؤمنلرگە (متى هذا الوعد) فاچاندر اوشبو
 حشر وقيامت هم حساب وجزأ وعدەسى بىزگە بلدىركز (ان كنتم صادقين) اكر
 بولساكز سز راست ايتكوچىلر اوشبو اشلر باردر دىبە كىكزىدە (قل) ايتكل سىن
 اى محمد عليه السلام آنلرغە جوابدە (اننا العلم) موندن باشقە توگلدركم
 قيامتنك فاچان بولماقنى بلمە كلك (عند الله) الله تعالى ناستندە در آندىن باشقە
 هېچ كىم بلماس (واننا انا) هم موندن باشقە ايماسدركم مېن (ندير مېن) بر
 آشكارا فورققوچى مېن يعنى قيامتنك كېلمەكى برله سزنى فورقنورمىن ائما فاچان
 كېلاچە كېنى بلماس من (فلما رآوه) بس كورگانلىرى زمانە مشركلر وعه ايتولىش
 قيامتنى (زلفه) اوزلرىنە ياقن (سيئت) باوز بولور اول وقتدە (وجوه الدين
 كفروا) ايمان كىلتورمەگان كىسەلرنىڭ يوزلىرى فايغو وحسرتلىرى سببلى (وقيل)
 هم ايتولور يعنى نەوع صافىلىرى آنلرغە ايتورلر (هذا الذى) اوشبو عذاب شول

(۱) بعض علماء سروف
مقطعه سوره باشلرنته
اسمًا الهنك مفتاحلریدر
دیشلرنتا ك كم نون
حرفی نور و ناصر
اسملرینك مفتاحیدر
دیورلر معالنه الرحمن
اسمینگ آخرده گئی حرفیدر
دیشلر و بعضیلر اوشبو
سوره نك اسمیدر دیور-
لر یاكه نوردن بولغان
برلوحدر ياكه حق
تعالی نك نصرتی برله
فسیدر و مشهور شولدر
كم نون بالفنك
اسمیدرنتا ك كم یونس
پیغمبر ذوالنون دیوب
آطالدى بالق ابهسی
دینك بولور بالق
قارننه تورمانی اوچون
وباورننه مراد مطلق
بالق جنسیدر ياكه
ییرنی آرفاسینه کوتارب
تورغوجی بالق مراددر
كم آنك اسمی
یهوئدر و حضرت ابو
هریره رضی الله عنه دن
منقولدر كه پیغمبر علیه
السلام ایندی خدای
بارچه نرسه دن الگاری
قلمنی یاراندى آندن
صوك نوننی یاراندى
اولنون بردوات یعنی
قاراصولیدر بوتقدیرده
حق سبحانه و تعالی قسم
یاد اینار حوات بر له.

نرسه در كم (كنتم به نَدْعُونَ) سز لر آنی آرزو فیلور بولد كز و أشق دورب استار
ایدكز دنیاده و قتكزده مرویدر كه مشر كلر همیشه پیغمبر من علیه السلامك اولومینی
تلاز ایدیلر حق تعالی بیوردی كم (قُلْ) ایتكل سین ای محمد علیه السلام اول
مشر كلر كه (أَرَأَيْتُمْ) خبر بیرگز سز میكا (أَنْ أَهْلَكُنِي اللَّهُ) اگر هلاك ایلسه مینی
خدای (وَمَنْ مَعِيَ) هم مینم برله بولغان مؤمنلرنی هلاك ایتسه (أَوْ حَمَلًا) یا ایسه
رحمت قبلسه بزلر كه و اجلمزنی کیچكدرسه (فَمَنْ يَجْعِرُ الْكَافِرِينَ) بس كیدر كم
اوز پناهینه آور و صافلار كفر اهلینی (مَنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ) رختكوجی عذابدن یعنی
بزنك اولمه كمز هم ترك تورمانز سز لر كه هیچه فائده بیرماس و سزنی عذابدن
فوتقارماس (قُلْ) ایتكل سین ای محمد علیه السلام شول ذات كم آكا ایبان
كیلتورماك نجاتغه سبیدر (هُوَ الرَّحْمَنُ) اولدر رحمتی الوغ بولغوجی خدای تعالی
(أَمَّا بِهِ) ایبان کیلتوردك و اشاندى بز آكا (وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا) هم آناك اوزرینه
گنه توكل ایتدك بز (فَسَتَعْلَمُونَ) بس نیزدر كم سز لر بلور سز عذابنی كورگانكز دن
صوك شونی كم (مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ) كیدر سز لر دن و یز لر دن كم اول آشكارا
ضالانده و آرزو نلقدهدر (قُلْ) ایتكل سین (أَرَأَيْتُمْ) خبر بیرگز سز میكا (أَنْ
أَصْبَحَ) اگر اورلسه (مَاءٌ كَرِيمٌ) سز لر نك صووكز یعنی مكده بولغان صولر
(غُورًا) بیر آستینه كیتمش بولوب یعنی فیولرداغی صولر هیچه آلا آلماسلق
بولوب توبكه كیتسه (فَمَنْ يَأْتِيكُمْ) بس كم کیلتورور سز لر كه (بِمَاءٍ مَعِينٍ)
آتغوجی و ظاهر بولغوجی صونی یعنی البته خدایدن باشقه هیچ كم کیلتوره آلماس.

﴿ سورة القلم مكية وهي اثنتان وخمسون آية ﴾

﴿ ۲۹ ھې سوره قلم سوره سی مكده نازلدر ۵۲ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(ن) الله اعلم (۱) بمراده (وَالْقَلَمِ) قسم یاد ایتدر خدای تعالی قلم برله كم اول
قلم نوردندر و اوزونلقی كوك برله بیر آراسی قدردر (وَمَا يَسْطُرُونَ) دخی قسم
یاد فیلور شول نرسه برله كم یازار لر یازغوجی فرشته لر قسمنك جوابی شولدر كم
(مَا أَنْتَ) سین ایبه سسك ای محمد علیه السلام (بِنِعْمَةِ رَبِّكَ) پروردكار كنگك
سیكا انعام ایتمه کی وسینی صافلاماق سبیلی (بِمَجْنُونٍ) دیوانه ایبه سسك
ولید بن مغیره رسول حضرتینی مجنون و دیوانه در دیدی حق تعالی آناك

سوزىنى رد ابلاب انط ايتوب بيوردى كم سين ديوانه توگل سين خدای
 تعالى سىنى آنداين كم چيلكلردن صافلادى (وَأَنَّ لَكَ) هم درستلككه
 سىڭا بولغوجيدر (لاجرأ غير ممنون) منت ايتولمه گان اجر و ثواب يغمبرلك
 يوكىنى پوكلاماكنك اوچون ياكه هيچده كېسولماي تورغان و دائم بولغان
 اجر و ثواب (وَأَنَّكَ) هم درستلكده سين (لَعَلَّ خَلْقَ عَظِيمٍ) اولوغ بولغوجى دين
 اوزرينه سين كم اسلام دينيدر ياكه اولوغ و كوركام خلقى سين م هيچ كم
 پوكلاماي تورغان اشلرنى وقومنك نك اذيت و جفالر ينى تحمل فيلورسن و بعضيلر
 اولوغ خلقدن مراد قرآن ادبلرى ديورلر (فَسْتَبْرِرْ) بس تيزدر كم سين كورورسن
 اى محمد عليه السلام (وَيَبْصُرُونَ) هم كورورلر مكه مشركلرى و سىڭا عناد
 اينكوچيلر يعنى عذاب نازل بولغان وقتك آنلرغه معلوم بولوركم (بِأَيْكُمُ الْهَفْوَنُ)
 سزىنك فاپسيگىز برلدر قتنه و بلا يعنى سزىلردن كم ديوانه و عقلسز ايدكى شول
 وقتده بلونور (إِنَّ رَبَّكَ) درستلكده سىنك ربك (هُوَ أَعْلَمُ) اولدر بلگوچيراك
 (بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ) آنك بولندن آداشقان و آزرغان كمسهنى و ديوانه شول كمسهدر
 (وَهُوَ أَعْلَمُ) هم سىنك ربك بلگوچيراكدر (بِالْمَيْتَدِينِ) توغرى يولغه كونلگوچيلرنى
 كم مؤمنلر در (فَلَا تَطْعُ الْمَكْتَبِينَ) بس اطاعت ايتما گل سين يالغانفه توتقوچيلرغه
 يعنى مكه مشركلر ينه ايارما گل كم آنلر سىنى اوز دېنلرينه اوندارلر (وَدَّوَا)
 دوست توتديلر اول مشركلر شونى كم (لَوِ تَدْنَهُنَّ) سين يومشاقلى ايتساك آنلرغه
 و شركلرى سببلى شلته فيلماساك (فَيَدْنُونَهُنَّ) تاكم آنار هم سىڭا يومشاقلى
 فيلسلر (وَلَا تَطْعُ) هم اطاعت ايتمه گل و ابرمه گل (كُلَّ حَلْفٍ مَّهِينٍ) هر بر
 خور و اعتبارسىز بولغوجى يالغانفه انط اينكوچى كمسه كم مراد ابو جهلدر ياكه
 وليد بن مغيرهدر كم هييشه يالغانفه انط ايتار ايدى ينه آنك صفتلر ينى بيان
 فيلور كم (هَمَّاز) آدميلرنك آرطنده عيب اينكوچى (مَشَاءٌ) بورگوچى (بَنِيمٍ)
 نهمچىلىق برله يعنى سوز يورنكوچى (مَنْعَ لِلْغَيْرِ) خيرنى منع اينكوچى ياكه
 خلقنى ايمان كيلتورمه كىن طيغوجى (مَعْتَدٍ) ظالملىق اينكوچى و چيكندن اونكوچى
 (أَيْمٍ) كوب گناه اشلر گوچى (عَتَلُ) فاطلى يوزلې و ناچار خلقلى بولغوجى (بَعْدَ ذَلِكَ)
 اوشبو عيبلر سوكنده (زَنِيمٍ) حرام زاده بولغوجى كم آناسى كم ايدكى معلوم
 توگلدر (۱) زندان طوغانلر (أَنَّ كَانُ) اطاعت ايتمه گل اول و ايدكه شول چيكندن كم
 بولدى اول (ذَا مَالٍ) مال ايهسى (وَبَنِينَ) هم اوغللر ايهسى (إِذَا تَنَلَى عَلَيْهِ) هر

(۱) مرويدر كه وليد
 اون سكر ياشينه چه
 هيچ بر آناسى بلونه س
 ايدى صكره مغيره مين
 آنك آناسمين ديوب
 دعوى فيلوب آنى اوزينه
 آلدى رسول عليه السلام
 اوشبو آيتنى قرىش
 مشركلرى جيولغان بيرده
 اوقود وليد آنكه حاضر
 ايدى مذكور عيبلرنك
 بارچه سىنى اوزنده
 طايدى مگر حرامدن
 طوغان ديه كنده متخير
 بولوب ايتدى مين
 قرىشك سىديمن و مينم
 آنام مغيره مشهور كشيذر
 و محمد عليه السلام يالغان
 سوز ايتمه س بو اش
 نيچكدر ديوب فلچىنى
 آلوب آناسى فاشينه
 كىلدى هم تهيديد
 و قورقتو برله آناسندن
 اوزينك زندان طوغا-
 نلقىنى اقرار فيلدردى.

ئاچچان اوقۇياسە آنڭ اوزرىنە (اباتنا) كىتابىمىزنىڭ ايتلىرى (قال) ايتور اول
 (اساطير الاولين) اوشبو كلام اولكىلارنىڭ افسانەلىرى و حكايەلىرىدىر (سىنسىه)
 تىزدىر كىم علامت و بىلىگۈ قىلورمىز اول ولىدىكە (على الخطوم) بورى اوزرىنە
 داغ قىلماق بىرلە ياكە يوزىنى قارالتماق بىرلە ياكە عىبلىرىنى آشكارا قىلورمىز
 مرويدىر كە بىر صوغىشىندە ولىدىنڭ يوزىنە بىر زخم ايرىشوب شونڭ اثرى باقى
 بولىدى (انا بلونا هم) درستلىككە بىر صۇناق آنلارنى (كما بلونا) تىناك كىم
 صۇناق (اصحاب الجنة) باقىچە ايلارنىنى آنلارنىڭ قەسى شولدىر كىم بىن و لايتىندە
 بىر ايدى گۈ كىسەنڭ يىشى باقىچەسى بار ايدى ھىر بىل باقىچەسىنىڭ يىشلىرىنى جىغاندە
 درويشلىرگە و فقيرلىرگە كۈپ اولاشور ايدى اول كىشى وفات بولغاندىن سوڭ
 اولغىللىرى ايتىدىلەر بىرلارنىڭ اهل و عىبانلىرىمىز كۈبىدىر آنامىز كىمى فقيرلىرگە اولاشسەك
 مەبىشتىمىز طارلققە فالور فقيرلىرى بولغانغان و قىندە طاك بىرلە باروب باقىچەنىڭ يىشلىرىنى
 جىبايق فقيرلىرى سىزمەنچە فالسولنر دىوب بو طوغرىدە آنط اچوب اتقاق قىلدىلەر
 تىناك كىم بىيورور (اذ اقموا) ياد قىلغۇل شول وقت كىم آنط اچدىلەر اول باقىچە
 اياسىنىڭ اولغىللىرى شويە دىوب كىم (لىصرو منها) البىنە كىسەلرلر آنلر و جىبارلر
 باقىچەنىڭ يىشلىرىنى فقيرلردىن باشروب (مصحين) طاك و قىتىنە كىرگانلىرى حالدە
 يعنى ايرتەگە طاك و قىتىندە خلق بولۇدە چاغىندە جىبارمىز دىوب آنط اچدىلەر (ولا
 يستننون) واستىننا قىلمايدىلەر آنلر يعنى انشاء الله دىمەدىلر شول نىتىنى قىلۇب
 يانۇب يوقلادىلر (فطان عليها) بىس طوانى قىلدى و كىلدى اول باقىچە اوزرە
 (طائى) بىر طوانى ايتكۈچى (من ربك) پىروردكارڭ قاشىندىن يعنى اول باقىچەغە
 خدائى تعالىنىڭ قىياسى نازىل بولىدى فقيرلردىن قىزغانغانلىرى اوچون حق تعالى بىر
 آفت بىيارىب آنلارنىڭ باقىچەسىنداغى يىشلىرىنى تمام بىتوردى و خراب قىلدى (وهم
 نائمون) و آنلر يوقلاغۇچىلر ايدى اول و قىندە (فاصبوت) بىس اورلدى آنلارنىڭ
 باقىچەلىرى اوزلرى اويقۇدىن طورغاچقە (كالىمىم) يىشلىرى كىسولگان و جىبارغان
 باقىچە كىمى بولۇب يعنى آغاچلارنىدە بىر يىش ھىم قالمادى (فتنادوا) بىس ندا
 قىلىشىدىلەر و اوندادىلەر بىر بىرىنى باقىچە ايلارنى (مصحين) طاكقە كىرگۈچىلر
 بولغانلىرى حالدە يعنى طاك و قىتىندە اويقولرىدىن اويغانۇب باقىچەغە بارماق اوچون
 بىر بىرىنى چاقىردىلەر ھىم ايتىدىلەر بىرى بىرىنى (ان اعدوا) شويە دىوب باركۇلر
 طاك بىرلە (على حرثكم) ايسگونلككۇز اوزرە يعنى باقىچەكۇزنىڭ يىشلىرىنى جىماقتە

تیزرەك باركز فقيرلر اويقولرندن طورماسونلر (اَنْ كُنْتُمْ صَارِمِينَ) اگەر بولساكز
سز كيسكوچيلر و جيفوچيلر باقچه كزنگ يمشلر ينى بس بارچەلرى اتفاق برله
قولالار و صاوتلار آلوب باقچهغه بارورغه چەقىلر (فَاَنْطَلِقُوا) بس بارديلر آنلر
باقچه طرفينه (و هُمْ يَسْتَخَفْتُونَ) و عالانكه آنلر بر برسى برله آقرنغه سوزلاشورلر
ايدى فقيرلر ايشتوب كيلىمەسونلر ديه ب هم بر برسینه ايتورلر ايدى (اَنْ لَا يَدْعُنَهَا)
شە يله ديوب كم كيرا كدر كم كرمەسون اول باقچهغه (اَلْيَوْمَ) اوشبوكون (عَلَيْكُمْ)
سزنگ اوزرگزگە يعنى باقچه دن يمشلر نى جيغان و تده كرمەسون (مسكين) بر
مسكين و فقير تا كم اول فقير كه بيرماك برله يمشلرمز اوزمز كه آز فالماسون
ديورلر ايدى (وَغَدُوا) هم ايرته برله بارديلر آنلر (عَلَيَّ حَرْدٌ) مسكينلر نى منع ايتماك
قصدى اوزره (فَاذْرِبْ) كوچەرى يتكوچيلر بولغانلرى حالده اوز اعتقادارنده
باقچه نك يمشينى جيماقغه (فَلَمَّا رَاوْهَا) بس كورگانلرى زمانده آنلر اول باقچه نى
بوتولەي يمشلرى جيولغان و يتكان (قَالُوا) ايتديلر آنلر بر برسینه (اِنَّا لَصَاوُونَ)
درستلكده بزلر آداشقوجيلرمز و بوغالتقائمز باقچه موزى زيرا كه اوتكان كون
بزنگ باقچه موز يمش برله طولى ايدى بوكون بو باقچه ده بر يمشده فالماغان بزلر
بولنى يا گلشقائمز بو باقچه بزنىكى توگلدرديديلر و حيران فالديلر صوگزه
باقچه نك باشقه علامتلرندن اوز باقچه لرى ايدكىنى تمام آكلاغاچ ايتديلر (بَلْ
نَحْنُ مَحْرُومُونَ) بزلر بولنى يا گلشماغانمز بلكه بزلر محروم و بېرەسز فالقوجيلرمز
باقچه موز نك يمشلرندن فقيرلردن فرغانماقمز هم انشاء الله ديب ايتنه گانلكمز
سببلى ديديلر (قَالِ اَوْسَطُهُمْ) ايتدى آنلر نك عقل و فهم يوزندن آرتوغراقلى
يا كه ياشكه اولوغراق بولغانى ايتدى باشقه لرينه (اَلَمْ اَقُلْ لَكُمْ) ايا مين ايتماقمز
سز لرگه كيچه كى كون (لَوْلَا نَسَبُكُمْ) نى اوچون سز لر خدای تعالى نى اولوغلقى
برله ياد قيلماسسز و انشاء الله ديب ايتمه سسز بو بلا انشاء الله ديب ايتمه گانلككز
سببلى بولغانلر ديدى (قَالُوا) ايتديلر آنلر قيلغان اشلر ينه اوكونوب (سَبْعَانَ
رَبَّنَا) پاك و منزهدر بزنگ پروردكارمز ظلملىق ايتودن و بزگه بو بلانى يېرمە كى
ظلملقدن توگلدرد بلكه (اِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ) درستلكده بزلر بولدىق اوز يمز ظلملىق
ايتكوچيلر اوز نفسلرمزگه فقيرلردن فرغانماقمز سببلى (فَاقْبَلْ بَعْضَهُمْ) بس
قارشى بولدى آنلر نك بعضلرى (عَلَيَّ بَعْضٌ) بعضلرى اوزره (يَتْلَاوُمُونَ) ملامت
قيلشورلر و شلته لرلر بر برسینی يعنى هر قابوسى گناهنى ايكنچيسينه بوكلەب

یو اش سیندن بولدی دیور ایدی عاقبت مهاری قیلغان گناهلرینه اعترافی ایلدیلر
 (قَالُوا) ایتدیلر آنلر تضرع و نیاز یوزندن (یاوینلنا) ای وای بزرگه فی حسرتدر
 (ان کنا طاعین) درستلکده بز بولدی آرزونلقده چیکدن چقوچیلر کم انشاءالله
 دیبه دک و فقیرلردن قزغاندی (عسی ربنا) شاید کم پرورد کارمز یعنی آنک فضلندن
 و کرمدن امید قیلورمز (ان یدلنا) شونی کم آلدن سرسه اول بزرگه او شبو
 باقیه مز اور نینه بزگه بیرسه (خیراً منها) بخشیراق و آرتوغرافنی اول باقیه دن
 (انا الی ربنا) درستلکده بز پرورد کارمز صاری (راغبون) رغبت اینکوچیلر مز
 نوبه و استغفار قیلانلردن صوگ حق تعالی اول یکتلرنک گناهندن کبجی هم
 بیک یحشی و مکمل حیوان اسلی بر باقیه آنلرغه روزی ایلدی (کذالك العذاب)
 اوشاندن قدر عذاب یعنی دنیا عذاب (وللعذاب الآخرة) هم البته منکولک بولغان
 آخرت عذاب (اکبر) اولوغرافدر و قاطیرافدر (لو کانوا یعلمون) اگر بلور
 بولسه لر آدمیلر (ان للمؤمنین) درستلکده تقوالی اینکوچیلرگه بولغوچیلر
 (عند ربهم) پرورد کارلری فاشنده یعنی آخرنده (جنات النعیم) نعمت ایاسی
 بولغان جنتلر مشرکلر ایتدیلر کم او شبو مؤمنلر ایته طورغان جنتلر هم جنت
 نعمتلری هیچه بوقدر فرضا اگر بولسه هم اول نعمتلر بزگه مؤمنلردن آرتوغراق
 بولور نتاک کم دنیا ده هم بایاق جنتندن بزرگ آرتوق مز دیدیلر حق تعالی آنلرنک
 سوزینی رد قیلوب بیوردی کم (افنجل) ایاس بس قیلورمز موبز (المسلمین)
 مسلمانلرنی (کالمجرمین) مشرکلر کبی عذابدن فورتلماق و درجه لرگه ایرشه کت
 (مالکم) فی نرسه در سزلرگه ای مشرکلر (کیف نضکمون) نیچک حکم قیلورسز
 سزلر مشرکلر مؤمنلردن آرتق بولورلر دیوب (أم لکم کتاب) یا ایسه سزلرنک
 بر کتابکز بارمیدر کوکن ایندرلگان کم (فیه ندرسون) اول کتابده اوقورسز مو
 سزلر مشرکلر آخرنده مؤمنلردن آرتق بولورلر دیوب (ان لکم فیه) درستلکده
 سزلرگه باردرو اول کتابده (لما یخیرون) شول نرسه کم اختیار قیلورسز
 و نلرسز سزلر یعنی البته سزلرگه آنداین کتاب ایندرلگانی بوقدر (أم لکم
 آیهان) یا ایسه سزلرنک عهدلرکز و آنطلرکز بارمیدر (علینا) بزک اوزرمزگه
 (بالفة) نهایتینه ایرشکوچی و ثابت بولغوچی (الی یوم القیامة) قیامت کونینه چه
 یعنی حکمی قیامتکده قدر فالغوچی بولغان برکتولمش عهدکز بارمیدر خدای تعالی
 برله عهد باغلا دکر مو شویله دیوب کم (ان لکم) درستلکده سزلرگه بولغوچیلر

اول عهدده (لَمَّا تَحْكُمُونَ) شول نرسه كم سزار حكم قىلورسز اوز رايكز برله
 يعنى شول آنطكز وعهدكز بوينجه آخرنده سزارگه فضيلىت وكرامتلر بولاچقىدىر
 آنداين عهدكز البته يوقدر (سَلِّمُ) صوراغل سين اى محمد عليه السلام اول
 مشركلردن (آيَهُمْ) آنلرنك قايوسى (بِذَلِكَ) اوشبو حكم برله (زَعِيمٌ) كفىل
 وضامن بولغوجىدىر يعنى آخرنده مشركلرنك مؤمنلردن آرتق بولولر ينه كفىل
 بولغوجىلرى بارمىدىر البته يوقدر (أَمْ لَكُمْ شُرَكَاءُ) يا ايسه بارمىدىر آنلرنك
 شريكلىرى اوشبو سوز طوغرىسنده (فَلْيَاتُوا بِشُرَكَائِهِمْ) بس كىلتورسونلر
 آنلر شريكلىرىنى اوزلر ينه مدد اوچون (أَنْ كَانُوا صَادِقِينَ) اكر بولسەلر
 آنلر راست اينكوجىلر اوشبو سوزلرنده (يَوْمَ يَكْشِفُ) شول كونده كم پرده
 كونارلەش بولور (عَنْ سَائِقٍ) فاطى قورقنچلى بولغان اشدن يا كه عرشنك
 سافندن پرده كونهلور (وَيَدْعُونَ) هم اوندملش بولورلر آدمىلر (أَلَى السُّجُودِ)
 سجه قىلماقغه خدای تعالی گه معالمه مذكوردر كه حق سبحانه وتعالی قىامت كوندە
 ساق عرشدن پردهنى كونهلور بر نور ظاهر بولور شول وقتده هر مؤمن ومؤمنه
 خدای تعالی گه سجه قىلورلر مگر دنياده رىبا يوزندن سجه قىلغان كشىلر
 اول كونده سجه قىلماقغه قادر بولماسلر مشركلر ومنافقلرنك آرقالىرى بر اولوغ
 طاكىلى بولور شول سببلى سجه قىلا آلماسلر (فَلَا يَسْتَطِيعُونَ) بس كوچلرى
 يتماس آنلرنك سجه قىلماقغه (خَاشِعَةً أَبْصَارُهُمْ) توبه نچىلك قىلغوجى بولور
 آنلرنك كوزلىرى يعنى كوزلر ايلارى باشلر ينى توبەن صالوب اويالوب طورورلر
 (تَرَهُمْ ذُلًّا) چولغاب آلور آنلرنى خورلى ورسوالى (وَقَدْ كَانُوا يَدْعُونَ) وحالانكه
 تحقيق اوندەلور بولدىلر آنلر دنياده وقتلرنده (أَلَى السُّجُودِ) خدای تعالی گه
 سجه ايتبه ككه (وَهُمْ سَالِمُونَ) وآنلر اوزلرى، صحت وسلامتلر ايدىلر وسجه
 قىلماقغه كوچلرى يتەر ايدى اول وقتده شولای بولسەده سجه قىلمايدىلر ويغىبلر ينه
 فارشدىلر (فَدَرَى) بس قويغل سين مېنى (وَمَنْ يَكْتَسِبْ بِيْذِهِ الْعَدِيْثَ) هم شول
 كمسەنى قويغل كم بالقانغه طونار اوشبو سوزنى كم قرآندر يعنى مشركلرنك اشيىنى
 سين ميگنا طابشرغل (سَنَسْتَدْرِجُهُمْ) تيزدر كم توتارمز آنلرنى درجه درجه يعنى
 آنلرغه عذابنى تدرىج برله آقرن آقرن يقين قىلورمز (مَنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ)
 شول اورندىن كم بلەسلر آنلر اوزلرى يعنى آنلر گناه قىلغان صايون دنياده آنلرغه
 عطا قىلورمز ودولتلىرىنى آرتدورورمز آنلر اوزلرى اول اشنك استدراج

ايدىكىنى بلمەسلەر بىزەر مۇنلردن آرتق دىيۇب گىمان فىلورلر وحالانكە اول
 دولتلىرى آنلرنىڭ آخرىندە غىدا بىلرى فاطى بولماقېنە سەبب بولور (وَأَمَلِي لَهُمْ) مە
 مەلت پىرور مەن اول مشرۇكرگە اوشبو دىيادە تا كىم مەرور بولوب و آلدانوب
 نورلى بوزقلقلر فىلورلر صوكرە آنلرنى عقوبىت فىلور مەن (أَنْ كَيْدِي مَنِينِ)
 درىستلىككە مېنم عقوبىتمە كىمكىمىز غىدام فاطىمىز كىم هېچ كېسە كېنەرە آلماس (أَمْ
 نَسْتَلُوهُمْ) يا ايسە سېن سورارسىڭمۇ آنلردن اى مېھدىلەبە السلام اوزىڭنىڭ دعوتىڭ
 اوچون (أَجْرًا) بىر اجرت و خىدمەت حقىنى (فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ) بىس آنلر اول اجرتنى
 تولەيدىن (مُتَقَلُونَ) آغزىلارنىڭ مۇبەئەنى سېن آنلردن خىدمەت حقى سوراب آنلر
 شونى تولەرگە آغزىلارنىڭ شول سېببى اىھان كىلتورمەسلەر مۇ البتە آنىداق توڭلىر
 سېن آنلردن هېچ بىر اجرت سوراماسىڭ (أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ) يا ايسە آنلرنىڭ
 قاشلارنىڭ دەرمولوح المھفوظ كىم آنە غىب علمى باردى (فَهُمْ يَكْتُوبُونَ) بىس اول
 مشرۇكلر بازارلارمۇ شول لوح المھفوظلارنى كورب و حىكم فىلورلارمۇ مشرۇكنىڭ مۇمىندىن
 آرتق بولماقېنە بىرلە (فَأَصْبِرْ) بىس صبر قىلغىل و چىداغىل سېن اى مېھدىلەبە السلام
 (لِكُمْ رَبُّكَ) پىروردىڭنىڭ حىكمىنە و مشرۇكلرنىڭ سېنى چىدايتمەكلەرىنە (وَلَا تَكُنْ)
 مە بولماغىل سېن (كَصَاحِبِ الْحُوتِ) بالقى ايسە سى كىبى يەنى يونس پىيغىبىر كىبى
 بولماغىل كىم اول اوز قومىڭنىڭ ايداسىنە صبر قىلمايۇب خىداينىڭ فرمانىدىن باشقە
 قومى آراسىدىن چىقوب كېتىدى شول سېببى بالقى قارىندە مېھبوس بولدى (أَذُنَادِي)
 شول وقت كىم ندا قىلدى يونس غىبە السلام بالقى قارىندە خىداي تەئالى گە «لَا إِلَهَ
 إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ» دىيۇب (وَهُوَ مَكْظُومٌ) مەم اول يونس اوزى
 قاينغۇ و آچۇ بىرلە طولىش ايدى اول وقتىدە (لَوْلَا أَنْ تَدَارَكَهُ) ا گر بولماسە
 ايدى شولكىم ايرىشدى اول يونس غە (نِعْمَةٌ مِنْ رَبِّهِ) بىر نەمت پىروردىڭنىڭ
 يەنى خىداي تەئالى فضلى و رحىمى بىرلە آننىڭ توبە سېنى قىبول ايتمەسە ايدى (لَنْبِي)
 البتە طاشلانمىش بولور ايدى اول يونس يەنى بالقى آنى قارىندىن چىقاروب
 طاشلار ايدى (بِالْعُرْمَةِ) بوش و اولەنسز صەراغە (وَهُوَ مَذْمُومٌ) مەم اول اوزى
 خور قىلىنىش بولور ايدى لىكن خىداي تەئالى آ كىم رحىمت ايدىوب توبە سېنى
 قىبول قىلدى (فَأَجْتَبَاهُ) بىس صابىلادى اول يونس پىيغىبىرنى (رَبِّهِ) آننىڭ پىروردى كارى
 (فَجَعَلَهُ) بىس قىلدى آنى (مِنَ الصَّالِحِينَ) ايزىگولك ايتكوچىلاردىن يەنى پىيغىبىرلر
 جەلەستىدىن قىلدى مەروپىدركە قىرىش مشرۇكلرنىڭ بىعضلرى بنى اسد قىبىلەستىدىن

فاطی ویمان کوزلیک برله مشجور بولغان بر نیچه کشبگه کوب ماللر بیرمه کچی بولوب رسول اکرم صلی الله علیه وسلمگه کوزلرینی نیکوروب کوزلرینک زهری برله هلاک ایل مک اوچون باللادیلر حق سبحانه ونعالی پیغمبر حضرتینی کوز آفتندن صافلاب اوشبو آیتنی بیهردی (وَأَنْ يَّكَادَ الَّذِينَ كَفَرُوا) ودرستلکده یقین بولدی کم ایمان کیلتورمه گان کسه لر (لَيَزِلُّونَكَ) طایدرسه لر وهلاک اینسه لر آنلر سینی (بِأَبْصَارِهِمْ) اوزلرینک کوزلری برله یعنی کوزلرینی نیکوروب هلاک اینهرگه قصد قیلدیلر (لَبَّأْسَمِعُوا الذِّكْرَ) ایشکانلری زمانده آنلر قرآنی کم سین اوفور ایدک (وَيَقُولُونَ) هم ایتورلر ایدی آنلر (أَنَّهُ لَمَجْنُونٌ) درستلکده اوشبو عمده علیه السلام دیوانه در دیوب یعنی آکا قرآنی جنلر اوگرمه در دیورلر ایدی (وَمَا هُوَ) وحالانکه تولکدر اول قرآن (الذِّكْرُ) مگر بر اوگوت ونصیحته در (لِلْعَالَمِينَ) بارجه عالملر اوچون حسن بصری رحمه الله حضرتلری اوشبو آیت کریمه کوز نیکمه کینه شفا در دیبشار.

﴿ ۶۸ جی سورة الحاقه مکیه وهی اثنتان وخمسون آیه ﴾

﴿ ۶۸ جی سورة الحاقه سورہ سی مکده نازلر ۵۲ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(الْحَاقَّةُ) واقع بولماق حق بولغان حالت یا که آنتن قورقو نیوشلی بولغان ساعت یعنی قیامت (مَا الْحَاقَّةُ) نیرسه در اول حالت یا که ساعت (وَمَا آذْرِيكَ) ونی نرسه بلدردی سیکما شونی کم (مَا الْحَاقَّةُ) نیرسه در اول ساعت کم عمللرینک جزاسی آنده واقع بولور یعنی قیامت کونی کم حاقه آنک بر اسمبدر (كَذَّبْتَ) بالقافه طوتدیلر وایشانمادیلر (ثَمُودُ وَعَادٌ) ثمود قومی هم عاد قومی (بِالْقَارِعَةِ) قیامت کونینه (فَأَمَّا ثَمُودُ) بس ائامثمود قومی (فَأَمَلِكُوا) بس هلاک بولدیلر (بِالطَّافِيَةِ) اوزلرینک طغیانلری و آرزونقلری سببلی یعنی صالح علیه السلامغه ایشانابوب معجزه توه سینی اولتورمه کلری سببلی حضرت جبرائیلنک صحبسی برله هلاک بولدیلر (وَأَمَّا عَادٌ) واما عاد قومی (فَأَمَلِكُوا) بس هلاک بولدیلر (بِرِيحٍ صَوَّصَرٍ عَاتِبَةٍ) چیکدن طش فاطی ایسکوچی صرصر جیلی برله (سَخَّرَ مَا عَلَيْهِمْ) مسفر ایلهدی خدای تعالی عذاب جیلینی عاد قومی اوزرینه (سَبْعَ لَيَالٍ) بدی کیچه لر (وَأَثَابَهُنَّ آيَاتٍ) هم سکز کونلر یعنی بر چهارشنه نک طاک وقتندن ایکنچی چهارشنه نک

کیچینہ قدر اول جیل آنلرغہ ایسدی (حسوماً) شوملق بولغانی حالده اول جیل
آنلرغہ (فترى القوم) بس سین کورور ایدک اول عاد قومینی ا گر حاضر
بولسک ایدی (فیها) اول وقتلرده (صرعی) اولوب یقلمشلر (کانهم) گویا کم
آنلر گاوده لرینک الوغلقندن (اعجاز نخل خاویة) فوروب بیرگه یقلفان خرما
آغاچلر یدر (فهل ترى لهم) بس سین کورور سکمو اول عاد قومندن (من
باقية) هیچ بر ترک فالغان کیمسنى یعنی آنلردن هیچ برکسه فاللادی مہلری
ملاک بولدیلر (وجاء فرعون) وکیلدی فرعون (ومن قبله) هم کیلدیلر فرعوندن
الگار ی بولغان کیمسلر (والنوفكات) دخی مؤتفکات فریملرینک اهللری
(بالظلمة) گناه برله یعنی مشرک بولدیلر (فعضوا) بس عاصی بولدیلر وفارشدیلر
آنلر (رسول ربهم) پروردکارلری یبارگان رسولگه (فاخذهم) بس طوندى
خدای آنلرنی (اخذت رايه) فاطی بولغوجی تونماق یعنی آنلرغہ عذاب بیهردی
(انا لما طوى الماء) درسئلکده بز صو طغیان قیلوب طاشوغانی زمانده طوفان
وقتنده (حملناکم) یوکله دک سزنى (في الجارية) صو اوستنده بورگوجی کیبهده
یعنى نوح علیه السلام کیبهسندہ سزلرنک بابالرکزی یوکله دک (لنجسها)
ناکم قیلماقیز اوچون اول کیبهنى (لکم نذرة) سزلرگه بر نذکره ویا د
قیلماق (وتعبها) وصافلاب طوتار اوشبو اوگوتنى و نذکرهنى (أذن وأهية) صافلاغوجی
قولاق یعنی عقل وهوش ایهسى بولغان کشی آنندن عبرت آلور وفائده له نور
(فأذا نفخ) بس هر قاجان نفخ ایبولسه واورلمش بولسه (في الصور) صورغه (نفخة واحدة)
بر اورمه ک کم نفخة صعفر (وحملت الأرض) هم کوته رلمش بولسه بیر (والجبال)
دخی طاولر اوز اورنلرندن. (فدکتنا) بس پاره پاره بولسه وتتولسه بیرلر هم طاولر
(دکة واحدة) بر تتولبه ک وپاره پاره بولماق (فیومئذ) بس شول کونده
(وقعت الواقعة) واقع بولغوجی یعنی قیامت قائم بولور (وانشقت السماء) هم
بارلور کوك (فی) بس اول کوك (یومئذ) شول کونده (واهیة) سست وضعیف
بولغوجیدر واولگی قوتی و محکمکی بنکوجیدر (والمَلک) هم فرشته لر
(على أرجائها) کونکک چیتلرنده بولورلر نا کم خدای تعالی نك فرمانینه منتظر
بولوب نورورلر (ويعمل) دخی کوته رور (عرش ربك) پروردکارنک هرشینى
(فوقهم) اول فرشته لرنک اوستلرنده (یومئذ) شول کونده (ثانیة) سکز فرشته
حاضرده عرشنى کونه رگوجی فرشته لر دورندر اول کونده سکز بولورلر (یومئذ)

نعر ضون) شول دوتونده عرش ايتوالمش بولور سر سزلىر يعنى آدميلار خدای تعالی گه حساب و جزا اوچون بس خدای تعالی سزلىرى حساب قیلور (لَا تَخْفَى مِنْكُمْ) ياشرن بولماس خدای تعالی که سزلىرىك اشلر كزدن هم ايتكان سوزلر كزدن (خافیه) هيچ بر ياشرن بولغوجى نرسه يعنى خدای تعالی سزلىك ياشرن اشكز گه مطلعدر وهه سى آنگا معلومدر (فَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ) بس شول كهمه كم بيرلمش بولور آنك عمل دفتري (بیمینه) آنك اولك قولينه (فَيَقُولُ) بس ايتور اول شادلق برله (هَاتُوا بُرْهَانًا) كيلكز اولكز (كتابيه) مينم دفترمى (أَنْتَ ظَنَنْتُ) درستلكه مين شكز بيلم (أَنْتَ مَلَأَ) شونى كم مين بولوغوجيچين و كور كوجيچين (حسابيه) اوزمنك حسابيه يعنى نيامتك حساب ايدلهچه كمنى بيلم شوگا كوره حاضر له نوب توردم ديور (فَيَوْمَ) بس اول كهمه (فِي عَيْشَةٍ رَّاضِيَةٍ) مقبول و راحت بولغوجى بر تركلكه و معيشتنه بولور (فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ) بيوك بولغوجى جتنده كم (فَقُلُوبًا) اول جتنك يمشرلى (دانية) يقين بولغوجيدر كم اولتورغان هم باطغان كشينك قولى اول يمشرله يتهر و رضوان آنلرغه ايتور (كُلُوا) اشاگز اى جنت اهلى جنت يمشرلندن (وَأَشْرَبُوا) هم اشكز جنت شر بتارندن (هَنِيئًا) آچلق و صورلقنى كيتير كوجى و راحت بير كوجى آشاماق هم اچمهك برله (بِمَا أَسْلَفْتُمْ) شول نرسه سببلى كم عمل قیلد كز سر (فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ) اوتكان كونلرده يعنى دنياده (وَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ) واما شول كهمه كم بيرلدى آنك عمل دفتري (بِشْمَالِهِ) ضول قولينه (فَيَقُولُ) بس ايتور اول كهمه اوزينك عمل دفترينى اوقوغاچ حسرت و ندامت بوزندن (بِالْيَمِينِ) اى كاشكى ميكا (لَمْ أُوْتِ كِتَابِيَه) بيرلمه گان بولسه ايدى مينم عمل دفترم و مين اول دفتري كورمه سه م ايدى تا كم خلايق آراسنده رسوا و شرمنده بولماس ايدم (وَلَمْ أَدْر) هم بله سه م ايدى مين اوشبو كون (مَا حَسَابِيَه) نى نرسه در مينم حسابيم (بِالْيَمِينِ) كاشكى شول اولوم كم دنياده ميكا كيلگان ايدى (كَانَتْ الْقَاضِيَةَ) بولسه ايدى منگولك فنا برله حكم ايتكوجى يعنى اولگانندن صوك هيچنه ترلماينچه منگو اولوك بولوب يوفقه چقان بولسام ايدى تا كم اوشو عذابلرى كورمه س ايدم (مَا أَغْنَى عَنِّي) دفع قيلدای و كيتهرمه دى ميندن عذابنى (مَالِيَه) مينم ملكمه بولغان نرسه لر م يعنى دولتم و اهل عيالم مينى عذابدن قوتقارمادى (هَلَكْتُ عَنِّي) بوغالدى ميندن (سُلْطَانِيَه) مينم تسلطم و آدميلر گه غالب بولماقم اوشو سوزلر برله كفر اهلى حسرت

وندامت طارتورلر بس حق تعالی دن زبانیلرغه خطاب ایرشور کم (خُدوه) توتکزلر
 اول کیمسنى (فَقُلُوهُ) بس بوغاولا کزلر آنى وقولینى موبینه باغلا کز (ثُمَّ الْجَعِيمِ)
 سوکروه جعیم نموغسینه (صَلُّوهُ) طاشلا کزلر آنى (ثُمَّ فِي سُلْسَلَةٍ) سوکروه اوپلدىن بولغان
 بر زنجیرغه کم (ذَرَعُهَا) بولغوچیلر اول زنجیرنک گزی او زولنقى (سَبْعُونَ ذِرَاعًا)
 یتمش گز فرشتهلرنک گزی برله وهر گز یتمش باغدر وهر باغینک مقدارى کوفه
 برله مکه آراسى کیدیر شوندا این اوزون بولغان او ط زنجیرینه (فَأَسْلُكُوهُ) بس
 کرگز کز اول کیمسنى وگاوده سینه اول زنجیرنى چولغا کز تا کم قیلدا رغه جمالی
 بولماسون (أَنَّهُ كَانَ) درستلکده اول کیمسه بولدى دنیاده کم (لَا يُؤْمِنُ) ایمان
 کیلتورمهس و اشاناس ایدى (بِاللَّهِ الْعَظِيمِ) اولوغ بولغوچى خدای تعالی گه
 (وَلَا يَعْزُبُ) هم اوزینى فزدرماس ایدى یعنی میل ورغبت ایتمهس ایدى (عَلَى
 طَعَامِ الْمَسْكِينِ) مسکین و بیچاره لرغه طعام بیرمهک اوزرینه (فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ) بس یوقدر
 آغا اوشبو کون (هِنَا) اوشبو اورنده یعنی قیامت کونى نموغده اول
 کیمسه گه یوقدر (حَبِيمٍ) آنى حاییت ایتکوچى و عذابدن صافلاغوچى هیج
 بر کیمسه (وَلَا طَعَامٍ) هم یوقدر آغا نموغده هیج بر طعام و آشارلق نرسه
 (الْأَمِنْ غَسْلِينَ) مگر نموغ اهلینک جراحاتلرندن آفتان اربن و صارى صو
 کبى مردار نرسه دنکنه در کم (لَا يَأْكُلُهُ) آشاماس اول غسلیننى (إِلَّا الْخَاطِئُونَ)
 مگر گناه قیلغوچیلر و مشرکلر گنه آشارلر (فَلَا أُنْسُ) بس قسم یاد قیلور من
 (بِأُتْبَرُونَ) شول نرسه برله کم سز لر کورورسز ای آدمیلر هر بر
 کورله طورغان نرسه لردن (وَمَا لَا تُبْصَرُونَ) دخى شول نرسه برله کم سز لر
 کورمه سسز آنى غائب بولغان نرسه لردن با که مراد بیرنک اوستنک گى نرسه لر هم
 بیرنک اچنده بولغان و آستنده بولغان نرسه لر برله قسم قیلور من کم (أَنَّهُ) درستلکده
 اوشبو قرآن (لَقَوْلِ رَسُولٍ كَرِيمٍ) خدای تعالی فاشنده حرمتلى و اولوغ بولغان رسولنک
 اوقوغان سوزیدر (وَمَا هُوَ) و توکلدر اول قرآن (بِقَوْلِ شَاعِرٍ) شعر ایتکوچینک سوزى
 نناک کم ابو جهل شوپله دیوب ایتور (قَلِيلًا مَّا تُوْمَنُونَ) آزغنه تصدیق قیلورسز
 و اوشانورسز مراد عدم تصدیقدر یعنی اشاناسسز (وَلَا يَقُولُ كَاهِنٌ) دخى کاهن
 و باغوچى سوزى توکلدر اول قرآن نناک کم عتبه بن ابى معیط شوپله دیوب گمان قیلور
 (قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ) آزغنه و عطله نورسز و اوگوت آلورسز ای مشرکلر یعنی
 اول قرآن برله و عطله نه سسز و متذکر بولماسسز (تَنْزِيلٍ) ایندر لیشدر اول

قرآن (مَنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ) عالملىرنىڭ پروردكارىنىڭنىڭ محمدىغا ئىسلامنىڭ ئىقتىسادىنى قىلۇپ ۋاۋزىنىڭنىڭ چىقارۇپ ئىتىكان توڭلىرى (وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا) ۋاگر ئىقتىسادىنى قىلسە ئىدى محمدىغا ئىسلامنىڭ بىزنىڭ ئۈزۈمىزگە (بَعْضَ الْأَقْوِيلِ) بىشى سۆزلىرىنى يەنى خىدايىنىڭ گەن سۆزلىرىنى خىدايدىن كىلىدى دىيۇپ يالغانلاسا ئىدى ئىتاك كىم سۆزلىرى گەن فىلورىسز ئىشىرىكلىرى (لَاخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ) ئىتە ئالور ئىدىكى بىز ئاندىن ئوڭ ئوڭلىنى يەنى قۇتۇبىنى ۋىكۆچىنى ئالور ئىدىكى (ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ) سۆڭۈك ئىتە كىسە ئىدىكى ئانڭ بۇرەك تامىرىنى يەنى مەلەك ئىلەرى ئىدىكى (فَبِمَا مَنَعَكُمْ مِنْ أَحَدٍ) بىس توڭلىرى سۆزلىرىنىڭ بىر كىسە (عَنْهُ) ئول مەلەك ئىسلامىنىڭ (حَاجِزِينَ) مەن ئىتىكۆچىلىرى مەلەكلىنى يەنى بىش كىم ئاندىن مەلەك بولۇپ دىققەت قىلا ئالماس ئىدى (وَإِنَّهُ) ۋىدىنىڭ ئىدىكى قرآن (لَتَنذِرُكُمُ) ئىتە بىر ئوڭۇت ۋىنىقىتىرى (لِلْمُتَّقِينَ) ئىقتىسادىنى ئىتىكۆچىلىرى ئوچۇن كىم ئانڭ بىرلە قاندىن ئورۇن (وَإِنَّا لَعَلَّمُكُمْ) مە ۋىدىنىڭ بىز بىلۈمىز (أَنْ مِّنْكُمْ) شۇنى كىم سۆزلىرىنىڭ باردىر (مُكذِّبِينَ) قرآننى يالغانغە ئوتقۇچىلىرى (وَإِنَّهُ) مە ۋىدىنىڭ ئول قرآن (لَعَسْرَةً) ئىتە خىسرت ۋىكۆچۈشكە سىبىرى (لِلْكَافِرِينَ) ئىمان كىلىنمەگەن كىسەلەرگە قىيامەت كۈنىگە (وَإِنَّهُ) دىقى ۋىدىنىڭ ئول قرآن (لَعَقُ الْيَقِينِ) ئىتە شىكىز ئاست ۋىقىرىدىر (فَتَسْبِغْ) بىس ئىسپىغ ئىتىكىل سىن ئىدى محمدىغا ئىسلام (بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ) ئوڭ بولغۇچى پروردكارنىڭ ئىسمى بىرلە.

﴿ سورة المعارج مكية وهي اربع واربعون آية ﴾

﴿ ۲۹ نھى سورھ معارج سورھسى مەككەدە نازىلىرى ۴۴ آيتىدىر ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(سَأَلْ سَائِلًا) سۇرئەدى بىر سۇرئەتچى يەنى نۇزىر بن خارىث مەروىدىر كە نۇزىر بن خارىث مەسجىد حەرامنىڭ ئىشىگىدە ئورۇپ ئىتىدى ئالھى ۋاگر بۇ مەلەك سۆزى ئاست بولسە مە ئول سىنىڭ قاشىكىدىن يەرىلىشى پىغىمبەر بولسە ۋانڭ ئوقۇ ئورغان كلامى سىنىڭ سۆزىگە بولسە بىس سىن بىزنىڭ باشىمىزغە تالاش يادىرغەل ياكە مېنى ئىزەب ئىلگە مېتلا ئىلە گل دىدى حق ئىقالىدىن ئىت كىلىدى ۋىپۇردى كىم ئىلەدى بىر ئىلە گۇچى (بِعَذَابِ وَأَقْع) ۋاقىغ بولغۇچى بىر ئىزەبىنى (لِلْكَافِرِينَ) ئىمان كىلىنمەگەن كىسەلەر ئوچۇن كىم ئول ئىزەب بىر سوغىشنىڭ ئولتۇرلە كىرىدىر ياكە ئاخىرى ئىزەب ئىلەدىر (لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ) يوقىدىر ئول ئىزەبىنى بىش بىر دىققەت

اینگوی و کینه رگویی اگر واقع بولسه (من الله ذی المعارج) بیوک درجه لر
ایه سی بولغوی خدای تعالی فاشندندر اول عذاب یعنی مؤمنلر اوچون جنتنه
بیوک درجه لر حاضرله گوی خداینگ حکمی و ادارسی برله بولور
(تَعْرِجُ الْمَلَائِكَةُ) یوقاری چغارلر و منهلر فرشته لر (وَالرُّوحُ) هم جبرائیل
علیه السلام منهل (الیه) خدای تعالی بیورغان اورننه (فی یوم) شول برکونته کم
(كَانَ مَقْدَارُهُ) بولغویچیدر اول کوننگ مقداری (خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ) ایلی مک
یل دنیا یللی برله (فَاصْبِرْ) بس صبر قیقل و جداغل سین ای محید علیه السلام
مشرکلرنگ اذبه و جفالرینه (صَبْرًا جَمِيلًا) کورکام صبر قیلماق یعنی هیچ بر
شکایت ایتمه گل وزارلانباغل (انهم) درستلکته اول مشرکلر (برونه) کورورلر
قیامت کونینی (بعبدا) احتمالدن یراق یعنی قیامت بولماق احتمالی یوقدر ممکن
توکلدر هم عقلدن یراقدر دیورلر (ونزیه قریبا) ویز بلورمز اول قیامتنگ
واقع بولماقینی یقین والبتنه بولاچق دیوب (یوم تکون السماء) شول کونته کم
بولور و اورلور کوك (كَالْمُهْلِ) ارونولمش باقر اوخشاشلی بولوب (وتكون الجبال)
هم اورلورلر طاولر (كَالْعِهْنِ) تتولمش جون ومامق کبی بولوب یعنی پاره پاره
بولوب تمام تتولورلر (ولا یسئل) دخی صوراماس اول قیامت کونته (حمیم حمیما)
هیچ فرنداش اوز فرنداشینگ و دوستینگ حالندن یعنی هرکم اوز حالی برله
مشغول بولور باشقه لده اشی بولماس (بیسرونهم) کورگازلش بولورلر
فرنداشر و دوستلر بر برسینه یعنی بر برسینی کورورلر و طانورلر شولای
بولسه ده احوالرینی صوراشماسلر هرکم اوزی برله مشغول بولور (یودالمجرم)
آرزو قیلور اول کونته مشرک شونی کم (لو یفتدی) اگر فدا بیرسه اول
اوزی اوچون (من عذاب یومئذ) اول کوننگ عذابندن یعنی اوزی اوچون
فدا بیروب عذابندن قورتولسه (بینیه) اوغللری برله یعنی اوز اورنینه اوغلرینی
بیروب عذابندن قورتولماقنی آرزو قیلور (وصاحبته) هم اوز اورنینه خانونینی
فدا بیروب قورتولماقنی آرزو قیلور (وآخیه) دخی اوزینگ آغاسینی و اویسینی
بیروب عذابندن قورتولوی آرزو قیلور (وقضیلته الٹی ثوبه) هم آرزو قیلور
اوزی اوچون فدا بیرمه کنی شوندا این فرنداشرینی کم دنیاده اورن بیروب
ایدیلر آنلر اول کیمسه گه و آفی اوز پناهلرنده صاقلار ایدیلر یعنی نیندا این
مزیز دوستی و یاقنی بولسه ده برسینیده قزغانماس مه سینی اوزی اورنینه

(۱) یعنی اگر بر آدمی
شول فرشته لر بارغان
اورننه بارماقی بولسه
ایلی مک یلده باروب
یتار ایدی شول اورننه
فرشته لر برکونته باروب
یتارلر یا که اول کونندن
مراد قیامت کونیدر کم
کفر اهلینه ایلی مک
یل قدرلی اوزون بولور

بیروب عذابہ فالدرمانی آرزو ایلر بار مقدودی اوزینی عذابدن فوتقارماق بولور (ومن فی الارض جمیعاً) دخی بیرده بولغان کیمسه لرنی بارچه سینی اوز اورنینه فدا بیروب اوزی قورتلمانی آرزو قیلوروشونی تلازم آنلر بارچه لری منگو عذابده فالسه لر (ثم ینجیه) سوکره فوتقارسه اول اوزینی عذابدن اوز اورنینه آنلرنی بیرماکی سبیلی مشرکلر اوشبو طریقه آرزو اینارلر لکن بواش آنلرغه هیچه میسر بولماس بره اورنینه ایکنجی کشی قبول ایتمهس (کلاً) قورتولماس اول مشرک عذابدن ایته (انها) درستلکده اول نموغ عذاب (لظی) خالص وتوتونسز اوط بالقونیدر (نزاعه) صوزرغوچی وطارتوچی بولغانی حالده (للسوی) مشرکلرنک قول و آیافلرنی یا که باشلرنی تیریسنی مرویدرکه نموغ اوطینک بالقونی ایکی یوز یللق بولدن مشرکلرنی اوزینه طارنوب آور مقناطیس تیرنی طارنباقی کی (تدعوا) اوندار نموغ اوطی فصیح نل برله و اوزینه چافرور (من ادبر) شول کیمه نی کم حلقفه آرفاسینی بیردی وقبول ایتمه دی (وتولی) هم بوز دوندردی خداینک فرمانندن (وجیع) دخی جمع قیلدی دنیا مالینی (فاوعی) بس فاقچلرغه طولتوردی اول مالنی وصافلادی خدای تعالی حقینی ادا قیلما دی (ان الانسان) درستلکده آدمی (خلق) پارانلمش بولدی (هلوعاً) حر یص بولوب مال جیپاقفه هم بخیل وصاران (۱) بولوب (اذا مسه الشر) هر فایچان ایرشسه اول آدمیگه بر باوزلق فقیرک و صرخاولق کی (جزوعاً) بولدی اول صبرسز جزع و مر یاد ایتکوچی (واذا مسه الضیر) و هر فایچان ایرشسه آکا یخشیلق صحتک و بابلق کی (منوعاً) طیفوچی بولدی اول اوز نفسینی طاعتدن هم مالینی خدای بولنده نفقه قیلودن و آدمیلر بارچه سی اوشبو طریقه پارانولغانلردر (الا المصلین) مگر آنداق نوکلدر نماز اوقوغوچیلر (الذین هم علی صلاتهم) آنداین نماز اوقوغوچیلرکم آنلر نمازلری اوزره (دائمون) دائم بولغوچیلردر یعنی هیچ بر شغل آنلرنی نمازذن قالدرماس (والذین فی اموالهم) هم شول کیمه لدرکم آنلرنک ماللرنده بولغوچیلر (حق معلوم) بلنش حق زکوت و صدقه لر کی (للسائل) صدقه صوراغوچی فقیر اوچون (والمعروم) هم کشیدن صورامای طورغان محتاج و فقیر کیمه اوچون (والذین یصدقون) هم شول کیمه لدرکم اشانورلر (بیوم الدین) قیامت کونینک واقع بولماقینه (والذین هم) دخی شول کیمه لدرکم آنلر (من عذاب ربهم)

(۱) لایده منقولدرکه
هلوع قانی طاوینک
آرطنه بر جانورد هر
کون کیچکه قدر بدی
صعرا نک اوله نلرینی
آشاب بتورور هم بدی
دریانک صولرینی اچوب
بتورور کیچ بولفاچ
ایرته گه نرسه آشارمن
ایکان دیوب فایفورور
کوب حسرت چیکار
ایرته بولفاچه خداینک
حکمی برله اول
صعرا رینه اولن برله
طولار کیچکه قدر یته
آنلرنی آشاب بتورور
همیشه حالی شولدر
حق تعالی حر یصلکده
آدمنی شول جانوارغه
اوخشاندی.

پروردكارلارنىڭ عذابىدىن (مشفقون) قورققۇچىلار (ان عذاب ربهم) درستلىككە
 پروردكارلارنىڭ عذابى (غير مامون) ايمىن بولۇش توغرىسىدىكى ھىچ كىمگە خدائىڭ
 عذابىدىن ايمىن بولماق درست توغرىسى (والذین هم) دىكى شول كىمگە لىك
 آنلار (لفرو جیم حافظون) اوزلارنىڭ عورتلىرىنى صافلاغۇچىلار (الأنلی ازواجهم)
 مگر اوز خاتونلىرى اوزى صافلاماسلىرىم كىم (او ما ملكت ایمانهم) يا
 ايسە شول نىسە اوزى كىم مالك بولدى آنلارنىڭ قوللىرى يەنى ملك يېمىن بىرلە
 مالك بولغان كىمگە لىك اوزى (فانهم) بس درستلىككە اول ايرار (غير ملومین)
 ملامت ايتولمىشلىرى توغرىسى خاتونلىرىدىن هم اوز كىمگە لىك بولدىنى صافلاما لىرى
 سببى (فن ابتغى) بس هر كىم استاسە (وراء ذلك) اوشبۇدىن يەنى خاتونلىرىدىن
 هم كىمگە لىك باشقە نى استاسە تصدىق ايتىك اوچون (فاولئك) بس اول گروە
 (هم العادون) آنلار اوزغونلۇقىدىكى چىكىدىن چىققۇچىلار (والذین هم) دىكى شول
 كىمگە لىك آنلار (لامانانهم) اوزلارنىڭ امانتلىرىنى (وعهدهم) هم قىلغان عىدىلىرىنى
 (راعون) رىئايىتىنى توغرىسى (والذین هم) دىكى شول كىمگە لىك آنلار
 (بشهادتهم) اوزلارنىڭ گواھلىقلىرى بىرلە (فبأئهمون) طۇرغۇچىلار يەنى گواھلىقى
 ياشورمىشلىرى اقامت ايدارلىرى (والذین هم على صلاتهم) دىكى شول كىمگە لىك
 آنلار نمازلىرى اوزىرىنى (يحافظون) محافظىتى قىلورلىرى يەنى آدابىنى وشرطلىرىنى
 رىئايە قىلور (۱) اوقورلىرى (اولئك) اوشبۇدىن ايتولمىش صىفتلىرى بىرلە صىفتلىرى توغرىسى
 كىمگە لىك (فى جنات) جىننەتدە (مكرمون) ھۆرمەتلى وكرامىتى ايتولمىشلىرىدىن كىمگە لىك
 اجر وئوابلىرى بىرلە اوشبۇ آيت كىمگە لىك كىمگە لىك مشركلەر پىغمبىرىمىز ئالىھى السلامنىڭ
 تىكراسىنىە جىلور استىھزا و مەغرىبە ايتىدىلىرى و ايتىدىلىرى كىم كىمگە لىك اصحابى آخرىندە
 جىننەت باقىلىرىنى كرونى طمىق قىلاتورغان بولسە لىر بىزلىرىمىز شونى طمىق ايتىمىز بىز كىم
 بىزلىرىمىز دىن ئارتۇقراقتىمىز آخرىندە هم ارتق بولورمىز دىدىلىرى آيت كىمگە لىك (فقال
 الذین كفروا) بس نى نىسەدر ايمان كىلتورمىغان كىمگە لىك مشركلەرگە
 (تنبلك) سىنىڭ تىكرىككە (مطعمین) آشوغوب كىلگۇچىلار آنلار (عن الیمن)
 ايتىك باقتىن (وعن الشمال) هم سول باقتىن (عزین) گروە گروە بولور (ابطعم)
 ايا طمىق قىلورمىز و ايمىد ايتىمىز (كل امرئ منهم) هر بىر اير اول مشركلردىن
 (ان یدخل) اوزىنىڭ كىمگە لىكىنى (جنة نعيم) نعمت اياسى بولغان جىننەتگە يەنى
 اول مشركلەر ايمان كىلتورمايىنچە و ايزگۇ عمل قىلمايىنچە جىننەت كىمگە لىكى بولالارمۇ

رەببۇ آيتىڭ اولۇندە
 هم آخىرىنە نمازنى تىكرار
 دىكر ايلەمەكى نمازنىڭ
 باشقە عبادىتىلەرگە قارىغاندا
 افضل و اشرف بولماقتىنە
 دىلىدىر بعضىلر اولگى
 سىدىن مراد فرض نمازلىرى
 و صوكتىسى نفل نمازلىرى
 لىرىدە دىيورلىرى

(کَلَّا) آنداق توگلدر مشرکدر چنتکه کرمه سلر (اَنَا خَلَقْنَاهُمْ) درستلکنه بز باراندق آنلرنی (مَّا يَعْلَمُونَ) شول نرسه دن کم بلورلر آنلر اوزلری یعنی مردار بولغان منی صووندن باراندق بس آنلر اوزلرینی ایمان برله پاکله مه پنجه و خفر هم شرک نجاستلرینی کیتهمه پنجه چنتکه کروگه مستحق بولماسلر (فَلَا) بس اول مشرکدر ایتکافچه توگلدر (اَفَسْمُ) قسم یاد قبلورمن (بِرَبِّ الْمَشَارِقِ) مشرفلرنک پروردکاری برله (وَالْمَغَارِبِ) هم مغربلرنک پروردکاری برله (اَنَا لَعَادِرُونَ) درستلکنه بز قادرمز و کوچمز یتهر (عَلَىٰ اَنْ نَّبْدَلَ) شونک اوزرینه کم اَلشدرساق (خَيْرًا مِنْهُمْ) اول مشرکلردن ایز گوره کنی یعنی آنلرنی هلاک ایتوب آنلرنک اوزرینه آنلردن بخدا براق بولغان و فرمانغه اطاعت ایتکوجی بولغان خلقنی کيلتورمه ککه کوچمز یتهر (وَمَا نَعْنُ بِمَسْبُوقِينَ) هم توگلمز بز سبقت ایتولمشلر یعنی هبیج کم بزدن او طأ آلماس و حکمیز بولمای فالماس (فَنُرِيهِمْ) بس قویقل سین ای محمد علیه السلام اول مشرکلرنی و آنلردن کبچکل (بِغُرُوضٍ) ناکم کرشسونلر آنلر اوزلرینک باطللقلرینه (وَيَلْمُوهَا) هم اویناسونلر آنلر یعنی غافلک برله دنیا رطندن یوکورسونلر و مشغول بولسونلر (حَتَّىٰ يُلَاقُوا) ناکم بولوقعائلرینه چه (يَوْمَهمُ الَّذِي) شوندا این کونلرینه کم (يُوعَدُونَ) وعده ایتولورلر آنلر اول کونگه بولوقعاق برله اول کون بدر صوغشی کونیدر یا که قیامتدر بو آیتنک حکمی فتال آیتی برله منسوخدر (يَوْمَ يَغْرُجُونَ) شول کونده کم چارلر آنلر (مِنْ الْاٰجِدَاثِ) فبرلردن (سِرَاعًا) آشققانلری حاله اسرافیل علیه السلام صاری (كَانَهُمْ) ئویا که آنلر (الِي نَصَبِ) تکولمش علملر صاری (بِوَفُؤُونَ) آشوغوب بارورلر یعنی تناک کم صوغشی وقتنده طارالغان لشکرلر اوزلرینک علملرینی تکولگان کوزگاج همه لری شول علم یانینه یوکروشوب بارورلر بونلر هم شونک کبی یوکورشولر (حَاشَمَةً) نوبانچیلک ایتکوجی هم خور و ذلیل بولغانی حاله (اَبْصَارُهُمْ) آنلرنک کوزلری یعنی کوزلرینک ایلری اوزلرینی خور طوتوب باشلرینی بوبان صالوب بارورلر (تَرْمِهِمْ) ناپلار آنلرنی (ذَلَّةً) خورلق و ذلیلک (ذَلِكِ) و شبودر (الْيَوْمِ الَّذِي) آنداین کون کم (يُوعَدُونَ) وعده ایتولور بولدیلر اول مشرکدر دنیاده و قتلرنده اول کوننک واقع بولماقی برله.

﴿ ۲۹ ﴾ سوره نوح مکیه وهی نھان وعشرون آیه ﴿ ۲۸ ﴾

﴿ ۷۰ هجی سوره نوح سوره سی مکده نازلدر ۲۸ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(اِنَّا اَرْسَلْنَا نُوحًا) درستلکده بز یباردک نوح پیغمبرنی (الی قومہ) آنک فومی
 صاری کم ناییل اولادی ایدیلر (اِنْ اَنْذَرْتُ قَوْمًا) شویله دیوب کم فورقتل سین
 ای نوح اوز فومکنی عذابدن (مَنْ قَبْلَ اَنْ يَّاتِيَهُمْ) کیلمه کندن الگاری آنلرغه
 (عَذَابِ الْاَلِيمِ) رنجکوی بر عذاب کم طوفاندر یا که آخرت عذابدر (قَالَ)
 ایتدی نوح علیه السلام اوزینک قومینه (یا قوم) ای مینم قومیم (اِنِّي لَكُمْ)
 درستلکده مین سز لرگه (نذیر مبین) بر آشکارا فورقتجوی وحق دینگه
 اوندانگوچیمین هم سز لرگه ایرشدرورمین (اَنْ اَعْبُدُوا اللَّهَ) شونی کم عبادت فیلکتر
 سز خدای تعالی گه و آنی بر بلکتر (وَأَنْتَوَهُ) هم فورقتز آنک عذابندن (وَأَطِيعُونَ)
 دخی اطاعت فیلکتر و بوی صونکتر میکا (يَغْفِرْ لَكُمْ) تا کم بارلار خدای تعالی
 سز لرگه (مَنْ ذُنُوبَكُمْ) گناهلرگزدن بعضیسنی یعنی ایبان کیلنورمه کتردن
 الگاری فیلفان گناهلرگزنی بارلار (وَيُؤَخِّرَكُمْ) هم کیچکدرور سزنی یعنی
 دنیاده ترک فالدرور (الی اَجَلٍ مُّسَمًّى) آطالمنش بر مدنکه چه (اِنْ اَجَلَ اللَّهُ)
 درستلکده خدای تعالی نک تقدیر فیلفان مدتی (اِذَا جَاءَهُمْ) هر فایهان کیلسه وینسه
 (لَا يُؤَخَّرُ) کیچکدرلش بولماس و مهلت بیرلیمس (لَوْ كُنْتُمْ) اگر بولسا کتر سز
 (تَعْلَمُونَ) بلورسز مرویدر کم نوح علیه السلام قومینی توفز یوز ایلی یل دعوت
 قیلدی و آنلر جهالت و عنادلرنده دائم بولوب همیشه آتی رهنور ایدیلر تا کم
 نوح علیه السلام غایت طارلانوب آنلرنک جفالرینه طاقتسز بولدی (قَالَ) ایتدی
 حضرت نوح خدای تعالی گه نیاز قیلوب (رَبِّ) ای مینم هروردکاریم (اِنِّي دَعَوْتُ
 قَوْمِي) درستلکده مین اوندانم اوز قومیننی سینک مبادتکا (لَيْلًا وَ نَهَارًا) کیچده
 و کوندزده یعنی همیشه دعوت ایلدم (فَلَمْ يَزِدْهُمْ) بس آرتنرمادی آنلرغه (دَعَائِي)
 مینم آنلرنی اوندانم کم و دعوتیم (اَلَا فَرَارًا) مگر ایمانندن و طاعتندن فاهونیشنه
 آرتنردی یعنی مین دعوت ایتکان صابون آنلر کفر و عنادلرینی آرتنردیلر
 (وَ اِنِّي) هم درستلکده مین (كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ) هر دعوت ایتکانم زمانده آنلرنی نوید
 و هبادتک (لَتَغْفِرَ لَهُمْ) تا کم سینک بارلارماتک و مغفرت ایتمه کک اوچون آنلرغه

اگر دعوتی قبول آید سزای (جَمَلُوا) قیلدیلر آنلر (أَصَابِعِهِمْ) بارماقلرینی (فِي
أَذَانِهِمْ) قولانلرینده یعنی مینم سوزمنی ایشته س اوچون بارماقلرینی قولانلرینه
قویدیلر (وَأَسْتَفْشُوا) هم باشلرینه قاپلادیلر آنلر (ثِيَابِهِمْ) کیمولرینی تا کم
میگا کوزلری نوشمه سون اوچون (وَأَصْرُوا) دخی ثابت بولدیلر آنلر کفر
وشرکلرنده (وَأَسْتَكْبَرُوا) هم باش طارندیلر آنلر میگا ایارودن (أَسْتَكْبَرُوا)
الوغ باش طارنماق (ثُمَّ آتَىٰ) صکره درستلکه مین آنلر کفر و عنادلرنده دائم
وثابت بولسه لرده (دَعْوَتِهِمْ) دعوت ایتدم آنلرنی حق دینگه (جَهَّارًا) آشکارا (ثُمَّ
آتَىٰ) صکره درستلکه مین (أَعْلَنَتْ لَهُمْ) آشکارا قیلدم آنلرنک بعضلرینه و ققرب
تکرار اوندادم (وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ) هم باشون قیلکم دعوتی آنلرنک بعضلرینه
(أَسْرَارًا) باشون قیلماق یعنی بعضلرینی اولانده آفریننه ایتوب اوندادم یعنی
هر طریقده آنلرنی حق بولغه اوندادم (فَقَلَّتْ) بس ایتدم مین آنلرغه (أَسْتَغْفِرُوا)
یارلقاماق استه کزلیر (رَبِّكُمْ) پروردکار کزدن و کفردن توبه فیلکزلر (أَنَّهُ) درستلکه
خدای تعالی (كَانَ غَفَّارًا) بولغوچیدر یارلقاغوچی کفردن توبه ایتکانلرنک گناهلرینی
وهر ناچان سزلیر کفر و شرکدن توبه فیلسا کز (بِرُّسُلِ السَّمَاٰتِ) یبارور خدای
تعالی بغمور بولوطینی (عَلَيْكُمْ) سزلیرنک اوزر کزگه (مَدْرَارًا) طوتاش یعنی برسی
آرطندن برسینی یبارور (وَيَبْدُوهُمْ) هم مدد بیورور سزلیرگه (بِأَمْوَالِ) ماللر برله
(وَبَنِينَ) دخی اوغللر برله یعنی مال کزنی و اوغللر کزنی کوب قیلور (وَيَجْعَلُ
لَكُمْ) هم قیلور و بیورور خدای سزلیرگه (جَنَاتٍ) یشلی باقهلرینی (وَيَجْعَلُ لَكُمْ)
دخی قیلور سزلیرنک اوچون (أَنْهَارًا) صولی یلقهلرینی (مَا لَكُمْ) نی نرسه در
سزلیرگه کم سزلیر (لَا تَرْجُونَ) امید طوتماسسز یعنی طانوماسسز (لِلَّهِ وَقَارًا)
خدای تعالی نك عظمت والوغلقینی یعنی خداینك عظمتینی اعتقاد ایتمه سسز تا کم
آندن فورفور اید کز و فرمانینه خلافتق قیلماس اید کز نی سبیدر کم سز خدایین
فورقماسسز (وَقَدْ خَلَقَكُمْ) و حالانکه یاراندی خدای سزلیرنی (أَمْوَارًا) نورلی
نورلی و مختلف ایتوب خلقته هم خلقته (أَلَمْ تَرَوْا) ایا کورمه سسز موشونی کم (كَيْفَ
خَلَقَ اللَّهُ) نیچک یاراندی خدای تعالی (سَبْعَ سَمَوَاتٍ) بدی کولکرنی (طَبَاقًا)
فات فات ایتوب (وَجَعَلَ الْقَمَرَ) هم قیلدی آینی (فِيهِنَّ) اول کولکرنک برسی اچنه
(نُورًا) بر نور و یاقطیلیق (وَجَعَلَ الشَّمْسُ) دخی قیلدی فوباشنی (سَرَاجًا) بیر
اهلی اوچون چراغ و قارانغولقنی کیتارگوچی (وَاللَّهُ أَنْتَبَهُمْ) و خدای تعالی اوسردی

سزى يعنى اصلكز آدمى (مِنَ الْأَرْضِ) بيردن (نَبَاتًا) اوسدركم يعنى آناكز
 آدمى طوفراقدن ياراندى (ثُمَّ بَعَدُكُمْ فِيهَا) سوكره بيه فايئارور خدای سزلى
 بيرگه و طوفراقده اولگانكزدن صوڭ (وَيَغْرَجْكُمْ) هم چقارور سزلى ترگزوب
 فبرلكز دن (أَخْرَجًا) چقارماق حساب و جزاء اوچون (وَاللَّهُ جَلِيلٌ) هم خدای تعالى
 قىلدى (لَكُمْ الْأَرْضُ) سزنگ اوچون بيرى (بَسَاطًا) نوشه لىمى نرسه كم آناك
 اوستنده سزلى فرار قىلورسز (لَتَسْلُكُنَّ) تا كم سلوك قىلورسز و پورورسز
 (مِنْهَا) اول پيردن (سَبِيلًا فُجَاءًا) آچق و ايركن بولغوجى بوللرده نوح عليه السلام
 قومينه اوشبو نصيحتلرنى قىلغاندن صوڭ قومينك كچكلىرى و عوام خلقى بر آز
 فكرگه فالسلرده اولوغلىرى آنلرنى اغوا قىلوب ينه اولگيدن هم عناد و جفالر ينى
 آرتدرديلر (قَالَ نوح) ايتدى حضرت نوح خدای تعالى گه مناجات قىلوب (رَبِّ)
 اى مينم ربيم (انهم عصوني) درستلكده آنلر يعنى قومنگ عوامى و كچكلىرى
 عاصى بولديلر و قارشديلر ميكا (وَاتَّبَعُوا) هم ايدرديلر آنلر (مَنْ لَمْ يَزِدْ)
 شول كمسه گه كم آرتدردى آنا (مَالًا) آناك مالى (وَوَلَّيْتَهُم بِالْأَسْرَارِ)
 مگر زيان و خسراننى آرتدردى يعنى مينم فرمانيه ابارمه يوب اوزلر ينگ اولوغلر ينه
 و بايلىق برله مغرور بولغانلر ينه ايدرديلر (وَمَكْرُوا) هم مكر قىلديلر قومنگ
 اولوغلىرى (مَكْرًا كَبِيرًا) اولوغ بولغوجى مكرنى يعنى مكر و حيله برله
 آلدالاب عوام خلقينى اوزلر ينه ايدرديلر (وَقَالُوا) هم ايتديلر قومنگ اولوغلىرى
 كچكلىرى ينه (لَا تَدْرِنَ) قويا كز (الْهَنَكُمْ) اوز معبودلر كزگه طابونونى (وَلَا تَدْرِنَ)
 هم قويمه كز سز (وَدَا) و داسلى پوتقه طابونونى اول و دادمى صورتنده باصالغان
 بر پوط ايدى (وَلَا يَفُوتُ) دخی پغوشكه عبادت قىلونى قويمه كز پغوث بر پوط ايدى
 آرسلان صورتنده (وَيَعُوقُ) هم يعوقنى قويمه كز كم آط صورتنده باصالمش بر
 پوطلر (وَنَسْرًا) دخی نسرگه طابونونى قويمه كز نسر هم بر پوطنگ اسبير آدم
 عليه السلام زمانندن نوح عليه السلام زمانينه قدر بولغان پوتقه طابونوچيلر
 اوشبو بش پوتنى بيك اولغلاب آنلرغه طابونورلر ايدى طوفانندن صوڭ ايليسى
 اول پونلرنى بير آستندن چقاروب عرب مشركلىرى آراسينه كىلتوردى بش
 پوتنى عربنگ بش قىيلسى اختيار قىلوب هر قىيله برار پوتقه طابونديلر القصة
 نوح عليه السلام بيه مناجات قىلوب ايتدى (وَقَدْ أَضَلُّوا) و تحقيق آزدرديلر
 قومنگ اولوغلىرى اوشبو پونلر برله (كثيْرًا) كوب كشىلرنى (وَلَا تَزِدُ الظَّالِمِينَ)

وآرتدر ماغل سین ظلمتی ایتکوچیلرگه (الَّا ضَلَّالًا) مگر هلاکک و عذابنی آرتدرغل
 (مَّا خَطِيئَاتُهُمْ) اوزلرینک گناهلری سیندن نوح قومی (أَغْرَقُوا) غرق ایتولش
 بولدیلر طوفانغه (فَادْخُلُوا نَارًا) بس کزگولمش بولدیلر آنلر اوطغه یعنی
 قیرلرنده اوط عذابینه مبتلا بولدیلر (فَلَمَّ يَجِدُوا) بس طاپادایلر آنلر (لَهُمْ)
 اوزلری اوچون (مَنْ دُونِ اللَّهِ) خدای تعالی گه باشقه دن (أَنْصَارًا) یاردم ایتکوچیلرنی
 یعنی اول معبود ایتوب طوتقان پوتلری آنلرغه هیچ یاردم ایتمه دی و آنلرنی
 عذابدن فوتقارمه دی (وَقَالَ نُوحٌ) وایتدی نوح علیه السلام خدای تعالی گه
 مناجات فیلوب (رَبِّ لَاتَنْزِرْ) ای مینم ربیم سین فویماغل و قالدر ماغل (عَلَى الْأَرْضِ)
 بیر بوزنده (مِنَ الْكَافِرِينَ) ایمان کیتلورمه گان کسه لردن (دِيَارًا) هیچ بر دور
 ایتکوچینی یعنی کفر اهلندن بر کسه نی قالدر ماغل همه لرینی هلاک ایتکل
 (أَنْتَ) درستلکده سین ای مینم ربیم (أَنْ تَذَرَهُمْ) اگتر ترک فالدر ساک آنلرنی
 (يَضِلُّوا) آز درورلر آنلر (عِبَادِكَ) سینک بندلرکنی (وَلَا يَلِدُوا) هم طوغدر ماسلر
 آنلر (الَّا فَاجِرًا كَفَّارًا) مگر شکرانه سز بولغوجی فسق و فجور ایتکوچی کسه نیگنه
 طوغدرورلر یعنی آنلردن طوغان بالالر هم اوسوب بتکچ آنلرنک اوزلری کی
 مشرک و فاسق بولورلر (رَبِّ اغْفِرْ لِي) ای مینم پرورد کارم بارلقاغل سین مینی
 (وَأَلُو الدِّينِ) هم مینم آنامنی و آنامنی بارلقاغل (وَلَمَّا دَخَلْ بَيْتِي) دخی شول
 کسه نی بارلقاغل کم کردی اول مینم ایومگه با که کیمه گه کردی (مُؤْمِنًا) ایمان
 کیتلورگوجی بولغانی حالده (وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ) هم بارلقاغل سین مؤمن
 ایرلرنی و مؤمنه خاتونلرنی کم براد محمد علیه السلام ایتلریدر دیمشلر (وَلَا تَزِدِ
 الظَّالِمِينَ) دخی آرتدر ماغل سین ظلم ایتکوچیلرگه یعنی مشرک لرگه (الَّا تَبَارًا)
 مگر هلاکتنی و فاطی عذابنی آرتدرغل.

سورة الجن مكية وهى ثمان وعشرون آية ﴿

﴿ ۷۱ جزی سورہ جن سورہ سی مکده نازلدر ۲۸ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موندن مقدم ذکر ایتولمش ایدی کم بریلردن بر جماعت بطن نخله دیگان
 بیرده بیخبرمز علیه السلام حضورینه کیابوب ایمان کیتلورگانلر هم قرآن طکلاغانلر
 ایدی اول پریلر اوزلرینک قوم و قبیللری یاننه قایتوب محمد علیه السلام حقند

هم قرآن طوغریسندہ مدحلهب کوب سوزلر سویله دیلر حق تعالی اوشبو سورده
 آندن خبر بیروب بیوردی (فَلْ اِیْتِکَل سَیْنِ اِی مُحَمَّد عَلَیْهِ السَّلَام (اَوْسَى اِلَی) وَحِی
 ایتولمش بولدی مِکَا (اَنَّهُ اَسْمَع) شولکم ایشندیلر و طکلا دیلر قرآنی بطن
 نظهده (نَفَر) بر گروہ (مَنْ اَلْحِن) جن طائفه سندن نفر دیوب اوج برله اون
 آراسینه ایتولور بس اول قرآن طکلاغان پر یلر اوچدن آرتق واوندن کم
 بولورلر (فَقَالُوا) بس ایتدیلر اول پر یلر اوز قوملری آراسینه نایبتقاج ای
 بز نك قومز (اَنَا سَمَعْنَا) درستلکده بز ایشندک (قَرَأْنَا عَجَبًا) بر عجب قرآنی
 یعنی شوندا بن کلامنی ایشندک کم آدمی ایتکان سوزگه هبعده اوخشاماس
 (بِیَدَی) کوندرور اول قرآن (اِلَی الْاُشْد) صواب و طوغریلق صاری
 (فَاَمَّا بَهِ) بس ایمان کیلتوردک بز اول قرآغه (وَلَنْ نَشْرَکَ) وهر گیز شرک
 کیلتور ماسمز بز (بِرَبَّنَا) پروردکارمزگه یعنی خدایغه شریک ایتوب تونماسمز
 (اَحَدًا) هبعج برا گونی (وَ اَنَّهُ تَعَالَى) و درستلکده اول کم بیوک و اولوغدر
 (جَدْرَبْنَا) پروردکارمز نك ملک یاکه منزهدر آنک عظمتنی بارچه عیب و نقصاندن
 (مَا اَنْتُمْ) تونمادی اول (صَاحِبَةٌ) بر خانوننی تئاک کم بنی ملیح قبیللری گمان
 قیلورلر (وَلَا وُلْدًا) دخی تونمادی اول هبعج بز بالانی تئاک کم یهود و نصاریخلقی
 اعتقاد قیلورلر (وَ اَنَّهُ کَانَ یَقُولُ) هم درستلکده شأن بودر کم ایتور بولدی
 (سَفِیْهًا) بز لر نك احمق و نادانمز یعنی ابلیس ایتدی (عَلَى اللّٰهِ) الله تعالی اوزره
 (شَطَطًا) حقلقندن یراق بولغان او پیاوسز یعنی حد اینک خانونی و بالاسی باردر
 دیدی (وَ اَنَا ظَنَّنَا) دخی درستلکده بز گمان قیلدی (اِنَّ لَنْ نَقُولَ الْاَنْسُ) شویله
 دیوب کم هر گز ایتمه سلر آدمیلر (وَ اَلْحِن) هم پر یلر (عَلَى اللّٰهِ) الله تعالی اوزره
 (کَذِبًا) بالغاننی یعنی خدای تعالی نوغروسند هبعج کم یالغان ایتمهس دیوب
 گمان ایتندک شول سببلی سفیهمز یعنی ابلیس ایتکان سوزگه اشانوب یوردک ایتدی
 قرآنی ایشنکچ بلدک کم آنک سوزلری یالغان ایکان (وَ اَنَّهُ کَانَ) هم درستلکده کم
 بولدی (رَجَالَ) ایرلر (مَنْ الْاَنْسُ) آدمیلردن بعضی پیرلرده (یَعُوذُونَ) صغور
 بولدیلر (بِرَجَالٍ مِنْ اَلْحِن) جنلردن بولفوجی ایرلرگه یعنی عرب مشرکلرینک
 عادتلری شول ایدی کم هر قایچان بر فورقنهلری بیرگه کیلسه لر ایتور ایدیلر اوشبو
 وادی ده گی پر یلر نك شرنندن آنلر نك سیدلرینه صغور من اول مینی صافلاسون
 هم شول سوزنی ایتمهک برله کشی پر یلر شرنندن سلامت قالور دیوب اعتقاد

فیلورلر ایدی (فَرَادُوْمُمْ) بس آرندردیلر آدمیلر پریلرگه اوشبو صغنافلری
 سبیلی (رَهَقًا) تکبر لکنی و باش طارتونی یعنی پریلر آدمیلردن مذکور سوزنی
 ایشتکاج آدمیلر بزدن قورفالر و بزگه صغنالر دیوب اولوغلاندیلر و تکبر لک
 ایتدیلر (وَأَنَّهُمْ) دخی درستلکده کم اول آدمیلر (ظَنُّوا) گمان قیلدیلر یعنی
 مشرکلر گمان قیلدیلر آدمیلردن (كَمَا ظَنَنْتُمْ) تئاک کم سر لر گمان ایتدگزر ای
 پریلر (أَن لَّنْ يَمِثَّ اللَّهُ) شویله دیوب کم فوبارماس خدای تعالی و ترگرماس
 (أَحَدًا) هیچ براگونی اولگانین صوگ حساب و جزا اوچون (وَأَنَا) هم
 درستلکده بزلر (لَمَسْنَا السَّمَاءَ) مس قیلدق کوکنی یعنی فرشتهلر سوزینی
 طکلماق اوچون بوقاری منک و کوکنک اچینه کرمه کچی بولدق (فَوَجَدْنَاهَا)
 بس طابدق بز کوکنی (مَلَّتْ) طولترلمش (حَرَسًا شَدِيدًا) قوئی و کوچلی بولغوچی
 صاقیلر بره فرشتهلر برله طولترلمش کم آنلر پریلرنی کوککه چقاندن طیارلر
 (وَشَهِيًّا) هم طولترلمش یا طرغوچی بولزلر برله کم شیطانلرغه آطولورلر
 (وَأَنَا كَمَا تَعَدُّ) هم درستلکده بزلر اولتورور بولدق (مِنْهَا) اول کوکن
 (مُقَاعِدَ) اولتورا تورغان اورنلرغه (لِلسَّمْعِ) کوکده گی خبرلرنی ایشتمک اوچون
 یعنی محمد علیه السلامک مبعوث بولمافندن الگاری کوککه چسوب طکلاب
 اولتورور ایدک (فَمَنْ يَسْمَعِ الْآنَ) بس جنلردن کم طکلار و ایشتمه کنی استهر
 اوشبو وقتده (يَعْدِلُهُ) طابار اول اوزی اوچون (شَهَابًا رَّصَدًا) آتی باندرماق
 اوچون حاضر بولوب تورغوچی بولدننی و او طکسه کینی (وَأَنَّا لَنَذَرِي) هم درستلکده
 بز جن طائفه سی بله سمز (أَشْرَ) ایا یاوزلق و یمانلقمو (أُرِيدُ) اراده ایتولمش
 بولغاندر و تقدیر قیلنغاندر (بِمَنْ فِي الْأَرْضِ) بیرده کی کمسه لرگه یعنی آدمیلرگه
 (أَمْ أَرَادْتُمْ) یا ایسه اراده قیلغان و تله گان درمو آنلرغه (رَبِّهِمْ) آنلرنک
 پروردکاری (رَشَدًا) خیر و صلاحنی یعنی خدای نی نرسه تقدیر ایتکانبنی
 و کیله چکده گی اشلرنی بزلر بله سمز تته کم آدمیلر بله سلر (وَأَنَا) دخی
 درستلکده بزلر (مِنَّا الصَّالِعُونَ) بزنگ جنسزدن باردر ایدگولر متقیلر (وَمِنَّا)
 هم بزلردن باردر (دُونَ ذَلِكَ) اوشبودن توبانرک بولغوچیلر یعنی اورطادرجه ده
 گیلر (كُنَّا) بزلر بولدق (طَرَأْتِي نَدَاً) مختلف و توری توری بوللر و منجهلر
 ایلرلی (وَأَنَا ظَنُّنَا) دخی درستلکده بز گمان ایتدک یعنی بلدک (أَن لَّنْ نَعْبُرَ
 اللَّهُ) شویله دیوب کم عاجز قیلا آلماسمز بز خدای تعالی نی هر اورننه بولساقنه (فِي الْأَرْضِ)

بیرده یعنی خدای بزرگه بر اش قیلونی نلہسه البتہ قیلور (وَلَنْ نَعْبُدَهُ هُم
 عاجز قیلا آلباسمز آنی (هَرَبًا) بیرنک چیتلرینه فاجہاق برلہ یعنی بر اورندہ
 تورب ہم عاجز قیلا آلباسمز فاجوب کینو برلہ ہم عاجز ایته آلباسمز (وَأَنَا)
 ودرستلکده بز (لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدَى) ایشتکانمز زمانده ہدایتکہ سبب بولغان
 قرآنی (أَمَّا بِي) ایمان کیتوردک ہم اشاندی آکا (فَمَنْ يُؤْمِنُ بِرَبِّهِ) بس
 هرگم ایمان کیتورسه پروردکارینہ (فَلَا يُغْنِي) بس فورقباس اول کسمہ
 (بَغْسًا) جزآنک نقصانندن یعنی آکا اجر کامل بیرلور (وَلَا رَهَقًا) دخی فورقباس
 خور بولودن یعنی ہیچده خور بولماس (وَأَنَا) ہم درستلکده بز (مِنَّا الْمُسْلِمُونَ)
 بز لردن باردر مسلمانلر ومحمد عدہ السلامفہ ایمان کیتورگانلر (وَمِنَّا الْقَاسِطُونَ)
 ہم بز لردن باردر اوز نفسلرینہ ظلم ایتمکوچیلر کفر وشرک لری سببلی (فَمَنْ أَسْلَمَ)
 بس هرکم بوی صونسه خداینگ فرمانینہ (فَأُولَئِكَ) بس اول گروه (تَعَرَّوْا) فصد
 قیلدیلر ویونالدیلر (رَشَدًا) توغری بولغہ (وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ) وائا اوزلرینہ
 ظلم ایتمکوچیلر وایمان کیتورمہ گانلر (فَكَانُوا) بس بولورلر آنلر آخرنده
 (لِجَهَنَّمَ) تموغ اوطنینہ (حَطَبًا) او طون کم آنلر برلہ تموغنی یاندرورلر (وَأَنْ لَّوِ
 اسْتَقَامُوا) دخی وحی ای تولدی میکا شولکم اگر استقامت ایلسہلر مکہ اہلی
 (عَلَى الطَّرِيقَةِ) توغری یول اوزرنده یعنی ایمان کیتورسہلر (لَأَسْقِيَنَّهُمْ) البتہ
 صوغارورمز آنلرنی وآنلرغہ بیرورمز (مَاءً غَدَقًا) کوب صونی یعنی قططقی
 و آہلقنی آنلردن کینارورمز ویغور یاغدرورمز ہم معشیتلرینی کیگ قیلورمز
 (لِنَقْتَنَّهُمْ فِيهِ) تاکم صنمانمز اوچون آنلرنی اول معشیت وترکلکده کم
 نعمننگ شکرانہ سینی نیچک ادا قیلورلر (وَمَنْ يَعْزُضْ) وهرکم اعراض
 قیلسه (عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ) پروردکارینی یاد قیلودن وشکرانہ ایتماسہ (یسلکہ)
 کرگزور خدای تعالی آنی (عَذَابًا صَعَدًا) فاطمی بولغوچی عذابہ کم آندہ ہیچ
 رحمت بولماس (وَأَنَّ السَّاجِدَ لِلَّهِ) ودخی میکا وحی ای تولدی شویله دیوب کم
 مسجدر خدای تعالی گہ مخصوصدر (فَلَا تَدْعُوا) بس اوندمہ گز وعبادت
 ایتمہ گز (مَعَ اللَّهِ) الله تعالی برلہ (أَعْدًا) ہیچ بروگہ بوآورنہ مسجدردن مراد
 بیر یوزینک بارچہ سیدر یعنی ہیچ بیرده خدایین باشقہفہ عبادت قیلما گز (وَأَنَّهُ)
 ودرستلکده کم (لَمَّا قَامَ) تورغانی زمانده (عَبَدَ اللَّهَ) خداینگ بندہ سی یعنی محمد
 علیہ السلام بطن غلده (يَدْعُوهُ) دعا قیلور خدای تعالی گہ ونماز اوقور ہم

پريلىر آنك قرآن اوفوغاينى ايشنورلر شول وقتده (كادوا يَكُونُونَ) يقين
 ايديلركم بولسهر اول پريلىر (عَلَيْهِ) محمد عليه السلام اوزرينه (لَبَدًا)
 سيكر گوجيلر غايت شوقلرندن (قُلْ) ايتكل سين اي محمد عليه السلام مشركلرگه
 (أَنَّمَا أَدْعُوا) موندن باشقه توگلدركم مين اوندهرمن وعبادت فيلورمن (رَبِّي)
 اوزمنك پروردكارمغه (وَلَا أُشْرِكُ بِهِ) هم شريك ايتوب نوتباسمن آتما (أَحَدًا)
 هيچ برهونى (قُلْ) ايتكل سين (أَنِّي لَا أَمْلِكُ) درستلكته مين مالك بولماسمن وفادر
 توگلمن (لَكُمْ) سزنگ اوچون (ضَرًّا) بر ضررى كپتهر وگه (وَلَا رَشَدًا) دعى
 فادر توگلمن بر خير وصلاحنى كپلتورمه كگه بلكه همه اش خدايدندر مين
 بر عاجز بندهمن (قُلْ) ايتكل سين ينه (أَنِّي) درستلكده مين (لَنْ يَجِيرَنِي) اوز
 پناهينه آلماس وصالماس مينى (مِنَ اللَّهِ) خداينك عذابندن (أَحَدٌ) هيچ بر كسه
 يعنى اكر خداى تعالى مينى عذاب ايتبه كنى ناسه هيچ كم مينى آنك عذابندن
 فوتقارا آلماس (وَلَنْ أَجِدَ) هم مين طاباسمن هرگيز (مِنْ دُونِهِ) اول خداى
 تعالى دن باشقه (مُتَعَدًّا) بر صغناچق اورننى (الْأَبْلَاغًا مِنَ اللَّهِ) لكن مين ايرشدرمهك
 ايرشدرورمن سزلكرگه خداى تعالى فاشندن (وَرِسَالَاتِهِ) هم آنك پيغاملرينى
 و ايتكان وحى وفرمانلرينى سزلكرگه كپلتورورمن (وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ) وهر كم عاصى
 بولسه وقارشسه خداينك فرمانينه (وَرِسُولَهُ) هم قارشسه آنك رسولينك فرمانينه
 (فَأَن لَّهُ) بس درستلكده اول كسه گه بولغوجيدر (نَارَ جَهَنَّمَ) توغ اولى
 آخرتده (خَالِدِينَ فِيهَا) منگو فالغوجيلر بولغانلرى حالده اول اولده (أَبَدًا)
 هميشه و اوشبو دنياده مشركلر سيني ضعيف و عاجز كورورلر وسببكا اطاعت
 ايتمهسلر (حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا) تاكم هر قاچان كورسهلر اول مشركلر (مَأْبُوعُونَ)
 شول نرسهنى كم وعده ايتولمش بولورلر آنلر اول نرسه برله يعنى آخرتنى
 كورسهلر (فَسَيَعْلَمُونَ) بس تيزدر كم بلورلر آنلر وعده ايتولمش عذابنى
 كورگاج (مِنَ الضَّعْفِ) كم ضعيفره كدر (نَاصِرًا) ياردم بيرگوجى جهنندن (وَأَقْلَبُ
 عَدَدًا) هم كم آزاراندر عدد و صان بوزندن يعنى كم كوچلى و كم ضعيف ايدكى
 شول وقتده معلوم بولور مشركلر بو آيتنى ايشتكاج ايتديلر بو وعده ايتولمش
 نرسه قاچان بولور آيت كيلدى كم (قُلْ) ايتكل سين اي محمد عليه السلام آنلره
 (أَن أَدْرِي) مين بلهاسمن (أَقْرَبُ) ايا يقيندرمو (مَا تُوَعَّدُونَ) شول نرسه كم

سزلىر وعدە ايتلورسز آنك برله يعنى سزلىر گه كېلەك عذاب يقيندرو (أم يجعل له) يا ايسه مقرر قىلغاندرو آنك اوچون (ربى) مينىم رېم (أمدا) بر اوزاق زماننى يعنى كېلمە كى يراندرمو مېن بېلمەسەن (عالم الغيب) اول خدای تعالى در غيب وياشرن اشلىرى بلگوجى (فلا يظهر) بس آشكاره قىلماس و مطلع ايلەمەس (على غيبه) اوزن عليينه مخصوص بولغان غيب وياشرن اشكە (أحدًا) مېچ برونى (الآن ارتضى) مگر شول كەسەنى گنە كم راضى بولدى آندىن و آنى مقبول ايتدى (من رسول) اوزىنىڭ رسولندن يعنى اگر اوزى تەلسە اوزىنىڭ پېغمبىرېنە غيب علينىڭ بعضىنى بىلدورور تاكم اول اش پېغمبىرنىڭ معجزەسى بولور (فانه) بس درستلكت اول (يسلك) كرگوزور خدای تعالى يعنى قىلور (من بين يديه) اول مقبول بولغوجى رسولنىڭ آلدندىن (ومن خلفه) هم آرطندىن (رصدًا) صاققىلارنى فرستەلردىن تاكم اول رسولنى هر بر آقتىن صاققىلارلى (ليعلم) تاكم بلسون اوچون اول رسول (آنقد ابلقوا) شونى كم تھقىق ايرشدردىلر وحى كىلتورگوجى فرستەلر (رسالات ربهم) پروردكارلىرىنىڭ پېەرگان وحى و فرمانلىرىنى مېچ بر اوزگارتماينچە (وأحاط) هم احاطە قىلغاندر خدای تعالى نىڭ على (بما لديهم) اول فرستەلرنىڭ قاشندە بولغان نرسەلرنى (وأحصى كل شيء) دخى صايدى خدای تعالى بارچە نرسەنى (عدداً) عدد و صان بوزنىن يعنى مخلوقاتدىن مېچ بر نرسەنىڭ حسابى و صانى آڭسا بەشرن نوڭلىر بارچەسىنى بلور.

﴿ ۷۲ نېجى سورة المزمل مكية وحى عشرون آية ﴾

﴿ ۷۲ نېجى سورة مزمل سورەسى مەككە نازللىر ۲۰ آيتلىر ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مرویدرکه رسول اکرم صلى الله عليه وسلم حضرتى باڭا پېغمبىرنىڭ كېلگان و قتلردە برکلىم برله اوزىنى تمام چولغاب و اورنوب نماز اوقور ايدى حق تعالى بيوردى كم (يا أيها المزمل) اى اوزىنى پالاس و جايمە برله چولغانغوجى و اورنكوجى پېغمبىر ياكە اى پېغمبىرنىڭ يوگىنى يوكلەگوجى (تم الليل) نورغل كېچەدە يعنى اوياغ توروب نماز اوقوغل (الأقربلاً) مگر كېچەنىڭ بر آرنەغنى اسلامنىڭ ابتداسندە كېچە اوياغ نورماق فرض ايدى لکن مقدارندە كشى

اختیارلی ایدی اوج نورلی مقدارنڭ فایوسینی اختیار فیلسهده درست ایدی
 اول اوج مقدار اوڭبولردرکم بیورور (نصفه) کچهنڭ یارطیسینی اویاغ
 توروب عبادت برله اوتکارگل (اوانقس منه قیللا) یا ایسه کیمونکل یارطی
 کچهندن بر آزغنه یعنی کچهنڭ یارطیسندن آزاغینی اوج اولوشندن بر اولوشینی
 عبادت برله اوتکارگل (اوزد علییه) یا ایسه آرتدرغل کچهنڭ یارطیسی
 اوزرینه یعنی یارطیسندن کوبره گینی اویاغ تورغل کم کچهنڭ اوج اولوشندن
 ایکی اولوشی بولور (ورتل القرآن) هم نانی برله وکلمه لرینی آیروب آچق
 قیلوب اوفوغل فرآنی وآنڭ حرفلرینی روشن اینکل (ترتیبلاً) روشن اینتک
 شویله کم ایشتکوجی کشی حرفلرینی صانی آلورلق بولسون (انا) درستلکه بهز
 (سئل علیک) تیزدرکم وحی قیلورمز وایندورومز سیگا (تولاً قیللاً)
 آغر بولغوجی سوزنی یعنی آغر وچیتن تکلیفلرنی مشتمل بولغان کلامنی
 وامر ونهی هم شریعت حکملرینی (ان ناشئة اللیل) درستلکه کچهنڭ
 طاعنی (هی اشد و طئاً) اول قاطیرا قدر رنج وکلفت هم چیتنلک یوزندن زیراکه
 اویقوسرلق نفسکه بیک آغر اشد (واقوم قیللاً) هم طوغیرا قدر مقال و سوز
 یوزندن یعنی کیچ برله فرآن اوفوماق صوابرا قدر کم کشینڭ کوڭلی فارغ
 بولور نشویش بولماس شول جهندن نلی کوڭلینه موافق بولور نلی برله اوفور
 وکوڭلی برله معناسینی فکرلر (ان لک) درستلکه سیگا بولغوجیدر ای
 عید علیه السلام (فی النهار) کوندزده (سبعاً طویلاً) اوزون یعنی کوب شغل کم
 خلقنڭ اشلرنه نصر ایله همک و دعوت اینتهک برله مشغول بولورسن بس کیچ
 برله شغلنن فارغ و طنج بولغان حالکته نهجینی ادا قیلغل وضدایفه عبادت اینکل
 (واذکر اسم ربک) هم یاد اینکل پروردکارنڭ اسمینی (وتبتل الیه) هم
 خلقنن کیسولگل و یونه لگل خدای تعالی صاری (تبتیلاً) کامل کیسولمهک یعنی
 خدایدن باشقه نڭ فکرینی کوڭلنڭن چقارغل (ربّ المشرق والمغرب) مشرفنڭ
 هم مغربنڭ پروردکاریدر اول خدای تعالی (لا اله الا هو) یوقدر هیچ عبادتکه
 مستحق معبود مگر اولفندهر (فاقتنه) بس نوتقل سین آنی (وکبلاً) اوزنڭنڭ
 اشلرکنی نوزگوجی و باشقارغوجی اینوب (واصبر) هم صبر قیلغل و جداغل سین
 (علی ما یقولون) شول نرسه اوزرینه کم اینورلر اول مشرکلر عناد وجهالترلی
 برله (واجرهم) دخی کیسولگل سین آنلردن و آیرلغل (مجرأ جیبلاً) کورکام

كېسواھەك بىرلە يەنى آنلردن انتقام آلو سدندە بولماغل ومېشە آنلرنى نصيحت
 ايتكل (وَذَرْنِي) دىق قويغل سين مېنى (وَالْمُكَذِّبِينَ) يالغانغە توتقوچىلر بىرلە
 (أُولَى النَّعْمَةِ) دولت اېلەرى بولغۇچى مكدبىلر بىرلە يەنى قرېش مشركلرىنىڭ
 اولوغلىرى وبابىلرنىڭ اشلىرىنى سېن مېڭا تابىشرغل آنلز اوچون بورچولماغل
 (وَمَهْلَهُمْ) ۳۴ مەھلت بېرىڭل آنلرغە (قَلِيلًا) بىر آزغە مدت يەنى بىر آزغە صبر
 قىلۇب نورغل تاكم نېز زمانە مېن آنلرنىڭ جزالرىنى بېرور من كم بىر صوغىشە
 آنلر ملاك بولۇرلر (أَنْ لَّدَيْنَا) درىستلىككە بىزنىڭ قاشىزىدە باردىر آخىرنىدە مشركلر
 اوچون (أَنْكَلًا) بوغولۇر كم مشركلر آنىڭ بىرلە بوغولانمىش بولۇرلر (وَجَعِيمًا)
 مە تىوغل اوپلى كم اول اولغە بانارلر (وَطَعَامًا ذَافِصَةً) دىق غىصە اېھسى طەام يەنى
 بوغازدىن اوتمايىچە طغولۇب قالا طورغان طەام كم زىنوم يېشىدىر (وَعَذَابًا أَلِيمًا)
 مە باردىر آخىرنىدە مشركلر اوچون رېھتىكۇچى عذاب واوشىبو نرسەلر بولۇر (يَوْمَ
 تَرْجَفُ الْأَرْضُ) شول كۈننە كم اضطراب قىلۇر وىلىكنور بېر (وَالْجِبَالُ) مە طاولۇر
 (وَكَاثُ الْجِبَالِ) دىق اورلۇرلر طاولۇر هولقدىر اولوغلىرى بولە (كُتَيْبًا مَهِيلاً)
 صاچولمىش قوم توبەلرى بولۇب يەنى اول كۈننىڭ ھېيتىدىن طاولۇر تمام تىولۇب
 نەم كېى بولۇرلر (أَنَا أَرْسَلْنَا) درىستلىككە بىز بىباردىك (الْبِكْرُ) سىزنىڭ سارى
 اى مەكە اھلى (رَسُولًا) بېرىمىز بىرىنى يەنى مەھد عليه السلامنى (فَاهَمَدًا عَلَيْكُمْ)
 گواھ بولغۇچى بېشىمىزنى سىزنىڭ اوزرگىزگە يەنى دىھوننى قىبول پا كە انكار
 اېنمەكگىزگە اول بېشىمىز گواھ بولۇر (كَمَا أَرْسَلْنَا) تىناك كم بىباردىك بىز (إِلَى
 فِرْعَوْنَ) فرعون سارى (رَسُولًا) بىر رسولنى يەنى موسى عليه السلامنى (فَعَصَى
 فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ) بىس عاصى بولدى و قارشىدى فرعون اول رسولگە (فَأَخَذْنَاهُ)
 بىس طوندىق بىز اول فرعوننى (أَخَذًا وَبَيْلًا) قاطى طونماق يەنى درياغە غرقى
 قىلۇب آندىن اولغە كىرگىزدىك (فَكَيْفَ تَتَّقُونَ) بىس نېچك صانلارسىز اى مشركلر
 اوز نفسلرگىزنى (أَنْ كَفَرْتُمْ) ا گر ايمان كىلتورمەسە گىز وكفرىدە ثابت بولسە گىزسىز
 (يَوْمًا) شول كۈننىڭ عذابىدىن كم (يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ) قىلۇر اول كۈننىڭ قورقوسى
 ھېيتى ياشى بالالرنى (شَيْبًا) قارلار يەنى قىيامت هولغىدىن اول كۈننىڭ قاپغۇ
 وھىستىدىن باشلرنىڭ ساھلرى آغاروب قارلار كېى بولۇرلر (السَّمَاءُ مُنْفَطِرٌ بِهِ)
 كوكك پارلغۇچى بولۇر اول كۈننىڭ قاطىلغىنى ھېيتى سېبىلى (كُلُّ وَعْدَةٍ) بولدى
 خدای تعالىنىڭ وعدىسى (مَفْعُولًا) قىلىنىش يەنى اول قىيامت كۈنى البتە واقع

بولاچق وکیلچکدر (اِنَّ مِنْهُ) درستلکده اوشبو آیتلر (تَذَكْرَةٌ) بر اوگوت
 وعبرتدر (فَمَنْ شَاءَ) بس هر کم تلهسه (اَنْتُمْ) طونار (اِلَى رَبِّهِ) پروردکاری
 صاری (سَبِيلاً) بر یولنی یعنی اوشبو نصیحتلر برله و عطل نوب طوغری بولغه
 کونلور مرویدرکه قم اللیل الا فلیلا آیینی نازل بولغاچ پیغمبرمز علیه السلام
 کیچهلر عبادتکه طورور ایدیلر لکن ذکر ایتولمش مقدارلر کامل رعایه
 ایتولمهس دیوب فورقوب کیچهلر هیجده یاتماینچه ایرته بولغاچه عبادت و نماز
 برله اونکارور ایدی حتی مبارک آیافلری ششوب اویقوسزلقدن تنی ضعیفلندی
 بر یلدن صوڤ حق تعالی اوشبو آغر اشنی مؤمنلردن کوناردی و بیوردی کم
 (اِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ) درستلکده سینک ربک بلور (اَنَّكَ تَقُومُ) شونی کم سین
 طورورسن نماز اوقومق اوچون (اَدْنَى) آزانده (مَنْ ثَلَاثِي اللَّيْلِ) کیچهنک
 ایکی ثلثندن (وَنِصْفَهُ) هم عبادت برله اونکارورسک کیچهنک یارطیسنی (وَثُلَاثَهُ)
 دخی اوچین برینی (وَطَائِفَهُ) هم کیچهلر اویاغ طورورلر بر گروه اوشبو روشجه
 (مِنَ اللَّيْلِ مَعَكَ) سینک برله بولغان کمسلردن یعنی صحابهلر هم شول طریقه
 اویاغ طورورلر (وَاللَّهُ يَقْدِرُ اللَّيْلَ) و خدای تعالی تقدیر قیلور کیچهنی (وَالنَّهَارَ)
 هم کوندزنی یعنی کیچه و کوندز ساعتلرینک مقدارلرینی بلور (عِلْمٌ) بلدی
 خدای تعالی (اِنَّ لَنْ نَعْصُوهُ) شونی کم احصا قیلا آلماسسز و سؤلر طاقت
 کیلتورمهسسز کیچهنک ساعتلرینی تقدیر ایتیک هم وقتلرینی حفظ ایلر مه ککه
 (قِتَابَ عَلَيْنَا) بس قایدی خدای تعالی سز لرگه تخفیف و یکلایتمک برله یعنی
 کیچه اویاغ طورواقنی ساقط ایتدی و فویاتغه رخصت بیردی (فَاتْرُؤْا) بس
 اوفکنسز (مَا تَسْرَرُ) شول نرسه نی کم یکل بولدی (مِنَ الْقُرْآنِ) قرآنن یعنی
 کیچهلرده اوزکنزگه آسان و یکل بولغان قدر عبادت قبلکنز (عِلْمٌ) بلدی خدای
 (اَنْ سَبَّحُوْنَ) شونی کم بولور (مِنْكُمْ) سزلردن (مَرْضَى) صرغاو کیشیلر (وَاخْرُونَ)
 هم ایکنهی کمسلر کم (يَضْرَبُونَ) یورورلر و سفر قیلورلر (فِي الْاَرْضِ) بیرده
 (يَتَّبِعُونَ) استارلر آنلر سفر قیلماق برله (مَنْ فَضَّلَ اللَّهُ) خدای تعالی ننگ فضلندن یعنی
 کسب و تجارت برله چیت پیرلرگه سفر قیلورلر و مسافر بولورلر (وَاخْرُونَ) دخی بولور
 سزلردن باشقه کمسلر کم (يَقَاتِلُونَ) صوغش قیلورلر (فِي سَبِيلِ اللَّهِ) خدای تعالی بولنه
 یعنی اوچ نورلی کمسلرگه صرغاوغه و مسافرگه هم صوغش قیلغوچیلرغه کیچهلر
 اویاغ طورب عبادت قیلماق هم مقدارلرینی ضبط ایتیک بیک آغر و چیتندر شول

سببلى خدای تعالی سز لر گه تخفیف ایتدی و رخصت بیردی (فَأَقْرُوا) بس اوفكز سز (مَا تَبَسَّرَ مِنْهُ) شول نرسه نی كم آسان وینگل بولدی قرآننن نیاز اچنده (وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ) دخى فایم قیلکز واونه کز فرض نیازنی (وَأَتُوا الزَّكَاةَ) هم بیرکز مالکزدن زکوننی (وَأَقْرُوا اللَّهَ) دخى بورج بیرکز خدای تعالی گه (قَرَضًا حَسَنًا) کورکام بورج بیرمک یعنی نافله صدقه لر بیرکز (وَمَا تَقَدَّمُوا) وشول نرسه نی كم آلدن بیار ورسز (لَأَنْفُسِكُمْ) اوز نفسلرکز اوچون (مَنْ خَيْرٌ) ایند گولکسن (تَجِدُوهُ) طابارسز آنی (عِنْدَ اللَّهِ) الله تعالی فاشنده (هُوَ خَيْرٌ) اول نرسه بخشیراق بولور (وَأَعْظَمَ أَجْرًا) هم الوغراق بولور اجر وثواب یوزندن (وَأَسْتَفِرُّوا اللَّهَ) دخى یارلاماق استهکز خدایندن هر حالده (إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ) درستلکده خدای تعالی یارلاقوچیدر بنده لر نی (رَحِيمٌ) مهربان و مرهمتلیبر آنلرغه.

﴿ ۲۹ نھى جز مدثر سورھسى ﴾ سورة المدثر مکیه وهى ست و خمسون آیه ﴿ ۲۹ نھى جز مدثر سورھسى ﴾

﴿ ۷۳ نھى سورھ مدثر سورھسى مکده نازلدر ۵۶ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(۱) جابر ابن عبدالله رضی الله عنه دن منقولدرکه پیغمبرمز علیه السلام ایتدی فترت وحی زماننده بر بولدن بارور ایدم ناگاه ککوکن بر آواز ایشتمد یوقاری کونرلوب فارادم همان شول غار حراده میگا کورنگان فرشته نی کوردم کوک برله بیر آراسنده بر کرسیگه اولطورغان ایدی آنک شکی الوغلغندن وهیبتندن میگا فورفو حاصل بولدی آشغوب ایوگه فایتدم مینی بر جایبه برله اورنکز دیدم مینم اوستومگه بر کیوم پایدیلر شول حالده ایدم که حق تعالی دن وحی کیلدی (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ) ای اوزینی کیوم برله اورنکوچی ذات (قُمْ) طورغل اورنکسن (فَأَنْذِرْ) بس فورقتل آدمیلر نی خداینک عذابندن (وَرَبِّكَ) هم اوزنکک هروردکارکنی (فَكَبِّرْ) بس الوغلاماق برله یادایتکل (وَتُبَآئِكَ) دخى کبوملرکنی (فَطَهِّرْ) بس پاک ایتکل فاستندن (وَالرَّجْزِ) دخى بارچه گناهلردن (فَاهْجِرْ) بس براق قیلغل اوزکنی وصافلانقل (وَلَا تَمَنَّيَنَّ نَسْتَكْرًا) دخى بر نرسه نی باغشلاماغل شول حالده کم اوزک. آنک فارشوسینه کوب نرسه آلماقنی استارسک یا که اوزنکک قیلغان مملکنی کوب کورب آنک برله خدایغه منت قیلماغل (وَلِرَبِّكَ) هم اوزنکک هروردکارک اوچون (فَأَصْبِرْ) بس صبر قیلغل آنک قضا

(۱) بعض علماء قولنجه ايك اول نازل بولغان سورھ اوشبو یا ایها المدثر سورھسیدر خدیجه رضی الله عنھادن بر روایتھ اول ایندرلگان سورھ فاتحه سورھسیدر لکن مشهور روایتلرگه فاراغانه ايك اول افرأ سورھسى نازل بولغاندر بعضیلر اوشبو اوچ نورلی روایت آراسنده بولم تطبیق اینمشلردرکه ايك الكاری نازل بولغان آیت علی الاطلاق اقرأ باسم ربك الذی خلق آیت کریمه سیدر فترت وچین صولف اول ایندرلگان سورھ یا ایها المدثر سورھسیدر اول حضرت صلعمگه حرا طاونده جبرائیل عم اوزی کورننه بنجه ایندندرگان سورھ فاتحه سورھسیدر سبر شریف

و تقدیرینہ (فَاذَا نَفَرِ فِي النَّافِرِ) بس مر فایچان اورلسه صورغه یعنی خلايقنى
 قیرلرندن قوبارماق اوچون اسرافیل سورنى اورسه (فَذَاكَ) بس اوشبو اورمک
 (يَوْمَئِذٍ) شول کونده (يَوْمَ عَسِيرٍ) بر چیتن کوننک نشانه سیدر (عَلَى الْكَافِرِينَ)
 ایمان کیلتورمه گان کمسهلر اوزرینه (غَيْرِ يَسِيرٍ) آسان وینگل توگلدر مرویدرکه
 هم مؤمن سورسه سینگ اؤلگی آیتلری نازل بولوب ولید بن مغیره اول آیتلرنی
 ایشتکاج فریش مشرکاری آراسینه کیلوب ایتدی والله محمددن بر کلام ایشتم که
 اول کلام آدمینگ وهرینگ سوزی توگلدر آنده بولغان حلاوت و طمانلیق میچ
 بر سوزده یوقدر دیوب کوب تعریف و توصیف ایلهدی حتی فریش بو سوزلرنی
 ایشتکاج ولید مسلمان بولغان ایکان دیوب گمان قیلدیلر صگره ابو جهل کوب
 سوزلر سولوب ولیدنی حیمت جاهلیتینه وغیرنکه کیلتوردی تا کم ولید قرآنی
 سعردر و محمد علیه السلامنى سهرچیدر دیدی آنک بو سوزی پیغمبرمز علیه
 السلامغه ایشتولگاج پیغمبر حضرتی کوب ملول بولدی حق تعالی دن آیت کیلیدی کم
 (ذَرْنِي) قویغل سین مینی (وَمَنْ خَلَقْتِ وَحِيدًا) هم شول کمسهنى قویغل کم
 یارانتم مین آنى بالفوز ایئوب یعنی آنادن طوفان وقتنده میچ مالی وبالاسی
 یوق ایدی بر یالفوزی ایدی کم مراد ولید بن مغیره در (وَجَعَلْتِ لِي) هم بیردم
 مین آکا (مَالًا مَبْدُودًا) سوزلمش مالنی یعنی کوب مال ودولت بیردم (وَبَيْنِ
 شَهْوَدًا) دخی بیردم آکا اوز ناسنده حاضر بولغوجی اوغللر مرویدرکه ولیدناک
 اون اوغلی بار ایدی آنلر جملہ سندن خالد بن ولید و هشام و عمار رضی الله
 عنهم ایمان کیلتوردیلر (وَمَهْدًا لِي) هم نوشادم مین اول ولید اوچون ریاست
 والوغلق ہساطینی (تَمَهِّدًا) نوشه مک یعنی آنى فریش قومی اچنده معتبر والوغ
 مرتبہ لی ایتتم (ثُمَّ يَطْمَعُ) مونک سوگنده طمع قیلور اول ولید (أَنْ أَرِيَدَ) مینم
 آرطیرماقینی آکا بیرگان نعمت ودولتنی یعنی قناعت ایتمه سی بنه آرتق نی
 استر (كَلَّا) آنداق بولماس یعنی آنک دولت ونعمتینی آرتمرمام (أَنَّهُ كُنَّ)
 درستلکه اول بولدی (لَا يَأْتِنَا) بزنگ کتابه بزنگ آیتلرینه (عَنِيْدًا) انکار اینکوچى
 وقارشقوجى کم قرآنی سعردر دیدی اوشبو آیت نزولندن سوک ولیدناک دولتی
 کونندن کون کیمومه ککه بوز طوندی همه بالاری بعضلری اولدیلر وبعضلری
 مسلمان بولوب آنک بانندن کیتدیلر اول اوزی محتاج ورسوا بولوب عاقبت هلاک
 بولدی (سَارُّهُنَّ) نیزدر کم ایرشدرورمن اول ولیدنی (صُودًا) صعود طلوبنه کم

نموغھه اولدىن بولغان برطاودر يتمش يلدھ تموغ اھلى آنك يوفاروسينھ منوب
 يتارلر في الحال ينھ كبرى نوشەرلر (اَنَّهُ) درستلكدھ اول ولید (فَكَّرَ) فکھر قیلدی
 قرآنقھ نېھك دېب طعنھ ایتھهكنی (وَقَدَّرَ) هم تقدیر قیلدی واولجاب فارادی قرآن
 ومحمد علیھ السلام طوغریسنده نرسه ایتورگه كبراك ایدكینی زیرا كه مشركلر
 آنك فاشینھ كیلوب مشورت قیلدیلر و بو خصوصدھ آنك رأینی صورادیلر اول
 ایتدی سز لر محمد علیھ السلامنی مجنون و دیوانه دیورسز بوسوز هیچھ معقول توگلر
 آنك عقلی ایدكى دنیاده مشهوردر كامندر دیورسز كاهنلك هم آندن هیچدھ
 ظاهر بولغانی یوقدر كذاب و یالفاھیدر دیورسز و حالانكبه محمد علیھ السلامك
 یالغان ایتدكینی بو كونگه چه هیچ كم ایشتكانی یوقدر آنك سوزلری شعرگه
 هم هیچ اوخشاماس دېدی مشركلر ایتدیلر بس سین فی مصلحت بیورورسك
 آتی نېھك دېب ایتھك بس ولید بو خصوصه اویغھ قالدی و فکھر قیلدی (فَعْتَلَّ)
 بس لعنت بولسون اول ولید كه (كَيْفَ قَدَّرَ) نېھك تقدیر ایتدی و فكر له دی
 اول (ثُمَّ قَتَلَ) سوگره ينھ لعنت بولسون آثًا (كَيْفَ قَدَّرَ) نېھك اولچھدی
 و خیال قیلدی اول بو خصوصه (ثُمَّ نَظَرَ) سوگره نظر قیلدی و فارادی اول قرآنقھ
 ایکنھی مرتبه (ثُمَّ عَبَسَ) سوگره بوزینی چندی (وَبَسَرَ) وما كلابینی جبوردی
 آچو برله یعنی قرآنقھ هیچ بر طعنھ قیلورقھ وجه طابا آلماغاچ آچوونی كیلدی
 (ثُمَّ اَدْبَرَ) سوگره یوز دونوردی اول حقین (وَاسْتَكْبَرَ) هم استكبار قیلدی
 و حق ایدكینی بل تورب فارشدی قبول ایتودن باش طارتندی (فَقَالَ) بس ایتدی
 كوب فکھرله گاندىن صوك اول ولید (اِنْ هَذَا) ایبهسدر اوشبو قرآن (اَلَا
 سَعْرٌ يُؤْتُرُ) مگر بر سعردر كم اوگره نولیش بولور سعرجیلردن (اِنْ هَذَا)
 ایبهسدر اوشبو كلام (اَلَا قَوْلُ الْبَشَرِ) مگر آدمینك سوزیدر یعنی محمد علیھ
 السلام آتی سعرجیلردن اوگره ننگاندر دېدی (سَأَصْلِيْهِ) نيزدر كم صالورمن اول
 ولیدلی (سَقَرٌ) سقر تموغسینھ كم تموغنك بیسنھی دركه سیدر (وَمَا اَدْرَاكَ) ونی
 نرسه بلسردی سېگا (مَا سَقَرٌ) شونی كم فی نرسهدر اول سقر (لَا تَبْقَى) قالدیرماس
 اول تموغ اھلینك ایتلرینی و نیریلرینی هم سوپهك و سكر و طامورلرینی بلكه
 همه اجزالرینی تمام یاندورور (وَلَا تَدْرِي) هم نوبیاس اول سقر تموغ اھلینی
 یعنی همیشه آنلرنی عذاب قیلور (لَوْ اَنَّ لِلْبَشَرِ) فارالتقوچی اولدر اول سقر كفر
 اھلینك تئلرینی (عَلِيَّهَا) بولغوچیدر اول اولوزره (تِسْعَةَ عَشَرَ) اون طوقز عذاب

فرشته لری وزبانیلر با که مراد اون طوقز صف دیبه کسر هر صفده نی قدر
 زبانی ایدکینی خدای اوزی بلور مرویدر که اوشبو آیت نزولندن صوگ
 ابو جهل ایتدی ای معشر قریش زبانیلر جمله سی اون طوقز ایکان ایا سز لردن
 اون کشی آنلرنک برسینه فارشو طورا آلباسو ابوالاسد بن کلدۀ ایتدی مین بر
 یالغوزم آنلرنک اون بدیسینه فارشی نورور من فالغان ایکیسینه سز لر فارشی
 تورگز شول طریقه آنلرنی دفع قیلوب سلامت صراط کو پرندن اونه رمز دیدی
 آیت کیلدی کم (وَمَا جَعَلْنَا) و قیلما دقیز (أَصْحَابَ النَّارِ) نعوغ خازنلرینی
 وزبانیلرینی (الْمَلَائِكَةَ) مگر فرشته لر قیلدی کم مخلوقاننک کوچلیره کلر بدر
 (وَمَا جَعَلْنَا) دخی قیلما دقیز (عَدْتَهُمْ) آنلرنک صانلرینی کم اون طوقزدر (الْأُ
 فْسَنَةَ) مگر آزغنه عدد قیلدی بر فننه اوچون (لِّلَّذِينَ كَفَرُوا) ایمان کیلتورمه گان
 کمسه لرگه تا کم مشرکلر استهز آء قیلورلر اون توفز فرشته بارچه نعوغ اهلینی
 نیچک عذاب فیلسون دیوب استعباد قیلورلر و اشاناسلر (لَيَسْتَفِيقَنَّ الَّذِينَ)
 تا کم شکسز بولسونلر اوچون شول کمسه لر کم (أُوتُوا الْكِتَابَ) آنلرغه کتاب
 یعنی کتاب اهلی و یهود بو أشکه شکسز اشانسونلر اوچون زیرا که تورانده هم
 شویله بیان ایتولمشدر بس قرآنی تورانقه موافق طابقاچ آنلر شکسز اشانورلر
 (ويزدادَ الَّذِينَ آمَنُوا) هم آرتدرسونلر اوچون ایمان کیلتورگان کمسه لر (أَيُّهَا
 اشانماقلرینی کتاب اهلینک تصدیق ایتبه کلری سبیلی (وَلَا يَرْتَابَ) هم تا کم
 شك کیلتورمه سونلر اوچون (الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ) کتاب بیرلگان کمسه لر
 یعنی یهود (وَالْمُؤْمِنُونَ) دخی مؤمنلر شك کیلتورمه سونلر اوچون اول زبانیلرنک
 عدندنه (وَلَيَقُولَ) هم ایتسونلر اوچون (الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ) کوگللرنده
 شك و نفاق صرخالغی بولغان کمسه لر (وَالْكَافِرُونَ) دخی ایمان کیلتورمه گان
 کمسه لر ایتسونلر اوچون (مَا ذَا أَرَادَ اللَّهُ) فی نرسه نی تلهدی خدای تعالی
 (بِهَذَا) اوشبو عدد بر له کم اون طوقزدر یکر می توگلدلر (مَثَلًا) مثل نی (كَذَلِكَ)
 اوشانداق (يُضِلُّ اللَّهُ) ضلالتکه نوشورور خدای (مَنْ يَشَاءُ) هر کمسه نی کم
 تلر (وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ) هم توغری بولغه کوندور هر کمسه نی کم تلر (وَمَا
 يعلم) و بلمهس (جنود رَبِّكَ) پروردگارنک لشکرلرینی و فرشته لرینک عددینی
 (الْأَمْو) مگر خدای اوزیگنه بلور (وَمَا هِيَ) هم ایه سدر اول سفر با که
 زبانیلرنک صانی با که اوشبو سوره (الَّذِي ذَكَرْتُمْ) مگر بر اوگوت و وعظدر

(لِّلْبَشَرِ) آدمیلر اوچون (كَلَّا) آنداق ایمه سدرکم برکسه سقری انکار قیلا
 آلسه (وَالْقَمَرِ) آی برله آنت ایته رمن (وَاللَّيْلِ) هم کیچه برله آنت ایته رمن
 (إِذْ أَدْبَرَ) شول وقت کم کیتدی اول کیچه کوندزدن صوْک (وَالصُّبْحِ) دخی
 طاک برله قسم قیلورمن (إِذَا أَسْفَرَ) هر فایجان یافطرتسه اول طاک دنیای
 (أَنهَا) درستلکده اول سقر (لَا أَحَدٌ الْكَبَرِ) تموغنک اولوغ درکه لرینک
 برسیدر (نَدِيرًا لِّلْبَشَرِ) شول نرسه قیلدم اول سقرنی کم آنک برله قورقتورلر
 آدمیلرنی (لَمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ) شول کسه اوچون کم تله دی اول سزلردن (أَنْ
 يَتَّقِمَ) آنگاری بولماقنی خیر وطاعت برله (أَوْ يَتَأَخَّرَ) با ایسه تله دی آرطفه
 قالماقنی شرک ومعصیت برله یعنی اول سقر هر گروه اوچون اوگوت وعبرتدر
 آنک برله قورقتولور بخی ویماننی (كُلُّ نَفْسٍ) هر بر نفس (بِمَا كَسَبَتْ)
 اوزینک اشلگان نرسه سینه (رَهِيْنَةً) رهنده بولغوچیلدر یعنی هر کم اوزینک
 قیلغان یاوز علی سبیلی تموغه محبوس بولور (أَلَّا أَصْعَابُ الْبِئْسَ) مگر محبوس
 بولماسلر اولک قول ابلری یعنی ایدگو مؤمنلر (فِي جَنَاتٍ) جنتلرده یعنی جنتنک
 کوشکلرنده اولتوروب آنلر تموغه نظر قیلورلر (يَتَسَاءَلُونَ) صورارلر (عَنْ
 الْمُجْرِمِينَ) تموغداهی مشرکلرنک احوالندن (مَا سَلَكَكُمْ) فی نرسه کرگزدی
 سزلرنی ای مشرکلر (فِي سَقَرٍ) تموغه (قَالُوا) ایتورلر مشرکلر (لَمْ نَكُ) بولماق
 بز دنیاده (مِنَ الْمُصَلِّينَ) نهاز اوقوغوچیلردن (وَلَمْ نَكُ) هم بولماق بز (نَطْعُمُ
 الْبُسْكَيْنِ) طعام بیرورمز مسکین وفقیرگه یعنی مالزدن زکوت صدقه بیرمه دک
 (وَكُنَّا نَعُوْذُ) هم کرشور بولدی بز وحوض قیلدی پیغمبر علیه السلامک
 فیتینه (مَعَ الْغَائِثِينَ) کرشکوچیلر برله یعنی پیغمبر شأننده بیان
 سوزلر سوزله دک (وَكُنَّا نَكْتَبُ) هم یالغانغه طوتار بولدی بز
 (بِیَوْمِ الدِّينِ) جزاء کونینی وقیامتکه اشانماق (حَتَّىٰ آتَيْنَا الْبِئْسَ) تا شول
 وقتغه چه کم کبلدی بزلرگه اولوم هم شول حالزده اولدک دیورلر
 (فَمَا تَنْفَعُهُمْ) بس فائده بیرمهس آنلرغه اول کونده (شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ) شفاعت
 ایتکوچیلرنک شفاعتلی (فَمَا لَهُمْ) بس فی نرسه در اول مشرکلرگه کم آنلر همیشه
 (عَنِ التَّذْكَرَةِ) قرآننک رهظلرندن (مُعْرَضِينَ) یوز دوندروچیلدر (كَأَنَّهُمْ)
 گویاکم آنلر (حَمْرٌ مَّسْتَنْفَرَةٌ) اورک کوچی قر ایشا کلر بدرکه (فَرَّتْ) فاجدیلر
 اول ایشه کلر (مِنَ قِسْوَةِ) آرسلانندن یا که آوچیدن یعنی بر نرسه دن اورکوب

فاجھان قر ایشاگی کبی اول مشرک کر قرآنن اور کو ب قاچار لر و آنی طکلا ماسلر
 مرویدر کہ مشرک کر پیغمبر مز علیہ السلام قہ ابتدیلر بز سبکا شول وقتدہ ایمان
 کیلرورمز اگر هر قایسیمز نك اسمینه مخصوص کوکن بر کتاب کیلتورسه ك
 هر كمنك كتابنده بو کتاب خدا بن فلان كسه گه دیوب یازقان بولسه دیدیلر
 آیت کیلدیكم (بَلْ یُرِیدُ) بلکه تلهر (كُلُّ اَمْرِی) هر بر ابر (منوم) اول
 مشرک لردن (اَنْ یُوْتِی) آكٹا بیرلمه كینی (صَحْفًا مِّنْشَرَّةً) آچولش صحیفه لر نی
 و کتابلر نی (كَلَّا) بیرلمهس آنلرغه کتابلر و صحیفه لر هم بیرلمهس آنلر ایمان
 کیلتورمه سلر (بَلْ لَایْخَافُونَ الْاٰخِرَةَ) بلکه فورقاسلر آنلر آخرت عذابندن
 (كَلَّا) راست نوگلدر اول مشرک لرنك قرآنی سحر در دیبه کلری (اِنَّهٗ) دوستلک
 اول قرآن (تَنْذِرًا) براوگوت و وعظیر (فَمَنْ شَاءَ) بس هر کم تلهسه (ذِکْرَهٗ)
 اوگوت آلور اول قرآن برله (وَمَا یَذْکُرُونَ) و یاد فیلماسلر اول قرآنی (اَلَا
 اَنْ یَّشَآءَ اللّٰهُ) مگر خدای تعالی تلهسه گنه یاد فیلور لر (هُوَ) اول خدای تعالی در
 (اَهْلُ التَّقْوٰی) آندن فورقماق نبوش بولغان ذات (وَاَهْلُ الْاَغْفَرَةِ) هم گناه لر نی
 یارلیقامانك املی و یارلقاغوجی.

﴿ ۵۹ ﴾ سورة القيامة مکیة وهی اربعون آیه ﴿ ۶۰ ﴾

﴿ ۷۴ نھی سورہ قیامت سورہ سی مکده نازلدر ۴۰ آیتدر ﴾

لِیْمًا ————— اَللّٰهُ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(لَا اُقْسِمُ) البته قسم یاد ایترمن (بِیَوْمِ الْقِیَامَةِ) قیامت کونی برله (وَلَا اُقْسِمُ)
 هم البته قسم یاد ایترمن (بِالنَّفْسِ اللّٰوِیْمَةِ) ملامت اینکوچی و شلتهله گوچی
 نفس برله (اَبْحَسِبُ الْاِنْسَانَ) ایا گمان فیلورمو آدمی یعنی عدی بن ربیعہ (اَنْ
 لَنْ نَجْعَمَ) شویلر دیوب کم بز جمع فیلماسمز (عِظَامَهٗ) آنك سو به کلرینی اولگانندن
 صو ك یعنی اولگانندن صو ك خدای بزلر نی یا كٹان نرگزمهس دیوب گمان
 فیلورمو (بَلٰی) بلی جمع فیلورمز آنك سو به کلرینی و آنی یا كٹان نرگزورمز
 بس کیره کدر کم اول بلسون شونی کم (فَادِرِیْنِ) بز فادرمز و کوچیمز جیتهر
 (عَلٰی اَنْ نُّسَوِّیَ) راست و توغری فیلماقیمز اوزره (بَنَانَهٗ) آنك بارمافلرینك
 باشلرینی یعنی آدمینك فولرندنه و آسافلرندنه بولغان بیک کچکنه سو به کلرینه
 قدر همه سیننی بر گه جمع فیلورمز و جمع فیلماقه فادرمز (بَلْ یُرِیدُ الْاِنْسَانَ) بلکه

نلھ آدمى (لَيْفَجْرَ) شوئى كم يالغان ايتسه اول (أَمَامَهُ) اوزينك آلدننە بولغان
 نرسە نوۋەرىسندە يەنى قىامتنى وبەئنى انكار ايلەسە ياكە نلھ آدمى فسق
 و غيور ايلەمە ككە اوزينك آلداغى كونندە (بَسْتَلُّ) سورار اول آدمى يەنى
 عدى بن ربيعە استوزام طريقنە سورار شوپلە ديوب كم (أَيَّانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)
 فاچان بولاچقدر قىامت كوني (فَإِذَا بَرِقَ الْبَصَرُ) بس هر فاچان طونسە وقارانغولانسە
 كوز (وَحَسِبَ الْقَمَرُ) هم قارانغو بولوب اورلسە آى (وَجَمِيعٌ) دخى جمع ايتلەش
 بولسە (الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ) قوياش هم آى يەنى ايكيسىنى برگە جيبوب درباغە
 سالسەلر مراد قىامت كوئيدىر (يَقُولُ الْإِنْسَانُ) ايتور اول يالغاننە نوتقوچى
 آدمى (يَوْمَئِذٍ) شول كونندە (أَيْنَ الْمَفْرُ) قايدەدر فاچا نورغان اورن ديوب
 يەنى فاچارغە اورن ازلەر (كَلَّا) يوقدر فاچا نورغان اورن اول كونندە
 (لَاوَزَرَ) يوقدر مېچ برصغناحق يير مشركلرگە (إِلَى رَبِّكَ) پروردكار كئنگ
 حكى ساريدىر (يَوْمَئِذٍ) اول كونندە (الْمُسْتَفْرُ) خلقنك قرار قىلماق يەنى هر
 كىنك فرارلانا نورغان اورنى جنت ونوغدىن خداينك حكى وارادىسى برلە
 بولور (يُنَبِّأُ الْإِنْسَانَ) آگاملاندرلەش بولور آدمى (يَوْمَئِذٍ) شول كونندە (بِأُ
 قَدَمٍ) شول نرسە برلەكم آلدن يباردى اول اوزينك عمللرندىن (وَأَخْرَجَ) هم شول
 نرسە برلەكم آرطننە فاللردى اول ماللرندىن (بَلَّ الْإِنْسَانُ عَلَى نَفْسِهِ) بلکہ آدمى
 اوز نفسى اوزرە (بَصِيرَةً) بصيرت ايه سندر يەنى هر كم اوزينك احوالينى وقيلغان
 اشلرينى بلكوچيدىر (وَلَوْ أَلْقَى) اگرچە القأ ايلەسەدە (مَعَاذِيرَهُ) اوزينك عنرلرينى
 يەنى قىلغان گناھلرى اوچون تورلى عنرلر كېلتورسەدە اوز گناھينى اوزى
 بلور يەشورە آلماس مرويدىر كە پيغمبر عليه السلامغە جبرائيل وحى كېلتوروب
 آيتنى اوقوغاننە پيغمبر حضرتى عم اونو طلباسون اوچون جبرائيل برلە برگە
 اول آيتنى تلى برلە اوقوب بارور ابدى آيت كېلىدى كم (لَا تَعْرَكَ) به
 قىلدا تماغل سين اى محمد عليه السلام قرآن برلە (لِسَانَكَ) اوز كئنگ تلگنى
 (لَتَجْعَلَ) به) تاكم آشوقماقك اوچون آنك حفيظنە يەنى كوكلەمە قالسون ديوب
 جبرائيل وحىنى تمام فيلودن الكارى آنك آرطندىن اوقوب بارماغل بلکہ صبر
 فيلوب طكلاب نورغل تاكم وحىنى تمام ايلەسون (أَنْ عَلَيْنَا) درستلكنە كم
 بزنگ اوزمزگەدر (جمعه) اول قرآننى سينك كوكلەمە جمع ايلەمەك وحفظ
 ايتىرمەك (وقرآنه) هم بزنگ اوزمزگەدر اول قرآننى سينك تلگنە ثابت

ایلهمهك (فَاذَا قَرَأْتَ) بس هر قاچان اوفوساق بز اول قرآن یعنی امریمز برل
 جبرائیل اوفوسه (فَاتَّبِعْ) بس ایبرکل سین (قَرَأْتَ) آنك اوفوماتینه (ثُمَّ اَنْ
 عَلَيْنَا) صوگره درستلکمه بزنگ اوزرمز گدر (بَيَّانَةً) اول قرآنك مشککلرینی
 بیان قیلماق وروشن ایتمهك (كَلَّا) آنداق ایمهسدر ای آدمیلرکم سز گمان
 ایتهسز آخرت اشلری خصوصنده (بَلْ نَحْنُ بِالْعَاجِلَةِ) بلکه سز لر دوست
 توتارسز وسویهرسز اوشبو دنیانی (وَتَذَرُونَ الْآخِرَةَ) هم قویبارسز آخرتنی
 (وَجوه) یوزلر (یَوْمئذٍ) شول کونده یعنی قیامت کونده
 مؤمنلرناک یوزلری (نَاصِرَةً) طازه وکورکام هم نورلی بولغوچیدر (اَلِی
 رَبِّهَا) اوزلرینک پروردکاری صاری (نَاطِرَةً) فاراغوچیلردر حجاب وپردهسز
 (وَجوه) دخی یوزلر یعنی مشرکلر و منافقلرناک یوزلری (یَوْمئذٍ) شول کونده
 (بَاسِرَةً) چتیق وقرانغو بولغوچیدر حسرتدن (تَنْظُنُّ) سین گمان ایتهرسک وبلورسک
 (اَنْ یَفْعَلَ بِهَا) شوفی کم فیلمش بولور وایرشور آنلرغه (فَاقْرَءْ) بر بلا و محنت
 یعنی ألوغ عذابلرغه گرفتار بولاقلر ایکان دیوب بلورسک ا گر آنلرناک
 یوزلرینی کورساک (كَلَّا) آنداق ایباسدرکم دنیاغه کوکل قویوب آخرتن
 هافل نالماق نبوش بولسه (اِذَا بَلَغَتِ التَّرَاقِيَ) هر قاچان ایرشسه جان کوکرهك
 ومویون سویه کلرینه یعنی جان چغارغه یاقنلاشسه (وَقِيلَ) هم ایبولسه یعنی
 فرشتهلر ایتسهلر (مَنْ رَأَى) کیدر شفا بیرگوچی و فائمه ایرشدرگوچی اوشبو وقت
 دیوب (وَوَطَّنَ) دخی شکسز بلسه اول اولرگه یاقنلاشقان کشی (اِنَّهُ الْفِرَاقُ)
 درستلکمه اول آکا نازل بولغان نرسه یعنی اولوم دنیادن آیرلماقغه سبیدر
 (وَالْتَفَتِ السَّاقُ) دخی تورلسه وچولغانسه آنک بالطری (بِالسَّاقِ) بالطر برله
 یعنی جان بیرو قاطیقندن آیاقلری بربرسینه چولغانسه و آئی قیلداته آلسه
 (اَلِی رَبِّكَ) پروردکارکناک حکمی وجزاسی صاریدر (یَوْمئذٍ) شول کونیه (السَّاقُ)
 مهناک سورلمهکی وقایتماقی کوبرهك مفسرلر قولنچه ابو جهل پیغمبرمز علیه السلامغه
 هایتده دشمان بولدی سبیلی آنک شأننده نازل بولدی کم (فَلَا صَدَقَ) بس
 امانهده اول ابو جهل قرآنغه یا که مالندن صدقه بیرمهده (وَلَا صَلَّى) هم ایبرمهده
 پیغمبر علیه السلامغه یا که نماز اوفومهده (وَلَكِنْ كَذَّبَ) ولكن یالغانغه طوتدی
 (وَتَوَلَّى) هم یوز دوندردی حقلقندن (ثُمَّ ذَهَبَ) صوگره باردی ودوندى (اِلَى اَهْلِهِ)
 اوز اهلی صاری (يَتَمَطَّى) ماقتانور وألوجلانور ایدی اول اوزینک تکذیب

ایتنہ کی بر لہ (اُولٰٓئِكَ) نبوشلیبرہ کدر سیگا اوشبو عذاب ای ابو جهل (فَاُولٰٓئِكَ)
 بس نبوشلیبرہ کدر (ثُمَّ اُولٰٓئِكَ) سوگرہ بیک نبوشلیبرہ سیگا قیامت قورقورلی
 ای ابو جهل (فَاُولٰٓئِكَ) بس نبوشلیبرہ کدر سیگا تیوغده منگو فالماق (اَبِصْب)
 ایا گمان قیلورمو (الْاِنْسَانُ) آدمی (اَنْ يَّتْرَكَ سُدًى) قویولمش بولماقینی مهمل
 ویوش یعنی دنیاہدہ ہیچ بر اش بر لہ مکلف نوگل من ہم آخرندہ قونارلماس من
 بوتولہی یوقفہ چارمن دیوب گمان قیلورمو (اَلَمْ يَكْ) ای بولسادیمو اول آدمی
 (نَطْفَةً مِنْ مَنِيٍّ) بر قطره شول منی صوونندن کم (بِنِيٍّ) قویولمش بولور اول
 رحبگہ (ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً) سوگرہ بولدی اول بر اوپوش فان کیسه کی (فَعَلَقَ) بس
 یاراندی خدای آنک اعضالربنی (نَسُوۡی) بسر، راست و طوغری قیلدی آنک
 صورتینی و آکا جان بیردی (فَجَعَلَهُ مِنْهٗ) بس قیلدی اول منی صوونندن (الزَّوْجَيْنِ)
 ایکی صنفنی (الذَّكَرَ) ایرککنی (وَالْاُنثٰی) هم خاتوننی (اَلَيْسَ ذٰلِكَ) ایسا
 ایماسدرومو اوشبولرنی یاراتقوی ذات (بِقَادِرٍ) کوچی ینکوجی (عَلٰی اَنْ يَّهْمِيَ)
 ترگزیمک اوزرینه (الْمَوْتِ) اولوکلرنی یعنی البتہ قادردر و کوچی ینر اوشبو سورہ ناک
 آخربنی اوقوغاندن صوگ بلی انه علی کل شوم قدیر دیوب ایتک کبره کدر دبیشلر .

﴿ ۳۰ ﴾ سورة الدهر مکیة وهی امدی ثلثون آیه ﴿ ۳۱ ﴾

﴿ ۷۵ نھی سورہ دهر سورمسی مکده نازلدر ۳۱ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(مَلَّ اَنِّ) ای کیلدی مو استفهام تقریر اوچوندیر یعنی درستلکده کیلدی
 (عَلٰی الْاِنْسَانِ) آدم اوزرینه (حین) بر مقدار وقت (مِنْ الدَّهْرِ) زماندن کم اول
 بر مقدار وقتده (لَمْ یَكُنْ) بولهادی اول آدم (غَبِثًا مَّذْکُورًا) یاد ایتولمش بر
 نرسه یعنی آدم علیه السلامک جسدی جان کرونن الکاری فرق بل مکہ بر لہ
 طائف آراسنده پاندی اول وقتده آنی ہیچ کم انسان دیوب یاد ایتہس ایدی
 و آنک اسپینی ہیچ کم بلہس ایدی (اَنَا خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ) درستلکده بز یاراتدق
 آدمیلرنی یعنی آدم علیه السلام بالالربنی (مِنْ نُّطْفَةٍ اَمْشَاجٍ) بر برسینه قاتوقوچی
 بولغان ایکی تورلی منی صوونندن کم ایر بر لہ خاتوننک منیلریدر (نَبْتَلِیْهِ)
 صنارمز بز اول انساننی (فَجَعَلْنَاهُ) بس قیلدی بز آنی (سَبِیْعًا) ایشکوجی (وَبَصِیْرًا)
 دخی کورگوجی (اَنَا هَدِیْنَاهُ) درستلکده بز کورگازدک آدمیگہ (السَّبِیْلِ) طوغری

يولنى (اٰمًا كَرًا) با ايسه شكرانه ايتكوجى بولور اول آدمى يعنى مؤمن
 وسعيد بولور (وَأَمَّا كَفُورًا) ويا ايسه كفران نعمت ايتكوجى يعنى مشرك وشقى
 بولور (إِنَّا آتَيْنَاهُ) درستلكده بز حاضرلهدك (لِنُكَافِرِينَ) ايمان كيلتورمهگان
 كمسهلر اوچون (سَلَّسَل) زنجيرلرنى كم اول زنجيرلر برله آنلرنى نوموغه
 سودرلر (وَأَغْلَالًا) هم بوغاولرنى كم آنلرنى موينلرينه سالورلر (وَسَعِيرًا) دضى
 فزدلش اولننى كم اول او ط اچنده آنلر يانارلر (أَنَّ الْأَبْرَارَ) درستلكده ايزگو
 كمسهلر (يَشْرَبُونَ) اچارلر آخرنده (مَنْ كَأْسٍ) شونداين كلسه دن شرابنى كم
 (كَانَ مَرَاجِحًا) بولور آنى فانونشماق (كَافُورًا) جنت كافورى برله يعنى جنت
 كافورى برله فانشدروب باصالغان بولور تا كم آق وصاف هم خوش ايسلى
 بولور (عَيْنًا) برچشمه در اول كافور كم (يَشْرَبُ بِهَا) اچارلر اول چشمه صوندىن
 (عِبَادَ اللَّهِ) خداينى بندهلرى (يَسْفِرُونَهَا) سورورلر اول چشمه نلگان
 بيلرلرينه (تَجْفِيرًا) بىكل سورمهك برك مرويدركه پيغبرمز عليه السلام حضرتى
 بركون على المرتضى كرم الله وجهه نى خانه سينه كيلوب امام حسن و امام حسين
 حضرتلرينى صرغاو كورگاچ حضرت على برله فاطمه حضرتينه ايتدى خداى تعالى
 رضاسى اوچون ندر ايتكىز تا كم بالالركوزغه صحتلك روزى فيلور بس آنلر
 هر ايكيسى اوچ كون روزه طونارمز ديوب ندر ايتدىلر حق تعالى امامين
 حضرتلرينه شفا بيروب ايكيسى سلامتلنديلر على و فاطمه رضى الله عنهما حضرتلرى
 ندرلرينه وفا فيلوب روزه طونديلر حضرت على بر مقدار آرپه حاصل ابدوب
 افطار اوچون نان پشورديلر آخشام نمازى اوقوب افطار قبلماقچى بولوب
 طورغانده ايشكلرينه بر مسكين كيلوب يا اهل البيت مين بر آچ و مسكين
 مسلمانن ميكا طعام بيركز ديدى على المرتضى حضرتى اوز اولوشى بولغان ناننى
 اول مسكين گه بيرگاچ باشقه ايو جماعتلرى هم آكنا موافقت ايلوب اول كون صو
 برله گنه افطار قبلوب آچ فوندىلر ايكنجى كون ينه افطار قبلماقچى بولوب طورغانلرنته
 ايشكلرينه بر يتيم بالا كيلوب صدقه صوراعاچ افطارغه حاضرله گان طعاملرينى
 اول يتيمگه بيروب اول كون هم آچ فوندىلر اوچونجى كون ينه افطار
 وقتنده بر اسير كيلوب اشارغه حاضرله گان نرسه لر ينى اول اسيرگه بيروب
 بهرديلر حق تعالى آنلرنى شأنده آيت يباردى كم (يُوفُونَ) وفا فيلورلر ايدگو
 كمسهلر يعنى اهل بيت حضراتى وفا فيلورلر (بِالنَّذْرِ) ايتكان ندرلرينه

(وَيَخَافُونَ) ھم قورقورلر آنلر (يَوْمًا) شول كوندن كم (كَانَ شَرًّا) بولدى اول
 كونك محنت وفاطيلقى (مُسْتَطِيرًا) فاش و آشكارا بولدى (وَيَطْعَمُونَ الطَّعَامَ)
 دخى بيورورلر آنلر طعامنى (عَلَىٰ حَبَّةٍ) خدای تعالیٰ نك محبتى اوزره يعنى خدای
 رضاسى اوچون ياكه طعام محبتى اوزره يعنى اوزلرى آچ بولا تورب بيورورلر
 و اوزلرينه قالدريمانجه ايثار قيلورلر (مُسْكِينًا) مسكين گه (وَيَتِيمًا) ھم يتيم
 و او كسوز بالاغه (وَأَسِيرًا) دخى اسير و نوتقون بولغان كشيگه بيورورلر ھم
 ايتورلر اوشبو طعام بيرگوچيلر (أَنَّمَا نُطْعِمُكُمْ) موندن باشقه ايمسدر كم طعام
 بيورورمز بز سزگه (لَوْ جَهِ اللَّهُ) خدای تعالیٰ نك رضاسينى استمهكك اوچون
 (لَا نُزِيدُكُمْ) بز تلمه سمز سزدن (جَزَاءً) براجرت و حقنى بيرگان طعاممز
 فارشوسينه (وَلَا نُكْفِرُكُمْ) دخى تلمه سمز شكرانه ايتمه ككزنى بزلرگه (أَنَّا نَخَافُ)
 درستلكده بز قورقماز (مِنْ رَبِّنَا) پروردگارمزدن (يَوْمًا عَبُوسًا) يوزلر چتى بولا
 تورغان كونك عذابندن يعنى قيامت كوندنن كم اول كونه قورقودن ھم
 فايغو و حسرتندن يوزلر چتى بولور و خلقنك چرايلرى فارانغو بولور (قَطْمَرِيًّا)
 مكروه و چيتم بولغوچى كونك عذابندن (فَوْقَهُمُ اللَّهُ) بس صانلار خدای تعالیٰ
 آنلرنى يعنى اهل بيتنى (شَرَّ ذَٰلِكَ الْيَوْمِ) اوشبو كونك محنت وفاطيلقندن
 (وَلَقَبِهِمْ) ھم يولو قديرور آنلرغه (نَضْرَةً) كوركام يوزليلكنى (وَسُرًّا) دخى
 شادلقنى يعنى آنلرنك قيامتده يوزلرى چتى بولماس بلكه كوركام و آچى
 يوزلى ھم شاد بولورلر (وَجَزِيهَم) دخى جزأ بيورور خدای آنلرغه آخرنده
 (بِمَا صَبَرُوا) شول نرسه سببلى كم صبر قيلدپلر و چداديلر آنلر دنياده فقيرلك
 محنتلرينه (جَنَّةٍ) جنت باقچھه سيني كم آنك بيشلرندن آشارلر (وَحَرِيرًا) ھم يفاك
 و آطلس كيوملرنى كم جنتده لوستلرينه كبه رلر (مُتَّكِنِينَ فِيهَا) طاپانغوچيلر
 بولغانلرى حالده آنلر جنتده (عَلَىٰ الْأَرَائِكِ) قورولمش نغتلر اوزرينه (لَا يَرَوْنَ
 فِيهَا) كورمه سلر آنلر جنتده (شِمْسًا) قوياغنى يعنى اسبلك كورمه سلر (وَلَا زَمْهَرِيرًا)
 دخى صالقولنقى كورمه سلر كم جنتنك هواسى ھميشه معتدل و نيسگز بولور
 (وَدَانِيَةً) دخى جزأ بيورور خدای آنلرغه ايكنهچى بر جنتنى كم يقين بولغوچيلر
 (عَلَيْهِمْ) آنلر اوزرينه (ظِلَالُهَا) آنك آغاچلرى نك كولا گه لرى (وَذَلَّلَتْ) ھم
 مسخر ايتولمش بولور يعنى آنلرنك ملكنده و تصرفنده بولور (فَطَوَّفُوا) اول
 جنتنك بيشلرى (تَدْلِيلًا) مسخر ايتك يعنى اول بيشلرنى چيياق و اوزمهك

آنلرغہ بیٹک آسان بولور وھیچ کم آنی اوزمہ کنن آنلرنی طیماس (وِیَطَافُ
 عَلَیْهِمْ) دخی طواف ایبولور آنلر اوزرینه یعنی غلمان وولدانلر طواف قبلورلر
 (بَانِیَّةٌ) شرابدن طولی بولغان صاوطلر برله (مَنْ فِضَّةً) کموشدن بولغوچی صاوطلر
 وندحلر برله (وَأَكْوَابُ) هم اولوغ صاوطلر برله (كَانَتْ) بولور اول صاوطلر
 (قَوَارِیرًا) پیالالر کیبی (قَوَارِیرًا مِنْ فِضَّةٍ) کموشدن بولغان شیشه لر وپیالالر
 کیبی (قَدْرُوهُمَا) تقدیر قیلدیلر واولچادیلر اول صاوطلرنی سایلر وغلمانلر (تَقْدِیرًا)
 اولچامک یعنی هرکمگه چامالاب آکما یتهرک هم آرتوب قالهاسلق مقصداری صاوط
 برله شراب بیورلر (وَبِیْسُقُونَ) دخی اچر تلمش بولورلر آنلر (فِیْهَا) جتنده یعنی
 آنلرغہ اچرتورلر (كَلَسًا) شول شرابنی کم (كَانَ مَرَاجِبًا) بولدی آنک فاتوشمانی
 (زَنْجَبِيلًا) زنجبیلدن یعنی زنجبیل برله فاتشدلرغان شراب بولور هم اول زنجبیل
 (عَبْتًا) بر چشمه در (فِیْهَا) جتنده (تَسْمِیً) آطلانیش بولور اول چشمه (سَلْسَبِيلًا)
 سلسبیل دیوب (وِیَطُوفُ عَلَیْهِمْ) هم طواف قبلورلر جتنده اول ایندگو کمسه لرگه
 (وَلِدَانٍ مَخْلُودُونَ) منگو باشلک حالنده فالغان باش اوغلانلر (أَذَارًا لِّیْهِمْ) هر
 فاجان کورساک سین ای کورگوچی اول اوغلانلرنی (حَسْبَتْهُمْ) گمان قبلورساک
 سین آنلرنی صافلقه وپوزارینک نورلیلقنده (لَوْ لَوْأَ مَثُورًا) یاگا صدقندن
 چقارلوب صاچلنیش انجو دیوب یعنی هیچ کمسه نك فولی نیکه گان صافی انجو
 کیبی کورکام و نورلی بولورلر (وَأَذَارًا لِّیْهِمْ) وهر فاجان سین قاراساک (ثُمَّ) شول
 اورنده یعنی جتنده (رَأَيْتَ) کورورساک (نَعِیْبًا) حسابسز نعمتلر (وَمَلَكًا كَبِیرًا)
 هم اولوغ ملک وزوالسز دولت وپادشاهلق (عَالِیْمًا) جنت اهلینک اوستلری یعنی
 اوستلرنده گی کیوملری (ثِیَابُ سُنْدُسٍ خُضْرٍ) باشل دیبا و آطلاسدن بولغوچی
 کیوملردر (وَأَسْتَبْرَقٍ) دخی محکم طوقولیش دیبا کیوملردر (وَحُلُودًا) هم بیزاتلمش
 بولورلر آنلر (أَسَاوِرَ) بله زکلر برله (مِنْ فِضَّةٍ) صافی کموشدن (وَسَقِیْمًا رَهِیمًا)
 دخی صوغارور آنلرنی آنلرنک پروردکاری (شَرَابًا طَهُورًا) عقلنی پاکله گوچی
 شراب برله (أَنْ هَذَا) درستاکه اوشبو نعمتلر وکرامتلر (كَانَ لَكُمْ) بولغوچیدر
 سز لرگه ای مؤمنلر (جَزَاءً) عمللر کز نك جزاسی (وَكَانَ سَعِیْكُمْ) هم بولغوچیدر
 سز لر نك خیرات و طاعتلرگه طرشهافکنز (مَشْكُورًا) قبول ایتولیش (أَنَا) درستلکله
 بز (نَعْنُ نَزَلْنَا) بز ایندرک (عَلَيْکَ الْقُرْآنُ) سینک اوزرگه ای محمد علیه السلام
 قرآنی (تَنْزِیلًا) ایندرمک تدریج برله آیت آیت ایتوب حکمت مقتضاسنهجه

(فَاصْبِرْ) بس صبر قیقل سین (لِعِکْمَ رَبِّکَ) پرور دکار کُنْک حکمینه (وَلَا تَطْمَعْ) هم بوی صونماغل (مِنْهُمْ) اول مشرکلردن (أَثْمًا) گناه قیلغوچی کسه گه کم اول سینی کناضه اوندار عتبه کبی کم پیغمبر حضرتینه ایتدی ای معبد ذغوتسکدن طبولساک و توفنساک سبگا قز مینی بیرومن دیدی (أَوْکُفُّرًا) یا ایسه بوی صونماغل کفران نعمت ایتکوچیگه کم سینی کفرگه دعوت قیلور ولید بن معیره کبی کم اگر آنلارک دینینه فایتساک سینی بای قیلورمن دیور ایدی (وَأَذْکُرْ اسْمَ رَبِّکَ) باد ایتکل ربکُنْک اسمینی (بُکْرَةً) ایرته برله (وَأَصْبِلًا) دخی کیچ برله یعنی همیشه آنک ذکر ی برله مشغول بولغل (وَمِنَ اللَّیْلِ) دخی کیچهدن بعضی اولوشنده (فَأَسْجُدْ لَهُ) بس سجده قیقلل خدای تعالی که یعنی نماز اوفوغل (وَسَبِّعْهُ) دخی تسبیح ایتکل آکَا و نماز اوفوغل (لَبَّاءُ طَوْبِلًا) اوزون کیچهلرده کم مراد نهجد نماز یدر (أَنْ هُوَ لَمْ) درستلکده اوشبو مکه مشرکلری (عِجُونَ الْعَاجِلَةَ) دوست طونارلر و سویه لرلر اوشبو دنیانی (وَبِذَرُونَ) هم قویارلر و طاشلارلر (وَرَأَاهُمْ) آرطلرینه (یَوْمًا ثَقِيلًا) آغر بولغوچی کوننی یعنی قیامت کونینی ایسلرینه کیلنورمه سلر و آکَا اشاناسلر و آنک اوچون عمل قیلماسلر (نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ) بز یازاندق آنلرنی (وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ) هم حکم قیلدی و برکندک آنلرنک بوونلرینی سکرلر برله (وَأَذَا شُمَّنًا) و هر قایچان تلهسه ک بز (بَدَلْنَا) آلدنورورمز (أَمْثَالَهُمْ) آنلرنک اوغشاشلری برله آنلرنی (تَبْدِيلًا) آلدنورماق یعنی آنلرنی هلاک ایلهب آنلر اورنینه ایکنچی فرماننه اطاعت ایتکوچی بندهلرنی کیلنورورمز (أَنْ هَذِهِ) درستلکده اوشبو سورہ (تَذْکِرَةٌ) بر اوگوت و وعظدر (فَمَنْ شَاءَ) بس هر کم تلهسه (اتَّعَذَّ) طونار (أَلَى رَبِّهِ) پروردکارینک قری صاری (سَبِيلًا) بر یولنی طاعت و عبادت قیلماق برله (وَمَا تَشَاءُونَ) و سزلر تلهمه سسز اول یولنی (أَلَا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ) مگر خدای تعالی نک تلهمه کی برله گنه تلهرسز (أَنْ اللَّهُ) درستلکده خدای تعالی (كَانَ عَلِيمًا) بولدی بلگوچی هر کینک استحقاقینی (حَکِيمًا) حکم ایتکوچی صواب و حکمت برله (بِدْخُلْ) کرگزور خدای (مَنْ يَشَاءُ) هر کینی تلهسه (فِي رَحْمَتِهِ) اوزینک رحمتینه یعنی جنتکه کرگزور فضل و کرمی برله (وَالظَّالِمِينَ) و ظلملق ایتکوچیلرگه یعنی مشرکلرگه (أَعَدَلَهُمْ) حاضرلا گاندر خدای آنلرغه (عَذَابًا أَلِيمًا) رنجتکوچی عذابنی آخرتده و قینا الله تعالی و جمیع المؤمنین من عذاب یوم الدین.

﴿ ۱۵۰ ﴾ سورة المرسلات مكية وهي خمسون آية ﴿ ۱۵۱ ﴾

﴿ ۷۶ ﴾ جزیء والمرسلات سورہ سی مکہدہ نازلدر ۵۰ آیتدر ﴿

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(والمُرْسَلَات) قسم یاد اینہرمں بیہرامش فرشتہلر برلہ (عُرْفًا) ایند کولک برلہ یعنی امر ونہی ہم قرآن آیتاری برلہ بیہرامش یا کہ برسی آرطندن برسی ایسدرامش جیللر برلہ قسم قیلورمن (فَالْعَاصِفَات) بس قسم یساد قیلورمن نیز بارغوجی فرشتہلر برلہ (عَصْفًا) نیز بارماق یعنی خداپنڈ فرمانینہ امتثال قیلودہ آشوغوب نیز یورکوچی فرشتہلر برلہ آنط اینہرمں یا کہ قاطیلق برلہ نیز ایسکوچی بولغان عذاب جیللری برم آنط اینہرمں (وَالنَّاشِرَات) دخی شریعتلری و کتابلری نشر اینکوچی و ظاہر قیلغوجی فرشتہلر برلہ قسم قیلورمن (نَشْرًا) ظاہر قیلماق یا کہ یومشاقاق برلہ ایسکان رحمت جیللری برلہ آنط اینہرمں (فَالْفَارِقَات فَرَقًا) بس حق برلہ باطل آراسینی آیرغوجی فرشتہلر برلہ آنط اینہرمں یا کہ بولولطلری آیرغوجی و طاراتفوجی بولغان جیللر برلہ آنط اینہرمں (فَالْمُلْقِيَات) بس قسم یاد اینہرمں الفأ اینکوچی ہم صالحوجی بولغان فرشتہلر برلہ (ذِكْرًا) و حینی پیغہ برلر ککوکلینہ (عُنْرًا) مؤمنلرگہ عنرا اوچون (أَوْ نَذْرًا) یا ایسہ مشرکلرنی فورقتو اوچون جواب قسم اوشبودر کم (أَنبَأ نُوْعِدُونَ) درستلکدہ شول نرسہ کم سزلر وعدہ اینتولورسز آنک برلہ یعنی قیامت (لَوَاقِع) البنہ واقع بولغوجی پندر (فَإِذَا النُّجُومُ) بس شول وقتندہ کم یولدزلر (طَلَسْت) نحو اینولمش بولسہلر یعنی نورلری کیتسہ (وَإِذَا السَّمَاءُ) ہم شول وقتندہ کم کولک (مَرَجَتْ) یرامش بولسہ (وَإِذَا الْجِبَالُ) ہم شول وقتندہ کم طاولر (نَسْفَتْ) طارالونمش بولسہلر واورنلرندن کوچسہلر (وَإِذَا الرُّسُلُ) وەر قاچجان کم پیغمبرلر (أُفَّتَتْ) جمع اینولمش بولسہلر امتلری اوزرینہ گواہلق بیرو اوچون بس اینورلر (لَا يَوْمَ) قابو کون اوچون (أَجَلَتْ) تأخیر اینولمش بولدی وکیچکدرلدی اوشبو ذکر اینولمش اشلر بس آنلرغہ جواب بیرلورکم (لَيَوْمِ الْفَصْلِ) آیرماق کونی اوچون یعنی مؤمن برلہ مشرک آراسینی آورا طورغان کون اوچون اوشبو اشلر کیچکدرلمش ایدیلر (وَمَا أَدْرَاكَ) ونی نرسہ بلدردی سبکنا شونی کم (مَا يَوْمِ الْفَصْلِ) نی نرسہدر آیرماق کونی یعنی اول کوننک حقیقتینی

سین بلہ آلماسسک (وویل) وای وحسرتدر (یومئذ) شول کونده (للمکذبین)
 بالغانه طوتوقچیلرغه واول کونگه اوشانماغان کسه لرگه (آلم نهلک الاولین) ایا
 هلاک ایتنه دکمو بز یعنی هلاک ایتدک اولگی قوملرنی نوح قومی وعاد هم شوید
 قوملری کبی (ثم تبعیم) صگره آنلرنک ازندن کیلتورورمز بز (الأخرین)
 صوگفیلرنی یعنی آنلردن صوگ کیلگان کفر اهلینی هم هلاک فیلورمز مکه
 مشرکلری کبی (کذلک) اوشانداق (نفعل بالبحرین) فیلورمز بز بارچه
 مشرکلرگه (وویل) نی کویونج وقاطلی حسرتدر (یومئذ) اول قیامت کونده (للمکذبین)
 اوشبو وعیدنی بالغانه طوتوقچیلرغه (آلم نخلقکم) ایا یارانماقمو بز سزلرنی
 (من ماء مهین) خور واعتبارسز بولغان منی صووندن (نصلناه) بس صافلادق بز
 اول منی صوونی (فی قرار مکین) بر محکم بولغان قرار فیلاچق اورنده یعنی
 رحیده صافلادق (الی قدر معلوم) بر معلوم مقدارغه چه یعنی وضع حمل وقتینه
 قدر (قدرنا) بس قادر بولدق بز سزنی یارانماقغه (فنعم القادرون) بس نی بخشی
 قادرمز بز (وویل یومئذ) اولوغ بلا وقاطلی عذابدر اول قیامت کونده (للمکذبین)
 اوشبو قدرتکده اشانماغان کسه لرگه (آلم نجعل الأرض) ایا فیلبادقمو بز
 بیرنی یعنی قیلدق (کفأتا) اورنکوچی وجیغوی (احیاءاً) ترکلرنی (وامواتاً)
 هم اولوکلرنی یعنی ترکلرنی اوستنده طوتار واولوکلرنی آستینه جبار (وجعلنا
 فیها) هم باراندق بز بیرده (رواسی شامخات) محکم و بیوک بولغوی طاولرنی
 (واستبقناکم) دخی صوغاردق بز سزنی وسزگه اهرندک (مأماً فرأتا) طاتلی
 بولغوی صونی بیرده یلقه لر وچیشمه لر یارانماق برله (وویل) قاطلی عذاب یا که
 جهنمه گی وادی وچوقور (یومئذ) قیامت کونده (للمکذبین) اوشو نعمتلرنی
 یالغانه طوتوقچیلرغه بولغوجیلر هم آنلرغه اول کونده ایتولور (انطلقوا)
 بارگزلر ای یالغانه طوتوقچیلر (الی ما ککنتم به نکذبون) شول نرسه
 صاری کم بالغانه طوتار بولدگز سز آتی دنیاده وقتگزده یعنی تموغه بارگز
 (انطلقوا) بارگز سز (الی ظل ذی ثلث شعب) اوج طارماق ایهسی بولغان
 کوله که صاری (لاظلیل) نوگلدر اول صالحون ودایم بولغان کوله گه کم آنک
 اهنده راحت بولور ایدی (ولاً یعنی) هم دفع فیلماس وکینه رمهس اول کوله گه
 (من الهمب) تموغ او طینک بالقونندن هیج بر نرسه نی مراد تموغنک کوله گه سیدر کم
 اوج طارماق بولوب هر طارماغی بر طرفه صوز لغاندر ظاهرده کوله گه کبی

بولسهده آنك اچى اوط و نوتوندر (انها) درستلكده اول نموغ (ترمی) آطار
 اول كونده (بشّر) اوط بالقونلرینی كم هر بالقونی (كالقصر) بر اولوغ سرای
 كیی بولفوجیلدر (كانه) گویا كم اول بالقون (جمالت صفر) صاری تولهردر
 یعنی شونداين اولوغ بولورلر (ویل) كوب محنت و مشقت (يومئذ) اول كونه
 (للمكذبین) نموغ صفتلرینه اشناغاغان كمه لر گه بولفوجیلدر (هذا) اوشبو
 كون (يوم لابنطقون) شول كوندر كم سوزله مهسلر كفر اهلی یعنی بعض
 موقفلرده تللری طونولور سوز ایته آلماسلر (ولایوذن لهم) هم رخصت بیرلهس
 آنلرغه سوزله مه كگه (فیعندرون) ناكم اعتدالر قیلورلر ایدی وعذرلر بیان
 قیلورلر ایدی (ویل يومئذ للمكذبین) فاطی حسرت و فایغو اول كونده اوشبو
 خبرلری تكذیب اینكوجیلر گه در (هذا) اوشبو كون (يوم الفصل) محق برله
 مبطل آراسینی آیورماق كونیدر (جمعتاكم) جمع قیلدی سز لر نی ای اوشبو
 امتنك مكذبلری (والاولین) هم جمع قیلدی و بر گه جیدق اولکی پیغمبرلری
 تكذیب اینكان مشركلری (فان كان لكم كید) بس اگر بولسه سز نك بر مكر
 و حیله كز اوشبو كون (فكیدون) بس مكر و حیله كز نی اشله كز میكا اگر
 فولكزدن كیلسه نناك كم دنیاده مؤمنلر گه مكر و حیله لر قیلور اید كز لكمن
 بوكون مكر و حیله لر كز هیچ فائده بیرمهس و سز نی عذابدن قوتقارماس (ویل)
 يومئذ للمكذبین (ان المتقین) درستلكده شركدن و گناهدن صافلانفوجیلر
 (فی ضلال) جنت آغاچلرینگ كوله گه لرنه بولورلر (وعیون) هم آفغوچی چشمه لر
 یاننده بولورلر (وفواكه) دخی یمشله آراسنده بولورلر (مما یشتهون) شول
 نرسه دنكم آرزو قیلورلر آنلر هم فرشته لر آنلرغه ایتورلر (كلوا) آشا كز لر
 اوشبو یمشله رن (واشربوا) هم اچكز لر اوشبو شرابلردن (هنیئا) آچلقنی
 و صوسزلقنی كینه رگوچی آشاماق هم اچمهك بولسون سز لر گه (بها كنتم)
 تعلمون) شول نرسه سبیلی كم عمل قیلور بول كز سز دنیاده (انا كذالك)
 درستلكده بوز اوشانداق (نجزی المحسنین) جزا بیرورمز اید گولك اینكوجیلر گه
 (ویل يومئذ للمكذبین) نی حسرت و عذابدر اول كونه جنت نعمتلرینه اشناغاغان
 كمه لر گه (كلوا) آشا كز لر ای مكذبلر فانی دتیانك نعمتلرنن (وتستعوا)
 هم فائده له نكز لر دنیا برله (قلیلا) آزغنه وقت (انكم مجرمون) درستلكده سز لر
 مشركلر سز و عاقبتكز عذاب الیم بولسه كیرهك (ویل يومئذ للمكذبین)

(وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ) وهر فایچان ایتولسه اول مشرکزرگه (أرکھوا) نیاز اوفکرلر دیوب (لَا یُرْکَعُونَ) نماز اوقوماسلر آنلر یعنی ایمان کیتلورمه سلر و مسلمان بولماسلر (وَبَلْ یَوْمَئِذٍ لِّلْمُکَذِّبِینَ) فاطمی حسرتدر قیامت کوننده ایمان کیتلورمه گان کسه لرگه (فَبَآئِ حَدِیثٍ) بس فایسی سوزگه (بَعْدَهُ) اوشبو قرآن سوکننده (یَوْمَئِذٍ) اشانورلر آنلر یعنی معجزه ایدکی ظاهر بولغان فرآنفه اشانماسلر نینداین سوزگه اشانورلر.

﴿ ۳۰ ﴾ سوره النبأ مکیه وهی اربعون آیه ﴿ ۳۰ ﴾

﴿ ۷۷ نېی سوره نبأ سوره سی مکده نازلدر ۴۰ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿ ۳۰ ﴾
﴿ الجزء الثلاثون ﴾

(*) رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتی مبعوث بولوب خلقنی آشکارا دعوت قیلا باشلاغاچ هم قیامت کونی برله قورقونا باشلاغاچ مشرکزر اول حضرتنک پیغمبرکننده هم قرآن و قیامت توغر یسنده اختلافی قیلوب بر برسندن یا که پیغمبردن و مؤمنلردن صوراشور ایدیلر حق سبحانه و تعالی بیوردی کم (هم یتسألون) فی نرسه توغریسندن سؤال قیلورلر و صوراشورلر اول مشرکزر (عن النبأ العظیم) اولوغ بولغوی خبردن کم قرآندر (الذی هم فیہ) آنداین خبرکم اول مشرکزر آنک توغریسندن (مختلفون) اختلافی ایتکوچیلدر یعنی توری توری سوزلر ایتورلر بعضلری سحردر و بعضلری شعردر یا که کھانتدر یا که اساطیرالاولیندر دیورلر یا که اولوغ خبردن مراد محمد علیه السلامنک پیغمبرکیدر کم مشرکزر آنک خصوصنده اختلافی قیلدیلر ساهردر یا که شاهردر یا که مجنوندر دبهک کبی توری سوزلر ایتدیلر یا آیسه مراد قیامتدر کم آنه هم اختلافی ایلدیلر بعضلری قیامت و افع بولاچقدر پونلریمز قیامتده بزلرگه شفاعت قیلورلر دیدیلر و بعضلری قیامتنی بالکلیه انکار ایتدیلر و بعضلری شکده نوردیلر (کلاً سيعلمون) حقا کم نیز زمانده بلورلر اول مشرکزر یعنی جان بیرگان وقتلرنده بلورلر اختلافی قیلغان نرسه لرینک شبهه سز حق ایدکینی (ثم کلاً سيعلمون) سوگره نیزدر کم تحقیق بلورلر آنلر قیامت کوننده اوز اعتدالدرینک باطل و یالغان ایدکینی (الْم نَجْعَلِ الْاَرْضَ) ایسا قیلما دقمو بزیرنی (مهاداً) توشه لیش توشه ک تا کم سز آنک اوستنک قرار قیلورسز (وَالْجِبَالَ اَوْتَاداً)

دخی قیلدیق بیز طاولرلی بیرنک فادافلری تاکم آنلر سبیلی بیر محکم فرار قیلور
 (وَخَلَقْنَاكُمْ) هم یاراتدیق بیز سزنی (أَزْوَاجًا) زوجلر وجفتلر اینوب یعنی هر
 صنفدن ایرککنی هم خاتوننی یاراتدیق نسلکیز باقی بولسون اوچون (وَجَعَلْنَا)
 هم قیلدیق بیز (نومکم) سزنگ اویقوگیزی (سَبَانًا) اھضالرگیزنگ راحتی تاکم
 اویقو برله استراحت قیلورسز (وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ) دخی قیلدیق بیز کیچنی (لَبَاسًا) بر
 اورتو تاکم کیچنگ قازانغولقی برله بارچه نرسه لر اورتولورلر (وَجَعَلْنَا النَّهَارَ)
 هم قیلدیق کوندزنی (مَعِيشًا) معیشت طلب قیلا تورغان وقت تاکم کوندزده
 کسبکیز ومعیشتکیز آرطندن یورورسز (وَبَيْنَا) دخی بنا ایندیگ بیز (نُفُوسِكُمْ)
 سزنگ اوستکیزده (سَبْعًا شِدَادًا) یدی محکم وناطی بولغوی کولگری (وَجَعَلْنَا)
 دخی یاراتدیق بیز کوکده (سَرَابًا وَهَاجًا) نورلی ویساتر تقوی چرافلری یعنی
 قویاش هم آینی (وَأَنْزَلْنَا) هم ایندرک بیز (مِنَ الْعَصْرَاتِ) یغور باغدرغوی
 بولولطلردن (مَاءًا) صونی (نُجَاجًا) قیولغوی صونی (لِتُفْرَجَ بِهِ) تاکم
 چقارماق بیز اوچون اول صو برله (حَبًّا) اولوقنی بغدادی و آرپه کی
 (وَنَبَاتًا) هم چقارماق بیز اوچون اوسه نورغان اوله نلری (وَجَنَّاتٍ أَلْفَافًا) دخی
 بر برسینه چولغانغوی یعنی بر برسینه بیک یاقن بولغان آغاچلرنی ویاچهلرنی
 اوسدرمه کیمز اوچون اول صونی ایندرک (أَنْ يَوْمَ الْفَصْلِ)
 درستلکده حکم کونی یعنی قیامت (كَأَنَّ) بولدی خداینک حکمنه (مِيقَاتًا) حساب
 وجزأ اوچون مقرر اپتولمش بر وقت (يَوْمَ) شول کونده کم (يُنْفِخُ فِي الصُّورِ)
 اولمش بولور صورغه یعنی خلایقنگ قیردن قوبارماقی اوچون اسرافیل صوری
 اورور (فَتَأْتُونَ) بس سزلز کیلورسز (أَفْوَاجًا) گروه گروه بولوب قیرگزدن
 محشر بیرینه یعنی خلایقلر قیلغان عمللرینه کوره تورلی تورلی صورتلرده
 بولوب کیلورلر دیمشلر (وَقَتَعَتِ السَّمَاؤُ) هم آچولمش بولور وبارلور اول
 کونده کوک (فَكَانَتْ) بس بولور (أَبْوَابًا) ایشکلر (وَسَيَّرَتِ الْجِبَالَ) دخی
 سورولمش بولورلر طاولر یعنی هواده اوچوب یورورلر (فَكَانَتْ سَرَابًا) بس
 بولورلر سراپ کی یعنی یراقدن بالطراب صو کی بولوب کورنگان رشه
 اوخشاغلی کوزگه گنه کورنگان نرسه بولورلر اجزاملری تتولوب تمام یوقفه
 چخارلر (أَنْ جَهَنَّمَ) درستلکده تھوغ (كَانَتْ) بولور (مَرَصَادًا) خلایقنگ اونتهک
 بیر یعنی هرکم آنک اوزرنندن اوتار (لِلطَّافِينِ) آزغونلقه چیکدن چتقوچیلرغه

يعنى ككفر اهلينه بولدى اول جهنم (مآبًا) فايئاجق اورن (لائينن فيها) تورغوچيلردر آنلر تىموغده (أحقابًا) اوزون مدتلىر يعنى مىنگو تىموغده قالورلىر (لايدونون فيها) طانوماسلىر آنلر تىموغده وكورمهسلىر (بردا) صالقون وراحت موالى (ولا شرابًا) هم اچماسلىر مېچ بىر اچملىكنى (الاحمياء) مگر اچكوچىنىك اچملىكلىرىنى ياندروب پارە پارە اينكوچى اسى صونىغنه اچارلىر (وغشاقًا) دىخى جراحلىرىدىن آققان مردار وشاخشى صونىغنه اچارلىر (جزاًا وفاقا) اوزلىرىنىك نىلغان عمللىرىنى موافق جزا بىرلە جزالاندىرلىشى بولورلىر آنلر (انهم) درستلىككە اول مشركلر (كانوا لايرجون) اميد اينمەس بولدىلىر وقورقادىلىر دىنيادە (حسابًا) آخىرنده گى حساب وجزادىن (وكذبوا باياتنا) هم يالغانقە طوندىلىر بىزنىك آيتلىرىمىزنى (كذابًا) يالغانقە نونماق (وكلم شيًا) وەر بىر نەرسەنى بىندەلىرىنىك عمللىرىدىن يعنى طاعت ومەصىبتلىرىنىك مەسئىلىنى (أحصيناه) سانادىق بىز آنى يعنى سانادىق وياردىق (كذابًا) يازمىق هم ايتورمىز مشركلرگە آخىرنده (فتوقوا) بس طانوتۇرسىز نىموغ عذابىنى اى مشركلر (فلن نزيدكم) بس هر گىز آرتىر ماسىز بىز سىزلىرگە (الأعذابًا) مگر عذاب اوستىنە عذاب آرتىرورمىز نىموغ اھلى اوچون فرآندە بولغان آيتلىرىنىك ايك قاطىراغى اوشىو آيتىر دىمىشلىر (ان للمتقين) درستلىككە تقوالق ايتكوچىلىرگە بولغوجىلىر (مغازًا) قول اوستونلىكى وعذابىدىن قورنماق دىخى بولغوجىلىر آنلرغە (خداائق) جنت باقچەلىرى كم اول باقچەلىردە بىش آغاچلىرى باردىر (وأعنابًا) هم بوزم آغاچلىرى باردىر (وكواضب آترابًا) هم بولور آنلرغە جىندە اىبچەكلىرى انار بىشى كىبى بولغوجى مەلىرى بىرياشدە بولغان قىزلىر (وكأسادهاقا) دىخى بولور آنلرغە شراب بىرلە طولى بولغوجى كاسەلىر (لايسعون) ايشتمەشسلىر اول متقىلىر (فيها) جىنت (لغوا) بېھودە وبوش سوزلىرىنى (ولا كذابًا) هم يالغان سوزلىرىنى يعنى دىنيادەقى خىر مېجلىسلىرى كىبى آنلرنىك مېجلىسلىرىندە باطل ويالغان سوزلىر بولماس (جزاًا) جزا بىرلەك جزا بىرلور آنلرغە (من ربك) پروردكارلىدىن (عطاًا) هم عطا قىلماق عطا قىلور خدائى آنلرغە (حسابًا) وانى وكافى بولغوجى عطائى ياكە عمللىرىنى موافق بولغان جزا آنلرغە بىرلور (رب السموات والأرض) كوكلىرىنىك هم بىرىنىك پروردكارى بولغوجى خدائى تعالى قاشىدىن (وما بينهما) هم كوك بىرلە بىر آراسىندە بولغان نرسەلىرىنىك پروردكارى بولغوجى (الرحمن) الوغ رحمت اباسى بولغوجى (لايملكون) مالك بولماسلىر كوكنىك

هم پيرنك اهللری (منه) اول خدای تعالی دن (خطاباً) برسوز ایتککه یعنی خداینك رخصتیدن باشقه برسوز ایته آلماسلر وسوز له مه ککه قادر بولماسلر (یوم یقوم الروح) شول کونده کم قائم بولور و طورور جانلرغه مؤکل بولغوچی روح اسملی فرشته (والملائکة صفا) هم باشقه فرشتهلر مهلاری طورورلر صف باغلاب خداینك فرمانینه منتظر بولوب معالده مذکوردرکه اول روح شوندا این ألوغ فرشتهدر کم قیامت کوننک بارچه فرشتهلر بر صف بولوب طورورلر اول روح بالفوز اوزی بر صف بولور و بعضلر روحدن مراد جبرائیل علیه السلامدر دیورلر والله اعلم (لایتنکامون) سوز له شمه سلر اول قیامت کوننک یعنی براو ایکنچیگه شفاعت قیلوب سوز ایتمهس (الامن آذن له الرحمن) مگر شفاعت قیلورلر شول کسه گه رخصت بیردی آنک ارچون شفاعت ایتمه ککه خدای تعالی (وقال) هم ایتدی اول کسه دنیا ده وقتنده (صواباً) طوغری سوزنی یعنی کلمه توجیدنی ایتکان و ایمان کیلتورگان کسه لر گه گنه شفاعت ایتارلر (ذلک) اوشبو قیامت کونی (الیوم الحق) حق بولغوچی کوندر یعنی البته واقع بولاچقدر (فمن شاء) بس هر کم نلسه (اتخذ) علونار (الی ربه) پروردکارینك اجر و ثوابی صاری (ماباً) فایتماقنی ایمان و طاعت برله (اننا انذرناکم) درستکده بز فورقتدی سزلرنی (عداباً قریباً) یقین بولغوچی عذابدن کم آخرت عذابیدر (یوم ینظر المرء) شول کونده کم فارار آدمی (ما قدمت بده) شول نرسه گه کم آلدن بیارگاندر آنک ایکی تولی یعنی دنیا ده وقتنده اشلر گان عمللرینه فارار و عمل دقترنه آنلرنك مه سینی کورور (ویقول الکافر) هم ایتور ایمان کیلتورمه گان کشی اول کونده (یا لیتنی) ای کاشکی مین (کنت تراباً) طوفراق بولغان بولسامچی یعنی هیجده یار اتولماغان و دنیاغه کیله گان بولسامچی یا که حیوانلر کبی مین هم طوفراق بولوب اورلسهچی بوعدابلرنی کورمهس ایدیم دیور.

﴿ سورة النازعات مكية وهي ست واربعون آية ﴾

﴿ ۷۸ نجْمِ سُورَهٗ وَالنَّازِعَاتِ سُورَهٗ مِ مَكَّدَهٗ نَازِلِر ۴۶ آيَتِدِر ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(وَالنَّازِعَاتُ) قسم یاد ایتهرمن جانلرنی صوروغوچی ، طارتقوچی فرشتهلر برله (عَرَقًا) قوت و قاطیلق برله طارتقوچی یعنی کفر اهلینك جانلرینی قاطیلق برله

آلغوچی فرشتهلر برله (وَالنَّاسُطَات) دخی آنط ایته رمن چقارغوچی فرشتهلر
 برله مؤمنلرنڭ جانلرینی (نَشَطًا) چقارماق (وَالسَّابِقَات) دخی قسم قیلورمن
 آشوغوب یورگوچی فرشتهلر برله خداینڭ فرمانینی اشلهمهک اوچون (سَبْعًا)
 آشوغوب یورمهک (فَالسَّابِقَات) بس قسمدر فرمانه اطاعت قیلوده بارچه دن
 اوزغوچی فرشتهلر برله (سَبَقًا) اوزماق (فَالْمُدْبِرَات) بس آنط ایته رمن تدبیر
 قیلغوچی فرشتهلر برله (أَمْرًا) دنیانڭ ایشینی یعنی دنیا ایشلرینی باشقارغوچی
 فرشتهلر برله ککم جبرائیل ومیکائیل هم اسرافیل وعزرائیل علیه السلام در
 جبرائیل جیللرگه هم وحیگه مؤکلدر اسرافیل فضا وتقدر ایشلرینی تدبیر قیلور
 میکائیل یاغهور یاغدرماق واولنلر اوسدرمک کیی ایشلرینی باشقارور عزرائیل
 جانلرینی قبض قیلور حق تعالی اوشبو مذکور فرشتهلر برله قسم یاد قیلورکم
 البته بارچه جان ایهلری مبعوث بولورلر (يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ) یاد قیفل شول
 کوننی کم قیبلدار قیبلداغوچی یعنی اول کوننڭ هیبتندن طاوولر وییرلر حرکتکه
 کیلورکم اول کون اسرافیل صوری اول مرتبه اورگان کونیدر بارچه جان
 ایهلری سلاک بولورلر (تَتَّبِعَهَا الرّادفة) ایهورر آگاوانڭ سوکننن کیلور سوکننن
 کیلگوچی یعنی نفغه اولی سوکننن نفغه ثانیه بولور اسرافیل ابکنچی که صوری اورور
 تا کم بارچه خلایق ترلورلر (فَلُوبٌ) کوئللر (يَوْمَئذٍ) اول کوننه (رَاجِفَةٌ) تورقوی
 وتیره گوچیدر نورفودن (أَبْصَارُهَا) کوئللر ایهلرینڭ کوزلری (خَاشِعَةٌ) ثوان
 توشورلمشلردر اول کونده هیبت وفورقوی سبیلی (يَقُولُونَ) ایتورلر بعث وحشرنی
 انکار اینکوچیلر دنیاده (أَنَا لَمَرْدُودُونَ) ایا بزلر ککیری فایتارلمشلر
 بولورمزمو (فِي الْعَافِرَةِ) اولگی حالتیزگه یعنی اولگانمزدن صوڭ بزلر ککیری
 ترلورمزمو (أَإِذَا كُنَّا) ایا هر فایهان بولساق بز وأورلسهک اولگاننن صوڭ
 (عَظْمًا نَحْرَةً) اسکی سوپهکلر بولوب یعنی چروب طوفراق بولورغه یاقتلاشقان
 سوپهکلر بولوب قالساق شوندن صوڭ هم بزلرینی ینه ترگزورلر مودیلورلر (قَالُوا)
 ایتدیلر اول منکرلرینه استهنزآم یوزندن کم اگر شونداق بولسه وبزلر ککیری
 ترلسهک وفوبارلساق (تِلْكَ) اوشبو ترلمهک وَ ر ی فایتارلماق (إِذَا) شول وقته
 (كِرَّةٍ خَاسِرَةٍ) بزلرگه زیانی بولغوچی ککیری فایتارلماقدر یعنی اگر اولگاننن
 صوڭ ترلمهک راست بولسه اول ترلمهکن بزرگه فائده یوندر بلکه بزلرگه
 زیاندرکم بزنی عذاب قیلورلر دیدیلر حق تعالی اول مشرکلرنڭ سوزلرینه فارشی

بېوردى كىم چىتىن و آغراش دىب بامەكز قىامت بولماقېنى (فَأَنبَأَ هِيَ) بس موندن باشقە توگلكىركم اول قىامت (زَجْرَةً وَاحِدَةً) بىر فرىباددر يعنى اسرافىلنىڭ سورنى بىر مەرتىبە ئورمەكى بىرلە بارچە خىلايقلىر تىرلورلىر و قىامت بولور (فَأَذَاهُمْ) بس شول وقتتە انلار يعنى آدمىلر (بِالسَّاهِرَةِ) نىگىز بىر اوستىندە بولغوجىلردىر يعنى بىرنىڭ آستىندىن بىر اوستىنە چىقارلىر و محشر بىرىنە دىپلورلىر يا كە ساھرە محشر بىرىنىڭ اسىمدىر خدای تعالى آنى آق كەوشىن بارانمىشدر (هَلْ أُنَبِّئُكَ) ايا كىلىدىبو سىڭا اى محمد عليه السلام يعنى كىلىدى (حَدِيثَ مُوسَى) موسى پىغىبىرنىڭ سوزى (أَذْنَابِيهِ) شول وقتتە كىم ندا فىلىدى موسى عليه السلامغە (رَبِّهِ) آنىڭ پروردكارى (بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ) پاك بولغوجى چوققور بىردە (طُوى) طوى اسمى چوققور دە شويلا دىوب ندا فىلىدى كىم (أَذْهَبَ) بارغىل سىن اى موسى پىغىبىركى بىرلە (إلى فرعون) فرعون سارى (أَنَّهُ طَغَى) درستلىككە اول فرعون آزغونلىقتە چىكىن چىقاندىر (فَقُلْ) بس ايتكىل سىن فرعونىڭگە (هَلْ لَكَ) ايا بارمىدىر سىنىڭ مىلىك و رغبتىڭ اى فرعون (إلى أَنْ تَرْكَبِي) شوڭا كىم پاك بولساڭ سىن و آرولانساڭ كىم و شىركىن (وَأَهْدِيكَ) ھىم مېن كوندىرسەم سىنى (إلى رَبِّكَ) پروردكارىڭ معرفتى سارى (فَتَخَشَى) بس نورىساڭ سىن آنىڭ عذابىندىن ھىم آڭا تارشىلىق قىلۇدىن و باش طارنۇدىن صافلانساڭ بس موسى عليه السلام خدای تعالى نىڭ فرمانى بوينچە فرعون فاشىنە كىلۇب رسالتنى ايرىشدى فرعون معجزە طلب ايلەدى (فَأَرَبَهُ) بس كورگزدى حضرت موسى فرعونىڭگە (الآيَةَ الْكُبْرَى) الوغراق بولغوجى معجزەنى كىم طاباقتىڭ يىلان بولماقتىر (فَكَذَّبَ) بس يالغانغە طوندى فرعون حضرت موسى نى (وَهَصَى) ھىم قارشىدى خدائىڭ فرمانىنە و معجزەنى سىرەردىدى (ثُمَّ أَدْبَرَ) سوڭرە آرقاسىنى فىلىدى يعنى يوز دوندردى موسى پىغىبىردىن (بِسْعى) سعى قىلور و طرشور ابدى اول حضرت موسى نىڭ اشىنى ابطال قىلۇغە يا كە طاباق اۇدرا بولغاچ آندىن قورقۇب قاچار ابدى و آشوغۇب يوكورور ابدى (فَحَشَرَ) بس جمع قىلدى فرعون اوزىنىڭ قومىنى (فَنَادَى) بس ندا ايتىدى آنلارغە (فَقَالَ) بس ايتىدى فرعون (أَنَا رَبُّكُمْ الْأَعْلَى) مېن سىلرنىڭ بىوڭرەك و الوغراق بولغوجى پروردكارىڭىز من يعنى بارچە پونلردىن الوغراق بولغان خدای مېن دىدى و خدائىلىق دەواسىنى قىلدى (فَأَخَذَهُ اللهُ) بس طوندى اول فرعوننى الله تعالى (نَكَالَ الْأَخْرَةَ) آخرت عذابى بىرلە كىم نىموغە ياندىرماقتىر (وَالأُولَى) ھىم دىنيا عذابى

برلہ کم دریاغہ غرق ایلہمہ کدر (اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ) درستلکدہ اوشبو اشدہ (لَعْبُوۡةٌ)
 البتہ بر عبرت واوگوت باردرد (لَمَنْ يَغْشٰى) شول کمسہ اوچون کم فورفور
 خدای تعالیٰ دن وگنامدن صافلانور (اَنْتُمْ اَشْدُّ) ایا سز لر ای بعث و قیامتنی انکار
 ابتکوچیلر فاطیراق موسز (خَلَقًا) باراناق یوزندن (اَمَّ السَّمٰوٰتِ) یا ایسہ کوک
 فاطیراقمودر یعنی سزنی باراناق چیتنرک مو یا ایسہ شوندا این الوغ بولغان
 کولکرنی باراناق مو (بَنِيهَا) بنا قیلدی خدای تعالیٰ اول کوکنی سز لرنک اوستکرده
 (رَفَعَ سَمٰوٰتِهَا) کونوردی ویوقاری قیلدی آنک سقیننی یعنی نوشه میننی بیردن بیوک
 ایلدی (فَسَوَّيْهَا) بس نیگز وطوغری قیلدی اول کوکنک بناسیننی هیچ بر فتورسز
 ونقصانسز (وَاغْطَشَ لَيْلَهَا) دخی قارانغو قیلدی آنک کیجه سیننی (وَاَخْرَجَ ضَعْفَهَا)
 هم چقاردی آنک کوندزینی ویافطی ایلدی کیجه برلہ کوندزنی کوککه
 اضافہ ایلہمہ ک آنلرنک پیدا بولماقینہ کوکنک سبب بولدی جهتندندر زیرا کہ
 فویاش کوکددر (وَالْاَرْضِ) هم بیرنی (بَعْدَ ذٰلِكَ) کوکنی باراناق صوکنده
 (دَحِيۡمًا) جایدی آنی ونوشه دی (اَخْرَجَ مِنْهَا) چقاردی اول بیردن (مَآءًا)
 آنک صویننی بلغلر وپشملر پیدا ایلہمہ ک برلہ (وَمَرۡعِيۡهَا) دخی چقاردی
 آنک حیوانلر اولای طورغان اولنلرینی (وَالْجِبَالِ) دخی طاولرنی
 (اَرۡسِيۡهَا) محکم قیلدی وبرکندی آنلرنی بیر اوستنده اوشبولرنک بارجه سیننی
 خدای تعالیٰ باراندی (مَتَاعًا لَّكُمْ) سز لرنک فائده لانا فکز اوچون اول نرسہ برلہ
 (وَلَا تَعْمَلُوۡا كُمۡ) دخی دورت آیانی طاولر کز فائده لانسولر ورز فلانسولر اوچون
 (فَاِذَا جِآءَتِ) بس هر قاچان کیلسہ (الطَّامَةِ الْكُبْرٰى) بارجه بلیہ لردن اولوغراق
 بولغوجی داهیه وقورنچلی کون یعنی قیامت کونی کیلسہ (يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْاِنۡسَانُ)
 شولکونده یاد ینہ کینتورور آدمی (مَآسٰى) شول نرسہ ن کم سعی قیلدی دنیاہ
 یعنی دنیاہ قیلغان عمللرینی مہ سیننی یازوب آنک قولینہ بیرورلرناکم اوفور
 (وَبُرۡزَتِ الْجَعِيۡمِ) هم ظاهر ایتولمش بولور نموغ (لَمَنْ يَّرٰى) شول کمسہ گہ
 کم کورور یعنی بارجه کورگوچیلر نموغنی آشکارا کورورلر (فَاَمَّا مَنْ ظَنَّنٰى)
 بس شول کمسہ کم آزغونلقده چیکدن چقدی وایمان کینتورمہ دی (وَاٰثِرَ الْعِبۡوَةِ
 الدُّنْيَا) هم اختیار قیلدی دنیا ترک کیننی و آرتدن غافل بولدی (فَاِنَّ الْجَعِيۡمِ)
 بس درستلکدہ نموغ (هٰى الْاٰوٰى) اولر آنک اورنی آخرتہ (وَاَمَّا مَنْ خَافَ)
 واما هر کمسہ کم قورقدی (مَقَامَ رَبِّهٖ) پروردکارینک حضورندہ حساب اوچون

تورماقلدىن آخرت كوندە (وَنَهَى النَّفْسَ) دىخى طىدى اوزىڭكى نەفسىنى (عَنْ
 الْهَوَى) آنڭ آرزوسىدىن بەنى حرامدىن وگناھدىن ساقلاندى (فَأَنَّ الْجَنَّةَ) بس
 درىستلىككە جنت (هِيَ الْمَأْوَى) اولدىر آنڭ قارار قىلچاقى اورنى آخرتتە (يَسْئَلُونَكَ)
 صورالار سىندىن اى محمد عليه السلام (عَنِ السَّاعَةِ) قىامت كوندىن وابتورلار
 (أَيَّانَ مَرْسِيَا) قاچان بولور اول قىامتتڭ قائم بولماقنى وكىلىمەكى دىيۇب
 (فِيمَ آنتَ) سىن نى نرسەدە سىن (مَنْ ذَكَرِيَا) اول قىامتتڭ يادىدىن بەنى قىامتتڭ
 قاچان بولماقنى بىلەك سىنڭ اشك توگلىرى بلكە آنڭ علمى خدايفە مخصوصدىر
 بس آدمىلر سىندىن انى صوراماسونلار (أَلَى رَبِّكَ) پروردكارڭ سارىدىر (مَنْهَاهَا)
 قىامت علمىڭگى منتھاسى بەنى آنڭ اوزرىنە خاسدىر مېچ كىمگە انى بىلدىرمەس
 (أِنَّمَا آنتَ) موندىن باشقە اېماسدىر كىم سىن اى محمد عليه السلام (مَنْذَرُ مَنْ يَخْشِيهَا)
 شول كىمەنى قورققۇچى سىن كىم قورقور اول قىامتتىن بەنى سىنڭ اشك بارى
 قىامتتىن خدايڭغا عىبادىتىن خلقنى قورقۇتماقنى قىامتتڭ وققىدىن خىر بىرمەك
 توگلىرى (كَانَهُمْ) گوباكە اول مكە مشركلىرى (يَوْمَ يَرَوْنَهَا) شول كوندە كىم
 كورورلر قىامتتى شويلا گىمان قىلورلار كىم (لَمْ يَلْبِسُوا) تورماغانلاردر آنلار
 دىيادە باكە فېردە (الْأَعْمِشِيَّةَ) مگر بركوننڭ كېچەسى قدر تورغانلاردر (أَوْضَحِيهَا)
 يايىسە شول كوننڭ ضەى وقى قدر تورغانلاردر بەنى اول كوننڭ اھوالىدىن
 وھىيتىدىن دىيادە طورغانلارنى اونو طورلر دىيادە بركوندىن ھەم كېرەك توردىق
 دىيۇب گىمان قىلورلار .

﴿ ۳۰ نېچى جز عېس سورەسى ﴾

﴿ ۷۹ نېچى سورە عېس سورەسى مكەدە نازلدىر ۴۲ آيتىدر ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مرويدىر كە عبدالله بن ام مكتوم دىگان صورق صھابە بركون پېغمبىر مەز عليه السلام
 مجلسىنە كېلۇب پېغمبىر حضرتىنە قېغروب اوزىڭكى يوشىنى ايتىدى پېغمبىر عليه
 السلام اول وققىدە قىرىش اولوغلىرىنى اسلامغە دعوت ايتىمەك بىرلە مشغول ايدى
 آنلارنى نصيحت قىلور ايدى عبدالله بن ام مكتوم حضرتى صورقلى سىندىن
 پېغمبىر نىڭ دعوتكە مشغول ايدىكىنى بىلمايۇب اوزىڭكى سوزىنى قات قات
 ايتۇب حضرتتڭ كلامىنى قطع قىلدى وسوزىنى بولدى پېغمبىر مەز عليه السلام آنڭ

(۱) منقولدىكى جېرائىل
 عليه السلام پېغمبەر خىزىر-
 تېنە اوشبو آيت
 كىرىمەلرنى اوفوغانكە
 حضرتنىڭ مبارك بوزىندە
 غايەت اضطراب وطاقەت
 سزنىڭ اثرى بلونور
 ايدى سىڭرە اورنىدىن
 تورب بېك آشوغوب
 مذكور عبدالله بن
 مکتونىڭ آرطىدىن باردى
 چونكە عبدالله اول
 وقتى پېغمبەر غلبە
 السلامنىڭ مجلسىدىن
 محروم بولوب چىغوب
 كېتىكان ايدى پېغمبەر
 حضرتى غايەت تعجىل
 بىرلەنك آرطىدىن يىتوب
 ائى كىرى مەسجىدكە
 كېلىنوردى ومبارك
 رداسىنى جايوب آنىڭ
 دوستىنە عبداللهنى
 اولتورندى بواشدىن
 صوڭ پېغمبەر حضرتى
 ھەرقاچان ائى كورسە
 مەرجا سېڭا ائى عبدالله
 سېڭىڭ سېبىلى پېروردكار-
 مېنى شىلتەلەدى دېيىر
 ايدى ھەم ھەرقاچان
 اكرام قىلور ھەم ھەرقاچان
 ايدى ايكى مرتبە
 صوغشقە بارغاندە ائى
 اوز اورنىنە مېندىگە
 خليفە اپتوب قالدردى.

بواشدىن كېيىن كېتوب بوزىنى چىدى وآندىن اعراض قىلوب سوزىنە جواب
 بېرمەدى حق تعالى دن آيت كېلدى كم (عېسى) بوزىنى چىدى پېغمبەر غايە السلام
 (تولى) ھەم اعراض قىلدى وپوز دوندردى (ان جاہ الاعمى) شونىڭ اوچون كم
 كېلدى آنىڭ مجلسىنە صوفر كىشى يعنى عبدالله ھەم اوز سوزىنى اپتوب پېغمبەر
 كلامىنى قطع قىلدى (وما يدريك) ونى نرسە بلدىرور سېڭا ائى محمد عليه السلام
 شونى كم (لعلہ يزكى) شايدكم اول عبدالله بن مکتوم پاك بولور يعنى سېن ائى
 بلماسىڭ بلكە اول گناھلردن پاك وايندو كىشىدر (اوبدگر) ياليسە وعظلم نور
 اول واوگوت آلور سېندىن (فتنتعه الذكري) بس فائىدە پېرور آڭا سېنىڭ
 اوگوت ونصيحەڭ ھەم شونىڭ سېبىلى توفىق وھدايە طاوبوب ايندوگوردن بولور
 (اما من استغنى) ائما شول كەسە كم اوزىنى موڭسىز توندى يعنى تىكېرىك قىلوب
 اوگوت ونصيحەڭنى طىكلامادى فرىش اولوغلىرى كېيى (فانت له تصدى) بس
 سېن آڭا يوزگنى كېلتورورسىڭ يعنى آڭا توجە والتفات ايلىب ائى اسلامغە
 دەھوت قىلورسىڭ وھالانىكە اول سېنىڭ سوزلرگنى طىكلاماس وقبول قىلماس
 نى قدر ايتسەڭدە (وما عليك) ويوقدر سېنىڭ اوزرگنا ھېچ بىرگناھ (الايىزك)
 شوندىن كم پاك بولماس اول اوزىنى موڭسىز تونقوچى كەسە ھەرگېز يعنى آنىڭ
 ايمان كېلتورماوندىن وسېنىڭ سوزگنى قبول ايتىمەوندىن سېڭا ھېچ زىيان يوقدر
 سېڭا لازم بولغان اش بارى ايرىشدرمەك ودەھوت ايتىمەكدر بس سېن اول فرىش
 اولوغلرېنىڭ ايمان كېلتورمە دىكلىرى اوچون فايغورماغل (واما من جالك) واما
 شول كەسە كم كېلدى سېڭا (بىسى) آشوغور اول علم استامەككە يعنى
 عبدالله بن مکتوم كم سېندىن آشوغوب دىن توغرىسىندە بولغان اشلرنى صورار
 واوگرانە كنى تەلەر (وھو بىشى) ھەم اول قورقور اوزى خدائى تعالى دن (فانت عنە تلى)
 بس سېن اول كەسە دن مشغول بولورسىڭ يعنى فرىش مشركلرېنى دەھوتكە مشغول
 بولوب اول صوفر كىشىدىن يوز دوندرورسىڭ وسوزىنە جواب بېرماسىڭ وھالانىكە
 اول صوفر اخلاص بىرلە سېندىن كېرەكلى مسئلەلرېنى صورار واوگرەنە كنى (۱) تەلەر
 (كلا انھا) حقا درستلىككە كم اوشبو قرآن آيتى (تذكرة) اوگوت ونصيحەڭدر
 آدمبارگە (فمن شام) بس ھەر كم تەلسە (ذكرة) يەنە آلور ائى وآنىڭ بىرلە
 وعظلم نور واوشبو آيتلر ثبت ايدىلمىشدر (فى صحن مكرمة) خدائى تعالى قاشنىڭ
 ھەممىتى بولغان صحيفەلدە (مرفوعة) كوتەلمىش يعنى قدر ومەرتەبەسى بېيوك

بولغان صحیفه لرده (مطیّرة) بارچه عیبلردن پاک ایتولمش صحیفه لرده (بایدی سفره کرام) حرمتلی بولغوجی یازوچیلرنک فوللرنده کم اول بازوچیلر فرشته لردر لوح المحفوظین کوچروب یازارلر (بررة) ایزگو بولغوجیلردر اول یازوچیلر (قَتَلَ الْإِنْسَانَ) هلاک بولسون ولعنت ایتولمش بولسون آدمی (۱) یعنی مشرک (مَا أَكْفَرَهُ) نی عجب دینسز وایمانسز کسه در اول مشرک کم هیچ بر فکر ایتیمس شردی کم (مَنْ أَى شَيْءٍ) فایو نرسدن (خَلَقَهُ) یاراتدی آنی خدای تعالی (مَنْ نَطَقَهُ) منی صووندن (خَلَقَهُ) یاراتدی آنی خدای (فَقَدَرَهُ) بس تقدیر ایتدی وپیدا قیلدی آنک اعضالربنی وصورتلربنی آنا فارندنه (ثُمَّ السَّبِيلَ يَسْرَهُ) سوکوه چقا طورغان یولنی آسان وینگل قیلدی آکنا نا کم آناسندن طوغدی ودنباده ترکک قیلدی (ثُمَّ أَمَاتَهُ) سوکوه اولتوردی آنی خدای تعالی اجلی یتکلیج (فَنَاقَبَهُ) بس فبرگه کرگردی آنی (ثُمَّ إِذَا شَاءَ) سوکوه مرناچان نلهسه خدای تعالی (أَنشُرَهُ) ترگزور آی یکنان آخرت کوننده وفرنن قوبارور (كَلَّا لَأْمَأْتَنَّهُ) حقا کم اونمه دی وادأ قیلهدی اول آدمی یعنی مشرک اونمه دی (مَا أَمَرَهُ) شول نرسنه کم بیوردی آکنا خدای تعالی یعنی ایمان کیتورمه دی (فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ) بس کبره ککر کم فاراسون آدمی (أَلَى طَعَامِهِ) اوزینک آشی طورغان طعامینه عبرت نظری برله هم کورسون کم اول طعام نی طریقه پیدا بولور (أَنَا صَبَبْنَا الْمَاءَ) شوبله کم درستلکنه بز قیدق صوی (صَبًّا) قویماق یعنی بولولدن یغمور باغدرق (ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ) سوکوه یاردق بز بیرنی (شَقًّا) یارمق (فَأَنْبَتْنَا فِيهَا) بس اوسدرک بز اول بیرده (حَبًّا) اولوقنی بغدادی وآرپه کبی (وَعَبْنَا) هم اوسدرک بوزم آغاچینی (وَقَضْبًا) هم اوله نلرنی (وَزَيْتُونًا) هم زیتون آغاچینی (وَنَخْلًا) دخی خرما آغاچینی (وَحَدَائِقَ غُلْبًا) هم آغاچلری کوب بولغوجی باقچه لرنی (وَفَاكِهَةً) هم یوش بملرنی (وَأَبًّا) دخی قوروغ بملرنی یا که حیوانلر اولی طورغان اوله نلرنی و اوشبو مذکور نرسه لرنی قیلدق (مَتَاعًا لَكُمْ) سزلرنک فائده نمه ککزر اوچون اول نرسه لر برله (وَلَا نَعْمَكُمْ) هم دورت آیفلی طوارلرکز فائده نسونلر اوچون (فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاعَةُ) بس مرناچان کیلسه ققخرغوجی و آواز قیلغوجی یعنی اسرافیل علیه السلام ایکنهی مرتبه صورنی اورسه خلایقی قبردن قوبارماق اوچون (يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ) شول کونده کم قاچار ایر (مَنْ أَحْبَبَهُ) اوزینک قرنداشندن (وَأُمَّهُ) هم آناسندن قاچار اُرچه اوزینی تربیه قیلوب

(۱) آسن مراد ابولهب نك اوغلی عتبه در ديمشله غایت یاوز مشرک ایدی پیغمبر علیه السلامک قزینی طلاق ایتدی حضرت آنک حقتنه بد دعا قیلدی بز سفرده بارغانه آنی بر آرسلان پاره پاره قیاوب هلاک ایتدی.

اوسدرگان بولسده (وآیہ) دخی آناسندن فاچار آندن نی قدر شفقت کورگان بولسده (وَصَاحِبَتِه) مہ خانونندن فاچار دنیادہ آنک برلہ برگہ عمر ایتکان بولسده (وَبَنِيه) دخی اوزینک اوغللرندن وبالارندن فاچار (لِکُلِّ اَمْرٍ) هر بر ایرگہ بولغوجیدر (مَنْهَم) قیامت آهلندن (یَوْمَئِذٍ) شول کونده (شَانِ یَغْنِیْه) بر اش کم مشغول قیلور آنی باشقلرنک حالندن یعنی هر کم اوز حالی برلہ مشغول بولور اوز فایغوسی اوزینہ پتار باشقہ کشیلرده اھی بولماس (وَجَوْه) یوزلر یعنی مؤنلرنک یوزلری (یَوْمَئِذٍ) اول کونده (مُسْفِرَةٌ) نورلانغوی ویافطر شوچیدر (صَاحِكَةٌ) کولگوچیدر (مُسْتَبْشِرَةٌ) شادلانغوجیدر عذابدن نورتلماق وراحنکہ ایرشمہ کی اوچون (وَجَوْه) مہ یوزلر باردر (یَوْمَئِذٍ) اول کونده (طَلِبًا غَبْرَةً) اول یوزلر اوزرنده بولغوجیدر طوزان و قسارانغولق محنت و حسرت سبیلی (نَرَهْمًا) چولاب آلور اول یوزلرنی و قاپلار (قَتْرَةٌ) طلبت و قارالقلر (اُولَئِکَ) اوشبو یوزلری قارا مہ طوزانلی بولغان کسہلر (مُمِ الْکَفْرِ) آنلردر ایہان کینورمہ گان کسہلر (الْفَجْرَةَ) فسق و فجور ایتکوچیلر مہ یاوز بولغوجیلر۔

﴿ ۳۰ ھی جز نکویر سورہی ﴾ سورة التکویر مکیہ وہی تسع وعشرون آیہ ﴿ ۳۰ ﴾

﴿ ۸۰ ھی سورہ نکویر سورہی بکده نازلدر ۲۹ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(۱) ابن عمر رضی اللہ عنہما روایت قیلور کم پیغمبرمز علیہ السلام ایتدی هر کم قیامت کونینی آشکارا کور۔ مہ کنی تلہسہ اوشبو سورہنی اوقوب معنا لرنی فکریسون زیرا کہ بو سورہده قیامت احوالی تمام بیان ایدلمشدر کشف۔

(اِذَا الشَّمْسُ) (۱) شول وقتندہ کم قویاش (کُوْرَتْ) تورلمش بولور یعنی نوری کیتوب دنیا فارانغولانوب قالور (وَ اِذَا النُّجُومُ اُنْکَدَرَتْ) مہ شول وقت کم یولدلزلر فارانغولانورلر (وَ اِذَا الْجِبَالُ سَوَّیَتْ) دخی شول وقت کم طاولر اورنلرندن فوزغالوب هوادہ یورورلر (وَ اِذَا الْعُشَارُ) وشول وقتندہ کم بالا طوغدر ورغہ یافنلاشقان ہوواز نوہ کم آنداین آنا نوہ عرب مالینک قدر لیرہ کیدر (عَطَلَتْ) بوش ییارلمش بولور یعنی هیچ کم آگما التفات ایتہس و آنی فاراچی بولماس (وَ اِذَا الْوُحُوشُ) مہ شول وقتندہ کم وحشی جانورلر و فرداشی حیوانلر (حَشِرَتْ) جمع ایتولمش بولور یعنی مہلری برگہ جیولورلر و بر برسینہ فاتوشورلر برسی ایتکھیسینہ ضرر ایتمہ کککہ مجاللری بولماس (وَ اِذَا الْبَعَارُ) دخی شول وقت کم دریالر (سَجِرَتْ) بر برسینہ فاتوشولمش بولورلر یعنی طانی دریالر طوزلی و آچی دینگزارگہ فاتوشوب مہسی بر دریا کیی بولورلر (وَ اِذَا الْنُّفُوسُ) مہ شول وقتندہ کم

نفسلر (زوجت) جفتلہ ندرلش بولورلر یعنی ہر کم ایز امثالی برلہ برگہ بولور
 ایزگو ایزگولر برلہ ویمان کشی یمانلر برلہ بولور (وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ سُئِلَتْ) وشول
 وقت کم تریلہی بیرگہ کومولگان فز بالالر صورالمش بولورلر شویلہ دیوب کم (بِأَيِّ ذَنْبٍ
 قُلْتُمْ) فایوگناہ سببلی اولتورلمش بولدیلر اول بالالر عرب مشرکری فز بالالرینی
 عار وناموس دیوب تریلہی بیرگہ کومہرلر ابدی حق تعالی بیوردی کم قیامت کوننہ
 اول بالالردن سزلی نی سببلی اولتوردیلر نی گناہکز بار ابدی دیوب صورالور
 اول بالالر اوزلرینک هیچ بر گناہسز اولتورلگان ایدکلرینی ایتورلر (وَإِذَا
 الصُّحُفُ نُشِرَتْ) ہم شول وقت کم عمل دفتلری آچولمش بولور یعنی عمل
 دفتلرینی آچوب بندہ لرنٹا فوللریندہ بیورلر (وَإِذَا السَّمَاءُ) دخی شول وقتہ کم
 کوك (كشطت) طونالوب آلونغان تیری کی اوز اورنندن آلونمش بولور (وَإِذَا
 الْجَبَابِلُ هُمْ شَوْل وقت کم نموغ (سُعُرَتْ) فزدرلمش بولور (وَإِذَا الْجَنَّةُ أُنزِلَتْ)
 وشول وقتہ کم جنت یقین ایتولمش بولور خداینک دوستلرینہ اوشبو ذکر
 ایتولمش اون ایکی توری حال واقع بولسہ وآدمیلر اول حاللرنی کورسہلر
 (عَلِمَتْ نَفْسٌ) بلور شول وقتہ ہر بر نفس (مَا أَحْضَرَتْ) شونی کم نی نرسہ
 حاضر لاگہ ندر اول آخرت اوچون یخشیلق ویمانلقن یعنی شول وقتہ آدمی
 اوزینک دنیادہ قیلغان اشلرینی ایسینہ نوشرور و فکر قیلور یخشیلقنی نی اوچون
 کوبراک اشلہ مدم دیوب فایغورور ویمانلقنی نی اوچون اشلدم دیوب
 حسرہ تلنور واوکونور لکن اول وقتہ حسرت وندامت فائدہ بیرمہس
 ذکر ایتولمش اون ایکی توری حال قیامت احوالدر آلتیسینی
 اوشبو دنیادہ کورورلر وآل تیسینی محشر بیرندہ مشامدہ
 قیلورلر (فَلَا أَقْسَمُ) بس آنط ایتہرمن (بِالْغَنَسِ) کوندزده باطقوچی بولدزلر برلہ
 (الْجَوَارِ) سیر ایتکوچی ویورگوچی بولدزلر (الْكَنَسِ) قویاش باطقیسندہ
 یاشرن بولغوچی بولدزلر مرآد بش بولدزلدر یعنی زحل و مشتری و مریخ ہم
 زہرہ و عطارد بولدزلر بدر دیبشدر (وَاللَّيْلِ) ہم آنط ایتہرمن کیچہ برلہ (إِذَا
 عَسَسَ) ہر فایچان یافایلقنی کبتہروب فارانغولانسہ (وَالصُّبْحِ) دخی طاکہ برلہ
 آنط ایتہرمن (إِذَا تَنَفَّسَ) ہر فایچان صولاسہ یعنی طلوع ایتسہ اول طاکہ
 اوشبو موند کورلر برلہ آنطدر کم (أَنَّهُ) درستلکدہ اول قرآن (لِقَوْلِ رَسُولٍ كَرِيمٍ)
 خدای تعالی فاشندہ ہرمتلی بولغوچی رسولنک اوقوماقیدر یعنی جبرائیل آنی

خدايدن كېلىتورگاندر (ذى قُوَّة) قُوَّة و كوچ ايهسى بولغۇچى رسول يعنى جبرائيل (عند ذى العرش) عرش ايهسى فاشنده (مكين) قدر ومرتبته ايهسى بولغۇچى (مطاع) فرمانينه بوى صونولمىش (ثم) شول اورنده يعنى كوكلرده بارچه فرشتهلر اول رسولنك فرمانينه اطاعت قىلورلر (امين) امانت ايهسى و اشائىلى اول رسول وحى كېلىتورمەكده (وَمَا صَاحِبُكُمْ) و نوگلدر سزنىك صاحىبىز يعنى محمد عليه السلام (بمجنون) ديوانه توگلدر نتهك كىم سز گمان قىلورسىز (وَلَقَدْ رَأَوْهُ) و تحقيق كوردى محمد عليه السلام جبرائىلىنى آنك اصلى صورتنده (بِالْأَفْقِ الْمُبِينِ) كوكنك آشكارا بولغۇچى طرفنده يعنى قوياش چىقىشده (وَمَا هُوَ) و ايباسدر اول محمد عليه السلام (عَلَى الْغَيْبِ) غيب و ياشىرن بولغان نرسه اوزره يعنى آكئا وحى ايتولگان خبرلر اوزره (بِضْنِينِ) صاران ايبه سدر يعنى خداى تعالى آكئا وحى ايتىكان نرسه لرنى خلقىن ياشروب صافلاماس همەسبىنى بيان قىلور و او گراتور (وَمَا هُوَ) دىخى توگلدر اول قرآن (بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ) سورلگۇچى شيطاننك سوزى توگلدر (فَيَا بَنِي إِدْمُونَ) بس سز لر اى مشركلر قايدە بارورسىز اول قرآننن يوز دوندروب (أَنْ هُوَ) ايبه سدر اول قرآن (الَّذِي ذُكِرَ لِلْعَالَمِينَ) مگر بر او گوندر عالملر خلقينه (لَمَنْ شَاءَ) شول كىمسە گە او گوندر كم تار اول (مَنْكُمْ) سز لردن (أَنْ يَسْتَقِيمَ) خداى تعالى يولنده مستقيم و ثابت بولماقنى اوشبو آيتنى ايشتىكچ ايوچهل ايتىدى بواش بىزنىك نلهمە كمز گە موقوف اىكان نلهمەك مستقيم بولورمىز نلهمەسەك بولماسمىز اوز اختيارمىزدر آيت كىلدى كم (وَمَا تَشَاءُونَ) و سز لر نلهمەسىز هدايت و استقامتىنى (إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ) مگر شول كم الله تعالى نلهمە سزنىك هدايتكىزنى شول وقتدهمغه نلهمسىز (رَبُّ الْعَالَمِينَ) بارچه عالملرنك پىروردكارى بولغۇچى الله تعالى.

﴿ سورة الانفتار مكبة وهى تسع عشرة آية ﴾

﴿ ۸۱ نېچى سوره انفتار سوره سى مكده نازلدر ۱۹ آيتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ) هرقاچان كم كوك يارىلور يعنى قيامت بولغانده (وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَشَرَتْ) هم شول وقتده كم يولدىلر بير گە فويولورلر (وَإِذَا الْبُعَارُ فُجِّرَتْ) دىخى شول وقت كم دريالر آغوزلمىش بولورلر يعنى بارچه دېنگىزلر

بىر بىرىنىڭ ئۆسۈرلۈر (وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ) وشول وقتدە كىم قىرلارنىڭ ئۆسۈرلۈر
 آستى اوستىنە كىلتۈرلۈپ اچىندە كى او اوكلر نرلۈپ طشقە چىقارلۈرلر يەنى اوشبو
 مذكور حاللر ھىر قاچان واقع بولسەلر (عَلِمَتْ نَفْسٌ) بلور ھىر بىر نەفس (مَا
 قَدَمَتْ) شول نەرسەنى كىم آلدن يەردى ايدىگو وياوز عمللردن (وَأَخْرَجَتْ) ھىم
 شول نەرسەنى كىم آرطدە قالدردى دنيا مالندن وبالا چاغاندن يەنى قالدراغان نەرسەلر نىڭ
 اوزىنە فائدەسى يوق ايدىكىنى بلور ياكە بلور ھىر كەسە ھىر نىڭ اۆلندە ھىم
 آخىرندە قىلغان عمللرىنى دىبە كىدر شول وقتدە كىدر اھلىنە خطاب اېرشور شويلا
 دىوب كىم (يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ) اى آدمى (مَا غَرَّكَ) نى نەرسە مفرور قىلدى
 وآلدالدى سىنى تاكىم ايمان كىلتۈرمەدىڭ (بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ) كىرىم بولغۇچى
 پىروردكارگا (الَّذِي خَلَقَكَ) آندىن پىروردكارگا كىم ياراندى اول سىنى ويوقىدىن
 بار قىلدى (فَسَوِّكْ) بس راست وطوغرى اېلەدى اول سىنىڭ اھزالر كىنى (فَعَدَلَكْ)
 بس اېرىم قىلدى خدای سىنىڭ خلىقتىڭنى وصورتىڭنى باشقە حيوانلر خلىقتىدىن
 (فِي آيِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ) قابو صورتدە كىم تەلەدى خدای اوزى (رَبِّكَ) تىركىب
 قىلدى ونوزودى اول سىنى يەنى اوزىنىڭ تەلەمە كى بويىچە سىنى كوركام صورتدە
 ايتوب ياراندى (كَلَّا) آنداق اېمەسدىركىم اى مشركلر سىزىر گمان قىلورسىز قىامت بولماس
 دىب (بَلْ تَكْتَدُونَ) بلكە سىزىر يالغانغە طونارسىز و اشانماسسىز (بِالَّذِينَ) جىرا كۈنىنە
 يەنى قىامت كۈنىنە اشانماسسىز عنادىڭىز سىبىلى (وَأَنَّ عَلَيْكُمْ لِعَافِيَتِهِمْ)
 ودرستلىكە سىزنىڭ اوزىڭىزگە باردىر صاقچىلر فرشتەلردن (كِرَامًا كَانْتَبِينَ)
 خدای تەالى فاشىندە حرمتلى والوع بولغۇچىلر سىزنىڭ عمل دىقتىرلر كىزنى
 يازغۇچىلر اول فرشتەلر (يَعْلَمُونَ) بلورلر اول صاقچى فرشتەلر (مَاتَقْلُونَ) شول
 نەرسەنى كىم سىزىر قىلورسىز يىشىلىق ويىمانلىقتىن ھىم شول عمللر كىزنى وسوزلەگان
 سوزلر كىزنى بارچە سىنى عمل دىقتىرلر كىزگە بازارلر (أَنَّ الْأَبْرَارَ) درستلىكە ايدىگو
 كىسەلر (لَقِي نَعِيمًا) نەمت اېھسى بولغان جىندە بولغۇچىلردى (وَأَنَّ الْفَجَّارَ) ھىم
 درستلىكە ياوز كىسەلر ومشركلر (لَقِي جَعِيمًا) نەوغە بولغۇچىلردى (يَصْلُونَهَا)
 كىرورلر آنلر نەوغە (يَوْمَ الدِّينِ) جىرا وحساب كۈنىندە يەنى قىامتدە (ومامم
 عنہا) ھىم اېمەسدىر اول فاجىرلر ومشركلر نەوغىدىن (بِغَائِبِينَ) يوغالغۇچىلر يەنى
 ھىچدە نەوغىدىن چىقارلپاسلر مىنگو قالىورلر (وَمَا آذْرِيكَ) وقى نەرسە بللردى
 سىڭا شونى كىم (مَا يَوْمَ الدِّينِ) نى نەرسەدر جىرا كۈنى (ثُمَّ مَا آذْرِيكَ) سوكرە

فی نرسه بلدردی سیگا (ما یوم الدین) فی نرسه در جزا وحساب کونی یعنی اول کوننک حقیقتینی خدایدن باشقه هیج کم بله آلماس (یوم لانمک نفس) شول کوندر کم مالک بولماس اول کونده هیج بر نفس (لنفس) بر نفس اوچون (شیئاً) بر نرسه فی یعنی هیج بر کیمسه ایکنچی کیمسه گه فائده ایرشدره آلماس (والأمر) دخی حکم وفرمان (یومئذ) شول کوننک (لله) خدای تعالی گه مخصوصدر

﴿ ۱ ﴾ سورة التطفیف مکبة وهی ست وثلاثون آية ﴿ ۲ ﴾

﴿ ۸۲ ﴾ نچی سوره تطفیف سوره سی مکده نازلدر ۳۶ آیتدر ﴿

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مرویدر که مدینه اهلی اوچهو توغر یلرنده کوب الوغ خیانتلر فیلورلر ابدی پیغبر مز علیه السلام مکدهن هجرت ایلب مدینه گه یونه لگاج بولده اوشبو سوره نازل بولدی (ویل) حسرت وهلاکتدر (للمتطفین) اوچهو ده خیانت ایتوب کیموتوب اوچهو چیلر گه (الذین) آنداین خیانت ایتکوچیلر کم (اذا اکتالوا) مرقاچان اوچهب آلسلر آنلر (علی الناس) آدمیلر اوزره یعنی باشقه لردن اوزلری اوچون بر نرسه فی اوچهب آلسلر (یتستوفون) کامل ونیام آلورلر کیموتوب اوچهو مسلر (و اذا کالوهم) ومرقاچان باشقه کشیلر گه کیل برله یعنی صاوت برله اوچهب بیرسلر (اووز نوهم) با ایسه نرازو و اوچهو برله اوچهب بیرسلر آنلرغه (یضسرون) کیموتوب اوچهلر و آنلرغه زبان ایرشدرورلر هم خیانت ایتهلر (الا یظن) ایا بله سلرمو (اولئک) اوشبو خیانت ایتکوچیلر (انهم مبعوثون) شونی کم در سنلکد آنلر فوبارلمش بولورلر (لیوم عظیم) بر الوغ کونده یعنی قیامتده (یوم یقوم الناس) شول کوننک کم آباق اوزره نورورلر آدمیلر (لرَبِّ الْعَالَمین) عالملر پروردکارینک حکیمنه وفرمانینه منتظر بولوب کم اول مقامنی مقام هیبت دیورلر اوچ بوز یل شول طریقه حیران بولوب نورورلر صوگره حساب بیرینه کیلورلر (کلاً ان کتاب الفجار) حقا کم در سنلکده مشرکلرنک عمل دفتری (لئی سعبین) سعبینه بولغوچیدر کم اول سعبین نغوغنک توبنک بر فووش طاشدر کفر اهلینک جانلری هم عمل دفتزلری نیامتکه قدر شونده نورور (وما آذربک) وسیگا فی نرسه بلدردی شونی کم (مأسعین) فی نرسه در اول سعبین (کتاب مرقوم) بر یازلمش و علامتلهش کتابدر

اول مشرکلرنڭ عمل دفتەرلىرى شوبله کم هر کم آنى كورسه اچنده هېچ برخبر بوق ابد کينى بلور (ویل) فاطمى عذاب وحسرت (يومئذ) اول قیامت کوننده (للمکذبین) یالغانه نوتوقچیلرغه در (الذین) آندانین یالغانه نوتوقچیلر کم (یکذبون) تکذیب قیلورلر و ائشاناسلر (بیوم الدین) جزا کونینه (وما یکذب به) و یالغانه نوتماس اول کوننى (الأکل معند انهم) مگر هر بر ظالمقده چسکدن چغوجى بوز فلق قیلغوجى كهمسه یالغانه نوتار (اذا تلى علیه) هر ناچان اوقولسه آنڭ اوزره (ایاتنا) بزڭ کیتایمیزڭ آیتلری (قال) ایتور اول كهمسه جهل و عنادندن کم اوشبو آیتلر (أساطیر الاولین) اؤلگیلرنڭ افسانهلری و حکایهلریدر (کلاً) آنداق نوگلدركم اول مشرکلر ایتورلر (بل ران) بلکه غرور و غفلت پردهسینی فاپلاغاندر (على فلوبهم) اول مشرکلرنڭ كوگللری اوزرینه (ما کانوا یکسبون) شول نرسه کم اشلر بولدیلر آنلر تورلی بوزنفلردن یعنی قیلغان گناهلری شوملغندن آنلرنڭ كوگللری فارالبوب فسوت باصفاندر شول سببلى حقلنى بلهسلر (کلاً انهم) حقا کم درستلکده اول مشرکلر (عن ربهم) اوزپروردکارلرنن (يومئذ) شول کوننده (لمحجوبون) پرده لشمشلردر یعنی خدای تعالی نڭ دیدارندن محروملردر (ثم انهم) صگره درستلکده آنلر (لسالوا الجعیم) توغغه كگرگوچیلردر (ثم یقال) صگره ایتولور آنلرغه یعنی توغغه زبانیلر ایتورلر (هذا) اوشبو عذاب (الذی کنتم به تکذبون) شول عذابدر کم سزله یالغانه طوتار بولدکز آنى دنیاده وقتکزدده (کلاً ان کتاب الأبرار) حقا کم درستلکده ایدگو كهمسلرنڭ عمل دفتەرلىرى (لفی علیین) علیینده بولغوچیلر یعنی یدنهی فات کونکڭ اوستنده در (وما أدربک) وسیگانى نرسه بلردى (ما علیون) نى نرسه در علیون (کتاب مرفوم) یازلمش بر کتابدر ایدگولرنڭ عمل دفتەرلىرى کم هر کم آنى كورسه اچنده طولی خبر ابد کينى بلور (یشهنه) حاضر بولورلر اول کتابغه یعنی آنى قارشو آلورلر یا که قیامت کوننده آکما گواه بولورلر (المقرَّبون) خدا یغه یقین بولغوجى فرشتهلر (ان الأبرار) درستلکده ایدگو كهمسلر (لفی نعیم) البته جنتده بولغوچیلردر (على الأرائک) فورولمش تختلر اوزرنده (ینظرون) قارارلر آنلر شادلق بیرا طورغان نرسهلرگه (تعرف) سین طانورسڭ ای قاراغوجى (فی وجوههم) آنلرنڭ یوزلرنده (نضرة النعیم) جنت نعمتلرنڭ نفیس و کورکام اثرینی (یسقون) صوغارلمش بولورلر یعنی آنلرغه

اچر تورلر (من رَحِيقٍ مَّغْتُومٍ) مہر قیلنمش خالص وپا کیزہ شرابدن (خِتامه) آنک
 مہر ینک صورغوج اورنداغی نرسہ سی (مَسْکٍ) یفادر (وَفِي ذَلِكَ) واوشبو شرابدہ
 (قَلْبَتَنَافَسِ الْمَتَنَافِسِينَ) بس کیراکدر کم رغبت ایتسونلر و فرقسونلر
 رغبت ایتکوچیلر یعنی اول شرابقہ فرغوب ایدگو عمللر اشلہسونلر
 واوزلرینی شونی اچمہ ککہ مستحق ایتسونلر (وَمَزَاجُهُ) ہم اول رَحِيقِ
 شرابینک فانوشدرلمش نرسہ سی (من تَسْنِيمٍ) نسینیم دیگان جنت چیشمہ سی
 صووندندر (مِيتًا) ہر چشمہ در اول نسینیم کم (يَشْرَبُ بِهَا الْمُقْرَبُونَ) اچەرلر اول
 چشمہ دن خدای تعالیٰ در گاہینہ یقین بولغان کمسہلر مرویدر کم قریش الوغلی
 بلال و عمار و صہیب رضی اللہ عنہم کیی فقیر صحابہ لرنی ہر فایجان کورسہلر
 استہزآء و مسخرہلر قیلورلر ایدی آیت کیلدی کم (ان الذين آجروا) درستلککہ
 مشرک بولغان کمسہلر (کانوا) بولدیلر (من الذين آمنوا) ایمان کیلتورگان
 کمسہلردن (يَضْحَكُونَ) کولہرلر و آنلرنی مسخرہ گہ توتوب استہزآء قیلورلر (وَإِذَا
 مَرُّوا بِهِمْ) و ہر فایجان اوتسہلر اول مشرک مومنلر بانندن (يَتَغَامَزُونَ)
 کوزلری برلہ اشارت قیلشورلر استہزآء یوزندن (وَإِذَا انْقَلَبُوا) ہم ہر
 فایجان دونسہلر و قایتسہلر اول مشرک (إِلَىٰ آلِهِمْ) اوزلرینک اہللی و ابو
 جماعتلری صاری (انقلبوا) دونہرلر آنلر (فكہین) شادلانفوجیلر بولغانلری
 حالدہ یعنی مؤمنلرنی مسخرہ ایتولرینہ شادلانورلر (وَإِذَا رَأَوْهُمْ) دخی ہر فایجان
 کورسہلر آنلر مؤمنلرنی (فالوا) ایتورلر ہر برسینہ (ان سؤلوا) درستلککہ
 اوشبو گروہ یعنی مسلمانلر (لضالون) البتہ آرزوچیلر در دیورلر (وَمَا أَرْسَلُوا)
 و حالانکہ بیدرلہ دیلر اول مشرک (علیہم) مؤمنلر اوزرینہ (حافظین) صاقیلر
 و آنلرنک احوالینی کوزہ تکوچیلر بولوب تا کم آنلرنک ضلالت و ہدایتلری برلہ
 گواہلق بیرورلر ایدی (فالیوم) بس اوشبو قیامت کوننک (الذين آمنوا) ایمان
 کیلتورگان کمسہلر (من الکفار يَضْحَكُونَ) کفر اہلندن و مشرکلرنک احوالندن
 کولہرلر (عَلَىٰ الْأَرَائِكِ) نوزلمش قنلر اوزرنہ (يَنْظُرُونَ) فارارلر آنلر جنتندن
 توروب نموغہ و مشرکلرنک عذاب ایتولمہ کلرینی تماشا قیلورلر (هَلْ ثَوَّبَ الْمُكْفَرُ)
 ایسا جزا بیرلمش بولورلر مو کافرلر یعنی البتہ آنلرغہ جزا بیرلور (مَا كَانُوا
 يَفْعَلُونَ) شول نرسہ سببلی کم اشلہر بولدیلر آنلر دنیاہہ یعنی مؤمنلرنی استہزآء
 ایلہ کلری اوچون آنلر نموغہ عذاب طار تورلر .

﴿ سورة الانشفاق مكية وهي خمس وعشرون آية ﴾

﴿ ۸۳ جی سورہ انشفاق سورہ سی مکہدہ نازلدر ۲۵ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(اِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ) هر فاجان کم کوك باريلور فرشتهلر اينمك اوچون (وَاذْنَتْ) هم بوى صونار اول كوك (لرَبِّهَا) اوزينك پروردكارينه (وَوَحَّتْ) وتيوشلى بولدى اول كوك خداينك فرمانينه انقياد اينهككه (وَإِذَا الْأَرْضُ) هم شول وقتده كم پير (مَدَّتْ) سوزولمش بولور يعنى طاولر وبنالر بتوب تيگز بولوب فالور (وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ) هم چقاروب طاشلار اول پير اوزينك اجنه بولغان غزينهلرني واولوكلرني (وَاذْنَتْ لِرَبِّهَا) دخى شول وقت كم بوى صونار اول پير اوزينك پروردكارى نه (وَوَحَّتْ) ومستحق بولدى اول خداينك فرمانينه اطاعت قيلوغه اوشبو مذكور اشلر هر فاجان واقع بولسهلر كورورلر خلايقلر ثواب وعذابنى (يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ) اى آدمى (أَنْتَ كَادِحٌ) درستلكه سين طرشفوجى سين ومشتقله نوب اش اشلر گوجى سين (إِلَىٰ رَبِّكَ) پروردكارنك جزاسى اوچون يعنى اجر وثواب يا كه نهر وعذاب اوچون طرشوب اش قيلوجى سين (كَدَّهَا) بر اش قيلق جهد وسعى برله (فَمَلَأْنِي) بس سين بولوفتوجى سين وكورگوجى سين قيلغان عملكنك جزاسينى (فَمَا مِنْ أَوْقَىٰ) بس اما شول كمسه كم بيلور آنگا (كِتَابُهُ) آنك عمل دفتري (بَيِّنَةٌ) آنك اوڭ قولينه (فَسَوْفَ يُحَاسِبُ) بس تيزدر كم حساب اينولور اول كمسه (حَسَابًا) بسيرا) ينگل حساب برله (وَيُنْقَلِبُ) هم كبرى دونه روقيتور اول كمسه (إِلَىٰ أَهْلِ) اوزينك اهلى صارى (مَسْرُورًا) شادلانفوجى بولغانى حالده كورگان خير وكرامتلى اوچون (وَأَمَّا مَنْ أَوْقَىٰ) واما شول كمسه كم بيلور آنگا (كِتَابُهُ) آنك عمل دفتري (وَرَأَاهُ ظَهْرَهُ) آنك آرناسى آرطندن (فَسَوْفَ يَبْعَثُوا) بس تيزدر كم نلر وآرزو قيلور اول كمسه (ثُبُورًا) هلاك بولونى يعنى كاشكى مين بو حالنى كورگانچه تمام هلاك بولوب يوقفه چققان بولسهمجي ديوب آرزو قيلور (وَيُصَلِّي) هم كورور اول كمسه (سَعِيرًا) فزدرلمش اولقه (أَنَّهُ كَانَ) درستلكه اول كمسه بولدى دنياده (فِي أَهْلِ) اوزينك قومى آراسنده (مَسْرُورًا) شادلانفوجى واوزينك ماللرى برله نازلانفوجى بولدى (أَنَّهُ ظَنَّ) درستلكه اول كمسه گمان

قىلدى دنياده وقتندە (أَنْ لَّنْ يَحُورَ) شويلا دىوب كم هر گيز دونهس وقايتناس اول خداينك حكى صارى يعنى اولگاندىن صوك كبرى نرلهس من وقوبار لباس من دىوب گمان قىلدى (بَلَى) اش اول گمان ايندكى كىي نوگلدنر بلكه اول كمسه فوبارلور وقايتارلمش بولور خدای تعالی نك حكى صارى (أَنْ رَبَّهُ) درىنلكته آنك پروردكارى (كَانَ بِهِ بَصِيرًا) بولدى آنك عمللرېنى كورگوچى بس شول عمللرېنه كوره آنگا جزا بېرسه كېره كدر (فَلَا أَقْسَمُ) بس آنط ايتنرمن (بالشفق) شفق برله كم فوباش باطقاندىن صوك ظاهر بولا تورغان فزلىق ياكه آفلقدر (وَاللَّيْلِ) دخى آنط ايتنرمن كيچ برله (وَمَا وَسَّقَ) هم شول نرسه برله كم كيچنك فارانفولق آنى قاپلار واورتور (وَالْقَمَرِ) دخى قسم قىلورمن آى برله (إِذَا أُنْسِقَ) هر قاچان كامل بولسه و طولسه آى اوشبو مذكورلر برله آنطدركم (لَتَرْكَبُنَّ) البته آطلانورسز يعنى سزلسر بولوفورسز اى آدميلر (طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ) بر حالدىن ايكنچى حالگه يعنى اولوم قاطبلقلرېنى وقياامت احوالېنى برسى آرطندىن ايكنچېسېنى كورورسز (فَبِأَلْسِنَتِهِمْ) بس نيدنر آدميلرگه كم اوشبو حاللرنى بله توروب (لَا يُؤْمِنُونَ) اشاناسلر خدای تعالی گه وقياامتگه (وَإِذَا قُرِئَ) هم هر قاچان اوقولسه (عَلَيْهِمُ الْقُرْآنُ) آنلر اوزرېنه قرآن (لَا يَسْمَعُونَ) (*سجه قىلباسلر آنلر آنك تىلاوتى اوچون اوشبو سجه قرآنه بولغان تىلاوت سجه لرېنك اون اوچنچېسېنر قىوحاتنه بو سجهنى «سجده الجميع» دىوب ذكر قىلمشدر (بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا) بلكه ايبان كىلتورمه گان كىسه لر (يَكْفُرُونَ) يالغانغه قونارلر اول قرآننى (وَاللَّهُ أَعْلَمُ) و خدای تعالی بلگوچېنر (بِمَا يُوعُونَ) شول نرسهنى كم آنلر كوئللرېنه صافلارلر (فَبَشِّرْهُمْ) بس خبر بېرگلېسېن آنلرغه اى عهد عليه السلام (بِعَذَابِ أَلِيمٍ) رىختكوچى عذاب برله كم آنلرغه آخرنه بولور (أَلَّا الَّذِينَ آمَنُوا) لىكن شول كىسه لر كم ايبان كىلتوردېلر (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) هم اشله دېلر ايزكو عمللرنى (لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ) آنلرغه بولفوجېنر كىسولمى وېنى تورغان اجر و ثواب ياكه منتسز اجر و ثواب.

﴿ ﴿٣٠﴾ سورة البروج مكية وهي اثنتان وعشرون آية ﴿٣٠﴾ ﴾

﴿ ۸۳ نېمى سوره بروج سوره سى مكده نازلر ۲۲ آيتنر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(وَالسَّمَاءَ ذَاتَ الْبُرُوجِ) اون ايكى برجلر ايمسى بولفوجى كوك برله قسم ياد

قیلورمن (وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ) ہم وعہ ایتولمش کون برلہ یعنی قیامت کونی برلہ
 آنط ایتہرمن (وشاهد) دخی قسم قیلورمن بارچہ اشارگہ گواہ بولغوجی ذات
 برلہ کم خدای تعالیٰ در (ومشهود) ہم آنک اوزرینہ گواہلق بیرلمش کمسہ
 برلہ کم بندہ لدر یا کہ شاهد پیغمبر علیہ السلامدر ومشهود امتلدر اوشبولر
 برلہ آنط ایتوب بیورورکم (قتل) هلاک بولدیلر (أَصْحَابِ الْأَخْذِ) بیردہ گی
 یارقلر وچوقورلر ایہلری کم آنلر پوتقہ طابونغوجی بر ظالم قوم ایدیلر فصہلری
 تفسیرلردہ مذکوردر (النَّارِ ذَاتِ الْوَقُودِ) الوغ یالقونلی بولغان اوطلی چوقورلر
 قازوب اول چوقورلرغہ او طلر باغوب مؤمنلرنی شول اوطقہ صالوب عذاب قیلورلر
 ایدی اوزاری شونی قاراب تماشای قیلورلر ایدی (أَذْمَمَ عَلَيْهَا) شول وقتہ کم آنلر
 اول اوطنک تیکرہ سنہ (فَعَوَّدَ) اولطورغوجیلدر (وَهُمْ) ہم آنلر (عَلَى مَا يَفْعَلُونَ)
 شول نرسہ اوزرینہ کم قیلورلر (بِالْمُؤْمِنِينَ) مؤمنلرگہ (شہود) حاضر بولوب قاراب
 تورغوجیلدر (وَمَا نَقَمُوا) وانتقام آلمادیلر آنلر (منہم) مؤمنلردن ہم مؤمنلرگہ
 بر اش قیلما دیلر (إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا) مگر انتقام آلدیلر وعذاب قیلدیلر اول مؤمنلرنک
 اشانقارلری اوچون (بِاللَّهِ الْعَزِيزِ) غالب بولغوجی خدای تعالیٰ گہ (الْعَبِيدِ)
 ماقتالمش بولغوجی خدای تعالیٰ گہ (الَّذِي لَهُ) آنداین خدای کم آشا مخصوصدر
 (مَلِكِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ) کولرلرنک ہم بیرلرنک پادشاہلق (وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ)
 وخدای تعالیٰ بارچہ نرسہ اوزرینہ آدمیلرنک اصال واقوالندن (شہید) گواہ
 بولغوجیدر (أَنَّ الَّذِينَ) درستلکہ شول کمسہلر کم (فَتَنَّا الْمُؤْمِنِينَ) فتنہ گہ
 صالدیلر مؤمن ایرلرنی (وَالْمُؤْمِنَاتِ) ہم مؤمنہ خاتونلرنی یعنی آنلرنی اوطقہ صالوب
 عذاب قیلدیلر (ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا) سوکرہ توبہ قیلما دیلر آنلر وکفردن فایتما دیلر
 (فَلَهُمْ عَذَابٌ جَهَنَّمَ) بس بولغوجیدر آنلرغہ آخرتہ تموغ عذابی (وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ)
 ہم بولغوجیدر آنلرغہ یاندروغوجی اوط عذابی مرویدر کہ اصحاب اخدوندک
 اوزلری مؤمنلرنی عذابلاماق اوچون یاندروغان اوطلری قوت آلوب شول قدر
 زور ایدی کم فرق کونک بولغہ یالقونلری ایرشدی ہم اول قومنک بارچہ لرینی
 یاندروب هلاک ایلدی (أَنَّ الَّذِينَ آمَنُوا) درستلکہ شول کمسہلر کم ایہان
 کیلتوردیلر (وَمَعَلُوا الصَّالِحَاتِ) ہم ایزگو عمللر اشلدیلر (لَهُمْ جَنَّاتٌ) بولغوجیدر
 آنلرغہ آخرتہ جنت باقہلری کم (تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) آقار اول باقہلرنک
 آغاچلری آستندن یلغہلر (ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ) اوشبودر الوغ بولغوجی قول

اوستونلکی و مقصودغه ایرشمهک (أَنْ بَطَشَ رَبِّكَ) درستلکه پرورد کارکنک
 توتماقی (لَشَدِيدٍ) البته فاطمیر کم کفر اهلی آنک عذابندن هیچه نورنولماسلر
 (أَنَّهُ) درستلکه خدای تعالی (هُوَ بَدِيءٌ) اول آشکارا قیلور اوزینک بطشینی
 وعقوبتینی کفر اهلینه دنیاده (ويعيد) هم اعاده قیلور وقایتارور اول عذابینی
 آنلرغه آخرته (وَهُوَ الْغَفُورُ) هم اول خدای تعالی یارلقافوچیدر مؤمنلرنی (الْوَدُودُ)
 دوست تونفوجیدر آنلرنی (ذُو الْعَرْشِ) عرشنک خداوندیدر (الْمَعِيدُ) الوغ
 بولفوجیدر ذات وصفانده (فَعَالٌ لِمَا يُرِيدُ) قیلفوجیدر اول خدای تعالی هر نرسهفی کم
 تاهر (هَلْ أُنَبِّئُكَ) ایا کیلیدی مو سبکا (حَدِيثُ الْجَنُودِ) کفر اهلینک لشکرلرینک
 خبری یعنی اولگی مشرک قوملرنک خبری کم پیغمبرلرینه فارشی توردیلر (فَرْعُونَ)
 فرعوننک هم قومینک خبری سبکا کیلیدی مو (وَتُؤْتِيهِمُ) دخی نمود مومیننک خبری
 (بَلِّغِ الَّذِينَ كَفَرُوا) بلکه ایمان کیلتورمه گان کمسه لر (فِي تَكْنِيهِ) یالفانغه
 توتوده بولفوجیلردر و اشانماسلر (وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ) و خدای تعالی آنلرنک آرلرندن
 (مُحِيطٌ) احاطه ایتکوجیدر علم و قدرت جهمندن یعنی آنلرنک بارچه اشلرینی
 بلگوجی هم آنلرغه کوچی ایتکوجیدر اول مشرکلر قرآن حقنه گمان ایند کلری
 و آتی شعردر یا که شعردر دینه کلری درست و توفری نوگلدر (بَلِّغِ هُوَ) بلکه
 اول قرآن (فَرَأَىٰ جِبَدًا) الوغ و شریف بولفوجی فرآندر هم یازلمشدر
 (فِي لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ) لوح محفوظه.

﴿ ۳۰ ﴾ سورة الطارق مكية وهي سبع عشرة آية ﴿ ۳۰ ﴾

﴿ ۸۵ ﴾ سوره طاری سوره سی مکده نازلدر ۱۷ آیتدر ﴿ ۸۵ ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(وَالسَّمَاءِ) قسم یاد قیلورمن کولک برله (وَالطَّارِقِ) هم کبیج برله کورنگوجی
 طاری بولدی برله (وَمَا أَدْرَاكَ) و فی نرسه بلدی سبکا شونی کم (مَا الطَّارِقِ)
 فی نرسه در اول طاری (النَّجْمِ الثَّاقِبِ) اوط شعلسی کبی یالطرافوجی بولدیدر
 اوشبولر برله آنلدر کم (أَنْ كُلُّ نَفْسٍ يَوْفَعُ هِجْرَتِهَا) نفس (لَمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ)
 مگر کم اول نفس اوزرینه هر صاچی ب'در آنک احوالینی کوزه توب
 وبارچه اشلرینی وایتکان سوزلرینی صاقلاب نورور (فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ)
 بس کبره کدر کم فاراسون آدمی یعنی بعث وحشرنی انکار ایتکوجی

مشرک قاراسون و فېكر لىسون شۇنى كىم (مَمَّ خَلَقَ) نى نىرسەدىن يارىتولدى اول
 (خَلَقَ) يارىتولمىش بولدى اول آدمى (مَنْ مَاءٍ دَافِقٍ) شېھوت بىرلە آتلوب
 رحىمگە قويولغۇچى سودن كىم (يَخْرُجُ) چىقار اول سو (مَنْ بَيْنَ الصُّلْبِ) ايرلرنىڭ
 آرقاسى آراسىدىن (وَالْتَرَاتِبِ) ھىم جانولرنىڭ كوكركە سويە كلرى آراسىدىن
 (أَنَّهُ) درستلىككە خىداي تىعالى (عَلَى رَجْعِهِ) اول مىنى سوويىنى كىبرى چىققان
 اورىنىنە قايتارماقغە ياكە آدمى اولىگاندىن سوڭ كىبرى نىرگۈمە كىكە ونوبارماقغە
 (لِقَادَرٍ) البتە كوچى بىنكوچىدىر (بَوْمَ تَبْيِ السَّرَّائِرِ) شول كۈندە كىم آشكارا
 بولور باشرن سىرلر و كوكۈلدەگى نىتىلر (فَمَالَهُ) بس يوقىدىر اول آدمىگە (مِنْ قُوَّةٍ)
 ھىچ بىر قۇت و كوچ اول كۈندە ناكىم اوزىدىن عىذابنى كىتارور ايدى (وَلَا نَاصِرَ)
 دىخى يوقىدىر آڭما ھىچ بىر ياردىم ايتكوچى ناكىم آڭنىڭ ياردىمى بىرلە عىذابدان
 فورتلور ايدى (وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجَمِ) آنىلدىر بىغور ايسى بولغۇچى كوك بىرلە
 (وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ) ھىم يارقىلر ايسى بولغۇچى بىر بىرلە آنىلدىر كىم (أَنَّهُ)
 درستلىككە اول قرآن (لَقَوْلٍ فَصْلٍ) البتە حق بىرلە باطل آراسىنى آيرغۇچى سوزدىر
 (وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ) ھىم توڭلدىر اول قرآن بوشقە و اويون بىرلە ايتولگان سوز بىنى
 اويناب ايتكان سوز توڭلدىر چىن سوزدىر (أَنَّهُمْ) درستلىككە قىرىش مەاندلرى
 (بِكَيْدِيْنِ كَيْدًا) مكر قىلماق مكر قىلورلر و چىلەرلر توزورلر بىغىمىر عليه السلامغە
 ضرر ايرىدىر مارك توغرى وىتىندە (وَأَكْبَدُ كَيْدًا) ھىم كىد قىلماق كىد قىلور مىن بىنى
 مىن آڭلرنىڭ مكر و چىلەرلرنە نارشى آڭلرغە جزأء بىرور مىن (فَمَهْلِكُ الْكَافِرِيْنَ) بس
 مەلت بىرگىل سىن اى مەلت عليه السلام ايمان كىلتورمەگان كىمەلرگە بىنى آڭلرنىڭ
 ھلاك بولورلرىنى آشوغوب سوراماندىل (أَمَهْلِكُهُمْ) مەلت بىرگىل آڭلرغە و آڭلردىن
 كىچىكل ناكىم دىيادە نىركك ايتسونلر (رُوبِدًا) آزغىنە وىت مەلت بىرگىل بىنى
 آڭلر نىزلىككە ھلاك بولسەلر كىرە كىدىر

﴿ ۳۰ نەجى جۈزۈمى سورەسى ﴾ سورة الاعلى مكية وهى تسع عشرة آية ﴿ ۳۰ ﴾

﴿ ۸۶ نەجى سورەسى سورەسى مەككە نازلدىر ۱۹ آيتىدىر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(سَبَّحَ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى) ھا كلكك بىرلە بىساد ايتكىل مەدىن الوغراك بولغۇچى
 پورودكارنىڭ اسمىنى ياكە «سبعان ربى الاعلى» دىوب ايتكىل كىم سجدە

تسبیحیدر (الَّذِي خَلَقَ) شول خدای تعالی کم یارانندی بارچه نرسهنی (فسوی) بس راست و توغری قیلدی بارچه نڭ اعضاء و اجزایرینی یعنی کامل ایبتوب یارانندی (وَالَّذِي قَدَرَهُ) هم شول خدای تعالی کم تقدیر قیلدی رزقلرنی (فهدی) بس کوندردی خلایقنی کسب بولینه یعنی کسب ایبتوب رزقنی حاصل قیلماقنڭ طریقینی بلدیردی (وَالَّذِي أَخْرَجَ الْمَرْعَىٰ) دخی شول خدای تعالی کم چقاردی بیردن اوله نلرنی و حیوانلر اوطلای نورغان نرسهنی (فَجَعَلَهُ) بس قیلدی اول اوله ننی باشار گانندن صوڭ (غَنَاءً أَحْوَىٰ) فوروب چرمش هم فارالمش قیلدی (سَنَقَرْتَهُ) نیزدر کم اوفورمز سبڭا ای محمد علیه السلام قرآنی بز نڭ امرمز برله جبرائیل اوفور (فَلَا تَنسَىٰ) بس سین اونوطماسسڭ آنی (أَلَا مَا ضَمَّتْ لَكُمُ الْاَرْضُ بِرَآءِهَا نَهْرًا) مگر شول نرسه نڭنگه اونوطورسن کم تلهدی خدای تعالی آنی اونوطدیرماقنی (أَنَّهُ يَعْلَمُ الْغَيْبَ) درستلکته خدای تعالی بلور آشکارا بولغان اشنی (وَمَا يَخْفَىٰ) هم بلور شول نرسهنی کم باشرن بولور (وَنَسِيتُمْ كُفْرًا) و بڭکل قیلورمز بز سبڭا هم میسر ایتمزمز (لَيْسَ رِيءُكُمْ بِشَيْءٍ) وحینی حفظ ایتمه کده بڭکلرله بولغان طریقنی (فَذَكِّرْ) بس اوگوت بیرگل سین آدمیلرگه قرآن برله (أَن نَّفَعَتِ الْكُفْرَىٰ) اگر سینڭ اوگوت بیرمه کڭ و نصیعتنڭ آنلرغه فائده بیرمه سه ده زیرا که سبڭا لازم اش رسالتنی ایرشدیرمه ک و نصیعت قیلماقندر قبول ایتمه سه لر ضرر اوزلرینه بولور (سَيَذَكِّرْ) نیزدر کم اوگوت آلور و نصیعتنڭنی قبول ایتمر (مَنْ يَخْشَىٰ) شول کسه کم فورفور خدای تعالی دن (وَيَتَجَنَّبُهَا الْأَشْقَىٰ) و اوزینی چیتنه توتار هم براق بولورسنڭ نصیعتنڭنن یاوزراق بولغوجی کسه (الَّذِي يَصِلُ النَّارَ الْكُبْرَىٰ) آنداین یاوزراق کسه کم کورور اول الوغراق بولغوجی اوظله یعنی نموضغه کورور (ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا) صوڭره اولمه س اول کسه اوظله هرگیز (وَلَا يَعْصِي) هم ترلمه س راحتک بیرگوجی ترکک برله (فَدَأَلَّهَا فِي النَّارِ) تحقیق عذابدن قورنولدی (مَنْ تَزَكَّىٰ) شول کسه کم کفردن و گناهدن پاک بولدی (وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ) هم یاد ایندی پروردکارینڭ اسمینی (فَصَلِّ) بس نماز اوقودی پاکه مراد تحقیق فلاح طابندی شول کسه کم فطر صدقه سبڭنی بیردی هم عید نمازینڭ تکبیرلرینی ایندی و عید نمازینی اوقودی (بَل تَوَثَّرُونَ) بلکه سزله اختیار قیلاسز ای شقاوت املی (الْحَيَاةَ الدُّنْيَا) اوشبو دنیا ترککبڭنی و آخرتدن غافل بولاسز (وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ) و حالانکه آخرت بخشیراندنر دنیادن (وَأَبْقَىٰ) هم باقی قالغوجیراندنر و منگولکدر

(ان هذا) درستلكه اوشبو سوز (لنى الصعى الأولى) البته اولكى صحيفه لرده در
يعنى قرآندن اول ايندرلگان كتابلرده يازلغاندر (صحف ابراهيم) ابراهيم پيغمبر گه
كيلگان صحيفه لرده يازلغاندر (وموسى) هم موسى پيغمبر گه ايندرلگان صحيفه لرده در

﴿ سورة الغاشية مكية وهى ست وعشرون آية ﴾

﴿ ۸۷ نچى سوره غاشيه سوره سى مكه ده نازلدر ۲۶ آيندر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(هَلْ آتَيْكَ) تحقيق كيلدى سيكا اى محمد عليه السلام (حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ) خلايقنى
فورقورلر برله قاپلاغوچى كوننگ خبرى يعنى قيامت كونينگ خبرى (وجوه) يوزلر يعنى
كفر اهلينگ يوزلرى (يَوْمئذٍ) شول كونده (خَاشِعَةً) قورقوچى هم خور و ذليل
بولغوچيدر يعنى اول يوزلرنڭ ايله لرى خور بولورلر (عَامِلَةً) اش قىلغوچيلردر
اول يوزلرنڭ ايله لرى (نَاصِبَةً) محنت و مشقت طارتقوچيلردر يعنى بيك چينن و مختلى
اشلرنى اشلارلر آغر زنجيرلر و بوغاولرنى كونه روب يورمهك نوموغده اولدن بولغان
طاولرغه مننهك و چوقورلرغه نوشمهك كى (تَصَلَّى) كرورلر آنلر (نَارًا حَامِيَةً) غايت
اسسى بولغوچى اولغه (تَسْقَى) اچرتلمش بولورلر نوموغده (مَنْ عَيْنِ أَنْبِيَاءٍ) بيك
اسسى صولى چشمه دن (لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ) يوقدر آنلرغه نوموغده هيچ بر طعام
و آشاو نرسه سى (الْأَمِنْ ضَرِيحٍ) مگر «ضريح» ديگان اولغاچنڭ بيشبى
آشارلر كم زقوم كيدر (لَا يَسْمَنُ) سيمرته س اول ضريح آنلرنى (وَلَا يَغْنَى مِنْ
جَوْعٍ) هم كينه رمه س آچلقنى يعنى آنى آشاب هيچ فائده حاصل بولماس آچلقلرى هم
كيتنه س هم سيمرته سلر (وجوه) يوزلر يعنى مؤمنلر و ايند گولرنڭ يوزلرى
(يَوْمئذٍ) شول كونده (نَاعِمَةً) نعمت و راحت اثرى ظاهر بولغوچيدر اول يوزلرده
(لَسَعِبِيًّا) اولز ينڭ دنيا ده قيلغان سعى لر ينه و عمللر ينه (رَاضِيَةً) راضى بولغوچيلردر
اول يوزلرنڭ ايله لرى عمللرينڭ اجر و ثوابلر ينى كورگاج (فِي جَنَّةٍ مَّالِيَةٍ) قدرى
بيوك بولغوچى جنتده بولورلر آنلر (لَا تَسْمَعُ فِيهَا) ايشتمه سلر آنلر اول جنتده
(لَاغِيَةً) فائده سز بوش سوزلرنى بلكه آنلرنڭ همه سوزلرى ذكر و حكمت
بولور (فِيهَا) بولور اول جنتده (عَيْنٌ جَارِيَةٌ) آفغوچى چشمه كم هيشه آغوب
طورور (فِيهَا) بولور اول جنتده (سُرُرٌ مَّرْفُوعَةٌ) بوفارى كونه رلمش قنلر
(وَأَكْوَابٌ مَوْضُوعَةٌ) هم آنلرنڭ آللرينه قويولمش طونقه سز شراب صاوطلرى

(وَنَارِقٍ مَّصْفُوفَةٍ) دخی برسی اوستینه برسی اویوب قویلمش یا مستقر و مندر لر (وزرائی) مبنوثة هم جایولمش بالاصلر (أَفَلَا يَنْظُرُونَ) ای بس فارامه سلرمو حشرنی انکار اینکو چیلر (إِلَى الْأَبْلَى) توه صاری کم (كَيْفَ خَلَقْتُمْ) نیچک یار اتولغاندر اول توه یعنی توه نك عجائب خلقینه فاراب عبرت آلناسلرمو کم اول توه نك یار اتولمانی حق تعالی نك کمال قدرینه و صنعتینه دلیلدر زیرا که توه شول قدر الوغلی برله هم کو چلیلکی و آغر یوکلرنی کوننرمه کی برله غایت اطاعتلی در هر کیمگه انقیاد قیلور بر کچکنه گنه بالا تزگیبنی بته کلاب کیتسه شونك آرطندن هیج خورلانا اینجه بارور هم غایت قنناغلی در هیج نرسه آشاماینجه و صو اچماینجه نیچه کونلر یورور اوزی طالموسزدر هر تورلی اوله ننی آشار حیوانندن حاصل بولا طورغان فائدهلر هر فایوسی آندن حاصل بولور سوتینی اچهرلر ایبتینی آشارلر هم بونی برله فائده لانورلر هم آطلانوب یورورلر یوک صالوب شهردن شهرگه ایلتورلر بس هوش برله فاراب فکرله گان کشیلرگه توه نك خلقندنه البتہ کوب عبرتلر باردر (وَالَى السَّمَاءِ) دخی فاراماسلرمو کوک صاری کم (كَيْفَ رَفَعْتُمْ) نیچک کونارلشدر اول کوک ویوقاروده هیج برتره کسز طورغوزلشدر (وَالَى الْجِبَالِ) هم فاراماسلرمو طاولرغه کم (كَيْفَ نَصَبْتُمْ) نیچک قویلمشلردر اول طاولر بیر اوستنده (وَالَى الْأَرْضِ) دخی نظر قیلماسلرمو بیرگه کم (كَيْفَ سَطَّحْتُمْ) نیچک توشه لیش بولدی اول بیر نا کم خلیقلر آنك اوستنده فرار قیلورلر بس اوشبو نرسه لر نك هر فایوسی عبرت و هوش برله نظر ایتمکان کشیگه دلیل و علامتدر حق تعالی نك کمال قدرینه (فَذَكِّرْ) بس اوگونله گل سین ای محمد علیه السلام اول مشرکلرنی (أَنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ) موندین باشقه ایباسدر کم سین بر اوگونله گوچی و نصیحت اینکوچی سن (لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصِطِرٍ) سین توگل سین آنلر اوزرینه مسلطو ایرکلی تا کم آنلرنی کوچله طوغری بولغه کوندرور ایدك بلکه اختیار اوزلرنده در (أَلَا مَنْ تَوَلَّى) لکن هر کسه یوز دوندرسه سینك نصیحتکندن صوگ (وَكَفَرَ) هم ایبان کیلتورمه سه (فِعْذَبَهُ اللَّهُ) بس عذاب قیلور آنی خدای تعالی (الْعَذَابَ الْأَكْبَرَ) الوغراق عذاب برله کم آخرت عذابیدر (أَنَّ الْبِنَاءَ) درستلکده بز نك صاریدر (أَيُّهَا) اول مشرکلرنك قایتیقلری آخرتده (ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا) صوگره درستلکده بز نك اوزرموگه در (حَسَابِهِمْ) آنلرنی حساب قیلماق و عمللرینه کوره جزأ بیر مک.

﴿ ۵۵۵ ﴾ سورة الفجر مكية وهي ثلثون آية ﴿ ۵۵۶ ﴾

﴿ ۸۸ نَجْمِ سوره فجر سورسى مكده نازدر ۳۰ آبتدر ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(وَالْفَجْرِ) آنطدر طاك برله كم دوستلرنك خداى تعالى گه مناجات فيلا طورغان وقتلر بدير (ولبّال عشر) دخی آنطدر اون كچهلر برله كم مراد ذوالحجه آي نك اولگى اون كونيدر با كه محرم آي نك اولگى اونيدر يا كه رمضان آي نك آخرغى اون كچهلر بدير يا كه شعباننك اورطاسنداغى اون كونيدر كم برايت كچهسى شونهدر (وَالشَّفَعِ) دخی آنطدر جفت برله (وَالْوَتْرِ) هم طاق برله جفتدن مراد مخلوقاتدر وطاقدن مراد خداى تعالى در ديبشلىر با كه جفتدن مراد ايرته نماز بدير كم ابكى ركعتدر وطاقدن مراد آخشام نماز بدير كم اوج ركعتدر با كه جفتدن مراد سكر جنتدر وطاقدن يدى نعوغدر والله تعالى اعلم (وَاللَّيْلِ) دخی آنطدر كيج برله يعنى قدر كچهسى برله (اِذَا بَسَر) مرقاچان اونسه اول كيج با كه كچهدن مراد عامدر (هَلْ فِيْ ذٰلِكَ) ايا بارميدر اوشبو ذكّر ايتولمش آنطده (فَسَمِّ) مقبول بولغان آنط (لدى حجر) عقل اياسينه قسمنك جوابى محذوفدر تقديرى شولدر كم اوشبو مذكورلر برله آنط ايتوب ايتورمن كم البته عذاب فيلسهم كيره كدر مشركلرنى (الْم تَر) ايا كورمه دكبو وبلبه دكبو شونى كم (كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ) نيچك قيلدى سينك پرورد كارك اى محمد عليه السلام (بعاد) عاد قومينه كم آنلرغه عذاب بياروب همه لر ينى هلاك ايله دى (ارم ذات العباد) تزهكلر وبيوك بنالرايهسى بولغان ارم باقچه سينه منسوب بولغوجيلردر اول عاد قومى (الَّتِي لَمْ يَخْلُقْ مِثْلَهَا) آنداين بنالركم يارانلىش بولمادى آنلرنك اوشخاشى (فى البلاد) شهرلرده يعنى اول ارمك بنالرى كى بيوك و محكم هم قىمتلى بنالر هيچ بر شهرده بولمادى اول ارمنى عاد اوعلى شىداد بنا ايله دى ديبشلىر با كه مراد اول عاد قومى كى اوزون بويلى وكوچلى خلقلر هيچ بر شهرده بولمادى ديه كدر (وَتَمُودَ) دخی نيچك اش قىلدى خداى تعالى نمود قومينه (الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ) آنداين نمود قومى كم كيسه ايديلر آنلر طاو طاشلر ينى اوزلرينه ابو ياسمق اوچون (بالواد) وادينه (وَفِرْعَوْنَ ذى الْاَوْتَاد) دخی قونلى پادشاهلىق و لشكر ايهسى بولغان فرعونگه نى نرسه قىلدى خداى تعالى با كه

فادانلار ايهسى بولغۇچى فرعون كەزىرا كە اول فرعون مؤمنلرنى فادانلار بىرلە فادانلاب
 عذابلار ايدى (الَّذِينَ) آندانين كىمىسە لردىر اوشبو مذكور نوملر (طغوا) آزغونلغى
 چىكىدىن چىقىدىلر آنلر (فى البلاد) شىهرلردە (فَاكْثُرُوا) بس كوپ قىلىدىلر آنلر (فِيهَا الْفَسَادُ)
 اول شىهرلردە بوزلغىنى يعنى خداينىڭ فرمانىنە قارشىدىلر و خلققە ظلم قىلىدىلر (فَصَبَّ
 عَلَيْهِمُ رَبُّكَ) بس قىدى آنلر اوزرىنە سىنىڭ پروردكارىڭ (سَوَّطِ عَذَابِ) عذابنىڭ
 بىر نوعىنى يعنى قاطىراغىنى عرب خلقى قامچى بىرلە صوغوب عذاب قىلغۇ
 عذابنىڭ قاطىراغىدىر دىوب اعتقاد قىلورلر شول جەتدىن قاطىراق عذابنى قامچى
 عذابى دىوب تىبىر ايدارلر سوط قامچى معناسىندەدر (ان رَّبُّكَ) درىستلىككە
 سىنىڭ رَّبُّكَ (لِأَمْرٍ صَادِقٍ) البتە كوزاتكوچىدىر و صافلاب طورغۇچىدىر بندەلرنىڭ
 اشلرىنى كىم آندىن ھىچ بىر اشنى ياشورا آلسلر (فَأَمَّا الْإِنْسَانُ) بس اما
 آدمى يعنى ابى بن خلف (إِذَا مَا ابْتَلَيْتَهُ) ھىز قايچان مبتلا قىلسە آنى و صناسە
 (رَبَّهُ) آنىڭ پروردكارى دولت و بايلىق بىرىمك بىرلە (فَأَكْرَمَهُ) بس ھىرمتلى قىلسە
 آنى اوز نىكلىرى آراسىندە (وَنَعَّمَهُ) ھىم نىمەت بىرىسە آنىڭا و معىشتىنى ايرىكن
 ايلەسە (فَيَقُولُ) بس ايتور اول كىمىسە (رَبِّى أَكْرَمَنِي) پروردكارم ھىرمتلەدى
 والوغلادى مېنى دىبور (وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَيْتَهُ) واما ھىز قايچان مبتلا قىلسە و صناسە
 آنى خداى تعالى فقيرلىك قاطىلىق بىرلە (فَفَقَّرَ عَلَيْهِ) بس طار قىلسە آنىڭ اوزرىنە
 (رِزْقَهُ) آنىڭ رىزقىنى و معىشتىنى (فَيَقُولُ) بس ايتور اول كىمىسە (رَبِّى أَهَانَنِي)
 پروردكارم خور قىلدى مېنى دىبور يعنى مشرك اوزىنىڭ نادانلىقى و فىكرىنىڭ
 فىصورى سىبلى كرامت و ھىرمتلىكىنى بايلىقىدە دىوب بلور ھىم اھانتنى و خورلىقىنى
 فقيرلىككە دىوب اعتقاد قىلور و حالانكە بندەنىڭ خداى فاشىندە ھىرمتلى بولماق
 بايلىق بىرلە توگىلدىر بلكە طاعت و تقوالق بىرلەدر ھىم خور بولماق فقيرلىك سىبلى
 توگىلدىر بلكە كفر و معصىت سىبلىدىر بس اى مشركلر سىزلىرى خداى تعالى
 اھانت ايتنەكى فقيرلىككوز اوچون توگىلدىر (كَلَّا) البتە فقيرلىككوز سىبلى توگىلدىر
 (بَلْ لَّا تَكْرُمُونَ الْيَتِيمَ) بلكە خداى تعالى فاشىندە خور بولماقكوز شول سىبلىدىر كىم
 سىزلىر ھىرمتلەمسىز يىتىمنى و آنىڭا انعام و احسان ايتنەسىز (وَلَا تَعَاوَنُ) ھىم
 قىرئىض ايتنەسىز و قىرئىض ماسسىز بىر بىرگىزنى (عَلَىٰ طَعَامِ الْمُسْكِينِ) مسكىن
 و بىچارەلرغە طعام بىرىمك اوزرىنە يعنى مسكىن و فقيرلرگە آش ھىم صدقە بىرمەسىز
 و بىر بىرگىزنى بىرمەككە دلالت ايتوشمەسىز (وَتَأْكُلُونَ التَّرَاثَ) ھىم آشارسىز

ميراث مالىنى (اَكْلًا لَمَّا) كوپ وقاڭلى آشاو برلە يعنى اولگان كىشىنىڭ نى قدر مالى قولكۆزدە قالسىدە مەسئۇلىنى اوزكۆز آشارسىز وارث بولوب قالغان صىيلرغە و خاتونلرغە آنلرنىڭ قىلرېنى بېرمەسىز حلال و حرامنى آيورماسسىز (وَتَحِبُّونَ الْآثَالَ) دىخى سوپەرسىز دىنيا مالىنى (حَبَابًا) غايتىدە سوپەك يعنى دىنيا مالىنە بېك حر بىلرئىز اوشوبوقلر كۆز سىبىلى خىداى سزنى امانت قىلور (كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ حَقَاقًا هَر فَابْجَانٍ وَاطْوَالِسَةٍ وَتَوَلَسَةٍ يَرَىٰ دَكَّاءًا) پارە پارە و كىسەك كىسەك بولوب بولوب (وَجَاءَ رَبُّكَ) ھەم كىلسە پروردكار كىڭنىڭ قىرىتىڭنىڭ ائىرلرى يعنى آثار فدرە ظاھر بولسە (وَالْمَلَكُ) دىخى فرشتەلر كىلسەلر محشر بېرىنە (صَفًّا صَفًّا) صف صف بولوب (وَجِيئَ) ھەم كىلتورلش بولسە (يَوْمَئِذٍ) شول كوندە يعنى فرشتەلر طارنوب كىلتورسەلر (بِجَنَّتِم) جەننى (يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ) شول كوندە ايسىنە نوشورور آدمى اوزىنىڭ دىنپادە قىلغان گناھلرېنى و آنىڭ اوچون اوكونور (وَأَنَّىٰ لَهُ الذِّكْرَىٰ) وقايدە در آڭا ايسىنە نوشورمە كىنىڭ فائىدەسى يعنى اول وقتدە گناھلرېنى ايسىنە كىلتورمە كى و اوكونمە كى آڭا ھېچ فائىدە بېرمەس (يَقُولُ) ايتور آدمى اول كوندە (يَا لَيْتَنِي قَدَّمْتُ) كاشكى مېن آلدىن بېەرگان بولساچى ايدى گو عمللرېنى (لَعَلِّي) اوشوبو عالمە كى تىركلىكم اوچون يعنى كاشكى آخىرت اوچون ايدى گو عمللر قىلغان بولساچى دىوب آرزو قىلور (فَيَوْمَئِذٍ) بس شول كوندە (لَا يَنْفَعُ) عذاب قىلماس ھېچ كىنى (هَدَايَةٍ) خىداينىڭ عىداى او خىشاشلى (أَحَدٌ) ھېچ برا گو (وَلَا يُؤْتِقُ) ھەم زىخىر و بوغاولر برلە بوغاولاماس ھېچ كىنى (وَتَأْتِيهِ) خىداى تعالىنىڭ بوغاولاماق كىبى (أَحَدٌ) ھېچ برا گو يعنى خىداى تعالى كىبى عذاب ايتنە ككە و بوغاولاماقغە ھېچ كىنىڭ كىچى يېتمەس زىرا كە اول كوندە حىكم و فرمان خىداىغەنە مخصوصدر حق سىبعانە و تعالى دىنپادە مؤسنى كىشى اولگان وقتدە آنىڭ جانىنە ايتور شوپلە دىوب كىم (يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ) اى خىداينىڭ ذكرى برلە فرار ايتكوچى ھەم نىمىكە شكرانە ايتوب مىنتكە صبر قىلغۇچى نفس (ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ) قايتقل سىن دىنپادىن پروردكار كىڭنىڭ رحىتى صارى (رَاضِيَةً) راضى بولغانىڭ حالدە سىڭا بىرلىكان اجر و ثوابلرغە (مَرْضِيَّةً) ھەم راضى بولنىش و قبول ايتولمىش بولغانىڭ حالدە خىداى تعالى فاشىندە يعنى خىداى تعالى ھەم سىندىن راضى بولغان حالدە (فَادْخُلِي) بس كر گل سىن (فى عِبَادِي) مېنىم ايدى گو بىندەلر م جەلسىنە (وَادْخُلِي جَنَّتِي) ھەم كر گل سىن مېنىم جىنىڭگە.

سورة البلد مكية وهي عشرون آية ﴿

﴿ ۸۹ ﴾ جزی سورہ بلد سورہ سی مکہدہ نازلدر ۲۰ آیتدر ﴿

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(لَا اَنْتُمْ) اَنط ایتہرمن (بِهَذَا الْبَلَدِ) اوشبو مکہ شهری برلہ (وَاَنْتَ حَلٌّ) وحالانکہ سین ای محمد علیہ السلام اقامت ایتکوچی وتورغوچیسک (بِهَذَا الْبَلَدِ) اوشبو شہردہ پاکہ سین اوشبو مکہ شہرندہ حالاسک دیمہ کدر یعنی باشقہ کمسہ لرگہ حرام بولغان بوشہردہ صوغش قیلماق وقان توکک سیٹکا حلال بولور فتح مکہ کوندنہ (وَوَلَدٌ) دخی طوغدرغوچی برلہ یعنی آنا برلہ اَنط ایتہرمن کم مراد آدم پیغمبردر پاکہ ابراہیم پیغمبردر علیہا السلام (وَمَا وَلَدٌ) ہم شول نرسہ برلہ اَنط ایتہرمن کم طوغدی اول یعنی آدم بالالری برلہ پاکہ محمد علیہ السلام برلہ بعضیلر دیورلر کم والد محمد علیہ السلامر وما ولد آنک اثتلیدر حق تعالی آفلر برلہ قسم یاد ایتوب بیورور کم (لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ) تحقیق یاراتدق بز آدمینی (فِي كَبَدٍ) محنت ومشقت اچندہ یعنی آدم بالاسینک آنادن طوغوب ہم اوسوب دنیادہ معیشت ایتہکی مہمسی محنت ومشقتلر برلہدر (اَيَحْسَبُ) ایا گمان قیلورمو آدمی (اَنْ لَنْ يَّقْدِرَ عَلَيْهِ) شویلہ دیوب کم قادر بولماس آنک اوزرہ (اَحَدٌ) هیچ براگو یعنی آنی عذاب ایتہککہ هیچ کمک کوچی یتنہس دیوب گمان قیلورمو مشرک آندن مراد ابو الاسددر دیشلر بیک کوچلی ایدی اوزینک کوچینہ اشانوب پیغمبر علیہ السلامنی مہیشہ اذیت وجفا قیلور ایدی میگا هیچ کمک کوچی یتنہس دیور ایدی (بِقَوْلِ) ایتور اول مشرک (اَهْلَكَتْ) ضایع ایتدم مین پیغمبرگہ دشمانلق قیلو طوغر وسندہ (مَالًا لِّبَدَاً) کوب مالنی یعنی پیغمبرنی ملاک ایتک اوچون کیشیلر باللاب کوب ماللر صرف قیلدم دیور (اَيَحْسَبُ) ایا گمان قیلورمو اول (اَنْ لَمْ يَرَهُ اَحَدٌ) شویلہ دیوب کم کورمہ گاندر آنی هیچ برکمسہ یعنی مالینی تیوشسز اورنقہ ضایع ایتہ کینی هیچ کم کورمہدی دیوب گمان ایتہمو وحالانکہ خدای آنی کوروب نورور وآنک اوچون آخرتہ جزا بیرسہ کیرہکدر (اَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ) ایا بیرمہدکو بز اول آدمیگہ (عَبْنَيْنِ) ایکی کوزنی کم آنک برلہ کورور (وَلِاسَانًا) ہم تلنی کم آنک برلہ سوزلر (وَشَفْهَتَيْنِ) دخی ایکی

ابرنی کم آنک برله آغزینی اورتور (وهدیناه التجدین) دخی کورگازدک بز
 آکا ایکی بولنی یعنی حق برله باطلنی بیان ایلدک تا کم فایوسینی تلهسه شونی
 اختیار قبولور (فَلَا اتَّعَمَّ الْعُقَبَةَ) بس اونمهدی اول مشرک عقبه دن عقبه دیوب
 پول اوستنسه آندن اونووی بیک چینن بولغان بیوک طاولرغه ایتلور بواورنه
 مراد شولدرکم اول مشرک نفس وشیطانغه خلاقلق ایتوب رنج و مختلر چیکمهدی
 وردهست قیلمادی (وَمَا آذْرَاكَ) وی نرسه بلعردی سیگا یعنی سین فی بلورسک
 شول خصوصه کم (مَا الْعُقَبَةُ) فی نرسه در عقبه یعنی عقبه دن اونمک فی برله
 بولور (فَاك رَقَبَةً) بر موپوننی چیشمه ککر یعنی عقبه دن اونمک خدای رضاسی
 اوچون بر قولنی آزاد قیلماق و قوللقدن فوتقارماق برله بولور (أَوْ اطْعَامُ) یا
 ایسه طعام بیرمه ککر و آش آشانماقدر (فی یوم ذی مسفة) آهلق کونته و طعامک
 قیمت هم قدرلی بولغان وقتلرنده (بَتِيْمًا ذَا مِرْبَةٍ) یقینلق ایسی بولغان بتیمگه
 یعنی اوزینه قرنداشلکی بولغان بتیم بالاغه آش آشانماقدر (أَوْ مَسْكِيْنًا ذَا مِرْبَةٍ)
 یا ایسه توفراق ایسی بولغان مسکینگه یعنی هیچ بر نرسه گه مالک بولغان
 قورو توفرانده یا طا تورغان بیک فقیر و محتاج کمسه گه طعام بیرمه ککر عقبه دن
 اونمک اوشبولر برله بولور بس اول مشرک مالینی پیغمبرگه ضرر ابرشدرمهک
 اوچون یوقغه ضایع قیلو اورنینه اوشبو اشرگه صرف ایتمهک کیرک ایدی
 (ثُمَّ كُنْ) صوگره بولور اول قول آزاد اینکوچی و طعام بیرگوچی کمسه
 (مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا) شول کمسه لردن کم ایبان کبلتوردیلر زیراکه خیراتک قبول
 بولماقینه ایبان شرطلر (وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ) هم وصیت قیلوشدیلر بر برسینه صبر
 قیلو برله و طاعت مختلرینه چداماق برله (وَتَوَاصَوْا بِالرَّحْمَةِ) دخی وصیت
 قیلوشدیلر خدایک بنده لرینه مهربان و شفقتلی بولماق برله (أُولَئِكَ) اوشبو
 گروه (أَصْحَابُ الْيَمِيْنَةِ) اولک طرف ایله لریدر یعنی عرشک اولک طرفنه بولغوی
 جنگه کرگوچیلردر یا که یمن و برکت ایله لریدر (وَالَّذِينَ كَفَرُوا) و شول
 کمسه لرمک اشانمادیلر (بِأَيُّنَا) بزنک آیتلر بیرگه (هُمْ أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ) آنلر
 شول طرف ایله لریدر یعنی توغغه کورولرکم عرشک صولنده در یا که شوللی
 ایله لریدر (هَلِيْمٌ) بولور آنلر اوزرینه توغغه (نَارٌ مُّؤَصَّدَةٌ) ایشکری
 بیکلنمش و قاپلانمش او ط.

﴿ سورة الشمس مكية وهي خمس عشرة آية ﴾

﴿ ۹۰ جزیء سورہ الشمس سورہ سی مکئدہ نازلدر ۱۵ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(وَالشَّمْسُ) آنطدر قویاش برله (وَضُحِيَّهَا) هم قویاشنک ضعی وقتننمضی نوری برله ضعی وقتی نوش آلدندن بولغان وقتدر (وَالْقَمَرَ) دخی آنطدر آی برله (إِذَا تَلَّيْنَاهَا) مر قایجان ایمرسه اول آی قویاشقه وآنک سوگنندن پورسه (وَالنَّهَارَ) هم آنطدر کوندز برله (إِذَا جَلَّيْنَاهَا) مر قایجان یافطرنسه اول کوندز بیرنی (وَاللَّيْلَ) دخی کیچه برله آنطدر (إِذَا بَشَّرْنَاهَا) مر قایجان قاپلاسه اول فارانغولق برله دنیانی (وَالسَّمَاءَ) دخی قسدر کوک برله (وَمَا بَنِينَا) هم شول ذات برله کم بنا قیلدی اول کوکنی (وَالْأَرْضَ) دخی بیر برله (وَمَا طَعَمْنَاهَا) هم شول ذات برله کم توشمادی وجهیدی اول بیرنی (وَنَفْسٍ) دخی آنطدر آدم علیه السلامک نفسی برله (وَمَا سَوَّيْنَاهَا) هم شول ذات برله کم توغری وکامل قیلدی آنک اعضالیرنی (فَجَلَّمْنَاهَا) بس الهام قیلدی وبلردی اول نفسکه (فَجُورَاهَا) آنک بوزلفینی وپاوزلقینی (وَتَقْوَاهَا) هم تقوالقینی وایند گولکینی اوشبو نرسه لر برله آنط اینوب بیورورکم (قَدْ أُنزِلَتْ) تطبق نورنولدی ویتصودفه ایرشیدی (مِنْ زَكَاةٍ) نفسینی کفردن وگناهمدن پاک اینکان کیمسه (وَقَدْحَابٍ) وحقیق امیدسز وپهرسز بولدی (مِنْ تَسْبِيحٍ) آزغونلق ونادانلق برله نفسینک قمرینی یوفالنتان کیمسه (كَذَّبَتْ ثَمُودُ) بالقانغه توندیلر ثمود قومی صالح علیه السلامنی (بَطْفُوهُنَّ) اوزلرینک آزغونلقلری سبیلی (إِذَا نَبَعَتْ) شول وقتده کم قوهدی (أَفْقِيَاهَا) اول قومنک پاوزراقی یعنی قدار بن سالف دیگان کیمسه برجهامت برله صالح پیغمبرنک تومسینی اولتورومک قصدی برله نوردی (فَقَالَ لَهُمْ) بس ایتدی آتدغه (رَسُولَ اللَّهِ) الله تعالی نک رسولی یعنی صالح علیه السلام ایتدی (نَافَةَ اللَّهِ) صاقلاب طونوگنز خداینک آنا تومسینی وآنما ضرر ایرشدرمه گز هم ضرر ایثودن صاقلانوگنز (وَسَقِيَاهَا) هم تعرض قیلماگز اول توهنک سو اجهه گینه یعنی آنک نوبنی بولغان کونده هیچ قابوگنز فیودن حیوانلرگزنی صوغارماگز ناکم سزلرگه خدایندن هداب کبله سون دیدی (فَكَذَّبُوهُ) بس بالقانغه توندیلر ثمود قومی صالح پیغمبرنی وآنک سوزینه

اشانمادىلر (فَعَقَرُوا) بس اولتوردىلر آنلر اول آنا نوھنى (فَدَمَدَمَ عَلَيْهِمْ) بس ملاكتنى بىر يولى يباردى آنلر ارزىرە (رَبِّهِمْ) آنلرنىڭ پروردكارى (بَدَنِيهِمْ) آنلرنىڭ قىلغان گناھلىرى سىببى (فَسَوَّيْهَا) بس برابر وتىگىز قىلدى خدائى تەئالى آنلرغە عذابنى يەنى جىرائىل غايە السلامنىڭ صىبەسى بولە آنلر غەھلىرى مەلاک بولدىلر (وَلَا يَخَافُ) وقورقماس خدائى (عَقَابًا) آنلرنى مەلاک ايتونىڭ سوڭىنىن وعاقىتىنىن

﴿ ۱۰۵ ﴾ سورة الليل مكية وهى احدى وعشرون آية ﴿ ۱۰۴ ﴾

﴿ ۹۱ نېجى سورە ۋاللىل سورەسى مەككەدە نازلدىر ۲۱ آيتدىر ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(وَاللَّيْلِ) آنط ايتەرمەن كىچى بىرلە (اِذَا يَغْشَى) ھىر قاچان ناپلاسە اول دىنيانى قارانغولقى بىرلە (وَالنَّهَارِ) ھىم كوندىز بىرلە (اِذَا تَجَلَّى) ھىر قاچان ظاھىر آشكارە بولسە اول وكىچىنىڭ قارانغولقى زاپىل بولسە (وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى) دىخى آنطدىر شول ذات بىرلە كىم ياراندى ايرككىنى ھىم خاتوننى يەنى آدم وحوانى ياراندى ياكە بارچە حيوانلرنىڭ آناسىنى وآناسىنى ياراندى دىبە كىر اوشبولر بىرلە آنط ايتوب بىوروركىم (اِنَّ سَعْيَكُمْ) درىستلىككە سىزلرنىڭ مۇشماڭىزنىڭ وعمللىرىڭىزنىڭ جىزاسى (لَشئى) نورلى نورلى بولغۇچىدىر يەنى ھىر كىمنىڭ جىزاسى عملىنە كورە بولور بعضىلرغە ثواب وكرامت وبعضىلرغە عذاب وملامت بولور (فَأَمَّا مَنْ آتَى) بس ائما ھىر كىمسە كىم بىردى اوزىنىڭ مالىنى خدائى يولندە (وَأَتَى) ھىم صافلاندى گناھلردىن (وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى) دىخى تصدىق ايتدى واشاندى كوركارمەك سوزگە كىم شھادت كىلمەسىدىر ياكە خدائىڭ كوركام وعەھلىرىنە اشاندى كىم بىر ائك مفسىرلر بو آيت كىرىمەنى ابوبىكر صدىق رىضى اللە غنە شأندە نازل بولدى دىبىشلر (فَسَنِّيئِرُهُ) بس تىزدىركىم آسان ويكلى ايتەرمەز ھىم بىسىر قىلورمىز اول كىمسەگە (لِلسرى) يىكلىلككە وراحتكە ايرىشدرە طورغان يولغە كىرمە كىنى يەنى چىتتكە كىرگە سىبب بولغان عمللىرىڭىزنى آئما بىسىر ونىصىب قىلورمىز (وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ) وائما شول كىمسە كىم صارانلىق قىلدى اوزىنىڭ مالى بىرلە آئىن مەراد ائىبە بن خلق ياكە ابوجھلدىر دىبىشلر (وَأَسْتغْنَى) ھىم موڭىز طوندى اوزىنى ئوابدىن يەنى اجر وثواب اوچون ھىچ بىر عمل اشلەمەدى (وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى) ھىم پالغانغە نوتدى كوركارمەك ائىنى يەنى اسلام دىنپنە اشانمادى ياكە خدائىڭ كوركام

وعدەلر يەنە اشانىدادى (فەنئىسەرە) بس تىزىر مىسر فىلورمز آڭما (لەئسرى) ^{۱۰۵۰}
 مەنتكە وچىتىنككە كە سەبب بولغان اشنى يەنى تەوغغە كەزگە طورغان اشلرنى آڭما
 روزى اينەرمز (وما يَفْنَىٰ عَنْهُ) وكىنەرمەس آندىن عذابنى (ما لَهُ) آڭما مالى كم
 اول مالىنى خدای بولندە بىرۈگە قىزغانغان ابدى (اِذَا تَرَدَّى) ھەر قاچان
 ھلاك بولسە اول يەنى اولگاندىن سوڭ آڭما ماللىرى ھىچ فائىدە بىرمەس
 (اِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَىٰ) درستلىككە بىزنىڭ اوزىمىزگە ھەقىقىي و باطلنى بىيان اينىمەك
 (وَاَنْ لَّنَا) دەخى درستلىككە بىزگە مەخسۇس بىر بىزنىڭ مەلۇمەتدە (لِلْآخِرَةِ)
 آخىرت يورطى (وَالْأُولَىٰ) ھەم دىنيا ملكى بس ھەركىمگە بىرونى تەھساك شوڭما
 بىررمز (فَانذَرْتُمْكُمْ) بس مېن قورقتورمىن سىلرنى اى مەكە اھلى (نَارًا تَلْقَىٰ)
 شول اوطلدىن كم يالقونلار بىر يانار (لَاِبْلِغِيَّاهَا) كىرمەس اول اوطقە مەنگۈ قالماق
 طرىقىچە (الْأَشْقَىٰ الَّذِي) مەگر كىرور شوندا بىر ياوزراق كەمسەكم (كَتَّابٌ)
 يالغانغە توتتى اول پەھىبەر ەلبەسلا مەنى (وَنُوِّى) ھەم يوز دوندىردى ايمان
 و طاعتدىن اول كەمسەدىن مەراد امىيە ياكە ابو جەھلدىر (وَسَيَجْزِيهَا الَّذِي الَّذِي)
 و تىزىدىكم بىراق ايتولمىش بولور اول اوطلدىن شوندا بىر تەقوالق ايتىكۈچى بىر كە
 وايندگوراك كەمسەكم (يُوْنَىٰ مَالَهُ) بىرور اول اوزىنىڭ مالىنى خدای بولندە
 (يَتَزَكَّىٰ) پاكلىكنى و پەھىشلىقنى استەر اول مالىنى بىرمەكى بىرلە اول كەمسە
 ابوبكر صديق رضى الله عنەدىكم خدای رىضاسى اوچون ھىزرت بلالنى
 امبەدىن صانوب آلوب آزاد ايلەدى مشركلر ايتدىلر بلالنىڭ ابوبكر ذمەسەنە
 ھقى بار ابدى شونىڭ اوچون ابوبكر آنى صانوب آلوب آزاد قىلدى ھقى
 تەالى مشركلرنىڭ سوزىنى رد قىلوب بىوردى (وَمَالًا حَدَّ عَنْهُ) ھەم بوقتىر ھىچ
 كەمسەنىڭ اول ابوبكر قاشندە (مِنْ نِّعْمَةِ نِعْمَىٰ) بىر مەنى و ھقى كم جزأ و مكافات
 ايتولمىش بولور آڭما بىر بىر نەبە يەنى بلالنىڭ ابوبكر ذمەسەنە ھىچ بىر ھقى بوق
 ابدى (الَّا ابْتِغَاءَ وَجْهٍ رَبِّهِ الْأَعْلَىٰ) لىكن ابوبكر اوشبو اشنى قىلدى اولوغراق
 بولغۇچى پىروردكارىنىڭ رىضاسىنى استامك اوچون (وَلَسَوْفَ يَرْضَىٰ) ھەم تىزىدىكم
 راضى بولور آندىن خدای تەالى و بواشم ، اوچون كامىل اجر و ثوابلر آڭما روزى فىلور .

﴿ سورة الضعی مکیة وهی احدی عشرة آية ﴾

﴿ ۸۲ جزی سورہ والضعی سورہ سی مکہدہ نازلدر ۱۱ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مر ویدر کہ رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم حضرت لرینہ بر فہ کون جبرائیل کلمہ دی ہم وحی نازل بولمادی مشرک لڑ بوحال دن طعنه فیلوب محمدنی خدای طاشلادی ودشمان نوتدی دبدیلر حق تعالی آنلرنک سوزینی رد فیلوب آیت بیاردی کم (وَالضَّحٰی) آنطدر ضعی وقتی بر له کم قویاشنک کونارلوب نوری آرطغان وقتدر (وَاللَّیْلُ) دخی کیچه بر له (اِذَا سَجٰی) هر فاقهان فارانفولانسہ واشیانی ظلمت ناپلاسہ (مَآوَدَعَاکَ) قویمادی وطاشلامادی سینی ای محمدعلیه السلام (رَبُّکَ) سینک پروردکارک (وَمَا قُلِی) ہم دشمان نوتمادی سینی (وَلِلْآخِرَةِ) هم البتہ آخرت دولتی (خَیْرٌ لَّکَ) ایذگوراک وبعشیراقتدر سینکا (مِنَ الْاُولٰٓئِ) اویبو دنیا دولتندن یعنی دنیا دولتینی استمه گل فانی واعتبار سزدر بلکه آخرتی طلب اینکل (وَلَسَوْفَ یُعْطِیْکَ) هم نیزدر کم پیورور سینکا (رَبُّکَ) سینک ربک امتارگہ شفاعت فیلباق مرتبه سینی (فَتَرْضٰی) بس سین راضی بولورسک یعنی شفاعت رتبه سینی شولقدر عطا فیلور کم سین ایمدی بتر راضی بولدم دیورسک (اَلَمْ یَجْعَلْکَ یَتِیْمًا) ایا طامپادیبو سینی خدای تعالی بریتیم یعنی سین آنا وآناسز بر یتیم ایدک (فَاَوٰی) بس اورن بیردی سینکا اوزینک درگاندہ واوزینه مقرب ایلهدی (وَوَجَدَکَ) هم طاپدی سینی خدای (ضَالًّا) یولدن آداده قوچی (فَهَدٰی) بس کونتردی ویولغه صالدی سینی یعنی شامدن مکہ گہ خدیچه کاروانی بر له فایتوب کیلگانده سین یولدن آداشقان ایدک خدای تعالی نک فرمانی بر له جبرائیل نوہ گنی تبه کلب سینی مکہ یولینه صالدی یاکہ سین آداشقان ایدک علم وحکمتندن یعنی شریعت علمینی بلباس ایدک بس خدای تعالی سینی هدایت قیلدی وسینکا شریعت علمینی بللردی دبه کدر (وَوَجَدَکَ) دخی طاپدی خدای تعالی سینی (عَآثِلًا) فقیر هم اهل وعیال ایہسی (فَافْهٰی) بس بای قیلدی سینی خدیچه مالی بر له یاکہ صوقشده حاصل بولغان غنیمت ماللر بر له (فَاَمَّا الْیَتِیْمَ) بس امانا یتیمینی (فَلَا تَقْوٰی) بس قهر فیلباغل یعنی یتیملر فی قدر وحرمت ایتکل (وَاَمَّا السَّآئِلَ) واما صدقه صورافوچینی ونلا فہینی (فَلَا تَنْهٰی) بس محروم

ايتمه گل و آتما قاطى سوز ايتوب رنجتوب بيمر مه گل (وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ) واما پروردگار کنگ نعتنى برله (فَعَدَّتْ) بس سوز له گل يعنى خداى تعالى نك سينگا بيرگان پيغمبرك نعتينى خلفه اظهار قىلغل و شريعت حكملر ينى آنلرغه ايرشدر گل نعتينى اظهار قىلباق نعتنك شكرانه سيدر.

﴿ سورة الانشراح مكية وهى ثمان آية ﴾

﴿ ۹۳ نھى سورھ انشراح سورھسى مكده نازلدر ۸ آيتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(الْمَنْشَرُحُ لَكَ) ايا آچمادقمو و ايركن قىلبادقمو بزاي محمد عليه السلام سينك (صَدْرَكَ) كوكره كنگنى يعنى بز سينك كوكره كنگنى ايركن ايتدك ناكم حقى تعالى نك مناجاتى و خلقنى دعوت ايتمه ك هم امتنك قايغوسى سينك كوكره كنگه صيسون اوچون، ياكه سينك كوكره كنگنى بز نورلاندر دق علم و حكمت برله ديه كدر (وَوَضَعْنَا عَنَّا) هم توشوردك بز سيندن و آلدق (وَزُرْنَا) سينك شونداين آغر يوكنگنى كم (أَنْقَضَ ظَهْرَكَ) آغر ايتدى و ضعيفلنردى اول يوك سينك آرقا كنگى يعنى مشركلر نك ايمان كىلتورمه ولرى اوچون قايغو و حسرت چيكه كنى سيندن كينهر دك ياكه امت قايغوسينى سيندن كينهر دك و شفاعت كنگى قبول ايله دك (وَرَفَعْنَا لَكَ) دغى كوتهدك سينك قىر كنگى ظاهر ايتمه ك اوچون (ذَكَرَكَ) سينك ذكر كنگى يعنى آغر زمان پيغمبرلكى برله سينك اسم كنى مشهور ايله دك ياكه مراد سينك اسم كنى آذانه و اقامته هم تشهدده و خطبه لرده اوز اسمگه يقين قىلدم ديه كدر (فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ) بس درستلكده محنت و چيبتنك برله بولغوجيدير (يُسْرًا) راحت و يگلكك يعنى دنيا داغى محنتلر برابرينه آخرتده راحتلر بولور (إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ) درستلكده مكده گى محنت و چيبتنك برله بولغوجيدير (يُسْرًا) مدينه ده راحت و يگلكك (فَإِذَا فَرَغْتَ) بس هر قاچان فارغ بولساك و بوشاساك سين رسالتنى تبليغدىن (فَأَنْصَبْ) بس محنت طارنقل طاهت و عبادت برله با ايسه مراد ا گر نمازدن بوشاساك اوز كنگك مقصود لر كنگى خدايدن صوراب دعا قىلغل ديه كدر (وَالَى رَبِّكَ) هم پروردگار كنگك دعاسى صارى (فَارْغَبْ) بس رغبت ايتكل بارچه وقتده و هر نى حاجنك بولسه آندن صور اغل.

﴿ ۱۹۴ نھى سورە والتين سورەسى مكدە نازلدر ۸ آيتدر ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(وَالَّتَيْنِ) آنلدر اغير بىشى برله (وَالزَّيْتُونِ) هم زيتون بىشى برله بوايىكى بىمشنك خاصيتلىرى كوب بولدىق جھتتىن اوشبو ايكىسىنى خالصلا بذكر ابلدى يا كه تىندىن مراد ارض مقدسه نك طاويدركم آنته اغير آغاچى كوبدر زيتوندىن مرادبىنه شونده بولغان برطاودركم آنته زيتون آغاچى اوسه (وطور سبىن) دى آنلدر طور سينا طاوى برله (وهذا البلد الامين) هم اوشبو امان ايهسى بولغوجى شهر برله كم مكه شهر بىدر اوشبولر برله قسم ياد ايتوب بيورورك (لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ) تحقيق ياراتدىق بز آدمى (فِي احسن تقويم) كوركارمك صورتده يعنى باشقه حيوانلرغه نسبة فامتىنك طوغرىلنى وصورت كوركارمكى هم مزاجنك معتدل بولماق برله آدمىنى مخصوص ايتدىك (ثم رددناه) سوكره كبرى فابتاردىق بز آدمىنى (اسفل سافلين) بارچه توبه نلرنك توبه نره كينه يعنى نوغفه كرگزدك كفر اهلنى يا كه ارذل عمر بولغان فارتلىق حالينه ايرشدرىك ديه كدر (الا الذين امنوا) مگر شول كىسه لر كم ايمان كىلتوردىلر (وهملوا الصالحات) هم ايدگو عمللر اشلدىلر (فلهم) بس آنلرغه بولغوجىلر (اجر غير ممنون) كىسولماى طورغان وبتماى طورغان اجر يا كه منتسىز اجر وثواب (فما يكذبك) بس نى نرسه يالقانغه طوندرور سىنى اى قىامتنى انكار ايتكوجى (بعد) اوشبونك سوكنده يعنى دلپلر ظاهر بولغانى سوكنده نى سببلى سىن اشانماسىك (بالدين) جزأ وحساب كوئىنه (اليس الله) ايا نوگلدرو مو الله تعالى (باحكم العاكين) حكم ايتكوجىلرنك حكم ايتكوجىره كى يعنى البته خداى تعالى بارچه حاكىملرنك حكم ايتكوجىره كىلر عدل و طوغرىلىق برله خبرده كىلمشدر كم اوشبو آيتنى اوفوغاندىن صوك «بلى وانا على ذلك من الشاهدين» دىوب ايتىك كىره كدر.

﴿ ۳۰ ﴾ سۇرە العلق مەككە ۋەھى نەسە عىشەرە آيە ﴿ ۳۰ ﴾ ﴿ ۳۰ ﴾

﴿ ۹۵ ﴾ نېچى سۈرە العلق سۈرەسى مەككە نازىلدە ۱۹ آيتىدۇر ﴿

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

جەھۇر ئەلماء فەلنچە قرآن آيتلىرىدىن ايىك اۋل نازل بولغان اۋشۇ سۈرەنىڭ اۋلئەنئەگى بىش آيتىدۇر ھىرا غارنىدە پېغىبىرەمۇز ئەلەيھە السلاام بىر نەرسەگە ئاپايانغانى حالە ايدى كەم جىبرا ئىل نازل بولۇپ ايتىدى اى مەھد مېنى سېڭا خدائى تەئالى يىاردى وسېن اۋشۇ امتىك پېغىبىرى سېن دېدى بىنە ايتىدى كەم (اقرأ) اۋ فوغل اى مەھد ئەلەيھە السلاام پېغىبىرەمۇز ھىزرى ايتىدى ما انا بقارى ۋە بىنى مېن اۋ فوغوچى توگلىمن دېدى جىبرا ئىل ئەلەيھە السلاام انا طونوب بىك قاطى نەسدى سوگىرە يىاردى بىنە اقرأ بىنى اۋ فوغل دېدى پېغىبىر ھىزرى بىنە اۋ لىگى جۋابىنى بېردى جىبرا ئىل بىنە اول ھىزرىنى طونوب نەسدى بىنە ايتىدى اقرأ ھا مەھد بىنى اۋ فوغل اى مەھد ئەلەيھە السلاام (بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي شِئْنَا) شۇنداقىن پىروردكارنىڭ اسمى بىرلە باشلانغان حالئەدە كەم (خَلَقَ) ياراندى اول پىروردكار بارچە مۇخلۇقاتنى (خَلَقَ الْإِنْسَانَ) ياراندى اول آدملىرىنى (مِنْ عَلَقٍ) اۋ يوشقان ئانلردىن (اقرأ) اۋ فوغل سېن (وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ) وسېنىڭ بارچەدن الوغراق بولغۇچى پىروردكارىڭ (الَّذِي عَلَّمَ) آنداقىن خدائىدېر كەم اۋ گىراندى اول يازۇ يازماقنى (بِالْقَلَمِ) قەلم بىرلە ئا كەملىنى يازۇ بىرلە بىر كىتسولنىر اۋ ھون (عَلَّمَ الْإِنْسَانَ) اۋ گىراندى اول خدائى تەئالى آدمىگە (مَا لَمْ يَكُنْ) بىلەمگان نەسەلرېنى بىنى مەھد ئەلەيھە السلاامفە شىرىعت ھىكلەرىنى بىلىردى (كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ) تەھقىق كەم دىرستلىكە آدمى (لَبِطْفَى) البتە آزغونلۇق قىلور وناش طارتور (أَنْ رَأَاهُ اسْتَفْتَى) شۇنىڭ بىرلە كەم كورور اول اۋزىنى موگىسز واحتىياج سز بىنى اگىر آدمى باى بولسە و اۋزىنى دولتى كورسە آزار و خدائىڭ عبادىتىن غافل بولور مال و بابلىق آنىڭ طەبئىيەنە سبب بولور (إِنَّ إِلَى رَبِّكَ الرَّجْعَى) دىرستلىكە پىروردكارىڭ ساريدىر ھەمەنىڭ قايتماقى آخىرنە مەروىدېر كە اۋ جەھل عەھد قىلدى اگىر مەھدنىڭ سەجىدە قىلغانىنى كورسەم البتە سەجىدە آنىڭ موپىنىنى كېسارمن دېدى بىر كون پېغىبىرەمۇز ئەلەيھە السلاام نماز اۋ فور ايدى اۋ جەھل گە خىر قىلدېلر بىك آشوغوب كىلدى ھىزرىنىڭ يانېنە كىلۇپ بىنە ئەلەمدى كېرى دۈندى بارچە اعضالرى فورقۇدن قالتىرار ايدى سېڭا نى بوادى دېوب صورادىلر مەھد ئەلەيھە السلاام بىرلە

اوزمنك آramده اوطن بر دیوار كوردم آزغنه یانماينچه قالدم دیدی بوخبر
پیغمبر حضرتینه ایرشکاج بیوردی کم اگر مینم یانبه کیلوب یتکان بولسه ایدی
فرشته لار آنی پاره پاره قیلوب طاشلاغان بولورلار ایدی دیدی و آیت کیلدی کم
(آرآیت) ایا سین کوردگهو (اللدی ینهی) شول کسه نی کم طیار (عبدا) کامل
بولغوچی بنده نی یعنی محمد علیه السلامی طیناچی بولور نماز اونودن (اذا
صلی) هر فایچان نماز اونوسه (آرآیت) ایا کوردگهو سین (ان کان) اگر بولسه
اول بنده یعنی محمد علیه السلام (علی الهدی) طوغری یول اوزره (او امر) یا
ایسه بیورسه اول آدمارنی (بالتقوی) شرکدن و گناهدن صافلانن برله بس اول
بنده نی طیباق درست بواورمو البته بولماس (آرآیت) ایا کوردگهو (ان کذب)
اگر یالغانعه طوتسه اول ابو جهل سیننی (وتولی) هم یوز دوندرسه ایماندن
بس نینداین قاطی عذابلرغه مستحق بولور اول (اَلَمْ یَعْلَم) ایا بله دیبو اول
ابو جهل یعنی بله دی (بَانَ اللهُ یَرِی) شونی کم درستلکده کورور خدای تعالی
آنک اشلهدکینی و فصدینی مرویدرکه ایکنچی مرتبه ینه پیغمبر علیه السلام نماز
اوقور ایدی ابو جهل کیلدی و آیتدی ای محمد مین سیننی نمازدن نهی قیلمادهو
پیغمبر حضرتی آنی گوب تهدید قیلدی و خداینگ عذاب برله فورقتدی ابو جهل
آیتدی سین مینی فورقتورسگهو و حالانکه مینم مجلسم بارچه مکه اهلینگ مجلسلرندن
الوغراقدر و اهلی کوبره کدر ینه آیت کیلدی کم (کَلَّا لَنْ لَم یَسْتَه) حقا کم
اگر طیولماسه اول ابو جهل محمد علیه السلامغه ایداء و چقا قیلودن (لَنَسْفَعًا
بِالنَّاصِيَةِ) البته طونارمز آنی ما کلائی صاحبندن و تموغغه سودرارمز (نَاصِيَةُ كَاذِبَةٍ)
بالقائچی بولغوچی ما کلائی یعنی ایهسی یالقائچی (خَاطِئَةٌ) گناه قیلغوچی (فَنَلْبِغُ
نَادِيَهُ) بس ایتکل کم اوندهسون و چاقرسون اول ابو جهل اوزینک مجلس اهلینی
و آنلردن یاردم استهسون (سَدَّعُ الزَّبَانِيَةِ) نیزدرکم بز هم اوندارمز نوغ
زبانیلرینی ابو جهلنی تموغغه سودراب ایلتهک اوچون (کَلَّا) آنداغ توکلدرکم
اول ابو جهل آبتور (لَا تُطْعَمُ) اطاعت ایته گل سین ای محمد علیه السلام آنک
فرمانینه و آنک سوزینه فاراب نمازدن طیولماغل (وَاسْجُدْ) (*) هم سجه قیلغل همیشه
خدایغه (وَاقْتَرِبْ) دخی یقین بولغل آنک حضرتینه سجه قیلماق برله اوشبو
سجه فرآنداغی تلاوت سجه لرینک اون دورنچیسسی و آخریدر قوتخانه
بو سجه نی «سجده طلب قرب» دیوب نسبیبه ایتیشدر .

﴿ ۱۰۵ ﴾ سُوْرَه الْقَدَر مَكِّيَّة وَهِيَ خَمْسُ آيَةٍ ﴿ ۱۰۶ ﴾

﴿ ۹۶ نَجْمِ سُوْرَه قَدَر سُوْرَه سِي مَكِّيَّة نَزَلَتْ ۵ آيَاتٍ ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مرویدر که بیغیمر مز علیه السلام صحابه لر گه خبر بیردی کم بنی اسرائیلده بر کشتی مک آی قلع باغلاب خدای تعالی بولنده صوغش قیلمشدر صحابه لر بو بوخبرنی ایشتکاج عجله نوب آیتدیلر بز لر نك عمر لر مز فصقه در مونداین دولت وسعدت بزگه میسر بولماس حق تعالی اوشبو سوره نی بهردی و بیوردی کم (انا انزلناه) درستلکته بز ایندرک فرآنتی (فی لَیْلَةِ الْقَدْرِ) قدر کیچه سنه یعنی ایک اول کیله کی قدر کیچنده بولدی یا که تمام قرآن لوح محفوظدن دنیا کو کینه ایندرله کی قدر کیچه سنه واقع بولدی صوکره دنیاغه آیت آیت ایندرلوب یکر می اوج یل مدتده تمام ایندرلدی (وَمَا أَدْرَاکَ) ونی نر سه بلردی سبکا ای عهد علیه السلام (مَا لَیْلَةُ الْقَدْرِ) فی نر سه در قدر کیچه سی یعنی قدر کیچه سی خدای تعالی فاشنه بیک عز نلی و خاصیتلی هم شرافتلی کیچه در (لَیْلَةُ الْقَدْرِ خَبْرٌ) قدر کیچه سی ایز گوره و آرتوغرافدر (من ألف شهر) بر مک آیدن یعنی بنی اسرائیلده گی کشینک بر مک آی خدای رضاسی اوجون صوغش قیلماقینک اجر و ثوابندن محمد علیه السلام امتینک بر قدر کیچه سنه قیلغان عبادتینک ثوابی آرتوغرافی بولور (تَنْزَلُ الْمَلَائِكَةُ) ایندر لر فرشته لر کوکن بیر یوزینه (وَالرُّوحُ) دخی جبرائیل علیه السلام اینار فرشته لر برله (فیها) اول قدر کیچه سنه (باذن ربهم) خدای تعالی نك فرمانی برله (من کل امر) هر بر الوغ اش اوجون یعنی خبر و برکت اوجون اینار لر (سلام) بارچه آفتلردن سلامتکدر (هی) اول قدر کیچی (حتی مطلع الفجر) تا کم طاک اطفانغاچه .

﴿ ۱۰۷ ﴾ سُوْرَةُ الْبَيْنَةِ مَدَنِيَّة وَهِيَ ثَمَانُ آيَاتٍ ﴿ ۱۰۸ ﴾

﴿ ۷۹ نَجْمِ سُوْرَه بَيْنَهُ سُوْرَه سِي مَدِيْنَه نَزَلَتْ ۸ آيَاتٍ ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا) بولمادیلر ایمان کیلتورمه گان کسه لر (من أهل الكتاب) کتاب اهلندن یعنی یهود و نصارادن (وَالْمُشْرِكِينَ) هم مشرکلردن (منافقین) طبلو فوجیلر بولمادیلر کفر و شرککن (حتی تأتيهم البينة) تا کم کیلگانگه چه

آنرغہ ظاہر و روشن بولغوجى دليل (رَسُولٌ مِنَ اللَّهِ) خداى تعالى فاشندن
 ييارلمش پیغمبر یعنی محمد علیه السلام (يَتْلُوا) اوفور اوزينك امنيته (صَفَا
 مَطْهَرَةً) بالغاندن و بیتاندىن پاك بولغوجى صحيفه لرنى یعنی قرآنى اوفور (فيها)
 بولغوجيدر اول صحيفه لرده (كُتِبَ قِسْمَةٌ) راست و طوغرى بولغوجى يازولر
 اعكام و مواعظ (وَمَا تَفَرَّقَ) و آيرلشماديلر یعنی محمد عليه السلام شأنده
 اختلاف ايتمه ديلر (الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ) شول كسه لركم بيرلدى آنلرغه كتاب (الْأَمْنُ
 بَعْدَ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ) مگر اختلاف قیلدیلر کیلگانی سوکنده آنلرغه روشن
 دليل کم محمد عليه السلامدر یعنی محمد عليه السلامك پیغمبر بولوب
 كيله كندن الگارى يهود و نصارى بارچه لرى ككتابلرنده كوروب
 آنك كيله كينى بلورلر ايدى و آنك پیغمبرلكينه اشانورلر ايدى محمد
 عليه السلام كیلگاندىن صوك آنك حقنده اختلاف قیلدیلر بعضلری ایمان
 كىلتوردیلر و بعضلری آكئا اشانمادیلر (وَمَا أُمِرُوا) و بیورلمش بولسادیلر
 آنلر یعنی كتاب اهلى (أَلَّا يَتَّبِعُوا اللَّهَ) مگر بیورلدیلر خدايغه عبادت قىلماق
 برله (مُخْلِصِينَ) پاك و خالص ايتكوچیلر بولغانلرى حالده (لَهُ الدِّينُ) اول خداى
 تعالى اوچون اوزلرينك دينلرينى یعنی كفر و شر كدن دونوب خداينك اوزينه گنه
 عبادت قىلماق برله بیورلدیلر (حَنَفًا) ميل ايتكوچیلر و آشوقچیلر بولغانلرى
 حالده باطل اعتقادلردن اسلام دينينه (وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ) دخى بیورلدیلر قائم
 قىلماقلرى برله نمازنى یعنی فرض نمازنى اوقوماق برله (وَيُؤْتُوا الزُّكُوتَ) هم
 بيرمه كلرى برله واجب بولغان زكوتنى (وَذَلِكَ) و اوشبو بیورلش اشلر (دين
 الْقِيَمَةِ) راست و طوغرى بولغوجى ديندر (أَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا) درستلكده ایمان
 كىلتورمه گان كسه لر (مِنَ أَهْلِ الْكِتَابِ) كتاب اهلندن يهود و نصارا دن (وَالْمُشْرِكِينَ)
 هم مشركلردن (فِي نَارِ جَهَنَّمَ) نموغ اوطنده بولغوچیلردر (خَالِدِينَ) منگو قالفوچیلر
 بولغانلرى حالده (فِيهَا) اول نموغده (أُولَئِكَ) اوشبو گروه (هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ)
 مخلوقاتنك پاوزرافيدر (أَنَّ الَّذِينَ آمَنُوا) درستلكده شول كسه لركم ایمان
 كىلتوردیلر (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) هم ايدگو عمللر اشله ديلر (أُولَئِكَ) اوشبو
 گروه (هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ) بارچه مخلوقاتنك ايدگو گورا كيدر (جز اوهم) آنلرنك
 جزالرى (عند ربهم) پروردكارلرى فاشنده (جَنَّاتٍ عَدْنٍ) افامت اورنى بولغان
 جنت باقچه لرىدر (تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) آقار اول باقچه لرنك آغاچلرى آستندىن

يلغھلر (خالدین فیہا) منگو فالغوجیلر بولورلر آنلر اول باقچہ لردہ (ابدًا) همیشه (رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ) راضى بولدى خدای تعالی آنلردن هم قبول قیلدى آنلرنك طاعتلرینی (وَرَضُوا عَنْهُ) دخی آنلر هم راضى وخوشنود بولورلر خدای تعالی دن اول اجر ونوابلر اوچون (ذَلِكَ) اوشبو مذکور جنت ورضوان (لَمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ) شول كهمسه اوچوندر كم قورفدى اول پروردكارنك عذابندن.

سورة الزلزال مدنية وهى ثمان آيات ﴿﴾

﴿ ۸۹ نھى سورة زلزال سورھسى مدینده نازلدر ۸ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(اِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ) هر قاچان سلكتولمىش بولسه بیر (زلزالها) تقدیر ایتولمىش سلكتولمك برله كم اسرافیل سورنی اورگان وقتده بولور (وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ) هم چقارسه بیر اوزینك اچندن (أَثْقَالَهَا) اوزینك آغری بولکلرینی یعنی اولوکلرینی هم بیر اچنده گى خزینهلرنی بیر اوستینه چقارسه (وَقَالَ الْإِنْسَانُ) دخی ایتسه آدمی اوشبو حاللرنی کورگاج (مَا لَهَا) نى نرسه در اوشبو بیورگه یعنی نى سببلى بو بیر اوزینك اچنده گى نرسه لرنی طشفه چقارور دیوب ایتسه (يَوْمئذٍ) شول كونده (نَحَّتْ) سوزلر بیر (أَخْبَارَهَا) اوزینك خبرلرینی یعنی آدمیلرنك قیلملرین عمللرندن خبر بیورور (بَانَ رَبِّكَ) شول نرسه سببلى كم سینك پروردكارنك (أَوْحَى لَهَا) رخصت بیردی وفرمان قیلدى اول بیرگه اوزگنك خبرلرگنی سوزله گل دیوب (يَوْمئذٍ) شول كونده (يَصْدُرُ النَّاسُ) کیری دونه لرلر و قایتورلر آدمیلر حساب بیرندن (أَشْتَاتًا) طارالغانلری حالده یعنی گروه گروه ابولوب قایتورلر بعضلری اولك طرفقه وبعضلری صول طرفقه بارورلر (لِيُرَوُا) تا كم کورگازلمىش بولسونلر اوچون یعنی کورسونلر اوچون (أَعْمَالَهُمْ) عمللرینك جزاسینی (فَمَنْ يَعْمَلْ) بس هر كم اشلهسه (مِثْقَالَ ذَرَّةٍ) بر كچككه فرمسقه مقدارند- (خَيْرًا) ایدگولكنی (بیره) کورور آنك جزاسینی وثوابینی (وَمَنْ يَعْمَلْ) وهر كم اشلهسه (مِثْقَالَ ذَرَّةٍ) بر ذره قدرلیگنه (شَرًّا) یاوزلقنی (بیره) کورور آنك جزاسینی وعقوبتینی ا گر خدای تعالی فضلى برله مضفرت قیلماسه .

﴿ ۱۱۱ ﴾ سورة العاڧاڧاى مكىة وهى اءى عسرة آفة ﴿ ۱۱۱ ﴾

﴿ ۹۹ نېچى سورە ووالعاڧاڧاى سورەسى مكەده نازلدر ۱۱ آيتدر ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(وَالْعَاڧاڧاى) آنطدر صولو فاغوب چاپقوچى آطلر برله (صَبَعًا) صولو فاناڧاى
 طلوش چعارماق برله (فَالْمُورِیَاتِ) بس چاپقان وقتده طوبىانلرى برله طاشدن
 او ط چعارغوچى آطلر برله آنطدر (قَدْحًا) لوط چعارماق (فَالْمَغِیْرَاتِ) بس دشمانلرى
 باصقوچىلر و غارت ایتکوچىلر برله آنطدر (صَبَعًا) طاك وقتنده (فَأَثْرُنَ بِهِ)
 بس قوبارسالر اول غارت ایتکوچىلر و چاپقوچى آطلر اوزلرىنىڭ چاپقانلرى
 برله (نَقْعًا) طوزاننى (فَوْسَطُنَ بِهِ جَمْعًا) بس كرسه لر اول صوغشقوچىلر شول
 وقتده دشمان جماعتىنىڭ اورطاسىنه بو سورەنىڭ نزولینه سبب شول بولدى كم
 پىغبرمز عليه السلام منذر بن عمر وانصارىنى صها بلردن بر جماعت برله بنى
 كنانه دن بر قىيله برله صوغش قىلماق اوچون يبه رگان ابدى فلان كون طاك
 وقتنده آنلرى آكسزدن باروب باصكز و غارت قىلكز دىوب بيورغان ابدى
 آنلر باروب شول طرىقه قىلكلر اول قىيله خلقىنى تمام غارت ایتدىلر فايتقان
 وقتلرندە بر صودن اوتە آلمايىنچە بر آز كىچكدىلر آنلر مدینه گە تىز فايتوب
 يتمه گاج منافقار اوز آرالرنده ایتورلر ابدى كم اول صوغشقه كىنگان كشىلر
 بارچەلرى هلاك بولغانلر آنلرنىڭ خىبرلرىنى موندە كىلتورورگە هم بر كشىده
 قالباغان دىوب سوزله شورلر ابدى مؤمنلر بو سوزنى ايشتوب فاىغوردىلر حق
 تعالى مؤمنلرگە تسلبه اوچون اوشبو سورەنى بياروب اول صوغشقه كىنگانلرنىڭ
 احوالىنى اوشبو طرىقه بيان قىلدى هم اول غازىلرنىڭ آطلرى و اوزلرى برله
 قسم ياد ايتوب بيوردى كم (اِنَّ الْاِنْسَانَ) درستلكده آدمى مراد ابن ابى منافقر
 دىبشلىر ياكە مطلق آدمى (لَرَبِّهِ) اوز پروردگارینه (لَكَوَدُ) البته شكرا نىسزدر
 نعمتنىڭ فدرىنى بلەس (وَآنَهُ) و درستلكده خدای تعالى (عَلَى ذٰلِكَ) اوشبو
 اشكە يعنى آدمىنىڭ شكرا نىسزلىقىنه (لَشَهِدُ) البته گواهدر ياكە آدمى اوزى
 اوز حالینه گواهدر (وَآنَهُ) هم درستلكده آدمى (لُحَبِّ الْغَيْبِ) مالىنى
 سوبه ككە (لَشَهِدُ) البته قاطىدر يعنى مالىنى بىك سوبىگوچى و مارتلىق
 ایتكوچىدر (اَفَلَا يَعْلَمُ) ايا بله سم اول آدمى شونى كم (اِذَا بَعَثَ) مر فاپهان

پىشقارى چىقارلىشى بولسە (مَا فِي الْقُبُورِ) قېزىلدى بولغان نىرسە يەنى (اولولار تىزىلدى) چىقىرىلدى قىيامت كۈنىدە (وَحُصِّلَ) ھىم ھازىر ايتىلدى بولسە (مَا فِي الصُّدُورِ) كۆكۈرەكلەردە بولغان نىرسە يەنى ھىر كىم نىتى و اعتقادى آشكارە بولسە (أَنْ رَّبَّهُمْ) دىرىتىلدىكىدە آنلارنىڭ پىروردى كارى (بەھىم) آنلارنىڭ قىلغان ھىملىرى بىرلە (يَوْمَئِذٍ) اول قىيامت كۈنىدە (لَا يَخْبِرُ) البتە خىبر نۇتقۇچى ۋە ھىمىنى بىلگۈچىدىر

﴿ ۱۰۰ ﴾ سورة القارعة مكية وهى احدى عشرة آية ﴿ ۱۱ ﴾

﴿ ۱۰۰ نېچى سۈرە قارغە سۈرەسى مەككەدە نازىلدى ۱۱ آيتىدىر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(الْقَارِعَةُ) كۆڭللىرى ھول ۋە ھىمە بىرلە قانقۇچى كۈن كىم قىيامت كۈنىدىر (مَا الْقَارِعَةُ) نى نىرسە دىر قانقۇچى كۈن (وَمَا آذْرِيكَ) ۋى نىرسە بىلدىدى سىڭا شۇنى كىم (مَا الْقَارِعَةُ) نى نىرسە دىر قانقۇچى كۈن يەنى قىيامت كۈنى (يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ) شول كۈندە كىم بولورلار آدمىلەر اول كۈننىڭ قانقۇچىدىن (كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ) آياق آستىدە تارالغان چىكۈرتكەلەر كىمى يەنى قايا باروۋغە بىلماينچە آپدىر اب خور ۋە ذىل بولوب بورورلار (وَتَكُونُ الْجِبَالُ) ھىم بولور ۋە اورلورلار اول كۈننىڭ ھىمىتىدىن تالور (كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ) تىتولدىش چۈن كىمى بولوب يەنى پارە پارە بولوب تىتولوب ھوادە او چارلار (فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ) بىس اما شول كىمى كىمىمە كىم آغىر بولدى آننىڭ ايزگۈلك اوچەولرى (فَهُوَ) بىس اول كىمىمە نىمىمە غىبىشە راضىيە) مقبول بولغۇچى تىرلىكىدە دىر يەنى جىتتىكە كرور (وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ) ۋە اما شول كىمىمە كىم بىكل بولدى آننىڭ اوچەولرى يەنى ايزگۈلكى بولماسە يا كە باوزلىقى كۆب بولوب آغىر كىلسە (فَأَمَّهُ هَٰوِيَةٌ) بىس آننىڭ اورنى ھاۋىيە تىمۇغىسى دىر (وَمَا آذْرِيكَ) ۋى نىرسە بىلدىدى سىڭا شۇنى كىم (مەھىمە) نى نىرسە دىر اول ھاۋىيە (نَارٌ حَامِيَةٌ) ھايت قىزىلدىش اولدىر.

﴿ ۱۰۱ ﴾ سورة التكاثر مكية وهى ثمان آيات ﴿ ۱۰ ﴾

﴿ ۱۰۱ نېچى سۈرە نىكائىر سۈرەسى مەككەدە نازىلدى ۸ آيتىدىر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مىرۋىدىر كە بنى عبد منانى بىرلە بنى سەھم بىر بىرى بىرلە قىيىل اھللىرىنىڭ كۆبلىكى خىصوصىدە ماتتائىشورلار ايدى بنى عبد منانى قىيىلسىنىڭ اھلى كۆبۈرەك بولدى

بىنى سەم قىبىلەسى ايتىدىلار بىزنىڭ خەلقىز كۆب ايدى لىكىن جاھىلىتتە بىز لىدىن كۆب كىشىلرنى اولتۇردىلار شۇل سەببىلى آرزىغە قالدق بىز اولۇكلارمىزنى ھەم بىرگە فوشوب سانارمىز دىدىلار شۇل طارىقە ساناغاچ بىنى سەھنىڭ خەلقى كۆب چەقىدى ھىق تەئالى اوشبو سۇرەنى بىياردى كەم (اَلْهَيْكُمُ التَّكَاثُرُ) مشغول قىلدى سىز لىرى قىبىلەنىڭ كۆبلىكى بىرلە ماقتانىشى (ھىق زىرئە المَقَابِر) ھىق كەم كىلدۇگىزىز زىيارىلارغە وقىرلۇگىزنى ساناشدۇگىز واولۇكلارگىزنىڭ كۆبلىكى بىرلە ماقتاندۇگىز (كَلَّا) آنداق اىبەسىدىر بىنى دىنيا بىرلە ماقتانىشماق مەقۇل نۇگىلەر (سَوَفِ تَعْلَمُونَ) نىزدىر كەم سىز بلورسىز ماقتانىماقتۇگىزنىڭ عاقىبىتىنى اولگان وقتىگىزدە (ثُمَّ كَلَّا سَوَفِ تَعْلَمُونَ) سوگىرە ھىقا كەم نىزدىر كەم بلورسىز اشىگىزنىڭ خەطا ايدىكىنى آخىرتتە (كَلَّا) آنداق اىماسدىر كەم سىز گەمان ايتەرسىز (لَوْ تَعْلَمُونَ) اگىر بىلسەگىز ايدى سىز آلدۇگىزدە كىلەچەك اشىلرنى (عِلْمَ الْيَقِينِ) شىگىز بلو بىرلە بىلسەگىز البتتە دىنيا بىرلە ماقتانىشماق ايدىگىز (لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ) البتتە سىز كورورسىز نەوغىنى عىشىر بىرىنە بارغان وقتىگىزدە بىراقىدىن (ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا) سوگىرە البتتە سىز كورورسىز اول نەوغىنى (عَيْنَ الْيَقِينِ) چەن كوروو بىرلە وكوزگىز بىرلە (ثُمَّ لَتَسْتَلُنَّ) سوگىرە البتتە سىز لىر سورالمىش بولارسىز (يَوْمَئِذٍ) شۇل كۈندە (عَنِ النَّعِيمِ) دىنيا نەعمىلەرنىدىن.

﴿ ۱۰۲ نچى سۇرە عصر سۇرەسى مەككە نازىلەر ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(وَالْعَصْرِ) آنىلەر زىمانەنىڭ خەدائى بىرلە يا كە زىمانە بىرلە يا كە اىكىندى نەزىرى بىرلە (اِنَّ الْاِنْسَانَ) دىرستلىككە آدمى (لِنَفْسِ غَسْرٍ) البتتە زىياندە بولغۇچىدىر ھەم بىنى ضايەق ايتىكۈچىدىر (اَلَّذِينَ اٰمَنُوا) مگىر زىياندە بولمىلار شۇل كىسەلەر كەم ايمان كىلتىوردىلار (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) ھەم ايزگۇ عىملار اقلەدىلار (وَتَوَّاصُوا بِالْحَقِّ) دىھى وصىت قىلوشدىلار بىر بىرىنى تەراست و طوغرى عىملارنى قىلماق بىرلە (وَتَوَّاصُوا بِالصَّبْرِ) ھەم وصىت قىلوشدىلار طاهەتكە صىبر ايتىك بىرلە.

(۱) روایت ایدلمشدر
 كه اوشبو فیل واقعہ سی
 پیغمبرمزی صلی اللہ علیہ
 وسلم نك ولادتی یلندہ
 وانح بولدی یسن
 ولایتینك حاکمی ابرہہ
 بن الصباح الاشرم صنعا
 شهرندہ بزکنیسہ بنا
 ایدوب زیارت اوچون
 باروچی خلقنی کعبہ
 معظمہ دن دوندروب
 شول اوزی بنا قیلغان
 کنیسہ گہ کیلتورمہ کھی
 بولدی ابرہہ نك اوشبو
 یامان نیتن بنی کفانہ
 قبیلہ سندن ہر عرب
 ایشتوب صنعا شہرینہ
 باروب صاقیلر یوقلاغان
 وقتہ منکور کنیسہ گہ
 کروب محرابندہ فضاً
 حاجت قیلوب ہونون
 دیوارلرن فاستکہ
 بویاب بتوردی اوشبو
 واقعہ ابرہہ گہ ایشتولگاچ
 ابرہہ بیک آچولانوب
 « مکہ گہ باروب البتہ
 کعبہ فی ویران قیلورمن »
 دیوب - آنط ایتدی ہم
 کوب مسکر جمع
 ایدوب فیل محمودی
 اسمی بر الوغ فیلنی
 مسکرنک آلدینہ قویوب
 سفر گہ چقدی مکہ
 مکرمہ گہ باقن ہر منزل گہ
 نوشدی اول وقتہ
 مکہ نك الوغسی فریش
 قومینک سیدی اول

﴿ ۳۰ سورة الهمزة مكية وهي تسع آيات ﴾

﴿ ۱۰۳ نهمی سوره ہیزه سوره سی مکہ دہ نازلدر ۹ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مرویدر کہ مشرکلردن شریقی پیغمبرمزی علیہ السلامنی نورلی عیبیلر برلہ عیبیلر
 ایدی ہم ولید مغیرہ اول حضرتنی غیبیت قیلور ایدی حق تعالی آنلرنک شأنندہ
 بیدردی کم (ویل) فاطمی عذابدر (لکل همزة) ہر بر عیب ایتکوچیکہ (همزة) کشیکہ
 طعنہ و بہتان قیلغوچیفہ پاکہ کوزی برلہ اشارنلاب کشینی عیب ایتکوچیکہ
 (الذبی جمع) آنداین عیب ایتکوچی کم جمع فیلدی اول (مالاً) دنیا مالینی
 (وعنده) دخی سانادی اول مالنی (يعسب) گمان قیلور اول کسہ (ان ما له
 اخذته) شونی کم آنک جیفغان مالی منگو فالدرور آتی دنیاہہ (کلاً) آنداق
 ایاسدر کم اول کسہ گمان قیلور یعنی البتہ اول دنیاہہ منگو فالماس (ليبتنن)
 البتہ طافلانیش وصالونیش بولور اول کسہ (في العظمة) حطہ نو فوسینہ
 (وما أدرك) و فی نرسہ بلغردی سیگنا شونی کم (ما الحطمة) فی نرسہ در حطہ
 نوغسی (نار الله التوقفة) خدای تعالی نك پاندرلش اوطیلدر (التي تطلع)
 آنداین اوطیلر کم اوستکہ چغار وغالب بولور اول (على الأكمة) کوکلر
 اوزرینہ (انها عليهم) در ستلکدہ اول اوط کفر اہلی اوزرہ (مؤمنة) بیکلہ نیش
 و ہرکتولشعز (في عهد ممددة) اوزون بولغوی ترہ کلر برلہ یعنی آنک ایشکینی
 بیکلہب اوزون ترہ کلر برلہ برکتوب قویغانلردر اچنہ گی کشیلر مہجدہ چغا آلماسلر

﴿ ۳۰ سورة الفيل مكية وهي خمس آيات ﴾

﴿ ۱۰۴ نهمی سوره فیل سوره سی مکہ دہ نازلدر ۵ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(۱) ایا کورمہ دکومو سین ای محمد علیہ السلام شونی کم (کیف فعل
 ربك) نیہک فیلدی سینک ہروردکارک (باصحاب الفیل) فیل ایہلرینہ یعنی ابرہہ گہ
 و آنک اشکرلرینہ کم آنلر کعبہ اللہ فی خراب ایتک اوچون کبلگانلر ایدی
 فصلری مشہوردر (الم يجعل) ایا قیلما دیبو خدای تعالی (کيدهم) آنلرنک
 کعبہ فی خراب ایتک اوچون قیلغان مکر و حیل لربنی (في تضليل) باطللقہ

حضرتك باباسى عبدالمطلب ايدى عبدالمطلب امر فيلدى مکه اهلى ايلور نندن چوق طاو آرالرينه فاجديلر اوزى كعبه معظهغه كيلوب بيت شريف فارشوسنده حق سبحانه و تعالى گه تضرع و نياز ايله دعا ايلهدى «الهي سبكا معلومدر كه اوشبو ابونكى ويران فيلو اوجون دشمان كيلگاندر اراده كريبهك نيحك بولسه شولاي فيلورسك»

ديوب اوزى قومي يانينه كيندى ابرهه نك لشكري حرم شريفكه باقن كيديلر فيل محمودى لشكر نك آلدنده ايدى كعبه اللهغه فارشى طورب تعظيم ايل چوخدى نيقدر قينسالرده شول اورنندن هيچد فوزغا- اهادى باشقه طرفه

وفائدهسى (وَأَرْسَلْ عَلَيْهِمْ) هم بياردى خدای تعالى آنلر اوزرينه (طَبْرًا أَبَابِلَ) گروه گروه قوشلرنى كم باشل قوشلر ايدى و منقارلرى صاري ايدى (نَزِيمِيم) آتارلر اول قوشلر ابرهه لشكرينه (بِعَجَارَةٍ مِنْ سَجِيلٍ) بالچقندن طاش بولوب اولرملش طاشلر برله (فَجَعَلْنَاهُمْ) بس فيلدى خدای تعالى اول لشكرلرنى شول طاشلر برله (كَصَفِّ مَاءٍ كَوَّلٍ) آشالمش اولهن كبي يعنى حيوانلر كروب طاپطاب هم آشاب كبتكان اوله نلكلر كبي فيلدى همهلرى هلاك بولوب و قاجوب طارالديلر.

﴿ ۳۰ نجي چر فريش مكيه وهى اربع آيات ﴾

﴿ ۱۰۵ نجي سوره فريش سوره سي مکه ده نازلدر ۴ آيتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مرويدر كه فريش قومي يلقه ابكى مرتبه سودا گرلك برله سفر فيلورلر ايدى نش كوني بينگه بارورلر ايدى جاي كوني شامغه بارورلر ايدى هر بيرگه بارسالر آنلرنى حرم شريف اهلى ديوب قدر و حرمت فيلورلر ايدى حق تعالى آنلرغه بيرگان نعمتيني بيان ايدوب اوشبو سورهنى بيوردى و بيوردى كم تعجب فيلغل سين (لايلاف فريش) فريش قومينك آدميلر برله طوناشماقلرينه و القتل نمكلرينه كم هر بيرگه بارسالر آدميلر آنلرنى عزت فيلورلر هيچده رختمه سلر (ايلانهم) آنلرنك القتل نولرينه (رَحَلَةَ الشَّتَاءِ) نشقى سفرلرنده (وَالصَّبِّ) هم جاي كوننگى سفرلرنده (فَلْيَعْبُدُوا) بس كبرا كدر كم عبادت قبلسونلر اول فريش قومي (رَبِّ هَذَا الْبَيْتِ) اوشبو ابونك يعنى كعبه نك خداوندينه زيرا كه آنلرنك عزتلى بولولرى شول كعبه سببندندر بس خدای تعالى گه عبادت اينسونلر (الَّذِي أَطْعَمَهُمْ) شول خدای تعالى گه كم طعام بيوردى آنلرغه و آنلرنى طويدردى و قوتقاردى (مَنْ جُوع) آچلقن (وَأَمْنَهُمْ) هم ايمن فيلدى آنلرنى اوشبو كعبه شرافتنده (مَنْ خَوْف) خوف و فورقودن زيرا كه حرم شريف امانلق اوزيددر آنده هيچ دشمان كيلمهس.

قوالسالر حاضر طورب كيندر ايدى كعبه الله طرفينه بر آدم اطلاعات ايدى شول حالده هوا يوزنده بر نوع قوشلر پيدا بولدى هر بر قوش نورچاقندن كچراك ياصمقندن ضروراق اوچهردانه طاش كوتهر- گانلر ايدى برسى منقارلرنده و ايكيسى ايكى آياقلرنده ايدى ابرهه لشكرينك طوغر- بسده كيلوب مذكور قوشلر اول طاشلرنى طاشلاديلر لشكرندن هر كعبه گه تيكسهفى الحال هلاك بولور ايدى

فالغان لشكر فاجا باشلاديلر قوشلر آنلر نندن قووب باروب باشلرى اوستينه طاشلرنى طاشلارلر ايدى ابرهه نك نه ننده بر نوع جراحت پيدا بولوب بارماقلرى چروب برام برام توشدى شول عذاب ايله صناعفه فاي توب شونده جانن جهنگه طاپشردى. نبيانندن

﴿ ۱۰۶ ﴾ سورة الماعون مكية وهى سبع آيات ﴿ ۱۰۶ ﴾

﴿ ۱۰۶ نچی سوره ماعون سورهلری مکهده نازلدر ۷ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(آر آیت) ایا کوردکمو سین ای محمد علیه السلام (الَّذِي يُكْتَبُ بِالَّذِينَ) شول کسهنی کم یالغانغه طونار اول و اشانناس جزا کونینه مراد ابو جهلدر (فَلَاك) بس اوشبو کسه (الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ) شول کسهدر کم سورور و بیهرور اوز حضورندن یتیمنی و یتیمگه شفقت ایتمهس (وَلَا بَعْضُ) دخی ترغیب قیلماس و فزقدرماس اول اوز اهلینى (عَلَى طَعَامِ الْمُسْكِينِ) فقیر و محتاجه طعام بیرمک اوزره یعنی اوزی هم بیرمهس باشقه لرغه هم بیرورگه قوشماس موندن سوکفی آیت منافقر شأندهدر (فَوَيْلٌ) بس نبی قاطی عذابدر (لِلْمُصَلِّينَ الَّذِينَ) شوندا این نماز اوقچیلرغه یعنی منافقرلرغه کم (هُمْ) آنلر (عَنْ صَلَاتِهِمْ) نمازلرندن (سَاهُونَ) خبرسز و غافلدر (الَّذِينَ هُمْ بِرَأْسِهِمْ) شول کسهلدر کم آنلر ریانورلر اولرلرینک عم لری برله (وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ) هم طیارلر ماللرندن زکوتنی یعنی زکوه بیرمهسلر یا که ابو کبیرا کلرینی طیارلر یعنی واق نوپهک بورط کبیرا کلرینی صوراب کیلگان کشیلرنی بوش بیهرورلر.

﴿ ۱۰۷ ﴾ سورة الكوثر مكية وهى ثلث آيات ﴿ ۱۰۷ ﴾

﴿ ۱۰۷ نچی سوره کوثر سورهلری مکهده نازلدر ۳ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مرویدر که عاص بن وائل پیغمبرمز علیه السلام برله بنی سهم ایشکی توبنده اوچرا شوب بر مقدار سوزله شیدیلر پیغمبر حضرتی مسجد حرامندن چغوب کیتدی عاص اچکاری کردی قریش اولوغلرندن برجماعت اولطور مشلر ایدی عاصندن کم برله سوزله شدک دیوب صورادیلر اول ایتدی اوشبو ایتدی برله سوزله شدم دیدی ایتدیوب عرب خلقی اوغلسز کشینی خورلاب ایتورلر ایدی یعنی نسلی کیسولگان آرطندن فاللا طورغان کشیسی یوق دیبه کدر عاصنک سوزی پیغمبر حضرتینه ایشتولگاج اول حضرت فایغولو بولدی حق تعالی آنک مبارک خاطرینی شاداندروب اوشبو سورهنی ایندردی (أَنَا أَعْطَيْتَكَ الْكُوْثَرَ) درستلکده بز

بیردک سیڭا ای محمد علیه السلام کوب خیر واید گولکنی یعنی کوب علم و عملنی هم بالالرنی بیردک یا که حوض کوثرنی بیردک (فَصَلِّ لِرَبِّكَ) بس نماز او قوغل سین پروردگارکنڭ رضاسی اوچون (وَأَنْعَمَ) هم توهنی قربان اینکل خدای تعالی اوچون بو نمازدن مراد قربان عیدی نمازیدر دیبشدر یعنی عیدنی او قوغل هم قربان بوغاز لاغل (إِنَّ شَانِئَكَ) درستلکده سینڭ دشمانڭ یعنی عامس بن وائل (هُوَ الْأَبْتَرُ) اول اوزی ابتردر وبارچه خیردن کبسولمشدر.

﴿ ۱۰۱ ﴾ سورة الكافرون مکیه وهی ست آیه ﴿ ۱۰۱ ﴾

﴿ ۸۰۱ ھې سوره کافرون سوره سی مکده نازلدر ۶ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مرویدرکه قریش مشرکلری پیغمبرمز علیه السلامه آیتدیلر ای محمد اوشبو طریقده اتفاق قیلابق کم بریل سین بزنگ پوتلریبزرغه طابنفل بریل بزر سینڭ خدایکده عبادت قیلابق دیدیلر حق تعالی دن آیت کیلدی کم (قُلْ) اینکل سین ای محمد علیه السلام اول مشرکلرگه (يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ) ای ایمان کیلتورمه گنه کمسه لر (لَا أَعْبُدُ) مین هرگیز طابوناسمن (مَا تَعْبُدُونَ) سز لر طابنغان نرسه گه یعنی پوتلرغه (وَلَا أَتَمُّ عَابِدُونَ) هم سز لر طابنفوچیلر توگل سز حاضرده (مَا أَعْبُدُ) شول نرسه گه کم مین عبادت قیلورمن یعنی خدای تعالی گه (وَلَا أَنَا عَابِدٌ) دخی مین طابنفوچی توگل من حاضرده (مَا عَابَدْتُمْ) سز لر طابنغان نرسه گه (وَلَا أَتَمُّ عَابِدُونَ) هم سز لر طابنفوچیلر بولماس سز کیلهک زمانده هم (مَا أَعْبُدُ) مین عبادت قیلغان ذاتکه یعنی خدای تعالی گه (لَكُمْ دِينُكُمْ) سز لر گه در اوز دینکنز (وَلِيَ دِينِ) هم میگذار مینم اوز دینم اوشبو آیت صوغش آیتی برله منسوخدر دیبشدر.

﴿ ۱۰۹ ﴾ سورة النصر مدینه وهی ثلث آیات ﴿ ۱۰۹ ﴾

﴿ ۱۰۹ ھې سوره نصر سوره سی مدینه ده نازلدر ۳ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(إِذَا جَاءَ) هر قایهان کیلسه (نصر الله) خدای تعالی نڭ نصرنی وپاردمی کم

(۱) مروپدەرگە رسول
 صلى الله عليه وسلم
 حضرتى حق تعالى نىڭ
 امرى ايله اوزىنىڭ
 ياقلىرىنى و قىزداشلىرىنى
 اسلام دىنىگە دەۋەت قىلا
 باشلاغاچ اېۋلھب ايتىدى
 «اگر قىزداشمىڭ
 اوغلىنىڭ ايتىكان سوزى
 طوغرى بولسە واقعا
 اېمان كىلتورمەگان
 اوچون بىزگە عذاب
 كېلەچك بولسە مېن
 اول عذابىن مالىنى مەم
 بالالىرىنى قىدا قىلوب
 قوتلورمەن» بس حق
 تعالى دن آيت كىلىدىكىم
 آنىڭ مالى مەم بالالىرى
 آنىن عذابىنى دىغ
 قىلماس اېۋلھب نىڭ اوغلى
 غەبەنى شام يولئدە بىر
 آرسلان كوتەروب
 آلۇب كېتىدى اېۋلھب نىڭ
 اوزىنە بىر يامان جراحت
 چىۋوب اېسىنىڭ ما-
 سىلفىتىن يانېنە ھىچ كىم
 بارا آلماينچە كۆب
 عذابلىر طارنوب وفات
 بولىدى اولوگى ما-
 سىلفىتىن ھىچ كىم
 ياقن كىلمەدى نېچە
 كۈنلر دىن اېتولمەينچە
 ياتىدى ھاقتى قارا
 قللىرىنى ياللاب كۈمدىر-
 دىلر. نىبان

سَيَكُنَا وَعَمَّ قَبِلْغَانْدِر (وَالْفَتْحُ) مەم كىلسە شېھىرلىرىنى فتح اېتمەك يەنى اهل اسلام
 كۆب شېھىرلەرگە غالب بولۇپ فتح اېلەسەلر (وَرَأَيْتَ النَّاسَ) مەم سېن كۆرەسەڭ
 آدمىلەرنى كەم (يَدْخُلُونَ) كىرۈرلەر (فِي دِينِ اللَّهِ) خىدايى تعالى نىڭ دىنىگە يەنى اسلامغە
 (أَفْوَاجًا) گۈرۈه گۈرۈه نۇرلى ياقلىرىدىن (فَسَبِّحْ) بس تىسبىح ايتكىل سېن (مُحَمَّدَ
 رَبَّكَ) پىروردكارنىڭ ھىمدى بىرلە يەنى سېھان الله وھىمەك دىۋوب ايتكىل (وَأَسْتَغْفِرُ)
 مەم يارقاقماق استە گل خىدايدىن (أَنَّهُ كَانَ) درىستلىككە خىدايى تعالى بولىدى (تَوَابًا)
 استىغفار ايتكىۋچىلەرنىڭ توبەلەرنىنى قبول قىلغۇچى .

﴿ ۱۱۰ سۇرە لھب مەككە ھى خەمس آيات ﴾

﴿ ۱۱۰ نەجى سورە لھب سورەسى مەككە نازلدىر ۵ آيتىر ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(تَبَّتْ) ھىلاك بولسۇن (يَدَا أَبِي لَهَبٍ) اېۋلھب نىڭ اېكى قولى اول اېۋلھب
 پېغىبىرمەز ھىلە السلامنىڭ آناسى بىرلە بىر توغمە قىزداشلىرى كۆب يازۇر مشرك
 لھى اوزى مەم خانۇنى اول خىزىرىگە دىشمانلىق قىلوب كۆب رىختورلر ايدى
 حق تعالى آنلر ھقىقەتە بوسوزمىنى اېنىردى وپپوردىكىم اېۋلھب نىڭ قوللىرى
 قوروسۇن وھىلاك بولسۇن (وَتَبَّتْ) مەم ھىلاك بولىدى اول اېۋلھب (مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ)
 دىغ قىلمايدى وكىتەرمەدى اول اېۋلھب نىڭ ھىلاكلىكىنى (مَالَهُ) آنىڭ مالى (۱) (وَمَا
 كَسَبَ) مەم كىسب قىلغان نىسەسىنى يەنى بالالىرى (سَبَّحَلَىٰ) تىزدىرىم كىرۈر
 اول اېۋلھب (نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ) يالقن اېھسى بولغۇچى اولقە يەنى تىۋغىغە كىرۈر
 (وَأَمْرَانَهُ) مەم آنىڭ خانۇنى ام الجىبىل آنىڭ بىرلە بىرگە تىۋغىغە كىرۈر (حِمَالَةَ الْعَطَبِ)
 اولون يوكلەرگۈچى بولغانى حالە اول خانۇن يەنى گناھلىرىنى آرناسىنە يوكلەپ
 تىۋغىغە كىرۈر (فِي جِيدِهَا) بولۇر اول خانۇننىڭ ھويىندە (جَبَلٍ مِّنْ مَّسَدٍ) تىۋغ
 تىۋورندىن بولغۇچى زىھىر وبوغاۋ .

(۱) اوشبو اخلاص سورہسی اوزی بیک فسقہ سورہ بولسہدہ معارف الہیہ ننگ بارچہ سن مشتملدر شول سبیلی حدیث شریفہ اوشبو سورہ قرآننگ ثلثینہ یعنی اوچدن برینہ برابردر دیوب کیلمشدر بعضیلر بو سورہ ننگ قرآننگ ثلثینہ برابر بولووی شول جہتنددر دیملر زیرا کہ مقاصد قرآنیہ اوچ تورلندر عقائد و احکام هم فمصدر اوشبو سورہدہ عقائدنگ اصولی منکوردر روایت ایدلمشدر کہ بروقتہ رسول صلی اللہ علیہ وسلم حضرتی بر کمسہ ننگ اوشبو اخلاص سورہ سن اوقوغانن ایشکاج واجب بولدی دیدی صحابہ لری یا رسول اللہ فی نرسہ واجب بولدی دیوب صورادیلر اولحضرت بیوردیلر کم آگنا جنت واجب بولدی . نییان

(۲) پیغمبرمز علیہ الصلوٰۃ والسلام حقندہ لپید بن اعصم یهودینگ قزلری سر قیلماقی بعض تفسیرلردہ مذکوردر ہم بو خصوصہ حدیثلردہ وارد بولغاندر اوشبو واقعہ اسلام دشمنانلر ینگ دین اسلامغہ طعنہ قیلا طورغان اورنلر ینگ الوغلرنددر مصر۔

﴿ سورة الاخلاص مکیة وهی اربع آیات ﴾

﴿ ۱۱۱ جزی سورہ اخلاص سورہسی مکہدہ نازلدر ۴ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مرویدر کہ برکون قریش مشرکلری پیغمبرمز علیہ السلامغہ کیلوب ایتدیلر کم ای محمد سین بزلر کہ اوزکنگ خدایکنی تعریف ایتکل وصفتلرینی ایتکل حق تعالی دن آیت کیلدی کم (قُلْ) ایتکل سین ای محمد علیہ السلام اول مشرکلرگہ (هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ) اولدر بروبالغز بولغوچی خدای (اللّٰهُ الصَّمَدُ) بارچہ نرسہ دن مستغنی وموگسز بولغوچی خدای کم هیچ بر نرسہ گہ محتاج توگلدر (لَمْ يَلِدْ) طوغدرمادی اول خدای هیچ کمسہ ن و آننگ هیچ بالاسی یوقدر آسن منز مدر (وَلَمْ يُولَدْ) هم اوزیدہ طوغدرلمش بولمادی هیچ کمسہ دن (وَلَمْ يَكُنْ لَهٗ كُفُوًا) دخی بولمادی اول خدای تعالی گہ نیگداش (اَحَدٌ) هیچ برہو.

﴿ سورة الفلق مدنیة وهی خمس آیات ﴾

﴿ ۱۱۲ جزی سورہ فلق سورہسی مدینہدہ نازلدر ۵ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(۲) مرویدر کہ بر یهودینگ قزلری پیغمبرمز علیہ السلام حقندہ سر قیلوب بر بیکہ اون بر تو یون توینہ بر قیوغہ طاشلا دیلر حق تعالی امری بوینچہ جبرائیل کیلوب اول حضرتکہ خبر بیردی تا کم اول فیودن مذکور سرلرنش بینی آدیلر هم حق تعالی اوشبو معوذتین سورہلرینی بیردی کم جملہسی اون بر آیتدر هر تو یوننی اوشبو سورہلردن بر آیت اوقوب چیشہ ککہ بیوردی (قُلْ) ایتکل سین ای محمد علیہ السلام (اَعُوْذُ) مین صغورمن (بِرَبِّ الْفَلَقِ) طاکنگ پروردکاری بولغوچی خدای تعالی گہ (مَنْ شَرَّ مَا خَلَقَ) اول خدای تعالی یاراتقان نرسہلرننگ شرندن و آقتندن (وَمَنْ شَرَّ غَاسِقٍ) هم فارانفو کیچہ ننگ شرندن خدایغہ صغورمن (اِذَا وَجَبَ) هر قاپچان اورنسه اول کیچ فارانقولی برلہ دنیانی (وَمَنْ شَرَّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ) دخی تو یونلرگہ سر سوزلرینی اوقوب اورگوچی خاتونلرننگ وقزلرننگ شرندن و ضرلرندن خدایغہ صغورمن (وَمَنْ شَرَّ حَاسِدٍ) ہم کونلر شکوچی کمسہ ننگ شرندن و یاوزلقندن صغورمن (اِذَا حَسَدَ) هر قاپچان حسد و کوفیلک ایتسه اول کمسہ و حسدی بوینچہ اش قیلسه .

وارد بولغاندر اوشبو واقعہ اسلام دشمنانلر ینگ دین اسلامغہ طعنہ قیلا طورغان اورنلر ینگ الوغلرنددر مصر۔

مفتیسی شیخ محمد عبیدہ
 بو خصوصہ کیلگان
 حدیث لرنی معنلری
 تقدیر نك هم خبر واحد در
 اعتقاد مسئل لرنده خبر
 واحد كه اعتبار ایدلمهس
 وَأَنْكَ بَرَلَه عَقِيدَه
 اوزگار تولمهس پیغمبر-
 لرنك سحر تاثیر نندن
 محفوظ معصوم بولولری
 معتقد یقیندر دیمشدر
 اول حضرت صلعمنك
 سحر تاثیر نندن ومسحور
 بولودن محفوظ اید كینه
 قرآن آیتلری آجق
 دلالت قیلادر دیمشدر
 اوشانداق اوشبو
 معوذتین سورهلرنك
 مذکور سحر واقعہسی
 خصوصندہ نازل بولولرن
 هم استبعاد اینمشدر
 زیرا كه عطاء وحسن
 هم جابر قوللرینه بناءا
 بو سورهلر مكیدر
 ومن كور سحر واقعہسی
 مدینہدہ واقع بولغان
 اشدر دیمشدر. والله
 تعالیٰ اعلم
 (۱) حضرت عائشہ رضی
 الله عنہادن منقوللر كہ
 هر قایچان اول حضرت
 صلعمنك بر بر اعضاسی
 آغرسہ اوشبو معوذتین
 سورهلرن اوقوب قولینہ
 اورور ایدی هم شول
 قولى ایله آغرتقان
 اورونى صیدرور ایدی
 نیباندن.

﴿ سورة الناس مدنیة وهی ست آیه ﴾

﴿ ۱۱۳ هجی سورہ ناس سورہسی مدینہدہ نازلدر ۶ آیتدر ﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(قُلْ) (۱) ایتکل ای عہد علیہ السلام (أَمُوذُ) مین صغنامن (بَرَبِّ النَّاسِ)
 آدمیلرنك پروردكارینه (مَلِكِ النَّاسِ) آدمیلرنك پادشامی بولغوجی خدای تعالیٰ گہ
 (إِلٰهِ النَّاسِ) آدمیلرنك معبودی بولغوجی خدای تعالیٰ گہ (مَنْ شَرُّ الْوَسْوَاسِ)
 وسوسہ قیلغوجینك شرنندن صغنامن (الْغَنَاسِ) به شرن بولغوجی اوزری كورنہہ پنجه
 كوكلگہ یاوزلقنى صالغوجی شیطانندن صغنامن (الَّذِی یُوسُوْسُ) آندا این وسوسہ
 قیلغوجی كم وسوسہ قیلور اول (فِی صُدُورِ النَّاسِ) آدمیلرنك كوكره كلرنده (مَنْ الْجَنَّةِ)
 پر یلردن (وَالنَّاسِ) هم آدمیلردن یعنی آدمیلر وپر یلر شیطانلرنندن خدایه صغنور من
 لِبَابِهِ مَذْكُورِ كَمِ اوشبو سورده پیش اورنده ناس لفظی ذكر ایتولدی اولگی
 ناسدن مراد یش بالالردر ربوبیة آخا مناسبدر ایکنجی سندن مراد یكتلردر ملك
 لفظی آخا مناسبدر اوچوچیسندن مراد فارطلردر كم اله ومعبود آخا مناسبدر
 دورتنجی سندن مراد صالح وایذ گولردر كم وسواس آنلرنی آزدر مانغه طرشور و بیسنجیسی
 مفسدلر و یاوزلردر كم وسوسہ ایتكوجی شیطانلرغه عطف ایدلمشدر والله تعالیٰ اعلم.

* * *

الحمد لله رب العالمین والصلوة والسلام علی خیر خلقه محمد وآله وصحبه اجمعین
 قد فرغت من ترجمة تفسیر كلام الله القديم بفضل الملك الکریم فی اواسط
 ربیع الاول سنة ۱۳۱۸ بمعرسة قران وانا الفقیر الی عون الاحد محمد صادق
 بن شاه احمد غفر الله ذنوبها وستر عیوبها وصى الله علی سیدنا محمد
 وآله وصحبه اجمعین فی الاولین والآخرین وفی البلاء الاعلی
 الی یوم الدین والحمد لله رب العالمین. تم

اوشبو تفسیرده قرآن کلمهلرینه کسرہ (آست) علامتی فوبولماغانلدر شوکا
 کوره هبج علامتسز حرفلرنی مکسور (آستلی) اوقونوشدر.

==== نکرار طبع حقوقی مؤلفینہ مخصوصدر ====

قرآن علمائى كرامى طرفىدىن تەقرىيىز:

اوشبو «تسهيل البيان» اسملى تەفسير علماء اهل السنة والجماعت فاشنىڭ مەقبول ومعتبر بولغان سلفى صالحىن تەفسيرلىرىدىن كوچىرلىگان اشانچىلى مەم دەرست تەفسيردەر.
قرانده آخوند ملا حبيب الله عثمانى.

قرانده برنجى مسجده امام مەنى الله ملا عبد الله اوغلى.

قرانده امام محمد قاسم الصالحى

امام محمد عارف الصالحى.

پچان بازارنده امام محمد طيب بن شهاب الدين آلطونبايى.

اوشبو «تسهيل البيان» تەفسيرىنى فارادىم اصلاخلاف سوز طابادام بيك مەقبول عوام فىلەرىك خاسلەر قبول قىلورلىق طابدىم قرآن شەرىئە ۴ نچى مسجده امام ومدرس محمد صابر بن ملا حماد الخالدى.

تەقرىيىز:

بلدە قراننىڭ مەعتبر مىدرىسلىرىدىن اوشبو «تسهيل البيان» نام تەفسيرنىڭ مؤلفى داملا محمد صادق الايمانقولى حضرتلىرى علماء وطنىزنىڭ حىيت مليە وغىرت دىنيە اربابىندىن اوشبو خىدمت مقدسە دىنيەلىرى اوچون صاحب وجدان ودىانت اولانلارە ايفاء تشكر، مەم اصحاب رشد واستعداد اولان طلبە علوم ومعلم افتدچىلەرە تەفسير مەككوردن بىر نەسخەسى بولنەرمق، شەبەسىز لازىمدر. بىزم نچە يىللەر مەقدم بر قاچ دىفەلەر نەشر ايتىدىكەز «تەفسير فوائدى» نى اخلاص ومحبت ايله اوتوچىلەرە مەم اوشبو كۈندە مەككور تەفسير فوائدىنى صور اوتوچىلەرە اوشبو «تسهيل البيان» تەفسيرىنى آلۇب استفادە ايله مەكنى اخطار وتوصيه ايدە مەن.

بلدە قرآن ۲۹ نچى شەعبان سنە ۱۱۱۱ھ امام طرىف الامىرخانى.

بىنە تعالى «تسهيل البيان» تەفسيرنىڭ ۲ نچى جىلدى باصولۇب تەمام بولدى

قرانده «بىر بىيىنى» مەتبەئە سنە ۱۹۱۱ نچى سنە ۱۱ نچى آخوستىدە.

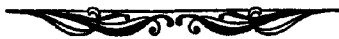

سوره لہ فہرسی

صحیفہ	سورہ لہ	صحیفہ	سورہ لہ اسم لری
۳۳۱	سورہ ص	۲	سورہ الکھف
۴۵۷	سورہ الزمر	۳۰	سورہ مریم
۳۷۹	سورہ المؤمن	۶۱	سورہ طہ
۵۰۱	سورہ حم السجدہ	۹۴	سورہ الانبیاء
۵۱۷	سورہ الشوری	۱۲۲	سورہ الحج
۵۳۱	سورہ الزخرف	۱۴۸	سورہ المؤمنون
۵۳۸	سورہ الدخان	۱۶۸	سورہ النور
۵۵۶	سورہ الجاثیہ	۱۹۸	سورہ الفرقان
۵۶۳	سورہ الاحقاف	۲۱۸	سورہ الشعراء
۵۷۴	سورہ محمد علیہ السلام	۲۳۵	سورہ النمل
۵۸۵	سورہ الفتح	۲۶۶	سورہ القصص
۵۹۹	سورہ الحجرات	۲۹۶	سورہ العنکبوت
۶۰۷	سورہ ق	۳۱۳	سورہ الروم
۶۱۴	سورہ الذاریات	۳۲۸	سورہ لقمان
۶۲۱	سورہ الطور	۳۳۸	سورہ السجدہ
۶۲۷	سورہ النجم	۳۴۴	سورہ الاحزاب
۶۳۳	سورہ القمر	۳۷۴	سورہ سباء
۶۳۲	سورہ الرحمن	۳۹۲	سورہ الملائکۃ فاطر
۶۴۸	سورہ الواقعة	۴۰۵	سورہ یس
۶۵۵	سورہ الحديد	۴۲۲	سورہ الصافات

سوره‌ار فهرسی

صحیفه	سوره‌ار	صحیفه	سوره‌ار	صحیفه	سوره‌ار
—	سوره البینه	٨٦٥	سوره النبأ	٦٦٥	سوره المجادله
٨٠٥	سوره الزلزال	٧٦٨	سوره النازعات	٦٧٣	سوره الحشر
٨٠٦	سوره العاديات	٧٧٢	سوره عبس	٦٨٢	سوره الممتحنه
٨٠٧	سوره القارعة	٧٧٥	سوره التكویر	٦٩٠	سوره الصف
—	سوره التكاثر	٧٧٧	سوره الانفطار	٦٩٣	سوره الجمعة
٨٠٨	سوره العصر	٧٧٩	سوره المطففين	٦٩٧	سوره المنافقين
٨٠٩	سوره الهمة	٧٨٢	سوره الانشاق	٧٠٢	سوره التغابن
—	سوره الفيل	٧٨٣	سوره البروج	٧٠٦	سوره الطلاق
٨١٠	سوره فريش	٧٨٥	سوره الطارق	٧١٠	سوره التحريم
٨١١	سوره الماعون	٧٨٦	سوره الاعلى	٧١٦	سوره الملك
—	سوره الكوثر	٧٨٨	سوره العاشيه	٧٢١	سوره ن
٨١٢	سوره الكافرون	٧٩٠	سوره الفجر	٧٢٨	سوره الحاقة
—	سوره النصر	٧٩٣	سوره البلد	٧٣٢	سوره البعارج
٨١٣	سوره ثبت	٧٩٥	سوره الشمس	٧٣٧	سوره نوح
٨١٣	سوره الاخلاص	٧٩٦	سوره الليل	٧٤٠	سوره الجن
—	سوره الفلق	٧٩٨	سوره الضحى	٧٤٥	سوره المزمل
٨١٥	سوره الناس	٧٩٩	سوره الم نشرح	٧٤٩	سوره المدثر
		٨٠٠	سوره التين	٧٥٤	سوره القيامة
		٨٠١	سوره العلق	٧٥٧	سوره الدهر
		٨٠٣	سوره القدر	٧٦٢	سوره المرسلات

مطابع قطر من الوطنية
ت / ٤ / ٤٤٨٤٥٢ فاكس ٤٤٩٦٦٠
ص . ب / ٢٥٥ الدوحة - قطر

اهداء

طبع هذا التفسير قرية إلى الله تعالى
كصدقة جارية وهدية لروح
الشيخ أحمد بن علي آل ثاني يرحمه الله
ليوزع على المسلمين من أهل آسيا الوسطى

هدية للتباع ووقفه لله تعالى

تم طبع هذا المصحف الشريف وتفسيره
في مدينة الدوحة - قطر في ١٩٩٦م